

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XVIII
2005

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada

postcomunistă / coord.: Eugen Simion. - București :
Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 18 : 2005 / Carmen Brăgaru ; coord. red.: Lucian
Chișu. - 2023. - ISBN 978-973-167-672-2

I. Brăgaru, Carmen

II. Simion, Eugen (coord.)

III. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Carmen BRĂGARU

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XVIII

2005

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2023

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Anul 2005 al *Cronologiei vieții literare românești* face parte din ultima secvență temporală (2001-2012) a proiectului de anvergură inițiat și realizat de Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” de-a lungul ultimelor două decenii. El acoperă o perioadă de timp impresionantă (56 de ani deja lucrați, însumând 62 de volume, la care se vor adăuga acum alți 12, cu tot atâtea volume), cuprinsă între 1945 și 2012, împărțită cel mai adesea pe decade, din motive de continuitate istorico-literară și generaționistă, dar și din pricini organizatorice sau de ritmicitate editorială. Dacă unele secvențe temporale – spre exemplu, anii '70 – au fost lucrate în colectiv (fiecărui colaborator revenindu-i același număr de reviste de parcurs pentru întregul deceniu), altele – precum cea de față – beneficiază de un autor unic pentru fiecare an în parte, asigurând o unitate a criteriilor de selecție și de prelucrare a materialului, precum și o mai mare omogenitate metodologică și stilistică.

Pentru secvența 2001-2012 a *Cronologiei vieții literare românești (CVLR)*, în urma dezbaterilor premergătoare demarării proiectului, colectivul a primit un cadru de bază al publicațiilor eligibile, cuprinzând reviste din toate spațiile geografice, fiecare cercetător urmând să își selecteze un număr de 16 reviste hebdomadare, lunare sau trimestriale reprezentative pentru anul pe care urma să îl acopere, accesibile în fondurile bibliotecilor bucureștene sau în format digital pe internet. Fondul eligibil inițial a fost următorul: A. *Publicații de bază pentru CVLR 2001-2012*: „România literară”; „Observator Cultural”; „Cultura”; „Apostrof”; „Caiete Critice”; „Adevărul literar și artistic”; B. *Publicații de interes cultural*: „Viața Românească”; „Lucaefărul”; „Contrafort”; „Dilema Veche”; „Revista 22”; „Cuvântul”; „Convorbiri literare”; „Contemporanul - Ideea europeană”; „Steaua”; „Vatra”; C. *Publicații complementare*: „Acolada”; „Literatorul”; „Astra”; „Ateneu”; „Contrapunct”; „Orizont”; „Poesis”; „Paradigma”; „Tribuna”; „Tomis”.

Păstrând ierarhia de mai sus și urmând criteriul accesibilității, prezentul volum arondat vieții literare românești din anul 2005 este rezultatul prelucrării materialului existent în următoarele 16 publicații literar-culturale: „Adevărul literar și artistic”, „Apostrof”, „Caiete critice”, „Contemporanul”, „Contrafort”, „Contrapunct”, „Convorbiri literare”, „Cultura”, „Cuvântul”, „Lucaefărul”, „Observator cultural”, „România literară”, „Tribuna”, „Vatra”, „Viața Românească”, „22”.

Având în vedere sincopile de difuzare a presei în deceniile de după 1989, nici aceste publicații nu au fost întotdeauna de găsit în colecții complete în fondurile menționate, rămânând, din păcate, și numere neacoperite, în ciuda încercărilor noastre repetate, individuale și colective, de completare a acestora prin apelarea la fondurile unor biblioteci din țară, ale unor colecții particulare sau prin contactarea redacțiilor actuale ale publicațiilor respective. Majoritatea revistelor au început să aibă apariții digitale sau și-au realizat arhive retrospective parțiale abia după anii 2007-2010. Astfel, în cazul anului 2005, nu au putut fi consultate nr. 5, 9, 10 ale revistei „Cuvântul”; nr. 37 și 46 ale revistei „Luceafărul”, nr. 56, 57, 60, 61, 71, 72, 73 ale revistei „Tribuna” și nr. 10, 11, 12 ale revistei „Viața Românească”. De asemenea, unele reviste fiind accesibile numai *online*, cercetătorii nu au avut acces la toate specificațiile editoriale, disponibile îndeobște în caseta tehnică a oricărei publicații. Unele au putut fi reconstituite, altele nu. Totuși, așa cum se va putea constata, aceste cazuri reprezintă doar mici excepții.

Selectarea a numai 16 reviste pentru schițarea panoramei vieții literare românești din anul 2005 ar putea stârni nemulțumiri, cu precădere din partea redactorilor și colaboratorilor publicațiilor neincluse în lista de mai sus. Numărul restrâns al revistelor selectate a fost însă dictat de timpul limitat arondat proiectului de față, și anume doi ani de cercetare, termen „zgârcit” care a impus, independent de voința autorilor, orientarea spre cele mai importante și mai fecunde publicații literare. Cu toate acestea, în ceea ce privește anul 2005, pentru a compensa oarecum această situație nedorită și pentru a obține o hartă cât mai fidelă a vieții literare din anul respectiv, am acordat o atenție deosebită rubricilor de revistă a presei, înregistrând cu acribie orice semnalare literară importantă din alte publicații, neincluse în selecție. Astfel, numărul ziarelor și revistelor răsfoite de cronicarii de serviciu din lista celor 16 deja enumerate sporește considerabil (cu încă 66!), acoperind întreaga țară și producția ei literară. În ordinea frecvenței cu care sunt semnalate numere întregi sau numai interviuri, anchete sau recenzii, acestea sunt: „Lettre internationale”, „Suplimentul de cultură”, „Dilema veche”, „Idei în dialog”, „Paradigma”, „Steaua”, „Cronica”, „Litere” (Târgoviște), „Euphorion” (Sibiu), „Transilvania”, „Echinox”, „Familia”, „Arca”, „Ateneu”, „Ziua literară”, „Însemnări ieșene”, „Ramuri”, „Seine et Danube”, „Ex Ponto”, „Tomis”, „Porto Franco”, „Argeș”, „Poesis”, „Saeculum”, „Mozaicul”, „Timpul”, „Semn” (Bălți), „Averea”, „Ca și cum”, „Spiritul critic” (Pașcani), „Cafeneaua literară”, „Oglinda literară”, „Mișcarea literară” (Bistrița), „Dacia literară”, „Secolul 21”, „Jurnalul literar”, „Ziarul de duminică”, „Cotidianul”, „Literatorul”, „Axioma” și „Sinteze literare” (ambele din Ploiești), „Gândul”, „Revista nouă”, „Anotimpuri literare” (Timișoara), „Opinia studentească”, „Ardealul literar”, „Flacăra”, „Discobolul”, „Reflex” (Reșița), „Viața militară”, „Manuscriptum”, „Haiku”, „Nord literar” (Baia Mare), „Caiete silvane” (Sălaj), „Caietele de la Mediaș”, „Banat” (Lugoj), „Calende”, „Euresis”, „Septentrion

literar” (Cernăuți), dar și câteva specimene rare, precum „Revista Română de Istorie a Cărții”, „Feed Back” (Iași), „Filarmonia”, „Trapa”, „Re:Publik”, „Republica if” sau „Tiuk”, unele apărute numai în format digital.

Textele din fiecare număr de revistă din „lista scurtă de 16” au fost înregistrate în volumul de față nu în ordinea apariției în paginile revistei, ci într-o ordine impusă de criteriile de amploare editorială și de valoare literară. Astfel, cele mai ample studii și articole despre scriitori și opere consacrate, de asemenea debuturile notabile, interviurile și altele asemenea vor fi regăsite în prima parte a sintezei noastre pentru numărul respectiv, în timp ce rubricile mai mici, traducerile, anunțurile și informațiile la zi, listele de nominalizări și premii, revista presei vor ocupa cea de-a doua parte.

Indicele de nume pentru anul 2005 este exhaustiv, iar grafia numelor românești sau străine a fost corectată și unificată și în interiorul volumului, indiferent de modul în care a apărut în paginile diverselor reviste. În cadrul citatelor reproduse au fost operate corecturi tacite minimale (de regulă, la nivelul virgulelor sau al greșelilor de tipar).

* * *

Viața literară propriu-zisă din anul 2005, privită retrospectiv după aproape două decenii, se concentrează, în primul rând, în jurul câtorva evenimente majore care au acaparat spațiul tipografic: • apariția primelor două volume (literele A/B și C/D) din *Dicționarul general al literaturii române* (DGLR), coordonat de Eugen Simion în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, stârnind numeroase dezbateri și luări de poziție în articole dispartate sau anchete, cu mai multe argumente și opinii *contra* decât *pro*; • discuțiile privitoare la acceptarea sau repudierea conceptului de generație douămiistă în discursul și privirea critică de la acea vreme, demersurile fiind inițiate cu un an înainte prin publicarea antologiei *Generația 2000 (Cenaclul Euridice)* (Ed. Pontica, 2004), al cărei coordonator era Marin Mincu; • controversa stârnită în jurul *Dicționarului Echinox A-Z. Perspectivă analitică*, coordonat de Horea Poenar, apărut la Editura Tritonic în 2004; • receptarea dihotomică a volumului de proză scurtă *De ce iubim femeile?* de Mircea Cărtărescu, cea mai bine vândută carte de proză românească a anului 2004; • cea de-a patra ediție a Festivalului Internațional „Zile și nopți de literatură” de la Neptun (cu tema *Eu scriu. Cine mă citește?*), în cadrul căruia i s-a decernat Premiul Ovidius scriitorului peruan Mario Vargas Llosa.

Desantul de la Editura Polirom, din colecția *Ego. Proza*, inițiată în anul precedent, continuă pe tot parcursul anului 2005, propunând un alt tip de proză și alte fizionomii de autori, cel mai adesea tineri, comentați elogios de criticii momentului și propuși pentru premiile de la finalul anului. Comparativ, poezia este promovată în continuare de Nicolae Tzone la Editura Vinea. Tot la

nivel editorial, în cursul toamnei 2005, Polirom preia în administrare Editura Cartea Românească, reușind să o relanseze cu un nou *look* și un sistem modern, competitiv, de promovare a cărții, propunând trei serii: eseu, proză și poezie, o parte din volumele din seria lirică fiind însoțite și de câte un CD.

Ca și în anii precedenți, majoritatea revistelor propun anchete de mai mică sau mai mare anvergură, cele dintâi consumate într-un singur număr sau cu subiecte restrâns literare sau extraliterare (sportive, ideologice, religioase), cele din urmă cu subiecte la ordinea zilei, dezbătute pe larg, în mai multe numere consecutive, adresate nu numai criticilor din jurul publicației respective, ci și celor interesați din toate zonele țării. Cel mai îndelungat demers de acest fel aparține revistei „22”, Gabriela Adameșteanu, secondată de Cristina Spătăreanu, propunând la mijlocul lunii aprilie o dezbatere pe marginea canonului și a revizuirilor literare după 15 ani de la schimbarea regimului comunist, intitulată *Bursa de valori literare (1990-2005)*, la cele trei întrebări punctuale propuse răspunzând, de-a lungul a zece ediții, numeroși critici literari din generații diverse, inițiatoarele alcătuind un bilanț al răspunsurilor în numărul din 22 noiembrie. Una dintre „revelațiile” anchetei este o „altă pleiadă de critici tineri, pe tot teritoriul țării, în locul «echipei de aur» din comunism”.

Anul 2005 marchează debutul poezilor Conița Lena (*Ușă de biserică*, Ed. Junimea), Oana Cătălina Ninu (*Mandala*, Ed. Vinea), Dumitru Bădița (*Unghii foarte lungi și cumsecade*, Ed. Vinea), Iulia Balcanăș (*Filme americane*, Ed. Cartea Românească), Domnitza Carmen Belecciu (*Sophia*, Ed. Opera Magna), Andreea Gluh (*Concert*, Ed. „Pro Transilvania”), Liviu Nedef (*emu firește*, Ed. Vinea), Raluca Baci (*Tăietura din ochi*, Ed. „un cristian”), Andra Rotaru (*Într-un pat sub cearșaful alb*, Ed. Vinea), Augustin Cupșa, (*Prezent compus/recompus*, Ed. Revistei „Convorbiri literare”). În proză debutează Carmen Firan, cu volumul de povestiri *Caloriferistul și nevasta hermeneutului* (Ed. Polirom), Filip Florian, cu romanul *Degete mici* (Ed. Polirom), Ioan T. Morar, cu romanul *Lindenfeld* (Ed. Polirom), Alain Gavriluțiu cu romanul *Nu toată iarba e la fel* (Ed. Humanitas), Oana Tănase cu romanul *Filo, meserie!* (Ed. Aula) și Anca Maria Mosora cu romanul *Arhanghelii nu mor* (Ed. Humanitas). Domeniul criticii câștigă un nou condei, acela al asistentului universitar craiovean Cătălin Ghiță care debutează cu volumul *Lumile lui Argus. O morfotipologie a poeziei vizionare* (Ed. Paralela 45). Poetul Cristian Popescu are parte de o reevaluare a creației, la comemorarea a zece ani de la dispariția prematură.

În 2005, comunitatea scriitorilor suferă pierderi importante, luându-și adio de la Adrian Marino, Al. Paleologu, Ioan Stratan, Ioan Flora, Florin Mugur, Zigu Ornea, Emil Manu, Mihai Ursachi, Ion Chichere, Sanda Stolojan, Cornelia Pillat, Bianca Balotă, Emil Iordache, Iv Martinovici, Zina Molcuț, Vasile Blendea, Petru Mihai Gorcea, Dragoș Morărescu, Petre Sălcudeanu și Ion Vasile Șerban.

La sfârșitul anului, 12 scriitori români au fost selectați pentru a fi traduși și publicați de editurile franceze în cadrul programului *Les Belles Etrangères*:

Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Letiția Ilea, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, Vlad Zografi.

Revenind la spațiul autohton, revistele mici se plâng constant în 2005 de lipsă de fonduri, apar suplimente care se impun (precum „Bucureștiul cultural” al revistei „22” și „Suplimentul de cultură”, lansat în data de 13 noiembrie 2004 de Editura Polirom și de „Ziarul de Iași”), prima parte a anului 2005 fiind marcată și de două întreruperi în apariția unor reviste importante, ce sucombă și se reinventează ulterior, deși din motive și în formule diferite: „Observatorul cultural” și „Cultura”.

Fără a suferi vreo sincopă în apariție, „Adevărul literar și artistic” trece și el printr-o „schimbare la față”, începând cu nr. 763 din 12 aprilie, când componența redacției se schimbă radical, redactor-șef devenind Marius Vasileanu, revista modificându-și substanțial profilul, purtând de acum înainte pecetea spiritualității creștine.

În 2005 sunt lansate numeroase concursuri literare, adesea locale, premiile Uniunii Scriitorilor din București și filialele din provincie, precum și ale principalelor reviste literare, ocupând la început și la sfârșit de an un spațiu considerabil în cadrul tuturor publicațiilor parcurse.

În concluzie, 2005 este un an bogat în evenimente de tot felul, cu reușite și cu scăderi, cu suficiente debuturi, atât în poezie, cât și în proză, cu surprize, dar și cu apariții predictibile, cu tot atâtea consensuri câte controverse, adică nici mai bun, dar nici mai rău decât ceilalți ani din seria 2000 în care se încadrează.

Carmen Brăgaru

IANUARIE

4 ianuarie

• [„Observator cultural”, An VI, nr. 254-255 [1-2]; Săptămânal de informație și analiză culturală editat de Fundația „Cultura XXI”; Format tipografic A3; Până la sfârșitul lunii ianuarie, revista numără 32 pagini, apare în fiecare marți, iar caseta redacțională se prezintă astfel: Director: Ion Bogdan Lefter; redactor-șef: Carmen Mușat; redactori: Paul Cernat, Cristina Ionică, Victoria Luță, Mihaela Michailov; secretar de redacție: Ana Maria Sandu; consultant tehnic: Florin Iaru; fotograf: Tudor Jebeleanu.] Glose la *Anul editorial 2004* semnează Bianca Burța, punctând încă de la început că recolta editorială bogată, „cel puțin cantitativ”, cuprinde numeroase traduceri și volume nonficționale, care rămân în prim-plan, ficțiunea situându-se „într-o incertă zonă de penumbră”: „Spre deosebire de anii anteriori, proza ficțională dă semne că încearcă, se zbate să se revigoreze. În sprijinul acestei afirmații vine nu numai argumentul cantitativ, necesar, dar și suficient, ci și acela calitativ. Anul 2004 nu ne oferă niște cărți de proză «mari», însă lasă în urmă câteva volume competitive, cu un profil al lor, cu vizibile note de inedit: romane ca *Acasă, printre străini* (Gabriela Melinescu), *Caietele lui Ozias* (Ion Vianu), *Logica postmodernului* (Constantin Virgil Negoită) sau *La belle Roumaine* (Dumitru Țepeneag). Două romane se detașează vizibil în 2004. Unul e doar pe jumătate o surpriză: *Pupa russa*, fără îndoială un eveniment literar, dar concurat de un mai vechi roman al lui Gheorghe Crăciun, *Compunere cu paralele inegale*. Celălalt, *Evanghelia după Araña*, e cu adevărat o surpriză, și prin povestea excelent scrisă pe care o conține, dar și prin faptul că autorul sau, Nicolae Strâmbeanu, ne era până acum necunoscut”. Cât privește colecția nouă a Editurii Polirom, „Ego. Proza”, de promovare a tinerelor condeie, semnatarea declară tranșant: „Din păcate, tinerețea în sine nu constituie un indiciu cert al valorii (estetice). Cea mai mare parte a acestor cărți se adresează omului foarte grăbit al zilelor noastre și pot fi lejer «consumate» în metrou. Conformiste, deși – evident – își propun contrariul, ele abordează (fără multă abilitate) în genere teme de mult detabuizate prin alte părți: spectacolul erotic privit fără complexe, fără false pudori, experiențe (nici măcar bizare) ale unor (post)adolescenți teribiliști, exotisme gen Houellebecq (cel din *Platforma*). Ca să dea totuși o oarecare greutate acestor texte, unii dintre tinerii autori le blindează cu variate trimiteri livrești și nu pregetă să demonstreze că și-au însușit noțiunile elementare la cursurile de teorie literară pe care le-au frecventat în facultate. Am în vedere

volumașe ca 69, *Pe bune/pe invers, Vara în Siam, RealK, Fișa de înregistrare, Al patrulea element*. Sunt însă în numita colecție câteva volume care ies din tipar: fără a fi extraordinare, ele aparțin unor autori care au ceva de spus și care știu ce înseamnă scriitura: experimentul ludico-salingerian al lui T.O. Bobe, *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*, un *fantasy* (corect executat) semnat de Radu Pavel Gheo, *Fairia*, proiecția savuros grotescă a unui București mitologic în *Venea din timpul Diez*, romanul lui Bogdan Suceavă, ori *flash*-urile minimaliste, simpatice-ironice, fără mari pretenții din volumul de proză scurtă al lui Cosmin Manolache, *Ce față cumplită am!*”.

■ Articolul *Tendințe, revirimente...* al lui Paul Cernat se înscrie în cadrul aceleiași anchete vizând anul literar 2004, pe lângă enumerări de autori și titluri memorabile care se suprapun adesea peste cele semnalate de Bianca Burța, panorama criticului scoțând în evidență și câteva trăsături definitorii: „Cenușăreasa anului editorial a fost poezia”, tendința dominantă a genului fiind aceea de „repliere”, „invocatul reviriment al prozei pare a fi deocamdată mai mult promoțional și statistic, deși sunt semne că ne aflăm pe drumul cel bun”, „dacă proza e în ascensiune, eseul rămâne încă bine consolidat în «top»”, „o direcție distinctă a reprezentat-o apariția unor volume colective de «istorii personale» despre viața cotidiană în comunism (cu deosebire în comunismul târziu) sau despre strategiile de manipulare a imaginarului colectiv prin producții pseudoartistice cu caracter propagandistic”.

□ În locul obișnuitei liste de volume, dispuse pe „domenii și genuri literare”, Ion Bogdan Lefter propune trei („de dezbateră culturală care, comentate furtunos ori mai discrete, au contribuit de-a lungul lui 2004 la spectaculoasa evoluție a societății românești actuale în plan intelectual, și anume către diversificarea ideologică”) pe care le comentează aprofundat: Sorin Adam Matei, *Boierii minții. Intelectualii români între grupurile de prestigiu și piața liberă a ideilor* (Ed. Compania); Valentin Protopopescu, *Ciorba de burtă sau Gâlceava romanului cu sine însuși. Polemici, lecturi, însemnări* (Ed. Curtea Veche) și Dan Petrescu, *Scrisori către Liviu 1994-2004* (Ed. Paralela 45). Concluzia analizei sale este aceea că, fără excepție, cărțile anului 2004 ilustrează „aceeași confruntare: de-o parte – conservatorismele, ideologiile autoritariste, «reacționarismele»; de cealaltă – gândirea liberală, critică, deschisă spre diversitate”.

□ În articolul bilanț *Povești cu 2004*, C. Rogozanu, „mai implicat jurnalistic și politic mai mult decât oricând”, după cum el însuși mărturisește, tratează bilanțul anului tocmai încheiat în această cheie, reamintind publicului cititor câteva momente și episoade din spațiul public, înghițite de „vacarmul electoral”, ce dovedesc faptul că „vocile intelectualilor s-au auzit prea puțin”, evenimentul anului fiind gâlceava acestora urmărită în paginile „Evenimentului zilei”: „Falia dintre conservatori și liberali (alții au spus conservatori și noua stângă sau moderniști și tradiționaliști) s-a adâncit. Eu prefer să le spun intoleranți și toleranți”. O altă constatare amară este aceea că „foarte mulți scriitori români (și câți tineri sunt!) nu pot fi smulși din sistemul ceapist de la Uniunea Scriitorilor – e o organizație care a început

să devină sinonimă cu bălțirea culturală și resemnarea în cercul închis al laudelor și premierilor între amici și tovarăși”. În ceea ce privește literatura propriu-zisă, criticul, mărturisind că lecturile sale au fost majoritar străine, recunoaște că 2004 a fost un an excelent pentru tineri: „Parcă niciodată după ’89, tinerii scriitori nu au beneficiat de atâta atenție. Și asta printr-o simplă și inteligentă mișcare de marketing cultural: este vorba despre Colecția «Proza. Ego» de la Polirom, [...] tocmai pentru că se simțea nevoia emiterii câtorva cecuri în alb pentru scriitorii din noul val. Fiecare a beneficiat de un capital bun de imagine la pornire. Iar asta a însemnat enorm. [...] A fost un an de explozie din underground. Paralela 45 sau Est și-au publicat și ele tinerii lor... Vor mai veni, sper, și alte edituri importante. Cert este că a fost un an de grație pentru literatura tânără”. T.O. Bobe, Radu Pavel Gheo, „care a avut un an de grație”, Lucian Dan Teodorovici, Dan Lungu sunt cei memorabili pentru C. Rogozanu, unui critici fiind învinuiți pentru lipsa de deschidere în cazul acestora. Reacția tânărului critic este tranșantă: „Decât să citesc un Breban sau un Săraru ilizibili, prefer să-mi pierd timpul cu un tânăr care băjbâie”. Mai este pomenit Mircea Cărtărescu, admirat pentru că „și-a consolidat poziția de deja star cultural prin câteva mișcări inteligente: pe de o parte, textele simpatice din «Elle» au devenit, de curând, o carte comercială (în cel mai bun sens al cuvântului). El a câștigat, din punctul meu de vedere, și cu o neașteptată poziție fermă politică, exprimată în – cine ar fi crezut? – «Jurnalul Național»”. □ Completând ancheta revistei pe tema retrospectivei editoriale, Simona Vasilache, în articolul intitulat *Citiți? Mult? Puțin? Deloc?*, așază anul 2004 „al facerii cărților, sub semnul «campaniilor» literare: „A fost un an suficient de vioi și de tânăr cât să «arunce» pe piață șiruri-șiruri de prozatori în afirmare ori în consolidare, care și-au găsit imediat apărătorii neclintii și «detractorii» sceptici, de nu indignați de-a dreptul”. Punctând astfel fenomenul desantului de la Polirom, semnatară amintește și volumele de amintiri din comunism, apoi jurnalele anului, dintre care se distinge cel al Ioanei Em. Petrescu, publicat postum, precum și fenomenul „dezertării”, al glisării unui autor dinspre poezie spre proză (Andrei Bodi, *Bulevardul Eroilor*), sau dinspre proză scurtă spre roman (Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*). □ O *Scrisoare de prețuire și prietenie* îi trimite Bruno Mazzoni, în numele Asociației Italiene de Românistică, profesorului Paul Cornea, în siajul sărbătoririi celor opt decenii de viață: „Noi, româniștii italieni, iubitori ai culturii și literaturii române, vă cunoaștem cărțile, cei mai mulți dintre noi de atât de mult timp încât vă suntem profund recunoscători pentru activitatea științifică uimitoare. Uimirea noastră își recunoaște, dincolo de orice complimente festive și de bibliografia vastă și importantă, motivații indubitabile: tinerețea spiritului Dvs., angajarea fără compromisuri în dezbaterile contemporane, puterea de muncă temerară, dialogul viu cu toate generațiile tinerilor de ieri și de azi!”. □ Doina Jela anunță intenția Asociației Ziariștilor Independenți din România (AZIR), de a organiza în luna februarie la București, iar în lunile iulie-august la Sighetu Marmăției (Memorialul Victimelor

Comunismului și al Rezistenței), expoziția *Înscrisuri dușmănoase* ce va include „cărți, manuscrise de sertar, broșuri, reviste realizate manual și alte documente de samizdat. Altfel spus, toate acele materiale scrise sau desenate pentru a căror producere sau deținere riscai, înainte de 1989, să fii anchetat la miliție și securitate, să faci închisoare ori să fii internat într-un spital psihiatric”. □ La *Revista preseii*, este constatată „o anume înviore” a revistei „Transilvania” din Sibiu, „după o serie mai curând ternă, bătrânicioasă”, fiind trecut în revistă sumarul ultimelor două numere (2-3 și 4/2004), din care se distinge grupajul substanțial dedicat lui Mircea Ivănescu, la împlinirea a 73 de ani. □ Numărul 10-11/2004 al revistei clujene „Steaua” are un sumar „mai organizat decât de obicei, cu destule secvențe citabile”, între care sunt amintite grupaj dedicat lui Liviu Rebreanu, la împlinirea a 60 de ani de la moarte (cu texte semnate de Aurel Rău, Constantin Cubleşan ș.a.), secțiunea de proză contemporană intitulată *Vitrina cu nouă proze*, articolul *in memoriam* Geo Dumitrescu semnat de Ioan-Pavel Azap etc. □ Tot lucruri „demne de semnalat” sunt anunțate și în ultimul număr din 2004 al revistei „Flacăra”, însă acestea vizează majoritar istoria și politica, iar nu literatura. □ Ion Bogdan Lefter, Carmen Mușat, Ștefan Borbély semnează adesea și cronici politice, sociale, de actualitate. □ Fiecare număr beneficiază de secțiuni cu informații la zi despre cele mai importante evenimente din fiecare domeniu artistic: teatru, film, muzică, arte vizuale etc.

• [„22”, An XV, nr. 774 [1]; **Săptămânal independent de analiză politică și actualitate culturală editat de Grupul pentru Dialog Social; Format tipografic A3 (16 pagini); deși fără zi de apariție specificată, datele de pe frontispiciu indică ziua de marți; redactor-șef Gabriela Adameșteanu; redactor-șef adjunct: Rodica Palade; redacția: Răzvan Brăileanu, Ioana Anghelescu; printre rubricile enumerate în caseta editorială se numără și „Cronica literară” (Carmen Mușat, Smaranda Vultur, Bogdan-Alexandru Stănescu) sau „Chenzina literară” (Tania Radu); grafician: Dan Perjovschi; Consiliul consultativ „22”: Sorin Antohi, Mihnea Berindei, Matei Călinescu, Andrei Cornea, Doina Cornea, Mircea Martin, Andrei Oișteanu, Șerban Papacostea, Cristian Preda, Mihai Șora, Stelian Tănase, Al. Zub.] În articolul intitulat *Banii sau viața*, Tania Radu comentează volumul lui Ilie Constantin, *Familia scrisă*, urmat de *Caietul mamei* de Ralița Constantinescu (Ed. Albatros, 2004): „Dacă fierberea vieții literare e redată debil prin lentilă cumsecădeniei structurale a lui Ilie Constantin, romanul de familie se recompune din remușcări și neputințe, din uitări vinovate și din bătălia subtextuală cu condiția de tolerat într-o lume străină”. □ S. Damian, Gabriela Adameșteanu, Ruxandra Cesereanu, Gheorghe Schwartz, Cristian Teodorescu, Radu Pavel Gheo, Răsvan Popescu, Ovidiu Șimonca, Stelian Tănase și alți scriitori se implică în viața cetății, semnând pe parcursul anului articole de actualitate politică și socială. □ Responsabili de număr: Răzvan Brăileanu și Ioana Anghelescu.**

11 ianuarie

• [„Adevărul literar și artistic”, Anul XIV, nr. 750 [nr. 1]; Săptămânal de cultură și atitudine; Format tipografic: A5; deși nespecificată, ziua de apariție este marțea, dedusă din datele calendaristice de pe frontispiciu; Redactor-șef: Cristian Tudor Popescu; Redactor-șef adjunct: Cristina Modreanu; Redacția: C. Stănescu, Romulus Căplescu, Magda Mihăilescu, Constantin Coroiu, Carmen Chihaiia, Diana Popescu, Florena Dobrescu, Gheorghică Aurelian Ion; Redactori-asociați: Felicia Antip și Daniel Cristea-Enache; Secretar de redacție și tehnoredactare computerizată: Ciprian Buduru.]

Având apariția în apropierea zilei de naștere a poetului național, o serie de articole ale acestui prim număr îi sunt dedicate. Astfel, ■ La rubrica sa de istorie literară, în articolul intitulat *Eminescu despre viața culturală românească din epoca sa*, Teodor Vârgolici prezintă volumul M. Eminescu, *Viața culturală românească 1870-1889* (Ed. Vestala, 2003), în care neobositul D. Vatamaniuc a adunat articole tematice din cinci volume masive ale ediției sale academice. ■ Sub titlul redacțional *Eminescu: o nouă ipoteză interpretativă*, paginile centrale reproduc ample fragmente din volumul în pregătire, *Eminescu – geniul dialogic*, de Gheorghe Doca. În numerele 721, 722 și 729 din iunie 2004, autorul publicase și alte fragmente sub titlul *Dialogismul poeziei*, la finele căruia sugera „posibilitatea ridicării dialogismului la rangul de principiu interpretativ al întregii opere a poetului național”. Argumentele care să susțină această ipoteză sunt detaliate în studiul de față. Continuare în numărul următor. ■ Daniel Cristea-Enache continuă să publice „fragmente din manualul de *Limba și literatura română* pentru clasa a X-a (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”. În acest număr, cu titlul *Sulițe albastre*, este comentată lirica lui Nichita Stănescu, deopotrivă cu succes la public, dar și deconcertantă și derutantă, din pricina „șerpuirilor și jocurilor verbale”. ■ Raluca Dună observă că Dan Coman scrie versuri *Despre trup, cu furie și frică*, în volumul *Anul cărțiței galbene* (Ed. Vinea, 2004), ajuns la cea de-a doua ediție. Tânărul critic este de părere că acesta este „una dintre cele mai sigure investiții ale tinerei poezii române”, fiind convinsă că și peste un deceniu va continua să existe și să spună ceva în literatura română. Dan Coman „debutează ca un poet matur, stăpân pe un univers și pe un stil, asimilarea tradiției și profunzimea propriei viziuni îl disting de ceilalți poeți ai generației. La el, ostentația vine dinăuntru, e un gest plin, aristocratic, nebunia, boala nu sunt jucate; [...] limbajul agresiunii nu are falsitatea unei retorici adolescente”. ■ În cronică intitulată *Din nou, ficțiunea*, Antonio Patraș recenzează volumul *Reabilitarea ficțiunii* (Ed. ICR, 2004), în care Ion Simuț „surprinde, comprehensiv, liniile esențiale de evoluție a prozei contemporane, identificând totodată și cauzele «schimbării la față» a literaturii române de la începutul noului mileniu”. □ Elisabeta Lăsconi, care se ocupă în continuare de literatura străină tradusă în limba română, comentează în acest număr romanul *Lumânările ard până la capăt* de Sándor Márai (Humanitas, 2004, traducere de Anamaria Pop). □ C. Stănescu

deține și în acest an rubrica *Revista revistelor culturale*. În acest prim număr din 2005, el reține numărul dublu (51-52/2004) de final de an al „României literare”, „câteva piese rare” din cuprins făcându-l „un veritabil număr de colecție”. □ Din revista „Litere” (nr. 11-12/2004), este reținut articolul lui Tudor Cristea, intitulat *Cutia Pandorei*, care se declară dezamăgit de producția tinerilor din ultimii ani, așteptată cu atâta speranță. La citatul exemplificator pentru „sectorul coprofagic al producției actuale de texte”, selectat de acesta din revista „Steaua”, C. Stănescu adaugă unul *eiusdem farinae*, reprodus din „Tribuna” (nr. 55/2004), în care o comentatoare nenumită adoptă limbajul noului val de scriitori, în cronica intitulată *Capitalismul ejaculărilor*. □ *O revistă, la judecata urmașilor*, titrează Constantin Coroiu, prezentând entuziast *Bibliografia Ateneu 40*, alcătuită de Marilena Donea la împlinirea a patru decenii de apariție a noii serii din revista băcăuană.

● [„22”, nr. 775 (2)] Articolul lui Marius Chivu, intitulat *Scris, publicat, citit în 2004*, reprezintă un bilanț editorial și literar al anului de curând încheiat, care, deși unul „normal”, prin comparație cu ceilalți ani, „a putut însă părea foarte bogat. Câteva lucruri sunt certe: vânzările au crescut și oamenii par să se fi întors la lectură, deși majoritatea editurilor stau încă foarte prost cu distribuția, iar banii investiți în promovarea titlurilor sunt, cu două excepții – Polirom și Humanitas –, ca și inexistenți. Chiar și *e-book*-urile par să-și fi câștigat un public al lor; editurile Casa Radio și Humanitas sunt detașat lideri de piață pentru acest segment”. Semnatarul trece apoi în revistă „cărțile-vedetă” ale anului 2004, grupate pe genuri sau diviziuni literare, după cum evidențiază și subtitlurile articolului său: *Comeback-urile poeziei, Proza reloaded, Tineri și debutanți, Idei, polemici, critici*. În prima secțiune criticul afirmă, privind retrospectiv, că, spre deosebire de anul 2003, care „a fost un an foarte bun pentru tinerii poeți, an în care au debutat majoritatea numelor ce-și creaseră deja o notorietate în mediul cenaclier (Bogdan Iancu, Dan Coman, Claudiu Komartin, Domnica Drumea, Ruxandra Novac ș.a.), anul 2004 a fost anul dezbaterilor și discuțiilor pe marginea noii generații de poeți, cu multe intervenții în presă culturală chiar din partea lor, pe fundalul aceleiași emulații cenacliere a cărui instituție a înflorit în ultimii ani, dinamizând câmpul poetic românesc ce părea, la un moment dat, în criză nu de nume, dar de producție nouă”. *Comeback*-ul din subtitlu se referă la două poete din generația '60: Ana Blandiana cu *Refluxul sensurilor* (Humanitas) și Constanța Buzea cu *Netrăitele* (Vinea), precum și la „replica” generației '90, prin *Manualul de literatură* (Vinea), volum colectiv semnat de Ioan Es. Pop, Daniel Bănulescu, Cristian Popescu, M. Gălățanu, N. Țone și Floarea Țuțuianu, precum și *Confort 2 îmbunătățit* (Redacția Publicațiilor pentru Străinătate), „un volum scris la două mâini” de Ioan Es. Pop și Lucian Vasilescu. „O altă foarte bună carte de poezie a publicat rafinatul Șerban Foarță, *Ethernul pheminin* (Cartier), un autor care a muncit foarte mult anul trecut (pe lângă traduceri, a onorat săptămânal cu câte un poem «Dilema veche»).” Sunt amintite și antologiile editate de Ed. Paralela 45: Matei Vișniec, *Orașul cu un singur locuitor*, Simona Popescu, *Juventus și*

alte poeme, și Magda Cârnelci, *Haosmos și alte poeme*. Concluzia care se impune este aceea că „2004 a aparținut, de departe, poezilor consacrați, profesioniștilor poeziei”. În secțiunea *Proza reloaded*, Marius Chivu este de părere că în acest gen „lucrurile au fost mult mai echilibrate”. Este menționată în primul rând lansarea colecției „Ego. Proza” a Ed. Polirom, „care a aruncat pe piață dintr-un foc o întreagă generație de tineri prozatori, blocați până în acel moment din cauza lipsei de inițiativă (și perspectivă) a editurilor românești”. „Cărțile-vedetă” din acest domeniu au fost: reeditarea *Supraviețuirilor* de Radu Cosașu, „în special a *Logicii*” (Fundăția Pro), „un alt așteptat *comeback*”: Gheorghe Crăciun cu *Pupa Russa* (Humanitas), „o carte primită foarte bine de critică și care a relansat, în secundar, discuțiile pe marginea romanului optzecist”, romanul lui Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului* (Redacția Publicațiilor pentru Străinătate) și *Familia scrisă/Caietul mamei*, „două cărți într-una” scrise de Ilie Constantin și de mama acestuia, Ralița Constantinescu, *De ce iubim femeile* (Humanitas) de Mircea Cărtărescu, „deja cea mai bine vândută carte de proză românească a anului trecut”, romanul *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (Polirom) de T.O. Bobe și *Tinerețile lui Daniel Abagiu* (Polirom) de Cezar Paul-Bădescu, „două romane extrem de proaspete ca abordare narativă, singulare, în felul lor, pentru proza românească”. Concluzia secțiunii: „2004 a fost un an al diversității absolute și al unor romane foarte «tari»”. Pentru secțiunea *Tineri și debutanți*, criticul revine la colecția „Ego. Proza” de la Ed. Polirom, „importanța” acestei colecții putând fi „relevată din perspective multiple. În primul rând, aduce pe piață de carte cel mai tânăr contingent de scriitori, aceasta însemnând un limbaj nou, o scriitură variată, o tematică diversificată. Proza lor nu e neapărat mai bună sau mai rea decât ce se publică de obicei, dar e fără îndoială o alternativă demnă de luat în seamă. Cititorii de proză au acum cu adevărat de unde alege. Iar tinerilor scriitori, având șansa de a publica la o editură mare și de a fi promovați cum se cuvine, le-a rămas o singură preocupare: propriul talent. Câteva nume, dintre cei deja debutați în anii trecuți, și-au câștigat deja un public fidel: Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici, Bogdan Suceavă, Radu Pavel Gheo și Veronica A. Cara, alții, abia acum la prima carte, au suscitat vii discuții și au atras atenția asupra lor: Ioana Baetica (*Fișa de înregistrare*), Adrian Schiop (*pe bune/pe invers*) și Ionuț Chiva (*69*). Există chiar câțiva care au vândut bine, deși cărțile lor sunt discutabile: Claudia Golea (*Vară în Siam*) și Dragoș Bucurenci (*RealK*). Cert este că, așa cum succesul colecțiilor de literatură universală coordonate de Denisa Comănescu, *Biblioteca Polirom*, respectiv de Ioana Pârvulescu, *Cartea de pe noptieră* (Humanitas), au impulsionat și alte edituri să publice mai multe traduceri, sunt destule semne că și acest pariu pe tineri va fi urmat de celelalte edituri. Paralela 45 a ieșit pe piață cel puțin cu două debuturi demne de reținut: Ioan Pop-Curșeu cu *Nu știe stânga ce face dreapta*, două eseuri despre șovăielile gândirii critice și Adriana Bărbat cu romanul *Talk-show*. Editura EST ne-a propus un debut la fel de remarcabil: Ioana Bradea cu romanul *Băgău*, în timp ce Humanitas a publicat două debuturi cu totul

deosebite: comentariile literar-sportive ale lui Traian Ungureanu din *Manifestul fotbalist* și pastașa picarescă de toată isprava *Evangelia după Araña* a lui Nicolae Strâmbeanu. Un an cu mult peste medie la debuturile în proză”. Dintre cărțile „eseistice de critică, mentalitate și ideologie”, domeniu la fel de variat, sunt amintite: *Boierii minții. Intelectualii români între grupurile de prestigiu* (Compania) de Sorin Adam Matei, Andrei Cornea, *De la Școala din Atena la Școala de la Păltiniș* (Humanitas), Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei. Cum arată cu adevărat lumea lui Dante și Discernământul modernizării. 7 conferințe despre situația de fapt* (Humanitas), Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *O lume dispărută și Explorări în comunismul românesc* vol. 1 (Polirom), Adriana Babeți, *Dandysmul* (Polirom), Irina Nicolau (coord.), *Anii '80 și bucureștenii* (Paideia), Aurel Codoban, *Amurgul iubirii* (Ed. Idea Design & Print), Caius Dobrescu, *Mihai Eminescu. Monografie* (Aula) și Mihai Dinu, „*E ușor a scrie versuri...*” *Mic tratat de prozodie românească* (Institutul Cultural Român).

12 ianuarie

• [„Cultura”, serie nouă, An II, nr. 1 (42); Săptămânal editat de Institutul Cultural Român, sub coordonarea acad. Augustin Buzura; Format tipografic A3 (32 de pagini); ziua de apariție: joia; redactor-șef Augustin Buzura; redactor-șef adjunct: Dorin-Liviu Bîțfoi; secretar general de redacție: Claudia Tița; redactori: Marius Chivu, Cătălin D. Constantin, Adrian Majuru, Adriana Mocca, Florina Pîrjol, Cristina Rusiecki, Cornelia Maria Savu, Cătălin Sturza, Ara Șeptilici; grafică și tehnoredactare: Nicu Ilie; fotoreporter: Mihai Cucu.] La rubrica intitulată *Cărți în joc*, Irina Petraș comentează cel mai recent roman al lui Dumitru Țepeneag, *La belle Roumaine* (Ed. Paralela 45, 2004), fiind fascinată de *Deplina luciditate și fețele ei goale*. Ea observă cum, „Dincolo de convenții și exploatându-le anume, polemic, Dumitru Țepeneag scrie cu știința de a pune sub reflector fisuri ale decorului somptuos, defecte pline de sens ale costumației diurne, halucinante legături subterane între palierele realului, «nestresate de ideea de competiție», căci oricare poate accede în prim-planul scriptural/destinal. Pe spații mici, totul se petrece, iarăși, ca-n proza realistă, de cea mai sobră (și convențională) tradiție. Numai că trecerea nemarcată, nesemnalizată dintr-un spațiu în celălalt dă fiori. Cititorul e obligat să experimenteze apropieri inedite, conexiuni aberante, să descopere o nouă ordine într-o lume care nu mai este nicidecum așa cum o știa”. ■ Vitalie Ciobanu continuă să scrie în rubrica *Moldova on-line* tablete despre actualitatea politică, socială, mai rar literară, de peste Prut. În acest număr, el descrie cum, aflați la Bălți, la invitația Facultății de Litere a Universității „Alec Russo” din localitate, o parte din redactorii „Contrafortului” au descoperit o „citadelă”. Discuția purtată cu studenții și profesorii de acolo a atins subiecte la ordinea zilei: „Cum se vede noua generație de scriitori (și literatura «mizerabilistă», erotico-psihedelică, izbucnită în ultimii

doi ani) în oglinda îndârjirii existențiale și a opțiunilor apăsat estetic-livrești ale optzeciștilor. Ce șanse au scriitorii basarabeni de a impune un model sau măcar o tendință inedită la nivelul literaturii române contemporane. Politicul în paginile revistelor de cultură. Cum să recucerim publicul cititor, împușinat serios în ultimii ani, pentru că a rămâne în «turnul de fildeș» al creației e sinucidere curată. Ce tip de literatură a-i putea livra marelui consum, fără a coborî ștacheta valorii”.

• [„Luceafărul”, Anul [XLVIII], nr. 1 (679); serie nouă inițiată de Laurențiu Ulici, revistă editată de Fundația Luceafărul cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și Cultelor; Format tipografic: A5; „apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor”; Director: Marius Tupan; Redactori asociați: Horia Gârbea, Daniel Nicolescu, Ioan Es. Pop, Stelian Tăbăraș.] În editorialul primului număr, intitulat *Blam pentru urechiști*, Marius Tupan, privind înspre anul editorial care tocmai s-a încheiat, decreteează „2004, anul romanului”: „Într-o conversație cu marele și lucidul critic literar Nicolae Manolescu, am convenit că 2004 a fost unul de excepție pe plan editorial. Noi mergem mai departe și acredităm triumful genului epic, romanul ținând capul de afiș. De aceea ne-am grăbit acum, la început de an nou, să-i dedicăm acest număr, încredințați că semnalăm un fenomen mult așteptat. Nu ne vom aventura să stabilim vreo ierarhie, căci operele sunt unice, irepetabile și imprevizibile, iar plasarea lor într-o competiție de felul celor sportive stârnește amuzamentul și trădează amatorismul, ci ne vom permite, cu îngăduința cititorilor și sficiunea relativiștilor, să ne precizăm pozițiile. 1) Respectându-ne programul, anunțat cu insistență în atâtea rânduri, am luat în calcule romanele semnate de autori din toate generațiile și grupările artistice, eventualele omisiuni venind din necunoaștere, nu din rea intenție. 2) Într-o astfel de întreprindere, s-ar putea să fie unele scăpări, dar, de-a lungul acestui an, la sugestiile cititorilor și colaboratorilor, ne vom reabilita. 3) Titlurile semnalate de colaboratorii noștri nu lipsesc, chiar dacă avem îndoială asupra valorii unor cărți. 4) Despre unele romane, care meritau să fie comentate în acest număr special, ne-am pronunțat deja, astfel că pot fi considerate și ele preferințele noastre. 5) Altele, care nu ne-au ajuns la redacție, vor face obiectul unor comentarii viitoare, căci suntem interesați să ne susținem teza cu argumente solide. 6) Veți observa că romanele debutanților (Armeanu, Strâmbeanu, Chiva) au fost tratate ca și operele consacraților, fără să li se acorde un spațiu izolat. 7) De altfel, plasarea alfabetică a autorilor ne va feri de interpretări abuzive, frecvente în astfel de împrejurări. 8) Intenția noastră este aceea de a oferi cititorilor o imagine aproximativă totuși a unui an rodnic, care, sperăm, va stârni multe comentarii favorabile. Credem că este cel mai interesant – nu numai editorial, ci și politic – în perioada postdecembristă. 9) Alegerea cărților aparține în totalitate colaboratorilor, aportul nostru fiind doar acela de a le procura. Ca atâția optimiști, suntem încredințați că marcăm, și pe această cale, sfârșitul unei tranziții, doldora de metehne și slăbiciuni endemice, evidențiate abundant în paginile multor cărți comentate în acest număr. Altfel spus, în ciuda

atâtor steaguri de avertizare, prezente în piețe, în guverne și parlament, putem conchide că drapelul spiritual al românilor nu s-a aflat în bernă. Dimpotrivă, prin rezultatele acestui opulent an 2004, demonstrăm că potențialul nostru artistic nu se află sub vremuri, ci deasupra lor. Cei care continuă să joace partitura deznădejdiei ne stârnesc doar compasiuni”. □ În consecință, primul număr din ianuarie este – după cum citim pe prima pagină – un „număr special” ce stă sub semnul acestei constatări-bilanț: *2004, anul romanului*. Pentru început, Geo Vasile, entuziast, consideră că romanul surpriză al poetului severinean Valeriu Armeanu, *Violete de Parma* (Ed. Prier, 2004, dar scris în 1986), este *Romanul naratorilor*: „Voluptatea scrisului digresiv, ironic, eretic, paradoxal, menit să devină un spectacol de idei, este chiar rațiunea de a trăi a lui Valeriu Armeanu. Dar mai presus de toate, dincolo de adorație și apologia biblică a Măriei, sau de dezbaterele etice, ontologice, artistice, rămân narațiunile eroilor săi (precum Rapcea) cu umorul lor popular și bășcălios, cu onomastica lor ineputabilă, cu vitalitatea lor goliardică. Ceea ce nu exclude stilul ceremonios-oracular al cărților sfinte, eternizând tablouri spăimos-fabuloase despre sfârșitul timpurilor, evocând în spirit veterotestamentar morții iviți din gropi prin surparea catastrofală a pământului ș.a.m.d. Ca să nu mai vorbim de sarcasmul năvalnic al naratorului de la salonul de psihiatrie vizând accesele de paranoia mesianică ale Stăpânului, alias Zăvădeanu, personaj convins că este izbăvitorul lumii, singurul care deține leacul în contra haosului epileptic ce s-ar dezlănțui fără el. Foarte talentați și proteici sunt toți acești naratori, în numele cărora semnează Valeriu Armeanu, acreditând un romancier de raftul întâi”. □ Recenzând noul roman propus de Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), „un regal, o carte-eveniment, un boom literar al anului care tocmai s-a încheiat”, Alexandra Maria Rusu e de părere că *Istoria se face cu vorbe*: „Sindromul timpului care se grăbește sau al sfârșitului istoriei apropie romanul de proza lui Michel Tournier, dar și de cea a lui Marin Preda (mai ales de *Moromeții*, cu timpul care «nu mai avea răbdare»). Tot de Preda îmi amintesc, pe alocuri, fraza «grea», metafora frustă, limba care taie în carnea personajului. La Aldulescu, duritatea de limbaj sau violența imaginii nu degenerază niciodată în vulgar, ci doar, *in extremis*, într-un grotesc foarte rafinat. Proza sa folosește tehnici de *ciné-verité*, mă refer mai ales la aspectele *hard*, de realitate fotografică pe care le conține. Totuși, secretul romanului este jocul dintre hiperrealism și picturalitate, dintre imagine și simbol. Există un simbolism difuz în roman și, dacă ai chef, poți trece pragul imagisticii spre acest al doilea nivel de interpretare. Dacă nu, poți rămâne la imaginea ca imagine, semnificând în sine (elementul de *ciné-verité* de care vorbeam)”. □ Când scrie despre *Romanul psihologiei tectonice. Sau despre cum se face psihologie cu ciocanul*, Bogdan-Alexandru Stănescu are în vedere romanul lui Nicolae Breban, *Puterea nevăzută* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), recenzat deosebit de critic: „Clișee, «ha, ha»-uri, referințe stupide prin caracterul lor de «nucă-n perete», amatorismul scriiturii, lucruri pe care le observa Negoïtescu în

1969, îmi par acum a se fi instaurat definitiv și iremediabil în proza brebaniană. Nimic din tensiunea prezentă în *Animale bolnave* nu mai salvează această scriitură. Plăcile tectonice, psihologia grob(e)iană evoluează cu lentoare înspăimântătoare, monstruoasă, și rămâi la final cu senzația că Eul narator chiar s-a transformat într-un monstru. O proză anxioasă, dar nu în sensul kafkian, de exemplu, ci într-unul nedorit de autor, chinuitor pentru lectorul care așteaptă *agudezza*, scilpire, inteligență iute. Va avea parte în schimb de demonstrații ample, de defrișări masive ale pădurii narative. Misterul dorit de autor nu este decât un fals mister, personajele sunt false personaje, fanteze logofore. Iar când spun logos mă refer doar la verbiage... [...] În plus, iritante sunt și intruziunile naratorului omniscient, cel care ne spune cam tot ce gândesc unele dintre personaje. Dacă autorul recurgea peste tot la tehnica oglinzilor paralele, poate că situația ar fi fost alta, dar așa, când naratorul vine și ne bate pe umăr pentru a ne spune despre ce este vorba, nu mai rămâne nimic din plăcerea de a descoperi. [...] Cam acesta este ultimul roman al lui Nicolae Breban, departe, departe de scriitorul care reușea să te țină în fața cărții, în ciuda defectelor sale”. □ Constantin M. Popa scrie despre *Raportorul celest* din noul roman al lui Gabriel Chifu, *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme* (Polirom, 2004): „Față de romanele anterioare, *Unde se odihnesc vulturii*, *Valul și stânca*, *Maratonul învinșilor*, *Cartograful puterii* și *Povestirile lui Cesar Leofu*, în care vocea lirică se făcea mai mult sau mai puțin auzită, noul roman al lui Gabriel Chifu, în pofida titlului metaforic, beneficiază de un ton laconic, exact și tăios, de o scriitură nudă și, de aceea, intens dramatică. Un text viu, păstrând secretul unor mereu reînnoite interpretări”. □ *Un explorator al marginalității* este, pentru Octavian Soviany, tânărul Ionuț Chiva, autorul romanului *69* (Polirom, 2004), „Ca mulți dintre exponenții promoției 2000, prozatorul Ionuț Chiva este un explorator atent al marginii și al marginalității, care transpune, în secvențe de *ciné-verité*, tabloul sordid al realităților post-decembriste, cu preferință accentuată pentru trivial, imund sau dezgustător, romanul său de debut [...] înfățișându-se astfel ca o incursiune prin culisele și prin subteranele unei lumi «ieșite din matcă», situate sub semnul obscenității superlative. [...] Terifiant, violent, străbătut de neașteptate irizări de candoare, *69* este astfel, în primul rând, protestul unui suflet violentat de trivialitatea lumii actuale, dar și un roman foarte bine scris, născut din frustrare și resentiment, ce anunță în Ionuț Chiva un prozator de calibrul, de care, cu siguranță, vom mai auzi”. □ Tot Octavian Soviany lămurește pentru cititori și *Enigma feminității și misterele textului* din cel mai recent roman marca Dumitru Țepeneag, *La belle Roumaine* (Ed. Paralela 45, 2004), concluzia analizei sale fiind aceea că „Dacă în faza onirismului estetic, Țepeneag descoperea visul ca text, evoluția ulterioară a prozei sale i-a adus revelația textului ca «organon» aplicabil la toate actele omenești semnificative. Iar a textualiza lumea (inclusiv feminitatea – așa cum se întâmplă în *La belle Roumaine*) înseamnă tocmai a-i face inteligibile sensurile multiple și inepuizabile (textualitatea), adică (după cum proclama

programul oniricilor) a o reinstala în metafizic”. □ La rândul lui, Gabriel Rusu consideră că Gheorghe Crăciun, prin romanul *Pupa Russa* (Humanitas, 2004), oferă cititorilor și criticilor *Lecția de ficțiune*, insistând asupra limbajului, și tehnicilor narative: „Gheorghe Crăciun inventează, aici și acum, un fel de proustianism care ține de și ține la etimologie. Dar lumea în care a trăit Leontina, masiv cea din România de dinainte de 1990 și firav cea de după, este chiar re-întrupată pe ecranul textului recuperator. O vibrație de epos balzacian o restaurează după chipul și asemănarea epocii avute drept model. Istoria Leontinei adună istorii individuale diverse, intens colorate și particularizate. Prozatorul face dovada de netăgăduit că este un maestru al armonizării detaliilor semnificative. Vocile narative se perindă prin fața ochilor cititorului într-un carusel orchestrat cu subtilitate”. □ *Damnare și iluminare*, acestea sunt etichetele pe care le pune același Gabriel Rusu romanului *Rhizoma* (Editura Fundația Lucașăruș, 2004) de Marius Tupan, care optează de această dată pentru „istorisirea hieroglifică” cu trei straturi de semnificații. □ Mariana Criș descoperă *Moralitatea din spatele răsului scrâșnit*, în primul volum al romanului lui Nichita Danilov, *Tâlpi. Șotronul* (Polirom, 2004), considerând că autorul, cunoscut în primul rând ca poet, „are toate șansele să intre în lumea romanului nostru contemporan. Pentru că până acum, dincolo de volumele de poezie, el a publicat o singură carte de proză, *Nevasta lui Hans*. Temerara intrare în roman se dovedește a fi de bun augur pentru un poet cu multe cărți la activ. Mai mult. În plasa lui narativă trăiesc personaje vii, puternice, care caută să se împace cu propriile lor trăiri. Este un drum lung, pe care Danilov nu îl petrece cu năduf, ci cu un răs scrâșnit, în spatele căruia se află o atitudine morală. Luciditatea cu care Danilov privește lumea îl face să tânjească după o armonie construită din cuvinte”. □ În articolul *Predispoziție pentru mit și poveste*, Ana Dobre consideră că cel mai recent roman al lui Fănuș Neagu, *Asfințit de Europă, răsărit de Asie* (Ed. Semne, 2004), structurat în trei părți (*Cadențe, Casa ivită din adorația mării și Drobia magică*) reprezintă „o meditație asupra omului în general, a europeanului în particular, a românului *en detail*”, având „de toate: gustul aventurii, mituri, eresuri, peripeții, acțiune, senzațional, mister, femei frumoase și perverse. O atmosferă balcanică se degajă ducând spre cea a *Crailor de Curtea Veche*, ca și spre lumea imaginată de Panait Istrati. E un balcanism pitoresc care surprinde prin complexitatea banalului”. □ Spre exemplificare, la pag. 23, este publicat un fragment din acest nou roman marca Fănuș Neagu. □ Ion Roșioru detectează *Presiunea ficționalului asupra realului* în cel de-al doilea volum al trilogiei românești *Legea conservării scaunului* de Adrian Dinu Rachieru, intitulat *Frica* (Ed. Eubeea, 2004), scriitura câștigând „în alertețe, siguranță și putere de incizie psihologică, forța observativă avivându-se în egală măsură, cel mai adesea sub presiunea paradigmatică a ficționalității ordonator-reperiale”. □ Arina Lungu este de părere că Radu Sergiu Ruba, în romanul *Demonul confesiunii* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), se află *În căutarea sensului pierdut*. „Fragmente din jurnalele celor doi protagoniști

alternează pe parcursul romanului, atrăgând atenția asupra diferențelor de perspectivă, refăcând imaginea anumitor evenimente, spulberând sau confirmând ipoteze, invitând la o lectură retrospectivă. O tehnică similară este adoptată de Graham Swift în romanele sale dialogice (*Out of This World, Last Orders* etc.). Ca și la Swift, paginile confesive poartă numele personajului a cărui conștiință o reprezintă, succedându-se cu reveniri și anticipări cronotopice. Romanul lui Radu Sergiu Ruba suferă însă o anumită carență de spontaneitate, asigurată în cazul lui Swift de utilizarea introspecției și nu a convențiilor jurnalului literar. Astfel, confesiunea dobândește caracterul unui dialog cu șinele și cu lumea, încetând să mai fie supusă regulilor de redactare a unui text”. □ *Un maratonist*, așa îl percepe Adrian Dinu Rachieru pe Gheorghe Schwartz, dat fiind ciclul „la care trudește” încă din 1988, *Cei o sută*, un „proiect monumental”. După lectura celui mai nou roman al seriei, *Vara rece* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), semnatarul articolului încearcă să-i definească stilul distinctiv: „Gheorghe Schwartz este, negreșit, un profesionist, mânuind cu abilitate parabola și simbolul. El nu suportă pateticul, nu agreează revărsarea metaforică; știe – pe urmele lui Cioran – că o proză poetică este o proză bolnavă. Are un stil sedimentat, înclinând spre parabolizare, o anumită răceală și austeritate (impunând aparența studiului științific), fără a neglija «cantitatea de epic», carnația; pare un non-afectiv, trage o glazură SF, literaturii sale, cultivă – precum vechii autori de învățăminte – un sens parodic; dovedește poftă ludică, risipă de inteligență și îi priește balansul fantastic-real”. □ *Un altfel de roman contemporan* prezintă Maria Irod, recenzând *Mila frunzelor* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) de Dan Stanca, autor ce „ocupă un loc aparte printre scriitorii români de azi”, fiind „unul dintre pușinii, dacă nu singurul prozator afirmat după ’90 ale cărui scrieri au o considerabilă dimensiune metafizică”. Noul său roman este „o construcție epică ambițioasă, cu personaje în parte bine conturate, care se rețin, dar și cu o anume ambiguitate care afectează pe alocuri fluenta textului”. □ Adrian G. Romilă scrie despre *Un debut apocrif*, și anume despre romanul lui Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Arafă* (Humanitas, 2004), „un fascinant exercițiu stilistic în maniera eposurilor cavalești ale Renașterii, condus, pe spații mari, cu talent și cu o acribie de filolog”. □ Ion Simuș se declară interesat de *Vocea epică a tradiției*, analiza romanului *Loc deschis* (Ed. Fundația Luceafărul), fiind precedată de un portret al autorului: „Stelian Tăbăraș este un scriitor singular nu numai printre colegii săi de generație (șaptezeciștii), dar și în peisajul literaturii române contemporane. E singular mai întâi prin comportamentul cultural: un scriitor discret, un lup singuratic, fără nici cea mai mică tendință de epatare într-o viață literară plină de afirmări agresive și zgomotoase. Stelian Tăbăraș are răbdare, nu se grăbește niciodată cu aparițiile sale editoriale, care se succed la intervale mari [...]. E singular apoi prin opțiunea sa narativă pentru povestirea încărcată de resursele tradiției. Preocupat de rezonanțele de atmosferă dintre locuri și oameni, prozatorul le reconstituie după un principiu sadovenian al memoriei. Se

situează astfel în prelungirea unui stil al povestirii din ce în ce mai firav astăzi, prelungit de la Sadoveanu la Voiculescu și Bănulescu”. □ În fine, în articolul *Ozias, proclinetul*, Barbu Cioculescu definește romanul lui Ion Vianu, *Caietele lui Ozias* (Polirom, 2004), ca fiind „Misterele Bucureștilor, într-o versiune rafinat-modernă și, poate, secret parodică, stilistic trecută prin filtrele mateine”. □ Trei interviuri realizează pentru acest număr Marius Tupan. În cel dintâi, prozatorul Dan Stanca declară: „Romanele mele sunt o critică a societății și a ideilor”. □ „Cred cu tărie în individualități”, mărturisește Gabriel Chifu aflat în dialog cu directorul revistei, iscodit și în legătură cu romanul său cel mai recent, analizat în paginile numărului curent. □ „Noi, cei din promoția ’70, a trebuit să ne croim drumul sub amenințarea Tezelor de la Mangalia”, punctează și Gheorghe Schwartz, definindu-se drept „Un frustrat profesionist. Un frustrat de mare excepție”. □ Tipărit în apropierea datei de 15 ianuarie, numărul se deschide cu tableta lui Gheorghe Istrate (la rubrica *Vizor*), *Pădurea Eminescu* din titlu referindu-se la un „monument viu”, ridicat în cinstea poetului, în vara anului 1939, de ostașii Diviziei a 20-a Infanterie, comandată de generalul Pion Georgescu. Întrucât se împlineau 50 de ani de la moartea acestuia, militarii s-au mobilizat să scrie „literele numelui lui cu 10.000 de brazi aduși din regiune și de la aceeași înălțime (650 m)”. □ Pe ultima pagină, la rubrica *Fonturi în fronturi*, Mihai Sin face câteva *Precizări aproape inutile* în legătură cu „așteptatul” *Dicționar al scriitorilor români*, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, care „a stârnit destule controverse”. El amendează greșelile strecurate în articolul dedicat lui și operei sale. □ Responsabilă pentru acest număr este Simona Galațchi.

• [**„România literară”, Anul XXXVIII, nr. 1; Revistă săptămânală editată de Fundația România literară cu sprijinul Fundației Anonimul; apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România; Format tipografic A3 (32 de pagini); ziua de apariție: miercurea (cu rare excepții); director: Nicolae Manolescu, director adjunct: Gabriel Dimisianu, redactor-șef: Alex. Ștefănescu, secretar general de redacție: Oana Matei; componența redacției: Adriana Bittel, Constanța Buzea, Marina Constantinescu, Mihai Minculescu; redactori asociați: Ioana Pârvulescu, Cristian Teodorescu, Eugenia Vodă; corespondenți din străinătate: Rodica Binder (Germania), Gabriela Melinescu (Suedia), Libuše Valentová (Cehia). Grafica: Mihaela Șchiopu.**] În articolul intitulat *Călătorind prin Ionesquie*, Monica Joița recenzează cartea lui Marie-France Ionesco în două versiuni: *Portrait de l'écrivain dans le siècle. Eugène Ionesco 1909-1994* (ediția în limba franceză de la Gallimard, apărută la zece ani de la moartea dramaturgului de origine română) și *Portretul scriitorului în secol. Eugène Ionesco 1909-1994* (versiunea românească, Humanitas, 2004, în traducerea Monei Țepeneag). Volumul a avut ca punct de pornire intenția Gabrielei Adameșteanu de a realiza în iarna anului 2002 un interviu cu Marie-France Ionesco, însă, apărând între timp cartea Martei Petreu, *Ionescu în țara tatălui* (Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2001) și cea a Alexandrei Laignel-Lavastine,

Cioran, Eliade, Ionesco: l'oubli du fascisme (ediția franceză: PUF, 2002; ediția românească: Editura Est, 2004), „proiectul interviului nu numai că s-a amplificat cu teme «fierbinți» privind, în principiu, etapele destinului românesc și opțiunile politice din tinerețe ale lui Eugène Ionesco, în contextul întregii generații '27, dar a și fost, într-o mare măsură, «deturnat» de la scopurile sale inițiale”. Că este așa o dovedește și prezentarea editorului de pe cea de a patra copertă a ediției franceze: „În ultimii ani, interesul unora pentru tinerețea petrecută în România a marelui dramaturg și om de litere francez Eugène Ionesco a condus la numeroase interpretări eronate ale traiectoriei sale. Drept reacție, fiica sa, Marie-France Ionesco, a scris un memoriu concis în apărarea părintelui dispărut în urmă cu exact zece ani. De la bun început, precizările lui Marie-France Ionesco își iau drept țintă erorile și reaua-credință a unei acuzații – potrivit căreia Ionesco ar fi avut simpatii fasciste – care are semnificația mai degrabă a unui proces de intenție decât a unei cercetări biografice valabile. Încetul cu încetul însă, cartea se transformă într-un veritabil eseu biografic. Marie-France Ionesco reușește ca, printr-o expunere clară și percutantă, să deceleze esența metafizică a operei lui Ionesco. Prin invocarea unor simple fapte biografice, printr-o interpretare clară și argumentată a textelor, ea schițează un portret nou al omului Ionesco, reușind, mai ales, să prezinte opera lui Ionesco într-o lumină inedită. Dincolo de polemică, acest portret, care cuprinde multe documente inedite, are semnificația unei prețioase relecturi a întregii opere a lui Ionesco”. ■ Parcurgând antologia *Ochi de urs și alte povestiri* (Polirom, 2004), întocmită de Marius Chivu, pe bazele aceleia mai vechi, datorată lui Nicolae Manolescu (*Zece povestiri*, Minerva, 1974), Ion Simuș se întreabă cărtărescian *Cum iubesc personajele sadoveniene?* Subliniind că este „lăudabil exercițiul de apropiere a lui Marius Chivu de unul din marii noștri clasici, într-o vreme în care tinerii noștri critici aflați în arena actualității nu au nicio relație semnificativă cu istoria literaturii române”, criticul orădean urmărește procesul „îndrăgostirii” personajelor din câteva povestiri, ajungând la concluzia că „femei aprige, care își cuceresc, își subjugă bărbații și pot face chiar crimă pentru iubirea lor, există în toată proza sadoveniană. Prozatorul pune în patima lor ceva diavolesc. [...] În povestirile sale de dragoste, Mihail Sadoveanu nu pune cenzură senzualității, dar pune severă cenzură sexualității. Bărbații sadovenieni se îndrăgostesc brusc, în funcție de felul în care privesc femeile. În nota specifică de spiritualizare a patimii, ochii aprinși și sprâncenele arcuite ale femeii sunt părțile cele mai atrăgătoare și mai grăitoare pentru bărbat. În descrierea corporală, Sadoveanu nu coboară mai jos de gât: o singură dată invocă sânii (p. 310) și de mai multe ori evaziv mijlocul strâns de un brâu. Violența carnală a pasiunii, abia sugerată, se ascunde după o expresie a pudorii”. ■ Considerând că, după mai bine de patru decenii de activitate, Gabriel Dimisianu este „unul dintre cei mai respectați critici din arena actualității literare”, trăsăturile definitorii ale scrisului său fiind „lipsa de emfază, claritatea stilului, precizia interpretării dusă până la cele mai discrete nuanțe ale textului [...], umorul fin, abia întrezărit

și desăvârșita urbanitate a tonului”, Tudorel Urian (în articolul *Critica de acord fin*) descoperă o „dublă performanță” a criticului în volumul *Fragmente contemporane* (Ed. ICR, 2004), „un volum compozit, reunind articole de atitudine, răspunsuri la diverse anchete literare, recenzii de carte, texte cu substrat memorialistic. La fel ca în *Lumea criticului*, autorul reușește și de această dată să își surprindă cititorii. Dacă la volumul din anul 2000 elementul surpriză a fost dat de formidabilele texte de factură confesivă, acum autorul introduce un foarte necesar capitol de istorie literară dedicat perioadei 1945-1948. Scriind acest capitol, criticul reușește o dublă performanță. Pe de o parte, realizează o izbândă în plan personal infirmându-și autodeclarata inapetență pentru sinteze («Ce pot să spun altceva decât că sintezele mă impresionează, îmi impun, dar nu prea sunt de mine. Bine cu adevărat mă simt mai ales în fragment. M-am complăcut și mă complac în fragment, dar poate că și din fragmente se profilează, prin însumare, cine știe, o imagine a întregului, fie ea și aproximativă») și, ceea ce este chiar mai important, restituie literaturii române câteva pagini rămase albe din cauza circumstanțelor istorice complet nefavorabile”. □ Regretându-și prietenul și circumstanțele tragice ale morții acestuia din anul 2000, Cristian Teodorescu pune „la microscop” *Povestirile lui Laurențiu Ulici*, prezentând eseistic despre cel de-al patrulea volum din cronicile despre debutanți, îngrijit de Aurelia Ulici. „Pentru cine citește această carte, fără a fi prevenit, ea e o înscriere de cronici de întâmpinare din rubrica *Prima verba* pe care Laurențiu Ulici a ținut-o în «România literară». Pentru cei care mai țin minte contextul vremii, cronicile cu care Laurențiu Ulici îi întâmpina pe debutanții vremii fac parte dintr-o cronică mai largă, despre lumea totalitarismului autohton. [...] Luând aceste cronici la bucată, ceea ce rezultă la o lectură continuă e că Laurențiu Ulici a reușit să facă și o cronică de direcție, cu idei politice în privința debutanților săi, dar și una strict estetică, având judecăți valabile și astăzi. Unii dintre autorii despre care a scris au dispărut. Alții n-au depășit pragul promisiunilor. Pe vremea când Laurențiu publica aceste comentarii în revistă, fotografiam rapid textul, pentru a ajunge la judecata de valoare. Acum le-am recitit fără grabă, ca pe niște povestiri cu un singur personaj pe tema misterioasă a eternului început. Din întregul lor se croiește o lume, cu oameni care au rămas tineri, într-o miraculoasă insulă a timpului al cărei proprietar și-a găsit, sunt sigur, locul într-un rai al jucătorilor sentimentali de șah, pocher, belotă, după ce le-a lăsat scriitorilor dobânda marii lovituri a vieții sale: chiria cazinoului din Casa Vernescu”. ■ Marius Chivu, în articolul *Cui îi e frică de plagiat?* (*Lecturi la zi*), prezintă ce s-a întâmplat în modernitatea românească în acest domeniu, așa cum reiese din „antologia de articole, pledoarii, eseuri sau cronici literare despre cele mai celebre cazuri de plagiat din cultura noastră, selecție realizată de Pavel Balmuș”. Pe rând, „C. Negruzzi, Alecu Donici, George Coșbuc, I.L. Caragiale, Lucian Blaga, Nae Ionescu, Al. Piru, Eugen Barbu și Ion Gheorghe sunt scriitorii acuzați, mai mult sau mai puțin convingător, cu dovezi concludente sau fără, de a fi plagiat opere semnate îndeobște de străini. Cazurile

urmează un anume tipic deși nu toate se desfășoară la fel. Unele demascări sunt formulate rece, altele cu patimă, unele nu mai lasă loc niciunui dubiu, altele sunt cam șubrede, există cazuri în care scriitorul acuzat intervine și dă explicații – G. Coșbuc, de pildă, se disculpă motivând că volumul său *Balade și idile* a fost editat de un prieten, pe când era plecat în străinătate, și de aceea au fost incluse în sumar și câteva traduceri –, alteori se dă la fund sau, pur și simplu, nu se mai poate apăra în niciun fel (cazul lui Nae Ionescu acuzat postum). Unele acuzații sunt străvezii (cazul Lucian Blaga) sau de-a dreptul mincinoase (cazul I.L. Caragiale), altele limpezi ca lumina zilei (cazurile Al. Piru, Eugen Barbu, Ion Gheorghe). De regulă, tot ce era de spus s-a spus la momentul respectiv. O astfel de antologie este cumva istoricizată, textele fiind un material de pe urma căruia poți doar trage niște concluzii, privind mentalitatea scriitorilor sau chiar o posibilă teorie a plagiatului”. Studiul de caz pe care îl aprofundează Chivu este „de departe cel mai celebru și de cea mai mare amploare”, și anume Eugen Barbu cu al său *Incognito*. □ După o consistentă introducere referitoare la critica din ce în ce mai severă, manifestată la noi în ultima vreme, la adresa jurnalelor și memoriilor, „care n-ar fi compatibile cu un criteriu estetic și n-ar constitui o literatură de durată”, atitudinea fiind îndreptățită „față de inflația acestui gen de scrieri, ce s-a produs după 1989, primite prea entuziast și neselectiv”, criticul Al. Săndulescu, atras de și specializat în literatura confesivă apărută în anii 1990-2000, se ocupă, într-un amplu comentariu restitativ, de *Însemnările zilnice 1906-1960* ale lui G.T. Kirileanu (Albatros, 2004), catalogându-le drept *Jurnalul unui cărturar*: „sigur că însemnările zilnice ale lui G. T. K. nu evidențiază vreo calitate literară în sensul romanului, dar ele exprimă dramatismul unei lumi, al unei culturi, care s-a confruntat în chip dureros cu istoria, confesiunea unui mare cărturar, o suită de mărturisiri neprelucrate în niciun fel, atrăgând acut luarea aminte prin relevanța lor, cu totul pregnantă. Nu se simte nervul epic, de exemplu, ca în memoriile lui Constantin Argetoianu, ele au doar meritul de a spune tranșant adevărul despre epoci sumbre, ca acelea ale legionarismului și comunismului, ce nu trebuie să fie uitat. Nu li se poate contesta sinceritatea pe care, principial, o nega G. Călinescu. Subiectivitatea lor, de regăsit și în alte scrieri similare, tinde să devină obiectivă”. □ *Critica edițiilor* de G. Pienescu ajunge la cea de a treia parte a comentariului despre *A.I. Odobescu*, referitoare la „deosebirile de opinie textologice” dintre Tudor Vianu și tânărul G. Pienescu cu privire la cum ar fi trebuit alcătuită o ediție: „în 1961, ca și în 1953, Tudor Vianu – ca de altminteri, după cum am menționat într-un articol precedent, mai toți criticii și istoricii literari – nu acorda decât o minimă importanță, dacă nu cumva chiar nicio importanță, reproducerii corecte, din punct de vedere lingvistic, a textelor și variantelor odobesciene autentice, cu alte cuvinte, în formele lor stabilite de autor și restabilite de îngrijitorul ediției pe baza analizei manuscriselor autografe și a tuturor edițiilor antume din publicațiile periodice, din broșuri, din volume, curățate adică de toată zgura grafiilor la modă în cei turburi ani din istoria limbii literare române”. ■ Scrisori și poezii inedite de Mihai

Ursachi, la șase luni de la moarte, publică Nichita Danilov, în grupajul intitulat *Mihai Ursachi – Scrisori pe frunze de arțar*. „Cum a fost în realitate Mihai Ursachi ne relevă corespondența sa din anii juneții, când încă nu devenise poet de notorietate și deci nu-și arborase pe chip năframa de geniu. Portretul schițat în scrisorile adresate d-nei Ana Cojan, care i-a fost iubită, soție și prietenă, dezvăluie un Mihai Ursachi romantic, naiv, copilăros, sentimental, deopotrivă senzual și idealist, capabil să trăiască dragostea și arta până la sacrificiul de sine. În interiorul său își dau mâna și se dueleză Don Juan și Don Qujote. Dar și palidul prinț Mișkin din *Idiotul* și Raskolnikov din *Crimă și pedeapsă*. [...] Scrisorile de dragoste de care am pomenit datează din acea perioadă. Unele s-au pierdut, fiind scrise, după cum mi-a mărturisit doamna Ana Cojan, pe frunze de arțar și pe frunze de lotus”. □ *Asfințit cu ghioc*, proză în foileton de Constantin Țoiu (rubrica *Prepeleac*, continuare până în nr. 7), unde se precizează că au fost publicate „fragmente din romanul *Vindicta* în pregătire al Ed. Cartea Românească”. Cu toate acestea, în anul 2006, romanul va apărea cu titlul schimbat în *Istorsirile Signorei Sisi*. □ Emil Brumaru publică săptămânal versuri în rubrica devenită emblemă, *Cerșetorul de cafea*. □ În acest număr mai sunt prezenți cu poezii Constanța Buzea și Gheorghe Grigurcu, acesta din urmă, cu un grupaj consistent. □ Alex. Ștefănescu anunță cu entuziasm o descoperire recentă, titrând *Un nou poet: Constantin Crețan* și publicând câteva mostre lirice. „Poezia lui Constantin Crețan este o tăietură proaspătă în plumbul realității; de aceea lucește. Poetul redescoperă, cu încântare, nu și cu naivitate, ceea ce au descoperit alții înaintea lui, de sute de ori. Stilul său decis, delicat-energic este foarte bine pus în valoare în poezia de dragoste. Tandrețea infinită față de femeia iubită nu este lipsită de o anumită cruzime. Îmbrățișarea are ceva tragic, ca o sinucidere în doi. Totul este trăit intens, deși rămâne un joc. Patetismul și spiritul ludic, care par incompatibile, se asociază ingenios în poezia lui Constantin Crețan, un poet talentat, care vine, vine, vine, calcă toate ierarhiile literare în picioare. În ce mă privește, mi-am făcut datoria de-a anunța venirea lui. De oprit oricum nu-l poate opri nimeni (decât propriul său capriciu, care i-a mai deviat de câteva ori până acum biografia). Nu ne rămâne decât să-l salutăm ca pe un oaspete de seamă, sosit pe neașteptate în spațiul poeziei”. □ Tot Alex. Ștefănescu răsfăiește cărți noi pe care le prezintă foarte succint. Printre cele zece volume din această săptămână se numără și *Studii și documente bucovinene* (Ed. Timpul, 2004) de Mircea A. Diaconu („specialistul numărul 1 în istoria literaturii române din Bucovina”); volumul de publicistică *Honorificabilitudinibus* (Ed. Brumar, 2004) de Șerban Foarță („Textele din carte ar trebui numite spectacole de idei, jocuri de artificii lingvistice, carnavaluri ale limbii române cu participarea mai multor limbi străine etc.”); Ioan Alexandru, *Amintirea poetului* (Ed. Palimpsest, 2003), „ediție sentimentală alcătuită de Ion Cocora”, cu o prefăță de Aurel Rău; *Nichita Stănescu: paradoxul ontologic* (Ed. Palimpsest, 2003) de Jeana Morărescu („autoarea citește greșit poezia lui Nichita Stănescu. O descifrează, ca pe un text filosofic dens, ratând ocazia de a se bucura

de frumusețea ei literară”); *Greva căpșunelor* (Ed. Fundației Culturale Libra, 2004) de Traian T. Coșovei („cel dintotdeauna, un poet inventiv, exuberant, care invită pe cititor la un vals al cuvintelor”); *Contribuții la etnologia românească* (Ed. Universal Dalsi, 2004) de Iordan Datcu („o carte care trebuie citită cu creionul în mână, nu răsfoită”). Ultimul volum prezentat, *Gnoze*, poeme de Ioan Radu Văcărescu (Ed. Axa, 2004), expediate drept „poeme discursive și, uneori, discursuri propriu-zise, poetizate convențional”, prilejuiește cronicarului o ironie la adresa „comediei criticii”, dând mostre din „trei specialiști în poezie” (Andrei Bodiu, Dan Perșa și Dan Bogdan Hanu) care „fac considerații delirant-grandilocvente, fără nicio legătură cu modul de a scrie al lui Ioan Radu Văcărescu”. □ În aproape fiecare număr, Ștefan Cazimir publică documente, scrisori, versuri, comentarii autoreferențiale, despre anii adolescenței, ai studenției etc., vorbind despre sine la persoana a treia: „În anii studenției, Cazimir abandonează versificările proletcultiste și se dedică intermitent unui soi de lirism parodic, pe care îl va cultiva și mai târziu” (*Arta parodiei*, nr. 5/9 februarie). □ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu își continuă confesiunile pe tema *Prima întâlnire*, descriind cum destinul i-a intersectat pașii cu Nicolae Manolescu, Mircea Cărtărescu, Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu. ■ Gina Sebastian Alcalay își intitulează *Coarda care vibrează* eseul stârnit de lectura cărții *Ușa interzisă* de Gabriel Liiceanu, din care reține și comentează problema spinoasă a compatibilității dintre Holocaust și Gulag. □ Marina Constantinescu descrie eseistic *Un tramvai numit Popescu*, un spectacol de teatru sui-generis după opera poetului Cristian Popescu (m. 1995), realizat, în colaborare, de Societatea Română de Radiodifuziune, Teatrul Național Radiofonic, Arcub și RATB. □ Aflată la Paris, la colocviul intitulat *Literatura pentru copii între moștenire și cultura de masă*, organizat pentru a puncta cei 10 ani de activitate ai Institutului Internațional Charles Perrault (IICP), Muguraș Constantinescu îi ia un interviu pe această temă președintelui fondator, profesorul Jean Perrot. □ Poșta redacției (rubrica intitulată *Post-restaurant*) îi este arondată poetei Constanța Buzea. □ Ioana Pârvulescu semnează articole de actualitate, culturale, memorialistice, uneori literare, într-o rubrică săptămânală, intitulată după caz *Cronica optimistei* sau *Cronica pesimistei*. □ Rubrici extraliterare consacrate dețin și în acest an: Mircea Mihăieș (texte politice, în *Contrafort*), Rodica Zafiu (*Păcatele limbii*), Marina Constantinescu (cronica dramatică), Alexandra Olivotto (cronica filmului), Pavel Șușară (cronica plastică), Dumitru Hâncu (cronica TV). □ Fiecare număr dispune de un calendar cu date de naștere și de deces ale autorilor din săptămâna calendaristică respectivă.

18 ianuarie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 751 (nr. 2)] Daniel Cristea-Enache continuă să publice „fragmente din manualul de *Limba și literatura română* pentru clasa a X-a (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”. În acest număr, *Excepția de la regulă* schițează profilul critic al lui G. Călinescu,

comentând și exemplificând cu articole și volume despre viața și opera lui Mihai Eminescu. □ Cu titlul *Eminescu: o nouă ipoteză interpretativă*, redacția publică în continuare fragmente din volumul lui Gheorghe Doca, aflat în pregătire, *Eminescu – geniul dialogic*. În acest număr, este reprodușă secțiunea intitulată *Mărci dialogale în postume*. □ La rubrica *Eseu*, cu titlul *E. Lovinescu și literatura feminină (I)*, sunt publicate fragmente din volumul Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină*, în curs de apariție la Editura Paideia. □ Mircea A. Diaconu prezintă volumul lui Mircea Iorgulescu, *Tangențiale* (Ed. ICR, 2004), o selecție tematică din articolele publicate în revista „22” de un intelectual de o „discreție lovinesciană”. □ După ce parcurge volumul lui Ioan Pop-Curșeu, *Nu știe stânga ce face dreapta: două eseuri despre șovăielile gândirii critice* (Ed. Paideia, 2004), Andrei Terian pune un diagnostic critic exprimat malițios în titlul cronicii sale: *Astrocritica și alte năzbâtii*. ■ În articolul *Locuri străine și reci*, Claudiu Komartin discută „anti-lirica” feminină actuală, pornind de la o polemică, purtată „în termeni neobișnuit de duri”, pe site-ul de poezie www.clubliterar.com, în jurul unei poezii a Oanei Cătălina Ninu, *Nu e timpul, fato*: „Întrebarea pe care mi-o pun în acest moment cu o tot mai mare curiozitate – și cu un crescând scepticism – este dacă nu cumva asistăm la explozia unei «mode poetice» care face mai mult rău decât bine pe termen lung. Nu literaturii. Doamne ferește, aceasta știe, independent de scriitorii dintr-o epocă sau din alta, să se prezeve și să se «epureze», știe ce să păstreze și ce să dea uitării, dar nu este pernicioasă – ci pentru o serie de poete de cert (și confirmat) talent – reluarea epuizantă a acelorași strategii de scriitură, stări și angoase... primare [...]. Deja există în cea mai nouă promoție de poetese o serie de nume tot mai des întâlnite prin reviste și cenacluri, care vor însemna ceva în literatura română de mâine. Și care fac, aproape la unison, o poezie vaginală, autistă, mizând pe violentarea, aș spune fără precedent, cel puțin pentru literatura noastră [...], a orizontului de așteptare al lectorului de poezie. Să fie lumea, de la Angela Marinescu citire, până la Elena Vlădăreanu, Oana Ninu, Roxana Georgescu, Miruna Vlada, Iulia Stoian sau Andreea Drăguleasa, doar un cimitir al trupului, spuzit de toate semnele rușinii, durerii și degradării, fără niciun resort salvafic, sau fără vreo posibilă expiere în planul superior al spiritului?”. Semnatarul punctează, de asemenea, unicele două atitudini ale publicului și criticilor, „una de uluială admirativă sau de senină neînțelegere, și alta de batjocură, atingând înjurătura neaoșă, a unor «tradiționaliști» care, din nefericire, nu au prea frecventat în timp marea literatură «pornografică» a secolului trecut [...]”. □ Pe două pagini, revista consemnează dialogul intitulat *Mai e comunismul în noi?*, din ultima ediție pe 2004 a emisiunii *Artă versus artă*, difuzată de TVR Cultural, în care realizatoarea Lorelei Mihală și moderatoarea Cristina Modreanu au stat de vorbă cu Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Paul Cernat și Ioan Stanomir, patru tineri autori care au publicat în 2004 două volume pe această temă: *O lume dispărută. Patru istorii personale urmate de un dialog cu Horia-Roman Patapievici și Explorări în comunismul*

românesc. □ În articolul *Neantul – ca antidot*, Constantin Coroiu se întoarce la dosarul pe care revista „Magazine littéraire” i-l consacră lui Emil Cioran în urmă cu un deceniu și comentează succint opiniile despre operă exprimate de diverși exegeți români și străini. □ În rubrica sa, Teodor Vârgolici este interesat de *Jules Verne și românii*, relație analizată de Ion Hobana în recentul volum-sinteză *Jules Verne. Chipuri, obiceiuri și peisaje românești* (Ed. PRO, 2004). □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu citește atent „Suplimentul de cultură” (nr. 7/2005), reținând interviul luat lui Andrei Corbea-Hoișie, șeful Catedrei de Germanistică de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, precum și „dosarul” intitulat *Ce mai reprezintă Academia Română?*, la întrebare fiind invitate să răspundă șapte personalități, cronicarul comentând intervențiile a cinci dintre aceștia: Carmen Mușat, Andrei Pippidi, Nicolae Manolescu, Ion Haiduc, Viorel Barbu. ■ A doua revistă parcursă de C. Stănescu este „Familia” (nr. 11-12/2004), din cuprinsul căreia selectează pentru analiză discuțiile colocviului despre roman, „intervenții interesante și consistente” fiind cele aparținând lui Gheorghe Crăciun și Alexandru Mușina. În schimb, articolul semnat de Gheorghe Izbășescu i se pare „confuz” cronicarului.

● [**„Observator cultural”, nr. 256 (3)**] Volumul *Medalioane de istorie literară* (Hasefer, 2004) este comentat de Mircea Angheliescu și de Simona Vasilache. Cel dintâi semnaleză înzestrarea de foiletonist: „Ultimele foiletoane pe care le-a lăsat, precum și altele mai vechi, nepublicate încă în volum, au fost adunate de Tiberiu Avramescu, vechiul său prieten și coleg de hamalâc de la Editura Minerva, într-o masivă carte apărută la editura căreia Zigu i-a fost director până la moarte [...]. Pare evident că Zigu Ornea avea fibra și abilitățile unui foiletonist superior, pe care condițiile «obiective» ale vremii când și-a început activitatea nu l-au lăsat să se manifeste sau pe care poate el n-a fost dornic să le exploateze înainte de a-și fi conturat opera propriu-zisă, de istoric al ideilor și al vieții culturale românești din ultima sută de ani” (*Ultimul Ornea*). □ Simona Vasilache este cucerită de stilul și de construcția acestor *Medalioane de istorie literară*, care „ilustrează o saga, povestea unei familii spirituale adoptive, în care, cu mijloacele stilului cuceritor și exact, cronicarul își face loc. «Schema» de construcție, invariabilă oarecum, a cronicilor cuprinde referiri bine documentate la viața personajului-a-utor, în virtutea unui anume determinism biografic al cărui adept Zigu Ornea pare să fie. Viața autorilor și viața autonomă, tumultuoasă a cărților influențează valoarea produsului cultural, sub raportul formei de prezentare, al para-textelor, până la urmă. Cronicarul edițiilor este, de fapt, un colecționar de cochilii. Înșirate cu grijă, una lângă alta, restituie cu destulă finețe specificul unei epoci, o obsesie mai veche, din volumele antume, a cărturarului. Nu-l interesează, decât rareori, fulgurațiile, scrierile izolate, care nu pot fi obiectivate într-un sistem” (*Povestea cărții*). □ După ce schițează un portret al omului, Codrin Liviu Cuțitaru îl prezintă pe scriitorul Nichita Danilov, pasul dinspre poezie spre proză fiind făcut odată cu romanul *Tălpi. Șotronul*, vol. 1 (Polirom, 2004), „din ceea ce se anunță a fi o

narațiune de dimensiuni mari”: „Folosesc noțiunea de «narațiune» cu bună-știință. M-am așteptat – la începutul lecturii – să mă confrunt mai curând cu o alegorie ficțională poetizantă decât cu un construct epic focalizat. Trebuie să recunosc faptul că presupunerile mele au fost contrazise. *Tălpi* reprezintă un «roman» autentic și din unghi structural, nu doar intențional” (*Șapte coline în căutarea unui personaj*). □ În articolul *Formă și psihologie*, Nicolae Berindei scrotează opera lui Radu Petrescu cu un „ocean întors”, propunând o abordare diferită: „Transpunând structura psihologică a autorului, cărțile lui Radu Petrescu sunt prelungiri naturale ale ființei și, cum spune Danièle Sallenave, «un fel de încrușișare între puterile creșterii biologice și cele ale creșterii spirituale, morale, ale imaginației... – un mod de a trăi esențial» (apud. Ion Pop, *Ore franceze*, II, Editura Polirom, Iași, 2002). Acest lucru este posibil datorită faptului că sensul universal cuprins în opera literară se dă în forma sensibilă și/sau în *apriori*-ul afectiv. De aceea, se petrece o dublă mișcare: o impunere a operei «ca apoteoză a sensibilului» și, instantaneu, o invitare a ființei autorului «de a-i fi imediat părtaș» în a se realiza. Exigențele corpului obiectiv (spiritual, nu lumesc, biologic ori rațional) sunt, în acest mod, anticipate de scris; iar «schemele care organizează sensibilul» conferă textului nu numai strălucire și prestigiu, ci și putere de a-l convinge pe cel în drept asupra sa. Pentru a trece de la stadiul de potențialitate la act este, astfel, nevoie de preluare și asumare corporală (cu întreaga ființă), așa încât și autorul să dobândească acel *sensorium commune* – al reuniunii diversității sensibilului, care funcționa deja, ca un dat (preexistent) în scriitură sau text”. ■ *Când discutăm despre ficțiunea politică?* se întreabă Bogdan Suceavă, nemulțumit de grăbilele etichete și generalizările pripite pe care unii comentatori le-au aplicat anului literar 2004, și anume „orientarea către erotism” sau înclinația spre pornografie. În urma lecturii unei bune părți din romanele propuse de edituri, numeroase semnate de tineri, semnatarul articolului este de părere că există suficient material pentru a se putea „discuta despre ficțiunea politică în romanul românesc din ultimii 15 ani. Nu cred că a apărut încă o capodoperă a genului, [...] dar au existat reușite, ca de exemplu excelentul roman al lui Petre Barbu, publicat în 1995, *Dumnezeu binecuvântează America*. Lucrările pe care le rețin și care ar trebui menționate în contextul unei discuții despre ficțiunea politică actuală sunt *Viața și faptele lui Ilie Cazane* de Răzvan Rădulescu și *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare* de Radu Aldulescu. Cât despre titlurile recente, mi-a plăcut romanul lui Dan Lungu *Raiul găinilor*, din care aș sublinia nu doar anecdotele [...], ci aerul de *Conversație la Catedrală* evoluând în lumea lui I.L. Caragiale, posibil datorită calităților de extraordinar portretist ale autorului, într-o atmosferă susținută de o foarte bună cunoaștere a lumii tranziției. Iar partea a doua a volumului *Atunci i-am tras două palme* de L.D. Teodorovici, intitulată *Să ne ierte pistruiatul*, [...] cred că are multe în comun cu ficțiunea politică, deși dimensiunea memorialistică e atât de pronunțată [...]. În fapt, ficțiunea politică nu e doar «artă cu tendință», nu e doar conectarea noastră, ca scriitori, la lumea politicii (ar fi

simplist să credem asta), ci e vorba despre includerea în imaginarul literar actual a unor spații unde operează de obicei imaginarul de natură politică”. □ Două volume ale Gabrielei Melinescu, diferite ca gen și structură, *Jurnal Suedez III (1990-1996)* (Polirom, 2004) și romanul *Acasă printre străini* (Polirom, 2001), sunt citite împreună de Ana-Maria Popescu, cea care descoperă astfel *Stilistici alternative*: „Deși jurnalul exhibă intimul, care devine astfel susceptibil a fi agresat prin receptare, autoarea pare prea puțin atentă la acest aspect. În cazul romanului, avem de-a face cu un fel de răsfăț intelectual, unde nu mai contează convenția, nici receptarea, doar nevoia de a valorifica problematica din jurnal. Un fel de dezvoltare a obsesiei căutării, a autodefinirii, a reîntoarcerii la origini”. □ O extinsă notă nesemnată, intitulată *Românii despre țara lor și ei înșiși (în versuri)*, semnalează și prezintă succint antologia *Cele mai frumoase 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor*, întocmită de Petru Romoșan la un an după publicarea celei dintâi încercări de acest fel, *Cele mai frumoase 100 de poeme de dragoste ale romanilor*, la aceeași Editură Compania: „Prefața cu caracter de manifest polemic a lui Petru Romoșan evidențiază – direct sau indirect – criteriile care au stat la baza prezentei selecții. [...] Poate deconcerta selectarea unor poeme care au legături vagi – cel mult prin ricoșeu tematic – cu poezia «de țară» (ex.: Arghezi, inclus cu *Niciodată toamna...*, Mateiu I. Caragiale, inclus cu două «pajere» etc.). Absența unor autori «șazeciști» precum Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu sau a unor postmoderni precum Mircea Cărtărescu sau Magda Cârneci (de ce nu – totuși – Mariana Marin, Mariana Codruț, Andrei Bodiș sau Caius Dobrescu?) va stârni controverse. Ea nu este deloc inocentă, explicitată fiind – parțial – în prefață. Tirul polemic (nu lipsit de miza promoțională) bate în mai multe direcții și e menit să stârnească reacții aprinse”. □ *Sezonul premiilor* este comentat de C.M. [Carmen Mușat]. Premiile revistei „Cuvântul” pe anul 2004, doar diplome „neînsoțite de recompense materiale”, oferite de directorul revistei Mircea Martin, „au acoperit un spectru foarte larg al vieții culturale autohtone. Atât lista de nominalizări, cât și cea a premiilor propriu-zise reflectă, în proporție de 95%, un evident efort de a evidenția, cu obiectivitate și respect pentru profesionalism, valori autentice ale scenei culturale românești. S-au acordat astfel premii pentru poezie (Ana Blandiana și Constanța Buzea), pentru proză (Gheorghe Crăciun), pentru critică și istorie literară (Caius Dobrescu și Virgil Podoabă), pentru traduceri (Sorin Mărculescu, pentru versiunea românească a romanului *Don Quijote*), pentru debut (Ion Pop-Curșeu), pentru filozofie (Andrei Cornea), pentru sociologie (Adrian Neculau, coordonator), politologie (Ioan Stanomir), istorie (Ruxandra Cesereanu), studii culturale (H.-R. Patapievic), etc. □ Titrând *Final de mandat la Academie*, aceeași C.M. amendează modul în care Eugen Simion a acordat premiile Academiei Române pe anul 2002... abia la sfârșitul lui 2004: „Dacă la capitolul «literatură» membrii juriului nu au acordat niciun premiu, fie pe motiv că nu își mai amintesc ce titluri au apărut în 2002 (?!), fie pentru că «nu au fost lucrări

remarcabile care să nu fi luat alte premii» (?!), la capitolul «merite speciale» Academia Română a răsplătit cu Meritul Academic politicieni de frunte ai PSD, [...] pentru că «au făcut câte ceva important pentru Academie» în anul de grație 2004. Astfel încât, departe de a fi un for de consacrare a valorilor, Academia Română și-a dovedit încă o dată partizanatul politic, lipsa de criterii axiologice și gustul îndoielnic pentru improvizații și mediocritate clientelară”. □ Din rubrica *Informații. Știri*. La zi aflăm că Șerban Foarță a primit Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, □ precum și detalii – consemnate de unul dintre participanți, Nicolae Turcan – de la cea de-a noua masă rotundă a membrilor Centrului de Cercetare a Imaginarului, organizată pe 7 ianuarie la Cluj. Au participat Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Sanda Cordoș, Horea Poenar, Mihaela Ursa, Ovidiu Mircean, Vlad Roman, Anca Hațiegan și Nicolae Turcan: „Textul propus, în fapt un capitol din cartea cu titlul *Pod cu trei capete. Preliminarii speculative la starea de postmodernitate* (în curs de redactare), s-a dovedit extrem de provocator datorită densității ideilor (Ruxandra Cesereanu), dar și formei inedite – o îmbinare între fragmentul tare de filozofie și parantezele literare încărcate de vitalitate narativă” (*Dezbaterile Phantasma, episodul 9: Postmodernitatea – un pod cu trei capete*). □ Sub genericul *Cărți 2004* și cu colontitul *Bibliografie*, Ion Bogdan Lefter listează sumarul desfășurat (pe lunile martie-mai 2004) al emisiunii sale zilnice de explorare a pieței editoriale, *Cartea*, de la TVR Cultural, rezultând astfel „un destul de bogat inventar de titluri publicate anul trecut”: „Nu mai reiau proiectul în detalii (vezi articolul meu din «Observator cultural», nr. 213/23-29.03.2004). Chiar așa, «seacă», fără comentarii, lista rezultată poate fi utilă documentar (am fost «somat» – de altfel – de mai mulți colegi s-o public). Nu cuprinde decât o parte a producției de carte (literară, de artă, de științe umane, culturală în sens larg) a anului trecut, însă cea mai mare parte a titlurilor importante și semnificative cred că sunt [*sic!*] prinse. Raza de cuprindere a unui singur om, oricât s-ar dori el de informat, e limitată. Apoi, în condițiile în care destule edituri nu fac serviciul elementar de transmitere «promoțională» a cărților lor, am «recuperat» cât am putut pe cont propriu, explorând librăriile. Omisiunile sunt – sper – scuzabile. Intenționate au fost doar cele care au decurs din opțiunea pentru reprezentativitate și nu pentru exhaustivitate (de pildă, traducerile din alte literaturi le-am prezentat ca fenomen, nu pas cu pas) [...]”. □ Cel de-al patrulea număr din noua serie a revistei „Saeculum” (Anul III (V), nr. 1/2004) este prezentat într-o notă de Adrian Niță, care observă că deși „noua serie se subintitulează «revistă de sinteză culturală», spre deosebire de cea veche, «de filozofie», trebuie remarcat ca prezența filozofiei este masivă în paginile revistei. [...] Studiile de istorie și teorie literară sunt numeroase și substanțiale. Dintre autorii acestora îi semnalăm pe Ilie Guțan, Dumitru Chioaru, Doina Jalea, Raluca Soare, Marin Diaconu, Rodica Grigore, Doina Constantinescu etc. Grupajele de literatură (proză și poezie de Georg Scherg, Ileana Marinescu, Rodica Braga etc.) și recenzii întregesc un volum dens, în care orice iubitor de cultură poate găsi ceva

interesant”. □ Tot în acest număr, descoperim încă un profil de revistă, și anume al obscurei „Trapa”, „organ de erecțiune contra onanismului literar-artistic”, „revistă avangardistă realizată de un grup de adepți ai suprarealismului (artiști vizuali, poeți, critici). Redactori: Ovidiu Morar (Suceava), Iulian Toma (Nisa), Matei Bejenaru (Iași), Valery Oișteanu (New York). Nu se precizează nici periodicitatea, nici câte numere au apărut până acum. În spirit avangardist, paginile – format A4, cu texte tipărite la două rânduri – nu sunt numerotate (le-am numărat: sunt 32, cu tot cu copertile). Vehementa publicație se deschide cu un *Manifest neo-post-TRANS-avangardist către tinerimea QUASI-SIMILI-cripto-pășunistă* sfidător, tipărit cu varii fonturi și cu experimente ludice (lexicale și tipografice) de tot felul. Cu excepția desenelor (realizate de Matei Bejenaru) și a textului final (poemul *Visorealistic manifesto* al lui Valery Oișteanu), toate celelalte texte din sumar sunt nesemnate. Întâlnim aici pamflete vitriolante, cu retorică tipic avangardistă (majoritatea – pamflete parodico-satirice pigmentate scatologic) la adresa criticii literare «vetuste» (*Criticul estetic, Putrețunea Criticării sau Ce naște din mită leu nu iaste*), poeme experimentale (unele «albe»: *Poemul perfect* sau reprezentate ca un șir de puncte: *Poem 1...Poem 2...Poem 3.... Poem infinit*, altele – secvențe reunite sub titlul *Onanismul structural*), o piesă de teatru «cu cheie» și personaje ale culturii noastre academice de azi (*Omagiu poetului*). Există și o (falsă) «poștă a redacției», în același registru. Orientată împotriva tuturor formelor de «mumificare culturală» din spațiul autohton, «Trapa» reprezintă o încercare – destul de reușită – de a reactualiza spiritul de frondă al avangardelor istorice. Spre a-l cita pe Tristan Tzara, considerăm că revista e una «destul de simpatică». □ Rubrica *Din presa culturală* consemnează polemici mai vechi sau mai noi. Dintre cele mai vechi, sunt rezumate noi episoade din polemica Andrei Cornea versus Dorin Tudoran (în „Jurnalul național”), pe tema apropierea celui din urmă de liderul PUR Dan Voiculescu. □ Dintre cele mai noi, tot în „Jurnalul național”, este semnalat articolul-apel adresat de Mircea Cărtărescu noului ministru al Culturii și Cultelor (*Va fi greu, doamna Mona Muscă*), în care este subliniată „necesitatea schimbării din conducerea unor instituții culturale de stat a clientelei fostului partid de guvernământ și a reformării radicale a acestor instituții”: „Căci acesta e primul lucru pe care, dacă ar fi căderea mea, i l-aș recomanda: să regândească și să remodeleze instituțiile din domeniu, începând cu propriul minister și continuând cu Institutul Cultural Român, Academia Română și uniunile de creație, în sensul apropierii lor de cultura vie, cea care se face cu adevărat azi, și de care Răzvan Theodorescu nici habar n-a avut. De care nici Eugen Simion, nici Augustin Buzura nu mai au decât vagi amintiri din junețe. Toți oamenii aceștia, care-au inventat o a doua cultură, de carton aurit, peste cea reală, trebuie să plece. Trebuie să plece și cei care au condus uniunile artistice. La Uniunea Scriitorilor, de exemplu, Eugen Uricaru, un autor mai curând obscur, a încurajat ani de zile mediocritatea care l-a adus în vârf și «l-a făcut om». De fapt, uniunile trebuie repuse-n discuție radical, pornindu-se de la însuși sensul

existenței lor. Nicăieri în lumea civilizată nu mai există acest gen de instituții-mamut, de origine indiscutabil comunistă și coercitivă. În Uniunea Scriitorilor sunt vreo trei mii de «scriitori», dintre care două mii opt sute nu știu nici ei ce-au scris vreodată. Aceste nulități sunt masă de manevră electorală în scriitorime și devoratori de pensii nemeritate. Dacă Uniunea Scriitorilor nu va rămâne de cinci sau chiar de zece ori mai mică în urma regândirii ei, eu n-am de gând să mai rămân într-o astfel de relicvă a unor alte vremuri. Toate aceste instituții trebuie, cât mai urgent, controlate financiar. La unele n-a mai fost niciun control de un deceniu. Șefii s-au scaldat în banii instituției, și-au acordat singuri premii și stipendii, s-au tradus singuri în nu știu câte limbi, au făcut turul lumii pe bani publici”. În replică, biroul de presă al Academiei a răspuns, în „Ziua” (din 10 ianuarie), nu numai atacurilor lui Mircea Cărtărescu, ci și ale lui Mircea Mihăieș, semnatarul articolului *Academia fantomelor*: „Aflăm, astfel, că Academia Română a acordat premii și diplome de merit pe criterii exclusiv științifice, apolitice, că peste tot în lume academicienii au vârste înaintate, deci acuza de «fossilizare» nu are sens... [...]”, comentează redacția „Observatorului”. □ Este consemnat un nou scandal legat de fosta echipă de la Ministerul Culturii, denunțat de Gheorghiuță Aurelian Ion în „Adevărul” (din 14 ianuarie), într-un reportaj vizând sumele uriașe alocate din bani publici de către Ministerul Culturii și Cultelor pentru editarea manuscriselor eminesciene, „cea mai costisitoare carte pentru bugetul din ultimul timp al Ministerului Culturii”. Cel dintâi volum, dintr-o proiectată serie de 23, a primit inițial aproximativ un miliard de lei, „beneficiari ai subvenției-record primite de la minister fiind Editura Enciclopedică și Academia Română”, iar spre finalul anului, o nouă tranșă de 700 de milioane de lei. „Fapt demn de reținut: din cele 260 de milioane de lei, cât reprezintă drepturile de autor (bani ce urmează a fi încasați, pe măsura vânzării celor 750 de exemplare, de către Biblioteca Academiei), coordonatorul lucrării, Eugen Simion, va primi 3 procente, adică 77 de milioane de lei plus cinci exemplare. Și aceasta în condițiile în care prefața nu excelează prin dimensiuni...” □ Ioana Petrescu prezintă *Cartea apocrifelor* de Karel Čapek (Humanitas, 2004), iar Delia Ungureanu, eseul Antoanetei Olteanu, *Homo balcanicus. Trăsături ale mentalității balcanice* (Paideia, 2004). □ Un articol despre scriitorul rus Venedikt Erofeev semnează Vladimir Bulat (... *Gogol l-a* „prefigurată” pe Erofeev), pornind de la traducerea romanului *Moscova-Petușki*, datorată lui Emil Iordache (Ed. Cartier, 2004). □ Dintr-o notă nesemnată aflăm că, la editura pariziană L’Harmattan, a apărut, la sfârșitul anului 2004, un volum colectiv intitulat *Perspectives roumaines. Du postcommunisme à l’intégration européenne (Perspective românești. De la postcomunism la integrarea europeană)*, coordonat de Catherine Durandin în colaborare cu Magda Cârneci: „Adunând studii semnate de cunoscuți cercetători și experți francezi, americani, români și moldoveni, volumul își propune să ofere publicului francofon o imagine consistentă și nuanțată a proceselor complexe și dificile prin care a trecut România în ultimii 15 ani. De la antropologie la politică și economie, de la sociologie la

cultură, domeniile investigate recompun un tablou accidentat și pasionant, uneori imprevizibil, adeseori contradictoriu și straniu, al unei națiuni răvășite de moștenirea comunistă recentă și de enormitatea reajustărilor postcomuniste în curs, doritoare de integrare europeană rapidă, dar luptând tenace să-și prezerve specificitatea și tradițiile”.

• [„22”, nr. 776 (3)] Nemulțumită de modul în care a fost receptat critic până acum volumul lui Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile* (Ed. Humanitas, 2004), Tania Radu își începe recenziile cu glose despre *Cititorul „nimfoman”*, y compris criticul, care „suferă de o ciudată «nimfomanie» în relația cu scriitorul: acestuia din urmă i se cere, cu fiecare carte, tot mai mult, tot mai bine, mereu altceva. După o carte mare trebuie să urmeze o carte și mai mare. După o carte care a consacrat, una în aceeași gama se cheamă autopastișă, încă una se taxează drept rescriere la infinit. Când schimbă genul, nu se rezolvă nimic: blestemul așteptărilor insașiabile se ia de la capăt. Tăcerea nici ea nu e bună – filonul a fost subțire. Cărțile-platou, pe care talentul se odihnește și se maturizează, nu interesează la noi. Cu atât mai puțin autorii unei singure cărți, ori cei care au avut ghinionul să-și dea capodopera la începutul carierei. În genere, orice înseamnă reducere a temperaturii se consideră ieșire din formă, sleire a talentului. Cauza acestei exigențe de tip juvenil ar trebui probabil căutată în heuripismul anilor cincizeci, ani de «înnoire» forțată, în care fiecare convertire la linie era salutăată de la galerie”. În ciuda a ceea ce se scrie de mai bine de trei săptămâni (noua carte a lui Cărtărescu place doar femeilor), Tania Radu consideră că volumul „pune umărul la constituirea unei noi categorii literare – a «cărților de plăcere””, concluzia fiind aceea că: „După *Nostalgia* și *Orbitor*, culegerea de proze scurte a lui Mircea Cărtărescu stă firesc pe «cartea de pe noptieră». Are efectul unui bis cu Mozart după un concert Stravinsky: răcoros, acidulat, ingenios până la manie. Iar când lucrurile se petrec în rama unui tablou de Magritte, cum e cel descris în *Seara care cade* («o fereastră spartă, cioburi lungi așezate sub ea în picioare și soarele de amurg rășfrânt în ele sub unghiuri diferite»), totul se topește imperial în laptele stelar al literaturii. Un mare scriitor care se joacă frumos”.

19 ianuarie

• [„Cultura”, nr. 2] Exprimându-și regretul că a fost publicat un text care nu fusese menit pentru ochii publicului larg, Irina Petraș definește și analizează *Provocarea Jurnalului Ioanei Em. Petrescu (Jurnal 1959-1990, postfață de Carmen Mușat, Ed. Paralela 45, 2004)*: „incomplet și foarte intim, e de citit neapărat circumstanțializat, altminteri cazi în vulgaritate opacă – i s-a întâmplat, spre surprinderea mea, lui Dan C. Mihăilescu. [...] Dacă Jurnalul va fi citit după lectura cărților Ioanei și știind câte ceva despre destinul ei deloc trandafiriu, cititorul va afla amănunte menite să umple mici spații goale. Altminteri, răsfoit grăbit și cu perspectivă de *paparazzo* dâmbovițean, va părea încă o privire picantă în dormitorul unui «obiect» de cult ardelean”. □ Citind volumul de proză scurtă

Punctul de plecare –Şaisprezece transcrieri (Ed. Compania, 2004), propus de Vasile Baghiu, Georgiana Sârbu vorbeşte despre *Oboseală, ratare şi firesc*. După ce găseşte numitorul comun al textelor, şi anume faptul că „personajele tuturor povestirilor [...] nu sunt decât faţetele unui singur, un *puzzle* despre un portret: (încă) un scriitor (*hobby* sau meserie?) în căutare veşnică de subiecte”, recenzenta descoperă şi punctul slab al volumului, indicat paradoxal chiar de titlu: „Fiecare povestire nu e decât un punct de plecare, naraţiunea nu se/te transportă undeva anume, de pildă, într-un spaţiu ficţional suficient sieşi. De unde aspectul de provizoriu, nefinisat, neterminat”. ■ Revista publică un *Drept la replică* semnat de Nina Cassian. Mai puţin deranjată de comentariile „ostile” la adresa volumului său de memorii în trei volume, *Memoria ca zestre*, venite dinspre alte reviste (precum articolul Taniei Radu din revista „22”, *Stahanovism erotic*, „recomandat călduros de Cronicarul «României literare»”), poeta strămutată la New York nu poate să nu riposteze însă „când în revista «Cultura» apar rânduri calomnioase, fabulaţii şi fabricaţii vădit răuvoitoare şi defăimătoare”. Este vorba despre articolul *Preţul libertăţii* semnat de Ara Şeptilici, în nr. 35/2004. După ce oferă câteva citate ca mostre, Nina Cassian consideră „toate acestea (şi altele) nu numai o baţjocură calomnioasă la adresa mea, ci şi o pată pe obrazul subţire al revistei «Cultura»”. □ Adrian-Paul Iliescu disecă *Mitul „răscumpărării prin spiritualitate”*, unul dintre cele mai interesante din perioada interbelică, invocat atunci, ca şi astăzi, pentru „disculparea ideilor şi actelor dreptei extremiste”: „Dacă retorica veche îi disculpa pe legionari în numele valorilor spirituale pe care «le reprezentau», retorica «elevată» de azi îi disculpă pe intelectualii interbelici în numele valorilor culturale pe care le-au creat”. În mod evident, referirile recurente se fac la Mircea Eliade şi Emil Cioran. □ Victor Popescu prezintă ideile din volumul lui Valentin Protopopescu, *Ciorba de burtă sau Gâlceava românului cu sine însuşi* (Ed. Curtea Veche, 2004), insistând mai ales asupra celor cu trimiteri către „cearta intelectualilor” din siajul cărţii lui Sorin Adam Matei şi a disputelor de acest fel din presa ultimilor ani. □ Dintr-o notă a redacţiei aflăm că *Poetry Society de la Londra anunţă începerea concursului pentru Premiul „Corneliu M. Popescu”*, ce vizează traducerea de poezie europeană. „În valoare de 1500 de lire sterline, acest premiu se acordă o dată la doi ani, pentru volume de poezie, publicate între martie 2003 şi martie 2005, traduse în limba engleză dintr-o altă limbă europeană. [...] Premiul a fost creat de *Poetry Society* în 1983, la iniţiativa şi cu sprijinul financiar al lui Ion Raţiu, pentru a cinste memoria tânărului traducător român Corneliu M. Popescu, dispărut tragic în timpul cutremurului din 1977.” □ Boris Marian semnează necrologul *Susan Sontag, o portavoce a intelectualilor*, la dispariţia scriitoarei americane, survenită la sfârşitul lunii decembrie 2004.

● [„**Luceafărul**”, nr. 2] Pe întreg parcursul anului, numeroşi redactori sau colaboratori vor semna articole, eseuri şi tablete (adesea fără o strictă legătură cu literatura) în rubrici consacrate: Stelian Tăbăraş (rubrica *Nocturne*), Gheorghe Istrate, apoi Bogdan Ghiu (rubrica *Vizor*), Caius Traian Dragomir (rubrica *La*

limită), Marius Tupan (rubrica *Acolade*), Ion Crețu (rubrica *Meditații contemporane*), Mariana Ploae-Hanganu (rubrica intitulată *Conexiunea semnelor*). De asemenea, despre *Thalia* informează Alina Boboc, *Arta filmului* este scrutată de Irina Budeanu, iar Grete Tartler alege și traduce număr de număr, din lirica universală, *Poezii în capodopere*. Într-o rubrică de *Citate surescitate*, vor fi ironizate formulări nefericite din articole sau chiar texte literare (versuri, proză), publicate în alte reviste din țară. □ Mariana Criș constată cum *Literatura ca un organism viu* este abordată de Bogdan Ghiu în volumul *Facultatea de Litere (mic îndreptar de gândire greșită)* (C.R., 2004), mărturisind că de multă vreme nu a mai citit „o sumă de studii atât de aplicate asupra literaturii, scrise de un autor român”, strânse într-o carte „în care literatura este privită ca un organism viu, iar creatorul ei cel care îi întreține viața”. □ În rubrica ce poartă titlul *Galaxia cărților*, Romul Munteanu scrutează *Poezia de dragoste* a Stelei Anchidin, în general, și cea din volumul *Suflet în furtună*, în particular, constatând că poeta „a optat pentru un singur filon literar în întreaga sa creație artistică”, și anume iubirea. □ În rubrica *Stop-cadru*, Ana Dobre distinge *Adevărurile în cuvânt* din volumul lui Paul Aretzu, *Cartea psalmilor* (C.R., 2003, cu o prezentare de Marian Drăghici): „Alcătuită ca un diptic, *Cartea psalmilor*, cu subtitlul «semne de iubire», și *Enarațiuni la psalmi*, artă poetică, volumul revelează două mari teme: relația omului cu Dumnezeu, evidențiind un subiectivism liturgic, relația om-creație, temă prin care subiectivitatea devine autoreferențială”. ■ Aflând de dispariția recentă a scriitorilor Al. Vona și Geo Dumitrescu, Alexandru George (în rubrica *Opinii*) îi evocă în foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină*, în această număr amintindu-și cum la cunoscut pe cel din urmă și conturându-i un portret peste timp: „Din întreaga generație a războiului el este cel mai remarcabil poet care s-a dat cu comuniștii, dar situația lui a fost alta decât aceea a foarte precocelui său emul Ben Corlaci, care va trece pe baricada oficială sugrumându-și deopotrivă inspirația lirică și chiar existența umană. [...] Destinul lui Geo Dumitrescu a fost cu totul altul pentru că și l-a făcut el însuși – cu o inteligență a ceea ce poezia lui era și trebuia să rămână sau cu o mare șmecherie, vor spune răuvoitorii lui literari. El și-a «reconstituit» opera într-un «continuum», încălecând epocile și gravul moment de ruptură de după 1948 sau atenuând șocul întoarcerii mai apoi pe o veche direcție, aparent pierdută”. □ Câte o pagină de versuri semnează Gheorghe Grigurcu și tânăra Iulia T. Stoian, cea din urmă beneficiind de o scurtă prezentare semnată O.S. [Octavian Soviany]: „Iulia T. Stoian are o scriitură proprie. Spectaculos la ea este modul straniu de a pune cuvinte banale în text cu ajutorul cărora creează tensiuni poetice. Scrie o poezie a cărei receptare este anevoioasă, poezia ei nu se gustă ușor, este o poezie cenușie, este o poezie care vorbește aproape prin nimic. Iulia T. Stoian face din nimic poezie”. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Narcis Romeo Sandu. ■ În articolul intitulat *Proza poetului în cinci avataruri*, Geo Vasile prezintă o antologie de cinci nuvele și povestiri de Mihai Eminescu, traduse în italiană sub

titlul *Scritti scelti* (ISTAR Editrice, Reggio Calabria, 2002, 174 p.): „Versiunea în dulcele idiom aparține Marianeî Câmpean, rezidentă de mai mulți ani în Italia și care, așa cum se specifică pe coperta IV, și-a dedicat cercetările mai bine de douăzeci de ani operei lui Eminescu. Frumoasa carte cuprinde o prefață cam convențională a traducătoarei, care-și păstrează forța exegetică în lămuririle și comentariile de la sfârșitul fiecărui text (foarte utile cititorului italoфон), un portret digresiv al poetului făcut de Romeo Magherescu”. Cele cinci texte eminesciene sunt *Sărmanul Dionis*, *Archaeus*, *Cezara*, *Geniu pustiu* și *Avatarii faraonului Tlă*. □ Dintr-o notă extinsă aflăm că o nouă colecție de literatură a fost cuprinsă în programul editorial al Editurii Minerva: „Ion Hobana prezintă maestrul anticipației clasice”, întrucât fiecare volum selectat din literatura universală este însoțit de o prefață semnată de acesta. „Pentru a omagia anul UNESCO dedicat personalității lui Jules Verne, editura pregătește pentru luna martie volumul *O dramă în văzduh*, lucrare care este pentru prima dată tradusă în limba română”. □ Preluând în titlul tabletei sale o sintagmă („*Mici și mari monstruoziități*”) folosită de Gheorghe Grigurcu, Alexandru Sfârlea denunță incompatibilitatea dintre „unele exigențe critice «inchizitoriale» de-a dreptul” (dând exemplul notoriu al vehemenței negării lui Nichita Stănescu), „cu abolirea (oare de ce?) minimei obiectivități critice” (în cazul unor simpli versificatori, precum orădeanul Teodor Dume), girați liric de criticul din Amarul Târg. □ Marius Tupan semnează *Revanșe la un text*, mulțumindu-i pe această cale lui Cristian Teodorescu pentru portretul pe care i-l schițează regretatului Laurențiu Ulici („un scriitor hărăzit, inteligent și generos, cum puțini mai găsim astăzi în cultura română”), în recentul foileton *Povestirile lui Laurențiu Ulici*, publicat în „România literară”. □ La rubrica *Reacții*, după ce evocă „atmosfera fascinantă” din anii 1970-1973, când era foarte apropiat de grupul de scriitori, colaboratori și redactori din jurul revistei „Amfiteatru”, Dumitru Ion Dincă semnează textul critic *Ofensiva provinciei*, exprimându-și dezaprobarea față de modul în care literatura autorilor din provincie este tratată astăzi de cei poziționați la centru drept o cenușăreasă: „Umili scriitori din București și până la dezinvolți sau resemnați redactori afișează o aroganță demolatoare față de scriitorii din provincie, față de ceea ce se întâmplă pe linie culturală într-un oraș sau altul. Bucureștii se consideră epicentrul zonei de unde emană numai spiritualitate în orice domeniu și genii, mai ales în literatură. [...] Ceva scurtcircuitează acest drum împingând, prin impulsurile șocului, în afară, la lumina reflectoarelor, nu creațiile trimise de autorii din provincie, ci ștampila judecătorilor din corpul redacțional, imprimată cu pusee de erudiție de niște inși al căror nume e total necunoscut scriitorilor și iubitorilor de literatură”. Într-o notă de la finalul articolului redacția anunță cititorii că, deși nu este de acord cu „toate punctele ele vedere” ale semnatarului, „în virtutea programului anunțat” se vede nevoită să îi ofere posibilitatea să se exprime. „Așteptăm și alte opinii, pe aceeași temă, dar și pe altele, cu speranța că opulenta noastră literatură contemporană va avea numai de câștigat.” □ Ca un contrapunct accidental, la

rubrica *Ne scriu colaboratorii*, Gheorghe Miron din Timișoara îi mulțumește lui Marius Tupan pentru publicarea, în nr. 45/2004 al revistei, unui fragment (*Suferințele hipopotamului*) din romanul său *Râma*, care este posibil să apară la Ed. Polirom sau la Ed. Brumar. Totodată el informează redacția și cititorii în legătură cu activitatea literară din zona sa: „Prozatorii Daniel Vighi, Lucian Petrescu și Viorel Marineasa, împreună cu Daniela Rațiu, jurnalistă, care a terminat și ea un roman foarte bun, și eu, jurnalist la «Ziua de Vest» și «Focus Vest» din Timișoara, am format Atelierul de Proză *Ariergarda*. Pe lângă noi doi, *Ariergarda* a mai reușit să descopere doi prozatori buni – Alexandru Potcoavă (masterand) și Simona Constantinovici (lector universitar). Toate cele patru romane au același traseu: Polirom sau Brumar. *Ariergarda* este coordonată de Daniel Vighi, împreună cu Lucian Petrescu și Viorel Marineasa cu mare succes. Acum, Editura Humanitas a inaugurat Cafeneaua literară *Joc secund*. La proiect, a fost contactat și Atelierul *Ariergarda*. O mare bucurie pentru noi. Noi am mai format, în cadrul atelierului, și *Celula Civică de Criză*, prin care organizăm întâlniri periodice, cam la două săptămâni, cu personalități ale urbei și discutăm diferite probleme sociale, culturale sau politice. În fiecare zi de luni, ne întâlnim, iar cei înscriși pe lista *Ariergarda* își citesc creațiile lor literare și le analizăm. Dar numai proză. Atât. Fără poezie. Într-un an de zile, au citit mulți, dar numai patru au «trecut testul»». □ Urmărind tema *României, personajele altora*, mai ales *Din epopeea spirituală a Cantemireștilor*, în care este specialist, Gheorghe Barbă selectează, prezintă și traduce o povestire a scriitorului rus Valentin Savvici Pikul, autor de romane istorice necunoscut la noi, care își aduce contribuția la tema „cantemiristă”. Este vorba despre povestirea *Slavnoe imea – „Bereghinea”* („*Ocrotitoarea*” – *nume slăvit*), „ce descrie destinul dramatic al Smaragdei-Ecaterina, fiica cea mică a lui Dimitrie Cantemir, născută din căsătoria cu prințesa Anastasia Ivanovna Trubețkaia”. □ „Lirica lui Sali Bashota (cel mai important poet albanez din Kosovo) se naște dintr-un soi de plagă lăuntrică, ține de chimia secretă a sângelui și se articulează într-un lamento care exprimă condiția tragică a ființei umane ce se confruntă cu forțele iraționale ale unei istorii care – în Balcani poate mai mult decât în orice altă parte a Europei – stă sub semnul terificului, ulcerând în profunzime fibrele omenești cu nesfârșitele sale cruzimi și orori”, scrie Octavian Soviany, în articolul *Din țara durerii*, recenzând volumul bilingv *Exilul sufletului/Ekzili i shpirtit* (Ed. MLR, 2004). □ Este semnalat concursul literar vizând volume tipărite după mai 2004, propus de Cenaclul „Andrei Mureșanu” al Casei de Cultură din Vișeu de Sus, Maramureș. Intitulat *Ad Visum – 2005*, acesta cuprinde secțiunile: 1. volum de proză – 200 euro 2. volum de poezie – 200 euro. 3. Concurs de haiku – 100 euro. Premiile se vor înmâna în cadrul Festivalului „Armonii de primăvară” din luna mai 2005. □ Sunt publicate Premiile Filialei Mureș a Uniunii Scriitorilor. Juriul, alcătuit din Al. Cistelean – președinte, și Alina Nelega-Cadariu, Zeno Ghițulescu, Valentin Marica, George L. Nimigeanu – membri, a decernat premiile pentru anul 2003. „În secțiunea

debut: 1. Poezie: Romana Colceriu pentru volumul *Izgonirea în Amandia*, Ed. Dacia, 2003. 2. Eseistică: Carmen Andraș, pentru volumul *România și imaginile ei în literatura de călătorie britanică*, Ed. Dacia, 2003. 3. Critică literară: Ionel Popa, pentru volumul *Glose blagiene*, Ed. Ardealul, 2003. Secțiunea poezie: Dumitru Mureșan, pentru volumul *Orizont*, Ed. Cronos, 2003. Secțiunea proză: Eugen Curta, pentru volumul *Iubita din vis*, Ed. Fundația Paem, 2003. Secțiunea antologii: Eugeniu Nistor, Iulian Boldea, pentru volumul *Antologia poezilor ardeleni contemporani*, Ed. Ardealul, 2003. Secțiunea publicistică: Radu Bălaș, Kocsis Francisko, pentru volumul *370 de zile de teroare*, Fundația Cronos, 2003. Secțiunea istorie literară: Gheorghe Perian, pentru volumul *A doua tradiție*, Ed. Dacia, 2003; Cornel Moraru, pentru volumul *Titu Maiorescu. Monografie*, Ed. Aula, 2003. Secțiunea critică literară: Virgil Podoabă, pentru volumul *Anatomia frigului*, Ed. Ecco, 2003; Dorin Ștefănescu, pentru volumul *Creație și interpretare*, Ed. Casa Cărții de Știință, 2003. Secțiunea eseu: Nicoleta Sălcudeanu, pentru volumul *Patria de hârtie*, Ed. Aula, 2003; Aurel Pantea, pentru volumul *Poeți ai transcendenței pline*, Ed. Casa Cărții de Știință, 2003”. □ Fără să semneze explicit, Marius Tupan scrie o notă despre *Primitivismul complotiștilor*, în care se răfuieste cu doi dintre aceștia: „1. Sperând că ne asigură publicitatea, după care noi n-am alergat niciodată, revista «Oglinda literară» din Focșani; (redactor-șef Gheorghe Neagu) ne reproduce, în întregime, pamfletul *Intensitatea selecțiilor*, publicat în numărul 39 al „Luceafărului” (27 octombrie, 2004), fără să ni se solicite acordul. Dacă ar fi făcut-o, noi oricum am fi refuzat-o, știind în ce ape se scaldă publicația respectivă și ce propensiuni are conducătorul ei. Această practică rudimentară nu poate rămâne nesancționată. Așadar, la o bună vedere în *Sala pașilor pierduți...*; 2. Un veleitar, urcat într-un post amețitor doar pentru el, ne amenință, prin intermediul prietenilor, cu judecata, din cauză că i-am admirat, public, briliantele gândirii sale. Paralizați de strălucirea lor, promitem că o mai facem, ori de câte ori și le va mai etala pe tarabă. Națiunea trebuie să se bucure, odată cu noi, la ivirea perlelor”. □ Ioan Suci, la rubrica *Fonturi în fronturi*, își dorește *Dispariția dinozaurilor culturali*, de la Adrian Păunescu și Olimpian Ungherea, la Dinu Săraru, Răzvan Theodorescu sau Sergiu Nicolaescu, omniprezenți în edituri sau pe micile ecrane și mult după 1989. □ Responsabilă pentru acest număr este Simona Galațchi.

● [„**România literară**”, nr. 2] Pe lângă poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumar, grupaje de versuri semnează în acest număr Leo Butnaru și Andrei Zanca. □ Constantin Țoiu continuă foiletonul prozastic *Asfințit cu ghioc II*, în rubrica *Prepeleac*. ■ La rubrica de *Cărți noi*, Alex. Ștefănescu titrează *Îl poți deschide oricând ca să-ți procuri informații, dar și ca să te lansezi într-o aventură...*, referindu-se la primele două volume ale *Dicționarului General al Literaturii Române* (literele A-B și C-D), care însumează peste 1.500 de pagini. „Impresionanta întreprindere intră în logica activității actualului președinte al Academiei Române, Eugen Simion, care a inițiat și alte proiecte, la fel de

îndrăznețe: alcătuirea unui dicționar al limbii române (în patru volume, intitulat *Micul dicționar academic*) și a unui *Tratat de istorie a românilor*, ducerea la bun sfârșit a dicționarului-tezaur al limbii române început de B.P. Hasdeu, reluarea și actualizarea *Gramaticii limbii române* (nemaitipărită de aproape o jumătate de secol), elaborarea unei *Istории a limbii române*, a unui *Dicționar etimologic al limbii române* etc. (primele două sunt deja realizate, iar celelalte se află în faza de șantier). La acestea se adaugă retipărirea, în ediții fastuoase, a operelor celor mai importanți scriitori români, de la Mihai Eminescu la Nichita Stănescu. Sunt acțiuni culturale care exprimă o vocație a tezurizării și monumentalității (ironizată mecanic și iresponsabil de diverși comentatori, cei mai mulți incapabili să inițieze sau să susțină asemenea proiecte). Bineînțeles că este necesară o examinare critică a rezultatelor, dar în principiu efortul de construcție merită salutat, încurajat, luat ca exemplu.” Mai curând reușind o prezentare prin citare copioasă, decât prin analiză critică, Ștefănescu salută noul dicționar, subliniind faptul că în cazul DGLR „nu este vorba de o evaluare, sistematizare, interpretare etc. a literaturii române, ci de o înregistrare a tot ceea ce se știe în momentul de față despre această literatură; despre cei care au creat-o, despre ideile și tendințele care au însuflețit-o, despre instituțiile care au asigurat funcționarea ei”. ■ La reeditarea volumului *Calea de acces*, datorat lui Lucian Raicu (ediția întâi: C.R., 1982, ediția a doua: Polirom, 2004), Gheorghe Grigurcu alege să comenteze capitolul dedicat lui E. Lovinescu: „Prospectând, cum s-ar spune, cealaltă față a lunii, dl Raicu ne revelă un E. Lovinescu în destule privințe neașteptat. Nu altul decât cel îndeobște cunoscut, deși, în rama acestei imagini habituale, plin de surprize, ca și cum într-un perete aparent compact s-ar deschide o ușă secretă, fără a-i schimba configurația. Iese astfel la iveală un E. Lovinescu mai complex, mai umanizat, ergo mai profund. Nu e vorba de-o «dezlegare», cum s-a afirmat în sensul platitudinii senzaționalului, a «enigmei» sale, ci, dimpotrivă, de-o sporire a acesteia, de factură paradoxală, tocmai grație operației de decriptare. Mentorul «Sburătorului» devine mai apropiat de cititor, oarecum mai familiar, prin descoperirea unor centri vitali ai personalității sale, care, deși intuiți, n-au atras până acum atenția în chip expres, probe ale unei organicități general umane, nu neapărat demne de-a fi mitizate, cât mai curând realiste, demitizante. E o intimizare, o «îmblânzire» a ființei înaintașului, ce risca a ajunge captivul unei efigii solemne, intușabile. Hagiografiei i se preferă tratarea nemijlocită, neretușată” (*E. Lovinescu: cealaltă față a lunii*). □ Deși își intitulează textul („cerut și refuzat de revista «Vatra» – Tg. Mureș”) *Starea criticii literare, azi*, semnatarul Nicolae Breban tratează eseistic un subiect mai extins, și anume, starea de fapt a pieței literare într-o societate debusolată după Revoluție: „Opinia publică este confuză, veleitarii și impostorii afluează în proporții îngrijorătoare, scriitorii adevărați și debutanții de talent au nevoie de o bună doză de paranoia pentru a rezista situației care pare a se eterniza. În plus... vechiul și vigurosul fatalism românesc care ne șoptește încă o dată că «totul e pierdut», «nimeni nu mai citește lucruri serioase», «totul

e înghițit de televiziuni și internet» și altele de acest fel, ce par convingătoare așa cum pare de bun simț și rezonabil totdeauna scepticismul, de orice factură ar fi el. Și la noi, la «Contemporanul - Ideea europeană», sectorul deficitar este cel al criticii; bineînțeles, vina e a noastră, plătim mizerabil! «Bătrânii» s-au îndepărtat mai mult sau mai puțin de critica curentă [...], iar criticii de vârstă medie, instruiți și cu talent literar – dacă nu totdeauna cu perfecte intuiții! – scriu, mai ales, sau despre grupul căruia îi aparțin plus clientela sau «zonal», practicând un fel de regionalism literar, util uneori dar luptând prost contra acuzelor unora de «provincialism» sau, mai grav, de incapacitate de a surmonta vechiul și atât de deplânsul «centralism literar», «domnia capitalei» (v. și replica lui Radu Paraschivescu din nr. 4, precum și reacția revistei „Vatra” din nr. 5). ■ Ilie Constantin scrie amplu despre *Jurnalul lui M.R. Paraschivescu*, citit în versiunea franceză, *Journal d'un herétique* (Ed. Olivier Orban, 1976), datorată eforturilor Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca. Tânărul MRP, „un altoi între un intelectual complex și un mic-și-agitat pachet de nervi”, se dumirește destul de repede asupra „prăpastiei dintre iluziile sale din tinerețe și realitatea comunismului la putere” și își fixează „o linie de conduită, în decembrie 1952, pe care, într-o măsură importantă, o va și urma, până la sfârșitul existenței sale: «să colaborez cu regimul numai pentru a-mi asigura un minimum vital, și să afișez în rest o independență politică absolută în scrisul meu. Fără să mă preocup nicio clipă dacă ceea ce scriu pentru sertar va lua cândva drumul tipografiei». ■ „*Fiecare personaj are ceva din mine*”, i se confesează (prin cuvintele lui Sey Mondy din *Saludos*) prozatorul Alexandru Ecovoiu lui Ciprian Măceșaru, pentru Interviuurile „României literare”. Dintre subiectele atinse, precum recunoașterea mai degrabă occidentală, decât autohtonă, fiind invitat recent de traducătorul Joaquín Garrigós Bueno în Spania, cel reiterat constant este legat de romanul *Sigma* (2002), roman care a produs cele mai multe și pătimașe discuții, mai mult teologice, decât literare: „Despre *Sigma* s-a scris în fel și chip. Ion Simuț, de pildă, spune în cronică sa – excelentă, prezentă într-un volum de profil: «Dacă Biserica Ortodoxă Română ar fi la fel de severă ca islamismul [...] Alexandru Ecovoiu ar putea fi victima unei persecuții religioase ca și Salman Rushdie». Recent, pentru *Sigma* și pentru *Saludos* am fost contactat de agenți literari din părți diametral opuse ale lumii. În țară, *Sigma* va avea o nouă ediție, la o altă editură. Miza romanului? *Eu, Eu sînt Domnul și în afară de mine nu este nici un Mântuitor*. Isaia 43.11. De la acest dat biblic, un personaj, Mentorul, se ridică împotriva divizării lui Dumnezeu în trei de către Biserică. Tată, Duh și Fiu. Mesajul: discursul evanghelic, după aproape două mii de ani, trebuie rediscutat. Publicul este astăzi cu totul altul. Sintagma literă de evanghelie nu este un argument pentru a evita o deschidere absolut necesară: nicio dogmă nu este infailibilă. Personajele cărții au atitudini pro și contra, așa cum, de altfel, au și cititorii”. □ În articolul de istorie literară intitulat *Depășirea respectuoasă a gândirismului*, Ion Simuț sintetizează informațiile monografice referitoare la revista „Meșterul Manole” din antologia inițiată

în 2004 de ieșeanul Al. Husar, totodată unul dintre puținii supraviețuitori ai grupării din jurul publicației, care, apărută la București în intervalul ianuarie 1939-aprilie 1942 în numai treisprezece numere, nu a avut răgazul „să se exprime plenar și convingător”. Pentru a se înscrie pe o direcție proprie, liderul grupării, Vintilă Horia, „nu avea prea mare spațiu de întors între «Gândirea» și «Criterion», dar a încercat, cu fervoarea specifică vârstei, să-și găsească o poziție culturală definitorie. [...] Antologia literară realizată de Al. Husar re-descoperă o secvență multă vreme ocultată în istoria noastră literară, dezvăluind rolul catalizator al tânărului Vintilă Horia. Dacă ar fi avut răgazul să continue, revista «Meșterul Manole» ar fi putut construi și impune (cel puțin în proză) o direcție viabilă și fertilă în literatura română”. □ Cu titlul *My Way*, Tudorel Urian recenzează volumul *Scrieri de plăcere* de Dan C. Mihăilescu (Ed. Fundației Pro, 2004), „o carte autoportret, scrisă sub forma unui «album de amintiri», util remember literar, în care poate fi întrezărit chipul autorului la diverse vârste ale creației. Fiind vorba de un volum al unui important critic literar al vremii noastre, firește că nu sunt lipsite de interes nici textele în sine, dar mult mai interesant este celălalt aspect, de a vedea cum gândea și care era amprenta stilistică a lui Dan C. Mihăilescu la anumite vârste, încotro se îndreptau preocupările sale, unde se situau unghiurile și metodele sale de abordare a fenomenului literar. Răsfoind acest album cvasi-sentimental, cititorul urmează, pas cu pas, traseul literar al autorului”. □ Mihai Zamfir nu recenzează propriu-zis culegerea de articole critice *Platon pe Internet* de Tudorel Urian (Ed. Dacia, 2003), ci glosează, „plecând de la carte”, pe marginea modului în care „a trecut un critic inteligent și onest *marele prag* al lui 1989”. □ În *Carte pentru doi*, Simona Vasilache recenzează antologia *Despre identic și felurit* (Polirom, 2004), „un «repertoar» extras din poezia, în sens larg, a lui Gellu Naum, «înscenat» și prefațat de Simona Popescu”. „Poezia lui Gellu Naum, fragilă și *evergreen*, se potrivește, poate, cu o *mimosa sensitiva* care și-a rafinat peste măsură simțul tactil. Totul atinge, totul izbește, determinînd «închiderea», ca la delicata vegetală.” ■ Într-un articol de istorie literară, Ion Buzași propune un al doilea izvor de inspirație pentru poemul *Epigonii* de Mihai Eminescu, după *Lepturariul* lui Aron Pumnul, și anume cartea lui Timotei Cipariu, *Elemente de poetică, metrică și versificațiune* (Blaj, 1860). □ În *Critica edițiilor: A.I. Odobescu* (IV), G. Pienescu continuă dezvăluirile de culise – de data aceasta, în tușe groase – legate de pregătirea și editarea ediției de opere odobesciene, după moartea lui Tudor Vianu, când locul de coordonator i-a revenit lui Al. Dima, Pienescu fiind înlăturat din colectiv: „Al. Dima alunecase, fudul și inconștient în situația tragi-ridiculă pe care o intuise profesorul atunci când îmi vorbise cu dispreț și umor de conținutul scrisorilor primite de la Al. Dima”. □ În replică, pe aceeași pagină, Nicolae Scurtu semnează o *Notă de istorie literară*, amendând atât „referirile și trimiterile [lui Pienescu] la personalitatea lui Tudor Vianu [...] excesiv de subiective și greu, foarte greu controlabile”, cât și neverosimilitatea „mărturiilor lui Tudor Vianu privitoare la Alexandru Dima, unul dintre cei mai

buni, mai serioși și mai temeinici discipoli ai marelui dascăl”. □ Mărturisind că nu a putut citi tot ce s-a scris și tipărit în anul editorial precedent, Ion Simuț împărtășește publicului selecția sa critică din ceea ce a parcurs din *Cărțile anului 2004*. Poezie: *Netrăitele* de Constanța Buzea, *Refluxul sensurilor* de Ana Blandiana și *Lovituri de nisip* de Mircea Petean. Proză: *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, *La belle Roumaine* de Dumitru Țepeneag, *Mila frunzelor* de Dan Stanca, *Venea din timpul diez* de Bogdan Suceavă, *Fairia – o lume îndepărtată* de Radu Pavel Gheo, *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu, urmate de o lungă enumerare de scriitori, fără titluri. Eseu/ critică/ ideologie: *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, datorat unui colectiv de la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj, *Literatura română în postceaușism. I. Memorialistica sau trecutul ca re-umanizare și Scrieri de plăcere* de Dan C. Mihăilescu, *Dandysmul. O istorie* de Adriana Babeți, *Discernământul modernizării* de H.-R. Patapievici, *De la Școala de la Atena la Școala de la Păltiniș* de Andrei Cornea, *Crise banalități metafizice* de Alexandru Dragomir. Debut: *Evanghelia după Araña* de Nicolae Strâmbeanu, *Nu știe stânga ce face dreapta. Două eseuri despre șovăielile gândirii critice* de Ioan Pop-Curșeu. Retrospectiva criticului se încheie cu înregistrarea unui fenomen literar, chiar dacă repudiat estetic: „Nu mi-au plăcut cărțile de debut semnate de Ioana Baetica, Ionuț Chiva și Ioana Bradea, dar ele trebuie luate în seamă, pentru că împreună cu Claudia Golea (care nu mai e la debut) și împreună cu alții dau un fenomen semnificativ (exhibarea sexualității), ce merită discutat ca simplă curiozitate perisabilă”. □ Comentariul lui Alex. Leo Șerban, intitulat *Du côté de chez Proust*, este prilejuit de apariția în limba română a eseului lui Samuel Beckett, *Proust* (Humanitas, traducere Vlad Russo), „cea mai concentrată și mai inspirată analiză a lumii proustiene din câte cunosc”, „un prodigios tur de finețe și de geometrie – ambele, simetrice – care impune admirația”. □ Iordan Datcu semnează un necrolog Grigore C. Bostan, poet, etnolog, publicist și profesor cernăuțean. □ La rubrica *Document*, Solomon Marcus prezintă și reproduce o scrisoare din 1952 a matematicianului Simion Stoilow adresată lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. □ Cenaclul „Andrei Mureșanu” al Casei de Cultură din Vișeu de Sus, Maramureș, organizează concursul literar *Ad visum – 2005*, cu trei secțiuni: proză, poezie și haiku. Premiile se vor înmâna în cadrul Festivalului „Armonii de primăvară”, din luna mai 2005. □ Cronicarul reține, în grupajul *Revistele de sărbători*, articolul de sezon al lui Andrei Cornea, din rubrica săptămânală *Rezon* din revista „22” (nr. 773/2004) și interviul luat de Iolanda Malamen lui Andrei Pleșu, pentru revista „Ziua literară” (nr. 135/2004).

25 ianuarie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 752 (3)] În articolul *Noapți albe*, Daniel Cristea-Enache recenzează noua antologie de versuri a Constanței Buzea, *Netrăitele* (Ed. Vinea, 2004, cu un *Argument* al autoarei), trecând-o într-o „listă

selectă” de poeți, începând cu Arghezi și sfârșind cu Daniel Bănulescu. Lectura celor o sută de poeme „aproape uimitoare” îi răstoarnă criticului „prejudecățile de receptare, mișcând resorturi interioare, surprinzând și bucurând cititorul care sunt”, căci poeta șazecistă „schimbă din nou datele și regulile jocului, modificându-și discursul în sensul unei depline transparențe, al unei accesibilități meticuloase preparate, și aducând astfel lectorul pe un mai ferm teren liric”. Concluzia analizei aplicate este aceea că „schimbând în mod savant, dar cu deplină naturalețe artistică, unghiuri, tehnici și discursuri lirice, Constanța Buzea își păstrează locul în prima linie a poeziei românești contemporane”. ■ Tot poezia este și subiectul cronicii lui Andrei Terian, *Minimul și maximul*, care prezintă cititorilor cartea lui Ștefan Manasia, *Amazon și alte poeme* (Ed. Tritonic, 2003). După o introducere teoretică prin care distinge două tipuri de minimalism, tânărul critic definește maniera poetului pe care îl cercetează: „Paradoxul poeziei sale vine din aceea că, încercând să-și orienteze textul în direcția primului minimalism, autorul eșuează adesea în cel de-al doilea”. Versurile din poemele considerate a fi piesele de rezistență ale volumului „anunță o puternică voce lirică. Dar, deocamdată, Ștefan Manasia rămâne un poet care promite mai mult decât scrie”. □ Marius Miheț vede în volumul lui Augustin Buzura, *Teroarea iluziei. Convorbiri cu Crisula Ștefănescu* (Polirom, 2004), *Directivele datoriei*, sau „reflecțiile provocate ale unuia dintre cei mai importanți prozatori români postbelici”. □ Teodora Dumitru scrie despre cea de-a doua ediție, revăzută și adăugită, a studiului Martei Petreu, *Un trecut deocheat sau „Schimbarea la față a României”*. □ Păstrând zona de interes, Constantin Coroiu semnează articolul *Aristocratul îndoielii și voluptatea anonimatului*, numindu-l astfel pe Emil Cioran, de posteritatea cărui se interesează la un deceniu de la dispariție. □ Cu titlul *Eminescu: o nouă ipoteză interpretativă*, redacția publică în continuare fragmente din volumul lui Gheorghe Doca, aflat în pregătire, *Eminescu – geniul dialogic*. □ La rubrica *Eseu*, cu titlul *E. Lovinescu și literatura feminină* (II), sunt publicate noi fragmente din volumul Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină*, în curs de apariție la Editura Paideia. □ În cronică intitulată *Pagini uitate*, Teodor Vârgolici se ocupă de volumul istoricului literar Petre Florea, *De bello...* (Ed. Societatea Scriitorilor Militari, 2004), ce adună „pagini uitate referitoare la Războiul de Independență din 1877-1878, completând astfel cercetările consacrate ecurilor literare ale luptei oștirii române pentru cucerirea independenței naționale”. □ Ezra Alhasid prezintă și traduce o parte din interviul pe care prozatorul nord-american Jonathan Franzen l-a acordat lui scriitorului Eduardo Lago pentru „El País”. Titlul redacțional reține o formulare a intervievatului: „O literatură ce se menține în contact cu prezentul”. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu citește „Dilema veche” punctând mai ales subiecte extraliterare, cu excepția lecturii „comprehensive” a eseului semnat de Marta Petreu în „Adevărul literar și artistic” (30 nov. 2004), *De la slănină la filozofie*, pe care o consemnează Ion Vianu în *Fragmente pentru un jurnal de lectură*. □ Din „Suplimentul de cultură” (8/2005), cronicarul citează

copios și malițios din interviul acordat de Ștefan Agopian Anei-Maria Onisei, precum și din regulile de scris pe care le împărtășește cititorilor Toma Pavel. □ Tot un interviu îi atrage atenția și în „excelenta” revistă ieșeană „Opinia studentească”, și anume cel acordat de Alexandru Călinescu Ancăi Simina, în care își mărturisește pasiunea pentru romanul lui Jules Verne, *Insula misterioasă*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 257 (4)] *Un intelectual critic despre Mihai Eminescu*, astfel își intitulează Paul Cernat recenzia aplicată la monografia semnată de Caius Dobrescu, *Eminescu* (Ed. Aula, 2004). Punctând în introducere lipsa receptării critice substanțiale, așa cum s-ar fi convenit, un motiv fiind probabil și opțiunea autorului pentru „o colecție editorială cu profil didactic, neconformistă, dar fără mare portanță precum «Canon»”, criticul bucureștean ține să amintească și un alt amănunt semnificativ, anume că „scrierea prezentului volum nu ar fi fost posibilă în absența piedicilor – explicabile prin umorile resentimentare ale adversarilor – pe care comisia de acreditare academică, condusă de președintele Academiei, le-a pus cu obstinație autorului, condiționându-i avansarea în ierarhia universitară de publicarea unei monografii. Și aceasta în condițiile în care grila de selecție aplicată altora se dovedește cu mult mai laxă, iar Caius Dobrescu avea deja în palmare trei volume notabile de critică ideologică, eseistică și teorie socio-culturală: *Modernitatea ultimă* (Editura Univers, 1998), *Semizei și rentieri* (Editura Nemira, 2000), *Inamicul impersonal* (Editura Paralela 45, 2002)”. Depășind toate aceste precizări preliminare, Paul Cernat prezintă secțiunile cărții, subliniind punctele ei de maxim interes, precum: modul în care universitarul brașovean polemizează cu eminescologii precedenți, interpretarea „de-a dreptul entuziasmantă” a finalului pamfletar al *Scrisorii III* („criticat foarte acid din perspectiva potențialului său violent care a dus la «anexarea» sa de către legionarismul interbelic, acesta e «salvat» prin reșezarea sa justă în contextul discursului pamfletar al epocii și citit în cheie comic-plebeiană, ca expresie a unei «culturi a Carnavalului», „discuția privind contradicția între pesimismul metafizic schopenhauerian de sursă stoică și morala activistă a gazetarului de la «Timpul»”, „plasarea ideilor politice eminesciene în contextul teoretic al dezbaterilor actuale despre globalizare, occidentalizare și modernizare” etc. Punctând și faptul că lucrarea nu are „ambii de exhaustivitate, ci de reprezentativitate”, recenzentul afirmă în concluzie că „prezenta monografie este cea mai bună carte de până acum a lui Caius Dobrescu (concurată doar de prima secțiune a *Modernității ultime*). Este, totodată, una dintre cele mai importante apariții critico-eseistice din anul recent încheiat. Și, nu în ultimul rând, o «probă» a vitalității și productivității studiilor asupra gândirii poetice și politice eminesciene”. ■ Privindu-l ca pe un „act de restituire”, Catrinel Popa scrie despre primul studiu monografic consacrat lui *I.L. Caragiale: viața și opera/ Leben und Werke* (Casa Cărții de Știință, 2004), la origine o teză de doctorat a ardeleanului Horia Petra-Petrescu: „Până la acel moment, singurii care mai emisera «opiniuni» demne de luat în seamă erau Maiorescu și Dobrogeanu-Gherea. Nu exista încă nici studiul lui

Șerban Cioculescu, nici *Arta prozatorilor români* a lui Tudor Vianu, nu avuseseră ocazia să-și exprime părerile nici Zarifopol, Călinescu ori Lovinescu. La ora actuală, când există o exegeză caragialiană atât de bogată, când au apărut numeroase eseuri – unele dintre ele scilicet pe această temă, cu greu te poți sustrage tentației de a compara și, în același timp, foarte ușor poți deveni nedrept. Într-un cuvânt, ceea ce vreau să spun este că, înainte de toate, avem de-a face cu o lucrare de pionierat, care trebuie judecată în context”. □ Simona Vasilache urmărește demonstrația lui Viorel Marineasa din volumul *Tradiție supralicitată, modernitate diortosită. Publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu la o nouă lectură* (Ed. Universității de Vest, 2004), punctând secțiunile și ideile forte (spre exemplu diferențierea portretistică: „Greșelile lor nu sunt de metodă, ci de compilație. Ei «patinează», cu pierdere treptată de echilibru, pe suprafața unor teorii însușite prin «atracție» care, cât se întâlnesc, atât se și despart, doar că derapajele nu le apar evidente decât când e deja foarte târziu. Așadar, Crainic e un *ingénieur* (de-o consistență îndoielnică dar, totuși, artizanul propriului discurs), pe când Nae Ionescu e doar un *bricoleur* de geniu. Primul internalizează, bunăoară, *Declinul Occidentului*, pe când al doilea doar îl citează copios pe Spengler, eludând însă sursa, potrivit lui Vianu. Crainic e un autor, Nae Ionescu e un actor”) și afirmând, la sfârșitul lecturii, că ne aflăm în fața unei analize „densă, lucidă, chiar tăioasă, lipsită de simpatii, care ține să spună că exegezele dedicate perioadei trebuie să rămână exegeze, nu echivalări triviale ale vremurilor de-atunci cu cele de-acum”. □ Cu acordul Editurii Brumar, revista preia în „avanpremieră“, un fragment dintr-o scriere inedită aflată sub tipar, *Comedia infra-umană. Eseu poliautobiografic* de Mihail Avramescu, autor cunoscut sub pseudonimul avangardist Ionathan X. Uranus. Volumul este îngrijit de ficele autorului, Mariana Macri și Florentina Avramescu, poetul Șerban Foarță semnând în deschidere un eseu evocator, iar la final, poetul Marcel Tolcea, un „eseu biografic și interpretativ”. □ Este reprodus, de asemenea, și un fragment din eseu lui Șerban Foarță, intitulat *Nimbul și adierea*. □ În articolul *Resemnarea senină*, Andrei Bodiuc recenzează volumul de versuri *Grafi* de Mircea Muthu (Ed. Clusium, 2004), care i se pare a fi „de două ori o surpriză. El marchează revenirea în poezie, după volumul *Esențe* (1994), a bine-cunoscutului critic și istoric literar, figură emblematică a învățământului filologic românesc. Pe de altă parte, *Grafi* ne plasează într-un spațiu, Mediterana, pe care poezia românească, cel puțin cea postbelică, nu l-a explorat prea frecvent. Poemele lui Mircea Muthu sunt, într-o proporție majoră, meditații asupra timpului, asupra vieții ce se apropie de «reflux». Curgerea inexorabilă a timpului, tema eternă a poeziei, se grefează, în multe dintre poemele cărții, pe imaginea sudului. Iar imaginea sudului capătă, prin acumulare, mai multe semnificații”. □ Andrei Corbea atrage atenția asupra a *Două germaniste de la Cluj*, prezentându-le și volumele care le creditează: Norina Procopan, *Hölderlins Donauhymnen* (Edition Isele, Eggingen, 2004) și Diana Schuster, *Die Banater Autorengruppe: Selbstdarstellung und Rezeption in*

Rumänien und Deutschland (Hartung-Gorre Verlag, Konstanz, 2004), cea dintâi referitoare la un segment al operei lui Hölderlin, cea de a doua, la „opera autorilor germani din cercul afirmat la Timișoara la începutul anilor '70 și autointitulat *Aktionsgruppe Banat* – autori care, ulterior, intrați în conflict cu cenzura și cu autoritățile politice ale vremii, au emigrat în a doua parte a deceniului al nouălea în Germania de Vest”. □ Din nota intitulată *Doi poeți români în limba franceză*, aflăm că la editura franceză *Autres Temps* au apărut, reunite între copertele aceleiași cărți, două volume de poezie modernistă românească: *În marea trecere* de Lucian Blaga (traducere de Ștefana și Ioan Pop-Curșeu) și o selecție din *O viziune a sentimentelor* de Nichita Stănescu (traducere de Linda Maria Baros, Roxana Ologeanu și Iulia Tudos-Codre). „Un *Avertisment* al lui Pierre Beaume, președintele *Plumes de l'axe*, o prefață semnată de Raluca Bran-Pierrot (*De Lucian Blaga a Nichita Stănescu: Un voyage initiatique dans la poésie roumaine du XXe siècle*) și două prezentări ale autorilor antologați completează această carte apărută la inițiativa grupului franco-român «Ofranda poetică» cu sprijinul DRAC Ile-de-France.” □ O scrisoare deschisă, intitulată *Arca lipsește din Dicționar*, este adresată de redactorul-șef al revistei arădene lui Eugen Simion, președinte al Academiei Române și coordonator general al DGLR. Vasile Dan denunță lipsa publicației mensuale pe care o conduce și care apare neîntrerupt de 15 ani, din februarie 1990, în vreme ce alte reviste minore sau efemere beneficiază de prezentări oricât de succinte: „Prezența «Arcăi» este semnalată, ediție de ediție, în principalele publicații de cultură din țară, inclusiv la București, de regulă prin «România literară» și «Observator cultural», sau în media audio și vizuale. Nu știu câte alte reviste, autori, curente literare, concepte, opere anonime, instituții literare sunt – sau vor mai fi – în situația «Arcăi», adică omise de DGLR acum ori în următoarele volume. Oricum, pentru credibilitatea lui, dar și a instituției pe care o păstoriți cu atâta folos de atâția ani, vă rog, domnule acad. Eugen Simion, ca într-o eventuală Addenda a dicționarului să faceți îndreptările necesare, respectând, în fond, severa exigență a instituției Academiei”. □ O notă, intitulată *Despre „literar” și „non-literar”*, atrage atenția cititorilor asupra celui mai recent număr al revistei didactice «Perspective» (2/2004) care „are în prim-plan un dosar despre raportul dintre literar și non-literar în ora de limba și literatura română, pornind de la problema schimbării de «paradigmă disciplinară»”. Sunt recomandate ca „eseuri avizate și «la temă»” cele datorate lui Liviu Papadima, Elena Dragoș și Alina Pamfil. □ O altă notă, cu titlul *Bibliografia revistei „Ateneu” după patru decenii*, semnalează apariția a două volume jubiliare realizate de Marilena Donea, cuprinzând bibliografia textelor apărute în revista băcăuană de-a lungul celor 40 de ani de activitate în serie nouă, *Ateneu 40. Bibliografie 1964-2004*. „Cele 846 de pagini și peste 7400 de referințe, sistematizate pe domenii (Literatură, Artă, Cultură, civilizație, viață spirituală, Educație, învățământ, metodică, sărbători, aniversări, comemorări, Probleme politice, economice și sociale, Sport și turism, *Miscelanea*, Iconografie) și însoțite de un indice de nume,

o *addenda* și un set de ilustrații, se constituie într-o «oglină» a publicației de-a lungul ultimelor patru decenii și într-un util instrument de lucru de tip «documentarist» pentru cercetătorii din domeniul istoriei literare și culturale a epocii.”

□ La rubrica *Din presa cotidiană*, sunt reținute „sumarul sobru și omogen – ca de obicei – al revistei basarabene de cultură «Semn» din Bălți (numărul 3-4/2004)”, din care sunt semnalate editorialul lui Nicolae Leahu despre revista «Contrafort», aflată la ceas aniversar (*Contrafortul și contra-fortele*), „o solidarizare cu demersul ambițios și de cursă lungă al publicației conduse de Vitalie Ciobanu și Vasile Gârneț” și faptul că în prim-planul acestui număr se află „personalitatea unuia dintre cei mai apreciați și mai avizați critici basarabeni: Eugen Lungu, principalul «lansator» al postmodernilor de dincolo de Prut”. □ În cadrul aceleiași rubrici, este prezentat numărul 52 al revistei „Lettre internationale” (iarna 2004-2005), care, pe lângă multe alte texte de interes, găzduiește o anchetă cu tema *Cartea tinereții mele* la care răspund, 30 de personalități literare și culturale. „Rezultatul: un grupaj pasionant de proze confesive în multiple registre.” □ Aceeași rubrică trece în revistă ultimul număr pe anul 2004 al revistei clujene „Steaua”: „Mihai Lisei comentează recent-apărutul volum al timișoreanului Viorel Marineasa, *Tradiție supralicitată, modernitate diortosită. Publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu la o nouă lectură*, Alex Goldiș recenzează volumul lui Sorin Adam Matei, *Boierii minții – intelectualii între grupurile de prestigiu și piața liberă a ideilor* și pe cel, ceva mai vechi, al lui Ciprian Șiualea, *Retori, simulacre, imposturi*, Ovidiu Pecican – volumul de critică și polemică literar-culturală al lui Gheorghe Grigurcu, *Jocul literaturii și al sorții*, iar Constantina Buleu scrie despre volumul eseistic de atitudine *Ciorba de burtă sau Gâlceava romanului cu sine însuși. Polemici, lecturi, însemnări* al lui Valentin Protopopescu”. □ Din numărul triplu 10-11-12/2004 al revistei craiovene „Mozaicul”, în aceeași rubrică de revista presei, este semnalată (cu citat) „o foarte interesantă comunicare a profesorului Paul Cornea”, publicată în loc de editorial, *Câteva reflecții asupra conceptului de ideologie*, prezentată cu ocazia Colocviilor Mozaicul din toamna anului 2004, tema reuniunii fiind *Fizionomia spațiului public românesc. Perspective europene*. „Pornind de la expunerea punctelor de vedere ale unor gânditori moderni și contemporani (de la Karl Mannheim și Max Weber – de pildă –, la Clifford Geertz și Daniel Bell), textul se constituie într-o reflecție pe tema unor teme disputate precum «sfârșitul ideologiilor» sau relația dintre intelectuali și ideologie.” □ Dintr-o notă, aflăm că la Editura Tritonic a apărut, „în format mare și în elegante condiții grafice”, un volum realizat de etnosociologul Hary Kuller despre *Presa evreiască din România*. □ La rubrica *Informații. Știri. La zi*, este semnalat primul număr, datat decembrie 2004, al revistei „Caietele INMER”, editată de Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, din cuprinsul căruia sunt recomandate dezbaterile pe marginea cărții istoricului Stejărel Olaru, *Cei cinci care au speriat Estul. Atacul asupra Legației RPR de la Berna (februarie 1955)*, un interviu cu Andrei Brezianu realizat de Delia Botca

(De la revista „Secolul XX” la Vocea Americii), o altă dezbatere despre disidență și exil avându-i în centru pe Gabriel Andreescu, Radu Filipescu și Gheorghe Gherghina ș.a. ■ În cadrul aceleiași rubrici, o notă redacțională informează cititorii că „o parte a echipei redacționale – Ion Bogdan Lefter, Paul Cernat, Olga Machin, Mihaela Michailov, Ana Maria Sandu – a decis să se retragă odată cu încheierea acestui număr”. Consecința directă este suspendarea apariției revistei pe luna februarie, revenirea într-o nouă formulă fiind anunțată pentru luna martie. □ La finalul numărului, două texte aduc lămuriri asupra situației de fapt. Cel dintâi, un interviu preluat din revista „22”, în care Gabriela Adameșteanu dialoghează cu George Mușat, proprietarul și sponsorul revistei, despre fricțiunile apărute între fostul director Ion Bogdan Lefter și restul echipei, pornind de la regresul publicației, vizibil în scăderea drastică a tirajului, care a condus la o criză financiară. □ Cel de-al doilea text, intitulat *N-am plecat*, îi aparține lui Ion Bogdan Lefter și debutează cu aserțiunea „La sfârșitul lunii ianuarie 2005, între mine și partenerii cu care pornisem la editarea «Observatorului cultural», cu aproape cinci ani în urmă, s-a declanșat o «criză»”.

26 ianuarie

● [„Cultura”, nr. 3] La rubrica intitulată *Cărți în joc*, Dana Ionescu vorbește despre *Tristețea finitului*, atunci când analizează reeditarea romanului Soniei Larian, *Bietele corpuri* (Polirom, 2004, prefață de Adriana Babeți). Recenzenta punctează „formula descentrată a textului”, „Obsesiva tematizare a eului” și „relevanța contextului”, în cele din urmă susținând că acest roman „ar putea fi unul dintre drumurile de urmat pentru (re)citirea ordinii interbelice a lucrurilor și deopotrivă pentru citirea ordinii totalitare. Dar înainte de toate rămâne una dintre acele bijuterii delicate pe care rar o punem în valoare, pentru că rar știm cu ce să o asortăm”. □ „Urmărind dialogul criticului cu autorul – pentru că «pe Eminescu îl ascuți, cu Creangă poți conversa» – cititorul este antrenat într-un veritabil exercițiu maieutic, descoperind în opera humuleșteanului o «mutație ontologică» culturală care a adus în limbaj, a inaugurat «o categorie de sensibilitate» (Pompiliu Constantinescu) a spiritualității românești”, scrie Oana Pughineanu în articolul *Memoria ca „loc oratoric”*, ce are ca punct de pornire volumul Irinei Petraș, *Ion Creangă povestitorul* (Biblioteca Apostrof, 2004). □ Cu titlul *Poezia, veritabilă sursă istoriografică*, este publicată o prezentare nesemnată a antologiei lui Petru Romoșan, *Cele mai frumoase 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor* (Ed. Compania, 2004), care „oferă atât iubitorului de poezie, dar și specialistului oportunitatea de a privi opera literară din perspectiva sursei istoriografice”. □ Caius Dobrescu, în articolul *Prost, parțial sau deloc*, comentează recentul editorial din „Cultura” semnat de Sorin Adam Matei, care readuce în discuție tema referitoare la „critica elitismului”, care a stârnit atâtea controverse. □ În rubrica intitulată *Viața pe (sub)înțeleș*, Valentin Protopopescu încearcă să înțeleagă *Resorturile unui fenomen literar*, și anume dimensiunea

internațională căpătată de literatura scriitorului american Dan Brown. □ Cornelia Maria Savu amintește cititorilor că anul acesta se împlinesc „patru veacuri de lectură” a romanului lui Cervantes, *Don Quijote*, descriind și „harta sărbătoririi” acestui jubileu literar în Spania. □ Aceeași C.M. Savu obține un autograf pentru cititorii revistei din partea scriitorului belgian Marcel Moreau, pe cea mai recentă carte a acestuia, tradusă în românește de Irina Petraș, *Extaz pentru o domnișă româncă* (Ed. Libra, 2005), lansată de curând în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române. Despre autor și volum au vorbit criticii Ion Bogdan Lefter și Alexandru Condeescu, precum și Daniel Sotiaux, delegatul Reprezentanței Wallonie-Bruxelles la București. ■ Rubrica *Revista revistelor* se deschide cu tableta *Ascultarea la argument*, semnată de C.S. [Cătălin Sturza?], referitoare la „ID”, mensualul „atipic” în peisajul cultural de la noi, ajuns deja la al patrulea număr. Încercând un prim bilanț, cronicarul constată că valoarea nu lipsește de cele mai multe ori din paginile revistei, „cu Radu Paraschivescu pe post de cerber al traducerilor și traducătorilor, cu Dan C. Mihăilescu în zbor planat asupra pepinierei de carte, cu Alex. Leo Șerban în fotoliu, în fața filmelor mari și mijlocii și cu H.-R. Patapievici la catedră, conferențind despre dialog”. Totuși, nu sunt prea multe dezbateri în paginile revistei. „Eseurile, bine documentate, armate cu note de subsol și cu trimiteri uneori sufocante, respir pe (prea multe) pagini și testează rezistența cititorului obișnuit să consume recenzii între două stații de metrou. Studiile sunt destinate mai degrabă sertarului bibliografic la care specialistul apelează are nevoie de exemple și de date certe. Tonul polemic e prezent, duelurile între colaboratori au început și ele să se ivească, însă distanța dintre numere face aceste dispute să semene cu o partidă de șah prin corespondență”. □ În continuare, S.L. [?] titrează *Cărți importante pentru oameni importanți*, sintetizând spiritul numărului 52 al revistei „Lettre internationale”, ediția românească, subliniind de la început concordanța dintre numele „sonore” care frapează pe copertă, ca întotdeauna, și studiile, articolele și fragmentele literare corespunzătoare care le susțin, revista păstrându-și „linia obiectivă și preferința pentru abordarea unor probleme «înțepătoare» ale contemporaneității”. Cea mai interesantă parte („plină de prospețime”) a numărului menționat este, în opinia cronicarului, grupajul central intitulat *Cartea tinereții mele*, numeroși poeți, prozatori și critici, de o mare diversitate, povestesc despre cartea/cărțile care i-a(u) marcat: „Unii sunt amar-nostalgici, ca Mircea Cărtărescu, alții plini de umor, ca Ștefan Agopian sau Marius Chivu. Unii sunt serioși și prezintă o listă conștiincioasă a lecturilor de tinerețe, ca Paul Cernat, sau vorbesc despre cărțile care le-au dat curaj, ca, de pildă, Cristian Teodorescu. Iar alții sunt de o sinceritate înduioșătoare, ca Simona Popescu, care povestește despre *Cartea de bucate* ca fiind cărămida lecturilor ei de copil și despre un album de pictură cumpărat de la un băiat, într-o cofetărie...”. □ În încheierea rubricii, C.F. [?] se întrebă dacă „se poate judeca o revistă literară făcând abstracție de spațiul unde ea apare” sau de frecvența apariției acesteia, dând ca exemplu revista „Semn” (nr. 3-4/2004),

care apare *De două ori pe an...*, care se dovedește a fi „echilibrată și cu o reală priză la mediul cultural basarabean”, o revistă „interesantă, care ia pulsul culturii din Basarabia, dar căreia nu i-ar strica puțin mai multă diversitate și dinamism”.

■ Tot C.F. își face *mea culpa* pentru superficialitatea inițială cu care a abordat revista „Tribuna”, cu apariție bimensuală. Numărul 56 dovedește contrariul: „majoritatea articolelor au un ton alert, pun probleme actuale și interesante, pe care le tratează inteligent și foarte personal. Afli cum mai este viața culturală în Cluj [...]. Publicația este diversă, acoperind o zonă largă de subiecte, de la cronici de carte scurte și la obiect, analize istorice și politice, până la «subcultură». [...] Ceea ce individualizează revista este impresia reconfortantă după lectură că ai citit texte cu picioarele pe pământ, relaxate, bine documentate și bine scrise, adică exact [de] ceea ce este nevoie pentru ca o publicație să îți devină simpatică”.

● [„**Lucefărul**”, nr. 3] Prezentând antologia de autor *Materia signata* (C.R., 2004), titlu ce reia volumul din 1992 (apărut tot la Cartea Românească), Mariana Criș își intitulează articolul *Torța din mâna dreaptă a poetei*. Aflăm că „această antologie este construită pe o experiență a traducerii. Adică, poemele Gretei Tartler, unele mai vechi, altele inedite, sunt traduse fie în germană (de autoare), fie în limba engleză de un grup, cunoscut pentru preocuparea pe care o are față de lirica noastră contemporană. Și i-aș numi pe Fleur Adcock, Andreea Deletant, Adam Sorkin, Liliana Ursu și Blenda Walker. [...] Antologia mai este însoțită și de o postfață bilingvă (româno-germană), semnată de criticul Dan C. Mihăilescu, precum și de *Referințe critice*, tot bilingve (româno-germane). Avem, deci, de-a face cu un volum foarte bine întocmit, demn de a fi prezent la târguri internaționale de carte”. □ La rubrica *Galaxia cărților*, Ion Roșioru prezintă două autori foarte diferiți care au în comun numai faptul că au ajuns fiecare la cel de-al doilea volum publicat. Romanul semnat de buzoianul Dumitru Negoiaș, *Dincolo de lumină* (Editura Anastasia-Ina, 2004), este „scris alert și bătând uneori spre reportaj mai mult decât spre beletristică” (*Demers întru lumina memoriei*). □ Placheta propusă de „suceveanca întru totul anglofilă” Carmen Veronica Steiciuc, *Poeme de religii diferite* (Ed. Augusta, 2004), „conține patruzeci de poeme în care frapează demersul liric înverșunat de limpezire/ conturare/ delimitare/ relevare a datului dumnezeiesc din omul privit printr-un ochean întors de către propriile lui vise, din viitor către trecutul mitic, dinspre materia efemeră și cameleonică spre logosul de-a pururi autoregenerator” (*Bântuită de neliniști*). □ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină (II)*, Alexandru George (în rubrica *Opinii*) continuă evocarea lui Geo Dumitrescu și Al. Vona, recent dispăruți. Continuarea evocării lui Al. Vona în numerele viitoare. □ O pagină de memorii, intitulată *Fișele unui memorialist*, semnează și Gheorghe Grigurcu, amintirile sale vizându-i îndeosebi pe Al. Piru („De unde inițial l-am stimat ca pe un critic ce mergea pe urmele lui G. Călinescu (călca a G. Călinescu!), într-o perioadă de cumplită indigență culturală și de compromis grosier, mi-am dat seama că. fără a poseda facultățile creatoare ale Divinului, a moștenit (și a dezvoltat!) cusururile aceluia. Pofta de oficializare

l-a dus, după o scrie de temenele în fața regimului comunist, până la poziția de senator FSN și de director al unui oficios al acestui partid. Manifesta o pedanterie crescândă a unor idei preluate fără aerul de imaginație ce le-ar asigura dezvoltarea și o bonomie acră, presărată cu malițiozități nu o dată decepționante. O rigidizare fizică, mișcările ca de manechin însoțind înaintarea în vârstă, îi divulgau o rigidizare morală.”) și Adrian Marino („Nu mai puțin dezamăgitor ni s-a înfățișat Adrian Marino, altminteri un cărturar impresionant, un benedictin fără precedent la noi al «ideilor literare». Cu nesfârșitele sale peripluri în Occident (dar numai până în 1989!), despre care Dumitru Popescu-Dumnezeu afirmă, într-una din scrierile sale memorialistice că, «om de onoare» fiind, îi prezenta totdeauna raportul când se întorcea acasă. Atât Piru, cât și Marino (cel de-al doilea declara că se va delimita de «conjuncturalismul» celui dintâi, dar după știința noastră n-a făcut-o niciodată!) m-au surprins dezagreabil printr-o «conversație» monologică ce n-ar fi suferit nicio replică, nicio relativizare, blocându-l pur și simplu pe interlocutor. Ceva cazon plutea în rostirea lor, în care generalitatea oarecum la îndemână se gonfla până la semnificația unui fetiș, în care anecdota sau informația colaterală, dubioasă, erau menite a soluționa definitiv o chestiune.”). □ Câte o pagină de versuri semnează în acest număr Ioan Țepelea și Ion Dragomir. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ion Crețu. □ Romul Munteanu semnează tableta *Toamna în satul natal* (rubrica *Texte dictate*). □ *Un scriitor creat de Eminescu?*, se întreabă istoricul literar Emil Manu atunci când reconsideră relațiile dintre Eminescu și Creangă. □ Adrian G. Romilă consideră monografia dedicată lui Mircea Eliade de Ioan Petru Culianu *O reeditare necesară*. ■ *Înapoi la proletcultism!?*, se întreabă Liviu Grăsoiu, la rubrica *Fonturi în fronturi*, pornind de la ancheta cu același titlu („însă fără semnele de mirare și întrebare puse de subsemnatul”), apărută „pe circa 150 de pagini ale numărului dublu 9-10 al revistei „Vatra”, ca și pe coperta roșie a aceluiași. Deruta provocată este indiscutabilă, ca și stârnirea interesului pentru descifrarea năzbâtiei puse la cale la Târgu Mureș de o redacție prețuită în general pentru originalitatea ideilor și ambiția, devenită tradițională, în a fi altfel decât confrății când se abordează subiecte delicate, alese cu abilitate. A rezultat, ca și în alte cazuri, un conglomerat de articole bine alcătuite, alternând cu altele aproape chiar inutile, care împing în gol strădaniile depuse”. Grăsoiu sintetizează și comentează majoritatea intervențiilor, începând cu cele discutabile: „Primele pagini, ca și ultimele, lasă impresia de umplutură, de garnitură aseasonată, aranjată în jurul temei alese: proletcultismul. Revista se deschide cu meditația poetică a Magdei Cârnecki, *La mijlocul vieții*, se continuă cu un la fel de izbutit editorial semnat de Alexandru Vlad și cu pagini fără semnificație scrise de Doina Ioanid și de Al. Cistelean. Redactorul-șef al publicației enunță însă imediat și tema numărului, numită neinspirat, cum cred în continuare, la destul timp după lectura numărului, *Înapoi la proletcultism*. Critic serios, apreciat pentru consecvență, știință de carte și bun-simț, Al. Cistelean mă surprinde printr-o artificială și prost jucată

bagatelizare a unui fenomen cu efecte dezastruoase pentru cultura română. A trata de sus, cu zâmbet cinic, proletcultismul, iată un gest greu de calificat, chiar dacă în satul unde a copilărit actualul critic el nu s-a resimțit. Oare n-a înțeles Al. Cistelean că proletcultismul a fost o componentă a regimului totalitar comunist în prima sa fază de la noi, că a mutilat conștiința, a deturnat destinele multor creatori, iar uneori a împins la crime? Noroc însă (pentru revista «Vatra») cu ceilalți semnatari de articole, care răspund în cunoaștere de cauză și cu deplină responsabilitate tentației subiectului. Sunt comentarii la obiect, nuanțate, folositoare și specialistului și publicului larg (mă cam îndoiesc de veridicitatea acestui epitet, dar, în fine...)”. După ce detaliază aceste comentarii, Liviu Grăsoiu amintește, tot în registru negativ, și de alte contribuții din numărul dublu al revistei „Vatra”: „Numărul 9-10 al revistei de la Târgu Mureș se încheie cu pagini irelevante despre literatura actuală, încununată de sonetele pornografice ale lui Emil Brumaru. *Infernala comedie* propusă a devenit plictisitoare, făcând pesemne deliciul adolescenților sau al bătrânilor obsedați sexual”. □ Simona Cioculescu semnează eseu *Jaroslav Hašek și bunul soldat Švejk*. ■ În rubrica sa, Marius Tupan scrie în acest număr *Despre premii*, dând exemple și ridiculizând practicile existente în lumea literară. Primul exemplu este ales din cel mai înalt for cultural: „Cine cercetează ultimele bravuri ale Academiei Române va observa lesne că numele care s-au bucurat de onoruri sunt simpatii și sprijinitori ai președintelui faimoasei instituții. Nu imparțialitatea, ci partizanatul funcționează acolo”. Cel de-al doilea exemplu vizează „trupele de salvare națională, ai căror membrii își servesc premiile reciproc, cu ocazia multor festivaluri obscure, sperând că diplomele le vor spori și harul. Autori submediocrii inserează în CV-uri performanțele și, din această cauză, se comportă ca și cum ar fi smuls Premiul Nobel. Situația stimulează destule ironii, căci cei care se împăunează cu astfel de titluri se oferă de bună voie satiricilor”. Nu la fel stau lucrurile cu premiile instituite de Fundația „Lucaefărul” cu un an în urmă: „Premiul de excelență Laurențiu Ulici trebuie să onoreze nu doar un scriitor important al literaturii române, ci și un mare manager în domeniul literelor, care-și consumă energiile spirituale în favoarea colegilor literați, și să fie, în același timp, un om cu o moralitate exemplară. Celelalte premii se atribuie tinerilor, atât de frustrați în aceste vremuri, cu speranța că ei, stimulați și de noi, vor asigura, poate, continuitatea scrisului, dar și responsabilitatea actului creator. Ne-am orientat cumva greșit? Așteptăm comentarii acide și neiertătoare, pentru a ne schimba programul literar”. □ Scriitorul Anatolie Paniș îi adresează o scrisoare deschisă Monei Muscă, Ministrul Culturii, argumentând „necesitatea înlăturării taxei de TVA pe carte”. □ Într-un drept la replică, Mihai Stan, directorul Editurii Bibliotheca din Târgoviște, îi răspunde lui Ștefan Ion Ghilimescu care (în „Lucaefărul”, nr. 46/15 dec. 2004), „încălcând primul precept al deontologiei actului de critică literară, eludează adevărul, îl trunchiază sau îl croiește imaginativ, ajustându-l unui discurs pentru care echivocul și, fratele său, sofismul, sunt cele mai blânde epitete. Domnia sa glosează pe tema «incompetenței îngrijirii și

întocmirii de ediții», cu trimitere concretă, în a doua parte a unui pretins articol de istorie literară, la *Fals manual de petrecere a călătoriei*, de Costache Olăreanu, reeditat, relativ recent, la Editura Bibliotheca din Târgoviște”. □ Responsabilă pentru acest număr este Simona Galațchi.

● [„România literară”, nr. 3] Pornind de la ideea că „imaginationul confiscă mereu amintirile lui Marin Preda”, Cornel Ungureanu descifrează, în studiul „*Desfășurarea*” între Ana Pauker și Gheorghe Gheorghiu-Dej, împrejurările în care a fost publicată nuvela, subliniind faptul că în ediții succesive (1954, 1964 etc.) „frazele inaugurale ale *Desfășurării* se schimbă mereu. Marin Preda știe că «frază inaugurală» e decisivă pentru ritmurile și semnificațiile adânci ale operei. Trebuie ca personajul lui să se trezească într-un anumit context – un context care să evoce nașterea altei lumi. Să dea semnificație trezirii”. ■ Gheorghe Grigurcu consideră *Ethosul Anei Blandiana* drept „fenomenul originar” al liricii acesteia, pornind de la cel mai recent volum, *Refluxul sensurilor* (Humanitas, 2004): „Specificul lirismului d-sale îl alcătuiește o viziune a ethosului care, departe de-a fi o retorică uscat moralizatoare, o searbădă probozire a contemporaneității decăzute, se proiectează asupra cosmosului, asupra ocultelor sale resorturi. Aspirația spre puritate, biografic motivată, se dilată astfel până la dimensiunile conștiinței umane în genere, care se confruntă definitiv cu impuritatea, cu degradarea, cu corupția ce răspund unui registru escatologic. Puritatea apare grefată pe o intuiție a ordinii universale ce se opune dezordinii, pe o responsabilitate de esență metafizică de-a conserva geometria ordinii. Ca urmare, contingentul epocal e resorbit de spațiul vizionar al unui absolut geometrizat, inspirator precum o supremă paradigmă”. □ *Harap Alb reloaded* își intitulează Tudorel Urian „lectura la zi” din această săptămână, și anume *Relatare despre Harap Alb* de Stelian Țurlea (Ed. Fundației Pro, 2004), „o reabordare a poveștii lui Ion Creangă din perspectiva literaturii universale”: „Re-povestită de Stelian Țurlea, istoria lui Harap Alb este aceeași (*riguros*, aceeași, la nivelul osaturii textului). Peste scheletul epic al poveștii lui Creangă se toarnă însă din abundență material postmodern: citate și aluzii culturale, strategii narrative sofisticate, situații incompatibile cu presupusa epocă a derulării evenimentelor [...], trimiteri la locuri și personaje din actualitate sau din epoci diferite (acțiunea se desfășoară pe distanțe uriașe, din America de Sud până în Nordul înghețat, iar unele dintre personajele care iau parte la ea au trăit în epoci diferite. Astfel privite lucrurile, *Relatare despre Harap Alb* devine un soi de carte a cărților în care este condensată întreaga memorie culturală a lumii, din antichitate până în zilele noastre. Fiecare personaj al cărții are trăsături, gesturi sau replici care fac cu ochiul spre alte personaje din istorie sau literatură. Nu este însă vorba, cum s-ar putea înțelege, despre un roman cu cheie, ci despre un joc narativ fără nicio altă semnificație dincolo de un mai mult sau mai puțin amuzant joc al măștilor”. □ Printre cele nouă *Cărți noi răsfoite de Alex. Ștefănescu* și prezentate succint, se numără: □ *La belle Roumaine* de Dumitru Țepeneag (Paralela 45, 2004), carte ce „pare spusă, nu scrisă, și de aceea se citește (se

ascultă) cu plăcere. Ea nu este însă mai mult decât o pălăvrăgeală inteligentă”; □ *Tatăl meu, Lucian Blaga* de Dorli Blaga (Biblioteca Apostrof, 2004), „carte cu caracter memorialistic [...]. Autoarea recurge la evocări propriu-zise, dar și la documente (scrisori, fotografii) pentru a reconstitui secvențe din biografia personajului pe care îl idolatrizează. Neavând suficient talent literar, nu reușește să-l portretizeze într-un mod expresiv și nici să descrie, în concretețea lor, scene de viață sugestive. Energică și voluntară, cultivată, familiarizată cu munca intelectuală ea izbuteste, în schimb, să facă ordine în informațiile privind relațiile lui Lucian Blaga cu familia, cu prietenii și, mai ales, cu autoritățile comuniste, în ultimii săi ani de viață.”; □ *Dezvoltări în perspectivă. Generația poetică '80 în portrete critice* de Dumitru Chioaru (C.R., 2004), care „sunt portrete, dar nu sunt critice. Autorul are în mod evident talent literar. El îi aduce în prim-plan, pe rând, pe toți poeții sau preținșii poeți ai generației '80, surprinzându-i în atitudini caracteristice și făcându-i ușor de ținut minte. Dar nu reacționează critic față de textele lor, nu ierarhizează valorile, nu deosebește vocația de impostură. Din cei 47 de poeți menționați în sumarul cărții, 45 nu există în realitate ca poeți”; □ *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească*, mic dicționar enciclopedic de Toader Buculei (ediția a doua, revăzută și adăugită, prefată de Gabriel Dimisianu, Ed. Libris, 2004), „realizat cu competență și seriozitate [...], dicționarul ilustrează o tendință de descentralizare a activității de administrare a informațiilor din cultura română [...], caracterizând sintetic, pe baza unor informații riguroase și într-un limbaj sobru, contribuția personalităților brăilene [...] la cultura română. Dacă fiecare zonă din România ar avea câte un Toader Buculei (unele deja au), sarcina celor care alcătuiesc enciclopedii naționale ar deveni mai ușoară.”; □ *Fata munților. Basmele și poveștile Loviștei* de Constantin Mohanu (Academia Română, 2003), „o ediție în două volume a creației populare epice culese din această zonă [...] [de] un folclorist experimentat, dar nu și blazat, capabil încă să se bucure de frumusețea folclorului” și care „are darul de a face dintr-o lucrare științifică o carte încântătoare, ca 1001 de nopți”. □ Barbu Cioculescu prezintă *Autoportretul unui critic*, pornind de la volumul *Printre contemporani* de Henri Zalis. „Ideea de a-și scrie memoriile prin prisma întâlnirilor avute cu acei dintre semenii scriitori ce i-au trezit sentimente de adeziune spirituală, ajutându-l într-un fel să se cunoască mai bine, dacă nu să se împlinească, marchează egalitatea de scor între modestie și orgoliu, la caracter care se respectă. Când cei în cauză aparțin, ca de altminteri însuși memorialistul, unei caste repute pentru iritabilitatea ei și, prin urmare, prin dese și puternice schimbări de umoare, riscul ca aceste memorii să se transforme într-un carusel de anecdote nu este mic. Henri Zalis l-a ocolit sistematic, cu toate că arcul de jumătate de veac, 1950-2000, în care evoluează personajele sale, și mai cu seamă cumplita perioadă a numitului proletcult, stăruitor abordată, căci a fost tocmai aceea a primelor lui contacte cu lumea literelor, îi oferea un copios material – vezi, comparativ memoriile Ninei Cassian.” □ *Critica* ediției *A.I. Odobescu* (13 volume, Ed. Academiei Române, 1965-1996)

ajunge la episodul V, în care G. Pienescu, în stilul caracteristic, reclamă lipsa oricărui dialog cu Al. Dima și Marta Anineanu, cei îndrituiți după moartea coordonatorului Tudor Vianu să preia frâiele ediției, totodată învinuiți că și-ar fi însușit rezultatele muncii sale. □ Același semnatar dă o *Replică la replică*, răspunzând insinuărilor lui Nicolae Scurtu din numărul precedent, referitoare la aserțiunile lui Pienescu legate de istoricul ediției Odobescu. □ *De ce l-a ignorat Lovinescu pe Slavici?* se întrebă criticul orădean Ion Simuț, încercând un răspuns lămuritor: „Trebuia, neapărat, să-i consacre Lovinescu lui Slavici studii speciale? Cred că ar fi trebuit. Îndreptăm astăzi o maximă exigență spre o mare conștiință critică, datoare să cuprindă totul, să pună în evidență valorile estetice ale tradiției și ale actualității. Dacă ar fi vorba de un critic minor, întrebarea și răspunsul ar fi complet nerelevante. De ce, totuși, nu a contat deloc Slavici pentru Lovinescu? Încerc să înțeleg, iar nu să acuz. Am putea opri orice alte explicații la una singură: pur și simplu, Lovinescu nu recunoștea operei lui Slavici nicio valoare, prozatorul nu răspundea în niciun fel gustului său și exigențelor sale estetice. Există referințe fulgurante în acest sens, privitoare la nuvelist și la memorialist”. Dincolo de aceste considerente, Simuț e de părere că două aspecte biografice ar obtura calitățile prozatorului ardelean: mai întâi, ideea că literatura transilvăneană ar fi neevoluată, preluată de E. Lovinescu dintr-un articol semnat de Duiliu Zamfirescu, după ce acesta ratase premiul „Heliade-Rădulescu” din 1903, acordat lui Slavici, și apoi, „colaboraționismul filogerman al lui Slavici în timpul primului război, un partizanat care îl va expune iremediabil oprobiului public”. □ Emil Brumaru este prezent cu poemul săptămânal în rubrica *Cerșetorul de cafea*. □ Un grupaj de versuri semnează și Ion Tudor Iovian. □ Pe lângă foiletonul prozastic *Asfințit cu ghioc* III din rubrica *Prepeleac* a lui Constantin Țoiu, revista acordă un spațiu considerabil lui Nicolae Balotă, care publică, sub titlul *De profundis*, un fragment din *Abisul luminat* (Partea întâi, Cap. 1). □ Elena Bulai prezintă și încredințează tiparului un mic text inedit de Ioana Postelnicu, intitulat *Osana!* □ Volumul Ioanei Bot, *Jurnalul elvețian. În căutarea latinei pierdute* (Casa Cărții de Știință, 2004), „o «cronică» de *loisir* universitar relaxat, fără să-și uite, însă, exigențele”, este prezentat de Simona Vasilache în articolul intitulat *Subgenul „înalt” al biograficului*. □ Alexandru Șahighian prezintă autobiografia criticului literar german Marcel Reich-Ranicki, intitulată *Viața mea*, reproducând și câteva fragmente din traducerea românească definitivată pentru Editura Hasefer. □ Tot la capitolul tălmăciri, Carmen Brăgaru traduce din limba rusă povestirea *Dulapul* din volumul memorialistic al Marinei Tarkovskaia, sora regizorului Andrei Tarkovski. □ Lidia Vianu semnalează un volum de poezii din exil al Mirelei Roznoveanu, *Born Again in Exile. Poems* (2004), în traducerea profesorului Ștefan Stoescu, în colaborare cu Heathrow O’ Hare: „Mirela Roznoveanu nu are nici pe departe forța traducătorului ei. Ea scrie o poezie culturală, tragică, decodabilă cu ușurință, atrăgătoare. Ceea ce o face însă cu adevărat poezie este ochiul de șoim al traducătorului”. □ O notă din rubrica *Meridiane* se referă la *Frédéric Mistral și ecoul său în România*,

informând publicul cititor despre contribuția poetului și romancierului George Anca, specialist și în literatură provensală, la sumarul numărului special jubiliar al revistei bilingve provensală-franceză „Me Dison Prouvenço”/ „Mon Nom est Provence”. „Cercetările lui științifice i-au prilejuit descoperirea scrisorilor pe care Mistral le-a primit de la Regina Carmen Sylva, precum și scrisorile pe care autorul poemului *Mireille* le-a adresat românilor și care se păstrează la B.A.R.”.

□ Cronicarul de la *Ochiul magic* descoperă și răsfoiește o publicație efemeră, „Republica if”, „săptămânal de analiză și atitudine”, ajuns la nr. 16, având-o ca senior editor pe Ileana Vulpescu. Dintre colaboratori, fostul prozator optzecist Nicolae Iliescu atrage atenția în sens negativ, contribuțiile sale publicistice situându-se „între stângăcie diletantă și delir furios”, mai ales atunci când semnează un atac la persoana lui Toader Paleologu: „Ajuns la aproape 50 de ani, *departe, pe jos*, un fel de secretară, prozatorul ratat și jurnalistul de categorie sub-vadimică, am zice vasilebărană, prin gazete neluate în seamă de nimeni are motivele lui emotive să fie invidios. Mult mai tânărul Toader Paleologu (cărui «Cotidianul» din 15-16 ianuarie îi consacră pagina de Cultură sub titlul *Succes pe cont propriu*) a absolvit prestigioasa Ecole Normale Supérieure, are un dublu doctorat, la Paris și München, și s-a lansat într-o carieră academică internațională, după un stagiul post-doctoral la Harvard”.

[IANUARIE]

• [„Apostrof”, anul XVI, nr. 1 (176); Revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor din România, cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii și Cultelor și al Consiliului Local Cluj-Napoca; format tipografic A3 (numărul de pagini alternează între 28/32/40/48); fără zi de apariție specificată; redactor-șef: Marta Petreu; Ana Cornea, Irina Petraș, Claudiu Groza, Horváth Sándor, Lukács József apar în caseta tehnică fără specificarea poziției în redacția revistei; vignetele revistei reprezintă variațiuni grafice de Mihai Barbu după desene de Franz Kafka.] Despre scandalul provocat de autoritățile locale prin încălcarea dorințelor testamentare ale poetului Lucian Blaga privind odihna sa de veci scriu din nou Marta Petreu (*Blaga 110. Cu hală sau fără hală?*) și Andi Laslău (*Mormântul lui Blaga a rămas profanat*). □ În „luna Eminescu”, în cadrul rubricii *Puncte de reper*, sunt reproduse trei articole „actuale” după ediția de *Opere*, vol. IX (Ed. Academiei, 1980): *Ce se-ntâmplă din nesupravegherea cânilor, Viscolul și Inundare*. □ Dosarul Ion D. Sîrbu – scriitori, ajuns la episodul II, reproduce piese din corespondența scriitorului cu Dorli Blaga, Cristina și Maria Enescu din anii 1979-1980. Rubrica *Dosar* este îngrijită de Ion Vartic.

■ La pagina de cronică literară, Irina Petraș recenzează cele mai noi apariții marca Ana Blandiana și Matei Călinescu. În cazul celei dintâi, judecând după romanul *Sertarul cu aplauze* [Humanitas, 2004] și versurile din volumul *Refluxul sensurilor. Poeme noi* (Humanitas, 2004), verdictul este *Coborând*, căci autoarea este percepută ca fiind „bântuită de o tristețe grea și fără rest”, iar poemele „în

scapăt”, de „o sfâșietoare frumusețe”. □ Cartea lui Matei Călinescu, *Tu. Elegii și invenții* (Polirom, 2014) este analizată „ca variantă poetică a prozasticului *M*”, din momentul în care „povestea foarte intimă și strămt personală a lui Matei Călinescu e virată înspre meditație prelungă despre om și omenesc și valorată destinal”. ■ În aceeași rubrică, Ștefan Borbély semnează o cronică a romanului lui Andrei Bodiș, *Bulevardul Eroilor* (Ed. Paralela 45, 2004), făcând, în introducere, și un elogiu al tinerei Facultăți de Litere din Brașov, mediul din care se inspiră autorul pentru desfășurarea acțiunii (*Colegii noștri brașoveni*). „Bodiș este un ironist de bună calitate, fiind dotat cu o mână excelentă de prozator hâtru, caragialian [...], pe care i-ar fi bănuț-o doar aceia care îl cunosc direct, nu numai prin intermediul poeziei sau al eseului erudit pe care le scrie. [...] Andrei Bodiș mută, clepsidric, perspectivele narative, motiv pentru care, pe rând, eroii săi devin observatori, naratori sau protagoniști ai unor impresii întreținute de către ceilalți.” □ O pagină de poeme de Ștefan Bolea este secondată de □ o pagină de proză de Liviu Bleoca. □ La împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani, Marta Petreu îl elogiază pe Nicolae Balotă, ultima personalitate «leonardescă» pe care a dat-o cultura română” (*Nicolae Balotă 80*). □ *Nego* își intitulează Gelu Ionescu schița de portret în care îl evocă pe criticul Ion Negoșescu în volumul de *Memorii*, aflat „în curs de redactare”. ■ Este publicat un fragment din ediția a doua, aflată în pregătire, a *Enciclopediei exilului literar românesc* de Florin Manolescu. În acest număr, fișa de istorie literară îl vizează pe Isidore Isou. □ Alexandru Vlad traduce un fragment din romanul *Nexus* de Henry Miller, iar Horia Bădescu, un grupaj liric din creația „franco-flamando-bruxelezei” Lucie Spede. □ Din rubrica *Revista revistelor* aflăm că recent a apărut o nouă publicație, „Suplimentul de cultură” al „Ziarului de Iași”, ce cuprinde „multă informație, care acoperă toate centrele culturale ale țării, mulți tineri scriitori”. „Punctul forte” al revistei pare a fi rubrica de interviuri, fiind menționate interviul cu Norman Manea realizat de Luminița Marcu (noiembrie 2004), cel cu Stelian Tănase, realizat de George Onofrei (decembrie 2004), cel cu Andrei Corbea-Hoișie, realizat de Alex Savitescu (ianuarie 2005). □ Din „Adevărul literar și artistic” (nr. 747), sunt reținute „un comentariu atent la tulburătoarea carte a lui Matei Călinescu”, *Portretul lui M*, semnat de Elisabeta Lăsconi, precum și un portret al lui Philip Roth, datorat lui Romulus Căplescu. □ Din „România literară” este semnalată ancheta de final de an cu tema *Primii zece poeți români din toate timpurile*, fiind enumerați cei zece „finaliști”: Eminescu, Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Nichita Stănescu, Mircea Cărtărescu, Leonid Dimov, Gellu Naum, Macedonski. □ Ultimul număr pe 2004 al revistei clujene „Tribuna” a fost dedicat noului val de prozatori lansați în ultima vreme, cu precădere de Editura Polirom: „Comentarii tinerilor prozatori sunt ei înșiși aproape toți tineri, așa că paginile «Tribunei» sunt semnificative pentru noua generație care intră – cum altfel decât nonconformist? – în literatură”. Din aceeași revistă este recomandat interviul lui Ilie Rad cu prof. Paul Cornea, ajuns la vârsta de 80 de ani. □ Aceeași venerabilă vârstă a împlinit, la 27 septembrie 2004, și

Nina Cassian, prilej de a fi sărbătorită de revista „Porto-Franco” în nr. 10-12/2004. □ Rubrica *Revista revistelor* este încheiată cu cel mai recent număr al revistei „Secolul 21” dedicat Elveției, număr ce trebuie citit „pe-ndelete și în întregime”. ■ O rubrică de informații succinte este *Café Apostrof*, din care aflăm că Norman Manea se pregătește de lansarea spaniolă a romanului *Întoarcerea huliganului*, după succesul reputat în SUA, Italia și Germania, □ precum și de proiectele lui Matei Călinescu, Gelu Ionescu, Ion Vianu, Marco Cugno, ocupat cu traducerea scriitorilor români. □ În aceeași rubrică citim că Doina Cetea, secretara filialei clujene a Uniunii Scriitorilor, a fost dată în judecată de un procuror care nu a fost primit încă în rândurile scriitorilor. Comentariul cronicarului este acid: „[...] să fii scriitor nu e chiar așa de simplu cum poate crede... procuratura; adică nu ajunge alfabetul, mai trebuie și... talent. Procuratorului procesoman i se potrivește o frază din Caragiale: «Toți suntem iritabili, expresivi sunt numai unii»”.

● **[„Caiete critice”, nr. 1 (207); Revistă lunară editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Grupul interdisciplinar de reflecție și Editura Expert, sub egida Academiei Române; director: Eugen Simion; redactor-șef: Valeriu Ioan-Franc, secretar general de redacție: Călin Căliman; colegiul editorial: Mihai Cimpoi, Serge Fauchereau (Franța), Valeriu Ioan-Franc, Klaus Heitmann (Germania), Mihail Metzeltin (Austria), Thierry de Montbrial (Franța), Maurice Nadeau (Franța), Basarab Nicolescu, Eugen Simion, Dumitru Țepeneag; redacția: Aida Sarchizian, Nicolae Bârna, Andrei Grigor, Bogdan Popescu, Răzvan Voncu, Daniel Cristea-Enache, Maria Moldoveanu, Ana-Lucia Ristea, Oana Soare, Vasile Bardan, Andrei Milca, Mihai Iovănel, Paula Neacșu; fără zi de apariție specificată sau număr fix de pagini, format tipografic A4.]** Eugen Simion se ocupă de un subiect cunoscut, glosând pe marginea însemnărilor „scepticului mântuit” în studiul intitulat *„Agendele” lui E. Lovinescu. Discursul îndrăgostit al criticului*: „Trei mi se par teme prioritare ale acestor însemnări laconice și grăbite: a) sentimentul singurătății și, în spatele lui, sentimentul sfârșitului, b) sentimentul misterios, niciodată definit în esența și totalitatea lui, de afecțiune pentru Popea, scriitoare instabilă și agitată sentimental și c) tema eternă (pentru un critic care conduce un cerc literar și primește pe toți cei care îi bat la ușă) a vieții literare și, implicit, a moralității și comportamentului scriitorului român”. Urmând indiciul din titlu, cea mai mare parte a studiului lui E. Simion se concentrează pe „sentimentul misterios” al celei de-a doua teme, urmărind evoluția relațiilor criticului de la „Sburătorul” cu o anume Popea, personaj identificat de Al. George și Gabriela Omăt ca fiind Eug[enia] Popp, cea care ulterior a semnat sub pseudonimul Ioana Postelnicu. ■ Cu titlul *Dincolo de bine și de rău*, Daniel Cristea-Enache publică „fragmente din manualul de *Limba și literatura română pentru clasa a X-a* (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”, fragmente care se referă la viața și opera lui prozatorului Nicolae Breban, „un romancier ușor de identificat stilistic, dar greu de rezumat, în torențiala lui curgere epic-eseistică.

În viziunea sa, romanul major conciliază soliditatea prozei clasice cu fluxurile interioare și febrele ideatice ale celei moderne. Miza autorului este aceea de a dezvolta și a urmări la nesfârșit niște idei-forță, devenite obsesii tutelare și legând diferitele volume într-o structură creativă/interpretativă unică”. ■ În centrul atenției în acest număr se găsește prozatorul Virgil Tănase, căruia i se dedică numeroase articole. Astfel, Eugen Simion încearcă o *Schiță de portret*, datată 16 februarie 2005, care se încheie astfel: „Virgil Tănase este, după gustul meu, unul dintre cei mai importanți prozatori români de azi. Omul pe care l-am cunoscut, repet, în ultimii ani, este cordial, deschis și, lucru rar pentru intelectualii români din Paris, nu-și urăște și nu-și bârfește compatrioții. Face, în continuare, regie de teatru, predă cursuri de specialitate la o instituție de învățământ, organizează dezbateri la Centrul Cultural Român din Paris, în fine, scrie. Scrie romane bune, pline de probleme și de idei. Are umor și are o excelentă imaginație a ideilor în prozele sale constituite cu pricepere și minuție, ca niște ceasornice elvețiene”. □ Patrice Bollon îl consideră pe Virgil Tănase *Un latin balcanic*, manifestând în scrierile sale „o voință deliberată de a sparge toate tiparele clar stabilite, o neabătută înverșunare de a se sustrage tuturor obligațiilor de sens prestabilite [...]. Autorul ne propune în loc un fel de ambiguitate creatoare împletită cu o continuă suspiciune atât față de personaj, cât și față de naratorul care-i dă viață”. □ *Portret de tânăr scriitor în peisaj marin* este titlul aluziv ales de Dumitru Țepeneag pentru articolul cu caracter memorialistic dedicat aceluiași Virgil Tănase. ■ Grupajul critic dedicat scrierilor lui Virgil Tănase, în care câte doi critici scriu despre unul și același roman, debutează cu studiul lui Bogdan Popescu, *Însemnări despre „Zoia”*, roman apărut la Ed. Allfa în 2003: „Am crezut că imaginea unui caleidoscop ar fi potrivită pentru a defini romanul. [...] Însă am renunțat la imagine. Acoperea prea puțin și era prea pașnică. Ce dacă descopeream înăuntru romane-fluviu de început de secol XX, romane de mistere din secolul XIX, realist-magice și onirice, toate răvășite, amestecate, (de)construite cu acribie postmodernă? M-am gândit apoi la o avalanșă. De personaje, destine, întâmplări, atitudini, puncte de vedere... O avalanșă nu extrem de violentă, însă îndeajuns de puternică pentru a aduce la suprafața șuvoiului de rocă dislocată pietre pe care le scufundă apoi, spre a le ridica, pe neașteptate, din nou la lumină și tot așa, la intervale neregulate de timp și spațiu”. □ Despre același roman de 700 de pagini, „poate cel mai matur, complex, substanțial” al autorului român stabilit la Paris scrie și Marian Victor Buciu în amplul său studiu intitulat *Viața ca vis și teatru ideologic*: „masivul roman al prozatorului oniric Virgil Tănase este construit în perspectiva unei teleologii narative bogat și nuanțat relativizată sub raportul cunoașterii istoriei și existenței omului social și individual. [...] Romanul *Zoia*, scris ca o narațiune simfonică, cu multe recurențe ori leitmotive, urmează tehnica ro(s)tirii imprevizibile a secvențelor, după principii rigurose inaparente, prin înaintări și întoarceri. El este un roman «poetic», de tip «dus-întors», deși nu poate adopta, desigur, principiul propriu-zis al versului, în sensul etimologiei sale”. □ Oana

Soare alege spre analiză *Un thriller oniric*, adică romanul *Apocalipsa unui adolescent de familie* [Ed. Fundației Culturale Române, 1992], despre care consideră că „nu se poate povesti, ci, eventual, reconstrui (sau reinventa), pentru că unul din principiile sale de articulare și de conținut este tocmai confuzia planurilor sau, mai precis, ceața onirică. Romanul este deliberat construit sub forma unui labirint muzical și imagistic”. □ *Repere ale parabolei* deslușește în același roman Ileana Comănescu, cea care îl definește ca fiind „o istorie fabuloasă a unei drame comunitare care depășește valențele oricărei ipostaze individuale. La limita dintre ficțiune și realitate, autoreferențialul – forță motivantă – nu se reduce la rolul unei concepții de creație și nici nu se impune într-un context memorialistic propriu-zis: el devine mijloc de amplificare, prin subiectivitatea simptomatică a condiției ontice care determină la un moment dat postura colectivă a unei nații (de aici și opțiunea repetată pentru pluralul inclusiv)”. □ În articolul *România lui, România noastră – o întoarcere în timp*, Călin Căliman comentează volumul *Ma Roumanie* (Editions Ramsay de Cortanze Media, Paris, 1990), „o suită de convorbiri ale scriitorului și publicistului român cu Blandine Tézé-Delafon”. □ Grupajul dedicat lui Virgil Tănase se încheie cu pagini din corespondența acestuia cu Dumitru Țepeneag, Mircea Eliade, Emil Cioran, Milan Kundera, Claude Simon, Petru Dumitriu. □ În rubrica *Dosar, Eseurile autobiografice* ale lui Basarab Nicolescu ajung, în acest număr, la episodul VII. □ *Poezii mor iarna* este titlul articolului comemorativ Ioan Flora semnat de Vasile Bardan. □ Marcel Duță recenzează volumul de studii însoțit de o antologie de texte ilustrative datorat Zinei Molcuț, *Poeți expresioniști germani într-o viziune nouă* (Ed. Grai și suflet – Cultura națională, 2004). □ În studiul intitulat *Viața cotidiană la ingeri – Ițic Manger și Marc Chagall*, Cristina Deutsch își propune să descopere legăturile subtile care leagă universul literar al celui dintâi cu cel pictural al celuiilalt. □ Rubricile consacrate ale revistei sunt *Fragmente critice* (semnate numai de Eugen Simion), *Cronici literare, Comentarii, Lecturi, Document, Dosar, Literatură subiectivă, Literatură străină, Cultură și economie, Știință și filozofie, Artă și spectacole*. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri după lucrări de Marc Chagall și apare cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor.

● [„Contemporanul – Ideea europeană”, An XVI, nr. 1 (634); **Revistă națională de cultură, fondată în 1881, editată de: Contemporanul - Fundația Culturală Ideea Europeană; revista apare cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor; Format tipografic: A3 (40 de pagini), apariție lunară, fără zi specificată, însă, într-un interviu redactorul-șef declară că apare „la 25 a fiecărei luni”; director: Nicolae Breban; redactor-șef: Aura Christi; redactori: Cristian Negoii, Andrei Potlog, Mihaela David, Mihaela Eftimiu, Horia George Plugaru, Adrian Preda; rubrici: Călin Căliman, G.G. Constandache, Adrian Mihalache, Victor Scoradeț, Irina Petraș, Constantin Abăluță, Henri Zalis, Cristina Sârbu, Lucia Hossu-Longin. Vignetele rubricilor: Laura Poantă; Viziune grafică: Mircia Dumitrescu.] Mircea A. Diaconu își întregește**

seria eseurilor publicate în presa literară cu încă unul, intitulat *Eminescu. Poezie și existență*: „Este și motivul pentru care cineva vorbea despre dificultatea acestei poezii, o poezie cu atât mai dificilă cu cât lasă impresia maximei accesibilități. Imaginea, eufonia, metafora sunt tot atâtea mijloace de a comunica un sens care nu este altul decât acela al propriei căutări, sens care nu preexistă decât sub forma neliniștii. Iată de ce reducerea la anumite teme devine prilejul unor interpretări deformatoare. Toate acestea, sunt dovezi ale situației lui Eminescu sub semnul unei modernități, rareori înțelese, cu atât mai mult când este vorba de un cititor care, ca în cazul oricărei versiuni străine, nu cunoaște, sau nu cunoaște îndeajuns, contextele specifice”. □ Nicolae Breban publică un fragment din eseu intitulat *Geniul lui Nichita*: „Ce să mai adăugăm după ce am spus «atâtea»? Dar... poate fi epuizat un geniu? Da, am spus «geniu», cântărindu-mi cuvintele, geniu, ceea ce îndeobște înțelegem prin aceasta: un «inovator» în arta sa și care, spre deosebire de alți «inovatori» mai mult sau mai puțin spectaculoși ai vremii sale, ai «prezentului» său, va «face școală», va deveni model, reper și canon pentru generațiile ce vor veni și care se vor înscrie, explicit, în siajul său”. □ În rubrica de *Cronică literară*, Irina Petraș vede *Dincolo de capătul lumii*, recenzând romanul semnat de Leon-Iosif Grapini, *La capătul lumii* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004): „Romanul de față – roman, căci conglomerat de timpuri și spații, de autobiografie și cronică, parabolic, poematice, câteodată parodic, ironic și satiric, dar neîndoielnic «cu deschidere la mare» – s-ar putea numi și *Memorialul de la Șanț*, fără nicio intenție de a-i știrbi originalitatea, dar vrând anume să sublinieze o apropiere care continuă să rămână fertilă și e cu atât mai uimitoare, cu cât a început – îl cred fără ezitare pe autor când o mărturisește el însuși cu nesfârșită mirare – înainte de «întâlnirea» cu prozatorul portughez”. □ În aceeași rubrică, I. Necula descoperă și prezintă *O carte despre Noica*, și anume lucrarea eseistului craiovean Ion Militaru, *Constantin Noica și critica Occidentului* (C.R., 2001), „una din puținele ce se centrează pe ideea desprinderii unei filosofii a istoriei la gânditorul pătinișan”. □ Rubrica se încheie cu articolul *Clipa și eternitatea*, în care Octavian Soviany analizează lirica lui Petre Got din ultimele volume publicate de acesta (*Clipa dintre hotare, Vocale celeste, Autoportret târziu*) „care aduc (în raport cu poemele mai vechi ale lui Petre Got) un plus de interiorizare a discursului ce se naște adesea din discrete neliniști thanatice, din frisonarea materiilor sufletești ce percep acum cu acuitate «fața devoratoare» a timpului”: „Și prin această conjurare a divinului, Petre Got trece de la poezia clipei la poezia eternității, restabilind legătura dintre Logosul divin și cuvântul poetic. Iar în ultimele sale volume poetul pare să caute mai mult ca oricând acea «taină a rostirii curate» despre care vorbea tot Nicolae Balotă [...]”. □ Marian Victor Buciu semnează eseu *Paul Georgescu și arta seducției*, trecând în revistă proza scurtă și romanele acestuia: „Seduca cu un mare dar de fabulator, oral ca și în scris. A trecut cu toate armele și bagajele strânse, nu puține și nu simple sau ușoare, în categoria ficționarilor. Proza lui rămâne scindată, pătată și ea, în esență, de aceeași concepție

social-politică. Inteligența și talentul, în forme necomune, sunt slujite, prin acest autor epic, pentru un scop nu doar comun, dar și aberant. Arta ajunge astfel de- jucată necruțător de ideologie”. □ Irina Petraș, aflată într-un amplu dialog cu Aura Christi, i se confesează acesteia, declarând „Partea mea de moarte a crescut”. Continuare în numărul următor. □ Aceeași Irina Petraș propune o rubrică intitulată *Despre locuri și locuire*, „despre simțuri, despre parfumuri și mici sentimente cețoase. Cele care, acumulându-se înăuntru-ți, te fac să fii tu, nu altcineva. Propriile amintiri și literatura română îmi vor fi instrumente de lucru”. În acest număr, cu titlul *Memoria colonizatoare*, ea scrie despre Ion Creangă, citit prin grila unor citate din Gaston Bachelard, Henri Bergson, Cesare Pavese sau Jean Starobinski: „O explicație a absenței descrierilor la Ion Creangă ar fi maniera de a-și aminti a povestitorului, aceea a scufundării voluptoase în spațiul și timpul memoriei. Trecutul reînviat hipotipotic ne este dintr-o dată contemporan nouă, cititorilor/ascultătorilor. Ion Creangă se mulțumește să ne indice exclusiv toponimic cadrul acțiunii ori itinerarul urmat de eroi”. □ Cu titlul *Mihai Ursachi. Confesiuni inedite*, Lucian Vasiliu oferă spre publicare fragmente consemnate și transcrise dintr-o înregistrare „la un casetofon al Muzeului Literaturii Române din Iași”, realizată la 21 octombrie 1998, la Casa „Pogor”, „într-o dimineață cețoasă, dar colocvială, la un ceai”. Majoritatea amintirilor sunt din perioada carcerală. □ Viorel Dinescu publică două poezii. □ Apare și un poem în limba engleză, *Indian Summer*, de Nicolae Breban („*edited by*” Paul Engle și Rowena Torrevillas). □ Este prezent cu un grupaj de versuri și Shaul Carmel. ■ Sunt publicate, cu întârziere, Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2003, hotărâte de juriul alcătuit din Eugen Negrici (președinte), Doina Cetea (secretar), Mircea Martin, Marta Petreu, Dan Cristea, Mircea Muthu, Vasile Gârneț, Lucian Vasiliu, George Bălăiță, Gheorghe Mocuța și Dumitru Chioaru. Proză: Dora Pavel, *Agata murind*. Poezie: Ioan Es. Pop, *Petrecere de pietoni*. Dramaturgie: D.R. Popescu, *Anglia*. Literatură pentru copii și tineret: Stelian Țurlea, *Planeta portocalie* (teatru pentru copii). Critică, istorie și teorie literară: Petru Poantă, *Efectul „Echinoc” sau despre echilibru*; Ecaterina Mihăilă, *Semiotica poeziei românești neomoderne*. Eseuri, jurnale, publicistică: Cassian Maria Spiridon, *Ucenicia libertății. Atitudini literare*, vol. III. Memorialistică: Gabriel Dimisianu, *Amintiri și portrete literare*. Antologii, dicționare, ediții critice: Constantin Mohanu pentru ediția operei lui Ion Slavici. Debut: Dan Coman, *Anul cărțiței galbene*; Iulia Sala, *Casa cu pereți de vânt*. Literatura minorităților: 1. În limba maghiară: Premiul pentru literatură: Lang Zsolt, *Vecina* (nuvele); Premiul pentru debut: Wallasek Julia, *Reviste literare maghiare interbelice*. 2. În limba sârbă: Slavomir Gvozdenovici, *Frica în capcană* (versuri). 3. În limba rusă și ucraineană: Andrei Ivanov, *Dicționar religios rus-român*. Premii acordate de Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor: Premiul Național de Literatură: Ileana Mălăncioiu; Premiul Opera Omnia: Augustin Buzura; Premiul Special al Comitetului Director: Iordan Chimet, Lucian Raicu. Premiul Special al Comitetului Director: Ion Pop, coordonatorul lucrărilor

primului *Dicționar analitic de opere literare românești*. Premiul pentru traducerea literaturii române în străinătate: Miljurko Vukadinovici (limba sârbă), Vitali Kolodij (limba ucraineană). Premiul pentru diplomatie culturală: Constantin Lupeanu. ■ Tot cu întârziere sunt publicate nominalizările și câștigătorii pe anul 2003 pentru Galele APLER (Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România), ediția a VI-a (Câmpina, noiembrie 2004): Revista anului 2003: „Arca” (Arad), „Poesis” (Satu Mare), „Manuscriptum” (București). Editura anului 2003: Junimea (Iași), Dacia (Cluj-Napoca), Muzeul Literaturii Române (București). Autorul anului 2003: Gellu Dorian pentru volumul *Cartea fabuloasă*; Vasile Dan pentru volumul *Cartea vie*; Adrian Alui Gheorghe pentru volumul *Gloria milei*. Premiile au revenit revistelor „Poesis” și „Manuscriptum”, editurii Junimea și lui Gellu Dorian. ■ Este publicat integral Apelul Congresului Național de Poezie, lansat în cadrul primei ediții: „Pentru ca poezia română, componentă esențială a identității și spiritualității naționale, să poată fi, în continuare, un fenomen viu, dinamizator al societății, al proceselor de democratizare, de integrare europeană și adecvare a mentalității românești de azi la provocările mileniului III, participanții la primul Congres Național de Poezie au redactat și aprobat următorul apel. Principalele probleme ale poeziei române actuale sunt: stabilirea relației cu publicul, în special cel tânăr; drastica diminuare a tirajelor de poezie (cu o cădere de peste 75% față de anul editorial 1990); situația dramatică a difuzării și a promovării poeziei românești; reflectarea defectuoasă a poeziei în mass-media; degradarea statutului social și simbolic al scriitorului român. În urma dezbatelor desfășurate la Ipotești, în Casa lui Mihai Eminescu, în perioada 8-10 octombrie 2004, participanții la congres au identificat și propun întregii societăți, clasei politice, instituțiilor statului cu competențe în domeniu și mediului de afaceri următoarele soluții pentru ca poezia română să-și reocupe locul său cuvenit în spiritualitatea românească. 1. Aplicarea prevederilor Legii privind promovarea culturii scrise, mai 2004: constituirea comisiei pentru promovarea culturii scrise în străinătate, direcționarea „tichetului de carte” și a fondului provenit din 0,5% profitul net al Loteriei Române pentru achiziționarea și finanțarea cărții de literatură contemporană; stabilirea acordurilor cu Poșta Română pentru timbrul difuzării de carte; stabilirea acordurilor cu Societățile Române de Radiodifuziune și Televiziune pentru minutul de publicitate pentru carte și pentru emisiunile dedicate cărții române contemporane și autorilor ei; 2. Reducerea cotei TVA pentru carte de la 5% pentru anul fiscal 2005 la 0% pentru anul fiscal 2007, așa cum există în țări cu mare tradiție și putere editorială (vezi Marea Britanie); 3. Realizarea unui sistem de distribuție cu acoperire națională a cărții și revistelor literare printr-un parteneriat public – privat – asociații profesionale; 4. Constituirea Fondului „Clasici pentru Contemporani”, prin deducerea a 1% din valoarea cheltuielilor de producție a cărților classicilor români; acest fond va fi destinat pentru burse și sprijin social acordate scriitorilor români contemporani; 5. Înființarea, la început pe lângă bibliotecile județene sau centrele creației populare,

de „Case ale Cărții” (după modelul german); în timp, ele ar trebui să capete un statut autonom și să se integreze într-o rețea patronată (inclusiv financiar) de către Institutul Cultural Român; 6. Organizarea de lecturi publice – plătite! – și de întâlniri cu studenții, elevii, cadrele din întreprinderi, muncitorii etc.; 7. Instituirea unei „Zile a Poeziei” (după modelul francez) cu: târguri de carte de poezie, recitaluri în piețe publice, pe străzi, expoziții de carte rară de poezie etc.; 8. Promovarea poeziei în spațiu public, inclusiv prin mijloacele neconvenționale, pe baza unui parteneriat public–privat: de exemplu, afișarea de poezie în mijloacele de transport în comun (experiența s-a dovedit un mare succes la Timișoara); 9. Introducerea de cursuri de scriere creatoare la toate universitățile din țară (inclusiv la cele care nu au profil filologic – modelul de succes din universitățile europene și americane ar trebui aplicat și la noi); 10. Introducerea de cursuri de scriere creatoare sau analiza și dezbateră poeziei actuale, ca și curs opțional, în toate liceele cu profil filologic, pedagogic și artistic (dar și în alte licee); 11. Înființarea, la fiecare universitate din țară, a unui post de „poet în rezidență” care va fi ocupat de un poet recunoscut și calificat (absolvent de facultate) pe timp de un an, cu obligații atât de predare (cursuri practice de scriere creatoare), cât și de animație culturală (recitaluri, întâlniri cu scriitorii, organizare de simpozioane și dezbateri etc.); 12. Organizarea și finanțarea unui „Centru Național de Traducere de Poezie” lucrând pe principiul reciprocității cu alte centre culturale existente în Europa (exemplu: Fundația Culturală Royammont de lângă Paris, „Casa de Mateus” din Portugalia), care să faciliteze promovarea poeziei românești în străinătate; 13. Organizarea unui „Maraton European de Poezie”, la Sibiu, în 2007, când orașul va fi Capitala Europeană a Culturii; 14. Promovarea poeziei tinerilor prin: burse de creație, finanțarea debuturilor în poezie, premii de debut relativ consistente; 15. Organizarea de concursuri de poezie, cu participare cât mai largă, la care să se implice atât instituțiile centrale, cât și comunitățile locale; 16. Realizarea unui site de poezie, coordonat de un grup nominalizat de Congresul Național de Poezie, pentru informarea publicului și realizarea unei selecții reprezentative de poezie română contemporană; 17. Finanțarea de la buget a unui proiect – „Casa Poeziei Române” – care să fie axat, în primul rând, pe scrierea de proiecte și organizarea unor evenimente cu valoare mediatică substanțială pentru poeții români și cartea românească de poezie. Semnatarii sunt extrem de numeroși, în majoritatea lor poeți: Lucian Alecsa, Gabriel Alexe, Adrian Alui Gheorghe, Paul Aretzu, Vasile Baghiu, Ion Beldeanu, Andrei Bodiu, Constantin Bojescu, Emil Brumaru, Romulus Bucur, Leo Butnaru, Dumitru Chioaru, Marius Chelaru, Aura Christi, Dan Mircea Cipariu, Nicolae Coande, Dan Coman, Ilie Constantin, Daniel Corbu, Nicolae Corlat, Ioana Crăciunescu, Nichita Danilov, Mircea A. Diaconu, Gellu Dorian, Marian Drăghici, Raluca Dună, Teodor Dună, Gheorghe Erizanu, Ioan Flora, Radu Florescu, Emilian Galaicu-Păun, Dan Bogdan Hanu, Constantin Hrehor, Cezar Ivănescu, Claudiu Komartin, Vasile Leac, Ciprian Manolache, Angela Marinescu, Marin Mincu, Gavril Moldovan, Viorel Mureșan,

Al. Mușina, Ioan Nistor, Ruxandra Novac, Nicolae Panaite, Bogdan Perdivară, Ioan Pinte, Ion Pop, Paulina Popa, Adrian Popescu, Nicolae Sava, Vlad Scutelnicu, Dan Sociu, Cassian Maria Spiridon, Vasile Spiridon, Valeriu Stancu, Robert Șerban, Liviu Ioan Stoiciu, Gabriel Timocanu, Dumitru Țiganiuc, Nicolae Țone, Răzvan Țupa, Maria Urbanovici, Ioan Radu Văcărescu, Lucian Vasiliu, George Vulturescu, Horia Zilieru și Ion Zubașcu. □ La rubrica intitulată *Din arhiva propagandei comuniste*, Marin Radu Mocanu prezintă succint revista de cultură și artă „Comuniunea Românească” care apărea trimestrial în anii '70, la Detroit – Michigan, sub îngrijirea lui Gheorghe Alexe, ca parte a propagandei ceaușiste în străinătate, „mai cu seamă în America și Canada, practică cu precădere cu elementul românesc stabilit acolo, cu credințe și activități naționaliste ce nu săreau prea departe de cele comuniste”. În 1978, la împlinirea a cinci ani de la apariție, revista apărea „în limbile română și engleză, materialele sale purtând semnătura unor poeți scriitori, oameni de artă și cultură atât din România cât și din străinătate. Din poeziile poetei Ana Blandiana sunt publicate: *Țară, Aripă și Eu cred în Nori*, iar poeta însăși semnează tableta *Sufletul nostru eminescian*. [...] Un mare spațiu este acordat în coloanele revistei cunoscutului profesor Mircea Eliade, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani”. □ Pentru rubrica *Revista revistelor*, Horia George Plugaru răsfoiește numărul pe noiembrie/2004 al revistei constănțene „Tomis”, în care dă peste un „eseu mediocru” pe care îl critică punctual. Este vorba despre *Poezia în costum cu cămașa de forță* semnat de G. Vasilievici, care „încearcă să capteze esența și rostul actului poetic, dar sfârșește prin a debita banalități, bizarerii sau jumătăți de adevăruri”. □ Din „România literară”, nr. 47 (1-6 dec./2004), cronicarul reține documentul inedit prezentat publicului de Simona Cioculescu: testamentul lui Al. Macedonski, printre ultimele dorințe fiind aceea de a nu fi înmormântat în România și regretul de a-și fi scris în românește versurile. □ Din nr. 11 (174)/2004 al revistei „Apostrof”, este semnalat și comentat succint interviul luat de Marta Petreu lui Alexandru Vona: „Dialogul este extrem de cuprinzător, temele discutate acoperind subiecte precum Cioran, Eliade, debutul publicistic al interviuatului, trecutul lui spaniol ș.a. Interesantă părerea lui Vona despre chestiunea divinității [...]”. Merită citite și articolele semnate de Matei Călinescu, Irina Petraș ori Liviu Malița. □ Ionel Necula comentează volumul lui Nicolae Breban, *Nietzsche, maxime comentate* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004). □ Citatul lunii aparține lui Witold Gombrowicz. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Picasso și Braque, *L'invention du cubisme* (Flammarion, 1990).

• [„Convorbiri literare”, An CXXXVIII, nr. 1 (109); Revistă lunară, fondată de Societatea Junimea din Iași, la 1 martie 1867, Editorialul editată de Uniunea Scriitorilor din România; Format tipografic: A4 (160 de pagini); ziua de apariție: la începutul fiecărei luni calendaristice; redactor-șef: Cassian Maria Spiridon; redactor-șef adjunct: Dan Mănuță; secretar general de redacție: Dragoș Cojocaru; redactor: Liviu Papuc, colegiul de redacție:

Anton Adămuț, Sergiu Ailenei, Adrian Alui Gheorghe, Constantin Ciopraga, Aurelian Crăiuțu, Mircea A. Diaconu, Gellu Dorian, Florin Faifer, Gheorghe I. Florescu, Gheorghe Grigurcu, Ioan Holban, Ovidiu Hurduzeu, Cezar Ivănescu, Miron Kiropol, Cristian Livescu, Irina Mavrodin, Cătălin Mihuleac, Mircea Platon, Adrian Dinu Rachieru, Elvira Sorohan, Nicolae Stroescu Stânișoară, Lucian Vasiliu, Alexandru Zub.] Apărut în luna nașterii poetului, numărul curent conține numeroase contribuții eminesciene. Astfel, editorialul lui Cassian Maria Spiridon se intitulează *Eminescu și problema țărănească*. □ Gheorghe Simon stă de vorbă cu criticul și prozatorul Mihai Zamfir, declarația acestuia, *Marii creatori u avut conștiința faptului că sunt copărtași la creație*, fiind aleasă de redacție ca titlu. Dialogul atinge și relația creator-religie, și comparația lui Mihai Eminescu cu Fernando Pessoa. □ Nicolae Crețu compară doi clasici ai literaturii, întrebându-se *Eminescu vs. Caragiale?* □ *Eminescu și romantismul* este subiectul despre care scrie în ianuarie Dan Mănuță. □ Irina Mavrodin deține rubrica intitulată *Cvadratura cercului*, în care publică pe parcursul anului jurnale de călătorie (arodate unor evenimente cultural-literare), articole, eseuri. ■ Constantin Ciopraga scrutează întreaga creație (cu precădere lirică) a lui Emil Brumaru, pe care îl caracterizează a fi drept *Un elegiac „giocos”*: „Cu originalul Emil Brumaru intra în literatură (în 1970) un nonconformist structural. Nu primele lui versuri în partitură neoromantică îl reprezentau; practicant al răsturnărilor, tentat de grotesc și fantastic, de substituiți și caricatură, poetul ieșean se lăsa condus de un demon interior care, stimulându-l, îl îndrepta sistematic spre parodie. Iată-l așadar amuzându-se cu clătinarea formelor și silogismelor consacrate, ispitit de îngreșoșarea liniilor și inițiind în aria lucrurilor mărunte – totdeauna din perspectiva unui ironist sentimental. Excelând în relaționări lexicale nemaîntâlnite, propunând scenarii frapant-novatoare, textualizând și muzicalizând, poemele lui specifice produc o voie bună continuă, un fel de *joyeuseté* de mare finețe intelectuală. [...] Dacă aici tabloul de gen se înscrie aparent în cadrele normalității, un Emil Brumaru funambul continuă la modul *giocos*. Patetic și discret ironic, el își arată – direct sau prin intermediul măștilor – profilul interior grav; dedublarea îi dă posibilitatea de a se proiecta în efigii memorabile. [...] Repudiind monotonia care mortifica mica provincie (locul unde nu se întâmpla nimic), deturnând spre umor însemnele stereotipiei curente dar lăsând loc și elegiei, senzitivul Emil Brumaru adoptă masca unui dionisiac fantast”. □ Cu titlul redacțional *Poetul trece la atac*, este publicată transcrierea după înregistrare, a prezentării pe care criticul Mircea Martin o face volumului de versuri al lui Radu Sergiu Ruba, *Grația Dizgrația*, distins cu unul din premiile pentru poezie, pe anul 2003, ale Asociației Scriitorilor din București. „În acest volum [...] Radu Ruba își leapădă măștile. Cred că asistăm la un fel de «denudare», de scuturare de procedee ironice și autoironice și ca avem de a face cu o altă artă poetică. [...] Citim aici agresivitatea, decizia poetului pentru agresivitate, alegerea lui, faptul că nu se mai mulțumește cu protecția ironiei, a jovialității,

pentru trăirile sale profund, încărcate de gravitate, ci, cum am putea spune, idealizând puțin, «trece la atac».” □ *Preaplinul metafizic și căderea (sa) liberă* este eticheta pusă de Dan Bogdan Hanu liricii lui Lucian Alecsa din volumul *Deasupra căderii. A doua geneză* (Ed. Axa, 2003): „un adevărat duș scoțian [...], unde robinetul metafizicii este dat (uitat?) la maximum, nemaipunând la socoteală (și îndoială) faptul că rezervorul este nici mai mult nici mai puțin decât un alt fel de *perpetuum mobile*. [...] Deși Lucian Alecsa evită cu grijă orice legătură explicită (compromițătoare?) cu îndelung clamata mină de aur a poeticilor în curs (era să zic în floare), cotidianitatea pre numele ei, el scanează cu ochi aparent aproape cu totul întors spre interior o lume/lumea care captușește dintotdeauna sufletul nostru cel de toate zilele”. □ Două apariții recente („o masivă antologie retrospectivă”, *Scene din viața poemului*, Ed. Asociației Culturale Conta, 2004, și cel de-al treilea volum al *Carnetelor maro*, Ed. Timpul, 2004) îl determină pe Cristian Livescu să scrie despre *Aurel Dumitrașcu sau „sălbăticia textului”*, studiu care se încheie cu următoarea concluzie: „Aurel Dumitrașcu are meritul de a fi dat textualismului nuanțe de «sălbăticie», de neîmblânzire – o poezie care n-a vrut să se supună nimănui, în afara propriei ființe”. □ Pornind de la volumul *Asimptota* (Ed. Fundației Scrisul Românesc, 2004), Adrian Dinu Rachieru îl consideră pe Viorel Dinescu *Un neoparnasian*: „Nebăgat în seamă (din păcate!), supus unui embargo din pricina extra-literare, Viorel Dinescu își confirmă, prin acest al treisprezecelea volum, cota lirică. [...] Ce-ar mai fi de adăugat? Dacă zăbovim asupra peisajului liric, observăm de îndată că V. Dinescu sfidează marea modei, insensibil la fluctuațiile ei și, în aceeași măsură, nu pare obsesiv-interesat de zgomotul mediatic produs de unii confrăți, doritori să se facă auziți”. ■ „Și într-adevăr, Suzana Filip, în cartea sa de debut, *Aici e viața de apoi* (Ed. Paralela 45, 2004), sondează un necunoscut, o altfel de abordare a limbajului și stărilor poetice. Nimic nu este aici nesupravegheat. Totul pare riguros așezat, ca într-o lucrare de doctorat, chiar dacă, în fond, este vorba de poezie. Sunt eliminate chiar și stările poetice incipiente, provocatoare, în folosul elaborării la maximum, ceea ce-i dă glacialitate, distanță poeziei scrisă de această debutantă”, „o carte insolită, cu o astfel de tematică poetică, cu un limbaj poetic nu departe de cel existent, dar, evident, cu noutăți demne de remarcat”, scrie Gellu Dorian în cronica debuturilor. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită ca o broșură, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare bibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autoarea propusă este Mirela Roznoveanu, cu un grupaj de șase poezii, intitulat *Elegii newyorkeze*. □ În acest număr publică versuri: George Popa, Adrian Erbiceanu, Andreea Velea (laureată a Premiului revistei „Convorbiri literare” la a XX-a ediție a Festivalului Național de Poezie „George Coșbuc”, Bistrița-Năsăud, 2004). □ Pagini de proză semnează în acest număr Radu Sergiu Ruba (fragment de roman) și Ion Roșioru (fragment din romanul *Îngeri indeciși*). □ Alex. Ștefănescu publică prima parte a articolului consacrat lui Radu Tudoran, pentru proiectata sa *Istorie a literaturii*. Continuare

în numărul viitor. □ Ioan Holban descoperă *Motivul insularității* în volumele semnate de pictorul-scriitor Val Gheorghiu. ■ Constantin Dram urmărește *Metamorfoza personajelor* în cel mai recent roman al lui Nichita Danilov, *Tălpi* (Polirom, 2004), cu precădere partea finală a acestuia, intitulată *Hua-hua*: „Există în această a treia parte a romanului lui Nichita Danilov dorința secretă a textului de a se autodistrage, consecvent ideii că prin anularea poveștii (clasice, de acum) dispare însăși viața. Ne amintim că într-un celebru studiu despre povestire se avansa ideea de «oameni-povestiri», eroi care nu există în cadrele unei narațiuni ample decât prin istoria pe care o relatează, nu o fac, nefiind, de altfel, nici măcar interesați de acest aspect. Omul-Bikiniski, personajul romanului *Tălpi*, cel care, măcar la nivelul aparenței desfășurase o aventură, pe parcursul primelor două părți ale textului (*Asfaltul*, respectiv *Șotronul*), despre care ne vom pronunța mai încolo, se trezește acum în situația de a se identifica, la nivelul sonorității obsedant-deviante și al unui câmp de imagini descompuse, cu ceea ce pentru el alcătuia, totodată, micro și macro-cosmul”. ■ Articolul lui Vasile Spiridon din acest număr, urmărește *Mecanismul frumoasei fără corp* din proza lui Gheorghe Crăciun, de la *Frumoasa fără corp* (1993), la cel mai recent roman, *Pupa russa* (Humanitas, 2004), observând că „Odată cu *Frumoasa fără corp*, Gheorghe Crăciun a trecut de la romanul textualist spre construcția polifonică cu profunzimi psihologice. Prin *Pupa russa* Gheorghe Crăciun confirmă cele spuse mai sus și salvează de la uitare (pentru cine dorește acest lucru) specificul vieții cotidiene din România începând din primul deceniu de după instaurarea comunismului (mai precis de la dezghețul de dejist îngăduit de moartea lui Stalin) și până la prăbușirea sistemului comunist. [...] *Pupa russa* este teritoriul de desfășurare a unei mari diversități de procedee compoziționale, de discursuri, de stiluri dialogale. [...] Gheorghe Crăciun acumulează date ale palpabilului, ale corporalității, dar și ale ceea ce se petrece dincolo de epidermicul feminității, incursiune îndeobște mai greu de realizat când este vorba despre un romancier. Degajat în formula adoptată, autorul descrie unele lucruri și stări care în alte contexte ar friza obscenitatea, așa cum se întâmplă în scrierile mai tinerilor noștri prozatori. Complexul roman *Pupa russa* este una dintre cele mai bune apariții în proză de pe piața noastră literară în anul 2004”. □ Când Bogdan Crețu titrează *Mihai Cimpoi politicnit omagiat*, se referă la volumul *Mihai Cimpoi sau dreapta cumpănă românească* (Ed. Gunivas, Chișinău, 2003), scris nu suficient de îngrijit de Vlad Zbârciog, care „practică o critică a recompunerii operei studiate, cu dese, prea dese uneori, puseuri encomiastice și cu o admirație excesiv de credincioasă”. □ *Cartea cu cerdac* din titlul cronicii lui Mircea Platon este *Literatura română în postceaușism. I. Memorialistica sau trecutul ca re-umanizare* (Polirom, 2004), aparținând lui Dan C. Mihăilescu. □ Lucia Olaru Nenati atrage atenția asupra lui *Constantin Iordăchescu – un prim cercetător al vieții și operei lui Alexandru Macedonski*. Continuare în numărul viitor. □ În rubrica sa, *Convorbiri retrospective*, Liviu Papuc îl are în continuare *În obiectiv: [pe] Caragiale* (II). ■ Doina

Ruști scrie despre *Două piese avangardiste de Horia Gârbea*, comentând în articolul său volumul *Hotel Cervantes. Solomon Rege* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), „texte care experimentează tehnici epice și cinematografice, iar construcția dramatică se întemeiază pe toate resursele scenice; în afară de personaje, există o participare pleneră a decorului, apar indexuri și simboluri care au capacitatea de a înlocui monologul dramatic, iar fabula se încheagă din fragmentele întregii lumi pe care o reprezintă”. □ Bogdan Ulmu prezintă succint antologia de texte despre teatru, publicate de Sorina Bălănescu în perioada 1980-2001, *Peisaj ieșean cu oameni de teatru și spectacole*. ■ În cronică intitulată *Fata cu zestre*, Magda Ursache analizează în stilul caracteristic amintirile Ninei Cassian din *Memoria ca zestre*, volumul II, aflat în topul celor mai citite cărți pe 2004, realizat de revista „Cultura”, alături de romanul *Băgău* de Ioana Bradea: „Nimic surprinzător. Nina Cassian este o protocronă a generației erotopate, a culturii «Ejaculare-orgasm», iar *Memoria ca zestre* nu e decât un *Băgău* al anilor 50-60-70-80. [...] Nina Cassian pare a fi fost angajată la linia erotică a scriitorilor în timpurile obsedant-aberante Dej-Ceaușescu. Multilateral și internațional îndrăgostită, ca și urmașa sa miss Claudia Golea, autoarea de proză joasă, «foarte trendy», Nina Cassian, în prag de 80 de ani, revărsă spre cititori varii și monotone accidente de inimă”. □ Despre *Un dicționar special*, și anume *Ghidul bibliografic al scriitorilor din Radio*, intitulat de Titus Vâjueu *Scripta manent* (Ed. Casa Radio, 2004), scrie Liviu Grăsoiu. □ De asemenea, poetul Daniel Corbu este prezent cu episoade lunare din însemnările de jurnal pe care le publică sub titlul *Carnetele unui deceniu*. □ Tot Daniel Corbu se ocupă și de poșta redacției în domeniul liricii, *Curier de ambe sexe*, răspunzând tinerilor neconsacrați, din ale căror producții selectează uneori câte un poem mai reușit. □ A doua parte a articolului *O țesătură de minciuni*, în care Gheorghe Grigurcu îi dă o replică polemică lui Valentin Tașcu, se încheie cu o notă a redacției care anunță cititorii și polemisti că, cel puțin în paginile acestei reviste, se consideră polemica încheiată. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin: Theodor Codreanu, *Duminica Mare a lui Grigore Vieru* (Ed. Litera Internațional, 2004), Viorel Dinescu, *Ontologia cristalului* (Ed. Fundația Scrisul Românesc, 2003), Liviu Damian, *Cavaleria de Lăpșuna* (Ed. Baștina-Radog, 2004, prefață Mihai Cimpoi), Leca Morariu, *Pe urmele lui Creangă și Drumuri oltene* (Ed. Timpul, 2004, ed. îngrijită de Liviu Papuc), Gheorghe Istrate, *Puberul divin (33 de sonete imperfecte)* (Ed. Pallas, 2003) și Paul Aretzu, *Cartea psalmilor* (C.R., 2003). □ În fiecare număr se pot citi traduceri de versuri și proză din literatura universală. □ Andrei Brezianu publică eseuri în rubrica intitulată *Bloc-notes washingtonian*. □ De *Români în istoria drumului spre Indii* se ocupă, cu un impresionant corpus de note, Liviu Bordaș, în această primă parte a studiului

un loc important fiind acordat lui Mircea Eliade. Continuare în numărul viitor. □ Dragoș Cojocaru revizitează „poemul universal” al lui Dante, *Divina Comedie*, studiind diverse aspecte ale acestuia pe întreg parcursul anului. ■ Sunt publicate premiile Asociației Scriitorilor din București e anul 2003, ■ precum și Premiile revistei „Cuvântul” pe anul 2004. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (44 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Alte rubrici de interes cultural sunt *Actualitatea franceză*, de care se ocupă Simona Modreanu, *Antichități actuale*, aduse la zi de Ioana Costa, *Theatrum Mundi* (Mircea Ghițulescu), *Însemnările unui preot de țară* (Ioan Pinteau) ș.a.

• [„Cuvântul”, anul XI (XVI), nr. 1 (331); Revistă de cultură și de atitudine editată de Editura Cuvântul (director general: Aurel Borșan) și de Fundația Amfiteatru (director: Cristian Brancu), cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor; format tipografic A3; 24 de pagini; apare la 15 ale fiecărei luni; pe frontispiciu este tipărit un vers arghezian: „El ți-a dat glas, eu îți voi da cuvânt”; fondatorul seriei noi: Radu G. Țeposu; editor senior: Mircea Martin; consilier editorial: Ioan Buduca; redactor: Laura Marin; colaboratori permanenți: Laura Albușescu, Anca Băicoianu, Horia Gârbea, Iolanda Malamen, Aurelia Mocanu, Florin Giuglea, Florian Lungu, Nicoleta Sălcudeanu, Octavian Soviany, Ovidiu Verdeș, Nicolae Videnie, Rodica Zane; corespondenți externi: Andrei Doicescu (Paris), Fulvio Del Fabbro (Florența), Victor Ivanovici (Atena), Călin Mihăilescu (Toronto), Marius Daniel Popescu (Laussane), Traian Ungureanu (Londra); secretariat tehnic și artistic: Mihaela Pavnutescu, Jeni Ghinea; grafică: Ionuț Tolontan. În decursul anului, Laura Albușescu devine redactor-șef, iar componența redacției se modifică radical: Horia Gârbea, Iolanda Malamen, Aurelia Mocanu, Florin Giuglea, Nicoleta Sălcudeanu, Octavian Soviany și Nicolae Videnie sunt înlocuiți cu Paul Cernat, Michael Finkenthal, Mihai Fulger, Dana Ionescu, Mihai Iovănel, Gheorghe Crăciun și Andrei Terian.] Pe două pagini de revistă sunt prezentate și recenzate volume de Ana Blandiana. Astfel Gabriel H. Decuble caută să afle *Ce ne revelează marea...*, adică volumul de „poeme noi”, *Refluxul sensurilor* (Humanitas, 2004): „În fond, volumul *Refluxul sensurilor* (respectiv ceea ce rămâne în urmă, după ce s-a retras apa mareelor, a istoriei, sau după ce dispare ființa carnală, căreia poeta îi ține jurnalul descompunerii, un jurnal pe cât de acribios, pe atât de dureros [...]) poate fi considerat un volum de «opere alese» fie și numai pentru faptul că pune cititorul în fața unui paradox (aparent): el sublimează toate vârstele trăirii într-o unică respirație poetică, reunind proșpețimea unui debut, expresia de meșter făurar, perfect negociată între formă și fond, și, în fine, reflexele autoepigonale, deloc surprinzătoare, fiind vorba de un autor deja intrat în canon”. ■ În *Mareele fînței, mareele textului*, Octavian Soviany se ocupă de același volum de versuri, constatând că „odată cu trecerea anilor, lirica Anei

Blandiana a câștigat acorduri mai grave și mai profunde, frisonările vitalist-dionisiace s-au transformat, de la o carte la alta, în meditații neliniștite, legate de rosturile mai adânci ale lucrurilor, spasmul visceral a devenit cutremur al materiei sufletești, iar expresia – tot mai austeră, aproape hieratică, având parcă aerul unei sihăstriei janseniste”. □ *Actualitatea „literaturii de sertar”* este subliniată de Ovidiu Verdeș care comentează astfel romanul *Sertarul cu aplauze* (1992), ajuns la a treia ediție (Humanitas, 2004). Curios să afle ce motive a avut autoarea, poetă deja consacrată, să scrie un roman de 400 de pagini, recenzentul sondează textul și constată că „nu orgoliul de «a bifa» încă o specie literară, ci neliniștea unui autor exasperat de «marginalitatea» poeziei și dornic să se exprime răspicat într-o situație pe acre o resimțea sub semnul urgenței morale” au făcut-o pe Ana Blandiana să scrie acest roman de sertar în anii '80. □ Laurei Marin îi revine spre analiză volumul de proză *Orașul topit și alte povestiri fantastice* (Humanitas, 2004, ediția a treia), stârnit de „intenția mărturisită a nevoii de fantastic, un fantastic particularizat, care se substanțializează și devine corpul povestirii fără să intre în contradicție cu regulile realului, acesta din urmă fiind «doar o înfățișare mai plină de semnificații a acestuia»”. □ Pe prima pagină, „poemul lunii” aparține Constanței Buzea și se intitulează *Diferențele magice*. ■ Nicoleta Sălcudeanu vede *Dimensiunea politică a lirismului* în monografia propusă de Caius Dobrescu, *Mihai Eminescu* (Ed. Aula, 2004), „o propunere îndrăznească de secularizare a lecturii eminesciene”. □ *O poziționare în zodia balanței* întrezărește Maria Diana Florea în debutul editorial al clujeanului Ioan Pop-Curșeu, cu volumul *Nu știe stânga ce face dreapta. Două eseuri despre șovăielile gândirii critice* (Ed. Paralela 45, 2004), ce cuprinde două studii dedicate lui Miron Costin și Radu Ionescu, ce se remarcă printr-o „organizare riguroasă, dar totodată dinamică și, pe alocuri, chiar ludică”. Volumul tânărului critic a fost răsplătit cu Premiul de debut literar acordat recent de revistă. ■ La rubrica intitulată *Cartea anului*, Mircea Anghelescu prezintă *Un nou dicționar al literaturii*, recenzând primele două volume (literele A/B și C/D) al *Dicționarul General al Literaturii Române* (Ed. Univers Enciclopedic, 2004), coordonat de președintele Academiei Române, Eugen Simion. Dincolo de merite (efortul susținut timp de 11 ani, prezentarea grafică „excelentă”, un instrument de lucru „bine informat, echilibrat, credibil în cea mai mare parte a sa”), semnatarul atrage atenția și asupra unor lipsuri ce ar trebui corectate la ediția a doua: inegalitatea tratării autorilor, vetustețea unor articole despre clasici, tratarea expeditivă a unor autori, neglijențe formale și nu numai, informații trunchiate sau absente etc. □ *Folclorul. Cum ne întoarcem la el* este tema care o preocupă pe Rodica Zane atunci când prezintă și comentează volumul lui Constantin Eretescu, *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană* (Ed. Compania, 2004). □ Pe aceeași pagină, Șerban Anghelescu se ocupă de *Dicționarul de magie populară românească* de Valeriu Bălțeanu (Ed. Paideia, 2003). □ La diversele *Întrebări despre subtilitățile unei manipulări tragice*, Nicolae Videnie găsește răspunsuri în volumul *Afacerea Meditația Transcendentală*

(Humanitas, 2004), semnat de Doina Jela, Cătălin Strat și Mihai Albu. □ *Comunismul revizitat*, adică volumul colectiv *Explorări în comunismul românesc, vol. I* (Polirom, 2004), semnat de Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici și Ioan Stanomir, este comentat de Anca Băicoianu care remarcă, pe lângă „toate ingredientele unei cărți de succes – analize pertinente, intuiții fulgurante, formulări memorabile –”, o calitate deosebită, anume „libertatea interioară care ghidează gestul critic”. □ Efortul susținut, știința de carte, „literaritatea expresivă”, talentul de tălmăcitor al lui Sorin Mărculescu în transpunerea capodoperei *Don Quijote de la Mancha* de Miguel de Cervantes sunt subliniate atât de Dragoș Ivana (*Don Quijote redivivus*), cât și de Dana Ionescu (*Nesfârșita, splendida luptă*). □ *Efectul Alecsandri* este urmărit de Mircea Ghițulescu în spectacolul de pe scena Teatrului de Comedie, *Chirița of Bârzoieni*, regizoarea renovând piesa *Chirița în provincie* și transformând-o în *musical*: „Iarina Demian nu bruschează piesa lui Alecsandri, ci o atrage într-o aventură modernă pe care textul o acceptă cu docilitate”. □ La întrebarea formulată în ancheta revistei din numărul din august 2004, *Are nevoie România de o strategie culturală?*, răspunsese și Sorin Antohi, cel care în acest număr este îmboldit de prof. Mircea Martin să schițeze strategia culturală așa cum o vede el. Astfel, în primele pagini ale numărului, cu titlul *Să promovăm substanța României, nu imaginea ei*, universitarul de la Stanford propune „o strategie cultural-academică”. Dincolo de definirea conceptului și de resursele umane și financiare necesare, Antohi dă câteva exemple de activități pe care le rezumă în subtitluri edificatoare: *Editarea și promovarea marilor autori români, Catedre și/sau centre/biblioteci de studii românești, O universitate privată-model la București, Un sistem de premii de excelență, burse, subvenții, împrumuturi*. □ De altfel, majoritatea editorialelor semnate de Mircea Martin în decursul anului 2005 sunt centrate pe această temă recurentă, a strategiei culturale, necesară României. ■ Premiile revistei „Cuvântul” ocupă paginile centrale ale numărului, fiind enumerate detaliat, pentru fiecare secțiune, atât nominalizările, cât și câștigătorii, reproduse fotografiile din momentul decernării, precum și fragmente din discursurile laureaților sau ale celor care au înmânat distincțiile. În domeniul literar, premiile au revenit următorilor autori: □ *Poezie*: Ana Blandiana, *Refluxul sensurilor*, și Constanța Buzea, *Netrăitele*. □ *Proză*: Gheorghe Crăciun, *Pupa russa*. □ *Critică și istorie literară*: Caius Dobrescu, *Mihai Eminescu*, și Virgil Podoabă, *Metamorfozele punctului. În jurul experienței revelatoare*. □ *Traduceri*: Bogdan Ghiu, *Nora Iuga și Sorin Mărculescu*. □ *Debut literar*: Ioan Pop-Curșeu, *Nu știe stânga ce face dreapta. Două eseuri despre șovăielile gândirii critice*. □ *Reviste de cultură*: „Vatra” din Târgu-Mureș.

FEBRUARIE

1 februarie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 753 (4)] De *Conspirația universală* din romanul de debut al lui Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Araña* (Humanitas, 2004), se ocupă în acest număr Andrei Terian, care încearcă să puncteze cât mai multe dintre straturile textului, „palimpsest pluristratificat care poate fi citit la un anumit nivel ca un excelent roman *retro*. [...] Citit în cheie referențială, romanul reprezintă o imensă anamneză ce readuce înaintea cititorului o lume demult apusă și, tocmai de aceea, mereu enigmatică. [...] fără a fi un roman istoric, *Evanghelia după Araña* este o meditație amară asupra istoriei”. □ În cronică intitulată *Critica à la PIRrhUs*, Mihai Iovănel recenzează volumul Al. Piru. *Ultimile [sic!] precizii și comentarii critice*, ediție „gândită și întocmită” de Petre D. Anghel, prefată de Eugen Simion (Ed. Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, 2004). Criticul revizitat este „un fanatic al factologiei (bibliografice, enciclopedice), semănând în această privință cu Șerban Cioculescu”, „un Bogdan Duică travestit în G. Călinescu”, în plus, „nu a avut gust, sau mai bine zis gustul lui s-a poticnit la perioada postbelică”. □ Daniel Cristea-Enache continuă să publice „fragmente din manualul de Limba și literatura română pentru clasa a X-a (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”. În acest număr, textul consacrat lui E. Lovinescu și criticii sale poartă titlul *Imperativul moral*. □ *Nicolae Breban – între carieră și destin*, plasează Constantin Coroiu cel de-al doilea volum al memoriilor prozatorului, intitulat *Sensul vieții* (Ed. Polirom): „Rămân însă la părerea că un bărbat și un scriitor cu temperamentul, cu proiectele lui Nicolae Breban, care afirmă că literatura a constituit și constituie cea mai mare iubire a vieții sale (apoi femeia), care are o biografie nu lipsită de episoade spectaculoase și o operă impresionantă nu doar prin proporții, ci și prin valoare, care își descoperă mereu «o inimă de post-romantic (sau, mai știi, de pre-romantic) sau, pur și simplu, de pașoptist etern...», nu e nici pe departe compatibil cu ceea ce înseamnă îndeobște carieră, cu atât mai mult cu cât tentația de a sufixa acest cuvânt cu «universalul» și din ce în ce mai rău famatul *-ism* este o tentație nu ușor de reprimat”. Continuare în numărul viitor. ■ Același semnatar îi ia un interviu lui Șerban Foarță, proaspăt laureat al Premiului Național de Poezie „M. Eminescu”. Titlul reproduce o aserțiune a acestuia: „Eminescolatrii au tendința să-l îmbălsămeze, mumifieze sau împăieze pe «poetul nepereche»”. □ La rubrica *Eseu*, cu titlul *E. Lovinescu și literatura feminină* (III), sunt publicate noi fragmente din volumul Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină*, în curs de apariție la Editura Paideia. □ Teodor Vărgolici atrage atenția asupra *Receptării literaturii franceze în periodicele românești*, recenzând cel de-al șaselea volum al seriei secunde din *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice 1919-1944* (Ed. Saeculum I.O, 2004), „elaborat printr-o muncă

imensă, de înaltă competență profesională și rigoare științifică, de un eminent colectiv de cercetători” din cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu răsfoiește cu entuziasm nr. 52 (iarna 2004-2005) al revistei „Lettre internationale”, în care îi atrage atenția ancheta intitulată *Cartea tinereții mele*, inițiată de redactorul-șef B. Elvin, la care răspund 30 de scriitori de vârste diferite: „Excepționale sub aspectul climatului în care s-au format câteva generații de scriitori în regimul comunist, confesiunile anchetei sunt veritabile documente istorico-literare din care se pot schița câteva biografii intelectuale și portrete morale «citate» prin cărțile altora”. ■ Cronicarul semnaleză și primul număr („interesant și binevenit”) din 2005 al revistei „Luceafărul” în care sunt mobilizați pentru cronici la zi o sumedenie de critici în jurul romanului românesc contemporan.

• [„Tribuna”, nr. 58 (3); Revistă de cultură; Director fondator: Ioan Slavici (1884); serie nouă, anul IV; Publicație bilunară care apare sub egida Consiliului Județean Cluj, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor; Format tipografic: A4 (36 de pagini); apare la 1 și 15 ale lunii; Consiliul consultativ al Redacției Tribuna: Diana Adamek, Mihai Bărbulescu, Aurel Codoban, Ion Cristofor, Călin Felezeu, Monica Gheț, Ion Mureșan, Mircea Muthu, Petru Poantă, Ioan-Aurel Pop, Ion Pop, Pavel Pușcaș, Ioan Sbârciu, Radu Țuculescu, Alexandru Vlad; Redacția: I. Maxim Danciu (redactor-șef), Ovidiu Petca (secretar tehnic de redacție), Ioan-Pavel Azap, Claudiu Groza, Ștefan Manasia, Oana Pughineanu, Nicolae Sucală-Cuc, Aurica Tothăzan.]

În editorialul *Lumea care fuge sub noi*, Ovidiu Pecican inventariază problemele culturii într-o societate aflată în continuă schimbare, concluzia sa fiind că „scriitorul și cititorul român de astăzi se bat nu numai pentru pâinea zilnică, ci și pentru a înțelege transformările profunde, nu întotdeauna inocente, pe care societatea noastră le traversează într-o incredibilă viteză”. ■ Numărul se deschide cu articolul *Literatura de top*, în care Letiția Ilea polemizează cu diversele tentative, de sfârșit și de început de an, de a ierarhiza literatura dintr-un anume an: „A devenit deja o tradiție ca la sfârșitul fiecărui an revistele literare să publice diverse topuri și clasamente referitoare la producția editorială a anului care tocmai se încheie. Criticii literari se înverșunează să dea note, să declare «Cartea anului», «cele mai bune cărți ale anului» etc. Câtă încredere poate avea un cititor naiv în asemenea ierarhii? Pentru că, dincolo de doza de subiectivism, de simpatiile și antipatiile fiecărui critic în parte, vom regăsi pe aceste liste, cu mici excepții, doar editurile mari, Humanitas, Polirom, Paralela 45 etc., ceea ce spune multe despre probleme editurilor mici, care adesea publică texte de valoare, izbindu-se însă, fără greș, de problema difuzării. [...] În consecință, topurile pe care le publică revistele literare nu reușesc să fie nici măcar orientative”. Un exemplu laudabil i se pare a fi mărturisirea Irinei Petraș, în legătură cu limitele sale de lectură, înaintea clasamentului pe care îl propune în revista „Cultura”, în opoziție cu inițiativa discutabilă din ultimul număr din 2004 al „României literare”, în care

Nicolae Manolescu „îi ispitește pe critici cu o invitație demnă mai degrabă de un concurs de frumusețe: «Scrieți, în ordine valorică descrescătoare, numele celor mai importanți zece poeți ai literaturii române, din toate timpurile»”, invitați să răspundă fiind 34 de critici: „Nu putem să nu ne întrebăm la ce folosesc asemenea topuri, atunci când e vorba de poezie, care este suferință, ardere, autenticitate... Cum am putea cuantifica toate acestea pe o scală de la 1 la 10? În baza cărui criteriu îl putem compara, de exemplu, pe Ion Budai-Deleanu cu poeții generației '90? Cu ce balanță să cântărim sfâșierea din ultimii ani de viață ai lui Eminescu? Și cât de «obiectiv» este un critic în clasamentul cărui nu îl regăsim pe Bacovia printre primii zece poeți ai literaturii române?”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, semnează prezentări Carmen Dărăbuș, *Paradoxala clarificare interioară prin mister* (despre volumul lui Gheorghe Glodeanu, *Poetica misterului în opera lui Mateiu I. Caragiale*, Ed. Dacia, 2004, „o demonstrație convingătoare a criticului care a găsit un unghi nou din care privește fantasticul mateian [*sic!*]”) și □ Grațian Cormoș, *Amintiri despre Blaga* (cronică a volumului lui Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga*, Ed. Biblioteca Apostrof, 2004): „Depășindu-și iremediabil condiția de «carte la cerere», «amintirile» lui Dorli Blaga reprezintă o formă nobilă și destul de obiectivă, așa zice, de *restitutio in integrum* a personalității plurivalente a tatălui său, poetul-filosof Lucian Blaga”. ■ În articolul intitulat *Despre tribunul insomniac (II)*, Ovidiu Pecican continuă să recenzeze volumul Martei Petreu, *Un trecut deocheat sau Schimbarea la față a României*, aflată la ediția a doua (Ed. ICR, 2004): „Legionaroid dar nu legionar, admirator al lui Stalin însă nu comunist stalinist, pseudolovinescian în sensul sincronismului cu Europa, însă antidemocrat, Cioran cel din *Schimbarea la față a României* se dezvăluie privirilor ca un adevărat câmp de luptă ideatică pe terenul unei subiectivități inflamate (dar și inspirate). Marta Petreu are dreptate să stăruie asupra acestei cărți cruciale în destinul autorului. El se dezvăluie acolo la o adevărată răscruce nu doar ca autor, ci și ca voce a unei comunități supuse presiunilor multiple și divergente ale istoriei. Ameliorabilă din anumite unghiuri, exegeza eseistei de la «Apostrof» rămâne admirabilă din multe altele, nu doar prin împlinirile ei, ci și prin deschiderile pe care le întreprinde fără a le și epuiza monografic”. ■ Ion Pop publică prima parte a eseului intitulat *Caragiale în poezia generației '80*, argumentând cu numeroase exemple: „Caragiale a fost, însă, de la început recuperat de strănepoții optzeciști printre membrii familiei. Motivele sunt, astăzi, destul de bine clarificate. Cu ocazia unei anchete a revistei «Caiete critice» din 1984, poetul Florin Iaru, reprezentativ pentru generația '80, spunea decis că «cel mai frapant model se impune a fi Caragiale» (v. *Modelul Caragiale*, reprodus în vol. *Competiția continuă*, Ed. Vlasie, 1994, pp.152-156), iar peste zece ani, în sinteza dedicată *Postmodernismului românesc*, Mircea Cărtărescu se referea la Caragiale ca la «un autor pentru care poeții bucureșteni din 'Cenaclul de luni' au avut un adevărat cult» (*Op. cit.*, p. 383). În volumul său de proze *Cu ochii blânzi*, publicat în 1985, Ioan Lăcustă are pagini puse sub titlul *La ușa*

domnului Caragiale, iar un alt prozator din aceeași generație, Sorin Preda, scrie în 1988 că: «Forțând nițel o zicală memorabilă, am putea spune că mai toți prozatorii tineri din ‘Căldura’... cea mare a lui Caragiale se trag. Oralismul, concizia, atenția îndreptată spre categorii sociale nou apărute, spre lumea intermediară ce desparte satul de oraș, umorul, ironia, refuzul literaturizării, transparența textuală prin care convenția să apară la suprafață [...] sunt de la Caragiale citire” (v. Sorin Preda, *Competiția continuă*, în volumul cu același titlu, deja citat, p. 330). Critica a remarcat «caragialismul» ca una dintre notele definitorii pentru scrisul altor prozatori precum Ioan Groșan sau Bedros Horasangian”. Continuarea eseului în numărul următor. ■ Studiul lui Laszlo Alexandru, *Paul Goma antisemit*, datat august 2004, ajunge la ultimul episod (III), secțiunea finală fiind intitulată *Despărțire*: „Până la urmă fiecare scriitor e stăpânul, dar și responsabilul propriilor sale opțiuni. Destinul literar – ca și cel personal – este prin excelență solitar. Nu-mi mai rămâne decât să trag un ultim semnal de alarmă, în deplin acord cu avertismentul lansat de prietenul Ovidiu Pecican: «Retragerea lui Paul Goma din avangarda democrată românească trebuie înregistrată cu mâhnire, ca o demisie. După ce s-a împotrivit mai multe decenii dictaturii cu mijloacele scrisului și a devenit o instanță civică singulară, după ce a fost una dintre vocile de autoritate ale exilului cultural și politic românesc din vremea comunismului, prin romanul *Basarabia* și prin *Săptămâna Roșie* scriitorul vedește una dintre limitele serioase ale gândirii lui. [...]». Oamenii se despart – scrisul rămâne pentru a fi judecat”.

□ Un grupaj de versuri, cu titlul *Poezie de trecere*, semnează Doina Ioanid. □ Tot un grupaj liric publică și Mariana Bojan. □ La rubrica *Trăire și poezie*, Claudiu Komartin scrie un mic eseu despre *Alegerea credinței*, sintetizând la maximum o perioadă considerabilă: „În poezia română a veacului trecut, Vasile Voiculescu rămâne cel mai important poet religios (volumele dintre 1921 și 1964, de la *Pârgă* la *Sonete*, constituie o inegalabilă operă de durare a credinței și îndurare a urcușului: «Căci noi și veșnicia vorbim aceeași limbă»), într-o vreme în care scriau cu râvnă marii poeți Blaga și Arghezi, precum și martirul întru credință și libertate a spiritului Radu Gyr. După război, într-un fel anacronici (căci în anii ’60-’80, în lume poezia religioasă era mai degrabă o opțiune vetustă, preferându-se experimentul și postmodernismele de tot felul), poeți români de primă mărime au cultivat acest filon, de astă dată însă pe linie eminesciană, cu certe influențe expresioniste (marca lui Blaga): Ioan Alexandru, Cezar Ivănescu, Constanța Buzea, Nicolae Ionel, până la Adrian Popescu și – deja spre sfârșitul veacului – la Daniel Bănuțescu, poet mereu surprinzător, în ultimele texte ale căruia (*Daniel al rugăciunii*) înclinațiile mistice par a-l purta spre o formulă proprie de cea mai mare pregnanță și adâncime (vezi *Cântecul de disperare* al lui Daniel Bănuțescu)”. □ Mihai Dragolea stă de vorbă cu prof. univ. dr. Vasile Fanache la împlinirea vârstei de 70 de ani, interviul rezultat fiind publicat cu titlul *În slujba rânduielii*. □ În cadrul unui parteneriat cultural european între revistele „Tribuna” și „Magyar Napló”, sunt publicate, de-a lungul anului, texte despre și de autori maghiari:

proză, cronică literară etc. □ Mihaela Mudure se întreabă dacă *Există scriitori romi?*, pentru a răspunde afirmativ, exemplificând prin viața și opera lui Matéo Maximoff (1917-1999), născut la Barcelona, ce poate fi considerat „unul dintre clasicii acestei literaturi”. □ Cu titlul *Războiul gândului cu literele sau caligrafia japoneză*, Sanda Berce comentează eseurile de literatură americană și engleză datorate lui Virgil Stanciu, *Războiul gândului cu literele* (Ed. Tribuna, 2004). □ Rubrica *Flash meridian*, de cultură și literatură străină, este realizată număr de număr de ing. Licu Stavri. □ Claudiu Groza recenzează amplul volum al Elisabetei Pop, *Istorie și isterii teatrale* (Ed. Nigredo, 2003), segmentele cele mai spectaculoase ale acestuia fiind scrisorile inedite primite de la dramaturgi și oameni de teatru, precum Gary Sîrbu, Marin Sorescu, Marie-Claire Ștefănescu (soția dramaturgului Mircea Ștefănescu), Tudor Popescu, Ana Blandiana, Ion Zamfirescu, Kitty Mușatescu (soția lui Tudor Mușatescu), Valentin Silvestru, dramaturgul Radu Ifțimovici, Ion Vartic, Ecaterina Oproiu, C. Cubleşan ș.a.: „Am descoperit cu un ușor frison trauma interioară a comedografului Tudor Popescu; am recunoscut tonul catedratic al lui Valentin Silvestru ori distincția aristocratică a Soranei Țopa”. □ La ancheta realizată de Amalia Lumei pe tema *Regiuni și politici regionale în România și în Europa*, răspunde în acest număr scriitorul Daniel Vîghi. □ Radu Țuculescu semnează tablete pe teme de actualitate în rubrica *Ex-abrupto*. □ O rubrică, intitulată *Grafomania*, taxează rebuturile editoriale, în acest număr Matei Burlacu repudiind volumul de opere complete în versuri *Cămășile de după* de Ion Drăgușanul (Gr. Ed. Ion Grămadă, Suceava, 2004). □ Ilustrația numărului: fotografie de Ioana Pughineanu.

● [„22”, nr. 778 (5)] Tania Radu consideră romanul lui Gabriel Chifu, *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme* (Polirom, 2004), „o apariție insolită în primul rând prin simplitate și lipsă de fard stilistic. Scrisă curat, cartea se detașează dintr-o masă de lecturi de gen mai degrabă încărcate, plusând la nivelul limbajului și care preferă să prezinte informul drept noua formulă de construcție epică. Pe de altă parte, *Visul copilului...* merită atenție mai ales din alt punct de vedere: e pentru prima oară când tema comunismului malformant capătă o formă atât de literaturizată și atât de puțin motivată prin autenticitatea materiei epice. După *Pupa russa* a lui Gheorghe Crăciun, în care personajul central domină autoritar tema autorului, absorbind astfel toate mesajele legate de contextul istoric, acest bizar construct epic în stil naiv cu care vine Gabriel Chifu scoate autoritar tema din zona memoriei directe, lăsând-o să se organizeze în plan strict literar. De la materia memorialistică, de regulă inserată în proză, experiența totalitară devine materie poetică – pentru că *Visul copilului...* este, în cele din urmă, un straniu poem. Dincolo de gradul de reușită literară, avem în față un semnal important, de maturizare, de «cicatrizare» mai bine zis, pe care trebuie să-l contabilizăm, probabil, în seria de simptome ale încheierii tranziției”. □ După ce în data de 25 ianuarie, în „Observator cultural” apăruse anunțul conform căruia o parte a echipei redacționale (Ion Bogdan Lefter, Paul Cernat, Olga Machin,

Mihaela Michailov, Ana Maria Sandu) „a decis să se retragă”, revista suspendându-și apariția pe luna februarie, la numai câteva zile, pe 31 ianuarie, la redacția revistei „22”, a fost trimis un comunicat intitulat *SOS Observator cultural*, cu rugămintea de a fi găzduit, semnatarii acestuia fiind cititori și colaboratori: Gabriel Andreescu, Magda Cârneli, Andrei Corbea-Hoișie, Liviu Cuțitaru, Mihai Dinu Gheorghiu, Mihaela Frunză, Sandu Frunză, Adrian-Paul Iliescu, Gelu Ionescu, Victor Neumann, Anamaria Pop, Liviu Rotman, Michael Shafir, William Totok, George Voicu. Redacția reproduce atât apelul acestora, cât și un succintă reacția a lui Carmen Mușat, intitulată *Observatorul cultural își va păstra radicalitatea*.

2 februarie

● [„Cultura”, nr. 4] În rubrica *Judecăți despre prejudecăți*, Dorin-Liviu Bîțfoi simte nevoia unor precizări *Despre proiectul revistei „Cultura”*, la aproape un an de apariție și, mai ales, în urma transformărilor administrative recente, numele lui Augustin Buzura nemaifigurând în caseta tehnică în ultimele două numere. Referitor la intențiile echipei de ieri și de azi, el mărturisește că vor să reducă la minimum prejudecățile de orice fel, ca și compromisurile, dorindu-și să ofere „o alternativă la publicațiile deja existente”. Reproșul conform căruia revista „ar fi structurată ca un magazin cultural” și-l transformă în renume, aducând ca argument diversitatea, pe care pun mare preț. Printre modificările aduse este anunțat un „mic supliment literar”, începând cu numărul de față. □ Parcurgând volumul lui Tudor Octavian, *Povestiri foarte scurte. Întâmplări interesante din viața lui Vasile B. Caiet cu subiecte* (Ed. Curtea Veche, 2004), Florina Pîrjol conchide că textele din cuprins sunt *Concentrate de proză*, „o proză witty (greu de echivalat în română), vie, fără vanitoase pretenții tehnice, poate de aceea atât de lejeră și de firească. Altfel spus, [...] se pretează la o lectură fragmentară, antrenată și ea în ritmul amețitor al contemporaneității”. ■ Primul supliment literar al revistei propune o antologie lirică bilingvă Ion Pop, ce cuprinde nouă poeme dateate iulie 2004, traduse în limba engleză de Adam J. Sorkin și Ioana Ieronim. Ele sunt însoțite de o succintă fișă biobibliografică și fragmente critice semnate de Gheorghe Grigurcu și Ioan Moldovan. □ Cătălin D. Constantin prezintă ediția a doua, revăzută, adăugită și ilustrată, a cărții lui Andrei Oișteanu, *Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central european* (Humanitas, 2004). □ Sorin Adam Matei insistă pe tema elitelor intelectuale, punctând *Despărțirea de Socrate...* a celor din grupul de la Păltiniș, *y compris* Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu. ■ *Revista revistelor* îi revine în acest număr lui C.S. [Cătălin Sturza?], care salută tânăra publicație scoasă de Editura Polirom împreună cu „Ziarul de Iași”, „Suplimentul de cultură”, care „aduce în peisajul presei culturale de pe la noi un model puțin uzitat: acela de magazin cultural aerisit, foarte variat și alert, scris de oameni cu condei, și – sigur – ușor de citit/răsfoit în orice medii și, mai ales, în orice condiții. Săptămânalul cucerește printr-o vervă și o tinerețe care ar trebui luate ca exemplu de multe dintre revistele de

cultură românești”. Cel mai recent număr (nr. 9, din 22-29 ianuarie/2005) oferă o „satisfacție garantată”, prin temele propuse și numele sonore care semnează, precum Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Radu Pavel Gheo, Adriana Babeți, Lucian Dan Teodorovici ș.a. □ De asemenea, nr. 11-12, pe noiembrie-decembrie/2005, al revistei „Familia” „continuă linia serioasă pe care a mers în lunga-i carieră”. Deși formatul de tip almanah poate părea „prăfuit și incomod la o primă, superficială privire”, cronicarul descoperă suficiente texte care merită să fie citite (cronici literare, comentarii critice, transcrierea colocviului despre roman, intitulat *Romanul – circumstanțe, performanțe, perspective*). □ La împlinirea a 12 ani de apariție, este omagiată „Dilema veche” și numărul ei de colecție (nr. 52), publicația fiind „una dintre revistele culturale cu o poziționare excelentă pe piață, dată de spiritul ei oximoronic, ludic, narcisist și exclusivist”. □ Deși o publicație „care știe ce vrea de la cititori”, „cu antene întinse în toate zonele culturale”, „Observatorul cultural”, care „și-a fidelizat, în cei cinci ani pe care i-ar împlini în februarie, un public-țintă bine definit”, se scindează redacțional, în mod cu totul neașteptat. Cronicarul nu se pronunță, din lipsă de informații, și așteaptă noi numere alcătuite de noua echipă, pentru lămurirea profilului viitor.

● **[„Luceafărul”, nr. 4]** În rubrica sa, Stelian Tăbăraș semnează tableta *Calea (a)ferată*, care pornește de la aserțiunile lui Marius Tupan și Ion Simuț conform cărora 2004 „a fost un an bun pentru proza românească, cel mai bun [...] din cei 15 ani ele după 1989”. Cei doi își bazează afirmațiile pe numărul mare al noilor apariții editoriale (peste cincizeci!), luând apoi în calcul și „premisele de calitate care nu se contabilizează nici ușor, nici repede”. Folosindu-se de metafora copacului, semnatarul schițează starea prozei și a criticii de după 1989: „Copacul cu multe uscături al literaturii existente în 1989 a fost curățat (doar) aproximativ și foarte lent; crengile nou mijite doar acum leagă rod alături de cele ce fuseseră dintotdeauna viguroase. La acele «tăieri de toamnă» au mai fost retezate și unele ramuri viguroase. Întâmplător? Programatic? Justificat sociologic? Nu vom ști curând. [...] Desigur, după un an bun al prozei va urm; un an greu al criticii... Și în copacul ei au fost multe uscături, acolo «nașterile» se fac mai greu, aproape întotdeauna prin chirurgul-magistru. Anul *greu* ne duce gândul la leul *greu*. Bine ar fi să avem în curând «roman greu» «nuvelă grea», măcar să tragem foloase de pe urma factorului psihic, ce, până la urmă, contribuie și el la «acoperirea în aur»”. ■ Numărul este dedicat într-o bună măsură premiilor acordate de Fundația Luceafărul. Astfel, Marius Tupan semnează textul *Distincțiile noastre*, aducând argumente în favoarea selecției operate și punctând că au rămas fideli crezului expus la prima ediție a acestor premii din anul precedent: „E datorია celor care conduc reviste și edituri literare să promoveze și să stimuleze comentarii tineri, dotați, fără prejudecăți, pentru a regândi strategiile critice și pentru a opera pe cord deschis. Această datorie s-a preschimbat la noi în obligație, convinși că actul critic e absolut necesar într-o țară în care spuzenia de cărți și reviste asfixiază și chiar intoxica mulți români, pe aceia care reușesc cu greu să

stabilească valoarea în atâta maculatură. Veți observa de îndată că, la această ediție, criticii tineri au obținut cele mai multe trofee, patru, căci rolul lor trebuie readus în actualitate. După atâtea lamentații în acești ultimi 15 ani, cum că scriitorii și-au epuizat energiile, cum că ar apărea doar cărți conformiste și numai literatură de consum, cum că grafomania e în floare, căci marile epoci de creație din istoria noastră nu vor mai fi curând egalate, iată, 2004 vine cu o surpriză de proporții și e declarat, fără rețineri, Anul romanului. Au apărut peste 20 de romane remarcabile, venite din promoții diferite. Tinerii critici laureați la prima ediție, dar și cei care au fost premiați acum, ne-au ajutat să ne susținem teza. Tot ei ne-au sprijinit să ne respectăm și programul, anunțat inițial: ironizarea subculturii și a deriziunii. Se spune adesea despre revista noastră că ar fi una contondentă, polemică, necruțătoare. Păi poți să rămâi indiferent la agresivitatea unor veleitari, care, organizați în echipe de comando, vor să impună alte ierarhii decât cele reale? Trebuie să închizi ochii atunci când ratații, rulați pe diverse canale, privesc cu dispreț la cei care tot mai cred că operele literare înnobilează o cultură? E vremea să bați în retragere când paraziții din cultură, recurgând la lot felul de inginerii financiare, păcălesc autoritățile statului și smulg banii din vistierii, aceia ce ar trebui să ajungă doar la creatori? Sau ne reprezintă la târguri internaționale și, în loc să etaleze cărțile excepționale, etalează sticlele de vin, cum bine sesiza Gabriel Liiceanu? Slavă Domnului, colaboratorilor noștri nu trebuie să li se indice subiectele, fiindcă ei știu să se orienteze și să atace putreziciunile unei societăți ce nu se regăsește încă. Poate de aceea unele reviste sunt cu ochii pe ei. Nu să-i muștruluiască, ci să-i ademenească. Doar au avut loc și astfel de procedee, neexcluzând procedurile. Alții, în situația noastră, s-ar supăra. Noi, care nu putem fi în locul lor, nici în momentele cele mai negre, suntem încântați. Înseamnă că ne-am orientat bine când i-am publicat, pe tineri, că am avut fler când le-am încredințat paginile. Cei peste trei sute de debutanți ai «Luceafărului», în perioada postdecembristă, nu ne-au dezamăgit. Unii din ei sunt creatori de prim plan acum. N-avem suficient spațiu tipografic să-i numim cu această ocazie. Dacă premiații de-acum au de gând să-și ia zborul, le sugerăm să se grăbească, imediat după decernarea laurilor. E nevoie să facă loc altor tineri, care, la anul și-n viitorii ani, trebuie să se înscrie pe lista laureaților Fundației Luceafărul. Dar, înainte de a se întâmpla ceva, trebuie neapărat să le cunoașteți numele pe care le veți întâlni în acest număr la paginile 12, 13, 14, 15”. □ La paginile indicate, revista oferă spațiu laureaților, publicând un portret succint sau reproducând discursul pe care l-au rostit la decernarea premiului. Astfel, Iulia T. Stoian primește Premiul de debut/ Premiul ASB, alegerea aparținându-i, ca și anul trecut, lui Horia Gârbea, secretarul Asociației Scriitorilor din București, „impunând o tânără plină de calitate”, o selecție din versurile căreia a fost publicată în paginile revistei săptămâna trecută. □ Premiul de poezie este decernat tânărului Teodor Dună, care publică aproape un poem în proză cu titlul *Povestea unui premiu*. □ „E mezina trupei noastre. Vocea ei e încă în schimbare, dar rigoarea de a-și organiza discursul, siguranța

cu care mușcă prada, ca și febrilitatea cu care citește ultimele apariții editoriale rămân constante. Pentru un redactor la Editura «Humanitas» aceste calități sunt indispensabile îndeletnicirii sale. Astăzi am văzut-o la față pentru prima oară, chiar dacă locuiește în București. Acum o descoperiți și dumneavoastră în postura laureatei pentru Critică. Prin urmare, Alexandra Maria Rusu”, este textul de prezentare semnat de redacție, urmat de o succinte mulțumiri din partea laureatei.

□ Același tipar este urmat și pentru prezentarea tânărului prozator Mădălin Roșioru: „Își moștenește tatăl, cum veți descoperi că și alți laureați de azi sunt contaminați de părinți, autori importanți în literatura română. În dreptul lui se pot scrie cu îndreptățire: poet, prozator, eseist, traducător. Într-un an al romanului, povestirile sale sunt considerate de distinsa doamnă Irina Mavrodin «sclipitoare, extraordinare». Este preparator al Universității «Ovidius» din Constanța și redactor la revista «Tomis» din același oraș”.

□ Unul dintre premiile pentru critică este acordat și Mariei Irod, prezentată la fel de călduros: „În scris și-n viață are un umor irezistibil. Am debutat-o la 22 de ani, vârstă la care au apărut la noi Ioan Stanomir, Bogdan-Alexandru Stănescu și mulți alții. De atunci ne-a onorat cu intermitențe. O regăsim la diverse pagini ale revistei noastre, dar, îndeosebi, la «Cartea străină». Când se află în străinătate, ne trimite corespondențe. Totuși, stă prea mult în afara țării. Pentru a fi siguri că va deveni o colaboratoare permanentă, o vom consemna la graniță, mai ales atunci când are de gând s-o tullească în Austria”.

□ Cel de-al doilea premiu pentru critică îi este acordat Arinei Lungu, „Strălucită studentă la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Secția Engleză, unde a fost oprită la catedră, originară din Brașov, are propensiuni spre teoria literaturii și o cultură greu de bănuț la o asemenea vârstă. Scrie cu persuasiune și înțelegere despre scriitorii români și străini. Are harul traducerii. Suntem încântați că o avem colaboratoare permanentă”.

□ Cel de-al treilea premiu pentru critică i se decernează lui Adrian G. Romilă: „Al doilea colaborator pe care-l văd azi pentru prima oară vine de la Piatra Neamț. Dacă nu mă înșel, e doctorand. Certitudini am însă în ceea ce privește alegerea cărților. Obișnuiește să le comenteze pe acelea care-l solicită intens: cele semnate de Eliade, Culianu, Pleșu, Liiceanu, Patapievici și alții de același calibru. Face o critică constructivă, stabilind diverse conexiuni în istoria civilizației. Își cheltuiește cam toate economiile pentru a avea în biblioteca personală capodopere”.

□ Adrian Popescu, laureat și el al acestei ediții, este descris astfel: „Laurențiu Ulici îl prețuia în mod deosebit. Avea și de ce. E unul din cei mai mari poeți contemporani, dar, pentru că e componentul promoției '70, nu-i îndeajuns de studiat. Păcat. Criticii ar putea descoperi sub bonomia și firea sa enigmatică, un autor profund, grav, solemn, religios, care stârnește interesul ori de câte ori se exprimă editorial”. Poetul premiat scrie despre *Luceafărul, spiritul locului și dialogul*.

□ În fine, premiul pentru publicistică îi revine Irinei Budeanu, semnatara rubricii *Arta filmului*.

■ Cronici literare semnează Adrian G. Romilă, Octavian Soviany și Corina Apostoleanu. Cel dintâi se oprește la cartea de eseuri a Hertei Müller, *Regele*

se-nclină și ucide (Polirrom, 2004, traducere de Alexandru Al. Șahighian), „scrisă dintr-o dublă perspectivă, cea a țării natale și cea a spațiului unde a emigrat”, tinzând către „estetizarea supremă, tocmai fiindcă realitățile la care se referă sunt greu de estetizat. Acesta e, însă, meritul ei”. ■ Soviany pune *Sub semnul experimentalismului* antologia alcătuită de Marin Mincu, prin care acesta încearcă să acrediteze ideea că „generația 2000 există”: „Refuzându-și programatic orice retorică transcendentă actului poetic ca activ, exponenții acestei generații au «obsesia schizoidă a propriei identități»» care generează «preocuparea de a recupera subiectul scriiturii, în sens lacanian, prin descrierea, adeseori trivială, a reacțiilor acestuia la impactul cu un real denudat de orice sacralitate»”. □ „Arthur Porumboiu își re-zidește neliniștile existențiale în volumul *Echilibru în lumină - Equilibrium in the Light*, ediție bilingvă româno-engleză, apărut recent la prestigioasa editură constănțeană Ex Ponto, cea care i-a găzduit și aparițiile anterioare: *Lupta cu îngerul negru* (1997), *Patrulaterul cenușiu* (ediția a 2-a, revizuită și adăugită, 1998), *Înțelepciunea Ascetului* (aforisme, meditații, confesiuni, 1999), *Domnule copil* (ediția a 2-a, bilingvă româno-turcă, 1999), *Nume pe apă* (2000), *Revolta împotriva stării de statuie* (ediție bilingvă, româno-franceză, 2001), *Lebăda nu vrea să cânte* (2003)”, scrie Corina Apostoleanu în recenzia intitulată *Redeținire în echilibru*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din *Fișele unui memorialist*. □ O pagină de versuri semnează Șerban Codrin. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ion Lazu. □ Alina Boboc descrie spectacolul *sui-generis* intitulat *Un tramvai numit Popescu* jucat chiar într-un tramvai, scenariul dramatizând „texte din toate cărțile poetului Cristian Popescu, publicate antum (*Familia Popescu, Cuvânt înainte, Arta Popescu*)”. Continuare în numărul viitor. □ Simona Cioculescu prezintă și traduce o proză poetică *Patrocle sau destinul*, inclusă de Marguerite Yourcenar în volumul *Feux* (1935). □ În cadrul aceleiași rubrici, *Literatura lumii*, Ioan Flora traduce prin intermediar francez poeme de Li Qing. □ La rubrica intitulată *Cartea străină*, Geo Vasile urmărește *Era catastrofei în trei ipostaze*, recenzând romanul lui Imre Kertész, *Drapelul englez* (Humanitas, 2004, traducere de Anamaria Pop). □ Ion Crețu anunță cititorii că *Don Quijote împlinește 400 de ani*, guvernul spaniol intenționând să aloce „20 de milioane de dolari, plus alți 20 de milioane în scutiri de taxe acordate oamenilor de afaceri care participă la evenimentele ce vor avea loc în Spania, Europa și America, evenimente dedicate celebrării a 400 de ani de la publicarea romanului *Don Quijote*” de Cervantes. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Gheorghe Schwartz întocmește o „fișă autobiografică, numită azi CV”, pe care o intitulează *A scrie singur; a scrie în club*.

● [**„România literară”, nr. 4**] Numărul stă sub semnul polemicilor. În primul rând, este vorba despre scrisoarea deschisă pe care Augustin Buzura, recent demis de la conducerea Institutului Cultural Român (odată cu schimbarea de regim politic, după alegerile din decembrie 2004, câștigate de Traian Băsescu), o trimite lui Nicolae Manolescu, acesta publicând-o integral: „Experiența anilor

postrevoluționari și particularitățile psihicului dâmbovițean arată că întotdeauna cei ce pleacă au condus defectuos, au risipit banii contribuabilului român etc. etc. au făcut, adică, fel de fel de lucruri care le justifică schimbarea. Aș fi fericit ca Institutul Cultural Român să fie scutit de asemenea momente triste, dar dacă nu se va putea, și pentru că nu voi fi în țară, vreau să declar că îmi asum întreaga răspundere pentru tot ceea ce s-a întâmplat de la înființarea lui precum și a instituției pe a cărei structură s-a creat. [...] De asemenea, mă grăbesc să subliniez că am toată stima pentru cărțile și personalitatea domnului Horia-Roman Patapievici, de care, sper, să nu se fi îndoit vreodată. Aceasta, însă, nu are și nu va avea nicio legătură cu cele petrecute în ziua de 17 ianuarie 2005, ora 16, când amândoi am fost chemați la Cotroceni, eu spre a fi destituit, dumnealui pentru a fi numit. Ar putea părea neverosimil, dar nu m-a supărat o clipă faptul că am fost înlocuit la mai puțin de un an de când Institutul, eliberat, în fine, de tot felul de constrângeri aberante din partea unor membri ai Consiliului de Conducere, a început să funcționeze. Conform legii, ar fi trebuit să-mi închei mandatul abia peste trei ani, dar se vede tot mai limpede că legile au devenit doar pretexte pentru discuții contradictorii în parlament între diverse grupuri de interese”. Este de menționat și faptul că, la sfârșitul scrisorii deschise, într-o notă, Nicolae Manolescu își anunță demisia de onoare din Consiliul ICR, unde fusese solicitat și numit de Buzura însuși. □ Tot la capitolul controversate se înscrie și replica promptă a lui Radu Paraschivescu (*Pornind de la o frază pripită*) la textul lui Nicolae Breban (*Starea criticii literare azi*), publicat în nr. 2 al revistei: „domnul Nicolae Breban vorbește despre câteva lucruri, mai puțin despre starea criticii literare azi. E puțin importantă o asemenea incongruență din partea unui scriitor convins că vâlmășagul aluvionar al vorbelor e tehnică narativă, iar stilul prolix are ștampila harului. Contează la fel de puțin faptul că în textul domniei sale cacofonia, dezacordul și forțarea lexicului (vezi «atractivitate», ca să dau doar un exemplu) coabitează voios, nepedepsit. Lucrul cu adevărat semnificativ este că, din păcate, Nicolae Breban [...] se contrazice și când emite aprecieri, eufemistic spus, hazardate. Domnia sa laudă Editura Polirom pentru că îi încurajează pe autorii români, după care deplânge accentul pus pe «cultura snoabă, ultimele titluri americane», fără să observe că principalul instrument de răspândire a acestor producții în România este chiar Polirom. Silviu Lupescu și echipa lui merită, neîndoios, felicitări pentru proiectele pe care și le asumă, indiferent dacă ele țin de literatura română sau de cea străină. Regretabilă este, în schimb, părerea pe care Nicolae Breban o pune în circulație față de Editura Humanitas, expediată în trei rânduri mustind de antipatie”. După ce demontează acuzele lui Breban, cu argumente doveditoare, editorul din echipa Humanitas conchide: „Concluzia e simplă. Editura Humanitas nu are nici aroganța, nici autismul pe care i le impută domnul Nicolae Breban. Scrisorile de acreditare ale celor care vor să publice la această editură trebuie să cuprindă un singur cuvânt: talent. Restul e speculație ieftină și resentiment păgubos”. □ O *Scrisoare deschisă* îi trimite lui Eugen Simion (președinte al Academiei Române și coordonator

general al DGLR) Vasile Dan, redactorul-șef al revistei „Arca” din Arad, nemulțumit de faptul că revista sa lipsește din sumarul primului volum al DGLR, deși alte publicații efemere sunt inventariate. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ *Cartea tăcută* de Gellu Dorian (C.R., 2004): „o carte volubilă”, în care totuși „poemele sunt lungi, de sute de versuri, și conțin puțină poezie”; □ *Dejun sub iarbă* de Ioan Flora (Paralela 45, 2004): „Dintr-un poet cu temperament vulcanic, Ioan Flora s-a transformat, nu se știe de ce, într-un povestitor lipsit de nerv și de imaginație, care își prezintă relatările prozaic-gazetărești drept poeme. Volumul *Dejun sub iarbă* este plin de asemenea texte discursive, care n-au legătură nu numai cu poezia, dar nici cu literatura în general”; □ *Rachiu cu parfum de femeie, crime aseasonate* de Tatiana Slama-Cazacu (Ed. Capitel, 2004): „eminentă specialistă în psiholingvistică și autoarea unor memorii deloc anoste, s-a hazardat să scrie și povestiri polițiste, de un umor macabru. Genul nu o prinde pe autoare, care n-are destul umor și alunecă inevitabil în macabru propriu-zis, cum se întâmplă în narațiunea de la care s-a împrumutat titlul întregului volum”; □ *Să îngropăm trecutul* de Anatolie Paniș (Ed. Snagov, 2004): „carte patetică, zguduitoare despre drama pe care au trăit-o înainte de 1989 aproximativ o mie de proprietari de case din satele din nordul Bucureștiului, dărâmate în mod barbar (fără consimțământul celor care le construiseră cu sacrificii) din ordinul lui Nicolae Ceaușescu”; □ *Judecăți critice*, vol. I (2003) de Leonard Gavrilu (Ed. Moldopress, 2004): „Sunt reproduse în acest volum toate eseurile, recenziile, notele publicate de Leonard Gavrilu în cursul anului 2003 într-o revistă din Pașcani, «Spiritul critic», pe care el o editează de unul singur, de doi ani, în multipla calitate de director, director-adjunct, redactor-șef, redactor-șef adjunct, secretar general de redacție etc. [...] Din nefericire, nu reușește să se impună, rămânând un critic erudit-excentric, mai degrabă pitoresc, decât demn de încredere. Totuși, textele sale, când solemne, când teribiliste, când imparțiale, când strident-subiective suscită într-un fel sau altul interesul cititorului și, în orice caz, nu plictisesc”. □ Tot Alex. Ștefănescu este cel care prezintă literar și fotografic expoziția de la Petrila a caricaturistului Ion Barbu, inspirată din viața și opera lui Ion D. Sîrbu: „Citate bine alese din opera marelui și nedreptățitului scriitor au fost plasate de grafician pe frontispiciile unor clădiri, pe garduri și mai ales pe acele panouri de pe trotuare pe care, în timpul comunismului, erau înscrise îndemnuri la «întrecerea socialistă» sau «angajamente de depășire a planului» luate de diverse «colective de oameni ai muncii». Contrazicând așteptările privitorului, obișnuit cu altfel de inscripții în spațiul public, interpretând și comentând ingenios, prin citate, utilitatea unor clădiri și, în general, parodiind cu vervă stilul de viață comunist, Ion Barbu obține efecte neașteptate. El ne oferă o reprezentare sarcastică, de un irezistibil umor negru a ceea ce ne-a fost dat să trăim sub Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu și Ion Iliescu”. □ Numeroase recenzii vizează cărți semnate de scriitoare. Astfel, Simona Vasilache, în *Cota de avarie*, radiografiază paginile din *Jurnalul* Ioanei Em. Petrescu (Paralela 45,

2004), publicat la 15 ani de la dispariția autoarei, constatând cum sinceritatea aproape absolută a acesteia este greu de suportat. □ În *Revoluție și/sau conspirație?*, Tudorel Urian inventariază ipotezele sistematizate din concluziile altor autori de Ruxandra Cesereanu în volumul *Decembrie '89. Deconstrucția unei revoluții* (Polirom, 2004). □ *Sensul sincronismului* (C.R., 2004), volumul semnat de Maria-Ana Tupan îi atrage atenția lui Gheorghe Grigurcu care îl pune în contextul avântului pe care teoria literaturii l-a luat în ultimul timp: „avem a face cu un flux al lucidității, cu un pozitivism *sui generis* care alternează îndeobște în diverse domenii ale culturii cu fluxul emoțional și imaginativ. Pe direcția acestui flux energetic o cercetătoare extrem de bine informată, cu o impresionantă bibliografie *à la page* [...] își propune a «revizita» această noțiune care poartă, la noi, o amprentă lovinesciană, dar nu doar atât. Considerațiile d-nei Tupan vizează un tablou general al raporturilor dintre prezent și trecut în câmpul cultural sub semnul achizițiilor epistemologice mai vechi și mai noi ori chiar foarte noi”. □ La comemorarea a 50 de ani de la moarte, Andreia Roman recitește romanul Hortensiei Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach*, descoperind în însăși structura narativă a acestuia o partitură: „După cum afirmă chiar autoarea, prin pluralitatea unghiurilor de vedere care construiesc acțiunea, ea își acordă instrumentele românești după tehnica contrapunctului. Se poate merge însă mai departe și remarca faptul că cele trei teme narative, având în centrul lor trei cupluri – mai bine zis trei trio-uri conjugale – sunt efectiv semnalate, exact ca în muzica programatică, de trei motive muzicale” (*Sindrofii sacre, recviemuri profane*). □ *Maestrul discret* din titlul articolului lui Mihai Zamfir (continuare în nr. 6) este Alexandru Busuioceanu, reconstituit din corespondența acestuia în două volume, editată de Liliana Corobca (Ed. Jurnalul Literar, 2003; 2004), un adevărat „roman epistolar” ce are meritul de a aduce „argumente documentare capitale pentru reevaluarea personalității” intelectualului român exilat la Madrid. „De ce ne uimesc într-atât scrisorile lui Busuioceanu? De ce niște biete epistole, așternute pe hârtie din necesități banale ori practice, devin literatură de bună calitate, dacă sunt redactate de mâna unui om excepțional? Când vom putea răspunde la această întrebare, vom fi făcut un mare pas în descifrarea misterului literarității. [...] Ceea ce face din Busuioceanu un «domn» trece însă de cultura neobișnuită, de talentul literar și de poziția intelectuală - oricât de înalte erau ele. Există în scrisorile purtând semnătura Al. B. un ton inimitabil. El se compune din luciditate politică neobișnuită combinată cu un scepticism structural, din detestarea consecventă a comunismului și a fascismului, din amenitatea fără cusur față de toată lumea și atingerea continuă, în scris, a Ideii, chiar și în cele mai obișnuite circumstanțe. E posibil ca, dintr-o bogată operă de specialist și de poet, să rămână pe viitor – drept piesa cea mai rezistentă – tocmai aceste fragmente autobiografice involuntare” (*Maestrul discret II*, nr. 6). □ „Și scrisorile înseamnă la mine punctele lucii, în care sunt de o comunicativitate neobicinuită.» Așa își descrie Eminescu, într-o scrisoare adresată lui I. Negruzzi prin 1871, dispoziția sufletească ce-l împingea

la confesiuni epistolare. Al. Săndulescu împrumută sintagma «puncte lucii» pentru titlul volumului său de comentarii, *Acele puncte lucii...* Să fie critica un «fascicol de lumină» orientat spre operă, să aibe ea menirea de a limpezi semnificații ascunse într-un text, obscure chiar și pentru creatorul său? Este posibil ca autorul să fi privit lucrurile în acest fel. Volumul însumează recenzii și articole critice «despre scriitori români de înaltă valoare și despre critici literari de largă audiență», scrie Cristian Măgură în recenzia sa intitulată *Un mănunchi de fascicole critice*. □ Critica ediției de *Opere* ale lui A.I. Odobescu ajunge la episodul VI, în care G. Pienescu arată efectele „pătrunderii ignoranților în aria de pregătire a ediției”, citând și comentând critic pasaje din *Nota asupra ediției*. □ Apariția *Medalioanelor de istorie literară* (Hasefer, 2004) este întâmpinată de Ion Simuț cu entuziasm încă din titlu: *Gestiunea patrimoniului literar*. „Ultimele cronici ale edițiilor, începând cu ianuarie 1999, în total 151 de texte, au fost adunate din revistă, confruntate cu manuscrisele și editate de dl Tiberiu Avramescu, vechi prieten și coleg statornic la Editura Minerva. Volumul se intitulează simplu, ca și celelalte culegeri de articole, *Medalioane de istorie literară* (1999-2001), și are 730 de pagini, arătând marele efort intelectual și documentar depus de bătrânul cărturar, demn de cel mai înalt respect. Dl Tiberiu Avramescu a făcut o muncă exemplară de editor profesionist, ca un gest de ultim omagiu. A adăugat articolelor lui Z. Ornea o introducere explicativă, un foarte util tabel cronologic înfățișând sobru biografia și activitatea istoricului literar, iar în final a pus o bibliografie a cronicilor editate și un indice de nume, adică tot ce trebuie pentru ca cititorul să fie pe deplin informat și orientat. Articolele au fost sistematizate, cum făcuse Z. Ornea și în celelalte volume ale sale de același fel, în câteva mari capitole: literatură română, filosofie-sociologie, istorie și varia. Sunt puse astfel în evidență principalele direcții de studiu și de expertiză editorială ale unuia dintre cei mai pricepuți istorici literari ai noștri în a aprecia corectitudinea, competența, erudiția sau nepriceperea și pripeala altora în inițiativa de a edita sau de a interpreta textele clasice”. □ Deși Alexandru Matei descoperă în lirica lui Marian Drăghici *Ludicul și autoironia*, acestea „nu pot mina adeziunea la o viziune modernistă asupra literaturii, religioasă și recalitrantă totodată, axată pe dialectica dintre esență și aparentă”. ■ *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?*, întreabă Serenela Ghițeanu, iar interviueatul răspunde simplu: „Sunt un «scriptor» sau un «scrib» care a scris peste douăzeci de volume și acum privesc în urmă trecutul – zâmbind – pentru a vedea *dacă și cum* viața s-a transformat în destin”. □ În tableta *Ianuarie*, Gabriela Ursachi semnează un comentariu eseistic pe marginea anchetei inițiate de revistă în ultimul număr dublu din decembrie 2004, despre „primii zece poeți români din toate timpurile”. Luna ianuarie rămâne arondată „celui dintâi născut” al ei, Mihai Eminescu, chiar dacă acesta nu s-a regăsit în topul multora dintre respondenți. □ Apar poeme inedite de Ion Chichere, dispărut în septembrie 2004. □ Nu lipsește nici poemul „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru. □ Constantin Țoiu continuă să publice în foileton textul *Asfințit cu ghioc* (IV), fragmente

dintr-un viitor roman. □ Luminița Voina Răuț descrie întâlnirea de la Paris cu văduva scriitorului Julio Cortázar, încredințând revistei și traducerea unui poem inedit, *Zece negru*. □ Tot în rubrica *Meridiane*, Rodica Binder anunță din Germania *Surprize arhivistice*, datorate Tobias Wimbauer, „cel mai iscusit detectiv în materie de biografie și bibliografie jüngeriană”. Acesta a descoperit o scrisoare pe care Paul Celan i-o adresa lui Ernst Jünger în 1951, cu rugămintea de a-i publica un manuscris. Dinamitând părerea cercetătorilor de până acum care excludeau orice legătură între poetul evreu originar din Bucovina și marele prozator german, susținător al nazismului, scrisoarea „răstoarnă câteva prejudecăți și se transformă într-o poveste hermeneutică palpitantă, cu sfârșit deschis”. □ Uniunea Scriitorilor din România publică un comunicat în care solicită editorilor și scriitorilor români care au publicat volume de literatură originală („proză, poezie, dramaturgie, critică, istorie și teorie literară, memorialistică, traduceri în și din limba română”) să depună până la 30 martie a.c. câte două exemplare la Biblioteca USR, în vederea jurizării pentru premiile literare ale anului 2004.

8 februarie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 754 (5)] *Aldulescu strânge șurubul*, titrează Mihai Iovănel, încheindu-și astfel recenzia romanului *Proorocii Ierusalimului* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004): „Să construiești o realitate tensionată din astfel de suspendări ale identităților, din astfel de excese ale divorțului dintre instinctualitate și conștiință, nu este desigur floare la ureche. Radu Aldulescu servește cu romanul său o probă de profesionalism – prin modul în care își susține tehnic, din punctul de vedere al construcției, miza. Cred că proza românească are în momentul de față sensibil mai multă nevoie de astfel de proiecte de reformulare ficțională a realității decât de bancuri filologice care să stârnească interesul uni cerc restrâns. Țâțele gonflate ale ludicului, ale măruntelor prelucrări livrești mai pot alăpta – și își vor păstra disponibilitatea generoasă multă vreme de acum încolo. Totuși, marele pariu al prozei de azi e de a măslui chinta roială a unui nou realism: mai autoritar, mai subtil, mai contondent, mai sufocant, mai contemporan, mai pe măsura realității curente. Mai politic, unde cuvântul să însemne mai mult decât alegerea contextuală între oranj și albastru. Din perspectiva unei astfel de construcții ipotetice, eventual viitoare, romanul lui Radu Aldulescu poate fi admirat ca un pietroi unghiular”. □ Daniel Cristea-Enache comentează romanul lui Petru Cimpoșu, „de irezistibil umor locativ și metafizic”, *Simion liftnicul. Roman cu îngeri și moldoveni* (Ed. Compania, 2001), observând că „savoarea romanului e dată de utilizarea dexteră a unor limbaje și registre verbale distincte, asociate după rețeta cocktailului Molotov”, că scriitorul „l-a citit foarte atent pe Caragiale”, dar și că „umorul autorului merge mână în mână cu finețea lui psihologică”. ■ Paginile centrale ale numărului găzduiesc un grupaj de articole de întâmpinare a primelor două volume (literele A/B și C/D) din *Dicționarul General al Literaturii Române* (2005). Semnează articole relativ

neutre C. Stănescu (*Un cimitir foarte râvnit*), Gabriel Dimisianu (*Text de întâmpinare*), Andrei Terian (*O impresionantă „bază de date”*), Mircea Anghelescu (*Primul dicționar liber*) și George Gană (*Un dicționar-tezaur*). □ Comentând și el, complet diferit, volumul recenzat în numărul anterior de tânărul Mihai Iovănel, Al. Piru. *Ultimile [sic!] precizii și comentarii critice*, ediție „gândită și întocmită” de Petre D. Anghel, prefață de Eugen Simion (Ed. Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, 2004), Teodor Vârgolici conchide că ediția „completează imaginea personalității lui Al. Piru de plurivalentă conștiință critică a literaturii române”. □ În *Botezul legitimității*, Constantin Coroiu continuă să comenteze (din numărul trecut) cel de-al doilea volum al memoriilor lui Nicolae Breban, intitulate *Sensul vieții* (Ed. Polirom). □ Mircea A. Diaconu este atras de un bucovinean uitat, Leca Morariu, recenzând un studiu monografic dedicat acestuia de Liviu Papuc (Ed. Timpul, 2004). □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu răsfoiește în acest număr mai multe publicații. Din „Viața românească” (nr. 11-12/2004) este semnalat „un emoționant florilegiu omagial” dedicat lui Marin Mincu, la împlinirea a 60 de ani. □ Din revista „Spiritul Critic” („cu volum și periodicitate variabile”) de la Pașcani, fondată de Leonard Gavrilu, este reținută intervenția lui Constantin Ciopraga referitoare la prejudecățile legate de Mihail Sadoveanu. □ Scrisorile lui I.D. Sîrbu publicate în revista „Apostrof” (nr. 175/2005) sunt citate și comentate copios, ba chiar recomandate lui Daniel Cristea-Enache pentru volumul aflat în pregătire, dedicat scriitorului de la Petrila. □ De asemenea, cronicarul este interesat și de tema abordată de eseista Irina Petraș în revista „Ateneu” (nr. 1/2005), și anume despărțirea de trecut.

9 februarie

• [„Cultura”, nr. 5] În articolul *Sufletul poetului și trupul iubitei*, Dorica Boltașu abordează, nu din perspectivă feministă, lirismul erotic al lui Emil Brumaru, în general, dar mai cu seamă din volumul *Cerșetorul de cafea. Scrisori către Lucian Raicu* (Polirom, 2004), constatând că „există, în textele lui Emil Brumaru, probabil unul dintre cele mai frumoase imnuri – chiar dacă păcătoase, nerușinate de cele mai multe ori, revoltătoare din perspectivă feministă – adresate femeii”. De asemenea, semnatară mărturisește, precum Radu Cosașu pe coperta a patra a volumului, că primul text citit din „România literară” era întotdeauna scrisoarea-poem a lui Emil Brumaru, „de o prospețime și de un ludic ce înseninează și colorează cu melancolie ușoară întreaga zi. Și uite așa sufletul dependent de lucruri fine al cititorului mai rezistă o zi. Cu această poezie «minoră», neortodoxă, la limita dintre epistolă (cu «adrisant» cunoscut), jurnal (de creație?) și poeme erotice (unele, să zicem, intertextuale)”. □ Pentru rubrica intitulată *Cărți în joc*, tot din categoria liricului este și volumul ales de Cornel Moraru, recenzat în articolul *Vis și reverie în poezia românească*. Este vorba despre studiul poetului și criticului literar „înzestrat” Aurel Pantea, *Poeți ai transcendenței pline. Epifanii ale*

indeterminatului (Ed. Casa Cărții de Știință, 2003), la origine o teză de doctorat. Lucrarea se remarcă prin „noutatea unei asemenea teme de reflecție și exegeză poetică, dar și prin adâncimea comentariului și forța implicării în ipotezele critice destul de îndrăznețe pe care le avansează”. ■ În rubrica sa, *Moldova on-line*, din acest număr, Vitalie Ciobanu se ocupă de *Antologiile unui secol basarabean*, prezentând succint, dar relevant, cele șapte culegeri (alcătuite pe genuri: poezie, proză scurtă, roman, eseu și critică literară) rezultate dintr-o colaborare basarabeano-română, „poate cel mai important proiect editorial al ultimului deceniu la est de Prut”, intitulat generic *Literatura din Basarabia. Secolul XX* (Ed. Știința, Ed. ARC din Chișinău): „Fiecare antologie este «blindată» cu două studii analitice: o prefață concepută de un critic basarabean, care își asumă selecția textelor, și o postfață semnată de un critic din România. Iată aceste nume (în tandem): Nicolae Leahu și Alex. Ștefănescu (*poezie*), Grigore Chiper și Tudorel Urian (*proză scurtă*), Mihai Cimpoi și Ion Simuț (*roman*), Valentina Tăzlăuanu și Mircea Ghițulescu (*dramaturgie*), Eugen Lungu și Ion Bogdan Lefter (*eseu și critică literară*), Maria Șleahțițchi și Constantin Cubleşan (*literatură pentru copii*), Leo Butnaru și Barbu Cioculescu (*traduceri*). Ideea de a așeza materia unui gen literar sub reflectorul unei duble perspective critice, basarabeano-română, traduce un program ideologic: integrarea, re-asimilarea literaturii basarabene contextului general al culturii române, după decenii de izolare politică, de existență separată și alienantă (mai ales pentru creatorii dintre Prut și Nistru)”. Dincolo de aceste considerații de ordin general tehnic, semnatarul punctează și evidenta „inegalitate a autorilor antologați”, ceea ce „confirmă obiectivitatea selecției”, dar și inegalitatea abordării critice a aceluiași gen: „seriozității prefațatorilor basarabeni nu-i răspunde întotdeauna o atitudine pertinentă din partea postfațatorilor români”. Exemplul dat în acest sens este cel al comentariului genului liric, Nicolae Leahu semnând „un studiu riguros, exhaustiv”, pe când Alex. Ștefănescu, deși „unul dintre cunoscătorii cei mai avizați ai poeziei basarabene”, girează „un articol mai superficial (sau «mai grăbit» doar)”, în care își focalizează atenția „exclusiv pe Grigore Vieru, pe care îl consideră o *emblemă* ideabilă a genului, neglijând înnoirea remarcabilă adusă de autorii tineri basarabeni după 1989”. Tot la capitolul exemplelor care nu fac cinste părții române se situează și volumul al optulea, *O istorie critică a literaturii din Basarabia*, gândit ca încununare a întregii serii a antologiilor, al cărui cuvânt înainte este semnat de Eugen Simion: „cu o candoare dezarmantă, dl. Președinte al Academiei Române mărturisește din capul locului că nu a citit textele din volumul pe care urma să-l prefățeze și, în consecință, se lansează într-o divagație personală pe tema *istoriilor literare*, prizabile astăzi”. ■ Rubrica *Revista revistelor* este acoperită în acest număr de F.P. [Florina Pîrjol], care se oprește la două numere duble din „Vatra”. Nr. 7-8/2004, coordonat de Cornel Moraru, propune un dosar *Cioran – cu documentele pe masă*, cronicarul subliniind utilitatea unui astfel de demers, căci în locul mitului clădit în ultimele decenii în jurul operei filozofului român, numeroși specialiști pun acum

„sub lupă” „cazul Cioran”, nelăsând deoparte articolele legionare de tinerețe ale acestuia, reproduse în numărul menționat al „Vetrei” (*Cioran altfel*). ■ Nr. 9-10 al aceleiași reviste este dedicat proletcultismului, o revizitare a perioadei, cu tarele ei ideologico-literare (*Memento proletcultismul!*). Mărturiile „directe” ale trăitorilor perioadei sunt acompaniate de articole „indirecte” ale criticilor mai vechi sau mai noi. Răsfoirea celor două numere duble atât de ofertante și de consistente, o face pe F.P. să considere că revista „Vatra” ar putea surclasa, într-un top al publicațiilor culturale, „multe dintre revistele «de capitală», cu pretenții, dar complet lipsite de tentația înnoirii”. Revista de la Târgu Mureș este feliicitată pentru ideea „excelentă” de a propune numere tematice, laolaltă cu redactorii responsabili pentru „«facerea» acestor mini-volume dedicate unui subiect sau altuia”, „articolele sunt vii și spumoase, dar și docte și scrupulos însoțite de note și trimiteri bibliografice”, cei implicați încercând „o «delectare» între condei și seriozitate care să creioneze o temă, neepuizând-o, se-nțelege, dar deschizând măcar, cu generozitate, apetitul pentru ea”.

● [**„Lucaefărul”, nr. 5**] Ion Roșioru prezintă volumul dialogat *Irina Mavrodin. Convorbiri cu Al. Deșliu* (Ed. Pallas, 2004): „o sărbătoare a sufletului, o carte care acoperă câteva genuri: memorialistică, jurnal de creație, roman, profesiune de credință, discurs civic, recviem și odă înălțată harului divin care ne aureolează trecerea prin viață. E spovedania unei femei crescute în cultul muncii și al credinței ce a ajutat-o să învingă atâtea obstacole”, „un ghid al devenirii scriitoricești, fără abdicări și compromisuri”. □ Câte o pagină de versuri semnează Spiridon Popescu și Emil Lăzărescu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Constantin Novac. □ Lui Leo Butnaru i se oferă spațiu pentru două pagini de „itinerarii orientale”, un jurnal de călătorie în China intitulat *Drumul cu hieroglifă*. □ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină (IV)*, Alexandru George (în rubrica *Opinii*) continuă evocarea lui Al. Vona din numerele trecute. □ Adrian Dinu Rachieru semnează eseu intitulat *Jurnalismul cultural vs. subcultura*. □ *O nemăsurată și viscerală ură* detectează Liviu Grăsoiu în prefața semnată de coordonatorul *Dicționarului general al literaturii române* (DGLR, Ed. Univers Enciclopedic): „Asupra acestor oameni cu «mentalitate barbară» se revarsă *nu gratitudinea* unui spirit superior, ci o nemăsurată și viscerală ură, într-unul dintre cele mai neinspirate texte semnate vreodată de criticul, istoricul literar, profesorul universitar și academicianul Eugen Simion. O lucrare de tip academic merita un «Cuvânt înainte» demn de a intra în istoria culturii române, nu de dezvăluirea măruntelor certuri cu colaboratorii și nici de reproșuri fără semnificație și neinteresante. Dacă a acumulat asemenea experiență, acad. Eugen Simion n-avea decât să o povestească amănunțit în memoriile ce le va pune cândva pe hârtie, completându-și și bibliografia”. Semnatarul promite să revină cu detalii despre alcătuirea dicționarului în sine. ■ În tableta *Falsele terezii sau genocidul ignobil*, Gheorghe Istrate reacționează față de ideea „neinspirată” a „României literare” de la începutul anului 2005 „de a stabili, ca într-un decalog, primii zece

mari poeți români *din toate timpurile*. Un asemenea palmares sportiv nu și l-a imaginat până acum nicio publicație și nici măcar suprarealiștii incandescenti și rebeli din epoca interbelică – Doamne! –, când platoul literaturii române era populat de atâția titani ai poeziei. Într-o asemenea loterie exclusivistă nu ai voie să arunci și numele unor autori trăitori, a căror operă nu este încă încheiată. Doar timpul, cu autoritatea lui postumă, are dreptul să preseze, cu talpa-i uriașă, teascul atâtor și-atâtor opere, până ce în chivotul christic vor licări cele câteva diamante ale perenității. Operația mi s-a părut în sine oarecum indecentă, în fața unor autori de înaltă elevație literară care încă nu și-au dezvăluit integralitatea proiectelor și nici *opera secretă* la care încă mai sclavează, până la desăvârșirea ei filigranică. Și apoi mai sunt și cazurile unor autori «ascunși» ori ignorați (v. Lautréamont) care vor răsturna rastelul acestor expoziții pripite”. Urmează comentarii acide la adresa răspunsurilor celor 34 de critici participanți și a topului rezultat. □ Adrian G. Romilă recenzează „un nou corpus de corespondență” apărut la Polirom, acela „între autorul *Noptii de Sânziene* și unul din cei mai mari iraniști ai secolului XX, suedezul Stig Wikander: *Întotdeauna Orientul. Corespondența Mircea Eliade-Stig Wikander (1948-1977)*, ediție îngrijită, traducere și studiu introductiv de Mihaela Timuș, cu prefața lui Giovanni Casadio și postfața lui Frantz Grenet”. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Suciuc se întreabă dacă *Se poate trăi din scris*, răspunsul fiind categoric negativ. Printre excepțiile care confirmă regula, se numără și scriitorul băimărean Sorin Cerin (pseudonimul lui Sorin Hodoroștea) care „a dat lovitură în America” scriind romanul *Destiny (Destin)*, 2003). □ Apare un grupaj *In memoriam* Ioan Flora, un ultim omagiu aducându-i celui dispărut Mariana Criș și Gabriel Rusu. □ Pe aceeași pagină, Liviu Grăsoiu scrie necrologul lui Dragoș Morărescu, arhitect, poet, pictor, grafician.

● **[„România literară”, nr. 5]** „Nicolae Breban este, fără îndoială, unul dintre cei mai importanți scriitori contemporani. Dintre cele 3-4 romane foarte bune pe care le-a scris, *Bunavestire* este unanim apreciat drept capodopera lui și una dintre reușitele de marcă ale literaturii române postbelice. Romanele sale au fost premiate în nenumărate rânduri, iar încununarea carierei literare a cunoscut-o odată cu intrarea în manual. Nicolae Breban este, în prezent, și director de revistă, «Contemporanul - Ideea europeană», (ce-i drept, fără cititori), e invitat la toate colocviile și festivalurile literare din țară. Chiar dacă literatura sa nu mai are – lucru firesc – audiența de pe vremuri, se bucură totuși de un număr relativ mare și constant de cititori fideli. În mare, cam acesta ar fi statutul scriitorului Nicolae Breban și la acest nivel se situează și orizontul de așteptare al celor care deschid *Memoriile sale*”, scrie Marius Chivu în cronică ce poartă un titlu care parafrazează seria romanelor de acțiune cu James Bond, *Breban. Nicolae Breban*. Risipindu-și capitalul literar câștigat înainte de 1989, Breban cel de acum, așa cum apare din volumul *Sensul vieții. Memorii II* (Polirom, 2005), „este victima propriei imagini [...], nu poate vorbi onest la persoana I. Nicolae Breban nu există decât la persoana a III-a. Când vorbește despre sine, o face cu deferență, oprindu-se la suprafața

lucrurilor parcă pentru a nu se deranja. [...] *Sensul vieții* este cea mai slabă carte a lui Nicolae Breban și nicidecum un op autobiografic incitant, care să-ți facă poftă de romane. Dimpotrivă. Niciuna din calitățile care l-au făcut celebru nu se află aici”. □ Același Nicolae Breban primește din partea revistei „Vatra” o replică prin care dezmente afirmația scriitorului (dintr-o notă la *Starea criticii literare, azi*, articol apărut în numărul 2 al revistei) conform căreia redacția i-ar fi refuzat textul respectiv: „Revista «Vatra» nu și-ar permite niciodată, din profund respect, să refuze o colaborare de la dl Nicolae Breban, pe care-l admirăm stăruitor de multă vreme. Cu atât mai mult un articol solicitat anume. Din păcate, articolul dlui Breban nu a ajuns în posesia noastră. Oricine ar fi de vină, poate nepriceperea noastră în a folosi noua tehnică din dotare, ne cerem scuze dlui Nicolae Breban și-l asigurăm că va fi întotdeauna un oaspete de a cărui prezență în paginile «Vetrei» vom fi mai mult decât onorați”. □ Ion Simuț pune sub lupă în acest număr volumul coordonat de Horea Poenar, actualul director al revistei clujene, *Dicționar Echinox, A-Z. Perspectivă analitică* (Ed. Tritonic, 2004). Dezamăgit de abordare și de rezultat, criticul orădean îl definește a fi un *Dicționar de sentimente echinoxiste*, căci este „fără principii și limite, își compromite chiar obiectivele sale de prezentare neutră (pe cât e posibil) și informație utilă”, „cu totul paradoxal și nemulțumitor, prin etalarea sentimentelor (în general, pozitive)”, „nu lucrează cu niciun fel de scară a valorilor, ci doar cu sentimente de apreciere foarte aproximativă”, „un experiment nereușit, adică – mai simplu spus – un eșec”. ■ „Condeiu polivalent dar suficient de unitar al lui Barbu Cioculescu e unul din cele mai înzestrate pe care le au, în ceasul de față, literele noastre”, opinează Gheorghe Grigurcu după parcurgerea volumului *Lecturi de vară, lecturi de iarnă* (Ed. Vreamea, 2004). Intitulându-și recenzia *Barbu Cioculescu par lui-même*, semnatarul trece în revistă „câteva aspecte ale posturii ce s-a caracterizat pe sine, prin ricoșeu”, dintre care una i se pare definitorie: „în pofida eleganței sale elocutorii, a mondenității dezabuzate ce-o pune în scenă, a piruetelor galice pe care le alcătuiesc vorbele de duh urmărite cu o fină pedanterie, Barbu Cioculescu avansează cu pași moi pe tărâmul cinismului. Se vorbește (noi înșine am vorbit) despre ironia d-sale, însă ce este ironia decât un cinism dezinfectat, adaptat uzului curent? [...] Nimic nu-l satisface pe autorul nostru, nimic nu-i redă încrederea într-o lume ce-i apare coruptă prin esența sa, care se mulțumește a se drapa în aparențe ale normalității [...]”. □ *Falii tectonice* își intitulează Barbu Cioculescu recenzia cărții lui Iordan Chimet, *Cele două Europe, cele două Români* (Ed. Noul Orfeu, 2004): „O bună parte din lucrare propune meditații în legătură cu Mihail Sebastian, o alta are un caracter pur memorialistic, dar în miezul atenției s-ar afla, cu spusele autorului, ca adevărat temei de reflecție, soarta Artistului, a Intellectualului?”. □ „La o nouă lectură”, a criticului Alex. Ștefănescu, Mihai Cantuniari scrie o poezie definită prin „refuzul istoriei”, o „proză densă, cu o curgere lentă, de lavă vulcanică”, iar memoriile sunt așteptate cu interes, întrucât fragmentele publicate până în acest moment s-au remarcat „printr-un

farmec al desuetudinii deliberate, printr-o seducătoare muzică a frazei, printr-o desfacere a istorisirilor una din alta (în stilul inventat de Șeherezada!)”. Comentariul critic este însoțit, ca într-un dicționar, de amănunțite repere biografice și bibliografice. ■ Sunt reproduse „voci din public”, care reacționează la răspunsurile anchetei inițiate de revistă la finalul anului precedent, cu tema *Primii zece poeți români*. „Greu de ales, așa-i? Greșeala este a revistei și ea, greșeala, constă în felul în care a fost pusă întrebarea. Întrebare cu un orizont foarte larg. Eu aș fi pus această întrebare: Scrieți numele a zece poeți români, care *v-au plăcut*, fără ca ordinea numerică să însemne o ierarhie valorică. Dacă întrebarea era pusă în felul acesta, nu m-aș fi mirat de ce Lucia Țurcanu îl așază pe Mihai Eminescu (3) după Nichita Stănescu (2); și de ce, în clasificarea lui Liviu Antonesei și a Gabrielei Gavril, Dosoftei ocupă locul doi după Eminescu, iar Miron Costin și Dosoftei stau înaintea lui Ion Barbu, Lucian Blaga și Tudor Arghezi. Dacă întrebarea se pune în felul dorit de mine, n-aș mai fi fost surprins să-l văd pe Eminescu pe locul 2 după George Bacovia (1), în scara ierarhică a lui Al. Cistelecan și nici de ce Cătălin D. Constantin simte că Al. Macedonski și Lucian Blaga merită ultimele două locuri, nouă și zece, pe scara sa. Dacă întrebarea se pune așa cum am mai spus, n-aș mai fi fost șocat să-l văd pe Ion Pillat pe locul 1 și pe Mihai Eminescu pe locul 3, în clasificarea Luminiței Marcu (Luminița, diminutiv șarmant, ar fi putut privi mai clar) și nu m-aș mai fi supărat pe Ioana Pârvulescu, pentru că l-a așezat pe Mihai Eminescu după Ion Barbu. În clasificarea valorică (descrescătoare) a Taniei Radu apar tot felul de criterii ciudate. Ce caută Marin Sorescu pe locul 2, Lucian Blaga pe locul 4 și Mihai Eminescu pe locul 5 în scara valorică a lui Cătălin Sturza?! Să fim serioși! Dar criticul Costi Rogozanu nu e serios când vrea să ne spună că Tristan Tzara este superior lui Mihai Eminescu și George Bacovia. Vă întreb, domnule Alex. Ștefănescu, este superior Nichita Stănescu lui Lucian Blaga?! Suntem serioși?! După care criteriu valoric se orientează Lucia Țurcanu când îl așază pe Nichita Stănescu înaintea lui Mihai Eminescu și Lucian Blaga?! Am dat doar câteva exemple. Nu-i cunosc pe poeții contemporani, de aceea m-am referit doar la cei plecați *pour toujours*. Sunt un simplu cititor, dar aș fi preferat mai multe criterii, pentru a înlesni criticilor și iubitorilor de literatură, de la elevul de liceu la profesorul universitar, să vadă mai clar fenomenul literar, respectiv poezia în cazul de față. Când se emit puncte de vedere prea personale, criticii trebuie s-o facă cu multă prudență, căci altfel derutează și pe puținii cititori care mai au curajul să cumpere, azi, o carte (care este foarte scumpă). Privind răspunsurile celor 34 de critici, cititorii «României literare» se pot întreba, nedumeriți, care este, cât de cât, criteriul estetic cu care au operat unii dintre domnii critici. Poate că greșesc, dar unele răspunsuri ale lor par mai degrabă un conflict între cercetători și unele opere poetice. Aș fi preferat punctul de vedere al unui *istoric literar*, nu al unui critic. Asta pentru mai multă limpezire și relativă precizie. Am fi văzut mai clar ce-i diferențiază pe poeți și ce-i apropie. Închei cu justificată mirare: dacă scara valorică ar fi avut 80 de nume,

ce număr ar fi ocupat Octavian Goga?! Numele lui nu apare în clasificarea «valorică» descrescătoare a celor 34 de critici», scrie „cu multă nedumerire” elevul Gh. Constantinescu din Timișoara. Iar G. Podureanu din București, deși consideră ancheta cu pricina „interesantă, atractivă, stimulatorie”, își împărtășește punctul de vedere, mai degrabă disjunct față de majoritatea respondenților: „Mi-ar fi plăcut ca cel puțin unul din cei «anchetați» să fi dat un răspuns în felul următor: Mihai Eminescu, apoi nouă locuri goale, apoi Marin Todosie, Arghezi, Mălăncioiu sau oricare altul, potrivit întrebărilor. A-l plasa pe Eminescu mai jos de locul 1 și fără câteva locuri goale înainte și după el are o nuanță de blasfemie. Gândiți-vă la o evaluare strict literară a Noului Testament. Pe locul 1 ar ieși, fără, îndoială, Pavel (care, oricum, este cel mai mare scriitor al tuturor timpurilor), urmat de Luca, poate Petru..., iar pe Iisus Hristos unde l-am plasa?”. ■ *O Întâlnire cu alteritatea* i se pare lui Tudorel Urian a fi culegerea de eseuri despre „condiția de marginal”, *Regele se-nclină și ucide* de Herta Müller (Polirom, 2005, traducere de Alexandru Al. Șahighian): „Inteligentă, rafinată, directă, incomodă, iconoclastă, Hertha Müller zugrăvește lumea contemporană în culorile ei reale. Chiar dacă adevărurile din scrisul său continuă să doară, în Germania are reputația unei mari scriitoare, fiind propusă pentru Premiul Nobel. Traducerea cărții *Regele se-nclină și ucide* reprezintă și pentru cititorii români un bun prilej de a face cunoștință cu opera sa”. □ Latinistul Liviu Franga debutează ca romancier cu volumul *Eu, Cicero. Cartea lui Erich*, recenzată metodic de Simona Vasilache în *Istorie la două mâini*: „O recuperare «lejeră» și simpatetică, în genul poveștilor despre Franța prinților de Navarra, un roman despre sobra antichitate contaminat de legendele cavalierești ale Evului Mediu? O carte (de fapt, două cărți) despre copii și despre prietenie? Mai curând, este o «istorie» despre paternitatea incertă, privită deopotrivă ca intrigă a unei lumi în care luptele pentru succesiune făceau, cu asprime, legea, dar și ca «artificiu» literar, ținând de tehnica narațiunii”. □ Cronica lui G. Pienescu la ediția de opere odobesciene ajunge la episodul VII. □ Nicolae Scurtu descoperă *O scrisoare necunoscută a lui Paul Zarifopol*, adresată prozatorului D.V. Barnoschi în 1925, cuprinzând „câteva nuanțate însemnări despre Stendhal și arta sa narativă”. □ Tot o scrisoare, sub formă de jurnal de însemnări pariziene din vara anului 1939, „uitată în paginile «Vieții Românești» – 1939”, de data aceasta trimisă redacției de Eugen Ionescu, prezintă cu acribie documentară Mircea Iorgulescu (Continuarea amplului text epistolar în nr. 6-8. A se vedea și precizarea lui Gelu Ionescu din nr. 9). □ Cu titlul generic *Când spațiul umbrește timpul*, Radu Sergiu Ruba traduce câteva eseuri de Michel Tournier din volumul *Célébrations*, apărut la Gallimard în anul 2000. □ Tot din rubrica *Meridiane*, aflăm că „cea mai bună nuvelistă din Canada” este Alice Munro, în vârstă de 74 de ani. O sugestie pentru editurile din România. □ Pornind de la „cel mai citit roman al anului trecut”, *Codul lui Da Vinci* de Dan Brown, pe care îl citește cu interes profesional, Ioana Pârvulescu dezvăluie cititorilor rețeta despre *Cum se scrie un best-seller*: „Se ia un foileton de secol XIX din care se extrage scheletul

narativ. Nu e nevoie de nicio îmbunătățire la acest nivel. Se studiază în detaliu (ca pentru unul sau două doctorate) o problemă ezoterică și istoria câtorva societăți secrete. Se amestecă totul într-un thriller încâpător, plasat în câteva capitale romantice ale lumii. Important: totul trebuie pus sub o figură tutelară pe care să n-o ignore nici cel mai incult om din lume”. □ Un nou poem de Emil Brumaru, la rubrica *Cerșetorul de cafea*. □ Grupaj de versuri semnate de Cristian Bădiliță. □ *Prepeleacul* lui Constantin Țoiu găzduiește partea a cincea din *Asfințit cu ghioc*. □ La împlinirea a 75 de ani, Gabriel Dimisianu îi schițează un portret prietenului Teodor Vârgolici, definindu-l ca *Un mare muncitor intelectual* „... și totodată un om de inimă. Miile, zecile de mii de ceasuri petrecute în bibliotecă nu l-au îmbătrânit sufletește, ca pe alții. E sociabil și afectuos, bonom, dispus să tăifăsuiască și să glumească, la fel ca în anii tinereții. Iar în lucrările lui de erudiție și de migală oricine poate să deslușească, dacă forează mai în adâncime, substratul afectiv”. □ Necrologul lui Petru Mihai Gorcea este semnat de Mihai Floarea. □ La *Post-restaurant*, Constanța Buzea îi răspunde, printre alții, basarabeanului Mihai Prepeliciță, stabilit la București: „Înțelegem că nu aici v-ați fi dorit, în limitatul nostru spațiu rezervat celor ce își încearcă puterile de începători cu mari speranțe în poezie, să vă vedeți versurile pe care i le dedicați fratelui Grigore Vieru, care la 14 februarie va face frumoasa vârstă de 70 de ani. Prilej de a-i ura și noi toate cele cuvenite și sănătate, vă transcriem poemul, cu gândul înflorit de o înduioșare surorală: «Poetul sare gardul/ de sârmă ghimpată./ Poetul trece Prutul/ aidoma lui Iisus./ Poetul nu știe să înoate/ în apele tulburi./ Poetul vine de-acasă/ la el acasă./ Poetul bate la ușa/ fratelui său Nichita./ Poetului îi deschide/ o femeie frumoasă./ – Nichita e plecat de-acasă/ la el acasă,/ în Basarabia,/ să bată la ușa/ fratelui său Grigore. [...]»”. □ Revista „Ramuri” și Primăria municipiului Craiova inițiază un concurs de volume în manuscris, având ca temă *Literatura lui Marin Sorescu*. Un juriu nespecificat va alege o singură lucrare pentru publicare. □ Sunt publicate Premiile Fundației Luceafărul. Premiul de excelență „Laurențiu Ulici”: Adrian Popescu. Critică: Maria Irod, Alexandra Maria Rusu, Arina Lungu, Adrian G. Romilă. Publicistică: Irina Budeanu. Poezie: Teodor Dună. Proză: Mădălin Roșioru. Debut/ Premiul A.S.B.: Iulia T. Stoian. □ Nicolae Manolescu își intitulează luarea de poziție *Telefonul fără fir*, comparând cu jocul din copilărie modul în care Gabriel Andreescu, în „Ziua”, reproduce o informație a lui Laszlo Alexandru din volumul de convorbiri *Vorbind* (Limes, 2004), preluată nu se știe de unde, conform căreia la una dintre întâlnirile „României literare”, de la Clubul Prometheus din București, pe tema răspândirii culturii române în străinătate, la care a participat și președintele Ion Iliescu, scriitorii prezenți ar fi implorat „în genunchi posturi de atașați culturali și ambasadori în străinătate. Nu știau cum să se agațe mai serviabil la remorca puterii politice, să împingă prin noroaie căruța guvernării”. Informația este dezmințită categoric de Nicolae Manolescu și catalogată drept „riguros inexactă”. □ La rubrica *Ochiul magic*, cronicarul semnaleză revista scriitorilor români din Cernăuți, „Septentrion literar”, la împlinirea a cinci

ani de la apariție: „Dincolo de unele naivități de tehnică literară din poeziile publicate, dincolo de unele arhaisme conservate în limbă (v. rubrica intitulată *Din hronicul Societății Scriitorilor Români*, s.n.) este de văzut efortul nobil al confrăților noștri din Bucovina de Nord de a menține vie ideea de cultură românească, în condiții deloc prielnice, până în prezent cel puțin”. □ În aceeași rubrică sunt catalogate drept *Noduri în papură* sau „chițibușerii” notațiile critice la adresa cărților lui Nicolae Manolescu, publicate în ultimul timp în „Jurnalul literar” de „o persoană deținătoare de multe titluri, semnând pompos Prof. Univ. dr. arh. Dan Păcurariu”. Atacurile țin de exprimarea figurată și mai ales de redactare: nume de scriitori, cuvinte străine etc. □ Același Cronicar se întreabă, după lectura nr 11-12/2004 al „Vieții românești”, dedicat aniversării celor 60 de ani împliniți de Marin Mincu, dacă nu cumva grupajul aniversar anunță „ivirea unui cult al lui Marin Mincu, a unei mișcări ce va crește ca un bulgăre de zăpadă”, de vreme ce numeroși semnatori (între care și Nora Iuga, Adrian Dinu Rachieru, Mihail Gălățanu, Luca Pițu ș.a.) îi dedică texte encomiastice. Cu toate acestea, Cronicarul recunoaște meritele eseistului, poetului, prozatorului, traducătorului, editorului și profesorului sărbătorit, odinioară ocolit sau privit cu antipatie de lumea literară. „Era și din vina lui. Firea-i certăreață, îngâmfarea, reală sau aparentă, nu prea te lăsau să-l simpatizezi.” □ În aceeași rubrică, cu titlul *Calomniați, calomniați...*, Cronicarul dezavuează modul în care Theodor Codreanu îl denigrează pe Eugen Negrici (vinovat de faptul că pe 15 ianuarie, la TVR, „propunea nici mai mult nici mai puțin decât o instituire a tăcerii în jurul lui Eminescu de cel puțin 10 ani”), afirmând într-un articol din „Oglinda literară” (nr. 36/2004) că „la scurt timp criticul a primit un consistent premiu de câteva mii de dolari. Anumite cercuri, așadar, se slujesc de intelectuali prestigioși, dar coruptibili, spre a-i satisface (*sic*) interesele în cultura română”.

15 februarie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 755 (6)] Daniel Cristea-Enache continuă să publice „fragmente din manualul de *Limba și literatura română* pentru clasa a X-a (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”. În acest număr, textul este intitulat *Prințul din Levant*: „Ceea ce se observă de la prima lectură a liricii lui Ștefan Aug. Doinaș este perfectă, solemnă ei organizare. Autorul nu pare să fi parcurs o evoluție, de la stângăciile și tatonările tinereții la acea siguranță, de viziune și tonalitate, a deplinei maturități creatoare. Doinaș se înfățișează ca un poet deja format, cultivat și cerebral, ieșind la lumina istoriei literare deja înțeleptit, precum zeița Minerva din tâmpla lui Jupiter”. □ *Marin Preda, avocatul lui Marin Preda*, titlul cronicii lui Mihai Iovănel, se referă la capacitatea scriitorului de a se apăra singur în fața detractorilor, prin opera scrisă, dar și prin textele inedite cuprinse în volumul Marin Preda, *Jurnal intim. Carnete de atelier*, introducere de Eugen Simion, ediție îngrijită de Eugen Simion și Oana Soare (Ed. Ziua, 2004). □ În *Bunavestire a Romancierului*, Constantin

Coroiu continuă și încheie seria de articole consacrate celui de-al doilea volum al memoriilor, cam „impresioniste”, ale lui Nicolae Breban, *Sensul vieții. Cariera* (Ed. Polirom). □ Teodor Vârgolici prezintă laudativ cele două tomuri masive datorate Doinei Modola, apărute la Editura Anima sub titlul generic *Lucian Blaga și teatrul*, având ca subtitluri distincte *Insurgentul* (cel dintâi) și *Riscurile avangardei* (cel de-al doilea): „Deși fiecare volum are o relativă autonomie, ambele se disting printr-o idee bogată și variată, aducând puncte de vedere și sugestii noi, bine argumentate și convingătoare, cu o viziune caleidoscopică”. □ Intitulat *Proiecte naționale*, articolul lui Gheorghiuță Aurelian Ion se vrea o replică la modul în care președintele Academiei Române, criticul Eugen Simion, deturneză discuția legată de fondurile folosite pentru editarea caietelor Eminescu, spre o campanie a detractorilor poetului național: „Discutarea volumului și a sumelor pe care Academia le-a primit a fost repede transformată, în retorica simioniană, într-o contestare a volumului pentru a fi apoi prezentată, nici mai mult nici mai puțin, drept o contestare a lui Eminescu însuși – prilej de discursuri «transfigurate» despre «poetul național» și detractorii săi. [...] Singura chestiune pusă a fost aceea a justificării cheltuirii unei asemenea sume pentru exact acest volum, în forma în care a apărut, adică utilitatea *publică* ce ar justifica *bani publici* cheltuiți. Cu adevărat util ar fi ca Biblioteca Academiei să publice pe Internet sau pe CD-ROM toate imaginile scanate ale manuscriselor eminesciene, pentru a fi astfel accesate gratuit sau la prețuri extrem de scăzute de toți cei interesați, nu numai de cei 750 de norocoși care și-au putut permite cumpărarea volumului de lux al Academiei. Acesta ar fi un proiect cu adevărat național, atât prin importanța, cât și prin dimensiunea sa”. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu răsfoiește „excelenta” revistă „Litere” de la Găești, imputându-i redactorului-șef al acesteia, poetul, prozatorul, criticul literar și profesorul Tudor Cristea un editorial (*Frunza de tei*), în care Eugen Simion este sfătuit să își aleagă mai atent aparițiile publice, televizate sau nu, mai ales în privința colegilor de platou sau dizertații (*Moralistul din Găești*). □ Dovedind echidistanță critică, C. Stănescu apreciază însă cronică pe care același Tudor Cristea o dedică *Dicționarului General al Literaturii Române*, opiniile pozitive ale acestuia fiind considerate drept ale unui „cronicar lucid și competent, nu reacții de cârcotaș, cum vor fi probabil destule altele...” (*Dicționarul sub lupă*). □ Dumitru Ungureanu este admonestat pentru articolul *Poeta-nevăastă!*, în care Marin Preda este văzut drept „un mare profitor” al epocii comuniste, iar soția sa de atunci, Aurora Cornu, „inexistentă” ca poetă. □ Din aceeași revistă (nr. 1/2005), este reținut eseu memorialistic semnat de Alexandru George despre o „literatură de buzunar”. □ Nr. 58/2005 al revistei „Axioma” îi atrage atenția cronicarului prin acribia cu care Ieronim Tătaru cercetează de ani de zile proiectul unei comedii caragialiene (*Titircă, Sotirescu et Co.*) inițiată cu un secol în urmă la Berlin. □ În cele din urmă, C. Stănescu descoperă „încă un critic sedus de scenariul sacrificării asazine a lui Eminescu de către «oculta» liberală: dl

Constantin Trandafir”, cel care recenzează laudativ volumul *Mitul Eminescu* de Theodor Codreanu (Ed. Junimea, 2004), în „Revista nouă” (nr. 1/2005).

• [„22”, nr. 780 (7)] Volumul Anei Blandiana, *Sertarul cu aplauze* (Humanitas, 2004), deși venit din altă lume sau ierarhie literară și ajuns la a patra ediție, „are probabil cele mai multe șanse de a atrage atenția, pentru că nimereste în plină reorganizare a limbajelor narative de la noi”, consideră Tania Radu în articolul *Fuga imposibilă*. După o trecere în revistă a subiectelor celor mai interesante și a tehnicilor întrebunțate de autoare, concluzia care se impune este aceea că „Deși fluent, *Sertarul cu aplauze* nu se citește ușor. E nevoie, mai întâi, de o reglare de suflu la ritmul unui alt fel de a scrie proză. Dacă citind proza oricărui autor de ultima generație te simți în plină stradă, agresat, dar în siguranță în vacarmul familiar, în fața unei cărți precum *Sertarul cu aplauze* te aduni altfel. E ca și cum ai privi, împărțit între revoltă și vinovăție difuză, un spectacol despre coșmar și memorie. E reconfortant faptul că romanul Anei Blandiana nu datează. Motivul poate fi că, din fericire, nu și-a remorcat ticurile de scriitură în care se înscrie generația ei. Explicația: surplusul de libertate creatoare de regăsit, până la urmă, în orice poet adevărat”. □ În articolul *Vedere de pe mal*, S. Damian, lăsând pentru altă dată comentarea romancierului, se oprește de această dată la criticul și eseistul Edgar Reichmann, al cărui volum, *O fereastră spre lume* (Ed. Paralela 45, 2003), adună eseuri și articole despre cultura română scrise între 1965 și 2002 și publicate în „Le Monde”: „O dimensiune în plus a investigațiilor sale e plasarea operelor românești în contextul mișcărilor de idei europene, asocieri subtile și exacte care sprijină «exercițiile de admirație», după formula lui Cioran. E o trăsătură care e mai palidă la unii cronicari literari din țară. La E.R., literatură română încetează de a fi un corp izolat, marginal, închis spiritual, ci devine o parte componentă a unei emancipări pe întregul continent, care permite iradiere și înrudiri de prim rang”. □ Apare primul număr (dublu) al suplimentului „Bucureștiul Cultural”, purtând sloganul *Bucureștiul merită mai mult!* În acest număr (1-2/15-21 februarie 2005), Gabriela Adameșteanu se interesează de *Criza de la „Observator cultural”*, reproducând articolul polemic al lui Ion Bogdan Lefter, *N-am „plecat” de la „Observatorul Cultural”!*, dar punându-i câteva întrebări pe această temă și lui George Mușat. □ Este interviuata Ada Milea, cea care a transpus muzical povestea lui Apolodor de Gellu Naum. □ Este propusă ancheta intitulată *La ce servesc premiile literare?*, inițiată după recenta decernare a premiilor anului 2003. Argumentul de la care pornesc cele două realizatoare ale acesteia, Gabriela Adameșteanu și Ioana Anghelescu, este „cearta intelectualilor”, iscată în vara anului trecut pornind de la un premiu, dar și incertitudinea că premiile literare au „impactul normal în spațiul cultural și pe piață literară”. Întrebările anchetei sunt următoarele: A. Ce efecte au avut premiile literare acordate pentru anul 2003: 1. Au mărit vânzările unor cărți și prestigiul unor edituri; 2. Au impus cărțile valoroase în ochii publicului și au crescut interesul față de literatură; 3. Au confirmat (sporit) notorietatea unor autori, contribuind la menținerea/modificarea canonului; 4. Au

reprezentat echilibrat tabloul literar al momentului, nu doar valorile/interesele unui grup sau altul, al unei arii geografice sau alta; 5. Au adus un sprijin material necesar autorilor premiați; 6. Altceva. B. Cum apreciați componența juriilor care au acordat premii? Credeți că e bine ca juriile să se schimbe sau să păstreze formația inițială? C. Cum apreciați rolul sponsorului în acordarea premiilor din 2003? Au avut impact mai mic premiile care nu au acordat decât diplome, nu și bani? D. Ce relație a existat între felul cum au fost comentate cărțile de către critică literară și premiile acordate? E. Au existat cărți nedreptățite în ultimii ani? Care credeți că a fost motivul? □ Răspund „o parte dintre criticii literari din București, dar și din restul orașelor importante din țară”, printre ei numărându-se Al. Călinescu (*Prin rotație*), Gabriel Dimisianu (*Premiile nu modifică „canonul”*), Dan C. Mihăilescu (*Numai publicul este infailibil*), Cornel Ungureanu (*Fără ecou*), Al. Cisteleanu (*Impactul depinde de mediatizare*), Carmen Mușat (*Jurii fixe alcătuite din critici literari*), Daniel Cristea-Enache (*Cu și fără coroaniță*), Paul Cernat (*Premii, combinații, coterie*) și Marius Chivu (*Premiați, băieți, premiați!*).

16 februarie

• [„Cultura”, nr. 6] Necrologul redacțional Ioan Flora poartă titlul „*Îngerii nu se lasă xeroxăți...*”. □ În cuprinsul numărului, Dana Ionescu recenzează ultimul volum al regretatului poet, *Dejun sub iarbă* (Ed. Paralela 45, 2004), care acum, după dispariția autorului, capătă o altă dimensiune a receptării. Este perceput, în consecință, ca *Jurnalul unei descinderi*, „nu în retorica tradițională a intimismului, nu într-o continuă evocare, ci pe un drum înapoi”, coborârea poetului „spre «subceresc» și spre trecut, lumi ce duc spre sine”, nepărând forțată „prin mecanisme textuale”. ■ La rubrica *Alexandru Matei a citit*: sunt recenzate două volume de versuri ale unor tineri poeți. Cel dintâi, aparținând lui Dan Mircea Cipariu, *sunt eu maria petrarca rilke. adevărata biografie a mariei dante spinoza* (Ed. Libra, 2004), primește din partea recenzentului un titlu pe măsură: *Ne jucăm, învățăm, poezii creăm!*, dar o critică bine argumentată. Constatând incompatibilitatea dintre „imaginarul expresionist și metaforic al generației șaptezeci”, pe care îl abordează Cipariu, și „pornirile parodice, autopersiflante” sau „jucăriile intertextuale”, explicabile prin tinerețea autorului, Matei denunță rezultatul nul al mixării acestora: „enunțuri pompoase sau lipsite de sens și parodii drăguțe dar inocue rămân întregi, derizoriul nu devine tragic, iar expresia trăirii nu se face autentică”. ■ În schimb, Alexandru Matei, în articolul intitulat *Ace de jocul lirismului*, apreciază placheta lui Mihai Ignat, *kleinpoeme* (Ed. Aula, 2004), „mică, dar foarte valoroasă”, poate „chiar mai valoroasă decât volumele anterioare”. Recenzentului i se pare foarte important saltul evolutiv realizat într-un singur an, constând în „estomparea eului liric care-și clamează sinele – trecut în subsidiar – și ieșirea la suprafață a unui observator detașat, care știe să decupeze excelent notațiile unor percepții stranii, fulgurante și înregistrările unor pulsații precise și înțepătoare”. Matei ține să precizeze și ceea ce îl detașează pe poetul brașovean

de colegii săi contemporani, și anume „reconcilierea în viziune a reprezentării acute, anatomice, a corpului cu aceea sagace dar distantă a cotidianului”.

■ Având ca punct de plecare volumul publicistic *De ce iubim femeile*, Valentin Protopopescu scrie în rubrica sa despre *Autorul zilelor noastre*, referindu-se la Mircea Cărtărescu. Volumul menționat „mărturisește încă o dată, dacă mai era nevoie (și dacă da, pentru cine atunci?), despre autenticul talent de scriitor al autorului. Căci povestioarele din volum, schițe sau micronevele, ce-or fi ele, degajă tulburătoarea știință narativă a spusului-scrisului pe care o stăpânește la noi doar el. Probabil că multe se pot afirma «în cheie critică» despre literatura cărtăresciană sau despre evoluția autorului ca personaj cultural etc. Pe deasupra tuturor acestor alegații posibile și chiar înainte ca formularea lor să prindă substanță, un adevăr se impune cu deosebire: anume că Mircea Cărtărescu este scriitor, este scriitorul zilelor noastre. Pe scurt, Cărtărescu e singurul autor român al prezentului despre care putem afirma fără rest că nu și-a greșit chemarea”. □ Succesul comercial al cărții lui Dan Brown, *Codul lui Da Vinci*, îl face pe Marius Chivu să mediteze (în rubrica *Judecăți despre prejudecăți*) la *Efectul Larsen sau Unde ne sunt cititorii?* □ Îl secondează Caius Dobrescu, în coloana alăturată, cu eseul *Kitsch-ul pentru intelectuali. O genealogie*. □ O anchetă tematică, intitulată *Argoul care ne stă pe limbă* și realizată de Florina Pîrjol și Cornelia Maria Savu, se întinde pe trei pagini de revistă, completând cuprinsul numărului curent. Semnează texte Rodica Zafiu, Emil Brumaru, Magda Răduță, Ovidiu Drăghia, Florin Lăzărescu ș.a.

● [„**Luceafărul**”, nr. 6] Gheorghe Istrate semnează tableta *O revărsare de zăpadă*, în care îl evocă pe Grigore Vieru: „Grigore Vieru a apărut la timp în lirica de dincoace de Prut, pe când poezia noastră se cam sofisticase (și-o cam «luase în cap»!) și începuse, uneori, să se fâștie arogant în multiple experimente artificioase, sătulă de ea însăși. Desigur, cu marile ei excepții de rigoare. Grigore ne-a deschis brusc un orizont clar, cu aer curat și profund ozonat, de o sinceritate absolută, celestă, care aproape că ne-a tăiat respirația El a fost ca o revărsare de zăpadă a îngerimii, miruindu-ne frunțile obosite cu puritatea ei naturală”. □ Punctând aniversarea celor 70 de ani ai poetului, Mihai Cimpoi, la rândul lui, îi dedică tableta *Vârsta împlinirilor*: „[...] evoluția lui ca scriitor l-a înscris în albia unui clasicism de esența folclorică și eminesciană, «îmbătat», cum zicea Adrian Dinu Rachieru, cu un mesianism pe linia Goga-Mateevici”. □ „Prolifică, a publicat peste treizeci de cărți pentru copii și mai multe cărți de poezie, și retrasă la Deva, Paulina Popa își scrie, departe de lumea zbuciumată a Bucureștiului, poeziile. După ce, în 2003, i-a apărut *scrisori către onia snaider scrise de paulina popa*, anul trecut, la Editura Emia, a publicat *Îngerul politic*, carte însoțită de grafica inspirată a Oanei Ispir. Un volum grav, în care poeta definește raportul între eul ei și actul scrierii”, scrie Mariana Criș în recenzia intitulată *A învăța să-ți exorcizezi ființa*. □ Câte o pagină de versuri semnează Florea Burtan și Daniel Iosif. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește texte de Vasile Andru și George Mălușel. □ Leo Butnaru deschide un foileton pe tema

Ca o metaforă edenică, debutul?... (I), semnând un eseu dedicat primului impuls de a scrie: „Cu alte cuvinte, ar fi vorba de o stare specială a spiritului, simțirii, intuiției de aspirant la arta cuvântului, obsedat *de nevoia de altceva*; ar fi vorba de misterioasa *stare de primordiu, stare de debutant* – inefabilă ca o metaforă edenică a primului scriitor născut în paradisul cuvintelor care atunci, la începutul începuturilor, cu mult timp până la Homer, trăia ceea ce contemporanul nostru Federico Fellini numea: «un moment misterios, o iluzie perpetuă (în devălmășie) cu speranța că odată și odată promisiunea mării revelații va fi înfăptuită, apărând un mesaj cu litere de foc»”. □ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină (V)* din „lunga noapte comunistă”, Alexandru George (în rubrica *Opinii*) continuă evocarea lui Al. Vona din numerele trecute, descriind momentul de trecere de la o societate la alta: „Dacă te gândești la Geo Dumitrescu și Ion Caraion, la Constant Tonegaru sau Ben Corlaci, la Pavel Chihaia și Dinu Pillat, la Marin Preda și Al. Vona, Emil Ivănescu sau Alexandru Lungu, Nina Cassian și Petru Dumitriu, nu-ți vine să crezi că sunt din aceeași lume. Faptul că ei ar fi dat o anume coloratură momentului literar imediat postbelic (desigur, în condiții de libertate) ar fi fost expresia complexității societății intelectuale românești într-un grad nemaîntâlnit Căci momentul politic era cât se poate de echivoc, îngăduind diverse tendințe sub pulpana «democrației», prin care unii înțelegeau revenirea la regimul liberal anterior loviturii de stat carliste, iar alții aderarea la programul comunist de transformare radicală a lumii”. □ Marius Tupan este de părere că ar trebui schimbată politica editorială în România (*În expectativă*). □ În articolul *Marin Sorescu... printre zodii*, Maria Ionică îi schițează profilul imprimat de semnul zodiacal, concentrându-se pe multiplele date de naștere din diverse acte, dicționare și enciclopedii. □ O notă informează cititorii despre *Proiecte culturale*. Astfel, revista „Ramuri” „își propune să marcheze centenarul său: 1. Organizarea unui simpozion național cu participarea unor prestigioși oameni de cultură 2. Decernarea Premiilor anuale RAMURI pentru excelență în literatură, artă dramatică, arte vizuale. 3. Publicarea volumului aniversar Cartea «Ramurilor», care să fie o replică la volumele impunătoare grafic, tipărite la sărbătorirea a 25 și a 75 de ani de la înființarea revistei. Acest volum urmează să cuprindă: – o antologie din texte publicate în «Ramuri» de-a lungul unui secol, ca și texte inedite ale unor scriitori reprezentativi de astăzi; – reproduceri după opere de artă. 4. Publicarea volumului *La centenar* (caietul redactorilor «Ramuri»). 5. Editarea unui Calendar cultural RAMURI. 6. Premieri jubiliare pentru redactorii actuali și cei care au fost 7. Inițierea unui concurs de eseuri consacrate operei lui Marin Sorescu”. În consecință, este publicat următorul anunț, conform căruia Revista „Ramuri” și Primăria municipiului Craiova inițiază „un concurs de volume în manuscris, având ca temă *Literatura lui Marin Sorescu*. Termenul de predare a manuscriselor este 15 iulie a.c., iar numărul maxim de pagini preconizat este de 220. Un juriu va citi eseurile depuse la concurs și va selecta o singură lucrare, care va fi publicată”.

• [„România literară”, nr. 6] Sesizând derapajele din ultimii ani, din ce în ce mai multe și mai vehemente, Gheorghe Ceașescu are curajul să se ocupe de *Mitul Eminescu*, amendând spiritul hagiografic de sorginte naționalist-comunistă: „Evident, Eminescu este un poet de valoare universală care și-a pus definitiv pecetea asupra evoluției spirituale românești. El a fost perceput ca fiind «omul deplin» al culturii noastre, afirmație exagerată căci, oricât de mult ne-am strădui, nu-l putem metamorfoza în ceea ce nu este și nici n-a vrut să fie [...]. Cu toate acestea Eminescu a încetat să fie un simplu poet: el a devenit un mit. Maiorescu spusese cu intuiția sigură care-l caracteriza «Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui și forma limbii naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugetării românești» (*Eminescu și poeziile lui*), dar nu avea de unde să bănuiască că, mai ales în vremurile socialiste, Eminescu va fi ridicat la rangul de divinitate națională absolută. Orice vorbă, cuvânt sau gest al său capătă pentru «patrioți» dimensiuni colosale; discursurile despre personalitatea și opera sa se reduc de foarte multe ori la o indigestă aglomerare de epitete ridicole. A te atinge de el, a îndrăzni să pui în discuție idei formulate de el, a emite rezerve despre unele din operele sale, este un act catalogat imediat drept o intolerabilă acțiune îndreptată împotriva neamului nostru. [...] Zeul Eminescu este în ochii semidoșilor patriotici intangibil. Totul în viața și creația sa este luminos și exemplar. Eminescu atins de o boală luetică? Imposibil de acceptat așa ceva! Și atunci lansăm teoria asasinării sale din motive politice”. ■ În același spirit, redacția primește o scrisoare din partea lui Bogdan Stănoiu, profesor de matematică la Colegiul Tehnic „Edmond Nicolau” din București: „Pe lângă manifestările cu caracter omagial este necesar să aibă loc și unele dezbateri (sub forma unor mese rotunde) despre Mihai Eminescu și mai ales despre modul cum este perceput Mihai Eminescu. Astfel de dezbateri pe de-o parte ar ajuta la dezvoltarea laturii analitico-critice a culturii române și la consolidarea ideii că nicio personalitate nu constituie un tabu, iar pe de altă parte ar ajuta pe elevi să facă o separație clară între aspectul emoțional-estetic al unei creații și aspectul filosofico-analitic al aceleiași creații. [...] Astfel, dacă valoarea artistică a operelor lui Mihai Eminescu este quasi-incontestabilă, ideile cu caracter politic și/sau filosofic pe care le exprimă adeseori au un puternic caracter paseisto-conservator, inadecvat provocărilor la care trebuie să facă față România vremurilor noastre. De aceea, existența unor astfel de dezbateri ar feri pe mulți oameni de riscul de a cădea în plasa unor cercuri politice conservatoare care fac o gravă confuzie între valoarea artistică a operelor lui Mihai Eminescu și aspectul politico-filosofic al aceluiași opere. Printre problemele pe care le-ar deschide astfel de dezbateri s-ar număra și întrebarea dacă nu cumva din punct de vedere al evoluției mentalului colectiv românesc și pentru dezvoltarea spiritului analitic al românilor nu ar fi fost mai bine ca liderul literaturii române să fi fost un clasic sau un iluminist și ca o problemă

derivată din aceasta, în ce măsură în cultura română se pune uneori accentul în mod excesiv pe metaforă în detrimentul conținutului ideatic și pe «vrăjire» în detrimentul actului de convingere”. ■ *Cu prozele curate* iese Constantin Țoiu din colimatorul critic al lui Marius Chivu, după parcurgerea volumului *Trompete după-amiază* (C.R., 2004), de fapt reeditarea cu titlul schimbat al volumului de nuvele *Duminica mușilor* (EPL, 1967). „Cinematografice prin mobilitatea percepției și prin acuratețea detaliului, prozele nu dezvoltă un epic propriu-zis, poate cu excepția *Duminicii mușilor*. Gesturile și mișcările converg mai degrabă spre semnificativ, sunt oarecum supravegheate și ușor construite. Poate de aceea, de pildă, Eugen Negrici vorbea despre «alunecarea simbolică a faptelor mărunte», iar Nicolae Manolescu spunea despre proze că sunt «ușor artificiale». [...] Așadar, proze lizibile, exacte, lucrate fin, fără un rând în plus, proze «necorupte» de context, fără obscurități și sofisticării inutile, fără șopârle și înțelesuri secundare strecurate printre rânduri, proze curate care pot fi citite fără note de subsol și fără asistență din partea istoriei literare. Literatură preocupată doar de ea însăși, care ți se oferă imaculată chiar și după atâta timp”. ■ Ion Simuț descoperă *Un expert în Bacovia*, în persoana lui Constantin Călin, a cărui biografie „tinde să se confunde cu pasiunea exegetică pentru G. Bacovia, materializată într-o trilogie de critică și istorie literară, *Dosarul Bacovia*, începută în 1999 cu volumul *Eseuri despre om și epocă*. Al doilea volum este *O descriere a operei*, completat cu alte glose și cu un jurnal. Încheierea trilogiei o va da un volum despre receptarea contemporană și posteritatea critică a operei bacoviene, anunțat cu titlul *Triumful unui marginal*”. Cel de-al doilea volum menționat (Editura Agora, 2004) este analizat minuțios, concluzi care se impune fiind aceea că „Bacovia se află, pentru Constantin Călin, la capătul unei evoluții fructuoase a literaturii române. Exegetul nu-i analizează opera în sine, fără relații, contexte și deveniri. Face întotdeauna conexiuni neașteptate, întinde adevărate arcuri peste timp. E un expert în Bacovia privit în contextul mai larg al literaturii române”. □ Trecând în revistă parcursul scriitoricesc al lui George Arion, de la gazetar, eseist și poet, până la debutul ca romancier în 1982, cu *Atac în bibliotecă*, „scriere aflată la granița insesizabilă dintre romanul polițist și parodie”, și cele de aceeași factură care i-au urmat, Tudorel Urian analizează cel mai recent volum din aceeași categorie care l-a consacrat, intitulat *Necuratul din Colga* (Ed. Fundației „Premiile Flacăra”, 2004). „Hazul acestei cărți provine din ceea ce ar putea fi intențiile parodice ale autorului. Spun «ar putea fi» pentru că nu sunt cu totul convins că autorul și-a gândit romanul ca pe o parodie. În textul de promovare a cărții de pe ultima copertă, George Arion indică explicit două chei de lectură: «Cititorul acestui roman are de ales între două alternative (*sic!*): ori să leșine de râs, ori de frică». Cu puțină malițiozitate, aș spune că, așa cum se întâmplă de obicei, mai există și o a treia cale: cititorul ar putea muri și de plictiseală. Dar, pentru a nu încheia cu o răutate, voi spune doar că romanul lui George Arion, *Necuratul din Colga*, este o carte mai degrabă comică decât terifiantă” (*Înapoi la parodie!*). □ *Un roman cu cheie* i se

pare lui Geo Vasile a fi *Rhizoma* de Marius Tupan (Fundăția Luceafărul, 2004), al doilea volum dintr-o trilogie anunțată. □ „Despre facultate ca «roză a vânturilor» își scrie Andrei Bodiș primul roman, *Bulevardul Eroilor*, recent publicat la Paralela 45, o poveste «închinată» filologiei brașovene și «resurselor» ei eroi-comice. Argumentul «de autor» îndeamnă la o lectură lejeră, potrivită cu o istorisire «de plăcere», care nu se complică să dea verdicte și să înșire concluzii docte. E, în atmosfera laxă, ca de picnic universitar, o simplă fotografie de aproape, făcută pe nepregătite, astfel încât legăturile dintre «eroi» și dintre evenimente sunt flotante, ambigue mai degrabă decât articulate”, scrie Simona Vasilache în *Pudriera bătrânei doamne*. □ Volumul de „101 intropoeme” ale lui Gheorghe Istrate, *Fragmente despre infinit* (Ed. Crater, 2000) se caracterizează prin *Obsesia materiei*, în opinia criticului Gheorghe Grigurcu. □ În acest număr semnează versuri: Emil Brumaru (poemul *Cerșetorului de cafea*), Nicolae Sinești, un *Poem inevitabil*, și Cornelia Maria Savu, prezentă cu un întreg grupaj liric. □ G. Pienescu ajunge cu critica ediției de opere odobesciene la episodul VIII, indicând inexactități și lecțiuni greșite existente tot în Nota asupra ediției. □ Necrologul Ioan Flora („un poet haiduc înzestrat cu o blândețe de miel, crescut din copacul românilor de la sud-vest de Dunăre”), intitulat *Prea repede* și semnat de Stelian Tăbăraș, este completat de o fișă biobibliografică întocmită de Alex. Ștefănescu. De asemenea, Iolanda Malamen scrie *in memoriam* tableta *Continental de aer*. □ Eseul *Istorie și experiență personală în Antichitate* i se datorează Alexandrei Ciocârlie. □ Într-un spațiu generos sunt publicate extrase din litera P a lucrării lui Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste, arestați, torturați, întemnițați, uciși*, pagini prezentate și revizuite de Filip-Lucian Iorga. □ Radu Ciobanu recenzează entuziast volumul lui Ernst Jünger, *Pagini din Kirchorst. Coliba din vie. Ani de ocupație* (Polirom, 2004, traducere, prefață, note și indice de Viorica Nișcov). □ Simona Cioculescu prezintă și traduce un fragment din memoriile istoricului francez Ghislain de Diesbach, în care acesta povestește cum a fost primit de Marguerite Yourcenar. □ Tot din rubrica *Meridiane*, aflăm că *Tatiana Tolstoi dezamăgește*, motivul fiind acela că descendenta lui Aleksei Tolstoi, după ce și-a construit o carieră literară promițătoare, s-a reconvertit în prezentatoarea unei emisiuni de televiziune discutabile. □ De asemenea, este semnalat un eseu recent, intitulat *Tentația imposibilului* și dedicat de Mario Vargas Llosa lui Victor Hugo. □ Titrând *Prioritățile culturii*, Simona Vasilache rezumă discuțiile purtate în cadrul noii întâlniri din seria celor inițiate de „România literară” la Clubul Prometheus, de această dată cu noua echipă de la Ministerul Culturii, condus de Mona Muscă. □ Asociația Ziariștilor Independenți din România (AZIR) semnează un *Protest contra cinismului* din declarațiile generalului de Securitate Nicolae Pleșiță, invitat pe 19 ianuarie la OTV. Acesta a declarat, printre altele, că „el personal l-a maltratat pe scriitorul Paul Goma” și, de asemenea, că „sub patronajul lui Securitatea a trimis comandouri pentru a duce la îndeplinire câteva asasinat politice, singurul care a și fost înfăptuit fiind cel al scriitorului Ioan Petru Culianu”.

□ O lămurire în legătură cu episodul despărțirii revistei „Dilema” de ICR ține să precizeze Mircea Vasilescu, redactorul-șef al revistei „Dilema veche”, nu pentru a „contracara” scrisoarea deschisă a lui Augustin Buzura (publicată de redacție în numărul 4), ci „din stimă pentru cititorii «României literare»”: „Recenta schimbare de la conducerea Institutului Cultural Român (pe care nu o comentăm) nu este în niciun fel legată de evoluția revistei noastre. Motivul principal pentru care redacția noastră a părăsit Institutul condus până de curând de dl Buzura este tocmai faptul că, prin lege, președintele României este președinte de onoare al ICR și îl *numește* pe președintele acestuia. Pur și simplu, am considerat că o revistă independentă nu își poate păstra credibilitatea sub un asemenea patronaj”.

□ Spațiul rubricii *Ochiul magic* este arondat integral altor reviste, precum „Suplimentul de cultură”, nr. 10, „Timpul”, nr. 1 (*Cât de necunoscut ne-a rămas Eminescu?* de Gabriela Gavril), „Tribuna”, nr. 57 (un număr „consistent”), „Ramuri”, ajunsă la cel de-al 100-lea an de la înființare, „Argeș”, nr. 1, „Pro Saeculum”, nr. 1 (dintre semnatarii cărui sunt persiflați Mihai Cimpoi, Fănuș Neagu, Eugen Barbu, Nicolae Iliescu).

● [**„Tribuna”, nr. 59 (4)**] O parte considerabilă a numărului este dedicată recente apariții a *Dicționar-ului Echinox. A-Z. Perspectivă analitică* (Ed. Tritonic, 2004), realizat polemic de cei mai tineri redactori, coordonați de Horea Poenar, actualul director al revistei omonime. În editorialul intitulat *Echinox și echi-noxe*, Oana Pughineanu punctează lipsurile majore ale volumului: în primul rând o discrepanță între ideile și demersul coordonatorului față de textele tinerilor coordonați, apoi „un real deficit în ceea ce privește legătura dintre spațiul acordat unui subiect și importanța lui”, așa-zisele „reinterpretări” sau „deconstrucții” fiind cel mai adesea forme de expediere a unui autor. „Este *Dicționarul Echinox* un eșec?”, se întrebă în final editorialista și răspunde: „Greu de spus. Dacă îl privesc din perspectiva unei munci colective înclin să cred că da. Dacă îl privesc luând fiecare autor în parte pot descoperi multe nume care se remarcă prin analize pertinente reușind să păstreze un ton critic obiectiv pe tot parcursul articolelor [...]. Tocmai acest fapt, de a nu putea judeca în termeni de valoare decât privind individul (și asta nu numai când vine vorba de Dicționare, ci și de reviste culturale), mă face să cred că epoca lucrărilor comune a apus”. ■ Tema fierbinte a dicționarului contestat este dezbătută apoi în grupajul intitulat *Echinox și echi-noxiști*. În articolul *Echinoxul ca o casă comună*, Corin Braga tinde să vadă în contestările recente o ruptură între generațiile succesive care au avut în mână frâiele revistei de-a lungul timpului, de la triada Ion Pop – Marian Papahagi – Ion Vartic până în prezent. Semnatarul articolului consideră că „Judecățile pe care le fac actualii redactori ai «Echinoxului» sunt niște judecăți foarte proaspete. O prospețime care riscă de multe ori cruzimea, dar care își asumă libertatea de a intra în literatura română judecând după propriile gusturi și nu după clișee încetățenite și imagini și prestigii moștenite. Din nou putem pune bemoluri, putem spune că gustul și orizontul tinerilor autori nu sunt îndeajuns formate, nu au

destulă erudiție în spate. Mai important este faptul că ele sunt gusturi, aș spune, nedeformate, neînhibate, cu toate entuziasmele și, în același timp, cu toate nedreptățile lor”. □ Coordonatorul Horea Poenar intervine și sesizează „mișcări tectonice în rândul grupării”, dând vina pe „Bătrânii” *Echinouxului*: „Surpriza pe care generațiile mai vechi ale revistei se văd nevoite să o accepte este că volumul nu e un dicționar omagial. Fiind prima încercare de analiză a întregului Echinoux cu luciditate critică (și mai puțin în spațiul anecdotic și al idilizării), cartea modifică substanțial înțelesul conservator al unui dicționar. Onest, volumul renunță la neutralitate. Fără prejudecăți și cu o credință puternică în necesitatea unor valorizări pur estetice, autorii dicționarului sunt reprezentați de o generație de tineri care nu înțeleg să construiască statui, să protejeze orgolii sau să ascundă lipsuri. Cu toate acestea, cartea nu e un dicționar polemic, ci un exercițiu analitic”. □ *Orgoliu, nu ruptură* vede Sanda Cordoș în receptarea dicționarului în discuție, revista publicând un fragment din discursul rostit de aceasta la masa rotundă organizată de Radio Cluj. Cu toate acestea, ea își exprimă numeroase îndoieli cu privire la modul în care a fost gândit și realizat: „Rezerva mea principală se referă la criteriile după care aceste articole au fost întocmite. De selecție a membrilor redacției, mai puțin, a membrilor echinoxismului care au fost aici recenzați, deși sunt câteva locuri în care ar fi fost, cred, necesare niște precizări. [...] Apoi, sunt articole în care nu aflăm nimic despre autor, nici nu putem să-l localizăm pe respectivul, când îi apar cărțile, sunt apoi câteva greșeli de tipografie [...]. Sunt articole care consumă foarte mult spațiu cu părerile acut personale și în afară de subiect. [...] Există niște reguli ale genului acesta de scriere care trebuie respectate într-un dicționar. Dacă era *Fantastica poveste a Echinouxului*, libertățile erau mult mai mari. Și tot legat de libertate, aș mai spune un singur lucru: cred că libertatea se învață la o școală de acest fel, dar cred că libertatea aceasta merge mână în mână cu formarea responsabilității”. □ Privind apariția dicționarului ca pe un „eveniment literar incitant și o ocazie a relansării echinoxismului”, Petru Poantă semnează articolul *Reconsiderarea ierarhiilor*, explicitând: „Este selectiv și analitic, cuprinde 189 de nume, iar ineditul lui constă în faptul că autorii articolelor sunt echinoxști din ultima generație (studenți, la data elaborării textelor); sunt, în periodizarea corectă a lui Horea Poenar, reprezentanții celei de a patra școli echinoxiste care încearcă, prin volumul de față, o «descoperire a identității prin raportare și prin diferență». Mai pretențios spus, avem de-a face cu o deconstrucție, ceea ce înseamnă, în fond revizitarea non-conformistă a fenomenului echinoxist, respectiv a autorilor și cărților care l-au edificat”. □ În articolul *Echinoux analitic și autocritic*, Ovidiu Pecican găsește și merite, dar și vicii: „Vedem, în *Dicționarul Echinoux*, o încercare impetuoasă, nu o dată, de a cântări fără complezență contribuțiile diverșilor autori prezenți în pagini. Există articole care echivalează cu niște drastice execuții, spiritul critic – fie el și excesiv ori inabil cumpănit – prevalând în raport cu orice presupusă obediență de «gașcă». [...] Nu este mai puțin adevărat, pe de altă parte, că autorii articolelor de dicționar

– cei mai tineri redactori ai revistei – cad în alte capcane. Bunăoară, le este imposibil să-și cumpănească rezonabil cantitatea și calitatea contribuțiilor proprii, deși este de bănuț că în redacție s-au petrecut și ajustări gurate de coordonator”.

□ În interviul acordat de Aurel Codoban (fost director al revistei) lui Mihai Goțiu, pe aceeași temă în dezbatere, volumul este calificat drept un *Dicționar de nota 7*. ■ Colateral subiectului principal, Ștefan Manasia prezintă un *Mic manual de literatură cu poeți (și critici)*. *Panorama poeziei echinoxiste*, și anume antologia *Poezii revistei „Echinox”* (Ed. Dacia, 2004), alcătuită de profesorul și istoricul literar Ion Pop, în siajul sărbătoririi, în 2004, a 35 de ani de existență a fenomenului literar ivit în paginile revistei „Echinox”: „Panorama poeziei publicate, timp de treizeci și de ani, în revista studențească «Echinox» este credibilă, autentică, chiar dacă (prea) generoasă”, având „o miză mult mai subtilă, și anume, aceea că la Cluj, sub efectul catalitic al revistei și cenaclului din preajmă, a luat ființă un adevărat «atelier» – cu termenul lui Ion Pop – al literaturii autentice, care îmbogățește, substanțial, poezia română din secolul XX. Acesta întregește, bunăoară, profilul generației «șaizeci» (Labiș, Nichita Stănescu), dându-i noi dimensiuni (prin creațiile unor Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămând, Mariana Bojan), sau deschizând chiar noi orizonturi (prin «neoespressionismul» unor Ion Mureșan, Marta Petreu sau Viorel Mureșan, «antiestetismul» unor Ioan Moldovan, Aurel Pantea, simbolismul violent și întunecat din poemele Ruxandrei Cesereanu, cotidianismul militant al Letiției Ilea), speculate în poezia cea mai nouă”.

□ În altă ordine de idei, Gheorghe Grigurcu, în rubrica sa *Telecarnet*, se ocupă de *Așa-zisele contestări*, dându-i o replică lui Eugen Simion și articolului acestuia (nenumit) din „Tribuna învățământului” (nr. 743/2004): „Parcă ușor diminuată o vreme, a reînceput să bântuie în publicistica noastră o panică a «demolărilor». Orice diferențiere de opinie îndătinată, orice distanțare de clișeu riscă a fi taxate drept blasfemice manifestări ale «negativismului», infernale uneltiri ale unei furori distructive împotriva cărora se impun a fi mobilizate – nu-i așa? – toate forțele sănătoase ale națiunii apte de autoapărare. Inchiziția conservatorismului intră prompt în acțiune precum un comandant firesc al defensivei reclamate de-o asemenea colosală primejdie, osândind *de facto* revizuirile de lovinesciană factură pe care, în abstracțiune, pretinde a le recunoaște, pluralitatea de opțiuni pe care nu cutează a o respinge în principiu. Pretenția postideologilor, căci de ei este vorba, e cea de-a constitui un zid de apărare în jurul ideii de «construcție», dragă în varianta sa clamoros-demagogică oficialităților totalitare, care după cum prea bine știm, proclamau în stilul lor pompieristic agresiv edificarea unei «lumi noi» pentru uzul «omului nou»”.

■ Ion Pop publică ultima parte a eseului intitulat *Caragiale în poezia generației '80*, concluzia criticului fiind aceea că „Scepticismul marelui dramaturg, tristețea subiacentă viziunii sale satirice asupra unei lumi instabile, în veșnică «tranzicție», supusă celor mai diverse manipulări, obligată să-și trăiască tragediile ca pe tot atâtea farse, convenționalizând la extrem ceea ce trebuia să fie eveniment existențial semnificativ, venea

în întâmpinarea conștiinței critice a acestei generații, manifestată deopotrivă în raport cu realitatea constrângătoare a «socialismului multilateral dezvoltat» și cu o literatură pe care o simțea prea distanțată de lumea concretă. Desigur, la poeți precum cei comentați aici, aspectul ludic, de «comedie a literaturii» se impune în primul rând, dar jocul aparent gratuit nu e numai un semn al libertății față de convențiile poetice moștenite, ci implică, prin aluziile stratificate ale textelor, o atitudine critică, de respingere nonconformistă și de revoltă. Contra multor preziceri ale așa-zisei căderi în desuetudine a operei lui Caragiale, impactul ei productiv în spațiul literaturii și discursului critic optzecist vine ca un argument al rezistenței sale în timp și al exemplarității sale pentru o componentă de bază a ceea ce ne-am obișnuit să numim «specific românesc». □ *Despre un „alt” Creangă* scrie Lucia Hărăduț, referindu-se la eseul, „de o calitate excepțională”, al lui Mircea Moț, *Ion Creangă – pactul cu cititorul* (Ed. Paralela 45, 2004), „unde perspectiva insolită de abordare a subiectului, finețea analizei și rigoarea demonstrației se însoțesc cu o remarcabilă erudiție și o deplină stăpânire a instrumentarului critic și teoretic”. ■ Ștefan Melancu recenzează cel mai nou titlu din bibliografia lui Dumitru Țepeneag, *La belle Roumaine* (Ed. Paralela 45, 2004), „Un destin înscris sub semnul aceleiași fugi (ce însoțește, aproape invariabil, personajele, ca și scriitura, lui Dumitru Țepeneag), înțeleasă, în cele din urmă – cum ar spune însuși autorul, într-unul din interviurile sale –, drept o fugă înspre propria-i moarte”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, semnează prezentări Ioana Cistelean, *Vulnerabilitatea cercului nisipos* (despre cele mai recente trei volume de versuri ale lui Gheorghe Vidican, *Utopia nisipului* și *Sărbători vulnerabile*, Ed. Biblioteca Revistei Familia, 2003, și *Rigorile cercului*, Ed. Axa, 2004) și □ Adrian Țion, *Pentru un teatru de buzunar* (despre volumul lui Constantin Cubleșan, *Trilogii de buzunar*, Ed. Decebal, 2004, ce conține piese scurte într-un act). □ În acest număr, semnează versuri Ioan Negru □ și proză, Daniel Moșoiu. □ Letiția Ilea traduce din versurile marsiliezului Gérard Blua. □ *Relațiile literare româno-maghiare*, de la începuturile folclorice și până în prezent, sunt trecute în revistă de Egyed Péter. □ Laszlo Alexandru este interesat de *Lumea lui Dante, închipuită de Patapievici* (I), în volumul *Ochii Beatricei. Cum arăta cu adevărat lumea lui Dante?* (Humanitas, 2004). □ Ioan-Pavel Azap obține un interviu cu prof. univ. dr. Andrei Marga, pe care îl intitulează *Un filosof român pentru Premiul Herder*. □ *Răsfoind presa culturală*, Monica Gheț semnaleză, printre altele, „bilanțuri, multe bilanțuri [ce] se întind ca uleiul peste tiparul majorității revistelor culturale: cărțile anului 2004, premiile, apoi gâlceava intelectualilor cu ei înșiși, delimitări, solidarități, «grupuri de presiune» – întărite uneori de regretabile insulte, intoleranțe la persoane mai mult decât la idei ce descalifică oameni admirați, îndrăgiți prin opera și ținuta etică afișată până nu demult”. □ Este reținut și nr. 5 (2/2005) al revistei „Idei în Dialog”, editată de Academia Cațavencu și condusă de Horia-Roman Patapievici. Anunțată ca „republică autohtonă la «New York Review of Books»”, revista conține „materiale

extrem laborioase, recenzii-studii, cum într-adevăr nu află în altă parte a presei culturale: analiză de text și context, referințe comparatistice aproape exhaustive, acribie în comentariul traducerilor, al etimologiei, soluții/varianțe posibile de îmbunătățirea scriiturii tălmăcite etc. Însă cantitatea uriașă a discursului critic riscă acoperirea aparițiilor editoriale meritorii ale anului 2004 și 2005 abia într-o perioadă de 10 ani de acum înainte”. □ Aflăm, de asemenea, că revista „Lettre Internationales” „nu face rabat de la excelență. Recenta apariție a nr. 52/ediția română/iarna 2004-2005 se apleacă asupra valorilor europene în «teritoriu» ca și în spațiile extra-continentale”.

22 februarie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 756 (7)] Ocupându-se de debuturile din perioada 1999-2004, Daniel Cristea-Enache scrie despre *Ultimul „optzecist”*, Liviu Georgescu, poet cu un debut târziu (*Călăuza*, Ed. Axa, 2000, cuvânt înainte Nicolae Manolescu), „dar cu totul remarcabil, în afara generațiilor, dar în miezul fierbinte al poeziei adevărate”. Călăuza este „un volum conceput ca un întreg, o carte de maturitate creatoare, nu de început tatonant, ce impresionează prin densitatea viziunii și abia în al doilea rând prin dexteritatea formală specifică postmodernismului”. □ Preluând o sintagmă a poetului dispărut cu zece ani în urmă, Mihai Iovănel prezintă, în tableta cu titlul „*Un aparat de forat*”, două texte inedite ale lui Cristian Popescu, considerând că acesta „aduce în literatura lui, nealterată, *greutatea* lumii înconjurătoare; masa ei care strivește. Și aceste *greutăți* îi împrumută propriul lui chip. [...] Văzută de el, realitatea e mai adâncă, mai densă, mai bogată, mai adevărată, mai reală. Literatura pe care a scris-o reprezintă retina acestei priviri: locul unde se întipăresc imaginile, pentru ca noi ceilalți să le putem vedea, la rândul nostru. Prin ochii lui”. □ Teodor Vârgolici dă spre publicare pagini inedite din *Jurnalul* neștiut al lui Gala Galaction, descoperit de curând în arhiva scriitorului, de ultima fiică în viață, Elena Galaction. □ Același istoric literar comentează și *O nouă sinteză asupra lui Titu Maiorescu*, intitulată simplu, *Titu Maiorescu*, de Cornel Moraru (Ed. Aula, 2003), departe de a fi „o simplă repetare a unor adevăruri intrate în conștiința literară românească, ci de o nouă sondare a universului ideatic maiorescian, bazată pe o lectură proaspătă, integrală, pe o reevaluare a opiniilor critice formulate de-a lungul timpului”. □ *Baricada romancierului* își intitulează Constantin Coroiu recenzia la volumul lui Augustin Buzura, *Teroarea iluziei. Convorbiri cu Crisula Ștefănescu* (Polirom, 2004): „E de admirat curajul scriitorilor care, în anumite momente ale istoriei, au ieșit în stradă, au construit baricade, au protestat din balcoane sau prin memorii, fie acestea, în cazul unor literatori români, și adresate doar președintelui U.S. Principala *baricadă* a unui romancier ori poet este însă *masa de scris*. După adevărul rostit acolo trebuie judecat”. Continuare în numărul viitor. □ Cristina Modreanu o interviuează pe Doina Jela în legătură cu expoziția *Înscrisuri dușmănoase*, de la Muzeul Literaturii Române. Jurnalista este de părere că „Stima

de sine a românilor trebuie consolidată”. □ Elisabeta Lăsconi urmărește „un mit inepuizabil”, *Dracula din Balcani*, în câteva manifestări literare recente: *Blândul Dracula* de Victor Iancu (Ed. Dacia, 2002), *Amantul morții* de Miodrag Bulatovici (Ed. Paralela 45, 2003, traducere de Mariana Ștefănescu) și *Jurnalul lui Dracula* de Marin Mincu (Polirom, 2004). □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu, înainte de a răsfoi reviste, se dovedește interesat de *Dosarul Bacovia*, întocmit cu acribie de Constantin Călin din 1964 până în prezent. Parcurgând reacțiile critice apărute în presa literară cu privire la cel de-al doilea volum al trilogiei critice proiectate de C. Călin, cronicarul încearcă să explice cititorilor demersul autorului, înțeles de foarte puțini: „Dar dezamăgirea izvorăște nu din calitatea, remarcabilă, a descrierii, ci din *inadecvarea* lor față de natura insolită, cu totul originală a acestui tip de exegeză restauratoare: unul care începe o *nouă lectură* a poeziei după ce tot ce s-a scris despre ea a fost parcurs, asimilat și «uitat»”. □ C. Stănescu citează din recenzia lui Marius Chivu din „România literară”, la volumul de proză scurtă a lui Constantin Țoiu, *Trompete după-amiază* (C.R., 2004), pentru a-și susține propria teză, aceea a necesității de a recupera specii cvasiabandonate de prozatori în ultimii ani.

● [„22”, nr. 781 (8)] Mircea Martin se întreabă dacă *Ar trebui scriitorii să fie închiși?*, preluând de fapt interogația „retorică” a unei conferințe organizate la cel de-al 70-lea Congres internațional al PEN Club-ului, Tromsø, Norvegia, septembrie 2004. Profesorul român vede două variante de interpretare: „La prima vedere, ea (întrebarea) pare că rezultă dintr-o lungă și dureroasă experiență carcerală a scriitorilor lumii, pe care o transcrie eliptic prin însăși vehemența ei mută, printr-un fel de exasperare ultimativă. Pe de altă parte ori privită dintr-o altă perspectivă, această întrebare pare, dimpotrivă, să facă abstracție de faptul că au existat închisori pentru scriitori, că au existat – și, din păcate, mai există – scriitori în închisori. Altfel spus, ne invită să medităm nu asupra unei realități istorice, ci asupra condițiilor ei de posibilitate. Ni se deschid, prin urmare, două mari piste imaginative: una a concretizării istorice și a actualizării, cealaltă a abstractizării și a extrapolării”. □ *Mahalaua România!* este un eseu antropologic virulent semnat de Ruxandra Cesereanu, referitor la degradarea lingvistică, societală, arhitecturală, *mass-media* etc. □ Apare nr. 3 (22-28 februarie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. Din cuprins: tableta *Orașul detestat și iubit* de Mihai Zamfir, □ un interviu despre capitală, realizat de Gabriela Adameșteanu cu Mona Muscă, ministrul Culturii și Cultelor □ și articolul lui Barbu Cioculescu, *Poetul în ediție definitivă*, referitor la ediția de autor a lui Constantin Abăluță, tipărită la Editura Vinea, în 2004. În ceea ce privește criteriul selecției, criticul-poet observă că „Față de un uriaș material la îndemână, poetul, dublat de un redutabil critic – vezi numita antologie din lirica postproletcultistă, personalizarea fiecărui poet antologat datorându-i-se, și anume în termenii cei mai adecvați ai dificilei magistraturi –, o selecție trebuia să intervină. Criteriului celui mai comod, al suitei cronologice, autorul i-a preferat filonul unei căi ascendente, așa cum a

văzut-o el. Iar din majoritatea volumelor a ales «numai acele poeme care premerg orientării estetice la care autorul a ajuns în prezent». Ceea ce materialmente se și produce prin publicarea aproape integrală a patru din cele mai recente volume și a două plachete inedite, concomitent cu o asemenea așezare în suita paginilor a celorlalte volume, cu salturi înainte și înapoi, de natură, în termenii poetului, de a le reinterpretă. Faptul că ediția se încheie cu piese din volumul *Piatră*, din 1968, își primește astfel explicația”. Concluzia care se impune după analiza periplului liric prin patru decenii de creație este aceea că „pornind laolaltă cu șaizeciștii, în paralel cu optzeciștii, punctând contacte cu nouăzeciștii, Constantin Abăluță nu s-a alăturat niciunei confrerii *pre* sau *post*, motiv pentru care fiecare vers al sau poartă o semnătură inconfundabilă”.

23 februarie

• [„Cultura”, nr. 7] La rubrica intitulată *Cărți în joc*, Dana Ionescu indică *Nuanțele care dau Savoare* celei mai recente cărți scrise de Dan C. Mihăilescu, *Scieri de plăcere* (Ed. Fundației Pro, 2004), cuprinzând texte publicate inițial în diverse reviste culturale: „Cititorul este pus în fața unui discurs cu volute, produs de o minte care are puterea de a înțelege, cu ironia aferentă, și Academia, și mahalaua, și ficțiunea în sensul ei canonic, și abstracțiune ape care o numim empiric realitate obiectivă. [...] Fraza la care ajunge acest profesionist al lecturii, atras deopotrivă de neliniștea bibliotecii și de cea a gazetăriei efemere, este semnul concret al antiscientismului, al iubirii de paradox și de rafinate digresiuni”. ■ *Înluminuri de moment (critifiction pentru Șerban Foarță în vers minor)* este titlul consonant ales de Teodora Dumitru pentru recenzia (la fel de consonantă ludic și stilistic) la volumul semnat de poetul timișorean, cu titlul greu de pronunțat *Honorificabilitudinitatibus* (Ed. Brumar, 2004). Intrând astfel în jocul autorului vizat, tânăra exegetă scrie: „În la apus Foarță Șerban’s *Honor/ ificabilitudinitatibus/ fuissem*, deci decurg stihurilor/ Ca însuși cel robit de unde forte/ în răsturnat cazan (ce-i zice clopot,/ cu har implementând orișice zgomot/ ajuns-am azi să scriu cronici pe note” etc. □ Bogdan Iancu urmărește *Jocul cu registrele* pe care îl practică Pavel Șușară în volumul de proză scurtă *Sinuciderea se amână – povestiri din vechiul regim* (Ed. topART, 2004), povestirile din cuprins fiind „niște jucării metatextuale, respirând aerul unui realism magic într-un discurs întins pe o plajă largă de maniere. Căci, ca și în poezie, Pavel Șușară este mai degrabă un manierist. Mijloacele sale de exprimare amintesc, prin jocul cu registrele notațiilor de proces-verbal și ale «invocațiilor efuzive și patetice», cum mărturisea autorul într-un interviu, de M.H. Simionescu și poate chiar de mucalitul Marin Sorescu”. ■ În încercarea de a înlesni o mai bună cunoaștere reciprocă, Marius Chivu realizează un „top literar-cultural” vizând Basarabia anului 2004, repetând demersul recent din spațiul românesc de dincoace de Prut. Astfel a rezultat ancheta din paginile 8-9, participanții (Vitalie Ciobanu și Vasile Gârneț, de la revista „Contrafort”; Eugen Lungu, Valentina Tăzlăuanu și Arcadie Suceveanu, de la

revista „Sud-Est cultural”; Anatol Moraru și Lucia Țurcanu, universitari din Bălți, de la revista „Semn”) fiind invitați să numească: „I. cele mai valoroase apariții editoriale în Basarabia în 2004; II. Cele mai importante evenimente culturale care au avut loc în Basarabia anul trecut și III. Cea mai dorită carte în Basarabia, apărută în România”. □ În articolul *Basarabeni față cu topul*, Marius Chivu sintetizează pentru cititori răspunsurile la anchetă, semnalând câteva „concluzii la cald”: „Ca și în cazul anchetei despre cărțile românești, se poate lesne observa că opțiunile scriitorilor și criticilor literari basarabeni sunt convergente. Eugen Lungu, Iurie Bodrug, Iulian Ciocan, Sorin Sobietky-Mânăscuță, Călina Trifan și Alexei Marinat sunt nume care revin în topurile tuturor. [...] Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, H.-R. Patapievici, votați de criticii și scriitorii români pentru cele mai bune cărți ale anului trecut sunt și cei mai râvniți autori dincolo de Prut, în timp ce cartea de poezie a lui Șerban Foarță, publicată de Editura Cartier, a fost asimilată cu mândrie aparițiilor basarabene”. Realizatorul anchetei ține să numească și editurile chișinăuene Arc, Știința și Cartier, care par să fie singurele ce publică „toată literatura basarabească a momentului”. De asemenea, vedeta tuturor topurilor și de departe „apariția editorială cu cel mai mare impact de pe piața basarabească, semn că era nevoie de un astfel de demers antologator, exigent recuperator” este colecția de șapte antologii pe genuri (cu un total de 12 volume), intitulată generic *Literatura din Basarabia în secolul XX*, lucrare de proporții coordonată de Mircea V. Ciobanu, Nicolae Leahu și Eugen Lungu. □ O a doua anchetă intitulată *Ne lipsesc instrumentele de lucru?*, este realizată de Florina Pîrjol și Cornelia Maria Savu, cea dintâi expunând și motivele acestui demers, printre care se numără „codul minim”, „alfabetul indispensabil” în orice domeniu cultural în care vrei să realizezi o cercetare serioasă. Întrebările adresate invitaților sunt următoarele: „Cât de bine stăm la capitolul dicționare, enciclopedii, istorii, lucrări de specialitate sau orice alte mijloace serioase de informare? Se poate vorbi, și aici, ca și în alte cazuri, de o «criză»? Avem prea multe astfel de instrumente? Sau prea puține? Cum sunt cele care, de bine, de rău, le avem deja, și ce se poate face ca să avem... mai multe? Care e imaginea acestei «literaturi» de documentare la noi, comparativ cu cea occidentală?” Răspund, alături de specialiști din alte domenii culturale, Irina Petraș (*Dulcețuri în cămări sadoveniene*), universitarul Andrei Bodiu (*Cărțile de referință și cercetarea filologică*), criticul de teatru Mihaela Michailov, cercetătoarea Oana Soare (*Despre utilitatea dicționarilor*) și criticul literar Alex. Ștefănescu („*Multe opinii și puține informații*”). □ Simona Drăgan se întreabă *Feminism sau feminitate?*, propunând spre dezbateră studiile feminine în general și, în particular, volumul semnat de Toril Moi, *Sexual/Textual Politics. Feminist Literary Theory* (2003). □ Un anume R.B.N. se întreabă *Cum devine istoria literaturii europene... digerabilă?!*, răspunsul fiind dat de expoziția interactivă multimedia *EuroLiteraTur*, găzduită de Muzeul Național al Literaturii Române. □ C.M.S. [Cornelia Maria Savu] aduce la cunoștința cititorilor informații referitoare la cea de a șaptea ediție a festivalului parizian de poezie „*Le Printemps*

des Poètes”, care se va desfășura între 4 și 13 martie a.c. □ La rubrica *Globe Trotter*, este publicată o corespondență primită de la Ana Maria Androne, despre *Chemarea depărtărilor*, o fișă biobibliografică a autorului olandez de origine iraniană, Kader Abdolah.

● [„**Lucefărul**”, nr. 7] Parcurgând cel mai recent volum semnat de Dan Cristea, *Autorul și Ficțiunile Eului* (C.R., 2004), „carte ce se înscrie în aria preocupărilor privind literatura diaristică, destul de bogată la noi după decembrie '89”, Mariana Criș publică un articol despre *Criticul convins că scrisul este o aventură existențială*: „Un amalgam de jurnale, memorii, autobiografii, ficțiune și autoficțiune, care nu au decât un singur scop: eul care se descoperă și se creează pe sine. Dan Cristea ne demontează acest mecanism, ne propune un teren polisemie, prin care scriitorul se inventează prin scriitură, încercând să-și scruteze exterioritatea”. □ Ana Dobre semnalează *O carte polemică*, un „dicționar-eseu”, *Dicționar subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale* (C.R., 2004), autorul acestuia, Gelu Negrea, fiind „din familia criticilor nonconformiști, cârcotași, situați, sau care simt nevoia să se situeze întotdeauna *à rebours* față de curentul, atitudinea, ideile care fac, la un moment dat, atmosfera intelectuală a unei epoci. El este un descoperitor, nu un demolator, nu un dărâmător de statui, ci, mai degrabă, un căutător de târâmuri necălcate încă de om, al acelor târâmuri care, deși au fost cercetate și răscercetate, își revelează încă locuri noi, care au scăpat altor priviri”. Noul punct de vedere expus de autor în prefața volumului este unul inedit și polemic: „I.L. Caragiale, romanticul, punându-l, din acest punct de vedere, alături de Eminescu, două spirite bipolare ale culturii noastre, față de care e necesară demortificarea. Receptarea eronată și excesiv hagiografică a dus la eminescianism și miticism, îndepărtând opera și autorul de virtuțile latente ale universului literar creat de fiecare. Pentru a reveni la adevăratul Eminescu, la adevăratul Caragiale, e necesară des-eminescienizarea lui Eminescu și de-miticizarea lui Caragiale. Hyperion și Mitică sunt polii culturii noastre în care ne regăsim în aspirația spre ideal, în dimensiunea caricaturală, apoi carnavalescă a coborârii în cea mai reală dintre lumile posibile. Pentru a ieși din aceste limite, e necesară scoaterea lui Caragiale și a lui Eminescu «de sub tirania limitativă a eticului și etnicului și reaşezarea dezinhibată, liberă de prejudecăți în câmpul originar al literaturii» (p. 218)”. □ Valentin Tașcu rememorează două întâlniri cu Vasile Andru, ca prefață la recenzia celei mai noi cărți a acestuia, *Viață și veac* (Ed. Paralela 45, 2004), autorul inventând „un fel de nouă specie, ceva ce nu e nici tabletă, nici notă de călătorie, ci un fel de *Miscellanea*, cum se practica în urmă cu o sută de ani la «Viața Românească»”. □ Octavian Soviany aduce, într-o notă, *Proză din Basarabia*, conturând un portret de scriitor de peste Prut: „Considerat de Mihai Cimpoi «un adevărat fenomen în literatura basarabească de astăzi», prozatorul Vasile Vasilache este unul din spiritele iconoclaste de peste Prut, iar în nuvelele și romanele sale tradiția prozei moldovenești capătă noi și incitante valențe, scriitorul lăsând impresia unui Creangă trecut prin lecția postmodernismului. Căci

autorul face parte, neîndoielnic, din categoria povestitorilor, nota particulară a prozelor sale este oralitatea hâtră și ceremonioasă, iar viziunea lui stă (așa cum a remarcat critica de la Chișinău) sub semnul carnavalescului, nutrindu-se din cultura populară a râsului. Cea mai apreciată din scrierile lui Vasile Vasilache, romanul *Povestea cu cocoșul roșu*, e un soi de basm modern, cu intenții de parabolă, care se desfășoară în lumea satului basarabean de după război și încearcă să surprindă, în tonalități de epos eroicomic, destrămarea formelor de viață tradiționale, odată cu invazia noului, care generează alte mentalități și tipare comportamentale”. □ *In memoriam Ioan Flora*, revista publică un poem al acestuia. □ Bogdan Ghiu semnează o pagină de „ne-poezie”. □ Cu un grupaj de versuri este prezent și Alexandru Sfârlea. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Sandu Romeo Narcis. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (II)*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În dreptul datei de 24 septembrie 2004, când află despre moartea lui Geo Dumitrescu, Grigurcu îi schițează celui dispărut un portret lucrat din lumini și umbre: „Poet de-o anume însemnătate nu atât prin opera sa compozită, destul de sărăcăcioasă în sine, cât în perspectivă, prin împrejurarea că a jucat oarecum rolul de buzdugan al ludicilor și prealudicilor optzeciști. Geo Dumitrescu a fost neîndoios supralicitat. Precum lui Eugen Jebeleanu sau Geo Bogza, i s-a pus la dispoziție cu grăbire un fotoliu de «clasic în viață». I-am aplicat cândva formula de «avangardism popular» care mi se pare și acum adecvată. Cu destui ani în urmă, l-am întâlnit în câteva rânduri, fugitiv. Era un meridional mărunțel, cu mișcări sprintene (nu-și dădea în vileag vârsta) și cu acea rostire comprimată ce sugerează o anume ironie prin economia (supravegherea) expresiei. Cam ca Dan Deșliu... Imediat după 1989 m-am angajat, recunosc, pripit, într-o polemică cu reputatul bard care schița gestul unei «depolitizări» ce, în acele zile eferescente, mi se părea reprobabilă (titram o «morală gri»), luându-i apărarea lui... Ion Simuț! Viața s-a dovedit însă și de data aceasta imprevizibilă. Pe când autorul *Libertății de a trage cu pușca* n-a mai tras niciun foc în direcția politicului, retrăgându-se într-o tihnită rezervație a gloriei pe care a ruminat-o până deunăzi, criticul orădean a trecut de pe poziția revizuirilor pe cea opusă, evident utilă cât încap pentru «carieră». [...] M-am aflat, așadar, la un moment dat, în postura de defensor al domnului Simuț! O undă de emoție m-a apropiat de Geo Dumitrescu, când am citit despre atașamentul său față de foarte bătrâna-i mamă, până de curând în viață. Sarcasticul până la un punct, moralmente elasticul, nu o dată conjuncturalul poet se reabilita în ochii subsemnatului printr-o ipostază profund umană”. □ Sunt publicate informații despre Festivalul *Primăvara Poeților/Le Printemps des Poètes*, inițiat în Franța în anul 1999, sub forma unei săptămâni a poeziei care are loc în luna martie, în fiecare an, în Franța și în alte cincizeci de țări. Anul acesta, „grație eforturilor depuse de tânăra poetă Linda Maria Baros și de Horia Gârbea, o serie de lansări de carte și de mese rotunde vor fi asociate acestui eveniment de-a lungul săptămânii

7-12 martie 2005. Pentru prima dată în România și, în același timp, în întreaga lume francofonă, poezia va fi sărbătorită în cadrul unui festival care-i va reuni deopotrivă pe scriitori și pe iubitorii de literatură”. □ În eseu *Ivan Karamazov și William Wilson*, Simona Cioculescu urmărește motivul dedublării în literatura universală. □ Corneliu Irod prezintă și traduce o povestire de Vasili Șukșin, „un maestru al prozei ruse și un mare cineast”. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Suciu îl ironizează pe Pavel Coruț, *Un Balzac cu ochi albaștri*, schițând povestea din romanul acestuia, *Balada Lupului Alb* (1993): „geto-dacii erau un popor care se închinau zeului Zamolxis și luptau pentru libertate. În pădurile carpatine trăia un preot bătrân cu părul alb care era prieten la cataramă cu lupii. Acum, dacă e să descifrăm cheia romanului, sau povestirii, sau basmului sau ce-o fi el, se poate ghici, cu greu, dar se poate, că geto-dacii reprezintă poporul român, Zamolxis îl reprezintă pe Ceaușescu, iar bătrânul – pe un anume brav ofițer de Securitate numit Paul Cernescu”.

● [„România literară”, nr. 7] Al. Săndulescu se ocupă de *Romanele lui G. Călinescu*, prezentând entuziast cele două volume (I-II) din seria de *Opere G. Călinescu*, apărute la Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă. Univers Enciclopedic la finele anului 2004. Lăudând publicarea pentru prima dată într-o ediție unitară a tuturor romanelor călinesciene, semnatarul atrage atenția asupra autorului acestei ediții și al „rămurosului aparat critic”, Nicolae Mecu, „un mai vechi și foarte competent cercetător, afirmat cu ani în urmă, printr-o constantă pasiune pentru scrisul călinescian”, căruia îi reușește o ediție ce poate deveni model pentru viitorii editori de texte: „prin descoperirea manuscriselor, versiuni originale ale celor două romane postbelice, și prin confruntarea lor cu versiunile tipărite, mutilate de cenzură, ca și prin alegerea ca text de bază a edițiilor necorupte la *Cartea nunții și Enigma Otiliei*, trebuie să spunem că ne aflăm în fața uneia, excelente, pe care am propune-o ca model prea puținilor noștri tineri istorici literari, dispuși să continue o astfel de muncă, presupunând pasiunea, unită cu o mare știință filologică și talent critic”. Într-o erată din numărul 8, redacția atrage atenția asupra unei „erori de imprimare” (lipsește coloana a treia a articolului, în schimb a șaptea apare de două ori), anunțând că în numărul 9 va republica începutul articolului, incluzând coloana lipsă. ■ Cu titlul *Inedit și nu prea*, Roxana Sorescu solicită redacției („Vă rog să găzduiți în paginile revistei Dumneavoastră replica subsemnatei [...]. Îmi este moralmente imposibil să mă adresez revistei «Literatorul», chiar și pentru publicarea replicii la care am dreptul.”) o replică la articolul lui George Corbu, *Vasile Voiculescu inedit*, apărut în nr. 44-46 (50-52), din 30 decembrie 2004, a revistei «Literatorul». Demontând, cu argumente, majoritatea aserțiunilor proaspătului voiculescolog și dovedind numeroasele carențe ale acestuia atât în domeniul biografiei, cât și al operei voiculesciene, cercetătoarea numărul unu a lui V. Voiculescu și editoare a vieții și operei acestuia (în 1999 și 2004) conchide: „Adevărata miză a articolului *Vasile Voiculescu inedit* nu este nici deosebirea dintre principiile de transcriere ale subsemnatei și acelea

ale lui George Corbu, nici strecurarea, ca din întâmplare, a unor informații incendiare privind familia Voiculescu. Sunt atât de orgolioasă încât cred că adevărata miză a discuției se află în încercarea subsemnatei ca, prin textele publicate și prin comentariile la aceste texte, să schimbe imaginea publică a lui V. Voiculescu, șocând destule prejudecăți și idei bine înrădăcinate. Am încercat – și voi persevera – să propun în locul unui Voiculescu tradiționalist ortodox, un scriitor obsedat de arhetipuri, atemporale și non-dogmatice; în locul unui viitor sfânt («poate cândva va fi canonizat» spune George Corbu) – o conștiință aspră, sfâșiată de mari contradicții, cu mari înălțări și mari căderi, cu experiențe spirituale profund individuale, inimitabile și necanonice; în locul unui convențional «poet al îngerilor» o personalitate cu propensiuni violent senzuale și ludic ironice; iar în modalitățile de alcătuire a textului – cel mai consecvent mânuitor al intertextualității duse până la limita posibilului, până la transformarea ei într-o experiență spirituală fundamentală. Cei cărora li se adresa mesajul meu, citorii cu un ochi proaspăt, nu au dat deocamdată semne că l-ar fi recepționat. Au reacționat însă prompt corbii care transformaseră opera lui Voiculescu într-un cadavru, ca să se poată îmbuiba în liniște din ea. Purtătorul lor de cuvânt este George Corbu”.

■ După lectura volumului *Dosarul Bacovia, II, O descriere a operei* (Ed. Agora, 2004), Gheorghe Grigurcu îl consideră pe Constantin Călin aflat *În slujba lui Bacovia*: „Construită din nuanțe minuțios adunate și puse în valoare prin poziția amplă în care se înscriu, din convergențele unei impresionante pulverulențe de elemente factologice, remarci, emoții, sfredeliri, dubii, intuiții, reveniri, adaosuri, precizuni, figura operei lui Bacovia, în varianta Constantin Călin, e una dintre cele mai temeinice și mai atracțioase. Evitând programatic «critica înecăcioasă», «jargonul tehnic», din aspirația de-a realiza o «critică mai omească», exegetul în discuție ni se recomandă dublat de un documentarist și triplat de un moralist, capabil a proba viabilitatea asocierii celor trei vectori ai scrierii d-sale”. □ Lăudând inițiativa Editurii Polirom de promovare a literaturii române prin lansarea colecției „Canon” în 2004, al cărei al doilea titlu este *Rusoaica* de Gib I. Mihăescu (Polirom, 2004), Ion Simuț comentează subiectul romanului, nu înainte de a puncta istoricul spectaculos al acestuia: „datând din 1933, cel mai strălucit an al romanului românesc. Bucurându-se de șase ediții până în 1943, deci timp de un deceniu, a înregistrat un succes notabil de public și de critică. Însă în timpul regimului comunist cartea a fost interzisă și nu a mai reapărut până în 1990, când a fost redescoperită cu entuziasm. Din 1990 încoace a beneficiat de cel puțin cinci reeditări (dacă evidențele mele nu au lacune). Al. Andriescu, cel care îngrijește ediția de acum, a izbutit să completeze seria de *Opere* Gib I. Mihăescu de la Editura Minerva cu volumul 3, care-i fusese rezervat *Rusoaicei*, abia în 1995. Redescoperirea capodoperei lui Gib, după o interdicție de aproape cinci decenii, s-a soldat cu un nou succes editorial. Multă vreme prim-planul îl ocupase romanul *Donna Alba*, apărut în 1935, anul morții scriitorului. Concurența dintre cele două idealuri feminine în două reprezentări narative diferite e în

beneficiul indiscutabil al prozatorului” (*Bovarismul lui Ragaiac*). □ „Despre «marja» de flexibilitate a propriului «sistem», condiționat, fără scăpare, de toate cele care l-au precedat, Lovinescu a scris, nuanțat. Paginile de *Critice* în care și-a reetalonat instrumentele, spre a ocoli o rutină păguboasă pentru el și nedreaptă pentru autorii discutați, au ajuns, prin grija lui Ion Simuț, o singură carte”: Eugen Lovinescu, *Revizui* (Paralela 45, 2003), cu un cuvânt înainte de Mircea Martin, scrie Simona Vasilache în recenzia intitulată *Scris-cititul cutumiar*. ■ Cătălin Sturza analizează eseu critic al lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (C.R., 2004), în care autorul *Moromeților* este supus „unei severe analize etice”: „Biografia omului Marin Preda e judecată prin prisma bibliografiei pentru a permite reevaluarea celei din urmă. Rezistă *Risipitorii*, *Marele singuratic* sau chiar îndelung lăudatul *Cel mai iubit dintre pământeni* unui examen moral din perspectiva cititorului vindecat de comunism? Pentru a răspunde trebuie eliminate părțile erodate ideologic. Cu răbdare, George Geacăr o ia de la capăt, din anul de grație 1941 și trece prin sita unei lecturi radicale, (poate excesiv) critice dar, în mare parte, bine argumentate și oneste, povestirile, romanele, articolele și confesiunile cu «cântec» ale lui Preda” (*Jumătatea de măsură*). ■ Un comentariu critic la *Pastelurile de iarnă* ale lui Vasile Alecsandri propune poetul Ilie Constantin. Cheia de lectură este aceea a gustului propriu și a refuzului unor catalogări, fie ele și ale unor mari critici înaintași: „Citind pastelurile unul după altul, mă simt – ca și în cazul altor autori comentați de el – în dezacord cu unele din seducătoarele ecleraje ale lui G. Călinescu, sau am rezerve la «generalizări» ale unor caracterizări valabile doar în unele cazuri”. □ Romanul Dorei Pavel, *Agata murind* (ediția întâi, Ed. Dacia, 2003; ediția a doua, Polirom, 2005), premiat deUSR în anul apariției, este recenzat printr-o descriere amănunțită a subiectului de Marius Chivu, care conchide: „Romanul poate prilejui o serie largă de abordări hermeneutice, dintre care cea psihanalitică și cea despre corporalitatea feminină sunt cele mai la îndemână. *Agata murind* este un roman *psy* generos, lizibil până la capăt și deloc tehnic, scris cu eleganță și inteligență, profund în sensul aluviionar, un pariu îndrăzneț, dat fiind amestecul de poetic și sordid, cu frumusețile și chiar seninătatea lui în ciuda morbideții subiectului, un roman peste medie al unei scriitoare discrete, reprofileate pe proză, care pare să aibă multe de spus. PremiulUSR (care, de data aceasta, a mizat pe un *outsider*, nu pe valori sigure și incontestabile) poate fi surprinzător (a câștigat în fața mai titraților Ștefan Agopian sau Norman Manea), nu însă și nemeritat” (*Viața ca o deșumare*). □ Când își pune întrebarea *Cartea sau filmul?*, Tudorel Urian se referă la a alege între filmele unor Lucian Pintilie sau Dan Pița, turnate după scenariile aparținând lui Răsvan Popescu sau romanele acestuia care uneori repovestesc peliculele. Discutându-l pe cel mai recent, *Femeia visurilor* (Ed. DU Style, 2004), prin care autorul „pare a fi regăsit drumul cel bun în literatură”, criticul e de părere că: „Răsvan Popescu nu este un mare stilist. Scriitura sa este una directă, cursivă, cu fraze scurte, fără zorzoane inutile, apropiată stilului publicistic. Calitățile epice

ale prozatorului devin evidente însă la nivelul construcției (destul de bine elaborată, cu siguranță, la nivelul acestei cărți, a acordat o atenție specială acestui aspect) și, cum spuneam, la cel al imaginii, al unghiurilor diferite din care este abordată aceeași întâmplare epică”. □ Printre cele zece cărți noi răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și: ■ Petru Dumitriu, *Opere*, vol. I-II-III. Ediție îngrijită de Ecaterina Țărâlungă, prefață de Eugen Simion (Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă, Ed. Univers Enciclopedic, 2004). Sumarul adună „aproape tot ceea ce a scris Petru Dumitriu în limba română, inclusiv texte recuperate din reviste greu de găsit azi sau din arhiva fostei Securități, este restituit cititorilor, din inițiativa lui Eugen Simion, care nu a obosit să se angajeze în întreprinderi editoriale de mare anvergură. Lipsesc, pe bună dreptate, din această serie de *Opere*, fragmentele dizgrațios-propagandistice din scrieri de genul romanului *Drum fără pulbere* (eliminările fiind operate de autorul însuși, în ultimii săi ani de viață, când a proiectat o integrală Petru Dumitriu). Pagini de literatură bună, necunoscute până azi sau mai puțin cunoscute, găsim îndeosebi în volumul III, în ciclul de «biografii contemporane». Este vorba, de fapt, de o colecție de romane scurte și dense, energic ritmate, care ies din raza realismului balzacian, ilustrat de *Cronică de familie*, investigând zone ale psihologiei abisale și chiar ale absurdului existenței”; ■ Niculae Gheran, *Sertar; evocări și documente* (Ed. Institutului Cultural Român, 2004), ce conține „Publicistica unui experimentat editor (cunoscut îndeosebi pentru editarea operei lui Liviu Rebreanu) cu temperament de polemist. Când se angajează într-o dispută, el atacă repede, aproape simultan, toate problemele care îl preocupă, angajându-se într-o adevărată sara-bandă a incriminărilor [...]. Sub rafalele de mitralieră ale ironiei lui Niculae Gheran cade ca secerat orice adversar de idei, cu excepția celor din cauciuc (cum este, printre alții, Răzvan Theodorescu)”; ■ Ion Vartic, *Bulgakov și secretul lui Koroviev*, interpretare figurală la *Maestrul și Margareta* (Biblioteca Apostrof, 2004), un „eseu meticulos-sclipitor – ca tot ceea ce scrie Ion Vartic – despre viața și opera lui Bulgakov. Cu multă perspicacitate este analizat ecoul pe care l-a avut în conștiința scriitorului telefonul primit pe neașteptate de la Stalin”; □ Valentin Iacob, *Clownul lui Hrist* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004): „Excentric, furtunos, neintimidat de presupusul zâmbet ironic al cititorului, Valentin Iacob practică un suprarrealism clovnesc, deconcertant și în cele din urmă cuceritor”; □ romanul lui Constantin Lupeanu, *O lume de sfîncși* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004): „Folosindu-și experiența de diplomat în țări din Extremul Orient (Thailanda, China, Vietnam), Constantin Lupeanu descrie «lumea de sfîncși» dintr-o ambasadă românească din timpul lui Ceaușescu, aflată la mii de kilometri distanță de București. [...] Principalul merit al lui Constantin Lupeanu, intelectual eminent, care împreună cu soția sa, poeta Mira Lupeanu, a tradus din literatura chineză și a contribuit la o mai bună cunoaștere a literaturii române în China, este acela de a ne satisface curiozitatea de profani, înfățișându-ne moravurile dintr-o lume apărută de «secretul de stat», inaccesibilă celor

din afara sistemului”. □ Critica ediției de *Opere* A.I. Odobescu ajunge în acest număr la episodul IX, în care G. Pienescu arată cum „printr-un nefericit concurs de ageamisme în critica textelor și critica edițiilor, de care, după cum presupun că am reușit să demonstrez, a beneficiat din plin îngrijirea volumului al doilea, concurs care a deschis zăgazurile colaborării fructuoase a incompetenței cu impostura și amatorismul, a fost anulată, în 1967, ediția academică a operelor lui A.I. Odobescu, despre ale cărei celelalte volume, apărute până în 1996, mă voi ocupa, dacă-mi va îngădui cine-mi mângâie viața, în câteva articole viitoare”. □ Poemul „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru. □ Un grupaj liric semnat Nazaria Buga. □ Constantin Țoiu încheie proza în foiletonul *Așfințit cu ghioc* odată cu fragmentul VII (rubrica *Prepeleac*, cu începere din nr. 1), în acest număr precizându-se că reprezintă „fragmente din romanul *Vindicta* în pregătire al Ed. Cartea Românească”. Cu toate acestea, în anul 2006, romanul va apărea cu titlul schimbat în *Istorsirile Signorei Sisi*. □ La împlinirea a două veacuri de la nașterea uneia dintre „cele mai impunătoare figuri culturale” ale pașoptismului ardelean, Ion Buzași, în articolul *Timotei Cipariu – 200*, reamintește lumii literare meritele acestuia, în calitate de lingvist, filolog, scriitor, poet, epistolier, orator. □ Tableta lunară a Gabrielei Ursachi, intitulată *Februarie*, este dedicată lingvistului și editorului Alexandru Rosetti (m. 27 febr. 1990), căruia i se schițează un portret biobibliografic, încheiat cu o anecdotă: „Un obicei recunoscut al lui era să trimită bilete («fărâmuțe de hârtie») unor adresanți de ocazie. Așa se face că, la o ședință a Academiei de prin anii 50, îi strecoară lui G. Călinescu un carton cu următoarea întrebare versificată: «Călinescu, vreau să fiu/ Proletarul cel dintâi!/ Să pun în picior opincă/ Și să strig câte-o lozincă!/ Spune-mi ce ar fi mai bine/ Ca s-anunț vreme ce vine?!» și semnează, cu tâlc, «Gaettany». Călinescu îi răspunde imediat, aderând la dispoziția ludică a lui Rosetti: «Orice-ai pune în picioare/ Ești o floare, ești o floare,/ Nu poți fi un Ics sau Zet,/ Fiind de veacuri un Rozet!». Semnează, la rândul-i, «Bietul Ioanide». Ultimele două versuri își au, indiscutabil, adevărul lor”. □ Amplul articol al Monicăi Joița, intitulat *Brâncuși în secolul XXI* și stârnit de lectura volumului *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească* (ediție de Doina Lemny și Cristian-Robert Velescu, Humanitas, 2004), este prefațat de Pavel Șușară astfel: „Într-o perioadă extrem de grea pentru imaginea lui Brâncuși în România, dar și pentru siguranța și pentru acuratețea operei, dificultate generată atât de intervenția nesăbuită asupra *Coloanei...* de la Târgu Jiu, cât și de acțiunea, absolut incredibilă într-o țară civilizată, de falsificare incontinentă a formelor sale și de promovare a acestor falsuri pe piața noastră de artă, fenomen întreținut de complicități instituționale halucinante, destinul în lume al marelui nostru sculptor își urmează traseul său legitim. Monica Joița urmărește, în textul alăturat, intrarea lui Brâncuși în sec. XXI, prezența sa în universalitate și unghiurile de receptare ale operei sale cu totul ieșite din comun, care își diversifică sensurile și se îmbogățește pe măsură ce apar date noi din arhiva brâncușiană, pusă recent la dispoziția cercetătorilor”. □ Nora Iuga este prezentă în acest număr

ca traducătoare, oferind publicului în avanpremieră un fragment din romanul *Om vedea ce-o mai fi* de Hans Joachim Schädlich. □ O pagină este arondată unor poezii de Johann Wolfgang Goethe, în traducerea lui Mihail Nemeș. □ Revista revistelor din acest număr este alcătuită de Constanța Buzea. Printre cele semnalate de poetă în paginile nr 1/2005 al „Convorbirilor literare” se impun câteva „exerciții de stimă și solidaritate”, precum aserțiunile profesorului Mihai Zamfir vizând exercițiul eminescian continuu, susținerea de care se bucură, din partea profesorului Mircea Martin, poetul Radu Sergiu Ruba sau cronică literară a lui Cristian Livescu despre două apariții recente din opera optzecistului Aurel Dumitrașcu. Este reținut, de asemenea, „textul sarcastic scris cu furioasă vervă de Magda Ursache despre o carte stupefiantă, *Memoria ca zestre*, a Ninei Cassian. La urma urmei, pe cronicară n-o miră faptul că în topul celor mai citite cărți din 2004 alcătuit nu de mult de revista «Cultura», se regăsesc alături *Memoria ca zestre* și romanul *Băgău* [de Ioana Bradea, n.ed.]. Ce citește lumea, după ce se dă ea în vânt! Fenomenul ar trebui oare privit la rece, sau ca o fatalitate, cu detașare, luat ca un elan ce se va dezumfla de la sine, din plictiseală, prin exces și saturare? [...] Nimic surprinzător, apasă pe accelerație, în concluzie, d-na Ursache, «Nina Cassian este o protocronă a generației erotomane, iar *Memoria ca zestre* nu-i decât un *Băgău* al anilor '50-'60-'70-'80». Și lumea citește într-o veselie, ca anesteziată/hipnotizată, cu mirosul atrofiat. Citește dintr-o dubioasă curiozitate să afle mizerii, să știe, să vadă și eventual să justifice orice, să glorifice curajul de a experimenta. Dacă la fundul gunoiului mai există și o cantitate de talent, e în ordine, căci acesta va scuza ridicarea în clocot a nerușinării la suprafață”. □ Cristian Teodorescu ajunge să regrete că nu așinut un jurnal pe zile, luni și ani, sesizând „tehnica memoriei selective” adoptată din ce în ce mai mult de unii autori de ieri și de azi: „Ceața și misterul în proză aparțin intențiilor autorului, nu se strecoară în text pe sub ușa decât la cei care n-au control asupra scrisului lor. Dar să zicem că în proză, mai treacă meargă. Ficțiunea rabdă multe. Am observat însă, în texte non-ficționale, o plăcere a indiciilor vagi sau, mult mai rău, de ficționalizare a trecutului, în cărți și articole memorialistice. Am citit de curând o carte de Sorin Toma *Privind înapoi, amintirile unui fost ziarist comunist*. Omul are o vârstă care îl scutește de prea multa exactitate – 90 de ani. Totuși, cum se întâmplă că memorialistul are amintiri perfecte despre discuțiile sale cu Gheorghiu-Dej sau despre împrejurările în care a scris articolul din «Scânteia» împotriva lui Tudor Arghezi și nu-și mai amintește întâmplări de familie, cum ar fi ascensiunea poetului A. Toma, tatăl său. Sau ce alte articole în care erau executați cu preaviz și alții au apărut în ziarul pe care îl conducea. Același tip de memorialistică parțială au produs și Pavel Țugui și Dumitru Popescu și generalul Pleșiță, mizând fiecare în parte că lumea a uitat sau n-a știut ce făcea” (*Scăpările de memorie cu antidoturi plicticoase*, rubrica *La microscop*). □ În mai multe numere la rând, Biblioteca Centrală Universitară din București face un apel către populație pentru refacerea colecției de periodice (prin donații sau vânzări), distruse parțial în incendiul din decembrie 1989.

[FEBRUARIE]

• [„Apostrof”, nr. 2 (177)] Despre același scandal al halei construite lângă mormântul lui Lucian Blaga scrie Andi Laslău în articolul ilustrat *Zăpada nu a putut ascunde sacrilegiul*. □ Este reprodusă, în traducerea Adrianei Pop, prima cronică la volumul de memorii al lui Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga* [Ed. Biblioteca Apostrof], publicată de elvețianul Albert von Brunn în revista „Orientierung”. □ Cu titlul *Conversații cu... Norman Manea*, este publicat un fragment „dintr-o mai lungă convorbire (17 casete audio!) între Norman Manea și Marta Petreu, la New York, în 1998”. Interviewul se concentrează asupra evreității. □ La pagina de cronică literară, Ștefan Borbély recenzează, pe secțiuni, volumul de memorialistică al lui Norman Manea, *Plicuri și portrete* (Polirom, 2004), concluzia fiind aceea că „Histrionismul nu a dispărut din scrisul lui Norman Manea, numai că el și-a deplasat ponderea de la centru la periferie, locul rămas liber fiind ocupat de patetismul moral, de înțelegerea culturii ca mesaj etic. *Plicuri și portrete* confirmă această metamorfoză majoră din biografia artistică a lui Norman Manea: contactul cu Occidentul a reprezentat, pentru autorul nostru, o translație de la estetic la etic în conceperea finalității actului literar” (*Legături cu cei de-acasă*). □ După ce a amânat „săptămâni în șir”, în articolul intitulat *Fata de hârtie*, Irina Petraș scrie în cele din urmă despre romanele Aurei Christi, pornind de la cel de-al doilea volum al ciclului *Vulturii de noapte*, publicat sub titlul *Noaptea străinului* (Ed. Fundației Culturale Române, 2004). Deși îi recunoaște merite „copleșitoare”, între care și „patima cu care se implică în bătălii culturale cu miză înaltă într-o lume cu un nivel al indiferenței față de aceleași bătălii la fel de înalt”, recenzenta îi reproșează aproape didactic, empatic, întinderea pe spații prea mari, o altă dovadă „că scrie sub umbra, câteodată sufocantă, a lui Nicolae Breban (excelentă, de altminteri, cum am mai spus-o, școală de pasiune și orgoliu)”. Irina Petraș își încheie analiza declarând că așteaptă „în taină un roman al Aurei de 150-200 de pagini, pe care să îl țin pe noptieră și la care să revin cu încântare. Știu prea bine că Nicolae Breban pariază pe mari întinderi românești și disprețuiește respirațiile epice (aparent) scurte. Dar el e Nicolae Breban și a câștigat dreptul la marcă înregistrată. Scrie lung fiindcă e Nicolae Breban. Aura Christi ar trebui să scrie ca Aura Christi, chiar dacă proiectul ei scriptural include modelul brebanian”. ■ Același Irina Petraș, la rubrica *Estuar*, semnează articolul *Dumitru Țepeneag – punct și de la capăt*, din „nevoia unei recapitulări pentru schițarea viitoare a unei fișe de dicționar credibile”. Textul său analitic acoperă astfel romanele „foarte neiertătoare, aproape cinice”, care paradoxal induc o „stare de bine”: *Nunțile necesare* („o excelentă variantă românească și stufos cadențată a *Miorișei*”, apărută în limba franceză în 1977, editată în românește în 1992 și reeditată în 1998), *Hotel Europa* (1996) și *Pont des Arts* (1998; 1999) („romane post-revoluționare, despre o realitate în desfășurare, de o actualitate încă aburindă”), *La belle Roumaine* (2004), dar și *Clepsidra răsturnată*. *Dialog cu Ion Simuț* (Ed. Paralela 45, 2003, „carte alunecoasă și incitantă”).

□ *Acasă printre străini. Fără virgulă* își intitulează Nicolae Turcan comentariul critic pe marginea romanului Gabrielei Melinescu, *Acasă printre străini* (Polirom, 2003), „un roman ceremonios și contemplativ, în care viața se dezvăluie enigmatică, atemporală și plină ca o sferă parmenidiană”. ■ În încercarea de a defini diferența specifică a textualismului pe care îl practică poetul față de existențialismul Marianeii Marin ori „formula cotidianistă” exersată de Florin Iaru, Călin Teuțișan semnează articolul *Ion Mureșan – metafizicul textualist*: „Ca viziune poetică, Ion Mureșan combină suprarealismul cu expresionismul, elaborând o poezie a metafizicului, centrată în jurul unor atitudini esențiale și unor gesturi arhetipale, chiar dacă ele sunt uneori traduse prin imagini (sau fragmente de imagini) ce țin de concretul imediat. Din punctul de vedere al expresiei, Ion Mureșan practică o formulă pentru care fragmentarismul experimental nu oferă un suport suficient de solid, astfel că limbajul poetic e silit, prin intense elaborări și construcții, să coaguleze o sintaxă coerentă pentru expresia imaginii”. □ *Un jurnal intelectual* titrează Adriana Pop, preluând sintagma din titlul cărții lui Adrian Marino pe care o recenzează: *Prezențe românești și realități europene. Jurnal intelectual* (Polirom, 2004, prima ediție: Albatros, 1978): „Avem în față «încă o carte personală» a lui Adrian Marino, care conține multe probleme de ordin general și care nu are nimic de-a face cu «literatura de călătorie»; un «document trăit», cum spune autorul”. □ În oglindă, Ion Vlad descoperă *Savoarea lecturilor* în volumul lui Alexandru Călinescu, *Adriana și Europa. Lecturi, întâmplări, pagini de jurnal* (Polirom, 2004), „cartea unui eclectism necesar și savuros”: „Lecturile lui Al. Călinescu [...] fac posibilă întâlnirea unui intelectual autentic și a unui spirit reflexiv admirabil cu *cititorul*; plăcerea și gustul indicibile ale cititului, reîntoarcerile la cărți; multitudinea referințelor; stimularea memoriei unor cărți, personaje, situații narrative etc. se află sub cea mai fericită conjuncție de aștri protectori ai ceremonialului, totdeauna unic și inimitabil, al întâlnirii cu o carte”. □ Dosarul de fragmente din corespondența lui Ion D. Sîrbu cu prietenele Dorli Blaga, Maria și Cristina Enescu ajunge la cea de a treia parte (v. și nr. 11-12/2005). Documentele sunt primite de la Dorli Blaga. □ Eseurile din acest număr sunt semnate de Ștefan Borbély (*O plimbare prin agora*) și Caius Dobrescu (*Michel Foucault și metoda paranoic-critică*). □ Proză memorialistică semnează Marta Petreu (*Bocanci, pantofiori, picioare desculțe*). □ Lirica este asigurată în acest număr de Magda Cârneci, cu trei *Elegii*, □ dar și de Ștefan Aug. Doinaș, ale cărui cinci poeme sunt traduse, la rubrica *Bibliotecii în aer liber*, de Adam J. Sorkin și Liliana Ursu. □ Rubrica *Revista revistelor* se deschide cu nr. 11-12/2004 al revistei „Viața românească”, din care sunt reținute, interviul luat de Marin Diaconu și Constantin Aslam „mereu uimitorului și tânărului filozof” Mihai Șora, grupajul aniversar Marin Mincu – 60 și „emoționantele poeme ale cordului”, datorate Doinei Uricariu, unul dintre acestea fiind reprodus în întregime. „Revista publică, de altfel, multă poezie bună – Adrian Popescu, Octavian Soviany ș.a.” Mai mult decât atât, „în această epocă de criză a receptării, «Viața românească»

are o echipă de critici tenaci și profesioniști; aceștia citesc și scriu la un înalt nivel nu numai despre cărțile și autorii la modă, cât și despre cărțile și autorii mai puțin bătători la ochi, dar fără de care cultura/literatura română n-ar mai avea corp”. □ Primul număr al revistei „Ramuri” din anul abia început se remarcă prin editorialul lui Gabriel Dimisianu (despre anul editorial 2004, „bogat până la revărsare” în apariții editoriale), prin articolul redactorului-șef Gabriel Chifu (despre centenarul revistei, „sănătoasă dar săracă”, o Cenușăreasă a sprijinului financiar), prin articolul lui Alexandru George despre țărănism, prin studiul lui Alex. Ștefănescu consacrat lui Teodor Mazilu, prin comentariul lui Daniel Cristea-Enache la cartea lui Ion D. Sîrbu, *Șoarecele B și alte povestiri* etc. □ Din nr. 12/2004 al revistei „Steaua”, „un număr «normal» și plăcut”, sunt reținute, fără comentarii, poeziile lui Nicolae Prelipceanu, studiul lui Justin Ceuca despre dramaturgia lui Valeriu Anania, alte „cronici și comentarii”. □ Este trecut în revistă cuprinsul a două numere (3 și 4) ale revistei internaționale „*Seine et Danube*”, cel mai frapant lucru semnalat fiind „aerul de normalitate culturală pe care ți-l lasă”. □ În fine, „Suplimentul de cultură” editat de Polirom „e o mică bijuterie de presă vie. De la suplimentul lui Dan C. Mihăilescu până acum n-am văzut ceva mai bine făcut. Știri bune și rele, dar scurte, corect redactate, informație multă, fotografii, idei. Jos pălăria, ce mai!”. □ Numărul este ilustrat cu desene de Gabriela Melinescu și cu fotografii din atelierul parizian al lui Constantin Brâncuși.

• [**„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 2**] Nicolae Breban titrează *Exilul*, făcând o scurtă istorie a acestuia, ca să ajungă la al său: „Nu vreau prin această extrem de succintă trecere în revistă a tipurilor și modurilor de exil să-mi justific propriul meu exil, atât cât a fost și... dacă a fost, într-adevăr, unul. În ce mă privește, eu nu m-am simțit o clipă, în acei mulți și lungi ani de pelerinaj prin Europa occidentală, rupt de literatura și țara mea; dovadă e faptul că am fost printre cei foarte puțini care s-au întors după '89, avându-mi familia în Germania, soția la Paris și, tot acolo, un editor. Nu am avut copii, e drept, unul din motivele majore care i-au făcut pe mulți scriitori români de valoare – cel puțin după spusele lor! – să ezite a se întoarce într-o Românie în sfârșit liberă și într-o cultură care îi formase, îi susținuse și care acum avea, încă o dată, nevoie de prezența și de sprijinul lor. Sau... «copiii, odraslele» mele au fost și sunt romanele mele, publicate în limba strămoșilor mei de parte bărbătească și mi s-a părut în ordinea firescului să «alerg» în ajutorul «lor»! A lor și a romanului românesc atât de tânăr încă față de congenerii săi occidentali”. Continuare în numărul viitor. □ La rubrica de *Cronică literară*, în articolul *Jocurile Ruxandrei*, Irina Petraș, pornind de la cel mai recent volum de versuri al Ruxandrei Cesereanu, *Kore Persefona* (Editura Vinea, 2004), ajunge să definească un *modus vivendi* al autoarei: „Provocatoare mereu, Ruxandra Cesereanu (cea senzuală și picantă în tinerețea ei conștientă de sine – studentă, alături de Corin Braga) îmi pare neobosită să-și încarce experiențele textuale cu licori rare și șocante. Ne-cumințenia (în sensul îndrăznirii

de a ataca subiecte parțial tabu) și auto-pedepsirea, adică supunerea, în cele din urmă, la cea mai în vogă, mai rentabilă atitudine față de exact aceleași subiecte, cu riscul de a lăsa în umbră *trendul* de dragul *modei*, lucruri pentru care o certam cu alte prilejuri, sunt atât de habotnic slujite carte de carte, încât mă văd silită să descriu un *modus vivendi*, inventat cândva, la începuturi, foarte autentic în urmă. Ruxandra Cesereanu experimentează ipostaze, măști, roluri, cu dezinvoltura și nesăbuița personalității multiple – *alteri* dintre cei mai surprinzători și mai excentrici îi procură aventuri inedite și-i pun la îndemână teritorii virgine în care exuberanța sa se poate desfășura în voie”. □ În aceeași rubrică, Henri Zalis comentează amplu, în articolul *Posedați de originalitate*, romanul Aurei Christi, *Noaptea străinului* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004), care „curge necenzurat, ritualic, are dicția convenabilă formulei de pragmatică orizontalitate pe ritmul impus de condiționări puse în paralel. Țintele către care aspiră includ, foarte curând, schimb de trăiri, dialoguri, transpuneri în lumea exterioară printr-un acord al contrariilor”. □ Când scrie despre *Fețele textului sau Despre plăcerea lecturii*, Victor Cubleşan comentează de fapt volumul Luciei Dărămuș, *Cu fața spre lumină* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), „un «reportaj» care se citește cu plăcere”, „o apropiere concentrică de subiect. Nu un reportaj clasic, axat pe subiectele literare alese de autoare, nu un reportaj artistic (a la Geo Bogza sau Curzio Malaparte), ci un reportaj interior”. □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturalitatea lui era dezarmantă. Umorele fine, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare prima parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ În eseul de mari dimensiuni, intitulat *Crimă din dragoste?*, Daniel Rhein încearcă să afle motivele pentru care Puiu Faranga o sugrumă pe tânăra sa soție, în romanul *Ciuleandra* de Liviu Rebreanu. Traducerea eseului din limba germană este realizată de Bogdan Mihai Dascălu. □ În rubrica intitulată *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș se plimbă *Printre poeți*, fiind de părere că aceștia „colorează *altfel* aceași cetate, îi adaugă nuanțe și o ajută să iasă din anonimat”. Pentru tușele adăugate Clujului, ea trece în revistă atitudinile lirice ale lui Adrian Popescu, Ion Mureșan, Marta Petreu și Ruxandra Cesereanu. □ Apare și a doua parte a amplului dialog purtat de Irina Petraș cu Aura Christi, publicat cu titlul „*Partea mea de moarte a crescut*”. Continuare din numărul precedent. □ Dora Pavel intră în dialog cu Dumitru Chioaru, care, descriindu-și istoria devenirii sale ca poet, mărturisește că „Sibiul

a fost și rămâne centrul magic al existenței mele”. □ Poezia este reprezentată în acest număr printr-un poem semnat de Angela Marinescu și □ de o pagină de poezie de Iana Maravis. □ Liviu Bordaș polemizează cu Marcel Tolcea, *Pretextul* [fiind] *Eliade*. □ Redacția publică un apel trimis de Asociația Club Typ (Trieste) în colaborare cu „Colegiile internaționale unite” ale lumii, Ministerul Italian al învățământului, Ministerul Italian al Afacerilor Externe, precum și alte instituții publice și private, care susțin „o competiție internațională de poezie a tinerilor sub 30 de ani. Concursul face parte dintr-o serie de evenimente intitulate *Poezie și solidaritate: limbajul popoarelor*, cu scopul de a le oferi posibilitatea tinerilor scriitori din toată lumea de a se cunoaște între ei prin intermediul poeziei și să descopere astfel multiplele ipostaze ale dialogului pașnic.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 2]** În *Orizonturi duble*, Cassian Maria Spiridon comentează detaliat teoriile despre stil din *Trilogia culturii* (cu precădere *Filosofia stilului*) de Lucian Blaga. Studiul se va întinde și în numerele viitoare. □ La moartea poetului, Adrian Alui Gheorghe publică un interviu cu Ioan Flora. Întrebat de șansa pe care o are poezia să nască din două limbi și literaturi, română și sârbă, Flora răspunde: „S-ar putea ca «substratul magic» pe care îl invoc (sau citezi) să vină, dacă vine, dintre o supradimensionare a realului care a devenit, se pare, obsedant în rândurile pe care le scriu de mai bine de treizeci de ani. E drept că m-am format în preajma sau în miezul a două literaturi și acest lucru socot că este benefic mai ales deoarece îți permite, la o traducere sau la o retroversiune provizorie, să identifice punctele slabe, naivitățile textului în cauză. Ceea ce nu e deloc neglijabil. Pe de altă parte, nu am scris niciodată poezie în limba sârbă. Am tradus însă mult din această a doua limbă a mea. În sârbă nu am tradus, iarăși, decât cinci poezii de Eminescu”. ■ Ioan Holban se ocupă eseistic de lirica lui Ioan Flora în articolul *Poezia? Obiect de preț/obiect de consum*: „Frapant este, înainte de toate, faptul că nicio carte nu seamănă cu alta, fiecare crește din cealaltă, i se adaugă pentru a da contur unui univers straniu, amestec de real și oniric, de retorică (neo)romantică și discurs suprarealist: poezia lui Ioan Flora, de la debutul cu *Valsuri*, până la antologia de autor *Iapa Dunărea* e o construcție cu arhitectură limpede, (post)modernă, riguros trasată de un poet care e propriul lui *designer* dar și *diriginte de șantier*”. □ Irina Mavrodin recenzează cartea poetei și eseistei Alexandra Pârvan, *Dublul și diferența* (Ed. SPER, 2004). Continuare în numărul viitor. ■ „Eul ca unduire perpetuă”, astfel percepe Constantin Ciopraga lirica lui Liviu Ioan Stoiciu, comentându-i volumele *La fanion* (1979) („debut editorial fast”), *Inima de raze* (1982), *Când memoria va reveni* (1985), *O lume paralelă* (1989), *Poeme aristocrate* (1991) și *Singurătatea colectivă* (1996), cele din urmă marcând o etapă cu totul diferită, „de adâncire a sentimentului tragic inexorabil. Devenită mai răspicată un fel de filozofie în metafore (precedentul Blaga) poezia tinde spre absolut, dar cunoașterea indică o pierdere; unitatea eului în derivă întârzie”. □ *O fenomenologie a infernului* i se pare lui Mircea A. Diaconu a fi noul volum de versuri semnat de Nicolae Coande, *Folfa* (Ed. Vinea, 2003):

„Ca și *Fundătura Homer*, *Folfa* exprimă criza unui mod de a fi. Cu un masochism damnat, poetul își asumă riscul de a deveni el însuși lume, lucru, materie, de a se explora cu violență și de a se înscrie în haosul ontic. Astfel, nu îmi rămâne decât să repet: Nicolae Coande, un poet excepțional, în fața căruia criticul nu se poate decât refugia, tautologic”. ■ La rândul lui, Dan Bogdan Hanu recenzează volumul de versuri *Viața și opiniile profesorului Mouse* (Ed. Limes, 2004), considerând că Dumitru Chioaru aparține „unei promoții de echinoxști veritabili, pentru care meditația este vocație, iar convertirea ei în vibrație poetică extinsă prin reculul memorării continue, lege, chiar și morală. [...] Poezia lui Dumitru Chioaru este, în fibra sa esențială, epifanică. Orice element/segment al realității este, aproape nefiresc de silențios, asimilat și personalizat, dobândind valoarea și statutul de topos al memoriei afective, pentru ca apoi să ia parte la reconfigurarea stării, întotdeauna cu o complexă fizionomie interioară” (*Scene din exilul continuu*). ■ Volumul de debut al Mirunei Vlada („o carte excepțională”), *Poemextrauterine* (Ed. Paralela 45, 2004), atrage atenția lui Gellu Dorian: „Miruna Vlada este din capul locului o poetă matură. Modul existențialist de a transpune stările poetice pe culoarul unui neoexpresionism savuros îi dă șansa să impună o nouă formulă printre atâtea altele propuse de congenerii ei. De fapt este și cea mai tânără dintre douămiiști. De la debutul ei în revista «Lucefărul» nu a trecut mult timp până se impune fără prea mari greutate în cenaclurile bucureștene patronate de Marin Mincu sau Mircea Martin, dar și în cel online susținut, cred eu, suficient de artificial de «Ziua literară». Astfel rapida evoluție de la poemul timid, deși Miruna Vlada nu pare a avea vreo timiditate care s-o țină departe de vârf, la o vârstă când liceenii se gândesc la altceva, la distracții, la sex adevărat sau virtual, la ierburi și la olimpiade lăsate cu burse peste ocean, ar putea să-i fie benefică acum și mai puțin comodă peste câțiva ani”. ■ Despre cel de-al doilea volum al *Dosarului Bacovia*, *O descriere a operei* (Ed. Agora, 2004), datorat lui Constantin Călin, scrie Dan Mănuță în articolul *Critica simpatetică*. □ În cronică intitulată *Poezie și revoluție*, Adrian Dinu Rachieru analizează poezia a doi timișoreni, Lorin Fortuna și Gheorghe Drumaru. Față de antologia de autor a celui dintâi, *Poemul existenței* (Ed. Artpress, 2004), criticul este rezervat: „o «sinteză poetică» în intenție, antologând neglijent, în regie proprie, cele cinci plachete pe care le-a semnat, autorul ne avertizează că a venit momentul despărțirii. *Poemul existenței* este, așadar, piatra tombolă a unei traiectorii lirice în care sentimentalul Lorin Fortuna pozând într-un «dur de elită» (cum la ghicit Cornel Ungureanu), se consideră el însuși un poem: «Uneori îmi recit existența prin fapte/Mă consider a fi chiar un fel de poem»”. □ „O carte frumoasă (de contemplat și ca obiect estetic), ciudată, cameleonică aș zice, punând exegeții – câți vor poposi la porțile ei – în dificultate ne propune Gheorghe Drumaru. La adăpostul unui pseudonim, medicul homeopat Gheorghe Jurj se încredințează hârtiei și ne încredințează gândurile sale, își va regăsi, astfel, visele, răscolind noianul anilor și trăirilor. Neobișnuitul său volum, izbitor grafic prin

elegantă, construit prin triada *poem – desen – narațiune*, se vrea o călătorie inițiativă stârnind, bănuim, efervescența hermeneutică”, scrie Rachieru despre volumul *Gesturi simple* (Ed. Brumar, 2004). ■ La rubrica de critică a poeziei, Cristian Livescu titrează: *Nouăzecismul sau poezia periculoasă*, comentând o antologie masivă, „grupând 5+1 din cei mai cunoscuți poeți ai valului optzecist”, *Manualul de literatură* (Ed. Vinea, 2004), „titlu exagerat, desigur, dar care atrage atenția asupra unui fenomen definitiv conturat, de *curent* infuzat într-o posibilă școală; oferă prilejul redeschiderii discuției despre literatura noastră în ultimul deceniu al secolului trecut”. Parcurgerea antologiei menționate îl determină pe criticul ieșean să reevalueze generația în corpore, apoi să comenteze particularitățile creației lui Daniel Bănulescu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, despre ceilalți reprezentanți propunându-și să scrie cu alt prilej: „Pe seama materialului documentar bogat pe care îl oferă *Manualul de literatură*, cred că putem decupa mai bine destinul special al nouăzeciștilor – un val puțin numeros, față de înghesuiala celui dinaintea sa, mai omogen și mai puțin dependent de concepte exterioare, aplicate ca niște etichete gata pregătite, cum ar fi postmodernism, textualism etc. Este pentru prima oară în literatura noastră când o grupare se configurează de capul ei, fără critici care s-o *îndrume*, fără reviste care s-o *echipeze*, fără direcții ideologice care s-o proiecteze în *program*. Pur și simplu s-a alcătuit fără o *șiră*, fără un obiectiv nihilist, la adresa unui val sau a unei promoții anterioare, ci doar pentru a rosti, a striga în gura mare ceea ce *înaintașii* n-au avut voie să spună ori sau căznit s-o facă într-o semiotică subversivă”. Continuare în numărul 4, din aprilie 2005. □ Versuri publică în acest număr: Letiția Ilea, Dan Dănilă, Șerban Codrin, Daniel Stuparu, Andra Rotaru, Liviu Nedef și Florin Hălălău. □ Pagini de proză semnează în acest număr: Aurel Ifrim și Alexandra Dabija. ■ În cronica intitulată *Viniculum vinicorum sau lumea de/pe lângă Alazar sau nu numai despre internet și Platon*, Constantin Dram comentează cea mai recentă carte de beletristică propusă de Doina Ruști, *Omulețul roșu* (Ed. Vremea XXI, 2004), „o carte cu adevărat seducătoare, pe alocuri strălucitoare, atât prin plăcerea imediată a lecturii, cât și prin ironia și sarcasmul de bună calitate ce caracterizează un discurs care nu uită, dincolo de *poveste*, să demoleze «anotimpul lolitelor», să plaseze într-un adevărat insectar pe «castrații» noii epoci, să surprindă «enorm și monstruos», în firească descendență a prozei muntenești, mai slobodă și mai apropiată de discursul neiertător, necosmetizat pe altarul, fie el și al unei iubiri posibile într-o lume ce se (mai) reazemă pe Platon dar comunică (tot mai mult) pe net. O carte care reprezintă, în primul rând, un argument solid în favoarea ideii că romanul rămâne același gen dominator-necesar-profitabil-delectabil și pentru o posibilă nouă societate, înzestrată și cu alte principii ale comunicării, decât cele tradiționale”. □ *Natură vie cu om mort*, titrează Vasile Spiridon comentând ideile naratorului-personaj din romanul lui Gellu Dorian, *Sfârșitul sau momente din viața unui om falsificat* (Ed. Eikon, 2003). ■ Cea mai recentă carte propusă de Ion Simuț, *Reabilitarea ficțiunii* (Ed. ICR, 2004) i se pare lui Bogdan Crețu „o

sinteză solidă, chiar dacă improvizată, căci, se vede limpede la simpla parcurgere a sumarului, este încropită din particule care nu au fost gândite să fie fixate într-o cordială vecinătate. Numai că autorul își asumă fragmentarismul acestor demersuri, văzându-le și utilitatea de moment, în afara celei de a sluji drept aperitiv al mult visatei construcții de ansamblu”. În încheierea cronicii intitulată *Nume de cod: ficțiunea*, tânărul critic împărtășește cititorilor o confesiune, și anume că „lectura criticii lui Ion Simuț creează un anumit confort; dincolo de toate aspectele stilistice sau de alt soi, dincolo de justetea ipotezelor emise, de puseurile polemice etc., cititorul se simte pe nesimțite dispus se acorde credit autorității exegetului, căci metoda acestuia, nu extrem de spectaculoasă, însă eficientă și serioasă, inspiră încredere”. □ Liviu Grăsoiu semnaleză și elogiază editarea publicisticii lui N.I. Herescu, sub titlul *Dreptul la adevăr*, ediție îngrijită și prefațată de Nicolae Florescu (Ed. Jurnalul literar, 2004). □ În cadrul rubricii de istorie literară, citim despre prietenia literară dintre Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi (Carmelia Leonte), □ despre *Eminesciana* lui Mihai Drăgan (Aurelia Rusu), □ despre un prim cercetător al vieții și operei lui Alexandru Macedonski (Lucia Olaru Nenati) etc. □ Gheorghe Grigurcu este prezent cu intrări de jurnal publicate sub titlul generic *Fișele unui memorialist*. □ În rubrica *Panoramic editorial*, Lucian Teodosiu prezintă *Impresii de lectură* pe marginea volumului semnat de Stan V. Cristea, *Eminescu și Teleormanul* (Ed. Rocriiss, 2004). ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Adrian Dinu Rachieru (*Legea Conservării scaunului*, vol. II, *Frica*, Ed. Eubeea, 2004), Ion Cristofor (*Sărbătoare la ospiciu*, Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), Ion Gheorghe Pricop (*Balada vârstelor*, C.R., 2004), Nicolae Rusu (*Orație de ursitoare*, Ed. Prut Internațional, 2004) și monografia semnată de Nicolae Cârlan (*Ion Luca sau o viață ca o dramă*, Ed. Corgal Press, 2004). □ Reaparitia revistei „Însemnări ieșene” în peisajul publicistic actual este salutată de Vasile Iancu. □ Rubrica de revista presei, intitulată *Din valorile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (29 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ O scurtă notă informează cititorii despre manifestarea *Le Printemps des Poètes/Primăvara poezilor*, ajunsă anul acesta și în România.

● [„Cuvântul”, nr. 2] În acest număr, „poemul lunii” de pe prima pagină aparține lui Cristian Popescu, micul text *Remember* despre poetul dispărut prematur în 1995 datorându-se, pe pagina a doua, lui Mihai Iovănel. □ Alături, necrologul *In memoriam Ioan Flora*, este semnat de Ioan Buduca. □ În cuprinsul numărului, Gabriel H. Decuble, în articolul intitulat *Dejun cu țărăniță în gură*, comentează cel mai recent volum de versuri al lui Ioan Flora, *Dejun sub iarbă* (Ed. Paralela 45, 2004): „După evaziunile fantastice din volumele mai vechi (cf. mai ales

reinventarea postmodernă a evului mediu în *Medeea și mașinile ei de război*, 1999), poetul se repliază acum într-un soi de platformă a literaturității, la nivelul zero și cel mai frust al poeziei, de unde își pregătește, pesemne, detenta pentru un nou volum”. Pentru a lămuri această frază de final, într-o notă a redacției se specifică faptul că textul „a fost comandat și conceput cu câteva săptămâni înainte de moartea poetului”. ■ Tot la pagina dedicată poeziei, este analizat volumul Constanței Buzea, *Netrăitele* (Ed. Vinea, 2004), recenzentul Octavian Soviany scriind despre *Arcanele netrăitului*. Punctând că poeta „construiește laborios, cu migală aproape”, acesta vede în noul volum de versuri o „autobiografie lirică deschisă spre sacru și fabulos, ceea ce o ridică din contingent și din anecdotic până la exemplaritatea unui destin”. ■ Pagina de proză este adjudecată de Radu Aldulescu și de Veronica A. Cara. Despre romanul celui dintâi, *Proorocii Ierusalimului* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), scrie elogios Ovidiu Verdeș, în articolul intitulat *De la romanul tranziției la tradiția romanului*. Autorul deja consacrat în anii din urmă este „un romancier autentic, fără «mofturi» livrești și veleități experimentaliste. Un romancier de tip american, s-ar spune, care nu ezită să pornească de la un *story* de domeniul faptului divers, cu ingrediente «comerciale», trivial în toate sensurile cuvântului”, căruia îi reușește din nou un roman care se citește „cu interes și plăcere”, „oralitatea stilului indirect liber” pe care o practică exemplar situându-l „fără rezerve în tradiția *Moromeților* lui Preda”. □ A doua carte de proză, a Veronicăi A. Cara, *Petrecere cu mama* (Polirom, 2004), este comentată de Laura Marin în articolul *Colecționarul de secrete*, fiind de părere că „între fascinația pentru secretele celorlalți și cunoașterea și acceptarea de sine”, tânăra autoare construiește „un demers narativ amplu, cu structuri de profunzime complexe”. ■ La secțiunea de critică, Nicoleta Sălcudeanu își asumă sarcina de a scrie despre *Mutația valorilor etice*, leitmotivul demersului din volumul lui Gheorghe Grigurcu, *Jocul literaturii și al sorții* (Dacia, 2004). Punctând că la data la care tema revizuirilor lua amploare în critica literară românească (evident, după 1989), el o practica de mult, semnatara articolului analizează minuțios resorturile acestei preocupări constante: „Bulversarea și reaşezarea canonică, în chiar timpul în care acesta tindea către o consolidare deplină și către o neclintire de-a dreptul legiferată de cronicari precum Nicolae Manolescu sau Eugen Simion, pentru Gheorghe Grigurcu, deloc dispus să preia ierarhii pe nedigerate, au reprezentat o preocupare obstinată. Justițiarismul său axiologic, manifestat în perioada comunistă, verificat apoi în postcomunism, s-a dovedit a fi, de multe ori, vizionar. Aperceptivitatea, intuiția veloce a incomodului critic s-a precipitat până la marginea profetiei ce, în bună parte, iată, s-a împlinit”. □ Cea de-a doua carte de critică, a debutantului Dan Gulea, *Castelul din cărți. Sensuri ale „arhitecturii”* (Ed. Paralela 45, 2004), o face pe recenzenta Diana Maria Florea să scrie rezervat *Despre sensuri ale „arhitecturii”, fără simțul arhitecturii*. □ Eseul lunii aparține lui Ion Vasile Șerban și se intitulează *Integrarea europeană a teoriei literare românești*, având în centru lucrările în domeniu ale lui Adrian

Marino. □ Cronica teatrală a lui Mircea Ghițulescu aduce în prim plan *O nouă piesă de Matei Vișniec...*, *Hotel Europa*, inspirată din tragedia refugiaților din ultimii ani, comentatorul considerând că acest nou text „îl conturează mai ferm pe autor în calitate de cetățean al Europei decât ca metafizician al existenței ridicole din dramele anterioare”. □ Tot în secțiunea dramatică, Ioan Cristescu vede în Ion Cocora *Un spectator de teatru, fericit*, după ce îi parcurge cel de-al patrulea volum de critică teatrală, din seria intitulată *Privitor ca la teatru* (Dacia, 2004). Departe de a fi „o incursiune prin teatrul românesc actual”, volumul înregistrează, recitate de autor, „cronici scrise în deceniile 8 și 9 ale veacului trecut”, ele devenind „prin rescriere și rememorare, eseuri critice teatrale străbătute de nostalgie, ce subiectivizează discursul, dar nu-l face mai puțin critic”. □ Despre volumul Ruxandrei Cesereanu pe o temă de actualitate, *Decembrie 1989. Deconstrucția unei revoluții* (Polirom, 2004) scrie aplicat Ioan Stanomir. □ Paginile centrale ale numărului rezumă prima ediție din 2005 a conferințelor „Cuvântul”, Andrei Pleșu vorbind despre *Toleranță, intoleranță, intolerabil*. □ Anca Băicoianu semnalează traducerea (semnată de Mihail și Alexandru Vakulovski) unei mostre din proza lui Vladimir Sorokin: *Dimineața lunetistului* (Ed. Paralela 45, 2004), □ iar Anca Manolescu laudă „elanel universalist” al echipei românești care a dus la „noua traducere a unei traduceri”, *Septuaginta*. □ Revista presei culturale îi revine în acest număr lui Ioan Buduca, care răsfoiește pentru cititori nr. 257 al revistei „Observator cultural” (25-31 ianuarie 2005). Referindu-se la disensiunile survenite în cadrul redacției între Ion Bogdan Lefter și Carmen Mușat, răbufnite în presă atât în „Observator”, cât și într-un *SOS* din revista „22”, el precizează: „nici Carmen Mușat, nici semnatarii *SOS*-ului n-au știut să fie comunicatori transparenți, cu referințe juridice clare, tocmai spre a nu lăsa să treacă spre public faptul că editarea și finanțarea «Observatorului» au fost și vor mai fi o chestiune strict privată și de familie. [...] De ce, oare, această teamă de recunoaștere a implicării patronatului în rezolvarea unei crize manageriale – și asta la revista culturală care vrea să pară cea mai liberală dintre toate cele de pe piața noastră?”. Pentru o judecată echidistantă, Buduca punctează însă și scăderile fostului director, care „personalizase acest proiect peste măsură de mult, căzând, deseori, în materie de valori, în ceea ce faimosul George Soros numește «fundamentalism de piață», adică, simplu spus, abuzul de a judeca valorile culturale mai ales prin participarea lor la jocurile de putere, ori contraputere, în special la contrajocurile de putere ale așa-zisei corectitudini politice”.

• [„**Contrafort**”, An [XI], nr. 1-2 (123-124); Ian.-Febr.; **Revistă de literatură și dialog intelectual, fondată în 1994 și editată de Institutul Cultural Român și Revista Contrafort; apare „lunar” (adesea cu numere duble sau triple) la Chișinău, Republica Moldova; Redactor-șef: Vitalie Ciobanu; Format tipografic: revistă consultată online.**] Vitalie Ciobanu semnează editoriale cu teme politice pe tot parcursul anului, uneori incluse în cadrul rubricii *Impact*. □ Rubrici extraliterare sunt și *Actualitatea* (unde semnează articole Leo

Butnaru, Traian Ungureanu, Vasile Gârnet), *Cartea de istorie, Istorie și document, Restanțele istoriei, Simeze* (Virgil Bulat), *Muzică, Cinema, Artiști basarabeni* etc.

□ Eseuri culturale semnează Leo Butnaru în rubrica intitulată *Cosmograme*. □ În rubrica intitulată *Fragmente critice*, Vitalie Ciobanu descoperă *Gherila criticii tinere*, comentând volumul lui Iulian Ciocan, intitulat *Incursiuni în proza basarabeană* (Editura ARC, 2004): „Iulian Ciocan nu își propune o sinteză comparabilă cu *Istoria* lui Mihai Cimpoi, ci o secționare «pe transversală», o selecție valorică a autorilor mai reprezentativi ai genului din diferite generații, semnificativă pentru gustul și preferințele *criticului tânăr* (italicele vor să sugereze caracterul generic al sintagmei). Investigațiile sale par mai degrabă – așa cum o indică și titlul – niște «incursiuni», niște escapade scurte, dar... tăioase, în stilul trupelor de frontieră, pornite să hărțuiască și să vlăguiască adversarul (recte proza basarabeană tradiționalistă, refractară la imperativul modernizării), în vederea unei viitoare, posibile, ofensive «în front», devastatoare. Maniera de abordare este directă și francă, și această particularitate, deconcertantă în ochii unui critic obișnuit cu strategiile bizantine de «învăluire» a mesajului și de flatare, interesată, a autorului recenzat, îi dau lui Iulian Ciocan alura unui adevărat *maquisard* literar [...]”. ■ Spațiul rubricii de *Cronică literară* este împărțit în acest număr între Grigore Chiper și Mircea A. Diaconu. Cel dintâi, în articolul intitulat *Liberi și singuri în Hinterland*, comentează antologia de autor a poetului Alexandru Mușina, *Poeme alese (1975-2001)* (Ed. Aula, 2003), considerând că „A vorbi despre antologia unui poet înseamnă a vorbi în general despre poezie și despre poezia unui poet, despre literatură în general și despre locul unui nume în această literatură. A vorbi despre Mușina înseamnă totodată a vorbi despre conștiință, rezistență, angajare, luciditate și poezie. Bineînțeles că fiecare poet face o poezie a sa, în dependență de numeroși factori și numeroase circumstanțe. Dar nu fiecare poet își definește în versuri poezia. Alexandru Mușina face parte dintre acei autori care reflectă în poezie despre poezie. E un mod de abordare a creației poetice după un calapod științific”. ■ La rândul lui, Mircea A. Diaconu semnează articolul *Heraldica și humoristul. Cuvinte despre poezia lui Șerban Foarță*, în care constată cu încântare cum „O carte e în sine un spectacol pe care îl regizează, atras de fascinația ipoteticului, un spirit ludic, îmbătat de forme. Numai un humorist, coborând în materie cu pasiunea fixării detaliului, poate transforma realitatea în semn și iluzie, eliberându-se de crize, angoase și ideologii. La drept vorbind, de-aș spune că Șerban Foarță descinde din spiritul medieval – și mă gândesc la Villon – și mai ales din cel renesantist, aș avea în vedere învelișul «euforic», în care se livrează nu numai eul, ci chiar lumea. O știm prea bine, nu-i e străin lui Șerban Foarță nici manierismul epocilor mai târzii, de explorare prin artificii – și prin uimire – a unei lumi ce n-are altă consistență decât cuvântul. Or, revenind: nici vanitate, nici deșertăciune la Șerban Foarță, ci numai fascinația jocului: puse de-a valma într-un athanor, cuvintele și lumile-și găsesc și logica, și sensul suficiente să le justifice. Când arta-i pusă adesea în slujba unor utopii, mărturisind despre

căderile ființei moderne, Șerban Foarță recuperează un sens auroral, care «salvează» fără militantism și fără exhibare. Alături, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Virgil Mazilescu ori Țepeneag. Deopotrivă, ca mai vechi, Caragiale, tatăl și fiul împreună, ori Ion Barbu. Pentru ei toți, artificul nu e ornament, ci doar un mijloc de a pătrunde în miezul de inconsistență a lumii ca într-o feerie”. □ În rubrica sa *Portret în sepia*, Arcadie Suceveanu recitește opera celui devenit „emblema tânărului poet și ziarist care plătitese tribut de sânge [în 1969] pentru demnitatea de a fi român, pentru gândirea și atitudinea sa nonconformiste, ce nu se prea înscriau în schemele ideologice ale regimului”. Titrând *Ilie Motrescu: poezie și destin*, criticul basarabean prezintă, de fapt, volumul selectiv de poezii și publicistică *Hora vieții* (Ed. Augusta din Timișoara și Ed. Alexandru cel Bun din Cernăuți, 2001), alcătuit postum de Ion Țâbuleac și prefațat de Mihai Cimpoi, punând în valoare „creația celui pe care Adrian Dinu Rachieru l-a numit «un posibil Labiș al celeilalte Bucovine»”. ■ Andrei Codrescu este prezent cu un grupaj de versuri traduse de Carmen Firan, o selecție din volumul *Era azi*, în curs de apariție la Editura Institutului Cultural Român. □ Proză trimite din Germania Angela Kreuz. ■ Interviu numărului, realizat de Mariana Codruț cu Lucian Dan Teodorovici, poartă titlul *Încă mai visez să scriu o poveste grozavă pentru copii*. Iscodit despre sensul sintagmei „cercul nostru vă prezintă:”, folosită atât ca titlu de roman, cât și ca rubrică în „Suplimentul de cultură”, scriitorul bucovinean explică: „Mă bucură întrebarea, îmi dă prilejul să lămuresc «obsesia mea literară», care nu e «problema sinuciderii», cum au considerat deja prea mulți critici. Sinuciderea, ca joacă sau opțiune serioasă a unor personaje de-ale mele, mi-a folosit doar ca pretext literar. De fapt, obsesia asta pe care o am e cea a eternei ratări. În lumea mea, mă refer, normal, la cea literară, personajele nu se transformă – ele sunt prinse în joaca asta «de-a devenirea», însă, în fapt, nu evoluează deloc. Personajele intră în povestire ca ratați și sfârșesc ca ratați, deși pe parcurs trec prin experiențe care ar fi trebuit, poate, să le schimbe. Revenind la circ, interpretarea primă care i s-a dat în unele cronici nu e suficientă: da, îmi place ideea «vieții ca un circ», însă ceea ce contează în sintagma de care pomeneai e, de fapt, continuarea de după două puncte (după cum ai observat, atât titlul cărții, cât și rubrica din «Supliment» se încheie cu absolut necesarele două puncte). Ca să mă explic, trebuie să spun că metafora ratării eterne de care vorbeam e gluma, parabola aia cu un afiș care stă de ani întregi pe un perete și pe care scrie: «Mare spectacol mare! Cercul nostru vă prezintă: Omul-pasăre. O zi zboară, o zi nu zboară. Azi nu zboară». Asta-i «esența» obsesiei mele literare: «azi»-ul acela veșnic, în care nu se întâmplă nimic și care nu se schimbă niciodată”. □ Tot un interviu, de data aceasta cu Mircea Cărtărescu, citește și sintetizează V.G. [Vasile Gârnet] pentru rubrica *Am citit pentru Dumneavoastră*, intitulându-și rezumatul *Nu sunt un ins pretențios, singurul lucru pe care-l cer de la univers, când scriu, e să rămână dincolo de o ușă bine închisă*. Este vorba despre interviul acordat de scriitor ziaristei Dia Radu pentru săptămânalul „Formula AS” înaintea plecării în Austria, la Universitatea

din Viena, unde urmează să predea timp de un an cursuri de literatură. □ Numărul conține texte și o anchetă adresată scriitorilor și oamenilor de cultură basarabeni pe tema alegerilor parlamentare din Republica Moldova, ce vor avea loc pe 6 martie 2005.

• [„Vatra”, **Directori fondatori: Ioan Slavici, I.L. Caragiale, George Coșbuc**; **Serie nouă (1971), Redactor-șef fondator: Romulus Guga, Anul XXXII, nr. 1-2 (406-407), Ian.-Febr.**; **Revistă lunară de cultură editată de Uniunea Scriitorilor, Consiliul Județean Mureș, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor**; **apare la Târgu-Mureș; Format tipografic A4, pe parcursul întregului an apare în numere duble, fiecare număr dublu având câte 192 de pagini**); **fără zi de apariție specificată; Redactor-șef: Cornel Moraru; redactor-șef adjunct: Al. Cistelean; colectivul redacțional: Iulian Boldea, Kocsis Francisko, Aurel Pantea, Virgil Podoabă, Nicoleta Sălcudeanu, Alexandru Vlad; Maria Campatelli (redactor pentru Italia), Dan Culcer (redactor pentru Franța), Emilian Galaicu-Păun (redactor pentru Basarabia), Dieter Schlesak (redactor pentru Italia), Andrei Zanca (redactor pentru Germania); Pe frontispiciu, un citat din E. Lovinescu: „Cultura e finalitatea tuturor societăților”.**] Editorialul lui Alexandru Vlad, pe teme de actualitate, se intitulează *Midas*. □ Contra-editorialul lui Al. Cistelean se ocupă de *O nouă formă de autism: critica literară (în atenția doctorilor de specialitate)*, referindu-se la cazurile din ce în ce mai dese de critici literari care, scriind despre autori cu bibliografie critică importantă, nu pomenesc niciun titlu sau nume al cercetătorilor predecesori: „Fenomenul e mai mult decât bățător la ochi; e copleșitor ca o inundație primăvărată de talente genuine; și, cum era normal, căci era exact ce-i lipsea, autismul critic a devenit repede și fudul, încântat de propria-i suficiență”. Se menționează faptul că despre același subiect au scris în ultima vreme și Alexandru Mușina, Gheorghe Perian, Virgil Podoabă sau Horea Poenar. ■ Începând cu acest număr, redacția anunță o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. **Lucreți la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?**, 2. **Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?**, 3. **Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?**, 4. **Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?**, 5. **Cum vă apare starea romanului românesc de azi? Primii doi romancieri care „reprezintă, mai mult ca sigur, o garanție”, alegeți pentru lunile ianuarie și februarie, sunt Gabriela Adameșteanu și Gheorghe Crăciun.** ■ Cea dintâi declară că „vreme de un deceniu nu am citit deloc ficțiune” și oferă spre publicare un

amplu fragment din romanul *Provizorat*, care ar fi trebuit să fie primul ei roman, începuturile scrierii acestuia datând din 1969. La ultima întrebare, referitoare la starea romanului românesc contemporan, Adameșteanu răspunde tangențial, necitind prea multă ficțiune românească după 1989, decât „lecturi întâmplătoare și știu că va trebui să îi citească pe Radu Aldulescu, Petru Cimpoșu, Adrian Oțoiu, Daniel Bănuțescu, Lucian Teodorovici și alții care au marcat romanul celor 15 ani de absență a mea ca cititor, ca să vorbesc în cunoștință de cauză despre starea romanului de azi”. ■ Gheorghe Crăciun, declară în răspunsurile sale, că „romancierii români vor lipsi de la integrarea în Europa”, dând spre lectură fragmente din romanul *Femei albastre*. Cât despre starea romanului românesc actual, ea i se pare lui Crăciun „deplorabilă, fără glumă”, întrucât „lipsește înaintea de toate scriitura. Vechii romancieri sunt preocupați mai mult de postura lor de moralști, înțelepți și judecători. Cei tineri par speriați de propria lor intimitate și vor să scape cât mai repede de ea fără niciun examen. Generația mea cuprinde doi prozatori excepționali, Ștefan Agopian și Mircea Cărtărescu, și un singur romancier în sensul propriu al cuvântului, Stelian Tănase. [...] Starea romanului românesc de azi nu e una pe măsura lumii românești de azi. Romanului actual îi lipsește marca timpului în care am intrat. Parțial a câștigat un nou vocabular dar nu s-a renovat sintactic. E grevat în continuare de mitul reprezentării și al viziunii unitare. Stă prost cu dispozitivele de observație și mecanismele perceptive. N-are putere de seducție. E plat și fără strălucire. Confundă impudicia privirii cu atracția sordidului, coaja lucrurilor cu miezul lor, abjectul cu interesantul, sângele cu apa. Nu prea se sinchisește de ontologic și e în continuare obsedat de social și politic. E cinic la modul gratuit și-și face din dezideologizare o nouă ideologie. Refuză să-și revizuiască tradiția și să profite de ea și-și face puține probleme de viziune și limbaj. Într-un cuvânt, bate pasul pe loc și are mari deficiențe locomotorii”. ■ Cu titlul *Cărțile supraviețuitoare*, titlu care dă și numele generic al acestui număr dublu, Virgil Podoabă propune o anchetă substanțială ce se va întinde pe câteva numere, nu neapărat consecutive. Inițiatorul acestui demers pornește de la constatarea că, deși se vorbește „chiar în inflație” despre necesitatea revizuirii critice a operelor literare scrise sub comunism, se acționează foarte puțin în acest sens, cu toate că „ar fi bine să începem să știm, măcar de acum, după un deceniu și jumătate de la căderea regimului comunist, cam care-ar fi cărțile scrise atunci, aici, în România, cu care literatura noastră ar mai putea defila în fața publicului, mai ales în fața celui tânăr, și prin noul veac. Ar fi bine, ba chiar obligatoriu, să știm deja cam câte din judecățile pozitive de valoare emise în acea epocă, sub opresiune, mai rămân în picioare. Sau, în cazurile în care nu rămân cu totul, cam cât din ele mai e viabil și azi, în libertate”. Este principalul punct de plecare al redacției care pornește „o acțiune ceva mai largă de revizuire, de fapt, re-examinare [...], cu o echipă critică alcătuită, în genere, din tineri, din ultima generație de comentatori, adică din oameni formați recent, în condiții de libertate, deci neimplicați în facerea și desfacerea ițelor vechilor ierarhii literare, dar și din câțiva

critici, foarte puțini, din generațiile anterioare, oameni, de regulă, suficient de neangajați în jocurile de putere și influență, altfel spus, suficient de imparțiali și dezinteresați – și atunci, ca și acum – pentru a nu-și fi pierdut uzul rațiunii critice și a putea privi lucrările literare ale trecutului apropiat cât mai onest cu putință”. Înainte de a demara proiectul „re-examinării” critice, redacția întocmește o listă de titluri și autori, până la optzeciști, „după principiul acordeonului, care se poate (re)strânge sau lungi în voie, dacă nevoile dezbaterii critice prezente și viitoare o vor cere”. La capitolul „proză ficțională”, în „lista operelor epice supraviețuitoare”, se regăsesc 31 de autori cu câte unul, două sau chiar trei titluri, doar cele fără semne de întrebare în dreptul lor (unul, două sau trei) desemnând piese de rezistență asumate colectiv de către toți participanții la anchetă. În ordinea din listă, sunt enumerați: Gellu Naum (*Zenobia*), Laurențiu Fulga (*Alexandra și infernul?*; *Doamna străină?*; *Fascinația??*), Marin Preda (*Întâlnirea din pământuri*; *Moromeții*), Paul Georgescu (*Vara baroc?*; *Solstițiu tulburat?*), Constantin Țoiu (*Galeria cu viță sălbatică?*; *Însoțitorul*; *Căderea în lume?*), Eugen Barbu (*Groapa??*), A.E. Baconsky (*Echinoxul nebunilor??*), Radu Petrescu (*Proze*; *Matei Iliescu*), Mircea Horia Simionescu (*Ingeniosul bine temperat & comp.*; *Nesfârșitele primejdii?*; *Banchetul?*), Costache Olăreanu (*Ficțiune și infanterie*; *Avionul de hârtie*), Ștefan Bănuțescu (*Iarna bărbaților*; *Cartea de la Metopolis*), Radu Cosașu (*Supraviețuiri* 1930), Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat???*), Nicolae Breban (*În absența stăpânilor*; *Îngerul de gips??*; *Bunavestire?*), George Bălăiță (*Lumea în două zile*), Sorin Titel (*Clipa cea repede*; *Femeie, iată ful tău*), Dumitru Radu Popescu (*F??*; *Vânătoarea regală???*), Matei Călinescu (*Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), Livius Ciocârlie (*Un Burgtheater provincial??*), Paul Goma (*Ușa?*; *Ostinato*), Dumitru Țepeneag (*Frig?*; *Așteptare??*), Nicolae Velea (*Întâlnire târzie??* 1936), Bujor Nedelcovici (*Somnul vameșului??*), Norman Manea (*Plicul negru*), Augustin Buzura (*Refugii??*; *Drumul cenușii???*), Mircea Ciobanu (*Istorie*), Radu Marel (Caii sălbatici?), Gabriela Adameșteanu (*Dimineață pierdută* 1942), Dana Dumitriu (*Prințul Ghica*), Ștefan Agopian (*Tobit*; *Tache de catifea*) și Eugen Uricaru (*Vladia??*). La capitolul „proză non-ficțională”, în listă se regăsesc 14 autori: Marin Preda (*Imposibila întoarcere*; *Viața ca o pradă*; *Convorbiri cu Florin Mugur*), Paul Georgescu (*Convorbiri cu Florin Mugur*), N. Steinhardt (*Jurnalul fericirii*), Radu Petrescu (*Jurnalul Berenicei* plus celelalte jurnale), Costache Olăreanu (*Ucenic la clasici?*), Mircea Zăciu (*Teritorii*; *Jurnal*), Mircea Horia Simionescu (*Trei oglinzi?*), Tudor Țopa (*Încercarea scriitorului*; *Punte*), Eugen Simion (*Jurnal parizian*), Florin Mugur (*Schițe despre fericire*), Lucian Raicu (*Reflecții asupra spiritului creator*), Livius Ciocârlie (toate cărțile de confesiuni), Romulus Rusan (*Călătorie spre marea interioară*), Radu Marel (*Pe cont propriu*). ■ Grupajul propriu-zis de comentarii ce vizează autori și titluri din lista de mai sus debutează cu două eseuri pe teme generale: □ *Obsedantul deceniu și discursul neutru* de Ioana Macrea-Toma și □ *Între ontologic și instrumental – portret al scriitorului român în comunism* de Laura Albușescu, urmate

apoi de analize punctuale semnate de: □ Simona-Ioana Cucuian (despre *Zenobia* lui Gellu Naum), □ Mihaela Ursa (despre *Groapa* lui Eugen Barbu), □ Cornel Moraru (despre *Povestirile lui Nicolae Velea*), □ Georgeta Moarcăs (despre Sorin Titel), □ Horea Poenar (despre *Un moment de excepție al prozei românești*, anume *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu), □ Oana Pughineanu (despre Radu Cosașu), □ Anca Andriescu (despre *Romanul fracturii sau fractura romanului*, adică „puzzle-ul românesc” al lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), □ Anca Hațiegan (despre Paul Goma), □ Nicoleta Sălcudeanu (despre proza lui Dumitru Țepeneag), □ Evelina Oprea (despre opera lui Nicolae Breban), □ Doina Ioanid (despre *Lumea în două zile* de George Bălăiță), □ Anca Hațiegan (despre *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu), □ Virgil Podoabă (despre același roman al Gabrielei Adameșteanu). □ Grupajul din acest număr se încheie cu prima parte a eseului lui Rareș Moldovan, *Colonia irealității* (I), considerat de responsabilul de anchetă și număr Virgil Podoabă drept „un model și pentru alte tentative de re-examinare a judecăților de evaluare a operelor literare produse sub comunism”, introducere teoretică ce va fi urmată în numărul viitor cu exemplificarea pe romanul *Vladia* de Eugen Uricaru. ■ Literatura contemporană este radiografiată prin comentariile critice punctuale din rubrica intitulată *Cu cărțile pe masă*. Astfel, Ciprian Valcan, în articolul *Grațioasele piruete ale unui „compozitor de vorbe”*, recenzează volumul de versuri *Ziua de apoimăine* (Ed. Brumar, 2004) aparținând poetului „calamburist” Adrian Bodnaru, care „este imprevizibil. Teatral de imprevizibil. Se născocesc în fiecare poem. Bizareriile lingvistice, gustul nedefinit al rafinatelor singurătăți romantic-suprerealiste, dislocările, funambuleștile trăiri sunt autuurile unei poezii ce înclină balanța spre stilul înalt al literelor românești”. □ Pornind de la antologia de autor *Vara de fosfor* (Ed. Dacia, 2002) și ajungând până la cel mai recent volum de versuri, *Viața și opiniile profesorului Mouse* (Ed. Limes, 2004), Ioan Radu Văcărescu scrie despre *Poezia lui Dumitru Chioaru*, care „stă sub semnul a trei elemente poetice (poetizate, poetizante): nostalgia, evocarea și cuvântul”. □ *Scenografia senzorialității* este depistată de Iulian Boldea în cel mai recent volum, *Cartea invaziilor* (Ed. Vinea, 2004), al lui Dan Bogdan Hanu, care își asumă „cu luciditate o asemenea postură, a unui liric vizionar și dezabuzat totodată, retransat în limitele unei poetici a vizualității, dar, totodată, fascinat și de detenta imaginarului abstras și abstract, situat într-un spațiu al aluziei și transparenței ontice”. □ Ioana Laslo urmărește *Jocul de-a povestitorul* în volumul de nuvele al lui Alexa Gavril Bâle, *America de dincolo de gard* (Ed. Limes, 2003). □ Veronica Buta prezintă subiectul romanului semnat de Ioan David, *Pe propria piele* [Ed. Marineasa, 2003]. □ Rubrica *Epistolarul de la Olănești*, continuată din anul precedent, cuprinde scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite lui Virgil [Podoabă] și Cis[telecan]. ■ Poetul Claudiu Komartin se pronunță *În chestiunea tinerei generații*, aceea afirmată începând cu anul 2000, care se organizează „în jurul

gravității, a [sic!] autenticității și a [sic!] firescului”. Scriind despre generații, începând cu anii ’60 și ajungând în prezent, precum și despre curente generate de acestea, semnatarul pledează nu atât pentru ideea de generații, cât pentru cea de „școli poetice, de filiații și de paternitatea – și viabilitatea – unor formule poetice”, susținând că „Trakl, Celan [...], Ion Mureșan, Nichita Danilov și Dan Coman au mult mai multe afinități decât are Dan Coman cu Marius Ianuș. Dar amândoi au dovedit că sunt poeți importanți ai literaturii care se scrie astăzi. La fel, Teodor Dună, care în volumul său de debut este un emul al lui Ioan Es. Pop, are mai puține lucruri în comun cu Dan Sociu (care vine cu arme și bagaje din Berryman și Bukowski, poate și din Mușina), dar asta nu ne împiedică să vorbim despre ei ca despre poeți ai generației 2000 ce au în comun o concepție *de altă natură* asupra incendiarii poetice”. Komartin trece prin genul liric, epic, eseistic, numărând 34 de tineri scriitori „douămiiști”, cu vârste cuprinse între 23 și 35 de ani, la care s-ar mai putea adăuga „alți 15, poate mai puțin remarcați sau nedebutați încă publicistic și editorial”. □ Cu titlul *Sperietori, cârciumi, poezie*, Mihai Dragolea publică un interviu, „dialog și poveste cu poetul Ion Mureșan la 50 de ani”. □ Tot un interviu, arondat rubricii *Discordia concors*, realizează Octavian Soviany cu Marin Mincu, *Despre înființarea și apărarea Cenaclului Euridice*. □ Un al treilea interviu al numărului, acordat de Ștefan Manasia, se poate citi în rubrica intitulată *Colocviile lui [Mihai] Vakulovski*. Titlul acestuia preia o frază a intervievatului: „Citesc numai poezii care-mi contorsionează sufletul ca pe un acrobat [...]”. □ *Epica Magna*, rubrica de proză contemporană, găzduiește ample povestiri semnate de Simona-Ioana Cucuian și Anca Andriescu. □ O altă rubrică de proză, *Opera aperta*, propune cititorilor fragmente din volumul inedit *Si minor* de Ara Alexandru Șișmanian. □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de Traian Ștef. □ Grupaje de versuri mai semnează în acest număr Nora Iuga, Ioan Milea, Mihai Ignat, Marin Mălaicu-Hondrari, ultimii trei în rubrica intitulată *Triptic*. □ Gheorghe Grigurcu este prezent, cu două pagini de aforisme și cugetări, publicate în rubrica *Fragmentarium*. □ În rubrica *Eminesciana*, nelipsită din revistele culturale în prima lună a anului, se pot citi textele Luciei Dărămuș (*Mihai Eminescu între mit și demitizare*) și Mihai Posada (*Almanah Eminescu 2004*). □ În articolul *Punctul terminus al istoriei*, tradus de Ioan Mușlea, Dieter Schlesak aduce „mărturii despre o prietenie necunoscută Emil Cioran și Benjamin Fondane”. □ Pentru rubrica *Biblioteca Babel*, Dinu Flămând prezintă succint și traduce din lirica tinerei poete franceze Sophie Loizeau, recent laureată, iar □ Maria Livia Șuteu continuă să traducă ultima parte a piesei lui Vladimir Nabokov, *Invenția lui Vals*, după revista „Novii mir”, nr. 2/1989. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită în acest număr între N.S. [Nicoleta Sălcudeanu], Al. C.[istelecan] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat în cele patru microtexte ale sale de *Ce scriu ungruii* în reviste din Transilvania, precum „A Hét” (Săptămâna) sau „Látó”. □ În *Cercul de cretă*

bucureștean, N.S. semnaleză apariția numărului dublu 1-2/2005 al noii publicații „Bucureștiul cultural” (redactor-șef: Gabriela Adameșteanu), ca supliment al revistei „22”. Sunt reținute explicațiile lui Ion Bogdan Lefter referitor la „scindarea conducerii” revistei „Observatorul cultural” și ancheta cu tema *La ce servesc premiile literare?*, răspunsul dat de majoritatea criticilor fiind unul previzibil: „la mai nimic”. □ *Radicalitate cu nuanțe* este titlul comentariului pe care N.S. îl face pe marginea „mult-așteptatului” număr nou al revistei „Observatorul cultural” (nr. 1, serie nouă, 3-9 martie 2005), avându-i ca redactor-șef pe Carmen Mușat, iar ca redactor-șef adjunct pe Ovidiu Șimonca. Săptămânalul i se înfățișează cronicarului „primenit, ca aspect și conținut, și nu cred că e o impresie înșelătoare, cu un ton mai echilibrat, mai puțin înverșunat, mai înclinat spre dezbateră”, „un săptămânal cultural viu, iritant cu măsură, adică exact atât cât trebuie să fie”, cel dintâi număr citindu-se „de la un capăt la altul, pe nerăsuflete”. □ Cum și echipa de la „Contemporanul – Ideea europeană” se „împrospează” începând cu nr. 2/februarie 2005, N.S. titrează *Întineriri* și trece în revistă cuprinsul, reținând, printre altele, cronica lui Henri Zalis la romanele Aurei Christi, „comprehensivă și deosebit de atentă la pulsațiile textului; romane ce merită din plin a fi remarcate, pentru timbrul insolit pe care îl aduc în proza tânără”. □ Revista „Cultura” (nr. 6/16-22 februarie 2005) îi atrage atenția lui N.S. prin tema „deosebit de subtilă”, referitoare la kitsch-ul printre intelectuali, cele mai comentate intervenții fiind ale lui Marius Chivu și Adrian-Paul Iliescu. □ *Omul din vis* este titlul ironic dat de N.S. comentariului ce vizează stenograma întâlnirii lui Nicolae Ceaușescu cu un grup de scriitori în vara anului 1980, document publicat de „Adevărul literar și artistic” (nr. 757/1 martie 2005). „Țiganiada acestor scriitori ridică delatțiunea la ecouri hiperbolice”, scrie N.S. dând ca exemple denunțul lui Nichita Stănescu la adresa unor „derbedei” precum Ștefan Aug. Doinaș, Dorin Tudoran sau Gheorghe Grigurcu, visul lui Dan Zamfirescu de a-l întâlni pe conducătorul suprem, devenit acum realitate, intervenția lui Paul Anghel etc. □ „Totul e de citit” – scrie aceeași N.S. – în nr. 13/19-25 februarie 2005 al „Suplimentului de cultură”, revistă ce „își menține ritmul și combativitatea. Nimic plictisitor și conformist în articole. Nimic provincial [...]”, □ „la fel de captivant” părându-i-se și „ieșeanul” „Timpul” (februarie 2005), din care reține și comentează articolul Gabrielei Gavril, *Despre estetizarea politicului, oamenii de litere și „misia” lor*. □ În *Cum se mai face „experiment literar”?*, Al. C. preia ștabela de la N.S., completând revista presei cu recenzarea nr. 2, anul II, al revistei ieșene „de experiment literar” cu titlul „*Feed back*”, constatând, după ocoluri eseistico-teoretice, că „între toți, cel mai experimentalist e tot Gellu Naum. Mai experimentalist decât, să zicem, tinerii Ștefan Baștovoi, Florina Zaharia, Teodor Dună, Valentin Radu sau Ioana Greceanu, poeți de treabă altfel, dar nu peste limitele burgheze de îndrăzneală”. □ Nr. 11-12/2004 al revistei „Euphorion” atrage atenția cronicarului doar parțial, căci tema vizând raportul dintre literatură și religie (la care răspund puțini scriitori, între care Gh. Grigurcu, Adrian Popescu, Ion Dur) i se

pare lui Al. C. „ușor ciupită”, revista mai având „de insistat”. □ În fine, în *Paul Celan și obștinile bucovinene*, Al. C. semnaleză o „atractivă demonstrație despre prezența «spiritului locului» – a celui bucovinean – în poezia lui Paul Celan”, semnată de Mircea A. Diaconu în „Ziarul de duminică” (din 5 februarie 2005).

□ Număr coordonat de Virgil Podoabă. □ Ilustrația numărului Ovidiu Avram.

• [„Viața Românească”, Anul C (100), nr. 1-2, Ian.-Febr., Revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor și Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor; pe coperta a doua se specifică punctul de pornire al publicației: „Revistă întemeiată la Iași, în martie 1906, de un grup de intelectuali în frunte cu Constantin Stere și G. Ibrăileanu”; Format tipografic: A5; fără zi de apariție specificată; Director onorific: Al. Paleologu; Redactor-șef: Caius Traian Dragomir; Redactor-șef adjunct: Liviu Ioan Stoiciu; Publiciști comentatori: Vasile Andru, Petre Got; Secretar de redacție: Mircea Cârstea.] Maria-Ana Tupan vede în romanul lui Dan Stanca, *Mila frunzelor* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) *Un Satyricon al vremurilor noastre*: „Dan Stanca răstoarnă metodic versiunile acreditate asupra istoriei ultimului secol, scriind propriul său scenariu, deopotrivă cu finalitate satirică și redemptivă, așa cum au fost gândite tratatele paramedicale ale esoteriștilor Renașterii”. ■ Într-un amplu studiu, Ligiă Pamfilie urmărește *Proza lui Paul Goma, între depoziție și ficționare*. □ Scrutând literatura exilului, Mircea A. Diaconu se oprește la *Constantin Virgil Negoită, savantul, scriitorul, gentlemanul*, prezentându-i cea mai nouă carte *Post Modern Logic* (New Falcon, Tempe, 2002). □ La împlinirea unui secol de la debutul lui Mihail Sadoveanu, Henri Zalis încearcă să decodeze *Secretul povestitorului*. ■ Ion Crețu este interesat de *Structura timpului în poezia lui Ioan Es Pop*. ■ Un comentariu critic semnează și Theodor Codreanu, urmărind cu atenție „dialogul cu moartea” în lirica lui Grigore Vieru. ■ Tot despre un poet scrie și Ion Murgeanu, și anume despre *Marian Drăghici, poetul care și-a visat harul*. ■ De *Recuperarea unui scriitor român* se ocupă Ana Dobre, comentând studiul „cuprinzător și complet” realizat de Ion Cristofor, *Aron Cotruș, între revoltă și rugăciune* (Societatea culturală „Lucian Blaga”, 2004), carte scrisă „cu mult patos, criticul și biograful său voind să evidențieze faptul că scriitorul ardelean are o operă [...] care trebuie cunoscută”. □ Marian Dopcea analizează *Testamentul din strada Nisipuri* (Ed. Vinea, 2002), scris de poetul Șerban Codrin între 1985-1989, dar publicat cu întârziere. Poemul este, „până la un punct, o comedie în sensul dantesc, o trecere vizionară prin Infern, Purgatoriu și Paradis”. ■ *Poezia maxim energ(et)ică* a lui Mihai Vakulovski, din cel de-al doilea volum de versuri, *Tatuaje* (Ed. Vinea, 2003), este comentată de Daniel Pișcu: cartea „este scrisă parcă dintr-o mare și unică respirație, poetul filtrând en gros, compilatoriu și pozitiv, asimilând și dezasimilând trimetamorfoic, inteligent, cu acea nonșalanță tipic basarabeană, suflul optzecistic, nouăzecistic și douămiistic, rezultând en detail o manieră tipic m. vakulovskiană, energ(et)ică la nivel componistic, de o mare impetuoșitate sintagmatică și paradigmatică”. □ Constantin

Trandafir răsfoiește antologia lui Sterian Vicol, *Clipa tăind subțire hohotul zăpezii* [Ed. Junimea, 2003], titlul recenziei preluând titlul postfeței semnate de „un tânăr critic” nenumit: *O nouă filă pentru istoria literaturii erotice și pentru psihologia masculului*. □ Cosmin Dragomir constată că Virgil Panait face *Indigestie la poezia nouă*, volumul său de versuri intitulat *Poemul precum actul sexual* (Ed. Zedax, 2003), fiind întocmit „ca un manifest contra a ceea ce se numește «poezia ca erecție literară»”. □ Nicolae Macovei recenzează în bloc *Șapte poete sau mai puțin de atât*, fiind îndemnat de Liviu Ioan Stoiciu să parcurgă șapte volume de versuri apărute în ultimii doi ani (ordinea enumerării – suntem atenționați – este aleatorie): Elisabeta Isanos (*Cântecul soarelui*), Ana Zegrean (*Rezerva de suflete*), Irina Roxana Ionescu (*Cântece de întâmpinat zorii*), Veronica Teodorescu (*Nesfârșiri*), Ștefania Hănescu Țugui (*Veșmânt de aer*), Victoria Milescu (*Zâmbet de tigru*) și Iana Maravis (alias Cristina Săvoiu) (*Potopul din arcă*). Concluzia recenzentului este radicală. Merită să fie consemnat debutul Ștefaniei Hănescu Țugui, de comentarii aplicate, nu întotdeauna entuziaste, beneficiind cea dintâi poetă menționată și cele două din urmă. □ Grupaje de versuri semnează în acest număr dublu Liviu Ioan Stoiciu, Ion Cocora, Gheorghe Izbășescu, Gheorghe Istrate, Mariana Filimon, Gabriela Crețan, Manuela Horopciuc, Dan Andrei Negura, Grigore Goanță, acesta din urmă dând spre publicare poeme din volumul inedit *Centurionii*. □ Mihai Vakulovski îl are ca interlocutor pe Liviu Antonesei, a cărui declarație despre poezie dă titlul interviului: „Calitatea unei poezii este dependentă de calitatea cititorilor săi”. Alte subiecte atinse în dialogul realizat în ianuarie-februarie 2001: debutul, Cenaclul de Luni, *Antologia generației '80* de Alexandru Mușina etc. □ La *Cartea de proză*, Radu Voinescu anunță *Romanul de consum pe care-l așteptam*, referindu-se la *Cloșca cu puii de aur* (Ed. Viitorul Românesc, 2003) de Cristian Tiberiu Popescu, „un roman care rivalizează cu importante opere de acest tip scrise în Occident – cu așa-numitele «cărți cult» cum le spune presa literară franceză – și care ar putea foarte bine să fie tradus cu predictibil succes în oricare limbă de circulație”. □ Rubrica de cronică literară se deschide cu articolul *Eleganță și ironie*, etichete aplicate de Florin Mihăilescu scrisului lui Barbu Cioculescu, din cel mai recent volum, *Lecturi de vară, lecturi de iarnă* (Ed. Vremea, 2003), cuprinzând contribuții de istorie și critică literară, dar și comentarii pe diverse alte teme. □ Cu titlul *Asache cel de nevăzut*, Marian Popa publică un „capitol din romanul *Hai la lupta cea mare* (titlu cenzurat și înlocuit cu *Soldății albi, soldății negri*), ajuns în corectura a doua la Editura Cartea Românească și interzis în anul 1985”. □ De asemenea, redacția găzduiește pagini inedite de Ion Drăgănoiu. □ Marin Mincu este prezent și el în acest număr cu pagini de proză (*Intermezzo*). □ Adrian G. Romilă semnează studiul intitulat *Sursele imagine ale raiului în cultura populară românească. Mentalități păgâne, apocrife creștine și cărți populare*. □ Ancheta revistei de la acest început de an lansează o singură întrebare: *Secolul XXI va fi, totuși, religios?* Răspund: Vasile Andru (*Secolul XXI va fi mistic – dar: un misticism alb, nevăzut, nenumit*

astfel), Radu Comănescu (*Fiecare secol a fost religios. Și secolul XXI va fi, la rândul său, religios*), Dan Stanca (*Din păcate, va fi...*), Ion Murgeanu (*Noul Babilon este mai rafinat decât cel vechi*), Gheorghe Istrate (*„... mi se pare că și eu am duhul lui Dumnezeu”*), Valentin Tașcu (*Va fi! Dar în ce fel?*), Gabriel Stănescu (*Întrebare fără răspuns*) și Caius Traian Dragomir (*Secolul, statul și viitorul*). □ Coordonatorul numărului este Vasile Andru.

MARTIE

1 martie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 757 (8)] Daniel Cristea-Enache continuă să publice „fragmente din manualul de *Limba și literatura română* pentru clasa a X-a (coordonator: Eugen Simion), în pregătire la Editura Corint”. În acest număr, textul este intitulat *Singur printre poeți*, referindu-se desigur la Marin Sorescu în calitate de poet, căruia „nu îi lipsește cupola metafizică, numai că el alege altă cale, mai *realistă*, pentru a aduce în poezie înălțimile gândului, altitudinea spirituală. Poetul deschide în fața cititorului ușile poemelor sale și îl invită, cu tonul cel mai firesc, să intre și să le exploreze interiorul. Lirica nu mai este abstractă și abstrasă, extrasă din cotidian și vehiculând un limbaj ermetic pentru neinițiați; la Sorescu, «singur printre poeți», ea e plină de culoare și concretețe, de lucruri solide și palpabile, de gesturi familiare ce ne conduc către probleme și atitudini fundamentale. Autorul ne predă, cu o uimitoare pedagogie, lecția simplității profunde”. ■ *O carte ratată* este pentru Mihai Iovănel romanul *Tălpi*, cel dintâi volum al trilogiei proiectate de Nichita Danilov, sub numele de *Șotronul*. „Nichita Danilov este poet, poet în toată puterea cuvântului, unul dintre boșii generației '80 și nu numai. În această calitate pe care o ilustrează eminent, Nichita Danilov face figură de Iason care a tuns de mult lâna de aur de pe oaia poeziei. Ca romancier însă, el oferă un produs dezlânat, care ratează – nici măcar la mustață – adecvarea la acel ceva-care-să-semene-a-roman. [...] Figuri care țin de logica poeziei duc la faliment în roman, dilatându-se până când fac poc. Aceasta e prima parte a problemei. A doua ține de ștacheta înaltă pe care poetul Danilov o pune în fața romancierului Danilov”. □ Al. Săndulescu recenzează volumul *Sertar, evocări și documente* (Ed. ICR, 2004), semnat de Niculae Gheran, care „te cucerește prin vorba de duh, prin săgeata polemică bine țintită, prin stilul colorat, uneori prea colorat, însă mai totdeauna expresiv și ajutându-l să spună lucrurilor pe nume”. □ Mircea A. Diaconu prezintă volumul III din *Carnete-le maro* ale lui Aurel Dumitrașcu, ediție îngrijită, cuvânt înainte și note biobibliografice de Adrian Alui Gheorghe (Ed. Timpul, 2004), titrând *Vocea din munți a lui Aurel Dumitrașcu*. □ Pagina intitulată *Altfel despre Caragiale* reproduce fragmente din emisiunea *Artă versus artă* (TVR Cultural), consemnate de Lorelei Mihală

și Cristina Modreanu. Printre participanți s-au numărat și Liviu Papadima, Radu Beligan, Felix Alexa, Alexandru Solomon. □ *Puritatea criticii și impuritatea romanului* este titlul recenziei lui Andrei Terian la volumul de studii ale profesorului Ion Vlad, *Romanul universurilor crepusculare: Thomas Mann, Robert Musil, Hermann Broch, Witold Gombrowicz, Günther Grass, Curzio Malaparte, Heinrich Böll, L.-F. Céline* (Ed. Eikon, 2004), „un excurs pasionant prin biblioteca narativă și un episod elocvent din «aventura formelor» românești”. ■ Anunțate de pe prima pagină și reproduse în paginile centrale, fragmentele din stenograma discuției dintre Nicolae Ceaușescu și un grup de 22 de scriitori primiți la cererea scrisă a acestora, sunt prefațate și comentate de C. Stănescu în tableta *Visul lui Bulgakov*. Publicate cu titlul „*Ce ne-am face noi dacă nu ați fi dumneavoastră?*” și subtitlul *Scriitori români față în față cu Nicolae Ceaușescu*, fragmentele de stenogramă vor avea un important ecou în presa literară și culturală din lunile următoare. □ Dan Mircea Cipariu rezumă cea de a 22-a ediție a Târgului de Carte de la Ierusalim, deplângând slaba cunoaștere a scriitorilor români contemporani, așa cum reiese din „jocul interactiv” propus de semnatarul articolului vizitatorilor standului României. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu semnaleză un „extrem de consistent” număr (59/2005) al revistei „Tribuna”, citând și comentând detaliat □ „un subiect *fierbinte* la Cluj”, pe marginea căruia se „discută intens”: apariția *Dicționarului Echinoc. A-Z*, coordonat de Horea Poenar (*Părinți și copii, dascăli și discipoli*) și □ studiul în foileton, „fundamental pentru situarea istorică mai corectă și înțelegerea mai adecvată a poeziei generației '80” (intitulat *Caragiale în poezia generației '80*), publicat de „bătrânul” echinoxist, poetul și criticul de poezie Ion Pop.

● [„22”, nr. 782 (9)] Alex. Cistelean semnează esul *Postmodernitatea at hand*, despre ce a însemnat anul 1968 în istorie, totodată anul „nașterii postmodernității”. □ Profesorul american Benjamin Anastas (Universitatea din Iowa), aflat în dialog cu Gabriela Adameșteanu, este de părere că *Literatura răspunde îndoielilor unei ființe umane*. Discuția radiografiază realitățile literare americane.

2 martie

● [„Cultura”, nr. 8] Cu titlul *Evanghelia după cameleon* și subtitlul *Delirul Arahnei*, Bogdan-Alexandru Stănescu recenzează critic ■ romanul lui Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Arahna* (Humanitas, 2004, cu o postfață de Radu Enescu). În ciuda etichetelor excesiv laudative aplicate până acum („revelație a anului”, „o lovitură dată de un maestru” etc.), semnatarul analizează romanul și dovedește cu argumente că avem de-a face într-adevăr cu „o culme: una a mimetismului incontinent. Un roman ce se clădește pe baza unui model (cel picaresc), având pretenția originalității depline într-un spațiu cultural distinct de formula practică. [...] Nicolae Strâmbeanu a vrut să recreeze un Picar, a reușit, dar nimic mai mult. [...] Însă întreb, de ce trebuie să citesc, în 2005, un exercițiu mimetic, care nu-și propune alt pariu decât acela de a nu pune piedici lecturii?”. □

La noua rubrică intitulată *Colțul scurt*, Radu Paraschivescu recomandă două cărți: *High Fidelity* de Nick Hornby (Polirom, 2005, traducere de Radu Gârmacea), „un alt fel de căutare a timpului pierdut”, „o carte muzicală ca un hit din vremea discurilor de vinil”, și *Sub piele* de Michel Faber (Humanitas, 2005, traducere de Domnica Drumea), „între distopie și science-fiction, între coșmar și anticipație”, un text „compus sub umbra lui Orwell, Vonnegut și Auster”. □ Simina-Maria Dan anunță apariția unui volum care explică *Prozodia pe înțelesul tuturor*. Este vorba despre cartea profesorului Mihai Dinu, „*E ușor a scrie versuri...*”. *Mic tratat de prozodie românească* (Ed. ICR, 2004).

● [„**Luceafărul**”, nr. 8] La rubrica de cronică literară, Paul Aretzu îl vede pe Mădălin Roșioru, autorul volumului de debut *Liber superbus. Povestiri indecente din Războiul Civil (1994-2002)*, ca fiind *În căutarea arhitecturii sau carnavalul literaturilor*, „producând un fel de poligon de încercări naratologice în care autorul recurge la numeroase tehnici textualiste și postmoderniste. Deși este subintitulată *povestiri*, cartea poate fi socotită și un roman *sui-generis*, de tip joycean. [...] Cartea entuziasmează și contrariază, în același timp, canonindu-se să se decanonizeze, asumându-și libertăți cu o fervoare uneori copilărească și cu o putere de a imagina neostoită. Autorul monopolizează toate persoanele, el ! vorbește cu sine despre sine. Se admiră, se repudiază, se persiflează. El stă continuu într-un *curent* literar. Ideea ar fi să reformeze postmodernismul prin saturație. Este o carte a autorului/cititor/critic care se hrănește din sine, secretând-o, consumând-o, digerând-o, este frumoasa fără corp”. ■ Elena Vlădăreanu este sensibilizată de *Emigrarea interioară* despre care vorbește Herta Müller în eseurile din volumul *Regele se-nclină și ucide*: „Desigur, cartea este o mărturie a scriiturii insinuate în existență, a scrisului ca unic spațiu de refugiu (și acesta nesigur și amenințat în permanență de «umbre însemnate»). Dar dincolo de toate aceste aspecte «livrești», care țin de biografia scriitorului, Herta Müller nuanțează problema lingvistică și existențială a scriitorului care, spiritual, nu poate aparține definitiv niciunei limbi (nici limbii române, nici celei germane), la fel cum omul este o ființă depeizată, fără spațiu real și fără a fi în stare să se adapteze”. □ *Viața ca amintire*, astfel își intitulează Adrian Dinu Rachieru prezentarea pe care o face volumului Veronicăi Bălaj, „frenetica poetă și prozatoare”, cuprinzând șapte texte în proză adunate într-o ediție bilingvă (româno-germană), în traducerea lui Dieter-Heins Kron, „sub un titlu transparent și inspirat”: *De șapte ori viața/ Sieben mal das Leben* (Ed. Mirton, 2004). □ Cum și-a obișnuit cititorii, Adrian G. Romilă recenzează „o lucrare fundamentală pentru antropologia secolului XX”, anume reeditarea cărții lui Mircea Eliade, *Sacrul și profanul* (Humanitas, 2005). □ Câte o pagină de versuri semnează Gheorghe Istrate și Eduard Filip Palaghia. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Corneliu Barborică. □ La rubrica de *Convorbiri incomode*, Vasile Andru îi acordă un interviu lui Marius Tupan, mărturisind că *Scrisul este o prelungire a ochiului*. □ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină (VII)*, Alexandru George continuă evocarea lui

Al. Vona din numerele trecute. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. Printre intrările din acest număr, se numără și un portret dedicat lui Ion Bănuță: „Poet cu har minimal, director pe vremuri al importanței Edituri de Stat, deci ar fi fost de așteptat să avem a face cu un parvenit politic, cu un activist obtuz și veleitar ca atâția alții. Dar Bănuță se constituia într-o excepție! Era un om de treabă, un autodidact îndeajuns de luminat și de generos, exponent al acelei interesante categorii de muncitori dinaintea regimului comunist, cu idealuri socialiste și cu genuine deschideri spre cultură (Neculuță, I.C. Frimu, Panait Mușoiu, Panait Istrati). Un colțos blajin, un inconformist afabil, un «progresist» cu stima tradiției. Natural, nu putea înghiți la nesfârșit ignominiile sistemului totalitar. Mai întâi discret, prin sprijinirea unor scriitori prea puțin sau deloc pro regim, prin punerea în aplicare a unui program editorial bogat și variat (vezi în această privință confirmările pline de căldură ale domnului Mihai Șora, care i-a fost apropiat colaborator), apoi tot mai fățiș, în perorații revoltate, nescutite de pericole, Ion Bănuță s-a manifestat ca un opozant. În consecință, s-a văzut schimbat din funcție. Îl întâlneam adesea, prin 1985-1986, în barul de la etaj de la Athenée Palace, în compania unor «foști» în frunte cu Nicolae Carandino, care l-au adoptat cu prietenie pe ex-proletarul marginalizat, ins atractiv, de-o bonomie manierată. Își mai făceau apariția în acel local tihnit un fost director de bancă, Veniamin, ziariști vechi precum Leon Kalustian sau Gaby Michailescu și uneori disidentul Mihai Botez. Bănuță se integra mai mult decât satisfăcător acestui mediu de rescăpați ce se întruneau aproape zilnic «la o cafeluță de vorbă», cum zicea N. Carandino. Dar, în ciuda bolii sale de cord, care necesita periodice spitalizări, începuse să bea necumpătat. Se zvonea că, în zilele sale bahice, ajunsese a ieși în stradă, pe lângă blocul turn din spatele Palatului unde locuia, cu părul vâlvoi și cu brațele ridicate, pentru a ocări regimul într-o figură de profet mânios”. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (III)*. □ Cristiana Gavrilă recenzează cel de-al patrulea volum al seriei *Privitor ca la teatru* (Ed. Dacia, 2003) de Ion Cocora, ■ iar Candid Stoica îl interviuează pe omul de teatru Dinu Grigorescu despre *Dramaturgia românească în suferință*: „Un acid sulfuric ne bântuie. Nu mă interesează deloc episodul de la Banca Religiiilor, a domnului Dinu Săraru, nu fac poliție politică, dar mă interesează ce a făcut domnia sa cu banca de texte a dramaturgilor români. Pe vremuri, când era *factotum* la Teatrul Mic, nu a promovat decât *Politica* lui Teodor Mănescu și un obscur text de comedie, restul fiind repertoriul clasic internațional. Venit la conducerea Naționalului bucureștean s-a promovat pe sine și pe Valentin Nicolau. Și atât. Cu atâtea săli și atâtea fonduri nu a putut crea un mic teatru experiment pentru piesa românească? Împins la non existența scenică, dramaturgul contemporan se refugiază în carte. O serie de piese publicate stau mărturie vie a unei combustii interne și a faptului că dramaturgie românească există. La colocviile anuale de dramaturgie de la Sinaia, Teatrul Național din Târgu Mureș a venit cu un spectacol eveniment al unui autor

ardelean, iar Teatrul Național din Iași și-a asumat pe debutantul de la Oradea, domnul Pascu Balaci. Literatura dramatică de dincolo de Prut, solidă și modernă, oferă alte surse, alte texte, unei structuri instituționale românești învechite, nepăsătoare, incapabilă sau prea puțin capabilă să ia act de existența unor noi percepții și trăim într-un vesel paradox: între *Vacanța Mare*, care acaparează mințile multora și ignoranța mare care definește pe mulți, publicul trăitor al dramelor și al farselor tot mai prezent recuperat în sălile de teatru, rareori se revede el însuși într-un personaj pe vreo scenă. Un grup de dramaturgi tineri, furioși, dădăciți de Ludmila Patlanjoglu încearcă să modifice situația. Le urez succes!”. □ Corneliu Irod traduce o nouă povestire de Vasili Șukșin. □ Cum sunt *Românii văzuți de Jules Verne* încearcă să descopere Maria Irod în cartea lui Ion Hobana, *Jules Verne. Chipuri, obiceiuri și peisaje românești* (Ed. Pro, București, 2004). Volumul „se ocupă de relațiile dintre scriitorul francez și Țările Române, pornind de la câteva cărți ale acestuia în care românii și spațiul românesc joacă un rol mai mult sau mai puțin important. Pe de o parte, sunt analizate romanele respective – care, deși cunoscute, nu sunt dintre acelea care i-au adus celebritatea lui Jules Verne – cu scopul de a stabili dacă «peisajele» și «obiceiurile» descrise sunt rodul unei documentări la fața locului sau nu. Pe de altă parte, este urmărită – într-un amplu și documentat capitol intitulat *Portret în oglinzi* – receptarea lui Jules Verne în România”. □ Din nota intitulată *De la consiliu adunate...* aflăm că „S-a ales juriul pentru decernarea premiilor pentru anul 2004. Cum discreția este prioritară, nu vom face nici noi excepție. • În primăvară va fi dat la cheie hotelul, proprietatea UR, din strada Căderea Bastiliei. Așteptăm cu încredere și nerăbdare. • S-a dat citire și s-a aprobat proiectul de buget pe anul 2005. N-a protestat și nu a venit nimeni cu vreo intervenție. Ne grăbeam. • „Cartea Românească” v-a activa ca o editură privată. În curând se va face o asocieră cu o instituție privată. Numai bani mulți să aibă. • După o lungă dezbatere, s-au suspendat plățile la revista „Contrapunct”. Tot cu data de 25 februarie 2005, ziua când s-a luat hotărârea, s-a sigilat și sediul revistei respective”.

• **[„România literară”, nr. 8]** „Petru Dumitriu e un scriitor de redescoperit, dincolo de orice scepticisme, prejudecăți sau entuziasme necugetate (după caz). Această ediție selectivă în trei volume e un imbold de explorare a imaginii pe care o avea autorul despre sine însuși la senectute și pe care voia să o impună în ochii posterității. E partea onorabilă a operei sale, cea mai rezistentă estetic. Sunt și aici evidente mari pete de coroziune a pânzei epice, de corupție ideologică a viziunii și de afectare profundă a moralității creatorului subjugat de vremi. Petru Dumitriu merită cunoscut și dincolo de onorabilitatea sa, dincolo de o selectivitate care menajează. De aceea ar fi necesară o ediție integrală Petru Dumitriu, cu toate scăderile și cedările prozatorului puse alături de izbânzi și cerbicii. Posteritatea va fi, oricum, din ce în ce mai necruțătoare, împotriva sentimentelor noastre trecătoare de pietate”, e de părere Ion Simuț în articolul intitulat *Petru Dumitriu într-o ediție testamentară*, care laudă colecția de „Opere fundamentale” (ajunsă

după 4 ani la 58 de volume), coordonată de Eugen Simion, printre aparițiile recente numărându-se și Petru Dumitriu, *Opere* (trei volume îngrijite de Ecaterina Țarălungă, Ed. FNSA & Univers enciclopedic, 2004). □ „Cum se mai vede astăzi, după 30 de ani de la apariție și în spațiul unei opere care cuprinde un atât de înalt vârf estetic [*Dimineață pierdută*, n.ed.], romanul de debut al autoarei? Desigur, din perspectiva operei de până astăzi, *Drumul egal al fiecărei zile* îngăduie (când nu reclamă) o lectură *à rebours* care proiectează asupra sa umbrele cărților ulterioare, descoperind astfel germeii și, mai mult de atât, elementele creației viitoare”, se întreabă Sanda Cordoș, demonstrând apoi că este *Un roman fără vârstă*, „viu, puternic, având doar vârsta adolescenței”, meritând atenția noilor generații de cititori. □ Despre *Avatarurile unui roman, Orașele scufundate* de F. Aderca, scrie Elvira Sorohan: „Elementele de paratext (titlu, prefață, prolog) ce-l escortează, întâlnite numai în forma princeps, apărută în revistă («Realitatea ilustrată», 1932), suprimate sau prefăcute până la forma publicată în volum sunt expresive pentru personalitatea autorului. Reactualizarea acestor detalii este la fel de importantă pentru istoria literaturii, cât și pentru cunoașterea convingerilor estetice și autoexigenței scriitorului. Cu atât mai mult cu cât nici Călinescu, mai întâi ca recenzent al romanului («Adevărul literar și artistic», 1937) și mai apoi în *Istoria literaturii...*, nu ia în considerație, analitic, decât forma apărută, în volum, în 1937, sub titlul *Orașele înecate*. Nu amintește nimic despre artificiile paratextuale publicate în revistă și eliminate la editarea romanului în volum, după cinci ani. Sunt documente de atelier, semnificative pentru avatarurile unei opere și, în plus, datează opiniile lui Aderca față cu romanul românesc la acea oră. Abia Florin Manolescu, în *Literatura S.F.*, deși cartea lui Aderca e aici mai mult semnalată decât analizată, ia parțial în discuție varianta din revistă. Amintește ceva din ceea ce au neglijat și contemporanii scriitorului și cei ce au prefațat reeditarea romanului, operă care îl clasicizează pe Aderca în literatura europeană a genului”. □ Tot de istoria literară este atrasă și Catrinel Popa, atunci când alege să scrie, în cheie feministă, despre *Doamnele între ele...*, adică să recenzeze volumul Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină* (Paideia, 2004): „Studiile de literatură feminină sunt încă un lucru rar în peisajul literar de la noi. Toată lumea pare să fie de acord că în literatura română (ca, de altfel, mai peste tot în lume) imaginea standard a feminității este aceea propusă (și impusă!) de perspectiva Autorului (majuscula ne ajută să-l recunoaștem aici, desigur, pe atât de controversatul *dead white male*). Lui i se datorează, în fond, perpetuarea acelor formule-șablon de tipul *inefabilul/ eternul feminin* sau *misterul feminității* care a făcut ca, dincolo de epoci, timp și mode, stereotipurile feminine să varieze, practic, foarte puțin. [...] Este evident că autoarea nu își concepe demersul polemic (nu regăsim nicăieri patosul exagerat al feministelor de peste Ocean), ci se menține în proximitatea textelor, propunând o analiză foarte aplicată și ferindu-se să emită elogii acolo unde nu este cazul”. Sunt trecute în revistă operele scriitoarelor Hortensia Papadat-Bengescu, Ticu Archip, Henriette Yvonne Stahl, Georgeta

Mircea Cancicov, Martha Bibescu, Lucia Demetrius, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Dana Dumitriu, Ileana Vulpescu. ■ „Despre înaintarea în adânc, parcă pe urma unor călăuze care nici nu se mai văd, așa au ajuns de departe, scrie Gabriela Melinescu un șir de amintiri, publicate din vreme în vreme. Primului volum, apărut în 2000, la Univers, îi urmează «dipticul» de la Polirom, în 2002 și 2004. Însemnările cele mai recente, «legate» într-o carte anul trecut, sunt alese din impresiile perioadei 1990-1996, cu «planetele» ei schimbătoare”, notează Simona Vasilache în recenzia volumului *Jurnal suedez III (1990-1996)* (Polirom, 2004). □ În lirica lui Mircea Petean din volumul *Lovituri de nisip* (Limes, 2004) recenzentul Gheorghe Grigurcu sesizează *Umilință și ironie*: „Mircea Petean e unul din poeții ce mizează pe «infinitul mic». E o poziție oarecum îndrăzneală deoarece modelul dominant al poeziei românești contemporane, impus de canonul '60 și încă neepuizat, a fost cel neoexpresionist, grandilocvent, nu o dată clamoros, cu o conceptualizare «metafizică» ostentativă, antrenând impozante mase verbale. Aparținând familiei unor Petre Stoica, C. Abăluță, Emil Brumar, G. Almosnino etc., autorul *Loviturilor de nisip* ilustrează ceea ce unul din congenerii d-sale a numit «poetica minimală», bizuită pe atenția acordată lumii părelnic banale, monotone, a cotidianului, îndeobște neglijate, însă apte a sugera enigma existenței nu mai puțin decât înfățișările ei socotite majore. Fragilul, efemerul, evanescentul semnalează sensibilităților în măsură a le recepta comprehensiv o tensiune, o angoasă, un dramatism care pot scăpa plasei retorice cu ochiuri prea largi”. □ Volumul lui Dan Cristea, *Autorul și ficțiunile Eului* (C.R., 2004) îi inspiră lui Tudorel Urian articolul *Scritorul și măștile sale*, în care, înainte de analiza propriu-zisă a cărții, glosează pe marginea succesului de librărie pe care l-au avut jurnalele și memoriile după 1989, clasificând cititorii pasionați ai acestui gen în: cei care savurează faptele în sine, cei care caută rețeta succesului și cei care sunt interesați „să descopere unghiurile din care este privită existența de către autorul respectiv”. Cât despre Dan Cristea, „unul dintre criticii importanți dinainte de 1989”, Urian constată că „oferă și o altă grilă de lectură cărților cu substrat autobiografic: aceea a depistării în text a urmelor eului care scrie și a relațiilor sale cu lumea care îl înconjoară. Această abordare specifică unui critic literar face ca plaja cărților luate în discuție să se lărgească sensibil, dincolo de tradiționalele jurnale, memorii, autobiografii, cărți de amintiri, putând să intre aici și volume de ficțiune sau autoficțiune. În ceea ce privește lectura jurnalelor propriu-zise, criticul face unele precizări interesante: «aș spune că nu m-a interesat atât poetica genului, cât fenomenologia cazului individual, atitudinile față de jurnal ale fiecăruia dintre autorii avuți în vedere, miza pe care o folosesc aceștia în scrierea lui, metaforele proprii de care se slujesc pentru a-și justifica și defini concepția după care abordează un astfel de tip de scriitură.» (p. 6)”. □ Iordan Datcu este impresionat de primul tom de corespondență, din cele patru proiectate de Sanda Golopenția, intitulat *Rapsodia epistolară. Scrisori primite și trimise de Anton Golopenția (1923-1950)* (Albatros, 2004): „Surprizele aduse de această arhivă

epistolară sunt numeroase, între ele fiind de amintit amploarea ei, ea însumând vreo 200 de schimburi epistolare, din care primul volum a cuprins 63, apoi diversitatea corespondenților, care nu sunt, cum poate s-ar fi așteptat, doar sociologi și statisticieni, domenii în care s-a ilustrat cu deosebire Anton Golopenția, ci și esești (Emil Cioran, N. Argintescu-Amza, Vasile Băncilă), muzicologi (C. Brăiloiu, H. Brauner), etnologi (Petru Caraman), scriitori (Emanoil Bucuța)”. □ Printre cele zece cărți noi, răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ Doina Ruști, *Omulețul roșu* (Ed. Vreimea XXI, 2004): „Doina Ruști privește cu sarcasm lumea editurilor și a revistelor literare, considerând-o invadată de impostură, de corupție [...]. Acest dispreț, fie și nejustificat, ar fi putut fi productiv din punct de vedere literar, dacă autoarea nu l-ar fi valorificat într-un mod prozaic, în stilul funcționarelor care, la o cafea, își bârfesc soții, șefii și colegii. Inteligența și pregătirea ei intelectuală, remacabile, nu-i folosesc la nimic atâta timp cât ea nu reușește să se detașeze de lumea pe care o descrie.”; □ Bogdan Ulmu, *Jurnal inutil de subiecte utile (2003+2004)* (Ed. Timpul, 2004): „Curiozitate intelectuală, temperament, umor și mai ales un *fair-play* mai rar întâlnit în publicistica noastră, așa ar putea fi caracterizat, pe scurt, autorul acestui jurnal, Bogdan Ulmu, care se gândește la teatru de dimineața până seara, nu numai când pune piese în scenă, ci și când citește ziarul sau merge cu trenul. Om al reacției imediate, comunicativ, gata să sărbătorească succesele altora, dar și să sancționeze prostia, el însuși înfulește cu verva lui, cu generozitatea lui acidulată, lumea teatrului.”; □ *Io Ștefan Voievod*, antologie și prefață de Constantin Mohanu (Minerva, 2004): „Constantin Mohanu a găsit un mod inteligent de a evoca figura lui Ștefan cel Mare, la împlinirea a cinci sute de ani de la moartea lui, prin selectarea, cu competență și bun-gust, a textelor pe care domnitorul sau amintirea lui le-au inspirat de-a lungul timpului creatorilor de literatură cultă și populară. A rezultat o carte a cărei lectură instruieste și emoționează”. □ Pornind de la destinul lui Radu Petrescu, Mihai Zamfir meditează la *Uciderea lentă*, adică la asasinatele produse în timpul comunismului, nu numai acelea care au avut loc în închisori sau în lagăre, ci și în așa-zisa libertate: „Viața și opera lui Radu Petrescu ne oferă imaginea unei existențe mutilate, de la carieră până la scriitură. Obligat să trăiască și să creeze într-una dintre cele mai nefaste perioade ale istoriei României, acest intelectual care nu avea nimic dintr-un luptător pare să fi ascultat, obscur, de două imperative categorice: să treacă neobservat în viața socială și să păstreze integral formula scrisului său, estetic, fără nicio concesie făcută socialului. Într-o lume în care represiunea atinsese un rafinament fără precedent, cele două comandamente pe care scriitorul și le-a autoimpus deveneau complementare. Iar Radu Petrescu le-a respectat cu scrupulozitate, asumându-și toate consecințele. Neputând publica proză de ficțiune, s-a specializat în glose subtile și savante; neavând șansa de a fi editat în mod normal, și-a revărsat talentul în *Jurnal*, operă imensă de subiectivitate impenitentă; neputând ajunge la notorietatea pe care valoarea lui ar fi presupus-o, și-a forjat un psihic de persecutat, ducând astfel o viață mult mai chinuită decât cea

a confrărilor săi”. □ Un nou foileton de proză, intitulat *Perfectul simplu* (I), inițiază Constantin Țoiu la rubrica *Prepeleac*. □ Nora Iuga prezintă câteva *Colaje în românește* de Herta Müller. □ Poezia este reprezentată de Emil Brumaru, cu poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea”, Dorin Ploscaru, cu trei poeme și Ion Stratan, cu un grupaj intitulat *Poeme prozaice*. □ Din lirica lui Ingeborg Bachmann traduce Emil Nicolae. □ Glosând pe marginea interviurilor din reviste sau strânse în volume ulterior, Cristian Teodorescu vrea să înțeleagă *Ce vrea Marta Petreu* în prima carte a sa de acest fel *Conversații cu...* (2004), în care a adunat dialogurile purtate cu personalități ale vieții intelectuale românești: „Se spun tot soiul de bazaconii docte despre tehnicile interviului și despre formularea întrebărilor. În ceea ce mă privește, cred că și pentru interviu ai nevoie mai întâi de talent, apoi, ca și în proză, trebuie să-ți cunoști personajul, ca să nu-i pui întrebări prostești, iar în cele din urmă, să vrei să te duci tu către el, nu să-l chemi la tine. Cu intuiția ei de poetă, Marta Petreu are ceva în plus față de interviuatorii de profesie. Ea nu se străduiește se pună întrebări insolite sau să se tragă de șireturi cu cei cu care discută. Marta Petreu știe că întrebarea își conține răspunsul. Așa că înainte de a intervieva pe cineva, ea își cunoaște interlocutorul. Niciuna dintre întrebările ei nu e pusă la întâmplare. Ea știe ce vrea să stoarcă de la interlocutorii ei. Dar face asta cu o grație care n-o transformă nici în pisăloagă și nici în proprietară a unui pat al lui Procust ca interviuatoare”. □ Pornind de la „textul încărcat de tristețe amestecată cu exasperare și cu oboseală al Martei Petreu despre obstacolele pe care le are de înfruntat ca să țină în viață revista «Apostrof»” și de la constatarea că sunt privite adesea drept Cenușărese, Gabriel Chifu scrie despre *Revistele literare*, lansând o întrebare cheie: „Ce sunt aceste reviste literare, presă pur și simplu, și atunci ele trebuie să se supună legilor economiei de piață, cererii și ofertei, sau sunt instituții de cultură, și atunci ele ascultă de cu totul alte standarde, și atunci așteptăm altceva de la ele, au alt rost (altă menire) altă misiune? Fără ezitare, se cade să fie așezate în rândul instituțiilor de cultură. Niște instituții de cultură foarte importante în tradiția românească. Așa încât este impropriu să cerem acestor publicații literare să funcționeze autonom, din vânzări, la concurență cu ziarele sau publicațiile mondene ori de scandal. Ele nu pot să aducă profit la propriu, ci doar la figurat. La figurat și de cele mai multe ori foarte târziu. Însă beneficiile lor se localizează la nivelul cel mai greu de atins și care contează cu adevărat, și care trebuie să ne intereseze pe toți în cel mai înalt grad – nivelul intelectual, cultural”. Sesizând discrepanțe inadmisibile legate de finanțarea unor publicații efemere sau fără impact cultural real, Chifu propune Ministerului Culturii să stabilească „douăzeci-treizeci de proiecte viabile, revistele de însemnătate națională: de la tradiționalele «România literară» și «Vatra», să zicem, și până la noile «Observatorul cultural» și «Dilema veche» sau «Suplimentul de cultură». Cu o formulare nu tocmai reușită aș spune că există douăzeci-treizeci de reviste literare de «importanță strategică», a căror apariție e inacceptabil să fie lăsată la voia întâmplării”. □ Centenarul Mircea Mancaș este semnalat de

A.C., cel care schițează și profilul esteticianului și sociologului ieșean. □ Responsabil cu *Ochiul magic* din acest număr, P.Ș. [Pavel Țușară] descrie, pe lângă alte subiecte de artă, *Lumea lui Capșa...*: „Imaginarul poetic al lui Liviu Capșa se revarsă, asemenea unei ape care a descoperit rosturile capilarității, asupra a tot ceea ce el scrie într-un gen sau în altul. Fie că scrie poezie propriu-zisă ori parodie, evocare sau reportaj, pastilă jurnalistică sau analiză politică, textul său este veșnic ispitit să evadeze din captivitatea evenimentului concret de la care pornește și irepresibil condamnat la o contemplație amplă, care privește resorturile adânci ale speciei și nu cazurile individuale, ceea ce, la prima vedere, ar plasa totul în spațiul înalt al unui umanism sever, adică încărcat de nenumărate responsabilități”. □ Într-o notă este anunțată expoziția *Înscrisuri dușmănoase/ Scripta Hostilia*, organizată între 3-27 martie, la Muzeul Național al Literaturii Române, de Asociația Ziariștilor Independenți din România (AZIR). Printre conferențieri se numără: Doina Jela (secretar AZIR), Ana Blandiana (*Literatura de sertar și dizidență. Un studiu de caz: cazul meu*), Nicolae Manolescu (*Literatură și cenzură*), Marius Oprea (*Literatura română în arhivele Securității*), Doina Cornea (*Scrisorile deschise către Nicolae Ceaușescu și consecințele lor*). □ Despre *Cruzimile cenzurii* scrie și Ioana Pârvulescu în *Cronica pesimistei*, dând exemple de mutilare a unor fraze și paragrafe din traducerea cărții lui A. Pieyre de Mandiargues, *Muzeul negru*, pe care Alexandru Baciuc a realizat-o în 1975 pentru Editura Univers.

3 martie

• [„Observator cultural”, nr. 1 (258). După o lună de absență editorială (februarie), începând cu acest număr, este anunțată o „serie nouă”, de 24/28/32 de pagini, caseta redacțională modificându-se astfel: redactor-șef: Carmen Mușat; redactor-șef adjunct: Ovidiu Șimonca; secretar general de redacție: Doina Ioanid; redactori: Adina Dinițoiu, Alexandru Matei, Ana Maria Popescu, Iulia Popovici; Consiliul consultativ: Sorin Alexandrescu, Ștefan Borbély, Paul Cornea, Gheorghe Crăciun, Caius Dobrescu, Mihaela Anghelescu Irimia, Liviu Papadima.] După o lună de absență, revista se reanunțează la Librăria Cărturești în chiar ziua apariției primului număr din luna martie. Printre numeroșii participanți și colaboratori, s-au numărat și Paul Cornea, Sorin Alexandrescu, Andrei Pleșu, Mircea Vasilescu, Liviu Papadima, Rodica Palade. ■ Așadar, revista reappare într-o nouă formulă redacțională și grafică, Carmen Mușat semnând articolul program intitulat *Spiritul critic în acțiune*, formulă ce va deveni și noul slogan al publicației, rezumând „opțiunea noastră simultană pentru radicalitate și nuanțe”. Într-un context sensibil diferit față de cel din 2009 când s-a lansat pe piața culturală românească („o mult mai mare diversitate a ofertei culturale, atât la nivel editorial, cât și în privința numărului de reviste de profil, apte să reflecte și să analizeze profesionist dinamica tot mai susținută a fenomenului cultural contemporan de la noi și din lume”, dar și contextul politic

de după alegerile din decembrie 2004), „Observator cultural” s-a impus ca „o instituție de sine stătătoare, un spațiu necesar al dialogului cultural, al dezbaterilor pe teme «la zi», o revistă care a promovat și o va face în continuare, cu aceeași consecvență, spiritul critic și cultura ideilor”. Carmen Mușat vorbește și despre o „falie” care s-a produs în ultimii cinci ani în cultura română, determinată „de o versiune autohtonă a celebrei *querelle des anciens et des modernes*, care a divizat în mod riscant și, în bună măsură, artificial intelectualitatea românească, antrenând într-o dispută ce ar fi trebuit să rămână la nivelul ideilor nenumărate simpatii și antipatii personale, reacții umorale, frustrări și resentimente mai vechi sau mai noi”. În încheiere, Carmen Mușat definește profilul și politica publicației în noua sa formulă. „«Observator cultural» va continua să spună lucrurilor pe nume, la fel de tranșant cum a făcut-o și până acum. Revista își va păstra radicalitatea, nu și idiosincraziile. Vom oferi și pe mai departe spațiu de afirmare proiectelor culturale alternative, vom promova orientarea liberală (nu ca doctrină politică, ci în sensul ei de deschidere către diversitate), principiile culturii critice, polemicile de idei și interdisciplinaritatea, rămânând conectați la dinamica fenomenului cultural contemporan, în toată complexitatea lui. «Observatorul cultural» va pleda pentru dreptul la diferență, multiculturalism și corectitudine politică, va da drept la cuvânt tuturor celor care au ceva substanțial de spus, fără excese, fără atacuri la persoană, dar cu argumente și bună-credință. Nu vom ocoli «subiectele sensibile», vom «observa» și vom sancționa derapajele etice, incongruențele de atitudine, dar nu vom inventa «legionari» și «bolșevici» acolo unde nu sunt. Cred că în materie de cultură nu există teme sau autori tabu și, cu atât mai puțin, consens. Există opere valoroase și autori cărora nimic din ceea ce e omenesc nu le este străin”. □ La rândul lui, Caius Dobrescu simte nevoia unei justificări publice privind motivele aderării sale la noua echipă, publicând articolul intitulat *De ce am acceptat să fac parte din Consiliul consultativ al „Observatorului cultural”*, în care subliniază importantul rol pe care l-a jucat universitarul Ion Bogdan Lefter: „Opțiunea mea se datorează, pe de o parte, convingerii că redactorul-șef al noii serii a «Observatorului», Carmen Mușat, împreună cu echipa pe care o conduce exprimă cu bună-credință dorința de a păstra spiritul și valorile liberale sub ale căror auspicii această revistă s-a plasat de la apariția ei, cu o consecvență rară în peisajul nostru intelectual. Pe de altă parte, am acceptat calitatea de membru al Colegiului de redacție și fiindcă mi s-a părut o poziție din care poți reaminti cu un anumit impact public, ori de câte ori este nevoie, că «Observatorul cultural» n-ar fi devenit un brand inconfundabil și o pagină semnificativă din istoria literaturii contemporane fără efortul și talentul lui Ion Bogdan Lefter. [...] Nu în ultimul rând, am acceptat să fac parte din Consiliul consultativ fiind convins că, tensiunile momentului odată depășite, evoluția revistei va putea fi de așa natură încât, în numele și în beneficiul principiilor și ideilor după care s-a condus întotdeauna, Ion Bogdan Lefter să fie de acord să se numere printre colaboratorii regulari ai publicației de care și-a legat numele, regăsind astfel, în

mod firesc, o comunitate care-l prețuiește și din care, la modul virtual, oricum nu va înceta niciodată să facă parte”. □ Michael Finkenthal își începe colaborarea la revistă, „într-un moment de cumpănă”, cu rubrica *Intersecții* și textul programatic *O dimensiune în plus*, în care împărtășește cititorilor strângerea de inimă cu care a fost nevoit să aleagă o tabără după ruptura produsă între directorul și fostul redactor-șef, motivele implicării sale fiind, pe de o parte, faptul că revista era amenințată cu dispariția și, pe de altă parte, constatarea că „toți cei implicați în discuție păreau a exprima aceeași idee fundamentală: revista este importantă în peisajul cultural actual și deci ea trebuie să continue pe calea pornită acum cinci ani”. ■ „*Îmi pare rău că am publicat interviul cu Ion Iliescu*” se intitulează interviul pe care Ovidiu Șimonca i-l ia lui Nicolae Manolescu, deși subiectele atinse sunt numeroase și majoritar literare. Dintre acestea, un loc important ocupă detaliile despre lucrul la *Istoria critică a literaturii române* („Pentru mine, istoria literaturii e ce rămâne, e ciurul, după ce am cernut. Lista mea va fi extrem de selectivă. Cred că vor fi destul de mulți autori, considerați inevitabili într-o istorie literară, care nu vor fi incluși. Va fi o istorie critică. În paralel cu operele analizate, discut și receptarea critică. Spectacolul oferit de receptare este câteodată mai fascinant decât spectacolul oferit de operă. Această idee n-a avut-o nimeni până acum”; „[...] pentru anii '50, *Groapa* este cel mai curat roman din punct de vedere ideologic. [...] Mai curat chiar și decât *Moromeții*, volumul întâi, unde mai sunt mici concesii. [...] Într-o anumită măsură *Bietul Ioanide* și ne oprim. Cu celelalte romane încep să am o problemă. Inclusiv cu ale lui Petru Dumitriu, în care este rescrisă istoria din punct de vedere marxist”; [după anii '50] „Sunt multe romane foarte bune și sunt unele foarte bune, ignorate. Sunt extraordinare *Istoriile* lui Mircea Ciobanu. Romanul *Lumea în două zile*, al lui George Bălăiță, cred că este o carte care se reține. La Țoiu ar fi cel puțin două romane, *Căderea în lume* și *Galeria cu viță sălbatică*. Sunt de reținut și romanele lui D.R. Popescu: *F* și *Vânătoarea regală*”; „Maioreșcu este exemplul absolut infailibil”). Se mai discută și despre canonul literar („Din păcate, în momentul de față, nu poți să schimbi canonul, pentru că nimeni nu mai ține seama de canon. Nu mai există canon, este o aiureală întregă, care cum moare devine geniu, mare scriitor, preț de o zi, pe pagina întâi a ziarelor. E o nebunie ce se întâmplă, nu mai există niciun criteriu.”), despre acuzațiile de antisemitism („Norman Manea are tendința să creadă că, dacă cuiva nu-i plac romanele lui, asta este pentru că el este evreu. Asta n-are nicio legătură, n-am legat niciodată originea lui evreiască și receptarea critică a romanelor sale.”), despre omul de televiziune Dan C. Mihăilescu, o „creație” a lui Nicolae Manolescu, despre relațiile cu Eugen Simion („Nu pot, ca membru al Academiei, să fac reproșuri președintelui Academiei. Glumesc, desigur. În rest, în ce privește activitatea literară a lui Eugen Simion, pot să vă spun că am vrut să-i dau o rubrică în «România literară» și s-a opus redacția. N-am putut să trec peste voința redacției, m-au amenințat că pleacă, redactorii au spus că vor demisiona în bloc dacă semnează Simion în «România literară».”), despre interviul

„prea blând” din 1990, după mineriadă, cu Ion Iliescu, publicat în „România literară”, despre dreptul la replică pe care i l-a acordat lui Augustin Buzura, după ce a fost demis de la Fundația Culturală Română, despre tinerii critici Luminița Marcu și Costi Rogozanu, plecați, iar nu demși de la „România literară” etc. □ În articolul intitulat *Biblioteca universală high-tech a lui Hasdeu*, Ovidiu Drăghia prezintă proiectul expozițional *EuroLiteraTur. Literatura digitală*, găzduit de Muzeul Național al Literaturii Române: „Aceasta este, în esență, o bibliotecă electronică vastă, ce cuprinde texte literare, biografii sau filme. [...] Scriitorii selectați sunt nume canonice din literatura europeană. [...] Țările participante la proiect sunt reprezentate doar prin autori canonici, din diverse perioade, astfel că și literatura română oferă eșantioane reprezentative. Fiecare scriitor este prezentat cu o biografie, cu texte literare (re)cunoscute, uneori apar fragmente din filme după opere literare, fragmente audio etc.”. □ *Alege cartea care îți trebuie!* se intitulează concursul inițiat de revistă cu numeroase premii în cărți. Este publicat regulamentul, după tragerea la sorți câștigătorii având posibilitatea de a alege, în limita premiului, cărți din stocul Librăriei Cărturești. □ Din rubrica *Revista presei* aflăm că a apărut un nou supliment intitulat „Bucureștiul cultural”, găzduit în paginile revistei „22”, „pornind de la un mai vechi concept dezvoltat de Mihai Zamfir, conform căruia Bucureștiul ar fi un mitologem, un construct livresc, care nu are nici pe departe atributele fizice ale unei capitale”. În editorialul primului număr, Gabriela Adameșteanu justifică apariția suplimentului, alegând un titlu ca un slogan publicitar: „Bucureștiul merită mai mult!”. Dincolo de alte informații, este reținută ancheta cu titlul *La ce servesc premiile literare*, la care răspund: Al. Călinescu, Gabriel Dimisianu, Dan C. Mihăilescu, Cornel Ungureanu, Al. Cistelean, Carmen Mușat, Daniel Cristea-Enache și Paul Cernat. □ În aceeași rubrică, este survolat numărul pe luna februarie al revistei ieșene „Timpul”, cel mai important subiect selectat fiind „problema intelectualului implicat, fără să se dedice însă, în viața politică”. Este reprodus un fragment din editorialul pe această temă al Gabrielei Gavril *Biciul & zăhărelul*. ■ Ziarul „Ziua” este prezent în *Revista presei* cu nota intitulată *Controversele Goma*, referitoare la antisemitismul scriitorului și la reacțiile stârnite după textele apărute în luna februarie: „Paul Goma a fost dintotdeauna un personaj controversat în lumea literară și culturală românească, stârnind fie un entuziasm fără reținere, fie, dimpotrivă, o respingere totală. [...] De o parte se află cei care clamează: *Goma Disidentul*, *Goma Exilatul*, *Goma Nedreptățitul*, de cealaltă parte, detractorii săi susțin că acesta n-ar fi decât un scandalagiu, un romancier lipsit de orice valoare și un antisemit. [...] Paul Goma, sâcâit de atenția de care se bucură comunitatea evreiască, deranjat de comemorarea la nivel mondial a Holocaustului, își dorește ca de aceeași atenție să se bucure și victimele bolșevismului. Aceasta formă de gelozie etnică e foarte greu de înțeles. [...] Pe de altă parte, această gravă deraiere a scriitorului nu trebuie să gireze detractorii de teapa generalului de securitate Pleșiță, fostul său torționar, care i-a negat lui Goma orice activitate anticeaușistă”.

□ Prima anchetă din noua serie a „Observatorului cultural” are în centru ideea demitizării istoriei, pornind de la o expoziție ireverențioasă la adresa lui Ștefan cel Mare, organizată de galeria H’Art. Semnează articole vehemente: Ovidiu Șimonca (*Se poate demitiza istoria?*), Pavel Șușară (*Mitul ca demitizare*), Ovidiu Pecican (*Mai merituoși decât suntem*), Ioan Stanomir (*Spiritul critic ca formă de insurgență*), Sorin Antohi, Ștefan Borbély, Bogdan Suceavă, Dan Ungureanu ș.a. □ Suplimentul din acest număr îi aduce în prim plan pe Augusto Boal și Olga Lossky. □ În rubrica *Pe scurt*, Ileana Gheorghe oferă informații cititorilor despre viața literar-culturală din străinătate: Ismail Kadare, Sylvia Plath, nominalizații la Premiul Man Booker International 2005 etc. □ Radu Paraschivescu semnează săptămânal Cronica TV. □ Un *Info* cultural semnalează evenimente care au avut sau vor avea loc în București.

8 martie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 758 (9)] *Scopirea lui Orfeu* este titlul articolului în care Andrei Terian analizează critic volumul *Generația 2000 (Cenaclul Euridice)* (Ed. Pontica, 2004), coordonat de Marin Mincu: „Probabil că nu acesta este tonul cel mai potrivit de a începe o discuție despre o nouă generație literară, dra modul în care Marin Mincu a conceput antologia face imposibilă orice dezbateră serioasă. *Generația 2000* nu este, din păcate, o antologie a generației 2000, ci doar o nouă antologie a cenaclului Euridice – un fel de volum patru sau, mai bine zis, o «selecție de selecție» de unde au fost eliminați «bătrânii» și (arbitrar) o parte a tinerilor. O recunoaște senin chiar Marin Mincu, atunci când afirmă că la baza antologiei stau trei criterii: «talentul», «lectura în cenaclu» și «debutul editorial». De fapt, singurul criteriu respectat este lectura cenaculară: dacă Marin Mincu a dat cu mână largă binecuvântarea euridicienilor «naturalizați» (Ștefan Manasia sau Cosmin Perța, bunăoară), în privința alogenilor criticul nu a făcut niciun compromis. Consecințele sunt dezastruoase mai ales în segmentul de proză: ieșenii (Lungu, Gheo, Lăzărescu, Teodorovici...), care alcătuiesc în momentul de față cea mai consistentă grupare de tineri prozatori, nu figurează în antologie. În privința criteriului valoric, selecția e la fel de arbitrară: Marin Mincu a exclus, din considerente dubioase, poeți reprezentativi cum ar fi Mihai Ignat, Dan Bogdan Hanu sau Claudiu Komartin (care încaltea au citit în cenaclu), dar s-a arătat excesiv de caritabil cu talente discutabile ca Gili Mocanu [...], Mugur Grosu sau Ovia Herbert. [...] Antologia lui Marin Mincu se justifică astfel doar ca lucrare de popularizare [...]”. □ Teodor Vărgolici este interesat de „comentariile critice”, axate în marea lor majoritate, „pe cele mai reprezentative apariții editoriale, din ultimul timp, în domeniul istoriei literaturii române”, pe care le propune istoricul literar Al. Săndulescu în volumul *Acele puncte lucii...* (Ed. Universal Dalsi, 2004). □ Volumul lui Mircea Iorgulescu, *Tangențiale* (Ed. ICR, 2004), o selecție tematică din articolele publicate în revista „22”, este comentat de Constantin Coroiu sub titlul „Campaniile” lui Mircea Iorgulescu, căci „tușa

cea mai pregnantă este polemistul constructor”. Continuare în numerele viitoare.

□ În cronica intitulată *Forme în nimic*, Teodora Dumitru este entuziasmată de ediția a doua a volumului lui Lucian Raicu, *Gogol sau fantasticul banalității* (Ed. ICR, 2004, postfață de Livius Ciocârlie), considerat de postfațator încă din 1974 drept „cel mai bun eseu de critică de după război”.

□ Nora Iuga traduce un fragment din romanul lui Eginald Schlattner, *Mănuși roșii*, aflat în curs de apariție la Ed. Humanitas.

□ Ocupându-se de debuturile din perioada 1999-2004, Daniel Cristea-Enache analizează, în articolul *Pasarele critice* (I), volumul care a stârnit discuții polemice în societatea românească: *Boierii minții. Intelectualii români între grupurile de prestigiu și piața liberă a ideilor* (Ed. Compania, 2004) de Sorin Adam Matei. Continuare în numărul viitor. „Eseist uneori excesiv și nedrept, dar animat de bune intenții, spirit critic autentic și excelent literator de idei, Sorin Adam Matei e un nume, deja controversat, de care vom mai auzi.”

□ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu se declară de acord cu poziția lui Gabriel Dimisianu care, în nr. 11-12/2004 din revista „Vatra”, publică o scrisoare deschisă adresată lui Al. Cistelean, luând atitudine față de „neadevărurile” lansate despre el de Paul Goma.

□ Din aceeași revistă, *Epistolarul de la Olănești*, publicat de Alexandru Mușina i se pare cronicarului „o adevărată epopee a dezamăgirilor”, reproducând citate exemplificative.

■ Lăudând „excepționalul” număr tematic intitulat *Înapoi la proletcultism* din nr. 9-10 al aceleiași reviste de la Târgu Mureș, C. Stănescu semnalează încă o dezbatere asemănătoare, *Înapoi la lirism!*, completată cu un *Raport anual asupra poeziei*, ce adună recenzii la volume de poezie apărute în 2003: „Dosarul e, ca și cel anterior, remarcabil și nu poate lipsi din nicio bibliografie”.

□ „Destructurant” i se pare doar contra-editorialul lui Al. Cistelean, ce poartă titlul *Poezia leneșă (postmodernească)* și pe care îl rezumă.

■ Titrând *Literatura porno – piață bună*, cronicarul trece în revistă discuțiile de la Colocviile de poezie ale revistei „Transilvania”, având ca temă „generațiile și școlile poetice”. Coordonate de Ion Pop și Simona Popescu, care au avut opinii „antagonice”, dezbaterile au fost reproduse în revista „Cafeneaua literară” de la Pitești (nr. 1/2005).

□ În fine, cu titlul *Cel mai de seamă poet muzician*, C. Stănescu semnalează și comentează medalionul *Tudor Vianu – Patru decenii de posteritate*, apărut în „Dacia literară” (nr. 1/2005), cu precădere pentru aserțiunile lui Constantin Ciopraga: „Ar trebui recitite din când în când, nu numai la aniversări, aceste texte ale marilor noștri critici în care exegeți precum Constantin Ciopraga descoperă, pentru cei ce au urechi de auzit, sunete noi și o muzică dispărută...”.

● [„22”, nr. 783 (10)] Smaranda Vultur citește și scrie *Despre suflet și timp*, recenzând romanul Gabrielei Melinescu, *Acasă printre străini* [Polirom, 2004]: „Există un sistem de vase comunicante între *Jurnalul suedez* al Gabrielei Melinescu – carte care s-a bucurat de un mare succes – și acest roman. Voința de a învinge timpul ca o cronologie reală și de a se descătușa din neconținutul lui repetare, lăsând deschise căile prin care imaginația dă consistență și culoare

amintirii, dă romanului o notă distinctă. [...] Imaginea recuperată prin scris restituie la modul senzorial, e ca o scufundare prin care se caută o gură de aer. Aceasta crește apoi ca de la sine și umple cu viață planeta imaginară (o patrie și ea, provizorie), un cristal în care te poți apoi răsfrânge sau din care emană reflexe noi, neașteptate. Un cristal care veghează zilele și nopțile, fiind garanția întoarcerii luminii. Acest alt fel de a fi «acasă printre străini» nu e locul unui exil, ci al unei acordări înțelegătoare cu lumea și bună, și rea, și ostilă, și primitoare. Contrar a ceea ce sugerează titlul, nu e vorba de un roman existențialist și nici de o elegie a exilatului. Există un mod de a concilia două patrii și două limbi, de a accepta o identitate multiplă și de a o pune la încercare: e unitatea trăitului”. □ Apare nr. 4 (8-14 martie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. Din cuprins: o tabletă despre oraș semnată de Mariana Codruț, □ recenzia lui Paul Cernat *Despre Exil, conspirația trecutului și „domesticirea” lui*, care vizează volumul prin care sexagenarul Toma Pavel debutează ca romancier. Este vorba despre „vasi-ignoratul, până acum, de către critica românească”, *A șasea lumină*, „un roman surprinzător de «romanesco», aproape clasic, de o limpezime sofisticată, cu o intrigă stufoasă condusă cu mâna sigură către «deznodământul» final; un păienjenis de povești captivante ce converg într-o rețea semnificativă. [...] Tradusă în românește la un an după apariția pariziană inițială (Fayard, 2003), cartea își învâluie abil cititorul evocând *pince sans rire*, prin ochiurile unor intrigi sentimentale juvenile, mediile fostei burghezii intelectuale (cu precădere cele evreiești) din Bucureștiul comunist al anilor '50-'60; îl conduce apoi prin subteranele istoriei postbelice a totalitarismului (marele furt de la Banca Națională a României) și a diasporei în căutarea unui mister politic cu un nume trimitând la mistică hasidică; îl atrage în capcanele unor istorii în care misterele emigrației intră în conexiune cu diverse medii (de afaceri, teologice etc.), pentru a sfârși în conformismul ambiguu al unui univers american casnic, mic-burghez și tihnit din era post-hippie. Într-o scurtă prefață la ediția românească autorul își cere, bonom, scuze pentru «numeroasele inexactități istorice» – dar, desigur, nu avem de-a face cu o ficțiune istorică sau memorialistică”. □ Tot în supliment, Gabriela Adameșteanu publică un interviu, obținut în decembrie 2004, de la traducătorul de literatură română în limba spaniolă, Joaquín Garrigós. A tradus din operele lui Mircea Eliade, Norman Manea, Mircea Cărtărescu ș.a. Subtitlurile redacției punctează discuția centrată pe modul în care funcționează traducerea în economia de piață: *Dacă vreți ca literatura română să treacă Dunărea..., Literatura română nu poate pătrunde fără traducători etc.*

9 martie

● [„Cultura”, nr. 9] Sub titlul generic *Dosarul Echinox între limbi și limburi*, Irina Petraș recenzează critic, argumentat, detașând-se obiectiv de scandalul de presă deja stârnit, două volume ce au ca subiect de studiu gruparea literară clujeană din jurul revistei „Echinox”. ■ Cel dintâi este *Dicționar Echinox A-Z*.

Perspectivă analitică, coordonat de Horea Poenar (Ed. Tritonic, 2004), cel care semnează și prefața deopotrivă „serioasă și ambiguă”, rezultatul fiind un „amestec de construcție cu deconstrucție”: „Față în față cu textul lui Horea Poenar, dicționarul propriu-zis irumpe contrazicându-l repetat și rebel. [...] avem de-a face cu «mediocrități» primite în cetate și scărmanate până la pamflet, după criterii deloc evidente/consecvente, alături de «valori incontestabile» (aceleași criterii absconse), pe larg și până la encomion descrise”. Cât despre cei care au participat la acest proiect contestat nu numai generaționist, Petraș afirmă: „*Dicționarul* lasă deoparte sentimentalisme ale fondatorilor, dar cade în memoria «sentimentală» a istoriei recente, cu ierarhii la modă și discutabile. Desigur, nu toți autorii studenți sunt la fel de talentați, informați, abili, nu li s-a cerut să fie uniformi și monotoni, dar respectarea unor reguli elementare ale lexicografiei ar fi făcut ca prima lor ieșire în lume să fie una de prestigiu și mai puțin vulnerabilă”. ■ Al doilea volum recenzat de Irina Petraș este antologia realizată de profesorul Ion Pop, fost director al publicației clujene, *Poezii revistei „Echinox”*. *Antologie (1968-2003)*, vol. I (Ed. Dacia, 2004). Acesta cuprinde versuri publicate de echinoxisti numai în revistă, selectate de Ion Pop, recenzenta notând că „sunt incluși soliști și voci de cor, relieful accidentat fiind el însuși grăitor”. În *Studiul introductiv*, antologatorul vorbește despre „tiparul păstrat de la o generație la alta, căci, în ciuda diferențelor indiscutabile, rămâne «atmosfera de comunicare afectivă și intelectuală prelungită în timp»”. ■ După edițiile în limbile franceză, engleză și spaniolă, a apărut recent și ediția în limba germană a Jurnalului (1935-1944) lui Mihail Sebastian: *Voller Entsetzen, aber nicht verzweifelt. Tagebuch (Cuprins de groază, dar nu de disperare. Jurnal, 1935-1944, Claassen Verlag, 2005)*. Din corespondența trimisă de Iulia Dondorici de la Berlin (*Îndreptări necesare*), aflăm că „pe lângă calitatea traducerii, [...] volumul este completat de o *Prefață* a lui Edward Kanterian, în care sunt prezentate pe larg biografia și opera lui Sebastian, precum și caracteristicile generale ale epocii interbelice românești, pe plan politic, social și cultural, integrând-o și în context european [...]”. ■ Același I.D. [Iulia Dondorici] aduce la cunoștința cititorilor faptul că Herta Müller este câștigătoarea de anul acesta a Premiului Literaturii din Berlin (Berliner Literaturpreis), juriul considerând că opera sa „aduce o contribuție importantă la «crearea fundamentului literar pentru o nouă Europă, care nu poate lua naștere fără conștiința suferinței și umilințelor produse de dictatură»”. Odată cu premiul, care va fi decernat în data de 4 mai 2005, scriitoarea va prelua, ca *visiting professor*, „nou înființata catedră de poetică germană «Heiner Müller» a Universității Libere din Berlin”. □ C.M.S. [Cornelia Maria Savu] anunță lansarea, la București și Timișoara, a volumului de eseuri semnat de Herta Müller, *Regele se-nclină și ucide* (Polirom, 2005, traducere de Alexandru Al. Șahighian). □ Din articolul intitulat *Hipermarketul și cultura critică*, aflăm tot de la Cornelia Maria Savu detalii despre dezbaterile ce au avut loc la Institutul Cervantes din București în legătură cu statutul presei culturale din zilele noastre. Invitați au fost „reputați scriitori, traducători și critici

literari” spanioli. ■ Aceeași neobosită C.M.S. semnaleză că Festivalul francez „*Le Printemps des Poètes*” a ajuns și în țara noastră, tânăra poetă și traducătoare Linda Maria Baros, doctorand la Paris, venind cu propunerea acestei „afilieri”: „Pentru prima oară, poeți, critici literari și editori de la noi se alătură confrăților francezi și din alte 50 de țări francofone, care, de șapte ani încoace, sărbătoresc venirea primăverii prin lansări de cărți, spectacole de muzică și poezie, lecturi publice și taclale literare”. În prima zi a festivalului, pe 8 martie, au fost lansate volumele de versuri *Manualul autorului* de Bogdan Ghiu (E.C.R.) și *Iisus cu o mie de brațe* de Varujan Vosganian (Ed. Dacia), ambele prezentate de criticul literar Dan Cristea, urmând ca până în 12 martie să aibă loc 33 de întâlniri cu cititorii, 21 de lansări de carte și reviste literare, în opt orașe din țară. De asemenea, aflăm că poeților români li se vor publica poeme în franceză în revista Festivalului accesibilă pe Internet. □ La rubrica *Punctul de plecare*, Caius Dobrescu explică cititorilor *De ce politicile culturale românești nu au nicio legătură cu integrarea europeană*. □ Responsabilă în acest număr de *Revista revistelor*, A.Ș. [Ara Șeptilici] e de părere că *E încă loc* pe piața presei culturale românești pentru o nouă publicație săptămânală precum „Suplimentul de cultură” ieșean, al cărui număr 14, din 14-26 februarie 2005, este trecut în revistă. Sunt reținute rubrica „savuroasă” a Adrianei Babeți, *Ars Coquinaria*, textul „jucăuș” al lui Radu Pavel Gheo și recenzia lui Costi Rogozanu la romanul lui Dan Țăranu, *Al patrulea element* (Polirom, 2004).

● [„**Luceafărul**”, nr. 9] Elena Vlădăreanu etichetează critic două poete. Cea dintâi este Aura Christi, al cărei *Derapaj lingvistic* este taxat în întreaga operă, dar mai ales în cel mai recent volum de versuri, *Ochiul devorator* (Ed. Axa, colecția „La steaua. Poeți optzeciști”, 2004): „Prolificitatea. Asta ar fi singura trăsătură evidentă a literaturii Aurei Christi. Numai că, în literatură (în artă, în general), de cele mai multe ori a fi prolific nu e tocmai o calitate. Dimpotrivă. [...] Aura Christi rămâne fidelă stilului prolix, încăierărilor de cuvinte, literaturii încărcate de filozofie. Din păcate, nu asta e rețeta cu care să-l ții pe cititor aproape de text. La Aura Christi, poemele au lungimi și forme apocaliptice. Textul se tot adună, se aglomerează, se încovoae, își ascute numeroase spinări, că până la urmă, când izbutește să-și atingă coada, se descoperă singur. Ia-l pe cititor de unde nu-i! S-a plictisit de mult. [...] «Nu-i nimic de făcut», cum spune însăși autoarea într-un poem cu titlu omonim. Nu-i nimic de făcut în fața unei astfel de poezii anacronice și lipsite de vlagă. Vorbăria nu este obligatoriu semnul energiei, cu atât mai puțin al energiei lirice”. □ *Aici nu e poezie*, decretează Vlădăreanu și în cazul versurilor de debut ale Suzanei Filip din volumul *Aici e viața de apoi* este (Ed. Paralela 45, 2004): „Dacă, pe pagina de gardă, în loc de poezie s-ar fi specificat eseu, la citirea cărții nimeni nu s-ar fi mirat. Autoarea se pierde în șiruri de banalități, spuse (scrise) cu emfază, înnegrește pagini întregi, fără ca pe astfel de întinderi să se întâlnească măcar o dată, de două ori cu poezia. Nu stăpânește tehnica persuadării, indispensabilă pentru a-l păstra pe cititor aproape de poezia

pe care o scrie, nu se folosește de elemente retorice. Totul sună spart și banal”.

□ *Patru variațiuni pe o temă: o lume dispărută, o lume minunată* este titlul articolului în care Adrian G. Romilă comentează volumul scris la patru mâini de Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici și Ioan Stanomir, *O lume dispărută* (Polirom, 2004).

□ „Volumul *Sensul sincronismului*, semnat de Maria-Ana Tupan, are ca punct de plecare o trecere în revistă a soluțiilor oferite de modernism și postmodernism pentru problema situării culturale, atât verticale, cât și orizontale, în cadrul unei dezbateri care ocupă un loc central în agenda critică a începutului de mileniu. Autoarea ține să-și delimiteze încă de la început poziția terminologică, având în vedere conotația specifică pe care termenul de „sincronism” a acumulat-o în interiorul culturii române”, scrie Arina Lungu în articolul *Interstiții culturale*, pe marginea volumului menționat.

□ La rubrica sa *Acolade*, Marius Tupan împărtășește cititorilor descoperirile făcute în perioada documentării în legătură cu minunea de la Maglavit, fructificate ulterior în romanul *Arca rubinie*, ultimul volum al trilogiei *Coroana Izabelei*.

□ Câte o pagină de versuri semnează în acest număr Grișa Gherghei și Miljurko Vukadinović.

□ „O antologie esențială ne propune (și își oferă) Ion Pachiea Tatomirescu prin *Compostorul de nori*), un volum sărbătoresc, reconstituind o traiectorie lirică, din anii «înzorierii» până la «era hadronică». Adunând o colecție bogată de referințe critice, poeme din faza preludiului (1961-1965), dar și altele, proaspete, din anii «post-thanatici», autorul-manager dovedește, dincolo de temeinica lucrare, o viziune integratoare și un program urmat cu strășnicie, cucerind un spațiu poetic misterios, saturat de simboluri”, consideră Adrian Dinu Rachieru în articolul *Febra mitologizantă*, autorul recenzat fiind „o voce care nu poate fi confundată și care ar binemerita un alt tratament critic”.

□ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Nina Ceranu.

□ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină (VII)*, Alexandru George continuă evocarea lui Al. Vona din numerele trecute.

□ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. Printre intrările din acest număr, o mică portret Adrian Maniu („un Gustav Klimt al poeziei noastre: același decorativism fastuos, de-o pasionalitate rece, de-o paradoxală rigiditate moale, insinuantă, sclipind de culori aidoma unei cozi de păun”) și o mărturisire ce vine parcă să răspundă la acuzele aduse de un colaborator al revistei într-unul din numerele precedente: „Recunosc că există un dram de adevăr în acuzația ce mi s-a adus că aș fi prea binevoitor cu unii poeți de valoare mai modestă. Da, am o înclinație caritabilă pentru autorii necunoscuți, luptând prea adesea cu adversități ce răsfrâng soarta de inadaptat etern a poetului generic, chiar dacă nu posedă o înzestrare eclatantă, chiar dacă nu se poate pronunța într-o formulă care să inspire certitudinea criticului. Poetul e o ființă dramatică în sine, riscul ratării, pe care îl putem considera inerent fapturii umane, apărând la pătrat în cazul în care pândește această faptură în ipostaza de creator de poezie. [...] Mai mult decât oricare alta m-a tulburat drama poetului ce, din pricini lăuntrice sau exterioare sau din conjuncția lor, nu izbutește a ajunge

la o împlinire satisfăcătoare, a ieși la lumina întunecată a misterului ce-l poartă în sine. Am trecut și eu și poate că n-am izbutit a depăși, poate că nu voi izbuti a depăși niciodată acea conjurație de factori sufletești și materiali ostili, în rândurile celor din urmă înscriindu-se marginalizarea și precaritatea condițiilor de trai. Din care motiv m-am străduit a-i înțelege și a-i ajuta pe confrății aflați în impas. Desigur, pe cât posibil, în limitele conștiinței estetice, însă nu fără o tresărire morală, nu fără acel impuls simpatetic ce omenește ne apropie. Poeților răsfățați nu o dată pe o temelie ce mi s-a părut șubredă i-am preferat sufletește, în chip, dacă vrei, dostoevskian, pe cei umili, subapreciați sau pur și simplu neluați în seamă. Și nu fără a reflecta la dificila împrejurare că virtutea în planul etic se poate preface în păcat în planul estetic”. □ „Sunt sigur însă că nu toți vor marșa la eventualele intenții vindicative ale acad. Eugen Simion”, declară Liviu Grăsoiu în interviul acordat lui Marius Tupan, pe marginea poziției deosebit de critice adoptată față de *Dicționarul General al Literaturii Române*, coordonat de Eugen Simion. □ Florina Jianu traduce din lirica lui Constantin de Chardonnet, „poet român de expresie franceză foarte puțin cunoscut cititorilor din țara natală”, cum aflăm din prezentarea semnată de L.G. [Liviu Grăsoiu]. „Născut la 4 februarie 1939, într-o familie franco-română, a studiat teologia catolică și compoziția, a debutat în 1969 în «Luceafărul» cu versuri semnate Dan Bocaniciu. Volumele încredințate Editurii Cartea Românească în 1970 și 1971 au fost respinse de cenzură. Refuzând orice compromis cu regimul comunist, a scris pentru sertar un excepțional jurnal cu caracter complex, *Terfelogul*, atacând subiecte politice, sociale, culturale. În 1983 a părăsit definitiv România, urmând-o pe Antonia Constantinescu, soția sa, personalitate emblematică a penultimului val de exilați în Occident. În Franța, unde trăiește la Paris din lecții de vioară, a publicat mai multe volume: *Poèmes a retardement* (semnat Daniel Boc) – 1987, *Herbalies* – 1995, *Rienessence* – 2000, *Neumes* – 2000, *Dedicaces* – 2001, *Nocturnalial* – 2001, *Diptyque* – 2003 și *Le livre* – 2004, toate semnate Constantin de Chardonnet. În România, Editura DU STYLE a tipărit, în 1999, o antologie din poemele sale scrise în tinerețe, sub titlul *Neume* și semnătura Daniel Constantin. Sporadic a fost prezent cu eseistică în «Jurnalul literar», cu poezii în «Luceafărul» și în emisiunile literare ale Radiodifuziunii Române. Până când vom găsi un editor interesat de creația sa poetică, iată un ciclu compus recent și pe care mi l-a trimis la începutul lui 2005”, conchide L.G. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (IV)*. □ Pavel Chihaiia inventariază *Idealurile de unire europeană* din volumul lui George Ciorănescu, *Europa unită. De la idee la întemeiere* (Ed. Paidea). □ Este semnalată expoziția de fotografii alb-negru a tânărului artist Darie Alexandru, intitulată *Un tramvai numit Popescu*, găzduită până pe 15 martie de Muzeul Național al Literaturii Române. Aceasta marchează zece ani de la moartea poetului Cristian Popescu. □ Din nota intitulată *Zilele revistelor culturale*, aflăm că „sub egida Centrului Cultural Interetnic Transilvania din Sibiu și a Consiliului Municipal Mediaș, Primăria

Mediaș organizează în zilele de 6-7 mai 2005, ediția a V-a a manifestării *Zilelor Revistelor Culturale din Transilvania și Banat* după următorul program: 1. Colocviu cu tema: *Neoexpresionismul în poezia română contemporană*, moderat de redactorii revistei «Familia». 2. Concursul național de poezie «Aron Cotruș». La concurs sunt invitați să participe tineri creatori aflați înaintea debutului editorial. Concurenții vor trimite 10 (zece) poeme dactilografiate în trei exemplare, semnate cu un motto”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizatul săptămânii este Victor Sterom cu un citat preluat din „Oglinda literară”.

● **[„România literară”, nr. 9]** Trecând în revistă poeți români care în ultimii ani s-au reconvertit în prozatori și romancieri, Marius Chivu întregește lista cu Nichita Danilov, care publică *Tălpi. Șotronul* (Polirom, 2004), punctând și neajunsurile acestuia, principalul fiind „lipsa de inițiativă. Personajele sunt pitorești, câteva secvențe sunt aproape memorabile, dar cam atât. Tipologia personajelor, chiar onomastica, situațiile și dialogurile care frizează grotescul și absurdul, comportamentul mecanic, atitudinea și relația tensionată dintre vagabond, omul de rând și reprezentanții instituțiilor, toate acestea își găsesc corespondent în proza satirică rusă sau central-europeană”. În plus, autorul anunțând că volumul este doar prima parte a romanului, se ridică „o problemă atât de construcție cât și de marketing editorial. Textul întregului roman ar fi trebuit echilibrat astfel încât cele două părți să nu depindă esențial una de cealaltă, să fie cât de cât de sine stătătoare, altfel, cele două volume trebuia publicate împreună” (*Fantezii în fond*). □ Noul volum de versuri al lui Liviu Georgescu, *Ochiul miriapod* (C.R., 2003) reprezintă, pentru Gheorghe Grigurcu, „același discurs revărsat, convulsionat pe care ni l-a oferit debutul d-sale, discurs în pasta căruia își dau întâlnire materiile cele mai felurite, plasat la intersecțiile expresionismului cu avangarda” (*Expresionism & avangardă*). □ În *Alambicuri cu poeți*, Simona Vasilache prezintă al doilea volum de critică de poezie datorat lui Al. Cistelean, *Al doilea top* (Ed. Aula, 2004), după cel dintâi, *Top ten* (Ed. Dacia, 2000). „E vorba, practic, de o «reasurare», în forma încheată a unui volum, a părerilor exprimate, în ultimii cinci ani, în recenziile din «Cuvântul». Și de jumătatea cealaltă a unei «luări de poziție» față de un deceniu literar în care moartea Euterpei a fost dată ca sigură de mai multe ori. Al. Cistelean își «justifică» insistența în a infirma asemenea sumbre «profeții» trecându-le, într-un fel, cuvântul poeților”. □ Printre cele nouă cărți noi, răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și: □ *Viața cărților lui Ovidiu Papadima* (antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografia operei și bibliografie critică selectivă de Dorina Grăsoiu, Ed. Vestala, 2004), „carte necesară și bine făcută, cu probitate profesională, de Dorina Grăsoiu, căreia Ovidiu Papadima i-a fost mentor spiritual. Volumul cuprinde un tabel cronologic, un dosar (bogat) de referințe critice și o bibliografie a operei, toate în măsură să ne restituie imaginea criticului și istoricului literar, a folcloristului, a profesorului universitar care a fost închis în perioada 1952-1955 pentru activitatea sa publicistică dinaintea războiului. Dorina Grăsoiu reproduce un citat impresionant din amintirile lui

Ovidiu Papadima: «Anii de condamnare politică prin închisorile din Calea Rahovei, Ghencea, Craiova, Poarta Albă, Gherla și mai ales în Jilava mi-au lăsat urme puternice, agravate de unele accidente ulterioare, datorate epuizării mele fizice. La un metru și șaptezeci și opt înălțime ajunsese să cântăresc abia 44 de kg.»»; □ George Achim, *Revolte și consimțiri. Scriitori români din secolul XX* (Ed. Dacia, 2004): „Sunt aduși succesiv în prim-plan scriitori români din secolul douăzeci care și-au trăit patetic destinul de scriitori, sfidând sau ignorând istoria și sfârșind uneori sub șenilele ei. Sensibil la dramatismul actului de creație, George Achim face din Geo Bogza, Gherasim Luca, B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Vasile Voiculescu, Radu Gyr, Lucian Blaga, C. Tonegaru, D. Stelaru ș.a. personaje shakespeariene. Și aceasta, fără să confunde biografia cu opera, fără să folosească în evaluarea literaturii criterii morale. În pagini emoționante, scrise cu talent literar, sunt evocate evenimentele istorice care i-au împărțit pe scriitori în eroi și dezertori. Printre ele se remarcă revoluția anticomunistă din Ungaria din 1956, în cursul căreia s-a realizat o solidarizare de scurtă durată, dar de neuitat, între intelectuali și muncitori”; □ Mihai Cimpoi, *Critice IV. Demonul recitirii* (Ed. Scrisul Românesc, 2004): „În conformitate cu programul său critic, inspirat de Heidegger și de Noica, Mihai Cimpoi caută sensul ontologic al unor opere literare inegale ca valoare, dar pe care le tratează cu același respect (ceea ce generează uneori un comic al inadecvării). Mihai Eminescu și Tudor Nedelcea, Vasile Alecsandri și Doina Uricariu, Mateiu I. Caragiale și Ion Gheorghiu sunt analizați invariabil cu pietate, într-un stil solemn, ca și cum ar fi toți mari scriitori”; □ Constantin Stan, *Gerda* (C.R., 2004): „Roman cu o construcție epică sofisticată, în stilul generației '80, din care face parte și autorul”; □ Dan Rotaru, *Balade retro* (Ed. Cultura, 2005): „Poezia lui Dan Rotaru, declarativă, teribilist-tinerească, influențată deopotrivă de rechizitoriile melodioase ale lui Mircea Dinescu la adresa întregii lumi și de discursurile versificate ale lui Adrian Păunescu, are ca subiect preferat... bătrânețea”; □ Ana & Mircea Petean, *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative* (ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Limes, 2005): „Una dintre cele mai fermecătoare cărți pentru copii din istoria literaturii române (comparabilă, ca importanță, cu *Abeceदारul* lui Ion Creangă și *Cărțile cu Apolodor* ale lui Gellu Naum). Autorii propun jocuri care-i pot ajuta pe copii să descopere posibilitățile limbii române, ca și posibilitățile propriei lor imaginații. N-ar fi exclus ca dintre micii cititori ai acestei cărți să se ridice o nouă generație de scriitori”. □ „*Post-scriptum. Însemnări 1997-2002* este o carte destul de neobișnuită. Scriere autobiografică, nici jurnal, nici memorii, sau câte puțin din ambele, volumul publicat de Editura Institutului Cultural Român readuce în atenție numele unei scriitoare despre care s-a vorbit nemeritat de puțin în ultimii ani. Până la un punct, destinul Verei Călin seamănă cu cel al Ninei Cassian. Scriitoare de origine evreiască, la fel ca Nina Cassian, Vera Călin nu a cunoscut în țară popularitatea acesteia, fapt de înțeles, câtă vreme domeniul său de activitate a fost, cu precădere comparatistica și teoria literară, nu creația propriu-zisă. Asemeni binecunoscutei

poete, a emigrat în anii optzeci, iar în prezent trăiește în Statele Unite (la Las Vegas). Tot ca Nina Cassian, publică după mai bine de două decenii de absență din viața literară din țară, un volum de însemnări autobiografice scris direct în limba română. Asemănările se opresc însă aici. Pentru că spre deosebire de «jurnalul» sporadic al Ninei Cassian care se referă în principal la viața sentimentală a poetei în anii '50, cel al Verei Călin pune în discuție, cu precădere, marile evenimente și dezbateri ale prezentului, este o cronică la zi, fapt ce îl apropie, ca mod de abordare, de *Jurnalul Monicăi Lovinescu*», scrie Tudorel Urian, făcând *Portretul unei doamne*. □ G. Pienescu face o pauză în criticarea ediției de opere odobesciene, luând în colimator un alt volum, apărut în 1995, pe care îl consideră *O excepție*, și anume, *Al. Macedonski, Hermeneutica editării* de I. Funeriu, „prima carte de textologie aplicată din cultura română [...] pe baza unei metode noi, proprii, asupra versurilor lui Alexandru Macedonski, așa cum sunt ele tipărite în edițiile de neîndoiebnic prestigiu, îngrijite de Adrian Marino (*Opere*, I-IV, *Poezii*, București, E.P.L., 1966-1967, ediție pe paginile căreia autorul își exercită cu precădere spiritul critic) și de Tudor Vianu (*Opere*, I, *Poezii*, București, Fundația pentru Literatură și Artă «Regele Carol II», 1939). Altfel spus, o amplă erată a versurilor macedonskiene așa cum apar ele în cele două ediții citate, întemeiată, într-adevăr, pe o nouă metodă textologică, dar care poate fi aplicată numai la editarea versurilor”. Lăudând inițiativa și în mare parte metodologia și rezultatele acesteia („Ceea ce atrage de la bun început atenția cititorului este tonul critic acut, dar și alunecos, al autorului uneori quasi-polemic, alteori quasi-persiflant și câteodată quasi-condescendent, hotărât, însă, ca prin exemplele date în chiar *Cuvântul înainte*, – exemple de versuri transcrise greșit în culegeri de poezii populare, în ediții sau în citate din poeziile lui Eminescu –, să evidențieze, fără cruțări conjuncturale, gravele consecințe în planul comentariilor, a unor «inexplicabile gafe», comise – fie prin lecțiuni greșite, fie prin necorectarea unor greșeli tipografice – de reale personalități ale culturii noastre, ca, de exemplu, I.A. Candrea, Ov. Densusianu, Th. Speranția, Gh. Cardaș, Titu Maiorescu, și până și de George Călinescu sau de excelentul cunoscător al limbii române literare din secolul al XIX-lea, Jacques Byck.”), Pienescu, în stilul său polemic intransigent, se lansează într-o minuțioasă corectură a corecturii, enumerând ideile cu care nu este de acord, ba chiar și erorile descoperite la rându-i. □ Într-o erată, este republicat textul corect, integral, din prima parte a articolului lui Al. Săndulescu, *Romanele lui G. Călinescu*, tipărit eronat în nr. 5. □ Un necrolog Zina Molcuț semnează Nicolae Scurtu. □ Grupaj de versuri semnat de Marta Petreu. □ Emil Brumaru publică un nou poem al „cerșetorului de cafea”. ■ Gelu Ionescu trimite redacției o *Precizare*, în legătură cu omisiunea sesizată de Mircea Iorgulescu în bibliografia ionesciană (vezi *Scrisoare din Paris de Eugen Ionescu, uitată în paginile „Vieții românești” – 1939* din nr. 5/2005). Mulțumind pentru sesizarea lacunei, el reamintește contextul interzicerii cărții sale, *Anatomia unei negații*, „prima carte dedicată activității literare a lui Eugen Ionescu în România, apărută

abia în 1991, deși fusese încheiată la sfârșitul lui 1972 și predată Editurii Minerva în primele luni ale lui 1973”: „Ce s-a întâmplat după plecarea mea din țară, în 1982? Regretatul Zigu Ornea, șeful redacției de la Minerva, sau doamna Maria Simionescu, redactoarea cărții – ambii, dar mai ales d-na Maria Simionescu, au avut de suferit sancțiuni pentru că au apărat cartea în fața forurilor și mai ales a urii lui Ion Dodu Bălan împotriva lui Eugen Ionescu (Bălan a fost principalul autor al interzicerii cărții), au luat pur și simplu manuscrisul dactilografiat și lucrat pentru editare acasă spre păstrare, în așteptarea unor... timpuri mai bune, protejându-l astfel de o eventuală confiscare de către Securitate, mai ales după ce am devenit redactor cultural-politic la Radio Europa liberă. În ianuarie sau februarie 1990 am primit un telefon la München în care Zigu Ornea mă anunța că *Anatomia unei negații* va apărea curând la Editura Minerva – ceea ce s-a și întâmplat în 1991. Povestesc toate acestea pentru a explica faptul că eu, de la München, nu am făcut nicio corectură cărții ce pornea, în sfârșit, spre tipar – ceea ce poate explica și omisiunea, dar mai ales numărul enorm de greșeli de tipar, atât de mare încât m-a descurajat să fac o erată”. □ Profitând de succesul obținut de traducerea în românește a cărții lui Viktor Erofeev, *Enciclopedia sufletului rus* (Ed. Paralela 45, 2004), Tamara Tinu și Margareta Șipoș traduc patru eseuri (referitoare la Cehov, Maiakovski, Soljenișin), selectate din volumul *Bărbații* (Moscova, 2001). □ O avanpremieră editorială: un grupaj de poezii de Jorge Luis Borges, în traducerea lui Andrei Ionescu, din volumul ce se află în pregătire la Ed. Polirom. □ O notă, însoțită de fotografii de grup, informează cititorii asupra dezbaterilor ce au avut loc la *Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor*, din data de 25 februarie a.c. Au fost discutate și aprobate noul statut al Uniunii, bugetul de venituri și cheltuieli pe anii 2004 și 2005 ș.a. A fost ales prin vot secret juriul de premiere al US pentru cărțile apărute în anul precedent, iar Consiliul US a hotărât suspendarea susținerii financiare acordate revistei „Contrapunct”. □ *Caragiale, inedit?*, se întreabă Cronicarul la *Ochiul magic*, făcând un sumar al nr. 1-4/2002 al revistei „Manuscriptum”. Este vorba despre trei schițe, datate cu aproximație 1910-1912, provenite din arhiva familiei Urechia. „De la Vasile A. Urechia, schițele au ajuns la regizorul Sică Alexandrescu (se pare că le-a cumpărat prin anii ‘50 ca să-l ajute material pe posesorul lor) și apoi, doar trei din patru, la bibliofilul Nicolae Vasilescu-Capsali.” Barbu Cioculescu se îndoiește însă de paternitatea schițelor, datându-le în orice caz anterioare perioadei berlineze. □ Din aceeași revistă sunt reținute studii inedite de Șerban Cioculescu, precum și discuțiile dintr-o rotundă (din 26 septembrie 2002) consacrată criticului care o consacrase. □ Valentin Protopopescu este taxat pentru părerile exprimate în „Timpul” din februarie 2005 (folosindu-se de pretextul lecturii *Scrisorilor către Liviu* de Dan Petrescu), în legătură cu „critica sexagenară”, cu aserțiunile lui Dan C. Mihăilescu ș.a. □ „Aceleași tânguiri și nostalgii după o lume literară egalitară” descoperă Cronicarul și într-un articol al lui Ovidiu Pecican din „Tribuna”, nr. 58. □ Mai sunt semnalate o interesantă anchetă referitoare la

postmodernismul românesc găzduită în numărul 7-10/2004 al revistei „Echinox”, precum și o alta, inițiată de Elena Vlădăreanu, pe tema *Lupilor tineri ai criticii literare* (în „Cotidianul” din 23 februarie). „Răspund câțiva pui de lup, Luminița Marcu, Simona Sora, Marius Chivu, Raluca Dună, Bogdan-Alexandru Stănescu, Andrei Terian, Mihai Iovănel. Sunt de acord cu Luminița Marcu: «Critica literară este un mod dacă nu de a face literatură, atunci de a scrie despre lumea din jur». Și cu Andrei Terian: «Misia socială a criticii, atâta câtă este, constă în pledoaria sa pentru literatură». Nu și cu Raluca Dună: «în lipsa curajului de a face literatură, critica e un mod de a te ascunde sub literatura altora». Nu curajul de a face literatură a lipsit unor Thibaudet, Sainte-Beuve, Gundolf sau Maiorescu. Poate, talentul. Având ei altul. Cât despre Călinescu sau Nabokov (tocmai i-au apărut în românește studiile despre romancierii care au fost cândva cursurile lui la Cornell University), oare cu ei ce s-o fi întâmplat? I-o fi părăsit periodic curajul de a scrie romane, ceea ce i-o fi împins sub pulpana literaturii altora?”. □ Cronicarul susține opinia lui Tudor Cristea (din numărul pe luna ianuarie al revistei „Litere”), conform căreia este „compromișător pentru un critic important ca E. Simion să frecventeze emisiunile sulfuroase ale lui Dan Diaconescu de la O.T.V. și încă în compania lui Adrian Păunescu, Dan Zamfirescu și Mihai Ungheanu”. Când C. Stănescu (în „Adevărul literar și artistic”, din 15 februarie) „ii cere «argumente», nu «invective» autorului editorialului din «Litere», Cronicarul intervine: „Dar D.D., A.P., D.Z. și M.U. ce vor fi fiind ei, în context, dacă nu ditamai argumentele?!”. □ Dovedind echidistanța critică, același Cronicar se declară de acord cu observațiile lui C. Stănescu „la un articol din același număr al revistei de la Târgoviște semnat de D. Ungureanu și în care M. Preda e considerat «scriitor oficial» și «unul din marii profitori ai epocii comuniste». Ca să nu spun că a-l arăta cu degetul pe M. Preda că se preocupă de «problemele creației literare» într-un moment în care scriitorii ca Noica, Dinu Pillat și Paul Goma erau aruncați în închisoare nu e chiar o judecată istorico-literară sănătoasă. Mai ales într-o revistă târgovișteană în care publică des scriitorii din «Școala de la Târgoviște» și care, în anii stalinismului, își vârău mai abitir decât Preda capul în nisipurile literaturii ca să nu vadă realitatea din jur”.

10 martie

● [**„Observator cultural”, nr. 2 (259)**] În articolul *Pornind de la o fotografie*, Ovidiu Șimonca, redactorul-șef adjunct al revistei, face un rezumat al lansării noii serii la Librăria Cărturești, precizând din nou dezideratele echipei de acum: „Ce se poate spune mai mult decât că ne dorim să facem o revistă vie, atractivă, care să provoace dezbateri de idei, care să nu aibă subiecte tabu sau inamici personali. Orice se poate discuta dacă ai argumente și nu pornești cu prejudecăți. *Spiritul critic în acțiune*, noul slogan al revistei noastre, va trebui regăsit în tot ceea ce vom face de acum încolo. Nu vom închide ochii și nu vom tăcea strategic, din diverse motive extraliterare, la ceea ce se întâmplă în lumea culturală și nici

nu vom căuta, cu tot dinadinsul, noduri în papură. Și, poate cel mai important, o revistă culturală stă cu fața către cititor. Lui trebuie să-i oferim imaginea nefardată a unei lumi culturale unde există momente de grație, dar întâlnim și impostură, prostie, îngâmfare. Nu vom merge pe direcția cultivării unei culturi osificate. De aceea, fenomenul marginal, de multe ori novator, este și va fi încurajat în revistă. Să nu ne prosternăm în fața statuilor ridicate de alții. Am dori în revistă texte mai scurte și mai atractive. E prea plină lumea de nerăbdare și nu cred că cititorul trebuie să fie supus la cazne, obligat să înghită texte kilometrice”. □ La rubrica *Intersecții*, Michael Finkenthal împărtășește cititorului *Gânduri despre rostul „Observatorului cultural”*: „Propun deci să considerăm cultural orice act prin care încercăm să ne explicăm lumea în care trăim, fie în plan estetic, fie în plan moral, religios, filozofic sau științific. Această definiție «încăpătoare» ne va permite să discutăm subiecte diverse, precum avangarda sau muzica pop, ca fenomene culturale, ideologii, istorii ale religiilor și, de ce nu, uneori chiar și teorii științifice sau invenții tehnologice sofisticate. În timp, vom pendula între înțelepții greci sau profeții biblici și controversile contemporane cele mai spinoase. [...] Oriunde ne vom afla însă, vom rămâne fideli ideii că a observa înseamnă și a judeca și a fi sceptici. Dar, mai presus de toate ideile pe care le vom vehicula, va rămâne ideea-far că un discurs deschis, o dezbatere polemică, diferențele de opinie nu sunt numai legitime, ci și necesare. Ele trebuie însă purtate într-un spațiu comun, din care sunt excluse loviturile sub centură, mitocănia și păruiala intelectuală”. □ Ștefan Borbély îl consideră pe Ion Simuț *Un critic autoritar*, pornind de la volumul *Reabilitarea ficțiunii* (Ed. Institutului Cultural Român, 2004): „Volumul *Reabilitarea ficțiunii*, care grupează pe aproape 500 de pagini texte publicate inițial prin reviste, conține, sub acest aspect, și un pariu diacronic cu bătaie mai lungă, prin calcularea unei ciclicități de 40 de ani în ceea ce privește «ritmul vârfurilor de formă maximă a literaturii române», expresie prin care criticul înțelege, în mod prioritar, vârfurile de sarcină ale prozei ficționale, considerate ca determinante pentru funcționarea liberă, neconstrânsă de circumstanțe, a unei literaturi. Istoria literaturii române de după întregirea din 1918 – constată Simuț – a înregistrat până acum două asemenea vârfuri semnificative, în perioada din jurul anilor 1930 și în 1970, ceea ce ne duce la concluzia că următorul moment amplitudinar se va produce în jurul anului 2010, cu inerente reverberații în deceniul proxim”. □ Cu titlul *Emil Brumaru, un ludic senzual*, redacția pune sub lupa a doi tineri critici recentul volum al lui Emil Brumaru, *Cerșetorul de cafea* (Polirom, 2004). Astfel, Andrei Simuț vede în carte *Enciclopedia detaliului*: „Efectul produs de lectura scrisorilor lui Emil Brumaru către Lucian Raicu adunate în volum e diferit față de cel din revistă, unde acestea contrastau atât de frapant cu articolele vecine. Citite în succesiune, fragmentele din *Cerșetorul de cafea* refac niște legături pierdute, înfiripând o atmosferă cu o amprentă inconfundabilă, ce prelungește domesticul, insolitarea prin suav a realului, senzualismul acaparant și voluptatea trândăviei din volumele de versuri.

Cerșetorul de cafea pare un microroman epistolar, o antologie de revelații minimaliste, livrești, de instantanee savuroase din viața citadină a Iașului, descrise cu precizie și minuțiozitate de o privire estetizantă, îndelung exersată în lectura clasicilor ruși. Sunt false epistole, pentru că șuvoiul de impresii se fluidizează, de fapt, într-un jurnal puțin obișnuit, având deja un cititor-persoană reală (Lucian Raicu), aflat la câteva bulevarde distanță de autorul ce îi furnizează textele”. □ Despre aceeași carte scrie și Simona Vasilache în articolul intitulat *Zaful fierbinte*: „Există, s-ar părea, un anume complex al cărții care, inițial, face din întâlnirea lor o șansă irosită. Apoi, brusc îngăduitor, criticul intră deodată în pielea ce i s-a croit pe parcursul schimbului de scrisori, a prietenului de departe, a numelui adunat pe cărți, ce-i dau umil-jucăușului scrib prilejul unor reverii cu aromă de cafea. Și, deopotrivă, prilejul de-a expedia, lesnicios, în lume, text după text, de-a drege azi ce-a stricat ieri, cu iluzia că poate îndrepta mereu câte ceva în zaful așezat frumos pentru tipar”. □ Cu promisiunea unei detalieri în săptămânile care urmează, Michael Hăulică întrevide *Perspective îngrijorătoare* când trece în revistă *SF-ul românesc în 2005*, o privire rapidă asupra autorilor lansați după 1990, amintite fiind și revistele de gen sau emisiunile radio și TV dedicate fenomenului. Printre autorii pomeniți se află și Sebastian A. Corn, Michael Hăulică, Florin Pitea, Liviu Radu, Ona Frantz, Dan Doboș. □ Ruxandra Cesereanu și Nicolae Turcan prezintă succint *Dezbaterile Phantasma „Concepte-vedere”*, cea de-a zecea masă rotundă care a avut loc la Cluj, în luna februarie, la Centrul de Cercetare a Imaginarului, „care a avut ca temă de discuții un text propus de Horea Poenar – *Lux, calm și voluptate. Un excurs de estetică fenomenologică*. Au participat: Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Marius Jucan, Anca Hațiegan, Horea Poenar, Vlad Roman, Cornel Vâlcu și Nicolae Turcan. La origine un capitol dintr-o carte (în curs de redactare) ale cărei rădăcini se trag, după spusele autorului, din două fenomene contemporane – «eșecul filosofiei» și «plenaritatea sau forța experienței estetice» –, textul s-a dovedit extrem de provocator, în primul rând datorită ermetismului său și limbajului atipic pe care-l folosește”. ■ „*Nu avem nevoie de idoli și de mituri*” este titlul interviului cu Matei Călinescu realizat de Ovidiu Șimonca. Dincolo de întrebări și răspunsuri legate de viața criticului, precum motivele plecării din România, prima revenire din 1994, moartea fiului, pelerinajul anual de la Sibiu și Turnu-Severin, prietenii din lumea românească, sunt atinse și chestiuni literar-culturale, cum ar fi cartea aproape definitivată despre Eugen Ionescu [care va apărea cu titlul *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale*, Junimea, 2006] („Într-un anumit fel, m-am reflectat și pe mine în situația lui: ruptura, identitatea dublă. Și el a plecat târziu din România, și-a făcut debutul francez când avea 41 de ani și a devenit curând după aceea un mare scriitor francez. Eu am rămas un universitar oarecare.”), criza identitară românească („mă deranjează un anumit provincialism, aceasta veche obsesie identitară a intelectualului român. Cred că trebuie să încetăm să ne căutăm specificul. Noi trebuie să fim pur și simplu, să existăm, fără această apăsare a definirii unei

identități. Prea mult vorbim despre «dimensiunea românească a existenței», despre «ontologia românească», despre «logica românească». Identitatea ideală românească este o ficțiune. Nimeni nu contestă sensul identitar al realității geografice, sociale, religioase ori confesionale. Dar dacă le punem pe toate la un loc, nu rezultă că trebuie să căutăm să exprimăm și o dimensiune ontologică românească. A fi român e o fatalitate, nu un deziderat – spunea Lucian Blaga.”), relația cu personajul din *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, resorturile intime ale scrierii „cărții de doliu” *Portretul lui M*, cum este privit în America trecutul legionar al lui Mircea Eliade ș.a. □ Sorin Alexandrescu inaugurează rubrica *Plural* cu eseul ce poartă titlul *Celălalt*, încercând să definească un concept: „Pluralism ar fi pentru mine încercarea reală nu numai de-a accepta că celălalt crede altceva, ci și de a sesiza ce anume nu-mi place la el. Pluralism ar însemna să cercetez conștient și onest valorile celui alt ca proprie ignoranța a mea. Plurali, de-am fi, ar însemna să reflectăm asupra a ceea ce la celălalt ne irită, ne scoate din sărite, ne face să considerăm că «nu se pricepe», că este barbarul needucat căruia nici măcar nu-i putem imputa o judecată de gust. Incompetența lui este stereotipul corelat cu credința mea că eu mă situez în poziția ideală, că el este Cătălin, și eu Luceafărul etern”. □ În acest număr se dezbate *Cât de valabil mai este astăzi conceptul de „națiune”*. □ La rubrica *Revista presei*, numărul dublu 11-12/ 2004 al revistei târg-mureșene „Vatra” este rezumat cu titlul *Înapoi la lirism! De vreme ce cuprinde un „contraeditorial”* al lui Al. Cistelean despre *Poezia leneșă (post-modernească)* (adică „cea plat-biografistă, cea împiedicat-lubrică și cea modest-minimalistă”), iar ancheta ediției consemnează răspunsurile la cinci întrebări despre lirism, adresate lui Gheorghe Grigurcu, Angela Marinescu, Ioan Radu Văcărescu, Gellu Dorian, Nicolae Coande, Liviu Ioan Stoiciu, Irina Petraș, Ioan Moldovan, Ion Pop, Sanda Golopenția, Iulian Boldea, Claudiu Komartin ș.a. □ Din numărul 2 al revistei „Apostrof” sunt semnalate pregătirea aniversării a 110 ani de la nașterea lui Lucian Blaga, un interviu luat de Marta Petreu la New York, în 1998, lui Norman Manea („Dialogul este realmente senzațional. Despre evreitate, despre religie, despre sânge, despre Dumnezeu ca bărbat sau femeie. Discuția e purtată cu o sinceritate dezarmantă, dincolo de clișeele corect sau incorect politice care maschează abordarea unor subiecte atât de delicate.”), un dosar I.D. Sirbu ș.a. □ Din aceeași revistă, cu titlul redacțional *Scriitorii în atenție*, este recomandată „o necesară pledoarie împotriva uitării «locurilor de memorie» sfințite uneori cu sânge de scriitorii secolului al XX-lea”, publicată de criticul Mircea Martin cu titlul *Ar trebui scriitorii să fie închiși?* □ Mai aflăm din aceeași rubrică faptul că *Postmodernismul [este] din nou dezbateră* în revista „Echinox”, intrată „pe mâna filozofilor”. Ancheta numărului conține cinci întrebări, dintre care a patra li se pare cea mai bună semnatarilor de la „Observator cultural”, anume „În ce ar consta «stilul» postmodern în literatură?»: „«Caracter ludic» la Dumitru Chioaru, «minimalism» la Cornel Vâlcu, «lipsa stilului» la Florina Ilis, «formalism» și «consumism» la Liviu Ioan Stoiciu, rescriere și recuperare la

Monica Spiridon. Simona Popescu dă un răspuns memorabil: «Nu am destul spațiu ca să vorbesc despre ‘stil’, dar omului (autorului), vorba unui personaj din Salinger, îți vine să-i dai un telefon...»». □ Este publicat programul Institutului Francez din București, în perioada 10-17 martie, printre evenimente numărându-se și lansarea celui de-al șaselea volum din seria a doua, 1919-1944, cuprinzând literatură franceză, din *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice*. □ Gabriela Chirilă recenzează romanul Margueritei Yourcenar, *Lovitura de grație* (Humanitas, 2004, traducere Doina Jela Despois). □ Suplimentul din acest număr propune o discuție aplicată la „măsurile preconfigurate de procesul declanșat la Bologna privind crearea Spațiului European al Învățământului Superior [care] impun României schimbări structurale, de profunzime, menite să compatibilizeze învățământul nostru superior cu cel european”. În acest context este consemnat un interviu cu Liviu Papadima, decanul Facultății de Litere al Universității din București. □ În rubrica *Info*, este anunțat concursul „Ioan Petru Culianu”, „adresat debutanților, autori de studii și eseuri în domeniul științelor socio-umane”, cu prilejul împlinirii a 10 ani de activitate a Editurii Polirom. □ De asemenea, este publicat comunicatul redacțional al revistei „Cultura”, ajunsă la numărul 50: „Contestată și admirată în egală măsură, revista a acumulat într-un an complimente și controverse cât alții în zece. Echipa, formată din oameni tineri, entuziaști până la naivitatea de a crede că un demers cultural poate exista în afara politicului, s-a maturizat între timp și a învățat atât de la marile personalități care au semnat în revistă, cât și de la publicul cititor, generos cu mesajele și scrisorile primite la redacție. Acum, când împlinim un an de existență, dorim să le mulțumim celor care ne-au citit, ne-au încurajat sau au încercat să ne demotiveze. Tuturor acestora, redacția revistei «Cultura» le este recunoscătoare pentru extraordinara experiență. Mai presus de orice rămâne bucuria noastră de a scrie în spiritul libertății și al valorilor culturale!”.

15 martie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 759 (10)] Cu titlul *In Coitu homo loquitor*, Mihai Iovănel ajunge să recenzeze romanul de debut al Ioanei Bradea, *Băgău* (Est/Samuel Tastet Editeur, 2004), „roman care dacă nu rupe gura târgului, vreo doi-trei dinți tot îi scoate”, observând că, spre deosebire de scrisul „în mare formă”, din porțiunile în care autoarea se ocupă de „guristele de serviciu la linia erotică”, discursul comutat pe personajul Marius reprezintă „partea cea mai slabă a cărții”. ■ La fel de rezervat este și Andrei Terian, care recenzând romanul lui Dumitru Țepeneag, *La belle Roumaine* (Ed. Paralela 45, 2004), nu se poate abține să-l compare mereu cu cel al lui Gheorghe Crăciun, *Pupa russa*, apărut cu un an înainte, concluzia sa fiind că „Ana este o biată păpușică moldovană – ce-i drept, gonflată cu lecturi din Țepeneag”. ■ Elena Zaharia-Filipaș semnează articolul *Fetele spun lucruri obscene... sau Proza feminină de azi*. După o introducere în istoria scrisului feminin românesc, sunt comentate succint volumele „ultimului

val de tinere prozatoare”, care abordează „aceeași temă, cu variațiuni – sexualitatea ca mod de viață – și același tip de narațiune – subiectivă cu deschideri autoficționale, comportistă, minimalistă dar cu pretenții de rafinament livresc” și un stil asemănător, „de la colocvialul de cartier până la trivialitatea extremă”, concluzia fiind aceea că, „luate ca individualități, aceste autoare nu sunt relevante, dar împreună pot defini o fenomenologie, de grup sau de moment, care merită să fie analizată (cu atât mai mult cu cât și ultimele poetese – Elena Vlădăreanu, Miruna Vlada, Oana Ninu – manifestă simptome similare de pornografie juvenilă)”. □ La patru decenii de la moarte, George Gană îl readuce în discuție pe Tudor Vianu, *teoretician literar*. □ Teodor Vârgolici dă spre publicare încă o serie de pagini inedite din *Jurnalul* neștiut al lui Gala Galaction. Vezi și nr. 756. □ Elisabeta Lăsconi o interviuează pe Herta Müller, care declară: „Când scriu, limba română scrie întotdeauna cu mine”. □ La rândul ei, Cristina Modreanu poartă un dialog cu Saviana Stănescu, „un dramaturg român peste ocean”. □ Din acest număr, Constantin Țoiu începe să țină o rubrică minusculă, intitulată *Cu ochi și cu sprâncene*. □ B. Elvin trimite redacției o *Precizare la un Dicționar*, în care se disculpă de „răstălmăcirile” lui Pavel Chihaia, citate de Gabriel Dimisianu în articolele sale, dar și de Nicolae Florescu în articolul, apărut în *DGLR*, despre autorul din exil. Pentru edificarea cititorilor, Elvin reproduce câteva citate din cronica incriminată, referitoare la romanul *Blocada*, apărută în „Studentul român”, în 16 martie 1948. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, C. Stănescu trece în revistă cuprinsul primului număr din seria nouă a „Observatorului cultural”. □ El se oprește asupra interviului pe care Nicolae Manolescu i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, în care atinge și subiectul *Istoriei critice...* la care lucrează, afirmând că *Groapa* lui Eugen Barbu ar fi singurul roman „care rămâne”. □ Cronicarul atrage atenția (parcurgând succint cuprinsul primului număr) asupra unei noi reviste, „de experiment literar”, „a tinerei generații”, intitulată „*Feed back*”, al cărei director este poetul Daniel Corbu. □ Din nr. 2/2005 al revistei „Apostrof”, C. Stănescu reține și comentează conversația „splendidă, relaxată și mustind de idei” a Martei Petreu cu Norman Manea.

• [„22”, nr. 784 (11)] Înainte să comenteze romanul lui Nichita Danilov, *Tălpi. Șotronul* (Polirom, 2004), Tania Radu glosează pe marginea *Canonului pierdut*, adică reconvertirea a din ce în ce mai multor poeți în prozatori: „De ce ajung poeții prozatori? Un răspuns provizoriu: se pierde de canon. Profund atașați unui program literar, chiar și atunci când s-au delimitat insistent de el, optzeciștii – și continuatorii lor nouăzeciști – au fost nevoiți să renască odată cu erodarea/transformarea/buscularea modului lor de-a face literatură sub presiunea libertății totale de expresie de după 1990. Dacă scriitorii generației șaizeci au folosit intervalul pentru a-și adună curajul să reintre în arena și au făcut-o cu același discurs, epurat de contextul politic defavorizant (Ana Blandiana, Augustin Buzura, George Bălăiță, Constanța Buzea, dar și Mihai Zamfir, Nora Iuga, Constantin Abălușă ș.a.), optzeciștii preferă să meargă cu vremurile. Se lasă lucrați de aerul timpului,

deși o fac cu intenția vădită de a corecta excesele și de a instala un palier de «clasicitate» în plină ofensivă de răsturnare a criteriilor. Nu întâmplător, ei sunt de multe ori chiar profesorii tinerilor creatori afirmați în anii din urmă. Schimbarea la față e mult mai ușor de făcut schimbând genul, trebuie să recunoaștem». Spre exemplificare este ales primul volum, *Șotronul*, al romanului *Tălpi* de Nichita Danilov, care „e lucrat direct din materia poeziei. Este expresia introvertită a dezmembrării reperelor exterioare, în ciuda decupajelor impresionante din real. Un real tratat hipnotic, supus la dereglări mai mult sau mai puțin controlate, în starea de spirit a unui experiment de cunoaștere. [...] Gogol, Ilf și Petrov, Bulgakov, dar și Urmuz intră și ies, traversează în zig-zag scenă, dând un plăcut aer de familie întregii «montări». Așadar, o viziune elaborată, în genul celor din teatrul lui Matei Vișniec, de pildă – că să amintim un reprezentant al aceleiași generații – pe tema clasică a divorțului dintre sine și ceilalți, dintre interioritate și exterioritate. Reprezentarea în tentă mistică a frustrării vine din poezia lui Nichita Danilov, are aceeași grație plastică, aceeași atmosferă de forță dezolată, amintind, nu se știe de ce, de tablourile lui Ilfoveanu. În roman, Danilov rămâne poet”. □ Este reproduș, din „Die Zeit” (10 februarie 2005), eseul *Capitala DADA: Un român la New York*, semnat de Norman Manea. Acesta meditează în grilă suprarealistă la destinul său și al țării de origine: „România a fost adesea numită «Țara Dada», nu pentru că unul dintre inițiatorii mișcării suprarealiste fusese Tristan Tzara, ci pentru absurdul și burlescul ambiguităților cotidiene și, mai ales, ale vieții politice românești. În exil, m-am identificat spontan cu o total diferită Capitală Dada, «republica cosmică care vorbește toate limbile într-un dialect universal», cum definea Johannes Baader dadaismul, și cu cinetica ei juvenilă («vede pacea doar în mișcare», spunea Hausmann). Vechi și nou complicatează aici, expresiv, întru omagierea vieții, «în toate formele ei de necuprins», cum le plăcea dadaștilor. [...] Cartografierea destinului meu ar include, probabil, Bucovina nașterii, lagărele copilăriei de peste Nistru, lagărul comunist Periprava, care schimbase identitatea tatălui meu, Bucureștiul studenției și vieții mele adulte, Berlinul, start al exilului și, până la urmă, New Yorkul, unde exilul și-a găsit încetățenirea. Un «babel», am putea spune, în sensul în care dicționarul limbii engleze definește acest mixaj confuz de amintiri și locuri cu vocile și vârstele lor”. □ Apare nr. 5 (15-21 martie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Ioana Ieronim semnează o tabletă despre oraș, □ iar Paul Cernat recenzează elogios volumul lui Norman Manea, *Plicuri și portrete* (Polirom, 2004), „un volum masiv și compozit, în care subiectivitatea memorialistică amestecă documentul existențial/istoric și considerațiile livrești. *Plicuri și portrete* adună, într-un puzzle polifonic, amintiri, scrisori, eseuri evocatoare, postfețe, conferințe, autentificate ici-colo cu facsimile de epoca și postfațate de un poem-litanie (*Vorbind pietrei*) citit în iunie 2003 la Târgul de Carte de la Ierusalim. O identitate fragmentată se recompune, polifonic, din aceste fărâme despre episoade obscure, dar semnificative din culisele scriitoricești antedecembriste, despre prieteni, foști prieteni

sau apropiati din lumea culturală românească [...] sau despre repere din literatura și arta secolului XX [...]. O memorialistică eterogenă, fragmentară, hibridă, un autoportret în cioburi de oglinzi. Majoritatea textelor au apărut în presă străină și au fost republicate într-un lung serial din revista orădeană «Familia»; câteva au apărut și în «Apostrof», «Euphorion», «România literară» și «Observator cultural» [...]. □ Cu titlul generic *I-am supraviețuit lui Ceaușescu. Întâlniri cu Herta Müller*, Gabriela Adameșteanu și Răzvan Brăileanu sintetizează discuțiile ce au avut loc pe 9 și 10 martie 2005, la Institutul Cultural Român și, respectiv, la Grupul pentru Dialog Social, unde a avut loc lansarea volumului de eseuri *Regele se-nclină și ucide*, în traducerea lui Alexandru Șahighian. Evenimentele au fost organizate de Editura Polirom, care sărbătorește 10 ani de existență. Sunt redade, „sub presiunea lipsei de spațiu”, intervenția lui Catrinel Pleșu din cadrul lansării de la ICR, precum și fragmente din lansarea de la GDS, unde, pe lângă autoare, au luat cuvântul Gabriela Adameșteanu, Nora Iuga, Nicolae Prelipceanu, Alexandru Șahighian și Silviu Lupescu. □ În același supliment, Anca Hațiegan o interviează pe regizoarea Ana Mărgineanu care declară: *Dramaturgia foarte tânără mi se pare valoroasă prin potențialul ei*. □ Aflăm, în cele din urmă, că manifestarea pariziană *Primăvara poezilor* a ajuns și la București, prin demersurile lui Horia Gârbea. „Modelul a venit de la Paris și despre el a vorbit, acum un an, poetul Alain Lance, care conduce *La Maison des écrivains* de la Paris. El a vorbit și despre modul curent în care scriitorul francez reușește să se dedice scrisului – având sau neavând altă meserie –, despre rezidențe, burse și viața literară descentralizată din Franța”.

16 martie

● [„Cultura”, nr. 10] La rubrica intitulată *Cărți în joc*, Teodora Dumitru încearcă să descrie *Neliniștea lumii de altundeva*, așa cum se conturează din volumul de debut al Suzanei Filip, *Aici e viața de apoi* (Ed. Paralela 45, 2004), prefațat de Eugen Negrici, cel care o așază pe tânăra poetă în „spița nevrotică a Virginiei Woolf”. Recenzenta își expune și susține însă propriile opinii, conchizând că lirica Suzanei Filip „nu propune ieșiri sau pedepse. E prea rațională pentru așa ceva. Atât de rațională încât, prin excesul de hermeneutici aplicate propriului text, provoacă uneori ofilirea efectului estetic [...]. E însă o poezie alertă, omogenă valoric, cu o putere de coagulare rapidă a tensiunii și cu o luciditate tăindu-se în propriile muchii. Deși un debut, poartă semnele maturității și gesticulează decis, strâns și prea puțin flamboiant. Neliniștitor și intens acest volum, această impaciță, deloc decorativă, a lumii de altundeva”. ■ *Toate-s vechi și nouă toate*, conchide Alexandru Matei după lectura recentului volum de „poeme noi” ale Anei Blandiana, *Refluxul sensurilor* (Humanitas, 2004). Semnatarul îi reproșează poetei, condescendent și voalat, că „disprețuiește recentul”, că „ignoră (cu superbic?) ce se scrie astăzi, ce se citește astăzi și cum se trăiește astăzi, ce se întâmplă în cultura română”, continuând să scrie versuri „despre trecerea

timpului, despre îmbătrânire, despre lumea haotică pe care n-o mai înțelege și, mai ales, despre mare” și rămânând astfel „un scriitor de album de primă mână”.

■ Ara Șeptilici obține un interviu de la tânărul Ionuț Chiva, iscodit în legătură cu literatura biografistă (repudiată) versus detașarea sau neasumarea auctorială, pe care o practică el și care o să îl ducă „exact înspre ceea ce am început deja: o literatură de tip mai degrabă comportamentist, fără ideologie și cu foarte-foarte puține judecăți. O să mă conducă înspre genul de cărți în care autorul are o voce cât mai neutră, cât mai apropiată de acel grad zero al scriiturii și î care vocea să nu fie plasată în niciun punct de vedere. Să fie în curgere tot timpul. O literatură relativistă”.

■ Cornelia Maria Savu rezumă lansarea bucureșteană, din salonul arhiplin al ICR, a volumului de eseuri *Regele se-nclină și ucide* de Herta Müller. Mijlocit de Editura Polirom în an aniversar, evenimentul a avut-o ca maestru de ceremonie pe Denisa Comănescu (director editorial al editurii), cea care „a făcut o substanțială prezentare prozatoarei ce scrie despre «frica descreierată»”. Au mai vorbit despre opera și parcursul scriitoarei Nora Iuga, T.O. Bobe, Ovidiu Șimonca, traducătorul cărții Alexandru Al. Șahighian și Rodica Binder.

□ Un mic eseu, semnat de Nicu Ilie, descrie *Romantismul unui securist*, după modul în care acesta a adnotat volumele din biblioteca personală, între care și cărțile lui Marin Preda, *Delirul* și *Viața ca o pradă*.

□ Aflând din presă despre criza financiară și intențiile de reorganizare a revistei „Cultura”, Sorin Adam Matei se grăbește să scrie despre *Proiectul unui magazin cultural în România*, printre numeroasele idei și sfaturi pe care le avansează editorilor, colaboratorilor și cititorilor numărându-se și cele legate de cronici și recenzii: „Revista a adunat deja un grup de colaboratori inteligenți, informați și pasionați. Intenția editorială de a informa e clară în produsele lor, dar tonul alunecă uneori – deși nu totdeauna, cum voi arăta cu exemple – pe panta criptică, introvertită, specifică unei părți a presei culturale românești. [...] Recenziile și cronicile ar trebui «reproiectate» pe modelul jurnalismului. [...] Revista ar trebui chiar să aibă un mic îndrumar pentru recenzenti, care să specifice parametrii pe care trebuie să îi atingă orice cronică sau recenzie. Deschide cu un paragraf memorabil, care marchează cu mijloace sensibile importanța operei. Prezintă conținutul și plasează-l în context. Comentează pe marginea calităților stilistice. Punctează posibilele puncte de interes. Menționează părțile slabe. Prognosticează nivelul de interes public și potențialul segment de public etc.”.

□ Pentru *Revista revistelor*, Mădălina Georgescu scrie despre *Noul „Observator cultural” – Spirtul critic în acțiune*, reproducând sloganul cu care revista se relansează și glosând cele mai interesante titluri din numerele 1 și 2.

● [„*Luceafărul*”, nr. 10] Mariana Criș scrie despre *Povestiri aflate la marginea modernității*, referindu-se la cele 18 povestiri datorate dobrogeanului Ion Roșioru, strânse în volumul *Luceafărul de ziuă* (Ed. Ex Ponto, 2004): „Sunt povestiri care ne relevă un foarte bun portretist. Ion Roșioru a creat în aceste povestiri o galerie de personaje care vin, parcă, din atemporalitate. Ceea ce le dă

credibilitate și le aduce mult mai aproape de zilele noastre. Nu poți spune că autorul a încercat tehnici postmoderne de construcție textuală. El merge pe o rețetă clasică, cuminte, numai forța personajelor dă prospețime acestor povestiri”.

□ Citind cele două volume pe care le prezintă, Liviu Grăsoiu folosește termenul *Confirmări*. Cel dintâi care confirmă încrederea criticului este scriitorul actor Alexandru D. Lungu, cu volumul său cel mai recent de memorialistică literară, *Cărții cu artiști și civili* (Ed. Semne, 2004).

□ Cel de-al doilea autor este criticul, istoricul literar și editorul Ioan Adam care „s-a hotărât să își adune câteva dintre intervențiile critice reprezentative” în volumul *Zidul și litera* (Ed. Adam, 2004): „Constatând că «la noi zidul cultural vechi e părăsit, dacă nu chiar demolat», criticul a simțit nevoia de a-i reciti pe cei de ieri și pe cei de azi, pentru a descoperi «vase comunicante, cratime în timp și spațiu între diverse litere ce compun alfabetul literaturii noastre». A rezultat o culegere unitară de eseuri de critică și istorie literară, unele dintre ele depășind eseistica de conjunctură și atingând cota comentariului analitic complex. Volumul în discuție are două secvențe: *Cratime în timp și spațiu* și *Lecturi posibile în vremuri imposibile*.

□ Octavian Soviany urmărește *Tehnica monologului interior* în proza lui Vladimir Beșleagă, cu precădere în cel de-al doilea volum al trilogiei despre Miron Costin, romanul *Cumplite vremi* [reeditat de Ed. Litera Internațional, 2004], care „se vrea o amplă și încă nedusă la bun sfârșit încercare de frescă istorică, amintind prin atmosferă (și nu numai) de romanele sadoveniene ale «vârstei întunecate» (cum le numea Nicolae Manolescu) și mai ales de *Zodia Cancerului*. [...] Dincolo de similitudinile sale cu romanele istorice ale lui Sadoveanu, cartea lui Vladimir Beșleagă ar putea fi privită însă și ca o tentativă de epos tolstoian, ca un fel de *Război și pace* moldav care urmărește în paralel destinele unui mare număr de personaje ce uneori se intersectează, iar alteori se despart, ele ilustrând în cele din urmă, dintr-o perspectivă sau alta, destinul unui personaj colectiv: societatea moldovenească de la sfârșitul secolului XVII. Iar această configurație a planurilor narative sugerează coridoarele unui labirint, cu atât mai mult cu cât motivul rătăcirii printr-un spațiu ostil, plin de primejdii (un fel de spațializare a nopții terifice, evocate ades de Vladimir Beșleagă) este frecvent în paginile romanului” ce „se impune drept una din cele mai laborioase încercări de frescă istorică din literatura română postbelică, în a cărei plămadă, alături de elementele tradiționale ale narațiunii istorice, autorul încearcă să topească achizițiile mai recente ale romanului, cum ar fi bunăoară tehnica monologului interior sau a fluxului de conștiință”.

□ Urmându-și netulburat lecturile antropologice, Adrian G. Romilă scrie în acest număr despre cartea *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu* de Ted Anton, apărută prima dată în 1996 și „devenită *best seller* în America și peste ocean”, Editura Polirom, „care a publicat, în ultimii ani, cărțile savantului român și studiile despre el”, continuând seria Culianu prin reeditarea acestui volum, într-o ediție revăzută, în traducerea Cristinei Felea și cu prefața lui Andrei Oișteanu.

□ Un grupaj liric semnează Mircea Florin Șandru. □ *In memoriam*, versuri inedite de Valeriu

Filimon. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Constantin Arcu. □ În tableta ce poartă titlul *Exortăție la martiriu*, Radu Cernătescu îl evocă în lamento pe Radu Gyr la centenar, fără a-l numi măcar o dată: „Aproape neauzit, ca un Crăciun în zarea Aiudului, a trecut pe lângă noi centenarul nașterii unui poet simbol al rezistenței anticomuniste din România. [...] Despre acest poet nu se mai vorbește astăzi decât în marginalii la opera și viața altor scriitori, dar viața lui are de mult valoarea de simbol a statuilor, ilustrând șirului de generații suferința întregii intelectualități românești sub bolșevism. Cât despre poezia sa de sorginte mesianică, care nu încapă încă în niciun manual școlar, ea a rămas în mare parte nescrisă, memorată pe ascuns și recitată în șoaptă, ca o sfântă poezie populară, oricum, având mai mulți admiratori decât toate reeditările și edițiile legate în piele ale lui C.V. Tudor sau ale altor «heralzi ai epocii de aur». [...] Cineva spunea că poetul ar trebui inclus în rândul martirilor neamului, altul cere încă în van Academiei editarea operei lui. Eu spun doar că acesta este poetul care, într-un prezent deștelenit și tragic, nu poate încă să încapă într-o aniversare. Cel puțin tu, cititorule, știi numele lui?”. □ După ce parcurge volumul de dialoguri cu Alexandru Lungu, *Am părăsit „groapa cu lei” a pierzaniei pentru a fi, oriunde altundeva, liber și fericit...*, publicat de Nicolae Țone la Ed. Vinea, Elena Vlădăreanu are senzația unor *Dialoguri neterminate*: „Nu întâmplător, părțile cele mai interesante ale interviului nu sunt acelea în care Alexandru Lungu povestește despre el. Nici nu sunt prea multe, de altfel. Am putea spune, cu răutate, că norocul lui a fost că i-a cunoscut pe avangardiști, că a trăit și a scris într-o companie selectă: Constant Tonegaru, Brunea-Fox, Geo Bogza, Ion Caraion etc. Că este unul dintre pușinii care mai știu câte ceva despre Paul Păun, scriitor al celui de-al doilea val suprarealist, devenit anonim după plecarea din țară (la sfârșitul anilor '40). Din păcate, Alexandru Lungu nu reușește să-și ducă la bun sfârșit povestirile/ răspunsurile/ amintirile. O carte care ar fi putut fi interesantă, dar care a pierdut pariul”. □ În foiletonul intitulat *Umbre scoase la lumină* (VIII), Alexandru George continuă să îl evoce pe Al. Vona, pe fundalul „generației pierdute” de la finele deceniului 4 al secolului trecut. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?...* (V). □ Geo Vasile prezintă romanul *Doamna și licornul* (Polirom, 2005) de Tracy Chevalier, □ iar Nora Iuga traduce pagini de proză aparținând lui Hans Joachim Schädlich. □ La rubrica intitulată *Fără comentarii*, este reprodus un citat dintr-o „scrisoare de la Olănești” publicată de Alexandru Mușina în „Vatra” (fără număr specificat). Sunt vizați unii membri ai generației 2000: „Un «derbedeu», gen Ianuș, sau un om din subterană, gen Mihai Vakulovski, e scârbos cu unii, dar îi lingusește, la modul greșos, pe alții (pe care, la o adică, îi va înjura, când își vor reorienta linguseala spre altcineva). Că Vakulovski m-a lingusit înainte să mă înjure, e una, dar faptul că nu are unde evada din acest ghetou autogenerat – e alta. Asta-i grav și tragi-comic. «Haiducul Ianuș» a trecut pe la

cenaclul lui Cărtărescu, pe la revista «Litere» a lui Lefter, pe la mine pe acasă, pe la «Vatra», publicat de Cis (ne-a înjurat, apoi, pe toți), ca să eșueze cu ai lui ortaci în brațele lui Mincu sau ale micuțului Tzone Nicolae Magnificul. La ultimul târg de carte Bookarest, pe terasa «La Motor», pe când încercau să-și lanseze cărțile publicate de Tzone (nu-i asculta nimeni, cei de la mese erau ocupați cu micii, berea & conversația), mi s-a făcut milă de ei, de «echipa lui Ianuș». Mai exact, de unii dintre ei, talentați și simpatici – ca Ruxandra Novac, Răzvan Țupa, Denisa Pișcu ș.a. – au crezut că se luptă cu *establishment*-ul literar, ca să ajungă să-l suporte, să-l asculte pe submediocrul Tzone! Dacă noi, optzeciștii ceva mai valoroși decât Tzone, i-am fi blocat, mai înțelegem. Dar așa «Tristă este căprioara/ Rătăcită printre mânji/ Dar mai trist e scriitorul/ Fără frați, fără părinți». Înțeleg să te revolți împotriva «tătucului» Cărtărescu, Lefter, Mușina sau Cistelean, dar nu ca să te refugiezi în brațele «tătucului» Mincu, «tătucului» Tzone...”. ■ O notă anunță proiectul *Antologia sonetului românesc*, al cărui coordonator va fi Radu Cârneli, volumul rezultat urmând să fie publicat de Ed. Orion. „Autorii în viață (sau persoanele care îi reprezintă) doritori a figura în această importantă carte, sunt invitați a trimite grupaje de sonete (cincisprezece titluri, maximum) din care redacția va selecta. [...] Anunțul de față se adresează cu aceeași colegialitate poeților din Basarabia, Bucovina de Nord, poeților de limbă română din țările învecinate și din Israel, celor din diaspora, precum și poeților aparținând minorităților naționale din România (autorii fiind rugați a trimite sonetele și celelalte date traduse în românește, cu menționarea traducătorului). Antologia urmează să apară în primul semestru al anului 2006. Materialele se primesc până la 1 iunie 2005”. □ Se republică nota din numărul precedent referitoare la organizarea Concursului „Aron Cotruș” ce va avea loc la Mediaș, în zilele 6-7 mai 2005, în cadrul celei de-a V-a ediții a manifestării Zilelor Revistelor de Cultură din Transilvania și Banat. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Alexandru Sfârlea intră în polemică cu Liviu Grăsoiu pe marginea articolului critic al acestuia referitor la ancheta revistei „Vatra” pe tema *Înapoi la proletcultism* (v. nr. 3, tot rubrica *Fonturi în fronturi*).

● **[„România literară”, nr. 10]** Numărul adună preponderent poezie, comentariu de poezie sau poezi ilustrate și în alte genuri. □ Pe lângă poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru, apar grupaje consistente de versuri semnate de Monica Pillat și George Geacăr. □ Poetul Ilie Constantin devine personajul cvasiromanesc al propriului volum ce cuprinde *Familia scrisă urmată de Caietul mamei de Ralița Constantinescu* (Albatros, 2004). Citindu-l, confratele Gheorghe Grigurcu îl definește ca fiind „combinație de jurnal, autobiografie, roman epistolar”, „o scriere-montură menită a scoate în evidență, cum o piatră prețioasă, figura auctorială. Varietatea modalităților convocate în vederea acestui țel trădează o anume nervozitate explicabilă prin miza mare a țelului, dar poate și – aci atingem deja miezul moral al cărții – printr-o ambiție delicios ținută-n frâu de temperamentul ce-o conține, însă mereu zgândărită de circumstanțe, silită

prin chiar natura lor la o înfățișare mozaică” (*Caietele unei vieți*). □ În articolul *Poet în veacul XXI*, Barbu Cioculescu comentează antologia de poezie a lui Gabriel Chifu, *Lacătul de aur*, cu o postfață de Dan Cristea (C.R., 2004), ce cuprinde trei decenii de „lentă dar decelabilă evoluție”: „Cele șapte volume antologate în *Lacătul de aur*, concepute între anii 1976-2003, de la *Sălaş în inimi* la *Bastonul de orb* dau probele unei evidente unități de viziune, la un poet singular, imun la módele care s-au perindat între timp, sigur pe instrumentele lui, într-un jurnal global în care se povestește necurmat”. □ Istoricii literari Ion Simuț prezintă în detaliu o polemică românească: *Dan Botta și Lucian Blaga – idei în litigiu*. În acest prim articol sunt evocate contextul și acuzele de ambele părți (Dan Botta fiind inițiatorul), urmând ca în nr. 11/2005 să fie prezentate consecințele. „Un bun documentar al acestei polemici nu există nici astăzi. Volumul *Plagiatul la români*, realizat de Pavel Balmuș la Editura ARC din Chișinău, în 2004, cuprinde numai o parte a disputei. Volumul lui Dan Botta *Cazul Blaga*, tipărit în 1941 la Editura Bucovina – I.E. Torouțiu, expune unilateral un punct de vedere și nici nu cred să fi avut o circulație semnificativă. Cum polemica s-a desfășurat îndeosebi în anul 1941, războiul și schimbarea de regim au îngropat-o în uitare. A rămas în memorie mai mult ecoul ei anecdotic: faptul că Dan Botta, după ce i-a adus lui Blaga acuza de plagiat, iar acesta i-a răspuns prin câteva accente jignitoare, l-a provocat cu adevărat pe Lucian Blaga la duel (nu a fost o glumă sau o simplă răbufnire verbală). Să urmărim filmul confruntării, luând în seamă atât ideile aflate în litigiu, cât și procedurile războinice de recuperare a onoarei. E interesant de văzut și în ce au constatat insultele, singurele care explică degenerarea confruntării polemice”. □ *O Disertație de gen romanțată* i se pare lui Marius Chivu a fi romanul de debut al Ștefaniei Mihalache, *Est-falia* (Ed. Paralela 45, 2004, cu o prefață de Gheorghe Crăciun). „Narațiunea este asistată îndeaproape de ideologie, inserturile teoretice și conceptualizările, chiar și joculare, fracturând discursul literar a cărui evenimentialitate devine un fel de anecdotică de gen. Cartea este, astfel, subminată din ambele sensuri. Ca eseu, fragmentele așa-zis teoretice rămân niște ipoteze de lucru sau doar enunțuri conclusive [...], iar ca literatură textul nu apucă să se desfășoare liber, să seducă în afara constrângerilor de natură așa-zis ideologică. Urmărind narațiunea îndeaproape, explicitând-o la tot pasul și expunându-i mesajul fără nicio rețineră – totul e susceptibil de a fi concept, simbol, marcă –, ideologia concurează inutil carnația literară a textului. Romanul își conține propria hermeneutică, dar nu prin asimilare, ci prin parazitare.” □ Printre cele nouă cărți noi răsfoite de Alex. Ștefănescu se numără și: □ Șerban Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale*, ediție îngrijită de Barbu Cioculescu (Ed. ICR, 2005): „Așa cum nu s-a demodat opera lui I.L. Caragiale, nu s-a demodat nici cartea despre viața lui I.L. Caragiale publicată de Șerban Cioculescu în 1940 (și reeditată în 1969). Recenta ediție, a treia, îngrijită de Barbu Cioculescu, îl cucerește fără dificultate (și) pe cititorul de azi prin raționalismul analizei, prin maliția inofensivă, prin farmecul pedanteriei filologice. Barbu Cioculescu, el însuși un filolog

experimentat, a introdus în această ediție trei noi capitole, *Revizor școlar*, *Un moment sentimental din tinerețe* și *Reporter judiciar ocazional*, a completat cronologia (rectificând unde era cazul unele date) și a făcut câteva discrete, dar necesare retușuri stilistice”; □ Carmen Firan, *Cuceriri disperate/ Desperate conquests*, poeme, ediție bilingvă româno-engleză, trad. în engleză de Julian Semilian, prezentare pe ultima copertă de Andrei Codrescu (Ed. Institutului Cultural Român, 2004): „Carmen Firan scrie eseuri – lapidare și inteligente – cu convingerea că scrie poeme. Iluzia este întreținută de distribuirea tipografică a textului sub formă de scurte secvențe, asemănătoare cu versurile, și, mai ales, de melancolia care scaldă, ca o lumină roșie de amurg, reflecțiile poetei”; □ Daniel Corbu, *Manualul bunului singuratic*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, cu o prefață de Alexandru Pintescu (Ed. Opera Magna, 2004): „Solemn, declamativ, fără ironia cu care alți adepți ai gesticulației teatrale (Mihai Ursachi, de exemplu) se salvează de la ridicol, Daniel Corbu reușește totuși să se facă ascultat și crezut”; □ Constantin Stoiciu, *Fugarul*, roman tradus de Ioana Diaconescu (Ed. Albatros, 2004); □ Augustin Popescu, *Tărâmuri geniale*, eseuri (Ed. Prier, 2005): „Cartea este o exemplificare în plus a ceea ce Titu Maiorescu numea «beția de cuvinte». Autorul pretinde că scrie despre Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu ș.a. În realitate, după o frază introductivă, în care menționează numele scriitorului ales ca subiect, dezvoltă un discurs delirant, cu sonoritate de discurs filosofic, dar lipsit de sens”. □ La rubrica *Prepeleac* din această săptămână, nemulțumit de faptul că, după îndelungi amânări, „criticul de categorie grea al revistei publică, în fine, o notiță telegrafică despre volumul 2 al memoriilor mele de-o viață”, Constantin Țoiu se hotărăște să scrie despre sine în *Mecanica lacrimilor (în loc de auto-recenzie)*: „Publicul are o părere proastă, bineînțeles, despre scriitorii care își fac singuri cronici; nu că le-ar publica prin interpuși, cum se întâmplă de obicei; ci operându-le ei înșiși, cu mâna lor proprie, despre ei înșiși, singurei, și iscălindu-le. Înfruntând oprobiul, mă voi face și eu de râs. Voi scrie și eu însumi, cu mâna mea, o recenzie, despre o carte proprie la revista unde sunt părtaș de atâta amar de vreme... Fie ce-o fi! Decât să-mi fie îngropată în uitare cartea, mai bine să mă arate lumea cu degetul, să ajung măcar astfel celebru pentru urmași. Ceea ce și îndrăznesc, în rândurile următoare. [...] Spațiul neîngăduindu-mi a mai înainta, promit să revin într-un viitor confortabil, pe larg, cu obiecțiile cuvenite, pe care orișice critic, respectabil, le aduce”. La finalul textului, redacția publică următoarea notă: „Dlui C.Ț. îi convine a crede că dezordinea din redacția *R.I.* este de vină pentru întârzierea publicării recenziei la cartea d-sale. Să nu fie, Doamne ferește!, altceva la mijloc...”. În numărul următor, Țoiu, ocupat cu pomenirea prietenului pictor Ion Alin Gheorghiu, se mulțumește doar să dea o scurtă replică într-un *post-scriptum*: „în ce privește nota redacțională misterioasă la articolul meu de rândul trecut din *R.I.*, nr. 10 – mă-ntreb: ce-o fi, dom’ general?!... Dacă nu puteți spune, – spun eu!...”. A se vedea și pledoaria *pro domo* a lui Țoiu (nr. 15), precum și recenzia mult așteptată (nr. 18). ■ Când pune eticheta de

Corespondență necorespunzătoare, G. Pienescu se referă volumul al IV-lea de *Opere* ale lui I.L. Caragiale, cuprinzând corespondența acestuia, volum apărut în 2004, sub îngrijirea lui Barbu Cioculescu, la „Editura pentru Literatură Națională” (*sic!*). Menționând că acest ultim volum a fost precedat, în anul 2000, de publicarea, în aceeași colecție, a unei ediții de opere ale lui I.L. Caragiale în trei volume, și subliniind că aceasta reproducea „textele din ediția pentru bibliofili *Opere*, în două volume, alcătuită și îngrijită de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin (Minerva, 1971), care, la rândul-i, reproducea textele din ediția critică apărută în patru volume, sub îngrijirea aceluiași trei editori, între anii 1959 și 1965”, semnatarul amendează editorii, dând numeroase exemple de erori: „Întemeindu-mă pe experiența mea de cărțar, îmi îngădui să consider că Editura pentru Literatură Națională ar fi procedat foarte cuminte dacă ar fi încheiat ediția cu volumul al III-lea, care conținea acea riguroasă selecție de scrisori. Evident, îmi dau seama că atât dl Barbu Cioculescu, cât și editura au avut laudabila intenție de-a aduna între copertele aceleiași cărți toată corespondența caragialiană editată de Șerban Cioculescu în volumul al VII-lea din așa-numita ediție Zarifopol-Cioculescu, volum apărut în 1942, și în volumul I.L. Caragiale, *Scrisori și acte* (Editura pentru literatură, 1963). Din păcate, prin simpla amestecare a textelor tipărite în cele două cărți de scrisori nu se putea face și nu s-a făcut o ediție a corespondenței caragialine în adevăratul înțeles al cuvântului”. Replica lui Barbu Cioculescu va fi publicată în nr. 13, cu titlul *Polifem, cărțarul*. Pienescu va reacționa și el în nr. 19. □ „Termenul *iconar*, considerat tabu înainte de 1989, din pricina apartenenței revistei cu același titlu la dreapta politică și a legionarismului ei manifest, a început să fie vehiculat prin anii '90, în diverse articole și studii consacrate direct sau indirect fenomenului bucovinean. Această zonă virgină a istoriei literare din anii '30 a stârnit apoi interesul unor cercetători care și-au propus să studieze sistematic mișcarea «Iconar» și, implicit, pe întemeietorul necontestat al acesteia, Mircea Streinul. Dintre aceștia se detașează Mircea A. Diaconu cu volumul intitulat *Mișcarea «Iconar». Literatură și politică în România anilor '30* (Ed. Timpul, Iași, 1999), prin care nu încearcă «să reactiveze o mișcare defunctă, ci să-i radiografeze profilul, amploarea, profunditatea», scrie Carmen Brăgaru în recenzia intitulată *Iconarii pe înțelesul tuturor*, văzând în autorul cărții „cel mai avizat cercetător al iconarismului”, date fiind acribia acestuia, spiritul critic și profunzimea judecăților de valoare. □ *Citiți-le noaptea!*, îndeamnă Simona Vasilache, referindu-se la studiile din volumul scris la opt mâini de Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Explorări în comunismul românesc*, vol. 1 (Polirom, 2004). „Reacția criticii timpului, decentă prin omisiune, curajoasă sau aliniată ține, în fața «galantarului» cu trufandale ajunse în extrasezon, un ciob de oglindă. Se vede acolo, cel mai bine, că soarta e schimbătoare. Și că autorii și cărțile lor și-o urmează fără împotrivire. Ca totdeauna, în timpuri, totuși, moderne, oamenii trăiesc mai mult decât ideologiile. Așa că apar, fatalmente, par a spune, cu aerul că scuză, deși acuză, autorii, «alunecări»

trădări, convertiri și fariseisme de tot felul. Scriitorul vremii e, cu puține excepții (dar nu de bunele excepții se ocupă ei), un «textofag» în schimbare de piele. Își înghite textele din tinerețe, apoi pe cele din ce în ce mai târzii, pe măsură ce nu mai corespund, înghite «hapuri» edulcorate, însă cu gust de stricnină, dar supra-viețuiește. Între inadaptatul interbelic, solitar și estetic, și perfect adaptatul vremurilor noi nu se întinde vreun gol istoric. Sunt oameni care se pricep s-o ia de la capăt”. □ La întrebarea *De ce a fost ucis profesorul Culianu?*, Tudorel Urian răspunde prin cartea lui Ted Anton, *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu* (ediția a doua, revăzută, prefăcută de Andrei Oișteanu, Polirom, 2005). „De fapt, în *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu* coexistă două cărți. Un roman non-fictiv al asasinării savantului, al ipotezelor de lucru și al concluziilor (parțiale, firește) anchetatorilor și o monografie aproape științifică a vieții și a operei lui Ioan Petru Culianu. Dacă la nivelul *policier*-ului stilul este cel jurnalistic, iar în *Prolog* și în primul capitol, *Crima: 21 mai 1991*, modelul Truman Capote (*In cold blood*) se vede cu ochiul liber, în capitolele dedicate biobibliografiei lui Culianu totul se schimbă. Stilul dobândește valențe științifice, este înțesat de citate din cărțile, articolele, conferințele și cursurile profesorului și chiar de referințe critice referitoare la ideile și opera lui Ioan Petru Culianu. Urmând traseul existenței lui Culianu, Ted Anton amestecă referințele academice cu amintirile celor care l-au cunoscut. Rezultatul este un foarte nuanțat portret al savantului, realizat prin alăturarea mai multor modalități de abordare: analiza operei, felul în care au fost primite cărțile și studiile sale de către critici și prieteni, modul în care a rămas în amintirile celor care l-au cunoscut.” □ Dumitru Hâncu se ocupă de *Corespondenți francezi ai lui George Oprescu*, publicând scrisori trimise de Paul Valéry, Henri Bergson, Georges Duhamel ș.a. (vezi și nr. 14). □ Centenarul Sartre este considerat de Mihai Zamfir *Tristul centenar*, pentru că scriitorul „a întruchipat unele dintre cele mai cumplite trăsături ale intelectualului din secolul XX, trăsături ce au făcut din această categorie de oameni pătura indirect vinovată de o cantitate enormă de orori și de crime”. □ În rubrica *Meridiane, Viața muzelor*, o corespondență de Rodica Binder, *Scrisorile primejdioase*, un eseu de Mariana Neț, o notă despre *Centenarul morții lui Jules Verne* ș.a. □ Pentru rubrica *Ochiul magic* din această săptămână, Alex. Ștefănescu caută să descopere *Secretul succesului* revistei „Apostrof”, răsfoind cel mai recent număr (nr. 2/2005): „Fiecare nouă apariție a revistei reprezintă un nou episod din viața culturală a țării. Acolo, în Clujul atât de îndepărtat de București, Marta Petreu s-a instalat decis, încă de acum cincisprezece ani, când a înființat revista, în mijlocul evenimentelor literaturii române, ceea ce înseamnă în mijlocul curentelor de idei, al polemicilor, al lansării sau relansării unor opere literare semnificative. Uneori, dintr-un exces de entuziasm și de frondă, a exagerat (așa cum s-a întâmplat atunci când l-a propus pe Norman Manea, un autor de valoare modestă, pentru Premiul Nobel), însă, în general, a dat dovadă de discernământ și responsabilitate. Secretul succesului său este, probabil, un amestec de seriozitate și spirit

ludic (care nu se prea întâlnește nici la clujeni, nici la bucureșteni, desigur, din motive diferite)”. Din cuprins, criticul reține textul lui Andi Laslău care aduce „în atenția opiniei publice sacrilegiul săvârșit de persoane influente (și insensibile cultural) din partea locului prin construirea unei prozaice hale de metal în imediata vecinătate a mormântului lui Lucian Blaga”, dar și textul memorialistic semnat de Marta Petreu. Din cealaltă parte a țării, la Suceava, este semnalat *Le Cercle des Traducteurs de la Faculté des Lettres de l'Université «Ștefan cel Mare»* care, „printre altele, editează o revistă semestrială, *Atelier de Traduction*, de mare ținută. Redactorul-șef al revistei este Muguraș Constantinescu, iar redactor-șef adjunct – Elena-Brândușa Steiciuc”. □ Simona Vasilache prezintă succint debaterile „despre viitorul și, până una-alta, prezentul bibliotecilor românești”, ce au avut loc pe data de 2 martie la Întâlnirile „României literare” de la Clubul Prometheus (*Gutenberg n-a murit*). □ Intitulată *Despre supraviețuire*, Constanța Buzea publică „o pagină din jurnalul meu de scriitor ghiftuit de amărăciune”, relatând tribulațiile de evacuare silită din spațiile în care a locuit înainte și după 1989, prin situații similare trecând și Gellu Naum sau Geo Dumitrescu. □ Redacția preia un comunicat de presă, un *Apel* al participanților GDS din 23 februarie, care solicită Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Consiliului Național al Audiovizualului, Parlamentului și Guvernului României să ia măsuri față de dezinformarea opiniei publice și față de denigrarea victimelor regimului comunist, pornind de la recentul exemplu reprezentat de două emisiuni OTV din ianuarie și februarie 2005, în care a fost invitat generalul de Securitate Nicolae Pleșiță. Printre semnatari: Nicolae Constantinescu, Andrei Oișteanu, Mariana Sipoș, Ion Vianu, Radu Filipescu, Dinu Zamfirescu. □ Este găzduită și o notă, *Cultura – 50*, semnată de redacția revistei respective: „Miercuri, 9 martie 2005, revista «Cultura» a ieșit pe piață cu cel de-al 50-lea număr. Contestată și admirată în egală măsură, revista a acumulat într-un an complimente și controverse cât altele în zece. Echipa, formată din oameni tineri, entuziaști până la naivitatea de a crede că un demers cultural poate exista în afara politicului, s-a maturizat între timp și a învățat atât de la marile personalități care au semnat în revistă, cât și de la publicul cititor, generos cu mesajele și scrisorile primite la redacție. Acum, când împlinim un an de existență, dorim să mulțumim celor care ne-au citit, ne-au încurajat sau au încercat să ne demotiveze. Tuturor acestora, redacția revistei «Cultura» le este recunoscătoare pentru extraordinara experiență. Mai presus de orice rămâne bucuria noastră de a scrie în spiritul libertății și al valorilor culturale!”.

17 martie

• [„**Observator cultural**”, nr. 3 (260)] Delia Ungureanu recenzează volumul de proză scurtă a Iuliei Sala, *Casa cu pereți de vânt* (Humanitas educațional, 2004, ed. a II-a), observând că „Într-o lume ce asistă la declinul spiritual al Occidentului, cartea Iuliei Sala funcționează ca *anamnesis* pentru plăcerea de a

asculta și de a spune povești” de tip oriental. □ Michael Hăulică își continuă seria de articole tematice din rubrica *Fantasy & Science Fiction* cu cel intitulat *Scriitorul de SF*, în care reproduce o discuție despre evoluția scriitorilor de SF din anii '90 spre alte zone, discuție purtată cu Radu Pavel Gheo, care a debutat el însuși ca autor de SF, cu volumul de povestiri *Valea cerului senin* (Ed. Athena, 1997), urmat de un volum de critică, *Despre science fiction* (Ed. Omnibooks, 2001). „Dintre toți, doar Liviu Radu și Sebastian A. Corn au fost mai harnici, au scris continuu, au publicat (uneori și trei cărți într-un an). Lor li se adaugă Florin Pitea, care a scos două cărți de povestiri, scrie o teză de doctorat având ca temă *cyberpunk*-ul și îngrijește colecția de autori români (*F&SF*) a Editurii Amaltea. Ca să nu mai vorbim de «optzeciștii» din SF, unii bine știuți: Cristian Tudor Popescu, Bogdan Ficeac și Dănuț Ungureanu au îmbrățișat cariera jurnalistică (și ce carieră! – cine-ar fi crezut, în 1989, că marile ziare ale «epocii de aur» vor ajunge pe mâna «sefiștilor»?!). De ce acest traseu? Nu știu. Să fi fost doar tine-rețea? Să fi venit apoi descurajarea? Critica literară nu s-a prea grăbit să comenteze cărțile SF apărute în ultimii zece ani. În afară de *Fairia* lui Gheo și, mai rar, romanele lui Sebastian A. Corn, nu țin minte ca alte cărți să fi avut parte de atenție în revistele literare.” ■ Suplimentul din acest număr este dedicat lui Gala Galaction. Stelian Tănase împărtășește cititorilor *Fragmente despre un denunț. Extrase din dosarul întocmit de Siguranță scriitorului Gala Galaction*. □ Același Stelian Tănase se află în dialog cu Elena Galaction, fiica scriitorului în vârstă de 94 de ani („*Pe tatăl meu denunțul nu l-a afectat cu nimic, era întotdeauna bine dispus*”). □ Cu titlul „*Strâng la piept pe copiii pe cari mi i-a dăruit Domnul*”, sunt publicate fragmente din *Jurnalul* lui Gala Galaction, ținut în iulie 1936, în timpul unei vizite în Italia. □ Din rubrica *La zi*, aflăm că în perioada 7-12 martie s-a desfășurat, la București și în țară, Festivalul Primăvara Poețiilor, „manifestare literară (mese rotunde, recitaluri de poezie și lansări de cărți)” organizată de Asociația Scriitorilor din București și Uniunea Scriitorilor din România. □ Cu o zi înainte de deschiderea Târgului de carte de la Paris, Carmen Mușat este preocupată de *Cine reprezintă România la târgurile de carte*, pornind de la și polemizând cu interogațiile lui Dan C. Mihăilescu, desemnat de Asociația Editorilor din România drept „selecționer unic”. Acesta se întreba la rândul-i (în nr. 16 al „Suplimentului de cultură”): „în fond, ce se dorește? Festivism sau eficacitate? Diplomație cu butaforie și agape cu dichis de SIE sau contracte, contacte, statistici, achiziții de drepturi? Propagarea literaturii de ultimă oră, cu demonstrații de sincronizare sau impunerea tradiției cu blazon, ca demonstrație de vigoare și unitate identitară? Vrem comerț sau politică? Slujim vanității individuale sau orgoliu național?” Semnatară articolului este de părere că „unele dintre opozițiile propuse aici sunt, de fapt, false opoziții” și se întreabă de ce s-ar exclude „«propagarea literaturii de ultimă oră» și «impunerea tradiției cu blazon», când țări precum Ungaria sau Polonia – ca să nu mai vorbim de Franța, Germania sau Spania – ies în lume și cu autori foarte tineri, pe care îi promovează sistematic?

Cât privește «unitatea identitară» – formulă ce trădează, în fond, mentalitatea provincială a intelectualului român –, mă îndoiesc că obsesia «unității identitare» poate constitui o miză reală, într-o lume aflată în permanentă mișcare, în care diversitatea joacă un rol esențial. Și, la urma urmelor, în ce constă «unitatea identitară» (eventual monolitică) a unei culturi? Și cine este în măsură să reprezinte, la modul ideal, acest deziderat confuz și datat?”. □ Pornind de la cartea istoricului Marius Oprea, *Moștenitorii Securității* (Humanitas, 2004), Caius Dobrescu îl propune pe acesta ca director al Serviciului Român de Informații. □ La rubrica *Bibliotecile mele*, Bogdan Suceavă schițează o *Geografie personală*, din care reținem că „Biblioteca centrală de la Michigan State dispune, între multe altele, și de circa trei mii de titluri românești, de la poemele lui Blaga, editate la București în anii '60, până la lucrări recente, în special de istorie și de literatură română, clasică și contemporană. Acum câțiva ani, achiziții și donații de carte pentru biblioteca MSU fuseseră făcute și prin intermediul asociației studențești românești (a cărei activitate a încetat între timp). La etajul IV al acestei biblioteci se află săli cu calculatoare și acolo am scris, în verile anilor 1998 și 1999, câteva texte de proză care aveau să apară în periodice din România”. □ Prin rubricile *Presa internațională* și *Info internațional*, cititorul este informat la zi despre evenimentele cultural-literare. Dintr-o astfel de notă aflăm că „de câteva luni, în tren nu se mai citește Paulo Coelho. În locul *Alchimistului*, *Codul Da Vinci* de Dan Brown a devenit cartea de căpătâi a câtorva zeci de mii de români”. □ Ioana Petrescu este interesată de *Identitatea, colajul și citatul* din volumul lui Umberto Eco, *Misterioasa flacăra a reginei Loana* (Ed. Polirom și Ed. Pontica, 2004, traducere de Ștefania Mincu). □ Programul Institutului Francez din București în perioada 17-24 martie cuprinde numeroase lansări de carte datorate lui Ion Hobana și interesului constant al acestuia pentru opera lui Jules Verne. □ George Ardeleanu semnează un portret al Lygiei Naum, la dispariția acesteia (*Doamna Lygia*). □ Lucian Nastasă încearcă să explice *De ce este Academia o problemă* în chestiunea stringentă a universităților și doctoratelor. Amintind de „radiografiile” din lucrările lui N. Iorga despre viața intelectuală a românilor de la 1900 și reproșând celui mai înalt for îngăduința în facilitarea, nu întotdeauna pe merit, obținerii titlurilor științifice, autorul articolului demască: „Asemeni «doctoratului», «universitatea» a devenit una dintre marile afaceri postdecembriste. Găsești astfel de stabilimente mai peste tot răspândite, de la Suceava până la Băile Herculane și Deva, fără cea mai elementară exigență și fără ca statul să-și fi impus monopolul măcar asupra noțiunii de universitate. În mod cert, această extensie răspunde unei necesități, unei cereri de piață, care și-a aflat repede și investitorii. Grav este însă faptul că peste noapte a fost improvizat un corp universitar care nu prea are treabă cu domeniul. A devenit chiar o modă să fi și profesor universitar, oriunde, numai să ai un titlu. Iar pentru a ajunge aici îți trebuie mai întâi un doctorat. Și astfel s-a născut un ciclu al ambițiilor intelectuale, care au făcut din Mischie ori Staicu – cel puțin sub aspectul titlurilor – egalii lui Marino, Pleșu,

Zub, Cornea, Boia, Pecican ș.a., în fond niciunul dintre cei din urmă neajungând prorector pe undeva, fie și la Târgu Jiu!”. □ Ovidiu Șimonca publică un interviu cu Mircea Miclea, Ministrul Educației și Cercetării, printre subiectele abordate aflându-se și procesul doctoral: „– Eu voi face tot ce pot să schimb modul în care se acordă doctoratele. – Aveți putere? – Trebuie să încurajăm doctoratele cu frecvență, nu cele fără frecvență, în care doctorandul să studieze efectiv, să facă seminarii de cercetare, proiecte de cercetare. În al doilea rând, nu putem să acordăm titlul de doctor dacă nu sunt publicate anumite capitole în revistele de specialitate bine cotate. În al treilea rând, trebuie să stabilim un contract foarte clar între conducătorul de doctorat, doctorand și instituția care acordă acest titlu. Astăzi, doctoratul este adesea o relație de vasalitate între conducătorul de doctorat și doctorand. Conducătorul de doctorat stabilește doctoranzii. Este ca în Evul Mediu, el pune mâna pe doctoranzi. – Modul în care s-a produs această inflație de doctoranzi nu ține și de oameni, de cei puși să acorde titlul de doctor? – Avem în vedere schimbarea substanțială a titlurilor de doctor. Sunt comisii la nivelul ministerului care validează rezultatele comisiilor de doctorat. Aceste comisii trebuie radical modificate, ele nu sunt constituite după criteriile profesionale. – Eugen Simion a condus comisia de validare a doctoratelor. Aveți ceva să-i reproșați? – Deocamdată, vreau să dialogăm, să găsim soluții împreună”. □ La rubrica *Revista presei*, o singură intrare (intitulată *Patos, emfază, grandilocvență*) atrage atenția asupra unui articol semnat de Caius Dobrescu în revista „Cultura”: „În articolul intitulat *De ce politicile culturale românești n-au nicio legătură cu integrarea europeană?*, apărut în nr. 9 (50), eseistul aduce în prim plan câteva vicii de fond ale culturii noastre contemporane. Constatând că «politicile culturale românești sunt, în general, un amestec inform și instabil de mistică națională romantică, nereciclată în esența ei, și de păsărească juridico-administrativă, pescuită din documentele Uniunii Europene», autorul pledează pentru eficiență și, implicit, pentru limpezire terminologică și conceptuală și insistă pe «ceea ce nu trebuie să fie sau să facă politicile culturale. Acestea nu trebuie să fie marcate de patos, de emfază, de grandilocvență, de auto-afirmare agresivă, de o retorică misionară, milenaristă, auto-victimizatoare sau sacrificială, de accentuarea *sin-gură-tății metafizice* a etniilor, de exaltarea *unicității, omogenității și purității*”.

22 martie

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 760 (11)] Claudiu Komartin semnează articolul *Generația 2000 – o introducere*, în care încearcă să definească noua generație mult discutată în ultima vreme, după o lungă introducere vizând conceptul de generație, istoricul acestuia, delimitările românești operate de Al. Piru etc. „În cazul generației noastre, faptul istoric de seamă, care și-a pus pecetea pe formarea și psihologia componentilor săi, este, fără îndoială, revoluția din 1989, moment de o însemnătate la fel de mare, cel puțin în plan simbolic, precum momentele 1848, 1877, 1907 sau 1947. Generația revoluției este o generație cu

o copilărie și o adolescență brutalizate, subîntinse între ultimii ani – cei mai grei și mai nenorociți – ai regimului ceaușist și anii de tranziție cenușie, cu marile speranțe înșelate și sensurile eroice ale revoluției deturnate în confuzia produsă de mineriade și de acapararea puterii de foștii nomenclaturisti din linia a doua. E vorba, o știm cu toții, de o generație mai degrabă *posomorâtă, revanșardă, gravă*, deprinsă cu asprimea vremii, pe jumătate mutilată, risipită în multe zbateri inutile, căutând, poate tocmai de aceea, lumina, redescoperirea plenitudinii esențiale a lumii.” După multe alte precizări preliminare, criticul poet clasifică succint câteva trenduri lirice în secțiunea *Poezia – orientări principale*: „• poezia implicată, activă, dinamică, cu destule accente sociale, în unele rânduri mizerabilistă, revanșardă, pornită împotriva părinților și a însemnelor puterii acestora (aceste trăsături corespund, în mare parte, poeziilor grupați în jurul revistei «Fracturi», dintre care s-au detașat Marius Ianuș, Ruxandra Novac, Elena Vlădăreanu și Domnica Drumea); • un neo-expresionism puternic, robust, nu lipsit de latura sa «civică» (Ștefan Manasia), alteori pronunțat metafizic (Teodor Dună, Cosmin Perța), alert, angoasant, beneficiind de aportul experienței surrealiste (Dan Coman), al cărui maestru tăcut este Ion Mureșan; alte influențe benefice vin dinspre Angela Marinescu (cu o distanțare polemică în poezia celor mai tinere poete – vezi Elena Vlădăreanu sau Miruna Vlada); • poezia cotidianului, a unei voci slabe și deprimate, revalorizată după lecturi din O’Hara, Bukowski sau Berryman, căpătând adesea accente de satiră și revoltă socială, infuzată de spiritul moldav, fără a se feri de un anumit sentimentalism locvace (Dan Sociu, Bogdan Perdivară); • o poezie, după formula inspirată a lui Alexandru Matei («Viața românească», nr. 3-4/2003) a «românului de mâine, înstrăinat și singur, alienat de societatea industrială, tehnocratică, sensibil, civilizată»: Adrian Urmanov, Andrei Peniuc și, la rigoare, fracturistul atipic Răzvan Țupa”. În încheierea prezentării sale, Komartin alocă un paragraf și eseului, criticii și prozei generației în discuție. ■ În cronică intitulată *Irish cream*, Mihai Iovănel recenzează volumul lui Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile* (Humanitas, 2004), mărturisind că pornise să-l citească „cu intenții curat belicoase”, dar a constatat că se înșelase. Așadar, povestirile sunt citite cu entuziasm și „de plăcere”, recomandate „călduros”, pentru farmecul lor care stă în „arta lui Mircea Cărtărescu de a le expune”. □ Cu titlul „*Uneltirile*” lui Ion D. Sîrbu, Daniel Cristea-Enache publică un fragment din studiul biografic, aflat în pregătire, *De la Petrila la Petrini. Viața lui Ion D. Sîrbu*. □ În *Anturaje retorice*, Teodora Dumitru prezintă antologia comentată a Monicăi Spiridon, *Eminescu – proza jurnalistică* (Ed. Curtea Veche, 2003). □ Titrând *Negociatorii*, C. Stănescu prefațează o nouă stenogramă, de data aceasta a întâlnirii lui Nicolae Ceaușescu, la Neptun, în iulie 1978, cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor: George Macovescu, Eugen Jebeleanu, Sütő András, Mihai Beniuc, Eugen Barbu și Mircea Radu Iacoban. □ Tableta lui Constantin Țoiu din acest număr face succinte referiri la dialogul („între doi prozatori experimentați sondând abisurile psihicului uman”) dintre Corneliu Ștefanache și doctorul Constantin Romanescu,

apărut în nr. 3 al revistei „Însemnări ieșene”. □ De aceeași revistă, același număr și același interviu, se ocupă pe larg și C. Stănescu la rubrica *Revista revistelor culturale*, semnalând *O renaștere spectaculoasă* a acesteia, sub direcția prozatorului Corneliu Ștefanache: „e o revistă nouă de o rară eleganță – ca să nu spun lux, spre a nu atrage bombăneala cusurghiilor finanțiști! -, în care diversitatea tematică, fără a ocoli senzaționalul de bun gust, nu cedează primului criteriu de care trebuie să țină cont o publicație ce se respectă: calitatea înaltă, dacă se poate literară (!), a textului, aceea care asigură, până la urmă, simpla și pura plăcere de a citi”.

● [„22”, nr. 785 (12)] În articolul *De la un interval la altul sau Nerușinarea ca mod de viață*, Carmen Mușat întâmpină volumul lui Andrei Pleșu, *Obscenitatea publică* (Humanitas, 2004), care i se pare a fi „nu doar o radiografie complexă a identităților sociale ce supraviețuiesc în interval, ci și o descriere a dezordinii etice contemporane, a cărei paradigmă definitorie este nerușinarea”.

23 martie

● [„Cultura”, nr. 11] *Cui i-e frică de poezia românească?* se întrebă Teodora Dumitru la rubrica de cronică literară *Cărți în joc*, recenzând două volume *prima verba*. ■ În *Deschiderile* (Ed. Pontica, 2004), textul lui Ovia Herbert „cu aspectul lui de fragment continuu, își poate semna începutul și sfârșitul oricând, fapt care-l scutește de povara (și atuurile) unei structuri. E o formă de poezie «probabilistică», rizomatică, unde fragmentele afișează un mare grad de indeterminare, ce le face la infinit (in)compatibile”. Cu toate acestea, după trecerea în revistă a tematicii și stilisticii debutantului, recenzenta e de părere că „*Deschiderile* lui Ovia Herbert duc altundeva decât spre maculatură”.

□ Mai puțin entuziasmată estetic este Teodora Dumitru de volumul de debut al cernăuțeanului Dumitru Mintencu, *Timpul tăindu-și nasturii de la cămașă* (Ed. Arc, 2003), autorul fiind îndemnat „să facă ceva mai mult pentru a convinge că cineva se plictisește în textele sale. Altminteri, singurul care va afla cum e cu plictiseala în textele sale, va fi cititorul”. ■ Pe pagina alăturată, Alexandru Matei se ocupă de proza contemporană, uzând tot de o parafrază pentru titlul recenziei sale (*Ce chip frumos răsare: nu-i al meu, al meu e oare?*) la romanul de debut al Ștefaniei Mihalache, *Est-falia* (Ed. Paralela 45, 2004), „o altă Ioana Baetica, cu diferențele specifice aferente”: „Înzestrată cu o acută conștiință a limbajului, Ștefania Mihalache știe că literatura este un joc și-l de/anunță ca atare. Deconstrucționistă convinsă, ea descompune limbajul literar în citate clișeizate din cultura înaltă sau populară, dar și ideologii pe care are inteligența să și le însușească critic”. Concluzia lecturii critice atente este aceea că „prozatoarei Ștefania Mihalache nu-i lipsește, pentru a fi o foarte bună scriitoare, decât puțină maturitate și nu-i prisosește, dacă-mi dă voie, decât poeta din ea”. □ La rubrica intitulată *Colțul scurt*, poetul Ioan Es. Pop recomandă două volume de versuri citite recent: *Ceasul Utopiei* (Ed. AXA, 2004) de Stela Covaci și *Apocalipsa printr-o gură de om* (Ed. Dominus, 2004), „două voci foarte diferite –

din două generații pe care le despart 30 de ani – și totuși foarte apropiate, acolo unde autenticitatea funcționează, în sensul că nu-și poate trăda nici poetul, nici poemul. Stela Covaci, care, prin tăcerea-i roditoare, a fost vreme de decenii cutie de rezonanță pentru creațiile altora, vine cu piese scrise între anii 1956-1964, emoționante prin adierile pe care le aduce dinspre Nicolae Labiș și proaspete de parcă ar fi fost scrise chiar ieri”. □ „De cealaltă (și aceeași) parte, Mihail Gălățanu calcă, mai apăsător ca niciodată, cu moartea pre propria-i moarte – un bărbat religios în adevăratul înțeles al cuvântului.” ■ În paginile centrale, în locul unui bilanț „direct”, al redactorilor și colaboratorilor, Florina Pîrjol și Cătălin Sturza realizează o anchetă cu tema *1 an de „Cultura”*, cea dintâi semnând și argumentul acesteia: „Aniversările sunt nostalgice, al fel și despărțirile. Intervențiile invitaților noștri țin loc de orice comentarii, ne feresc de patetic și de acuzele de imparțialitate. Iată întrebările: 1. Cum credeți că și-a câștigat revista «Cultura» identitatea? 2. Care e rolul revistei «Cultura» în peisajul revistelor culturale? 3. Care au fost punctele tari ale revistei în anul 2004-2005?”. Invitații, considerați „în cea mai mare parte, voci obiective, intelectuali de marcă ai scenei culturale românești, care au urmărit evoluția revistei în decursul celor 51 de numere apărute până în momentul de față”, sunt Caius Dobrescu, George Ardeleanu, Ion Bogdan Lefter, Ovidiu Verdeș, Robert Șerban, Emil Brumaru, Valentin Protopopescu, Cătălin Sturza, Cristina Rusiecki, Adriana Mocca, Nicu Ilie, Ioana Zlotescu, Pavel Șușară, Virgil Mihaiu, Dominic Dembinski, Voicu Rădescu. ■ Printr-o ironie a sorții, chiar pe prima pagină a anchetei, o casetă redacțională informează sec cititorii despre sistarea publicației: „La încheierea acestui număr, am aflat că președintele Institutului Cultural Român a hotărât, împotriva voinței redacției și în pofida proiectului de îmbunătățire prezentat de noi la cererea conducerii ICR (și apreciat de aceasta), desființarea revistei «Cultura»”. □ Valentin Protopopescu recenzează *O carte despre cealaltă lume*, volumul colectiv axat pe jurnalism și comunicare, coordonat de Ruxandra Cesereanu, *A doua Curte a Miracolelor* (Ed. Limes, 2004). □ Deși își intitulează articolul *Cărțile românești la Salonul parizian* (care se va desfășura între 18 și 23 martie), C.M. Savu se concentrează pe editurile care au publicat titluri participante, selecția autorilor și a volumelor expuse la standul României aparținându-i criticului Dan C. Mihăilescu. Este semnalat și un catalog cu prezentări biobibliografice ale unui număr de 18 autori, de la Norman Manea și Bujor Nedelcovici, până la Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu sau Octavian Paler. □ Pornind de la ancheta intitulată *La ce servesc premiile literare?*, găzduită de primul număr din 2005 al suplimentului „Bucureștiul cultural” (al revistei „22”), Marius Chivu, după ce sintetizează răspunsurile celor nouă critici participanți, schițează *Istoria reconfortantă a blatului literar*, rezumând și citând din cartea Ioanei Pârvolescu, *Prejudecăți literare* (Ed. Univers, 1999), capitolul *Premiile literare: o constantă care generează/anulează prejudecata*. □ Apare un mic necrolog redacțional *In memoriam Adrian Marino*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 11] Mariana Criș își împarte în trei spațiul tipografic al rubricii sale, recenzând trei cărți. Cea dintâi aparține prozatorului Nicolae Neagu, romanul *Pretutindena femeii* (Ed. MLR, 2004), un „pseudo-roman erotic”, după cum însuși autorul îl definește, având „un fel de a privi realitatea printr-un unghi reflexiv”. □ Al doilea volum recenzat, *Acoperământul* (Art Press, 2004) aparține Constanței Marcu, autoare care „încearcă și reușește o experiență extraordinară”, recompunând, prin intermediul genului diaristic, viața Mariei de Mangop. „Este o întreprindere temerară, mai ales că astăzi literatura noastră este bântuită de un erotism – l-am numi extravagant –, când tot felul de autoare își exhibă frustrările erotice și sexuale prin intermediul prozei sau al romanului. [...] Dincolo de lirismul, sensibilitatea, reflexivitatea și profunzimea trăirilor, Constanța Marcu ne demonstrează că poate exista un câmp textual unde documentul istoric se întâlnește cu ficțiunea literară. Această textualitate pe care ne-o propune autoarea nu este lipsită de interes” (*Maria de Mangop, personaj într-un jurnal ficțional*). □ Cea de-a treia autoare este *O poetă solară*, placheta Roua deșertului a Vioricăi Petrovici înscriindu-se în „acea poetică senină, ce ne amintește de «dimineața poeziei». Nu întâlnim acea ironie și gravitate a poeziei, scrisă cu încrâncenare sau văzută ca o revoltă. Dimpotrivă, Viorica Petrovici practică un discurs autoreferențial, axat pe câteva teme, am putea să le spunem solare: lumina, valul, zborul, apa. Sensibilitatea ei răspunde acestor cronica literară teme”. □ Ion Roșioru întrezărește *Haine oraculare* în cel de-al doilea volum al Cristianeii Eso, o autoare ce trăiește „în două culturi, locuind dezinvolt două limbi: română și franceză”, bilingv fiind și volumul *Ordinea precisă a întâmplării/La mécanique du hazard* (Ed. Ex Ponto, 2004): „Nădejdea dăinuiri prin dragoste îmbracă, nu o singură dală, haine oraculare contagioase și ea traduce încrederea în arta cuvântului a unei tinere al cărei debut l-a îndreptățit pe criticul Alex. Ștefănescu să vadă în ea «o speranță a poeziei românești». Nu-i deloc exclusă împlinirea acestei profeții”. □ În articolul *Andru prin el însuși*, Vasile Georgescu comentează „cartea de bilanț” a lui Vasile Andru, „între biografism și literatură”, *Viață și veac. 1990-2004* (Ed. Paralela 45, 2004). □ Câte o pagină de versuri semnează Anghel Gâdea și Nicolae Rotaru, cel din urmă la împlinirea vârstei de 55 de ani. □ Redacția publică și un grupaj liric de Liana Maria Ciută. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Cristian George Brebenel. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (VI)*. □ Foiletonul memorialistic al lui Alexandru George își schimbă titlul în *După mai multe vremuri*, subiectele rămânând aceleași: portrete de autori din generația sa ori cei întâlniți de el de-a lungul vieții. □ În articolul *Ravelstein sau Corul eriniilor*, Radu Cernătescu prezintă romanul memorialistic al lui Saul Bellow, *Ravelstein*, ediția franceză din 2004 (o traducere de Remy Lambrechts). ■ O „convorbire incomodă” poartă Radu Cange cu scriitorul albanez Baki Ymeri care declară: „Mama îmi vorbea des despre Mântuitorul limbii române: Mihai Eminescu”. Iată autoportretul pe care și-l schițează singur, ca răspuns la o întrebare: „Sunt mulți cei

care mă consideră «un poet al iubirilor lirice» sau: «un excelent traducător». Un scriitor aromân spunea că, prin tot ceea ce am publicat, «am aprins un curcubeu strălucitor, arcuit simbolic între Marea Adriatică și Marca Neagră, între Munții Pindului și Carpați, locuite din Antichitate de numeroase triburi traco-ilire». Nu știu dacă am călcat promisiunea de a fi modest! Ca orice poet, trăiesc cu vise. E bine să fii uneori un visător singuratic, tainic și tulburător. Mergând pe drumul spre morile de vânt, Gabriela Hurezean îmi oferea întreaga prietenie și invitația de a veni cât mai des în România (1985). Am venit, am revenit (după 1989) și am rămas aici: în Țara Poeților, în iadul drumului spre Rai. Marin Sorescu spunea într-un interviu că sunt «un foarte bun român» (după mamă) și «un foarte bun albanez» (după tată), «entuziast și inspirat suflet între două culturi» (1994), iar Ana Blandiana era impresionată pentru dragostea pe care o port poeziei românești, urându-mi succes «în propriul drum literar, printre cele două limbi pe care le iubesc» (1975)”. □ Simona Cioculescu prezintă și traduce discursul rostit de Milan Kundera la Ierusalim, intitulat *Romanul și Europa*. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Suciuc critică filmul serial de televiziune *Amantul Marii Doamne Dracula* (regizor Constantin Dicu), realizat pe baza cărții omonime a lui Fănuș Neagu. □ Este anunțat un *Concurs național de creație literară studențească*, Cenaclul literar „Pavel Dan” invitând studenții, membrii ai cenaclurilor literare studențești ori creatori individuali din toate centrele universitare să participe la concursul de creație literară ce se va desfășura pe mai multe secțiuni: poezie, proză, eseu, critică literară, scenarii dramatice (teatru, film). „Rezultatele concursului vor fi comunicate până la data de 30 aprilie a.c., la sfârșitul lunii mai având loc festivitatea de premiere și, totodată, lansarea volumului de debut colectiv, conținând fragmente din lucrările premiate.” □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat din nou este Victor Sterom cu un citat bombastic despre poetul Constantin Gherghinoiu, preluat din revista „Porto-Franco”.

● [**„România literară”, nr. 11**] Cu titlul „*Scrisori către bunul Dumnezeu*”, este reprodusă *Postfața* lui Daniel Cristea-Enache la *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, în curs de apariție la Ed. ICR. „Dacă politicul și literarul fac una, într-o logică est-etică, fundamentul întregii construcții ridicată de Ion D. Sîrbu este cel al vieții sale, trăite periculos și liber. E mirabil cum, după șapte ani de închisoare și un sfert de veac de domiciliu obligatoriu în Isarlâk-ul craiovean, acest scriitor de esență tare reușește să-și păstreze spiritul atât de viu. Biografia este asumată cu toate răscrucile și fracturile sale, scriitorul făcând din ea un fir rezistent al paginilor literare, diaristice și epistolare. Jurnalul și corespondența sunt, așa-zicând, pline de Sîrbu, de viața și experiențele lui, focalizate din multiple unghiuri și înfățișate cu o rară voluptate descriptivă. Fostul actant oferă actualului autor un subiect foarte consistent, aproape inepuizabil, de interes și cercetare. Niciodată plictisit de el însuși, Ion D. Sîrbu se studiază cu reală curiozitate, cântărind și evaluând neîncetat scene și segmente ale unei existențe atât de pline.”

■ Parcurgând cel mai recent volum de versuri al lui Miron Kiropol, *Cerul ca*

unică ispită (cuvânt înainte de Nicolae Țone și postfață de Octavian Soviany, Ed. Vinea, 2004), Gheorghe Grigurcu îl consideră pe congenerul stabilit în Franța un mare poet și *Un homo duplex*: „Oricât de detașat s-ar dori Miron Kiropol de lumea modernă, o lume «de sălbăticie și șarpe», văduvită de orice «sens de armonie», d-sa e, structural, un *homo duplex*. Pe de o parte se arată irezistibil atras de vechime, de un «trecut absolut», în care oamenii conviețuiau cu zeii și cu eroii mitici, pe de alta e cuprins de un acut simțământ al declinului, al destrămării nobilelor arhetipuri, al depotențării spiritului”. □ Pe lângă poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumar, apare un grupaj de versuri semnate de Constanța Buzea. ■ Despre romanul *Proorocii Ierusalimului* de Radu Aldulescu (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) scrie Ioana Crișan în *Profeți mincinoși*: „Venit dintr-un loc fără rezonanțe literare și neavând un trecut care să-l propulseze imediat în aripa scriitorimii, Radu Aldulescu ar da la început impresia că s-ar putea stinge repede ca autor recunoscut, imediat ce va fi depășit limitele propriei experiențe de viață. Dar la zece ani de la *Amantul colivăresei* (1994), în care fosforescența claselor marginale jubilează în pagină, descoperim în *Proorocii Ierusalimului* un roman ce sângerează apocaliptic, zguduitor. Astfel, scepticismul este înlăturat pentru a face loc poștei plastice, ne găsim captivi împreună cu personajele în propria lor viață, în care totul glisează de la grotesc la sublim, înainte și înapoi, până la anihilarea aproape completă a reperelor”. □ În *Droguri și hobbiuri*, Alex. Cistelean respinge critic romanul lui Dragoș Bucurenci (Polirom, 2004): „*Real K* este, de altfel, prezentat direct de pe copertă ca un cert viitor roman-cult. Cam la aceeași dimensiune la care *Trainspotting*, de exemplu, poate trece drept un film manifest al unei întregi generații. Gest care n-ar fi deloc scandalos prin nihilismul său afișat: că generația actuală, în absența totală a oricărui destin istoric, nu are nicio altă alternativă viabilă în față în afara drogului, este, deocamdată și pentru mulți ani de-aici înainte, ceva profund adevărat. Însă ar trebui să suspectăm deja orice producție culturală, indiferent dacă de underground sau de rang universitar, care se propune a fi purtătoarea ei de cuvânt. Toate aceste producții duhnesc de la o poștă a ideologie. [...] Dar ceea ce e cu adevărat suspect la aceste producții culturale este, în fond, supremul lor conformism”. □ *Ultimul bip al lirismului* își intitulează Marius Chivu recenzia la volumul lui Radu Andriescu, *Punțile Stalinskaya, Cu câteva dintre Nepăsările lui Dan Ursachi* (Ed. Brumar, 2004): „Poezia lui Radu Andriescu nu mi se pare a se fi schimbat prea mult. Găsim și aici, în cea mai mare parte a volumului, aceeași formulă biografistă prozaică, în discurs direct, liniar, alb, fără tropi, o poezie nu doar în siajul beatnicilor nord-americani, dar de-a dreptul nostalgică după formula lor dezinhibată, antilirică ș.a.m.d.”. □ „La câțiva ani după stabilirea sa în Statele Unite ale Americii, poeta Carmen Firan își redirecționează cariera literară prin publicarea volumului său de debut în proză”, *Caloriferistul și nevasta hermeneutului* (Polirom, 2005), ne informează Tudorel Urian în recenzia intitulată *Clipa dezamăgirii*, căci este vorba despre „o carte introspectivă, a crizelor care

tulbură viața cuplului, transformând în infern vieți ce păreau destinate unui banal confort cotidian. În viața fiecărui personaj al lui Carmen Firan apare un moment al dezmeticirii, clipa unei mari revelații”. ■ Ion Simuț continuă prezentarea polemicii din numărul precedent, intitulându-și a doua parte *Lucian Blaga provocat la duel de Dan Botta*. După ce trece în revistă acuzele fostului simpatizant legionar (la nivelul operei, rezumate de Simuț astfel: „Dacă în ceea ce are personal Blaga e ridicol, în ceea ce are mai interesant ar fi în întregime tributar lui Dan Botta. Acuzatorul pătimăș crede că numai ideile sale au făcut din *Spațiul mioritic* un mit” și încă două convingeri ferme ale lui Botta: „prima – mioriticul și sentimentul destinului sunt «reflexe» ale studiilor sale și a doua – «opera domnului Blaga e un instrument de corupție publică, un pericol social»”), istoricul literar derulează filmul provocării la duel, al desemnării martorilor, al refuzului lui Blaga pe motiv de depășire a timpului de reacție etc., amănunte preluate majoritar din volumul *Cazul Blaga* (tipărit de Dan Botta în 1941 la Ed. Bucovina – I.E. Torouțiu). □ O luare de poziție, amplă, metodică, argumentată, precum și deosebit de critică, este publicată pe două pagini de revistă. I. Funeriu se întrebă retoric *Unde ni sunt (cr)editorii?*, denunțând nu numai o ediție incorectă filologic, ci și un plagiat, și anume modul neacademic în care i-au fost preluate, fără trimiterile cuvenite, descoperirile de editare corectă a versurilor macedonskiene (din *Al. Macedonski. Hermeneutica editării*, Ed. Amarcord, 1995), de către Mircea Coloșenco, editorul, și Eugen Simion, coordonatorul ediției în două volume *Al. Macedonski, Opere* (Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă, Ed. Univers Enciclopedic, 2004). „Ce face ilustrul editor? Corectează cele mai grave erori descoperite de mine, fără să indice sursa, ca și cum le-ar fi descoperit d-sa, iar când fac câte o remarcă de amănunt, mă citează în contexte persiflant-ironice, pentru a-mi bagateliza observațiile. Când, la sfârșit, anunță bibliografia, mă trezesc pomenit cu o carte pe care de fapt n-am scris-o: *Hermeneutica poeziei lui Al. Macedonski*, Timișoara, 1992. Cartea se numește *Hermeneutica editării*, nu a poeziei, ceea ce e cu totul altceva. Greșeală omenească, de tipar, veți zice, dar fără dreptate, pentru că editorul se preface a nu cunoaște multe lucruri pe care, de altfel, le știe foarte bine. [...] Această din urmă carte și nu alta i-a fost expediată dlui Simion. Un editor serios nu avea dreptul s-o ignore, chiar dacă ar fi fost neghioabă, caz în care trebuia s-o spună franc, dar mai ales s-o demonstreze. Dar s-o treci sub tăcere... Asta nu poate însemna decât fie că n-o cunoști, și atunci ești descalificat profesional, fie că o cunoști și o ignori cu bună știință, iar atunci ești descalificat moral. Să admitem (acordându-i, etic vorbind, circumstanțe atenuante) că pur și simplu i-a scăpat, poate însă cineva să-și imagineze că dl Eugen Simion, coordonatorul colecției, nu i-a semnalat-o după ce mi-a mulțumit atât de personal pentru expedierea ei?” ■ Solomon Marcus prezintă și dă spre publicare câteva fragmente din amintirile despre Dan Barbilian ale lui Gheorghe Vranceanu „cel cel mai de seamă geometru român, după Gheorghe Țițeica”. Subtitlurile, care aparțin lui Solomon Marcus, sunt edificatoare: *Un loc devenit vacant prin moartea*

lui Țițeica, *Barbilian contestat ca pedagog, În sfârșit, profesor!, Barbilian la examene și la cursuri, În firea celor lumești, Cum a devenit Barbilian legionar, A avut totdeauna nevoie de bani etc.* ■ Punctând tot cei 110 ani de la nașterea poetului matematician Ion Barbu, Simona Cioculescu prezintă și dă spre publicare „un text scris în 1977 de Șerban Cioculescu și rămas, după știința noastră, inedit. El sugerează ambianța intelectuală a unei epoci revoluate, deceniul al patrulea al secolului trecut, în care polemicile, confruntările malițioase erau la ordinea zilei”. Intitulat *O glumă în versuri inedite*, textul lui Cioculescu schițează datele polemicii cordiale din 1935, dintre Ion Barbu, Tudor Vianu, Al. Rosetti și Șerban Cioculescu, la apariția micromonografiei *Ion Barbu* de Tudor Vianu. Este reprodusă o *Scrisoare (confidențială și nepublicabilă) lui Ion Barbu*, trimisă în versuri de Tudor Vianu. □ *Amintirile cu Lyggia Naum*, puse în pagină cu emoție palpabilă de Ioana Pârvulescu, descriu diversele împrejurări și locuințe unde i-a întâlnit pe Gellu Naum și pe soția acestuia. □ Tableta lunară a Gabrielei Ursachi, preluând în titlu luna calendaristică a apariției, așadar *Martie*, este dedicată memoriei lui Mateiu I. Caragiale, născut la 25 martie 1885. Reamintind o anecdotă povestită de Ion Barbu lui Tudor Vianu (conform căreia Mateiu i s-a confesat poetului că „cea mai frumoasă frază din literatura română” ar fi „regula de trei compusă în manualul de aritmetică, pe care am învățat altădată”), eseista conchide: „Matei Călinescu îl numește pe Mateiu Caragiale *aurfaur* (echivalentul lui *orfèvre*) și îl consideră «creatorul unui magnific balet frazeologic». Se pare că în ritmul greu, dens, uleios de lent și artificial al scrisului matein rezidă acel «farmec straniu», pe care tot Matei Călinescu îl definește drept «triumf al voinței estetice pure»”. □ Carmen Brăgaru recenzează volumul *Bulgakov și secretul lui Koroviev. Interpretare figurală la Maestrul și Margareta* (Biblioteca Apostrof, 2004), urmărind cum eseistul Ion Vartic „descoperă la fiecare recitare a romanului și ne descoperă «o arhitectură simbolică» cu nenumărate niveluri suprapuse de semnificații. Ca într-un carusel amețitor, cititorului îi trec prin fața ochilor aplicate și pertinente interpretări: ezoterică, numerologică, freudiană, kafkiană, mistică, biografică, masonică, isihastă, satirico-bolșevică... [...] Impresionanta bancă de date, adunată de Ion Vartic de-a lungul anilor din diverse surse, în special franceze și italienești, dar și folclorice, biblice, etimologice, ezoterice, demonologice, oferă și surprize, prin caracterul inedit al unor «piese»”. □ *O carte în două lecturi* este cea a lui Jonathan Franzen, intitulată *Corecții* (tradusă de Cornelia Bucur, Polirom, 2004), recenzată de Florina Pîrjol și Georgiana Sârbu. □ O notă a redacției, intitulată *La reapariție*, este publicată chiar în primele pagini: „A reapărut după o pauză de o lună «Observatorul cultural» (post – I.B. Lefter) cu o nouă formulă redacțională și grafică, într-un context pe care dna Carmen Mușat, redactorul-șef, îl consideră diferit de acela în care revista apăruse în urmă cu cinci ani. Mai divers, acesta de acum, sub raportul ofertei culturale, mai dinamic, mai puțin limitat de interese de partid, dată fiind schimbarea de factură politică de la sfârșitul lui 2004. În editorial dna Carmen Mușat lansează noul slogan al «Observatorului cultural»,

«spiritul critic în acțiune», rezumând opțiunea publicației pentru «radicalitate și nuanță». Sunt prezenți în sumarul primului număr al noii serii, printre alți colaboratori, Nicolae Manolescu (cu un interviu luat de Ovidiu Șimonca), Pavel Șușară, Caius Dobrescu, Ovidiu Pecican, Ștefan Borbély, Bogdan Suceavă, Iulia Popovici, Marius Chivu, Valerian Sava, Michael Finkenthal. Ancheta revistei: *Se poate demitiza istoria?* □ La rubrica *Ochiul magic* din această săptămână se poate citi un singur text amplu, intitulat *Delatorii*, de fapt un rezumat al documentului „incredibil, halucinant”, publicat de „Adevărul literar și artistic” în nr. din 1 martie 2005, „descoperit de Marin Radu Mocanu în arhiva fostului Comitet Politic Executiv al CC al PCR. Este vorba de stenograma discuției dintre Nicolae Ceaușescu și un grup de 22 de scriitori care, în urma cererii scrise, fusese primit de secretarul general al partidului în ziua de 26 august 1980”. Printre cei mai zeloși delatori se află Nichita Stănescu, Dan Zamfirescu, Al. Andrișoiu, Paul Anghel, Teodor Balș, M. Ungheanu, D. Bălăeț.

24 martie

• [**„Observator cultural”, nr. 4 (261)**] Suplimentul numărului este dedicat în întregime lui Adrian Marino *in memoriam*. Este reprodus textul rostit la funeraliile lui Adrian Marino de Ștefan Borbély („Într-o cultură a complexelor, Adrian Marino a fost un decomplexat responsabil. Într-o cultură în mare parte arestată până în decembrie 1989, el a fost un om liber, suveran, semeț și independent. A fost stăpânul unic și incontrollabil al propriei sale singurătăți într-o lume preponderent colectivă: un om neaservit unor instituții, unor obediențe politice sau ideologice: un om răspunzător de propriul său destin și de încă ceva, a cărui iradianță altruistă va trebui s-o reevaluăm mereu de acum înainte: de obligația interioară de a sluji demn, obiectiv și eficient literatura și cultura română.”). □ Sorin Antohi rezumă *Lecția lui Adrian Marino* la „triumful terțului exclus”. □ Monica Spiridon încearcă la rândul său să sintetizeze *Modelul Marino*: „Plecând dintre noi, distinsul intelectual clujean lasă deschis șantierul unei ample istorii a cenzurii și, sub cheie, pentru uzul exclusiv al posterității, un tom de șapte sute de pagini – *Autobiografia unui om singur*. Dar, înainte de orice, ne lasă moștenire un proiect cultural exemplar și provocator, care pe termen lung va perpetua discret, eficient, productiv, un veritabil *Model Marino*. Printre dimensiunile esențiale ale acestuia: spiritul înaltei performanțe, consecvența și ritmicitatea efortului intelectual fără elanuri spectaculoase pasagere, competitivitatea, interesul pentru standarde și valori măsurabile, ștachete plasate la înălțimi omologabile oriunde”. □ Paul Cornea scrie despre cum l-a cunoscut pe *Criticul „ideilor literare” și revanșa sa postumă*. □ Sorin Alexandrescu îl consideră pe cel dispărut ca fiind *Ultimul european*: „El a știut însă, în plus, și să ignore cu superioritate europeană atât îngustimea de spirit, cât și invidia colegilor înainte și după 1990. Căci Adrian Marino nu a beneficiat, în țara lui, de admirația cu care a fost primit în restul Europei. Trebuie să recunoaștem, cu rușine, mai ales în acest moment,

că mulți intelectuali de aici l-au privit într-un fel în care tocmai demonstau că nu aparțin aceleiași Europe ca Marino. Poate un anume orgoliu al său, nu neg, a jucat și el un rol, dar acest orgoliu era întemeiat”. □ Cu titlul „*Să ne propunem deci un alt viitor cultural*”, este reprodus un fragment marca Adrian Marino, de asemenea, sub titlul redacțional *România și Occidentul*, un fragment de dialog cu Sorin Antohi, extras din volumul *Al treilea discurs. Cultură, ideologie și politică în România* (Polirom, 2001). ■ „*Am vrut să fiu un martor*” se intitulează interviul pe care Ion Vianu i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, atingând numeroase subiecte, precum: generalul Pleșiță și plecarea din România în 1977, solidaritatea sa cu Paul Goma în trecut și desolidarizarea de același în prezent („Goma era atunci într-o perfectă sincronie cu ceea ce gândeau mulți intelectuali români și nu aveau curaj să exprime. Toate datele de mai târziu – naționalismul basarabean cu trăsături antisemite, cu resentimente profunde – eu nu le-am văzut atunci. Le-am văzut mai târziu. [...] Eu nu cred că sunt doi Goma. Atunci, în 1977, l-am simțit foarte aproape. Ceea ce m-a întristat au fost paginile de jurnal ale lui Goma, de după 1990. A avut o atitudine negativă față de toți oamenii care erau implicați în schimbarea de după 1990. Printre ei se află și oameni remarcabili. Iar acum îmi pare rău că a derapat spre naționalism și antisemitism. El intră într-o serie umană și intelectuală care mie nu-mi place. O serie extraordinară de conservatoare, de resentimentară.”), volumul *Amintiri în dialog*, evreitatea strămoșilor, concesiile lui Tudor Vianu față de regimul comunist („Este adevărat că tatăl meu a făcut unele concesiile regimului comunist, dar care au fost pur formale. Prietenii mei cei mai buni au fost și elevii tatălui meu. Ei pot spune ce influență pozitivă a avut tatăl meu asupra generației de tineri. [...] Tudor Vianu a menținut influența culturii occidentale în România. Și totodată respectul față de cultura națională. A fost unul dintre pușinii care au făcut-o. În timp ce contemporanul lui, George Călinescu, care era un geniu, să nu uităm, a făcut niște enorme trocuri, a sprijinit regimul comunist, a laudat în modul cel mai pompos realizările socialismului.”) etc. □ Alexandru Matei recenzează volumul de debut al Mirunei Vlada, *Poemextrauterine* (Paralela 45, 2004), „un eveniment pentru fanii poeziei douămiiste, cu miza pe autenticitatea spunerii, pe expresia trăirilor-limită și pe dimensiunea pragmatică a limbajului poetic”, comparând-o mereu cu alți poeți din aceeași stirpe: „Pentru că poemele Mirunei Vlada sunt mai degrabă imprecății. Spre deosebire de alți colegi douămiști, cei din grupul de la Litere, Miruna Vlada nu simte nevoia să traducă poetic un eu social. Nu simte nici acea nevoie stringentă de comunicare, prezentă la Răzvan Țupa & Co. Interlocutorul versurilor este adesea tot poeta, Miruna Vlada – ea însăși, altfel spus: acesta este motivul dedublării, frecvent în poezia feminină neo-expresionistă și autobiografistă a ultimei generații, la Elena Vlădăreanu, de pildă, poeta căreia Miruna Vlada i se arată recunoscătoare atât în motoul volumului, cât și în *Testamentul* care-l încheie. Numai că mezinei îi lipsește acea naturalețe cu care autoarea *Paginilor* își narează tribulațiile cotidiene, erotice sau nu, pur și simplu mundane. O estetică a contrariilor circumscrie

«poemele extrauterine», crudă, autenticistă, dar nu mai puțin programatică. Vitalismul Mirunei Vlada nu e augural, solar, ci, așa cum se observă și în prefață, sumbru, bacovian. Poezia Mirunei Vlada este radicală. Acesta este de altfel și defectul ei». □ Împrumutând un titlul dintr-o proză de Doru Stoica, Michael Hăulică se întreabă în articolul *Interneci* „ce găsim pe net când căutăm SF românesc”: „Întrebare simplă, răspuns simplu: ce găsim când căutăm orice are legătură cu literatura. Portaluri, publicații on-line, site-uri de autor. Și să nu uităm forumurile și listele de discuții. Mai nou, blogurile. La această oră nu există un adevărat portal al SF-ului românesc. Nu există un site în care să intri și să știi că de acolo ajungi la orice te-ar putea interesa în domeniu”. Sunt trecute în revistă portaluri, nume de autori, administratori de site etc. □ Într-o corespondență din Zürich, Alina Mondini anunță că *Dada trăiește*, prezentând cronologic etapele resuscitării *Cabaretului Voltaire*, la parter, spațiul principal fiind rezervat unei retrospectivă a mișcării *Dada*. □ *Aninatul inimii* este titlul recenziei pe care T.O. Bobe o face volumului semnat de Herta Müller, *Regele se-nclină și ucide* (Polirom, 2005, traducere de Alexandru Al. Șahighian): „Există, depliate, în *Regele se-nclină și ucide*, toate temele Hertei Müller. Dar această depliere nu este una definitivă. Nu se poate vorbi despre o tratare separată a fiecăreia dintre ele în fiecare dintre eseurile cărții. Dacă ar fi să reiau comparația cu desenul animat, aş spune că teancurile de folii transparente cu «teme-personaje» sunt amestecate pe masa de montaj în proporții diferite. Și că în niciunul dintre eseurile acestei cărți nu se va putea decela o singură «temă-personaj», niciunul dintre ele nu va da satisfacție unei inteligențe de tip contabil, pentru care clarificările decurg în mod necesar din clasificări. În final, fără nicio legătură cu cele anterioare, voi spune că, printr-un proces de etimologie populară, bunicul meu le spunea desenelor animate «desene aninate». Și, de asemenea fără nicio legătură, că, după părerea mea, *Regele se-nclină și ucide*, la fel ca și celelalte cărți ale Hertei Müller conțin [*sic!*] în miezul lor o singură mare «temă-personaj»: aninatul inimii”. □ Adina Dinițoiu titrează *Lansare de carte la pușcăria Rahova, cu Eugen Istodor și „viețașii”*, recenzând cartea acestuia *Viețașii de pe Rahova. Din mărturiile unor condamnați pe viață* (Polirom, 2005). □ Lorena Anton definește volumul lui Constantin Eretescu, *Folclorul literar al românilor* (Ed. Compania, 2004) drept o *Privire contemporană în folclorul românesc*. ■ În rubrica *La zi*, este publicată integral scrisoarea deschisă adresată, la 22 martie, lui Horia-Roman Patapievici, noul președinte al ICR, de redacția revistei „Cultura”, prin care aceasta „își exprimă stupefacția și regretul la aflarea hotărârii de a desființa această publicație”. Ei resping totodată argumentele aduse în sprijinul deciziei, anume „subiectivitatea articolelor”, „concurența neloială” pe care ar face-o celorlalte reviste culturale, „carențele difuzării”, scăderea drastică a tirajului etc. ■ La suprimarea revistei „Cultura”, Ovidiu Șimonca își propune să cântărească *Decizia lui Patapievici*. Lăsând deoparte motivul principal al eșecului financiar anunțat de Horia-Roman Patapievici, semnatarul articolului se întreabă ce reprezenta de fapt „Cultura” în

planul mediatic românesc, răspunsul său nefiind unul pozitiv: „Păreră noastră este că, în pofida unor redactori dăruți, revista avea foarte puțină vizibilitate. Se vorbea prea puțin în mediile publice despre texte publicate, revista nu stârnea și nu perpetua polemici, nu era citată, nu avea promovare, nu avea pagină de Internet, nu-și dorea și nu căuta publicitate. Aici este o meteahnă veche în spațiul mioritic. Banii publici par să vină dintr-o găleată fără fund, iar izvorul financiar nu ține cont de performanță. [...] Revista consuma mult, dar gădila orgoliul celor care doreau o revistă a Institutului. [...] Vom spune că peisajul media cultural ar trebui să fie cât mai divers și poate că era bine să existe și revista «Cultura». Gândită mai simplu, ca o vitrină a lumii culturale, ar fi avut mai multe șanse de izbândă. Oricum, în mari polemici și critici nu se putea angaja. Intrase în pagini, în litere, în pauzele dintre cuvinte «stilul Buzura»: să nu supărăm pe nimeni, să fim prudenți. Toate aceste rețineri, unele impuse, altele autoimpuse, au dus revista spre prudența care lua deseori chipul plicticoșeniei. N-aș pune desființarea revistei «Cultura» pe seama vreunei răzbunări. Aș vrea însă să cred că absența unor publicații a Institutului Cultural Român este doar o chestiune tranzitorie. Moartea unei reviste de cultură ar trebui să ne îngrijoreze. Indiferent de motivații, dispariția unei reviste culturale și proliferarea revistelor mondene și a ziarelor tabloidizate au ajuns să spună destul de mult despre lumea în care trăim”. □ Rubrica *Revista presei* se deschide cu „Dilema veche”, al cărei număr 61 din 18-24 martie „dezbate «cazul Mircea Mihăieș», în cadrul mai larg al unei dispute pe marginea (in)corectitudinii politice, subiect generos la care participă, «pentru prima oară, liberi și nesiliți de responsabilul de număr», și membrii redacției. Pe lângă reproducerea textului incriminat care i-a atras redactorului-șef al «Orizontului» o amendă usturătoare din partea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, putem citi reacții dintre cele mai diferite semnate de Mihaela Miroiu, H.-R. Patapievici, Aurora Liiceanu, alături de texte pe marginea subiectului-cadru unde îi regăsim pe Radu Cosașu (cu o minunată «parabolă»), Magdalena Boianțiu, Iaromira Popovici, Adina Popescu (singura care semnalează un caz de «corectare» a atitudinilor discriminatorii față de o minoritate etnică din România). [...] Dincolo de situația absurd-hilară de a amenda un jurnalist pentru «delict de opinie», rămâne în discuție totuși calitatea discutabilă a articolului, în care autorul recurge la invective în locul argumentelor, substituind luciditatea analitică prin patetism furibund. «Păcatul» textului este că generalizează impardonabil” ((In)corectitudini politice față de Mihăieș?). ■ Din sumarul nr. 1-2 al revistei „Mozaicul” este reținut mai întâi editorialul lui Constantin M. Popa cu un titlu „foarte incitant”: *Eminescu vs Caragiale*, autorul pornind de la „o sumă de judecăți părtinitoare” formulate de academicianul Mihai Cimpoi în urma dezbaterilor găzduite de «Mozaicul» pe teme «Anul Eminescu» și «Anul Caragiale». Lui Mihai Cimpoi i se impută faptul că „se alătură corului de voci ultragiutate de o așa-numită conjurație anti-Eminescu, acuzată mereu de fel de fel de păcate mortale împotriva culturii române. Domnia-sa simte nevoia să-i ia partea unui Eminescu nedreptățit

în favoarea, pasămite, a lui Caragiale, potrivit vechiului complex al scriitorului național, incurabil după cum se vede. Numai astfel se poate explica de ce alăturarea numelor celor doi clasici români este interpretată ca «o demonie a răsturnărilor valorice cu orice preț», ca și cum simplul fapt de a-l compara pe Eminescu cu Caragiale ar fi un sacrilegiu” (*Ca elefantul în magazinul de porțelanuri*). La fel de „provocatoare” sunt definite a fi și articolele așezate sub rubrica *Mișcările ideilor*, unde Horia Dulvac și Gabriel Coșoveanu „abordează, din unghiuri diferite, problema Celuilalt”. □ Din „longilina revistă dâmbovițeană” „Litere”, numărul pe februarie, este reținut *Accentul* lui Alexandru George care este preocupat de „condiția ierarhiei în ziua de astăzi”: „E imposibil, crede eseistul, dată fiind enorma cantitate de literatură publicată, s-o evaluezi critic *da capo al fine*, pentru că n-ai cum, așa-zicând, s-o cântărești. [...] În locul vechilor ierarhii, apar astăzi topurile, interpretate astfel: «În ultima vreme suntem invadați de voința de a distruge valorile literare prin sistemul foarte *democratic* al plebiscitelor [...]»”. („*Omul valoros*” înlocuit cu „*performerul*”). □ În aceeași rubrică este prezentată succint revista arădeană „Ca și cum”, „una dintre puținele reviste literare *underground* apărute în România după 1989, cea mai cunoscută și contestată fiind «Fracturi», a poetului Marius Ianuș, defunctă astăzi. «Ca și cum» publică în cele 16 pagini aproape numai literatură, de bună și foarte bună calitate. [...] Merită citite fragmentele de roman ale lui Alexandru Potcoavă (în curs de apariție la Editura Brumar; proză polifonică, de atmosferă, narațiune plasată în România de tranziție) [...], proza fals-*beatnică* a lui Daniel Vighi (fragment din romanul *Jam-session – Aventuri cu Jimi Hendrix*); apoi, poezia: o pagină dedicată bistrițeanului Marin Mălaicu este urmată de o alta în care coabitează foarte bune poeme milenariste ale autorului *Cărnurilor canonice* – Adrian Urmanov – cu o scurtă și sprintară *Poveste de pe holul din Est* a lui Marius Ianuș”. □ Din numărul pe ianuarie-februarie al revistei „Poesis”, sunt semnalate paginile consacrate „evenimentului poetic al anului 2004”: Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu (acordat lui Șerban Foarță pentru *Opera omnia* și tinerilor Bogdan Perdivară și Sebastian Sift pentru debut), interviul pe care Gina Puică îl ia Irinei Mavrodin, „prolog la o lungă trecere în revistă a volumelor sale teoretice”, precum și un alt interviu, mai amplu, luat de Angela Baci „actorelui (cvasinecunoscut) Ștefan Caraman”, prozator tulcean care „găsește de cuviință să facă procesul” generației optzeciste, pe care o consideră „o «gașcă bine organizată» care a pus mâna, cu cinism, pe puterea culturală, însușindu-și fraudulos capital simbolic și material”. □ În dezbateri se află în acest număr manualele școlare și licitațiile defectuoase. □ În grupajul *București. TNB, Mafia*, Doru Mareș critică starea de lucruri din instituțiile teatrale bucureștene. Una dintre note poartă titlul *Dinu Săraru nu a mișcat grosul strat de praf așezat la TNB*: „Sigur, peștele ai zice că de la Teatrul Național dă semne neplăcute. Atâta doar că stabilimentul de lângă Inter nu e capul teatrului românesc, ba chiar – de la plecarea silită a lui Andrei Șerban – e fel de cimitir al elefanților frustrați de lipsa de funcții. În definitiv, prin producțiile

oferite, Săraru nu s-a dovedit a fi din alt aluat decât Fănuș Neagu, nici aceștia amândoi din altul decât Ion Cojar. Un teatru «fără probleme», cu un titlu remarcabil, totuși, o dată pe stagiune – în pofida armatei sale de angajați și a structurării sale tip industrie de spectacole –, a cărui problemă este tocmai lipsa chefului de a pune probleme. Cine îl consilia pe Săraru – directorul Teatrului Mic, care chiar punea probleme (fie și programat astfel de puterea politică comunistă?) și cine i-a șoptit, la Național, să nu cumva să miște grosul strat de praf așezat de la plecarea «americanului»? [...]”. □ Despre *Răzbaterea prin cultură* sau efortul de a depăși prezentul în care singurul subiect de interes a devenit politicul scrie la rubrica *Intersecții* Michael Finkenthal, citând din Kafka, B. Fondane, Francis Fukuyama. □ Din rubrica *La zi*, categoria *Va fi*, aflăm că la MNLR vor urma conferințe în cadrul manifestării *Înscrisuri dușmănoase*, □ că, în rotonda aceluiași muzeu, va avea loc o evocare a poetului Nichita Stănescu, intitulată *Strigarea numelui*, pe lângă un recital poetic fiind lansate și primele două volume din Nichita Stănescu, *Opera Magna*, ediție integrală, îngrijită de Alexandru Condeescu la Editura Muzeului Literaturii Române. □ Este semnalat, de asemenea, Congresul european de istorie a religiilor, organizat la București.

29 martie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 761 (12)] Cu titlul *Închisorile lui Ion D. Sîrbu*, Daniel Cristea-Enache publică încă un fragment din studiul biografic, aflat în pregătire, *De la Petrila la Petrini. Viața lui Ion D. Sîrbu*. □ Despre „testamentul plutonic” al Ioanei Em. Petrescu, din *Jurnal, 1959-1990* (ed. îngrijită de Rozalia Borcilă și Elena Neagoe, Cuvânt înainte de Elena Neagoe, Postfață de Carmen Mușat, Ed. Paralela 45, 2004) scrie Mircea A. Diaconu. □ Cu titlul *Cuvântul, scatoalcă și mângâiere de catifea*, Constantin Coroiu începe să-și publice impresiile de lectură pe marginea volumului *Regele se-nclină și ucide* (Polirom, 2004) de Herta Müller, volum ce cuprinde „texte scrise în notă mereu gravă, uneori de recviem, în care alternează caleidoscopic proza memorialistică și (auto)ficțiunea, confesiunea frustră, tulburătoare, eseul și poezia, lirismul, inclusiv în formă versificată”. Continuare în numărul viitor. □ *La încheierea ediției critice Rebreanu*, Nicolae Gheran împărtășește cititorilor câteva dintre tribulațiile muncii sale din ultimii 23 de ani. □ Teodor Vârgolici prezintă și comentează volumul colegului său, istoricul literar Stancu Ilin, *Convergențe* (Ed. Floarea Darurilor, 2004), specificând în titlul recenziei sale că este vorba despre *Convergențe literare și științifice din secolul al XIX-lea*. □ Al. Săndulescu salută, la rândul său, un volum de istorie literară semnat de mai tânărul său coleg, Nicolae Mecu: *Între fapte și sens* (Ed. Enciclopedică, 2004). □ Antonio Patraș semnează cronică *Capcana literaturii*, comentând „cărțulia”, „romanul-eseu” al lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (Polirom, 2004), ajunsă la a patra ediție. □ Rubrica *Revista revistelor* din acest număr este semnată cu pseudonimul Interim. Urmărind seisme editoriale ce anunță sucombarea revistei „Cultura”, cronicarul vorbește

de o „execuție” în loc de aniversare, remarcând printre colaboratori și câțiva semnatari ai „Adevărului literar și artistic”, Teodora Dumitru, Mihai Iovănel și Andrei Terian, „o generație liberă, neinfectată cu drogul nociv al dependențelor, talentată și tobă de carte, care, sperăm, va supraviețui execuțiilor operate sub pretextul intrării în «lumea civilizată»”. □ Neepuizând subiectul în numărul trecut, se revine la revista „Însemnări ieșene”, care în numărul din luna februarie publică o confesiune a regretatului Adrian Marino, text comentat în detaliu.

● [„22”, nr. 786 (13)] Tania Radu scrie despre romanul *Groapa roșie* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004) publicat de Constantin Abăluță. Este, de fapt, reluarea nuvelei *Groapa*, apărută „într-o formă periată de cenzură” în 1986, „fiind reținută de critică drept piesă antologică (Gelu Ionescu)”, acum devenită „un grupaj de patru nuvele înlănțuite de câteva personaje-verigă și gravitând în jurul unei drame cu valoare de simbol pentru sfârșitul epocii comuniste: demolările”. După comentariul aplicat celor patru „capitole-nuvele”, concluzia recenzentei este aceea că „Romanul lui Constantin Abăluță satisface lectură prin calofilia odihnitoare. O oază de stil într-o maree de autenticisme nedecantate prinde bine în prezentul nostru literar atât de confuz. Dar, dincolo de acest gen de beneficiu, cartea e păgubită de debilitatea epică pe care un sumar de proze scurte ar fi neutralizat-o poate. Având atuurile unui univers romanesc, *Groapa roșie* nu are însă și dinamica lui. Pentru cei obișnuiți însă cu lectura răbdătoare, lectura micului volum nu va fi nicicând o pierdere de vreme” (*Rezistența prin calofilie*). □ La despărțirea de Adrian Marino, Ioana Anghelescu alcătuiește un grupaj-necrolog, în care semnează texte Mircea Martin (*Instituția „Adrian Marino”*), Ruxandra Cesereanu (*Solitarul*), Andrei Corbea-Hoișie (*În loc de recenzie la „Pentru Europa”, ediția a doua*), Paul Cernat (*Un mare model incomod*). Grupajul se încheie cu un fragment (intitulat *Visul meu – o Românie citadină, civilizată*) extras din *Al treilea discurs: cultură, ideologie și politică în România*, Adrian Marino în dialog cu Sorin Antohi (Ed. Polirom, 2001).

30 martie

● [„Luceafărul”, nr. 12] Editorialul lui Marius Tupan, *Reașezarea faliiilor*, anunță ancheta găzduită în paginile numărului, vizând „tipuri de cultură”, cele repudiate fiind globalizarea și consumerismul. În textul său, el vorbește despre *cultura critică, cultura de masă și... cultura sub masă*, „sau de gang, în înfundături insalubre, cu perfidii și diversiuni de tot felul”. ■ Ancheta propusă, pornind de la subiectele abia atinse, cuprinde nouă puncte/întrebări: „1. La noi, ca și în lumea occidentală, se vorbește tot mai insistent de două culturi, puternic individualizate, care, de cele mai multe ori, devin antagonice: cultura critică și cultura de masă. Cum apreciați acest fenomen? 2. E clar pentru toți că, preponderentă și dictatorială, grație comunicării media și a receptării superficiale, este cultura de masă. Vedeți vreun pericol în ofensiva ei? 3. Canibalismul globalizării (sintagmă împrumutată de la un scriitor spaniol) o susține, diminuând și chiar deconstruind

gândirea, căci stimulează instinctele primare, care îndepărtează specia de umanism. Se poate afirma că majoritatea, ca în orice democrație, va avea câștig de cauză? 4. Un comentator, care obișnuiește să dea verdicte în toate domeniile, era convins că rolul criticului s-a încheiat, de vreme ce cultura vizuală a devansat-o pe cea textuală, iar valențele s-ar organiza în jurul conceptului de plăcere. Avizați o asemenea perversitate? 5. Un optimist spunea că agenții critici ar trebui să se infiltreze în cultura de masă pentru a reconstitui cititorul și a înlătura părțile nocive ale zonei de contact. Merită să se angajeze într-o asemenea aventură? Vor reuși să se opună unui trend? 6. E necesară o intervenție sanitară a culturii critice pentru ca individul, bombardat cu atâtea fapte și întâmplări derizorii, să nu intre în regresivitate? 7. Mai poate fi reformată o cultură careia-i lipsește spiritul critic? Intervențiile elitei vor mai avea sorti de izbândă? În ce proporții? 8. Rămasă cu spatele la cultura de masă, sieși suficientă și nepăsătoare la ce se întâmplă în societatea de consum, cultura critică va mai interesa pe cineva? Cu ce urmări? 9. Retragerea ei în catacombe, în subsoluri, în grupuri izolate, nu înseamnă insularizarea și dispariția ei lentă? În aceste cazuri, unii intelectuali de creație trebuie să se predea, în variate feluri, culturii de masă? Supraviețuirea materială riscă s-o excludă pe cea spirituală sau trebuie să ne așteptăm la o altă versiune a artei și culturii? Ce caracteristici îi întrezăriți?”. □ În consecință, tableta lui Stelian Tăbăraș, *Criticilor... miei (nu iezi!)*, este centrată pe rolul criticului într-o lume globalizată, □ Caius Traian Dragomir răspunde punctual în articolul *Bâlci: muzeul monștrilor*, □ Adrian Dinu Rachieru vizează *Consumerismul argumentat*, □ Gheorghe Schwartz, răspunzând și el punctual, e de părere că *Intelectualii de creație o vor duce la fel de prost*, □ Bogdan Ghiu pledează *Pentru o nouă critică „teroristă”*, □ Mariana Criș reamintește că ne aflăm într-*O eră a Internetului*, □ Adrian G. Romilă vorbește despre *Instanța care ne depășește*, □ Adrian Popescu, despre *Conlucrarea vizibilului cu invizibilul*, □ Maria-Ana Tupan sancționează *Un discurs arogant și agresiv*, □ Leo Butnaru avertizează că în zilele noastre *Critica nu prea are promotori*, □ iar Gabriel Rusu, că „... totul se transformă”. □ Horia Gârbea se întreabă *Cine poate cântări proporțiile?*, □ iar Raluca Dună dacă *Trebuie reinventată o cultură?* ■ Gheorghe Grigurcu semnează un text substanțial dând ca exemplu semnificativ „mizerabilismul” fracturiștilor care se află *Între două culturi*: „Ne putem pune întrebarea în ce măsură asemenea texte obscene ale «subculturii» ar putea fi luate în serios. Trebuie să ne scandalizăm în fața lor sau astfel am augmenta doar scandalul pe care ele îl adulmecă cu voluptate? Din capul locului, exercițiile în chestiune ni se prezintă, prin teribilismul lor, drept simptome ale tranziției (există, iată, și o tranziție a scriiturii, împreună cu cea politic-social-economică ce ne torturează!). Plasate între două lumi, între cultura critică, de la care preiau poziția de frondă până-n pânzele albe, încordarea programatică a invectivei nemărginite, și cultura de masă de la care preiau materia joasă, miza vulgară (vezi programele de «divertisment» de pe micul ecran, fluorescente parcă fără nicio speranță), asemenea produse

alcătuiesc mărturia unei defulări. Oare nu putem desluși sub licențiozitatea lor fără frâu, sub lubricitatea lor agresivă o eliberare, fie și întârziată, de sub apăsarea regimului comunist, cu natalitatea planificată și cu pudibonderia sexuală pecetluită de partid și de stat? Oare nu putem citi în filigranul lor o relație între azi și ieri? Nu pierdem din vedere împrejurarea că «fracturiștii», ca și alți tineri ațâțați acum de sex ca de un drog (ne oprim aici) n-au cunoscut direct dezgustătoarele realități cu pricina, însă ei constituie o verigă a lanțului social prin care cultura își arogă continuitatea, inclusiv cu momentele sale de criză ce-și reclamă compensația. Subiectivitatea lor provocatoare răsfrânge necesitatea unei reparații în planul obiectivității comunitare. Avem impresia că nu e vorba de un *trend*, ci de un simplu accident pe drumul regăsirii, care se cuvine înțeles și tolerat”. □ Paul Aretzu găsește *Cheia lacătului de aur*, recenzând „concludenta” antologie lirică de autor a lui Gabriel Chifu, *Lacătul de aur* (C.R., 2004, postfață de Dan Cristea): „Sunt selectate poeme dintr-un parcurs scriptural de aproape 30 de ani, concretizat în opt volume. Imaginea de ansamblu relevă o operă echilibrată, consecventă stilistic și chiar tematic, aflată însă într-un permanent proces de aprofundare și de rafinament. [...] Poezia este dominată de un fantastic livresc, încărcat de sâgăcitate, este provocată mereu de un ludic serios care pune pe gânduri. Sunt create labirinturi în labirinturi, cuvinte în cuvinte, oglindiri nesfârșite, metamorfoze, nașteri și resorbții, o lume magică, ficțională, având o variabilitate alegorică. Efortul neobosit al autorului este de a ajunge la cuvântul conceptiv, capabil să echivaleze tăcerea care este un absolut”. □ Petre Ciobanu caută să afle ce se întâmplă în *Într-un paradis artificial* cum este acela imaginat de George Arion în noul său roman, *Necuratul din Colga* (Ed. Fundației „Premiile Flacăra”, 2004), o „satiră politică” într-un „scenariu policier”. □ Alexandru George recenzează volumul memorialistic al lui Henri Zalis, *Printre contemporani* (Ed. Bibliotheca, 2004): „Nu e, așadar, vorba de o mărturie centrată spre sine, urmărind «aventura» autorului în lume (ca să trec de data asta la jargonul existențialist), adică în universul restrâns al literaturii prin fabricanții și dascălii ei. E, cum a observat și Barbu Cioculescu într-o cronică precedentă rândurilor de față, o memorialistică după modelul Iovinescian; omul se află printre oameni, mai degrabă pentru a vorbi despre aceștia, a-i privi, a-i situa, dar nu și judeca întotdeauna, așa cum își concepuse *Memoriile* ilustrul critic. Întâmplarea face să fiu destul de apropiat de H. Zalis pentru a risca în același spirit amical, aceleași reproșuri: că nu spune mai mult. Căci autorul este un convorbitor (și vorbitor) plin de vervă, spontan și încântător la culme, cunoscător de multe și felurite împrejurări legate de catedră și de literatură, în fine, într-un grad în care, printre atâția, expresia generală a reprezentat-o Șerban Cioculescu, un șuetar. Așa că...”. Partea a doua a recenziei apare în numărul viitor. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Adrian Costache evaluează *Un dicționar „general” de literatură și câteva maladii literare*, comentând critic *Dicționarul general al literaturii române*, volumele I-II (literele A-B și C-D), editat de Academia Română sub coordonarea lui Eugen Simion: „Lăsând

însă de-o parte aceste detalii, mai mult sau mai puțin semnificative, cel interesat se așteaptă ca actuala lucrare – *dicționar general* – să fie chiar ceea ce pretinde a fi, adică o lucrare în care să poată fi cuprinși toți aceia care, într-o formă sau alta, au creat în spațiul limbii române, chiar dacă ei sunt sau nu membri ai Uniunii Scriitorilor sau ai altor organizații profesionale. Un *dicționar obiectiv și descriptiv*, adică, al literaturii române... Ei bine, tocmai o asemenea lucrare, obiectivă și descriptivă nu este actualul *Dicționar general*". □ În lipsa unei rubrici de revista presei, o notă informează cititorii despre ce publică revista „Ramuri” în numerele pe februarie și martie: „mai multe texte remarcabile pe care cititorul exigent le va aprecia de îndată. Publicistica e susținută cu aplomb de Gabriel Dimisianu, Adrian Popescu și Nicolae Prelipceanu, iar, cât privește proza, găsim trei naratori impuși masiv în literatura actuală: Gabriel Chifu, Gheorghe Schwartz și Horia Gârbea. Nu putem trece peste numele lui Gheorghe Grigurcu, de data asta în postura poetului. Volumul Martei Petreu *Un trecut deocheat* e considerat «cartea lunii», iar eseurile despre Ioan Petru Culianu și Marin Sorescu (semnate: Marian Victor Buciu și Ion Militaru) intră în aceeași zonă a interesului. Pentru cărțile *Autorul și ficțiunile eului*, aparținând lui Dan Cristea, și *Rhizoma*, datorată lui Marius Tupan, sunt publicate comentarii pertinente și persuasive, semnate de Bucur Demetrian și Gabriel Coșoveanu, respectiv, Mircea Moisa și Ana Dobre. Un interviu suculent cu Spiridon Popescu realizează Adina Andrițoiu. Așadar, de Mărțișor, conducătorul revistei craiovene, Gabriel Chifu, ne răsfață, în contrast cu ciupercăriile și șerpăriile unor veleitari convorbiromani sau ciclostropici, ahtiați de putere, atât de siguri pe ei ca meduzele pe nisipuri mușcătoare”. □ Este anunțat un nou *Concurs de creație literară*, „deschis tuturor creatorilor din țară, membri sau nemembri ai Uniunii Scriitorilor”, vizând lirica, dar și arta plastică sau grafică „având ca nucleu opera blagiană”. Inițiator este Centrul cultural „Lucian Blaga” din Sebeș, juriul, „format din specialiști din domeniile literaturii și artei”, va acorda premii în bani, diplome de excelență și de participare, decernarea acestora fiind anunțată pentru data de 29 aprilie 2005. □ În locul unui text *in memoriam Adrian Marino*, redacția publică un fragment din intrarea de dicționar dedicată acestuia în *Dicționarul scriitorilor români*, coordonat de Mircea Zăciu, Aurel Sasu și Marian Papahagi.

● [„**România literară**”, nr. 12] Revista se deschide cu un grupaj *in memoriam* Adrian Marino (m. 16 martie 2005): □ *Un donquijotism al erudiției* de Alex. Ștefănescu („fragment dintr-un studiu”, de fapt din *Istoria literaturii române contemporane* aflată în pregătire) „Adrian Marino a fost un adept convins și consecvent al hermeneuticii. A practicat o hermeneutică a textelor, dar și una a ideilor literare, a căror rețea poate fi considerată un text de gradul doi”; ■ *Europeanul din noi* de Mihai Zamfir: „Marino a greșit nu doar epoca în care a trăit, ci și țara. Înzestrat cu o apetență vizibilă și declarată pentru constructul teoretic, el «a văzut idei» de-a lungul întregii sale vieți. Situație teribil de incomodă în România celei de a doua jumătăți a secolului XX, unde aproape toți cei

ce se ocupau de literatură o făceau practicând jurnalismul superficial, în care combinațiile personale de culise jucau un rol mult mai important decât valoarea operei analizate. Prezența unui sumbru teoretician, gata să ignore circumstanțele anecdotice în favoarea Modelului atemporal și tutelar, a stârnit zâmbete, a iritat, a provocat ostilitate. Astăzi ne dăm seama că au existat dintotdeauna doi Adrian Marino: unul – stilist strălucit, cu talent de-a dreptul literar, gata să ofere amatorului pagini de încântare călinesciană (precum în fascinanta *Viața lui Macedonski* ori în memorialistica de călătorie gen *Carnete europene*); altul – teoreticianul literar auster ca un dicționar, imun la emoții și consacrat în exclusivitate speculației. [...] A încerca să fie normal – adică intelectual european perfect – într-o țară și într-o epocă nu doar anormale, ci cuprinse de nebunie, iată în ce a constat, probabil, pariul existențial al lui Adrian Marino”; □ *Temerarul* de Mona Muscă (Ministrul Culturii la acea dată): „Prin toată opera sa a fost un vizionar și un temerar deschizător de drumuri”. □ O amintire a zilelor cernite dintre decesul și înmormântarea lui G. Călinescu pune pe hârtie surprinzător de liric G. Pienescu, pentru a marca cele patru decenii scurse de atunci. □ Alăturat, Barbu Brezianu publică micropoemul *Nesomn*, datat 18.III.2005. ■ Deși încheiat cu un șeherezadic „va urma”, patru pagini centrale găzduiesc amplul studiu dedicat de Nicolae Manolescu lui Marin Preda, ajuns la vremea revizuirilor, pentru proiectata *Istorie critică a literaturii române*: „Marin Preda este cel dintâi scriitor important care a avut, după 1989, șansa unei revizuii serioase. Și care n-a vizat, ca în atâtea alte cazuri, doar comportarea publică a omului, ci însăși opera de ficțiune. După un deceniu și jumătate, revizuirea pare să fi depășit punctul critic. Declanșată în 1990 de I. Negoieșcu și Gh. Grigurcu, urmată îndeosebi de S. Damian, dar și de alții, ea poate fi socotită încheiată în 2004 cu micul studiu al lui George Geacăr intitulat *Marin Preda și mitul omului nou*. O explicație pentru această prioritate în reevaluare va fi stat și în iritantul cult al personalității lui Preda, întreținut uneori chiar de contestatarii de astăzi, în care critica a văzut încă din timpul vieții nu doar un mare scriitor, ci și un reper moral. Un an după dispariția neașteptată a scriitorului, E. Simion a tipărit o culegere omagială, *Timpul n-a mai avut răbdare*, în care mai toate contribuțiile se învârtteau în jurul moralității unui scriitor considerat oglinda fidelă a antidogmatismului. După 1989, stindardul luptei pentru un Preda curat îl va purta același E. Simion, altminteri autor al câtorva bune pagini despre operă și al unui portret greu de uitat făcut omului în *Jurnal parizian*. El are autoritatea cea mai mare dintre toți cei care au respins orice tentativă de revizuire a autorului *Moromeșilor*, deși a fost unul din primii care au scris liber despre E. Lovinescu, acela care a inventat în definitiv conceptul. În cazul lui Preda, E. Simion n-a mai văzut însă rostul revizuirii. Obiecția principală a fost de la început faptul că nu publicistica ocazională [plină de „banalitățile ideologice de rigoare” n.n. GG] contează, ci romanele și nuvelele”. După o introducere care contextualizează debutul și primele scrieri, criticul analizează în această primă parte a studiului romanele *Moromeșii* și *Delirul*. „Primul volum din *Moromeșii*

(1955) este incontestabil capodopera lui Marin Preda. În mod curios, limitele epocii se fac mai bine simțite în cel de al doilea (1967). Se întâmplă cu M. Preda ceea ce se întâmplă și cu E. Barbu: după ce reușesc să publice la mijlocul anilor '50, în plin realism-socialist, romanele lor nu numai cele mai bune, dar cele mai lipsite de amprentă ideologică, revin, când practic nu le mai cerea nimeni, în deceniul următor, cu romane în care clișeele abundă.” □ „O oarecare discreție a înconjurat și continuă să înconjoare cariera poetică a lui Petre Stoica. Chiar dacă premiile literare nu l-au ocolit, mai cu seamă în anii din urmă. Fără a fi o vedetă a zilei precum mai tumultuoșii săi colegi de generație Nichita Stănescu sau Virgil Mazilescu, Petre Stoica rămâne ceea ce s-ar putea numi un poet *pour les connaisseurs*. Antiretorică, poezia sa este una a universurilor minore, a faptelor mărunte și a obiectelor insignifiante care pot defini cel mai bine specificul unei existențe. Până la un punct, universul său poetic seamănă cu cel al lui Mircea Ivănescu. La Petre Stoica se simte însă o mai mare participare sufletească”, e de părere Tudorel Urian în *Viața în paranteze mici*, recenzie a antologiei lirice Petre Stoica, *Carnaval prenocturn*, cu o postfață de Dan Cristea (C.R., 2004). ■ Tot de un poet, „neîn-doielnic unul dintre cei mai importanți pe care îi avem în prezent”, se ocupă și Gheorghe Grigurcu, în rubrica sa, intitulată *Semn de carte*. Recenzând cel mai recent volum al acestuia, *Despre viața și dispariția broaștelor mele țestoase* (Ed. Vinea, 2004), criticul afirmă că „Poezia lui Constantin Abăluță, e, în bună măsură, un Paradis al lucrurilor umile. Semn de timorare, de retractilitate, desigur, din punct de vedere psihologic, dar și de smerenie din punct de vedere religios (căci există în producția în chestiune semnele unei religiozități criptate), întrucât în această lume inanimată pare a se fi retras grația divină ofensată de imperfecțiunea umană. Marginea, periferia, secundarul, ne încredințează gânditorii creștini, poartă holografic duhul întregului, nu o dată cu o prospețime, cu o intensitate ce nu se mai regăsesc în ostenitele reprezentări centrale”. □ Grupaj de versuri de Ion Stoica. □ *Cerșetorul de cafea* Emil Brumaru renunță la poemul săptămânal tipic în favoarea unor fragmente de proză poetică, adunate sub titlul *Într-o neglijență tandră...* □ Geo Vasile preia sintagma prin care poeta se autodefineste, titrând „*Văduva trandafir*”, atunci când răsfoiește volumul Ioanei Dinulescu, *Dumnezeu pe acoperiș*, „un florilegiu de impecabile poeme epice și portrete stilizate, unele în aqua-forte, altele tandre sau pline de compasiune, care țin dreapta cumpănă între trăirea umană autentică și imaginar, între depoziție și dicțiune emoționantă”. □ Atrăgând atenția asupra unei rupturi de nivel în convenția scriiturii dinspre finalul romanului „desantistului” Ioan Lăcustă, Marius Chivu conchide: „Această strategie textuală radicală, realizându-se în final și pe un spațiu restrâns, nu transformă, totuși, cartea într-un experiment literar. Cum ar spune poetul, pentru a fi perfect, cubului i s-a sfărâmat un colț. Problema poate apărea la cititorii conservatori pe care romanul îi satisface 90% din desfășurarea lui, dar pe care finalul îi va consterna și le va crea frustrări, șocul schimbării de cod literar blocându-i iremediabil. Cei obișnuiți cu texte rafinate, în sensul neconvențional al

ingeniozității construcției efectelor, se vor extazia. Construcția eteroclită care spulberă dintr-o singură mișcare de condei întreaga coerență narativă va fi pentru ei un *joint* prelung. În ceea ce mă privește, îi reproșez prozatorului insistența pe lumea literară și tonul similisatirei societății postdecembriste care afectează atmosfera cald-melancolică și plină de umor a rememorării. Altfel, cu sau fără artificii de final, consider *După vânzare* o carte cum mai rar se scrie la noi și unul dintre cele mai frumoase romane despre anii '50" (*Discret, dar te lasă perplex*). □ *Vacanță cu tata* își intitulează Simona Vasilache empatica „lectură la zi”, *În lumea taților* (carte gândită și alcătuită de Marta Petreu, Biblioteca Apostrof, 2004), un volum colectiv rezultat din însumarea răspunsurilor pe care le-au dat 24 de scriitori la ancheta revistei „Apostrof”, publicate în numărul 4 din aprilie 2001. ■ Sunt recapitulate datele conflictului (expuse în numerele 10 și 11 ale revistei), subliniindu-se încă o dată faptul că „istoria intrigii senzaționale” dintre Dan Botta (acuzator) și Lucian Blaga (acuzat) nu este fidel reprezentată nici în volumul celui dintâi, *Cazul Blaga* (1941), nici în volumul *Plagiatul la români* (Chișinău, 2004). În cea de a treia și ultima parte a articolului (intitulată *Lucian Blaga și Dan Botta: sfârșit de partidă*), Ion Simuț, reconstituind pentru prima oară integral și nepărtinitor disputa, după ce îi citează pe ambii actanți cu ultimele lor luări de poziție, trage concluziile: „Poate fi considerat Dan Botta un detractor al lui Blaga? Nu mă îndoiesc că da. A avut Dan Botta dreptate în pretențiile sale de prioritate în unele interpretări despre specificul românesc, înrudite cu ale lui Blaga? Fără îndoială că nu! Cum a trecut Blaga peste această întâmplare neplăcută? Indiferent nu putea rămâne, pentru că era amenințat prestigiul său. S-a supărat foc și a exagerat în reacții până la atacul la persoană. Dan Botta a vrut chiar duelul. Nici unul, nici celălalt nu poate fi absolvit de vina penibilă a violențelor verbale. Polemica e un joc periculos ce trece dincolo de cuvinte, capabilă nu doar să compromită, ci chiar să rănească vieți și să afecteze conștiințe sensibile. Când e înverșunată, vrea să meargă până la capăt, până la anularea definitivă a celuilalt” (vezi și completările aduse temei de prof. Ionel Popa în nr. 14). ■ Un document intitulat *Ioneștii sub cenzură* (referindu-se la Gelu Ionescu și scandalul editorial provocat de cartea acestuia *Eugen Ionescu, Anatomia unei negații. Scrierile lui Eugen Ionescu în limba română*) publică Maria Simionescu, la acea dată lector principal la Editura Minerva. În siajul dezvăluirilor făcute de însuși autorul în *Copacul de câmpie* (Polirom, 2003), reluate parțial în nr. 9 al revistei, semnatară descoperă și dă spre publicare decizia prin care CCES (Consiliul Culturii și Educației Socialiste), condus la acea vreme de Ion Dodu Bălan, o sancționează cu avertisment „Având în vedere lipsa de exigență și superficialitatea manifestată în lecturarea unor manuscrise, fapt ce a condus la trimiterea la D.G.P.T. a unor lucrări nepublicabile”. Urmează Memoriul în care învinuita declară că volumul cu pricina „a făcut obiectul unei analize în redacție, fiind citit de subsemnata și de șeful lectoratului, Z. Ornea. Având în vedere caracterul contradictoriu al personalității și operei lui Eugen Ionescu, s-a considerat

oportun să se solicite și un referat special, din partea Academiei de Științe Social-Politice. Acest referat, întocmit de către tov. Paul Cornea la data de 22 oct. 1974 și însoțit de adresa ASSP, recomanda publicarea studiului, subliniind că el reprezintă o cercetare «foarte meritorie, iar publicarea ei [este] oportună. Ar fi o mare greșeală ca apariția acestei cercetări critice despre un autor român care a încetat să existe la 1940 să fie amânată din cauza unor comportări recente ale unui autor de limbă franceză care răspunde la același nume»”. În ciuda acestor precizări, sancțiunea a fost considerată justificată și aplicată. □ *Prepeleacul* lui Constantin Țoiu din această săptămână se ocupă, în contrast cu nivelul „prospeților jurnaliști români juni”, de genialitatea lui *Caragiale publicist*. □ *Cel care știe totul și încă ceva pe deasupra*, din titlul tabletei lui Mihai Zamfir, este profesorul octogenar Solomon Marcus: „Modul în care Solomon Marcus și-a apropiat literatura rămâne ciudat: a descoperit la început, cu ajutorul matematicii, structura limbilor naturale; într-o fază ulterioară, s-a apropiat (atât cât se poate apropia cineva cu mijloacele inteligenței) de ceea ce s-a numit întotdeauna «misterul poetic»; apoi a investigat o mare parte a domeniilor cunoașterii, a căror structură de bază e reprezentată de semne și de limbaj. Nu pretinde că ar fi descifrat misterul poetic, dar știe că, în orice caz, a tradus în limbaj rațional o cantitate covârșitoare de false mistere. De la același autor am învățat că poetica matematică nu înseamnă o poetică pur cantitativă, cum cred cei neinițiați, ci, din contra, o poetică unde imprezibilul, inspirația, inefabilul călinescian nu mai plutesc în vag, ci capătă cifru”. □ Cu titlul *Gena Eminescu*, revista publică o corespondență din Cehia, semnată de Libuše Valentová. Aceasta descrie festivitățile de sărbătorire a celor 155 de ani de la nașterea poetului român, care au avut loc la Ambasada României din Praga, studenții secției de română recitând *Luceafărul* atât în original, cât și în traducere (versiunea *Hyperion*, de la începutul anilor șaizeci, datorată poetului ceh Vilém Závada). □ Tot o corespondență, de această dată din Israel, trimite Gina Sebastian Alcalay, rezumând o *Întâlnire cu Amos Oz* la Tel Aviv: „Apariția în versiune românească a romanului *Să cunoști o femeie* a îndemnat-o pe poeta prof. dr. Riri Sylvia Manor, președinta organizației Israel-România, Asociație de scriitori (IRAS), care și-a pus de mulți ani energiile, relațiile și ambițiile în slujba făuririi de punți spirituale între scriitorii ebraici și cei români, ca și între iubitorii de literatură din cele două țări, să organizeze la 3 martie la Tel Aviv, cu sprijinul Institutului Cultural Român de aici, o seară dedicată lui Amos Oz și întâlnirii sale cu publicul vorbitor de limba română din Israel. Prezența marelui scriitor - cuplată cu aceea a unor oaspeți de seamă sosiți din București special pentru acest eveniment, dl. Eugen Uricaru, președintele Uniunii Scriitorilor din România, și poeta Ioana Ieronim, secretar al PEN-Clubului din România, a acționat, pare-se, ca un magnet asupra intelectualității româno-israeliene. Însuși autorul sărbătorit a fost impresionat de afluența neobișnuită la această întâlnire”. □ Virgil Stanciu semnalează o *Contribuție românească în fitzgeraldistică*, și anume volumul lui Virgil Mihaiu intitulat *Between the Jazz Age and Postmodernism: F. Scott Fitzgerald*

(*Între Epoca Jazzului și postmodernism: F. Scott Fitzgerald*), apărut la Editura Universității de Vest din Timișoara. □ Antoaneta Ralian prezintă și oferă în traducere proprie, în avanpremieră editorială, un fragment din romanul *O casă la capătul lumii* de Michael Cunningham. □ Titlul noului volum de studii propuse de Ion Vlad, *Romanul universurilor crepusculare* (Ed. Eikon, 2004), i se pare recenzentului Cătălin Sturza curajos și incitant, chiar dacă este „încă un studiu despre marile construcții epice ale secolului trecut, de la Joyce la Kafka, Hermann Broch și Musil”. □ Începând cu acest număr, revista va publica sporadic liste de *100 de cărți pentru copii*, atât românești, cât și străine, alcătuite de diverși profesori în cadrul proiectului mondial Educație pentru Toți. Cum era de așteptat, printre autorii români se numără invariabil Eminescu, Creangă, Caragiale, Sadoveanu, Cezar Petrescu, Ispirescu, Emil Gârleanu, Radu Tudoran, Grigore Băjenaru ș.a. (astfel de liste vor apărea și în nr. 13, 15, 26). □ Pentru *Ochiul magic*, Cronicarul rezumă interviul din nr. 2 al „Observatorului cultural”, luat de redactorul-șef adjunct Ovidiu Șimonca lui Matei Călinescu, punctând că „în vacarmul cu stridente adesea isterice de la noi, vocea calmă și echilibrată a lui Matei Călinescu e un reper de care avem mare trebuință” (*O lume mai înțelegătoare*). □ În aceeași rubrică, este semnalată tema (*In*)*corectitudinea politică* din „Dilema veche” nr. 61, care pornește de la un caz recent, Mircea Mihăieș fiind amendat cu 40.000.000 lei de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, care s-a autosesizat, considerând că articolul *Matusalem votează* publicat în „Cotidianul” e „o ofensă la adresa pensionarilor, a vârstnicilor din România”: „Firește, în bună tradiție dilematică, părerile sunt împărțite. «Cazul Mihăieș» prilejuiește deci o sănătoasă dezbatere nu doar a pamfletului exasperat de felul cum au votat la 12 decembrie peste 75% din bătrâni, ci mai ales a îndreptării C.N.C.D. de a sancționa opinia unui scriitor” (*Amendă pentru „Matusalem...”*).

31 martie

- [**„Observator cultural”, nr. 5 (262)**] Suplimentul numărului curent este dedicat scriitoarei Alice Botez, „prozatoare interesantă și contradictorie”. Dincolo de o succintă biobibliografie a autoarei, Alina Elena Panaitov aduce la cunoștința cititorilor câteva texte manuscrise necunoscute (*Inedit Alice Botez*). □ Cel dintâi manuscris nedatat cuprinde *Impresii de la cursurile lui Mircea Eliade*: „Văd în cursurile lui Mircea Eliade încercarea de a retrăi experiența de bază a oricărei religii, legătura, faptul viu și amețitor al întâlnirii omului cu Dumnezeu. Este în cursurile lui Mircea Eliade încercarea de a readuce experiența care stă dincolo, strădincolo de avalanșa de fapte”. □ Cel de-al doilea, de asemenea nedatat, se intitulează *Aventura transcendenței la Blecher* și poartă subtitlul *Despre un pelerinaj, pe cât de absurd, pe atât de cutremurător*. □ Cel de-al treilea reprezintă un text original intitulat *Briceagul*, datat 16 mai 1961. ■ Pornind de la părerile lui Șerban Foarță din „Suplimentul de cultură”, nr.15 (5-11 martie) „despre

singurătatea artistului, despre refuzul înregimentării, de orice natură ar fi ea, chiar și față de propria-i poetică”, Doina Ioanid scrie la rândul-i despre *Literatura de colhoz* din zilele noastre, pe care o dezavuează: „Uitându-mă însă la peisajul literar actual, mai ales la ceea ce se întâmplă în spațiul românesc, nu am cum să nu mă întristez, căci, într-o lume a proliferării strategiilor de piață, singurătatea artistului, non-înregimentarea riscă să devină o utopie. În ultima vreme, am observat chiar o spaimă de singurătate. Toată suflarea scriitoarească încearcă să se grupeze, să se aflienze, să adere la grupuri și grupulețe, să secrete manifeste și teorii generaționiste. Ca să fim drepți, acest criteriu nu este o descoperire a vremii noastre, ci mai degrabă o inerție, o comoditate moștenită și ridicată la rang de strategie. Percepția literară a ajuns să se bazeze aproape exclusiv pe colectivități, a devenit una de tip colhoznic (hai cu grupul, ca să nu zic brigada). Scriitorii nu mai sunt considerați ca individualități distincte, ca voci personale, ci la grămadă, cu toptanul (nouăzeciști, douămiiști, Poliromiști etc.). O supă primordială (post-modernă oare?), în care plutesc, pe lângă cei buni, autentici, o mulțime de alți scriitori al căror unic merit este de a se fi afiliat și din care se vor desprinde cu adevărat, în timp, cei care vor reuși acel exercițiu de însingurare”. □ În *Avangarda la zi*, Ioana Ieronim prezintă succint expoziția itinerantă, ajunsă la Giurgiu, închinată *Avangardei românești*, ce cuprinde fotografii, documente fotocopyate, manuscrise, cărți rare, publicații princeps, obiecte originale. □ *O temă literară neconvingătoare* descoperă Adina Dinițoiu în romanul lui Răsvan Popescu, *Femeia visurilor* (Ed. Du Style, 2004), după o listă întreagă de obiecții, concluzia fiind că narațiunea este „dezamăgitoare în ansamblul ei”. □ Continuându-și seria de articole despre *Fantasy & Science Fiction*, Michael Hăulică mai zăbovește și în această săptămână, „la cererea publicului”, asupra Internetului, „povestind despre site-uri străine, în principal de limbă engleză”, enumerând portaluri, bloguri, nume de autori, premii în domeniu etc. ■ Ovidiu Șimonca îl interviuează în acest număr pe Toader Paleologu. După o lungă discuție pe teme politice, având în vedere recenta lansare a volumului *De la Karl Marx la stenografe. Cronica anului politic 2004* (Ed. Curtea veche, 2005), este atinsă și chestiunea colaborării tatălui său, Al. Paleologu, cu Securitatea: „În anii '80, Octavian Paler îl sfătuiseră pe tata să nu facă această mărturisire, tocmai gândindu-se la mine, că m-ar putea apăsa. Pot însă să spun că sunt foarte mândru că tata a avut curajul să facă lucrul acesta. Este singurul care a făcut această mărturisire. Dosarul lui conține 15 volume. 14 volume sunt de urmărire. Am văzut și rapoartele ofițerilor despre el. Securitatea era foarte nemulțumită de tatăl meu. Rapoartele despre el erau extrem de negative. I se reproșa că nu este serios, că îi tratează pe ofițeri cu dispreț. Până când a apărut un anume Oprișor, acum cred că este colonel în retragere. Oprișor a înțeles că nu poate scoate mare lucru de la tata. Când se întâlneau vorbeau literatură. [...] După discuțiile cu tatăl meu, Oprișor scria el în rapoarte ce credea de cuviință. [...] Notele pe care tata le făcea îl plictisneau. Ele pot fi publicate ca articole. Nu au sinuozități, sunt rare și simple. [...] Dar în ultimii

ani, tata n-a mai scris nimic. Vorbea cu Oprișor, dau un exemplu, despre ce a mai publicat Manolescu, ce părere are tata despre articolele lui Edgar Papu sau cele despre sincronismul în cultură. Cred că Oprișor avea o anumită admirație pentru tata pentru că el a mai venit o dată la noi, în 1988. Mircea Dinescu dorea să redacteze un memoriu politic și a convocat la el acasă mai mulți scriitori. N-au reușit să se pună de acord asupra textului, a fost o mare greșeală din partea scriitorilor adunați acolo. Toți au fost apoi contactați fie de Securitate, fie de Partid. La tata a venit colonelul Oprișor și l-a atenționat că are un fiu și că ar fi păcat să se întâmple ceva cu el”. ■ Liviu Andreescu este preocupat de *Cazul Mihăieș, libertatea de exprimare și combaterea discriminării*, pornind de la și analizând grupajul de articole pe această temă, semnat de mai mulți intelectuali în numărul 61/2005 al revistei „Dilema veche”. Considerând că singurele texte care „se pronunță inteligibil” cu privire la chestiunea abordată aparțin Mihaelei Miroiu și lui Horia-Roman Patapievic, semnatarul își expune propriile păreri, concluzia fiind aceea că „marea miză a dezbaterii publice cu privire la relația dintre anti-discriminare și dreptul la libera exprimare rămâne funcționarea pe coordonate firești a CNCI. În ciuda vehemenței cu care e contestat de o anumită secțiune a intelectualității publice, Consiliul constituie o instituție indispensabilă în raport cu misiunea pentru care a fost înființat. Tocmai de aceea excesele sale, în cazul Mihăieș și altele similare, au de ce să stârnească îngrijorarea. Vigilența sancționării faptelor de discriminare ar trebui dublată de apărarea, nu mai puțin vigilentă, a expresiei, care va acorda un plus de legitimitate deciziilor instituției”.

□ În *Ars docendi sau arta punerii în scenă*, Ioana Petrescu prezintă eseistic trei volume de Antoaneta Tănăsescu: *Unde sunt manierele de altădată?* (Ed. Gramar, 2002), *Strategii ale comportamentului european* (Ed. Paideia, 2003) și *Sinteze de teorie literară* (Ed. Paideia, 2004). □ Gabriela Chirilă prezintă volumul lui Umberto Eco, tradus de Ștefania Mincu, *Interpretare și suprainterpretare* (Ed. Pontica, 2004). □ Revista presei se deschide cu semnalarea unui „excelent editorial”, în nr. 3 (333)/martie al revistei „Cuvântul”, al lui Mircea Martin *Despre cultura ca instituție*, „o pledoarie pentru responsabilizarea intelectualului român în raportul său cu instituțiile culturale”. Din aceeași publicație, sunt reținute și comentate paginile de mijloc ale numărului, dedicate Conferinței „Cuvântul” cu titlul *Generația '27, atunci și acum*, la care participă Dan C. Mihăilescu, Marta Petreu și Mihai Șora. „Prima intervenție este cea mai întinsă și mai documentată, dar nu și cea mai echilibrată. [...] Răspunsul Martei Petreu este un model de echilibru [...]. Mihai Șora identifică o *profundă eroare* a generației criterioniste în dezinteresul ei față de cultura politică a momentului [...]. Cu alte cuvinte, rămâne de discutat vocația intelectual-publică a unor gânditori altminteri excepționali în cultura română”. □ Din „Adevărul literar și artistic” (nr. 760, 22 martie, paginile 8, 9 și 10 ale suplimentului cultural) este reținută și comentată amar o *Întâlnire tovărășească de lucru, cu scriitorii*, petrecută la Neptun în data de 28 iulie 1978, fiind reprodusă stenograma întrevederii lui Nicolae Ceaușescu cu

„câțiva dintre mandarinii scriitori ai epocii de aur”: George Macovescu, președintele UR, Eugen Jebeleanu, Eugen Barbu, Mihai Beniuc, Mircea Radu Iacoban. Cronicarul „Observatorului” constată în discursul acestora „un aparent paradox”: „Câștigându-și privilegiul unic de a putea fi urecheați de însuși Tovarășul, oamenii aceștia pot în fine să-și satisfacă orgoliul de fi singurii care-și pot reprezenta, oficial, breasla. Și o fac deopotrivă cu o dezinvoltură paternă (față de scriitorii «amărăți») și cu o prudență slugarnică (față de geniul Carpaților), nutrind iluzia că derogarea de la moralitatea elementară – prin pierirea secretarului general – este pe deplin justificată de împlinirea datoriei față de neputincioșii lor colegi”. □ Numerele 1-2 ale revistei „Steaua” rețin atenția prin dezbaterile despre *Starea culturii române actuale*, la care participă tineri studenți, masteranzi și doctoranzi ai Facultății de Litere din Cluj. („Normalitatea spre care tindem este normalitatea altcuiva”). □ Este semnalată și apariția unei noi reviste: „Revista Română de Istorie a Cărții”, considerată „o revistă europeană”: „Apărut într-un format grafic excepțional, editat de un colegiu de redacție prestigios, din care îl remarcăm pe profesorul Mircea Angheliescu, primul număr (anul I numărul I 2004) al revistei celor mai importante biblioteci din România (Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară și Biblioteca Națională a României) are un sumar bogat și cu siguranță foarte interesant pentru specialiștii bibliologi, pentru bibliofili și, nu în ultimul rând, pentru istoricii literari”. Lăudând studiile „solide, erudite” tipărite în acest prim număr, semnatul notei conchide că revistei academice „nu i-ar strica un articol-două scrise din pură plăcere, pentru deliciul oricărui amator de carte”.

[MARTIE]

● [„Apostrof”, nr. 3 (178)] În editorialul din acest număr, Marta Petreu scrie despre sprijinul financiar (68% din necesarul de cheltuieli) primit de revista sa pentru anul în curs din partea Consiliului Local Cluj-Napoca. □ Numărul este dedicat aproape în întregime unei anchete cu temă etică, *Cele zece porunci*, din cei 125 de scriitori invitați să comenteze („în orice formă, inclusiv în formă epică sau de poem”) una sau mai multe dintre poruncile Decalogului, răspunzând 27 de autori, cărora redactorul-șef le mulțumește cu atât mai mult cu cât „în cultura română dimensiunea morală este încă firavă, fiind nu o dată înlocuită cu moralizarea”. După ce sunt reproduse *Cele zece porunci* în trei versiuni (*Palia de la Orăștie*, 1582, *Biblia* de la București, 1688 și *Biblia* de la Blaj, 1795), sunt publicate comentariile semnate de Bartolomeu Anania, arhiepiscopul Clujului, Michael Finkenthal, Ioan Buduca, Dan Stanca, Adrian Popescu, Florin Mihăilescu, Maria Ghitta, Ion Vlad, Elisabeta Pop, Ioan Dragolea, Leon Volovici, Alexandru Vlad, Ion Vianu, Gabriela Melinescu, Ovidiu Pecican, Ruxandra Cesereanu, Gheorghe Schwartz, Claudiu Groza, Dumitru Cerna, Ștefan Borbély, Marta Petreu. Răspund liric Liviu Ioan Stoiciu, Aura Christy, Lucian Vasiliu și Ioan Vieru și eseistic Florin Manolescu (*Fantoma de la Bonn sau Unde începe și unde se termină o*

poveste). □ Interviu pe care Marta Petreu îl ia prof. univ. dr. Dan Vlăduțiu, medic nefrolog, este circumscris aceleiași teme. □ Dintr-o succintă revistă a presei aflăm că nr. 5 al revistei franco-române „Seine et Danube” condusă de Dumitru Țepeneag conține două teme: *Scritorii germani din România* (dosar coordonat de Peter Motzan și Dieter Schlesak) și *Psihanaliza*. Cronicarul comentează la finalul prezentării: „Știu că este inutil, că nimeni nu aude: dar această revistă apărută la Paris, în care se amestecă nume și texte de scriitori români cu nume și texte de scriitori occidentali este foarte importantă. Este un act real de politică românească a culturii. După știința mea, revista are probleme cu finanțarea. Așa că mă întreb: oare cât va mai dura până când România va avea o reală politică culturală externă? Cultura română există – chiar nu învățăm s-o exportăm demn, constant, eficient?”. □ Sunt publicate informații referitoare la cea de-a treia ediție a Premiului Don Quijote (2005), inițiat de Institutul Cervantes din București.

● [**„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 3**] Aura Christi propune ancheta intitulată *Literatura română – o literatură majoră?*, argumentând-o astfel: „Revista noastră dedică un spațiu semnificativ (vezi nr. 11-12/2004) unei teme extrem de actuale [...], inspirată de una dintre scrisorile adresate de George [sic!] Călinescu lui Al. Rosetti. «Se cade să dovedim – scria marele istoric și critic literar – că avem o literatură superioară, care a consemnat toate motivele literare. Am dat o mare importanță provinciilor, și ideea mea e că centrul literaturii este Ardealul.» Împărtășiți opinia formulată de autorul *Istoriei literaturii române...?* Evident, e o opinie provocatoare... Vă invităm să argumentați răspunsul și să expuneți punctul Dumneavoastră de vedere asupra nevoii de a face cunoscută această literatură în străinătate, precum și asupra modalităților de a o «răspândi» în lume; intenția noastră este – în această ordine de idei – de a incita scriitorii, criticii literari, lectorii, redactorii, colaboratorii, «constructorii» revistelor literare românești la o dezbatere despre felul în care este tratată literatura română la ea, acasă, dar și modul în care e percepută peste granițele țării”. În acest număr răspunde Adrian Dinu Rachieru, considerând că *Există culturi puternice și „slabe”* și neîmpărtășind opinia conform căreia „literatura noastră ar fi o literatură majoră”. □ Nicolae Breban continuă, din numărul trecut, să dea amănunte de istorie literară din *Exilul* său. Continuare în numărul viitor. □ Este găzduit eseu Nicoletei Sălcudeanu, *Dumitru Țepeneag și moartea realismului socialist*, aceasta considerând că autorul „este un deschizător de drumuri în proza noastră contemporană, într-un moment de cotitură al ei, decisiv pentru a-și asigura o posibilă carieră europeană, dar e un deschizător de drumuri care nu a rămas prizonierul propriei invenții, fiind capabil să-și diversifice el însuși modalitățile narative prin joncțiuni cu literatura de consum, literatura de aventuri, miturile naționale rescrise în răspăr sau chiar printr-o alianță plină de încredere în realismul cotidian sau în realismul tradițional al feliei semnificative, tipice, dintr-o societate în tranziție. El a condus inconformismul și experimentalismul până la ultimele consecințe, până «la conflictul ireconciliabil cu un regim dogmatic, care l-a împins spre unica

soluție (disperată și nedorită) a exilului» [Ion Simuț]”. □ Cu titlul *Rezistența prin cultură*, Ion Bălu comentează metodic ampla confesiune a romancierului Augustin Buzura, înregistrată la München în decembrie 1989, publicată de curând de Ed. Polirom, cu titlul *Teroarea iluziei*, care, în opinia criticului, „nu este un interviu obișnuit. Convorbirile înregistrate de Crisula Ștefănescu își transcend circumstanțialitatea. După un deceniu și jumătate, textul respiră valoarea unei mărturii dramatice despre condiția existențială a romancierului și semnificația romanelor sale: o literatură despre timpul străbătut, ce închide în universul ei o fărâmă de eternitate, mărturie dramatică din interiorul unei dictaturi comuniste de esență asiatică, despre care, atunci, romancierul nu știa că, în țară, i se pregătea sfârșitul”.

□ La rubrica de *Cronică literară*, Henri Zalis, citind volumul lui Nicolae Bârna, *Prozastice* (Ed. ICR, 2004), vorbește despre *Aplicațiile criteriului convingător*, considerând că „Noutatea în lucrarea disecată, serioasă, onestă, premeditat opțională, devine remarcabilă prin ținuta echilibrului între concepte ca insolit și radicalitate, fragmentar și veleitar, adecvat și precipitat. Criticul translează de la o evoluție la alta, de la o execuție la alta, prin faze deloc simple, mai de grabă vădind efortul spre unitate în diversitate și de personal în recuzita reflexivității”.

□ Oana Pughineanu este fascinată de povestea lui Bombea din *Supraviețuirile* lui Radu Cosașu: „Comicul se răsfrânge asupra mea mai puternic decât la prima lectură, îmi dau seama, însă, că poate nu chiar aceasta era intenția autorului. El privește dintr-o perspectivă «castă» și «naivă» toată istoria, de la un capăt la altul. Mi se pare că tocmai acest fapt sporește și mai mult efectul comic. Povestea cu Bombea are ceva din aerul filmulețelor cu Stan și Bran”.

□ Călin Teuțișan începe să publice eseu *Nichita Stănescu – eros și corporalitate*, axat pe poetica autorului *Necuvintelor*, poetică ce „preconizează o formulă de sinteză între modelele precedente, din care urmează să erupă însă, alchimic, un precipitat specific și original, închipuind «tipul de tensiune semantică spre un cuvânt viitor», în termenii lui Stănescu însuși”. Continuare în numărul viitor.

□ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturalitatea lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a doua parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ Deși ideea poate părea hazardată, Mircea Coloșenco urmărește *Concordanțe Fr. Nietzsche – M. Eminescu*.

□ În rubrica de curând inaugurată, intitulată *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș ajunge la Camil Petrescu: „Orice intră în definiția de sine este un loc: îmbrăcămintea, mobilierul,

gusturile, trecutul însuși, remaniabil și el. Eternității, cumva umiltoare pentru ființă, a naturii i se opune veșnicia schimbărilor, a experiențelor”. □ Ovidiu Morar este interesat de *Receptarea critică a avangardismului românesc*, pe care o sintetizează exemplar: „Dacă, din perspectiva «stângii politice», avangarda a fost privită inițial cu simpatie datorită idealurilor sociale comune, majoritatea reprezentanților ei colaborând la revistele socialiste, iar o parte dintre ei înscriindu-se în partidul comunist, paradoxal, după război, în locul așteptatei și binemeritatei reabilitări, ea a căzut repede în dizgrația noii puteri, fiind nevoită după numai trei ani (în 1947), ca urmare a presiunilor oficiale, să se dizolve, întrucât ar fi promovat o artă «decadentă», «burgheză», ostilă intereselor clasei muncitoare; așadar, după ce susținuse vreme de două decenii cauza luptei proletarietului, rezistând eroic la toate încercările de a o anihila, ea sucombă – tragică ironie! – taman odată cu instaurarea dictaturii proletare (dar, la urma urmei, aceasta a fost soarta tuturor avangardelor în timpul regimurilor totalitare!)”. Continuare în numărul viitor. □ În traducerea din limba germană a lui Bogdan Mihai Dascălu, este publicată a doua și ultima parte a eseului de mari dimensiuni, intitulat *Crimă din dragoste?*, Daniel Rhein încercând să afle motivele pentru care Puiu Faranga își sugrumă soția în romanul *Ciuleandra* de Liviu Rebreanu. □ Traducătorul este prezent și în calitate de eseist în acest număr, ocupându-se de *Jurnalul lui Iacob Negruzzi*. Continuare în numărul viitor. □ Aura Christi oferă în acest număr un fragment copios dintr-un „eseu filozofic” mai amplu, *Religia viului*, întins pe nenumărate pagini. □ Ajunsă și cronicar al rubricii *Revista revistelor*, aceeași Aura Christi răsfoiește mai întâi revista clujeană „Apostrof” (nr. 176/2005), în care Marta Petreu „îi face un memorabil portret portretului cărturar Nicolae Balotă care a împlinit relativ recent 80 de ani”. □ Din „Tribuna” (numărul din februarie 2005), este reținut „un incitant studiu” despre *Caragiale și poezia generației '80*, datorat lui Ion Pop care „urmărește felul în care se reflectă spiritul caragialesc în cărțile lui Mircea Cărtărescu, Al. Cistelean, Dan C. Mihăilescu ș.a. □ Din nr. 1/2005 al „Convorbirilor literare”, este semnalat „un mic jurnal de călătorie” pe care l-a ținut Irina Mavrodin în timpul unui voiaj făcut la Chișinău. □ Cu titlul *Comunismul... de la Homer încoace*, Aura Christi polemizează dur cu „lectura la zi” pe care o face Marius Chivu, în nr. 5/februarie 2005 al „României literare”, celui de-al doilea volum de memorii semnat de Nicolae Breban, *Sensul vieții* (Polirom, 2005), text considerat „plin de aberații și calomnii”. Este motivul pentru care, la finalul intervenției, este lansat și un atac la adresa revistei concurente: „cum a apărut un asemenea text în paginile «României literare»? Mi se pare firesc faptul că unii juri sprintari și lipsiți de o elementară rigoare (de cărți publicate ritmic, la prestigioase edituri – nici vorbă în anumite cazuri; cel puțin deocamdată!) confundă democrația cu lăbărțarea și cu tentația de a scrie orice despre oricine. Și, de bună seamă, e nefiresc, credem noi, ca astfel de «subproducții» să fie făcute publice în paginile unei prestigioase reviste, condusă de trei importanți critici literari – Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Alex. Ștefănescu –

«sensul vieții» cărora a fost și este, de bună seamă, Opera, susținerea și lansarea (inclusiv în plină dictatură) scriitorilor valoroși, între care s-au aflat și se află – spre nedumerirea unora dintre puradeii literari, excedați de diverse oportunități mărunte și nu rareori penibile! – Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Constanța Buzea, M.H. Simionescu, Augustin Buzura, Alexandru Ivasiuc, Nicolae Breban și alții. Nu foarte mulți”. □ O ultimă replică, de asemenea acidă, este dată de Aura Christi revistei constănțene „Tomis”, care, în ultima vreme, inclusiv în numărul din ianuarie 2005, dă lecții revistei „Contemporanul”, alintată în redacția proprie „Conte”: „Citim cu mare interes cum ar trebui să arate *Conte...*, cine ar trebui să fie publicat și cine nu în paginile revistei noastre, cum să atârnăm eticheta la gât (ce etichetă și gâtul cui anume? – nu se precizează), și mai ales, ce întindere ar fi cazul să aibă eseurile romancierului Nicolae Breban despre Nietzsche etc. etc. Lecții date cu-n înduioșător aplomb, tipic provincial, iar dacă dispăre, câteodată, aplombul, se iscă tonul acela acru-satisfăcut, lesne recognoscibil, înduioșător și el. Nu ne deranjează nici aplombul, nici tonul [...] ne place să învățăm, nu suntem vanitoși și – am spus și cu alte ocazii – acceptăm și lecții, și sugestii; ne bucură textele colegilor care știu meserie și au dovedit în timp că, știind meserie, scriu și publică cu susținută ritmicitate, adică rezistă. Printre aceștia, se vede limpede, nu se află unii dintre actualii colaboratori/angajați ai «Tomis»-ului, care au transformat această prestigioasă (pe vremuri!) revistă într-o sprintară, peștrită și simpatcă gazetă de perete (editată pe banii Consiliului Local Municipal Constanța) [...]” etc. etc. (*Democrația și literatura*). □ Boris Marian semnează necrologul *Discreția nobiliară a lui Zigu Ornea*. □ Ilustrațiile din acest număr sunt reproduse după lucrările lui Dimitrie Paciurea (Ed. Meridiane, 1971).

● [„Convorbiri literare”, nr. 3] Dan Mircea Cipariu stă de vorbă cu prozatorul Constantin Stan despre optzeciști, despre relația cititor-scriitor, dar mai cu seamă despre cel mai important roman al său, *Gerda* la care a lucrat 23 de ani. ■ La rândul său, Marius Chelaru îl intervieuează pe Nicolae Panaite despre începuturile sale lirice, despre etapele creației sale și despre generația anilor '80: „Am convingerea că generația '80 există și va exista în literatura română prin puternicele individualități ce le conține, indiferent că unele ne sunt mai familiare, iar de altele auzim din când în când. E drept, Iașul nu avut un cenaclu de dimensiunea celui de *Luni*, și nici o grupare densă precum cea de la *Echinox*, dar tot atât de adevărat este faptul că mulți optzeciști ieșeni au avut ca rampă de lansare «Dialogul» (fosta «*Alma Mater*» și revista «Opinia studentescă»). Mai trebuie spus că cenaclul Junimea, reînființat și coordonat de criticul Daniel Dimitriu, împreună cu studioul de poezie au atras spre cunoaștere și prezentare cele mai promițătoare nume ale generației optzeci. Se poate spune că reprezentanții optzecismului ieșean nu au fost propulsați de grupări satelit, ei au izbutit mai degrabă să convingă și să se impună ca individualități distincte”. ■ Cu titlul generic *Poezia feminității*, Cristian Livescu recenzează mai multe volume de poezie: *Învățarea lumii* (Ed. Fundației Luceafărul, 2004) de Mirela Roznoveanu („Aventura poetică

a Mirelei Roznoveanu, întârziată în tranzitul ei spre cititor, rezumă ecouri dinspre anii '70, când interesul pentru construcții poetice amplu metaforizate se împletea cu mitizări hiperboreo-daciste, dar și dinspre furia optzecistă, avântată în subversiuni textuale. Din acest amestec de elementaritate și ofensivă anticonvențională, poezia capătă o nuanță agresivă, ghimpoasă, înfășurând ca o platoșă protectoare ființa, în fața amenințărilor venind dintr-o lume demonizată, bolnavă, malignizată”), □ *Sălbaticul anotimp* (Ed. Axa, 2004) de Indira Spătaru („o suprarealistă ludică, riscând înregistrarea banalului în priză persiflantă”) și □ *Inițiere astrală* (Ed. Crigarux, 2004) de Violeta Lăcătușu, care „realizează un interesant experiment, alternând poezia cu imagini grafice”. □ O cronică diptic, intitulată *Voci basarabene*, semnează și Adrian Dinu Rachieru, comentând volumele *Careul cu raci* (Ed. Cartier, 2003) de Nicolae Popa („poet important, căutând să afle «gustul desfrunzirii»”) și □ *Pe banchizele din cer* (Ed. Cartier, 2004) de Călina Trifan („o voce interesantă, «locuită de îndoială» (cum ne previne), tânjitoare, invocând «clocotul neirosit» și dezlegând în pagină o patimă sub cenzură, rostind sincopat cuvinte «nemăsluite»”). □ Despre *Anatomia lirică a cotidianului*, adică despre recentul volum al poetului Ioan Nistor, *Vertebrele strigătului* (Ed. Dacia, 2003), se ocupă Cornel Munteanu. □ Dan Bogdan Hanu descoperă *Viața și poezia de după convenții* în volumul lui Nicolae Sava, *Insolența nopților* (Ed. Axa, 2004). ■ Gellu Dorian analizează volumul de versuri cu care debutează sângeorzanul Marin Mălaicu-Hondrari, *Zborul femeii pe deasupra bărbatului* (Ed. Eikon, 2004): „De la început o oarecare calofilie îl scoate pe poetul nostru debutant din rândul noilor veniți. De fapt Marin Mălaicu-Hondrari debutează la o vârstă destul de coaptă, la 33 de ani, după o îndelungă experiență cenaclieră, grupul de la Sângeorz-Băi fiind unul destul de cunoscut și insolit. [...] Se poate vedea, în plus, o încrâncenare spusă cu seriozitate, cum i-ar sta bine unui ins căruia îi merge faima de «lup de stepă». Însă Marin Mălaicu-Hondrari nu este chiar un lup, un răzvrătit, ci mai curând un ins introvertit, care a acumulat o serie de frustrări pe care acum și le etalează ca poeme desprinse dintr-o viață trăită oarecum marginalizat, dar și la o intensitate maximă”. ■ În cadrul rubricii *Convorbiri polemice*, Daniel Stuparu semnează articolul *Corabia nebunilor (în chestiunea tinerei generații)*, sintetizând diversele abordări critice și sceptice recente ale generației douămiiste, de către Horia Gârbea (în „Ziua literară”, nr. 42/24 februarie 2005), Angela Marinescu (în „Ziua literară”, nr. 43/3 martie 2005), Liviu Ioan Stoiciu (în „Viața românească”, nr. 3-4/2005), Tudor Crețu (în „Ziua literară”, nr. din 7 iulie 2003). Concluzia semnatarului este aceea că, „Din păcate, viitorul culturii române a pariat pe o generație care nu s-a născut încă. Cea prezentă, care se rezumă la un grăbit «graffiti» pe ziua de azi, nu este decât un avorton al istoriei noastre literare, o neglijabilă «spumă a nopților» (pentru a-l parafraza pe Boris Vian) care maculează revistele literare. Personal, înclin să cred că numai o revenire (pentru că, așa cum spune Hegel, istoria evoluează ciclic) la «dulcele stil clasic» (din perspectiva, desigur, a unui postmodernism asumat,) la lecturi

aprofundate, la antici și la studiul limbilor clasice ar putea impulsiona pozitiv mișcarea browniană a acestui prezent incert, ridicând-o (prin intermediul unei «Aufhebung» de tip hegelian, dacă tot veni vorba) din curba descendentă pe care, entropic, se află spre valorile unei culturi spirituale cu adevărat autentice”.

■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovat beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autorul propus este Ioan Es. Pop, cu un grupaj de versuri intitulat *Fotografie de grup*. □ Versuri publică în acest număr: Gheorghe Grigurcu, Carmelia Leonte, Corina Matei-Gherman, Minerva Chira, Florica Dura, Elena Liliana Popescu, Alina Manole, Niculina Oprea, Angela Scarlat, Irene Colman, Nicolae Panaite și Vlad Scutelnicu. □ Analizând amplul eseu al lui Adrian Alui Gheorghe, *Tinerete fără bătrânețe și sentimentul tragic al timpului* (Ed. Conta, 2004, prefață de Petru Ursache), Mircea A. Diaconu vorbește de *Cuvinte despre poezia exegezei și exegeza poeziei*. □ Ioan Holban consideră *Romanul ca aventură a spiritului*, având în vedere romanul istoric *Cloșca cu pui de aur* (2003) de Cristian Tiberiu Popescu. □ După o introducere teoretică ce vizează *Romanul și noul realism*, Constantin Dram comentează subiectul romanului semnat de Aura Christi, *Noaptea străinului* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004), parte dintr-un ciclu narativ intitulat *Vulturi de noapte*. □ *Pietonul aerului*, aceasta este eticheta pusă de Vasile Spiridon „romanului-parabolă” scris de Gabriel Chifu, *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme sau Invizibilul, descriere amănunțită* (Polirom, 2004), „o judecată de apoi a epocii staliniste, adoptând o atitudine detașată, aș putea spune chiar poetică (dacă e să mă iau și după *subtitlul Un fel de basm*), prin intermediul unui personaj aflat la vârsta copilăriei și înălțat la ceruri în urma unui accident”. □ Pagini de proză semnează în acest număr Rodica Draghinescu și Vasile Iancu. □ În articolul *Cartea din sertar*, Dan Mănuță se declară plăcut surprins de volumul de istorie literară publicat de Niculae Gheran, *Sertar* (Ed. ICR, 2004), „un volum de o vioiciune rară prin decență, care se parcurge cu interes nedezmințit”. □ *Farmecul discret al istoriei literare* emană, consideră Bogdan Crețu, din volumul lui Mircea A. Diaconu, *Studii și documente bucovinene* (Ed. Timpul, 2004), autorul recenzat dovedind că este, pe lângă „unul dintre cei mai activi critici ai actualității”, și un „istoric literar de primă mână, care, sunt convins, nu va întârzia să ne surprindă prin alte proiecte îndrăznețe și meticuloase”. □ Ieșeanul George Popa publică un eseu despre *Eminescu și matricea stilistică a culturii românești*. ■ Urmând exemplul altor reviste, redacția pune în dezbatere *Dicționarul General al Literaturii Române* (DGLR), la apariția primelor două volume (literele A/B și C/D). Cu titlul *Un dicționar foarte bun, care putea fi și mai bun*, sunt propuse 13 întrebări la care urmează să răspundă numeroși critici literari: „1. Cum se cunoaște, până acum au apărut relativ numeroase dicționare literare, precum acelea coordonate de Mircea Zăciu, Aurel Sasu și Marian Papahagi (*Scriitorii români*, 1978; *Dicționarul scriitorilor români*, I-IV,

1995-2003; *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, 2000, sau *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (tipărit în 1979 și reeditat în 2002, de un colectiv de la Institutul de Filologie Română «Al. Philippide» din Iași). Au mai apărut și alte lucrări de lexicografie literară, semnate de Ion Hangiu, Aurel Sasu, Ion Pop, Florin Manolescu ș.a. În aceste condiții, credeți că mai era sau nu necesară apariția *Dicționarului General al Literaturii Române*? 2. Care credeți că este specificul *Dicționarului General al Literaturii Române* în comparație cu dicționarele amintite? 3. Dar în comparație cu lucrări străine similare? 4. Dacă, și în ce măsură, articolele din *Dicționarul General al Literaturii Române* oferă o imagine valorică apropiată de realitate asupra literaturii noastre? 5. Care este părerea dumneavoastră despre articolele dedicate literaturii române din diaspora? 6. Dar despre literatura română dintre 1950 și 1993? 7. Dar despre literatura contemporană din Basarabia? 8. Având în vedere marele număr al autorilor de articole, considerați că s-a ajuns la omogenizare metodologică și stilistică? Era sau nu aceasta necesară? 9. Care poate fi rolul institutelor Academiei Române în alcătuirea unor astfel de lucrări? Dar al Ministerului Culturii? 10. Cooptarea ca redactori la asemenea lucrări îi ajută pe criticii și istoricii literari tineri să se formeze, sau îi duce spre plafonare profesională? 11. Care sunt instituțiile cele mai nimerite să sprijine financiar lucrări de asemenea proporții? 12. În ce măsură *Dicționarul General al Literaturii Române* poate contribui la efortul nostru general de integrare în mișcarea culturală (intelectuală) europeană? 13. Ce alte lucrări de acest fel apreciați că mai sunt necesare culturii noastre?”. □ În acest număr sunt publicate răspunsurile lui Mircea Popa, care punctează atât plusurile, cât și minusurile lucrării. □ De asemenea, Dumitru Tiutiuca semnează un scurt articol, *Deja, Addenda la DGLR*, impusă de numeroasele omisiuni sau scăderi, „dar și actualizarea, din mers, a informației pentru viitoarele volume ale acestui dicționar, pe care publicul îl așteaptă finalizat cu interes”. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de George Popa, *Trei fețe ale sublimului* (Ed. Fundația Culturală Poezia, 2004), Ștefania Oproescu, *Singurătatea nisipului* (Ed. Zedax, Focșani), Marian Constandache, *Infernul metabolic* (Ed. Opera Magna, 2004) și Dumitru Spătaru, *Clondirul cu mastică* (Ed. Opera Magna, 2004). □ Emil Iordache începe o serie de articole pe marginea romanului lui Mihail Șolohov, *Pe Donul liniștit*. □ Rubrica de revista presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (40 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ O notă aduce la cunoștința doritorilor Regulamentul Festivalului-Concurs de poezie „Constantin Conachi”, ediția a XIII-a. □ Andrei Patraș semnează necrologul lui Mihai Ursachi.

• [„Cuvântul”, nr. 3] În acest număr, „poemul lunii” de pe prima pagină aparține Martei Petreu. ■ La rubrica de poezie, Octavian Soviany scrie despre *Timpul oglindit* în lirica lui Ion Mircea, antologată de curând în volumul *Pororoca* (C.R., 2004): „În alcătuirea recente sale antologii, Ion Mircea folosește așa-zisa metodă a «oceanului întors», dispunându-și poemele într-o ordine inversă celei cronologice, astfel încât volumul se deschide cu un ciclu de poeme inedite, datate 2002-2004, și se încheie cu o selecție extrem de parcimonioasă din cărțile de început ale poetului, *Tobele fragede* și *Istm* (volumul de debut – din care autorul reține doar un singur poem)”. ■ Tot despre o „poezie mare” a unei autoare consacrate, Magda Cârneci, scrie laudativ și Gabriel H. Decuble în articolul *Sybylla ludens*, dedicat volumului *Haosmos și alte poeme* (Ed. Paralela 45, 2004): „Poezia Magdei Cârneci este o joacă de-a v-ați ascunselea între emoție și rațiune. Nici una, nici cealaltă nu triumfă. [...] Dar nu sursele liricii Magdei Cârneci interesează cu precădere, ci resursele ei. Iar acestea sunt nu doar vaste estetic, ci și profunde existențial”. □ ...*Poezia nu le mai ajunge poezilor*, anunță Ovidiu Verdeș după ce vede cum Radu Sergiu Ruba, poet „remarcabil”, s-a metamorfozat în prozator, publicând romanul *Demonul confesiunii* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004). Cartea este „savuroasă și fermecătoare”, iar „atuurile prozatorului – evidente”. □ De la aceeași editură, Crenguța Sofronea analizează, în articolul intitulat *Iubirea față de călău*, un nou roman propus de Dan Stanca, *Mila frunzelor* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), căruia, dincolo de intenție și reușite, îi descoperă și neajunsuri: „Dialogurile rămân în captivitatea hârtiei, ca un scenariu care nu a ajuns la actori, încă neirigat de viața vocilor reale. Tot timpul lecturii romanului ai impresia că parcurgi cronica unei filmări, un timp butaforic, pentru că timpul parcurs spre cealaltă parte a oceanului, cu intenția de a-l recupera, este lipsit de *pneuma*. Rămâne incontestabilă valoarea de document psihologic a romanului, de mărturie pentru memoria bântuită de spaima trecutului, toate într-o limbă română bogată lexical, aproape luxuriantă în nuanțe”. □ În articolul *Rescriptorul ideal*, Nicoleta Sălcudeanu alege să comenteze cartea a unui critic literar, *Fragmente contemporane* (Ed. ICR, 2004) de Gabriel Dimisianu, deplângând îndepărtarea „sacrificială” a scrisului acestuia de „rosturile-i cronicărești”, întrucât „exigența de sine și bunul cântar al judecății de valoare oferă diagnostice și prognostice de neocolit. Sunt precise, sobre, comprehensive. Fandările stilistice, făcute anume pentru a camufla nesiguranțele gustului, îi sunt de tot străine”. □ *Judecăți deschise* descoperă Dana Ionescu în volumul de critică al lui Nicolae Bârna, intitulat *Prozastice* (Ed. ICR, 2004): „Apropiindu-se de texte fără timiditate, cu vădită plăcere și permanentă curiozitate, Nicolae Bârna recurge în egală măsură la atenția ce îi este tipică cronicarului, la memoria și calmul de care are nevoie istoricul literar, la libertatea criticului, la deschiderea comparatistului trăitor în postmodernitate și, nu în ultimul rând, la dorința de precauție a teoreticianului care se respectă pe sine”. ■ Consistența numărului este dată de consemnarea detaliată a celei de-a

unsprezecea ediții (din 24 februarie) a Conferințelor „Cuvântul”, în care Dan C. Mihăilescu și-a expus ideile despre *Generația '27, atunci și acum*, avându-i drept coreferenți pe Marta Petreu și Mihai Șora. Redacția precizează că „intervenițiile celor trei invitați speciali ai conferințelor au animat parcă mai mult ca niciodată interesul asistenței pentru subiectul pus în discuție”. Criticul conferențiar numește și sintetizează cinci „idei fixe” legate de subiect, pe care le dezvoltă ulterior: „1. Generația '27 rămâne cel mai strălucitor, mai amplu, mai profund și fecund fenomen al gândirii românești. 2. Ea este un model perfect de energie autoformativă [...]. 3. Falimentul politic al generației [...] nu poate și nu trebuie să oculteze, să altereze ori să malformeze triumful ei cultural. [...]. 4. Din studierea succesiunii generațiilor de cultură românești [...], este de înțeles o dată mai mult rolul fertilizant – până la un punct – al comuniunii, al solidarității de vârstă, ideal și temperament, dar și necesitatea ruperii din riscanta narcoză colectivistă, pentru a te împlini în singurătate și a te afirma deplin, fără atașuri. 5. Sunt ferm împotriva a ceea ce am numit *terorismul ideologic preventiv*, împotriva celor care folosesc generația '27 ca pretext doctrinar și ca șantaj politic [...]”. □ Marta Petreu definește textul citit de Dan C. Mihăilescu „patetic, nu lipsit de paradoxuri și plin de grația contrariilor”, iar Mihai Șora meditează la eticheta de antisemit aplicată lui Eliade, amintind de un citat din răspunsul dat de acesta lui Zaharia Stancu, cel care ataca generația: „După acest citat, aș pune o întrebare. Când, din zece autori menționați de Eliade ca garanți ai fertilității culturale, evident organice, patru sunt evrei și, din trei titluri invocate ca «mărci de excelență», două aparțin unor autori evrei, putem, oare, susține cu mâna pe inimă că Mircea Eliade a fost, constitutiv, un antisemit?”. □ Anca Băicoianu analizează *Eseul despre orbire* al lui José Saramago (Polirom, 2005), tradus de Mioara Caragea. □ Revista presei culturale îi revine tot lui Ioan Buduca, care răsfoiește pentru cititori nr. 757 al revistei „Adevărul literar și artistic” (1 martie 2005), textul fiind de fapt un rezumat comentat al documentului de istorie literară reprezentând stenograma întâlnirii din 1980 dintre Nicolae Ceaușescu și 22 de scriitori care i-au cerut o audiență în care și-au turnat colegii de breaslă. □ Pentru a obține premiul „Don Quijote”, ediția a treia, din 2005, organizat de Institutul Cervantes din București, tinerilor până în 30 de ani li se cere să identifice șase fragmente extrase din cele două traduceri integrale în limba română (datorate lui Ion Frunzetti și Edgar Papu, pe de o parte, și lui Sorin Mărculescu, pe de alta), candidații urmând să argumenteze opțiunea pentru o versiune sau alta.

● [**„Caiete critice”, nr. 2-3, Febr.-Mar.**] Număr dublu consacrat integral poeziei tinere, coordonat de Daniel Cristea-Enache și Mihai Iovănel. ■ Cel dintâi text, al lui Eugen Simion, deși intitulat „*Fracturiștii*”, focalizează de fapt poezia lui Marius Ianuș din volumele *Manifest anarhic* (2003) și *Ursul din container, un film cu mine* (2002). Aflând de la colaboratorii mai tineri despre existența fenomenului poetic al „fracturismului”, criticul mai vârstnic încearcă să se familiarizeze cu acesta citind mai multe volume de versuri ale junilor cu care debutează

noul secol. El se oprește curând la creația lui Marius Ianuș, după lectura primului volum al acestuia criticul constatând că „totul este luat în răspăr și toate cenzurile (morale, lingvistice, estetice) sunt abolite cu o radicală și, deseori, delicioasă impertinență juvenilă. Impresia, după ce parcurg aceste poeme care, uneori, rușinează simțul meu critic, este că Marius Ianuș e un poet autentic, aflat în plină criză negaționistă”. După a doua carte de versuri, „impresia de autenticitate crește considerabil. Ianuș fracturistul are timp chiar să scrie versuri muzicale, să prindă câte o metaforă mai bogată și să mediteze cu mai multă răbdare la destinul său existențial și la singurătățile, eșecurile, închipuirile sale. Accentul negaționist rămâne, fantasmale din versuri bat, în continuare, spre absurdul derizoriu, poemul este târât, ca și până acum, prin canalele de scurgere ale existenței... Totuși, poemul este mai articulat și strigătul de revoltă din adâncuri are o conotație lirică mai pregnantă”. ■ Daniel Cristea-Enache comentează și el o singură autoare, Ruxandra Novac, și volumul de debut al acesteia, *Ecograffiti. Poeme pedagogice. Steaguri pe tunuri* (Ed. Vinea, 2003), anunțând încă din titlul cronicii ce vom descoperi la lectură: *Zâmbete nu*. După o introducere „pedagogică” în care criticul dezavuează etichetarea întregii poezii milenariste drept pornografică, el analizează volumul debutantei, venind dinspre formă și expresie spre fondul definitoriu al acestei poezii: „Semnificativ, dacă tânăra autoare preia din lirica puternică și întunecată a Angelei Marinescu anumite tonalități discursive [...], ea nu împărtășește cu poeta «șaiestică» acea vitalitate exuberantă, sălbatică, făcând versurile să danseze pe notele nebuniei eului liric. O dâră groasă de disperare groasă și boală fără leac rămâne în urma acestui formidabil debut poetic, care cuprinde, în complexiunea sa, angoase, traume, fracturi cu suport mai degrabă vizionar decât biografic, perversități biologice și reziduuri existențiale. Zâmbete nu”. ■ La rândul lui, Andrei Terian este atras tot de un debut, în articolul de întâmpinare intitulat *Reportaj din intermundii*, încercând să definească universul poetic al lui Teodor Dună din volumul *Trenul de treișunu februarie* (Ed. Vinea, 2002, cu o prefață de Mircea Ivănescu), prin două linii poetice care se întâlnesc în el: „Pe de o parte, este vorba despre tradiția expresionismului mitic și metafizic, care susține poezia ardeleană de la Blaga până la Dan Damaschin. [...] Pe de altă parte, retorica poemelor – investită cu precădere în oralitate și narativitate – pare debitoare unui expresionism rural ilustrat de Sorescu sau Stoiciu”. Prilej pentru criticul sibian, după o analiză aplicată pe text, să declare că „în jocul poetic al tinerei generații”, debutantul Teodor Dună „deține deocamdată o carte câștigătoare”. ■ Ancheta propriu-zisă, care ocupă majoritatea spațiului tipografic din acest număr dublu, este intitulată *Poezia tânără. O nouă generație?* și cuprinde cinci întrebări adresate criticilor de orice vârstă, dar și poeților (vizați sau mai vârstnici): „1. Există o criză a poeziei, azi, manifestată prin mediocritate, inflație poetică, dezinteres al publicului față de literatură? Mai (poate) deține poezia un capital real de semnificație, relevant pentru câmpul cultural-literar sau este un fetiș rezidual, interesant doar pentru grupuri minuscule de «inițiați»? 2. Credeți că se poate vorbi

despre o nouă generație poetică, grupând tineri scriitori al căror debut s-a produs în preajma anului 2000? Dacă da, care ar fi profilul/profilurile ei? Care sunt elementele noi pe care ea le aduce? Dar elementele de continuitate față de ceea ce s-a scris anterior? Care credeți că sunt modelele – pozitive și negative – ale generației/promoției tinere (indicarea referințelor nu trebuie limitată neapărat la o bibliografie strict literară)? 3. Câțiva dintre criticii generației '80 au susținut ipoteza conform căreia între ceea ce s-a scris în deceniul nouă și producția poetică postrevoluționară nu există nicio diferență semnificativă pentru a vorbi despre o *ruptură*. Altfel spus, că deschiderea către postmodernism adusă de «optzeciști» ar fi sinonimă cu instaurarea unei paradigme în cadrul căreia similitudinile sunt mai relevante decât deosebirile. Cum comentați această poziție? În opinia Dvs., postmodernismul reprezintă punctul terminus al poeziei românești? 4. Care sunt, în opinia Dvs., poeții tineri importanți? Faceți apoi un pariu critic, selectând numele a trei poeți apăruiți în ultimii ani care credeți că vor *rămâne*. 5. «Șaizeciști», «șaptezeciști», «optzeciști», «nouăzeciști»... Vi se par operaționale aceste categorii? Compartimentarea decenală este relevantă pentru *vârstele interioare* ale poeziei noastre din ultimele decenii? Ce nume vi se pare potrivit pentru ultima serie de autori?". ■ Argumentul de la care pornește criticul Daniel Cristea-Enache este acela că, în ultimii ani, lumea literară românească a început să se confrunte cu niște „manifestări lirice și sociale” ieșite din comun, ale unor poeți tineri, reacțiile critice acoperind o paletă destul de variată, de la „repulsie și entuziasm”, la „indignare patriotică și avânt hermeneutic”. Astfel, nou-veniții, repudiați de o parte a criticii, dar încurajați tacit sau chiar susținuți fățiș de cealaltă parte a ei, au reușit să atragă atenția asupra lor, „dar nu atât prin opera lor poetică, prin versurile publicate în reviste și strânse între coperti de carte, cât prin dăra groasă a unor scandaluri de tip avangardist, cu provocări lansate pe adresa bunilor cetățeni, reacțiile vehemente ale acestora și tot restul”. Contestat, ignorat, recunoscut cu jumătate de gură sau aplaudat, „noul val” al tinerilor poeți, din ce în ce mai conturat în ultima vreme, necesită o abordare critică aprofundată, motiv pentru care redacția recurge la această formă de anchetă, ca să afle „Cine sunt ei, care le-au fost modelele, pe ce valori mizează și de care formule și rețete țin să se despartă? Cum văd lumea veche, a socialismului real de dinainte de '89, și cum o percep pe cea de astăzi, a capitalismului de tranziție?”. ■ Realizând acest număr tematic, tânărul critic constată cu bucurie că tema propusă („a poeziei tinere – a poeziei adevărate scrise de autori ce au ceva de spus și de exprimat”) a stârnit un interes genuin printre cei invitați să răspundă la întrebări: „unsprezece poeți tineri, nouă poeți de calibru din generațiile anterioare, un editor devotat și treizeci de critici literari, din cercul «Caietelor critice» și de la alte reviste” (inclusiv cei doi coordonatori ai anchetei). Cele mai ample răspunsuri aparțin Ștefaniei Mincu, lui Nicolae Bârna și lui Andrei Terian, iar cele mai concise, Oanei Soare și lui Paul Cernat, fiecare contribuție în parte purtând un titlu, negociat între redacție și respondent, selectat din opiniile exprimate în scris: Constantin Virgil Bănescu

(„Nu fluturele așezat parcă pe o rază de soare a murit, ci ochiul omului care să-l vadă așa.”), Domnica Drumea („Nu cred că ar trebui să ne apucăm să plângem pe mormântul poeziei.”), Teodor Dună („Poezia acestor ani și-a recăpătat funcția ontică a poeziei de dinainte de așa-zisa ruptură provocată de așa-zisul postmodernism.”), Bogdan Iancu („Este poezia unei alte experiențe și a unui fel mai liber de a utiliza cuvintele.”), Claudiu Komartin („Tânărul poet «douămiist» pare dispus să arunce în joc energii imense pentru a-și regăsi cititorii.”), Răzvan Țupa („Este de urmărit orice mecanism ori element al existenței care îi face pe oameni să se simtă bine, fie și pentru o fracțiune de secundă.”), Adrian Urmanov („Dacă poezia se ocupă cu viața, Revoluția este momentul celei mai drastice schimbări în viețile noastre de decenii bune încoace.”), Radu Vancu („Cum teza postliteraturii seamănă mult prea tare cu aceea a postistoriei, sunt convins că e și ea o teză falsă.”), Constantin Vică („Eu aș înțelege o vârstă postmodernă: să ne aruncăm în terminalele fiecărei rețele.”), Gelu Vlașin („Clipele trăite la nivelul intens al existenței sunt acelea care dau tonusul unui poem.”), Elena Vlădăreanu („Limbajul este instrumentul cu care se face incizia și, cu cât e mai ascuțit, cu atât sunt mai multe șanse să treacă prin noi și să ajungă la pieptul cititorilor.”), Angela Marinescu („Poezia este, încă, acel lucru (sau ființă) ce sapă la rădăcină, acolo unde nu mai e nimic de făcut.”), Ion Mircea („Poezia se scrie de câteva bune milenii și n-ar trebui să mire pe nimeni că soarele ei e în crepuscul.”), Adrian Popescu („Postmodernismul e o formulă, nu singură, dar cea dominantă azi în poezia tinerilor.”), Gabriel Chifu („Această promițătoare generație nouă va găsi de la sine măsura, va descoperi ce lucru extraordinar este să faci parte dintr-un șir.”), Petru Romoșan („Un suflu realmente nou mi se pare destul de ușor perceptibil.”), Ioan Es. Pop („Toate convențiile noastre literare vor fi abolite, iar pe cele care vor lua ființă nu vom mai fi în stare să le recunoaștem.”), Mihail Gălățanu („Mediocritatea este benefică. Este planctonul din care se recrutează marii artiști.”), Nicolae Coande („Postmodernismul abia a deschis ceva, îi recunosc această calitate, dar n-a închis, deocamdată, nimic.”), O. Nimigean („Nu cred că mai este posibilă aglutinarea scriitorilor într-o generație.”), Nicolae Țone („În cele din urmă, vopseaua generaționistă plesnește și puținii supraviețuitori care merg mai departe o fac numai și numai pe spezele lor.”), Vasile Bardan („Este generația globalistă, generația marfă, exclusivistă, excentric-anarhistă, generația *cool*, fără sentimente înalte și sigure.”), Nicolae Bârna („Unul dintre atributele cele mai caracteristice ale poeziei acestor foarte tineri autori îl reprezintă pronunțata ei moralitate.”), Paul Cernat („Cea mai nouă promoție de poeți nu există pentru mine. Nu e decât o sumă de inexistențe vocale.”), Marius Chivu („Dacă ar fi existat cu adevărat o ruptură literară atât de evidentă în momentul '89, atunci nouăzeciștii ar fi trebuit să provoace un adevărat șoc.”), Alexandra Crăciun („Cred că sunt autori pe care nu trebuie să-i cazăm în istorie, doar pentru că acolo e mai mult loc.”), Bogdan Crețu („Marii poeți, rari, au puterea de a depăși impasul general, ridicându-se deasupra tendințelor încremenite ale momentului.”), Daniel

Cristea-Enache („Revoluția din 1989 e o falie tectonică despărțind două lumi și mai multe generații poetice.”), Mircea A. Diaconu („Capitalul real de semnificație al poeziei nu e de căutat într-un utilitarism imediat, ci într-o etică.”), Paul Dugneanu („Deocamdată, nu înregistrez semne vizibile ale unei reflecții novatoare asupra poeticității.”), Teodora Dumitru („Mă tem de poezia *best-seller, job, fast-food* și la îndemâna oricui, de poezia zilnică și civilizată, ca spălatul pe mâini.”), Raluca Dună („Practica poeziei române actuale nu are nimic a face cu postmodernismul.”), Mihai Fulger („Pentru tinerii scriitori, poezia și viața «sunt a filei două fețe».”), Mihai Iovănel („Atunci când aud de postmodernismul românesc fondat în anii '80 îmi vine să vărs.”), Mircea Martin („Prin ce are mai spectaculos, adică mai agresiv, generația douămiistă încearcă să tulbure vechiul, durabilul pact al poeziei cu cititorii săi.”), Florin Mihăilescu („Postmodernismul nu s-a sfârșit, iar dincolo de el nu se întrezărește altceva, cel puțin la noi.”), Marius Miheț („Va trebui să mai așteptăm câțiva ani până ce această pleiadă de poeți va fi absorbită într-o generație matură artistic.”), Andrei Milca („Există doar un (viitor) mare poet al generației tinere: Marius Ianuș – restul «ianușizează».”), Ștefania Mincu („A privi metafora în ochi, a adopta o purificare prin negativ este poate cel mai acut semn al *crizei* momentului de față.”), Antonio Patraș („Cum epoca noastră e una de alexandrinism cultural, literatura s-a transformat, și ea, într-o încăpătoare Arcă a lui Noe.”), Dinu Pătulea („Poeții fracturiști au devenit, de câțiva ani, un *brand* aproape popular, ceea ce nu este de lepădat.”), Florina Pîrjol („Poezia noii generații respiră o oarecare umilință «La mormântul lui Aron Pumnul», respectiv la racla înaintașilor poetici.”), Irina Petraș („Sute de mii de oameni înaintând năuci pe străzile orașului cu o carte de poeme în mână, în transă – iată o priveliște, pentru mine, hilară.”), Gabriel Rusu („Scriitorul 2000 își admonestează tatăl și bunicul, pe care îi simte opresori în imediat, și își aplaudă străbunicii, camarazi întru insurgență estetică atemporală.”), Oana Soare („Există cel puțin patru voci lirice distincte în interiorul generației tinere.”), Bogdan-Alexandru Stănescu („Această generație are trăsăturile de caracter ale unui grup revoluționar.”), C. Stănescu („Poeții de azi pentru mâine se nasc sub ochii noștri din mantaua lui Bacovia.”), Alex. Ștefănescu („Specifică vremii noastre este poezia plicticoasă.”), Andrei Terian („Esențială pentru noua generație este schimbarea frontului de luptă. Miza milenariștilor pare a fi doar în subsidiar literară.”), Dragoș Tudor („E o șansă mare, pentru orice literatură, ca oricine să poată alege liber orice.”), Tudorel Urian („Postmodernismul este o etapă, o modă, o variantă stilistică, nicidecum un «sfârșit al literaturii» în ordine hegeliană.”). ■ După cum se poate constata chiar și numai din esența răspunsurilor fiecăruia, citată ca titlu al intervenției, și cu atât mai mult din răspunsurile *in extenso*, reacțiile respondenților sunt diverse, în funcție de vârstă, de zonă geografică, de cultură poetică și critică, de umoare, de *parti-pris*-uri. Unii nu cred în existența unei noi generații de poeți (Paul Cernat), alții cred că ne aflăm prea aproape de nașterea ei, așadar ar fi nevoie de distanțare pentru decantarea valorilor adevărate de veleitari (Marius

Mihet), iar alții (cei mai mulți) o recunosc și îi acordă atenție, găsimu-i atât merite, cât și minusuri. Prin numărul mare de invitați să participe la anchetă, prin diversitatea acestora și a răspunsurilor lor, prin abordarea unei teme de maximă actualitate și prin temeinicia întrebărilor avansate, ancheta (și implicit numărul revistei) dedicată poeziei tinere din preajma anului 2000 a devenit, așa cum paria Daniel Cristea-Enache, la data respectivă, „un reper bibliografic pentru lirica «milenariștilor» și o cale de acces către miezul ei incandescent”. ■ Ancheta este întregită de un *Manifest* lămuritor ce cuprinde texte de teoretizare a noii mișcări poetice. În cuprins figurează *Manifestul fracturist* de Marius Ianuș și Dumitru Crudu, *Deprimismul* de Gelu Vlașin, *Utilitarismul* de Adrian Urmanov și *Performantismul* de Claudiu Komartin. ■ Ultimele pagini ale numărului conțin o *Antologie lirică*, intitulată simplu *Opt*, cu texte selectate de aceiași Daniel Cristea-Enache și Mihai Iovănel din creația tinerilor Marius Ianuș, Ruxandra Novac, Zvera Ion, Teodor Dună, Elena Vlădăreanu, Claudiu Komartin, Dan Sociu și Bogdan Iancu. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri din pictura Pop Art.

APRILIE

1 aprilie

• [„*Tribuna*”, nr. 62 (7)] Editorialul-necrolog semnat de Monica Gheț se intitulează *Permanența lui Adrian Marino* și se încheie astfel: „A fost un savant, a creat o școală fără a-și da seama (*Școala lui Adrian Marino*, scria Andrei Cornea în numărul menționat al «Observatorului Cultural», cu referire la cvasimiracolul editării periodice – cu mari cheltuieli de la inițiator-autor, Adrian Marino! – acelor «Cahiers roumains d'étude littéraires»). O culpă, în opinia unora, de-a fi mai modern decât modernitatea europeană din inima jeluită a deal-văii consumate de sunetul buciului. Oricât de fascinantă nostalgia tradiției, «cordul ei» a sistat «alimentarea cu sânge» în pulsul supraviețuirii noastre. De aceea, consider că vremea lui Adrian Marino abia începe. Năvalnic și cu spor!”. □ Un scurt anunț-necrolog trimite redacției și Liga PRO EUROPA, purtând semnătura Smarandei Enache. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, semnează prezentări: Ioana Cistelean, *Prozatorul incomod*, despre cel mai recent volum al lui Ștefan Agopian, *Fric* (Polirom, 2003), în care „nimic nu este ceea ce pare a fi; încredințați că granițele celor trei genuri/forme literare clasice – liric, epic și dramatic – s-au topit încetul cu încetul, constatăm în cazul acestei cărți un amalgam de scriitură prozaică, învelită într-una poetică și comportând totodată accentele teatrului absurd, de sorginte beckettiană. Prozatorul încalcă regulamentul, desființează limitele și canoanele literare, răsturnând sensurile prime, instituționalizate deja, ale conceptelor și tipologiilor românești, născând o lume nou-nouă, înlăuntrul căreia perspectivele sunt variate, verosimile, posibile, în registrul visului modern

și post-modern”;

- Ion Cristofor, prezentând volumul *Zeul Video* (Ed. Tiniviar, 2005), consideră că *Povestirile lui Adrian Țion* „nu lipsite de o minimă construcție epică, [...] au un aspect compozit, cu o rafinată scriitură, îmbinând capricios și imprevizibil fragmente de proză cotidiană cu produsele unei imaginații livrești, trădând mereu prezența, ascunsă cu abilitate în subsolurile textului, unui eseist ce îmbracă salopeta de lucru a prozatorului metodic și scrupulos”;
- Iulia Micu, *Dincolo de haosul blând al mitologiei*, despre primul volum al unei tetralogii proiectate de Ștefan Borbély, *Mitologie generală* (Ed. Limes, 2004): „Funcționând inițial drept aparat personal de laborator, suport al cursurilor de mitologie susținute de universitarul clujean în cadrul Facultății de Litere, materialul s-a coagulat treptat într-o colecție de eseuri pentru care stă mărturie cartea de față. Dincolo de titlul «cuminte», se deschide o lume a exhaustivității. Impresionanta bibliografie epuizează aparent toate titlurile majore ale subiectului, păstrând umbra extraordinarei oportunități a autorului de a fi excertat materialele unor biblioteci specializate de pe mapamond”.
- Ovidiu Pecican analizează, în articolul *Pe când maneaua era poezie* (I), volumul criticului și istoricului literar Gh. Perian, *A doua tradiție. Poezia naivă românească de la origini până la Anton Pann* (Ed. Dacia, 2003), pornind de la predecesorii în domeniu: „Frecventat și de Eugen Simion odinioară, prin volumul *Dimineța poezilor*, segmentul temporal auroral al poeziei noastre merită reveniri stăruitoare, căci numai ele pot elucida condițiile obscure ale nașterii primelor produse de gen culte și apariția întâilor barzi vernaculare. Totodată, mă grăbesc să observ că titlul cărții, dar și unele precizări ulterioare, arată cristalizarea unei teorii privitoare la evoluția culturii în ambianța premodernă și a «primei modernități» – mai precis, a celei dinainte de conturarea unei industrializări și a urbanizării aferente, influențată decisiv și de inițiativele statalității moderne, de tip apusean –, câtă vreme autorul vorbește despre o tradiție secundă”.
- Continuare în numărul viitor.
- Pornind de la cele mai recente volume postume ale antropologului Vasile Avram (poemele din *Elegiile Orhideei*, 2004; *Călătoria de sâmbătă*, 2004), Mircea Muthu, în articolul „*Un ochi care-și privea orbirea...*”, constată că lucrările acestuia „configurează fără-ndoială o operă unitară în diversitatea genurilor abordate. Dispariția fizică a colegului nostru de studenție de la filologia clujeană lasă în schimb locul obligativității unui *legatum*: editarea integrală a studiilor și a creației literare ce alcătuiesc o unitate de substrat”.
- Despre poezia anilor 2000 scriu atât Ștefan Manasia, cât și Claudiu Groza. Cel dintâi este tentat să evalueze *Narcopoezia* din volumul de debut al lui Ovia Herbert, *Deschiderile* (Ed. Pontica, 2004): „Subiectul volumului-poem *Deschiderile* ar fi putut fi exploatat în beneficiul publicului cititor, dacă s-ar fi îndepărtat de sterilul model urmanovian și dacă, bunăoară, ar fi încercat să filtreze, mult mai brutal, viziunile personale, fără «fardul» unor tehnici literare. Deși privilegiază o scriitură descărnată, antimetaforică, Ovia Herbert nu reușește încă să sugereze autenticul, să dea impresia aceea de irepresibil, de urgență, de necesitate a spunerii”.
- Claudiu Groza își propune să afle *Cine ne sunt „douămiștii”?*, pornind de la

„interesantul” studiu semnat de Claudiu Komartin în „Adevărul literar și artistic” din 22 martie, *Generația 2000 – o introducere*, în care tânărul poet „tentează, curajos și argumentat, să definească identitatea și caracteristicile unei noi generații literare, încă în proces de constituire”. Punctele nevralgice ale demersului i se par lui Claudiu Groza a fi expedierea autorilor care îi premerg pe cei din generația 2000 (nouăzeciști sau doar autori publicați între anii 1993-1999), „precaritatea” listei de autori douămiști întocmită de Komartin și lipsa de deschidere „inter-disciplinară” (critică, teatru etc.). Concluzia ar fi că studiul lui Claudiu Komartin „este, indiscutabil, un prim pas către certificarea unei noi generații literare. Un pas important, pentru care autorul merită felicitat. Totuși, criteriile care stau la baza acestui exercițiu ar trebui reformulate, integrând de fapt cele două valuri de scriitori care pot fi asimilați douămiismului”. ■ Ștefan Melancu își duce mai departe analiza atentă începută în numărul precedent, referitoare la *Dicționarul Echinox*, coordonat de Horea Poenar (v. și nr. 59), comentând de această dată metodologia și conținutul, concluzia ce se impune fiind că, dincolo de merite punctuale (precum „meritul de ansamblu al actualei echipe echinoxiste: acela de a fi făcut posibilă [...] apariția ca atare a dicționarului, singurul de până acum și necesar pentru o mai bună configurare a mișcării echinoxiste în spațiul culturii actuale”, apoi meritul individual al câtorva dintre redactori „al căror exercițiu critic este unul de ținută și în acord cu exigențele impuse de o astfel de lucrare”), dicționarul are „mari goluri datorate în mod preponderent neasumării integrale a metodei de lucru și, în parte, lipsei de profesionalism a echipei redacționale (echipă alcătuită în majoritatea ei din studenți, aflați, așadar, la începuturile prestației lor critice). Sunt minusuri asupra cărora am insistat, cu convingerea că n-ar avea niciun sens să ne facem că nu le observăm [...] și, în plus – un dicționar de acest gen fiind, prin definiție, perfectibil –, ele pot fi corectate în următoarele, previzibile, ediții”. □ Vizând aceeași lucrare și ecurile critice din nr. 59 al revistei, Imre J. Balázs, în articolul *Dicționarul Echinox – partea neanalitică*, întocmește o listă cu autori și redactori maghiari din paginile publicației monografiate: „O eventuală ediție revizuită a *Dicționarului* ar trebui deci să includă articole analitice și despre autorii maghiari – și în cele mai multe cazuri carierele ulterioare ar justifica pe deplin acest demers, ca și în cazul autorilor români. În ediția de față, diferențele de redactare dintre articole sunt mult prea evidente pentru a da o impresie profesionistă”. □ Aflat în dialog cu Mircea Petean, Gheorghe Grigurcu afirmă: „*Sunt un daltonist mental care nu distinge marginea de centru*”, discutând despre „deficitul de autoritate în sfera criticii literare”, despre firavele revizuirii postdecembriste și despre poziția declarată a intervievatului, adeptul „unei critici estetice, militante când e nevoie, apelând la instrumentele moralității și ale moralei netranzaționale”. Continuarea în numărul viitor. □ Cel de-al doilea interviu al numărului este luat de Letiția Ilea poetului Liviu Ioan Stoiciu, care afirmă că, de fapt, „*Condiția scriitorului român e să fie lăsat în bătaia vântului...*”. □ O pagină de poezie semnează Ivan Miroslav Ambruș. □ Ioan Pop-Curșeu este atras de

Scritorul și umbrele sale. Despre Baudelaire. □ Contestări, despărțiri, polemici abundă în acest număr. Mai întâi Claudiu Groza îi dă *O ultimă lămurire* lui Octavian Hoandră și articolului acestuia „plin de inexactități”, apărut în „Ziua” (21 martie a.c.), *Scandal de catifea la Cluj*, referitor la chestiuni administrative ale revistei „Tribuna”. □ La rândul său, redactorul-șef I. Maxim Danciu semnează un *Adaos la un interviu* pe care Alexandru Vlad l-a acordat aceluiași cotidian „Ziua” de Cluj (din 26/27 martie a.c.), corectându-i unele afirmații referitoare tot la aspecte redacționale ale revistei „Tribuna”. □ În rubrica intitulată *Sare-n ochi*, Laszlo Alexandru continuă, din numărul precedent, să taxeze *Bârfe de crâșmă*, referindu-se la volumul lui Dan Petrescu, *Scrisori către Liviu* (Ed. Paralela 45, 2004): „Una peste alta, clevetelile mustoase pe care le pune în circulație Dan Petrescu prin epistolele sale «către Liviu» pot fi oricând contracarate cu alte cleveteli, la fel de pipărate, avându-l pe el însuși în centrul atenției. Amenințarea cu tribunalul – de care s-a prevalat deja Nicolae Manolescu – nu reprezintă o soluție pentru readucerea autorului cu picioarele mai spre pământ. În fond și literatura română își are spectacolul său intrinsec, la care poți asista din fotoliul de orchestră, din lojă, din sală sau de la galerie. Iar involuția unui fost disident către reprezentanța gratuită a bârfei de crâșmă cuprinde în sine aceeași imensă tristețe cu care de obicei ajutăm și o bătrânică pîrpirie să treacă strada”. □ În rubrica *Puncte de vedere*, Florian Roatiș continuă, tot din numărul precedent, articolul intitulat *Despărțirea de Bădiliță sau despre o canonizare așteptată* (II). Concluzia recenzentului: „Cartea domniei sale se citește cu interes, dar inteligența sofistică risipită polemic nu convinge”. □ Iar la rubrica *Ex-abrupto*, Radu Țuculescu se întreabă: *Pe cine deranjez, tovarăși?*

5 aprilie

- [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 762 (13)**] Cu titlul *Ion D. Sîrbu la Isarlık*, Daniel Cristea-Enache publică încă un fragment din studiul biografic, aflat în pregătire, *De la Petrila la Petrini. Viața lui Ion D. Sîrbu*. □ La sfârșitul textului, criticul adaugă un post scriptum prin care anunță cititorii că este ultima oară când semnează în paginile acestei reviste, „căreia îi datorez enorm. Solidar cu cei care au făcut din ALIA una dintre cele mai bune publicații culturale din țară (Cristian Tudor Popescu, C. Stănescu, Cristina Modreanu, Magda Mihăilescu și ceilalți membri ai redacției), mă retrag împreună cu ei, după opt ani de colaborare neîntreruptă”. El anunță, de asemenea, că va scrie curând în altă parte.
- Volumul lui Alexandru Mușina, *Hinterland* (Ed. Aula, 2003) este recenzat de Mihai Iovănel în articolul *Poezia exMuchina (sonete în adidași)*: „Problema volumului lui Alexandru Mușina e că e simpatic; *prea* simpatic. Inspiră o atenție călduță, amuzată, prelinsă, și cam atât. E contaminat de glumițe. Provoacă o emoție la fel de vie ca aceea stârnită de câștigarea unei mâini la o partidă de poker pe chibrituri. Nu-și precizează/sugerează suficient regulile jocului în care evoluează; este în această privință ezitant până la inabilitate; ceea ce duce,

pe ansamblu, la o tensionare superficială, frivolă, ceva de felul indeciziei unui consumator din barul unui expres între a comanda votcă și a ciupi chelnerița de fund. Păcat, dar nu foarte. Spuneam că volumul este OK; nu am uitat asta, ceea ce vă doresc și dumneavoastră. Dacă am privit cu precădere jumătatea goală a paharului a fost tocmai pentru a-mi arăta prețuirea pentru Alexandru Mușina, ale cărui eseuri le-am citit de nenumărate ori. Ca atare, pe calea acestui text am năzuit să depun un ghiocel în mâinile celui care a scris sensibilele *Personae*". □ Teodora Dumitru comentează volumul lui Matei Călinescu, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii* (Polirom, 2003), constatând cum textul profesorului de literatură comparată nu aduce atât răspunsuri, cât ridică „defilee de întrebări în care cititorul să stea anxios, iar autorul, comod”. □ O prețioasă sursă de documentare i se pare lui Teodor Vârgolici volumul lui Corneliu Lupeș, *Itinerare memorialistice bucureștene* (Ed. MLR, 2004), care se ocupă de casele memoriale ale scriitorilor. □ Mircea A. Diaconu urmărește cum s-a conturat *Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948*, răsfoind volumul lui Leonte Ivanov (Ed. Cartier, 2004). □ Rubrica *Revista revistelor* este semnată și în acest număr cu pseudonimul Interim. Prima revistă răsfoită este „Suplimentul de cultură” (nr. 18/2005), din care este semnalat dosarul *in memoriam* Adrian Marino, la care participă numeroși intelectuali. Trecând în revistă numele și abordările acestora, cronicarul amendează totuși tipul de „pomenire a eroului prin «victimizarea» familiei din care provine”, pe care îl adoptă Alina Mungiu-Pippidi (*Cel mai european dintre români*) și Luminița Marcu (*Pentru Europa – Emblema întregii activități a lui Adrian Marino*). □ Din cel mai recent număr al revistei „Apostrof”, este reținută ancheta *Cele zece porunci*, la care au răspuns 27 de autori, comentând, la alegere, una dintre ele.

● [„22”, nr. 787 (14)] Smaranda Vultur prezintă volumul Ruxandrei Cesereanu, *Decembrie '89. Deconstrucția unei revoluții* (Polirom, 2004), o „radiografie a memoriei”.

6 aprilie

● [„Luceafărul”, nr. 13] Romanul de debut al Doinei Ruști, *Omulețul roșu* (Ed. Vreamea XXI, 2004) îl determină pe Geo Vasile să scrie despre *Hierointernetul sau certitudinea iluziei narative*: „Din cele câteva romane topite într-unul singur (un tic al debutanților ispitiți să epateze burghezul) reținem cel puțin trei filoane: cel ideatic, cel erotic și cel social, Internetul (topos fantast cu subite interferențe și bucle temporale) și erotismul fiind ingrediente curente în romanul occidental de azi. Survolând pânza desfigurată a societății românești postceaușiste, Doina Ruști și-a găsit vocația și antidotul nefericirii: certitudinea iluziei narative”. □ Adrian G. Romilă este atras de *Oglinda domnului Paler*, recenzând *Deșertul, pentru totdeauna* (Ed. Albatros, 2005), volum ce „completează privirea lucidă în oglindă cu ficțiunea, voind parcă să salveze criza decrepitudinii și prin readucerea în prim plan a literaturii, în sensul adevărat al cuvântului”. □ *Istoria printr-o conștiință*

este percepută de Ana Dobre din volumul dialogat *Irina Mavrodin. Convorbiri cu Al. Deșliu* [Ed. Pallas, 2004]: „O liniște, o seninătate, care nu e neapărat resemnare, acompaniază aceste mărturisiri și, din această atitudine înțeleaptă, se desprinde chipul unei femei distinse, deosebite prin sobrietate, discreție, printr-un aume aer de solemnitate care înobilează viața, lucrurile simple, bucuriile simple. Experiențele, evenimentele sunt rememorate și evocate în registrul unei liniști generatoare de confort, acel confort intelectual care creează atmosfera stenică, de încredere în triumful valorilor. Întrebărilor directe, insidioase, scotocitoare, niciodată incomode ale lui Alexandru Deșliu, Irina Mavrodin le răspunde prin lungi regresii într-un timp afectiv – trecutul ființei, al individualității”. □ Elena Vlădăreanu uită de poezie și se oprește la culegerea de „povestiri *horror* bine scrise”, *Viețașii de pe Rahova bine scrise*, a jurnalistului Eugen Istodor (Polirom, 2005). □ Ion Pachia Tatomirescu publică eseul *Modernismul poetic românesc*. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (VII)*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, atrage atenția un comentariu la adresa lui Marin Preda: „Chiar dacă Marin Preda ar fi beneficiat de anvergura unui Tolstoi, a unui Proust sau a unui Kafka, discuțiile despre opera și personalitatea sa – desfășurate în parametrii libertății și spontaneității – ar fi avut un caracter inevitabil. Constatând cu regret tabuizarea prozatorului, am insistat în speță pe caracterul eteroclit al conștiinței sale, tresăltând uneori în semn de nemulțumire față de unele stări de lucruri din «epoca de aur», conștiință însă funciarmente tributară «spiritului revoluționar», mentalității unui comunism pe care l-a slujit cu consecvență și pe care-l dorea doar ameliorat. Nu mai insist pe ceea ce am afirmat adesea, bazându-mă pe textele și conduita celui în cauză. Dar, iată, dincolo de criza imaginii unui Preda chipurile «port-drapel» al «conștiinței morale» și al «curajului» civic, a început a fi pusă în chestiune și figura scriitorului ca atare. Un tânăr prozator, premiat la festivitățile anuale de la Siliștea-Gumești, a avut cutezanța de a-l situa pe santificatul Preda într-un unghi nou de interpretare, cu inevitabilul, în astfel de situații, tăiș polemic. Scandal, mare scandal. Consemnul cheii unice de abordare a subiectului a fost încălcat. Dacă înțelegem într-un fel reacția publicului din sala adunării, ne vine nițel mai greu a înțelege ulterioarele comentarii din presă care nu s-au referit la argumentele literare puse-n joc, la antamarea unei noi poziții critice, controversabilă, dar cu un aer de prospețime, rămânând atașate, atât de decepționant-convențional, la eticheta «scandalului» defel analizat. O acră consemnare a protocolului încălcat și nimic mai mult. Pe tărâmul hagiografiei pe care s-a pomenit așezat, autorul *Moromeților* devine astfel un soi de balon ce se înalță tot mai sus pe măsură ce e vidat de conținut...”. □ Cu o tabletă satirică este prezent în acest număr Barbu Cioculescu. □ O pagină de poezie semnează Ion Beldeanu. □ De asemenea, redacția găzduiește un grupaj de versuri aparținând unor *Tineri poeți (bănățeni)*: Ema Florea, Ramona Gherman, Doriana Moțoc și Tudor Buican. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă*

găzduiește un text de Florin Logreșteanu. □ Vasile Spiridon semnaleză și salută prezența a zece poeți români (Carolina Ilica, Gellu Dorian, Marin Mincu, George Vulturescu, Nicolae Turtureanu, Cristian Simionescu, Rodica Draghinescu, Emil Nicolae, regretatul Ioan Flora și Ștefania Ploeanu) în nr. 32/2004 al revistei din Bonn, „*Dichtungsring*” (*Zeitschrift für Literatur*) – „Inelul poeziei” (Revistă pentru literatură), aflată în al 22-lea an de apariție. Prezenta masivă a poeților noștri, nu numai în acest număr, i se datorează Franciscăi Ricinski-Marienfild, poetă, traducătoare, editoare și ziaristă plecată din România și trăitoare la Sinzig.

● [„**România literară**”, nr. 13] Nicolae Manolescu continuă și finalizează „revizitarea” operei lui Marin Preda începută în numărul precedent, concepută pentru viitoarea *Istorie critică a literaturii române*, în această a doua parte, criticul ocupându-se de romanele *Intrusul* (1968), *Cel mai iubit dintre pământeni* (1980), dar și de *Viața ca o pradă* (1977), „una din cele mai agreabile cărți ale lui Preda”, socotită eronat de unii drept roman, ea fiind o carte de memorii, sau de publicistica scriitorului. „În totul, *Cel mai iubit dintre pământeni* este un roman inform și pe alocuri greoi, în ciuda intrigii senzaționale, un talmeș-balmeș de formule literare, deopotrivă roman social, familial, istoric, erotic, thriller și chiar horror, dacă avem în vedere scenele din mină ori pe cele din expedițiile de deratizare. Cititorul nu e în niciun fel avertizat asupra modului de lectură potrivit. Lectura fiind o problemă de opțiune, această glisare între planuri diferite și câteodată incompatibile ne pune în dificultate.” ■ „La o nouă lectură” este supus de Alex. Ștefănescu și *Alexandru George*, prozator, textul din revistă fiind anunțat ca „fragment dintr-un studiu”: „Alexandru George crede că, înainte de a fi eseist, este prozator. Și chiar este, dar în eseistică, nu în proză! Frazele sale critice, elegante și malițioase, constituie un spectacol în sine (indiferent de neadevărurile și injustițiile – numeroase – pe care încearcă să le acrediteze). În această proză care trece drept critică literară există și un personaj, Alexandru George însuși, pitoresc și previzibil (cea ce generează un anumit umor, din categoria «la mécanique plaqué sur du vivant»). Despre Alexandru George se poate spune că polemizează permanent, chiar și când dă «Bună ziua!». Mereu îmbufnat și burzului, singur împotriva tuturor, probabil din dorința secretă (și psihanalizabilă) de a smulge celor din jur noi și noi dovezi de afecțiune, criticul literar are și în scris un ton bombănit, care îl face, nu se știe de ce, simpatic (sau, în orice caz, l-a făcut multă vreme). Proza propriu-zisă a lui Alexandru George este livrescă. Prozatorul își divulgă în fiecare rând scris calitatea de cititor”. O replică pronunțat critică față de aserțiunile lui Ștefănescu va veni în nr. 15, din partea lui Livius Ciocârlie. □ Citind consistenta antologie de texte publicistice *Avataruri de tranziție* (Ed. Pontica, 2004), Tudorel Urian pare să dezlege misterul lui Marin Mincu, cel meritoriu, dar rău vorbit de lumea literară românească: „Într-o lume fundamentală ipocrită, a rețelelor de interese și a grupurilor de prestigiu, Marin Mincu – la fel ca și Alexandru George – demonstrează o intratabilă lipsă de suplețe și de tact atunci când spune, fără menajamente, despre alb că este alb și despre negru că este negru. [...] Tot ce

scrie Marin Mincu este demn de interes. Articolele sale pot să placă sau să scandalizeze, pot să stârnească admirația sau furia, dar, cu siguranță, ele nu au cum să fie ignorate. Stilul zarifopolian, ironia discretă, dar necruțătoare, logica impecabilă orientată permanent direct spre inima problemei aflate în discuție, lipsa de complexe în fața miturilor de tot felul (de la cele ale lumii literare, la cele politice), atitudinea de frondă cordială, relaxată, la adresa mecanismelor administrative, aderența, cu elan quijotesco, pentru tot ce este tânăr și tot ce e nou, admirația necondiționată în fața marilor modele Eminescu și Călinescu, neobosita luptă pentru apărarea miturilor fondatoare, în contrast cu demitizarea vieții literare (și nu numai) de azi, micile sale țâfne și lamentări, fac interesant aproape orice rând scris” (*Bolile culturii în tranziție*). □ *Cine este Ovidiu Pecican?*, se întreabă Gheorghe Grigurcu, și răspunde recenzând volumul *Rebel fără pauză. Contribuții la istoria literaturii române* (Ed. Tribuna, 2004): „Evitând carnavalul beneficiilor, Ovidiu Pecican se declară a fi un *outsider*. Iconoclast, dar gata a repara nedreptatea, scoțând în relief meritele ce i s-au părut neglijate, mai tânărul nostru coleg a ales calea presărată cu felurite dezagremente a justițiarului ce intră în impact cu «centralismul» instituționalizat, deloc iubitor de controversă, uniformizant în virtutea intereselor sale invederate”. □ *Critica în arabesc* din titlul Simonei Vasilache se referă la volumul lui Mircea Martin, *Geometrie și finețe* (Ed. Institutului Cultural Român, 2004) ce reia, „cu două adăugiri (eseurile despre *Georges Poulet*, din 1987 și *Jean Starobinski*, din 1990) și cu unele comprimări, studiile din *Critică și profunzime* (1974), adunate atunci în ceea ce s-a vrut doar prima parte a unui proiect mai larg, gândit să continue cu *Istorie și profunzime*. Criticul a părăsit apoi, aparent, relația înșelătoare dintre lectura plană și înțelegerea în relief pentru a se ocupa de opoziția (neutralizată prin demonstrație) dintre judecarea prin înscriere și cea prin particularizare”. ■ Contrazicând părerea cvasiunanimă conform căreia Coșbuc ar fi „un subiect încheiat pentru critica și istoria literară, ca Vasile Alecsandri sau Dimitrie Bolintineanu: un clasic bine înrămat, un autor definitiv clasat, ca și alți tradiționaliști”, Ion Simuț atrage atenția că arhiva nu este complet epuizată, cum s-ar fi convenit în cazul unui autor de asemenea calibru, numeroase „descoperiri ale unor scrieri minore animând posteritatea recentă a lui Coșbuc, într-o competiție a ineditelor care ne-am fi așteptat să înceteze de multă vreme. Un profesor bistrițean, Constantin Catalano, a alcătuit în 2001 o antologie din opera elevului poet George Coșbuc, fără convingerea că a epuizat materialul industriuosului ucenic. Mai recent, istoricul literar clujean Mircea Popa a făcut o investigație sistematică în toate zonele în care au rămas pe dinafară unei ediții de opere poezii nereeditate: în manualele didactice la care poetul a fost coautor, în manuscrise, în periodice, versificări ocazionale – cuprinse generos în volumul *Ochiul lui Dumnezeu (poezii inedite și regăsite)*” (Ed. Charmides și Eikon, 2004). Parcurgerea volumului îl face pe istoricul literar orădean să se revolte în fața unei stări de lucruri inacceptabile: „Ca scriitor popular, Coșbuc este, în poezie, echivalentul lui Creangă, cu o la fel de rafinată și

densă erudiție a tradițiilor regionale și naționale. Dacă însă Ion Creangă beneficiază de multă vreme de o ediție critică de opere complete, posteritatea lui George Coșbuc nu s-a învrednicit încă într-o astfel de performanță, ce ar fi ținut de domeniul firescului cu atât mai mult cu cât avem de-a face cu un scriitor ce s-a bucurat de o mare popularitate, factor favorizant, în principiu, pentru satisfacerea unei curiozități integrale față de o operă relativ ușor de cuprins. Dacă nici Coșbuc nu a beneficiat până acum de o ediție critică de *Opere complete*, atunci ce să ne mai așteptăm la astfel de ediții, ca ideal cultural ce face parte din normalitatea unei culturi, în cazul unor scriitori foarte productivi și mai greu de cunoscut în amănunt, cum sunt Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu sau Tudor Arghezi?” (*Dacă nici Coșbuc, atunci cine?*). O continuare a pledoariei pentru o ediție critică de opere complete va apărea în numărul următor, cu titlul *O datorie anacronică*. □ Marius Chivu vede în cel de-al treilea roman al lui Petre Barbu, *Blazare* (Polirrom, 2005), *Un roman cu loseri ratat*: „În câteva cuvinte, proza lui Petre Barbu e aluvionară la modul «noroi» și «frumusețile» se amână precum unui alchimist frenetic dar pripit. *Blazare* este o încercare cam haotică de parabolă în care se amestecă toate ingredientele posibile dar care, în lipsa rețetei, își neutralizează efectele”. □ Grupaj liric Petre Stoica. □ Și în această săptămână, *Cerșetorul de cafea* Emil Brumaru renunță la poemul săptămânal tipic în favoarea povestirii ludice a unui vis cu și despre defunctul Mihai Ursachi (*Proba martor*). □ La 140 de ani de la moartea lui Nicolae Filimon, Constantin Mateescu, autorul unei monografii (1985), constată cu regret că „posteritatea extraliterară a scriitorului e regretabilă”: „atât locul de naștere cât și acela în care își odihnește rămășițele lumești fiind șterse din memoria contemporaneității, deși și-a dus întreaga viață în Bucureștii secolului 19 și a lăsat urme indubitabile despre reperele ce-i jalonează existența”. □ G. Pienescu ia în colimator două antologii pentru școlari din proza lui Ion Agârbiceanu: *Faraonii* (București-Chișinău, Ed. Litera Internațional, 2003) și *Povestiri* (Ed. AXY, 2004). În continuarea din numărul 14, concluziile sunt categorice: „ambele ediții sunt pline de greșeli”, valoarea lor fiind „aidoma stilului în care au fost lucrate: *de mântuială*”. □ În replică la „execuția în stil” de care a avut parte volumul al patrulea din ediția de *Opere* caragialiene (vezi articolul critic din nr. 10), îngrijitorul Barbu Cioculescu pune sub semnul întrebării etichetele drastice aplicate edițiilor în genere de *Polifem*, *cărțarul*, alias G. Pienescu: „Știam din experiență – a altora – că o amănunțită aplecare asupra unei ediții critice, aparținând dlui G. Pienescu, nu promite nimic bun editorului, nu pentru că o ediție perfectă – sau pe aproape – n-ar fi posibilă, ci fiindcă spiritului d-sale de o neasemuită agerime, pe un fond de incomparabilă erudiție, nimic nu-i scapă: erorile, inadvertențele, feluritele lipsuri, pierderile din vedere și alte cursuri ale muncii editorului scandalizează ochiul critic, editorul e culpabilizat. [...] Faptul, însă, de a nu descoperi acestei ediții niciun merit, dar nici unul, m-a pus pe gânduri, nu în privința capacităților mele de vechi editor, pe care nu le socotesc infailibile, ci asupra acelei balanțe pe care o ține în mână judecătorul,

când se pronunță”. O scurtă replică acidă va publica Pienescu în nr. 19. □ *Noutăți literare italiene* aduce Doina Condrea Derer, iar □ Emilia David Drogoreanu anunță nominalizările din literatura română pentru Premiul Acerbi, un premiu internațional pentru proză, ajuns la ediția a XIII-a. Este vorba despre *Nostalgia* de Mircea Cărtărescu (traducere de Bruno Mazzoni, Roma, Voland, 2003), *Il diario di Dracula (Jurnalul lui Dracula)* de Marin Mincu (Milano, Bompiani, 2004) și *Fundesac* de Răsvan Popescu (traducere de Marco Cugno, București, Humanitas, 2005), ultimul volum încă needitat în Italia. Cei trei autori și-au prezentat cărțile la Castel Goffredo, pe 5 martie, urmând ca pe data de 2 iulie să fie ales singurul câștigător. □ În războiul dintre patronat și redacția ziarului „Adevărul”, stârnit în martie 2005, Daniel Cristea-Enache atrage atenția asupra „victimei colaterale”, revista „Adevărul literar și artistic”: „Datorez enorm acestei reviste. Evaluând distanța dintre tânărul absolvent de Litere și cel care sunt astăzi, îmi dau seama că fără ALIA aș fi fost la jumătatea sau chiar la sfertul drumului parcurs. Scrisul săptămânal nu este o pierdere de vreme, o scufundare în praful publicistic, cum par a crede unele «spirite constructive», mari arhitecți ai Ideii de care n-a auzit nimeni. Pentru cei ce au realmente vocația foiletonisticii, cronica sau alt tip de colaborare săptămânală înseamnă o treaptă, o secvență dintr-un parcurs: găsirea și limpezirea propriului stil, definirea unei anumite rezoluții artistice, adâncirea treptată în problemele ce ni se par importante. Nu focuri de artificii lansate în euforia stilistică, ci construcție durabilă, proiect articulat, urmărit cu tenacitate din aproape în aproape. Mai e nevoie să amintesc că aproape toți criticii noștri mari, în frunte cu E. Lovinescu, au fost niște excepționali cronicari, și că fără această componentă esențială a activității lor, literatura noastră ar fi mai săracă și mai fadă?” (*Memento ALIA*). □ Dat afară de la „Cotidianul” fără preaviz (alături de N. Balotă și N. Breban), Constantin Țoiu dă o replică caragialiană: *Niște moftangii, monșer!* □ Primind la redacție numerele 4 și 5 ale revistei „Seine et Danube”, ce apare cu sprijinul Institutului Cultural Român din Paris, avându-l ca redactor-șef pe Dumitru Țepeneag, o notă înregistrează cuprinsul acestora, între care un grupaj de poeme semnate de Angela Marinescu, Marta Petreu, Denisa Comănescu și Linda Maria Baros, un studiu sintetic al lui Nicolae Bârna despre proza românească de după 1990 (nr. 4), nr. 5 fiind consacrat scriitorilor germani de azi originari din România. □ Ilustrând cazuri de literați români implicați în politică, Virgil Nemoianu este prezent cu un amplu *Argument în favoarea administrației Bush*, □ iar Nicolae Manolescu, cu o tabletă intitulată *Dl Iliescu, Vanghelie și stânga intelectuală*.

7 aprilie

- [„**Observator cultural**”, nr. 6 (263)] Alexandru Matei polemizează cu poetul Claudiu Komartin și ideile expuse de acesta în nr. 760 (22 martie 2005) al „Adevărului literar și artistic”, în articolul intitulat *Introducere la generația literară 2000*. Principalul reproș este acela că presupune, fără să demonstreze,

o generație douămiistă, trecând rapid la inventarierea elementelor definitorii ale acesteia. Matei e de părere că nu „se confirmă (sociologic sau estetic) nicio prezență literară sau, mai mult, culturală ca fiind cea a generației 2000. Dimpotrivă, într-o societate care trăiește tot mai mult în ritmul frenetic al economiei și al publicității, tot ce putem constata ca noutate în literatura română de ultimă oră este ceea ce Paul Cernat a numit brandul tinereții. Nu putem vorbi despre generația Polirom, de pildă, după cum nu putem vorbi nici despre generația Pontica sau Vinea. Atâta vreme cât existența generației 2000 nu e demonstrată, urmarea nici nu mai contează. Nimeni nu neagă existența unor scriitori tineri foarte buni, a unor grupuri literare” (Claudiu Komartin și generația spontanee). ■ *Mircea Cărtărescu: tablete literare unisex* își intitulează Florina Pîrjol recenzia la volumul *De ce iubim femeile* (Humanitas, 2004). După ce descrie „superioritatea indiferentă” cu care a rezistat într-o primă perioadă să cumpere volumul bănuț ca făcând concesii publicului larg, semnatarea își mărturisește prejudecata și eroarea, recenzând elogios povestirile: „M-am înșelat și mă bucur s-o recunosc. Cartea nu numai că e minunată, cu miezul ei de poveste care te ține șeherezadic în șah, și te face să-ți dorești să trăiești o eternă duminică, în fotoliul (a se completa cu locul preferat al fiecăruia) în care citești, dar își merită pe deplin succesul. Se vorbește de câteva zeci de mii de exemplare vândute, ceea ce, raportat la piața editorială românească, e imens, un *best-seller* în toată puterea cuvântului. [...] Mircea Cărtărescu e deja o imagine, adică un *brand* (nu e nimic peiorativ în acest calificativ!) [...]”. □ Nicoleta Cliveț recenzează critic volumul de debut al Ștefaniei Mihalache, *Est-falia* (Ed. Paralela 45, 2004, cuvânt înainte de Gheorghe Crăciun), imputându-i în principal „digresiunile meta-textuale, fragmentele eseistice și citatele din studii despre feminism”, ce nu fac altceva decât să abată „de pe drumul autoscopiei o egolatră, care ține să se poarte la tot pasul ca o filoloagă toabă de texte și de intertexte, plină de fandoseli naratologice menite doar să lățească epicul”: „După numeroase debuturi prin reviste și volume colective, Ștefania Mihalache debutează în sfârșit cu un volum propriu – *Est-falia*, promițător ca titlu și subiect, dar dezamăgitor ca realizare. Din lipsă de interes sau de imaginație, prozatoarea nu face pasul spre ficțiune, ci preferă să se «încerce» în literatura *non-fiction*, valorificând romanesc experiențele trăite pe durata masteratului în feminism urmat la Budapesta. Ceea ce rezultă este un roman autobiografic sau personal, în care naratoarea-personaj (mască destul de străvezie a înseși autoarei) scrie un fel de *Bildungsroman*, [...] având două teme structurante: avatarurile feminității și necunoscutele (faliile) identitare ivite «în umbra rece a culoarului dintre public și privat», dintre estul și vestul Europei”. □ O carte care a făcut furori în Elveția, luând numeroase premii, cea a lui Cătălin Dorian Florescu, *Vremea minunilor* (Polirom, 2005), tradusă acum în limba română, este comentată critic de Ovidiu Șimonca în articolul *Ciornele nereușite ale minunilor*. Punctând că „romanul începe formidabil” și că „*Vremea minunilor* ar fi fost o excelentă nuvelă”, Șimonca se întreabă cum de a avut atâta succes

în Occident o carte nereușită până la urmă. „Păreră noastră este că *Vremea minunilor* se pliază pe o modă, aceea de a discuta comunismul și tot ce a însemnat acest sistem pentru țările est-comuniste într-un mod lejer, chiar superficial. Romanul este un scurt manual de întrebuintare a comunismului, nu are prea multe pretenții să zguduie conștiințe, să smintească anumite crezuri despre «binefacerile» sistemului. Pus alături de *Underground* de Vladimir Makanin sau de *Speranță abandonată* de Nadejda Mandelștam – apărute tot la Editura Polirom –, dacă este să căutam corespondențe de lumi și de destine, romanul *Vremea minunilor* pare o ciornă nereușită, un banal exercițiu despre cum poți să zdrobești semnificațiile unui timp când vrei să fii doar *cool*.” □ Alina Mondini îl interviuează pe autorul romanului, debutant în România, născut la Timișoara în 1967, plecat din țară în 1982, stabilit la Zürich, unde practică psihologia. Acesta mărturisește: „Eu fac o propunere de dialog prin cartea mea. Generația tinerilor între 27-37 de ani (dar nu numai) va recunoaște zâmbind ceva din propria ei viață. Cartea nu scrie istoria țării. Este o poveste de familie, personală, autobiografică. Dacă într-adevăr cartea are o valoare pentru România, se va vedea. Pe lângă literatura disidentă care există aici, destul de tristă și apăsătoare, cartea mea aduce culoare și vrea să spună că viața pe care am avut-o a meritat să fie trăită pentru că în parte a fost plină de șarm și a avut posibilitățile ei. Nu trebuie să ne biciuim mai mult decât e cazul. Dar trebuie, desigur, să condamnăm tot ceea ce a fost rău în sistemul în care am trăit”. □ Michael Hăulică își continuă periplul prin *Fantasy & Science Fiction*, în acest nou episod, intitulat *Atelierul și faima*, prezentând site-ul noului *atelierkult*, important pentru mișcarea SF din România, întrucât și-a propus „editarea unei serii de antologii de tip *share-world* din care, până azi, au apărut două. Prima a fost *Cronicile sângelui*, ProLogos, 2001, antologie de Costi Gurgu, având în cuprins trei nuvele semnate de Bogdan-Tudor Bucheru, Ana-Maria Negrilă și Costi Gurgu. A doua a fost *Vremea Demonilor* și a apărut ca ediție specială a revistei «Ficțiuni» (nr. 5/2001), celor cinci adăugându-li-se Horia Nicola Ursu, editorul revistei. O a treia antologie (*Radharc*) este în pregătire la Editura *Omnibooks* și cuprinde o altă serie de povestiri având ca loc comun un București *dark-fantasy*”. ■ În dezbateră se află recentele *Dispute de la Institutul Cultural Român*. Redacția găzduiește opiniile unor intelectuali, unii dintre ei colaboratori și redactori ai revistei „Cultura”, „rugați să comenteze statutul presei culturale românești, reușitele și neîmplinirile revistei ICR, precum și hotărârea noii conduceri de a suprima «Cultura»”. Printre semnatori se numără Sorin Adam Matei care, în articolul *Presa culturală și blestemul lui Tantal* schițează profilul încremenit al presei cultural-literare existente, cu defectele și lipsurile acesteia: „Presa culturală românească este structurată pe tiparul revistelor intelectuale din secolul al XVIII-lea. Publicațiile de profil din România par niște colecții de opinii personale pe varii subiecte, un fel de *Tranzacții* sau *Scrisori filozofice* ale membrilor variatelor «societați» intelectuale locale. Prin intermediul lor, oamenii de cultură își împărtășesc ideile,

părerile și credințele unii altora, în interiorul granițelor grupului sau «atacă» alte grupuri. Revistele culturale nu au realizat că publicul de cultură din secolul al XXI-lea, chiar și în elitista Românie, este unul de masă, care trebuie abordat cu mijloace adecvate. Publicul trebuie satisfăcut ținând cont de nevoile sale specifice. Prima, și cea mai importantă, este aceea de a alege din puzderia de cărți, spectacole, filme, mode și idei cu care este bombardat. Misiunea unei reviste de cultură care se vrea difuzată la cei peste un milion de români despre care vorbeam este aceea de a sintetiza, organiza și de a face interesanta informația culturală. Acest obiectiv este rareori atins de presa culturală existentă, deoarece articolele nu informează, ci comentează în mod filozofic sau se angajează în polemici obscure, de grup. Articolele par croite, în majoritate covârșitoare, pe același calapod: voce auctorială la persoana întâi, înmuiată cu opinie și ornamentată cu referințe culturale. Rolul articolelor este de a încânta «litaniile și liturgiile» socio-culturale ale unui grup sau ale altuia. [...] Lipsesc, în același timp, din peisajul presei culturale genuri esențiale: reportajul pe problemă (*feature story*), profilul biografic ne-apologetic al autorilor în viață, cronică de informare etc. Acestea ar putea implica în lectură oameni care vor să afle mai multe despre autorii la modă (Coelho, Cărtărescu etc.) și despre problemele pe care le dezbat cărțile lor. Ele sunt nu numai informative, dar îmbină utilul cu plăcutul». Mai semnificative articole Adrian-Paul Iliescu (*De ce trebuia desființată „Cultura”*: „Într-adevăr, dacă există «Idei în dialog», ce rost mai are să existe «Cultura»? Scriau oare, în «Cultura», Liiceanu, Patapievic, Mihăieș, Dan C. Mihăilescu sau Baconsky? Nu scriau; revista era superfluă. Căci, să nu uităm: cultura română se compune (cum insistent ni s-a explicat în ultimii ani) din două elemente – o Elită (anturată de adoratori) și o masă de mediocrități resentimentare. Revista «Cultura» nu aparține primeia; urmează logic că ea se adresa celei de-a doua. Și ce interes ar avea statul să subvenționeze mediocritatea?»), Dorin-Liviu Bîțfoi, Rodica Zane, Bogdan Ghiu, Gheorghe Crăciun, Mihai Fulger, Cristina Rusiecki, Caius Dobrescu ș.a. Redacția anunță că vor reveni cu alte opinii, în numerele viitoare. □ Delimitat de grupajul de articole din dezbatere, însă având directă legătură cu acesta, este și interviul pe care Horia-Roman Patapievic i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, intitulat „*Institutul Cultural Român este fie debil, fie nepuținios*”. Dincolo de diversele aspecte administrativ-financiare ale instituției, este atinsă și problema desființării revistei „Cultura”, ideea unei vendete fiind respinsă categoric, un contraexemplu de reușită în domeniu, așadar care va fi finanțată în continuare, fiind revista „Contrafort”, „un exemplu de revistă competitivă, care face în Basarabia exact ce trebuie să facă o revistă finanțată de ICR. Revista corespunde obiectivelor Institutului, oferă asistență culturală identitară românilor din afara granițelor. Vitalie Ciobanu este un om inteligent, talentat și bun manager și face o revistă culturală care poate fi citită cu interes și în Republica Moldova și în România”. □ Alexandru Matei și Cristian Neagoe anunță intenția redacției de a publica, începând cu acest număr, câte un top lunar

al vânzării de carte, alegând o singură librărie bucureșteană „reprezentativă însă pentru ceea ce ar trebui să devină orice spațiu de vânzare și de lectură a cărții în România mileniului III. Un top al vânzărilor de carte de la Cărturești ar putea fi grăitor pentru gusturile unui anumit segment demografic al României pe cale de occidentalizare. Topul nostru va avea o structură determinată în primul rând de criteriile de gen: top 20 general (autori români și autori străini), top 10 filozofie, top 10 memorialistică, top 10 istorie-politică, top 10 sociologie-psihologie”. În topul general *all-time* (de la deschiderea lanțului de librării Cărturești, din octombrie 2003, până în martie 2005) se înscriu volumele: pe locul întâi, *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu (Humanitas), pe locul doi, *Despre îngeri* de Andrei Pleșu (Humanitas), pe locul șapte, *Femei* de Mihail Sebastian, pe locul zece, *Băgău* de Ioana Bradea etc. □ Ovidiu Drăghia îl intervieuează pe Gabi Dumitru, General Manager al Humanitas Multimedia, despre „*Piața de audio-book-uri din România [care] este abia la început*”. □ În rubrica *La zi*, o notă anunță că volumul *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu a fost ales drept cea mai bună carte de proză publicată în 2004, autorului urmând să i se decerneze în iunie Premiul național de proză acordat de „Ziarul de Iași”. Juriul celei de-a doua ediții, prezidat de criticul Alexandru Călinescu, selectase, pentru faza finală, încă patru volume de proză: *Pupa Russa* de Gheorghe Crăciun, *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme sau Invizibilul, descriere amănunțită* de Gabriel Chifu, *Raiul găinilor* de Dan Lungu și *Misterele Castelului Solitude sau despre singurătate la vreme de iarnă* de Daniel Vîghi. □ De reținut, din aceeași rubrică, și informația referitoare la câteva lansări marca Andrei Codrescu ce urmează să aibă loc: la Librăria Cărturești, romanul *Casanova în Boemia* (Polirom), prezentat de Ioana Avădani, Ioan T. Morar, Mircea Vasilescu, Denisa Comănescu, și tripla lansare de la Institutul Cultural Român, a romanului *Casanova în Boemia* și a volumelor de poezii *Era azi* (Ed. ICR) și *Instrumentul negru* (Ed. Scrisul Românesc), la care vor participa Catrinel Pleșu, Ioana Avădani, Carmen Firan, Ioana Ieronim, Nicolae Prelipceanu. □ Horia Barna se află în dialog cu Juan Cruz Ruiz, scriitor și editor spaniol care a susținut în data de 18 martie 2005, la Librăria Cărturești, o conferință pe tema *Cultura între creație și consum*, urmată de o masă rotundă la care au participat Florin Iaru, Carmen Mușat și Nicolae Prelipceanu. □ La rubrica *Revista presei*, sunt răsfoite reviste franțuzești, precum „Europe”, „Magazine littéraire”, „La Quinzaine littéraire”. □ Suplimentul din acest număr este dedicat evenimentului reprezentat de reuniunea Asociației Internaționale *Theorem*, organizată între 6 și 11 aprilie la București: „Înființată în anul 1999, *Theorem* reunește operatori culturali care conduc organizații în domeniul artelor spectacolului în întreaga Europă. Aceștia își propun să contribuie, pe măsura forțelor proprii, la construcția unei Europe culturale, unind Estul cu Vestul continentului”. □ Dintr-o notă aflăm că a murit Saul Bellow, unul dintre cei mai mari scriitori americani ai secolului al XX-lea. □ *In memoriam* Papa Ioan Paul al II-lea.

12 aprilie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 763 (14). Începând cu acest număr, componența redacției se schimbă radical, redactor-șef devenind Marius Vasileanu, iar din redacție făcând parte Nina Vasile, Bogdan-Alexandru Stănescu, Iulia Argint, Robert Lazu, Teodor Vârgolici și, sporadic, Dan Stanca.] Odată cu modificarea redacției, revista se schimbă radical purtând de acum înaintea pecetea spiritualității creștine. ■ Cel dintâi număr al noului colectiv este dedicat, așa cum aflăm din editorialul lui Marius Vasileanu, intitulat *Duminica unei construcții*, „personalității Papei Ioan Paul al II-lea”. După ce este schițat profilul moral al celui dispărut de curând, este definită și abordarea revistei de acum înainte: „Altfel spus, «Adevărul literar și artistic» își continuă drumul său firesc pe cale. A existat și va exista un *legato* între tot ceea ce a fost și ceea ce va fi aici - căci nu este prima dată când se întâmplă ca acest săptămânal să treacă prin încercări de destin. Încercările au rațiunile lor nevăzute. Sincopelile aparțin destinului uman, actul de cultură nu își poate permite eșecul unei suspendări. Aducem aici o *laudatio* tuturor celor care (s)-au zidit până acum la acest săptămânal. Munca și opera lor ne obligă și ne onorează. Le vom mulțumi prin munca noastră, căci ne propunem să mergem mai departe cu același entuziasm, cu aceeași febrilitate creativă. Și, mai ales, cu același doar neștiut al stării de duminică, stare care, pentru o construcție umană, se împlinește mult mai departe de această lume. Duminica acestei construcții culturale se zidește continuu deopotrivă în inima semnatarilor și a cititorilor. Între noi va exista și de aici înainte numai valoarea culturală, sinceritatea curată, buna-credință fără rest și zâmbetul. Adică, între noi, doar Adevărul!” ■ *Despre „calea poeziei”* lui Adrian Urmanov scrie Nina Vasile, care îl cunoaște pe tânărul poet de pe vremea *Atelierului de creație* pe care semnatara îl conducea: „Din punctul meu de vedere, adrian urmanov, care preferă literele mici în numele/pseudo-numele său – și eu îi așez această opțiune în senul aceleiași mărci de destin – este unul dintre cei care exprimă exemplar ceea ce poate fi poezia românească: o *creare conștientă* prin «*calea poeziei*» – precum «*calea ceaiului*», spuneam prin *Atelier* și în *Cenaclul Euridice – a propriei ființe în lume* (a oamenilor și nu numai). [...] *poemele utilitare* vin dintr-o conștiință tragică a limitelor factuale ale poeziei ca și corpus scriptural, cel care, în pofida eforturilor noastre, nu dă voie în mod obișnuit *saltului fizic* în dimensiunea vizionară, anticipată, ce este deopotrivă a poeziei, dar și a realului, unul pe care l-am bănuțit cu toții în poveștile fantastice ale copilăriei și pe care l-am mai păstrat, sub diferite fetișuri ultramoderne, în nevoia de *visuri* de toate felurile [...]”. ■ Tânărul poet Ovia Herbert semnează în acest număr un text teoretic despre *Subcultura „SMS-mail” – un spațiu privilegiat*, pe care îl încheie remarcând „potențialul artistic conținut de această arie ce o pot numi chiar de *underground*. Noua generație (incluzând aici reprezentanții tuturor mediilor artistice) își însușește noul tip de exprimare, și asta va marca profund diferența între alte generații artistice. În această zonă fierbinte, intimistă, cotidiană,

a exprimării unor stări la limită se află noul chip al interiorității actualei generații. Chiar și gândirea critică asupra lumii și existenței își află în această subcultură un aliat prețios. Astfel, nevoile artistice își vor personaliza, diferenția și impune mesajele într-o inconfundabilă amprentă a mediului de comunicare ce se va afla prin natura formării și transmiterii în permanente experimentări ale înnoirii”. □ Paul Daian publică un poem despre Papa Ioan Paul al II-lea. □ Robert Lazu scrie despre *Dilemele lui Harold Bloom*, comparând ideile despre genul *fantasy* din cele mai recente studii, cu cele negative din lucrarea sa cea mai cunoscută a acestuia *The Western Canon: The Books and School of the Ages* (New York, Harcourt Brace, 1994), tradus în limba română cu titlul *Canonul literaturii occidentale* (Ed. Univers, 1998). □ Rubrica *Revista revistelor culturale* este semnată, din acest număr, de Nina Vasile. Sunt răsfoite numere din „Dacia literară” (Iași), „ca și cum” (Arad), „Anotimpuri literare” (Timișoara) și „România literară” (nr. 13/2005), fiind înregistrate detaliat cuprinsurile acestora.

• [„22”, nr. 788 (15)] În articolul intitulat *Prețul exilului*, Tania Radu este interesată de așa-numitul „roman” propus de Ion Vianu, *Paramnezii* (Ed. Trei, 2005): „Publicate separat sau în alt ambalaj, *Paramnezii*-le lui Ion Vianu n-ar fi fost poate nicicând catalogate drept roman, așa cum scrie pe pagina de garda a acestui volum. Șaisprezece texte care pot fi numite oricum – povestiri, pagini de jurnal, fragmente de memorii, eseuri, glose, poeme în proză chiar – devin unitare prin atmosferă, urmând meandrele unui discurs interior autointerogativ, melancolic prin temperament, reflexiv prin cultură, tolerant prin educație. Lectura în succesiunea propusă de autor își impune însă până la urmă logica neaparentă și răsplătește nedumeririle de parcurs. *Paramnezii* este un roman din spița *Memoriilor* lui Hadrian, în care reflecția caută soluții pentru un război exterior (exilul și cauzele lui) și o campanie interioară (pacea cu sine însuși)”. □ Ruxandra Cesereanu comentează în acest număr volumul lui Marius Oprea, *Moștenitorii Securității* (Humanitas, 2004). □ Cu titlul *Un recensământ al României concentraționare*, Ioana Anghelescu îl interviewează pe Romulus Rusan în legătură cu Fundația Academia Civică. ■ Apare numărul dublu 6-7 (12-18 aprilie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Paul Cernat începe să analizeze *Un monument friabil (I)*, referindu-se la *Dicționarul General al Literaturii Române* (DGLR), coordonat de Eugen Simion și editat de Academia Română, la sfârșitul anului 2004 apărând primele două volume: literele A-B și C-D. Mai întâi acesta este pus în contextul celorlalte instrumente de lucru apărute în ultimii ani, precum *Dicționarul scriitorilor români* (I-IV), coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu (urmat de *Dicționarul esențial...*), *Dicționarul analitic de opere literare românești* (I-IV) coordonat de Ion Pop și *Enciclopedia exilului literar românesc* alcătuită de Florin Manolescu. Privirea comparativă a lui Paul Cernat înclină balanța topului, „sine ira et studio”, spre dicționarul ieșean care „a rămas până azi – și va rămâne pentru mult timp de-aici înainte – un model neegalat între lucrările noastre de acest tip. Nu numai datorită

seriozității și omogenității colaboratorilor, a coerenței proiectului de echipă (lipsit de supervizarea unui coordonator), a rigorii «nemțești» și a preeminenței informației sintetice asupra interpretărilor «eseistice» personale, ci și pentru că are drept obiect o perioadă «clasată», sedimentată canonic, suficient de îndepărtată în timp pentru a fi privită cu maximum de obiectivitate posibilă». „Rezervele preliminare” ale criticului (cum sună unul dintre subtitlurile articolului) sunt numeroase, dincolo de meritele, care privesc utilitatea demersului sau dificultățile realizării. Cernat se grăbește să subscrie „atât aprecierilor pozitive, cât și obiecțiilor formulate de comentatori avizați precum Mircea Anghelescu în «Cuvântul» din ianuarie 2005 sau de Dan C. Mihăilescu (acesta demisionat recent din colectivul de autori ai *Dicționarului...*) într-un serial din «Idei în dialog»”. Dincolo de multiplele „chestiuni de ordin tehnic și metodologic”, asupra cărora semntarul articolului își propune să revină într-unul din numerele următoare „un rol capital îl deține, în proiecte de acest tip, filtrul «canonic» al coordonatorului general”, în cazul de față, „cu cât intrăm mai mult pe terenul literaturii postbelice, cu atât se intensifică senzația că, sub paravanul respectabilității academice, al diversității și monumentalității totalizante, ni se oferă «la pachet» o agendă partizană și bine-cunoscutele idiosincrazii puse în undă de echipa din jurul actualelor «Caiete critice»”, prin „falsă dezideologizare (cunoscuta «politică a apolitismului»”, prin bagatelizarea contextelor, prin procustianisme de tot felul, prin eufemizarea, cosmetizarea sau eliminarea aspectelor neconvenabile privitoare la un autor sau altul (inclusiv prin numeroase omisiuni bibliografice; nu de «pamfletarism» e vorba aici, ci de informație!), prin minimalizări sau supralicitări abuzive, prin vendete mascate, prin pasărea articolelor despre publicații «neprietene» unor juri diletanți și obedienți...” ■ O nouă anchetă, intitulată *Bursa de valori literare (1990-2005)*, este lansată de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătărelu, argumentul celor două inițiatore fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspund Gheorghe

Grigurcu (*Canonul la început de veac*), Cornel Ungureanu (*România regiunilor*), Al. Cistelean (*Revoluția de canon – nerăbdarea fiecărei generații*), Sanda Cordoș (*Recitiri, în fond*), Tudorel Urian (*Revoluția nu a schimbat esențial canonul*), Simona Sora (*A vorbi despre canonul schimbat e pierdere de vreme*), Paul Cernat (*Noile tendințe*), Daniel Cristea-Enache (*Marele Zid*). Continuare în numărul viitor. □ Gheorghe Grigurcu se declară sceptic: „O discuție asupra schimbării canonului literar? Păi aceasta poate apuca pe două căi. Fie pe una pur teoretică, oțioasă, cu declarații elegant suspendate deasupra abisului vieții literare, fie pe una a confruntării nemijlocite, bărbătești, cu textele și cu numele ce le semnează, cu realul contextual, socio-politic. Un prim punct, esențial, în caietul de sarcini al noului canon e, fără doar și poate, cel al revizuirilor. Admise în principiu cam de toată lumea, ele sunt dozate, în praxisul nostru publicistic, cu pipeta, dacă nu blocate sută la sută. Presupunem că-n mintea conservatorilor (îndeajuns de puternici, întrucât blindați instituțional) revizuirile capătă înfățișarea unui coșmar. Cum să te atingi, fie și cu o floare, de monștrii sacri ante și postdecembriști (de la Marin Preda, Nichita Stănescu, Marin Sorescu la Augustin Buzura sau Andrei Pleșu), când aceștia întrupează opțiunile, amicitiiile, interesele tale proprii ori de club? Cum să te înduri a îngădui, în preajma lor, libertatea democratică a dezbaterei, când tabuizările ți-au intrat în reflex, când ajungi a resimți orice inconformism drept un afront personal? Și un asemenea reflex funcționează atât de drastic, încât până și disocierile relative, obiecțiile de detaliu terifiază, fiind catastrofal asimilate unor intenții de «desființare», «demolare», «excludere», absolut fantaziste... Avem bănuiala, nu chiar vagă, din păcate, că autenticele, tăioasele și concomitent constructivele revizuiți (căci ele implică nu numai sancționarea supraevaluărilor, ci și reparația cuvenită unor autori îndubitabil nedreptățiți, *exempli gratia*, Dimov, M. Ivănescu, Brumaru, Petre Stoica, Foartă, Abăluță, Florin Mugur, Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Dan Laurențiu, ca și Radu Petrescu, I. Negoitescu, Cornel Regman, M. Nițescu, Alexandru George, spre a nu mai vorbi despre cei din diaspora) se vor produce mai târziu, când fluxul simpatetic acordat unor «consacrați» va face loc unui natural reflux, trebuit judecăților obiective. Poate mai avem de așteptat decenii”. După astfel de considerente, el se oprește asupra „a ceea ce a început a se configura sub numele de generația 2000”, concluzia criticului, după punctarea caracteristicilor distincte, fiind aceea că „Cu apriga lor dispoziție hormonal nutrită, barzii începutului de mileniu încearcă a hașura un spațiu în mare parte alb, posedând alibiul unui subiect uman-prea-uman și al unei expresii ce nu pentru prima oară se cufundă cinic-voluptuos în argou, în scabros, în beznele ce pot fi, până la un punct, regeneratoare, ale deconvenționalizării acute. Nădăjduim că din bogatul buchet al junelor oferte actuale se vor alege câteva înzestrări viguroase, capabile a fertiliza maidanul psihanalitic și a absolvi limbajul chivuteilor”. □ Cornel Ungureanu răspunde conștiincios la fiecare punct și subpunct al întrebărilor, sintetizând în final: „Ce autori s-au impus? În lume, Mircea Cărtărescu, în țară, grupuri din

provincie (încă invizibile pentru destui) care câștigă autoritate. În capitală, Cenaclul Uniunii Scriitorilor a lansat câțiva tineri excepționali. Iar Fracturiștii țin steagul unei avangarde fără de care cultura nu poate exista”. □ Al. Cistelean vorbește despre un canon „schizofren, dedublat”: „Există un canon pe care-l sprijină cititorii formați sub comunism și există altul, sprijinit de cititorii «post-comuniști». Celor din urmă nu li se poate pretinde să citească literatura în felul în care o citeau ceilalți; acestora, însă, li s-ar putea cere să citească și în noua manieră, cu noile exigențe. Ce le mai pot spune tinerilor dramele «activistului de partid», fie el și cu inima simțitoare?! Literatura cu emfază și literatura cu problematică socială, dar o problematică ținând de comunism, sunt primele ejectate din noul canon. Nu întotdeauna pe drept. Și nu-i sigur că în locul lor s-a pus altceva. Deocamdată, schimbarea e mai degrabă operație de ștergere decât de înlocuire”. □ Sanda Cordoș se concentrează pe procesul relecturii, al revizitării unui autor, și mai puțin pe cel al revizuirii: „La palierul cel mai vizibil, reexaminarea (revizuirea, cu un termen ce a inflamat nu o dată lumea literară, generând spaimă, revoltă și ilaritate) înseamnă (sau ar trebui să însemne) nimic altceva decât o relectură a operelor apărute în România postbelică. Când nu e făcută doar declamativ sau propagandistic, operația în sine – în fond, e vorba de actul critic cel mai simplu, de analiza de text – poate conduce la unele constatări interesante. Prima dintre ele este că, în general, ierarhia stabilită de criticii literari de până în 1989 (veritabili profesioniști ai lecturii) pentru scriitorii publicați în țară nu se modifică substanțial. Se modifică, în schimb, anumite accente și se continuă un proces de cernere a valorilor (din nou, comun tuturor perioadelor literare). Ies din prim plan acei prozatori de succes ai lumii totalitare care au dat, în epocă, mai ales răspunsuri civice importante (făcând, în ficțiune, un fel de gazetărie mascată, cărțile lor fiind așteptate cu frenezia cu care se cumpără ziarul în zile cu evenimente dramatice) și se consolidează opera acelor scriitori care, pe lângă sensibilitate la tema vremii lor, au fost foarte atenți la calitatea artistică. Lucrurile sunt, în harta fizică a acestei literaturi, destul de complicate, dat fiind faptul că în opera aceluiași scriitor coexistă cărți de valori diferite, uneori rebuturi și cărți foarte bune”. □ La rândul lui, Tudorel Urian suprapune schimbarea de canon cu schimbarea ideologică de după 1990: „Până în 1989, în România funcționau două canoane. Unul oficial, impus de autoritatea politică și cultivat la toate nivelele de învățământ. Era o formulă compozită care combina criteriile estetice cu obediința față de politica partidului comunist. Valabil în partea sa antebelică (anchemente literare găzduite de «Observatorul cultural» și «România literară» au demonstrat cu prisosință că la nivelul prozei și al poeziei nu s-au produs mutații valorice semnificative), canonul oficial din perioada comunistă devenea foarte tributar puterii politice atunci când venea vorba de scriitorii contemporani. Aici intervenea celălalt canon, al scriitorilor promovați în principal prin cronicile scrise ale lui Nicolae Manolescu (în «România literară») și vorbite, ale Monicăi Lovinescu (la Radio Europa Liberă). Cel care validează, în ultimă instanță, canonul, este

publicul. Or, acesta a confirmat canonul neoficial. Dat fiind interesul uriaș pentru lectură din epoca respectivă, se poate spune că, în pofida imensului aparat de propagandă al partidului comunist și al programelor școlare tot mai absurde, canonul neoficial a fost cel care a ajuns să fie acceptat de mai toată lumea ca singurul valabil. Poate vă voi surprinde, dar revoluția nu a produs schimbări fundamentale în ce privește canonul. În privința scriitorilor de dinaintea celui de-al doilea război mondial, canonul a rămas cel trasat de Lovinescu și Călinescu. Pentru perioada comunistă a rămas în bună măsură valabil canonul neoficial, cel sugerat de cronicile lui Nicolae Manolescu. Cum literatura se află în perpetuă transformare, în mod natural, canonul a fost completat cu scriitorii care, din diverse motive, au fost puși la index sau marginalizați în perioada comunistă și cu cei apăruiți în literatură după 1990”. □ Simona Sora vine cu o abordare originală, așa cum anunță încă din titlul intervenției sale: „Mă tem că problema canonului literar este total nerelevantă, în momentul acesta, în literatura despre care vorbim. Toma Pavel spunea undeva că, în problema, mult mai sângeroasă, a relației între memorie și istorie, lema de bază și începutul tuturor abordărilor subiective e următoarea: «M este memorabil pentru X, privitor la o serie de calități Q, pentru un grup de rațiuni R». Aceasta e, mai mult sau mai puțin, și armătura canonului (literar, politic, economic...). Înlocuiți primul termen cu unul dintre cei zece scriitori semnificativi, pe cel de-al doilea cu unul dintre cei câțiva cronicari care au înlocuit, fatalmente, specia criticului de vocație, puneți, în loc de Q cele mai fanteziste calități, printre care lizibilitatea, succesul de public mediu, coperta și spațiul dintre rânduri, și în loc de R toate amicitiiile literare de care vă amintiți, micile vanități stimulate de servicii reciproce, diverse conexiuni neverificabile, și veți avea canoanele tranziției literare românești. Ar trebui, desigur, ca prezentul să reevalueze, să recitească și să repropună grile semnificative care nu-i pot aparține decât lui. Ar trebui să existe o comunitate «de gust» care să discute metamorfozele cărților din muzeul imaginar al canonului. Ar trebui să avem o instanță critică (sau două-trei) care să poată lua în considerare joncțiunea între valoarea istorică și receptare, între calitatea obiectivă, criteriile de evaluare și predispozițiile subiective argumentate. Cum, la noi, în 2005, nu există așa ceva, a vorbi despre canonul care s-a schimbat (cine îl face, cine îl susține, cine și-l asumă?) e pură pierdere de vreme.”. □ Lista lui Paul Cernat cu opere și autori este lungă și temeinică, așa cum este și privirea sa critică asupra modificărilor de canon: „Canonul de dinaintea lui 1989 începe să fie, tot mai mult, relativizat de noile canoane paralele sau concurente. Au fost recuperate interbelicul ocultat (Eliade, Cioran, E. Ionescu, M. Vulcănescu etc.), memorialistica și jurnalele intime nepublicate din motive politice înainte de 1989, critica radiofonică de la Europa Liberă, literatură concentraționară, literatura exilului și diasporei; au fost editate cronicile literare ale lui N. Manolescu. Printre noile (deși tardivele) recuperări prozastice: Alexandru Vona. Un alt *boom* postdecembrist a fost reprezentat de eseistica pe teme larg culturale, moral-politice și filozofice: de la Petru Creția,

Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, O. Paler la mai nou-veniții H.-R. Patapievici, Teodor Baconsky, Andrei Cornea, Sorin Antohi, Mihaela Miroiu, Caius Dobrescu, Dan Petrescu, Gabriel Andreescu, Valentin Protopopescu etc. (unii, cu antecedente și înainte de 1989) și diasporienii Sorin Alexandrescu, Virgil Nemoianu. Apariția «egografiei» postcomuniste, specie aflată între memorialistica tradițională, document și ficțiune. Câteva titluri: *Amintiri în dialog* de Matei Călinescu și Ion Vianu, *Întoarcerea huliganului* de Norman Manea, *Regele se înclină și ucide* de Herta Müller, mărturiile biografice ale unor tineri autori despre viața cotidiană din anii '80. O nouă tendință, încă firavă, e ilustrată de romanele aventurii biografico-exotice (*Planeta Tokio* de Claudia Golea) și de autoficțiune. Docu-drama e reprezentată de Stelian Tănase și Răsvan Popescu. În domeniul ficțiunii propriu-zise, principala revelație a fost proza biografismului vizionar și totalizant (cu aripi mistico-poetice) a lui Mircea Cărtărescu, care domină beletristica noastră postcomunistă. O înflorire deosebită a cunoscut literatura mitologiei bucureștene: de la grotescul bulgakovian din romanele lui Daniel Bănulescu și Petre Barbu până la reveria istorico-literară din *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* de Ioana Pârvulescu. O nouă tendință: ficțiunea cu elemente *cyber* (Adrian Oțoiu, Sebastian A. Corn, Ion Manolescu, Alina Nelega). Noul spiritualism «apocaliptic», reprezentat de Radu Aldulescu, Dan Stanca și Alexandru Ecovoiu, nu s-a impus. Romanele biografiste ale poetelor au adus în prim-plan pe Simona Popescu, Herta Müller, Nora Iuga (debutantă în proză după 1990). Post-textualismul este recalibrat cu succes de Gh. Crăciun și D. Țepeneag. Infuzia compensatoare de politic și sex a ajuns deja la saturație. O înflorire a genului *fantasy* se lasă așteptată. Istoricul, autobiograficul și socialul primează în defavoarea imaginației pure. De remarcat prăbușirea la bursa de valori literare a romanelor produse de N. Breban, Augustin Buzura, D.R. Popescu, Fănuș Neagu ș.a. Romane-fanion ale ultimilor 15 ani: *Orbitor* de Mircea Cărtărescu, *Exuvii* de Simona Popescu, *Coaja lucrurilor sau dansând cu Jupuita* de Adrian Oțoiu. După 1990, poezia – aflată în cădere liberă – nu a impus deocamdată, în opinia mea, decât două «modele» importante: Simona Popescu și Ioan Es. Pop, în siaj optzecist; Cristian Popescu a debutat totuși înainte de 1989. Dramaturgia e dominată – de la distanță pariziană – de Matei Vișniec. Alte nume semnificative: Vlad Zografi și tânăra Gianina Cărbunariu. Câteva proiecte «dicționariste» ciclopice (*Dicționar analitic de opere literare românești* coordonat de Ion Pop, *Dicționarul scriitorilor români* coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu) au fost duse la un sfârșit mult mai bun decât inegalul și pe alocuri jenant-clientelarul *Dicționar general al literaturii române* apărut sub egida Academiei. O sinteză remarcabilă: *Enciclopedia exilului literar românesc* a lui Florin Manolescu. Au fost redimensionate ideologic proiectele erudite ale lui Adrian Marino. În domeniul criticii și istoriei literare, rețin tentativele de reevaluare globală a literaturii postbelice (cu rezultate discutabile, după caz) ale lui Eugen Negrici și Marian Popa, alături de tipologizarea lui Ion Simuț din *Incursiuni în literatura română actuală* și de

reformularea criticii de direcție (de la Ion Bogdan Lefter la mai eclecticul Dan C. Mihăilescu). Cea mai importantă apariție critico-teoretică în volum îmi pare *A citi, a reciti. Către o poetică a relecturii* de Matei Călinescu. Rețin și lucrările de sinteză semnate de E. Simion (*Ficțiunea jurnalului intim*), Gh. Crăciun, Sanda Cordoș, Ioana Pârvulescu, Ruxandra Cesereanu, Adriana Babeți (cu o carte de pionierat la noi: *Dandysmul*), A. Oțoiu, «geografiile literare» ale lui Cornel Ungureanu și monografia *Cercul literar de la Sibiu* a lui Ov. S. Crohmălniceanu și Klaus Heitmann. A continuat bătălia pentru postmodernism prin cărți de Mircea Cărtărescu, Liviu Petrescu, Gh. Crăciun, I.B. Lefter ș.a. Nu în ultimul rând, e de remarcat examenul critic al extremei drepte interbelice, ilustrat prin scrierile unor Z. Ornea, Marta Petreu, Alexandra Laignel-Lavastine, Iordan Chimet ș.a.”. □ Daniel Cristea-Enache constată și el că, în cele din urmă, „canonul literar construit pe valoarea estetică a rămas, în timp ce canonul ideologic, întemeiat pe valoarea carnetului de partid, s-a făcut, de mult, praf și pulbere. În anii '80, cei mai grei, ai regimului Ceaușescu, se știa foarte bine cine sunt scriitorii valoroși și cine – autorii care își extrăgeau substanța operelor din ultima plenară. O subtemă controversată a acestei discuții a fost următoarea: în ce măsură afectează compromisurile unui scriitor statura sa, dimensionată prin operă. Gheorghe Grigurcu poate fi considerat campionul revizuirilor est-etice, morale, dar el a fost – se vede azi cu ochiul liber – și marele pierzător pe culoarul respectiv. Căci, oricâte compromisuri jenante ar fi făcut Arghezi, Sadoveanu, G. Călinescu, Nichita Stănescu, ei rămân în centrul tare al canonului nostru literar. Dintr-o anchetă recentă a «României literare», a rezultat un top al celor mai importanți zece poeți români, din toate timpurile. Arghezi e pe locul II, Nichita Stănescu, primul dintre liricii postbelici, pe VI. Ce-ar mai fi de adăugat aici? Discuția canonică ajunge să aibă accente comice prin substituirea criteriului estetic cu cel al accesibilității așa-zis postmoderne. Câțiva actori vocali din spațiul nostru literar (Ion Bogdan Lefter, de exemplu) militează neobosiți pentru ștergerea graniței dintre cultură înaltă (pe care o înscriu mai mereu între niște ghilimele batjocoritoare) și cea populară. Așadar, între opera unui Ștefan Aug. Doinaș și cea a unui Adrian Copilul Minune n-ar trebui să fie nici un hotar «discriminator». Mă rog, fiecare cu gusturile lui... Eu cred, dimpotrivă, că această graniță e vizibilă și de pe Lună, asemeni Marelui Zid Chinezesc”. □ Anca Hațiegan trece în revistă presa culturală în secțiunea intitulată *Bruioane de cultură*. Din primul număr al revistei „Cuvântul”, este semnalat și comentat editorialul *Științele „tari”* semnat de Mircea Martin. □ Aflăm că Mircea Mihăieș a primit o replică din partea unui pensionar în paginile revistei „Dilema veche” (nr. 58/2005) la articolele pe care criticul timișorean le-a publicat în 14 decembrie 2004 (*Matusalem votează*) și 4 ianuarie 2005 (*Matusalem se întoarce*) în „Cotidianul”. Împotriva sancționării lui Mihăieș de către Consiliul Național de Combatere a Discriminării, Adriana Babeți și Viorel Marineasa au inițiat un protest care a primit numeroase semnături. □ Este recomandat și articolul lui Marius Chivu din „România literară” (nr. 7/2005), dedicat romanului *Agata*

murind de Dora Pavel, premiat de Uniunea Scriitorilor în 2004, „opțiune surprinzătoare, consideră cronicarul (având în vedere contracandidații: Ștefan Agopian sau Norman Manea), dar justificată, după opinia tânărului critic, la o privire retrospectivă, de valoarea cărții”. □ În nr. 8/2005 al aceleiași reviste, Gabriel Chifu „repune în circulație una din temele românești ce vin, parcă, să ne bântuie din atemporal: criza de bani, care aduce cu sine spectrul dispariției revistelor literare. □ Cititorii sunt informați că seria nouă a revistei „Observator cultural” are de acum drept slogan formula „spiritul critic în acțiune” (Carmen Mușat). Din oferta numărului, „extrem de bogată și de incitantă în întregul ei”, este reținut îndeosebi interviul luat lui Nicolae Manolescu de Ovidiu Șimonca, deoarece „conține importante dezvăluiri, reușind totuși să nu risipească suspansul cu privire la deja intens publicitatea *Istorie critică a literaturii române*, carte aflată de mult pe masa de lucru a celui interviuat. Nominalizările criticului (Luminița Marcu, Costi Rogozanu) din zona celor mai buni colegi ai săi de breaslă din generația tânără vor alimenta multe comentarii. Destituirea lui Augustin Buzura din fruntea Institutului Cultural Român figurează și ea între temele abordate de Nicolae Manolescu sub tirul întrebărilor lui Ovidiu Șimonca. Conducătorul «României literare» își exprimă în cuvinte ferme dezaprobarea față de modul demiterii lui Buzura [...]”. □ Bogdan-Alexandru Stănescu semnează un necrolog Saul Bellow.

13 aprilie

• [„**Luceafărul**”, nr. 14] Emil Manu urmărește parcursul literar al lui Laurențiu Fulga, *De la „Straniu paradis” la „Moartea lui Orfeu”*. □ Rodica Opreanu plasează *Sub semnul Sinelui* volumul de debut beletristic al lui Gheorghe Drumaru, *Gesturi simple* (Ed. Brumar, 2004), „o carte filosofică și poetică, în același timp, care se structurează ca o călătorie inițiativă pentru descoperirea Sinelui”. □ Când titrează *Istории literare contemporane*, Arina Lungu se referă de fapt la volumul scris de Alexandru Pintescu, *Retorica aproximației. Breviar de poezie optzecistă* (Ed. Timpul, 2004), titlul incitant al căruia este explicat astfel: „Din moment ce în toate domeniile culturii, conceptul de Istorie s-a dispersat într-o serie de modeste istorii paralele, alternative, conștiente de propriile limitări subiective, critica trebuie să se mulțumească, la rândul său, cu prudente operări în diacronie, realizate sub rezerva unei inerente apartenențe la o anumită structură cronotopică. Cu alte cuvinte, «aproximația» definește, în același timp, însăși modalitatea de abordare a textului literar, termen personal utilizat pentru desemnarea relativismului estetic”. □ Valentin Tașcu apreciază *Mozaicul redactorului-șef*, adică volumul de critică și istorie literară al lui Constantin M. Popa, *Brațul de la Lepanto* (Ed. Scrisul Românesc, 2003). □ Câte o pagină de versuri semnează Victoria Milescu și Cristian-Liviu Burada. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Viorel Dianu. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (VI)*. ■ Foiletonul memorialistic al lui Alexandru George cu titlul *După mai multe*

vremuri, continuă în acest număr cu reflecții despre literatura „socialistă” scrisă în prima perioadă a instaurării comunismului. Trecând în revistă romanul *Blocada* al lui Pavel Chihaia, care recent a făcut o vizită în România, criticul observă că „în lunga perioadă a tiraniei comuniste s-a scris o întreagă, dar mai felurită literatură; întrucât ea există și e recunoscută chiar și de cei mai categorici adversari ai sistemului, în sânul ei trebuie făcute multe discriminări. Poate că, peste nu timp (un secol?), chestiunea să pară oțioasă: viitorul apropiat va trage o linie de demarcație care va fi și aceea a unui total: nu a existat decât ceea ce rămâne valabil. Eu sunt de acord că, din punctul de vedere al estetismului pur, așa vor sta lucrurile, dar istoria literaturii nu va putea ignora un gol considerabil, un hiat, sau îl va bagateliza pentru că în respectiva perioadă au apărut și unele cărți «bune». Istoria literară nu înregistrează operele reușite muzeistic, precum niște piese izolate, ea are ca element operativ contingenta, legăturile, contrastele și transmisiunile imperceptibile, căci judecata estetică este în fond una de relație. «Hiatul» din literatura noastră, însemnând primii ani de socialism, și despre care a vorbit pentru prima oară Geo Bogza cu îndrăzneala pe care i-o îngăduia «poziția» sa înaltă, a fost ironizată și contestată de mai tânărul Marin Preda, într-un articol care a popularizat o formulă calpă: «Obsedantul deceniu». El a opus ideea de gol în literatură marilor «realizări» ale socialismului, înșirând fie câte o nuvelă apărută înainte (*Moartea lui Iacob Onisia* sau *Bietul Ioanide*, scris în 1947/1948), fie câte o carte eliminată mai apoi de el însuși de pe lista gloriilor (*Desculț* de Zaharia Stancu) marile capodopere ale socialismului timpuriu nemaifiind menționate (*Mitrea Cocor*, *Desfășurarea*, *Drum fără pulbere*). Întrebarea este câte din aceste capodopere se mai citesc astăzi și câte din ele nu au scăpat prin excepție de vigilența cenzurii sau au fost admise prin concesie unor maeștri pentru prestația lor «pe linie»? Enumerarea pune de fapt în lumină un dezastru și el e și mai evident dacă ne gândim că *Poeziile și Povestirile* lui V. Voiculescu, lirica necunoscută a lui Blaga, apoi năvala «pușcăriașilor» de tip Șt. Aug. Doinaș, I. Caraion, Constant Tonegaru va produce o adevărată senzație câțiva ani mai târziu. (Nu mai vorbesc de apariția încă mai târziu a prozatorilor și poeților cu debut «amânat», cum a numit L. Ulici pe un L. Dimov, M. Ivănescu, Al. Miran, Irina Mavrodin și seria prozatorilor care, în frunte cu Școala de la Târgoviște, au schimbat fața literaturii noastre, cufundând în uitare sau inactualitate aproape tot ce se scrisese în perioada de circa 16-17 ani ai comunismului dogmatic”. □ Marius Tupan îl elogiază pe Alexandru George la împlinirea vârstei de 75 de ani: „Suplețea gândului, claritatea exprimării și temperatura discursului îl fac să fie căutat și asaltat, căci multe publicații îi așteaptă colaborarea și destule edituri își fac un titlu de glorie când li se încredințează manuscrise. De-o verticalitate exemplară, cu o memorie care-i complexează pe mulți din generația sa, Alexandru George face conexiuni surprinzătoare, dezavuează derapajele unor autori supraevaluați, reformulează criteriile, repune în drepturi scriitorii uitați sau special ignorați, altfel zis, are statura unui sanitar literar care nu lasă vreo complicitate nesancționată. Tratamente severe

aplică unor răsfățați ca G. Călinescu, Marin Preda sau Nicolae Breban, iar, cât îi privește pe profitorii proletcultiști și pe susținătorii acestora, nu le acordă nici o șansă”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, apar pasaje care îi vizează pe Augustin Buzura, Ion Dodu Bălan, I. Negoïtescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca și alții: „Am cunoscut scriitori – dintre cei indiscutabil înzestrați și mediatizați – la care o anume aroganță încerca a juca rolul unei anume demnități. Distanțarea, gestică solemnă sau numai birocratică, aferată, privirea de sus, glacială, aparenta nesocotire a Celuilalt, când era cât de cât incomod sau măcar lipsit de importanță pe eșichierul interesului personal, încercau a se converti într-o «superioritate» ce ar fi contrabalansat, oarecum, în negrul ev comunist, autoritatea oficială (deși nu ezita a se împleti cu aceasta, a practica un joc de asocieri și disocieri reversibile, oportuniste, dovedind că egolatria nu presupune neapărat demnități). Exemple: Petru Dumitriu, A.E. Baconsky, Eugen Jebeleanu, Mircea Ciobanu, Marin Preda”. □ Cu mult timp înainte să fie laureată a Premiului Nobel, Geo Vasile scrie despre „extraordinarul filon spiritualist al Olgăi Tokarczuk”, care „stă la baza scriiturii sale rapsodice, generând vraja epică și eficiența corală a personajelor, memorabile prin eternul uman și efigiile lor iconografice”. □ La dispariția criticului bănățean, Adrian G. Romilă scrie despre *Manifestul lui Adrian Marino*, care, „de pe pozițiile unui cunoscător al spațiului european, pe care l-a frecventat călătorind și decantându-i reperele intelectuale fundamentale, nu a ezitat niciodată să denunțe tarele care macină cultura autohtonă, împiedicând-o să se legitimeze cu adevărat între celelalte culturi importante”.

● **[„România literară”, nr. 14]** Alexandru Condeescu reconstituie atmosfera dinaintea debutului poetic al lui Nichita Stănescu, dintr-o vreme „pre-editorială”, marcată de întâlnirea memorabilă cu poetul Ion Barbu: „Căutările sunt diverse, ele se îndreaptă în mai multe direcții, unele de-a dreptul opuse, acoperind un spectru foarte larg al atitudinilor auctoriale de la febrilitatea experimentului neliniștit la seninătatea fericită a «discursului îndrăgostit», de la lejeritatea umorului și vesela ironie la patosul exasperat al spaimelor existențiale și al sentimentului absurdului, de la bucuria pură a jocului și fronda simpatică a boemei, la răzvrătire și revoltă a creatorului care se ia în serios, de la valorizarea picturală a cuvântului în «descrieri» de natură, peisaje campestre ori tablouri citadine, până la exploatarea lui muzicală în cele mai variate ritmuri de la melopeea doinei și sugestia simbolistă până la improvizația sincopată a jazzului sud-american”. ■ După lectura volumului datorat reductibilității polemist Alexandru Dobrescu, *Maiorescu și maiorescienii* (Albatros, 2004), Tudorel Urian se întreabă *Ce rămâne din Maiorescu?* și răspunde detaliat: „Fără a-și propune în mod explicit acest lucru, Alexandru Dobrescu oferă, prin volumul *Maiorescu și maiorescienii*, o lecție despre cum trebuie făcută o revizuire literară. Fără a porni cu scopuri polemice declarate, criticul încearcă să reconstituie personalitatea fostului *spiritus rector* al Junimii folosindu-se de toate scrierile acestuia (articolele și cărțile care au făcut

școală, dar și paginile de jurnal și corespondența intimă), testimoniile celor care l-au cunoscut, articolele și cărțile care l-au vizat, scrise de-a lungul timpului de discipoli și adversari. Toate oferă nuanțe discrete sau mai puțin discrete, apte să modifice întrucâtva imaginea criticului perpetuată în manualele școlare și în unele istorii literare. Cum arată Maiorescu la capătul cercetării lui Alexandru Dobrescu: o personalitate duală (sigur pe el, olimpiant, superior în public, cam dictator în relațiile cu discipolii și colaboratorii, oricând dispus să-și impună în forță ideile, dar și măcinat de îndoieli, șovăielnic, adesea disperat în intimitate – caracterizare valabilă cel puțin pentru anii de formare și de consacrare a personalității sale în viața publică); gânditor mai degrabă retrograd și nu întotdeauna foarte original (teoria «formelor fără fond» avea drept corolar ideea că ar trebui să se renunțe la toate instituțiile moderne – universitate, bancă, teatru etc. –, în absența oamenilor specializați, capabili să confere activității lor un conținut similar celui din Occident); un critic literar care a avut șansa de a-i observa primul și de a-i impune atenției publicului pe marii scriitori ai vremii sale – Eminescu, Caragiale, Creangă și Slavici – dar care a și pierdut destule pariuri literare; un polemist mai mereu învingător în duelurile în care a fost angrenat, dar aproape niciodată prin mijloace cavalești (rareori era dispus să discute chestiunea de fond; de cele mai multe ori își descalifica adversarul scoțându-i în evidență carențele formale; om al resentimentului putea să aștepte decenii pentru a-și prinde descoperit și a desființa un adversar care a avut îndrăzneala să-i pună sub semnul întrebării valabilitatea și/sau originalitatea ideilor – elocvente sunt în acest sens polemicile purtate cu Aron Densușianu, V.A. Urechia sau B.P. Hasdeu)”. □ Un nou cronicar literar se alătură echipei redacționale începând cu acest număr. Este vorba despre Daniel Cristea-Enache care își prezintă cartea de vizită înaintea primei sale recenzii: „Cu această cronică și sub sigla *Cartea românească* începe colaborarea mea la «România literară», după opt ani neîntreruși la «Adevărul literar și artistic». Cititorilor care nu mă cunosc, ca și celor familiarizați cu scrisul meu, țin să le precizez că mă voi apleca, în cadrul acestei rubrici, asupra operelor pe care le consider importante. Vor fi și «execuții» critice, dar mai rar. Nu vor fi comentate neapărat ultimele noutăți editoriale, dar nici titluri fără legătură cu prezentul literar. Pot fi cărți despre care s-a mai scris în paginile revistei și cărți nesupuse încă vreunei radiografii. Pentru aceste libertăți (necesare, mie, ca aerul), ca și pentru solidaritatea manifestată, mulțumesc «României literare»”. După acest preambul, este prezentată cartea lui Matei Călinescu, *Portretul lui M* (Polirom, 2003): „Toate aceste date ale bolii lui Matthew nu fac decât să sublinieze și mai bine, prin contrast, frumusețea lui morală, candoarea serafică, angelismul de care tatăl, treptat, devine conștient. Și tot treptat, printr-o fină, uimitoare translație, copilul chinuit și totuși senin se transformă într-un învățător al părintelui său. Numele unei școli la care Matthew a învățat, *Harmony*, e într-un totuși simbolic. Tatăl învață să se armonizeze cu fiul său atât de special, să intre pe lungimea sa de undă, să micșoreze, cu dragoste, atenție și infinită răbdare, traumatizantele

distanțe. E drept că nu ajung să comunice așa cum o fac autiștii între ei (într-o limbă de deasupra limbajului, de la suflet la suflet); dar este, în acest efort de apropiere și înțelegere reciprocă, ceva eroic, ca într-o tragedie contemporană, tangibilă, intens personalizată” (*La școala Harmony*). □ Cel mai recent roman al lui Radu Ciobanu, *Steaua fiecăruia* (Ed. Excelsior Art, 2004) i se pare Simonei Vasilache a contura *Oameni de prisos*: „Este, altfel spus, povestea unei vieți de frecuşuri care nu duc nicăieri, care fură ceva, fără să dea profituri la schimb, din energia rămasă fiecăruia. Toți «eroii», deodată îmbătrâniți și blazați, își fac numărul în partea de scenă avantajată de un soi de penumbră. Când nu-i vede nimeni, se «răcoresc» citind cărți luate din anticariat, povestind foste călătorii și consumându-și năduful în ironii minore. Niște oameni de prisos, mutați de pe divan în dulcea lăncezeală din fotoliul de apartament”. □ În textul intitulat *O datorie anacronică*, Ion Simuț își continuă pledoaria din numărul precedent pentru o ediție de opere complete coșbuciene, prezentând antologia de inedite (nici aceasta „o explorare completă și definitivă, decisă să încheie subiectul o dată pentru totdeauna”) scoasă la iveală de profesorul bistrițean Constantin Catalano: *George Coșbuc, elevul-poet* (Ed. George Coșbuc, 2001). „Clasicul Coșbuc e aproape de nerecunoscut în juvenilul Coșbuc”, conchide istoricul literar orădean după parcurgerea începuturilor poetice ale lui Coșbuc din vremea când era elev la Năsăud și publica în revista manuscrisă a liceului „Muza someșană” (1882-1884). □ O nouă restituire datorată prof. Nicolae Scurtu (*Contribuții la biografia lui Mateiu I. Caragiale*): încă o scrisoare necunoscută a acestuia, datată 26 iulie 1913 și adresată prietenului Alexandru Ronetti-Roman, fiul scriitorului M[oise] Ronetti-Roman, recent descoperită „într-o bogată și prețioasă arhivă particulară” din București. □ *Alternativa globalizării* își intitulează Marius Chivu recenzia la cea de a doua ediție a culegerii din publicistica lui Adrian Marino, *Pentru Europa. Integrarea României – Aspecte ideologice și culturale* (ediția a II-a revăzută și adăugită, cu un post-scriptum al autorului, Polirom, 2005): „*Pentru Europa*, acest veritabil manifest iluminist în mijlocul unei modernități viciate de ideologiile nefaste ale istoriei, este un adevărat manual de europenizare și «emblema» întregului demers intelectual al constructivului Adrian Marino. Reediterarea e mai mult decât binevenită. Cum minunata noastră Academie i-a primit în rândurile ei pe alde Fănuș Neagu și Grigore Vieru, în timp ce i s-a refuzat ostentativ unui cărturar adevărat, unul dintre puținii de talie europeană, precum de acum regretatul Adrian Marino, i-aș propune ca în frunte cu ilustrul ei președinte să-și autosuspende o săptămână, o lună, un an, prețioasele activități într-un prelungit moment de autopenitentă reculegere.” □ Printre cele opt cărți noi, răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ Mihail Gălățanu, *Apocalipsa printr-o gură de om* (Ed. Dominus, 2004): „Cartea ni-l înfățișează pe Mihail Gălățanu regăsindu-și starea de grație din adolescență. Specifică vârstei sale de acum este combinația de fericire și tristețe”; □ Constantin Crețan, *Haremul de iluzii* (Ed. Vinea, 2005): „poet enervant de talentat, care transformă tot ce atinge în poezie, a fost prezentat

în revista noastră, acum câteva luni, după ce, anterior, fusese recomandat publicului de Ana Blandiana. Recentă sa carte, *Haremul de iluzii*, se remarcă prin frumusețea poeziei de dragoste”; □ Traian Dobrinescu, *Urme*, 51 de texte lirice (C.R., 2004): „Pentru cei care nu i-au citit până acum versurile, Traian Dobrinescu constituie o surpriză frumoasă. Al doilea volum al său, *Urme* (primul, intitulat *Cântec de violoncel*, a apărut în 2002) conține tot «texte lirice», cum îi place autorului să-și numească poemele, tipărite sub formă de proză [...] un joc de diafanități, din care iriază o mare bunătate [...]. Traian Dobrinescu este, poate, arma secretă a poeziei românești de azi”; □ Toader Paleologu, *De la Karl Marx la stenograme*, cronică anului politic 2004 (Ed. Curtea veche, 2005): „Dacă prin absurd elita intelectuală a României ar dispărea peste noapte, ea ar putea fi imediat suplinită de una de rezervă, aflată în afara țării, din care fac parte tineri scriitori de inteligenți, cu studii înalte, ca Teodor Baconsky, Cristian Bădiliță și Toader Paleologu. Avem, în ceea ce privește cultura, un fel de guvern în exil, astfel încât am fi în stare să ieșim repede din orice criză”; □ Mihai Tatulici, *Nemuritorii*, interviuri filmate și nedifuzate (Ed. Privirea, 2005): „Intervievații sunt oameni de valoare care au ceva de spus (unii dintre ei aveau ceva de spus, pentru că între timp au murit): Titus Popovici, Dan Grigorescu, Dan Berindei, Horia Bernea, Augustin Buzura, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Dinu C. Giurescu, Ștefan Iordache, Yolanda Eminescu. Mihai Tatulici a realizat convorbirile (filmate) în perioada 1995-1997 și, constatând că au rămas nedifuzate, le-a transcris și le-a publicat sub forma unui volum. A făcut un gest necesar, punând în circulație texte care prezintă interes documentar (și, în unele cazuri, și literar). Stilul său dezvoltat-provocator de a adresa întrebări se află la originea caracterului neconvențional al răspunsurilor date de interlocutori”. □ Apare un grupaj liric semnat de Irina Nechit. □ Versuri publică și Passionaria Stoicescu. □ O scrisoare în versuri, datată 7.V.1977, trimite Emil Brumaru colegului Șerban Foarță (la rubrica *Cerșetorul de cafea*). □ O voce din public, cea a prof. Ionel Popa din Mediaș, aduce *Necesare completări* articolelor publicate de Ion Simuț (nr. 10-11) cu privire la polemica dintre Dan Botta și Lucian Blaga. Astfel, el detaliază în chestiunea martorilor aleși pentru duel și semnaleză și alte contribuții la subiectul menționat: volumul *Polemica Blaga-Botta*, ediție de Eugeniu Nistor (Ed. Ardealul, Târgu Mureș, 2001) și un articol pe această temă aparținând chiar profesorului semnat, în revista „Discobolul” din Alba Iulia (2002): „Vina că dl Ion Simuț nu cunoaște stadiul real de dezbateră și cunoaștere a polemicii Blaga-Botta nu-i aparține. Vinovată e starea precară și aleatorie a difuzării cărții în țărișoara noastră”. □ Salutându-l ca pe un eveniment mult așteptat, Mihai Zamfir prezintă volumul *Revedere* (Editura Evoramons, Castelo Branco, 2005), ce conține 21 de poezii eminesciene traduse în limba portugheză de Doina Zugrăveanu: „Nu cantitatea de versuri traduse contează, în cazul de față, ci caratele interne ale textului oferit. Doina Zugrăvescu a ales varianta cea mai dificilă a transunerii, urmărind un ideal de toți aproximat, aproape niciodată atins: l-a tradus pe Eminescu în exact

același tipar prozodic cu originalul. A vrut să exprime nu doar conținutul poeziei eminesciene, ci însăși vibrația ei profundă; nu doar mesajul tematic, ci, dacă se poate, melodia. Pariul pare de la început sortit eșecului, deoarece marile traduceri de poezie (cele care respectă ideea, imagistica, argumentarea lirică, dar și prozodia originalului) nu depășesc, probabil, cinci la sută din total”. □ Punctând cele patru secole de la publicarea vestitului *Don Quijote*, Mihai Cantuniari laudă noua traducere datorată lui Sorin Mărculescu (Paralela 45), deplângând lipsa de reacție a lumii literare la acest remarcabil demers, comparat cu *Suișul muntelui*. „Sorin Mărculescu este un poet. Versiunea lui e absolut nouă, absolut modernă și, în același timp, perfect încadrată în tradiție, precum aceea a unui eremit cistercian lucrând pe un laptop. Imensa documentație pe care timp de mai bine de opt ani (minimum, știind noi bine ce înseamnă o traducere!) și-a clădit efortul provine nu numai din sutele, miile de pagini ale bibliotecilor, ci și de pe Internet. [...] Cunoașterea perfectă și foarte nuanțată a limbii române se aliază în cazul său cu îndrăzneli aproape fără precedent, din care unele se vor impune, altele nu. De fiecare dată, însă, traducătorul își explică alegerea și preferințele, rămânând ca tu, cititorul, să te pronunți, acceptându-i-le ori ba, dar în cunoștință de cauză. Critica universitară (din direcția aceasta tăcerea e și mai asurzitoare) va mârâi probabil în surdină, precum câinele grădinarului, care nici nu mănâncă, nici nu-l lasă pe altul să mănânce. Tălmăcirea lui Sorin Mărculescu va rămâne oricum o piatră de hotar în istoria echivalențelor românești ale Marii Opere. Și va rămâne evidența că, în toți acești ani ieșiți din țâțâni, cineva a avut incredibilul curaj să facă abstracție de necazurile și nevoile ce ne-au îmbătrânit înainte de vreme, de morișca politicianistă hârâind în gol, de VIP-urile de trei lulele avortate de micul ecran, preferând să escaladeze de unul singur masivul muntos și, ajuns pe creste, să înfigă al doilea steag tricolor. Am zis eu bine cândva: «de n-aș fi atât de mult Mihai Cantuniari, mi-ar fi plăcut să fiu Sorin Mărculescu».” □ La împlinirea a șapte decenii de viață, Gheorghe Grigurcu îl descrie pe confratele C.D. Zeletin ca pe „un spirit complex ce-și asumă laolaltă creația, ființa, cultura, credința, în creuzetul discursului său de-o melodioasă omogenitate, însuflețit de convingerea unei «taine» a vieții, irezolvabile, tatonate prin înmănuncherea mijloacelor interdisciplinare pe care le are la îndemână, mijloace care-și depășesc segregarea grație fiorului sacru indus de autor în plăsmuirile sale”. □ O diatribă, intitulată *Nervii intelectualului român* și inspirată din realitatea cultural-literară, publică Marius Chivu: „Premiem pe cei pe care i-am mai premiat, pe cei care au cele mai mari șanse de a ajunge să ne premieze înapoi, pe cei care sunt din orașul nostru, din facultatea noastră, din editura noastră, din antologia noastră, pe cei care au citit aceleași cărți ca și noi, pe cei pe care i-au premiat toți, pe cei pe care nu i-a premiat nimeni, pe cei la care nu se așteaptă nimeni să-i premiem pentru a demonstra cât de obiectivi suntem. Scriem împotriva parti-pris-urilor, în timp ce le facem noi înșine. *Parti-pris-ul nu e niciodată al nostru!* Bagatelizăm marile succese ale celorlalți arătând șubrezimea criteriilor: prejudecăți păguboase,

mentalități potrivnice, obtuzitățile sau mașinațiunile celorlalți, marginalitatea lor. Supraevaluăm micile noastre reușite arătând dificultatea demersului nostru: prejudecăți păguboase, mentalități potrivnice, obtuzitățile sau mașinațiunile celorlalți, marginalitatea noastră. Ne revizuim când argumentele noastre sunt în pericol de a fi demontate; suntem consecvenți când nu mai avem nici o șansă. Ne revendicăm de la tradiție când prezentul ne depășește și clamăm urgențele timpului nostru când nu avem operă. În ambele cazuri, ne erijăm în guru intelectual care se pricepe la toate problemele timpului și dă sfaturi tuturor. În lipsa eticului reclamăm esteticul. Și viceversa. Suntem plini de complexe, frustrați și încrâncenați. Deseori din articolele noastre răzbate scrâșnitul dinților. Pe unii îi criticăm cu orice ocazie, pe alții îi ocolim elegant; admirăm negativ, nu *pentru ci împotriva*, suntem farisei până la capăt dacă interesele o cer. Înjurăm o instituție la care, după un timp, ne depunem CV-ul de angajare sau de la care tocmai am demisionat”. □ *Patru scrisori ale lui Albert Einstein către George Oprescu* prezintă și reproduce Dumitru Hâncu, completând seria de corespondenți ai istoricului și criticului de artă român, pe când era reprezentant al țării noastre în Comitetul internațional pentru Litere și Arte al Ligii Națiunilor (vezi nr. 10). □ Din rubrica *Meridiane* aflăm despre un nou eseu al lui Milan Kundera: *Le rideau*. □ Pentru *Ochiul magic*, cronicarul de serviciu Alex. Ștefănescu reține, din revista „Timpul” nr. 3/ 2005, „un surprinzător articol” despre optzecismul rusesc, datorat lui Radu Andriescu. După ce reproduce un citat („Câteva curente poetice foarte bine conturate și a căror teoretizare a început încă din prima jumătate a deceniului nouă, respectiv *metarealismul*, *conceptualismul* și *prezentismul* au trasat o hartă poetică foarte asemănătoare celei de la început de secol [douăzeci]: *symbolism*, *futurism* și *akmeism*.”), cronicarul glosează: „Este, din câte știm, pentru prima dată în presa noastră literară când se schițează o analiză a tendințelor din literatura rusă de la sfârșitul secolului douăzeci. Amețiți de propaganda optzeciștilor de la noi, începuserăm să credem că, în afară de ei, nimeni nu mai inventa ceva demn de interes în literatura lumii în acea perioadă”. □ În cadrul aceleiași rubrici, Alex. Ștefănescu îi dă replica lui Liviu Antonesei, care în același număr din „Timpul”, îl numise „simpaticul critic literar Alex” și sărise în apărarea Doinei Ruști, al cărei roman, *Omulețul roșu*, fusese minimalizat de criticul literar bucureștean: „Mă bucur că Liviu Antonesei face acest gest de cavalerism, datorită căruia am numai de câștigat: domnișoara va fi, fără îndoială, fericită (așa cum îmi doream, în adâncul inimii, și eu), și nici reputația mea de critic exigent nu va avea de suferit. Apreciez spiritul de sacrificiu al lui Liviu Antonesei”.

14 aprilie

• [„**Observator cultural**”, nr. 7 (264)] Editorialul semnat de Carmen Mușat, intitulat *Pentru o dezbatere reală*, se referă în continuare la schimbările de la ICR și la suprimarea revistei „Cultura”, de data aceasta în siajul ideilor exprimate în grupajul găzduit în numărul precedent. □ Sunt publicate, de asemenea, ecouri la

dezbateră pe această temă din numărul precedent. Astfel, Mircea Anghelescu scrie în cunoștință de cauză despre cum ar trebui gândită de acum încolo *Propaganda culturală românească*: „Dacă este adevărat, cum presupun, că activitatea Institutului are în vedere mai ales propaganda culturală românească în străinătate, atunci ar fi important să se stabilească căror ținte s-ar putea ea adresa acolo. Putem distinge în linii mari, cred, trei segmente de persoane potențial interesate în acest spațiu: cel al românilor din afara țării (românii din provinciile învecinate, plasați în grupuri masive în jurul granițelor, și așa-numita diaspora, risipită în toată lumea); cel al persoanelor interesate profesional de cultura românească (de la profesorii de limba și literatura română din diferite universități la traducători, muzeografi, cercetători, jurnaliști ș.a.); și, cel mai important cred, cel al persoanelor care nu au nicio motivație directă, dar sunt disponibili a se interesa de o cultură europeană puțin cunoscută, dacă ea se dovedește atractivă. Ei sunt cei care pot deveni cei mai numeroși din grupul, destul de restrâns încă, al «clienților» culturii române și ei trebuie captați și «fidelizați» prin diverse activități”.

□ Silviu Lupescu, în articolul *Cine susține Cultura „de stat”?*, se declară contrariat de atitudinea liberală în teorie, dar nu și în practică, a unora dintre semnatarii din numărul trecut, nostalgici după stipendiile acordate de stat. □ Sorin Alexandrescu se întreabă *Revistele cui?*, amendând tonul, lipsa de argumente, derapajele de limbaj și de atitudine ale unor semnatari din numărul precedent și sintetizând la ce se reduce meciul dintre noua conducere a ICR și fosta revistă „Cultura”: „Indiferent de valoarea unei reviste – acest lucru nu a fost adus în discuție, și pe bună dreptate – o revistă cred că trebuie să fie publicată și să continue să apară numai dacă slujește unui scop bine definit. Nu mai putem judeca global – este sau nu bine să apară reviste, este sau nu rău ca ele să dispară –, ci funcțional. Pentru a-și atinge scopul, ICR nu trebuie neapărat să publice o revistă – poate alege, adică, și alte mijloace – dar, dacă o face, este necesar ca revista să slujească acestui scop. Nu-mi amintesc să se fi purtat o asemenea discuție când a apărut «Cultura» și este păcat că ea se poartă numai când revista dispare”. □ În cele din urmă, este publicat cu titlul de drept la replică, o precizare a lui Cornel Ungureanu, intitulată *Săptămânalul «Cultura» nu a fost în competiție cu revista «Orizont»*: „Afirmările privind desființarea publicației «Cultura» a Institutului Cultural Român au fost legate, în revista dumneavoastră, și de faptul că săptămânalul «Cultura» ar fi, într-un fel sau altul, în competiție cu «Orizont», revista lunară condusă de Mircea Mihăieș. Oricare cititor al «Orizont»-ului ar fi putut observa că între cele două periodice nu a existat niciun fel de competiție. Inclusiv în ceea ce privește tirajul. Revista noastră are, de multă vreme, proiecte bine conturate, teme specifice, o structură și un stil proprii, colaboratori constanți și un public fidelizat. E interesată de afirmarea tinerilor scriitori, esești, oameni de cultură, dar și de dialogurile care să implice personalități exponențiale ale timpului nostru. A fost, este și dorește să rămână o revistă care funcționează pe piața liberă, fără umbrela protectoare a finanțărilor discreționare. În niciun moment al

existenței sale, «Orizont» nu și-a propus eliminarea vreunei publicații «concu-
rente». Dimpotrivă, ne-am simțit stimulați și am salutat de fiecare dată apariția
oricărei noi publicații culturale care promitea să disemineze valoarea. Ne-am
dorit a fi o revistă a profesioniștilor, evident competitivă, dar nu la nivelul exclu-
derilor, ci la nivelul performanței intelectuale și publicistice. [...] În campania
care se desfășoară împotriva criticului literar și jurnalistului Mircea Mihăieș,
alianțe ciudate par a scoate în evidență mai vechi ranchiune și opțiuni partizane.
Atacurile au o sonoritate și o concertare ce ni se par a ține de practica unor vremi
pe care le speram apuse”. □ *Lumea pe bune, de la firul ierbii la ciorba de burtă*
este eticheta pe care o pune Raluca Ciochină volumului colectiv intitulat *Povestiri
mici și mijlocii* (Ed. Curtea Veche, 2004): „Cotidianismul, real sau ficțional, este
personajul comun al celor patru autori ai volumului de proze scurte *Povestiri
mici și mijlocii*. Cosmin Manolache, Călin Torsan, Sorin Stoica și Ciprian Voicilă
scriu fără menajamente, pe bune, despre ce vad în afara sau înlăuntrul lor. Își
privesc cu microscopul sau cu binoclul prietenii, părinții, clădirile și orașul în
care trăiesc – stilul lor autentic prinzându-te din prima clipă, tocmai pentru că
este eliberat, precum o istorie vorbită, de manierismul literar”. □ Volumul de
debut în critică al asistentului universitar craiovean Cătălin Ghiță, *Lumile lui
Argus. O morfotipologie a poeziei vizionare* (Ed. Paralela 45, 2005) este recenzat
de Ioana Petrescu, care amintește și de antecedentele critice, destul de „timide”,
datorate Ioanei Em. Petrescu și lui Eugen Negrici: „Avem de-a face cu intenția
de a opera, asupra subiectului de studiu, un blând gest de *apprivoisage*, de apro-
piere într-o treptată apropiere. *Mutatis mutandis*, cu supunerea obiectului la un
tip de comportament predilect al dresorului; cu dezvățul aceluiași obiect – poezia
vizionară – de spiritul și litera lui, spre a-l deprinde cu o manieră metodologică
și discursivă totodată, încorporată anterior de cercetător. În fond, pluralitatea,
eterogenitatea și ineditul abordărilor nu mutilează obiectul, ci îl conotează virtual
nelimitat. Prin urmare, perspectiva acestui studiu asupra poeziei vizionare propune
o posibilitate de continuare a direcției de cercetare. Titlul e provocator și în sensul
de mai sus. Sensibili la stimuli subtili, inductori de viziuni, ochii lui Argus vor
fi centri generatori de lumi multiple, de lumi posibile”. □ În articolul *Mirări, vești
bune, gelozii*, Michael Hăulică face revista presei în domeniul *Fantasy & Science
Fiction*. Sunt răsfoite revistele „Pro-Scris”, nr. 1/2005, „Literatura și artele ima-
ginarului”, din 24 martie 2005, și nr. 568 al revistei „Anticipația”. ■ Suplimentul
din acest număr este dedicat lui Matei Vișniec, aflat în România pentru lansarea
unui nou volum de teatru, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (Ed. Paralela
45), ce conține patru piese scrise între 1995-2005. Sunt reproduse scena a doua
din piesa ce dă titlul volumului, de asemenea, argumentul dramaturgului intitulat
Cuvintele mele cerșesc încarnarea („Piesele incluse în acest volum sunt [...] trecute prin două filtre lingvistice, cel francez și cel român. În general, de când
trăiesc în Franța, încep prin a-mi scrie piesele în franceză. Imediat însă le
«transfer» în română, ceea ce înseamnă rescrierea lor, de fapt. În cursul acestei

noi decantări textul se dezvoltă, structura piesei se consolidează... [...] Între limba franceză care este carteziană și precisă, și limba română care este vulcanică și alunecoasă, scrierea însăși devine un spectacol în fața căruia nu încetez să mă minunez. Scriind piese de teatru, nu uit însă niciodată că eu nu sunt decât primul strat al unei construcții care va fi mult mai complicată. Nenorocită mai e, de fapt, meseria asta de dramaturg! Și aceasta pentru că, de la bun început, dramaturgul este în poziție de cerșetor. Cuvintele mele cerșesc încarnarea iar lanțul încarnării este lung: regizorul, actorul, scenograful... câte verigi nu se interpun între demersul meu de la masa de lucru și spectacolul de teatru destinat acestei ultime verigi care este publicul.”), precum și postfața intitulată *Pur și simplu un dramaturg*, semnată de Mirella Nedelcu-Patureau: „Întotdeauna am admirat în textele sale scurte, de la *Buzunarul cu pâine* la seria *Teatrului descompus*, tehnica implanșabilă a parabolilor sale scenice, mecanismul dramatic ce funcționează printr-o repetiție neobosită de replici, de situații, până la o acumulare insuportabilă și răsturnarea totală a termenilor, revelație finală ce se impune pentru a ne destabiliza și neliniști definitiv. Și totul construit din imagini, din situații, cu efecte vizuale înscrise în țesătura însăși a textului, pentru că Vișniec, care a debutat ca poet, este un autor care a învățat să scrie ca un regizor și știe să vadă platoul scenic cu accesoriile și posibilitățile sale de exploatare”. □ În articolul *Noi teme și stiluri*, volumul este recenzat de Mircea Ghițulescu, care remarcă reformele tematice și stilistice și încearcă să explice secretul îngropat în aceste texte recente: „[...] ne dăm seama că Vișniec este un cititor la fel de puternic și pătrunzător, pe cât este scriitor. Putea deveni un mare critic literar pentru că *Mașinăria Cehov*, de exemplu, nu este doar o piesă de teatru, ci și un subtil eseu despre Cehov ca om și scriitor. Aceeași metodă, a lecturii intense se simte și în dramele despre Cioran și Meyerhold. De aceea, ele se pot numi, la rândul lor *Mașinăria Cioran* și *Mașinăria Meyerhold*, pentru că autorul nu doar evocă frânturi din viața eroilor săi, ci descompune însuși mecanismul, «mașinăria» procesului lor de creație. Pe de altă parte, mai mult decât în restul operei, te surprinde aici uimitoarea sa capacitate de a transforma în personaj orice abstracțiune. Totul, dar absolut totul capătă în aceste texte dreptul la replică și însușirea dialogului”. ■ „*Ce vrem să fie țara asta peste 30 de ani?*” este titlul sub care este publicat dialogul lui Ovidiu Șimonca purtat cu Mihai Șora. În prima parte a interviului sunt preponderente întrebările legate de politic, de schimbările recente etc., în vreme ce a doua parte se concentrează pe descrierea personalităților interbelice pe care le-a cunoscut și admirat: Eugen Ionescu („Era extraordinar. Un om de o sinceritate totală. Știai pe cine ai în fața ta și te puteai baza pe el fără niciun fel de rezervă.”), Emil Cioran („Și el era la fel. Nici Cioran, nici Ionescu nu aveau duplicitate. [...] N-a fost fățarnic. Ce a scris în *Schimbarea la față a României* sunt prăpăstii. Ulterior, a regretat profund și sincer acele rânduri. Emil Cioran era de o bunătate extraordinară, de o sollicitudine cum rar se poate întâlni, care mergea până într-acolo încât să se intereseze la telefon dacă cineva care l-a vizitat a ajuns bine acasă,

dacă nu i s-a întâmplat nimic pe drum. Era săritor.”), Mircea Eliade și Nae Ionescu („Eram foarte bun prieten cu el. Ca om era minunat, generos, un tip trepidant, plin de temperament. Când eram student, am comparat elocința lui Eliade cu cea a lui Nae Ionescu. Eliade era ca un șuvoi debordant, nu stătea să-și aleagă foarte atent cuvântul cu care să tragă la țintă. Spre deosebire de Eliade, Nae Ionescu vorbea liniștit, rar, fără ridicarea vocii și – în momentele culminante ale expunerii, când era extrem de important – făcea o pauză infimizezimală și stătea cu sufletul la gură să vezi ce va spune. Și spunea exact cuvântul care te interesa. Nae Ionescu nu gesticula, stătea așezat la catedră.”), Constantin Noica („Noica a scris, în favoarea legionarilor, până în faza Sima. A fost un militant, a scris foarte fierbinte în favoarea legionarilor [spre deosebire de Eliade, *n.ed.*]. [...] Ulterior, Noica a fost un tip pocăit. Regreta. Dar eu am o explicație pentru aceste întorsături ale personalității: el nu-și putea stăpâni întregul, mereu oscila între intelect și «suflețel». El mereu a optat pentru ceva, când pentru suflet, când pentru spirit. A început în stratosferă, senin, pe urmă a căzut în legionarism, după aceea s-a căit, a avut alte preocupări.”), Mircea Vulcănescu („Mircea Vulcănescu era un vârf de potențial. El își dădea în vileag acest vârf de potențial numai la cerere. Era tobă de carte, se dezvăluia însă numai când simțea că cineva avea nevoie de ea. Când cineva îl solicita, descoperea la Mircea Vulcănescu arhitecturi de gând absolut extraordinare. Multe din ele expuse oral, dar ca o catedrală: vibrante. Cred că Vulcănescu era vârful acestei generații.”). □ Pentru rubrica săptămânală *Bibliotecile mele*, Ilie Rad semnează în acest număr microeseul *Miresme de bibliie veche*. □ *Cine să înțeleagă Republica Moldova* se întreabă retoric Ovidiu Șimonca, pentru a putea răspunde cu două titluri recente, provenite din spațiul basarabean, *Anatomia unui faliment geopolitic: Republica Moldova* (Polirom, 2005) de Vitalie Ciobanu și *Intelectualul ca diversiune. Fragmente tragicomice de inadecvare la realitate* (Polirom, 2005) de Vasile Gârneț, ambele oferind publicului român o cale de înțelegere a realităților din zonă, după destrămarea Uniunii Sovietice. □ *Scriitorul nu este un artizan* susține scriitorul francez contemporan Yann Apperry în interviul acordat lui Carmen Mușat. ■ *Rețete literare de succes* este tema aflată în dezbatere în acest număr, argumentul redacțional fiind acela că „una dintre primele porunci ale industriei editoriale este «vinde, nu contează cum!». Ar fi bine să știm care sunt strategiile de marketing editorial care aduc atâtea milioane de cititori și ce ingrediente miraculoase strecoară acești autori în paginile cărților lor, devenite în timp *record best-sellers*. Cum de un autor ca Paulo Coelho se vinde ca pâinea caldă și de ce *Codul lui Da Vinci* te ține treaz o noapte întregă? De ce *Jurnalul lui Bridget Jones*, cartea și filmul deopotrivă, a avut un succes nebun sau de ce au atâta succes prozatoarele franțuzoace contemporane, iubitoare de autoficțiune? De unde popularitatea genului *fantasy* care s-a extins în ultimii ani și în spațiul cinematografiei?” □ În paginile ce dezvoltă aceste subiecte de interes, semnează Adina Dinițoiu (*Bridget Jones sunt eu?*), Florina Pîrjol (*Isteria Coelho lovește din nou*), Alexandru Matei (*Memoriile unui jackass*), Cătălin

Sturza (*Înainte și după Tolkien*), Constantin Vică (*Femina cu succes*), Iulia Popovici (*Misterioasa fascinație a ereziei*). □ La rubrica *Revista presei*, sunt semnalate două dosare Adrian Marino *in memoriam*, unul apărut în nr. 18 al „Suplimentului de cultură”, în care cel dispărut este considerat a fi un european, al doilea dosar, publicat în „România literară”, nr. 12 (30 martie-5 aprilie), cuprinzând articolul lui Mihai Zamfir *Europeanul din noi* (lăudat de redacția „Observatorului”), iar cel de-al doilea, un „fragmentul de studiu” semnat de Alex. Ștefănescu, aspru amendat: „Nu este vorba despre o mărturie și nici despre un omagiu adus cărturarului clujean, ci de un articol în prima sa parte neutru-expozitiv, iar în a doua, de un eseu caracterial, superficial și inexact. Nu vrem să-i ținem lecții criticului de la RI, dar confuziile se cer lămurite”, se precizează în nota redacțională care continuă cu citate comentate critic: „Dacă tot face Adrian Marino paradă scientistă, cum se exprimă criticul, a condamna dezinteresul, pasămite, față de opera sa teoretică devine un act ipocrit. Probabil că toate aceste gafe vin din «sinceritatea stângace» a lui Alex. Ștefănescu atunci când abordează chestiuni teoretice” (*Adrian Marino în război cu lejeritatea intelectuală*). □ La împlinirea a 65 de ani, redacția îl felicită pe profesorul Mircea Martin, „o personalitate de prim rang a culturii romane contemporane. Echilibrat, dar ferm în opțiuni, discret, dar imposibil de ignorat ori de câte ori intervine în dezbaterile culturale autohtone, Mircea Martin pune în orice demers al său o luciditate patetică și un profesionalism incontestabil. Teoretician cu simț critic și critic literar erudit, cu un solid *background* teoretic și filozofic, căruia nu-i este străină nici judecata de valoare și nici reflecția sistematică asupra statutului literaturii și criticii, profesorul Mircea Martin a pledat întotdeauna pentru «dicțiunea ideilor», pentru solidaritatea indestructibilă a ideii și a stilului”.

16 aprilie

• [„*Tribuna*”, nr. 63 (8)] În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, semnează prezentări: Ioana Cistelean, *Human Nature 100%* (despre volumul de proză al lui Alexandru Vlad, *Viața mea în slujba statului*, Ed. Paralela 45, 2004): „Alexandru Vlad, optzecist recunoscut, probează o certă facilitate în a dezvolta o arhitectură circulară, clasicizată, a prozei, [...] dar și în a cultiva tehnica modernă-postmodernă a fragmentarismului, a parantezelor introspective/explicative [...], practica detaliului minor, însă percutant în portretizarea personajelor sale ori în schițarea situațiilor pomenite; voit sau nu (și înclinăm să credem varianta secundă), registrele compozite sunt oarecum imposibil de delimitat clar, ele topindu-se una într-alta fără puțința de a le demarca” și □ Ioana Pughineanu care, în articolul *Despre scriitor și alți demoni*, prezintă volumul lui Ion Vartic, *Bulgakov și secretul lui Koroviev. Interpretare figurală la Maestrul și Margareta* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004), „o încercare de a dezvălui un subtil proces de sublimare, cristalizat în opera unui autor care găsește în fascinația pentru Diavol sursa unei mântuirii personale, prin mântuire înțelegând, până la urmă, salvarea

unui stil... de viață, de scriere, de gândire a propriei libertăți”. □ Comentarii mai ample semnează Rodica Marian și Dan Rujea. Cea dintâi, își intitulează articolul *Andrei Fischof: prefăcuta liniște sau odele gândului pentru poemul nescris*, comentând volumul de poeme alese *Prefăcuta liniște* (Ed. Hasefer, 2003), „expresia predilectă a poemului” fiind pentru poet „determinată de luciditate, ocolind cu oarecare discreție reverberațiile sentimentale, estompând plângerea elegiacă cu o anume sobrietate și dezlegând gândul spre o exprimare frustă, în general o fantezie strunită în elemente esențiale și reflectate în lumea imediată”. ■ „Acest conflict ideologic, politic și cultural pare a fi constituit punctul de plecare pentru piesa de mai târziu, *Rinocerii*, piesă ce întruchipează, simbolic, exact tema care ne interesează, anume tipologia «imbecilului politic». În această perspectivă, *Rinocerii* poate fi citită ca o piesă autobiografică cu trimitere concretă la sentimentele de panică și singurătate ce au pus stăpânire pe autorul ei în deceniul al patrulea al secolului trecut, în momentul în care majoritatea colegilor de generație (M. Eliade, E. Cioran, C. Noica, A. Acterian) se îndreaptă spre ideologia fascistă, sub bagheta mentorului Nae Ionescu. Rolul jucat de intelectuali a fost, în acel moment, imens, crede Eugen Ionescu, lucru ce reiese clar din cronica anilor referitori la perioada românească. Aluzia pe care dramaturgul de mai târziu o face la colegii de generație este exprimată direct, fără rezerve, și aici apare pentru prima oară termenul de «imbecil politic». Astfel, despre Eliade, scria, în 1936, că «unește, într-o manieră paradoxală, erudiția cu imbecilitatea». În repetate rânduri, E. Ionescu acuză și demască imbecilitatea politică a intelectualității. Aceștia sunt cu atât mai condamnabili cu cât acționează, asemenea fantomelor lui Gustave Le Bon, ca niște manipulatori de conștiințe, ca niște falși eroi pe care masele îi urmează orbește”, constată Dan Rujea în eseu intitulat *Tipologia imbecilului politic în opera lui Eugen Ionescu*. □ Ovidiu Pecican continuă și finalizează studiul *Pe când maneaua era poezie* (II), în care analizează volumul criticului și istoricului literar Gh. Perian, *A doua tradiție. Poezia naivă românească de la origini până la Anton Pann* (Ed. Dacia, 2003). „Marele merit al monografiei”, în viziunea comentatorului, este acela că „propune, pur și simplu, în termeni tranșanți, valorizarea estetică și istorico-literară a unei tradiții expediate anterior, când sub pretextul lipsei de dovezi, când sub cel al marginalității ori al kitsch-ului. Acum însă vremea când asemenea eschive mai păreau legitime s-a cam încheiat”. □ Cu titlul „*Blaga a murit interzis...*” (I), Ștefan Melancu începe să prezinte cartea lui Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004). Continuarea în numărul următor. □ Viorel Mureșan publică un grupaj de versuri din *Sâmbăta lucrurilor*, o antologie în pregătire la Ed. Limes. □ Este publicată partea a doua a dialogului lui Mircea Petean cu Gheorghe Grigurcu, intitulat generic „*Sunt un daltonist mental care nu distinge marginea de centru*”. Partea întâi, în numărul precedent. □ În rubrica *Sare-n ochi*, Laszlo Alexandru publică o primă parte a unei replici polemice, *Păcală învăță istorie* (I), îndreptată către Mircea Stănescu, unul dintre „servanții” lui Paul Goma în

chestiuni de istorie și antisemitism. Continuarea în numărul viitor. ■ Sunt publicate Premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România pentru cele mai bune cărți pe anul 2004, eveniment desfășurat în data de 7 aprilie a.c. Juriul, compus din Balázs Imre József, Doina Cetea, Dávid Gyula, Mihai Dragolea, Fodor Sándor, Irina Petraș, Adrian Popescu și Mircea Muthu, în calitate de președinte, a decernat premii pe două secțiuni, română și maghiară. Secția de literatură română a obținut următoarele premii: poezie (Ion Cocora, *Oda Caligrafului*; Ruxandra Cesereanu, *Kore Persephona*; Marcel Mureșeanu, *Valea Tauris*; Ion Cristofor, *Sărbătoare la ospiciu*), proză (Alexandru Vlad, *Viața mea în slujba statului*; Valentin Tașcu, *Miluța*), eseu (Ion Vartic, *Bulgakov și secretul lui Koroviev*; Ion Vlad, *Romanul universurilor crepusculare*), istorie literară (Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*; Teodor Tanco, *Istoria presei românești a județului Bistrița Năsăud, de la origini până în prezent*; Mircea Popa, *De la iluminism la pașoptism*), critică literară (Ion Simuț, *Reabilitarea ficțiunii*), teatru (Viorel Cacoveanu, *Teatru. Sentință pentru martori*; Radu Țuculescu, *Ce dracu' se-ntâmplă cu trenul ăsta*), traduceri (Gabriela Lungu – Margaret Mazzantini, *Nu te mișca*, și Corrado Bologna, *Flatus voci*), literatură pentru copii și tineret (Ion Mureșan, Ana Mureșan, *Carnavalul din poiană*), premiul special al juriului (Cornel Robu, *O cheie pentru science-fiction*), debut (Liana Hăitaș, *A treia feminitate. Erotica eminesciană*; Claudiu Groza, *Computerul cu bibliografie*; Marin Mălaicu-Hondrari, *Zborul femeii pe deasupra bărbatului*). □ Secția de literatură maghiară a obținut următoarele premii: poezie (Létay Lajos, *Cuvinte adresate ție*), proză (Kántor Lajos, *Poarta*), critică literară (Mózes Attila, *Istoria unor vremuri fățarnice*), istorie literară (Gaal György, *O casă în Piața centrală*), debut (Boda Edit, *Camuflaj*; Székely Csaba, *Scriitori după gratii*). ■ În sialul acestui eveniment, Daniel Moșoiu realizează o anchetă intitulată *Uniunea Scriitorilor și premianții ei clujeni*, din care publică în acest număr doar o primă parte. Iată cum este argumentat demersul, totodată o prefață a convorbirilor rezultate: „După momentul festiv, cu câteva întrebări gata fixate în minte, am intenționat să realizez pentru «Tribuna» și Radio Cluj un sondaj sprintar printre laureați. Nota comună a dialogurilor, în afara întrebărilor prestabilite, a fost graba. A intervievaților – să nu rateze momentul protocolar, cu cele aferente (ceea ce nu s-a întâmplat), a reporterului – să nu-i rateze pe ceilalți premianți (ceea ce s-a întâmplat). Până la urmă, a ieșit ceva mai mult decât ne-am propus. Poate și mai interesant, în măsura în care interviurile care urmează [...] reușesc să ofere, printre altele, și o imagine vie a vieții literare clujene”. □ Sunt intervievați: Ion Cristofor (*Voi fi fericit de fiecare dată când voi publica, fie și numai două rânduri, în «Tribuna»*), Alexandru Vlad (*Clujul a polenizat țara cu talente, în loc să le păstreze pentru sine*), Radu Țuculescu (*Viața literară clujeană este plină de convulsii, suntem campioni în dezbinare*). În numărul următor răspund: Ion Simuț, Marcel Mureșeanu, Ion Mureșan și Claudiu Groza. □ Este reprodus Discursul Majestății Sale Regele Mihai I al României, susținut la Cluj, în ziua de 25 martie a.c., cu ocazia

aniversării a 85 de ani de la deschiderea cursurilor Universității «Regele Ferdinand I» – astăzi «Babeș-Bolyai».

19 aprilie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 764 (15)] În editorialul intitulat *Exerciții de normalitate*, Marius Vasileanu scrie despre cercetarea profesionistă a trecutului, desfășurată de ceva vreme de tineri calificați. „Este motivul pentru care le-am pus la dispoziție o pagină în care vor aduce din arhivele CNSAS date inedite care vor completa imaginea noastră despre scriitorii și oamenii de cultură din anii comunismului.” Dacă în acest număr, □ cu titlul *Râsu'-plânsu' în dosarele Securității*, Carmen Chivu și Mihai Albu publică fragmente de umor involuntar, descoperite în timpul cercetărilor, pentru numărul următor este anunțat cazul Ion Caraion, ilustrând „condiția scriitorului înainte de '89”. ■ Textul lui Dan Stanca, *Anonimatul e suprema castitate*, inaugurează rubrica *Scriitori despre cititorii lor*, propusă de Marius Vasileanu. Poetul-romancier declară: „Ce pot să spun despre cititorii mei? Unul te ridică în slăvi, altul, dimpotrivă, te calcă în picioare. Sincer să fiu, nu știu ce e mai bine. De multe ori, înălțările sunt superficiale, pe când depresiunile sunt teribile. Cel trântit la pământ poate trăi o mare transformare, spre deosebire de acela mereu laudat. Altfel spus, mai bine să fii palmuit decât răsfățat, dar, desigur, toate au o măsură. [...] Raportul dintre scriitor și cititorii lui este extrem de delicat și imprezvizibil. Rubrica aceasta lansată de «Adevărul literar și artistic» poate să facă o frumoasă carieră. Între nemulțumirea veșnică a autorului și deschiderea sau închiderea cititorilor va fi mereu o dialectică tensionată. Am depășit faza când lectura era... o declarație de dragoste. Dar n-o să uit niciodată acea persoană care s-a zbatut enorm ca să îmi pot publica romanul *Ultimul om*. Pe unde n-a fost și cu cine n-a vorbit! Nu îi dau numele. Anonimatul e suprema castitate”. ■ Bogdan-Alexandru Stănescu recenzează al doilea volum de versuri al lui Dan Coman, *Ghinga* (Ed. Vinea, 2005), titrând *Chiriașul morții*: „Dan Coman demonstrează celor care au văzut în el un «destin textual» că nu poate face concesii nici gustului majoritar, nici unei așteptate evoluții. *Ghinga* e o analiză minuțioasă (minuție identificabilă nevrozei) a Eului în destrămare, un prohod prelung închinat individualității ratate. Din acest punct de vedere cred că volumul apărut la Vinea reușește (și n-aș fi crezut posibil acest lucru) să adâncească disperarea degajată de fiecare pagină a *Cârțiței galbene*. [...] Dan Coman este un poet al simbolului, textele sale înseamnă căutarea jumătății lipsă din tot ce-l înconjoară, pornind de la unități temporale (timpul, anul sunt piloni de susținere ai acestei catedrale fumegânde pe care tânărul scriitor bistrițean o construiește). [...] Un urlat calm, așa s-ar putea rezuma tonul degajat de aceste poeme, spațiu al contradicțiilor împăcate, *discordia concors*, loc unde disperarea se resoarbe, devine act autotelic (trebuie cultivată, apoi omorâtă... și tot așa. Nu știu alt poet din generația tânără care să fie atât de obsedat de propriul Eu, și care să-și exprime această obsesie lipsindu-se de adjuvanți lingvistici șocanți, fără

să proiecteze membrele fantomatice ale Eului peste cele ale corpului în sine”.

■ Paginile centrale găzduiesc un „medalion” Herta Müller, ce cuprinde o casetă biobibliografică, un fragment din *Regele se-nclină și ucide* (al treilea roman apărut recent la Polirom) și texte de Iulia Argint (*Orașul care dă pe-afară*), Anca Mateescu (*De ce scrie Herta Müller?*). Cea din urmă observă că „Dincolo de tematica eseurilor sale care pe unii îi extaziază, iar pe alții îi irită, de necontestat rămâne forța tulburătoare a limbajului pe care îl folosește Herta Müller. Asocierile de cuvinte sunt fascinante și mustesc de înțelesuri nebănuite. Scrisul Hertei Müller e fin și tăios ca o lamă dintr-un oțel de foarte bună calitate. Prin perdeaua abil țesută a ironiei transpar, pe alocuri, pasaje de un tragism greu de închipuit”.

□ Nina Vasile continuă (din numărul trecut) să sondeze *Calea poeziei*, exemplificându-și răspunsurile cu citate din volumul *Fetiș* (Ed. Vinea, 2003) de Răzvan Țupa.

□ Apar poeme de Valeriu Mircea Popa.

□ Întreg grupajul din rubrica *Revista revistelor culturale*, arondată Ninei Vasile, poartă titlul generic *Între cultură și artă*, fiind radiografiate „Suplimentul de cultură” (nr. 2-8/aprilie 2005), considerat „schița unui ziar european în datele lui cele mai directe, fără emfază și fără false/provinciale vedetisme”; □ „Oglinda literară” (aprilie 2005), cu o structură „risipită” a materialelor publicate, locale, și nu numai; □ „Revista nouă” (nr. 3/martie 2005), „mai puțin esoterică decât ne-am aștepta și atentă la actualitatea literară cu ramificații către București”; □ „Tribuna” (nr. din 1-15 aprilie 2005), atrăgând în paginile ei nume sonore pentru dezbateri de idei, construită, în consecință, „într-o formulă particulară apropiată de cea a unor reviste bucureștene de elită... tradițională” și □ „Idei în dialog” (nr. 4/aprilie 2005), ce reprezintă „forma unei conștiințe lucide a societății și culturii românești în mișcarea ei tranzitorie, nesigură și, totuși, de neevitat, spre o Europă bântuită de propria stafie”, revistă în paginile căreia „literatura, arta propriu-zisă, este zgârcită”.

□ Constantin Țoiu, care inițiasse de curând rubrica intitulată *Cu ochi și cu sprâncene*, se retrage „cu întârziere” din noua componentă a revistei, iscălinind *O explicație* în stilul romancierului: „Singură explicație, certă, pe care trebuie să o dau eventualilor cititori este că înțeleg să urmez calea aleasă de o bună parte din echipa redacțională, în frunte cu C. Stănescu, laboriosul critic dirijând grupul său de foarte tineri colaboratori, dintre care remarc pe doi dintre ei, pe Daniel Cristea-Enache și pe Mihai Iovănel, cerând iertare că nu am avut timpul necesar de a-i studia temeinic pe toți. Ce este sigur este că nici literatura, ca și dragostea, nu se poate face de unul singur – fiind neapărată nevoie, totuși, când o scrii, să fii absolut singur și cât mai adâncit în tine însuși – deși ea, ca rezultat, istoricește impus, se constituie și se perpetuează doar într-un ansamblu... Mi-e greu să dovedesc, anume, că scrisul românesc, autentic, nu se poate baza decât pe talente ferme, strălucite, instruite și pline de caracter. Dar pun mâna în foc, oricând, că singura cale, în anii ce îi așteaptă pe cei doi, ca pe toți ceilalți, de a fi cu adevărat buni scriitori, e numai și numai intransigența față de tine însuși, oricât ar costa. Și o să te coste. Deși, nu mai contează...”.

• [„22”, nr. 789 (16)] La reeditarea romanului lui George Bălăiță, *Lumea în două zile* (Polirom, 2004), „unul dintre vârfurile modernismului umanist autohton”, Bogdan-Alexandru Stănescu meditează asupra elementului definitoriu în articolul intitulat *În anticamera neantului*: „George Bălăiță face parte din familia prozatorilor care preferă ordinii superficiale a lumii un act pur «terorist», de dezmembrare, o acțiune ce aruncă în aer absolut tot sistemul în care ne angrenăm automat, dintr-o pornire de autoconservare. S-a vorbit foarte mult despre simetria pe care este lipită carnația romanului *Lumea în două zile*, despre umorul, ironia – în principal gogoliană – acestei proze, dar mult prea puțin despre gestul destabilizator simbolizat de această proză”. □ Barbu Brezianu semnaleză o manifestare artistică ce îl pune pe *Brâncuși într-o nouă lumină*. Este vorba despre o expoziție de fotografii deschisă la Veneția sub titlul *Brancusi: The White Work*.

20 aprilie

• [„Luceafărul”, nr. 15] „*Scurta și plictisitoare viață a lui Kjus* (Polirom, 2005) constituie debutul editorial al tânărului publicist Silviu Gherman, un volum adunând douăzeci și două de povestiri, inegale ca valoare, dar cu destule reușite notabile. Ceea ce e remarcabil, înainte de toate, e varietatea tematică a narațiunilor, puse într-un registru relativ unitar stilistic”, scrie Adrian G. Romilă în recenzia sa, adăugând că, în cele din urmă, „curiozitatea cititorului se menține de la un capăt la altul în cele mai multe dintre prozele lui S. Gherman, ceea ce echivalează cu reușita aproape deplină a volumului, umbrind piese mai puțin realizate (*Introducere, Resurse umane*), care nu reușesc să treacă de situațiile comune și de un ieftin psihologism post-modern”. □ Un *Studiu de etapă* schițează și Adrian Dinu Rachieru, comentând romanul unui prozator timișorean, *Somonul roșu* (Ed. Hestia, 2004): „Cu ultima apariție a prozatorului timișorean, efortul de simplificare a scriiturii devine vizibil. Trecut prin experiența de scenarist, Paul Eugen Banciu și-a limpezit, în timp, stilul și câștigurile sunt evidente”. □ După ce parcurge cea de-a șaptea carte a lui Iulian Talianu, *Tandrețea unor scriitori de adio* (Ed. Ex Ponto, 2004), „o antologie foarte exigentă, o reconsiderare bilanțieră, întocmită, cu gust și nerv profesionist, ca urmare a maturizării conștiinței artistice a poetului”, Ion Roșioru conchide: „Invidiat de însuși generosul Nichita, căruia i-au ajuns sub ochi versurile dintâi ale lui Iulian Talianu, iată că acest poet autentic confirmă diagnosticul și profeția maestrului”. □ O pagină de versuri semnează Pan Izverna. □ Tot o pagină lirică împart e George Remete cu Silvia Țirdea Coman. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ioan Suciu. □ *Pentru restabilirea unor adevăruri*, Alexandru George evaluează în acest număr scrierile memorialistice apărute masiv după 1989, elogiind sau amendând volume precum *Jurnalul fericirii* de N. Steinhardt, *Caietul albastru* de Nicolae Balotă, *Memorii din când în când* de Constantin Țoiu ș.a. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ La aniversară, Gheorghe Istrate elogiază *Un poet cu peste 30.000.000 de suflète*,

care este Vasile Tărățeanu. □ Mariana Sipoș scrie despre Cervantes, la împlinirea a 400 de ani de la nașterea romanului Don Quijote. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat în acest număr este Valeriu Bârgău, prezent cu cinci mostre de acest fel, preluate din revista gălățeană „Porto-Franco”.

● **[„România literară”, nr. 15]** Cu acribia caracteristică, Ion Vartic încearcă să descâlcească obiectiv triumghiul Petru Dumitriu, Henriette Yvonne Stahl și Ion Vinea, implicat în paternitatea multiplă a *Cronicii de familie*, în aplicatul studiu intitulat *Petru Dumitriu și „negrul” său* (continuare în numărul viitor). „Având unele afinități, Dumitriu-Stahl-Vinea au format un trio insolit, comparabil, într-o anume măsură, cu trioul Bioy Casares-Silvina Ocampo-Borges. Dar, dacă ultimul s-a cristalizat în condiții de libertate și transparență, primul s-a țesut din complicități clandestine, cu aspecte extraliterare tenebroase.” (nr. 15). „Am insistat asupra acestor lucruri deoarece nu cred că putem limpezi, cât de cât, raporturile dintre Vinea și Dumitriu, dacă, pur și simplu, pe primul îl vedem ca pe un «înger», iar pe al doilea ca pe un «demon». Când s-au cunoscut, în ambianța crepusculară a Henriettei Yvonne Stahl, unul avea douăzeci de ani, era un debutant neobișnuit de precoce, celălalt, un ziarist și scriitor renumit, cinquantenar, care observă cu condescendență [...]. Are loc, în conjuncturile politice date, o rapidă inversare: fostul debutant, făcând virajul, devine «copilul teribil», foarte răsfățat, al regimului, în vreme ce celălalt, tot mai împins în anonim, e panicat de spectrul bătrâneții și al ratării. De unde și una din cauzele ranchiunii lui Vinea față de Dumitriu, recunoscând, totuși, că, «pentru vârsta lui, avea o cultură și cunoștințe poliglote, care-l situau mai presus de tinerii din generația lui». E vizibil, însă, că scriitorul care a inventat *Camera leopardilor* a avut, ca și Henriette Yvonne Stahl, o influență formativă asupra viitorului autor al *Cronicii*; câteva idei despre românitate și despre urbanitatea românească, lansate fugar de Vinea, se regăsesc, amplificate, la Dumitriu. Acesta din urmă i-ar fi putut fi, în bună măsură, un «fiu spiritual», dar hazardul face ca ei să stea sub semnul rivalității erotice.” (nr. 16). □ Alina Elena Panaitov publică în avanpremieră pagini din corespondența lui Jeni Acterian cu fratele Arșavir și Emil Botta. Volumul va apărea în 2005, la Ed. Ararat. ■ Simona Cioculescu prezintă și publică și ea o scrisoare din 1956 a filosofului I. Brucăr către Șerban Cioculescu, al cărei subiect este filozofia lui Lucian Blaga: „el n-a fost mulțumit de studiul meu din «Gândirea». De aceea într-un număr ulterior al revistei, în 1935, a scris despre excesele mele de erudiție. N-am voit să polemizez cu el, pentru ca în văzul tuturor să-i demonstrez că nu are dreptate. I-am scris la Viena, unde se găsea pe atunci, în 1935. Reiau în scrisoarea de față ceea ce i-am scris mai puțin dezvoltat și lui Blaga, și anume reiau ideea că, în studiul din «Gândirea» am încercat să-l situez pe Blaga în «european». Cred încă și azi că Blaga, în afară de C.R. Motru, este singurul dintre filozofii contemporani de la noi, care a gândit cu adevărat european. Și a gândit astfel numai în *Trilogia cunoașterii*. Prin cele două studii despre Blaga la care mă refer, cel din volumul *Filozofi și sisteme* și cel din «Gândirea», am voit tocmai

să arăt acest europenism al gândirii sale. Blaga n-a înțeles totuși nimic din intențiile mele: voiam să-i ajut să vadă că trebuie să intre în Istoria filosofiei europene. Câteva aspecte ale filosofiei sale m-au îndemnat astfel să fac unele apropieri cu filosofia lui Hans Vaihinger și gândirea lui Ludwig Klages. Aceasta l-a supărat cel mai mult pe Blaga. Am înțeles astfel atât din scrisorile sale, cât și din riposta sa cu privire la excesele mele de erudiție că el se consideră atât de original prin tot ce a scris, încât refuză orice apropieri cu filosofia oricărui alt gânditor, oricât de mare ar fi. Procedând în acest fel, este sigur că Blaga uită cuvintele lui Dilthey: «Oricine intră în mișcarea filosofică depinde de trecut»... După aceasta, Blaga s-a înfundat în autohton, odată cu apariția volumului *Orizont și stil*, din *Trilogia culturii*. El a fost influențat în această orientare a sa de cercul de la «Gândirea». Spațiului universal, eonic, el i-a preferat spațiul mioritic. Așa că, pot să notez următoarele două perioade în creația lui Blaga: una europeană și alta etnică. Rămâne, desigur, ca istoria să decidă dacă trecerea lui Blaga de la europenism la autohtonism a fost un câștig sau nu pentru el, sau chiar pentru cultura românească. În ochii mei singura poziție justă și valabilă este cea europeană”. □ Printre cele opt cărți noi, răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ romanul lui Ioan Lăcustă, *După vânzare* (Ed. Curtea veche, 2005): „Roman autobiografic, reprezentând pentru autor o baie de sinceritate. Dezvăluirile privind lașitățile de cetățean al unei țări comuniste alternează cu cele referitoare la viața sexuală. Cu o programatică lipsă de pudoare, la modă azi, sunt aduse la cunoștința publicului obsesii și practici inavuabile (îndeosebi acte de masturbare)”; □ volumul de versuri semnat de Conița Lena, *Ușă de biserică* (postfață de Marian Drăghici, Junimea, 2005): „Debut surprinzător, girat de Marian Drăghici. Autoarea, soția poetului și artizanului în lemn Valentin Predescu, din Pitești, s-a făcut inițial remarcată în paginile suplimentului «Ziua literară». Publicate sub formă de volum, ceea ce înseamnă integrate într-o construcție (fie și aparentă), poemele sale își evidențiază și mai clar originalitatea. Scrisul Coniței Lena nu seamănă cu al nimănui, deși seamănă cu toată literatura română, de la folclor la poezia livrescă din secolul douăzeci”; □ Nicolae Băciuț, *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri* (vol. I-II, Ed. Reîntregirea, 2005): „Poetul și publicistul Nicolae Băciuț a cultivat dialogul chiar și în perioada dinainte de 1989, când din toate megafoanele se revărsa, neconținut, monologul asurzitor al dictatorului. [...] De curând, el a compus din interviurile cu scriitori realizate de-a lungul timpului o istorie a literaturii române contemporane dialogată, care nu stabilește ierarhii, ci reconstituie o stare de spirit. Se produce, totuși, o ierarhizare involuntară, prin prezența în sumar a unor scriitori și absența altora. Sunt favorizați – după cum mărturisește, cu franchețe, Nicolae Băciuț însuși – autorii din generația '80”. □ Marius Chivu analizează romanul lui Cătălin Dorian Florescu, *Vremea minunilor* (Polirom, 2005), tradus de Adriana Rotaru, întrucât autorul, timișorean de origine, a emigrat în 1982 în Elveția: „Romanul lui C.D. Florescu este, în ciuda unei exprimări uneori ușor artificiale, (așa este povestea tatălui, din păcate) unul dintre

cele mai frumoase, mai amuzante și mai emoționante cărți apărute în colecția Poliromului. O carte simplă și complicată în același timp, nostalgică și ușoară, dar tensionantă prin senzaționalul multor întâmplări, o minunată carte despre copilărie, dar și un roman politic indirect cu care te delectezi în metrou și la care reflectezi acasă (sau invers). O carte care, din păcate pentru literatura română contemporană, are un singur și nedrept dar fatal cusur: rămâne, totuși, o traducere” (*La vita e bella*). □ „Un mic roman de mistere distorsionate de înțelegerea unui copil, înțelept și trist”, astfel definește Simona Vasilache romanul Iolandei Malamen, *Scrisoarea lui Lavoisier* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2003). □ *Breviarul ororilor* își intitulează Tudorel Urian cronică la volumul *Viețășii de pe Rahova. Din mărturiile unor condamnați pe viață* (Polirom, 2005), fiind de părere că „Eugen Istodor este un ziarist născut, nu făcut. Cartea sa, *Viețășii de pe Rahova*, este una dintre cele mai valoroase scrieri de publicistică, apărute în România ultimilor ani”. □ O nouă antologie atrage atenția lui Geo Vasile: *Avangardismul literar românesc*, studiu și selecție de Nicolae Bârna (Ed. Gramar, 2003). Punctând în introducere faptul că antologatorul „este un critic care se pregătește să treacă de pe strapontina prestațiilor silențios-meritorii în loja interpreților de elită ai fenomenului literar”, recenzentul se declară convins și chiar cucerit de „acuitatea lucidă a abordării și eleganța scriiturii, relevându-se ca o sinteză documentată, o decantare a punctelor de vedere la zi despre acest complex fenomen artistic novator, chiar și în manifestările lui extreme de ostentație polemică și rebeliune paroxistică”. □ Interesul lui Gheorghe Grigurcu este stârnit de un *Manual de literatură* sui-generis (prefațat de Alex. Ștefănescu, cu o postfață de Horia Gârbea, ediție îngrijită de Nicolae Țone, Ed. Vinea, 2004), pe care îl prezintă detaliat (continuare în numărul 16): „Sub un titlu pe cât de sobru pe atât de înșelător (precum o fetișcană nurlie într-un veșmânt de călugăriță), ies la rampă șapte poeți «nouăzeciști», rânduiți în ordine alfabetică: Daniel Bănulescu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Cristian Popescu, Floarea Țuțuiaș, Nicolae Țone, Lucian Vasilescu. «Nouăzeciști» am zis? E un ecuson ce pare a le conveni, însă pe care preferăm a-l trata la un mod lejer, din măcar două pricini. Mai întâi, pentru că producția lor ironică, debutonată, jemanfișistă, *id est* inconformistă cât încape, n-ar putea fi concepută decât ca o urmare a celei anterioare, «optzeciste», până la amestecul cu aceasta (las’ că nici vârsta autorilor, cei mai mulți copii ai deceniului 6, nu diferă semnificativ de a predecesorilor). Iar în al doilea rând, întrucât avem a face cu o avangardă recurentă, cu o creație de un tip ce se reinventează spectaculos prin repetiție, printr-o noutate în același timp autentică și integrabilă într-o serie (suntem în măsură a vorbi acum despre o tipologie avangardistă, similară cu cele ale romantismului, barocului, expresionismului etc.)” (*Cei șapte magnifici*). În această primă parte a cronicii, sunt definiți primii trei poeți. Astfel, □ Daniel Bănulescu este „un scrib demonizat de-o concentrare a sinelui care pe de-o parte îl împinge către solitudinea creatoare, iar pe de alta spre deschiderea (tensionată, convulsivă, «argheziană») către Dumnezeu”; □ „Sub faldurile masive ale delirului

eroticesc, Mihail Gălățanu ascunde o egolatrie sfoasă, un egotism incredul care devine simpatic chiar prin această fragilitate a sa pe care o dau în vileag enormitățile”; □ iar „Ioan Es. Pop, face figura unui însingurat, a unui circumspect. Filonul rural al naturii poetului îi dictează configurarea unui spațiu închis, al unei ficțiuni delimitate, inhibante”. □ Emil Brumaru, la rubrica sa *Cerșetorul de cafea*, publică o nouă *Scrisoare* în versuri adresată lui Șerban Foarță, prezent și el în acest număr cu un grupaj de versuri. □ „Mai putem disocia cu seninătate metodologică între etic și estetic, văzând în Poezie (cu majusculă) o hermină pe care murdăriile din jur n-o pot atinge?”, se întreabă Daniel Cristea-Enache în cronica intitulată *Poemul provocat*, pe marginea antologiei de autor a Marianeii Marin, *Zestrea de aur* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2002). „Versurile Marianeii Marin răspund, scurt și net: nu. Întreaga creație a poetei «optzeciste», așa cum se expune în antologia *Zestrea de aur*, formulează un protest coerent, de o uimitoare limpezime morală, și modulează liric o atitudine reflexiv-combativă”. □ Alegerea mai puțin obișnuită de către un istoric literar ardelean a unui scriitor basarabean ca subiect de studiu este explicată de Ion Simuț printr-un argument ce descrie starea de fapt din România, și anume că scriitorii de dincolo de Prut nu se bucură de „frescul unei receptări adecvate. Există mici campanii de atragere a atenției asupra Basarabiei, dar cultura basarabeană e tratată mai degrabă cu indiferență. Și e nedrept ca tocmai unde ar fi normal să existe o receptivitate mai generoasă ea să lipsească. Voi încerca o compensație prin lecturi periodice, neconvenționale. O resimt ca pe o datorie profesională. Aerul nostru de superioritate, ca față de o rudă mai săracă, e nejustificat”. Acestea fiind zise, primul autor analizat este George Meniuc (1918-1987), căruia i se schițează un profil biobibliografic, pornind de la cea de a doua ediție a volumului George Meniuc, *Interior cosmic (versuri și proză)* (Ed. Litera Internațional, 2003), concluzia fiind aceea că „e unul dintre puținii scriitori basarabeni postbelici, a cărui operă (antologată în ceea ce are mai bun și mai durabil) suportă translația și integrarea în literatura din România”. □ Constanța Buzea, la rubrica *Post-restaurant*, îi răspunde amplu, citând copios din versurile incluse în scrisori, lui Filip Köllö, corespondent vechi ce beneficiază și de o scurtă prezentare, alături de o fotografie: originar din Ploiești, absolvent de Arte Plastice, debutant în „Flacăra din 1984”. □ Iordan Datcu scrie despre *Motivul incestului în folclorul românesc*, recenzând „impunătoarea monografie” a lui Ion Taloș, *Cununia fraților și nunta Soarelui. Incestul zădărnicit în folclorul românesc și universal* (Editura Enciclopedică, 2004). □ Micul dicționar enciclopedic datorat lui Toader Buculei, *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească* (ediția a doua, revăzută și adăugită, Ed. Ex Libris, 2004), prin care se dovedește lumii literare că „nasc și la Brăila oameni”, este prezentat de Teodor Vârgolici, și el brăilean de origine. □ În rubrica *Prepeleac* din acest număr, Constantin Țoiu își ține promisiunea din nr. 10, de a reveni asupra „memoriilor de o viață” [*Memorii din când în când*, vol. I-III, C.R., 2003-2006], în lipsa unor recenzii din partea colegilor de redacție. De data aceasta, el

publică cu ironie subiacentă scrisoarea primită de la Ion Șerban Tomșa din comuna Gratia, județul Teleorman, „un prozator spiritual, *supra ori infra realist*, despre care am mai scris în această revistă”: „Iubite Maestre, V-am citit memoriile între două fenomene astronomice: solstițiul de iarnă și echinocțiul de primăvară. Sunteți un mare, un fascinant scriitor. O forță de creație uriașă... trezește în viață personaje neașteptate. Oameni obișnuiți devin personaje în Marea poveste a lumii... I-ați smuls din neant și le-ați dăruit câte un rol în Poveste. Mai inspirat chiar decât Creatorul, i-ați cadonit cu rolurile ce li se potrivesc cel mai bine. S-ar putea, e adevărat, ca unora să nu le convină deloc această situație... N-ar fi de mirare ca El, Dumnezeu, să se apuce să vă plagieze, conștient fiind de faptul că, stilistic, stă prost la capitolul umor. Vă sărut mâna cu care scrieți [...]”. □ Sintagma *Oierii minții* din titlul articolului semnat de Mircea Mihăieș este o replică dată lui Sorin Adam Matei și volumului acestuia *Boierii minții* (Ed. Compania, 2004): „Circulă de-o vreme, ca un fel de sudalmă, așa, mai subtilă, ca între noi, intelectualii, o sintagmă vioaie: «boierii minții». Ea a ieșit de sub pana unui june (presupun) publicist, care-și manifesta via nemulțumire față de succesul unor intelectuali români, îndeosebi tripleta Liiceanu-Patapievici-Pleșu, definiți prin termenul de mai sus. Sintagma se voia devastatoare: un index ridicat amenințător contra inșilor care ies din rând, refuzând masificarea și riscând pe cont propriu. Tipică mentalitate colectivistă, veți spune, și chiar așa este. N-am idee ce-a însemnat expresia la origine, pentru că n-am citit cartea care a consacrat-o, dar știu sub ce formă a fost preluată în presa culturală: ca o etichetă aplicată oricui are îndrăzneala să ironizeze poncifele corectitudinii politice”. □ Articolul de delimitare al lui Livius Ciocârlie, intitulat *Un fel uimitor de a sărbători*, este o replică la modul în care revista, prin Alex. Ștefănescu și al lui „fragment dintr-un studiu” dedicat lui Alexandru George la împlinirea a 75 de ani (vezi nr. 13), îi face sărbătoritului de fapt un deserviciu. „Proza «propriu-zisă» a scriitorului sărbătorit (!?) este livrescă, ne spune Alex. Ștefănescu. Nu văd ce e livresc în admirabilele *Petrecheri cu gândul și inducții sentimentale* sau în nu mai puțin admirabilele *Capricii și treceri cu gândul prin spații*, dar nu insist fiindcă nici Alex. Ștefănescu nu o face în acest fragment. Insatisfacția criticului e generată de romane și mai ales de *Oameni și umbre*. De fapt, caracterizează romanul mai curând ca pe o carte de memorii, de vreme ce îl botează pe protagonist A.G. și se referă la tatăl lui A.G., la sora lui A.G., la prietenii lui A.G. Prozatorul a afirmat nu o dată că *Oameni și umbre* nu e autobiografie, ci de-a binelea roman. E adevărat că mărturiile scriitorilor nu sunt totdeauna credibile, încât criticul nu trebuie să țină seama, neapărat, de ele. Totuși, în cazul de față ar fi fost firesc să-și motiveze opinia deoarece acțiunea se petrece cu mai bine de zece ani înainte de nașterea lui Alexandru George. În schimb, criticul explică de ce scrierea nu e roman: de-a lungul ei nu se produce nici o revelație, iar personajele nu semnifică nimic. În consecință, «această lume care înseamnă atât de mult pentru A.G. nu înseamnă aproape nimic pentru noi». Mărturisesc că mă crispeză acest noi. Nu înțeleg de

ce mă asociază Alex. Ștefănescu părerii sale. Cred că n-ar putea să și-l asocieze nici pe Matei Călinescu, al cărui articol referitor la *Oameni și umbre*, publicat – pe două pagini – nu altundeva decât în «România literară», era intitulat – dacă memoria nu mă înșală – *Un roman excepțional.*” □ În rubrica *Meridiane*, Radu Pavel Gheo prezintă și traduce un fragment din romanul lui Tom Sharpe, *Marea aspirație*, în curs de publicare la Polirom; Antoaneta Ralian semnează un necrolog Saul Bellow; Mihaela Cernăuți-Gorodețchi vede în Hans Christian Andersen, la bicentenarul nașterii, un *cuceritor* ș.a. □ Ministrul Culturii, Mona Muscă, deplânge dispariția profesorului Vito Grasso, fost director al Institutului Italian de Cultură din București.

21 aprilie

• [**„Observator cultural”, nr. 8 (265)**] Florina Pîrjol consemnează *Tripla lansare Andrei Codrescu* de la ICR, din data de 13 aprilie: *Instrumentul negru* (poezii, Ed. Scrisul Românesc), *Era azi* (poezii, Ed. Institutului Cultural Român) și romanul *Casanova în Boemia*, publicat la Ed. Polirom și lansat cu o zi înainte la Librăria Cărturești. Apreciind evenimentul ca fiind „discret, fără morgă”, „monden și relaxat”, semnatara prezintă succint volumele. Astfel, romanul este o „reciclare ficțională a trecutului istoric”, *Instrumentul negru* „reunește, cu o prefață a lui Ștefan Baciuc, primele încercări poetice ale lui Andrei Codrescu (pe vremea aceea, Steiu), scrise direct în limba română. Se poate observa o diferență față de formula poetică actuală practică de Andrei Codrescu, vizibilă în celălalt volum de versuri lansat la Editura Institutului Cultural Român, *Era azi (It was today)*, în traducerea Ioanei Ieronim și a lui Carmen Firan. Poezia tinereții, cu imperfecțiunile și influențele sale încă netopite în propria identitate – dar cu certe semne de talent – se întâlnește cu cea a vârstei mature, poezie intelectualistă, deschisă și spre experiment formal, căreia nu-i lipsește, totuși, o savoare a fructului copt, îmbiind la degustări repetate”. □ Mihaela Iacobescu recenzează volumul de memorialistică al Ioanei Bot, *Jurnal elvețian. În căutarea latinei pierdute* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004): „Jurnalul se constituie ca o încercare de reconstituire a identității sale de *străină*, de *Bundesstipendiatin*, prin consemnarea atentă a propriilor trăiri, de la spaime și depresii la bucurii și succese (căroră nu dorește să le dea proporții exacerbate), prin intermediul căroră diarista semnaleză trecerea de la etapa inițială de acomodare la cea a integrării depline”. □ La rubrica *Bibliotecile mele*, în acest număr Ștefan Borbély povestește studenților de astăzi unde se citea în comunism, descriind *Bibliotecile particulare*, anume cele scăpate ca prin minune sau la cele risipite prin vânzare în anii '50-'60 ai secolului trecut: „A mai existat [...] complicitatea binevoitoare a unor bibliotecari de la BCU, care ne serveau cărți de la «cota secretă», sau bibliotecile particulare, unele rămase din perioada interbelică: îi cultivam pe proprietarii lor – unii ne erau profesori –, și în acest fel ajungeam la «fructe oprite», care altminteri ne-ar fi fost inaccesibile. Unii colegi se cazau dinadins la profesori, obținând, în schimbul chiriei, accesul

la biblioteci bine înzestrate. Ajungând în liceu prin 1968, am prins pe viu un fenomen sociocultural fabulos – amintit și în jurnalele timpului –, care îi asocia pe particulari cu anticarii [...] și cu cei care intermediuau mici tranzacții comerciale [...]: amnistiați în 1964, mulți deținuți – unii dintre ei intelectuali rafinați – s-au întors acasă în medii culturale și socio-umane complet străine. Noua generație pe care o întâlneau n-avea deloc memoria perioadei interbelice: codul ei cultural și existențial era altul, continuitatea între generații se ruptese, vorbeau limbi diferite. Dublu înstrăinați, foștii deținuți au intrat și într-un climat de suspiciune instituțională, motiv pentru care nu găseau de lucru. Obligați să se întrețină, au început să-și vândă lucrurile de preț, din ce mai rămăsese prin casă: mobilier, tablouri, ornamente ambientale, cărți. Prin perversiunea tristă a istoriei, am prins, la talcioc sau prin anticariate, multe volume interbelice scoase la vânzare atunci. Mi-a fost dat să recuperez și câteva pagini din ediția princeps a *Istoriei lui Călinescu*: mi-au sosit sub formă de cornete în care se vindeau floricele. Am depus eforturi detectivistice stăruitoare pentru a recupera cât mai multe pagini: nu am reușit, am mai găsit doar câteva, răsfirate prin iarba Oltului, unde avusese loc o chermeză populară”. ■ „*O nouă generație de regizori descoperă piesele mele*”, declară printre multe altele Matei Vișniec (ajuns „dramaturgul român cel mai jucat în România”) în interviul pe care i-l acordă lui Ovidiu Șimonca. Printre subiectele atinse, se numără și Cenaclul de Luni („A fost ca o a doua Universitate. Acolo era un fel de Academie a scrisului și a inițierii în dialog. Era o formă de rezistență culturală, de libertate, de nonșalanță. Cenaclul de Luni face parte din istoria literară a României. [...] Știam de Cenaclul de Luni de la Rădăuți. Eu publicasem de foarte devreme. Imediat după ce am ajuns în București m-am dus la toate cenaclurile unde puteam să merg. Viața cenaclistă era o formă de forjare a conștiinței critice, de practicare a rezistenței, iar Cenaclul de Luni era port-stindardul generației mele.”) sau piesa *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*, scrisă special pentru Teatrul Național din Cluj și pentru directorul Ion Vartic („M-am întâlnit la Paris cu Ion Vartic. El tocmai publicase o carte despre Cioran, *Cioran naiv și sentimental*. Eu eram la o cafenea cu Ion Vartic și i-am spus (așa cum se nasc proiectele – la restaurant) că sunt interesat să scriu o piesă despre Cioran. Aveam o situație dramatică interesantă, Cioran dispăruse și devenise personaj pentru mine. Iar Ion Vartic mi-a spus: «Accelează, termin-o mai repede, o montez anul viitor!». Am accelerat proiectul, am terminat de scris piesa și Ion Vartic mi-a spus că aceasta trebuie montată de Radu Afrim”. □ Michael Hăulică își continuă seria de articole de promovare a literaturii SF, cu cel intitulat *Colecția de primăvară-vară*, referitor la noile titluri și proiecte pregătite de editurile Diasfera (colecție de autori români de SF îngrijită de Florin Pitea) și *Omnibooks* (redactor-șef Horia Nicola Ursu, totodată editor al revistei „Ficțiuni”) pentru ediția târgului de carte BOOKAREST. ■ Ovidiu Drăghia prezintă proiectul *Litere pe net* sau LiterNet, „născut pe o experiență de succes, atât cât putea fi el în preajma lui 2000, și anume site-ul romanianliterature.com. Acesta a fost baza pe

care s-a construit LiterNet, lansat la 1 noiembrie 2001”, primul autor publicat electronic fiind Matei Vișniec. □ Este motivul pentru care același Ovidiu Drăghia propune un interviu cu Răzvan Penescu, directorul portalului, sub titlul „*LiterNet – cultura cu zâmbetul pe buze*”: „Principalul nostru obiectiv este să dăm cititorilor și vizitatorilor ceea ce caută, informație despre ceea ce este de calitate în cultura de azi. Să nu le irosim timpul, să facem din LiterNet un prieten care le atrage atenția asupra lucrurilor deosebite și îi ține departe de multele prostii care au năpădit piața culturală. Fie că e vorba de o piesă de teatru, de un film, de un concert, de o carte recent apărută, de o melodie interesantă, de o fotografie sau de un loc deosebit, LiterNet are ochi care văd, evaluează și apoi recomandă sau nu. Un vizitator grăbit găsește într-un singur rând motivul pentru care recomandăm ceva, unul care vrea să decidă singur găsește materiale care îl ajută să își formeze o părere. Cronicari importanți sau debutanți, critici cu state vechi de serviciu sau tineri plini de nerv scriu despre acele evenimente culturale care merită amintite, și din confruntarea opiniilor orice vizitator al LiterNet poate să aleagă mai ușor ceea ce i se potrivește. Să nu uit de Editura LiterNet, principala secțiune a site-ului. Cărțile editate în format electronic și oferite gratuit pe site au menirea să descopere autori noi, proaspeți, contemporani, dar și să readucă în actualitate autori consacrați care nu sunt de găsit în librării”. □ În rubrica *On-line*, sunt prezentate succint *Cărți noi la LiterNet*: Ovidiu Bufnilă, *Norii*, Leonard Oprea, *Cămașa de forță* și Irina Nicolau, *Povestea Elisabetei Rizea*. □ În *Nervii domnului Mihăieș*, Ovidiu Șimonca amendează conținutul și abordarea din articolul *Oierii minții*, publicat în nr. 15 al revistei „România literară” (din 20-26 aprilie): „Mircea Mihăieș nu dă nici măcar un singur exemplu (recunoaște și că n-a citit cartea despre boierii minții), dar aruncă anatema asupra unei întregi generații de intelectuali aflați în străinătate, mulți dintre ei având cu totul alte preocupări decât obsesiile provinciale de supremație intelectuală. [...] În final, l-am ruga respectuos pe Mircea Mihăieș să nu încerce să azvârle în cărca revistei noastre vinovății pe care nu le are. Nu de alta, dar ne-am putea întreba, la rândul nostru, dacă opinia domnului Mihăieș exprimă doar punctul de vedere al autorului (în acest caz ne mulțumim să constatăm că pamfletarul este tulburat și ar avea nevoie de o vacanță) sau este susținută și de «România literară» (ceea ce ar fi destul de surprinzător pentru o revistă care a fost model de limpezime critică și gândire nuanțată pentru mulți dintre noi)”. □ Michael Finkenthal semnează *Reflecții în urma dezbaterei* din numerele trecute, referitoare la ICR și la desființarea revistei „Cultura”. După ce expune și comentează cele mai pertinente articole, autorul conchide: „Trebuie «Cultura» să-și înceteze apariția la ICR? Doamna Mușat a expus în editorialul menționat situația paradoxală a Institutului: desființarea revistei contravine legii de funcționare, așa cum există ea astăzi; ea a fost executată însă astăzi în virtutea unui statut care va fi schimbat (și, astfel, va face «legală» desființarea) doar... mâine. Domnul Patapievici a încercat să rezolve – în interviul său – paradoxul printr-o combinație de argumente economice și «funcționale». Fiecare are

probabil dreptate în felul său: când, însă, citesc în rândurile foștilor colaboratori ai revistei tristețea și dezamăgirea atât de profundă și de amară provocată de dispariția ei, înțeleg – «simt» e poate mai bine zis – diferența între a gândi cultura și a o trăi». □ Adrian-Paul Iliescu denunță pamfletar că *Elita nu iartă*, referindu-se la același subiect legat de ICR și revista „Cultura”. ■ *Institutul Cervantes sub semnul lui „Don Quijote” – 400 de ani*, titrează redacția, trecând în revistă evenimentele organizate cu acest prilej: de la un vernisaj și spectacolul oferit de trupa lui Dan Puric, până la lecturi publice din romanul venerabil și o discuție în jurul temei *Don Quijote – o lectură nesfârșită*, purtată de Sorin Mărculescu, autorul recentei traduceri în limba română, cu istoricul și hispanistul francez Bartolomé Bennassar, precum și cu hispanistul și traducătorul Andrei Ionescu. □ Cu același prilej, Laura Grünberg anunță programul colocviului internațional cu tema *Don Quijote, Cervantes și epoca lor*, organizat de Institutul Cultural Român. Printre participanții români se numără Horia-Roman Patapievic, Cornel Mihai Ionescu, Neagu Djuvara, Andrei Ionescu, Sorin Mărculescu, Adriana Babeți, Carmen Mușat. □ Grupaj *in memoriam* Vito Grasso, directorul Institutului Italian de Cultură din București. □ La rubrica *Revista presei* sunt răsfoite și reținute revistele „Memoria etnologică”, „o revistă tip caiet (de peste 200 de pagini) editată de Consiliul județean Maramureș și de Centrul județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Maramureș”, „Dilema veche”, nr. 65 (pentru dosarul cu tema *Noua cultură*, alcătuit de Alex. Leo Șerban, în cadrul căruia Marius Chivu dialoghează cu tinerii romancieri Adrian Schiop și Ștefania Mihalache) și „Timpul”, nr. 75 (pentru comentariul lui Gabriel Andreescu la „interminabilul caz Goma” (articol intitulat *Mult Goma*), „repus pe tapet” de numărul intitulat *Spirala. Paul Goma și problema antisemitismului* al revistei „Dialog”, editată de Cercul democrat al românilor din Germania). □ Suplimentul din acest număr are în centru schimbările de la Radioul și Televiziunea publice.

26 aprilie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 765 (16)] Editorialul din acest număr este semnat de Robert Lazu. Intitulat *Prețul culturii*, el face referiri la dezbaterea declanșată de suspendarea revistei „Cultura” de către președintele ICR, Horia-Roman Patapievic. Cele mai multe reacții comentate au apărut în nr. 6 al „Observatorului cultural”. ■ *Tăcerea și țipetele lui Ouroboros*, astfel își intitulează Bogdan-Alexandru Stănescu recenziile la antologia lui Ion Mircea, *Pororoca* (C.R., 2004), „fără îndoială, un volum eveniment, dar un eveniment ce urmează linia discreției care a întovărășit acest poet de-a lungul întregii sale cariere”. Criticul îl consideră pe autor „unul dintre cei mai culți poeți pe care îi avem astăzi [...], lucru ce pune oarecum în dificultate criticul încercând să descopere influențe, modele etc. [...] Dar ce putem face este să îl situăm, fără a greși, în familia modernismului umanist, alături de Eliot, Pound, a unui suprarealism altoit pe ramura

viguroasa a sensibilității [...], a lui Blaga etc.”. ■ Nina Vasile își conturează, la a treia încercare, titlul și structura rubricii *Cine e poezia?* Foiletonul teoretic intitulat *Calea poeziei* ajunge la secvența a treia, poemul de încheiere care să îi exemplifice tatonările fiind ales din creația lui Andrei Peniuc, pe care îl definește astfel: „El nu inventează un «poem utilitar» ca Urmanov, nici o «vedere» precum Țupa, dar se creează pe sine exact în actul scrierii, al perceperii de sine ca fiind cel ce ar percepe. Un efort remarcabil pe calea poeziei”. La finalul rubricii, va face adesea propuneri tematice pentru un virtual atelier de poezie. □ Grupaj de poeme de Eugenia Țărălungă. ■ Respectându-și promisiunea făcută în numărul trecut, redacția publică documente din arhivele CNSAS (dosarele SIE 50, I 2761 și R 590), sub titlul *Condiția scriitorului înainte de 1989 – Cazul Ion Caraion*. □ Teodor Vârgolici comentează o nouă contribuție adusă la bibliografia macedon-skiană, volumul lui Nicolae Oprea, *Alexandru Macedonski, între romantism și simbolism* (Ed. Dacia, 1999). □ În articolul intitulat *Poemul despre identitate și moarte*, Iulia Argint se ocupă de receptarea Aglajei Veteranyi. ■ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Europenizarea și revistele culturale*. Sunt radiografiate, în grila titlului, cuprinsurile revistelor: „Luceafărul” (nr. 14/13 aprilie 2005): „Recitind această revistă și încercând să intru în rolul *cititorului ei*, am fost traversată de gândul împăciuitor, resemnat și diferit de mine însămi – ce îndepărtare – că asta e! Fiecare publicație culturală are repartizat câte un «popor-lector care nu prea are de-a face cu celelalte». Or fi fiind tineri care citesc «Luceafărul»? Și cum vor fi fiind ei ca scriitori? În afara Arinei Lungu, toate numele ce semnează aici articole îmi sunt cunoscute. Le urmăresc și în alte ziare: critici care scriu despre critici, poeți sau prozatori, despre literatura română care se străduiește să se europenizeze (prin teoretizări, deocamdată, cum este cea a lui Adrian Marino în manifestul «pro-european»), altminteri încâlcită în inerția teribilă a mentalității incapabile de concretizare. Am sentimentul unei pâcle frumos brodate și savant brodate, de care totuși trebuie să mă scutur. Este ceva aici, în lectura «Luceafărului», asemănător stării receptării unor poeme mature profunde, grave și, în același timp, fără har. Acest soi de creație poate contamina receptorul, creându-i iluzia a ceva important, care însă nu realizează decât o înțepenire în spațiul unei identități ce te copleșește fără să te definească, fără să îți aparțină”; □ „Litere” (nr. 3/martie 2005): „Iată o revistă dâmbovițeană (cu o redacție la Târgoviște și una la Găești) care afirmă (prin George Coandă) europenitatea lui Constantin Cantacuzino! Aniversând cinci ani de apariție neîntreruptă printr-un istoric minuțios, «Litere» înaintează în Europa cu un candid și mândru idealism, servindu-și redactorii entuziaști și neplătiți, cu hrana – probabil – a lecturării publice a numelui”; □ „Dilema veche” (nr. 65/15-21 aprilie 2005), dezbătând cum va fi „noua cultură”; □ „Observator cultural” (nr. 7/14-20 aprilie 2005), din care sunt reținute interviul lui Ovidiu Șimonca purtat cu Mihai Șora, precum și grupajul referitor la rețelele literare de succes.

• [„22”, nr. 790 (17)] În articolul *Adevărul ca pas în gol*, Tania Radu, după o lectură „de verificare, deloc indulgentă”, a cărții de debut a lui Filip Florian, declară, „fără echivoc”: „*Degete mici* e un roman excepțional, de o limpezime sofisticată, grațioasă și suculentă, sprijinit pe o scriitură dintre cele mai clasic-elegante. Nicio asperitate, nicio poticneală, aproape nimic în plus. O demonstrație pe cât de simplă, pe atât de savant căptușită cu straturi de referințe posibile. Pentru că Filip Florian este probabil cel mai reușit dozaj de imaginație ficțională și densitate culturală din câte au răzbit la debut după '89”. □ Rodica Palade îi ia un interviu lui Dorli Blaga, spre a informa cititorii despre *Cum este profanată memoria lui Lucian Blaga*, în cimitirul din Lancrăm, unde autoritățile locale au demarat construirea unei săli de sport. ■ Apare numărul dublu 8-9 (26 aprilie-2 mai) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Paul Cernat continuă să scruteze *Un monument friabil (II)*, analizând detaliat primele două volume (literele A-B și C-D) ale *Dicționarului General al Literaturii Române* (DGLR), coordonat de Eugen Simion și editat de Academia Română, la sfârșitul anului 2004. După o primă secvență ce cuprinde *Merite și loc de mai bine*, criticul dezavuează *Eufemizarea angajărilor totalitare* și *Partizanele*, oferind la final *Câteva concluzii provizorii*: „Judecând după ponderea acordată fiecărui autor sau publicații în parte, este greu să desprinzi o ierarhie credibilă din paginile DGLR: prea multe mediocrități tratate «pe larg», prea mulți autori de valoare expediați sau subevaluați. În privința literaturii postbelice, putem vorbi chiar de o subtilă tentativă de confiscare canonică în beneficiul grupării de la «Caiete critice». Altfel, hibe de ansamblu sunt: eterogenitate; neconcordanțe metodologice (articole monografice alternând cu articole axate pe câte una-două scrieri reprezentative); bagatelizări ale angajamentelor totalitare, cu pierderi importante în planul informației cultural-istorice; discrepante calitative în tratarea autorilor și temelor; abordări datate, partizane și subiectivisme excesive. Las la o parte «politica» după care par alcătuite, în destule cazuri, listele de repere bibliografice. Cred că autorii s-au cam grăbit publicând acest dicționar; anunțata revizuire nu va aduce – mă tem – prea multe îmbunătățiri. O așteptăm, oricum, odată cu celelalte volume anunțate. În concluzie (provizorie): un proiect ambițios, indubitabil un instrument de lucru util, meritoriu în multe privințe, dar și cu neajunsuri importante. Un monument friabil, de consultat cu precauție”. □ Cu titlul *La sfârșitul războiului am înțeles că mai eram în viață din pură întâmplare*, Gabriela Adameșteanu publică interviul acordat de Alexandru Vona în aprilie 1997. Dialogul vizează volumul *Ferestre zidite* și succesul internațional al cărții, anii de formare în țară, statutul de evreu din acei ani de cumpănă etc. ■ Continuă ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată în numărul precedent de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, argumentul celor două fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât

și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon». Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspund Liviu Antonesei (*Erau de fapt două canoane antedecembriste*), Tania Radu (*Canonadele schimbării de canon*), Horea Poenar (*În realitate și din fericire valorile nu sunt fixe*). Ancheta se continuă și în numerele viitoare. □ Dincolo de opinia, împărtășită și de alții, conform căreia au existat înainte de 1989 două canoane paralele, Liviu Antonesei adaugă discuției din numărul precedent și o notă originală: „Nu vom putea discuta serios despre o schimbare de canon, deși am trecut printr-o revoluție politică!, până când nu vom analiza serios ce s-a întâmplat în literatura aborigenă între 1948 și 1989. E interesant că puținele aplicații care s-au făcut merg pe intervalul 1948-1964, 1965, probabil pentru că, pentru perioada ulterioară, avem prea mulți protagoniști încă în viață! Oricum, ca ipoteză de lucru, aș avansa ideea că, la mijlocul anilor '60, când partidul a acceptat oarecum principiul autonomiei esteticului, acesta l-a înțeles în sensul exclusivității acestuia, ceea ce scriitorii înșiși au acceptat cu ușurință și ușurare. Or, esteticul nu este întrutotul autonom, el are diverse grade de heteronomie”. □ Tania Radu este de părere că, de ceva vreme, „canonul și-a modificat sensibil harta, fără să ne aflăm încă în fața unui nou canon”, de asemenea, că „printre canoniri și canonade, indiferent de calibrul armelor, vechiul canon nu stă prea bine”, analiza sa privind schimbările de canon fiind laborioasă: „au loc pe două paliere: unul natural, al decantărilor gustului public, celălalt condus după regulile manipulării. Suntem siliți să constatăm că literatură aflată în topul oficial înainte de '89 a intrat de la sine în criogenie. Manualele de școală o vehiculează încă inertial, în dezinteresul cvasi-unanim al elevilor și profesorilor. Peste cel puțin 10-15 ani se va vedea cine a rezistat tratamentului. Nici D.R. Popescu, nici G. Bălăiță, nici A. Buzura, nici N. Breban, nici E. Barbu, nici chiar Marin Preda sau Petru Dumitriu nu mai dau insomnii criticilor literari. În zona înghețului au căzut chiar și scriitorii mai puțin răsfățați de ceaușism (categoria Ileana Mălăncioiu, Mircea Ciobanu, Radu Cosașu), despre care se scrie foarte puțin, ale căror apariții sunt receptate respectuos și palid. Motivul e simplu: acum tunurile bat spre pălănișeni și spre optzeciștii neortodocși și neîncolonați (Cărtărescu în special), spre scriitorii de top, de succes, spre elită din care se derivă rapid

cuvântul elitism, printr-un abuz logic deloc inocent. În dezbaterile din presa culturală, selecția ținutelor nu mai e nici ea inocentă, ci ascunde încercări conștiente de a forța schimbarea canonului literar. Pe acest culoar înaintează cu succes genul de campanii «boierii minții». Este și singura zonă a literaturii care mai operează cu ideologie în clipa de față. Bisturiul etic și ideologic cu care se înarmaseră disputele literare în prima fază, anticomunistă, de după '89, a fost de mult depus la muzeul de la Sighet". □ Horea Poenar pune degetul pe rană, denunțând modul inertial sau partizan de a proteja autori și opere din vechiul canon deformat de ideologie: „Canonul e supus mereu unor modificări datorate noilor mentalități, noilor moduri de receptare. Singura imagine valabilă a istoriei culturii e întotdeauna și exclusiv cea vizibilă din prezent. În cultura românească există însă un număr considerabil de intelectuali care refuză și chiar detestă acest adevăr. Din păcate, printre ei se află și unii dintre optzeciști; până la urmă, o schimbare prin tăvălugul generației e în pericol de a fi doar o schimbare de oameni și pentru oameni, nu o schimbare a literaturii. Criticii tradiționali încearcă să protejeze ierarhiile «impuse» (mai precis, ierarhii promovate de grupuri de putere sau datorate influenței mediatice). Această constatare nu e totuși îngrijorătoare în întregime. Da, din nefericire, un dialog fertil e rareori posibil, dar, pe de altă parte, timpul marginalizează oamenii, șterge puterea acestora și astfel mătură și concepțiile depășite. Este ceea ce se întâmplă mai accentuat din 1989, comparativ cu deceniile de dinainte. Problema este că o literatură nouă e înțeleasă și promovată de critici noi; revizuirile nu le pot face reprezentanții tradiției pentru că, oricât de deschiși ar fi, ei aparțin și gândesc în interiorul unor viziuni care sunt tot mai puțin valabile. Într-o altă ordine de idei, nu trebuie neapărat să domine o singură viziune, un singur tip de literatură". □ Ioana Nicolaie oferă revistei un „fragment din romanul *Cerul din burtă* în curs de apariție la editura Paralela 45". □ Este publicat cuvântul rostit de Norman Manea la Festivalul internațional PEN de literatură cu tema *Don Quijote – 400*, desfășurat la New York, între 16 și 22 aprilie, la care au participat 120 de scriitori din întreaga lume.

27 aprilie

• [„**Luceafărul**”, nr. 16] Volumul de povestiri *O limbă comună* (Polirom, 2005), publicat în valul noilor prozatori, beneficiază de o recenzie elogioasă semnată de Adrian G. Romilă, „Pentru că textele lui Sorin Stoica sunt dordora de calitate literare, dezvăluind un prozator redutabil, fascinat de nimicurile vieții, transformate însă cu meșteșugul unui alchimist în subiecte demne de povestit”. ■ Doru Timofte vede în Petre Stoica *Părintele poeziei postmoderne românești*, prezentându-i recenta antologie de autor *Carnaval prenocturn* (C.R., 2004, colecția „Mari Scriitori Români”): „Amintind câteva dintre constantele și variabilele poemelor lui Petre Stoica, nu le pute eluda pe cele care asigură continuitatea discursului poetic, pe cele care au un loc determinant în integrarea acestuia în structura paradigmatică a operei. Dintre acestea este de subliniat *sinele poetic*

(vocea auctorială), proiectat în și reflectat dinspre centrul unei «închideri care se deschide» (după o formulă a lui Noica) alternativ, un fel specific de emergență și apoi de regres (re-închidere în și de sine) a acestuia”. □ Gabriel Coșoveanu își intitulează *Sacrificiu parental* recenzia romanului „clar și puternic despre eșec și banalitatea/vulgaritatea cotidiană” semnat de Viorel Dianu, „prozator cu multă experiență”, aflat acum, cu *Bucurați-vă și vă veseliți* (Editura Vinea, 2004), la al optulea volum. □ Ana Dobre detectează o *Meditație amară* în romanul lui Constantin Virgil Negoită, *Logica postmodernului* (Ed. Paralela 45, 2004), un volum „despre România postdecembristă, temă obsedantă a literaturii contemporane de început de secol XXI”. □ Un grupaj liric semnează Șerban Codrin. □ De asemenea, o pagină de versuri împart Iulia Constantinescu și Daniel Iosif. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ioan Neșu. □ Cu pagini de proză este prezent și Mădălin Roșioru. □ „Călinescu nu este criticul total. El este un bun istoric și estetician, un polemist uneori pătimaș, un înzestrat portretist și chiar un pamfletar excelent”, e de părere Radu Cernătescu în articolul intitulat tranșant *Împotriva lui Călinescu*, adresat nu „puzderiei de discipoli călinescieni, de la Al. Piru și Ovid S. Crohmălniceanu, până la Nicolae Manolescu și Eugen Simion, nici măcar o încercare de dinamitare a unei statui, ci o luare aminte pentru toți acei profesori de limba română care încă îl mai consideră pe Călinescu drept *Dumnezeul analizelor literare* și țin *Istoria* lui sub căpătâi ca pe o *Summa theologiae* ce sub nicio formă nu poate fi contestată, adăugită ori corectată de cei vii”. Ce îi reproșează Cernătescu marelui critic? În primul rând, „inaderența aparatului său critic la partea abisală a textului de tip stratificat, a cărui polisemie iterează în intenție și scop acea matrice mystogenetică la care recur, prin simboluri arhetipale și funcții conotative, marii autori, ca la niște chei care deschid/închid polisemie un text, fie el sacru sau profan, înspre/dinspre universalitate. Particularizând, vom vedea acum că inaderența «criticii estetizante» la scriitura polisemică a dus, de pildă, la etichetarea pe veci a lui Coșbuc, traducător și adnotator al unor texte inițiatice și sapiențiale din patrimoniul sapiențialității universale, precum *Divina Comedie*, *Rig Veda* sau *Mahabharata*, drept un «poet al țăranimii noastre». Coșbuc este, credem noi, autorul român cel mai amputat de sensuri și mai nedreptățit de critica profană de tip călinescian, poezia lui cerând cu vehemență atitudinii reparatorii [...]”. □ Simona Cioculescu dă spre publicare două articole scrise de socrul său, Șerban Cioculescu, în 1975. □ Alexandru George continuă foiletonul memorialistic intitulat *După mai multe vremuri* (II), denunțând și punând în context afirmațiile lui Constantin Țoiu despre el, considerate „o versiune deformată, în fond calomnioasă”. □ *Devotament* este eticheta pe care Liviu Grăsoiu o pune pe cariera de cercetător de curând pensionat a lui Marcel Duță, cel care, la sfârșitul lui 2004, a publicat un prim volum de *Opere* D. Anghel, la Fundația Națională pentru Știință și Artă, sub egida Academiei Române și a Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”. □ Valentin Tașcu îi conturează un mic portret poetului Alex Gregora, „recent, dar târziu admis

ca membru al Uniunii Scriitorilor”, deși „are o personalitate poetică deosebită”.

□ Geo Vasile familiarizează cititorul cu *Romanul japonez în stil euro-american*, comentând volumul lui Haruki Murakami *Iubita mea, Sputnik* (Polirom, 2004), □ în timp ce Ion Crețu îl vede pe *Saul Bellow, un Dostoievski american*. □ *Funcția modelează autorul*, scrie Marius Tupan în rubrica sa *Acolade*, luându-l în vizor pe Cassian Maria Spiridon, comparat cu Dinu Săraru: „De performanțele lui, ne gândim la îmbogățirea limbii române prin formulări care sfidează orice regulă, se apropie Cassian Maria Spiridon din Iași. Ajuns, grație frământărilor de pe Bahlui, redactor-șef al «Convorbirilor literare», inginerul moldovean simte că are multiple vocații, de la poezie la critică și eseistică, astfel că tot ce ține de literatură pare să se afle la degetul lui mic. Spunem asta observând lipsa lui de complexe în fața actului creator. Cine-i citește editorialele intră într-o bună dispoziție contaminantă. Omul are haz, împletește în așa fel frazele, încât ar fi nedrept să nu-i admiri logica personală, care nu are nici o legătură cu cea obișnuită. Ca să demonstrăm ceea ce vede oricine cu ochiul liber, noi am oferit, în semn de prietenie, citate surescitate din eterna și fascinanta lui operă, cu promisiunea să-l mai onorăm și cu ale ocazii, căci stilul e omul – nu? – iar arta sa merită să fie cunoscută pe toate meridianele lumii”. □ Este anunțată Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor din România pentru data de 17 iunie 2005, printre altele având loc și alegeri pentru funcția de Președinte al acestei instituții, □ precum și Festivalul-Concurs Național de Poezie „Avangarda XXII”, a V-a ediție organizată de Fundația Culturală „Georgeta și Mircea Cancicov” din Bacău, „manifestare care își propune descoperirea și promovarea valorilor literare din țară, inclusiv din Basarabia, Bucovina (Ucraina) și Voivodina (Serbia), a tinerilor care nu au debutat editorial, precum și a celor mai valoroase cărți și antologii de poezie și publicații literare și de cultură apărute în anul 2004. La această competiție pot participa: – creatori de poezie din țară și din diaspora, care nu au depășit vârsta de 35 de ani și care nu au debutat editorial; – creatori de poezie, care au debutat editorial în anul 2004 și care nu au depășit vârsta de 40 de ani; – poeții consacrați, care nu au depășit vârsta de 55 de ani; – realizatori și editori de antologii de poezie; – realizatori și editori de reviste literare și de cultură”.

• **[„România literară”, nr. 16]** Ion Vartic este prezent cu partea a doua a studiului *Petru Dumitriu și „negrul” său* (vezi nr. precedent). Într-un *post-scriptum*, profesorul clujean lansează o diatribă la adresa Ecaterinei Țărălungă și a modului precar în care a îngrijit ediția de *Opere* ale lui Petru Dumitriu. Aceasta „încoronează, cu un grotesc involuntar, jocul de atribuire de paternitate dintre acești scriitori. Chiar și dintr-un sondaj rapid, sare în ochi nu numai faptul că, încălcând voința autorului, editoarea hăcuiește *Cronica*, ci și că, din semidoctism, face tot felul de erori, împănate, pe deasupra, cu comentarii stupide. Iată, deocamdată, un singur exemplu, potrivit aici ca o mănășă. În volumul al treilea al ediției, la pp. 1885-1889, Ecaterina Țărălungă transcrie capitolul al doilea al unui roman «rămas nepublicat», «cu personaje care nu figurează în alte părți»

ale operei lui Petru Dumitriu ș.a.m.d. (merită citit întregul pasaj pentru ridicolul său pretențios). Apoi adaugă: «Aici și numai aici este locul unde cititorul român poate vedea cum scria Petru Dumitriu direct în franceză». Îmi pare rău: cititorul român nu poate vedea aici cum scria Dumitriu în franceză și nici nu poate recunoaște aici «mâna» romancierului, pentru simplul motiv că acel capitol nu numai că n-a «rămas nepublicat», ci a și apărut, la Editura Contemporană, încă din 1942, pe când prozatorul nici măcar nu debutase. Dacă Ecaterina Țarălungă vrea să afle cum «sună» și celelalte capitole și ce nume are «întregul text», nu trebuie decât să completeze o simplă fișă de bibliotecă, cu următoarele date: autor: Henriette Yvonne Stahl, titlul: *Între zi și noapte*. De altfel, având o ascendență maternă franceză, scriitoarea își putea traduce singură respectivul capitol, așa cum s-a și întâmplat, mai târziu, când și-a tradus întregul roman pentru Editura Seuil. După ce a fugit smulgându-se din brațele lui Leonte Răutu, la întoarcere, cu un sigur instinct malign, Petru Dumitriu s-a abandonat în brațele unei foste cenzorițe. A găsit ce a căutat: un Caliban ca editor”. □ Două pagini centrale găzduiesc o „antologie a inocenței”, intitulată generic *Omagiu lui Urmuz*, extrase din „antologia în pregătire *Zodiacul Inocenței* de Iordan Chimet”. În afara antologatorului, printre semnatarii versurilor se numără H. Bonciu, Marina Debattista, Constantin Abăluță, Șerban Foartă, Gabriela Melinescu și Grigore Cugler, ultimii doi asumându-și și ilustrațiile. □ În articolul *Socialismul sexual*, Daniel Cristea-Enache înregistrează calitățile și defectele romanului *Șase femei* de Virgil Duda (Albatros, 2002). □ În *Falange și falanstere*, Simona Vasilache expune subiectul romanului cu care debutează Filip Florian, *Degete mici* (Polirom, 2005), bine scris, „fără artificii baroce și obositoare examene de conștiință (auctorială)”. □ Marius Chivu comentează volumele a două poete, Suzana Filip și Conița Lena, care debutează „prima remarcabil, cea de-a doua onorabil – împotriva trendului, la vârste mature”, fiecare în parte propunând „câte un volum de poezie atent lucrată, care are nevoie de un cititor răbdător și, mai ales, educat”. Cea dintâi, în *Aici e viața de apoi* (prefață de Eugen Negrici, Paralela 45, 2004), scrie o poezie care „respiră aerul elevat al intelectualului care trăiește și conștientizează problemele timpului său” și fiind „ancorată în existență și eul producător are o identitate socială deductibilă: femeia celibatară de 30 de ani, sigură intelectual dar nesigură identitar, alienată de simulacrele societății, suportă cu greu convențiile sociale”. Cea de a doua poetă, Conița Lena [pseudonimul piteștencei Elena Predescu], în placheta *Ușă de biserică* (în loc de postfață de Marian Drăghici, Junimea, 2005), scrie o poezie „manieristă, a cărei miză cade pe dexteritatea versificării, pe jocurile de cuvinte, pe muzicalitatea versului, pe gratuitul artisticului, mai degrabă, decât pe mesaj, cu toate că o sforțare în acest sens există de fiecare dată. Poemele ei sunt, ca și la Brumarul, de pildă – cu care se aseamănă în metodă nu și în instrumentar [...] –, niște bocete, elegii, cântece sau descântece. Fiind o poezie a înscenării retorice, ineditul și savoarea versurilor vin din schimbarea permanentă a ipostazelor vocii

lirice”. □ Gheorghe Grigurcu își încheie recenzia *Cei șapte magnifici* (vezi numărul precedent), acum definindu-i pe □ Cristian Popescu („O muntenească mixtură de sentimentalism și persiflare trasează contururi insinuant precise, de-o sfidătoare naivitate, precum în tablourile lui Rousseau Vameșul”); □ pe Floarea Țuțuianu („o senzuală frenetică”, ale cărei stihuri „sunt pătrunse de gâfâitul dorinței, sub egida unei pansexualități de tip feminin care se substituie celei masculine”); □ pe Nicolae Țone („cel mai vital dintre poeții grupării de care ne ocupăm, în sensul nu numai al unei erupții discursive de mare energie, dar și în cel al ștergerii aparente a granițelor dintre imaginar și real”) și pe □ Lucian Vasilescu (care „trece pe portativul avangardist poezia delicată a lucrurilor, *à la* Petre Stoica. Rezultă un melanj de insolente și timidități, de avânturi și căderi în sine, conturând fizionomia unui sentimental și introspectiv ce-a apucat, în mod imprezvizibil, pe calea hazardului”). □ Ion Simuș scrie despre cum este *Poezia – scară spre cer*, descriind (pro și contra) structura celei mai recente antologii propuse de Ion Buzași, *Poezia religioasă românească* (Ed. Dacia, 2003). În final, reproducând argheziana *Târlă*, absentă din majoritatea antologiilor de acest fel, conchide: „Ca în poezia lui Arghezi, Isus coboară adesea incognito printre noi, plictisit de slava stătătoare și curios să vadă starea turmei. Dacă problema noastră, prin străduința vieții creștine, e cum să ajungem la cer, printre cei drepti, problema argheziană a lui Isus este cum să ajungă pe pământ, printre oameni, și să-i îndrepte pe calea cea bună, înainte de a fi prea târziu”. □ Printre cele opt cărți noi, răsfalte de Alex. Ștefănescu, se numără și □ volumul de teatru semnat de Matei Vișniec, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (Paralela 45, 2005): „Textele lui Vișniec din această nouă etapă a biografiei lui (de dramaturg jucat în zeci de țări) au un aer de clasicitate care nu intimidează (așa cum intimidează monumentele), ci dau un sentiment de comunicare prietenoasă, specific literaturii bune din toate timpurile. [...] Un spectaculos duel de idei între doi mari scriitori (Vișniec-Cioran) este piesa *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*”; □ Miron Kiropol, *Cerul ca unică ispită* (cuvânt înainte de Nicolae Țone, postfață de Octavian Soviany, Ed. Vinea, 2004): „Ediție elegantă (concepută cu profesionalismul cu care ne-a obișnuit de multă vreme Editura Vinea) a poeziei lui Miron Kiropol, poet și traducător român stabilit de peste treizeci și cinci de ani în Franța. Poezia, discursivă și patetică, învolburată revărsare de cuvinte pe albul hârtiei, este din când în când emoționantă”; □ Olimpiu Nușfelean, *Câinii de vânătoare* (Ed. Limes, 2004): „Povestiri scurte și alerte, pline de farmec. În cuprinsul lor se trece pe neobservate de la prozaismul vieții de fiecare zi la fantastic. Autorul este deopotrivă visător și ironic, combinație întâlnită rar (și aproape exclusiv în proza sud-americană)”; □ Mihai Tatulici, *Cadrede* (Ed. Privirea, 2005): „Roman straniu, cu elemente de literatură non-fiction, scris în anii '80. [...] Mihai Tatulici a știut să decupeze, din informațiile notate la vremea respectivă în carnetul lui de reporter, acest caz de o neașteptată expresivitate literară. Totodată, el a reușit să-și imagineze – și să descrie

convingător – mișcările sufletești ale personajelor”; □ Dinu C. Giurescu, *Uzurpatorii. România, 6 martie 1945 - 7 ianuarie 1946* (Ed. Vremea XXI, 2004): „Un grotesc carnaval al imposturii, așa se configurează, în paginile volumului *Uzurpatorii. România, 6 martie 1945 - 7 ianuarie 1946* al cunoscutului istoric Dinu C. Giurescu, momentul în care comuniștii au venit la putere în România. Merită citit din acest punct de vedere capitolul intitulat *La radio, Emil Bodnăraș rescrie istoria zilei de 23 august fără rușine*. În tradiția marilor noștri istorici, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan ș.a., Dinu C. Giurescu are și talent literar, evidențiat încă de la titlul cărții, *Uzurpatorii*, cuvânt greu, bine ales, căzând ca o ghilotină peste iluziile pe care și le-au făcut – și încă și le fac – comuniștii în legătură cu locul lor în istorie”; □ Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste. Arestați, torturați, întemnițați, uciși*, literele N-O (Ed. Mașina de scris, 2005): „Dicționarul victimelor terorii comuniste, realizat cu eforturi ieșite din comun și spirit de sacrificiu de un singur om, Cicerone Ionițoiu (și nu de un institut de cercetări creat în acest scop, cum ar fi trebuit) este zguduitor. Acest dicționar ține locul romanelor încă nescrise despre tragedia României din perioada postbelică”; □ Marin Ioniță, *Nu trageți în dinozauri*, vol. I (Paralela 45, 2004): „Marin Ioniță, care a evocat nu demult, cu o franchețe cuceritoare, anii petrecuți la Școala de Literatură (în volumul *Fabrica de scriitori*), revine asupra epocii staliniste, pentru a povesti, dintr-o perspectivă mai largă, cum putea ajunge un om de bună-credință, pe neobservate, în slujba regimului comunist. Cu sufletul lui bun și generos, cu talentul lui literar, de care a făcut risipă toată viața, fără să-l epuizeze, scriitorul din Pitești se așază acum în fața unei presupuse mitraliere (morale) pentru a-i salva de la oprobiul public pe foștii nomenclaturiști, strigând «Nu trageți în dinozauri!». Situația este falsă și ridicol-înduioșătoare. Nimic nu-i amenință (din nefericire) pe dinozauri. Iar dacă totuși s-ar trage (la figurat vorbind) în ei, oricum n-ar păți nimic pentru că își poartă nesimțirea ca pe o vestă antiglonț”. □ Pagina de poezie găzduiește un fragment din poemul *Catafazii* de Teodor Dună. □ *Cerșetorul de cafea* Emil Brumaru publică și în acest număr o scrisoare (de data aceasta nu în versuri), adresată lui Șerban Foarță, în martie 1978, prin care îl anunță că a fost invitat de Alexandru Călinescu să publice în revista „Dialog”, precum și de Ion Pop, în revista „Echinox”. Din camaraderie, Brumaru își recomandă și confratele din Timișoara. □ Cosmin Ciotloș este prezent cu eseu *Patimile cititorului-model – note despre topografia „Țiganiadei”*, în care, pornind de la „imprecizia delimitării” spațiului din epopeea lui Budai-Deleanu, încearcă, folosindu-se de teoria fractalilor și „în spiritul eseului lui H.-R. Patapievici (*Ochii Beatricei*), să aflăm cum se vede, din interiorul ei, lumea *Țiganiadei*. Ca în jocurile 3D...” Concluzia lui Ciotloș este că „structura fragmentată a lumii *Țiganiadei* nu e neapărat un viciu. Odată ce ne vom familiariza cu geometria cvasifractală a acestor denivelări nu va mai rămâne decât un pas până la apariția cititorului pasionat al unui asemenea poem”. □ Parcurgând volumul *De la Karl Marx la stenograme* (Ed. Curtea Veche, 2004), în care Toader

Paleologu și-a adunat o parte dintre editorialele publicate în cotidianul „Ziua”, Tudorel Urian, deși îi recunoaște numeroase merite, îl consideră rupt de realitatea autohtonă și prea balcanic atunci când o descrie: „Toader Paleologu este un om rafinat și un intelectual a cărui voce se va auzi tot mai pregnant în viața publică românească. Atunci când tratează subiecte românești, el are însă tendința de a se coborî pe sine la un nivel care nu îi este propriu. Mult mai firesc și mai profitabil pentru scrisul său ar fi să păstreze și în articolele despre viața politică de la noi tonul elegant și serios din comentariile de politică externă. Eventual, să încerce să ia distanță de bibliotecă și să-și imagineze care ar putea fi reacțiile oamenilor de tot felul la diversele declarații și acte ale politicienilor. Pentru aceasta, însă, e nevoie să petreacă măcar o jumătate de zi în gara Făurei”. □ În *Istoria unei familii*, Filip-Lucian Iorga prezintă cartea lui Eugen Dumitriu, *Cazabanii. O cronică de familie* (Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2004). Printre mlădițele arborelui genealogic, se găsesc și scriitorii Alexandru și Theodor Cazaban. □ Tableta din aprilie a Gabrielei Ursachi îl are în centru pe Alexandru Philippide, „poet extrem de discret și auster”, la 105 ani de la naștere (n. 1 aprilie 1900). □ Ioana Pârvulescu trimite note de călătorie din Veneția (*Cronica optimistei*). □ „Problema trecerii roboților din literatură în viața cotidiană nu mai e una de dacă sau când, ci una de cum și în ce fel”, scrie Ion Manolescu în eseu *Literatură și roboți*, exemplele fiind date numai din spațiul occidental. □ Nora Iuga traduce un poem de Ernest Wichner. □ Pornind de la relația „ambiguă, clădită pe mefiență reciprocă, animozitate și reacții resentimentare” care există de secole între România și Ungaria, profesorul Mihai Zamfir este de părere că, uneori, „cărțile de literatură pot oferi răspunsuri pe care științele întârzie să le aducă”. Astfel, singura consecință pozitivă de după ocupația sovietică o vede în „obligatoriile schimburi culturale reciproce” dintre țările lagărului socialist, care au înlesnit publicului român contactul cu „opere fondatoare ale literaturii maghiare, prin traduceri din Arany János, Madách Imre, Jókai Mor, Attilá Jozsef, Ady Endre etc. etc.” (*Pannonica*). □ Florina Pîrjol consemnează dialogul purtat cu Andrei Codrescu, aflat în țară pentru lansarea romanului *Casanova în Boemia* (Polirom, 2005). Întrebat cum se vede dincolo de ocean peisajul literar românesc din ultima vreme, autorul româno-american răspunde: „Văd mulți scriitori tineri prin reviste. Cei mai buni dintre ei sunt critici, în primul rând cei de la «România literară». Nu spun acest lucru ca să vă flatez, dar eu vă citesc. Revista cea mai vie mi se pare mie «Vatra», o revistă în care pasiunea literaturii se răspândește salutar prin reflecții despre societatea actuală. Îmi plac și alte reviste unde se simte o franchețe în limbaj și o încercare din partea scriitorilor de a se înțelege pe ei înșiși (*self-knowledge*). Mi se pare extrem de important, în perioada post-revoluționară, să se spună lucrurilor pe nume și să se analizeze, simplu și fără podoabe retorice, ce și cum i se întâmplă scriitorului în anturajele lui, dar și în sinea lui. Autorii care și-au creat opera în timpul dictaturii au îmbogățit literatura română prin imagini frumoase, prin delicatețe,

prin literatură. Tinerii de acum au posibilitatea să se conecteze cu muzica, cu arta plastică, cu media, cu performanța teatrală, cu formele argoului, cu limba engleză, cu tehnologia. Ei nu pot rămâne închiși în revistele literare și în cărțile frumoase pe care nimeni nu le citește. Nici chiar ei, scriitorii. Societatea se mișcă și, dacă vor să rămână o forță, scriitorii au nevoie de unelte bune și ascuțite ca să intre în carnea actualității”. □ Apare un mic necrolog redacțional la dispariția Corneliiei Pillat. □ Pentru *Ochiul magic* din această săptămână, Cronicarul reține □ semnalul de alarmă tras de „Cotidianul” din 13 aprilie, în care Mirela Corlățan atrage atenția că „în dosarul de Securitate al Ilenei Mălăncioiu, aflat în arhiva CNSAS, se găsește și un așa-numit «raport informativ» al SRI din data de 20 august 1990, adică la opt luni de la desființarea Securității și la cinci de la crearea SRI. Informatorul a iscodit printre rudele și vecinii din satul natal al poetei după ce aceasta, într-un interviu acordat lui Vartan Arachelian la Televiziunea Română Liberă, a criticat mineriadele și politica lui Iliescu privind proprietatea”. □ Tot Cronicarul atrage atenția asupra numărului din martie al revistei „Apostrof” care are ca temă în dezbatere *Decalogul*. „Invitați 125 de scriitori să comenteze una sau mai multe din *Cele zece porunci*, în orice formă ar dori-o, inclusiv în formă epică sau de poem – au răspuns 27. Admirabila poetă Marta Petreu, redactor-șef, întotdeauna inspirată și superior orgolioasă în a face din «Apostrof» o revistă de prestigiu, o revistă de cultură și civilizație, bine scrisă cu constanță, le mulțumește colaboratorilor acestui număr extraordinar «pentru curajul de a intra într-o substanță nu o dată dureroasă – substanța și problematica etică. Recunoștința noastră este – spune Marta Petreu – cu atât mai vie cu cât în cultura română dimensiunea morală este încă firavă, fiind nu o dată înlocuită cu moralizarea». Acest nr. 178, de la apariția din 1990 a «Apostrofului», trebuie căutat și citit de la un capăt la altul, ca odinioară cel care a adăpostit o altă anchetă cu temă memorabilă, din care s-a alcătuit o minunată carte, *În lumea taților*, atunci răspunzând 25 de scriitori.” □ În articolul intitulat *Absurdul și grotescul unui sistem*, clasicistul Gheorghe Ceaușescu (devenit deputat PNȚCD în legislatura 1996-2000) povestește cum a fost arestat, închis și eliberat fără anularea condamnării Camil Demetrescu (pornind de la adnotările critice pe care acesta le făcuse pe o carte a lui Haralamb Zincă din 1973 despre actul de la 23 August 1944). La finalul articolului, semnatarul amendează și încercarea lui Mihai Pelin de a supralicita influența lui Iosif Constantin Drăgan în politica României și de a-i minimiza relațiile cu Nicolae Ceaușescu: „a jucat un rol nefast atât prin teoriile sale tracomane, cât și prin persoanele pe care le-a susținut și promovat. Demența semidocță tracomană promovată de «Săptămâna» lui Eugen Barbu și Vadim Tudor a fost în bună măsură opera așa-zisului profesor. Responsabilitatea lui în cultivarea imposturii de către regimul ceaușist este enormă”. □ Ion Vianu îi dă replica semnatarului rubricii *Contrafort*, care în nr. 14 (*Site-urile pe centură*) vitupera împotriva corectitudinii politice: „Dl Mircea Mihăieș este îngrijorat că o să ne mănânce corectitudinea politică. [...] Pe d-sa și pe alți universitari subțiri

care știu sonetele lui Shakespeare pe dinafară și au bătut lumea în lung și în lat, chit că au constatat cât de insipizi sunt cei ce nu locuiesc în fruntariile Patriei, aș dori să-i aud protestând mai des împotriva brutalității și mitocăniei care fac ravagii, până în pragul barbariei”.

28 aprilie

● [„**Observator cultural**”, nr. 9-10 (266-267)] Editorialul semnat de Carmen Mușat se intitulează *Cum ne promovăm cultura în străinătate?* și descrie critic modul în care, după 15 ani de la Revoluție, încă ne aflăm în faza bunelor intenții, fără strategii durabile și coerente: „Oferta noastră culturală este invariabil aceeași, nu există, nici la nivel de edituri și nici la nivel instituțional, preocuparea de a diversifica această ofertă în funcție de specificul cultural al fiecărei țări în parte. Se merge pe ideea că ceea ce e bun și interesant pe plan intern este, obligatoriu, valabil și pe plan extern, că, dacă la noi Camil Petrescu sau Marin Preda sunt valori consacrate, aceleași criterii se aplică, automat, și pe piața culturală externă. Sau apelăm, constant, la nume mari (gen Ionescu, Eliade, Cioran), care s-au impus în cultura europeană în deceniile trecute, care au intrat deja în conștiința culturală universală și a căror prezență nu mai spune nimic nou despre noi. Așa se face că, în timp ce țările învecinate apelează la diverse strategii de *marketing* și publicitate, care să stârnească interesul marilor edituri străine pentru cultura respectivă, noi substituim acțiunea culturală eficientă cu inspirația de moment și oferim, adeseori, produse expirate sau, în orice caz, greu vandabile. Pe de altă parte, nu știm sau, poate, nu vrem să promovăm, în România, reușitele certe ale unor autori români care au succes în străinătate. Când nu sunt de-a dreptul ignorate de revistele culturale de la noi, astfel de succese sunt privite cu mefiență (ca să nu mai vorbim de disprețul ostentativ, demn de o analiză psihanalitică, afișat de autori ca Mircea Mihăieș). Preferăm să ne baricadăm în «tabere» adverse și, orbiți de meschine interese de grup, pierdem din vedere interesul național (nefericită sintagmă, atinsă, și ea, de «adierea» derizoriului). Probabil că nu ne-ar strica mai multă responsabilitate, mai multă generozitate și, mai ales, mai multă luciditate. Ne-am putea concentra mai intens pe elaborarea unor politici culturale pe termen lung, care să țină cont, în primul rând, de publicul căruia ne adresăm și mai puțin de orgoliile și obsesiile noastre de întâietate”. □ Romanul *Proorocii Ierusalimului* de Radu Aldulescu (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) este comentat de Doina Ioanid în articolul intitulat *Această Sodomă postmodernă*. Autoarea punctează aplecarea romancierului către un univers „mai puțin familiar literaturii române, cel al periferiei, al marginalității”, dar și faptul că „dincolo de pitorescul acestei lumi pestrice, dincolo de un anume exotism, problema majoră pe care o pun romanele lui Radu Aldulescu este în primul rând cea a relației cu ceilalți”. Cu toate acestea, nu sunt ocolite nici carențele stilistice sau compoziționale: „Transparența prea mare a semnificațiilor dăunează însă romanului, ca și tonul egal de compasiune a naratorului față de personajele sale, care se transformă

într-un zumzet, într-un refren murmurat în surdina. Autorul pare să fi uitat pentru moment stilul dezinvolt din primele sale romane, narațiunea pregnantă, suficiență sieși, care nu are nevoie de parabole pentru a se susține”. □ Același roman este analizat și de Ștefania Mihalache în articolul *Proorocii iubirii și apa otrăvită*: „Romanul lui Radu Aldulescu are cu siguranță știința fără greș a construcției, forța narației, inspirația portretizării, poezia descrierii. Toate puse în slujba unei viziuni a infernului de un tragism aproape clasic, dacă e să lăsăm la o parte scena contemporană pe care se mișcă personajele”. ■ Adina Dinițoiu scrie *Despre „ethernul pheminin”*, recenzând volumul omonim al lui Șerban Foarță (Ed. Cartier, 2004), ce conține o poezie „savantă și suplă în același timp, de finețe lingvistică și imaginativă”: „Este o delicioasă carte de poezie (care se bucură și de o concepție grafică specială), deși nu pentru un public larg – așa cum reușea să fie *De ce iubim femeile* a lui Mircea Cărtărescu –, ci una pentru un public mai sofisticat, în speță filolog și, mai mult, cunoscător de franceză. Dacă Mircea Cărtărescu face eforturi să câștige un public (feminin) cât mai larg, Șerban Foarță nu arată cătuși de puțin astfel de intenții: el rămâne și aici rafinatul poet pe care îl cunoaștem din atâtea volume anterioare, cu o nesecată fantezie a jocurilor de cuvinte, dintre cele mai rare, cu o melodioasă complezență trubadurescă (Ș.F. este și traducător de poezie medievală) și, în plus, cu o evidentă structură sincretică (vers, muzică și caligrame)”. □ În articolul *Și totuși se-nvârte!*, Cătălin Sturza alege să scrie despre volumul *A cincea roată* (Humanitas, 2004), o carte de interviuri pe care Robert Șerban a alcătuit-o din script-urile emisiunii televizate omonime. Printre interlocutori se numără Mircea Cărtărescu, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Nicolae Breban, Mihai Șora, Șerban Foarță, Vlad Zografi și mulți alții. „Cel mai mare merit al lui Robert Șerban e însă acela că reușește, mereu, să se adecveze la context, la interlocutor. Nu impune subiectele, nu vine cu întrebările de acasă, ci lasă conversația să curgă, fiind mereu pregătit să prindă firele din aer. Pentru asta e nevoie, pe lângă o bună cunoaștere a literaturii și a actualității, de flexibilitate, deschidere și talent. Calități care se regăsesc din plin în această carte, motiv pentru care, o spun din nou – oricât s-ar supăra colegii ziariști, fie ei din București sau din provincie – e un model de jurnalism fără egal în presa actuală”. □ La rubrica sa săptămânală consacrată literaturii de anticipație, Michael Hăulică își propune în acest număr, în articolul *Lumi după lumi*, să familiarizeze cititorii cu textele Anei-Veronica Mircea, autoare cu o culegere de proză scurtă SF recent publicată în format electronic, *supra-Viețuitorii* (Ed. cartea.info, 2005, sub îngrijirea lui Vlad T. Popescu): „Mă bucur însă că a apărut această carte, pentru că am descoperit o autoare cu multă imaginație, cu capacitate speculativă, cu simțul umorului, ludică și deschisă experimentelor, cu teme variate, cu personaje mai simple sau mai complexe, [...] cu lumi, multe lumi inventate, aproape fiecare povestire are o lume a ei – un pariu pe care autorii de SF și-l asumă atunci când scriu proză scurtă, ceea ce face ca producția să nu fie chiar foarte bogată, de aceea îmi și pare, în SF cel puțin, mult mai dificil de scris o carte bună

de proză scurtă decât un roman”. ■ Ovidiu Șimonca o interviează în acest număr pe traducătoarea Antoaneta Ralian, care este de părere că, pentru un traducător, condiția principală este „să aibă har, să aibă talent. Dacă nu are dragoste de literatură și dacă nu simte textul și subtextul, nu are ce să caute în traduceri. Traducerea este o muncă de creație”. □ La rubrica *Bibliotecile mele*, îi vine rândul Norei Iuga să gloseze pe marginea locurilor în care a citit de-a lungul vremii. Eseul ei, intitulat „*Bibliotecile cu rafturi și zăbrele*”, debutează astfel: „Când aud sintagma «bibliotecile mele», creierul meu traduce automat: *Universitățile mele*, și văd tomurile alea simple, albe, cartonate, și văd numele Maksim Gorki scris mare, sus, titlul cu caractere identice la mijloc, și jos sigla unei edituri, formată din inițiale. Într-o întâlnire de gradul zero, dacă ar trebui să-i explic unui musafir extraterestru ce înseamnă cuvântul *carte*, i-aș desena acest exemplar-tip care se derulează și acum sub pleoapele mele, înainte de a adormi, în zeci și sute de exemplare: *Opere complete*, de Gorki, Cehov, Tolstoi, Dostoievski, Gogol, Gonciarov, Kuprin, chiar și Leonid Andreev... Așadar: *Bibliotecile mele. Universitățile mele*. Aceste mirifice localuri prevăzute cu bănci masive, cu dulapuri înalte, cu scări de lemn alunecând pe bare metalice de la un raft la altul, cum spunea poetul Camil [Petrescu]: «Bibliotecile cu rafturi și zăbrele, pline de tomuri grele, dicționare vechi, îngălbenite, îmbrăcate în marochine...»”. □ S suplimentul din acest număr este dedicat lui Corin Braga, considerat „un autor de anvergură europeană” pentru reușita editorială în limba franceză *Le Paradis interdit au Moyen Âge. La quête manquée de l'Éden Oriental* (Ed. L'Harmattan, 2004). Interpretează volumul Ioan Pânzaru (*Căutarea Paradisului: un eșec sau un succes?*), Mircea Muthu (*De la arhetip la anarhetip*), Ștefan Borbély (*O performanță intelectuală de excepție*), Alex Goldiș (*Profilul unui scriitor abisal*), Jean-Jacques Wunenburger (prefața volumului), precum și introducerea semnată de însuși autorul cărții. Ștefan Borbély consemnează un dialog purtat cu prietenul Corin Braga, intitulat „*Simt că mi-a crescut puterea de muncă și de concentrare*”. □ Rubrica de informații la zi semnalează *Un an de „Cuvântul” – serie nouă*, adică un an de când a fost inaugurat ciclul de conferințe cu tema *Identitate românească – identitate europeană*, „eveniment dublat la scurt timp de lansarea noii serii a revistei”. „În decurs de un an de zile, atât revista, cât și conferințele prezidate de Mircea Martin, și-au câștigat un public fidel și un loc aparte în peisajul cultural actual”, apreciază redacția „Observatorului”. □ Mai aflăm că Ministerul Culturii și Cultelor lansează, începând cu 23 aprilie, o campanie publică națională cu durata de un an, intitulată *Mai bine o carte!*, „menită să readucă în atenția publicului larg cartea și să stimuleze gustul pentru lectură. Programul are trei componente funcționale: o campanie de informare, un program pentru construirea rețelei informaționale (în cadrul căreia e vizată atât infrastructura informatică, cât și transpunerea în formă electronică a întregului patrimoniu cultural), precum și finalizarea construcției Bibliotecii Naționale și transformarea acesteia în centrul funcțional al rețelei”. □ În aceeași rubrică este semnalată

finalizarea proiectului *EuroLiteraTur – expoziție interactivă multimedia*, realizată de Muzeul Național al Literaturii Române. □ Sunt publicații câștigătorii concursului *Alege cartea care îți trebuie*. □ Din rubrica *Revista presei*, aflăm că revista de specialitate „Limbă și literatură” este „o revistă academică și polemică”, dar că volumele III-IV (2004) ale acesteia au un sumar tematic prea compozit. ■ Din numărul pe aprilie al revistei „Idei în dialog” este reținut amplul articol susținut de citate în care Dan C. Mihăilescu aduce „o serie de obiecții cât se poate de pertinente la adresa primelor două volume ale dicționarului coordonat de Eugen Simion. [...] Din demonstrația lui reiese limpede că lucrarea, cu declarat specific academic, e plină de *parti pris*-uri, de favoritisme, de criterii care funcționează discriminatoriu, sub o «nevăzută mână cu șublerul», care ordonează, selectează, ajustează după bunul și de neînțelesul ei plac (*Ciudate discrepanțe în Dicționarul general al literaturii române*). □ Din același număr al revistei este recomandat eseul lui Ioan Stanomir pe marginea a doua cărți „esențiale pentru reevaluarea literaturii române în comunism”, anume Sanda Cordoș, *Literatura între revoluție și reacțiune. Problema crizei în literatura rusă și română*, și Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism (Poezia și Proza)*. □ Din numărul din 25 aprilie al ziarului „Cotidianul” este semnalată „o anchetă tăioasă despre rolul actual al Uniunii Scriitorilor din România, instituție veche și, pare-se, tot mai puțin adecvată realității literare postdecembriste”. Sunt pomenite, susținute sau amendate ca prea radicale, opiniile unor respondenți tineri, precum Bogdan Perdivară, Florin Lăzărescu, Ionuț Chiva, Claudiu Komartin, Andrei Terian („O soluție viabilă mi se pare renunțarea la pretențiile Uniunii de a-și stabili o scară de valori proprie (prin mecanismul premiilor) și, totodată, limitarea sferei sale la o activitate pur sindicală”) (*Simbolul duplicității și al mitocăniei?*).

[APRILIE]

- [„**Apostrof**”, nr. 4 (179)] Nicolae Turcan scrie despre *Femeile lui Cărtărescu*, recenzând volumul *De ce iubim femeile* (Humanitas, 2004): „În ciuda aerului memorialistic, aceste povestiri sunt proză în sensul cel mai autentic al cuvântului, adevărate reușite epice din care textualismul s-a retras pentru a lăsa locul poveștii care poate fi povestită, narațiunii cu multiple culminații și deznodământ”. □ În articolul intitulat *Răbdător și tenace, în stil oriental*, Irina Petraș recenzează antologia de autor a Gretei Tartler, *Materia signata* (C.R., 2004): „Apărându-și «mâna cu șase degete» a poeziei, Grete Tartler înaintează răbdător și tenace prin ani, înregistrând calm și înfiorat, deopotrivă, avertismentele timpului [...]. Ca Eliade, Grete vede și citește semnele lucrurilor chiar dacă ele nu există. Vârstele succesive, rememorate, subminează curgerea într-o singură direcție, transmițând, într-un singur vers, povestea întregă a citirii semnelor existențiale, «livrescul» adânc al ființei”. □ „La Cristian Teodorescu ficțiunea devine programatic confesivă, într-un sens apropiat de cel al «autenticiștilor», realistă în nota unui realism nelimitat. Prozatorul țintește dincolo de literatură,

deși este stăpânit de rigorile ei. Implicarea în realitate i se pare că depășește, prin jurnalistică politică, condiția literaturii”, e de părere Marian Victor Buciu în comentariul critic ce vizează creația lui Cristian Teodorescu, de la volumul de proză scurtă *Maestrul de lumini* (1985) și romanul *Tainele inimei* (1988), până la *Povestiri din lumea nouă* (1996). □ Despre *Viață și vremuri* scrie Claudiu Groza, după lectura prozelor reunite de Alexandru Vlad în volumul *Viața mea în slujba statului* (Ed. Paralela 45, 2004), considerând că „cea mai complexă și mai contextualizată semantic bucată” este povestirea care dă titlul întregului volum, unul așteptat de mult timp, care „emoționează și dă dovada talentului extraordinar” al autorului. □ În *proximitatea sacrului* îl vede Ștefan Borbély pe universitarul comparatist Silviu Lupașcu, autor al volumului *Cercul apropierii, cercul îndepărtării* (Ed. Paralela 45, 2004), o carte „excelentă”, în care „asocierile surprinzătoare” apar „generos și exuberant, pe fiecare pagină”. □ *Conversațiuni „agripante”* denumește aceeași Irina Petraș volumul de interviuri al Martei Petreu (*Conversații cu...*, Ed. Universal Dalsi, 2004) cu un impresionant număr de personalități, precum Gabriela Melinescu, Ion Negoïtescu, Norman Manea, Andrei Pleșu, Mircea Zăciu, Ion Bălu, Ileana Mălăncioiu, Alex. Ștefănescu, Dorli Blaga ș.a. „Cel care se destăinuie provocat de chestionarul abil al Martei Petreu evoluează într-un timp al descrierii creatoare, fiecare detaliu întemeiază un «real» de cucerit și recuperat”. □ La rubrica *Biblioteci în aer liber*, Adam J. Sorkin, Ioana Ieronim și Liviu Bleoca traduc în limba engleză trei poeme de Ion Pop. □ Grupaj de poeme de Maria Pal. □ La împlinirea a 110 ani de la nașterea celor doi filozofi români, dosarul din acest număr le este dedicat, reproducând pentru prima dată în limba română „un text cvasinecunoscut al lui Blaga și D.D. Roșca”, intitulat *Relatare despre contribuțiile românești la istoria filosofiei și trimis spre publicare revistei berlineze „Archiv für Geschichte der Philosophie” în anii '30 ai secolului trecut.* □ Andrei Marga este elogiat de Marta Petreu și Vasile Muscă pentru contribuțiile sale la istoria filozofiei contemporane. De asemenea, el acordă un interviu redactorului-șef. □ Neobosită în a susține cauza lui Blaga (de la a cărui naștere se împlinesc 110 ani la 9 mai) în scandalul construcțiilor ilegale de lângă cimitir, Marta Petreu trimite noului președinte Traian Băsescu o scrisoare deschisă prin care îi cere implicarea. □ Două pagini *In memoriam Adrian Marino* sunt realizate de Ion Mureșan (*Ultimul european*) și Ștefan Borbély (*O conversație mai veche*). □ La moartea lui Saul Bellow, Norman Manea trimite revistei un amplu text comemorativ. □ Revista revistelor se deschide cu „Evenimentul zilei” din data de 19 martie, pentru interviul „exemplar” (succint prezentat de cronicar) pe care Ion Mureșan l-a luat regretatului Adrian Marino. □ Din nr. 62 al revistei „Dilema veche”, sunt reținute „savurosul grupaj” *Româmul și automobilul*, precum și paginile dezbaterii realizate de ECUMEST. □ Din paginile „Observatorului cultural” (nr. 4/2005) sunt recomandate „emoționanta confesiune a lui Ion Vianu despre exil, despre trecut, despre România”, din interviul acordat lui Ovidiu Șimonca, precum și suplimentul „substanțial” dedicat memoriei

lui Adrian Marino. □ În nr. 59 al „Tribunei” cronicarul descoperă o dezbatere „interesantă”, cu opinii „împărțite”, despre *Dicționarul Echinox* recent apărut. □ Sunt semnalate „de citit” paginile inedite din *Jurnalul* lui Galaction, publicate în „Adevărul literar și artistic” nr. 756, □ paginile „emoționante” despre *Victimele terorii comuniste*, apărute în nr. 6 al „României literare”, □ pagina de poeme de Dieter Schlesak din nr. 2 al revistei „Argeș”, □ două interviuri cu „doamne inteligente și originale” publicate în „Contemporanul” (nr. 2/februarie), primul realizat de Ruxandra Anton cu regizoarea Cătălina Buzoianu, al doilea, de Aura Christi cu Irina Petraș. □ Tot un interviu, „foarte foarte bun și ferm”, acordat de Sorin Antohi Emiliei Chiscop, este semnalat în nr. 14 al „excelentului” „Supliment de cultură” al Poliromului. □ „Foarte simpatică” i se pare cronicarului revista „Cafeneaua literară”, numărul pe luna ianuarie reproducând luările de cuvânt ale participanților la Colocviile de poezie ale revistei „Transilvania”, desfășurate în luna decembrie a anului trecut. □ Sunt menționate și prezentate succint pentru subiecte culturale, extraliterare, nr. 45 al revistei „Memoria” și nr. 787 al revistei „22”. ■ În cadrul rubricii *Café Apostrof* sunt publicate Premiile filialei clujene a Uniunii Scriitorilor din România, pentru cele mai bune cărți apărute în anul 2004. *Poezie*: Ion Cocora, *Oda Caligrafului*; Ruxandra Cesereanu, *Kore Persephona*; Marcel Mureșeanu, *Valea Tauris*; Ion Cristofor, *Sărbătoarea la ospiciu*. *Proză*: Alexandru Vlad, *Viața mea în slujba statului*; Valentin Tașcu, *Miluta*. *Eseu*: Ion Vlad, *Romanul universurilor crepusculare*; Ion Vartic, *Bulgakov și secretul lui Koroviev*. *Istorie literară*: Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*; Teodor Tanco, *Istoria presei românești a județului Bistrița-Năsăud, de la origini până în prezent*; Mircea Popa, *De la iluminism la pașoptism*. *Critică literară*: Ion Simuț, *Reabilitarea ficțiunii*. *Teatru*: Viorel Cacoveanu, *Teatru. Sentință pentru martori*; Radu Țuculescu, *Ce dracu' se-ntâmplă cu trenul ăsta*. *Debut*: Liana Hăițaș, *A treia feminitate*. *Erotica eminesciană*: Claudiu Groza, *Computerul cu bibliografii*; Marin Mălaicu-Hondrari, *Zborul femeii deasupra bărbatului*. Premiul special al juriului: Cornel Robu, *O cheie pentru science-fiction*. Premii speciale: Corin Braga, *Le Paradis interdit au Moyen Age*; Maria Pal, *Ore de umbră*; Aurel Sasu, *Breviter*; Florentina Florescu, *Vineri*; Cristian Ciceu, *Jim Morrison sau fascinația morții*. Au mai fost acordate premii pentru traduceri, pentru literatura adresată copiilor, diplome de excelență pentru jurnalism cultural, fiind distinse cu acestea din urmă revistele „Apostrof”, „Echinox”, „Tribuna”, „Fabrica de cărți”, două cotidiene locale, precum și editurile Eikon și Limes. ■ Premiile pentru literatura maghiară din zonă au fost acordate lui Létay Lajos, *Cuvinte adresate ție* (poezie), Kántor Lajos, *Poarta* (proză), Mózes Attila, *Istoria unor vremuri fâțarnice* (critică literară), Gaal György, *O casă în Piața centrală* (istorie literară), precum și Boda Edit, *Camuflaj* și Székely Csaba, *Scriitori după gratii* (debut).

● [**„Caiete critice”, nr. 4**] Despre „figura aparte” pe care Adrian Buz o impune printre tinerii prozatori afirmații în ultimii ani, scrie Daniel Cristea-Enache în articolul *Oameni și șoareci*, centrat cu precădere asupra volumului cel mai recent,

Zidul moale (Polirom, 2005). Criticul analizează fiecare povestire în parte (cea mai reușită fiind *Lumină pe sub ușă*, iar cea mai slabă, ultima din cuprins, *Șapte zile...*, „o aiureală totală [ce] face inutil orice comentariu”), constatând că prozele „nu sunt deloc moi sub raportul relevanței estetice. Ele ambiționează și reușesc o triplă articulare: scenografia realității noastre postrevoluționare, profilul devastat al unor eroi deloc eroici și, în fine, autoinvestigarea prozatorului însuși, prins în aceeași cursă (de atletism și de șoareci) cu personajele sale”. □ În rubrica *Literatura subiectivă*, sunt publicate numeroase fragmente dintr-un text semnat de prozatorul Nicolae Iliescu, intitulat *Interior de roman sau Registru de amintiri sectionate* (I) și subintitulat *Atelier mobil de istorie isterică a generației mele*. ■ Cu titlul *Optzeciștii*, Nicolae Bârna publică de fapt prima versiune a textului ce definește termenul „optzecism”, publicat ulterior în *Dicționarul General al Literaturii Române*. „Optzecismul pare a fi, într-adevăr, ’68-ul întârziat al românilor, momentul în care, la fel ca în Occident cu vreo 10-15 ani în urmă, o întreagă generație și-a afirmat *diferența* față de cele anterioare și care nu poate fi redusă la banalul conflict între generații.” □ În articolul intitulat „*Fire de nisip*” *esențiale*, Andrei Grigor recenzează volumul de debut al tinerei Iulia Sala, [*Casa cu pereți de vânt*, Ed. Clusium, 2004], care scrie „povestiri pure și simple, pe care le suspendă, aproape sigur deliberat, la hotarul dintre adolescența, curată încă, și profunzimea borgesiană”. □ Când scrie despre *Recuperarea unei mari purități poetice*, Jeana Morărescu se referă la pictorița Margareta Sterian, ale cărei versuri au fost antologate și reeditate sub titlul simplu de *Poezii* (Ed. Alicat, 2005, prefață de Ana Blandiana): „Ceea ce e aproape ciudat în cazul Margaretei Sterian, este constanta – nu doar de tonus, dar și de atitudine existențială – care se menține de-a lungul unei activități poetice care, precum spuneam, nu-i nici pe departe aleatoare, din moment ce se întinde pe parcursul a patruzeci și doi de ani (1945-1987), câți înmănunchează acest volum antologal cu câteva sute de poezii”. □ *Ahasverus și Hyperion* este titlul sub care este publicat un amplu fragment dintr-un „eseu despre Eminescu” datorat lui Dumitru Micu, criticul analizând *Avatarii Faraonului Tlă, Sărmanul Dionis și Luceafărul*. □ Corespondența dramaturgului stă la baza articolului lui Marcel Duță, *I.L. Caragiale – epistolier exigent sau de la concept/ciornă la scrisoare*. ■ Ana Selejan este incitată de *Modernitatea romanelor lui George Călinescu* [*sic!*], după analiza fiecăruia în parte concluzia fiind aceea că „Bipolaritatea narativă a romanelor călinesciene – de-o parte, puținătatea tipologiei exemplare, de cealaltă parte, mulțimea umanității ne-canonice – este schema epică cea mai specifică a romanului călinescian. Interesant este că, în toate romanele, comedia umană, satiriconul, deși prolix și variat, este mai bine individualizat, mai viu și mai memorabil, tocmai pentru că se hrănește din verva caricaturală și portretistică a romancierului. Lumea desolemnizată, cu multiplele ei fațete, completează, ce-i drept în mică proporție, și structurile arhetipale, pe care doar romancierul autentic le poate pune în lumină prin procedee specifice”. □ Articolul intitulat *Terapia criticii*, semnat de Vasile Bardan, debutează cu o schiță

de profil al unui critic literar ideal: „El poate fi văzut ca un inițiat și un profesionist, ca un expert specializat al domeniului său. Inteligent, exigent, flexibil, agreabil în afirmații, ca și în negații, criticul vizează, avertizează, salvează, activează, blochează sau accelerează, canonizează, operează pe țesut viu, pe inima și creierul unui organism în funcțiune”. Definirea criticului literar și pledoaria pentru activitatea integră a acestuia conduc, în partea a doua a articolului, la exemplificarea prin volumul lui Alex. Ștefănescu, *Ceva care seamănă cu literatura* (Ed. Știința, 2003): „Printre cele 100 de cărți citite din obligație de Alex. Ștefănescu, figurează multe volume de «poezii», proză, cugetări diverse, critică, monografii, dar și un manual de Limbă și literatură română pentru clasa a VIII-a. Toate aceste cărți de literatură proastă, de subliteratură, citită din obligație profesională, l-au făcut pe Alex. Ștefănescu să se plângă într-o «postfață» de «nefericita meserie de critic literar, care nu numai că m-a făcut antipatic (pe mine, cel atât de simpatic?) atâtor scriitori contemporani, dar m-a și îndepărtat de literatură, așa cum îndepărtează ginecologia de dragoste»”. □ Oana Soare se ocupă de o *Corespondență eliptică*, prezentând schimbul epistolar dintre Mircea Eliade și suedezul Stig Wikander din anii 1948-1977, cuprins în volumul *Întotdeauna Orientul*, îngrijit și prefațat de Mihaela Timuș. □ Cele două *Reviste primite la redacție* și răsfoite de Vasile Bardan sunt „Transilvania” și „Însemnări ieșene”. Numărul dublu (1-2/2005) al celei dintâi este „bogată și complex”, recomandate fiind articolul Ancăi Sârghie dedicat prozatoarei Ioana Postelnicu, cel al lui Mircea Braga referitor la Cercul literar de la Sibiu, paginile memorialistice semnate de octogenarul Nicolae Balotă, articolul lui Radu Vancu despre „marea poezie a discreției” datorată lui Mircea Ivănescu ș.a. □ Nr. 1 al revistei ieșene „emană, la o primă impresie, un aer romantic, dar conținutul celor 64 de pagini dense de literatură ne aduc [*sic!*] în actualitate”. Sunt reținute și enumerate: cronica literară a lui Bogdan Crețu la volumele de poezii *Refluxul sensurilor* de Ana Blandiana și *Netrăutele* de Constanța Buzea, un articol al prof. N. Georgescu despre scrierile apocrife eminesciene, precum și cel al lui Theodor Codreanu despre *Eminescu și „martorul mut”*, adică Veronica Micle. □ Contrar obișnuinței, criticul Eugen Simion se ocupă în acest număr de *Enescu, discipol al armoniei*. □ Dana Duma ne avertizează că cineastul Mircea Daneliuc este dator scriitorului Mircea Daneliuc. □ În rubrica *Dosar, Eseurile autobiografice* ale lui Basarab Nicolescu ajung, în acest număr, la episodul VIII. □ Ilustrația acestui număr este realizată cu „lucrări reprezentative dintr-un secol (și ceva) de artă modernă”.

● [**„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 4**] Călin Teuțișan publică partea a doua a eseului *Nichita Stănescu – eros și corporalitate*, axat pe poetica acestuia: „Tocmai această corporalitate sensibilă a limbajului va da posibilitatea «invențiilor verbale» și structurilor combinatorii de mai târziu. [...] Jocul poetic stănescian, dincolo de a fi un joc al poetului demiurg cu lumea imaginată textual, e poate în primul rând un joc cu lectorul potențial – un joc de putere, bazat pe invitația la o maieutică a sensului”. Continuare din numărul trecut. ■ Ovidiu Morar

continuă să scruteze *Receptarea critică a avangardismului românesc* (II), trecând în revistă opiniile critice ale lui Mihail Dragomirescu, E. Lovinescu și G. Călinescu: „Din perspectivă estetică, avangardismul a provocat la apariția sa în general tot reacții negative. Luată prin surprindere de acest nou tip de discurs care nega programatic toate structurile consacrate, postulând subversiunea sistematică drept mecanism discursiv *per se*, critica momentului a întâmpinat, cu foarte puține excepții, cu suspiciune și chiar cu ostilitate fenomenul literar-artistic avangardist, considerându-l o bizarerie derizorie, perfect futilă”. Continuare în numărul viitor. ■ În rubrica *Trei mii de semne*, Aura Christi semnează articolul elogios, intitulat *Marile fapte secrete*, despre prozele fantastice ale Anei Blandiana, fiind de părere că „Universul pentru Blandiana rămâne a fi o nestins de sagace enigmă, existența – o sursă de bucurie și un pururi reluat pretext de a-l explora, chiar dacă sau cu atât mai mult cu cât nu rareori lutul lui metafizic îți oferă șansa de a te recunoaște în suferință, în senina-i disperare”. □ La *Cronica literară*, I. Necula recenzează volumul *Eros, Doxa & logos*, ajuns la a treia ediție, văzându-l pe Luca Pițu într-o partitură de subiecte rebarbative: „Autorul este, cum inspirat a spus-o și prefațatorul Gheorghe Grigurcu, «un fenomen de lux al literelor noastre actuale», dar și un fel de mohican pentru care moralitatea mai înseamnă încă ceva, mai are un sens, o noimă. Pendulează între «subiecte rebarbative» și «teme deocheat», se-nfioară, se zbuciumă și se îngrijorează de toate ordurile cumulate în aceste iliesciene vremi și dă seama de ele într-o formulă de discurs erudit și inconfundabil”. □ Nicolae Breban ajunge la episodul al treilea, intitulat în acest număr *Un loc magic sau iarăși despre exil*, de data aceasta anunțând că reprezintă un fragment din *Sensul vieții, Memorii III*, aflat „în lucru”. □ Citind două cărți recent apărute, *Jurnal ascuns* de Ion Erhan (Ed. Economică) și *Pelerinii* de Constantin Stoiciu (Ed. Libra), Florentin Popescu se întreabă dacă există *Genuri literare perisabile?*, răspunsul său fiind acela că „Jurnalul și tableta nu sunt și nu vor fi perisabile, din perspectiva timpului, dacă îndeplinesc cel puțin două condiții: prezintă realitățile dintr-un unghi personal și sunt redactate la un nivel literar competitiv, adică transcendent vremii și vremurilor care le-au determinat «subiectele». Și vrem să credem că volumele despre care am scris aici întrunesc aceste condiții”. □ Irina Petraș se ocupă de *Romanul universurilor crepusculare* (Ed. Eikon, 2004), cea mai nouă carte a profesorului Ion Vlad, un „veritabil *banchet* hermeneutic” ce vizează opere și autori din literatura universală. □ Boris Marian schițează un profil: „*Un visage d’homme*” – *Benjamin Fondane*, „Un poet care a trăit un permanent exod, un permanent exil, deși a fost mereu ancorat în istoria și geografia spirituală a acestui pământ al oamenilor”. □ La rubrica *Polemice*, Marian Victor Buciu îl vede pe Cioran drept *Un animal bolnav și închipuit*, publicând un fragment din volumul *Despărțirea continuă a autorului cel rău*, „în lucru la Editura Fundației Culturale Ideea Europeană”. □ G.G. Constandache semnează eseul filozofic *Lucian Blaga și cenzura Marelui Anonim*. □ Un spațiu considerabil acordă redacția mesei rotunde din decembrie 2004, pe

tema *Karl Marx – Friedrich Nietzsche. Vinovați fără vină*, pornind de la recente volume publicate de profesorul Ion Ianoși, despre cei doi gânditori. Participă: Ion Ianoși, Nicolae Breban, Aura Christi, Adrian Mihalache, Adrian-Paul Iliescu, Andrei Ionescu, Gheorghe Ceaușu, Veronica Iliescu. □ Bogdan Mihai Dascăl continuă să analizeze *Jurnalul lui Jacob Negruzzi*. Continuare din numărul trecut. □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturalitatea lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a treia parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ În rubrica de curând inaugurată, intitulată *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș propune tableta *Câteva repere: locurile memoriei*. □ La rubrica de proză, Aura Christi publică un fragment din romanul *Marile jocuri*. □ Liviu Ioan Stoiciu este prezent cu poemul ce poartă titlul *Semn de slăbiciune*. □ O pagină de poezii de Ion Barbu sunt traduse în limba germană de Daniel Rhein. □ Leo Butnaru semnează un eseu despre poetul Velimir Hlebnikov. Continuare în numărul viitor. □ Aura Christi se ocupă și în acest număr de *Revista revistelor*. Prima publicație pe care o răsfoiește este „Suplimentul de cultură”, realizat de Editura Polirom și Ziarul de Iași, „unul dintre cele mai interesante suplimente culturale apărute în ultimele luni”, „făcut de o echipă de tineri profesioniști”, în paginile căruia cititorul poate găsi „anchete, dialoguri, cronici, recenzii, știri din varii domenii culturale, de la cinematografie și arte plastice până la ultimele apariții editoriale situate rapid în topul vânzărilor, inclusiv cărți valoroase traduse în străinătate”. Din cel mai recent număr (nr. 15/martie 2005) este reținută informația conform căreia „trei scriitori români Marin Mincu, Mircea Cărtărescu și Norman Manea, sunt nominalizați la Premiul italian «Giuseppe Acerbi» - «Narațiunea pentru cunoașterea și apropierea popoarelor». Cei trei scriitori români au fost nominalizați cu următoarele titluri: Marin Mincu – *Jurnalul lui Dracula* (Ed. Bompiani, 1992; Ed. Polirom, 2004); Norman Manea – *Întoarcerea huliganului* (Grupul editorial Saggiatore, 2004; Ed. Polirom, 2004); Mircea Cărtărescu – *Nostalgia* (Ed. Voland, 2003, C.R., 1989, reeditată de Humanitas, 2003)”, precum și dialogul realizat de George Onofrei cu Șerban Foarță din care „remarcăm, în primul rând, elogiul adus singularității de autorul volumului antologic *Opera somnia (Artistul nu e propagandistul nimănui)*. □ Noul supliment al revistei „22”, „Bucureștiul cultural”, condus de Gabriela Adameșteanu, este considerat „Un supliment incitant, dens ca informație, în care am vrea și în viitor să găsim dialoguri, știri, dezbateri, anchete, în

care să se manifeste plenar și constructiv spiritul critic”. □ „Faste, evident, faste s-au dovedit schimbările intervenite în structura, formula, paginarea, redactarea «Observatorului Cultural»”, este de părere Aura Christi. □ La împlinirea a zece ani de la înființarea Editurii Polirom, este publicat un mesaj de presă din partea acesteia: „Acum zece ani apărea în librării prima carte Polirom. Amintirea aceluia moment este un bun prilej pentru această prestigioasă Editură – condusă de Domnul Silviu Lupescu – să vă asigure de întreaga recunoștință pentru colaborarea deosebită pe care, în toți acești ani, a avut-o cu dvs. Polirom a reeditat cu ocazia acestei aniversări două dintre cărțile cu care a debutat pe piața editorială din România: Adrian Marino, *Pentru Europa și Matei Călinescu*/ Ion Vianu, *Amintiri în dialog* [...]”. □ Este publicat un comunicat de presă referitor la festivitățile dedicate anul acesta poetului filozof născut în Lancrăm: *Lucian Blaga 110*. Societatea Culturală „Lucian Blaga” are plăcerea de a vă anunța că *Festivalul Internațional „Lucian Blaga”* va avea loc, și anul acesta, la începutul lunii mai (5-7 mai), într-o bună și deja consolidată tradiție. Cea de-a 15-a ediție a Festivalului stă sub semnul împlinirii a 110 ani de la nașterea poetului și filozofului. *Sesiunea de comunicări* se va desfășura pe cele două mari secțiuni – literatură și filozofie – și va fi secondată de un amplu *Recital de poezie* și de un *spectacol de teatru* blagian. Plănuim și o excursie de studii. Juriul Festivalului va acorda premii pentru exegeză, creație artistică și valorificare scenică a operei lui Lucian Blaga, precum și Marele premiu pentru poezie. Comunicările vor fi publicate, și în acest an, într-un volum masiv (*Meridian Blaga V*), titlurile lor urmând să ne fie transmise până în data de 20 aprilie”. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Paul Valéry (Ed. Univers, 1989).

● **[„Convorbiri literare”, nr. 4]** La rubrica de critică a poeziei, Cristian Livescu continuă să descrie *Nouăzecismul sau poezia periculoasă*. Față de nr. 2/ februarie 2005, când se ocupase de o parte din poezii incluși în antologia *Manualul de literatură*, în acest număr el analizează lirica lui Cristian Popescu (care „își transcrie astfel propria poetică, în rezonanță cu colegii de ofensivă, dar meritul său este acela de a fi sesizat schimbarea de sensibilitate din preajma Revoluției, când poezia își mută polul constitutiv dinspre *investigarea* lumii spre *înțelegerea* a. Lecția vine dinspre Caragiale și E. Ionescu, poetul înscenând universul nevoiaș al familiei, distribuită pe roluri și monologuri în derulare buf-absurdă [...]. Ceea ce merită urmărit la Cristian Popescu este felul cum înaintează spre zonele cele mai obscure, mai greu de transpus în poezie, ale existenței, ale relațiilor de familie și ale complexelor de «atingere» care pun ființa la încercare în fiecare clipă de viață.”) și □ Nicolae Țone („Un poet care a avut și el o vreme grijă de harnașamentele optzecismului, pentru a se muta mai apoi cu arme și bagaje pe tampoanele din spate ale tramvaiului nouăzecist, este Nicolae Țone, [...] mare admirator al avangardismului, nutrinde planuri utopice de reeditare a clasicilor acestei mișcări, [el] redeșteaptă acest filon, lăsându-se în voia unui dicteu automat mulat pe furia nouăzecistă, în a «transmite» din adâncurile dezafective vestigiile reziduale

ocolite până nu demult de veghea (auto)cenzurii. Din această combinație de atitudini, produsul nu poate ocoli impresia de metis ambițios și locvace, dar spanchiu (tot e moda lor cum) și debil, cu defecte de creștere”). □ Debutul unei noi poete, Roxana Eichel, *Cine scrie măștile* (Ed. Parnas, 2004) este comentat atent de Gellu Dorian: „*Cine scrie măștile* e cartea unei poete discrete, care confirmă încă o dată că juriile concursurilor literare nu greșesc și promovează valori autentice, acolo unde există seriozitate și nu primează prejudecata și părerea că lumea se termină odată cu noi, dar nici nu începe odată cu ei”. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovat beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autorul propus este Radu Florescu, cu un grupaj de zece poeme purtând titlul generic de *Poeme oculte*. □ Eugen Evu comentează volumul bilingv român-englez, al lui Ioan Țepelea, *Ochiul din cer* (Ed. Revistei „Convorbiri literare”, 2005). □ La rândul său, Dan Bogdan Hanu analizează un volum de versuri de Marian Constandache, *Dietă zilnică pentru lepădarea de trup* (Ed. Opera Magna, 2004). □ Versuri publică în acest număr: Alexandru Pintescu (inedite), Cezar Ivănescu, Cristian Simionescu, Andrei Zanca, Marcel Mureșeanu, Lucian Alecsa. □ Mircea Petean își adună o serie de poeme șlefuite timp de trei decenii, în placheta *Lovituri de nisip* (Ed. Limes, 2004), recenzată de Adrian Dinu Rachieru, care este de părere că poetul este sedus de „efemerul care dăinuie”. □ Constantin Ciopraga este de părere că Maria Mănuacă, ajunsă la a treia apariție editorială, cu volumul *Orizont continuu* (2004), „adaugă profilului său tușe definitorii; gestică și opțiunile sale se înscriu într-un ceremonial propriu, altfel spus într-un câmp stilistic auster, deschis vizualității, culorilor în registre solare, poeta fiind dublată de o pictoriță cunoscută”. ■ Tot un articol biobibliografic amănunțit, dedicat prozatorului Mihai Sin, de data aceasta pentru proiectata sa *Istorie a literaturii*, semnează și Alex. Ștefănescu: „Proza lui Mihai Sin dinainte de 1989 este trainică și sobră ca o haină soldățească. Datorită absenței oricărui semn de cochetărie, inspiră cititorului încredere. Prozatorul refuză să aibă farmec, considerând scrisul, înainte de orice altceva, o responsabilitate. [...] Comparabil, din punct de vedere stilistic, cu Liviu Rebreanu și asemănător, prin interesul față de condiția umană, cu Marin Preda, Mihai Sin are totuși, în scris, și ceva numai al său și anume o *neliniște* specifică omului de la sfârșitul secolului XX. [...] În mod surprinzător, dintr-un critic al stilului de viață comunist, dintr-un autor care contestă, este adevărat, numai prin aluzii, dar cu destulă fermitate, dictatura instaurată de Ceaușescu (și implicit aparatul represiv aflat în slujba acestuia), Mihai Sin se transformă după 1989 într-un avocat al cauzei Securității. În amplul său roman *Quo vadis, Domine?* (vol. I, 1993; vol. II, 1996) el dezvoltă epic idea că Securitatea, constituită dintr-o elită intelectuală, a pregătit din timp, cu luciditate și cu sentimentul răspunderii, salvarea României, organizând trecerea fără mari pierderi de la comunism la democrație. [...] Din punct de vedere literar, romanul are, bineînțeles, de suferit din cauza facturii lui propagandistice”. □ *Satul*

de poveste din proza lui Ștefan Mitroi („un prozator interesant, matur, cu o formulă epică distinctă în peisajul prozei noastre de azi”), cu precădere din ultimele două romane, *Căderea din cer* (2003) și *Gaura sau apă vie, apă moartă* (2004), este relevat de criticul Ioan Holban. □ Cartea lui Vasile Proca, *Povestiri din Cumania* (Ed. Timpul, 2004), „o carte de povestiri atipice”, este comentată de Constantin Dram. □ Pagini de proză semnează în acest număr: Constantin Virgil Negoită și Francisca Ricinski-Marienfild. □ Despre *Patosul erudiției colocviale la Al. Husar* scrie Vasile Iancu, amintind cititorilor faptul că autorul studiilor savante este și poet. □ Articolul laudativ semnat de Dan Mănuță, *Era dicționarilor*, continuă dezbaterea redacției despre *DGLR* (vol. I, II), inițiată în numărul trecut. □ *Luntrea lui Caron* de Lucian Blaga este revizitată de Vasile Spiridon. □ În articolul *Modelul matematic al poeziei*, Bogdan Crețu semnălează și comentează reeditarea studiului din 1968 al lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund”*. □ Tot despre o reeditare, adăugită, de data aceasta a cărții lui Valeriu Cristea, *Spațiul în literatură*, scrie și Constantin Coroiu. □ În cronica *Un eseu monografic despre Mirela Roznoveanu (sau pagini despre terorismul estetic și hagiografic)*, Mircea A. Diaconu se declară nemulțumit de abordarea („o familiaritate neadecvată”, în primul rând) autorului Titu Popescu, cel care semnează eseu monografic intitulat *Mirela – un paradox* (Pop Verlag/Ed. Marineasa, 2005). ■ În locul unui necrolog, Vasile Spiridon publică, în *memoriam*, o „filă de dicționar” dedicată lui Adrian Marino. □ Basarab Nicolescu este prezent cu un eseu intitulat *Dialogul întrerupt: Fondane, Lupasco și Cioran*. □ Cu titlul *Latura favorabilă a indeciziei*, apare un grupaj de aforisme semnat de Gheorghe Grigurcu. □ O primă secvență din „jurnalul unui muzeograf”, intitulată *Subterane po(d)gorene*, dă spre publicare Lucian Vasiliu, care precizează într-o „precuvântare” faptul că a ars un prim caiet de jurnal (1977-1981), în ianuarie 1982 a început un al doilea (din care este reprodus textul prezent), apoi un al treilea din ianuarie 1987: „Jurnalul integral va apărea *post mortem*, în îngrijirea soției și copiilor mei, ca una dintre oglinzile în care s-a reflectat cândva Bahluiul nostru literar, cu inundații și înghețuri, cu apusuri și răsărituri de soare...” □ Daniel Stuparu traduce un text din creația lui Friedrich Dürrenmatt. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Petru Ursache, *Înamorați întru moarte* (Ed. Timpul, 2004), Al. Husar, *Vremea de apoi* (Ed. Alfa, 2004), Adrian Voica, *Fragmentarium eminescian*, vol. I (Ed. Floare albastră, 2004), Aurel Dumitrașcu, *Carnetele maro*, III (Ed. Timpul, 2004), Vasile Spiridon, *Perna cu ace*, I (Ed. Timpul, 2004), Leo Butnaru, *În caz de pericol* (Ed. Junimea, 2004), George L. Nimigeanu, *Semințele focului* (Ed. Ardealul, 2004) și Indira Spătaru, *Sălbaticul anotimp* (Ed. Axa, 2004). □ O notă anunță Regulamentul de acordare a premiilor

revistei „Convorbiri literare”, □ o alta, Regulamentul Festivalului-concurs național de poezie și interpretare critică a operei eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediția a XXIII-a, Botoșani-Ipotești, 14-16 iunie 2005, □ o a treia notă, Regulamentul Concursului de poezie „Aron Cotruș”, ce va avea loc la Mediaș. □ Un anunț important transmite și Radu Cârneli, și anume faptul că Ed. Orion pregătește pentru tipar *Antologia sonetului românesc*, așteptând încă materiale din partea poezilor ce practică această specie lirică. □ Rubrica de revista presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (35 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Vasile Iancu este nemulțumit de *Ambițul unei publicații: să ne rupă lectura cu multe... urmări*, referindu-se la „Oglinda literară” din Focșani.

● [„Cuvântul”, nr. 4] Editorialul lui Mircea Martin reprezintă un bilanț făcut *După un an* de activitate a revistei în seria nouă, totodată după un an de conferințe „Cuvântul”. Tonul este amar, indicând neimplicarea multor intelectuali în revirimentul cultural și lipsa de interes a oamenilor politici. □ Poemul lunii de pe prima pagină este scris de Floarea Țuțuianu și se intitulează *O lumină galbenă-vânăta*. □ Volumul de versuri al lui Ion Cocora, *Ar mai fi de trăit* (Ed. Vinea, 2003) este analizat de Gabriel H. Decuble în cronică intitulată *Ar mai fi de și de scris*: „Poezia lui Ion Cocora se recomandă, în cele din urmă, ca un loc în care limba vorbește – heideggerian – cu de la sine putere, unde poetul e doar un martor neputincios al scrierii, retras pe vecie în *non-combat*”. □ Tot despre poezie, de data aceasta a tânărului Dan Coman, scrie și Ioan Buduca, prezentând, în articolul *Viziunea ca stil*, volumul *Anul cârțiței galbene* (Ed. Vinea, 2004), o reeditare a volumului de debut din 2003: „Poet al viziunii, așadar, înainte de a fi unul al stilului, Dan Coman vine totuși chiar din poetica trupului așa cum s-a întruchipat ea în versurile nichitastănesciene, cu deosebirea că de astă dată morfologicul corporal nu mai stă mărturie parabolică pentru o fiziologie a poeticului însuși, ci descrie o percepție a atrocității cotidian. [...] Ceea ce este cu adevărat nou în poemele acestea stă pe încercarea de a vedea trupul de dinăuntru, ca și cum poezia ar vrea să vorbească despre o mistică a ascezei blocate de corp”. ■ Ovidiu Verdeș este atras în acest număr de *Nuvelistica lui Constantin Țoiu*, pe care nu o vede „doar un «laborator» al romanelor” acestuia, atunci când recenzează volumul *Trompete de după-amiază* (C.R., 2004, reeditare a cărții din 1967, *Duminica mușilor*): „Într-o cronică din 1968, Mircea Martin caracteriza proza din acest volum evidențiind construcția temporală, acuratețea stilistică și rafinamentul decupajului, unitatea de emoție în aparentul «vagabondaj al impresiilor», «dicțiunea lirică» ce știe să dozeze «momentele de suspensie și înfiorare». Criticul își nuanța însă judecata, apreciind că nuvelele sunt «verosimile», dar nu «memorabile». Le-ar lipsi un punct de vedere durabil care să facă din lumea lor o «umanitate canonică». Într-adevăr, deși calitățile enumerate sunt reale, ceva pare să lipsească. După gustul meu, acel «ceva» ține de simbolismul pe alocuri prea marcat”.

■ Același autor, în ipostaza de memorialist din cele două volume de *Memorii din când în când* (C.R., 2003-2004), este analizat de Crenguța Sofronea în articolul intitulat „*Destinul meu este un Extemporal!...*”: „Anecdoticul, straniul, suceala oamenilor, replici scânteietoare, culese din mers, episoade care cine știe cum pot deveni nucleul epic al unui roman, drumuri în lume, toate sunt consemnate cu o insistență afirmare a eului care le înregistrează, uneori despotice, pentru că sunt și note pentru sine care nu presupun lectura celui alt; așa au fost scrise de la început, în căutarea unei electricități proprii, fără contaminarea altei prezențe, în lumina ezitantă dinaintea de a putea fi spuse. În acest sens, poate fi recunoscută calitatea lor de «atelier de proză», de eboșă a unei voci care-și caută, printre întâmplările lumii, textul ei unic, viața ei privilegiată de cantitatea de scris. Pentru că oasele prozatorului au nevoie, pentru a nu se decalcifica, de cantități uriașe de scris, din care aceste două volume de *Memorii* ne oferă mostre de lucru, selecția asiduă din materialul brut al realității”. □ Tot o carte de memorii este și aceea a Verei Călin, *Post-scriptum. Însemnări 1997-2002* (Ed. ICR, 2004), recenzată de Mirela Țundrea în articolul *Exil și creație*: „Idei, analize, rememorări, întâlniri finale, însemnări politice, literare, sociale, călătorii, notițe de subsol, *Însemnările...* Verei Călin, scrise pe aproape toată durata existenței sale «americane», șochează și intimidează. *Leitmotivul* în jurul căruia se dezvoltă «firul epic» este centrat pe singurătate și acceptare”. ■ În locul unui necrolog de circumstanță, redacția îi dedică lui Adrian Marino două pagini de cronici aplicate la volumele acestuia și articole substanțiale. Astfel, Diana Maria Florea prezintă *volumul Carnete europene. „Însemnare a călătoriei mele făcută în anii 1969-1975”* (ed. a II-a, cu un post-scriptum al autorului, Ed. Noul Orfeu, 2003): „Ieșirile în străinătate între 1969-1975, la conferințe, colocvii sau pentru documentare i-au permis lui Adrian Marino o aducere textuală a Europei acasă, acțiune de «pură contrabandă culturală, în interiorul unui sistem totalitar închis». Astfel, notele de călătorie nu au pentru Marino o miză literară, ci, mai degrabă, una de informare și formare, prin datele pe care le conțin și modelul de conduită morală și profesională pe care îl prezintă”. □ Paul Cernat duce mai departe aventura confesivă a celui dispărut, semnând articolul *Un cavalier al deprovincializării*, în care comentează *volumul Prezențe românești și realități europene. Jurnal intelectual* (Polirom, 2004, ed. I: 1978): „Recenta reeditare – după mai bine de două decenii –, cu un venit post-scriptum al autorului, oferă prilejul rediscutării unei dimensiuni aparent colaterale, dar profund semnificative a operei savantului: *etajul confesiv* al autoedificării și afirmării externe în condiții istorice dificile și complicate. Nevoia de autenticitate și de libertate critică, de afirmare și de recunoaștere universală, obsesia deprovincializării culturale și depășirea «complexului Dinicu Golescu», refuzul minoratului și al superficialității frivole cu miză locală sunt obsesii ce irigă și acest jurnal de călătorii intelectuale în Portugalia, Danemarca, Anglia și Franța. [...] Axat în jurul unor repere binare ale propriei sale identități: român și european, local și universal, subiectiv și obiectiv etc., volumul ambiționează să le reunească

într-o formulă creatoare”. □ Gheorghe Crăciun punctează *Vehemența constructivă* a lui Adrian Marino, care a fost „un francțiror al mediului intelectual românesc”, „un alergător de cursă lungă cu ambiții de decatlonist cultural”: „Cărțile sale nu s-au bucurat de prea mare trecere printre confrăți, în primul rând din cauza anvergurii și voinței lor de exhaustivitate. Fiecare dintre acestea materializează proiecte solide, atent articulate, situate sub semnul urgenței, care depășesc fără ezitare tropismele și fantezmele unei subiectivități oarecare. Sunt, mai degrabă, niște asumări de nevoie, venite din partea unui spirit obsedat de fundamentele construcției culturale a colectivității din care face parte”. □ Preluând ideea ce exprimă esențialul din titlul necrologului semnat de Ștefan Borbély, *Adrian Marino – un om liber*, Caius Dobrescu își intitulează articolul comemorativ *Nu pot decât să repet: un om liber*. □ „*Iubesc poezia românească în toată splendoarea ei...*” declară Tudor Gheorghe într-un scurt interviu de promovare a noului spectacol intitulat *Cu Iisus în celulă – poezii din închisori 1941-1964*. □ Anca Băicoianu prezintă cele mai noi apariții în limba română din creația lui Vladimir Nabokov: *Mașenka* (Humanitas, 2004) și *Pnin* (Humanitas, 2005), □ iar Gabriela Chirilă, romanul lui Andrei Makine, *Femeia care aștepta* (Polirom, 2005).

● **[„Vatra”, nr. 3-4, Mart.-Apr.]** Editorialul lui Alexandru Vlad, intitulat *Gramatica diavolului*, abordează statutul cacofoniei, în contextul în care literatura de după 1990 și-a schimbat radical fața scriiturii: „Sunt la mare modă prozatorii tineri și dezinhibați, care nu se feresc s-o spună pe șleau dacă vine vorba, care folosesc cu insistență tocmai cuvintele care multă vreme au lipsit din dicționare, pe care atunci când eram copiii le foloseam doar în spatele casei când fumam chiștoace recuperate, și pentru care eram îndeobște pedepsiți dacă ajungeau la urechea celor mari. Cuvinte care apăreau în viața noastră odată cu acnea sau cu puțin înaintea acesteia. Deceniile de pudibonderie socialistă au creat o adevărată apetență pentru acest limbaj, problematica sexuală și limbajul de cartier au devenit un nou teren (oarecum viran) al libertății, pe care scriitorii se grăbesc să-l recupereze. Și astfel avem parte de romane, ce-i drept mai scurte, care sunt pentru literatură cam ceea ce este BUG Mafia pentru muzică. [...] În ce mă privește nu sunt împotriva acestei literaturi, nici pe departe. În context literar înjurătura nu mai este înjurătură, așa cum Fântâna lui Duchamp nu mai este un simplu pisoar. Și nu asta este preocuparea mea în acest moment. Altceva mă frământă: oare cum va trebui să privim în acest context cacofonia, spaima dintotdeauna a tuturor literaților [...]”. □ Contra-editorialul lui Al. Cistelean se ocupă de *Teledependența literaturii (Andreea Esca și studiile culturale)*, constatând cu amărăciune un nou mod de a privi literatura după o grilă de teme la modă, rezultatele hilare fiind arondate „prestigioasei categorii de *studii culturale*”: „Lucrări savante despre *Mineriadele în poezia simbolistă românească, Corupția în literatura secolului XVI, Problematika integrării europene în folclorul urban, Imaginea turcului în ermetismul românesc, Terorismul în literatura de avangardă, Condiția femeii în letopisețele moldovenești, Contracepția în romanul realist rural, Discriminarea*

rasială în „Țiganiada”, *Ideea europeană în doinele populare*, *Pedofilia în romanul psihologic*, *Feminismul pe vremea lui Anton Pann*, *Traficul de persoane în poezia religioasă* etc; sau, cu un și mai înalt grad de știință, lucrări de felul *Instalațiile sanitare în literatura secolului XVII*, *Evoluția tehnicilor agricole în povestirea rurală*, *Mecanismele financiare în baladele haiducești*, *Obiceiurile culinare în poezia patriotică*, *Materialele de construcție în poezia vizionară* etc. etc.” ■ Tema numărului este *Posteritatea lui Eugen Ionescu*, după un deceniu de la moartea acestuia, grupajul deschizându-se cu un text al său despre *Experiența teatrului*, reprodus după „Nouvelle Revue Française”, din februarie 1958, tradus din limba franceză de Dorin Ștefănescu. □ Coordonatorul grupajului, Iulian Boldea, pornind de la anul comemorativ 2004 și constatând apoi că „Ionescu nu a scăpat nici el, la puțină vreme după dispariție, de patima negatoare a unora și altora” (dând exemplu cartea Alexandrei Laignel-Lavastine *Cioran, Eliade, Ionescu – l’oubli du fascisme*, „«model» de rea-credință și de interpretare inadecvată a unei creații și a unei existențe puse în întregime în slujba valorilor democrației”), dar observând și interesul genuin al unor critici, români sau străini, „care au valorificat semnificațiile textelor sale în spiritul lor autentic și în relieful lor polimorf”, a vrut să afle „în ce măsură receptarea românească a lui Ionescu a fost pe măsura operei și a destinului acestui mare creator, în ce măsură sensurile textelor sale au fost, sau nu, descifrate, după 1989”, astfel născându-se prezentul număr al revistei. Cu toate acestea în minte, Boldea a formulat patru întrebări pentru o anchetă pe acest subiect: 1. Care considerați că sunt, în anul 2004, la 10 ani de la dispariția lui Eugen Ionescu, principalele repere ale posterității sale literare? 2. Care credeți că sunt elementele de conjuncție între teatrul ionescian și dramaturgia lui I.L. Caragiale? Poate fi considerat, acesta din urmă, un precursor al absurdului? 3. Eugen Ionescu sau Eugène Ionesco? În ce măsură considerați că aparține Eugen Ionescu și literaturii române? 4. Există oare o criză a receptării teatrului și, în general, a literaturii ionesciene? În ce proporții o astfel de criză este alimentată, în opinia dumneavoastră, de ingerințele unor elemente biografice? □ Răspund la anchetă critici și istorici literari din generații diferite (Gelu Ionescu, Marta Petreu, Dumitru Micu, Irina Mavrodin, Maria Vodă Căpușan, Ioan Derșidan, Mircea A. Diaconu, Marian Victor Buciu, Cristian Stamatoiu, Mariana Gorczyca, Nicolae Savin, Marin Mincu, Dumitru-Mircea Buda), răspunsurile lor fiind „de o mare varietate, în ton și conținut. Concluzia lor, dacă e să extragem una, ar fi că interesul pentru opera ionesciană nu pare a fi slăbit, iar acțiunea înnoitoare a teatrului său nu a încetat să germineze noi forme și accente estetice. Astfel încât Ionescu poate fi considerat, mai mult decât un perpetuu contestatar, și un fondator. Important este, însă, să purcedem la o lectură adecvată a operei sale, una purificată de orice prejudecăți și convenții”. □ Grupajul este continuat cu numeroase și consistente exegeze ale creației ionesciene sau cronici literare despre câteva dintre cărțile de „ionescologie” apărute după 1990 în România (texte semnate de Matei Călinescu, Cornel Moraru, Mircea A. Diaconu, Søren Olsen, Dorin Ștefănescu,

Iulian Boldea, Kocsis Francisko, Cristian Stamatoiu, Eugenia Enache, Alexandru Luca, Nicoleta Sălcudeanu, Cornel Moraru, Dumitru-Mircea Buda), „contribuții ce reflectă, dincolo de instrumentele și metodele critice valorificate, polimorfismul și perenitatea acestei creații”. □ Grupajul se încheie cu o bibliografie critică românească a operei ionesciene, ce conține cărți, studii și articole apărute după anul 1989. ■ Începând cu numărul precedent, redacția a lansat o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”, continuată și în acest număr dublu. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. Lucrați la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?, 2. Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?, 3. Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?, 4. Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?, 5. Cum vă apare starea romanului românesc de azi? Cei doi romancieri aleși pentru lunile martie și aprilie, sunt Gheorghe Schwartz și Dan Perșa. ■ Cel dintâi răspunde la întrebări expunându-și proiectul unei serii unice în literatura română, intitulată *Cei o sută* („întregul se vrea o istorie livrescă a devenirii, de la începuturile atestate, adică de la căderea Babilonului și până prin anul 2040. Nu știu câți dintre protagoniștii reali sau imaginari ai istoriei merită să fie numiți eroi, însă de conflicte sunt sigur că nu duce lipsă nici acest volum”), având în lucru cel de-al șaselea volum al ciclului, intitulat *Axa lumii*, din care și oferă o mostră cititorilor. La ultima întrebare, referitoare la starea romanului românesc contemporan, romancierul, mărturisind că nu este la curent cu tot ce s-a scris în ultima vreme, exprimă o părere de ansamblu: „ținând cont de ierarhiile care se vehiculează în 2005 – nu foarte diferite de cele din 1985 –, de unii clasici de pe care nu mai ștergem praful, de bibliografia școlară și de catastrofa receptare critică – disciplinat clientelara diferitelor cluburi de care aminteam – romanul românesc de azi se aliniază perfect întregii noastre suferințe că n-avem și noi faliții noștri, că n-avem și noi un premiu Nobel și că n-avem și noi Everestul nostru”. ■ Dan Perșa declară că lucrează la un roman, din care oferă un fragment spre publicare și pe care îl descrie în amănunțime: „Să-i fac o primă posibilă descriere. Într-o latură a sa, *Painjăni* e un spectacol de marionete cu firele la vedere. Spectacol de marionete, poate deoarece romanul e o parabolă – una în spirit ortodox. Iar firele poartă aici un nume *conștiința* [...]”. De altfel, primele trei întrebări beneficiază de cele mai ample răspunsuri de până acum, întinse pe câteva pagini. La ultima întrebare, privitoare la starea romanului românesc actual, romancierul este de părere că „trăim într-o perioadă fantastică a prozei românești și mai ales a romanului. Există, în primul rând, mai multe generații de romancieri care scriu. Cei «vechi», cu Țepeneag, Breban, Simionescu,

Fănuș, Buzura, Țoiu, «optzeciștii» cu Mircea Cărtărescu, Șlapac, Crăciun, Vighi, Cușnarencu, Alex Mihai Stoenescu, cei și mai noi cu extraordinarul Aldulescu, cu Oțoiu, cei și mai tineri cu Răzvan Rădulescu, Alexandru Vakulovski – o diversitate de generații, de stiluri, de viziuni, de mijloace artistice, de conștiințe la lucru față de lumea în care trăim. Romanul Norei Iuga, romanul unic al lui Johanes [Jehan] Calvus (Ivan Chelu), *Orbitor*-ul, ne-onirismul lui Corin Braga, romanele lui Daniel Bănuțescu, romanele lui Petru Cimpoeșu, ale Aurei Christi, ale lui Mircea Daneliuc, Dan Lungu, Țârlea, și să nu uit romanele lui Dan Stanca, romanele lui Liviu Stoiciu – ce, e de colea ca numai înșirând la nume și la titluri să nu mai termini? Desigur, când judeci starea romanului ca pădure, poți vedea că avem un codru ca în basme. Din alt unghi, se judecă starea romanului românesc prin vârfurile lui. Sunt și acestea, destule. Trasând o linie valorică medie, cred că ea se află deasupra celei a romanului românesc interbelic. Însă probabil că vârfurile nu sunt la fel de bine pronunțate. Dar mai e timp. Am avut la dispoziție doar doisprezece ani (în primii ani după revoluție cine a stat să scrie?). Ce mai e necesar, e acel roman total, cum a fost pentru Spania *Don Quijote*. Un roman care să adune în el spiritul întregii păduri. Cred că, după atâta literatură câtă s-a făcut la noi, trebuie să ni se acorde șansa de a ni se naște un geniu al prozei”. ■ În *Prim-plan*-ul acestui număr se află criticul Gabriel Dimisianu. Înainte de a publica grupajul, Al. C.[istelean] consideră necesară o „mică explicație”: „Cu multă vreme înainte de a ne apuca noi de numărul dedicat proletcultismului (nr. 9-10/2004), l-am rugat pe dl. Gabriel Dimisianu să accepte un «prim-plan» cu domnia-sa, în cadrul unei rubrici de oarecare constanță a revistei noastre. În acest sens, l-am rugat să redacteze și un fel de «manifest» al decenței critice, pe care să-l proclamăm odată cu domnia-sa și prin domnia-sa. Ne-am înțeles cumva; dar când tocmai ne-am înțeles și lucrurile erau pe cale să se înfiripe, a apărut numărul de care pomeneam; numărul, datorită intervenției dlui Paul Goma, l-a supărat și ofensat pe dl. Dimisianu; nu m-am mirat, așadar, când am primit de la domnia-sa o «scrisoare deschisă», ca replică; o scrisoare pe care am și publicat-o în nr. 11-12/2004. În finalul acelei scrisori, dl. Dimisianu era de părere că articolul domniei sale despre «decenta critică» nu-și mai avea niciun rost. Faptul că, totuși, acest articol apare aici se datorează insistențelor mele. Și cred că am avut un bun argument: articolul era cu atât mai necesar. Și fără asta el ar fi fost de extremă utilitate; căci într-o cultură care are urgentă și presantă nevoie de diazepam, dl. Gabriel Dimisianu e un reper de calm și echilibru; de comportament pur și simplu, în cele din urmă. Îi mulțumim aparte dlui Dimisianu că, fie și călcându-și pe inimă, ne-a dăruit, totuși, acest «manifest al decenței»”. Grupajul dedicat criticului de la „România literară”, recunoscut pentru abordarea critică echilibrată și echidistantă, cuprinde un dialog recent purtat cu Al. Cistelean, intitulat *Ne-am eliberat cu mare înțeleală de clișee*, pledoaria menționată în „explicație”, și anume articolul intitulat *Critica decentă*, apoi o convorbire radiofonică transcrisă de Mircea Iorgulescu după emisiunea „Oameni, destine, istorie”, difuzată de Radio

Europa Liberă la 23 august 1997, precum și comentarii la cărțile sau metoda critică practică de Gabriel Dimisianu în cariera sa, semnate de Dorin Ștefănescu (*Libertatea lecturii*), Georgeta Moarcăs (*Efectele necontrolate ale buneicuvinițe critice*), Alex Goldiș (*Un critic al criticii*: „discursul lui Dimisianu e mai atent la notația fină decât la strălucirea stilului. Critica lui nu debordează în personalitate; notațiile epitetice, plastice sunt rare pentru un comentator care nu aspiră la un stil propriu, ci la diagnosticul cât mai exact al scriiturii celorlalți. Importanța lui Dimisianu într-o istorie autohtonă provine, cred, din atenția cu care sesizează strategiile prin care se realizează discursul critic. Comentatorul e foarte atent la efectele retorice care particularizează limbajul exegeților.”), Al. Cistelecan (*Critica de poezie*: „Gabriel Dimisianu face parte din prima gardă a criticii post-belice; din «prima gardă» indiferent de sensul atribuit acesteia – cronologic ori valoric. Oricum ar fi constituită aceasta, Gabriel Dimisianu e acolo, o prezență discretă, dar temeinică. Între temperamentele accentuate ale congenerilor el e, azi, ceea ce era Perpessicius între temperamentele accentuate ale interbelicilor. E, într-un fel, chiar Perpessicius; minus două atribute imediate: eminescologia benedictină și preferința pentru poezie.”). □ Mihai Oprea realizează un dialog cu tânărul scriitor Dan Țăranu, despre sine și proiectele sale, despre „noul val” al prozatorilor care au debutat în proză în ultimii ani ([sintagma „noul val”] „Mi se mai pare maritimă și sărată și îmi aduce aminte de «ce e val...». Probabil asta se vrea a fi demonstrat cu obstinație atunci când e aruncată pe masă ca un *jolly joker*, că totul e trecător și că ce face acum zgomot, mâine va fi redus la tăcere de alți tineri surferi frumoși, bălai și musculoși, demni de a fi admirați pentru că sunt inocenți și oarecum curajoși, dar cam proști, neobișnuiți cu asperitățile vieții, cu resemnarea micului funcționar clevețitor care înoată în băltoace sigure. În două-trei cuvinte, un expedient penibil.”), despre romanul său [*Al patrulea element*, Polirom, 2004] și receptarea acestuia etc. ■ În rubrica *Concordia concors*, Tudor Crețu se ocupă de *Generația 2000 – punct de vedere și de suspensie*, recenzând în același timp antologia lui Marin Mincu, *Generația 2000 (Cenaclul Euridice)* (Ed. Pontica, 2004): „Dincolo de reușitele diferiților autori tineri, de polemicile revuistice și manifeste, cartea asta e cea dintâi panoramă coerentă și, într-o anumită măsură, revelatoare. Eu cred că istoria literară o va reține fie și numai pentru că e prima încercare de anvergură națională dintr-o serie ce va continua. Dar mai importante sunt, poate, semnele firești și, în definitiv, constructive de întrebare pe care tomul recenzat le ridică”. Încercând prin acest text să își clarifice „câteva nedumeriri legate de poetica generației” sale, Tudor Crețu constată, din interior, ca poet al cenaclului, dar și privind din exterior și citind ce s-a scris despre acest subiect, că „e, mai degrabă, vorba de o sumă de autori afirmați în jurul unui anumit moment, deci de un grup eterogen. În comparație cu optzecismul, de pildă, tendințele definatorii, ce dau contur și relief „noului val”, sunt mai puțin proeminente sau convergente. Magnitudinea rupturii dintre discursul douămiist și cel optzecist sau nouăzecist e, totuși, mai mică decât cea dintre optzeciști și

predecesorii lor șaizecești sau șaptezeciști”. □ La rubrica *Nevralgii*, Florin Fodoruț se întreabă cum este *Postmodernitatea: prietenă sau dușmană*, decelând mai întâi între termenii denominativi: „Mai întâi de toate trebuie să precizăm că «post-modernitate» și «post-modernism» nu semnifică același lucru. În general post-modernismul are o dimensiune mai *intelectuală*, în strânsă legătură cu «deconstrucționismul» lui Derrida, cu «pensiero debole» al lui Gianni Vattimo sau chiar cu Nietzsche. «Post-modernitatea», cu caracteru-i dulce-capricios feminin, se regăsește mai bine delinată într-un context *cultural* mai amplu, ce include moduri de a gândi, stiluri de viață, «sensibilități» etc.”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, Gabriela Crețan se întreabă la rândul-i dacă *Zgomotul și furia*. [constituie] *O nouă paradigmă?*, referindu-se la canonul recent conturat prin manifestele ce vor să revoluționeze poezia românească: „Procesul acesta de opacizare continuă se agravează: anti-spiritualismul, anti-elitismul (am în vedere exclusiv elita intelectuală), negarea jubilarie a oricărei metafizici, contrafacerea exprimată prin răsturnarea raportului de cauzalitate dintre superior și inferior în favoarea celui din urmă, specifică unui materialism pe cât de obtuz, pe atât de viguros (contrafacere pe care o întâlnim, de exemplu, în utilizarea frenetică, lipsită de discernământ, a teoriilor freudiene și neo-freudiene ca grilă în interpretarea operelor de artă sau a mărturiilor marilor mistici din perspectiva celor mai joase și repugnante pulsuni), toate acestea sunt preluate programatic, teoretizate, ridicate la gradul de dogmă, de postulate infailibile ce modelează atât producțiile poetice de ultimă oră, cât și discursurile critice semnate de susținătorii respectivilor poeți. Ele statuează noul «canon», care este nu numai anti-spiritualist și anti-metafizic, ci și anti-cultural și pervers «democratic» atunci când susține imperativul (estetic? moral?) de a coborî poezia «la nivelul comun de receptare» (Adrian Urmanov) al omului de rând, pentru a «nu-i impune complexe culturale» (Șerban Axinte); o deplină confuzie a criteriilor pe care eu nu o cred deloc inocentă”. Manifestul lui Adrian Urmanov, dar și al celorlalți proaspeți teoreticieni ai noului canon poetic, sunt criticate dur punct cu punct, ele fiind „în fapt, o înșiruire de afirmații căznite, voit provocatoare, emanate de o gândire primitivă și adesea afectată de inconsistență logică. Asemenea aberații livrate într-un limbaj fibros, care aglutinează concepte din teoriile comunicării și marketing, maimuțărind discursul științific – în dorința de a conferi un fundament «tare» ineptiilor debitate – ne oferă Adrian Urmanov în cele două manifeste «utilitare» menite să ne lumineze asupra rosturilor, finalităților (firește, pragmatice!) și a mecanismelor textului poetic [...]. Ceea ce propun acești autoprocamați reîntemeietori ai poeziei este de fapt o nivelare, o omogenizare (dar nu este omogenizarea indiciul stării de maximă entropie?), o aplatizare a vârfurilor, o transformare a culturii/poeziei într-o formă de consum în care «produsul» este rapid degradabil și înlocuit, într-o fugă continuă, agitată și haotică, după senzații joase”. După ce desființează în această manieră textele teoretice ale unora dintre poeții douămiiști, semnatară (poetă recunoscută și apreciată, psiholog de formație) se ocupă, la fel de vehement

și de creația celor din noul val: „Ceea ce deranjează la gălăgioșii poeți de astăzi este rezultatul estetic al producțiilor ce poartă eticheta falsă de poezie; deranjează verbiajul, incontinența, platitudinea stilistică, astfel încât, printre kilometri de versuri, în zadar cauți cu lumânarea unul care să izbucnească fulminant într-o jerbă de sensuri, altfel inexprimabile. Nu furia deranjează, ci zgomotul intens și uniform, care nu reușește să-și moduleze sonoritățile în muzică, ci rămâne pur și simplu bruiaj, bruiaj al celor care au ceva de spus, dar nu se mai aud, care interpretează «muzică de cameră», pentru că afară poluarea sonoră este intolerabilă. Dar muzica, în forma ei înaltă, a devenit, nu-i așa, o îndeletnicire anacronică, rușinos de desuetă, bună numai pentru melomanii senili. Poezia de astăzi este una a «dezvrăjirii» lumii; dar dezvrăjirea este, după convingerea mea, vraja cea mai perfidă. Mitul, simbolul și expresiile lor stilistice, alegoria, metafora sunt repudiate, uitându-se că simbolul țintește spre o realitate transcendentă și nepuizabilă, uitându-se că metafora este o breșă în spațiu-timp... În același timp, e declarată cu emfază «moartea marilor teme», a marilor întrebări, de parcă vreuna dintre ele și-ar fi aflat vreodată răspunsul, fiind astfel epuizată...”.

■ Un interviu cu poetul, prozatorul, eseistul și dramaturgul Dan Lungu se poate citi în rubrica intitulată *Colocviile lui* [Mihai] *Vakulovski*. După întrebările clasice referitoare la parcursul biografic și debutul literar, el este chestionat despre atmosfera cultural-literară ieșeană, despre autorii români importanți pe care îi consideră competitivi în literatura universală, despre cum apreciază scriitorii tineri, întrebare la care Lungu răspunde: „Literatura tânără e foarte diversă. Multe stiluri, multe direcții. Se clocește ceva, simt asta. Dincolo de toate tânguierile, multe dintre ele îndreptățite, perioada postdecembristă e favorabilă înnoirii, e fecundă. Acum nu e atât de greu să scrii ce vrei și nici să publici, ci să-ți păstrezi motivația de a scrie. Peste cincisprezece, douăzeci de ani, odată cu dezvoltarea managementului cultural autohton și cu «alinarea» mentalităților, literatura română va pătrunde puternic în Europa. Iar tinerii de acum vor profita din plin de asta. E o șansă pe care scriitorii din comunism n-au avut-o. Ei au avut șansa dizidenței, dar câți au folosit-o? Sunt mulți scriitori tineri (foarte) buni. Nu-s convins că-i pot aminti pe toți, spun doar câteva nume, care îmi vin în minte acum: Constantin Acosmei, Petre Barbu, Ioana Băiețică, Daniel Bănuțescu, Ștefan Baștovoi, Dumitru Crudu, Adina Dabija, Gabriel H. Decuble, Gabriela Gavril, Radu Pavel Gheo, Mihai Ignat, Florin Lăzărescu, Liviu Mățăoanu, Rareș Moldovan, Alina Nelega, Răzvan Rădulescu, Dan Sociu, Sorin Stoica, Costel Stancu, Lucian Dan Teodorovici, Mircea Țuglea, George Vasilievici, Constantin Vică, Elena Vlădăreanu. Radu Andriescu și cu O. Nimigean intră la categoria tineri? Dar Simona Popescu? Dar Radu Aldulescu, Adrian Oțoiu și Radu Macrinici? Dacă da, atunci îi înscriu și pe ei. Pe tine nu te pun, și nici pe fratele tău [Alexandru Vakulovski], că zice lumea că o fac de politețe. Îmi cer scuze de la cei pe care i-am uitat sau pe care încă nu i-am citit”.

□ Rubrica *Ars legendi* adună comentarii despre volume sau opere ale unor autori consacrați. Astfel, Matei Chihaiia scrie despre *Mihail*

Eminescu și codrii, □ Mihai Ignat face o *Incursiune în Babilonomasticon: Rebreanu*, □ Mihai Fulger este interesat de *Mircea Nedelciu. Text și rezistență la manipulare*, □ iar Călin Teuțișan, în articolul *Antiretorica erosului*, analizează volumul lui Geo Bogza, *Poemul invectivă* (1933). □ Constantin Eretescu este prezent cu eseul *Exilul ca inadecvare*. □ *Epistolarul de la Olănești* cuprinde scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite număr de număr lui Virgil [Podoabă] și lui Cis[telecan]. În acest număr, scrisoarea este centrată pe *Terapia anonimatului*. ■ Un „contra-epistolar” semnează în acest număr Doina Jela, dându-i o replică dură lui Alexandru Mușina, cel care, în scrisoarea din nr. 11-12/2004, înfierase lipsa lustrației din literatura română de după 1989, dându-i ca exemple pe Ștefan Aug. Doinaș și Al. Paleologu. Jela scrie: „Mă gândesc că noi românii nu știm [...] fiindcă că nu ne-am maturizat încă suficient ca să despărțim lucrurile, astfel încât să admitem adevărul simplu că învățăm să scriem românește de la antisemitul Eminescu, fascistul Goga, hitleristul Ion Barbu, legionarul Eliade, delatorul Ștefan Augustin Doinaș, colaboraționistul Sadoveanu, oportunistul Arghezi. [...] Într-adevăr, ce ne făceam noi dacă Eminescu ar fi fost doar xenofob, misogin și sifilitic, Ștefan Augustin Doinaș doar turnător, Arghezi doar oportunist și zgârcit, Sadoveanu doar colaboraționist și lacom, Preda doar arghirofil, Nichita doar alcoolic? Și dacă avem norocul să nu fie așa, noi să ne-o facem cu mâna noastră și să nu citim 40 de ani *Creanga de aur* și *Despre lucrurile cu adevărat importante*? Sau, eu știu, cărțile lui Caraion, ale lui Petru Dumitriu?”. □ *Epica Magna*, rubrica de proză contemporană, găzduiește povestiri și nuvele semnate de Robert Șerban (*Barzaconii*), Mircea Pricăjan (*Cinci fii rătăcitori*) și Vasile Pașcanu (*Ubi bene, ibi patria*). □ În rubrica *Opera aperta*, publică texte literare și eseistice Alexandru Dohi și Daniel Pișcu. □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de Traian T. Coșovei. □ Grupaje de versuri mai semnează în acest număr Claudiu Komartin (rubrica intitulată *Carmen saeculare*), Michael Astner, George Geacăr și Dan Sociu, ultimii trei în rubrica intitulată *Triptic*. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită în acest număr între D.U. [?] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat ca întotdeauna de *Ce scriu ungruii* în reviste din Transilvania, precum „Helikon” sau „Látó”. □ *Dogmatism cu bile roșii* își intitulează D.U. replica la cronica vehementă a Magdei Ursache, din „Convorbiri literare” (nr. 1/2005), la adresa celor două volume memorialistice ale Ninei Cassian, *Memoria ca zestre*: „Tot combătând dogmatismul anilor '50, mi se pare că Magda Ursache pică, ea, în dogmatism, după o schemă preacunoscută ca să o mai reproduc. [...] Dogmatismul lipsei de erotism mi se pare mai indecent decât indecența Ninei Cassian. Care, poate că face literatură, poate își răscumpără păcatele tinereții, poate da o lecție de sinceritate ce nu stă la îndemâna oricui... Ca să ai ce povesti, cu ce te lauda, trebuie mai întâi să trăiești, să pătimești, să uiți și să-ți reamintești atunci când nimic nu pare să-ți mai miște viața,

bătrânețea, imobilitatea. Publicându-și la senectute jurnalele erotice, Nina Cassian dă dovadă de-o uimitoare vitalitate (era să scriu virilitate!). Cum să-i fie iertat asemenea afront de spiritele moarte?”. □ Un drept la replică intitulat *Replică în drept* semnează Vlad Roman, referitor la articolul critic al lui Ion Simuț, *Dicționar de sentimente echinoxiste*, apărut în „România literară” (nr. 5/9-15 februarie 2005), pe marginea *Dicționarului Echinox A-Z. Perspectivă analitică*, coordonat de Horea Poenar (Ed. Tritonic, 2004). □ O replică amplă trimite și Ilinca Domșa, intitulată *Criticului meu*. În vizor se află Aurel Pantea, cel care ripostase violent, din pricină că o carte de-a sa, *Poeți ai transcendenței pline* [Ed. Casa cărții de știință, 2003, ediția a doua, Ed. Limes, 2005)], fusese comentată negativ de Domșa, în revista „Echinox”, nr. 3-6/2004. □ Liviu Ioan Stoiciu semnează un *Autoportret LIS cu cărți*, alcătuit la împlinirea vârstei de 55 de ani, la invitația redactorului-șef al Revistei literare radio, Liviu Grăsoiu. □ *In memoriam* Adrian Marino scrie Iulian Boldea, așa cum Emilian Galaicu-Păun semnează un text *in memoriam* Ioan Flora, intitulat. □ Număr coordonat de Iulian Boldea. □ Ilustrația numărului este realizată cu fotografii ale lui Eugen Ionescu, reproduceri după coperte ale volumelor de și despre acesta etc.

● **[„Viața Românească”, nr. 3-4, Mart.-Apr.]** Un amplu grupaj, *Viața Românească – 100*, este consacrat împlinirii centenarului revistei moldave, redacția invitând cititorii în perioada martie 2005 și februarie 2006 să „refacă activitatea venerabilei reviste, așezată la loc de frunte și de cinste în istoria presei literare românești, a istoriei literaturii române, a istoriei culturale a românilor”. Marin Diaconu, responsabil cu acest periplu, anunță că va fi prezentată succint „viața an de an a revistei, cu semnalări privitoare la direcție, echipă redacțională, colaboratori, creații literare” din toate genurile ș.a. Prima parte a acestei întoarceri în trecut propune o survolare a deceniului 1906-1916, fiind reproduse articolul program al revistei și cele mai importante nume și evenimente ale fiecărui an în parte: articolul *Literatura și societatea* de G. Ibrăileanu, poezii de Octavian Goga, Otilia Cazimir, Elena Farago, apărute în numere din acei ani, texte diverse de Mihail Sadoveanu, P. Nicanor & Co (pseudonim colectiv al scriitorilor G. Ibrăileanu, Gheorghe din Moldova, Constantin Stere și George Topîrceanu), grupajul aniversar încheindu-se cu articolul omagial al Eugeniei Tudor Anton, *Acasă la „Viața Românească”*. □ Cu acest prilej aniversar, redacția revistei anunță două volume aflate în pregătire. Cel dintâi, intitulat „*Viața Românească*” *la centenar*, va avea 250 de pagini și va reuni texte inedite „scrise de redactori (foști și actuali), colaboratori ai revistei și ai suplimentelor revistei” („Almanah”, „Caiete de poezie” și „Caiete critice”). Cel de-al doilea volum, de 300 de pagini, intitulat „*Viața Românească*”: *100 de ani – într-o carte*, va reuni „poezii, proze, piese de teatru (fragmentar, eseuri, studii și cronici literare, filosofice, științifice ale unor personalități reprezentative ale culturii române, dintre care amintim pe: G. Ibrăileanu, C. Stere, M. Ralea, D.I. Suchianu, G. Călinescu, Octavian Goga, T. Vianu, E. Lovinescu, O. Cazimir, G. Topîrceanu, E. Simion, Nicolae Manolescu,

Cezar Baltag ș.a.)”. Toate textele selectate pentru includerea în acest volum vor fi preluate după colecția revistei, pentru fiecare autor antologat alcătuindu-se o fișă biobibliografică, cu accent pe colaborarea la revistă. □ Considerându-l „una dintre personalitățile substanțiale și dintre figurile de prim rang ale criticii noastre postbelice”, Florin Mihăilescu scrie despre *Spiritul disociativ la Cornel Regman*, conturat în antologia selectivă postumă de critică literară, apărută sub titlul de *Patru decenii de proză literară românească* (Ed. ICR, 2004). ■ Este propusă o nouă anchetă, fără întrebări, cu tema *Proza, azi*, revista punând spațiu tipografic la dispoziția criticilor interesați să scrie despre subiect. Semnează texte succinte Liviu Antonesei (*O nouă vârstă a prozei*), Ion Bălu (*Proza, azi: un proces de clasicizare*), Florin Mihăilescu (*Unde sunt marile romane?*), Constantin Trandafir (*Scurtă privire panoramică*), Radu Voinescu (*Problema romanului românesc se va fi rezolvat atunci când vom avea cel puțin câțiva prozatori capabili să scrie după rețeta lui Cezar Petrescu*). ■ Liviu Antonesei trece în revistă „desantul” tinerilor prozatori publicați de Polirom, numele care vor rămâne, în opinia lui, fiind Bogdan Suceavă, Lucian Dan Teodorovici, Radu Pavel Gheo, T.O. Bobe, Dan Lungu. Dintre debutanți, criticul mizează pe Ionuț Chiva, Ioana Baetica, Cosmin Manolache și Adrian Schiop. Nici cei mai vârstnici, deja consacrați, nu sunt uitați în această rapidă scanare a prezentului prozei: „Nu știu dacă exemplul tinerilor a fost molipsitor, dar parcă nici «bătrânii» prozatori n-au stat degeaba! Parcă a început reactivarea. Dacă, în 2003, au ieșit în față Gabriela Adameșteanu, Liviu Ioan Stoiciu și Ștefan Agopian, a venit acum, de fapt în 2004!, rândul unor Gheorghe Crăciun cu fermecătoarea sa «păpușă rusească», Daniel Vighi, Dan Stanca [...], Nichita Danilov și Gabriel Chifu”. ■ Ion Bălu pare total neinteresat de (sau poate nefamiliarizat cu) fenomenul Polirom, rezumându-se doar la valorile consacrate ale literaturii române de dinainte de 1989 și încercând să sintetizeze parcursul acestora din ultimii cincisprezece ani editoriali. Trăsăturile definitorii ale perioadei îi par a fi: „reintrarea lui Mircea Eliade în circuitul editorial”, „tendința de a recupera operele moștenirii literare practic interzise” odinioară, „acțiunea de recuperare a literaturii române scrise și editate dincolo de hotarele țării”, „prezența cărților ce aduc o depoziție cutremurătoare asupra trecutului apropiat”, afirmarea „nestingherită” a prozei postmoderne, „reeditarea constantă a celor șapte romane publicate de Augustin Buzura între anii 1970-1979”, dar și a celor datorate lui Nicolae Breban, direcție ce atestă, „în ciuda iritației multora, un proces de clasicizare a operei și a personalității, clasicizare în sens axiologic, de valoare exemplară, de creație reper, în câmpul prozei de azi”. ■ Păstrând același stindard al valorii înalte, Florin Mihăilescu se întrebă „unde sunt la noi în momentul de față marile romane ale trecutului totalitar, evocările zguduitoare, precum merită să fie, ale tragediilor trăite de români pe parcursul a 45 de ani de teroare și de mizerie materială? De ce ezită scriitorii noștri să abordeze această sursă atât de substanțială pentru inspirația lor? Au făcut ei oare alergie la problematica socială și politică, pentru că, în regimul comunist, ea era oficialmente

recomandată, dar totodată și completamente mistificată din perspectiva ideologiei de partid? Să fie astăzi, într-adevăr, perimate marile teme?” ■ După cum indică și titlul intervenției sale, Constantin Trandafir încearcă să schițeze o sinteză a literaturii române în perioada scursă de la revoluția din decembrie 1989 până în prezent. El distinge „diverse generații și promoții” și câteva „individualități neîncadrabilă”, lăsând deoparte „puhoiul de maculatură a veleitarilor”. Constată, de asemenea, că „surprizele” literaturii de sertar au fost puține, că au fost valorificate scrieri din exil, că «seniorii» au continuat să „făurească lumi imaginare din realitatea cotidiană”, cei consacrați deja înainte de 1990, îmbogățind „tărâmul prozei noastre postcomuniste într-o continuitate fastă”, o atenție specială revenind „noului val” al tinerilor prozatori, al căror portret robot generaționist ar fi următorul: „septici, dezabuzați, jemanfișiți, iconoclaști, răzvrățiți, persiflanți, abulici, schizoizi, egotiști, amatori de experiențe-limită, cultivați underground, post-istorici, minimaliști depresivi, nostimi și câte și mai câte”. ■ În fine, Radu Voinescu, privește în ansamblu nu numai proza românească din ultimii 4-5 lustri, ci și anchetele despre starea prozei din diversele reviste care s-au preocupat de evoluția acesteia, concluzia lui fiind că „Zece ani prozatorii au lăsat textualismului și, în general, experimentului, partea leului, alți cincisprezece i-au cedat-o presei (inclusiv aici, firește, și televiziunea). Dar, cum multe probleme vin, cum spuneam, din cauza suflului mai larg al istoriei în ceea ce privește proza, convingerea mea e că într-o bună zi vom avea marele roman sau marile romane ale acestor timpuri atât de generoase în materie epică. Pentru că, dacă pătrund eu bine sensul tuturor anchetelor și al dezbaterilor, colocviilor etc. legate de romanul românesc și de destinul lui, problema nu e că n-ar exista proză în timpul nostru, ci că aceasta nu atinge altitudinea capodoperei”. □ Proză ilustrativă pentru tema anchetei (povestiri, fragmente de roman) semnează Vasile Andru, Stelian Tăbăraș, Marin Mincu, Adrian Dinu Rachieru, Dan Perșu și Petru Ionescu. ■ Subsumate temei numărului sunt și câteva cronici literare punctuale. Astfel, Mihail Vakulovski analizează *Doi prozatori ieșeni: Liviu Antonesei și Dan Lungu*, cel dintâi ajuns la *Darurile maturității* odată cu volumul *Check Point Charlie (7 povestiri fără a mai socoti și prefața)* (Ed. T., 2003; Ed. LiterNet, 2004), o carte de dragoste și nu tocmai, autorul fiind mereu comparat cu Henry Miller. Cel de-al doilea autor aflat sub lupa lui Vakulovski, Dan Lungu, este comentat (în articolul *Cheta & Nunta*) în dubla sa ipostază: de prozator, așa cum reiese din volumul de proză scurtă intitulat *Proză cu amănuntul* (Ed. Cronica, 2003), și de dramaturg, vizată fiind piesa *Nunta la parter* (Ed. Versus, 2003). Concluzia este aceea că scriitorul Dan Lungu scrie „un fel de proză umoristică... serioasă”, iar dramaturgul Dan Lungu, alături de Dumitru Crudu, ar fi „cel mai în formă dramaturg tânăr”. ■ Nicolae Bârna vede în cel mai recent roman al lui Dumitru Țepeneag, *La belle Roumaine* (Ed. Paralela 45, 2004), *Un roman de spionaj... metafizic*, „marea temă a micuțului roman – încă și mai «scandaloasă» decât cea a inconsistenței sinelui, și, de altfel, corelată cu aceasta sau incluzând-o –” fiind aceea „a sensului vieții”. ■ Ion Bălu revizitează

Un roman al timpului interior, și anume *Fetele tăcerii* (1974) de Augustin Buzura, analizându-l amplu și temeinic după rețeta cronicilor literare din anii de dinainte de Revoluție. El urmărește „codul narativ”, „imaginea reală a comunismului” și trăsăturile „omului revoltat”, ajungând la concluzia că „Atracția exercitată de perspectiva novatoare asupra realității, seducția provocată de tehnica modernă, adecvată structurii narative și, deopotrivă, cerințelor spirituale specifice epocii, deschiderea analitică spre viața interioară a făpturii umane imprimă *Fetelor tăcerii* trăsăturile caracteristice unei opere clasice, adresată nu numai cititorului contemporan cu apariția romanului, dar și receptorului de azi și de mâine”. ■ Numeroasele comentarii critice sunt grupate în funcție de genul literar abordat: cartea de proză, de poezie, cartea documentară, de critică și eseu etc. Proza analizată în acest număr aparține lui Grigore Traian Pop și lui Florinel Agafiței. Incitat de aprecierile lui Fănuș Neagu, „cel mai important prozator român contemporan”, apărute pe coperta a patra, Viorel Dinescu încearcă să descifreze ce se află *În spatele unor simboluri* din romanul *Șarpele care-și înghite coada* (Ed. Ager, 2004), autorul invitând cititorii să redescopere „tărâmul unor uluitoare aventuri intelectuale”. □ La rândul lui, Mircea Dinutz urmărește *Tribulațiile unui moralist* în a cincea carte a lui Florinel Agafiței, *Baronul* (Ed. Timpul, 2004), „un roman despre re-găsirea de Sine”. ■ Cartea de poezie, deși în genere mai obscură, adună mai multe recenzii, dar mai succinte. Astfel, Traian Călin Uba prezintă volumele de versuri recente semnate de *Doi poeți optzeciști consacrați*. În volumul orădeanului Traian Ștef, *Epistolele către Alexandros* (Ed. Paralela 45, 2004), recenzentul contemplă *Țiganiada de tranziție*, iar în antologia de autor a lui Gheorghe Izbășescu, *Ansamblu de manevre (Mica epopee apretată – I)* (Ed. Dacia, 2003), „devenirea poetului de la palierul universului domestic [...], până la stadiul în care eroul epic «Ulise al orașului» [...] se identifică cu Scribul”, schițând *Jocuri aleatorii*. □ Un *Catharsis premeditat* deslușește Valeria Tăicuțu în versurile lui Marin Ifrim din volumul *Suprafața lucrurilor* [Ed. Rafet, 2004], poetul încercând o „închidere a cutiei Pandorei, o zăvorâre în adâncuri ordonate a monștrilor care îi latră singurătatea”. □ Traian T. Coșovei descoperă o „poezie exotic-pasională” în volumul Isabellei Stoicescu, *Tărâmul așteptării* (Ed. Eminescu, 2004), exotismul fiind dublat de „inspiratele ilustrații ale autoarei”, iar pasiunea fiind „un suport elegiac, ce ne duce cu gândul la poeziile de tinerețe ale lui Nichita Stănescu”. □ *Altfel de ceasuri* distinge Niculina Oprea în volumul de versuri al lui Vianu Mureșan, *Ceasurile mamifere* (Ed. Eikon, 2003), constatând că lirica acestuia continuă, sub o formă nouă, preocupările universitarului clujean din lucrarea de rigoare științifică intitulată *Fundamentele filosofice ale magiei* (Ed. Dacia, 2000). □ Valeriu Bârgău este incitat de titlul („sfidător, iconoclast, auto-cântitor față de critica ce pare a nu-l lua în seamă”) noului volum propus de Nicolae Sârbu, *N-am operă* [Ed. Signum, 2004], reiterând faptul că avem de a face cu un poet autentic, care nu pune preț pe modele literare, ci „rămâne credincios artei lui, de multe ori «prea țepene», oxidantă, amară ca migdalele”. □ Virgil

Diaconu este interesat de *Receptarea actuală și destinul poeziei lui Eminescu. Celălalt Eminescu*, meditănd la „calitatea receptorului”, survolând „biografia poetului” sau „conjunctura politică”, analizând „calitatea poeziei lui Eminescu” din volumele îngrijite de atâția exegeți și deplângând „popularizarea excesivă și deformată a poeziei” acestuia. Subliniind faptul că într-una și aceeași operă, oricât de important ar fi autorul acesteia, există atât o „operă majoră”, cât și o „operă minoră”, iar capacitatea posterității de înțelegere fiind limitată, criticul își încheie studiul prin descrierea destinului ambiguu, pendulant, al oricărei opere, inclusiv cea eminesciană: „valorizarea comună, de gust, care ignoră (adesea) segmentele de valoare ale operei, salvează totuși opera de la uitare, inoculându-ne în memorie – celor mai mulți dintre noi – ipostaza sacralizată a operei minore; valorizarea critică, ce demolează mitul operei și inerția «culturală» colectivă ce l-a produs, redă operei demnitatea prin conștientizarea și susținerea operei majore. Strangulând popularitatea en gros a operei, care aproape că a ucis poezia, valorizarea critică are meritul de a trezi câteva suflete în «absolut» prin scânteia pe care o aruncă splendorii din adâncuri; și de a trezi splendoarea însăși, pe care lectorul comun o ignoră. Spun Eminescu și gândesc la acesta din urmă, al adâncurilor, la celălalt Eminescu”. □ O cu totul altă abordare a poetului este ilustrată de cartea lui Stan V. Cristea, *Eminescu și Teleormanul* (Ed. Rolcris, 2004, ed. a II-a) recenzată de Marin Codreanu, la rubrica de carte documentară a *Comentariilor critice*, „o carte-document care propune biografiei de azi și de mâine noi contribuții documentare la inepuizabila biografie eminesciană”. ■ Rubrica de *Cronică literară* reunește texte aparținând lui Mircea A. Diaconu, Mariei-Ana Tupan și lui Radu Voinescu. Cel dintâi scrie despre *Dan C. Mihăilescu*, „plutonicul”. *Cuvinte despre exegetul ludic al scepticismului*, observând o trecere de la „hermeneutul cenzurat de dorința celorlalți, devenită normă socială” înainte de anii '90, spre „exegetul ludic al scepticismului” din toate volumele sale apărute după 1999, „de la temperatul autor de fișe prin biblioteci la insul [...] înregistrând în amprenta lui realul”. □ Volumele de publicistică semnate de Vasile Andru, *Viață și veac* (Ed. Paralela 45, 2004) și de Monica Săvulescu Voudouri, *Balkanica. Veșnica noastră întoarcere* (Ed. Omonia, 2004) îi stârnesc Mariei-Ana Tupan paralelisme expuse în cronică dublă referitoare la *Activismul balcanic sau sublimarea unui complex*. □ În fine, când titrează *Gâlceava criticului cu lumea*, Radu Voinescu are în vedere culegerea de articole pe care Marin Mincu le-a publicat în ziarul „Cotidianul”, la invitația lui Liviu Ioan Stoiciu, adunate recent sub titlul *Avataruri de tranziție* (Ed. Pontica, 2004), „cartea unui om de cultură care simte că trebuie să se manifeste și ca om al cetății”. □ *Neperisabilul farmec al amintirii* este resimțit de Florentin Popescu în timpul lecturii volumului de „amintiri și evocări”, datorat lui Marin Codreanu, *Unde au dispărut minotaurii?* (Ed. MNLR, 2004), în care sunt reconstituite „clipe și momente trăite alături de șapte personalități culturale de pregnantă notorietate în urmă cu douăzeci-treizeci de ani”: Petre Țuțea, Nicolae Ciobanu, Gheorghe Pituț, Dan Laurențiu, Virgil Mazilescu,

Mircea Ciobanu, Marius Robescu”. ■ În acest număr semnează grupaje de versuri Nicolae Prelipceanu (se specifică faptul că poetul a făcut parte din colectivul redacțional al revistei), Ioana Ieronim, Gabriel Stănescu. ■ Grupajul intitulat *Tineri poeți* familiarizează cititorul cu versurile lui Dan Sociu, Andrei Zlătescu, Victor Pencu, Liviu Nedef. □ Sunt publicate fragmente din jurnalul inedit al Florenței Albu, specificându-se într-o notă că poeta, decedată în anul 2000, a fost redactor al revistei. Fragmentele, datate 1997, sunt reproduse după volumul *Febra negației*, aflat în pregătire, al cărui material este pus la dispoziție de sora poetei. Urmare în numerele viitoare. □ În acest număr, mai găsim pagini de jurnal inedit, din septembrie-octombrie 1981, semnate de Mircea Ciobanu. □ Andrei Oișteanu se ocupă de *Literatura erotică într-o perioadă de tranziție (1744-1866)*, studiul său fiind împărțit în câteva secțiuni ce poartă subtitlurile: *Amendarea prostului gust, Filimon & Caragiale, Bogdan-Duică, Vianu, Papadima, Călinescu, Patologie erotică, Prostul gust – o maladie a societăților de tranziție*. Studiul este doar un capitol „dintr-o cercetare mai amplă, realizată în cadrul Muzeului Național al Literaturii Române, și intitulată *Mentalități, Mode și Moravuri. Societatea românească în tranziție (1774-1866)*”. □ Un eseu despre *Sugestia manipulatorie* semnează Doina Ruști. □ Rubrica *Orizonturi* găzduiește articole și eseuri de literatură universală și comparată, în acest număr datorate lui Luca Pițu (*Digresiune cu privire la o strofă din Lautréamont*) și Andi Bălu (*James Joyce, evocat de Frank Budgen*). □ Marin Diaconu și Constantin Aslam se află în dialog cu Mihai Șora despre filozoful Alexandru Dragomir. □ Rubrica *Miscellanea* găzduiește o replică dată de Radu Voinescu *Cronicarului* de la „România literară” care l-a admonestat în *Revista revistelor* din nr. 46/2004; un *Breviar editorial* semnat de Eugenia Țarălungă, o *Revistă a presei* întocmită de Mircea Cârstea și o pagină de „*Cli-pite*” (41 de aforisme, maxime, cugetări și jocuri de cuvinte) semnate de Daniel Pișcu. ■ În *Breviarul editorial*, Eugenia Țarălungă prezintă succint zece titluri noi: □ *Bucurați-vă și vă veseliți*, roman „nesofisticat, dar construit cu migală” de Viorel Dinu (Ed. Vinea, 2004); □ *Incantații metalice*, volum de „exaltări și revolte la zi”, exprimate în versuri de Ioan Lascu (Ed. MJM, 2003); □ *Mult Hamlet pentru nimic*, volum de „poezii cu un pronunțat iz livresc, laolaltă cu aforisme, notații, citate, epigrame” de Ioan Henț (Ed. Emia, 2002); □ *Un peșchir și o țără de dragoste*, volum de amintiri al aromânului Marius Marian Șolea (Ed. MLR, 2004); □ *Index de încrucișări posibile*, volum de versuri (prefațat de Liviu Antonesei) al tânărului Traian Danciu (Editura T, 2004); □ *Mihai Ursachi – poet vizionar* (Ed. T, 2004), studiu critic semnat de Friedrich Michael; □ *Irina Mavrodin – Convorbiri cu Alexandru Deșliu* (Ed. Pallas Athena, 2004); □ *Loc deschis*, „un roman fermecător, care respiră aerul tare al înălțimilor”, datorat lui Stelian Tăbăraș (Ed. Fundația Luceafărul, 2004); □ *Invazia*, un roman „al tranziției, poate satiric” al lui Emanoil Toma (Ed. Printeuro, 2004) și □ *Ipostaze de bestie* (Ed. Marineasa, 2004) de Michel Martin, „un volum de debut de care îți vine să te desparți cu greu sau deloc, o bijuterie

de carte” cu o „poezie violentă, abruptă”. □ La *Revista presei*, Mircea Cârstea inventariază (printr-o selecție a cuprinsului) un număr impresionant de publicații, majoritatea cu numere de final an precedent: „Poezia”, nr. din iarna lui 2004 fiind centrat pe tema *Poezie și materie*; „Tomis”, decembrie 2004, un număr dedicat cu precădere teatrului; „Însemnări ieșene”, decembrie 2004, cu finalul anchetei cu temă imagologică *C-așa-i românul...*; „Contemporanul – Ideea europeană”, decembrie 2004, care propune ancheta pe tema *Literatura română – o literatură majoră?*; „Bucovina literară”, decembrie 2004; „Convorbiri literare”, decembrie 2004; „Dacia literară”, nr. 6/2004; „Ardealul literar”, nr. 4/2004; „Vitrăliu”, decembrie 2004; „Cronica”, nr. 12/2004; „Apostrof”, nr. 12/2004; „Familia”, noiembrie-decembrie 2004, cu prezentarea discuțiilor de la Colocviul Romanului; „Sud”, noiembrie-decembrie 2004; „Agora”, decembrie 2004; „Ex Ponto”, octombrie-decembrie 2004, „ca de fiecare dată o revistă de bună calitate”; „Semn”, nr. 3-4/2004, în care se omagiază zece ani de apariție a revistei „Contrafort”; „Revista nouă”, decembrie 2004, cu un colocviu pe tema *Grafomani, veleitari*. □ Coordonatorul numărului este Liviu Ioan Stoiciu.

MAI

1 mai

• [„Tribuna”, nr. 64 (9)] În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ion Cristofor scrie despre volumul lui Nicholas Catanoy, *Vederi de pe aripa lui Icar* (Ed. Galateea, 2004), „ineditul jurnal de bord al unui poet-călător care-și notează extazele, își clasifică impresiile capricios sau pedant, cu un indiscutabil rafinament al expresiei”, iar □ Viorel Mureșan, despre volumul lui Traian Ștef, *Epistolele către Alexandros* (Ed. Paralela 45, 2004), care se dovedește a fi al „unui spirit inflammat, în timp ce întreaga-i concepție stă sub zodia unui cunoscut adagiu, tot latin, potrivit căruia mânia naște poezie. Dar care ar fi, ne putem întreba retoric, obida poetului? Ținta vituperării numeroaselor sale articole și eseuri din ultimii aproape trei luștri e mult prea strâmba alcătuire din lumea românească, stratificată social, economic, politic, cultural, religios”. □ Adrian Țion schițează *Panorama anticipației românești*, prezentând volumul lui Mircea Oprea, *Anticipația românească* (Ed. Viitorul Românesc, 2003, ediția a doua, revăzută și adăugită), „amplu studiu de sinteză, riguros aplicat fenomenului SF din beletristica noastră, comentariu organizat pe autori și grupări ca într-o veritabilă istorie literară a genului”. □ Cu titlul „*Blaga a murit interzis...*” (II), Ștefan Melancu încheie prezentarea cărții lui Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004), subliniind mai cu seamă „tragismul existenței lui Blaga, ca și al operei scriitorului, din ultimii săi ani, într-o perioadă care rămâne una dintre cele mai nefaste pentru întreaga noastră cultură”. □ Ovidiu

Pecican mărturisește că întâlnirea sa cu versurile lui Ioan Alexandru s-a produs abia odată cu antologia „de o modestie exemplară, în care travaliul editorial se citește abia în selecția poemelor și gruparea lor tematică, realizată de Cristian Moiescu și copertată inspirat, în formula unui iconostas necanonice, în aur, de Onisim Colta”. Deși ediția nu beneficiază de niciun instrument critic (prefață, tabel cronologic, receptare critică etc.), criticul clujean apreciază demersul lui Cristian Moiescu, care „apropie mai mult de suflet, decât de intelect, lirica lui Ioan Alexandru, vădind, totodată, un pariu integral numai pe frumusețile scrisului celui antologat”. ■ Scriind despre debutul Mirunei Vlada cu volumul *Poemextrauterine* (Ed. Paralela 45, 2004), Eugen Suman descoperă *Un ritual amoros în nevoia de suplicii*: „Debutul Mirunei Vlada, deși tarat de unele clișee, de teribilisme adolescente, în câteva părți de o vădită lipsă de discernământ critic, se vedește a fi unul dintre cele mai promițătoare din lirica de ultimă oră prin autenticismul accentuat, prin trăirea intensă, totală și sinceră care răzbate din fiecare cuvânt, prin aerul ușor melancolic precum și prin abilele plase textualiste întinse unei anumite categorii de cititori. Ne aflăm în fața debutului unei poete care merită a fi urmărită pe viitor – s-ar putea să producă surprize în poezia română de mâine”. ■ Ion Pop publică prima parte a eseului intitulat *De la proletcultism la „neomodernism”: momentul „Steaua”* (I), care debutează cu descrierea contextului în care s-a produs tranziția: „Impasul la care dogmatismul «realismului socialist» sau «proletcultist» condusesse poezia blocând-o timp de un bun deceniu, n-a fost foarte ușor de depășit, iar trecerea către numitul «neomodernism» al anilor '60 nu s-a făcut brusc. Critica și istoria literară românească au înregistrat deja importantul moment de tranziție marcat de programul și practica poetică a scriitorilor grupați în jurul revistei clujene «Steaua», apărută sub acest nume din aprilie 1954, dar continuând «Almanahul literar» înființat în 1949. Este gruparea care, cum spune în cel mai recent comentariu pe această temă Eugen Negrice, a produs primele «fisuri în trunchiul realismului socialist». Continuarea în numărul viitor. □ Daniel Moșoiu publică a doua parte a anchetei (v. nr. precedent) intitulată *Uniunea Scriitorilor și premianții ei clujeni* [pe anul 2004], argumentul fiind acela că, „După momentul festiv, cu câteva întrebări gata fixate în minte, am intenționat să realizez pentru «Tribuna» și Radio Cluj un sondaj sprințar printre laureați. Nota comună a dialogurilor, în afara întrebărilor prestabilite, a fost graba. A intervievaților – să nu rateze momentul protocolar, cu cele aferente (ceea ce nu s-a întâmplat), a reporterului – să nu-i rateze pe ceilalți premianți (ceea ce s-a întâmplat). Până la urmă, a ieșit ceva mai mult decât ne-am propus. Poate și mai interesant, în măsura în care interviurile care urmează [...] reușesc să ofere, printre altele, și o imagine vie a vieții literare clujene”. □ Lista celor intervievați se îmbogățește în acest număr cu Ion Simuț (*Revistele literare oferă imaginea unei literaturi cu vârful ierarhiei retezată*), Ion Mureșan („*Tribuna*” a fost mereu în avangarda câte unui simbol al Clujului), Claudiu Groza (*Permeabilitatea canonului este marele câștig al literaturii române*) și Marcel Mureșeanu (*În*

poezie am învățat o singură profesiune: aceea de a fi gazdă). □ Cel din urmă este prezent și cu un grupaj de versuri, □ pe aceeași pagină figurând cu poezii și Andreea Velea, distinsă cu Premiul revistei „Tribuna” la Festivalul-concurs de poezie „Gheorghe Pituț”, care a avut loc la Beiuș, în județul Bihor. □ Răspunzând invitației lui I.M. Danciu, redactorul-șef al „Tribunei”, „care a dorit, poate, să compenseze impolitețea lui Daniel Moșoiu, cel care, intervievând premianții pe anul 2004 ai Filialei clujene a Uniunii Scriitorilor [...] a ales să se adreseze doar scriitorilor de sex masculin, evitând orice interes pentru premianții de sex feminin”, Ruxandra Cesereanu vine cu *Propuneri pentru Asociația Scriitorilor din Cluj (și alte chestiuni simpatice ori antipatice, rămâne de văzut)*, pentru evitarea erorilor în acordarea premiilor de acum înainte. □ În rubrica *Sare-n ochi*, Laszlo Alexandru publică a doua și ultima parte a unei replici polemice, *Păcală învață istorie* (II), îndreptată tandemului Mircea Stănescu–Paul Goma, în chestiunea recentă a antisemitismului virulent. Prima parte a apărut în numărul precedent.

3 mai

• [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 766 (17)**] În cronica intitulată *Utilul, plăcutul și scheletul din dulap*, Bogdan-Alexandru Stănescu se desparte de trecut și analizează, în această nouă stare critică, lirica lui Adrian Urmanov din volumul de versuri *Scheletul* (Ed. Pontica, 2004), pe care o găsește „Total lipsită de bucuria deschiderii, insistând de multe ori iritant într-un ermetism cvasiautist, în două cuvinte, poezie egoistă. [...] Emil Botta ascultă cum un cariu roade osia lumii. Urmanov ascultă oasele-și plămădindu-se. E, poate, cel mai frumos vers din întreg volumul, dar și cel mai acuzator față de această poezie egoistă, care cenzurează privirea, care nu acordă statut estetic nici măcar urâtului, mulțumindu-se cu simplul rol de jurnal al ratării. Ce mă deranjează nu este această ratare «povestită» (ratările sunt subiecte enorme, numai dacă ne gândim la jurnalul lui Calvino, la cel al lui Pontormo, Kafka, poezia lui Trakl etc.), ci îngrădirea sa într-un spațiu pur personal, rețezarea aripilor ce-ar fi putut-o duce înspre ratarea generală – loc unde orice scriere de această factură ar trebui să ajungă. Scheletul ratării este însă bine ascuns în dulap, unul din lemn de nuc, iar cheia e păstrată de Urmanov cu religiozitate. El ne lasă câteodată să privim prin gaura cheii, dar nu prea mult, pentru că i-am putea vedea fragilitatea: una a esteticului, a dramei, a versului, a ideii. Metafora lui Urmanov e o pasăre rară, pe cale chiar de dispariție în volumul *Schelet* [...]. Am citit cu mare chin volumului Urmanov: aș jura că în urmă cu doi-trei ani l-aș fi găsit interesant (cel puțin), însă, acum, simt că ascund trecutul acesta «estetic» ca pe un schelet în dulapul meu din lemn de nuc... Un trecut care păstrează memoria lui Baudelaire, amprenta lui Verlaine, tatuajul lui Rimbaud, dar care a intrat, cred, definitiv, în zodia lui René Char, alergând ghiduș și prin constelațiile Eliot/Pound. [...] Așadar, lucru vizibil cred, citesc în mine o despărțire radicală de tot ce a însemnat lovitura Urmanov/Peniuc, de toate acea «interesanteță» ca schelet al gustului. Caut o poezie care să vadă saltul vântului în

lanul de măracini, să iubească «meteorii», să înțeleagă imensitatea prostiei și s-o iubească ironic. Se caută lirism...». □ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (4), teoretizează în continuare, citând în finalul rubricii *Cine e poezia?*, din *Deschiderile* (Ed. Pontica, 2004) lui Ovia Herbert, autor ce „își re-inventează pentru sine poezia lucrând cu «deschiderea», sau, dacă vreți, meditănd, con-centrându-se pe deschidere: în celălalt, în celelalte (ca lucruri), în toate în final”. ■ Grupaj de poeme de Constantin Abăluță. □ Ioana Drăgan evocă *Un telefon în direct: Geo Dumitrescu*. □ Adina Zorzini aduce la cunoștința cititorilor pasiunea istoricului și numismatului Corneliu Beda pentru colecționarea de cărți poștale ilustrate, astfel prezentând un *Eminescu în cartofilie*. ■ Iulia Argint are în față *Imaginaria*, adică recentul volum al Ruxandrei Cesereanu, *Nebulon* (Polirom, 2005), fiind încântată de „ludicul și de puterea de imaginare” de care dă dovadă autoarea. □ Robert Lazu caută să descopere *Secretele lui Ivan Turbincă*, pornind de la ideea că exegeții anteriori (G. Călinescu, Ovidiu Bârlea, Vasile Lovinescu) „nu au sesizat un aspect” pe care îl expune în articolul său: „Ion Creangă este un spirit modern care a contribuit în felul său propriu la secularizarea valorilor creștine”. □ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Lungul drum al strategiei culturale românești*, prin această lentilă fiind răsfoite revistele: „Ardealul literar” (nr. 1/2005), „o revistă decentă și cuminte”, din care sunt semnalate articolul semnat de Liviu Ioan Stoiciu despre „scriitorii-demnitari postcomuniști”, un interviu cu Fănuș Neagu („povești de-ale retoricii”), versurile lui Ion Stratan, restul cuprinsului fiind „pentru o lectură obișnuită, fără stridențe”; □ „Viața militară” (nr. 1/martie 2005), în care apare un interviu lui Olimpiu Unghelea cu Eugen Uricaru, dar cititorii nu descoperă decât „eschivarea prudentă în fața întrebărilor stringente despre condiția scriitorului român de azi”; ■ „Haiku” (nr. 33/2005, primăvară-vară), o revistă „de interferențe culturale româno-japoneze”, pe care, răsfoind-o, „ne bucurăm de o lectură în spirit extrem oriental, de micile bijuterii/structuri metaforice aparte, în adaptare românească. Totuși, întotdeauna, scriitorii români de haiku mi-au trezit dezamăgirea că în cultura occidentală efortul constructiv a fost cel mai adesea formal, iar structurile interne ale ideilor nu au fost niciodată formulate și folosite riguros; [...]. Un haiku românesc rămâne, din păcate, o poezie încă în spațiul Japoniei, în cultura ei, fără ca ea să marcheze semnificativ ceea ce suntem noi, cultura română în speță, în istorie. Suflul spiritual al haiku-ului este universal, dar tocmai formula lui scapă integrării semnificative aici. Revista «Haiku» este o publicație cu un lector larg vizat și, totuși, puțin căutată. Românii nu cunosc ritualul ceaiului și, cel mai probabil, nici n-o să-l învețe. Sunt prea grăbiți. O revistă-haiku are nevoie de un fenomen-haiku (nu doar ca festival la Londra, al scriitorilor de poezie japoneză). Altfel, ea ocupă, ca și specia poetică practică, deși, în iminența împlinirii spirituale, o zonă periferică inevitabilă, în cultura română”; □ „Cuvântul” (nr. 4/aprilie 2005), care, față de publicațiile prezentate până acum, care „nu ne-au oferit decât o informație așezată, contextualizată teritorial”,

este „o revistă de anvergură europeană”, purtând „marca” lui Mircea Martin și „efortul teribil al instituirii unei *strategii culturale pentru România*, de o necesitate aproape tragică”; ■ „Tomis” (martie 2005), „publicație cu aspect de atelier și astfel ca și declarat underground. Mediul predilect de lucru de manifestare a creației tinerilor care se autodefinesc dezinvolt înăuntrul său în afara «generației 2000», antologată de către Marin Mincu, conducătorul cenaclului Euridice. Studiul amplu și aparent neutru despre generații al tânărului poet Claudiu Komartin este însoțit de nuanțările, reacțiile, observațiile polemice ale lui Octavian Soviany, Horia Gârbea, Mircea Țugulea și alții. O serie de prezentări grafice este urmată de textele creații ale celor ce, într-un fel sau altul, se află, totuși, strict vorbind, sub umbrela lui «2000», concept mult mai cuprinzător decât o decadă pentru cine își deschide ochiul-perspectivă. Merită citate câteva mărci definitorii, bine sesizate de către O. Soviany, ale celor mai valoroși tineri scriitori: diversitatea atitudinilor și opțiunilor creatoare se suprapune pe «obsesia propriei identități» (de la un volum la altul, de la un discurs poetic la altul), «refuzul retoricilor și paradigmelor», «denunțarea programatică a atracției postmoderne către obscenitate», «refuzul ideii de generație», «experimentalismul», «dominația receptorului»... Despre un posibil «fenomen literar 2000» se poate să mai auzim și din altă parte decât dinspre revista douămiștilor de la Tomis. Strategia culturală nu se poate *real-iza* fără ei. Poate nu-i uită «Cuvântul» lui M. Martin?”

● [„22”, nr. 791 (18)] Răzvan Brăileanu îi ia un interviu lui Nicolae Manolescu pe teme *mass-media*: *O televiziune care se respectă este datoare să-și educe publicul*. Atingând și chestiunile legate de relansarea „Observatorului cultural” și de dispariția revistei „Cultura”, viitorul președinte al Uniunii Scriitorilor declară: „«Cultura» a căzut odată cu vechea structură a Institutului Cultural Român, ceea ce era oarecum de așteptat. Nu-mi închipuiam că va supraviețui. Iar la «Observator» a fost o chestiune mai degrabă personală, de raporturi dintre redactori. Se mai întâmplă”.

4 mai

● [„Luceafărul”, nr. 17] „Există mai multe feluri de a realiza un *bildungsroman*”, teoretizează Adrian G. Romilă în introducerea recenziei sale din acest număr, „*De te fabula naratur*: îți ficționalizezi biografia, inventându-ți un eu hiperbolizat, într-o parabolă sau chiar într-un text «realist», cu personajul prezentat ca model, ca arhetip (cazul goetheanului *Wilhelm Meister*, ca să aleg un exemplu celebru). Ori, falsificând în același scop, rescrii un fel de jurnal intim, în care reevaluezi simbolic unele evenimente (sau pe toate), înscriindu-le într-un destin propus ca unic, previzibil, providențial (practicat deja la noi de un M. Eliade, O. Paler sau de H.-R. Patapievici)”. Niciunul dintre acestea nu este ales de Cezar Paul-Bădescu, autor ce „alege o cale radicală: devenirea privită franc, fără trucuri literare (ori subminându-le constant și programatic), aglomerând detalii arhicunoscute și personaje identificabile în realitate, ca un fel de CV post-modern,

plin mai mult de locuri comune și eșecuri decât de realizări și performanțe, scris parcă rapid și «la cerere». Astfel se prezintă cartea sa, apărută la Polirom în 2004, *Tinerețile lui Daniel Abagiu*, un produs greu încadrabil într-un gen anume (roman, povestiri autobiografice, jurnal fragmentar, «pe sărite»), dar, în mod sigur, un interesant text epic despre copilăria, adolescența și prima tinerețe în «glorioasa» perioadă de dinainte de '89". □ Mariana Criș descoperă ce se întâmplă *Când soarele roșu apune toamna*, citind romanul lui Dumitru Nicolcicioiu, *Păcatul nevinovăției* (Ed. Fundația Luceafărul, 2005), autorul rămânând „tributar formeii clasice de a scrie n roman. Refuză postmodernismul sau mai știu eu ce alte curente și ne propune un roman ce ne amintește, prin tensiunea psihologică, mai degrabă, de Rebreanu, decât de prozatorii noștri contemporani”. □ „George L. Nimigeanu e o voce lirică distinctă în peisajul literar actual, poetul fiind înrolabil, prin vârstă și ținută, sub drapelul generației șaizeciste care a redescoperit filonul estetismului și i-a asigurat o nedezmănițită longevitate și stabilitate ereditară, salutară”, conchide Ion Roșioru în finalul recenziei sale la volumul de versuri *Semnele focului* (Ed. Ardealul, 2004). □ Ion Pachia Tatomirescu este prezent cu eseul intitulat *Paradoxism cosmologic sorescian*, titlul argumentându-și-l astfel: „«Scriitor-galaxie», «creator de școală în direcția antipoeziei», Marin Sorescu a pus în *fundamentul reînvierii modernismului* conjugarea la moduri lirice, epice și dramaturgice, a paradoxurilor existențiale ale secolului al XX-lea, de la cele politice la cele științifice, ori din orizonturile cunoașterii metaforice sau ale «expresivității involuntare». I se relevă în câmpurile poematice și propensiunea dinamitării miturilor românești și universale, spre a le re-alcătui/recristaliza într-o «demiurgologie proprie», într-un mirific spațiu al unui impresionant *paradoxism cosmologic*, în care *ens-ul* uman se proiectează în centrul potențial al universurilor”. Continuarea în numărul viitor. □ După ce a epuizat subiectul debuturilor, Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic ocupându-se de acum încolo de *Lumină lină (ultima verba)*. □ Alexandru George continuă foiletonul memorialistic intitulat *După mai multe vremuri (III)*, răfuindu-se cu același Constantin Țoiu, ca și în numărul precedent. □ Gheorghe Grigurcu publică în continuare pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte o pagină de versuri semnează Diana Corcan și Vasile Tărățeanu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Marius Tupan. □ Ion Crețu îl vede pe *Jules Verne – cel mai mare dintre scriitorii minori*. □ Este publicat în detaliu *Regulamentul Festivalului Național de Literatură „Tudor Arghezi”*, ajuns la cea de-a 25-a ediție, care se va desfășura în perioada 19-22 mai a.c. la Târgu-Jiu și Târgu Cărbunești, localitatea de obârșie a scriitorului. „Festivalul se adresează creatorilor de literatură și exegeților în arghezologie din țară, precum și scriitorilor de limbă română, cu preocupări în domeniu, din țările învecinate”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizată în acest număr este Aura Christi, cu mai multe fragmente referitoare la creația Anei Blandiana, reproduse din „Contemporanul. Ideea Europeană”.

● [„România literară”, nr. 17] Volumul lui Caius Dobrescu, *Mihai Eminescu. Imaginarul spațiului privat. Imaginarul spațiului public* (Ed. Aula, 2004) îl face pe Andrei Terian să vorbească despre „*Politicile*” *imaginației*: „N-a publicat Caius Dobrescu în celebrul număr 265 al «Dilemei», deși, după ușurința cu care aruncă provocări, s-ar zice că locul său de drept acolo era. Cu atât mai mult cu cât monografia sa constituie prima re-lectură radicală (și – nota bene! – coerentă) a operei eminesciene de după 1989. E drept că ultimii ani nu au dus lipsă de interpretări consistente, printre care se numără cărțile publicate de Iliana Gregori, George Gană sau Monica Spiridon. Însă lecturile postdecembriste nu au modificat fundamental imaginea de ansamblu a poetului. În aceste condiții, atât succesele, cât și eșecurile lui Caius Dobrescu vin în primul rând din poziționarea față de obiect: autorul inventează nu atât o metodă, cât o problemă pe care o rezolvă într-o manieră incitantă. Citind beletristica eminesciană prin intermediul opoziției public/ privat, eseistul aduce cu sine prospețimea unei priviri «din exterior», de vreme ce o atare pereche terminologică a fost utilizată până acum mai ales în studiile culturale și în istoria mentalităților. De altfel, studiul lui Caius Dobrescu marchează – laolaltă cu analizele lui Sorin Antohi sau Ioan Stanomir – o nouă vârstă în abordarea a imaginarii eminesciene. Față de analizele din anii '70-'80, dominate de tematismul fenomenologic sau de mitocritică, lecturile din ultimul deceniu atestă o mai pronunțată racordare la social, ca și un vizibil efort de pozitivare. Altfel spus, efectul estetic (sau, după caz, ideologic) nu se epuizează în conștiința cititorului, ci e urmărit în repercusiunile sale mai profunde asupra structurilor socio-identitare”. ■ Dintre variațiunile eseistice pe tema realitate și iluzie la I.L. Caragiale, se impune aceea în care Mircea A. Diaconu îl compară pe tatăl cu fiul: „Deși vede și simte enorm, monstruos, Caragiale, ființă muzicală, operează o de-realizare – materia e sunet sau imagine interioară, o virtualitate – care nu dă senzația declinului, ci pe a armoniei. O armonie în indicibil. Aproximarea neantului și pierderea în infinit prilejuiesc nu angoase, ci excese euforice. Cinicul Caragiale nu e un nihilist; fascinat de spectacolul lumii, el îl și creează. Tocmai de aceea funcționarul de la ghișeu e un Dumnezeu, dar și un demon: el nu disperă, ci se amuză. Hedonist, devine un regizor – dincolo de bine și de rău – fascinat de posibil. Astfel, el construiește în virtual, cu o accentuată conștiință a ipoteticului. Așa încât, la origini, diferențele dintre I.L. Caragiale și Mateiu Caragiale nu vor fi fiind atât de mari. Numai că dacă fiul își pune o mască pentru a se salva, și masca e tot mai ornamentală spre a deveni finalmente iluzie, tatăl își supune prezența unei conștiințe estetice care dă artificiului (și nu ornamentului) consistența lumii, ba chiar iluzia adevărului. Primul e un dandy, al doilea un estet. Primul își transformă propria viață în operă și se dizolvă pe sine până la a se nega, al doilea se întemeiază continuu, chiar atunci când nu face decât să înregistreze absența transcendenței”. □ „Ce este pornografia? Unde se termină literatura și unde începe pornografia pură? Cât este permis să se spună pentru a rămâne în limitele artei? Care sunt sursele de inspirație ale literaturii

erotice românești? Cât de îndrăzneță este literatura erotică românească, raportat la o scară universală? Se poate vorbi/scrie în spirit academic despre erotism și pornografie?” – sunt întrebările pe care (și) le pune Tudorel Urian după parcurgerea volumului *Erotica magna. O istorie a literaturii române dincolo de tabuurile ei* (Ed. Universității de Vest, 2004), la origine o teză de doctorat semnată de Maria Luisa Lombardo, o românișă din Italia. Deși constată că volumul nu aduce prea multe lucruri noi la nivelul informației, recenzentul conchide că „este o carte deschizătoare de drumuri în critica literară românească. Dincolo de informațiile pe care le aduce și de interpretările critice ale autoarei, importanța sa rezidă în primul rând din metodologie și din încercarea de a introduce rigoare științifică într-o zonă a literaturii adesea ignorată sau tratată cu nepermisă superficialitate. Pentru zecile de mii de pagini de literatură română citite, și pentru curajul de a fi abordat fără prejudecăți un domeniu rămas încă virgin (din cauza pudibonderiilor nejustificate ale criticii) al istoriei literaturii române, Maria Luisa Lombardo merită deplina noastră admirație” (*Biblioteca roz a literaturii române*). □ *Kinderscenen* – astfel etichetează Simona Vasilache proza lui H. Bonciu, venită din interbelic, propusă cititorilor de azi de ediția ce înscriează două romane, din 1934, respectiv 1936: *Bagaj... Pensiunea doamnei Pipersberg*, prefață de Adriana Babeți (Polirom, 2005): „Proza lui Bonciu, *rêveur solitaire*, speriat de lume ca un prunc de visele rele, e un jurnal de bacanale și de iubiri mediumnice pentru fete-femei, dăruite, în sfârșit, amantului postum. Experiențe de toată mâna, din cele care se spun și, mai ales, dintre acelea ascunse sub pietatea gustului burghez [...]”. □ Cele opt cărți noi, răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, sunt: □ Horia Gârbea, *Arte parțiale*, cronici și portrete (Asociația Scriitorilor din București și Ed. MNLR, 2005): „La concursul *Cel mai simpatic scriitor român de azi*, Horia Gârbea ar câștiga fără îndoială locul întâi. Ca dramaturg și prozator, mereu ingenios, dezinvolt, nu plictisește niciodată. Iar ca publicist face să crească tirajul revistelor la care colaborează. Ironia sa prietenoasă, mobilitatea intelectuală, modul politicos în care își exercită autoritatea sunt principalele elemente de atracție. Singurul motiv de insatisfacție pe care îl poți avea citindu-i articolele (de exemplu, cele reproduse în volumul recent apărut, *Arte parțiale*) îl constituie amabilitatea excesivă cu care Horia Gârbea scrie despre toți autorii, inclusiv despre cei mediocri (Marin Mincu, Ștefan Mitroi ș.a.)”; □ Ruxandra Cesereanu, *Nebulon* (Polirom, 2004): „Ruxandra Cesereanu a zăpăcit literatura română. Studiile ei despre imaginarul colectiv seamănă cu proza lui Kafka și cu *Ingeniosul bine temperat* de M.H.S., poezia – cu *Alice în Țara Minunilor*, proza – cu poezia lui Leonid Dimov, trimitere la care recurge și Matei Călinescu în prezentarea pe care i-o face autoarei pe ultima copertă a volumului de poză scurtă *Nebulon*. Sigură pe ceea ce știe, lucid-exuberantă, bucurându-se, cu un fel de cruzime, că produce o suferință cititorului conformist, Ruxandra Cesereanu provoacă, sfidează, consternează (și uneori agasează) cu fabulațiile ei oniric-livrești care, ori de câte ori dau impresia că se termină, se relansează sau se ramifică”; □ Dumitru

Ungureanu, *Tunul filozoafei*, povestiri, postfață de Al. Cistelean (Polirom, 2005): „Dumitru Ungureanu practică un postmodernism popular. [...] Acțiunea de vulgarizare a postmodernismului constă în promovarea unui umor deocheat, de bâlci și, mai ales, în exhibarea sexualității [...]. În mod curios, acest fel de a scrie are adepți iluștri, ca Ion Bogdan Lefter și Al. Cistelean”; □ Virgil Diaconu, *Diminețile Domnului* (Paralela 45, 2004): „Poezie de amplă respirație, cu o calmă reverberație metafizică [...]. Încetineala cu care este executată scamatoria poeziei prezintă un singur inconvenient: îi dă cititorului posibilitatea să vadă că multe lucruri poetul le scoate din mânecă”; □ Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui* (versuri, Ed. Dionis, 2004) și *Zbor în cursa de cristal*, (versuri; ediție bilingvă româno-engleză, prefață de Nicolae Manolescu (Ed. ICR, 2004): „Poet român stabilit la New York, Liviu Georgescu s-a afirmat în România, de la distanță, în perioada de după 1989. Poezia sa are o inaderență imediat vizibilă și frapantă, nu neapărat la poezia românească, ci la poezia... pământească. Pare opera unui autor de pe altă planetă. Nicolae Manolescu este singurul care a găsit o explicație rațională a acestei originalități strani: «[Poezia lui Liviu Georgescu] este un amestec, nu foarte ușor de întâlnit în poezia românească a deceniilor din urmă, de expresionism și de suprarealism. De la expresioniști vin apocalipticul, sumbrul, fiziologicul; de la suprarealiști aleatoriul, absența centrului, dinamica internă.» *Zbor în cursa de cristal* este o antologie de autor, care îl ajută pe cititor să înțeleagă repede cum scrie Liviu Georgescu. Nu și ceea ce scrie. La frumusețea poeziei sale se ajunge cu multă răbdare și cu un efort de participare intelectuală. Dar satisfacția este cu atât mai mare. Cititorul victorios are sentimentul că surprinde, după o lungă așteptare, înflorirea unui cactus”; □ marius_dobrin@yahoo.com..., *Povești din... icq* (Ed. Aius, 2005): „Prozatorii români (și bărbați, și femei) de școală nouă par insațiabili din punct de vedere sexual. Ei povestesc sau își imaginează la nesfârșit scene erotice, convinși că cititorii au aceleași obsesii. Acesta este și cazul lui Marius Dobrin, care, pasionat de calculator, își ortografiază numele «marius_dobrin@yahoo.com». [...] Autorul este în fond talentat și știe multe despre literatură (are un HDD de cel puțin 80 GB), dar virusul exhibării sexualității îi perturbă scrisul”; □ Jules Verne, *O dramă în văzduh*, selecție, traducere, prefață și note de Ion Hobana, București, Ed. Minerva, 2005): „Cartea, realizată prin strădania lui Ion Hobana, un bun cunoscător al literaturii de anticipație din întreaga lume (și un scriitor talentat el însuși), pune în circulație în România o parte mai puțin cunoscută a operei lui Jules Verne: proza scurtă. În sumar figurează câteva nuvele despre care, probabil, n-au auzit nici fanii scriitorului francez”. □ Despre scriitorul francez scrie și Marius Chivu (*Jules Verne pe înțelesul ideologilor*), pornind de la surprinzătorul volum al istoricului Lucian Boia, *Jules Verne. Paradoxurile unui mit* (traducere din franceză de autor, Humanitas, 2005). „Apelând la corespondența și la interviurile scriitorului, ținându-se foarte aproape de texte și, mai ales, raportând mereu cărțile la contextul socio-politic al epocii, Lucian Boia face «zdrențe» toate teoriile ideologilor excedați de zelul lor

interpretativ și care deseori apelează la deformări sfruntate. Căci, în fond, aceasta este lecția pe care istoricul ne-o predă apelând la Jules Verne: mesajul fanteziei, al imaginației debordante, al fascinației călătoriei și izolării de comunitate, în fine, al libertății absolute reclamate de toate personajele sale în confruntarea cu lumea este tocmai dezideologizarea și afirmarea exclusivă a opțiunilor individuale”. □ *Prepeleacul* lui Constantin Țoiu înregistrează în ultimele numere note pariziene. □ Imitând ludic-parodic stilul delațiunilor de odinioară, Nicoleta Sălcudeanu scrie despre Livius Ciocârlie în *Măștile dorinței*: „Livius Cocârlie este, cu indulgență spus, un deviaționist inveterat. În subsolul celor mai onorabile întreprinderi – teorie, critică literară, eseu, roman, jurnal – se ascunde un conspirator pus pe rele. El atacă toate aceste registre ca să le submineze din interior. Sub toate chipurile afișate fermentează un arsenal al conspirativității îndelung perfecționat. Abordarea în sine a unor atât de diverse registre trădează intenția secretă de sabotare a normelor și protocoalelor taxonomice. Prin acțiunea sa subversivă, toate clasificările, principiile, întreaga legislație textuală sare în aer. Bomba de catifea – subtil terorism – explodează întârziat, pe fondul unei imagini publice auctoriale atone, autoreferențiale, carentiale. Recunoscut drept promotor al scrierii slabe, un activist al indeterminatului, Livius Ciocârlie, de fapt, tratează literatura de pe poziții de forță”. □ O minicronică dramatică la antologia de piese istorice a lui Paul Everac, *Nația în perindări tragice* (Ed. Semne, 2004) semnează reticent Cosmin Ciotloș: „Una peste alta, trist (nu tragic) rămâne că, în cei treizeci de ani de la scrierea lor, piesele reunite, acum, sub copertele *Nației în perindări tragice*, nu au fost supuse unui examen critic”. □ Reeditarea *Bibliei* de la 1688, după principii filologice actuale (2002), este în opinia lui Ion Simuț „o realizare excepțională a școlii filologice ieșene, ce se cuvine a fi cunoscută, comentată și apreciată pe măsură, nu numai de către specialiști, scoasă mai la vedere din penumbra bibliotecii”. □ În loc de cronică edițiilor, în articolul *A treia limbă română*, N. Georgescu pledează pentru revenirea la scrierea cu apostrof, dând multiple exemple din poezia eminesciană, ireductibile la normele actuale. □ Grupaj de versuri semnat Virgil Mihaiu. □ Cerșetorul de cafea Emil Brumaru publică un nou *Cântec pentru Absurdica*, de această dată neobișnuit de diafan. □ În stilul său inconfundabil, Șerban Foarță scrie despre antologia de poezie și aforisme *Un trandafir învață matematica* (Ed. Vinea, 2004, colecția „Ediții definitive”): „Grigurcu e, așa-zicând, un japonard [...], pentru că, îndeobște, cultivă «peisajul presat» și fără umbre, al stampeii (sau al mărcilor poștale, pe care, pe cât știu, domnia sa le colecționează de când era copil). Cultivă, adică, bidimensionalul, mai bine zis: iluzia lui, proprie unor obiecte pliabile ca hârtia: umbrela, zmeul de mătase, ușa glisantă, paravanul, evantaiul... [...] ingenue, fragile și gracile asemenea unor confetti, aceste poezii au, totodată, un ingeniu propriu barocelor și spiritualelor *conchetti*. Ele sunt «aproape niște epigrame» (în înțeles, desigur, genuin), vorba lui Salvatore Quasimodo” (*Semn de carte*). □ „Ion Mircea e un dexter inginer al poemului – alcătuit, acesta, prin silogisme și false silogisme,

ca o construcție conceptual-solidă”, scrie Daniel Cristea-Enache în recenzia, intitulată *Poemele luminii*, dedicată volumului *Pororoca* (C.R., 2004), postfațat de Dan Cristea. □ Poetul Ilie Constantin dă spre publicare un dialog epistolar purtat cu Valeriu Cristea în anii '90. □ La despărțirea de Cornelia Pillat, Carmen Brăgaru îi conturează editoarei și scriitoarei un portret în filigran. □ Neobositul brâncușolog Barbu Brezianu anunță descoperirea la Bruxelles a unui Brâncuși neștiut: „o Pasăre în văzduh cioplită din marmură albăstriu-cenușie”. □ Gabriela Melinescu trimite o corespondență din Stockholm despre expoziția „Munch el însuși” de la Muzeul de Artă Modernă. □ Pentru *Ochiul magic* din această săptămână, Cronicarul reține polemic câteva intrări din reviste: □ din numărul pe ianuarie-februarie al „Vieții românești”, aserțiunea surprinzătoare a lui Radu Voinescu conform căruia „romanul istoric aparține de fapt și de drept literaturii de consum”. Comentariul mucalit nu întârzie: „Printre numele de autori, de la Dumas și Tolstoi la Sadoveanu și Camil Petrescu, îl aflăm și pe acela al lui Alice Botez. Că Alice Botez a scris literatură de consum, iată o observație care ne-a pus serios pe gânduri. Oare cu ce altă doamnă a literaturii o confundă Radu Voinescu? Cin' să fie, cin' să fie? Doamna Ileana [Vulpescu], maestra în arta conversației? Doamna Rodica [Ojog-Brașoveanu], maestra în arta polițistă?”; □ din numărul pe martie al „Revistei române” de la Iași, încercarea lui Florin Faifer de a descoperi în dramaturgul Victor Eftimiu un „virtuoz al discursului scenic”. Comentariul acid al Cronicarului: „Îi dorim succes! Cronicarul recunoaște că articolul i-a deschis gustul pentru relectura unor piese care i s-au părut dintotdeauna ușurele, ușurele...” □ Fără umbre de ironie, același Cronicar recomandă ca „excelent” numărul din primăvara 2005 al revistei „Lettre internationale” („Aproape totul, și de fiecare dată, este de citit în *Lettre*”) și jurnalul lui Mircea Ciobanu („nu doar emoționant ca document moral și psihologic, dar util pentru cunoașterea rădăcinilor operei literare și a proiectelor (unele abandonate) care-i umblau prin cap scriitorului”), publicat în continuare în numărul menționat al „Vieții românești”.

10 mai

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 767 (18)] Pe prima pagină, Dan Stanca denunță *O luptă nedreaptă, ideologicul și esteticul*, care continuă, surprinzător, și după 1989: „În orice caz, pe măsură ce au trecut anii, și mai ales din 1998 încoace, am înțeles că vechea dispută între ideologic și estetic nu a încetat. Și acum există o anumită categorie de cenzori, de activiști politici, mai degrabă neplătiți decât plătiți, care vânează greșelile colegilor lor. Cum le vânează? Pur și simplu susținând această luptă nedreaptă, cu alte cuvinte, subordonând esteticul ideologicului. În loc să judece cartea pentru valoarea ei, dacă există, încep să o disece, să o deșurubeze, să o descompună pentru a descoperi ceva dubios lor. Departate de mine să apăr esteticul pur. Nu sunt un purist și consider că literatura descărcată de orice semnificație ideologică, fără niciun sens politic, oricât de

maestru ar fi realizată, nu e chiar ce ar trebui să fie sau ce așteaptă cititorii de la ea. De aceea, ideologicul trebuie folosit în doze mici, cu inteligență și, înainte de orice, subordonat esteticului. [...] Nu știu în timp cum vor evolua lucrurile, cum se va încheia această luptă, în orice caz mi se pare profund nedreaptă și calcă în picioare ceea ce a reprezentat dintotdeauna miza marii arte, trambulină pentru o adevărată gândire simbolică și metafizică”. ■ Al doilea text din rubrica nou înființată, *Scriitorii despre cititorii săi*, aparține Iolandeii Malamen, care declară încă din titlu că *Cel mai bun, mai atașat, mai constant cititor al meu sunt eu însămi*, anunțând și celelalte confesiuni de interes literar: „În lunga și asumata reclusiune literară (1983-1997), am avut răgazul să revăd de multe ori în minte, cu puseuri patetice și extaz copilăresc, acea condiție a scriitorului autentic care face din el o ființă inabilă social, abstrasă de la căinoșenia și urâciunea ce-l înconjoară, izolat între o lume a lui, risipitor în sentimente și judecăți drepte, și mai ales fără păcate. Eram încă foarte tânără și aveam multe slăbiciuni și prejudecăți culturale pe care le păstram ca pe cel mai de preț bun al meu. Am revenit în literatură, ca după un somn letargic, sfâșiată de temeri, nesigură pe propriul extaz, plină de gânduri confuze, contradictorii. Știam că nu pot trăi fără să scriu, dar încă nu aflasem pentru cine mai scriu. Prima carte apărută după atâta tăcere a fost una de poeme, într-o colecție importantă, în 1997. Cititorii mei au fost prieteni, colegi, critici. Cu naivitate arivistică, la fiecare carte pe care o publicasem până atunci îmi imaginasem rafturile librăriilor pline cu numele meu și cititori îmbulzindu-se să le cumpere. Era aproape ca un joc de societate jucat fără ființe concrete. Ieșirea din coconul pufos în care mă retrăsesem atâta timp a fost și benefică și șocantă. Am realizat că în lunga perioada comunistă în care publicasem nu mai puțin de șase cărți de poezie, «forțele întunericului», ca să folosesc o sintagmă banalizată, care îmi făcuseră destul rău, acționaseră perversă asupra mea: mă înșeninaseră incurabil, făcuseră din mine, cu toate calamitățile morale ale momentului, o ființă devotată speranței. Când legile mele interioare s-au dovedit incompatibile cu balta stătută în care înotam, am luat în calcul salvarea prin retragere. Nu o retragere strategică, una dramatică. Mai speram. Încă mai vedeam în scriitor acea ființă unică, salvatoare, morală. Din această reverie puerilă, am ieșit încet și dur, începând din 1990”. ■ Bogdan-Alexandru Stănescu îl definește pe *Angelicul, perseverentul Gălățanu*, pornind de la volumul *Apocalipsa printr-o gură de om* (Ed. Dominus, 2004): „Mihail Gălățanu poate trece, în cadrul aceluiași volum, prin registre atât de diverse, încât, de multe ori, ai senzația că citești poeți diferiți. Poate merge pe făgașul lin și amar al romanței (trecută prin filtrul unei ironii ucigătoare), poate diseca Apocalipsa cu sunetul înfricoșător al trompetelor cerești, poate înjura ca la oborul de vite sau poate înota în apa neagră a celei mai adânci melancolii. Este o așa cumplită risipă de forțe, o desfășurare parcă necesară de trupe în fața unui sătuc pașnic de indieni... Mihail Gălățanu se luptă cu poezia precum Iacob cu Îngerul și o face cu splendoarea histrionică a unui actor de circ. [...] Orgolios până la «dumnezeu», plin de mândria că este deținătorul

Secretului, bătăind tragic prin canalele venețiene ale propriei persoane/*personae*, Gălățanu degajă un farmec cam puțini poeți mai au la ora actuală. Oricât de «urban» și-ar dori el să fie, rămâne ancorat într-un colț cu iz de burg medieval, într-un iatac obscen, cu perne răvășite de «luptele» nopții... Turnul de abanos al lui Gălățanu, prelungire falică a propriei umbre, este depozitul multor arcanе pe care acest poet ni le va ascunde și de azi înainte. Rămas parcă în starea de «tânără» speranță, de viitorul «cel mai...», poetul pare să îndrăgească prea mult această stază, care oferă pretextul capitulărilor, al micilor morți. *Never grow up*, Gălățanu”.

□ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (5), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, dintr-un poem (nenumit) al lui Ioan Flora, dispărut de curând, publicat recent în „Ardealul literar”. ■ În articolul intitulat *Paideia*, Iulia Argint analizează povestirile lui Dumitru Ungureanu din volumul *Tunul filosoafei* [Polirom, 2005], la o primă lectură sesizând „pendularea dintre notația fidelă a realității, mergând de la stilul biografic până la decupaje din plasma tipicului cotidian, îngroșate până la caricaturizare, asemănătoare într-un fel transcrierilor atente ale etnologilor pe teren, în vreun sat uitat de moarte, sau ale lingviștilor care studiază prefacerile cuvintelor în procesul comunicării urbane, și texte mai blânde care permit instalarea unei anumite transparențe față de scurgerea diferită a timpului în plan fictiv. [...] D. Ungureanu se și joacă, prin urmare, cu găselnițele naratologiei, ale teoriei lecturii și interpretării, depășindu-le mereu, netransformând aceste cochetării hiper și metatextuale în centrul de interes al prozelor sale”.

□ Grupaj de poeme de Radu Sergiu Ruba. □ Teodor Vârgolici prezintă *Opera poetică a lui Dimitrie Anghel*, așa cum reiese din primul volum îngrijit lui Marcel Duță, sub egida Academiei Române, a Fundației Naționale pentru Știință și Artă și a Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.

□ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr, pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Valoarea – între globalizare și tradiție*, răsfoind în această grilă următoarele publicații: „Contemporanul” (aprilie 2005), o „revistă aristocrată”, construită de prozatorul Nicolae Breban și poeta Aura Christi, din cuprinsul numărului fiind reținute, pe lângă dezbaterile despre Marx și Nietzsche, „prezentarea fragmentelor în pregătire la Editura Fundației Culturale Ideea Europeană”, precum și, „întâmplătoare sau nu, abordarea sintetică a scriitorilor tematizați în eseuri, fapt ce creează premisele fixării valorilor, pentru lectorul mediu, cel avizat, dar nu foarte specializat”; □ „Ex Ponto” (nr. 1/ianuarie-martie 2005), lăudată în primul rând pentru calitatea grafică, rămânând însă „doar o schiță a unei structuri interdisciplinare pentru o publicație culturală”, întrucât „noile valori literare nu pot face abstracție de posibilele traduceri ale lumii din celelalte arte sau științe, traduceri simultane ale aceleiași descoperiri a spiritului”; □ „Lettre Internationales” (ediția română/primăvara 2005), din paginile căreia se conturează literatura universală contemporană, „o imagine implacabilă a stringențelor dinspre politic a ființei umane”, prilej pentru supoziții localiste: „Poate că în România mai persistă, acum deja idilică, lumea textuală a-politică,

ca un recul la politizarea prin cenzură din anii unicului partid comunist. Vedem aici o șansă literaturii române”. Este ironizat blând Mircea Cărtărescu „europeanul”, care „ne oferă o nouă față disperată a celui ce-și pândește creația – iată documentul, iată creația! – priticind, poate, următorul succes editorial. Sau de critică?!”. În fine, concluzia cronicarului este aceea în spiritul abordării creștine, anume că „Lettre Internationale” rămâne „fidelă contextului internațional care se plasează în mișcarea globalizării, demers pe care acum îl vedem generat de o linie de forță economic-politică, iar nu spirituală (religios, mistic), aspect implicit, aproape subliminal, însă activ în creațiile-valori”. □ În rubrica *Arhive*, Carmen Chivu publică o nouă secvență din serialul *Condiția scriitorului înainte de 1989*, și anume cazul Dan Deșliu. □ Despre *NEC – un model de succes* scrie Marius Vasileanu în editorialul său. □ La dispariția Corneliiei Pillat, apare un necrolog semnat de Anca Mateescu.

● [„22”, nr. 792 (19)] Apare numărul 10 (10-16 mai) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Paul Cernat recenzează romanul lui Sorin Stoica, *O limbă comună* (Polirom, 2005), confesându-se: „Nu am mai citit de mult o carte românească «tânără» atât de cinstită, de dramatică, de intens emoționantă. O carte-ecorșeu, care te implică și te pune pe gânduri”. Explicația constă în modul prin care autorul abordează realul: „Ceea ce impresionează la Sorin Stoica este puterea sa de a-și trăi și de a-și gândi proză «pe viață și pe moarte», cu o implicare totală, absolutistă. Radicalismul nevoii de a se înțelege pe sine până la capăt, fără fasoane și menajamente, de a-și lămuri raporturile, toate raporturile cu lumea înconjurătoare, dincolo de orice «frontiere», vine de undeva dintr-un centru nevralgic al ființei sale, dintr-un sacru negativ [...]” («*Io*» e un altul). □ Cu titlul *Nemuritorii* (I), Radu Aldulescu publică un amplu fragment de roman. ■ Continuă ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată în numerele precedent de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, argumentul celor două fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la ancheta noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus

și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspund Mircea Martin (*Un alt tip de canon*), Carmen Mușat (*Schimbările de canon sunt lente și rareori spectaculoase*), Ioan Stanomir (*După cincisprezece ani*) și Marius Chivu (*Reconsiderarea manieriștilor*). □ Profesorul, Mircea Martin constată „cu surprindere că termenul însuși de «canon» nu e prea bine înțeles de majoritatea participanților, care oferă cu dezinvoltură liste de (așa-zicând) «evidențiați» în producția ultimilor ani (și nu numai). De aceea, simte nevoia unor lămuriri: „Canonul înseamnă însă altceva; am încercat o definiție a lui acum câțiva ani în «România literară», în «Observatorul cultural» și în «Euresis». N-o voi relua; voi spune doar că, de la afirmare la impunere este o anumită distanță și de la impunere la canonizare este încă un prag important pe care puțini autori ajung să îl treacă. Nu e doar o problemă de memorie personală sau colectivă. Sunt mai multe criterii de care trebuie să ținem seama și mai mulți factori care intră în joc”. El analizează apoi cauzele interne ale longevității vechiului canon. □ Carmen Mușat optează pentru un răspuns mai puțin teoretic, însă practic, dând exemple de autori care s-au impus în diverse genuri: „Foarte prezenți în revistele culturale și în librării au fost și reprezentanții Școlii de la Târgoviște, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu și, prin cărțile inedite care s-au publicat, și Radu Petrescu. Au revenit în atenție, prin reeditări sau cărți noi, Radu Cosașu și Gabriela Adameșteanu, ale căror scrieri, publicate în cea mai mare parte înainte de 1989, nu sunt «date». În poezie, Nora Iuga și Ioana Ieronim au devenit nume sigure. S-au impus în ultimii cincisprezece ani scriitorii generației '80: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun (romanul său, *Pupa russa*, și studiul erudit, original și nuanțat despre poezia modernă, *Aisbergul poeziei moderne*, fiind, probabil, printre cele mai importante cărți ale ultimilor 15 ani), Mircea Cărtărescu (care s-a impus nu doar ca poet, ci și ca prozator și eseist; dacă în materie de poezie mi-e greu să aleg, pentru că e inconfundabil în toate volumele publicate, *Nostalgia și Pururi tânăr, înfășurat în pixeli* sunt titlurile pe care, din proză și eseistică, aș miza oricând), Daniel Vighi, la fel de bun în proză și în eseu, Bedros Horasangian. În materie de eseistică nu pot fi omiși Liviu Antonesei, Adriana Babeți, Ruxandra Cesereanu, Andrei Cornea, Caius Dobrescu, Marius Oprea, Andrei Pleșu, Simona Popescu, Ciprian Șiulea, Stelian Tănase (în ordine strict alfabetică). Poetă, prozatoare, eseistă, Simona Popescu poate fi considerată, cred, printre cei mai semnificativi autori apăruiți în ultimii cincisprezece ani (a debutat în 1990). I se pot alătura Andrei Bodiu, Mihai Ignat, Doina Ioanid, Ioana Nicolaie, Ioan Es. Pop, Iustin Panța (din nou în ordine alfabetică). În materie de critică literară, preferințele mele merg spre Ștefan Borbély, Paul Cernat, Sanda Cordoș, Nicoleta Cliveț, Luminița Marcu, Marius Chivu. Am omis, cu siguranță, destule nume. Canonul nu este însă niciodată imobil și nu depinde, în exclusivitate, de opinia unui singur om, oricât de autorizată ar fi aceasta”. □ Ioan Stanomir își dovedește formația istorică, asociind obligatoriu canonul cu revizuirile: „Lansată prin intervenția lui Virgil Nemoianu la începutul anilor '90, dezbateră relativă la

semnificația și constituția canonului literar este indisolubilă, istoric, de polemica ocazionată de utilitatea/necesitatea «revizuirilor». Din acest punct, clivajul din câmpul intelectual a devenit unul imposibil de ignorat, iar distincțiile de atitudine, timbru și selecție, la nivelul diferitelor grupări, generatoare de confruntări. «Bătălia canonică» este asociabilă unei teme pe care «revizuirile» au plasat-o în prim plan: relația, uneori dilematică, dintre producția autorului și raportarea lui, concret-biografică, la angrenajul totalitar ce a definit ultima jumătate de veac. Orice perspectivă de a reconcilia punctele de vedere adverse este una iluzorie: între strategia eufemizării, care refuză, mai mult sau mai puțin direct, o anatomie a complicității intelectuale, și evaluarea unui context al culpei, context din care însăși opera face parte, o cale de mijloc este cu dificultate imaginabilă critic și etic. Resurrecția memoriei, în sensul cel mai larg al sintagmei, este responsabilă pentru regândirea poziției deținute în canonul anterevoluționar de autorii care ilustreau, în lectura «angajată» a criticii, «luciditatea» și «curajul» în confruntarea cu răul totalitar. Pierderea de prestigiu nu este decât reflexul unei recontextualizări postrevoluționare. Pentru a fi precis, unul dintre cazurile limită de revizuire canonică este cel al romancierilor încadrabili în tipologia narativă a «obsedantului deceniu»”. □ Marius Chivu abordează chestiunea limitativ, expunându-și părerea succint: „1. Canonul are un caracter predominant reformativ (neplanificat) și nu revoluționar (ierarhiile presupun o dinamică intrinsecă), confruntările polemice demonstrând tocmai existența neprogramatică, ciclică și discretă a canonului. Așadar, canonul este într-o continuă mișcare de la jumătatea piramidei în jos, cum ar spune Paul Cornea, schimbările nefiind vizibile în totalitatea lor. La o simplă privire putem însă vorbi de un real succes de critică al marginalilor interbelici: Blecher, Fântâneru, Șuluțiu și chiar Mihail Sebastian sau Anton Holban și, pe fondul unei rutinări critice și chiar al scăderii bruște de audiență în ceea ce privește opera unor Preda, Breban, Eugen Barbu, Țoiu, Fănuș Neagu, Nichita, Sorescu ș.a., de revitalizarea critică a prozatorilor târgovișteni, a poezilor Naum, Dimov, Brumar, Mircea Ivănescu ș.a. Schimbarea constă, în câteva cuvinte, în reconsiderarea așa-numiților minori, a maniereștilor a căror operă se arată acum deloc afectată de receptarea pieței literare democratice. Un alt aspect important al dinamicii canonului este introducerea în manuale, în canonul curricular așadar, a unor scriitori «blocați» în anii '80, cum ar fi Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun sau Mircea Nedelciu, dar și a unor contemporani, Simona Popescu sau Ovidiu Verdeș. 2-3. I-aș mai adăuga, supunându-mă capriciilor memoriei, pe Ioan Es. Pop, Floarea Țuțuiianu, Cristian Popescu, I.D. Sîrbu, Răzvan Petrescu, Petru Cimpoșu, Radu Aldulescu, Dan Lungu, Ioana Pârvulescu, Caius Dobrescu, Carmen Mușat, Andrei Cornea și Sanda Cordoș, deși lista ar putea continua lejer cu cel puțin zece nume”. □ Andrei Codrescu la București. A consemnat Ioana Anghelescu. Pe 12 și 13 aprilie a.c., a avut loc la București o triplă lansare Andrei Codrescu: în prima zi, la librăria Cărturești – a romanului *Casanova în Boemia*, publicat de editura Polirom, la care au luat cuvântul, alături de autorul însuși,

Denisa Comănescu, Ioana Avădani, Ioan T. Morar și Mircea Vasilescu – iar a două zi, la ICR – a volumelor de poeme *Era azi* (traducerea Ioanei Ieronim și a lui Carmen Firan) și *Instrumentul negru. Poezii 1965-1968*, la care au participat, alături de autor, Horia-Roman Patapievici, Denisa Comănescu, Ioana Ieronim, Carmen Firan, Ioana Avădani, Catrinel Pleșu, Andrei Oișteanu și Nicolae Prelipceanu. Prezentăm în continuare fragmente de la acest eveniment. „Sunt emoționat. În Statele Unite nu prea avem critici buni ai literaturii. Avem mulți care recenzează cărți, dar lipsesc calitatea gândirii și profunzimea lecturii pe care le-am întâlnit aici în România. În revistele academice se scriu studii groase și plictisitoare, dar foarte rar despre poeți în viață. Eu nu am speranța că cititorii americani să descopere toate lucrurile, toate gândurile pe care le-am pus în cărțile mele. Paradoxal, cititorii români sunt cei care le descoperă, în traducerea extraordinară de care am avut parte, a Ioanei Avădani în proză, a Ioanei Ieronim și a lui Carmen Firan în poezie. Așa că niciodată nu am încetat să fiu scriitor român – în ciuda faptului că am încetat să vorbesc limba română la vârsta de 19 ani. Dar de fiecare dată când m-am întors în țară – în 1989 și acum –, am simțit că se întâmplă ceva extraordinar cu scrisul meu”. □ Constantin Abăluță se aventurează în alt domeniu artistic scriind despre *Vid și plin în arta coregrafică*. □ Cu titlul *Doina Cornea îi cere lui Eugen Uricaru să nu candideze*, Răzvan Brăileanu stă de vorbă pe această temă atât cu dizidenta din Cluj, cât și cu actualul președinte al US, incriminat ca fost informator al Securității.

11 mai

• [„**Lucefărul**”, nr. 18] Adrian G. Romilă comentează subiectul romanului de debut al tânărului Filip Florian, *Degete mici* (Polirom, 2005), precizând că autorul „nu clarifică un subiect, până la urmă, el doar dispune vag cioburi dintr-un puzzle misterios, în care noi trebuie să descoperim în continuare care e legătura dintre piese și să conturăm imaginea finală”. □ Ion Roșioru își împarte spațiul rubricii între doi poeți. *Refugiul din cotidianul asfixiant* este ceea ce întrezărește în volumul lui Marin Ifrim, *Suprafața lucrurilor* (Ed. Rafet, 2005), prin care poetul „face un pas decisiv, poate chiar capital, întru limpezirea vocii lirice și asumarea discursului în afara oricărui experimentalism ori suficiențe provinciale”. □ Cea de a doua carte de versuri recenzată aparține lui Adrian Erbiceanu. Intitulată *Divina tragedie* (Ed. Tribuna, 2004), „se vrea o replică la *Divina Comedie* a lui Dante, via *Stanțele* lui George Topîrceanu” (*sic!*), Ion Roșioru considerând că „integrarea lui Adrian Erbiceanu în peisajul literar actual e una benefică pentru literatura română de atitudine civică”. □ Ion Pachia Tatomirescu își încheie eseu din numărul precedent, *Paradoxism cosmologic sorescian*, cu un paragraf apoteotic: „Unul dintre spiritele cele mai profunde ale secolului al XX-lea, dovedind, prin întregul operei sale, că a fost înzestrat de Dumnezeu cu cea mai mare sete de real a timpului său, atât în microcosmos, cât și în macrocosmosul nostru cotidian cu «ieșire prin cer», Marin Sorescu a dăruit literaturii române și universale o galaxie lirică

structurată genial, de neasemuită strălucire în orizontul cunoașterii metaforice, iluminând marele «stadion planetar» la «schimbul de ștafetă al neuronilor» între mileniul al II-lea și al III-lea». □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Lumină lină (ultima verba)*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr citează un portret făcut de Cornel Nistorescu lui Adrian Păunescu. „Ziceai că e un boier, pe urmă se comporta ca un milog. Cerșea prune, cerșea brânză, cerșea struguri: nu două boabe, de poftă, cerea un camion cu struguri, un camion cu prunc. Pe urmă le lăsa să putrezească în pivniță. Nici nu știu dacă îi lăsa pe cei care se îngrijeau de casă să guste o boabă sau un măr. E celebră povestea cu putinele de brânză pe care lea luat de pomană de nu știu unde, le-a ținut în pivniță până au făcut viermi și pe urmă a vrut să le schimbe la un restaurant cu brânză proaspătă. [...]». □ Câte o pagină de versuri semnează Nicolae Dorel Trifu și Eugeniu Nistor. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Stelian Tăbăraș, cu o continuare în numărul viitor. □ Apare o nouă tabletă din seria de „texte dictate” de Romul Munteanu, *Reflecții despre învățători*. □ *Se înțelege altfel Bertolt Brecht, dacă se înțelege într-adevăr*, e de părere Alexandru Ronay la împlinirea a 50 de ani de la moartea dramaturgului. Continuare în numărul viitor. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Suciuc clasifică publicul în *Tipuri de cititori*. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat este Marian Barbu, pentru paragrafe din textul *Oglinda lui Narcis*, publicat în revista „Cafeneaua literară”.

• [**„România literară”, nr. 18**] Pe prima pagină redacția titrează: *Nominalizări la Premiile de debut ale „României literare”*, reproducând copertele celor opt volume aflate în competiție: Ioana Baetica, *Fișă de înregistrare* (Polirom), Ioana Bradea, *Băgău* (Ed. EST), Ionuț Chiva, *69* (Polirom), Suzana Filip, *Aici e viața de apoi* (Paralela 45), Filip Florian, *Degete mici* (Polirom), Ioan Pop-Curșeu, *Nu știe stânga ce face dreapta* (Paralela 45), Nicolae Strâmbeanu, *Evangelhia după Arafna* (Humanitas), Miruna Vlada, *Poemextrauterine* (Paralela 45). Pentru volumele câștigătoare, vezi numărul 20. □ Ca răspuns întârziat la discuția (din revista „Familia” din 2003) despre conceptul de canon și despre modul în care acesta s-ar putea aplica la literatura română, Virgil Nemoianu avansează o propunere în amplul și densul articol intitulat *Modificări canonice și generații de aur*. Pornind de la două întrebări esențiale și complementare („putem să ne imaginăm literatura/cultura română a secolului XX ca pe o unitate sau trebuie neapărat să vorbim de două entități: una acoperind prima jumătate a secolului, a doua începând pe la 1945/1948, și mergând de la această dată până la 1989?” și „în ce măsură există scriitori sau grupuri de scriitori care să fie realmente definatorii pentru cultura română a acestui secol, pentru virtuțile și vinovățiile sale, pentru anume trăsături relativ stabile?”), criticul de peste ocean răspunde propunând alegerea unui alt „nivel referențial”, unui „alt punct din care să începem examinarea și judecarea întregii culturi (poate chiar, într-un sens, a întregii istorii) românești moderne”. Acesta

ar fi, în viziunea sa, momentul aproximativ 1944/1949. „Istoric n-ar fi de justificat prea multe. Acei ani reprezintă un punct de cotitură, de opțiune existențială și sociopolitică, de schimbare, de reînnoire, de potențial futurologic larg deschis. Că fereastra deschisă atunci s-a închis repede, dur și trist, este altceva: putem să fim în dezacord chiar asupra motivelor închiderii. Fapt este că ea a existat, și a fost un moment de enorm interes, de enormă promisiune și, cum avea să dovedească viitorul, cu valori abundente. A fost momentul lansării unei generații-cheie (voi tot folosi termenul), placa turnantă pentru o continuitate și o coerență benefică.” Folosind mereu ca sintagme definitorii „generația de aur”, „placa turnantă” sau „moment-cheie”, pentru generația de care se ocupă, „născută în jur de 1920 și afirmată, ba în 1945, ba în 1965, ba după 1990”, Nemoianu îi include în ea pe „filozoful Mihai Șora, pe eseistul Alexandru Paleologu, pe criticul Adrian Marino, pe învățații N. Steinhardt și Dinu Pillat, cuprinde grupul Cercului Literar de la Sibiu în ansamblul său (Negoișescu și Doinaș, Radu Stanca și Nicolae Balotă, I.D. Sîrbu, C. Regman, O. Cotruș și alții încă), cuprinde însă și grupul *Albatros*, în sens larg, adică numărând pe Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, nu exclude perechea V. Ierunca/M. Lovinescu sau individualiști ca Al. George sau Al. Zub, și destui alții, ba mai mult, poate și oameni ai altor arte, precum Ion Țuculescu sau Paul Constantinescu”. Trăsăturile comune, în pofida diversității individuale, ar fi „reușita unei combinații între orizontul european larg cu o anume acceptare a localismului și a înrădăcinării”, „debarasarea de naționalismul agresiv, sau chiar de cel moderat”, „o dialectică intimă cu religiosul”, în poziționarea politică „îi găsim într-un spațiu al întortocherilor, un spațiu-spirală, un spațiu-labirint”, încercarea majorității fiind aceea „de a crea sinteze centriste, raționale, de bun simț”, un corolar fiind faptul că „aproape toți au trecut prin perioade de încarcerare, de umilință și de chin”, „de tăcere publică” așadar. În ciuda multor întrebări care se ridică și a numeroșilor autori neîncadrabili deocamdată, concluzia care se impune este aceea că, „dacă avem acest punct de referință, simultan ferm sau clar și fluid sau elusiv, începem să privim înainte și îndărăt, începem să judecăm diversele grupuri literare, categorii ideologice, serii cronologice, «generații» de intelectuali și de scriitori în funcție de modul în care se leagă, se raportează, se întreține dialectic cu acest nivel central, producător de sens. Vom observa cu mai multă ușurință raportări pozitive sau negative, apropieri mai intime sau mai distante, sporiri și micșorări «canonice»”. Un motiv în plus fiind acela că „generația centrală (aurită «placa turnantă») este cea care poate oferi răspunsuri, sau începuturi de răspuns pentru exact întrebările pe care și le pune o Românie în curs de europenizare sau măcar râvnind la europenizare”. ■ În același spirit, cu titlul *Complexul canonic la români*, Cronicarul semnalează și comentează pentru rubrica *Ochiul magic* „o foarte interesantă anchetă în serial, intitulată *Bursa de valori literare*”, publicată de revista „22” în două numere consecutive ale suplimentului *Bucureștiul cultural*, nr. 6, 7 și 8, 9, întrebările vizând „schimbările de canon de după 1990” și

„numele a cinci autori afirmați în ultimii ani pentru fiecare gen literar: poezie, proză, jurnal, eseu, critică literară”, revista întocmind și „un tabel al bursei valorilor literare postdecembriste unde scriitorii primesc un punctaj în funcție de nominalizări”. După ce îi enumeră pe respondenții de până acum (Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Sanda Cordoș, Tudorel Urian, Al. Cistelecan, Simona Sora, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Liviu Antonesei, Tania Radu și Horea Poenar), reținând totodată particularitățile fiecăruia în parte, semnatarul rubricii (de bună seamă Nicolae Manolescu) e de părere că „deși răspunsurile celor invitați (vor urma și alții) nu sunt deloc lipsite de idei, Cronicarului îi e clar că discuția despre canon nu va duce prea departe nici de data aceasta. Multe chestiuni nu vor fi lămurite niciodată. Paradoxuri, prejudecăți, inconsecvențe, parti-pris-uri sau pur și simplu chestiuni discutabile sunt de găsit la tot pasul și acestea nu fac decât să încurce și mai mult lucrurile”. ■ Într-un studiu de asemenea substanțial, Ion Pop glosează *În jurul „generației 2000”*, făcând mereu comparații și disocieri față de generațiile afirmate anterior: „Privite de la o anumită înălțime și cu o anume detașare, lucrurile capătă, totuși, un relief destul de bine conturat. Dincolo de observația că, la noi, zisa bătălie generaționistă (optzecism contra șaizecism, nouăzecism, douămiism contra optzecism) întrece cu mult măsura firească a adevăratelor confruntări de mentalitate de prin alte părți de continent, degenerând în negație radicală și simplist-polemică, tocmai într-o epocă a sincretismelor și reciclărilor de tot felul, sunt de reținut alte câteva date specifice. Rezumând, dacă punem față în față programul optzecist și al celor din jurul lui 2000, sunt tentat să spun câteva lucruri care s-ar putea să nu fie pe placul militanților necondiționați și exclusiviști ai ultimei «promoții». Adică: așa cum am scris acum câțiva ani, referindu-mă la raporturile dintre zișii «nouăzeciști» și antecesorii din anii '80, diferențele le-aș aprecia ca fiind mai mult de accent și de nuanță. În linii mari, dacă avem în vedere programul «autenticist» al optzeciștilor, s-ar părea că urmașii imediați mai curând îi continuă decât îi contrazic. Împlinesc, în fond, tocmai proiectul lor, completând căsuțele goale sau mai puțin mobilate, într-o epocă istorică ce permite, în fine, asemenea completări” (continuare în nr. 19-20). ■ „Aproape trei decenii despart prima ediție a romanului *Lumea în două zile* de cea prezentă, a șaptea. Treizeci de ani, alocați în părți egale celor două epoci pe care cartea le-a traversat, cu un succes deloc periclitat sau diminuat, cu acea măreție liniștită a operelor cu majusculă. Scrisă și publicată într-un moment istoric greu, într-un context rigidizat prin reîntoarcerea regimului la poncifele realismului socialist (suntem la numai câțiva ani de la Tezele din iulie 1971), ficțiunea lui George Bălăiță (care a împlinit în aprilie 70 de ani) a refuzat, din start, o sumă de afiliieri, neintrând nici pe culoarul propagandistic, nici pe cel – mai vătuit literar – al romanului politic”, scrie Daniel Cristea-Enache în prima parte a recenziei intitulată *Viața e în altă parte*. Continuare în numărul viitor. ■ Oportună și solid documentată, inconformistă în comparație cu inerția critică care, după atâta vreme de la revoluția din 1989,

încă păstrează „maniera univocă, exclusiv encomiastică” în ceea ce îl privește pe autorul *Moromeților*, cartea lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (C.R., 2004), i se pare lui Gheorghe Grigurcu *O revizuire convingătoare*. „Marin Preda își face intrarea sonoră în literatura «realist-socialistă» grație povestirilor *Ana Roșculeț* (1949) și *Desfășurarea* (1952). *Ana Roșculeț* nu e decât o adăugare de slogane ale momentului proletcultist: elogiul proprietății de stat, atacurile virulente la adresa putrefactului Occident, a Bisericii Greco-Catolice, a social-democrației, lansarea idealului stahanovist. Așadar o comandă politică, executată cu promptitudine într-un atelier în care se putea opera doar cu șabloane grosiere. Lipsită fie și de o minimă valoare literară, «[*Ana Roșculeț*] este expresia abandonului moral al scriitorului. Poate e prețul plătit pentru a fi lăsat în pace, după metoda lui Moromete care, din când în când, îi mai dădea câte ceva lui Jupuitu». Dar, ca să zicem așa, Preda nu se lasă în pace pe sine însuși, revenind cu *Desfășurarea*, producție ceva mai pretențioasă sub raport literar, în care, într-o anume măsură, «își pune la treabă talentul». Avem a face cu o glorificare a colectivizării, într-o scriere «clasică» a perioadei de maxime abuzuri comuniste, mediatizată până la saturație, ecranizată, premiată și, natural, introdusă în manualele școlare, un pandant al lui *Mitrea Cocor*. Oare ce deosebire există între asemenea scrieri ultratendențioase ale lui Marin Preda și cele, din aceeași neguroși ani, ale lui Petru Dumitriu, *Noaptea din iunie*, *Drum fără pulbere*, *Pasărea furtunii*, autor tratat fără menajament de critica noastră actuală, care îi rezervă, aproape în exclusivitate, un loc în Purgatoriul său? Prin ele, «elementul ideologic, propagandistic, a pătruns în opera lui Preda și n-a mai părăsit-o niciodată».” Continuare în numărul 19. □ Ținându-și promisiunea dintr-un număr anterior, Ion Simuț comentează încă *Un romancier basarabean*. Recenzând volumul ce alătură două romane ale lui Aureliu Busuioc, *Unchiul din Paris. Singur în fața dragostei* (Ed. Litera, 1998), criticul orădean conchide: „Aureliu Busuioc e un prozator meritoriu pentru etapa reformatoare ce urmează realismului socialist. Fără a fi un regionalist, e un scriitor basarabean de importanță regională semnificativă. Dar nu mai mult decât atât”. □ Romanul *Gerda* al lui Constantin Stan (C.R., 2004) îl face pe Tudorel Urian să se gândească la *Optzecismul pârguit*. „Cartea lui Constantin Stan nu este dintre cele care se citesc cu sufletul la gură. Mai degrabă, ar trebui studiată cu creionul în mână. Inteligentă, mereu surprinzătoare, ea poate da de gândit și produce revelații unor lectori suficient de experimentați pentru a putea să îi descifreze toate subtilitățile epice și, mai ales, tehnice. În mod paradoxal, însă, principalul handicap al prozatorului Constantin Stan este dat de propria sa inteligență. Există în scrisul acestui prozator (ca și la alți colegi ai săi de generație) o greu reprimabilă vocație a eseului în chiar corpul romanului, o excesivă preocupare pentru divagația savantă despre mecanismele scriiturii și pentru comentarea propriilor strategii și performanțe literare.” □ Marius Chivu scrie despre un poet și două volume de versuri apărute în același an: *Instrumentul negru. Poezii, 1965-1968* (Ed.

Scrisul românesc, 2005), „debutul în limba română al lui Andrei Codrescu, la 40 de ani de la scrierea textelor”, și *Era azi*, traduceri de Carmen Firan și Ioana Ieronim, ediție îngrijită de Ioana Ieronim (Ed. Institutul Cultural Român, 2005): „Andrei Codrescu este poetul cu două limbi (așa cum unii eroi de poveste au mai multe vieți) și o inimă pe măsură, un poet care nu face nicio concesie, care eliberează viața din poezie și poezia din viață, un poet care scrie ca și cum ar porni la luptă știind că are prea puțin de pierdut și totul de câștigat”. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ George Țârnea, *Poeme supărate rău* (Ed. Conphys, 2003): „Surpriză de proporții! Talentatul poet George Țârnea, cunoscut (și dezavuat) pentru ușurința cu care a compus în timpul regimului comunist versuri melodios-festive, a publicat cu puțină vreme înainte de moarte o carte cu titlul *Poeme supărate rău*, șocantă prin sinceritatea ei agresivă, prin stricarea furioasă a oricărei atmosfere sărbătorești: «O ducem într-un marș de turmă/ De când ne știm, cu sfinți cu tot,/ Predestinați, până la urmă,/ Să ne pupăm beleaua-n bot.// Denaturând câte-o poruncă,/ Subtilizând câte-un cârlan,/ Nu suferim de chef de muncă,/ Dar nici de bine, peste plan.// Ne plac și nouă cozonacii/ Din spuma laptelui de cuc,/ Dar prea ne-am învățat cu dracii/ Care ne mint și ne conduc.» (*Mitologie locală*). În ultimii ani de viață, George Țârnea a întors armele. Rafalele sale lirico-pamfletare sunt necruțătoare”; □ Alexandru Zub, *Pe urmele lui Vasile Pârvan*, cu o prefață de Liviu Antonesei (Ed. Institutului Cultural Român, 2005): „Monografia consacrată lui Vasile Pârvan intră într-un raport de continuitate cu proiectele sale din tinerețe, reprezentând în același timp o sinteză a unor documentări și reflecții de-o viață. Dintr-un personaj mitologizat (inclusiv prin contestare), Vasile Pârvan redevine, în cartea lui Alexandru Zub, ceea ce a fost în realitate: un intelectual eminent al timpului său, care și-a servit țara cu o convingere calmă, fără urmă de isterie naționalistă, și care și-a creat opera cu frenezie, dar și-a păstrat mereu activ spiritul critic. Autorul monografiei înaintează lent în reconstituirea destinului acestui intelectual, folosind tot ceea ce a aflat și a înțeles despre el. Concertarea maiestuoasă a informațiilor și ideilor face ca savanta lucrare să fie citită cu pasiune, ca un roman”; □ Gheorghe Grigurcu, *De la un critic la altul* (Ed. revistei „Convorbiri literare”, 2005): „Volumul cuprinde articolele lui Gheorghe Grigurcu din ultimii ani despre aproximativ șaiszeci de critici literari români, de la G. Călinescu la Laszlo Alexandru. Adept al reacției imediate, autorul oferă un adevărat recital de aprobări și contestări explicite. El nu-și folosește niciodată capacitatea de nuanțare (ieșită din comun) pentru a se eschiva de la pronunțarea unor opinii ferme. Totodată, nu devine brutal din dorința de-a fi tranșant. Combinația de eleganță, grație și intransigență este unică în critica noastră literară și îl face pe Gheorghe Grigurcu imediat recognoscibil”; □ Dumitru Ion Dincă, *Scritori buzoieni de azi*, jurnal de lector (Ed. Rafet, 2005): „Poetul și publicistul Dumitru Ion Dincă se aventurează, cu o siguranță voioasă, într-un domeniu pentru care nu are competența necesară: critica literară. Dezinvolt, face

numeroase greșeli de evaluare (în sensul că-i supraevaluează pe toți scriitorii buzoieni de azi), dar și greșeli de exprimare [...]. În mod dezamăgitor, nici măcar portretele scriitorilor nu sunt realizate cu îndemânare”. □ Trecând în revistă mai întâi cele trei tipuri de jurnal („jurnalul de condiție sau de «vocație», care focalizează o anume trăsătură definitorie pentru statutul autorului: creația, sexualitatea, apartenența etnică sau religioasă etc.”, „jurnalul «istoric», bilanț deopotrivă al «omului care am fost», dar și al «omului supt vremi»” și jurnalul de călătorie), Andrei Terian, în cronică intitulată *Alisa în țara literaturii*, comentează un volum ce se încadrează în cea de a treia categorie: Ioana Bot, *Jurnal elvețian. În căutarea latinei pierdute* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), care „consemnează trecerea chinuitoare a nouă luni petrecute la Universitatea din Zürich cu ocazia unei burse doctorale”. Concluzia criticului sibian este că „nu moravurile autohtone sau «matricea stilistică» locală, ci inteligența malițioasă și disponibilitatea fabulatorie ale Ioanei Bot susțin esteticeste acest *Jurnal elvețian*, care indică atât criza formei, cât și posibilitățile sale de regenerare”. □ „Ținerea de minte a scriitorilor e, de obicei, mai puțin lungă decât chițibușară. Calupuri de întâmplări pasabile, fără vreun chichirez anume, cad pe de lături mult mai adesea decât cine știe ce cornișă ieșită, dintre amintiri, în relief. Un jurnal de prozator poate purta, adică, precum «ochiul» de pictură, mențiunea detaliu. Constantin Țoiu publică, la Cartea Românească, împărțit, în 2003 și-n 2004, un asemenea jurnal pe sărite: *Memorii din când în când*. Volumul al doilea își ia, în parte declarat, rolul de cap compas. Închide, altfel spus, niște arcuri de cerc, punctate subțire ori trase, ușor tremurat, în cariocă”, scrie Simona Vasilache în recenziia intitulată *Amintiri cu de-amănuntul*, în sfârșit o recenzie din partea revistei, atât de mult dorită și clamată de autor, motiv al unor ironii și malițiozități de ambele părți apărute în numerele 10, 11 și 15. □ Ioana Drăgan este prezentă cu un fragment din nuvela *Mafalda*. □ În acest număr, versuri de Catrinel Popa, Traian T. Coșovei și poemul săptămânii, semnat de Emil Brumaru la rubrica *Cerșetorul de cafea*. □ Stârnit de răspunsul poetei Nora Iuga („a existat 2 Mai”) la o întrebare legată de evadări din vremea dictaturii comuniste, Val Gheorghiu semnează tableta *Comunismul de 2 Mai*, evocând Ciricul, sustragerea locală a ieșenilor. □ Abătându-se de la tipicul recenziilor de cărți străine, care pun accentul îndeosebi pe autorul tradus, Elena Loghinovski, comentând *Un roman postum de Leonid Andreev*, și anume *Jurnalul Satanei*, elogiază traducerea și textul introductiv semnate de Ana-Maria Brezuleanu. □ Tot la rubrica *Meridiane*, Carmen Brăgaru îl prezintă pe romancierul, dramaturgul și scenaristul britanic contemporan Snoo Wilson, traducând două fragmente din cel mai recent roman al acestuia *The Works of Melmont (Isprăvile lui Melmont)*. □ Grete Tartler comentează volumul *Iluminismul neoelen. Ideile politice și sociale* (Ed. Omonia, 2005) de Pashalis M. Kitromilides, în traducerea Olgăi Cicanci. □ La rubrica sa, Mihai Zamfir scrie despre *Pannonia lui Mărai*, care „înseamnă nu doar Ungaria ori Imperiul Austro-Ungar, ci, prin extindere, Europa și întreaga omenire”. □ Într-o cronică

a pesimistei, intitulată *Pe două voci...*, Ioana Pârvulescu glosează pe marginea versiunii originale a filmelor și a avantajelor și dezavantajelor dublării vocilor actorilor. □ Gina Sebastian Alcalay semnează o tabletă despre *Kitsch-ul în viața de toate zilele*.

12 mai

● [**„Observator cultural”, nr. 11 (268)**] Editorialul semnat de Carmen Mușat, *Compromis și impostură*, pornește de la firava reacție, dacă nu chiar lipsa de ecou, a lumii scriitoricești la acuza de colaborare cu fosta Securitate, pe care Doina Cornea i-a adus-o actualului președinte al Uniunii Scriitorilor, Eugen Uricaru, „Udrea” în dosarul de urmărire a dizidendei. „Deși despre activitatea lui Eugen Uricaru ca informator al securității se vorbea de multa vreme în șoaptă, documente care să confirme zvonurile nu fuseseră până acum date publicității și nici nu se formulară acuze explicite la adresa acestuia”, adaugă redactorul-șef, mărturisind că s-ar fi așteptat ca dezvoltările recente „să stârnească o dezbatere reală despre statutul scriitorului în societatea comunistă, despre relația dintre puterea politică și cultura într-un regim totalitar (și nu numai!), despre compromis și verticalitate morală, despre cât de reprezentativă (mai) este Uniunea Scriitorilor etc., etc.”. O încercare de răspuns la întrebarea legată de tăcerea scriitorilor cu privire la acest caz este aceea că „societatea românească nu pare dispusă încă, nici prin reprezentanții săi cei mai autorizați – intelectualii –, să privească înapoi, fără mânie, dar și fără infinite menajamente, cu luciditate și responsabilitate. E mult mai de *bon ton* să te inflamezi retoric pe subiecte fără o miză culturală autentică, să vociferezi asurzitor, ultragiati de teribila impertinență a celor care îndrăznesc să gândească altfel decât tine, să identifici la tot pasul conspirații instrumentate de autori resentimentari și mediocri, decât să faci efortul de a analiza, cu argumente și fără patimă, trecutul recent și prelungirile lui vizibile în prezent. [...] Ne irosim energia în pamflete de-o zi, inconsistente, când nu sunt de-a dreptul incoerente și pline de venin (precum articolele lui Mircea Mihăieș din «România literară» și din «Cotidianul» sau cel al lui Dan C. Mihăilescu din numărul pe mai al revistei «Idei în dialog») și transformăm în cenușă, prin indiferență sau superficialitate, subiectele grave, cu adevărat importante”. O excepție notabilă în acest sens este articolul *Vierii minții* semnat de Mircea Cărtărescu în „Jurnalul național”, din care Carmen Mușat reproduce un fragment considerabil. ■ Despre același subiect, dar mai detaliat, scrie și Mirela Corlățan în articolul intitulat *Arta de a fi fost securist și de a nu fi deconspirat*. Considerând că acest caz „Uricaru vs. Udrea este emblematic pentru lumea culturală românească și duplicitățile care-o macină încă”, autoarea descrie și comentează fragmente din delatziune (care îi atinge și pe alții, precum Mircea Zăciu), precum și atitudini diferite la descoperirea acesteia și încheie cu un atac la înstituția reprezentată încă de Uricaru: „[...] Buzura pare pătruns de duhul blândeții. «Mi se pare stupid să ne întoarcem din nou la dosare», acuză acesta,

neavând nimic să le reproșeze celor 56 de turnători din dosarul propriu (a căror deconspirare o așteaptă). «Dumnezeu cu mila», spune acesta, găsindu-i virtuți președintelui Uricaru, care «a făcut un hotel pentru Uniune». Buzura l-a «prețuit» pe Uricaru, după propria expresie, și de aceea se «încăpățânează să creadă că e vorba de o eroare». Așa probabil cred și alții din generația lui, cu atât mai mult dacă nu știu că au fost turnați de acesta. Tocmai de aceea, singura șansă pentru asanarea morală a USR (și a celorlalte uniuni de creație) rămâne în tineri. Precum Cărtărescu, care îi «denunța» deunăzi pe *vierii minții*, Ionuț Chiva, care a catalogat USR ca pe un «organism retardat» sau Florin Lăzărescu, care aprecia că «USR ar trebui dărâmată din temelie». □ Diana Florea recenzează volumul lui Gelu Vlașin, *Ultima suflare* (Asociația Scriitorilor București, Ed. Azero, 2005), punctând și locul acestuia în poezia contemporană: „Deși, la vremea debutului, intra în concurență cu a doua promoție a cenaclului cărtărescian și cu Marius Ianuș, Gelu Vlașin a reușit să genereze printre poeții mai tineri un firav curent minimalist, preluat de Andrei Peniuc în *Un animal mic* și dus mai departe de Adrian Urmanov, cel din *Poemele utilitare*. Ulterior, criticul Marin Mincu, alături de Octavian Soviany, a adoptat acest tip de poezie, teoretizându-l ca post-apocaliptic, post-textualist sau cvasi-literatură (Adela Greceanu tocmai publicase volumul *Domnișoara Cvasi*), iar influența lui Gelu Vlașin a fost uitată. Atât Peniuc, cât și Urmanov s-ar putea însă revendica de la poetica «umilă», calină și autoironică a unui nevrotic temperat, dornic de protecție”. □ Recenzând volumul *Orașul ascuns* (Ed. Diasfera, 2004), ce cuprinde povestiri și nuvele cu și despre vampiri, Michael Hăulică schițează, în articolul *Apocalipsa urbană. Pe Dâmbovița*, portretul scriitoarei Ana-Maria Negrilă. □ În studiul intitulat *De la «rostire» la «dicțiune»*, Caius Dobrescu analizează și elogiază conceptul novator propus de Mircea Martin în volumul-manifest *Dicțiunea ideilor* (C.R., 1981): „Mircea Martin, însă, exprimă un punct de vedere fundamental non-organicist asupra modernității, foarte rar «răspicat» în spațiul nostru cultural. Opțiunea sa este pentru sensul fundamental, cognitiv și etic, al modernității. Modernitatea spre care aspiră manifestul *Dicțiunii ideilor* este aceea kantiană, a ieșirii conștiinței din minorat, a alegerii ca auto-alegere, deci a auto-instituirii și apoi a continuei reinventării de sine. Opțiunea pentru majoratul etic te face egal, în absolutul conștiinței, cu «occidentalul», fiindcă aici nu este vorba în primul rând despre un proces istoric, ci despre o «revoluție copernicană» a conștiinței individuale. Faptul că, în România postbelică, acest proiect și această aspirație, care aparțin inalienabil dinamicii profunde a modernizării, s-au născut în domeniul teoriei literare reprezintă, probabil, una dintre cele mai însemnate contribuții ale acestei discipline la mersul general al ideilor în istoria noastră culturală”. □ Pornind de la o „recentă infracțiune huliganică a supporterilor clujeni”, reflectând ura față de celălalt, întreținută de „regresul naționalist virulent” încurajat de primarul Funar în deceniile de după Revoluție, Ștefan Borbély face o analogie aparent surprinzătoare, *Marino și fotbalul*, de fapt o comparație posibilă, întrucât

„motivele violenței sunt similare în ambele cazuri: doar terenul de manifestare și forma de execuție sunt diferite”. Astfel, autorul ce vota *Pentru Europa* „a fost, pe nedrept (fiindcă era un om superior), ținta unei uri atât de păstoase, că puțini se pot «lăuda» cu una mai densă. Devenise, pentru mulți, o obsesie negativă, diferențiată, întreținută arbitrar, până în momentul morții, într-un climat de febrilă complicitate comunitară: a fost lovit mereu, disproporționat, cu năduf și încrâncenare, mai puternic și mai sofisticat decât putea lovi el, care nu dispunea de vreo putere instituțională în spate, pe care s-o poată întoarce împotriva dușmanilor săi. Să fi fost singurătatea, idiosincraziile, pana câteodată slobodă și inflexibilitatea umană severă suficiente pentru a stârni un atât de tumultuos val de ură printre confrăți? Puțin probabil. Pe meleagurile noastre literare, ura cea mai neagra o stârnesc artiștii loviturilor pe la spate; duplicitarii zâmbitori, care te laudă pe față onctuos și te sapă pe la spate cu osârdie, subminându-te cu un cinism decomplexat, «european», demn de o cauză mai bună. Marino n-a fost așa, în primul rând structural, din convingere, și-n al doilea rând circumstanțial, fiindcă disprețul lui – chiar dacă s-a exercitat – era lipsit de prelungiri instituționale, cu efect funest empiric: nu putea distruge «scaune», pentru simplul motiv că avea și el doar unul singur, cel pe care stătea acasă, în fața bibliotecii”. □ Evenimentul propus spre dezbatere în acest număr este împlinirea a zece ani de la înființarea Colegiului Noua Europă. Scriu despre această aventură și experiență Andrei Pleșu, Liviu Papadima, Toader Paleologu, Ioana Bot, Ovidiu Verdeș, Vlad Alexandrescu, Anca Oroveanu, Augustin Ioan. □ „*Îmi doresc să nu mai fu ghișeu*” se intitulează interviul „arzător”, „de sinceritate brutală și curajoasă” pe care Andrei Pleșu îl acordă lui Ovidiu Șimonca, la scurtă vreme după ce a abandonat funcția publică de consilier prezidențial. Dincolo de subiectele inerente subsumate contextului politico-administrativ, sunt atinse și altele, de interes cultural-literar, precum suprimarea revistei „Cultura” („După părerea mea, a fost o revistă flască, într-un ambalaj pretențios. Într-o țară săracă în care stăm la coada la medicamente nu faci o revistă bombastică, cu o hârtie de lux și culori intense. Avea ceva din pliantele de reclamă pentru Carrefour. După părerea mea, cu excepția anumitor condeie noi care au apărut acolo și care s-au dovedit pline de o promițătoare dexteritate, «Cultura» nu reușise să aibă o croială, un portret discernabil. O revistă nu e suma condeielor ei, oricât ar fi ele de bune. În condițiile acestea, dramatizarea suspendării revistei a abuzat de un sentimentalism retoric. Amintiți-vă, pentru contrast, ce palide au fost reacțiile la suspendarea «Dilemei».”) și „cearta intelectualilor”, stârnită de premiul ASPRO acordat în 2004 volumul *Despre îngerii* („Adrian Marino s-a comportat ca un provincial iritat, reacția lui a fost inexplicabilă. Ar fi făcut bine să se explice. N-a făcut-o. Tipul lui de argumentație, după care o carte despre îngerii este în principiu suspectă, iar a vorbi despre religie este o formă de obscurantism, denotă o gândire de seminar de partid din anii '50. E cel puțin ciudat cum Adrian Marino și-a asumat, la bătrânețe, cu un patos trist, postura de cenzor ideologic. Erau și sunt

multe lucruri de corectat în România, înainte ca eu să fiu amendat ca un obscurantist mistic și totalitar. [...] Acest echivoc al judecății, care în cazul unui critic este un păcat capital, mi s-a părut la limita ridicolului.”) □ Ovidiu Șimonca se întreabă ce va urma: *Intervenția lui Traian Băsescu sau scuzele lui Mircea Mihăieș?*, prefațând astfel textul scrisorii de protest pe care o semnează mai mulți intelectuali români care predau la prestigioase universități americane, față de articolul *Oierii minții* publicat de Mihăieș în „România literară” (nr. 15/ 20-26 aprilie 2005). ■ La rubrica *Revista presei*, este reținută și comentată meticolos ancheta cu tema *Bursa de valori literare (1990-2005)*, apărută în suplimentul cultural al revistei „22”, „Bucureștiul cultural” (numerele 6-7 și 8-9). În cel dintâi număr dublu, participă Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Al. Cistelean („dintre criticii veterani”), Sanda Cordoș și Tudorel Urian („dintre cei de generație intermediară”) și Simona Sora, Paul Cernat și Daniel Cristea-Enache („dintre cei tineri”). În cel de-al doilea număr dublu își exprimă opiniile Liviu Antonesei, Tania Radu și Horea Poenar. Cele trei întrebări avansate „vizează schimbările produse în canonul literar după 1989, autorii cu «acțiuni» în creștere sau scădere la bursa de valori literare și, desigur, un top al autorilor impuși în ultimii cincisprezece ani”. Răspunsurile lui Gheorghe Grigurcu sunt catalogate ca „echilibrate și aduse la zi”, Cornel Ungureanu „vorbește despre *România regiunilor* [...], așadar canonul dânsului e unul cu bătaie mică, locală”, Al. Cistelean „continuă să decanteze, în răspunsul său, o idee pe care și-ar putea-o dezvolta ca teză de eseu: literatura tinerilor de azi este o avangardă «reîncărcată». Pe de altă parte, canonul său trădează alte tropisme regionale (Ardealul, Ardealul!) și estetice (neo-expresionismul), ca și o salutară deschidere în fața poeziei tinere”. Sanda Cordoș, în răspunsul referitor la bursa literară, semnalează „scăderea cotei lui Augustin Buzura și creșterea cotei pentru opera, de epocă, a lui Radu Cosașu”, iar Tudorel Urian „nu-i uită” pe vechii sau încă actualii colaboratori de la „Cuvântul” (anume Cristian Bădiliță și Dan Ciachir), „ca și pe nouăzeciștii pentru care revista citată a constituit, în anii 1990, o tribună de afirmare (Daniel Bănulescu sau Ioan Es. Pop)”. Simona Sora „tranșează dintru început: «Mă tem că problema canonului literar este total nerelevantă, în momentul acesta, în literatura despre care vorbim.»”. Paul Cernat „radiografiază succint peisajul literar românesc postrevoluționar, arătându-se zgârcit în propunerile de top”, iar Daniel Cristea-Enache „desfășoară același discurs critic pozitivist și auroral, rod al unei viziuni totalizante a istoriei literare”. Liviu Antonesei „crede că nu se poate vorbi despre schimbarea canonului antedecembrist atâta vreme cât acesta nu a fost analizat în toate articulațiile sale ideologice”, Tania Radu „constata în primul rând apariția unei generații ulterioare celei care a apucat agonia comunismului: douămiiștii, generația X a tranziției”, surprinzând „inteligent opoziția conceptuală pe care se mulează lupta acestor tineri cu «bătrânii» consacrați: elita *versus* subcultura”, iar criticul clujean Horea Poenar „împărtășește implicit opinia Simonei Sora: ideea de canon s-a perimat” (*Canon*

și autoritate versus afinități regionale). ■ Tot la *Revista presei*, sunt răsfoite și primele două numere din acest an ale revistei „Vatra” ce au ca temă *Operele supraviețuitoare* „comunismului, ca și sagacității dezabuzatului gust al criticului de tranziție”. Printre acestea se numără texte de Gellu Naum, Marin Preda, Constantin Țoiu, Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu, Ștefan Bănuțescu, Radu Cosașu, Nicolae Breban (cu *În absența stăpânilor*), George Bălăiță, Sorin Titel, Matei Călinescu (cu *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), Paul Goma (*Ostinato*), Norman Manea (*Plicul negru*), Mircea Ciobanu (*Istorie*), Gabriela Adameșteanu, Dana Dumitriu și Ștefan Agopian. În afară de subiectul principal al numerelor, este reținut grupajul de poeme semnat de Mihai Ignat („De la Simona Popescu, nimeni n-a mai convocat în poezie o atât de bogată și insolită polifonie.”). □ Mai sunt doar semnalate amplul interviu pe care Octavian Soviany îl ia „inepuizabilului și mereu surprinzătorului critic, teoretician, poet, prozator, conducător de cenaclu și ideolog literar Marin Mincu”, precum și chiar cel acordat lui Mihai Vakulovski de „foarte talentatul poet” clujean Ștefan Manasia. Citat copios însă este eseul lui Alex. Cistelecian, *Despre esența tehnicii*: „A gândi cu plăcere, iată ce ne poate învăța Alex. Cistelecian”. □ „Pentru mine, biblioteca a însemnat o inițiere în viață înainte, poate, ca viața să poată avea un înțeles coerent. Biblioteca a însemnat, desigur, inițiere într-o viață aparte, o viață cu irizările misterului și cu inervațiile suave ale imaginarului. Cărțile au reprezentat repere sigure de conduită, oscilografie ale temperamentului propriu și unități de măsură ale curajului de a fi, de a te exprima, de a nu te înjosi. Cărțile m-au învățat totul. Mai mult, poate, decât cei din jur. Scriitorii, siluete imprecise, vagi, îndepărtate, mi-au fost mai apropiați decât cei din proximitatea mea directă. Cărțile m-au învățat să gândesc pe cont propriu, să trăiesc în conformitate cu anumite norme stabile și liber consimțite, m-au învățat să ignor mitocănia, să detest necinstea, să iubesc adevărul și să disprețuiesc minciuna”, scrie Iulian Boldea în eseul *Revelațiile bibliotecii*, apărut în cadrul rubricii *Bibliotecile mele*. □ Subsumându-l tradiției realismului magic, Ruxandra Vișan prezintă romanul lui Yann Martel, *Viața lui Pi* (Humanitas, 2004, în traducerea Andreei Popescu). □ În suplimentul din acest număr este dezbătută *Misiunea unui Teatru Național*. □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că Mona Muscă, ministrul Culturii și Cultelor, „apără mormântul lui Blaga”, cerând primarului municipiului Sebeș, de care aparține comuna Lancrăm, demolarea sălii de sport aflată în apropierea mormântului poetului. □ În aceeași rubrică, Antoaneta Ralian semnează o precizare cu privire la interviul pe care l-a acordat lui Ovidiu Șimonca în numărul precedent, numele profesorului Romul Munteanu apărând „într-un context defavorabil, regretabil și nedorit. Țin să precizez că îi port multă stimă și prețuire profesorului Romul Munteanu, atât pentru opera sa de istorie și critică literară, cât și pentru înalt-calificata activitate de editor, pe care a desfășurat-o ani de zile ca director al Editurii Univers”. □ Anca Florea semnează un text comemorativ ce marchează o jumătate de veac de la moartea lui George Enescu.

16 mai

• [„Tribuna”, nr. 65 (10)] Ion Pop publică a doua parte a eseului intitulat *De la proletcultism la „neomodernism”: momentul „Steaua”* (II), în acest număr focalizându-și atenția asupra poeziei lui A.E. Baconsky și mutațiilor pe care le-a inițiat: „Însumând toate aceste date, se poate spune, așadar, că pregătirea ecloziunii poetice a generației '60 datorează mult momentului «Steaua», atât în sensul participării polemice la disputa de idei generată de dificila desprindere de «realismul socialist» și servituțile sale, cât și în acela al unei practici a scrisului ce se exersa în gesturi de recuperare a modernității discursului poetic”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ioana Cistelean anunță că *Mirarea suprimă rutina*, scriind despre volumul lui Mihai Dragolea, *Colecția de mirări* (Ed. Limes, 2005): „Termenul de colecție pentru care a optat prozatorul nu restrânge posibilitățile noastre de acceptare a cărții – ea se insinuează ofertant ca registru al speciei literare: jurnal fragmentat, sărit, nedisciplinat ori poem în proză pur și simplu sau radiografii prozaice ale pulsului umanului autentic”. □ De asemenea, Sanda Văran scrie despre *Alexandru Jurcan și arta de a crede în iubire*, prezentând volumul intitulat *Chiar dacă mi-aș da trupul să fie ars* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), care „vine cu o formulă inedită, în care proza și poezia se amestecă dând naștere unor versete, așa cum autorul însuși le numește într-o notă menită să trezească atenția lectorului”. □ Rubrica se încheie cu textul Laurei Roșca despre *Moștenirea unei generații*, așa cum reiese din volumul *Simpozionul Liviu Rusu – 100* (Ed. Dacia, 2004), rezultat în urma simpozionului comemorativ organizat în urmă cu patru ani, la care au participat, printre alții, și Nicolae Balotă, Mircea Muthu sau Ștefan Borbély. □ Pagina de poezie găzduiește poemele *Ruinele unei sinucideri* de Claudiu Komartin și *Tobeale fricii* de Eugen Suman, □ iar pagina de proză, o schiță semnată de Dan Lungu. □ Noi aforisme sub titlul *Orice descompunere e barocă* oferă Gheorghe Grigurcu la rubrica sa intitulată *Telecarnet*. □ Cu titlul *De-a v-ați ascunselea*, Laszlo Alexandru comentează – sub formă de scrisoare – textul lui Gabriel Andreescu, *Mult Goma*, semnalat de Ovidiu Pecican. Este vorba despre aserțiunile antisemite ale lui Paul Goma din volumul *Săptămâna Roșie* (Ed. Vremea XXI, 2004). □ Ovidiu Pecican comentează de pe margine *Intifada bucureșteană*, Dan C. Mihăilescu răfuindu-se „din plin cu criticul de la TV Cultural, Ion Bogdan Lefter”: „Cu asemenea tehnici de luptă, nu e de mirare că inflamarea se transmite și în publicistica ieșeană, piteșteană ori, iată, clujeană. Și ce plictiseală să-i tot repeți lui Dan C. Mihăilescu evidența că nu tot ce ne displace nouă e obsesie, resentiment, răutate a celui alt...”. □ Mihai Guță se întrebă *Ce este tiuk!?*, ca tot el să prezinte noua publicație digitală, „un sit din ciclul paginilor basarabene”, gândit și realizat de Dan Perjovschi, Carmina Trâmbițaș, Alexandru Vakulovski, Mihai Vakulovski. „[...] cumulând colaborări numeroase (nu de puține ori nume prestigioase), au dat netului încă o revistă și în plus una bine pusă la punct. La fel ca în muzică, ce vine de peste Prut, vine în forță. Găsești pe harta sitului, sit care arată, între noi fie vorba, foarte bine,

anchete – numărul ultim, diferite personalități sunt interogate vizavi de cenzură –, interviuri, eseuri, jurnal de călătorie, dar și mărturii zguduitoare din Transnistria [...]. Mai găsești poezii, eseuri, proza, printre care fragmente din *Letopizdețul* lui Alexandru Vakulovski ori din *Iepurii nu mor* al lui Ștefan Baștovoi, diferite articole. Nu lipsește tonalitatea protestară împotriva minciunilor, cenzurii, politicii prost făcute, ori împotriva prostiei în genere. În ansamblu, *Tiuk!* e un loc unde oameni inteligenți și care au ceva de spus nu se ascund după deget și se exprimă”.

□ Marius Voinea se află în dialog cu editorul Samuel Tastet. □ Editorialul și o serie de pagini sunt dedicate în acest număr integrării europene.

17 mai

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 768 (19)] Număr dedicat în parte personalității doctorului scriitor Ioan Ladea. Semnează texte Marius Vasileanu (editorialul *Pe Cale cu Ioan Ladea*) și Carmen Brăgaru (prezentare biobibliografică și selecția unor pagini de jurnal inedit). De altfel, din acest moment, redacția inaugurează numere parțial tematice, centrate pe figura unui scriitor român sau străin. ■ *Devin ce nu am fost, un clasic...*, titrează Bogdan-Alexandru Stănescu analizând cel mai recent volum de versuri al lui Ioan Es. Pop, *Petrecere de pietoni* (Ed. Paralela 45, 2005): „Chiar dacă amărăciunea îmbrăca poemele lui Ioan Es. Pop și înainte de *Petrecere de pietoni*, chiar dacă mărunțul contact cu limitele dădea naștere mai mereu unor tragedii înveșmântate în haina colorată a autoironiei, cred că acest ultim volum marchează atingerea unui vârf... S-a spus despre *Petrecere de pietoni* că nu ar fi cel mai bun volum al poetului. Poate... în condițiile în care critica și revuistica literară sunt cuprinse de febra «clasamentitei». Nu cred că problema trebuie privită așa. Poate că, dacă ochiul critic nu ar mai vâna cu insistență evoluția pe verticală și ar urmări planul orizontal, secțiunea ar revela nu numai adevărata finalitate a volumului (nu trebuie uitat faptul că ne referim la un poet extrem de atent la imaginea pe care o lasă creațiile sale, un tip de o luciditate extremă), ci și semnificațiile adânci ale acestei «petreceri»... [...] Ei bine, *Petrecerea de pietoni* marchează, în primul rând, izolarea totală, desprinderea de orice posibilă existență în grup, îndepărtarea de căldura umană, precară iluzie. [...] Ioan Es. Pop este un histrion. Cine nu înțelege acest lucru și percepe numai latura tragică a poemelor sale ratează tocmai spectaculosul demersului său poetic. Histrionism ce se extinde până la a deveni *modus vivendi...*” □ Grupaj de poeme semnate de Casian Maria Spiridon. □ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (6), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, din „poemele oculte” ale lui Radu Florescu, publicate recent în „Convorbiri literare” și precizând: „Poate că așa fi putut, la fel de bine, să îl citez aici pe Blaga. Am preferat acum autorul contemporan mie. Originalitatea este o chestiune pe care o las în seama specialiștilor filologi. Valoarea se distribuie însă, uneori, unitară, în mai mulți membri ai aceleiași specii spirituale: poetul. La vremea lui, fiecare își atinge unicitatea re-inventându-și, pentru sine, poezia”. □ Teodor Vârgolici atrage

atenția cititorilor că s-au împlinit *125 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi*. □ Când titrează *Un pateu la Dragomir*, Andreia Roman se referă la ultimul roman al Hortensiei Papadat-Bengescu din ciclul familiei Hallipa, *Rădăcini*, pe care îl revizitează. □ Robert Lazu se ocupă în acest număr de *Un gen în tranziție: literatura science-fiction*, urmărind teoriile expuse de G. Györfi-Deák în *Istorie și isterii literare*, apărută online. □ Carmen Chivu documentează din arhivele CNSAS *Problema „Arta-Cultura”*. Continuare în numărul viitor. ■ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr, pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Opțiuni interdisciplinare*, răsfoind în această grilă numai reviste din țară, primite la redacție. Înainte de a le comenta, semnatară publică un apel, tehnoredactat în bold, pentru a atrage atenția cititorului: „Lumea revistelor culturale este una a criticilor, analiștilor, reporterilor, iar nu a poezilor sau a prozatorilor, a creatorilor artiștilor. Prin forța lucrurilor ne mulțumim cu citate, fragmente, interpretări ale altora. Mai ajungem până la urmă la cărți? Pentru mulți – un lux, pentru și mai mulți – aproape imposibil. Soluția ar fi o echilibrare a conținutului publicațiilor: câtă creație, atâta critică. Visez la acea revistă în care să citesc o pagină întregă de poezie a unui singur autor, dublată de o contextualizare necesară în care eu, ca cititor, aflu despre restul creației poetului ca și despre el, cel mai potrivit într-un interviu, apoi sub confirmarea autoritară a unui «critic» ce legitimează puterea artistică a textului scrierii. Iată o postură completă a triadei autor-creație-lector, într-o revistă literară. Deocamdată, ne mulțumim cu ce avem”. □ Din Pitești, sunt comentate revistele „Argeș” (aprilie 2005) și „Cafeneaua literară” (martie 2005). Din cea din urmă, sunt menționate convorbirile Irinei Mavrodin cu Al. Deșliu, iar din cea dintâi, numeroase interviuri, o mostră de proză marca Radu Aldulescu și „critica arhetipală” de care beneficiază Mihail Diaconescu, în monografia „elaborată cu metode noi” de Valeriu Filimon. □ Clujul este prezent la apel prin revistele „Apostrof” (aprilie 2005) și „Echinox”. Sunt semnalate, în prima, „mari centre valorice” (Adrian Marino, Mircea Eliade, Lucian Blaga), cea de-a doua fiind considerată drept „cea mai puternică revistă studențească”, cu „suflul cel mai tânăr dintre toate publicațiile culturale”. □ În fine, „Convorbiri literare” (nr. 4/aprilie 2005) este definită astfel: „O revistă extrem de bogată: eseuri, cronici, jurnale, interviuri, consemnări, istorie literară, pagini de poezie și proză. Observăm însă opțiunea pluridisciplinară, ceea ce, strategic vorbind, o situează, din start, la cote maxime de exigență: etnologie, istorie, filozofie, religie, știință, arte teatrale, plastice, sunt secțiuni din care ne va fi greu să exemplificăm, toate numele prezente acolo fiind deja consacrate în publicistica românească. [...] o structură interdisciplinară pe care noi chiar o căutăm și în alte reviste”.

● [„22”, nr. 793 (20)] În articolul intitulat *Găurile Cortinei de Fier*, Tania Radu recenzează volumul autorului de limbă germană din literatura elvețiană (originar din România) Cătălin Dorian Florescu, *Vremea minunilor* (Polirom, 2005), „un roman simplu, fără mofături de construcție și a cărui scriitură se mulțumește

să exploateze inteligent perspectiva naivă a personajului autor, copil de zece ani la început, de aproximativ cincisprezece la ultimele episoade ale narațiunii. E posibil ca simplitatea – chiar simplitatea pe alocuri – să fie datorată în parte transferului din germană în care cartea a fost scrisă în română datorată Adrianei Rotaru, dar e greu de presupus că vor fi fost sacrificate cine știe ce paliere de elaborare literară. Mai degrabă putem crede că autorul a pus direct în pagină filmul propriei experiențe biografice, pentru a transmite cititorilor săi elvețieni gradul de condiționare a destinului individual în România comunistă”.

18 mai

● [„**Lucefărul**”, nr. 19] Mariana Criș comentează o carte de istorie literară despre *Literatura obsedantului deceniu*, propusă de Vasile Spiridon: *Perna cu ace* (Ed. Timpul, 2004): „Acest prim volum și l-a structurat în șase capitole, urmărind pas cu pas condițiile istorice, dar și curentele literare în care s-a afirmat această parte a literaturii noastre. Sigur, unora poate li s-ar părea inutil să mai punem în discuție, acum în 2005, ceea ce s-a întâmplat în urmă cu mai bine de o jumătate de secol în literele românești, mai ales că au fost contribuții notabile. Însă efortul lui Vasile Spiridon nu ni se pare superfluu, pentru că el ne propune o perspectivă de cercetare și nu una acuzatoare. Pentru că suntem obișnuiți cu acele critici aduse proletcultismului, dar puțini au fost aceia care s-au aplecat, cu instrumentele cercetării, asupra obsedantului deceniu. Iată că Vasile Spiridon o face într-o manieră serioasă, nedorind să arunce cu noroi. Sigur, nu este prima încercare la noi. A mai făcut-o și Ana Selejan în *Literatura în totalitarism*. El pune, cum s-ar spune, degetul pe «i» [sic!] și ne demonstrează cum literatura noastră din acea epocă a fost nevoită să se rupă de valorile europene și să se îndrepte spre literatura bolșevică, de tip stalinist”. □ „*Ultimii*” sau *timpul sacrificiului*, titrează Serenela Ghițeanu în recenzia la romanul de debut al lui Bujor Nedelcovici, *Ultimii*, o reeditare la peste treizeci de ani de la apariție care ar trebui să ne bucure, deoarece „nu prezintă nicio concesie de ordin politic, iar valoarea artistică a rămas intactă”. □ Ion Roșioru analizează o nouă carte de poezie a „neobositei și polivalentei” scriitoare Marta Bărbulescu, *Moira* (Ed. Scrisul Prahovean, 2005): „Trăind în deplină comuniune cu firea îndumnezeitoare, poeta și-a exersat înțelepția și și-a cizelat harul până într-atâta că aude acut curgerea timpului, dar nu spre pulbere și neant, ci spre ocrotitoarea lumină celestă. Într-o lume și într-un timp desacralizat și maculant, poeta găsește în propriul suflet puterea mântuirii prin credință și prin dragoste necondiționată față de Tatăl Suprem de la care vine liniștea și împăcarea cu rânduieșile condiției umane”. □ Sub titlul *Cât e de povestit*, Alexandru George continuă să își consemneze în scris amintirile și informațiile adunate de-a lungul timpului, în acest număr concentrându-se numai asupra autorului *Moromeților*: „Alături de oroarea de camarazii săi de generație ieșiți din pușcării, dar și de toți persecutații epocii dejiste, Preda nu se putea împăca nici cu scriitorii de factură intelectualistă, cu cei care veneau cu un stil elaborat prin educație și cultură,

trădând acest lucru, eventual prin conversație și ținută. Dar, să nu omit iritarea lui față de prozatorii, autori de romane «groase», în spiritul concepției primitive realist-naturaliste care-l stăpânea încă de la debut: în orice autor de acest soi vedea un rival pe care mai degrabă îl publica Valeriu Râpeanu, acesta fiind însă refractar criticii, dar nu și istoriei literare, mult mai neutrale, așa că ajunsese să se spună: romane la Eminescu, critică la Cartea Românească, căci îți dădea obolul prin câteva articole despre director și treceai cu certitudine”. □ Câte o pagină de versuri semnează Ioan Radu Văcărescu și Violeta Ion. □ Apare o nouă tabletă din seria de „texte dictate” de Romul Munteanu, *Profesorul de limba română*. □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Lumină lină (ultima verba)* (III). □ Geo Vasile traduce un fragment din romanul romanului *Il presagio* (Milano, Rizzoli, 1996) de Claudio Gatti, ce are în centru moartea în condiții suspecte a profesorului Ioan Petru Culianu, la Chicago, în mai 1991. Cartea va apărea în limba română sub titlul *Prevestirea*. □ De asemenea, Maria Irod traduce un fragment din romanul *Exclușii (Die Ausgesperrten)*, 1985) de Elfriede Jelinek, laureata Premiului Nobel pentru literatură pe 2004, „o personalitate controversată în țara sa de origine”. □ Ion Crețu, la rândul său, schițează *Harta literară a Manhattan-ului*. □ Alexandru Ronay își continuă demersul eseistic din numărul precedent, scriind despre *Postexpresionismul brechtian în viziune românească* (II). □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Constantin Novac expune *Câteva motive pentru care aș refuza categoric să devin ales al nației*. □ O notă este dedicată *Zilelor revistelor culturale din Transilvania și Banat*, manifestare a cărei a V-a ediție s-a desfășurat la Mediaș în perioada 6-7 mai. Aflăm astfel că invitației lansate de către organizatori au răspuns un număr impresionant de reviste: „Familia” (Ioan Moldovan, Traian Ștef), „Arca” (Romulus Bucur, Ioan Mătiuț), „Ardealul literar” (Mariana Pândaru, George Holobacă), „Bucovina literară” (Vintilă Ovidiu), „Convorbiri literare” (Marius Chelaru, Dan Bogdan Hanu), „Cronica” (Valeriu Stancu), „Dacia literară” (Carmelia Leonte), „Discobolul” (Aurel Pantea, Eugen Curta), „Echinoc” (Horea Poenar), „Euphorion” (Dumitru Chioaru, Ioan Radu Văcărescu, Andrei Terian, Bogdan Arizancu), „Luceafărul” (Marius Tupan), „Mișcarea literară” (Olimpiu Nușfelean, Ioan Pinte), „Poesis” (Viorel Vladimirescu, Klara Ambrusztter), „Poezia” (Livi Papuc), „Semne” (Paulina Popa), „Semenicul” (Trincu Cristian, Nicolae Sârbu), „Steaua” (Adrian Popescu), „Târnava” (Dumitru-Mircea Buda, Aurel Hancu), „Transilvania” (Ioan Mariș, Radu Vancu, Dragoș Varga), „Vatra” (Al. Cistelean, Nicoleta Sălcudeanu, Virgil Podoabă, Kocsis Francisko), dar și Editura Aula (Alexandru Mușina), TV Cluj (Mihai Dragolea), Radio România Cultural (Ioan Adam). „În prima zi, în desfășurarea simpozionului *Neoexpresionismul în poezia contemporană din România*, au avut loc discuții moderate de poezii Ioan Moldovan și Traian Ștef. În cea de a doua zi a manifestării culturale s-au decernat premiile Concursului Național de Poezie «Aron Cotruș». Juriul format din scriitorii: Ioan Moldovan, președinte, Al. Cistelean, Traian Ștef, Valeriu Stancu, Virgil Podoabă, Adrian

Popescu, Dumitru Chioaru, Horea Poenar, Dan Bogdan Hanu, Alexandru Mușina, Radu Vancu, a acordat următoarele premii: Violeta Ion din București, Premiul «Aron Cotruș» și premiul revistelor „Familia”, „Convorbiri literare” și „Poezia”; Petrișor Militaru din Craiova, Premiul I și premiul revistelor „Vatra” și „Euphorion”; Silviu Gongonea din Craiova, Premiul al II-lea și premiul revistelor „Echinox” și „Mișcarea literară”; Irina Roxana Georgescu din Medgidia, premiul al III-lea și premiul revistei „Steaua”. Menționi: Ionuț Radu din Mioveni (Premiul revistelor „Vatra” și „Poezia”) Alexandru Sitar din Beclean (Premiul revistelor „Discobolul” și „Semne”); Ștefan Bălău din Bacău (Premiul revistelor „Bucovina literară” și „Ardealul literar”); Aurelia Călinescu din comuna Ștefan cel Mare (Premiul revistei „Dacia literară”); Alina Pistol din Moinești (Premiul revistei „Târnava”); Veronica Popa din Beiuș (Premiile revistelor „Transilvania” și „Arca”). În încheiere, s-au acordat premiile Dafora și Mediaș. În urma opțiunilor exprimate de revistele literare invitate, Premiul Dafora a fost acordat criticului literar Nicoleta Sălcudeanu pentru cartea de eseuri *Patria de hârtie* (Ed. Aula, 2003), iar premiul Mediaș poetului Ioan Moldovan pentru întreaga activitate poetică și culturală”. □ O altă notă informează cititorii că „începând cu acest an, Editura Prier și revista „Luceafărul” vor urmări cărțile de poezie semnate de autori români contemporani, pentru ca la finele anului editorial să putem concluda și tipări volumul de colecție *10 x 10* (respectiv câte 10 poezii antologate din 10 poeți). Volumul va fi însoțit de note critice asupra dioramei poetice din anul respectiv. Revista „Luceafărul” va deschide o rubrică de top. Cum circulația cărții este încă defectuoasă, rugăm autorii interesați de proiectul nostru să-și trimită cărțile la redacția revistei „Luceafărul”, specificându-se: pentru *10 x 10*”.

● [„**România literară**”, nr. 19] După amplul periplu teoretic generaționist din numărul precedent, Ion Pop își continuă glosele *În jurul „generației 2000”*, referindu-se mereu, de această dată, la antologia *Generația 2000* (Cenaclul Euridice), datorată lui Marin Mincu (Ed. Pontica, 2004), pe care o consideră „foarte bine venită. Ea rezumă un moment poetic și oferă un reper de la care se poate porni pentru o mai corectă evaluare a «stării poeziei» celei mai recente”. Cu toate acestea, el observă că „nu e o panoramă completă și nici scutită de impulsuri subiective caracteristice temperamentului pasional al cunoscutului critic, care reduce spațiul «generaționist» la propriul cenaclu, cu eliminări, precum cea a lui Claudiu Komartin, greu de acceptat, însă permite, totuși, o primă însușire de nume și texte caracteristice”. Sesizând esențialul, din textele poetice, dar și din cele programatice, și anume că „marea țintă a celei mai tinere poezii este, mereu reafirmată, autenticitatea, adică un alt grad, mai acut, extrem, de expresie a experienței existențiale”, Ion Pop își declară inaderența la limbajul, expresia și programul acestei generații: „Riscând taxarea de conservator, retrograd, depășit de sensibilitatea actuală, incapabil de a-i înțelege pe tineri etc. etc. voi spune că o asemenea demisie e tristă, că mizerabilismul minimalist, ce nu cunoaște, din păcate, în prea multe cazuri, decât zvâcniri «frust» neo-avangardiste

ale unei revolte reciclate, fără câștigul aluviunilor și stratificărilor adânci ale experiențelor majore (da, adânci și majore) ale omului acestui început de mileniu, ori scâncete neajutorate de copil abandonat, e insuficient, ca și destul de comodele exhibiționisme, ce «trec» spre publicul minimal pe fundalul unor mass-media dezlănțuite în spectacolul kitsch-ului și trivialității globalizante, vizând un de tot ieftin succes imediat și superficial. Sintagma barbiană de «poezie leneșă», aplicată de Al. Cistelean acestei zone a poeziei foarte recente, cu adaosul pitoresc-periferic de «postmodernească», e, fără îndoială, potrivită și expresivă. Cu observația, totuși, că «lenea» acestei poezii nu e chiar a tuturor poezilor de vârstă mai nouă – dovadă că însuși Al. Cistelean are grijă să-i scoată de la «comun» pe câțiva dintre autorii ei”. Studiul se continuă în nr. 20. ■ În partea a doua a recenziei la cartea lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (C.R., 2004), Gheorghe Grigurcu se ocupă de modul în care Preda („evazionist”, „funambul ultraprudent, jucând pe sârma necontenitelor ajustări”) își pune personajele intelectuali să îi exprime punctele de vedere. „De ce prozatorul a evitat cu sistem a vorbi despre «problemele reale și obsedante» ale vremii sale, adică despre înăbușirea libertății, mistificarea realității prin ideologizare obligatorie și prin propagandă delirantă, falsificarea scării axiologice, decimarea agriculturii, ostilitatea față de Occident, cultul tot mai sufocant al personalității dictatoriale ș.a.m.d., «probleme» care circumscriau viața obștii românești? Oricât ne-am întreba, pentru a relaxa întrucâtva discuția, în ce grad autorul *Desfășurării* a crezut în forul său intim în «învățătura» comunistă și-n utopia propulsată de aceasta, nefiind imposibil a-și fi mimat de la un punct adeziunea, în ce grad a acceptat compromisurile constante și întinse pe cea mai mare parte a traiectului său biografic și creator exclusiv ca o condiție a supraviețuirii (degenerate – să nu uităm! – în oficializare pompoasă!), rămâne cel puțin ideea că «a făcut-o împotriva convingerilor sale, ceea ce discreditează grav pe oricine».” La sfârșitul articolului, Grigurcu amendează o părere exprimată de „un comentator, presupunem tânăr, al cărții de care ne-am ocupat aci, care ne-a precedat în coloanele «României literare» și pe care l-am citit cu aprobare”, și anume Cătălin Sturza, care „socotește totuși, probabil dintr-un exces de scrupul, că analiza lui George Geacăr poate fi taxată drept «unilaterală». De ce «unilaterală»? Din orice punct am porni o cercetare onestă a operei lui Marin Preda, chestiunea opțiunilor politice ale scriitorului e inevitabilă, deoarece se împlântă în țesăturile creației, precum un pumnal pe care nu-l poți extrage fără a provoca o puternică hemoragie”. □ La data la care Titus Popovici ar fi împlinit 75 de ani, dacă nu ar fi pierit într-un accident de automobil în 1994, Mihai Zamfir îi schițează un portret întrebându-se *Doar talentul e de-ajuns?* După ce evocă contextul debutului (*Străinul*), prima concesie literară (*Setea*) și periplusul scriitoricesc și etic al autorului înainte și după 1989, Zamfir conchide: „Există o morală la povestea acestei vieți paradigmatică, cu valoare aproape de apolog? E imposibil să nu existe! Fără a adopta postura facilă de apărător cu orice preț al idealului etic absolut, nu putem să nu constatăm în ocurență sterilizarea unui mare talent

în contact prea intim cu dictatura. Pus în fața alternativei de a scrie cărți în care nu credea sau de a o rupe intim cu regimul opresiv, Titus Popovici a efectuat o lungă și periculoasă echilibristică: între a beneficia din plin de avantaje exorbitante în raport cu ceilalți muritori, dar, în același timp, de a se compromite cât mai puțin prin scris. Rezultat: mefiența continuă a autorităților, paralel cu discreditarea în ochii intelectualilor adevărați. Există, din păcate, o întregă legiune de scriitori români care au adoptat în perioada comunistă stilul de comportament Titus Popovici, montând la nesfârșit o existență bazată pe *double face*: în diferite grade, consecințele au fost întotdeauna lamentabile. De puține ori însă eșecul ultim al unei asemenea opțiuni a apărut cu mai mare claritate ca în cazul lui Titus Popovici, autor al cărui talent, vizibil de la prima scriere, s-a ofilit treptat în văzul unei întregi țări. Din colțul său literar, unde se va afla, oricum, într-o viitoare «istorie a literaturii române», Titus Popovici ne privește cu tristețe; uman vorbind, a fost totuși o figură interesantă, hiperinteligentă și până la urmă simpatică, pierdută din cauza unui caracter prea slab. A ajuns astăzi, fără voia lui, doar simbol al unei epoci: ar fi meritat mai mult”. □ Daniel Cristea-Enache își încheie cronică începută în numărul trecut pe marginea reeditării opului *Lumea în două zile* de George Bălăiță, considerat „unul dintre cele mai bune romane din perioada postbelică și un manual de proză pentru orice aspirant al genului”. După o povestire comentată a subiectului, criticul conchide: „Componenta fantastică a cărții, suplimentată și prin derapaje bine controlate dincolo de linia firescului [...] nu o substituie totuși pe cea realistă, în care George Bălăiță își arată excepționale resurse prozastice. Frazele ample, savant construite, se deschid către toate zările lumii românești din anii comunismului, coborând totodată pe scara timpului și recuperând fragmente vechi, alterate și mutilate de noua societate. [...] Scriitura de o rafinată complexitate a romancierului se îmbibă de toate aromele și culorile, zgomotele și șoaptele lumii noastre, proiectând un univers de hârtie cu o consistență superioară celui real”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre *Romanul unei lumi deraiate*, adică despre volumul *Refugii* de Augustin Buzura, apărut întâia dată în 1984 și aflat acum în curs de reeditare la Ed. Corint: „Nimeni, până la Augustin Buzura, și nici după el, nu a sondat atât de adânc și cu atâta curaj estetic abisurile și amploarea rava-giilor dedublării și ambivalenței ființei într-o lume ea însăși purtând pecetea unei psihopatii generalizate. [...] Prudent și subtil, cu acea prudență a romancierului veritabil, pentru care personajele nu sunt marionete mânuite mai mult sau mai puțin abil, ci hieroglife ale misterelor existenței, Augustin Buzura nu oferă nici un răspuns și nu pune nici un diagnostic. Dar nici nu elimină semnele și indiciile care fac din patologia ambiguității și a ambivalenței autentica temă a romanului său”. Textul lui Iorgulescu reprezintă un fragment din prefața ce însoțește noua ediție, punctând și modul în care a fost receptat romanul la data apariției, devenind imediat „un eveniment literar” și provocând „un fenomen de societate”, „Ambele însă cu puternică, de nu chiar predominantă, semnificație politică, în parte explicabilă prin caracteristicile înseși ale romanului, în parte prin conjunctură. Cititorii,

mai mult decât comentatorii, au văzut și au găsit în *Refugii* cea mai radicală contestare a sistemului politic din România de atunci. Erau și singurii care o puteau face în toată libertatea. În toată libertatea, dar în felul lor: noua carte a lui Augustin Buzura s-a epuizat instantaneu, și chiar fără să fie expusă în librării. A fost vândută pe sub tejgheta, a fost cumpărată prin «relații», a intrat de îndată în bursa neoficială, dar plină de vitalitate, a pieții negre, unde s-a situat în topul celor mai căutate «produse» intruabile în comerțul de stat, a fost multiplicată prin xeroxare, «la negru» de obicei, copiile fiind vândute la prețuri amețitoare, bineînțeles că tot «la negru», pe sub mână. A fost dată și a fost acceptată ca mită. S-au cumpărat cu ea servicii și bunăvoințe. A fost dăruită. A circulat amețitor, împrumutată din mână-n mână. A fost șterpelită. A fost râvnită. A devenit o carte-mit. Fiindcă a fost citită ca un manifest incendiar sau mai degrabă ca o «carte neagră» a blocării în dezastru a României de atunci. A fost citită ca o cronică, nu ca o ficțiune. Pe coperta acelei prime și până astăzi unice ediții se afla o reproducere după Bruegel. *Parabola orbilor*. Mai clar decât atâta nu se putea. Mai clar sau mai ambiguu?! Comentatorii nu au citit nici ei romanul altfel, au fost însă constrânși de natura publică a profesiei lor la discreție și prefăcută opacitate. Elogioase, uneori chiar foarte elogioase, cronicile au evitat cu prudență dexteritate să numească, fie și prin simplă descriere a personajelor și acțiunii, ceea ce era sau putea fi considerat referință la actualitatea imediată. Istoria conținută i-a fost romanului extirpată sau măcar estompată și a fost el însuși sustras istoriei curente. Pentru a fi plasat, protector și complice, în teritoriul vag al reflecțiilor și divagațiilor pe teme etice, e drept că abundente până la inflație în romanul lui Augustin Buzura. Dar abundente cu un anumit rost, nu din prolixitate ori neglijență”. □ Marius Chivu recenzează critic volumul de povestiri *Tunul filozoafei* de Dumitru Ungureanu (Polirom, 2005), prefațat de Al. Cistelean: „Dumitru Ungureanu nu scrie chiar rău, dar nici nu convinge. Prozele lui nu istorisesc cine știe ce întâmplări deosebite, necum să vizeze vreo semnificație secundă, și nici nu propun vreo aventură scripturală, la nivel de stil sau de metadiscurs, suficientă sieși. Dumitru Ungureanu scrie ca mulți alți prozatori care nu te plictisesc, dar nici nu au prea multe de spus. Puținele lucruri care se întâmplă în prozele sale au respirație scurtă, sunt banale, dar nu în sensul unui banal recuperat și resemnificat, ci pur și simplu neinteresante literar”. □ Simona Vasilache scrie despre un nou experiment („pe teme de antropologie urbană, la graniță cu proza «excluderii», a orașelor de sub oraș”) marca Ruxandra Cesereanu („conducător de expediție” pentru un nou grup de studenți de la Facultatea de Jurnalistică din Cluj), materializat în volumul Ruxandra Cesereanu & co, *A doua Curte a Miracolelor*, (Ed. Tritonic, 2004” (*Firesc, despre ceilalți*). □ Tudorel Urian își pune întrebarea *Cum s-a născut literatura română?*, ca să poată răspunde prin volumul lui Leon Volovici, aflat la a doua ediție, revizuită (Ed. Curtea Veche, 2004): „Prin această carte, publicată în anul 1976, se poate spune că Leon Volovici joacă la noi rolul unui deschizător de drumuri în această metodă de abordare a

literaturii cu instrumente aparținând sociologiei. *Apariția scriitorului în cultura română* este o carte interdisciplinară, care combină elemente de istorie literară cu elemente de sociologia literaturii, de teoria comunicării și chiar de sociologie pur și simplu”. □ Tot despre un autor stabilit în Israel scrie și Boris Marian, schițând un succint portret octogenarului Alexandru Sever, care a publicat un nou volum, *Umbre de la zidul plângerilor mele* (Hasefer, 2004), un soi de „jurnal fragmentat de idei”, la care se adaugă „o serie de eseuri critice despre cărți și autori”. □ Lectura atentă a numeroaselor volume apărute după 1990 despre personalitatea monahului de la Rohia îl face pe Ion Simuț să descopere un episod de tinerețe referitor la *N. Steinhardt îndrăgostit*. Pornind de la o întrebare „indiscretă” pe care Nicolae Băciuț i-a pus-o în 1994, în volumul de convorbiri *Între lumi*, și anume dacă a iubit și a fost iubit vreodată, înregistrând apoi răspunsul discretului călugăr și coroborându-l cu jurnalul *Eseu romanțat asupra neizbânzii* (Ed. Timpul, 2004), publicat postum de Ioan Pinteș, deținătorul arhivei de la Rohia a călugărului Nicolae, criticul orădean deslușește o poveste de dragoste sfârșită nefericit, de vreme ce iubita Adina îl va părăsi pentru un coleg de generație, Alexandru Iftodie. „Acest jurnal necunoscut până acum al lui N. Steinhardt e o foarte ciudată și omenească formă de răzbunare a unui îndrăgostit umilit.” □ Copleșit de avalanșa imposturii în domeniul editării de carte, G. Pienescu, în locul unei cronici a edițiilor, semnează textul *Ceterum censeo*, în care schițează un istoric al domeniului de după anul 1945, subliniind faptul că, dată fiind „sabotarea politică”, nicio ediție apărută în comunism nu este nici completă, nici ireproșabilă, ci necesită revizuri și adăugiri din partea unor filologi de meserie. Într-un *post-scriptum*, cronicarul edițiilor îi dă replica lui Barbu Cioculescu care îl persiflase într-un număr anterior, denumindu-l *Polifem, cărțarul*: „Regret că prin articolul meu intitulat *Corespondența necorespunzătoare*, apărut în «România literară» (nr. 10, din 16-22 martie a.c.), l-am iritat pe dl Barbu Cioculescu până la replică, din ironiile căreia se simte că, îngrijind ediția I.L. Caragiale, *Corespondența* (București, Editura pentru Literatură Națională, 2004), d-lui a făcut maximum din ceea ce nu a știut și minimum din ceea ce a știut”. □ Plecând de la o fotografie din aprilie 1963, care îl înfățișează pe *Ion Vinea la Mogoșoaia*, într-o barcă, alături de prieteni, Constantin Țoiu rememorează coincidentă sa întâlnire din acele zile cu autorul *Lunaticilor*: „Și-atunci, întâmplarea a făcut ca, în acele momente, să mă aflu cazat la Mogoșoaia, ca traducător doar, nefiind cunoscut prin vreo carte de proză apărută. Și fiindcă nu era cine să-l întâmpine pe poetul, pe prozatorul gata intrat în istoria literaturii române (și pe care autoritățile îl luaseră în primire, când cu întâmplarea...), a trebuit să-i fac eu față, să-i dau onorurile în sufrageria întinsă, latura dinspre palatul principal... Ședeam față-n față la masa cea lungă, nedumeriți... Când i-am povestit lui Georgică [Gh. Jurgă-Negrilești] întâlnirea din aprilie 1963, îmi spusese că Vinea îl lăsase și pe el să vorbească, tot așa cum începusem și eu să-i vorbesc întruna despre Balzac. Și că, tot așa, părea oarecum sfios, ascultându-l, în timp ce ochii lui viorii, înguști,

sculptori păreau că se amuză de ceea ce aude. În plus,... dar asta nu i-am mai spus-o autorului *Troicii amintirilor*, și mă văd silit să o spun acum, *in extremis*; ceva greu de numit, un fel de atenție mărită, un fel de încântare, complice, ca predarea unei ștafete fluide, din ochii privitorului în ochii celui privit...”. □ Alex. Ștefănescu face istoricul unei „instituții demonizate”, Uniunea Scriitorilor, de la înființarea SSR din 1908 până în 2005, subliniind lupta acestui for cu puterea comunistă. □ Poezia este prezentă printr-un sonet de Emil Brumaru (rubrica *Cerșetorul de cafea*) și printr-un grupaj de versuri semnat de Mihai Minculescu. □ Pentru că volumul lui Ion Hobana, *Jules Verne. Chipuri, obiceiuri și personaje românești* (Ed. PRO, 2004) este „o carte despre raporturile marelui scriitor francez cu lumea românească și ale acesteia cu el”, Gabriel Dimisianu își intitulează recenzia *Jules Verne și românii*, văzând în interesul scriitorului francez pentru noi mai mult decât un interes geografic oarecare, ci chiar o dovadă de afecțiune și de admirație pentru o națiune emergentă. □ Jan Guillou ocupă două pagini la rubrica *Meridiane*: Sorin Lavric îi recenzează romanul *Răul* (Humanitas, 2005), iar Gabriel Liiceanu realizează un interviu cu scriitorul suedez, pornind de la romanul tradus în limba română. □ În aceeași rubrică aflăm de la Catrinel Popa despre un *Simpozion Panait Istrati la Roma*, organizat la 70 de ani de la dispariția scriitorului. Intitulat *Panait Istrati – lo scrittore senza frontiere* și găzduit de *Accademia di Romania* din Roma, colocviul a adunat cercetători italieni și români care au discutat despre interesul pentru opera lui Istrati în Peninsulă, despre aspecte esențiale ale operei acestuia, despre relația scriitorului cu ideologia etc. □ Din aceeași rubrică *Meridiane* aflăm că americanul *Tom Wolfe dezamăgește* publicând romanul *Eu sunt Charlotte Simmons* (2004), de asemenea, că la 170 de ani de la nașterea lui Mark Twain, Canalul Arte a difuzat un documentar despre aventurile vieții acestuia. □ Constanța Buzea îi răspunde la *Post-restaurant* și lui Gelu Diaconu, reținând poemul *Îndemn*, ca cel mai frumos din suita trimisă: „Pe termen scurt, mă declar mulțumită, simțind însă că, pe termen lung, poetul va trebui să-și tundă puțin elanurile, efluviile de sinceritate”. □ La rubrica *Voci din public*, sunt publicate două păreri diametral opuse despre noua grafică a revistei, precum și o punere la punct a lui Mircea Mihăieș (pentru recente articole ale acestuia „pe teme de gender, feminitate și feminism în cultură, studii culturale și diaspora academică românească nord-americană”) din partea lui Cristian Moraru (pentru continuarea polemicii, vezi și nr. 21 și 25). □ La *Ochiul magic*, cronicarul face o revistă a presei literare. Din revista „Reflex” din Reșița (redactor șef: Octavian Doclin) este reținută comemorarea a 20 de ani de la moartea lui Sorin Titel. „Nu știm ca vreo altă publicație să fi consemnat acest fapt, după cum nici revista noastră nu a făcut-o, o spunem cu părere de rău. Sorin Titel nu doar că a fost un scriitor important al literaturii noastre postbelice, dar a fost și redactor al «României literare», până la stingerea lui din viață, prematură. Cu prilejul comemorării, «Reflex» publică postfața criticului Cornel Ungureanu la volumul *Sorin Titel interpretat de...*, care va apărea anul acesta la Reșița. Cartea ar fi trebuit

să apară acum douăzeci de ani, ne spune Cornel Ungureanu, o pregătise pentru colecția «Biblioteca critică» de la editura Eminescu, dar nu s-a putut pentru că unii comentatori ai lui Sorin Titel căzuseră sub interdicție, în urma plecării din țară (I. Negoieșcu, Norman Manea, Lucian Raicu). Așteptăm cu interes antologia critică Sorin Titel, probabil adusă la zi”. □ La centenarul revistei „Ramuri”, este salutată „utila monografie” datorată lui Florea Firan (*Destinul unei reviste, 1905-1947*), apărută de curând la Ed. Scrisul Românesc. □ Citând, din „Cotidianul” (din 25 aprilie), părerea lui Florin Lăzărescu conform căreia URSS ar fi o instituție care „ar trebui demolată din temelie”, Cronicarul o aseamănă cu gesturile de distrugere definitivă ale legionarilor din interbelic, amintindu-i de „o întâmplare povestită cândva de E. Lovinescu în «Adevărul», la rubrica sa *Scene din viața literară*”. □ Din revista „Timpul” (nr. 76) sunt reținute articole referitoare la „Generația '27”: într-unul Gabriela Gavril polemizează cu Dan C. Mihăilescu, cel din urmă fiind de părere că generația respectivă „ar reprezenta un model viabil, fecund și astăzi”, în timp ce eseista ieșeană crezând că avem de-a face cu un „fapt cultural relativ îndepărtat și fără putere de iradiere în prezent”. Un alt articol se ocupă de Emil Cioran și de problema antisemitismului, examinând „poziția lui Cioran față de o problemă cu care amintita generație s-a confruntat, poziție pe care, în timp, Cioran și-a tot nuanțat-o, prin rectificări succesive”. □ Din nr. 17 al „Luceafărului”, Cronicarul (de bună seamă, Nicolae Manolescu) reține că Alexandru George „face din nou caz de o pretinsă campanie” pe care „România literară” ar fi purtat-o împotriva sa. Răspunsul la acuze vine neîntârziat: „Cronicarul nu știe pe ce se bazează fostul nostru colaborator mult prețuit când ne aduce asemenea grave învinuiri. Cândva a survenit, e adevărat, un dezacord între noi și domnia sa, o nepotrivire de opinie pornită de la o chestiune punctuală, ca să vorbim astfel, și nu de la principii. Și cum dl George, deși liberal declarat, nu suportă să fie contrazis, s-a supărat și a rupt colaborarea cu noi. Ce să fi făcut? Am regretat dar nici vorbă să fi trecut la represalii, nici vorbă să fi pornit o campanie împotriva sa, cum susține cu obstinație de multă vreme. Ba putem spune că din contră, i-am lăudat mereu cărțile, i-am publicat fotografia la loc de cinste, de câte ori am avut prilejul, am găzduit în pagini exegeze dintre cele mai aprofundate ale contribuțiilor domniei sale critice și de romancier, cum a fost, între altele, studiul lui Matei Călinescu. Am publicat și păreri critice în ce-l privește, pentru că nu le puteam exclude, dar în mult mai mare măsură l-am acoperit de elogii pe deplin meritate. Cine va cerceta în revistă va vedea că așa stau lucrurile. De ce atunci supărarea perpetuă pe noi a dlui Alexandru George? Cronicarului îi place să creadă că este expresia prețuirii pe care și domnia sa ne-o poartă, dar pe care nu vrea să ne-o arate altfel decât în felul său”. □ În fine, din „Observatorul cultural” (nr. 9-10), este reținut interviul acordat de Antoaneta Ralian: „Aflată în vârf de formă, la cei 81 de ani mărturisită cu franchețe, marea traducătoare oferă exemplul unei vieți de muncă tenace și imaginea tonică a unei senectuți participative. Este directă și polemică, ia distanță față de opiniile altui

colaborator al nostru, dl Mircea Mihăieș [...]. Cât privește «cearta intelectualilor», o admite ca pe un indicator al normalității: «De când e lumea și pământul, a existat o ceartă între generații, o ceartă între intelectuali, care s-au mâncat între ei. E o chestiune inerentă talentului [...]. Talentul este ceva în plus care creează efervescență, care se traduce uneori prin nevoia de conflict. Pe mine nu mă deranjează, dimpotrivă». Nici pe noi”.

19 mai

● [„**Observator cultural**”, nr. 12 (269)] Dezbateră din acest număr se intitulează *Uniunea Scriitorilor, fără direcție* și pornește de la situația creată prin demisia din funcția de președinte a lui Eugen Uricaru, acuzat de Doina Cornea că ar fi fost informator al Securității, sub numele conspirativ „Udrea”. Cum președinte interimar a fost desemnat Nicolae Breban, iar alegerile pentru noul președinte se vor organiza pe 17 iunie, un grup de intelectuali români au trimis o scrisoare deschisă către cinci scriitori și critici importanți (Nicolae Manolescu, Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Mircea Martin, Mircea Cărtărescu), cerându-le să candideze pentru președinția Uniunii Scriitorilor. Trei dintre aceștia (Mircea Martin, Gabriela Adameșteanu și Nicolae Manolescu) au refuzat propunerea, motiv întemeiat pentru redacție de a propune o dezbatere pe această temă: „în definitiv, pe cine (mai) reprezintă astăzi Uniunea Scriitorilor, poate fi ea reformată, astfel încât să slujească scriitorilor?”. ■ Succinta scrisoare deschisă adresată celor cinci menționați este reprodusă integral: „Având în vedere situația delicată în care se află acum UR, amenințată să-și piardă orice credit moral și orice prestigiu, vă rugăm insistent să candidați la această funcție. Nu știm dacă vă doriți sau nu acest lucru, dar considerăm că e de datoria dvs. să încercați să vă asumați această răspundere. Mai mult ca oricând, UR are nevoie de o conducere – dar mai ales de un președinte – care să fie dincolo de orice suspiciune și care să se bucure nu numai de respectul comunității scriitoricești, ci și de al întregii societăți. Poate că nu sunteți singurii care ar putea reface creditul moral al UR, dar credem că sunteți cei mai potriviți pentru a reabilita această instituție”. Semnatarii scrisorii sunt (în ordinea din revistă): Al. Cistelean, Alexandru Vlad, Gheorghe Crăciun, Tudorel Urian, Cornel Moraru, Dumitru Chioaru, Ion Mureșan, Livius Ciocârlie, Adrian Popescu, Ioan Radu Văcărescu, Virgil Mihaiu, Al. Th. Ionescu, Ruxandra Cesereanu, Vasile Dan, Alexandru Mușina, Rodica Palade, Virgil Podoabă, Emilian Galaicu-Păun, Romulus Bucur, Gheorghe Ierizanu, Nicoleta Sălcudeanu, Aurel Pantea, Gheorghe Perian, Sanda Cordoș, Mihai Dragolea, Radu Mareș, Traian Ștef, Ioan Moldovan, Horea Poenar, Iulian Boldea, Bogdan Ghiu. ■ Grupajul pe această temă este deschis de articolul lui Mircea Martin, cu un titlu elocvent: *Uniunea trebuie (în sfârșit) reformată...*: „Cu riscul de a părea multora un nostalgic, cred că Uniunea Scriitorilor trebuie reformată (de-adevăratelea), nu desființată. Spre a fi și mai puțin *trendy*, voi spune că înțeleg furia tinerilor împotriva Uniunii ca pe o formă a nerăbdării (justificate) de a deveni

membri, dar nu înțeleg deloc furia (încă mai distructivă!) a unor scriitori adulți, despre care toată lumea știe că au profitat din răspuțeri de pozițiile ocupate în structurile ei”. □ Al. Cistelecan e de părere că Uniunea are nevoie de *Un „comitet de salvare”*: „Așa încât prioritatea absolută trebuie să fie această restaurare a respectabilității și prestigiului. Știu bine că în Uniune există o asemenea masă de manevră, încât orice demagog se poate instala, democratic, în fruntea ei. Sper, însă, că toată lumea va fi de acord că, înainte de a trece la alte jocuri, Uniunea trebuie salvată. Și salvată moral. Că, fără acest credit asigurat, Uniunea nici nu există”. □ Alexandru Matei semnaleză și el situația de *Criză la Uniunea Scriitorilor*, comentând critic declarațiile lui Eugen Uricaru, care alege calea victimizării: „Așadar, în acest moment, USR se află într-o criză pe care n-o mai poate gestiona. Eugen Uricaru vorbește ca un învins. Cine pe cine a învins? Dușmanii Uniunii pe Uniune sau Uniunea pe ea însăși? Tot joi, în «Gândul», Gheorghită Aurelian Ion numește USR «un azil de bătrâni alimentat din timbrul literar», referindu-se la conținutul, temele și stilul raportului făcut de secretarul filialei din București pentru anul 2004”. □ Gheorghe Crăciun se întreabă *Uniunea Scriitorilor, încotro?*, gândindu-se de la nepăsarea cu care a fost acceptată situația de criză de după 1990 și notând propuneri pentru depășirea impasului actual: „După părerea mea, numai modificarea acestui statut poate oferi un cadru pentru ieșirea din această criză generalizată (moral, managerială, financiară, administrativă, de imagine etc.) care sfârșește prin a aduce grave atingeri demnității de scriitor. [...] Dar cât de democratică e lumea noastră scriitoricească? Și cât de preocupată e ea de o reală democratizare, transparență și asanare morală? Imediat după izbucnirea scandalului Uricaru am auzit scriitori care afirmau că adevărul despre președintele USR era cunoscut de mult. Prin urmare, unii știau, dar situația fusese acceptată tacit. Personal, am constatat nu o dată, aflându-mă în diferite grupuri de scriitori, că lipsa de transparență a activităților Uniunii și matrapazlăcurile administrative de la Casa Monteoru sunt motiv de bârfă și de stupefacție. Nu mai mult decât atât. Aceeași acceptare pasivă a unor stări de lucruri teoretic intolerabile”. □ Și Gabriela Adameșteanu se gândește la soluții pentru redresare în *Al 13-lea ceas*: „Cum s-ar putea reforma Uniunea când au fost primiți atât de mulți veleitari, când a devenit o instituție cvasi-diabolizată, detestată de majoritatea tinerilor, ca și de cei care se simt în stare să își facă o carieră în afara ei, când scriitorii nu au, de regulă, aptitudini manageriale, când există facțiuni de toate orientările politice, care se disprețuiesc și se urăsc reciproc, când grupurile de interese din afara ei sunt atât de puternice etc.? Nu văd soluții ușoare, dar viitorul președinte, ca orice lider, trebuie să se gândească la ele. N-ar strica, deci, un concurs de proiecte. Președintele ar trebui să aducă onorabilitate, respectul valorilor, capacitate de negociere (opriind războiul inutil cu ASPRO) și, nu în ultimul rând, scriitori tineri. El trebuie secondat de un manager (onest!) și de consilieri devotați. Este oare o utopie?”. □ *Avem o Uniune. Ce facem cu ea?*, se întreabă și Nicolae Prelipceanu, nemulțumit de inerția și lipsa de reformă morală

și instituțională după atâta timp scurs de la Revoluție: „Din păcate, la Adunarea Generală din 1990, nu a existat voința – nu politică, măcar literară – de a se proceda la o reformare a Uniunii. Vechi și cunoscuți colaboratori ai represiei securisto-comuniste din interiorul Uniunii au primit numărul de voturi necesar ca să intre iar în Consiliul de conducere. Și când te gândești că, înainte, la alegerile care erau, totuși, democratice, la nivelul Consiliului, scriitorii membri ai CC al PCR cădeau sistematic la vot, încât au fost introduși din oficiu!. [...] Un fel de tristă persistență a unor idei și mentalități minează o mare parte din Uniune. [...] Prea multe lucruri rămân ascunse ori doar întrezărite la USR, aici transparența îi mai sperie încă pe prea mulți. Când, acum patru ani, Nicolae Manolescu propunea ca la ședințele Consiliului să poată participa orice membru al USR, sala a fost oripilată. E clar că Uniunea Scriitorilor nu mai e un monolit, așa cum a dorit partidul unic altădată. De aceea, o organizare mai flexibilă, cu grupuri, sau cluburi, cum îi place lui Ștefan Agopian să le spună, ar fi mai apropiată de realitate. Aceste grupuri sau cluburi ar putea fi constituite dincolo de geografia filialelor și având ca liant afinități de altă natură”. □ Este reprodus un fragment din editorialul *Uniunea Scriitorilor, la răscruce*, publicat de Mircea Cărtărescu în „Jurnalul național”, din data de 17 mai 2005: „E de necrezut că o instituție a intelectualității noastre, a unora dintre cei mai civilizați membri ai societății românești a refuzat, timp de cincisprezece ani, orice autoevaluare critică și orice încercare de reformă. [...] Repet în pustiu, de cincisprezece ani încoace: Uniunea Scriitorilor e o instituție de la început și fundamental nedemocratică. [...] Aceste vicii esențiale, defnitorii ale acestei organizații anacronice au generat, cum era de așteptat, corupție, arivism, lichelism la toate nivelurile ei. După chipul și asemănarea președintelui recent demisionat, mai toți liderii locali s-au transformat în baroni atotputernici, tăind și spânzurând în filiale. Oare de ce ne amintește acest sistem clientelar, endemic în Uniunea Scriitorilor? Oare e întâmplător faptul că ultimul festival de literatură de la Neptun s-a petrecut «sub înaltul patronaj al primului-ministru Adrian Năstase»?”. □ Constatând că Uniunea Scriitorilor oferă „cel mai fierbinte subiect cultural din media”, Ciprian Șiualea scrie despre *Creatori de profesie la stat*, denunțând probleme interne mai vechi, perpetuate până în prezent. Cât despre scandalul declanșator a crizei actuale, cel al demascării lui Eugen Uricaru ca informator, semnatarul consideră că este unul aparent, căci „deconspirarea acestuia de către CNSAS fusese anticipată în mediile literare de unele zvonuri”, motivul real fiind de fapt pierderea puterii politice de către PSD. □ Pesimist, blazat și dezamăgit, Bogdan Ghiu scrie despre *Demisii, alegeri și răfuieli care nu rezolvă nimic*, căci „scriitorii par deja obosiți, stresați, vlăguși, răniți de spectacolul ce li s-a oferit, și vor alege, probabil – să dea Dumnezeu, măcar atât! – un președinte bun și curat, care nu va face, însă, decât să continue lucrurile așa cum sunt ele acum. Iar Uniunea își va continua trecutul, propria istorie, tot mai departe de Istorie, ocultându-și singură posibilitățile de intrare în prezent, de restructurare și renovare. [...] Întregul scandal mediatic n-a afectat

cadrele Uniunii, preîntâmpinând poate, prin detonare provocată, adevăratul scandal care ar putea, și ar trebui, să izbucnească. Dar care nu va izbucni. Vom alege cuminți și ne vom întoarce la casele noastre. Iar Casa Scriitorilor își va continua prăbușirea, cauționată, acum, de nume alese”. □ Mariana Codruț e de părere că *USR* [se află] în căutarea prestigiului pierdut, amintindu-și de alegerile precedente, când Nicolae Manolescu, contracandidatul lui Uricaru, a pierdut alegerile „într-o atmosferă asemănătoare întrunirilor din perioada obsedantului deceniu, cu vocile indezirabililor acoperite de bătaii din palme și din picioare!?”.

□ *Stop-cadre cu USR* oferă Iulia Popovici, concluzia fiind că „Uniunea Scriitorilor e doar o clădire revendicată și-n paragină, administrată de oameni trăind într-o ficțiune revolută. Care nu este și nici n-a fost vreodată literatură, doar minciună și orbire”. □ Singură Angela Marinescu iese oarecum din tiparul dezbaterii, publicând *Opiniile unei „comuniste primare”*, în care declară franc: „Ei bine, eu nu am putut, nu pot și nu voi putea niciodată trăi fără să primesc bani pe de-a moaca, din senin. De aceea spuneam, la început, că sunt handicapată. Toată viața mea am primit bani de la familia mea și de la Uniunea Scriitorilor. Nu pot face rost de bani singură. Nu am reușit să muncesc, astfel încât să am un salariu. Am primit bani de pretutindeni. Până în 1990, Uniunea Scriitorilor era, în mintea mea, un fel de familie de la care primeam bani necondiționat. Aș dori ca Uniunea Scriitorilor să continue să existe pentru ca să ne ofere tot felul de avantaje convertibile financiar. Altfel, drept să spun, nu mă prea interesează. Ar fi și prea târziu să-mi mai doresc altceva decât bani, bătrânețea proclamându-se pe sine ca fiind cea mai intimă și mai demnă, în același timp, cerșetoare de bani. [...] Am fost și voi fi, structural, o «comunistă primară», eventual extrasă direct din tagma «esenienilor» și am în cap un singur slogan: «dați-le tuturor după nevoi, nu după merite!». Sindicatul ideal al Uniunii Scriitorilor ar trebui să aibă lipit pe pereții săi această frază ultracomunistă”. ■ George Ardeleanu publică *Notele lui „Udrea” despre N. Steinhardt*, descoperite în perioada de documentare pentru monografia închinată scriitorului călugăr, demascând și un caz de furt intelectual, de vreme ce materialul trimis de el cotidianului „Evenimentul zilei”, conținând cele trei note din dosarul de urmărire a lui N. Steinhardt au fost reformulate și semnate... Raluca Dan. ■ În editorialul din această săptămână, *Voluptatea denunțului*, Carmen Mușat pune semn de egalitate (stilistică și morală) între pamfletele recente ale lui Mircea Mihăieș (*Oierii minții* și, mai ales, *Nu trageți în patrupele!*, din nr. pe 18-24 mai al „României literare”) și cele semnate de Corneliu Vadim Tudor în „România mare”, „Și asta pentru că reproșul major pe care Mircea Mihăieș îl face unuia dintre semnatarii scrisorii deschise, lui Bogdan Suceavă, este că «nu a declarat chiar totul despre originile sale», motiv pentru care vajnicul militant pentru dreptul la libertatea lui de opinie (doar a lui și a prietenilor lui) se oferă să furnizeze Serviciului american de emigrare și naturalizare informații despre rubedeniile (tată, bunic, nu e prea clar) celui vinovat de a fi semnat, alături de alți 22 de universitari româno-americani, scrisoarea cu pricina. E trist că un

scriitor pe care îl apreciam pentru cărțile publicate până acum nu găsește nici tonul, nici argumentele cu care să răspundă celor lezați de articolele sale. În lipsa acestora, recurge la dosarele de cadre și-l înfierează pe Bogdan Suceavă nu pentru ceea ce este sau pentru ceea ce spune el, ci pentru vina de a fi fiul tatălui său”. □ Gabriela Chirilă recenzează volumul de povestiri scris de Carmen Firan, *Caloriferistul și nevasta hermeneutului* (Polirom, 2005), subliniind tranșant că este vorba despre texte inegale ca valoare, unele fără suficientă forță de expresie, altele cam schematice, având ca tematică generală exilul în cazul unui creator: „Cartea lui Carmen Firan trebuie citită mai ales pentru acuratețea analizei în tematica abordată și pentru interesul pe care-l acordă unor probleme majore ale secolului al XXI-lea”. □ În articolul *Dă-i drumul la poveste!*, Florina Pîrjol se ocupă de volumul de povestiri *O limbă comună* (Polirom, 2005, prefață de Marius Chivu), datorat lui Sorin Stoica, autor publicat în colecția dedicată „noului val” de prozatori: „Sorin Stoica se remarcă prin ușurința cu care crește de la o carte la alta, fără să-și trădeze stilul care l-a consacrat: un amestec de ironie, oralitate și «șmecherii» naratoriale cu iz postmodern”. □ Volumul este comentat și de Gabriela Chirilă: „Este o «antropologie la mișto», după cum mărturisește naratorul însuși. Este o revoltă împotriva prejudecăților și previzibilității indivizilor. Povestitul înseamnă coerență, pentru că principiul ordonator este *io*, o conștiință ce se revoltă împotriva abjecției lumii. Cartea vorbește despre forța de proliferare a poveștilor care invadează viața. [...] Și atunci... de ce să (re)scrii lumea? Pentru a găsi o *limbă comună*... Scrisul rămâne o problemă de comunicare, căci oamenii nu se aud niciodată”. □ Ca și în numărul precedent, Michael Hăulică, în rubrica sa referitoare la literatura SF, schițează portretul scriitorului și traducătorului Liviu Radu („autorul cu cele mai multe povestiri publicate în SF-ul românesc”), prezentându-i volumul *Babl* (Ed. Diasfera, 2004), în articolul intitulat *The Storyteller*. ■ „*Sper să îmbătrânesc ca un reacționar burhez*”, astfel se intitulează interviul pe care Stelian Tănase i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, prilejuit de lansarea volumului *Clienții lu' tanti Varvara* (Humanitas, 2005), despre care mărturisește: „atunci a apărut gândul meu de a scrie o carte despre clandestinitate, despre perioada cea mai obscură a comunismului, cea mai impenetrabilă. Am vrut să aflăm care e misterul acestor foști pușcăriași, agenți Komintern, care au ajuns la putere. Asta a fost curiozitatea mea. S-a ascuns atât de mult acea perioadă, a fost un tabu, un fruct oprit pe care am vrut să-l gust”. Rugat să își exprime opinia despre criza de la Uniunea Scriitorilor, Tănase răspunde fără menajamente: „Uniunea Scriitorilor nu mai joacă niciun rol. Nici în celelalte țări din estul Europei uniunile nu mai înseamnă nimic. Sunt instituții inventate de bolșevici pentru a ține la un loc scriitorii, sub același acoperiș. Ar putea juca un rol dacă s-ar ocupa, în mod real, de situația materială a scriitorilor, dacă ar apăra drepturile de autor ale scriitorilor în relațiile cu editurile, cu toți cei care se folosesc de scriitori. Pentru asta ar trebui și o legislație diferită, de la timbrul literar până la drepturile de autor. Și ar trebui ca înăuntrul scriitorilor să fie o refacere a

comunității scriitoricești, care să se bată pentru drepturile ei. Eu nu cred că scriitorii, care sunt niște individualiști prin excelență, pot să facă lucrul ăsta. [...] În forma în care este acum, Uniunea Scriitorilor nu mai poate funcționa în beneficiul scriitorimii, nu mai poate fi resuscitată. Vor rămâne niște clădiri, va rămâne generația pentru care Uniunea a contat și le-a asigurat existența. Știu că Uniunea, în prezent, întreține cu mijloace foarte modeste vreo două mii de scriitori care sunt în mari nevoi, care nu mai produc. Trebuie observat că ei nu au produs nici înainte. Cei mai mulți dintre ei, cu o poezie-două, deveneau membrii Uniunii sau ai Fondului literar, și nu mai aveau nicio meserie, șomau toată viața, erau un fel de ampoliați de lux, care scriau de 23 August, de 7 Noiembrie și de 1 Mai poeziile aferente pentru ca să-și asigure întreținerea fără să facă nimic. Scriitorul normal trăiește în condiții de piață, în condițiile unei societăți deschise. Cei mai mulți fac jurnalism sau profesorat. Este o formulă solidă de supraviețuire”. □ Rodica Mihăilă scrie despre *Poezia în traducere. Conversații româno-britanice*, rezumând dezbaterele concepute „în strânsă legătură cu decernarea anuală a premiului pentru traduceri europene de poezie care poartă numele strălucitului traducător român Corneliu M. Popescu, stins din viață la doar optsprezece ani, premiu sponsorizat de Fundația familiei Rațiu. Ciclul a debutat în ianuarie 2005 cu o prelegere despre efectele benefice ale traducerii de poezie ținută de David Constantine, laureatul din 2003 al premiului Corneliu M. Popescu, și se va încheia cu decernarea premiului Popescu, pe anul 2005. Printre celelalte subiecte ale dezbaterilor se numără *Etosul traducerii, Poezia în lume, Translatio, metafora și saltul dintre două lumi*”. Dezbaterea la care semnatara articolului a participat, intitulată *Conversație între și cu traducători*, organizată în colaborare cu Institutul Cultural Român și Ambasada României la Londra, a fost dedicată traducerii de poezie românească în engleză și respectiv a celei engleze în română, „invitatele serii fiind poeta Ioana Ieronim, o pasionată susținătoare a dialogului dintre culturi, autoare a nouă volume de poezie, dintre care câteva traduse în engleză, și poeta Fiona Sampson, cunoscută pentru volumele ei de poezie și eseuri și pentru activitatea de redactor-șef al celei mai importante reviste de poezie din spațiul britanic, «*Poetry Review*», și al singurei reviste britanice dedicată literaturii central și est europene, «*Orient Express*»”. ■ La rubrica *Revista preseii*, este prezentat un nou cotidian: „Averea”, titlul fiind explicat prin sloganul „Nicio avere mai cu temei ca înțelepciunea!”, o spusă a vornicului Iordache Golescu. Printre redactori și colaboratori, se numără Tom Gallagher, Elena Ștefoi, Alina Mungiu-Pippidi, Adrian Papahagi, Cristian Bădiliță, Matei Martin, cel din urmă coordonând pagina de cultură ce găzduiește o anchetă inspirată de revista franceza „Lire”: „care sunt scriitorii români care s-ar putea impune în străinătate?” Elena Vlădăreanu și Mihai Iovănel așteaptă răspunsurile în acest sens de la Luminița Marcu, Samuel Tastet, Oana Grünwald și Adina Kenereș („un critic literar, doi directori de editură și, respectiv, directorul Centrului de Carte Germană”). Redacția comentează: „Interesante ni se par opiniile celor care au legături directe cu piețele de carte

franceză și germană. În Franța, interesantă rămâne ficțiunea crudă și îndrăzneala stilistică (exemplul dat de Samuel Tastet este *Băgău*, romanul Ioanei Bradea, pețit, pare-se, de vreo 10 edituri din străinătate). Publicul german ar fi interesat de memorii și eseuri care să dea seama de experiența comunistă (este citat aici proiectul lui Paul Cernat, Angelo Mitchievici, Ion Manolescu și Ioan Stanomir) sau de alte experiențe istorice traumatizante (antisemitismul, de pildă; apare citat Andrei Oișteanu)”. ■ Din „Dilema veche” este reținut dosarul-anchetă alcătuit de Simona Sora, *Ideologia strică omenia?* „Desigur, nu răspunsul afirmativ sau negativ contează aici, ci nuanțele”, comentează redacția „Observatorului”, punctând și faptul că ancheta, mai echilibrată, se vrea o continuare la *Cearța intelectualilor*. Cel mai amplu comentat și citat este „articolul-uvvertură” al lui Paul Cernat, intitulat *Capcanele ideologiei și pericolul nevertebrării*, în care criticul atacă „trei cheștiuni: «sindromul bulgărelui de sare», intoleranța și raportul dintre ideologic și estetic. Delegitimarea multiculturalismului și a stângismului liberal de către anumite grupuri de intelectuali (nu spui care) este, crede criticul, nocivă”. La cele patru întrebări ale anchetei au mai răspuns Sanda Cordoș, Andrei Cornea, Caius Dobrescu, Alina Mungiu-Pippidi, Carmen Mușat și Sorin Vieru. □ Cu titlul redacțional *Spiritul critic și povestea unui underground literar*, la *Revista presei* este prezentat și comentat sumarul numărului pe aprilie al revistei ieșene „Timpul”, care „insistă pe cheștiuni de mentalitate și de ideologie culturală, într-un moment în care «societatea civilă» și-a mai pierdut din entuziasm, iar revistele de cultură se mulțumesc, adesea, cu monologul”. Astfel, Gabriela Gavril semnează editorialul-eseu *Generația 27 – un model viabil, «fecund» și azi?*, cu referiri la opiniile exprimate de criticul Dan C. Mihăilescu la ultima conferință „Cuvântul”. „La vremea respectivă, am luat și noi notă de idiosincraziile argumentelor criticului pentru a demonstra excelența intelectuală a generației lui Mircea Eliade”, punctează redacția. Mai este semnalată ancheta *Mitologia românească, azi și*, „pentru descrețirea frunților”, este cotate ca „de neratat” eseul lui Sorin Stoica, *Librăria Cărții Românești*, „despre instituția formatoare *underground* care a fost sediul din strada G-ral Berthelot al Editurii Cartea Românească, un kilometru zero al libertății de expresie literară în anii ’80. Eroul pozitiv al acestui spațiu este poetul Florin Iaru, iar cel negativ – tovarășii. Și totuși, «în librăria despre care vorbim, nu cei trei scriitori erau personajele cele mai interesante, mai pitorești, ci Savu Dumitrescu, fostul șofer al lui Marin Preda, și caloriferistul, nea Costel, amândoi debitând niște povești absolut fascinante»”. □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că, la sediul Colegiului Noua Europă, va avea loc un colocviu pe tema *Disciplinele filologice în universitate și în școală*, invitați fiind Ioan Pânzaru, Nicolae Manolescu, Liviu Papadima, Mircea Martin, Carmen Mușat, Ioana Pârvulescu, Luminița Marcu. □ În cadrul aceleiași rubrici este anunțată lansarea volumului *Skenzemon!* de Dumitru Radu Popa (Ed. Curtea Veche), cei care vor prezenta cartea fiind Denisa Comănescu, Liviu Papadima și autorul. □ Mai aflăm că *Gabriela Adameșteanu nu mai este redactor-șef la „22”*, scriitoarea

retrăgându-se, fără comentarii, conform unui comunicat al Grupului pentru Dialog Social. □ Ovidiu Pecican trimite o *Scrisoare către un intelectual maghiar*, în încercarea de a înțelege „anumite evoluții” socio-politice, culturale și conjuncturale al căror sens exact îi scapă. □ Suplimentul din acest număr își propune să răspundă la întrebarea *Când vor fi Lipscanii un obiectiv turistic și european?* Printre semnatori se numără Doina Ioanid și Stelian Tănase.

24 mai

● **[„Adevărul literar și artistic”, nr. 769 (20)]** „Nu mă poate nimeni contrazice când scriu că poezia Denisei Mirena Pișcu este una eminentemente feminină: lipsită de «virilitatea» agresivă a versurilor Angelei Marinescu, de barochismul luxuriant exhibit de Iolanda Malamen, dar și de concizia dureroasă și livrescă a regretatei Mariana Marin. Acest volum de debut, potrivit intitulat *Pufos și mecanic* [Ed. Vinea, 2003] (nu știu dacă inspirat, însă potrivit, în mod sigur...) învește o abordare «dură», de pe poziții de forță, a vieții, într-un strat diluat de sensibilitate «iertătoare». Așa cum ne așteptam, sunt în acest volum de versuri de dragoste necontaminate de tradiții sau curente, simple notații ale propriilor senzații, câteodată însă tăvălite prin făină dulcegăriei. [...] Ciudat amestec acest volum de debut. Se găsesc în el piese care nu ar face de râs niciun poet, alături de compoziții jenant de adolescente. Cred însă că este de admirat curajul de a te expune fără niciun pic de jenă cu o singură condiție: să cultivi acel filon care-ți predispune poemele la evoluție. În rest, numai de bine în tărâmul suprarealist al fapturii lor pufoase și mecanice [...]”, scrie Bogdan-Alexandru Stănescu în cronica intitulată *Anima bine temperată*. ■ La rândul lui, Claudiu Komartin scrie despre lirica *În slow-motion*, a moldoveanului Bogdan Perdivară, volumul acestuia *Kilometri de pivniță* (Ed. Vinea, 2004) reprezentând „cel mai puternic debut poetic al anului 2004”, marcând totodată „o apariție notabilă în peisajul și așa foarte eterogen (foarte «colorat», ar spune unii...) din poezia anilor 2000”. Autorul „aparține atât geografic, cât și afectiv unui spațiu ale cărui particularități nu vor fi niciodată îndeajuns de bine trasate, un fel de loc geometric al prospețimii și vitalității moldovene, răsfățate cu plictisul și sentimentalismul locvace, oscilând tocmai de aceea între forță și moleșală contemplativă, între jelanția patetică sau brutalitatea virilă și cântecele cele mai languroase, mai savante în invenția și cultivarea plăcerilor mărunte ale traiului tihnit, în care stă sădit un decadentism de o curioasă rafinare”. [...] La Perdivară, ca și la Sociu, mizerabilismul nu este o chestiune de tehnică literară, vitalitatea eului din lungul poem cu care se deschide cartea (și care împrumută titlul întregului volum) este cea a unei conștiințe captive din mișcarea de expansiune între limitele severe impuse de o biografie traumatizantă [...]”. „Imaginile dure, stilul colocvial și brutalitatea cu care este introdus cititorul, încă de la primele versuri ale acestui excelent poem, în existența dureroasă a eroilor săi, dau seama despre o nevoie care e dincolo de orice modă poetică, aceea a eliberării de *trăit* prin rostire”.

□ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (7), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, poemul *Bătrânul cu glugă* din volumul *Cărțița lui Pessoa* de Constantin Abăluță, poet „al cărui traseu pe calea poeziei, foarte potrivit cu inițierea într-o proprie ființă, l-a dus aproape de gradul zero al exprimării simbolice lumii”. □ Grupaj de poeme de Paul Vinicius. □ Florin Mihăescu recenzează volumul atipic *Comedia Infra-umană* (Ed. Brumar, 2004), „autobiografia” originalului preot-scriitor Mihail Avramescu. □ Robert Lazu se ocupă în acest număr de polemica *Steinhardt contra Bloom*, comentând articolul *Defăimarea lui Poe*, publicat de „ultimul cavaler rătăcitor în țara literelor” în volumul *Escale în spațiu și timp* (C.R., 1987). □ Virgil Nemoianu analizează opiniile filozofului german Jürgen Habermas în articolul *Religios și laic în registru filozofic*. □ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr, pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Puls*. Prima care intră sub lupa cronicarului este revista de poezie „Poesis” din Satu Mare (nr. 3-4-5/2005), din cuprins fiind amintite cronicile lui George Vulturescu la volumul lui Varujan Vosganian, *Iisus cu o mie de brațe* („Acesta să fie primul reper poetic în literatura română actuală?”, se întreabă Nina Vasile); articolul Ginei Puică despre lirica Angelei Marinescu („ce restaurează dreptul poeziei de a fi recunoscută în puterea ei maximă și, desigur, autentică, *vie*, pentru lectorul exigent”); paginile dedicate lui Ioan Flora și Ion Chichere, dispăruți de curând etc. □ Este trecut în revistă cuprinsul „Tribunei” (16-13 aprilie/2005). □ „Ramurile” craiovene (nr. pe aprilie/2005) sunt felicitate pentru sărbătorirea a 100 de ani de apariție, „în rest, aflăm despre cărți” (*sic!*). □ „Mozaicul”, considerată „a doua revistă serioasă din Craiova”, dedică nr. 3-4/2005 lui Adrian Marino. Mai sunt reținute o proză semnată de Vasile Andru și o cronică la volumul de poezie *Anul cărțiței galbene* de Dan Coman. □ Sunt enumerate numele tuturor autorilor nominalizați pentru Premiile de debut ale „României literare”, reproduse după nr. din 11-17 mai/2005. □ Concluzia cronicarului la finalul rubricii din acest număr este că „revistele literare (din București sau din Cluj, Craiova, Satu Mare...) își văd de viața proprie în limitele bine cunoscute, fără stridente, fără revolte manifeste, polemici. Aceasta este zona relativ cuminte, unde întâlnim marile nuanțări, iar nu construcții, sisteme zdrobitoare. *Suntem* și aici în jocul obișnuit al literelor, așa cum ne regăsim și în efervescenta neliniștitoare a inventării, experimentării și, mai ales, a trăirii unei spornice autodistrugerii”.

• [„22”, nr. 794 (21)] *Traducerea – un capitol de istorie culturală*, conchide Smaranda Vultur după lectura volumului lui Gelu Ionescu, *Orizontul traducerii*, (ediția a II-a revăzută, Ed. Institutului Cultural Român, 2004), remarcând că autorul „e dintre cei care cred că traducerea fac o literatură, iar operele la care se oprește, din perioada pe care o analizează (1975-1980), sunt dintre cele mai convingătoare”.

25 mai

• [„Luceafărul”, nr. 20] Articolul lui Marius Tupan din rubrica *Acolade, Vânarea președintelui*, dă și titlul anchetei găzduite de acest număr, referitor evident la viitorul președinte al Uniunii Scriitorilor din România. Întrebările propuse sunt: 1. Schițați portretul-robot al președintelui Uniunii Scriitorilor din România 2. Care-i, de fapt, opțiunea dumneavoastră pentru viitorul conducător al Uniunii? Motivați-o! 3. De ce schimbări radicale are nevoie breasla noastră?

■ Răspund provocării: Bogdan Ghiu (*Tronul blestemat*), Corneliu Irod (*Priceperea chivernisitoare*), Gabriel Rusu (*L-aș dori pe Titu Maiorescu*), Adrian Dinu Rachieru (*Ar speria pe cineva o grevă scriitoricească?*), Gabriel Chifu (*Geamantanul de președinte*), Barbu Cioculescu (*Șansa pierdută*), Gheorghe Schwartz (*Elită sau sindicat*), Gabriel Dimisianu (*Modelul interbelic*), Dorina și Liviu Grăsoiu (*Uniunea va supraviețui*), Romul Munteanu (*Efortul de sensibilizare*), Mariana Criș (*Raport asupra banilor*), Ion Buduca (*Nu mai are Fond literar*), Gheorghe Grigurcu (*Nu o singură mână... lungă*), Alex. Ștefănescu (*L-aș vota pe Varujan Vosganian*), Geo Vasile (*Veșnicii Mutu, Turcescu și Teo*), Leo Butnaru (*Indiferența față de Filiala Chișinău*), Ion Beldeanu (*Primirea în U.S.R. – o simplă formalitate*), Adrian Popescu (*Persoana nu o pot numi*), Viorel Sâmpetean (*Mersul șchiop*), Aurel Rău (*Avutul național*), Mircea Constantinescu (*Crini regali*), Gheorghe Istrate (*Ecce homo! – V.V.*), Coman Șova (*Obiectivele nobile ale S.S.R.*), Horia Gârbea (*Candidat ales pe viață*), Mariana Sipoș (*O curățenie generală*), Valentin Tașcu (*Trompeta lui Daian*). ■ „Roman de conversație, mai mult cartea lui Dan Țăranu ar fi avut câștigat dacă ar fi mizat cel puțin la fel de mult și pe o mai pronunțată dimensiune evenimențială, pe care lumea abordată el – cea a «tinerilor furioși» – o posedă din plin. Altfel, romanul său rămâne simplu strigăt, remarcat, dar repede acoperit de vocile altor debuturi congenere, mai bune”, este verdictul fără echivoc al lui Adrian G. Romilă din recenzia la romanul lui Dan Țăranu, *Al patrulea element* (Polirom, 2004), intitulată *Între lihtis și taifas sau locul unde nu s-a întâmplat nimic*. □ La capitolul *Istorie literare contemporane*, Arina Lungu trece și volumul lui Gheorghe Mocuța, *Sistemul modei optzeciste* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), care „se vrea a fi – se pare – un jurnal de lectură, oferind opinii personale, comentarii indulgente sau pur descriptive, referitoare la autorii prezentați, fără a-și propune în mod direct să realizeze o ierarhizare valorică”. □ *Omul orchestră* din titlul cronicii semnate de Ana Dobre este „neobositul” Ștefan Vida Marinescu, cel care recent a publicat volumul *Domnul Camil între Realia și Transcendentalia* (Ed. Arvin Press, 2004), „e un excurs într-un tărâm mai puțin exploatat – cel al poeziei lui Camil Petrescu”: „Contaminată de filosofia platoniciană, poezia sa are un aer livresc, emoția lirică fiind permanent filtrată prin intelect. Iar intelectul e rafinat prin cultură. Ideea e că poetul e inferior prozatorului, dramaturgului, eseistului. Aparența de prozaic rezidă în schițarea unor tablouri prea concret realiste. Interesante notații, precum schițele unui pictor, exersate pentru a intra

în componența unei structuri, a unei compoziții, ele pot interesa în epică, dar sunt aproape nule din punct de vedere liric, deoarece emoția nu e transfigurată, notele nu se subordonează unei viziuni lirice. O *poezie picturală* e în intenția scriitorului, care-și aseamnă poeziile cu pânzele lui Peter Brueghel cel Bătrân”. □ O pagină de versuri semnează Claudiu Komartin. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Alexandru Văduva. □ Sub titlul *Cât e de povestit (II)*, Alexandru George continuă să își consemneze în scris amintirile și informațiile adunate de-a lungul timpului, în acest număr relatând o întâmplare cu Vladimir Streinu: „pe când eram în liceu am avut ocazia de a-l vedea (cu mai multă curiozitate, desigur) pe Vladimir Streinu, o siluetă neobișnuită în tagma didactică, care a suplinit la clasa noastră câteva ore, nu mi-a fost dascăl propriu-zis, dar se fixa atenției celor mai curioși. Era nu numai un cărturar într-altminteri reputat, dar și un bărbat cu o ținută și o eleganță rară în mizeria cancelariilor imediat postbelice. Era mai tânăr decât mulți colegi ai săi. un bărbat frumos, cu un aer puțin rigid și afectat ce se dezvăluia și în vorbire. În fine, un ins pe care cu greu l-ai fi închipuit în anumite situații – deși soarta (adică regimul comunist pe care gazetarul politic la «Dreptatea» îl combătuse în acei ani) îi vor rezerva episoade îngrozitoare. Ei bine, într-o zi din anul 1947, cred, profesorul nostru s-a zvonit că a suferit un grav accident sau că absentează mai multă vreme fiind bolnav. Și printre elevi s-a înfiripat o ciudată și hilară afacere: Vladimir Streinu, care locuia în apropierea Liceului «Mihai Viteazul», obișnuia să facă plimbări în faptul serii, desigur în scopul relaxării, pe Bulevardul Pache, sub umbroșii castani care-i străjuiesc bordurile; eu însumi, dar și colegi de-ai mei, l-am văzut singur, doar arareori întovărășit de soție. Ei bine, la una din aceste promenade în tenebre, omul, cu mersul lui solemn și cu privirile pierdute spre alte zări (eventual, ale poeziei), căzuse într-un canal cu capacul absent sau înlăturat de grijuliul nostru Serviciu de Salubritate. Căzuse și fusese extras de acolo după ce își fracturase câteva coaste, așa cum a circulat zvonul ceva mai târziu în ginta școlară”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr îi schițează un portret lui Octavian Paler, pornind de la considerațiile lui Bujor Nedelcovici din *Jurnal infidel (1992-1997)*, care „ne înfățișează un Octavian Paler nu tocmai politicos și nu tocmai animat de grațitudine. Jenant de condescendent, acesta îi pune întrebări indiscrete și uită a-i mulțumi pentru un dar. Se mai întâmplă! Dezamăgirile noastre față de persoana importantului gazetar și scriitorul consună, într-un fel, cu cele ale lui B.N. Poate că-n ființa lui O.P. s-a inculcat mentalitatea funcțiilor de conducere deținute odinioară ori poate că acele funcții din sfera nomenclaturii culturale (și nu numai culturale) le-a dobândit în virtutea unei ambiții primare irepresibile. Care ambiție iese uneori la suprafață spărgând liniile chipului ideal cu mici colțuri ascuțite de vanitate. Se pare că moralistul penetrant și pretențios cu semenii are momente în care se simte dispensat de anume reguli de atenție față de semenii și de consecvență, plutind în acea superbă grațitudine de «dincolo de bine și de rău»... După

decepția produsă și în ce mă privește, îl prefer pe un O.P. retras în textele domniei sale, intemporalizat prin mijlocirea lor, purificat, precum într-un mic mausoleu funcțional încă în timpul vieții. Și, totuși, cum s-ar putea intemporaliza prin paginile domniei sale vădind în bună măsură o încheștare ziaristică?” ■ Sunt publicate *Premiile Festivalului Național de Literatură „Tudor Arghezi”*. Astfel, Premiul Național „T. Arghezi” pentru *Opera Omnia*: Constanța Buzea. Secțiunea „Cuvinte potrivite”: Premiul pentru volum în manuscris: Rita Chiribuță (Botoșani); Premiul pentru volum în manuscris: Ilie Guțan (Sibiu) și Premiul Editurii Gorjeanul. Premiul pentru volum editat: Lazăr Popescu (Gorj). Secțiunea „Bilete de papagal”: Premiul I: Diana Corcan (Brăila) și Premiul revistei „Luceafărul”. Premiul II: Gabriela Ivașcu (Ștefănești, Argeș). Premiul III: nu se acordă. Secțiunea „Arghezologie”: Dimitrie Vatamaniuc. Premii speciale: Premiul revistei „Portal Măiastra” (Târgu Jiu): Aniela Stănescu (Gorj). Premiul revistei „UNU” (Oradea): Iulia Poniagă (Gorj). Premiul Studioului de Radio „Oltenia” (Craiova): Ionuț Radu (Mioveni, Argeș). □ Dintre cele două evenimente petrecute recent în lumea scriitoricească, „strategia, în sfârșit lansată, a Institutului Cultural Român” și „preluarea «în administrare» a Editurii Cartea Românească, proprietatea Uniunii Scriitorilor, de către Trustul Polirom”, Bogdan Ghiu alege să scrie în acest număr despre cel de-al doilea, titrând: „*Falia*” *Cartea Românească (I)*. „Cartea Românească s-a ofilit necesar, inevitabil în curtea Uniunii Scriitorilor: membrii acesteia privesc superior «piața», invidiindu-i «vedetele» într-ascuns, aveau o editură la îndemână și n-au știut ce să facă cu ea. Acum, ea nu numai că le-a fost, conform mersului firesc al istoriei, înstrăinată, dar, odată «reformatată» și «marketată» de motorul Polirom, este posibil să se întoarcă împotriva lor. Căci câți dintre scriitorii români sunt gata să joace la două capete, în două ritmuri, pe linia subțire, fragilă, periculoasă, cu adevărat artistică, dintre comerț și artă? Și, pe de altă parte, își propune oare Poliromul să creeze diferențieri organice de piață, nuanțând piața și distingând funcțional, așa cum se întâmplă pe adevăratele piețe culturale, între ritmul sacadat al produselor comerciale și ritmul cu digestie și absorbție mai lentă al valorilor? Câți dintre membrii Uniunii Scriitorilor vor mai putea, și vor mai face față, să publice la noua Carte Românească? Și, pe de altă parte, cu ce opere «grele» va avea curaj și înțelepciune Poliromul, ca administrator al Cărții Românești, să provoace la consistență și durată lungă; piața de carte din România?” Continuare în numărul viitor. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Mariana Criș meditează asupra cărților, numindu-le amar *Cenușăresele culturii noastre*.

● [„**România literară**”, nr. 20] Fără niciun comentariu adiacent în interiorul numărului, pe pagina întâi redacția anunță cu litere de o șchioapă: *Premiile de debut 2004-2005*, decernate pe data de 18 mai în cadrul *Întâlnirilor „României literare”*. Sunt reproduse copertele celor trei cărți câștigătoare: Ioana Bradea, *Băgău* (Ed. EST), Filip Florian, *Degete mici* (Polirom) și Nicolae Strâmbeanu, *Evangelhia după Araña* (Humanitas). □ Ion Pop își continuă și încheie periplul

teoretic și critic *În jurul „generației 2000”* (III), oprindu-se la câțiva reprezentanți ai acesteia, așa cum apar în antologia lui Marin Mincu (vezi numărul precedent). Lăsând deoparte extremele, îi menționează pe cei care „se detașează de pluton”: Marius Ianuș, Elena Vlădăreanu, Claudiu Komartin, Dan Coman, Teodor Dună, Ștefan Manasia. Concluzia amplului studiu este următoarea: „Cum sper că poate reieși chiar dintr-o sumară, incompletă trecere în revistă a «faptelor» de până acum ale numitei «generații 2000», această vârstă poetică se află încă în faza articulării de programe și cărți. Cu destule talente *en herbe*, câteva mai consistent afirmate, altele amenințate de o pretimpurie aliniere la scrisul superficial-reactiv, «fiziologic», cu stridente concesii față de comercial și publicitar – semnalate chiar din interiorul «trupei» – , cu complezențe criticabile față de alunecările într-o vulgaritate ce nu se salvează întotdeauna în expresia poetică, ceea ce trece drept «generația 2000» nu poate fi rupt brutal, cum se mai crede, de ceea ce am numit proiectul autenticist al predecesorilor imediați. Dimpotrivă, i se integrează organic, dincolo de schimbările de accent și nuanță. E de sperat că va veni și momentul unei mai calme considerări a trecutului poetic recent de către acești tineri ce-și caută, în chip explicabil, locul distinct în «cor». Și e de așteptat, mai ales, o mai profundă și responsabilă asumare, într-o expresie estetică pe măsură, a problemelor omului din acest moment de cumpănă și de răscruce pentru lumea românească pornită, încă o dată, spre lumea mare și pentru poezia ei. Oricum, încă încăpătoarea umbrelă a «generației» nu va putea proteja prea multă vreme și pe prea multă lume. Cum bine zice și Horia Gârbea, după atâția alții, într-un articol retipărit în antologia lui Marin Mincu, «afirmarea în grup e o strategie bună, cu condiția de a fi părăsită la timp». ■ Sesizând „inconsecvența exegeților lui N. Steinhardt – și chiar a lui însuși! – în a fixa momentul debutului și textul cu care acesta și-a început cariera literară”, George Ardeleanu caută, descoperă și prezintă textele publicate de Steinhardt în revista „Vlăstarul” a Liceului „Spiru Haret”, între 1928 și 1929, cu opt ani înainte de debutul asumat. Este vorba despre cinci texte și două probleme de matematică, dintre care este reprodus cel dintâi, *Castele în Spania*. ■ În articolul *Poezia ceșă și Lucian Blaga*, Simona Cioculescu se ocupă de acuzațiile de plagiat pe care semănătoristul I.U. Soricu i le aduce lui Blaga în 1938, susținând că acesta ar fi preluat vocabularul, imaginile, gândurile și „îndrăznelile” a trei poeți cehi, cu precădere ale lui Otokar Běezina. După o trecere în revistă a vieții și operei acestuia din urmă, semnatara articolului conchide: „Iată deci că unele repere comparatiste referitoare la cele două universuri poetice puteau fi găsite. Nu era vorba însă, ca în demonstrația lui Soricu, de influențe și împrumuturi, ci de paralelisme posibile între spirite afine și totuși atât de deosebite”. ■ Deși îl apreciază ca scriitor („Mircea Cărtărescu este un spirit fundamental romantic, obligat la ajustări și travestiuri de epoca postmodernă pe care tinde a o exprima. Imaginația puternică, parcă nesecată, deschide poezia și proza sa către toate azimuturile, copleșindu-l pe cititor cu lumi ireale de o concretețe tulburătoare. Dacă adăugăm fantezia lexicală, spectacolul limbajului care

însuflețește și destramă, susținând sau încheind o anumită serie imaginativă, vom ajunge ușor la concluzia că textualismul pur, Noul Roman ca loc unde nu se întâmplă nimic, se află pe cu totul alt meridian artistic.”), Daniel Cristea-Enache nu îl gustă pe Cărtărescu, publicistul, scriind în recenzie la cea de a treia ediție a volumului *Pururi tânăr; înfășurat în pixeli* (Humanitas, 2005): „Cu cât se apropie de literatura pe care o scrie, splendidă, Mircea Cărtărescu este mai autentic; și cu cât micșorează distanța față de lumea exterioară, de spațiul public, se dovedește mai strident, inadecvat, nerealist” (*Ușa stacojie*). □ „Poezia, după cum se remarcă din capul locului, energică, dezlănțuită, pe care o semnează Angela Furtună, reprezintă totuși un triumf al artificului. Poeta are în vedere ființa ca pe un foc pe care se străduiește din răpuzeri a-l înăbuși spre a nu provoca un incendiu”, scrie Gheorghe Grigurcu, în articolul *Pasionalitate livrescă*, despre volumul Angelei Furtună, *Primul Kaddish* (Ed. Dacia, 2002). □ Printre cele opt cărți noi răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ Nichita Stănescu, *Opera magna*, vol. I (1953-1965), vol. II (1966-1970), ediție integrală, cronologică, studiu introductiv și repere biografice de Alexandru Condeescu, (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004): „Ediție integrală a scrierilor lui Nichita Stănescu, realizată de un foarte bun cunoscător al vieții și operei poetului, care aplică o formulă folosită anterior cu succes și în editarea liricii eminesciene: așezarea textelor în ordine cronologică. [...] Se creează astfel un continuum edificator pentru cine vrea să înțeleagă logica internă a creației lui Nichita Stănescu. Ediția (din care au apărut deocamdată primele două volume, elegante, cu coperte gândite de Mircea Dumitrescu) se deschide cu un studiu introductiv serios și profund, reprezentând de fapt o carte în carte (o carte despre Nichita Stănescu într-o carte de Nichita Stănescu). Numeroasele idei critice noi concentrate în acest studiu duc la o reconsiderare a creației stănesciene. Surprinzătoare (și convingătoare) este printre altele presupunerea că poetul și-a pus în tinerețe (ceea ce înseamnă până pe la treizeci de ani) o «mască a adolescenței fericite» pentru a fi acceptat de regimul comunist”; □ Gheorghe Grigurcu, *Calendar*, poezii (Ed. Dacia, 2004): „Gheorghe Grigurcu pretinde că este înainte de toate poet, cu aceeași convingere cu care Al. George pretinde că este înainte de toate prozator. Așa se explică de ce lansează în lume noi și noi volume de versuri, nedescurajat de lipsa de entuziasm a celor care le comentează. Aceste volume sunt fără îndoială valoroase, dar nu atât de valoroase încât să facă să treacă pe planul doi cărțile sale de critică literară. Poezia lui Gheorghe Grigurcu, combinație savant dozată de reflecții fulgurante și emoții intelectualizate, se citește cu plăcere, fără să producă însă o revelație. Este vorba de o muzică a ideilor dată încet, care înobilează discret starea de spirit a cititorului”; □ Toma George Maiorescu, *Postdefinitive* (C.R., 2005): „Spre deosebire de Gligor Sava, care a scris un vers inspirat de-a lungul anilor, Toma George Maiorescu nu a scris nici unul (deși a publicat zeci de cărți). Noul său volum, *Postdefinitive*, apărut la (cândva) prestigioasa editură Cartea Românească, se caracterizează prin aceeași exuberanță stilistică rebarbativă cu

care autorul a încercat, fără succes, de-a lungul deceniilor să-i cucerească pe cititori”; □ George Geacăr, *Eu. Zise el*, postfață de Al. Cistelecan (Ed. Vinea, 2005): „George Geacăr, deja celebru prin modul demistificator în care l-a recitat pe Marin Preda (spre satisfacția lui Gheorghe Grigurcu), este și un poet ingenios. El trece cu dexteritate de la fizică la metafizică [...]. Totuși, poemele n-au consistență. După lectură, se evaporă”; □ Constantin Virgil Negoită, *Irozii*, roman, ediție bilingvă, română-engleză (Paralela 45, 2005): „Secvențe din viața lui Isus Hristos, rescrise în registru postmodern. [...] Istoria biblică este autoritar actualizată. Constantin Virgil Negoită obligă personajele și situațiile să intre în rezonanță cu gândirea secolului douăzeci. Rezultatul este un roman inteligent, eliptic și glacial (care ne face să ne gândim cu nostalgie la poezia celui scris de Adrian Popescu pe aceeași temă: *Cortegiul magilor*, 1996). (Mai pe larg despre *Irozii*, în cronică lui Tudorel Urian din pagina alăturată)”. □ Într-adevăr, Tudorel Urian semnează o cronică consistentă a romanului *Irozii*, intitulându-și textul *Umanitatea în 60 de pagini*: „Filozof, om de știință, profesor de informatică la Universitatea Hunter din New York, Constantin Virgil Negoită a devenit celebru în România, dar și în Statele Unite prin studiile sale în domeniul matematicii *fuzzy*. Ulterior, a aplicat mecanismele logicii *fuzzy* în sfera literaturii. Rezultatul: niște romane destul de bizare, de izbitoare originalitate, greu de cuprins într-o înseriere literară, dar bine primite de public și de critica literară. Cel puțin două dintre ele – *Vag* (Ed. Paralela 45, 2003, tradus după versiunea americană apărută în anul 2000) și *Logica postmodernului* (Ed. Paralela 45, 2004) – s-au bucurat de cronici favorabile și au făcut ca numele lui Constantin Virgil Negoită să devină cunoscut și în lumea literară românească. *Irozii*, cel mai recent roman al profesorului american seamănă și nu prea cu precedentele sale cărți. Seamănă în măsura în care relativismul specific logicii sistemelor *fuzzy* domină materia epică. Aceeași continuă întrepătrundere a planurilor temporale și spațiale, care face posibilă întâlnirea și comunicarea cvasi-onirică între personaje ce au trăit toată viața pe meridiane diferite, în epoci despărțite de secole sau milenii”. □ Continuând evaluarea și valorificarea literaturii de peste Prut, Ion Simuț descoperă *Vârful ierarhiei în proza basarabeană* în opera lui Vladimir Beșleagă, încheindu-și recenzia la volumul ce cuprinde două romane *Zbor frânt. Ignat și Ana* (Ed. Litera, 1997) cu verdictul: „În opinia mea, Vladimir Beșleagă este cel mai important prozator basarabean al secolului XX, mai important pentru că e mai modern, mai tehnic și mai complex decât Ion Druță sau decât oricare alt scriitor al provinciei noastre de est”. □ Barbu Cioculescu prezintă cititorilor *Un roman psy*. Este vorba despre *Paramnezii* de Ion Vianu (Ed. Trei, 2005), catalogat drept „un jurnal oferit cu titlul de roman”. □ „Radu Paraschivescu este un scriitor față de care critica literară are câteva datorii de plătit. Pentru că discreția lui și pasiunea pentru literatura străină din care traduce la greu nu îl vor face niciodată mai puțin decât este, adică unul dintre cei mai buni prozatori români contemporani”, scrie Marius Chivu prezentând volumul *Fanionul roșu – campioni de vis, gesturi de coșmar*

(Humanitas, 2005), în care sportul devine literatură. □ Simona Vasilache recenzează cartea Alexandrei Târziu, *Fapte bune cu Lisa* (Ed. Compania, 2004), considerând că „Dacă bagi de seamă, citești un jurnal lucid de călătorie transatlantică și, cumva, interregn. Dacă nu, nicio nenorocire. Tot te poți feri cu o «citanie» de vacanță, despre eclipsele parțiale (sau nu...) și comice ale puterii de judecată”. □ Agasat că primește zeci de volume, în special de poezie, scrise prost însă autorii având pretenția să scrie despre ei, Horia Gârbea semnează articolul intitulat *Veleitarii*, dând numeroase exemple, deocamdată anonime: „Din fericire, unele poeme sunt mai ușor de înghițit pentru că, prin prostia lor piramidală, oferă probe de haz involuntar. Să nu credeți că printre autorii citatelor de mai jos nu se numără membri ai Uniunii Scriitorilor, ai Pen Club, laureați ai diverselor premii, gratulați cu prefețe și comentarii critice, tipăriți la edituri aparent serioase. E drept că sunt și aspiranți eterni la calitățile enumerate, care vor fi cheltuit o avere ca să-și tipărească, adesea bilingv, aberațiile. Când mă gândesc cât or fi costat pachetele de hârtie de lux stricate cu versurile lor, mă simt parțial răzbunat pentru tot ce am îndurat citindu-le. N-o să dau numele acestor iluzionați, pentru că n-am nimic personal cu ei. Mi-e doar milă-silă de «opera» lor. Singurul lucru pentru care îi urăsc necreștinește este agresivitatea, obrăznicia de care unii dau dovadă. Pentru asta promit că, dacă nu încetează cu «scrisul», data viitoare le voi închina o recenzie cu citarea sursei!”. □ În stilul său inconfundabil, Ștefan Cazimir scrie, la persoana a treia, despre tânărul care a fost, punctând „stațiile intermediare” ale „drumului unui absolvent de la bancă la catedră”, între care se numără și studiile dedicate în anii '50 poeziei umoriste și parodiei *De la A. Mirea la Maiakovski*. □ Tableta lunii *Mai* a Gabrielei Ursachi îl are în centru pe Mihail Sebastian, „un veritabil *om-orchestră* al literelor românești din interbelic”. □ Grupaj de versuri de Constantin Abăluță. □ Poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumar. □ În tableta din această săptămână, Constantin Țoiu glosează pe marginea *Scribului egiptean*, vizând relația sa cu Nicolae Manolescu. „La pagina 165 a volumului meu de memorii, al doilea, răsfoindu-l, dau de următoarele rânduri scrise de subsemnatul, înainte de a schița portretul cu lumina stinsă de la pagina 311. Citez: Dacă, între mine și Manolescu, odată, lucrurile s-ar răci (ceea ce, în definitiv, se poate întâmpla oricând în lumea literară), acest scurt citat din marele autor francez, introdus ca martor, ar aduce pe loc între noi lucrurile la temperatura normală.” Citatul la care se referă este din Henry Michaux (*Qui a rejeté ses démons, nous inopportune avec ses anges...*) și fusese scris de mâna criticului în carnetul de însemnări al prozatorului. □ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu scrie despre un roman inedit al lui Jules Verne, *Paris au XX-ème siècle*, o utopie neagră scrisă în 1863 și refuzată de editor ca fiind prea slabă. □ Mihai Zamfir comentează memoriile Nadejdei Mandelștam, volumul I, *Fără speranță* (Polirom, 2003) și volumul II, *Speranță abandonată* (Polirom, 2005), una dintre cărțile ce au marcat secolul XX, acum și în traducere românească, datorată rusistului Nicolae Iliescu. La sfârșitul articolului, Zamfir oferă, în

traducere proprie, câteva versuri din poemul contra lui Stalin pe care Ossip Mandelștam l-a scris în 1933 (Continuare în numărul 22). □ La rubrica *Meridiane*, un mic portret nesemnă al lui André Maurois, la 120 de ani de la naștere. □ Tot aici, Magda Teodorescu îl elogiază pe sculptorul român emigrat Paul Neagu, în ipostaza sa de poet, comentând volumul bilingv *The Great Sand Glass. Poems/Marele Clepsidru. Poeme* publicat de Fundația Interart Triade (*Artistul lumilor multiple*). □ Este anunțată o premieră mondială: la o jumătate de veac de la moartea lui George Enescu, Mariana Nicolescu a prezentat la TVR Cultural integrala liedurilor compozitorului român. □ Cronicarul de la *Ochiul magic* răsfoiește revistele literare, atras mai cu seamă de discuțiile despre canon. Astfel, nr. 10 al „Bucureștiului literar”, suplimentul revistei „22”, îl nemulțumește prin „dantelăriile” ce țin locul canonului „pur și dur”. Sunt totuși și voci care contează: „Canonul nu înseamnă, sau n-ar trebui să însemne, remarcă Mircea Martin, doar o listă de preferințe. Așa se întâmplă însă, fiindcă mai toate criteriile sunt, deocamdată, laxe. Iar vechiul canon, apărut mult mai bine, de către cei care l-au impus, de ingerințele unui regim opresiv, se ține încă verde. Mutarea pe care, cu o temelie teoretică neostentativă, dar vizibilă și foarte serioasă, o recomandă-anticipează criticul este aceea a consolidării prin influențe, prin «prelungiri». Cu alte cuvinte, e nevoie de o dinamică a canonului independentă de o singură instanță/de un grup de instanțe hotărâtoare. Aceeași idee (în siajul lui Harold Bloom...) o preia Carmen Mușat, subliniind că, în fond, canonul e, întotdeauna, o co-producție. Ioan Stanomir mută puțin accentul, într-o pledoarie pentru multe nuanțe. Intricarea eticului cu esteticul în comunism, bunăoară, e cazul să facă obiectul unor disocieri de finețe. Nimic nu se acceptă sau se refuză *de plano*, totul trebuie recitit. De fapt, întreaga discuție, încheiată de Marius Chivu cu o scurtă luare de poziție despre revirimentul «minorilor», al maniereștilor, din anii interbelici până în zilele noastre, se încheagă într-o «campanie» pentru comentarea avizată, pentru lectura chițibușară, pentru «structuri» care să înlocuiască părerile pe deasupra, pasionale, nu (tocmai) principale...” (*Canoane dincolo de prietenii...*). □ În aceeași rubrică, sunt semnalate grupajele de articole comemorative consacrate lui Adrian Marino de două reviste: „Cuvântul” (numărul pe aprilie) și „Mozaicul” (nr. 3-4 pe 2005). În cea dintâi, „semnează recenzii la cărțile lui Marino, din 2003 și din 2004, Paul Cernat și Diana Maria Florea. Despre omul Marino, răsfirat prin cutele operei, scriu, avizat, Gheorghe Crăciun și Caius Dobrescu. Firește, *nil nisi bene*, regulă tacit călcată când vine vorba, fără particularizări, de unii din (încă) viii care i-au stat prin preajmă. Atinse și ele de nevoia de-a mai lămuri câte ceva care nu s-a înțeles ca lumea, medalioanele din «Mozaicul» se citesc, mai ales de către cei care știu puține, dincolo de numele adunat pe atâtea cărți, despre Adrian Marino (pur și simplu...), cu plăcerea cu care descoperi un personaj. Constantin M. Popa, Adrian Dinu Rachieru, Monica Spiridon, Ion Bogdan Lefter, Ion Buzera, George Popescu, Gabriel Coșoveanu, Constantin Mihai, tot atâția prieteni (peste generații) ai profesorului lor (uneori, de la distanță...), recompun, frumos, ici-colo

emoționant, chiar pentru cei mai străini dintre străini (de cauză), un profil de cărturar. Articolul lui I.B. Lefter, cel mai memorialistic, e o confesiune fără stridențe despre apropieri și «răcirii» pe care n-ar fi pariat nimeni sau despre cum, cu anii, o tatonare de la distanță ajunge o mereu înnoită, caldă prietenie. Amănunte de istorie literară trăită...” (...*Prietenii dincolo de canoane*). □ Mai este semnalată și sintetizată ancheta din „Dilema veche” pe tema *Ideologia strică omenia?*

26 mai

• [**„Observator cultural”, nr. 13 (270)**] Este semnalat și dezbătut evenimentul prilejuit de *Premiile și nominalizările revistei „România literară”*. Cu titlul *Debutanții noștri cei iubiți și huliți*, redacția publică un mic rezumat argumentativ ce vizează ceremonia de decernare a premiilor de debut ale revistei menționate, care a avut loc în data de 18 mai, la Clubul Prometheus din București. Anterior evenimentului fuseseră nominalizate opt debuturi ale anului 2004 în poezie, proză și eseu critic: Ioana Baetica, *Fișă de înregistrare*, Ioana Bradea, *Băgău*, Ionuț Chiva, *69*, Suzana Filip, *Aici e viața de apoi*, Filip Florian, *Degete mici*, Ioan Pop-Curșeu, *Nu știe stânga ce face dreapta*, Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Araña*, Miruna Vlada, *Poemextrauterine*. Juriul, prezidat de Nicolae Manolescu, a fost alcătuit din redactori și colaboratori permanenți ai „României literare”: Adriana Bittel, Gabriel Dimisianu, Daniel Cristea-Enache, Ioana Pârvulescu, Marius Chivu și Simona Vasilache. Ei au ales trei câștigători: Filip Florian, Ioana Bradea și Nicolae Strâmbeanu. ■ „Panoramarea subiectivă a evenimentului” revine câtorva dintre redactorii „Observatorului cultural”, prezenți la decernarea premiilor ajunse la cea de-a patra ediție. □ Astfel, Florina Pîrjol reamintește cititorilor și eventualilor cărcotași de la distanță faptul că votul a fost secret, de asemenea că este cât se poate de firesc ca alegerea oricărui juriu să fie una subiectivă. După descrierea succintă a ceremoniei, ediția din acest an este catalogată a fi a „absenților”, pentru că majoritatea candidaților a lipsit, devenind „aproape o modă să nu te duci să-ți ridici premiul”, de aici și titlul comentariului său, *Uite câștigătorii, nu-s câștigătorii!*: „Bruma de spectacol s-a consumat în episoadele de lectură. Cum o parte din titlurile nominalizate au stârnit furori la data apariției, pe motiv că ar gravita în jurul ideii de pornografie, asistența aștepta mostre picante din respectivele texte. De altfel, «noul val» de prozatori publicați în Colecția *Ego. Proza* a Editurii Polirom – și nu numai – manifestă o atracție pentru autoficțiunea născută pe tărâm francez. Previzibil, pudoarea a avut câștig de cauză. Alegerea juriului a fost una corectă, poate «prea» corectă. Au fost premiați trei autori publicați la trei edituri distincte [...] foarte diferiți între ei. Toți trei sunt prozatori deja formați, care au preferat un debut târziu «perfect» unuia grăbit și discutabil”. □ La rândul ei, Adina Dinițoiu alege să scrie despre *Un „proces” desuet*: „N-aș vrea să discut aici alegerile făcute de juriu, ci mai degrabă lista ca atare a nominalizărilor. Cel puțin patru dintre cărțile propuse țin de așa-numita «literatură a tinerilor», [...] literatură până mai deunăzi înfierată,

acuzată de pornografie”, așa cum a făcut-o Dan C. Mihăilescu în două emisiuni ale lui Cristian Tabără, *Parte de carte*. „Să însemne această listă de nominalizări recunoașterea «oficială» (dat fiind capitalul simbolic al «României literare») a valorii «literaturii tinere» și tranșarea chestiunii «literatură sau pornografie», se mai întreabă semnatara articolului. □ *Un francez la premiile Prometheus* își intitulează Alexandru Matei pastașa după discursul editorului francez Samuel Tastet.

■ Andrei Simuț are *Revelația unui debut*, după lectura romanului lui Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Araña* (Humanitas, 2004): „Formula propusă e o combinație a cel puțin trei tendințe, a romanului de documentație istorică, a neopicarescului baroc și a apocalipticului cu alunecări spre religios. Acest tip mixt de roman a dovedit că poate împăca succesul la public cu aprecierea criticii, avându-și asigurată viabilitatea pe plan internațional. Din aceeași serie putem aminti *Saludos* (1995) de Alexandru Ecovoiu, *Hotel Europa* (1996) de Dumitru Țepeneag sau *Orbitor* (1996) de Mircea Cărtărescu. Maestrul incontestabil al genului este Thomas Pynchon, prozator mai puțin cunoscut la noi, dar creator al unui canon bogat de autori care îi sunt în mare măsură tributari. Toți acești autori au o propensiune spre o retorică a căutării secretului, un parcurs inițiativ de sorginte apocaliptică, cu evaziuni onirice, primii doi având în centru un personaj picaresc, iar penultimul adăugând o exuberanță stilistică debordantă. [...] În romanul lui Strâmbeanu, versatilitatea, exuberanța, insurgența personajului-narator se manifestă și la nivelul limbajului arhaizant, plin de metafore și comparații construite pe un câmp semantic al scabrosului de tip popular, care uneori devine redundant. Stilul redă însă, cu precizie, specificul fiecărui spațiu de pe mapamond străbătut de personaj, ca într-un panopticum de priveliști exotice și esențe tari”.

□ Citind cel mai recent volum de versuri al lui Mihai Ignat, intitulat *kleinpoeme* (Ed. Aula, 2004), Adina Dinițoiu descoperă *Sensul fericit al inovației*: „Mihai Ignat este un poet ajuns la o formulă stilistică «matură», recognoscibilă. Spuneam la început că volumul în discuție probează un stil, fără să inoveze, ceea ce pentru moment este foarte corect. Asta nu înseamnă că autorul nu și-a pus și problema inovației; dovadă, secțiunea finală a volumului, intitulată *Din volumele următoare*, ca un fel de avanpremieră, dar și *promotion* a ceea ce va publica ulterior. Din care se vede că va încerca să revină la «dulcele stil clasic», la versificație și poezia cu formă fixă (sonet), va încerca să inoveze ajustând «tăieturile» retro”.

□ Din rubrica *On-line*, aflăm că a apărut o carte nouă la Liternet, și anume *Povestiri foarte scurte* de Tudor Octavian. Pentru prezentarea volumului, este reprodus un fragment din prefața lui Marius Chivu: „Probabil și ca efect al unor frustrări cauzate de critica literară, scriitorul a ales să scrie proză scurtă pentru publicul larg. Adică, pentru acel tip de cititor care nu-și permite lecturi lungi, complicate, istovitoare, care caută «concentrate» de literatură, esențializate, cu efect imediat. Nuvelele se transformă, astfel, în povestiri de o pagină, în schițe și chiar în subiecte de câteva rânduri. Ion Simuț l-a și numit «un extremist al prozei scurte», formulând foarte exact noul mecanism al scrisului lui Tudor Octavian”.

□ Iulia

Dondorici semnaleză *Un roman despre Banat apărut la Berlin*, și anume *Habseligkeiten* (în traducere *Zdrențe*, Aufbau-Verlag, 2004) de Richard Wagner, șvab din Banat emigrat la finele anilor '80 în Germania Federală. □ La apariția celui de-al șaselea volum de proză, de fapt o antologie de texte selectate din volumele precedente, *Poiana îngerilor* (Ed. Aldus, 2004), Michael Hăulică, în articolul intitulat *Reportajele ratate de la Fundățica*, schițează portretul scriitorului de SF românesc Sergiu Someșan. □ În articolul intitulat „*Exil*” și „*emigrare*”, o dragoste conflictuală, Ioana Petrescu comentează memorialistica recentă a două autoare: Gabriela Melinescu, cele trei volume de *Jurnal suedez* (Polirom, 2003-2004) și Vera Călin, *Post-scriptum. Însemnări 1997-2002* (Ed. Institutului Cultural Român, 2004): „Speranța atingerii autenticității animă rândurile confesive ale Verei Călin sau ale Gabrielei Melinescu. În beneficiu personal, dar, prin ricoșeu, cu titlu de *exemplum*, și pentru uzul cititorului interesat de astfel de lecturi cu *risc* sporit de alunecare în empatie. Iar exemplul se referă și la un posibil drum către Sine: prin Celălalt, adică prin Aproapele, dar și prin Departele tău...” □ La rubrica *Bibliotecile mele* îi vine rândul Angelei Marinescu, poetă care scrie despre *Bibliotecile de carne*: „Biblioteca – o masă compactă de cărți înșiruite în rafturi ordonate rafinat, ca un tiv al sutanei lui Ignațiu de Loyola – mi s-a părut întotdeauna a fi un obstacol, întins pe tavă înaintea ochilor, pentru a mă provoca. M-am luptat cu ideea de bibliotecă. Mă lupt și acum, când puterile mi-au scăzut. Am fost agresivă și violentă cu ideea de a citi cărți. [...] Ceea ce consider a fi biblioteca mea nu poate fi tradus în cuvinte. [...] Biblioteca mea este acumularea geometrică a unor *tsunami* necunoscuți care mă vor duce la dispariție”. □ Mircea Muthu scrie despre *Canonul hard și canonul soft*, precizând că, în termenii științelor exacte, „canonul literar și, prin extrapolare, cel estetic a fost, există și rămâne ca funcție de marile paradigme propuse și, respectiv, impuse de un *saeculum* (Tacitus) ori de o *forma mentis* ce precipită ca atare pe palierul duratei lungi, de obicei seculară sau chiar milenară”. □ Cu supratitlul *În dezbatere*, de fapt în siajul celei din numărul precedent, apare un mic text marca Florin Iaru, intitulat *Mamă și umbrelă*, o descriere sintetică a ceea ce reprezenta Uniunea Scriitorilor odinioară. Între timp lucrurile s-au schimbat și „Uniunea, așa cum o cunoaștem acum, se pregătește să moară. Păcat de cerneala vărsată”. □ La rubrica sa săptămânală *Intersecții*, Michael Finkenthal inventariază *Pericolele „criticii constructive”*, pornind de la avalanșa de reacții diverse legate de scandalurile din presa românească, de la schimbările de la conducerea ICR și suprimarea revistei „Cultura”, până la „tiradele violente” din articolele lui Mircea Mihăieș sau reformarea Uniunii Scriitorilor: „Problemele discutate sunt reale și importante. Opiniile sunt variate și fiecare are dreptul să și le prezinte. Până la un anumit punct, stilul polemic este justificat; care este însă limita virulenței verbale? Și, mai cu seamă, unde stabilim granițele aceluia teritoriu, care ar trebui să devină sacrosanct în aceste discuții, al libertății și demnității personale? Cât de departe putem împinge generalizările? Cred că două criterii simple pot fi invocate în acest

context: decența și eficacitatea retoricii. Atacul «la persoană» în locul celui «la obiect» este indecent. O retorică inflamată, plină de invective, devine – foarte repede – ineficientă. Acestea sunt argumente practice în primul rând; dar, într-un anumit sens, și morale”. □ Deși se intitulează *Cartea Românească – un punct de vamă între două lumi*, articolul lui Bogdan Ghiu înregistrează și comentează intervențiile profesorilor Mircea Martin și Liviu Papadima cu privire la denaturarea limbii române, degradarea vieții culturale și a învățământului preuniversitar, de vină fiind atât școala, cât și programele de televiziune. □ Redacția publică un grupaj intitulat *Învățământul românesc – o cenușăreasă?*, în care sunt reproduse intervenții din cadrul colocviului cu tema *Disciplinele Filologice în Universitate și în școală*, organizat de Facultatea de Litere a Universității din București și Colegiul Noua Europă în zilele de 20 și 21 mai a.c. □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că „Masteratul de literatură română al Facultății de Litere din cadrul Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj și Colegiul Noua Europă (prin programul NEC-LINK) a organizat miercuri 25 mai, la sediul Facultății de Litere, masa rotundă cu tema *Misiunea națională a literaturii – prilej de mândrie sau bagaj incomod?*. ■ În aceeași rubrică, cititorii sunt informați că Nicolae Manolescu a fost moderatorul unei dezbateri cu tema *Cazul Arghezi*, desfășurată în data de 25 mai, la sediul Institutului Cultural Român, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi și al apariției, la Editura Institutului Cultural Român, a volumelor: Tudor Arghezi, *Poezii*; Dumitru Micu, *Arghezi*; Dumitru Vatamaniuc, *Tudor Arghezi, bibliografie*. La dezbateri au participat: Paul Cernat, Luminița Marcu, Dumitru Micu, Eugen Negrici, Costi Rogozanu, Ion Simuț, Tudorel Urian și Mihai Zamfir. Cu această ocazie, ICR a lansat seria de conferințe cu tema *Clasicii în vremuri de tranziție*, „care supune discuției publice impactul pe care îl mai are literatura clasicilor în societatea contemporană”. □ Interviuul lui Ion Caramitru, director al Teatrului Național din București, cu Ovidiu Șimonca debutează cu aserțiunea „Sub conducerea lui Dinu Săraru, Teatrul Național a fost obedient față de puterea neocomunistă”. □ Elena Vlădăreanu semnează un articol pe tema comentatorilor invitați la dezbaterile politice televizate, *C.T. Popescu și Ion Cristoiu își dispută nervii telespectatorilor*. □ Revista presei internaționale (cu semnalarea unei dezbateri din „*Times Literary Supplement*”, referitoare la diferența dintre erotism și pornografie) este semnată de Alexandru Matei.

31 mai

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 770 (21)] Numărul fiind tipărit în proximitatea Târgului de carte Bookarest, editorialul lui Marius Vasileanu se intitulează *La târg*, luând pulsul ediției. □ Mai mult decât atât, redacția scoate un „supliment special” dedicat acestui eveniment, în care sunt publicate interviuri cu directorii marilor edituri participante. □ *Insula doctorului A.J. – odă măcelăriei*, astfel își intitulează Bogdan-Alexandru Stănescu recenzia la volumul lui Anton Jurebie, *Filaj. România, file de poveste* (Ed. Prier, 2004): „Dacă vă întrebați ce făpturi

ciudate împlânzește Jurebie acolo unde cultiva izolarea, pe insula denumită Balta Verde (județul Mehedinți), dacă vrei să asimilați pe de-a-ntregul paralela cu insula doctorului Moreau, personajul lui Wells, atunci trebuie să parcurgeți *Elegiile distrugătoare*, pentru a continua cu ultimul său volum, *Filaj. România, file de poveste*. Abia atunci veți avea acces în zona luxuriantă, morbidă, în perpetuă și interminabilă putrefacție unde scrie Anton Jurebie”. Acesta „cultivă scenele baudelairiene ale «hoitului», o estetică a urâtului condimentată cu săgeți ironice aruncate Divinității. Remarcam la primul său volum asemănările de spirit cu Ioan Es. Pop – iată că așa cum poetul maramureșean se vede tăvălindu-se (în *Petrecere de pietoni*) pe hălci de carne aruncate în măcelărie, Jurebie dezvoltă un adevărat cult al acestui loc oficial de omor. Tonul său a devenit unul grav, asemănător unui dangăt de clopot anunțând primejdia. [...] Avem de-a face cu un poet dedicat solitudinii. [...] Poezia lui Jurebie capătă din ce în ce mai mult aspectul plângerii furioase, devine de o directețe despre care nu știu dacă prinde bine sau nu lirismului. Filajul, conceptul în jurul căruia se dezvoltă volumul de față, are aspectul unei pânze pline de răbdare: este filat chiar Eul poetic, este filat exteriorul. Atât obiectul, cât și subiectul sunt luate în colimatorul «spionului de elită»: comunicarea dă dovadă de aceeași sărăcie lexicală căutată pe care o remarcam și la primul volum al poetului”. □ *Frumuseți de credință* este titlul articolului semnat de Claudiu Komartin pe marginea „splendidului” *Caiet de citire și de caligrafie (fragmente de jurnal)* (Ed. Vinea, 2003), primul volum postum al lui Cristian Popescu, „o carte superbă, din care se poate cita copios și la întâmplare, fără spaima că ai putea nimeri vreo scădere în extraordinarul flux al conștiinței poetice, o carte de o curățenie și o expresie a credinței întru totul exemplare, transcriind căderile și înălțările unui poet despre care de-abia acum putem afirma cu încredere că este un mare poet. Un caiet de însemnări față de care notațiile zeloase și îngâmfate din jurnalele publicate de scriitorii astăzi la modă par niște mizilicuri vorbărețe și plicticoase”. □ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (8), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, un poem de Angela Marinescu. □ Grupaj de poeme semnate de Constantin Virgil Bănescu. □ Paginile centrale găzduiesc un medalion J.R.R. Tolkien. □ Iulia Argint prezintă cel mai recent volum marca Gabriel García Márquez, *Povestea târfelor mele triste* [Ed. RAO, 2005]. □ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr, pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Uniunea Scriitorilor și noua literatură*. □ Prima revistă sub lupă este „Axioma” (aprilie 2005) din Ploiești, „bogată în materiale informative”, enumerate din cuprins. □ „Ieșind din tipul de revistă informativă care ne poate interesa dar nu mulțumi suficient”, cronicarul ajunge la „săptămânalul editurii Polirom”, „Suplimentul de cultură” (14-20 mai 2005), „viu și alert, în ritmul real al mișcării literare de acum. Găsim atitudine, acțiune, construcție; este o revistă tânără”. □ „În formula dublată de cenaclul online, cele patru pagini nu foarte recente”, pe care le găsește prin redacție cronicarul din „Ziua literară” (5-11 februarie 2005),

„schitează timid actualitatea literară prin câteva titluri de rubrici”. □ „Literatorul” lui Fănuș Neagu și Mircea Micu „pare să fie publicația unei generații literare cu idiosincrazii directe față de «slăbiciunile» creatorilor tineri remarcați în prezent în alte reviste; în schimb, deschidere maximă pentru «tinerele speranțe» încă pe băncile școlii generale” (nr. din 15 martie 2005). □ În fine, aflăm că nr. din 19-25 mai 2005 al „Observatorului cultural” are ca temă „situația Uniunii Scriitorilor, rămasă fără președinte în urma demisiei lui Eugen Uricaru”. Cronicarul exclamă: „Iată o revistă care se află în mijlocul evenimentelor din viața scriitorilor. Credem că toate revistele literare ar trebui să dezbată, «să ia în discuție» ceea ce este *un simptom al necesității unei restabiliri fundamentale a condiției sociale a scriitorului român* [...] Noua cultură are nevoie (de), dar nu așteaptă, reformarea Uniunii Scriitorilor”.

● [„22”, nr. 795 (22)] „E foarte interesant ce se întâmplă cu prozatorii noștri transplantați în spațiul literar american. Majoritatea suportă o transformare benefică, se «despovărează», își simplifică scriitura. Scriind în alte ambianțe geografice și sociale, ei abordează decomplexați temele realității, fără teamă de facilitate, și nimeresc astfel mult mai ușor sinceritatea tonului. Cea atât de complicat disimulată în România de o veche manie a formei sofisticate, sau măcar inovatoare, care impregnează încă adânc așteptările în canonul literar românesc. La Dumitru Radu Popa, la Petru Popescu, la Florin Oncescu (din Canada), la Alexandra Târziu – dintre cei pe care i-am citit mai mult sau mai puțin recent – efectul se verifică din plin. Privirea asupra modului de viață american (sau canadian, dacă e să fim scrupuloși, pentru că l-am pomenit și pe Florin Oncescu) este întotdeauna cea detașată, a emigrantului cu oarecare vechime, care a depășit trauma și și-a regăsit umorul. La fel de detașată e și perspectiva din care privesc acum realitățile din România, din care fac adesea tema de parabolă bufă sau de satiră amuzantă. Un caz special este Norman Manea, scriitor de altă generație, factură și chiar de un alt calibru, a cărui literatură a păstrat și peste ocean o dimensiune patetică asupra problematicii emigrantului, dintr-o perspectivă agravantă: cea a minoritarului evreu. E evident că spațiul european nu a funcționat în același fel asupra scriitorilor români plecați din România. Lepădarea de povara experienței românești s-a făcut de multe ori prin renunțarea la literatură pur și simplu sau prin continuarea ei într-un mod oarecum «autist» (Petru Dumitriu, Dumitru Țepeneag), cu consecințe asupra impactului lor pe piața editorială din țările de adopție. Generațiile mai tinere, dispuse să ducă în Occident cea mai recentă versiune a comunismului ceaușist, par să se înscrie pe altă turnantă, dar nici acești scriitori nu sunt înclinați neapărat spre dezinvoltura de tip americană (cazul Herta Müller, de pildă), semn că în spațiul european clasarea experienței comuniste mai are de așteptat”, scrie Tania Radu pentru a pregăti terenul recenziei sale (*Dulcea fericire abuzată*) la volumul lui Carmen Firan, *Caloriferistul și nevasta hermeneutului* (Polirom, 2005). Autoarea, pe care o consideră aparținând primului tip de scriitor român emigrant, „convinge în *Caloriferistul și nevasta*

hermeneutului că mănuieste bine portretul (căutați portretul ministrului de Externe și al premierului din *Șarpele* și va veți amuza copios), că știe să povestească despre oameni și ciudățeniile lor, că vede lumea în care trăiește. Rezumările copioase la care am recurs aici ar trebui să demonstreze că scrie atașant, simplu, feminin (deci comprehensiv), pledând implicit pentru vechiul adagiul al simplei fericiri de a trăi”. □ Apare numărul dublu 11-12 (31 mai-6 iunie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Paul Cernat pledează pentru *Relegitimarea premiilor*, un prim pas fiind făcut deja prin premiile „României literare”, „unde redactorii și criticii-titulari de rubrici permanente ai revistei au votat democratic, adică secret. Rezultatele finale au fost, probabil, mai credibile decât opțiunile fiecărui votant în parte. Interesant mi s-a părut a fi și faptul că laureații *ex-aequo* au fost un bucureștean (Filip Florian), un timișorean (Nicolae Strâmbeanu) și o bistrițeană (Ioana Bradea), publicați de trei edituri diferite (Polirom, Humanitas, Est)”. Pornind de la acest exemplu salutar, tânărul critic îl propune ca model: „Mă gândesc la faptul că introducerea votului universal, egal, direct și secret al criticilor în acordarea premiilor literare naționale ar putea fi o soluție de legitimizare a acestora. La un astfel de vot democratic ar trebui să participe, pe cât posibil, toți cronicarii de întâmpinare activi, «filtre» ale actualității editoriale autohtone, și toți conducătorii de reviste literare importante, din toate zonele țării. Ideea de comunitate critică ar căpăta astfel sens, complexele paternaliste și jocurile de culise ar fi, măcar teoretic, suspendate iar barometrul evaluării ar fi unul mai reprezentativ, având în vedere imposibilitatea *de facto* a consensului. La prima vedere, propunerea sună cam irealist. Dar dacă nu e?”. □ În dialogul purtat cu Gabriela Zafiu, Mihai Oroveanu lansează ipoteza că Bookarest 2005 ar putea fi *Ultimul târg de carte la Teatrul Național*. □ În articolul intitulat *Istории clandestine: oameni și demoni din subterana comunistă*, același Paul Cernat comentează cea mai recentă apariție editorială marca Stelian Tănase, *Clienții lui Tanti Varvara* (Humanitas, 2005): „Ceea ce impresionează în cazul cărții lui Stelian Tănase este amploarea și concretețea reconstituirii documentare, plasarea enormei bogății de fapte într-un scenariu plauzibil, interpretat cu acuitate. Sigur, există uneori tendința – greu de reprimat – de a explica totul prin prisma apartenenței la mentalitatea «subteranei». Altfel, prin organizarea inspirată a materiei, autorul reușește să imprime textului o putere de seducție aproape hipnotică, fără să romantizeze și fără să facă rabat de la «științificitate». Decupajul documentar e tras pe versantul narativ și analitic în fraze simple, nervoase, precise: un stil rapid, sacadat și rece, de reportaj superior, dinamic și palpitant. Efectul nu e însă unul realist, ci de un fantastic morbid. Lectura «istoriilor clandestine» are semnificația unei coborâri în Infern”. ■ Continuă, cu episodul IV, ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată în numerele precedent de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, argumentul celor două fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea

schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon». Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspund Mircea Iorgulescu (*Republica literelor și tentația unicultui*), Nicoleta Sălcudeanu (*Evoluții în planul continuității*), Bogdan-Alexandru Stănescu (*Generația tinerilor critici a clătinat statuile*). □ Mircea Iorgulescu contestă în primul rând termenul „canon”, apoi meditează la conformismul intrării în „linie”, când ar trebui să fie invers („Nu e impulsul creator unul de ieșire din canon?! Nu e toată istoria artei, inclusiv a celei literare, o luptă împotriva canonului și a canoanelor?! Dacă e să se definească «noul canon», n-ar fi decât pentru a ști de ce să te ferești. Canonul e mortificare, nu înnoibilare.”), în cele din urmă constatând că schimbările survenite în abordarea literaturii sunt firești și evidente, în corelație cu mișcările politice și ideologice de după 1989: „Dacă s-a schimbat literatura română în cei 15 ani de după decembrie 1989 este însă chiar inutil să ne întrebăm: bineînțeles că s-a schimbat! Nu avea cum să nu se schimbe, trecerea unui deceniu și jumătate aduce de la sine schimbări. Fața literaturii române la 1935 era alta decât în 1920, așa cum în 1985 era diferită de cea din 1970. Și este sigur că în 2015 literatura română va arăta altfel decât în 2000. Schimbările petrecute în ultimii 15 ani depășesc însă cadrul unei evoluții așa-zicând naturale. Îl depășesc prin amploare, îl depășesc prin radicalitate, îl depășesc prin sens. Este pentru prima dată când în România de după Primul Război Mondial se poate scrie și publica într-o libertate deplină. N-am greșit spunând Primul Război Mondial: cărți confiscate și scriitori târați prin tribunale, pedepsiți administrativ sau chiar închiși pentru delikte literare n-au existat doar în perioadele succesivelor dictaturi de după 1938, ci și mai înainte de anul revoluției regale”. □ Nicoleta Sălcudeanu are o privire mai detașată, ceea ce nu exclude totuși relevanța observațiilor: „Canonul e canon. Nu-l fac nici eu, de una singură, în nevolnicia mea, nici ditamai Nicolae Manolescu. El se edifică pe sine prin contribuția și împletirea tuturor «factorilor de răspundere»: jucători, arbitri, spectatori. El are o viață personală pe care nu o putem influența ca individualități, ci doar ca pionii ai unui joc macroscopic. Ceea ce se vede mai clar este o dezinhibiție, în ciuda dosarelor penale, a expresiei (de la cea liturgică la

cea pornografică) și pune într-un provizoriu – cred – con de umbră literatura esopică, de aceea nu consider că se poate vorbi despre o ieșire reală a acesteia din canon, cum nici literatura proletcultistă nu poate fi neantizată prin ignorare. Canonul nu operează cu ideologii pure și simple, ci cu cărți moarte sau vii. De aceea mi-e foarte greu, imposibil, să pronunț nume ce au intrat sau ieșit din canon. El e încă în fierbere. Iar memoria mea refuză să selecteze la întâmplare nume de autori, fie și pentru că e subiectivă, inevitabil lacunară, fatalmente bruiată de zumzetul mediatic. Prefer să iau distanță și să contemp lu spectacolul canonului ce se face, cu mici intervenții foiletionistice de pe margine”. □ Bogdan-Alexandru Stănescu răspunde prin prisma tinerilor pe care îi reprezintă și îi descrie: „O schimbare majoră, în cu totul alt plan, a fost născută de apariția unor noi «generații» de tineri critici și intelectuali, extrem de porniți întru demolare. De demolat n-au reușit ei să demoleze, dar au clătinat totuși statuile bine înfipte în glia patriei. Au cam fost luați la rând cu toții, pornind de la Luceafărul poeziei, trecând prin Adrian Marino, Nicolae Breban, Fănuș Neagu și ajungând la generația '80. Interesant este că tinerii contestatari au fost girați, din cvasi-umbră, de nume importante, nu spui cine..., într-o luptă discretă, dar crâncenă cu alte nume importante. Deci, iarăși, negociere de putere. A fost, la nivelul unei psihologii colective, o confruntare între «relaxații» ideologic și veșnic încrâncenații, între liberalism și naționalismul extrem, între cosmopoliți și fanaticii mioritismului. Încin să cred că a câștigat relaxarea... pe fondul unei relaxări generale a intelectului «național». Publicul citește multă literatură străină, îl citește pe Cărtărescu, îl mai citește pe Mircea Nedelciu, nu se prea mai atinge de Breban, Eminescu stă și el țațoș în manuale. Iar pe fondul recentului val Polirom, unde conduce (la vânzări) detașat cartea lui Bucurenci, amendată serios de toată critica literară, e cazul să recunoaștem că ceea ce numeam noi canon, prășit și plivit de Criticul Patriarh, nu mai există. Citim ceea ce ne recomandă mai bine un promo de editură”. □ Tot din supliment, aflăm că pe 16 mai, la sediul Băncii Naționale a României, a avut loc lansarea volumului de poezie *Lumina Umbrei. Fratele meu 4* al lui George Virgil Stoenescu (Ed. Univers Enciclopedic, 2004). La lansare au participat, prefațatorul cărții, Mugur Isărescu, guvernatorul BNR, Barbu Cioculescu, editorul Vlad Popa, graficianul Mircea Dumitrescu, scriitorii Eugen Negrici și Mihai Neagu Basarab. Revista publică fragmente din intervențiile acestora din timpul lansării, consemnate de Ioana Anghelescu. „Un joc de umbre și de lumini, un potop de raze solare și un pumn de raze de lună, o mlădioasă cântare ce-ar părea că slăvește armoniile clipei, dimpreună cu vuietele unor ostile rotiri de planete – iată ce cuprind aceste 365 de predicții lirice din volumul lui Virgil Stoenescu. Economist de felul sau, te-ai putea întreba ce anume l-a îndrumat, de mai bine de trei decenii, către poezie. Răspunsul trebuie căutat în domeniul numerelor celor care – afirma un antic elin – exprimă și înghit totul.” (Barbu Cioculescu)

[MAI]

• [„Apostrof”, nr. 5 (180)] Fiind vorba despre numărul pe luna mai, lună în care se împlinesc 110 ani de la nașterea lui Lucian Blaga, rubrica *Dosar*, realizată de această dată de Marta Petreu, este dedicată poetului și filozofului născut în Lancrăm. Cea mai mare parte a dosarului este fatalmente referitoare nu la opera acestuia, ci la scandalul provocat de construirea unei hale în proximitatea cimitirului unde poetul își doarme somnul de veci. Astfel de intervenții ferme și luări de poziție semnează Marta Petreu (*A fost o aniversare cu hală*), Luca Moga (*Domul din Lancrăm*), Andi Laslău (*CNI a încălcat legea pentru a-i face pe plac lui Năstase*), Lukács József (*Transilvania în ruine*). Complementar, este publicat un memoriu impresionant prin numărul de semnături (350 de personalități culturale, majoritatea scriitori români și străini), intitulat *Dacă nici Blaga nu contează, atunci cine contează?*, adresat Președintelui României, Primului-ministru, Ministrului Culturii și Ministrului delegat pentru Lucrări Publice și Amenajarea Teritoriului. Inițiativa aparține Grupului intitulat „Salvați Cimitirul lui Blaga”. Este reproducă și o declarație politică pe această temă, rostită în Senatul României în data de 3 mai de către senatorul Alexandru Pereș. Pentru a ilustra susținerea masivă a tuturor acestor demersuri în presa românească este întocmită o *Revistă a revistelor* cu fragmente din articole, interviuri, știri pe această temă apărute în „22”, „Evenimentul zilei”, „Ziua”, „România liberă”, „Adevărul”. ■ Despre biografia sau opera lui Blaga, se pronunță Romulus Rusan (*Albastrul Lancrăm*), Michael Finkenthal (*Epistolă despre Lucian Blaga*), Călin Teuțișan (*Lucian Blaga – erotica vitalistă*). Cel din urmă este de părere că „Lirica erotică a lui Lucian Blaga recurge la retorici ale germinației sau regenerării, esențiale pentru universul imaginar titanian, din prima perioadă de creație. În egală măsură, erotica autorului e traversată de un motiv tutelar al «luminii», supus unor tendințe tensionate, ambivalente. O manieră de identificare a iubitei cu un principiu cosmic supraordonat se dezvăluie tocmai în deschiderea universului erotic blagian, prin *Lumina – al doilea poem* din volumul de debut, plasat imediat după *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*. Imaginarul configurează, din prima mișcare, un model cosmogonic similar celui eminescian, în toate articulațiile esențiale ale viziunii”. □ Ion M. Tomuș semnează o cronică dramatică a spectacolului clujean realizat de Anca Bradu după piesa *Ivanca* de Lucian Blaga. □ Dosarul Blaga este întregit printr-un interviu acordat de Dorli Blaga, în septembrie 2004, Dorei Pavel, precum și prin *Două amintiri despre Blaga*, fragmente de mici dimensiuni extrase de Marta Petreu din convorbirile cu fiica poetului. ■ Sunt consemnate Premiile Festivalului „Lucian Blaga”, decernate în zilele 5-6 mai 2005: Marele premiu al festivalului: antologia bilingvă, română-maghiară, de poeți clujeni contemporani, intitulată *Un pahar cu lumină/Pohárnyi fény* și alcătuită de Molnos Lajos; Premiul special pentru poezie: Horia Bădescu și Ion Mureșan; Premiul special „Liviu Petrescu”: Ion Pop pentru *Antologia poeziei echinoxiste*; *Dicționar Echinox* (coordonator Horea Poenar); Premiul pentru exegeză blagiană: Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian*

Blaga și Constantin Cubleșan (coordonator), *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga*; Premiul pentru traduceri din opera blagiană: Bruno Rombi, Ștefan Damian și Anđelko Vuletić; Premiul pentru literatură contemporană: Flavia Teoc și Marta Iszák; Premiul pentru interpretare plastică a operei blagiene: Manuela Botiș; Premiul de excelență pentru deschiderea unor noi orizonturi în exegeza blagiană: Pompiliu Crăciunescu. □ Romanul lui Dan Stanca, *Mila frunzelor* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), este comentat de Mirela Calbaza-Ormenișan: „Sub semnul oniricului (propriu-zis toate sunt visate de personajul Krum) sunt reunite multe paradigme interpretative pe care autorul le construiește abil, mutând scenariul de la un personaj la altul. Cu toate acestea, credibilitatea existenței celor care participă la ele nu scade, și aceasta nu pentru că aflăm despre visele lui Krum abia spre sfârșitul romanului. Contrar așteptărilor, metafora onirică se insinuează în real, perfect, încât acesta transgresează paginile cărții”. □ *Ego-grafii provocate* cataloghează Irina Petraș lungul interviu devenit carte, Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu* (Ed. Pallas, 2004): „Al. Deșliu știe exact ce vrea. A urmărit cu bună știință să stârnească aduceri aminte, să acopere un chestionar bogat și pedant în seama căruia să arhiveze povestea unei vieți obținută de la sursă. Întrebările lui țin seama de cronologie, au grijă să nu lase pete albe pe harta unui destin de excepție – pe cât de discret și ne-zgomotos, pe atât de consistent. Răspunsurile au curs un an și mai bine, pe-ndelete, dezgropând rădăcini și revenind încet în prezent, cu brațele încărcate”. □ *Autobiografii indirecte* detectează și Ștefan Borbély atunci când începe să comenteze două volume recente ale lui Dan C. Mihăilescu, *Scrieri de plăcere* (Ed. Fundației PRO, 2004) și *Literatura română în postceaușism. I. Memorialistica sau trecutul ca re-umanizare* (Polirom, 2004). Cel dintâi, considerat „autobiografia indirectă, reconstructiv-fantastă, a unui șoarece de bibliotecă devorat de morbul dispersiv al publicisticii”, este analizat în detaliu în acest număr, cel de-al doilea va face obiectul cronicii din numărul viitor. □ În articolul intitulat *Între analiză și interpretare*, Ion Vlad se ocupă de volumul Irinei Petraș dedicat lui *Ion Creangă, povestitorul* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004): „Irina Petraș invită cititorul să recitească amintirile, povestirile și poveștile, călăuzindu-l printr-o analiză de o mare finețe, producând interpretări și sugerând un univers infinit, mirabil precum Lumea poveștilor și a aducerilor-aminte”. □ Poeme de Ion Cristofor. □ *Călătorie prin viață cu Thomas Mann* este titlul eseului semnat de Gelu Ionescu. □ Rubrica *Ospățul filozofilor* găzduiește un articol dens sub semnătura lui Andrei Marga despre *Criza de motivație. Habermas și Ratzinger*. □ Adam J. Sorkin, Maria-Ana Tupan și Ioana Ieronim traduc în limba engleză un grupaj de poeme de Ana Blandiana, pentru rubrica *Biblioteci în aer liber*. □ Ana Mureșan prezintă și traduce un fragment din romanul *Îndrăgostitele* de Elfriede Jelinek, recenta laureată a Premiului Nobel pentru Literatură. ■ Sunt publicate Premiile revistei „Convorbiri literare”, ediția a IX-a, decernate în zilele 22-24 aprilie 2005. *Reviste literare*: „Origini”, reprezentată de Gabriel Stănescu, „pentru afirmarea literaturii

române în spațiul nord-american”; „Oglinda literară”, reprezentată de redactorul-șef Gheorghe Neagu, „pentru promovarea unui viguros climat literar”; „Cuvântul”, reprezentată de Mircea Martin, „pentru înalta valoare a demersului cultural”. *Edituri*: „Paralela 45”, reprezentată de Călin Vlășie, „pentru consecvența promovare a literaturii române contemporane”; „Polirom”, reprezentată de Silviu Lupescu, „pentru 10 ani de excelență în cultura română”. *Poezie*: Nicolae Panaite, „pentru poezia sa afirmată sub zodia misterului”; Vasile Proca, „pentru poezia sa cu nuanțe metafizice”; Marian Drăghici, „pentru poezia sa de profunde rezonanțe”. *Proză*: Aura Christi, „pentru realismul de nuanță magică al romanelor sale”; Constantin Virgil Negoită, „pentru modernitatea și civismul epicii sale”. *Teatru*: Francisca Ricinski-Marienfild, „pentru adâncimea lirică a dramaturgiei sale”. *Critică*: Simona Modreanu, „pentru claritatea demersului critic – punte culturală româno-franceză”; Vasile Spiridon, „pentru sobrietatea abordării critice”; Liviu Grăsoiu, „pentru acuitatea prezenței sale critice”; Florin Faifer, „pentru valențele estetice ale textului critic”. *Eseu*: Adrian Dinu Rachieru, „pentru coloratura eseistică a textelor sale critice”; George Popa, „pentru pluralitatea și adâncimea tematicii din eseistica sa”; Vasile Andru, „pentru deschiderea creștină a eseisticii sale”. *Traduceri*: Miljurko Vukadinovici, „pentru realizarea unei fericite simbioze, prin traduceri, între lirica română și cea sârbă”; Horst Saul, „pentru lirica sa deschisă spațiului românesc”; Adam Puslojić, „pentru îndelunga promovare a legăturilor dintre literaturile română și sârbă”; Sumiya Haruya, „pentru inspirata răsădire a literaturii din «Grădina Maicii Domnului» în «Țara Florilor de Cireș»”. *Premii de excelență*: Octavian Paler și Al. Husar. *Opera omnia*: Nicolae Stroeșcu Stănișoară. □ Cititorii sunt informați și despre Diplomele de excelență *Lions*, acordate la Cluj în data de 6 mai 2005. *Proză*: Ruxandra Cesereanu, Dora Pavel, Leon-Iosif Grapini. *Poezie*: Ion Mureșan, Adrian Popescu. *Eseu și filozofie culturală*: Marta Petreu (Premiul pentru *Opera omnia*). *Critică literară*: Petru Poantă (Premiul pentru *Opera omnia*). □ Este publicat și un Apel către Televiziunea Română, semnat de participanții la ediția a IX-a a Zilelor revistei „Convorbiri literare” (Iași, 22-23 aprilie 2005). „Luând act cu regret că mediatizarea și promovarea revistelor culturale românești din țară și din străinătate nu se face în niciun fel în programele TVR1; că în programele TVR1 nu există niciun fel de emisiune de dezbatere a celor mai importante articole, eseuri, anchete culturale, controversate și opinii din revistele culturale; că personalități semnificative ale vieții culturale care semnează în presa culturală, directorii sau redactorii-șefi ai acestor reviste nu sunt invitați să participe în emisiunile TVR1; că TVR1 este singura fereastră prin care orașele mici și zonele rurale ar putea primi informații despre existența revistelor”, semnatarii solicită directorului general al Televiziunii Române „să studieze posibilitatea introducerii în grila de programe a postului TVR1 – singurul, de altfel, care poate fi receptat în toate zonele țării – a unei emisiuni, la o oră accesibilă, special dedicată prezentării și comentării revistelor culturale românești,

din țară și din străinătate”. □ Numărul este ilustrat cu fotografii din „Cimitirul lui Blaga”, realizate de Marta Petreu.

● [„Caiete critice”, nr. 5] La rubrica de *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează în acest număr o zonă „redușă și inesențială în raport cu celelalte opere”, anume *Dramaturgia lui Mircea Eliade. Revalorificarea miturilor*, ajungând la concluzia că, „dacă în *Iphigenia* Eliade relua un mit, dându-i conotații existențiale moderne, în *Coloana nesfârșită* el sugerează nașterea unui mit într-o lume profană”. □ Articolul Lilianeii Herrera despre receptarea filozofului în Columbia, *Un drum către Cioran* (la origine, o comunicare susținută în cadrul celei de-a XI-a ediții a colochiului internațional Emil Cioran, organizat în luna mai la Sibiu și Cisnădioara) este tradus de Mădălina Rotaru. ■ Bogdan Popescu publică prima parte dintr-un amplu și detaliat studiu intitulat *Ștefan Bănulescu – repere biografice (I)*: „Nu vom despărți prea strict, în încercarea de mai jos, legenda de adevăr. Scriitorul însuși a trudit o viață întreagă ca să le așeze într-un echilibru tensionat, aflat în continuă mișcare, precum principiile *yin* și *yang* ale celebrei monade chinezești. Iar din jocul realității și al ficțiunii nu a îndepărtat nici măcar propria-i persoană, lăsându-i pe contemporani să înțeleagă din ea numai ceea ce și cum a dorit el să se afle”. Celelalte patru părți ale studiului inițiat în acest număr vor apărea pe tot parcursul anului. □ *Gară pentru doi* este titlul cronicii lui Daniel Cristea-Enache din acest număr, de fapt reproducând prefața la ediția a treia a romanului *Viața pe un peron* de Octavian Paler (Corint, 2005), una dintre operele „reprezentative ale literaturii noastre postbelice”: „Pe latura sa istorică și în miezul lui parabolic, *Viața pe un peron* este un roman al angajării și dezbaterii morale, cu întrebări fundamentale splendid formulate și răspunsuri, din toată gama, prin care individul se definește. Reacționând într-un anumit fel, fugind sau rezistând, luptând sau colaborând, el e scâldat – în oricare dintre aceste ipostaze – în lumina rece a unei singurătăți esențiale”. □ Romanul *Veneticii* (Ed. Vinea, 2004) al lui Ion Lazău este prezentat de Marcel Duță în cronică intitulată *De la Nistru la Olt*: „Ion Lazău a avut temerara idee a despărțirii celor două domenii în două părți distincte: partea I – *Ordinul de evacuare* – un roman propriu-zis, și partea a II-a – *Scribul familiei* – un memorial de reconstituire retrospectivă și amănunțită, după 15 ani, a trecutului prototipurilor *reale* devenite personajele romanului și a continuării vieții lor în realitatea *non-ficțională*”. □ *O insulă vorbitoare* i se pare Oanei Soare romanul *Glasul* (1957) de Iulian Vesper, primit elogios de critica vremii, eclipsat apoi o perioadă și în cele din urmă recuperat de Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion și Sorin Titel. □ Paul Dugneanu propune cititorilor *O relectură: Constantin Nisipeanu*, pentru că îl consideră „un poet demn de toată atenția”, Eugen Simion făcând referire la „ingenuități de veritabil poet”, iar Ov. S. Crohmălniceanu, la un suprarealism „practicat mai curând din instinct”. Dugneanu este de părere că „trăsătura individualizantă [...] a discursului poetic al lui Constantin Nisipeanu este inferată de acest onirism evanescent, cu aer de grațioasă spontaneitate, ce nu

poartă în sine acea încărcătură tulbure, cu zone tenebroase, obsesive, presupusă mai totdeauna de accepția psihanalitică freudiană: o variantă a suprarealismului, procedând la o translare, mult mai apropiată de pictura lui Juan Miró sau Marc Chagall, decât de aceea a lui Salvador Dalí, să spunem, ce ar caracteriza mult mai adecvat al doilea val al suprarealismului nostru”. □ În rubrica *Literatura subiectivă*, prozatorul Nicolae Iliescu continuă să publice fragmente din textul intitulat *Interior de roman sau Registru de amintiri secționare* (II) și subintitulat *Atelier mobil de istorie istică a generației mele*. □ În articolul *Arta dialogului – dialogul artei*, Vasile Bardan prezintă și comentează volumul postum *Arta dialogului* (Ed. Fundației Culturale Secolul 21, 2003), în care Ștefan Aug. Doinaș schimbă idei și opinii cu Al. Paleologu („despre virtuțile și dificultățile dialogului”), Mihai Șora (despre *Paradisul iresponsabilității*), Virgil Nemoianu (*Despre America*), Michel Deguy (*Despre poezie*), Eugen Vasiliu (*Despre mass-media și comunicare*), Gianni Vattimo (*Despre religie*), Solomon Marcus (*Despre globalizare*), Lucian Pintilie (*Despre film și cinematografie*) și Alina Ledeanu (*Despre alteritate*). ■ *Nina Cassian: Jurnalul cedărilor estetice*, astfel își intitulează Ana Selejan cronica minuțioasă (ce va fi continuată în numărul viitor) la cele două volume ale poetei strămutate în America, *Memoria ca zestre* (Ed. Institutul Cultural Român, 2003-2004). Înainte de a purcede la comentarea paginilor memorialistice ale Ninei Cassian, autoarea ridică numeroase întrebări teoretice legate de literatura confesivă (abundentă din 1990 până în prezent) referitoare la perioada 1944-1960, caracterizată adesea de „memorie – eludare – edulcorare - mistificare”. „În ce măsură – se întreabă Ana Selejan – memoriile postdecembriste, ori declarațiile și interviurile unor scriitori sau personaje de decizie din perioada 1944-1960 lămuresc, ocolesc, răstălmăcesc sau bagatelizează evenimente literare și culturale reprobabile săvârșite în acest răstimp, în care aceștia au fost direct implicați, fie ca victime, fie, mai ales, ca și călăi? În ce măsură informațiile acestora, cu firescul gramaj de subiectivitate, ne ajută să înțelegem și să cunoaștem mai bine o epocă controversată, care încă nu-și are o descriere obiectivă și integrală? În ce măsură inițiativa memorialistică, sinceră și liber asumată a acestora, înseamnă și o asumare a vinei, a responsabilității, a succesului sau eșecului? În ce măsură jurnalele, interviurile sunt doar fumigene informative (care, însă, rămân în memoria bibliotecilor și colecțiilor pentru credulii și neștiutorii posterității), menite, prin ridiculare și tratare superficială, să minimalizeze gravitatea unor fapte în virtutea dictonului marxist (niciodată, însă, aplicat în domeniile importante): „să ne despărțim de trecut, răsând”? După toate aceste preliminarii și din perspectiva lor, Ana Selejan comentează din *Cartea I* a memoriilor Ninei Cassian „doar experiența literară pe care-o mărturisește autoare, deși îmi va fi foarte greu să fac abstracție de jurnalul erotic – care alimentează aproape în totalitate paginile cărții, «dorurile și amorurile» fiind și țintele principale ale însemnărilor”. □ Numărul este ilustrat cu „lucrări reprezentative ale lui Gustav Klimt”.

• [„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 5] Apare episodul patru (intitulat *Alege drumul cel mai greu*) din memoriile lui Nicolae Breban despre exil.

□ Călin Teuțișan semnează eseu intitulat *Ana Blandiana – eros și mit confesiv*: „Universul poemului se dovedește astfel a fi proiecția răsturnată dindărătul oglinzii, fața ei neagră din spatele feței reflectorizante. E o umbră a lumii, bântuită de o umbră a ființei. Acest «geamăn imaginar» al subiectului liric e cel care prefigurează un alt tip de «vedere», deci de cunoaștere: «nemaitrebuind să privim,/ închizând ochii am putea vedea». O vedere de noapte așadar, echivalentă cunoașterii luciferice și metaforei revelatorii, vizionară și pură, esențială, căci „purificată de orice culoare». Din asemenea definiții ale statutului ontologic, gnoseologic și poetic al eului, e ușor de dedus și statutul poeziei însăși: pentru Ana Blandiana, poezia este, indiscutabil, o experiență epifanică și chiar mai mult – o religie în sine”. ■ În rubrica *Trei mii de semne*, articolul Aurei Christi, *Vecinătatea salvatoare a morții*, vizează romanul Dorei Pavel, *Agatha murind*, ce „se circumscrie celor mai mari surprize epice, înregistrate în ultimul deceniu”: „Excelent construit, romanul e axat pe un subiect generos și riscant – deshumarea unui vechi cimitir avariat, în prezența rudelor celor plecați dincolo de râul Lethe – temă ce implică, e de la sine înțeles, o bună cunoaștere a psihologiei umane, o sensibilitate acută (nu spun monstroasă), disponibilitatea pentru câteva registre epice, și alte câteva calități importante, ca, de pildă, spiritul observației, capacitatea de a face asociații fulgurante, exacte, comparații neobișnuite, accesul la detalii ținând de eul profund, dialoguri, întorsături de frază imprevizibile... Dora Pavel este imprevizibilă în text – amănunt ce ține, de bună seamă, în tensiune lectorul”. □ Nicolae Bârna descoperă *Un alt „salon al oglinzilor abandonate”*, citind și prezentând volumul lui Henri Zalis, *Printre contemporani* (ediția a 2-a, revăzută, Ed. Bibliotheca, 2004), „volum de memorialistică al unui critic, într-adevăr, și chiar, în proporție covârșitoare, o culegere de medalioane... – [dar] nu o carte cu caracter neutru-documentar, și nici o «simplă» înșiruire de rememorări și confesiuni fără pretenții și fără relief, ci este, în primul rând, o carte de literatură. O carte de literatură de aleasă ținută. Se poate spune că în aceasta rezidă valoarea ei de căpetenie și principalul ei factor de atractivitate. Prin aceasta e, într-adevăr, gratifiantă, chiar și pentru cititori hiper-exigenți (cu condiția să fie dotați cu un necesar grad de rafinament)”. Continuare în numărul viitor. □ Citind *Lumea ca o carte* de Mihai Cimpoi (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005), Florentin Popescu o plasează *Între incursiune critică și eseu*, fiind un „îndreptar pentru lectură”, scris „cu acuratețe și cu devoțiune față de temele abordate, el aduce totodată mărturie revelatoare despre universul de preocupări literare ale unui intelectual foarte cultivat, echilibrat în judecățile critice și rafinat în expresie – calități lesne de descoperit de la prima și până la ultima pagină”. □ Irina Petraș prezintă volumul *Întâlniri cu Mircea Eliade/ Encounters with Mircea Eliade* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005), coordonat de tânăra cercetătoare clujeancă Mihaela Gligor, alături de Mac Linscott Ricketts: „Toate amintirile lor sunt despre un ins deschis spre

ceilalți, bun profesor, neinteresat de politică și puțin dispus să se angajeze în vreun «ism», indiferent de culoare și argumente. Chiar dacă dezinteresul său se poate explica și prin ascunse regrete față de simpatiile din tinerețe, pentru toți rămâne o ființă remarcabilă, o personalitate puternică și un savant desăvârșit, cu secrete slăbiciuni și limite, ca toată lumea. Surprinzător de narcisiac și extraordinar de interesat de soarta celorlalți, prins ca într-o capcană în propriul ego, dar gata de gesturi uluitoare de compasiune, încăpățânat în susținerea ideilor proprii, dar gata să risipească ore în șir în discuții prelungite cu studenți și colegi interesați de aceleași chestiuni; cald, generos, săritor în relațiile sale cu colegii și prietenii evrei, fără vreun gest ori cuvânt interpretabil ca antisemit ori măcar ostil; frenetic adesea, dar și melancolic ori cu accente depresive, atent și aiurit deopotrivă – iată portretul complicat și omenesc pe care îl poți decupa răsfoind volumul de întâlniri”. □ Când scrie despre *Experiențe-limită pe teritoriul simbolului*, Henri Zalis se referă la volumul Ilenei Cudalb, *Fântâna* (Ed. Libra, 2004): „Fiecare proză a ei surprinde o felie de viață, include un caz, narează o întâmplare. Totuși este corect să afirm că nu am sesizat întotdeauna finalitatea/ compatibilitatea trăirilor cu soluția descifrată în încheiere”. □ Constantin Virgil Negoită titrează entuziast *O Carte Mare*, referindu-se la cartea destinată publicului american, *Escapes and Ashes* (Criterion Publishing, 2004) de Mircea Săndulescu, „scriitor cunoscut de cititorii din România, mai ales de cei din anii 1970”: „Cu voce distinctă, ea demonstrează că arta scrisului nu depinde de limbă. Pentru că engleza nu se mai poate confunda cu americana, autorul uimește cu ușurința cu care le folosește pe amândouă. Bilingv sau nu, el intră în literatura americană în felul lui, puternic, frumos, cu atâta talent, încât se așază, de la început, undeva, lângă Philip Roth, adică lângă alt maestru al romanului psihologic dictat de biologie”. □ „Admițând și existența unor aprecieri pozitive, ca acelea ale lui Perpessicius și Lucian Boz, de pildă, tabloul general al receptării avangardismului autohton în epocă se prezintă cam întunecat. [...] Rezultă din aceste aprecieri că buna cunoaștere a avangardismului nu implică neapărat și buna lui înțelegere”, conchide Ovidiu Morar în cel de-al treilea episod al studiului său despre *Receptarea critică a avangardismului românesc*. Continuare din numerele precedente. □ Rodica Marian publică eseul de eminescologie *Nemurirea fără sfârșit*, analizând poemul *Luceafărul*, care „n-a fost încă interpretat ca un text poetic integral, înglobând textul definitiv, manuscrise, variante, bineînțeles, într-o conexitate semantică, ierarhic și temporal organizată”. □ În rubrica de curând inaugurată, intitulată *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș propune o tabletă despre spațiul eminescian, care „fie că e vorba de versiunea sa senină însoțind scenariile erotice, de pildă, ori amintirea copilăriei, fie de versiunea contorsionată într-un efort spre absolut – este cutreierat de melancolie, tristețe, durere, uimire. Fiecare detaliu al tabloului născut de spiritul poetului e întâmpinat cu uimire, ca un semn purtător de înțelesuri nebănuite, neașteptate, dar esențiale”. □ La împlinirea a 110 ani de la nașterea lui Lucian Blaga, G.G. Constandache publică eseul *Magie, mântuire și mituri*, iar □ Irina

Petraș, *Lucian Blaga – schițe pentru un portret*, glosând pe marginea unor noțiuni, precum spațiul mioritic, nimicul blagian sau sacrificiu. □ Constantin Frosin traduce în limba franceză un grupaj de poeme semnate de Lucian Blaga. □ Bogdan Mihai Dascălu continuă să analizeze *Jurnalul lui Iacob Negruzzi*. Continuare din numerele trecute. □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturaletăa lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugețarilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a patra parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ Aura Christi se află într-un amplu dialog cu Dumitru Radu Popa, pe care îl iscodește cu privire la boema literară, exilul new-yorkez, modul de a scrie ș.a. □ O pagină de versuri semnează Ioana Greceanu. □ Nina Antocel publică prima parte a studiului privitor la *Universul poetic al lui Iosif Brodski*, □ iar Leo Butnaru își continuă eseu închinat poetului Velimir Hlebnikov. Continuare din numărul trecut. □ Este publicat integral protestul intitulat *Salvați cimitirul lui Blaga!* (vezi revista „Apostrof”). □ Și acest număr este ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Paul Valéry (Ed. Univers, 1989).

• [„Convorbiri literare”, nr. 5] Parcurgând volumul lui Dumitru Chioaru, *Developări în perspectivă. Generația poetică 80 în portrete critice* (C.R., 2004), Cristian Livescu constată că *Lumea sfârșește într-o bibliotecă*: „Cartea are meritul de a întreține discuția asupra optzecismului poetic, moment literar care, după opinii recente, a putut crea chiar un nou canon – canonul optzecist, unul «ambiguu», amestec a două mișcări contrare: «un anistorism orgolios, dispus a întoarce spatele înaintașilor, ca și contemporanilor ne-optzeciști, asociat cu o râvnă fără precedent de asimilare a trecutului la literă (!) (un trecut textual, al intertextualismului!), inclusiv în unele din tiparele sale mai îndepărtate și măcar aparent inadecvate lirismului» (Gheorghe Grigurcu). Pe urmele lui Mircea Cărtărescu (*Postmodernismul românesc*, 1998), Dumitru Chioaru – și el poet, dar din ramura echinoxistă – nuanțează compoziția acestui curent înnoitor, care numără multe nume, dar puțini postmoderniști veritabili, aceștia din urmă legitimându-se «prin spirit ludic, în atitudinea ironică față de realitate și reciclarea parodică a tradiției culturale». Cine nu se încadrează acestei formule magice ar putea rămâne simpli optzeciști de ocazie, în afinitate doar cu direcția postmodernismului, dar într-un program diferit de acesta”. □ În articolul *Liviu Pendefunda – astre și neuroni*, Constantin Ciopraga analizează creația lirică a medicului-poet care, „instalat progresiv în *idee*, profetul de la margine de imperii crede într-o poezie de tip

intens-cognitiv, într-un referențial stimulând asediul misterului cosmic”.

■ Volumul lui Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui* (Ed. Dionis, 2004), beneficiază de privirea critică a lui Mircea A. Diaconu, care sesizează o „posibilă mântuire de sine”, ca fiind „traiectul și modelul existențial pe care îl propune, cu fiecare volum, Liviu Georgescu, într-o experiență poetică de mare ardență. Ardență a ideii și, deopotrivă, a spiritului. O ardență în care imaginarul suprarealist lasă tot mai vizibil loc angoasei expresioniste, mutate însă la începutul altui secol”.

□ *Leopardul de după gard* este titlul pe care îl alege Dan Bogdan Hanu pentru cronică la volumul de versuri *Împăierea lumii* (Ed. Opera Magna, 2004), semnat de Ancelin Roseti, poet ce „nu este un virtuoz al limbajului, este în schimb un nativ de prag maximal al imersiunii în fluxul imaginarii, al dezvoltării insațioase, în stare de grație, a ipostazelor sale neortodoxe. Lirismul său este unul al amorsării continue”.

■ Despre „Cesaria Evora a poeziei românești”, adică despre Conița Lena și al său volum *Ușă de biserică* (Ed. Junimea, 2004, prezentare de Marian Drăghici), scrie Gellu Dorian: „Prin urmare, enigmatică poetă Conița Lena, o dezinvoltă și o lipsită de orice complex, nu este chiar o enigmă, ci putem afla că este soția artistului piteștean Valentin Predescu, el însuși poet. De aici încolo nu mai discutăm despre o altă Emily Dickinson, să spun, și despre poeta Conița Lena, prezentată în câteva rânduri în paginile «Zilei literare», cu entuziasm, de Marian Drăghici. Ca să fiu sincer, când îi citeam poeziile publicate acolo, nu mă lăsam chiar atât de cucerit de jocurile versificate ale Coniței Lena, dar nici nu-mi displăceau, aducându-mi aminte de alte măiestrii de acest fel ale lui Ion Barbu, Miron Radu Paraschivescu, Cezar Baltag și chiar Cezar Ivănescu, sau mai ales Cezar Ivănescu. Și citindu-i acum cartea, [...] am spus da, poeta Conița Lena chiar există, și numele îi sună aproape ca în poeziile lui Miron Radu Paraschivescu, unde personajele lirico-epice de această sorginte onomastică sau poreclă există cu asupra de măsură. Dar cum și MRP-ul vine și el din Federico García Lorca, iată că familia poetei noastre este una destul de importantă în arealul poeziei de acest fel. Chestiunea vine de aici încolo. Și anume de la faptul că poeta, care se poate afla la o anumită vârstă, când experiențele pot spune multe, a adoptat o astfel de poezie pe scheletul căreia și-a propus să inoveze liric, să șocheze lectorul care, mai pretențios fiind, este tentat să arunce cartea cât colo. Dar, înaintând la doar câteva poeme, nu o face și continuă lectura, care îi produce reale satisfacții, chiar dacă originalitatea rămâne doar la nivelul unor asocieri, în context liric, foarte curajoase, la nivel stilistic vorbind, dar și la nivelul limbajului poetic, care în astfel de tipare nu dă prea multe șanse de lărgire a sumarului și mai ales de îmbogățire a lui. Nu însă aici este interesantă poezia scrisă de Conița Lena, ci pe palierul în care viața trăită intră în jocul iute al cuvintelor, unele dintre ele creând licențe poetice de o reală raritate, altele bucurând pur și simplu inima. Poezia Coniței Lena are marea calitate de a emoționa, de a bucura lectorul și de a-i crea satisfacția, chiar dacă mică, de a nu fi pierdut o oră de lectură pe spinarea unor cântecele”.

■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită

sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovat beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autorul propus este Gabriel Stănescu, cu un grupaj de unsprezece poeme purtând titlul generic de *Eșecuri la purtător*. □ Adrian Dinu Rachieru publică un articol *Despre „nichitizare”*, comentând volumele lui Adam Puslojić, *Versuri din mers* (Ed. Libra, 2003) și Miljurko Vukadinović, *Mă numesc Nichita* (Ed. Vinea, 2005): „Dacă volumele lui Adam sunt «documentare și epistolare», fiind, negreșit, *hrisoave (de)spre prietenie*, file de jurnal mărturisitor, notând febril-neglijent aceste erupții ale spiritului său iscoditor și *dor-itor*, cartea lui Miljurko Vukadinović împinge jocul liric până la ultimele consecințe ale lichidării (evident, mimetice)”. ■ La rândul lui, Vasile Proca alcătuiește o fișă biobibliografică a lui Adam Puslojić și consemnează din dialogurile sale cu poetul. □ *Mereu alte și alte voci* descoperă Liviu Grăsoiu, prezentând două volume diferite, semnate de Carmen Veronica Steiciuc, *Poeme de religii diferite* (Ed. Augusta, 2004) și Gabriela Matiu, *Monografia unui isihast. V. Voiculescu, mit și religie* (Ed. Timpul, 2005). ■ Poemele celei dintâi „se detașează în masa imensă a semnatarilor de versuri în primul rând prin aceea că propun o atmosferă, un (nu cred că plusez) univers particular, conturat de trăirile și imaginația poetei”. □ Marcel Sulițeanu se află în dialog cu poetul și pictorul român Șerban Chelariu, trăitor la New York. Cele trei volume de versuri apărute în limba română sunt *În umbra numerelor prime* (Ed. Paideia, 1998), *Quadratura cercului* (Ed. Paideia, 2000) și *Praful peste pulberea inimii* (C.R., 2002). □ Versuri publică în acest număr: Adam Puslojić, Ion Stratan, Liviu Georgescu, Constantin Boboc și Tudor Vlad. □ Ion Papuc ne incită *Acasă la Blaga*, notând și comentând „câteva mici legende din ultimii ani ai poetului”. Continuare în numărul viitor. □ *Structura zalmoxică a liricii lui Lucian Blaga* este revelată de ieșeanul George Popa. ■ Irina Mavrodin urmărește cum este *Eminescu tradus în franceză de Miron Kiropol (I)*, comentând volumul Mihai Eminescu, *Poésies/Poezii, I, Comment lire Eminescu en français par Miron Kiropol* (Ed. Albatros, 2001). În această primă parte a cronicii, semnatara se oprește asupra cuvântului înainte al traducătorului. Tălmăcirea lui Miron Kiropol i se pare Irinei Mavrodin „un fel de miracol”. Continuare în numărul viitor. În eseul *Eminescu tradus în franceză de Miron Kiropol (II)*, continuare din numărul trecut, Irina Mavrodin urmărește în paralel traducerea lui Miron Kiropol, din volumul Mihai Eminescu, *Poésies/Poezii, I, Comment lire Eminescu en français par Miron Kiropol* (Ed. Albatros, 2001) și o alta, semnată de Jean-Louis Courriol, apărută la Ed. Paralela 45/Éditions Jaqueline Chambon. □ În *Moștenirea paternă (I)*, Vasile Spiridon recenzează primul roman (*Vina*, Ed. Eubeea, 2002) din trilogia proiectată de Adrian Dinu Rachieru, *Legea conservării scaunului*. □ *Jurnal, convenție, sinceritate, revelație*, asta descoperă Constantin Dram în romanul lui Isidor Chicet, *Fata de la schit* (Ed. Prier, 2004). □ Pagini de proză semnează în acest număr Paul Tumanian. □ În articolul intitulat *Monumentul scriitorului necunoscut*, Ioan Holban comentează volumul criticului Florin Faifer, *Pluta de*

naufragiu (2002), apelând mereu la aserțiunile lui Paul Cornea. □ Dan Mănuță descoperă *Subversiunea ficțiunii* în cel mai recent volum de critică semnat de Dan Cristea, *Autorul și ficțiunile Eului* (C.R., 2004), observând cum „după o metodă care îi este, de acum, particulară, Dan Cristea investighează relațiile dintre «autor» și «ficțiunile Eului» urmărind concluziile din ceea ce am numit eșantioane reprezentative”. □ După o „îndelungată și mănoasă carieră de traducător din spaniolă și italiană”, Dragoș Cojocaru debutează în domeniul eseistic cu volumul *Suavul suspin* (Ed. „Convorbiri literare”, 2004), care îi atrage atenția lui Bogdan Crețu, cel care semnează cronică intitulată *Suspînul eseistic sau despre nostalgia bine temperată*. □ Alex. Ștefănescu continuă să publice articole din proiectata sa *Istorie a literaturii*. În acest număr acesta este dedicat lui Ion Negoșescu, „critic literar căzut din lună”. □ Pentru Bogdan Ulmu, *Un dramaturg cu feeling pentru orice tematică* este Mircea M. Ionescu, ale cărui piese, din volumul *La răscruce de Hagi* (Ed. Play, 2005), sunt punctual comentate. □ La capitolul de istorie literară, Victor Durnea se ocupă de *Începuturile Soranei Gurian*. □ Cu titlul *Transcendența neîmplinirii*, apare un grupaj de aforisme semnat de Gheorghe Grigurcu. □ Pagini inedite de corespondență G. Ivănescu – G. Istrate sunt puse la dispoziție de Carmen-Gabriela Pamfil și Luminița Botoșineanu. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Maria Mănuță, *Orizontul continuu* (Ed. Universitas, 2004), Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu* (Ed. Pallas, 2004), Ioan Adam, *Zidul și litera* (Ed. Adam, 2004), Ilie Dan, *Popas printre oameni și cărți* (Ed. Vasiliana '98, 2004), Ion Panait, *Cu prietenie în umbra gândului* (Ed. Rafet, 2004) și Ancelin Roseti, *Împăierea lumii* (Ed. Opera Magna, 2004). □ Mircea Platon este interesat de cum au fost priviți *Tristan Tzara*, *Isidor Isou* și alții de către profesioniștii englezi ai literaturii. □ *Istoria unei subversiuni: dadaismul* este subiectul abordat de Daniel Burcea. □ Mirela Roznoveanu este prezentă în paginile revistei cu o primă parte a studiului *Civilizația romanului. O istorie a romanului de la Ramayana la Don Quijote* (I). Continuare în numărul viitor. □ Rubrica de revista presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (41 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Vasile Iancu adună din dicționare românești sau străine, precum și din presa autohtonă pagini scrise despre *Avangardiști de ieri și de azi*. ■ Între 22 și 24 aprilie s-a desfășurat cea de-a IX-a ediție a Zilelor Revistei „Convorbiri literare”. Cu acest prilej, redacția reproduce cuvântul de întâmpinare rostit de Eugen Uricaru, răspunsul lui Octavian Paler, la primirea Premiului de excelență, lista integrală cu premiile revistei, precum și imagini surprinse în cele trei zile de Mihai Cucu, „comentate” de Bogdan Ulmu. □ Tot cu acest prilej, este lansat un *Apel către Televiziunea*

română, prin care participanții la ediția a IX-a cer directorului acestei instituții să „studieze posibilitatea introducerii în grila de programe a postului TVR 1 – singurul, de altfel, care poate fi receptat în toate zonele țării – a unei emisiuni, la o oră accesibilă, special dedicată prezentării și comentarii revistelor culturale românești, din țară și din străinătate”. □ Este publicat și un tabel nominal cu toți participanții la manifestări, care se solidarizează și protestează împotriva construirii unei hale de sport în preajma cimitirului din Lancrăm, unde este înmormântat Lucian Blaga. ■ Dintr-o altă notă aflăm că la Accademia di Romania din Roma au fost comemorați 70 de ani de la moartea lui Panait Istrati. □ Dintr-o notă aflăm despre manifestările ce au avut loc la Mediaș, în zilele de 6-7 mai a.c., în cadrul celei de-a V-a ediții a Zilelor revistelor culturale din Transilvania și Banat. □ O altă notă anunță alegerile de la USSR, □ iar alta, Regulamentul de organizare a Concursului interjudețean de poezie și artă plastică „Horațiu Ioan Lașcu”, ajuns la ediția a III-a.

● [**„Viața Românească”, nr. 5**] Editorialul semnat de Caius Traian Dragomir se ocupă *Din nou despre încheierea halucinantului secol*. ■ Un amplu grupaj, *Viața Românească – 100*, inițiat în numărul dublu anterior, este consacrat împlinirii centenarului revistei moldave, redacția invitând cititorii în perioada martie 2005 și februarie 2006 să „refacă activitatea venerabilei reviste, așezată la loc de frunte și de cinste în istoria presei literare românești, a istoriei literaturii române, a istoriei culturale a românilor”. Marin Diaconu, responsabil cu acest periplu, continuă să prezinte succint „viața an de an a revistei, cu semnalări privitoare la direcție, echipă redacțională, colaboratori, creații literare” din toate genurile ș.a. A doua parte a acestei întoarceri în trecut propune o survolare a lustrului 1920-1925, fiind prezentat primul număr de după Primul Război Mondial, din martie 1920, și reproduse poezii de George Coșbuc și Otilia Cazimir, dar și articolul *Definirea Revoluției* de Mihai D. Ralea, publicat în 1921. ■ Cu acest prilej aniversar, redacția revistei anunță două volume aflate în pregătire. Cel dintâi, intitulat „*Viața Românească*” la centenar, va avea 250 de pagini și va reuni texte inedite „scrise de redactori (foști și actuali), colaboratori ai revistei și ai suplimentelor revistei” („Almanah”, „Caiete de poezie” și „Caiete critice”). Cel de-al doilea volum, de 300 de pagini, intitulat „*Viața Românească*”: 100 de ani – într-o carte, va reuni „poezii, proze, piese de teatru (fragmentar, eseuri, studii și cronici literare, filosofice, științifice ale unor personalități reprezentative ale culturii române, dintre care amintim pe: G. Ibrăileanu, C. Stere, M. Ralea, D.I. Suchianu, G. Călinescu, Octavian Goga, T. Vianu, E. Lovinescu, O. Cazimir, G. Topîrceanu, E. Simion, Nicolae Manolescu, Cezar Baltag ș.a.)”. Toate textele selectate pentru includerea în acest volum vor fi preluate după colecția revistei, pentru fiecare autor antologat alcătuindu-se o fișă biobibliografică, cu accent pe colaborarea la revistă. □ Emil Manu redă și comentează *Fragmente din corespondența lui Ion Pillat cu Rilke și Valéry Larbaud*. □ Concentrându-și atenția critică cu precădere asupra romanului *Fetele tăcerii*, Ion Bălu descoperă *Rețele interlocutive în proza*

lui Augustin Buzura, considerând că autorul „a imaginat un cod sintactic în interiorul căruia ficționalitatea este edificată pe o succesiune de rețele interlocutive și raporturi dialogale, fracturate de monologuri dramatizate și interconectate semantic”. Romancierul „sare peste epoca imediată, apropiindu-se de tehnica narativă utilizată de Dostoievski în nuvela *Însemnări din subterană*, în romanele *Demonii* și *Frații Karamazov*”. □ Marian Victor Buciu scrie despre... *Târgoviște (sau despre locul unde se întâmplă „totul”?)*. În ciuda titlului, el nu se ocupă de întreaga Școală de la Târgoviște, ci, din grupul impus de aceasta, alege să îl analizeze sistematic opera și stilul lui Mircea Horia Simionescu, autor care „nu este, o recunoaște singur, un cap teoretic”, ci „devine un *bricoleur* teoretic”, luând „multe și mai de peste tot și uzează de ele după capul său [...]. Are însă o idee năstrușnic de originală, care ar fi mai puțin surprinzătoare și nouă dacă ar veni pe linie parodică: să refacă moduri de a scrie. Să-și facă, deci, un mod propriu de a scrie nu prin diferență, ca un spirit modernist, ci prin refacerea altor scriituri. Cât mai multe. Toate, dacă se poate. Să le pastișeze, dacă să nu le parodieze? El spune că le «cataloghează»”. □ Gheorghe Glodeanu pornește *În căutarea sensului vieții* lui Nicolae Breban, parcurgând cel de-al doilea volum de memorii apărut cu titlul *Sensul vieții* (Polirom, 2004). Confesiunile autorului contemporan „se găsesc sub semnul labirintului, ceea ce explică revenirile obsedante la aceleași probleme. La fel ca în roman, prozatorul face lungi digresiuni, interesant, dar care îl abat de la firul epic inițial. În ciuda numeroaselor reveniri și repetiții, *Sensul vieții* reprezintă o carte fascinantă, ce reconstituie cu talent atmosfera unei epoci damnate, destinul unei generații și bătălia dusă pentru impunerea unei literaturi autentice în anii '60. Extrapolând, putem afirma că *Sensul vieții* reprezintă romanul devenirii unui romancier”. □ La rubrica de *Cronică literară*, Florin Mihăilescu îi situează *Între conservatori și reformiști* pe cei trei semnatari ai volumului *Vorbind* (Limes, 2004): Gheorghe Grigurcu, Laszlo Alexandru și Ovidiu Pecican. □ În aceeași rubrică, Ștefan Borbély comentează două volume alcătuite de Marta Petreu („una dintre vocile cele mai nobile ale culturii noastre actuale”) în 2004: *În lumea taților* (Biblioteca Apostrof, 2004) și *Conversații cu...* (Ed. Universal Dalsi, 2004). □ Rubrica se încheie cu prezentarea pe care Diana Câmpan o face volumului de eseuri critice *Lumea ca o carte* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004), datorat lui Mihai Cimpoi. □ În cadrul altei rubrici, intitulată de această dată *Comentarii critice*, Constantin Cubleşan prezintă volumul Mihai Eminescu, *Poemele Ondinei. Caietul vienez și alte poezii*. Ediție critică, studiu introductiv, note și comentarii de Cristian Livescu (Ed. Crigarux, Piatra Neamț, 2003). □ Tot aici, Mara Magda Maștei scrutează *Drama omului în postmodernitate*, rezumând romanul Doinei Ruști, *Omulețul roșu* (Ed. Vreamea XXI, 2004), „un roman al presupunerilor terifiante și al adevărurilor pe jumătate admise”. □ Cartea de poezie este selectată de Victoria Milescu, recentul volum de versuri inedite al lui Ion Cristofor, *Sărbătoare la ospiciu* (Casa Cărții de Știință, 2004), fiind plasat de recenzentă *Între două lumi*. □ Tot versuri răsfoiește și Viorel

Dinescu, articolul său, intitulat *Urmele vechilor flăcări*, analizând cel mai recent volum de versuri al criticului și istoricului literar Marian Barbu: *Provizii de soare* (Ed. Scrisul Românesc, 2004). □ În încheierea rubricii, Marcel Lucaci semnalează *Un poet ales*, prezentând antologia postumă a lui Vasile Avram, *Călătoria de sâmbătă* (Ed. Ecclesia, 2004), prefațată de Mircea Ivănescu. ■ Un grupaj consistent se intitulează *Critica de întâmpinare între cerințe și realitate*, semnatari de texte pe această temă fiind Florin Mihăilescu (*Critica actualității literare*), Theodor Codreanu (*Spre o critică de întâmpinare transmodernă*), Gheorghe Glodeanu (*O serioasă criză de autoritate*), Ștefan Borbély (*Specialiști, nu complezenți*), Liviu Grăsoiu (*O competiție inegală*). Cel dintâi propune sintagma din titlul articolului său în locul celei larg răspândite, utilizată și în titlul grupajului, punctând apoi realitățile de pe teren, printre care amintim utopia cuprinderii întregului „câmp al actualității literare”, care conduce inevitabil spre o specializare pe genuri, avalanșa de titluri apărute într-o perioadă scurtă de timp, altă evidență ce duce la „tipul de lectură-răsfoire” etc. □ Mișcarea transdisciplinară din Occident îl face pe Theodor Codreanu să pledeze pentru o critică „transmodernă”, care „va cunoaște, poate, noi rațiuni, printr-o reală atenuare a pornirilor ideologizante, partizane, de care vechiul foiletonism critic nu reușise să se vindece. Știi, bunăoară, cum se va scrie o cronică literară într-o anumită revistă despre o anumită carte. [...] Critica mi se pare a fi supremă responsabilitate. Oricât de banal ar suna, ea trebuie să fie *dreaptă*”. □ În acest număr publică grupaje de versuri Doina Uricariu, Gabriel Chifu, Nicolae Panaite, Minerva Chira, Victor Sterom. □ Pagini de proză semnează Emil Rațiu. □ Sunt publicate în continuare fragmente din jurnalul inedit al Florenței Albu, specificându-se într-o notă că poeta, decedată în anul 2000, a fost redactor al revistei. Fragmentele, datate 1997, sunt reproduse după volumul *Febra negației*, aflat în pregătire, al cărui material este pus la dispoziție de sora poetei. Urmare din numărul anterior și continuare în numerele viitoare. □ Într-un diptic este omagiat Nicolae Balotă, *octogenar*. Semnează texte aniversare Barbu Cioculescu (*Virtutea biruitoare*) și Mircea Popa (*Nicolae Balotă sau slujirea cuvântului*). □ Mihai Șora le împărtășește lui Constantin Aslam și Marin Diaconu *Câteva amintiri* despre întâlnirile sale cu Const. Noica. □ Texte inedite semnate de Papa Ioan Paul al II-lea pune la dispoziția cititorilor Nicolae Măreș. □ *Breviarul editorial* din cadrul rubricii *Miscellanea* prezintă succint nouă volume, dintre care primele opt sunt de poezie: *Brățara de licurici* (Criterion Publishing, 2004) de Doina Antonie („poezii scurte, fără titlu, cu o secvențialitate fluentă”); □ volumul de versuri semnat de Victor Munteanu, *Locuință pentru un strigăt* (Ed. Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2004), apărut la 11 ani de la debutul editorial; □ *Clownul lui Hrist* (Ed. MNLR, 2004) de Valentin Iacob („o carte-avantaj ce pune-n ecuație relația om-divinitate”); □ *Cetățeanul nimeni* (Ed. Ex Ponto, 2004) de Sorin Roșca; □ *Ore de umbră* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004) de Maria Pal („desene lirice delicate, în mult alb umbrat câteodată de zbuciumul dubitației”); □ *În acte, ești viu* (Ed. Dharana, 2001) și *Tifla* (Ed.

Dharana, 2004) de Traian Călin Uba; □ *Spații* (Ed. MNLR, 2002) de Victoria Duțu („debut sincer, onest, demersul fiind marcat de două direcții – zborul și curgerea”); □ *Negrissimo* (Ed. Arc, Chișinău, 2003) de Liliana Corobca, volum de debut văzut ca un „amalgam de impresii și sugestii care se ordonează pe un fir lirico-epic ce discută conceptul de carte, scrisul fiind privit ca viciu, capriciu, pretext sau chiar mijloc de subzistență”. □ Pentru rubrica *Revista revistelor* din acest număr, Victoria Milescu răsfoiește cinci publicații. Cea dintâi este „Steaua”, al cărei număr dublu 1-2/2005 „reia practica anchetelor”, subiectul propus de această dată fiind „pe cât de actual pe atât de complex”: *Starea culturii române actuale*. Aflăm că „s-a optat pentru opiniile unor voci tinere, neconsacrate – studenți, masteranzi, doctoranzi de la Literale clujene”, majoritatea răspunsurilor având ca numitor comun „sesizarea elementului pragmatic, nevoia racordării culturii la așteptările beneficiarilor”. Recenzenta este de părere că „ecourile acestei anchete se vor mai auzi”. □ A doua publicație recenzată este „Contemporanul. Ideea europeană”, al cărui nr. 2 din 2005 „are o consistență deosebită datorată în primul rând interviurilor ample pivotând în jurul unor întrebări ce ating viața personală și viața publică”. Astfel, Dora Pavel se află în dialog cu Dumitru Chioaru, iar Aura Christi, cu Irina Petraș. □ Din numărul pe ianuarie al revistei băcăuane „Ateneu”, sunt reținute un articol al lui Eminescu despre „realitatea politică a vremii sale”; un fragment din romanul *Sinuciderea* (rămas neterminat) de Platon Pardău; interviul acordat lui Sergiu Adam de către Bogdan Ulmu, referitor, printre altele, și la „curajul scriitorilor contemporani”. □ În nr. 2 al „Cronicii” Victoria Milescu descoperă „o bogată informație culturală de peste graniță”, □ iar nr. 46-47 ale revistei „Sinteze literare” (editată de Societatea Scriitorilor C. Negri, filiala Ploiești) îi aduce un omagiu lui Nichita Stănescu, „poeziile, cronicile, amintirile conturând profilul omului, poetului, celui pentru care prietenia era vocație și normă de viață”. De asemenea, revista găzduiește „multă poezie și mulți poeți”, autohtoni sau străini. □ Coordonatorul numărului este Petre Got.

● [**„Contrafort”, nr. 3-5, Mart.-Mai**] În cadrul rubricii *Fragmente critice*, Vitalie Ciobanu îl numește pe Eugen Lungu *Șlefuitorul de lentile*, prezentându-i cartea de debut *Raftul cu himere* (Ed. Știința, 2004), ce a trezit „curiozitatea interesată a ghildei literaților”, știută fiind în lumea dintre Prut și Nistru „timiditatea structurală” a autorului sau „exigența perfecționistului infatigabil ce preferă entropia fertilă a ideilor «înghețării» între două coperte”, deși, altminteri, Lungu este un „apreciat eseist, critic literar cu autoritate, prefațator, alcătuitor de importante antologii de literatură contemporană și de lucrări de arheologie culturală”, precum și un „editor cu vechi și respectabile state de serviciu”. Textele incluse în volumul care s-a lăsat așteptat, datorat lui și prefațat de Mircea V. Ciobanu, sunt de facturi diverse: „eseuri, cronici de carte, portrete literare (centrate pe o fațetă aparte a personalității scriitorului), note de lectură, reflecții intelectuale în sens mai larg etc. – o selecție în măsură să redea diversitatea versanților pe care

lunecă, laborios, condeiul autorului”. □ Cronici literare mai semnează Grigore Chipper, Mircea A. Diaconu și Aliona Grati. Cel dintâi comentează *Romanul unei proiecții universitare*, adică ficțiunea propusă de Andrei Bodiș în *Bulevardul Eroilor* [Ed. Paralela 45, 2004]: „Scriitura e alertă, dinamică, vioaie. Predomină dialogul. Autorul nu se obosește prea mult cu descrierile. Primul sfert de carte e alcătuit în întregime de dialog. Replicile sunt scurte, participanții la dialog nu sunt desemnați explicit. Frazele converg spre un punct tensional sau creează suspans sau detensionează o problemă enunțată anterior. Recunosc, uneori am suspiciuni atunci când deschid un roman și găsesc numai dialog sau, dimpotrivă, niciunul. Dar nu e cazul lui Andrei Bodiș. Romanul are o construcție, are câteva fire narative cu care înaintează alternativ. În plan formal, Bodiș aplică rețeta romanelor de vacanță. Nu-l împovărează pe cititor cu scheme literare sau cu un subiect care să te năucească. E maniera lui”. □ Mircea A. Diaconu citește cu delicii cartea de convorbiri a lui Robert Șerban, *A cincea roată* (Humanitas, 2004), ce preia titlul emisiunii sale: „Finul poet Robert Șerban, subtil uneori în ironie, în sugestie și complicitate, refuzând structural incisivitatea și impolitețea, lasă impresia că rămâne în permanență în umbră, neatins de aripa aroganței. Firește că e o vocație aceasta, cu care întreține însă un continuu spectacol al cordialității, în care se instituie idei, amintiri, atitudini. Dar așa, din umbră, el dirijează cu precizie spontaneitatea, astfel încât totul e autentic, viu, neconvențional”. □ *O Invitație la jocul banchizelor* i se pare Alionei Grati volumul de versuri de o sensibilitate postmodernă a Călinei Trifan, *Pe banchizele din cer* (Cartier, 2004). Poeta beneficiază, în cadrul numărului, și de un grupaj de versuri. □ În articolul *Lirism și de-liricizare*, Arcadie Suceveanu îi schițează un „portret în sepia” poetului Simion Gociu, parcurgându-i întreaga lirică ce „cunoaște două stări fundamentale: starea orfică și starea de reflecție. Combustia poemelor se află în substraturi latente, fluența lor senzual-euforică, elegiacă, nu are spectaculozitatea și verva teribilistă întâlnite la ceilalți poeți ai grupului. Vibrația sentimentelor este estompată de o răceală contemplativă, extazul trăirilor apare într-o formă surdinizată, trecută prin filtrul unei lucidități sterilizante. Frenezia simțurilor și a senzațiilor pure este învăluită într-un aer intelectualizant, de o elevație nu lipsită de artificialitate”. ■ În paginile dedicate prozei, apare un fragment din romanul *Trimisul nostru special* de Florin Lăzărescu. □ Mariana Codruț semnează o tabletă lirică în rubrica ce poartă titlul *Contur*. □ *Zece ani de Polirom sărbătoriți la Chișinău* titrează redacția prezentând evenimentul ce a avut loc în data de 28 aprilie, la Biblioteca Municipală „Onisifor Ghibu” din Chișinău. Cu acest prilej au fost lansate cele mai noi volume din colecția „Ego. Publicistică”: *Anatomia unui faliment geopolitic: Republica Moldova* de Vitalie Ciobanu și *Intellectualul ca diversiune. Fragmente tragicomice de inadecvare la realitate* de Vasile Gârneț, „două radiografii pătrunzătoare ale Basarabiei de după 1989”, precum și romanul *Tălpi. Șotronul* de Nichita Danilov, apărut în colecția „Fiction Ltd”. Despre cele trei cărți au vorbit: Silviu Lupescu, Lidia Bodea, Liviu Antonesei, Vladimir Beșleagă, Leo Butnaru, Eugen Lungu și Serafim Saka. Sunt

reproduse fragmente de prezentare a celor trei volume, datorate autorilor și criticilor literari. ■ Despre romanul lui Nichita Danilov se pronunță Nicolae Oprea („Format, după toate indiciile, la școala grandioasei proze ruse – de la Dostoievski și N.V. Gogol până la M. Bulgakov –, Nichita Danilov asimilează, deopotrivă, în discursul românesc elemente de realism magic marquesian sau de absurd urmuzian și kafkian, retopite organic.”) și Codrin Liviu Cuțitaru („Tălpi reprezintă un «roman» autentic și din unghi structural, nu doar intențional. Este povestea halucinantă a unei locații geografice, o locație măcinată de propriile sale tensiuni atavice dintre grandoare și decadentă, sublim și derizoriu, monumentalitate și ruină, aspirație și posibilitate. Oricine recunoaște aici, cred eu, Iașul începutului de mileniu trei.”). □ Alexandru-Florin Platon reflectează la *Imposibila evadare din istorie* a lui Mircea Eliade, după ce parcurge monografia semnată de Florin Turcanu, *Mircea Eliade prizonierul istoriei* (Humanitas, 2005). □ Vladimir Beșleagă, scriitor implicat în viața cetății, cercetează documente pentru a scrie despre *Conștiința națională sub regimul comunist totalitar (R.S.S.M. 1956-1963)*, cu referiri și la „Uniunea Scriitorilor sovietici din R.S.S. Moldovenească”. Serialul documentar se va întinde pe tot parcursul anului. □ Interviuul numărului este asigurat de neobositul Vasile Gârneț care se află în dialog (majoritar pe teme de actualitate politică) cu prozatorul și dramaturgul Constantin Cheianu. □ Sunt publicate fragmente din transcrierea discuției purtate pe marginea personalității și operei lui Witold Gombrowicz, în cadrul evenimentului organizat la 25 martie, în incinta bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău, ce a inclus și vernisarea expoziției fotografice *Portret Witold Gombrowicz*. Au participat Denisa Comănescu, Simona Popescu, Vitalie Ciobanu, Vasile Gârneț, Roland Chojnacki.

• [„Contrapunct”, An [XV]; nr. 1-2, Mai; Revistă de literatură și arte, independentă, editată de Fundația pentru literatură și arte vizuale Contrapunct, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România; apare bianual; fără zi de apariție specificată; Format tipografic: revistă consultată online (32 de pagini); Director: Ioan Vieru; Redacția: Marilena Preda Sânc (redactor-șef), Ion Stratan (redactor-șef adjunct); Colegiul editorial: Alexandru Paleologu, Barbu Cioculescu, Gheorghe Grigurcu, Cornel Nistorescu, Radu Țuculescu, Liviu Antonesei, Ion Mureșan; numărul 1-2/mai 2005 apare cu sprijinul parțial al Ministerului Culturii și Cultelor.] Despre *Dispariția spiritului critic și potopul formelor fără fond* scrie polemic Liviu Antonesei în editorialul său. □ Pagini de versuri semnate de Constantin Abăluță. □ În *Anul Mircea Streinul* (95 de ani de la naștere și 60 de ani de la moarte), Nicolae Havriliuc semnează articolul *Istoria între realism și baroc: „Viața în pădure” de Mircea Streinul*, în care rezumă romanul cu note autobiografice apărut în 1939, primul dintr-o proiectată trilogie. □ Elena Borta traduce texte din și despre *Scriitori norvegieni*. □ Magda Cârnecki continuă „serialul dedicat poezilor din lumea întreagă cu o descoperire recentă”: Marie-Claire Bancquart, din care traduce un lung poem datat 2002, precedat de o prezentare biobibliografică.

IUNIE

1 iunie

• [„Luceafărul”, nr. 21] În siajul notei din numărul trecut, în care fuseseră doar trecute în revistă *Premiile Festivalului Național de Literatură „Tudor Arghezi”*, Marius Tupan, în articolul *Arghezi – 125*, salută modul în care s-au desfășurat lucrurile anul acesta la Târgu-Jiu și Cărbunești, având în vedere că multe manifestări culturale din zilele noastre devin „praznice și cumetrii”, „încât ai impresia că asیști la Festivalul muncii și creației Cântarea României, cu actori care repetă aceleași partituri gângave și desuete”. „Cu totul altfel se întâmplă la Târgu-Jiu și Cărbunești, unde autorul *Cuvintelor potrivite* impune, peste decenii, respect și profesionalism. Laureatii Premiului *Opera Omnia* au fost aleși cu mare grijă, de vreme ce-s creatori faimoși, cu care orice festival s-ar mândri. D.R. Popescu, Marin Sorescu, Geo Dumitrescu, Gellu Naum, Nicolae Manolescu. Alexandru George, Laurențiu Ulici, Gheorghe Grigurcu, Eugen Negriei, Mihai Zamfir și mulți alții sunt nume alese de juriu competente și prestigioase care și-au exprimat atitudini morale, critice și civice, fără de care un astfel de premiu nu ar fi azi atât de râvnit. O cultură care se respectă n-ar trebui să lase loc interpretărilor locale sau de grup. Observăm, așadar, că cei pomeniți mai sus greu pot fi contestați. Și la cea de-a XXV-a ediție a Festivalului de literatură Tudor Arghezi a fost laureată o poetă în plină forță creatoare, componentă a promoției '60, care, de-a lungul anilor, și-a respectat vocația, nefăcând vreun compromis. Cred că juriul a avut în vedere și această componentă, căci Constanța Buzea, în pofida atâtor tentații și influențe, a reușit să rămână o artistă discretă, exemplară, spre care mulți contemporani privesc cu simpatie și cu o oarecare invidie. Seriozitatea juriului, format din nume de prim-plan ale literaturii noastre contemporane, s-a dovedit și în alegerea premiilor la alte secțiuni, pe care le-am anunțat deja în numărul trecut al revistei noastre. Au fost, de altfel, dezbateri aprinse, contradictorii, semn că fiecare membru și-a interpretat rolul cu discernământ și dezinvoltură, spre deosebire de alte localități, unde unanimitatea e refrenul la modă. Cel care a coordonat lucrările, Ion Cepoi, a reușit să le conducă cu abilitate și înțelegere, ca autorii deplasăți aici să nu se simtă frustrați sau dezavantajați. Cu ocazia festivalului s-au lansat cărți bine primite de critică și public, au fost etalate volume în expoziții, au stârnit interes discursurile autorilor lanșați, spiritele autoritare și respectate s-au impus de îndată.” □ Păstrând domeniul, Liviu Grăsoiu consideră că D. Vatamaniuc i-a adus poetului un *Omagiu consistent și irepetabil* prin publicarea *Bibliografiei Tudor Arghezi* în două volume (Ed. ICR, 2005: „Experimentatul cercetător și editor (în sensul de îngrijitor de ediții, nu de proprietar de casă editorială) s-a încumetat acum, spre sfârșitul unei cariere dintre cele ce nu trec neobservate, să întocmească de unul singur uriașa (prin datele subiectului) biobibliografie argheziană. Nu numai că s-a încumetat să pornească la un drum presărat cu nenumărate obstacole, dar a și ajuns la final, oferind culturii

române de la începutul mileniului al III-lea un solid memento întru viața postumă a unei creații unice”. Dincolo de meritele lucrării, semnatarul semnalează și inadvertențe sau lipsuri. ■ Elena Vlădăreanu anunță că *Fantoma textualismului bântuie Europa*, comentând critic romanul de debut al Ștefaniei Mihalache: „*Est-falia* ar fi putut fi un roman reușit. Dar nu este, pentru că autoarea, Ștefania Mihalache, face aceeași greșală pe care o face și colega ei de colecție (*Debut-Proză*) de la Paralela 45, Adriana Bărbat: păcătuiește prin erudiție. Nici Ștefania Mihalache nu rezistă tentației eseului. Cum prinde ocazia, cum se simte parcă obligată să-i demonstreze cititorului că nu are de-a face cu o oarecare prozatoare, ci cu una care a citit tot ce e mai nou în materie de teorie a genului, în materie de feminism și alte obiecte de studiu *trendy*. Totodată, parcă e o datorie de onoare, atât pentru Adriana Bărbat, cât și pentru Ștefania Mihalache, să fie puțin arogante, să introducă note de subsol deștepte, să-l ia peste picior pe cititor. Spre deosebire de Adriana Bărbat, al cărei roman *Talk-show* este ratat din start, în *Est-falia* întrezăresc speranțele unei viitoare prozatoare de luat în seamă. Cu condiția să renunțe la influențele maeștrilor optzeciști (vezi textualisme, ludic de și pe hârtie, ironie și sarcasm) și să se concentreze pe ceea ce-i al ei [...]”. □ Ion Beldeanu, la rândul lui, întrezărește *Mirajul sudului* în volumul de proză *Întâmplări din anul Șarpelui. Unsprezece povestiri* (Ed. Ex Ponto, 2003) de Ovidiu Dunăreanu: „Putem conchide afirmând și noi că Ovidiu Dunăreanu, așa cum susține unul dintre cei apropiați acestuia, își trage sevele narrative din spațiul arhetipal al zonei sale. Aceasta pentru că el redescoperă Dobrogea mergând spre firele sale vechi, spre misterul pe care numai lumea de odinioară îl poartă. În asemenea contur imaginar el privește fascinat «chipul mitic al Dobrogei», încercând să-l apropie și să-l facă stimat cititorilor săi”. ■ Stelian Tăbăraș trimite colegilor de breaslă un soi de chestionar pe tema criticii, argumentându-și demersul astfel: „Literatura, deși este baza vieții literare, nu poate fi desprinsă din trinomul: literatură, critică literară, cititori. Mesajul estetic și etic al literaturii – se pare – cu greu poate fi schimbat prin influența celorlalte două componente din «trinom», cel puțin pe termen scurt și mediu. Dispărând corifeii unor curente ori tendințe literare – ba, mai mult: aceștia fiind dezavuați fie și doar – ca posibilitate, atomizarea pleiadei scriitoricești în generații, valuri, promoții, este cazul să căutăm atât cauzele, cât și posibilitățile – sociologic vorbind – de revenire la un flux normal. După evenimentele din 1989, critica literară s-a retras cu un pas înapoi (mai cu seamă cea de poezie), lăsând «în *offside*» (doar) pe scriitori. Să se fi intrat rolul de «adaptor» la specificul scrisului, al ideologiei la «mesajul literaturii»? Oare între ideologii de tip Răutu, Dumitru Popescu, Dulea și între scriitorii de beletristică n-au fost alte canale, alți «interpreți» și «călăuzitori» din lumea critică? Să se fi uitat oare (Dumnezeule!) de amplele mese rotunde tematice, de bilanțurile asupra literaturii sociologist-vulgare de tipul: «Romanul agriculturii», «Literatura uzinei», «Romanul politic românesc», «Ideologic și literatură», «Adeziune totală a scriitorilor la Programul Congresului al *n*-lea», unele venite până prin douăzeci și

doi decembrie 1989? Noi credem că acestea nu pot, nu trebuie uitate, spre siguranța autonomiei scrisului în cadrele sale estetice. Nu ne propunem să facem o sinteză a exagerărilor din actul critic-literar, cu atât mai mult cu cât au existat și proiecții asupra actului artistic, venite dintr-un climat al spiritului critic al unei culturi de mare suprafață, și nu în ultimul rând al «bunului gust», cum sublinia odinioară Al. Paleologu. Împreună cu dumneavoastră, «Luceafărul» va încerca să readucă în prim-plan opiniile despre «locul și rolul criticii literare», fie prin intervenții punctual-personalizate, fie prin opinii și considerente de ordin principial”. În consecință, întrebările sau subiectele de meditație propuse participanților voluntari sunt „(neobligatorii în totalitate și nerestricțive ca număr) la care – dacă aveți bunăvoința și considerați că subiectul are acuitate –, să ne trimiteți răspunsurile dumneavoastră. 1). «Critica literară trebuie să sporească spectacolul operei, în spațiu și timp» – spunea M. Ralea. Mai este de actualitate definirea (doar a) acestui rol? Simțiți nevoia existenței – de pildă – pe lângă aceea a Criticii de întâmpinare și a unei Critici de direcție? Cine și de pe ce platformă culturală și de stăpânire a instrumentelor specifice ar putea-o întruchipa pe aceasta din urmă? 2. Se poate vorbi de o «părsire» a literaturii (mai cu seamă a poeziei) după 1990, de către critică? 3. Ați simțit «umărul» criticii literare de-a lungul scrisului dumneavoastră sau doar... «cotul» ei? 4. Cum apreciați că a fost receptată opera dumneavoastră (în «lumini și umbre») și dacă această «receptare» a falsificat raporturile dumneavoastră cu cititorii? 5. Nominalizați critici care nu v-au înțeles, critici care v-au deturnat sensul unor opere ce ați publicat sau care, pur și simplu au fost răuvoitori în aprecieri din (cunoscute ori necunoscute) motive subiective. 7. Care critici literari v-au apreciat corect sau v-au supraapreciat? 8. Ce credeți despre prezentarea doar sub formă de «răsfoiri» a operelor literare? 9. Admiteți dreptul scriitorului «de a desființa» o carte sau un autor sau considerați că, în cazul neagreării unor cărți, acesta ar trebui «doar să tacă»? (vezi «Conjurația tăcerii» în jurul unor opere din epoca maioreșciană). 10. Noile instrumente de investigație critică asupra textului literar, noile teoretizări la nivel mondial în privința acestuia sunt infailibile? Mai este nevoie de o receptare pur și simplu emoțională și impresionistă, alături de cea teoretică și chirurgicală? 11. Sunteți optimist în legătură cu critica tânără? 12. Cum apreciați numărul covârșitor – majoritar al criticii practicate de femei? Va sensibiliza acest lucru receptarea operei literare? Va aduce în planul întâi al înțelegerii un microcosmos atât de familiar acestora? 13. Supralicitați (uneori cu o «cronică literară» săptămânală!) unii critici foarte tineri criticilor trișează fugind în eseizări facile, își epuizează recente lucrări de diplomă sau masterat, forțând tiparul, încât să cuprindă în el fenomenul viu al scrisului literar. Cunoașteți, pricepeți acest fenomen? 14. În general, criticii literari «conseillează» selectarea literaturii române contemporane pentru manualele școlare. Cum vedeți această selectare? Sunt scriitori, teme, subiecte «uite» prin manuale? Puteți exemplifica? Considerați că juriile ce acordă diferite premii literare trebuie alcătuite exclusiv din critici literari sau că

aceștia ar trebui să acorde un premiu special «al criticii literare»? 15. Există o «critică de tip universitar»? În ce măsură percepe ea viața strict-contemporană a scrisului?” □ Leo Butnaru își continuă foiletonul eseistic intitulat *Ca o metaforă edenică, debutul?... (VII)*. □ Sub titlul *Cât e de povestit (III)*, Alexandru George continuă să își consemneze în scris amintirile și informațiile adunate de-a lungul timpului, în acest număr amendând maladia „portretitei”, căruia i-a căzut și el victimă: „Printre cele mai importante elemente ale moștenirii lăsate de G. Călinescu criticilor din generațiile mai tinere se numără și două care au cucerit aproape unanimitatea la urmașii săi: «metaforita» și «portretita»”, tendința de a năclăi orice pagină de simplă recenzie în stilul cel mai «poetic» și de a risca vederi de ansamblu despre câte un scriitor pe care cel care ar trebui să-l întâmpine citindu-i cărțile îl schițează, ajutat mai ales de fantezie, în stilul cel mai pitoresc și mai voit artistic. (Ambele obârșesc din acțiunea inovatoare a lui E. Lovinescu, numai că acesta folosea metafora doar pentru a da relief unei concluzii, unei judecăți critice, unei caracterizări sintetice, iar portretistica sa nu se amestecă în istoriografie și în critica propriu-zisă, ci formează un sector aparte, complementar celorlalte și cu funcționalitatea lui proprie, firească.)”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Un grupaj liric semnează Marcel Mureșeanu. □ O pagină de versuri împart Maria Pal și Carmen Dominte. □ De asemenea, numărul găzduiește câteva poeme semnate de Lora Rucan din Republica Moldova, □ iar rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă*, un text de Corneliu Barborică. □ Apare o nouă tabletă din seria de „texte dictate” de Romul Munteanu, *Literatură și istorie*. □ După ce a epuizat subiectul paradoxurilor lui Marin Sorescu, Ion Pachia Tatomirescu se îndreaptă spre curentele literare, concentrându-se didactic pe *Întâiul dadaism*, „sau dadaismul de București–Gârceni”, ivit în România între anii 1912 și 1915, fiind rodul colaborării tinerilor poeți Ion Vinea și Tristan Tzara.

● [**„România literară”, nr. 21**] Cronica ediției coordonată de Eugen Simion, *Manuscrisele Mihai Eminescu*, vol. I (Ed. Enciclopedică, 2004), dincolo de descriere și evaluare („Facsimilarea manuscriselor eminesciene și multiplicarea acestora într-o ediție cu difuzare națională, fie ea și de numai 750 de exemplare, echivalează cu democratizarea accesului la un tezaur cultural inestimabil.”) devine, pentru Ion Simuț, și o pledoarie în apărarea președintelui Academiei Române, incriminat de o parte a presei culturale pentru costurile ridicate ale publicării: „Visul lui Constantin Noica din anii ’70, de a realiza o copie exactă a manuscriselor eminesciene pentru a fi pusă la îndemâna bibliotecilor și a cercetătorilor, a fost materializat de Eugen Simion în 2004. Nu știu de ce această victorie culturală a trezit suspiciuni și adversități. Comentarii și interogații e firesc să suscite, dar o opinie negativă nu poate avea decât resorturi anti-culturale. Niciun cost nu poate fi socotit prea mare pentru realizarea unui scop atât de nobil, atât de dificil de îndeplinit și atât de mult dorit. Un act cultural (cum e facsimilarea manuscriselor eminesciene) nu poate fi substituit printr-un altul (cum ar fi,

conform unor dorințe de contrapartidă, sprijinirea tinerilor poeți în editarea unui volum propriu), oricât ar fi acesta din urmă de stringent necesar. Dacă nu ai prețuirea justă a tradiției, situarea într-o actualitate imperioasă riscă să rămână suspendată în aer și să se volatilizeze din lipsa unei posibilități vitale de ancorare. Cunoașterea manuscriselor eminesciene are, în istoria culturii noastre, puterea salvatoare a unui odgon sigur. Puse la îndemâna tuturor, ele (re)fac una dintre acele legături trainice dintre trecut și prezent”. □ Marina Dumitrescu consemnează un interviu purtat *Cu Isabel Molina despre Eminescu*, și anume despre *Revedere*, o antologie bilingvă din poezia eminesciană, apărută la o mică editură portugheză Evoramons. (Vezi și cronica dedicată acestui volum de profesorul Mihai Zamfir în nr. 14). Din dialogul purtat acum cu fondatoarea editurii (alături de soțul ei, Antonio Ribeiro) aflăm „ce șanse are romanticul nostru poet național să fie citit sau descoperit de cititorii din Portugalia, acum, la început de mileniu trei și... ce șanse are, în ansamblu, măgulitorul proiect la adresa României, care include, între altele, publicarea marilor noastre balade populare?”. □ Într-un amplu articol intitulat *Hermeneutica lui Adrian Marino*, Alexandru Niculescu evocă întâlnirea sa cu „eminentul cărturar” (în 1947, pe când îi devenise student) și încearcă să descifreze cheia personalității maestrului: „Era un solitar – poate chiar un narcisist – un om în orice caz izolat și discret. Într-un sens oarecare, un timid, învăluit în politețe socială. De aceea el însuși a simțit, într-un târziu, nevoia de a se «explica», scriind «confesiunea involuntară» (1975) – publicată în *Carnete europene* – și «mica autobiografie intelectuală» (1977) din *Prezențe românești și realități europene* (acum, în 2004, în ed. II). Cultivându-și claustrarea între pereții locuinței-bibliotecă și retras exclusiv între paginile scrierilor sale, el își dădea seama că devenise indescifrabil pentru contemporani. Se pare însă că, în fond, nu era deloc prea dornic de a-și lăsa, dezlegată, enigma-i...”. Continuând în același ton să îl descrie pe cel dispărut, „acest infatigabil intelectual român și european”, semnatarul se întreabă retoric în final: „cât i-am înțeles și i-am onorat, în timpul vieții, discreta, mândra, totală, înalta sa singularitate?”. Într-un post-scriptum este amendat un portret profund inexact schițat cărturarului: „În ziarul «Ziua» din 19 martie 2005, articolul în care Adrian Marino este denumit un «don Quijote în armură de pașoptist», considerându-l a fi avut «obnubilări ideologice târzii» și «un pașoptism târziu și ridicol», că el ar fi fost, chipurile, un «halterofil de categorie grea» etc. – constituie nu numai o ineptie insolentă, ci și o înfumurată pretenție neghioabă de a crede că măreția unui uriaș ar putea fi înțeleasă de un biet pitic vindicativ”. [Verificarea ziarului din data menționată relevă un articol al lui Dan Pavel, intitulat *Epitaf pentru un Învingător: Adrian Marino*, însă lectura textului nu scoate la iveală sintagmele citate și incriminate de Alexandru Niculescu *n.ed.*]. □ Dumitru Hâncu descoperă în arhive diplomatice germane documente referitoare la susținerea lui Nichifor Crainic. Într-un raport contele Friedrich-Werner von Schulenburg, aflat la București, scrie: „Domnul Crainic este, ca și domnul Tătărescu, un național-socialist convins și un prieten al Germaniei. Este

un excelent ziarist și un politician foarte bine văzut. Ajutorarea cu bani a unui om de partid cum este domnul Tătărescu (Ștefan Tătărescu întemeiase tocmai Partidul național-socialist român – n.n. [Dumitru Hâncu]) ar fi socotită o nejustificată imixtiune în treburile interne ale României. Dimpotrivă, domnul Crainic trece aici drept un om fără partid. Ziarul său «Calendarul» are momentan un tiraj restrâns (după cât se pare circa 15.000 exemplare) și se zbate într-o grea situație financiară. Dacă ar beneficia de un sprijin financiar suficient, ziarul s-ar putea dezvolta și este în mare măsură potrivit spre a dobândi o înrâurire reală asupra opiniei publice românești”. □ Un amplu eseu marca Andrei Oișteanu, *Duelul la români de la Dimitrie Cantemir la Lucian Blaga*, ocupă spațiul central al revistei, fiind continuat în numărul 22. Constatând că „Românii nu au fost mari dueliști. Dimpotrivă. Ceva din structura psihică a românului l-a ținut departe de practica duelului. Fără să facem abuz de psihologii naționale și de stereotipuri etnice, trebuie să admitem că despre român se spune că ar fi «iute la mânie», că ar avea un caracter impulsiv. Dar pe cât de repede se mânie, pe atât de repede îi trece supărarea, nefiind resentimentar. Or, duelul este o acțiune a cărei dinamică nu are de-a face cu spontaneitatea. Există principii rigurose stabilite de cutumă și de coduri scrise care permit, impun chiar, provocarea la duel”, eseistul alocă paragrafe celor care s-au confruntat cu codul onoarei în operele sau în viețile lor, între care se numără și Ion Ghica, Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, B.P. Hasdeu, Camil Petrescu, Dan Botta și Lucian Blaga. Concluzia eseistului la sfârșitul studiului său (vezi nr. 22) este tranșantă: „Din diverse motive, pe care am încercat să le trec în revistă, duelul nu a primit în spațiul românesc «drept de împământare» (formularea îi aparține lui Alecsandri). Ar fi totuși câteva excepții: duelurile reale, practicate de iuncherul B.P. Hasdeu (cu precizarea că s-au produs în coordonatele civilizației cazone țariste), și duelurile virtuale, prezente în dramaturgia lui Camil Petrescu. În rest, duelurile din istoria/cultura română sunt de regulă înfruntări ratate: trucate, mimate, simulate, caricaturizate, refuzate, neterminate sau amânate”. □ Marius Chivu își dedică spațiul săptămânal debutului a două poete. Miruna Vlada (în placheta *Poemextrauterine*, Paralela 45, 2004, nominalizată pentru Premiile de debut ale „României literare”) „scrie într-adevăr o poezie nervoasă bine tensionată, o poezie a ostentativului, cum o numește prefațatorul, și a gesturilor care nu menajează sensibilitatea noastră de burghezi comozi și blazați. Poeta nu mai găsește rost și resurse pentru natural, discret, familiar și intim și atunci e clar că avem în față o dramatizare a biograficului, a exhibării în fața unui receptor despre ale cărui așteptări nici nu e nevoie să se știe prea multe”. Într-o oarecare opoziție, „Titlul volumului Iuliei Balcanăș [*Filme americane*, C.R., 2005] rămâne oarecum nerelevant. Nimic cinematografic, nimic senzational, nici sex, nici *drugs*, nici *rock'n roll* nu vom găsi în versurile ei. Doar o poezie egală cu sine a unei fete căreia îi vin bine și rochița cu dantelă și volănașe și rochia crăpată și cu decolteu «bine conturat». Nu e vorba de o «trecere» dure-roasă de la copilărie la adolescență și de la adolescență mai departe, dar de o

pendulare nici măcar nehotărâtă între două vârste, între chestiuni care fie nu s-au lămurit pe de-a-ntregul, fie abia acum încep să neliniștească. Două cărți vin imediat ca referință: *Exuviile* Simonei Popescu și *Din amintirile unui Chelbasan* de Ana Maria Sandu. Deși formulele literare sunt diferite, poezia Iuliei Balcanăș le seamănă ca preocupare pentru tipul de sensibilitate al fetei față cu lumea și cu propriile temeri, percepții și instincte”. □ Simona Vasilache vede „*Lupii*” sub lupă, atunci când comentează volumul lui Dumitru Chioaru, *Developări în perspectivă* (C.R., 2004). Departe de a fi o carte de referință pentru studierea fenomenului optzecist, eticheta ei concisă este: „Generația poetică ’80 în portrete critice; panorama *plein-air*, zdrențuită apoi în fișii inegale de un șir de blitz-uri. [...] Cartea lui Dumitru Chioaru e, în fond, o frumoasă poveste despre prietenii literare, pe care fiecă generație și le gustă, deși le cam ironizează la alții, presărată cu accente de critică serioasă, nedispusă a-i menaja mai ales pe amici. Este jurnalul, matur și *fair-play*, al unei «urmăriri» întinse pe ani, al unui fel de critică-școală”. □ La întrebarea dacă a meritat efortul aproape detectivistic de-și procura (din pricina tirajelor mici ale volumelor de poezie) abia o copie xerox a volumului lui Dan Sociu, *Borcane bine legate, bani pentru încă o săptămână* (Junimea, 2002), Daniel Cristea-Enache răspunde afirmativ în articolul *Minimalism*: „Cu toate că nu este unul dintre cele mai puternice debuturi din ultimii ani (volumele scoase de Ruxandra Novac, Teodor Dună, Marius Ianuș sau Claudiu Komartin având o mai mare pregnanță artistică), e unul dintre cele care contează; cel puțin, pe o anumită linie și într-un anume registru din scara de sunete milenariste. Poezia anilor 2000 mizează, de regulă, pe anarhie socială și fractură individuală, insul revoltat fiind prototipul ei uman, iar decorul în care acesta se mișcă: o realitate mizerabilă, precum cea privită de la ferestrele unui bloc de nefamiliști. Sângele, sperma și drogul sunt substanțele acestei lumi și ale umanității ce se zbate în ea: tineri care au avut odată cravate roșii de pionieri și care scuipă acum, cu scârbă distributivă, înspre comunismul glorios și capitalismul sălbatic. Revolta ia forme apocaliptice și culori lexicale tari, desfășurându-se convulsiv, cu lungi tirade întrerupte prin horcăieli și suspensii verbale venite după o înjurătură neaoșă. La antipodul acestei formule, Dan Sociu scrie o poezie *soft*, rulând un discurs apatic, lipsit ostentativ de expresivitate”. □ *Once upon a time...* își intitulează Tudorel Urian recenzie la volumul lui Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc* (traducere de Cristina Petrescu și Dragoș Petrescu, postfață de Mircea Mihăieș, Polirom, 2005): „Primul avantaj al cărții lui Vladimir Tismăneanu este acela că ea completează informația oficială, rezultată din consultarea unei foarte extinse bibliografii, cu date provenite din conversații ale autorului cu participanți la diverse evenimente pe care i-a cunoscut din familie și chiar cu amintiri ale unor discuții purtate cu părinții săi, cu oaspeți de seamă ai acestora sau cu vâlstarele unor lideri comuniști ai timpului, alături de care a copilărit în cartierul nomenclaturii. De aceea istoria sa are, pe alocuri, un caracter mai puțin convențional. Mircea Mihăieș

vorbea în postfață de o structură «romanescă» a cărții, dată de împărțirea ei în șapte capitole premerse de o introducere și urmate de un epilog. Această istorie politică a comunismului românesc este completată cu o foarte utilă listă biografică a elitei conducătoare a Partidului Comunist Român”. □ Intitulându-și cronica *În fața și-n spatele camerei*, Gheorghe Grigurcu începe să comenteze volumul lui Niculae Gheran, *Sertar* (Ed. ICR, 2004): „Imbatibil cunoscător al ogoarelor noastre literare trecute și prezente, asemenea unor Șerban Cioculescu și Z. Ornea, dl Niculae Gheran e, după cum vedem, departe de-o abordare uscată, rigidă a temelor, dând, dimpotrivă, mereu probe ale implicării simpatetice, ale angajării vitale cu vârf și îndesat. Pătimaș precum un cronicar, d-sa nu se dă în lături a lua în derâdere, a probozi, a se lamenta, a se indigna când i se aprinde în conștiință becul roșu al neregulii”. Continuare în numărul viitor. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu se numără și □ Radu Paraschivescu, *Fanionul roșu* (Humanitas, 2005): „Cartea a fost comentată pe larg, de Marius Chivu, în numărul trecut al «României literare». A daug atât: E plăcut și tonic să citești o carte scrisă de un om cultivat (și talentat, și plin de farmec, și responsabil) ca Radu Paraschivescu după ce ai parcurs, din obligație profesională, zeci de cărți ale unor ignoranți (unii dintre ei cu facultate), mândri într-un mod infantil de incultura lor, ca de o boală de piele cu care îi pot speria pe cei din jur”; □ Luca Pițu, *Lettre à un ami occidental suivie de Texticules divers et... ondoyants, nouvelle édition, revue, corrigée et augmentée* (Ed. Timpul, 2004): „Luca Pițu se joacă în limba franceză cu aceeași dezinvoltură ca în limba română. Și face din folosirea năstrușnicului său idiolect nu un scop în sine, ci un mijloc de a-i familiariza pe vestici cu situația din România. Raportorul (literar) pentru România al Uniunii Europene este Luca Pițu și nu altcineva. El ne critică sever simpatizându-ne din toată inima. Avem și noi, în sfârșit, pe cineva al nostru acolo unde trebuie”; □ Varujan Vosganian, *Iisus cu o mie de brațe* (Ed. Dacia, 2004) (casetă cuprinzând două volume de versuri: *Iisus cu o mie de brațe* și *Portret de femeie*; concepția grafică și ilustrațiile de Mihaela Șchiopu): „Poeme grave ca un dangăt de clopot, în care se combină reflecția, contemplația și reveria. Autorul respinge decis tentația de a fi frivol și ajunge repede la esența viziunii lui asupra existenței. Tonul solemn ține nu de retorică, ci de o demnitate a ideilor”; □ Remus Valeriu Giorgioni, *Crucișătorul poema*, cu cinci desene de Mihaela Drăghici, postfață de Paul Aretzu (Ed. Brumar, 2005): „Remus Valeriu Giorgioni este un don Quijote al poeziei, care ia în serios, sublim-ridicol, jocurile literare propuse de optzeciști”; □ Teodor Tanco, *Istoria presei românești a județului Bistrița-Năsăud de la origini până în 2004*, postfață de Petru Poantă (Ed. Societatea Culturală „Lucian Blaga”, 2004): „Lucrare alcătuită cu seriozitate și cu un patriotism local decent. Dacă în toate județele ar apărea asemenea istorii, s-ar constitui, prin însumarea lor, o enciclopedie a presei românești, care ar dovedi că avem – sau, în orice caz, că am avut, până la instaurarea comunismului – o vocație a comunicării și a participării la viața publică. În presa din județul Bistrița-Năsăud găsim ecouri ale unor

evenimente de importanță națională. Modesta publicație «Școala practică», «magazin de lecțiuni și materii pentru instrucțiunea primară», înființată în 1882 de Vasile Petri, înregistrează, de exemplu, în 1884, apariția volumul *Poesii* al lui Mihai Eminescu»; □ Anton Jurebie, *Filaj. România, file de poveste* (Ed. Prier, 2004): „Autorul, foarte tânăr, trăiește într-un sat, Balta Verde, din județul Mehedinți. Cartea sa de debut, *Elegii distrugătoare*, 2003, a fost premiată de Uniunea Scriitorilor (Filiala Craiova). Numeroși scriitori i-au salutat apariția în poezia românească: Nicolae Prelipceanu, Al. Cistelecian, Gellu Dorian, Ioana Dinulescu, Florea Miu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Nicolae Oprea, Mircea A. Diaconu, Gabriel Coșoveanu, Horia Gârbea, Constantin Stan (care semnează și o prezentare pe ultima copertă a volumului *Filaj. România, file de poveste*). Poezia lui Anton Jurebie este metaforică și eliptică, de o naivitate conștientă de ea însăși. Uimit de ceea ce descoperă în jur, nerăbdător – până la un fel de sufocare – să-și comunice impresiile, poetul scrie versuri de o remarcabilă noutate”. □ După ce trece în revistă volumele de proză originală a profesorului de antropologie Constantin Eretescu, emigrat în SUA după 1979, Iordan Datcu, în *Cercetări folclorice actuale*, se ocupă de cele mai recente volume ale acestuia rezultate din preocupările de etnolog: „Prima, *Vrăjitoarea familiei și alte legende ale orașelor lumii de azi* (Compania, 2003), cuprinde, grupate în secțiunile *Folclorul familiei, Povestiri cu stafii și alte spirite, Povestiri istorice, Legende urbane și Povestiri tradiționale*, scurte povestiri, unele amuzante, altele relatând întâmplări dramatice, colportate de tineri instruiți și culese de studenții de la Providence ai profesorului. [...] Cea de a doua carte de acest tip este *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană* (Compania, 2004). În ansamblul ei, cartea de acum ia distanță critică față de «ideile vagi și prejudecățile precise» despre domeniul studiat, de unele interpretări vulgarizatoare, desfiguratoare din anii comunismului, de interpretările false și de excluderea din cercetare și interpretare a unor întregi categorii, de spaima dispariției folclorului”. □ G. Pienescu, în rubrica sa săptămânală, începe (și continuă în nr. 22) denunțarea unui nou rebut editorial: Al. I. Odobescu, *Doamna Chiajna* (Ed. Lucman, [2003]), cerând a i se interzice editurii permisiunea de a mai publica literatură clasică românească. □ Poezia este reprezentată, pe lângă poemul săptămânal al lui Emil Brumaru, de un grupaj semnat de Ioana Diaconescu și un altul datorat Monicăi Pillat, acesta din urmă cu versuri scrise după dispariția mamei sale, Cornelia Pillat. □ Constanța Buzea îi răspunde, între alții, și Andreei Hedeș la *Post-restaurant*: „Deocamdată de remarcat simțul observației acut, vă mișcați vioi prin realitatea imediată. Mai dificilă mobilitatea în imaginar, dar asta vine cu timpul, ca și concentrarea, ca și ecoul la o viață lăuntrică plină de palpiti și mai greu de combătut cu sarcasme. Să sperăm împreună că vă veți lămuri și vă veți scrie poemele în continuare cu același chef de zile mari”. □ Rubrica *Meridiane* oferă cititorilor □ *Prieteni în Florența* (Ilie Constantin în dialog epistolar cu poetul Mario Luzi), □ *Schiller pe înțelesul tuturor* (o corespondență de Rodica Binder, la trecerea a două secole de la moartea autorului

german), □ *Yourcenar în America* (semnale întârziate de recuperare a scriitoarei, după centenarul nașterii din 2003) și □ *Poezia în traducere*, o prezentare pe care Rodica Mihăilă o face unei serate cu această temă, organizată la Londra de *Poetry Society*: „Dezbaterile din seria «poezia în traducere» au fost concepute în strânsă legătură cu decernarea anuală a premiului pentru traduceri europene de poezie care poartă numele strălucitului traducător român Corneliu M. Popescu, stins din viață la doar optsprezece ani, premiu sponsorizat de Fundația familiei Rațiu. Ciclul a debutat în ianuarie 2005 cu o prelegere despre efectele benefice ale traducerii de poezie ținută de David Constantine, laureatul din 2003 al Premiului Corneliu M. Popescu și se va încheia cu decernarea Premiului Popescu pe anul 2005. Printre celelalte subiecte ale dezbaterilor se numără «Etosul traducerii», «Poezia în lume», «Translatio, metaforă și saltul dintre două lumi». Dezbaterile la care am participat, intitulată «Conversație între și cu traducători», organizată în colaborare cu Institutul Cultural Român și Ambasada României la Londra a fost dedicată traducerii de poezie românească în engleză și respectiv a celei engleze în română, invitatele serii fiind poeta Ioana Ieronim, o pasionată susținătoare a dialogului dintre culturi, autoare a nouă volume de poezie, dintre care câteva traduse în engleză, și poeta Fiona Sampson, cunoscută pentru volumele ei de poezie și eseuri și pentru activitatea de redactor-șef al celei mai importante reviste de poezie din spațiul britanic, «Poetry Review», și al singurei reviste britanice dedicată literaturii central și est europene, «Orient Express»”. □ Pentru *Ochiul magic* din această săptămână, Cronicarul reține sărbătorirea a 10 ani de existență a Colegiului Noua Europă (NEC), prilej de găzduire a trei conferințe aniversare, susținute de diverși profesori străini în limba engleză, precum și de organizare a unui colochiu al Facultății de Litere, pe tema *Disciplinele filologice în universitate și școală*. □ Din „Adevărul” (nr. din 14 mai) este semnalată notița lui Marius Vasileanu care laudă site-ul cultural al revistei „România literară”. □ Într-un post-scriptum la articolul de actualitate politică din rubrica săptămânală *Contrafort*, Mircea Mihăieș îi dă replica lui Cristian Moraru, care îl criticase într-o scrisoare publicată în nr. 19: „Îl somez pe dl. Cristian Moraru, de la University of North Carolina, Greensboro, autorul unei scrisori adresate directorului «României literare», să aducă probele afirmației conform căreia textele publicate de mine conțin măcar un singur exemplu de «violență antipluralistă» și de «xenofobie». În caz contrar, are de ales între prezentarea publică a scuzelor și un lung și costisitor proces de calomnie” (vezi și nr. 25). □ La rubrica *Voci din public*, redacția publică scrisoarea lui Bogdan Suceavă pe aceeași temă a incriminării lui Mircea Mihăieș, în principal pentru că „deține o funcție de conducere în cadrul ICR și ar fi de așteptat ca luările sale de poziție să fie compatibile cu funcția pe care o ocupă”. Redacția, în replică, anunță într-o notă că nu va mai publica de acum încolo alte replici pro sau contra lui Mircea Mihăieș, nu numai din pricina lungimii lor, ci și pentru că „ne menținem părerea că schimbul de opinii este normal, nu și apelul la măsuri administrative, prin solicitarea

președintelui țării”, aluzie la Scrisoarea deschisă către Președintele României, publicată în „Observatorul cultural” (nr. 10/12-18 mai 2005) și semnată de 23 de universitari româno-americani.

● [„Tribuna”, nr. 66 (11)] „O anume ezitare a criticii în situarea toposului literar cultivat de Ruxandra Cesereanu se datorează posibilității ca acesta să fie revendicat de mai multe zări: reverie scăpată de sub controlul rațiunii, limb suprarealist, formulă de coagulare a unui tărâm rupt din continentul realismului magic, zonă crepusculară a ficțiunii de tip fantastic, parcelă experimentală din zona literaturii psihanalitice, cultivare a reprezentărilor infantile din nișa basmului fantastic, caricatură de lume spânzurată între Ensor și Til Buhoglundă... Toate acestea, puse în conexiune de o rețea de acces subterană, într-o textură prozastică saturată de lirism grotesc și sarcasm evanescent, care validează, însă doar parțial, lasând-o cu gustul neîmplinirii, orice aproximare venită din partea comentatorilor. Așa se explică în ce fel proza Ruxandrei Cesereanu o situează mereu pe autoare într-o galerie ultrapopulată de creatori dintre cei mai diverși și într-o sferă de creație foarte pestriță, parcă imposibil de decantat, unde Alice Botez, Mircea Cărtărescu, Emil Botta, Ștefan Agopian, Ștefan Bănuțescu, A.E. Baconsky, Vintilă Ivăncescu, Ion Creangă, Petre Ispirescu, Dimitrie Cantemir coexistă fără probleme, într-o unitate submersă evidentului curcubeu”, scrie Ovidiu Pecican în prezentarea volumului *Nebulon* (Ed. Polirom, 2005). □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Adrian Țion prezintă cititorilor cel mai recent volum de teatru al lui Marius Tupan, *Preventoriul* (Ed. Fundației Luceafărul, 2004), ce conține „trei instigări”, fiecare în două acte: „Marius Tupan lasă impresia că scrie teatru pentru a se destinde. Dacă subiectul avut în vedere nu se poate organiza în structura unei proze cu frază inspirat răsucită în interioritatea discursului narativ, începe, inevitabil, zborul dezinvolt al replicilor scurte și tăioase, caracterizat de obicei prin creștere exponențială a nucleului, demers pătruns de verva dialogării spontane ce ia în stăpânire treptat forma unei piese de teatru”. □ În aceeași rubrică, Claudiu Komartin descoperă și împărtășește *Frumuseți de credință* în/din volumul *Caiet de citire și caligrafie (fragmente de jurnal)* (Ed. Vinea, 2003), „primul volum postum al lui Cristian Popescu (cuprinzând texte puțin cunoscute, publicate la începutul anilor '90 în «Luceafărul» și în «Adevărul literar și artistic», ale poetului stins din viață acum exact 10 ani)”, „o carte superbă, din care se poate cita copios și la întâmplare, fără spaima că ai putea nimeri vreo scădere în extraordinarul flux al conștiinței poetice, o carte de o curățenie și o expresie a credinței întru totul exemplare, transcriind căderile și înălțările unui poet despre care de-abia acum putem afirma cu încredere că este un mare poet”. □ Carmen Botoșaru publică două pagini de proză, □ iar Andrei Doboș, un grupaj de versuri. Tânărul poet a obținut Premiul revistei „Tribuna” la Festivalul de Poezie „Armonii de primăvară”, Vișeu, 2005. □ Rubrica *Puncte de vedere* găzduiește articolul intitulat *Protestul oamenilor muncii de la revista „Echinoc”* semnat de Ion Simuț. Criticul orădean continuă astfel o polemică

între el și Horea Poenar pe tema *Dicționarului Echinox*, pe care cel din urmă l-a coordonat. Articolul din acest număr răspunde unor aserțiuni și acuzații pe care actualul director al revistei „Echinox” le-a exprimat în articolul *Mediocritate sau partizanat?*, apărut nr. 1-4 din 2005, răspunzând „nervos” unei cronici la volumul *Dicționar Echinox, A-Z. Perspectivă analitică* (Ed. Tritonic, 2004), pe care Simuț a publicat-o în revista „România literară”, nr. 5 din 9-15 februarie 2005, cu titlul *Dicționar de sentimente echinoxiste*: „Nu a fost nimic înainte de a fi director al revistei «Echinox» (căreia i-a adus numai prejudicii prin *Dicționarul Echinox* și prin atitudinea golănească față de receptările sceptice ale bietului tom) și va reprezenta ceva mai mult decât nimic după ce va părăsi corabia, cum ar fi firesc să se întâmple cât mai curând. A primit totul de la prestigiul clubului echinoxist și nu a dat nimic în schimb. A semănat confuzie și dușmănie în interiorul grupului, cum nu a făcut-o nimeni până acum. «Echinoxul» nu a avut până acum un director penibil: Horea Poenar e primul. Tristă notorietate! Îngrozitoare performanță pentru un tânăr intelectual, aflat la început de carieră!”. □ Adrian Țion scrie despre *Fapta blagiană devenită fapt teatral*, comentând punerea în scenă, la Naționalul clujean, în spectacolul cu titlul schimbat în *Ivanca*, a poemului dramatic *Fapta* (1925). □ Oana Pughineanu pune *O întrebare pentru Irina Petraș, președinta Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor*, dorind să afle care sunt planurile pe care Asociația Scriitorilor le are în vedere. ■ Aceeași Oana Pughineanu trece în revistă, în articolul *Istoria literaturii în dezbatere*, principalele intervenții ale participanților la masa rotundă cu tema *Se poate regândi istoria literaturii?*, organizată în luna mai de conf. dr. Sanda Cordoș și găzduită de Masteratul de Literatură Română, coordonat de conf. dr. Ioana Bot, cu sprijinul Colegiului „Noua Europă”. „Chestionarea istoriei literaturii s-a dovedit, din nou, provocatoare cu atât mai mult cu cât pentru cazul particular al spațiului românesc, ea este adesea privită asemeni unei răni deschise, căreia îi lipsesc în primul rând medicamentele vitale: dicționare, o arhivare a documentelor, o reevaluare valorică pre- și post-decembristă etc. Sanda Cordoș, remarcând aceste neajunsuri, a încercat să descopere latura pozitivă a istoriei literaturii, care, trece totuși printr-un «moment fast, al lărgirii obiectului cercetării (prin includerea în discuție a literaturii exilului, Basarabiei etc.), oferindu-ne azi un fenomen spectaculos». Istoria literară ca disciplină e concepută adesea ca fiind severă, iar cei ce se raportează la ea au «tendința de a fi prea reverențioși sau irreverențioși». Tocmai de aceea propunerea Sandei Cordoș a fost aceea de a privi istoria literaturii «ca pe o casă cu foarte multe camere și cu un trafic intens, cu trei intrări principale (pe lângă cele secrete): obiectul istoriei literare, instrumentele cercetării și contextul social al diferitelor epoci, toate acestea fiind într-o continuă schimbare, permițând un spațiu larg de joc pentru interpretări cât mai variate, dar și o combinație fericită a istoriei literare cu istoria». Sunt rezumate și contribuțiile altor participanți, precum Ioana Bot, Corin Braga, Rodica Baconsky, Laurent Jenny, Anca Ursa și Adrian Tudurachi. □ Titrând *Unde a dus «visul» angajării*, Gheorghe Grigurcu comentează malițios *Stenograma întâlnirii*

tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, cu unii scriitori, în ziua de 26 august 1980, apărută în „Adevărul literar și artistic” (nr. 757/2005). Continuare în numărul viitor. □ *Vorbind despre Dante*, Mircea Petean îl intervievează pe Laszlo Alexandru. Continuare în numărul viitor. □ Dintr-un anunț aflăm că „se caută 10 tineri poeți pentru a participa, între 21 și 28 august 2005, la singurul Program intensiv de *Creative Writing* din România, desfășurat în pădurile, munții și cotloanele ascunse ale Mănăstirii Râșca. Prin concurs, se asigură gratuit cursuri de compunere poetică predate de excelenți tehnicieni, seri de lectură, masă și cazare. La sfârșitul Programului, cel mai bun cursant va fi publicat în volum de Editura Pontica. Pentru a participa la concurs, trebuie să aveți între 17 și 25 de ani și să nu fi fost publicat în volum”.

2 iunie

● **[„Observator cultural”, nr. 14 (271)]** În articolul intitulat *Adevărata dezbatere de idei a anului 2005*, Bogdan Suceavă, pornind de la scandalul Mihăieș versus universitarii americani, e de părere că mai importantă ar fi deschiderea unei discuții „asupra criteriilor de valoare ale timpului nostru. O discuție despre opțiuni, despre performanța în cultură, despre activitatea instituțiilor românești care ar trebui să aibă de-a face cu asta”: „Au trecut vremurile când cineva își propunea să fie absolut în cultura română, doar acolo. Au trecut vremurile când buricul pământului era în Sărindar. [...] De acum, cultura română e altceva, se gândește altfel, se împlinește altfel. De acum, cultura aceea altădată locală preia fluxul altor căi de comunicare cu idei din alte spații culturale. Satul acesta planetar e casa fiecăruia, noi gândim asta și știm ce înseamnă asta – pentru că am trecut prin experiențele unei lumi multiculturale. Giubeaua și caftanul nu mai sunt la modă. [...] Pe aici trece falia. Pe aici trece frontiera dintre cei care aleg închinarea la caimacamii locali și cei care aleg să fie liberi. Libertatea implică și respingerea exceselor celor care au decăzut până la grosolănie, și respingerea celor incapacitați de prejudecăți să exercite o funcție”. ■ Lăudând „excelentul debut” cu romanul *Degete mici* (Polirom, 2005) și subliniind faptul că redacția „Observatorului cultural” își propune să publice interviuri cu scriitori debutanți, „menirea unei reviste culturale fiind și aceea de a miza, risca și susține orice nouă formă de talent, orice scriitor care este în afara grupurilor și a monopolurilor culturale, orice scriitor care răzbate fără să fie tributar coteriilor literare”, Ovidiu Șimonca îi ia un interviu lui Filip Florian, discutând despre romanul de debut („În carte e o anumită nostalgie după tipul de comportament din interbelic, după relațiile amoroase, care permiteau unui ofițer britanic să curteze o româncă. [...] Fac parte din acea categorie care idealizează ușor acele alte timpuri. Întotdeauna am prizat la lucrurile care s-au întâmplat în trecutul ce poartă numele de interbelic. Când în sfârșit se ajunsese la un anumit tip de normalitate, acea generație a fost distrusă, tratată în cel mai sălbatic chip cu putință, de la numărul gigantic de morți din închisorile comuniste, până la naționalizări și alte drame personale despre care

eu cred că se vorbește foarte puțin. Timpul nu închide un subiect.”), despre premiul primit pentru acesta („Mă așteptam la premiu, dar nu mi se părea un capăt de lume dacă nu-l luam. Eu am o stare de pace cu mine. Cartea putea să fie gata mult mai repede, dar am vrut să-mi placă mie mai întâi. Sunt destul de relaxat când privesc situațiile acestea publice, un premiu, de pildă. Într-un fel, ceea ce am visat de la carte s-a întâmplat. Premiul e o bucurie în plus, dar bucuria mea nu mi-o poate fura nimeni. Ea s-a produs când am terminat cartea.”), despre greutatea de a trăi din scris („Nu se poate trăi din scris. N-ai decât varianta să lucrezi undeva și să scrii seara, să ai puterea interioară să scrii în puținul timp care îți rămâne, sau să găsești o formulă de evadare.”), despre planuri de viitor: „Lucrez la un roman. Și fac și o chestie trăsnită cu fratele meu, Matei Florian, de la «Dilema veche». E un roman în doi, un capitol îl scriu eu, un capitol îl scrie el. N-am avut un scenariu inițial, pur și simplu trebuie să preiei lucrurile și să le duci mai departe. A început ca o mică joacă și capătă un chip neașteptat de interesant” (*Viața e în altă parte, nu în gazetărie*). □ La rândul ei, în suplimentul numărului, Manuela Dobre se află în dialog cu Doina Ruști (proaspăt premiată cu Premiul Ad Visum pentru proză, pentru romanul *Omulețul roșu*) „*Despre simboluri, mesaje subliminale, Eliade și romane*”. La întrebarea interlocutoarei, interesată de legătura care există „între problema subliminalității, simboluri, Eliade și romanul” menționat, Doina Ruști răspunde că „se află toate în sfera mea de interes. Mesajul subliminal... pornește de la un curs universitar, pe care îl țin la o facultate de jurnalism. Am adunat material pentru acest curs, pentru că voiam să mă informez despre posibilitățile manipulatorii pe această cale, pentru romanul meu, *Omulețul roșu*. Acolo am imaginat o poveste despre o femeie a cărei viață se schimbă sub influența intruziunilor subliminale. Dar evident, nimic n-ar fi avut sens dacă personajul n-ar fi avut niște repere simbolice. Nimeni nu poate trăi fără ele. Iar Eliade este un mistagog în privința aceasta. Vezi? Totul se leagă”. □ Gabriela Chirilă recenzează volumul de teorie literară al lui Sergiu Pavel Dan, *Fetele fantasticului. Delimitări, clasificări și analize* (Ed. Paralela 45, 2005): „Cartea cuprinde două părți, una teoretică și o alta practică, în care autorul se oprește asupra diferitelor formule ale genului, cu scopul de a oferi o nouă clasificare a tipurilor de fantastic. Dacă pentru explicarea fantasticului Todorov alege perspectiva receptării, Dan Sergiu Pavel înclină spre aspectul elaborării. [...] Lucrarea se dezvoltă cu o mare precizie, clasificând, subclasificând și demontând. Toată această acuratețe converge înspre conturarea a patru mari tipuri de fantastic: mirificul legendar și fabulos (*Loștrița, La țigănci*), fantasticul spaimei și morbidității (*Domnișoara Christina*), fantasticul tradițional sau al infiltrației accidentale (*La hanul lui Mânjoală*) și fantasticul doctrinar (*Nopți la Serampore*). Fantasticul tradițional suferă însă de nespecificitate, înghițind o mare varietate de scrieri, altfel cu greu clasificabile. Autorul își ia precauțiile de rigoare, avertizând asupra necesității unui «mic coeficient de prudență filozofică» în ceea ce privește aceste fețe diversificatoare ale fantasticului”. □ Gina Camelia Matei prezintă monografia

Jules Verne (Humanitas, 2005) în care autorul Lucian Boia demonstrează cum „în viziunea criticilor și a istoricilor literari ai vremii (secolul al XIX-lea), opera verniană se află la întâlnirea a trei genuri considerate, conform terminologiei actuale, ca aparținând «paraliteraturii». Era vorba despre «un amestec de vulgarizare științifică, roman popular și literatură pentru copii»”. □ Ioana Petrescu se ocupă de *Un scriitor fuzzy: Constantin Virgil Negoită*, încercând să familiarizeze cititorul cu un concept nou, ilustrat de romanele acestuia: „noua modalitate *fuzzy* de a scrie literatură nu se putea rezuma doar la autobiografie, oricât de contaminată ar fi fost aceasta de intertext și de inserții ficționale. Într-un interviu (luat de Mihaela Albu, profesor la Columbia University și apărut în decembrie 2002, în revista «Hyperion» din Botoșani), autorul mărturisește intenția de «a duce mai departe» romanul postmodern, introducând ideea de *fiction science*. Constantin Virgil Negoită s-a dovedit astfel, în povestea lui *fuzzy*, un personaj în căutarea ineditului. «Folosesc o tehnică de colaj, nemaîntâlnită în literatura modernă. Introduc în povestea mea mai multe povești, clasice sau mai puțin clasice, cu modificări mai mult sau mai puțin perceptibile, asemeni unor bucăți de ciocolată, mai mici sau mai mari, într-un tot construit cu grijă. Cu alte cuvinte, introduc bibliografia în text. [...] Amândouă, simultan și total. Rezultatul e un text scris cu texte. Ceva nou. De aici subtitlul *a novel*»”. ■ La rubrica de informații *La zi* sunt publicate nominalizările la premiile Asociației Editorilor din România (AER) pentru anul 2004, propuse de comisia de jurizare formată din Mircea Mihăieș – președinte, Alexandru Cistelecan, Adriana Juncu, Marius Marcu-Lapadat și Adrian Ciocăzanu. Secțiunea *Succesul anului*: Ioana Bradea, *Băgău* (Ed. EST, 2004); Robert Turcescu, *Dans de Bragadiru. Cum se vede Romania în direct* (Polirom, 2004); Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile* (Humanitas, 2004). Secțiunea *Cea mai frumoasă carte*: Mihai Dim. Sturdza – coordonator, *Famiile boierești din Moldova și Țara Românească* (Ed. Simetria, 2004); Imre Kertész, *Kadiș pentru copilul nenăscut* (Ed. EST, 2005); Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei. Cum arăta cu adevărat lumea lui Dante?* (Humanitas, 2004); Hermann Hesse, *Jocul cu mărgelile de sticlă* (Rao International Publishing Company, 2004); Cristian Bădiliță, *Duminica lui Arcimboldo* (Ed. Brumar, 2004). Secțiunea *Cea mai bună colecție*: „Biblioteca internațională” (Ed. EST); „Ego. Proza” (Ed. Polirom); „Biblioteca de psihanaliză” (Ed. Trei). Alte secțiuni cu nominalizări: *Cartea pentru copii a anului*, *Cea mai frumoasă carte ilustrată*, *Cea mai bună editare în limba română a unei cărți străine*.

7 iunie

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 771 (22)] *Delicatețea interzisă: radiografie de tânără* este titlul emblematic ales de Bogdan-Alexandru Stănescu pentru recenzia la volumul de debut al Oanei Cătălina Ninu, [*Mandala*, Ed. Vinea, 2005], abordarea căreia o dezavuează: „Nu spun în niciun caz că Oana Cătălina Ninu este lipsită de talent sau de organ poetic, însă imaginile care-i reușesc, tensiunea

pe care izbutește să o acumuleze se aneantizează în contact cu expresia «vaginalității» omniprezente. Pansexualismul despre care vorbea Dan C. Mihăilescu se transformă deja într-o masturbare febrilă, sterilă, incapabilă de a «comunica» altceva decât neputință. Neputința de a intra în comuniune cu Celălalt, neputința de a ieși din propria ființă, de a clădi. Avem de-a face, cred, cu aceeași poezie egoistă pe care am găsit-o și la Urmanov [...]. «Poza ta în sepia *mon amour* e un fum în jurul gleznelor mele subțiri». Aș vrea să păstrez acest unic vers din volumul *Mandala* și să cred că acesta este drumul (tot ca un fum) pe care Oana Cătălina Ninu îl va urma. Aș vrea să cred că premiul Prometheus pentru astfel de imagini i-a fost acordat și nu pentru imaginea penibilă a sufletului înghesuit între labii. *Mandala* este pusă sub semnul unor fragmente cutremurătoare din *Lady Lazarus* a Sylviei Plath și a unor cuvinte din Scott Fitzgerald. Tutela Sylviei Plath, adoptată de mai toate poetele militant feministe, pare aici mai curând o poză: nimic din liniștea sepulcrală ce învăluie poemele scriitoarei sinucigașe [...], nimic din concizia tăioasă a celor versuri. Cuminecăturile Oanei Ninu par mici parodii pe lângă săgețile modelului. [...] În plus, cred că postfață scrisă de Nicolae Țone ar merita o cronică separată. «Cum actul critic devine ficțiune pură» s-ar putea numi. Dar despre asta, altă dată...». ■ *Un erou al timpului nostru* este, pentru Claudiu Komartin, debutantul Ionuț Chiva: „Ceea ce îl individualizează de la început pe Ionuț Chiva în raport cu ceilalți prozatori debutanți din 2004 aparținând contingentului inegal propus, prin colecția Ego, de editura Polirom, este coerența microromanului 69, construit cu migală de ceasornicar (romanul minuscul al lui Chiva a fost, de altfel, scris și rescris de vreo patru ori între 2000 și 2004, dacă ar fi să ne luăm după afirmația autorului), dar și cu o solidă, dobândită «știință» – fiindcă nu doar *instinctul* de prozator funcționează la el, spre deosebire de câțiva dintre colegii săi de generație (Alexandru Vakulovski, Dan Țăranu sau Dragoș Bucurenci). Spre deosebire de cei menționați, Chiva lasă impresia că nu dorește numai să frapeze cititorul, să-l seducă prin mășcări savante (ca Ioana Baetica, în șpagaturile epice din *Fișă de înregistrare*), povești(ri) exotice (Claudia Golea și nesfârșitele ei peripluri extrem-orientale) sau istorii simpatice cu băieții *cool* că are «și-o bagă-n venă» (Dragoș Bucurenci). [...] Desigur, concesiile a făcut și Chiva pentru ca debutul său să fie o carte de *succes* [...]: începând cu titlul 69, facil și lucios ca reclamele la prezervative, fără legătură cu subiectul romanului sau măcar cu vreun episod semnificativ al poveștii, și sfârșind cu unele pasaje – cele blamate, în general, de pudibonzi, ca fiind «porno» – care ar fi putut, la nivelul limbajului *hard*, dar și al unui tip de suficiență argotică, să fie mai puțin vulgare la modul programatic, demonstrativ, deșucheat. Dar acestea sunt, în definitiv, contagiunii de moment, Ionuț Chiva dând semne că este, ca structură, îndreptat spre o proză calofilă și melancolică [...]. A doua calitate a cărții este compactarea discursului narativ, de parcă «fracturistul» Chiva ar fi temut să nu pună la încercare răbdarea cititorului său cu inutile ramificații și paranteze explicative ineficiente la nivelul întregului. [...] Și tocmai fiindcă nu

recurge la un facil happy-end (nu că finalul tragic nu ar fi forțat în felul său), după o poveste care în ultimele ei cadre este foarte încordată, preponderent vizuală, cinematografică, Ionuț Chiva face dovada că este, prin volumul său de debut, unul din «campionii» prozei tinere din 2004”. □ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (9), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, un fragment dintr-un poem nenumit, de George Vulturescu. □ Grupajul de poeme semnat de Linda Maria Baros este însoțit și de o prezentare biobibliografică a autoarei. □ Iulia Argint citește cartea lui Constantin Virgil Negoită, *Irozii* [Ed. Paralela 45, 2005], pe care o consideră „un joc neterminat, ca un pod suspendat”, maniera de abordare a temei amintindu-i de Borges. □ Teodor Vârgolici anunță *Opera poetică a Iuliei Hasdeu, într-o remarcabilă ediție bilingvă*. □ *La întrebarea Da Vinci code o blasfemie?*, Cristian Bădiliță răspunde negativ, declarând că a citit cartea lui Dan Brown cu plăcere și interes. □ Romulus Căplescu sondează o nouă realitate de care trebuie să ținem seama: *Cartea sonoră: o revoluție în receptarea literaturii?* □ Titlul generic, dat de Nina Vasile grupajului de publicații răsfoit în acest număr, pentru rubrica *Revista revistelor culturale*, este *Cultura română – strategie și esoterism*. Prima revistă parcursă, „Tribuna” (nr. 16-31 mai), are ca temă dominantă integrarea europeană, în paginile ei regăsindu-se și poezie, proză, eseu, cronici. □ În „Cronica” (nr. 3/martie), cronicarul descoperă o „infuzie masivă de ezoterism”, punctând și comunicarea șamanică: „În literatura română actuală se pare că această dimensiune concret-inițiativă nu este cunoscută căci nu are un suport real, de aceea ea rămâne la ipostaza unei ficțiuni poetice, eventual filozofice, când nu e de-a dreptul absentă, în contextul fascinației pentru mizeria umană, o complacere în limitele din care nu se vede posibilitatea ieșirii”. □ În schimb, revista bucureșteană „Contrapunct” (nr. 1-3/mai) „este, în general, mai puțin atentă la esoterisme (în sens strict vorbind), dar are o preocupare absolut necesară pentru actualitatea literară și internațională ca și pentru frământările socio-culturale românești”. □ Despre „Cuvântul” (nr. mai/2005), cronicarul mărturisește că, fără să-și propună să o urmărească, „ne atrage atenția de fiecare dată prin problematizarea perseverentă a unor teme de maxim interes pentru destinul culturii române (recunoaștem gravitatea, din păcate, deloc desuetă, a acestei expresii)”.

● [„22”, nr. 796 (23)] William Totok informează cititorii în legătură cu cele mai recente evenimente ce impun *Cultura românească în Germania*. Este vorba în primul rând de *Jurnalul* lui Mihail Sebastian tradus în limba germană (Mihail Sebastian, *Voller Entsetzen, aber nicht verzweifelt. Tagebücher 1935-'44*, Ed. Claassen, Berlin, 2005, cu o prefață consistentă semnată de Edward Kanterian, totodată traducător, alături de Roland Erb), pe coperta ediției fiind tipărită fraza „elogioasă”, „rostită de nimeni altul decât de celebrul scriitor american Philip Roth”, care consideră că „Acest jurnal merită să stea lângă cel scris de Anne Frank și să aibă tot atât de mulți cititori”. □ Cea de a doua publicație prezentată de Totok este cea editată de Oficiul pentru Integrare și Migrație din cadrul Senatului

berlinez și se intitulează *Drumuri între România și Berlin* (Ingrid Băltăgescu & Paul Baiersdorf, *Wege zwischen Rumänien und Berlin*, editor Der Beauftragte des Senats von Berlin für Integration und Migration, Berlin, 2004). Volumul, bogat ilustrat, este „un fel de *Who's Who* al personalităților românești care au locuit sau au trecut prin Berlin, fiind în același timp și o scriere informativă și utilă pentru toți cei care sunt interesați de cunoașterea relațiilor cultural-politice și a interferențelor germano-române. [...] Din lungă lista a personalităților culturii române care au stat la Berlin nu lipsesc Eminescu, Titu Maiorescu, Caragiale sau Hariton Tiktin. Schițând biografiile unor scriitori, artiști, istorici, muzicieni, cineaști sau politicieni români, autorii reliefează semnificația contactului cu Berlinul, încercând, pe alocuri, să și corecteze anumite mituri sau mistificări strecurate în diverse alte publicații. Astfel, de pildă, se respinge teza îndoielnică, potrivit căreia Ion Luca Caragiale s-a stabilit la Berlin pentru că ar fi avut de îndeplinit o misiune politică secretă și că ar fi fost ucis în anul 1912”.

8 iunie

• [„**Luceafărul**”, nr. 22] Augustin Sandu prezintă elogios o carte semnată de Mihai Sipoș: „Cred că de la regretatul Teodor Mazilu n-am mai avut parte de lectura unei proze umoristico-satirice în integrala accepțiune a termenilor. De aceea ne tot întoarcem la Caragiale, la *Tablete din țara de Kutu* a lui Arghezi, la epigramele lui Cincinat Pavelescu, cu vitriolanta lor aciditate copios împroșcată peste năravurile și moravurile nu numai din vremea lor! Or, iată că – după destule căutări prin librării – am găsit o carte surpriză: *Captiv în regatul celor două coroane* [Ed. Universal Dalsi, 2003]. Am citit-o pe nerăsuflăte, râzând în hohote. Căci scriitura densă, concentrată (fără diluții filosofarde, nici complezente edulcorări!), spirituală în grad înalt, cu trimiteri și aluzii contingente în egală măsură literaturii-psihologiei-esteticii-sociologiei, captează total atenția. Nici urmă de previzionări oraculare, de sentințe cu alură de aforism; nici pic de aplecare pedagogică din categoria verbiajului didactic curent (mai cu seamă în mediul școlar), nicăieri o silabă din limbușia retorică ori fudula suficiență; nici pomeneală de ermetism căutat și căznit cu lumânarea. Ca sub o miraculoasă lupă, înveșmântarea fabulistică se dezghioacă sub ochii cititorului inteligent și cu mintea necontaminată de clișee, cultivat, preocupat de realitatea socială a tranziției în care i-a fost dat să viețuiască; pagină după pagină, parcurge un drum cu multe meandre, întâlnind mereu repere în stare să-i orienteze corect demersul (fără a se debusola ori a cădea victimă cine știe cărei anomalii magnetice direcționată perfid din vreo enclavă politică)”. ■ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Neșu se întreabă, în siajul nedumeririi altora (între care și Monica Lovinescu), unde este *Literatura de sertar*? „Înseamnă, trebuie să recunoaștem, cu părere de rău, că această așa-zisă literatură de sertar nu prea a existat. Sau poate că a existat, dar nu la nivelul pe care-l speram noi, aceasta fiind numai o formă de justificare a pasivității sau inactivității, poate chiar a automulțumirii sau lașității, a lui X sau Y, pentru că

s-au publicat totuși câteva romane, dar numai cu I.D. Sîrbu sau Al. Vona și alți câțiva nu se poate justifica existența acelu fenomen în acele vremuri. Tot sau aproape tot ce s-a publicat după 1989, la romancierii mari mă refer, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Augustin Buzura sau D.R. Popescu, sunt cărți scrise recent, în această prelungită perioadă de tranziție, nu sunt cărți scrise atunci. Pentru că altfel ar fi apărut imediat după revoluție, când se mânca proză pe pâine”. □ Un grupaj de versuri semnează Valeria Manta-Tăicuțu. □ O pagină de revistă împart și tinerii poeți Eugen Suman și Oana Cătălina Ninu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Arthur Porumboiu. ■ Înainte de a publica texte de critică aparținând unor tinere condeie, redacția își argumentează astfel demersul intitulat generic *Așteptându-i pe... critici*: „Scriitorul are deseori vanitatea de a se considera ales, profet, cel așteptat să cuvânte tribunalului. Cel puțin o direcție a criticii ultimelor decenii i-a venit în întâmpinare, inventând o expresie cu ștaif deoarece reclamă valoare de concept: «orizont de așteptare». Scriitorul nu mai este creatorul din nimic, fiind condiționat de «baza de date» a comunității, dar își păstrează tronul, amvonul, estrada sau microfonul... A mai intervenit o schimbare, totuși, constând în apariția unui terț personaj al scenei: criticul cu propriul său orizont de așteptare, înarmat cu teorii și concepte, vâmuind plăcutul taifas al autorului cu cititorul său de mai înainte. Nu-l mai poți îndepărta cu un zeflemisitor cuvânt adresat «criticilor mei», căci literatura și critica au devenit între timp organisme legate mai curând ca niște siameze, decât la modul gazdă/parazit. Nu ne mai putem întreba, așadar, oare cum va fi literatura de mâine, fără să ne întrebăm, deopotrivă, cum gândesc criticii care se formează în laboratoarele filologiei. Cei care citesc și scriu într-o Europă reintegrată cultural. O primă observație prilejuită de tinerii care s-au adresat redacției noastre este aceea că lecturile recente îi încurajează să reaseze literatura în viața cetății, în vreme ce scriitorii fostelor regimuri totalitare au fost siliți să caute normalitatea în afara aberantului organism politic. Efectul este întârziat și putem constata și la tinerii care au debutat în ultimul deceniu aceeași tendință de a se refugia într-un idiom ce le exprimă, poate, ființa individuală, dar nu în relația ei cu ființa colectivă. Retorica, mult timp disprețuită, revine sub o formă (pragmastilistică) ce pare să atragă tânăru, deoarece vizează relația limbajului cu lumea, forța lui persuasivă și transformatoare. Revista noastră va acorda găzduire acestor tineri. Mai ales celor care, asemeni celor trei debutante, pe care le publicăm cu fragmente eseistice în acest număr, se feresc să devină (reproducem unul din citate) «profesori-papagali», mestecând teorii răsuflăte și purtând în trenea câtorva păginuțe interminabile liste bibliografice. Ne-a impresionat, în exercițiul uceniciei lor critice, fascinația produsă asupra lor de literatură ca o formă benefică de putere”. □ Cele trei debutante în critică sunt Maria Drăghici (*Manipulare retorică în „Iuliu Cezar” de W. Shakespeare*), □ Eliana Cristina Ionoaia (*Sexismul: o dilemă modernistă cu cheie postmodernă?*) și □ Cristina Lazăr-Niculescu (*Viața ca joc – Limbajul ca joc*). □ Corneliu Irod mai traduce două povestiri de Vasili Șukșin. □

Nicolae Dorel Trifu amintește cititorilor de *Uneltirile discrete* de care a avut parte Lucian Blaga: „Persecutat de soartă, ca și de culturnicii vremii, scos din învățământ de comuniști, în mod samavolnic, locuind apoi într-o cămăruță de sub scara principală a Universității din Cluj, unde traducea în românește *Faust*-ul lui Goethe, Blaga nu a fost apreciat de societatea vremii sale la justa sa valoare, făcându-i-se multe nedreptăți. Când a fost propus să i se decerneze Premiul Nobel pentru literatură, vocile potrivnice, uneltirile «discrete» au plecat dinspre... români, ca și în cazul lui Nichita Stănescu. Nici că s-ar fi putut întâmpla altfel. Ar fi însemnat să ne dezicem de pândalnicul și mizerabilul nostru păcat ce încă, din nefericire, ne definește ca națiune”. □ În articolul *O mare necesară inutilitate*, Alexandru George meditează la ce va urma după Conferința Scriitorilor, „un eveniment considerabil, așteptat deopotrivă de membrii mai vârstnici, dar și de noile promoții sau de cei care-și consideră în genere perspectivele de existență în câmpul vast, dar totuși rezervat, al Literelor. Va fi un moment de răscruce, de fapt de lichidare și de schimbări radicale, hotărând soarta unei categorii intelectuale destul de anevoie de definit, deși foarte hotărât afirmată. Eu cred că se va ajunge și mai departe: la redefinirea situației scriitorilor și a literaturii în noile condiții istorice”. □ Marius Tupan taxează *Enormitățile domnului Breban*: „După ce a încercat să intervină în programul publicațiilor, convocând o ședință la care a uitat să mai vină, numai pentru că se temea de ironiile lui Nicolae Manolescu, a inițiat un colocviu, așa-zis al romanului, transformat, de fapt, al lui Breban, fiindcă a invitat la acesta, de-a lungul anilor, îndeosebi indivizi care-l cântau, slăveau și asigurau că maestrul rămâne vioara întâi în proza românească. Înregistrând și cu aceste prilejuri eșecuri, fiindcă presa n-a rămas intimidată de manevrele grobiene, a zăbovit multe luni pe malul Senei (cam patru în fiecare an!), nu numai să-și lingă rănile, ci să respire aer occidental, încă absent pe malurile Dâmboviței, fără să renunțe la salariul de la breasla noastră. Acum, profitând de derapajele de la Uniunea Scriitorilor, s-a plasat în fruntea contestatarilor, sperând să-și refacă imaginea, maculată de propriile sale preocupări și mentalități. A declanșat, firește, un război al declarațiilor, oferite în dreapta dar, îndeosebi, în stânga, lovind instituția care l-a tolerat timp de patru ani, dar și membrii acesteia, pe care i-a calificat așa cum ne reamintește Horia Gârbea la pagina 23 a revistei noastre. Dar nu-i singura enormitate pe care Nicolae Breban o aruncă în mass-media. [...] Ar mai fi multe de spus, dar, când descoperi o declarație de tipul: «Am o părere foarte proastă despre Uniune», făcută chiar de unul din conducătorii ei, prezent pe la Casa Monteoru doar cu numele, adică Nicolae Breban, te întrebi până unde poate merge enormitatea, ca să fim doar eufemistici? Până la alegerile din 17 iunie, când urmează să ne alegem o conducere reprezentativă, care să refuze *ab initio* megalomania și iresponsabilitatea”. □ Horia Gârbea semnează, într-adevăr, o tabletă ironică („*Golan*” *am fost*, „*impostor*” *sunt încă*) la adresa injuriilor proferate de Nicolae Breban. □ Scriind despre *Bookarest XIII: târgul nu face piața*, Bogdan Ghiu conchide că „Se scrie

puțin, slab și debil în România actuală și se citește ferit, exotic, întâmplător, fără prea mare încredere și tragere de inimă. Până și mult „evenimentialul”, în anii trecuți, Bookarest, iată, a obosit. Un târg nu poate face, nu se poate substitui unei piețe adevărate de carte. Între cititori și scriitori (în sens larg) nu s-a încheiat, până acum, un adevărat târg”. □ Dintr-o notă aflăm detalii despre ediția a XXVII-a a Concursului Național de Poezie „Traian Demetrescu” (TRADEM), care va fi organizat, în perioada 25-26 octombrie, sub egida Consiliului Local și a Primăriei Municipiului Craiova. „Lucrările pentru concurs, constând în grupaje de 5-7 poezii, redactate (dactilografiate) în câte 3 exemplare, vor fi trimise până la data de 31 august a.c. [...]La concurs pot participa creatori care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România ori ai altor asociații de scriitori și care nu au publicat un volum individual de poezie”. □ Într-o altă notă citim că „Se caută 10 tineri poeți pentru a participa, între 21 și 28 august 2005, la singurul Program Intensiv de *Creative Writing* din România, desfășurat în pădurile, munții și coltoanele ascunse ale Mănăstirii Râșca. Prin concurs, se asigură gratuit cursuri de compunere poetică predate de excelenți tehnicieni, seri de lectură, masă și cazare. La sfârșitul Programului, cel mai bun cursant va fi publicat în volum de Editura Pontica. Pentru a participa la concurs, trebuie să aveți între 17 și 25 de ani și să nu fi fost publicat în volum. Trimiteți între [un] vers și 10 poeme, până la 15 iulie 2005, la adresa Nina Vasile și Adrian Urmanov”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat în acest număr este Remus Valeriu Giorgioni, cu paragrafe reproduse după revista „Banat”.

● **[„România literară”, nr. 22]** La 125 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi, Ion Simuț, constată o anume blazare a criticii și, spre a scoate autorul din „unghiul mort” în care a intrat, simte nevoia de schimbare a „subiectelor tradiționale de meditație, de schimbarea întrebărilor, adică a modului de a interoga opera și biografia”. În consecință, criticul propune niște *Premise pentru un nou Arghezi*, prin care să fie depășite clișeele de tipul „geniu verbal” (Vladimir Streinu) sau „*homo duplex*” (Șerban Cioculescu): „Posteritatea lui Arghezi poate fi interogată din mai multe perspective: 1. ca influență catalitică asupra creației literare contemporane; 2. ca interes de istorie literară; 3. în domeniul criticii literare, cel mai ofertant, sunt de evaluat posibilitățile de reinterpretare a operei în funcție de exigențe tematice actuale, de perspective critice în vogă (analiza poeziei argheziene a trecut cu bine, în anii '70, testul structuralist). Sunt de explorat toate aceste căi posibile, arghezianismul este foarte generos în deschideri neașteptate. Polimorfismul baroc al întregii creații argheziene e o resursă de atracție atât pentru specialiști (adică pentru critici și istorici literari), cât și pentru cititorii obișnuiți, posibil a fi câștigați prin aspecte insolite și curiozități semnificative (biografice, politice, morale, estetice)”. ■ La împlinirea vârstei de 75 de ani, în 1997, Mircea Iorgulescu îl interviuează pe Ștefan Aug. Doinaș. Revista reproduce dialogul de atunci, folosind drept titlu o sintagmă a poetului: „În *Cercul literar de la Sibiu m-am născut a doua oară*”: „Eu sunt copil de țăran, am venit de la țară. În

momentul când m-am întâlnit cu Cercul literar eram un flăcău, așa, cu o pojghiță de cultură, dar cu mari pretenții, care citea pe Mallarmé și pe Valéry și traducea din germană și din franceză, dar, în același timp, nu-i putea suferi ca poeți pe Blaga și pe Bacovia, nu-l putea suferi ca dramaturg pe Caragiale, pe care-l consideram o «rușine națională» – eu, ardeleanul. Dar pasiunea mea erau, iată paradoxul, Argezei și, mai ales, Barbu. Cu aceste contradicții am venit la Sibiu, unde m-am născut a doua oară. Și această naștere a mea, dacă s-a făcut și în chiotele de veselie ale grupului din Cercul literar, s-a făcut, în același timp, și sub auspiciile unor profesori care ne-au învățat cum să fim ca literați, cum să fim ca prieteni. Nu numai în sălile de curs de la Universitate, ci pentru că ne-au însoțit chiar în cenaclul nostru, al Cercului literar, într-o casă particulară. Și Blaga, și Liviu Rusu, și Cianciolo, și Henri Jacquier. Au însoțit acest grup care în felul acesta a devenit cosmopolit, dar care, ca să mă întorc la întrebarea dumneavoastră de la început, totuși nu prea se gândea la viitor. Eram foarte angajați în acel prezent, care ni se părea cumva etern. Eram foarte angajați în ceea ce făceam, eram probabil toți destul de narcisiaci, în același timp, însă, dotați cu ceea ce, categoric, Narcis nu posedă, odată ce s-a îndrăgostit de sine însuși: eram extrem de critici unul față de celălalt. În felul acesta am învățat ce înseamnă adevăratul climat al vieții literare și, probabil, că în felul acesta am izbutit să rămânem, de-a lungul anilor, legați de o prietenie de nezdruccinat”. Dincolo de descrierea atmosferei din cenaclul sibian, amplul dialog atinge momente biografice și monografice atât de dinainte, cât și de după decembrie 1989. □ Andrei Oișteanu își încheie studiul despre *Duelul la români* (vezi numărul precedent), anunțând într-o notă că textul reproduș în revistă reprezintă un „fragment” dintr-o cercetare mai amplă, realizată în cadrul Muzeului Național al Literaturii Române și intitulată *Mentalități, Mode și Moravuri. Societatea românească în tranziție (1774-1866)*. Fiind vorba despre un subiect inedit, în acest articol am depășit perioada care face obiectul cercetării”.

■ La zece ani de la moartea lui Emil Cioran, Simona Cioculescu descoperă, prezintă și traduce eseul lui Bernard-Henri Lévy, *A doua moarte a lui Cioran*, în care conaționalul nostru este etichetat drept „pesimistul cel mai radical pe care l-am întâlnit” „nihilist definitiv”, „maestru al disperării”, dar și „maestru al lucidității”, „un soi de stilist zen, un dandy al vidului, față de care înșiși stoicii ar trece drept niște cheflii incurabili”. □ Punctând și câteva aserțiuni controversabile, Gheorghe Grigurcu își continuă recenzia la cartea lui Niculae Gheran, *Sertar* (vezi numărul precedent), considerându-l pe acesta de un „polemism justificat”, o „limbă afurisită” care l-ar apropia mai degrabă de tonul publicistic al autorului *Florilor de mucigai*: „Ne îngăduim a medita, într-o perspectivă contrafactuală, că, mai potrivită decât postura de editor al lui Liviu Rebreanu, ar fi fost pentru dl Niculae Gheran cea de editor al lui Tudor Arghezi. Întrucât vehemența verbală, acea pornire de-a nu cruța nimic ce i se pare inadecvat bunului-simț, pofta justițiară de a-i da pe impostorii dovedeți cu capul de toți pereții fanteziei, formează un indeneșabil numitor comun valah al celor două condeie”. □ În articolul

Matematică și literatură, Tudorel Urian recenzează volumul lui Solomon Marcus, *Întâlnirea extremelor. Scriitori – în orizontul științei* (Paralela 45, 2005), considerând că este „o carte fundamentală. Ea combină poezia și matematica, fizica și romanul, spațiul și timpul, epistemologia și semiotica, calculatorul și literatura, filozofia și știința, identitatea și alteritatea. Întrebările pe care și le pune Solomon Marcus sunt întrebările vremii noastre și, de aceea, cartea sa se citește cu pasiune și entuziasm. Nu știu – și nici nu contează – dacă toate răspunsurile oferite de autor sunt definitive. Importante rămân întrebările”. □ Texte inegale valoric descoperă Daniel Cristea-Enache în volumul lui Cristian Teodorescu, *Îngerul de la benzinărie*, povestiri (Paralela 45, 2003): „Prozele respiră un aer al timpului și sunt pline de ceea ce formează structura și compoziția realității noastre post-revoluționare. La o privire mai atentă se observă însă că lumea nouă nu o exclude pe cea veche, din timpul socialismului de stat. Cele două epoci, precum și cea mai îndepărtată, interbelică, se regăsesc, în diferite «concentrații», în carnea și memoria personajelor, care sunt fie nostalgici ai bunelor vremuri de altădată, fie întreprinzători energici pe vectorul economiei de piață”. □ Simona Vasilache, în *Arta fugii*, împărtășește cititorilor impresiile de lectură, nu foarte entuziaste, referitoare la „noua veche carte” a lui Alexandru Vlad, *Viața mea în slujba statului* (Paralela 45, 2004). □ Marius Chivu sesizează *Pojghița cuvintelor* în noul volum de proză a scriitorului craiovean Adrian Buz, *Zidul moale*, cu o prefață de Daniel Cristea-Enache (Polirom, 2005): „Fără a fi o realizare majoră, volumul lui Adrian Buz merită citit măcar pentru că reprezintă un alt mod de a face literatură, diferit de al colegilor săi de generație, printr-o ambiție de a evita facilul demnă de apreciat în sine, dar care se află încă în căutarea unei proze cu ceva mai mult impact”. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu se numără și □ Mihai Cimpoi, *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor* (Ed. Prut Internațional, 2005): „Carte necesară, consacrată celui mai talentat poet basarabean, Grigore Vieru. Cu o serioasă pregătire filosofico-estetică, cu o clară perspectivă istorică asupra a ceea ce s-a scris și se scrie în limba română, în Basarabia, Mihai Cimpoi îl situează exact pe Grigore Vieru în contextul literaturii române și îi găsește și unele corespondențe în literatura străină. Cartea cuprinde interpretări, nu și evaluări. Ea ar fi avut de câștigat (și ar fi fost mai convingătoare) dacă autorul ar fi separat, prin analize de text, poemele valoroase de cele neinspirate”; □ Alexandru Lungu, *Ziditor de umbre înălțând zădărnicii*, o sută douăzeci și șase versuri, treizeci și șase desene, cu un cuvânt înainte mergător de Gabriela Melinescu (Ed. Galateea, 2005): „Versuri dense și sentențioase, cu o sonoritate teatrală (care nu mai e pe placul cititorilor de azi)”; □ Constantin Ciopraga, *Partituri și voci. Poeți ai acestui timp* (Junimea, 2004): „Constantin Ciopraga analizează – cu talent literar, dar fără prea mult spirit critic – opera unor poeți români contemporani inegali ca valoare: Șt. Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Cezar Ivănescu, Ana Blandiana, Mihai Ursachi, Ileana Mălăncioiu, Leonid Dimov, Nicolae Labiș, Ioanid Romanescu, Emil Brumaru,

Carolina Ilica, Liviu Ioan Stoicu, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Vasile Nicolescu, George Vulturescu”; □ Aurora Cornu, *Fugă spre centru*, roman, trad. din engleză de Radu Paraschivescu (Albatros, 2005): „Aurora Cornu, prima soție a lui Marin Preda, ea însăși scriitoare, expatriată de mai multe decenii, este prezentă în librăriile românești cu o carte tradusă (impecabil) din engleză de Radu Paraschivescu. Este vorba de un roman (probabil) autobiografic, *Fugă spre centru*, scris alert (în stil americanesc), dar și cu voluptăți de poet (în stil românesc). [...] Demn de remarcat este faptul că Aurora Cornu și-a scris romanul pe înțelesul americanilor, cărora le explică cine a fost Iulia Hasdeu, ce importanță strategică avea Ploieștiul etc. Uneori, în afară de faptul că le dă explicații, le și face cu ochiul, amuzându-se împreună cu ei pe seama noastră (ceea ce nu prea poate să ne încante)”; □ Ovidiu Pecican, *Zilele și nopțile după-amiezei* (Ed. Hartmann, 2005): „Istorisiri scurte, de un remarcabil rafinament. Autorul (o și declară într-o *Ars poetica*) nu vrea să demonstreze nimic. [...] Textele lui Ovidiu Pecican aparțin unui gen literar neidentificabil (putem vorbi, deopotrivă, de o carte de poezie plină de proză și de o carte de proză plină de poezie). Sigur este că aparțin literaturii bune”; □ Arhim. Dionisie I. Udișteanu, *Ogor înțelenit*, colecție recuperată și îngrijită de Mircea Motrici (Ed. Mușatinii, 2005): „Mircea Motrici continuă să editeze texte din prețioasa arhivă rămasă de la arhimandritul Dionisie Udișteanu. De data aceasta este vorba de o suită de articole publicate în 1936, într-un tiraj confidențial, într-un volum cu titlul *Ogor înțelenit*. Articolele au o valoare documentară și literară (aceasta din urmă augmentată de emoția pe care o provoacă, în general, ceea ce este vechi)”. □ Grupaj de versuri de Dumitru Velea, poemul săptămânal al lui Emil Brumar și un *Poem inevitabil* semnat de Nicolae Sinești. □ Dintr-o notă aflăm că Premiul „Virgil Mazilescu” ediția 2005 i-a fost decernat poetului Ion Stratan, în cadrul festivalului de literatură „Zilele Poeziei în Olt” care a reunit trei manifestări: Concursul național de poezie „Ion Minulescu” (Slatina), Concursul național de poezie „Virgil Carianopol” (Caracal) și Concursul național de poezie „Virgil Mazilescu” (Corabia). □ În amintirea criticului Mircea Scarlat, din a cărei bibliotecă deține volumul *Alcools* de Apollinaire, Constantin Țoiu, la rubrica sa săptămânală, se încumetă să traducă mici fragmente din poetul francez. □ În avanpremieră editorială (Humanitas), apare un fragment din romanul *Etajul bufonilor* de Henry Troyat, prezentat și tradus de Sanda Mihăescu-Cârsteanu. □ Din rubrica *Meridiane* aflăm despre cronicile rezervate de care are parte în Franța cel mai recent roman al lui Gabriel García Márquez, *Povestea târfelor mele triste*; □ despre cele mai recente romane ale lui Tom Wolfe, John Updike și Philip Roth, semn că „vechiul val nu se lasă”; □ precum și despre volumul *Eugen Ionescu necunoscut*, editat la Praga sub auspiciile Asociației Cehia-România. „Prima parte conține trei texte de tinerețe – *Fantomele* (publicat în 1936), *Emil îndrăgostit* (1937) și un fragment din *Jurnal la 16 ani*. În partea a doua sunt traduse pentru prima oară în limba cehă cele două articole ale lui Eugen Ionescu din «Le Figaro Littéraire», referitoare la invazia Cehoslovaciei de către sovietici în 1968 [...].

Selecția și traducerea textelor aparține lui Jiři Našinec, iar prefața – *Receptarea lui Eugen Ionescu în Cehoslovacia* – Libušeí Valentova. Volumul este ilustrat cu portrete ale autorului *Rinocerilor*, semnate de Margareta Sterian și Neagu Rădulescu”. □ Barbu Cioculescu, sub semnul actualității, semnează eseu *Secretul secretului rămâne secret*, pornind de la răpirea jurnaliștilor români în Iraq.

9 iunie

● [„**Observator cultural**”, nr. 15 (272)] În loc de editorial, în acest număr este reprodus articolul *Bucureștii care se duc*, semnat de Felix Aderca în 1935 în revista „Realitatea ilustrată”. ■ *Candidează Manolescu!*, titrează Ovidiu Șimonca, bucuros de interviul obținut, la Târgul Internațional de Carte București 2005, din partea criticului care s-a hotărât să candideze la președinția Uniunii Scriitorilor, după ce inițial refuzase propunerea venită printr-o scrisoare deschisă, inițiată de câțiva scriitori grupați în jurul revistei „Vatra”. „Relaxat și jovial”, Nicolae Manolescu își expune motivele acestei candidaturi, între care se numără „speranța că se poate face ceva” și imaginea alarmantă pe care a constatat că o are Uniunea Scriitorilor în presa românească, „la oameni foarte tineri, care nu știu de dinainte niște lucruri. Când am văzut că este caracterizată drept o «instituție fosilă, stalinistă și ineficientă», m-am speriat puțin. Dacă e adevărat? Sper că nu este adevărat. [...] Asta m-a alarmat: această discrepanță între imagine și realitate. Eu continuu să cred că nu e așa. Uniunea este încă redresabilă, din multe puncte de vedere”. Dialogul relevă faptul că directorul „României literare” ar dori să renegocieze raporturile cu ASPRO, asociația condusă de Ion Bogdan Lefter, și să îl propună pe Varujan Vosganian în funcția de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Tot la capitolul intenții, Manolescu le face publice dinainte, dat fiind că sunt generale și ideale: „Am să spun, conform obiceiului meu prost, tot ce vreau, chiar cu riscul de a deranja și de a pierde voturi. N-am să promit nimic de la început, decât că mă voi strădui să fac ceva pentru Uniune. Nu promit mai mult. În funcție de ce se întâmplă, mă voi ține de cuvânt și voi face publice absolut toate gesturile, toate activitățile, toți pașii, situația financiară, cheltuieli, totul va fi public transparent. Voi pune pe site, voi face un site al Uniunii – am aflat cu stupeoare că nu există – în care voi da toate informațiile. Și acestea vor fi și pe pereții de la intrarea în Uniune, pentru cei care nu au computere sau nu știu să le folosească”. În ceea ce îi privește pe tinerii care nu au încredere în sau nu se simt reprezentați de Uniune, candidatul le transmite un mesaj la fel de cuprinzător: „Le-aș spune că dacă am să fiu președinte n-am să mă pretez la niciun joc și am să încerc să fiu egal în comportare cu toată lumea, indiferent de vârstă, generație, talent. În al doilea rând, le-aș spune că, mai devreme sau mai târziu, vor descoperi, chiar și cei mai tineri, care au succes acum, că e nevoie de o asemenea organizare de breaslă. Eu aș dori ca ei să descopere asta cât mai târziu. Dar s-ar putea să o descopere mai repede decât cred ei sau chiar eu și atunci or să-mi dea dreptate”. ■ Numărul curent propune un grupaj de articole scrise pe marginea Târgului Internațional

de Carte, al cărui „bilanț provizoriu” redacțional ar fi acela că a fost „un Târg bine prizat de public, mai ales în ultimele trei zile, după ce vizitatorii n-au mai plătit biletul de intrare. Au participat 216 expozanți. Au ieșit în evidență, prin numeroasele lansări, edituri precum Humanitas, Polirom, Paralela 45. O ofertă substanțială de carte au adus și editurile Rao, Est, All, Vinea, Corint, Compania, Pontica, Anastasia, Tritonic, Albatros. Editura Cartea Românească începe să-și redobândească prestigiul pierdut, odată cu resuscitarea sa de către Polirom. Premiile AER au confirmat supremația lui Mircea Cărtărescu în topul vânzărilor de carte”. □ *Vezi de toate, compari, alege*, susține Adina Dinițoiu în articolul tematic, cu Târgul privit în ansamblu în zilele cu public extrem de numeros: „Altfel, ca la târg. Vezi de toate, compari, alege. Editurile mari și-au cumpărat aceleași spații expoziționale ca și anii trecuți: Humanitas, Polirom, Anastasia, Paralela 45 (nespectaculoase, cam blazate?), All (aer condiționat, confort), Corint (elegant, rafturi din lemn lăcuit) și, pe lângă ele, puzderia de edituri mici, cu standuri mai rar vizitate. O experiență interesantă pe care o faci e să citești/legi succesiv titluri, *en passant* de la un stand la altul [...]. E de remarcat succesul cărților utilitare, de *self help* etc., bine reprezentate la aproape toate editurile. [...] Nominalizări la premii. Premiul pentru eleganță: All, în concurență cu Corint și Taschen. Premiul pentru hieratism: Anastasia, surclasată anul acesta de Herald. Premiul pentru blazare: Humanitas, în concurență cu Polirom. Premiu pentru reduceri: EST (reduceri 40%)”. ■ Alexandru Matei privește tot în ansamblu evenimentul editorial, decelând *Obiecte și atitudini*. La capitolul *Obiectualizarea cărții*, el constată că „în 2005, cartea nu mai este ce a fost pe vremuri – un obiect adesea urât, dar râvnit pentru că rar. În 2005, cartea a devenit un obiect de consum, arătos, seducător. Astăzi, nu numele autorului este primul care atrage cititorul, de pe suprafața indiferentă a copertei și deasupra unui titlu indiferent. Coperta și titlul fac împreună cu ochiul unui cititor care rămâne să descopere și, poate, să uite, mai târziu, numele autorului. Așa stând lucrurile, piața editorială se împarte în două: edituri care țin la obiectul carte și edituri care nu țin la el”. La capitolul *Proză și poezie*, Matei reține, dincolo de oferta editorială, o dezbatere despre poezie și generație, la care au participat Marin Mincu, Răzvan Țupa, Gelu Vlașin, Nina Vasile, Iulian Băicuș, frații Vakulovski, concluziile fiind următoarele: „ceea ce se numește «generația 2000» există ca grup, editura Pontica i-a consacrat o antologie despre care nu e locul să vorbesc aici, al cărei sumar însă poate fi discutat: mi se pare că s-a avut în vedere un criteriu mai degrabă biologic decât estetic”. Privită global, în opinia lui Matei, poezia, reprezentând literatura cea mai puțin adaptată consumului, „trebuie susținută printr-un management cultural performant, dacă nu pentru a o impune pe piață, măcar pentru a-i impune un prag de vizibilitate la care să se mențină. Poeziei îi rămâne de acum încolo să fie bucătăria literaturii, al cărei salon de primire este romanul, iar cabinet de lucru filozofia/eseul”. □ La rubrica *Plural*, Sorin Alexandrescu scrie... *La spartul târgului*, despre un fenomen frapant ce ia amploare din an în an, și anume degradarea

lansării de carte la târgurile de carte: „Caracterul de eveniment este nul, dată fiind producerea lui pe bandă rulantă, vacarmul din clădire, insuficiența microfoanelor, graba tuturor, caracterul aleatoriu al publicului, inexistența vreunei interacțiuni între vorbitori și ascultători [...]. Ce m-a frapat însă acum – și mi se pare faptul cel mai penibil de spus la spartul târgului – este că foarte puțini dintre prezentatori se mai referă la cartea în cauză și că cei mai mulți, în mod evident, nici nu mai consideră necesar s-o citească în prealabil. Da, am ajuns să realizăm și acest paradox al lansării: lansarea nu se mai referă la cartea lansată, ci devine un show al lansatorilor. [...] Important este să spui ceva nostim, nu să te referi la carte [...]. Nu, a vorbi despre conținutul cărții lansate a devenit aproape indecent [...]”.

■ Cu titlul <http://cumpara-o-carte.ro> *Edituri, librării, anticariate*, la încheierea recentei ediții a târgului de carte Bookarest, Ovidiu Drăghia trece în revistă site-urile editurilor și ale librăriilor parțial sau integral virtuale, punctul central de interes fiind – în opinia semnatului – „achiziția de carte *on-line*: cum se poate cumpăra, cum se poate plăti, care sunt avantajele și dezavantajele acestui tip de comerț”: „Comerțul electronic are marea problemă a lipsei contactului direct cu obiectul dorit. Iar în cazul cărții problema este la fel de frustrantă, mai ales pentru cititorii obișnuiți să piardă zeci de minute într-o librărie, deliberând îndelung pentru a alege poate doar un titlu la final. Prin urmare, inițiativa Polirom trebuie îmbrățișată de toți ceilalți ofertanți de carte: să i se ofere cititorului fragmente din carte, în format *.pdf*, ori, printr-o aplicație *flash* deja dezvoltată [...]. Apoi, adunând într-un *puzzle*, care compune în final librăria ideală, elementele interesante din site-urile de mai sus, eu, cumpărător ideal de carte, aș dori să găsesc într-o *e-librărie*: comentarii avizate, dar și ale simplilor cititori legate de un anumit titlu, să citesc o biobibliografie a autorului, să cunosc fișa completă de identificare a cărții, să pot discuta pe un forum despre cartea respectivă, să pot cumpăra cartea ramburs și cu card, să am un motor de căutare pentru a găsi cât mai ușor titlul sau cărțile unui autor, să primesc un *newsletter* cu noutățile, dar și să fiu informat prin e-mail când redevine disponibil un titlu tipărit deja, însă absent din ofertă”. Ediția tocmai încheiată a târgului de carte este catalogată de Drăghia „mai săracă în număr de prezențe românești și foarte săracă în ceea ce privește participarea de peste hotare, în ciuda etichetei «internațional». După cum s-a văzut de către cei prezenți și după cum se poate citi și în acest număr al «Observatorului cultural», efervescența Bookarest-ului a fost totuși aceeași ca în anii trecuți datorită vizitatorilor și «vedetelor» lumii culturale prezente în număr foarte mare”.

■ *Sonată la pian pentru parter și etaj* este titlul recenziei pe care Cătălin Sturza o face romanului *Băgău* de Ioana Bradea (Ed. EST, 2004). Pornind de la întrebarea „De ce tinerii de azi scriu numai despre sex, droguri și alcool?”, posibile semne de imaturitate sau de oportunism ale unor debutanți, atât în literatură cât și în film, recenzentul conchide că „E timpul ca noua proză, care și-a construit fundația și parterul, să urce acum la etaj. Oglinda și trompeta sunt instrumente ușor de mânuit și ideale pentru a atrage atenția. Cei care vor progresa în ciclul următor

(să nu uităm, totuși, că majoritatea covârșitoare a scriitorilor tineri sunt [*sic!*], încă, debutanți!) vor întoarce oglinda spre publicul lor, o vor așeza, probabil, într-un mecanism mai sofisticat, învățând să arate numai ceea ce trebuie (ce vor ei!), și vor lua lecții de pian. Altfel, valul se va sparge fără prea mult tam-tam, iar spectatorii dau, de pe acum, semne de plictiseală”. Acestea fiind lămurite, Ioana Bradea îi apare lui Cătălin Sturza „una dintre foarte puținele tinere scriitoare care știu să cânte, de la bun început, la pian. Formula ei literară e la ani-lumină depărtare de *Fișa de înregistrare* (Ioana Baetica) sau de *Vara în Siam* (Claudia Golea), amintind de sud-americani, de Cărtărescu și de ceea ce ar fi putut deveni fracturiștii, ca discipoli ai celui din urmă. Și pe băieți îi întrece fără efort: Ionuț Chiva sau Dan Țăranu, de pildă, n-au decât să-și roadă unghiile și să mai exerseze la perete. Ce are în plus Ioana Bradea? Talent literar cu carul, știința construcției unui text, plăcerea de a se juca și de a atrage cititorul și conștiința literaturii ca artefact. Nu e de ajuns să deschidem robinetul și să lăsăm să curgă scenele tari, invectivele, partidele de sex cum ne vine la îndemână: arta înseamnă, chiar în postmodernism (și mai ales!), construcție, tehnică, plan. Iar subiectul, până la urmă, nu contează – importantă e realizarea estetică, rezistența textului la un examen literar”. □ La rubrica săptămânală consacrată fenomenului SF, Michael Hăulică se ocupă de *Mr. Cyberpunk.ro*, nimeni altul decât Florin Pitea căruia i se dedică o schiță biobibliografică. „Când scrie *cyberpunk* după *cyberpunk*, Pitea e monoton. Când ajunge și în fantastic, în *steampunk* sau în *fantasy*, ne arată că este un scriitor complex și cu multe mijloace. Să admirăm voința lui Florin Pitea de a scrie proză și capacitatea de a o face.” □ Printre cărțile noi apărute la editura *on-line* Liternet, se numără Lucian Pintilie, *Capul de zimbri* (scenariu după Vasile Voiculescu), prezentat de Valerian Sava cu titlul *Un blestem: de la Mihnea Gheorghiu la C.V. Tudor* („[...] înainte de 1990, era clar că tam-tam-ul scenaristic funcționa în trena dicteului stalinist din capul citatelor de mai sus. Scopul era asigurarea controlului textual al cenzurii asupra materiei altminteri inefabile a filmului și legitimarea ascendentului în branșă al scriitorilor direct arondați nomenclaturii PCR. Au fost singurii care și-au permanentizat semnăturile pe ecran drept scenariști în «cea mai importantă și mai populară dintre arte». Câte unul, precum Titus Popovici, și-a depășit episodicele statutul propagandistic, printr-un plus de aplicație profesionistă, dar cu toții – și mai abilități Mihnea Gheorghiu, Eugen Barbu, Ioan Grigorescu, Petre Sălcudeanu, chiar D.R. Popescu – au fost motorul unei veritabile centrifugi belferești, tematiste, de gen și bugetivor-arghirofile”), și Sânziana Popescu, *Andilandi – Călătoria lui Vlad în Celălalt Tărâm*, prezentată de Ioana Drăgan cu titlul *Poveștile de neuitat ale copilăriei* („În urmă cu câțiva ani, răspundeam unei anchete a cotidianului ieșean «Monitorul» care aducea în dezbatere literatura pentru copii, aflată pe atunci în impas pe piața editorială din România, și încercam să depistez cauzele pentru care genul rămânea o «Cenușăreasă» uitată în lumea mândră și sfidătoare a *main-stream*-ului. Abandonată în mare măsură de instituțiile abilitate în promovarea și în

popularizarea sa, literatura pentru copii lasă indiferentă și lumea culturală, deloc interesată în a remarca meritele uriașe ale acestui gen în formarea gustului pentru lectură a celor mici. O atitudine «elitistă», care nu se apleacă asupra lumii literare a celor care scriu strict pentru un public țintă determinat cu exactitate (*science-fiction*, romane polițiste, melodrame etc.), se păstrează, mai atenuată însă, și azi când apariția pe piața mondială a unor capodopere precum *best-seller*-urile *Harry Potter* ori *Stăpânul inelelor* (cantonându-ne doar în zona literaturii pentru copii și adolescenți) a impus totuși o reconsiderare a percepției.”) □ Rubrica *Revista Presei* debutează cu elogierea lansării unei noi reviste „Re:Publik”, „un concept editorial absolut nou la noi. Am putea spune că, odată cu această apariție, România intră din punct de vedere cultural în post-tranziție. De ce? Pentru că, pentru prima oară, o revista este în întregime dedicată așa-numitei culturi urbane care presupune un mix de supra- și de sub-cultură, focalizat în special pe dimensiunea sa vizuală. Cititorii francofoni vor recunoaște imediat, răsfoind revista, modelul lui «*Les Inrockuptibles*», vor savura un ton degajat, fără fasoane dar neiertător, glumeț dar plin de aluzii culturale, un discurs aparent superficial, dar cu *background*”. Se mai afirmă că apariția revistei consacră „*underground*-ul urban ca *mainstream*”, iar „opoziția cultură înaltă/cultură populară se resoarbe aici, iar prima valoare promovată va fi autenticitatea, sub diversele ei ipostaze – de pildă cea *cool*”. În caseta redacțională și a colaboratorilor, dominată de critici ai audio-vizualului, se regăsește și numele „unuia dintre cei mai buni critici literari”, Paul Cernat, din studiul căruia despre literatura feminină recentă se citează la un moment dat: „Îl redescoperim pe criticul foarte bine informat și subtil analist în varianta *cool*, care-l prinde foarte bine. În aprecierea unor romane semnate de tinere scriitoare, criticul discută ponderea criteriului estetic în comparație cu cea a «autenticității»: „Ce te faci, însă, când vine un autor serios și scrie un articol serios într-o revistă serioasă, din care află că aceste june romaniere exprimă condiția lumii în care trăim, o lume ‘îtoarsă pe dos’, și că deci a le privi cu multă exigență estetică e semn de machism fariseic?». Indiferent de valorile pe care lumea «extravertită» de astăzi este dispusă să le recunoască, «ei bine, eu unul mă încăpățânez să cred că o carte valoroasă estetic nu poate fi decât autentică, în vreme ce o carte doar autentică poate fi pur și simplu banală”. □ Din aceeași rubrică dedicată presei, aflăm că „vedeta” numărului 25 al „Suplimentului de cultură” este „un excelent tânăr prozator și sociolog român, Sorin Stoica, autor al mai multor volume de ficțiune și de sociologie. Discursul lui anunță o schimbare de viziune estetică a prozatorului român postrevoluționar, dar enunță și subtile observații sociologice. Nu în ultimul rând, la interesul suscitât de opiniile lui Sorin Stoica participă inspirația intervievatorului, un alt tânăr prozator, Florin Lăzărescu. Din citatele reproduse, cititorul reține că „debutul carierei literare a lui Sorin Stoica este... oral”, că portretul artistului nu se mai poate suprapune peste „mitul poetului sărac și ofticos” sau peste „mitul poetului bețiv”. Declarându-se neatras de premii literare care presupun doar o diplomă, nu și o sumă de bani,

scriitorul intervievat își etalează părerile despre ficțiune versus realitate: „Există foarte puțină ficțiune în ce am scris, de vină fiind poate și formația jurnalistică și antropologică, formație care îți impune un anumit respect față de fapte. Și din motivul că e mai lejer să exploatezi oameni cu har de povestitori decât să inventezi tu. Și, apropo de acea umilință, nu e nimic de inventat. Cei care creează lumi fabuloase, fantastice, mi se pare că au o problemă, că nu au organ pentru a vedea ce se petrece în preajma lor”. □ La împlinirea a cinci ani de existență, „Ziarul de duminică” (editori seniori: Nicolae Manolescu și Stelian Țurlea, editor-șef: Ioan Es. Pop) beneficiază de o notiță la aceeași rubrică *Revista presei*, ce valorifică sumarul numărului 20, din 20 mai 2005, dar și rubricile permanente: „Singura revistă literară din România care publică foileton literar găzduiește episodul 7 dintr-o proză a lui Radu Aldulescu, *Mărgăritaru' mamei*. În interviul acordat Ancăi Dobrescu, Mircea Mihăieș scrie despre cele două moduri de raportare a românului la Europa [...]. Scrise uneori cu nerv, alteori cu umor, cu spirit analitic sau pur și simplu cuviincios sunt rubricile permanente: *cronica literară* a lui Dan C. Mihăilescu, *Poemul de duminică* în comentariul lui Ion Mircea, *Book.com* a lui Dan-Silviu Boerescu, *Literatura de după '89* de Alex. Ștefănescu sau *Colecțiile* lui Stelian Țurlea. O emoționantă confesiune semnează, în serial, fotografiful Vasile Blendea: cum s-a supărat Tudor Arghezi după ce-l surprinsese în halat și după ce George Ivașcu îi publicase fotografia pe prima pagină a revistei «Contemporanul». Interesante sunt și paginile de arte, foarte bine documentate și cu rubrici variate”. □ *Deoparteale continuum sau despărțirea scriitorului de limbă* este titlul ales de Nora Iuga pentru prezentarea autoarei austriece Elfriede Jelinek, distinsă cu Premiul Nobel pentru literatură în 2004. Traducătoarea poetă denunță obtuzitatea receptării unui verdict de asemenea anvergură, precum și catalogările facile din partea publicului „leneș”: „Așa se face că atunci când spui Thomas Bernhard interlocutorul îți răspunde: A, da, ală cu tuberculoza, când spui Herta Müller: A, da, aia cu securitatea, când spui Imre Kertész: A, da, ăla cu holocaustul. Și iată, când spui Elfriede Jelinek ți se răspunde prompt: Știu, știu, aia cu porno-grafia. Cât de ușor se dau verdictele și de ce ni se pare atât de incomod să pătrundem în zona abruptă a travaliului interior, a analizei de substanță și să găsim adevărata marca a aceluia produs inegalabil care îi aparține exclusiv și în mod absolut acestei mari scriitoare căreia i se cuvine fără rezerve, dacă tot vrem să-i dăm un calificativ, titlul de campioană a limbajului. Nu cunosc un alt scriitor mai chinuit de propria limbă, un Sisif mai încrâncenat și mai neiertător cu sine însuși sub povara bolovanului pe care-l poartă în spinare ca pe un blestem providențial decât pe această scriitoare austriacă revoltată pe propria-i naștere, pe mama care a născut-o, pe țara de baștină, pe limba maternă”. Revista publică apoi un fragment din *Discursul de recepție la decernarea Premiului Nobel* (7 decembrie 2004), tradus de Nora Iuga la cererea unei „reviste prestigioase”, dar refuzat „sub motiv că textul este ininteligibil, ceea ce ar anula din start orice interes din partea cititorului”. □ Andrei Miroiu recenzează volumul lui Vladimir Tismăneanu, *Stalinism*

pentru eternitate. *O istorie politică a comunismului românesc*, traducere de Cristina Petrescu și Dragoș Petrescu, postfață de Mircea Mihăieș (Polirom, 2005), iar Grațian Cormoș, volumul Ruxandrei Cesereanu, *Decembrie '89. Deconstrucția unei revoluții* (Polirom, 2004). Concluzia în cazul celui din urmă este că „Atât anvergura subiectului ales, dar, mai ales, viziunea coerentă și nepărtinitoare a abordării lui, o consacără pe Ruxandra Cesereanu – dacă mai era cazul – drept o scriitoare de talie europeană, în sincronie cu vremea sa, aflata mereu în miezul problemelor capitale”. □ Dintr-o notă arondata rubricii de informații *La zi*, citim din nou despre *Abuzul de la Lancrăm*, și anume declarația publică a ministrului Culturii referitoare la tergiversarea demolării sălii de sport de lângă mormântul lui Blaga. Mona Muscă consideră că nu putem asista impasibili la distrugerea monumentelor istorice: „Presa din ultimele zile a relatat faptul ca operațiunea de dezasamblare a sălii nu numai că nu a început, dar lucrările la construcția acesteia continuă. Este un abuz incalificabil și o sfidare adusă legii, bunului simț, memoriei lui Blaga și sutelor de intelectuali care s-au pronunțat public pentru respectarea dorinței testamentare a poetului”. □ Din aceeași rubrică de informații succinte aflăm că, în acest an, *Caragiale dă premii elevilor*. Este vorba despre ediția a II-a a Concursului „Ion Luca Caragiale”, organizat de Inspectoratul Școlar al Municipiului București și de câteva cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Edmond Nicolau” și Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, manifestare organizată între 1 și 3 iunie în sala „Constantin Brâncuși” a Palatului Parlamentului. Secțiunile în cadrul cărora s-au acordat premii sunt: *Eseuri, Interpretare de rol, Creație, Traduceri*. Aflăm și că tinerii declarați câștigători la secțiunea de eseuri vor beneficia de un abonament pe șase luni la revista „Observator cultural”. □ Ovidiu Pecican punctează câteva temeuri pentru recenta decernare a Premiului Herder filosofului clujean Andrei Marga. □ Invitat de Mona Muscă, Ministrul Culturii, să preia conducerea Teatrului Național din București, regizorul Andrei Șerban, ale cărui memorii în limba română sunt așteptate să apară la Polirom, este intervievat de Ovidiu Șimonca, textul purtând titlul „... vreau să fie bombardată clădirea Teatrului Național și să lucrez pe ruinele ei”.

14 iunie

● [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 772 (23)**] „Ce se întâmplă însă în cazul unui poet ca Octavian Soviany, care trece brusc de la un manierisme atroce [...], la relatarea aproape prozaică (în proporție de 80%, aș îndrăzni) a unei experiențe teribile?”, se întreabă Bogdan-Alexandru Stănescu în cronică intitulată *Jurnal de 9*, la volumul de versuri *Scrisori din Arcadia* (Ed. Paralela 45, 2005). Recenzentul răspunde: „Mă întreb dacă nu cumva în acest caz experiența se dovedește mai puternică decât literatura. Dacă nu cumva «viața bate arta»... [...] Acel spirit ludic pe care îl urmăream cu fascinație pe vremea când făceam corectura la «Luceafărul», jucăușul plin de *agudezza*, gongoricul interioarelor prăfuite, apare acum într-un volum terifiant, având înfățișarea apocaliptică a celui

care a fost dincolo, a celui pentru care cuvintele nu mai înseamnă mare lucru: *tekhne*, meșteșugul, au fost abandonate în favoarea expresiei directe, fruste, a experienței puse în pagină pur și simplu”. □ Nina Vasile, aflată pe *Calea poeziei* (10), teoretizează în continuare, citând, în cuprinsul rubricii *Cine e poezia?*, fragmente din poemele lui Paul Daian. □ Grupaj de poeme de Niculina Oprea, însoțit de o succintă prezentare redacțională. ■ Iulia Argint scrutează *Lumea lui Fric*, sprijinindu-se pe textul însoțitor al volumului [*Fric*, Polirom, 2003]: „Petru Creția, care postfațează această carte a lui Ștefan Agopian, vorbește despre «o impregnare cu Eros a universului». Bine spus, impregnare, pentru că nu numai ceea ce se spune în text este erotizat, ci și modul în care se spune în text este erotic; la Agopian întâlnești un discurs erotizat, o prezență a eroticului chiar și în modul de construire a unei fraze în aparență banală”. ■ Robert Lazu este interesat de *Ispitele lui Andrei Codrescu*, din lirica celor mai recente volume: „Andrei Codrescu este unul dintre acei autori, exemplari, care reflectă perfect tensiunea ce caracterizează criza poeziei moderne, opacă la transcendență deși căutătoare a unei stări de inspirație de-a dreptul religioasă. Ultimele sale volume, *Instrumentul negru. Poezii, 1965-1968* (Ed. Scrisul românesc, 2005) și *Era azi* (Ed. ICR, 2005), ilustrează acest lucru. Adept al spontaneității despre care vorbea Tristan Tzara în conferințele Dada, Codrescu e un aed rătăcit în labirintul postmodernității”. ■ La rubrica *Revista revistelor culturale*, Nina Vasile este interesată de *Fenomenul poeziei tinere în reviste*, cuprinsul publicațiilor parcurse în acest număr („România literară” /25-31 mai/ și „Paradigma” /nr. 1-2/2005) fiind prefațat cu o introducere sintetică: „În ultimul timp, fenomenul poeziei tinere, definit sau nu, dar sesizat cu înțelegere sau, din contră, cu rezistență, își face simțită prezența în revistele literare: fie întâlnim poezia ca atare – și aici mărturisim că în afara fostului supliment cultural de la «Ziua», presa bucureșteană nu este receptivă, fie avem de-a face cu demersuri teoretice în care inventarea expresă a sintagmei «generația 2000» e, cel puțin deocamdată, o necesitate conceptuală de lucru; ea a fost oficializată de către singurul critic – și îl numesc pe Marin Mincu – ce a avut inițiativa de a înființa Cenaclul Euridice în care tinerii poeți au fost lăsați, în ultimă instanță, să se manifeste fără alte restricții decât cea a «profesionalismului»; expresia aparține autorului antologiei *Generația 2000*, coordonator și al celor patru *Dosare Euridice*. Dincolo de teoretizări – care își au rostul lor –, acest fenomen diferit al poeziei tinere se afirmă ca atare și prin conținutul manifestelor deja simptomatice, în care poeții înșiși au inventat nume pentru ceea ce au scris: «fracturismul» (Marius Ianuș, Dumitru Crudu), «utilitarismul» (Adrian Urmanov) sunt cele mai des folosite în discursurile teoretice. Primul accentuează, printre altele, ruptura ca marcă a formării scriiturii poetice (sintagmatic, dar și paradigmatic), celălalt vine și încearcă procedee practice de apropiere față de instanța receptorului pe care e gata să îl seducă printr-o creație manifestată, prezentată ca spectacol; desigur, recunoaștem aici nevoia de adaptare la contextul social actual, dar și preluarea, în registrul românesc, a formelor – bineînțelese – occidentale”.

• [„22”, nr. 797 (24)] În articolul *Jocul de-a metaficțiunea*, Bogdan-Alexandru Stănescu scrie despre romanul lui Ioan Petru Culianu, *Jocul de smarald* (Polirom, 2005), care apare într-un moment în care „genul metaficțiunii istorice pare să fascineze nemăsurat publicul cititor”. Cu toate acestea, semnatarul este de părere că romanul lui Culianu „nu va avea niciodată soarta pe care a avut-o *Codul lui Da Vinci*, ori, coborând în profunzime, a *Numelui trandafirului*”, din pricină că „nu respectă rețeta ce ar impune autorului să construiască în primul rând un palier de maximă audiență. Povestea sa este, în primul rând, accesibilă doar unui număr restrâns de persoane specializate [...]. În al doilea rând, acțiunea este pusă în umbră de teoretizări: sunt aici zeci de pagini neîntrerupte de analize astrologice, de pseudo-tratate alchimice, de filosofie neo-platonică. [...] Romanul lui I.P. Culianu balansează grațios între superficialitatea unui Dan Brown, cea dătătoare de public cititor, și calculul profesionist al lui Umberto Eco. Într-o parte, stilul kitsch îmbrăcând o idee de doi bani, dar cu priză la masă incultă și dornică de senzațional, pe de altă parte, scriitura unui naratolog, a unui etern turist prin pădurea narativă. Culianu alege calea de mijloc: rămâne un umanist chiar și acolo unde, ca în Florența lui Savonarola, această condiție stârnește doar ură și dispreț. Nimic mai rău în aceste vremuri decât să fii intelectual...” □ Apare numărul dublu 13-14 (14-20 iunie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Sanda Cordoș scrutează, de la Cluj, *Târgul de carte Bookarest. Vedere de peste munți*, desfășurarea târgurilor de carte bucureștene având „ceva din derularea (în foileton) a unui film. Dacă las la o parte o anume rumoare premergătoare (preparativele ușor neliniștite ale celor care pleacă la București, invitațiile venite pe mail și telefoanele îmbietoare), primele imagini le captez miercurea (ziua în care presa culturală ajunge în oraș) din revistele care au pagini sau suplimente consacrate târgului. Aceste vitrine de hârtie – expuse în «Observator cultural», în «22», în anii trecuți în «Adevărul cultural și artistic» – țin locul, pentru mine, standurilor de carte. Le parcurg în viteză și mă întorc în ritm lent, de promenadă. [...] Târgul se va încheia pentru mine în revistele culturale de săptămâna viitoare, în reportaje, premii, bilanțuri și poate – cea mai bună variantă de final, în opinia mea, dacă autoarea s-a întors în țară – în pagina Ioanei Pârvulescu din «România literară». Atentă la detalii care scapă celorlalți, bucurată că se află printre cărți și scriitori, Ioana Pârvulescu împlânzește forfota pe care ceilalți au creat-o și la care imaginar am încercat și eu să particip cu multă curiozitate și cu un sentiment de sărbătoare, mereu tulburat de barierele care se înalță prostește între viață și cărțile care, în fond, o autentifică sau o fac măcar suportabilă, atunci când nu reușesc să o lumineze”. □ Titrând *Râsul sănătos și eliberator*, Ioana Anghelescu consemnează și prezintă evenimentul literar din 26 mai, organizat la Centrul Cultural al Republicii Ungare din București: lansarea unui volum de Mircea Dinescu în limba română (*Corijent la cele sfinte*, Fundația pentru Poezie „Mircea Dinescu”, București, 2004) și în limba maghiară (*Szentségekbol bukásra*, Ed. Pallas Akadémia, Miercurea-Ciuc, 2004, traducătoare Váli Éva). Ediția maghiară

urmează să fie lansată și la Budapesta, Brașov, Târgu Mureș, Miercurea-Ciuc, Sfântu Gheorghe. După lectura câtorva texte din volum, poetul a răspuns întrebărilor din public, majoritatea despre viața politică. Devenit „agricultor” cu acte și rezultate, întrebând dacă mai are și preocupări poetice, el răspunde: „Am scris foarte rar în ultimii ani. Anul ăsta am scris doar o poezie. Au fost ani în care nu am scris însă niciuna. Când o să termin cu politica, cu publicistica, o să mă retrag pe lângă Dunăre și s-ar putea să mai scriu”. Aflăm, de asemenea, că nu a ținut un jurnal, „deși unele lucruri meritau poate să fie scrise. Pe de altă parte, m-am gândit că sunt și foarte multe efemeride în ideea de jurnal. Totuși, după ceea ce s-a întâmplat în acest an, aș fi tentat să scriu o carte – ea ar fi însă mai degrabă una de proză decât un jurnal”. □ *Dramaturgie cu vedere spectrală*, astfel reformulează Paul Cernat titlul volumului de care se ocupă în acest număr, Matei Vișniec, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (Ed. Paralela 45, 2005): „Cu o arhitectură supraetajată – existențială, politică, psihanalitică – teatrul lui Vișniec are și o subtilă deschidere metafizică. Echilibrul între registre, finul dozaj între umor și gravitate, între cinism și misterul poetic, inventivitatea scenică, efectele spectaculare insolite, forța expresivă șocantă a reflecțiilor și a situațiilor simbolice sunt doar câteva din atracțiile sale. Descinse parțial din Beckett, dar trecute prin filtrele postmodernismului, piesele au o evidentă componentă barocă: pretutindeni jocuri de oglinzi deformatoare, de lumini și de umbre, estropiați, infirmi. [...] Nu toate cele patru texte sunt la același nivel: dacă prima piesă e de departe cea mai pregnantă, în *Scene din viața lui Meyerhold* intriga suferă de un anumit demonstrativism, iar în *Paparazzi...* registrul trivial nu cupleză foarte bine cu cel grav, finalul fiind forțat și cam lipsit de relief. Dincolo de orice inegalități, ele dau însă – toate la un loc și fiecare în parte – măsura clasicității unui fascinant dramaturg contemporan”. □ Anca Hațiegan se află în dialog cu dramaturgul Saviana Stănescu (*Europa și America trebuie să comunice mai mult*), subiectele atinse fiind proiectele sale după întoarcerea de la bursa new-yorkeză, experiență care a modificat-o radical: „Eu am debutat aici ca poet și apoi am evoluat dinspre poezie spre poemul dramatic – gen proscris, un grupaj de poeme adunate în jurul poveștii unei femei care fugea de toată lumea. Acesta e primul text care mi-a adus recunoaștere internațională, fiind produs la Paris, la Teatrul Gérard Philippe. După aceea am început cu adevărat să scriu teatru. M-am format deci ca dramaturg într-un moment în care aici nu exista o școală de dramaturgie. Am mers la cursuri de dramaturgie în Germania, în Cehia și am participat la *workshop*-uri, în Marea Britanie”. □ Un amplu interviu obține Gabriela Adameșteanu de la proaspăt alesul președinte al Uniunii Scriitorilor, Nicolae Manolescu, subiectele vizând invariabil instituția și problemele cu care aceasta se confruntă. Când vine vorba despre „credibilitatea premiilor”, criticul își expune intenția: „Se poate rezolva, dacă o să reușesc să-mi impun ideea că un juriu de premii trebuie făcut din critici literari. Eu cred, ca Maiorescu, că între poeți și critici există o diferență, din punctul acesta de vedere, și că fiecare este chemat pentru altceva. Dacă acest juriu de critici

literari e serios și valoarea premiilor suficient de mare, crește repede interesul pentru premiile Uniunii. Deocamdată e strict material, fiecare se bucură de premiu pentru că ia niște bani, dar trebuie făcut să se simtă că premiul respectiv are și o autoritate. Și atunci, trebuie încetate aranjamentele, sforăriile, jocurile de culise și grupurile de presiune. Eu de ce am refuzat să fac parte din juriu în ultimii ani? Din motivul acesta. Ultima dată când am fost într-un juriu am fost chiar președinte și, când am văzut ce jocuri se fac, m-a apucat groaza. Trebuie curățate juriile de asemenea jocuri de presiuni și de interese. Trebuie câțiva critici care n-ar mai lua premiu niciodată și care ar fi permanent în aceste juriu... [...] Eu, dacă n-aș fi președinte (calitate în care nu m-aș putea amesteca), aș accepta să nu mai iau niciodată premiu. Am luat destule, am luat și premiul cel mare, și cel național. Deci, aș accepta să nu mai iau niciodată premiu, dar să fac parte în fiecare an din juriu. Și ca mine mai sunt destui care n-au nevoie de premii, care nu trăiesc pentru asta. Aceia ar fi foarte obiectivi. Dacă juriul e destul de bine făcut și din oameni incontestabili, dacă pui șapte critici buni la un loc, cine mai vine să spună că s-au tras sfori și că nu e OK? Și din generații diferite, ca să fie toate gusturile acolo, să nu se mai spună că suntem conservatori sau radicali”. ■ Continuă, cu episodul V, ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată în numerele precedent de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătărelu, argumentul celor două fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr Cristina Spătărelu consemnează răspunsurile date de Irina Petraș (*Acordul Fin și literatura*) și Ion Buzera (*O «multifațetare» excesivă*). □ Cea dintâi, pornind de la ideea că „reașezarea valorilor e un fenomen natural”, despică toate firele în patru, comentând detaliat diversele aspecte ale anchetei, pe care o consideră extrem de necesară: „Să spun de la început: discuțiile aprinse, amplele dezbateri, polemici, anchete pe teme de literatură a ultimei jumătăți de secol și a începutului de mileniu sunt cât se poate de utile păstrării unui climat de interes pentru un teritoriu categoric amenințat – lectura

tradițională. De aici încep, însă, dar-urile. De multe ori întrebările/răspunsurile asupra chestiunii nu-și dau osteneală să definească termenii. Ce înseamnă revizuire, (impunere de) canon, consacrat, top? Singurul lucru clar (?) e politica literară, care ține de *temporalia*, cu toate fețele ei bune și rele. Deși despre politică nu se poate vorbi în termeni de bun și rău. Ea presupune și manipularea datelor zilei. Când și când, politica dobândește majusculă și intră în istorie. Nimic nou sub soare. Căci: nici o valoare impusă la un moment dat prin concertare în numele unor interese de grup (partid), individ, timp și loc n-a răzbit dincolo de timpul ei trecător și «făcut»; să crezi că o nouă ierarhie se impune prin acțiunea colectivă și unanimă a criticii literare e cel puțin bizar. [...] Nici ierarhia impusă de manuale nu rezistă în absolut [...]. Mai mult, eu socotesc toată istoria lumii o tranziție/un șir de tranziții, cum e orice lucru viu, în progres – drum dinspre ceva înspre altceva, nu neapărat mai bun. De aceea, anul literar 1990 n-a însemnat pentru mine neapărat un an de cotitură, fiindcă literatura autentică nu-și pierde și nu-și recâștiga valabilitatea în funcție de ora istorică. Producțiile conjuncturale n-au trăit, oricum, mai mult decât (eventual) timpul necesar lecturii, iar cele care, apelând la iluzie, parabolă, disimulare, oniric, mitic ori fantastic, au depășit limitele lui acum și aici vorbind ființei, rămân valabile și-și așteaptă cititorii cu care să (re)crească împreună”. Cele mai multe interogații îi sunt stârnite însă de conceptul de „canon”: „cârtirea mea apropo de nesfârșitele și, uneori, inteligentele discuții despre canon e încă, pentru mine, valabilă: Cine hotărăște? Care e instanța aceea absolut credibilă? Cărei legi i se supune când are de propus ierarhii în teritoriul însuși al subiectivului, al imprevizibilului? Care dintre multele sensuri ale cuvântului canon are mai multă greutate?”. □ Ion Buzera trece în revistă viziunile criticilor importanți pe această temă: „Discuțiile despre canon, canonizare și canoane alternative în literatura română sunt destul de necesare, iar proba cea mai vie a acestei utilități este că au fost amorsate aproape simultan cu schimbarea de regim din 1989. Schimbare care a însemnat, în planul care ne interesează, tot mai vizibil, tot mai consistent, o redresare a instrumentarelor critice, a conceptelor de lucru, a viziunilor reconfiguratoare și a posibilităților de evaluare/ înțelegere a literaturii, a actorilor și instituțiilor care o susțin și impun, dar care a fost traversată și de diverse pusee de afirmare/retragere a unor autori, teme, cărți în eteroclitul gust public. Și cum această schimbare este poate nu neapărat determinată (se știe că în joc intră mulți alți factori), dar focalizată de «ocheane» profesioniste, enumăr câteva dintre eforturile marcante din ultima vreme. Nicolae Manolescu nu pare interesat de «noul canon», însă celebra Listă a generat numeroase pasiuni, idei și păreri, Virgil Nemoianu, în intervenții fuzeice, afirmă lucruri de mare interes (despre importanța majoră a poeziei lui Ion Caraion, de pildă), dar nu pare nici el atras de o discuție consistentă, amănunțită, Gheorghe Grigurcu, după ofensiva puternică din anii '90, s-a repliat destul de mult, Ion Simuț are o poziție solidă, multiplu argumentată, ușor conservatoare, Daniel Cristea-Enache este persuasiv, cuminte, academic, previzibil, prea conservator, Dan C. Mihăilescu

este un descriptor asumat-haotic, maestru al «efectelor speciale», Paul Cernat, Marius Chivu, Mihai Iovănel și Andrei Terian (ultimii doi sosiți de curând pe scena canonizantă) sunt foarte pertinenti, buni conducători de spirit critic și mult mai deschiși, Mircea A. Diaconu și Tudorel Urian sunt relaxați, analitici, productivi, ușor temători, Ion Bogdan Lefter radical reformator, Ștefan Borbély amplu și profund comentator, dar și promotor al oricărei tendințe care ar putea însemna o mutație în ordine metodologică sau literară propriu-zisă. Această diferențiere a asumării, înțelegerii și, până la urmă, a «facerii» sau tentativei de «facere» a canonului conduce la situația destul de ambiguă (dar nu total inconfortabilă) ca prim-planul să fie foarte disputat, mereu tranzitoriu, dominat de curenți care merg în direcții dintre cele mai diferite. Avantajul este că se poate constata cum, fie și infinitezimal, tatonant, se schimbă vechile convenții, iar agitația aceasta a înnoirilor, a lecturilor înnoitoare semnaleză dorința (de multe ori, e adevărat, insuficientă) unei reale reorientări a temelor și discursurilor evaluante”.

15 iunie

• [„**Lucașul**”, nr. 23] Marius Tupan anunță că *Vine Președintele!* Uniunii Scriitorilor, sintetizând opiniile participanților la ancheta pe această temă, realizată de revistă în nr. 20: „Așadar, președintele ar trebui să fie: «o persoană cu mare prestigiu literar, cu autoritate morală, și, totodată, un bun manager» (Gabriel Dimisianu); «asemenea unei zeități asiatice cu mai multe brațe generoase pentru a putea dăruia cât mai mult nevoiașei noastre bresle și nu cu o singură mână ... lungă» (Gheorghe Grigurcu); «un om și de prestigiu, și de orizont, și cu timp pentru ceilalți» (Aurel Rău); «echidistant, democrat, un spirit deschis ideilor contemporane de dialog european» (Adrian Popescu); «onest, neapucător și în posesia darului de a ști să-și aleagă colaboratorii» (Barbu Cioculescu). Ne întrebăm: există vreun candidat care să întrunească o mare parte a însușirilor enumerate mai sus? Noi răspundem afirmativ. În plus, are charismă, autoritate intelectuală și morală, generozitate și deschidere spre culturile lumii, dar și spre uși care ne-ar putea favoriza. Parafrazând un ilustru cardinal: Dumnezeu îl știe de-acum, noi urmează doar să-l descoperim în ziua de 17 iunie, anul de grație 2005”. □ *Un alt Toma George Maiorescu?* se întreabă Dumitru Micu după ce parcurge antologia *Postdefinitive* (C.R., 2005): „Obișnuit, de pe când ne găseam amândoi la Cluj, cu poezia de primă tinerețe a lui Toma George Maiorescu, o poezie de tip maia-kovskian, discursivă și reportericească, mi-am dat, desigur, seama, cu timpul, că ea exprima doar una dintre dimensiunile spiritului său, dar nici în volumele următoare celor din primele două decenii socialiste n-am intuit ceea ce îmi revelă, iată, culegerea apărută în acest an, *Postdefinitive*. Atenția îmi era furată de anumite particularități mai de suprafață, de expresia-șoc, de originalități lingvistice, de etalarea prozaicului, de stridența unui lexic ostentativ științific sau, dimpotrivă, foarte oral, pe alocuri de exhibiționismul grafic. Înclinam să văd în autorul *Călărețului albastru* un postmodernist *avant la lettre* și poate că nu mă înșelam

radical. Oricum, o «sinapsă» din ultimul volum (căci acesta conține, în afară de poeme, și un fel de aforisme și confesii) m-a determinat să recitesc tot ceea ce poetul a publicat începând cu *Timp răstignit* (1969). Această carte, notează autorul, e cea dintâi care îi exprimă «fața adevărată», «neciuntită». [...] Calitatea artistică a poemelor poate fi, natural, discutată. Se pot emite judecăți estimative divergente. Faptul incontestabil este că unele dintre «postdefinitive» conțin cifra cării spre amintitul «dublu» al poetului, spre «daimonul» său «metafizic». □ *Plonjeul tragic* din titlul cronicii lui Mihai Borșoș se referă la volumul lui Aurelian Sârbu, *Rotundele singurătăți* (Ed. Emia, col. Poesis, 2004), care „definește opțiunea unui traseu liric puternic interiorizat, producător de discurs solicitant, greu decodabil, rezultat al unui eu poetic aflat în arestul ambiguității”. □ *Un volum experiment* este semnalat de Mariana Criș, și anume patru proze scurte publicate de Adrian Țion cu titlul *Zeul Video* (Ed. Tinivar, 2005, cu o prefață de Claudiu Groza): „Sinceră să fiu nu știu foarte multe lucruri despre acest prozator cu o vocație, mai degrabă, de esecist. El vine din proza ardelenescă, căreia îi adaugă experiența modernă. Pentru că Adrian Țion are o aplecare spre lumea simbolurilor, dar totodată relevă și o ușurătate a povestirii”. ■ Redacția propune în acest număr o carte „în dezbateri”: *Blocada* de Pavel Chihai. Înaintea comentariilor propriu-zise, Ioan Popișteanu îi schițează autorului un portret literar și editorial: „Chiar dacă nu este născut în Constanța, Pavel Chihai poate fi considerat fiu al Dobrogei și este una dintre cunoscutele personalități ale acestui ținut, pe care și-a propus să-l înfățișeze, la noi și dincolo de hotarele țării. Încă de la începuturile sale, acum zece ani, Editura Ex Ponto a continuat să contribuie la cunoașterea întregului spațiu spiritual dobrogean în complexitatea sa. Editura are un profil enciclopedic, dar preponderentă este literatura, publicând lucrări de recunoscută valoare din zona noastră, dar și din întreg patrimoniul național și chiar internațional. [...] Așa a apărut volumul *Înfăptuiri pontice*, un luminos florilegiu din creația domniei sale. Cartea însumează, pe lângă proze scurte și nuvele, poezie, traduceri din poezii lumii, cuprinde și piese de teatru, interviuri și confesiuni, deoarece Pavel Chihai și-a exprimat trăirea în mai multe genuri literare. Este, totodată, un reputat medievalist și cred că toți cei prezenți aici cunosc cele cinci volume *Artă medievală*, de o recunoscută valoare, publicate cu câțiva ani în urmă Editura noastră”. ■ Barbu Cioculescu, privilegiat, întrucât a citit romanul chiar la apariția acestuia în 1947, urmărește în cronică sa *Destinul „Blocadei”*: „[...] întregul roman *Blocada* este ceea ce am numi astăzi un roman parabolic, deși nu a fost probabil scris în această intenție. Este un roman parabolic pentru că arată cum dintr-o dată se închide un destin, se închide destinul unui port. Dar, odată cu acest port, o mulțime de destine omenești apar dintr-odată asediate. S-a întâmplat că, mai pe urmă, întreaga societate românească a suferit această blocadă de decenii în comunism. În felul lui, romanul a fost profetic, deoarece în momentul când a fost scris, nu bănuiesc că autorul avea deja conștiința că acest fenomen avea să cuprindă întreaga societate românească. [...] Era într-o măsură un roman

politic pentru că aici nu se vorbește nicăieri despre momentul războiului cu Uniunea Sovietică. Autorul nu a vrut pur și simplu să pomenească de război, de sovietici. Lucrul acesta nu putea să fie iertat. *Înfăptuiri pontice*, opera dramatică a scriitorului, care până astăzi nu a fost pusă în scenă, și cele schițe și nuvele de început, publicate în «Universul literar» înaintea *Blocadei* probează și rapida maturizare a unui scriitor, de la aceste schițe la roman. Nu putem decât să așteptăm apariția *Hotarului de nisip*, pentru ca în calitate de critici să scriem cu degetul pe nisip, să facem cercurile noastre de critici, pe care numaidacă pașii le spulberă”. ■ La rândul lui, Gabriel Dimisianu constată un *Destin literar fracturat*, propunându-și ca, după analiza lui Barbu Cioculescu, să evoce „forța simfonică și capacitatea de a impune un mare simbol ale acestei cărți. Să vorbesc despre faptul că exprimă o stare de spirit și o reacție față de unele împrejurări istorice. Cartea este atât de bogată și personalitatea autorului atât de complexă, încât cred că pot fi spuse mereu lucruri noi despre această operă importantă a literaturii noastre postbelice, cu destinul particular (care a fost evocat) și, totodată, accidentat, cum a fost destinul literar al autorului și al întregii generații al cărei exponent este domnul Pavel Chihăia”. ■ În cele din urmă, Ovidiu Dunăreanu, vede în roman *Desfășurarea unei acumulări*, subliniind și faptul că *Blocada* este o carte care „onorează spațiul de la mare, pentru că Pavel Chihăia este un scriitor al Ținutului Mării, care aduce în literatura română, prin cele două cărți, așa cum a remarcat domnul Gabriel Dimisianu, acea specificitate a ținuturilor meridionale, din care Dobrogea face parte. Aș mai adăuga că, dincolo de spectacolul acesta fermecător, pitoresc, de la granița celor două lumi, a Orientului cu lumea balcanică (o lume misterioasă, colorată, fabuloasă, acel oraș-port liber, fascinant, care se pierde odată cu sfârșitul războiului, deci încă un mod de a se fi blocat evoluția unei lumi), atmosfera, personajele și trama romanului sunt realizate prin două perspective ale punerii lor în scenă; în roman se vede mâna dramaturgului, exercitată în piesele sale de teatru, dar și poetul. Romanul este traversat de o undă de lirism, bine temperată”. □ Caius Traian Dragomir semnează eseu *Între absurd și eroare? (câteva reflecții privind natura poeziei)*. □ După ce citește volumul lui Marius Tucă, *Verde în față* (Polirom, 2005), Elena Vlădăreanu conchide: *Trăncăneală made in Marius Tucă show*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. O intrare din acest număr trimite la *Moromeții* lui Preda: „I.D. Sîrbu ne aduce la cunoștință ce i-a spus, la Mogoșoaia, lui Preda: «Blaga nu a putut citi până la capăt volumul I din *Moromeții* fiindcă îl durea limba folosită. Limba și mentalitatea. Zicea:ăștia nu sunt români, cred că sunt sciți, sarmați, cumani, dar români nu pot să fie». Oare pentru că *Moromeților* le lipsește tulburarea (sau seninătatea) metafizică?”. □ În tableta 3 pentru *Arghezi*, Augustin Sandu rememorează o întâmplare din studenție, când, după apariția „infamului” articolul din „Scânteia”, *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei* de Sorin Toma, a hotărât, împreună cu alți doi colegi (A.E. Baconski, unul dintre ei), să îl apere pe poetul incriminat, susținând o comunicare

elogioasă referitoare la poezia antifascistă. □ La rubrica intitulată *Criticilor mei*, lansată la inițiativa lui Stelian Tăbăraș în numărul precedent, prima „luare de poziție”, sub titlul *Medicul de familie*, aparține lui Marin Ifrim. Acesta declară că nu simte „nevoia unei critici de direcție”, e de părere că „poezia a părăsit critica literară, miile de cărți apărute în fiecare an au sufocat critica literară”, de asemenea că, în zilele noastre, „critica de tip universitar” i se pare „un pic mai «greoaie» decât critica de zi cu zi”, fiind „ruptă de realitatea imediată” și având „alte coordonate estetice”. □ Câte o pagină de versuri semnează Diana Corcan și Alexandru Cazacu. □ De asemenea, este publicat și un *Poem inedit* aparținând profesorului sorbonard, istoric, biolog, filozof și poet Denis Buican Peligrad. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Antoaneta Pop Giuvara. □ Corneliu Irod traduce în continuare din povestirile lui Vasili Șukșin. ■ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Adrian Costache este interesat de *Relativizarea, schimbarea sau dispariția canonului literar?* Autorul sintetizează opiniile exprimate în ultima vreme pe acest subiect, mai ales din perspectiva programelor școlare: „Ceea ce s-a sintetizat totuși ca atitudine de ansamblu în aceste dialoguri rămâne faptul că discuția despre canon s-a clarificat în jurul a două teme critice: recitirea autorilor mai mult sau mai puțin canonici de până la 1990 și prezența sau absența unor noi generații, promoții literare... Nici una, nici cealaltă dintre cele două teme nu a fost dusă până la capăt din varii motive, între care, în cazul primei, unul inertial, iar altul care are legătură cu ceea ce încă se acceptă a fi elita literară (a se citi critică, în primul rând!)... Dar nici re-lecturile, obligatorii, ale cărților apărute înainte de 1990 nu s-au făcut, cu rare excepții... Mai ales că – s-a observat deja! – astfel de re-lecturi din Marin Preda, Nicolae Breban, Nichita Stănescu sau Marin Sorescu, de exemplu, sunt marcate, totuși, de evidente surprize... Proza lui N. Breban, de pildă, ne apare azi ca marcată profund de obscuritate, de o cădere în nesemnificativ a multora dintre romanele sale, fără a li se nega anume substanțialitate epică (vezi *Animale bolnave*, despre care s-au scris zeci de pagini, care recită azi devine o carte oarecare, masivă inutil, greoaie și marcată în totalitate de păcatul nesemnificativului, profund nedostoievskiană). Interesantă este reacția cititorului și în cazul unuia dintre romanele cele mai mediatizate ale lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, în care partea eseistică e marcată de banalitate, derizoriu, fiind adesea pseudo-intelectuală. Se adaugă, în cazul lui Nichita Stănescu, ca să luăm alt exemplu, o restrângere cantitativă remarcabilă a ceea ce ar însemna o antologie a poeziei sale, ceea ce presupune eliminarea unui număr însemnat de texte care rămân doar experimente lingvistice ce grăvesc prea departe de marea poezie, în ciuda ludismului său debordant. În sfârșit, cu referire de astă dată la Marin Sorescu, senzația de artificios și manierism pe care o dau mai ales piesele sale de teatru, dar, cel puțin parțial, și poezia nu avantajează defel autorul la o nouă lectură... Sunt doar câteva exemple din ceea ce înseamnă o re-citire critică, dar și didactică a unora dintre cărțile și autorii canonici de dinainte de 1990. Autori prezenți și în noul canon literar, instituit

după 1998, cel al programelor și manualelor școlare...”. □ La rubrica *Citate surescitare*, ironizat din nou este Victor Sterom, cu paragrafe reproduse din „Revista nouă”. □ În articolul intitulat *Despre o lecție ținută în (stare de) vacanță*, Bogdan Ghiu polemizează cu Dan C. Mihăilescu în legătură cu un text al lui Virgil Nemoianu, *Argument pentru Bush*, apărut în „România literară”, nr. 13/ 6-12 aprilie 2005: „În textul lui Nemoianu, *lecția* magistrală trebuie disociată, pentru a putea deveni pedagogic utilă, de aroganța gestului de a «da lecții», de a pune la colț, de a-i discredita și de a-i exmatricula definitiv pe «repetenții» (repetitorii și corepetitorii) istoriei, dacă mai îndrăznesc să crâcnească și să mai provoace dezordine și diversiuni prin curtea școlii, în timpul orelor. Iar Dan C. Mihăilescu pare a se simți foarte bine în postura de *monitor* al Profesorului, menținând ordinea și disciplina în absența, din clasă, a maestrului. Dacă n-ar fi fost obligat de un regim arbitrar să se exileze, cred că oricum aș fi chiulit de la *astfel* de ore, preferând să-l citesc în liniște, departe de suprasedgmentalele tonice, pe profesorul Nemoianu. N-am suportat catehizările politice în regim de obligativitate, cu atât mai puțin le voi suporta în regim de libertate” (rubrica *Vizor*). □ Dintr-o notă aflăm că în data de 13 mai 2005 s-au decernat premiile „restante” ale Filialei Argeș pe anii 2002 și 2003. Juriul alcătuit din: Ștefan Ion Ghilimescu, Magda Grigore, Al. Th. Ionescu (președinte), Dumitru Ungureanu, a acordat următoarele premii pentru anul 2002: *Poezie*: Liviu Capșa, *Sinucidere cu crini* (Ed. Cartea Românească) și Virgil Diaconu, *Opium* (Ed. Paralela 45). *Critică literară*: Nicolae Oprea, *Timpul lecturii* (Ed. Dacia) și Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei românești* (Ed. Paralela 45). *Publicistică*: Sergiu I. Nicolaescu, Irina Nicolaescu, *Poezie religioasă românească. Antologie* (Ed. Paralela 45). *Debut*: Ilie Vodăian, *Schimbul de noapte* (Ed. Paralela 45) și Ion Mădălin Onișoară, *Ierburii și spini* (Ed. Paralela 45). Anul 2003: *Poezie*: Mircea Bârsilă, *Anotimpurile unui cătun* (Ed. Paralela 45). *Proză*: Gheorghe Izbășescu, *Salonul de vară* (Ed. Limes). *Memorialistică*: Marin Ioniță, *Kiseleff 10. Fabrica de scriitori* (Ed. Paralela 45). *Eseu*: Călin Vlasie, *Poezie și psihic* (Ed. Paralela 45). *Critică literară*: Nicolae Oprea. *Magical în proza lui V. Voiculescu* (Ed. Paralela 45). Un premiu special (*post mortem*) pentru anul 2003 a fost acordat scriitorului și universitarului Petru Mihai Gorcea.

• [„România literară”, nr. 23] Alex. Ștefănescu se ocupă de „gulagul românesc”, dedicând un spațiu generos (continuare și în numărul viitor) *Scriitorilor arestați (1944-1964)*. Povestind cronologic istoricul arestărilor și cauzele individuale, criticul trece în revistă, ca într-un pomelnic, numeroși intelectuali din domeniul umanioarelor: Onisifor Ghibu, Radu Gyr, Nicolae Carandino, Petre N. Caraman, Mircea Damian, Nichifor Crainic, Petre Pandrea, Banu Rădulescu, Adrian Marino, Nicolae Balotă, Anatolie Paniș, Anton Golopenția, Ion Caraion, Romulus Dianu, Maria-Ioana Cantacuzino (Oana Orlea), Ovidiu Papadima, Ovidiu Cotruș, Micaela Ghițescu, Virgil Carianopol, Al. Ivasiuc, Paul Goma, Ion D. Sîrbu, Victor Valeriu Marinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Leonid Dimov, Petre

Țuțea, Vasile Voiculescu, Aurel Martin, Valeriu Anania, Constantin Noica și Dinu Pillat, cu lotul lor adiacent de intelectuali. ■ *Extraordinarul Petre Pandrea* titrează entuziasmat Gheorghe Grigurcu, începând (și continuând în numărul următor) să comenteze volumul de memorii al acestuia, *Turnul de ivoriu*, ediție îngrijită și postfață de Nadia Marcu-Pandrea, prefață de Ștefan Dimitriu (Ed, Vremea, 2004): „Întreaga eseistică a lui Petre Pandrea ar putea fi văzută ca o pledoarie în favoarea unei morale cu fundamente etnice și biologice, dar animată de un duh umanist, fără partizanatele înguste atât de răspândite în mediul «sarabandei valahe». Perspectiva se pierde în zările stenice ale psihologiei comunitare”. Comparându-l cu „organiciști”, precum Eminescu, Iorga, Goga, și „anticipându-i pe oponenții virulenți ai anticomunismului precum Paul Goma și Dorin Tudoran”, Grigurcu constată cum „mandarinul valah” „dă frâu liber decepției, își potențează indignarea cu un maximum de expresivitate” în portrete precum acelea ale lui M. Ralea, Eugen Jebeleanu sau Marin Preda. ■ Despre *Moștenirea lui Eliade* scrie Monica Joița, prezentând și comentând „spectaculoasa biografie” *Mircea Eliade e la „storia delle religioni”* de Pietro Angelini, apărută la Editura Bollati Boringhieri din Torino: „Premisa fundamentală a autorului italian este aceea că a sosit vremea unei reevaluări – proces cât se poate de firesc în noul context axiologic al secolului XXI – a moștenirii lui Mircea Eliade în știința și disciplina istoriei religiilor, Angelini constatând – spre luarea noastră aminte – că «cel puțin în Italia, pentru Eliade au luat sfârșit vremurile arcurilor de triumf sau ale baricadelor. Nu se mai simte nevoia unor cărți pro sau contra, dar nici a unui ghid, oricât de suplu, al gândirii sale, operație întreprinsă de nenumărate ori până la plictis, aplicată în aproape toate domeniile cunoașterii, în toate limbile noastre. A sosit în schimb vremea de a-l utiliza pe Eliade pentru a discuta despre altceva, de exemplu despre disciplina pe care el însuși a întemeiat-o și pe care a aruncat-o deopotrivă în criză». □ „Prin anii ’70-’80, când revistele deplângeau faptul că nu avem un dicționar al literaturii române ca instrument de lucru (câte ceva aveam, dar nu ce trebuia), mă miram că nu i-a venit nimănui ideea de a-i pune alături pe Al. Piru, Ov. S. Crohmălniceanu și D. Micu pentru realizarea unui astfel de obiectiv. Ideal coordonator și revizor de texte ar fi fost Șerban Cioculescu. Cu cei trei sau patru, dicționarul literaturii române de la A la Z și de la origini până în prezent ar fi fost gata în câteva luni, cel mult un an. Al. Piru e un critic de descripție eficientă și rapidă, un istoric literar de informație exactă, seacă și obiectivă, tocmai bun pentru a redacta articole de dicționar în serie. De altfel, aproape toate cărțile lui sunt construite din asemenea profiluri tipizate. Mi-a amintit această situație reeditarea cărții din 1968 a lui Al. Piru *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* de către Editura 100+1 Gramar. E păcat că volumul nu e însoțit de o prefață, care să-i arate metoda și lacunele, să-l pună într-un context și să-i releve mai bine intențiile”, scrie Ion Simuț în recenzia volumului, descriind și stilul definitiv al criticului: „Rezumativ, obiectiv, de-o neutralitate adesea jucată ironic, concis și clar, fără emoție estetică și fără

rezonanță afectivă cu vreun text, perfect indiferent oricare ar fi acesta, util la nivelul informațiilor de conținut despre literatura trecută prin registratura sa, Al. Piru e, în general, lipsit de idei, de capacitate speculativă și de atenția adecvată la istoria formelor literare. Nu e rău pentru o critică fără pretenții de interpretare. Dar e prea puțin față de ceea ce așteptăm să ne dea istoria literară: un sentiment al valorilor perene și o viziune asupra timpului creației. Din nefericire pentru posteritatea lor, cărțile de critică ale lui Al. Piru au ceva neglijabil peste o compoziție de rezumate și o orchestrație ironică a detaliilor”. ■ Înainte de a analiza noul roman al lui Alexandru Ecovoiu, *Ordinea* (Polirrom, 2005), Tudorel Urian împarte scriitorii în două mari categorii generice: „Există prozatori, unii foarte bine cotați, cantonați definitiv într-o singură zonă a creației. Fiecare nou roman al acestora nu este decât o variantă a precedentului. Personajele, dialogurile, filozofia intrinsecă, viziunea autorului asupra lumii, tipurile de conflict și soluțiile pentru rezolvarea acestora lasă cititorilor, încă de la primele pagini, o puternică impresie de *déjà vu*. La polul opus, se situează acei autori neliniștiți pentru care scrisul este o perpetuă căutare și ale căror noi apariții editoriale nu seamănă cu nimic din opera lor anterioară. Un astfel de autor este Alexandru Ecovoiu. Niciuna dintre cărțile publicate de Alexandru Ecovoiu după 1989 nu reia nimic din experiența celorlalte cărți ale sale. O carte încheiată este un drum definitiv închis în planul creației. Imediat, autorul își strânge toate uneltele și bagajele și o pornește pe un cu totul alt drum, într-o direcție neașteptată. *Saludos* (1995) a fost o combinație între romanele *Don Quijote* și *Copiii căpitanului Grant*, *Stațiunea* (1997) împrumută tehnici ale noului roman francez, *Cei trei copii Mozart* (2001) a fost un volum de proză scurtă scris în tehnica textualistă a generației '80, *Sigma* (2002) era un roman cu tematică religioasă”. Cel mai recent roman al lui Ecovoiu, „o carte a timpului nostru”, poate fi catalogat drept roman politic („un soi de utopie negativă, a cauzelor care duc la instaurarea unei dictaturi și a metodelor prin care aceasta devine funcțională”) sau „un text cvasi-filozofic despre exasperanta criză a valorilor din postmodernitate, despre lipsa de repere și haosul care guvernează lumea contemporană și, în ultimă instanță, ca o încercare de paralelă critică între două sisteme politice, aflate în permanentă concurență: dictatura și democrația” (*In Virto veritas*) □ Marius Chivu recenzează cel de-al doilea volum al *Jurnalului* lui Mircea Cărtărescu, ce acoperă anii 1997-2003 (Humanitas, 2005), văzând cum autorul are curajul să se dezvăluie „chiar și în ipostaze mai puțin glorioase”, adică *Dincolo de succes*: „Dacă în volumul precedent marea provocare era despărțirea, nu doar simbolică, de generația '80, surplusul de responsabilitate și asumarea riscurilor detașării de pluton, neliniștea diaristului vine acum din efortul sprintului individual, din nesiguranța rezistenței la uriașa probă a scrisului ale cărei ștachete și le ridică singur tot mai sus. Doctoratul, trilogia care își cere partea secundă, celelalte cărți, în jurul lor gravitează viața scriitorului, și Mircea Cărtărescu este de o severitate de sine draconică. [...] Cert este că jurnalul este literatură și încă una la cel mai înalt nivel. Artificiile și stilul ficțiunii nu sînt

ocultate în discursul diaristic și, oricum, descriptivismul policrom și luxuriant, arhitectura fină a viselor și substraturile lor simbolico-mitice, reflecțiile subtile pe marginea scrisului sînt deja o marcă înregistrată”. □ O *Frumusețe dâmbovițeană* vede Cătălin Sturza în cartea propusă de Sorin Stoica, *O limbă comună* (Polirom, 2005): „Privit în ansamblu, romanul pare o colecție de povestiri spuse haotic, conform unei logici orale, și legate prin câteva fire comune («bunele obsesii»). Organizarea scripturală, în mod intenționat, lipsește. Fiecare capitol, tăiat din întreg, ar putea funcționa autonom, ca o proză scurtă. Ceea ce nu știrbește coerența romanului. Sorin Stoica e un alergător de viteză, pe distanțe mici, care face maratonul alergând câte o sută de metri, luând pauză, povestind o bazaconie și alergând din nou. Micile lui povești sunt atât de fascinante, încât nici nu ne dăm seama de aceste momente de respiro, așa că, la final, Sorin Stoica tot înaintea marelui pluton de romancieri (tineri) ajunge”. □ Simona Vasilache citește *Fragmente dintr-un jurnal găsit* de Mihail Sebastian (Humanitas, 2005), o reeditare „după ce, din anii '30, n-a mai interesat pe nimeni” : „Mai curând decât de indiscreție e, așadar, vorba de știința de-a face niște idei să stea drept în șaua unui personaj. Cam «subțire», trăind puțin, întrebând mult, necunoscutul pe care un autor încearcă nu să-l înțeleagă, ci să-l facă de înțeles, e, în felul lui, un eretic. Un împătimit al persoanei întâi și al distanțărilor strigate tuturor”. □ Cunoscându-l în copilărie printr-o întâmplare biografică și considerându-l *Un scriitor uitat*, Mihai Sorin Rădulescu îi face un portret biobibliografic recuperator „scriitorului Alexandru Ștefanopol (1891-1974), de profesie inginer silvic, supraviețuitor în perioada comunistă al vieții literare interbelice”. □ *La vie en prose* își intitulează Daniel Cristea-Enache cronica la o antologie de autor (Ed. Aula, 2003): „Volumul de *Poeme alese* al lui Alexandru Mușina – «optzecist» tipic prin parcurs și atipic prin aspirații – acoperă douăzeci și cinci de ani de creație lirică; dar marea majoritate a textelor au fost scrise până în 1987. Câteva, din ciclul *Ora păstorului*, sunt din intervalul 1995-1998, iar poeziile «rele» din *Personae* au fost compuse în 2000. Iată așadar o situație caracteristică pentru întregul front generaționist: multă și bună poezie într-o epocă desfiguratoare, apoi lirică puțină și ocazională într-un context al deplinei libertăți. Înțelege fiecare ce poate dintr-o asemenea asimetrie. Partea bună, cel puțin pentru critică, fiind aceea că antologia de față nu are eterogenitatea și inegalitățile altor volume similare”. □ Tot despre lirică, de data aceasta privită prin lentila criticului, scrie și Mircea A. Diaconu în *Explorarea poeziei*, recenzând volumul *Al doilea top* de Al. Cistelean (Ed. Aula, 2005). Semnatarul articolului constată „un sens al întregului”, Al. Cistelean neagreând „optzecismul (dar asta și pentru că nu-i plac aglomerările generaționiste – simple *criterii de consolare*, cum spune altundeva), nici postmodernismul (identificat, s-o spunem, cu nucleul tare al lunedismului); susține, în schimb, expresionismul (post- sau neo-), și nu orice expresionism, ci mai ales acela *hard*, adică neideologizat, organic, asumat prin natură. Anunță cartea sa câteva, poate zeci de feluri de expresionism: unul de sertar, altul agrarian, unul prețios, altul

al fiziologiei agonice, un expresionism cu școală ludică, dar și unul al neantificării, ba chiar un expresionism în rigori clasice; în fine, «scriitorii de apocalipse sunt *naturaliter* expresioniști». În fond, după ce a debutat cu o carte despre poezie și livresc, azi Al. Cistelean ar putea concepe una, de n-o va fi făcut deja, despre formele actuale ale expresionismului. Ar exista specii expresioniste, o axă post expresionistă, o școală de expresioniști”. □ O vizită la *Teiul lui Eminescu* din Copou este descrisă de Constantin Țoiu în tableta *Balaurul cu cârje*. □ Poezia este reprezentată în acest număr de □ un grupaj liric semnat de Mariana Filimon, de □ *Sucevița*, poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru și de □ *7 poeme* de Alexandru Lungu. □ Ștefan Cazimir își continuă autobiografia sui-generis la persoana a treia, scriind în acest număr despre cum a parcurs deșertul comunist, până în decembrie 1989: „Ștefan Cazimir a străbătut și el, ca în viziunea lui Mitrea Cocor, «drumul spinos al înțelegerii», numai că în sens opus... Este un drum curent al generației sale în anii regimului comunist: de la adeziune la nedumerire, de la nedumerire la decepție, de la decepție la aversiune. [...] A adera la marxism însemna, cu evidență, a te subordona unei politici, nu a subscrie unei gândiri. Odată pasul făcut, gândirea era dată în lături, în locul ei instalându-se dogma. Caracterul reductiv al marxismului încurajează lenea intelectuală; este sursa principală a succesului său. Totul se explică într-un singur mod, toate merg într-o singură direcție. Nu te mai bănuie nicio migrenă, lucrurile sunt lămurite o dată pentru totdeauna. Munți de volume și tone de broșuri răspândesc cu hărnicie crezul. Presa îl exaltă în editorialul zilnic. Agitația verbală îl injectează în auz. Icoanele celor patru dascăli îți mângâie vederea la tot pasul. Lenin a dus mai departe catehismul lui Marx și Engels, iar Stalin l-a ridicat pe culmi noi și amețitoare”. □ G. Pienescu se oprește din comentarea critică punctuală a câte unei ediții necorespunzătoare pentru a scrie un text amar, intitulat *Câte ceva despre patologia textologiei* (continuat în numărul viitor), în care deplânge starea de lucruri din domeniul de care se ocupă: „Analizarea câtorva ediții postume ale unor opere clasice din literatura noastră impune concluzia că generatorii și vectorii cei mai rezistenți și cei mai prolifici de viruși degradanți din patologia textologiei – să admitem că există, în patologia cărții, și această disciplină, mai mult sau mai puțin spirituală – sunt pseudoîngrijitorii și quasiîngrijitorii de ediții, precum și patronii și directorii de edituri incuți. Primii, ignoranți trufași (așa cum le stă bine proștilor să fie) ai normelor elementare specifice criticii textelor și tehnicii edițiilor, deci și ai cunoștințelor gramaticale și lingvistice necesare, dar înghesuindu-se să le aplice ca să se «afirme», se dovedesc a fi, la examinarea «probei scrise», niște ridiculi ignoranți absoluți, de vreme ce își ignoră propriile ignoranțe. Ceilalți, patronii și directorii de edituri incuți, care îi angajează pe pseudo- și pe quasiîngrijitori să pregătească ediții din literatura clasică, sunt – fie că-și dau seama, fie că nu-și dau seama – inițiatori, sponsori și complici ai comiterii unor escrocherii atunci când trimit spre librării, deci vând niște cărți și participă la difuzarea unor texte fie furate prin reproducerea mai mult sau mai puțin exactă

a unei sau a unor ediții anterioare, fie alterate de nepriceperile și nepăsările impertinente ale pseudoîngrijitorilor angajați”. □ Despre *Trei milenii de poezie* scrie Gheorghe Ceaușescu, prezentând volumul *Poeme mistice ale Antichității*. Sumer, Akkad, Babilon, Asiria, Egipt și Grecia, antologie, traducere, prefață și note de Ioan Acsan (Albatros, 2003). □ La rubrica *Meridiane*, Tamara Tinu și Margareta Șipoș traduc încă două eseuri de Viktor Erofeev, iar □ Radu Ciobanu scrie despre volumul lui Sándor Márai, *Lumânările ard până la capăt*, traducere din maghiară de Anamaria Pop (Humanitas, 2004). □ Ioana Pârvulescu publică o cronică pendulând între noroc și ghinion a Târgului internațional de carte, ediția cu nr. 13, desfășurat între 1 și 5 iunie la Teatrul Național din București. □ Tot despre Târgul de carte și editurile aflate în top scrie și Cristian Teodorescu în tableta intitulată *Scriitorul român față cu cititorii*: „Piața cărții din România începe să fie interesantă și pentru scriitorii autohtoni. Și asta în condițiile unei concurențe absolut deschise cu cele mai noi succese din Occident. Sunt, la ora asta, două edituri care au trezit interesul cititorilor față de autorii locali: Humanitas și Polirom. Și asta cu strategii foarte deosebite una de cealaltă. Humanitas și-a construit în timp o solidă reputație de editură la care nu publică decât scriitorii cu o valoare ridicată. Sau autori cu o certă notorietate în domeniul lor, pe care Humanitas îi girează cu autoritatea sa. Editura lui Gabriel Liiceanu a făcut, treptat, investiții într-un lanț de librării în țară. O mișcare pe cât de costisitoare, pe atât de riscantă, fără o apreciere corectă, în fiecare oraș în parte, a rentabilității unei asemenea afaceri. Pentru promovarea acestor librării, directorul editurii și-a impus un program de lansări în țară, de un dinamism care desfide concurența. [...] Editura Polirom merge pe mâna autorilor români având o strategie a descoperirii sau, după caz, a redescoperirii unor scriitori, în paralel cu publicare autorilor care asigură succesul de casă. Polirom creează piață pentru debutanți și pare din ce în ce mai interesată de scriitori din toate generațiile pe care îi promovează agresiv și cu o excelență marketizare. Ca număr de titluri publicate, Polirom e cea mai ofensivă dintre editurile autohtone. Aici apare, ca număr de titluri, mai mult de o carte pe zi. Polirom a devenit la această oră un brand care impune cartea”. □ La rubrica *Ochiul magic*, o tabletă separată este semnată de Nicolae Manolescu și se intitulează *Turnătorii la români*. Pornind ironic de la *Scrisoarea lui Neacșu* din Câmpulung, din 1521, criticul trece în revistă cazuri de scriitori care deși au semnat informări pentru Securitate, nu au provocat rău celor din jur, precum Alexandru Paleologu (Doina Jela, într-o scrisoare apărută în revista „Vatra” de la Tg. Mureș, nr. 3-4/2005, arătând „cât de ne semnificative au fost informațiile furnizate de Alexandru Paleologu Securității (se știe că scriitorul a vrut să se autodenunțe în 1980 și a și făcut-o în 1990)”, Mihai Ursachi (în interviul din „Suplimentul de cultură” de la Iași, nr. 28/ 2005, Mihai Pelin „arată că a văzut el însuși angajamentul cu Securitatea semnat de Mihai Ursachi, dar și solicitarea adresată superiorilor săi de către ofițerul care i-l luase de a se renunța la serviciile poetului care îl purtase în bațjocură prin toate cârciumile Iașului, bându-i câteva

salarii, fără a-i furniza nici o informație”). Amintind și cazul, recent ieșit la iveală, de „turnătorie de grup, prilejuită de o întâlnire cu N. Ceaușescu, a unor scriitori, a cărei stenogramă a publicat-o «Adevărul literar și artistic» în nr. 757/ 2005 și pe care au comentat-o Cronicarul «României literare» sau Gh. Grigurcu într-o recentă «Tribuna clujeană»”, semnatarul conchide că asemenea exemple îi întăresc ideea că „turnătoria n-a constat niciodată doar în denunțul confidențial, ci și în blamarea publică a celor considerați ostili regimului comunist. Ba chiar că aceasta din urmă a putut avea câteodată urmări mai însemnate decât denunțul, fiindcă nu îngăduia oficialității să închidă nici măcar tactic ochii. Iată o temă de reflecție pentru CNSAS!” □ În aceeași rubrică, în acest număr, Cronicarul de serviciu urmărește paginile de Cultură/Magazin din câteva ziare. Câte o bilă neagră primesc „Evenimentul zilei”, redactorii fiind mai degrabă interesați de vedete Tv sau de muzică ușoară, „Jurnalul național”, intrat în colimator din pricina unei rubricii *C(rampe)* semnată de Luiza Lupu („«Jurnalul Național» – care are cea mai bună echipă de reporteri, iar printre editorialiști, pe Mircea Cărtărescu, Vladimir Tismăneanu, Emil Hurezeanu, Dorin Tudoran, Tudor Octavian – ar trebui să-și ridice cât de cât și pagina de cultură (șef de secție – Eduard S. Sebastian) la nivelul de profesionalism al acestora sau măcar să-i administreze Luizei Lupu niște antispastice, fiindcă se vede că suferă mult, biata de ea”) și „Adevărul” (care „în noua formulă redacțională are o pagină de cultură atât de plicticoasă, lemnoasă în limbaj și lipsită de relief (șef de secție, Marius Vasileanu), încât o uiți pe loc”). Câte o bilă albă primesc „Ziua” („pagina culturală e vie și mult mai bine făcută. Are chiar și o rubrică de recenzii, *O carte pe zi*, semnată de tineri critici care s-au remarcat în revistele literare (Iulia Popovici, Cătălin Sturza, Paul Cernat) și „Gândul” (în care foștii gazetari culturali de la „Adevărul” pot fi urmăriți, „fiecare pe felia lui: Magda Mihăilescu la film, Diana Popescu la muzici, Gheorghiuță Aurelian Ion și C. Stănescu la literatură, Cristina Modreanu la toate, fiind și șefa departamentului”).

16 iunie

• [„**Observator cultural**”, nr. 16 (273)] Adina Dinițoiu ține să împărtășească cititorilor *Cum se citește acum proza optzecistă la Facultatea de Litere*, constatând în cadrul unui seminar reacții de lectură surprinzătoare la studenții cărora li s-au propus texte de proză scurtă extrase din antologia *Generația '80 în proză scurtă*, întocmită de Gheorghe Crăciun și Viorel Marineasa (Ed. Paralela 45, 1998): „O primă remarcă de receptare «studentească» e legată de contextualizare și de lansarea conceptului de postmodernism românesc. Adică, în punctul de plecare, genul acesta de proză scurtă – «microréalism» și/sau aluzii textuale – pare neatractiv în sine, câteodată monoton, alteori descurajant. Povestirile din anii '80, deși practic coincid cu «începuturile» postmodernismului românesc, au căpătat deja o patină a timpului, care se cere glosată. Studenții nu mai au astăzi (eu încă păstrez minime amintiri dinainte de '89) niciun fel de legătură cu referentul

acestui «microrealism», iar jocul textual dublu (cu cititorul și cu cenzorul), destul de puțin evident astăzi (ca, probabil, și atunci), îngreunează lectura, într-o epocă în care nu mai e loc și timp pentru dedesubturi”. În finalul articolului, semnatarea e de părere că astăzi se mai pot recupera „tehnicele dialogice, de interpelare a cititorului, virtuozitatea pe spații mici, realismul «mic» și evocator de epocă, inteligența artistică și, neapărat, acolo unde este, povestea”. □ Avertizând de la bun început că „volumele se adresează bibliofililor, calofililor și colecționarilor de literatură”, Alexandru Matei, în articolul intitulat *Par-oxi-ism*, recenzează două volume gemene: Iulian Tănase, Sasha Vlad, *Borbro Obs Kabupaten Feen Duamaa Jumah Ek-Yolo Serliq Burcep Sodhi Lecade Epona Snijngad* (Ed. Locul Tare, 2005) și Dan Stanciu, Sasha Vlad, *Borbro Feen Serliq Obs Kabupaten Duamaa Epona Snijngad Ek-Yolo Sodhi Jumah Burcep Lecade* (Ed. Locul Tare, 2005), Sasha Vlad asigurând ilustrațiile suprarealiste. Primul prefix din titlul articolului este explicat astfel: „Parodie n-ar fi poate cel mai nimerit cuvânt pentru a caracteriza raportul dintre o tradiție estetică – suprarealismul – și scriitura celor doi autori, dar îl voi folosi din rațiuni în primul rând etimologice. Etimologic, *parodie* se citește *par-oda*, adică un fel de odă. Iulian Tănase și Dan Stanciu scriu un fel de literatură, inomabil. Tocmai de aceea, fiecare dintre cele 13 capitole ale celor două volume are drept nume o alăturare aleatorie de litere, așa cum aleatorie este și relația dintre text și imagine, cum întâmplătoare este asocierea reprezentărilor prod(p)use de textele autorilor”. Cel de-al doilea prefix din titlu a fost ales de autor „pentru a numi o figură de stil barocă, des întrebuițată de Dan Stanciu: oximoronul”, în timp ce sufixul se referă la suprarealism, unul adus la zi de cei doi poeți comentați. □ Titrând *Ciberpoeți, rime și click-uri*, Ovidiu Drăghia aduce la cunoștința cititorilor *Cine se încumetă să publice poezie pe Internet*: „Cine spune că poezia a murit, că nu se mai scrie și nu se mai citește nimic sub privirea atentă a muzelor... nu este la curent cu ce se întâmplă pe Internet. La noi și aiurea au un mare succes site-urile care publică literatura amatorilor, iar succesul, cum știm, este măsurat în traficul înregistrat de aceste pagini *web*. Un filolog ar spune că problema cea mai mare este lipsa unui for superior care să ceară valoarea de veleitarism. Doar că Internetul operează în numeroase situații cu un concept original de libertate, iar în cazul acesta oricine poate publica texte proprii, fără teamă de cenzură”. Acestea fiind spuse, pentru a da o imagine cât mai exactă a fenomenului, semnatarul alege câteva exemple de site-uri românești și străine (în limbile franceză și engleză), selectând spre exemplificare și câteva texte. Astfel, „site-ul *www.poezie.ro* cuprinde pe lângă secțiunea Creație, rubrici precum Internet, Cultură, Societate, Polemici, Evenimente ș.a. Prin urmare, conținutul îl recomandă ca un portal cultural complex. [...] Autorii au o pagină personală, recent îmbunătățită: textele lor au *rating*, ele sunt afișate/redate doar printr-un titlu cu *link*, au fost introduse colecțiile [...]. Textele suportă comentarii doar cu autentificare”. Un alt site de acest gen, *cerculpoetilor.net*, este inspirat de filmul care-l avea pe Robin Williams în rolul titular, *Cercul poezilor dispăruți* (*Dead*

Poet Society, din 1989): „Accentul este pus pe opera poeților consacrați, în principal din România, însă pot publica și debutanții. Marele minus al acestui *site* este absența unei minime informații biografice despre autori, fie că sunt clasici, fie că publică pentru prima dată. Apoi, lipsesc cu desăvârșire paginile de comentarii ale textelor. Bref, Cercul Poeților este cu mult în urma portalului poezie.ro la capitolul interactivitate”. □ La rubrica *Bibliotecile mele*, îi vine rândul lui Constantin Abăluță, care semnează tableta intitulată *Cărțile din ladă*: „Tata lăsase la vechea lui locuință de burlac o ladă plină cu cărți și mereu își propunea să se ducă s-o recupereze. Însă mereu o piedică anume se punea de-a curmezișul. Nu înțelegeam prea bine ce se întâmpla, de ce atâtea ezitări, de ce mama se îmbufna când venea vorba de acest subiect. [...] Mult mai târziu am aflat că tata evita să se întoarcă la Alexandria unde, ca tânăr institutor, fusese o scurtă vreme simpaticizant fărănist, iar fratele său, declarat chiabur, își ispășea acum osânda în închisoare. Așa se face că biblioteca pe care o așteptam cu atâta ardoare s-a dus într-adevăr pe apa sâmbetei. [...] Citite cu frică, pe ascuns, cărțile devin mult mai prețioase. Generația mea a trăit această ciudată metamorfoză. Mai nou, văzând atâta anti-cultură propagată de mass-media și chiar de unele medii artistice, o întrebare neroadă îmi vine în minte: e oare nevoie de interdicție pentru ca literatura să mai poată fi apreciată?”. □ Cu titlul *Mărturie finală sau discurs comemorativ asupra metodei (I)* și subtitlul *Pagini cu Mircea Zăciu*, revista publică un fragment din eseul *Ultimul latin* de Virgil Podoabă, fragmente ale acestuia fiind tipărite anterior în nr. 7-10/2004 ale revistei „Echinox”. Autorul se referă la volumul *Teritorii* (1976), „una din cele mai bune cărți de proză românească postbelică”, un memorial de călătorie care a reprezentat pentru semnatarul eseului, student pe atunci, „o întâlnire crucială”, imboldul prim al prezentului eseu fiind dat tocmai de „impactul lecturii și concordanța dintre crizele de identitate ale autorului și cititorului” de la acea dată. Continuare în numărul viitor. □ Bazându-se pe cercetarea documentelor de arhivă, Clara Mareș semnează un amplu articol despre metodele de represiune ale Securității din mediul artă-cultură din anii 1987-1989. Astfel, în martie 1987, o anumită direcție a Securității constata: „coordonarea acțiunilor protestatere (Octavian Paler, Mircea Dinescu); creșterea numărului de nemulțumiți care amenințau cu «șantajul politic», adică greva foamei (M. Dinescu); creșterea numărului celor care aveau contacte neoficiale cu ziariștii străini, cu persoane din străinătate (Geta Dimisianu, Octavian Paler, Dan Hăulică, Mircea Dinescu, Ileana Mălăncioiu); creșterea numărului lucrărilor cu «conținut necorespunzător» sau care nu respectau întocmai șabloanele încetățenite și temele impuse (Bujor Nedelcovici, Marius Tupan, Stelian Tănase, Ana Blandiana, Mircea Dinescu); poziția excesiv naționalistă care ar fi putut aduce prejudicii imaginii României (Corneliu Vadim Tudor, Mihai Pelin, Eugen Barbu)”. Printre textele respinse de la publicare în 1988 cercetătoarea enumeră „*Lupul și catedrala* de I.D. Sîrbu, *Accidentul* de Ion Coja, *Vară-Primăvară* de Gabriela Adameșteanu, *Corpuri de iluminat* de Stelian Tănase”, iar dintre lucrările modificate, conform

indicațiilor, „*Scaunul singurătății* de Fănuș Neagu, *Rod* de Cezar Ivănescu, *Jurnal de copilărie și adolescență* de Geo Bogza, *Parcul Ioanid* de Bedros Horasangian ș.a.”. □ Întrucât, pe data de 17 iunie, se va alege un nou președinte al Uniunii Scriitorilor, înscriși în cursă fiind șapte candidați (Victor Frunză, Mihail Gălățanu, Grișa Gherghei, Carolina Ilica, Cezar Ivănescu, George Gibescu, Nicolae Manolescu), redacția publică articolul intitulat *Scritura și impostura*, trimis de Nichita Danilov, nemulțumit de starea generală a Uniunii și de recente alegeri din filiala ieșeană. „Uniunea a intrat în umbră, în anonim. Ca instituție, ea și-a pierdut, în fața puterii, dar și în fața societății civile, credibilitatea. Autoritatea ei s-a redus la zero. Acum, după ieșirea la lumină a cazului Udrea, unele lucruri încep să fie explicabile. Fiind șantajabil, președintele nu putea să adopte decât o singură politică. Cea a capului plecat pe care sabia nu-l taie. Iar capul fusese plecat de mult... [...] Uniunea zace în letargie. Totul miroase a vechi. A mucegai, a mortăciune. Paragina din exterior, vorbesc de starea imobilelor, nu reflectă însă altceva decât starea de spirit care domnește în interiorul Uniunii. O stare de resemnare, de apatie, de suspiciune generală. De sictir”. □ Interviuul numărului îi este acordat lui Ovidiu Șimonca de politologul Vladimir Tismăneanu („*Există un mare interes să înțelegem din ce lume venim*”). □ Pe prima poziție în rubrica *Revista presei* se află „Adevărul literar și artistic”, care, în opinia „Observatorului”, dă semne că începe să își revină „prin publicarea unor texte, traduse sau nu, semnate de scriitori importanți”. Exemplificarea se face cu nr. 769, din care este reținut și amplu comentat un eseu al lui Virgil Nemoianu, „important atât ca informație, cât și ca opinie personală”, intitulat *Religios și laic în registru filozofic: „Teoreticianul român care predă în Statele Unite la o universitate catolică (Maryland) se preocupă de raporturile formulate în ultima vreme, deopotrivă de laici și clerici, dintre rațiune și credință, în societățile liberale occidentale”*. ■ În cadrul aceleiași rubrici, sunt comentate nr. 2-3 din revista „Caiete critice”, care propune un voluminos dosar al „poeziei tinere”, ce cuprinde „nume de poeți și critici, cronici literare la volume ale «douămiștilor», iar în final, *pour la bonne bouche*, patru manifeste poetice recente: cel fracturist al lui Ianuș și Crudu, cel deprimist al lui Gelu Vlașin, cel utilitarist al lui Urmanov și, în fine, «performatismul» lui Claudiu Komartin (toți cinci fac parte din antologia *Generația 2000*). [...] Cu toate acestea, plusurile dosarului (tema de actualitate, răspunsurile din partea tinerilor autori, regruparea manifestelor poetice din ultimii ani, e drept, nu prea pasionante și, nu în ultimul rând, reproducerile din *pop art*) sunt contrabalansate de minusurile pe care le amintim acum: Eugen Simion îl «omologhează» pe Marius Ianuș într-o cronică-eseu în care descoperă cu mirare roata: Marius Ianuș «coboară istoria pe stradă». Următorii poeți comentați, de Daniel Cristea-Enache și Andrei Terian, sunt Ruxandra Novac și Teodor Dună. Alegerea nu e neapărat rea, ci limitată. Dacă tot se numește cronică lui Eugen Simion *Fracturiștii*, s-ar fi putut găsi un loc pentru excepționalul poet care este Dumitru Crudu. Trecând la secțiunea «criticii despre poezia tânără», remarcăm semnături

eterogene. Să pornim banda: Vasile Bardan, Nicolae Bârna, Paul Cernat (care, parcă-n ciuda inițiatorilor anchetei, Daniel Cristea-Enache și Mihai Iovănel, scrie: «Cea mai nouă promoție de poeți nu e decât o sumă de inexistențe vocale, o iluzie de care unii critici au nevoie în virtutea inerției, pentru întreținerea stimei de sine»), Marius Chivu [...], Alexandra Crăciun, Bogdan Crețu, Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu (care pariază «exclusiv pe poezia lui Claudiu Komartin»), Paul Dugneanu, Teodora Dumitru (care trebuie să-l fi citit recent pe Houellebecq atunci când afirmă patetic-dezabuzat-hiperbolizant: «O felie a textelor curente produce numai efecte fizice asupra lectorului. El poate să prefere vomitive clasice, dar în acest caz va pica de retardat estetic. Generația 2000 se arată profund decanonizată, în fine, o literatură a libertății și a laxismului. E prima generație dotată cu libertatea de a se distruge.»), Raluca Dună (care diferențiază și judecă greșit, raportat la poezia contemporană, postmodernismul și postmodernitatea [...]), Mihai Fulger (de acord cu Ion Pop când scrie că douămiiștii «vin ca o continuare logică a *optzeciștilor* și *nouăzeciștilor* pe linia autenticității scriiturii»), Mihai Iovănel (care-și răspunde prompt la întrebarea retorică de el formulată: «Este postmodernismul punctul terminus al poeziei românești?»). «Nu.»), Mircea Martin (care susține la rându-i, și îi dăm dreptate, că poezia nouăzecistă nu poate fi subsumată unui «model» optzecist «decât dacă se acceptă că participă la însuși (re)definirea lui»), Florin Mihăilescu, Marius Miheț, Andrei Milca (care [*sic!*] mizează numai pe Ianuș), Ștefania Mincu, Antonio Patraș, Dinu Pătulea, colega noastră Florina Pîrjol (care pariază, printre alții, pe «poetul Duna, cum aud că i se zice», dar și pe Țupa sau Ianuș), Irina Petraș, Gabriel Rusu, Oana Soare, Bogdan-Alexandru Stănescu (care arunca pisica moartă a «crizei», din curtea poeziei, în cea a criticii), C. Stănescu, Alex. Ștefănescu (pro-nouăzecist și pretins inocent într-ale «milenariștilor»), Andrei Terian (cu un eseu serios care merită citit în întregime pentru clarificările conceptuale aduse), Dragoș Tudor și Tudorel Urian. Ne întrebăm dacă e normal ca inițiatorii anchetei să-și răspundă singuri întrebărilor pe care le pun. Poate fi vorba aici de un gest terapeutic...» (*Caietele critice ale Generației 2000 sau tezele elevilor*). ■ Și tot la un text despre generația douămiiștă se oprește *Revista presei* și în cazul revistei „Paradigma”, nr. 1-2/2005. Este vorba despre articolul scris de Ștefania Mincu, intitulat *Tot „în jurul Generației 2000”*, ca replică dată, „din elan generaționist”, teoreticianului și poetului Ion Pop, care a publicat, în trei numere consecutive din „România literară”, un amplu studiu pe aceeași temă. Ștefaniei Mincu i se impută mai multe confuzii, erori sau argumente „nu tocmai inocente”, între care părerea că „direcția autenticistă a optzeciștilor nu mai este, după douăzeci de ani, de actualitate”. În rest, analiza pe text a semnatarei din „Paradigma” este considerată un „eseu valoros”. (*Paradigma „Generației 2000” sau ședință literară cu părinții*). □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că Horia-Roman Patapievic și Alex. Ștefănescu au fost premiați pentru emisiunile televizate pe care le conduc. Cel dintâi a primit Marele Premiu al Asociației Profesioniștilor de Televiziune din România (APTR)

pentru emisiunea *Idei în libertate*, difuzată în fiecare joi seara de TVR Cultural, iar cel de-al doilea a primit Premiul pentru Talk-show, vizată fiind emisiunea *Un metru cub de cultură*, difuzată de Realitatea TV, în fiecare sâmbătă seara.

● [„**Tribuna**”, nr. 67 (12)] „Emil Brumar, poet diafan al dulceturilor vieții răsfirate din bucătăria de vară până în alcov, își adună sub titlul de inspirație dantescă *Infernala comedie* patruzeci și trei de sonete erotice (Timișoara, Ed. Brumar, 2005). [...] Fără a fi în vreun fel obscene, versurile brumariene – care vor fi urmate, din câte aflu, de altele, din aceeași stirpe și răspunzând aceleiași muze nude, de Liviu Antonesei – sunt lascive și erotice cât încap”, scrie Ovidiu Pecican, în articolul *Rozul plăcerilor incandescente*. □ Ilie Rad prezintă un volum inedit editat și prefațat de Constantin Cubleșan: cartea memorialistului Octav Vorobchievici, *Cu Lucian Blaga în Portugalia* (Ed. Grinta, 2005). După ce insistă asupra biografiei acestui contemporan cu poetul diplomat, Ilie Rad atrage atenția asupra caracterului inedit al lucrării, „faptul că memorialistul pune preț nu pe observațiile proprii, ci pe cele ale lui Blaga însuși. Este ca un interviu amplu, din care sunt reproduse doar răspunsurile, nu și întrebările”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Mihaela Mudure anunță cititorii că a fost tradus *Topîrceanu în englezește*, prezentând volumul bilingv George Topîrceanu, *Poezii/Poems* (Ed. Limes, 2002, traducere, studiu introductiv și note: Cristina Tătaru). „Volumul [...] nu este exhaustiv. Cristina Tătaru a operat propria selecție în corpusul de texte vizat, lucru pe deplin justificat. Emoționantă este, însă, justificarea opțiunilor [...]. Proiectul Topîrceanu ar fi trebuit să fie rezultatul unei cooperări la care participau și Dan Duțescu, Leon Levițchi și Eugenia Farca. Cum îngerul morții a convocat pe unii dintre participanții la proiect, Cristina Tătaru și-a îndeplinit partea din întreg sfiindu-se să se atingă de poeziile rezervate celor plecați. Respectul față de maeștri explică unele absențe notabile din volum.” □ În aceeași rubrică, Alexandru Jurcan recenzează romanul *Jurnal pentru Delfin* (Ed. Hestia, 2004) al prozatoarei și traducătoarei Lidia Handabura. □ Ștefan Bolea este prezent cu un grupaj de versuri intitulat generic *Dor/Violențe*. ■ Rezumând intervențiile participanților (v. și numărul precedent, articolul *Istoria literaturii în dezbateri*), Oana Pughineanu prezintă dezbaterile prilejuite de masa rotundă cu tema *Misiunea națională a literaturii: prilej de mândrie sau bagaj incomod?*, moderată de conf. dr. Ioana Bot, cu sprijinul Colegiului „Noua Europă”, la care au fost invitați prof. dr. Kazimierz Jurczak (Cracovia), Mircea Vasilescu, Ovidiu Pecican, Marius Lazăr, Sorin Mitu, Ruxandra Cesereanu, Mircea Muthu, Liviu Malița, Corin Braga, Ștefan Borbély. Iată cum prefațează discuțiile moderatoarea Sanda Cordoș: „La o primă vedere, tema are cel puțin două paliere, dintre care unul instituțional, dat fiind faptul că adeseori, în cele două culturi (poloneză și română), scriitorul și-a asumat, în spațiul public, în special prin publicistica sa, o misiune de reconstrucție instituțională a națiunii sau a patriei sale. Întrebarea pe care cred că merită să o punem este în ce măsură, asumându-și această misie,

scriitorul a reușit să se și achite de ea în epoci foarte diferite în cele două culturi? Un al doilea palier este cel al textului literar propriu-zis, în care asumarea unei misiuni reverberează la nivelul viziunii, temelor și semnificațiilor precum în tema comunității, tema națională, tema identității ș.a.m.d. Ajung aceste teme să vicieze textul artistic?” □ Ovidiu Pecican preia ștafeta discuției, adăugând și note de actualitate și umor: „Ne întrebăm dacă literatura națională are o misiune în România? E o întrebare umoristică după părerea mea. Astăzi când știm că domnul Uricaru avea o misiune, astăzi când trăim în siajul gloriei lui Pavel Coruț care avea și el o misiune, când Cârlova a murit la datorie, când Săulescu e înmormântat la Predeal... a murit și el în plină campanie de recucerire a Ardealului, eu zic că avem mai multe literaturi și una dintre ele sigur are o misiune, dacă nu cumva are misiuni mai multe și mărunte. O alta ignoră orice misiune și se trage din mantaua lui Budai-Deleanu care a zis: care misiune? noi suntem țigani p’acilea... [...] Mie mi se pare că misiunea literaturii acesteia, venită pe firul ce se trage din Budai-Deleanu ar fi aceea de a exista și de a fi cât mai bună. Cred că a fi bună înseamnă ceva între consumismul absolut și o «înălțime» necesară. Eu aș zice că asta e o misiune suficientă. Revenind la chestiunea mării misiuni naționale, observ cu stupeoare că mulți dintre cei care au teoretizat-o au călcat în străchini [...]” □ Corin Braga simte nevoia unei distincții între „dimensiunea națională a unei literaturi (o dimensiune intrinsecă) care este incontestabilă, chiar dacă la unii scriitori e ocultată. Ea face parte nu din codul nostru genetic, ci din formația noastră culturală, din anumite *patternuri* și reflexe în care suntem educați. Nici nu văd în ce măsură un scriitor ar putea exista în afara acestei dimensiuni. Alta este misiunea națională a unei literaturi. Aici cred că avem de-a face cu un fenomen istoric și istoricizat, la un moment dat, care depinde de anumite condiții istorice. Din această perspectivă misiunea națională este doar o suprasarcină pusă literaturii la fel cum în Evul Mediu literatura avea o sarcină religioasă” □ În cele din urmă, Ștefan Borbély, nemulțumit de „stereotipul ideatic” din discursurile colegilor săi referitoare îndeosebi la naționalismul eminescian, oferă o alternativă filozofică, o „perspectivă stilistică inedită”: „să nu ne mai referim la identitatea națională doar ca la fenomenul acela foarte cunoscut, romantic, ascensional, mobilizator, drapat în elanuri colective mesianice, în retorică înaltă, sublimă, ci și ca la un fenomen de continuitate stilistică decadentă în cultura română, pe o linie care coboară în timp de la opera lui Eminescu până la *Levantul* lui Mircea Cărtărescu. Ceea ce se întâmplă în ultimă instanță aici, ca fenomen diacronic evolutiv, este estetizarea unui conținut etic, până în momentul în care orgoliul religios (prin ortodoxism și mesianism etnic) nu va introduce corecțiile care se impun. Propun, așadar, să nu ne axăm doar pe un singur tip de complex național identitar atunci când vorbim de Eminescu, ci să acceptăm că acest complex are, la el, o nuanță preponderent crepuscular-decadentă, pe care manualele și generațiile mai noi o vor socoti, probabil, prezumțioasă. Diferența rezidă în adâncimea actului de percepție: poți să mergi doar pe clișee de manual în lectura lui Eminescu – tinerimea incultă

asta face... –, sau poți încerca să-i înțelegi aventura spirituală într-un mod mai adecvat, mai aproape de adevăr, proiectându-l nu într-un trecut fantasmatic, ci în prezentul melancolic al timpului său, compus din gesturi mici, ultragiante, coregrafiante într-un climat ambiental Biedermeier”. □ Despre centenarul nașterii lui Jean-Paul Sartre, scrie Gheorghe Grigurcu în rubrica sa *Telecarnet*. □ Continuă interviul pe care Mircea Petean i-l ia lui Laszlo Alexandru, publicat sub titlul *Vorbind despre Dante*. □ Unamuno este „revizitat” de Dan Rujea, care este de părere că dominantă stilistică a întregii lirici unamuniene este aceea „dramatic-tragică” sau tragic-existențialistă”. Continuare în numărul viitor. □ La dispariția lui Paul Ricoeur, scriu texte comemorative Mircea Muthu și Ion Pop. □ Dintr-un Comunicat de presă, aflăm că redactorii revistei „Echinox” anunță în mod oficial încheierea polemicii cu Ion Simuț, argumentând: „În opinia noastră, domnia sa nu reprezintă un partener de dialog sau un adversar demn de luat în considerare”.

21 iunie

● [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 773 (24)**] În editorialul său, *Zâmbetul și racordarea bună la propriul viitor*, Marius Vasileanu își propune să implice revista pe care o conduce într-o „necesară campanie de cunoaștere a adevăraților noștri reprezentanți în lume”, și anume tinerii care și-au făcut studiile „serioase” în Occident. În consecință, numărul este dedicat lui Cristian Bădiliță, „strălucit reprezentant al generației sale”. Întrucât personalitatea acestuia este „mult prea complexă”, Vasileanu alege „calea dialogului și a autoprezentării”, propunându-și și pe viitor să revină, periodic, cu nume care „pot și ar trebui să fie modele”. □ Astfel, paginile centrale găzduiesc un interviu al invitatului cu Marius Vasileanu, precum și o prezentare a volumelor de publicistică teologică, semnată de Constantin Mihai. ■ Bogdan-Alexandru Stănescu vorbește despre *Lungul drum al privirii spre „afară”*, recenzând un nou volum de versuri de Ioan Moldovan [*Celălalt pește*, Ed. Paralela 45, 2005], al cărui profil este „rezultatul privirii aruncate cu teamă și uimire exteriorului replică probabilă dată volumului anterior, interioarele nebune, apărut în 2002”. Criticul se întreabă dacă cei trei ani scurși între penultimul și ultimul volum au făcut ca privirea să iasă „dinspre mlaștinile subconștientului către exteriorul revelator”, căci „poezia lui Ioan Moldovan a devenit notație a evenimentului și comentariu al unei voci care dublează referentul cu umbra sa textuală”. „Poezia lui Ioan Moldovan de, la o primă lectură, senzația unei sobrietăți fundamentale. O sobrietate clasicizantă, prezentă atât pe epiderma aproape «scandabilă» a versurilor, cât și în esența lor ideatică. Elegii rostite în fapt de înserare, atât a vieții, cât și a privirii odinioară proaspete. Tonul melancolic al versurilor este acela al artistului matur, ce «a tras podul de la mal», fugind din fața talazurilor lumii. [...] Cred, o dată mai mult cu acest volum, că avem de-a face cu unul dintre cei mai mari poeți pe care îi avem în momentul de față. Este o senzație pe care am avut o ultima oară când l-am citit pe Ion Mircea, în ciuda deosebirilor dintre cei doi”. □ Claudiu Komartin vede în volumul de debut al

lui Dumitru Bădița, intitulat, „(provocator) minimalist”, *Unghii foarte lungi și cumsecade* (Ed. Vinea, 2005), *O feerie de dinți*: „Despre Dumitru Bădița s-ar putea spune, înainte de orice altceva, că nu seamănă cu niciunul din poeții care au debutat de la 2000 încoace. Este, vasăzică, «douămiist», dacă ținem la genul acesta de încartiruirii generaționiste, mai ales prin faptul notabil că în ultimii ani el a citit prin cenaclurile bucureștene și a publicat în «Lucașfărul» sau «Paradigma», spații în care pomenita generație, de la Răzvan Țupa și Elena Vlădăreanu până la Dan Sociu și Miruna Vlada, și-a făcut un mic renume în ultimul timp”. Volumul de debut i se pare recenzentului „o carte pe alocuri inegală în care autorul construiește cu migală o mitologie personală pregnantă, cuceritoare prin frenezia spunerii, de un fragmentarism susținut, într-un registru învecinat cu cel (numit de criticul Andrei Terian într-o anchetă a revistei «Caiete critice», *mimetismul diurn al trăirii*) căruia îi aparțin, în poezia cea mai nouă, Dan Sociu sau Răzvan Țupa. [...] Sarcastic când și cât trebuie, autoironic și curajos [...], Dumitru Bădița debutează cu aplomb și cu un pronunțat spirit autocritic, departe și de țafna, și de derapajele vedetistice ale unora dintre cei mai tineri”. □ Grupaj de poeme de Dan Mircea Cipariu. ■ În acest număr, rubrica *Scritorii despre cititorii lor* găzduiește un text de Nora Iuga, intitulat *Scrisoare-manifest iubiților mei literați și cititori deopotrivă*.

• [„22”, nr. 798 (25)] În articolul *Nuielușa de alun*, Tania Radu recenzează romanul de debut (1975) al Gabrielei Adameșteanu, *Drumul egal al fiecărei zile* (reeditat de Ed. Institutului Cultural Român, 2005): „Recitit azi, *Drumul egal al fiecărei zile* pare să fie din categoria cărților care nu au ce pierde în timp. Nimic nu datează. Nici stilistic, nici istoric. Detaliile ce țin de epocă și care, în mod firesc, ar rămâne inteligibile doar celor care prin vârstă nu sunt prea departe de ea, sunt poziționate în fundal, apărute de uzură prin simpla lor subordonare față de psihologismul narcisiac al personajului central. Scriitura se salvează prin simplitatea inatacabilă, prin ingeniozitatea naturală, lipsită de orice preocupare vizibilă de tehnică literară. Ca în cele mai bune texte ale sale de mai târziu (romanul *Dimineață pierdută* și excepționala schiță *Dialog* din volumul *Vară-primăvară*), scriitura e căutată cum își caută apa fâgașul sau cum fântânarul caută locul potrivit. Atât și nimic mai mult. O carte născută, nu făcută, cum se spune. Ori de câte ori a procedat așa, Gabriela Adameșteanu a produs literatură de raftul întâi. Din păcate, excepția confirmă regula: *Întâlnirea*, apărut ca roman în 2003, e poate singura carte scrisă fără nuielușa de alun și, de aceea, și singurul rateu. De fapt, dacă e să fim cinștiți, mai degrabă o carte fără noroc, puternic deservită de concurența celorlalte ale autoarei”. □ Cu titlul *Cimitirul Lancrem – o profanare care nu se mai oprește*, revista publică fragmente din dezbaterile cu tema omonimă, organizată pe 15 iunie, la sediul GDS și moderată de Gabriel Liiceanu și Marta Petreu.

22 iunie

• [„Luceafărul”, nr. 24] *Hybrisul poetului provincial* este descoperit de Paul Aretzu în volumul Ioanei Dinulescu, *Dumnezeu pe acoperiș* (Ed. Ramuri, 2004): „Poezia Ioanei Dinulescu reflectă, neîndoielnic, neobișnuita ei sensibilitate, contracarată însă continuu de o a doua voce, lucidă, ironică. Definibilă ca lirică a stărilor, se constituie ca urmare a impactului dintre realul imediat și idealitate, dintre ceilalți și sine, folosindu-se, pentru a se proteja, de scutul invizibil al bravadei. Prin urmare, se remarcă amestecul insolit de gracilitate și de petulanță, de nostalgie și de suferințe frustratoare”. □ Mariana Criș împarte spațiul rubricii *Galaxia cârșilor* între doi poeți. *Un dans al romantismului cu modernitatea* transpare din cel de-al zecelea volum („care nu ne relevă schimbări majore ale discursului poetic”) al gălățeanului Viorel Dinescu, „de altminteri multipremiat”, *Asimptota* (Ed. Scrisul Românesc, 2004): „Poet cerebral, Viorel Dinescu nu are totuși uscăciunea discursului. Verbul său e plin de sevă, o sevă amară care ne amintește de poemele lui Ștefan Augustin Doinaș. Și la Doinaș aveam de-a face cu un discurs sobru, construit matematic, fără efuziuni. Aidoma lui Doinaș, Dinescu scormonește înlăuntrul ființei poetice, tocmai pentru a scoate nestematele. Riguros, cu un vers tăiat frumos, cu o profunzime romantică, Dinescu ne acordă «șansa» să fim spectatorii unui dans al existenței cu neantul, al realității cu Marele Univers”. □ *Poezia, ca o pânză de Modigliani* este ceea ce propune Adriana Paraschiv în volumul ei de debut „foarte bun”, *Metropolitan-rouge* (Ed. Clusium, 2005, ediție bilingvă română-italiană, traducere de Mira Mocan): „Adriana Paraschiv este o poetă stăpână pe mijloacele ei artistice. Într-un balans al citatelor culturale și cinematografice, ea calchiază realitatea biografică într-o poetică frustă, vioaie și cu o solaritate împrumutată de la poezii Peninsulei italiice. Ochiul aruncat peste lume ne aduce un discurs bine încheiat. Poeta nu privește lumea care o înconjoară cu ironia proprie optzecistelor și nici cu doza mărită de senzualitate întâlnită la poetele ultimului val. Ea pune degetul pe rană într-o manieră discretă, fără extravagante, fără patos. Poezia ei este traversată, mai degrabă, de un scepticism întâlnit la moderniști. Lumea Adrianei Paraschiv este populată de personaje din filme celebre sau de autori cum ar fi Marquez sau Dante. [...] Există în poezia Adrianei Paraschiv o profunzime a faptului comun, redat în *flash-uri*, o cinetică a întâmplării, o obiectivare a cuvântului, care ne fac să credem că debutul ei este o intrare cu dreptul în literatura noastră contemporană”. □ Câte o pagină de versuri semnează Ioana Greceanu și Iulia Constantinescu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Mircea Ioan Casimcea. □ Ion Pachia Tatomirescu începe să publice în foileton studiul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (I), urmărind în detaliu de istorie literară cum „atacurile «Scânteii», organul central al Partidului Comunist Român, împotriva redactorului-șef A.E. Baconsky și împotriva grupării resurecționale de la revista «Steaua», continuă cu o mai mare violență din aprilie 1958”. □ Valentin Hossu-Longin supune atenției cititorilor „un subiect mai puțin sau chiar deloc discutat/

prezentat în presa noastră: prezența limbii și a literaturii scriitorilor români din afara actualelor granițe ale țării”, argumentând astfel: „Și ei fac parte din «banca de aur» a limbii române! Știți câți sunt? Peste 500 de ziarști-publiciști și scriitori, slujind din depărtări spiritualitatea românească în aproximativ o sută de publicații, de la cotidiene până la almanahuri, având la dispoziție, unii, și emisiuni de radio-tv, câteva cu circulație internațională, altele numai local-regionale. Mulți dintre ei fac parte din asociații și fundații ale comunităților românești, care și-au înființat, de-a lungul timpului, biblioteci, institute, catedre universitare, datorită prestigiului de care se bucură în țările adoptive, pentru promovarea limbii, culturii și a istoriei românești”. Este motivul pentru care propune înființarea, sub egida URSS, a *Asociației ziarștilor și scriitorilor români de pretutindeni* (A.Z.S.R.P.) sau cum vreți s-o numim, «subjugată» interesului național (!) și care să nu țină cont de vreo comandă politică, de orice coloratură, după cum vine sau pleacă un guvern. Cu filiale în toate marile comunități românești și având colaboratori români din lumea întreagă, asociația ar putea edita o revistă reprezentativă a spiritualității noastre, devenind un «pod de litere» între Țara Mamă și fiii săi mai mult sau mai puțin risipitori...”. □ Alexandru George, în articolul *Nici agonie, nici extaz*, pornește de la problemele Uniunii și ajunge tot la rememorări, legate tot de o primenire a instituției de pe vremea când Eugen Barbu spera să ajungă la conducere: „Barbu făcuse rezistență la instaurarea comunismului zece ani de zile, în condiții grele, ca și camarazii săi de generație Constant Tonegaru, Teohar Mihadaș, Pavel Chihaia, Ion Caraion, Iordan Chimet, îndurând mizeria și necunoscutul, deși se afla în posesia unui talent și a forțelor de creație. (Sunt singurul publicist care a atras atenția asupra extraordinarei importanțe, în acest sens, a *Jurnalului* său publicat în 1966, care pretinde o grabnică revizuire, chiar și prin unele pasaje contrafăcute.) Când Barbu s-a dat cu noul regim și a devenit mai apoi director de publicație, nu și-a uitat trecutul acesta de suferințe, chiar dacă nu s-a putut mândri cu el. «Luceafărul» și «Săptămâna» și-au deschis paginile unor nedreptățiți din acea serie: N. Carandino, I. Negoitescu, C. Regman, Vladimir Streinu, Mircea Popovici, Mihail Crama, Leonid Dimov și chiar Edgar Papu, ceea ce va contribui efectiv la răsturnarea tablei de valori anterioare. (Nu mai vorbesc de ajutorul dat tinerilor Ion Gheorghe și Ioan Alexandru, lui Fănuș Neagu și Marin Sorescu.)”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, o intrare îl prezintă pe autorul *Lilieciilor* în afara rampei: „Prin 1978, la Iași, am fost invitat la un prânz în casa universitarului Ion Apetroaie, alături de Marin Sorescu. Amfitrionul, ușor snob, relatează impresii de la Paris, unde locuise o vreme [...]. Sorescu, taciturn, plictisit, șters, cu replici scurte sub stufoasa-i mustață, cu rol vădit de corecție a fizionomiei, prea puțin interesant. Mi-am amintit o cină luată la restaurantul Transilvania din Oradea, cu faimosul actor Birlic, la fel de surprinzător șters, anodin. Nu știam cum să plec mai repede la o altă masă, de alături, a poeziilor, cu o atmosferă electrizată de verva lui Petre Stoica. Să fie aceasta detenta marilor

comici, care se «odihnesc» în afara orelor de spectacol, sau pur și simplu o pauperitate a ființei care devine expresivă doar formal, pe durata spectacolului?”. □ Geo Vasile comentează romanul *Mercur* (Polirom, 2004, tradus de Mihai Elin) de Amélie Nothomb care „excelează prin descrierea resorturilor psihologice din spatele vorbelor și faptelor personajelor, prin verva dialogică, ironică și aluzivă, chiar și în cazul unor demersuri și soluții extreme”. □ Liviu Pană îl comemorează pe autorul *Spovedaniei unui învins*, în articolul *Panait Istrati, arhetip al scriitorului-cetățean*: „Panait Istrati este un învins doar în credința că o revoluție exterioară politico-socială poate întrona dreptatea și adevărul. Statutul de «în-vins» are la el o semnificație particulară. Roger Dadoun vorbește chiar de «o revoluție a învinșilor», înțelegând prin aceasta un gen de revoluție interioară, permanentă. Flacăra interioară a «învinșului» Istrati nu s-a stins, căci o nouă flăcără s-a aprins din cea care a fost. Dacă la Eminescu supușii și asupritorii rămân în viziunea poetului-filozof pietrificați pentru vecie în împărat și sclavi, la Istrati pământul rămâne mereu acela de unde «țâșnesc cele mai frumoase flăcări care încălzesc omenirea». O concluzie, desigur, dătătoare de speranțe... Acesta a fost drumul lung al calvarului pe care l-a parcurs Istrati din Baldovinești în Cetatea-Lumină și înapoi la Baldovinești, acest «ciulin dezrădăcinat», întors pe pământul românesc, unde avea să-și primească cu resemnare chinurile crucificării pentru a fi iubit adevărul și dreptatea”. □ Odată finalizate alegerile pentru Președintele US, Bogdan Ghiu (în tableta intitulată *Uniunea Scriitorilor de Luni*) îi urează succes prof. Nicolae Manolescu. □ Marius Tupan, în articolul *A venit!*, vizează același subiect, subliniind meritele alesului: „Printr-un discurs antologic, nu ne-a făcut promisiuni vane și nu ne-a indicat perspective edulcorate, ne-a invitat doar la luciditate, avertizându-ne de greutățile ce ne așteaptă într-o vreme când arta și cultura nu sunt priorități ale guvernanților noștri. Preferă să fim martorii faptelor sale din perioada următoare, căci doar acestea pot conferi, cu adevărat, onoarea președintelui, care, din păcate, moștenește un organism cangrenat. Ca primă urgență, pe acesta trebuie să-l însănătoșească și după aceea se poate ocupa și de revigorarea lui, de stimularea forțelor creatoare, în cea mai impetuoasă organizație spirituală din câte există azi în România. Ținând cont de vanitățile și inerțiile prezente în componența ei, nu-i va fi deloc ușor. Repede se vor forma grupuri ale amatorilor de serviciu, considerându-se ignorați. Vor fi mereu contestatari frustrați, care depășesc cu greu psihologia votanților de circumstanță. Salturile dintr-o barcă în alta așteaptă să fie recompensate, telefoanele de la Iași vor fi iarăși zilnice, versatilitatea unora nu va mai surprinde pe nimeni. Nicolae Manolescu a precizat că, în toate demersurile sale prezidențiale, nu va opera cu criteriile criticului literar, ci cu ale colegului de breaslă, toți membrii uniunii fiind tratați în mod egal. Un avertisment binevenit, dezamăgitor pentru cârtitorii de profesie, dar și pentru academicienii absenți de la alegeri, dispuși să acrediteze ideea că vom avea un președinte doar al elitelor, care-i va privi cu superioritate pe cei mai puțin dotați. Oricare ar fi meritele

cuiva, ele trebuie recunoscute. Și, așa cum îl știm, credem că Nicolae Manolescu se va ține de cuvânt”.

• [„România literară”, nr. 24] George Ardeleanu prezintă „o carte-document” marca CNSAS: *Nicu Steinhardt în dosarele Securității (1959-1989)*, selecția documentelor de Clara Cosmineanu și Silviu B. Moldovan, prefață de Toader Paleologu, studiu introductiv de Clara Cosmineanu (Nemira, 2005): „Documentele sunt selectate din două mari dosare: 12 din dosarul procesului «Noica-Pillat» (AFP, Dosar nr. 118988, vol. 1-21), iar 88 din Dosarul de Urmărire Informativă a lui N. Steinhardt (AFI, Dosar nr. 207, vol. 1-11). Ideea de selecție era inevitabilă, o publicare integrală a acestor dosare necesitând cel puțin tot atâtea volume, adică 32... Parcurgând eu însumi aceste dosare, pot spune însă că selecția este mai mult decât edificatoare, iar piesele «tari» pot fi acum consultate de cititori”. □ Alex. Ștefănescu continuă descrierea calvarului pe care l-au îndurat *Scriitorii arestați (1944-1964)*, în acest număr ocupându-se de motivele inventate pentru inculparea acestora, de perfidele procese verbale de interogatoriu, precum și de literatura carcerală: „În închisoare, unii scriitori compuneau texte (îndeosebi versuri) în minte, iar tovarășii lor de suferință le învățau pe de rost, asigurându-le astfel o multiplicare sui-generis, imposibil de controlat de gardieni. A rezultat în felul acesta o întregă literatură a spațiului concentraționar, capitol straniu, de o tragică noblete din istoria literaturii române”. □ Gheorghe Grigurcu publică cea de a doua parte a cronicii despre volumul de memorii *Turnul de ivoriu (Extraordinarul Petre Pandrea II)*. După încă o serie de mostre în care sunt priviți cu raze Roentgen, de data aceasta, Mihail Sadoveanu sau Camil Petrescu, criticul atenționează că „s-ar putea crede, în marginea citatelor de mai sus, că Petre Pandrea ar fi fost un veninos funciar, un resentimentar de profesie, un precursor, cum ar veni, al practicanților revizuirilor de azi, acuzați cu furoare, de către academice condeie, de negativism, demolare, invidie etc. Dar diatribele sale, de cele mai multe ori justificabile, sunt dublate de aprecieri ce vădesc o mare generozitate. Justiția sa e a unei conștiințe integre, divizate, în mod legitim, între negație și elogi, urmărind a stabili o hartă reală a virtuților și scăderilor vieții noastre publice”. Considerându-l un „spirit radical și incendiar, slujit de un scăpărător condei”, „unul dintre cei mai vii autori români ai ceasului de față”, „cu nimic mai prejos de mult mediatizatul Mihail Sebastian”, Grigurcu își încheie recenzia cu o disertație privitoare la mult discutata „literatură de sertar” din acei ani: „Să nu uităm că scrierea lui Petre Pandrea [...] aparține așa-numitei literaturi de sertar. O categorie minimalizată, șicanată ori direct contestată de către unii confrăți în pofida evidentei sale existențe, a evidentei sale însemnătăți, din pricini nu tocmai oculte. Pe lângă concurența pe care o instituie din partea unor «ratați», a unor «revenanți» ce reapar cu strălucire în viața literară, ea prezintă și un impact dintre cele mai puternice cu numeroase cutume, prejudecăți, tabuizări. E o paradoxală explozie de viață produsă de o zonă «moartă», care pune în primejdie o complicată butaforie de aranjamente și interese ce riscă a se prăbuși. Pe deasupra

oferă un model al unui discurs liber, în contrapartidă cu textele grevate de oportunism și în consecință neviabile. Literatura de sertar nu e o vorbă goală și nici un detaliu secundar, o neglijabilă anexă a celei «consacrate» în știutele condiții vitrege, ci o alternativă la mărturiile îngăduite în răstimpul comunist, adesea superioară lor prin fermitatea conștiinței auctoriale, prin climatul autenticității ce, în genere, o specifică. «Sertarul» extraordinarului Petre Pandrea e încăpător cât o epocă”. □ „*Culoarea curcubeului '77 (Cutremurul oamenilor)*, completată acum cu formidabilul dosar de Securitate *Cod «Bărbosul»*, este o carte esențială pentru înțelegerea adevăratei dimensiuni a disidenței lui Paul Goma. În mod surprinzător, deși actuala ediție de la Polirom este cea de-a patra în limba română (după cele apărute la Humanitas, în 1990, Biblioteca revistei «Familia», în 1993, și Flux Chișinău, în 2003), ea nu a avut aproape deloc impact la nivelul opiniei publice, iar comentariile critice au ocolit-o. Păcat, pentru că această carte este o mărturie de maximă importanță despre o perioadă mai puțin cunoscută a comunismului, a doua parte a anilor șaptezeci”, scrie Tudorel Urian în recenzia sa intitulată *Lecția de onoare*. Explicația acestui ecou vag stă tocmai în adevărurile pe care cartea le readuce în viața publică: „Cartea lui Paul Goma este, probabil, una foarte greu de digerat pentru mulți dintre scriitorii importanți de azi. Ei apar în lumina prea puțin convenabilă a lașității lor de acum aproape trei decenii, a propriilor compromisuri mai mari sau mai mici făcute pentru a păstra/obține statutul de privilegiați. Excepțiile, în ordine morală, sunt puține și, de aceea, ele trebuie subliniate. Impresionant este cazul regretatului Teohar Mihadaș”. □ Daniel Cristea-Enache își comunică impresiile după lectura volumului lui Radu Pavel Gheo, *Adio, adio, patria mea cu î din i, cu â din a* (Polirom, 2004), aflat la cea de a doua ediție: „Pe această linie, a tonului direct și a unui patetism bărbătesc, sunt scrise cele mai multe dintre paginile cărții, în care publicistica e scoasă de sub sigla efemerului, a ocazionalului și făcută să exprime drama unui tânăr și a unei întregi generații. Ajuns, împreună cu soția, în Statele Unite, prin hazardul Loteriei ce oferă fericiților câștigători mult râvnita viză americană, Radu Pavel Gheo rămâne cu privirea întoarsă și ațintită spre patria de care, formal, se despărțise. Faptul că scrisorile din sumar au fost publicate, inițial, în «Timpul» și în alte publicații românești la care expatriatul continuă să colaboreze nu e lipsit de importanță. America lui Radu Pavel Gheo e una «serială», descoperită și comunicată fragmentar, prin imagini (uneori contradictorii) fixate succesiv pe retina unui est-european care vrea să observe și să-și clarifice cât mai multe”. □ *Un Sancho Panza al bătrâneții* din titlul cronicii lui Marius Chivu este Livius Ciocârlie, autorul volumului *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2005): „Ne întâlnim așadar cu același personaj devitalizat («un hedonist fără anvergură»), retractil, incomodat de dinamica și diversitatea realității, fugind de responsabilități, ferindu-se de orice angajament, evitând «să dea socoteală», în fine, ahtiat după singurătatea socială. Deficient sentimental și apatic spectator al propriei vieți («îmi place viața, nu-mi place s-o trăiesc») spunea într-o carte

anterioară), trăind cu voluptate gratuitul, hazardul și lentoarea, nostalgic și avid după discreție, anonim și insignifiant («sunt fericit când pot să trăiesc estompat, când, totodată, trăiesc și nu trăiesc»), în căutare permanentă a aceluși loc securizat al letargiei, dincolo de expectativă, el este și mefient față de sine. Uneori mărturisește chiar că se disprețuiește [...]. Efectul pervers e că scriitorul Livius Ciocârlie este cu atât mai creditabil cu cât Livius Ciocârlie personajul e mai puțin de apreciat. [...] Cinismul acționează subtil în avantajul său, iar acest consecvent joc de-a exhiatul curențelor existențiale migrează, în fond, spre o zonă inedită a autenticității. Și, implicit, a unei profunde intimități cu cititorul”. □ O cronică rezervată, intitulată *Români vechi*, scrie Simona Vasilache pe marginea piesei de debut a lui Florin Gabrea, *Ion Luca Ca...* (Ed. Arvin Press, 2004): „O piesă scrisă onorabil e, așadar, «cocoșată» de miza pe care singură și-a ales-o. Te-ai aștepta, parcă, la altceva de la un *rendez-vous* între amici, la care nenea Iancu să mai zică, despre nepoții mitocanilor lui, *uite-i ce drăguți sunt!* Doar că nu sunt. Nici drăguți, nici prea interesați. Nici prea prevenitori cu istoria. Așa că umbra lui Mateiu rămâne să se mai arate doar la Capșa, iar umbra tatălui peste drum, la vechiul teatru. Să te-apuci s-o momești afară, dacă nu poți să-i faci față, e un pariu cam riscant. Pe care Florin Gabrea pe jumătate îl pierde, pe jumătate îl câștigă”. □ Acordând „o mare încredere” prozatorului basarabean Nicolae Popa, Ion Simuț, în articolul *Postmodernismul de peste Prut*, comentează două cărți ale acestuia: romanul *Cubul de zahăr* (prima ediție, Ed. Hyperion, 1991; a doua, revăzută, Ed. Cartier, 2005) și volumul de proză scurtă, *Păsări mergând pe jos. Povestiri de nepovestit* (Ed. Arc, 2001): „Nicolae Popa face o surpriză plăcută ca prozator (povestirile onirice din *Păsări mergând pe jos* mi-au plăcut mai mult decât romanul). E, fără îndoială, un scriitor important din noile generații, un poet și un prozator ce îți transmit sentimentul tonic al încrederii în literatură, dincolo de atributele conjuncturale de a fi postmodernă sau basarabeană. Iar literatura basarabeană are nevoie de o infuzie de postmodernism și de cosmopolitism, bine asimilate, nu pentru a-și pierde specificul, ci pentru a și-l regăsi altfel și pentru a se elibera de complexe”. □ Noua culegere de studii și articole ale lui Al. Săndulescu, *Acele puncte lucii...* (Ed. Universal Dalsi, 2004) este prezentată succint de Carmen Brăgaru: „Pentru cei mai puțin familiarizați (mă refer, desigur, la cei mai tineri, întrucât numele lui Al. Săndulescu s-a impus de mult în peisajul criticii și istoriei literare, Alex. Ștefănescu considerându-l recent în paginile «României literare» drept «unul dintre cei mai competenți și demni de încredere istorici literari pe care îi avem în prezent»), cuprinsul acestui nou volum poate părea compozit: studii și articole despre Eminescu, Rebreanu, Topîrceanu, Ralea, Streinu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Al. Busuioceanu, Vintilă Horia, Gabriel Dimisianu, Ioana Pârvolescu, S. Damian... Pentru cunoscători, acest mozaic se ordonează pe linii de interese și preferințe mai vechi. [...] Dincolo de tematică, tehnică și stil, îndelung șlefuite în cărți deja cunoscute, discutate și apreciate de critica literară, o caracteristică esențială pare a se contura odată cu acest volum:

nevoia de comunicare. Fiecare text în parte se substituie unei scrisori în care expeditorul Al. Săndulescu, surprins în «punctele lui lucii», împărtășește cititorului, «cu o comunicativitate neobicinuită», impresiile de lectură proaspete, calde, încă aburinde». □ La împlinirea a 85 de ani, Al. Husar este intervievat de Vasile Iancu despre anii de formație („*Caracterul dă autoritate sacerdoțiului critic*”). □ Grupaj liric semnat Lucia Negoită. □ Poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru. □ Dorind să evite „rutina tradițională a acestor manifestări culturale”, și anume relatările despre lansările de la Târgul de carte, printre care s-a numărat și aceea a celui de-al doilea volum al *Jurnalului* lui Mircea Cărtărescu (vineri, 3 iunie, eveniment la care au participat, pe lângă autor, Ioana Pârvulescu și directorul Editurii Humanitas), Gabriel Liiceanu preferă „varianta ludică a unei parodii literare: mi-am imaginat cum ar arăta pagina din volumul III al Jurnalului lui Cărtărescu dedicată evenimentului” (*În genul lui Cărtărescu. Jurnal III*): „Dar poate că starea asta mizerabilă – vorba cântecului lui Paul Simon, *The Sounds of Silence (Hello darkness my old friend/I've come to talk with you again)* – o am și pentru că după-amiază, la Târgul de carte, are loc lansarea volumului II din *Jurnalul* meu. Poate că de-asta l-am visat și pe Liiceanu. Se apropia de mine cu un surâs indecis, stigmă inconfundabilă a ipocriziei la care îl obligă pe oricine livrarea într-un rol social (Doamne, toți vor roluri, roluri, roluri, cromate, crocante, coclite, pârlite), dar nu-i vedeam trupul decât de la genunchi în sus, pentru că picioarele avansau, invizibile, prinse într-un soi de norișori pufoși, cu irizații micuțe, ca stelulele care înfloreau dimineța pe geamul înghețat al apartamentului împuțit din Floreasca, în care, la 7-8 ani, intram încălecând pervazul cu burta și lăsându-mi trupul moale să aluneca pe covorul de iută din bucătărie. Mi-aduc și acum aminte de foșnetul lui abia perceptibil, întocmai ca acela pe care îl scotea rochia de tafta verde a mamei. Și-o pune în fiecare an când se pregătea de revelation, sărutându-mă, înainte de a pleca, în pătuțul în care mă găsea ghemuit, cu genunchii la gură. Repetam seară de seară, asemeni personajelor de pe orologiile primăriilor germane, reglate de o memorie mecanică, ritualul instalării mele foetale, din care mai păstrez și acum senzația grețos-lăptoasă a cufundării mele amniotice”. □ Sunt anunțate *Premii literare la Pitești*. Este vorba despre premiile restante ale Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor pe anii 2002 și 2003, acordate pe 13 mai 2005. Pentru anul 2002 au fost înmânate următoarele premii: *Poezie*: Liviu Capșa, *Sinucidere cu crini* (C.R.) și Virgil Diaconu, *Opium* (Paralela 45). *Critică literară*: Nicolae Oprea, *Timpul lecturii* (Ed. Dacia) și Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei românești* (Paralela 45). *Publicistică*: Sergiu I. Nicolaescu, Irina Nicolaescu, *Poezie religioasă românească. Antologie* (Paralela 45). *Debut*: Ilie Vodăian, *Schimbul de noapte* (Paralela 45) și Ion Mădălin Onișoară, *Ierburi și spini* (Paralela 45). Premiile pentru anul 2003: *Poezie*: Mircea Bârsilă, *Anotimpurile unui cătun* (Paralela 45). *Proză*: Gheorghe Izbășescu, *Salonul de vară* (Ed. Limes). *Memorialistică*: Marin Ioniță, *Kiseleff 10. Fabrica de scriitori* (Paralela 45). *Eseu*: Călin Vlășie, *Poezie și psihic* (Paralela 45). *Critică literară*:

Nicolae Oprea, *Magicul în proza lui V. Voiculescu* (Paralela 45). Un premiu special (post mortem) pentru anul 2003 a fost acordat scriitorului și universitarului Petru Mihai Gorcea. □ La cinci ani de la dispariția Andrianei Fianu, redactor o viață întregă la „Gazeta literară” și ulterior la „România literară”, Iordan Datcu îi schițează un portret biobibliografic. □ La rubrica *Meridiane*, Mihnea Moroianu prezintă și traduce fragmente dintr-o evocare-document pe care diplomatul și istoricul elvețian Carl J. Burckhardt i-o trasează contelui filosof Hermann von Keyserling. □ La rubrica *Ochiul magic*, cronicarul de serviciu Marina Constantinescu răsfoiește și elogiază revista „Lettre internationale”: „Numărul din primăvara acestui an, la fel de dens, de incitant, de divers, urmărind, ca de fiecare dată, structurarea textelor în jurul unor teme precise, unor subiecte fierbinți, extrem de actuale, de discutate, unor confesiuni autobiografice tulburătoare. Calitatea fragmentelor alese din studii, romane, eseuri ample, din cărți publicate la mari și prestigioase edituri de afară este dublată, cu o consecvență remarcabilă, de calitatea traducerilor. Mi se pare că vocea traducătorilor și-a găsit în acest loc unul dintre cele mai importante spații de emisie”. □ Pornind de la o aserțiune a lui Alex. Ștefănescu, rostită cu prilejul primirii unui premiu al ATTPR pentru emisiunea „Un metru cub de cultură” (subliniind necesitatea apropierii culturii de viață, „laureatul a lansat surprinzătoarea (pentru mine) ipoteză conform căreia cultura ar trebui să integreze, în zilele noastre, și grosolănia”), Mircea Martin reacționează prompt împotriva unei astfel de opinii: „Grosolănia, ca manifestare a vitalității, este probabil, convocată spre a contrabalansa înțepenirea culturii tradiționale, convențiile ei sterile, erudiția seacă, elitismul. Dar, din păcate, agresivitatea ei nu vizează numai formele anacronice, rigide, ci însăși acțiunea formatoare a culturii, instrucția și educația. Ceea ce este grosolan se opune violent la ceea ce este cultivat, la efortul de cunoaștere din care rezultă simțul critic (și autocritic), precum și puterea de judecată. De fapt, se opune bunului simț. Din această cauză, cred că nici cultura de masă, nici cultura populară nu-și pot îngădui să adopte și să... cultive grosolănia. Și nici măcar contra-cultura, în ciuda programului ei constant polemic. Polemica poate fi dură fără să fie neapărat grosolană”. La finalul articolului de atitudine, redacția publică și o notă a „inculpatului”: „Nu vreau să intru acum în fondul problemei. Îmi exprim doar nedumerirea că distinși colegi, de la care am mereu de învățat, ca Mircea Martin (sau Livius Ciocârlie, care m-a moralizat într-un număr anterior al revistei), au un obicei ciudat: când le place ceva în ceea ce spun sau scriu eu, mi-o comunică strict confidențial, iar când mă dezaprobă, o fac prin intermediul presei”.

23 iunie

• [„**Observator cultural**”, nr. 17 (274)] Fiind numărul ce apare imediat după alegerile din 17 iunie pentru președinția Uniunii Scriitorilor, câștigător detașându-se Nicolae Manolescu, un spațiu important îl ocupă articolele ecou. Astfel, succinta prezentare redacțională a evenimentului, totodată preambulul

grupajului de comentarii, se intitulează *Nicolae Manolescu, învingătorul fără glorie*: „Criticul literar Nicolae Manolescu a câștigat alegerile cu o majoritate zdrobitoare. Dintr-un total de 497 de voturi validate, 344 i-au aparținut lui [...]. Greul de-abia acum începe. Instituția ar trebui reformată, tinerii scriitori ar trebui să-și recapete încrederea în Uniune, reacțiile civice – absente patru ani din cauza jocului politic cu PSD pe care l-a făcut Eugen Uricaru – s-ar impune cu acuitate, într-o societate unde abdicările morale sunt «la ordinea zilei». [...] Noul președinte a învins detașat, dar e o victorie fără glorie. Nicolae Manolescu își poate compromite statutul sau poate să devină creatorul unei instituții viabile. Timpul va decide”. ■ În editorialul său, Ovidiu Șimonca se întreabă dacă *Va risca Manolescu?*, descriind atmosfera de la recente alegeri și expunându-și opiniile legate de viitorul instituției: „Există însă un pericol potențial pentru Nicolae Manolescu. Disponibilitatea sa de a asculta toate vocile, de a crede în Scriitor s-ar putea să-l ducă într-o zonă unde să nu mai poată refuza nimic. Sunt convins că, în subteranele scriitoricești, se formează deja un nucleu de lingăi, care să-i obtureze lui Manolescu privirea limpede, tăietura seacă între valoare și non-valoare. Pericolul este amestecul criteriilor. Disponibilitatea ar trebui însoțită de puterea de a risca. Când îi vom vedea pe scriitorii care contestă Uniunea sau pe cei care și-au pierdut încrederea în această instituție, chemați, la Uniunea Scriitorilor, la o discuție liberă și neprotocolară? [...] Astăzi, el are o Uniune alcătuită din cioburi de talent, îngropate în nisipul versatilității. Măine, el poate avea o Uniune care să fie fermentul viitoarei literaturi. Aici e miza, dacă Uniunea va crede într-o nouă literatură și o va promova (inclusiv în străinătate, dintr-o dorință tenace de a pune literatura română în raftul european, alături de celelalte literaturi active din Estul Europei, traduse în Occident) sau va da doar eternele pachetele cu mâncare și vestejitele coronițe. Deocamdată, există doar un vis frumos și o disponibilitate să vrei să miști lucrurile”. □ Florina Pîrjol își intitulează darea de seamă *Gulliver în țara scriitorilor*, mărturisind cititorilor singurul său interes real, acela de a afla motivul pentru care criticul s-a înscris în cursa actualelor alegeri. Pe fundalul general al unui spectacol de circ, în care poeta candidată Carolina Ilica „a dovedit că vorbește prea prost ca să poată conduce măcar o școală de cartier”, iar Cezar Ivănescu „ne-a obosit cu fundamentalisme și amenințări care nici măcar expresive nu s-au dovedit a fi”, Nicolae Manolescu „a improvizat firesc, cu carisma obișnuită, pe marginea statutului acestei instituții aflate într-o gravă criză de autoritate. N-a promis nimic, a preferat un discurs moderat, de bun-simț, recomandând o evaluare a situației generale înainte de a demola totul și a reconstrui ceva pe vechile ruine. Cumințenia i-a încântat pe reprezentanții scriitorilor, mai ales prin contrast cu spectacolul burlesc de până atunci”. □ La polul opus, Doina Ioanid se declară dezamăgită de opiniile exprimate în presă, înainte de alegeri, adică de „discursul împăciuitoare al domnului Manolescu, un discurs de lider sindical, pentru care nu talentul contează, ci egalitatea în drepturi a tuturor membrilor, fără discriminare (era să zic de clasă).

Mai mult, am fost uluită să descopăr că adevărata problema a scriitorilor nu este promovarea literaturii de valoare și curățirea Uniunii de mulțimea de veleitari care o parazitează, ci oferirea unui polonic de ciorbă bieților scriitori, aflați la limita subzistenței”. □ O perspectivă critică adoptă și Florin Lăzărescu, întrebându-se *Când va-nțărca Bălaia?! □ Nemulțumit de faptul că intervenția lui Manolescu din ziua alegerii a vizat în principal „dimensiunea socială a Uniunii, în defavoarea rolului ei de asociație profesională”, Bogdan Suceavă se întreabă în finalul articolului său dacă, în *Absența unui program* „și a unor idei de a conduce Uniunea, oare domnia sa nu are de pe acum toată libertatea de a conduce discreționar?”. □ Pe același ton pesimist își pune pe hârtie părerile și Elena Vlădăreanu, adresând o *Scrisoare deschisă noului președinte al Uniunii*: „Acum, că tot s-a stins febra alegerilor, pot să vă spun, domnule Nicolae Manolescu, că nu m-ați convins. Continuu să-l prefer pe acel Manolescu din 2001, cu un program curajos, pornit să scoată din anonimat o instituție ignorată de societatea românească și s-o pună pe picioare. Îl prefer pe acel Manolescu celui de acum, care, în patru ani câți au trecut de atunci, a devenit prudent, ezitant, mai puțin convingător. Acum patru ani, confrății dumneavoastră nu v-au apreciat curajul, au preferat să-și dea voturile pe promisiuni materiale. Acum, aceiași confrăți nu au avut încotro. [...] Acum sper ca și dumneavoastră să fiți conștient de faptul că era nevoie nu atât de programul dumneavoastră – e drept că nici nu ați propus vreunul –, cât de imaginea dumneavoastră. Cu toții așteptăm să se răsfrângă și asupra URSS ceva din prestigiul lui Nicolae Manolescu”. □ Debutul în proză al Adrianei Bărbat, cu romanul *Talk-show* (Ed. Paralela 45, 2004), „o ocheadă simptomatologică (cu un ochi cam radical) asupra unei întregi generații și un manifest al libertății de exprimare ce ia o formă aparte, bine adecvată ideii pe care o susține”, este analizat de Andrei Căsuță: „Scriitura acestui roman este un fel de «non-discurs» ce-și alege singur cititorii, cu un exclusivism susținut de *looping*-uri (spectaculoase), la limita promiscuității (și câteodată peste), prin subminări repetate ale tabuurilor ce produc noi forme de grotesc, pe atât de fascinante, pe cât sunt de înfiorătoare. Am zis «uimitor» pentru că discursul Adrianei Bărbat fie surprinde prin echilibrul propozițiilor scurte, prin melancolia ce merge până la resemnare, fie dă fiori (o altă față a lui «uimitor», nu?) prin «ferocitatea» cu care toate obsesiile celor trei protagoniste sunt decupate, secționate și autopsiate, câteodată în cascade de cuvinte eliptice de predicate și chiar de sens. Sunt dese secvențele în care textul seamănă cu rezultatul muncii unui regizor scrântit, care taie și colaționează diapozitive după reguli numai de el știute!”. ■ *Matrioșka poeticească sau cum să faci poezii cu exuvii* este titlul recenziei semnate de Carmen Mușat la antologia de autor a Simonei Popescu, *Juventus și alte poeme* (Ed. Paralela 45, 2004): „Simona Popescu s-a impus, în ultimii cincisprezece ani, ca una dintre cele mai originale voci ale literaturii române contemporane, la fel de pregnantă în poezie, în proză sau în eseistică. De altfel, acest tip de delimitare pe «genuri» este, în bună măsură, convențional*

și impropriu, pentru că, indiferent care ar fi tipul de discurs ales, Simona Popescu scrie, de fapt, despre ea însăși, se scrie pe sine, cu perseverență și luciditate, se caută prin cuvinte, prin cărți și prin timp cu egală curiozitate și nedisimulată uimire”. □ Volumul de *Studii de literatură feminină* (Ed. Paideia, 2004) al Elenei Zaharia-Filipaș este comentat de Florina Pîrjol, care semnalează lipsa unei analize de acest fel pe teren autohton, „deși studiile de gen au proliferat la noi în ultimii ani și femeile continuă să scrie literatură”. Meritul cărții, „dincolo de faptul că e scrisă lejer, cu umor, conținând analize pertinente, e acela că adună la un loc o cantitate impresionantă de informații, le ordonează și încearcă o sistematizare a acestora. Aflăm, astfel, o sumedenie de detalii despre prozatoarele analizate – unele celebre, impuse în canonul mare, cum e cazul Hortensiei Papadat-Bengescu – altele mai puțin cunoscute (Sofia Nădejde, Georgeta Mircea Cancicov, Ticu Archip etc.), detalii prețioase pe care istoria literară le înregistrează, dar disipate în presa epocii sau în scrierile subsumate «genurilor subiectivității»”. □ (*P*)*revenirile barocului* este sintagma folosită de Delia Ungureanu pentru a sintetiza ideea volumului de teorie literară propus de Diana Adamek, *Ochiul de linx. Barocul și revenirile sale* (Ed. Limes, 2004), pe care îl consideră o „lucrare de sinteză a cercetărilor anterioare ale barocului și ale manierismului și nu de teză”, structurată în două părți (*Ochiul de linx și Ochiul roșu, ochiul alb*), „cea de-a treia reprezentând un corpus de articole publicate în «Tribuna», între 1990-1992, și redată cu scopul de a exemplifica revenirile barocului în spațiul românesc interbelic”. □ *A doua Curte a Miracolelor* (Ed. Tritonic, 2004), volumul experiment coordonat tot de Ruxandra Cesereanu este semnalat de Adelina Morcov. □ Virgil Podoabă își continuă eseul intitulat *Mărturie finală sau discurs comemorativ asupra metodei (II)*, publicând și în acest număr „pagini cu Mircea Zăciu (fragmente din eseul *Ultimul latin*)”. □ În rubrica sa săptămânală, dedicată literaturii SF, Michael Hăulică face cunoștință cititorilor cu Marian Coman, recent câștigător (cu povestirea *Decablat*) al unui concurs de gen, organizat de AtelierKult.com. □ Despre „*Primejdia devierii unui destin intelectual*” discută Sanda Golopenția cu Ovidiu Șimonca. ■ Din rubrica *Revista presei*, aflăm despre „un dosar heteroclit, din care nu lipsesc însă piesele de rezistență”, dedicat lui Emil Cioran, la un deceniu de la moarte, în paginile din nr. 3-4 (martie-aprilie) ale revistei sibiene „Euphorion”. Poetul Ilie Constantin „critică poziția eseistului față de Paul Valéry din *Valéry față cu idoli săi [...]*”. Irina Mavrodin „scrie din postura traducătoarei controversatului studiu *Cioran, Eliade, Ionesco: Uitarea fascismului* (de Alexandra Lavastine, de la Editura EST, 2004), explicându-și gestul: «Am început traducerea cu sentimentul că fac o faptă culturală utilă comunității căreia îi aparține, și o carte care produce un asemenea scandal trebuie pusă la dispoziția oricărui cititor român dornic să-și facă el singur o părere despre ea [...]»”. Cititorii sunt avertizați să nu rateze „două piese din dosar: cronică lui Andrei Terian la *Un trecut deocheat sau Schimbarea la față a României* de Marta Petreu și dialogul «cioranologic» dintre Ioan Radu

Văcărescu și Luca Pițu. Andrei Terian aduce corecții metodologice serioase autoarei din Cluj. Mai întâi, atunci când aceasta declară că încearcă să explice *Schimbarea la față a României* «identificând resorturile cauzale și contextuale care i-au făcut cu puțință existența», tânărul critic de la «Euphorion» iese în ring cu distincția lui Dilthey dintre explicație și interpretare, acuzând demersul Martei Petreu de pozitivism. [...] Andrei Terian critică pe bună dreptate redundanțele interpretării Martei Petreu, a cărei lucrare abuzează de citate și de glose pe marginea lor, dar, mai departe, cade în propria capcană când consideră că o a doua aserțiune greșită a Martei Petreu este aceea că *Schimbarea la față* ar avea o «finalitate practică și politică indiscutabilă». [...] De unde se vede că nu-ți poți permite să găsești cuiva nod în papură decât după ce te-ai străduit să desfăci tu cât mai multe” (*Emil Cioran între Marta Petreu și Andrei Terian*). □ În același număr al „Euphorion”-ului, este semnalat „Poemul favorit și comentat de Ioan Es. Pop, despre care un confrate crede că ar trebui copiat, multiplicat și lipit ca afiș pe zidurile Bucureștilor”. □ În aceeași rubrică de răsfoire a presei, sunt recomandate două texte atitudinale puse sub titlul *Dilemele corectitudinii politice și sincerității literare: Radu Cosașu și Mircea Cărtărescu*: „Remarcabil este articolul «etic» al lui Radu Cosașu din numărul 72 al «Dilemei vechi», *Inteligențele recente*. Este vorba despre voci care decid, din când în când, în funcție de evenimentele la zi, cine a avut dreptate: Marx a greșit, deci e *inutile et incertain*, ca să-l cităm pe Glucksmann, victoria antifascistă e echivalentă cu începutul infernului comunist, deci e o zi a Rușinii, Mihail Sebastian a greșit și el pentru ca și-a dat frâu liber entuziasmului la intrarea sovieticilor în București. «Cu inteligențe recente, scrie Cosașu spre final, nu se poate clădi decât o nouă corectitudine politică, în care «Hitler a fost mai bun ca Stalin», «Gulagul mai rău decât Auschwitz-ul»”. În continuare, este comentat interviul pe care Mircea Cărtărescu i-l acordă lui Marius Chivu în nr. 74 al aceleiași săptămânal, fiind primul de la apariția volumului II din *Jurnal*: „Este un interviu în care scriitorul răspunde «dușmanilor» care-l acuză de planarea în empiree străine «durerilor» românului de rând, povestind cum și-a început aventura jurnalistică la «Jurnalul Național»”. De asemenea, se discută despre povestirile din *De ce iubim femeile*, autorul lor fiind perfect împăcat: „Am recitat povestirile de-aici: sunt OK, nu mi-e deloc jenă de ele”. Sfatul concluziv al cronicarului anonim din „Observator” este acela de a nu arunca atât de ușor „cu piatra în Mircea Cărtărescu: îl vrei sincer pe el sau pe personajul său? Îl iubiți sau urâți pe Mircea Cărtărescu sau pe «Mircea Cărtărescu»? Răspundeți unor astfel de întrebări perverse înainte de a cârți citind cum se întorcea el («el»?), plin de fumuri de scriitor, cu troleibuzul 89, de la dentist”. □ *Un free-lancer român la Poitiers* este considerat doctorandul în filosofie Alex. Cistelecan, cel care semnează un serial francez în revista „Vatra”, în al cărei nr. 3-4/2005, atacă „impunerea corectitudinii politice în discursul filozofic contemporan”.

28 iunie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 774 (25)] Bogdan-Alexandru Stănescu lasă poezia deoparte și comentează în acest număr *Jurnal-ul secret* al lui Alex. Ștefănescu (Ed. Corint, 2005), pe care îl etichetează a fi *Memorialul unei țări în care se doarme mult*. ■ Iulia Argint recenzează o carte emblematică a acelor ani, *Saludos* (Polirom, 2005) de Alexandru Ecovoiu, mărturisind de la bun început: „Lucru ce nu mi se mai întâmplase de ceva vreme cu un roman: am citit *Saludos* până la capăt, fără să las cartea din mână, cu o fluentă în lectură datorată, cred, și schemei simple la care a apelat scriitorul. Un eu narator întâlnește un personaj bizar într-un local, care, de-a lungul a câtorva nopți, îi povestește aventurile prin care a trecut, ca (*tardif*) *globe-trotter*, în cursul unei călătorii prin întreaga lume. Există o combinație de elemente antrenante, care te fac să dai pagină după pagină pentru a afla cum se continuă un episod, pentru a ajunge să îți dai seama că ești prins pe nesimțite într-o nadă a epicului. Pentru că povestitorul trece de la o experiență la alta repede, ca o Șeherezada care nu își încheie povestea într-o noapte sau începe o alta într-un mod atrăgător, pentru a-și lungi viața cu încă o zi. Pe de altă parte, natura eseistică (cartea, fără o asemenea strategie bine calculată de atragere a lectorului, ar fi putut deveni ușor plictisitoare) a romanului *Saludos* impune receptarea unei linii ascunse sub înscrisul călătoriei atât de bogate în detalii antrenante. [...] A unei mize care conferă călătoriei un sens. Cititorului i se deschide dinainte o călătorie a cunoașterii, a «aflării» unui secret suprem care motivează existența unui asemenea cumul de posibilități deschise ca un soi de posibile derulări diferite ale vieții povestitorului, dacă s-ar fi oprit din drum [...]”.

■ *Teribilism și autenticitate* este diagnosticul pe care îl pune Claudiu Komartin volumului de debut al tinerei Miruna Vlada, *Poemextrauterine* (Ed. Paralela 45, 2004), „una din aparițiile notabile ale anului trecut, un volum de poezie năbădăioasă, motivată și teribilistă, așa cum îi stă bine unei adolescente talentate și (după primele aparențe) devorată încetul cu încetul de patima autodistrugerii. O febră mereu jucată, o boală ca un scenariu de film mut, o viață trăită cu adevărat doar în aspectele ei declinante, spectaculoase și nefirești. Ceea ce ne îndreptățește să considerăm, chiar de la debutul Mirunei Vlada, că locul ei în orchestra *douămiistă* va fi în primele linii (chiar cu șansa unor numere personale de o virtuozitate admirabilă dacă nu se va hotărî, desigur, să își sfideze talentul și să se specializeze în trombon sau în talgere) este hotărârea de a nu se situa în zona la modă a unei poezii pentru care șocul receptiv e aproape totul. Sigur că și Vladei îi place să șocheze, și parcă nu se lasă mai prejos decât alte poete surori și prietene când e vorba să defileze prin fața burghezilor într-o costumație excesivă și țipătoare. [...] Ceea ce iese în evidență mai puțin, dar aici se află cheia după care ar trebui făcută lectura poemelor Vladei, este tentația permanentă a unui control absolut și a organizării fără fisură a discursului ceea ce corespunde dorinței de elocvență *convingătoare* proprie artei baroce”. ■ Grupaj de poeme de Liviu Ioan Stoiciu. □ Nina Vasile încheie seria de articole despre *Calea poeziei*, inițiind din acest număr

un *Atelier (de creație) prin corespondență*, un alt nume pentru vechea rubrică *Poșta redacției*. „Voi răspunde în primul rând celor care n-au publicat niciodată, care abia intră în poezie și proză, dar uneori și celor care, având deja volume, au trimis, însă nu au ajuns pe jumătatea de pagină de poezie pe care revista noastră o pune la dispoziție”, precizează semnatara rubricii. □ În acest număr, rubrica *Scriitorii despre cititorii lor* găzduiește un text de Nicolae Țone, intitulat „*Visez să scriu o carte de poeme atât de bună, încât tata, citindu-le, pur și simplu să învieze*”. □ Despre *Bibliografia Tudor Arghezi*, realizată în două volume de D. Vatamaniuc, scrie Teodor Vârgolici. □ Medalionul din paginile centrale ale acestui număr este dedicat Ancăi Manolescu, cu texte semnate de Marius Vasileanu, Andrei Pleșu, Bogdan Tătaru-Cazaban. □ Romulus Căplescu încearcă în câteva articole să afle „crezul unui Balzac al Balcanilor”, albanezul Ismail Kadare.

29 iunie

● [„**Luceafărul**”, nr. 25] „Gheorghe Stroe e un prozator care se mișcă mai bine în/pe spații epice restrânse, povestirea, schița fiind speciile în care excelează, având dumnealui plăcerea povestitorului original de a inventa prin cuvânt o lume, alta decât cea de toate zilele. Gheorghe Stroe este asemenea aceluși povestitor arhaic care, refăcând lumea, îi dădea o valoare și o semnificație prin care realul se putea transcende. De aceea, cred că spațiul literar acaparat de scriitorul Gh. Stroe nu se află atât într-o geografie reală, cât într-o geografie imaginară care concurează realitatea prin invazia semnelor simboluri, mituri, *topoi*, este de părere Ana Dobre în recenzia intitulată *Întâmplări cu oameni*, pe marginea volumului de nuvele *Fotograful de mirese* [Ed. MLR, 2004]. □ În *Solilocviu patetic*, Marcel Lucaci prezintă antologia postumă, „substanțială și echilibrată”, a scriitorului și antropologului Vasile Avram (1940-2002), *Călătoria de sâmbătă* (Ed. Ecclesia, 2004, prefațată de Mircea Ivănescu), concluzia fiind aceea că „filonul religios străbate – ca un fir roșu – lirica” autorului. □ Valeria Manta-Tăicuțu descoperă *Măști alternative* atunci când se ocupă de antologia lirică *Muntele patimii*, realizată de poetul vrâncean Dumitru Pricop, cu selecții din cele nouă volume de versuri apărute între 1975-2003: „Cu mituri, obsesii, arte poetice și cu o exprimare a sinelui în haine sărbătorești, de *second hand* ori de împrumut, oscilând între purpura marilor simboluri ale umanității și straiul monahal scortșos și peticit, cu inocență și desfrânare în egală măsură, poemele din *Muntele patimii* vin cu mesajul lor orfic din unele timpuri pentru, categoric, cu totul și cu totul alte timpuri”. □ La reeditarea *Tratatului de istorie a religiilor* (Humanitas, 2005, trad. Mariana Noica) de Mircea Eliade, Adrian G. Romilă îi acordă spațiul cronicii sale literare săptămânale. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr meditează la soarta poetului A.E. Baconsky: „Situția literară de acum (2004) a lui A.E. Baconsky ni se înfățișează îndeajuns de ingrată. Tineri scriitori clujeni cu care stau de vorbă îmi declară că nu-i prea mai interesează. Nici măcar etapa sa «estetică» și «oponentă» din anii

'60-'70 nu pare a-i mai reține, a mai constitui în ochii lor un argument pentru «mântuirea» celui ce-a jertfit copios «realismul socialist». Să fie oare o război a zeilor împotriva acestui autor stăpânit de *hybris* (din speța Petru Dumitriu, Al. Ivăsiuc)? Să-l fi rejectat pentru că s-a văzut, în narcisismul său intens, prea dăruit cu de toate? E foarte posibil, însă în cazul acesta prezumțiosul bard de odinioară, între altele «arbitru al eleganței» din Clujul sărăcăcios al anilor '50, s-ar cuveni să intre, alături de «săracii» istoriei literare, într-un program de asistență, de recuperare axiologică. Ce întorsătură ciudată a lucrurilor!». □ Despre același poet și etapa lirică timpurie scrie și Ion Pachia Tatomirescu, care își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (II): „Dar pecetea stilistică baconskyană inconfundabilă, «submersă» în această primă vârstă lirică, dintr-o vitregă istorie, liniile de forță din «teritoriul poetic» al lui A.E. Baconsky pot fi întrezărite în alte nenumărate locuri, dincolo de «disimulare», dincolo de «versificatorul de timpuri noi», anticipând labișianul elan al jertfirii pe rugul poeziei». □ Câte o pagină de versuri semnează Radu Cange și Toma Grigorie. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de George Albuț. □ În articolul *Bлага în Polonia sau de la „Meșterul Manole” la „Mirabila sâmbânță”*, Nicolae Mareș urmărește atent receptarea în acest spațiu a poetului și dramaturgului român. □ În editorialul său, Marius Tupan își spune părerea despre *Agenții literari*. □ Este publicat un grupaj intitulat *Conferința Uniunii Scriitorilor în imagini*. □ Într-o tabletă, Arthur Porumboiu evocă *Ultima întâlnire cu Marin Sorescu*. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizate sunt Raluca Adelainne Păun și Cornelia Maria Savu, cu numeroase pasaje reproduse din „Oglinda literară” și, respectiv, „Bucovina literară”.

● [**„România literară”, nr. 25**] Anunțată de pe prima pagină, *Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor*, desfășurată la București, în data de 17 iunie, este prezentată detaliat de un „Reporter”, pornind de la „orizontul sumbru de așteptare” configurat de presă în jurul cazului Uricaru (fostul președinte al US, demisionat în urma scandalului prin care era „acuzat public, deși fără dovezi incontestabile, de colaborare cu Securitatea”) și în jurul instituției înseși (catalogată drept „rămășiță /«fosilă»/ a comunismului, organizație învechită, incapabilă de reformare, măcinată de conflicte și crize, de rivalități și jocuri de interese”). După raportul bilanț al ultimilor patru ani, citit de Eugen Uricaru, au urmat prezentarea programelor fiecărui candidat înscris în cursa pentru președinție, procesul de votare și anunțarea rezultatelor: „Nicolae Manolescu a obținut 322 de voturi din cele 479 valabil exprimate, fiind astfel ales de la primul tur de scrutin Președinte al Uniunii Scriitorilor. Presa a vorbit despre «victoria zdrobitoare» pe care criticul a repurtat-o asupra adversarilor săi care au obținut: Cezar Ivănescu – 84 voturi, Victor Frunză – 29, Mircea Ghițulescu – 23, Grișa Gherghei – 7, Mihail Gălățanu – 6, Carolina Ilica – 6, George Gibescu – 2”. □ La publicarea unei noi ediții adăugite a scrierilor politice ale lui Ioan Petru Culianu (Polirom, 2005), Tudorel Urian scrie despre textele citite cu tentația irepresibilă de a căuta

și găsi, „în și printre rânduri, posibile semne ale iminentului asasinat”. „*Păcatul împotriva spiritului* conține, în actuala ediție (prima a apărut la Editura Nemira, în anul 1999), două texte suplimentare, articolul *Ofensa rasistă* (din anul 1985) și interviul acordat lui Mauro Martini, *Saddam și-a greșit toate calculele*, publicat în revista «Avanti» din Roma, în februarie 1991. În plus, este reprodus integral amplul interviu acordat Gabrielei Adameșteanu pentru revista «22». [...] Moartea misterioasă a profesorului Ioan Petru Culianu împinge cititorul acestei cărți spre o anumită grilă de lectură. Într-un fel este păcat pentru că în felul acesta el poate trece cu vederea aspecte importante ale scrisului acestui scriitor pentru care publicistica nu a fost un simplu intermezzo al activității științifice. Articolele lui Ioan Petru Culianu se caracterizează prin construcția lor inimitabilă (combinație originală de erudiție savantă și ironie corozivă), dar și prin spiritul civic, legat de problemele românești, pe care îl degajă și care demonstrează că cel mai valoros discipol al lui Mircea Eliade nu și-a uitat niciodată originile”. □ Simona Vasilache caută să vadă *Ce a mai rămas din zi*, după lectura volumului *Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga, Breviar pentru păstrarea clipelor* (Humanitas, 2005): „Dintre ei, unul povestește, celălalt doar ține măsura. Așa o întâlnire, o «hodină» distrasă de palabre [...]. Între două «justificări» – cea grijulie, aproape tehnică în atenția ei pentru amănunte, a tânărului oaspete și-aceea relaxată, pleziristă a unui domn fără neliniști mari – prinde cheag o după-masă (un soi de fotomontaj, ce-i drept, din multe întâlniri, dar asta nu importă...) cu umbră și șerbet. O troică dusă în buiestru prin spulberul de altădată”. □ „Se poate vorbi despre un paradox Cristian Popescu: scriitorul clasic în viață și tânăr în moarte, cu fire boemă, dar conștiință artistică puternică, bolnav paradigmatic și nu numai, trupește și sufletește, ca altădată Eminescu, un *escu*, tot așa, de o frapantă originalitate ce desființează granițele dintre poezie și proză, ficțiune și document, literatură și viață, amestecând totul și toate pentru a le distila după o rețetă proprie. Un spirit totalizant, cu apetit realist și metafizic, care însumează pe un același plan realul și imaginarul, dar care, printr-o similară pendulare, se exprimă «plenar» tocmai în fragment și fragmentarism”, scrie Daniel Cristea-Enache despre volumul postum *Caiet de citire și de caligrafie*, subintitulat *Fragmente de jurnal* (Ed. Vinea, 2003) și „alcătuit din texte de frontieră (jurnal-publicistică-proză) apărute la începutul anilor '90 în «Luceafărul», «Adevărul literar și artistic» și alte publicații culturale”. □ „N-aș spune nimic dacă aș afirma că *Amurgul iubirii* este o carte inteligentă care propune o abordare extrem de interesantă și convingătoare – în fond, așa trebuie să arate un eseu filozofic –, meritul lui Aurel Codoban este însă de a scrie echilibrat ca ton, fără a fi patetic sau apocaliptic, și, mai ales, de a-și face teoria inteligibilă și celor mai puțin familiarizați (dar dispuși la un minim efort) cu limbajul filozofic, de a rămâne, în limitele unui astfel de discurs, apropiat de lector prin excursuri explicative și note de subsol nu lipsite de umor. Fără a-i diminua meritele, cred însă că îi lipsește un capitol final esențial”, opinează Marius Chivu după parcurgerea celei de-a doua ediții a cărții lui

Aurel Codoban, *Amurgul iubirii. De la iubirea pasiune la comunicarea corporală* (Ed. Idea Design & Print, 2004). □ Ioan Holban comentează noul volum al lui Nichita Danilov, etichetat drept *Roman burlesc*: „După ce a debutat strălucit în proză cu volumul *Nevasta lui Hans* (1996), poetul Nichita Danilov revine cu romanul *Tălpi. Șotronul* (Ed. Polirom, 2004), o primă carte dintr-o anunțată serie unde protagoniști sunt bizarul Bikinski, orașul Iași și mijloacele de transport. Nichita Danilov este unul dintre cei mai buni prozatori între poeți, dar și un expresiv poet între prozatori; altfel spus, poetul nu transferă mijloace ori materie literară prozatorului, ci îl convoacă în orizontul unei viziuni și în interiorul unui topos – într-o nouă creație, într-un edificiu cu o arhitectură complexă, aparținând, deopotrivă, poetului și prozatorului. ■ Atrăgând atenția asupra faptului că o bibliografie „cere disciplină nemțească de studiu obiectiv, timp îndelungat de documentare meticuloasă în biblioteci, investiția unui efort intelectual altruist de descriere exactă a unei activități culturale desfășurate în spații diferite, nu întotdeauna ușor accesibile, capacitate de investigație inteligentă a arhivelor și a fondurilor particulare sau publice și, nu în ultimul rând, sacrificiu temporar al unei subiectivități de opinie”, Ion Simuț prezintă laudativ cea mai recentă lucrare de acest fel: „Cea mai spectaculoasă ieșire din spațiile culturale care l-au consacrat o reprezintă masiva biobibliografie *Tudor Arghezi*, în două volume, apărută în 2005 la Editura Institutului Cultural Român. E a patra cercetare de acest fel a lui D. Vatamaniuc, ceea ce stabilește o performanță demnă de cel mai recunoscător elogiu al beneficiarilor, adică al cercetătorilor interesați de investigații în domeniile clarificate de predecesorul lor. O biobibliografie bine făcută e echivalentă cu alcătuirea unei hărți pentru un teritoriu puțin cunoscut până atunci, punând toate semnele necesare de orientare pentru cei care vin. Tudor Arghezi e un continent comparabil în literatura română doar cu Nicolae Iorga și Mihail Sadoveanu ca întindere a operei, longevitate a creativității și vastitate a orizonturilor culturale. Meritul lui D. Vatamaniuc este, deci, cu atât mai mare cu cât e vorba de alcătuirea unei hărți meticuloase a unui continent insuficient explorat și puțin cunoscut în cele mai mici detalii. Poetul însuși și-a cam ascuns viața, nu și-a dezvăluit copilăria și tinerețea. Biobibliografia argheziană se întinde pe aproape un secol, din 1896, de la debutul poetului, și până în 1989, limită convențională necesară ca punct terminus pe care îl vor putea depăși continuatorii acestei adevărate aventuri spirituale. Iar bibliografia chiar are nevoie de continuare, pentru a vedea ce s-a întâmplat în ultimii cincisprezece ani cu posteritatea lui Arghezi”. ■ Subiectul *Sorin Toma și „cazul Arghezi”* este reanalizat de Ana Selejan la pagina de istorie literară, la piesele deja știute (principalul fiind „infamantul articol publicat în patru ample episoade (tipărit în scurt timp și în broșură), *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, apărut în «Scânteia» la începutul anului 1948”) adăugându-se mărturia – complet lipsită de culpabilitate – a nagenarului Sorin Toma, din volumul *Privind înapoi. Amintirile unui fost ziarist comunist, redactor șef al „Scânteii” din 1947 până în 1960* (Ed. Compania,

2004): „Cum vede în 2004 lucrurile Sorin Toma, când este să se privească în oglindă? Recunoaște că a scris articolul «ca o sarcină de partid», e conștient, afirmă, de «erorile săvârșite», ceea ce însă, precizează, «nu implică renegarea idealurilor pure ale tinereții». Idealurile partidului pe care S. Toma le-a slujit și ale cărui sarcini le-a îndeplinit, una din ele fiind batjocorirea lui T. Arghezi și scoaterea lui din viața literară pentru aproape un deceniu”. □ Ilie Rad familiarizează cititorii cu *Un ziar „nemțesc” de acum 90 de ani*, „Libertatea”, „organ politic, economic și literar”, finanțat din fonduri germane și scos la București, între 25 octombrie 1915 și 21 iulie 1916, de Tudor Arghezi și Gala Galaction. □ În amplul eseu ce ocupă spațiul central al revistei, *Apolodor și drumul spre Ithaka – Motive homerice la Gellu Naum*, Cătălin Enache propune un demers comparatist: „În afara fraților de sânge, pe care îi caută străbătând lumea în lung și-n lat, Apolodor are – fără să știe, dar nu fără să o arate – și frați literari. Dacă spre cei dintâi el se îndreaptă, cei din urmă duc fără îndoială la spațiul literar de unde el provine. Un frate mai mare al lui Apolodor este grecul Odysseus. Efigia protectoare a fratelui mai mare este cea mai sigură garanție că micul pinguin va scăpa teafăr din toate încercările”. □ Printre cele șapte cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și □ Adrian Lesenciuc, *Postmodernitatea – un posibil model de structurare a-valoric* (Ed. Antet XX Press, 2004): „Un studiu scris cu inteligență și detașare despre o realitate literară care începuse să devină o ficțiune propagandistică. Neintimidat de tăblița cu capul de mort și oasele încrucișate agățată de postmodernism, Adrian Lesenciuc face afirmații tranșante”; □ Victor Iancu, *Pensiunea Barbagia*, roman, ediția a II-a, postfață de Cornel Moraru, coperta de Mihaela Șchiopu (Ed. Mașina de scris, 2005): „Romancierul face o demonstrație de virtuozitate literară, combinând inteligent și cu bun-gust aceste planuri epice. Nu este vorba numai de stăpânirea deplină a unor tehnici narative, ci și de un remarcabil talent de povestitor [...]. Victor Iancu este un prozator valoros și prea puțin cunoscut (spre deosebire de alți prozatori de azi, la care situația se prezintă exact invers)”; □ Ionel Bandrabur, *Iisus, acest necunoscut*, roman (Ed. Călăuza, 2004): „După ce s-a făcut remarcat, în 1971, publicând *Fântâna iadului*, o narațiune deocheată și plină de pitoresc, ca povestirile lui Boccaccio, Ionel Bandrabur a mai scris multe cărți, dar n-a mai nimerit niciodată tonul. Ultimul său volum s-ar putea intitula *Viața licențios-romanțată a lui Isus Hristos* și reprezintă nu numai o impietate față de un personaj biblic, ci și dovada unei înclinații către kitsch”; □ *Robul lui Dumnezeu, Mihail, Burta înstelată (Cântecul celui dinaintea de naștere sau Cântecul celui care nu se va mai naște niciodată)* (Ed. Vinea, 2005): „Îl regăsim astfel pe Mihail Gălățanu cel de altădată, spirit vizionar, capabil să facă din scrierea unui poem o aventură [...]. Este regretabilă doar ideea neinspirată pe care a avut-o autorul de a asigura textelor o unitate tematică strictă, ca și cum ar fi vorba de un număr din revista «Dilema» și nu de o carte de versuri”; □ George Vulturescu, *Monograme pe pietrele nordului* (Ed. Limes, 2005): „Lipsită de concentrare, de nerv, poezia lui George Vulturescu

acționează vag și de multe ori nu acționează deloc asupra sensibilității cititorului. Ar putea fi flacăra unui aparat de sudură și nu este decât o flacăra de aragaz. George Vulturescu știe câte ceva despre poezie, dar nu are temperamentul artistic necesar ca să aplice ceea ce știe. Textele sale sunt discursive, laxe, astfel încât cititorul le uită începutul pe măsură ce se apropie de sfârșitul lor”. □ Un nou semnal de alarmă este tras de G. Pienescu la rubrica sa de critică a edițiilor, de data aceasta referindu-se în bloc la toți patronii de edituri care „preiau” textele fără să publice prefețe sau note asupra ediției, în care ar fi nevoiți să facă trimiteri la cei care le-au îngrijit inițial: „Aceste furturi sunt, de regulă, ocrotite (cred patronii editurilor hoațe) de anonim, de neînscierea niciunui nume de îngrijitor pe copertile interioare ale cărților, de absența prefețelor textologice, precum și a oricăror trimiteri bibliografice la ediții anterioare, adică la cele pe care hoții le *reproduc* tiptil, în mai toate înțelesurile acestui cuvânt de gintă turcească. Procedând astfel, patronul unei edituri și mercenarii lui încearcă să sugereze că pregătirea ediției a fost făcută integral de «firmă», căreia, în virtutea acestui travaliu imaginar (de fapt o escrocherie), i se cuvine și copyright-ul”. □ Pe lângă tableta despre retorica negativă (*Oglinda diabolică*, la *Cronica pesimistei*), Ioana Pârvulescu semnează și nota despre *Cenaclul Lovinescu*, anunțând cum, după o jumătate de veac, la 5 iunie a.c., a avut loc în Casa Lovinescu, un cenaclu literar „care își propune să reia câteva dintre obiceiurile de la *Sburătorul*: citirea și discutarea unor articole publicate în revistele literare (tradiție care s-a pierdut), dezbateri asupra unor traduceri, chiar discutarea unor cărți importante, a unor evenimente culturale, alături de obișnuitele lecturi inedite [...]”. Întâlnirile sunt programate lunar, duminica după-amiază, membrii cenaclului fiind studenți sau absolvenți ai Facultăților de Litere și de Filozofie. □ Poezia este reprezentată în acest număr de un grupaj de versuri semnat de Gheorghe Grigurcu, de poemul săptămânal al lui Emil Brumaru și de o poezie pe care Nora Iuga i-o dedică „lui Teodor Dună, poeziei lui singure”. □ La rubrica *Meridiane*, S. Damian scrie amplu despre *Anul Schiller*, iar □ Florina Pîrjol caută să afle *Ce „minciuni” mai spune Llosa?* □ Situație rară în cuprinsul revistei: Nicolae Manolescu semnează o tabletă aniversară. „Ultimul lucru care îmi vine în minte când mă gândesc la Dorin Tudoran este că împlinește, pe 30 iunie, 60 de ani. O vârstă pe care n-au atins-o Marin Preda sau Nichita Stănescu și nici mulți alții dintre scriitorii români. Dicționarul literar își îngheață personajele la vârste dintre cele mai ciudate. Așa că deseori constatăm că aceste vârste n-au, de fapt, nicio legătură cu imaginea noastră despre scriitori. Dorin Tudoran se numără printre cei care nu îmbătrânesc. De pe când era student și până astăzi, are aceeași alură juvenilă. Maturitatea nu i-a schimbat trăsăturile. Nici firea. Chiar dacă a adăugat scrisului său dimensiuni potrivite cu vârsta. Nu e totuși greu să-i identifiți astăzi, în poezii, în articole politice, în pamflete, unele din însușirile și obsesiile de acum cincisprezece ani. Fiind vorba de poezie, chiar de acum douăzeci și cinci. Nu și-a schimbat nici felul tranșant de a privi lucrurile. Stilul intelectual al lui Dorin Tudoran este al

unui chirurg. Tăietura e fină, dar e tăietură. Nuanțelor, care nu lipsesc, le preferă directețea. În loc să ocolească, merge de-a dreptul. În poezie, ca și în proză. Singurele ocoluri pe care și le permite sunt rodul ironiei. Deși, mult mai des, stilistica lui ține de sarcasmul curat.” □ Tableta lunii iunie, semnată de Gabriela Ursachi, îl are în centru pe A.E. Baconsky, poetul care ar fi împlinit pe data de 16, 80 de ani, dacă nu ar fi pierit în cutremurul din 1977. □ Este publicat un nou ecou al polemicii Mircea Mihăieș – Cristian Moraru, acesta din urmă răspunzând revendicărilor preopinentului său (vezi nr. 21), adică dând exemple generice, nu punctuale, de „violență antipluralistă” și „xenofobie” în textele lui M.M., iar în cele din urmă oferind și scuzele cerute, preferate în locul unui proces. □ Cronicarul de serviciu al rubricii *Ochiul magic* este în acest număr Alex. Ștefănescu. Pentru început el reține o comemorare: „Pierdută în negurile istoriei literaturii (deși au trecut numai zece ani de la moartea ei), Olga Caba este readusă în atenția cititorilor de revista «Discobolul» (nr. 85-86-87/ 2005). Cele 252 de pagini ale revistei, dedicate integral scriitoarei (care, printre altele, a făcut închisoare din motive politice în anii stalinismului) cuprind scrisori primite de ea de la I.D. Sîrbu, Eta Boeriu, Nicu Caranica, Ion Negoïtescu, Wolf von Aichelburg, Laurențiu Fulga, Miron Radu Paraschivescu, Ion Maxim. În sumar figurează și texte inedite sau mai puțin cunoscute semnate de Olga Caba: *Zugravii*, *Vacanță sentimentală în Scoția*, *Jurnal de călătorie în China*, *Elementul popular în poezia lui Lucian Blaga*, *Victor Papilian și cenaclul său*, *Fenomenul spiritist*”. □ În aceeași rubrică, este amendat Horea Poenar pentru atitudinea impertinent vindicativă (afișată în revista „Echinox”, nr. 1-4/2005, în articolul „cu un titlu ieftin-rechizitorial” *Mediocritate sau partizanat?*) față de un fost echinoxist, criticul Ion Simuț, cel care criticase în nr. 5/2005 al „României literare” volumul *Dicționar Echinox A-Z. Perspectivă analitică*, coordonat de H. Poenar. „Problema care apare inevitabil în asemenea situații este următoarea: dacă știa că scrisul lui Ion Simuț reprezintă «o infecție periculoasă», de ce nu și-a făcut Horea Poenar datoria de a avertiza din timp societatea românească? De ce a păstrat secret acest adevăr cutremurător și l-a folosit numai atunci când a avut interes s-o facă, după clasică metodă «pac la Războiul»? P.S. La Conferința Națională a Scriitorilor, din 17 iunie, de la București, un scriitor, tot tânăr și tot de la Cluj, Mihai Goțiu a comis o impolitețe similară, spunând la microfon ceva de genul: «Văd, aici, în sală, numai oameni cu figuri îmbătrânite, de peste șaiszeci de ani... Unde sunt tinerii?» Ce suflet și, mai ales, ce educație trebuie să ai ca să te uiți la cei din fața și să stabilești, cu dispreț, judecându-i după cum arată, că sunt bătrâni? Mihai Goțiu are, într-adevăr, o figură de om tânăr. Dar la ce îi folosește?”.

30 iunie

• [„**Observator cultural**”, nr. 18 (275)] Este lansată dezbaterea cu tema *Care sunt mizele culturale ale României de astăzi*, redacția pornind de la ideea că, „deși sunt o multitudine de evenimente culturale, de lansări, de festivaluri,

nu pare să existe un sens major al culturii românești. Se pot detecta numeroase certuri, conflicte, dispute, grupări, dar, de multe ori, miza culturală este absentă”. Vrând să afle ce anume este relevant în materie de istorie a mentalităților și ideilor, revista formulează câteva întrebări pe această temă, publicând, într-un grupaj, primele răspunsuri primite la redacție. □ În intervenția sa, Gabriela Adameșteanu se întreabă *Dar care sunt mizele culturale ale Franței, Germaniei, Argentinei, Chinei de astăzi?*, mărturisind și faptul că unele întrebări ale anchetei au nedumerit-o, pentru că unele răspunsuri păreau sugerate din întrebări. Adameșteanu este de părere că se poate descoperi o miză culturală chiar și în dispute, conflicte, certuri, exemplul ales fiind corectitudinea politică, subiect importat din Occident, „cu amendamentul că se discută simplificat, tăios, cu ignorarea totală a unui context social”. □ Liviu Antonesei descrie, în deschiderea articolului său, *O perioadă foarte confuză*, „de reaşezare foarte greoaie a câmpului valoric și de naștere dificilă a sistemelor de selecție autonome. Principalul câștig este, desigur, ieșirea creației culturale de sub zodia cenzurii politico-ideologice, în oarecare măsură suplinită de una economic-clientelară. Însă, incomparabil, situația de acum este preferabilă”. După incursiuni succinte în lumea teatrului și a filmului, semnatarul se oprește și la „arta cuvântului”, domeniu în care „avem câteva edituri pe deplin europene – mă gândesc la Polirom, Humanitas, Paralela 45, Est, poate și altele – și cred că a venit momentul să apară și autori europeni”. Singurul care poate purta deocamdată această etichetă ar fi Mircea Cărtărescu. În ceea ce privește viitorul, criticul este de părere că „ne putem aștepta la surprize plăcute din partea «noii proze», sprijinită acum de câteva edituri, cu Polirom în frunte. Deja unii dintre ei sunt în atenția unor traducători și editori europeni, din Polonia până în Franța”. Cel mai sceptic se declară în legătură cu „literatura de idei”, din simplul motiv că „se lucrează în nostalgice și depășite paradigme interbelice, cu instrumentar metodologic depășit”: „Nu cred că există vreo carte ori vreun autor în domeniu care să trezească interesul extern și cu atât mai puțin să supraviețuiască un secol. Sigur, avem esești spectaculoși, pe care noi îi citim cu plăcere. Există polemici, dar ele nu sunt de idei, cât de persoane, de temperamente, rivalități pentru poziții de putere. Toate acestea sunt un foc de paie, care pare să ardă puternic, dar care va rămâne fără consecințe. [...] Iar cei mai tineri, mai mobilați teoretic și metodologic, par să nu știe mare lucru despre cultura și istoria acesteia pe care-și exersează instrumentarul”. ■ Paul Cernat se lansează în... *Profeții despre prezent*, căci, aflându-ne prea aproape de evenimente, „evaluările de ansamblu, profețiile și prognozele sunt inevitabil riscante”. În chestiunea referitoare la disputele culturale din România recentă, întrebarea esențială i se pare tânărului critic a fi aceea dacă ele sunt „productive” sau „contraproductive” pe termen mediu și lung? Diagnosticul per ansamblu este acela că „suntem prea mult preocupați de imagine și prea puțin de construcție instituțională temeinică, de proiecte de anvergură și substanță”: „Proiecte avem, mai puțin motivația de a le duce până

la capăt. [...] În ceea ce mă privește, ca literat, mă îngrijorează starea tot mai precară a cercetării istorico-literare: problemă veche de câteva decenii și care ar merita dezbătută cu toate cărțile pe masă. Unii ar spune că trăim într-o «epocă foiletonistică» – după expresia lui Hermann Hesse din *Jocul cu mărgelile de sticlă* –, o epocă a risipirii, improvizăției și fragmentarului, în care asceza profesională a studiului și a travaliului de bibliotecă «nu rentează». [...] Ne-am obișnuit să punem totul pe seama grelei moșteniri a trecutului comunist. Mă întreb însă ce va rămâne competitiv și valabil de pe urma noastră atunci când personalitățile formate sau afirmate în comunism vor fi ieșit din scenă...”. □ Nu prognoze sau „o prezicere decenală”, ci „câteva observații despre ziua de azi” încearcă și Sanda Cordoș în articolul *Mize și jucători*: „În mod particular, scriitorul (prezentat în ultimul deceniu ca un produs perdant, dacă nu expirat) începe să reintre în circulație publică. O miză culturală deloc lipsită de însemnătate este apariția unei noi generații culturale care are o altă memorie, o altă experiență, altă viziune și, desigur, propriile teme culturale. În sfârșit, una din mizele dezbaterilor de la noi îmi pare redimensionarea instituțiilor culturale, renunțarea acestora la blazoane (de cele mai multe ori, distincții de vanitate) și asumarea (într-un proces ce este foarte anevoios) a funcțiilor de reprezentare și de promovare a creatorilor și produselor lor. În mare măsură, de acest proces depinde și destinul internațional al culturii române căreia nu-i lipsește anvergura, ci promovarea și impactul. Pe scurt, așa spune că nu mizele culturii actuale lipsesc, ci o anumită fermitate (sau abilitate?) a jucătorilor în a face jocul lor mai coerent și mai atractiv”. □ De departe cea mai amplă contribuție este cea a lui Ovidiu Șimonca, cel care pledează pentru *Calea unui dialog dezinhibat*: „Ce-i învățăm pe tinerii noștri? Nu te băga peste «școala Noica» că lezezi demnitatea discipolilor, ești răutăcios și ingrât, cu suflet mic și mari frustrări! Nu spune că-ți place *Băgău*, că vei fi scos drept un adept al *kitsch*-ului, nu te entuziasma la colecția «Ego. Proza» de la Polirom, că imediat ești taxat drept susținător al pornografiei, nu te revolta când descoperi un plagiat în manualele școlare, că ți se va spune că ai ce ai cu președintele Academiei. Dacă pui întrebări în interviuri pentru a înțelege un fapt cultural, ți se va spune că «vrei să curgă sânge»”. □ Probabil în siajul acestei dezbateri culturale, redacția anunță că inaugurează, începând cu acest număr, o serie de articole de opinie semnate de Ciprian Șiulea, cu speranța că ideile exprimate de tânărul eseist vor stârni dialoguri pro și contra. Primul articol de acest fel, intitulat *Etichetele ideologice*, se ocupă de istoria „nefericită” a discursului de idei, în care se amestecă la un moment dat și literatura: „S-a remarcat adesea cât de literarocentrică este cultura română. Pe lângă motivațiile istorice și «metafizice» ale fenomenului, inevitabil complicate, avem în istoria recentă o cauză mult mai clară: tot ce avea atingere cu ideologicul era de importanță capitală pentru comunism și, ca atare, era controlat la sânge. Literaturii i se permitea o libertate mult mai mare comparativ cu discursul ideologic (în general, discursul de idei), poate și pentru a masca faptul că, în esență, conținutul ideologic implicit

al acestei literaturi și impactul ei de ansamblu asupra societății erau mult mai puțin defavorabile regimului comunist decât le place să creadă multor scriitori ai perioadei”. □ *Casanova, atât de sentimental* titrează Adina Dinițoiu, recenzând volumul lui Andrei Codrescu, *Casanova în Boemia* (traducere de Ioana Avădani, Polirom, 2005), „un somptuos roman baroc, de cel mai profund decadentism european: e vorba de o biografie imaginară, de reabilitare, a lui Casanova, Cavaler de Seingalt, nu numai «cel mai mare amant al Europei», dar și un mare scriitor, în *Memoriile* sale, care au așteptat multă vreme după moartea lui pentru a fi publicate, în varianta franceză originală”. ■ *Glose la un debut remarcabil* semnează Florina Pîrjol, scriind despre romanul lui Filip Florian, *Degete mici* (prefață de Simona Sora, Polirom, 2005), că nu prea seamănă cu restul colecției „Ego. Proza”: „E greu să-l încadrezi pe Filip Florian într-o anumită direcție a prozei contemporane. Deși lansat în colecția de la Polirom, excelent mediatizată, dar concepută eteroclit, pe principiul diversității, nu al aerului generaționist, cum credeam la început, romanul *Degete mici* seamănă destul de puțin cu restul cărților din colecție, ca și cu restul prozei scrise pe la noi în ultimii ani. Nu e un roman semi-confesiv, în linia biografiilor croite după moda autoficțională a momentului (cum sunt romanele Ioanei Baetica, al lui Ionuț Chiva, al Claudiei Golea sau al lui Dragoș Bucurenci), nu fructifică nici linia prozei scurte oral-ironice, citadine, cu inserții autoreferențiale, la mijlocul drumului dintre reportajul cu iz antropologic și povestea în stare pură (cum fac Sorin Stoica, Lucian Dan Teodorovici sau Dan Lungu)”. La cei 37 de ani, prozatorul debutant „înscris literatura pe o nouă orbită: una a scriiturii artiste, departe de fumurile autoficționale, o scriitură lucrată cu mize mult mai solide decât autenticitatea și expresivitatea născută din explorarea unor teritorii rămase în umbră din rațiuni istorice (sex, droguri, violență – identificabile, nu-i așa, cu fața monstruoasă a capitalismului)”. □ Noua carte apărută pe LiterNet este *Atelierul de clopote* de Mihail Gălățanu, pentru prezentarea succintă a căreia este reprodus un fragment din textul prefațator al Getei Rossier: „V-aș îndemna să pătrundeți cartea lui Mihail Gălățanu – *Atelierul de clopote* – așa cum ați pătrunde tăcerea, v-aș îndemna să încercați să captați sunete abia perceptibile, sunete uitate, pentru ca spiritul să fie trezit, penetrați fiind de întrebările dintre două lumi: Cea Vizibilă – de o parte – și Cea Invizibilă – pe de alta. Doua lumi paralele și clopotele, undeva între, ca fir conductor”. □ La rubrica săptămânală prin care ține la curent cititorii în legătură cu fenomenul SF din România, Michael Hăulică îl prezintă pe Doru Stoica, a cărui povestire *Interneci* (2004) va fi inclusă într-o antologie americană de gen: „Proza lui Doru Stoica este un *science-fiction* scris cu mijloacele realismului magic. Iar rezultatul este încântător, textele lui se citesc și se recitesc cu mare plăcere, fac parte din acea categorie care creează dependență, care transformă lectura în viciu. Uneori, elementul SF lipsește deși, citind, putem să jurăm că este acolo”. □ Virgil Podoabă își continuă și încheie eseul intitulat *Mărturie finală sau discurs comemorativ asupra metodei* (III), publicând și în acest număr

„pagini cu Mircea Zăciu (fragmente din eseul *Ultimul latin*)”. □ În acest număr, partenerul de dialog al lui Ovidiu Șimonca este Livius Ciocârlie, care răspunde în stilul său caracteristic la o sumedenie de întrebări stârnite de recenta sa carte *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2005): „Prefer să nu fiu un scriitor foarte bun. Văd la toți scriitorii foarte buni cât de mare este nevroza lor, locul lor în canon. Mă gândesc că ar putea să mă frământa treaba asta, dacă sunt mai bun decât celălalt. Dar pentru mine o asemenea problemă nu există și sunt fericit. Asta îmi dă libertate. [...] [Neseriozitatea] e o cale sadică de salvare. Aici e alintul, numai că e un alint venit din inconștient. Nu poți să-ți propui asta, să fii neserios. Dar cred că am și o fire hedonistă, care fuge de greutate. Dacă m-aș lua în serios ca scriitor ar însemna să mă îmbolnăvesc de ficat. Întotdeauna mă gândesc că dacă un român va lua Premiul Nobel, imediat se vor îmbolnăvi o sută de români, care sunt scriitorii toți. Cel puțin o sută. Eu n-am să mă îmbolnăvesc”. □ În rubrica de informații succinte *La zi* este publicată *Echipa lui Manolescu*, de conducere a Uniunii Scriitorilor din România. „Nicolae Manolescu, președintele nou ales al Uniunii Scriitorilor din România, a venit cu o singură propunere: Varujan Vosganian. Numele acestuia a fost vehiculat încă din timpul campaniei electorale, Vosganian propunând un program de redresare economică a Uniunii Scriitorilor din România”. În urma voturilor, componența Comitetului Director al USR este următoarea: Nicolae Manolescu (președinte), Varujan Vosganian (vicepreședinte), Gabriel Dimisianu, Al. Cistelean, Horia Gârbea, Marta Petreu, Gabriel Chifu, István Szilágy, George Bălăiță, Cassian Maria Spiridon. □ În cadrul aceleiași rubrici, este semnalat evenimentul intitulat *Flashback 1985...*, o reîntâlnire nu doar livrescă la *Librăria Cărturești*, unde a avut loc lansarea „volumului de sertar” *Flashback 1985: începuturile «noii poezii»* de Ion Bogdan Lefter, apărut la Ed. Paralela 45. „Cartea a prilejuit reîntâlnirea, livrescă și nu numai, a câtorva dintre membrii Cenaclului de Luni, care au evocat, pornind de la paginile lui Ion Bogdan Lefter, atmosfera literară a anilor '80. Au vorbit: criticul literar Nicolae Manolescu și scriitorii: Florin Iaru, Petru Romoșan, Radu Călin Cristea, Traian T. Coșovei, Călin Vlăsie. De asemenea, au intervenit, din sală, cu scurte comentarii: Dinu Flămând, Tudor Jebeleanu și Ion Zubașcu”. □ Din aceeași rubrică de informații aflăm care sunt *Premiile de poezie Prometheus*, din a treia ediție a Festivalului organizat și în acest an la Sf. Gheorghe, în Delta Dunării. „Din cei peste 140 de concurenți înscriși, juriul a ales 12 finaliști și dintre aceștia au fost desemnați trei câștigători: premiul I – Livia Roșca, premiul II – Teodor Dună și premiul III – Olga Ștefan. Juriul a fost format din Mircea Martin, Florian Pittiș și Tudorel Urian. Câștigătorul premiului I va fi nominalizat pentru Marile Premii Prometheus, ediția a IV-a – 2005, secțiunea *Opera Prima*”.

[IUNIE]

● [„Apostrof”, nr. 6 (181); începând cu acest număr, din echipa redacțională dispăre Claudiu Groza, înlocuit de Virgil Leon.] Rubrica *Dosar*, îngrijită în acest număr de Ion Vartic, reproduce *in memoriam*, cu titlul *Ultimele pagini ale lui Adrian Marino*, un fragment din cartea despre cenzură la care lucra hermeneutul de curând dispărut. ■ Călin Teuțișan cercetează atent și descoperă în lirica lui Florin Iaru – *Comedia literaturii*: „Poezia lui Florin Iaru se înscrie într-o formulă a optzecismului pentru care obsesia cotidianului și tentația derizoriului sunt liniile de forță cele mai semnificative. Retic vorbind (deși antiretoretică prin definiție), lirica lui Iaru se raportează ironic la propriul potențial dramatic și totodată își propune să dezamorseze, prin parodie intertextuală, excesul de dramatism care pare să fi infuzat vârstele «clasice» (anteoptzeciste) ale poeziei. Textualist fervent, optzecistul se revendică de la mai toate categoriile specifice modelului căruia i se circumscrie, începând cu sinteza ironică de tip intertextual, ca formulă a integralismului postmodern, și până la spargerea referențialității limbajului, ca formulă a fragmentarismului”. ■ La paginile de cronică literară, Ștefan Borbély continuă, din numărul precedent, să analizeze elogios cele mai recente volume marca Dan C. Mihăilescu. După ce epuizează subiectul *Scrierilor de plăcere*, tratat pe larg în numărul trecut, el comentează „remarcabilul” volum *Literatura română în postceașism. I. Memorialistica sau trecutul ca re-umanizare* (Polirom, 2004), „o sinteză foiletistică, indirectă, cuprinzând cronicile despre memorialistica postrevoluționară” pe care autorul le-a publicat în diferite periodice: „Rezultatul: excelență stilistică admirabilă, concizie, dinamică asociaționistă extraordinară, cultivată pe fondul unei prodigioase memorii a detaliului. Le-aș mai adăuga și un alt aspect: subtila voluptate, de esență melancolic-crepusculară, de a fi inactual, de a păși pe marginea timpurilor pe care le trăiește, cultivând cu obstinație Bucureștiul interbelic, atras fiind – la nivel exclusiv intelectual – de mondenitatea obosită a unor generații înfrânte de istorie” (*Autobiografii indirecte II*). □ Irina Petraș, recenzând volumul memorialistic al lui Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004), descoperă cum „Delicate semne memorative se bulucesc în pagină, declanșând lungi și fermecătoare povestiri”, ducând la „o dublare a clipelor și o dedublare a prezentului”. □ *Întoarcerea prozatorului* o incită pe Marta Petreu să scrie despre *Paramneziile* lui Ion Vianu (Ed. Trei, 2005), publicate sub eticheta de roman, pusă la îndoială într-o primă etapă de recenzentă. În cele din urmă, aceasta conchide că este vorba despre o carte „«coaptă» ca un fruct pe o creangă”, „directă, frumoasă, foarte emoționantă prin ceea ce spune și prin ceea ce sugerează”, „o carte de citit cu emoție și plăcere”. □ Pentru comentatoarea Adriana Pop, cei doi autori ai volumului de *Amintiri în dialog* (ajunsă la ediția a treia, Polirom, 2005), Matei Călinescu și Ion Vianu, se află *În căutarea timpului pierdut...*, în „încercarea de recuperare a identității”. □ Mihaela Gligor este de părere că volumul de studii și analize *Rebel fără pauză* (Ed. Tribuna, 2004) îl impune pe Ovidiu Pecican drept un „atent și rafinat critic

al fenomenului literar românesc”. El scrie despre Hasdeu, Alecsandri, Caragiale, Macedonski, Liviu Rebreanu, Blaga, Breban și alții. □ Ioana Drăgan, a cărei emisiune de pe TVR 1, *Ex-libris*, a fost stopată după doi ani pe motiv că „scriitorii români nu aduc audiența scontată”, propune începând cu acest număr rubrica *Ex-libris de scriitor*, „o cronică subiectivă despre cărți și scriitorii lor, așa cum memoria mea îi păstrează după ce luminile s-au stins și volumele și-au ocupat locul în bibliotecile personale ale cititorilor”. Rubrica debutează cu două texte: *Un telefon în direct: Geo Dumitrescu și Ion Ianoși: un intelectual autentic*. □ În articolul intitulat *Moștenirea „risipită” a lui Maiorescu*, Ion Vlad comentează laudativ lucrarea lui Al. Dobrescu despre *Maiorescu și maiorescienii* (Albatros, 2004), volum ce impune „o cercetare adesea polemică, un discurs viu, defel doct și cu toate acestea profund, plasând în cheie polemică numeroase rezerve, amendând truismele istoriei literare și prejudecățile înmulțite și agravate de manuale școlare sau cursuri universitare tributare unor clișee”. □ Cu titlul *Cioran sau despre inconvenientul de a te naște în România*, este publicat un fragment extras din volumul lui Pascale Casanova, *Republica mondială a literelor* (Seuil, 1999), în prezentarea și traducerea lui Ed Pastenague (alias Dumitru Țepeneag). □ O pagină de poeme de Ilie Constantin poartă titlul generic *Scrise – rescrise...* □ De asemenea, o pagină reproduce, în versiunea românească, versuri din creația a șapte poeți maghiari, incluși în antologia bilingvă *Un pahar cu lumină/Pohárnyi fény. Poeți contemporani clujeni* (Ed. Tinivár, 2005), alcătuită de Molnos Lajos. □ Pentru rubrica *Biblioteci în aer liber*, Adam J. Sorkin și Cristina Cârstea traduc în limba engleză versuri de Emilian Galaicu-Păun. □ În rubrica *Café Apostrof*, sunt publicate informații succinte despre „newyorkeza” Carmen Firan, care și-a lansat la București cel mai recent volum de proză, pregătind, în paralel, o antologie de poezie românească de secol XX (prefațată de Andrei Codrescu și postfațată de Virgil Nemoianu), ce va apărea în acest an la Talisman Publishers; □ despre romanul Dorei Pavel, *Agata murind* (ed. a doua, Polirom, 2004), comentat de Mircea Mihăieș în „Cotidianul”, nr. 10, din textul căruia se reproduce un fragment; □ despre intenția Ruxandrei Cesereanu de a ajunge pe urmele lui Bulgakov, la Moscova, împreună cu un grup de cititori împătimiți ai autorului rus; □ despre cea de a doua ediție a târgului de carte *Primăvara Cărților la Cluj*, organizat în luna mai de Centrul Cultural Francez. □ *Revista Revistelor* debutează cu „România literară”, din nr. 21 al căreia sunt recomandate spre lectură studiul lui Alexandru Niculescu despre *Hermeneutica lui Adrian Marino* și eseu „plin de delicii” al lui Andrei Oișteanu, *Duelul la români*. □ Din nr. 5 al revistei „Orizont” sunt reținute poemele, o anchetă despre presa culturală și studiul lui Valeriu Ganea, „scris cu neiertător umor”, *Plagiatori de ieri și de azi*, ajuns la episodul V. □ Cronicarul din dosul inițialei P, ce prescurtează pseudonimul *Praetextatus* [i.e. Marta Petreu] salută inițiativa unor ziare de mare tiraj, precum „Ziua”, „Adevărul”, „Jurnalul național”, „România liberă”, de a publica săptămânal o pagină dedicată culturii. Din ediția transilvană a celui din urmă, este dat exemplul paginii realizate de

Virgil Lazăr (ce cuprinde știri culturale, comentarii de carte, interviuri, revista revistelor), „o pagină profesionist făcută, care mărește considerabil adresabilitatea – altfel restrânsă – a culturii extrem-contemporane”. □ O notă informează cititorii cu privire la concursul „Ioan Petru Culianu”, lansat de Editura Polirom cu prilejul împlinirii a 10 ani de activitate. Concursul se adresează anual debutanților, „autori de studii și eseuri în domeniul științelor socio-umane”. □ Redacția anunță că, după un an de proteste și memorii, Ministerul Culturii și Cultelor a cerut autorităților locale să dărâme hala care impieta cimitirul din Lancrăm și mormântul lui Lucian Blaga. □ La o jumătate de veac de la moartea compozitorului român, revista consacră un grupaj comemorativ Enescu.

● **[„Caiete critice”, nr. 6]** Eugen Simion, în rubrica *Fragmente critice*, publică o primă parte din studiul intitulat *Tânărul Eugen Ionescu (I)*, de fapt o cronică a însemnărilor critice de tinerețe, care nu au intrat în celebrul volum *Nu* (1934), ci au fost strânse de Mariana Vartic și Aurel Sasu în două volume ce poartă titlul *Război cu toată lumea* (Humanitas, 1992). Textele recuperate „nu modifică, în esență, imaginea tânărului intelectual care se îndoiește de toate și ia totul în răspăr. Inclusiv propria disperare”. Eugen Simion clasifică și comentează punctual ideile estetice, apoi reacțiile lui Eugen Ionescu „în spațiul propriu-zis al literaturii”, „mai bogate” și „mai originale” (continuare în numărul viitor).

■ Bogdan Popescu publică a doua parte (din cele cinci pe acest an) a studiului intitulat *Ștefan Bănulescu – repere biografice (II)*, ocupându-se de părinții și rudele scriitorului. □ În grupajul intitulat *Încercări de precizie... istorico-literară*, Constantin Hârlav descoperă și publică două articole inedite ale lui E. Lovinescu, datate 1900: *Despre traduceri* și *O carte spaniolă despre români* (v. și nr. următor). □ Tot despre documente inedite referitoare la mișcările tectonice din domeniul literar din anii 1953-1955, cu precădere vizând cazul Argezi, scrie Pavel Țugui un amplu articol intitulat *Câteodată facem exces de vigilență unde nu trebuie*. La finele acestuia, este reprodusă „o fabulă argeziană necunoscută”, *Cioara repententă*, apărută fără autor, în „Scânteia tineretului” din 8 iunie 1955, pag. 2. ■ *Octavian Paler – din cioburi se naște autoportretul...* este titlul ales de Andrei Milca pentru cronică volumului *Autoportret într-o oglindă spartă* (Ed. Albatros, 2004), „o carte unică, de o sensibilitate copleșitoare, venind ca un *coronat opus* al operei lui Paler, completând fericit toată literatura sa confesivă ce ar putea sta sub acel motto al lui Humboldt, pe care-l regăsim și aici: «Modul în care un om își acceptă destinul este mai important decât însuși destinul său»”. □ Este publicată o amplă scrisoare trimisă în 2002 de Geo Dumitrescu poetului Theodor Vasilache, pe care el îl descoperise odinioară. □ Valeriu Ioan-Franc descoperă „o altă lectură” a *Luceafărului* într-o carte de statistică bilingvă semnată de prof. univ. dr. Nicolae V. Mihăiță și Rodica Stanciu Capotă, *Relațiile statistice puternice, ascunse, false și iluzorii/Relations statistiques fortes, cachées, fausses et illusoirs* (Ed. ASE, 2003): „Interdisciplinaritatea este cuvântul-cheie al lucrării, ea permițând cititorului – statistician sau literat – să redescopere în

ce măsură Eminescu este un creator care nu încetează de a se supune lecturilor din ce în ce mai surprinzătoare”. □ În articolul *Păcală redivivus*, Florin-Corneliu Popovici comentează piesa lui Bogdan Mihai Dascălu, *Păcală* (Ed. Mirton, 2002), „piesă-athanor, piesă-creuzet, piesă-polygon, piesă-debara, piesă-pepinieră”, a cărui valoare rezidă „în modul dezinhibat cu care dramaturgul își pune în pagină ideile, în pleiada de personaje originale care-și «fac numărul» oferind marelui public, în loc de «pâine și circ», o porție dublă, savuroasă de «circ», în surprinzătoarele conexiuni culturale pe care acesta le face”. ■ Același autor dramatic este apostrofat de Jeana Morărescu într-un „preambul” al articolului referitor la *Festivalul comediei românești*. Intitulat *Când filologii nu au „organ” pentru legile teatrului*, articolul de dimensiuni considerabile este o replică dură, argumentată, la cronică dramatică depreciativă neinspirată pe care Bogdan Mihai Dascălu a semnat-o, în „Caiete critice”, nr. 11/2004, referindu-se la recenta piesă a lui Matei Vișniec, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*: „Pentru orice teatrolog devine indubitabil că dl. Bogdan Mihai Dascălu [...] traieștează o «analiză» diletantistă și didacticistă, făcându-l, din punctul de vedere al d-sale, praf și pulbere. Omul de cultură (pe care îl apreciem) ne dovedește – oarecum stupefiant – că nu înțelege evoluția în timp a modalităților de construcție dramatică [...]. Devine rizibil ce îi va cere comentatorul dramaturgului, prin grila unei lecturi cu fixație în cu totul alte segmente de evaluare estetică, decât cele ce țin de spiritul piesei [...]. În fața acestor rânduri, care pun, cum s-ar zice, «capacul», devine îngrozitor de trist că în tot timpul lecturii dl B.M. Dascălu a trăit cu speranța că trebuie să se afle în fața unui text cu cheie istorico-etico-socială, poate chiar cu rezonanță politică, și nu și-a dat seama că se află în fața unui text cu cheie metafizică, pentru care prezentul, ca și trecutul, nu mai au importanță pentru «Omul» prototipic, decât în măsura în care îi devin substanță-memorială”. □ Cu titlul *Prețul universalului* și vizând Premiul Nobel, Ed Pastenague (alias Dumitru Țepeneag) traduce un fragment din *La Republique mondiale des Lettres* de Pascale Casanova. □ În rubrica *Dosar, Eseurile autobiografice* ale lui Basarab Nicolescu ajung, în acest număr, la episodul IX. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri din opera artistului austriac Friedensreich Hundertwasser (Friedrich Stowasser).

● **[„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 6]** Nicolae Bârna publică partea a doua a articolului *Un alt „salon al oglinzilor abandonate”*, în care prezintă volumul lui Henri Zalis, *Printre contemporani* (ediția a 2-a, revăzută, Ed. Bibliotheca, 2004). □ „Dacă citim poemele blagiene din această perspectivă a morții regăsite, orizontul se lărgeste încă, enunțurile lirice dobândind o tonalitate de manifest discret, dar cu atât mai persistent și mai insistent. Blaga este, înainte de toate, cel care întâmpină cu demnitate rară marea trecere, conferindu-i accentul firesc, uman prin augmentare”, scrie Irina Petraș în eseuul „*Reforma morții*”. □ *Roman al scrierii unui roman* este titlul ales de Marian Victor Buciu pentru studiul romanelor lui Mircea Ciobanu: „Există la acest prozator o sincronizare, nu atât formală, cât substanțială. Substanța include deschideri și hibridizări formale,

sigure armături stilistice, fără restricția de formulă și de epocă creatoare. Ajung evidente transparentizarea opacității lumii și limbajului, realizarea, înfăptuirea, concretizarea simbolisticii. Rămâne atât de dificilă, în definitiv, dificultatea descoperirii intertextualității spiritualiste la M. Ciobanu, autor, în proză, de (tran) scrieri ale conștiinței livrești”. □ Irina Petraș girează *Un debut*, acela al Mihaelei Vârlan, cu volumul de versuri *Zeul din vecini* (Ed. Limes, 2004), care „lucrează oarecum homeopatic – autoarea nu face efortul împăcării fragmentelor interioare, ci exploatează chiar fragmentarea naturală, întărindu-i accentele, apăsându-i fisurile, așa încât indecizia se transformă în creație, în poem deschis spre nenumărate remanieri viitoare”. □ Volumul Ioanei Bot, *Jurnal elvețian. În căutarea latinei pierdute* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), beneficiază de prezentarea Andreei Hopârtean în articolul *Rostirea traversată de alteritate*: „Experiența exilului, resimțită dureros, este mecanismul ce, în cartea de față, declanșează rostirea, și tot ea configurează un imens spațiu (inter)textual, în care trăirea interioară apare, de cele mai multe ori, sublimată, textul manifestând o poziționare ambiguă față de autenticitatea subiectului promisă de genericitatea din titlu”. □ *Cincizeci de ani de infern* este titlul noului fragment oferit de Nicolae Breban spre publicare, din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”. □ Prozatorul traduce din limba germană un poem de Goethe și altul de Rainer Maria Rilke. □ De asemenea, o serie de poezii de Lucian Blaga sunt traduse în limba sârbă de Miljurko Vukadinović și Irena Oder. □ Adam Puslojić este prezent cu un grupaj de versuri. □ Tot un grupaj liric semnează și Clara Mărgineanu. □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturaletăea lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuțerie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a cincea parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ Mireille Astrid Popa îl interviuează pe romancierul, poetul, dramaturgul, eseistul și criticul George Astaloș, alegând ca titlu aserțiunea: „*Actorii sunt interpreții sărbătorilor, noi, ceilalți, suntem actorii cotidianului*”. ■ Un spațiu considerabil din acest număr este dedicat unui subiect delicat în România: *Problema evreiască*. Redacția prefațează textele trimise pe acset subiect cu argumentul: „În anul 2000 revista «Contemporanul Ideea Europeană» (nr. 37/518, septembrie 2000) a organizat o Conferință de Presă, *Democrație și antisemitism*, la care au fost invitate câteva personalități din țară și străinătate, ca și *mass media*, abordând importanta, delicata, curajoasa – sau chiar riscanta în ochii unora – temă pe care revista noastră o abordează încă o

dată și care va ocupa un spațiu amplu în câteva numere consecutive, temă ce tratează aspectele naționale, istorice și culturale, ale așa numitei «probleme evreiești». Directorul revistei, acad. Nicolae Breban, i-a avut atunci ca invitați, printre alții, pe regretatul acad. dr. Nicolae Cajal, Președintele Federației Comunităților Evreiești din România, pe prof. univ. George Voicu, al cărui studiu, apărut în «Les temps modernes», la Paris, a iscat discuții în țară și în Franța, pe romancierul și jurnalistul Edgar Reichmann, precum și pe alte personalități din lumea culturii. Deși acut implicați în dezbateră studiului dlui Voicu și a articolelor dlui Reichmann din «Le monde», dnii N. Manolescu și G. Liiceanu nu ne-au onorat atunci cu prezența lor. Întrucât în această problemă s-au implicat și forurile guvernamentale, cu rezolvări, după părerea noastră, false sau incomplete, ne-am propus să solicităm unor importante personalități din zona amplă a culturii române – din literatură, sociologie, istorie, filosofie – să exprime o opinie pe marginea acestui subiect de mare importanță națională și europeană. Paginile revistei noastre vă sunt deschise”. Semnează texte: Ion Vianu, Ovidiu Morar, Gheorghe Schwartz și Ionel Necula. Grupajul este alcătuit de Aura Christi. Continuare în numerele viitoare. □ Bogdan Mihai Dascălu ajunge la episodul cu numărul patru în analiza sa despre *Jurnalul lui Iacob Negruzzi*. Continuare din numerele trecute. □ Nina Antocel publică a doua parte a studiului privitor la *Universul poetic al lui Iosif Brodski*, cu prilejul împlinirii a 65 de ani de la nașterea poetului. □ Aura Christi se ocupă și în acest număr de *Revista revistelor*, prima publicație răsfoită fiind „Tribuna”, în nr. 64 (mai 2005), semnalând un interviu acordat lui Daniel Moșoiu de Ion Mureșan, premiat de curând de Uniunea Scriitorilor, Filiala Cluj. □ În „Apostrof” (nr.4 /179), același Ion Mureșan îi face „un impresionant portret” regretatului Adrian Marino. □ Din revista „Ramuri”, cronicarul reține comentariile critice „despre două cărți semnate de doi poeți”: *Migrația pietrelor* de Dinu Flămând, despre care scrie Constantin M. Popa, și *Conversații cu...* de Marta Petreu, volumul de interviuri luate de poetă de-a lungul anilor, pe care îl prezintă L. Corneanu. □ Nr. I-4/2005 al revistei „Echinox” stârnește numai laude: „te simți «absolut fantastic», ca după «un periplu imaginar la capătul căruia te simți epuizat, fericit și înduioșat». CV-uri atipice, «împotriva plictiselii», «prefață la un miez de noapte», studii serioase și ghiduse, însemnări din care află «cum e să fii post-modern cu Nietzsche sub pernă, în buzunar sau în pantaloni?» etc. etc. – toate textele laolaltă bucură ochiul și înseninează, căci denotă, întâi de toate, tinerețe, inteligență, atipicitate”. □ Din „Lettre internationale” (nr. 53) sunt reținute: o „incitantă proză” semnată de Ion Vianu, precum și „tristețea marelui cărturar în ceea ce privește moștenitorii d-sale” din convorbirea realizată, în martie 1997, de Mircea Iorgulescu cu istoricul literar Zigu Ornea, pentru Radio „Europa Liberă”: „Din păcate, la ora actuală situația este, pentru disciplina noastră de istorie literară [...], foarte tristă. [...] Tinerii nu vin spre istoria literară. Din păcate, găsești greu pe cineva să-ți facă o prefață la o ediție, găsești greu un tânăr care să se îndrepte spre o ediție critică, editorii de ediții critice sunt și ei cam de vârsta

mea, din generația asta a noastră care se duce. Mă gândesc cu groază că nu vine nimeni în urma mea. Eu sper mult ca ceea ce spun acum să nu fie adevărat, să fie infirmat de faptele viitoare și să apară noi istorici literari”. Comentariul amar al cronicarului este că „Printre faptele viitoare care au confirmat spusele regretatului cărturar stă desființarea Editurilor Minerva și Univers, dispariția – aproape în întregime – a edițiilor critice”. □ În fine, „consistent” este calificat numărul pe lunile ianuarie-martie al revistei „Ex Ponto”, în care sunt publicate „poeme de Radu Gyr și Lucian Vasiliu, proză de Horia Gârbea și Daniel Corbu (încă un argument că poezii intră, tot mai dezinhibați, pe teritoriul epicului pur, nu neapărat din dorința de a trăda demonul liricii); invitatul revistei este Dinu Flămând care susține, pe bună dreptate, că «niciodată nu a fost mai valorizată negativitatea care se străduiește să demonstreze că nu există nimic mai complex». Exact în aceeași cheie este scris editorialul acestui excelent număr – *De-ale tranziției*, semnat de prozatorul Ovidiu Dunăreanu, care scrie despre falsele modele ale tranziției un excelent text ce are izul amărăciunii”. ■ Este publicat Comunicatul Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România, referitor la decernarea (în ziua de 13 mai 2005) premiilor „restante” ale Filialei pe anii 2002 și 2003. Juriul alcătuit din Ștefan Ion Ghilimescu, Magda Grigore, Al. Th. Ionescu (președinte) și Dumitru Ungureanu, a acordat următoarele premii: Pentru anul 2002: Poezie: Liviu Capșa, *Sinucidere cu crini*, și Virgil Diaconu, *Opiu*. Critică literară: Nicolae Oprea, *Timpul lecturii*, și Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei românești*. Publicistică: Sergiu I. Nicolaescu, Irina Nicolaescu, *Poezie religioasă românească. Antologie*. Debut: Ilie Vodăian, *Schimbul de noapte*, și Ion Mădălin Onișoară, *Ierburi și spini*. Pentru anul 2003: Poezie: Mircea Bârsilă, *Anotimpurile unui cătun*. Proză: Gheorghe Izbășescu, *Salonul de vară*. Memorialistică: Marin Ioniță, *Kiseleff 10. Fabrica de scriitori*. Eseu: Călin Vlasie, *Poezie și psihic*. Critică literară: Nicolae Oprea, *Magical în proza lui V. Voiculescu*. Un premiu special (*post mortem*) pentru anul 2003 a fost acordat scriitorului și universitarului Petru Mihai Gorcea, Președinte al Filialei Pitești a U.S.R. ■ De asemenea, sunt făcute cunoscute premiile revistei „Convorbiri literare”. Juriul format din membrii redacției, Cassian Maria Spiridon (președinte), Dan Mănucă (secretar), Liviu Papuc, Dragoș Cojocaru (membri), a acordat, la a IX-a ediție a Zilelor revistei, următoarele premii: Reviste literare: revista „Origini”, reprezentată de domnul Gabriel Stănescu – pentru afirmarea literaturii române în spațiul nord-american; revista „Oglinda literară”, reprezentată de domnul Gheorghe Neagu, redactor-șef – pentru promovarea unui viguros climat literar; revista „Cuvântul”, reprezentată de domnul Mircea Martin – pentru înalta valoare a demersului cultural. Edituri: Editura Paralela 45, reprezentată de domnul Călin Vlasie – pentru consecvența promovării literaturii române contemporane; Editura Polirom, reprezentată de domnul Silviu Lupescu – pentru 10 ani de excelență în cultura română. Poezie: Nicolae Panaite – pentru poezia sa afirmată sub zodia misterului; Vasile Proca – pentru poezia sa cu nuanțe metafizice; Marian Drăghici – pentru poezia sa de

profunde rezonanțe. Proză: Aura Christi – pentru realismul de nuanță magică al romanelor sale; Constantin Virgil Negoită – pentru modernitatea și civismul epicii sale. Teatru: Francisca Ricinski-Marienfild – pentru adâncimea lirică a dramaturgiei sale. Critică: Simona Modreanu – pentru claritatea demersului critic, punte culturală româno-franceză; Vasile Spiridon – pentru sobrietatea abordării critice; Liviu Grăsoiu – pentru acuitatea prezenței sale critice; Florin Faifer – pentru valențele estetice ale textului critic. Eseu: Adrian Dinu Rachieru – pentru coloratura eseistică a textelor sale critice; George Popa – pentru pluralitatea și adâncimea tematicii din eseistica sa; Vasile Andru – pentru deschiderea creștină a eseisticii sale. Traduceri: Miljurko Vukadinovici – pentru realizarea unei fericite simbioze, prin traduceri, între lirica română și cea sârbă; Horst Saul – pentru lirica sa deschisă spațiului românesc; Adam Puslojić – pentru îndelunga promovare a legăturilor dintre literaturile română și sârbă; Sumiya Haruya – pentru inspirata răsădire a literaturii din „Grădina Maicii Domnului” în „Țara Florilor de Cîreș”. Premii de excelență: Octavian Paler, Al. Husar. *Opera omnia*: Nicolae Stroescu Stănișoară. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Paul Valéry (Ed. Univers, 1989).

● [„**Contrafort**”, nr. 6] Rubrica de *Cronică literară* este asigurată de Mircea A. Diaconu și Grigore Chiper. Cel dintâi se ocupă de *Manualul de literatură* (Ed. Vinea, 2004), un volum masiv (alcătuit de Daniel Bănuțescu și editat de Nicolae Țone) ce cuprinde poezia a șapte autori afirmați la sfârșitul anilor '80 și, mai ales, în prima parte a anilor '90: Daniel Bănuțescu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Cristian Popescu, Floarea Țuțuianu, Nicolae Țone și Lucian Vasilescu: „Atât de diferiți între ei, acești poeți – dintre care doi-trei vor fi citați și peste o sută de ani, vă asigur – se nasc din nevoia agonică a unei divinități, care se apropie de forța maternă a morții. Oricum, dincolo de poemele adesea tulburătoare, sunt în cartea aceasta confesiuni care rup orice vâl de artificiu, de idilic și de superficial. Pledoaria mea pentru această poezie nu poate ignora mărturisiri care, singure, pot acredita un poet”. □ Grigore Chiper prezintă *Două debuturi*. În *Virtualul poetic*, el analizează poezia Silviei Caloianu din volumul *Niciodată pe nume* [Ed. Arc, 2005], poezie ce „ține de intim, nicidecum de o tentativă de spargere a canoanelor”, □ iar în *Jurnalul unei bursiere*, de Rodica Chiriac și volumul acesteia *Trei luni la Paris* [Ed. Arc, 2005], care „se aseamănă mult cu căminul doctoranzilor unde a fost cazată ea și ceilalți colegi. Găsești de toate: de la reflecții savante și filozofări până la probleme de orientare sexuală”. ■ *Lacrimă mioritică în sol postmodern* este sintagma care îl definește pe poetul Vasile Tărățeanu, în opinia lui Arcadie Suceveanu care îi schițează un „portret în sepia” (denumirea rubricii), astfel încheind prezentarea „galeriei cernăuțene” din ultimele numere ale revistei: „Visător incoruptibil, din speța celor ce fac echilibristică deasupra prăpastiei, energie aflată mereu sub presiune ca o magmă de vulcan în eprubetă, lemn poeticesc altoit pe trunchi de tribună, cocoș american cu coadă de păun, plâns mioritic plantat în sol postmodern, spirit pașoptist reîncarnat în epoca internetului,

jumătate Don Quijote-jumătate Sancho Pansa – Vasile Tărățeanu concentrează în sine diverse stiluri, zodii, stări, viziuni, paradigme”. □ Alexe Rău este prezent cu *Poeme noi*, □ iar la secțiunea de proză, Nicolae Rusu semnează povestirea *Robul de ieri*. □ O pagină la limita dintre istorie și ficțiune semnează și Iulian Ciocan în *Amintiri din epoca Brejnev*. □ Interviuul numărului este luat de Vitalie Ciobanu scriitorului și traducătorului Gerhard Csejka-junior, care declară: *Mă simt în egală măsură român și german, indiferent unde sunt*. ■ În acest număr, Vasile Gârneț propune ancheta cu tema *Uniunea Scriitorilor sub „guvernarea” Manolescu*, la care participă Nicolae Prelipceanu, Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu, Mircea A. Diaconu, Nichita Danilov, Ruxandra Cesereanu, Serafim Saka, Nicolae Popa, Nicolae Rusu, Nicolae Negru, Călina Trifan, Nicolae Coande și Vasile Gârneț, coordonatorul. Argumentul său, intitulat *Demisii și alegeri la scriitori*, pune în temă cititorii cu scandalul Eugen Uricaru dovedit a fi informatorul „Udrea” („mărturie nemiloasă, ieșită la suprafață din dosarele Securității”), urmat de Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor din România din 17 iunie 2005, „cu tot buchetul discuțiilor, polemicilor, declarațiilor, contestațiilor, demascărilor, interogațiilor și exclamațiilor care au însoțit acest eveniment”, „o publicitate nemaipomenită (din păcate, doar în registru negativ)”, apoi de alegerea noii echipe de conducere la Uniunea Scriitorilor, avându-l ca președinte pe Nicolae Manolescu. „Ancheta pe care o găzduim în acest număr de revistă oferă doar un mic eșantion din opiniile scriitorilor despre felul cum s-a desfășurat această Conferință Națională și despre reverberațiile polemice – uneori foarte aprinse – pe care le-a stârnit. Am considerat necesar să prezentăm și publicului nostru aceste opinii, din convingerea că trebuie să fim conectați la realitățile culturii și literaturii române, din care declarăm că facem parte. Schimbarea care s-a produs la 17 iunie, alegerea unei noi conduceri a breslei scriitoricești, acreditarea unei noi viziuni și a unui nou stil de lucru în cadrul UR, va avea – sperăm – o influență cuantificabilă și asupra realităților noastre culturale și chiar politice, dacă ne gândim că noul președinte, Nicolae Manolescu, și-a fixat drept una din prioritățile mandatului său transformarea Uniunii Scriitorilor din România într-o adevărată forță a societății civile, aspect ignorat de predecesorul său”. □ Vlad Bolocan și Iulia Țurcanu acoperă jurnalistic evenimentul reprezentat de cea de-a treisprezecea ediție a Târgului Internațional de Carte de la București, descriind atmosfera, publicând mici interviuri cu directori de editură și făcând un bilanț: „Abundență de cărți, standuri care mai de care. Cu toții au încercat să fie originali și să atragă prin ceva. Le-a reușit câtorva. Alții au preferat să fie deosebiți nu neapărat prin forma prezenței la expoziție, ci prin însuși produsul oferit. O a treia categorie a făcut prezență pur și simplu, adică și-a luat bifa și a trecut mai departe. Chiar și așa, însă, privit ca o strigare generală, târgul a impresionat”. □ Vitalie Ciobanu informează cititorii basarabeni *Cât câștigă scriitorii români*, rezumând și comentând articolul lui Bogdan Perdivară, *Pe ce bani scriu scriitorii români*, apărut în ziarul „Cotidianul” (din 27 mai a.c.), în care acesta „face o mică

investigație pe cont propriu – semnificativă pentru condiția materială a oamenilor noștri de litere”. Sunt date exemple felurite, totuși de succes, de la Nicolae Breban și Stelian Tănase, până la Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu și Alexandru Ecovoiu. Vitalie Ciobanu conchide: „Inutil să comparăm cifrele de mai sus cu veniturile scriitorilor basarabeni, a căror audiență a căzut dramatic în ultimii zece ani, în parte din vina lor (inadaptabilitatea la vremuri) dar, mai ales, din cauza dezinteresului cvasigeneral al moldovenilor pentru carte. În cazul condeierilor din Basarabia, așadar, se poate spune fără urmă de sfială «elitistă»: la așa cititori, așa onorarii”. ■ Sunt publicate Premiile Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pe anul 2004. Premiul „Omnia”: Paul Goma și Aureliu Busuioc. Premiul de excelență: Vladimir Beșleagă. Premiul „Relații culturale”: Constantin Frosin, Nicolae Țone și Victor Adam. Poezie: Călina Trifan, *Pe banchizele din cer*. Proză: Haralambie Moraru, *Viața mai târziu*, și Alexei Marinat, *Călătorie în jurul omului*. Dramaturgie: Călin Mânăscuță, *Terasa zgârie nori*. Critică: Nicolae Băieșu, *Sărbători Domnești*. Publicistică: Constantin Tănase, *Hoții de mituri*, și Iurie Colesnic, *Generația unirii*. Eseu: Eugen Lungu, *Raftul cu himere*, și Alexei Rău, *Magister Dixit*. Literatura pentru copii: Grigore Botezatu, *Apa tinereților*. Debut: Aliona Grati, *Magda Isanos*, și Sanda Cojocaru, *Culorile mele*. Premii speciale: Simion Gociu, *Bună dimineața septembrie*; Andrei Strâmbeanu, *Oltea*; Ion Ciocanu, *Scriitori de ieri și de azi*; Leo Butnaru, *Sfinxul itinerant*. Mențiuni: Efimia Țopa, pentru volumul *Dedublarea Herei*; Inga Edu, pentru prezentarea grafică a colecției *Scriitori basarabeni de azi*; Argentina Cupcea-Josu, pentru traducerea volumului *Bel-Ami* de Guy de Maupassant (împreună cu Societatea Bibliofililor din Moldova); Claudia Partole, pentru volumul *Salba de mărgele care plânge*; *Энциклопедия Юрия Грекова, От А до Я* în 6 volume. Dintr-o notă a redacției, aflăm opinia revistei față de eveniment și de selecție: „Festivitatea din acest an de decernare a premiilor USM s-a desfășurat într-un cadru sobru, lipsit de artificii spectaculare, sugerând austeritatea vremurilor în care trăim. Mai puțin inspirat, în opinia multor scriitori, a fost numărul mare de premii adiacente, care diminuează automat valoarea cărților trecute prin filtrul exigențelor juriului condus în acest an de poetul și eseistul Nicolae Leahu, făcând un deserviciu premiaților «cu acte în regulă». Dar această rezervă, exprimată de atâția colegi, sună ca un vechi și incurabil refren în Basarabia”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 6] Constantin Ciopraga familiarizează cititorii cu Ion Miloș – poet româno-scandinav: „Marcată de împrejurări biografice diverse, poezia lui Ion Miloș – prea puțin cunoscută lectorului român – este auto-imaginea unui pelerin fără voie, împresurat de adversități; pe rând, himeric și sceptic, anxios și senin – reacțiile sale bipolare, neîncadrabile într-o formulă, sunt în fapt ale unui modern tipic, agresat felurit de pozitivismul curent. [...] După ce tipărise în Iugoslavia (1958) o plachetă, *Muguri*, debutantul refractar dogmatismului politic se refugia în Occident; numele i-a fost interzis; până la a doua carte aveau să treacă douăzeci și patru de ani! Dacă distanțarea de ai săi intra la

capitolul *pierderi*, exilul îl instala în fluxul poeziei europene. La Paris și nordul scandinav, înstrăinatul declară *expressis verbis* (asemenea lui Nichita Stănescu) că patria sa e limba română. [...] Deși scrie în *patru limbi*, deși traduce *din una în alta*, el rămâne *Aproape de izvoare* (titlu de volum, 2003), fapt de conștiință inalterabilă”. ■ *Poezia concretă* din titlul cronicii lui Ioan Holban se referă la cel mai recent volum al poetului și dramaturgului Ion Cocora, *Oda Caligrafului sau Ficțiunile artistului la maturitate* (2004): „Noua poezie a lui Ion Cocora pune în relație de tensiune *realul* și *abstracțiunea*, se îndepărtează de retorica romantică a primelor cărți, unde idealul conta mai mult decât realitatea, caută, în sfârșit, alte filtre de percepere a lumii și a sinelui: borcanul cu formol și profetul, păianjeni carnivori și barba îngerului octogenar, tâlpile și creștetul, clipa sângelui și clipa memoriei, visul care își devoră propria realitate, poezia din idealitate și suferința atroce – iată doar câteva dintre numeroasele sintagme care desemnează ființa însăși drept *cale de comunicare* între «verdele cerului» și «verdele pământului», între cosmic și teluric, eul liric sfidându-și propriile limite, construind spațiile poemului ca pe o formă de protest împotriva precarității vieții”. □ În rubrica sa de critică a poeziei, Cristian Livescu scrie despre doi poeți mai puțin cunoscuți, dar nu neînsemnați: □ Nicolae Sava („Cu *Viața publică* (1995), intervine o schimbare în felul de a fi al acestei scriituri, care devine mai gravă, mai atentă în a convoca recuzită textuală micilor înscenări cu un singur personaj. Modelul devine Emil Brumaru, cu ale sale intimități boeme, savurate în ample rotocoale declamativ-erotice, adaptat la universul unor vehicule sentimentale aparținând imposibilei evadări din ruralitatea copilăriei”) și □ Eugen Stețcu („Un meditativ calofil, cu o poezie discretă, rafinată, de îndelungă elaborare, este Eugen Stețcu, aflat la a doua sa carte, *Pe vocala unui zeu*, după *Mitologii și sentimente* (Nemira, 1996). În viziunea sa, poetul se «recită» mereu pe sine, într-un lung monolog susținut în fața poemelor-spectatori, ca într-o imensă reprezentare teatrală și se lasă «măcinat», epuizat, devorat în cele din urmă de această asistență cinică”). □ *Despre aripi, melci și pietre* scriu trei poeți pe care îi analizează criticului Adrian Dinu Rachieru: □ cel „îmbolnăvit de perfecționism”, Adrian Voica, a cărui antologie *Poezii cu aripi* (Ed. Cugetarea, 2005) este „o curată plăcere intelectuală”; □ Elena Vulcănescu, „o inventatoare de poezie”, care își adună în volumul *Azil pentru melci* (Ed. Timpul, 2005) texte din cele cinci cărți precedente, adăugându-le și un grupaj de inedite, „îndrăzelile lexicale, dând cu tifla constrângerilor prozodice” aducând „un aer de straniețate și eliberând un ludism temperat”; ■ și George Vulturescu, ale cărui *Monograme pe pietrele Nordului* (Ed. Limes, 2005), alături de precedentele volume, *Nord, și dincolo de Nord* (2001) și *Stânci nupțiale* (2003), „constituie, pe măsura vrerii autorului, o «complementaritate monografică» și probează că avem în George Vulturescu nu doar un remarcabil poet, ci chiar un *destin poetic*”. ■ Dan Bogdan Hanu descoperă *Nocturne și diurne la patru mâini și între patru ochi*, în volumul *Confort doi îmbunătățit* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), datorat poezilor Ioan Es. Pop și Lucian

Vasilescu: „Dacă Lucian Vasilescu coboară mereu, aproape imperceptibil însă, din tăriile *aesthesis*-ului său diurn, heruvimic, la firul niciodată încâlcit al cotidianității, Ioan Es. Pop urcă, cu destule hurducături dătătoare de vertijuri, la etajele acesteia prelungind, serafimic, când voalat, când cu ostentație, respirația unei transcendențe de *underground*”. ■ Debutul poetic al Oanei Cătălina Ninu, cu volumul *Mandala* (Ed. Vinea, 2005) este semnalat și comentat de poetul Gellu Dorian: „Dintre debutanții din primii cinci ani ai douămiismului românesc, suficient de mulți în fiecare an, nu însă toți la înălțimea unor Marius Ianuș, Mihai Vakulovski, Alexandru Vakulovski, Răzvan Țupa, Dan Coman, Dan Sociu, Bogdan Perdivară, Domnica Drumea, Teodor Dună, Elena Vlădăreanu, Cosmin Perța, Constantin Vică, Miruna Vlada, Claudiu Komartin, Oana Cătălina Ninu vine cu o forță care ori va modifica structura valurilor creată de colegii săi, din una sincopată, aluvionară, în una vijelioasă, ori se va stinge în același tot lexical curajos care poate aduce glorie asemănătoare cu a bancurilor bune care, după un număr de ani, se dezumflă și dispar. Însă am toată încrederea că nu va fi așa, pentru că debutul editorial al Oanei Cătălina Ninu [...] demonstrează o vitalitate care este pregătită oricând să iasă din manierismul deja asumat în poemele aceste cărți, dovedit în prima și în ultima secțiune. [...] Nici ea, ca mai toți colegii ei, nu propune noi paradigme poetice, ci se înscrie în formula de exteriorizare a poeziei care are menirea să creeze efecte imediate, apreciabile la nivelul unor grupuri care se autoacceptă eliminând tot ce ar veni din afară sau aproape tot ce a fost spus. [...] Oana Cătălina Ninu se bate și ea cu mai vechile formule, să le spunem à la Cărtărescu, poate Cristian Popescu, pe care le dizolvă în propriile recipiente, creând formula Ninu, una din cele mai puternice din cadrul promoției sale”. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovat beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autorul propus este Alexandru Mușina, cu un grupaj de 19 poezii intitulate generic *Poeta, poetae*.

□ Versuri publică în acest număr: Eugen Evu, Luminița Mihai, Miljurko Vukadinović, Petruț Pârvescu. □ În articolul intitulat *Destin, destine, societate, roman...*, Constantin Dram analizează romanul Violetei Lăcătușu, *Imprevizibilul este săgeata destinului* (Ed. Crigarux, 2004): „După un prim roman, bine receptat (*Simurgul*, Junimea, 1999) și cu un volum de grafi-poeme (*Inițiere astrală*, Ed. Crigarux, 2003), Violeta Lăcătușu alege acum o formulă de roman mai aparte, în care îmbină, cu rezultate interesante, discursul de factură ezoterică cu cel strict realist, mergând chiar până la fișa socială, specifică romanului de gen. E o formulă prin care autoarea intenționează, de fapt, detașarea de clișee, de modele minimalizatoare pentru propria-i construcție, motiv pentru care romanul de față este gândit în acea alternanță discursivă amintită mai sus”. □ Vasile Proca schițează profilul poetului sârb Miljurko Vukadinović. □ Pagini de proză semnează în acest număr: Mircea Săndulescu (fragmente din volumul *Evadări și zădărnicii*, în curs de apariție la Ed. Paralela 45) și Mihaela Albu. □ Ion Rotaru scoate și comentează

Din laboratorul de creație al lui Marin Preda, un roman postum, Întâia moarte a lui Micula Mircea, pus la dispoziție de Victor Crăciun. □ Alex. Ștefănescu continuă să publice articole din proiectata sa *Istorie a literaturii*. În acest număr acesta este dedicat lui Edgar Papu. □ Bogdan Crețu descoperă *Fețele dilematice ale fantasticului* în noua sinteză a criticului clujean Sergiu Pavel Dan, *Fețele fantasticului. Delimitări, clasificări și analize* (Ed. Paralela 45, 2005). □ Ca orice revistă moldavă care se respectă, „Convorbiri literare” găzduiește constant texte de critică și istorie literară despre Mihai Eminescu și Ștefan cel Mare. Astfel, George Popa împărtășește cititorilor *Experiența originară eminesciană*, □ ucraineanul Iurij Mosenkis semnează un text despre *Lumina nemuritoare a poeziilor lui Mihai Eminescu*, □ Alexandra-Catrina Ciornei găsește *Echivalențe românești în traducerea eminesciană „Die Kunst der Dramatischen Darstellung”* de H. Th. Rötcher, □ Elena Florea îl urmărește pe *Eminescu, traducător din Victor Hugo*, □ Irina Mavrodin este entuziasmată de modul în care este *Eminescu tradus în franceză de Miron Kiropol (II)*, continuând să comenteze (din numărul trecut) volumul Mihai Eminescu, *Poésies/Poezii, I, Comment lire Eminescu en français par Miron Kiropol* (Ed. Albatros, 2001), □ iar Constantin Coroiu meditează la *Chipul și vocea lui Eminescu*. □ La capitolul de „apariții neașteptate”, Liviu Grăsoiu scrie despre *Moldavul poet kamikaze*, adică despre inițiativa lui Emilian Marcu de a aduna într-un volum, *Atlet moldav* (Ed. Augusta, 2003), ce s-a scris despre „cel mai vestit Mușatin”, Ștefan cel Mare. □ Nicolae Crețu este atras de lirica lui Lucian Blaga, studiind „*Cântecul și tâlcurile lui*”. □ *Creangologia* este domeniul lui Petru Ursache, care scrie laudativ despre exegeza lui Sorin Th. Botnaru, *Nouă interpretare a operei lui Ion Creangă*. □ Vasile Iancu inventariază *Cele cinci evidențe ale profesorului Mihai Zamfir* în chestiunea „specificului național românesc”, expuse de acesta în decembrie 2004, într-o conferință susținută la Casa Pogor. Aflăm că prelegerea integrală a fost reprodusă în revista „*Dacia literară*” (numărul din mai 2005). □ Mircea Popa alcătuiește un grupaj intitulat *Critici și istorici români în corespondență cu Adrian Marino*, epistolele fiind semnate de Al. Dușu, Paul Cornea, Ion Negoïtescu. □ Cu titlul *Cea mai bună măsură*, apare un grupaj de aforisme semnat de Gheorghe Grigurcu. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Anton I. Adămuț, *Seducția ca spațiu al cenzurii* (Junimea, 2004), Vasile Popa Homiceanu, *Sintagmele ochiului* (Ed. Universitas XXI, 2003), Viorel Savin, *Ștefan, după-amiază* (Ed. Casa Scriitorilor, 2004, prefață de Vlad Sorianu, prezentare pe coperta a patra de Mircea Ghițulescu), Maria Elena Cușnir, *Sub tâmpla silabelor cu gust de tăcere* (Junimea, 2005), Constantin Mănuță, *Crucea viscolită* (Ed. Pim, 2004) și Ion Avram-Dunăreanu, *La peștera vântului* (Ed. Edit-Press, 1998, cu o postfață de Grigore Vieru). □ În

articolul *Cristian Tudor Popescu – un killer literar*, Cătălin Mihuleac comentează pamfletele acestuia referitoare la scriitorii români mai vechi sau mai noi, între care se numără și Mircea Cărtărescu sau Gabriela Adameșteanu. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radio-grafiază succint un număr impresionant (34 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Dintr-o notă aflăm care au fost Premiile Concursului *Porni Luceafărul*, ediția a XXIII-a, din 10-12 iunie 2005. Un juriu impresionant, alcătuit din Cezar Ivănescu (președinte) și nouăsprezece nume grele ale criticii de poezie (redactori sau colaboratori la edituri și reviste importante din țară) a acordat premiul „Horațiu Ioan Lașcu” al Asociației Scriitorilor din Iași și al Uniunii Scriitorilor, poetei Miruna Vlada pentru volumul de debut *Poemextrauterine* (Ed. Paralela 45, 2004). La secțiunea *Debut în volum*, cele nouă premii ale diverselor edituri și reviste au fost acordate tinerilor. Marius Irimia din Botoșani, Radu Verman din Piatra Neamț, Cezar Florin Ciobâcă din Iași, Andra Rotaru din București, Rita Chiribuță din Botoșani, Lucian Onu din Suceava, Andreea Velea și Alexandra Dumencu din Suceava, Daniela Bădărău din Iași și Alexandra Vatamanu din Suceava. La secțiunea de *Interpretare critică a operei eminesciene*, câștigătorii premiilor au fost Ana Maria Blănaru și Claudia Vlăgea, ambele din Suceava. □ O altă notă informează cititorii despre Premiile Festivalului „Costache Conachi”, ediția a XIII-a, organizată la Tecuci, în luna mai, președinte al juriului fiind poetul Liviu Ioan Stoiciu. Marele premiu a fost acordat Gabrielei Ivașcu din Ștefănești-Argeș, premiul întâi, lui Emil Ifrim din Buzău, premiul al doilea, Violetei Ion din București, iar premiul al treilea, lui Marius Grama din Galați. Menționați au primit Daniel Forga (pseudonim Stuparu) din București, Lucian Onu din Suceava, Monica Havași din Reșița, Marcela Barbu din Galați, Valeriu Mititelu din Brăila, Alexandru Mărchidan din Pitești și Marcela Ciobănuț din Tecuci. □ Este adus la cunoștința doritorilor Regulamentul Festivalului Național de Poezie „George Coșbuc”, ediția a XXI-a, 13-16 octombrie 2005, ce vizează un Concurs pentru volume de versuri publicate în perioada 2004-2005, un alt Concurs pentru volumele în manuscris ale autorilor nedebutați, precum și un Concurs de poezie pentru elevi.

● [„Cuvântul”, nr. 6] Poemul lunii, publicat pe prima pagină, îi aparține lui Liviu Georgescu și se intitulează *Memoria electrocutează cu pești electrici prezentul*. ■ *Limburile imaginarului* sunt identificate de Andrei Terian în volumul întâi al ediției definitive Leonid Dimov, *Pe malul Styxului* (Ed. Vinea, 2003): „Patru filiere poetice se întâlnesc în creația lui Leonid Dimov: aflusul supraréalist care, deși repudiat ca insuficient, continuă să dicteze din umbră pulverizarea structurii și disiparea semnificațiilor; erotismul efervescent, pornit din medievalitățile cerchiștilor, trecând prin balcanismul lui Arghezi și Barbu și prelungindu-se, ca într-un alt drum al mătășii, către Orientul visat de Macedonski; barocul ludic și miniatural de stirpe argheziană, împrumutat din poeme ca *Facerea lumii*, *Făt-Frumos* sau *Parada*; în fine (o evidență adesea trecută cu vederea),

vizionarismul romantic care coboară din Eminescu și Heliade Rădulescu spre *Cărțile profetice* ale lui Blake sau chiar din *Comedia dantescă*". □ *Poetul, ființă de hârtie* își intitulează Gabriel H. Decuble recenzia la volumul de versuri al lui Dumitru Chioaru, *Viața și opiniile profesorului Mouse* (Ed. Limes, 2004): „Din contrapunerea – fără îndoială potențată ludic – a celor două instanțe din istoria comunicării – șoarecele de bibliotecă și mouse-ul computerului – se vrea dedus tâlcul volumului. Pledoaria ar fi în favoarea celui dintâi, deși e clar că nu prin bibliofagie se trăiește viața”. ■ În parabola noului roman al lui Nicolae Breban, *Puterea nevăzută* (Ed. Redacția publicațiilor pentru străinătate, 2004), Ovidiu Verdeș distinge *Puterea „Celuilalt”*. El este de părere că „proza lui Breban este viabilă atât timp cât individualitatea nu se topește în arhetip; altfel spus, atât timp cât între acești doi poli se menține o tensiune indecidabilă. Spre deosebire de unele romane anterioare, în care «demonstrația» sau «eseul», triumfă pe mari porțiuni, acest echilibru se păstrează în mod fericit în *Puterea nevăzută*. De aceea, în pofida unor inegalități, lungimi inutile și bizareri stilistice, cartea impune chiar și celor care – este și cazul meu – nu «gustă» subiectiv acest gen de proză. Consecvent cu opțiunile care îl singularizează, Nicolae Breban rămâne o forță redutabilă a romanului nostru de astăzi”. □ În cronică intitulată *Fotografie de falie cu doamnă*, Diana Maria Florea consideră volumul propus de Ștefania Mihalache, *Est-falia* (Ed. Paralela 45, 2004), un debut „de o surprinzătoare maturitate”, în care „vocea simpatice a naratoarei, aderând la propria sa variantă de feminism nonisteric, își reintră repede în drepturi, reiterează cu savoare clișeele pentru a le deconspira, devia sau poetiza, vede și spune pentru a spune”. □ *Între biografie și destin* plasează Laura Marin răspunsul din volumul „confesiv-meditativ” al lui Octavian Paler, *Autoportret într-o oglindă spartă* (Albatros, 2004), care se construiește în jurul întrebării „Ce am în urma mea? O biografie? Sau un destin?”. Iar recenzenta constată că „din încercarea de a da un răspuns propriei întrebări a rezultat acest volum de memorii, infidele unei înșiruii cronologice a evenimentelor, dar credincioase scopului rememorării lor”. □ Citind *Jurnalul Ioanei Em. Petrescu* (Ed. Paralela 45, 2004) dintre anii 1959-1990 și constatând că nu este deloc literatură, Nicoleta Sălcudeanu se întreabă, în articolul *Retina lui Orfeu*, dacă nu este cumva un abuz publicarea acestuia: „Fiindcă, aparent, e doar hrană pentru indiscreție. Dă seamă foarte puțin, aproape deloc, asupra învelișului alcătuit cu migală, ce îmbracă intelectual o entitate carnală. Ceea ce ni se dezvăluie e, în primul rând, miezul vulnerabil, visceralitatea dureroasă a ceea ce cultura îmbracă”. □ Paul Cernat se ocupă de volumul „elegant și eteroclit” al lui Bogdan Ghiu, *Facultatea de litere (mic îndreptar de gândire greșită)* (C.R., 2004), în care autorul și-a strâns o parte a articolelor și eseurilor publicate în ultimii ani. „rezultatul e unul paradoxal, divers, incitant și, pe alocuri, contrariant pentru cei care nu l-au urmărit/citit pe autor cu suficientă atenție până acum. Ei vor avea probabil surpriza să constate că poetul «textualist» atras de mirajele și de mrejele poststructuralismului, subtilul comentator al filozofiei postmoderne

și sofisticatul analist media este, de fapt, un paradoxal spirit canonic, un nostalgic după «vechea ordine» a literaturii” (*Variațiuni pe teme «canonice»*). □ *Dicționar Echinox A-Z. Perspectivă analitică*, coordonat de Horea Poenar (Ed. Tritonic, 2004), îi pare Danei Ionescu că „nu poate fi catalogat drept un instrument normativ”, din pricina „varietății abordărilor și a registrelor stilistice folosite”, „înfrângerile” fiind de naturi diferite: „de ton”, „de abordare”, „de conținut”. În consecință, recenzenta e de părere că... *Povestea continuă*. □ *De la ludic la polemic și înapoi* îl poartă pe Ioan Cristescu cele trei texte din volumul bilingv de teatru al Savianei Stănescu, *Waxing West/Să epilăm spre vest* (Ed. Eikon, 2005). După ce comentează succint fiecare text în parte, concluzia cronicarului este aceea că „Teatrul românesc și dramaturgia românească aveau nevoie de aerul proaspăt al Savianei Stănescu. Vigoarea scrisului ei ne îndreptățește să credem că în viitorul apropiat discuțiile sterile despre autohtonizarea dramaturgiei românești vor fi doar amintire”. ■ Tot la pagina de teatru, Horia Gârbea scrie despre *Mansardele lui Vișniec cu vedere spre lume*, o parafrază a titlului celui mai recent volum al dramaturgului, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (Ed. Paralela 45, 2005). „Cele patru piese din volum conturează modelul teatrului lui Matei Vișniec din ultimii ani ai secolului trecut până în primii ani ai acestui secol. Este cartea unui scriitor matur și experimentat care și-a căutat și a găsit drumul în literatură și spre scenă. Indiscutabil, unul dintre cei mai jucați autori români din toate timpurile și, alături de Eugène Ionesco, singurul cu renume internațional. Ceea ce îl face pe Vișniec să aparțină tot mai puțin literaturii române. Din fericire pentru el.” □ Încheind tripticul critic dedicat dramaturgiei, Victor Scoradeț prezintă volumul digital *Ciupercutze* (Ed. LiterNet, 2005), datorat lui Cristi Juncu, autor dotat cu un „foarte alert simț de observație – calitate supremă la un dramaturg”. □ La pagina ce poartă titlul *Generația „Cuvântul”*, Ioan Borșan își propune să prezinte *Liceenii și noul val în poezie și dramaturgie*, un proiect inițiat de revistă în toamna anului precedent, desfășurat la Colegiul Național „I.L. Caragiale”, respectiv la Liceul „George Coșbuc” din București. □ Mircea Martin se ocupă de *Revista revistelor culturale*, răsfoind pentru cititori „Vatra” și „Suplimentul de cultură”. Referitor la prima publicație, nr. 1-2/2005, universitarul se declară „impresionat de seriozitatea și curajul redacției de a depăși faza declarațiilor belicoase cu privire la necesitatea revizuirii critice a literaturii scrise sub comunism, propunând o listă de «cărți supraviețuitoare» și oferind apoi analize ale acestora din perspectiva actuală”. Au fost aleși 31 de autori de „proză ficțională” și 14 autori de „proză nonficțională”, din lista acestora lipsind G. Călinescu și Petru Dumitriu. Este lăudat coordonatorul numărului „remarcabil”, Virgil Podoabă, care se preocupă și de „cărți viitoare” într-o rubrică nouă despre atelierele de creație ale romancierilor contemporani, inaugurată prin chestionarea Gabrielei Adameșteanu și a lui Gheorghe Crăciun, din răspunsurile cărora se reproduc citate. □ Deși consideră „Suplimentul de cultură” o revistă care „s-a impus foarte repede fiindcă este extrem de ofertantă pentru o categorie largă de

cititori și, desigur, fiindcă este difuzată cum trebuie”, Mircea Martin reține pentru revista presei doar numerele și articolele în care este personal contestat pentru diverse aserțiuni sau păreri de către Petru Romoșanu (în nr. 24), respectiv de către Sorin Alexandrescu (în nr. 26). □ Bogdan Ghiu îi dedică o pagină *in memoriam* lui Paul Ricœur.

● **[„Vatra”, nr. 5-6, Mai-Iun.]** Contra-editorialul lui Al. Cistelean reprezintă o „propunere salvatoare”: *Învățământul universitar obligatoriu*. ■ Începând cu nr. 1-2/2005, redacția a lansat o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”, continuată și în acest număr dublu. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. Lucrați la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?, 2. Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?, 3. Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?, 4. Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?, 5. Cum vă apare starea romanului românesc de azi? Cei doi romancieri aleși pentru lunile mai și iunie, sunt Alexandru Vlad și Dan Stanca. ■ Cel dintâi se confesează: „o groază de personaje se învârt pe lângă mine și-mi cer un rol”, dând spre publicare fragmente din romanul la care lucrează, *Ploile amare*. Cât privește a cincea întrebare, părerea romancierului este că „romanul românesc de astăzi cunoaște o fază juvenilă. Nu e rău, doar că romancierii tineri trebuie să fie atenți să nu se cantoneze exclusiv în perimetrul generației lor. Deocamdată, par s-o facă, și cu ostentație chiar. Dar orice roman notabil trebuie să fie și o modalitate a dialogului între generații. E de fapt, prin definiție, și un efort de universalizare a individului. [...] Îndrăzneala trebuie să fie mai degrabă aceea a modului cum primești viața și nu doar a modului cum o treci pe hârtie. Deocamdată prozatorii noii generații sunt pentru literatură ceea ce a fost, să zicem, BUG Mafia pentru muzică. Se vine în întâmpinarea gustului, uneori din motive de marketing. Înainte de revoluție, literatura, cu seriozitatea ei, forma gustul”. ■ Dan Stanca, la rândul lui, consideră că „romanul e oglinda societății în care trăim”, detaliind apoi, în răspunsul la întrebarea a cincea: „Dacă avem un pansexualism devastator, acesta nu e decât reflexul în pagina scrisă a unei lumi ieșite din țâțâni, care a călcat în picioare jena și cenzura în sensul bun al cuvântului. Nu are niciun rost să fim pudici, dar nici să ne dăm poalele peste cap. Consider că orice scenă pornografică pe care o realizăm trebuie răscumpărată prin alte pagini dense din punct de vedere ideatic și sufletesc. [...] Fără îndoială, nu putem ignora realitatea, sunt ultimul care aș face acest lucru. Nu sunt de acord cu parabolele uscate, situate în spații imaginare, nu pledez în favoarea utopiilor și ucroniilor. Cred însă foarte mult în posibilitatea romanului contemporan de-a

recupera istoria atât națională cât și universală și în acest fel de-a reuși să privească spre viitor, împlinind astfel una din funcțiile de bază ale romanului, aceea de-a profetiza”. Sunt date spre publicare fragmente din romanul *Noaptea lui Iuda*, aflat în șantier. □ Ancheta acestui număr dublu, realizată de Nicoleta Sălcudeanu, are ca temă editorialistul român. Purtând titlul *Și editorialiștii sunt oameni*, ea le propune „prestigioșilor gazetari” să răspundă la două întrebări: 1. Face editorialul o literatură? 2. Editorialistul e profet sau pedagog al nației? În plus, li s-a cerut acestora să scrie câte un editorial pe tema, „anume bombastică”, *Starea culturii române*, iar colaboratorilor revistei, recenzii la cărțile editorialiștilor invitați să participe. Inițiatoarea anchetei consideră că experiența „s-a dovedit fructuoasă”, semnalând într-un *post-scriptum* faptul că Editura Polirom „a inițiat o serie de cărți ale gazetarilor, considerând, probabil, că editorialul face totuși o literatură”. □ Răspund la anchetă și/sau semnează editorialul cu tema impusă: Marius Tucă, Gabriela Adameșteanu, Ioana Lupea, Ovidiu Șimonca, Dan Andronic, Daniel Vighi, Traian Ungureanu, Răzvan Voncu, Ioan Groșan, Sabina Fati, Liviu Antonesei, Traian Ștef, Rodica Culcer, Cristian Preda, George Arion, Cristian Teodorescu, Dumitru Ungureanu, Dan Ungureanu. Scriu despre cărțile editorialiștilor: Răzvan Țupa (despre Cristian Tudor Popescu), Elena Vlădăreanu (despre Robert Turcescu), Ilinca Domșa (despre Robert Turcescu), Radu Vancu (despre Silviu Brucan și Lucian Mândruță), Mariana Gorczyca (despre Claudiu Istodor), Cornel Moraru (despre Mircea Mihăieș), Iulian Boldea (despre Cristian Tudor Popescu), Nicoleta Sălcudeanu (despre George Arion), Al. Cistelean (despre Dan Ielciu). Cum era de așteptat, unii răspund la prima întrebare afirmativ, alții negativ, alții se poziționează la centru. ■ Continuă ancheta *Cărțile supraviețuitoare* (II), inițiată de Virgil Podoabă în numărul dublu 1-2/2005, ce se va întinde și în numerele sau chiar anii următori. Inițiatorul acestui demers pornește de la constatarea că, deși se vorbește „chiar în inflație” despre necesitatea revizuirii critice a operelor literare scrise sub comunism, se acționează foarte puțin în acest sens, cu toate că „ar fi bine să începem să știm, măcar de acum, după un deceniu și jumătate de la căderea regimului comunist, cam care-ar fi cărțile scrise atunci, aici, în România, cu care literatura noastră ar mai putea defila în fața publicului, mai ales în fața celui tânăr, și prin noul veac. Ar fi bine, ba chiar obligatoriu, să știm deja cam câte din judecățile pozitive de valoare emise în acea epocă, sub opresiune, mai rămân în picioare. Sau, în cazurile în care nu rămân cu totul, cam cât din ele mai e viabil și azi, în libertate”. Este principalul punct de plecare al redacției care pornește „o acțiune ceva mai largă de revizuire, de fapt, re-examinare [...], cu o echipă critică alcătuită, în genere, din tineri, din ultima generație de comentatori, adică din oameni formați recent, în condiții de libertate, deci neimplicați în facerea și desfacerea ițelor vechilor ierarhii literare, dar și din câțiva critici, foarte puțini, din generațiile anterioare, oameni, de regulă, suficient de neangajați în jocurile de putere și influență, altfel spus, suficient de imparțiali și dezinteresați – și atunci, ca și acum – pentru a nu-și fi pierdut uzul rațiunii critice

și a putea privi lucrările literare ale trecutului apropiat cât mai onest cu puțință”. Înainte de a demara proiectul „re-examinării” critice, redacția întocmește o listă de titluri și autori, până la optzeciști, „după principiul acordeonului, care se poate (re)strânge sau lungi în voie, dacă nevoile dezbaterii critice prezente și viitoare o vor cere”. La capitolul „proză ficțională”, în „lista operelor epice supraviețuitoare”, se regăsesc 31 de autori cu câte unul, două sau chiar trei titluri, doar cele fără semne de întrebare în dreptul lor (unul, două sau trei) desemnând piese de rezistență asumate colectiv de către toți participanții la anchetă. În ordinea din listă, sunt enumerați: Gellu Naum (*Zenobia*), Laurențiu Fulga (*Alexandra și infernul?*; *Doamna străină?*; *Fascinația?*), Marin Preda (*Întâlnirea din pământuri*; *Moromeții*), Paul Georgescu (*Vara baroc?*; *Solstițiu tulburat?*), Constantin Țoiu (*Galeria cu viță sălbatică?*; *Însoțitorul*; *Căderea în lume?*), Eugen Barbu (*Groapa?*), A.E. Baconsky (*Echinouxul nebunilor?*), Radu Petrescu (*Proze*; *Matei Iliescu*), Mircea Horia Simionescu (*Ingeniosul bine temperat & comp.*; *Nesfârșitele primejdii?*; *Banchetul?*), Costache Olăreanu (*Ficțiune și infanterie*; *Avionul de hârtie*), Ștefan Bănulescu (*Iarna bărbaților*; *Cartea de la Metopolis*), Radu Cosașu (*Supraviețuire* 1930), Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat???*), Nicolae Breban (*În absența stăpânilor*; *Îngerul de gips??*; *Bunavestire?*), George Bălăiță (*Lumea în două zile*), Sorin Titel (*Clipa cea repede*; *Femeie, iată fiul tău*), Dumitru Radu Popescu (*F??*; *Vânătoarea regală???*), Matei Călinescu (*Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), Livius Ciocârlie (*Un Burgtheater provincial??*), Paul Goma (*Ușa?*; *Ostinato*), Dumitru Țepeneag (*Frig?*; *Așteptare??*), Nicolae Velea (*Întâlnire târzie??* 1936), Bujor Nedelcovici (*Somnul vameșului??*), Norman Manea (*Plicul negru*), Augustin Buzura (*Refugii??*; *Drumul cenușii???*), Mircea Ciobanu (*Istории*), Radu Mareș (*Caii sălbatici?*), Gabriela Adameșteanu (*Dimineață pierdută* 1942), Dana Dumitriu (*Prințul Ghica*), Ștefan Agopian (*Tobit*; *Tache de catifea*) și Eugen Uricaru (*Vladia??*). La capitolul „proză non-ficțională”, în listă se regăsesc 14 autori: Marin Preda (*Imposibila întoarcere*; *Viața ca o pradă*; *Convorbiri cu Florin Mugur*), Paul Georgescu (*Convorbiri cu Florin Mugur*), N. Steinhardt (*Jurnalul fericirii*), Radu Petrescu (*Jurnalul Berenicei* plus celelalte jurnale), Costache Olăreanu (*Ucenic la clasici?*), Mircea Zăciu (*Teritorii*; *Jurnal*), Mircea Horia Simionescu (*Trei oglinzi?*), Tudor Țopa (*Încercarea scriitorului*; *Punte*), Eugen Simion (*Jurnal parizian*), Florin Mugur (*Schițe despre fericire*), Lucian Raicu (*Reflecții asupra spiritului creator*), Livius Ciocârlie (toate cărțile de confesiuni), Romulus Rusan (*Călătorie spre marea interioară*), Radu Mareș (*Pe cont propriu*). ■ Grupajul propriu-zis de comentarii ce vizează autori și titluri din lista de mai sus cuprinde texte (unele continuare din nr. 1-2/2005) de: Adriana Stan (despre romanul *Doamna străină* de Laurențiu Fulga), □ Ioana Macrea-Toma (despre prozatorul Constantin Țoiu), □ Cristina Popa (despre proza lui Radu Petrescu), □ Oana Pughineanu (despre Radu Cosașu, *Un Don Quijote al nonficțiunii* II), □ Vali Dogaru (despre romanele lui Sorin Titel), □ Simona-Ioana Cucuian (despre rezistența scriiturii lui Matei Călinescu), □ Evelina Oprea (despre

romanele lui Augustin Buzura, *Refugii și Drumul cenușii*), □ Florin-Corneliu Popovici (despre romanul *Caii sălbatici* de Radu Mares), □ Anca Hațiegan (despre romanul Gabrielei Adameșteanu, *Dimineață pierdută II*), □ Virgil Podoabă (despre același roman al Gabrielei Adameșteanu, II), □ Rareș Moldovan (despre romanul *Vladia* de Eugen Uricaru). ■ Literatura contemporană este radiografiată prin comentariile critice punctuale din stufoasa rubrică intitulată *Cu cărțile pe masă*. Astfel, Daniel Ilea, în articolul intitulat *Darul lui Matei Călinescu*, recenzează volumul *Portretul lui M* (Polirom, 2003), ■ iar Cornel Moraru este interesat să afle ce e cu *Euridicienii*, citind și scriind despre antologia *Generația 2000* (Ed. Pontica, 2004), alcătuită și prefațată de Marin Mincu, nu fără a rămâne circumspect: „Adunați laolaltă însă, chiar dacă sunt atât de diferiți între ei, încearcă să acrediteze ideea că alcătuiesc o generație distinctă, și, de ce nu, o «nouă direcție» în literele românești (cel puțin spre așa ceva tinde, până la un punct, strategia mentorului grupării)”. □ Nicoleta Sălcudeanu vrea să afle *Unde începe străinătatea*, comentând primele două romane ale Aurei Christi din ciclul *Vulturi de noapte: Sculptorul și Noaptea străinului* (ambele apărute la Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004, din care primul reeditat). Recenzenta judecă estetic și critic cele două opuri substanțiale prin comparație cu romanele lui Nicolae Breban, luate ca model: „Dacă romanele lui Breban conțin o violență intrinsecă, ale Aurei sunt cărțile unui om trist. Îmi place diferența asta. Diferența numărul doi e că nu se lasă sedusă și încarcerată de codul postmodern. Diferența numărul trei e că romanele sale sunt chiar romane, nicidecum nuvele vândute cu etichetă de roman. Și nici nu au teribilismul acestora. Renunț să numerotez diferențele, fiindcă-s multe. Scrisul cu încetinitorul îi vine bine și nu e de împrumut, ci somatic”. □ Impropiu inclusă în rubrica de comentarii a literaturii contemporane *Cu cărțile pe masă*, Doina Ioanid, incitată de proiectul *Cărților supraviețuitoare* regimului comunist, recitește *Manualul întâmplărilor* de Ștefan Agopian și redescoperă „bucuria lecturii”, singurul criteriu pertinent de rezistență în timp: „Povestirile lui Ștefan Agopian reușesc să se sustragă explicitărilor, care sunt, prin forța lucrurilor, univoce și reductive, propunându-se contemplării, singura care conține toate sensurile posibile, chiar dacă neexprimate, ci numai intuite”. □ În cronica intitulată *Și DA... și NU*, Ramona Colceriu reface „dosarul” cărții lui Gelu Ionescu, *Anatomia unei negații* (Ed. Minerva, 1991), prin care autorul încearcă să traseze „principalele linii de contur ale discursului său critic: de la Eugen Ionescu avangardist, contestatar și neconformist, la Eugen Ionescu antiavangardist, timid și confesiv”. □ Petruț Năstăsă scrie scurt și la obiect, anunțând o *Epică inconsistentă* în cartea de proză „în ton minor”, *Povestea deviaționismului* (Ed. Timpul, 2003), a poetului Miron Kiropol: „Inconsistența epică, absența focarelor de coagulare a variabilelor psihologice echivalente unui eclecticism tematic exacerb, malignitatea unor pasaje care pun în discuție problematica culturii și nu numai, într-un stil nonconformist și degajat, dar superflue și banale în fond, constituie câteva din lacunele acestei proze”. □ *Măști poetice* detectează

Lucia Dărămuș în antologia lirică a Doinei Cetea din volumul *Casa iluziilor* [Ed. Dacia, 2004], poetă ce „excelează în analiza vagului, a tăcerii, sentimente perene, adânci, care nasc dialoguri interne”. □ *Dincolo de ermetism și alchimie, tăcerea...*, astfel sintetizează Gina Puică antologia din lirica artistului vizual Constantin Severin, *Orașul alchimic* (Ed. Dacia, 2002, colecția „Poetii Sucevei”), o „poezie gravă”, „una din fețele incertitudinii și angoasei de la nivel ontic și estetic ale epocii contemporane”. □ În articolul *Viața ca un talk-show*, Emanuela Patrichi prezintă debutul în volum al tinerei prozatoare Adriana Bărbat, cu volumul *Talk-show* (Ed. Paralela 45, 2004), scrisul acesteia fiind „sigur și curat, sincer, smuls din real, fără întortocherile imaginației, fără jocul visului”. □ Minodora Soporean, în *Vremurile literaturii*, prezintă succint cea mai recentă lucrare „cu o mare încărcătură informațională” a criticului și istoricului literar Alexandru Ruja, *Literatura sub vremei* (Ed. Universității de Vest, 2004), în care sunt surprinse „noi aspecte ale unor opere marcante din literatura, estetica literară și critica românească”. □ Parafrazând ironic titlul cărții pe care o prezintă, *Pretutindenea Femei* (Ed. MLR, 2004), un „pseudo-roman erotic”, Ioana Laslo titrează *Pretutindenea Nicolae Neagu*, nimicind critic volumul. □ Ramona Colceriu distinge *Chemarea pământului* în romanul „bio-monografic” al lui Alexandru Filipașcu, *Salonul* (Ed. Limes, 2004), □ iar Georgia-Daniela Popa, *Aventuri de misogin*, în romanul lui Eugen Curta, *Misoginul îndrăgostit* (Ed. Generis, 2004). □ Beneficiază de prezentări și alte volume, semnate de Ioana Petcu, *Ia-ți pălăria sau umbrela cu tine. Așteptăm să plouă* (Ed. Cronica, 2003) (comentat de Sanda Cerghizan, în articolul *O carte cu de toate*); □ Radu Părpăuță, *Învierea mușilor* (Ed. Versus, 2004) (recenzat de Daniela Liț, în articolul *Povestiri sarcastice*); □ Viorel Știrbu, *Vămile Damascului sau Moara de nisip* (comentat de Roxana Roman, în cronică *Romanul de tranziție*); □ Daniel Bărbulescu, *Colecționarul de fluturi* (Ed. Curtea Veche, 2004) (prezentat de Alina Micu, în articolul *Alte schițe, fără momente*); □ Ioan Radu Văcărescu, *Un sat numit România* (Ed. Axa, 2003) (comentat de Alexandrina Veliche, în cronică *Reminiscențele epocii de aur*); □ Eugen Evu, *Port rănilor tale* (Ed. Cogito, 2003) (volum de versuri comentat de Constantin Stancu) ș.a. □ Un interviu cu tânăra poetă Ruxandra Novac se poate citi în rubrica intitulată *Colocviile lui [Mihai] Vakulovski*. După întrebările clasice referitoare la parcursul biografic și debutul literar, cerul întrebărilor se lărgiște, vizând scriitorii români pe care i-ar propune spre lectură unui tânăr de altă limbă („doar vreo doi trei scriitori trecuți de cincizeci de ani”), ce scriitori tineri îi plac („Adrian Schiop și Ionuț Chiva în proză. Dan Sociu, Constantin Acosmei, Marius Ianuș în poezie”) sau nu („Nu-mi plac de exemplu Ioana Baetica și Dragoș Bucurenci, fiindcă mi se par pretențioși – prima – și contrafăcuți – al doilea –”) etc. □ Liviu Ioan Stoiciu semnează nu poezie, ci un articol politic la rubrica intitulată *Crispări*. □ *Epistolarul de la Olănești* continuă să reproducă scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite lui Virgil [Podoabă] și Cis[telecan]. □ *Epica Magna*, rubrica de proză contemporană,

găzduiește ample povestiri semnate de Sorin Catarig, Ioan Radu Văcărescu și Ovidiu Stanomir. □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de Floarea Țuțuianu. ■ Două poezii în manuscris trimite spre publicare Constanța Buzea. ■ Grupaje de versuri mai semnează în acest număr Ion Stratan (în rubrica intitulată *Carmen saeculare*), Ștefan Manasia, Tudor Crețu și Dumitru Radu Popa (toți trei în rubrica intitulată *Triptic*), Doina Pologea, Maria Pal, Mariana Gorczyca, Teofil Răchițeanu, Valer Ghidiu, ultimii cinci reuniți în rubrica intitulată *Chintă servită*. □ Ioana Ieronim este prezentă cu o piesă de teatru într-un act, intitulată *Misiune specială*. □ Keith Hitchins semnează un studiu de filozofie a istoriei urmărind în paralel doi reprezentanți din spații diferite: *Modernitate și angoasă între cele două războaie mondiale. Emil Cioran și Ianko Ianev*. Traducerea aparține Nicoletei Sălcudeanu. □ Pentru rubrica *Biblioteca Babel*, Leo Butnaru traduce din limba rusă trei texte de Velimir Hlebnikov, □ iar Marian Nicolae Tomi, din limba germană, poeme de Paul Celan. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită și în acest număr între N.S. [Nicoleta Sălcudeanu], Al. C.[istelecă] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat, ca întotdeauna, de *Ce scriu ungerii* în reviste din Transilvania, precum „Látó”, „Múzsza”, „Művelődés” (Cultura) sau „Helikon”. □ N.S. întâmpină, în primul rând, noi ziare, precum „Gândul” (în care CTP „reflectează asupra rolului și rostului scrisului”) sau „Averea” (din redacția căreia fac parte Elena Vlădăreanu, Mihai Iovănel, Ara Șeptilici, Brândușa Armanca ș.a.). □ Nr. 4/aprilie 2005 al revistei „Litere” este dedicat în totalitate aniversării celor 75 de ani împliniți de Alexandru George, □ iar nr. 64/1-15 mai 2005 al revistei „Tribuna”, câștigătorilor de premii ai filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, fiind intervievați, printre alții, Ruxandra Cesereanu sau Ion Simuț. Cel din urmă deplânge „insuficiența (sau suficiența) revistelor literare din Ardeal, printre care ne numărăm, în abordarea generației '60 și a «celor mai importanți scriitori ai momentului actual»”. Deși subscris aparent, N.S. impune un amendament malițios: „Este adevărat că «Vatra» nu a scris deloc despre Breban, Buzura, Țepeneag și alții, decât în numerele tematice cu best-sellerul est-etic și literatura rezistentă la estetic de până în '89. Probabil comentariile au fost mai greu observabile din cauză că erau mai multe dedicate aceluiași autor, fapt ce putea să creeze confuzie. Este adevărat că «Vatra» nu a scris nimic despre scriitorii de primă mână «ai momentului actual» în măsura în care dl. Simuț nu ne-a citit revista, cel puțin în ultimul an. [...] Probabil, datorită unor fenomene de *poltergeist*, mai multe numere tematice ale noastre au dispărut inexplicabil, ca și cum n-ar fi existat, în consecință nu au putut fi citite”. ■ Aceeași N.S. este încântată de „radicalitatea salubă” a revistei „Echinox”, care, deși apare rar, „este imposibil să nu atragă atenția”, căci este „din ce în ce mai incisivă, și nu o incisivitate gratuită”, propunând spre discuție mereu teme „grele”, precum post-modernismul, schimbarea canonului, „vrajba dintre generații” ș.a. punctual, ea se oprește la nr. 1-4/2005, în care tinerii „nepătați de compromisul ideologic”

discută contextul în care încep să se manifeste. Este reținut și comentat textul semnat de Alex. Cistelean și Cristian Gligor, „nu doar incendiar”, „ci de o lehamite sau, mai degrabă, de o amărăciune lucid-febrilă”, un text „catalizator” ce „luminează cu cruzime ce au ei toți în comun și de ce trebuie ascultați”: „E vorba de revolta unor tineri studioși, deștepți, culți, care, din exasperare, nu mai au puterea decât să ne renege. [...] Textele lor teoretice m-au făcut să înțeleg că mizerabilismul și directetea prozei și poeziei celei mai recente generații, contestarea *establishment*-ului cultural, nu sunt simple fițe de lupi tineri, cu antecedente recognoscibile în istoria literară, ci o schimbarea serioasă de paradigmă, poate șansa noastră de a ne forma noi reflexe culturale și sociale”. ■ „*Poezia tânără*” aproape canonizată, își intitulează Al. C. nota de semnalară, comentând nr. 2-3/2005 al „Caietelor critice”, în care Daniel Cristea-Enache și Mihai Iovănel propun un „dosar impresionant” și o antologie a douămiiștilor, număr ce va rămâne ca un important reper bibliografic. □ Același Al. C. reține și comentează editorialul *Bolnavi de inimă (rea)*, din nr. 3/2005 al revistei „Familia”, aparținându-i lui Traian Ștef, „unul dintre cei mai exacti și mai echilibrați diagnosticieni ai patologiei de tranziție”. ■ Că *Optzecismul nu piere* o dovedește nr. din aprilie al revistei „Tomis” din Constanța, care pentru a-l reanima, „a convocat câțiva frunțași optzeciști la un ritual de anamneză [...], amintirile unora [...] se transformă în studiu și dezbateră” la alții. □ Despre primul număr (763/12 aprilie 2005) din seria nouă a „Adevărului literar și artistic”, condusă de Marius Vasileanu (redactor-șef) și Nina Vasile, cea din urmă ironizată pentru modul învechit în care alcătuiește revista presei. □ În note restrânse, N.S. informează cititorii despre un *Festival de haiku*, care va avea loc în iunie la Constanța, cât și □ despre un *Concurs de poezie, proză și haiku la Vișeu de Sus*, care a avut loc din inițiativa lui Marian Nicolae Tomi și Vasile Vlașin. Marele premiu, la poezie, a fost câștigat de Angela Furtună, iar la proză, de Doina Ruști. □ Mai aflăm de la N.S. că, în zilele de 6 și 7 mai, a avut loc la Mediaș a V-a ediție a Zilelor Revistelor Culturale din Transilvania și Banat. Sunt enumerate atât revistele participante, cât și componența juriului și premiile acordate, dintre care cel pentru întreaga activitate poetică și culturală a fost acordat poetului Ioan Moldovan. □ Se publică un drept la replică trimis de Alex. Ștefănescu conducerii revistei, prin care criticul denunță „atacurile nedrepte” îndreptate de diverși semnatari sau colaboratori ai revistei împotriva sa (Marin Mincu, de pildă, într-un interviu recent). În consecință, criticul încetează, de acum încolo, orice colaborare cu revista „Vatra”. □ Număr coordonat de Nicoleta Sălcudeanu. □ Ilustrații de Constantin Severin, artist vizual și poet.

IULIE

1 iulie

• [„Tribuna”, nr. 68 (13)] În *Blaga și scena*, Ovidiu Pecican urmărește demonstrațiile criticului și istoricului teatral Doina Modola din volumele *Lucian Blaga și teatrul. Insurgentul. Memorii. Publicistică. Eseuri* (Ed. Anima, 1999) și *Lucian Blaga și teatrul. Riscurile avangardei* (Ed. Anima, 2003), în care aceasta „încearcă să elucideze misterul jumătății de noroc de care a avut parte teatrul blagian”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Adrian Țion prezintă cititorilor *Incisivitățile unui sceptic*, recenzând volumul de versuri *Casa cu un singur perete* (Ed. Studia, 2004), propus de Ion Cristofor, care „e mai întâi de toate poet și încă un poet de mare forță. Un poet important, a cărui valoare e constant consemnată de critici și alimentată de fiecare nouă apariție editorială. Un poet cu o audiență în continuă creștere”. □ Ilie Rad semnalează cititorilor *Un volum despre Tribuna*, tipărit la împlinirea a 120 de ani de la apariția primei serii a publicației, și anume *Tribuna 120. Studii* (Ed. Tribuna, 2004), rodul unei sesiuni științifice jubiliare inițiate de profesorul Ion Maxim Danciu, redactorul-șef al revistei de astăzi. □ În rubrica *Grafomania*, Matei Burlacu recenzează extrem de critic cel de-al șaselea volum de versuri al Clarei Mărgineanu, *Fata de asfalt* (Ed. Semne, 2005), care „n-are miză, e plictisitor, prețios, penibil-sentimentaloid, patetic și plin de greșeli de gimnaziu. E o lectură pe care nu o recomand absolut nimănui, iar Clarei Mărgineanu îi spun, cu toată seriozitatea, că e timpul să reflecteze un moment dacă nu cumva nu poezia e drumul ei în literatură ci, poate, altceva”. Câteva săgeți critice se îndreaptă și asupra lui Horia Gârbea, prefațatorul entuziast al volumului. □ Ion Mureșan îl prezintă succint pe Gheorghe Pârja, pagina de poezie găzduind un grupaj din creația poetului. □ O pagină de poeme semnează și Constantin Rusu. □ Sorin Catarig este prezent cu o pagină de proză. □ Un nou grupaj de aserțiuni aforistice publică Gheorghe Grigurcu în rubrica *Telecarnet*. □ Un scurt interviu realizează Oana Pughineanu cu scriitorul Constantin Țoiu. Printre subiectele atinse, se numără și unitatea în diversitate a scriitorilor din UR: „E paradoxal cum această Uniune a Scriitorilor unește în cadrul unei mari diversități de păreri și de opinii. Nu avem de-a face cu o unanimitate. Cu cât se diferențiază mai mult un scriitor de altul are șanse, nu numai de a fi original, dar chiar de a scrie mai bine, de a se adânci în arta scrisului. De pildă, eu întotdeauna când cunoșteam scriitori – pe Preda, pe Ivăsiuc –, de câte ori discutam cu ei dându-le ce li se cuvenea și admirându-i pentru ce scriau, întotdeauna mă întrebam ce mă deosebește de ei. Este un mare egoism aici, este adevărat, dar este un egoism al existenței însăși... Fiecare animal are teritoriul lui și scriitorul este o ființă care are teritoriul ei, iar acesta se definește prin diferențierea la maximum, cât e posibil, de cei din jur. Este un fel de antagonism benefic între scriitori, care îi ajută ca împreună să creeze acea cultură sau acea uniune de scriitori care să fie durabilă. E paradoxal... Desigur nu e vorba de o diferențiere vulgară legată de ură,

de distrugere, ci de diferența de idei”. □ *Ce se așteaptă de la noua conducere a Uniunii Scriitorilor?*, este ancheta cu o singură întrebare cuprinzătoare, „cât mai neutră cu putință”, pe care Ioan-Pavel Azap o declanșează în breasla scriitoricească. În acest număr răspund: Ruxandra Cesereanu, Teodor Tihan, Adrian Popescu și Ovidiu Pecican. Continuare în numerele viitoare. □ În rubrica sa *Ex-abrupto*, Radu Țuculescu se întreabă de ce să nu se înființeze o Uniune a Scriitorilor din Transilvania (UST)? „Uniune, nu asociație ori filială. Așa cum există și în alte țări europene. Mai multe uniuni ale scriitorilor. În Germania, de exemplu. [...] O Uniune a Scriitorilor din Transilvania care să adune scriitori români, maghiari și germani, dacă mai există. Ori și de alte naționalități ce viețuiesc în perimetrul arcului carpatic. Cu un sediu central (la Cluj) și câteva filiale în zonă. Cu un statut perfect legal și bine drămuț. Cu un sindicat care să apere drepturile membrilor săi. Cu membri cotizanți, case de creație, premii literare. [...] Cu o editură care să se impună și să impună, editură ce lipsește, momentan, din Transilvania”.

5 iulie

• [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 775 (26)**] Bogdan-Alexandru Stănescu caută, *Cu oglinda pe marginea Eului* (I), să definească scriitura din volumul *O limbă comună* (Polirom, 2005): „Citindu-l pe Sorin Stoica am realizat cât de puternică e disperarea cu care fug tinerii scriitori români de acțiune: sub aspectul unei aparente întoarceri la poveste [...], prozatorul ce gravitează în jurul vârstei de 30 de ani va putea crea mici eseuri în care varsă diatribe clar orientate politic, social ș.a.m.d. Celebra întoarcere la poveste, în principal reacție la «dilatarea» modernismului umanist [...], devine acum simplă mască în spatele căreia se ascund defilări spectaculoase sub raport tematic, dar lipsite de consistența celui mai slab roman brebanian! [...] Asemeni multora dintre tinerii prozatori aparținând generației Polirom (îi numesc așa deși nu toți au debutat sub mantaua celebre edituri), Sorin Stoica ține morțiș ca personajul său narator să-și justifice actul scrierii. [...] Am ezitat îndelung până am aruncat piatra aceasta: am căutat cu lumânarea distanța dintre autor și narator, aceea ironie apocaliptică ce ar fi putut transforma romanul într-o satiră reușită a Întregului. Cred, totuși, că acest volum se rezumă la o critică exterioară a societății (foarte bine realizată), fără a reuși să atingă un plan general prin simplul fapt că este unilaterală. Sorin Stoica practică un psihologism de gradul întâi, lipsit de obiectivitate. În plus, romanul este încărcat cu teoretizări puse în slujba unui realism necesar (atitudine polemică într-o stare de haos generalizat) – am sesizat contradicțiile cu care autorul își dotează personajul, ca unice forme ale acelei distanțări caracteristice romanului modern –, necesare în economia prozei pentru a da contur profilului unui actor lipsit până la urmă de consistență. Singura certitudine axiologică se află pe teren stilistic, acolo unde Sorin Stoica știe cu talent să reproducă (celebra ureche) aproape caragialian, dar fără a simți monstruos. Personaje ținând de cam toate mediile posibile, mentalități reduse cu măiestrie la limbaj, scurte

narațiuni redade auzului cu talentul unui real prozator: acestea sunt atuurile lui Sorin Stoica. Structura secvențială a volumului facilitează inserția unor largi paranteze narrative, mici povestiri în care simt apropieri cu Dan Lungu”. Despre „diferențele ideologice” dintre semnatarul recenziei și prozator, ni se promite un articol în numărul viitor. ■ Titlul cronicii Iuliei Argint, *Ultima aventură a lui Casanova*, se referă la cel mai recent roman scris de Andrei Codrescu, *Casanova în Boemia* (Polirom, 2005), în care semnatară descoperă „aceiași rafinament pervers, aceeași extravaganță, la fel, personaje cu o structură interioară schizoidă, cu un discurs dublu”, ca și în volumul *Curtea-De-Ape* a Elenei Pasima [Ed. Vinea, 2003]. □ Noua rubrică a Ninei Vasile, *Atelier de creație*, se deschide cu următoarea precizare: „dincolo de confirmarea sau infirmarea implicită a valorii unui text sau altul, aproape mult mai important este accentul pe identificarea unor puncte de interes, a unor ingrediente poetice care pot fi centrul de generare a creației autentice, sau de punere în funcțiune a puterii fiecărui poet/poete de a-și face simțită prezența ca atare. Cu alte cuvinte, mi se pare mult mai spornic pentru cel care ne trimite poezie, să-și conștientizeze ceea ce numai el posedă; în contextul referințelor culturale din care face parte și cu ocazia reflectării în receptarea pe care mă străduiesc s-o particularizez în funcție de fiecare creator.”. □ Este publicat un poem de Nicolae Țone. ■ În acest număr, rubrica *Scriitorii despre cititorii lor* găzduiește un text de Adrian Urmanov, intitulat *Poemul pe viu sau despre formula succesului*. Manifestul său poetic cuprinde următoarele subtitluri: *Despre autenticitatea lupilor; Despre ce vindem și ce păstrăm, Despre formula succesului; Despre poemul message-orientated*, despre acesta din urmă tânărul poet scriind: „Improvizația este, fără discuție, varianta limită, de maximă utilitaritate, a performance-ului. Poemul rezultat în urma unui astfel de act, la cel mai înalt grad de golire creatoare de sine din partea poetului, va reuși să fie autentic atât la emițător, cât și la receptorul său, atingând, astfel, punctul de maximă căldură (comunicare vie) între scriitor și cititorul textului. Un astfel de text, prin excelență *message-orientated*, implică însă groaznic de multă golire de sine, conștientizare la rece a menirii poetului și a lumii în care compune, disponibilitate de a călca în picioare atât principii descriere, cât și principii umane, multă, foarte multă muncă și, cel mai groaznic, o poziție de egalitate cu cititorul, venită dintr-un dram de umilință pe care poetul de mâine va trebui să și-o asume astăzi. Mă uit în jur și abia dacă văd doi-trei capabil de o astfel de atitudine față de text – suficienți, însă, pentru a fi vârful unei generații”. □ Răzvan Ionescu prezintă cititorilor *Cazul Ion Marin Sadoveanu sau proiectul risipit în „repetate acomodări”*, un amplu studiu, cu note adiacente, despre ratatele întâlniri cu sacralul, din preajma Rugului Aprins.

● [„22”, nr. 800 (27)] Tania Radu scrie *Despre optzecismul îmbogățit*, recitind *Caravana cinematografică și alte povestiri* de Ioan Groșan (ediție definitivă, Ed. Corint, 2005), volum considerat „cel mai riscant” dintre toate reeditările recente ale generației (Buzura, Adameșteanu, Bălăiță, Agopian, Stelian Tănase):

„Caravana cinematografică, socotită multă vreme una din piesele de rezistență ale optzecismului, se îndepărtează definitiv de tipul de lectură aplicat literaturii tinere din acei ani și tinde să-l proiecteze pe autor mult mai în urmă în timp, alături de Nicolae Velea, Marin Preda și chiar Vasile Voiculescu. Riscul acestei reșezări este expulzarea prozatorului din *mainstream*-ul unei generații intrate deja în textura profundă a literaturii de azi și perceperea lui ca produs de sine stătător, cel mult atașabil galeriei de realiști calofili, oricând valabili, dincolo de grupări și stiluri. Este sau nu în favoarea prozatorului Ioan Groșan – e greu de spus acum. Dar vom putea întrevedea răspunsul odată cu tipărirea noului roman anunțat la Polirom”. Recitit după două decenii, „la Groșan sar în ochi enormele diferențe față de congenerii din grupul optzecist. Ce caută acest prozator în atmosfera îmbibată teoretic și experimentalist de lecția textualismului și postmodernismului, în peisajul aproape exclusiv citadin al prozelor concepute în laboratoarele cenaclului Junimea? Un singur răspuns mai puțin îndatorat conjuncturilor: «remorcat» de optzeciști grație instrumentarului ludic pe care-l mânia foarte bine. La vremea respectivă, demonstrația de grup pare să-l fi provocat să încerce tehnicile textualiste iar rezultatul s-a resimțit spectaculos de pe urma ingeniozității sale naturale. Lângă primele proze ale lui Gheorghe Iova, Gheorghe Crăciun sau Emil Paraschivoiu, Ioan Groșan venea cu aerul că experimentul s-a copt deja, prinzând necesara coajă a clasicității care să-l facă agreabil la lectură. El a făcut, pe loc, proba că din acele experimente se pot naște scriitori adevărați – ceea ce timpul a demonstrat apoi cu ceva dificultate. A făcut, deci, un imens serviciu întregii grupări. Dincolo de aceste trăsături însă, și spre deosebire de optzeciștii canonici, Groșan rămâne un degustător al ritmurilor rurale, al tipologiei rural-intelectuale, cu slăbiciune pentru alunecarea spre magicul mărunț, lesne inserabil în realitatea cotidiană, cu condiția să fie privită dintr-un unghi candid: copilăria, tinerețea sau simpla candoare a inculturii”. □ Apare numărul dublu 15-16 (5-11 iulie) al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Simona Popescu scrie despre *Proiectul Ruxandra Cesereanu*, după apariția volumului *Nebulon*: „Ruxandra Cesereanu este un scriitor interesant pentru că ea încearcă să construiască în foarte multe câmpuri stilistice, tematice, ideologice – nu doar ideologie literară, dacă ne gândim că nu a scris doar cărți de poezie, ci și cărți despre Gulagul românesc, despre literatura detenției sau despre infernul concentraționar. *Nebulon* este o carte de povestiri – ar spune un critic literar –, așa cum cartea ei anterioară, *Tricephalos*, era un roman. Eu însă mă feresc să consider *Tricephalos* un roman, deși este roman!, sau *Nebulon* carte de povestiri, deși este o carte de povestiri! Mi-ar plăcea să cred că aceste două volume de proză, împreună cu cele de poezie, sunt parte dintr-un proiect. Mă interesează din ce în ce mai tare autorii care au un proiect, pe care îl dezvoltă nu doar într-o singură direcție: poezie doar, sau proză doar, sau eseu doar, sau critică literară doar, ci pe mai multe planuri, pe mai multe nivele aflate «în rețea». Proiectul ar putea purta numele de «Ruxandra Cesereanu». Ea a creat, cred, o marcă, o marcă

stilistică înregistrată: dacă deschizi o carte de-a ei la orice pagină, știi că este o carte semnată Ruxandra Cesereanu, fie că e una de poezie sau de proză. Dar a creat o marcă înregistrată și din punct de vedere tematic, pentru că *Tricephalos* și *Nebulon* sunt cărți ale călătoriei”. □ După lectura romanului de debut al timișoreanului Nicolae Strâmbeanu, *Evanghelia după Araña* (Humanitas, 2004), Paul Cernat pune eticheta *Picaresc baroc sub semnul Fiarei*, considerând că textul „își trage sevele din cărțile populare, din memorialele de călătorie ale exploratorilor și din romanele de aventuri cu pirați și corsari, fiind «înnobilată» estetic oarecum în maniera prozei lui Saramago și Lobo Antunes”. Criticul analizează meticolos subiectul și tehnica romanului, concluzia fiind că „pentru cititorii sătui de inflația mizerabilismului *cool*, de minimalisme fără relief, de microrealisme aptere și de «actualități» ieftine, *Evanghelia după Araña* aduce o gură de aer proaspăt din altă lume, făcând diferența: un “tratament fabulatoriu” de care proza noastră avea nevoie. Cu toate carențele semnalate, cartea de «călătorii pe mările de povești» a lui Nicolae Strâmbeanu are meritul de a (re)deschide o cale regală a ficțiunii capabile să re-încânte, să desfete și să cucerească”. □ Cu titlul *Tinerii din anii '30*, Gabriela Adameșteanu consemnează dialogul purtat de Joaquín Garrigós cu Pericle Martinescu, în noiembrie 2004 „Discuția a fost foarte animată și la ea a participat și d-na Martinescu. Așa cum a arătat în interviul din «Bucureștiul Cultural», nr. 4 (8.03.2005), d-l Garrigós apreciază foarte mult jurnalul lui Pericle Martinescu. Din păcate, cum se va vedea din această discuție, o mare parte a lui este încă inedită”. □ În acest număr, Ioana Drăgan propune o nouă rubrică, aducând ca argumente o serie de întrebări: „Cum trăim la început de secol XXI în orașul care se pregătește să devină, poate, o capitală culturală europeană? Care sunt atitudinile și sentimentele oamenilor față de orașul în care își petrec zilele și nopțile? Cum arată strada și ce-și doresc locuitorii? Acest colț de pagină își propune să fie o oglindă mai mult sau mai puțin fidelă a Bucureștiului de azi, un punct de vedere, evident subiectiv, o radiografie a unor stări de spirit. O inserție afectivă în realitatea bucureșteană și în mentalul oamenilor care o populează”. Cel dintâi eseu pe această temă este intitulat *Blocuri și case*. ■ Continuă, cu episodul VI [în revistă, greșit V, *n.ed.*], ancheta *Bursa de valori literare* (1990-2005), lansată în numerele precedente de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătărelu, argumentul celor două fiind acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului

literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr, Cristina Spătărelu consemnează răspunsurile date de Virgil Podoabă (*Ne găsim într-o fază de tulburare a apelor canonice*), Nicolae Bârna (*Valorizarea literaturii (foarte) recente*) și Elena Vlădăreanu („*Granzii*” literaturii de ieri și-au pierdut din prestigiu). □ Înainte de a-și expune opțiunile privitoare la canon, Virgil Podoabă ține să precizeze „din start” că se situează „într-un dezacord de principiu cu orice tentativă de a introduce și gândi operele literare și de artă în logică economiei de piață, care duce, ață, la top sau la Bursa de valori literare, precum în exemplul anchetei de față. Nu e cazul să spun că există o incompatibilitate constituțională, funciară, ontică și fenomenologică, iar, în consecință, și axiologică, între operele literare și de artă și obiectele care se supun acestei logici: căci ele, firește, atunci când nu stau doar în rafturi ori atârinate pe pereți, ci când sunt citite sau privite de cineva, tocmai că nu sunt obiecte economice, ci devin ființe vii sau fenomene dotate cu viață proprie, în care se întrupează, într-un limbaj oarecare, un subiect uman, având caracteristicile unicității”. □ În privința „retrogradărilor” sau a „excluderilor” din canon, Nicolae Bârna „observă o stăruitoare tendință de a politiza excesiv procesul în chestiune. Alături de sancționarea unor «perimări» estetice indiscutabile, se manifestă și pornirea de a pedepsi prin de-canonizare literară culpe biografice, de regulă moral-politice, ale autorilor. În ce mă privește, sunt, atunci când e vorba de literatură și artă, alături de Mircea Martin, care opina răspicat, într-un important articol cu virtuți programatice, că e nevoie de un fundamentalism estetic, care să contracareze orice excese ale unor fundamentalisme politice ori religioase”. □ Elena Vlădăreanu, dincolo de aserțiunea din titlul intervenției sale, crede că „repoziționarea cărților în rafturile literaturii române” a dus la recuperarea unei „zone a literaturii până nu demult ignorată. Începând cu Sebastian, Bonciu, Fântâneru, Blecher, continuând cu Țepeneag, Leonid Dimov, Mazilescu, Mircea Ivănescu, Emil Brumaru și Șerban Foarță au devenit foarte populari. Chiar și Mateiu Caragiale a înregistrat o revenire spectaculoasă după revoluție. Pentru a nu vorbi de Eliade, Cioran, Ionescu. Gellu Naum a devenit rapid un poet român important (printre cei mai importanți). Optzeciștii au urcat rapid în topuri, la fel târgoviștenii. Poetele au ajuns în primele rânduri, iar vocea lor s-a făcut mai auzită în ultimii ani: Angela Marinescu, Nora Iuga, Marta Petreu, Mariana Marin. Gabriela Adameșteanu și Sonia Larian în proză. În acest context, critica literară a suferit o modificare formală. Dacă până nu demult, contau volumele de critică, acum contează prezența cât mai activă în publicațiile de gen. Au rămas câțiva critici literari importanți, care mai degrabă își folosesc prestigiul (moral și estetic) căpătat nu acum, ci înainte de ’89 sau în

primii ani de după revoluție. Așa cum sunt, de exemplu, Nicolae Manolescu și Eugen Simion. S-au remarcat după revoluție, printre alții, Dan C. Mihăilescu, Al. Cistelean, Ștefan Borbély”.

6 iulie

• [„**Lucefărul**”, nr. 26] Adrian G. Romilă recenzează volumul de convorbiri *Breviar pentru păstrarea clipelor* (Humanitas, 2005), dintre autorul *Bunului simț ca paradox* și tânărul istoric Filip-Lucian Iorga, desfășurate între 2000 și 2004: „Dincolo de avatarurile unei personalități originale, întregul volum reconstituie o epocă apusă: lumea românească de dinainte de 1948. Culorile ei vii sunt redată de memoria celui ce a trecut prin ea, selectând din mulțimea de detalii (desigur, și la sugestia inițiatorului discuției) doar pe acelea din care se poate ghici esența. E o lume pe care protagonistul ei o regretă și o pune mereu indirect în contrast cu imaginea ei de acum, tocmai pentru a-i revela contururile pierdute”.

□ Iordan Datcu este interesat de *Confesiunea patetică* (Ed. Ex Ponto, 2004) a lui Pericle Martinescu, ce cuprinde file ale jurnalului intim ținut între 1936 și 1939. □ *Casanova ramolit*, titrează Elena Vlădăreanu referindu-se la subiectul romanului lui Andrei Codrescu, *Casanova în Boemia* (Polirom, 2005, trad. de Ioana Avădani). □ Ion Pachia Tatomișescu își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (III), prezentând „etapa «fluxului memoriei»” ce se deschide prin cele două volume publicate în 1957 (*Dincolo de iarnă. Pasteluri și Fluxul memoriei*) și se încheie cu antologia *Versuri* din 1964: „Când confruntăm modelele lirice pe care le propune în esuri cu poezia pe care o face vedem că există o nepotrivire, cel puțin în volumele de până la *Cadavre în vid*. Modelele indică mai ales o poezie a concretului și a tensiunilor disonante (după expresia cunoscută a unui estetician), poezia arată, dimpotrivă, o sensibilitate la universurile evanescente, un simț extraordinar de fin la șaptele, aromele, culorile stinse ale naturii cuprinse de febra sfârșitului”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte un grupaj de versuri semnează Mihai Minculescu, Theodor Voiosu și Florian Huțanu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Maria-Ana Tupan. □ Arthur Porumboiu publică și comentează *O scrisoare de la Ioanid Romanescu*, în legătură cu o poezie a semnatarului, trimisă „Convorbirilor literare” în 1980. □ Simion Bărbulescu definește *Concepția despre viață a lui Omar Khayyam*. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizată este Grațiela Benga, cu pasaje reproduse din revista „Banat”. □ Este publicată componența noului Comitet Director al Uniunii Scriitorilor, precum și a consiliului UR, pe filiale.

• [„**România literară**”, nr. 26] În siajul recentelor alegeri de la Uniunea Scriitorilor, revista publică un rezumat al primei ședințe a noului Consiliu al UR, publicând lista cu noile organisme de conducere, pe filiale și pe secții. □ În paginile centrale ale numărului, Ilie Constantin se ocupă de *Lucian Blaga, lirica postbelică*, analizând câteva poezii reprezentative pentru ultima perioadă a

poetului: „Nu e ușor să datezi textele poetice de după ultimul volum liber al lui Lucian Blaga, *Nebănuitele trepte*, editat în vremea războiului mondial (1943). Ne este, cred, îngăduit să considerăm toată producția unui poet supus tăcerii ca reprezentativă, global, pentru perioada de după război. Unul din poeme, *Cuvinte către patru prieteni*, dă mărturie de angoasa și deznădejdea autorului în timpul tuturor acestor ani pe care el avea să-i mai trăiască într-o lume stranie”. □ Lui Daniel Cristea-Enache îi revine dificila misiune de a scrie despre un volum de povestiri scris în îndepărtații ani '60 și reeditat recent: „După un prim și neconvincător roman, *Moartea în pădure* (1965), cu concesii făcute realismului socialist (tema luptei de clasă subîmpărțind maniheistic personajele și motivațiile lor), Constantin Țoiu a venit cu un volum de povestiri, *Duminica mușilor* (1967), reeditat, după aproape patruzeci de ani, sub titlul *Trompete după-amiază*. E singura modificare – ne previne autorul – operată în carte, și ea se justifică prin aceea că titlul inițial părea o replică la *Duminica orbului* a lui Cezar Petrescu. «Operele» perioadei anterioare liberalizării și cele scrise, pe parcursul acesteia, în vechiul spirit partinic au de regulă o debilitate estetică și un infantilism prozastic de un mare efect comic, astăzi. Ele pot fi recuperate masiv tocmai în acest fel, nu numai ca maculatură a unei epoci bolnave, ci și sub sigla expresivității involuntare, într-o lumină nouă, în care vechile poncife stârnesc râsul. Spre deosebire de această producție de serie ideologică, perisabilă, menită parcă din start alterării la contactul cu aerul, proza scurtă a lui Constantin Țoiu impresionează prin maturitate artistică și prin prospețime. Autorul se dovedește, la a doua carte, pe deplin familiarizat cu tehnicile prozei moderne, stăpân pe mijloacele lui, un artist al modalităților literare economicoase, în care scriitura deține un rol important. Omologat ca un romancier de calibrul, el este aproape în aceeași măsură un constructor pe spații mici, capabil să ofere, prin lumi ficționale condensate în câteva pagini, tot atâtea replici sesizante date lumii reale” (*Un meci de old boys*). □ După mai multe volume de versuri urmând rețeta textelor optzeciste, Ioan T. Morar surprinde publicul cu un roman, *Lindenfeld* (Polirom, 2005). Prilej pentru Tudorel Urian de a-i defini scriitura: „Prozatorul Ioan T. Morar are două calități fundamentale. Este un foarte bun povestitor și știe, precum puțini alții, să se pună în pielea personajelor sale. Prozatorul schimbă foarte bine registrele de la o situație la alta, personajele sale sunt vii, au autenticitate, iar identitatea lor este întărită de particularități culturale și de limbaj care le fac ușor recognoscibile. [...] Ludic și grav, amuzant și tragic, el se adaptează cu deplină naturalețe tuturor voltelor ficțiunii. Stilul său este întotdeauna perfect adecvat la ceea ce se întâmplă, iar unele pagini impresionează prin delicatețea suflatească de care dă dovadă autorul”. □ „[...] Nedelciu se îndură, în '84, de-un prim roman, *Zmeura de câmpie*. Putem bănui că a fost, la vremea lui, lăsat în umbră de apariția, apropiată, a *Tratamentului fabulatoriu*, cu încurcatura lui pefață. În orice caz, după douăzeci de ani (și ceva) – e, pesemne, o modă... – când editura Compania îl publică din nou, punându-i și lui o precuvântare, a Sandei Cordoș, e loc de mai multe

răstălmăciri. Prima lectură ne-o «servește», luând-o înapoi spre anii '80, întâmplarea că, atunci, l-a tipărit Editura Militară”, scrie volubil Simona Vasilache la reeditarea romanului lui Mircea Nedelciu în 2005. □ „B. Elvin este unul dintre cei mai subtili analiști ai noștri, pe linia lui Holban, Mihail Sebastian, Camil Petrescu”, e de părere Dina Georgescu la reeditarea romanului *În continuare* [prima ediție, Ed. Eminescu, 1982; a doua ediție, Ed. Fundația Culturală Română, 2003]. □ În articolul *Întâmplări în miraculosul imediat*, Marius Chivu prezintă o carte atipică: Ioana Nicolaie, *Cerul din burtă*, roman, prefată de Gabriela Adameșteanu (Ed. Paralela 45, 2005): „În ceea ce privește genul cărții, intitulată de Ioana Nicolaie roman, mărturisesc că nu mă atrage ideea unei clarificări. Deși eu însumi am comentat-o până acum ca pe un roman. Urmuz și-a numit *Pâlnia și Stamate* «roman în patru părți», toată lumea l-a luat în serios și astăzi avem o întreagă tradiție în acest sens. Romanul a fost dintotdeauna cel mai proteic gen – cineva a spus foarte exact că romanul este ceea ce se crede despre el că e la un moment dat – și oricum cred că problema genurilor și-a cam scris istoria. Important e că acest, realmente, emoționant *Cer din burtă* este, dacă nu cumva și cel mai bun, oricum cel mai delicat și, poate tocmai de aceea, cel mai puternic volum al Ioanei Nicolaie, o poetă cu o scriitură singulară la noi – o scriitură feminină inteligentă, profundă, seducătoare și prietenoasă cu cititorul bărbat –, o scriitoare care are ceva de spus și care a «crescut» vizibil de la o carte la alta”. □ „Jurnalul berlinez, circumscris de un singur anotimp, cel estival, al Norei Iuga este – nu se putea altminteri – un produs de poet. În chip caracteristic, observația pornește de la un subiect acut pentru a se răsfărâge asupra aceluiși subiect, justificat și nu o dată răsfățat prin consemnarea diverselor segmente ale realului ce i se oferă ca un omagiu. Poeta se scaldă în egolatrie ca-ntr-o inocență. Inocența lirismului care presupune o delimitare sacrificială, o «rupere» de lume, o inevitabilă cultură a sinelui” – este prima judecată de valoare pe care o împărtășește cititorilor Gheorghe Grigurcu după ce parcurge mai vechiul jurnal al Norei Iuga, *Fasanenstrasse 23. O vară la Berlin* (Ed. Vinea, 2001). □ Urmându-și nestrămutat proiectul de citire și valorizare a autorilor de peste Prut, Ion Simuț se oprește în acest număr la Vasile Vasilache, care este apreciat „printre seniorii actuali ai literaturii basarabene” pentru „popularitatea și subversivitatea scrierilor sale”. Mai degrabă înclinat spre nuvele și povestiri, el este autorul unui singur roman, *Povestea cu cocoșul roșu* (1966), supraevaluat – constată nedumerit criticul orădean – de critica basarabeană: „Mărturisesc că am citit foarte greu *Povestea cu cocoșul roșu*, nereușind să intru în rezonanță nici cu atmosfera regională foarte specifică, nici cu umorul popular destul de chinuit în bizarerii și anecdotice artificioase. Peste cincizeci de pagini lectura devine un calvar, iar romanul are 250. Încerc să înțeleg de ce-l apreciază superlativ basarabenii. În 1966, când a apărut, reprezenta, într-adevăr, o eliberare de situații tipice, de realism socialist și de dogmatism: era un roman non-mimetic, cum constată Alexandru Burlacu, un roman ce voia să se sustragă conjuncturilor și clișeele. Era altceva decât literatura

triumfalistă, dar, din păcate, ieșirea din stilul epocii, întru totul lăudabilă ca tentativă, nu se soldează și cu o reușită. [...] Admirația nemăsurată față de romanul mediocru *Povestea cu cocoșul roșu* e un caz flagrant de auto-iluzionare a criticii basarabene. Regret că trebuie să constat acest lucru, dar îl spun cu strângere de inimă. Acest roman e o victimă a regionalismului folclorizant și a unei mentalități provinciale, o simplă curiozitate negativă pentru un cititor din România, oricât de binevoitor” (*Un roman comic izvodit dintr-o snoavă*). □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu, se numără și □ Ilie Constantin, *Răscruce. Poeți români/ Carrefour. Poètes roumains*, antologie bilingvă româno-franceză, prefață de Gheorghe Grigurcu, vol. I – de la Tudor Arghezi la Nina Cassian, vol. II – de la A.E. Baconsky la Mircea Ciobanu, vol. III – de la Mihai Ursachi la Grete Tartler (Centrul Național de Studii «Mihai Eminescu», 2005): „Reluare (și continuare) a antologiei *Poeți români/ Poètes roumains* apărute în 1995-1996, în două volume, la Ed. Fundației Culturale Române. Autorul antologiei, poetul și criticul literar Ilie Constantin, a făcut selecția cu voluptatea unui tacticos degustător de poezie (dar și cu un exces de amabilitate față de poezii în viață). Din sumar nu lipsește nici un poet român contemporan valoros din perioada luată în considerare [...]. În schimb, există poeți în plus, a căror valoare, modestă, nu justifică prezența lor într-o antologie. Este regretabil, de asemenea, faptul că Ilie Constantin s-a oprit cu selecția acolo unde s-a oprit, pierzând ocazia de a include în culegere autori imposibil de ignorat din generațiile mai noi, ca Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu sau Matei Vișniec. [...] Chiar și așa stând lucrurile, antologia oferă cititorilor de limbă franceză o imagine impresionantă a modernității și diversității de stiluri proprii poeziei românești contemporane. Ilie Constantin a tradus versurile compatrioților săi într-o franceză bine însușită și, mai ales, cu o competență de poet (pe care n-ar fi avut-o un traducător obișnuit)”; □ George Anca, *Tangoul tigrlui*, roman-operă (Ed. Bibliotecii Pedagogice Naționale «I.C. Petrescu», 2005): „Teatru, roman, poezie, din toate există câteva în această carte. Problema o constituie însă nu definirea, ci înțelegerea ei. Ar trebui chemat Ion Gheorghe sau un specialist în cuneiforme ca să descifreze textul lui George Anca [...]. Dar și mai inteligent, din partea cititorului, ar fi să nu cheme pe nimeni și să se bucure în singurătate de umorul involuntar al acestui galimatias”; □ Mircea Bujor, *Îngerul combinator* (Ed. Casa Scriitorilor, 2005): „Versuri lapidare, nervos-intelectualizate, ale unui spirit ales și inadapabil. Autorul impune respect și intimidează prin eleganța stilului și printr-o ironie care îl curentează pe cititorul recalcitrant. Ritmul, imprezvizibil, este acela al muzicii de jazz și are ca dominantă afectivă nostalgia. Poezia alternează firesc cu proza, o proză care este în esența ei tot poezie. Textul, inegal ca valoare, din cauza unor momente de improvizatie mai puțin inspirate, reușește totuși să intereseze, de la prima până la ultima pagină”; □ Horia Gârbea, *Cele trei surori ale unchiului Vanea*, schițe despre teatru (Princeps Edit, 2005): „Cartea cuprinde o selecție din scurtele texte referitoare la viața teatrală publicate de Horia Gârbea în revista «Scena». Stilul energetic și

antrenant, plin de umor, dar și de o gravitate fără nimic retoric (expresie a sentimentului responsabilității) îl captivează pe cititor încă de la început [...]. Așa se explică de ce cartea sa nu este numai carte, ci un spectacol, care merită aplaudat”;

□ Valentin Coșereanu, *Jurnal cu Noica despre manuscrisele Eminescu* (Centrul Național de Studii «Mihai Eminescu», 2005): „Autorul jurnalului, Valentin Coșereanu, creatorul și conducătorul Centrului Național de Studii «Mihai Eminescu» de la Ipotești, a înregistrat în acest jurnal secvențe din odiseea (nici azi încheiată) a facsimilării manuscriselor eminesciene, la îndemnul lui Constantin Noica. [...] Jurnalul evidențiază, indirect, anvergura operei eminesciene: ceea ce a creat un singur om nu poate copia o armată de oameni! Este vorba însă, simultan, și de o comedie – aceea a funcționării instituțiilor în timpul comunismului. La addenda sunt reproduse numeroase scrisori inedite ale lui Constantin Noica. Cartea, în ansamblu, prezintă interes documentar și literar. Valentin Coșereanu este un autor (și un personaj) original, greu de clasificat. Visător și om de acțiune în același timp, el apără în momentul de față mai bine decât oricine amintirea lui Mihai Eminescu”;

□ autori, precum Năstase Zanfir, Darie Ducan și George Pușcariu sunt respinși pentru texte care sunt fie ilizibile, fie epigonice, fie lovite de amatorism.

□ Grupaje de versuri de Radu Cange și Danilo Kiș, acesta din urmă fiind tradus din limba sârbă de Mariana Ștefănescu.

□ Nu lipsește nici poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea”.

□ Ioana Pârvulescu semnează o cronică a pesimistei intitulată *Timpul scrisului*, cu trimiteri la lipsa de răgaz sau nemulțumirea față de rezultat, exprimate de Mihail Sebastian, Eminescu, Maiorescu, Mircea Cărtărescu ș.a.

□ Mihai Zamfir elogiază Editura Universității din București (EUB), „cu o existență hiper-discretă, aproape anonimă, dar cu o listă a titlurilor publicate în ultimul deceniu ce poate lăsa visător pe oricine”.

□ Profesorul Alexandru Niculescu schițează un portret soției lui Ilarie Voronca, Colomba, decedată la Paris, aproape în anonimat, cu zece ani în urmă: „Colomba Voronca a personificat la Paris, ani de-a rândul, dănuirea avangardei românești. A fost dat acestei femei, cu formație strict științifică (inginer chimist), să apere, în Franța memoria lui Ilarie Voronca, a lui Benjamin Fondane, a lui Claude Sernet, a lui Brâncuși, a lui Marcel Iancu – urmându-și, curajos, imuabil, destinul. Colomba Voronca a fost un om drept și luminat într-o viață trăită intens. Poate că, fără prezența ei dârză, Ilarie Voronca nu ar fi fost poetul pe care îl cunoaștem și îl prețuim”.

□ „Scriitorul Mihai Pelin ne oferă cu *Deceniul prăbușirilor*, publicat de Editura Compania, cea mai fascinantă, revelatoare și tragică imagine a destinului pictorilor, sculptorilor și arhitecților români, a artei noastre într-un cuvânt, în perioada 1940-1950”, scrie Radu Varia în articolul *Legionari și stalinisti*.

□ Marina Constantinescu, Roxana Croitoru și Marta Petreu dau mărturie despre atelierul teatral Andrei Șerban, organizat la Cluj între 8 și 18 iunie.

□ Despre intertextualitate în poezia și proza italiană contemporană scrie Doina Condrea Derer.

□ Tot la rubrica *Meridiane* este punctat centenarul Elias Canetti (laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1981); □ evenimentul editorial

francez al publicării unui roman inedit de Alexandre Dumas; □ precum și manifestările prilejuite în Franța de comemorarea a 15 ani de la moartea lui Romain Gary. □ Constanța Buzea îi răspunde la *Post-restaurant* și lui Lorin Cimponeriu din Oravița: „Prea puține sunt versurile nereușite, nesuținute de presimțiri puternice, astfel că voi transcrie în continuare aproape tot ce mi-ați trimis”. □ *Trecut-au cincisprezece ani*, anunță clasicistul Gheorghe Ceașescu, de la mineriada din iunie 1990, descoperind încă rămășițe ale spiritului violent de atunci în societatea românească de acum.

7 iulie

● [„**Observator cultural**”, nr. 19 (276)] Este publicată partea a doua a debaterii *Care sunt mizele culturale ale României de astăzi?*, inițiată în numărul precedent. Astfel, Sorin Alexandrescu se întreabă *Care mize?*, subliniind că „întrebarea redacției poate fi înțeleasă și într-un sens mai slab, anume care ar fi valorile sau măcar temele dominante ale discuțiilor de astăzi, în afara pasagerelor conflicte personale și de grup. Așa este, nici aceste valori nu par a exista. Aici însă aș adăuga că, în absența unor politici culturale puternice, este foarte greu, în orice epocă, pentru cei care o trăiesc nemijlocit, să distingă asemenea linii directoare. Ele apar mai curând *post factum*, când ideile și valorile se cern de la sine: faptul că noi nu le vedem astăzi nu înseamnă că ele nu vor fi vizibile mâine, când tocmai incertitudinea mea de acum va putea surprinde”. Acestea fiind spuse, el distinge anumite atitudini recurente pe care le grupează în patru tipuri de pathos: *al permisibilității* („orice se poate spune, orice trebuie să se poată scrie, chiar pornografie – e drept, cam la vreo 30-40 de ani după redescoperirea ei în Occident –, pentru simplul fapt că ea trebuie să distrugă vechea pudibonderie ipocrită comunistă. La fel, vulgaritatea afișată, arivismul, cinismul, atitudini tradițional blamabile, astăzi nu mai pot fi blamate”), *cel individualist* („după optzeciști, poate ultimul grup generaționist de la noi, tinerii «prind un culoar» pe care aleargă de obicei singuri”), *al succesului imediat* („guvernează astăzi tot ce este eveniment cultural: un eveniment văzut – la televiziune –, nu citit sau discutat la ziar, căci scena, nu lectura, este modul nostru de-a consuma cultura”) și *cel al performanței* („care nu mai decurge din nicio competență recunoscută. Dacă ceea ce faci trece rampa, nimeni nu te mai întreabă de unde vii pentru a urca pe scenă. Biografia contează la fel de puțin în cultură, ca și în politică sau afaceri. Contează ce faci, nu cine ești. Orice tupeist, zic unii, orice băiat sau fată isteată, zic alții, poate ajunge vedetă TV, actor, scriitor și mai ales ziarist, poate mai greu însă tenor sau pianist. Ca urmare, domeniile interzise tupeiştilor devin «elitiste», celelalte fiind «normale», adică de public larg. Or, la TV ca și la Bookarest, lansările care contează sunt numai cele cu vedete”). □ În articolul *Sens și contrasens. Despre binefacerea lipsei mizelor culturale*, Silviu Lupescu observă că „Inexistența unor programe culturale minimale și eficiente, aspect asupra căruia profesorul Mircea Martin și alții au atras de mult atenția, fără să existe cât de cât vreo reacție

instituțională, face ca lipsa de sensuri culturale, adică, mai bine spus, de obiective să fie evidentă. E posibil însă ca această lipsă de mize să fie uneori benefică. [...] Decât sensuri colective anacronice impuse de mentalități nostalgice, mai bine contrasensuri individuale, dar cu șanse de realizare. Îmi este teamă de «mizele» culturale decretate de oricine și prin orice mijloace, atât timp cât altele, mai generale, ne lipsesc cu desăvârșire. Prefer inițiativa liberă, individuală și privată, aptă să câștige interesul «consumatorului» de cultură. Oferta culturală trebuie să fie cât mai diversă. În această direcție sunt optimist. De vreme ce, chiar în acest an, doi prozatori tineri, Cecilia Ștefănescu și Dan Lungu, urmează să fie publicați în Franța, grație programului *Les Belles Etrangères*, eforturile unora de a rămâne în afara așa-ziselor «sensuri» autohtone mai mult sau mai puțin «oficiale» – dar cu pretenția de a fi unanim recunoscute – se dovedesc printre puținele capabile să dea un sens. Poate că din asemenea exemple singulare ne vom găsi cândva și adevăratele noastre mize culturale”. ■ Cu totul alte păreri are Gheorghe Crăciun, în amplul articol intitulat *Cultura română de azi pe mâine*, declarându-se a fi „din categoria acelor sceptici autohtoni care îndrăznesc să creadă că mizele culturii române de azi nu pot fi și mizele culturii române de mâine”. Vorbind despre rezerva și scepticismul cu care a fost privită dintotdeauna la noi ideea de sincronizare cu mișcarea artistică europeană, semnatarul observă că „Astăzi, ca și acum cincizeci de ani, în lume prea puțini sunt aceia care au auzit de noi. Când privim lucrurile din interior și, în încercarea de a ne aroga o anume vizibilitate internațională, suntem obligați să ținem seama de adevărul obiectiv, numele noastre de referință sunt Brâncuși, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Cioran, eventual Victor Brauner, Gherasim Luca, Tristan Tzara, Marcel Iancu, Fundoianu (Benjamin Fondane). Spun eventual pentru că dimensiunea avangardistă a literaturii noastre n-a fost niciodată cu adevărat un titlu de onoare culturală națională. Tocmai în acest context, al numelor internațional citabile, ceea ce pare să ne doară pe noi mai mult e faptul că Eminescu nu e un Novalis sau un Hölderlin, că Bлага nu e un Trakl sau un Rilke și nici Rebreanu un Tolstoi sau un Flaubert. Dând aceste exemple – la care aș putea adăuga destule altele de același calibru – nu vreau să relativizez în vreun fel valoarea acestor mari scriitori ai noștri (cu cine alții să-i înlocuim?), ci vreau doar să arăt că suntem o cultură preocupată de închiderea în noi înșine (adică în propriul nostru orizont masochist de indicibilitate) și nu de deschiderea spre ceilalți și de achiziționarea unui concept pozitiv al traductibilității și al dialogului intercultural”. O dovadă de închidere, nesincronizare și rămânere în urmă este felul cum arată manualele școlare contemporane, care „consideră prioritar caracterul provincial, țărănesc, epopeic, etnografic și buimac-metafizic al literaturii noastre. Tradiționaliștii Coșbuc și Goga par poeți mai importanți decât Ion Barbu și Bacovia, Hortensia Papadat-Bengescu e o romanțieră care se studiază opțional, avangarda românească e expedită în câteva pagini, ruralul Marin Preda e considerat ultimul mare prozator român din secolul trecut. Această realitate există, dar ea nu pare să-i deranjeze prea mult nici măcar

pe cei care se consideră încă de pe acum niște viitori autori canonici ai literaturii române. Dovada că ei se gândesc prea puțin tocmai la acel spațiu în care vor să-și edifice mausoleul postum”. În cele din urmă, întrebarea esențială i se pare lui Gheorghe Crăciun a fi aceea în legătură cu „ce valori vrem să impunem”. Radiografiind planul creației contemporane, el constată însă doar „o agitată mișcare browniană cu realizări în general mimetice care nu urmăresc altceva decât marea lovitură de succes. Nimeni nu pare să știe prea bine ce vrea. Important e să vinzi și să faci să se vorbească despre tine. Furia tinereții și nihilismul par mai importante decât cititul cărților și scrisul «pe bune». Evident că acum se scrie «pe nasoale», dar ar fi cu totul exagerat să vorbim despre un nou avangardism și despre un alt spirit novator”. Asumându-și riscul de a părea că face o pledoarie *pro bono*, autorul optzecist își reafirmă convingerea că „ultima manifestare majoră a unei noutăți durabile în literatura română a fost optzecismul” și că „scriitorii optzeciști au practicat în raport cu tradiția «continuitatea prin ruptură», conștienți fiind de faptul că nu există o singură tradiție literară românească, ci serii culturale de scriitori, nu toate animate de același gust al noutății. Ar trebui să vedem dacă nu cumva ralierea scriitorilor debutanți în anii '80 ai secolului trecut la o anume tradiție a literaturii române e tocmai fenomenul care a relansat șansele noastre culturale de export”. □ *Către o nouă identitate: acestea sunt dezbaterile cu sens* e de părere Bogdan Suceavă în intervenția sa pe tema dezbaterii. □ Marin Mincu, la rândul său, consideră că „*Mizele culturale*” ni le stabilim singuri, nu ni le fixează nimeni, iar acestea sunt „chiar valorile culturale proprii (indiferent de ideologiile sau «politicile» conjuncturale în care ne înscriem) și «ne leagă» solid pe cei mai onești, în primul rând, încrederea neclintită în aceste valori”. Referindu-se la experiența sa culturală din Italia, în cei 20 de ani cât a fost profesor titular la Universitățile din Torino și Florența, semnatarul se lansează într-o diatribă la adresa lui Marian Papahagi care nu credea în valorile literaturii române. La polul opus se poziționează el însuși care consideră, dând și exemple, că „putem miza pe valorile literaturii noastre care interesează publicul și editorii străini atunci când sunt introduse pe căile culturale cele mai adecvate. [...] Important este să ne integrăm într-un proiect cultural cât mai amplu care să includă toate valorile culturii/literaturii, și nu doar unul sau doi competitori. Cu câțiva ani în urmă, am rămas stupefiat când am citit undeva că Mircea Cărtărescu ar fi dat un interviu într-un ziar german în care susținea că, atât înainte cât și după el, în literatura română a existat un vid generalizat. Cinstit vorbind, nimeni nu te ia în seamă în Occident dacă nu ai niște rădăcini profunde. Eu am fost omologat în Italia, câștigând și trei premii importante (*Premio Internazionale Eugenio Montale*, *Premio Letterario Carlo Betocchi* și *Premio Nazionale di Narrativa di Bergamo*), pentru că aparțin spațiului cultural care i-a dat pe Cantemir (singurul român al cărui nume apare inscripționat pe poarta Pantheonului din Paris), pe Eminescu și pe Ionescu. Trebuie să ne fixăm și să ne apărăm singuri mizele culturale, fără să așteptăm să ni le fixeze și să ni le apere alții”. Replica lui Mircea Cărtărescu nu

va întârzia să apară (v. nr. următor). ■ În fine, Carmen Mușat se declară *Pentru o periodică redefinire a identității culturale*, identificând în finalul intervenției sale „trei tendințe distincte care coexistă astăzi în spațiul cultural autohton: o cultură a tradiției, care, integrând și discursul modernist de sorginte interbelică, pune accentul pe dimensiunea metafizică și pe stil ca valoare de sine stătătoare, o cultură critică, de factură preponderent postmodernistă, care, deși teoretizează conceptele „slabe“, cultivă gândirea „tare“ și pare mai înclinată să deconstruiască stereotipurile culturale naționale (chiar și cu riscul de a le înlocui cu altele) și să pună, programatic, trecutul sub semnul întrebării, și o a treia tendință, cea mai nouă, să-i spunem (provizoriu) contemporană, profund anti-elitistă și anti-culturală, care, opunându-se deopotrivă culturii tradiției și celei critice, valorizează imediatul și redescoperă povestea, prin intermediul senzaționalului”. □ „*Nu există, la noi, o comunitate intelectuală*” este titlul ales de Ovidiu Șimonca pentru interviul său cu profesorul Mircea Martin. Miza principală a dialogului constă tot în „strategiile culturale” ale României, de vreme ce în revista „Cuvântul”, universitarul bucureștean a deschis o discuție pe această temă, provocând atât oameni politici, cât și scriitori. Dincolo de tema centrală, detaliată de la programele universitare, până la revistele culturale, Martin schițează portretele lui Edgar Papu sau Constantin Noica, pe care i-a cunoscut, apoi lămurește culisele disputei cu Sorin Alexandrescu, pledează pentru cursul de teorie a literaturii etc. Întrebat ce carte proprie și-ar dori să fie recităta astăzi, Mircea Martin răspunde: „Depinde de tipul de cititor. Pentru un tip de cititor care este interesat de critica literară de la noi sau de aiurea, precum și de o tipologie a discursului critic, aș recomanda această carte recentă și revizuită, *Geometrie și finețe*, precum și cartea apărută în 1986, *Singura critică*. Celui care iubește poezia i-aș recomanda un mare poet, după gustul meu, B. Fundoianu. Din păcate, cartea mea, *Introducere în opera lui B. Fundoianu*, n-a reușit să-l impună la cel mai înalt nivel, așa cum eu aș fi dorit-o. Poate că, prin schimbarea gusturilor și schimbarea generațiilor, se vor găsi argumente noi care să susțină actualitatea sa în poezia românească”. □ Tot despre strategiile culturale dezbătute în revista „Cuvântul” citim și în rubrica *Revista preseii*, semnalat și citat parțial fiind în primul rând editorialul semnat de criticul Mircea Martin în nr. 6 al revistei, intitulat *O strategie culturală?* „Mircea Martin mai constată cu amărăciune cât de slabe au fost în presa culturală ecourile campaniei «Cuvântului» pentru încurajarea propunerii și dezvoltării unor politici culturale consecvente în spațiul românesc. [...] Ni se pare însă că ideea unei prese culturale care să dea glas, la unison, aceleiași preocupări pentru o strategie culturală națională, în spirit ecumenic, ar fi o utopie nu dintre cele mai fericite”. □ Alexandru Matei scrie în acest număr despre *Exegeza de monopol. Noica, Lavastine și Sorin Lavric*, pornind de la esul celui din urmă, *Arta de a arunca cu piatra în Noica*, apărut în revista „Idei în dialog” (nr. din aprilie și mai) Textul respectiv i se pare semnatarului un subiect de reflecție „pe marginea normelor pe care orice exegeză (sau, mai mult, discurs critic) ar trebui să le respecte pentru

a putea fi validat”: „Sorin Lavric, doctorand cu o teză despre opera filozofului român, critică interpretarea pe care Alexandra Lavastine o dă operei noiciene în volumul *Filozofie și naționalism. Paradoxul Noica* (Ed. EST, 1998). Demonstrația lui Sorin Lavric se întinde pe două pagini de revistă. Cu toate acestea, discreditația interpretării autoarei franceze are un singur argument forte: Alexandra Lavastine nu a înțeles opera lui Noica. Lucrurile pot să stea chiar așa. Ar trebui să ne intereseze nu atât care sunt etichetele ideologice pe care le-ar putea primi o operă filozofică, cât valoarea ei teoretică în context și, eventual, stilistică. Dar nu e obligatoriu ca lucrurile să stea așa: vezi cazul lui Heidegger citit de Emmanuel Faye. În momentul în care descoperim că o operă fără nicio îndoială importantă (iar îndoielile nu se pot formula decât pe baza citatelor) este minimalizată, tratată superficial, suntem tentați să judecăm actul ignar, dar cel mai sănătos ar fi să părăsim locul faptei, căci nu ne-am născut eroi. Dacă nu ne place ceea ce spune Lavastine despre Noica, n-o mai citim”. □ Cristian Cercel prezintă volumul *Subteranele memoriei. Pagini din Rezistența Culturii, 1944-1954* (selecție și prezentare de Vasile Igna, Ed. Universal Dalsi, 2001), a cărei miză este aceea „de a prezenta, prin texte diverse, rezistența intelectualilor români în fața comunismului, așa cum s-a concretizat ea în primii ani de după instalarea Armatei Roșii pe teritoriul românesc”. □ Andrei Căsuță recenzează cel dintâi volum, *Pricaciu în dinozauri*. Bănuită după primele pagini a fi „o pastișă mascată a amintirilor lui Creangă”, cartea se dovedește totuși „un *bildungsroman* și se vrea a fi o autobiografie”. □ Din rubrica de informații succinte *La zi*, aflăm că a fost acordat Premiului literar „Euridice”, instituit, începând cu acest an, de către Fundația Culturală Paradigma. Juriul, format din Marin Mincu (președinte), Alexandru Condeescu, Ștefania Mincu, Octavian Soviany și Răzvan Țupa, i-a desemnat câștigători pe Elena Vlădăreanu (poezie) și Ionuț Chiva (proză). □ Distincții, de data aceasta internaționale, primesc și Mircea Cărtărescu (Premiul „Giuseppe Acerbi” pentru proză, ediția a XIII-a, pentru versiunea italiană a *Nostalgiei*) și Ana Blandiana (Premiul special pentru poezie „Acerbi”), conferit, la propunerea Asociației italiene de românică din Padova, pentru antologia *Un tempo gli alberi avevano occhi (Cândva arborii aveau ochi)*, tradusă de Bruno Mazzoni și Biancamaria Frabotta, publicată în 2004 de Editura Donzelli din Roma. Redacția menționează faptul că este „un premiu internațional, care se acordă inițial literaturii unei națiuni și, ulterior, după ce operele candidate au fost evaluate de juriul de specialiști, respectiv de juriul popular, se proclamă un câștigător unic. Câștigat până acum de 12 literaturi de pe mai multe continente, premiul are meritul de a aduce în atenția lumii culturale și academice italiene opere și autori aparținând nu numai literaturilor cu o difuzare mondială, dar și acelor mai puțin cunoscute, care, din motive istorico-politice, au ocupat un loc marginal pe piața editorială europeană”. Aflăm, de asemenea, că, pe 8 iulie, Mircea Cărtărescu și traducătorul său Bruno Mazzoni vor fi prezenți la Institutul Italian de Cultură din București,

„unde va fi găzduită o a doua prezentare a autorului, a operei învingătoare și a premiului însuși”. □ Aceeași rubrică informează cititorii că, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, va avea loc în data de 7 iulie, un spectacol de teatru pe texte de Ioan Flora, *Dejun sub iarbă*, în regia lui Alexandru Dabija, spectacolul înscriindu-se „în cadrul programului cu titlul Teatru la Muzeu, destinat promovării poeziei contemporane românești”. □ La rubrica *Revista presei*, cu titlul *Plebiscit cultural în paginile «Dilemei vechi»*. Top 3, redacția „Observatorului” repertoriază numele artiștilor aflați în viață și preferați de participanții la ancheta „Chestionarul lui Proust” din „Dilema veche”, nr. 75 și 76. După inventarierea tuturor celor menționați, români și străini, clasamentul final arată astfel: „locul 1 – Mircea Cărtărescu, cu 7 nominalizări; locul 2 – Mario Vargas Llosa, cu 5 nominalizări; locul 3, *ex-aequo* –, Saul Bellow, Milan Kundera, Leonard Cohen și Paul McCartney”. Concluzia „semnatarului nesemnat” al notiței este aceea că „E bine: cel mai citit scriitor român în viață este cel mai popular și în echipa «Dilemei vechi». Să-i dăm Cezarului ce-i al lui și să remarcăm încă o dată faptul că Mircea Cărtărescu este prima vedetă literară a României post-comuniste. Sperăm să nu rămână singura”. □ O ultimă semnalară la *Revista presei* se intitulează *Un zâmbet amar în plină vară: „Literatorul”*: „Pentru că e vacanță, am răsfoit, cu aceeași nostalgie condescendentă cu care privim câteodată filmele lui Sergiu Nicolaescu re-re-redifuzate, revista «Literatorul» (nr. 9-10 din 2005) condusă de Fănuș Neagu. Am zâmbit la următoarele: «Sunt tot mai dese, în ultima vreme, atacurile verbale sau scrise la adresa Uniunii Scriitorilor, ca instituție profesională, de sine stătătoare, nebugetară» (Mircea Micu), «Chestionarul lui Adrian Păunescu» – cu punctul 11: «Testamentar: esența vieții dumneavoastră», «Vino, la sort est jeté», cu traducerea în românește «soarta a decis» (din *Asfințit de Europa, răsărit de Asie*, roman în șantier al lui Fănuș Neagu), «statutul existențial al omului» (Adriana Neacșu), «Ascultă, auzi viața cum picură?» (Alina Boaciu), «Grigore Vieru, poetul pătimirii basarabene» (Aureliu Goci), «Asumați-v-o» («Literatorul», într-un anunț). Am zâmbit când am dat de nume de demult: Mihai Ungheanu, Radu Beligan, Nicolae Corjos, Eusebiu Ștefănescu. N-am mai zâmbit la: «Homălău împuțit!» (Fănuș Neagu, în aceeași capodoperă), «Mai bine rămânea la coasă duduia, decât să ne strepezească auzul și mai ales văzul cu strungăreața ei mofturoasă» (referitor la Marina Constantinescu) și «micul hojmalău Al. L. Șerban, cronicar de filme neînțelese» (din «Tur de orizont»). Ne-am încruntat când am descoperit semnăturile lui Traian T. Coșovei și Horia Gârbea, ultimul, ubicuu. Trăiască literatura română a «fiilor viguroși de țărani» (Mircea Micu) publicată în acest «săptămânal de literatură și artă editat cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor»! Ce spuneți, doamna Mona Muscă?” □ Suplimentul din acest număr propune ca temă de discuție *Critica de teatru la vârsta crizei*. Printre semnatori se numără Doru Mareș, Magdalena Boiangiu, Cristina Rusiecki, Alina Nelega, Iulia Popovici.

12 iulie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 776 (27)] Medalionul Vasile Lovinescu, găzduit în paginile acestui număr, este argumentat pe prima pagină printr-un text al lui Dan Stanca, *De ce Vasile Lovinescu?*, reprodus din volumul *Compilerul solitar – introducere în opera lui Vasile Lovinescu* (Ed. Institutul European, 1997). □ Pe lângă o amplă biobibliografie și texte de Vasile Lovinescu, semnează texte: Roxana Cristian (*Laudă numelui*), Florin Mihăescu (*Vasile Lovinescu și muzica*), Teodoru Ghiondea (*Mărturisire*), Raluca Vasiliu (*El continuă să rămână o prezență vie*). Sunt publicate și versuri *in memoriam*, Stela Gheție semnând poemul *Ison*. ■ Bogdan-Alexandru Stănescu umblă în continuare *Cu oglinda pe marginea Eului* (II), comentând în acest număr ideile naratorului lui Sorin Stoica din volumul *O limbă comună* (Polirom, 2005): „putem încerca o așezare cât mai exact în teren a prozei lui Sorin Stoica [...]: rememorare a detaliului, capturare a senzației trecute, divagații de largă respirație, analiză a situației, în fine, un realism psihologizat. Dacă a avut ceva de demonstrat, seria de autori tineri de la Polirom ne-a arătat că scriitorul «de tip nou» încearcă din răspuțeri să recupereze povestirea. Reinventarea narațiunii vine din partea unor, majoritatea, gazetari (lucru firesc de altfel), a unor tineri care spun un nu hotărât prozei de tip Breban, D.R. Popescu ori George Bălăiță. Proza aceasta nu mai are nici aerul jucăuș, nici metatextualitățile optzecismului, ci pare mai curând o replică dură (dar fidelă) dată realității «capitaliste». Ironie, critică socială, totul în slujba unui realism subtil – oglinda purtată pe marginea drumului nu reflectă noroaiile decât pe o parte; pe partea cealaltă va captura fiecare mișcare a unei «psihologii fondatoare». Se reclădește, încet, încet imaginea Autorului. [...] Pe scurt, personajului Sorin Stoica are pornirile oricărui adolescent cât de cât inteligent și talentat și care știe să vadă ridicolul și urâtul universal. Asta având și o contrapondere în conștiința propriei genialității: sunt premisele distrugerii unui loc comun: nu vorbim o limbă comună, comunicarea este iluzorie, iar când spunem limbă ne gândim la toate formele de contact interuman. Tocmai de aceea personajul lui Sorin Stoica pare asexuat sau cel puțin indiferent față de sexul slab. E o diferență enormă din punctul acesta de vedere față de alte producții ale generației Polirom”. □ Grupaj de poeme de Varujan Vosganian. □ Romulus Căplescu semnează articolul *Libertatea făuririi propriului destin*, marcând astfel centenarul Jean-Paul Sartre.

13 iulie

● [„**Luceafărul**”, nr. 27] Paul Aretzu recenzează volumul lui Varujan Vosganian, apărut „în condiții grafice deosebite”, *Iisus cu o mie de brațe* (Ed. Dacia, 2004), „a cărui temă este, aparent, religioasă”. Acesta cuprinde secvențele *Iisus cu o mie de brațe*, *Portret de femeie* și *Dansul cu moartea*. „Este clar că avem de-a face cu un parcurs liric inițiativ, evoluând acumulator, elocvent, conducând în final la o revelație”, este concluzia semnatarului. □ „*Nodul gordian* (Curtea veche, București, 2005) e la a doua ediție și aparține aceleiași diaristici savante pe

care autorul a exersat-o și în *Tentația mizantropiei* ori în *Văzutele și nevăzutele*. E un volum mozaicat, împărțit pe cinci secțiuni, abordând problematici din cele mai diverse: bucăți de jurnal, impresii de călătorie, comentarii politice, note de lectură, planuri de cărți, reflecții pe teme religioase, mici fragmente de eseu. Toate sunt redată într-un discurs fluent și scilpitor, bine articulat în condițiile unei diversități de referințe”, scrie Adrian G. Romilă despre reeditarea volumului lui Cristian Bădiliță. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr atrag atenția două portrete, cel dintâi, dedicat fiului lui Șerban Cioculescu: „Mi-e drag să-l citesc pe Barbu Cioculescu. Îmi încep, luminos, ziua de azi, 14 ianuarie 2005, cu *Lecturi de vară, lecturi de iarnă* (vol. II). Inteligență contractată, stil al intelectului, nu doar al verbului, mici surprize ale fiecărei fraze ce evită cu grație mълul locului comun, dar și o frugalitate impusă comunicării ce pare mereu a fi doar o decupare dintr-o materie mai bogată decât conde a se înfățișa. De unde un halou al enunțurilor care te face să visezi precum la orice autor de bună calitate. Dispoziția barocă, tentația succulenței se disciplinează printr-o melancolie a relativității acceptate cu o jucăușă sapiență. Deși foarte productiv doar în anii din urmă, Barbu e mai poet decât părintele său. Exactității casante a lui Șerban cel Rău i se adaugă un zumzet literar al paginii, plin de promisiuni, aidoma unui roi de albine ce se foiește gata a-și lua zborul... Din păcate, pe autorii «antipatici» nu-i pot citi, ori, dacă sunt constrâns, o fac din pura obligație a informării. Și, vai mie, cât de bine cotați sunt unii dintre ei!” □ Cel de-al doilea portret este închinat „destinului dramatic la culme al lui Radu Gyr, confruntat cu bălbăială morală a contemporaneității noastre”, reprodus după același Barbu Cioculescu. □ Emil Manu semnează o tabletă despre *Un visător lucid*, care se dovedește a fi „romanticul” Alexandru Philippide, al cărui portret de poet, prozator și eseist „de mâna întâi” este schițat din tușe sigure. □ Ion Pachie Tatomiurescu își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua” (IV)*. □ Câte un grupaj de versuri semnează Ileana Roman, Florentin Palaghia, Corina Chepeneag și Iulia Pomagă. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Viorel Dianu. □ Marius Tupan scrie despre *Debuturi și rebuturi*, subiectul colocviului de la festivalul severinean „Sensul iubirii”, ajuns la ediția a X-a: „Dacă altădată era o mare exigență la momentul debutului, acum, cu parale în buzunare și ambiții sporite, destui întreprinzători țin «să-și adune numele pe-o carte», să-și plaseze gândurile năstrușnice în pagini alese – doar de ei –, dezinteresați de reacțiile ce le vor stârni mai târziu. Așa se explică de ce tarabele sunt suprasaturate de tipăriturile unor nechemați, de ce operele autorilor dotați se pierd și se rătăcesc printre ele. Acum, mai mult ca niciodată, e nevoie de rolul criticii. Iar acesta e tot mai discret, lăsând impetuoșii să-și lanseze subproducțiile cu surle și tobe în diverse localuri, să determine comentatorii de circumstanță să-i valideze sezonier și chiar să-i propună pentru premii. Dacă-s ignorați și ocoliți, mulți nu dezarmează și insistă pentru a fi mediatizați oricum. Știind câte interese sunt în *mass-media*,

nu ne mai mirăm de imaginile lăsate de unii rebutanți, agresivi și impostori. Căci ei vor să-și impună legea, insistând, ademenind, șantajând, ca și cum ar vrea să țină prim-planul. Există chiar o strategie acum, eficientă și-n alte vremuri: atacul la dinozauri. Așa-i răsfață pe cei care au o anumită vârstă și conduită”. □ Luca Pițu propune eseul *Varianta ruxandrină a deconstrucțiunii*, referitor la sinteza Ruxandrei Cesereanu, intitulată *Decembrie 89. Deconstrucția unei revoluții*. □ Emilian Nanu amintește cititorilor de *Prima traducere din Dante în românește*: „Lăsând la o parte traducerile fragmentare din opera marelui poet italian care au circulat în presa românească între 1848 și 1880, prima aducere integrală din *Divina Comedie*, și anume partea a II-a, *Purgatoriul*, apare în românește la 1888. Presa timpului a subliniat calitățile traducerii și importanța publicării operei lui Dante în țara noastră. Traducerea a apărut la Craiova în 1888 editată de Rallian și Ignat Samitca, semnată de Maria P. Chițu”. □ Dintr-o notă aflăm despre premiile acordate la Drobeta Turnu-Severin, cu ocazia Festivalului Național de Literatură „Sensul iubirii”, ediția a X-a. Juriul format din Marius Tupan (președinte), Jean Băileșteanu și Dumitru Augustin Doman, membrii, a acordat următoarele premii: Premiul *Opera Omnia*: Dumitru Radu Popescu; Premiul de Excelență: Gabriel Chifu; Premiul de Excelență: Varujan Vosganian; Premiul de poezie: Robert Șerban; Premiul de critică literară: Eugen Măicăneanu; Premiul pentru ediție: Alex. Ștefănescu, pentru volumul *Nichita Stănescu – îngerul cu o carte în mâini* (Ed. Mașina de scris, 2005); Premiul de debut în poezie: Conița Lena, pentru volumul *Ușă de biserică* (Ed. Junimea, 2005); Premiul Editurii Prier, constând în publicarea volumului de debut în poezie: *Al treilea ochi* de Marius Ștefan Aldea; Premii pentru cărți apărute în 2004-2005: Valentin Tașcu, *Miluța* (roman), Ed. Clusium, 2004; Titu Dinuț, *Estacada* (versuri), Ed. MJM, 2005; Emil Albișor, *Sud* (versuri), Ed. Decebal, 2004; Premiul Special oferit de Fundația Culturală „Alice Voinescu”: Gheorghe Truță, *Alice nu știe să moară*, piesă de teatru inspirată din *Jurnalul lui Alice Voinescu*, în premieră la Teatrul Național Craiova. Cu această ocazie au primit titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului Drobeta Turnu-Severin scriitorii: Dumitru Radu Popescu, Șerban Foarță și Marius Tupan. Poetei Ileana Roman i s-a decernat, din partea USR, filiala Craiova, „Diploma de excelență”, „pentru valoroasa sa contribuție literară la realizarea celor zece ediții ale festivalului severinean”. □ Într-o altă notă, citim despre un concurs de proză scurtă (ediția a VII-a) organizat de Primăria Municipiului Onești și biblioteca municipală „Radu Rosetti”: „Desfășurat la primele sale patru ediții sub titlul *Poveste fără sfârșit – interferențe artistice*, concursul este organizat pe trei grupe de vârstă: 9-15 ani, 16-25 de ani, 25-50 de ani. Condiții de participare: 1-2 lucrări care să nu depășească 25 p. manuscris/dactilografiat/tehnoeditat [...] participă tineri care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor și nu au publicat volume în edituri. [...] Data limită de primire a lucrărilor: 15 septembrie 2005. Premiera va avea loc vineri, 14 octombrie 2005”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizată este în acest număr Ana Rox, cu pasaje reproduse din „Oglinda literară”.

• [„România literară”, nr. 27] La împlinirea a 10 ani de la moartea eseistului, Gheorghe Grigurcu publică niște *Însemnări despre Cioran* (continuarea în numerele 28-32), fragmentate, precum inserțiile de jurnal de lectură: „Deasupra marelui Cioran, să fim drepți, plutesc câteva nume, mari și ele: Kierkegaard, Schopenhauer, Nietzsche. Mai cu seamă Nietzsche. Cum i-am putea recunoaște originalitatea, cum am putea-o susține? Ar fi oare utilă o asemenea operație? Contemporan cu Iov, «contimporan cu fluturii, cu Dumnezeu», gânditorul se scutura de pulberea influențelor: «Nu sunt influențat de nimeni. Vorbesc după capul meu. E ridicol să-l citezi pe Schopenhauer sau pe Nietzsche sau pe oricine altcineva pentru a defini acel *Lebensgefühl* al meu, care îmi vine de la strămoși și din propensiunea de a-mi converti necazurile în nenorociri și nenorocirile în calamități. Nu te frământă gândurile negre din cauza lecturilor tale». [...] Atunci ce e originalitatea (termen cumva agasant, recunoaștem, circulând adesea cu o glazură de frivolitate)? Atâta câtă o putem stabili pe eșichierul culturii, ea devine cu puțință doar prin (re)trăirea personală a unor idei și atitudini, prin experimentarea lor pe planul sensibil al unicatului care e fiecare individ. Calitatea personală a expresiei constituie factorul ce îngăduie autorilor un loc diferențiat în spațiul valorilor creației”. ■ După ce în numerele trecute s-a ocupat de scriitorii români arestați în perioada 1945-1964, Alex. Ștefănescu descrie ce a însemnat la noi *Literatura scrisă la comandă*: „Pregătirea, organizarea și supravegherea procesului de producție din domeniul literaturii au, în mod inadecvat, ca model activitatea industrială (din cauza lipsei de cultură a celor mai mulți dintre conducătorii comuniști, dar și ca expresie a unei anumite emfaze a «spiritului muncitoresc», de care acum toată lumea trebuie să facă paradă, purtând, de pildă, șapcă în loc de pălărie). Se importă de la sovietici tehnologie (doctrina «realismului socialist») pentru fabricarea noii literaturii, se califică, în școli sau la locul de muncă, lucrătorii necesari, se pun în circulație broșuri cu instrucțiuni de utilizare a noii metode de creație, se întocmesc planuri de producție (care trebuie, bineînțeles, depășite), se organizează schimburi de experiență și ședințe de analiză a muncii, se atribuie premii frunțașilor în întrecerea socialistă (căci competiția din spațiul creației literare aceasta devine, o întrecere socialistă, arbitrată de partid), sunt sancționate exemplar, prin admonestări publice sau concedieri, abaterile de la disciplina muncii” (continuare în numărul următor). □ *Naveță cu metronom* își intitulează Simona Vasilache lectura la zi a romanului Gabrielei Adameșteanu („un jurnal de creștere pe hârtie cu filigran”), *Drumul egal al fiecărei zile*, ajuns, după treizeci de ani de la scriere, la a patra ediție, definitivă (Ed. ICR, 2005). □ Valentin Tașcu e atras de *Romanul acumulativ*: „Caz de urgență paradoxală: Marius Tupan a tipărit «ieri» un roman care pare că ar fi fost scris «mâine». S-ar zice că s-a întâmplat o profecție, măcar o premoniție: în *Rhizoma*, mai toată acțiunea parcă ar fi fost inspirată după filmul incomplet al «răpirii din Iraq», mai degrabă din chiar scenariile pe care le-a imaginat imediat presa, scenariii care au depășit prin emoție și cinism realitatea. Mi-e imposibil să cred că romanul ar fi putut fi scris și tipărit

imediat după anunțarea evenimentului misterios, în chiar această primăvară agitată a anului 2005 (Editura «Fundatia Luceafărul» îl anunță pe anul 2004 de fapt)”. ■ Elvira Sorohan comentează *Adnotările „Țiganiadei”*, conchizând: „La urma urmei, din tot ce se comentează în subsolul paginilor *Țiganiadei*, serioasă e numai critica filologică, neatinsă de aripa ironiei autorului. N-a fost Budai-Deleanu mai puțin malițios cu posteritatea, atunci când, derutant, i-a lăsat o operă gata interpretată. Și în câte feluri! Spiritual, cu un accentuat simț al umorului, scriitorul nu-și face, prin acești «critici», un comentariu apologetic, cum și l-ar fi conceput un orgolios îngust. Toată gălceava în jurul operei e simplu joc ficțional. Se vede că și critica literară poate fi motiv de ficțiune, și încă dramatizată”. □ În articolul de istorie literară *O modă a anilor '30: pelerin la Berlin*, Dumitru Hâncu relevă, din arhivele diplomatice germane, informații necunoscute referitoare la relațiile lui O. Goga și Ștefan Tătărescu cu cancelarul Reich-ului. □ Ioana Pârvolescu semnează o cronică a optimistei, aducând în atenția cititorilor de astăzi o scriere uitată, *Romanul unui tânăr romantic*, adică *Mihai Vereanu* de Iacob Negruzzi, precum și primirea elogioasă făcută de tânărul Slavici, „un adevărat studiu critic epistolar, pe pagini întregi, o analiză caldă și atentă și obiectivă”. Semnatarea conchide empatic: „Istoria literară a uitat cu totul romanul lui Iacob Negruzzi, iar dicționarele de specialitate abia dacă îi acordă un rând-două. Autorului însuși i se acordă mai degrabă merite culturale decât literare propriu-zise. Dar romanul său este cu totul onorabil pentru anul 1873 și trebuie să fi fost așteptat cu delicii de publicul «Convorbirilor»..., căruia i se fac și semne de complicitate pe parcurs. [...] Posteritatea n-a păstrat nici romanul *Mihai Vereanu*, nici critica spontană a tânărului Slavici, trezită de lectura lui pasionată. Totuși din asemenea încrucișări literare, vii atunci, uitate azi, s-a format literatura română modernă”. □ După ce punctează starea lirică de fapt („Senzația de inflație poetică pe care o au câțiva critici literari de azi (cap de serie: Ion Simuț) vine mai mult dintr-o abundență a tipăriturilor, a volumelor, plachetelor și antologiilor de poezie, decât dintr-o reală devalorizare a cursului liric”), Daniel Cristea-Enache recenzează și el (vezi și nr. 25) recentul volum de versuri al lui Mihail Gălățanu: „[...] cel mai proaspăt volum, *Burta înstelată*, se înscrie pe linia condensării și focalizării tematice, precum mai vechile *O noapte cu patria* și *Româna cu prostii* (ambele din 2001). Acolo sexul dezlănțuit și limbajul buruienos acoperind trupul statuar al Patriei, aici libidoul infantil și deliciale regresivii *ad uterum* reușesc să umple, la propriu și la figurat, spațiul poemelor, conferindu-le o nebănuită unitate de viziune. În mod curios, cu cât autorul răstoarnă mai multe prejudecăți morale și clișee verbale, cu atât tehnica și stilul în care o face se precizează și se fixează – ca un fir subțire, dar vizibil, pe care un acrobat merge la mare înălțime. Șocul este de a vedea *nemaivăzute* prinse într-un limbaj uzual, colocvial și trase în formele comunicării curente. «Robul lui Dumnezeu, Mihail» (așa e semnat, cu un gust artistic îndoielnic, volumul de față) nu are un discurs cu inflexiuni biblice, sau «poetice», preferând adresarea directă și referința netă, centrarea pe

insolitul său spațiu-personaj. Pântecul femeii, interiorul matern este echivalat cu bolta cerească spuzită de stele, și pe această metaforă plutesc aproape toate strofele și imaginile lui Mihail Gălățanu, variațiuni pe temă dată” (*Copilul bătrân*).

□ Continuându-și demersul în spațiul literar de dincolo de Prut, Ion Simuț se ocupă de această dată de o antologie a eseului și a criticii basarabene, realizată de Eugen Lungu, *Literatura din Basarabia în secolul XX* (Ed. Știința-Arc, 2004). Până să ajungă să definească literatura din spațiul respectiv, criticul se întrebă: „Dacă există o literatură regională, trebuie să existe și o critică regională care să o susțină? Mă gândesc în mod special la Basarabia, dar se pot constata (astăzi!) cazuri de partizanat local și în Ardeal, Banat, Muntenia, Dobrogea și Moldova. Înclin să cred că, dacă nu s-au pierdut de tot, semnele culturale distinctive ale provinciilor istorice s-au estompat foarte mult, până la a fi inoperante estetic. Dacă poate exista o literatură nu doar regională ci regionalistă (una dialectală noi nu am avut decât sporadic), o critică regionalistă mi se pare un nonsens, atâta vreme cât una din menirile ei este să faciliteze dialogul valorilor, peste limitele provinciilor și chiar peste limitele militantismelor naționale. Discuția ar merita redeschisă (a mai fost purtată), din moment ce s-a putut observa un paradoxal fenomen de enclavizare culturală tocmai într-o epocă a celei mai euforice comunicări”. Acestea fiind stabilite, Ion Simuț prezintă antologia și modul de abordare operat de autor, încercând să rezume situația dramatică a moldovenilor în secolul tocmai încheiat: „O critică literară basarabeană nu putea exista fără o literatură basarabeană (fie ea și un simulacru), o literatură nouă, născută din constrângerile bolșevismului: va fi literatura sovietică moldovenească. Situația era mai ingrată decât ne putem închipui, pentru că întemeierea acestui monstru ideologic-cultural se realiza prin două traume: ruptura de identitatea românească și ruptura de propriul trecut. Mutilarea a fost mai gravă decât în cazul literaturii române proletcultiste. Critica basarabeană nu putea apela la o tradiție de la care să se revendice, fiindu-i interzisă racordarea atât la literatura română (în general), cât și la trecutul interbelic al culturii basarabene. Pe de altă parte, critica basarabeană nu se putea aplica de la început (ar fi fost și nefiresc) asupra literaturii universale, pentru a-și întemeia în afară rațiunea de existență. Asemenea deschideri nu erau posibile, societatea comunistă era închisă în sine, închisată în dogmatism. Cele două contemporaneități, universală și românească, îi erau interzise. Singura supapă deschisă, deloc de neglijat, era spre literatura rusă prin intermediul sovietismului general, sub un control drastic și un dirijism sufocant. Astfel încât critica basarabeană ia naștere după 1940 ca o variantă debilă a ideologiei partidului bolșevic, ca un instrument al partidului unic. Nu marxismul, nici leninismul (foarte îndepărtate ca surse) îi constituiau cadrul ideologic, ci pur și simplu stalinismul (aflat într-o proximitate autoritară)”. □ În articolul intitulat *Pro Memoria*, G. Pienescu, prinzând de veste că ar exista niște editori (nenumiți) care s-ar încumeta să se apuce de o ediție de opere complete ale lui Tudor Arghezi, își face datoria de a aduce la cunoștința acestora „cele câteva dorințe exprese ale poetului”.

□ Grupaj liric semnat de Ion Pop, alături de poemul săptămânal al lui Emil Brumar. ■ Acesta din urmă, cu recenta antologie de sonete *Infernala comedie* (Ed. Brumar, 2005), considerată „referința românească nr. 1 a genului” și una dintre „cele mai îndrăznețe cărți de poezie de dragoste din literatura noastră”, devine subiectul cronicii lui Marius Chivu, intitulată *Preludiu pentru iubita ideală*: „Nu știu câte cărți de poezie românească au fost atât de așteptate precum această *Infernala comedie* a lui Emil Brumar, ale cărei sonete, o parte scrise încă din 1978, au fost publicate parțial abia după '89 în «Contrapunct» și, mai târziu, în «Plai cu boi». Antologia *Poeme alese 1959-1998*, scoasă de Editura Aula în 2003, reținea doar șapte sonete, mai puține cu trei decât *Opera poetică*, o altă antologie apărută în același an, dar câteva luni mai târziu, la Editura Cartier din Chișinău. Iată că acum avem întregul volum, cuprinzând nu mai puțin de 43 de sonete, dintre care – lucru totuși curios și oarecum frustrant – patru neterminate. Întrebarea ar fi dacă nu cumva aceste mici bijuterii porno-lirice, cum haios le numește poetul însuși, fără a-și fi pierdut strălucirea, nu sunt cumva publicate prea târziu. Că ele nu au putut apărea înainte de '89 se înțelege, dar literatura erotică nu și-a adjudecat ea partea ei de glorie reușind, între timp, să doboare tabuurile!?” □ Redacția publică un rezumat al *Festivalului de Poezie „Prometheus”*, organizat la Sfântu-Gheorghe (Deltă) și aflat la cea de a treia ediție. Dintre cei opt concurenți, pe primul loc s-a plasat Livia Roșca (ale cărei trei poezii câștigătoare sunt publicate alăturat), pe locul doi, Teodor Dună („un veteran al Festivalului”), iar pe locul trei, o tânără poetă de doar 16 ani, Olga Ștefan. □ La cronică traducerilor, Elisabeta Lăsconi vorbește de *Un epos homeric, de fabricație americană*, analizând romanul distins cu Premiul Pulitzer în 2003, *Middlesex* de Jeffrey Eugenides (Polirom, 2005, traducere și note de Alexandra Coliban-Petre). □ Gabriela Melinescu trimite o corespondență din Stockholm despre „mina de aur” Ingmar Bergman. □ Un mic necrolog Iv Martinovici semnează Valeriu Bârgău. □ Pe prima pagină, *Exorciștii*, o tabletă de Nicolae Manolescu referitoare la incidentul de la Tanacu. □ Tot un pamflet pe teme de actualitate propune și Barbu Cioculescu. □ O notă atrage atenția asupra noii înfățișări a revistei „Orizont”, începând cu nr. 6/2005, consacrat în parte lui Ioan T. Morar și romanului său recent *Lindenfeld*. □ Cronicar de serviciu în această săptămână pentru rubrica *Ochiul magic*, Constanța Buzea glosează nemulțumită *În jurul unei cronici duble*, și anume *Ana Blandiana și Constanța Buzea: confesiuni lirice șaziceiste*, publicată de Bogdan Crețu în primul număr al revistei „Însemnări ieșene” pe anul 2005. Constatând, pe de o parte, cum șaziceiștii au fost priviți de critici precum Gheorghe Grigurcu drept „o echipă compactă de *Călușari* jucând de mama focului, în Epocă, pe la festivalurile Cântarea României” și, pe de altă parte, cum „criticii tineri au preluat cu veselie și conservă în scrierile lor imaginea rea a șaziceiștilor, citindu-le cărțile prea în răspăr, ca unor tolerați, și într-o cheie ușor alterată de prejudecăți de dată recentă, neuitând să le dea peste nas și să le bată obrazul, pentru privilegiile pe care le-ar fi avut...” C. Buzea

analizează critic o parte din aserțiunile tânărului critic ieșean: „Frumos, n-am ce spune, dar această concluzie a criticului tânăr apare cu niște ușoare umbre pe care aş încerca să le pun, spre clarificare, sub un nesuspicios și neagresiv reflector. Precizările n-ar fi mai mult de trei, patru. În primul rând, cele două cărți nu sunt nici pe departe cărți ale eșecurilor, ci ale unor victorii, într-un context politic vitreg și pervers. A te perfecționa, în Epocă, în arta pastelului, de pildă, și a scrie pasteluri pure când ți se cer osanale, este, cu voia dvs., un mod de a reacționa la mizeria normalei frici și chiar, de la o zi la alta, a o neutraliza. În al doilea rând, sintagma «tâlhăriți de șansă» e discutabilă, căci nu-mi place să cred că Bogdan Crețu s-ar fi gândit cumva la altă șansă decât aceea de a avea talent și vocație și a le folosi, în vremuri de restriște, într-o operă viabilă și cu neputință de ignorat. În al treilea rând, cred că cei care știu cumva, din sursă sigură sau din proprie trăire, lista acelor mereu invocate «nu puține privilegii» pe care șaizeciștii, fiecare și toți laolaltă, le-ar fi avut, să facă publică această listă” etc.

14 iulie

• [„**Observator cultural**”, nr. 20 (277)] Continuă dezbaterea *Care sunt mizele culturale ale României de astăzi?*, inițiată în nr. 275, ajunsă la episodul al treilea. În acest număr, Liviu Papadima îi face culturii române *Câteva urări*: mai multă viață („Dacă prin cultură se înțelege ceea ce îmbracă goliciunea biologică a omului, umanizându-l, cred că îi lipsește mediului cultural românesc actual, într-o măsură și mai evidentă decât în vestimentație, zona de *prêt-à-porter*. Avem fie, din plin, ambiții de *haute couture*, fie nonșalanța vânzătorilor de *second hand*. Între muzeu și tarabă bate vântul”), mai multă vizibilitate, mai multă îndrăzneală și mai multă vizibilitate („Ea pare a fi, am mai spus-o, o cultură tipică de implozie, care, cu puține excepții, și-a măcinat energiile în dispute teritoriale pe teren propriu, lipsindu-i fervoarea expansivă. Monotonia temelor și a viziunilor din literatura și din filmul de azi, de pildă, lasă impresia stânjenitoare de asfixie a creației culturale de către obsesiile colective ale momentului. Ce au de spus romancierii și regizorii români contemporani lumii în care trăiesc – fie aceasta cea dâmbovițeană sau cea a atât de disputatei globalizări? Întrebarea nu e chiar retorică”). □ Ovidiu Pecican, în articolul *Cultura de apoi*, consideră provocarea „Observatorului cultural”, prin această dezbatere, „un semnal de alarmă în ceasul al doisprezecelea”, căci trăim de ceva vreme într-o degingoladă: „Scăpată de teroarea planurilor cincinale, România nu pare să mai urmeze astăzi niciun plan. În câmpul de forțe al culturii, personalitățile, ideile, inițiativele, viziunile, instinctele și interesele se bat cap în cap sau, uneori, se completează fericit, sunt concertate într-o manieră inspirată/suspectă ori manifestă o instabilitate și o incoerență bănuită tot de intenția unei lucrături malefice”. Amintind apoi de „proiectul” Cântarea României, implementat de Ceaușescu înainte de 1989, semnatarul dă câteva exemple de proiecte discutabile inițiate de literați de renume după 1990: „În era Iliescu, ideea de a proiecta o viziune asupra culturii a părut să fie

încredințată unor scriitori cu prestigiu consolidat anterior, ce beneficiau însă și de certificate de fidelitate garantată față de noii bonzi: Augustin Buzura și Eugen Simion. Primul a organizat Fundația Culturală Română și s-a preocupat, printre altele, de promovarea exilului – a celui convenabil – în... interiorul României. Ajuns la președinția Academiei, celălalt s-a ocupat de nemuirea acelor artiști și savanți care, reprezentând niște valori în sine, prezentau și avantajul că... nu aveau nimic împotrivă. Tot liderul academicienilor a inițiat ediții grăbite și costisitoare – deși subvenționate – din clasici, dicționare masive și comprehensive și un memorabil (prin contestări) tratat de istorie a patriei, megalomanic și cu ereditate încărcată. Criticul *Scriitorilor străini* [sic!] a mai reușit să-și facă niște străini dintr-o bună parte a scriitorilor, într-un timp record. Să adaug că, mai de curând, un terț literat, Eugen Uricaru, și-a realizat și el proiectul propriu, subordonând Uniunea Scriitorilor, al cărei președinte ales era, factorului politic, prin cooptarea sa ca înalt funcționar la externe. În acest fel, practic, Uniunea egala performanța Fundației lui Buzura care, și ea, era un organism nu știu cât de independent, dar în raporturi strânse cu același minister”. □ Iulia Popovici discută despre *Cultura română de import*, □ iar Liviu Ornea, constatând că respondenții de până acum s-au ocupat aproape exclusiv de umanoare, se întreabă *Ce am uitat?*, punctând că există și o cultură științifică pe care lumea pare să o ignore: „Nu știu dacă disputa dintre Bogdan Suceavă și Mircea Mihăieș reprezintă o miză culturală (ba aș fi înclinat să cred că aruncă noțiunea în derizoriu). Dar sunt convins că sprijinirea și promovarea cercetării științifice fundamentale este o miză majoră și cu probabilitate aproape maximă de câștig”. □ „Poemele lui Mușina au încă puterea (chiar dacă redusă, schimbată, așezată în domeniul nuanțelor) de a surprinde. Lectura antologiei sale se desfășoară între limitele recunoașterii și – încă – ale ineditului. Pe de o parte, puterea aproape singulară a lui Mușina între optzeciști (deși ea există parțial și la Cărtărescu) de a scrie o poezie incluzivă, o poezie care te convinge să-i aparții, putere sporită acum de efectul nostalgic [...]. Pe de altă parte, inovația nu a ruginit, puterea imaginativă – acel spațiu liric ciudat și extrem de râvnit care îi aparține unui poet în asemenea măsură încât pare să fi devenit limba sa, republica sa – continuă să se vadă. [...] Poezia lui Mușina poate fi analizată din perspective tematice sau simbolice, la nivel de influențe sau detașări”, scrie Horea Poenar în articolul intitulat *Și poeții se împușcă, nu-i așa?*, referitor la antologia de autor Alexandru Mușina, *Poeme alese. 1975-2000* (Ed. Aula, 2003). ■ Ana-Maria Popescu citește *Jurnal II. 1997-2003* de Mircea Cărtărescu (Humanitas, 2005) și conchide că este *Un jurnal bogat, dar fără miză*. Cronica jurnalului, concepută ea însăși ca un jurnal de lectură, debutează astfel: „Înainte de greu în paginile stufoase. Nu-mi place. Mi se pare ceva căznit, făcut, o construcție cu arhitectura ratată. Dar am citit până acum mult prea puțin ca să mă pot pronunța. Încerc să mă curăț de tot ce a mai apărut până acum despre *Jurnal*. Ca și la primul volum, reacțiile sunt controversate. Receptare diversă și diferită, extremă chiar. Lecturi inadecvate sau un *Jurnal fără miză*? Trebuie să

scap de toată critica mult prea contextualizată și exagerat de socio-. *Jurnalul e, pe de o parte, prea mult tratat ca exhibare a omului Mircea Cărtărescu – deși e limpede că a fost un risc asumat, prin publicarea unui jurnal antum –, iar la extrema cealaltă, ca o carte pentru fani, pentru cei drogați cu poezie și proză marca Mircea Cărtărescu, pentru cei care-l iubesc necondiționat pe autor*". □ *Bluza de scai și pulovărul gri de lână*, astfel își intitulează Gheorghe Crăciun articolul comemorativ dedicat lui Mircea Nedelciu, la șase ani de la dispariția acestuia: „Un tânăr pletos și energic, în continuă mișcare, încă nedesprins cu totul de placenta adolescenței, cu pielea albă și ochi de teracotă arsă, etalându-și farmecul irezistibil într-o bluză de scai cu fermoar lat de nichel, plus o cămașă roșie, cu filigranuri sofisticate, și o pereche de blugi veritabili, purtați cu nonșalanța bucureșteană a băiatului de bani gata – așa l-am cunoscut pe Mircea Nedelciu în toamna lui 1969, când ne-am trezit amândoi studenți în anul I la Litere”. □ În sîajul aceluiași eveniment, Adina Dinițoiu recenzează singurul roman de Mircea Nedelciu apărut postum, *Zodia scafandrului* (Ed. Compania, 2000), text neterminat, având o „pronunțată tentă autobiografică”. □ În rubrica sa săptămânală, Michael Hăulică schițează profilul scriitorului SF Dănuț Ivănescu, directorul Editurii Cartea de nisip. □ În paginile suplimentului din acest număr, George Ardeleanu publică un amplu material intitulat *Constantin Noica în vizorul Securității. Meditații la limba engleză (la Câmpulung, în 1957-1958)*. ■ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că 12 scriitori români au fost selectați pentru a fi traduși și publicați de editurile franceze în cadrul programului *Les Belles Etrangères*. Aceștia sunt: Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Letiția Ilea, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, Vlad Zografi. „Recent, o echipă condusă de Martine Grelle, comisar pentru *Les Belles Etrangères*, a filmat în România scurte momente cu scriitorii români. Între 14 și 26 noiembrie, în Franța, cei 12 scriitori români se vor întâlni cu publicul francez din peste 30 de orașe. Filmul documentar va fi proiectat la întâlnirile scriitorilor români cu publicul cititor francez. Centrul Național al Cărții va edita o antologie care va reuni texte inedite ale autorilor români”. □ În aceeași rubrică se publică o notă despre participarea Anei Blandiana la cea de-a 51-a ediție a Bienalei de Artă de la Veneția (9 iunie-15 septembrie), în cadrul unui amplu proiect intitulat *Isola de la poesia*, construindu-se din versurile a 12 poeți din Orient și din Occident „o instalație luminoasă dedicată omagierii poeziei universale”. □ Redacția publică o *Precizare* semnată de Mircea Cărtărescu, o replică la cele afirmate de Marin Mincu în numărul precedent: „[...] criticul Marin Mincu reia o acuzație pe care mi-o aduce de mai mulți ani și pe care, în discuții avute ulterior împreună, credeam că am rezolvat-o definitiv [...]. Mi se pare nesperios din partea unui critic de importanța lui Marin Mincu să arunce o acuzație atât de gravă asupra cuiva, citind la mână a doua o sursă pe care el însuși o privește dubitativ. Îi asigur pe cititorii «Observatorului cultural», cum l-am asigurat de mai multe ori și pe Marin Mincu,

aparent cu succes, că n-am afirmat niciodată așa ceva în niciun ziar, german sau negerman. Dimpotrivă, cum se poate vedea consultând volumul meu *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli* (în care mi-am adunat toate textele publicate în ziare și reviste străine), nu am pierdut nicio ocazie de a vorbi cititorului străin despre valoarea superlativă a literaturii române de ieri și de azi” (v. și replica lui Ion Pop în nr. următor). □ La rubrica *Revista presei* sunt semnalate dezbaterile „foarte actuală”, intitulată *Cum exportăm cultura română?*, găzduită de nr. 32 al săptămânalului ieșean „Suplimentul de cultură”, □ precum și numărul dublu 4-5 al revistei „Steaua”, în care se publică, „pentru toți cei interesați de ideea de literatură și de epistemologie contemporană”, zece pagini în care Mariana Bărbat transcrie discuțiile din a opta dezbateră din seria celor propuse de Centrul de excelență în Studiul Imaginarului Phantasma, condusă de Corin Braga. „Discuția, care a avut loc în luna noiembrie 2004, pornește de la capitolul final al tezei de doctorat al Mihaelei Ursa în care sunt propuse câteva concepte culturale cu certă portanță cognitivă”, iar redacția „Observatorului cultural” comentează punctual, atrăgând atenția cititorilor asupra faptului că „pentru intelectualii români formați la Cluj, postmodernitatea este în primul rând un concept epistemologic și abia apoi literar”.

16 iulie

• [„Tribuna”, nr. 69 (14)] În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ioana Cistelecan prezintă cititorilor cel de-al treilea volum de versuri al lui Lucian Scurtu, *Bestiarul de fontă* (Ed. Biblioteca Revistei Familia, 2004), caracterizat de „o voluptate a scabrosului canonizat, o estetică a urâtului în variantă cotidiană”. □ În aceeași rubrică, Mircea Popa definește versurile Persidei Rugu, din volumul *Scrisori din singurătate* (Ed. Etnograph, 2004), drept *Scrisori lirice*, lectura acestora ducând la „revelația întâlnirii cu un poet autentic, cu expresie lirică sugestivă și convingătoare, pentru care poezia nu este un simplu *hobby* sau un demers ocazional, ci un act de responsabilitate socială și existențială. Persida Rugu face parte din clasa poezilor anticalofili, cu o retorică bine strunită și simț metaforic înăscut. Volumul de față e rodul unor decantări lirice îndelungi, a trecerii sentimentelor prin filtrul unui metaforism plasticizant, dominat de o continuă speranță a desăvârșirii dincolo de iluzie”. □ Volumul lui Vasile Spiridon, *Din vremea „obsedantului deceniu”* (Ed. Timpul, 2004) i se pare lui Grațian Cormoș a fi *O abordare patetică a proletcultismului românesc*. Punctând că „demersul critic se vrea unul mai degrabă amuzant, decât strict literar sau istoric”, demascând „ridicolul unei «culturi» fățarnice, lipsită de autenticitate și probitate” cu ironia „celui necompromis”, recenzentul are totuși rezerve pe care le enumeră, conchizând: „Ceea ce mi se pare cel puțin straniu este că criticul nu încearcă nicio explicație mai profundă a fenomenelor sociale analizate, abordarea lui se mărginește la o satiră, care prinde bine într-o publicație ca «Academia Cațavencu», dar nu poate susține edificiul unui întreg volum de exegeză literară cu pretenții. Nu sunt ostil

detabuizărilor, din contră, însă nu cred că formula lui Vasile Spiridon este optimă pentru studierea retrospectivă a fenomenelor literare”. □ În rubrica *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu definește volumul recent propus de Gabriel Dimisianu, *Fragmente contemporane* (Ed. FCR, 2004), cu sintagma *Sensul obiectivității*, cronică debutând cu o cântărire a etichetei aplicate criticului de la „România literară”: „Pe un larg arc al recepției critice, Gabriel Dimisianu a fost caracterizat prin echilibru, măsură, obiectivitate. Ba chiar, avându-se în vedere efectul calmant al unor asemenea virtuți, a fost asemuit cu un... diazepam al turbulentei noastre vieți literare. Să însemne aceasta o estompare a personalității care, prin forța lucrurilor, optează, adoptă atitudini, deci se delimitează?”. Continuare în numărul viitor. □ Un amplu fragment din romanul lui Șerban Alexandru, *Benedict & Maledict*, vol. II, *Albedo*, aflat în pregătire la Ed. Versus, este publicat la secțiunea de proză. □ *Ce se așteaptă de la noua conducere a Uniunii Scriitorilor?*, este ancheta cu o singură întrebare cuprinzătoare, „cât mai neutră cu putință”, pe care Ioan-Pavel Azap a declanșat-o în breasla scriitoricească în numărul precedent. În acest număr răspund: Irina Petraș, Doina Cetea, Petru Poantă, Vasile Gogea. □ În rubrica despre cultura online, Mihai Guță dă trei exemple complet diferite de promovare a scriitorilor în industria culturală de astăzi: „Transformați în brand (brandul Cărtărescu, brandul Liiceanu contribuie la renumele Humanitas sau invers?) scriitorii prinși în mașinăria culturală beneficiază, după măsura nivelului sponsorizărilor, de prezentări de mai mult sau mai puțin efect. [...] Un alt exemplu îl reprezintă situările personale de autor (un exemplu: <http://www.laszloal.tk> situl de prezentare al lui Laszlo Alexandru). E o situație un pic inversă, unde nu editura îl promovează pe cel ce scrie, ci invers, autorul textelor le propune virtualilor internați un parcurs prin biografia sa, câteva instantanee și, evident, publicațiile unde se face cunoscut. E remarcabilă diferența la nivel vizual datorată probabil faptului că e destul de greu să te ridici la nivelul unui gigant ca Humanitas și întregului angrenaj ce îi stă în spate. O a treia situație, unde cel care beneficiază de «darea în internet» este un autor ale cărui opere au fost deja canonizate. Situl www.caragiale.net. beneficiază de o prezentare ireproșabilă: sunt puse la dispoziția cititorilor de la mărturisiri inedite din vremurile Micului Paris până la documente media ale transpunerilor pe scenă ale operelor dramatice ale lui nenea Iancu”. □ *Despre literatura maghiară. Încă o introducere* se încumetă să scrie în acest număr Ștefan Manasia. Continuare în numărul viitor. □ Mihaela Mudure subliniază importanța traducerilor într-o literatură mică, ca a noastră, încheindu-și articolul *Traduceți, nu chiar oricum, dar traduceți!* cu o întrebare stârnită de identificarea eronată a spațiului transilvan numai cu Dracula: „Morala: interesul străinilor pentru traducerile din literatura română ar putea fi doar o expresie ceva mai binevoitoare a unor vechi stereotipii culturale! Oare nu ar trebui să le oferim și noi străinilor propria noastră ofertă de traduceri?!”.

19 iulie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 777 (28)] *Insula cu povești* i se pare lui Bogdan-Alexandru Stănescu romanul lui Ioan T. Morar, *Lindenfeld* [Polirom, 2005], totodată „una dintre cele mai inteligente puneri în abis pe care le am citit în ultimii ani. De fapt, nu o punere în abis, și o constelație de asemenea artificii, în care fiecare element este legat în sistem prin pârgii susținute diabolic de un Păpușar abil”. Cronicarul descrie subiectul romanului, deși rareori face acest lucru în cronicile sale, „tocmai pentru a oferi o imagine cât de cât sugestivă asupra jocului abisal pe care scriitorul îl construiește în *Lindenfeld*. Cu mențiunea că situațiile nu prezintă în carte schematismul de care am dat eu dovadă. O carte excepțională, susținută aproape exclusiv prin inteligența și talentul de povestitor al scriitorului”. □ La republicarea de către Polirom a unor romane de H. Bonciu, Iulia Argint sondează „proza absurdului” acestui autor uitat. □ Tot despre o nouă ediție, de data aceasta a romanului lui Cezar Petrescu, *Baletul mecanic* (Ed. Minerva, 2005), scrie temeinic Teodor Vârgolici. □ Medalionul din acest număr îi este dedicat lui Mihail Neamțu, autorul volumului *Bușnița din dărâmături. Insomniile teologice* (Ed. Anastasia, 2005). □ Grupaj de poeme de Marilena Istrati, însoțite de o prezentare succintă a autoarei.

• [„22”, nr. 802 (29)] *Rochia de mireasă* este titlul recenziei pe care Tania Radu o face volumului de debut al lui Ioan T. Morar, *Lindenfeld* (Polirom 2005), „un roman postmodern curat, limpede, sofisticat, dar fără ifose. Un artificiu literar dintre cele mai traductibile. O recuperare sintetică și plină de umor a emblemelor esențiale ale României post-comuniste”. Dincolo de aceste calități, semnatară atrage atenția că „literar vorbind, romanul lui Ioan T. Morar nu e fără cusur. Sper din suflet că varianta americană care se pregătește (am aflat-o dintr-un interviu al autorului) va opera tăieturi salutare. Cartea folosește două scriituri distincte: una preponderent narativă și altă dialogală. Prima se resimte în mod fericit de amprenta scrisului bănățenesc: lentă, mustoasă, căutată, «frumoasă». E captivantă pentru că are geniul local al dimensiunii istorice. [...] Proza dialogată se etalează pe un palier mai necopt al cărții: reconstituirea *Lindenfeld*-ului sub ochii unui grup de studenți la arte plastice, veniți acolo «la peisaj», în tabăra de creație. Duelurile puștești de replici dintre ei exced, din păcate, sugestia de perspectivă naivă asupra potemkiniadei (pe care probabil vrea să o transmită autorul), fiindcă ocupă cam jumătate din carte, cu flirturi neconvingătoare și intrigi de literatură pentru adolescenți. *Raisonneur*-i eficienți ai situației, tinerii pictori ar trebui să figureze într-o variantă de export a cărții cu o pondere mult diminuată”.

20 iulie

• [„Luceafărul”, nr. 28] „Odată asumată vina autografului beletristic, criticul literar Adrian Dinu Rachieru semnează al doilea volum, *Frica*, al trilogiei *Legea conservării scaunului* (Ed. Eubeea, Timișoara, 2004, 112 pagini, preț neconsemnat), comprimând spațiul destinat (în primul volum) mării istorii (în descrieri,

jurnal de război, reportaj) în favoarea microistoriilor personale ale eroilor abil portretizați în clarobscururi temporale ce invită la necondamnarea lor către unul dintre polii Bine-Rău”, scrie Adela Pal în cronică intitulată *Portretele fricii*. □ Ion Roșioru contemplă *Terapia prin scris* citind un nou volum de versuri semnat de Ion Beldeanu, *Starea de vid* (Ed. Lidana, 2005), în care „poetul gândește în metafore și-n imagini care se subsumează unor ritualuri protectoare cu atât mai necesare cu cât ambientul social se dovedește mai agresiv și mai absurd”. □ Ion Pachia Tatomirescu își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (V), concentrându-se în acest număr pe conceptul „paste-lul-meditație în starea de eu dintr-o «dialectică» a timpului-havuz”. □ Pornind de la informația conform căreia „în cadrul culturii armenesti există o sărbătoare de veche tradiție închinată traducerilor sau traducătorilor”, Alexandru George, în articolul *Sincronism? Globalizare?*, își împărtășește opiniile referitoare la diversele etape istorice ale traducerii în România: „Și totuși, în peisajul cultural din ultimele șase decenii, mai ales după instaurarea comunismului care a dus la monopolul statului asupra oricăror noi apariții sau reeditări, realitatea tălmăcirilor din limbi străine era un fenomen specific acelor vremuri, deosebit de ceea ce fusese înainte. Nu vorbesc de masivele traduceri din literaturile rusă și sovietică, un program care, deși urmărea scopuri politice, a adus la cunoștința publicului nostru cititor o serie întreagă de lucrări valoroase. Politica Partidului dirija interesul cititorilor aproape complet lipsiți de posibilitatea de a-și procura din străinătate lucrări în limbile ce-i erau familiare. Prioritatea acordată scriitorilor clasici, din ceea ce se începuse să se numească pe atunci «Literatura universală», indiferent de intențiile vizibil limitative, a îmbogățit patrimoniul literar național și a însemnat o mare deschidere de orizont, reprezentând și o acțiune lucrativă pentru unii intelectuali mai vârstnici, din categoria persecutaților politici. Într-un fel, ea a dublat producția autohtonă așa de strict controlată de partid, oferind cititorului comun un permanent și vast termen de comparație. Oricât ar fi susținut Partidul, prin acoliții săi, că *Desculț* sau *Desfășurarea* sunt niște capodopere, că *Mitrea Cocor* și *Drum fără pulbere* sunt mari deschideri în universul aceluși «viitor» paradisiac al lumii «noi», când cititorul lua în mână o capodoperă reală a literaturii echivalente (măcar din specia realismului și naturalismului), o anume concluzie îi devenea prea evidentă, rămânând toată vorbăria de susținere a literaturii «noi», minciuna fiind demascată fără niciun alt argument”. □ La rubrica sa, de *Meditații contemporane*, Ion Crețu se întreabă *Câtă trădare într-o traducere?*, dând exemple de gafe de tălmăcire: „Traducerea, ca modalitate de acces la o cultură străină, a cunoscut dintotdeauna o mare trecere. Blamată, lăudată, curtată, încurajată, descurajată, traducerea – *faute de mieux* – a continuat să-și dovedească, în ciudata tuturor slăbiciunilor, utilitatea Astăzi, în epoca globalizării, ea se află la un preț incomparabil mai mare decât înainte. [...] Actul traducerii intră în discuție, de regulă, prin slăbiciunile sale, mai degrabă decât prin reușitele sale. Pentru a înțelege mai bine fenomenul, explicat dintr-un punct de vedere partizan, trebuie să spunem, fără a fi un expert în materie,

că rateurile înregistrate de traducător se datorează mai multor cauze”. □ Adrian Dinu Rachieru semnează eseu intitulat „*Societatea spectacolului*” și fenomenul *media*. □ Câte o pagină de versuri semnează Șerban Codrin și George Lixandru. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Emil Rațiu. □ O notă oferă detalii cititorilor despre Concursul Național de Creație literară „V. Voiculescu”: „Pentru omagierea și promovarea vieții și operei scriitorului de origine buzoiană Vasile Voiculescu, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a județului Buzău organizează, în colaborare cu Biblioteca județeană «V. Voiculescu», Centrul județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Buzău, Consiliul local Pârscov, Muzeul județean, Fundația pentru Tineret Buzău, Asociația culturală «Renașterea buzoiană», Fundația academică «V. Voiculescu», Fundația «Irineu Mihălcescu», cea de-a XVI-a ediție a Concursului Național de Creație Literară «V. Voiculescu». [...] Concursul se desfășoară pe două secțiuni: poezie și proză scurtă. Condiții de participare: A. Secțiunea poezie: Sunt invitați să trimită lucrări creatori de poezie care nu au volume publicate. [...] Fiecare concurent poate să participe cu maximum 10 poezii. [...] B. Secțiunea proză scurtă: Concursul este deschis tuturor prozatorilor care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor sau ASPRO și nu au volume publicate”. Printre premiile acordate se numără Marele Premiu «V. Voiculescu», trei premii pentru secțiunea de poezie și trei premii pentru cea de proză.

● **[„România literară”, nr. 28]** Pe prima pagină, Nicolae Manolescu semnează tableta *Inchizitorii și criticii literari*. Pornind de la o aserțiune a lui Mario Vargas Llosa din eseu *Adevărul minciunilor*, conform căreia „inchizitorii ar fi înțeleși înaintea criticilor și a romancierilor înșiși «natura ficțiunii și tendințele ei răzvrătitoare»”, criticul sesizează o diferență „plină de consecințe” între cele două categorii din titlul tabletei și anume aceea că „Noi interpretăm, împreună cu Vargas Llosa, scrântea unor mari cititori de romane, ca *Don Quijote* sau *Madame Bovary*, drept o «atitudine care onorează specia umană», un idealism admirabil în noblețea lui, în vreme ce inchizitorii deplângeau într-o atare scrântea a noilor lor supuși o probă de pierdere a simțului realității și o boală a spiritului. Aici este toată diferența de înțelegere a naturii ficțiunii romanești dintre inchizitori și criticii literari”. □ După recente alegeri de la Uniunea Scriitorilor, Victor Durnea caută prin documente de arhivă să lămurească exact *Când s-a înființat Societatea Scriitorilor Români*, concluzia cercetării sale fiind aceea că „s-a înființat la 2 septembrie 1909 și primul ei președinte a fost Mihail Sadoveanu. Cealaltă societate, cu același nume, înființată la 28 aprilie 1908, este una dintre tentativele precedente eșuate, a cărei importanță, în fond, este mai mică decât cea a Societății Române de Literatură și Artă, ce a izbutit să se legalizeze și a avut o existență mai lungă”. □ Alex. Ștefănescu continuă (din numărul precedent) să descrie ce a însemnat la noi *Literatura scrisă la comandă*: „Toate aceste indicații sunt, bineînțeles, aberante, neavând nicio legătură cu natura diafană și inclasificabilă a literaturii, cu modul capricios în care ea își exercită influența asupra conștiinței

cititorilor sau cu esența criticii literare, care este mai curând un joc literar secund, decât o instanță de orientare a literaturii. Se remarcă, încă o dată, prozaismul dezolant al gândirii marxist-leniniste, incompatibilitatea sa structurală, iremediabilă cu tot ce iese din raza producției de bunuri materiale. Ideologii partidului comunist pleacă de la premisa, falsă, că există o similitudine între producția de bunuri materiale și creația literară, atribuindu-le scriitorilor «sarcini», dându-le «indicații», obligându-i să-și «planifice» activitatea. (În mod curios, societatea de consum din Occident va ajunge să practice, din alte motive, aceeași confuzie de planuri, promovând o literatură comercială standardizată, planificată și supusă principiilor de marketing ca o marfă oarecare.) ■ Cu titlul *Adrian Marino: „Sunt un autor deviat, nu sunt critic literar”*, este publicată, în transcrierea redacției, o convorbire înregistrată de Mircea Iorgulescu la București și difuzată la Radio Europa Liberă, la 10 mai 1997 (continuarea în numărul 29). „[...] aș sublinia că, în cazul meu, s-a produs, cum să vă spun, o anumită deviere, o anumită transformare involuntară. «Vocația» mea, între ghilimele, dați-mi voie să vă precizez acest lucru, nu este de critic literar, vocația mea este, *verbi gratia*, ideologică. Eu am fost deviat de regim spre teoria literaturii, spre critica ideilor literare și a concepțiilor estetice, fiindcă nu puteam să fac critica ideilor ideologice, politice, sociale, din motivele pe care le cunoașteți. Deci, eu sunt un autor deviat, și vreau ca în ultimii ani ai vieții mele să mă restituți și să public lucrări de ideologie, cam în sensul acestor lucrări publicate după '89. Eu nu sunt un critic literar. Aici este o chestiune fundamentală. Sunt, dacă vreți, un ideolog, și planul meu de acțiune a fost cultural, ideologic. De asta eu nu m-am împăcat foarte bine cu colegii critici, nu că aș avea ceva cu ei. Oamenii sunt de talent, fără discuție, dar avem preocupări deosebite și, cum să vă spun, am dreptul să optez pentru orientarea mea. Asta nu înseamnă că eu disprețuiesc cronicile literare. [...] Dar esențialul este o critică de ordin cultural cu orientare spre iluminism-paşoptism. Adică lucrări fundamentale, de început, care să instituie în cultura română o anumită tradiție.” □ „Din două motive este importantă, chiar remarcabilă, publicarea acestei cărți. În primul rând pentru că reeditează în cuprinsul ei volumul de poezie *Bucla*, fără îndoială unul dintre cele mai bune debuturi în poezie de după '89, apoi pentru că, deși a mai publicat cărți de poezie română contemporană (Șerban Foarță, Mihai Ursachi, Dorin Tudoran, Mircea Ivănescu, Gellu Naum, Gabriela Melinescu ș.a.) și după ce realmente a mai dezmoșțit literatura contemporană cu colecția de proză a tinerilor scriitori, este prima dată totuși când Editura Polirom se încumetă să publice un poet dacă nu tocmai tânăr, oricum fără prestigiul oficial, canonic, al celor deja menționați. Gestul nu este însă chiar inocent, T.O. Bobe fiind deja publicat de Polirom, ca prozator, cu romanul *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*, și printre puținii scriitori cu adevărat interesanți de la noi, de la care te poți aștepta oricând să (mai) rupă gura târgului”, scrie Marius Chivu în recenzia la antologia *Centrifuga* (Polirom, 2005). ■ Dan C. Mihăilescu nu își propune să recenzeze cel de-al doilea volum al *Jurnalului* lui Mircea Cărtărescu,

ci să îi dea replica autorului (folosindu-se de lungi și numeroase paragrafe din volum a căror chintesență este „un Narcis ros până spre autodisoluție de complexul persecuției, de coșmarul conspirației cvasigenerale a mediocrității întru distrugerea sa”), care s-a arătat, în multe interviuri, nemulțumit de modul în care i-a fost receptat *Jurnal I* în general și, în particular, de „tonul pamfletar” „dintr-un dicționar academic”. Aluzia este, desigur, la articolul de dicționar publicat de Dan C. Mihăilescu în DGLR. □ După ce în numărul trecut s-a ocupat de antologia realizată de basarabeanul Eugen Lungu, *Literatura din Basarabia în secolul XX*, Ion Simuț comentează laudativ primul volum de critică al acestuia, *Raftul cu himere* (Ed. Știința din Chișinău, 2004) „prezentat de poetul și editorul Mircea V. Ciobanu, care îl apreciază superlativ ca pe un explorator al bibliotecii. A dovedit-o până acum în trei antologii bine gândite, argumentate și documentate: *Poeți de pe vremea lui Eminescu* (1991), *Portret de grup, o antologie a poeziei optzeciste basarabene* (1995) și antologia criticii, despre care tocmai am vorbit. Volumul *Raftul cu himere* ne relevă un eseist savuros, scriind atractiv despre boemă, negativism, moara ca topos, relicvele islamice în cultura română, absintul în poezie și arte, literatura licențioasă, cenzură – subiecte care nu sunt la îndemâna oricui. Dintre critici, alege trei modele, pe care le analizează cu sentimentul afinităților: Adrian Marino, Nicolae Manolescu și Mihai Cimpoi. O secțiune finală este consacrată unor articole de atitudine, păstrate însă în zona literarului. Eugen Lungu este un speculativ cu umorul ideii și aciditatea observației. Studiul său despre spiritul basarabean ar fi meritat să figureze în antologia pe care a realizat-o. Rețin numai câteva propoziții corozive: «Basarabenii sunt cei mai mioritici dintre români. Naivi, folclorici, cantonați într-o ideologie sămănătoristă, ei sunt prea puțin *jmecheri* pentru a fi și balcanici. Un Mitică basarabean [...] e mai greu de închipuit. [...] Chirița, pe un fond străin slav, e mai aproape ca model: nițică pricopseală, nițică fudulie, o cultură aproximativă» (*Ieșirea din provincialism*). □ În *Decrețeei*, Daniel Cristea-Enache se ocupă (și continuă în numărul viitor) de un volum colectiv de istorie orală ce adună mărturiile lui Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir: *O lume dispărută. Patru istorii personale urmate de un dialog cu H.-R. Patapievici* (Polirom, 2004): „Paul Cernat și Angelo Mitchievici sunt, în mod imediat vizibil, scriitorii din acest proiect colectiv, autori de remarcabile autoficțiuni în care exactitatea documentară și nervura scriiturii se suprapun fericit”. □ „*Verde-n față*, cartea publicată de Marius Tucă la Editura Polirom [2005] este ceea ce s-ar numi o carte de interviuri *soft*. Din discuție lipsesc mizele majore, aerul este de cozerie relaxată, se vorbește despre tot și despre toate, aparent fără un plan prestabilit. Primul model care vine în minte este cel al interviurilor lui George Arion cu diferența notabilă că acelea sugerau un grad mult mai ridicat de elaborare. La George Arion discuția urmează un plan prestabilit, cu crescendo-uri atent calculate, în vreme ce la Marius Tucă inspirația de moment – și chiar improvizația – joacă un rol esențial. [...] Cartea lui Marius Tucă este o carte de vacanță. Este greu să îi intuiește vreo miză, alta

decît aducerea în prim-plan a unor oameni cu dovedit succes la public. Niște seniori ai audiențelor care nu trec însă, *in corpore* proba apariției în volum”, e de părere Tudorel Urian în articolul *Seniorii rating-ului*. □ O pagină de versuri de Nicolae Tzone și poemul „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru. □ O notă redacțională anunță prezența Anei Blandiana la Bienala de la Venetia. Este vorba despre Premiul special „Giuseppe Acerbi” pentru poezie (ediția a XIII-a), decernat pe data de 2 iulie pentru întreaga operă a poetei. Tot în acest an, pe 17 septembrie, în Toscana, i se va acorda Premiul internațional pentru poezie „Camaiore”. Din aceeași notă aflăm că cel dintâi premiu, în varianta pentru proză, a fost acordat lui Mircea Cărtărescu, pentru volumul *Nostalgia*, tradus în limba italiană de Bruno Mazzoni (Ed. Volland, Roma, 2003). □ Mihaela Mudure semnaleză, cu o oarecare întârziere, traducerea lui Topîrceanu în englezește, datorată anglistei clujence Cristina Tătaru: George Topîrceanu. *Poezii/Poems* (Limes, 2002). „Volumul de traduceri apărut la Editura Limes nu este exhaustiv. Cristina Tătaru a operat propria selecție în corpusul de texte vizat, lucru pe deplin justificat. Emoționantă este, însă, justificarea opțiunilor ei. Proiectul Topîrceanu ar fi trebuit să fie rezultatul unei cooperări la care participau și Dan Duțescu, Leon Levițchi și Eugenia Farca. Cum îngerul morții a convocat pe unii dintre participanții la proiect, Cristina Tătaru și-a îndeplinit partea din întreg sfiindu-se să se atingă de poeziile rezervate celor plecați. Respectul față de maeștri explică unele absențe notabile din volum.” □ *De sec, de frupt, de poftă* este titlul articolului în care Simona Vasilache prezintă volumul Ancăi Manolescu, *Europa și întâlnirea religiilor. Despre pluralismul religios contemporan* (Polirom, 2005). □ *Un ciudat sentiment de solidaritate* descrie Ioana Pârvulescu în cronică optimistei din acest număr, solidaritate cu oamenii de carte, oricât de diferiți ar fi ei. Un exemplu de la care pornește este Petru Creția. □ Din rubrica *Meridiane*, aflăm detalii despre „ultimul suprarealist”, octogenarul croat Radovan Ivšić; □ despre zbućiumata legătură dintre Antoine de Saint-Exupéry și salvadoriana Consuelo Suncin Sandoval, care i-a devenit și soție în 1931; □ despre succesul lui Michel Houellebecq etc. □ Cronicarul de la *Ochiul magic* parcurge câteva reviste literare, împărțîșind cititorilor selecția de materiale eligibile. Din „mereu atractiva revistă” „Litere” de la Târgoviște, numărul din mai, sunt reținute: editorialul lui Tudor Cristea, „care ne atrage atenția că uităm evenimente importante din istoria noastră literară (125 de ani de la nașterea lui Arghezi!), preocupați de tot felul de nimicuri”; □ faptul că Alexandru George „se plînge de ostilitatea dnilor Manolescu de la R.L. [„România literară”] și Simion de la A.R. [Academia română], care l-ar fi simțit ca posibil concurent”; □ deranjanta omniprezență a unor scriitori străini „la modă în publicistica românească: Paulo Coelho și Pascal Bruckner. Nu deschidem o revistă fără să dăm de domniile-lor. Spiritul critic pare să ne fi părășit cu desăvârșire. Ar fi de cercetat asemenea mode și în interbelic. Despre scriitori aflați atunci în toate revistele, nu se mai știe astăzi nimic”. □ Din revista „22” (nr. din 5-11 iulie) este semnalată „o interesantă discuție, consemnată de

dna Gabriela Adameșteanu, între Joaquín Garrigós și Pericle Martinescu despre M. Sebastian și alți scriitori români din anii '30". □ Din aceeași rubrică, aflăm că, la Baia Mare, sub egida C. J. Maramureș, apare o publicație mensuală în 16 pagini, „Nord literar”, al cărei director este criticul Gh. Glodeanu. □ De asemenea, la Sălaj, și „tot sub priveghere județeană și municipală”, apar „Caiete silvane”, într-o serie nouă, sub direcția lui Cristian Contraș. „În fiecare număr, o excelentă pagină intitulată *Malaxorul de știri și opinii culturale*, cu informații din toate domeniile culturii și artei. Autor, poetul Daniel Săuca, al cărui volum din 1999 *Gândacul cu pene roz* a produs o bună impresie.” □ Numărul pe iunie-iulie al revistei sătmărene „Poesis” prefățează a cincisprezecea ediție a *Zilelor Culturale Poesis*, manifestare desfășurată între 30 iunie și 2 iulie, la Satu-Mare. În acest an a fost inaugurat Centrul Multicultural Poesis de la Vila Poesis, „despre care cel mai plăcut lucru de spus este că dă noțiunii de cultură o accepție pe cât de cuprinzătoare, pe atât de savuroasă”. □ O ultimă informație se referă la cea de a opta ediție a Școlii de vară de la Sighet, deschisă în acest an pe 11 iulie de Ana Blandiana, președinta Fundației Academia Civică.

21 iulie

• [„**Observator cultural**”, nr. 21 (278)] Continuă dezbaterea *Care sunt mizele culturale ale României de astăzi?*, inițiată în nr. 275, ajunsă la episodul al patrulea, în acest număr redacția publicând intervenții venite dinspre artele spectacolului: teatru, film și dans contemporan. □ Cu toate acestea unele texte vizează și critica, literatura, cultura umanistă. În articolul *Cultura termopan*, Marian Popescu atrage atenția că „Cei care citesc par să aparțină unui club tot mai restrâns. Cei care scriu despre literatură par și ei conștienți că se adresează unui cerc restrâns. Cum ar putea fi altfel, deocamdată, când războaiele de secesiune literară între generațiile decenale ('60-'70-'80-'90-2000) macerează continuu reflecția teoretică și critică asupra noului și vechiului roman, asupra poeziei? Sindromul pașoptist e încă un ferment, suferă de el toți cei care deplâng insuficiența subvențiilor și cer. Sindromul lovinescian al sincronizării e în continuare resimțit ca beneficiu al dispariției cenzurii, suferă de el toți cei care scriu și creează *trendy*. Dar ghettoizarea lumii culturale e un fenomen vizibil și prin slaba apetență pentru dezvoltarea circuitelor culturale, rămase tributare modelului interbelic. Iar interbelicul cultural secretă în continuare fascinația maniheistă a celor care speră/doresc perpetuarea unui paradis al ideilor care să facă «jocurile» în procesul integrării europene a României. Despre integrarea culturală a României în România se vorbește mai puțin”. ■ În siajul acestei dezbateri în desfășurare, sunt primite la redacție două replici la textul semnat de Marin Mincu în nr. 276, în care criticul făcuse „o serie de considerații pe marginea funcționării Accademiei di Romania, pe vremea când această instituție era condusă de regretatul Marian Papahagi. În textul său, Marin Mincu afirma: «cu mare regret constat acum că Marian Papahagi n-a făcut nimic pentru literatura română»”. O primă replică vine din partea unui grup de profesori

din Italia (Gheorghe Carageani, Marco Cugno, Bruno Mazzoni, Alexandru Niculescu, Lorenzo Renzi, Luisa Valmarin) care l-au cunoscut pe cel incriminat. În articolul intitulat *Claponii lui Renzo Tramaglino, din păcate... dar Mizele?*, aceștia restaurează imaginea fostului lor coleg declarând că: „Marian Papahagi a fost cel mai eminent italianist și romanist român contemporan, care a știut să-și însușească [...] metoda cea mai rafinată și de preț în domeniul științelor umaniste în Italia [...]. Dincolo de fapte, de cărți, de premii... noi suntem convinși că opera lui Marian Papahagi va rămâne în istoria nu numai culturală a României de astăzi pentru ceea ce a reprezentat neîndoielnic la cel mai înalt nivel axiologic: încrederea lui în ceea ce trebuie și pot face generațiile tinere, în oportunitatea de a crea un spațiu public deschis către toate instanțele societății civile, pe plan intern cât și pe plan european [...]”. ■ A doua intervenție reparatoare aparține profesorului clujean Ion Pop și se intitulează *Judecăți nedrepte*. Dincolo de portretul pe care îl schițează cărturarului Marian Papahagi, el decryptează adevăratul motiv al incriminărilor lansate de Marin Mincu, cărora le-a căzut victimă și Mircea Cărtărescu, anume rivalitatea: „Toată această ciudată ispravă confesivă cu urme tipărite în «Observator cultural» lasă să transpară însă un alt mobil, dincolo de orgoliul cunoscut, uneori productiv, ce-i drept, al prețuitului coleg bucureștean. Meritele reale și mari, reamintite acum de el, sunt evocate și invocate, din nefericire, în situația foarte prozaică în care, în competiția pentru un premiu literar italian acordat recent, la care fusese nominalizat, a câștigat nu criticul-romancier, ci «rivalul» său, Mircea Cărtărescu. Drept care și acestuia i se reproșează păcatul îngâmfării de a se considera singurul scriitor român adevărat al orei de față, ilustrând, așadar, tot neîncrederea în valorile literaturii române, altele decât cele create de el. (În paranteză fie zis, am auzit și eu, cu urechile mele, o variantă a autoaprecierii incriminate, dar care suna puțin mai nuanțat: autorul *Nostalgiei* vorbea, la o lansare a cărții sale la Torino, despre nevoia oricărui scriitor care se ia în serios, de a crede în propria valoare, până la a se considera, dându-și curaj, cel mai bun dintre toți, poate singurul bun). Dovada, dacă e, a unei mici-mari slăbiciuni omenești, simetrică, oarecum, cu propria pornire a lui M.M. de a etala atâtea și atâtea deschideri de drumuri, acasă și peste frontiere. Iar ca lucrurile să fie cusute cu o ață și mai albă, printre păcătoși apare, tot contextual, și cunoscutul profesor românist Bruno Mazzoni, care nu e altul decât... traducătorul cărții premiate...”. Replica lui Marin Mincu la aceste două articole incriminatoare va apărea în nr. 282. ■ La împlinirea a 125 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi, Institutul Cultural Român a organizat o masă rotundă despre receptarea scriitorului, eveniment secundat de lansarea a trei volume publicate recent: *Biobibliografia* în două volume datorată lui Dimitrie Vatamaniuc (Ed. ICR, 2005), monografia semnată de Dumitru Micu (*Arghezi*, Ed. ICR, 2004) și o antologie poetică alcătuită și postfațată de Ion Simuț. Este punctul de plecare al cronicii intitulate *Arghezi la ora relecturii critice* pe care o semnează Paul Cernat. *Biobibliografia* lui D. Vatamaniuc, „rod al unei munci benedictine de peste 25

de ani”, care „merită toate elogiile”, este lăsată deoparte în favoarea analizării celorlalte două titluri. Monografia propusă de Dumitru Micu este „o rescriere radicală a volumului *Opera lui Tudor Arghezi. Eseu despre vârstele interioare*” (EPL, 1965). „Superior-didactică, ea trebuie privită și ca «autorevizuire» post-comunistă, după... 40 de ani. Valorificându-și vasta experiență de istoric literar – probabil cel mai rutinat în materie de poezie modernă autohtonă –, autorul se achită de o datorie interioară, dând un Arghezi eliberat de servituți și inhibiții conjuncturale. [...] Dens, capitolul biografic rămâne totuși prea succint; în plus, D. Micu preferă să evite aspectele politice «delicate»”. În ceea ce privește antologia de versuri argheziene apărută în colecția «Cărțile civilizației românești. Lecturi esențiale» (ediție și cronologie de Mitzura Arghezi și Traian Radu), tânărul critic este de părere că aceasta „atrage atenția, înainte de orice, prin stimulativa postfață a lui Ion Simuț”. Aceasta este comentată detaliat, întrucât Paul Cernat vede în ea „premisele unei relecturi de substanță, ale cărei rădăcini existau deja în volumul *Revizuire* (1995)”. □ Din rubrica *On-line*, aflăm ce mai e *Nou la Editura LiterNet*, și anume volumul de *Scrisori către Liviu (1994-2004)* al lui Dan Petrescu. □ Vlad Slăvoiu recenzează romanul Veronicăi A. Cara, *Petrecere cu mama* (prefață de Paul Cernat, Polirom, 2004), considerând că, deși este „plin de erotism și limbaj erotic”, autoarea reușește „să mențină un echilibru și nu ajunge nicio secundă la pornografie îmbrăcată într-un discurs de prost-gust. [...] Să punem punct: cartea aceasta nu va deveni probabil unul dintre romanele fundamentale, dar va avea locul ei între romanele «noului val», iar Veronica A. Cara nu este câtuși de puțin o inocentă în arta romanului”. □ Andrei Căsuță scrie despre Andrei Bodiu, subliniind că *Bulevardul Eroilor* (postfață de Ion Bogdan Lefter, Ed. Paralela 45, 2004) nu reprezintă debutul ca prozator, amintind de alte antecedente în memorialistică, poezie, eseu, istorie sau critică literară. „De-a dreptul uimitor este că deși naratologic, temporal și formal romanul este (după cum am explicat) un anti-roman (un «Gică-Contra» al speciei sale), forma de inducere a tensiunii narative, coerența scriiturii și dialogurile personajelor îl fac savuros de la primul până la ultimul cuvânt”. □ Michael Hăulică, în rubrica sa despre literatura SF, face un sondaj și publică răspunsurile câtorva autori români reprezentanți ai genului (Marian Coman, Doru Stoica, Liviu Radu, Florin Pitea, Dan Doboș) la cele două întrebări pe care le lansează: „Ce impact au avut textele/cărțile tale de până acum? Ești mulțumit de primirea criticii și a publicului?”. ■ Editorialul lui Ovidiu Șimonca, intitulat *Polemici ploioase*, face referire la trei cazuri ce pot primi calificativul din titlu. Primul este vizat Dan Petrescu din „Ziua” care, deși are umor și o „colocvialitate corosivă” apreciată de „Observatorul cultural”, „deraiază în nămol” atunci când, scriind despre cazul de la Tanacu, face „asocieri inoperante” între călugărul de la mănăstire și Andrei Pleșu, autor al volumului *Despre îngeri*. Al doilea polemist intrat în colimatorul lui Șimonca este Ioan T. Morar, ironizat mai întâi pentru felul în care apără revista „Idei în dialog”, „de parcă această publicație nu se poate descurca singură”, dar și pentru

faptul că a acceptat să îi acorde un interviu „prea lipsit de tensiune” subordonatului său de la „Cotidianul”, Cristian Pătrășconiu. În plus, acest interviu apare într-un montaj „literar-artistic” găzduit de nr. 6 al revistei „Orizont”, calificat drept „un «omagi» de nețărmită prețuire și de gloriificare adus scriitorului Ioan T. Morar”. Punctând că apreciază faptul că ziaristul „s-a apucat să scrie roman”; „Observatorul cultural” așteptând un prilej „să așternem câteva rânduri plăcute și rezonabile despre *Lindenfeld*”, Șimonca dezavuează modul în care Ioan T. Morar „se năpustește asupra lui Bogdan Suceavă („Academia Cașavencu”, nr. 27)”, afirmând că universitarul american „ar fi început un bruij de mahala” în timpul în care a vorbit Nicolae Manolescu la Conferința Uniunii Scriitorilor. Al treilea exemplu de polemică, de data aceasta „ca o ploaie binefăcătoare”, este semnalată în nr. 28 al „Românei literare”, reprezentând „o cronică extrem de meșteșugită și de pregnant curajoasă, scrisă de Dan C. Mihăilescu la *Jurnal II* de Mircea Cărtărescu. Cronică polemică, evident, dar atât de normală, fără encomiastice gratulări, dar și fără pamfletare contestări supărătoare”. □ La rubrica *Revista presei*, F.P. [Florina Pîrjol], răsfoind cel mai recent număr al revistei „Orizont”, se întreabă *Revistă, revistută, care-i cel mai frumos interviu, oare?* Răspunsul este: cel pe care îl acordă Ioan T. Morar la apariția romanului *Lindenfeld*, dialog ce poartă titlul „*M-am născut cu ideea fixă să fiu scriitor!*”. Sunt ironizate „tonul exaltat al cronicilor”, „impresia de «celebrare» a autorului, de altfel simpatic și foarte talentat” și întrebările care par „comune, ușor reverențioase și nu spun prea multe despre proaspătul prozator, care nu pare – și pe bună dreptate! – provocat în niciun fel de intervievatorul Cristian Pătrășconiu”. Sunt semnalate și alte interviuri în același număr, „unul, seducător, cu Mihai Șora, realizat de Adriana Babeți, unul cu Paul Daian, un altul cu Deliu Petroiu și un fragment dintr-un interviu realizat de Mihaela Sitariu cu Silvia Ivan în ianuarie-mai 2001”. □ Celelalte reviste și ziare sunt răsfoite și comentate de A.M. [Alexandru Matei]. Este semnalat dialogul pe care Iolanda Malamen îl poartă cu Adrian Oțoiu, „scriitorul-critic-conferențiar universitar de la Baia-Mare, autorul unuia dintre primele romane post-revoluționare care a lăsat urme în istoria literară – *Coaja lucrurilor* sau *Dansând cu Jupuita* (C.R., 1996; Paralela 45, 2000, premiul de debut al Uniunii Scriitorilor și premiul ASPRO obținute în 1996) –, dar și al unei excelente cărți de critică despre literatura română, *Trafic de frontieră: Strategii transgresive în proza Generației 80* (Paralela 45, 2000)”. Tocmai păreri referitoare la acest subiect sunt remarcate în interviul menționat, apărut în „Ziua” din 12 iulie, și citate de A.M.: „acest proiect s-a născut nu din dragoste și din admirație față de fenomenul optzecism, așa cum v-ați așteptat, ci din exasperare. Mi s-a părut că, deși se vorbea enorm despre literatura generației '80, atât optzeciștii înșiși cât și exegeții lor deveniseră captivi unui jargon stereotip care mai mult oculăta și mistifica fenomenul decât îl ilumina. În plus, mai erau o serie de contradicții care fracturau aparent coerența proiectului optzecist. Coabitarea dintre estetica unui nou autenticism și ingineria textualistă este doar una dintre acestea. [...] Acum

aș spune doar că apropierea de postmodernism a fost o treabă mai mult intuitivă, consumată la nivelul imitativ al «trucurilor» narative, la nivel de tactici așadar. [...] Și totuși, o «halcă» importantă a ideologiei postmoderne a rămas din păcate neconsumată – și anume apropierea de literatura maselor, mimarea ironică a consumismului, redescoperirea narațiunii și implicit redobândirea plăcerii lecturii, care fusese sacrificată de modernismul târziu. Reluate astăzi, majoritatea cărților optzeciste se dovedesc interesante, provocatoare, însă nu sunt nicidecum apetisante la lectură” (*Adrian Oțoiu, traficant literar de frontieră cu Ziua*). □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm despre Colocviul de literatură generală și comparată care a avut loc la Brașov, la mijlocul lunii iulie, cu tema „Literatură și interdisciplinaritate”. Cele două secțiuni („Statutul actual al comparatismului” și „Intersecții interdisciplinare”) au reunit importanți scriitori și universitari din principalele centre din țară, dar și din afara ei, unii participanți venind de la Chișinău. „Asociația a oferit și anul acesta două premii, ambele pentru literatură comparată. Juriul, alcătuit din Paul Cornea, Mircea Angheliescu, Mircea Martin, Mircea Muthu și Carmen Mușat, a decis să acorde cele două premii Adrianei Babeți pentru volumul *Dandyismul. O istorie* (Polirom, 2004) și lui Corin Braga pentru *Le Paradis interdit au Moyen Age* (L’Harmattan, Paris, 2004)”. □ Din aceeași rubrică de informații, aflăm că romanul lui Norman Manea, *Întoarcerea huliganului* (Polirom, 2003), a fost tradus recent în spaniolă, de neobositul Joaquín Garrigós, pentru Editura Tusquetos din Barcelona. Comentariul redacțional nu întârzie: „Astfel, Norman Manea continuă să fie cel mai tradus scriitor din literatura română contemporană, cărțile sale fiind publicate (și recenzate elogios) în nu mai puțin de 15 limbi”. □ O ultimă informație de interes se referă la audiția cu public și lansarea oficială a premierei radiofonice a piesei *Crize sau Încă o poveste de dragoste* de Mihai Ignat, spectacolul fiind prezentat în seria „Dramaturgi români contemporani”, un proiect inițiat în vara anului 2003, având ca principal obiectiv promovarea dramaturgiei românești contemporane. □ În articolul *Scrieopiesa.ro, versiunea 14-19*, Iulia Popovici face bilanțul unui proiect din domeniul dramaturgiei, ajuns la ora strângerii roadelor. Intitulat *Scrie o piesă*, proiectul condus de Ștefan Peca și-a propus să stimuleze și să sprijine dramaturgia la nivelul liceului (autorii având între 14 și 19 ani), să evalueze în scris fiecare text primit, să monteze piesele declarate câștigătoare la Teatrul Luni și să ofere câștigătorilor posibilitatea de a participa la un workshop *dramatic writing*. Concluzia recenzentei, după lectura pieselor selectate este că textele „care vorbesc despre copii bolnavi obsedați de imaginea părintelui mort sau despre tați ce-și pun în scenă moartea, au o structură de cele mai multe ori clasică și un fior camilpetrescian”. □ *Bulgakoviada*, adică aventura moscovită a unor împătimiți de opera scriitorului rus (Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Marta Petreu și Virgil Mihaiu), aventură ce se va materializa într-o carte spre sfârșitul anului, este povestită de Ruxandra Cesereanu. □ Suplimentul din acest număr găzduiește texte referitoare la scenariul pe care regizorul Lucian Pintilie l-a realizat după *Capul de zimbriu* de V. Voiculescu.

26 iulie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 778 (29)] Citind volumul bilingv al poetului Miron Kiropol, *Dieu me doit cette perte/Dumnezeu îmi datorează această pierdere* (Ed. ICR, 2004), Bogdan-Alexandru Stănescu observă că autorul român din exil scrie *În amarul stil al solitudinii*: „Rar întâlnești în timpurile acestea o asemenea poezie anexată registrului grav, care nici să nu cadă în penibil, nici să nu refuze lecturi total diferite. Religios până în măduva cuvântului, poemul lui Miron Kiropol există totuși între căutarea (pornită în cadrul aceleiași creații pe mai multe «cărări») sacralului și invectiva la adresa acestuia. Atitudinea sa este una panteistă, poetul știe să radiografieze cu ochi rece o primăvară plină de premoniții și să danseze dionisiac în prima cădere de zăpadă a unui an temporal. Livresc fără ostentație, cultivând un vers dificil, de multe ori fracturat de enjambament, Miron Kiropol oferă lectorului o căutare chinuitoare a «armoniei semite», stare aflată dincolo de teamă sau eroare. Catharsis-ul urmează regulile clasice. Poemele dau senzația, în plan ideatic, a unei continuități nu numai personale, ci chiar ereditare, o ereditate ce ține poate de nivelul «etnic»”. □ Grupaj de poeme de Anton Jurebie. □ Paginile centrale reproduc fragmente din cartea Ludmilei Ulițkaia, *Minciunile femeilor*, tradusă de Veronica Russo, pentru colecția *Cartea de pe noptieră* a Editurii Humanitas. □ Pe prima pagină, Cristian Bădiliță inițiază o polemică (*N. Manolescu, teolog*) cu directorul „României literare”, care și-a permis să scrie articolul *Exorciștii*, referitor la cazul Tanacu.

• [„22”, nr. 803 (30)] Smaranda Vultur scrie despre *Natura poetică a lumii*, recenzând volumul lui Alexandru Lungu, *Ziditor de umbre/ înălțând zădărnicii* (Ed. Galateea, 2005): „Volumul de acum definește nu doar un stil, ci și o formă de comunicare artistică ce îi sunt proprii lui Alexandru Lungu: cartea de poezie e pentru el un obiect de artă, în care versurile aforisme, ordonate în tripticuri, stau față în față, cum deschizi paginile, cu desenele înscrise de penița sigură pe sine a artistului pe albul paginii contrapuse. Ochi, trunchiuri, rădăcini, nervuri de frunze, trupuri, șerpuiiri, albul și negrul în jocuri sofisticate de linii și tușe de culoare, alcătuiesc un semn de descifrat reunind imagine și cuvinte. Imaginea e ca o emblemă pe marginea templului în care un dublu al artistului oficiază poezia”. ■ Apare numărul dublu 17-18 al suplimentului „Bucureștii culturale”. În cuprinsul acestui număr, Gabriela Adameșteanu deplânge lipsa de interes pentru proiecte precum cel intitulat *Les Belles Étrangères*, în care 12 autori români au fost selectați pentru prezentarea în fața publicului francez. ■ În articolul *Maturitatea scriitorului de cursă lungă*, Paul Cernat analizează *Jurnal II (1997-2003)* de Mircea Cărtărescu, un jurnal „controversat”, fiind de părere că „Dincolo de orice subiectism pro- sau contra- și de orice sociologie a receptării, [...] e mai puternic și mai expresiv, mai dezinvolt stilistic, mai intens «narcotic» (de un farmec otrăvit, *lynch-ian*) și mai autentic uman decât cei «șapte ani apocaliptici» de dinainte. După criza adaptării la «nouă lume» postcomunistă, Mircea Cărtărescu se confruntă cu criza maturității: replierii spre interior îi ia locul tentația exteriorității,

fuga disperată spre altceva”. Cernat ajunge la concluzia că în Mircea Cărtărescu „coexistă cel puțin trei personaje: burghezul retractil, cumsecade și pragmatic; artistul dornic de succes și recunoaștere «la vârf»; în fine, misticul și vizionar. De la un punct încolo, obsesia centrală, «miza» interioară nu mai e doar scrisul, ci credința, căutarea metafizică. Probabil, pe măsură ce toxinele nevoii de succes, recunoaștere, glorie etc. (*vanitas vanitatum*) vor fi eliminate, marele fluture va înflori în toată splendoarea sa...”. □ Ioana Anghelescu consemnează discursurile rostite de Vladimir Tismăneanu, Andrei Oișteanu și Paul Cernat la lansarea volumului *Jocul de smarald*, din seria de autor Ioan Petru Culianu de la Editura Polirom. □ Cernat atrage atenția asupra faptului că „există în rândul comentatorilor noștri literari (și mă includ printre ei) o anumită inhibiție în a se apropia de proza lui Culianu. Poate și pentru că nu e vorba aici doar de «ficțiuni» în sens banal, ci de un univers intelectual complex și profund pentru a cărui înțelegere nu sunt suficiente doar instrumentele criticului literar. Trebuie să ai puținel habar și de istoria religiilor, de istoria culturii și a științelor, de epistemologie. Pe de altă parte, fascinația pe care o exercită aceste ficțiuni operative vine din magia personalității fascinante, căutătoare a autorului cu un destin simbolic și tragic, din sentimentul că sunt mai mult decât literatură, că provin dintr-o experiență intimă, că prin intermediul lor ni se transmite ceva important, ceva esențial despre jocurile minții umane în istorie și despre Mintea care ne cuprinde și ne gândește pe toți. Sper ca *Jocul de smarald* să relanseze discuția despre ficționarul Culianu”.

■ Ajunsă la episodul VII, ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată cu multe luni în urmă de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, necesită un bilanț, chiar dacă parțial, întrucât și în acest număr se publică răspunsuri. Argumentul inițial al celor două realizatoare ale anchetei era, în momentul lansării, acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? ■ Bilanțul din acest număr trece în revistă punctul de pornire, interesul stârnit în rândul criticilor și topul, pe genuri, al

autorilor menționați: „Am deschis această *Bursă a Valorilor Literare* (BVL) din motivații multiple (între altele), ca o reacție față de continua scădere a statutului de scriitor, față de scăderea continuă a interesului pentru literatura română contemporană. Adresându-ne criticilor din toate zonele geografice și din toate generațiile, am încercat să contrabalansăm, într-o oricât de mică măsură, greutatea literaturii pur comerciale, care nu are nevoie de o bursă de valori, ci doar de o publicitate adecvată pentru a ajunge la cititori. Și firește, nu am uitat în niciun moment că orice întreprindere de acest fel, cu aparență de joc, este efemeră și derizorie când o raportezi la esența creației artistice sau la capacitatea criticii de a sesiza totdeauna valoarea. Succesul Bursei a depășit însă așteptările noastre, atât prin calitatea analizelor care au întovărășit răspunsurile criticilor literari solicitați, cât și prin numeroasele ecouri primite de la cititori. Am încercat să sintetizăm opțiunile critice într-un tabel, care s-a extins, de la număr la număr, dar care, inevitabil, a simplificat «baza noastră de date». Alesesem, firește arbitrar, trei opțiuni critice ca minim pentru o nominalizare, vrând nu doar să oferim o imagine asupra celor mai circulate nume, ci și să dăm un criteriu, inevitabil subiectiv, în negocierea scriitorului cu editorii și cititorii săi, și, de ce nu? o sugestie autorilor de manuale de literatură. Ample, nuanțate, răspunsurile au depășit, însă, uneori au ocolit, alteori au schimbat direcția întrebărilor noastre. Analizând textele publicate până la numărul 14 inclusiv, ne-am dat seama că avem deja o listă a scriitorilor afirmați înainte de '90 și care au rămas în atenția criticii, pe care o vom oferi doar la finalul anchetei noastre (ținând cont de numeroasele răspunsuri primite, acest final este încă departe). Deocamdată prezentăm doar autorii cu cea mai afirmată creștere față de statutul lor dinaintea de '90, pornind de la trei opțiuni critice, indiferent la care din întrebări s-a răspuns. Situațiile concrete ne-au pus în fața unor dileme, pe care le-am rezolvat prin simplificare. Existau autori menționați fie la eseu, fie la jurnal: am cumulat opțiunile. A fost oarecum dificil să ne decidem în ce fel stabilim dacă este vorba despre un autor «nou» sau «vechi» (trecut la «creșteri»): unii dintre ei debutaseră într-un gen și ulterior s-au afirmat într-altul. La tabelul «Creșteri» am optat pentru data debutului indiferent de gen, drept criteriu. O menționare de creștere și una de scădere s-au anihilat reciproc. Câțiva apar în mai multe tabele pentru că au vizibilitate în mai multe genuri. Par depunctați cei care au avut o prezență mediatică. Dar concluziile adevărate vor veni pe urmă. Tabelele din acest număr au fost alcătuite pe baza răspunsurilor următorilor critici literari (în ordinea apariției): Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Al. Cistelean, Sanda Cordoș, Tudorel Urian, Simona Sora, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Liviu Antonesei, Tania Radu, Horea Poenar, Mircea Martin, Carmen Mușat, Ioan Stanomir, Marius Chivu, Mircea Iorgulescu, Nicoleta Sălcudeanu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Irina Petraș, Ion Buzera. În numerele următoare vom calcula în tabel opțiunile criticilor din ultimele numere. Firește, materia conținută este mult mai bogată decât simplificarea tabelelor noastre”. ■ În acest număr, răspund la întrebările anchetei Ion Simuț (*Mai e mult*

până să se schimbe canonul estetic al generației '60) și Luminița Marcu (*Împărțirea pe genuri e una din cele mai rezistente prejudecăți la noi*). □ Criticul orădean, înainte de a răspunde la întrebările punctuale, ține să lămurească un aspect important: „dacă în aprecierea noastră, a fiecărui critic care răspunde la această anchetă, contează ceea ce constatăm noi că se întâmplă ca fenomen estetic dincolo de noi sau contează numai opinia strict personală a fiecăruia. Gheorghe Grigurcu și alții pot crede că au dreptate când îi subestimează pe Nichita Stănescu, Marin Preda, Marin Sorescu și Augustin Buzura. Opinia lor personală contează, desigur, dar ea nu exprimă realitatea din interiorul canonului consacrat, așa cum continuă el să reziste, în formula pe care au impus-o Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Eugen Negrici etc.”. În privința modificărilor survenite în timp, Simuț e de părere că, până la urmă, „canonul literar antedecembrist nu se schimbă radical, de substituit nici vorba, ci se consolidează acum. Tendința este de a-l îmbogăți (prin numele notate mai sus), dar reacția firească este de restrângere la un nucleu esențial, asemănător cu cel interbelic. Zona temporală 1945-1989 își limpezește acum ierarhiile și e zadarnic să mai încercăm răsturnări sau schimbări considerabile. Epoca îngheață cu ce a avut ea mai bun, încremenește în timp. Desigur, misiunea noastră e să luptăm cu inerțiile și osificările canonului. Din 1990 încoace se construiește altfel canonul. E o discuție lungă. Postmodernismul relativizează însăși ideea de canon unic. De 15 ani a început o altă epocă și, după logica istorică a literaturii române, trebuie să treacă aproximativ 40 de ani pentru a se individualiza o perioadă. Postmodernismul își va amesteca criteriile cu consumismul (adică literatura de divertisment) și cu relativismul. E inutil să ne străduim acum să schimbăm canonul precedent, când misiunea noastră, mult mai realistă și mai lucidă, ar fi să participăm la schimbările care au loc în gustul public și în mersul literaturii. Cred că noul canon «academic» (nu e prea greu de bănuț) se va construi în jurul scriitorilor din generația '70 și al celor din generația '80: Alexandru Ecovoiu, Gabriela Adameșteanu, Mihai Sin, Horia Pătrașcu, Eugen Uricaru, Paul Eugen Banciu, Ștefan Agopian, Mircea Daneliuc, Bedros Horasangian, Stelian Tănase, Dan Stanca, Gheorghe Crăciun, Ioan Groșan, Cristian Teodorescu, Daniel Vighi, Petru Cimpoeșu, Radu Aldulescu, George Cușnarencu. Îmi place foarte mult proza scurtă a lui Răzvan Petrescu. Cred în viitorul de scenarist și prozator a lui Răzvan Popescu. Cât privește literatura de consum sau de divertisment, nu prea știu ce s-ar putea întâmpla și de unde ar putea veni surprizele: de peste tot”. □ Luminița Marcu se axează pe programele școlare preuniversitare pentru a formula răspunsurile la anchetă: „S-a produs o schimbare de canon literar în mod treptat, chiar înainte de 1989. Deja, la începutul anilor '90, noi, care eram copii de gimnaziu și de liceu, am învățat după alte manuale de literatură decât cei mai mari. Sora mea, cu opt ani mai mare decât mine, se chinuia să învețe pe dinafară *Mărul de lângă drum* și alte asemenea texte. Ce să mai vorbim de manualele și mai vechi, care conțineau «Clipă, stai, oprește-ți zborul/Se prăvale compresorul».

Noi am studiat, pe manuale elaborate înainte de 1989 în mare parte, texte infinite mai «estetice», în care canonul interbelic, cu Arghezi, Blaga, Barbu, Eliade (prozatorul), era bine stabilit. Erau manuale în care textele critice ale lui Nicolae Manolescu, de pildă, erau la ele acasă. Și ale lui Eugen Simion, e adevărat, dar era un Eugen Simion care nu cedase conservatorismului critic ciudat de după 1989. Deja în a doua jumătate a anilor '90, canonul preuniversitar (adică nucleul dur a ceea ce numim îndeobște canon) s-a schimbat și mai mult și, cred eu, în bine. În ciuda tuturor lamentațiilor pudibond-amatoristice, declanșate de o presă (mai ales cotidiană) care nu înțelege mare lucru de fapt din toate aceste discuții, canonul preuniversitar s-a deschis înspre nume extrem contemporane, ca Simona Popescu sau Ovidiu Verdeș, ceea ce este extraordinar. Mircea Cărtărescu, de pildă, a devenit un canonic absolut, ceea ce, iarăși, e o schimbare spectaculoasă. Tot spectaculoasă e și schimbarea de canon școlar în ceea ce-l privește pe Eminescu, care a început să fie cunoscut și pentru postumele sale”. □ Aflat într-un lung dialog cu Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian declară că „Nu există cultură formată numai din genii”. □ În rubrica inițiată în numărul 800, Ioana Drăgan semnează eseu intitulat *Parcuri și grădini*.

27 iulie

• [„**Luceafărul**”, nr. 29] Bogdan Ghiu semnează tableta *Alfel cu Mircea*, consonantă cu articolul critic al lui Dan C. Mihăilescu („subtil răzbunător”), intitulat *Nimic, pentru mine, nu mai înseamnă nimic* și apărut în „România literară” (nr. 28/20-26 iulie 2005): „nu pot citi *Jurnalul* lui Mircea Cărtărescu. Dacă ar fi fost kafkian, așa cum greșit îl încadrează DCM, ar fi fost cu totul altceva. Dar nu e: citiți și comparați. Tipologic, Cărtărescu e Goethe și poate tocmai de aceea se și visează (într-un gest disperat, emoționant, de re-apropriere de sine) Hölderlin. [...] Hölderlin, la noi, acum, este Ion Stratan. Sunt de acord cu toate spaimile, greșurile și dezabuzările critice ego-exasperate ale lui Mircea, dar nu le pot citi pentru că le trăiesc eu însumi. Nu mi se pare însă ceva de la sine înțeles să le scriu, să fie scrise și apoi să mai fie și publicate cu tam-tam, prin gesturi ritualizate incaș, de sacrificare a Regelui. «Sacrificatorii», cei care-l îndeamnă la deschiderea publică a pântecelui, nu viscerele propriu-zise ale lui Cărtărescu mă îngrozesc, îmi repugnă. Exhibarea viscerelor, mai cu seamă a intestinelor, al căror conținut ne este propus drept hrană spirituală, deci mai ales specularea lor de piață o consider, așadar, contraindicată: o proastă școală (implicită) de literatură, un model de facilitare și de imediatism comercial care propune un (abia acesta cu adevărat) halucinant, imposibil, sacrificial traseu corp propriu-corp social, scurtcircuitat. Cărtărescu este supus la electroșocuri tocmai pentru a alimenta, cu energia sa existențială, psiho-scriptică, o rețea națională vlăguită, în pană, impotentă și depotențializatoare”. □ Considerând că „un expresionism rafinat, livresc, consemnând stări interioare, dar și senzații intense, domină poezia lui Ioan Radu Văcărescu”, Paul Aretzu prezintă cel mai recent volum al acestuia

în articolul intitulat *Itinerarul inițiativ al melancolicului*: „În volumul său, *Gnoze* (Ed. Axa, Botoșani, 2004), depășind stadiul unei lamentații moderate sau al pozei filozofice a melancolicului, cu care se impusese anterior, Ioan Radu Văcărescu își nuanțează demersul liric, realizând de această dată un scenariu structurat, reprezentând itinerarul existențial al melancolicului. Călătoria inițiativă este însă răsturnată, cu ea terminându-se cartea, dar nu pentru a încheia un parcurs, ci pentru a se întoarce din nou la început, însuflându-l, creaționist, cu o tainică răsuflare. Poate fi vorba de o regenerare a vieții sau de o viziune eshatologică”. □ Valeria Manta-Tăicuțu detectează un *Parfum sadovenian* în povestirile lui George Baiculescu din volumul *Anotimpuri* [1995]: „O astfel de proză nu se mai scrie astăzi, pentru simplul motiv că a dispărut gustul povestirilor spuse între prieteni, dintr-un imbold al plăcerii de a comunica. Și iar ne ducem cu gândul la Sadoveanu, la motivația profundă a povestirilor din *Hanu Ancuței*, care trebuie căutată în simbolul sacru al euharistiei. Se împart cuvinte și întâmplări cu bucuria ascunsă a comuniunii spirituale cu cei din jur. Același lucru se întâmplă și cu povestirile lui George Baiculescu: ele împart cu cititorul fapte de viață reînviată, rememorate, uneori cu umor, alteori pe un ton sobru, nu lipsit de accente tragice”. □ Mariana Ștefănescu recuperează un text, crezut pierdut, despre *Antologia poeziei sârbe - secolele XIII-XX* (ediția a II-a), „impecabil întocmită și tradusă de neuitatul poet Ioan Flora”, căruia îi dă ca titlu un vers din creația poetului dispărut: *Călare pe iapa bălțată zisă Dunăre...* □ Ion Pachia Tatomirescu își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (VI), ajungând în acest număr a „etapa «refluxului memoriei» și a «răului» de cosmos (1965/1967 - 1977)”, care se deschide prin «reevaluarea»/ «reexaminarea autocritică» a întregului poeziei în contextul «exploziei lirice». □ Alexandru George continuă să mediteze asupra conceptelor *Sincronism? Globalizare?*, din perspectiva traducerilor: „În viitor (sau în situația unei globalizări imprevizibile prin toate urmările ei), literatura va avea de suportat un dublu examen: ce se va scrie va trebui să se integreze în spațiul cultural mai vast, cu noutățile și modelele lui, iar ce s-a scris va constitui obiectul unei reconsiderări după alte criterii decât am făcut-o noi până în ceasul de față. Problema va fi deopotrivă de psihologia și sociologia receptării, de aceea am pomenit de chestiunea traducerilor, care vor intra masiv în capitalul cultural al noilor cititori. Or, se constată încă de pe acum că traducerile *datează* și ele, în anii comunismului ele au fost aproape în totalitate reluate, chiar când era vorba de unele iscălite de nume prodigioase. (Ele fuseseră concepute ca o acțiune de stat, cel puțin la început, ca una de «culturalizare», încât graba cu care s-a lucrat, apelul la oameni fără vocație în materie, cuplați cu negri, au constituit procedee curente. Toate aceste traduceri (având totuși vârste de mai multe ori decenale) vor trebui reluate și acest fapt observ că a și început să survină. Repet: traducerile nu se înregistrează în istoriile literare, care menționează doar scrierile originale în idiomul autohton, abia în grad neglijabil cele scrise de compatrioții noștri în alte limbi, foarte numeroase după Babel și chiar născute

mult mai încoace. Dar, pentru adevăratul stadiu al unei culturi, pentru interesul cu care ele sunt căutate, citite și asimilate creând o dispoziție sau, dacă vrem, un anume «orizont de așteptare» la care nu pot rămâne indiferenți scriitorii noștri cei mai «specifici», fenomenul are o importanță mult mai mare decât cel de concurență care sperie pe multă lume din spațiul literar – scriitori și, mai puțin, cititori”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Geo Vasile semnaleză un *Poem italian dedicat Revoluției Române*, și anume *Bucharest* (2001) de Anna Santoliquido. □ Câte o pagină de versuri semnează Nicolae Breb-Popescu și Tatiana Rădulescu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ioan Neșu. □ Dintr-o notă intitulată *Sub semnul lui Eminescu*, aflăm că „la ediția din acest an a «Premiilor Eminescu pentru literatură, arte vizuale, colecții și colecționari» ale Editurii Gea din Botoșani (așa cum se numește manifestarea respectivă), Trofeul «Teiul de aur» a fost acordat poetului Ion Beldeanu, pentru întreaga sa operă, și lui Nikos Blitikiotis (Franța), pentru traducerea versurilor lui Eminescu, în special pentru traducerea poemului *Luceafărul*. De asemenea au fost distinși cu distincția menționată artistul plastic Val Gheorghiu (Iași), pentru arte vizuale, și Constantin Malinaș (Oradea), pentru colecții și colecționari. Președinte al juriului la actuala ediție a fost poetul Cezar Ivănescu. De menționat că, în precedentele ediții, au mai fost distinși, între alții, poetul Grigore Vieru (Chișinău), sculptorul Ion Irimescu (Fălticeni), acad. Cristofor Simionescu (Iași). Trebuie spus că respectivele trofee (pentru că mai există și un altul numit «Teiul de argint») sunt realizate chiar din aur și argint de către Banca Națională a României reprezentând pe o fațetă chipul lui Eminescu, iar pe cealaltă imaginea unui tei înflorit. După cum precizează doamna Elena Condrei, directoarea Editurii Gea și inițiatoarea acestor distincții, manifestarea ce are loc de câțiva ani la Ipotești, în jurul datei de 15 iunie, când teii sunt în floare (de unde și denumirea distincțiilor respective), nu se vor decât o modestă modalitate de cinstire a marelui poet, de sărbătorire a trecerii sale în universalitate. De altfel, conducerea Editurii Gea pregătește deschiderea unei săli speciale în zona centrală a municipiului Botoșani consacrată acestei singulare inițiative”. □ O altă notă informează cititorii în legătură cu *Festivalul mondial de haiku (World Haiku Festival)*: „Este necesar să menționăm faptul că, de mai bine de zece ani, la Constanța există Societatea de Haiku, având scopul de a promova poezia de origine niponă Haiku, Renku, Tanka, Haibun, forme de exprimare care au găsit teren fertil și-n spațiul literar românesc. O dovadă în acest sens este și faptul că societatea amintită tipărește o revistă elegantă și bogată în materiale (poeme Haiku, eseuri, opinii critice etc.) numită «Albatros» și care beneficiază de traduceri excelente în limba lui Shakespeare, așadar o revistă bilingvă. Poezia Haiku a înregistrat până acum rezultate notabile nu doar prin semnăturile lui Nichita Stănescu, Aurel Rău, Marin Sorescu, Mircea Petean, ci și prin texte semnate de Ion Roșioru, Șerban Codrin, Sorin Roșca, Laura Văceanu, Alexandra Flora Munteanu, Vasile Moldovan. Teren fertil există

și Societatea de Haiku din Constanța și-a propus și a realizat acțiuni cu caracter mondial în perioada 14-20 iunie 2005, în orașul poetului Ovidius, unde s-a desfășurat Festivalul Mondial de Haiku, acțiune de interes deosebit, la care au participat haijini din țări precum Japonia, Anglia, USA, India, Suedia, Croația și România. [...] Acțiunea a cuprins comunicări, eseuri privind poezia de origine niponă, lansări de carte, discuții, și s-a dovedit a fi eficientă și necesară, fapt ce a dus la hotărârea generală de a fi continuată și-n anii ce vin”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat este din nou Victor Sterom, cu pasaje reproduse din revista „Argeș”.

● [**„România literară”, nr. 29**] În deschiderea numărului, Gabriel Dimisianu se întreabă, vădit nemulțumit, *Cine pe cine acuză?*, referindu-se la cazuri de scriitori importanți „dovediți” în anii din urmă drept „colaboratori”/„informatori” ai fostei Securități, deși de fiecare dată a fost vorba de autori care „în trecutul regim s-au comportat demn, nu au făcut elogiul deșănțat al dictaturii, ba chiar au formulat critici, fie directe, în adunările de la Uniune, fie indirecte, în operele lor literare, atâta cât se putea sub rigorile cenzurii”: „Rezumând, efectele dării pe față (parțiale) a dosarelor de la Securitate îmi par a fi deocamdată acestea: modificarea în negativ a imaginii unor foști oponenți sau a unor victime ale regimului comunist, pe de o parte, iar pe de altă parte exonerarea de răspundere a persoanelor care au exercitat persecuții politice, care au pus la cale și au înfăptuit represiunea. Unui Eugen Florescu, de pildă, satrapul ideologic al erei ceaușiste, i se asigură, după '89, un încăpător fotoliu de parlamentar, pe care mi se pare că și azi îl ocupă, în timp ce Doinaș, Uricaru, Buzura sunt lapidați moral. Nu este însă vorba numai de ei. O rea imagine a lumii intelectuale în general și a lumii literare în special, a comunității literare este cultivată cu insistență (de văzut și ce scrie Alex. Ștefănescu în R.L., nr. 19, despre «demonizarea» Uniunii Scriitorilor), acolo, în acele medii, îngrămădindu-se, s-ar zice, relele năravuri, din trecut și de azi: lașitatea, egoismul, meschinăria, oportunismul, trădarea, colaboraționismul și poate, în cel mai bun caz, revolta în genunchi. Cine cultivă această imagine, măcar excesivă, despre comunitatea literară, cine acuză, cine judecă? Prea adesea tinerii gazetari ignoranți și cinici, doritori să se illustreze, fie ce-o fi, prin lovituri de presă, prin demascări de senzație etc. Dar nu sunt numai ei”. □ Este publicată partea a doua a interviului radiofonic *Adrian Marino*: „*Sunt un autor deviat, nu sunt critic literar*”, luat de Mircea Iorgulescu la București și difuzat la Radio Europa Liberă, la 10 mai 1997. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice *Însemnări despre Cioran* (III). □ Tudorel Urian anunță *Revelații în lumea nouă/veche*: „Volumul *Evreul ca simbol. Mihail Sebastian și alții* [Ed. Hasefer, 2004] este o selecție din articolele publicate de Virgil Duda în presa de limba română din Israel. Ele sunt expresia unei duble mutații în scrisul autorului: trecerea de la proză la publicistică și focalizarea exclusivă pe elemente ce țin de asumarea propriei sale condiții de evreu din România. Zonele sale de interes sunt, de aceea, unele foarte profitabile în plan publicistic, precum cea a interferențelor dintre

spiritualitatea română și cea iudaică, dar și cea a soartei populației de origine evreiască din România (mai cu seamă din interbelic până în prezent) pe care unii istorici au interesul să o oculteze sau chiar să o falsifice”. ■ Subliniind faptul că nu avem încă în limba română o ediție completă și critică din opera lui Benjamin Fundoianu, de asemenea, intenția lui Mircea Martin de a umple în viitor această lacună, Ion Simuț prezintă culegerea Benjamin Fondane, *Scriitorul în fața Revoluției* (alegerea textelor, studiu introductiv și notă asupra ediției de Mircea Martin, traducere din limba franceză de Ion Pop, Ed. ICR, 2004). „Deocamdată, ca o prioritate, adună în acest volum articole politice din perioada 1927-1935 și însoțește textele (traduse de Ion Pop) de o substanțială prefață, considerații aplicate și detaliate asupra publicisticii politice fondaniene. Revelația acestui volum o constituie pentru noi transpunerea unui text excepțional *Scriitorul în fața Revoluției*, un eseu de aproximativ 40 de pagini, rămas în manuscris, descoperit și restituit în 1997 de Monique Jutrin, la Paris. E proiectul unui discurs nerostit la Congresul Internațional al Scriitorilor de la Paris, din 1935, la un an după ce avusese loc la Moscova primul Congres Unional al Scriitorilor Sovietici. Alte câteva articole ale lui Benjamin Fondane din presa franceză întregesc o viziune și lămuresc o atitudine critică având articulații deosebit de actuale” (*Libertatea spiritului creator*). ■ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu se numără și *Dicționarul general al literaturii române*, vol. III, literele E-K (Ed. Univers Enciclopedic, 2005): „Putem așeza, în bibliotecă, un nou volum din necesarul și așteptatul (de multă vreme, dinainte de 1989) *Dicționar general al literaturii române*, realizat din inițiativa și cu concursul lui Eugen Simion (în calitate de coordonator general al lucrării și de autor a multe articole). Informații noi, de negăsit în alte dicționare, completează ceea ce știam despre sute de scriitori, reviste, grupări literare etc. Răsfoind dicționarul, răsfoim literatura română în-săși”; ■ Eugen Simion, *Ficțiunea jurnalului intim*, ediția a II-a revăzută și adăugită, vol. I – *Există o poetică a jurnalului?*, vol. II – *Intimismul european*, vol. III – *Diarismul românesc* (Ed. Univers Enciclopedic, 2005): „Eugen Simion, considerat de unii un spirit conservator, se situează, de fapt, în avangarda cercetării literare. Așa cum s-a numărat printre primii care au proclamat, cel puțin la noi, «întoarcerea autorului», a făcut după 1989 muncă de pionierat studiind «jurnalul intim», pe care l-a tratat, în mod paradoxal, dar cu îndreptățire, ca pe o «ficțiune»”; □ Mircea A. Diaconu, *La sud de Dumnezeu. Exerciții de luciditate* (Paralela 45, 2005): „Studii despre scriitori români contemporani, inegali ca valoare: Matei Călinescu, Ioana Em. Petrescu, Monica Lovinescu, Luca Pițu, Liviu Ioan Stoiciu, Gh. Grigurcu, Dan C. Mihăilescu, C.V. Negoită, Angela Marinescu, Aurel Dumitrașcu, Călin Vlasie, Al. Lungu, Mircea Cărtărescu, Gh. Crăciun, Magda Cârneci ș.a. Caracterul eterogen al listei este explicat (și justificat) de autor prin jocul capricios al întâmplării și al afinităților elective. [...] Cartea, bine scrisă, cu o competență de cititor exersat, prezintă interes. Totuși, ar fi fost de preferat ca sinele lui Mircea A. Diaconu să se instituie numai din comentarea unor scriitori

valoroși”; □ Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga, *Breviar pentru păstrarea clipelor* (Humanitas, 2005): „În timp ce alți tineri autori își fac un titlu de glorie din denigrarea scriitorilor consacrați, Filip-Lucian Iorga îi caută și dialoghează cu ei, din dorința de a se înscrie într-o genealogie culturală. Cartea sa de convorbiri cu Alexandru Paleologu îl aduce, bineînțeles, în prim-plan pe nonconformistul de 86 de ani, fermecător ca întotdeauna, dar îl definește și pe Filip-Lucian Iorga, ca pe un tânăr intelectual (23 de ani, student în ultimul an la Istorie) care regândește cu sentimentul responsabilității și cu spirit critic istoria țării lui”; □ Bogdan Teodorescu, *Dacic Parc* (Ed. Fundației Pro, 2005): „Enervant ca ziarist (din cauza incapacității de a fi obiectiv în judecarea vieții politice), Bogdan Teodorescu devine cuceritor ca scriitor. El este ca o pasăre șchioapă care scapă de șchiopătat ridicându-se în văzduh. Romanul recent apărut, *Dacic Parc*, este o satiră caustică, scrisă cu vervă, la adresa vieții publice (instituții de stat, mass-media etc.) din România de azi. O singură carte de acest fel a mai apărut la noi după 1989, iar ea îi aparține tot lui Bogdan Teodorescu. Este vorba de romanul *Spada!*”; □ Dan Tărchilă, *Alternativa Hamlet*, variațiuni pe tema shakespeariană, ediția a doua, text revăzut (Ed. Paco, 2005): „Rescriere – ingenioasă – a piesei lui Shakespeare. Autorul îi reabilitează pe Claudius și Gertrude, făcând din ei doi îndrăgostiți despărțiți cândva, brutal, de fratele lui Claudius, care, și după moarte, ca fantomă, îl instigă pe presupusul său fiu, Hamlet, împotriva celor doi. Hamlet, care în piesa lui Dan Tărchilă este de fapt fiul lui Claudius, își ucide propriul tată, crezând că face un act de dreptate. Răsturnările de situații și de raporturi între personaje, realizate cu inteligență artistică, activează sensurile unei piese de multă vreme mitologizate, *o repun în discuție*. Remarcabilă este arta lui Dan Tărchilă de a compune, cu o fină ironie, replici *în stilul lui Shakespeare*”; □ Adrian Iorgulescu, *Aripa Evei*, cuvânt înainte de Dan Cristea ([Ed. ICR], 2005): „Nu mai e nimic de adăugat la prezentarea pe care i-o face poeziei lui Adrian Iorgulescu, într-o scurtă prefață, Dan Cristea: «Adrian Iorgulescu oferă un reperoriu impresionant, care ar face deliciul oricărui manual de poetică și fonetică, de aliterații (repetiții de consoane) și asonanțe (repetiții de vocale), de calambururi și jocuri de cuvinte, de homofonii, oximoroane, paralelisme și conglobări, atras mereu, ca de un magnet, de valoarea expresivă a sunetelor». Cert este că versurile cunoscutului compozitor aduc o notă de proșpețime matinală, mozzartiană, în peisajul mohorât al poeziei noastre de azi”. □ Geo Vasile consideră *Somonul roșu* de Paul Eugen Banciu (Ed. Hestia, 2004) „un roman onorabil”. □ Tableta pe luna iulie a Gabrielei Ursachi este dedicată lui Costache Olăreanu, un „bibliofil cu lecturi care își găsesc reflexia într-o literatură inerent livrescă”. □ Poezia este reprezentată de un grupaj de *Poeme de uitare și de descompunere*, semnate de Ioan F. Pop, precum și de poemul săptămânal al lui Emil Brumar. □ *Șal cu ciucuri* își întitulează Simona Vasilache recenzia la antologia din lirica Gabrielei Melinescu, *Puterea morților asupra celor vii* (Polirom, 2005), punctând impresia generală a volumului: „[...] cum învață domnișoarele să se poarte, pe seară, cu

șal. Așa e poezia Gabrielei Melinescu: plăcută și moale, cu fire lungi, pierdute, ca o velință subțire...”. □ Sorin Lavric scrie despre o revelație a Târgului de carte recent încheiat, și anume volumul Alexandru Dragomir, *Cinci plecări din prezent. Exerciții fenomenologice* (Humanitas, 2005), care revelă „un profesionist al filozofiei”. □ Concluzia lui G. Pienescu din articolul *Superficialități* este aceea conform căreia „Toate editările, pentru a fi corecte, trebuie să se întemeieze pe critica textelor din manuscrisele autografe și din edițiile antume, precum și pe cunoașterea celor mai autorizate opinii critice despre limba scriitorului ale cărui opere urmează a fi editate. Deci toate edițiile trebuie să fie critice”. □ Pârvu Boerescu semnaleză *O nouă (mini)reformă ortografică*, listând modificările aduse de DOOM II (Ed. Univers Enciclopedic, 2005): „Dacă juriul format din membri și din invitați ai Academiei Române va fi vreodată constituit, abia atunci am putea să sperăm că, la proxima ocazie, se vor cerne doar ideile bune și că nu se vor mai strecura în dicționarele noastre normative grafii și rostiri neconforme cu tradiția cultă și cu uzul generalizat”. □ Cronicarul de serviciu de la *Ochiul magic* propune o *Vară cu Proust*, semnalând „jocul” *Chestionarul lui Proust* propus de Alex. Leo Șerban în nr 75 al revistei „Dilema” și redând (ușor comentate) o parte din răspunsurile celor 29 de participanți. □ În aceeași rubrică, sunt descrise punctele forte ale mensualului „ID”, ajuns la numărul 10, de la soluțiile originale de paginare/tehoredactare până la prezența poeziei în revistă: „un singur poem, dar pe o pagină întregă. Pe de o parte se acordă astfel poeziei toate onorurile și, pe de altă parte, poezia e obligată să fie atât de bună încât să țină pagina”. Din ultimele numere este semnalată „o polemică filologico-filozofică între Andrei Cornea și Bogdan Mincă, pornind de la versiunea românească a *Protrepticului* lui Aristotel, apărută la Humanitas (trad. Bogdan Mincă și Cătălin Partenie). Cronicarul se abține să intre în detalii, dar crede că dacă în lumea de azi, așa cum o știm (baroni locali, manele, bani, nunți de fotbaliști), mai sunt oameni care nu dorm noaptea pentru un și ori un *sau* nelalocul lui într-un text aristotelician, poate că nu e totul pierdut pentru noi”.

28 iulie

• [„**Observator cultural**”, nr. 22 (279)] Este publicată ultima parte (V) a dezbaterii *Care sunt mizele culturale ale României de astăzi?*, inițiată în nr. 275. În acest număr, Caius Dobrescu scrie despre *Mania grandorii*: „Ca să simplific radical lucrurile, voi vorbi despre «mizele culturale» exclusiv ca despre ideile și valorile ce însuflețesc publicul instruit. În opinia mea, tendința cea mai sesizabilă a grupurilor educate este aceea de a reveni la presupusul program al «generației de aur» a anilor 1930. Această preeminență se leagă de convingerea, diseminată de școală și de intelectuali mediatici influenți, că, prin reprezentanții ei străluciți care s-au impus în lumea largă sau și-au asumat riscul de a-și transmite mesajul în condițiile vitrege ale comunismului, această generație a dovedit că România poate reprezenta, în plan cultural, o putere europeană. Confuzia intim legată de

acest ideal interbelic oferit cu insistență prezentului este aceea dintre spiritul și litera sa: ambiția și curajul intelectual pe care le atribuim tinerilor din anii 1930 trebuie urmate în chiar formele ideologice în care ele s-au manifestat, sau ar trebui să ne gândim mai degrabă la preluarea unei atitudini, a unei tehnici a auto-încrederii, menite să ne ferească de sterilele complexe de inferioritate? Există încercări articulate și subtile de a decanta spiritul întreprinzător și îndrăzneț al epocii despre care vorbim de fantezmele rasiale și naționaliste și de isteria mistico-teroristă cu care, în realitatea istorică, îl găsim amestecat”. Semnatarul articolului îi enumeră pe cei mai importanți intelectuali români care au încercat de-a lungul timpului să deceleze iluzia de realitate în interbelicul românesc: Dan Petrescu, Ioan Petru Culianu, Liviu Antonesei, Sorin Alexandrescu, Livius Ciocârlie, Mircea Martin, Sorin Antohi, Marta Petreu, Florin Turcanu. □ Andrei Cornea are o abordare complet diferită de toți ceilalți respondenți de până acum, considerând că întrebări de genul celor din ancheta „Observatorului cultural” nu ar trebui puse. De aceea el titrează *Gata cu autoanaliza!*, explicațiile sale fiind atinse parcă de filozofiile orientale: „Avem o veche obsesie pe aici: să ne lăsăm obsedați de eterne întrebări identitare sau să interogăm neobosiți validitatea identității noastre. Or, e un semn de slăbiciune și de neputință simplul fapt de a ne pune în mod continuu astfel de întrebări, pe lângă că, punându-le, amplificăm răul. Dacă am renunța la atâta autoanaliză și ne-am vedea de treabă, am fi mai fericiți și poate chiar am avea mai mult geniu. [...] Artistul, creatorul, cultura își vor găsi bucuria, fericirea în simpla creație și nu în preocuparea pentru viitorul acesteia de peste un deceniu sau un mileniu. În momentul gloriei lor, marile civilizații au creat fără investigații sociologice și au dezbătut fără să-și propună deliberat să dezbată ceva în anchete de reviste. Au scris, au compus, au pictat, au iubit, au inventat de la sine, spontan, firesc, imediat, de dragul creației înseși și nu al vreunor efecte care ar putea rezulta din ea și nici al măgulirii secrete pe care o furnizează eterna autoanaliză. Ar trebui să facem, așadar, și noi lucrurile acestea de dragul lor, bucurându-ne copilărește că le facem, fără să ne preocupe nici sensul, nici destinul, nici identitatea lor sau a noastră. Dacă putem. Căci cine e obsedat de mersul său se împiedică, și cine își propune să respire se sufocă”. □ *Neapărat câte un exemplar în liceele patriei!* conchide Florina Pîrjol, scriind despre *Resuscitarea unui interbelic „minor”*: *H. Bonciu*, prin reeditarea necenzurată, într-o colecție canonică, a celor două romane: *Bagaj...*, *Pensiunea doamnei Pipersberg* (studiu introductiv de Adriana Babeți, Polirom, 2005). □ „*Podul de aer*” s-a sfârșit titrează Doina Ioanid, adăugând subtitlul „*Blazare*” – romanul unei triste și întârziate descoperiri, cel de-al treilea roman al lui Petre Barbu (Polirom, 2005, prefață de Sanda Cordoș) având o „formulă personală: un mixaj feeric, tragic și grotesc, sugerând că lumea și existența umană, mai ales aici la Porțile Orientului, stau sub semnul amestecului complex și chiar contradictoriu.” ■ În articolul „*Poetul epocii lui*”, Ana-Maria Popescu semnalează ediția integrală Nichita Stănescu, *Opera magna, I, II (1953-1965)* (Ed. MNLR, 2004): „Al. Condeescu, care a îngrijit ediția de față și a alcătuit aparatul

critic (studiu introductiv, cronologia vieții și operei, o seamă de referințe critice, indice de nume, index după titlu și după primul vers), a ales criteriul cronologic. [...] este un gest editorial care trebuie remarcat, mai cu seamă în iureșul editorial de astăzi, în care strategiile de piață nu-i mai includ pe listele de autori pe cei canonici și, împreună cu aparatul critic întocmit de Al. Condeescu, este un bun instrument pentru oricine simte nevoia să se apropie de Nichita Stănescu. Evident, cu amendamentele enumerate mai sus, legate de demersul care ar fi trebuit să fie mai mult estetic, căci argumentul contextual începe să aibă din ce în ce mai puțină relevanță pentru cititorii de azi – chiar dacă nu se poate contesta că evoluția vieții și liricii poetului a fost influențată și determinată contextual”. ■ La 16 ani de la apariția „cele mai importante monografii Mircea Eliade scrise vreodată” (Mac Linscott Ricketts, *Mircea Eliade. The Romanian Roots. 1907-1945*, New York, Columbia University Press, 1988, 2 vol.), cartea profesorului american apare și în limba română (Mac Linscott Ricketts, *Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade. 1907-1945*, Criterion Publishing, 2004), Mihaela Gligor semnând o *Notă la o traducere*, în care definește lucrarea „o operă unitară, o monografie completă și, lucrul cel mai important, o lucrare obiectivă”. □ Din rubrica de informații *La zi*, cititorii află că la sfârșitul lunii iulie, la mănăstirile Rohia și Rohița, se vor desfășura Zilele „Nicolae Steinhardt” ce vor cuprinde o masă rotundă cu tema „N. Steinhardt în vizorul Securității” și lansarea volumului *Nicu Steinhardt în dosarele Securității. 1959-1989*, apărut la Editura Nemira și realizat de Clara Cosmineanu și Silviu B. Moldovan. □ În aceeași rubrică citim despre un *Mini-dicționar web cu scriitori contemporani la Muzeul Literaturii*, alcătuit în cadrul proiectului inițiat de Aurelia Ulici, intitulat *Succintă biobibliografie a scriitorilor*: „Pentru intervalul 1930-2005, MNLR a demarat realizarea unei baze de date cu informații minimale despre scriitorii români din țară și străinătate. [...] Proiectul este important pentru istoria literaturii contemporane, ca instrument de lucru pentru criticii literari, mediul universitar și academic, dar și pentru public. Informațiile se vor prezenta pe Internet, ca pagini web pe site-ul muzeului. Se vizează și o ulterioară publicare în volum. Baza de date va cuprinde, fără discriminare, informații despre autori născuți după 1930, indiferent dacă sunt sau nu membri ai USSR sau ASPRO ori ai altor asociații profesionale”. □ Suplimentul grupează opiniile celor îndrituiți să vorbească despre calitatea educației.

[IULIE]

• [„**Contemporanul – Ideea europeană**”, nr. 7] Marian Victor Buciu este interesat de *Gabriela Adameșteanu și autenticismul subiectiv*, autoare care „Face din subiectivitate și, deci, din autoscopie, măsura înaltă a credibilității, echivalentă cu inducția observației obiective. Asemenea lui Camil Petrescu, ea se revendică, direct sau în travesti, de la o onestă și reală persoană întâi: «eu nu pot vorbi decât despre mine» (*Opțiunea mea pentru roman este totală*, interviu realizat de Dora Pavel, *Apostrof*, 9/2000). Scrie relativ puțin, proză scurtă și roman, dar miza sa

majoră este pe romanesc, indiferent de amplitudinea structurării narative: «romantul mi se pare totul» (*id.*) Proza ei romanescă devine o transvazare a conștiinței subiective în text. Prozatoarea procedează în modul cel mai adecvat, natural și firesc. Ea nu aplică asupra unei materii, adusă din interior în afară, modalități de retorică narativă strident actualizate. Prozatoarea autenticistă este o spontană. Se dedă actului scriptural, de transcriere a obsesiilor, în sensul dorit și afirmat și de Hortensia Papadat-Bengescu”. □ În articolul *Promisiuni de trecut* arondat rubricii de *Cronică literară*, Irina Petraș analizează romanul lui Ioan Lăcustă, „mai degrabă egografie”, *După vânzare* (Ed. Curtea Veche, 2005). „înălțat din fragmente legate neglijent, cu timpuri anume vagi – „în vremea aceea” –, ca pentru a lăsa frâu liber conexiunilor și divagațiilor din fața textului”, volumul „întreține cel puțin trei suprafețe. Există mai întâi *romanul copilăriei* [...]. Al doilea roman e cel *al adolescentului* de odinioară renăscut în trupul adultului revenit în locul tinereții sale. [...] cel de-al treilea roman, *romanul invectivă*. Un roman amar, deznădăjduit aproape, în stil gazetăresc, de anchetă aspră și tăioasă pe teme ale contemporaneității. Nimic nu e iertat, nici propria viață, nici societatea cu fețele ei alienate și alienante”. □ Florentin Popescu anunță *O carte-monument*, prezentând volumul „remarcabilului poet și editor și împătimitului iubitor de carte frumoasă care este poetul Radu Cârnelci”, care la sfârșitul anului 2004 a tipărit o a treia ediție „a lucrării *Istoria Pădurii Românești, din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, apărută în urmă cu exact treizeci de ani la Editura Albatros din București”: „Seducătoare la lectură, instructivă în totul, deschizătoare de noi orizonturi ale cunoașterii cititorului, bine argumentată și sugestiv ilustrată, *Istoria Pădurii românești* ne apare drept o carte-monument, una dintre cele mai valoroase apariții editoriale din ultima vreme”. □ Henri Zalis scrie *Despre ispita polivalenței*, recenzând volumul de versuri *Monograme pe pietrele Nordului* (Ed. Limes, 2005): „George Vulturescu traduce un magnetism nutrit de adaosurile culturii ce plutesc în lucruri iar lumea dinăuntru i se pune la îndemână la cadru contemporan. Defensiva lui psihică are de partea ei pudoarea, strălucirea nativă, febrilitatea retrasă în oglinda jocului. Vor fi de observat pentru maramureșanul care este și alchimist modul în care înfățișează omenescul și cum păstrează intactă pulsația existențială. «Nordul» lui e liber de îngăduiri la provocările dicției poetice. O concluzie se impune: George Vulturescu slujește Poezia ca un poet performant”. ■ Articolul *Antiliteratura avangardismului românesc* continuă preocuparea lui Ovidiu Morar pentru receptarea acestui curent literar, în acest număr autorul analizând lucrările fundamentale apărute după 1969, precum cele ale lui Sașa Pană, Marin Mincu sau Mircea Scarlat. □ Bogdan Mihai Dascălu continuă se scrie despre studenția lui Iacob Negruzzi. □ Cu titlul *Feriți-vă de idealuri!*, Nicolae Breban publică un nou fragment din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”. □ Cu titlul *Marele Pergament al Regilor Franței*, Gheorghe Schwartz publică un „fragment de roman”, la rubrica de proză. □ O pagină de versuri semnează Anca Pedvis. □ În cadrul rubricii *Un poem de...*, este

reprodus *Lasă-mă, noapte...* de Tudor Arghezi (din „Luceafărul”, 17 februarie 1979). □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturaletăea lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a șasea parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* ■ Continuă, din numărul trecut, dezbaterea revistei pe tema *Problema evreiască*. În acest număr semnează texte Irina Petraș, Nicolae Breban și Geo Șerban. □ În siajul dezbaterii, Aura Christi obține un lung interviu din partea cercetătoarei Lya Benjamin. □ I. Necula semnalează *O carte despre Noica*, eseul datorat lui Ion Militaru, *Constantin Noica și critica Occidentului* (C.R., 2001) fiind unul dintre puținele ce „se centrează pe ideea desprinderii unei filosofii a istoriei la gânditorul păltinișan”. ■ Sunt tipărite informații privitoare la Premiul literar Euridice: „Fundatia culturală Paradigma, cu sediul în București, instituie Premiul Literar Euridice, care se acordă la sfârșitul lunii iunie unui tânăr autor din Generația 2000, trecut de pragul editorial. Pentru acest an, vor fi luate în discuție volumele apărute în 2003 și 2004. Premiul are o valoare de 10.000.000 lei. Juriul, alcătuit din Alexandru Condeescu, Marin Mincu (președinte), Ștefania Mincu, Octavian Soviany și Răzvan Țupa, a făcut următoarele nominalizări: Ionuț Chiva (69, Editura Polirom, 2004), Ardian-Christian Kuciuk (*Asediu*, Editura Adam, 2004), Dan Lungu (*Raiul găinilor*, Editura Polirom, 2003), Mitoș Micleușeanu (*tuba-mirum*, Editura Pontica, 2003), Ovia Herbert (*deschiderile*, Editura Pontica, 2004), Ruxandra Novac (*ecograffiti. poeme pedagogice, steaguri pe turnuri*, Editura Vinea, 2003), Ioana Nicolaie (*Credința*, Editura Paralela 45, 2003), Adrian Schiop (*pe bune/pe invers*, Editura Polirom, 2003), Dan Sociu (*fratele păduche*, Editura Vinea, 2004), Elena Vlădăreanu (*fisuri*, Editura Pontica, 2003). Premiile vor fi acordate la ultima ședință a Cenaclului Euridice din această stagiune, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române”. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Eugen Petri.

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 7] *Poezia Anei Blandiana*, de la volumul de debut și până la cele apărute la sfârșitul deceniului opt și începutul celui de-al nouălea al secolului trecut, este survolată de Ioan Holban: „Cota de popularitate a poeziei Anei Blandiana s-a fixat încă de la volumul de debut, *Persoana întâia plural* (1964), marcând ulterior minime oscilații, în orice caz puțin semnificative: alături de Nichita Stănescu și Adrian Păunescu, Ana Blandiana rămâne printre cei mai «populari» poeți ai generației '60; indiferent de ceea ce se întâmplă azi.

Nu voi determina nici care sunt bazele acestei popularități și în ce fel s-a constituit ea prin raportare chiar la poezia celor invocați mai înainte; motivele sunt foarte diverse, dar este instructiv de constatat faptul că același public i-au plăcut (acesta este termenul) poezia «încifrată» din *11 elegii*, să spunem «retorica» din *Ultrasentimente* și *Mieii primi*, ca și fondul neoromantic din *Persoana întâia singular*; cunoscută, nu știu cât de bine înțeleasă, poezia acestui volum de debut a circulat și continuă să circule pe cele mai diferite paliere și în varii orizonturi de așteptare”. ■ Cristian Livescu publică prima parte a articolului intitulat *George Vulturescu, de la textualismul obârșilor la mitologia nordului* (I), comentând (v. și continuarea din numărul viitor) volumele poetului, de la debut până în prezent: „Când l-am cunoscut, prin 1987, la o ediție a Colocviilor de poezie de la Târgu Neamț, părea perfect adaptat «noii sensibilități» a optzecismului, integrat acestui curent înnoitor, deși poeziile sale citite atunci comunicau nu atât cu tratarea în manieră hiperlucid-grotescă a banalului cenușiu, proprie «poetilor în blugi», ci mai degrabă cu modernismul agitat, amenințător ca un blestem, al elementarității rurale, gata să se prăvale peste citadinismul bolnav, venit dinspre Aron Cotruș sau Ion Gheorghe”. □ *Un triptic* de volume semnate de basarabeanu Valeriu Matei, toate apărute în 2003 – *Dimineața marelui oraș* (Ed. Pontos), *Grecia imaginară* (Ed. Mesagerul) și *Orfeu și singurătatea* (Ed. Mesagerul) – atrage atenția lui Adrian Dinu Rachieru: „În creuzetul influențelor el topește, prin polenizare lirică, astfel de «împrumuturi», reciclând teme și vădind un indiscutabil coeficient de originalitate. Mai mult, elegiac sau ironic, sonetist (precum în textele dedicate mării) sau angajat în numele eticismului, folosind limbajul biblic sau invitându-ne în abis, el desfășoară o viziune. E mereu altul, fiecare volum dezvăluind o altă fațetă, altoită, firește, pe «nota intelectualistă» pe care o semnala cândva Grigore Vieru”. □ Debutul lui Dumitru Bădița, cu volumul *Unghii foarte lungi și cumsecade* (Ed. Vinea, 2005) este întâmpinat de Gellu Dorian, convins că această primă carte „anunță un poet copt, matur, ale cărui cunoștințe în materie de poezie se fac vizibile peste tot în această prima ieșire în arenă. Există un șir suficient de mare de poeți care vin din jurnalism, printre care Dumitru Bădița și Bogdan Perdivară fac figură aparte. [...] Să vedem în ce măsură, în cazul noii generații, poezia îi va modifica pe jurnaliștii tineri, știind că această ocupație este mult prea prozaică și lasă puțin timp pentru arderile pe care ți le solicită actul poetic. Dar asta, văd că nu îi împiedică pe unii să scrie foarte bine poezie, să iasă în față și să încerce chiar ruperea tiparelor. Nu acest lucru îl face poetul de care mă ocup în acest articol. Unele dintre textele lui par a ieși din ceea ce poezia a făcut în ultimul secol, el, așa cum am spus, ocupându-se îndeaproape de ceea ce a făcut poezia românească timp de un secol”. ■ *O remarcabilă antologie: „Poezia română în secolul XX”*, cea alcătuită de Marin Mincu, acoperind lirica autohtonă de la Al. Macedonski la Magda Isanos, prezintă elogios Constantin Ciopraga: „Niciun alt autor de antologii nu ai investit, la noi, ca Marin Mincu tensiune intelectuală în ducerea la bun sfârșit a unor lucrări de acest gen; poet el însuși,

antologatorul crede – cum scrie în interesantul *Argument* – că uneori antologiile devin mai importante decât istoriile literare. Că un Marin Mincu atent la interrelaționări dă seamă de fenomenul poetic pe spații largi, este evident. Întrevădem în el un antologator perspicace al întregii poeziei românești”. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, autorul propus este Nicolae Turtureanu, cu un grupaj de 8 poezii intitulate generic *Atâta verde peste cerul alb*. □ Versuri publică în acest număr: Mihaela Albu, Liviu Capșa, Gabriel Alexe, Gelu Vlașin, Stela Iorga, Ion Zimbru și Anca Sandu, cea din urmă fiind laureată cu Premiul Revistei „Convorbiri literare”, la Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc”, ediția a XIX-a. ■ Marian Victor Buciu titrează simplu *Horasangian*, schițând un portret literar prozatorului: „Această proză de emulație prin lectura măștrilor ruși și occidentali din două veacuri își mai trage, prin Horasangian, un autor solitar, autodidact în ale literaturii, fără ucenicie într-un cenaclu cu funcție de selecție, afirmare sau chiar confirmare, mentorii fiind critici «marcanți». Horasangian este, așadar, încă un cultivator de nădejde al «noului stil» (N. Manolescu, E. Simion etc.) pe deplin informat în contextul literar al deceniului nouă. El aduce în proză, nu o lume necunoscută, dar o mai accentuată extensie a lumii, pentru care alții hotărau într-o absurdă unanimitate. Nou era faptul că el o lua în posesie cu o sporită credibilitate. Creditul sociologic, urmat de cel artistic, l-a impus la lectura prozei sale, venită cu un val așteptat de un alt orizont literar. Cu acest nou val, literatura continua să supraviețuiască”. □ *Povestirile lui Dumitru Ungureanu*, în general, și cele din volumul *Tunul filozoafei* (Polirom, 2005), în particular, îl atrag pe Constantin Dram care încearcă să le găsească cifra, observând că ele „nu se pot îndepărta, nicicând, de obsesia romanului, ilustrând capacitatea unui autor fascinat de toate valențele epicului și eliberat de inerentele capcane ale textualismului”. ■ Alex. Ștefănescu continuă să publice articole din proiectata sa *Istorie a literaturii*. În acest număr acesta este dedicat lui Eugen Uricaru: „De numele lui Eugen Uricaru se leagă în literatura română contemporană un nou mod de a înțelege romanul istoric. [...] Scriitorul nu a abandonat complet tradiția, dar a dat o nouă linie romanului istoric, *intelectualizând* viziunea asupra trecutului. Într-o perioadă în care era la modă actualizarea forțată (sub forma parabolei) a realității istorice, el descrie această realitate *în desuetudinea ei*; și tocmai această voluptuoasă acceptare a istoricității însemna o depășire a convenționalismului. [...] Caracterul livresc al prozei sale este dat de existența – fie și doar presupusă de către cititor – a unei *bibliografii*, care cuprinde cărți rare: vechi atlase, cronografe, regulamente ale unor organizații secrete etc.”. □ În *Țeapa ispășitoare* (I), Vasile Spiridon analizează romanul lui Marin Mincu, scris direct în italiană, *Il diario di Dracula* (1992), tradus de curând în limba română, *Jurnalul lui Dracula* (Polirom, 2004): „Marin Mincu a avut voința să ofere o serioasă structură renaștă drept contrapondere la profilul

vampirologic, terifiant-vulgarizator, instituit de romanul cu rețetar consumist, în genul romantismului fantastic minor, al lui Bram Stoker și considerat de către Oscar Wilde «cel mai frumos roman al secolului». [...] Romancierul nostru încearcă să scoată istoria de sub influența mitului, a tradiției orale și a consensului prejudecăților memoriei colective. Pentru el, personajul Dracula comportă o structură categorială fundamentată atât istoric, cât și estetic, încorporând un mit complex, mai vivace decât acela faustic și donjuanesc”. Continuare în numărul viitor. □ Roxana Ursărescu prezintă cititorilor un „roman de dragoste, roman al condiției umane sau al căutării identității”, trei piste de lectură ale romanului lui Ion Scorobete, *Îngerul de faianță* [Ed. Hestia, 2004]. □ Cătălin Mihuleac scrie despre Alex. Ștefănescu, *poetul și prozatorul rătăcit în lumea literară*, comentând „cele mai reprezentative texte polemice” pe care criticul literar le-a publicat după 1989 în ziare și reviste, precum „Zig-zag”, „România literară”, „Dilema” și „22”, care au fost reunite în volumele *Gheața din calorifere* (Ed. Institutul European, 1996) și *Întâmplări* (Ed. Institutul European, 2000): „Două lucruri frapează la scriitura lui Alex. Ștefănescu: ținuta intelectuală, tradusă și printr-un tun civilizată, alături de ușurința de a găsi figuri de stil foarte vizuale, capabile să îi slujească retorica textelor”. □ Romanul SF al lui Victor Marin, *Elogiul muncii de partid* (Ed. Sitech, 2004) este comentat de Mircea Oprea. □ Adrian Romilă semnează un eseu asupra prozei lui Ioan Petru Culianu, cu titlul *Memoria, arta, oglinda* (I, continuare în nr. 9), □ pe când Ion Țurcanu aruncă *O privire peste culmile disperării*, revizitând volumul lui Cioran. □ Bogdan Ulmu descoperă colecția *Consilier* a Editurii ieșene Casa Editorială Demiurg, în cadrul căreia au apărut *Jocul ielelor* de Camil Petrescu și, mai recent, *Iona* de Marin Sorescu, texte fundamentale ale dramaturgiei românești, comentate de Noemi Bomher. □ La capitolul de istorie literară, Florin Faifer scrie despre *Ferocitate și demonism în teatrul lui Al. Kirițescu*, □ iar Nicolae Crețu deslușește *Anatomia capodoperei* (I) la Sadoveanu. □ Odată încheiat subiectul Lucian Blaga, editorialele lui Cassian Maria Spiridon se reorientează spre N. Steinhardt și *Jurnalul fericirii*. □ Remus Zăstroiu semnaleză *O sinteză a vieții literare băcăuane*, datorată lui Eugen Budău: *Bacăul literar* (Ed. Universitas XXI, 2004). □ Studiul de imagologie aplicată publicat de Leonte Ivanov, *Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948* (Ed. Cartier, 2004) beneficiază de privirea critică a lui Bogdan Crețu. □ Care este *Misiunea estetică* din volumele lui Al. Husar, încearcă să afle Dan Mănuță în rubrica sa *Critica critică*. □ La 25 de ani de la moartea lui Jean-Paul Sartre, Nicolae Stroescu Stănișoară publică în rubrica sa lunară un portret al scriitorului francez, □ iar Constantin Coroiu îl numește *Nefericitul Sisif*. □ În loc de proză, în acest număr redacția găzduiește cel de-al doilea act din piesa *Căderea* de Olga Delia Mateescu. □ Cu titlul *Antidotul plictisului*, apare un grupaj de aforisme semnat de Gheorghe Grigurcu. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă),

trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de N. Georgescu, *Cartea regăsirilor* (Ed. Floare albastră, 2004), Ion Beldeanu, *Starea de vid* (Ed. Lidana, 2005), George Arion, *O istorie a societății românești contemporane în interviuri*, vol. I (1975-1989), vol. II (1990-2004), (Ed. Fundației „Premiile Flacăra”, 2005), Ion Iancu Lefter, *Spre Golgota* (Ed. Augusta, 2005), Ion Popescu Sireteanu, *Bucovina. Oameni și cărți* (Ed. Augusta-Artpress, 2005), Mihail Harea, *Câinele părintelui Ioan* (Ed. Tehnopress, 2005). □ Vasile Iancu se întreabă dacă „virulentul critic al «Europei libere» din «Luceafărul» antedecembrist este același cu un expert în afaceri imobiliare”, Artur Silvestri. Răspunsul este afirmativ. □ Același V. Iancu semnalează părerea tânărului Cristian Bădiliță, aflat în dialog cu Marius Vasileanu, în „Adevărul literar și artistic” din 21 iunie a.c., despre „prea mult dezmăț liric în cultura română”. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (42 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Dan Bogdan Hanu își folosește spațiul cronicii din acest număr pentru o replică polemică (*Dintr-o budă tomitană*) la adresa unei rubrici din revista „Tomis”, unde semnează polemici Ștefan Caraman și alți ciraci. □ Dintr-o notă aflăm că Trofeul „Teiul de aur” al Editurii Gea din Botoșani a fost acordat în acest an poetului Ion Beldeanu, pentru întreaga sa operă. □ Este publicat regulamentul Concursului Național de Poezie „Nicolae Labiș”, a cărui ediție a XXXVII-a va fi organizată la Mălini, Suceava, în 8-9 octombrie a.c. □ Este anunțat, de asemenea, Concursul Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu”, ediția a XXVI-a, care se va desfășura în data de 22 octombrie la Bolintin Vale. □ O înștiințare asemănătoare vizează Festivalul-Concurs Național de Poezie „Avangarda XXII”, ediția a V-a, ce va fi organizat la Bacău. □ Sunt publicate noile structuri de conducere ale Uniunii Scriitorilor din România, după alegeri.

● [„Cuvântul”, nr. 7] Începând cu acest număr, revista „adoptă o structură tematică”, încercând să nu renunțe totuși la rubricile consacrate. „Rostul acestei schimbări – precizează redacția – nu este altul decât «îndulcirea» ofertei, astfel încât ea să atragă un număr mai mare de cititori decât cercul fidelilor noștri.” Tema acestui număr este *Corpul*. În consecință, numeroase articole tratează subiectul din multiple domenii și unghiuri. În articolul introductiv *De ce tocmai CORPUL?*, redactorul-șef Laura Albulescu argumentează: „Practic, corpul și corporalitatea sunt în joc – ca miză, suport, subtext, pretext etc. – în concretul cel mai divers: de la recentul și intens mediatizat caz al exorcizării, oripilarea sau entuziasmul (după caz) pe care ni-l stârnește zaparea cotidiană, întorsul capului pe stradă, lupta neobosită împotriva celulei, discuțiile despre burta reprobabilă a politicianului român până la literatura tânără sau argumentele *ad hominem* care dau sarea și piperul răfuielilor mai mult sau mai puțin savante ale intelectualilor. Dacă am uitat să medităm asupra corpului ca obiect cultural?”.

Mai bine de jumătate din articolul său nu face altceva decât să enumere și să rezume în câte o frază cuprinsul numărului. □ Alegând ca supratitlu *Corpus nihili vel mysticum vel monstruosum*, Gabriel H. Decuble se ocupă de *Corpul în poezia anilor '60*, concluzia fiind aceea că atunci „când nu e cu totul respins sau sublimat mistic, corpul șaizeciștilor e, în concluzie monstruos. [...] pentru șaizeciști corpul era amputat precum limbajul. Însă, aura de mister din jurul lor făcea, în epocă, din monstrul corporal un monstru sacru – un privilegiu pe care poeții nu-l vor mai gusta, probabil, niciodată”. □ În oglindă, Andrei Terian scrutează *Corpul în poezia anilor 2000*, rezultatul fiind anunțat în titlu, *Economia corporală*, care „pornește de la conotarea metafizică a corpului și, trecând prin inventarea unei «utopii senzoriale», sfârșește în alienare totală”. ■ Nu putea lipsi din cuprinsul numărului volumul cel mai recent al Ioanei Nicolaie, *Cerul din burtă* (Ed. Paralela 45, 2005), prezentat în cadrul temei de Ovidiu Verdeș în articolul *Dincolo de mitul maternității*: „Deși se pretează unei asemenea grile de lectură, cartea nu este un manifest feminist. [...] Este, prin urmare, o carte despre condiția femeii gravide, mai degrabă, decât despre maternitate, la modul general. [...] Această insistență, care ne invită să reflectăm la raporturile dintre corp și limbaj, este, în toate sensurile cuvântului, o dez-idealizare. Încredințat discursului medical, corpul se reduce la termeni și procentaje statistice. Împotriva acestei prime «idealizări», percepția sa este recuperată prin metaforă”. □ În articolul intitulat *Marandenbòniada*, Mirela Țundrea extrage din romanul Soniei Larian, *Bietele corpuri* (Polirom, 2004) idei subsumate temei din acest număr: „Moarte, boală, suferință...; cam astea ar fi registrele tematice în interiorul cărora pare să fie circumscris și «analizat» corpul uman în cartea Soniei Larian. Corpul trebuie să se supună oamenilor, vieții, războiului; sensibil, ușor poetizat, el are drept reper valoric lumea în care ființează sub trei forme: boala fizică, uciderea și, ca formă finală, «giulgiul». Polii între care este plasat sunt durerea și așteptarea durerii”. □ *Elogiul corpului feminin* este făcut, în mici texte poetice, prozastice sau eseistice, de Emil Brumaru (*Chestia asta poate fi un poem*), Șerban Foarță (*Corps feminin, qui tant es tendre...*) și Alex. Ștefănescu (*Idilă cu un gemantan*). □ Acoperind volumele de memorii și jurnale, cu specificația de „literatură depoziționară”, criticul Paul Cernat descrie *Un Infern al corpului: Gulagul românesc*: „Obiect și instrument al dezumanizării, umilirii, supunerii, controlului și anihilării, corpul uman este depozitarul «sacruului negativ». Într-un anume sens, închisorile staliniste pot fi privite prin analogie cu un uriaș aparat digestiv programat astfel încât la capătul său să aibă loc fie moartea, fie reeducarea”. □ Prozatorul Gheorghe Crăciun este prezent cu eseul *Corpul în literatură*, parcurgând epocile literaturii universale cu această grilă corporală în minte: „Descoperirea corpului ca temă în sine e un proces sinuos și continuu, declanșat în secolul al XVI-lea și neîncheiat nici astăzi, ale cărui cauze se află în diversele planuri ale creației și cunoașterii”. □ Trecând prin domenii precum artele, istoria ideilor, literatură străină, filozofie, sociologie

etc., semnează articole și eseuri tematice și Bogdan Ghiu, Simona Drăgan, Laura Marin, Anca Băicoianu, Diana Maria Florea, Alex. Cistelean, Laura Albulescu, Corin Braga, Rodica Zane, Cosmin Zidurean, Mircea Martin (cu un articol despre parfumul care îmbracă trupul), Valentin Protopopescu, Michael Finkenthal, Ioana Pelehatăi, Mircea Ghiulescu, George Banu. ■ Pe ultima pagină, Laura Albulescu publică un interviu luat lui Nicolae Manolescu, președintele USR. Intitulat *Împăciuatorism asumat și solidaritate de corp*, dialogul atinge diverse teme, de la recenta investire în funcție și strategia instituțională avută în vedere, până la stadiul în care se află *Istoria critică a literaturii române* sau opinia sa legată de tema numărului. O întrebare (dacă „lista lui Manolescu” ar trebui să suporte modificări) și răspunsul la aceasta merită o atenție sporită. „Care sunt numele de scriitori pe care simțiți nevoia să le scoateți în față astăzi și care sunt autorii importanți de ieri care credeți că mai rezistă azi la o relectură?” – întreabă redactorul-șef, iar Nicolae Manolescu răspunde: „Sunt câțiva poeți foarte buni, Ioan Es. Pop, de pildă, Daniel Bănuțescu, în proză Oțoiu, Aldulescu, cei care au luat Premiul de Debut al «României literare» acum. Dar câți anume și cum va arăta lista completă nu pot încă să vă spun. De aceea am amintit ce mi-a venit pe limbă, n-am pretenția să dau o listă pentru că vor sări iar unii și alții și vor întreba: Dar pe mine de ce nu m-ai pus aici? Sunt, desigur, mult mai mulți. Dar care da și care nu – asta vorbim mai încolo un pic. În ceea ce privește rezistența, aceasta se face în raport cu ceva, cu un cititor. Dacă se face în raport cu mine, eu spun că cei care mi s-au părut că rezistă înainte rezistă și acum. Nu pot să spun că rezistența aceasta se va dovedi aceeași și în cazul unor cititori mai tineri sau al criticilor care vin după noi, dar asta este problema lor. Deocamdată eu scriu *Istoria mea*”. □ În loc de *Revista revistelor*, Mircea Martin face un *Stop-cadru*. *Despre corp în alte reviste*, descoperind în nr. 78 (iunie) al revistei „Timpul” un articol „tangent” la tema propusă de „Cuvântul”, și anume *Viața în trup a filozofului* de Ștefan Afloroaei care se referă la repudierea propriului trup de către Plotin. Cronicarul editor comentează: „Neîncrederea și jena față de viața trupului era în consonanță cu credința filozofului că existența de aici și de acum nu este «nici singura, nici pe deplin reală». Drumul a fost lung și sinuos de la discreția și disprețul filozofiei față de trup la problematica insistentă a acestuia din zilele noastre”.

● **[„Viața Românească”, nr. 6-7, Iun.-Iul.]** Continuă grupajul *Viața Românească – 100*, consacrat împlinirii centenarului revistei moldave, în acest număr Marin Diaconu ocupându-se de episodul III, ce cuprinde documente din perioada 1926-1932, principalul text reprodus fiind *Misiunea generației tinere*, scris de Mihail Ralea în 1930. În același grupaj sunt cuprinse texte ale foștilor redactori: poezii de Gheorghe Grigurcu, fragmente din jurnalul inedit al Florenței Albu, intitulat *Febra negației*, precum și un text omagial semnat de Traian T. Coșovei, *Tu, „Viața Românească”!* □ Cel mai recent volum de versuri al celui din urmă, *Greva căpșunelor* (Ed. Fundației Culturale Libra, 2004) este prezentat

elogios de Marin Codreanu, care conchide că autorul, precum Nichita Stănescu, „dezvoltă tensiuni și vibrații în interiorul poemului, percepute emoțional de cititor, care înseamnă, de fapt, secretul poeziei cu miza la eternitate”. ■ Un important și amplu grupaj al acestui număr dublu este cel închinat lui *Emil Cioran la 10 ani de posteritate*. Pe lângă articole și studii disparate, sunt conaturate două subdiviziuni, intitulate *Cioran – între literatură și filosofie* și *Cărți despre Emil Cioran*. Grupajul debutează cu interviul intitulat *Din nou despre Cioran*, acordat de Mihai Șora lui Marin Diaconu și Constantin Aslam. □ Același Marin Diaconu schițează *Repere bibliografice și spirituale (1911-2005)*. ■ Luca Pițu descoperă, prefațează și oferă spre publicare un „eseuș” în limba franceză semnat Emmanuel Cioran, intitulat *Mihail Eminesco* și publicat în revista „Comœdia”, probabil „debutul cioranian în presa culturală pariziană din vremea ocupației germane [1940-1944]”. □ Cu titlul *Mărturisiri în singurătate*, sunt reproduse însemnări și aforisme selectate din vol. I-III ale *Caietelor cioraniene 1957-1972*, traduse de Emanoil Marcu și Vlad Russo (Humanitas, 1999). □ Un alt interviu la temă („*Cioran, genialul nostru purtător de cuvânt*”) este acordat de Gheorghe Grigurcu lui Grigore Scarlat. □ Marin Mincu publică pentru prima dată zece scrisori primite de la Cioran în perioada când constănțeanul se afla la Firenze. Transcrierea și traducerea acestora se datorează Cameliei Adriana Țuglea. □ Păstrându-se în zona corespondenței, Teodora Stanciu transcrie „conținutul sonor” al celor două ediții radiofonice consacrate volumului *Scrisori către cei de-acasă* (Humanitas, 1995), în care i-a avut invitați la microfon pe traducătoarea Tania Radu, pe Gabriel Liiceanu, directorul editurii, și pe Aurel Cioran, fratele filozofului. ■ Grupajul intitulat *Cioran – între literatură și filosofie* însumează texte semnate de Ionel Nicula (*Anno Domini 1934. Radiografia unui an din viața lui Cioran*), □ Florin Mihăilescu (*Dubla creativitate*), □ Ion Bălu (*Percepția timpului în viziunea lui Cioran*), □ Ion Dur (*Cioran – conform cu originalul*), □ Gheorghită Geană (*Reflexele afirmative ale apofatismului cioranian*), □ Gabriel Stănescu (*Cum poți să fii român?*), □ Mara Magda Maftעי (*România între delir și imbecilitate*), □ Marin Diaconu (*Emil Cioran – filosof reprezentativ pentru români?!*), □ Ion Papuc (*Emil Cioran și mișcarea legionară*), □ Valentin Protopopescu (*Cioran, One Man Show*), □ Constantin Aslam (*Emil Cioran – gândirea vie și respingerea terțiului hermeneutic*), □ Gh. Al. Cazan (*Cioran în fața incriminării totalitariste*), □ Viorel Cernica (*Poeme despre teama de neant a lui Emil Cioran*), □ Emil Stan (*Cioran și marginalii*), □ interviul luat de Nicolae-Mihail Barbu lui Ion Halmaghi, în legătură cu întâlnirile acestuia cu Emil Cioran. ■ Grupajul intitulat *Cărți despre Emil Cioran* se deschide cu o bibliografie întocmită de Marin Diaconu acoperind perioada 1974-2005, urmată de recenzii ale unora dintre volume, cronici semnate de Monica Marinescu (*Emil Cioran în fața «neantului valah»*), cronică la volumul lui I. Necula, *Cioran. De la identitățile popoarelor la neantul valah*, Ed. Saeculum I.O., 2003); □ Laura Pană (*O sinteză biobibliografică și tematică*, recenzie la

volumul lui Gabriel Liiceanu, *Itinerariile unei vieți: E.M. Cioran/ Apocalipsa după Cioran*, Humanitas, 2004); □ Marin Diaconu (*În căutarea unei identificări a lui Emil Cioran prin George Bălan*, cronică a cărții lui George Bălan, *În dialog cu Emil Cioran*, C.R., 1996); □ Dan Niculescu (*Despre un Cioran așa cum nu-l cunoaștem*, recenzie a volumului lui Valentin Protopopescu, *Cioran în oglindă. Încercare de psihanaliză*, Ed. trei, 2003); □ Teodora Stanciu (cronica volumului *Cioran. Vitalitatea renunțării* de Emil Stan, Ed. Institutul European, 2005); □ Oana-Georgiana Enăchescu („*Cazul*” *Cioran*, recenzie a antologiei întocmite de Marin Diaconu, *Pro & contra Emil Cioran. Între idolatrie și pamflet*, Humanitas, 1998). ■ Pe lângă consistentul dosar Cioran, redacția propune în acest număr dublu și o anchetă pe tema *Boema literară în vremuri de tranziție*, la care participă cu texte Mircea Cârstea (*Conflictul percepțiilor*), □ Caius Traian Dragomir (*Când totul devine boemă*), □ Ioan Groșan (*Boema ca necesitate înțeleasă*), □ Nora Iuga (*Mlaștini de hașiș, licitații erotice. Gânduri despre o boemă onirică*), □ Marin Mincu („*N-am avut niciodată suficient timp să fu boem*”), □ Radu Voinescu (*Despre boemă, de bine, însă... prea puțin*). □ În acest număr, publică versuri Nora Iuga, Eugenia Țărâlungă, Radu Cange, Valeriu Stancu, Valeriu Bârgău, Claudiu Komartin. □ De asemenea, revista găzduiește bucăți de proză de Mircea Țuglea și Ioan Groșan (fragment din romanul *Un om din Est*). □ Sub titlul *Lecturi primăvăratice: „Ostinato” – roman de factură modernă* –, Ligia Pamfile publică „note la lectura romanului lui Paul Goma”, (Ed. Univers, 1991), considerând că abia cu acest roman proza românească „devine cu adevărat realistă (și nu în sensul pășunist), prin simțirea și transmiterea «realei realități» a societății românești, chiar prin filtrul ficțiunii, al literarității”. ■ În acest context, cu titlul *Jurnal 2005*, sunt publicate pagini scrise de Paul Goma în prima jumătate a lunii ianuarie. Din pricina antisemitismului vădit al acestora, reacțiile și măsurile drastice din lumea literar-culturală nu vor întârzia să apară, inclusiv în numărul următor. ■ Rubrica de *Cronică literară* reunește texte semnate de Florin Mihăilescu, Ion Bălu, Octavian Soviany, Radu Voinescu, Mircea A. Diaconu și Dumitru Micu. □ Cel dintâi îl vede pe *Bacovia sub microscop*, pus de Constantin Călin prin volumul cu titlul *Dosar Bacovia* (Ed. Agora, 2004), prin care acesta dovedește „cât de largă și de remarcabilă este diversitatea modurilor de abordare critică a unei opere literare”. □ Ion Bălu, la rândul său, scrie despre *Un alt Arghezi de Dumitru Micu*, criticul regândindu-și propriul volum *Opera lui Tudor Arghezi* (1965) dintr-o perspectivă modernă, în recentul studiu *Arghezi* (Ed. ICR, 2004): „Criticul a renunțat la structura monografică de odinioară, dar nu și la admirația pentru poet, a imprimat textului o curgere eseistică accentuată și a ordonat imaginarul: liric și universul epic în funcție de variantele criticii tematice, profesate de Jean-Pierre Richard. La patru decenii de la prima variantă, profesorul Dumitru Micu înțelege creația lirică argheziană ca o încercare îndrăznească și insolită în bună măsură pentru epocă, de a reconstitui un univers secund individualizat, prin intermediul structurilor

ideatice și imaginile artistice ale literarității textuale”. □ În *Manipulatori și manipulanți*, Octavian Soviany comentează recentul roman al lui Marius Tupan, *Rhizoma* (Ed. Fundația Luceafărul, 2004), utopie și roman politic în aceeași măsură. □ După lectura romanului *Mila frunzelor* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) de Dan Stanca, Radu Voinescu definește *Maturitatea unui stil*, prin „poeticitatea profundă, forța evocatoare și descriptivă, puterea de a pune în sintagme cuvântul”, autorul fiind considerat din aceste pricini „unul dintre cei mai importanți stilisti ai prozei noastre contemporane”. □ Mircea A. Diaconu scrie despre *Cassian Maria Spiridon sau fețele lui Aries*, la publicarea antologiei de autor de aproape 600 de pagini, intitulată *Aries* (Ed. Junimea, 2004), poetul conturându-se a fi un „inconfundabil” și un „singuratic”, în sensul singularității lirice printre confrății contemporani: „Nu întâlnești la nimeni altcineva un astfel de titanism al viziunii și nici expresia aceasta aspră, sigură în elementaritatea ei, care evocă participarea la esențial”. □ *Har și meșteșug* descoperă și Dumitru Micu în versurile lui Aurel Rău din a treia antologie de autor *Lucruri și stele* (Ed. Palimpsest, 2003), o integrală a liricii poetului clujean, de vreme ce comasează peste douăzeci de volume. ■ În rubrica de *Comentarii critice*, apar unsprezece texte ce vizează cărți de memorialistică, de proză, de critică, istorie literară și eseu. De *Vasile Andru și noua sa specie literară* din volumul recent *Viață și veac* (Ed. Paralela 45, 2004) se ocupă Valentin Tașcu, cel care constată că autorul, „cu un efort de organizare-reorganizare”, ar putea converti materialul acestei cărți într-un roman. □ În același sens, Florentin Popescu se referă la *Memorialistica între document și transfigurare*, pornind de la volumul lui Henri Zalis, *Printre contemporani* (Ed. Bibliotheca, 2004). □ *Memorii despre anii '80* descifrează și Doina Ruști în doar aparentul roman cu apăsată valoare documentară al Silviei Colfescu, *Două luni în Europa* (Ed. Vremea XXI, 2004). □ *Între concasorul istoriei și ziguratul de aur din „Intermundos”* plasează Eugenia Țărălungă cel dintâi roman al lui Radu Sergiu Ruba, *Demonul confesiunii* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004): dincolo de „o colosală plăcere de a povesti” a autorului, „plăcere transferată implicit și cititorului”, „aproape la fiecare pagină, cititorul descoperă cu bucurie efecte în lanț semantic ori, dimpotrivă, este provocat de sensurile inter-textualicești care par a scăpa în toate părțile, ca bobitețele de mercur, de până la urmă ai impresia că plutești pe o mare de hidrargir și, dincolo de ceea ce vezi la suprafață, multe sensuri rămân cu totul ascuns în apele acelei mări”. □ Romanul lui Viorel Dianu, *Bucurați-vă și vă veseliți!* (Ed. Vinea, 2004) este comentat de Mara Magda Maștei în cronică intitulată *Și viu și mort...* ■ Aceeași recenzentă prezintă culegerea Ștefaniei Mincu, *Despre starea poeziei* (Ed. Pontica, 2003), ce adună diverse cronici, articole și studii ale autoarei, publicate de-a lungul unui deceniu în revista „Paradigma”. Textele nu se referă numai la poeți contemporani deja consacrați (precum, Ion Stratan, Marian Drăghici, Nicolae Coande, Lucian Vasilescu, Adrian Alui Gheorghe ș.a.), ci propun și o reconsiderare a „valorilor

deja autentificate [Heliade, Eminescu, Arghezi, Ion Barbu, Blaga, Bacovia] pentru a înțelege experimentările ulterioare la nivelul formei și nu numai”. Ștefania Mincu este de părere că poezia ar trebui să „se întoarcă la miza gravă a existenței”. □ Marin Codreanu semnalează cea de-a șasea carte consacrată de Florentin Popescu autorului *Capului de zimbbru, V. Voiculescu și contemporanii lui* (Ed. MLR, 2003), volum în care au fost adunate cele mai reprezentative texte referitoare la viața și opera scriitorului. □ Doina Ruști recenzează amical volumul lui Horia Gârbea, *Arte parțiale* (Ed. MLR și ASB, 2005), care „oferă o viziune asupra literaturii contemporane, înregistrată de un cititor atent și îndrăgostit de cărțile pe care le citește”. □ Mircea Martin scrie un eseu despre *Atitudinea estetică*, decelând între experiența, competența și performanța estetică. □ Rubrica *Miscellanea* găzduiește un eseu despre *Spiritul obedient* semnat de Ana Dobre; un *Breviar editorial* semnat de Eugenia Țărâlungă și o *Revistă a presei* întocmită de Mircea Cârstea. □ În *Breviarul editorial*, Eugenia Țărâlungă prezintă succint paisprezece titluri noi „de raftul doi” apărute în ultimii doi-trei ani (romane, volume memorialistice, de poezie, critică de întâmpinare), semnate de „scriitori buzoieni”: Valeria Tăicuțu, Constantin Feraru, Tudor Cicu, Nicolae Pogonaru, Vasile Ghinea, Valentin Cojocaru, Milea Preda (debut în poezie, încurajat de Ion Roșioru), Elena Radu, Lucian Mănăilescu, Nicolai Tăicuțu, Stan Brebenel, Marin Ifrim. □ La *Revista presei*, Mircea Cârstea inventariază (printr-o selecție a cuprinsului) un număr impresionant de publicații, toate cu numere de început de an. Din „Saeculum”, nr. 2/2005, sunt recomandate articole semnate de Eugen Simion, Mircea Radu Iacoban, admonestate fiind Magda Ursache pentru inflexibilitate și Ana Dobre pentru aserțiuni bizare referitoare la Marin Preda și romanul *Moromeții*; □ din „Dacia literară”, nr. 2/2005, este semnalat eseuul lui Adrian Dinu Rachieru, *Cum citim literatura basarabească?*, un interviu cu poetul Șerban Foarță; □ din „Porto-Franco”, nr. 1-2-3/2005, este reținută sintagma lui Adrian Dinu Rachieru, „critică de cumetrie”, din interviul acordat Angelei Baci. □ Nr. 1-2/2005 al revistei „Euphorion” este dedicat literaturii tinere, exprimându-și opiniile Daniel Cristea-Enache, Claudiu Komartin, Al. Cistelean. □ Citim selecții, mai mult sau mai puțin subiective, din cuprinsurile altor reviste, precum: „Ramuri”, nr. 2-3/2005, „Oglinda literară”, nr. din martie 2005, „Cuvântul”, nr. 3/2005, „Cronica”, din martie 2005, „Luceafărul”, nr. 13/2005, „Litere”, nr. 3/2005, aceasta din urmă sărbătorind cinci ani de existență. □ Necrolog Florin Mugur semnat de Petru Ionescu. □ Coordonatorul numărului este Liviu Ioan Stoiciu.

AUGUST

1 august

● [„Tribuna”, nr. 70 (15)] *Ce se așteaptă de la noua conducere a Uniunii Scriitorilor?*, este ancheta cu o singură întrebare cuprinzătoare, „cât mai neutră cu putință”, pe care Ioan-Pavel Azap a declanșat-o în „breasla scriitoricească” începând cu nr. 68, publicând tranșe de răspunsuri în numerele precedente. În acest număr sunt consemnate părerile lui Constantin Cubleșan, Mircea Popa, Marcel Mureșeanu, Ion Cristofor, Alexandru Jurcan, Mihai Goțiu, Adrian Mihai Bumb, Horia Munteanu, Mircea Ioan Casimcea, Mihai Dragolea. □ Ovidiu Pecican se simte *Acasă la poeți*, parcurgând o nouă antologie alcătuită de Petru Romoșan, *Cele mai frumoase 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor* (Ed. Compania, 2004), pe care o recenzează entuziast: „E plină de bogății antologia [...]. S-ar putea să fie monografia lirică cea mai încăpătoare pe care am citit-o vreodată din literatura noastră. Aici idilismul vieții la țară stă în perfectă armonie lângă persiflarea acesteia de către Topîrceanu, iar greul vieții de trudă (la Bacovia și în alte locuri) se învecinează fără probleme cu imaginile huzurului aristocrat din poezia minuțios șlefuită și manieristă a lui Mateiu Caragiale. Petru Romoșan nu pare interesat de selectarea capodoperei. El preferă să adune poeți de prin toate ungherele, ajungând până la cei mai tineri contemporani ai noștri (Elena Vlădăreanu, de pildă). Este o forfotă admirabilă, o ipostază a sănătății creației lirice și a poftei de viață; aproape un ritual de fertilitate performat în folosul liricii românești și spre celebrarea acesteia. [...] Document de mentalitate al unei tradiții deja multisekulare, dar și al unei generații iconoclaste afirmate în vremurile grele ale dictaturii prin voci pregnante, precum a antologatorului, cartea aceasta devine în egală măsură o mărturie istorică pentru azi și pentru mai târziu, nepierzându-și însă nicio clipă nici dulceața estetică, nici valoarea pedagogică”.

■ După ce s-a ocupat în numerele anterioare de drumul poetic parcurs *De la proletcultism la „neomodernism”: momentul „Steaua”*, Ion Pop continuă cercetarea cu un nou eseu intitulat „*Neomodernismul*” poetic românesc. *Momentul Nicolae Labiș (I)*, oprindu-se în acest număr la comentarea volumului de debut *Primele iubiri* (1956): „edificatoare pentru momentul de răscruce la care ajunsese «poezia nouă» românească în acei ani”. Continuare în numărul viitor. □ În rubrica *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu își încheie cronică intitulată *Sensul obiectivității* (începută în numărul precedent) dedicată volumului *Fragmente contemporane* (Ed. FCR, 2004) de Gabriel Dimisianu, cu aserțiunea conform căreia obiectivitatea acestuia „nu e cântărire automată a operelor, oamenilor și circumstanțelor, ci o înclinare, în responsabilitatea-i conținută, spre adevăr”. *Post-scriptum*-ul indică „circulația defectuoasă a cărților” din acei ani „ori, pentru unii cititori virtuali, de-a dreptul sacrificarea lor”: „Citind paginile lui Gabriel Dimisianu, aflui cu tristețe, pentru prima oară, de existența unor volume: Ștefan Bănuțescu: *Elegii la sfârșit de secol*, Cornelia Pillat: *Ofrande*, Daniel Nicolescu: *Convorbiri*

cu Dan Deșliu, C. Stănescu, *Accente. Jurnal indirect ș.a.*” □ Laszlo Alexandru continuă din numărul precedent să scrie despre *Diverse* subiecte, extrase din lecturile sale recente. □ La rubrica *Arhiva*, Lucian Nastasă urmărește documentar cum studentul Marin Sorescu a încercat să se transfere, în a doua jumătate a anilor '50, de la secția de limba și literatura rusă la cea de limba și literatura română a Universității din Iași. □ La secțiunea de proză, în acest număr Oleg Garaz scrie *Despre dezbrăcarea de mituri și autentica identitate a Mioriței*, publicând un „fragment din textul *Trilogia scarabeului*, parte din romanul *Teritoria*”. ■ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Mihaela Mudure prezintă cititorilor *O nouă antologie de literatură română în englezește*, comentând detaliat antologia de proză scurtă *The Phantom Church and Other Stories from Romania* (University of Pittsburgh Press, 1996). Editoare și traducătoare sunt Georgiana Fârnoagă și Sharon King, iar selecția, introducerea, tabelul cronologic și notițele bibliografice îi aparțin lui Florin Manolescu, cel care „a selectat scriitori reprezentativi ai perioadei pe care o vizează antologia: 1940-1990. Cititorul de limbă engleză va avea astfel prilejul să îi citească în traducere pe: Vasile Voiculescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Petru Dumitriu, Radu Cosașu, Mircea Nedelciu, Sorin Titel, Mircea Horia Simionescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ana Blandiana, Dumitru Țepeneag, Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade, Gabriela Adameșteanu, Gheorghe Crăciun, Mircea Cărtărescu, Ion Băieșu”. □ Prin intermediul traducătoarei Petrea Lindenbauer, Ilie Rad realizează un interviu cu profesorul Georg Kremnitz, profesor titular la Institutul de Romanistică al Universității din Viena, care a donat Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca toate documentele străbunicii sale Mite Kremnitz. □ În rubrica intitulată *Aduse de la chioșc*, C.R. [?] răsfoiește publicații recente, interesându-se de *Vocile romancierilor în presă*. Prima revistă cercetată este „Familia”, numărul din mai, „substanțial, elegant, profesionist – în nota cu care ne-a obișnuit”, reține atenția prin cronicile literare, prin „critifricțiunile” lui Ion Simuț față de *Dicționarul Echinox*, dar mai ales prin ■ ancheta inițiată de Traian Ștef, sub titlul *Diaspora scriitoricească și oglinda de acasă*. Într-un argument, acesta „schitează o istorie a suspiciunii breslei, boală de care scriitorimea (o demonstrează și recente scandaluri Doinaș și Uricaru) suferă și azi. De această maladie au scăpat – mai devreme decât ceilalți – scriitorii din diaspora. Ei și-au (re)dobândit primii libertatea. Sunt, de aceea, chemați să răspundă trei dintre cei mai nonconformiști și incomozi prozatori din literatura română actuală: Paul Goma, Norman Manea și Dumitru Țepeneag. La întrebarea «Cum poate scriitorul din diaspora atrage atenția asupra culturii române?», Paul Goma răspunde: «Tentativele oficialo-guvernamentale de a promova cultura română peste hotare au avut și vor avea aceeași eficacitate ca, de pildă, tentativele de a rentabiliza agricultura, de a repara drumurile, de a proteja copilul și femeia: nulă». Întrebat «Cum apreciați receptarea operei Dv. în țară?», romanțierul Norman Manea observă că «încă înainte de 1989, cărțile mele au început, în vestminte adesea excentrice și strâmte, o bizară migrație prin țări și limbi,

căutându-și interlocutorul. Revenirea lor în patria lingvistică a expatriatului a produs, previzibil, ecouri variate, de la tăceri semnificative, la jeturi veninoase de respingere și la saluturi entuziaste, venind, acestea, din fericire, dinspre o nouă generație de lectori». La aceeași întrebare răspunde, acid, și Dumitru Țepeneag: «Receptarea operei mele e pe drumul cel bun. Cel mai greu a fost în primii ani, când criticii ori nu aveau la dispoziție cărțile mele care, firește, apăreau treptat, ori pur și simplu nu aveau chef să le citească [...] Un caz interesant e criticul Nicolae Manolescu care mă neagă tacit, adică fără să-și dea osteneala să argumenteze ori măcar s-o spună negru pe alb. Mai grav decât omisiunea mea din canonul Manolescu e aceea a lui Sorin Titel: poate cel mai bun romancier al generației '60». □ Cealaltă publicație care îi atrage atenția cronicarului C.R. este cotidianul „Ziua” care dedică adesea câteva pagini culturii autohtone, „de la cronicile profesioniste semnate de Ion Bogdan Lefter sau Luminița Marcu, la *Pizzicato*-ul lui Dan Petrescu și interviurile Iolande Malamen”. Numărul de marți (12 iulie 2005) „consemnează dialogul Iolande Malamen cu scriitorul băimărean Adrian Oțoiu, autor orgolios, dificil și taciturn, care coboară greu în arena publicisticii”. Sunt citate pasaje „despre comoditatea vieții scriitorului în provincie”, despre defectele de scriitură ale „colegilor săi optzeciști sau mai tineri”: „Necazul nostru (și mă includ și pe mine în acest pronume) este că punem prea mare preț pe multă inteligență, pe jocurile meta- și intertextuale, pe istețimea ironiei, pe ingeniozitatea tramei narative și pe subtilitatea cablajelor simbolice. Și în același timp tindem să uităm prea ușor că literatura ar trebui să înceapă cu o emoție autentică și să se termine tot astfel”.

2 august

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 779 (30)] În *Miercurea personajelor*, Bogdan-Alexandru Stănescu recenzează volumul de debut al lui Filip Florian, *Degete mici* (Polirom, 2005), proza acestuia amintindu-i de autori talentați de odinioară: „Trec cu ușurință peste elementele de realism magic, ce fac din această urbe de provincie un fel de Macondo postrevoluționar, și accentuez, așa cum am făcut-o și la început, revenirea prozei, prin acest «debutant» experimentat, talentat și atent, la un model narativ abandonat de literatura tânără în favoarea experimentului facil: o combinație reușită de Breban și Paul Georgescu, pigmentată cu atâta postmodernism cât să se afirme cu originalitate în spațiul prozei actuale. Dacă ar fi doar să facem o comparație cu pastașia premiată a lui Nicolae Strâmbeanu (premiere ce îmi pare a fi simplu act de politică a literaturii), balanța înclină în mod cert spre *Degete mici* din simplul motiv că acesta nu copiază vreun model, nu încearcă să uimească (magia are la el efectul incantației pregătind terenul reveriei), ironizează în modul cel mai natural, creează personaje pline de viață, stabile în istoricitatea lor, dă naștere unei atmosfere inconfundabile etc., etc. Ca să nu mai vorbesc despre meditația ce ocupă un loc central în economia romanului: relația istorie mare-istorie mică, modul în care prima va destabiliza caracterul magic al

cele din urmă sau felul în care istoria personală o poate face pe cea obiectivă să pară insignifiantă”. □ Articolul lui Teodor Vârgolici, *Anton Holban și romanul psihologic* este stârnit de apariția monografiei lui Emil Vasilescu, *Anton Holban* (Erc Press, 2005) de Emil Vasilescu. □ Grupaj de poeme de Dana Fodor. □ *Eseul despre orbire* al lui José Saramago (Polirom, 2005) este analizat de Iulia Argint în articolul *Orbire și orbiri*.

3 august

• [„**Luceafărul**”, nr. 30-31] *Pe meridianul cocorilor* este titlul pe care îl alege Stelian Tăbăraș pentru cronică succintă la romanul Gabrielei Melinescu, *Acasă printre străini*: „Romanul-jurnal al Gabrielei Melinescu continuă «lupta lui Iacov cu îngerii» (biograficului, liricii, nocturne patetismului) începută în volumele *Jurnalului suedez*, dar primatul ficțiunii, așezat pe stâlpi de simbol, e de data aceasta evident. [...] *Acasă printre străini* nu are nevoie, în ciuda faptului că e o traducere, de niciun efort de integrare în literatura română (cu toate că unele semne indică altă sferă a limbajului: de pildă, în loc de «crocusi», într-un text românesc ar fi apărut «brânduși»). Dar traducătoarea este ea însăși o reputată autoare). Poeta trage cu ochiul tot timpul la masa de scris peste umărul prozatoarei, încât flora meliferă a literaturii române se simte pretutindeni”. □ Valeria Manta-Tăicuțu descoperă *Întuneric și lumină* în nuvelele și schițele lui Pavel Dan, pe care îl revizitează, conchizând: „Citind cu mintea și cu sufletul proza acestui mare nedreptățit al literaturii române, tu, cititor al vremii moderne, dacă ai bunul simț să nu te grăbești și-ți poți alunga absurdul și goliciunea arhetipurilor «la modă» de la nivelul receptării artistice, vei avea surpriza descoperirii unui scriitor fascinant, care are un singur defect: nu este suficient de cunoscut, de recunoscut și... de mediatizat”. □ Reproducând textul „emblematic” *Hemografia*, redacția semnalează totodată că, la Editura Semne a apărut, „într-o ediție selectă”, integrala operei lui Nichita Stănescu, în două volume ce însumează peste 1000 de pagini. □ *Jurnalul seninătății* este eticheta pe care o pune Paul Aretzu volumului de versuri *Strigături în șoaptă* (Ed. Ramuri, 2003) al preotului-poet Sever Negrescu, volum ce „poartă pecetea acestui realism iluminat, a antinomiei dintre bine și rău din perioada consolidării comunismului, când, împotriva tuturor presiunilor exercitate, caracterul autentic, esențial al satului, aspectele lui arhetipale au supraviețuit. Fără îndoială că sub seninătatea definitorie a cărții se consumă o intensă dramă”. □ În *Dandysmul ca fenomen*, Adrian G. Romilă sintetizează volumul Adrianei Babeți, *Dandysmul. O istorie* (Polirom, 2004): „Iar o panoplie a figurilor *dandy* de la noi s-ar putea face fără a exagera cu «sincronismul» defel: Al. Odobescu, Mihai Văcărescu-Claymoor, Al. Macedonski, Mateiu Caragiale. Ultimul, se știe, a adus, prin personajele sale (dar și prin viața sa), un autentic parfum *dandy* în cultura română. A. Babeți urmărește fenomenul până în contemporaneitate. «Mai poți fi *dandy* sub comunism?», se întreabă ea, deloc retoric. Da, vine răspunsul. Au arătat-o, în paginile lor, un Petru Comarnescu,

Radu Albala, Barbu Brezianu, Alexandru Paleologu, Șerban Foarță. Cu atât mai mult cu cât se vede «mai limpede câtă mitocănie, vulgaritate, banal încenușat, pragmatism veros și, în cele din urmă, câtă lipsă de grație ne împresoară». Și azi, încă, adaugă autoarea. Studiul Adrianei Babeți se recomandă prin erudiție și curajul abordării unui fenomen ale cărui implicații n-au fost deloc analizate în spațiul cultural românesc, rămânând ca un reper fundamental în dezbaterile de idei de la noi”. ■ Ana Selejan publică o parte din rezultatele noului său subiect de cercetare: *Momentul literar 1944-1948. Poezia*: „Care este fizionomia liricii românești de după august 1944 până la instalarea definitivă, în 1949, a totalitarismului literar – adică a realismului socialist? Ce evoluție (sau involuție) a avut poezia în acest interval, scurt din punct de vedere temporal, dar atât de bogat în evenimente sociopolitice și culturale, încât se configurează în veritabilă etapă (sau perioadă) istorică? Care a fost traseul poeziei în această etapă scurtă, dar convulsionată, de adânci răsturnări și prefaceri în toate structurile societății tradiționale românești – care trebuia să se reformateze după principiul «construim dărâmând» și când, bunăoară, numai în plan politic, s-a trecut de la statul democrației populare la statul dictaturii proletare? Cât s-a câștigat și cât s-a pierdut la nivelul modernității lirice? În ce constă ruptura estetică, în ce constă continuitatea? Care a fost destinul poeziei românești în impactul cu ingerința și condiționarea ideologică, devenite tot mai agresive – prin campanii și dezbateri de presă – până la impunerea lor definitivă, după 1948? La acestea și la alte întrebări vom încerca să răspundem în studiul de față, conturând în final, pe cât posibil, fața veridică a poeziei românești din acest răstimp”. □ Serenela Ghițeanu îl incită pe Bujor Nedelcovici la o „convorbire incomodă” despre teoria romanului și romanele proprii. Autorul se confesează: „Prin ’80 mi-am propus să scriu o carte în deplină libertate și să nu vreau s-o public cu orice preț... adică să-mi reprim cenzura interioară și exterioară. Să joc totul... pe o carte! Am început să scriu *Al doilea mesager*. Am simțit din nou că mâna dreaptă în care țineam stiloul este a mea – atunci scriam cu stiloul –, iar mâna stângă este a lui Dumnezeu. De multe ori, când mă așezam la masa de lucru și îmi îndreptam privirile spre pendula din perete, vedeam că arată ora 9. După ce ridicam din nou privirea vedeam că era ora 12. În cele trei ore plecasem din lumea de aici. [...] Au refuzat publicarea romanului și eu am respins modificările cerute de edituri și cenzură, am trimis romanul pe căi clandestine la Paris. În aceeași perioadă am plecat la Geneva – la fratele meu – și de acolo la Paris. Romanul fusese acceptat pentru publicare de Editura Albin Michel. M-am întors în țara în martie 1985 și cartea urma să apară în mai. Pentru unii însemna o nebulie... să publici la Paris o carte interzisă și să te întorci în țară! Și de aici a început toată tărașenia...”. □ Ion Pachia Tatomirescu își continuă foiletonul *A.E. Baconsky și resurecția poetică de la revista „Steaua”* (VII). □ Apariția *Dicționarului scriitorilor și publiciștilor teleormăneni* [Ed. Rocriss, 2005] o determină pe Ana Dobre să aducă un elogiu alcătuitorului: „Stan V. Cristea e un scriitor limpede, clasic, organizat, riguros, echilibrat, meticulos,

un scriitor care îmbină calitățile istoricului cu cele ale creatorului de ficțiune. Dumnealui își stăpânește bine metoda de lucru. Nimic nu se face la întâmplare. Metoda e fixată cu exactitate. Fiecare scriitor din dicționar e supus unei investigații care are câteva puncte redundante într-un scenariu inițial: biografie, operă, traduceri și ediții, referințe critice. Mănuind această metodă, dumnealui reușește să se descurce în pădurea-labirint a informațiilor pe care le ordonează dându-le un sens și coerență”. □ „Există în Buzău nu doar o efervescentă literară aparte, ci și o solidaritate specială a breslei scriitoricești, de parcă spiritul tutelar al lui Vasile Voiculescu, «medicul fără arginți» și fondatorul «Revistei literare Radio» și-ar manifesta încă prezența lui generoasă și ocrotitoare asupra creatorilor născuți sau aclimatizați pe meleagurile sale natale”, astfel își începe Ion Roșioru dubla recenzie la volumele: *Cronici de întâmpinare* de Stan Brebenel (Ed. Rafet, 2004) și *Scriitori buzoieni de azi*, aparținând poetului și publicistului Dumitru Ion Dincă (Ed. Rafet, 2005). „Scrise din dragoste confraternă, cărțile lui Stan Brebenel și D.I. Dincă se constituie în valoroase instrumente de lucru pentru oricine vrea să se informeze ori să studieze fenomenul literar buzoian actual și mobilul, mai mult sau mai puțin declarat explicit, este cel al înscrierii acestor valori într-un circuit național și nu doar într-unul strict localist peste care se carbonizează crusta suficienței ce dintotdeauna a făcut casă bună cu colbul uitării.” ■ În amplul articol *De vorbă cu autorii*, Alexandru George polemizează cu Ioan Neșu și opiniile acestuia exprimate în articolul *Literatura de sertar* (nr. 22/8 iunie 2005): „Tonul acesta tranșant, excesiv, viziunea caricaturală într-o chestiune așa de gravă mă obligă să intervin: am urmărit și eu fenomenul, căci doar am fost implicat în el: am dus o existență catacombală vreo două decenii și am scris o sumedenie de lucruri din care mai am și acum multe pagini (din diverse motive) încă nepublicate. Literatura de sertar a fost recent contestată. În ciuda evidenței pe care o întăresc mulți alții, scriitorii ceva mai valoroși. [...] Constatările celor decepționați, în măsura în care surprind un oarecare adevăr (unul pentru a cărui dezvăluire m-am angajat și eu), aduc regimului defunct un nou cap de acuzare. Comunismul a distrus pe plan politic orice oponentă, împingând pe supraviețuitorii dezgustați, dar mai ales descurajați, pe panta tăcerii, simetrică evadării în străinătate, care îi ducea pe cei salvați la o altă formă de amuțire treptată, schimbarea idiomului fiind o soluție care-i scotea din perimetrul aflat aici în discuție, adică cel național. Istoria literară nu e un registru-inventar de opere fără legătură una cu alta, precum o concep esteții noștri «apolitici», nici măcar o galerie de portrete care privesc doar la cei ce o vizitează; ea trebuie să se ocupe și de situația scriitorilor și a cărților cu destinul lor - căci, altminteri, cine ar mai fi chemat să o facă?”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ În urma unui articol semnat de Bogdan Perdivară în „Cotidianul”, Violeta Ion află despre „niște tineri care publică pe un site poezie și se întâlnesc săptămânal, în fiecare joi, la Clubul Eliad pentru a citi din creațiile proprii”. Ajunsă acolo într-o joi, pentru edificare, ea constată că „La ei, lirismul

și distracția merg mână în mână. Nu i-am văzut pe acești tineri înghesuindu-se pe la vestitele cenacluri bucureștene, nu i-am văzut trăgând de mâneci criticii literari. Mesajul zburătorilor de la Eliad e că singurătatea poate fi învinsă, manea depășită prin lirism (de care cei mai mulți dintre noi fug până la epuizare), că în sertarele literaturii nu întâlnești numai vrafuri întregi de literatură grea, ci și viață. Moduri de viață. Poezia lor e un mod de acțiune. Niște kafkieni moderni la care viața e totuna cu literatura: în societatea noastră consumistă și violentă, modernul Kafka se apără cum poate, cântând muzică folk de să se spargă pereții, recitând poezii adânc, clasic, din răunchii generațiilor (sper că este destul de clară trimiterea, nu la talentul lui Kafka mă refer, ci la disponibilitatea acestuia de a se contopi cu literatura). Acum, dublura lui Kafka nu mai stă înțepenită la o masă de scris, pentru că, străbătută de un terifiant frison consumist, transformă discoteca într-un spațiu al vorbirii de sine”. □ Fiind vorba despre un număr dublu, câte o pagină de versuri este oferită mai multor poeți: Liviu Capșa, Alexandru Sfârlea, Marin Ifrim și Aurel M. Buricea. □ Din același motiv, rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește texte de mai mulți autori, precum Corneliu Barborică, Doina Cerchează, Nicolae Rotaru, Augustin Cupșa. □ Mariana Sipoș traduce un text de Mario Vargas Llosa, selectat din cel mai recent volum al acestuia, *La tentacion de lo imposible (Tentația imposibilului)*, Ed. Alfaguara din Madrid, 2004). □ O notă informează cititorii cu privire la rezultatele Concursului de Creație Literară „Vara visurilor mele”, ediția a IV-a, din 2005, organizat de revista „Amurg sentimental” și Cenaclul „Visătorii” al Liceului Teoretic din Puiesti (Vaslui). Juriul, format din scriitorii Ion Machidon, Nicolae Rotaru, Miron Țic, Petruș Andrei, Denisa Popescu, Constantin Miu, a acordat premii pentru secțiunile de poezie, proză, eseu și teatru, unor nume fără rezonanță literară.

● [„România literară”, nr. 30] *Filologie savantă*, decretează Ion Simuț atunci când scrie despre *Biblia 1688*, publicată ca vol. XI din proiectul comun al universităților din Iași și Freiburg, *Monumenta Linguae Dacoromanorum*. ■ Gheorghe Grigurcu continuă să publice *Însemnări despre Cioran* (IV). □ „*Jurnalul lui Dracula*, el, acoperă intervalul 2 februarie 1463-28 august 1464 și e îmbibat de date și referințe istorice, bine documentate, ce alcătuiesc un sumbru tablou de epocă. Conturul spațial și temporal e cu atât mai bine precizat, subliniat, întărit, cu cât autorul e decis să-și smulgă protagonistul de sub faldurile și vopselurile mitului: un mit «contemporan», kitsch, precum cel rimelat de *Dracula* lui Bram Stoker”, scrie Daniel Cristea-Enache în recenzie *Bietul Dracula*, pe marginea romanului sub formă de jurnal propus de Marin Mincu (Polirom, 2004). □ *Spre Graahul suprealismului* este purtat Marius Chivu de două „acte poetice gemene” ce constituie „experimentul anului și, probabil, și cele mai frumoase și mai interesante cărți de poezie din 2005”. Cele două volume, fiecare reflectat în oglinda celuilalt, sunt: Dan Stanciu, Sasha Vlad, *Borbro, Feen, Serliq, Obs, Kabupaten, Duamaa, Epona, Snijngad, Ek-Yolo, Sodhi, Jumah, Burcep, Lecade*

și Iulian Tănase, Sasha Vlad, *Borbro, Obs, Kabupaten, Feen, Duamaa, Jumah, Ek-Yolo, Serliq, Burcep, Sodhi, Lecade, Epona, Snijngad* (Ed. Locul Tare, 2005). „Aceste două inepuizabile cărți despre inomabilul incoștient conțin, probabil, cea mai mare densitate de metafore care iau prin surprindere imaginația (formularea lui Borges) dintre toate cărțile de poezie ale literaturii noastre. O simplă enumerare a câtorva te copleșește și îți poate declanșa reverii; aceste două cărți-balsam pentru fantezia noastră obosită duc imaginarul suprarealist atât de departe, încât pierzi orice coordonate ale raportării. Breton(eopterix) & Co. par niște preistorici. Abia acum, Graalul suprarealismului se leapădă de mit.” □ Printre cele șapte cărți răsfoite în această săptămână de Alex. Ștefănescu, se numără și □ Ion Stratan, *Cartea ruptă* (33 de poeme, Ed. Premier, 2005): „Fascicule de enunțuri disparate, unele sarcastic-filosofice, altele tandre, altele eliptice și ininteligibile, altele, în sfârșit, generate de o gramatică ludică (amintind de Nichita Stănescu). Poezia lui Ion Stratan este în curs de dezagregare, dar tocmai dezagregarea ei constituie spectacolul oferit cititorilor. În texte incongruente, cu final niciodată previzibil, identificăm impresiile unui poet care își petrece viața la televizor”; □ Daniela Zeca, *Melonul domnului comisar. Repere într-o nouă poetică a romanului polițist* (Ed. Curtea Veche, 2005, cu o prezentare pe ultima copertă de Paul Cornea): „Daniela Zeca (autoare a volumelor *Orfeea*, versuri, 1994, și *Îngeri pe carosabil*, proză scurtă, 2000) s-a făcut remarcată prin emisiunile sale de cultură de la TVR, inteligente, fără nimic frivol și totuși atrăgătoare. Acestea sunt și caracteristicile savantului studiu (la origine, o lucrare de doctorat) [...]. Ideea de a supune examinării un gen de care mulți intelectuali se simt atrași, fără să aibă curajul s-o recunoască i-a fost sugerată autoarei de conducătorul de doctorat, eruditul și, în același timp, nonconformistul profesor universitar Paul Cornea. Daniela Zeca sistematizează și regândește în cartea sa ideile referitoare la romanul polițist aflate în circulație în România și în alte țări și schițează o teorie proprie a genului. Totodată, aduce în discuție, pentru exemplificare, romane polițiste românești și străine (dintre autorii români fiind preferați, pe bună dreptate, George Arion și Rodica Ojog-Brașoveanu)”; □ Constantin Parascan, *Cum i-am cunoscut..., portrete literare* (Ed. Convorbiri literare, 2004): „Volumul are o valoare nu numai documentară, ci și literară, fiind scris de un povestitor talentat, din descendența lui Ion Creangă (de a cărui bojdeucă din Iași se ocupă de altfel de mulți ani, ca muzeograf). [...] Prezintă interes, fără îndoială, și a doua parte a volumului, în care sunt reproduse (după ce au fost transcrise de pe banda de magnetofon) discursurile rostite de câteva zeci de poeți la memorabilul Colocviu Național de Poezie de la Iași, din octombrie 1978. Unele dintre aceste discursuri, incendiare, i-au alarmat, la vremea respectivă, pe conducătorii comuniști. Este pentru prima oară când ele pot fi consultate într-o carte”. □ Sunt repudiați: Vitalie Cliuc, *Fluviul patetic* (C.R., 2005), pentru „stilul greoi-declamativ, influențat de retorica antică și inadecvat la sensibilitatea cititorului de azi”, □ Cornel George Popa, *Bărbatul ca produs. Cum pot fi cucerite femeile, ghidul bărbatului tânăr*

(Ed. Fundației Pro, 2005), ca „imagine dezolantă a degradării unui talent. După ce s-a manifestat ca un posibil mare scriitor, Cornel George Popa decede la condiția unui Bebe Mihăescu”, □ Gh. Marian, *Marele bandit încearcă să-și schimbe numele*, roman, vol. III (Ed. Phoenix, 2005), criticul întrebându-se „de ce se scriu și se publică asemenea cărți, fără legătură cu literatura”, însumând peste 1500 de pagini, □ Cornelius Enescu, *Patru într-un Trabant*, proze scurte și scenarii vesele (Ed. Semne, 2005), pentru „umorul forțat”. □ Parcurgând volumul de debut al lui Mihail Neamțu, *Bușnița din dărâmături. Insomnii teologice* (Ed. Anastasia, 2005), Tudorel Urian anunță „*Aggiornamento*” în ortodoxie și salută un „eseist de primă mână”. □ Andrei Pleșu, îndemnat de Radu Paraschivescu, își adună articolele publicate în ultimul deceniu prin „Dilema”, „Plai cu boi” și „Jurnalul Național”, rezultând volumul *Comédii la porțile Orientului* (Humanitas, 2005), etichetat de Simona Vasilache drept *Cultura în poante*. □ Sorin Lavric scrie un eseu despre *Prestigiul cărților clandestine*, definind categoria analizată astfel: „Se vede bine că aceste cărți au ceva aparte. Dar ce anume? Simplu spus, ca o carte să fie clandestină (în sensul pe care îl dăm noi cuvântului) trebuie să îndeplinească trei condiții: 1. să nu aibă încuviințarea mentalității dominante; 2. să n-o poți vorbi de bine în public fără să atragi asupra-ți o seamă de suspiciuni; 3. să creeze o țesătură de complicități spontane în jurul ei. E îndeajuns ca una din aceste condiții să lipsească ca o carte să cadă din rangul de tom clandestin și să devină o formă derivată de opuscul scriitoricesc: de pildă, carte de sertar, manifest sau literatură conspirativă. Când însă toate cele trei condiții se întâlnesc în ființa aceleiași cărți, ele dau naștere aceluși profil straniu și greu de explicat ce face ca o carte, cu toate că nu este interzisă sau cenzurată, să fie totuși o carte nespuse de primejdioasă, adică o carte clandestină”. □ Paginile centrale ale numărului găzduiesc un amplu fragment (intitulat *Istoriisirile signorei Sisi*) din romanul *Vindicta* de Constantin Țoiu, aflat în pregătire la Ed. Cartea Românească. □ Pe lângă poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea”, revista publică în acest număr un grupaj de versuri de Ion Horea, precum și un fragment din poemul *Adagio* de Anca Pedvis, reprodus din „minivolumul” omonim, aflat în curs de apariție la Ed. Vinea. □ Cosmin Ciotloș comentează două volume recente ale poetului Liviu Georgescu: antologia *Zbor în cursa de cristal* ([Ed. ICR, 2004]) și *Orologiul cu statui* ([Ed. Dionisos, 2004]), constatând un „rebranding”. □ Ștefan Cazimir își continuă amintirile la persoana a treia, de data aceasta povestind scene din timpul Revoluției din 1989, precum și din anul 1990, când a fondat Partidul Liber Schimbist. □ G. Pienescu lasă deoparte instrumentele textologului edițiilor, împărtășind cu cititorii patru fotografii necunoscute cu *Tudor Arghezi, naș*. □ Ioan-Aurel Pop denunță o „mărturie mincinoasă”, publicată de Marin Mincu în „Observatorul cultural” (fără specificarea numărului), conform căreia „Marian Papahagi nu credea în literatura română”: „Mă întreb cum poate un om de cultură să afirme cu seninătate ceva atât de grav despre un confrate care nu mai poate confirma sau infirma «mărturia» și despre care toată lumea știe că a

trăit pentru literatură, pentru cea română, pentru cea universală, pentru literaturile neolatine, pentru literatura italiană. [...] Marian Papahagi a seminarizat și predat literatură română multor promoții de studenți. A făcut-o cu o pricepere de neegalat și a stârnit numai admirație, după cum mărturisesc la unison studenții de odinioară, azi ei înșiși creatori pe tărâmul literaturii române. Peste tot prin lume a purtat mesajul culturii românești și al literaturii române, al cărui produs s-a considerat și a fost. Chiar și când l-a tradus în românește pe Dante sau când a predat limbă și literatură italiană a făcut-o în contextul cultural al universului românesc, a fost peste tot perceput ca un produs de excepție al spiritului românesc, al literaturii române”. □ Nota intitulată *Dosarul onirismului*, semnată G.D. [Gabriel Dimisianu], informează cititorii despre cuprinsul nr. 6 al revistei pariziene „Seine et Danube”, consacrat în totalitate „grupului oniric”. Tot aici, redactorul-șef Dumitru Țepeneag anunță că publicația pe care o conduce este amenințată cu dispariția. □ În bogata rubrică *Meridiane* din acest număr, Florina Pîrjol se ocupă de proza lui André Pieyre de Mandiargues, □ Virgil Mihaiu informează despre săptămâna fitzgeraldiană (în acest an Societatea F. Scott Fitzgerald aniversând 15 ani de existență), □ Codrin Liviu Cuțitaru prezintă versiunea în limba română a *Teoriei estetice* de Theodor W. Adorno (Paralela 45, 2005). □ Tot aici aflăm detalii despre voiajul lui Charles Baudelaire în Belgia, în 1864, despre *Enigma Andersen*, precum și despre noutățile literare din Portugalia. □ Plecând de la comunicatul de presă prin care se anunță spargerea librăriei Humanitas Kretzulescu (fără sustragere de cărți, ci numai de calculatoare și DVD-uri), mai mulți cronicari ai *Ochiului magic* (Marina Constantinescu, Ioana Pârvolescu, Gabriel Dimisianu, Alex. Ștefănescu) scriu mici pamflete pe tema dată, în timp ce Nicolae Manolescu semnează o tabletă pe prima pagină. □ Tot într-o tabletă, pe teme de actualitate, Gheorghe Ceaușescu, aflând de iminentele scumpiri anunțate în mass-media, își imaginează cum ar fi dacă Alex. Ștefănescu ar apărea și el la televizor, anunțând triplarea metrului cub de cultură (titlul emisiunii TV a acestuia).

4 august

• [„**Observator cultural**”, nr. 23 (280)] Cu titlul *Mizele culturale, o concluzie deschisă*, redacția face bilanțul dezbaterii derulate timp de cinci numere, mărturisindu-și surpriza pentru interesul acordat de un număr mare de participanți. Mai întâi sunt enumerați în ordine alfabetică cei care au răspuns la anchetă, cu precizarea că lista celor cărora li s-au solicitat opiniile despre subiect a fost mai lungă. Apoi este descris contextul în care echipa „Observatorului cultural” a decis lansarea dezbaterii aflată acum la final: „Mai întâi am auzit câteva mârâieli prin târg, că acordăm prea multă atenție literaturii tinere și ne-am ocupat prea mult (și cu prea multă bunăvoință) de unii dintre autorii care au fost nominalizați la Premiile «României literare». Exemplul cel mai frecvent de reproș era că ne entuziasmăm fără rost comentând romanul *Băgău* de Ioana Bradea. Pe urmă,

ne-am reamintit câteva polemici pe care le-am purtat în noua serie a «Observatorului cultural» și am descoperit câteva apostrofări care au venit din zona celor care formează «grupurile de prestigiu». Au mai fost și câteva schimbări instituționale (Ministerul Culturii, ICR, Muzeul Țăranului Român, Teatrul Național) prin care se puteau întrevădea semne difuze ale unor mize culturale, cu impact extern. În final am decis, într-o ședință de sumar, să punem la dispoziție spațiul revistei noastre pentru exprimarea unor puncte de vedere, poate și dintr-o dorință de a vedea mai degrabă pădurea și luminișurile și nu copacii contorsionați”. Mărturisindu-și abia acum, la final, intențiile („să urmărim și să încurajăm diversitatea opiniilor, deschiderea unei discuții care să arate unde suntem din punct de vedere cultural, cum ne așezăm cultural și câte din tensiunile de astăzi sunt benefice sau paralizante pentru detenta culturală”), redacția extrage concluziile din răspunsurile participanților, reproducând și *Fraze antologice, fraze cu impact*. Cea mai frecventă idee ar fi aceea că „mizele culturale nu trebuie să aștepte vreun semn de mărinimie guvernamentală pentru a se dezvălui”, a doua „că nu poți să construiești mize culturale cât timp cultura română bălțește în polemici transformate rapid în atacuri la persoană”, a treia idee a fost că „trăim o vreme a decomplexării”. □ Contribuția Ruxandrei Cesereanu, ajunsă la redacție la vremea bilanțului dezbaterii, panoramează tendințele contemporane, mulându-se totodată pe preocupările semnatarei și intitulându-se *Spre post-postmodernitate, tiptil?*: „Nu văd o miză culturală românească tare, astăzi. Ci doar tendințe. Majoritatea arhicunoscute: tradiție, modernitate, postmodernitate. Fiecare dintre cele trei satisface anumite generații și vârste datate biologic-cultural. România nu este, din punct de vedere cultural, mai altfel decât celelalte țări foste comuniste, dar nici mai puțin altfel decât țările occidentale. O miză culturală ar presupune o direcție, un program și mai ales o susținere mediatică. Or, nu se poate vorbi de așa ceva în România decât vag. Se poate vorbi, în schimb, de grupușcule, interese în cerc restrâns; și, eventual, de vajnice încercări de autopromovare. Vogă, modă, snobism cultural există pretutindeni, nici aici nu suntem o excepție. Așa că, până una alta, România este un loc comun și un previzibil Tabel Mendeleev. Șansa ar fi căutarea și găsirea unei breșe. Ce ar putea surveni după postmodernitate? Firește, post-postmodernitatea. Deocamdată nu există un termen adecvat care să redea exact virtualul conținut cultural al unei astfel de noi staze. Dar a sfârșit, oare, postmodernitatea? Rămâne de văzut”. ■ Despre *Profilul lipsit de autenticitate al literaturii erotice actuale* scrie un amplu eseu Anca Păpăna, care constată că, odată cu apariția colecțiilor dedicate debutanților, în cadrul editurilor Polirom, Paralela 45 ș.a., în ciuda diversității tematice, se conturează o direcție „preocupată în mod deosebit de dimensiunea erotică (Ionuț Chiva, Adrian Schiop, Claudia Golea) [...]”. Fără a se bucura de același succes, romanele Ceciliei Ștefănescu (2002) și Adriannei Bărbat (2004) pot fi luate în considerare în încercarea de a stabili profilul literaturii erotice actuale”. Trăsăturile dominante ale acesteia sunt „dorința de a șoca, de a impresiona printr-o atitudine nonconformistă [care] se

rezumă la un simplu simulacru”, „un fond autohton și o formă actuală, nouă, dar prea puțin asimilată”, de vreme ce „homosexualitatea și toate formele de sexualitate deviantă, care se constituie ca teme centrale ale literaturii tinere, sunt încă o realitate nouă, slab asimilată de spațiul nostru cultural”, „defulare și sincronizare”, „un proces de mistificare prin care emanciparea sexuală ar fi avut loc deja, literatura urmând să facă un pas mai departe”, „conștiința curajului de a face o literatură nonconformistă, greu digerabilă”, „caracterul demonstrativ al romanelor, care devin manuale de comportament sexual, menite să șocheze”, „disoluția personajelor”, „artificialitatea întregului”. Concluzia eseistei este aceea că, „departe de a reuși să convingă, literatura tinerilor prozatori îmi amintește de copiii anilor nouăzeci care, agățați de ferestrele școlilor, umflau prezervative pe post de baloane sau le umpleau cu apă, pentru a le sparge apoi în capul trecătorilor”.

□ *Spovedanie într-o sală de așteptare* este, pentru Bianca Burța, romanul lui Octavian Paler, *Viața pe un peron*, aflat la a treia ediție (prefață de Daniel Cristea-Enache, Ed. Corint, 2005). „*Viața pe un peron* nu este un text croit din stofa groasă, pe alocuri mâncată de molii sau putrezită, din care au ieșit majoritatea romanelor «esopice» ale comunismului. De aceea, romanul ar trebui așezat pe un alt raft decât acela ce găzduiește parabolele politice ale unor autori ca D.R. Popescu, Petre Sălcudeanu ș.a.m.d. O spune și prefațatorul prezentei ediții [...] De o claritate impecabilă, epicul ideilor urmează în *Viața pe un peron* un traseu dialogic pasionant, care nu e ferit totuși de primejdia sofismului sau de unele exaltări stilistice, greu de ocolit, de altfel, într-o proză de tip sapiențial. La un sfert de veac de la cea dintâi apariție, romanul lui Octavian Paler trece cu bine proba unei lecturi din perspectivă etică, dar și a unei relecturi în grilă estetică”.

□ În articolul intitulat *Poemul, un cimitir de cuvinte*, Ana-Maria Popescu recenzează cele mai noi titluri din bibliografia poetului Liviu Georgescu: *Solaris* (Ed. Universalia Books, New York, 2002) și *Ochiul miriapod* (C.R., 2003), ambele volume putând fi citite „ca dublă ipostază a dimensiunii poetului – Ianus cu două fețe: metafizică și biografică”.

□ *Analist de teme, programator de cuvinte*, Bogdan-Tudor Bucheru „îmbină în mod fericit SF-ul cu fantasticul, folosind cu egală dezinvoltură ambele modalități de a scrie, bine adaptate temei pe care o abordează, uneori chiar combinându-le, rezultând astfel texte greu încadrabile într-un gen anume”, scrie Michael Hăulică în rubrica sa săptămânală dedicată literaturii *Fantasy & Science Fiction*.

□ La capitolul de studii culturale, autorul vizat este teoreticianul literar Ovidiu Verdeș. Oana Fotache, în articolul *O sistematică a metaforei*, comentează volumul *Metafora – un concept deschis* (Ed. Universității din București, 2004), iar Anca Băicoianu scrie *Despre metaforă în filozofie*, explorând volumul *Metafora și metafizica. Patru studii de caz. Heidegger, Nietzsche, Blaga, Derrida* (Ed. Universității din București, 2005).

□ Pornind de la lectura volumului *Întâlnirea extremelor. Scriitori – în orizontul științei* (Ed. Paralela 45, 2005), C.M. [Carmen Mușat] îl definește pe autor: *Solomon Marcus – o personalitate de frontieră* și extrage esența preocupărilor acestuia: „«Nu

cumva marea literatură a lumii a fost marcată, într-un fel sau altul, și de gândirea științifică pe care omenirea a dezvoltat-o? Nu cumva această gândire, mai cu seamă în forma ei supremă, matematica, poate contribui la o mai bună înțelegere a literaturii? Nu cumva dezvoltarea unor analogii între literatură și matematică, între literatură și știință, poate contribui la o mai bună înțelegere atât a literaturii, cât și a științei?» – iată o serie de întrebări de la care pornesc mare parte din studiile reunite în *Întâlnirea extremelor*, cele mai multe dintre ele apărute anterior în volume – *Artă și știință* (1986), *Invenție și descoperire* (1989), *Paradoxul* (1984), *Șocol matematicii* (1987) – și în numeroase reviste culturale. Goethe, Eminescu, Ion Creangă, Bacovia, Paul Valéry, Thomas Mann, Dan Barbilian – Ion Barbu, George Steiner, Constantin Noica, Umberto Eco, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Lawrence Sterne, Caragiale, Eugen Ionescu, Șt. Augustin Doinaș, Mihai Șora, Gabriel Liiceanu, Sorin Alexandrescu, Gabriela Melinescu și încă mulți alții se regăsesc în paginile volumului de la Paralela 45”. ■ „*Eu sunt mai optimist decât mulți dintre voi*”, declară Paul Cornea în amplul interviu pe care i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, o privire de ansamblu deopotrivă biografică și profesională, realizată cu mult timp înainte de a apărea volumul de convorbiri cu Daniel Cristea-Enache. În nr. 284, va apărea un grupaj cuprinzând reacția lui Petre Roman la unele afirmații ale profesorului Cornea, ministru adjunct la acea dată, dar și contrareacția celui din urmă. □ În articolul intitulat *Verva cronicarului*, Doina Papp semnalează și comentează volumul lui Adrian N. Mihalache, *Verva Thaliei* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004), care, pe lângă capitole explicative și teoretice introductive, adună cronici dramatice publicate de autor în reviste culturale precum „Dilema”, „Drama”, „Scena”, „Teatrul azi”. □ În rubrica *La zi* suntem informați că, în data de 5 august, în fața Muzeului Național al Literaturii Române din București, va avea loc un maraton poetic de aproape 3 ore susținut de 25 de poeți bucureșteni, scopul evenimentului fiind strângerea de fonduri și de cărți care vor fi donate unei școlii din județul Vrancea, școală grav afectată de inundațiile din această vară. „Mesajul campaniei «Literatura pentru viață» este următorul: «Chiar dacă scriitorii nu au bani, pot dovedi că știu ce înseamnă solidaritatea»”. □ Din aceeași rubrică aflăm că Ministerul Culturii și Cultelor a decis sumele alocate achizițiilor de cărți pentru bibliotecile publice și pentru subvenționarea cărților. „Pentru biblioteci vor fi achiziționate dicționare și alte instrumente de lucru, precum și ediții critice în valoare de 10 miliarde de lei. Achizițiile în materie de carte vor ține cont și de cererea locală. Bugetul pentru subvenții se ridică la suma de 28 de miliarde, bani care se vor împărți între titlurile din bibliografia școlară obligatorie, cărțile pentru copii, literatura română contemporană, dar și pentru volume-instrument”. □ A.M. [Alexandru Matei], la rubrica *Revista presei*, semnalează înainte de toate nr. 802 al revistei „22”, ca foarte bun și consistent, cuprinzând, între altele, „o intervenție tăioasă a Ruxandrei Cesereanu, de pe ultima pagină, în chestiunea ecurilor trezite politicianilor români de luarea la cunoștință a Gulagului românesc”, apoi o „dare de seamă a

Mihaelei Miroiu asupra proiectului pe care l-a inițiat și condus, dedicat eticii în universitățile românești”. □ Nr. 6 (iunie/2005) al revistei „Contrafort” reflectă *ConferințaUSR în oglinda Prutului*, intervenția lui Nichita Danilov fiind considerată de A.M. „cea mai savuroasă”, pentru ca „dezvăluie din culisele campaniei anti-Manolescu dusă de poetul Cezar Ivănescu în perioada premergătoare alegerilor, dar și după. Astfel, în publicația locală «Flacăra Iașului», poetul ar fi scris că Manolescu este «complice la omor» și «dama de companie a lui Ion Iliescu» și că alegerile ar fi fost fraudate de niște «puciști». Dincolo de relatarea acestor „gesturi picante pentru cititor, dar descalificante pentru autorul lor”, sunt reținute în continuare intervențiile „echilibrate dar consistente” ale lui Nicolae Prelipceanu și Nicolae Coande. Din același număr, cititorului îi sunt recomandate „poeme textualiste” semnate de Alexe Rău, un eseu al lui Leo Butnaru intitulat *Sinergetica și textualismul*. □ Ultima revistă răsfoită este „Arca” arădeană, catalogată drept „o revistă cuminte a Ardealului literar” după răsfoirea numerelor 4, 5 și 6 care au în centru dezbaterea pe tema „Ce facem cu monumentele îndoielnice estetic ale Aradului?”, contribuții semnând Ovidiu Pecican, Daniel Vighi, Sorin Mitu, Romulus Bucur, Adrian Popescu, Ioan Moldovan, Gheorghe Schwartz. Dincolo de acestea, mai sunt reținute din cuprinsul revistei: „cronica de poezie a lui Romulus Bucur despre *Leul Marcu* al Floarei Țuțuianu, [...] episodul al doilea din eseul Laviniei Ionoaia *Lucian Blaga – exilul interior și metamorfozele lui*, ca și primul episod al unui alt eseu, *Romanul parvenitului*, consacrat *Ciocoilor vechi și noi*”. Un articol interesant, dar fără iconografie însoțitoare este considerat, prin ineditul temei, cel semnat de istoricul literar Petru M. Ardelean, intitulat *O poză inautentică a lui Eminescu?*

9 august

• [**„Adevărul literar și artistic”, nr. 780 (31)**] Volumul de povestiri *Erotikon* (Poliorom, 2005) de Liviu Bleoca, îl nemulțumește profund pe Bogdan-Alexandru Stănescu, din două motive: scriitura în sine și prefața „mistificatoare” semnată de Mircea Mihăieș, text în care nu vede decât *Fardul establishment-ului*: „Îmi imaginez un curcan anemic, subdezvoltat, în care gospodina îndeasă umplutură în exces, încercând să impresioneze musafirii. Cam acesta e rolul «articolului» prefață al domnului Mihăieș: și, îmi pare rău s-o spun, îmi dau seama de ce poetul Vasile Proca mi-a respins prefața pe care mi-o solicitase câteva luni cu ferventă căldură – n-am respectat «cutumele», nu mi-am asumat rolul de «angajat de la machiaj». Fiindcă, și-mi pare sincer rău să spun acest lucru, asta face Mircea Mihăieș: fardează și legitimează volumul lui Liviu Bleoca. Volum de proză scurtă, unde un etern și comun (ca voce) narator încearcă să creeze o atmosferă saxon-relaxată, de o inconsistență *remarcabilă*, unde personajele sunt fie păpuși lipsite de trăsături definitorii, fi umbre de import. De altfel, și-mi asum în întregime afirmația, Liviu Bleoca reușește, în majoritatea povestirilor, să se situeze, axiologic, narativ, caracterologic, sub cea mai proastă narațiune polițistă,

sub cel mai slab «incipit» gothic, sub cea mai ușoară producție «hard» a aripii tinere, în speță Polirom. Nu, domnule Mihăieș, Liviu Bleoca nu-i ajunge nici la genunchi unui Raymond Chandler, iar despre Bukowski, faptul că-l menționați ca termen de comparație mă deprimă îngrozitor. [...] Comparația cu Hemingway mi se pare din nou o exagerare impardonabilă: nu din snobism, ci datorită faptului că «golurile» lăsate de american în proză dovedesc necesitatea, prevăzută de acela, unei colaborări lector-emitent, pe când, în cazul autohton, aceasta nu este nici prevăzută, nici posibilă. Dacă aș face efortul de a umple aceste goluri, aș scrie altă proză. [...] Am citit toate povestirile ce compun acest volum, însă îmi dau seama că mi-e imposibil să comentez vreuna dintre ele: atât de puțin memorabile, atât de infantile și de fade mi se apărut. Recomand, cu maximum de căldură, volumul *Erotikon* celor ce vor să citească în metrou ceva ușor. Cât despre prefață, pe aceasta o propun ca studiu de caz într-un curs despre mistificarea în critica actuală”. □ Amplu grupal de poeme, semnate de Cristian Bădiliță, reproduse după volumul *Apocaklips* de buzunar, în curs de apariție la Ed. Curtea Veche.

• [„22”, nr. 805 (32)] În articolul *Deriziunea cu ștaif*, Tania Radu recenzează volumul de povestiri semnat de Liviu Bleoca, *Erotikon* (Polirom, 2005): „L-am așezat în apropierea lui Karel Čapek și în peisajul ciudatului umor central-european, sec și melancolic deopotrivă, ascunzând o curiozitate extrem de vie și un secret gust al frecventării limitelor sub masca unei «filozofii de viață» ușor plicticoase, de băiat bine crescut și preocupat de aparențe. Volumul e conceput ca o suită de narațiuni autonome, păstrând însă toate un aer de familie, de fragmente ale unui puzzle discret. Judecând după această carte, Liviu Bleoca e un prozator cu sunet foarte special. Umorist negru care se amendează consecvent, adoră să pună în scenă realitatea, apoi, politicos instalat în stal, cu sacoul italianesc de rigoare (vezi *Jurământul de sărăcie*), s-o asculte vorbind în dodii”. □ Radu Portocală semnează necrologul *Gând pentru Sanda Stolojan*.

10 august

• [„România literară”, nr. 31] Editorialul-tabletă *Despre obscurantism*, semnat de Nicolae Manolescu, vine ca replică la articolul lui Cristian Bădiliță (*N. Manolescu, teolog*, din ALA, nr. 778), la rândul stârnit de tableta *Exorcistii*, scrisă de N. Manolescu pe marginea cazului Tanacu (v. RL, nr. 27). „Tot restul, în articolul din ALA, este un banal exercițiu polemic al autorului, între două traduceri din *Biblie*, cărora ateistii ignoranți de la «România literară» le-au acordat un premiu, în vreme ce unii teologi le-au contestat, cu argumente nu de dreaptă credință, ci de știință a limbii sacre.” ■ La o jumătate de veac de la moarte, Boris Marian încearcă să afle cum mai este privit *Mihail Sebastian*, azi și conchide că acesta „nu este un scriitor uitat, iar apariția în 1996 și apoi 1997 a *Jurnalului* său a reactualizat până la incandescență prezența sa spirituală”, așadar, „despre Sebastian s-a scris și se va mai scrie, el este o figură emblematică”. ■ Gheorghe Grigurcu continuă să publice *Însemnări despre Cioran* (V): „Impresia

covârșitoare pe care ne-o produce lectura lui Cioran provine din aceea că opera se suprapune personajului sau, dacă vrei, personajul se suprapune operei, într-un chip apropiat de perfecțiune. Cioran menționează o opinie a lui Berdiaev, conform căreia Soloviov ca personaj ar fi mai interesant decât opera sa. În cazul lui Cioran, nu se pune o astfel de chestiune. Opera și personajul coincid, nelăsând loc acelor umpluturi, acelor improvizații inoportune, atât de frecvente când vocația e mai redusă, care stânjenesc comunicarea lor”. ■ Recenzând noul volum publicat de Al. Andriescu, Ion Simuț este de părere că *Psalmii în literatura română* (Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2004), „e o călătorie savantă prin istoria literaturii române, pe filiera psalmilor, pornind de la *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei și ajungând la limbajul modern și postmodern al poeziei. Nu exagerez deloc afirmând că am avut privilegiul să citesc una din cele mai bune cărți de critică și istorie literară, dintre cele care s-au scris la noi din 1990 încoace”. □ *Tonurile minore ale istoriei* îi sunt sugerate lui Tudorel Urian de romanul de debut al lui Filip Florian, *Degete mici* (Polirom, 2005): „Inteligența narativă, stilul artist, îndelung șlefuit, problematica foarte complexă abordată și, dincolo de toate, siguranța așezată a scriiturii, fac din Filip Florian un autor care, încă de la prima carte, devine o certitudine în literatura română a momentului. Este, cu siguranță, cel mai solid debut înregistrat pe piața românească în ultimii ani”. □ În stilul caracteristic, Simona Vasilache semnează o cronică a romanului *Fugă spre centru* (Albatros, 2005) de Aurora Cornu, tradus de Radu Paraschivescu după *Romanian Fugue in C Sharp*: „[...] *Fugă spre centru* nu-i o descriere de interior, la ceas de seară, cu măsură și pian. Este, mai curând, un odgon făcut din vreo trei feluri de istorie. Una turtită, subțiată, cât o foaie dintr-o carte groasă în care e vorba de 23 August, de Uniunea Sovietică, de invazia din Cehoslovacia, de ministere și anchete. Alta zdrumicată, împungând ici și colo, pândind breșe, făcută din pași, din cozi, din ocoluri nădăjduitoare în jurul vreunei guri de aer. În fine, ultima, ca un descântec de cununie, ascunsă, cu șerpi și castele, diferită mult de ce descriam înainte, de parcă cineva ar fi scăpat, întâmplător, un praf de sare în fiertura așa de searbădă și ordinară” (*Caterinca și katiușa*). □ Geo Șerban face o succintă prezentare însemnărilor de jurnal ale Verei Călin, din care au rezultat până acum două volume (1997 și 2004), dând spre publicare în acest număr o selecție de *Frânturi de viață, opțiuni, cuvinte*. □ *Proză scurtă și exactă*, „o lectură plăcută oferită de cele 21 de povestiri”, „un prozator foarte sigur pe scrisul lui, capabil să-ți stârnească interesul de la primele fraze, în fine, un foarte bun autor de proză scurtă” sunt calificativele pe care le aplică Marius Chivu după lectura celui de al patrulea volum al lui Liviu Bleoca, *Erotikon* (Polirom, 2005). □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și volumul de studii de istorie comparată a filosofiei românești al Martei Petreu, *Filosofii paralele* (Ed. Limes, 2005): „Marta Petreu are un mod energic, decis și... nemilos de a-și dezvolta demonstrațiile. Ea explică tot ce trebuie explicat, dar nu-i așteaptă pe cititorii cu o gândire leneșă, ci îi abandonează, atrasă irezistibil de noi

orizonturi. Cine reușește (fie și gâfâind) să țină pasul cu ea, descoperă, plăcut surprins, că există o filosofie românească, demnă de mai multă atenție decât i s-a arătat până în prezent”; □ Octavian Soviany, *Scrisori din Arcadia* (Paralela 45, 2005): „Poezie de bună calitate, clară și fantasmagorică în același timp, ca pictura lui Salvador Dalí [...]. Postfața Elenei Vlădăreanu, scrisă cu o precipitare care ține de un dramatism interior și n-are nimic afectat, este la înălțimea poeziei”; □ Nichita Danilov, *Ferapont*, antologie de poezie 1980-2004, cu un argument al autorului și postfață de Ion Bogdan Lefter (Paralela 45, 2005): „Poezia lui Nichita Danilov este un vulcan care a erupt cândva grandios și care acum abia mai fumegă. Această involuție este evidențiată și de recenta antologie, chiar dacă autorul a încercat, prin unele redistribuiri de texte și retușuri, să creeze impresia că totul merge bine, în continuare. Mai vizibilă ca altădată a devenit, nu se știe din ce cauză, poate ca urmare a trecerii timpului, care ne dă posibilitatea să judecăm totul de la distanță, influența lui Nichita Stănescu. Chiar și în textele care l-au consacrat pe Nichita Danilov răsună muzica poeziei stănesciene”; □ Iolanda Malamen, *Scrisoarea lui Lavoisier* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004): „Roman autobiografic fantezist, cu episoade onirice, remarcabil prin forța sa delicată, prin grația, de porțelan chinezesc, a reprezentărilor”; □ Adrian Grănescu, *De o parte și de alta a cărților* (Ed. Limes, 2005): „Adrian Grănescu povestește ce a reprezentat cartea pentru el în diferite momente ale vieții, schițând o bibliologie sui-generis, trăită, cu competența unui specialist, dar și cu talentul unui scriitor (a publicat, de altfel, și volume de proză scurtă). Generațiile mai noi și cititorii din Occident pot afla din acest volum, mai bine decât din alte surse, ce însemna cartea în timpul comunismului”; □ Dumitru Hurubă, *Natură vie cu scorpion sentimental* (Ed. Emia, 2005): „Amintiri vesele din timpul comunismului [...]. Dumitru Hurubă are un umor spumos, dar și cam hazardat”. □ Sunt taxați: Laurian Lodoabă, *Singurătatea de sub Brooklyn Bridge*, postfață de Remus Valeriu Giorgioni (Ed. Marineasa, 2005): „Multe cuvinte și puțină poezie. Autorul pulverizează în direcția cititorului cuvinte frumoase, care nu sunt însă decât în mică măsură purtătoare de emoție” și □ Iulian Boldea, *Vârstele criticii* (Paralela 45, 2005): „Suită de profiluri ale unor critici literari contemporani cu noi, din mai multe generații. Autorul, mereu comprehensiv și rezonabil, tratează cu egală considerație pe toată lumea. De la Alexandru Paleologu și Nicolae Manolescu și până la Dorin Ștefănescu și Ruxandra Ivănescu, zeci de critici și istorici literari, esești, profesori universitari sau simpli publiciști primesc invariabil nota 10. Drept urmare, Iulian Boldea însuși primește nota 7”. □ Constatând, pe urmele lui G. Pienescu, că „un *silentium* pudic se așterne asupra erorilor, adăpostindu-le protector și menținând un climat propice proliferării lor” în domeniul textologiei și al editării de carte, I. Funeriu (după relatarea parantetică a gafei de interpretare a unor versuri eminesciene, Călinescu, la mijlocul anilor '30, căzând pradă unei colosale erori de transcriere (*copite* în loc de *copile*) dă un exemplu asemănător din editarea eronată recentă a operelor macedonskiene (*bronz* în loc de *bonz* într-o

epigramă distih). În acest caz, editorul Coloșenco & FNSA (nu prima oară apostrofați de Funeriu, v. și nr. 11) nu mai pot beneficia de scuze, „raptul editorial” după ediția Marino (1966) fiind astfel dovedit, bibliografia de specialitate (Funeriu însuși) îndreptând eroarea, „cu comentarii și trimiteri exacte la surse prin anii ’90” (*Nulla poena sine lege?*). ■ „Ion Gheorghe este un poet de stânga și nu face niciun secret din această adeziune devenită organică aderență. Comunist pur și dur, cum nu sunt mulți pe nisipurile mișcătoare ale politichiei dâmbovițene, el își transcrie în *Elegii politice* crezul ideologic, expunându-l cu o neobișnuită directețe. Nimic aluziv, răsucit sau cotit în transmiterea mesajului său. Acolo unde alți autori ar prefera perifraza, simbolul, valențele conotative, sugestia și celelalte modalități de catifelare a discursului liric, poetul acesta dârz și inflexibil alege calea cea mai scurtă, simpla denotație, dezvăluirea dintr-odată și cu totul a propriilor convingeri. [...] Un volum puternic, cu multe versuri memorabile; și un poet, atât de original, ilustrând un socialism uimitor, reacționar”, scrie elogios Daniel Cristea-Enache (*Roșu vertical*) despre ediția integrală a *Elegiilor politice* de Ion Gheorghe (C.R., 2002). □ Grupaj liric Sebastian Reichmann. □ Poemul săptămânal al lui Emil Brumaru. □ La sfârșitul tabletei săptămânale, Constantin Țoiu publică un sonet scris în august 1961, descoperit printre vechi file. □ În *Ars dedicatoria*, Ilie Constantin publică dedicații, majoritatea în versuri, primite de-a lungul anilor de la Șerban Foarță (cele mai multe), Ștefan Aug. Doinaș, Emil Brumaru, Virgil Mazilescu, Ion Mircea și Marin Mincu. □ *Heimatograma* este titlul eseului în care Călin-Andrei Mihăilescu rememorează aventura descoperirii și citirii romanului lui Gabriel García Márquez, *Un veac de singurătate*. □ La *Trup și suflet* meditează Ioana Pârvulescu într-o cronică a pesimistei, făcând trimiteri la filosofia și literatura occidentale. □ Rodica Binder scrie despre *Enigma Canetti*. □ Tot despre o enigmă, de data aceasta *Enigma Emily Dickinson*, pe care biografa franceză Claire Malroux încearcă să o dezlege, aflăm dintr-o notă la rubrica *Meridiane*. □ Elisabeta Lăsoni recenzează volumul de proză scurtă a lui Salman Rushdie, *Orient, Occident* (Polirom, 2005, traducere de Dana Crăciun). □ Pentru a doua oară în ultimele luni, Cronicarul de la *Ochiul magic* semnalează și comentează ancheta intitulată *Bursa de valori literare* („ajunsă la episodul VII, privind scriitorii care s-au impus pe piața culturală românească după 1990, precum și a «rezistenței» la noul context cultural a celor afirmați în comunism”), anchetă publicată în „Bucureștiul Cultural”, nr. 17-18, suplimentul revistei „22”: „Această «bursă» poate satisface numai orgoliul scriitorilor; Cronicarul se îndoiește că o anchetă, oricât de amplă ar fi, va putea vreodată schimba ceva în sensul menționat de argumentul suplimentului. Meritul anchetei este însă acela că oferă o imagine relativ exactă a dinamicii literaturii contemporane măcar celor care activează în domeniu. Spun relativ exactă pentru că multe «vicii de procedură» sar imediat în ochi. În primul rând, chestionarul nu e tocmai riguros și dă prea multă libertate participanților. De pildă, în timp ce unii «votează» numai autori cu cel puțin o carte publicată, alții îi nominalizează și pe tinerii deocamdată activând numai

publicistic. În al doilea rând, nu e foarte clar nici criteriul în baza căruia s-au făcut invitațiile pentru anchetă: ce caută Elena Vlădăreanu într-o anchetă unde participă numai critici și istorici literari? Și dacă totuși Elena Vlădăreanu, atunci de ce nu și alți scriitori?” □ Din același supliment cultural menționat, sunt reținute „o cronică echilibrată a lui Paul Cernat la *Jurnalul II* al lui Mircea Cărtărescu” și „un interviu cu Ștefan Agopian luat de Gabriela Adameșteanu”, din care este reprodus un scurt fragment: „Cum vezi aceste discuții despre revizuirea literaturii de până în '90? – Părerea mea este că revizuirea se va face oricum în timp, nu e neapărat nevoie să se înhame niște critici și să spună, mai ales că și criticii sunt subiectivi. Eugen Simion nu va renunța niciodată la volumele lui de critică *Scriitori români de azi*, unde sunt amestecați și scriitori proști, și buni. Eu cred că lucrurile se vor așeza cu timpul; cărțile bune vor ieși la suprafață și vor trăi, că au viața lor, cărțile proaste vor dispărea. Gândește-te cum s-a întâmplat în interbelic; erau sute de scriitori, ca și acum, mii de romane au apărut. Ei, au rămas maximum 10 romane”. □ „O adevărată bibliotecă de vară” este pentru Cronicar nr. 54 din „Lettre Internationale”, „un număr de citit obligatoriu integral”.

11 august

• [**„Observator cultural”, nr. 24 (281)**] Este inițiată o nouă dezbatere intitulată *Editorialiști și alți ziariști*, despre „ce mai înseamnă un editorial bine scris”, punctul de plecare fiind un text trimis de Nicolae Coande, „un foarte bun observator al moravurilor cultural-politice de pe la noi”. Grupajul din acest număr este anunțat ca „un exercițiu de stil”, fără intenția de a desființa sau de a instrui pe cineva. □ Amplul articol semnat de Nicolae Coande, *Cum se face un editorial*, pornește la rândul lui de la ideea Nicoletei Sălcudeanu, din nr. 5-6/2005 al revistei „Vatra”, de a lansa o provocare sub genericul *Editorialistul român*. Ea a convocat „o pleiadă de gazetari [...] care se întâmplă cel mai adesea să fie și (sau chiar) scriitori”, a pus două întrebări („1) Face editorialul o literatură?; 2) Editorialistul e profet sau pedagog al nației?”) și a propus un exercițiu practic ce consta în „scrierea unui editorial, ca pentru ziar, pe tema, anume bombastică explica doamna Sălcudeanu, «Starea culturii române». După ce se miră că nu a fost invitat el însuși pentru proba respectivă și se resemnează la gândul că a fost ignorat ca simplu provincial, N. Coande glosează pe marginea subiectului, exprimându-și punctul de vedere: „Evident că nu am o rețetă pentru cum se face un editorial – nu este cozonac sau salata ursului din poveste. Mă bazez pe bun simț, pe rațiune și pe o anumită virtute a mâinii care scrie, chiar dacă ingredientele par prea sărăcuțe. Și olecuță de cultură? [...] Tratez subiectul așa cum ai trata un om: în toată splendoarea sa tridimensională, căreia i-o adaug pe cea de-a patra: spiritualitatea care nu se vede, dar se «simte». [...] N-am să spun acum că editorialistul (sau columnistul, cum există emblema în lumea anglo-saxonă) trebuie să fie aidoma unui Profesor, cu morgă, monoclu, tronând la catedră și dând de acolo verdicte demne de tezele de la Wittemberg. Însă o «știință» a ambalării perisabilului în

textul de o mie de semne tot trebuie să posede dacă nu vrea să ajungă de râsul cititorului”. Dintre cei care au răspuns la provocarea din revista „Vatra”, N. Coande reține câteva „voci”, între care și cea a lui Ovidiu Șimonca, comentând o parte a intervenției acestuia. Finalul articolului atinge o zonă sensibilă, aceea disjunctivă dintre centru și periferie: „editorialiștii «centrali» nu au habar ce scriu colegii lor din provincie. [...] Și aici ajung la ponciful devenit lege de conservare a presei dâmbo(u)vițene: politica de forță a presei de azi o fac tot ziarele mari, în timp ce cele mici, chiar dacă sunt bine scrise și au ceea ce se cheamă nerv gazetăresc, sunt silite să prindă doar colțul cortinei care se lasă după ce actorii au ieșit din scenă. Este proprie mentalității noastre centralomane ideea că adevărul se spune doar la «Adevărul», «Ziua», «Cotidianul» sau «Gândul». În fond, este vorba de o monopolizare a atenției prin mijloace care nu sunt de cele mai multe ori decât cârje publicitare, dar aici problema e simplă: (și) la ziar ca la război...”.

□ Subsumate dezbaterii de mai sus sunt și dialogul lui Radu Eugeniu Stan cu Liviu Antonesei, intitulat *Cum a supraviețuit cultura română la Iași, vreme de douăzeci de ani, prin două reviste studențești* („Dialog” și „Opinia studențească”), precum și articolul lui Ovidiu Șimonca, intitulat *Editurile și publicistica: încercare de despărțire a apelor* și cu subtitlul *De ce nu ar reuși Polirom să dea o direcție în presa românească, aducând la rampă și alte nume?*, având ca punct de plecare două volume semnate de gazetari: Silviu Brucan, *Profeții despre trecut și despre viitor* (Polirom, 2004) și Eugen Istodor, *Viețașii de pe Rahova* (Polirom, 2005).

□ *Comentarii tardive despre mize și identități culturale*, așadar o întârziată contribuție la vechea dezbateră din numerele precedente, pune pe hârtie și Michael Finkenthal.

□ În articolul *Femeia mereu deasupra*, Alexandru Matei semnalează debutul unei poete, Oana Cătălina Ninu, cu volumul *Mandala* (prefață de Nicolae Țone, Ed. Vinea, 2005): „[...] deși foarte tânără, știe ce-i poezia. Ea nu știe încă ce ar putea fi poezia ei în literatura română de peste zece ani, să spunem, fiind hipervigilentă cu expresia propriei sensibilități și eludând astfel posibilele interogații asupra expresiei înseși”.

■ Paul Cernat scrie despre *Marin Preda revizuit*, adică despre eseul lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (C.R., 2004), un exemplu de „relectură critică radicală, credibilă și sistematică” aplicată întregii opere a unui autor canonic din perioada comunistă.

□ Cu titlul *Un nou teatru românesc*, Iulia Popovici publică un articol pe care l-a încredințat inițial revistei varșoviene „Dialog”, una din cele mai importante publicații de teatru, film și televiziune din Polonia, al cărui număr din iunie a dedicat un spațiu important scenei românești. În numărul respectiv, aflăm că au mai apărut și monodrama *Hess* a Alinei Nelega („în prezent, o piesă mult tradusă și montată în Europa estică”) și *Stop the Tempo!* a Gianinei Cărbunariu („care a avut și ea parte de un succes internațional rapid”).

Articolul Iuliei Popovici descrie dificultățile întâmpinate și soluțiile găsite de dramaturgii tineri cu propensiuni regizorale, exemplul oferit fiind Gianina Cărbunariu: „Cea mai activ-militantă dintre membrii *dramAcum*, Gianina Cărbunariu și-a asumat în cea mai mare măsură datele estetice

ale teatrului prezentului: textele ei sunt scrise pentru anumiți actori [...], temele – fie că e vorba de inadaptarea tinerilor, de emigrare și traficul de carne vie sau schimbarea de putere din toamna lui 2004 [...] – sunt puternic ancorate într-o realitate asumată ca spațiu și timp (România de azi), iar miza transcende de fiecare dată spațiul pur teatral. Pariul Gianinei Cărbunariu e unul ideologic (în sensul neconotat al termenului, de unitate de atitudine și viziune asupra lumii) [...]. Teatrul ei e unul al inconfortului, un teatru iconoclast care agresează prin lipsa de tabuuri; fără a fi tezist, e un teatru politic, căci e unul al *polis*-ului, al cetății. Fără a-l închide prin asta privirii dinafară și fără a-l transforma într-un exotism scenic, supratema acestui teatru e acea țară fostă comunistă, într-o tranziție fără final previzibil, cu tineri visând la Occident, copii ai nimănui și campioane mondiale la gimnastică, numită România”. □ În rubrica săptămânală dedicată fenomenului F&SF românesc, Michael Hăulică este îngrijorat de posibila sincopă din anul acesta în organizarea Convenției Naționale de SF, și pledează măcar pentru o formă redusă doar la premiile *Romcon*: „Trăim într-o perioadă în care scriitorii români sunt publicați în reviste și antologii din străinătate, în spațiul anglo-saxon (Anglia, SUA, Australia), dar și în țări ca India, Brazilia, sau, mai aproape de noi, în Serbia, Croația, Ungaria, Germania, Danemarca etc. Este o perioadă în care SF-ul românesc iese în lume și ar fi mare păcat să nu-i arătăm atenția cuvenită și la noi în țară. În 2004, Editura Amaltea a lansat o colecție dedicată autorilor români. Alte edituri au publicat autori mai noi sau mai vechi. A reapărut revista «Anticipația», iar «Lumi Virtuale» a trecut de pe internet pe hârtie. În 2005, o nouă editură va ieși pe piață cu traduceri ale unor cărți apărute în ultimii cinci ani, dar și cu volume și antologii care cuprind autori români. Polirom și Paralela 45 par și ele interesate de F&SF”. □ Rubrica *Revista preseii* este împărțită, ca și în alte numere, între F.P. [Florina Pîrjol] și A.M. [Alexandru Matei]. Cea dintâi răsfoiește nr. 54 al revistei „Lettre Internationales”, din care reține în primul rând mai multe interviuri: „cele trei semnate de Mircea Iorgulescu și deja difuzate la Europa Liberă, în emisiunea de autor «Oameni, destine, istorie» – cu Nicolae Manolescu, Oana Orlea și Octavian Paler, dar mai ales amplul dialog dintre Norman Manea și Saul Bellow. Dintre partenerii de dialog ai lui Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu e poate cel mai «deschis», vorbind cu ușurință despre subiecte variate, de la primii pași în critica literară până la cariera politica și proiectele de viitor. [...] Octavian Paler e mult mai grav și mai sentențios [...]”. □ A.M. semnalează numerele tematice inițiate de revista „Cuvântul” începând cu luna iulie. Cea dintâi ediție de acest fel adună critici, antropologi, filozofi, teoreticieni literari, sociologi care scriu „despre reprezentările corpului în respectivele domenii”. Sunt amintite intervențiile lui Gabriel H. Decuble și Andrei Terian care „scriu, în oglindă, despre *Corpul în poezia anilor '60*, respectiv *Corpul în poezia anilor 2000*. O sinteză remarcabilă realizează și Gheorghe Crăciun în eseul *Corpul în literatură*. [...] Despre imaginile corpului în modernitate vorbesc Anca Băicoianu și Bogdan Ghiu, cu referințe asemănătoare [...], dar cu abordări diferite: prima

sintetizează o vastă informație, al doilea analizează enunțuri punctuale. Pentru prima oară, Șerban Foartă și Emil Brumaru se întâlnesc pe aceeași pagină într-un elogiu adus corpului feminin – la care contribuie însă și Alex. Ștefănescu. Paul Cernat scrie despre *Infernul corpului: Gulagul românesc*. Cosmin Zidurean și Mircea Martin glosează despre două dintre balsamurile corpului, vinul [...] și parfumul [...]. Nu trebuie ratate nici istoriile psihanalitică și astrologică a corpului din eseurile lui Valentin Protopopescu și Michael Finkenthal”. Din același număr al revistei este recomandat interviul acordat de Nicolae Manolescu Laurei Albulescu: „dincolo de toate umorile pe care recenta Conferință a Uniunii Scriitorilor le-a agitat, criticul și noul președinte al organizației dă dovadă – până una-alta – de aceleași ironie fină și spirit monden care-l plasează mai degrabă într-un salon franțuzesc decât într-o sală cu calculatoare”. □ Din revista „Vatra”, nr. 5-6 și 7-8, este amendat Valentin Protopopescu pentru cronica *Războiul cultural, anul 2005*, „în care comite câteva exagerări în privința descrierii taberelor (conservatori versus liberali, deși lucrurile nu apar tocmai în alb-negru ci, credem noi, sunt mai colorate)”. □ *Tudor Țopa, revoltat și cinstit*, titrează în cele din urmă A.M., referindu-se la fragmentele de interviu apărute în „Ziua” din 5 august, fragmente ce „urmează să devină carte – după cum mărturisește poeta Iolanda Malamen, interlocutoarea. Membru al Școlii de la Târgoviște, Tudor Țopa ia, acum, la bătrânețe, figura unui mistic al literaturii, pentru care singurele ambiții «de demnitate minții» sunt cele artistice. Neiertător cu ceilalți autori de compromisuri (cu Zola cel «lipsit de grație», cu Petru Dumitriu «veleitar și vanitos»), Țopa nu lovește în «icoanele» literaturii române, declarând că «și-a salvat literatura în primul rând prin Eminescu» [...]. Lăsându-se dominată de pathosul confesiv al scriitorului, Iolanda Malamen ajunge să facă literatură în întrebările pe care i le adresează, ceea ce-l transformă pe autorul *Punții* într-un personaj previzibil [...]”. □ „Destinul Sandei Stolojan a fost unul exemplar pentru un intelectual român care, făcând parte din «generația mărturisirii», a refuzat deopotrivă tăcerea și compromisul cu o ideologie politică pe cât de falimentară, pe atât de inumană”, scrie C.M. [Carmen Mușat] în necrologul intitulat *Un destin exemplar. Sanda Stolojan s-a stins din viață la 86 de ani*.

16 august

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 781 (32)] Bogdan-Alexandru Stănescu este entuziasmat de volumul de versuri al Floricăi Madritsch Marin, *Florete* (Ed. Redacția publicațiilor pentru străinătate, 2004), descoperind, ca și în cazul Constanței Buzea, lirică genuină în „pășunile pârjolite ale poeziei” de astăzi. Autoarea, româncă trăitoare pe alte meleaguri, „scrie poeme pline de o discreție sobră, elegantă, respirația lor largă umple spațiul hârtiei cu tensiune menținută «pe căi naturale». Este o poezie feminină ce nu-și exhibă tristețile decât prin sugestie vagă, sobrietatea sa nu e nici studiată – se simte atât filonul originar al poemului, puternic, dar armura «de lucru» acoperă cu semne «protectoare» inima versului

[...]. Calma agresivitate a acestor poeme (iată că se închide cercul: îmi reneg propriile cuvinte din *incipit*), eleganța acestor florete lasă în spațiul dintre hârtie și Eul pe care-l poartă urmele sângerii ale durerii, înăbușite și totuși exhibate. Un poet paradoxal și plin de sobrietatea nevrotică a unei Sylvia Plath, de exemplu”.

■ Medalionul din acest număr este dedicat lui asistentului universitar craiovean Cătălin Ghiță. Cu titlul *Paradigma poeziei vizionare – William Blake*, este reprodus un fragment din volumul acestuia, *Lumile lui Argus. O morfotipologie a poeziei vizionare* (Paralela 45, 2005, cuvânt înainte de Eugen Negrici). □ De asemenea, este publicat un citat cu opiniile lui Ion Simuț, extras probabil din referatul doctoral: „Sunt salutare inițiativa și opțiunea lui Cătălin Ghiță de a studia vizionarismul poetic, dând noțiunii o fundamentare teoretică serioasă, pe care nu o aveam până acum în exegeza literară românească. Fără contribuțiile lui Eugen Negrici și ale Ioanei Em. Petrescu, nu am avea în critica noastră literară nicio cercetare sistematică în acest domeniu, după cum subliniază cu îngrijorare tânărul exeget în prefața amplei și documentatei sale lucrări. Pentru noi, studiul temeinic al domnului Cătălin Ghiță este o cercetare de pionierat, oferind pentru prima dată în bibliografia critică românească o poetică generală a vizionarismului, sub forma unei cercetări solide, bine și ingenios articulate, cu o impunătoare ținută academic-universitară, bazată pe o argumentație minuțioasă și convingătoare. Meritul inaugurării unei cercetări într-un domeniu generos, privitor la problematica liricii vizionare, trebuie remarcat și subliniat de la început. Nu e mai puțin important faptul că această îndrăzneță inițiativă este realizată cu un echipament bibliografic (pentru partea teoretică) și cu o disponibilitate analitică (pentru partea practică) ce inspiră încredere – ceea ce relevă alte merite evidente ale lucrării. Apreciez erudiția bibliografică, seriozitatea interpretărilor, buna dozare a raportului dintre componenta teoretică și cea practic-analitică, finețea disocierilor critice, caracterul inaugural al cercetărilor din sfera vizionarismului poetic”. □ Grupaj de poeme de Radu Drăgan. □ Liviu Papuc scrie despre *Junele scriitor Pamfil Șeicaru în Bucovina*. □ Iulia Argint este sedusă de *Cartea râsului și a uitării* (Humanitas, 2005) de Milan Kundera, „asemănătoare unei compoziții muzicale, care folosește de la început până la sfârșit tehnica polifoniei, a contrapunctului”.

17 august

● [„România literară”, nr. 32] Gheorghe Grigurcu încheie seria *Însemnărilor despre Cioran* (VI): „Care ar putea fi explicațiile interesului extrem de larg ce se îndreaptă, la ora actuală, precum un reflector, asupra lui Cioran? Voga sa nu e întâmplătoare. Cioran e un autor «selectat de epocă», spre a ne folosi de o sintagmă datorată lui Ibrăileanu. De ce? Negreșit, grație, mai întâi, scepticismului său dizolvant, eliberator. Postură critică ce corespunde relativizării, șubrezirii, surpării sistemelor de valori tradiționale, fenomen ce descoperă, după cum afirmă Camus, «un univers fără punct central și fără o determinare clară a spiritului». [...] Manifestând tangențe cu absurdul, cu lumea acestuia ce «se sparge și se

prăbușește», într-o «infinite de cioburi scânteietoare», care «se oferă cunoașterii» (Camus), discursul cioranian se poate încadra în perspectiva postmodernismului, atât de comprehensivă față de relativizare, fluiditate, irealizare, față de un «pluralism radical», alexandrin (Jean Baudrillard), frizând însă «un uriaș proces de pierdere a sensului» (J.-F. Lyotard). Cu atât mai prețioasă e o astfel de filosofie la noi, unde ruinele dogmei comuniste mai fumegă încă, unde jărăticul lor ne mai arde tălpile». □ Continuând seria articolelor ce își propun „să evoce pelerinii sau aspiranții la pelerinajul berlinez descoperiți între scoarțele dosarelor din arhivele diplomatice germane”, Dumitru Hâncu se oprește în acest număr la Nae Ionescu, pe care îl plasează „între filosofie și chimie”, de vreme ce primea fonduri de la reprezentanța din țară a faimoasei ”I.G. Farben Industrie”, marele concern chimic și farmaceutic de la Leverkusen am Rhein. Este reprodus „un memorabil portret” al charismaticului logician interbelic, trasat de Constantin Giurescu, care se încheie în documentele de arhivă cu fraza: „Curios acest om, Nae Ionescu, un amestec de inteligență satanică, de filozofie compozită, jumătate raționalistă, jumătate mistică, de talent real de vorbitor, fascinând tineretul, cu apetituri mari politice și de *jouisseur*”. □ Iordan Datcu schițează *Viața și opera unui filosof*, recenzând „cea mai recentă contribuție în domeniu” datorată sociologului Constantin Schifirneț, *C. Rădulescu-Motru. Viața și faptele sale* (Albatros, 2004, I-II): „Cartea ne oferă o amplă reconstituire, bazată pe o informație luxuriantă, a studiilor lui Motru, în țară și în străinătate, a activității în învățământul universitar, a editorului de reviste, a relațiilor cu T. Maiorescu, I.L. Caragiale, Nae Ionescu ș.a., a ctitorului de societăți, a academicianului și omului politic”. □ „În mod paradoxal, *Pentru Europa* [Polirrom, 2005] se dovedește a fi o carte mai actuală astăzi decât în urmă cu zece ani, când a fost publicată prima ediție. Față de versiunea apărută în anul 1995, autorul a mai adăugat un studiu, *Idei «simple»* despre Europa, scris în anul 2000 și o postfață în care își privește articolele redactate la începutul anilor '90 din perspectiva evoluțiilor politice și culturale care au marcat deceniul scurs de atunci”, scrie despre volumul lui Adrian Marino Tudorel Urian în recenzia intitulată *Pledoaria unui extremist de centru*. □ Conturând tema numărului (*Bunicii mei*), Marius Chivu, cel care cu un an înainte scrisese un prim text pe această temă, publică în paginile centrale ale numărului, sub titlul generic *Elogiul bunicilor*, „câteva dintre cele mai emoționante texte primite” ca feedback la vremea respectivă (de la Antoaneta Tănăsescu, Ioana Baetica, Daniela Chirion). □ *Norii* lui Petru Creția (Humanitas, 2005), ediția a doua, publicată după mai bine de un sfert de veac de la prima apariție (C.R.), îi induce Simonei Vasilache o cronică poetică pe măsură: „Sunt cărți care par făcute din rotocoale pufnite de samovar. Scrise anume ca să aburească felioarele de sticlă prinse în rama unui *pince-nez*. Ori lucrute, precum picturile sfumato, de partea cealaltă a ceții. Iar impresia asta nici măcar nu ține de lectură. Ți-o dă, aș spune, felul lor de politețe puțin desuetă, însă îmbietoare, când încă nu le cunoști, ca aroma dintr-o ceașcă de *Earl Gray* la orele amiezii”. □ După ce

parcurge volumul *Prințesa Cantemir. Portret de epocă și corespondență inedită*, ediție îngrijită de Leonte Ivanov, cuvânt înainte de Ștefan Lemny, traduceri și studii critice de Marina Vraciu și Leonte Ivanov (Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2005), Ion Simuț titrează *Amanta lui Petru I*, considerând că eroina, prințesa Maria Cantemir, așa cum reiese din documentele traduse pentru prima oară din limba rusă, „e un personaj fabulos, rivalizând cu tatăl ei, Dimitrie Cantemir, și cu mezinul Antioh”. □ Deschizând recentul roman al ieșeanului Dan Lungu cu o deschidere critică mijlocită de amintirea unor povestiri reușite din volumul de debut, Daniel Cristea-Enache descoperă „romanul peltea” și regresul autorului: „Așteptări contrariate. *Raiul găinilor* e un eșec în toată regula, deși bine drapat după faldurile unei strategii justificatoare. Aceasta se vede încă din subtitlu, jucăuș-asigurator: «fals roman de zvonuri și mistere» poate însemna totul și nimic, o structură spartă, convenabilă deopotrivă autorului și personajelor sale”. □ Poezia este reprezentată de Gheorghe Istrate (cu un grupaj de versuri) și de Emil Brumaru, cu poemul său săptămânal. □ De asemenea, Ildikó Gábos și Șerban Foarță traduc „o sumă de sonete” din cel mai recent volum al arădeanului de origine Böszörményi Zoltán, emigrat în Canada, apoi stabilit la Monaco. □ În articolul *Poetul în ultimii 25 de ani*, Angela Ciochină prezintă laudativ recenta antologie de poezie *Ferapont* (1980-2004) (Paralela 45, 2005): „Se pot trasa afinități neomoderniste și simptomeuri [*sic!*] postmoderne, dar este dificil să-l încadrezi pe Danilov într-o schemă a mișcărilor literare, mai ales când e vorba de o antologie ce cuprinde texte apărute într-un interval de 25 de ani confuzi din punct de vedere tipologic. Artizan într-ale poeziei, subtil și atent, Nichita Danilov poate fi citit oricând de oricine, fiind într-o mare măsură accesibil publicului larg. Am găsit postate pe un site devotat culturii române poezii preferate, citite, răscitite, comentate pueril sau profesionist. Foarte puțini optzeciști, poeți sau prozatori, sunt atât de populari”. □ Întregul spațiu al rubricii *Post-restaurant* din acest număr este consacrat de Constanța Buzea tinerei brăilence Lavinia Braniște, studentă la Cluj, „un nume bun, în suș, o promisiune pe care se poate conta oricând de-acum înainte”. □ Mihai Zamfir filozofează pe tema sufletului și destinului cărților, dând ca exemple *Tractatus Logico-Philosophicus* de Ludwig Wittgenstein și *Précis de décomposition* de E.M. Cioran. □ La rubrica *Meridiane*, Micaela Ghițescu traduce din scriitorul brazilian Luis Fernando Verissimo, □ Sorin Lavric se ocupă de *Scrisul Margueritei Yourcenar*, □ Dina Georgescu prezintă un volum despre Marc Chagall, scris de fiul acestuia, tradus la Ed. Hasefer, □ iar „profetul suprarealismului” Robert Desnos este comemorat în Franța la 60 de ani de la moarte. □ Monica Joița punctează Anul Mondial al Fizicii, declarat astfel pentru a marca un veac de la descoperirea teoriei relativității de către Albert Einstein. □ În articolul *Narcisismul cultural*, Ovidiu Hurduzeu polemizează cu jurnalistul „cavaler” Cristian Bădiliță. Dacă „anatemizarea românilor de către români, ce pare uneori să desfidă orice logică, devine într-un fel «coerentă» privită din lumina *narcisismului cultural al modernității*”, concept frecvent descris de intelectuali occidentali de frunte ca

boală a secolului, de asemenea, dacă la Emil Cioran, reprezentant de frunte pentru anii '20 al acestei maladii, „fundamentul doctrinar (considerat de unii «reacționar», chiar «fascist») și patologic” „este transformat însă într-o extraordinară teatralitate narativă și o metafizică «trăită organic»”, „la unii dintre intelectualii lansați după '89, narcisismul cultural nu este «transfigurat» prin operă. Răbufnind în afirmații fruste, cuprinse în articole din presă, se confundă cu resentimentul adânc mocnit (nu se știe de ce), cinismul demolator, vedetismul mediatic și comportamentul identitar. Sunt energii autodistructive care distorsionează personalitatea, deturnându-o de la adevărata creație. Mă mâhnește să constat că, într-o formă sau alta, maladia culturală a secolului, a atins și pe cei mai buni dintre cei buni. Mă refer în primul rând la Cristian Bădiliță. [...] Nu-ți vine să crezi că Bădiliță din *Bravo*, *Călin Popescu Tăriceanu* («Averea», 26 iulie 2005) este unul și același cu talentatul poet din *Duminica lui Arcimboldo* a cărui rigoare poetică e «prietenosă față de public, imaginile (chiar și cele întortocheate) nu sunt niciodată agresive, ostile sau malițioase» – cum foarte bine a remarcat Virgil Nemoianu în prefața la volum”. □ *Omul care tace* este un elogiu adus de Alexandru Niculescu lui Virgil Ierunca, ajuns la vârsta de 85 de ani: „[...] unii dintre cei care l-au cunoscut îndeaproape au putut observa că Virgil Ierunca își ascunde, cu pudoare, o profundă tristețe identitară. Nu-mi aduc aminte să-l fi văzut vreodată râzând degajat. Cu o maximă demnitate el pare a-și fi trăit anii lungi de exil într-o gravă tensiune. «Țara întristării», «România, altădată senină», îi era mereu prezentă”. □ Necrologul Paulei Diaconescu este semnat de Florica Dimitrescu, iar cel al Sandei Stolojan, de redacția revistei. □ *Cartea alb-negru a amintirilor colorate* din titlul articolului semnat de Florentina Hojbotă se referă la volumul alb-negru *Cercul artiștilor dispăruți*, însoțit de un CD și de cărți poștale, datorat caricaturistului Ion Barbu din Petrila. Dintre scriitorii prezenți în volum cu portrete pictate și texte inserate se numără și Ioan Es. Pop, Ana Blandiana, Tudor Octavian, Liviu Antonesei. □ Cronicarul de serviciu de la *Ochiul magic* e de părere că „reîmprospătarea memoriei e necesară” și semnalează o descoperire pe care o face Vasile Iancu în „Convorbiri literare” nr. 7 în articolul intitulat retoric *Oare virulentul critic al "Europei libere" din "Luceafărul" antedecembrist este același cu un expert în afaceri imobiliare?* „Răspunsul e afirmativ. Rămas fără «obiectul muncii» după 1989, Artur Silvestri, expert în scrierea de injurii și calomnii, din ordinul Securității, la adresa personalităților culturale ascultate pe unde scurte în mai toate casele din România, s-a orientat spre alt fel de vânzări-cumpărări. Și-a păstrat însă pseudonimul «literar» (numele său adevărat, Târnăcop, sugerând demolări și lovituri brutale), deși impostura «distinsă» și muzicală formează cu persoana lui un involuntar oximoron. A făcut – ca mulți alții de teapa lui – carieră ca om de afaceri și are frecvente apariții publice în calitate de PDG al Institutului de Consultanță Imobiliară, profesor de gestiune imobiliară, expert în domeniu, proprietar al unei luxoase reviste de arhitectură și decorațiuni interioare, ce mai, un VIP al tranziției din România. Cum s-a produs

tranziția lui, de la oribila campanie de presă, dusă în anii '80 în paralel cu operațiunile teroriste ale DIE de lichidare fizică a «vocalilor» ce demascau regimul lui Ceaușescu, la «capitalistul» de azi nu e greu de bănuț. Sistemul în care fusese angrenat a continuat să funcționeze ca uns, dovadă numărul mare de afaceriști de top și politicieni proveniți din zona securistică. Deși adevărul despre trecutul lor nu-i atinge nicicum, e bine să fie știut.” □ În aceeași rubrică, sunt puse *Poliția și Primăria față cu Poezia*, Cronicarul rezumând cazul caricaturistului Ion Barbu din Petrila, așa cum reiese din relatările din cotidianul „Ziua”: „În «Ziua» din 2 august am putut citi, relatat de Iolanda Malamen, un episod recent și semnificativ din viața desenatorului și animatorului cultural care face cât o instituție: în noaptea de 29-30 iulie, năstrușnicul Ion Barbu a înfrumusețat zidurile mizere ale orașului mineresc, scriind pe ele cu spray-uri cu vopsea versuri din vreo 70 de poeți români. Citatele alese erau din Nichita, Sorescu, Brumaru, Daniel Turcea, Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu, Matei Vișniec ș.a. Rezultatul? Concetățenii, indignați de «vandalism» l-au reclamat la Poliție, unde i s-a întocmit un proces-verbal pentru culpa de a fi «scris fără drept pe pereți versuri din poezia românească» și i s-a dat un avertisment. Dar asta nu e tot: «Ziua» reproduce și fragmente dintr-un articol apărut pe 1 august în ziarul local «Gazeta Văii Jiului», sub semnătura unei anume Ramona Rosulescu. Persoana (că ziaristă nu-i putem zice) se face purtătoare de cuvânt a petrilienilor șocați și consideră citatele, semnate de nume care nu-i spun absolut nimic, «urme de ritualuri sataniste», «isterii ale unor indivizi bolnavi», «vandalisme care își bat joc de un oraș întreg». □ După examinarea candidaților pentru examenul de admitere la Facultatea de Științe politice, Cătălin Avramescu anunță cu tristețe „Apocalipsa educației” (în nr. 804 al revistei „22”).

18 august

• [„**Observator cultural**”, nr. 25 (282)] Despre studiul teoreticianului Toma Pavel, *La Pensée du roman (Gândirea romanului*, Gallimard, 2003), „o amplă istorie a romanului, condusă de o perspectiva axiologică și de o dorință de a pune în evidență în ce măsură, și mai ales cum, romane care aparțin unor epoci diferite se influențează între ele”, scrie Dragoș Jipa în articolul *Trecutul ficțional al romanului*: „Autorul vede evoluția romanului în spirit aproape hegelian, ca pe o evoluție a relației dintre idealitate și lumea romanescă. Dacă, în romanul pre-modern, idealitatea se situa întotdeauna în exterior, iar personajele se raportau la o normă transcendentă (vezi romanul elenistic) sau înscrisă în structura socială (*chevalerie, courtoisie*), începând cu secolul al XVIII-lea, o mutație se produce în acest raport. Personajele își interiorizează idealitatea (este momentul marcat de *Noua Eloiză* a lui Rousseau și de *Pamela* lui Richardson), iar din acest proces se nasc noi formule narrative precum romanul ludic, romanul gotic, romanul de moravuri sau cel sentimental. Secolul al XIX-lea este marcat în acest plan de ceea ce autorul numește *naturalisation de l'idéal* (naturalizarea idealului), scriitorii descoperind relația dintre individ și mediul social, istoric sau

etnografic. Dezbateră se poartă în acest moment între partizanii idealismului și cei ai anti-idealismului, iar împotriva discursului lor se va dezvolta romanul modernist. Acesta impune o ruptură între realitate, care devine misterioasă și greu de cuprins, și individ, din ce în ce mai mult și mai variat întors către sine. Cam așa ar putea fi rezumată, în linii mari, arhitectura studiului”. □ O parte din corespondența lui Jeni Acterian, ediție îngrijită de Fabian Anton la Ed. Ararat, 2005, este prezentată de Bianca Burța în articolul intitulat *Jeni Acterian: fragmente dintr-un puzzle biografic*. În așteptarea publicării integrale a *Jurnalului* surorii lui Arșavir, este publicat deocamdată „un mic, dar foarte incitant volum de *Corespondență*, conținând câteva zeci de scrisori primite/expediate de la/către Arșavir Acterian, Emil Botta, Emil Cioran, Mircea Eliade, Radu Sighireanu, Clody Bertola și Alice Botez. [...] O dramă face ca tânăra care devorează zilnic sute de pagini, cum ne-o arată jurnalul, supunându-le unui examen exigent, ca intelectuală existențialistă răscolită de întrebări esențiale, să nu scrie ea însăși pentru publicare niciun rând, nici măcar un articol de revistă. Obsesia ratării și un insidios sentiment al imposibilității de a se autodepăși sfârșesc prin a o confisca”. □ *A citi după regulile tutunului de pipă* i se pare lui Horea Poenar a defini esența volumului lui Alexandru Vlad, *Viața mea în slujba statului* (Ed. Paralela 45, 2004): „Alexandru Vlad e un excelent observator. Tot ce e mai bun în proza sa sunt calitățile rezervate îndeobște poeziei: rafinamentul imaginii, atenția exacerbată pentru detaliu, scenele picturale, de o forță fragilă, dar plina de seducție”. □ Profilul scriitorului SF Costi Gurgu, de meserie designer în Toronto, este schițat de Michael Hăulică în rubrica săptămânală *Fantasy & Science Fiction*. □ Alexandru Matei scrie despre *Bogdan Ghiu, cu mască fără mască*, recenzându-i volumul *Facultatea de litere (mic îndreptar de gândire greșită)* (C.R., 2004). □ *Între „dezinformare” și calomniere* este titlul articolului polemic al lui Marin Mincu la „cele «două replici» stârnite de textul meu despre *mizele culturale*” (v. nr. 276, 278). □ În siajul necrologului publicat în numărul precedent, George Ardeleanu trimite redacției câteva scrisori din dosarul corespondenței dintre N. Steinhardt și soții Sanda și Vlad Stolojan, unele dintre acestea fiind interceptate de Securitate, așadar provenind din Dosarul de Urmărire Informativă (D.U.I.) al lui N. Steinhardt (Dosar nr. 207), aflat în custodia CNSAS, iar una fiind deținută de Arhivele Mănăstirii Rohia și ale Fundației „N. Steinhardt”: „Ele sunt oglinda unei îndelungate prietenii, prietenie care începe sub auspicii dramatice, în 1960, la închisoarea Gherla, apoi la Jilava, unde N. Steinhardt și Vlad Stolojan devin colegi de celulă (sau, dacă vreți, de «salon» ori «pension», cum îi plăcea, cu ironie, lui Steinhardt să spună)” (*Scrisori inedite – scrisori arestate: N. Steinhardt – Sanda Stolojan*). □ Rubrica *Revista preseii*, realizată de A.M. [Alexandru Matei], se deschide cu noua serie a revistei ieșene „Dialog”, cu un sumar preponderent filozofic. Este remarcat eseul lui Doris Mironescu, *Cât de nouă e «literatura nouă»?*, însă rezumatul comentat se îndreaptă spre ancheta *Filozofia și ideologia comunistă*, A.M. fiind mai interesant să înțeleagă „de ce marxismul reînvie astăzi,

chiar dacă ocolit, de ce tocmai violența discursului filozofic reprezintă o garanție a succesului la public – cum s-a întâmplat atât cu Marx, de-a lungul secolului al XX-lea, cât și cu Hitler, candidat, în 1938, la premiul Nobel pentru Pace. Punem toate aceste întrebări gândindu-ne că prin venele *literaturii noi* despre care vorbește Doris Mironescu curge, diluat, un pic de «manifest comunist» marxist”. □ Din nr. 82 al revistei „Dilema veche”, A.M. reține ancheta cu temă „sportivă” inițiată de Marius Chivu și adresată scriitorilor români: „ce sporturi au practicat, care sunt sportivii preferați, etc. [...] Constatăm că nu puțini scriitori au avut grijă nu numai de sufletul lor, ci și de trup. Observăm, de asemenea, rolul acestui chestionar de a-i umaniza pe scriitori, dezvăluind *vip* (viața invizibilă a personalităților) lor”. Demersul acesta îl face pe Alexandru Matei să aprecieze „Dilema veche” ca o revistă „din ce în ce mai *cool*, vremurile când aici se dă-râmau mituri par apuse”. Este semnalat și editorialul lui Andrei Pleșu, *Sfârșitul lumii ca telenovelă*. □ Ultima revistă răsfoită de A.M. pentru acest număr este „Tribuna” clujeană, cu un sumar variat în nr. 70, „poate puțin prea eclectic pentru gustul nostru”. Ion Pop este remarcat pentru eseul despre „*Neomodernismul poetic românesc*”, „oprindu-se asupra momentului Nicolae Labiș și ilustrându-l, printre altele, cu citate de Radu Cosașu, preluate din volumul comemorativ al lui Gheorghe Tomozei *Moartea unui poet*, Cartea Românească, 1972”. Pentru amuzament, cititorul este îndrumat către pagina 16, unde se găsesc „scrisorile prin care tânărul student Marin Sorescu îl roagă pe decanul Gheorghe Istrati al Facultății de Filologie-Istorie de la Iași să-i aprobe mutarea de la secția rusă la secția română. Obține acordul abia la a patra încercare, în anul III, când încheie ironic cu un «Trăiască lupta pentru pace!». Deși Sorescu intrase cu note maxime la facultate, pretindea că, din cauza sănătății șubrede, nu mai face față în învățarea unui limbii străine. Dar, constată Lucian Nastasă, autorul rubricii, tot el solicitase să fie înscris la cursurile facultative de franceză și engleză. Îl înțelegem pe poet: cui putea să-i placă rusa în anii '50? (*Studentul Marin Sorescu și limba rusă*). □ *Tinerețea lui Paul Celan într-o tulburătoare evocare* oferă Nedeea Burca aflată în dialog cu profesorul Leonid Miller, din Ierusalim: „– Sper să nu te dezamăgesc prea tare spunându-ți că nici trist, nici melancolic nu era. Dimpotrivă. Paul avea un haz nebun și o teribilă forță spirituală, era nemaipomenit de inteligent și, nu știu cum să-ți spun, strălucea de vitalitate. Asta era atunci, înainte de război. – Nu era depresiv? – Nici vorbă. Eu eram mult mai fragil decât Paul. [...] Pe el l-a distrus ceea ce a urmat. Moartea părinților. *Shoah*-ul!”.

23 august

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 782 (33)] În cronica intitulată *Nevroză și rudiment*, Bogdan-Alexandru Stănescu analizează volumul de versuri *Adormisem și mă gândeam* (Ed. Pontica, 2005, colecția Euridice): „Poezia lui Ionel Ciupureanu, așa cum arată ea în volumul apărut la Pontica, are efectul paradoxal al urâtului care fascinează, reușește să țină privirea captivă în plasa

de păianjen a versurilor. Nu vreau nici să spun că este total respingătoare, dar nici nu aş putea spune că Ionel Ciupureanu este unul dintre poeții care reușesc să obiectiveze atmosfera creată în poemele sale, sau să dea senzația unei mântuiri «prin orice metode». Are, mai curând, profilul unei arahnide gigantice expuse în cabinetul unui entomolog. Fascinația creată prin respingător este unica șansă a prădătorului de a-și prinde hrana: aici, șansele sunt oarecum împărțite, dat fiind că granița ce desparte respingătorul de penibil este foarte subțire (aceeași situație precum în cazul lui Anton Jurebie, cel din *Filaj*). Resursele stilistice și lexicale ale poetului nu impresionează, ba chiar dau senzația unei secete îndelungate ce a lăsat în urmă terenul pârjolit al poeziei. Lucru ce nu dăunează neapărat acestei creații nevrotice, dar care o așază în rândul unor producții asemănătoare, fără a-i oferi beneficiul originalității. Scriitura ezită între această frustețe extremă și o retorică a inutilității, abordată în scurte fragmente de falsă proză [...]. Per total, avem de-a face cu un volum inegal valoric, care ascunde acești ghimpi dureroși – atât pentru emițător, cât și pentru receptor – într-un deșert stilistic”. □ Grupaj de poeme de Gelu Vlașin. □ Despina Neagoe caută să definească *Adevărul lui Mario Vargas Llosa*, recenzând volumul *Adevărul minciunilor* (Humanitas, 2005). □ În editorialul intitulat *Mărturii despre cărți & reviste*, Marius Vasileanu reproduce scrisoarea elogioasă primită de la Mircea Tomuș, referitoare la noul format al revistei: „aveți o echipă remarcabilă și un proiect pe măsură, despre care aş îndrăzni să mărturisesc că reprezintă principalul temei al unei încercări optimiste de a prefigura viitorul culturii române”. Prilej pentru redactorul-șef de a întoarce amabilitățile, mărturisind că „importanta revistă Transilvania a cunoscut un fericit reviriment atunci când noua serie a fost condusă de Dl. Prof. Univ. Dr. Mircea Tomuș, fapt pentru care o citeam cu interes intelectual și cu mare plăcere”.

● [„22”, nr. 807 (34)] Apare numărul dublu 19-20 al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Corin Braga glosează pe marginea *Imaginarului european*. ■ Anchetă *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată cu multe luni în urmă de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, ajunge la episodul VIII. Argumentul inițial al celor două realizatoare ale anchetei era, în momentul lansării, acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează

memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspunde numai Andrei Terian („*Legea*” *canonului*). La cea dintâi întrebare, tânărul critic sibian sintetizează mai tot ce s-a scris până la el: „Totul depinde, mai întâi, de modul cum definim canonul. Sensul cel mai folosit este acela de «listă de autori valoroși» – o listă mobilă, aflată în continuă rescriere, la care se adaugă mereu nume noi și se elimină o parte a celor vechi. În acest sens, e evident că perioada postdecembristă a însemnat o schimbare de canon, de vreme ce în ultimii 15 ani au apărut o serie de autori remarcabili, care se regăsesc în listele propuse de respondenții la această anchetă. Pe de altă parte, dacă înțelegem canonul ca paradigmă, ca «formulă literară dominantă într-o anumită epocă», situația se complică întrucâtva. După 1989, avem de-a face cu o nouă paradigmă, determinată atât de uzura postmodernismului, cât și de mutațiile intervenite în planul extraliterar; e vorba de o formulă în *statu nascendi*, greu de cuprins într-un singur concept, cu atât mai mult cu cât genurile care-și dispută plajă literară se folosesc adesea de instrumente divergente. Comună tuturor, dacă ar fi să căutăm un principiu unitar, e repudierea postmodernismului, în speță negarea literaturii ca simplu exercițiu scriptural și, implicit, «detehnicizarea» literarului: principiul lui Coleridge – *suspension of disbelief* – devine astfel mai actual ca oricând. De aici, o serie de trăsături adiacente: resurecția «autenticismului» și ascensiunea «genurilor biograficului» (jurnal, memorii, corespondență, biografii); miza existențială (*i.e.* «extraestetica») a discursului literar; asumarea narativității ca *lingua franca* a tuturor genurilor; semnarea pactului cu «diavolul» (paraliteratură) pentru a convinge cititorul mediu și a trece astfel onorabil puntea pieței ș.a.m.d. Dar toate acestea sunt fenomene firești, inerente oricărei (re)inventării a literaturii, oricărei schimbări de canon. Mai interesant mi se pare însă celălalt aspect, al relațiilor dintre literatură și factorii extraliterari. Se anunță adesea, pe un ton apocaliptic, că literatura și-a pierdut statutul de odinioară, că mass-media i-a furat cititorii, că autorii au ajuns la mâna editorilor, iar critica nu mai are autoritate. Să ducă toate aceste lucruri la o disoluție sau barem la o pulverizare a canonului? Am avea, zice-se, de-a face cu mai multe canoane, grupate după felurite criterii («comercial» vs. «elitist», «central» vs. «provincial», «estetic» vs. «oficial»). De acord, chiar așa stau lucrurile; numai că ele nu au stat niciodată altfel. Niciun scriitor nu a avut vreodată parte de asentimentul tuturor criticilor și niciun critic nu a dat mereu verdicte ireproșabile (Măiorescu l-a negat pe Macedonski, Lovinescu pe Caragiale, Călinescu a respins la Camil Petrescu tocmai partea novatoare a romanelor sale ș.a.m.d.). Însă din această diversitate nu trebuie să deducem scindarea Canonului. Până una-alta, deși volumele lui Mircea Cărtărescu au avut parte de unele reacții negative, autorul se regăsește pe aproape toate listele canonice; tot așa cum nici Pavel Coruț, oricâte tone de maculatură ar vinde, nu-mi amintesc să fi fost

menționat într-unul din răspunsurile precedente. Apoi, dacă o mână de amici entuziaști pun de-o bahică la Afumații-de-Câmpie și se proclamă unul pe altul genii, asta nu înseamnă că au și legiferat un canon alternativ; în cel mai bun caz, o asemenea operație duce la un «joc de limbaj» restrâns, la un monolog debitat agresiv și redundant și nicidecum la un dialog real în bursa valorilor. În fine, nici măcar în perioada comunistă nu cred să fi existat vreo polarizare reală între canonul «estetic» și cel «oficial»; și aceasta pentru simplul motiv că ultimul nu a contat cu adevărat. Importanța lui este similară contribuției lui Ceaușescu la dezvoltarea esteticii: mulți îl citau, dar nimeni nu-l bagă în seamă. Iar dacă un autor «oficial» ca Eugen Barbu, de pildă, a dobândit o notorietate incontestabilă în epocă e pentru că însăși partida «estetică» i-a acordat, fie și cu intermitențe, girul valoric. Iată de ce cred că prohodul canonului îl cântă astăzi doar cei care nu înțeleg funcționarea lui. A lui, dar și a criticii literare. A dovedit-o, prin reacțiile ulcerate pe care le-a trezit, chiar «topul» poetic de mai an al «României literare»: într-adevăr, cine le-a dat dreptul celor 34 de critici (în mare parte tineri) să facă ei topul «celor mai importanți 10 poeți români din toate timpurile»? Cum fac pariu că niciunul din cei 34 n-a obținut încă patalama de critic pe care să le-o vânture pe sub nas cărcotașilor, aceștia din urmă vor trebui să se mulțumească cu singurul răspuns posibil: ei înșiși și-au conferit acest drept – unul altuia. Prin chiar faptul că a acceptat să dea un răspuns, fiecare a presupus minima onestitate și competență a celorlalți, cu rezerva firească de a nu fi de acord cu opiniile lor. E un principiu care validează nu doar «topul» amintit sau ancheta de față, ci însăși critică literară. Altminteri, vorba cuiva, ce trebuință am mai avea noi de această damă? Firește, asta nu înseamnă că actul critic se rezumă la o zbenigială ireponsabilă printre cărți. Există, în teorie, tot atâtea canoane câți critici sunt capabili să susțină unul coerent; dar, când se trage linia și se face Canonul, acordul intersubiectiv se arată mai drastic ca oricând. Cu scriitorii, dar mai ales cu criticii. Căci, în critică, «legea» canonului e simplă și dură: ori acreditezi, ori te discreditezi”. Combinând în mod personal întrebările anchetei, Terian este de părere că „revizuirile” postrevoluționare nu „au produs mutații majore în arhitectura canonului edificat în timpul comunismului. Și aceasta deoarece, pe de o parte, aproape toate obiecțiile estetice pertinente la adresa operelor lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Marin Preda, Augustin Buzura, Nicolae Breban sau D.R. Popescu fuseseră deja formulate înainte de 1989. Critica din anii '60-'80 și-a făcut bine treaba. Astfel încât, în perioada postdecembristă, convertirile – vizându-i îndeosebi pe autorii din exil sau pe aceia interziși de cenzură – sunt mult mai semnificative decât excomunicările. Pe de altă parte, cred că, în ciuda scăderii momentane de cotă, autori precum cei amintiți mai sus vor rămâne în centrul canonului neomodernist. Refluxul trecător în care sunt angrenați în momentul actual se datorează mai ales tentativelor de (auto)legitimare ale generațiilor mai noi. Că aceasta e adevărata cauză o arată faptul că, în prezent, numeroși optzeciști aflați în prim-planul ultimei «bătălii canonice» au ajuns să fie ei înșiși «revizuiți», când

nu contestați de-a binelea de șturlubatica «generație 2000». Prin urmare, consensul părților implicate e deocamdată greu de obținut și, ca orice fenomen în mișcare, canonul actual are încă un indice ridicat de fluctuație. Stabilizarea lui se va produce treptat, pe măsură ce lecturile hormonale vor fi înlocuite cu cele neuronale. Însă la o ierarhie durabilă vom putea spera doar odată cu apariția unei istorii credibile a literaturii postbelice, una care să cuprindă întregul câmp valoric al ultimelor trei generații”. □ Dumitru Țepeneag, aflat în dialog cu Gabriela Adameșteanu, declară: *Sunt un om liber*. Ei discută relaxat despre „editori și premii la Festivalul de la Neptun”, despre disputa cu Augustin Buzura, despre „necesitatea unui compendiu de literatură română”, despre festivalul francez dedicat literaturii române, *Les Belles Étrangères* etc. □ În *DESANT – teatrul noului val*, Anca Hațiegan stă de vorbă cu regizoarea Ana Mărgineanu și criticul de teatru Iulia Popovici despre *dramAcum*, o grupare fondată în 2002 de câțiva tineri regizori, „axată pe promovarea noii dramaturgii”. □ Doina Papp face bilanțul dramaturgic în articolul *Stagiunea teatrală bucureșteană la sfârșit*. □ Bogdan-Alexandru Stănescu prezintă cel mai recent roman al lui Pascal Bruckner, *Iubirea față de aproapele* (Ed. Trei, trad. Vasile Zincenco, 2005). □ Nu în ultimul rând, în articolul intitulat *Rubicub pentru Kiki*, Paul Cernat reevaluează critic romanul de debut al Ceciliei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase* (ed. a II-a revăzută, Polirom, 2005), „receptat pripit de unii ca «roman lesbian»” în 2002, căci, „recitindu-l în ediția revăzută de la Polirom – unde a fost retipărit cu puțin înaintea apariției unui nou volum, *Intrarea soarelui* –, îmi sar în ochi însă diferențe nu doar față de controversatele noastre autoficțiuni teribilist-juvenile, ci și față de noile romane feminine din Franța, cu care pare a vădi unele asemănări de familie. Există totuși o afinitate cu tradiția seducției literare «primejdioase» și o scriitură filtrată prin alambicurile teoretice ale formației francofone a autoarei”. Tânărul critic se concentrează pe definirea stilului autoarei aflată în „avangarda noului nostru val autoficțional”: „Cecilia Ștefănescu e o poetă ce compensează debilitatea epică prin arta senzorial-ironică a scriiturii și prin sofisticarea compoziției. Natura ei se exprimă însă cel mai bine în roman, nu în poemele pe care le citea cândva în Cenaclul «Litera». Alveolară, narațiunea e rotită rapid ca un cub *Rubick* amestecând – aparent aleatoriu – amintiri intime, obsesii, afecte și fantasmе activate proustian prin tot felul de madlene. Tehnica «picurării» semnificațiilor în text vine din pictura minimalistă; titlurile capitolelor sunt ele însele «minimale», derutante (*Extasy, Rubicub, Miros de cafea, Ce mai faci?*). Există însă o obsesie de adâncime care dă unitate poveștii: indeterminarea identității”. □ Aceași reeditare face și obiectul articolului semnat de Tania Radu, „*Oribila lumină a dimineții*”, recenzenta considerând că textul are „șansa unei replasări, mult mai generoase, în contextul prozei actuale. *Legături bolnăvicioase* nu are decât de câștigat. Cei trei ani care separă edițiile coincid perfect cu intervalul de digerație a libertăților de scriitură, limbaj și viziune afișate de ultimul val de prozatori români. După *Țara brânzei* de Felicia Mihali, *Fișă de înregistrare* de Ioana

Baetica și *Băgău* de Ioana Bradea, mult comentate, contestate sau laudate, romanul Ceciliei Ștefănescu are șansa să scape de balastul interpretărilor «la cald». Acestea selectaseră aproape exclusiv palierul «șocant», respectiv orientarea sexuală difuză ori confuză a personajelor, rămânând astfel captive unei anumite paradigme de referință: să spunem Hortensia Papadat-Bengescu la un capăt, Nabokov și H. Miller la celălalt. Cartea este însă presărată cu indicii de cu totul alt tip, care conduc, precum bucățelele de pâine din *Hänsel și Gretel*, mai degrabă spre o literatură de tip *Romanul adolescentului miop*, *Le grand Meaulnes* sau (ca să dăm o referință apropiată) *Drumul egal al fiecărei zile* (G. Adameșteanu). O literatură a ieșirii dureroase din crisalida copilăriei, înotând cu scârbă excitată prin umorile fiziologiei. Tânăra femeie care povestește în *Legături bolnăvicioase* lasă în urmă, sub ochii noștri, pielea arsă a androgenului care a fost, după transformări contorsionate care încearcă, imaginar sau practic, mai toate întrupările posibile ale sexului”. □ *Viețășii ca starletele*, titrează Ruxandra Cesereanu prezentând volumul lui Eugen Istodor, *Viețășii de pe Rahova, Din mărturiile unor condamnați pe viață* (Polirom, 2005), „o carte de proză și nu de interviuri, așa cum ar putea părea la prima vedere. Povestea fiecărui condamnat pe viață este concepută (conștient sau nu) ca un *microbildungsroman*. Este o narațiune străbătută de multă oralitate și de un stil lejer care, însă, curge pitoresc, avându-și suculențele sale native”.

24 august

● [„**România literară**”, nr. 33] O amplă cronică, atipică pentru criticul concis și cumpătat Gabriel Dimisianu, este dedicată celui de-al treilea volum dintr-o tetralogie romanescă promisă de Nicolae Breban: *Puterea nevăzută* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004, primele două piese publicate fiind romanele *Ziua și noaptea*, în 1998, și *Voința de putere*, 2001). Tot așteptând în van să se pronunțe critica de întâmpinare, Dimisianu se întreabă dacă tăcerea așternută sau dezinteresul sunt motivate de „capitularea în fața cantității” sau de scăderea valorii producției brebaniene: „Dar nici nu este vorba de un eșec în cazul *Puterii nevăzute* și al celorlalte romane apărute până acum din tetralogie, cum ne-ar putea face să credem lipsa lor relativă de ecouri. Cine citește (e totuși o condiție!) cele trei tomuri se va reîntâlni cu ambianța epică brebaniană, cu personajele sale puternice și complicate. Va reîntâlni, ce e drept, și defectele prozei lui Breban, dilatățile, prolixitatea, neglijențele de stil și chiar improprietățile verbale, nu știu dacă mai multe decât altădată, dar parcă acum mai vizibile. Acestea îi vor îndepărta odată mai mult de cărțile recente ale lui Breban pe cititorii nepregătiți pentru confruntarea cu o experiență de lectură dificilă, trudnică, nepregătiți pentru ea și mai ales nedoritori să o întreprindă, cum par să fie mai toți noii noștri critici. Îi agasează până și ideea că un scriitor, mai cu seamă unul din vechea generație, ca N. Breban, le-ar putea pretinde o astfel de experiență. Nu o vor face, spre paguba, cred eu, și a lor și a scriitorului în cauză”. Urmează un comentariu aplicat pe fiecare dintre

cele trei romane menționate. ■ Ion Vinea beneficiază de două exegeze în acest număr. Despre volumul Ion Vinea, *Paradis destrămat. Florilegiu româno-italian*, selecție și versiune italiană de Geo Vasile, eseu critic și cronologie de Nicolae Țone (Ed. Vinea, 2004), scrie Gheorghe Grigurcu în articolul „*Postmodernistul*” *Ion Vinea*: „Întârzierea extremă cu care și-a alcătuit unicul volum de versuri antum, *Ora Fântânilor* apărut în 1964, doar cu câteva zile înainte de stingerea sa din viață, i-a adus poetului Ion Vinea un prejudiciu ale cărui urmări încă nu s-au epuizat. Locul său de prim rang în evoluția modernismului liric românesc nu are parte nici acum de o recunoaștere plenară, cu toate că un Șerban Cioculescu nu șovăia a-l numi «clasicul unor forme poetice moderne», adică un «clasic» de două ori în răspăr, o dată pentru că se înscrie într-un parametru al ebuliției novatoare, iar a doua oară pentru că se ivește la începuturile manifestării fenomenului în cauză. Glumind un pic, dacă luăm în considerare postmodernismul, acest concept atât de lax, drept un clasicism al modernismului, de ce nu l-am numi pe autorul *Paradisului suspinelor* un... postmodernist? Adevărul este că Ion Vinea învedera un temperament nu tocmai potrivit aventurii avangardiste, ci, dimpotrivă, unul interiorizat, pasiv, cu tangențe bacoviene. Visător cu toate farurile conștiinței poetice întoarse spre viața interioară, macerat de tristeți fără soluție, de la un punct încolo indicibile, poetul a schimbat aparatul expresiei simboliste cu cel al avangardei, fără a-și eclipsa natura afectivă”. ■ Despre cel de-al șaselea volum de *Opere. Publicistica (1925-1926)*, îngrijit de Elena Zaharia-Filipaș, scrie Ion Simuț. Pornind de la constatarea că Ion Vinea „s-a dedicat gazetăriei până aproape de sacrificiul carierei de scriitor”, criticul orădean survolează cel de-al treilea volum de publicistică, reținând câteva paragrafe și idei, pe care le comentează ironic: „Cazul Ion Vinea ar merita să fie studiat de visătorii noștri deprinși a se tângui, pierduți în iluziile propriei genialități lirice și în fumul cafelelor. Exigența vitalității trebuie combinată cu capacitatea talentului de a schimba uneltele sau măștile în cursul aceleiași zile”. Dar, dincolo de prezentarea conținutului, Simuț ia atitudine față de lipsa de sprijin financiar al edițiilor critice, de vreme ce descoperă pentru prima dată într-o ediție de asemenea calibru „o mențiune stupefiantă”: „Apariția acestui volum a fost finanțată de îngrijitorul de ediție Elena Zaharia-Filipaș” (*Patrimoniul clasicilor de izbeliște?*). ■ Tot despre al șaselea volum al unei ediții, de data aceasta de opere pillatiene (Ion Pillat, *Opere 6*, îngrijită de Cornelia Pillat, ed. DU Style, 2004) scrie și Al. Săndulescu. El își intitulează recenzia *Ion Pillat, critic literar*, de vreme ce volumul comentat cuprinde, în afară de volumul *Tradiție și literatură* (1943), și 43 de prefete ale broșurilor apărute între 1933-1942 în colecția „Pagini alese”, seria nouă a Editurii Cartea Românească de la acea vreme. „Ion Pillat este și el un tradiționalist convins, dar care cochetase cu simbolismul și parnasianismul, ca să ajungă, prin cultul seninătății clasice, la esențele poeziei pure. Ideile sale se opun mișcării moderniste, și aici scriitorul împărtășește conduita «Gândirii», mai degrabă a gândirismului, dar el nu simplifică raportul dintre tradiție și inovație și nu

absolutizează rolul specificului național. Un vast orizont de cultură, poetică în primul rând, îi asigură lui Ion Pillat o înaltă perspectivă istorică și estetică, ceea ce face ca opiniile sale, cu toată opoziția față de modernism, să fie pătrunse de un extraordinar bun-simț și de o înțelegere nuanțată a lucrurilor.” ■ „O carte realmente europeană, atât de bogată în idei și interpretări, lipsită de complexe, dar exactă în descrierea lor” vede Daniel Cristea-Enache în volumul ajuns la ediția a doua, Mircea Martin, *G. Călinescu și „complexele” literaturii române*, cu un Argument al autorului și o postfață de Nicolae Manolescu (Paralela 45, 2002): „Această hermeneutică a complexelor, schițată în liniile ei esențiale, e doar un capitol introductiv în cartea lui Mircea Martin, o necesară punere în temă. Miza autorului este de a raporta la asemenea deformări individual-colective o personalitate critică exponențială pentru istoria literaturii noastre și, mai ales, pentru un anumit mod de a o înțelege. Criticul *total*, atipic, care are vocația și răbdarea construcției monumentale într-un spațiu al adamismului perpetuu, este, desigur, G. Călinescu. Complexele descrise își dezvăluie forța și persistența inclusiv prin efortul pe care el l-a depus pentru a le depăși”. □ Paginile centrale reproduc un amplu fragment dintr-un studiu (Pavel Balmuș, *Basarabia – sfârșit de secol XIX*) preluat din culegerea *Unitatea Limbii Române. Cu privire specială la Basarabia și Bucovina* (E.A.R., 2004). Textul urmărește istoria descoperirii romanului basarabean anonim *Aglaiia*, atribuit de istoricii literari scriitorului C. Stamati-Ciurea. □ Despre dinastia Negruzeștilor legată de satul Hermeziu de pe malul Prutului, unde în 1995 s-a inaugurat o casă memorială, scrie Constantin Coroiu. □ „Cât timp frumusețea este în ochiul privitorului (și adevărul asemenea...), rămâne să ne întrebăm câtă matematică «înghite», de fapt, literatura și câtă îi mai atribuie, în plus, un matematician cu sensibilități de scriitor”, conchide Simona Vasilache în recenzia la cel mai recent volum al lui Solomon Marcus, *Întâlnirea extremelor* (Paralela 45, 2005). □ În *culisele puterii* simte că pătrunde Tudorel Urian după o lectură recentă: „*Dacic Parc* este un roman fără valențe stilistice și formale deosebite. Miza sa este la nivelul ideilor și la cel al subtextului. În buna tradiție a romanului politic sud-american, cartea lui Bogdan Teodorescu este o parabolă din care, cei care au urechi de auzit vor învăța multe. Citită cu atenție această carte poate explica, într-o oarecare măsură, cum este posibil ca anumite fapte să se întâmple. Bogdan Teodorescu este un scriitor care își folosește cu inteligență și imaginație experiența anilor petrecuți în imediata vecinătate a locului în care se iau marile decizii politice. În locul unor memorii mai mult sau mai puțin scandaloase, el a decis să-și facă publice impresiile și judecățile prin intermediul unor opere de ficțiune. În felul acesta el se dovedește *fair* față de cei care l-au introdus în laboratoarele puterii politice, iar din punct de vedere artistic soluția pentru care a optat nu este greșită”. □ *Geologul, antierou și scrib* din titlul articolului lui Geo Vasile este Ion Lazu, din volumul recent apărut, *Sălbaticul* (Ed. Vinea, 2005), un roman născut din jurnalul ținut de autor la sfârșitul anilor '80. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se

numără și □ Daniel Cristea-Enache, *Sertarul scriitorului român, dialoguri pe hârtie* (Polirom, 2005): „*Sertarul scriitorului român* este o carte de idei, dialogată, realizată de cel mai competent, talentat și demn de încredere critic literar afirmat după 1989, Daniel Cristea-Enache. Interlocutorii săi [...] reprezintă o elită intelectuală chemată să se pronunțe în problemele culturii contemporane. Daniel Cristea-Enache își face cunoscută de fiecare dată, pe un ton ofensiv sau cordial-ironic, poziția sa. Totuși, ascultă cu interes toate opiniile și le consemnează respectuos, chiar și pe cele cu care în mod evident nu este de acord. Cartea este plină de astfel de polemici virtuale, elegante, de un dramatism abstract (și lipsite de violența vulgară la modă în rândurile tinerei generații)” și □ Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei* (Ed. ICR, 2005): „Cartea se remarcă prin rigoare științifică și, în același timp, printr-un patetism sobru. Ștefan Hostiuc, specialist în literatură la curent cu ultimele achiziții metodologice ale criticii, descrie și evaluează precis, operativ creația unor scriitori români reprezentativi din nordul Bucovinei [...]. Totodată, el schițează destinul tragic al scrisului românesc din acest teritoriu pierdut de România în mod absurd în împrejurările celui de-al doilea război mondial”. □ O pagină de revistă găzduiește un grupaj de versuri de Răzvan Țupa, „din volumul *Corpuri românești*, în curs de apariție la Ed. Cartea Românească”. □ Poemul săptămânal al lui Emil Brumar. □ Cu versuri este prezentă și Daniela Crăsnaru. □ Ion Pop prezintă și traduce un grupaj de poezii de Erri De Luca. □ Tot printre hârtii și însemnări vechi, pe care le răsfoiește de ceva vreme, Constantin Țoiu descoperă și reproduce o poezie ocazională adresată lui de Ștefan Aug. Doinaș. □ Un nou eseu de Sorin Lavric: *De ce nu comunicăm*. □ La rubrica *Meridiane*, articolul Ioanei Bot semnalează *Un succes pe tema eșecului*, adică „performanța lui Corin Braga, care, cu *Le Paradis interdit au Moyen Âge. La quête manquée de l'Eden oriental* (Paris, L'Harmattan, 2004, 405 p. *Paradisul interzis în Evul Mediu. Căutarea ratată a Edenului oriental*) publică primul volum al unui proiect amplu de cercetare a imaginarului european, dezvoltat de autor în ultimii ani, pe de o parte – sub coordonarea unui specialist al domeniului de talia lui Jean-Jacques Wunenburger, pe de altă parte – în interiorul Centrului de Cercetare a Imaginarului pe care Corin Braga l-a întemeiat și îl conduce la Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai”. □ Elvira Sorohan scrie despre *Un roman al ecologiei umane*, și anume *Război cu salamandrele* de Karel Čapek, iar □ Alexandru Al. Șahighian, despre volumul *Montauk* (Polirom, 2004), ce cuprinde trei povestiri târzii de Max Frisch. □ Necrolog redacțional Lia Crișan. □ Pe prima pagină, Nicolae Manolescu semnează tableta *Trei efecte perverse ale modernizării școlii*. □ O notă anunță că Uniunea Scriitorilor din România și COPYRO inițiază un concurs de burse de creație literară, pentru cinci scriitori tineri. □ O altă notă informează cititorii că Uniunea Scriitorilor din România și Editura Cartea Românească lansează un concurs de volume în manuscris, la care pot participa scriitori în vârstă de maximum 35 de ani. Un juriu va selecta câte un volum de proză, de poezie, de critică și istorie

literară, de eseu și de dramaturgie. □ Alex. Ștefănescu, cronicar de serviciu în această săptămână la *Ochiul magic*, aduce ludic mulțumiri publice „autorilor care m-au delectat, în ultimii ani, cu ineptiile lor de o expresivitate violentă și de un umor irezistibil. Meseria de critic literar este destul de plicticoasă și destul de greu de practicat din cauza scriitorilor mediocri, care dau sentimentul înaintării la nesfârșit printr-un deșert. Autorii cărora le aduc acum mulțumiri nu sunt mediocri, ei ies din comun, prin lipsa de talent sau de pregătire intelectuală sau de bun-gust. Fiecare întâlnire cu un text de-al lor este un eveniment și rămâne de neuitat. Pentru cititorii «României literare» care sunt în vacanță și vor un moment de însuflețire și de amuzament, transcriu, în continuare, câteva dintre citatele care mi-au făcut viața de critic literar mai interesantă”.

25 august

• [„**Observator cultural**”, nr. 26 (283)] Editorialul lui Ovidiu Șimonca, intitulat *Mai bine spunem fuck, decât vai, ce mojie*, se referă la un recent scandal în care un act artistic este tratat politic. Este vorba despre monologul dramatic *Fuck you, Eu.ro.Pa.*, scris de basarabeanca Nicoleta Esinencu și jucat deja în diverse colțuri ale lumii, fragmente din text ajungând să fie publicate în broșura ce însoțește participarea României la Bienala de la Veneția. „Broșura a apărut cu ceva vreme în urmă, dar nu ajunsese la pudibonzii de serviciu. Într-o zi, cineva (un oarecare) găsește în textul Nicoletei Esinencu câteva expresii care-i tulbură «naturelul simțitor». Aleargă cu ele la ziarele aflate în căutare de senzational și de aici tot scandalul. Se aud apostrofări, spirite simandicoase sancționează și intervin: «România înjură Europa, fraților, pe bani guvernamentali, e nepermis, trebuie să luăm atitudine». Și luăm. Distinsul cronicar Tudor Octavian cade în plasă. Apare la televiziuni și înfierează”. Editorialistul sare în apărarea autoarei și a celor care au publicat-o, invocând, printre altele, faptul că „nu există nicăieri în țări democratice cazuri politice care să interzică libertatea cuvântului și a expresiei artistice. Nu există subiecte tabu și nici directive politice care să orienteze arta”. ■ Este motivul pentru care redacția găzduiește în acest număr un grupaj intitulat *Fuck you, Eu.ro.Pa sau încă un scandal fără rost*, în care reproduce câteva fragmente din monologul dramatic incriminat, care „departe de a fi un text pornografic (doar pentru că spune *fuck* și *pizda mă-sii*), [...] e un strigăt de disperare al unei generații – basarabene, românești, est-europene – care refuză să mai răspundă orbește la imperative naționale, căci vrea să înțeleagă și să poată alege. Piesa a avut parte de traduceri în germană, engleză, franceză, rusă, a fost citită în spectacole-lectură (inclusiv la București, fiind unul din textele câștigătoare ale concursului *dramAcum2*) și pusă în scenă (la Brașov, a regizat-o directorul Teatrului «Sică Alexandrescu», Claudiu Goga)”. □ Alături de aceste mostre de text, revista publică opinia regizorului Alexandru Berceanu, care urmează să pună în scenă monologul la Teatrul Dramatic din Galați în toamna acestui an. Intervenția sa, intitulată *Dreptul la o cultură vie*, se încheie cu un P.S. ironic:

„Sugestie organizatorului următorului pavilion al României de la Veneția: o vitrină comunistă, așa cum era cea a Librăriei Luceafărul, eventual cu tot cu firmă, plină de volume din *Eterna și fascinanta Românie*, autor necunoscut, și un anunț mic scris cu chimicul pe o foaie de studentesc: SRL (săptămâna redusă de lucru). Se pare că ne reprezintă încă”. □ Cu titlul *Reacții și contrareacții jurnalistice*, sunt publicate fragmente edificatoare din articole pro și contra apărute în presa cotidiană, precum: Tudor Octavian, *Cum se cuvine să înjuri Europa* („Jurnalul Național” din 8 august); Sandra Scarlat și Alex Ulmanu, *Scandal românesc la Veneția* („Evenimentul Zilei” din 15 august) și Iulia Popovici, *Arta care înjură Europa* („Ziua” din 20 august). Aceasta din urmă (se) întreabă: „Cam cum ar trebui să sune creația unui artist, pe care-l doare realitatea lumii de alături, atunci când, ieșind din granițele cetățeniei comune (sau nu?), el ajunge să-și «reprezinte țara» în străinătate? E el un agent de turism trimis să propovăduiască frumusețile patriei, un soldat în slujba politicii guvernamentale, cu agendă de priorități diplomatice, un propagandist voluntar scandând mantre despre râul și ramul plaiurilor mioritice, unde de 2000 de ani curge lapte și miere? [...] Arta nu e «frumoasă» pentru că România e frumoasă, bună, dreaptă, c-un trecut glorios în spate și-un viitor luminos înainte. Chiar dac-ar fi, tot n-ar conta. E «frumoasă», e artă fiindcă e adevărată, e autentică, e angajată în real, nu în politică, fiindcă doare și face să te doară viața așa cum sună ea pe stradă, nu în agenda negociatorilor aderării. Sau poate mă înșel, și-ar trebui să scoatem de la naftalină Cântarea României?”. □ Carmen Mușat semnează cronica intitulată *Fericirea reglementată prin lege*, pe marginea celei de a doua ediții a volumului de nuvele scrise de Norman Manea, *Fericirea obligatorie* (Polirom, 2005): „Cu mijloace artistice minimale, dar cu maxim efect, fără să recurgă la stilul esopic, frecvent în proza românească de dinainte de 1989, și fără să indice erori personale sau excese conjuncturale ca fiind «vinovate» pentru falimentul unui întreg sistem, Norman Manea surprinde (nu numai în proză, ci și în eseistica sa) esența perversă a oricărei societăți totalitare – controlul absolut pe care politicul îl exercită asupra vieții intime a fiecărui individ în parte, efectul fiind anularea individualității, a intimității și a interiorității [...]. Descinzând din Gogol și Heinrich Böll, Norman Manea are în comun cu cei doi mari scriitori capacitatea de a contura, în linii sigure, sobru și fără artificii retorice inutile, o umanitate tarată, de o copleșitoare forță, în ciuda mediocrității ei constitutive”. □ Din aceeași colecție „Fiction Ltd.”, Paul Cernat alege să recenzeze critic, în articolul *Cu colacul, pe marea de fantasmе*, culegerea de proză a Ruxandrei Cesereanu, *Nebulon* (Polirom, 2005): „Ruxandra Cesereanu mizează, desigur, pe «adevărul» biografic al propriilor fantasmе, numai că proteza metafictională – pe lângă faptul că e un truc banalizat – se dovedește inefficientă: ficțiunea și comentariul explicativ, autoanalitic, se anihilează reciproc, în loc să se potențeze unul pe celălalt. Poate ar fi fost mai nimerit ca «mărturisirea» să fie separată de basm – eventual ca postfață. Nu slăbiciunea credinței în Dumnezeu e responsabilă de acest eșec al căutării Graalului (și al scrierii romanului), ci

slăbiciunea credinței în puterea închipuirii. Refuzând toate măștile, autoarea optează pentru limitarea la o identitate feminină cuminte și «normală». Numai că un *Nebulon* cu demonul interior anihilat sau domesticit rămâne doar un bun exercițiu pentru atelierele de scriere creativă. O scriere minunată nu atât prin ceea ce este cât prin ce ar fi putut să fie. Ruxandra Cesereanu reușește să convingă în studiile sale pentru că nu dă prioritate poetei. Va reuși să convingă cu adevărat și în proză atunci când va renunța la ticurile didactice demonstrative și va fi gata să înoate – fără colac – în apele mărilor cu povești”. ■ Cristian Cercel detectează *O nostalgie central-europeană* în romanul lui Ioan T. Morar, *Lindenfeld* (Polirom, 2005), roman ce vine „în întâmpinarea acestei nostalgii după vremurile în care prezența germană în spațiul celei de-a treia Europe se înscria în cotidian. [...] Pretextul scrierii este deci mai mult decât atrăgător, având toate șansele să facă din *Lindenfeld* o carte gustată și în alt spațiu decât cel românesc. [...] Spațiul central-european și istoria sa multiculturală și multietică sunt subiecte apreciate peste hotare. Dacă adăugăm la asta scrisul fluid al lui Ioan T. Morar, predispus la a fi tradus, avem o carte ce ar putea stârni comentarii și dincolo de granițele României”. ■ *Ordinea realității și ordinea romanescă* este titlul ales de Ioana Petrescu pentru recenziile celui mai recent roman al lui Alexandru Ecovoiu, *Ordinea* (Polirom, 2005), în care, dincolo de merite, găsește că discursul e „mult mai conturat decât povestea. Registrul indirect e utilizat aproape excesiv în roman. *Discours rapporté*: acesta ar fi termenul de ordine al narațiunii de față. Modalitatea aceasta de expunere acoperă totul: de acolo de unde el părea firesc (transcrierea scenariilor, ipotezelor, planurilor lui Filip) și până la relatarea faptelor în sine ori la discursul direct, la dialogurile personajelor. Procedul este foarte potrivit dacă ținem cont de miza pe care și-o propune autorul: să facă credibila o alternativă la realitate care nu are existența concretă decât în mintea unui individ. Totuși, desfășurat pe parcursul întregului roman, acest procedeu devine obositor și monoton. Cu atât mai mult cu cât efectul nu e contracarat de antidotul pe care l-ar fi putut oferi soluția unei linii ascensionale a narațiunii, a unui principiu al građației care să reîmprospăteze o lectură ce nici după 200 de pagini nu pare că aduce nimic nou. O narațiune de mici dimensiuni ar oferi, probabil, cadrul adecvat pentru un asemenea tip de ordine a poveștii. Ceea ce se putea dovedi însă captivant pe un spațiu mai mic de desfășurare riscă să alunece în fastidios atunci când se ambiționează să se avânte în discursul de largă respirație al unui roman”. ■ În cronica intitulată *Recviem pentru lumea din mine*, Alexandru Matei prezintă cititorilor cel mai recent volum de versuri al lui Adrian Urmanov, *Schelet* (Ed. Pontica, 2004), totodată și cel prin care își ia adio de la lumea mireană, poetul călugărindu-se, aidoma lui Ștefan Baștovoi sau Andrei Peniuc. După o introducere referitoare la cele două curente dezvoltate în poezia românească din ultimii ani, „mizerabilismul” și minimalismul susținut de Marin Mincu, „ambele moștenitoare, chiar dacă polemic, ale biografismului optzecist dar și, adesea, ale expresionismului șaptezecist”, criticul se oprește și disecă poezia „utilitară”, „mai

ascuțită, mai retorică uneori, dar și mai proteică” a lui Adrian Urmanov, „practicantul celui mai *hard* minimalism” dintre colegii de breaslă. „Paradoxul poeziei urmanoviene este următorul: un eu poetic care se oferă până la propria sa alienare fiziologică lumii este actorul unei piese regizate de un poet militant. Dacă Dan Coman este indulgent cu expresia sinelui, înălțându-și autoironic ode, Urmanov își ia eul în serios, îi sortează expresia și îl manifestă cu parcimonie. Pentru că sensul expunerii eului este dat numai de experiența lui mundană cu alteritatea – cu Celălalt sau cu ceilalți, nu de opoziția lui față de lume. Eul trăiește numai din momentul advenirii lui în lume, așa cum automobilul învie în momentul răsucirii cheii de contact. Contactul are parte însă și el de o interpretare. Așa cum automobilul este ambreiat pentru a pleca undeva, eul se lasă umplut de lume tocmai pentru că urmează să o părăsească. La întrebarea ce ați duce cu dumneavoastră pe o insulă pustie, eul urmanovian ar răspunde: lumea”. □ Raluca Ciochină analizează volumul de versuri al lui Matei Călinescu, *Tu, elegii și invenții* (Polirom, 2004), apărut în ediție limitată de 360 de exemplare numerotate, așadar pentru un cerc restrâns de cititori, fiind „un demers în primul rând catarctic și, în al doilea rând, literar, un mijloc prin care evocă nostalgic, în suferință, figura fiului său pierdut”. Recenzenta subliniază, de asemenea, faptul că volumul „nu trebuie privit în contextul literaturii actuale, care se luptă cu formele de expresie”, *Tu* venind „dintr-o altă epocă literară, din tradiția neo-modernismului anilor șaizeci, după cum o dovedesc stilul, motivele și tematica”. □ Considerată „o prezență inedită în peisajul literar actual, ce nu poate fi trecută cu vederea”, cartea de inspirație istorică a lui Adrian Majuru, *Destinul din oglindă* (Ed. Paralela 45, 2005), este percepută de Mihaela Iacobescu ca o propunere de „reîntoarcere în vremurile îndepărtate, într-un trecut pe care-l percepem ca apropiat de sensibilitatea noastră. Bazată pe o formulă narativă lipsită de linearitate, cartea, un micro-roman-fantastic-ilustrat (cum însuși autorul o subintitulează), ne poartă printr-un labirint temporal ce are ca punct fix doar spațiul – Bucureștiul”. □ „Când m-am hotărât să scriu despre Cătălin Sandu, am stat în cumpănă: să scriu despre volumul său de proză scurtă sau despre roman? Despre rolul său ca administrator al *AtelierKult.com* sau despre site-ul dedicat SF-ului? Am ales romanul [*Fragmentalia sau Penultimul Război Mondial*], mărturisește Michael Hăulică în articolul intitulat *Ultima revelație a profetului*, din rubrica săptămânală dedicată genului: „Foarte interesantă ideea fragmentării și imaginația debordantă în a inventa personaje și situații, scriitura oscilând între umor și poezie. Uneori am avut senzația că citesc o piesă de teatru în care didascaliiile sunt scrise de un prozator cu har. Dar am remarcat și redactarea pe alocuri neglijentă, la fel corectura. Așa cum spunea și Mircea Opreiță în *Anticipația românească*, romanul poate fi citit independent de genul SF. Cătălin Sandu nu și-a propus să scrie un roman SF, chiar dacă ideea fragmentării ține de gen (sau de subgenuri). Lipsește cu desăvârșire recuzita obișnuită, nu avem parte nici de «idei SF», nici de gadgeturile nelipsite”. □ „*Marea mea cotitură a fost America, la vârsta de 50 de ani*”, declară

Andrei Brezianu în interviul acordat lui Ovidiu Șimonca, în care sunt atinse bornele biografiei sale: colaborarea la revista „Secolul 20”, exilul american și experiența de la Vocea Americii, „explozia discursului public”, resimțită ca un șoc la revenirea în țară, Regele Mihai și șansa ratată a României, Monseniorul Ghika, tribulațiile prin care a fost nevoit să treacă tatăl său, Barbu Brezianu, corectitudinea politică și politica SUA etc. ■ Tot un interviu (cu titlul „*Epoca aceea a fost un triumf al cretinilor*”) apare și în suplimentul acestui număr, cel acordat în luna februarie de Alexandru Paleologu lui Fabian Anton. Pentru că eseistul se află „în posesia unei lentile adaptabile ramei ce cuprinde atât generația '27, cât și începutul de secol XXI”, redacția pune la dispoziția cititorilor „un interviu-secțiune printr-o «eră a disperaților» care este fie aplaudată furtunos la scenă deschisă, fie contestată printr-o redistribuire a ghionturilor politice (legitime sau nu) la nivel cultural”. Punctul de pornire al dialogului, totodată și esența acestuia o constituie atitudinile „ostile, mai ales în presa occidentală, privindu-l pe Mircea Eliade și ceea ce aici numim «generația '27»”. □ Rubrica *Revista presei* vizează trei publicații: „Ziua”, „22”, „Contemporanul. Ideea Europeană”. Din cotidianul „Ziua” (nr. din 20 august), este semnalat „un interesant interviu” cu scriitoarea Simona Popescu, realizat de Iolanda Malamen. Autoarea *Exuviilor* „vorbește despre moralitatea în literatură, despre «moralistii adevărați», întotdeauna subversivi, despre pasiunea sa pentru poezia autentică (despre care va scoate o carte în toamnă, cu titlul *Lucrări în verde*), despre teoria ei în legătură cu cititorul adevărat, cititorul onest [...]”. □ Din revista „22” este semnalat și comentat „dosarul de protest” pe care Maria Bercea îl realizează pe marginea Monumentului Revoluției. □ Cititorii află, de asemenea, că în nr. 7 (640)/iulie 2005 din „Contemporanul. Ideea Europeană” continuă dezbaterea intitulată *Problema evreiască*, semnând contribuții Irina Petraș, Nicolae Breban, Geo Șerban, Lya Benjamin. □ Florina Pîrjol se întreabă *Cine va câștiga Booker Prize anul acesta?*, trecând în revistă nominalizările recent publicate.

30 august

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 783 (34)] În *Sertarul cu fotografii* (I), Bogdan-Alexandru Stănescu începe să comenteze antologia de versuri propusă de Petre Stoica, *Carnaval prenocturn* (C.R., 2004), constatând că aceasta „reunește, fără nicio exagerare, aproape cinci decenii de poezie semnată Petre Stoica: dinainte de 1966 până în anul 2002, când a apărut *Vizita Maestrului de vânătoare*. Poet aflat mai mereu în răspăr cu trendul liricii autohtone, celebrând când trecutul rural și al orașelului de provincie, când privind cu intensitate viața obiectelor, când abandonându-se plăcerii masochiste a melancoliei. Petre Stoica nu poate fi niciodată încadrat într-un grup «de forță»”. Continuare în numărul viitor. □ Iulia Argint prezintă „proza cu alunecări în fantastic sau oniric” din volumul *La capătul lumii și în țara aspră a minunilor* (Polirom, 2005) de Haruki Murakami. Continuare în nr. 785. □ Grupaj de poeme de Eugen Evu. □ În serialul

documentar din arhivele CNSAS, Carmen Chivu și Mihai Albu ajung în acest număr și următorul la Afacerea Meditația Transcendentală.

• [„22”, nr. 808 (35)] În articolul *Defăimarea lui Papahagi*, Adrian Popescu demontează aserțiunea lui Marin Mincu, conform căreia „Marian Papahagi nu ar fi crezut în valoarea europeană a literaturii române și, în consecință, aceasta nu ar fi meritat difuzată în afară”, printr-o veritabilă fișă de dicționar în care sintetizează activitatea profesorului și criticului clujean, pusă în slujba literaturii autohtone.

31 august

• [„România literară”, nr. 34] Tema numărului, *Istorie recentă*, este dedicată Elenei Vlădăreanu, prezentă în acest număr cu un grupaj de versuri intitulat *România fin de siècle*. ■ Coincident sau nu, Gheorghe Grigurcu definește *Douămiiștii*, pornind de la „substanțiala antologie” realizată de Marin Mincu, *Generația 2000* (Ed. Pontica, 2004). Deși pune la îndoială chiar termenul *generație*, criticul este de acord cu mentorul Cenaclului Euridice, cel care anunță ivirea unui „fenomen poetic viu, aflat permanent în mișcare imprevizibilă”, a unui „val de talente foarte tinere, marcate de prospețime și autenticitate netrucată”, părănd că „nu mai recunosc niciun fel de modele la care să se raporteze”. Grigurcu subliniază însă că „năbădăioșii douămiiști” nu apar din neant, așadar nu pot clama totala noutate: „Care este realitatea? Neîndoios înzestrați, vădind o emisie textuală de-o energie ce impune și idenegabile note diferențiale, douămiiștii se profilează pe un *background* (deja) tradițional care este avangarda. Ei intră în literatură pe poarta larg deschisă a avangardei fără de care n-ar fi de conceput. Nu e vorba neapărat de mimetism sau de epigonism, ci de o formulă creatoare «deschisă», precum haosul sau expresionismul, care e departe de a-și fi sleit posibilitățile. Nu e nici o rușine să fii avangardist, așa cum nu e rușine să ai ochii sau părul de-o anumită culoare”. Dintre trăsăturile desprinse din citirea și citarea tinerilor poeți antologați, criticul se oprește la cea mai vizibilă („ceea ce siderează în discursul douămiiștii”), și anume „reducția erosului la sexualitate și a sexualității la limbajul vulgar, cu savorile cele mai crude, pescuite din fetidele mlaștini argotice. Am putea recunoaște și aici un soi de repliere a candorii în mediul care pare a o contrazice flagrant. Psihatrii vorbesc despre o paradoxală ficționalizare a funcției sexuale prin producțiile obsedate de sex, de o abstragere din real prin figurarea sa «fără perdea». Obscenitatea joacă rolul de antidot al unui real nesatisfăcător, ilustrând o defulare prin emisia imaginii, o terapeutică prin scriitură”. □ Prezent cu versuri este și Petru Scutelnicu (grupajul *Poem pe cord deschis*), precum și Emil Brumaru, cu poemul „cerșetorului de cafea”. □ Comentând în continuare (v. numărul precedent) cel de al șaselea volum de *Opere* Ion Vinea, îngrijit și finanțat de Elena Zaharia-Filipaș, Ion Simuț găsește formula concisă perfectă pe care o alege drept titlul articolului: *Un poet în serviciul gazetăriei*. □ Intitulat *De la Petrila la Petrini* și decupând anul 1942 din biografia scriitorului, Daniel Cristea-Enache publică un fragment din studiul său monografic închinat lui Ion

D. Sîrbu, aflat în pregătire la Ed. Curtea Veche. „Ceea ce frapează, literalmente, este extensia acestei individualități deja bine conturate, evoluând pe o acoladă mult mai amplă de experiențe în raport cu tovarășii de generație, studii și orientare literară. Absolvent al unei școli de ofițeri de rezervă trimis pe front ca sergent; ilegalist comunist obligat să lupte împotriva Uniunii Sovietice, alături de armata unui *Führer* pe care îl detestă; fiu de miner petrilean devenit discipolul favorit al lui Blaga: Ion D. Sîrbu pare să constituie un nex de contrarii, o tipologie rară, în care elementele date, de esență și cele adăugate, configurate ori răvășite de turbulenta existență, se combină într-o formulă memorabilă. Simptomatic, tânărul disputat între front și seminar, tranșee și bibliotecă, gazetărie civică și proză literară nu lasă descoperit nici capitolul relațiilor erotice.” □ *În căutarea ființei* i se pare lui Mircea A. Diaconu a fi dramaturgul Matei Vișniec din volumul *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (Paralela 45, 2005): „Cu Matei Vișniec, teatrul intră într-o zonă acută a problematizării condiției umane, a întrebărilor luciferice care mărturisesc încă, cu o nostalgie devenită disperare, posibilitatea recuperării sensului, a salvării ființei”. □ *Caragiale e cu noi!* își intitulează Ștefan Cazimir noul calup de amintiri autobiografice scrise la persoana a treia. În acest episod, cititorul află mai multe detalii despre înființarea, statutul și activitatea Partidului Liber-Schimbist: „Ce l-a împins în politică pe Ștefan Cazimir? Curiozitatea? Năzdrăvănia? Spiritul ludic? Poate ceva din fiecare, poate nici unul din aceste impulsuri, ci altul, încă rămas în umbră. Sigur apare faptul că, o dată intrat în rol, actorul l-a îmbrățișat cu fervoare. I-a dăruit, cum se zice, tot ce avea mai bun. A luat lucrul în serios. A demonstrat, în îndeplinirea noilor obligații, o conștiinciozitate fără fisuri, egală cu a profesorului în activitatea la catedră. Dar ineditul îndeletnicirii postdecembriste a născut o stare de entuziasm cotidian, pe care rutina vieții didactice îl tocise de multă vreme”. □ „Aparent lipsit de pretenții și fruct al improvizăției”, jurnalul lui Teodor Baconsky, *Insula cetății* (Ed. Curtea Veche, 2005), i se pare recenzentului Mihai Zamfir „un document de primă mână: dincolo de scriitura încântătoare și subtilă, el marchează atitudinea acelei generații de intelectuali români pentru care comunismul a rămas doar o tot mai vagă amintire și care ar putea construi fără complexe veritabila noastră cultură post-totalitară”. □ „*Clipa & timpul* este o carte tipică pentru filozofia lui Mihai Șora. Ca și în precedentele sale volume, autorul atinge temele esențiale ale filozofiei, dar caută și o valorizare a teoriilor sale la nivelul prezentului (post) modern. Întrebarea care rămâne în minte cititorului la finalul acestei lecturi este cea din titlul unei cărți anterioare a lui Mihai Șora: Mai avem un viitor? Cea mai recentă carte a filozofului ajuns în pragul vârstei de nouăzeci de ani pune în chestiune chiar destinul omului (post)modern. Într-un fel, ea poate fi considerată, până la un punct, o replică a lui Mihai Șora la foarte discutata carte a lui Horia-Roman Patapievic, *Omul recent*”, rezumă Tudorel Urian volumul recent apărut la Ed. Paralela 45. □ *Bouquet garni* sau „un *congloméros* suprarealist, sau *à la manière de*, o carte de povești care s-au întâmplat de-a binelea sau pe care doar

„Îți amintești că le-ai citit, deși parcă se terminau altfel” sunt calificativele folosite de Simona Vasilache pentru a descrie prozele Ruxandrei Cesereanu din *Nebulon* (Polirom, 2005). □ Tableta din luna *August* a Gabrielei Ursachi îl are în centru pe Teodor Mazilu. □ În consonanță cu articolele din ultima vreme semnate de G. Pienescu, George Sanda scrie și el despre *Piraterie editorială*, atrăgând atenția asupra „statutului juridic al îngrijitorului de ediție, sintagmă inexistentă în Legea dreptului de autor”. □ Andrei Marga salută inițiativa Editurii Hasefer de a traduce și publica „monumentala monografie” a lui Hans Küng, *Judaismul*. Sunt redată câteva fragmente în tălmăcirea profesorului bistrițean Edmond Nawrotzky-Török. □ Rubrica Meridiane anunță care este cartea anului în Italia: romanul de debut al lui Alessandro Piperno, *Con le peggiori intenzioni*. □ Un spațiu generos este acordat amintirilor lui și despre George Enescu, comemorat în 2005 pentru cinci decenii de la dispariție. □ Gina Sebastian Alcalay semnează un eseu pe teme de actualitate, vizând *Universalitatea clișeeilor*. □ Ioana Diaconescu trimite o scrisoare deschisă directorului general al Societății Române de Radio imputându-i noile decizii ce vor intra în vigoare de la 15 august, conform cărora colaboratorii externi ai emisiunilor culturale nu vor mai putea fi retribuiți.

[AUGUST]

● [**„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 8**] Rubrica *Vizor*, realizată de Aura Christi, este dedicată Martei Petreu. Aceasta acceptă un lung interviu, intitulat după una dintre mărturisirile sale: „*Lumea e vie, parfumată, frumoasă, putredă, malignă, luminoasă...*”. ■ Un *Crochiu în cumpănă* al poetei schițează Irina Petraș: „Rafinamentul, inteligența incomodă, senzualizată discret, efervescența ideilor slujită de un verb îndrăgostit de propriile-i performanțe, prospectările subtile ale relației cuvânt-sentiment îmi apar ca trăsături exersate de autoare cu aceeași forță în două registre complementare: unul diurn, pur, despiciând ideea în lumina scialtică a cuvântului propriu, celălalt crepuscular, lăsându-se cutreierat de umbre și bântuit de stafii. [...] Poezia Martei Petreu, una dintre cele mai puternice și mai expresive ale vremii noastre, are acest curaj și această știință de a privi în față, câteodată nesăbuit, dar întotdeauna profund și zdruncinător de tabieturi, materia neagră a existenței”. ■ La rândul lui, Vasile Spiridon semnează *Marta Petreu – filă de dicționar*, în care, după ce discută volumele eseistice, critice, polemice, încearcă și o definiție a tiparului său liric: „Structură sufletească voluntară și agresivă, de un narcisism autofag, poeta estompează pornirile tandre și inefabile ale romanțiozității feminine; confesiunea depășește faza lirismului elegiac și a eroticii intimiste, desfide tabu-urile inhibitorii ale pudibonderiei”. Profilul autoarei din Cluj este întregit de o casetă ce conține bibliografia completă a operei acesteia, precum și repere critice esențiale. □ Când titrează *Despre un aleph estetic*, Radu Vancu se referă la subiectul unei monografii pe care tânărul critic sibian Dragoș Varga-Santai a închinat-o unui poet din aceeași urbe: *Radu Stanca. Sentimentul estetic al fînței* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005): „[...]”

admirabilă «încercare de pseudo-monografie a sentimentului estetic al ființei», cum excesiv de modest se prezintă (de ce «pseudo-monografie», când e vorba de o monografie *comme il faut*, nu silitor biografistă, e drept, dar oricum monografie în toată puterea cuvântului?), cartea sa, deci, salvează, prin inflexibila exigență estetică la ale cărei rigori supune viața și opera lui Radu Stanca, nucleele dure ale acestora, acelea cu care se poate construi «monumentul de aramă». Oricât de mefient, cititorul nu are cum să se mai îndoiască, la finalul lecturii, că, într-adevăr, sentimentul estetic al ființei este cel care dă coerență ființei (biografice, ca și de hârtie) lui Radu Stanca”. □ Tot despre poezie scrie și Olimpiu Nușfelean în eseul intitulat *Spiritul poetic și îndepărtarea de critica literară*: „Prin intuițiile și revelațiile sale, poetul, de fapt, lecturează, citește lumea, cu o «știință» care este cerută și la lectura operei ca atare. A ști să citești o operă artistică înseamnă a ști să citești lumea. Încă din cele mai vechi timpuri cartea a invitat atât la meditația asupra ei, a «litterelor» ei, cât și a cosmosului pe care îl încheie ea, «copie» a marelui cosmos. [...] În reevocarea poeziei, șansa autenticității îi revine celui care a trăit poezia pe viu și nu prin concept”. ■ Continuă, din numărul trecut, dezbaterea revistei pe tema *Problema evreiască*. În acest număr semnează texte Anca Pedvis, Henri Zalis, S. Damian și Dumitru Țepeneag. Continuare și în numerele viitoare. □ Henri Zalis propune un *Subiect de meditație*, punând întrebarea dacă „A fost Ury Benador un scriitor acomodat?” și atrăgând atenția asupra faptului că „răspunsul depinde de latura de la care porcede analiza”. Trecându-i în revistă opera, mai cu seamă *Ghetto veac XX*, exegetul comentează: „Privirea lui Benador identifică ambivalența unei lumi în ea însăși memorabilă după ce fusese, decenii la rând, rai și iad identitar. Simbolică, migălos emblematică la nivelul percepției literare despre evrei, proza în discuție alcătuiește genul de construcție înscrisă pe harta spiritualității autohtone, deopotrivă manifestare a nostalgiei pe filieră hermeneutică și posibilă exorcizare a suspendării unui miracol în plină Diaspora”. □ „Vasile Andru (1942) este un prozator atras de personalizarea prin înnoire, dar și de recondiționarea unor forme părăsite pe care le consideră perene. El numește acest proces «înnoirea prin vechi» (*În dialog cu proza nouă*, în *România literară*, 5/ 1986). Andru ajunge la tehnica sau retorica narativă a deceniului 9, după căutările deceniului anterior. Atunci, structurile și modalitățile de discurs epic erau ignorate sau privite cu suspiciune. Diversitatea admisă oficial și urmată chiar și de critica «estetică» rămânea doar aceea «stilistică», nedefinită în fapt, recunoscută doar propagandistic și demagogic”, scrie Marian Victor Buciu în articolul *Personalizarea prin înnoire*, în care analizează întreaga proză a lui Vasile Andru. □ Cu titlul *Principii ale amoralității*, Nicolae Breban publică un nou fragment din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”. □ La împlinirea a șapte ani de la moartea lui Mircea Nedelciu, Luiza Barcan oferă redacției, spre publicare foiletonistică, șapte texte inedite scrise de Mircea Nedelciu anume pentru emisiunea „Șapte zile, șapte arte”, difuzată în 1997, timp de câteva luni, la TVR: „La fiecare întâlnire săptămânală, pentru înregistrarea

rubricii, Mircea Nedelciu avea textul conștiincios pregătit, redactat la computer, și uneori presărat pe margine cu sugestii legate de inserția imaginilor celor mai potrivite, care să susțină vizual subiectul abordat. Naturalitatea lui era dezarmantă. Umorul fin, căldura și prietenia ce i-au făcut inconfundabilă personalitatea, răzbat din fiecare această mică bijuterie eseistică. Mesajul cugetărilor lui pe marginea relației dintre cititor și carte este de o percutantă actualitate”. În acest număr, apare a șaptea parte a textului intitulat generic *Literatura sau viața?* □ În cadrul rubricii *Un poem de...*, este reprodus unul fără titlu de Ion Caraion. □ Peste câteva pagini, în cadrul aceleiași rubricii, este reprodus *Noul mag* de V. Voiculescu. □ Ion Stratan semnează un mic eseu comparatist intitulat *Dickens și „copilul divin”*. □ Irina Petraș prezintă și traduce un epistolar Ștefan J. Fay – Marcel Moreau. □ Nina Antocel publică a treia parte a studiului privitor la *Universul poetic al lui Iosif Brodski*, cu prilejul împlinirii a 65 de ani de la nașterea poetului, □ iar Leo Butnaru semnează o amplă prezentare intitulată *Planeta Hlebnikov*, urmată de traducerea unora din versurile acestuia. □ Din rubrica *Respiro*, aflăm că Ion Ianoși a împlinit 77 de ani, □ că Ion Vianu definitivează interviul acordat revistei, dialog ce va apărea în toamna acestui an, □ că Varujan Vosganian „aproape și-a încheiat turneul de litere prin țară” („e de admirat energia acestui admirabil scriitor, care și-a lansat recent apărutul volum *Iisus cu o mie de brațe*, apărut la Editura Dacia, în circa cincisprezece localități”), □ în fine, că „după o pauză, o călătorie la Cluj, apoi la Fundata, romancierul Nicolae Breban, revine la cel de-al treilea volum din memoriile d-sale: *Sensul vieții III*. Ni s-au promis mai multe surprize, între care portrete ale prietenilor din prima tinerețe, tratarea uneia dintre cele mai dificile perioade – anul ’71, intrat în istorie ca an al *Tezelor din Iulie*, an în care autorul *Animalelor bolnave* își dă demisia din C.C., se reîntoarce în țară, stârnind stupeoare, nedumerire, fiind izolat și ocolit de colegi. De unii colegi. Între timp, *Conte...* va publica fragmente din paginile scrise”. □ La rubrica *Bref*, cititorii sunt informați că pot citi „*Conte...* într-o altă variantă on line, vădit îmbunătățită, pe site-ul www.ideaeuropeana.ro – adresă unde veți găsi și alte informații, ca, de pildă, ultimele apariții editoriale ale Editurii Fundației Culturale Ideea Europeană, precum și evenimentele culturale organizate de noi. Unul dintre evenimente este volumul în lucru – Rainer Maria Rilke, Marina Țvetaeva, Boris Pasternak, *Roman epistolar, Anul 1926*, în versiunea Janinei Ianoși. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Paul Valéry (Ed. Univers, 1989).

● [**„Convorbiri literare”, nr. 8**] Constantin Ciopraga abordează lirica lui Radu Cârnelci, scriind despre *Natură și modulații erotice*: „Refractar extremelor, deschis umanului în mers, păduratic și adorator al cerului, portretul lui Radu Cârnelci se plasează – în prelungirea lui Voiculescu și Pillat – în cadrele unui idealism naturistic senin, mai puțin unor Blaga și Arghezi. Poetul, un afectiv lucid cultivând o eminescianitate fără mâhniri și re-figurând în culori proaspete o lume ca miraj perpetuu, e un apologet al vieții-paradis. Poezie rotundă, sub semnul alfabetului sănătos preamărind *fiindul*, și vizând consonanțe cu istoria și mediul,

lirica lui Radu Cârnecki înaintează constant în misterul de fiecare zi; pe mare înțindere, ea se constituie într-o hermeneutică a iubirii calme”. ■ Alex. Ștefănescu continuă să publice articole din proiectata sa *Istorie a literaturii*. Cu titlul *Doi poeți*, în acest număr apare medalionul dedicat lui Alexandru Andrițoiu („Recitindu-i poemele, ne surprinde, înainte de toate, *volubilitatea* sa, comparabilă cu aceea a unui Ion Minulescu. Ne surprinde pentru că la ardeleni actul exprimării este de obicei un proces laborios. Spre deosebire însă de munteni, Alexandru Andrițoiu își ia în serios, cu o anumită solemnitate protocolară, chiar și discursul cel mai fantezist. [...] Textele minuțios și fin lucrate, purificate de orice dramatism al comunicării, îl delectează, dar îl și fac să simtă o nostalgie a imperfecțiunii.”) ■ și Cezar Baltag („Poezia lui Cezar Baltag, narcisiacă, intelectualistă, nu este făcută pentru publicul larg; numai prinsă în vârtejul entuziasmului general din deceniul șapte a putut să ajungă, pentru o clipă, în centrul atenției. Ca și poezia lui Ion Barbu – cu care seamănă, fiind însă lipsită de senzualitate – presupune un cititor cultivat. În niciun caz nu poate fi recitată pe scenă.”). ■ *Poezia de dincolo de cărți*, din titlul cronicii lui Ioan Holban, este cea scrisă de Aurel Dumitrașcu, care, în plus, este poezia „unei teme – memoria, oglinda care reflectă și minte, care continuă ceea ce poetul însuși scrie, înghițind hulpav zarul aruncat de viață”. ■ Tot despre poezia lui Aurel Dumitrașcu scrie și Dan Bogdan Hanu, recenzând volumul *Scene din viața poemului* (Ed. Conta, 2004): „Fericită alchimie, aceea care face posibilă întâlnirea în substanța poeziei lui Aurel Dumitrașcu a candorii ludice sau nonșalanței vagante, speculative a optzeciștilor bucureșteni, a spectrelor gravității din poezia celor ardeleni și a damnării depresurizate prin filtrele metafizicului, specifică poeziilor moldoveni congeneri. Sinteza, cu subterfugiile ei de dozaj, îl relevă pe Aurel Dumitrașcu drept optzecistul *par excellence*”. □ *Un desant vrâncean* îi atrage atenția lui Adrian Dinu Rachieru, care își împarte spațiul cronicii între doi tineri poeți: Virgil Panait, *Poemul precum actul sexual* (Ed. Zedax, 2003) („Sub acest titlu derutant, autorul își teatralizează melancoliile, locuind în intertextualitate. Ia notă de pan-sexualismul care bânuie prin lirica noastră și, sub aparența de a se plia docil trendului, ia în răspăr acest «dezmaț liric» (cum la numit cineva). Jucăuș, exploatând fondul sentimental prin expediții ironice și exerciții auto-ironice, el dovedește [...] inteligență și polemism.”) □ și Ștefania Oproescu, *Singurătatea nisipului* (Ed. Zedax, 2003) („Preocupată, în plin *pornocultism*, de salubritatea liricii, Ștefania Oproescu ne propune mesaje de tip epistolar, adulmecând liniștea (ca *paradis visat*) și deplângând timpul «arderii de tot».”). □ Debutul lui Augustin Cupșa, cu volumul *Prezent compus/recompus* (Ed. Revistei „Convorbiri literare”, 2005), este întâmpinat de Gellu Dorian, care vede în lirica acestuia „o experiență nouă în suprarealism, experiență împănată cu vagul elegiac de care aminteam la început, cu ironia și ludicul, meditația și nuanța metafizică. Un conglomerat de concepte poetice aduse la un același discurs, gata să cadă în monotonie. Dar tot acest aspect, unitar, este salvat de acele paliere în care și-a așezat cartea Augustin Cupșa, una curată, cu propuneri

de atenționare pentru cititorul adevărat de poezie. Un debut bine zidit, cu perspective mai mult decât sigure într-o evoluție de bun augur”. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, Magda Cârneci este prezentă cu un grupaj de 6 poeme intitulate generic *Nenumărate Fecioare*. □ Pentru Henri Zalis, poetul Martin Abramovici este *Un risipitor delirant de bogat*. □ Mircea A. Diaconu descoperă *Timpul de sărbătoare al teologului*, și anume acela când scrie versuri, referindu-se la creația lirică a teologului Theodor Damian. □ Liviu Grăsoiu pune diagnosticul necruțător – *Apă de ploaie* – pe volumul de versuri al lui Adrian Iorgulescu, *Aripa Evei* (Ed. ICR, 2005), întrebându-se de ce un reputat compozitor și muzicolog român nu s-a limitat la domeniul său de excelență. □ Versuri publică în acest număr: Salah Mahdi, Alexe Rău, Violeta Ion, Filip Köllö, acestuia din urmă – pictor, de meserie, dar „poet *serios* în apariția din caruselul liric al publicațiilor literare” – făcându-i o succintă prezentare Ion Stratan: „Formația domniei sale nu transpare deloc în această dăruire totală pe care o simte față de poezie. Nu ne aflăm în labirinturi cromatice, nu sunt propuse poeme «sinestezice» în care culorile să joace un rol esențial. Poemele sunt «pseudo-narative» cu intruziuni ale metaforei și chiar ale unor tipuri de «aforism», «maximă» sau «apoftegmă»”. □ Cassian Maria Spiridon stă de vorbă cu scriitorul Valeriu Stancu, președintele filialei Iași a Uniunii Scriitorilor. ■ *De ce iubim femeile și cărțile* se întreabă Constantin Dram, încercând să dezlege misterul succesului celei mai recente cărți semnate de Mircea Cărtărescu: „Între primul și ultimul text din această alcătuire beletristică, sunt plasate linii de forță ce resuscitează povestirea ca gen și iubirea ca sentiment etern (și etern netraductibil, în orice formă de teaurizare culturală). Dacă prima «istorioară» se consuma în cadrele unei autoironii textuale [...], ultima, care dă și titlul volumului, este o provocare a sincerității, sensibilității, ironiei și autoironiei, o radiografie extrem de personalizată dar și atât de general aplicabilă sufletului masculin contemporan, *părând a răspunde*, dacă era nevoie, la pseudo-interogația din titlu [...]. De asemenea, cu toate că autorul, autoironic orice postmodern previzibil, introduce avertismente de dragul textului în sine (povestirea viselor, începerea cu citate, explicarea unor banalități, indicarea unei anume categorii de cititori, relaționarea între personaje literare și modelele acestora), ca apoi să se întoarcă tot spre ceea ce intenționase, toate acestea au un anume rost. E, în primul rând, un avertisment al avertismentelor, o rezultantă a acestora, care conduce spre posibilitatea citirii textelor adunate în volum și ca *pe altceva* decât niște istorioare publicate în «Elle», «Dilema», «România literară», «Lettre internationale» și «Tabu». Ar putea fi citite ca narațiuni care, dincolo de pre-textele în sine, să conteze prin mesajul subliminal ce privește însuși destinul *povestirii* în sine, ca act, ca gen, ca discurs cu funcție de teaurizare culturală, cunoscut ca atare de la începuturile umanității”. □ Romanul *Groapa roșie* de Constantin Abăluță este, în viziunea Roxanei Ursărescu *Dosarul mărturiilor fără*

glas, întâlnind „pe teritoriul literaturii române alte texte care dezbat tema periferiei, precum *Maidanul cu dragoste* de George Mihail Zamfirescu sau *Groapa* de Eugen Barbu”. □ O *Radiografie a fricii* vede Ilie Dan în cel de-al doilea volum (*Frica*) din trilogia romanescă a lui Adrian Dinu Rachieru, *Legea conservării scaunului* (Ed. Eubeea, 2004). □ Pentru Cătălin Mihuleac, Mircea Mihăieș este *Vărul din provincie al lui C.T. Popescu*, așa cum reiese din „scrierile sale vitriolante” adunate din „România literară” (1996-2000) și publicate în volumul *Masca de fiere. Pamflete* (Polirom, 2000). □ Pagini de proză scurtă semnează în acest număr Dumitru Augustin Doman. □ Bogdan Crețu se apleacă asupra unui „cărturar de școală veche”, Ion Papuc, recenzându-i masivul volum intitulat *Cu fața spre trecut* (Ed. Vergiliu, 2005). □ La secțiunea de istorie literară, Florin Faifer îl recitește pe Spiridon Popescu, □ Iulian Boldea descoperă *Teatralitatea limbajului poetic* la Emil Botta, iar □ Gheorghe Moldoveanu stă *O oară, cu Eminescu*. ■ Vasile Robciuc prezintă succint și traduce o piesă de Tristan Tzara, *A doua aventură cerească a domnului Antipyrine*, publicată în revistele pariziene „Littérature” (iunie 1920) și „391” (noiembrie 1920). □ *Catalogul stilurilor* este inventariat de Mirela Roznoveanu. □ Constantin Coroiu prezintă cartea lui Mario Vargas Llosa, *Scrisori către un tânăr romancier* (Humanitas, 2005, traducere de Mihai Cantuniari). □ Cu titlul *Iubirea ca un act de curaj*, apare un grupaj de aforisme semnat de Gheorghe Grigurcu. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Stan V. Cristea, *Dicționarul scriitorilor și publiciștilor teormăneni* (Ed. Rocriiss, 2005), Marian Dopcea, *Căile Domnului* (Ed. Ex Ponto, 2002), Calistrat Costin, ... *Restu-i otravă* (Ed. Corgal Press, 2004), George Gavrileanu, *Nu întrebați caii sau Ultima zi a singurătății* (Ed. Crai Nou-Mușatinii-Bucovina Viitoare, 2005). □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (31 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Vasile Iancu are „sub ochi” nr. 2 (aprilie-iunie 2005) al revistei constantene „Ex Ponto”, din care reține *Diaspora și scriitorii ei aproape necunoscuți*.

● **[„Cuvântul”, nr. 8] *Cât de exportabilă este cultura română?*** este tema abordată în numărul curent. De această dată, Mircea Martin însuși ține să argumenteze *De ce (ne) punem problema exportului cultural?* Arătând că obsesia recunoașterii din afara țării nu a existat în perioada interbelică (dându-i ca exemple pe Tristan Tzara, Brâncuși, Fundoianu, dar și pe Iorga, Lovinescu, Călinescu sau Camil Petrescu), criticul constată că „În forma ei actuală, nevoia de afirmare și legitimare în afară s-a cristalizat în anii izolării totalitare, când am pierdut contactul firesc cu reperle și valorile Occidentului și când n-au mai fost posibile

decât soluții individuale privilegiate”. ■ Cum este *Literatura română văzută de la Paris* împărtășește cititorilor Mircea Iorgulescu. După ce întocmește o listă bogată de autori (interbelici, moderni și postmoderni) publicați de editurile franceze, semnatarul articolului mută centrul de greutate al chestiunii dinspre exterior spre interior: „Oferă însă publicațiile românești, ziare și reviste laolaltă, o imagine cât de cât articulată a producției literare naționale? Este punerea în valoare a literaturii române grija dintâi a celor care scriu în România despre literatură și scriitori? Cheia interesului pentru literatura română se află la București, nu la Paris, Berlin, Londra, Roma sau Madrid”. ■ Despre *Podul româno-suedez* scrie Al. Cistelean: „Un pod liric, intens circulat în ambele sensuri, pare a se fi instaurat între România și Suedia. Nu știu dacă e o problemă adâncă, de afinități secrete și empatii speciale, ori o problemă mai simplă, de interfețe cu vocație. Poate fi vorba, firește, și de una, și de alta. Cert este că, pe partea noastră, în acest sens «funcționează», cu un fel de însărcinări plenipotențiare achitate la maximum, două nume sonore: Gabriela Melinescu și Dan Shafran”. Sunt amintite antologiile bilingve de poezie și eforturile celor doi de a face cunoscute, reciproc, nume importante ale celor două literaturi. □ Păstrând spațiul cultural, Dumitru Țepeneag se ocupă de *Literatura română dichisită de autoritățile culturale franceze*, descriind adică proiectul *Les Belles Étrangères*, prin care doisprezece autori români vor fi prezenți și promovați la Paris, după o selecție „(cam) după ureche”. ■ În articolul cu un titlu surprinzător, *România, capitala... Paris*, Ion Pop prezintă cititorilor un alt proiect parizian, susținut de această dată de Basarab Nicolescu, coordonator al colecției „Români din Paris” a Editurii Oxus, din toamna anului 2003, când a fost inițiată, apărând „nouă titluri, toate monografiile consacrate unor figuri reprezentative pentru comunicarea dintre cele două spații culturale”: *Cioran* de Simona Modreanu, *Victor Brauner* de Sarane Alexandrian, *Mircea Eliade romancier* de Eugen Simion, *Gherasim Luca* de Petre Răileanu, *Benjamin Fondane* de Olivier Salazar-Ferrer, *Claude Sernet* de Michel Gourdet, *Tristan Tzara* de Henri Béhar și *Constantin Brâncuși* de Doina Lemny. La cele opt titluri enumerate (altele aflându-se în pregătire) se adaugă cel de-al nouălea, datorat lui Jean-Yves Conrad, intitulat *Roumanie, capitale... Paris*, un „ghid al promenadelor insolite pe urmele românilor celebri din Paris”. □ Dimpotrivă, despre o „lipsă cronică de imagine de care suferea literatura română în Germania”, lipsă acoperită doar parțial de antologia editată de Dieter Schlesak, *Gefährliche Serpentina. Rumänische Lyrik der Gegenwart* (Druckhaus Verlag, 1998), scrie Gabriel H. Decuble în articolul *Între Vaterland și Mutterland*: „Nereușindu-i sofismul despre «blocul monolitic» al liricii românești contemporane, volumul în discuție rămâne ceea ce promitea de la bun început: o colecție de poeți împărtășind doar aceeași identitate națională. Or, antologiile strict identitare sunt ele necesare, nimic de zis, dar nu mai au ecoul pe care l-ar fi putut avea odinioară, pentru că evocă *nolens volens* un efort propagandistic”. ■ O subtemă se cristalizează în întrebarea *De ce (nu) sunt traduși scriitorii români?*, la care răspund Radu Paraschivescu și

Dan Shafran. Cel dintâi se dezice de facilele și aparentele motivații (de genul „suntem nevolnici economic, șubrezi financiar, corupți politic și impotenți sportiv, de ce am fi interesați literar?” sau al culpabilizării Occidentului pentru lipsa de interes), fiind de părere că suntem *Corigenți la imaginație și antren*, nuanțând și detaliind în articol și alte pricini: „caracterul ultralocalist al multor titluri din literatura contemporană, îndeosebi romane”, „lipsa unui efort coordonat de împingere a cărților bune sub ochii celor interesați de traducerea lor”, „scepticismul agenților literari față de literatura noastră”. □ Dan Shafran crede însă că motivul principal este *Lipsa traducătorilor nativi*. ■ O excepție este Alexandru Ecovoiu, al cărui cel mai recent roman *Ordinea* (Polirom, 2005) tocmai a apărut pe piață și al cărui *Studiu de caz* este prezentat de Paul Cernat: „«Șaizecist» prin vârstă, „optzecist” prin debutul editorial și «milenarist» prin... restul, Alexandru Ecovoiu este unul dintre scriitorii români mai apreciați în străinătate decât în țară, unde totuși nu duce lipsă de admiratori”. Rețeta succesului său ar fi aceea că „Autorul știe să-și țină aproape cititorii. Fără rafinamentul blasfemator al lui Saramago, fără profunzimea meditației lui Culiănu și fără sofisticarea supraetajată a lui Eco, Ecovoiu stăpânește totuși ceva din rețeta acestora: intriga axată pe o idee-forță spectaculoasă, urmărită până-n pânzele albe; narațiunea-program de computer valorificând utopii negative, erezii și spaime milenariste, elementele de senzațional ezoterico-politic, polițist sau ținând de speculația pe marginea unor texte sacre și profane. Explorarea universurilor mentale «maximalist-eretice» va fi întotdeauna mai atractivă decât cea a pitorescului localist, a banalului sordid și a micului infern cotidian...”. ■ O altă subtemă se conturează în Obsesia Premiului Nobel. Subiectul este abordat de Ana Blandiana (*Blestemul de a ne devora unii pe alții*), Norman Manea (*Fantomas*) și Mircea Cărtărescu (*Un Nobel în pofida noastră*). □ Consonând cu tema propusă, paginile centrale dedicate Conferințelor „Cuvântul” găzduiesc în acest număr intervențiile lui Mircea Martin și Horia-Roman Patapievici pe tema lunii iulie: *Imaginea României și rolul diasporei în promovarea ei*. □ *Hărți, strategii și ținte fixe* este articolul prin care Gheorghe Crăciun răspunde la preocupările pentru strategii culturale din revistele „Cuvântul” și „Observator cultural”. □ Sunt publicate și alte articole sau luări de poziție pluridisciplinare, precum: *Despre exportul cultural-academic* (Sorin Antohi), *Să ne promovăm mai întâi la noi* (Dan Lungu), *Cine vede pe cine?* (Andrei Codrescu), *Ce ne spune web-ul?* (Matei Călinescu), *Să gândim pozitiv!* (Michael Finkenthal), *Capitalul polemic* (Caius Dobrescu). □ Pe ultima pagină, Laura Albușescu se află în dialog cu Solomon Marcus, acesta afirmând fără echivoc: *Cultura sau e totală sau nu e*. □ Revista revistelor culturale, păstrând intactă tema numărului, este împărțită între Nicolae Bârna și Paul Cernat. Cel dintâi prezintă revista „Seine et Danube” (redactor-șef: Dumitru Țepeneag), „câtuși de puțin «publicație românească pentru străinătate», dar nici revistă propriu-zis franțuzească, deși apare în limba franceză la Paris, începând din toamna anului 2003, cu o periodicitate, până acum, aproximativ trimestrială” și care aspiră să fie „pur și simplu o revistă

europăană”. După ce o monografiază, indicând dosarele, temele, rubricile, semnatarul trece în revistă cuprinsul numărului 6, cel mai recent, care „readuce în actualitate o mișcare literară cvasireprimată, escamotată, marginalizată și aproape uitată”, și anume onirismul estetic românesc din anii ’60-’70 ai secolului trecut. □ La rândul lui, Paul Cernat schițează istoricul și obiectivele revistei „Euresis/ Cahiers roumains d’études littéraires et culturelles”, în final scanând cuprinsul celor mai recente două numere: „Apărute la interval de câteva luni, cu un design modificat și într-o nouă formulă redacțională, cele două noi numere tematice redimensionează linia interculturală a publicației atacând – din perspective disciplinare multiple – «provocările» culturale ale globalizării (*La Globalisation et ses défis culturels*, nr. 1, septembrie 2004) sau construind un incitant portret intelectual în fărâme al lui Eugen Ionescu «văzut dinspre România (*Eugène Ionesco vu de Roumanie*, nr. 2, decembrie 2004)»”.

• [„Apostrof”, nr. 7-8 (182-183) Iul.-Aug.; din acest număr, Adriana Pop se adaugă echipei redacționale.] Surprins de „imensitatea materialului sintetizat în fișe scrupuloase, foarte precise, lucrute «ardelenește»”, Ștefan Borbély prezintă elogios *Lexiconul cronologic al romanului românesc*, adică cele aproape 1300 de pagini ale *Dicționarului cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989* (Ed. Academiei Române, 2004), volum masiv redactat în cadrul Institutului de Lingvistică și Teorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj. □ În articolul intitulat *Jocul cu moartea sau despre «morțișoară»*, Irina Petraș recenzează volumul lui Livius Ciocârlie, *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2005). □ *M. Eminescu în cheie filozofică*, astfel citește Nicolae Turcan volumul de studii și eseuri ale lui Vasile Muscă, *Lumile și trecerile lui Eminescu* (Ed. Grinta, 2004): „Unitare prin stil, în pofida perioadei mari de timp ce le desparte, aceste texte cu aer modern și dezvoltări filozofice se citesc cu o reală încântare. Faptul se datorează nu atât «obligației» morale, similară în opinia profesorului clujean unui act de credință, a oricărui intelectual român de a scrie despre marele poet «măcar o dată în viață», cât capacității de a transforma poezia eminesciană într-o aventură intelectuală personală”. □ În cadrul rubricii *Puncte de reper*, Mircea A. Diaconu semnează amplul studiu referitor la Caragiale, intitulat *Mofturi despre reveria și cinismul limbajului publicitar*: „Gazetar înăscut și director la «Moftul român», Caragiale controlează relația dintre eficiență și strategie publicitară, plasând-o în contextul unei ironii metafizice, al unei (aparente) pulverizări a sinelui. Astfel, își inventează instrumentele persuadării, până în două ape, căreia victimă sigură ar trebui să-i cadă cititorul”. □ Gabriela Melinescu este prezentă cu versificări ale zilelor săptămânii, compuse „pentru Iordan Chimet”. □ Câte o pagină de poeme semnează George Vulturescu și Iulian Boldea. □ Adam J. Sorkin și Irma Giannetti traduc în limba engleză un grupaj de poeme ale Denisei Comănescu. □ Michael Finkenthal trimite redacției o *Epistolă estivală despre Peyresq*, un cătun din Alpi, unde se întâlnesc anual, la sfârșitul lunii iulie, membrii Societății de Studii „Benjamin Fondane” și invitații acestora. În ediția din acest an, autorul va

urmări în comunicarea sa „felul în care Fondane se redefinește ca poet la începutul anilor treizeci prin ceea ce scrie despre Rimbaud”. □ Ana Mureșan traduce încă un fragment din romanul *Amantele* de Elfriede Jelinek, în curs de apariție la Ed. Polirom. □ Este reproducă o carte poștală inedită trimisă de Lucian Blaga din Köln în 1930. □ Consistentă rubrică *Dosar* din acest număr dublu de vară (îngrijită de Ion Vartic) este dedicată regizorului Andrei Șerban, ajuns la Cluj. Semnează texte, interviuri, dări de seamă asupra evenimentelor teatrale, comentarii etc. Marta Petreu, Andrei Șerban, Eugenia Sarvari, Călin Teuțișan, Laura Pavel Teuțișan, Roxana Croitoru. ■ Subliniind că „ionescologia românească s-a consolidat simțitor în ultimii ani”, redacția publică o notă de prezentare a celui deal doilea număr al revistei „Euresis” (serie nouă, coordonată de Mircea Martin), dedicată lui Eugen Ionescu, la zece ani de la intrarea în posteritate. Sunt reunite „studii și comentarii (în franceză și în engleză) consacrate destinului creator al unui scriitor de mare anvergură, pe care și-l revendică atât literatura română, cât și cea franceză”. Sunt enumerate titlurile și autorii textelor din cuprinsul acestui număr ce se va constitui într-o „exceletă carte de vizită a ionescologiei actuale, a cărei pătrundere în mediile culturale din străinătate se impune de la sine”. □ La rubrica *Revista Revistelor*, sunt răsfoite „Observatorul cultural”, „Cuvântul” și „Poezia”. □ Din nr. 272 al celei dintâi publicații este reținut și comentat doar interviul cu Andrei Șerban, iar din nr. 274, doar textul polemic al lui Florian Roatiș despre discipolii lui Constantin Noica. □ Din numărul estival al revistei „Poezia”, este reținut interviul acordat de Gellu Dorian lui Vasile Proca „despre conflictul dintre scriitori și «securiștii care ne conduc»”. □ Adriana Pop prezintă cuprinsul celor patru secțiuni ale Caietului nr. 1 al revistei „*Halbjahresschrift. Für südosteuropäische Geschichte, Literatur und Politik*”, dedicată așadar istoriei, literaturii și politicii în Europa Centrală, de Est și Sud-Est. Din cuprins: o nuvelă de Alexandru Vona tradusă în limba germană, o convorbire a Martei Petreu cu același autor, o recenzie a *Jurnalului* lui Mihail Sebastian, tradus de curând în limba germană ș.a. □ Nota intitulată *Bulgakoviada* informează cititorii despre împlinirea în cele din urmă a proiectului „utopic” al Ruxandrei Cesereanu de a merge pe urmele autorului romanului *Maestrul și Margareta*. Cei patru „bulgakofili” (inițiatoroa, Marta Petreu, Corin Braga și Virgil Mihaiu) care au vizitat Moscova în acest scop urmează să scrie în paginile revistelor „Apostrof” și „Steaua”, până la apariția volumului colectiv proiectat.

• [„**Caiete critice**”, nr. 7-8, Iul.-Aug.] Eugen Simion, în rubrica *Fragmente critice*, publică a doua și ultima parte din studiul intitulat *Tânărul Eugen Ionescu* (II), o cronică detaliată a însemnărilor critice de tinerețe, care nu au intrat în celebrul volum *Nu* (1934), ci au fost strânse de Mariana Vartic și Aurel Sasu în două volume ce poartă titlul *Război cu toată lumea* (Humanitas, 1992). În acest număr, criticul întocmește un dosar al obsesiei ionesciene de „demonizare a lui Arghezi”: „Revenim la cazul Arghezi, subiect de veșnică provocare pentru tânărul comentator. În *Nu* îl demontează piesă cu piesă și, la urmă, statuia sfărâmată

începe să-i placă... Dar nu de tot și nu pentru multă vreme. Arghezi rămâne pentru Eugen Ionescu marea provocare, demonul pe care vrea să-l denunțe, marele impostor, în fine, falsul model liric cu care se confruntă. Am urmărit în cele două volume din *Război cu toată lumea* cronologia acestei obsesii. Căci este, repet, o adevărată obsesie... M-am întrebat ce o provoacă, de unde vine atâta înverșunare, cât este frondă tinerească și câtă convingere este în acest discurs negativ îndreptat împotriva unui mare poet?! N-am găsit altă explicație decât următoarea: Eugen Ionescu își creează câteva modele negative în funcție de care respinge ideea de autoritate în literatură. Victor Hugo este unul, Arghezi ilustrează un anti-model similar în spațiul românesc”. □ Mariana Ștefănescu traduce din limba sârbă articolul lui Srba Ignjatović, intitulat *Eugen Simion sau spiritul neformalist și necontrafăcut*: „În final, putem spune că, ocupându-ne de scrierile lui Eugen Simion, în care acesta a evocat personalități ale culturii sârbe și române și nu numai, am descoperit un narator de vocație. Cărțile sale, exegezele sale profunde se remarcă prin spirit analitic și speculativ și spun foarte mult despre lumea românească, despre alte lumi. Iar în *Jurnalul* său *parizian* a știut să transfigureze documentul și să ne dezvăluie, involuntar, trăsături ale chipului său spiritual. Căci Eugen Simion este un indubitabil spirit neformalist și necontrafăcut”. ■ La împlinirea a 70 de ani, D.R. Popescu intră în vizorul a doi critici. Mai întâi, Jeana Morărescu semnează cronică piesei *Anglia* (Ed. Scrisul românesc, 2003), titrând *Thought – sau D.R. Popescu* și sintetizând în final că „este, în toate acestea, o tranziție și o răspântie axiologică, cu semnal eschatologic incert, a *spațiu-timpului universal*, pe care imaginarul subconștient al extraordinarului scriitor care este D.R. Popescu le-a interceptat ca pe un formidabil reflex al unei răscruci și tranziții istorice (în particular românești)!” □ La rândul lui, criticul Andrei Terian revizitează romanul *F*, recent reeditat (Ed. ICR, 2004, cronologie și postfață de Mihai Iovănel), semnând cronică intitulată *Vulpea și iepurii*, ce include subtitlurile: *O receptare paradoxală*, „*Teoria vidului*”, *Universul non-paradigmatic* și *Eroarea lui Tică*. „Timp de câteva decenii, proza lui Dumitru Radu Popescu a fost apreciată tocmai pentru ceea ce i s-a refuzat ulterior. Astfel, la data apariției, ciclul *F* a fost privit ca un moment de referință pentru asimilarea unor valori refuzate în decenii precedente și, totodată, ca un pas decisiv în procesul de modernizare a prozei noastre. Prin urmare, doi factori au justificat receptarea favorabilă a romanelor lui D.R. Popescu: valoarea etică, mai exact curajul de a adopta o atitudine deloc obedientă față de ideologia epocii, și virtuozitatea epică, probată prin utilizarea unor modalități sofisticate de narație și de analiză psihologică.” ■ Bogdan Popescu publică a treia parte (din cele cinci din acest an) a studiului intitulat *Ștefan Bănuțescu – repere biografice (III)*, ocupându-se în acest număr de copilăria și adolescența scriitorului. □ În eseuul său, Tudor Vlădescu este interesat de *Oroarea de sfaturi și noua ficțiune*, constatând că scriitorii tineri din ultimii ani, precum Sorin Stoica, Dan Chișu sau Ioana Baetica, nu au scris doar cărți, ci, „prin ceea ce au scris, au redefinit termenul de ficțiune”: „După cincizeci de ani de comunism

și zece ani de postmodernism, pe care numai studenții, criticii și cercetătorii l-au înțeles (și pe care nimeni nu îl poate defini, cu excepția sistematizării lui Mircea Cărtărescu), noul val al prozei românești începe să își găsească o identitate”. □ *Lumina cuvântului Ariadnei* este ceea ce descoperă Andrei Milca în volumul bilingv de versuri al tinerei Ariadna Petri, *Cuvintele luminii/The Words of Light* (Ed. Paralela 45, 2005): „V-ați aștepta probabil, în vremea pornografiei-șoc fracturiste, ca Ariadna Petri să cultive verbul scabros și imaginea sordidă. Fals. *Cuvintele luminii* se întorc mai degrabă la Nichita Stănescu și la obsesia lui pentru logos, decât la universul sexului și violenței al lui Marius Ianuș și al *cyber-punk*-eroilor săi”. □ După lectura celor două volume ale lui Andrei Milca, *În rotonda literaturii. De la Mihai Eminescu la Marius Ianuș și Proza românească înainte și după comunism* (pentru care a fost distins cu Premiul Nichita Stănescu pentru *Opera prima* în 2005), Cristina Deutsch îi dedică o cronică intitulată *Critica literară între publicistică și stilul pseudocolocvial*, căci tânăra comentatoare observă de la început „acest amestec de stiluri în care critica literară, stilul jurnalistic și pasiunea pentru textul literar, pentru analiză și comentariu se îmbină într-o manieră interesantă și, mult mai important, plină de proșpețime”. ■ După ce în nr. 4 al revistei, Nicolae Bârna definise *Optzeciștii* (prima versiune a textului din *Dicționarul General al Literaturii Române*), în acest număr publică consistenta intrare de dicționar referitoare la *Post-modernism*, incluzând, pe lângă definiție, analiză, reprezentanți, și repere critice (Dan Grigorescu, Mircea Cărtărescu) sau repere bibliografice. „Se spune uneori – și fără prea mare exagerare – că ar exista tot atâtea «post-modernisme» câți cercetători ai post-modernismului, dar există, cu toate acestea, un fel de «portret robot», operațional, al post-modernismului, obținut prin adăugarea sau compilarea particularităților celor mai pregnante ale diferitelor «post-modernisme», invocate cel mai frecvent ori prezente în listele de trăsături definitorii furnizate de cercetătorii cei mai prestigioși ai chestiunii.” □ Volumul cel mai recent al criticului V. Fanache, *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga* (Ed. Dacia, 2003), în care sunt interpretate „constante definitorii ale universului poetic blagian”, este comentat de Iulian Boldea. □ Enciclopedia realizată de Eugen Budău, *Bacăul literar* (Ed. Universitas XXI, 2004) este prezentată de Vasile Bardan. □ Același Vasile Bardan descoperă *Un critic echilibrat* în profesorul Nicolae Tudor, care publică o culegere masivă de eseuri critice (despre Creangă, Eminescu, Caragiale, Macedonski, Sadoveanu, Camil Petrescu, Blaga, G. Călinescu, Preda ș.a.) „sub un titlu aproape romantic”: *Iubirea, un nimb primit prea târziu* (Ed. Arefeană, 2005). □ Constantin Hârlav continuă din numărul trecut *Încercări-le de precizie... istorico-literară*, sintetizând informațiile legate de primele texte publicate de tânărul E. Lovinescu într-un tabel cronologic detaliat (1900-1906), la care anexează alte articole inedite descoperite în periodicele din 1903 și 1904. □ În articolul *Sinteză și intertextualitate*, Paul Dugneanu se ocupă de poetica originală a lui Stephan Roll (Gheorghe Dinu). □ Cu titlul *Radu Gyr și Mareșalul Antonescu* (I), Pavel Țugui publică un prim grupaj de

„file de istorie culturală” la rubrica *Document*. Pornind de la articolul dedicat lui Radu Gyr de Victor Durnea în *Dicționarul General al Literaturii Române*, literele E/K, Țugui completează biografia poetului cu documente descoperite în cercetările sale (continuare în nr. viitor). □ Tot un document, de data aceasta din octombrie 1973, este și dialogul purtat la Radio Europa Liberă, între Monica Lovinescu și Dumitru Țepeneag, despre *Condiția intelectualilor din România, între cenzură și utopie*. □ În rubrica *Dosar, Eseurile autobiografice* ale lui Basarab Nicolescu ajung, în acest număr, la episodul X, intitulat *Nanoportrete*, definite de autor drept „portrete infinitezimale de o totală subiectivitate”. De astfel de crochiuri esențializate beneficiază Emil Cioran („un cârcotaș celest”), Ioan Petru Culianu („mare jucător ezoteric”), Horia Damian („profet al sacrului, magician al invizibilului”), Mircea Eliade („un om grăbit. Lupta lui cu timpul atinge dimensiuni tragice”), Vintilă Horia („om al Renașterii, poposit din întâmplare în vremurile noastre. [...] Distincția lui aristocratică jena pe bătăranii, iar erudiția lui provoca crize de isterie la semidocti”), Virgil Ierunca și Monica Lovinescu („Papa și Papasa exilului românesc dinaintea de 1989. Ciudat și crud destin: o extraordinară operă verbală, de dimensiuni istorice, dar terminată odată cu dispariția adversarului”), Eugen Ionescu („cel mai mistic dintre toți marii români pe care i-am cunoscut. Moartea a fost în centrul vieții și operei sale”), Ștefan Lupașcu („o încarnare a inocenței. [...] Mare generozitate: partenerul la o discuție cu el se simțea întotdeauna mai inteligent la plecare decât la venire”), Leonid Mămăligă (L.M. Arcade) („din rasa constructorilor de catedrale. [...] Un om secret, de o imensă pudoare”), sculptorul Victor Roman („cel mai ungar dintre români și cel mai român dintre unguri”), Horia Stamatou („Sfântul Ioan al Crucii rătăcit într-un corp de halterofil. [...] Un mistic tumultuos, de o vitalitate contagioasă”), Sanda Stolojan, Pamfil Șeicaru („balcanic descălecat în Occident. Torentul lui verbal surprindea și obosea”). □ Cu titlul *Alandala (I)*, Ioan Lăcustă publică „însemnări felurite”, „frânturi din scrieri ale altora”, „gânduri alandala, din întâlniri cu scrieri de demult”. □ Numărul este ilustrat cu „desene ale unor autori din țară și de peste hotare incluse într-un program cultural de anvergură, *Proiectul Caragiale*”.

● [**„Contrafort”, nr. 7-8, Iul.-Aug.**] Rubrica de *Cronică literară* este asigurată de Mircea A. Diaconu și Grigore Chiper. Cel dintâi îl consideră pe Gabriel Dimisianu *Un sceptic constructiv*, atunci când îi recenzează volumul *Fragmente contemporane* [Ed. ICR, 2004]: „E în devoțiunea lui Gabriel Dimisianu pentru profesiunea de critic ceva din calmul apei de câmpie care există firesc, fără izbituri bruște și teribile ridicături de spumă. Spirit civic și constructiv, el se hrănește din sentimentul datoriei și din acela al responsabilității morale. De aceea, bătăliile pe care le poartă pot părea în afara traumelor și angoaselor. Dar, cu toate analizele atente și calme pe care le face, cu toată articulația pe o sintaxă a exactității, Gabriel Dimisianu nu e un imperturbabil. Poate mai mult decât aceea a magistrului, seninătatea lui ascunde neliniști și febrilități”. ■ *O istorie a poeziei bucovinene*

În portrete literare i se pare lui Grigore Chiper recentul volum al criticului și istoricului literar Ștefan Hostiuc, *Scritori români din nordul Bucovinei* [Ed. ICR, 2005], din prefața căruia aflăm că „acest prim volum este dedicat în întregime poeziei și poezilor. Cartea începe propriu-zis cu un capitol despre fenomenul poetic din Bucovina, derulat pe parcursul a 50 de ani, apoi urmează capitole consacrate numelor mai importante ale scrisului bucovinean (Vasile Levițchi, Ilie Motrescu, Ilie T. Zegrea, Arcadie Suceveanu, Nicolae Spătaru ș.a.). De fapt, există două tipuri de medalioane: cele care figurează la cuprins, mari, cu nuanțări și subtilități, și cele din capitolul inaugural, topite într-un text sintetic pentru a crea un «portret de grup» al literaturii române postbelice din Bucovina de nord. Nu sunt uitați nici autorii mai tineri, fiind analizați în ultimul capitol intitulat mai dinamic: *Nouăzeciștii de Cernăuți. Între grotesc și ingenuitate*. O lacună obiectivă a acestui volum este lipsa portretului de creație al lui Ștefan Hostiuc însuși. Nu e de prisos să menționăm că volumul lui Hostiuc nu se rezumă la cel de document, de simplu act ilustrativ. Toate studiile se evidențiază prin judecăți de valoare pertinente, intertextualitate și printr-un stil elegant, nemaivorbind de limba română mai mult decât corectă”. ■ „Faptul că nivelul reinnoit al receptării și interpretării operelor semnate de autorii importanți ai literaturii postbelice din Basarabia înseamnă (am spus lucrul acesta în câteva rânduri) și redefinirea locului și semnificației lor în spațiul literar românesc în ansamblu, nu încapă îndoială. Mai mult ca revelatoare sunt, în acest sens, exercițiile analitice ale lui Ion Simuț care s-a datat cu toată pasiunea, pe paginile «României literare», (re)citirii prozelor autorilor basarabeni consacrați, clarificării estetice a valorilor din spațiul interveran. Notele date de Simuț romanelor basarabene radiografiate lasă impresia că, deocamdată, exegetul nu intenționează (nu are cum?!) să îmblânzească/rafineze tratamentul aplicat literaturii «moldovenești» – «a cincea roată la căruță». O bună parte a nuvelisticii lui Ion Druță, care nu are reputația unui autor greu de frecventat (ne declarăm solidari cu Mircea V. Ciobanu care consideră că partea rezistentă a operei druțiene rămâne a fi proza scurtă), își păstrează valabilitatea nu numai pentru lectorul obligat să asimileze materiile programelor de studii din liceu sau facultate. Nu sunt un fan (a nu se citi detractor, după obiceiul pământului) al romanelor druțiene și pentru că ele, estetic vorbind, comparate cu modelele performante din Țară și din Europa, nu prea au cum să ia Nobelul (țin să precizez că nimeni nu e obligat să-mi împărtășească părerea). Ceea ce nu le împiedică, contextual vorbind, să rămână reprezentative pentru o epocă anume și demne de atenția sau chiar de admirația necondiționată a cititorului nepretențios”, scrie Anatol Moraru în introducerea articolului său *Misterul unei călătorii „de inspec-tare”*, în care încearcă să demonstreze rezistența în timp a unei părți din opera lui Ion Druță, între care se numără și nuvela *Ultima lună de toamnă*, analizată detaliat din perspectiva criticii basarabene. ■ Comentariul critic continuă micul articol de actualitate intitulat *Scritori basarabeni recenzați în România sau... Ion Simuț „strică” a „cincea roată” a literaturii române*, în care Vasile Gârnet

urmărește modul în care Ion Simuț continuă să recepteze la București scriitorii basarabeni: „Cunoscut și chiar «renumit» la Chișinău pentru nefericita sintagmă – «a cincea roată la căruță» – cu care a caracterizat, superficial, dar numaidecât șocant-expresiv, într-un articol al său literatura română din Basarabia, criticul Ion Simuț susține în «România literară» un serial despre scriitorii basarabeni contemporani, încercând parcă să-și strice propria construcție critică a roții inutile”. Sunt citate opiniile criticului orădean despre Vladimir Beșleagă, Nicolae Popa, Aureliu Busuioc, Vasile Vasilache sau Eugen Lungu. Gârneț conchide nu fără o umbră de amărăciune: „Așadar, constatăm că încep să apară «fructele lecturii» exigente din partea criticii literare românești cu autoritate [...], semn că literatura basarabească iese din intervalul receptărilor condescendente, «frățești», și nu mai este percepută ca o a «cincea roată» la căruță, pierdută pe undeva, prin hârtoapele istoriei”. □ Marcela Benea este prezentă cu un grupaj liric intitulat generic *O mână scrie: Kafka (poeme pentru Contrafort)*. □ Haralambie Moraru semnează o povestire datată 1982. □ Iulian Ciocan continuă seria de texte din *Amintiri din epoca Brejnev*, □ iar Leo Butnaru seria de *Cosmograme*. □ În *Peisaj (cu scriitori) la Bled – note de jurnal* –, Vitalie Ciobanu rezumă desfășurarea Congresului PEN Centrului Internațional, desfășurat în Slovenia, între 14 și 21 iunie, publicând apoi și un interviu pe această temă cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, președinta PEN Centrului Român. □ Prin amabilitatea postului de Radio Europa Liberă, redacția reproduce fragmente dintr-un interviu cu scriitorul albanez Ismail Kadare, laureatul de anul acesta al Premiului Man Booker Prize, interviu realizat, în exclusivitate, de Iliriana Baio, corespondenta serviciului sud-slavic al acestui post radiofonic. □ După ce este publicată noua conducere a Uniunii Scriitorilor din România, în urma recentelor alegeri, într-o notă de subsol v.g. [Vasile Gârneț] punctează faptul că „niciun scriitor basarabean n-a fost ales în Comitetul Director al USR. Poate că, așa cum remarca un mucalit în trecere pe la redacția «Contrafortului», «n-am știut pe cine să alegem (în cadrul Adunării Generale a Filialei USR din Moldova – n.m.) să ne reprezinte în Consiliul Uniunii Scriitorilor din România și să concureze cu șanse pentru o asemenea poziție»”. □ Cu titlul *Carnavalul din Carpați*, Vasile Gârneț traduce și adaptează interviul pe care Yuri Andrukhovych, „cel mai cunoscut în lume scriitor contemporan ucrainean”, „autor polivalent (poet, prozator, eseist și traducător)”, tradus și apreciat în întreaga lume, îl acordă Beatei Pinkernail, pentru revista germană „Die Welt” (în iulie 2005). □ Sub titlul generic *Eseuri românești despre Polonia*, este publicat textul lui Laurențiu Ursu, *Despre compromis. Marginalii pe teme din Czesław Miłosz*.

• [„Vatra”, nr. 7-8, Iul.-Aug.] Numărul este consacrat aproape în întregime *Sărbilor în avangardă*, făcând parte dintr-un proiect mai amplu al revistei, de a realiza „o panoramă a mișcărilor de avangardă din culturile vecine”, fiind precedat de nr. 10/2003, dedicat avangardei maghiare. Numărul de față cuprinde o antologie și traduceri datorate prozatorului Ioan Radin (Peianov), traducător și bun

cunoscător al literaturii sârbe, cel care selectează treizeci de reprezentanți ai curentelor avangardei sârbești, de la expresionism și sumatraism, la zenitism, hypnism și suprarealism. □ Editorialul lui Alexandru Vlad vizează critic *Presa noastră*, □ iar contra-editorialul lui Al. Cistelecan este centrat pe modul în care se ajunge la *Înnobilarea licențiozității*. Subintitulat *Despre dragostea din pat și dragostea pe hârtie*, eseul definește postcomunismul literar drept o „epocă exhibiționistă” de „nudism lingvistic”. Nepledând pentru pudibonderie, editorialistul, preluând clasificarea limbajului iubirii datorată filozofului Jean-Luc Marion (care distinge trei categorii de limbaj: obscen, pueril și mistic), e de părere că „adevărații magiștri ai iubirii sunt poeții”, „maestrii iubirii pe hârtie”, „tocmai pentru că au știut să topească cele trei argouri – cel infamant, cel exaltant și cel de alint – într-un singur limbaj; au știut să le exaspereze pe fiecare prin celelalte și să le facă, pe fiecare, să exulte prin celelalte, au știut să adore în obscenitate, să bles-teme în mângâiere și să sufere în extaz”. ■ Începând cu nr. 1-2/2005, redacția a lansat o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”, continuată și în acest număr dublu. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. Lucrați la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?, 2. Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?, 3. Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?, 4. Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?, 5. Cum vă apare starea romanului românesc de azi? ■ Un singur romancier răspunde la aceste întrebări, în numărul pe iulie-august, și anume Radu Mareș, care se întrebă, la rândul său, retoric: „Să reînvie de-adevăratelea realismul socialist, doar un pic vopsit altfel?”, curiozitate stârnită de lectura unor romane străine care au făcut vâlvă, dar care i se par „submediocre ca stil”. Mai interesant decât răspunsul la a cincea întrebare (oferit prin prisma vânzărilor scăzute) este cel dat la a treia, în care romancierul deplasează centrul de greutate de la individual la colectiv, constatând, din experiența proprie, „volatilizarea” unor biblioteci întregi după 1990: „Am scos, de pildă, din raft, un roman al unui autor important despre care s-au scris cărți și mi-am acordat câteva zile să-l recitesc, asta după un deceniu și ceva, poate mai mult, de când îl luasem ultima oară în mână. [...] La relectură, așadar, șocul a fost de-o brutalitate atât de netă încât m-a descumpănit, m-a bulversat. Sub text, sub textură era un vid absolut. Pagini după pagini în care nu se leagă nimic. Fraze. În cititorul de azi care sunt nu se producea nici cea mai mică vibrație empatică. Era ca și cum aș fi mestecat nisip. Rezum: un număr înfricoșător de mare de romane de după război au devenit ilizibile și nu le va mai citi nimeni niciodată. Odată cu generația mea, poate și cu cea următoare,

vor dispărea în neant”. Pe lângă această constatare amară, Alexandru Vlad mai identifică o schimbare „la fel de drastică” survenită în anii de după Revoluție, și anume „șocul supraofertei, bogăția formidabilă de titluri noi, enorma cantitate de cărți bune și foarte bune în care și romanul are o felie consistentă”. □ Conform regulilor impuse de rubrică, Alexandru Vlad oferă fragmente substanțiale din romanul *Ecluza*, aflat în pregătire. □ La rubrica sa, intitulată *Scanner*, Alex. Cistelean discută „cazul Alexandru Vakulovski” ca pe o „aplicație particulară, pe scurtătură, a modelului lacanian al identificării simbolice”. În stilul său inconfundabil, tânărul critic filozof, după o demonstrație teoretică vădit alambicată, conchide: „Trebuie să înțelegem că în cultură nu vom putea înjura *mai mult* decât Alexandru Vakulovski. Și că Actul nu mai poate fi realizat pe terenul pacific al culturii sau al politicii tradiționale, acolo unde capitalismul împarte rolurile și stabilește regulile de joc. [...] Acest text va fi fost atunci o încercare, sperăm inedită, de critică literară pe baze de psihanaliză lacaniană. La o privire mai atentă, se va spune că acest text nu va fi fost decât o simplă judecată de gust mascată sub piruete logice și ași psihanalitici serviți direct din sertarul cu fișe de lectură. La o privire și mai atentă însă se va observa că, urmând chiar dezvoltările de mai sus, nu există simplă judecată de gust sau că, cel puțin, diferența dintre o judecată de gust și o recunoaștere simbolică – așadar intersubiectivă – aparent legitimă este dată de simpla ezitare inițială comună pe care aceasta din urmă se bazează. Cu alte cuvinte, atâta vreme cât dumneavoastră nu sunteți siguri de ceea ce se spune aici, eu am dreptate”. □ La rubrica *Discordia... concors*, Valentin Protopopescu descrie sistematic, pe secțiuni, un *Război cultural, anul 2005*. Subtitlurile sunt relevante: *Persoane noi, scheme vechi, Premiera și premisele, Jocuri în zona crepusculară, Cărțile blestemate* (și anume *Retori, simulacre, imposturi. Cultură și ideologii în România* (2003) de Ciprian Șiulea, *Boierii minții. Intelectualii români între grupurile de prestigiu și piața liberă a ideilor* (2004) de Sorin Adam Matei și *Maeștri și discipoli* (2005) de George Steiner), *Frecventabilul Șiulea, Matei, inamicul public numărul 1, Steiner sau amurgul zeilor*. □ *Epistolarul de la Olănești* continuă să reproducă scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite lui Virgil [Podoabă] și Cis[telecan]. □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de Ion Mureșan. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită, în acest număr, între Al. C.[istelecan] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat, ca întotdeauna, de *Ce scriu ungruii* în reviste din Transilvania, precum „Brassói Lapok” (Pagini brașovene), „Európai Idő” (Timp european) și „A Hét” (Săptămâna). □ Din *Banatul lugojan*, adică din nr. 5-6/2005 al revistei „de creație, cultură și civilizație” intitulată „Banat”, Al. C. reține omagierea profesorului G.I. Tohăneanu, o primă parte a unui studiu monografic dedicat de Lucian Alexiu poeziei Anei Blandiana, un portret pe care Dorin Murariu i-l face lui Cornel Ungureanu și un eseu semnat de Dumitru Hurubă. □ Din nr. 12/2005

al „Observatorului cultural”, cronicarul semnaleză și comentează (critic) doar discursul de recepție (tradus de Nora Iuga) pe care Elfriede Jelinek „(nu) l-a ținut cu ocazia decernării Premiului Nobel”, refuzând să se prezinte. □ Un singur text este selectat și din „România literară” (nr. 21 și 22/2005), și anume studiul lui Andrei Oișteanu, *Duelul la români: de la Dimitrie Cantemir la Lucian Blaga*, pe care îl rezumă. □ „O idee bravă de număr au avut și redactorii de la «Dunărea de Jos», editată de Consiliul Județean Galați”, „un număr dedicat scrisorii (nr. 40)”, care din păcate – constată Al. C. – „nu e chiar ce promitea, dar ideea mai poate fi exploatată” (*Scrisoarea la români*). □ *Cărți exemplare*, titrează malițios Al. C., dând exemple de astfel de etichetări din revista „Calende”, nr. 1/2005. Cea dintâi, se referă la *Dicționarul cronologic al romanului românesc*, elogiata la superlativ de Al. Th. Ionescu. Micile scăderi sunt trecute cu vederea de acesta, motivând că lipsa unui titlu precum *Arca lui Noe* de Nicolae Manolescu ar avea ca motivație faptul că „dicționarul a fost conceput înainte de apariția cărții lui Manolescu, iar la revizia textului, în 1986, autorii nu s-au mai complicat”. „Rezon!” este unicul comentariu al tânărului cronicar de la „Vatra”. O a doua carte catalogată drept „exemplară” aparține poetului Cassian Maria Spiridon, *Nimic nu tulbură ca viața* [Ed. Dacia, 2004], despre care scrie exaltat Paul Aretzu. □ Este publicat integral regulamentul Festivalului Național de Poezie „George Coșbuc”, ce va avea loc la Bistrița, în zilele de 13-16 octombrie a.c. Cea de-a XXI-a ediție cuprinde trei secțiuni de concurs: pentru volume de versuri apărute în perioada 2004-2005, pentru volume în manuscris ale autorilor nedebutați și de poezie pentru elevi. □ Numărul, coordonat de Kocsis Francisko, este ilustrat cu lucrări ale avangardiștilor sârbi.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„Observator cultural”, nr. 27 (284)] Evenimentul adus în atenția cititorilor este în acest număr cea de-a XVIII-a conferință organizată de „Cuvântul”, pentru prima oară la TNB. Au discutat pe marginea temei „Grupul de la Păltiniș: o situație în epocă” Mircea Martin, ca amfitrion, și Sorin Antohi, ca invitat. Cu acest prilej, revista publică relatările a doi redactori prezenți la discuții. Astfel, Adina Dinițoiu sintetizează încă din titlu esența dezbaterilor: *Eterna poveste: literatură versus filozofie*, rezumând în relatarea sa intervențiile celor doi vorbitori. Expunerea lui Mircea Martin a vizat „o situație în context literar a *Jurnalului de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu, respectiv a *Epistolarului*, îngrijit de același”. Această plasare „exclusiv în plan literar a discursului” nu a evitat totuși controversa, ideea susținută de universitar fiind aceea că „impactul jurnalului, câștigul său de prestigiu s-au făcut cu «armele» literaturii. *Jurnalul* are o dimensiune estetică

esențială, care vine în contradicție cu ideile susținute în el, în speță, superioritatea filozofiei în raport cu critica literară/literatura”. Sorin Antohi a încercat să ofere diverse direcții de abordare a grupului „din perspectivă sociologică”: „în ce limite se poate vorbi de «grupul de la Păltiniș» și care au fost condițiile lui de posibilitate: cum și ce altceva se putea în anii '80? Cum a fost posibil grupul de la Păltiniș?” etc. ■ Florina Pîrjol, aflată și ea în sală, se concentrează nu atât pe discursul ideatic al celor doi vorbitori de pe scenă, cât pe reacțiile din sală, la sfârșitul evenimentului. După ce se declară dezamăgită de numărul mic de participanți, dar și de tăcerea unor intelectuali de marcă (Paul Cornea, Andrei Cornea, Andrei Oișteanu, Sorin Vieru, Dan C. Mihăilescu și Tania Radu), semnatară articolului relatează intervenția umorală a lui Andrei Pleșu care atrage după sine replici din partea lui Mircea Martin. Intitulat sintetic „*Stupoarea*” lui Noica, după *întâlnirea cu Simion și Manolescu*, rezumatul arată astfel: „«Dincolo de literatură și filozofie, rămâne viața, experiența de viață, și o astfel de experiență e greu de transmis», începe el. «Noi am ieșit din sedentariatul juvenil prin această întâlnire», continuă Pleșu, și deja publicul e furat de carisma vorbitorului, care, deși vizibil inflammat, afișează (sau joacă?) o amărăciune care te emoționează. «Când m-am întâlnit cu textele lui Noica, am simțit că sunt peste nivelul lui Eugen Simion sau Nicolae Manolescu», i se adresează enervat lui M. Martin, adăugând că nu poate fi condamnat pentru această opțiune personală pe care nu se simte dator s-o motiveze. Mircea Martin amendase negarea completă a criticii literare postbelice de către Liiceanu și chiar de către Noica, subliniind ca e inadmisibil și incomprehensibil să razi în acest fel totul, fără rest sau drept de apel. Ca reacție, Pleșu se simte dator să precizeze: «Noica n-avea nimic cu critica literară, ci cu faptul că nu exista un alt tip de critică literară în acea vreme». El «n-avea malignități», adaugă el, colorându-și explicația cu elemente de anecdotică – amintește de «stupoarea» lui Noica după ce i-a întâlnit pe Simion și pe Manolescu. O și explică: niciunul dintre ei n-avea o cultură filozofică solidă! Primul urma să plece la momentul respectiv la Paris cu o bursă despre... opera lui Marin Preda (!), cel de-al doilea scrisese o monografie despre Titu Maiorescu fără să-i fi citit pe filozofii germani care l-au influențat pe acesta. [...] El invoca, de altfel, și lipsa de cultură plastică a criticilor literari de după război (sau chiar muzicală), amintind cu nostalgie numele unor intelectuali autentici ca Vianu, Călinescu, Zarifopol. Indignarea lui Pleșu devine din ce în ce mai fățișă. Adresându-i-se tot lui Mircea Martin, el se întreabă de ce cuvântul «elitist», atributul cel mai frecvent asociat grupului de la Păltiniș, e conotat negativ [...]. Ne-am plictisit atât de tare de elite încât ne permitem să-i condamnăm pe unii pentru elitism?» – adaugă Pleșu”.

■ Profitând de contextul polemic conturat în jurul monologului dramatic (considerat licențios și antieuropean) scris de o basarabeancă, context detaliat în numărul precedent în grupajul consacrat cazului, Ovidiu Șimonca o interviuează via e-mail pe tânăra Nicoleta Esinencu, „una din cele mai talentate scriitoare din Republica Moldova”, aflată în prezent în Germania. Întrebată la un moment dat

ce o inspiră din realitatea Republicii Moldova, aceasta răspunde: „Poate pe unii realitățile îi inspira, pe alții îi provoacă, pe mulți îi dor. Eu nu fac nimic altceva decât să iau din realitate și să pun pe foaie. Evident că n-am să vă zic în ce realitate am văzut eu «*fuck you*, Europa». Îmi dau seama că pentru unii «*fuck you*, Europa» e *science-fiction* curat”. La sfârșitul interviului intitulat „*I-aș spune Iartă-mă domnului Tudor Octavian*”, revista publică un nou fragment din monologul dramatic *Fuck you, Eu.ro.Pa!* □ În cronica intitulată *Teroare, libertate și nostalgie*, Catrinel Popa recenzează volumul Hertei Müller, *Regele se-nclină și ucide* (traducere și note de Alexandru Al. Șahighian, Polirom, 2005): „Specia în care volumul se poate încadra este eseul memorialistic, dar această etichetă nu spune încă nimic despre specificul celor nouă texte ce îl alcătuiesc (multe dintre ele prezentate inițial în cadrul unor conferințe și colocvii sau publicate în reviste din vest). Modalitatea în care autoarea își analizează experiența parcursă în perioada dictaturii ceaușiste te cucerește de la primele rânduri prin directețe, luciditate și subtilitate. Amestec rar și prețios, care nu-l poate lăsa indiferent pe cititorul român, obișnuit cu miile de pagini memorialistice în care scriitorii de la noi își vădesc prea des, atunci când evocă perioada respectivă, vocația automatizării. Inteligență și necruțătoare, vocea autoarei își dezvăluie deopotrivă vulnerabilitatea și fragilitatea în acest discurs profund subiectiv și care suprapune, polifonic, experiențele copilăriei petrecute într-un sat din Banatul șvăbesc, cele ale anchetelor de la Securitate și cele – mai puțin devastatoare – ale vieții berlineze. Toate au format-o ca scriitoare și toate sunt «citite» prin filtrul unei percepții lingvistice determinate de un anumit spațiu etno-cultural”. □ Andrei Căsuță semnalează debutul Oanei Tănase cu romanul *Filo, meserie!* (Ed. Aula, 2005), ce cuprinde „douăzeci și șase de secvențe (cu «atitudine» de fragment, dar înrudite între ele) și, dacă există vreun lucru care face din toate aceste narațiuni mici bijuterii, este tocmai exuberanța povestirii și a stilului colocvial, folosite cu îndemânare și mult umor de autoare”. □ Răsfoind volumul *Întâlnirea extremelor* (Ed. Paralela 45, 2005), Bianca Burța își propune în acest articol să extragă *Literatura lui Solomon Marcus*, mai exact textele referitoare la scriitori români, citiți de matematician într-o grilă inedită. Primul studiu comentat dintre este cel consacrat „interferenței orizontului matematic cu cel semiotic” în opera lui Eminescu, apoi cel dedicat „aritmeticii narative” la Ion Creangă, capitolele privitoare la Bacovia, Nichita Stănescu și, nu în ultimul rând, la Ion Barbu-Dan Barbilian. Concluzia recenzentei este aceea că lucrarea în ansamblu este „inclasabilă, eclectică și de o claritate clasică deopotrivă: o demonstrație a implicării esteticului în matematici și a structurării matematice a textului literar. Adesea Solomon Marcus se deghizează în persoanele scriitorilor pe care i-a ales spre analiză; transferul se face subtil, indiscernabil. [...] Analiza matematică a literaturii se convertește, până la urmă, în literatură de cea mai bună calitate”. □ Ovidiu Pecican prezintă *Dicționare literare clujene*, atrăgând atenția cititorilor asupra *Dicționarului analitic de opere literare românești* în 3 volume, coordonat de Ion Pop (Ed. Casa Cărții de Știință,

2004), precum și a *Dicționarului cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989* (Ed. Academiei, 2004), coordonat de Ion Istrate. □ Amintindu-și că în ultimii 15 ani au apărut „destule antologii, nu însă și suficiente”, SF-ul românesc meritând „să aibă în fiecare an câte o antologie”, Michael Hăulică își propune în acest număr să treacă în revistă *Antologiile de după 1990*, „mai mult sau mai puțin reușite”, „de grup, antologii de conjunctură, de relații tovarășești, de ce-o da Domnul. De unele ne amintim pentru că au lăsat urme, altele n-au lăsat decât gustul amar al orgoliilor neacoperite de fapte”. □ Cu titlul *În privința mineriadei din 13-15 iunie 1990* și subtitlul *Petre Roman vrea să modifice adevărul, contrazicându-l pe Paul Cornea*, redacția publică un grupaj polemic ce cuprinde replica fostului prim ministru, fragmente din interviuri din 1990 și din 2005 cu Mihai Șora, Vladimir Tismăneanu, precum și o contrareplică a profesorului Paul Cornea. □ Iulia Dondorici semnalează *Studii de românică în spațiul german*, prezentând culegerea coordonată de Larisa Schippel, *Im Dialog: Rumänistik im deutschsprachigen Raum* (Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2004), scopul acesteia fiind acela de a oferi „o privire de ansamblu asupra stadiului în care se află cercetarea la momentul actual în domeniul și spațiul amintite”. □ Adina Dinițoiu este preocupată de *Michel Houellebecq și poezia sfârșitului*, așa cum reiese aceasta din romanele *Particulele elementare* (Nemira, 2001), *Platforma* (Polirom, 2003) și *Extinderea domeniului luptei* (Polirom, 2005), toate traduse de Emanoil Marcu. □ Vlad Slăvoiu scrie despre romanul lui Sándor Márai, *Lumânările ard până la capăt* (traducere de Anamaria Pop, Humanitas, 2004). □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că la Târgu-Mureș s-a desfășurat la finele lunii august cea de-a cincea ediție a Festivalului-concurs de poezie și eseu filozofic „Lucian Blaga”, organizat anual de revista „Târnava”. Cu aceasta ocazie, s-au acordat premiile Concursului de poezie și eseu filozofic „Lucian Blaga”, a avut loc simpozionul cu tema „Național și universal în opera blagiană”, „conceput ca un elogiu adus marelui scriitor și filozof, la împlinirea a 110 ani de la naștere”. Cu acest prilej, au prezentat comunicări științifice personalități ale mediului științific și cultural din România: academicieni, profesori universitari, cercetători științifici, jurnaliști” și „au fost acordate diplome și distincții unor reviste de cultură, precum și unor ziare și instituții publice implicate în promovarea creației literare și filozofice a lui Lucian Blaga”. ■ Rubrica *Revista presei* este împărțită în acest număr de A.D. [Adina Dinițoiu] și F.P. [Florina Pîrjol]. Cea dintâi răsfoiește „Bucureștiul cultural”, suplimentul revistei „22” și „Cuvântul”, iar cea de-a doua, revista „Tribuna”. *Un peisaj posibil, dar cam confuz al literaturii române de după 1990* i se pare lui A.D. a reieși din suplimentul revistei „22” (nr. 19-20/august 2005), în care „continuă topul valorilor literare” întocmit de Andrei Terian. Autorii vizați în acest episod sunt cei care au debutat în volum între 1990 și 2000, însă a treia pagină de top oferă și un clasament al „autorilor afirmați/debutați înainte de 1990”. Lui A.D. peisajul i se pare „destul de confuz”, „ba chiar contradictoriu la un moment dat”, insistând asupra chestiunii pentru că „și

A. Terian pare a se lua foarte în serios, tratând chestiunea pe puncte și încercând să stabilească legea canonului, înaintea apariției «unei istorii credibile (?!, n. red.) a literaturii postbelice, una care să cuprindă întregul câmp valoric al ultimelor trei generații». „De ce atâta încrâncenare/radicalitate?», se întreabă A.D., un răspuns posibil fiind acela că este de fapt o replică dată „cârcotașilor” care au reacționat „ulcerat” în fața topului de poezie propus de criticii tineri în „Romania literară”. □ Din aceeași publicație, sunt reținute dialogul purtat de Gabriela Adameșteanu cu Dumitru Țepeneag, precum și cronicile semnate de Paul Cernat și Tania Radu, la aceeași carte: *Legături bolnăvicioase* de Cecilia Ștefănescu. □ Dumitru Țepeneag este remarcat și în revista „Cuvântul” (nr. 8/august 2005), unde se referă la modul oarecum aleatoriu în care s-a realizat selecția celor 12 scriitori români incluși în manifestarea franceză *Les Belles Etrangères*. De asemenea, „o radiografie foarte precisă a funcționării instituțiilor culturale franceze și românești, prin comparație (citește: prin contrast)” realizează Mircea Iorgulescu, text din care se citează pasaje și se comentează. ■ F.P. trece în revistă nr. 71/16-31 august 2005 al revistei clujene „Tribuna”, reținând, printre altele, eseuul lui Ion Simuț intitulat *Inflația de scriitori*: „Inflația e unul din flagelurile tranziției noastre aberante. Ea nu a fost doar financiară din 1990 încoace. Am asistat la o proliferare perplexantă a numărului de scriitori intrați în Uniune. Era, în primul rând, reflexul previzibil al restricțiilor de dinainte de 1990. Acum știm că acordarea unei legitimații nu te face scriitor și nu rezolvă nimic din viața personală. Și totuși presiunile de intrare în Uniune sunt mari. Cred că e o simplă inerție a vechii epoci, când a fi scriitor însemna ceva și unora le aducea beneficii de situație și de imagine. [...] Uniunea Scriitorilor poate opri inflația de scriitori cu legitimație. Dar la ce bun? Nu au și veleitarii dreptul la asociere? Ba da, dar să se asocieze ei între ei! De ce nu ar lua ființă o Asociație a Scriitorilor Amatori, dacă există una a scriitorilor profesioniști? S-ar putea numi A. SC. AMATORI sau, mai simplu, SCAMATORI. Nu e nicio ironie la adresa ASPRO, din care cu onoare și eu cred că mai fac parte!”.

6 septembrie

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 784 (35)] Bogdan-Alexandru Stănescu continuă periplul critic prin antologia lui Petre Stoica, *Carnaval prenocturn* (C.R., 2004), titlului cronicii sale din numărul precedent *Sertarul cu fotografii* (II) adăugându-i-se acum un subtitlu: *Laocoon sau îngroparea trecutului*. Concluzia recenzentului este aceea că „seninătatea îi pare a fi cel mai inadecvat «concept» lipit pe volumele lui Petre Stoica. Antologia de față o demonstrează cu precădere: acea presupusă seninătate nu este decât vârful aisbergului sau, dacă vrei, apele liniștite ascund furtuni înspăimântătoare”. □ Grupaj de poeme de Dan Iancu. □ Este reprodus un capitol din volumul lui Mario Vargas Llosa, *Tentația imposibilului. Victor Hugo și „Mizerabilii”* (Humanitas, 2005, traducere de Mariana Sipoș).

• [„22”, nr. 809 (36)] Texte *In memoriam Alexandru Paleologu* semnează H.-R. Patapievici (*Firescul și inteligența*), Adriana Babeți (*Lecția de grație*), Stelian Tănase (*Despărțirea*), Dan C. Mihăilescu (*Noi între noi*) și Magda Cârneci (*O eleganță nobilă a făpturii*). □ Tania Radu analizează cel mai recent volum marca Livius Ciocârlie, *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2005), în articolul pe care îl intitulează *Suavul autoportret calomnios*: „Autor de autoportrete calomnioase, ca să spunem așa, Livius Ciocârlie este unul din rezultatele fericite ale altoiului postmodern. (Se va revolta probabil citind una ca asta.) Un postmodernism «natural», cum îl etichetează un inteligent articol de dicționar. Etalajul intelectual pe care-l propun cărțile sale ar fi inhibant, dacă nu s-ar lăsa ingenios relativizat de «algoritmul» talmeș-balmeș-ului bine controlat. «Bate vântul prin pagini.» Dar întotdeauna în pânze!”.

8 septembrie

• [„Observator cultural”, nr. 28 (285)] Grupaj comemorativ la dispariția lui Alexandru Paleologu. Editorialul lui Ovidiu Șimonca, intitulat *Paleologu, ultimii ani*, se referă la ultimele întâlniri pentru lansări de carte sau interviuri, în acest număr fiind reprodus, *in memoriam*, unul inedit, din 1999, „din vremea când Paleologu te întâmpina jovial în pragul casei din strada Armenească”, „vizibil încântat să primească vizitatori, să dea interviuri, să asculte și să răspundă. Nu făcea paradă de erudiția lui. La Paleologu, trăirile culturale păreau să fie consubstanțiale cu viața pe care o parcursese. Uneori, viața, cu toate sușurile și coborâșurile sale, îi lumina perspectiva culturală”. Editorialul se încheie cu îndemnul adresat jurnaliștilor justițieri de a nu se substitui „Celui care Judecă”, în chestiunea angajamentului cu Securitatea al celui dispărut, primul și printre puținii care au avut curajul să mărturisească. □ Interviul inedit din toamna 1999, publicat cu titlul „*Omul este vinovat de nereușita lui de la 60 de ani încolo*”, fusese acordat pentru o emisiune BBC Romania, despre modelele din societatea românească, care nu a mai fost difuzată. Al. Paleologu vorbește, în consecință, despre modelele avute în adolescență și tinerețe („Paul Zarifopol, Montaigne, Goethe, Caragiale”), despre modelele superficiale de astăzi sau despre lipsa totală a acestora, despre angajamentul semnat cu Securitatea etc. □ Tudorel Urian mărturisește cititorilor că Al. Paleologu a fost omul din lumea literară și politică de care s-a apropiat cel mai mult și povestește cum a avut loc *Întâlnirea providențială* dintr-o zi toridă din vara anului 1992, când s-a dus să-i ia un prim interviu, împreună cu Ioan Buduca. □ În același context, Anca Florea prefătează și redă „câteva flash-uri” din *Jurnalul fericirii*, intitulând grupajul *Paleologu-Steinhardt sau despre prietenie*. □ *Bucle și spirale, poezie și frizerie* – aceasta este pentru Adina Dinițoiu esența volumului de poeme al lui T.O. Bobe, *Centrifuga* (Polirom, 2005), „o carte de «poezie adevărată», ca să-l citez pe Mircea Cărtărescu, a cărui patină stilistică se simte pe alocuri, așa cum citind *Bucla* nu poți să nu te gândești și la Cristian Popescu. Dar acestea sunt doar filiații posibile pentru o carte valoroasă (cu

deosebire prima ei secțiune, *Spirala*)". □ La rândul ei, Florina Pîrjol conchide: *Scurt și bun*, după lectura celui de-al patrulea volum de proză scurtă al lui Liviu Bleoca, *Erotikon* (prefață de Mircea Mihăieș, Polirom, 2005): „De departe, dincolo de construcția textelor (câteva dintre ele par lucrate și tăiate la sânge, într-un soi de elan ascetic întru divina simplificare, aproape minimalistă!), de tematică (variind într-un spațiu oarecum domestic dominat de eul narator) sau de coeziunea lor în interiorul volumului, cel mai interesant aspect rămâne structura naratorului. Felul cum e alcătuit, cum se mișcă în interiorul poveștii și deopotrivă al discursului (*histoire/fabulă* vs *discours*), modul cum mediază o relație, un pact între autor și cititor. El nu e o simplă instanță naratoare, are un soi de omnisciență de care parcă vrea mereu să se disculpe, opunând-o unei filozofii de viață scăldate într-un umor trist, care nici el nu e decât pe jumătate «autentic»". □ Andrei Căsuță prezintă succint cel mai recent roman al magistratului și scriitorului Mihai Giugariu, *Barcă pentru paradis* (Ed. Compania, 2005), ambiguitatea părându-i-se a fi „elementul salvator și, paradoxal, principala cauză pentru care romanul este foarte accesibil cititorului”. □ La fel de succint este prezentat și volumul de proză semnat de Adrian Buz, *Zidul moale* (prefață de Daniel Cristea-Enache, Polirom, 2005), relevant, în viziunea Mihaelei Iacobescu, „pentru un nou tip de proză ale cărei caracteristici «amenință» anihilarea canoanelor”. □ Mihai Oprea vrea să afle doza de *Realitate, ficțiune și fabulatoriu* din romanul lui Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu* (1984): „Pentru Nedelciu lumea reală are importanță, iar semnificația ei este cea care generează frustrarea. Lumea din text nu poate fi alta, ci aceeași, păstrând întreaga ei încărcătură negativă și inhibantă pentru eu. În măsura în care literatura se transformă într-un obiect util, având un anumit rol social, construcția discursului mizează pe identificarea lui cu realitatea așa cum e ea cunoscută de cititorul cărui i se aplică tratamentul. Iluzia referențială tinde spre gradul ei maxim, până la identificare, dar nu dinspre real spre ficțional, cum ni se sugerează, ci invers, de la realitatea literaturii, care devine element legitimator, spre lumea obiectivă”. □ Monografia revistei „Tânărul scriitor”, semnată de Răduț Bilbîie și apărută la Ed. Tritonic în 2005, este văzută de Paul Cernat ca „o cercetare istorică, sistematică și descriptivă, care, înainte de a evalua, informează scrupulos”, însă, deși „remarcabilă prin acuratețea documentară, monografia – indubitabil, serioasă și util – rămâne oarecum carentă la capitolul interpretării”. □ C.M. [Carmen Mușat] semnalează *O monografie necesară*, și anume cea alcătuită de Oana Fotache și Anca Băicoianu, intitulată *Teoria literaturii. Orientări în teoria și critica literară contemporană* (Ed. Universității din București, 2005), „un instrument de lucru, menit să pună la dispoziția studenților interesați de studiul literaturii un corpus de texte teoretice fundamentale”. □ În acest număr din rubrica săptămânală, Michael Hăulică se întrebă dacă avem cu adevărat editori, dacă există în România „oameni specializați în această meserie, oameni pe care să-i știm și să-i apreciem pentru efortul de a aduce în fața cititorului (și, în unele cazuri, de a le face publicabile) povestirile și cărțile scriitorilor?”

Referindu-se apoi la domeniul său de competență, el afirmă că „în SF-ul românesc există editori, unii de notorietate, alții cu rezultate mai puțin vizibile. În general, editorii noștri provin din mediul scriitorilor/traducătorilor, al celor care sunt și creatori, dar consideră că pot face mai mult”. □ Rubrica *Revista presei* este realizată de această dată în întregime de F.P. [Florina Pîrjol]. Prima publicație răsfoită este „Evenimentul zilei”, numărul din 3 septembrie omagiindu-l pe Alexandru Paleologu „în două pagini cu un titlu acroșant: *Conu Alecu, omul pe care cu toții l-am crezut nemuritor*. Sunt citați cu evocări emoționante Stelian Tănase și Dan Ciachir. De asemenea, cititorii sunt informați că figura lui Al. Paleologu a fost evocată și în alte cotidiane, precum „Averea” (editorialul semnat de Radu Călin Cristea), „Ziua”, „Gândul” și „Cotidianul”. ■ O temă generoasă și ofertantă, *Literatură și totalitarism*, este semnalată în volumul 7 din Caietele „Echinoc”. Cele cinci secțiuni în care sunt grupate articolele sunt enumerate și comentate succint: *Literatură și totalitarism* („un colaj eclectic de texte care probabil n-au putut fi încadrate în vreuna din celelalte secțiuni”), *Deliciile vinovate ale realismului socialist* („o serie de texte care discută cărți sovietice din anii '50”), *Festivalul mondial al tineretului. București, august 1953* („versiunea extinsă, pregătită pentru tipar, a unui simpozion tematic”, după expresia lui Ștefan Borbély), *Tito și titoismul, Literatura împotriva totalitarismului* („dedicată literaturii care conține, explicit sau nu, critici la adresa totalitarismului, fie că e vorba de texte apărute la noi în perioada comunistă, [...] fie de cărți din alte spații culturale”). În această ultimă secțiune, este remarcat eseuul lui Matei Călinescu despre semnificația subversiv-antitotalitară a piesei lui Ionescu, *Tueur sans gages*: „Creând personajul lui Béranger la sfârșitul anilor '50, Ionescu adoptă o identitate nu neapărat românească (față de care avea totuși mai puține rezerve decât în trecut), dar în mod sigur una est-europeană, de un anticomunism nu din afară (care de altfel nu exista decât marginal și ostracizat în Occident), ci dinăuntru: dintr-o societate totalitară imaginată, fie și doar ca un caz concret într-o teologie a răului, plecând de la o experiență personală (în care energia – demonică – a răului era caracteristica lui cea mai izbitoare)”. □ Cristian Cercel glosează *Despre comunism în Franța anului 1949*, pornind de la cartea Ninei Berberova, *Afacerea Kravcenko* (traducere de Doina Jela Despois, Humanitas, 2005). □ Din rubrica *La zi*, aflăm că „România literară” a obținut o subvenție de la buget în valoare de 950 milioane de lei vechi, Ministerul Culturii și Cultelor acordând în acest an pentru revistele culturale („83 de publicații, față de 114 câte au fost subvenționate anul trecut”), o sumă de 800.000 de lei (8 miliarde de lei vechi).

● [**„România literară”, nr. 35**] Anunțat și început pe prima pagină, continuat apoi în paginile centrale ale revistei, apare amplul eseu *Sorescu, cuceritorul*, autorul beneficiind de „o nouă lectură” datorată lui Alex. Ștefănescu. Toată poezia soresciană – este de părere criticul – „se bazează pe această tehnică a aluziei, folosită, desigur, în numeroase variante, dar menținându-se aproape întotdeauna la nivelul posibilităților intelectuale ale unui om de cultură medie, ceea ce îi

asigură o largă audiență. Varianta cea mai bogat reprezentată o constituie mitizarea unor momente din viața obișnuită. Subliniem: mitizarea și nu demitizarea, cum s-a spus de atâtea ori. Tehnica aluziei funcționează aici în felul următor: poetul decupează din existența cotidiană o situație firească, banală, cunoscută de toată lumea și, printr-o întorsătură de frază, încearcă să-i dea un sens mai înalt, să o transforme într-o parabolă despre condiția umană”. Iar ca dramaturg, Sorescu „oferă un adevărat recital de stil aluziv, favorizat de faptul că teatrul presupune, prin definiție, un public și îi dă autorului, în mai mare măsură decât alte genuri, posibilitatea de a stabili o relație de «complicitate». Tocmai de aceea, când citești piesele sale – deci nu ieși contact cu ele într-o sală de spectacole – ți se pare, totuși, că auzi, după fiecare replică, hohotele de râs ale unei mulțimi care înțelege cu încântare aluziile”. ■ „Un maraton literar”, „cea mai bună carte din câte avem” este, după Daniel Cristea-Enache, el însuși exeget în domeniu, volumul de debut al lui Antonio Patraș, *Ion D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*, ce „se înscrie în acest trend, venind după cărțile lui Ioan Lascu, Lelia Nicolescu, Sorina Sorescu, Elvira Sorohan și Nicolae Oprea și reprezentând, la origine, o teză de doctorat. O teză remarcabilă, mă grăbesc să adaug – cu bucuria adevăratei concurențe critice pe o temă dată –, un demers laborios din care a rezultat o monografie solidă sub toate aspectele. Ca dimensiuni, dar și în sensul de lucru temeinic, bine făcut. La antipodul publiciștilor dezinvolti, cu atât mai siguri pe judecățile lor cu cât l-au citit mai superficial pe autorul despre care scriu, tânărul critic de la Iași face o lectură atentă și profundă a operei lui Ion D. Sîrbu, urmărind «migrația» personajelor, a temelor și motivelor, și articulând, pe conturul fiecărui gen abordat, un model explicativ coerent”. □ Constatând „cât de neglijentă a fost critica și istoria noastră literară (ne referim, evident, la anii de după decembrie 1989, eliberați de cenzură) față de diaspora noastră culturală”, cu excepția lui Nicolae Florescu, „are s-a dedicat cu osârdie acestei teme iradiante”, Gheorghe Grigurcu analizează în această săptămână, la rubrica sa „semn de carte”, „un volum reprezentativ al publicisticii românești din surghiun”, și anume *Dreptul la adevăr* al lui N.I. Herescu. Plecat din țară în 1944, trecând prin sărăcie și umilințe, latinistul de profesie a desfășurat o activitate publicistică importantă în periodicele diasporii românești. După ce reține idei și exprimări memorabile, Grigurcu conchide: „Meditând și scriind astfel, N.I. Herescu rămâne neîndoielnic unul din acei vrednici intelectuali ai noștri capabili «să gândească cu grijă și la judecățile viitorimii». Propozițiile sale respiră un patetism inteligent, o indignare responsabilă, o amărăciune constructivă, dublată de speranță, cu certe rezonanțe în prezent”. ■ După ce trece în revistă volumele de publicistică, eseuri și studii literare sau filozofice apărute în anii '90, unele datorate lui Marin Diaconu, cel care a început, la Ed. Humanitas, o ediție a operei publicistice a lui Constantin Noica (*Semnele Minervei. Publicistică, I, 1927-1929*, 1994; *Între suflet și spirit. Publicistică, II, 1930 - iunie 1934*, 1996), Ilie Rad prezintă și comentează cel de-al treilea volum, *Moartea omului de mâine. Publicistică, III, iulie 1934-iunie 1937* (Humanitas,

2004). „Deși absolvent de filosofie și debutant în presă cu o proză filosofică (*O poveste*, 1927), Noica s-a simțit atras, la începutul activității sale gazetărești, de miracolul literaturii. [...] Articolele cuprinse în *Moartea omului de mâine* par a dovedi că Noica și-a găsit calea regală spre filosofie, deși nici acum el nu se consideră încă filosof, ci doar «cercetător filosofic». [...] Oricum, își recuză din start calitatea de critic literar. [...] Referințele și recenziile la cărțile de literatură sunt rare, iar când ele există, tonul comentariului este negativ, defavorabil. Scriitorului îi este admis cu greu chiar și statutul de intelectual. Autorul de ficțiuni literare este «un soi de intelectual foarte curios: un intelectual care profită uneori mai mult dintr-un fapt divers decât dintr-o revoluție de idei». Cât privește condițiile materiale ale scriitorului. Noica este de părere că acesta trebuie lăsat să se lupte cu viața, fiindcă nici o favoare (premiu, burse în străinătate, case de creație etc.) nu-i sporesc talentul. Mai târziu, în austeritatea de la Păltiniș, filosoful va susține același lucru”. □ Revista găzduiește în acest număr încă un interviu generos datorat lui Mircea Iorgulescu, de data aceasta în dialog cu B. Elvin, în acei ani redactor-șef al publicației „Lettre Internationales”, de unde și numeroase referiri la aceasta. Intitulată după o sintagmă a interviuatului, *Între o mare speranță și o mare frică*, convorbirea a fost difuzată la Radio Europa Liberă în martie 1997. Vorbind și despre propria operă, B. Elvin mărturisește: „Inițial, am năzuit să scriu romane. Împrejurările m-au împins spre critică. Exceptând câteva dintre scrierile mele de critică, și anume: *Anatole France*, *Modernitatea clasicului Caragiale*, *Teatrul și interogația tragică*, precum și antologia *Dialogul neîntrerupt al teatrului în secolul XX*, am fost profund nemulțumit de celelalte pagini de critică pe care le-am scris. Undeva, în adâncul meu, am simțit nevoia să rup cu ceea ce era eroare, compromis, limbă de lemn în aceste file. Atunci am trecut spre literatura propriu-zisă. [...] Credeam, sau bănuiam, sau presupuneam, că o operă realmente subversivă, în direcția imediată a sensului, se poate face adeseori doar cu alte cedări, pe alte planuri. N-am vrut să le fac. Și atunci, am trecut la o analiză a vieții interioare. Dar cred – mă înșel?, am dreptate?, timpul o va arăta – că în descripția vieții interioare se regăsește atmosfera de constrângere, de spaimă a unei epoci și, mai ales, încercarea disperată a unui om de a nu deveni ceea ce nu este”. □ Continuându-și demersul în literatura de peste Prut, Ion Simuț se oprește în acest număr la antologia lui Nicolae Leahu, *Literatura din Basarabia în secolul XX. Poezie* (Ed. Știința-Arc, 2004), antologie ce „acoperă un secol întreg, cu toate fluctuațiile”. Pornind de la „meditația orgolios-regionalistă a lui Nicolae Costenco, din 1934, la puțină vreme după Unire”, prin care acesta repudia categoric „cultura vechiului regat, cu reprezentanții ei guralivi și obraznici”, concluzia fiind că, în România întregită, „basarabeanul e ca o privighetoare într-o cușcă de vrăbii”, criticul orădean, după parcurgerea antologiei de lirică basarabeană conchide malițios, la rându-i: „Poezia basarabeană are valori de vârf (privighetori), comparabile (în felul în care am arătat) cu valorile poeziei contemporane din România. Necazul este că ora astrală a poeziei ca gen privilegiat

a trecut. E un contratimp dureros pentru șansele de receptare adecvată și generoasă a poeziei basarabene la noi. Cu totul altul ar fi fost ecoul poeziei basarabene în urmă cu două-trei decenii, dacă regimurile comuniste o lăsau mai devreme să treacă Prutul, în toată diversitatea ei. Acum, din ignoranță sau din rea-voință, privighetorile basarabene riscă să fie luate drept vrăbii”. □ Din același spațiu, Ioan Lăcustă aduce în atenția cititorilor un „slujitor al altarului Domnului, dar și al tribunei, tot altar, din cotidiană pagină de presă”, și anume Părintele Vasile Țepordei (1908-1997). Este prezentat recentul volum de *Scrieri alese*, apărut la Ed. Flux din Chișinău, care reunește publicistica acestuia, îndeosebi din anii 1930-40. „Tematica este variată, de la problemele bisericești până la cele privind politica și politicienii vremii, de la evocarea unor personalități, precum Alex. Mateevici, până la stringente chestiuni sociale. Și, după tragicul an 1940, de afirmare a neștirbitei credințe, speranță în veci rănită, că va veni și momentul așteptat al reîntoarcerii Basarabiei la Țara Românească.” (*Din Lacrima Basarabiei...*) □ În *Jocuri poetice*, Carmen Brăgaru prezintă și selectează cele mai interesante catrene dezvoltate de bucovinenii Mircea Streinul și Vasile Posteuca pornind de la câteva *Poeme într-un vers* de Ion Pillat. □ „Așchiat în ace subțiri și reci, își poartă bruma peste tot volumul, o carte ascuțită, de creastă” – scrie Simona Vasilache, în *Cercul polar*, despre volumul lui George Vulturescu, *Monograme pe pietrele Nordului* (Limes, 2005), iar poeziile lui Bogdan O. Popescu din *Mașinăria de uitare* (Ed. Național, [2004]) sunt considerate drept „versuri de chemare, amestecate, și mai bune, și mai dulcele, cum se nimeresc, îndeobște, în dedicațiile cântate de romancero” (*Iubirile unui uituc*). □ „Cu acest al treilea volum de poeme, deloc inegal, dar de o limpiditate care permite să se vadă și bijuteriile, și nereușitele, lui George Geacăr îi reușește de minune un exercițiu de prestidigitație: oricâți vorbitori ar admite, limbajul lor va fi mereu unul și același. Minimal și lipsit de prețiozități. Totuși, oricâte «euri» se vor fi auzind, vor da seamă, cu toatele, despre un singur «el»”, scrie entuziasmat Cosmin Ciotloș în recenzia *El. Zic eu...* pe marginea volumului *Eu. Zise el* (Ed. Vinea, 2005). □ O pagină de poezie poartă numele lui Dan Sociu, cele patru poeme făcând parte din volumul *cântece eXcesive* în curs de apariție la Ed. Cartea Românească. □ Profilul profesorului Mircea Flonta este realizat de Sorin Lavric. □ Rodica Binder trimite o corespondență din Germania pe tema posterității lui Thomas Mann. □ Codrin Liviu Cuțitaru elogiază antologia *Masca Morții Roșii și alte povestiri* (Polirom, 2003, 2005), realizată de Liviu Cotrău din schițele, nuvelele și povestirile lui E.A. Poe. □ Andrei Ionescu traduce trei poezii de Luis Rosales, poetul al cărui nume se află din această vară pe frontispiciul Bibliotecii Institutului Cervantes din București. □ Din cartea Tatianeii Slama-Cazacu, *Deceniul iluziilor spulberate. Memorial în eseuri*, ediție revăzută și mult adăugită (Ed. Capitel, 2005), Tudorel Urian reține, „dincolo de savuroasele eseuri cu substrat lingvistic”, „evocările a două personalități marcante ale culturii române de la mijlocul secolului XX, Mihai Ralea și Boris Cazacu. Autoarea pune în

lumină câteva aspecte semnificative din viața acestora, menite să ofere cititorului imaginea exactă a dimensiunilor umane ale celor doi savanți”. □ Raluca Ciochină semnaleză apariția unei reviste de didactică a limbii și literaturii române, „Perspective”, tipărită la Cluj-Napoca. Nr. 1/2005 „și propune să studieze formarea capacității de receptare literară a elevilor, în cadrul genului epic”. □ Într-un comunicat, Uniunea Scriitorilor din România își exprimă regretul că în nr. 6-7 din iunie-iulie 2005, în revista „Viața Românească” a fost permisă, de către redacție, „apariția unui text cu conținut antisemit”, și anume fragmente din *Jurnalul 2005* al lui Paul Goma. Sunt anunțate măsuri ce vor fi luate de Comitetul Director al US. □ *Cine ar putea fi Eminescu*, se întreabă Cristian Teodorescu în tableta „la microscop” din această săptămână, însă titlul este înșelător, căci nu se referă la poetul național, ci la pseudonimul („de un umor negru de tip Hitchcock”) pe care o persoană necunoscută încă și l-a luat în afacerea stenogramelor PSD.

13 septembrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 785 (36)] Număr dedicat în mare parte memoriei lui Alexandru Paleologu. Printre cei care semnează texte *in memoriam* se numără și Marius Vasileanu, Cristian Bădiliță, Adrian Papahagi. Este publicat un dialog Al. Paleologu-Dan Stanca și reprodus un text al celui dispărut de curând, despre *Creanga de aur*, intitulat *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*. □ În articolul *Avangarda, între magie și lirism*, Bogdan-Alexandru Stănescu recenzează volumul bilingv Ion Vinea, *Paradisul destrămat/Paradiso disperso* (Ed. Vinea, 2005), sesizând „tonalitatea comună” cu versurile lui Emil Botta: „Poetul Ion Vinea apare ca o figură aparte în grupul avangardei românești, poate prin faptul că, deși purtător al unor accente «stridente», Sinele ține să conducă ostilitățile în poezia sa, fie pentru că Supraeul, cenzura, reprezentată în cazul său de luciditatea melancolică, vine întotdeauna «să pună punctul pe i». Rezultă din această confruntare tensionată un lirism tragic a ascuns sub masca versului controlat de la un capăt la celălalt de «emițător», așa cum am mai citit în literatura noastră poate doar la Emil Botta”. □ Grupaj de poeme de Traian T. Coșovei. □ Cu o poezie este prezent în acest număr și Cassian Maria Spiridon. ■ În cea de-a doua parte a editorialului din acest număr, redactorul-șef răspunde unor critici referitoare la grilă imprimată revistei de noua conducere, anume cea pronunțat creștină. Pentru Vasileanu, simpla enumerare a numelor consacrate ce au semnat în paginile revistei în perioada interbelică pare o validare, ALA continuându-și „periplul său firesc” prin generația pe care o cultivă de câteva săptămâni încoace: „Căutarea limitelor luminoase ale lumii pare iluzorie ori hilară pentru unii. Dar când aceasta se întâmplă prin implicarea decisă a unei generații din care fac parte Cristian Bădiliță, Mihail Neamțu, Toader Paleologu, Bogdan Tătaru-Cazaban, lucrurile pot căpăta un sens. Domnul Dan C. Mihăilescu a observat orientarea spirituală a acestor pagini. Alții au strâmbat din nas. A vorbi despre orientarea unei generații (în fapt preferăm mai repede cuvântul *familie* odată ce distanța ca

vârstă fizică dintre Horia-Roman Patapievici ori Dan Stanca și Mihail Neamțu este destul de mare chiar dacă sunt orientați în același spirit), a observa ceea ce unii se fac a ignora este vital. În seceta scelerată de dinainte de '89 nu se putea vorbi decât rarism despre astfel de înrudiri. A puncta aceasta astăzi cu dezinvoltură și fără vreo apăsare extremă pare încă o stridență pentru cei dedulciți la capcanele relativismului. [...] A te comporta normal între o lume care încă nu a intrat în normalitate pare o anomalie”. □ O dovadă în plus este și introducerea Ninei Vasile din rubrica *Atelier de creație*: „Mărturisesc că, uneori, unul dintre gândurile pe care le am la lectura celor permise pentru rubrica Atelierului este că oamenii sunt buni, frumoși, minunați, sublimi, toți având tainice legături cu cele sau cei de sus, sau Cel de sus. Atunci mă înduioșez: tot ceea ce se scrie are pentru fiecare o asemenea importanță încât orice comentariu este inutil; văd ce simt, ce trăiesc toți acești visători ai lumii și îmi spun că n-am dreptul să schimb nimic din ce fac ei. Ceva, totuși, este «suspect» în creația lor; de la un autor la altul percep, deși în imagini aproximativ diferite, aceeași poveste, toate «întâmplările» «descriu» cam aceleași experiențe: o vedere, o cunoaștere unitară, cumva din același punct de plecare. Dar acum deja îmi vin în minte anumite pasaje prezente în poeme, sau regăsesc poeme întregi care sparg priveliștea căldicică obișnuită. Se întâmplă că, uneori, unii dintre noi parcă am fi ajuns în alt punct de plecare de unde parcă toate se schimbă și devin nefamiliare și totuși așteptate de mult, revelatoare a unui altceva, din fața noastră sau dintr-un dincolo”.

• [„22”, nr. 810 (37)] „Stilul fragmentar ce caracterizează multe dintre cărțile lui Livius Ciocârlie e formula ideală pentru a deconstrui gândurile altora, pentru a explora indecizia propriilor gânduri și a lăsa în suspensie sensurile”, scrie Smaranda Vultur în articolul intitulat *Salt mortal*, în care recenzează volumul *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2005). ■ Apare numărul dublu 21-22 al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Gabriela Adameșteanu scrie despre *Premii, autori, editori*, glosând pe marginea „bovarismului scriitorului român pierdut într-o margine de lume” visând la Premiul Nobel. □ În articolul *Forrest Gump din Complexul Alimentar România*, Paul Cernat analizează romanul lui Petre Barbu, *Blazare* (Polirom, 2005), marcând „întoarcerea prozatorului la uneltele sale”, după ce dăduse un ocol dramaturgiei. Ducând mai departe radiografia operată de Sanda Cordoș în prefață, Paul Cernat consideră că miza romanului se află în altă parte: „Deși decupează hălci grase și expresive din universul cotidian, interlop și mediatic al României postcomuniste, bașca numeroasele amintiri traumatice sau nostalgice din epoca ceaușistă, *Blazare* stă sub o altă zodie decât cea realistă: o Românie «urmușiană», în care mizeria și subdezvoltarea se camuflează în straiile civilizației de consum, în care efectele speciale maschează «zoaiele» meschinei existențe zilnice, ne întâmpină în paginile sale. Dar nu e vorba numai de atât. I s-ar putea reproșa acestui roman hibrid indecizia: realismul «dur», ironic-reportericesc, împănat cu secvențe dramatizate, nu motivează îndeajuns întâmplările cu aer de superproducție butaforică. Însă

evenimentele «trase de păr», absolut neverosimile, nu sunt, la urma urmei, decât fantezmele halucinatorii ale lui Tache... Ele au meritul de a salva relatarea din ghearele banalului, relansând-o pe coordonate spectaculoase. Ca și *Venea din timpul diez* al lui Bogdan Suceavă, *Blazare* este înainte de orice un roman fantasmatic. Autorul reușește acolo unde alții au ratat cu brio. Controlul stilistic impecabil, autoironia parșivă și cinismul bine temperat, lipsa narcisismului formal, claritatea și complexitatea eficientă a compoziției trimit cu gândul la Kurt Vonnegut. Cele mai sinistre porcării și ticăloșii, cele mai penibile momente sunt relatate senin, cu un irezistibil umor negru sec, de un narator autist. Evenimentele se derulează ca într-un desen animat grotesc, povestea are ritm și dinamism, iar scatologicul și înjurăturile sunt, așa-zicând, «funcționale» (cu unele stridente inutile, totuși). *Blazare* onorează cartea de vizită a unui prozator redutabil”.

■ Ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată cu multe luni în urmă de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătăreanu, ajunge la episodul IX. Argumentul inițial al celor două realizatoare ale anchetei era, în momentul lansării, acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon”. Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspund Adrian Lăcătuș (*Elitist, termenul de canon irită*) și Ioan Buduca (*Nu prea mai știm din ce se face valoarea autentică*). □ Cel dintâi este preocupat, înainte de toate, de lămurirea termenilor: „Cred că însuși conceptul de canon nu este prea util în descrierea mișcărilor importante din literatura și cultura română de azi. Forța acestui concept derivă întotdeauna din folosirea și înțelegerea lui la singular. Acest singular idealist și «elitist» sau politic irită și cred că e resimțit ca fiind tot mai inadecvat în discuțiile contemporane. O altă situație de conservare a singularității canonului - aici fiind însă vorba de un alt tip de canon – a fost asigurată de presiunea ideologică exercitată asupra literaturii prin cenzură și index. Dar, totuși, ceea ce numiți «canon antedecembrist» nu este consonanța artistică a discursului ideologic, rămânând însă ceva tolerat de sistemul propagandei comuniste. Fie din cauză că era considerat

inofensiv, fie pentru că exista intuiția unei complicități tacite care asigura literaturii un spațiu «autonom» al «esteticeului» adică al libertății «spirituale» și artistice cu funcție compensatorie. Spațiul social și sfera politică puteau astfel să rămână la fel de «autonome», scriitorul (ca scriitor, nu ca persoană) neavând de a face cu mizeria morală și cu inumanul represiunii”. Când scrutează prezentul literar, criticul vorbește despre un spațiu „în principiu asigurat, dar acum el este o piață nu doar în sens metaforic, ci și în sensul cel mai literal. Aici contează expunerea, vizibilitatea, promovarea, garanțiile depuse de cei deja consacrați. Forțele ce acționează în acest mediu pot fi descrise ca grupuri de prestigiu, cabale, mafii, gherile, instituții, corporații, haite de resentimentari flamanzi etc., după gust, bibliografie sau umori. Această situație generează un ireductibil pluralism, o pluralitate a canonurilor [sic!] sau a imaginilor despre canon. Problema relațiilor dintre multiplele canoane [sic!] este complicată. La noi ea a beneficiat în urmă cu câțiva ani de atenția și acuratețea analizei lui Mircea Martin. Dar cred că atunci când vorbim de mai multe canoane [sic!], conceptul însuși se evaporă, lăsând în locul lui discuții erudite de sociologie a literaturii sau dispute nesfârșite de politică literară. Dacă are totuși o realitate, pentru cine este canonul canon? Cred că mai puțin pentru cititorul de literatură, și cu atât mai puțin pentru publicul «industriei culturale», cât pentru scriitorul activ, productiv. Cine supraviețuiește în scriitura interesantă a unui nou autor? Cine obsedează pe cine, cine exercită o influență incontestabilă? Cine nu poate fi depășit când e vorba de o temă, un registru, o formă, o situație fundamentală? Oricare ar fi el, dacă răspunde la acest apel, autorul respectiv rămâne încă în «canon»”. □ Ioan Buduca sparge... canoanele de răspuns la întrebările anchetei, propunând alte piste posibile: „Mi-e teamă că, în ce mă privește, nu pot băga mâna în foc de dragul acestui joc de-a schimbarea canonului. Așteptam cărți de proză care să asume câte ceva din memoria noastră traumatizată de comunism. După rezultate, ai zice că n-am trăit traumatic. Dar cum? Cu umor? Nici asta nu se vede. S-ar prea putea să fi boicotat istoria, potrivit unei teorii blagiene. Ne-am retras în munții lirismului. Și am avut, într-adevăr, poezie de anvergură. Mai avem încă: Ion Mureșan, Ioan Es. Pop. Despre teatru nu întrebați nimic. Poate chiar pentru că în genul acesta stăm cel mai prost. Stăm pe loc, de fapt, iar locul în care ne-am oprit e undeva pe la Camil Petrescu. Ce s-a schimbat, totuși? Cantitatea? N-aș zice. Calitatea? Nici atât. S-a schimbat, cu siguranță, orizontul de așteptare. Și s-a schimbat drastic receptivitatea. Am trecut pe frecvența unei receptivități împrăștiată, aproape subculturale. Mediatizarea face popularitatea, acum, dar din ce se face valoarea autentică nu prea mai știm; dacă știm, nu cădem de acord. Adio, consens!” □ Cu titlul *Rebeliunea*, este publicat un fragment din romanul *Rachel* de Edgar Reichmann, în traducerea din franceză a lui Alexandru Sârbu. □ Raluca Popescu, redactor-șef al Editurii Leda, coordonatoarea colecției „Galeria de proză” inițiată în 2004, prezintă conținutul și programul acesteia, enumerând cele 21 de titluri și autori din literatura universală, „clasici ai literaturii moderne, dar și scriitori contemporani de valoare

recunoscută” (Franz Kafka, Anatole France, Giovanni Papini, Pierre Drieu La Rochelle, Feodor Sologub ș.a.). „Am mizat nu numai pe scriitori importanți, ci și pe traducători de clasă, din acel cerc strâmt și select al specialiștilor veritabili. Fiindcă bucuria lecturii, în cazul unui autor străin, e condiționată, după cum bine se știe, și de performanța echivalării artistice pe care un traducător de calibrul o poate asigura. De la Irina Mavrodin la Andrei Ionescu și de la Traian Fințescu la Dan Munteanu Colán, colecția noastră și-a asigurat și o galerie de traducători eminenti”. □ Ruth Franklin se întreabă *Cine este Elfriede Jelinek?*, articolul de prezentare a recentei câștigătoare a Premiului Nobel pentru Literatură fiind tradus de Maria Bercea.

14 septembrie

● [„Luceafărul”, nr. 32] La împlinirea a 70 de ani, revista îl omagiază pe D.R. Popescu. ■ Mai întâi, în articolul *După vacanță*, Marius Tupan atinge problema nerecunoașterii valorilor: „Ca și obiceiurile de a-i ignora pe marii scriitori, când împlinesc vârste respectabile. De curând, intrat în al șaptezecilea an de viață, D.R. Popescu, după opinia multora, cel mai important prozator al generației '60, a fost omagiat de puține publicații. Și tot mai puține studii i se consacră. Omul a stat, uneori, aplecat sub vremuri, dar opera lui e monumentală. Recunoașterea e un semn al maturizării unei literaturi, și chiar un titlu de mândrie că avem asemenea creatori, pe când goana după pornografie și scatologie ne duce cu gândul spre un infantilism păgubos. Nu i-am dedicat autorului *Vânătorii regale* cinci pagini într-un sens polemic, ci numai fiindcă obișnuim să ne respectăm valorile, care nu-s deloc puține în România. Puțini sunt doar aceia care-s dispuși să le semnaleze și să le onoreze. Pierderea, se înțelege, e doar a lor”. ■ În cele cinci pagini menționate, Constantin Zărnescu scrie despre *Dumitru Radu Popescu – scriitorul exemplar* („Recitindu-l pe D.R.P., ierți și uiți păcate grele și, iată *tre-cătoare* ale unor epoci, *mângâindu-te cu acele lucruri care rămân*, peste vremuri, surprinzând *Lumea*, prin *Cuvânt*; *viața Lumii și teatrul Lumii – divina vitalitate* a Spiritului; și reprezentarea sa enigmatică și majestuoasă, în *cultura scrisă*.”); ■ Valentin Tașcu despre *Leul greu* („Un deceniu întreg a deținut poziția întâi în clasamentul autorilor contemporani, devansându-i pe Al. Ivasiuc (zdrobit la cutremur), pe Nicolae Breban (căzut în dizgrație politică) și chiar pe Marin Preda (care nu apucase încă să publice *Cel mai iubit dintre pământeni* și apoi să moară). Roman după roman, piesă după piesă (de teatru, firește), toate cu un succes de public de invidiat, onoruri după onoruri (de toate culorile), acceptat în toate «castele» și chiar «găștile» naționale, stăpân de necontestat al Ardealului literar, spre disperarea lui Augustin Buzura (care urca și el în topuri, dar pe căi mai ocolite, sprijinit sistematic de Europa Liberă [...]).”; □ Geo Saizescu despre *Vara unui surâs* („Găsesc volumul *Fuga* și constat pentru totdeauna că D.R.P. este un talent uriaș! Schițele lui, despre care se zice că ar fi din zona marii literaturi moderne americane, denotă un Popescu cu stil... personal! Îi rescriu. Planificăm

să ne gândim împreună la un film. Stabilim o întâlnire. 24 ianuarie 1959. La o sută de ani de la Unirea Principatelor Române, sunt la Cluj. Un flăcău blond, cu ochi albaștri plin de o căldură... inteligentă, mă întâmpină, el, D.R.P., și neobosit mă plimbă prin Cluj, mă duce la un cenaclu literar, visăm la filmul nostru viitor, mâncăm varză ă la Cluj la Casa Universitarilor [...]”). □ De asemenea, redacția publică un eseu ocazional al lui D.R. Popescu, *Despre brânză*, pomenit de Valentin Tașcu în articolul său. ■ Ana Selejan publică a doua parte a studiului intitulat *Momentul literar 1944-1948. Poezia*, în acest număr acoperind subiectul referitor la *Direcții și formule lirice între 1944-1948*, titrând apoi *Suprerealismul redivivus*. ■ În articolul *Norii și oglinzile: un mod de a privi*, Adrian G. Romilă recenzează, la reeditare, două volume emblematice ale lui Petru Creția, care, la apariție, au provocat un „șoc stilistic”: *Norii și Oglinzile* (ambele reeditate la Humanitas, 2005): „Singularitate în literatura română, [...] sunt două mărturii elocvente despre spiritul erudit și rafinat al clasicistului Petru Creția în ele autorul a dat măsura cea mai înaltă a modului său de a privi: în sine, în sus, în cuvinte”. □ Alexandru George polemizează cu Ana Selejan și opiniile exprimate de aceasta în articolul din numărul precedent, *Momentul literar 1944-1948. Poezia*, fiind intrigat că aceasta nu consideră că „acel «moment» de trei ani fericiți, ultimii de relativă libertate, constituie un segment terminal al unui proces de aservire, dar trebuie salutată pentru că renunță măcar aici la acea stupiditate popularizată mult de Marin Preda a existenței unui «obsedant deceniu», care ar începe în 1950 (!?) și ar dura nu se știe cât, deoarece la sfârșitul său calendaristic nu s-a întâmplat nimic, iar începutul bine caracterizat în articol se situează în toamna/iarna lui 1947”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ O pagină de versuri semnează Viorel Sâmpetean. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Ioan Suci meditează la *Nume de personaje literare* din romanele de odinioară și din cele contemporane: „Dar ce se-ntâmplă în prezent, când nu mai există nici o cenzură? Ca să nu mai vorbim de telefoanele mobile, de calculatoarele ultraperformante, de mașinile 4 x 4, de fel de fel de femei exotice și situații paradoxale (inclusiv sexuale), toate acestea de ce nu mai sunt «oglinzite în operele literare», ca să se poată bucura tot cititorul liber de ele? Este foarte greu de explicat. Este adevărat că partea cu literatura preponderent pornografică s-a cam rezolvat (vezi Ioana Bradea, Ionuț Chiva, Claudia Golea etc.), dar unde este partea cu valoarea literară a cărților acestor autori?”. □ „În *Melonul domnului comisar* (Ed. Curtea Veche, 2005), Daniela Zeca ne oferă prilejul de a o însoți într-o incitantă incursiune în *bucătăria lui Sherlock Holmes* (care aparține, prin extensie simbolică, oricărui text polițist), pentru a deveni, în plus, și cititori avizați. Autoarea și-a subintitulat studiul *Repere într-o nouă poetică a romanului polițist clasic*, opțiune de redactare care lămurește câteva aspecte legate de strategia comunicațională a demersului critic asumat”, scrie Gabriel Rusu în recenzia la volumul menționat. □ Sunt reproduse nominalizările pentru premiile UR pe anul 2004, hotărâte de juriul Uniunii Scriitorilor, întrunit în ziua de 5 septembrie

2005. □ Se publică, de asemenea, un comunicat *Din partea Comitetului Director al U.S.* în legătură cu derapajele antisemite ale lui Paul Goma, găzduite în revista „Viața românească”, consecința fiind retragerea calității de redactor-șef adjunct al revistei domnului Liviu Ioan Stoiciu, responsabil al numărului în care a apărut textul în discuție. □ Dintr-o notă, cititorii află despre un concurs: „În ziua de 19 noiembrie 2005, Fundația Academică «V. Voiculescu», în colaborare cu Casa de Cultură a Sindicatelor din Buzău, organizează cea de-a VII-a ediție a Concursului Național de Creație Literară pentru elevi și studenți «V. Voiculescu – Arc de suflat peste timp». Concursul se adresează tuturor elevilor și studenților din țară, care nu au debutat în volum individual. [...] Textele premiate vor fi publicate într-un volum dedicat actualei ediții”. □ O altă notă anunță Festivalul de la Sighetul Marmației, în perioada 13-15 octombrie 2005. „Casa Municipală de cultură Sighetul Marmației, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu cultural Național Maramureș, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din România organizează la Sighetul Marmației ediția a XXXII-a a Festivalului Internațional de Poezie și a XXVI-a ediția a Serilor «Nichita Stănescu» de la Desești. Ediția din acest an este onorată de prezența scriitorilor din Elveția și Ungaria. În cadrul festivalului se vor acorda premii pentru următoarele concursuri de poezie: Concursul pentru volum de debut, Concursul pentru volum, Concursul pentru antologie de autor”. □ În tableta intitulată *Întreceri de purici*, Bogdan Ghiu polemizează cu „cronicile justițiar-monden culturale ale lui Dan C. Mihăilescu și mai ales *stilul* lor dâmbovițean, prea dâmbovițean (atât să fi înțeles exegetul de la generația '30?)”, publicate în altminteri „solida” revistă „Idei în dialog”. Cel din urmă derapaj al criticului, din luna august, ar fi acela că a salutat entuziast „*«un gest stupefiant, de aplaudat cu forță, ochi holbați și speranțe de continuitate* (s.m., B.G.): Elena Vlădăreanu a refuzat premiul lui Marin Mincu, recte premiul cenaclului Euridice, în valoare de 10 milioane de lei vechi»”. □ Necrologul închinat lui Alexandru Paleologu, semnat de același Bogdan Ghiu, se intitulează *Singurul conservator*.

● [„România literară”, nr. 36] Tema numărului, *Cel din urmă boier*, preia titlul necrologului semnat de Nicolae Manolescu la moartea lui Alexandru Paleologu: „Omul era un boier, probabil ultimul dintre acei boieri prin ascendență, dar și prin stil de viață, pe care i-a cunoscut cultura noastră. De o distincție neprefăcută și de un firesc paradoxal, ca și scrisul lui, comportarea lui Alexandru Paleologu dovedea o civilitate care pare astăzi desuetă, de la eleganța neostentativă cu care se îmbrăca la perfecta bună-cuviință pe care o arăta în toate împrejurările”. ■ Numeroși colaboratori ai revistei participă în paginile numărului la un grupaj *in memoriam*. Astfel, Mircea Mihăieș, în *Eleganța sfidării*, declară că „Alexandru Paleologu a fost unul dintre cei mai seducători oameni pe care i-am cunoscut. Rareori am văzut o inteligență atât de vie gata să îmbrățișeze, cu argumente la care nu te gândiseși, din unghiuri care ți-ar fi rămas în veci inaccesibile, tema pentru care te simțeai pregătit și pe care voiai s-o discuți. [...] Caz rarissim,

tot ce a scris Alexandru Paleologu nu numai că e valoros, dar va trece cu siguranță proba timpului. Eleganța stilistică, mascată de-un savant colocvialism, e aceea a marii eseistici de totdeauna, de la Montaigne la oamenii de spirit ai Franței interbelice. Regretul de a nu fi încheiat cele două cărți care ar fi fost, cu siguranță, capodopere – una despre «abisalul Caragiale», cealaltă, volumul de memorii – este cu atât mai mare cu cât fragmentele pe care le-am citit dau măsura originalității talentului său. Confiscat de politică – pentru care, personal, nu cred că avea talent –, Alexandru Paleologu ne-a privat de două posibile monumente de artă și frumusețe”. □ Pentru Gheorghe Grigurcu, „Alexandru Paleologu impunea printr-o desăvârșită unitate dintre identitatea literară și masca omenească, precum niște vase comunicante în care puteai citi oricând egalitatea cu sine a personalității armonioase. Avea ceva din eleganța lui Vladimir Streinu, din căldura lui G. Ibrăileanu și din inteligența amar-estetică a lui E. Lovinescu. Se prezenta ca un monden impecabil, în înțelesul că orice indiciu de efort de adaptare, de autosupraveghere nefirească dispărea. Nu putea fi vorba nici de orgoliu nici de umilință, ci de un fel de-a fi în care convențiile parcelărilor antinomice se dizolvau în imaginea unei autenticități suverane”. Criticul nu își încheie articolul (*Alexandru Paleologu, la ora stingerii*) fără să atingă și „punctul vulnerabil, rana ce încă nu s-a cicatrizat a destinului de care a avut parte Alexandru Paleologu: colaborarea cu Securitatea”. Departe de a judeca și stigmatiza, el decelează între cei care au turnat de bună voie și cei care au fost siliți să o facă: „Mai este nevoie să insistăm pe condițiile atroce în care funcționau astfel de închisori ale exterminării programate, adevărate sucursale ale Infernului? Nu voi putea niciodată ridica piatra împotriva marilor personalități trecute prin Gulagul băștinaș precum Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Dan Amedeu Lăzărescu, Alexandru Paleologu. Desigur, cedarea lor nu e o dovadă de eroism, dar nu e mult mai curând o trăsătură a victimizării decât una a mișeliei? Cine se încumetă să sfideze suferințele lor indescriptibile, care la nevoie pot fi considerate o expiere cu anticipație, s-o facă. Subsemnatul nu se simte în stare”. □ Gabriel Dimisianu se oprește la „opera vorbită”, adică la nenumăratele interviuri pe care Alexandru Paleologu le-a acordat în perioada postdecembristă, chiar dacă, pentru posteritate, lasă „obligația de a-i redescoperi opera scrisă, aceea prin care va dăinui în timp”. □ Barbu Cioculescu își construiește necrologul prin comparație cu tatăl său: „Lucrul care mă frapa, de câte ori îl aveam în față pe Alecu era acea asemănare cu părintele meu, ce-mi părea că se răsfrânge de la voce, până la fizic, chiar. Asemănare ce nu se suprapunea propriu-zis unor trăsături precise, unor inflexiuni clare ale vocilor, însă opera totuși, cu un obstinat aer de familie. Ceva, desigur, de natură parafizică. Sau, poate, numai pecetea unei rase vechi...”. □ Pentru George Pruteanu, Alexandru Paleologu era, încă din 1972, când îi făcuse portretul în revista „Magazinul”, *Un gentleman melancolic, ironic și vechi*. Pentru afirmațiile admiraive din acel articol, criticul ieșean fusese atacat în „Era socialistă” și în „Contemporanul”, iar rubrica sa de portrete literare fusese desființată. □ Alți

semnari de texte comemorative: Marina Constantinescu, Constantin Țoiu, Tudorel Urian. □ Un mic necrolog al scriitorului și omului de televiziune Radu Anton Roman semnează Dumitru Hurubă. ■ Daniel Cristea-Enache comentează aplicat *Moromeții I*, pornind de la textul girat de ediția de *Opere*, I, îngrijită de Victor Crăciun, prefață de Eugen Simion (Ed. Univers Enciclopedic, 2002). „E limpede că farmecul *Moromeților*. I vine în primul rând din trăsăturile neobișnuite ale personajului principal. Intrarea lui într-un con de umbră, în al doilea volum, nu va rămâne fără urmări, epica mai captivantă de acolo încercând parcă să compenseze marea absență. Dincolo însă de șarjele verbale ale lui Ilie Moromete, de gesturile și schimele lui ce smulg hohote de râs, de complicatul ceremonial prin care tratează și cele mai simple situații (rezolvându-le, totodată, pe cele mai dificile), există o structură tare a lumii din roman, care până acum putea scăpa generațiilor mai tinere. Vreau să spun că, în timpul comunismului, în lectura noastră lipseau multe dintre datele realității descrise/figurate de prozator. Nu știam prea bine ce înseamnă un impozit usturător și o scadență datorie la bancă, vânzarea și cumpărarea de teren, deținerea în proprietate a pământului, școala plătită și tot restul. Acum știm. Ceea ce era abstract și pe jumătate fantastic, ca punga cu galbeni ori lada cu comori din basme, a luat deodată un contur precis. Elementele consistente și constitutive de lume capitalistă, care formează țesutul romanului și chiar coloana lui vertebrală, le percepeam înainte mai mult ca aspecte ficționale, cu o funcție pitoresc-epică: accidente în lumea solară a cărții, episoade neplăcute, dar, cumva, la marginile moromețianismului triumfător. Or, lucrurile stau exact pe dos și abia epoca nouă, postrevoluționară și, orișicât, capitalistă ne îngăduie să înțelegem realmente figura și măreția lui Moromete. Aceasta din urmă apare nu din autopropulsarea personajului într-un empireu al liniștii suprafirești, din survolul său pe deasupra problemelor «mărunte» ale vieții; ci, dimpotrivă, dintr-o abordare frontală a acestora, cu grumazul pus benevol la jugul familial și obștesc.” □ Despre Daniel Cristea-Enache și proaspătul său volum *Sertarul scriitorului român. Dialoguri pe hârtie* (Polirom, 2005) scrie Tudorel Urian în articolul *Întoarcerea la maeștri*. „*Sertarul scriitorului român* este o carte de interviuri oarecum atipică. Daniel Cristea-Enache și-a trimis în scris întrebările și a primit răspunsurile fără să se vadă, față în față, cu *interlocutorii* săi. Avantajul unei asemenea proceduri, dincolo de comoditatea autorului care nu a mai fost nevoit să facă munca deloc ușoară a transcrierii benzilor audio, este acela că majoritatea textelor se află la cote stilistice foarte ridicate (oralitatea presupune exprimări eliptice, repetiții obositoare și chiar unele neglijențe gramaticale), greu de atins în cazul unui interviu vorbit. Practic, toate răspunsurile sînt niște mici eseuri, unele încântătoare ca stil și ca ideatică. Dezavantajul principal este, fără îndoială, pierderea spontaneității, absența aceluia fior de viață care face farmecul oricărui interviu. Chiar și așa însă în replicile multor parteneri de dialog (epistolar) se simte o neostoită vervă.” Există totuși un reproș pe care recenzentul îl aduce autorului, dând ca exemplu formularea referitoare la compromis, termen

impropriu pentru Mircea Eliade, dar nu și pentru Tudor Vianu: „Ceea ce deranjează în aceste «dialoguri pe hârtie» sunt întrebările nejustificat de lungi (ele sugerează o dorință a autorului de a se băga în seamă mai mult decât o permite modestul statut de reporter pe care și l-a asumat) și, mai ales, faptul că unele dintre aceste întrebări nu sunt chiar inocente. Din felul în care sunt puse, ele sugerează răspunsul pe care autorul îl așteaptă de la intervievați”. □ Marius Chivu semnează *Cronica cititorului nemulțumit*, așa cum ar depune o reclamație la Oficiul pentru drepturile consumatorului, căci volumul de debut al lui Bogdan Mirică, *Bestseller* (Humanitas, 2005), i se pare gonflat nejustificat de editură. „Numai că romanul lui Bogdan Mirică își ratează miza de a fi o demonstrație derizorie, în cheie minimalistă, a unei semnificații dramatice. Rămâne o carte-ghi-veci populată de niște personaje-fantoșe, nu în sensul absurdului mecanomorf ci al inconsistenței, puse cu forța să facă eschive pe hârtia care, sărăcuța, poate suporta orice. Acest *anything goes* (cu reversul *and nothing last*) este motivat, probabil, foarte comod cu principiul scriptural al anti-mimesis-ului. Această carte, la o adică, se poate scrie (avem dovada), dar nu se poate citi. Căci, numai pentru că încearcă altceva, asta nu înseamnă că și devine ceva”. □ Greu de încadrat și de definit, volumul scris la două mâini de Paul Cernat și Andrei Ungureanu, *Războiul fluturilor* (Polirom, 2005) îi stârnește Simonei Vasilache efluvii de exaltare: „Prea gingași pentru fabulă, prea «siropoși» pentru poezie, fără talent dramatic, dincolo de librete de operă, ce Dumnezeu să faci, ca scriitor (ca scriitori...), cu fluturii? Roman. Asta e *Războiul fluturilor*, zisa «traducere și adaptare liberă dintr-o limbă necunoscută». Un mojar în care cad sub pisălog scene de film și poezii cu vorbe schimbate, bucăți de tratat molfăite-n ciuda consumatorilor înveterați de *Teleenciclopedia* (care-or fi schimbat, mă rog, pe *Animal Planet*...), cărcei de proză, până se alege, de toate, o foiță lungă de sclipici. Din ea, Paul Cernat și Andrei Ungureanu au răbdarea să taie toalete de seară și *deux-pièce*-uri de zi pentru fel de fel de goange. O sistematizare poeticească [...]” (Entomologicum Magnum). □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și □ Liviu Georgescu, *Piatră și lumină*, cu un Argument al autorului, postfață de Gheorghe Grigurcu (Paralela 45, 2005): „Noua carte a lui Liviu Georgescu, elegant intitulată *Piatră și lumină*, cuprinde poeme formate din aglomerări de metafore, care creează o impresie de greutate fastuoasă. Ca de obicei, poetul nu face efortul să-l seducă pe cititor, ci se înfășoară enigmatic în această mantie lingvistică princiară. Scrisul este pentru el un act de narcisism, care îl face pe cititor să se simtă inoportun”; □ Marian Drăghici, *Negresa, poeme din Epocalipsă* (Ed. Vinea, 2005): „Poezie discursivă, remarcabilă prin decizie și forță, prin masculinitate. Autorul are atitudinea unui Hemingway al poeziei; nu ți-l poți imagina decât hirsut și ars de soare, vânând senzații tari în Africa”; □ Angelica Mihalcea Stan, *Testul umbrei*, postfață de Nicolae Țone (Ed. Vinea, 2005): „Angelica Mihalcea Stan, în prezent arhitectă, a fost remarcată ca poetă la 17 ani, în 1986, de Geo Dumitrescu, și a publicat un prim volum de versuri

Bumerang, în 1999, la Editura Cartea Românească. Cea de-a doua carte a sa, *Testul umbrei*, o prezintă, cum explică Nicolae Țone inspirat în postfață, ca pe o «fire tare», care vede totul, chiar și ceea ce alții preferă să ignore din lașitate. În versuri precise și nervoase (inegale ca valoare, unele fiind compromise din cauza numărului prea mare de abstracții) ea înregistrează tragedia infiltrată în banalitatea vieții de fiecare zi”; □ Mihai Sultana Vicol, *Elegia suferinței* (Ed. Opera Magna, 2005): „Volumul s-ar fi putut intitula și *Un suflet în flăcări*. Autorul, format parcă la școala lui Costache Conachi și Ienăchiță Văcărescu, iubește pătimaș, suferă, se lamentează, acuzând-o pe femeia iubită de insensibilitate [...]. Această revărsare de suspine și reproșuri are, poate, eficacitate în acțiunea de cucerire a unei femei; nu are însă și eficacitate estetică”; □ Anatolie Paniș, *Sfârșitul lumii* (Ed. Snagov, 2005): „Roman patetic, aluvionar cuprinzând printre altele o tragică poveste de dragoste [...]. În legătură cu sfârșitul propriu-zis al lumii există în carte o întreagă eseistică, metafizic-funambulescă, uneori cu o notă de sarcasm (ca în *Cimitirul Buna-Vestire* de Tudor Arghezi și nu ca în recent apărutul *Sfârșitul lumii* al lui Tudor Călin Zarojanu). Anatolie Paniș nu se dezminte, rămâne același autor talentat și plin de fervoare, ușor naiv (poate voit naiv) care îl cucerește-copleșește-oboșește pe cititor cu monologurile lui epico-eseistice arborescente”; □ Titu Popescu, *Mirela – un paradox*, eseu monografic (Pop Verlag, Ludwigburg și Ed. Marineasa, Timișoara, 2005): „Autorul, bine informat, și totodată extaziat în fața personalității Mirelei Roznoveanu, analizează cu seriozitate – dar și cu frecvente alunecări într-o retorică grandilocventă – viața și opera acestei autoare, pe care o numește într-un stil familiar-glorificator, ca pe o vedetă de muzică rock, «Mirela». Mirela Roznoveanu, stabilită din 1991 în Statele Unite, unde lucrează la Facultatea de Drept de la New York University, s-a remarcat încă din România ca o scriitoare cu multiple posibilități, profesând o critică literară nonconformistă (*Lecturi moderne*, 1978) și angajându-se în întreprinderi eseistice de mare anvergură (*Civilizația romanului*, vol. I, 1983, vol. II, 1991). Curajul ei intelectual, slujit de inteligență și avânt liric, dar prejudiciat uneori de absența unui simț al ridicolului, a dus-o în aventuri literare demne de interes și riscante, în același timp. Romanele scrise în SUA (*Viața pe fugă*, 1997, și *Platonina*, 1999) sunt adevărate cicloane de trăiri și reflecții, oferind suficiente argumente și celor care o admiră, și celor care o contestă”. □ „Există în cele șapte prefețe adunate în volumul *O istorie critică a literaturii din Basarabia* o atitudine comună în ceea ce privește selecția și perioadele mai prielnice. Foarte puține pagini sunt de reținut din perioada interbelică, nimic din anii 1940-1965 și cel mai mult din anii stagnării brejneviste (care a profitat ocult de dezghețul hrușciovist). Ca și la noi, perioada cea mai fastă a literaturii a fost deceniul 1965-1975. În cazul literaturii pentru copii este câte ceva de reținut și din deceniul 1954-1964 (e de părere Maria Șlehtițchi, p. 174), dar cultura se emancipează vădit în anii '60-'80, prin evazi-onismul ideologic și perfecționarea expresivității”, esențializează Ion Simuț volumul apărut la Ed. Știința-Arc din Chișinău în 2004, cu un cuvânt înainte de

Eugen Simion. După ce se oprește la fiecare gen antologat în parte (roman, proză scurtă, poezie, dramaturgie, critică literară etc.), recenzentul conchide: „Are dreptate Serafim Saka, citat de Grigore Chiper, să afirme că «literatura moldovenească» e distinctă de literatura română: «Vrem noi ori nu vrem, dar există un fel de literatură căreia îi spunem moldovenească. Pentru că e foarte neromânească» (p. 78). Ceea ce nu ne scutește pe noi, «români sau neromâni, dar pământeni» (vorba poetului), de a o studia și a o înțelege ca fenomen sociologic, politic și estetic. E fatalitatea istoriei ca Basarabia să fie percepută astăzi separat, ca o curiozitate regională, foarte particulară în dezvoltările ei tematice și stilistice. Iată de ce mă gândesc să-mi intitulez o viitoare carte pe acest subiect *Regiunea Literară Autonomă Basarabia*”. □ O „biografie travestită” și „confesiunile unei poete” sunt sintagmele folosite de Al. Săndulescu pentru definirea volumului Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu* (Ed. Pallas, 2004): „Autoarea se des-tăinuie, punctează momentele importante ale vieții și mai ales trăirile, sentimentele și gândurile care o bântuie încă din adolescență. Pe parcurs ne vom întâlni firește cu poeta, cu sensibilitatea ei, aflată mai mereu în prim plan, și totodată cu eseista emițând judecăți de valoare nu numai asupra operelor, ci și asupra vieții literar-culturale de la noi sub multiple aspecte”. □ Claudiu Komartin este prezent cu un grupaj de versuri, preluat din volumul *Cercul domestic*, aflat în pregătire la Ed. Cartea Românească. □ Emil Brumaru oferă cititorilor un nou poem. □ *Eroismul discret* din titlul tabletei lui Mihai Zamfir se referă la savantul românogerman Paul Miron și la cărțile acestuia, cea mai recentă fiind *Măsura urmelor* (2000): „Ajuns profesor în Germania Federală (după peripeții și aventuri care – vedem abia astăzi! – meritau din plin să fie povestite), Paul Miron s-a consacrat din primul an de exil unei sarcini primordiale, înțelese ca un soi de angajament personal: aceea de a face cunoscute în străinătate limba și cultura română. De la teza de doctorat din 1954 despre *Structura tipologică a limbii române* și până la monumentală ediție a *Bibliei* vechi românești, începută în 1989, parcursul se urmărește cu ușurință. Tot ceea ce a scris Paul Miron în domeniul filologic se revendică din privirea atentă fixată asupra unui teritoriu de unde nu mai putea fi, de data asta, gonit, pentru că era un teritoriu cu harta desenată exclusiv în câmpul spiritului: mă refer desigur la cultura noastră”. □ Într-o cronică a optimistei, intitulată *10 Mai – D-l Goe, ceva mai târziu*, Ioana Pârvulescu, bazându-se pe date din epocă, explică ce înțelegeau cititorii celebrei schițe a lui I.L. Caragiale, la 1900, când ea a fost publicată. „Cum toate acestea se repetă, cu mici variațiuni, în fiecare an, Caragiale a oprit povestea lui Goe la replica *La Bulivar!*, astăzi goliță de freamătul sărbătorii. Pentru cititorii de la 1900 urmarea era însă subînțeleasă. E. Lovinescu presupunea că, odată cu pierderea imediatului, odată cu pierderea «codului», se va pierde și comicul caragialian. S-a înșelat: comicul sporește. Desprinse din context, personajele lui Caragiale par astăzi mai proaste, mai inculte și mai ridicole decât le păreau contemporanilor săi. Contemporanii noștri le judecă mai aspru decât merită.” □ La rubrica *Meridiane*,

Florina Pîrjol se întrebă și răspunde *De ce îl iubim pe Svevo?*, iar □ Antoaneta Ralian traduce versuri din opera scriitorului tunisian Abdelaziz Kacem. □ Este publicată o listă cu nominalizările la Premiile US pentru anul 2004. □ În această săptămână, cronicarul de serviciu la *Ochiul magic* este Simona Vasilache. Prima semnalare este aceea a unui interviu publicat de „Observatorul cultural” (nr. 26 din 25-31 august), luat de Fabian Anton, în februarie, lui Alexandru Paleologu, despre lumea românească la 1927. Punctând că „ineditul și valoarea «documentarului» nu stau atât în informații (ceva-ceva se mai știe...), cât în felul cum sunt abordate anumite probleme”, oprindu-se la modul cum este abordat astăzi fascismul lui Eliade și legionarismul lui Nae Ionescu, cronicara îl definește drept „un interviu cu răspunsuri pe șleau, limpede și bine țintit, de colecție...” □ Numărul 8, din 19 august, al revistei „Orizont” „are ce are cu cyberspațiul. Adică Internet, calculatoare, cenacluri *on-line* etc.”, iar □ din numărul 68, din 1-15 iulie, al „Tribunei”, Simona Vasilache reține un interviu luat de Oana Pughineanu lui Constantin Țoiu („Despre Uniunea Scriitorilor [...], despre literatura de consum, despre deosebiriile dintre artiști și despre critică”), precum și „o răzbunare a recenzentului”, datorată Mihaelei Mudure („recenzia este un fel de cenușareasă, acceptată în coada oricărui *CV* și neluată în seamă la alcătuirea aceluși număr magic de publicații în funcție de care se poate sări încă un fuștei în glorioasa scară a ierarhiei universitare. Pentru cei din afara mediului universitar recenzia este, cu atât mai mult, un text minor care nu poate contribui la realizarea *Operei* proprii și neapărat magna”). □ Din „Suplimentul de cultură” (nr. 40/27 august-2 septembrie), atrage atenția cronicarei partea a doua a grupajului *Cărțile copilăriei*. „Răspund, acum, Cecilia Ștefănescu, Emil Brumaru, Robert Șerban, Răzvan Țupa, Elena Vlădăreanu, Alexandru Matei, Bogdan-Alexandru Stănescu. «Veșminte subțiri de mătase, spade fine și-alunecoase ca untdelemnul, marchize topite de-amor în calești cu vizitii îmbrăcați jumătate în alb, jumătate în negru: încă o clipă și nu-s» (Emil Brumaru). Sau: «Am senzația uneori că și acum, în camera mea din copilărie, mai stau adunate, îngrămădite, mișunînd prin cotloane, toate aceste personaje care mi-au deschis mintea. Dar o frică mistică mă împiedică să le mai descopăr încă o dată, să le întîlnesc între foile de hârtie, de teamă să nu iasă de acolo niște bătrânei plicticoși și înțelepți, care să mă trimită devreme la culcare» (Cecilia Ștefănescu)”.

15 septembrie

• [„Observator cultural”, nr. 29 (286)] Editorialul semnat de Carmen Mușat, intitulat *Goma și țapii ispășitori*, se referă la scandalul provocat de apariția unor fragmente din *Jurnalul 2005* al lui Paul Goma în revista „Viața românească”, acuzată de Uniunea Scriitorilor de permisivitate în publicarea „unui text cu conținut antisemit”. În ceea ce privește acuzația de antisemitism îndreptată către Paul Goma, redactorul-șef nuanțează: „Nu cred că Paul Goma este antisemit, cred că Paul Goma a devenit un mizantrop incurabil, pentru care noțiuni precum «vină

individuală», «responsabilitate morală individuală» nu mai au nicio relevanță. Paginile de jurnal publicate în «Viața românească» oferă, din acest punct de vedere, spectacolul dezolant al unei gândiri stereotipe, care recurge permanent la generalizări, la etichete colective, la anateme aruncate definitiv nu asupra unui individ sau a altuia, ci asupra unor categorii de oameni». Cu toate acestea, Carmen Mușat nu poate fi de acord cu modul în care Comitetul Director al USR a reacționat, părându-i-se „de-a dreptul desprins din anii în care autocritica și «cenușa în cap» erau la ordinea zilei. Nu știu cine a redactat comunicatul USR, dar formule de genul «membrii redacției și-au însușit conținutul și formularea comunicatului USR» sau «redactorii revistei au exprimat adeziunea lor la acest punct de vedere» sună că în procesele-verbale ale fostelor ședințe de partid. Și dacă, în locul unei dezbateri reale pe marginea unor aspecte dureroase ale istoriei noastre recente, Comitetul Director al celui mai important for al scriitorilor români decide să îi retragă lui Liviu Ioan Stoiciu calitatea de redactor-șef adjunct al revistei «Viața românească, mă tem că ne aflăm într-un scenariu grotesc, în care, pentru liniștea noastră, trebuie neapărat inventați țapi ispășitori». ■ Editorialul deschide, de fapt, un grupaj pe această temă, plasat sub titlul *Eveniment*. Astfel, Ovidiu Șimonca se întreabă dacă *A devenit „Viața românească” o revistă antisemită?*, în intervenția sa trecând în revistă firul cronologic al evenimentelor ce au dus la acest scandal, în continuare publicând și interviul purtat cu Liviu Ioan Stoiciu. Așadar, totul a început odată cu apariția volumului *Săptămâna Roșie 28 iunie-3 iulie 1940* (Ed. Vremea XXI, 2004), autorul acestuia fiind acuzat că susține idei cu un „conținut antisemit”. La începutul anului 2005, ziarul „Ziua” a găzduit mai multe replici, „care discută nu doar evenimentele istorice despre care vorbește Goma – «martirizarea, uciderea românilor» în Basarabia, după ultimatumul sovietic din 1940. Se ajunge la punerea în discuție a modului în care a fost alcătuită Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului în România și a concluziilor acesteia”. Un fragment din *Jurnalul 2005* al lui Paul Goma, în care sunt consemnate toate aceste dispute, este publicat în revista „Viața românească” (nr. 6-7/2005), fiind considerat de Șimonca „mai mult justificativ”, cu trimiteri clare la volumul *Săptămâna Roșie*. Dar dacă unele referiri din jurnal ar putea fi considerate drept „atacuri la persoană”, semnatarul este de părere că ar trebui să atragă fie drepturi la replică, fie chemarea în justiție, în niciun caz sancțiuni administrative, chiar și în fața „unui text de opinie (amendabil)”. Goma, în schimb, „cheamă în judecată, pentru calomnie”, Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Scriitorilor din București, pe Nicolae Manolescu, președintele USR, și pe Horia Gârbea, directorul de imagine al USR. Concluzia lui Ovidiu Șimonca este că acest caz nefericit a dus la „antagonizarea mediilor culturale”, printre întrebările care se ridică fiind și „Cât de îndreptățit este un scriitor să-și publice opiniile? Până unde poate merge libertatea de expresie? Ce înseamnă să fii antisemit? Sancționarea unei reviste, fără prea multe explicații, nu este o măsură abuzivă?”. Răspunsuri la aceste întrebări și nu numai încearcă să lămurească ■ interviul luat de Ovidiu Șimonca

lui Liviu Ioan Stoiciu, redactor-șef adjunct al revistei incriminate, publicat cu titlul „*Uniunea Scriitorilor a aruncat o anatema care foarte greu se poate șterge*”. În mod evident, interviuatul este de altă părere decât acuzatorii săi, considerându-l pe Goma scriitor, „textele literare” neputând primi eticheta de antisemitism: „Jurnalul nu e un text literar? Autorul e personajul principal, el scrie un text literar. N-am auzit pe nimeni să condamne un scriitor pentru opiniile sale dintr-un jurnal. Paul Goma nu mai are niciun fel de opreliște. Pe el nu îl interesează că se poartă corectitudinea politică, nu-l interesează că toată lumea «iubește America». El n-are tabuuri, are opinii intransigente. De aceea ar trebui admirat. Avem și noi un disident de seamă, precum Soljenițin, care și el e revoltat împotriva tuturor și certat cu toți. Și avem o Uniune a Scriitorilor care niciodată nu i-a luat apărarea, în niciun context, nici măcar când l-a atacat Pleșiță. Nicolae Manolescu dă dovadă de rea-credință și își face un mare deserviciu de imagine”. Referitor la etichetarea revistei pe care a condus-o până de curând, Liviu Ioan Stoiciu declară că „Viața românească» a publicat scriitori, și evrei, și neevrei, fără a se întreba cine e evreu și cine nu. Numărul anterior a început cu un text scris de Andrei Oișteanu, pe post de editorial. Cum poți să arunci anatema asupra «Vieții românești» că promovează texte antisemite? Din contră, mi se pare de domeniul fantasticului să fim acuzați de antisemitism. În 2001, «Viața românească» a scos un supliment dedicat evreilor, *Contribuția scriitorilor evrei la literatură română*. Uniunea Scriitorilor a aruncat o anatema care foarte greu se poate șterge. Goma, nu doar în «Viața românească», i-a înjurat pe toți intelectualii, în toate felurile. Luați suplimentul «Aldine» al cotidianului «România liberă» de vineri 2 septembrie, unde *Jurnalul* lui Goma este adus la zi! Care este problema noastră? Este opinia lui, răspunde pentru ceea ce gândește, își mărește numărul dușmanilor. Goma are tot dreptul să-i arate cu degetul, e crezut, nu e crezut, n-are nicio importanță. Dacă cineva s-ar simți lezat de afirmațiile lui Goma ar putea să-l dea în judecată, în nume personal. Sau scrie un drept la replică. Revista «Viața românească» va publica toate drepturile la replică solicitate, toți cei afectați de înjurătura lui Goma îi pot răspunde. Așa e corect. Dar este abuziv și inadmisibil, de la acele nume amintite în textul lui Goma, să ajungi să spui că «Viața românească» este o revistă antisemită. Și mai este un lucru grav: în acest moment, Goma este un om interzis în România. După acest caz, toată lumea se va teme să-l publice pe Goma, că se va trezi cu eticheta de antisemit. El e un om liber, a adunat documente, spune ce gândește și pentru asta să-i luăm capul?”. □ În cadrul grupajului, sunt publicate *Reacțiile indignate ale Uniunii Scriitorilor*, adică sunt reproduse comunicatul UR de la sfârșitul lunii august, precum și comunicatul Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România din data de 8 septembrie 2005, după discuția purtată cu redactorii revistei „Viața românească”, redactorul-șef Caius Traian Dragomir și redactorii Vasile Andru și Petre Got, la finalul căreia Comitetul Director al UR a decis să îi retragă lui Liviu Ioan Stoiciu, responsabil al numărului incriminat, calitatea de redactor-șef adjunct al revistei. □ Alexandru Matei

recenzează al șaptelea volum de versuri semnat de Clara Mărgineanu, *Fata de asfalt* (Ed. Semne, 2005), constatând că „textele ei preiau din recuzita retorică și lexicală a expresionismului din voința de a-și întipări mai bine eul poetic. Valoric, versurile se află la hotarul dintre diletantism și profesionism, dar primul cuvânt trebuie citit în accepțiunea sa etimologică – «a se dărui unei arte din plăcere»”.

□ În rubrica săptămânală, Michael Hăulică informează cititorii că, în mod absolut firesc, „ca orice segment mai mult sau mai puțin cuprinzător al literaturii, și literatura SF din România, are douămiiștii ei, tineri care și-au anunțat textele după anul 2000, venind cu propria lor viziune despre actul scrierii și, mai ales, în epoca Internetului, despre acela al publicării”. Sunt cercetați succint câțiva dintre reprezentanții celei mai noi generații de scriitori SF, precum Cătălin Maxim, Dorin Lazăr, Roxana Brînceanu, Bogdan Gheorghiu, acesta din urmă având în palmares „cel mai exploziv debut al ultimilor ani”.

□ Cristian Cercel explorează receptarea lui *Sebastian*, după *Jurnal*, adică a scriitorului care ar fi putut fi, judecând după recente reeditări din opera acestuia: *Fragmente dintr-un carnet găsit* (Humanitas, 2005), *Femei* (Humanitas, 2004) și *Accidentalul* (Ed. Est, 2001). Observând că „în acest vârtej al dilemelor și al întrebărilor despre ce a fost și ce ar fi putut fi, al revelațiilor și al scepticismelor generate de *Jurnal*, al miturilor ce cad și al miturilor ce se ridică în urmă sa, a fost pierdut din vedere însuși Sebastian”, semnatarul articolului consideră binevenită reeditarea volumelor menționate mai ales din perspectiva stârnirii unei „dezbateri despre Sebastian scriitorul, eventual despre modul în care apariția neașteptată a *Jurnalului* a acționat asupra receptării unui autor al cărui talent și a cărui sensibilitate scriitoricească nu pot fi puse în discuție”.

□ *Despre literatura femeilor; cu precauție*, își intitulează Bianca Burța recenzie la volumul Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină* (Ed. Paideia, 2004), pe care le cataloghează drept „percutante și scrise cu alegețe”, deșteptând „apetitul pentru lectura scriitoarelor noastre, dar invită totodată la o explorare mai amplă și mai sistematică a unui domeniu puțin investigat. De o simplitate clasică, persuasivă, fără exaltări și fără iluzii, cartea Elenei Zaharia-Filipaș este o pledoarie pentru o lectură lucidă și precaută a literaturii femeilor, lectură implicând deci examenul critic exigent și valoarea estetică drept criteriu de selecție. Și încă o precizare: volumul de față demonstrează că în procesul exegetic al fenomenului perspectiva etică și perspectiva estetică sunt departe de a se exclude”.

□ Matematicianul Wladimir Boskoff spune *Povestea „spațiilor Barbilian” sau ce s-a mai întâmplat după „Joc secund”*, descriind inovațiile aduse de poetul matematician în domeniul geometriei și interesul lumii științifice pentru acestea, rămas neștirbit și astăzi.

□ Luminița Gheorghiu semnează articolul *Pseudokinegetikos sau fals tratat de interpretare*, citind într-o grilă proaspătă, modernă, eseuul lui Al. Odobescu: „Modernitatea constă în nonconformismul afișat, în încercarea de a răsturna normele literaturii din epocă, în introducerea de noi perspective asupra unor concepte precum cele de autor, receptare sau receptor. De altfel, relația clasică dintre autor și lector este modificată, autorul

plasându-se permanent într-o atitudine de simulare și disimulare a comunicării. Există în subsidiar o constantă bănuială că prozatorul ar propune o antiteză la ceea ce el însuși postulase drept teza de baza la începutul lucrării sale. Considerată de mulți interpreți stranie și greu de definit sau de încadrat într-un gen – de aici, poate, și integrarea operei în categoria eseu –, *Pseudokinetikos* se oferă de la început și până la sfârșit drept un exercițiu modern de interpretare, o incursiune în aproape toate formele de artă care au ca punct comun vânătoarea”. □ În articolul *Interpretarea ondulatorie a ontologiei lui Noica*, Adrian Niță comentează entuziasmat volumul propus de Sorin Lavric, *Ontologia lui Noica. O exegeză* (Humanitas, 2005), „reper obligatoriu pentru oricine este interesat de gândirea teoretică a autorului *Devenirii întru ființă*”. □ Ruxandra Cesereanu atrage atenția asupra „captivantului” interviu pe care regizorul britanic Peter Greenaway, aflat în România, i l-a acordat lui Răzvan Țupa pentru „Suplimentul de Cultură” din 27 august-2 septembrie. Constatând că, dincolo de fireștile răspunsuri referitoare la domeniul său de activitate, Greenaway face o analiză „din vârful buzelor a culturii române, iar imaginea acesteia este dezastruoasă”, Cesereanu are impresia că răspunde cu întârziere anchetei despre mizele culturale găzduită recent de „Observatorul cultural”. □ În interviul pe care i-l acordă lui Ovidiu Șimonca, Paul Cernat, în calitate nu de critic, ci de scriitor, declară: „Nu-mi place să fiu previzibil”, povestindu-și experimentul „amuzant” de a scrie un roman la patru mâini, *Războiul futurilor* (Polirom, 2005), împreună cu basarabeanul Andrei Ungureanu: „S-a născut la puțin timp după *O lume dispărută*, în cursul unei discuții pe care am avut-o cu un amic din Chișinău, colaborator la revista «Contrafort». Andrei Ungureanu este un tânăr poet, prozator, eseist aflat în răspăr cu realismul băștinaș. Din vorbă în vorbă, pornind de la micul meu episod lepid-opteric din volumul colectiv, s-a rostit sintagma «războiul fluturilor». Andrei a spus că e un bun titlu de roman. Mi-a propus să scriem o poveste. Eu m-am arătat atras de idee, dar nu am luat-o la început în serios. Treptat m-am ambalat, venind cu propriile mize. În 2004 am terminat de scris prima variantă a romanului, iar la începutul anului 2005 am făcut o primă revizuire a textului. Fiecare scriseserăm, alternativ, câte un capitol, intervenind apoi unul în textul celuilalt, pentru omogenizare stilistică... și nu numai”. □ F.P. [Florina Pîrjol] răsfoiește numărul pe iulie-august (7-8) al revistei „Apostrof” care este dedicat în bună parte regizorului Andrei Șerban. Din dosarul „consistent”, îngrijit de Ion Vartic, este reținut articolul care deschide grupajul, Marta Petreu scriind despre „vrăjitorul” Andrei Șerban. □ Tot Florina Pîrjol este cea care trece în revistă sumarul numărului pe septembrie al revistei „Idei în dialog”, prima semnalară fiind „o amplă analiză a peisajului cultural estival (autohton), pornind de la din ce în ce mai vehiculatul concept de strategie culturală”, pe care o face Dan C. Mihăilescu în articolul *Strategii pe nisip, branding de țară*. Numărul curent i se pare lui F.P. „bogat în titluri captivante, mai mult decât în alte ocazii”, dând ca exemple recenzia pe care o semnează editorul Gabriel Liiceanu la cartea lui Sorin Lavric, *Ontologia*

lui Noica. O exegeză sau cronica „expresivă” a lui Sorin Dumitrescu la cartea lui Andrei Pleșu, *Despre îngeri*. □ Preluând ștafeta de la colega de redacție, A.M. [Alexandru Matei] recomandă un eseu „incitant” semnat de Radu Andriescu în nr. 7-8 (iulie-august) ale revistei „Timpul”, intitulat *Avangardă și postmodernism*, eseistul încercând „să decupeze două concepte al căror obiect coincide adesea – poetici literare ale poeziei secolului al XX-lea în Europa occidentală (dar și la noi) și în America de Nord”. ■ Din rubrica *La zi*, aflăm că Ana Blandiana a primit încă un premiu literar „dintre cele mai prestigioase” din Italia, Premiul Camaioare, atribuit poetei pentru volumul *Un tempo gli alberi avevano occhi* (*Cândva arborii aveau ochi*), tradus pentru Editura Donzelli de poeta Biancamaria Frabotta și de profesorul Bruno Mazzoni. ■ În aceeași rubrică sunt publicate nominalizările la premiileUSR pentru cărțile apărute în anul 2004. *Proză*: Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile*; Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*; Dan Lungu, *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri și mistere*; Octavian Paler, *Autoportret într-o oglindă spartă*; Constantin Stan, *Gerda*; Dumitru Țepeneag, *La Belle Roumaine. Poezie*: Constanța Buzea, *Netrăitele*; Dumitru Chioaru, *Viața și opiniile profesorului Mouse*; Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui*; Letiția Ilea, *O persoană serioasă*; Dumitru Mureșan, *În căutarea ființei*; Ioan Es. Pop – Lucian Vasilescu, *Confort 2 îmbunătățit. Dramaturgie și teatrologie*: Daniel Bănuțescu, *Cine a câștigat războiul mondial al religiilor*; Mircea Ghițulescu, *Cartea cu artiști. Teatrul românesc contemporan*; Radu Macrinici, *Această poveste nu va fi spusă niciodată*; Adrian Mihalache, *Verva Thaliei*; Marian Popescu, *Scenele teatrului românesc. De la cenzură la libertate. Literatură pentru copii și tineret*: Leo Butnaru, *Căruțul cu îngeri*; Ioana Diaconescu, *Roni cel viteaz și prințesa cu ghete*; Iuliu Rațiu, *Rivalii lui Harry Potter. Istorie, teorie și critică literară*: Adriana Babeți, *Dandysmul*; Barbu Cioculescu, *Mateiu I. Caragiale. Receptarea operei*; Dan Cristea, *Autorul și ficțiunile eului*; Mircea Iorgulescu, *Tangențiale*; Ion Simuț, *Reabilitarea ficțiunii*; Maria-Ana Tupan, *Sensul sincronismului. Eseuri, jurnale, memorii, publicistică*: Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *O lume dispărută. Patru istorii personale urmate de un dialog cu H.-R. Patapievici*; Niculae Gheran, *Sertar, evocări și documente*; Andrei Oișteanu, *Mit și magie în cultura tradițională românească*; Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei...*; Marta Petreu, *Conversații cu Anton Dumitriu...* *Antologii, dicționare, ediții critice*: Al. Condeescu, *Nichita Stănescu, Opera magna*; Ion Istrate, Ioan Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu – *Dicționarul cronologic al romanului românesc. Debut*: Ioana Bradea, *Băgău*; Ionuț Chiva, 69; Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*; Bogdan Perdivară, *O suță de kilometri de pivniță*; Miruna Vlada, *Poemeextrauterine*.

20 septembrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 786 (37)] Medalionul din acest număr îi este dedicat lui Andrei Codrescu. *Prin America, la braț cu Monsieur Teste*, este titlul dialogului purtat de autor cu Robert Lazu. Interviewatul mărturisește că „Monsieur Teste, cu vocea lui pedantă și logica sa aiuritoare, dar atentă, a fost vehiculul perfect pentru frământările mele. El procedează cronologic: când ajunge în America se miră de năravurile autohtonilor, de bruschetea și sinceritatea lor. În loc să le accepte, face ca tot europeanul: vede o conspirație în spatele lor. Nu vrea să creadă în sinceritate și nu crede nici în evidența sensurilor sale, despre care știe dintr-o lungă tradiție umanistă că-s înșelătoare. Monsieur Teste insistă să creadă în existența unor mecanisme ascunse care produc tot ce apare senin. Credințele lui ajung eventual să-l înnebunească, dar el nu știe că-i e nebun și este martirizat cu tot cu logica lui intactă și cu europenismul său sofisticat în funcționare”. ■ Rodica Grigore semnează articolul *Andrei Codrescu și plăcerea măștilor* și traduce o povestire (*Petra*), apărută în volumul Andrei Codrescu, *A Bar in Brooklyn. Novellas & Stories 1970-1978*, Black Sparrow Press, Santa Rosa, 1999). □ Articolele, apărute inițial în „Luceafărul” de-a lungul unui deceniu, strânse ulterior de Virgil Lefter în volumul *Mozaic literar britanic (note de lectură)* (Ed. Lucman, 2005) îi par lui Bogdan-Alexandru Stănescu (*Ingeniosul Albion*) „mult mai mult decât simple notații pe marginea unor cărți citite”. □ Grupaj de poeme de Marian Nicolae Tomi. □ Teodor Vârgolici este interesat de *Începuturile simbolismului românesc*, comentând volumul lui Ovidiu Drimba, *Simbolismul în România* (Ed. Universității din Oradea, 2004). □ În rubrica sa săptămânală, Romulus Căpălescu inițiază o serie de articole intitulate *De la Codul lui Da Vinci la Codul lui Shakespeare*, informând cititorii în legătură cu cele mai noi opinii despre opera marelui Will.

• [„22”, nr. 811 (38)] Tania Radu se oprește în acest număr la romanul lui Mircea Săndulescu, *Evadări și zădărnicii* (Ed. Paralela 45, 2005), ce pare să marcheze „revenirea la literatură” a autorului aclimatizat pe teritoriu american. Și totuși... „Romanul lui Mircea Săndulescu e stufos ca o spovedanie la psihanalist. Autorul se descarcă în scris, fără să ne dea sentimentul unei reale deliberări morale. Diversitatea monstruoasă e acceptată cu detașare, ca și cum ar fi vorba despre o altă specie. Față de personaje, se postează într-o exterioritate neparticipativă. Le lasă singure, cu alte cuvinte, le lasă judecății noastre, ceea ce, până la urmă, e o rezolvare facilă pentru anul 2005. S-ar putea ca la mijloc să fie efortul de a nimeri postura degajată a americanului, încercarea conștientă de a se desprinde de sechelele vecinătăților slave, cu tot bagajul lor de *raisons du coeur*. Pe scurt: s-ar putea ca autorul lui *Placebo*, psiholog inventiv și apreciat la București la începutul anilor '80, să încerce pur și simplu să scrie pentru publicul american, descoperind, invariabil, că... «aparține Literaturii Române». Neîncrezător în răbdarea cititorului occidental, optează pentru simplificarea drastică a procedeelelor, iar rezultatul e căznit și fastidios”. „Ce ne facem cu o asemenea carte?”, se

mai întreabă recenzenta. „Spune ea ceva semnificativ despre autorul *Tratatului de oaspeți*? Poate că da. Nu și despre literatura română de azi, și aici avem cu adevărat o problemă. Captivă, până la un punct, încercării de a «digeră» realitatea post-dictatură, proza românească nu mixează în clipa de față foarte bine ingredientul exotic. (Claudia Golea și turismul ei puternic erotizat rămân deocamdată o simplă pată de culoare.) Or, o carte «americană» cum este *Evadări și zădărnicii*, mai ales neblindată de nicio armură autoironică, stârnește reflexul de distanțare. Același efect s-a putut înregistra recent și în cazul altor prozatori cu cărți scrise peste ocean: Dumitru Radu Popa, Carmen Firan, Alexandra Târziu. Primii doi au izbutit, totuși, o situație mai bună tocmai fiindcă nu au abandonat deloc perspectiva «românească» asupra vieții” (*Despre întoarcere*).

21 septembrie

• [„*Lucefărul*”, nr. 33] „Tema fundamentală a poeziei lui Dumitru Chioaru, aceea a refracției realității, a opțiunii pentru monahism cultural, este elocvent marcată și în volumul *Viața și opiniile profesorului Mouse* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2004). Echinoxistul este un nostalgic al idealității pierdute, conștient că în tiparele eterne agonizează forme inadecvate, că din lumina originară n-a rămas decât cenușa umbrei. De aceea, el își asumă condiția unui elegiac apăsător de povara melancoliei fără leac, dezrădăcinat, un orfic frustrat”, scrie Paul Aretzu în cronică intitulată *Tehnica inefabilă a vitraliului*, concluzia căreia este că „*Vitraliile* lui Dumitru Chioaru definesc adecvat tehnica sa de creație constând în viziuni interioare inefabile, duse până la puritatea ideilor, ori în proiecții spre transcendent, identificabile în travaliile ieșirii din infern, ale recuperării iubirii și luminii, ale hermeneutizării propriului chip”. ■ Ana Selejan publică o nouă parte a studiului intitulat *Momentul literar 1944-1948. Poezia*, în acest număr continuând urmărirea suprarrealismului, de data aceasta în poezia „grupului Naum-Păun-Teodorescu”. □ „Problema de interes național” din titlul articolului semnat de Alexandru George este aceea a editării operelor marilor noștri scriitori. După numeroase exemplificări, el conchide că „orice editare postumă încalcă voința scriitorului și că acțiunea editorului este o propunere doar eventual validată de succesul în timp și admisă chiar de... specialiști”. □ Gheorghe Schwartz își descrie *Viața la 60 de ani*, text aniversar *pro domo* care se încheie cu aserțiunea: „Continui să scriu la *Cei o sută*”. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte un grupaj de versuri semnează Nicolae Dorel Trifu, Toma Grigorie și Nicolae Sârbu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Stelian Tăbăraș. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Liviu Grăsoiu scrie despre o *Realitate ignorată*, și anume emisiunile radiofonice cultural-literare și realizatorii acestora. □ *Houellebecq se întinde după Goncourt*, ne informează Ion Crețu. □ În tableta *Chestiuni de principiu*, Bogdan Ghiu amendează modul în care Liviu Ioan Stoiciu a fost pedepsit de Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor.

• [„România literară”, nr. 37] În acest număr sunt recenzate câteva volume importante datorate exilului românesc. Astfel, noile pagini de *Jurnal* scrise de Monica Lovinescu în anii 1996-1997 (Humanitas, 2005) sunt comentate atent de Tudorel Urian în articolul *Vremea schimbării*: „Față de precedentele volume ale *Jurnalului* Monicăi Lovinescu, cel ținut în anii 1996-1997 conține două zone care captează în mod special atenția autoarei: demersurile pentru recuperarea apartamentului ce a aparținut mamei sale, situat peste drum de Facultatea de Drept (direct legat de acesta este comentarea unor documente din dosarul de urmărire deschis de securitate împotriva doamnei Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu – și obligația de onoare de a scrie o carte despre destinul tragic al acesteia – proiect realizat în cele din urmă de Jela Doina) și dezbaterile din Franța și România pentru punerea pe același plan și judecarea cu aceeași măsură a crimelor săvârșite de fasciști și de comuniști”. ■ La cea de-a doua reeditare a volumului *Românește* de Virgil Ierunca (Humanitas, 2005), Simona Vasilache își asumă lectura la zi, precizând că autorul „pare să lucreze mai bine portretele în oglindă. De-o parte e modelul, la mijloc vremurile, strâmbe și împingând la strâmbătate și de partea cealaltă iese «omul nou», pe care Virgil Ierunca îl descrie, minuțios, ca să nu se iște confuzii. Trist e, și-o știm, dar stilul cărții, lucios, clar, scăpărând, sporește efectul, că oamenii noi n-apar de nicăieri. Sunt foștii oameni vechi, botezați întru alte idealuri”. Cum se știe, o atenție aparte în cadrul volumului este acordată lui Tudor Arghezi, pus adesea în comparație cu Blaga, cel preferat de Ierunca: „Se poate crea și ca Blaga, ca Ion Barbu sau ca Brâncuși, în absolut, se poate și ca Arghezi, în relativ: «Când coboară între lucruri și oameni, Lucian Blaga întreabă, V. Voiculescu se miră, Ion Barbu aruncă o căutătură de esențe. Numai Tudor Arghezi gădilă. El gădilă întregul și partea, pe Dumnezeu și pe sine, vietatea și floarea. Acolo unde gădilatul devine obsesia, este la om. Arghezi gădilă omul în toate chipurile și pentru toate potrivelile: pentru a-l încuia sau descuia în limita lui de lut, pentru a-l slobozi sau poticni, pentru a-l scuipa sau linge. Cu siguranță că aici sălășluiește și secretul acesta de mare întristare – pe care nu-l înțelege azi toată suflarea românească – secretul acesta de rânză și noapte, care l-a făcut pe Tudor Arghezi să citească cine știe ce omenie în ochii generalului Vedenin. Tudor Arghezi – gădilici de Curte Veche»” (*Busola și penseta*). □ Semnul de carte ales de Gheorghe Grigurcu în această săptămână vizează „un scriitor prin excelență al exilului”: Vintilă Horia. Criticul reține din volumul *Suflete cu umbra pe pământ*, ediție îngrijită și postfață de Nicolae Florescu (Ed. Jurnalul literar, 2004) glosele eseistului pe marginea diversității exilului: „Exilul nu este, n-ar putea fi omogen, așa cum ne iluzionam a-l vedea uneori, noi cei din țară, idealizându-l. Îmi amintesc că dl. Virgil Ierunca îmi atrăgea atenția asupra acestui fapt, precizând, amar amuzat, că sunt atâtea exiluri câți exilați sunt. Adică o sumă de inși extrem de diverși, mânați de mobiluri nu o dată divergente, în cadrul, după cum adaugă Vintilă Horia, unei «entropii» în care penuria de informații și sleirea energiilor favorizau partidele de «pocker cu diavolul», jucate până și de unii prelați, în

speranța absurdă de a câștiga ceva până la urmă. De unde nevoia unei diferențieri scrupuloase. A unei replieri «pe ultima stâncă, deasupra abisului», a unui «exil în exil», pentru ca «esențele» să nu poată fi murdărite și învinse de «existențe». Astfel, Vintilă Horia aspiră la un exil pur, aidoma artei pure...” (*Vintilă Horia sau „exilul pur”*). ■ Daniel Cristea-Enache continuă (din nr. precedent) analiza romanului *Moromeții*, *Marele singuratic* din titlul recenziei fiind nu Preda, ci personajul său, Ilie Moromete: „Procesul prin care va trece Moromete e pe cât de mișcător pentru cititor, pe atât de minuțios și exact descris de către scriitor, cu o «cruzime» psihologică specifică lui Marin Preda. În lumina crepusculară a propriei singurătăți, tatăl, cu fruntea lui bombată și limpede aplecată spre genunchi, iese înfrânt – dar nu și umilit – din lumea *Moromeților*. I: un mare, inegalabil roman”. □ În prima parte a cronicii sale (*Acreditarea postmodernismului românesc*), Ion Simuț îl prezintă pe autorul de care se ocupă, Ion Bogdan Lefter, trecând în revistă atât numeroasele volume publicate de acesta, cât și adversitățile stârnite în jur: „Critica noastră de întâmpinare are o reacție bizară față de Ion Bogdan Lefter: cu foarte puține excepții, ignoră pur și simplu avalanșa editorială declanșată de criticul optzecist. Pare supus unui embargo sau unui boicot. Deși din 1998 încoace a publicat câte două, trei sau chiar patru cărți pe an. [...] Dar foarte mulți protagoniști ai vieții literare au să-i reproșeze câte ceva lui Ion Bogdan Lefter, explicit sau mocnit. Unii, că este un susținător necondiționat al postmodernismului – postmodernism care, în opinia adversarilor, ar fi, în principiu, detestabil sau deplorabil. Alții, că mizează fără spirit critic pe corectitudinea politică, într-un moment în care acesteia i se văd viciile de concepție și de procedură. Și «păcatele» se țin lanț când e vorba de propria situație în literatura română: contestarea șaizeciștilor și în special a lui Nichita Stănescu; respingerea călinescianismului, considerat depășit și nociv; susținerea lui Cărtărescu împotriva lui Patapievicu etc. Și n-am spus nici pe departe totul”. Considerându-l drept „cel mai bine pregătit și cel mai bine plasat pentru o critică de direcție în sensul postmodernismului”, criticul orădean scrie despre cea de a doua ediție, adăugită, a volumului *Postmodernism. Din dosarul unei «bătălii culturale»* (Paralela 45, 2002), care ar trebui citit neapărat în relație cu unul mai recent, *Despre identitate. Temele postmodernității* (Paralela 45, 2004). □ Andrei Oișteanu revine asupra propriului studiu *Duelul la români* (publicat în numerele 21-22), constatând *post-factum* că „perioada post-pășoptistă era destul de sumar prezentată”. Cercetarea ulterioară scoțând la iveală date importante, eseistul detaliază tema urmărită, a doua jumătate a secolului al XIX-lea fiind împărțită în perioada de până la 1865 și cea de după. □ Cu titlul *Blestem de fragi pe colinele verzi*, sunt publicate versuri de Liviu Georgescu. □ Nelipsit, poemul lui Emil Brumaru. ■ Acesta din urmă devine termen de comparație în articolul, ca o declarație de iubire și de admirație, pe care Marius Chivu, poet el însuși, a face lui Șerban Foarță, „un poet de lux pe care ți-l permiți sau nu”, recenzând cele mai recente volume ale acestuia: *Ethernul pheminin* (Ed. Cartier, 2004) și *Rebis* (Humanitas,

2005). „Șerban Foarță este unul dintre foarte puținii poeți profesioniști de la noi. Alături de Emil Brumaru, de pildă, cu care are foarte multe în comun. Câți alți poeți ar mai putea scrie, ani în șir, câte o poezie pe săptămână așa cum fac cei doi, unul în «Dilema veche», celălalt în «România literară»? Punându-i mereu printre cei mai buni poeți pe care îi avem, critica a avut mereu grijă să-i considere, totuși, minori. Anii au trecut, premii au luat puține, poezia însăși s-a schimbat, dar iată că amândoi par astăzi mai în vână ca oricând, cu o audiență de invidiat, publicând cărți la cele mai bune edituri. Poezia lor nu a făcut riduri, nu a trecut prin criza vârstei mijlocii și nici n-o dor încheieturile. Poezia lor a rămas la fel de tânără, candidă și voluptuoasă, după care se fluieră prelung a admirație.” (*Ceci n'est pas une poésie!*) □ Fila de calendar a lunii septembrie este arondată de Gabriela Ursachi poetului Emil Botta. Spre deosebire de tabletele anterioare, cea de față, mai amplă decât de obicei, îl lasă pe poetul-actor să se descrie singur, fiind alese poezii și citate din diverse articole și interviuri din anii '30 și '60-'70. „Să nu mă surghiuniți în legende (ce minunat exil), nu-mi atribuiți frumuseți care nu sunt ale firii mele. Fiindcă, altfel, voi povesti și eu despre un nor de argint, norul de o sclipire orbitoare, pe care l-am văzut când eram foarte tânăr și care trecea între cer și pământ, gata, gata să mă ia cu el. Și dacă îl chem norul de argint va reveni și mă voi ascunde în măreția aceluia nor, în stufosul argint”, declara Botta într-un interviu din „Luceafărul” (1972). □ La *Post-restaurant*, Constanța Buzea îi răspunde, între alții, și lui Ciprian Măceșaru (28 de ani), încă aspirant la debut: „V-am citit cu interes poemul în patru secvențe intitulat *haita de lupi* și pe care îl transcriu aici, calificându-l exemplar și impecabil”. □ O notă anunță programul din această toamnă al Editurii Cartea Românească, în luna septembrie urmând să apară șase romane semnate de Andrei Oișteanu, Cristian Teodorescu, Liliana Corobca, Florina Ilis, Florin Toma și Costel Baboș. □ Luna septembrie înseamnă și Festivalul internațional George Enescu, ajuns la ediția a XVII-a în 2005. Astfel, paginile de muzică și balet adună numeroase articole pe această temă. □ O pagină de literatură, intitulată *Iubita mea, iubita mea*, este semnată de Sorin Lavric. □ Două bucăți de proză ale maghiarului Laszlo Darvasi sunt prezentate și traduse de Georgeta Hajdu. □ Lidia Vianu propune la cartea străină „un memento, un îndreptar împotriva totalitarismului”, și anume volumul de memorii (*My Second University*, 2005) ale doctorului Stanciu Stroia, făgărășean arestat în 1951, care va petrece șapte ani în închisorile comuniste. □ Fiind o carte închinată marilor pictori, având subtitlul *o istorie subiectivă a autoportretului în pictură*, recenzentul celui mai recent volum al lui Octavian Paler, *Eul detestabil* (Albatros, 2005) este Radu Varia. „Titlul cărții lui Octavian Paler poate induce în eroare. De aceea trebuie spus că nu este vorba de vreo culegere de texte acide privind fauna politică aborigenă prin care Octavian Paler ciupește conștiința noastră adeseori adormită, de cele mai multe ori. [...] Scutul teribil al titlului, care cuprinde două cuvinte generatoare de alertă, ascunde în realitate pagini de o imensă tandrețe. Pe scurt, cartea lui Octavian Paler este o splendidă, minunată

declarație de dragoste. Îi iubește pe pictori, știe despre viața lor o infinitate de elemente biografice, dă dimensiuni aceluia dintre ele care din perspectiva destinului devin semnificative, acelea, cu alte cuvinte, care participă la metamorfoza unui fapt de viață, efemer prin urmare, într-o permanență, aceea a artei.” (*O imensă tandrețe*) □ Mariana Sipoș propune cititorilor să meargă *Cu Mario Vargas Llosa în paradis*, descriind lansarea madrilenă din 2003 a volumului *Paradisul de după colț*, tradus în românește de ea însăși (Humanitas, 2004). Expoziția *Fotografiile Paradisului*, datorată fiicei romancierului, Morgana Vargas Llosa, va ajunge și în România, scriitorul peruan fiind invitat de Uniunea Scriitorilor să participe la Festivalul Internațional „Zile și nopți de literatură” de la Neptun, în cadrul căruia i se va decerna Premiul Ovidius. □ La rubrica *Meridiane*, o corespondență de la Dinu Flămând despre Bienala internațională de Poezie de la Liège. □ Din aceeași rubrică aflăm că unul dintre cele mai prestigioase premii din Italia, Premiul Camaiore, va fi decernat pe 17 septembrie Anei Blandiana, pentru volumul *Un tempo gli alberi avevano occhi (Cândva arborii aveau ochi)*, tradus pentru Editura Donzelli de poeta Biancamaria Frabotta și de Bruno Mazzoni. □ Ioana Diaconescu trage încă un semnal de alarmă, semnalând oprirea producției de carte, *audiobook* și CD la Editura Casa Radio, „până la epuizarea stocurilor aflate în depozit”. □ I. Funeriu se ocupă de „filologice”, semnând un eseu despre *Filantropia corectorilor... mărginiți*. □ Redacția descoperă un ecou al numărului 30 în revista „Deutsche Welle”, la rubrica săptămânală „Revista revistelor culturale” realizată de Horațiu Pepine. □ Cronicar de serviciu la rubrica *Ochiul magic*, mucalitul Horia Gârbea răsfoiește revistele pentru femei, amuzându-se de conținutul acestora.

22 septembrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 30 (287)] În editorialul din acest număr, Carmen Mușat denunță *Tăcerea prudentă și stridentă* din lumea noastră cultural-literară cu privire la cazul Goma, în ciuda invitației la dezbatere lansată în numărul precedent de revista pe care o conduce. Mărturisind de la bun început că are „un adevărat cult pentru cei care, înainte de 1989, au avut curajul să se împotrivescă, răspicat și «pe față», dictaturii comuniste. Pentru disidenții arhicunoscuți, ca și pentru cei care, prea puțin sau deloc mediatizați, au petrecut ani grei în închisorile comuniste. Pentru cei ale căror vieți au fost întrerupte, detur-nate, mutilate pentru singura vină de a fi pus mai presus de orice libertatea”, editorialista glosează pe această temă, dând exemplul filozofului și scriitorului francez Bernard-Henri Lévy care, preocupat de subiect, a scris *Aventurile libertății*, carte subintitulată *O istorie subiectivă a intelectualilor*. Urmând ipotetic îndemnul acestuia, Carmen Mușat se întreabă dacă cineva de la noi s-ar încumeta „să reconstituie, *sine ira et studio*, o istorie (inevitabil subiectivă) a intelectualilor români, de la Junimea încoace, trecând prin perioada interbelică și prin cea comunistă, pentru a se opri la epoca postcomunistă. Ar constata, probabil, că tipul

de discurs pe care Paul Goma îl livrează de cincisprezece ani încoace – violent pamfletar, cu răbufniri antisemite și cu ignobile atacuri la persoană – are o îndelungată tradiție și că arareori societatea românească a sancționat astfel de atitudini, prin dezbateri substanțiale și nu doar prin reacții umorale. S-ar putea spune chiar că, departe de a încuraja discuția calmă și argumentată, mediul nostru cultural preferă pamfletul, rostirea apăsată și picanterea. [...] N-aș vrea să fiu greșit înțelesă: cred că între Paul Goma cel din 1977 și Paul Goma cel de acum este o mare diferență. Îl respect pe primul și-i sunt profund recunoscătoare. În același timp, intervențiile publice ale celui de-al doilea îmi lasă un gust teribil de amar. Dar la fel de deconcertante îmi par a fi inconsecvența și lentoarea cu care reacționează instituțiile noastre culturale și reprezentanții lor cei mai autorizați”.

■ Ovidiu Șimonca preia ștafeta editorialistei și, în amplul său articol intitulat *Paul Goma – tăceri, proteste, rupturi*, aprofundează subiectul, întrucât, deși nu face parte dintre cei care „se solidarizează cu Goma indiferent de afirmațiile lui, care semnează proteste de indignare”, nu își dorește nici să se numere printre cei care „îl acuză fără să-l citească”. Propunându-și, așadar, să-l înțeleagă, el citește și citează în paralel din volumul *Culoarea curcubeului '77/Cod „Bărbosul”* (Polîrom, 2005) și din eseu *Săptămâna Roșie 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia și evreii*, texte care oglindesc două imagini extrem de diferite ale aceluiași autor. Șimonca mărturisește că i-a fost rușine în ambele cazuri: „După prima carte, despre 1977, mi-a fost rușine că părinții mei n-au semnat proteste împreună cu Goma. [...] După a doua carte, mi-a fost rușine că transferă tot răul pe care l-a văzut cu ochii lui în Basarabia asupra evreilor”. Cu toate acestea și dincolo de excesul de injurii și generalizări pe care le amendează, semnatarul articolului este de acord că subiectul de la acre s-a pornit ar fi meritat o discuție calmă, argumentată, echidistantă: „În definitiv, Goma și-a dorit o dezbatere liberă și a primit o sancțiune administrativă. Iată o posibilă explicație pentru nivelul destul de jos al dezbaterilor de idei din România. Cum se ajunge la un punct nevralgic, se tace strategic, se pufnește, se caută căi ocolitoare, se intervine cu penalizări instituționale. Până la urmă, Goma ridică o problemă de istorie: au avut evreii vreun rol în ceea ce el numește «atrocitățile» comise de Armata Roșie, după cedarea Basarabiei, în 1940? Și dacă au avut, se mai întrebă Goma, de ce nu recunosc evreii aceste lucruri? Problema, așa cum este prezentată de noi, pare gravă și importantă, și nimeni n-ar avea obiecții să fie discutată. Numai că problema, cum e ea enunțată de Goma, este însoțită de o risipă de invective, ceea ce blochează discuția, înainte de a fi început”. □ În acest număr din rubrica sa permanentă *Intersecții*, Michael Finkenthal intervine în discuția lansată de „cazul Viața românească” și „problema antisemitismului”, împărțând cititorilor amintiri în legătură cu „acest dualism al discriminării”, „cele două persecuții – cea etnică față de cea social-politică” fiind resimțite deopotrivă de cei din generația sa. Punctând totuși asimetriile dintre cele două, el încheie printr-o replică la adresa textelor din numărul precedent semnate de Carmen Mușat și Ovidiu Șimonca:

„De aceea, [unui evreu] chiar dacă va fi de acord cu tot ce a scris doamna Mușat în editorialul despre Goma, îi va fi greu să accepte că Paul Goma nu este antisemit. Iar la întrebarea retorică a lui Ovidiu Șimonca, «ce înseamnă să fii antisemit?», el va răspunde fără ezitare (și, poate, chiar puțin enervat) că oricine vrea să afle într-adevăr răspunsul, îl va găsi fără nicio dificultate în dicționar: «antisemit este o persoană ostilă evreilor sau care practică discriminarea față de ei». Atât Webster, cât și Larousse sunt în perfect acord cu această definiție”. ■ *Poezia tânără trebuie să poarte un nume (I)* e de părere Paul Cernat, care începe în acest număr și continuă în următorul să își expună părerile legate de fenomenul „noii generații poetice”, pornind de la nr. 2-3/2005 al revistei „Caiete Critice” care „repune pe tapet chestiunea existenței (sau nonexistenței)” acesteia. Deși declară că nu agreează „actuala linie” a revistei, tânărul critic e de părere că numărul menționat „ar putea să rămână un reper al discuțiilor despre «poezia nouă» din prag de mileniu trei. Chiar dacă destui formatori de opinie critică încă nu s-au pronunțat”. Înainte de a-și nuanța *post-factum* propriile păreri („de pe poziții mai «moderate»”, căci participase deja la dezbaterile din „Caiete Critice” „cu un text care s-a dovedit a fi – după cum anticipam – cel mai scurt și mai negator”, „scris intenționat așa, exagerând în compensație: intuiam supralicitarea fenomenului”), Paul Cernat descrie mai întâi demersul revistei, discuția inițiată de aceasta părându-i-se „cu adevărat utilă și stimulativă”: „Inițiatori: Daniel Cristea-Enache și mai tânărul Mihai Iovănel, cărora li se alătură – în prim-plan – sibianul Andrei Terian. 11 «poeți noi», 9 – ceva mai vechi (de la Angela Marinescu și Ion Mircea la O. Nimigean), editorul Nicolae Țone și 30 de critici răspund la ancheta *Poezia tânără. O nouă generație?*. Indiferent de nu puținele deosebiri de opinii, calitatea și verva comentariilor mi s-a părut – nu numai mie! – mult superioară „obiectului” aflat în discuție”. Beneficiind de subtitluri semnificative și cuprinzătoare (*Aduceți generația!*; „*Schimbare în continuitate*” sau *ruptură?*; *Frustrare socială și evadare în visceral*; *Degenerația următoare*), prima parte a studiului se concentrează pe definirea acestei generații și a poeziei pe care o produce, urmând ca în numărul viitor criticul să se ocupe cu precădere de poeți: „Dacă aș fi rău, aș spune că o «marcă» a promoției milenariste sau cum vom dori s-o numim este – pe lângă autenticismul «visceral» – pseudo-cultura: bricolată, furată din auzite și folosită la nevoie pentru intimidarea/aburirea naivilor. O poetică reactivă, mimetică, previzibilă, poeme fără poezie... Asta e poezia leneșă, aș clama, asta e literatura epuizării și degenerării. Dar aș greși, în parte. Pentru că există deja ingrediente ale unei noi mentalități poetice și un număr de tineri autori cu personalitate”. □ Despre *SF-ul românesc la export* scrie în rubrica săptămânală închinată acestui gen Michael Hăulică. Dacă înainte se putea vorbi numai despre „aparitii sporadice, legate de evenimente – de obicei convențiile europene sau mondiale, dar care încercau să afirme existența SF-ului românesc în lume”, după anul 2000, „situația s-a schimbat radical. Autorii români și-au luat soarta în propriile mâini și au profitat de posibilitățile pe care le oferă Internetul. Unii și-au făcut site-uri

în care au adăugat pagini în limba engleză. Dar cei mai mulți au început să trimită texte revistelor electronice, unde au dat de adevărații editori. Uneori au reușit să și publice. [...] Adevărata țintă a autorilor români de SF sunt revistele. De la cele electronice, la cele pe hârtie care, de obicei, au și site propriu unde se găsec regulile de publicare. Iar aceste reguli nu sunt deloc simple, de la acuratețea textului în limba engleză (piața anglo-saxonă deține majoritatea absolută) până la precizări privind formatul. [...] Dar nu numai în engleză publică autorii români... În această toamnă așteptăm apariția unui număr special dedicat românilor de revista maghiară «Galaktika» (care a obținut premiul pentru cea mai bună revistă la Convenția europeană din acest an de la Glasgow), sub îngrijirea lui Mircea Oprîță”. □ Nicolae Coandă scrie despre *Un om liber – I.D. Sîrbu*, la 16 ani de la dispariția scriitorului. Este prilejul de a comenta succint *Jurnalul* acestuia, ajuns la a treia ediție (Ed. ICR, 2005), și a reproduce numeroase citate despre varii subiecte. □ *Comunismul românesc în interbelic* este titlul recenziei lui Cristian Cercel la volumul semnat de Stelian Tănase, *Clienții lu’ Tanti Varvara: istorii clandestine* (Humanitas, 2005). □ Suplimentul din acest număr este dedicat scriitorului Mario Vargas Llosa, revenit în România după zece ani. Scriu despre opera acestuia Ana-Maria Popescu, Florina Pîrjol și Coman Lupu. □ Din rubrica *La zi* aflăm de o evocare a Școlii de la Târgoviște ce va avea loc în Rotonda Muzeului Literaturii Române pe data de 28 septembrie, evenimentul fiind prilejuit de împlinirea a cinci ani de la moartea lui Costache Olăreanu (1929-2000). Printre invitați se numără Miralena Olăreanu, Adela Petrescu, Gheorghe Crăciun, Paul Gherasim, Mircea Horia Simionescu și Tudor Țopa. □ Mihaela Miroiu trimite o scrisoare deschisă lui A.M. [Alexandru Matei], intitulată „*Robin Hooda*” nu este deloc împotriva tuturor bărbaților, în replică la comentariul acestuia (la rubrica *Revista presei* din numărul precedent, intitulat sarcastic, din pricina feminismului afișat, „*Robin Hooda*” împotriva tuturor bărbaților), referitor la unele alegații ale profesoarei M. Miroiu din interviul acordat în nr. 42 al „Suplimentului de cultură” de la Iași.

27 septembrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 787 (38)] Medalionul din acest număr este dedicat lui Bogdan Tătaru-Cazaban. ■ Analizând versurile propuse de Marian Drăghici în antologia *Negresa* (Ed. Vinea, 2005), Bogdan-Alexandru Stănescu își intitulează recenzia *Cartea ratărilor*, recunoscând cu sinceritate că, inițial, a avut senzația unei „poze”, spulberată de consecvența poetului: „Bacoviană până în vârful cozii foxterrierului Carl Gustav, omniprezent în această antologie, Marian Drăghici obiectivează suferința, ferind-o de expresionismul strident, și-o învește în straturi de vată, sufocante, înăbușitoare. Sunt motive redundante, figuri coșmarești sau instanțe pur și simplu repetate aproape în fiecare poem (fără a plictisi această redundanță), cum ar fi cocoșul al cărui cântec izbăvește de coșmar, armonica roșie (adevărată trâmbiță apocaliptică), negrul fumuriu (materie

onirică), moartea privită cu ironie înfricată etc. [...] Undeva, în Ierusalimul coșmarului neîntrerupt, pândește, cu degetul crispat pe trăgaci, un lunetist melancolic, conștient că între bubuitura armei și ecoul acesteia se ascunde o fâșie luminoasă de vis, înșelătoare taină, mască ironică a morții”. □ Grupajul de poeme scrise de Răzvan Țupa este reprodus din volumul *Corpuri românești*, aflat în curs de apariție la Ed. Cartea Românească. □ În cadrul rubricii *Atelier de creație*, Nina Vasile le răspunde rezervat Victoriței Duțu și lui Lorin Cimponeriu.

● [„22”, nr. 812 (39)] „Toată lumea a auzit sau a citit despre dificultatea exilului. Nu e vorba, desigur, de voiajul turistic amplu, nici de participarea la congrese și simpozioane internaționale, și nici măcar de burse de studii sau rezidențe mai lungi. Ci de trăitul ani de zile într-o altă cultură. Numai cei care au trecut prin această experiență știu cât e de dureros, de destructurant”, scrie Magda Cârneci în eseu *A fi între două lumi*. □ Ana Blandiana și Romulus Rusan informează cititorii despre Școala de Vară de la Sighet din acest an.

28 septembrie

● [„Luceafărul”, nr. 34] „În linii mari, noul volum al lui Virgil Diaconu, *Diminețile Domnului* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2004), perpetuează tematic și stilistic, poate cu mai multă pregnanță, pe cel anterior, *Opium*. Viziunea autorului este una dualistă, și anume maniheică, reprezentând binele și răul, elementar, prin lumină și întuneric, folosindu-se în acest scop de o tehnică de tip contrapunctic, adică alternând meditații idilizate cu satire vehemente. Procedul ține de temperamentul poetului, un sensibil care face eforturi susținute de a se adapta la real, uneori complăcându-se în iluzii și suavitățile purității. Polemizând cu gregaritatea mundană, repudiind decadența postmodernistă, poetul îndrăgostit de lirism își dorește restaurarea valorilor, întoarcerea la inocență, la natură, la sentimente”, este de părere Paul Aretzu în cronică intitulată *Grădina și orașul*.

■ „În ce măsură memoriile postdecembriste, ori declarațiile și interviurile unor scriitori sau personaje de decizie din perioada 1944-1960 lămuresc, ocolesc, răstălmăcesc sau bagatelizează evenimente literare și culturale reprobabile săvârșite în acest răstimp, în care aceștia au fost direct implicați, fie ca victime, fie, mai ales, ca și călăi? În ce măsură informațiile acestora, cu firescul gramaj de subiectivitate, ne ajută să înțelegem și să cunoaștem mai bine o epocă controversată, care încă nu-și are o descriere obiectivă și integrală? În ce măsură inițiativa memorialistică, sinceră și liber asumată a acestora, înseamnă și o asumare a vinei, a responsabilității, a succesului sau eșecului? În ce măsură jurnalele, interviurile sunt doar fumigene informative (care, însă, rămân în memoria bibliotecilor și colecțiilor pentru credulii și neștiutorii posterității), menite, prin ridiculizare și tratare superficială, să minimalizeze gravitatea unor fapte în virtutea dictonului marxist (niciodată, însă, aplicat în domeniile importante): «să ne despărțim de trecut, răsând»? La acestea și la alte întrebări voi încerca să găsesc răspunsuri – comparând, cântărind și reflectând asupra informațiilor pe care le știu (și pe

care, unele, le-am publicat în cele opt cărți care analizează această perioadă”, explică pentru cititori Ana Selejan în noul demers intitulat *1944-1960. Memorie-eludare-edulcorare-mistificare*. □ Alexandru George continuă să scrie despre *Editări și reeditări*, □ iar Gheorghe Grigurcu, să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte o pagină de versuri semnează Anghel Gâdea și Rodica Buzdugan. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Stelian Tăbăraș. □ *Bacovia (gr)a(mo)fon sau refuzul vocii (postfață la un CD)* este titlul eseului semnat de Bogdan Ghiu. ■ După întâlnirea cu scriitorul peruan organizată la Institutul Cultural Român, Marius Tupan scrie articolul *Llosa și gazetăria*. ■ Mariana Sipoș schițează portretul biobibliografic al scriitorului distins cu Premiul Ovidius, încercând totodată să descrie atmosfera de la malul mării în articolul polemic *Cum a fost totuși la Neptun*. □ Geo Vasile recenzează „masivul florilegiu de microromane” datorate lui Ismail Kadare, intitulat *Aprilie spulberat* (Polirom, 2004), tradus de Marius Dobrescu. □ De câteva numere, Emil Străinu semnează texte la rubrica intitulată *Creație și paranormal*. □ Dintr-o notă, cititorii află care au fost *Premiile Festivalului „Lucian Blaga”*: „Desfășurat în august 2005, în organizarea Filialei Mureș a Uniunii Scriitorilor, a Editurii Ardealul și Studioului teritorial de radio Târgu-Mureș, cu participarea revistelor «Vatra» și «Târnava», cea de-a V-a ediție a Festivalului «Lucian Blaga» s-a evidențiat îndeosebi prin ștacheta înaltă (valoric) a tuturor manifestărilor din cadrul acestuia: începând cu cele două părți (înainte și după amiaza zilei de 26 august) ale sesiunii de comunicări științifice «Național și universal în opera blagiană», continuând cu Jubileul revistei de filosofie și literatură «Târnava» și dezbateră cu tema «15 ani culturali», cu recitalul poetic având genericul «Amiaza poeziei» și încheind cu momentul festiv al decernării premiilor. Astfel, juriul Festivalului, constituit din scriitorii: Cornel Moraru (președinte), Eugeniu Nistor și Ionuț Isac (membri), au hotărât decernarea următoarelor premii: *Opera Omnia* pentru Filosofie, Ioan N. Roșca (București), *Opera Omnia* pentru literatură, Ion Horea (București), Premiul de Excelență pentru critică literară, Alexandru Cistelean (Tg.-Mureș), Premiul de Excelență pentru eseu, Iulian Boldea (Tg.-Mureș), Premiul de Excelență pentru poezie, Aurel Pantea (Alba Iulia) și Kocsis Francisko (Tg.-Mureș). De asemenea, pentru valoroasa lor contribuție la ridicarea prestigiului revistei «Târnava», în cei 15 ani de apariție, au fost răsplătiți cu Diplome de Excelență următorii scriitori și publiciști: Lazăr Lădăriu, Valentin Marica, Zeno Ghițulescu, Ioan Veza, Ileana Sandu, Aurel Hancu, Ion Ilie Mileșan, Ionel Popa, Berdj Așgian, Victoria Stoian, Constantin Nicușan Micu și Maria Dorina Pașca”. □ Bogdan Ghiu continuă să ia apărarea lui Paul Goma și responsabilului de număr Liviu Ioan Stoiciu, în scandalul antisemitismului celui dintâi. □ *A plecat și Emil Manu...* este titlul necrologului semnat de Liviu Grăsoiu.

29 septembrie

• [„**Observator cultural**”, nr. 31 (288)] Paul Cernat continuă studiul *Poezia tânără trebuie să poarte un nume (II)*, început în numărul precedent, acum trecând de la definirea per ansamblu a „noii generații poetice” la încercarea de a selecta poeți reprezentativi, cu precădere din nr. 2-3/2005 al revistei „Caiete Critice”, dedicat acestui fenomen. Neoprindu-se decât în treacăt asupra diferențierilor dintre optzecism, nouăzecism, douămiism teoretizate de criticii participanți la dezbateri (căci, în definitiv, în poezie acestea sunt „simple diferențe de nuanță în interiorul aceleiași paradigme poetice”), tânărul critic distinge cu greu voci singulare din conglomeratul destul de uniform: „Alături de Marius Ianuș, voci deja pregnante au Ruxandra Novac (cu al ei vizionarism «necro», amestec de angajare *beatnică* și de rafinament oniric morbid) și clujeanul Ștefan Manasia (poezie luxuriantă, halucinatorie). Ultimul lipsește, pe nedrept, din antologia «Caietelor Critice», ca și basarabeni Ștefan Baștovoi și Sandu Vakulovski. În paranteză fie spus, mi se pare complet inadecvată plasarea sub stindardul «fracturismului» a unor autori precum Răzvan Țupa și Zvera Ion, poeți de finețe care nu au în comun cu furioșii lor colegi de grupare decât prietenia. Primul (neinclus în antologia C.C.) e un «existențialist» sofisticat, eliptic până la obscuritate, influențat de Virgil Mazilescu și de textualismul lui Gh. Iova; cealaltă e o post-suprarealistă rafinată, de o delicatețe tăioasă, afectând simplitatea artei primitive. Neoexpresionistul Claudiu Komartin, deși impetuos, este încă inegal și nedecantat. Cel mai supralicitat rămâne Teodor Dună, un epigon greoi al lui Ion Mureșan, cu ceva ecouri din Stoiciu sau Ioan Es. Pop. Iar «viscerala» Elena Vlădăreanu și «mizerabilistul» depresiv Dan Sociu sunt deocamdată autori de pluton. Este aproape imposibil ca, din mică antologie a C.C., să desprinzi un profil de «nouă generație». Până la urmă – te întrebi – prin ce elemente se diferențiază acești adolescenți ai tranziției? Eșantionul oferit nu e convingător: tot căutând valoarea estetică în textele tinerilor poeți – ceea ce nu e rău –, antologatorii par să fi pierdut din vedere diferența lor specifică. Atâta câtă este, ea conține ingrediente precum: atitudinea *cool*, paroxismul trăirii, haosul emoțional, onirismul psihedelic, cultivarea sistematică a violenței și a obscenității, etalarea obsesivă a fiziologicului, combinația de autoficțiune, mizerabilism cotidian și vizionarism apocaliptic, refuzul frivolității, al livrescului și al umorului, interactivitatea brutală și directetea nudă, cufundarea în subcultural, asumarea poemului ca sport extrem”. Un alt fenomen interesant, „nu neapărat sub aspect artistic”, i se pare criticului a fi „poezia «fetelor rele»: aici, dominantă e sinteza de autoficțiune și neoexpresionism, în notă exhibiționistă, agresivă, delirantă și cinică. Însă între Domnica Drumea, Oana Cătălina Ninu, Elena Vlădăreanu și, pe de altă parte, Zvera Ion și Denisa Piscu diferențele de temperament poetic (și nu numai) sunt stridente. La fel ca și cele dintre Bogdan Perdivară, Bogdan Iancu, Adrian Urmanov, Andrei Peniuc, Dan Coman sau Constantin Acosmei...”. După această analiză minuțioasă, concluzia lui Paul Cernat este, ca întotdeauna, tranșantă: „Cu excepțiile de rigoare,

semnificația «noii poezii» rămâne mai mult una sociologică. Principalul reproș ar fi acela că poemele conțin prea mulți anabolizanți, prea multe proteze și silicoane; stimulatoarele de adrenalină nu țin loc de poezie, iar violența emoției nu e același lucru cu calitatea ei. Agresarea cititorului este uneori necesară, dar nu suficientă. În plus, deși ni se vorbește tot timpul de ruptură, avem de-a face mai degrabă cu o schimbare în continuitate. Va trebui să mai așteptăm puțin până când fenomenul va prinde cheag și perspectiva asupra lui va deveni mai clară. Cei care vor rămâne vor fi, ca de obicei, individualitățile puternice, creatoare (inclusiv de «mode» poetice), cu obsesii racordate la spiritul timpului lor. Poezii «adevărați», nu «figuranții»... ■ Ovidiu Șimonca o interviuează în acest număr pe scriitoarea Gabriela Adameșteanu, dialogul fiind publicat cu titlul „*Literatura nu este o cantină egalitară*”. Premisele acestuia sunt publicarea, în luna octombrie, la Gallimard, a ediției franceze a romanului *Dimineață pierdută*, precum și participarea, în luna noiembrie, împreună cu alți 12 scriitori români, la programul „*Belles Etrangères*”, susținut de Centre Nationale du Livre din Franța. Întrucât „întoarcerea la literatură” a Gabrielei Adameșteanu s-a produs cu romanul *Întâlnirea* (Polirom, 2003), interviul este centrat pe „balansul între activitatea publicistică și menirea de scriitor, cu accente pe prezența în străinătate a scriitorilor români”. Subtitlurile sunt revelatoare: *Am vrut să abandonez profesiunea de scriitor, Personajele din „Dimineață pierdută” au și pentru mine chipul actorilor, Publicul străin nu este interesat de autorii români, Nu venim cu volumele pe care le așteaptă Occidentul, Literatura – spațiu de competiție, uneori nedreaptă, Conflictele din lumea culturală s-au adâncit, Nu vreau să fu considerată scriitoarea unei singure cărți*. □ *O carte cuminte* i se pare Adinei Dinițoiu romanul Ceciliei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase* (ediția a II-a, revăzută, Polirom, 2005), după care regizorul Tudor Giurgiu intenționează să facă un film, după un scenariu al autoarei. „Contrar tuturor așteptărilor, *Legături bolnăvicioase* nu este deloc o carte impudică, ce șochează obiceiurile și morală comună – în dreapta tradiție a înaintașei, la care face trimitere (*Les Liaisons dangereuses*) –, ci, mai ales, o carte livrescă și foarte la locul ei, în fond, fără pasaje «fierbinți». Livrescul acesta cu trimitere la Laclos, dar și la Proust, Flaubert sau Baudelaire, distanțează cartea Ceciliei Ștefănescu de valul de proză tânără, erotică și biografistă. *Legături bolnăvicioase* respiră nu atât autenticism, cât un soi de bovarism auctorial [...]”. □ Ion Manolescu se ocupă detaliat de *Ficțiune și cibernetică: legătura cognitivă*, constatând că „între științele cognitive și literatură SF și *cyberpunk* există mai mult decât o legătură tematică. Asimilarea reciprocă a modelelor bio-tehnologice (mergând de la clonare până la genetică robotică și chirurgia cognitivă) face posibilă, astăzi, lectura tratatelor cognitiviste ca un *best-seller* cibernetic și viceversa”. □ Păstrând domeniul, Michael Hăulică, la rubrica sa săptămânală dedicată fenomenului *Fantasy & Science Fiction*, scrie despre *Fundamentalism și liberalism în SF*, descriind cele două tendințe actuale ale amatorilor de SF (autori, comentatori, fani): „apărătorii SF-ului «pur și dur» și cei care consideră

SF-ul în continuă transformare și glisare spre un punct în care genul se apropie de *mainstream* (și invers)”. □ În rubrica săptămânală intitulată *Intersecții*, Michael Finkenthal semnează articolul *Analistul politic și poezia*, plecând de la un altul, publicat de Simona Sora în „Dilema veche” cu titlul *Cine are nevoie de poezie?*, esența acestuia fiind dată de întrebarea „de ce să uimesc când vreau să fiu exact?”: „M-a bucurat mult să aud că un analist politic își definește în felul acesta, astăzi, în România, *credo*-ul său profesional. O proză directă și la obiect este infinit mai preferabilă [*sic!*] uneia dominată de floricele metaforice și acrobații menite să uimească prin erudiție sau prin vastitatea materialului posedat. Cum conversația autoarei cu amicul analist politic pornise de la formularea unui ideal comun de presă culturală, trebuie să o includem și pe aceasta din urmă în discuția noastră. Știrile trebuie să fie scurte, recenziile limpezi și articolele de opinie avizate. Și cât mai multe interviuri. Acestea din urmă ar avea avantajul de a fi directe, neprelucrate, surprinzând astfel o gândire în desfășurare, nemachiată, deci (mai) autentică. [...] Înțelegerea deplină dintre autoarea articolului și prietenul ei, analistul politic, a fost însă pusă la încercare de intrarea în scenă a poeziei. Într-un mod subtil, insidios poate, aceasta s-a strecurat în miezul conversației și a amenințat brusc echilibrul stabilit când analistul politic a întrebat foarte «exact» și (probabil) fără intenția de a uimi «la ce bun să citești poezie sau să scrii despre poezie?». Nu voi povesti mai departe conținutul articolului – foarte interesant și instructiv până la capăt –, cele de mai sus alcătuind un punct de plecare suficient pentru câteva reflecții pe tema sugerată de articolul citat”. □ Alexandru Matei informează cititorii despre ce s-a întâmplat la conferința de presă de la sediul Institutului Cultural Român, la care a fost invitat Mario Vargas Llosa, revenit în România, printre altele, și pentru a i se înmâna Premiul „Ovidius” acordat de Uniunea Scriitorilor cu ocazia Congresului internațional de la Neptun. Același eveniment este relatat și de Ana-Maria Popescu („*Jurnalismul: un pod între literatură și viață*”). □ Doar tangențial punctând participarea internațională a unor „scriitori de primă mână” (Vargas Llosa, Adam Sorkin, irlandezul Aodh Ó Canainn, poetul turc Cengiz Bektaş), Cătălin Sturza se ocupă de *Festivalul de la Neptun și gura hapsână a presei*, nemulțumit de modul în care a fost reflectată în presă cea de a patra ediție a festivalului, desfășurată pentru ultima oară în formula proiectată de fostul președinte al URSS, Eugen Uricaru. „În loc să semnaleze calitatea unor eseuri, polemicile stârnite de acestea, noutățile aduse de scriitorii din străinătate, ping-pong-ul, de multe ori spectaculos, cu idei între cei «de dinainte» și cei «de după» ’89, între cei din țară și cei de afară, unele ziare au hotărât că e mai simplu să ia cu asalt *box-office*-ul, semănând scandal. Așa că cititorilor, aflați la mare distanță de Neptun, li s-au spus foarte puține despre *slam*-urile de poezie, despre problemele tinerilor scriitori care bat la porțile editurilor din Occident sau despre promovarea literaturii noastre în străinătate, prin traduceri și evenimente. În schimb, au rămas cu impresia, inoculată de anumiți jurnaliști, că Festivalul a fost teatrul unor conflicte între dinozauri [v. polemica

dintre Nicolae Manolescu și Mircea Cărtărescu], că totul a fost anost și inutil [...]”. □ Un interesant eseu despre *Elita politică, inteligența intelectuală și problema minorităților în România (tradiții istorice, reflexe cotidiene și nevoile construcției europene)* semnează Ovidiu Pecican. □ Cu titlul generic *Regard franco-roumain...*, A.M. [Alexandru Matei] face revista presei. Prima revistă răsfoită, care dă și titlul rubricii în acest număr, este mensualul francofon „*Regard franco-roumain*” (editat de fundația Francofonia, „cu nerv și tipărit în condiții grafice foarte bune”), în nr. 15 al căruia este dezbătută tema „*L’Université au défi de l’emploi*” („Universitatea în fața provocării pieței de muncă”). Dincolo de articole tehnice pe acest subiect, mai sunt semnalate interviul lunii care o are ca protagonistă pe Aurora Liiceanu și un portret al prozatoarei Cecilia Ștefănescu realizat de Daniela Coman („Cecilia Ștefănescu nu este o naratoare în sensul propriu al cuvântului, ci mai degrabă o stilistă a căreia îi place să analizeze în amănunt detaliile și cuvintele.”). □ Nr. 87 al revistei „Dilema veche” atrage atenția cronicarului mucalit prin tema supusă spre dezbateră, „Câte bordeluri, atâtea obiceiuri”, dosarul, destul de „teoretic”, fiind alcătuit de Simona Sora, cea care „face și o radiografie a «bordelului literar» românesc interbelic, cu stabilimentele și cu locatarile lor”. Din acest „Babel lubric – de o lubricitate livrescă, însă”, cum vede A.M. numărul menționat, el este încântat de un „delicios articol de opinie despre vremea sexului în literatura română contemporană” semnat de Radu Cosașu: „De fapt, ceea ce remarcă scriitorul nu e atât devergondarea discursului public, fie el literar sau mediatic, cât demodarea rapidă a patetismului, mai rușinos decât ceea ce tradițional aparține rușinii. În fond, Radu Cosașu constată un proces normal: patetismul denotă o libertate de expresie mult mai mare decât «autenticismul» contemporan care nu exhibă decât suprafețe. Fetişismul de astăzi nu face altceva decât să pună la păstrare eul intim. În vreme ce *eu* din text își dă poalele peste cap, scriitorul se gândește liniștit la ale lui [...]”. □ *Orizont-uri critice tinere, sincere și (prea) ingenue* definește succint același A.M. nr. 9 al revistei timișorene „Orizont”, în care Marius Chivu este intervievat de Robert Șerban „dacă există «vreo boală literară de care suferă scriitorii români contemporani» și, dacă există, care-i este etiologia și care tratamentul”: „Răspunsul criticului, plin de aplomb, pune la zid epidemia recentă de «paranoia ideologică» din publicațiile culturale românești. [...] Marius Chivu știe bine că ideologia are dintotdeauna rolul de a impune un grup literar pe scenă literară – de pildă – în locul altuia. Știe că, deși valorile se impun până la urmă, e foarte importantă viteza procesului – degeaba devii, postum, un mare scriitor! Sigur că excesul dăunează, dar credem că ideologia estetică nu poate fi ocolită atunci când vorbim despre literatură și nimeni nu e destul de naiv să creadă că argumentul estetic e pur și imuabil. Mai există apoi, în legătură cu ideologia, o chestiune despre care merită vorbit: marketingul cultural. Orice autor care adună sufragiul publicului e de laudat, dar știm că, astăzi, meritul nu-i aparține numai lui”. Comentând amănunțit răspunsurile lui Chivu, cronicarul ține să mai atragă atenția asupra unui răspuns dat de acesta

„pentru sinceritatea cu care e formulat”: „Există mai multe motive pentru compromisiuri: amicale, emoționale, ideologice, strategice... [...] Eu cred că fiecare facem asta, în diferite grade, și că ține, pur și simplu, de subiectivitatea firească a fiecăruia”. □ Ultima revistă răsfoită este „Argeș”, al cărei nr. 8 o aniversează pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga, la împlinirea vârstei de 85 de ani. Din cuprinsul aceleiași reviste, A.M. este iritat de „un eseu nervos” al lui Paul Everac, intitulat *N-am ce face cu libertatea*. Comentariul este, în consecință, acid: „Chiar așa, ca om trăit pe vremuri, libertatea e un OZN. Cum ar veni, e mai bine să fii director al TVR și om al puterii decât liber, să-ți iei voia de a apărea la TV cu pilulele anxiogene și patetice împotriva libertății telespectatorilor (pe vremea când nu erau alte canale de televiziune!). Dacă tot vrea Paul Everac să facă critică anticapitalistă, atunci să ia exemplul de la gânditori de secol XX, nu de la alde Marx, copiat nu numai în retorică ci și în observațiile făcute în urmă cu un secol în urmă. Vorbește Paul Everac de «gelatinoasa adaptare la conjuncturi»? Dar nu presupune obținerea oricărei funcții publice așa ceva? Citind acest «eseu», ni s-a luat de restul revistei și era să nu observăm traduceri de sonete de Louise Labé, de pe ultima pagină, traduceri aparținând lui Radu Cârneli. Păcat că cei de la Argeș se scaldă în ape tulburi!” (*Pe Argeș în jos, un Everac nervos...*). □ Rubrica *La zi* informează cititorii că, la Librăria Kretzulescu, a avut loc lansarea volumului *Baroane!* de Mircea Cărtărescu, „o culegere de articole publicate de scriitor în decursul ultimului an în «Jurnalul Național»” (*Humanitas*, 2005). Au participat, alături de autor, Marius Tucă și Gabriel Liiceanu. □ Din aceeași rubrică de informații, aflăm despre dezbaterile pe tema „Romanul polițist ca divertisment și mijloc de educare civică”, organizată de Editura Curtea Veche în cadrul Târgului de carte juridică, civică și polițistă de la Ministerul de Interne. Invitați au fost Daniela Zeca, director al TVR Cultural, „autoarea unei fenomenologii a romanului polițist” [*Melonul domnului comisar*, Ed. Curtea Veche, 2005], și George Arion, „cunoscut autor de romane polițiste”. □ Este anunțată, de asemenea, cea de-a XIX-a ediție a Conferințelor „Cuvântul”, cu tema „Pro și antisemitism”, invitați fiind Marta Petreu, Maria Ghitta și Andrei Oișteanu. □ Claudia Florea recenzează romanul lui Amin Maalouf, *Grădinile luminii* (Polirom, 2005), tradus din limba franceză de Ileana Cantuniari.

● [**„România literară”, nr. 38**] O parte importantă a numărului este dedicată celei de-a patra ediții a Festivalului Internațional „Zile și nopți de literatură”, ce a avut loc la Neptun, între 16 și 20 septembrie, invitații de marcă și laureații din acest an fiind Mario Vargas Llosa și Cengiz Bektaş. ■ Alături de numeroase fotografii de grup, reporterul relatează evenimentele celor 5 zile: „În cadrul Festivalului au avut loc, ca momente distincte, seri de poezie, Colocviul cu tema *Eu scriu. Cine mă citește?* și, în ultima zi, decernarea celor două mari premii: Premiul Festivalului («pentru valoarea operei literare și contribuția la lărgirea frontierelor literaturii») și Premiul Ovidius (pentru «valoarea operei literare și contribuția la afirmarea libertății de expresie și a toleranței inter-etnice»). Așa

cum se știe, juriul format din Mircea Martin, Gabriel Dimisianu și Ion Pop a decis ca Premiul Festivalului să-i fie atribuit scriitorului turc Cengiz Bektaş, participant și la edițiile anterioare ale Festivalului, iar Premiul Ovidius scriitorului peruan Mario Vargas Llosa, prezent pentru prima oară la Festival”. Participanții la coloquiul cu tema ediției din acest an „au dezbătut din variate puncte de perspectivă problema relației autor-cititor care, cum a spus poeta Nora Iuga, nu este totdeauna o relație de consens, ci mai adesea de conflict. [...] «Câți cititori, atâtea justificări ale actului scrierii» a spus Eugen Simion, motivațiile scrisului putând fi de ordin moral, religios, social, unii caută în scris o salvare, o mântuire, alții se joacă (aparent), ca Eugène Ionesco. [...] Pentru Cengiz Bektaş (Turcia) scriitorul este «un purtător de cuvânt», pentru Peter Curman (Suedia), un mesager al specificului în lumea globalizată, pentru Jouni Tossavainen (Finlanda), «un intermediar între popoare». Cât îl privește pe cititor, acesta este pentru Abdelaziz Kacem (Tunisia) «o realitate fluctuantă iar criticul un mijlocitor». Christian Haller (Elveția) vede în cititor o persoană și nu o noțiune, Vitalie Ciobanu (Republica Moldova) vede în el «o pradă» («cititorul ca o pradă»), Gülsüm Cengiz (Turcia) face distincția între cititor și cumpărătorul de carte, acesta din urmă interesat mai mult de cum arată cartea decât de ceea ce conține. Gabriel Chifu a vorbit despre marii scriitori cu cititori puțini (Kafka, Kavafis, Bacovia) și despre faptul că valoarea și notorietatea nu sunt echivalente. Ion Pop a pledat pentru refacerea «alianței» cu critica literară, în prezent prejudiciată. Pentru Petru Cimpoeșu relația scriitor-cititor este o relație «de putere», pentru Paulo Moura (Portugalia) una care implică o pedagogie («scriitorii trebuie să ne facă să înțelegem lumea noastră»)). □ Despre premiul acordat scriitorului peruan scrie „la microscop” și Cristian Teodorescu, punându-l în context românesc managerial: „Ideea acestui premiu îi aparține lui Laurențiu Ulici. El vorbea de un Nobel românesc, care ar fi trebuit să constea într-un cec de o sută de mii de dolari. Nu știu de unde ar fi găsit Laurențiu sponsori serioși pentru a pune anual la bătaie atâția bani [10.000 de dolari] pentru un premiu literar. Ceea ce contează e că ideea lui nu s-a pierdut, iar «Ovidius» a devenit, după Llosa, mai ales, un premiu și de palmares, mai consistent decât valoarea sa în bani. Ceea ce, după doar trei ediții, e un succes strategic pentru viitorul acestui premiu. Faptul că Llosa a acceptat acest premiu are însă legături și cu succesul său editorial în România. Cărțile sale sunt traduse la noi rapid și apar în excelente condiții grafice. Chiar dacă Llosa nu are tiraje record, azi în România, el știe că se bucură de un mare prestigiu printre intelectualii români și că acest prestigiu ar putea să-i aducă și tiraje mult mai consistente la noi în țară”. □ Este anunțat, în numărul viitor, un interviu în exclusivitate cu Mario Vargas Llosa, precum și alte interviuri și relatări privitoare la ediția din acest an a Festivalului. □ Cu toate acestea, tema numărului preia sintagma din titlul articolului lui Tudorel Urian, *Între sublim și derizoriu*, fiind dedicată lui Gabriel Diradurian, autorul volumului *Teatru și proze* (Ed. Ararat, 2005) de care criticul se ocupă. „Între teatrul și proza lui Gabriel Diradurian aproape că nu există puncte

comune. Ai putea crede că sunt scrise de autori diferiți. În vreme ce teatrul lasă impresia că tinde să se ridice spre zonele înalte ale reflecției filozofice, proza se menține mereu la nivelul banalului, al întâmplărilor mărunte, în imediata vecinătate a anecdotei. Mai mult decât atât, forțând puțin lucrurile se poate spune că teatrul lui Gabriel Diradurian ar putea fi încadrat foarte ușor la categoria proză, în vreme ce multe dintre prozele sale se întemeiază pe dialoguri care le-ar putea situa lejer în zona teatrului”, opinează recenzentul, punctând și faptul că, deși autorul a publicat peste zece volume până în prezent, informațiile biografice rămân puține, la fel de rar apărând și numele scriitorului în dezbaterile literare de la noi. ■ Constantin Coroiu îl prezintă pe *Sadoveanu în texte inedite*, nu scriind o recenzie a volumului aflat încă în manuscris, așteptându-și editorul (*Sadoveanu – pagini de jurnal și documente*), ci luându-i un interviu îngrijitorului acestei cărți, criticul și istoricul literar Constantin Ciopraga, cel care ne asigură că „aceste texte proiectează lumini întregitoare asupra unui Sadoveanu necunoscut”. □ „[...] Iată că a trecut mai bine de un an jumate de când își spune păsul la ziar, săptămână de săptămână, cu multă siguranță a judecăților, cu directețe și cu o anume dezinvoltură pe care nu le-ai fi bănuțit la acest scriitor, altfel, discret. Cum singur spune și într-un scurt cuvânt înainte, nu are pretenția de a fi analist politic și nici moralist. Cum se face că articolele sale n-au rămas indiferente jurnaliștilor de profesie, «Dilema veche», de pildă, reproducând de nenumărate ori fragmente din ele? Prestigiul lui de scriitor valoros cu un profil moral curat, care nu a intrat niciodată în polemici murdare și nici nu a făcut vreodată subiectul vreunui scandal literar sau de alt fel a fost o garanție a credibilității, dar una pusă în joc, supusă riscurilor terenului alunecos care e jurnalismul de opinie. Alegând să scrie despre politic ș.cl., Mircea Cărtărescu putea foarte ușor s-o zbârcească. În schimb, avem acum, iată, o bună parte din articolele sale adunate în volum, sfidând efemerul de principiu ce caracterizează articolul de ziar”, scrie Marius Chivu în articolul *Bunul-simț ca ideologie*, în care recenzează volumul *Baroane!* (Humanitas, 2005). ■ *Un concept integrator al modernismului românesc* găsește Ion Simuț într-un volum mai vechi al lui Ion Bogdan Lefter, *Recapitularea modernității* (Paralela 45, 2000). Urmărind premisele criticului optzecist (cea mai importantă fiind aceea de a proiecta „o perspectivă postmodernă asupra modernismului românesc, considerat epuizat”), Simuț simte nevoia un termen de raportare pentru ideile lui Ion Bogdan Lefter, acesta fiind Horia-Roman Patapievicu din *Omul recent*: „Dialogul sau polemica dintre I.B. Lefter și H.-R. Patapievicu pe tema raportului dintre modernitate și postmodernitate sau dintre modernism și postmodernism sunt inevitabile, necesare și profitabile pentru confruntările actuale de idei. E oare chiar așa de mare distanța între un «modern tulburat» și un postmodern?”. □ Despre Nicolae Mecu, „un istoric literar, care, dintr-o excesivă modestie, s-a ignorat prea multă vreme”, și recentul volum al acestuia *Centrul și periferia* (Ed. Adam, 2004), în care sunt reunite studii și articole publicate în ultimii 25 de ani, scrie Al. Săndulescu: „În Argumentul noului volum, N.M. ne explică intențiile

sale exegetice, ce ar viza două categorii de scriitori: cei canonici (clasici în sensul perenității) ceea ce reprezintă «centrul» și «minorii», scriitorii uitați, trecuți cu vederea, aflați la «periferie». Dacă la primii, criticul descoperă detalii relevante, mai puțin sau deloc observate și fructificate de către alții, punând nuanțat noi accente, la ceilalți a urmărit, cum singur spune, «recitirea unor scrieri marginalizate și uitate, cu intenția de a identifica ori sublinia, pe de o parte, locul lor în tabloul general al epocii, iar, pe de alta, inițiative prin care acestea introduc și exersează teme, subiecte, personaje aduse apoi la nivelul capodoperei de marii creatori». Mai exact, calitatea de anticipare, idee urmărită sistematic de N.M., alături de relația clasicism-romantism, de parodic și parodie”. □ *Cu fața spre trecut* (Ed. Vergiliu, 2005) de Ion Papuc este citită și comentată de Simona Vasilache cu empatie bine temperată: „Nu sunt, în cartea lui, efigii poleite, care să transforme un trecut cu bune și rele în sfânt de iarmaroc. Nu sunt moaște pe care să le scoți la drumul mare, de dragul de-a mici și-a rușina prezentul. Dimpotrivă. *Cu fața spre trecut* e, dintr-un cap în altul, mărturia unui cărturar discret, atent pe cine prețuiește, delicat și știutor că despre morți numai de bine, despre vii numai de drept. Așa că lumea lui, un album de familie burdușit cu literatură – citind, toți iubim personaje, toți «adoptăm» scriitori – e, într-o grădină franțuzească, unde potecile merg *en ronde*, o alee liniștită” (*Colaj din rame și coperti*). □ În cronica intitulată *Poeme de noapte*, despre un debut liric (Dan Coman, *Anul cârțiței galbene*, Ed. Timpul, 2003), Daniel Cristea-Enache își permite o mărturisire despre preferințele sale în materie de poezie: „Dacă vorbim despre poezie și îmi este permis a indica un anumit punct de vedere (și de intensitate perceptivă), mă simt mult mai atras de experiențele înalte decât de cele joase ale liricii. De azi și dintotdeauna. Prefer un poem din care răsar viziuni serafice ori expresioniste, adânci neliniști, tensiuni intelectuale și convulsii morale, unei file de poezie «leneșă», minimalist-postmodernistă, în care, cu risipă de cuvinte, nu se spune, nu se exprimă și nu se figurează mai nimic. Rostul poeziei este, pentru mine, acela de a explora lumea și eul cu o acuitate pe care niciun alt gen literar și nicio altă artă nu o pot atinge. Micile dexterități lexicale, combinarea inteligentă a sintagmelor din fondul cultural comun, biografemele fără miez și învârtirea în jurul unui *inesențial* rămas așa, netransfigurat: toate aceste «abilități» de versificare postmodernistă nu pot fi echivalate cu marea poezie. Ea se aproximează și se atinge prin depășirea acestui nivel agreabil, dar primar; abia viziionarismul unor Mircea Cărtărescu sau Mariana Marin constituie pragul de la care se face, în lirica generației '80, saltul către Altceva”. Sunt considerații teoretice stârnite de așteptarea frustrată pe care o experimentează criticul după lectura volumului menționat, numeroasele exemple de scăderi, de diferențe calitative pe fundalul totuși al unor „versuri puternice, obținute la o anume temperatură și cu o surprinzătoare combinatorie lirică”, făcându-l pe Cristea-Enache să eticheteze acest volum drept „Un debut care ar fi putut să fie remarcabil, dar care e numai onorabil. Am convingerea că autorul poate semnificativ mai mult decât atât”. □

Redacția titrează Șerban Foarță, comentator și traducător al lui Ilie Constantin, publicând o analiză aplicată și un grupaj consistent din tâlmăcirile celui dintâi din opera poetică a celui de al doilea, tradus în genere de Miron Kiropol: „Cu toate că odraslă (sau, mai curând, bastard) a(l) erei existențialiste, Ilie Constantin nu face, însă, *tabula rasa* din eres, din *res abscondita*, din «poezie», – el putând fi, la limită, păgân, adică precreștin, dar nu ateu; din care cauză, la el, «*la mémoire qui crée de l'avenir*», adică premoniția, funcționează (într-o epocă nefavorabilă vaticinației, și care, după Pierre Naville, «*n'est pas celle des prophéties, mais celle des prévisions*»)”. □ Liliana Ursu este prezentă cu un grupaj consistent de versuri, iar Emil Brumaru, cu poemul său săptămânal. □ *Extaz și materie* își intitulează Gheorghe Grigurcu recenzia dublă a volumelor de versuri datorate Lidiei Lazu (*Continuarea cuvântului*, Ed. Vinea, 1999) și lui Ion Lazu (*Cuvinte lângă zid*, Ed. Vinea, 1999). Astfel, „Lidia Lazu semnează o poezie delicat-confesivă, parcelată pe momente distincte, cu o structură de jurnal”, pe când, „contrar poezicii pe care o ilustrează Lidia Lazu, așa cum am văzut, dematerializată, aeriană, cu «oameni plutitori», cu «lumină orbitoare», cu «sufletul mai ușor decât aerul», așezată sub «ochiului cerului izbăvitor», Ion Lazu ni se înfățișează ca un fervent al materiei. Nu epura spirituală, sublimarea, abstracțiunea îl atrag, ci concretul ce se concentrează sugestiv, revelându-și identitatea”. □ G. Pienescu revine la cronică filologică, întrebându-se încă o dată dacă în cazul unor volume putem vorbi de *Ediții școlare*? □ Sorin Lavric, prezent săptămânal de ceva vreme în paginile revistei, semnează un eseu cu trimiteri către ideile lui Noica, *Sentimentul paraguayean al finței*. □ Pe final de septembrie, Festivalul George Enescu este încă în desfășurare, așadar nici articolele ecou nu lipsesc din acest număr. □ În avanpremieră editorială, este publicată una dintre povestirile volumului Ludmilei Ulițkaia, *Minciunile femeilor*, în curs de apariție la Ed. Humanitas, în traducerea Gabrielei Russo. □ Din rubrica *Meridiane* mai aflăm detalii despre *Toamna literară franceză*, precum și despre noul roman al lui Salman Rushdie, *Shalimar clovnul*, recent publicat în olandeză. □ La două secole de la nașterea „celui mai mare poet rus”, Mihai Zamfir se întreabă dacă mai există vreo taină a acestuia încă nedezvăluită, comentând presupusul *Jurnal secret* datând din anii 1836-1837 (*Secretul lui Pușkin*, cu o continuare în numărul viitor). □ Cronicar de serviciu în această săptămână la rubrica *Ochiul magic*, Daniel Cristea-Enache ia atitudine împotriva unui articol recent semnat de „prolificul Cristian Bădiliță, ale cărui texte publicistice nu încetează să ne uimească printr-o progresivă spiritualizare. Dacă în ALA el are un dublu statut, de columnist și deopotrivă invitat, ba semnând medalioane și encomioane, ba fiind obiectul lor, în cotidianul «Averea» își zornăie amenințător armura din dotare, privind în jur fioros și aruncând cu sulița în balaurii raționalismului. Un firicel subțire de salivă pornește din comisura buzelor încleștate, dar, negăsind loc să se strecoare prin coiful ermetic, revine la matcă, într-o autotelică bolboroseală. Altfel spus, calificativele pe care le împrăștie eseistul, atacurile la persoană mustind de imprecății, insulte, scuipați

tipăriți, se întorc împotriva emitentului, caracterizându-l pregnant. Sunt citate fragmentar opiniile „suportate de hârtia ziarului din 12 septembrie, adunate sub titlul *Goma țintește perfect (ca de obicei)* și expediate taman de la Berlin. Eroul pozitiv fiind Paul Goma, eroul negativ e Nicolae Manolescu”. Între cei doi, în opinia lui Bădiliță, neputându-se face vreo comparație. După câteva fragmente edificatoare, Cristea-Enache conchide: „Am încheiat citatele din Cristian Bădiliță, patrolog, eseist, poet, doctor în istoria creștinismului timpuriu. Cum este posibilă o asemenea formulă umană, de erudiție și mitocănie, spiritualitate și insanitate, *Septuaginta* și «România Mare»? Iată o întrebare – pur retorică – pe care, personal, o formulez în strânsă legătură cu o alta: cu o nedumerire mai veche legată de frumoșii ani interbelici și tinerii idealști de atunci. Cum s-au împăcat, oare, credința și insulta, minunata toleranță cristică și dez-umanizarea «adversarului», la limită, Biblia vânturată cu o mână, și revolverul, cu alta? Nu e aici, ca și în felul Dvs. de a vă manifesta, o anume contradicție, domnule cu ghilimele Bădiliță?”. ■ Cât privește cazul Goma, nu cel literar sau politic dinainte de 1989, ci cel de după, care aglutinează apărători de genul lui Cristian Bădiliță, Daniel Cristea-Enache este la fel de tranșant: „E greu de crezut însă că Paul Goma va fi învățat ceva din propria implozie biografică și creativă, pe care însuși a provocat-o, după Revoluție. E ironic și trist destinul acestui curajos dizident care a vorbit sonor când alții au tăcut și care, la borna anului 1989, era cotate de mulți ca o mare conștiință și un scriitor important. (Un critic improvizat n-a ezitat să-l numească cel mai important prozator român postbelic!) Treptat, acțiunile lui Goma au scăzut la bursa literară, din motive totuși extra-artistice. Întrucât autorul lua în vizor și înfiera tot mai multă lume «bună», cei care îi acordaseră girul au reacționat prin a i-l retrage (după principiul sănătos: «Eu te-am făcut, eu te omor!»). Pe acest curs de o frumoasă logică umorală, fosta mare conștiință și scriitorul cu majusculă a ajuns aproape un paria în lumea noastră literară. Septuagenarul Goma inspiră azi milă. El continuă să se lupte cu toți și cu el în primul rând, învărtindu-se neobosit în hora invectivelor, împoșcând în dreapta și-n stânga și găsindu-și, în mod trist, sprijinitori de genul lui C. Bădiliță. Fragmentele de jurnal publicate în numărul 6-7 din «Viața Românească», și care au stârnit un nou scandal, sunt reprezentative pentru scufundarea lui Paul Goma în mlaștina propriilor pagini. 99% din ceea ce pune pe hârtie (sau postează pe internet) este expresia resentimentului: un filon încă bogat și care nu dă semne că va seca prea curând”.

[SEPTEMBRIE]

• [„Apostrof”, nr. 9 (184)] În cadrul rubricii *Puncte de reper*, Matei Călinescu începe să publice secvențial studiul referitor la dramaturgia lui Eugen Ionescu, *Patru piese ale perioadei mijlocii*. În acest număr, ca prima parte a exegezei sale, criticul se concentrează asupra piesei *Regele moare*, dictată în decurs de o lună în 1962: „Centrală în *Le Roi se meurt* e desigur tema morții, care, la Ionescu, e

mult mai mult decât o temă între altele: o obsesie, o angoasă personală recurentă (încă din opera de tinerețe), un motiv de perplexitate existențială, o confruntare cu misterul răului, cu ceea ce e negația absolută, revoltătoare și incomprehensibilă, a miracolului vieții. Moartea e marele scandal în universul ionescian: e greșeala fatală în actul divin de creație și motivul pentru care bunătatea lui Dumnezeu poate fi pusă la îndoială [...]. Problema morții în *Le Roi se meurt* e pusă în termenii dramatici ai unei metafore alegorice. [...] În esență, *Le Roi se meurt* e piesa unui moralist clasic, o tragicomedie alegorică a solipsismului universal, la care suntem condamnați cu toții în confruntarea directă, ineluctabilă cu faptul că trebuie să murim”. □ Complementar, cu titlul *Românește fără profesor*, Annemarie Sorescu-Marincović semnează cronica dramatică a spectacolului *Play Ionesco*, ce are la bază prima versiune a *Cântăreței chele*, intitulată de dramaturg, în 1943, *Englezește fără profesor*, spectacol montat de regizorul belgrădean Boro Drašković pe scena Teatrului Profesionist Românesc din Vârșețul sârbesc: „Pendulând între zâmbetul subversiv și tragicul absurd, acest colaj dramatic, construit pe *Englezește fără profesor*, cuprinde toate piesele ionesciene, de la *Cântăreța cheală* la *Călătorie în lumea morților*, ale căror titluri sunt strigate, la sfârșit, de actori, în timp ce aleargă în jurul scenei cu 49 de scaune”. □ *La Curțile Amorousului* își intitulează Irina Petraș cronica literară detaliată la volumul colegului mai tânăr din redacție, Călin Teuțișan, *Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești* (prefață de Ion Pop, Ed. Paralela 45, 2005), o teză de doctorat la origine, în care, pe „linia dezinhibărilor în vogă” din ultima vreme, se urmărește „recuperarea și reabilitarea senzualului, a visceralului după epoci de uscat raționalism și îngrădiri mic-burgheze”. Cu o bibliografie a Erosului, de la Platon până în zilele noastre, bine însușită și stăpânită, autorul urmărește temele expuse în introducerea la „poetii ai începutului”, pașoptiști, Eminescu, simboțiști, Arghezi, Blaga, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Blandiana, Ileana Mălăncioiu, avangardiști, Ion Barbu, Nichita Stănescu, Sorescu, Cărtărescu, Iaru, Mariana Marin, Marta Petreu, Ion Mureșan: „Cu o strategie a lecturii bine pusă la punct, Călin Teuțișan redescoperă și deștelenește acest ținut plin de arome și întocmește o hartă pedantă și convingătoare a canonului erotic românesc, identificând teme, motive, variante, acții și re-acții poetice”. □ *Gustul amar al exilului* este înțeles de Mihaela Gligor după lectura culegerii de articole publicate dincolo de graniță de N.I. Herescu, adunate de Nicolae Florescu în volumul *Dreptul la adevăr* (Ed. Jurnalul literar, 2004): „Indiferent că se referă la caracterul latin al poporului român sau la pericolul pe care îl reprezintă comunismul pentru țara în care s-a născut, în fiecare articol cuprins în colecția de față se poate sesiza ușor gustul amar al exilului. Pentru că, refuzând constant să primească cetățenia țărilor în care a trăit între 1944 și 1961, N.I. Herescu a trăit un *exil în exil*”. □ Poeme de Minerva Chira, precum și □ o pagină de poeme ale debutantului Nicolae Turcan. □ Dosarul din acest număr îl vizează pe Ion Vianu și cuprinde o notiță autobiografică, un amplu interviu acordat în luna iunie Martei Petreu („*În exil, te gândești la țara ta*

în fiecare secundă”), iar în încheiere, sub denumirea de eseu, postfața autorului la volumul Leopold von Sacher-Masoch, *Venus înveșmântată în blănuri*, în curs de apariție la Ed. Trei. Vorbind despre pulsunile care l-au condus pe psihiatrul de meserie să scrie literatură, Ion Vianu ajunge să teoretizeze: „Am publicat *Caietele lui Ozias*, prima parte a unui ciclu numit *Arhiva trădării și a mâniei*. E o încercare istorică, lumea văzută prin ochii unui personaj, Ozias. Cele două episoade ale *Caietelor* se concentrează asupra perioadei legionare și a începuturilor comunismului. Îl aduc pe cititor până în epoca actuală. Mai departe, în partea a doua a *Arhivei*, la care lucrez, vreau să pun în scenă lumea azilurilor psihiatrice, relația misterioasă dintre această societate închisă și societatea mare, dominată de coșmarescul sistem de control al conștiințelor pe care l-am cunoscut. Paralel, cu o altă voce, am publicat *Paramnezii*, un mic roman (în care capitolele pot fi citite și ca nuvele autonome; dar există și o semnificație a ansamblului). Aici sunt mai aproape de mine și de problemele mele personale, rămânând totuși în ficțiune. *Arhiva* a fost precedată de încercări nereușite. Am încercat să scriu romane începând din anii '70. Am abandonat proiecte, altele au trecut, sub deghizări diferite, în ce-am reușit să finalizez. Psihanaliza mea nu m-a ajutat să înțeleg de unde vine această poftă pentru roman. Dacă ar fi să iau un risc dând o explicație, aș spune că e o tentație demiurgică. Romancierul creează o lume, copia nereușită a lumii create de Dumnezeu. Dar e totuși – speră să fie – o creație, ceva nou. E o lume mică, o lume incompletă, cum spune Umberto Eco”. □ La împlinirea a 50 de ani de la moartea scriitorului german, Ștefan Borbély îl omagiază prin eseu intitulat *Copiii din opera lui Thomas Mann*. □ *Interpretări ale simbolului* inventariază Adriana Pop recenzând volumul lui Gabriel Liiceanu, *Om și simbol. Interpretări ale simbolului în teoria artei și filosofia culturii* (Humanitas, 2005). □ Revistele răsfoite în acest număr sunt „Familia” și „Memoria”. Cea dintâi ajungând, odată cu numărul din iunie, la vârsta de 140 de ani, este o ediție jubiliară, numărul recenzat cuprinzând și „o istorie în fărâme”. „Față în față cu editorialul lui Traian Ștef – constată cronicarul –, aceste mărturii stau oarecum antitetice: dacă spiritul «familial» de bucurie aniversară e același, deși diferit dozat, paginile contemporane sunt «mușcate» de tristețe”, editorialistul deplângând lipsa fondurilor, dar nu numai: „Nu mai avem nici boemi, nici băieți buni de scandal, nici genii, nici scăpătați, dar sunt mulți pensionari care cer stipendii de la stat, ceva oameni serioși și mai mulți profesori universitari”. □ Revista „Memoria” aniversează la rândul său ediția jubiliară 50. □ Redacția publică integral *Comunicatul din partea Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România* referitor la „situația creată de apariția în revista «Viața românească», nr. 6-7 din 2005, a unui text cu caracter antisemit care a generat vii proteste”, ceea ce a dus la retragerea calității de redactor-șef adjunct lui Liviu Ioan Stoiciu, responsabil al numărului în care a apărut textul lui Paul Goma. □ Un alt articol redacțional, intitulat *Clujul în toamnă...*, anunță cititorii că revistele „Apostrof”, „Helikon” și „Korunk” vor fi date afară din sediile lor de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului,

Feleacului și Clujului, în pricina imposibilității de a-și plăti chiriile: „În timp ce se întâmplă toate acestea, noi ne facem, printre nervi și angoase de toamnă, cuminți, «Apostrof»-ul, revistă a Uniunii Scriitorilor din România, înspre gloria literaturii române...”. □ Ilustrația numărului se datorează Gabrielei Melinescu.

● [„**Caiete critice**”, nr. 9] La rubrica *Fragmente critice*, Eugen Simion publică prima parte a studiului intitulat *O fabulă swiftiană* (I), dedicat textului arghezian din 1936, *Cimitirul Buna-Vestire*. Greu de încadrat într-un gen anume, intitulat inițial de autor „roman” și preluat astfel de unii critici ai vremii, considerat apoi „poem” de însuși Arghezi și de alți comentatori ai operei sale, este privit de E. Lovinescu drept o „satiră macabră, cu sens obscur [...] apă tare de ironie și de umor forțat, în gen Swift”. E. Simion preia numai parțial aserțiunea criticului interbelic îndelung cercetat, precizând că „satira atinge, într-adevăr, zonele macabrului, dar se topește, în cele din urmă, într-o viziune generală în care, așa cum s-a observat, fantasticul se unește cu liricul și metafizicul. Sensul acestei satire swiftiene nu-i, apoi, atât de îmbrobodit în fraze încât să nu fie înțeles la lectură. Dacă i-am putea reproșa ceva autorului ar fi, dimpotrivă, excesul de caricatură, acumularea de cruzimi verbale, îngroșarea liniilor în portret” (continuare în numărul viitor). □ Revenind asupra unui autor de care s-a mai ocupat, atât revista, cât și comentatoarea (v. nr. 1/2005), Oana Soare analizează romanul *Zoia* (2003) al lui Virgil Tănase (denumindu-l „romanul-scoică”), după ce, în numărul menționat, o făcuseră și Bogdan Popescu sau Marian Victor Buciu. Subliniind de la bun început „dorința autorului de a nu înțepeni într-o formulă a scriiturii sau într-un gen anume al romanescului”, Oana Soare constată că și acest roman „se înscrie în aceeași aventură a căutării și transformării”, reprezentând chiar „suprema tentativă: cea a romanului total, conceput ca o cronică a unei epoci (cea a României postbelice) și a generațiilor ei”. □ Cel mai recent roman al Aurei Christi, *Noaptea străinului* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004) este analizat meticolos de Cristina Deutsch, care este de părere că se află în fața unei narațiuni capabile „de a se contracta și dilata aparent fără motiv, am putea afirma că aproape în același mod în care «noaptea străinului» poate părea lungă cât o viață întreagă sau concentrată în trăirea unei singure instanțe temporale în funcție de capacitatea de adaptare, atât la mediul exterior, cât și la cel interior al Eului intim al fiecăruia dintre personaje”. □ *Încercați poemele Popescu*, îndeamnă Vasile Bardan după lectura plachetei medicului-poet Bogdan O. Popescu, *Mașinăria de uitare* (Ed. Național, 2004): „Specificul estetic al poeziei sale poate fi localizat între canonul optzecist, cu influențele vizibile ale lui Iaru, Cărtărescu și T.T. Coșovei, și recente achiziții ale nouăzecismului, în care viziunea poetică e dominată de fantezia creatoare axată pe afectivitate și intelect”. ■ Bogdan Popescu publică a patra parte (din cele cinci pe acest an) a studiului intitulat *Ștefan Bănuțescu – repere biografice (IV)*, continuând și în acest număr survolarea evenimentelor din adolescența scriitorului. □ Cu titlul *Radu Gyr și Mareșalul Antonescu* (II), Pavel Țugui continuă publicarea unor

„file de istorie culturală” la rubrica *Document*. El completează biografia poetului cu documente descoperite în cercetările sale, preponderent referitoare la situația politică și civică a liderilor și simpatizanților legionar după 1944 (continuare din nr. trecut). □ Cu titlul *Alandala (II)*, Ioan Lăcustă continuă să publice, în rubrica de *Literatură subiectivă*, încă cinci „însemnări felurite”, „frânturi din scrieri ale altora”, „gânduri alandala, din întâlniri cu scrieri de demult”. □ Numărul este ilustrat cu „lucrări de grafică italiană expuse la Biblioteca Academiei Române din București”.

● [**„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 9**] Ion Bălu cercetează *Un experiment psihopatic*, recitind și reevaluând romanul *Absenții* de Augustin Buzura: „Romanul reprezintă într-adevăr «scriitura unei experiențe». Dar nu s-a observat până acum că Augustin Buzura a creat în *Absenții* un experiment psihopatic, realizat de un medic psihiatru, narator și personaj principal, asupra lui însuși. [...] Prin organizarea materiei narative pe structura unui experiment psihopatic, Augustin Buzura a realizat o mutație esențială în romanul autohton. La nivel diegetic, a imprimat vocii narative un statut semiologic novator. Naratorul se izolează în mijlocul lumii contemporane, își interoghează eul și se confruntă cu profunzimile sinelui. Liniile conflictuale sunt construite acronologic. Experiența existențială individualizată a personajului poate fi reconstituită prin decantarea semnificației incluse a faptelor și a întâmplărilor, îndeosebi prin recronologizarea discordanțelor temporale, pe care fluxul memoriei involuntare le ordonează acronologic pe axa temporalității. Deplasarea accentului de la exterioritate spre interioritatea psihică a personajului, a permis romancierului să integreze în structura scrierii monologul interior și stilul indirect liber, dialogul și relatarea la persoana a treia într-o narațiune atipică. Augustin Buzura a realizat astfel un roman analitic profund, în care agresivitatea relațiilor sociale, politice și ideologice face imposibilă realizarea profesională a unui medic de excepție”. □ Marian Victor Buciu analizează *Proza scurtă a lui Nicolae Velea*, constatând că aceasta „este, în epocă, o probă de rezistență la realismul socialist maniheist, elementar, vulgar. Prozatorul are o conștiință vie și acută a adecvării expresiei la materia supusă observației realiste, lirice și comice, în nota ironiei sudice, muntenești, zdruncinată de vremuri neprielnice nu doar spiritului artistic, dar și existenței cotidiene. Poate tocmai de aceea el a rămas puțin productiv, inhibat și sterilizat, ori înclinat spre mai multă repetiție decât îndrăzneală inventivă. Impune, prin câteva texte, un mod personal al stilului oral în proza românească, reținând mesaje și transformându-le cu autenticitate estetică, mobilizând ori fixând stereotipuri semnificative. N. Velea rămâne un prozator notabil, pentru umanitatea stranie, în nota ei balcanică și est-europeană”. □ Tânărul critic clujean Dragoș Varga-Santai semnează eseuul intitulat *Poetul și Cetatea*, referindu-se la poetul Radu Stanca, cercul de la Sibiu și urbea universitară: „Omul de cetate care este Radu Stanca cultivă, ca și ceilalți membri ai Cercului, atmosfera medievală a burgului, exploatarea-o la maximum prin prelungirea ei în opera artistică, justificând și orientarea

teoretică și creativă a Cercului către specia baladei. În special opera sa, grefată pe tiparele baladescului și ale himerei medievale, este o operă situată definitiv sub «zodie sibiană». Sibiul devine, încă de la început spațiul predilect al ficțiunilor sale poetice. Îl regăsim, explicit sau implicit, în majoritatea poemelor stanciene”.

□ Când își intitulează micul articol *Un Bacovia nichitastănescian*, Mihai Cimpoi rezumă de fapt părerile poetului *Necuvintelor* despre poetul simbolist, așa cum reies acestea din antologia de proză și versuri realizată de Alexandru Condeescu, *Fiziologia poeziei* (Ed. Eminescu, 1990).

□ Criticul basarabean este prezent și cu un eseu mai amplu intitulat *Secolul Bacovia. Poetica marginii*: „Bacovia nu poate fi înțeles fără această retractilitate budistă din orizontul concret al lumii, care, la el, nu are o notă mistică. Ființa bacoviană este o ființă care se concepe, în chip noicist, cu periferia pretutindeni și cu centrul nicăieri. De fapt, Marginea își atribuie funcția Centrului. Ea îl surpă, îi anihilează poziția suverană de factor centralizator, sistematizator; îl des-centralizează. E o acțiune «subversivă», al cărei efect este instaurarea Golului acolo unde trebuie să existe o axă, un principiu ordonator. Singura logică operatorie e cea a închiderii”. Textul reprezintă un fragment din volumul omonim, „în curs de apariție la Editura Fundației Culturale Ideea Europeană”.

□ Rodica Marian își expune *Teza reinterpretării* din volumul *Lumile Luceafărului* [Ed. Remus, 1999]: „Teza fundamentală a reinterpretării este deci aceea conform căreia traseul cel mai profund al constituirii sensului în acest poem se întemeiază pe configurarea a două lumi de natură radical diferită. Această «dualitate» primordială a fost recunoscută, desigur, și circumscrisă în termeni intuitivi în exegeza anterioară. În cartea noastră se realizează însă, pentru prima oară, o legitimare a dualității constitutive în termeni semantici, propunând, în același timp, o disociere și o interpretare cu totul diferită a ei, atât în ansamblu, cât și în numeroase aspecte de detaliu”.

□ Valeriu Cușner scrie despre *Dreptul la singurătate* (C.R., 2004) al poetei Alina Beiu-Deșliu.

□ Aura Christi publică, la secțiunea de proză, un nou „fragment din romanul *Marile jocuri*, vol. al III-lea din ciclul *Vulturi de noapte*”.

□ Cu titlul *A avea succes la Paris*, Nicolae Breban publică un nou fragment din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”.

□ O pagină de versuri sub semnătura lui Laurian Stăncescu.

□ Bogdan Mihai Dascălu scrutează și în acest număr jurnalul lui Iacob Negruzzi.

■ Continuă, din numerele trecute, dezbaterile revistei pe tema *Problema evreiască*. În acest număr semnează texte Adrian-Paul Iliescu, Mihaela Gligor, Mircea Cărtărescu (prezent cu un citat din „*Jurnalul național*”), Mirela Calbaza-Ormenișan, Eugen Cazan, Boris Marian, Ion Vianu (prezent cu un citat). Continuare și în numerele viitoare.

□ În rubrica proprie *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș propune o tabletă despre spațiul călinescian: „G. Călinescu se raportează la proza sa ca un îndrăgostit poruncitor și erudit. Ca și pe Ioanide, «tot ce călca arhitectonicul și muzicalul îl întrista». Materia epică este, ca urmare, supusă ordonării, obligată la geometrii. Scriitorul retușează copia fantasmatică a lumii cu dezinvoltură și voluptate de vreme ce lumea însăși nu mai poate fi creată”.

□ Andi Bălu scrie despre *Satirele*

lui Byron. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Dimitrie Paciurea (Ed. Meridiane, 1971).

● [„Convorbiri literare”, nr. 9] *Un postmodernist veritabil: Liviu Georgescu*, anunță Cristian Livescu în titlul cronicii sale despre lirica medicului-poet, emigrat în S.U.A.: „Scriitura sa amestecată în stiluri, cu practica unui suprarealism tendențios, debordând în secvențe foarte vii, fluide, recuperate din latențele inconștientului, cu o explozie realistă în rafale, alternând cu materia vizionară, la care se adaugă trăire intensă a sentimentului sfârșitului istoriei, Liviu Georgescu confirmă poziționarea sa postmodernistă, aș spune programatică și chiar polemică, în condițiile în care postmodernismul românesc a utilizat până la el numai înlocuitori”. Continuare în numărul viitor. □ La sărbătorirea vârstei de 60 de ani a poetului reșițean Nicolae Sârbu („un nume prestigios nu numai la scară locală”), Adrian Dinu Rachieru scrie despre cel mai recent volum al acestuia, *N-am operă* (Ed. Signum, 2004). □ Cum se scrie *Ardelenește, despre Radu Stanca* ne împărtășește Bogdan Crețu, analizând studiul monografic semnat de Dragoș Varga-Santai, *Radu Stanca. Sentimentul estetic al ființei* (Casa Cărții de Știință, 2005). ■ *Vasile Tărățeanu, un sceptic mai ales ironic*, așa îi definește Mircea A. Diaconu pe poetul bucovinean („în totul, un fin – și surprinzător – discipol al lui Geo Dumitrescu sau Marin Sorescu”), după lectura celui mai recent volum, *Dinafară* (Ed. Augusta, 2003). □ Citind volumul lui Ion Tudor Iovian, *Baby-secol. Elegii, după victorie, la tobă, cinele și corn englez* (Ed. Casa Scriitorilor, 2004), Dan Bogdan Hanu decretează: *Poezie cu un singur locu(i)tor*, fiind de părere că „nu ar fi deloc deviant să afirmăm că Iovian este, de la un anumit punct încolo, un Don Quijote care se consideră *somat* de morile de vânt ale noii sensibilități”. ■ Debutul Iuliei Balcanaș, cu volumul îndelung așteptat *Filme americane* (C.R., 2005), este întâmpinat de Gellu Dorian, care consideră că „înscris printre tinerii poeți de ultimă oră poate cel mai împlinit debut”, căci poezia ei este „una construită din imagini bine sudate între ele, ca într-un puzzle, fără să complice aranjamentul lor, așa cum s-ar dori într-o manieră fracturistă. Poate că și faptul că Iulia Balcanaș nu este prezentă mai des în grupul noilor veniți o face să fie altceva decât toți ceilalți. Poezia ei mai conține naivitățile atât de necesare uneori textului poetic, nonșalanța, sinceritatea, neartificialitatea, care, de regulă abundă în construcțiile celorlalți, cei mai mulți dornici să epateze, să sară în paradigme nesustținute și de grila estetică. Iulia Balcanaș, din acest punct de vedere, are un pas câștigat, dar, așa cum se va vedea, și mai mulți în minus, pentru că o astfel de poezie nu poate fi asimilată de către noua structură superficial severă a congenerii lor ei. Însă pe final ea va avea de câștigat, pentru că substanța poeziei ei este una de calitate, robustă, consistentă, de unde ai ce alege și mai ales de unde poți scoate adevărate mici diamante care îți dau satisfacția unei lecturi împlinite”. ■ Alex. Ștefănescu continuă să publice articole din proiectata sa *Istorie a literaturii*. Cu titlul *Alți doi poeți*, în acest număr apar medalialele dedicate lui Mircea Ivănescu („Citind cu atenție cărțile lui Mircea Ivănescu, constatăm că poetul are

cu totul alt scop decât să distrugă mirajul poeziei. Intenția lui este, dimpotrivă, să păstreze acest miraj, în forme care să nu atragă atenția publicului și să nu declanșeze hohotele de râs persiflatoare. Asemenea unui precaut colecționar de tablouri care ar trece prin mulțime ținând sub braț o pânză de Rembrandt învelită în ziare, poetul se apără de acțiunea distructivă a ironiei, dând lirismului lui o expresie anostă, insignifiantă.”) și ■ Virgil Mazilescu („O melancolie livrescă, exprimată în fraze elegante și încheiate întotdeauna la timp, înainte de a crea impresia de discurs, caracterizează poezia lui Virgil Mazilescu. Autorul este un supraréalist lipsit cu intenție de exuberanța imagistică a supraréalistilor. El a învățat de la Kafka, a cărui operă a citit-o atent, ca pe un manual de literatură, să-și obiectiveze trăirile stranii, să le pună în scenă, cu detașare și sobrietate. Decupajul impecabil al reprezentărilor îl plasează, ca posibil precursor, în proximitatea lui Matei Vișniec.”). ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, Vasile Tărățeanu este prezent cu un grupaj de 13 poezii intitulate generic *Aruncarea zarurilor*. □ Versuri publică în acest număr: Gheorghe Grigurcu, Spiridon Popescu, Gabriel Daliș, Anca Pașcu, Constanța Apetroaie, Ilie Vodăian. □ În articolul *Scriitorul implicat și textul ca document*, Constantin Dram comentează volumul de povestiri al lui Mircea Gheorghe, intitulat *Partida de canastă* (Polirom, 2005, prefață de Liviu Antonesei). □ Despre un *Patrulator constănțean* vorbește Vasile Spiridon, analizând volumul *Concert la patru mâini* (Ed. Ex Ponto, 2005), o antologie comună de „texte reprezentative” semnate de „cei mai cunoscuți patru prozatori constănțeni actuali”, Ovidiu Dunăreanu, Liviu Lungu, Dan Perșa, și Florin Șlapac, care dovedesc că „știu să filtreze materialul local, să îl înalțe pe un suport mitic și să sustragă personajele și evenimentele unui context istoricizant, particularizant, brevetează un *modus vivendi* din ținuturile dunărene unde se mizează pe cartea succesiunii și repetiției ritualice și unde se încearcă ostoierea nevoii de legendă și mister prin fabulație”. □ Liviu Grăsoiu descoperă cu plăcere cum scriitorul focșănean Gheorghe Neagu scoate *Din sertar* proză pe care o publică în volumul *Aesopicae* (Ed. Zedax, 2005), cel trei nuvele care îl compun impunând „un prozator demn de toată atenția”. □ Pagini de proză semnează în acest număr Aura Christi, reproducând fragmente din romanul *Marile jocuri*. ■ La împlinirea a 70 de ani de viață, Constantin Zărnescu scrie despre *Dumitru Radu Popescu și opera sa*: „Scriitorul exemplar Dumitru Radu Popescu a scris și scrie în toate genurile literaturii și culturii scrise (de la povestire, schiță, anchetă, note, reportaje, eseu, cronică teatrală și cinematografică, chiar sportivă, nuvele, drame, romane, documentare și interviuri, evocări și conferințe) și toate acestea sunt topite, potrivit miracolului artei, în opera sa monumentală, de unde și expresia critică, ajunsă aproape un *consens general*, că d-sa creează o literatură barocă! [...] Citită azi, încheie metafizică, iar nu neapărat socială, contemporană, așadar în perspectiva eternității Artei, iar nu a derizoriului politic, opera lui

Dumitru Radu Popescu *uluiește și fascinează*, mai departe, ca un neasemuit *spectacol al Vieții*". □ Dan Mănuță urmărește *Nașterea scriitorului român*, pe parcursul volumului lui Leon Volovici, *Apariția scriitorului în cultura română* (Ed. Curtea Veche, 2004), o reeditare a studiului apărut în 1976. □ Caius Traian Dragomir se întreabă în eseu său dacă asistăm la *Postmodernism sau postliteratură*. □ *O posibilă viziune fractală asupra literaturii* (I) semnaleză, după surse occidentale, Dumitru Tiutiuca (continuare în numărul viitor). □ *Câte ceva despre metafizica lui Blaga. Actualitatea unei inactualități* împărtășește cititorilor Cătălin Ciobotari. □ La secțiunea de istorie literară, Nicolae Crețu descoperă *O artă „litotică”* în *Baltagul sadovenian*, Iulia Azriel îl aduce în atenția cititorilor pe *Liviu Deleanu, un poet uitat*, Constantin Parascan trasează *Istoria Junimii postbelice* (I), iar Liviu Papuc radiografiază *Junimismul junelui Iorga*. □ În rubrica sa lunară *Cvadratura cercului*, Irina Mavrodin semnaleză monografia *Eminescu. Viața și opera* (Ed. A.S.E.M., 2001), datorată academicianului profesor basarabean Constantin Popovici, „eminescolog de marcă”. □ În cronică intitulată *Ioana Em. Petrescu. Omul de dincolo de nume*, Dana Petroșel analizează *Jurnalul* (Ed. Paralela 45, 2004) soției lui Liviu Petrescu. □ Editorialele redactorului-șef referitoare la *Jurnalul fericirii* și N. Steinhardt sunt întrerupte brusc de moartea lui Al. Paleologu căruia Cassian Maria Spiridon îi dedică un lung necrolog intitulat *Un catalog al lucrurilor cu adevărat importante*. □ Un text despre cel dispărut semnleză și Al. Zub (*Alexandru Paleologu, în amintire*), redacția publicând și un mic epistolar Alexandru Paleologu, ce adună două scrisori adresate de acesta lui Florin Faifer și, respectiv, lui Cassian Maria Spiridon. □ Victor Știr traduce din limba spaniolă un interviu cu Aleksandr Soljenitiîn apărut în „El Mundo”, reprodus după „Vesti Nedeli”, un program săptămânal al televiziunii ruse. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Cornel Ungureanu, *Sorin Titel interpretat de...* (Ed. Modus P.H., 2005), Valeria Tăicuțu, *Anul lui Irod* (Ed. Tempus Dacoromania Comterra, 2004), Dan Angheliescu, *Pietrificarea memoriei* (Ed. Eminescu, 1999), Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei* (Ed. ICR, 2005), Viorela Codreanu Tiron, *Ochiul somnului – darul iubirii* (Ed. Mustang, 2005, postfață de Albert Kovacs), Nicolae Tzone, *Am părăsit „groapa cu lei” a pierzaniei pentru a fi oriunde altundeva, liber și fericit... Dialog cu Alexandru Lungu* (Ed. Vinea, 2004). □ Roxana Ursărescu citește și comentează *Liber superbis*, cartea lui Mădălin Roșioru, în cronică ce poartă titlul *Liber superbis naratoris sau avatarurile libertății de a scrie*. □ În rubrica *Panoramic editorial*, Ioan Țepelea descoperă *Veșnicia prin cuvânt* în volumul *Imposibilul zbor de la cuib* al poetului și romancierului Viorel Horj, dispărut în 2004. □ Vasile Iancu omagiază revista „*Ramuri*” la centenar. □ Rubrica de revistă a presei,

intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (38 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Dintr-o notă aflăm despre un Concurs de comedie românească ce va fi jurizat la București în luna martie 2006. □ O altă notă anunță Festivalul Internațional de Poezie și Serile „Nichita Stănescu” de la Desești, ediția a XXVII-a, ce va avea loc în perioada 13-15 octombrie a.c., cu participarea unor scriitori invitați din Elveția și Ungaria.

● **[„Viața Românească”, nr. 8-9, Aug.-Sept.]** În urma paginilor de jurnal antisemite semnate de Paul Goma și publicate în numărul dublu precedent, redacția publică integral *Comunicatul din partea Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor*, în care este dezavuat textul incriminat, criticat autorul jurnalului și demis din calitatea de redactor-șef adjunct al revistei Liviu Ioan Stoiciu, responsabilul numărului blamat. ■ De asemenea, redactorul-șef Caius Traian Dragomir semnează un *Comunicat al redacției revistei „Viața Românească”*, în care se declară în perfect acord cu măsurile luate de Comitetul Director al US, declarând că „pregătirea respectivului număr s-a efectuat într-o perioadă în care comunicarea dintre membrii grupului «Vieții Românești» nu a urmat, din motive independente de orice voință, cursul firesc, propriu unei redacții de cultură”. □ Parcă voind să dovedească spiritul echidistant al echipei de conducere, imediat după aceste două comunicate, redacția publică un articol scris de Liviu Ioan Stoiciu în luna iulie, referitor la involuția criticii literare după 15 ani „de libertate”, purtând titlul *Înlocuitorul criticului român, ideologul literar*. Considerând că scriitorul român și-a făcut datoria să scrie și să publice în toți acești ani, el găsește răspunzători pentru precara stare a criticii și rezultatul acesteia, simplificând lucrurile, doi „țapi ispășitori”: „profesorii universitari Nicolae Manolescu și Eugen Simion – foști titulari ai criticii de întâmpinare, de autoritate, care domină și azi gustul critic, din inerție, și impun strategii literare de impact noilor generații de elevi și studenți (fiind nu numai autori de manuale școlare și cursuri universitare, ci și de programe obligatorii în învățământul liceal și universitar; toate, subiective, care exprimă spiritul gregar de revanșă, vanitatea transformării debuturilor literare păstorite de ei în opere nemuritoare, și nu mai puțin limitele axiologice, odată ce scriitorul român e ignorat în literatura universală). În condițiile în care cei doi mari critici au abandonat, practic, exercițiul critic de întâmpinare după Revoluție”. Cu toate acestea, în restul intervenției sale, Liviu Ioan Stoiciu semnalează și comentează detaliat un articol al lui Eugen Simion, apărut în luna iunie în cotidianul „Ziua”, *Despre invenția critică*, ce preia titlul unui volum coordonat de Jean-Pierre Martin: „Azi avem o critică foiletonistică totalmente previzibilă, «aranjată», pe găști și opțiuni subiective, îndatorări, cointeresări. Ce e de făcut? În ultimii 15 ani, la noi «critica jurnalistică» a demonetizat (și demonizat) criteriul estetic, opera are valoare dacă are succes de librărie sau dacă șochează prin vocabularul licențios... E în vigoare și la români, deja, modelul mercantil-rentabil occidental la ridicarea în slăvi a unei cărți?” Concluzia, deopotrivă a semnatarului

articolului și a criticului citat, este aceea că ar trebui reinventată critica literară.

■ Continuă grupajul *Viața Românească – 100*, consacrat împlinirii centenarului revistei moldave, în acest număr Marin Diaconu documentând episodul IV, ce cuprinde documente din perioada 1933-1940, fiind reproduse texte semnate de G. Ibrăileanu și C. Stere. În încheierea grupajului, citim articole după manuscrise sau dactilograme aparținând lui Al. Protopopescu (*Maimuța de pe Himalaia sau în loc de program*, având ca supratitlu *Pentru o nouă istorie a literaturii de azi*) sau Vlaicu Bârna (*Lumea creatorului Alexandru Philippide*, text memorialistic).

■ Cel dintâi se întreabă ce rezistă, de fapt, din literatura noastră postbelică până în 1989, după ce criteriul ideologic a fost abolit, iar clasificarea autorilor perioadei propusă de Protopopescu, „în funcție de gradul de rezistență la erezia comunistă”, distinge trei categorii: „1. *inflexibili* (de tipul Barbu – Blaga – Doinaș); 2. *concesionarii moderați* (categorie extrem de bogată în nume de rezonanță) în frunte cu Sadoveanu și Arghezi; 3. *oportuniștii fanatici* (nu mai puțin numeroși dar care nu pot fi ignorați câtă vreme în rândul lor figurează talente indiscutabile ca Mihai Beniuc ori Adrian Păunescu)”. Dilema criticului, din finalul articolului său, pare insolubilă: „Aplicarea inflexibilă a criteriului flexibilității scriitorilor, e un lux prea costisitor pentru literatura anilor 1945-1990. A nu-l aplica sau a-l aplica... cu milă înseamnă a pleda pentru recidivă. Cum cale de mijloc nu există, să acceptăm confruntarea cu adevărul ca pe un impas de oarecare durată. Vom fi însă fericiți dacă această servitute va contribui cât de puțin la năruirea pitecantropului literar de pe un pedestal dinainte năruit”. □ Un text aproape consonant propune Marian Victor Buciu, scriind despre opera lui Zaharia Stancu, într-un proiect propriu de revizitare a „prozatorilor români în comunism”. În partea introductivă, descoperim un alt fel de portret al omului și scriitorului: „Zaharia Stancu a făcut pactul cu regimul totalitar comunist, culegând toate privilegiile așteptate, funcții culturale bine situate și stipendiate, traduceri susținute politic. [...] Autorul s-a exprimat pe sine, ignorând mijloacele în favoarea scopurilor. La fel a făcut și omul. El a avut o ascensiune socială spectaculoasă, prin intermediul gazetăriei violente, a oportunistului ideologic și politic. A prins valurile mari ale unei istorii furtunoase și catastrofale. Z. Stancu este un Rastignac și un manipulator, atât ca individ social cât și ca scriitor. [...] El poate fi inclus în familia scriitorilor, de la J. London la P. Istrati, formați la școala proprie, deschisă celei a vieții, cu condiția de a i se recunoaște angajarea puternică față de sine, disimulată amoral și imoral în angajarea colectivist-populistă”. Sunt analizate apoi toate scrierile în proză de mare întindere ale acestuia, de la *Taiifunul* (1937), până la *Ce mult te-am iubit* (1968). □ Într-un eseu apropiat ca abordare, intitulat *Datoria față de anticomunism* (în *Cronica ideilor*), Caius Traian Dragomir atinge și spațiul literar din vremea regimului totalitar, cu atitudinile sale diferite: „Un număr semnificativ – nu foarte mare, totuși – de intelectualii români au pus o distanță clară între ei și sistem; opoziția lor lua uneori forme deschise, alteori se manifesta sub înfățișarea unui exil interior. Alții – despre unul se poate vorbi cu siguranță, în deplin respect și

recunoaștere, încă doi-trei, poate mai mulți, dar nu ar fi ușor de numărat zece, s-ar mai putea să găsiți – au făcut o opoziție explicită, decisă, comunismului. Foarte mulți, dar între aceștia unii de o mare valoare, de exemplu scriitori de un special talent – și aici numesc în mod explicit, spre a fi înțeles, pe un Geo Bogza, un Marin Preda, un Nichita Stănescu – au tratat și dezvoltat arta lor și au privit lumea lor nu contestând sistemul decât cu totul ocazional, ci exprimându-și în maniere diverse, interpretabile, incongruența cu ideologia dominantă, a autorității”.

■ Dipticul aniversar *Arghezi – 125* este susținut de Mihai Cimpoi și Lazăr Popescu. Cel dintâi îl consideră pe *Arghezi, pattern al Basarabiei literare* postbelice, □ iar cel de-al doilea, alege să urmărească, într-un studiu de proporții, un *Logos heraclitic în „Testament” de Tudor Arghezi*. □ Mara Magda Maftei analizează și sintetizează „stilul, părerile, modalitatea de a-și imagina literatura”, „abordările tematice” și „vocale auctoriale” tratate de Răzvan Voncu în volumele *Secvențe literare contemporane* (2 vol., Ed. Viitorul Românesc, 2001, 2002), *Despre Preda* (Ed. Semne, 2003), *Orizonturi medievale* (Ed. Artemis, 2003), *România de zi cu zi. O lectură* (Ed. Semne, 2004) și *Textul confesiv în literatura română veche* (Ed. Artemis, 2004), tânărul critic fiind adeptul „stilului jurnalistic, care impune respect și stabilește raporturi valorice”. □ *O zonă liberă de cume-trialitate literară* descoperă Luca Pițu în volumul dialogal *Vorbind* (Ed. Limes, 2004), semnat de Gheorghe Grigurcu, „aforisticianul, eseistul strălucit, poetul de cursă lungă al generației șaizeciste, dar mai cu seamă criticul literar cel mai îndrăgit al Epocii Postaurite”, Laszlo Alexandru, „traducătorul exigent, italianistul impenitent, faimosul deja polemist” și Ovidiu Pecican, „istoricul medievalității noastre, solid înfipt și în solul prozei artiste sau al eseismului postloviționar”.

■ La ancheta din acest număr, cu tema *Creatorul azi: solitar sau solidar?*, răspund Vasile Andru (*Amintiri din singurătate*), Liviu Ioan Stoiciu (*Soliloc – scurtă scriere a unui solitar care nu mai e deloc solidar cu sine însuși*), Theodor Damian (*Scrisul ca rug aprins al pustiei*), Gheorghe Istrate (*Singurătatea sferică*), Ștefan Stoenescu (*Solitudine și inspirație*), Constantin Virgil Negoită (*După logica infinitului*), Caius Traian Dragomir (*Solidaritatea ca rezultat al solitudinii*), Valentin Tașcu (*Solitar v/s Solidar*).

■ Ca în fiecare număr, secțiunile de *Cronică literară* și *Comentarii critice* sunt substanțiale, înglobând și autori mai puțin cunoscuți, adesea locali, alături de cei consacrați. Cartea de critică și istorie literară este mereu bine reprezentată. Astfel, Florin Mihăilescu își îndreaptă atenția către volumul lui Teodor Tihan, *Figuri și forme critice contemporane* (Ed. Forum, 2004), o culegere de 42 de recenzii și cronici literare, scrise majoritar înainte de 1989.

■ Maria-Ana Tupan scrie despre *Dan Cristea și pactul autobiografic*, după lectura volumului *Autorul și Ficțiunile Eului* (C.R., 2004), o carte de „filozofie a limbajului” în care autorul este interesat, după propria mărturisire, „atât de ipostazierea simultană a subiectului scrierii și a lumii despre care scrie în spațiul fictiv al textului, cât și de construcția fictivă a eului de discurs în ramele unor metafore cognitive”. □ Ion Bălu analizează *Trivialul în literatură*, așa cum este

descrie acesta și studiat monografic de Radu Voinescu în volumul omonim, la origine o teză de doctorat sub îndrumarea prof. Romul Munteanu. □ Mircea Popa consideră romanul lui Viorel Cacoveanu, *Veșnica închinare* (Ed. Carom Trading SRL, 2004), un eveniment editorial, titrând prin esențializare tematică *Istoria la tribunalul dreptății*. □ Paul Cernat analizează în bloc *Patru cărți de Gabriel Diradurian*, de teatru, de proză scurtă, roman și memorialistică, toate apărute la Ed. Ararat de la începutul anilor 2000 până în prezent. Concluzia criticului este aceea că „înainte de a trece prin filtrul estetic producția abundentă și inegală, dar întotdeauna interesantă a acestui scriitor marginal și atipic, încă atât de puțin cunoscut, nu trebuie să pierdem din vedere dimensiunea umană a textelor, aparent atât de diverse: amestec de duritate, cruzime autoscopică și, deopotrivă, frângere interioară”. □ „*Sălbaticul*”, un roman despre geologi și totodată autobiografic, scris de Ion Lazău (Ed. Vinea, 2005), este prezentat de Mara Magda Maștei. ■ Pentru Paul Vinicius, Ardian-Christian Kuciuk este *Un mare prozator strămutat în limba română*. Aserțiunea recenzentului vine după lectura romanului *Un trib glorios și muribund (epopeea unei uitări)*, „o carte extraordinară, o adevărată epopee balcanică, de talie mondială, o carte cu care orice literatură, oricât de mare ar fi ea, s-ar mândri”, dar și după cel mai recent roman al scriitorului de expresie dublă, albaneză și română, *Asediu* (Ed. Adam, 2004). □ În articolul intitulat *Muzica și vârtejul sferelor*, Eugenia Țărâlungă recenzează o carte atipică pentru poetul, eseistul și criticul Radu Voinescu, *Erezii pioase* (Ed. Emia, 2005) cuprinzând „proze scurte ce tind spre o resurrecție a epicului, a scrierii ne-uscățive, ci lin curgătoare, a unor povești, poate, obsedante”. ■ O bună parte a comentariilor critice vizează fenomenul liric. Maria-Ana Tupan, spre exemplu, pune ștampila *Ne varietur* pe antologia de versuri ale lui Gheorghe Grigurcu, *Un trandafir învață matematică* (Ed. Vinea, 2004), lirica acestuia inspirând sentimentul „unui itinerar printr-o piramidă”, fiind o poezie „funerară” prin tematică. ■ *Minimalul existențial în poezia lui Constantin Abăluță* se dezvăluie și este comentat de Nicolae Macovei, la apariția antologiei *Despre viața și dispariția broaștelor mele țestoase* (Ed. Vinea, 2004, colecția „Ediții definitive”). ■ Boris Marian citește cu interes nedisimulat *Un scriitor emblematic al Americii – Andrei Codrescu*, nicidecum un scriitor român, cum au încercat unii să îl catalogheze. Deși se exprimă în diverse genuri și moduri, „forța talentului său constă în harul poetic, el fiind un moștenitor al generației beat (Allen Ginsberg ș.a.), ca și în cel de prozator, erudiția și capacitatea narativă punându-l alături de Umberto Eco, dacă nu chiar mai sus (după opinia criticului Mircea Vasilescu)”. ■ În articolul intitulat *Nichita Stănescu: inefabil și viziune poetică*, Gina Puică recenzează a treia lucrare dedicată de Vasile Spiridon poetului „necuvintelor”, *Viziunile învinsului de profesie Nichita (Cosmicitate în lirica stănesciană)*, [Ed. Timpul, 2003], la origine o teză de doctorat. Criticul băcăuan propune cititorilor să urmărească, „în cadrul unei investigații tematice detaliate, «unitatea de viziune a poetului»”. □ O secțiune aparte, *Blaga în evocări și exegeze*, cuprinde prezentări ale volumelor: Dorli

Blaga, *Tatăl meu*, Lucian Blaga (Ed. Biblioteca Apostrof, 2004), comentată empatic de Felicia Marinca, fost redactor al lui Blaga, □ *și Lucian Blaga. Dinamica antinomiilor imaginare* de Zenovie Cărlugea (Ed. Media Concept, 2005), „o monografie a operei lui Lucian Blaga” comentată elogios de Ovidiu Moceanu. □ *Intersectare de mituri*, precum și „un discurs tensionat și expresiv”, astfel definește Tatiana Rădulescu poezia optzecistului Aurelian Titu Dumitrescu, prelungită și în cartea autobiografică cea mai recentă, *Parada* (Ed. Semne, 2005). □ Poetul Theodor Răpan, ajuns la al cincilea volum de versuri, *Postalionul de seară* (Ed. Semne, 2005) este analizat de Ana Dobre în articolul *File din jurnalul unui heruvim*, intertextualitatea omniprezentă având ca efect „un dialog empatic al spiritelor înrudite, o aflare benefică și liniștitoare a afinităților electivă într-un banchet personal la care iau parte Nichita Stănescu, Fernando Pessoa, Ezra Pound, Walt Whitman sub semnul plastic al lui Damian Petrescu”. ■ *Doi poeți din exil* atrag atenția Niculinei Oprea. Este vorba mai întâi despre Liviu Mircea și cel mai recent volum al său, *Evadare din propria mea umbră* (Ed. Aula, 2004), „unul dintre cei mai interesanți poeți din generația '90”. □ Cel de-al doilea poet din exil este Gelu Vlașin, „extrem de sensibil și delicat”, „ajuns la propriul program teoretic pornind de la această sensibilitate excesivă și dintr-un sentimentalism pe măsură” în volumul *Ultima suflare* (Ed. Azero și Asociația Scriitorilor București, 2005). □ Mircea Dinutz comentează volumul de versuri *Amurgul zilei de mâine* (Ed. Pallas Atena, 2004) de Ion Panait, „o spovedanie continuă, amară și înfrigurată, interogativă și introspectivă” (*Trandafirul și privighetoarea*). □ În viziunea Valeriei Manta-Tăicuțu, poemele din *Parabola stâncii* de Mircea Motrici (Grup editorial Crai nou. Mușatinii. Bucovina viitoare, 2003) sunt *Tablouri în mișcare* și pot fi considerate „expresia orfică a deșezării”. □ *Funcția vestitoare a cuvântului* este ceea ce remarcă Ionel Nicula în lirica religioasă a matematicianului-poet Aurel M. Buricea, cel mai recent volum al acestuia fiind *Scara din ulm* (Ed. Scrisul Românesc, 2004). □ Nicolae Macovei practică „exerciții de înțelegere” în lirica a doi poeți, afirmând că „spre deosebire de Minerva Chira – practicând o poezie de reflexe în oglinzile vorbelor formând și deformând oricum realitatea fulgurantă a emoției și a notației [în volumul *Jar și lebedă*, Ed. Dacia, 2004] – , Florin Dochia propune în *Conserva de fluturi* [Ed. Premier, 2003] un vers mai puțin cifrat, de tip orășenesc dacă se poate spune așa ceva, fără ca urbanitatea lui confesivă, totuși de baladă, să piardă legătura cu natura”. ■ *Cei Cinci tineri prozatori* din grupajul alcătuit de revistă în acest număr sunt Ardian-Christian Kuciuk, Marius Marian Șolea, Ștefania Coșovei, Traian Călin Uba și Marin Marian Bălașa. ■ Pentru echilibrarea genurilor, redacția găzduiește și un grupaj de *Patru poeți*: Ion Panait, Grigore Scarlat, Sterian Vicol și Ion Maria. □ Sunt publicate și poezii inedite de Magda Isanos și Eusebiu Camilar, puse la dispoziția redacției de Elisabeta Isanos, fiica celor doi. ■ Dovedind un interes constant și genuin pentru poezia de diverse orientări și vârste, revista găzduiește versuri de Theodor Damian, Al. Husar, Mihail Gălățanu, Constantin Hrehor,

Mirela Roznoveanu, Liana Viorel. □ Marin Mincu semnează o pagină de proză eseistică, bazată pe un vis, intitulată *Intermezzo*. „*Salcâmul*” lui Marin Preda. □ Revista continuă să publice fragmente din jurnalul inedit al Florenței Albu, reproduse după volumul *Febra negației*, aflat în pregătire. □ De asemenea, cititorul poate parcurge în continuare pagini de jurnal inedit al lui Mircea Ciobanu, datate 1981. □ Rubrica *Miscellanea* găzduiește alte comentarii succinte la volume recent apărute, incluse sau nu în secțiunea *Breviar editorial* îngrijită de Eugenia Țărălungă și o *Revistă a presei* întocmită de Vasile Andru. ■ Astfel, în *Fervoarea căutării și recompunerii miraculoase*, Victor Sterom semnaleză o antologie din lirica Anei Blandiana (din volumele apărute între 1964-1990), apărută la Chișinău, *La cules îngeri* (Ed. Litera, 2002): „Structură calmă, echilibrată, adeptă a formelor moderniste, poeta Ana Blandiana dezvoltă în versurile sale un «joc» al lucidității, ori o luciditate a «jocului», asumându-și, astfel, încorporarea în zidirea poetică a lumii lirice dintotdeauna”. □ Cum și-a obișnuit deja cititorii, în secțiunea *Breviar editorial*, Eugenia Țărălungă prezintă succint zece volume diferite ca valoare, gen și dimensiuni: *Ușă de biserică* de Conița Lena (Junimea, 2004), conține poezie ce „seamănă a descântec, având, pe alocuri, de-a face și cu niscaiva sonorități argheziene”; □ *Anonimul* de Ana Trestieni (Ed. Criterion Publishing, 2004), volum bilingv româno-francez, cuprinzând „poeme cumiți, plușate ca niște jucării din alte timpuri, ondulate pe o frazare proprie mai degrabă prozei sau jurnalului”; □ *Ars*, cel de-al șaselea volum al lui Ion Baias (Ed. Dacia, 2005, seria „Poezii Sătmăruului”); □ *Psalmi* de Ștefan Amariței (Ed. Cronica, 2004), „necanonici din punct de vedere religios”, dar valabili din punct de vedere estetic; □ *Casa cu un singur perete*, cel de-al șaselea volum de versuri al echinoxistului Ion Cristofor (Ed. Studia, 2004), ce practică o poezie „străbătută de o unduioasă aplecare peste marginile neantului”; □ *Dincolo* de Maria Pal (Ed. Casa Cărții de Știință, 2004), al zecelea volum de versuri, girat de Irina Petraș; □ *Magdala*, al nouălea volum de poezie al lui Dumitru Cerna (Ed. Limes, 2005), prefațat de Dan Damaschin. □ Dincolo de aceste numeroase volume de versuri, sunt trecute în revistă și scenetele din *Apocalipsa perpetuă* de Ștefan Amariței (Ed. Cronica, 2004) și volumul de povestiri al aceluiași, *Podul de piatră* (Junimea, 2004), prefațat de Nichita Danilov, □ precum și o carte scrisă în românește de un ziarist din Novi Sad, Pavel Gătăianțu, *Balastologie. Manual alternativ* (Ed. Libertatea, Panciova, Voivodina, 2005), „articole de presă, de felurite calibre” fiind „grupate într-un volum mai degrabă hibrid decât caleidoscopic”. ■ La *Revista presei*, Vasile Andru inventariază (prin redarea unei selecții a cuprinsului) un număr impresionant de publicații: „Memoria”, nr. 1/2005 (număr aniversar 50); □ „Spiritul critic”, nr. 11, iulie 2005 (publicație susținută și redactată aproape în totalitate de scriitorul și doctorul în psihologie Leonard Gavrilu, pseudonimele cu care semnează diverse texte fiind Abel Zadoina, Vasile Sireteanu sau Nichifor Huțupan); □ revista româno-americană „Origini/Romanian Roots”, nr. 4-5 (94-95), din iunie 2005, fiind dedicat lui Mircea Eliade; □ „Contrapunct” (ce intră „tot în regimul

revistelor făcute de un singur om”, Ioan Vieru, revistă „elitistă, pe cea mai bună hârtie pe care am văzut-o vreodată”), din nr. 1-3, mai 2005, fiind semnalat eseuul lui Nicolae Havriliuc despre Mircea Streinul, 2005 marcând *Anul Mircea Streinul*; □ „Pro Saeculum”, nr. 4, iunie 2005, „revistă de bună ținută, prima treime din sumar excelând prin nume și texte importante, precum Const. Ciopraga, Eugen Simion, Fănuș Neagu, Eugen Barbu inedit (Pagini de jurnal), D.R. Popescu, Irina Mavrodin (despre Sanda Golopenția), Liviu Ioan Stoiciu (memorialistică)”; □ „Dacia literară”, nr. 4 (61)/2005 „se întrece pe sine, cu un număr consistent, de la clasic la postmodern [...] superbe poeme de Adam Puslojić”; □ „Bucovina literară”, nr. 7-8/2005, „un număr de cel mai bun nivel, număr «descentralizat», făcut în principal de autori bucovineni, dar nu numai”, □ și „Biblioteca Bucureștilor”, nr. 5 și 6/2005, revistă „cu scop paideic, formativ-enciclopedic, cu insistare pe baza umanistică a culturii”. □ Ed Pastenague (alias Dumitru Țepeneag) prezintă și traduce din limba franceză un fragment (*Motivul din covor*) din volumul *Republica mondială a literelor* de Pascale Casanova (Ed. Seuil, 1999), alte fragmente fiind încredințate și altor reviste românești în acest an. □ *De Punerea în abis*, cu exemple din literatura română și universală, se preocupă într-un eseu Olimpiu Nușfelean. □ Necrolog Al. Paleologu, semnat de redactorul-șef Caius Traian Dragomir (*Alexandru Paleologu – transcenderea prezentului, ca destin*). □ Mihai Prepeliță îl omagiază pe prozatorul botoșănean Alecu Ivan Ghilia la împlinirea vârstei de 75 de ani. □ Coordonatorul numărului este Vasile Andru.

OCTOMBRIE

1 octombrie

• [„*Tribuna*”, nr. 74 (19)] „O foarte înaltă idee despre poet și poezie și-a făcut și Mihai Ursachi, care se situa, alături de Dan Laurențiu și Cezar Ivănescu, printre «orficii» de tradiție eminesciană, considerând că, spre deosebire de «modernismul răsuflat» și «experimentalismul» oficializat, al «oniricilor» sau «textualiștilor», aceștia au «revenit la originile autentice ale lirismului, cea mai apropiată fiind lirica lui Eminescu» (v. Mihai Ursachi, *Eminescu și noi*, în vol. *Goana Magilor*, Princeps Edit, Iași, 2005, p. 134). Critica a remarcat, însă, foarte repede că această zisă revenire (pe care poetul însuși o aprecia ca «reîntâlnire lucidă») nu era deloc epigonă. Sensibilitatea romantică profundă, deschisă spre Totul cosmic, dedată reveriilor pure, extazelor și contemplației, fascinată de mistere și enigme, a poetului de veac XX, era acompaniată de o conștiință deloc ignorantă de distanța față de autenticul, marele romantism, pe care în spațiul literar românesc îl reprezentase în chip superlativ Eminescu”, scrie Ion Pop în eseuul intitulat *Un neoromantic: Mihai Ursachi*. ■ Ion Simuț face o *Declarație de*

dragoste pentru generația '60: „Scriitorii generației '60 au scos literatura română din proletcultism și din cel mai negru împas. Au scos-o, pentru că regimul politic s-a relaxat și a permis reconstrucția novatoare. E, datorită conjuncturii permissive, meritul lor mai mic? Sunt ei de vină că au reușit o reconsiderare spectaculoasă a literaturii în împrejurări atât de grele și de nefaste? A fost generația salvatoare a literaturii române contemporane! [...] Centrul de greutate al canonului estetic al literaturii române contemporane îl reprezintă scriitorii generației '60. Cele mai importante valori ei le-au dat, în poezie, în roman, în teatru – valori promovate de criticii de susținere ai acestei generații. Aceiași critici au anunțat și au validat schimbarea survenită în anii '80 de la neomodernism la postmodernism. Un nou canon încă nu s-a consacrat, prin urmare termenul de comparație pentru tot ce s-a întâmplat în ultimele două-trei decenii rămâne pe mai departe generația '60”.

□ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ioana Cistelean scrie despre *Esențializarea lumii lui Nu*, recenzând volumul lui Aurel Pantea, *Negru pe negru (un alt poem)* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005), care „nu se rezumă la a fi o re-iterare a tematicii practicate deja de autor în cartea parțial omonimă din 1993, în speță, și, în genere, în lirica sa inițiată încă din 1980, în *Casa cu retori*, ci insinuează o cvasi-soluționare a obsesiei pantești, traversând hățșurile amalgamate, sinuoase ale problematicii auctoriale instaurate de mai bine de două decenii”. □ În aceeași rubrică, Onufrie Vințeler anunță un *Sextil Pușcariu restituit* prin lucrarea antologică a lui Gabriel Vasiliu, *Sextil Pușcariu – director de publicații* (Ed. Napoca Star, 2004), „o amplă și valoroasă lucrare despre activitatea de ziarist a lui Sextil Pușcariu”. ■ *Editurile clujene la ora adevărului* este titlul anchetei din acest număr, inițiată de Ștefan Manasia, la care răspund Irina Petraș (Ed. Casa Cărții de Știință), Mircea Petean (Ed. Limes), Vasile George Dâncu (Ed. Eikon). Cele patru întrebări ale anchetei sunt: 1. În peisajul editorial românesc al ultimilor ani, dinamic și diversificat, credeți că un oraș universitar, cu prestigiul Clujului, își ocupă locul meritat? 2. Care sunt, în opinia dvs., editurile fanion ale Clujului? (Se înțelege, veți nominaliza – după caz – altele/alta decât a dvs.) 3. Ce strategii culturale promovați? Ce colecții, proiecte de cercetare, restituiri, ediții critice etc. ați inițiat? 4. Numiți cele mai bine vândute 5 titluri ale editurii dumneavoastră din anul editorial 2004. 5. Ce titluri ați reeditat sau veți reedita? □ Printre cele cinci titluri enumerate ca răspuns al celei de-a patra întrebări, doar Irina Petraș pomenește și un *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., coord. Ion Pop, toate celelalte volume fiind din sfera religiei, afacerilor, literaturii pentru copii etc. □ În rubrica sa *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu semnalează *Un mit destrămat*, recenzând amplu studiul lui George Geacă, *Marin Preda și mitul omului nou* (Ed. Dacia, 2004), „o cercetare atentă, într-o tonalitate cumpănită și într-un remarcabil duh al obiectivității, care pune în chestiune nu doar «mitul omului nou», așa cum s-a răsfrânt în opera romancierului, ci și, implicit, mitul celui din urmă. Practic, o asemenea scriere destramă clișeuul unui Preda port-drapel al conștiinței anticomuniste, paradigmă a virtuților de caracter, clișeu utilizat de

dl. E. Simion și de ciracii d-sale într-o modalitate imperativă, relevând fața reală a scriitorului, aflat, uneori rușinos de jos, «sub vremei». Mitul Preda a primit astfel, mulțumită dlui Geacăr, o sancțiune aspră, peste care nu se va mai putea trece”.

■ Laszlo Alexandru continuă să scrie în rubrica sa (intitulată *Sare-n ochi*) despre *Minciunile lui Paul Goma*, „afirmații flagrant și stupefiant antisemite” din volumul *Săptămâna Roșie 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia și Evreii* (Ed. Vremea XXI, 2004). □ Petru Poantă rememorează *Locuri și personaje* (I), publicând fragmente din volumul *Clujul și Casa de Cultură a Studenților* („titlu provizoriu”). Continuare în numărul viitor. ■ Revista publică nominalizările pentru premiile USR pe anul 2004, hotărâte de juriul Uniunii Scriitorilor întrunit în ziua de 5 septembrie 2005: *Proză*: Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile*; Gabriel Chifu, *Visul copilului care pășește pe zăpadă...*; Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*; Dan Lungu, *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri și mistere*; Octavian Paler, *Autoportret într-o oglindă spartă*; Constantin Stan, *Gerda*; Dumitru Țepeneag, *La Belle Roumaine. Poezie*: Constanța Buzea, *Netrăitele*; Dumitru Chioaru, *Viața și opiniile profesorului Mouse*; Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui*; Letiția Ilea, *O persoană serioasă*; Dumitru Mureșan, *În căutarea ființei*; Ioan Es. Pop – Vasilescu Lucian, *Confort 2 îmbunătățit. Dramaturgie și teatrologie*: Daniel Bănuțescu, *Cine a câștigat războiul mondial al religiilor*; Mircea Ghițulescu, *Cartea cu artiști. Teatrul românesc contemporan*; Radu Macrinici, *Această poveste nu va fi spusă niciodată*; Adrian Mihalache, *Verva Thaliei*; Marian Popescu, *Scenele teatrului românesc. De la cenzură la libertate. Literatură pentru copii și tineret*: Leo Butnaru, *Căruțul cu îngeri*; Ioana Diaconescu, *Roni cel viteaz și prințesa cu ghetă*; Iuliu Rațiu, *Rivalii lui Harry Potter. Istorie, teorie și critică literară*: Adriana Babeți, *Dandysmul*; Barbu Cioculescu, *Mateiu I. Caragiale. Receptarea operei*; Dan Cristea, *Autorul și ficțiunile eului*; Mircea Iorgulescu, *Tangențiale*; Ion Simuț, *Reabilitarea ficțiunii*; Maria-Ana Tupan, *Sensul sincronismului. Eseuri, Jurnale, Memorii, Publicistică*: Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *O lume dispărută. Patru istorii personale urmate de un dialog cu H.-R. Patapievici*; Niculae Gheran, *Sertar, evocări și documente*; Andrei Oișteanu, *Mit și magie în cultura tradițională românească*; Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei...*; Marta Petreu, *Conversații cu Anton Dumitriu...* *Traduceri din literatura universală în limba română*: Aurel Buiciuc – Mihail Bulgakov, *Scene moscovite*; Șerban Foarță, *Blazoanele anatomiei feminine. Poeți francezi din epoca Renașterii*; Emanoil Marcu – Milan Kundera, *Lentoarea*; Sorin Mărculescu – Miguel de Cervantes, *Don Quijote*, I-II; Horia-Florian Popescu – Vladimir Nabokov, *Ada sau ardoarea*; Alexandru Vlad – Graham Greene, *Puterea și gloria. Antologii, Dicționare, Ediții critice*: Al. Condeescu: Nichita Stănescu, *Opera magna*; Ion Istrate, Ioan Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu, *Dicționarul cronologic al romanului românesc. Debut*: Ioana Bradea, *Băgău*; Ionuț Chiva, *69*; Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*; Bogdan Perdivară,

O sută de kilometri de pivniță; Miruna Vlada, *Poemextrauterine*. □ Mădălina Grigore-Mureșan este preocupată de *Estetică și morală în opera de eseist a lui Albert Camus*. □ Alexandru Vlad traduce *Poeme și haiku-uri* inedite ale artistului plastic japonez Kohsei, aflat în vizită la Cluj.

4 octombrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 788 (39)] Medalionul din acest număr este dedicat lui Dan Stanca, la împlinirea vârstei de 50 de ani. Semnează texte omagiale Dan C. Mihăilescu, Marius Vasileanu, Eugenia Țărălungă, Elisabeta Lăsconi, Radu Paraschivescu, Tudorel Urian. Este reprodus un fragment din romanul *Noaptea lui Iuda*, aflat în pregătire, iar în paginile centrale este publicat un dialog între redactorul-șef și autorul sărbătorit care declară că *Un roman adevărat poate frâna o furtună*. Iscodit dacă nu sunt deja prea multe romane în lume, Dan Stanca mărturisește: „Bună întrebare. De fapt, este întrebarea pe care mi-o pun aproape în fiecare zi și care într-un fel mă inhibă îngrozitor. Dar tocmai tensiunea dintre impulsul creator pe care ai datoria să-l decantezi de veleitarismul ordinar și forța inhibitorie de care ai amintit pot să genereze literatură bună, care nu se limitează la simpla producere de text, ci reprezintă un real angajament existențial, intelectual, chiar religios. Cel care scrie activează resurse remarcabile și – supremă naivitate – se ambiționează să creadă că poate schimba lumea. Într-adevăr, sunt multe romane în lume, prea multe, dar aceasta numai dacă vedem realitatea cu un ochi statistic. Dacă renunțăm la statistică și ne situăm într-o poziție centrală, care nu poate fi decât aceea a creatorului, spațiul pentru romane nu s-a micșorat defel și atât timp cât omul respiră și încă nu a ajuns – vorba lui Țuțea – maimuță în haine, și romanul are drept la viață. Cu alte cuvinte, de ce femeile să rămână însărcinate și să nască, iar romancierul să se lase de meserie?”. ■ În intervenția sa, *Osama din cuvinte*, Radu Paraschivescu e de părere că „pentru un prozator de talia lui Dan Stanca, sondarea insondabilului e ocupație curentă. Iar febra plimbării sale prin subteranele conștiinței i se (va) transmite instantaneu cititorului. Fiindcă *Noaptea lui Iuda* asta vrea să fie, un plonjon în apele întunecate ale minții și deopotrivă un avertisment cu privire la smintelile omului contemporan. Indiferent dacă e ziarist, torționar, spion, concurent la *Big Brother*, terorist sau contabil, acest om al începutului de mileniu locuiește într-o casă fără temelii, căreia furtuna i-a smuls acoperișul, iar cutremurul i-a dărâmat pereții. Explorator de finețe al rostului nostru precar, Dan Stanca arată în noul lui roman care e vibrația comunitară în fața catastrofei, cum cuplează oamenii din redacția unui ziar la impactul unui eveniment de o violență cu nimic anunțată și cum pornește la vale bulgărele de zăpadă al întâlnirilor cu reverberații în trecut”. ■ În articolul *Lecția de anatomie senza titolo* (I), Bogdan-Alexandru Stănescu începe să analizeze antologia de versuri Ion Chichere, *Transatlanticul și păpădia* (Ed. Marineasa, 2004): „Prea greu să fii sfânt într-un poet: cam aceasta ar fi parafrazarea unui vers ce aparține chiar lui Ion Chichere și care se străvede în chip

de efigie de sub rândurile când absolut ironice, când zvârcolindu-se în mlaștina unui negru suprarealism, când abandonându-se protestului politic. Într-adevăr, așa cum observa Mircea Martin, versurile lui Ion Chichere au trecut prin schimbări radicale vizibile de la un volum la altul. [...] Lecția predată nu poate fi decât cea de anatomie, a lui Rembrandt, într-un exercițiu ekphrastic excepțional [...]. Uimitor acest amestec de joc, livresc, și «îngândurare» prolifică. Nicăieri în această antologie nu se face «rabat de la sens», nici măcar în acele Poeme vesele și triste scrise prin cârciumi comuniste – întâlnirea dintre aceste două registre, figurate chiar din titlul antologiei, nu naște un cataclism, ci un discurs ciudat, la limită, indigest multora, însă aparține prin seriozitatea de a-și asuma melancolia jucăușă și gânditoare”. Continuare în numărul viitor. □ Grupaj de poeme de Vasile Bardan. □ Teodor Vârgolici este entuziasmat de noua „și impunătoarea” exegeză propusă de Mircea Tomuș, *Caragiale după Caragiale* (Ed. Media Concept, 2004), care, „prin noutatea ei absolută”, „îl prezintă pe «eternul Caragiale» într-o fascinantă și veridică imagine”. □ Constantin Mihai se întreabă: *Generația '27: o generație pierdută?*, pledând pentru „readucerea în discuție a unei părți esențiale a istoriei intelectuale interbelice, prin relevarea rolului școlii lui Nae Ionescu în cultura română și a generației remarcabile pe care a format-o. o generație restauratoare de sens ar constitui o dovadă de maturizare a unei culturi care încearcă să iasă din starea de minorat și să se recalibreze la marea tradiție intelectuală”. □ Liviu Papuc îl scoate din uitare pe *Fabulistul Leca Morariu*. □ Serialul *Din Dosarele CNSAS*, realizat de luni de zile de Carmen Chivu și Mihai Albu, ajunge în acest număr la Mediul cultural și artistic în perioada 1945-1964.

• [„22”, nr. 813 (40)] În articolul intitulat *Despre regula tăcerii, vorbind*, Tania Radu încearcă să cântărească echilibrat cantitatea de literatură propriu-zisă din romanul Celei Varlam, *Să nu-mi luați temnița* (Ed. Albatros, 2005): „Până la un punct, [...] este o carte din categoria «viața mea e un roman». Situat la nivelul cel mai de sus al categoriei, romanul Celei Varlam sparge însă limita și se așază lângă o altă carte ciudată, neclasată încă, *Quo vadis* de Mihai Sin. Amândouă încearcă, sub imperiul unei mari presiuni interioare, să spună ceva adevărat – și inteligibil în același timp, ceea ce nu e deloc simplu – despre viața în interiorul sistemului de partid și Securitate. Autorii sunt mânați către această riscantă aventură de experiențe diferite: Mihai Sin, scriitor și atât, încearcă să accedă la mecanismele castei din curiozitate și din nevoia de a înțelege. O face printr-o proiecție distopică. Cela Varlam, fiică de *aparatic*, are de digerat nu o problemă de creație, ci una personală: expulzarea bruscă din sistem, odată cu decembrie '89. Cazul ei, racordabil mai puțin la, să zicem, Nina Cassian, și mai degrabă la memorialistica semnată de foști nomenclaturiști (de la G. Gaston Marin și Paul Niculescu Mizil la Silviu Curticeanu, Dumitru Popescu sau Ion Brad), e și mai complicat, întrucât efortul de clarificare morală se împletește vizibil cu acela spre reușita literară. Ambele, trebuie spus, stimabile. Să încep cu ultimul: *Să nu-mi luați temnița* reușește în bună măsură să fie literatură înainte de a fi

memorialistică. Literatură inegală, ce-i drept, amestecând pagini în stil Ionel Teodoreanu cu pasaje bine scrise, cu portrete impecabile și cu personaje conturate ferm, dar căzând adesea în psihologism subțire. Construcție mai degrabă suplă, cu buna pricepere a folosirii *puzzle*-ului narativ. Din păcate, teama de ridicol, cazna de a nu pierde interesul cititorului pentru o temă cu credibilitate compromisă boicotează masiv plăcerea scrisului”. □ *Cazul Viața Românească* este disecat de Rodica Palade într-un grupaj ce cuprinde rezumatul evenimentelor, „opiniile și comentariile” lui Nicolae Manolescu, președinte al USR, și opinia lui Liviu Ioan Stoiciu. „Din păcate, nu am putut s-o avem și pe cea a dlui Caius Traian Dragomir, redactorul-șef al «Vieții Românești», cum se știe, redactorul-șef este responsabil de conținutul oricărui text ce apare în publicația pe care o conduce. La telefon, ne-a spus iritat că și-a asumat răspunderea prezentându-se la întâlnirea cu Comitetul Director al USR și că se va pronunța în propria revistă, aflată sub tipar”.

5 octombrie

● [„**Lucefărul**”, nr. 35] Ion Roșioru scrie despre *Perenitatea sonetului*, pornind de la cartea Valeriei Manta-Tăicuțu, *Citește, Ulise, și plângi* (Ed. Premier, 2005), ce cuprinde 130 de sonete, „ceea ce rimează cu o performanță în sfera virtuozității pentru o autoare care într-un interviu acordat lui Marin Ifrim, declara că scrie poezie spre a-și salva și impune proza. Avem de-a face cu un discurs poetic scrâșnit și vizând polemic pseudovalorile vremii nefaste pe care o traversăm”. □ Recenzentul Ion Roșioru ajunge și în ipostaza de recenzat, Corina Apostoleanu prezentând, în articolul *Scrisul ca pavăză împotriva morții*, volumul monografic recent apărut la editura constănțeană Ex Ponto, pe care criticul îl dedică poetului și publicistului Arthur Porumboiu: „Ion Roșioru de dovedește un real cunoscător al universului re-creat de poezia lui Arthur Porumboiu, regăsind în fibra versului elementele definitorii unei analize pertinente și de finețe. Atent lector al volumelor de poezie și publicistică semnate de Arthur Porumboiu, autorul monografiei face dese trimiteri la lirica universală, știind că poetul este un asiduu lector al acesteia”. ■ Ana Selejan continuă foiletonul dedicat perioadei 1944-1960. *Memorie-eludare-edulcorare-mistificare. Amintiri deghizate*, analizând în acest număr opțiunile și părerile lui Ovid S. Crohmălniceanu: „Cu aceeași obtuzitate dogmatică este respins orice exercițiu critic care nu dezvăluie o declarată și spectaculoasă transformare marxistă a intelectualilor din vechea generație – atinși cu toții de estetism și împăciuitoarism cu dușmanii esteticii marxiste – și în primul rând cu modernismul – vizați fiind, după cum s-a văzut: T. Vianu, G. Călinescu, Perpessicius, Al. Piru, I. Negoieșcu, Șerban Cioculescu. Ei rămân încă – și-n 1958, ca-n 1948 – false și primejdioase modele, atâta vreme cât n-au stigmatizat la modul proletcultist și n-au rupt cu tradiția și formația anterioară. Ei au fost percepuți de veteranii și puritanii realismului socialist (Ovid S. Crohmălniceanu, S. Damian, M. Petroveanu, M. Gafița ș.a.) ca revizionști ai realismului socialist, așa cum fuseseră percepute influențele tradiționalismului și modernismului în

paradigma lirică și epică din acea vreme, drept «altoiri» nesănătoase, față de care nu trebuie să se manifeste «niciun fel de îngăduință» - ca să-l cităm (a câta oară?), pe Ovid S. Crohmălniceanu”. Continuare în numărul viitor. □ Mihai Cimpoi semnează tableta *Un Bacovia nichitastănescian*, sintetizând păreriile celui din urmă despre cel dintâi. □ În continuare, revista publică două poeme inedite adresate de Nichita Stănescu poetului Ioan Flora. ■ Pornind de la eseul lui Paul Ricœur, *Care este noul ethos al Europei?*, apărut recent și în românește în volumul *Despre traducere* (traducere de Magda Jeanrenaud, Polirom, 2005), Bogdan Ghiu continuă și în acest număr (în articolul intitulat *Români, evrei etc.: a fi – scriitor*) să îi ia apărarea lui Paul Goma în scandalul „Vieții românești”: „Conform hermeneuticii etice ricoeurienne, Paul Goma nu a făcut decât să se comporte, să dea, pur și simplu, curs tocmai vocației profunde, impulsului său autentic, deci transpersonal, funcțional, de scriitor, de povestitor, de re-istorisitor-mărturisitor al istoriei, încercând, chiar dacă – sau poate tocmai de aceea – într-un mod care a scandalizat (iar la noi scandalul se traduce prin tăcere și reducere la tăcere), să îmbine istoriile românilor despre evrei cu cele ale evreilor despre români, altfel spus poveștile cu *Historia oficial*. Din acest punct de vedere, el se dovedește mai scriitor decât mulți care-și spun astfel. Tocmai pentru că a riscat să povestească în loc să tacă și să fie, doar, povestit. În loc să-i punem, precipitat, înnebuniți, perna pe gură lui Goma, tăind, ca în familiile cu probleme, orice discuție, evacuând însuși principiul discutării, mult mai bine, mai sănătos pentru noi, ca non-subiecți istorici ai propriei istorii (sau ca subiecți păcăliți cu o subiectivitate, cu un liber-arbitru mimate, tranzacționate), ar fi să-i luăm vorba din gură lui Goma pentru a o continua și a o extinde, preluând-o din cât mai multe guri, pe cât mai multe tonalități afective cu putință”. ■ Pornind de la „o carte extrem de importantă” scrisă de George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (Ed. C.R., 2004), „un eseu succint, reprezentând o contribuție esențială într-o chestiune destul de controversată”, Alexandru George nu semnează o recenzie a acesteia (în articolul *Pentru risipirea unei mistificații*), ci o comentează, precizându-și propriile păreri pe marginea diverselor aspecte tratate. „Domnul George Geacăr trebuie felicitat pentru curajul și inteligența de a dezvălui un mecanism al mistificării pe baza căruia ar trebui să se meargă și mai departe în cazul unui scriitor care în ultimii săi ani afecta a-și fi păstrat mereu rezerva față de felul în care s-a comis exproprierea țăranilor și chiar față de «soarta» lor, deși în epocă atitudinea sa a fost alta și literatura sa celebrează victoria socialismului, «criticând» unele mici «neajunsuri». Domnul George Geacăr reproduce un document zguduitor, o scrisoare a bietului Tudor Călărășu către fiul său Marin, cerând ajutor material scriitorului care (adaug eu) se lăfăia în castelele regale și specula cele întâmplare în cărți diversioniste. Este ceva ce merită un singur calificativ, pe care (din păcate) autorul eseului nu-l pronunță: *ticăloșie*.” □ Câte o pagină de versuri semnează Gheorghe Istrate și Ion Dragomir. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Lucian-Claudiu Amoran. □ Adrian G. Romilă vede în

volumul de publicistică *Păcatul împotriva spiritului*, reeditat de Polirom în cadrul seriei Ioan Petru Culianu, *Un îndemn de-a ne privi*. □ „Existențialismul absurd este interpretabil și are o sferă cognitivă mai largă decât o simplă contradicție logică pe care Eugen Ionescu o localizează foarte bine în *Cântăreața cheală*, căci același Eugen Ionescu împinge metafizica până la absurd în *Scaunele*, un «absurd» interpretabil, pentru că este vorba de o dimensiune existențial-umană care poate fi detectată în toate marile teme filosofice ale omenirii”, scrie Violeta Ion în eseu *Denunț și sacralizare*. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, în articolul intitulat „*Lupul singuratic*” și „*melcii înfuriați*”, Alexandru Sfârlea polemizează cu unele aserțiuni ale lui Valentin Tașcu (din articolul *Lupul și haita*, apărut în nr. 33 al publicației), care, „într-un febricitar demers de autoflagelare, cu reflexe pe alocuri masochiste; nefiind străin nici de ceea ce se înțelege îndeobște prin «mania persecuției», V.T. încordează arcul acesteia și trimite țepușe bine țintite spre cei care i-au boicotat accesul avid de coabitare ferice în «bârlogul haitei» literare clujene (și nu numai)”. □ La rubrica *Citate surescitate*, ironizat este din nou Victor Sterom, cu pasaje reproduse din revista „Argeș”.

● [**„România literară”, nr. 39**] Așa cum era anunțat din numărul precedent și așa cum o dovedește și fotografia de dimensiuni considerabile de pe prima pagină a numărului curent, încă apar ecouri ale Festivalului Internațional „Zile și nopți de literatură”, evenimentul central rămânând vizita scriitorului peruan Mario Vargas Llosa pentru decernarea Premiului Ovidius. ■ Astfel, paginile centrale găzduiesc interviul promis în numărul anterior, Mariana Sipoș dialogând cu invitatul peruan pe diverse teme, de la impresiile primei vizite în România din urmă cu zece ani sau Festivalul de la Neptun, până la glose despre naționalism sau cum este văzută România în lume. „Dar, referitor la dezbaterile de aici, eu nu cred că este adevărat că azi se citește mai puțin decât în alte epoci. Dimpotrivă. Niciodată nu s-a citit mai mult ca acum în toată istoria umanității. Se citește bine sau se citește prost, se citește tot ceea ce este mai bun din ceea ce se scrie sau se citesc mai degrabă *cărțile-basura* («gunoi», în limba spaniolă, nota mea, MS), asta e altceva, dar cei care susțin aceste teze pesimiste ignoră faptul că lectura a fost mereu o activitate a unei minorități, că de-a lungul istoriei cititorii au fost mereu o minoritate în oricare societate. E posibil ca azi aceste minorități să fi ajuns minorități însemnate, iar în anumite societăți au devenit majorități. Așa că nu este nici un motiv de pesimism. Desigur, eu cred că literatura este foarte importantă, că poate oferi enorm de multe lucruri bune omului și că, fără literatură, civilizația umană ar fi mult mai săracă. Și mai ales, libertatea ar avea de suferit. De aceea, trebuie să stimulăm lectura, să apărăm cărțile de invazia invențiilor mediactice, pentru că sunt convins că ambele lucruri pot coexista spre binele tuturor”. □ Despre ecourile și reacțiile „dâmbovițene” la importanta vizită a scriitorului peruan scrie și Mircea Mihăieș în articolul *Struții și povestașul*. Deplângând nivelul de pregătire extrem de scăzut al jurnaliștilor trimiși la evenimentele organizate cu acest prilej („o seamă de scribi cu probleme de gramatică au găsit un

minunat prilej de a-și exhiba frustrările intelectuale”), criticul timișorean este nemulțumit mai ales de lumea scriitoricească autohtonă, absentă de la conferințe, probabil din motivul că nu se afla în prim plan. „Evident că pentru scriitorul român astfel de situații sunt ambarasante: cum să coboare el, ditamai romancierul, eseistul, poetul, dramaturgul, la postura de anonim masat într-o sală, alături de studenți sau simpli admiratori ai peruanului? Pentru că, nu-i așa, fiecare «aleargă pe culoarul lui», cum frumos se spune despre arta singuratică a scrisului. Perfect adevărat. Numai că, în prea multe cazuri, alergăm pe culoare ce se înfundă în deșertul delirurilor verbale și-al modelor revolute. Confruntarea cu Mario Vargas Llosa ar fi avut și rolul de a percepe cu propriile simțuri cum gândește, cum respiră, cum se mișcă un mare artist. Probabil că ar fi rezultat și niscaiva concluzii deprimante pentru scriitorul român: că ne aflăm departe de principalele drumuri culturale ale lumii, că n-avem o concepție clară despre lumea în care trăim, că suntem complet dezinformați în ce privește ideile artistice ale momentului, că suntem incapabili de-a propune un model simplu, eficient, convingător de exprimare. Recunosc, a te privi într-o astfel de oglindă poate fi deprimant. Dar, pe de altă parte, dacă n-o faci, de ce mai continui să scrii? Pe cine minți, publicând carte subvenționată după carte subvenționată, când cititorii te-au părăsit demult, iar istoriile literare nu te mai menționează decât la capitolul «și alții»? Absența scriitorilor români de la întâlnirile cu Mario Vargas Llosa sugerează un lucru încă mai grav: totala lor lipsă de încredere în ceea ce fac. Adoptând jalnica tactică a struțului, își imaginează că vor supraviețui ei cumva și valului neprielnic actual. Mă tem că n-o vor face. Vizita în România a lui Mario Vargas Llosa a fost un bun prilej pentru a mai studia o dată reacțiile creatorului român la stimuli externi. Ele s-au dovedit, și acum, dezolante. Și asta nu pentru că ar exista obligația ca, dintr-o dată, toată lumea să scrie în România ca Llosa. Ci pentru că în România până și scriitorii au ajuns să respire același aer de indiferență al sinistraților care, în loc să ridice diguri contra furiei apelor, se refugiază în bodegi și meditează la dușmănia soartei.” □ Redacția publică și cuvântul rostit de poeta Nora Iuga în cadrul Festivalului, intitulat *Dacă inspiri numai ce expiri, mori*: „Drama scriitorului este că are nevoie de cititor ca de aer, dar în aerul ăsta stratul de ozon se subțiază continuu. Sunt țări închise spațiilor largi, marilor platouri cu vizibilitate sporită. Țări care necunoscând decât cele șapte culori ferme ale spectrului solar ignoră sau contestă nuanțele intermediare. Aceste țări sunt părăsite de artiștii lor pentru că arta e ca respirația într-un spațiu închis; aerul pe care-l respiri e încărcat cu bioxid de carbon și dacă ești obligat să inspiri numai ce expiri mori în cele din urmă sufocat. Nu sunt niște nelegiuți, niște descreierați, artiștii care-și uită țara și mama și limba maternă – ei vor să se salveze de la moarte. Ce altceva sunt strigătele acuzatoare ale lui Thomas Bernhard, ale Elfriedei Jelinek, ale lui Emil Cioran și ale câtor voci care nu ajung până la noi și eu ce fac aici, strig pe limba mea despre mine și despre lipsa mea de aer în literatura în care trăiesc. Nu suport să cânt în cor. Corul este cea mai cumplită molimă care se poate abate asupra

unei literaturi, e mai rău decât mana pentru vie. Am mereu în urechi fraza nesuferită care mi se spunea din copilărie – o știți și dumneavoastră – «toți avem nevoie de modele! E important cum te orientezi în alegerea modelului!». Vă mărturisesc sincer n-am simțit niciodată nevoia unui model, cum n-am simțit nevoia unui frate, m-a ferit Dumnezeu, iar modelul nu ți-l alegi, el dă singur buzna în intimitatea ta dacă găsește fotoliul potrivit și se instalează confortabil [...]». □ Lectura la zi a lui Tudorel Urian este în acest număr volumul *Axa lumii* de Gheorghe Schwartz, roman aflat la jumătatea epopeii literare proiectate de autor, intitulată *Cei o sută*. Dincolo de considerațiile despre „miza uriașă a unui astfel de pariu literar” și despre subiectul sau scriitura volumului în cauză, criticul observă o ciudățenie: „Gheorghe Schwartz, proaspăt sexagenar, este ceea ce se numește un autor *pour les connaisseurs*. Deși a debutat în urmă cu mai bine de 35 de ani, cărțile sale au fost distinse cu importante premii literare, iar cronicarii i-au fost mai totdeauna favorabili, este limpede că prozatorul nu a reușit încă să-și ocupe locul pe care îl merită în tabloul literaturii române de azi. Atunci când se vorbește despre starea actuală a prozei românești sau se fac diferite sinteze ori clasamente de sfârșit de an, cărțile lui Gheorghe Schwartz sunt, cu regularitate, uitate. Paradoxul este cu atât mai mare cu cât aceleași cărți sunt mereu abonate la premiile Uniunii Scriitorilor, iar numele autorului este tratat cu respect, ori de câte ori intră, mai mult sau mai puțin întâmplător, în discuția specialiștilor. Cum se explică acest destin oarecum straniu al cărților unuia dintre prozatorii noștri cei mai dotați? Nu cred că simplul fapt că scriitorul locuiește în provincie poate fi o justificare convingătoare a acestor repetate omisiuni”. Explicația lui Urian vizează tocmai „caracterul mai puțin convențional al romanelor sale” (*Ispita Evului Mediu*). □ La a doua ediție a romanului prin care a debutat Cecilia Ștefănescu și așteptându-l pe cel de-al doilea, anunțat deja (*Intrarea soarelui*), Marius Chivu reamintește cititorilor contextul inițial: „Puține romane de debut, postdecembriste, și-au câștigat o notorietate a lor așa cum s-a întâmplat cu romanul Cecilei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase*: comentată favorabil, epuizată din librării (chiar dacă tirajul relativ mic face irelevant acest aspect) și intrată destul de repede în bibliografia unor cursuri opționale sau chiar făcând subiectul dizertațiilor universitare, cu o traducere în franceză (în cadrul proiectului *Les Belles Étrangères*) și o ecranizare (în regia lui Tudor Giurgiu) aproape gata. Acum trei ani, când a apărut prima ediție, subiectul cărții i-a entuziasmat pe comentatori prin noutate și i-a făcut să creadă că romanul inaugura o serie. Acum, după debutul unei generații întregi de tineri prozatori, putem trage o surprinzătoare concluzie: de fapt, cartea Cecilei Ștefănescu n-a fost urmată, în plan literar, de nimeni” (*Erotism de atmosferă*). □ „Un roman melancolic și totodată stenic. E de urmărit, după un asemenea *Anunț matrimonial*, evoluția acestei surprinzătoare scriitoare”, scrie Daniel Cristea-Enache, în articolul *Femeia în fața oglinzii*, despre al doilea roman al Tatianeii Covor. □ Simona Vasilache selectează două dintre din numeroasele scrise pe o temă generoasă: *Cronica Bucureștilor*, întocmită de Gheorghe

Parusi (Ed. Compania), și *București. Carte de bucăți* a lui Dan C. Mihăilescu (Biblioteca Ziarului de Duminică). „Ce să fie, ce să fie între un volum lăcuit, cu foto sepia și supracoperte și-o cărtică de rețete despre cum să-nfuleci, fără furculiță, un oraș? Mai multe lucruri care le leagă. Întâi, împrejurarea că Bucureștiul, deși, spune Gheorghe Parusi, despre el s-a scris enorm, e, în primul rând, un oraș vorbit. Și guraliv nevoie mare. Un târg ale cărui bârfe și cancanuri s-au tot întins *de bouche à l'oreille* și care n-a dus lipsă de pețitori printre scribii onești și, deopotrivă, în rândul mondenilor cu talent. Gheorghe Parusi mizează în prima parte a cărții, *Cronica documentară*, pe vechii cărturari și pe monografi, iar în *Cronica sentimentală* pe scriitori de toată mâna. Altfel decât el, Dan C. Mihăilescu pare să aibă un singur erou: Claymoor, fantele belicos și nelipsit din belele, care făcea și desfăcea gusturile subțiri din *les années folles*. Pe el pune toți banii hagiograful de lume al «Ziarului de Duminică» și nu s-ar crede că pierde. Fiindcă Mișu Văcărescu (adică înainte-pomenitul Claymoor), crescut într-o familie cu aplecare spre serenade, spre tabieturile de oraș, știe să ducă bătrânul iarmaroc de nas. Îi prinde, carevasăzică, slăbiciunile.” □ Parcurgând volumul de debut al craioveanul Cătălin Ghiță, *Lumile lui Argus. O morfotipologie a poeziei vizionare* (Paralela 45, 2005), Ion Simuț consideră că tânărul autor „se resimte benefic” de influența lui Horia-Roman Patapievici, fiind așadar un „patapievicios”: „Un patapievicios se recunoaște după filosofia modernității, după scepticismul că schimbarea în sensul postmodernist ar fi benefică și, desigur, după multe altele. Dar cel mai lesne e de recunoscut după mers; adică după mersul ideilor și după ținuta științifică a discursului critic. Semnul distinctiv e unul formal: un anumit comportament intelectual, un anumit stil al ideilor și al argumentației, presărat cu asertări, decelări, inferențe, aprehendări și sintagme latiniste”. □ Gheorghe Grigurcu se oprește în acest număr la lirismul lui Nicolae Tzone, pe care îl definește ca „visceralizat”, explicațiile criticului fiind lămuritoare: „Fără dificultate ne dăm seama că Nicolae Tzone e un poet dintr-o speță mai puțin frecventă. În locul habitualei ființe fragile, vulnerate, inadapabile ne întâmpină un individ robust, cu un surplus de energie, rostindu-se într-un interminabil discurs gălgăitor (impulsul vital din care porcede îl oprește cât mai mult posibil a recurge la punct), într-o avalanșă de corespondențe care par a îneca peisajele, târând în torentul lor tumultuos elementele lor sfărâmate. Dezlănțuirea sa e bonom-atroce. [...] Nicolae Tzone vrea să ne asigure că poezia nu e doar un produs al spiritului ci și al trupului, că, în ultima analiză, e un produs al vieții cosmice, versul având «plămâni vegetali» și «branchii marine»”. □ Adrian Popescu publică un amplu poem intitulat *Corbul Sfântului Benedict*. □ Emil Brumaru este prezent cu poemul „cerșetorului de cafea”. □ Cătălin D. Constantin recenzează o carte mai veche a lui Gabriel Liiceanu, acum adăugită și recalibrată: *Om și simbol. Interpretări ale simbolului în teoria artei și filozofia culturii* (Humanitas, 2005). □ Cristian Ciocan încearcă într-un eseu să vadă *Cum se împacă literatura cu filozofia*. Textul său a fost citit în cadrul ședinței din septembrie a Cenaclului Lovinescu, desfășurat sub

coordonarea Ioanei Pârvulescu la Casa Lovinescu, tema lunii fiind „discutarea abordării filosofice a unui text literar, în speță interpretarea lui Alexandru Dragomir la piesa lui Ion Luca Caragiale, *O scrisoare pierdută*, publicată în volumul *Crase banalități metafizice*, Ed. Humanitas, 2004”. Concluzia eseistului este aceea că „prima caracteristică a abordărilor literaturii în filozofie este aceea, banală la prima vedere, că e vorba de interpretări. Raportul dintre un demers filozofic propriu-zis și literatură nu poate fi intermediat decât de discursul median al hermeneuticii. Filozoful interpretează respectivul text literar, având un anumit scop și o anumită direcție a interpretării: el vrea să ajungă undeva, și crede că respectiva piesă literară îi servește de minune pentru a ilustra cutare sau cutare scop. Tocmai de aceea, filozoful alege o piesă literară determinată pentru a o interpreta, pentru a obține, grație acestei interpretări și prin această interpretare, respectivul sens căutat. El nu este interesat de construcția piesei literare, de structura sa, de calitățile sale estetice, ci de sensul pe care piesa literară îl conține. Nu este vorba însă de un sens uzual, ci de unul profund, subteran, fundamental, un zăcământ de sens ce nu este sesizat la prima vedere și care, în genere, scapă privirii obișnuite. Filozoful se vede chemat să scoată la suprafață acest zăcământ fundamental de sens, să îl expună și să îl articuleze la un nivel filozofic explicit. Acest zăcământ de sens din opera literară este scos la lumină fie cu ajutorul unei grile conceptuale prealabile (cum se întâmpla cu primul Heidegger și cu Noica), caz în care opera literară este una ilustrativă; fie fără o astfel de grilă conceptuală (ca la Dragomir și la cel de-al doilea Heidegger), caz în care opera literară este mai degrabă revelatoare”. □ În *Paravanul regretelor noastre*, Sorin Lavric comentează volumul lui Mircea Berindei, *Paravanul venețian* [Humanitas, 2004]. □ La centenarul nașterii lui Al. Dima, Iordan Datcu trece în revistă ideile și studiile esteticianului, considerând că „trecerea timpului n-a diminuat caracterul lor de lucrări de referință”. □ Un grup de scriitori din Republica Moldova (Emilian Galaicu-Păun, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Leo Butnaru, Dumitru Crudu, Eugen Cioclea, Călina Trifan, Grigore Chiper, Irina Nechit, Nicolae Leahu, Maria Șleahțișchi, Nicolae Spătaru, Mircea V. Ciobanu, Ghenadie Nicu, Margareta Curtescu, Adrian Ciubotaru) semnează o scrisoare deschisă adresată lui Grigore Vieru, consternați fiind de articolul acestuia, *Despre falsa elită și bietul catâr*, publicat în săptămânalul „Literatura și arta” (nr. 34 din 25 august 2005). „Deși eram oarecum obișnuiți cu un asemenea gen de scriere pe care îl practicați cu ferveare de mai mulți ani, spre deliciul galeriei probabil, pamfletul (chiar asta este!) despre «falsa elită» postmodernă ne-a consternat prin duritatea și neadevărul tezelor pe care le conțin.” După numeroase exemplificări cu citate „tendențioase” și „pline de rea credință” din articolul menționat, semnatarii își declară public refuzul categoric de a fi incluși în antologia poeziei basarabene la care lucrează conaționalul lor. □ Rodica Binder stă de vorbă *Cu Herta Müller despre colaje*: „Nu este o relaxare în sensul curent al termenului. Este un fel de a mă juca pentru că știu că este un lucru singular, îl fac doar o dată, îmi «fac damblaua» cum se

zice... Dar când lucrez la text-colaj, îmi trebuie două-trei zile la fel ca și atunci când scriu cu mâna sau la laptop. Deci mă obsedează trei zile cel puțin până toate «se asortează» cum trebuie, până «sună», până am «ritmul», până am rimele acelea care «sunt și nu sunt» și nu vreau să fie convenționale dar totuși trebuie să rimeze. De multe ori sunt mici povești, trebuie să ajung la «poantă» și nu am mai mult loc decât încape pe această «carte poștală». Și de multe ori, cum să fac acest text mic în conținut dar și cum funcționează propoziția în sine, cuvintele, toate acestea îmi dau de lucru și mă obsedează ca și toate celelalte scrieri ale mele. Este pentru mine nu numai «o distracție», că fac așa ceva în limba română – vreau... să-mi iau puțin limba la întrebări să-i arăt că acuma fac eu cu tine ce vreau și... cred că asta este și pentru că am plecat din țară”. □ Cronicar de serviciu în această săptămână la rubrica *Ochiul magic*, Constanța Buzea consideră revista „Lettre internationale” o revistă solidă și mereu frumoasă. Poeta reține din numerele 53 și 54, respectiv primăvara 2005 și vara 2005, interviurile pe care Mircea Iorgulescu le-a luat în anii 1997-1999 lui Nicolae Manolescu, Oana Orlea, Octavian Paler și Gerhard Csejka.

6 octombrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 32 (289)] Editorialul lui Ovidiu Șimonca, intitulat, se referă la „exemplul de cordialitate și de încurajare” dat de Franța, care a selectat doisprezece scriitori români pe care i-a invitat la Festivalul „*Les Belles Etrangères*”, eveniment ce se va desfășura în luna noiembrie. Editoralistul se declară nemulțumit de faptul că interesul presei pe acest subiect a fost scăzut, dar și mulțumit că „pe această listă nu apar Breban și Buzura”: „Ei, uite că nu. Ce tupeu fantastic din partea francezilor să selecteze o lume bună de scriitori, o lume liniștită, o lume grozav de tânără, dar și grozav de matură, într-un melanj ciudat și încântător”. Șimonca își propune ca în viitor să îi intervieveze pe fiecare dintre cei doisprezece scriitori. ■ Ținându-se de promisiune, el publică dialogul purtat cu Gheorghe Crăciun, autorul romanului *Pupa russa* (Humanitas, 2004), aflat printre cei 12 scriitori aleși pentru proiectul francez. Cu titlul „*Marele pericol pentru literatura română a momentului este mondenitatea*”, interviul atinge o mulțime de subiecte, de la romanul menționat (în care „dominantă rămâne tema corpului”) și paralela cu *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu, carte apărută tot în 2004 („O notorietate de o asemenea anvergură m-ar deranja teribil și cred că ar fi și un element de blocaj în modul meu de a fi.”), până la constatarea că „Europa nu știe că avem scriitori europeni”. ■ Redacția găzduiește un grupaj care se deschide cu o *Scrisoare deschisă către Președintele Uniunii Scriitorilor din România*, trimisă de Sorin Mărculescu mai întâi lui Nicolae Manolescu, pentru publicarea în „România literară”, referitoare la „«scandalul» Paul Goma – Viața Românească – Liviu Ioan Stoiciu”. Cazul celui dintâi i se pare semnatarului „foarte complicat”, mărturisind că, „dacă acum regret că nu am avut curajul să ader la apelul lui din 1977 (cinstele celor care au făcut-o!), evoluțiile lui de după

1989 mă fac incapabil să mă pronunț despre lucruri pe care vehemența stilistică insuportabilă i le îneacă într-un discredit uneori nemeritat”. „Inexplicabilă și vexantă” i se pare însă „atitudinea și soluția cenzorială a Comitetului director proaspăt ales al USR”, prin vot. În consecință, după ce ridică o mulțime de întrebări „care invită la o reflecție îngrijorată acum la început de mandat”, concluziile lui Sorin Mărculescu sunt că „transparența anunțată a funcționării conducerii USR e de la început pusă sub semnul întrebării” și aceea că se pronunță „categoric pentru revocarea măsurilor punitive anunțate fără nicio motivare clară și rezonabilă împotriva poetului Liviu Ioan Stoiciu, precum și pentru dezvoltarea USR într-o direcție ponderată, fără precipitări de dragul «imaginii» conjuncturale”. □ Tot o scrisoare deschisă, îi trimite Riri Sylvia Manor lui Liviu Ioan Stoiciu, ca replică la unele afirmații făcute de acesta în interviul acordat lui Ovidiu Șimonca pe tema recentului scandal Goma, și anume că „autorul e personajul principal și el scrie un text literar. N-am auzit pe nimeni să condamne un scriitor pentru opiniile sale dintr-un jurnal...”. Semnatara compară, în consecință, jurnalul lui Goma cu manifestul autobiografic *Mein Kampf* al lui Adolf Hitler. ■ În articolul intitulat *Două acorduri și un dezacord*, Ovidiu Pecican își expune punctul de vedere referitor strict la atitudinea USR față de „Viața românească” și de Liviu Ioan Stoiciu. Cele două acorduri din titlu se referă la faptul că USR s-a implicat într-o dezbatere recentă și delicată, în genere trecută sub tăcere înainte, și, de asemenea, la faptul că s-a declarat ca instituție importantă împotriva antisemitismului de orice fel. Dezacordul apare atunci când sunt luate măsurile administrative cele mai dure față de redactorul-șef adjunct al publicației. □ Tot cu acest prilej, Laszlo Alexandru dezmente afirmațiile „de pe site-ul antisemitului Paul Goma”, conform cărora ar fi fost angajat ca cercetător la Institutul pentru Studiarea Holocaustului din România, punându-i-se la dispoziție „fonduri, local, secretare, automobile (și benzină!), șoferi” etc. □ Din rubrica *La zi*, aflăm amănunte despre desfășurarea celei de-a XIX-a conferință a revistei „Cuvântul”, anunțată în numărul precedent, având tema „Filo- și antisemitismul în România secolului al XIX-lea. Cazul Junimea”, invitații moderatorului Mircea Martin fiind Marta Petreu, Maria Ghitta, cercetătoare la Institutul de Studii Transilvane din Cluj și Andrei Oișteanu. Cristian Cercel, prezent în sală, relatează: „Conferința Martei Petreu a fost fără doar și poate elocventă în a arăta originile intelectuale ale antisemitismului generației interbelice. Se poate vorbi de o «scală Petreu» în descrierea tipurilor de antisemitism de care au dat dovadă personaje marcante ale inteligenței române la finele secolului al XIX-lea: de la filosemitismul lui P.P. Carp la antisemitismul visceral al lui Vasile Conta, trecând prin Titu Maiorescu și Mihai Eminescu. Ușor de urmărit în expunerea ei, Marta Petreu s-a bucurat de o audiență care a ascultat-o cu interes nedisimulat. Andrei Oișteanu a prezentat un text despre toleranță la români, strâns legat de toată această problematica a filo- și antisemitismului la noi, împărțindu-l în trei capitole: toleranță percepută ca virtute națională, clamarea toleranței și practicarea intoleranței, toleranță

percepută că viciu național. Sau, după cum a sintetizat Andrei Cornea în cadrul dezbaterilor ce au avut loc după audierea celor trei lucrări: «de la ipocrizie la cinism». Principala direcție urmată de aceste dezbateri a fost cea a încercării de lămurire a întrebării ridicată de Andrei Cornea și de Liviu Rotman, și anume dacă situația evreilor la sfârșitul secolului al XIX-lea poate fi definită, în termeni hegelieni, drept o «tragedie»”. □ În aceeași rubrică, Nicolae Coandă semnalează recenta premieră a Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova, cu piesa *Alice nu știe să moară*, a cărei protagonistă este Alice Voinescu. „Autorul, Gheorghe Truță, el însuși oltean, membru al Uniunii Scriitorilor, filiala Craiova, are drept obiectiv în anii viitori scrierea mai multor piese de teatru în cadrul unui proiectat «Plan spiritual oltenesc», unde Alice Voinescu se constituie ca reper, alături de Constantin Argetoianu și alte nume de referință ale zonei.” □ Michael Hăulică împărtășește cititorilor *Ce scriu românii* în domeniul *Fantasy & Science Fiction*. Astfel, aflăm că „zona *fantasy* este mai puțin frecventată de autorii români”, semnatarul rubricii punând asta „pe seama unei puternice tradiții a mitologiilor populare, a basmelor. Poveștile copilăriei noastre au fost populate cu feți-frumoși și ilene-cosânzene, cu greuceni și harapi-albi, noi am avut basmele noastre care au împlinit nevoia de imaginar mai mult sau mai puțin eroic. [...] Cu toate acestea, în ultima vreme sunt semne că se naște o mișcare *fantasy*, cu subiectele clasice. Deocamdată, aceasta este în stadiul de intenție, de coagulare”. În ceea ce privește SF-ul, acesta „a fost întotdeauna rupt într-o mulțime de subgenuri, de la *hard SF* la *cyberpunk*, de la istoriile alternative la distopii. *Cyberpunk*-ul ar fi subgenul cel mai «științific» practicat la noi în ultima vreme”. □ Rubrica *Revista preseii* este împărțită, ca și în alte rânduri, între A.M. [Alexandru Matei] și F.P. [Florina Pîrjol]. Cel dintâi se oprește în primă instanță la revista „România literară”, din sumarul „relativ bogat” al nr. 39 (5-11 octombrie) semnalând o scrisoare deschisă pe care șaisprezece scriitori moldoveni i-o adresează „miticului poet Grigore Vieru, în urma publicării de către acesta a unui pamflet violent împotriva adepților postmodernismului”. După punctarea prin citate a disputei, cronicarul comentează: „Iată că, dincolo de Prut, războiul dintre generații atinge cote ale penibilului, prin inflamarea unor spirite vetuste care n-au nimic de a face nu numai cu literatura postmodernă – și nu vrem să strecurăm aici nicio aluzie axiologică –, dar nici cu literatura europeană modernă”. Din același număr este reținută intervenția Norei Iuga la Festivalul Internațional Zile și Nopti de Literatură intitulată *Dacă inspiri numai ce expiri, mori*, în care poeta „face, în spirit postmodern (*sic!*), un frumos elogiu cititorului, într-un stil direct și oral: «Aveam deja 40 de ani și nu-mi apăruseră decât două volume de poezie. Atunci am înțeles că nu poate exista poet fără cititor, cum propriul meu chip nu poate exista pentru mine fără oglindă. Și ca să nu mor, pentru că, nemaivăzându-mă ei toți mă uitau și uitarea e moarte, nu-i așa, am început să beau ca să scriu, turnam vodkă în mine, toate balamalele existențiale crăpau dracului, creierul meu devenea un mare amfiteatru plin cu cititori virtuali și numai așa puteam să scriu și scriam»”

(Grigore Vieru, dictatorul, și Nora Iuga, poetă). □ Tot A.M. scrie și despre *Ana Blandiana și Phantasma Clujului universitar*, trecând în revistă cuprinsul celui mai recent număr din „Steaua”, la dezbaterile Phantasma, cu tema „Postmodernitatea, un pod cu trei capete”, luând parte tineri intelectuali clujeni, „vedeta întâlnirii” fiind Cornel Vâlcu, autorul textului „intitulat redutabil” *Humboldt, triada actanților ontologici și alteritatea*. Dacă textul acestuia atinge un grad de abstractizare prea mare, discursul „cel mai clar și oportun” îi aparține Sandei Cordoș, cronicarul comentând mucalit că „avem de-a face, în această dezbateri, cu o ședință de terapie în care pacientul, Cornel Vâlcu, face apel în mod expres la Sanda Cordoș, creditată astfel cu statutul de analist”. Părea lui A.M. la finalul dezbaterii este aceea că „problemele puse pe tapet cu ocazia acestei a noua dezbateri Phantasma nu se rezolvă prin încercarea de a stabili un gen în care textul lui Cornel Vâlcu s-ar încadra, ci prin investigarea limbajului întrebuintat și, eventual, prin sfatul de a renunța la un anumit tip de limbaj pe cale de a deveni opac”. □ Din același număr al revistei „Steaua”, este reținut interviul pe care Ana Blandiana i-l acordă Ruxandrei Cesereanu, publicat cu titlul *Despre putere, literatură și români*: „Cele două scriitoare discută despre oportunitatea sintagmei «rezistență prin cultură», contestată în ultima vreme. Ruxandra Cesereanu propune înlocuirea ei cu «supraviețuire prin cultură». Dar, răspunde Ana Blandiana, «noțiunea de supraviețuire se cuprinde în cea de rezistență, e adevărat că fără conotațiile negative pe care supraviețuirea obișnuiește să le aibă. Dar ce este peiorativ în a rămâne în viață pentru a scrie cărți în care să mărturisești împotriva epocii căreia i-ai supraviețuit sub formă de carte?»”. ■ Tot la rubrica *Revista presei*, F.P. titrează *Literatura română contemporană față cu Occidentul*, comentând nr. 45 al „Suplimentului de cultură” din cuprinsul căruia este semnalată dezbaterile *Literatura fără viză*, „evident, încă o discuție, pe lângă atâtea altele, din ce în ce mai multe în ultima vreme, pe marginea subiectului (tocit) al nepopularității scriitorilor români peste hotare”. Recenzenta este de părere că dezbaterile nu este atât de amplă precum declară în introducere coordonatoarea Emilia Chiscop, iar răspunsurile criticilor nu sunt atât de diverse pe cât s-ar fi dorit. Cel mai „solid” text este considerat al lui Ion Simuț, care „propune câteva nume de scriitori cu șanse pe piața literară occidentală și chiar oferă niște soluții posibile”. Sunt citate și comentate idei expuse de Costi Rogozanu, Luminița Marcu, Tania Radu. „Tarele scriitorului român contemporan sunt – văzute, rând pe rând, de cei invitați la dezbateri – cam aceleași: lipsa firului epic, excesul de livresc, înțepinirea în unica formulă autoficțională etc. Zice bine Ion Simuț – «cele mai bune romane din proza actuală au o intrigă de bibliotecă» – și vine și cu o ieșire din cercul vicios al autocontemplării declamate histrionic de prozatorii noului val: «să fie scris romanul de succes ca și cum ulterior autorul ar trebui să extragă din roman un scenariu de film». „Dramul de optimism (atât cât este)” vine din partea criticului Ion Bogdan Lefter, cel acre atrage atenția că „de fapt, asistăm la o dispersie tematică întru totul «sincronă» cu cea de pretutindeni. Sigur că avem

și noi mimeticii noștri, cum și-i au toate culturile care copiază venind la oarecare distanță de cei copiați”, în consecință nu ar exista „niciun motiv de realimentare a tradiționalelor noastre complexe, conform cărora am suferi veșnic de grave «decalaje»”. □ Un alt eveniment semnalat și găzduit în paginile revistei este cea de-a doua ediție a Colocviului Național al Criticilor de Teatru. □ Ovidiu Drăghia discută despre „cărți ca marfă virtuală” sau *Comerțul electronic: formă fără fonduri?* cu Gabi Dumitru, general manager Humanitas Multimedia. □ Florina Pîrjol scrie despre *Costache Olăreanu, cinci ani de la moarte*, mai precis despre cum s-a desfășurat comemorarea scriitorului dispărut, organizată în Rotonda Muzeului Literaturii Române, în data de 28 septembrie. „Mai mult decât să facă judecați de valoare la adresa prozatorului din Școala de la Târgoviște, cei invitați au venit să vorbească despre experiența lor directă, despre prietenia cu cel dispărut și, în linii mari, asta au și făcut Paul Gherasim, Mircea Horia Simionescu, Adela Petrescu, Gheorghe Crăciun și Bedros Horasangian. Cuvântul de deschidere i-a aparținut lui Mircea Horia Simionescu, unul dintre cei doi supraviețuitori ai Școlii de la Târgoviște (din păcate, deși anunțat, Tudor Țopa n-a reușit să ajungă). Plin de vervă la venerabila-i vârstă, cu nelipsita pipă, Mircea Horia Simionescu a monopolizat mare parte din timpul dedicat evenimentului. A făcut-o însă cu farmec și ne-a spus o sumedenie de povești despre «niște vremuri mizerabile care au fost, totuși, frumoase», bucăți de povești, de fapt”. □ Este găzduit un necrolog semnat de cadrele didactice și studenții Facultății de Litere a Universității din București, la despărțirea de prof. dr. Ion Vasile Șerban, fost prodecan al facultății între 2000-2001, iar din 1998 directorul departamentului de Relații internaționale. Studii europene: „Specialist în teoria literaturii, sociologie literară, critică și istorie literară, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Ion Vasile Șerban este autorul volumelor *Literatură și societate. Repere pentru interpretarea sociologică a literaturii* (1982), *Critică sociologică* (1983), *Seminarii de teorie literară. Poezie, roman, critică* (2001), precum și a numeroase articole, studii și eseuri critice, cu consistente colaborări la dicționare și volume colective. Este semntar al unor importante ediții critice din autori români și străini”. □ Bianca Burța recenzează romanul scriitorului american Michael Cunningham, *O casă la capătul lumii* (Polirom, 2005), tradus de Antoaneta Ralian, iar □ Ștefania Mihalache povestește subiectul romanului lui J.M. Coetzee, *Așteptându-i pe barbari* (Humanitas, 2005), tălmăcit de Michaela Niculescu. □ Suplimentul din acest număr este consacrat romancierului, criticului și publicistului francez Frédéric Beigbeder, căruia i s-au tradus în ultimii doi ani în limba română nu mai puțin de cinci volume. □ În articolul *Fabrica de intelectuali*, Liviu Ornea trage un semnal de alarmă cu privire la viitorul universităților românești, structura academică urmând să se schimbe drastic în acord cu prevederile actului de la Bologna.

11 octombrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 789 (40)] Medalionul din acest număr este dedicat lui Toader Paleologu. □ Bogdan-Alexandru Stănescu își continuă, din numărul precedent, articolul *Lecția de anatomie senza titolo* (II), comentând antologia de versuri Ion Chichere, *Transatlanticul și păpădia* (Ed. Marineasa, 2004): „Cred că cel mai bun moment a lui Ion Chichere se găsește acolo unde filozofarea în dulcele stil nichitian și satira politică lasă loc unui minimalism autentic, unui minimalism forțat dar plin de șarm. [...] *Transatlanticul și păpădia*, titlu ce trimite deopotrivă la paradoxele morbid ironice ale lui Lautréamont, dar și la ludicul nichitastănescian, e un volum prin excelență inegal, deși străbătut, în mod evident pentru mine, de un fir roșu perfect discernabil de la primul volum până la Sfârșit. Ruptura la care mă refer este, la fel de paradoxal, descoperirea unei continuități: atât cea a artelor (un fel de *trivium/quadrivium* personal), cât și cea mai profundă, dintre două corporalități, fizică și fictivă. *Horror*-ul survine în momentul în care are loc revelația surpării oricărei limite între Eu și Alteritate. Are loc o empatie monstroasă între privitor și un Obiect ce, în mod normal, este incompatibil unui asemenea *fenomen*. Efectul este, în primul rând, contaminarea privitorului cu aura morbidă a Obiectului, în al doilea rând pătrunderea acestuia în teritorii interzise călătorului *normal*. Este o coborâre în infernul imaginației (sau al curiozității)”. □ Grupajul de poeme de Christian Tănăsescu este însoțit de o succintă prezentare a autorului. □ În tableta intitulată *Literatură prin fotbal*, Adrian Majuru și Nicolae Merișanu își imaginează un meci „în sprijinul culturii”, în care jucătorii să poarte, pe de o parte, tricouri cu unsprezece scriitori români, pe de altă parte, cu tot atâția scriitori străini.

• [„22”, nr. 814 (41)] Apare numărul dublu 23-24 al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Cristian Teodorescu scrie despre Bucureștiul personal în eseu *În căutarea adevăraților Arnoteni*. □ În articolul *Les enfants de la patrie...*, Paul Cernat recenzează noul roman semnat de Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului* (Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004). În introducere, criticul definește „naturalismul apocaliptic” caracteristic autorului aflat sub lupă: „Dacă lumea tranziției noastre postcomuniste din romanele lui Petre Barbu stă sub semnul cinismului și al indiferentismului moral («Care-i problema?»), cea din romanele mai vârstnicului Radu Aldulescu este dominată de un demonism sexual apocaliptic, ițit de sub carapacea unui realism dur: o lume a declasațiilor și a abjecției fără limite, în care naturalismul capătă amplitudine vizionară. Cu o biografie de picaro american, venit nu doar din afara lumii literare, ci chiar din bolgiile lumpen-proletariatului ceaușist, autorul s-a impus prin cele câteva romane ale sale (*Amantul colivăresei*, *Îngerul încălecat*, *Istoria eroilor unui ținut verdeață și răcoare*) drept unul dintre cei mai puternici prozatori din România anilor '90. Unii au văzut în Radu Aldulescu un «precursor» al mizerabilismului *cool* practicat de unii tineri prozatori amatori de Burroughs: diferența este totuși una de calibru, chiar dacă scriitorul are multe în comun cu romanele de vagabondaj

sordid ale beatnicilor americani (și cu primul Céline, cel din *Călătorie la capătul nopții* și *Moarte pe credit*). Situația autorului în tradiția «prozei periferiei» din literatura română, de la G.M. Zamfirescu și Carol Ardeleanu trecând prin *Groapa* lui Eugen Barbu, trebuie, iarăși, privită cu precauție: la Aldulescu, lirismul este redus la minimum, iar sarcasmul negru – ridicat la cote paroxistice. Forța epică de romancier pur sânge, coerentă universului său ficțional, aspru și frust, radiografierea brutală a unei lumi damnate îl individualizează pregnant inclusiv între ceilalți autori așa-zicând «apocaliptici» de după 1989 (bulgakovianul Daniel Bănuțescu, spiritualistul eseistic-baroc Dan Stanca)”. După această atentă poziționare în proza universală și autohtonă, Paul Cernat se ocupă de noul roman, scrutându-i aparența și substraturile, subiectul și tehnicile narative, stilul: „Textul este de la început până la sfârșit perfect lizibil, chiar dacă planurile narative se amestecă pe nesimțite; vocea auctorială face loc oralității stilului indirect liber al personajelor, pastișând sardonice stilul biblic, arhaizant [...], iar din pliurile sordidului social emană aromele (sau miasmele) unei poezii negre, de atmosferă decadentă. La Aldulescu, descrierea sordidului și a obscenului are firească și naturalitate: nimic căutat, deranjant sau voit epatant, totul respiră autenticitate, iar tonul relatării este cel adecvat. Controlul stilistic lasă de dorit doar atunci când autorul încearcă, emfatic, să expliciteze simbolic tâlcurile și mizele narațiunii [...]. Stridente sunt și explicitările teziste ale «corupției identitare» [...]. Asemenea derapaje ar fi putut lipsi. Din fericire, acest autor fundamental neintelektualist nu recurge la trucuri experimentale pentru care nu are nici formația, nici vocația necesare. Inteligența sa artistică stă în fidelitatea față de propria formulă și față de propriul univers ficțional (inconfundabil), în evitarea ostentației formale și a polifoniei stilistice exhibiționiste care strică uneori proza unor Mircea Daneliuc sau Caius Dobrescu (din *Balamuc sau pionierii spațiului*). *Proorocii Ierusalimului* este un roman de un epic pur, senzația de «viață» e copleșitoare. Narațiunea – deloc lipsită de complexitate – are ceva din ampla respirație a prozei ruse (de la Gorki citire) și din caracterul cinematografic al prozei americane”. □ Numărul găzduiește un grupaj dedicat ediției din acest an a Festivalului internațional „Zile și nopți de literatură”. Este publicat textul citit de Mircea Martin ca *Laudatio* pentru Mario Vargas Llosa, distins cu Premiul Ovidius. □ Sunt reproduse și alte texte rostite în cadrul Festivalului de Gabriela Adameșteanu (*Remedii provizorii*), Horia Gârbea (*Literatura? O halucinație colectivă*) sau Martin Page (*Eu scriu. Cine mă citește?*). □ Cu titlul *Receptarea Jurnalului lui Mihail Sebastian*, este publicat, în traducerea Alexandrei Bârna, interviul realizat de Grit Friedrich cu profesorul de filozofie Edward Kanterian, originar din România, dar stabilit în Marea Britanie, traducător din limba română în limba germană al unor cărți de Mircea Eliade și Mihail Sebastian. Cum apariția *Jurnalului* celui din urmă pe piața germană a înregistrat un surprinzător succes, „suscitând interesul literaților, istoricilor, sociologilor și, nu în ultimul rând, al unor cercuri largi de cititori, în luna mai a.c., postul MDR Figaro cu sediul la Dresda, a radiodifuzat un amplu

interviu realizat de redactorea Grit Friedrich cu îngrijitorul ediției germane a *Jurnalului*, Edward Kanterian”. Textul redat în supliment reprezintă „o versiune prescurtată” a acestei convorbiri radiofonice. □ Este reprodus, de asemenea, și textul scris de Alain Paruit cu prilejul decernării Premiului de Traducere pe 1995 al Uniunii Scriitorilor din România. □ În rubrica proprie, Ioana Drăgan revine cu eseu intitulat *Supermarketuri și băcănii*.

12 octombrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 36] *O poezie cu îngeri tranzienți* descoperă Ștefan Ion Ghilimescu în noul volum de versuri al bucovinencei Carmen Veronica Steiciuc, *Poeme de religii diferite* (Ed. Augusta, 2004): „O poezie discursivă, ponderat autotranzitivă și deloc ostentativă ca tehnică, născută în mod evident dintr-o practică mentală de aproximare a unei proximități spirituale. Suficient în înălțime sieși, textul poetic are alunecări, extaze, explozii și căderi în propria tehnică a *channelingului*, invocat o dată sau de două ori explicit... Fără orgolii demesurate, pe un drum genuin propriu, poezia doamnei Carmen Veronica Steiciuc nu seamănă cu nici a unui congener și nu datorează modei curente nimic. Chiar față de configurația inițială este în totalitate aproape alta”. □ *Un jurnal atipic* este, în opinia lui Liviu Grăsoiu, cel al lui arhitectului-scriitor Emil Stănescu, intitulat *Strada Edgar Quinet și eu sau între Litere și Arhitectură* (Ed. Bibliotheca, 2005). □ La rubrica sa, Marius Tupan prezintă succint volumul *101 nemuritori*, în care „cutezătorul Nicolae Rotaru nu se dedică doar unor grupări sau direcții artistice, nu elogiază stânga pentru a pune în umbră dreapta. Creionările sale conduc cititorul spre o atmosferă literară opulentă, elucidează unele enigme sau răspund unor întrebări formulate în surdină cu mulți ani în urmă Demersurile sunt însoțite când de candoare, când de ironie, iar încrederea în valorile autohtone e indubitabilă”. □ Alexandru George își continuă notațiile *Pentru risipirea unei mistificații* (II), incitat de recenta carte propusă de George Geacăr, „autor al unui foarte interesant eseu despre *Marin Preda și mitul omului nou*, care mie mi s-a părut mai justificat să se numească *Marin Preda, slujitor și „critic” al comunismului*”. □ Gheorghe Grigurcu publică în continuare pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ O pagină de versuri semnează Mircea Florin Șandru. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Constantin Novac.

• [„**România literară**”, nr. 40] De pe prima pagină ne întâmpină grupajul, prelungit în centrul numărului, dedicat colaboratorului Livius Ciocârlie la aniversară. Scriu despre fostul profesor sau colegul de redacție, ajuns la 70 de ani, Adriana Babeți (*Tinerețe și viață în mileniul trei*), Mircea Mihăieș (*Maestrul indirect*), Cornel Ungureanu (*Straniul locuitor*), Mihai Zamfir (*Pariul*) și Marius Chivu (*Nostalgia metafizicului*). „De la umorul fin, livresc și greu accesibil, ultimii zece-cincisprezece ani au marcat o reorientare spre autoironia sfichiuitoare, spre bășcălia bonomă, ca și cum partida ar fi fost deja pierdută și, pe *Titanic* fiind, nu

ne mai rămân prea multe de făcut. Intelectualul tânăr și excesiv de serios a fost înlocuit de-un domn distins, dar mult mai dispus să glumească și să ia în derâdere totul. Probabil că, în această perspectivă, mutarea din conservatoarea, lipsita de umor Timișoară în însuși centrul levantin al țării e mai mult decât un accident biografic – e semnul unui destin. După ce a luat prea multă vreme în serios atât de multe lucruri, Livius Ciocârlie s-a resemnat să dea Cezarului ironiei ce e al Cezarului. Teoria sa despre vid a ajuns să fie un mediu în care trăiește cu infinită grație și infinit umor” (Mircea Mihăieș). □ Atenția critică a lui Ion Simuț este atrasă în acest număr de Ștefan Melancu care în 2001 a semnat o exegeză dedicată pamfletului arghezian, sub titlul *Apocalipsa cuvântului*. „Structura studiului critic despre pamfletul arghezian, organizat pe trei mari capitole, indică o miză triplă: 1) să stabilească fundamentele teoretice ale pamfletului ca scriitură și ca apartenență la un gen literar; 2) să descrie repertoriul tematic al pamfletului arghezian, explorând aria lui de cuprindere, în capitolul II, *Universul pamfletar*; 3) să analizeze mijloacele artistice și disponibilitățile imaginarului pamfletar, în capitolul III, *Apocalipsa cuvântului*. Prin urmare, o «teorie» a pamfletului este conjugată cu o analiză tematico-sociologică și cu o necesară analiză stilistică, realizând astfel o rodnică îmbinare a planurilor filologice ale cercetării”. Analizând capitol după capitol, criticul orădean ajunge să își exprime propriile păreri referitoare la pamfletul arghezian: „Înclin să cred că negativismul lui Arghezi, rezultat din pasionalitate și temperament, nu ajunge la nihilism, care presupune o filosofie. Când vrea să fie un pamfletar extremist, Arghezi uită «pravila de morală practică», de care face atâta caz altă dată. Gratuitatea estetică și ludicul, negația de amorul artei sunt imorale în pamflet, care năzuiește spre o anumită eficiență, constând în anularea adversarului sau a «obiectului» detestat, anulare cerută însă pe baza unor argumente rațional imbatabile. Altfel, crezând că «totul e permis», pamfletul conduce spre denaturarea spiritului critic. În câteva dintre pamfletele sale «extremiste» Arghezi sfidează deopotrivă morala, rațiunea și pudoarea. De aceea, nu aş numi – așa cum face criticul – atitudinea implicată în discursul pamfletar «o violență inocentă»”. ■ La împlinirea unui veac de la debutul budapestan cu *Poezii* (1905), volum ce „măsoară valoarea de necontestat a întregii poezii a lui Goga și caracterizează tipul de lirism nou pe care-l aduce în evoluția poeziei românești”, Cornel Munteanu găsește prilejul recalibrării viziunii critice: „Sentimentul acut al înstrăinării și dorul manifestat între străini apare la Goga ca un accent semănătorist, exagerat exploatat de istoria literară. În fapt, depărtarea de locurile și de oamenii dragi, dorul purtat în lume a plinului vieții satului apare la Goga drept o stare și un sentiment tipic romantic, cu un ușor accent militant. Pe calea evocării satului și a oamenilor lui, începând de la universul familiei, eul poetic recuperează, printr-o memorie afectivă, bogăția spirituală și umană a originilor. De aceea, durerea alternează romantic cu răzvrătirea, înfrângerea elanurilor sufletului cu înălțarea în lumină. Această dublă stare a dus în poezia lui Goga la întâlnirea armonioasă dintre elegia eminesciană și meditația blagiană.

Din această perspectivă, Goga este poate poetul cel mai reprezentativ pentru momentul postminescian și un precursor al meditației existențiale blagiene”.

■ După ce a așteptat în van o luare de atitudine critică, Alexandra Olivotto se vede nevoită să spună un *Nu* hotărât, în titlul și corpul recenziei sale, colecției de povestiri *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu (Humanitas, 2004). Ea îi reproșează autorului, pe lângă perpetuarea unor stereotipuri antifeministe, coborârea ștachetei la nivel estetic: „*De ce iubim femeile* se poate numi o carte de literatură comercială în raport cu restul de Cărtărescu. Ce doare e că, deși îi recunosc anumite calități ale scriiturii (nu multe), poate fi considerată comercială în raport cu literatura de gen prin prisma demersului ideatic. Care este acela de satisfacere a unei fantezii, de gândire în mod plăcut a stereotipurilor și prejudecăților marelui public. Nu e o carte care să te pună pe gânduri, care să te facă să regândești vreun sistem axiologic, ci una care te ademenește să ai încredere în *des ideas reșues*. [...] O tradiție cu un impact foarte crud în privința sexului slab. Pe baza ei se definește cine e femeie și ce nu. O tradiție a cărei nostalgie românii o resimt – sper să fie nostalgie, nu normalitatea de la ordinea zilei – într-o lume care s-a vidat brusc de astfel de tradiții odată cu adventul democrației și corectitudinii politice. O tradiție în care femeile sunt conceptualizate, adică există doar în relație cu bărbații. [...] Desigur, se poate răspunde la aceste acuzații cu întrebarea cu ce e vinovat Mircea Cărtărescu pentru existența acestei tradiții? Cu nimic pentru existența, dar cu foarte multe pentru propagarea ei”. □ „O carte frumoasă ca o poemă” este definiția pe care o dă Simona Vasilache, în articolul intitulat *Ape-ape*, volumului lui Petru Creția, *Oglinzile*, aflat la reeditare (Humanitas, 2005): „Au, oglinzile lui Petru Creția, întunecate, incandescente, limpezi, zaharosite, ceva de stele căzătoare. De stele care cad în apă. [...] Un simplu joc, un amuzament de vârstă barocă, din care Petru Creția face un text încântător și clasic. O șaradă cu morți și-nvieri care nu sunt, niciuna, de-adevărat, cum nu erau, niciodată, în povești”. □ Considerându-l cel mai bun roman de până acum al lui Dan Stanca, „prozator unic în literatura română actuală”, prin originalitatea cu care și-a găsit un drum propriu „fără maeștri și fără discipoli”, Tudorel Urian recenzează *Mila frunzelor* (Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004) „până în prezent, cartea lui Dan Stanca cea mai apropiată de noțiunea de roman. Autorul este un auto-perfecționist și progresul său se poate constata cu fiecare nouă apariție editorială. Dacă primele sale romane deranjau prin prolixitatea obositoare, acum stilul a devenit unul mult mai cultivat, iar unele formulări sunt chiar memorabile. Personajele care în romanele anterioare erau simple emițătoare de idei, megafoane fără chip, dobândesc, în ultimul roman, contururi ferme, devin prezențe concrete, bine definite, greu de uitat” (*Marea debusolare*). □ Mădălina Georgescu vede în Costache Olăreanu un *Don Quijote al II-lea*, atunci când glosează pe marginea romanului *Frica*, apărut în 1978 cu titlul de *Confesiuni paralele*, „Și asta nu pentru că de *Sancho Panza al II-lea* am mai auzit, ci pentru a completa imaginea interlocutorului, a aceluia Panza ascultător și sedus, cu cea

a inventatorului de povești însuși”. □ Citind volumul lui Ioan Flora, *Iapa Dunărea* (C.R., 2003), Gheorghe Grigurcu reiterează aserțiunea conform căreia poezia acestuia se bazează pe un *Lirism extravertit*: „Aparent sătul de spectacolul interior, dezabuzat în raporturile cu sinele, e atras de spectacolul lumii, pestriț, îmbietor în varietatea sa inepuizabilă, ambiguu în semnificațiile sale, pe nervura unei pronunțate psihologii balcanice. *De facto* nu e o abdicare de la lirismul de fond, un abandon în brațele «prozei», ci o reacție deviată a unei intensități care caută soluții alternative la stagnarea în dramatismul explicit, în solemnitatea hermetică, spre a nu mai vorbi de directitatea sentimental-romantică. Pentru a nu se preda convenției, unda lirică se strecoară pe calea maximelor dificultăți ce singură și le pune-n cale. Pe această cale, poezia nu e nici marginalizată, nici negată, ci supusă unei prefaceri radicale, unei mutații spre-a putea supraviețui”. □ „Intitulat, cu o sugestie fonică de mlaștină existențială, *Folfa*, acesta prelungește și adâncește o temă a marginalității pe care poemele anterioare și chiar titlurile a două plachete (*În margine*, 1995; *Fundătura Homer*, 2002) o conturau într-un mod expresiv”, scrie Daniel Cristea-Enache despre al patrulea volum de versuri al lui Nicolae Coande, considerându-l, în întregul său, „meritoriu, sub cota atinsă de Nicolae Coande în *Fundătura Homer*, dar peste nivelul multor autori din prezentul nostru literar” (*Vremea ratării*). □ Grupaj de versuri de Mariana Codruț. □ Nelipsit, poemul săptămânal al lui Emil Brumaru. □ Anatolie Paniș semnează tableta *Las moștenire*, schițând drama exilatului basarabean în propria țară. □ Gina Sebastian Alcalay rezonează la *Inadaptarea emigrantului*, scriind despre cel de-al doilea volum de jurnal al Verei Călin, *Postscriptum. Însemnări 1997-2002* (ICR, 2004). □ Deplângând starea de fapt a literaturii a căreia îi aparține, Radu Aldulescu spune întristat *Povestea unei literaturi mici*, rezultată din împlinirea unor cauze multiple: „limba de circulație restrânsă (care poate fi privită la o adică și ca o consecință a circulației restrânse a literaturii), slăbiciunile politicii culturale a traducerilor (derivând din înfruntarea unor grupuri de interese) haos al valorilor, răstălmăcirea valorilor, iar în ultimă instanță anularea valorilor prin promovarea critică și premiarea unor autori care și-au asigurat de niște zeci de ani statutul de scriitori români importanți consolidat prin funcții importante în instituții culturale. La toate acestea se adaugă sărăcia generalizată, care n-are cum să priască literaturii și scriitorului”. Șansele de a răzbate în universalitate sunt minime deocamdată, este de părere romancierul, judecând după criteriile nu întotdeauna valorice prin care sunt selectați autorii români pentru transpunerea în alte limbi: „în ce mă privește, pot afirma cu mâna pe inimă (sunt gata oricând să dau explicații suplimentare cu exemplificări pe viu, aplicate pe cărți și autori): scriitorii români care încearcă de 15-20 de ani sau mai mulți să rupă gura târgului în Occident sună mediocru și în versiunea lor autohtonă, umflată artificial prin politici culturale aidoma celei prin care sunt traduși. Ar mai fi de adăugat un lucru care face parte dintr-un capitol separat al aceleiași povești. Și anume că există autori de valoare din cei apăruiți după '90, care nu prea au șanse să se impună prin traduceri (datorită desigur tot

politicii culturale practicate aici) și care au greuțai și în a fi apreciați în România. Sunt prost editați, difuzați, publicitați și neplătiți la valoarea lor reală. Va veni fără îndoială și timpul ca acești autori să miște din loc statutul de literatură mică al literaturii române, prin cărțile lor”. □ Val Gheorghiu preia în titlul tabletei sale versul bacovian *O, țară tristă, plină de umor*. □ La *Ochiul magic* din această săptămână, Nicolae Manolescu face un „bilanț moral” al celei de a patra ediții a Festivalului Zile și Noți de Literatură. După o prezentare de ansamblu a programului și participanților, el trece în revistă reușitele, dar și dificultățile întâmpinate, precum și modul în care mass-media a reflectat părtinitor și acultural manifestările ediției. □ Ruxandra Cesereanu prezintă colocviul cu participare internațională, având ca temă *Les imaginaires européens*, organizat în luna septembrie de *Phantasma*, Centrul de Cercetare a Imaginarului din Cluj. „În afara sesiunilor de conferințe, întâlnirea a inițiat bazele unei rețele de excelență având drept obiectiv realizarea unei Enciclopedii a imaginarului european [...], EURIMAG, [...] și ambiționează să abordeze imaginile, stereotipurile și prejudecățile Europei”. □ Glose la *Ideea de Europa* semnează și Constantin Ţoiu. □ *Nuanțele deznădejdiei* sunt inventariate de Sorin Lavric, oferind ca rezolvare a problemei atitudinea lui Noica („optica alternativă a optimismului incurabil” prin care și-a surprins mereu contemporanii), expusă plenar în *Pagini despre sufletul românesc* (1944). □ Gabriela Melinescu trimite o corespondență din Stockholm despre „anul fizicii” 2005 sau *Anul Albert Einstein*. □ Mic necrolog Bianca Balotă.

13 octombrie

• [„**Observator cultural**”, nr. 33 (290)] Florina Pîrjol rezumă în articolul *O celebrare polemică a lui G. Călinescu*, dezbaterile de la a XXXVII-a ediție a „Zilelor Culturii Călinesciene” de la Onești. Au conferențiat Eugen Negrici („Citite într-un ritm alert, cele câteva pagini extrem de dense ale profesorului Negrici n-au reprezentat nici pe departe ceea ce se numește o receptare «comodă» a controversatului G. Călinescu. Mai degrabă o reevaluare critică, argumentată pe text, serioasă și profesionistă a *Istoriei literaturii* și a fascinației pe care aceasta a generat-o în critica literară ulterioară și nu numai.”), Ilie Constantin (care „improvizează cu destul farmec pe ideea acelorași «mici ciondăneli» cu Călinescu, «un om stil», după cum îl numește poetul (emigrat în Franța și reîntors în țară în urmă cu trei ani), subliniind partea vie și proaspătă a criticului, actualizată cu fiecare raportare, fie ea și polemică (sau mai ales), la opera acestuia.”) și Gabriel Dimisianu (care, la împlinirea a 40 de ani de la moartea criticului, „spune câteva cuvinte despre Călinescu, protocolar, accentuând linia comemorativă pe care, se pare, ceilalți au ignorat-o.”). În încheiere, a fost decernat Marele Premiu al „Zilelor Culturii Călinesciene” prozatorului George Bălăiță. Aflăm apoi că a doua zi a avut loc un colocviu de literatură contemporană cu tema „Literatură postbelică și scara de valori”, moderată de cei trei invitați speciali menționați, cărora li s-au alăturat Al. Dobrescu, Petru Cimpoșu, George Bălăiță, Vasile Spiridon, Carmen

Mihalache, Felix Lupu, Gabriel Fornica, Elena Bulai și alții. „Partea cu adevărat interesantă a fost cooptarea în dialog a elevilor aflați în public, curioși să afle de la «sursă» ce anume e sau nu în canon, ce e bine și ce e rău (sigur, în materie de literatură)”. □ Cu titlul „*Nu cu individualități impui o literatură: trebuie o falangă!*”, este publicat interviul acordat lui Ovidiu Șimonca de Dumitru Țepeneag, aflat în București pentru câteva săptămâni. Dialogul atinge „puncte nevralgice”, inclusiv „prezența scriitorilor români la Festivalul *Les Belles Etrangères* și vizibilitatea literaturii noastre în spațiul francez”. □ Bianca Burța, la pagina de istorie literară, scrie despre „rubrica inegală” intitulată „Femei între ele” propusă de cotidianul „Adevărul” în cursul anului 1937, care „adună texte inteligente sau mai modeste, conformiste și neconvenționale, observații de finețe și platitudini. Oricare ar fi însă calitatea lor, aceste articole sunt, în ansamblu, documente ale conștiinței de sine a intelectualii interbelice și ar merita, poate, să fie strânse într-un volum – captivant prin pitorescul său și semnificativ prin amestecul de automatizare și adevăr”. □ Iulia Popovici găsește în paginile de *Jurnal (1996-1997)* (Humanitas, 2005) ale Monicăi Lovinescu *Oglinzi pentru trecutul recent*. □ Laura Marin definește volumul de studii al Adrianei Babeți, *Dandysmul. O istorie* (Polirom, 2004), drept un *Mic tratat de dandylogie*, „Un studiu care, depășind contradicția terminologică pusă în discuție în paginile de început ale cărții, încearcă să sistematizeze istoria, doctrina și formele de manifestare ale unui astfel de fenomen”. □ Un studiu doct despre *Competențele și limitele comparatismului* semnează Corin Braga. □ La rubrica săptămânală, Michael Hăulică scrie în acest număr despre premiile adjudecate de scriitorii români, din 1972 până astăzi, în cadrul *Convențiilor europene de science-fiction (Eurocon)*, desfășurate anual. □ Revista presei este realizată în acest număr de A.M. [Alexandru Matei]. Mai întâi de toate este reținut ca „excepțional” dosarul consacrat scriitorului și psihiatrului Ion Vianu în nr. 9 al revistei „Apostrof”, Marta Petreu luându-i un amplu interviu, interviu semnând o *Notiță autobiografică*. Concluzia lui A.M., după ce citează și comentează pasaje din interviu, este aceea că „Ion Vianu, cel din paginile «Apostrof»-ului, prin vocea sigură și timbrul ei cald, capătă alura unui intelectual echilibrat și profund, suficient de distant față de lume pentru a încerca să o înțeleagă, destul de apropiat – și curios – de oamenii pe care îi îngrijește”. ■ Un amplu comentariu al cronicarului se referă la Dicționarul General al Literaturii Române, aflat „în colimator” în cel mai recent număr (90) al revistei „Dilema veche”. Din dosarul realizat de Marius Chivu, A.M. constată absența coordonatorului DGLR, criticul Eugen Simion, regretabil fiind că „personalități academice românești refuză să vorbească despre cea mai importantă, fără îndoială, realizare a departamentului de literatură din cadrul Academiei Române”. Cronicarul este de părere că articolele din dicționar sunt „redactate nepermis de subiectiv, ca niște articole de presă. Având în minte dicționarul de autori și cel de opere ale literaturii franceze (ediția Beaumarchais & Couty, de pildă), ne întrebăm și noi cum poate încăpea într-un dicționar o caracterizare de genul: «operă

dezamăgitoare, de self-agent literar...» (despre *Jurnalul* lui Cărtărescu), sau polemici precum cele semnate de Eugen Simion și Mihai Cimpoi în articolul de dicționar consacrat lui Eminescu (semnalate în articolul lui Paul Cernat, *Obsedantul „caz Eminescu”*). Cu același exemplu francez în memorie, credem că derapajele ideologice ale scriitorilor prezenți în paginile dicționarului nu trebuie omise, dar nici subliniate peste măsură. Dacă avem de-a face cu un dicționar literar, atunci trebuie să primeze criteriul estetic în ceea ce privește conținutul și să fie obiectiv-impersonal din punct de vedere formal. Se poate întâmpla că un scriitor foarte bun să fi făcut compromisuri mari, ceea ce nu trebuie să întunece judecata celui care îi evaluează opera. Tot așa, se poate ca un mare ticălos să fi fost un scriitor mediocru sau slab – dar, nici în acest caz, nu profilul lui moral trebuie scos în evidență”. Sunt amintite articolele critice pe această temă semnate de Adrian Dinu Rachieru, Paul Cernat, Ion Simuț, Ștefan Borbély și Raluca Baciuc, „prima carență” a dicționarului reieșind a fi modul de redactare a articolelor, „care nu sunt publicate la ziar, pentru ca cititorii să guste răfuiei mai mult sau mai puțin personale ale redactorilor cu diverși contemporani sau cu diverse interpretări. Tocmai de aceea, credem că se impune o discuție mult mai amplă despre acest dicționar, pentru a vedea în primul rând care sunt competențele disponibile pentru a realiza profesionist un proiect de anvergura DGLR”. □ Deși voluminos, nr. 3 al revistei „Ex Ponto” nu beneficiază de un sumar „senzațional pentru amatorul de literatură”: „secțiunea de literatură a numărului nu aduce nume importante sau texte memorabile – poate cu excepția poemelor lui Dan Bogdan Hanu. Remarcabilă este traducerea unor poeme de Velimir Hlebnikov (autorul traducerilor: Leo Butnaru)”. Din secțiunea de critică, A.M. persiflează comentariul lui Ion Roșioru la cel mai recent roman al lui Marius Tupan, *Rhizoma*. □ Din rubrica de informații *La zi aflăm* că Uniunea Scriitorilor din România a lansat un program de lecturi cu plată intitulat *Scriitorul și cititorii săi*, ce va cuprinde o serie de 100 de lecturi anual. „Programul are un dublu rol: pe de o parte, promovarea literaturii române, iar pe de alta, oferirea unei oportunități prin care cultura și mediul de afaceri să poată colabora”. □ În aceeași rubrică sunt semnalate mai multe lansări de carte, cea dintâi, la Institutul Cultural Român (*mamabena.com* de Anamaria Beligan, Ed. Curtea Veche, invitați fiind Mircea Mihăieș și Răzvan Petrescu), □ cea de-a doua, la Librăria Kretzulescu (*Mesajul lui Crypto. Comunicare, cod, metaforă magică în poezia românească modernă* de Brândușa Armanca, Ed. Curtea Veche, invitați fiind Nicolae Manolescu și Mircea Mihăieș), □ cea de-a treia, la Institutul Cervantes, fiind aceea a volumului de poeme al Ioanei Ieronim, apărut în ediție trilingvă: română, catalană și engleză, *Zmeie peste munte/Estels, muntanya enllà/Dragon Kites over the Mountains* (Ed. Meronia, 2004). □ O ultimă informație „la zi” se referă la festivalul internațional de poezie a lumii latine, *Ars Amandi*, organizat de Institutul Cultural Român în colaborare cu Uniunea Latină la fiecare doi ani. Cea de-a VI-a ediție va avea loc anul acesta în România, la București și la Brașov, reunind poeți din 14 țări latine: Belgia,

Brazilia, Ecuador, Honduras, Italia, Nicaragua, Peru, Portugalia, Republica Dominicană, Republica Moldova, România, Salvador, Spania, Venezuela. Programul festivalului include două mese rotunde (cu temele „Poetul și editorul său” și „Poezia într-o lume globalizată”) și două seri de poezie în lectura autorilor, România fiind reprezentată de poeți și editori, precum Andrei Bodiș, Dan Coman, Denisa Comănescu, Mihai Ignat, Doina Ioanid, Claudiu Komartin, Marta Petreu, Ioan Es. Pop, Ioan Stanomir. □ Evenimentul care ocupă un spațiu important în acest număr este sesiunea de autografe organizată la Librăria Humanitas Kretzulescu, oamenii stând la coadă timp de patru ore pentru a obține semnătura lui Paolo Coelho. □ *Sezonul premiilor Nobel* îl face pe Michael Finkenthal să gloseze pe marginea subiectului, tratat recent de scriitori români, precum Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu sau Norman Manea în revista „Cuvântul”, cel din urmă considerând premiul o „fantomă care circulă prin lumea literelor românești”, „obsesie-kitsch”.

16 octombrie

• [„Tribuna”, nr. 75 (20)] În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ion Cristofor familiarizează cititorul cu *Poezia lui Andreas Saurer*, recenzând volumul bilingv *Berg mit Madonna/Munte cu Madonna* (2005), apărut în colecția *Scriitori elvețieni de expresie germană*, inițiată de Radu Țuculescu (în calitate de „rafinat traducător din lirica de limbă germană”), în cadrul Bibliotecii Revistei Familia. □ În cadrul aceleiași rubrici, Adrian Țion vede *Proba jocului extatic* în volumul lui George Vigdor, *Arhitectura singurătății* (Ed. Clusium, 2003), solilocviile poetului fiind „rodul unor meditații fluente, menținute între evocarea unui întreg ceremonial al iubirii, văzut ca adorație, și subterfugiile marcate prin paradigmele interiorizării și tănuirii afectelor”. □ Când își intitulează cronica *Iepurele din pălărie*, Ovidiu Pecican se referă la subiectul volumului lui Cătălin Lazurca, *Nu, zaeș, pagadi!* (Ed. Hartmann, 2005): „Într-un curent al prozei tinere populat de zeloși sexocrați, Cătălin Lazurca își încearcă puterile într-o altă regiune. Cum spuneam mai sus, ea vine în continuarea uneia dintre tradițiile noastre literare, modernistă și urbană. Ea denunța, cum se știe, nu numai convențiile literaturii, ci și pe cele ale socialului în care autorii ce o secretau se vedeau siliți să trăiască. [...] Concludentă ca tendință, savuroasă în expresie, netemându-se de poantă și nici de caricatură, ba chiar cultivându-le din greu, cartea de proze scurtissime a lui Cătălin Lazurca explorează modalități mai puțin frecventate de retorica sonoră a vremurilor noastre, reînnoind o tradiție, dar înscriindu-se în ea cu o originalitate proprie”. □ Radu Țuculescu semnalează o carte de poezie semnată de Mihai Vieru, *Leul greu* (Ed. Brumar, 2005): „Om de teatru, fără a fi teatral, Mihai ne mânjește cu poezie, încercând să ne dea un aspect cât mai terestru, obligându-ne să plescăim din palme de bucurie ori să ne mai narcotizăm cu câte un sân întâlnit pe stradă”. □ Viorel Tăutan este prezent cu un grupaj de versuri. □ Letiția Ilea stă de vorbă îndelung cu poeta Ioana Crăciunescu care

mărturisește: „Sinceră să fiu, eu am fost ca o bilă de popice, de pe un culoar pe altul, ba în generația '70, ba în generația '80. Nu cred că țin de oscilația mea, ci mai mult de singurătatea mea. Îmi plac și iubesc de fapt toate generațiile. Dacă-i citesc pe poeții anului 2000, cred că fac parte și din generația lor. Eu nu cred în împărțirea asta în câte 10 ani, nu suntem tranșați, nu suntem un mare rechin tăiat pe felii și băgat la congelator. Cred că fiecare ne hrănim din ce aduce celălalt și așa mai departe”. □ În articolul *Marian Papahagi: portret neretușat*, Laszlo Alexandru rezumă și comentează dezbaterea „agitată” care s-a purtat recent în presa literară pe acest subiect și care „s-a încheiat cu imnuri și ode la poalele portretului venerat”. „Mănușa azvârlită cam zgomotos” de Marin Mincu (în ancheta „Observatorului cultural” dedicată *Mizelor culturale*) e „ridicată de un grup de profesori specializați în divulgarea culturii române în Italia” (în „Observator cultural” nr. 278/2005), în polemică intervenind și Ion Pop (în același număr al publicației), „o adevărată *Mărturie mincinoasă*” publicând Ioan-Aurel Pop în „România literară” (nr. 30/2005). □ Paul Vinicius rezumă ediția din acest an a Festivalului Internațional *Zile și nopți de literatură* de la Neptun, colocviul scriitorilor având tema *Eu scriu. Cine mă citește?*, „temă formulată cam ambiguu și care a creat furnicație unora să se tot învârtă împrejurul «cozii», pentru că a stârnit o sumedenie de interpretări cauzate de diversitatea perspectivelor”. □ Cel ce se ascunde sub diverse pseudonime, în acest număr semnând „Benny Profane”, își intitulează *Războiul sfârșitului verii* tableta din rubrica sui-generis de revistă a presei *Aduse de la chioșc*. El se referă la scandalul din lumea literară provocat de fragmentele din *Jurnalul 2005* publicate de Paul Goma în paginile revistei „Viața Românească”, nr. 6-7/2005. „Ca-ntotdeauna, lumea literară de la noi s-a polarizat, unii (majoritatea celor «pictați» în diatribele lui Goma) savurând ostracizarea ex-dizidentului, ceilalți făcându-i proces de intenție lui Nicolae Manolescu – chipurile – autor moral al demiterii. A curs multă cerneală pe Dâmbovița, cele mai inflamate fiind cotidienele naționale «Ziua» și «România liberă», la polul opus, al decenței și al investigației nepartizane, situându-se săptămânalul «Observator cultural»”. □ Cronicarul „Benny Profane” mai reține din „Observator cultural” (nr. 29 și 30), articolul lui Paul Cernat, *Poezia tânără trebuie să poarte un nume* (I), opiniile lui Ștefan Borbély... *Despre oieri și bariere*, textul lui Michael Finkenthal despre același „caz Viața românească”, rândurile „emoționante” scrise de Nicolae Coande la 16 ani de la moartea lui I.D. Sîrbu, suplimentul Mario Vargas Llosa, precum și „splendida rubrică” *Scrisori din mica mea latinitate*, datorată lui Liviu Franga. □ În articolul *Eternul Jules Verne*, Mircea Opriță prezintă și comentează volumul lui Ion Hobana, *Jules Verne. Chipuri, obiceiuri și peisaje românești* (Ed. PRO, 2004), pregătit ca omagiu pentru centenarul morții autorului francez. □ Ion Simuț se întreabă pe două pagini *Încotro va merge premiul Nobel pentru literatură?*

18 octombrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 790 (41)] Medalionul din acest număr este dedicat filozofului Constantin Noica. ■ În *Apărarea lui Casanova* (I) sare și Bogdan-Alexandru Stănescu, pe urmele lui Andrei Codrescu, din volumul *Casanova în Boemia* (Polirom, 2005): „Ceea ce face Andrei Codrescu este să umple golul biografic cu aceleași porniri trupești descrise în *Memorii*, însă clădite pe un fond filozofic: avem de-a face cu un om care pune dragostea deasupra a orice, care are ghinionul de a-și trăi ultimii ani ai vieții exact odată cu agonia unui Vechi Regim decrepit, presimțind însă cu regret dispariția a orice a însemnat noblețe, cavalerism, rafinement etc.”. Continuare în numărul viitor. ■ „În *Fairia – o lume îndepărtată* a lui Radu Pavel Gheo (Polirom, 2005) este deconstruită, demontată percepția mundană asupra realității, acea realitate percepută colectiv, dar atât de intim diferită de la individ la individ, construind culoare de legătură între lumi care se află în raport continuu de corespondență, trasând posibile filiere între o lume palpabilă și o lume asemănătoare, dar în care intervin și elemente din alte spații, de poveste, de legendă, de mit. În *Fairia*... există mai multe straturi de speculații dezvoltate înăuntrul unei intertextualități transparente, ușor de remarcat, al unei împletiri de roman SF și basm [...]”, scrie Iulia Argint în recenzia *Intertextualitate și nostalgie*. □ Grupaj de poeme de Emilian Marcu. □ Cu un *Poem uman* este prezent și Cassian Maria Spiridon, în rubrica *Dintr-o gară părăsită*. □ Liviu Papuc informează cititorii despre o *Toamnă românească cernăuțeană*, prezentând cea de-a patra ediție a Salonului Internațional de Carte Românească, desfășurat în orașul din nordul Bucovinei. Dintr-o coda, aflăm și despre sărbătorirea prilejuită de împlinirea a 60 de ani de viață de către poetul Vasile Tărățeanu.

19 octombrie

● [„**România literară**”, nr. 41] În *Ion Băieșu și Grupul de la „Amfiteatru”*, Gabriel Dimisianu evocă atmosfera din redacție, echipa de colaboratori și figura tutelară a directorului publicației la care s-a transferat în primăvara lui 1967 de la „Gazeta literară”: „Eram în relații amicale, fără să fi fost apropiați. Îl simpatizam de departe, aș putea spune, pe omul sociabil și spiritual, dar mai ales îl prețuiam pe Băieșu pentru revirimentul literar de care se dovedise capabil, o mare surpriză. Începuse să scrie în plin dogmatism, autor de schițe satirice în care lua în vizor ținte admise în epocă: proastele deprinderi ale aprozariștilor, ospătarilor, funcționarilor de la ICRAL, administratorilor de bloc etc. Nu băteau mai departe scrierile de început ale lui Ion Băieșu, nici social și nici literar, decât cele ale unui Nicuță Tănase, să zicem, foiletonistul satiric oficializat al «Scânteii». Și deodată acea îndrăzneală schimbare de perspectivă, acele plonjări în adâncurile sufletești ale unor personaje complicate și stranii, cum aveam să întâlnim în câteva narațiuni din volumul *Sufereau împreună* (1965). [...] Umoristul facil de până ieri pătrundea neașteptat în spațiile tragicului și ale unei problematice dificile, cum era, în *Acceleratorul*, aceea a fericirii impuse, a binelui făcut cu forța, aluzivă la ceea

ce se petrecea în societatea totalitară. Îl prețuim deci pe scriitor pentru noua sa înfățișare literară, iar pe om îl simpatizam”. Printre cei reținuți de memoria afectivă se numără și Miron Radu Paraschivescu, Coman Șova, Mircea Martin, Adrian Păunescu, Maria Luiza Cristescu, Dinu Kivu, Ileana Bratu, George Banu și Costin Miereanu. ■ Un exemplu fericit și rar de *Relectură, revizuire, rescriere* este semnalat și comentat de Ion Simuț. Este vorba despre Dumitru Micu, cel care „a publicat în 1965 o monografie Arghezi de tip tradițional, *Opera lui Tudor Arghezi*, în 422 de pagini, și a revenit asupra aceluiași subiect după patruzeci de ani, în 2004, cu același proiect al lecturii integrale, într-un fel de eseu monografic, intitulat simplu *Arghezi*, desfășurat pe 434 de pagini, deci de proporții similare. E o performanță inegalabilă: două lecturi integrale ale operei argheziene, soldate cu două cărți de sinteză, foarte diferite. Cea de-a doua nu e o simplă reeditare a celei dintâi. Ar fi fost prea la îndemână și complet neinteresant. *Arghezi* din 2004 al lui Dumitru Micu e o rescriere a cărții din 1965, cu o reorganizare a ideilor și o reformulare a interpretărilor, sensibil diferite. Nicio frază nu a fost translată identic, secvențele exegetice au fost reasamblate după alte idei organizatoare. [...] În această nouă interpretare a lui Arghezi, materializată în volumul din 2004, Dumitru Micu s-a depășit considerabil pe sine, cel din 1965. S-a revizuit semnificativ, într-un mod ce va conta în istoria receptării operei argheziene”. ■ Marius Chivu întocmește un dosar al receptării critice de care au avut parte primele două volume, A-B și C-D, ale *Dicționarului General al Literaturii Române (DGLR)*. Dintre cei care au scris despre meritele, dar mai ales neajunsurile acestora sunt citați Ion Simuț și Ștefan Borbély („Dilema veche”), Mircea Angheliescu („Cuvântul”), Dan C. Mihăilescu („Idei în dialog”), Paul Cernat („Bucureștiul cultural”), Gabriel Dimisianu („Adevărul literar și artistic”), Robert Șerban („Orizont”). Părerea unanimă este aceea că DGLR „a beneficiat din plin de precedența celorlalte două dicționare importante de acest gen: *Dicționarul scriitorilor români* coordonat de clujenii Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu (a cărui informație se oprea în 1989) și *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, un prim volum elaborat de Institutul «Al. Philippide» din Iași, plus altele specializate numai pe un sector anume (*Enciclopedia exilului literar românesc* realizată de Florin Manolescu, *Dicționarul etnologilor români* al lui Jordan Datcu sau *Dicționarul presei literare românești. 1790-1990* alcătuit de Ion Hangiu ș.a.), dicționare pe care le valorifică și încearcă să le și aducă la zi, depășindu-le, în același timp, în intenții și în acoperirea literaturii române”. Semnatarul articolului sintetizează reproșurile aduse de critică în trei categorii: stilistice, ideologice și tehnice, printre acestea numărându-se lipsa unei viziuni unitare, numărul prea mare de colaboratori, unii nepricepuți în domeniu, lipsuri și inexactități flagrante, „eufemizarea și bagatelizarea contextului politic, a angajamentului biografic și a publicisticii ideologice a unor scriitori”, rezultată direct din „opacitatea lui Eugen Simion la condamnarea trecutului, cantonarea în estetic odată cu punerea între paranteze a umbrelor biografiei” (Dan C.

Mihăilescu), acordarea unui spațiu exagerat unor scriitori minori, ierarhizările „bizare” sau „forțate” ș.a.m.d. Concluzia lui Marius Chivu și implicit a celor citați este una defavorabilă: „Una peste alta, primele două volume ale *DGLR* nu au prea făcut față examenului receptării critice, impresia generală fiind că, în ciuda ambiției demersului colectiv, meritele rămân, mai degrabă, individuale: dicționarul este un instrument de lucru vast și util însă improvizat, eterogen, neajunsurile și vicierea punctelor esențiale făcându-l vulnerabil, trebuind creditat numai parțial, cu precauție”. □ *Femina* titrează Daniel Cristea-Enache recenzând volumul („excelent, care se citește, deopotrivă, cu delectare și cu folos intelectual”) Elenei Zaharia-Filipaș, *Studii de literatură feminină* (Paideia, 2004). „Materia volumului iese de fapt dintr-un curs universitar ținut de Elena Zaharia-Filipaș, profesoară eminentă la Facultatea de Litere din București. Ea și-a propus să urmărească modul în care se constituie, la noi, un concept de literatură feminină, adunând probe din scrisul criticilor (Lovinescu în special, apoi Călinescu) și schematizând observațiile lor. [...] Subiectul se dovedește consistent, în ambele tipuri de abordare, și este meritul autoarei acela de a fi găsit o linie de echilibru critic, fără compătimiri (ale «victimelor» feminine), respectiv vituperări (împotriva «agresorilor» masculini). Analiza e riguroasă și concluziile, solide; dar, neevitând să spună lucrurilor pe nume, Elena Zaharia-Filipaș aruncă în pagină și un grăunte de umor, care descrețește frunțile confruntate cu o problemă dificilă.” □ Reconstituind tentativele de publicare dintre 1852 și 1855, Teodor Vârgolici punctează cei *150 de ani de la apariția lui „Manoil”* de Dimitrie Bolintineanu, „întâiul roman sentimental și epistolar din literatura noastră” (Nicolae Manolescu). □ La aspecte mai degrabă anecdotice ale istoriei literare se oprește și Ioana Pârvulescu în „cronica optimistei” intitulată *Intervenții, vorbe bune, protecție*, citând și comentând fragmente din scrisori sau rugăminți mijlocite, primite de Titu Maiorescu de la Alecsandri, Veronica Micle sau Duiliu Zamfirescu, toți cerând diverse medieri pentru rude sau prieteni. □ *Lección de toleranță* din titlul articolului lui Tudorel Urian este oferită de Alexandru Șafran în volumul *Etica evreiască și modernitatea* (Hasefer, 2005), „o carte imposibil de ignorat de către cei interesați de modul în care se raportează spiritualitatea ebraică la imperativele lumii contemporane. Alexandru Șafran, fost Șef rabin al României și Mare rabin al Genevei, este un erudit și un înțelept. Eseurile și prelegerile sale din această carte sunt rodul unor preocupări de mai bine de jumătate de secol. Observațiile sale, în care Tora este analizată în comparație cu gândirea lui Platon, cu spiritualitatea creștină, cu filozofia modernă, se transformă într-o meditație asupra lumii contemporane și a destinului omului în universul tot mai tehnicizat de după cel de-al Doilea Război Mondial. Deși nu sunt foarte noi, aceste eseuri (scrise între 1949 și sfârșitul anilor '80) își păstrează intactă actualitatea și se adaugă acelor încercări de a acomoda dezvoltarea tehnologică fără precedent din anii din urmă cu valorile fundamentale ale spiritului care îi preocupă de ceva vreme pe teologii creștini (catolici, în primul rând, dar și

ortodocși, chiar români, de ultimă generație). *Mutatis mutandis*, cartea lui Alexandru Șafran este un soi de *Omul recent*, scris însă din perspectiva spiritualității iudaice”. □ După lectura *Jurnalului intermitent (1945-1946, 1964-1984)* al lui Pericle Martinescu (Ex Ponto, 2001), Gheorghe Grigurcu îl etichetează pe autor drept un *Condei acid*. „Cuvintele unui martor precum dl. Martinescu avem impresia că pot risipi ceața unei confuzii dintre cele mai bizare și, dacă luăm în calcul posibila ei perpetuare în mediul celor ce ne succed, dintre cele mai pernicioase: «Dacă cineva ar avea curiozitatea să afle condițiile morale în care un om ca mine (un intelectual de modă «veche») e obligat să suporte existența actuală, cel mai bun lucru ar fi să citească romanul lui George Orwell intitulat (profetic) chiar: *1984*. Acolo este descrisă, la modul fantastic, dar absolut veridic, toată drama pe care o trăim noi azi, aici, în era aceluia Big Brother, imaginat de fantezia crudă a scriitorului englez, dar prezent în realitatea și mai crudă a zilelor noastre». Poate părea o exagerare, dar nu e...” Continuare în nr. 42. □ Glose eseistice pe marginea romanului lui Orwell semnează și Constantin Țoiu, în tableta intitulată *Nemurire în plin travaliu*. □ În articolul intitulat *O delațiune postdecembristă*, Ileana Mălăncioiu aduce la cunoștința publicului o notă informativă datând din august 1990. Poeta era vizată din pricina unui interviu acordat lui Vartan Arachelian, în care, dincolo de subiectele literare, fusese abordată și recenta mineriadă. Pentru a denunța „minciunile sfruntate” enunțate în documentul cu pricina, atât în ceea ce o privește, cât și în cazul unui bun și vechi prieten traducător, Aurel State, victimă directă a Securității, poeta evocă contextul în care l-a cunoscut pe fostul deținut, de ce acesta făcuse pușcărie și modul în care a murit, în urma bățăilor crunte la care a fost supus la începutul anilor '80. □ Dina Georgescu se oprește la cartea lui Octavian Paler, *Autoportret într-o oglindă spartă* (Albatros, 2004), „mai întâi, un fel de jurnal, deci o defulare, o mărturisire, apoi o clasificare și ordonare, o umplere cu substanță a golului singurătății și, în sfârșit, foarte în surdina, abia, abia audibil, un lamento auster. Octavian Paler depune mărturie despre viața sa, la un ceas târziu, limpezind-o pe cât se poate, el fiind un iremediabil introvertit, închis, cu strășnicie, în el însuși” (*Omul cu urechea tăiată*). □ În articolul intitulat *Politică și amor în obsedantul deceniu*, Geo Vasile scrie despre romanul lui Daniel Dragomirescu, *Întunecatul noiembrie* (Junimea, 2005). □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și □ Augustin Cupșa, *Prezent compus/recompus* (Ed. Revistei Convorbiri literare, 2005), „prima carte de versuri a unui tânăr de douăzeci și cinci de ani [...] [care] îl prezintă pe autor străduindu-se, chiar chinându-se, să fie original. El folosește propoziții scurte, greu inteligibile, pentru a-l intimida pe cititor. Se comportă ca un inițiat pe care îl agasează ignoranța celor din jur. Se observă însă imediat că stilul său concis și autoritar, sibilinic nu are acoperire, că este doar o poză. Tânărul poet vrea să pară un filosof fioros, dar nu reușește decât să amuze, ca un copil care și-ar desena mustați”; □ Șerban Codrin, *O sârbătoare a felinarelor stinse*, poeme tanka, ediție bilingvă româno-engleză,

trad. în engleză de Alexandra Flora Munteanu (Ed. Tempus Dacoromânia Comterra, 2005): „Cad guverne, se schimbă regimuri politice, Șerban Codrin scrie mai departe, netulburat, poezie japoneză. În mijlocul unei Români invadate de lăliala lui Adrian Copilul-Minune și a lui Nicolae Guță, el cultivă o delicatețe de gheișă”; □ Nicolae Borlovan, *Escapade critice* (Ed. Marineasa, 2005), profesorul de română la Caransebeș încercând „să aducă puțin aer proaspăt în critica noastră literară, ceea ce și reușește. [...] În volumul *Escapade critice*, în care autorul trece imprevizibil de la un volum la altul, rămânând în general în spațiul literaturii române contemporane, ierarhiile literare sunt răsturnate ca din greșeală, iar planurile discuției – metafizic, terestru, poetic, practic, literar, psihologic etc. – confundate cu dezinvoltură, în mod repetat. [...] Singurele momente în care imaginea sa are de pierdut sunt cele de entuziasm disproporționat – și inevitabil ridicol – față de scrierile unor autori locali (vezi articolele *Poezia purității sau dorul de absolut în lirica lui Nicolae Cristescu, Ion Căliman sau omul deplin al culturii făgetene* etc.)”; □ Cătălin Ghiță, *Lumile lui Argus, o morfotipologie a poeziei vizionare*, cuvânt înainte de Eugen Negrici (Ed. Paralela 45, 2005): „Un nume nou în critica românească. Un nume aparent banal – Cătălin Ghiță – care va căpăta odată cu trecerea timpului o rezonanță solemnă, datorită înzestrării excepționale a purtătorului său. Cartea sa de debut (la origine, teză de doctorat), consacrată poeziei vizionare, impune respect și în același timp încântă prin anvergura întreprinderii teoretice și, mai ales, printr-o plăcere de a gândi care este pe cale de dispariție în critica noastră. Autorul are vocație de teoretician al literaturii”; □ Cătălin Ghiță, *Ipostaze ale actului critic*, eseuri și cronici literare (Ed. Universitaria, 2005): „Indiferent despre ce scrie, tânărul critic literar Cătălin Ghiță nu poate fi frivol. Când se pronunță, de exemplu, asupra personajelor lui Caragiale, nu o face în treacăt, ca să adauge o opinie oarecare într-un voluminos dosar critic, ci definește cu gravitate, cu o impresionantă mobilizare a inteligenței, esența omului caragialian”; □ Redacția ziarului „Opinia”, *Literatura buzoiană, încotro?*, dezbaterile „Opinie” (Ed. Rafet, 2005): „Ideea pe care a avut-o redacția ziarului «Opinia» din Buzău de a publica o carte cu titlul interogativ *Literatura buzoiană, încotro?* este hilară. Ce înseamnă literatura «buzoiană»? Dacă mergem pe linia asta, vom ajunge să vorbim despre literatura din cartierul din Drumul Taberei (care are o populație la fel de numeroasă ca Buzăul). Sau vom ajunge să facem comparații savante între literatura teleormăneană și literatura ilfoveană. Cei care se pronunță în acest volum, apărut la Editura Rafet din Râmnicu Sărat, asupra literaturii buzoiene au morga unor critici literari, dar sunt, aproape toți, niște amatori care folosesc cu stângăcie terminologia domeniului. Unul dintre ei, Marin Ifrim, admirator al altui scriitor local, Nicolae Gâlmeanu, este lipsit de orice inhibiție și se lansează în piruete stilistice pe care nu le poate duce până la capăt”. □ *Cuta din cearșaf*, o pagină de versuri de Gellu Dorian. □ Poemul „cerșetorului de cafea” Emil Brumar. □ A patra carte a „matematicianului printre poeți” Valentin Iacob, *Clownul lui Hrist* (Ed. MNL, 2004), îi pare Simonei Vasilache

o „carte-sinteză”, un „sunset colorat”: „Poezia lui Valentin Iacob vrea, și reușește, să fie «complicată», să provoace prin sofisticare, adică să-și atragă cititorii într-un joc de cărți din care jokerul lipsește, pentru a-i învăța, într-un fel, mecanismele deciziei cu date insuficiente. Mitul Dumnezeului care a făcut lumea în cunostință de cauză este spulberat vers cu vers, sau paragraf cu paragraf, pentru a face loc unei dezordini «programate» matematic, unei povești cu regi și cu zei. Un Babilon de modă nouă, pierzând prin trufie, dar câștigând printr-o neseriozitate bine «jucată», își înalță spre cer turnurile de mucava” (*Sofisme vesele și triste*). □ O notiță semnată tot de S.[imona] V.[asilache], unul dintre membrii juriului, informează cititorii cu privire la desfășurarea celei de a treia ediții a Concursului Național de Poezie „Iulia Hasdeu”, organizat de Uniunea Scriitorilor din România și de Casa de Cultură „I.L. Caragiale” a Municipiului Ploiești. Dintre cei 49 de liceeni din toată țara, au fost remarcați și premiați Roxana Georgescu din Medgidia (Marele Premiu) și ploieștenii Adrian Georgescu (Premiul I), Alina Tache (Premiul al II-lea) și Gabriela Jugănar (Premiul al III-lea). □ În același ton, reporterul nenumit al redacției trece în revistă programul ediției a XXXVII-a a manifestării „Zilele Culturii Călinesciene” (Onești, 7-9 octombrie). □ Gabriel Liiceanu face bilanțul a ceea ce a însemnat *Trecerea lui Vargas Llosa prin România*, enumerând câteva exemple din gafele, incompetența și nepregătirea pușinilor jurnaliști participanți la evenimente, precum și patru secvențe din discuțiile purtate de filosof cu scriitorul peruan. □ Revista publică și versiunea micului discurs rostit în franceză de Alex. Leo Șerban la vernisajul din 21 septembrie, în calitate de curator al expoziției *Fotografii din Paradis* a Morganei Vargas Llosa. □ C.D. Zeletin titrează ironic *Connaisseur!*, punând în supratitlu și o întrebare retorică: *Marcel Proust în România?*, ca replică la articolul „ignar” al psihoterapeutului și oenologului Cosmin Zidurean, *Umbra lui Marcel Proust la Corcova*, apărut în nr. 3 al revistei „Connaisseur”: „Articol mic, erori mari. Inexactități, substituirii de persoane, deformări de nume, mistificări. *Connaisseur* sau *ignorant*? [...] A nu ști nu este neapărat o vină, dar semidoctismul este, mai ales atunci când e agresiv. În ce constă agresivitatea? În a-l afișa cu nonșalanță în presă, de la care presă se presupune că, totuși, omul, dacă nu învață, află totuși ceva. Și acest ceva trebuie să fie exact. Autorul face harcea-parcea un subiect care, cu siguranță, era vrednic de un destin mai bun. Îndrăzneala prin care vreaștea documentară iese în arenă realizează un efect de frivolitate imorală”. □ Centenarul nașterii scriitorului brazilian Érico Veríssimo este adus în atenția cititorilor de traducătoarea Micaela Ghișescu. □ Florina Pîrjol recomandă un alt Papini decât cel din romanul *Un om sfârșit*, și anume acela din volumul de povestiri *Chipuri de oameni*, reeditat de Ed. Corint. □ Monica Joița semnalează două lucrări importante editate la Gallimard „care revoluționează studiile de medievistică în particular și pe cele circumscrise «noii istorii» în general: *Lettres des deux amants. Attribuées à Héloïse et Abélard*, în traducerea și prezentarea lui Sylvain Piron, și *Héloïse. L'amour et le savoir* de Guy Lobrichon”. □ *La Post-Restant*, Constanța Buzea

le răspunde, printre alții, și poezilor Ciprian Măceșaru (București) și Lorin Cimponeriu (Oravița). Acesta din urmă are parte de laude rar întâlnite la poeta semnatară a rubricii: „Între iunie și septembrie, preț de un anotimp, Dumnezeu a pus miniaturilor pe care le semnați lumină de nimb”. □ La *Ochiul magic*, infațigabila Simona Vasilache răsfoiește „Suplimentul de cultură”, nr. 45 (1-7 octombrie/2005), din care reține grupajul *Literatura fără viză*, în care își dau cu părerea despre subiect Ion Simuț, Luminița Marcu, Gabriela Gavril, Costi Rogozanu, Doris Mironescu, Tania Radu și Ion Bogdan Lefter. „Literatura română, spune șapoul Emiliei Chiscop, nu merge la export. Așadar, ce «strică» și cum scăpăm de «timiditate», au de răspuns criticii participanți la dezbateri. Consens, în părțile esențiale. Anume: «Carența epicului ar fi principala defecțiune, pentru că în romanele noastre nu prea se întâmplă mare lucru. Prozatorii noștri trebuie să învețe narațiunea și narativitatea, după Graham Greene de exemplu, pe care l-am mai pomenit.» (Ion Simuț)”.

20 octombrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 34 (291)] „Cartea Românească vine, așadar, cu un nou *look*, proaspăt, competitiv, și cu un sistem de promovare a cărții diferit de ceea ce se face la ora actuală în România în domeniu (există doar încercări timide în acest sens): dublarea publicității pe hârtie, în format clasic, cu un întreg program «alternativ» de a gusta literatura – fie în format electronic (un *site* profesionist al editurii poate fi accesat la www.cartearomaneasca.ro), fie, aflăm în timpul conferinței de presă, printr-o serie de evenimente menite, după principiul sincretismului (unul postmodern, probabil), să «instige» la lectură [...], cu ajutorul muzicii și al altor forme de manifestare artistică”, scrie Florina Pîrjol în articolul de prezentare *Cartea Românească – un nou look, un alt conținut*, rezumând prima conferință de presă dintre cele prilejuite de relansarea Editurii Cartea Românească, în data de 13 octombrie la sediul Uniunii Scriitorilor. ■ *Livius Ciocârlie, cartograful eului precar*, așa îl definește Gheorghe Crăciun pe universitarul timișorean, după ce îi analizează cu atenție opera: „În realitate, Livius Ciocârlie nici nu vrea să fie un scriitor în adevăratul înțeles al cuvântului. Pe el nu-l interesează cariera scrisului ci «clopotul scufundat» al vieții personale. Cred că de aici pleacă toată literatura să. Proza lui nu este nici un substitut al plictiselii existențiale, nici un adjuvant al lipsei de preocupări majore. Este proza unui intelectual toabă de carte și a unei ființe bolnave de indeterminare, care-și lasă la vedere toate părțile vulnerabile, toate rănilor, cicatricile și handicapurile pe care nu încetează să le examineze sub lupă, stupefiat de omenescul lor. Mărturie stau două dintre cele mai bune cărți ale sale: *Fragmente despre vid* (1992) și *Paradisul derizoriu* (1993) dar și seducția eseistică față de existența ascunsă a autorului *Tratatului de descompunere (Caietele lui Cioran, 2000)*”. ■ *O proză care nu se uzează* este, pentru Adina Dinițoiu, cea din volumul lui Dan Lungu, *Băieți de gașcă* (prefață de Luminița Marcu, Polirom, 2005): „Cartea conține 11

texte scrise în registre foarte diferite, cu voci și perspective narative dintre cele mai diverse, ca pentru a proba virtuozitatea artistică evidentă. [...] Dan Lungu scrie proză scurtă extraordinară. Nervoasă, percutantă, diversă, se citește pe nerăsuflăte. E vreun secret la mijloc? Nu, e atât de simplu: e vorba de o proză caragialescă, orală, de observație socială, umoristică, dar arătând de fiecare dată și reversul medaliei, tristețea, deziluzia, tragedia cotidiană. Este, poate, genul de proză care nu se uzează, nu se demodează niciodată, precum un clasic al stilurilor literare, care garantează întotdeauna cititorii, dar care, în schimb, nu e la îndemâna oricui. Economie de mijloace, justete, simplitate sunt, știm, atuurile marilor prozatori”. ■ În articolul intitulat *Războiul religiilor și Sfânta Psihiatrie*, Paul Cernat recenzează „una dintre cele mai neobișnuite piese românești postdecembriste”, *Cine a câștigat războiul mondial al religiilor?*, semnată de poetul și romancierul Daniel Bănuțescu, ajuns acum și dramaturg, „deosebit de spectaculoasă: sinteză teatrală între poezie și roman”, „cea mai memorabilă creație de până acum” a autorului. ■ O nouă carte la LiterNet este anunțată, și anume versiunea franceză a *Fragmentarium*-ului Anei Blandiana, prefațat de Mircea Martin, din textul căruia se reproduce un fragment: „Spre deosebire de atâția alți poeți mai vârstnici sau mai tineri, Ana Blandiana este deținătoarea unei inteligențe superioare, nu numai intuitiv-sintetică, așa cum stă bine unui poet, ci și abstract-analitică, cum este indiferent pentru un poet, dar este indispensabil pentru un intelectual adevărat. De altfel, nici poezia nu mai este ceea ce a fost la începutul secolului trecut și, dacă ne gândim bine, aproape toți marii poeți ai timpului nostru au fost oameni de o superioară inteligență. Rareori aflăm o poezie scrisă cu mai multă inteligență decât poezia Anei Blandiana. Metaforele ei par să fie anticipate, spontaneitatea ei este deja – și mereu – locuită de gând. Totul este gândit. Nimic nu este întâmplător, nimic nu este nemeritat”. □ În acest număr, Ovidiu Șimonca o interviează pe Nora Iuga, despre scandalul din Suedia la decernarea Premiului Nobel pe 2004 Elfriedei Jelinek, din care poeta a tradus *Pianista*, despre cum a fost interzisă timp de opt ani de Centrala Editorială, despre anii '90, despre noua carte, *Fetița cu o mie de riduri*, în curs de apariție la Ed. Cartea Românească, despre cât de vizibilă este literatura română în spațiul de limbă german ș.a. □ La zece ani de la apariția unei antologii de SF românesc, intitulată *Motocentauri pe acoperișul lumii* (Editura Karmat Press, 1995), Michael Hăulică scrie despre volumul ce cuprindea șaisprezece povestiri de gen. □ În rubrica *La zi*, este semnalată a XI-a ediție a Colocviilor Tomitane, cu tema „'80-iști vs '00-iști”, organizată de revista Tomis în colaborare cu Primăria Municipiului Constanța. Pe lângă colocvii și lansări de carte (Traian T. Coșovei, Lucia Dărămuș, Oana Cătălina Ninu, Octavian Soviany, Ion Stratan, Miruna Vlada), s-au decernat următoarele premii: Premiul pentru jurnalism cultural – Traian T. Coșovei; Premiul pentru debut 2005 – Oana Cătălina Ninu; Premiul special al juriului – Ștefan Caraman; Premiul „Cartea anului” – *Pupa Russa* de Gh. Crăciun. □ Nicolae Coandă schițează portretul poetului și dramaturgului Harold Pinter, câștigător al Premiului Nobel pentru

literatură pe anul 2005. □ Un spațiu considerabil din acest număr este alocat articolelor de atitudine prilejuite de demisia lui Mircea Micălea din funcția de Ministru al Învățământului, motivul fiind bugetul precar alocat ministerului său. □ De asemenea, un grupaj de articole laudă deschiderea stagiunii teatrale cu spectacolul *Inimă de câine*, după piesa lui Mihail Bulgakov.

25 octombrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 791 (42)] *Jurnalul unui spleen pitoresc*, aceasta este eticheta pusă de Iulia Argint pe romanul *Necăsătorii* (Polirrom, 2005) al lui Tudor Lavric, volum ce „te duce cu gândul la acel tip de scriitură pe care o întâlnești la prozatorii munteni, la aceeași tristete și același stil meditativ întotdeauna disimulat, ținute în falsele chingi ale unui umor sobru și ale unui sarcasm manifestat față de propriile experiențe intime. Nici nu s-ar putea spune că este realmente vorba despre un roman, cât mai degrabă despre un soi de jurnal, urmărind liniile trasate haotic de escapadele memoriei, dar un jurnal care își depășește ținta obișnuită de surprindere a unor amintiri care altfel s-ar fi pierdut în cascada secundelor”. □ În articolul intitulat *Poezia „luptei de clasă”*, istoricul Adrian Majuru răsfoiește revista „Lupta de clasă”, „organ teoretic și politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român”, și se concentrează asupra liricii găzduite în paginile acesteia: „A existat însă și o succulentă poezie a luptei de clasă. Revista cu pricina milita «pentru o poezie strâns legată de actualitate, bogată în idei». Mai erau unii care, chiar prin anii 1956-1959, mai continuau să viseze. Erau tineri poeți, a căror creație alunecase către «prețiozități și obscuritate în dauna conținutului de idei». Erau laudați Ov. S. Crohmălniceanu și Ion Oarcășu, pentru critica lor, prin care luau o poziție «combativă pentru făurirea unei poezii realist-socialiste, dedicată maselor muncitoare». Florența Albu, de pildă, era unul dintre cazurile cele mai «strălucite» din panoplia poeziei realist-socialiste. [...] Ne întrebăm și noi, astăzi, cu ce ne-a îmbogățit literatura realismului-socialist, a luptei de clasă, dacă nu cu un hiatus cultural, care a îndepărtat noile generații de literatură? Poezia și literatura luptei de clasă cultivate timp de câteva decenii au însemnat metamorfozarea publicului într-un hibrid uman bizar de care amintește I.D. Sîrbu: «La discuția noastră au asistat vreo cinci tineri, cu Excelente diplome, având cu toții înjur de 30 de ani. Și Niciunul nu a scos un singur cuvânt, nu a avut de exprimați vreo părere, de pus o întrebare sau de rost măcar vreo înjurătură sau un sictir. Au tăcut, neoprit, au ascultat. Au rămas pasive, pentru că aparțin unei generații castrate de cuvânt, îndoială, interes. Nimic nu e pasionată, nimic nu e excitată, Trăiesc ca muștele, după ce termină facultatea uită să și citească, uită să și vorbească inteligent». Aceste realități au fost descrise în anul 1986. După mai bine de 20 de ani trăim consecințele acelui rictus cultural necuvântător”. □ Grupaj de poeme de Mihail Gălățanu. □ La dispariția traducătorului Emil Iordache, Angara Nyri semnează necrologul *Ultimii pași ai Poetului...*

26 octombrie

• [„Luceafărul”, nr. 38] Este reprodus anunțul-necrolog *In memoriam Ion Stratan*, transmis de Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București. ■ În rubrica sa consacrată, *Vizor*, Bogdan Ghiu publică fragmente din articolul *Scriitori care nu vor deveni amintiri: Ion Stratan* schițând profilul poetului în contextul generației '80, care „nu are prezent. Ea continuă să acționeze, literar și nu numai, asupra prezentului, dar ocult, nevăzut, din trecut, de acum vreo douăzeci de ani, din însuși aerul fierbinte, respirat viu și rostit, al limbii române contemporane (*LRC*, cum i se spune la Litere)”: „Pentru mine însă, adevăratul ton și spirit (bucureștean, cel puțin) ai acelor ani de aur ai optzecismului le-a întruchipat Ion Stratan, poezia și omul adică, spiritul integral în acțiune, debordând. Pentru mine, dacă ar fi să-mi fac, pe loc, bagajele pentru insule (și toți trebuie să stăm cu bagajele, undeva, la îndemână, făcute), generația '80 *este* Nino Stratan. În special cel din *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*, versiunea necruțătoare din *Aer cu diamante*, nu cea, cenzurată, rescrisă, din volumul idem intitulat (fapt pentru care am și stat certat cu poetul vreme de un, după o scrisoare ritoasă din partea mea.). Acolo, în omni- și hipernarațiunea lirică a lui Nino Stratan, și-a atins poezia română una dintre cele mai ridicate viteze de vârtaj și smulgere, la el, prin el s-a răsucit istoria poeziei române, și până una, alta, pe fața dată la iveală atunci a rămas și se mișcă ea, în momentele sale bune”. ■ Vasile Spiridon semnează eseu intitulat *Dicteul ne-automat al lui Gellu Naum*, recenzând camuflat un volum ce cuprinde 17 texte inedite: „«Îndreptarul poetic» *Calea Șearpelui*, transpus sub formă de versete, se constituie din enunțuri sentențioase, suspendate asemenea unor adevăruri profetice, fără a cădea în abstractizări. Există aici multe elemente de artă poetică – o preocupare constantă, de altfel, la scriitorul nostru –, temele și obsesiile majore, începând cu volumul postbelic *Athanor*, fiind prefigurate de rândurile acestui manuscris ținut secret timp de 11 lustrii. Aceste fragmente postume teoretice vin în prelungirea și sunt o complinire a acelora cunoscute deja din proza imediat postbelică: *Medium* și *Teribilul interzis* (1945) ori *Castelul orbilor* (1946). În același timp, ele fac pereche cu opiniile degajate din discuțiile purtate cu Simona Popescu și cu Sanda Roșescu”. □ În articolul *Crucile de iluzii*, Maria Ionică prezintă *Jurnalul incomod* al Martei Bărbulescu: „Epitetul *incomod* este valabil și pentru autoare, căci, dezarmant de sincer, se spun lucruri pe care cochetăria feminină și statutul de creator ar fi fost tentate să le treacă sub tăcere: complimente nepotrivite, omisiuni și din istorii literare zonale, primiri glaciale și expedierea din unele redacții, replici precum aceea a lui Nicolae Breban, director la «Contemporanul»: «Dumneata n-ai un nume răsunător ca al Anei Blandiana!»...; avaturile publicării unei cărți (35 de ani, de ex., pentru apariția unui volum de proze scurte, cu titlu fatidic: *Totul pentru mai târziu*), ale primirii în Uniunea Scriitorilor (în 1978, după 8 ani de așteptare!); chiar și obținerea unor bilete la mare este dificilă pentru o scriitoare mai puțin «descurcăreață». Dar, toate acestea o înțeleptesc și-o fac «invulnerabilă»! Adeseori rănită și descurajată,

căci viața nu o întâmpină totdeauna «cu brațele pline de garoafe» (precum soțul – desăvârșit cavaler), Marta Bărbulescu găsește resurse interioare spre a-și urma chemarea. Printre «crucile de iluzii» abandonate în «hârdăul lumii», iubind parfumurile florale și ignorând bălegarul pus la rădăcina lor, poeta încearcă voluptăți cvasi-mistice”. □ Câte o pagină de versuri semnează Spiridon Popescu și Valeria Manta-Tăicuțu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Viorel Dianu. □ Apare o nouă tabletă de Romul Munteanu. □ Traducătorul Marius Robescu oferă spre publicare un fragment de roman semnat de Ismail Kadare, în curs de tipărire la Ed. Polirom, precedat de o succintă prezentare a scriitorului albanez. □ Dintr-o notă, cititorii află despre Concursul de proză „Liviu Rebreanu”, structurat pe trei secțiuni: 1. Concurs pentru volume de proză, critică, eseu și istorie literară editate în perioada noiembrie 2004-septembrie 2005. La această secțiune se va acorda un premiu pentru volum de debut. Cei interesați vor face precizarea în fișa de înscriere că este debutant [*sic!*]. 2. Concurs de proză în manuscris pentru autori nedebutați în volum. 3. Concurs de proză scurtă pentru elevi. „Pentru fiecare secțiune vor fi acordate trei premii în bani, plachete și diplome. Marele premiu «Liviu Rebreanu» al revistei «Mișcarea literară» se va acorda unui singur autor de la cele trei secțiuni de concurs.”

● [**„România literară”, nr. 42**] Daniel Cristea-Enache este de părere că de pe lista autorilor care „nu acreditează câtuși de puțin ideea unei crize a romanului actualității” nu trebuie să lipsească Bogdan Suceavă, comentându-i apoi cel mai recent roman, *Venea din timpul diez* (Polirom, 2004), „un surprinzător, excelent roman al Tranziției, reducând cu inteligență și umor falia dintre alienare și alinare” (*Daciada*). □ Toate cele șase cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână pot fi și... ascultate, întrucât ele fac parte dintr-o serie de volume însoțite de câte un CD, proiect al editurii Cartea Românească, „reinventată de Uniunea Scriitorilor în colaborare cu Editura Polirom”: ■ Ion Creangă, *Povestea poveștilor*, conține CD, interpretare, coloană sonoră și masterizare: Cristi Ionescu, proiect management, Livia Mănoiu, show business consultant, Luminița Lupescu, copyright: Sound Services & Records, producător: Intercont Music România, 2005: „Cât privește narațiunea în sine... Unii comentatori îl «scuză» pe Ion Creangă, pentru stilul său licențios, pretinzând că el numește, cu naturalețe, părți ale corpului omenesc pe care noi numai din cauza prejudecăților evităm să le numim. Nu este vorba însă de prejudecăți, bine facem că nu le numim. Respectăm o interdicție întru totul justificată în viața de fiecare zi. Ion Creangă însuși ni s-ar părea prost-crescut dacă ar apărea într-un autobuz și ar începe să strige: «Ce p... mea!» Scriind *Povestea poveștilor*, el a mutat totul în spațiul ficțiunii, unde nu există interdicții de acest fel. Iar această mutare se poate realiza numai prin talent literar. Expresivitatea poveștii este cea care ne amintește mereu că este vorba de literatură, nu de realitate. Alți comentatori pretind că Ion Creangă a scris *Povestea poveștilor* ca să-i șocheze pe intelectualii simandicoși de la Junimea. Tot o aberație. De fapt, a scris-o ca să-i delecteze, știind că numai ei, și nu niște oameni

needucați, de pe stradă, vor putea să guste frumusețea literară a textului”; □ Emil Brumaru, *Submarinul erotic* (C.R., 2005, conține CD): „Emil Brumaru poate fi considerat o marcă înregistrată. Aproape că nu mai e nevoie să-i citești versurile. Îi citești numele și retrăiești o emoție estetică pe care o cunoști de multă vreme, fără să fi ajuns la sațietate. El reprezintă, azi, ideea însăși de poezie și, în același timp, comedia ideii de poezie, combinație de efect, ca aceea dintre un obiect și propria lui fosforescență. Versurile din *Submarinul erotic* au farmecul dintotdeauna al versurilor lui Emil Brumaru, dar un farmec obosit, iar unele dintre ele au doar vagi urme de farmec. Poetul nu mai este atât de exigent, ca pe vremuri, când își selecta cu strictete textele înainte de a le include într-un volum. Trimite la tipar cam tot ce scrie. Mai unitară din punct de vedere valoric este lista track-urilor de pe CD, fiind vorba de poeme care au fost citite de-a lungul timpului la radio și pe care, prin forța împrejurărilor, poetul le-a ales mai atent”; □ Herta Müller, *Este sau nu este Ion* (Polirom, 2005, conține CD): „Autoarea și-a compus cartea ca pe un montaj de cuvinte decupate din ziare. Este un joc grafic simpatic, care îl surprinde și îl încântă pe cititor, dar care nu funcționează decât o dată, la deschiderea cărții. Apoi, pe parcursul lecturii, începe să devină obositor și să pară – cum și este în realitate – pueril. Noroc că există și un CD, datorită căruia o putem auzi pe cunoscuta scriitoare citindu-și propriile texte, astfel încât nu mai trebuie să ne chinuim să descifrăm cuvintele scrise cu fonturi diferite. Ni se oferă o suită de poeme satirice cu o tentă suprarealistă, de genul celor create și puse pe muzică de Ada Milea. Autoarea improvizează, se răsfață, este sarcastică. Are atitudinea unei femei frumoase care se strâmbă în oglindă”; □ Elena Vlădăreanu, *Europa, zece cântece funerare* (C.R., 2005, conține CD): „Dintre poeții care s-au afirmat agresiv în ultimii ani, se remarcă Elena Vlădăreanu, ale cărei poeme au un dramatism real, și nu unul simulat, din dorința de scandal. Cartea ei de debut, *Europa, zece cântece funerare*, vibrează de intensitatea trăirii (o simți, ținând-o în mână, ca pe un telemobil setat să transmită apelurile prin vibrații). [...] Elena Vlădăreanu este altceva decât colegii ei de generație – cam așa cum era Mariana Marin față de ceilalți optzeciști”; □ Claudiu Komartin, *Circul domestic*, (C.R., 2005, conține CD): „Încercarea lui Claudiu Komartin de a face poezie seamănă cu încercarea de a aprinde un chibrit ud. Uneori efortul investit are ca rezultat aprinderea norocoasă a unei flăcări lirice. [...] Alteori, cuvintele se sfărâmă și se împrăștie fără rost”; □ Dan Sociu, *Cântece eXcesive* (C.R., 2005, conține CD): „X-ul scris cu majusculă în interiorul cuvântului «excesive» din titlul volumului poate crea impresia (falsă) că tânărul poet, neavând nimic important de spus contemporanilor, încearcă să le atragă atenția prin acest teribilism grafic. În realitate, poezia sa are o efervescentă artistică și o capacitate de provocare care pot îi suscita atenția chiar și unui cititor apatic”. □ Tot despre relansarea Editurii Cartea Românească, grație Editurii Polirom, scrie și Simona Vasilache titrând simbolic *Bătrâna-ntinerește*. Dintre volumele din noua serie (de această dată fără CD), recenzenta se oprește la *Tainele inimei* de Cristian Teodorescu care „mizează, și

bine face, pe cartea epicului. Nu a verbozității gratuite, buruienoase, crescând în golurile dintre două constatări stafidite, dintre două «reportaje», ci a personajelor și-a «faptelor» care se țin”. □ Tudorel Urian își împarte spațiul cronicii din acest număr între două poete aflate la polurile opuse ale imaginației poetice și recente lor volume de versuri: Clara Mărgineanu, *Fata de asfalt* (Ed. Asociației Scriitorilor București & Ed. SemnE, 2005) și Monica Pillat, *Dorul de rai* (Ed. Universalia, 2005). Dacă „Poezia Clarei Mărgineanu se întemeiază pe o estetică a eșecului și/sau a potențialității în iubire. În lirica ei contează nu ce este sau ce a fost, ci ce ar fi putut să fie. [...] S-a spus despre poezia Clarei Mărgineanu că este ca un strigăt, s-a făcut chiar comparația, banală, cu tabloul lui Munch. Mă tem că nu este așa. Versurile sale nu au nici stridența țipătului lui Munch, nici tonurile de jelanie specifice poeziei populare. Ele seamănă mai degrabă cu versurile lui Leonard Cohen. Puținătatea mijloacelor poetice, mesajul direct, fără prea multe sofisticării stilistice, trăirea intensă în amintire, exhibarea gândurilor care în mod normal rămân nemărturisite, sunt elementele definitorii ale poeticii Clarei Mărgineanu” (*Dance me to the end of love*), lirica Monicăi Pillat se regăsește la polul opus: „Vitalismului debordant, cvasi-nevrotic al autoarei volumului *Fata de asfalt*, i se opune echilibrul seren al unei poete crescute la școala clasicilor, care a găsit drumul sigur, bătătorit al credinței. Dacă poezia Clarei Mărgineanu este una a penumbrelor, a spaimelor și a durerilor mai vechi sau mai noi, cea a Monicăi Pillat este solară învăluită în luminile molatice ale Paradisului. Vidului sufletesc din viața tenebroasă a Clarei Mărgineanu, îi corespunde sufletul plin de amintiri și nostalgii al Monicăi Pillat. Totul, în *Dorul de rai*, emană echilibru, candoare, lumină. [...] Prin volumul *Dorul de rai* se simt uneori trecând umbrele lui Argezi, Doinaș (din *Psalmi*), Ion Pillat, și chiar Eminescu. [...] Sentimentală și candidă, poezia Monicăi Pillat este o oază de liniște și puritate într-o lume care pare să-și fi răătăcit definitiv valorile fundamentale” (*Sentiment și candoare*). □ O pagină de poezie semnată de Eugen Suci. □ Alături, poemul săptămânal al lui Emil Brumar. ■ Constatând că „toate greșelile de tipar sau de corectură sunt o pacoste, dar cele strecurate în edițiile de referință sau în edițiile critice ale scriitorilor clasici sunt o calamitate”, căci „riscă să se perpetueze de la o reeditare la alta, pe baza argumentului firesc că așa scrie într-una din edițiile de autoritate”, Ion Simuț dă două exemple de acest fel din lirica argheziană, semnalând erori în două poezii importante: *Har și Târlă*. □ În același ton, G. Pienescu este nemulțumit de o reeditare pentru elevi din opera lui Al. Odobescu, *Scene istorice* (Ed. Stefan, 2003). Somat amabil de N. Manolescu să pună capăt comentariilor prea alambicate, Pienescu își încheie cronică acestei ediții (cu titlul *Sfârșit*), concentrându-și la maximum argumentele care conduc la verdictul peremptoriu: „Pe temeiul exemplelor pe care le voi da, citându-le din ediția «100+1 Gramar», consider că edițiile «îngrijite» de Teodor Vărgolici pentru editurile «Perus M» (în 1994) și «100+1 Gramar» (ca și textele plagiate după una din aceste două ediții sau după amândouă, de către Editura «Stefan») nu sunt altceva decât niște

rebuturi editoriale”. Replica îngrijitorului incriminat va apărea în nr. 49. □ Ioana Pârvulescu publică eseu intitulat *Luna de pe cer*, un fragment din volumul *În intimitatea secolului 19*, în curs de apariție la Ed. Humanitas. □ Barbu Cioculescu semnează pamfletul pe teme de actualitate *Bătrânul și ploaia*. □ Este secondat de Horia Gârbea, cu tableta intitulată *Biata doamnă Slavici*, referitoare la scriitorii români de astăzi „perdanți de profesie”, dar cârcotași: „Peste toate s-ar putea trece cu un surâs dacă, din imensa turmă a țacăniților cu pretenții literare și venin pe limbă, s-ar ivi măcar un Eminescu. Un autor pentru care doamnele Slavici ale secolului nostru să merite a înfrunta ironiile posterității. Din păcate nu prea sunt semne. Prea sănătoși ca să ajungă pe Strada Plantelor, nu mai zic de decența de a părăsi lumea la 39 de ani, amicii noștri își vor sorbi berea în așteptarea indemnizației de merit, în libertate și fără niciun risc. Gazdele lor nu vor găsi un Maioreșcu la care să se plângă și, dacă ar găsi, locurile din instituțiile sanitare abilitate sunt demult ocupate de alți perdanți, mai piloși”. □ Autorul care în luna octombrie devine subiectul tabletei lunare a Gabrielei Ursachi este Radu Cosașu: „S-a observat că, într-un mod oarecum paradoxal, ironistul nu ocolește sugestia de gravitate a istoriei, ci dimpotrivă: încearcă din răspuțeri să-și gândească onest și fără crispare epoca. Intransigent cu propriile naivități, are totuși abilitatea epică de a le transforma în tot atâtea uși întredeschise spre bunăvoință și compasiune”. □ Despre *Fetele cenzurii* în presa interbelică scrie Dumitru Hâncu. □ Întrucât în *Jurnalul* Monicăi Lovinescu din anii 1996-1997 (Humanitas, 2005) și în comentariul pe marginea acestuia al lui Tudorel Urian („România literară”, nr. 37/2005) imaginea tatălui ei, Vladimir Streinu, este maculată, prin insinuări nesustinite cu dovezi cum că ar fi fost denunțător la Securitate, Ileana Iordache (Usi Streinu) trimite redacției o precizare, prin care atestă că, după parcurgerea dosarului lui Nicolae Iordache (Vladimir Streinu), „nu există niciun fel de notă, de raport informativ sau denunț” care să fie semnate cu numele tatălui său. Notația din jurnalul menționat se baza pe o informație transmisă telefonic la Paris de către Stelian Tănase. □ Dintr-o notă aflăm că pe data de 10 octombrie, la Colegiul „Sf. Sava” din București, au fost lansate lecturile publice inițiate de Uniunea Scriitorilor din România. La această primă întâlnire au participat 23 de scriitori, proiectul având drept scop „promovarea unui program menit să readucă lectura literară în atenția tinerilor, și nu numai a lor”. □ O prezentare eseistică a Serii de poezie tânără românească din cadrul Institutului Cultural Român la Viena, la care au participat *Șase poeți români în căutarea unui donator de sânge vienez*, semnează Nora Iuga, decana de vârstă a grupului. Alături de ea, Adela Greceanu, Elena Vlădăreanu, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Constantin Virgil Bănescu. □ Constanța Buzea epuizează spațiul săptămânal al rubricii *Post-restaurant* răspunzând unui unic aspirant la numele de poet: pictorul Filip Köllö din Ploiești. □ *Dona Bianca*, un articol comemorativ la moartea Biancăi Balotă, semnează Corina Cristea. □ În siajul studiilor sale recente în domeniu, Pia Brânzeu semnalează interesul crescând pentru imagologie din ultimul deceniu (*Alo-imagini*,

infra-imagini). □ După ce în trei numere consecutive Mihai Zamfir a prezentat, analizat, comentat *Secretul lui Pușkin*, acum sintetizează și conchide: „Este *Jurnalul secret* al lui Pușkin, asupra căruia ne-am oprit până acum, o contrafacere filologică întreprinsă cu talent de un escroc genial sau operă autentică, document ieșit din mâna poetului însuși? Dacă specialiștii îl ignoră deocamdată ori ezită să se pronunțe, cititorul atent, familiarizat cât de cât cu personalitatea scriitorului rus, ajunge la o singură concluzie: dacă textul în cauză nu-i aparține lui Pușkin, el i-ar fi putut cu siguranță aparține. E în perfect acord cu acel Pușkin reflectat în corespondența cunoscută nouă de foarte multă vreme și, fără îndoială, olografă”.

□ La *Cronica traducerilor*, Sorin Lavric scrie despre volumul *Pilat din Pont* de Roger Caillois (Humanitas, 2005). □ Harold Pinter, proaspăt laureat al Premiului Nobel, este prezentat amplu de Lidia Vianu. □ Cronicarul de la *Ochiul magic*, reluându-și „rolul său modest și anonim” și recitind „o mulțime de publicații, adunate teanc pe biroul său”, semnaleză în această săptămână „înghesuiala” numărului 45 al „Suplimentului de cultură”, unde, „după minuțioase căutări”, a dat totuși și peste „rubrici foarte bune cum este cea a Adrianei Babeți, *Ars coquinaria*, a lui Emil Brumaru (*Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* – titlu minunat), excelentul articol al Taniei Radu din pagina 13: *Prozatorii ultimului val se scriu pe sine cu prea multă poftă* și cel al lui Matei Bejenaru din pagina 15”.

□ „Bun și de citit și pe o temă bine aleasă” i se par cronicarului și numărul intitulat *De ce DGLR?* al „Dilemei”, precum și articolul polemic al lui Dan C. Mihăilescu (din ultimul număr al revistei „Idei în dialog”) în care acesta îi răspunde lui Alexandru Mușina. □ Este respinsă, ca „subțirică și pe alături”, pledoaria lui Radu Pavel Gheo care „pornește de la ideea că unui scriitor n-ar trebui să i se ceară și a doua carte, dacă prima a avut un oarecare succes”, argumentul adus de semnatar fiind... Mateiu Caragiale. „De parcă toți autorii unei singure cărți de la noi sunt Mateiu Caragiale”, comentează mucalit cronicarul de serviciu. □ Ironia este preponderentă mai ales în comentarea articolului lui Cristian Bădiliță, *Singurătatea păsării migratoare*, al apărut în „Adevărul literar și artistic” (din 20 septembrie 2005): „Încă de la prima frază dl. publicist CB e preocupat (la fel ca de atâtea ori) numai de sine în chip de mare guru, judecător, salvator etc.”.

27 octombrie

● [**„Observator cultural”, nr. 35 (292)**] În dezbatere, din acest număr se află *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni*. Cu acest titlu, revista publică un grupaj de articole despre trei din cele șase volume proiectate ale *Dicționarului General al Literaturii Române* (DGLR, Ed. Univers Enciclopedic, 2004, 2005), coordonat de Eugen Simion și secondat de o „echipă redutabilă” de „coordonare și revizie” din care fac parte: Magdalena Bedrosian, Mihai Cimpoi, Iordan Datcu, Gabriela Drăgoi, Victor Durnea, Florin Faifer, Laurențiu Hanganu, Dan Mănucă, Gabriela Omăt, Rodica Pandelescu și Remus Zăstroiu. Argumentele în favoarea acestei dezbateri sunt enunțate în șapoul

redacțional: „Ambiționând să ofere o imagine exhaustivă a literaturii române de la origini până în prezent, antrenând un număr foarte mare de colaboratori în redactarea articolelor, DGLR ridică o serie de probleme pe care, începând din această săptămână, redactorii și colaboratorii «Observatorului cultural» le semnalează celor interesați. Declanșăm această dezbatere cu convingerea că o cultură ca a noastră are nevoie de asemenea instrumente de lucru. Dar tocmai din această pricină simțim nevoia să le reamintim celor implicați în acest proiect un vechi proverb care spune că «sunt prea sărac ca să-mi iau pantofi ieftini»”. Semnează articole critice și polemice Paul Cernat, Daniel Vighi și Carmen Mușat. Dezbaterea se continuă în numerele viitoare. □ Cel dintâi, privind în ansamblu, vede *Lumini și umbre*, căci ar fi „nedrept ca, atrăgând atenția asupra scăderilor, să minimalizezi meritele majore”, acestea din urmă fiind, după părerea tânărului critic, „aspectul grafic de excepție și continuând cu recuperarea în premieră a unor «zone» precum literatura scriitorilor români din afara țării (exil, diaspora, statele limitrofe), literatura minorităților, literatura «feminină», folcloristica și etnologia, contribuțiile româniștilor și traducătorilor, ale unor filozofi și publiciști cu valențe literare – fără a mai vorbi de reviste, curente, categorii literare și culturale, concepte ș.a. Ambiția cuprinderii «generale» este lăudabilă: ea face diferența față de alte demersuri lexicografice și merită extinsă. Restul «aspectelor pozitive» rămâne însă – vorba unui tânăr critic – de domeniul performanțelor individuale”. Dincolo de aceste plusuri și fără a mai „zăbovi” asupra omisiunilor numeroase (întrucât acestea sunt inevitabile până la un punct, în atari întreprinderi, și corectabile ulterior), problemele „de fond” incriminate de Paul Cernat sunt „eterogenitatea, incoerența interioară a proiectului, inegalitatea valorică a articolelor de dicționar (cu discrepante adeseori stridente), «ierarhizările» discutabile și, mai ales, riscurile confiscării acestui impresionant demers colectiv în beneficiul unei anumite agende «canonice» – cu toate distorsiunile decurgând de aici”, „hiba – recunoscută de însuși coordonatorul dicționarului – a spațiilor nefericit acordate”, „«cosmetizarea» relațiilor dintre opera unor scriitori și ideologiile totalitare”, „eterogenitatea metodologică și dizertațiile școlărești”, „supralicitarea «liniei» și echipei post-decembriste de la «Caiete Critice» cu minimalizarea stridentă a celor aflați pe alte poziții ideologice, ponderea infimă acordată «postmodernilor» basarabeni în raport cu cea a tradiționaliștilor”. □ În articolul intitulat *Integralitatea pe care ne-o merităm*, Daniel Vighi preia ștafeta și pune sub semnul întrebării selecția și metodologia DGLR, în ceea ce privește modul în care este prezentată „cu pretenții de exhaustivitate, literatura din vestul țării”, pe principiul „omisiuni și alte interese”, lipsind din dicționar nu numai revista „Arca” din Arad, ci și autori precum, Eugen Bunaru, Traian Dorgoșan, Rodica Draghinescu, Adrian Bodnaru, Iosif Costinaș ș.a., vinovat de aceste lipsuri fiind responsabilul de zonă literară Crișu Dascălu. □ Despre „criterii nerelevante, „dicționarul ca «mașină de spălat» onoarea nereperată”, „intolerabile omisiuni și distorsiuni”, „preeminența esteticului doar ca pretext”, „imaginea incompletă, fundamental alterată de prejudecăți și

de subiectivități orgolioase”, „confuzia valorilor, amestecul criteriilor, relativitatea oricărei judecăți de valoare”, scrie și Carmen Mușat în articolul *Impostura falselor ierarhii*, punctând că „piesele acestui puzzle istorico-literar reconstituie harta fidela a simpatiilor și antipatiilor personale ale actualului președinte al Academiei Române”, iar DGLR, deși un instrument de lucru necesar într-o cultură, „și-a ratat șansa de a deveni o lucrare de referință în bibliografiile de specialitate”, rămânând o „lucrare de referință” în sens negativ, „un exemplu de cum nu trebuie să arate un dicționar academic)”. ■ Suplimentul din acest număr găzduiește grupajul intitulat *Les Belles Etrangères: Franța ajunge la literatura română*, adunând articole despre festivalul francez considerat „cel mai important eveniment cultural” în care sunt selectați, în sfârșit, și doisprezece scriitori români. Aflăm că „în România, manifestarea a avut o avanpremieră la Iași, între 19 și 20 octombrie”, organizată de Centrul Cultural Francez și de revista „Suplimentul de cultură”. Redacția propune în acest număr „un inedit (și sperăm fructuos) experiment jurnalistic”, adică un duplex editorial, grupajul aproape identic de articole apărând în ambele suplimente, pornind de la ideea că este „necesar să dăm amploare și consistență unei manifestări care ar trebui să mute accentele în cultura română, de pe un provincialism deja strepezit pe o încercare de sincronizare culturală cu lumea franceză și europeană”. □ Astfel, Ovidiu Șimonca scrie despre *Creație și promovare*, □ George Onofrei relatează despre cum au fost «*Frumoșii străini*» din România, prezentați în avanpremieră publicului ieșean, □ același Ovidiu Șimonca notează părerile unor participanți (Gabriela Adameșteanu, Gheorghe Crăciun, Ștefan Agopian) despre reușita „managementului cultural” ieșean, □ Silviu Lupescu trimite o scrisoare deschisă, intitulată *Despre neputința de a ne promova autorii*, adresată unora dintre participanții la proiectul francez (Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Gheorghe Crăciun, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu și Dan Lungu) care au răspuns și invitației de la Iași, □ precum și o serie de interviuri de mare sau mai mică întindere: □ cu Mariana Luță de la Centrul Cultural Francez („*Publicul românesc este dornic să-și cunoască scriitorii*”), □ cu Elena Vlădăreanu (*Cum își vinde România scriitorii*), □ cu Dan Lungu („*Avanpremieră ieșeană este cel mai bun lucru care s-a întâmplat în România*”), □ cu Cecilia Ștefănescu („*E trist să atârnăm de bunăvoința altora*”), □ cu Laure Hinckel, consilier literar al festivalului francez („*Un editor francez bine informat nu va ocoli literatura romană*”). □ Este anunțată o nouă apariție la editura LiterNet: monodrama *Amalia respiră adânc* de Alina Nelega, fiind reprodus și un fragment din recenzie Eugeniei Anca Rotescu. □ Ovidiu Pecican trage *Alarma Hasdeu*, scriind despre eforturile paralele ale cercetătorilor bucureșteni Stancu Ilin și Ionel Opreșan de a edita după 1990, uneori cu succes, alteori fără (date fiind dificultățile inerente ce țin de complexitatea autorului), opera lui B.P. Hasdeu. □ În rubrica sa săptămânală, Michael Hăulică se întreabă unde este *Emulația de altădată* în SF-ul românesc, cea din anii '93-'97, „anii de maximă dezvoltare a genului la noi”. ■ La rubrica *Revista presei*, A.M.

[Alexandru Matei] se oprește pentru început la dosarul din numărul 10 al revistei „Cuvântul” care propune ca temă violența „în literatură, politică, istorie, televiziune, film, filozofie, antropologie, studii culturale etc.”, A.M. luând în discuție „abordarea violenței în proza contemporană românească” și polemizând cu ideile lui Mihai Iovănel din minieseu intitulat *Insuficiența violenței*, esența acestuia fiind că „ficțiunea curentă nu e nici pe departe atât de violentă pe cât ar trebui să fie”. „Critical comite o mică eroare”, este de părere cronicarul, și anume „exigența lui de violență adresată prozei românești contemporane se transformă în atitudine condescendentă în fața lipsei ei de forță” etc. În același număr, un eseu „incitant” i se pare lui A.M. cel semnat de Ovidiu Pecican, intitulat *Nonviolența că enigmă istorică (Cuvântul în care violența orbește)*. □ Numărul 790 din „Adevărul literar și artistic”, este de fapt „filozofic”, informează același A.M., motivul presupus fiind acela că „de când apare în serie nouă, pierzându-și colaboratori de prestigiu, încearcă diferite toalete culturale, doar-doar i s-o potrivească vreuna. Ei bine, se pare că-i convin culorile închise, veșmintele tradiționale, ba chiar sutană. În această atmosfera îmbălsămată, recenziile lui Bogdan-Alexandru Stănescu pătrund ca un cal troian, iar traduceri din autori străini, unii de prestigiu, capătă o charismă sacră. Totuși, ideea unui «Medalion Constantin Noica» trebuie salutăată”. □ Ultima revistă răsfoită este mensualul vrâncean „Oglinda literară”, nr. 44 pe luna august cuprinzând „fel de fel de texte mai mult sau mai puțin provinciale – în fond, diletantismul nu e de condamnat fără rezerve”. Dintre punctele de vedere „incitante”, A.M. reține oglinda pe care prof. univ. Valeriu Rusu de la Universitatea din Aix-en-Provence o pune „în fața Academiei Române și a președintelui ei. Acuză de căpătâi adusă lui Eugen Simion de către Valeriu Rusu este însă mai punctuală decât ne-am fi așteptat: «Academia Română este total absentă din dezbateră, clarificarea și afirmarea adevărului științific legat chiar de această istorie recentă» în legătură cu antisemitismul denunțat de Mihail Sebastian în *Jurnal*. De fapt, ceea ce-l deranjează pe profesorul Rusu se dovedește a fi o chestiune personală, și anume că Eugen Simion, „prezent în juriul unei comisii doctorale de la Aix, a uitat, într-un articol pe care l-a publicat ulterior referitor la susținere, să menționeze numele conducătorului de teză, adică tocmai Valeriu Rusu. Dacă problema e asta, profesorul nostru nu trebuia să mai învăluie cititorul cu *Despărțirea de Eugen Simion, Adio, Academie!* E ca și cum cineva s-ar apuca să critice un guvern în urma unui conflict personal avut cu primul ministru”. Din aceeași publicație, A.M. atrage atenția asupra unei scrisori deschise, adresată de Paul Goma lui Gabriel Andreescu, ce „ar putea face să curgă iar cerneală din stilouri rănite”. Din cuprins, cronicarul recomandă cititorului să nu omită „fragmentul de eseu *Eminescu și școala de la Heidelberg* semnat de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, căreia Alex. Ştefănescu îi aduce un frumos omagiu prin rememorarea unui episod autobiografic în care criticul de azi era student, iar eseista profesoara lui care «a spus nu Securității». În sfârșit, plouă cu poeme de toate dimensiunile și în general de aceeași calitate îndoielnică, dar și cu proze și puncte de vedere.

Unele dintre ultimele văd puțin și tulbure: Ludmila Bârsan crede că Emil Brumaru ar fi un pornografoman care a dat «în mintea copiilor» etc. ■ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că s-a stins din viață, la numai 50 de ani, poetul Ion Stratan, „unul dintre marii poeți ai generației '80”. Pe lângă o scurtă prezentare biobibliografică, este citat criticul literar Al. Cistelecan cu o aserțiune la adresa poeziei celui dispărut, considerată a „se naște din intersecția spiritului de rigoare, cu înclinații spre ermetism, cu spiritul histrionic, încurajat la dezmațul în virtuozitate”.

[OCTOMBRIE]

● [„Apostrof”, nr. 10 (185)] În acest număr, redacția (prin I.P. [probabil Irina Petraș]) propune o anchetă cu tema *Scriitorul tânăr în cetate*, la care răspund, în ordine alfabetică, 18 scriitori, esești, critici literari, din cei 50 invitați din toată țara: Balázs Imre József, Lucian Bâgiu, Lucia Dărămuș, Mihaela Gligor, Alex Goldiș, Anca Hațiegan, Letiția Ilea, Florina Ilis, Ioana Macrea-Toma, Ștefan Manasia, Ioan Pop-Curșeu, Ștefana Pop-Curșeu, Oana Pughineanu, C. Rogozanu, Nicoleta Sălcudeanu, Carmen Raluca Șerban, Nicolae Turcan, Ionuț Țene. Redacția justifică interesul pentru această temă („În ultima vreme, s-au auzit multe voci tinere nemulțumite de statutul de *tânăr-scriitor-român*. Am crezut că ar fi interesant de aflat ce gândesc tinerii, mai pe-ndelete, despre condiția lor. Unde s-ar afla răul – dacă el chiar există altfel decât a existat în toată istoria literaturii române – și ce s-ar putea face, dacă e ceva de făcut anume”), propunându-și schițarea unui „portret-robot-al-tânărului-scriitor”, în final, după eventuale alte răspunsuri „întârziate” și neexcluzând și posibilitatea unor replici „mature”. Sunt conturate șase întrebări, la care se adaugă o a șaptea, neformulată, în speranța că respondenții și-o vor pune singuri: „1. Cum definiți tânărul scriitor? E tinerețea un handicap? 2. Care sunt trăsăturile definerii pentru un scriitor bătrân/îmbătrânit? 3. Ce ar trebui să se schimbe în societatea contemporană pentru ca tânărul scriitor să se simtă împlinit ori în curs firesc de împlinire? 4. Aveți un model (real, imaginar) de loc/timp ideal pentru un tânăr scriitor? 5. Ce vă supără cel mai mult la felul în care (nu) merg lucrurile azi în lumea literară? 6. Care ar fi primul pas pe care l-ați face dacă de dumneavoastră ar depinde schimbarea lumii?”. Răspunsurile cel mai expediate aparțin Nicoletei Sălcudeanu, iar cele mai elaborate, lui Lucian Bâgiu. ■ Cea mai pertinentă întrebare, prima, de definire a conceptului de tânăr scriitor, este tratată cel mai serios de către majoritatea participanților la anchetă, așa cum se poate constata din selecția ce urmează. □ „Tânărul scriitor are încă o operă nescrisă. Față de unele opere deja scrise, asta este un avantaj. Față de altele, un handicap. Tânărul scriitor se mai poate amăgi că va realiza ceva. Are proiecte. Cu trecerea timpului, asta devine din ce în ce mai greu. Statutul de tânăr scriitor este un handicap în structuri rigide, care nu permit schimbările și inovația și sunt bazate pe principiul prestigiului și autorității. [...] Statutul de tânăr scriitor este un handicap într-o societate cu probleme

economice. Are de plătit chirii sau rate, după un timp se gândește poate la întemeierea unei familii etc. Problemele lui de «tânăr scriitor» nu sunt deci cauzate numai de statutul de scriitor, ci și de statutul de tânăr din România în general” (Balázs Imre József, 29 de ani). □ „[...] nu considerăm tinerețea biologică a scriitorului un handicap, după cum nu o receptăm nici ca pe un factor favorizant al creației artistice. Tânărul scriitor este o entitate care nu devine semnificativă dacă va fi definită în conformitate cu dimensiunea sa biologică (de altfel, valoarea biologică a operei de artă nici nu rezidă din biologismul creatorului). O atare perspectivă este limitativă și superfluă, problema de fond fiind *tinerețea spiritului creator*, valențele fecunde ale capacității sale imaginative și expresive, intuitivitatea, adâncimea psihică și fantazia creatoare care se pot manifesta pozitiv indiferent de tinerețea biologică a creatorului căruia îi aparțin. Prin urmare, tânărul scriitor este irelevant pentru definirea *tinereții spiritului creator* [...]” (Lucian Bâgiu, 26 de ani). □ „Referitor la prima întrebare, aş spune că sintagma *tânăr scriitor* deschide cel puțin 3 paliere: –*biologic*, determinat de vârstă, de un act de identitate (dacă îl ai). Aici nu e nimic de comentat, vârsta marilor vise e frumoasă, impetuoasă, vulcanică, mai puțin înțeleaptă (spuneau latinii și nu știu dacă să-i cred pe cuvânt). În final, *de-ale tinereții valuri*; – *al debutului*, determinat de *trezia* ta scriitoricească, moment în care ți se luminează interiorul, și se așază o mască de *nebun* pe chip, pe care n-o mai poți da jos cu toate apele din ceruri și de pe pământ, așa că scrii. Nu ai ce face, cuvântul te manipulează și scrii indiferent de vârstă, apoi publici, apoi devii *tânăr scriitor*, *proaspăt scriitor*, *debutant*. Mai e un aspect. Totdeauna am avut probleme cu anii. Dacă unul de 50 de ani este numit *tânăr*, eu unde să mă plasez pe linia temporală? Astfel dat[orită] situației, mi-am configurat o linie *lecturală*, adică scriitorul are altfel de vârstă decât ceilalți. Anii lui nu stau în cifre determinate de unitățile de timp, ci în cărți. El nu trăiește *x, y* ani, ci viața lui este un tur nesfârșit prin *bibliotecile* lumii, de la începuturi și până la sfârșit; – *peiorativ*, determinat de starea literaturii pe care o produci. Ceea ce scrii ar putea fi socotit fără miez, fără profunzime, adică ești necopt încă pentru acest drum al creației. În categoria aceasta intră mulți scriitori catalogați și clasați în dogmă, care îngroașă rândurile literaturii. [...] Tinerețea nu este un handicap, cât timp ești conștient de Icarul din tine” (Lucia Dărămuș, 29 de ani). □ „Tânărul scriitor din România de azi este obligat să-și însușească și să întrebuințeze, în producerea textului literar, cultura literaturii. Deoarece bibliotecile, revistele, internetul, cartea electronică etc. îi oferă tot mai multă literatură (de bună calitate sau, în cele mai multe cazuri, de o calitate îndoielnică), el își alcătuiește o «bibliotecă personală», în care intră scriitorii din toate epocile, stilurile, vârstele, indiferent de verdictele criticii sau de curentele dominante din mediul universitar. Astfel, având ca model o «sumă de modele», el se consideră «specialist» în toate, când de fapt nu cunoaște, cu adevărat, mai nimic. Literaturii tânărului scriitor român îi lipsesc exact atributele tinereții: autenticitatea, originalitatea, spontaneitatea, noutatea, libertatea spirituală. Tinerețea nu este un

handicap. Nu a fost niciodată. Să ne gândim numai la celebrul roman *Maitreyi* al lui Eliade, care a încântat generații întregi. În schimb, tânărul scriitor român trăiește fără prejudecăți și legende și fără agitația «revizuirilor» (Mihaela Gligor, 28 de ani). □ „Departate de a fi un handicap, tinerețea scriitorului e un real avantaj din mai multe puncte de vedere: în primul rând, tânărul nu e atât de bine fixat într-un angrenaj cultural de multe ori acaparant (nu e foarte la curent și nici nu-l interesează culisele politice ale discursului); tânărul scriitor are privilegiul unei poziții duble: de a vorbi, în același timp, din interiorul, dar și din exteriorul sistemului. El e, prin excelență, un estet și un *outsider*, beneficiind, în mare măsură, de privirea proaspătă a marginalului. De cele mai multe ori, acest fapt îi permite să spună lucrurilor pe nume. Într-o cultură pudibondă și eufemistică precum a noastră, tânărul scriitor are un rol capital. Cred că lipsa experienței (chiar lipsa lecturilor și a unei priviri panoramice care decurge din ea) poate provoca niște erori fertile, niște dislocări foarte interesante într-un discurs cultural adeseori osificat. În argumentația lui, tânărul scriitor face, inevitabil, salturi interesante și imprezvizibile, pe care un scriitor devenit profesionist le-ar putea trece cu vederea. Tocmai pentru că nu vede *the big picture*, scriitorul tânăr e un specialist al diferențelor, al crevaselor culturale. Într-o cultură care renunță tot mai mult la narațiunile enciclopediste, inteligența încă stângace a tânărului scriitor devine, cu adevărat, un factor important. Cred că în contemporaneitate rolul tânărului scriitor a crescut considerabil tocmai pentru că acesta vorbește limbajul accidentelor, al erorilor și al diferențelor, e un prestidigitator al ipotezelor și un maestru al provizoratului. Încă nu și-a găsit metoda privilegiată de intrare în discurs, e într-o permanentă confecționare și dispensă de metode. Oare nu se suprapune imaginea artistului în tinerețe cu tendințele culturii postmoderne în general? Nu implică atât de mult invocata eră postistorică o neîncetată tinerețe culturală? Pe de altă parte, întreaga ipoteză de la care am pornit (tânărul scriitor ca factor de productivă discontinuitate) poate fi considerată o generalizare grosieră. În fond, nu știu dacă vârsta e un barometru potrivit pentru măsurarea aportului euristic al scriitorului. Nu pot să nu sesizez însă – în cultura noastră, cel puțin – abisul dintre atitudinea amortită a scriitorilor bătrâni și flexibilitatea (mai mult sau mai puțin fertilă, ce-i drept) a tinerilor. Asemenea atitudini mă conduc, inevitabil, spre generalizări de acest tip. Aș fi curios dacă distanța dintre generații e la fel de accentuată și în alte culturi. Cearta recentă dintre critică și scriitorii douămiiști ar putea fi studiată pe fondul mai vast al unui conflict între bătrânețea și tinerețea la scriitorul român” (Alex Goldiș, 23 de ani). □ „Încă un scriitor; în aceeași măsură în care bătrânețea e un handicap (dar viața e un handicap?!)” (Anca Hațiegan). □ „*Tânăr scriitor...* este o sintagmă care m-a deranjat întotdeauna, când o aud, am impresia că mă aflu în fața unui anunț cu oferte de muncă, unde se cere să ai până în 35 de ani, cunoștințe de limba engleză, de operare PC, carnet de conducere, și eventual să trimiți și o fotografie... Personal, mă simt inconfortabil atunci când revistele mă publică la rubrica «Tineri scriitori», pentru că, dincolo de primele fire de păr alb

sau primele semne de reumatism, avem exact vârsta pe care ne-o simțim, ca scriitori sau muritori... Eu într-o dimineață mă trezesc șaptezecistă, de nu șaise-cistă, alteleori mă simt mai douămiistă decât toți tinerii furioși generic încadrați acum la categoria «tineri scriitori». Ca să vă dau un alt exemplu, cred că prietenii mei Ion Mureșan și Alexandru Vlad sunt niște scriitori foarte tineri... și dacă nu le-ați adresat și lor acest chestionar, ați făcut o greșală... Cine îi cunoaște personal va înțelege la ce mă refer. Despre partea a doua a întrebării, da, tinerețea poate fi un handicap, pentru că scriitorii biologic tineri pot fi amânați la nesfârșit de reviste și edituri, care, consideră că aceștia, «au vreme», pot să aștepte la nesfârșit să-și vadă cărțile publicate... Este ceea ce mi s-a întâmplat mie, am debutat editorial la 30 de ani, deși publicasem în reviste primele poeme la șaptesprezece ani... Dacă aș fi găsit un editor care să-mi publice volumul de debut cu șapte-opt ani mai devreme, poate că bibliografia mea ar fi arătat altfel...” (Letiția Ilea, 37 de ani). □ „În scris, tinerețea e sinonimă cu un fel de îndrăzneală orgolioasă de a nu ține cont de felul în care scrii, de a nu te raporta la felul în care scriu ceilalți, convins fiind că ceea ce scrii nu trebuie să se supună niciunei norme a scrisului. În plus, există la scriitorul tânăr un fel de nevoie, aproape fizică, de a urca pe valul timpului, de a îndrăzni să scrie despre lucruri pe care un scriitor mai vârstnic se presupune că nu le-ar scrie. Nu cred însă că tinerețea în scris merge, în mod automat, paralel cu vârsta biologică, acest gen de *tinerețe revoltată* putându-se manifesta la orice vârstă. Dar, dacă la un tânăr e o formă necesară de exprimare și e frumoasă fiindcă e autentică, constituindu-se pentru acesta într-un fel de *cape canaveral* al idealurilor sale, la scriitorul matur, cel care a publicat deja câteva cărți, devine cu adevărat un handicap. Tinerețea e un handicap numai pentru scriitorul nematurizat în normele autentice ale scrisului, pentru cel care își caută în ea un refugiu de natură să-i disimuleze eșecurile” (Florina Ilis, 37 de ani). □ „[...] aș spune că «tânărul scriitor» este acela care promite prin textele lui, care are o prezență susținută în revistele literare, care scrie pur și simplu dintr-o motivație sau alta, adică – o speranță publicistică. Dacă, în acest caz, vârsta biologică se suprapune oarecum celei literare, în cazul «scriitorului îmbătrânit» lucrurile nu mai stau așa de simplu. «Bătrân» sau, mai tandru, «îmbătrânit» sunt calificative impuse aici de un simplificator principiu antagonist care ar putea da seamă de eventualele frustrări intergeneraționiste. Tânărul scriitor se opune mai degrabă *scriitorului consacrat* care se bucură de vizibilitate, notorietate, recunoaștere, deci întregul arsenal al beneficiilor simbolice. Păstrând analogia, «tinereții» i-ar corespunde marginalitatea, ceea ce nu constituie neapărat un handicap atâta timp cât nu e interiorizată la modul afectiv. Instituția literară funcționează după model competițional, așadar neomogenitatea îi este constitutivă. Din punctul de vedere al experienței personale, nu pot spune că mă consider «scriitoare», nici măcar «tânără scriitoare», cu toate că am debutat cu un volum-eseu în urma unui concurs inițiat de o editură clujeană. Nu am simțit că intru pe piața literară în contextul în care a devenit o banalitate să publici o carte. Poziția provincială, marginalitatea

naturală vârstei, amatorismul specific căutărilor de început au destinat din start proiectul meu anonimatului” (Ioana Macrea-Toma, 27 de ani). □ „Tânărul scriitor este omul care are ceva de scris. Tânărul scriitor nu este Breban, care nu a scris niciodată nimic, tânărul scriitor nu este Alex. Ștefănescu, nici Marius Tupan, nici Caius Traian Dragomir. Tânărul scriitor la care întotdeauna mă raportează (ca un soldat conștiincios, îi raportează totul lui) este minunatul centenar Ernst Jünger (cu care, mă laud eu, am fost coleg de generație până în 1998)” (Ștefan Manasia, 28 de ani). □ „Aș defini tânărul scriitor pe baza câtorva criterii care mi se par importante: vârsta (să nu aibă mai mult de treizeci de ani, adică să nu fie deja, ca Dante, la jumătatea drumului prin viață), producția literară (să nu fi publicat extrem de multe cărți, articole, poeme sau nuvele), notorietatea (să nu depășească, pe cât posibil, o cotă alarmantă), stilul (pătat, pe ici-colo, cu unele izbucniri polemice sau cu mici necugetări, cu oarecare stângăcii care vor fi estomate la bătrânețe). Tinerețea nu este nici pe departe un handicap, deoarece, chiar dacă este rareori înțeleaptă, suplinește lipsa înțelepciunii prin pasiune, energie, dăruire (a se vedea cazul avangardiștilor din perioada 1920-1930). Un tânăr scriitor crede în ce face, este plin de iluzii, de elan – la fel ca un scriitor bătrân, dar unul adevărat” (Ioan Pop-Curșeu, 27 de ani). □ „Tânărul scriitor poate fi definit ca un scriitor în căutare, mânat de o pasiune literar-artistică, de un imbold aproape arheologic pe căile cercetării de sine într-o lume multiplă. Tinerețea nu e un handicap, dacă e asumată și trăită la modul autentic, constructiv” (Ștefana Pop-Curșeu, 26 de ani). □ „O să răspund la primele două întrebări dintr-un foc, elaborând un mic manual. *Pași necesari în cariera literară*: Să te chinui constant să te entuziasmezi. Să ignori momentele în care ești mediocru. Să înveți să-ți dai cu părerea despre orice, croindu-ți din diletantism o haină colorată care să ia ochii chiar dacă e de prost gust. Și, nu în ultimul rând, să suporti stoic fițele mai-marilor... asta până când îți vei elabora și tu unele care să-i plictisească și să-i exaspereze în același timp (!) pe alții. Atunci îți poți spune «domn» sau «doamnă» a literaturii, perpetuând confuzia tipic românească după care a avea capricii și câțiva «sclavi» care să ți le îndeplinească se numește «noblețe». După toate acestea, să nu accepți niciodată, în ciuda tuturor evidențelor, că «realizat» rimează îngrijorător de bine cu «terminat». Să închizi ochii bine și să nu cedezi în fața unicului adevăr care te strivește, strigându-ți mereu în urechi: «Tinerețea e singurul lucru la modă, oricât de stupidă ar fi!». [...]” (Oana Pughineanu, 28 de ani). □ „Tinerețea nu e un handicap, e un atu pe care, din păcate, tânărul scriitor român (prin «scriitor» înțeleg toată suflarea scriitoricească: poeți, prozatori, critici literari sau de film sau de artă și câți vor mai fi fiind...) nu vrea să-l exploateze deloc. Cei care se plâng că sunt discriminați pentru că sunt tineri sunt animați de orgolii prăfuite, se vor, probabil, în istorii literare, în Uniunea Scriitorilor și, mai ales, în vreo sinecură oferită de stat. Acesta e visul și modelul lor. Am avut un vis!, vorba vizionarului american. Se făcea că tinerii artiști chiar erau *tineri* în România, că aveau orgolii, că nu scriau prin reviste recenzii favorabile ca să-și mai obțină

o slujbă ici, o colaborare colo, că incomodau cu adevărat *establishment*-ul. A fost doar un vis. Sper că premonitoriu. Spuneam că tinerețea e un atu. Dacă îți simți vârsta ca pe un handicap, e bine să faci puțină terapie de independență artistică. Tinerii români se plâng de tinerețea lor pentru simplul fapt că sunt, în majoritatea cazurilor, simple umbre ale unor mari funcționari, râvnesc la o bursă, deci au nevoie de recomandări, le trebuie un job cultural și atunci trebuie să se poarte foarte cu mânuși. Tânărul artist român este, tocmai din cauza lipsei sale de curaj, o victimă. Recenzii negative mi-au adus de-a lungul vremii tot felul de inamici. Deși erau scrise cu maximă bună-credință... Cu toate astea, am reușit să-mi fac «prietenii» și din tabăra pesedist-simionistă, și din partea «bună», aripa păltinișeană, prin simplul fapt că am scris întotdeauna sincer despre cărți din toate zonele culturale. Iar aceasta n-a făcut altceva decât să-mi confirme faptul că spațiul cultural românesc nu e unul vital, nu e unul care să suporte lupta dreaptă și liberă de idei. Se ajunge prea repede la atac la persoană sau la atacuri de culise, bine plasate și bine dosite, ajungându-se chiar la linșarea (eliminarea) «vinovatului» din spațiul public. Din acest punct de vedere, da, m-am simțit discriminat – este extrem de greu să scrii o recenzie, tânăr fiind, fără să te trezești pe cap cu tot felul de consecințe venite din partea consacraților. Lipsa de agresivitate a tânărului artist este dublată de o maximă agresivitate a *establishment*-ului care e gata să-l zdrobească și pentru o critică abia șoptită. Până acum vreo doi ani, tinerii încă mai aveau dreptul să se plângă. Pentru că era foarte puțin spațiu de exprimare pentru cei nou-veniți. Acum nu mai e cazul. Edituri mari și mici au făcut deja o obsesie pentru debutanți. Au căutat, au publicat foarte mulți. Și totuși, prea puțini, mult prea puțini au fost cu adevărat revelații... Iar faptul că revistele culturale s-au înmulțit nu a adus decât o concentrare nefirească de opinii duplicitare și linguseală critică pe cap de locuitor, tânăr sau în vârstă...” (C. Rogozanu, 27 de ani). □ „Tânărul scriitor e scriitorul tânăr și atât. Cum ar fi asta un handicap!? E stare de grație, stare euforică de latență, fertilitate proiectată în viitor. El poate fi o promisiune, dar și o certitudine. Depinde de talentul fiecăruia” (Nicoleta Sălcudeanu, 45 de ani). □ „Când ai responsabilitatea a ceea ce faci și îți dai seama că scrisul te țintuiește definitiv pe o efigie supusă judecății celorlalți, tinerețea nu e un handicap. Talentul dublat de exercițiu intelectual și de o fire deschisă explorării experimentale a lumii în care te miști îți poate facilita, încă din tinerețe, accesul în galeria capodoperelor. [...] În tinerețe e greu să fii cu delicatețe ceea ce ești. (Enunțul îmi sună emfatic pentru că nu am depășit această perioadă, dar așa simt.) Ți se pare că trebuie să îngroși tușele a tot ceea ce faci ca să te vezi din mulțimea anonimilor. Tânărul scriitor de azi este un produs al multiculturalismului, al tehnologiei informației, racordat cu toată energia la un sistem care-și schimbă fațetele haotic de repede. N-ai timp să te obișnuiești cu nimic” (Carmen Raluca Șerban, 28 de ani). □ „Tânărul scriitor? Nu pot da o definiție clasică (după gen proxim și diferență specifică), pentru că aceasta ar fi de ordinul evidenței. Ceea ce aș vrea să spun este că «tânărul scriitor» are un statut oarecum «divin»:

pentru el, ca și pentru Dumnezeu, problema se pune în termenii lui «există» sau «nu există». Desigur, e vorba despre vizibilitate culturală, recunoaștere, susținere critică, promovare etc. Dar, cât timp e vie această dialectică a lui «a fi sau a nu fi», avem (probabil) de-a face cu un scriitor tânăr, indiferent de vârsta lui biologică. În ce privește a doua parte a întrebării, răspunsul e unul singur: doar lipsa talentului poate fi un handicap, tinerețea nu, nu cred...” (Nicolae Turcan, 33 de ani). □ „Întrebarea îmi amintește de romanul lui Joyce. Tânărul scriitor, dacă îl cuprindem într-o tipologie clasică, trebuie să fie un tip voluntar și idealist, ca în piesele de teatru ale lui Camil Petrescu, sau un însingurat lucid și alienat, ca în romanele lui Dostoievski. Personal, nu cred într-o definiție a tânărului scriitor, într-un tipar al adolescenței desăvârșite. Sunt tineri scriitori îmbătrâniți de la primele rânduri scrise. Sunt bătrâni ce-și păstrează prospețimea creației până în pragul trecerii. Cel mai bun exemplu de cum se pot inversa vârstele scrisului este tatăl, Alexandru Paleologu, cu fiul său, Teodor Paleologu. Tinerețea este un handicap al nedesăvârșirii. În scrisul tânăr, toate par neterminate. Creația mustește în creator fără să se cristalizeze în bijuterie, rămânând un diamant neșlefuit, dar de o frumusețe sălbatică” (Ionuț Țene, 33 de ani). ■ În cadrul rubricii *Puncte de reper*, Matei Călinescu publică a doua parte a studiului referitor la dramaturgia lui Eugen Ionescu, intitulat generic *Patru piese ale perioadei mijlocii*. În acest număr, criticul analizează piesa *Jocul de-a măcelul*: „Titlul acestei „farse macabre“ (cum a numit-o Robert Kanters) a trecut prin mai multe metamorfoze în cursul elaborării ei, în a doua jumătate a anilor 1960: *La Catastrophe*, *L'Épidémie* și altele cu sugestii similare. În montarea de la Düsseldorf a lui Karl Heinz Stroux (februarie 1970), piesa se intitula: *Le Triomphe de la mort ou la Grande Comédie du massacre*. [...] *Jeux de massacre*, meditație dramatică pe tema morții colective, poate fi interpretată ca un pandant al piesei *Le Roi se meurt*, în care e simbolizată, dintr-o perspectivă solipsistă, moartea unui singur individ, moartea universului numit Bérenger I”. □ *Eseu romanesc versus ficțiune* este încadrarea propusă de Laura Pavel Teuțișan pentru cel mai recent roman al lui Nicolae Breban, *Puterea nevăzută* (Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, 2004), „situat între formula realismului psihologic și cea a fluxului conștiinței specific prozei subiective”: „Revendicându-se explicit (în confesiuni) și implicit (în chiar textul romanului/romanelor) de la antecesori iluștri, începând cu Dostoievski ori cu Thomas Mann și sfârșind cu Hortensia Papadat-Bengescu, Liviu Rebreanu ori Camil Petrescu, Breban respiră, cu o forță narativă imposibil de ignorat (decât cu bună știință și cu maliție), în spațiul mării epici. Debordantul său suflu romanesc aduce cu sine nu doar «destine» abisale, ci și întregi eseuri dialogate”. □ *Constantin Țoiu și poetica amintirilor* este subiectul tratat de Ioana Macrea-Toma, care, după o introducere consistentă în „literatura testimonială” a scriitorilor de dinainte de 1989, recenzează două volume intitulate *Memorii din când în când*, ce ies din strictul „*război al amintirilor* care mută emulația estetică în planul examinărilor morale”: „De o factură aparte în tabloul confesiunilor mai mult sau mai puțin

violente sunt *Memoriile* lui Constantin Țoiu, grupate în două volume apărute la Editura Cartea Românească în 2003 și 2004. Orizontul de așteptare cu care plecăm în parcurgerea acestor pagini autobiografice ne pregătește pentru o lectură anecdotico-intelectuală, pe alocuri pedagogică, înțesată de observații fine și bine scrise, totul pe un ton echilibrat, de bun-simț, amar-șăgalnic. Provocarea lansată de ele o constituie racordarea lor la opera literară și la fișa personală a autorului”. □ Irina Petraș inventariază *Ficțiunile artistului la maturitate*, comentând aplicat două volume de versuri recente ale lui Ion Cocora: *Ar mai fi de trăit* (Ed. Vineia, 2003) și *Oda Caligrafului sau Ficțiunile artistului la maturitate* (Ed. Palimpsest, 2004): „Cărțile de acum sunt cărți de semn schimbat, vocea sună plin și memorabil, artistul la maturitate are ceva de spus și o spune bine. [...] Poemele crepusculare ale lui Ion Cocora au ceva din picturile lui Chagall: o naivitate bine jucată, o sfâșietoare inocență luată de un meșter care știe atât de bine taina, încât își îngăduie deformări grotești ale zvonurilor ei eșuate în strofă. Senzația de plutire e apăsătoare, grea, sufocantă, tot așa cum detaliile macabre – păsări negre, sufocări, piroane, haite flămânde, putreziciuni și desfrânări – interpretează o partitură de mare finețe, aproape înduioșătoare”. □ În articolul *Un mucalit*, Ștefan Borbély prezintă cel mai recent volum de proză al lui Mihai Dragolea, *Colecția de mirări* (Ed. Limes, 2005): „Dragolea este un mucalit de substanță, care scrie zâmbind pe sub mustață de grozăviile cotidiene care îi ies în cale, și pentru cei care cred că am recurs doar la o figură de stil, mă grăbesc să precizez că mustața respectivă e cât se poate de reală și de stufoasă, conferindu-i autorului fizionomia bonomă a unui ardelean blând combinat cu un meridional iute, care scrie caustic, cu precipitate de vitriol luate fie din lecția marelui Caragiale [...], fie din experiență proprie”. □ În acest număr, iubitorii de literatură contemporană pot citi: pagini dintr-un *Jurnal spiritual (pe sărite)* din aprilie 1984, precum și trei *Quasi psalmi* de Magda Cârneci, □ *Fiul*, un amplu poem de Dumitru Cerna, □ un grupaj de versuri de George Vulturescu și □ pagini de proză de Oana Pughineanu. □ Rubrica *Bibliotecă în aer liber* găzduiește poemul *Mozaicul șarpelui de mare* de Lászlóffy Csaba, în traducerea românească, semnată la patru mâini de Lukács József și Ana Pantea, □ precum și un grupaj de versuri de Gabriela Melinescu, transpuse în limba engleză de Adam J. Sorkin și Inger Johansson. □ Despre *Jurnalismul cultural în actualitate* (Ed. Tribuna, 2005), volum coordonat de Ilie Rad, scrie laudativ Ovidiu Pecican. □ Dosarul din acest număr, întocmit de Andrei Marga, focalizează dezbaterea „epocală” dintre Jürgen Habermas și Joseph Cardinal Ratzinger, „cel mai profilat filozof și cel mai profilat teolog de astăzi”, organizată în data de 19 ianuarie 2004, de Katholische Akademie Bayern din München. □ *O istorie a comunismului românesc*, adică prezentarea volumului lui Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc* (Polirom, 2004), semnează Cristian Vasile. □ *Un simplu crochiu* își intitulează Irina Petraș textul comemorativ închinat lui Alexandru Paleologu. □ De asemenea, Dora Pavel îi dedică Biancăi Balotă un articol *in memoriam* (*Poveștile*

Biancăi). □ Din rubrica intitulată *Café Apostrof*, aflăm informații succinte despre: Festivalul Internațional de Poezie al Lumii Latine, *Ars Amandi*, organizat de ICR și ajuns la a VI-a ediție (Brașov, 14- 18 octombrie), în program fiind cuprinse „recitaluri de poezie, mese rotunde, dezbateri despre condiția poetului în era globalizării, relațiile poet-editor” etc.; □ despre Simpozionul Național *Filosofie europeană la universitatea chujeană. 110 ani de la nașterea lui Blaga și D.D. Roșca*, organizat la începutul lunii octombrie de Universitatea „Babeș-Bolyai”; □ despre prezența lui Vargas Llosa în România, căruia i s-a decernat Premiul Ovidius în cadrul Festivalului „Zile și nopți de literatură” (este răsfodită presa culturală care a oglindit evenimentul); □ despre grupajul aniversar Livius Ciocârliie – 70 publicat de „România literară” (nr. 40); □ despre programul francez *Les Belles Etrangères*, așa cum este el prezentat în suplimentul cultural de la Iași și în „Observatorul cultural” (nr. 32 și 33); ■ despre „foarte incitanta” dezbateri publică pe marginea volumului *Imaginea evreului în cultura română* de Andrei Oișteanu, organizată de Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor, în data de 23 septembrie a.c. („Într-o atmosferă efervescentă, în discuție s-au angajat autorul însuși, Ladislau Gyémánt și Horváth Sándor, ca să numesc doar câteva dintre personalitățile prezente la dezbateri. Cu această ocazie a avut loc și lansarea versiunii maghiare a cărții, *A kèpzelebeli zsidó*, apărută anul acesta la Ed. Kriterion, în traducerea doamnei Hadházy Zsuzsa. *Imaginea evreului în cultura română*, prin caracterul ei exhaustiv, este o carte de referință pentru cercetătorii în domeniu, au conchis participanții”; □ despre scriitorul Norman Manea, în prezent bursier la Berlin, Academia Americană din acest oraș acordându-i Premiul Holtzbrink. □ În rubrica *Vestiar*, semnată de același *Praetextatus* [alias Marta Petreu] este recenzată revista universitară clujeană „Lingua”, editată de Centrul Lingua pentru Dezvoltarea și Perfecționarea Comunicării în Sfera Publică (director Delia Marga), din cuprinsul căreia este de reținut analiza originală pe care Ovidiu Pecican o aplică romanului postum al lui Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, „a cărui apariție în 1990 a fost receptată ca eveniment major pentru cultura română. Reconstituind etapele prealabile ale publicării romanului și trecând în revistă diferite chei de interpretare a acestuia (N. Manolescu, N. Breban, Liviu Petrescu), Ovidiu Pecican sugerează o altă posibilă interpretare: *Luntrea lui Caron* ar fi un «răspuns pe care Blaga îl dă *Faust*-ului goethean», o «replică solară» a acestuia. Desigur, o ipoteză interesantă, care mai are încă nevoie de argumente. Totuși, conchide autorul, «Blaga a lăsat culturii universale un anti-*Faust* senin, de o luminozitate clasică, plină de speranță”. □ Ilustrația numărului se datorează, ca și în cel precedent, Gabrielei Melinescu.

● [„**Contemporanul – Ideea europeană**”, nr. 10] Pornind de la constatarea că anul 1975 „trebuie să fi fost deosebit de fast pentru proza noastră interpelativă”, de vreme ce „independent unul de altul, Nicolae Breban și G. Bălăiță descoperă centralitatea personajului scindat între prezență și absență, eclatanță și anonim”, Henri Zalis analizează din această perspectivă romanul celui din urmă, *Lumea*

în două zile, „poem magnific al creației și destinului”, ce „înfrățește verosimilul cu fabulosul, hazardul cu fatalitatea. Este misterul ascuns într-o parabolă despre predestinare” (*George Bălăiță de la pasiune la violență*). □ Marian Victor Buciu este interesat de această dată de *Onto-retorica lui Eugen Ionescu*, considerând că gânditorul român de la Paris „consimte sau nu, se află în labirintul onto-retoric. Aici, totul este inautentic iar calea de ieșire nu se zărește. Pare a fi sigur că nu se poate face nimic, odată ce limitele au fost prefixate iar existența individuală nu are decât o gură de scurgere și aceea este numai moartea. De ce, totuși, numai această unică, înflorătoare fantă, prin care se irolesc, se pare, prețioase energii? Există o cale de a înțelege. Ea nu poate fi în afara limbajului. Dar și cuvintele par a nu fi tocmai la locul lor în organismul infinit misterios al limbii. Mint, tac, preferă să (se) ascundă. Limbajul nu răspunde așteptărilor ființei, chiar și ființei scriitorului, care ar trebui să-i descopere, cum spune E. Coșeriu – într-o seducătoare teorie asupra limbajului poetic – *plenitudinea*”. □ Pentru Ion Necula, volumul lui S. Damian, *Aripile lui Icar* (Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2004), „readuce în discuție una din problemele zgomotoase ale acestei lumi histrionice, întinată de atâtea nocivități ideologice – aceea a intelectualului încurcat într-o istorie capricioasă și cu multe sminteli la cheia devenirii. Poate intelectualul să rămână imun, curat și necontaminat de răul care poate invada istoria la un moment dat? Cum trebuie să privești scriitorii care, la vreme de ciumă, s-au abătut de la «linia dreaptă», au cochetat cu răul și-au «capitulat» în fața ademenirilor malefice?”.

■ Continuă, din numerele trecute, dezbateră revistei pe tema *Problema evreiască*. În acest număr semnează texte Nicoleta Sălcudeanu, Matei Călinescu, Boris Marian, I. Necula, Hary Kuller. Multe intervenții se referă la opțiunile lui Cioran și ale celor din generația acestuia. □ Ion M. Mihai scrie despre *O poetică a poeziei românești*, adică despre cartea *Poezie și poetică* (Ed. Libra, 2004), în care prof. Gheorghe Glodeanu „face, deopotrivă, istorie, critică și teorie literară”, realizând „un studiu în care își propune să analizeze modul de creare a poeziei moderne românești, cu referire la poeți de prestigiu ai literaturii noastre”. □ Irina Petraș rezzonează cu cel mai recent volum de versuri propus de Dinu Flămând, *Grădini/Jardins* (Ed. Idea Design & Print, 2005, versiune franțuzească de Claudia Fontu), „o carte frumoasă de citit în amurguri”, un „«bocet pentru o lume care apune»”.

□ În articolul *Stanțe critice despre marginea existenței*, Mihai Cimpoi continuă din numărul trecut să gloseze pe marginea unei „poetici a marginii” la Bacovia. □ Un poem de Aura Christi. □ Secțiunea de proză găzduiește un fragment de roman de Viorel Dianu, □ precum și unul de mai mari dimensiuni din romanul aflat în pregătire la Ed. Polirom, *Basarabia nu minte* de Marius Marian Șolea. Autorul beneficiază și de o casetă biobibliografică. □ Nicolae Breban publică un nou fragment din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”. □ Bogdan Mihai Dascălu continuă să publice *Fragmente despre Negruzzi*. □ În rubrica proprie *Despre locuri și locuire*, Irina Petraș propune o tabletă despre spațiul din opera lui Liviu Rebreanu: „Peisajul este spațiu/timp, căci timpul nu are chip fără locurile

amintirii. Se rețin din jur *locurile*, ungherele care trimit în vreun fel la *culcuș*, în amintirea celui dintâi, a pântecelui, cald, umed, ocrotitor – toate *casele* adevărate sunt calde, ocrotitoare, umezite de arome. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Dimitrie Paciurea (Ed. Meridiane, 1971).

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 10] Constantin Ciopraga descoperă *Introspecție și confesiune* în lirica actorului-poet Dinu Ianculescu, fiind de părere că volumul *Un gând, un chip știut, un vis, un timp...* (2002) „e cartea care îl reprezintă”. După *41 de sonete* (1975), poetul abordează acum o altă specie a poeziei cu formă fixă: „Contemplativ și imaginar de structură modernă, desțărutul de la Frankfurt pe Main nu-și ascunde melancolia și nici nu se blindează în tăcere, rondelurile lui [...] constituindu-se într-un pseudo-jurnal, mai exact într-un demers existențial cu modulații sapiențiale. Nici revoltă, nici speranță vană, nici vreo formă de absurd câtă vreme legea de fier acționează imanent. [...] Temperament solar, marcat de amintiri naturiste, poetul face escale în halouri luminoase, apoi se întristează. Tristețe continuă și niciodată tragism absolut. [...] Tipologic, exponent al unui timp coborât, el are gravitatea unui Philippide din *Visuri în vuietul vremii*; mai evident încă, el ține de categoria întrebătorilor echilibrați”. □ Alexandru Zub se apleacă asupra creației lirice a poetului-doctor George Popa, descoperind *Tentația sublimului*. □ Ioan Holban recenzează volumul de versuri semnat de Marius Marian Șolea, *Contemporan cu Dumnezeu* (Ed. MLR, 2005): „Scriind despre scrisul poeziei și, mai ales, despre *intuirea* ei, Marius Marian Șolea lasă deoparte, cum spune, «căldurile estetice» și trimite lucrurile într-o *confuzie frustă*, plină de sensuri, mustind de semnificații, polemizează «parțial și fragmentar» cu *Poemele luminii* ale lui Blaga și (re)scrie adevăratul *Poem al luminii* [...], pentru a pune la cale un nou curent literar, numit «realism consumabil», la care pare să adere și Liviu Ioan Stoiciu într-o prefață caldă, pertinentă, intitulată *Noul iluminism și «realism consumabil»*”. ■ *Un tânăr sexagenar* atrage atenția lui Adrian Dinu Rachieru, criticul aplecându-se asupra „patosului de tribună” din lirica lui Vasile Tărățeanu. □ *Negru pe alb despre Negru/negru* scrie Dan Bogdan Hanu, recenzând astfel volumul lui Aurel Pantea, *Negru pe negru (un alt poem)* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005), „ceea ce persistă după lectura volumului” fiind „senzația de a fi asistat, în direct, la un efort, sisific în singularitatea sa, de sistemică a impersonalului, a indeterminatului – imensul burete care (ne) absoarbe continuu –, de surprindere a sa în plin travaliu”. □ Volumul de debut *Sophia* (Ed. Opera Magna, 2005) al poetei stabilite în America, Domnitza Carmen Belecciu, este comentat de Gellu Dorian: „Variantele în engleză și franceză completează pentru eventualul cititor sau pentru vanitatea poetei prima plachetă a Domnitzei Carmen Belecciu, al cărei debut merită consemnat mai mult ca aspect atipic în contextul noii generații, cu care poeta noastră nu are nimic comun. Și asta din cauza lipsei contactului ei cu poezia adevărată, cu lecturile, dacă nu ale poeților români contemporani, măcar ale celor americani, cu care, se vede, de asemenea nu are un impact de bibliotecă. Însă, peste toate, candoarea

și puritatea ei rămân la limita dorinței de a se depăși și convinge că există. Există, de sigur, dar trebuie să își adune cioburile în poezii care să o definească mai clar. Un talent, cel al laconismului bacovian, există. Să-l exploateze”. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, Virgil Diaconu este prezent cu două poeme intitulate generic *Floarea de cireș*. □ Versuri publică în acest număr: Valentin Talpalaru, Sorin Anca, Alexandru Dumitru, Vasile Popa Homiceanu, Angelica Mihalcea, Valeriu Mititelu, Viorel Cernica. □ Un *Itinerar sufletesc rememorant* urmărește Henri Zalis în cea de-a doua carte a prozatorului Mihai Stan, *Paradis* (Ed. Bibliotheca, 2005). □ *Lumi marginale* descoperă Constantin Dram în prozele lui Mihail Harea din volumul *Marele Nepoțit* (Ed. Cronica, 2005). □ *Despre „poheticitatea” romanului Zenobia*, al lui Gellu Naum, reeditat în 2003, scrie Vasile Spiridon. □ Liviu Grăsoiu are surpriza să descopere în blocul în care locuiește un romancier obiectiv, „demn de luat în considerație”: inginerul Constantin Moroșanu și cele trei romane ale sale, *Moartea unui rege* (Ed. Viitorul Românesc, 2004), *Blestemele aurului negru* (Ed. Viitorul Românesc, 2005) și *Negurile aurului negru* (Ed. Viitorul Românesc, 2005). ■ Alex. Ștefănescu continuă să publice bucăți din proiectata sa *Istorie a literaturii române contemporane*. Cu titlul *Sfârșitul unei lumi*, în acest număr apare un studiu dedicat perioadei de tranziție (1945-1947). □ Pagini de proză semnează în acest număr Aura Christi, ca și în numărul precedent, reproducând fragmente din romanul *Marile jocuri*. □ *Cazul Paul Goma* îl incită pe Bogdan Crețu, care nu îl consideră pe scriitorul exilat un „antisemit veritabil”. □ *Mesajul Brândușei Armanca*, din teza de doctorat condusă de prof. Nicolae Manolescu, publicată în volumul *Mesajul lui Crypto. Comunicare, cod, metaforă în poezia românească modernă* (Ed. Curtea Veche, 2005), este descifrat de Doina Ruști. ■ La dispariția traducătorului, criticului și istoricului literar ieșean Emil Iordache, colaborator al revistei până în 2001 (rubrica intitulată *Cărțile pe masă*), Cassian Maria Spiridon îi dedică editorialul *Literatura orizontală sau prostituția slovei*, comentând unul dintre cele nouă volume ale profesorului, *Literatura orizontală* (Ed. Timpul, 1998), titlul referindu-se la literatura română de după 1944. ■ Grupajul *In memoriam Emil Iordache* cuprinde texte semnate de Dragoș Cojocar, Antonio Patraș, Bogdan Crețu, Dan Bogdan Hanu, Mircea Platon, Anton Adămuț, Noemi Bomher, Dan Mănuță, Liviu Papuc, Mircea A. Diaconu, Nicolae Sava, Marius Chelaru, Radu Tătărucă, Daniel Corbu, Gellu Dorian, Marina Vraciu și Adrian Alui Gheorghe. □ Dan Mănuță scrotează *Bucovina literară*, așa cum reiese aceasta din cele două volume „monumentale” datorate lui Emil Satco (în colaborare cu Eugen Dumitriu și Erich Beck), intitulate *Enciclopedia Bucovinei* (Ed. Princeps Edit, 2004). □ La secțiunea de istorie literară, Florin Faifer îl recitește pe *Victor Ion Popa, dramaturgul*, □ Nicolae Crețu continuă (din numărul precedent) articolul despre *Baltagul sado-venian (O artă „litotică” II)*, □ ca de altfel și Constantin Parascan, care duce mai

departe (tot din numărul precedent) *Istoria Junimii postbelice* II. □ Un *Dialog inedit despre „Izvorul divin al vieții”* este purtat de Nicolae Stroescu Stânișoară cu Alexandru Paleologu. □ Mariana Sipoș traduce interviul acordat de Mario Vargas Llosa unei jurnaliste spaniole, *Despre spiritul rebel al lui Don Quijote*, precum și prima parte a discursului rostit de scriitorul peruan, cu prilejul decernării Premiului pentru Literatură în Limba Spaniolă „Miguel de Cervantes”, 1994. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin toate cele citite și recenzate succint: *Balastologie* (Ed. Libertatea, 2005) de Pavel Gătăianțu, poet din Novi Sad; Virginia Popovici, *Pavel Gătăianțu. Contribuții la monografie* (Ed. Ined Co., 2004); *Din urzeala ursitei* (Ed. Galateea, 2005), versuri de Sanda Stolojan; Nicolae Țone, *Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Mihai Eminescu, Cristian Popescu – Dialoguri cu Aurelian Titu Dumitrescu* (Ed. Vinea, 2004); Ruxandra Anton, *Izvorul zidit* (Ed. Cronica, 2004); Andrei Burac, *Asediați de cuvinte* (Ed. Augusta, 2005); Ion Cozmei, *Semințele disperării* (Ed. Augusta, 2005); Maria Pal, *Dincolo* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005) și Raul Constantinescu, *Rostirea lui Zalmoxis* (Ed. Emia, 2005). □ Vasile Iancu este atras de *Exportul culturii române, între utopii și pragmatism inteligent*, pornind de la amplul articol publicat de Dan C. Mihăilescu în „Idei în dialog”, revistă care „dacă nu exista, trebuia neapărat inventată”. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valorile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (39 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Nicolae Turtureanu semnează un *Drept la replică*, amendând aserțiunile lui Valeriu Stancu (despre „ororile pe care le-aș fi săvârșit la revista «Cronica»”) din dialogul purtat cu Cassian Maria Spiridon în nr. din august al „Convorbirilor literare”.

• [„**Contrafort**”, nr. 9-10, Sept.-Oct.] Editorialul dens și amar semnat de Vitalie Ciobanu se intitulează *Rezistența la cultură* și pornește de la Festivalul „Zile și nopți de literatură”, desfășurat între 16 și 20 septembrie la Neptun, cu tema *Eu scriu. Cine mă citește?*. Informând cititorii că vor afla și alte detalii despre anchetă în numărul curent, editorialistul glosează pe marginea acestui „considerabil potențial de provocare intelectuală”, cuprins în titlatura menționată. Punctând faptul că „discuțiile au fost intense, răsfirate pe un amplu diapazon de tonalități, deoarece în spatele vorbelor rostite pulsau realități deprimante, orgolii rănite, proiecte nefinisate”, el sintetizează răspunsurile participanților, împărțindu-le în două grupe: „Majoritatea celor prezenți la Colocviul de la Neptun au fost înclinați să dramatizeze situația: publicul de literatură s-a subțiat în ultimii ani, lectura este dezavantajată de televiziune, nu mai apar cronici de carte și chiar instituția în sine, a criticului literar, care scrie profesionist în reviste de specialitate,

a devenit o meserie tot mai puțin întrebată, și-a pierdut influența. [...] Acestui «bocet» cvasiunanim la catafalcul publicului de literatură i s-a opus Nicolae Manolescu și, ulterior, Mario Vargas Llosa, în discursul pe care l-a rostit cu prilejul decernării premiului «Ovidius». Niciodată nu s-a citit mai mult, ca în zilele noastre, au menționat cei doi. Târgurile de carte clocotesc de vizitatori, dacă nu și-ar vinde producția, editurile ar da faliment. Or, ele scot titluri pe bandă rulantă”. Vitalie Ciobanu atrage apoi atenția că situația optimistă descrisă de ultimii menționați poate fi regăsită în România și în țările Europei Centrale și Occidentale, arătând, printr-o panoramă deloc edulcorată, cum în Republica Moldova lucrurile sunt „radical diferite”, întrucât „se produce o înstrăinare progresivă a publicului de literatură”, „presa cotidiană nu oferă spații prezentărilor de carte. Nu avem un săptămânal de tiraj care să promoveze literatura și dezbaterele de idei”, „revistele literare se zbat la limita supraviețuirii, periodicitatea scăzută și aria de impact redusă nu le permit să influențeze, în mod spectaculos, conștiințele”, „scriitorii nu au acces la audiovizualul public, [...] în fața camerelor de luat vederi sunt admiși doar intelectualii care servesc agenda ideologică a puterii comuniste”, „cărțile putrezesc în rafturi. Marele public, tânăra generație e ruptă de suflul viu, de actualitatea culturii române, habar nu știe ce se scrie la București, Iași, Timișoara sau Cluj (de Europa, ce să mai vorbim!). Care sunt dezbaterile de idei, curentele la modă, cine dă tonul în literatură după '89, cum se modifică ierarhiile axiologice și cum variază cota de bursă a unor autori (vezi și ancheta publicată în câteva numere ale suplimentului «Bucureștiul cultural», din Revista «22»)”.

■ Rubrica *Actualitatea* reproduce integral o *Scrisoare deschisă către poetul Grigore Vieru*, apărută în „Jurnal de Chișinău” (nr. 415, din 20 septembrie 2005) și în „România literară” (nr. 39, din 5-11 octombrie 2005) și semnată de 16 autori basarabeni: Emilian Galaicu-Păun, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Leo Butnaru, Dumitru Crudu, Eugen Cioclea, Călina Trifan, Grigore Chiper, Irina Nechit, Nicolae Leahu, Maria Șleahțițchi, Nicolae Spătaru, Mircea V. Ciobanu, Ghenadie Nicu, Margareta Curtescu, Adrian Ciubotaru. Aceștia îi impută conaționalului lor reaua-credință cu care privește și virulența cu care atacă o generație întreagă de scriitori mai tineri, catalogați peiorativ drept postmoderni, formați în anii '90. Scrisoarea a avut ecouri în majoritatea revistelor literare importante din România. „Stimate Dle Grigore Vieru, Am citit cu stupeoare și tristețe articolul Dvs., *Despre falsa elită și bietul catâr*, publicat în săptămânalul «Literatura și arta» (nr. 34 din 25 august 2005). Deși eram oarecum obișnuiți cu un asemenea gen de scriere pe care îl practicați cu fervoare de mai mulți ani, spre deliciul galeriei probabil, pamfletul (chiar asta este!) despre «falsa elită» postmodernă ne-a consternat prin duritatea și neadevărul tezelor pe care le conține. Scrieți cu ură și nepăsare față de sensul greu al cuvintelor: «Regretăm că în cadrul atât de neapăratei republici literare basarabene s-a format o republică separatistă, numită postmodernistă, la fel de milităroasă și obstructionistă ca cea mistreană». Chiar așa, dle Vieru?! Suntem la fel de nocivi și periculoși ca republica separatistă

a criminalului și mafiotului Igor Smirnov? A tipări cărți în România, a publica în ziarele și revistele din România și nu în «Literatura și arta» (din care a rămas doar «și», vorba lui Serafim Saka), să însemne «separatism transnistrean»? E drept că Dvs. ați făcut și înainte referiri culturale inedite, «încărcate de semnificații», la Transnistria. Pentru a-i pune la respect pe poeții de factură postmodernistă la un moment dat, de exemplu, i-ați cerut lui Emilian Galaicu-Păun, un om viu, în primul rând, înainte de a fi unul dintre creatorii postmoderni basarabeni, «să coboare și prin tranșee [...] sub gloanțele căzăcești» decât să scrie ceea ce scrie, iar ceva mai încoace l-ați apostrofat, probabil în stilul unei «elite adevărate»: «Oprește-te, bădăranule!» În pofida acestor intimidări, literatura postmodernă din Basarabia, apărută în anii nouăzeci ca o reacție firească la abuzurile realismului socialist, a continuat să se afirme (e drept, mai puțin, ba chiar deloc, în «Literatura și arta»), fiind publicată în cele mai importante reviste literare de pe ambele maluri ale Prutului și contribuind substanțial la sincronizarea procesului literar românesc. Nicio altă generație de creatori din Moldova de la est de Prut n-a adunat atâtea referințe pozitive în presa culturală românească, câte pot fi contabilizate în dreptul postmoderniștilor basarabeni. Poate nu e relevant acest fapt și, desigur, nici nu reprezintă întotdeauna un criteriu infailibil, dar cinci din cei șase scriitori basarabeni care au primit, după 1990, Premiul Uniunii Scriitorilor din România — un premiu care chiar contează — sunt autori postmoderni. Considerăm tendențioase și pline de rea credință și alte afirmații ale Dvs. din pamfletul mai sus-menționat. Bunăoară: «Tocmai reprezentanții acestei gălăgioase și nerușinate elite sunt cei care atacă pe toate personalitățile, ei sunt cei care, pe ambele maluri ale Prutului, au la îndemână și conduc numeroase reviste de cultură, o mulțime de edituri unde își scot anual cărțile, pe ei îi veți vedea și auzi la posturile de televiziune și radio și tot ei au ocupat destule catedre de literatură la care otrăvesc sufletul studenților în ideea că Druță, bunăoară, ar fi un scriitor perimat și minor, pe când dâșii sunt cei fără de care Europa n-ar mai fi auzit de Basarabia». O adevărată caracatiță siciliană! Găsim de prost gust și stupidă concluzia care pornește de la afirmația că «este adevărat, fiind sub alte vremi, dâșii au beneficiat de frumusețea și bogăția limbii române», însă ajungeți în cele din urmă să afirmați: «Buna stăpânire a limbii române nu-ți conferă în mod automat și talent. La București, bunăoară, țișanii necărturari vorbesc minunat românește, dar ei nu se consideră scriitori, nu se consideră crema culturii românești». Și noi care credeam, domnule Vieru, că a scrie corect și cu bună credință românește înseamnă a-i cinsti pe clasici, a cinsti marile valori spirituale ale neamului românesc! Ne nedumerește insistența cu care țineți să ne lăsați drept învățătură următoarele cuvinte: «Amintim vajnicilor colegi anticomuniști că mari personalități ale culturii universale cum ar fi Șolohov, Sartre, Aragon, Picasso, Neruda, Ritsos, ca să nominalizăm doar câteva dintre ele, au simpatizat comunismul sau chiar au crezut în el», încercând, pesemne, să vă justificați propriul «flirt poetic» cu fostul regim comunist. Poate vă dezamăgim o dată în plus, dar noi, domnule Vieru, nici

nu simpatizăm comunismul și nici nu credem în el. Pentru că nicio altă ideologie nu a distrus mai în profunzime ființa națională! Obsesia Dvs. pentru «optzeciști» și «postmoderniști», văzută ca generația destabilizatoare, iconoclastă, străină de specificul local, v-a făcut să nu observați apariția pe scena literaturii a unei generații noi, mai tinere. În acest context, divagațiile Dvs. pe seama faptului că literatura generației noastre «e bântuită de sex, de sex bicornic sub raport artistic» este falsă și fără adresă. Scrieți: «Aceasta ar fi tragedia postmoderniștilor basarabeni: nebunia de a se retrage total în abstracțiuni pretins filozofice sau în amănunțite descrieri fiziologice, în ascunderea lor în vaginul din care nu mai ies la aer. Să stea cât vor în el, nu vom avea nimic împotriva, dar să nu ne amenințe mereu cu 'groapa de gunoi a istoriei', stând ei înșiși în altă groapă...». Vă asigurăm că nu veți găsi în poemele noastre asemenea licențiozități care să demonstreze teza sexismului delirant și vulgar sau a pornografiei, precum insinuați. Totodată, e șocantă comparația Dvs., poet al «universului matern», cu «vaginul din care nu mai ies la aer» și o «altă groapă». De când, domnule Vieru, matricea care ne-a dat viață tuturor este «o groapă»?!! În «P.S.»-ul aceuiași pamflet insistați să fie republicată în «L.A.» o «tabletă sclipitoare», selectată chiar de Dvs. din presa bucureșteană, dând-o drept model de atitudine față de «elitele valahe». Noi însă considerăm această tabletă (*Mare, mare de tot* – Răzvan Ioan Boanchiș, în «7 Plus») drept o nouă formă de barbarie proletcultistă. Inspirați de asemenea mesaje, ortacii lui Miron Cosma au maltratată și umilit intelectualii pe străzile Bucureștilor, îndepărtând România de lumea civilizată. Regretăm profund că o asemenea mostră de primitivism și exclusivism în gândire poate fi pe placul Dvs. Domnule Grigore Vieru, în acest context, dar ținând cont și de faptul că în același articol-pamflet menționați că «în antologia poeziei basarabene pe care, în sfârșit, o finalizez, am acordat postmoderniștilor spațiul cuvenit», considerăm o onoare plină de umilință pentru noi și o ipocrizie din partea Dvs. includerea unor texte postmoderniste în antologia la care lucrați. Prin urmare, noi, subsemnații, în eventualitatea că am fost selectați pentru această Antologie, vă aducem la cunoștință că refuzăm categoric să facem parte din autorii antologați, ceea ce înseamnă că nu cedăm drepturile de autor pentru editura ce urmează să tipărească Antologia. Domnule Grigore Vieru, vă rugăm să considerați această scrisoare deschisă drept expresia unei solidarități a generației noastre, o generație pe care Dvs., se pare, o urâți și o disprețuiți consecvent, dincolo de vorbele cu care uneori, strategic, ați încercat să lăudați pe unul sau altul dintre noi. Vă reamintim chiar cuvintele Dvs., că ura îl descalifică și-l desfigurează pe orice om, dar mai ales pe un poet.” O notă de subsol adaugă informația că „săptămânalul «Literatura și arta» – organul oficial de presă al Uniunii Scriitorilor din Moldova – a continuat să atace în ultimele săptămâni, cu o virulență absurdă și nedreaptă, aceeași generație de creație – postmoderniștii și revistele pe care le redactează, «Contrafort» și «Semn», precum și pe unii confrăți mai vârstnici –, denigrându-le opera și dezonorându-le imaginea publică, prin calificative gen: «nepatrioți», «pornografii», «sataniști»,

«falși elitiști», «izolaționiști», «infirmi psihic și moral», «separatiști», «mâncători de salam de Sibiu», «mercenari», «iraționali», «tineri întârziați», «bicisnici», «perversi», «demolatori ai valorilor naționale», «popândăi», «apoplectici», «indivizi care trebuie supuși exorcizării» etc. Ajunși în această fază clinică a conflictului, evident, orice discuție cu detractorii noștri devine imposibilă”. ■ În sîajul aceluiași eveniment, este publicată o Declarație a PEN Centrului din Republica Moldova, intitulată *Despre degradarea climatului literar* și semnată de Comitetul Executiv al PEN Centrului din Republica Moldova, la data de 18 octombrie 2005: „PEN Centrul din Republica Moldova (Filială a Organizației Mondiale a Scriitorilor cu sediul la Londra) își exprimă profunda îngrijorare și consternare față de modul în care o polemică literară, purtată în paginile unor publicații de la Chișinău, a degradat în insinuări nedemne și agresivitate verbală. Dialogul critic și dezbaterile de idei sunt firești și necesare într-o cultură matură, ele îi certifică «starea de sănătate», capacitatea de evoluție și înnoire, imunitatea în raport cu idolatria provincială și dogmatismul de orice fel. Opiniile literare, oricât de diferite și incomode ar fi, nu trebuie îngrădite și nu trebuie condamnate, cu singura condiție ca exprimarea lor să nu depășească limitele civilității, decenței și ale bunului-simț, așa cum, din păcate, nu se poate spune despre controversele la care asistăm. Lunecarea în vulgaritate și imunde atacuri la persoană demonstrează lipsa unei culturi a dialogului printre intelectualii din Republica Moldova. O polemică între scriitori trebuie să edifice adevărul (care nu este neapărat unul plăcut sau convenabil), nu să demoleze destine și să batjocorească nume. Dincolo de asprimea tonului, de validitatea sau invaliditatea argumentelor folosite, într-un asemenea duel, este inadmisibil să se recurgă la măsuri administrative împotriva oponentilor, doar pentru «combaterea» unor diferențe de viziune estetică și ideologică. Victime ale acestei maniere, scandaloase și abuzive de «reducere la tăcere» a adversarului, au căzut scriitorii-universitari Maria Șleahțișchi, decan al Facultății de Litere, și Nicolae Leahu, șef al Catedrei de Literatură Română și Universală la Universitatea Pedagogică «Alec Russo» din Bălți, membri ai PEN Centrului din Republica Moldova. În privința lor s-a cerut rectoratului acestei instituții îndepartarea din funcții pe motiv că scriitorii în cauză ar promova «obscenități» cu care i-ar «perverti» pe studenți. PEN Centrul din Republica Moldova protestează energic împotriva acestui linșaj moral. Într-un stat bolnav de tarele fostului regim comunist, cum este Republica Moldova, asemenea acuzații nefondate și apeluri infamante reprezintă niște îndemnuri clare la epurare politică, un atac la Libertatea de Expresie și, în ultimă instanță, o subminare a Drepturilor Omului. Fidel principiilor sale statutare, prin care dezaprobă publicarea unor știri sau comentarii în mod deliberat mincinoase și denigratoare, falsificarea și prezentarea deformată a faptelor în scopuri politice sau personale (Art. 10), de asemenea, utilizarea informației cu scopul manipulării opiniei publice (Art. 12), și, în același timp, continuând să pledeze cu tărie pentru pluralismul punctelor de vedere, PEN Centrul din Republica Moldova sugerează membrilor săi angajați,

cu sau fără voia lor, în această polemică în mare parte dezonorantă să nu împingă ostilitățile până în zona unde s-ar consfinți compromiterea irevocabilă a imaginii scriitorului basarabean, adâncirea problemelor cu care se confruntă cultura, democrația și libertatea de expresie în Republica Moldova”. □ Rubrica de *Cronică literară* este asigurată și în acest număr de Mircea A. Diaconu și Grigore Chiper. Cel dintâi este interesat filozofic de preocuparea pentru adevăr a lui Emil Cioran din textul *Manie epistolară*, pus în loc de prefață la volumul *Scrisori către cei de-acasă* (Humanitas, 2004, stabilirea și transcrierea textelor de Gabriel Liiceanu și Theodor Enescu, traduceri din franceză de Tania Radu, ediție, note și indici de Dan C. Mihăilescu): „Așa cum, din nevoia ardentă a consacării, Cioran disprețuiește Academia, cu tot ceea ce, trecând din simbolic în concret, înseamnă ea, tot așa poartă un război cu Adevărul. Ciudat război, din moment ce, la un alt nivel, el își slujește inamicul cu orice rând scris și, aș spune, cu fiecare respirație. Dar tocmai de aceea, din fidelitate față de prezent, Adevărul i se pare lui Cioran o iluzie sau, cu un cuvânt mai brutal, o minciună. De fapt, i se întâmplă lui Cioran ca orice adevăr să se hrănească din tranzitoriu și să-și releve natura iluzorie. Traiectul existenței lui e construit dintr-o serie de palinodii: totul, convingere, credință, idee, atitudine, se transformă în opusul său, dacă nu cumva are înscris din start, în chiar miezul său, reversul ironic. Să-l preocupe cu adevărat pe Cioran adevărul?! [...] Astfel, departe de adevăr, Cioran îl trăiește tocmai datorită absenței lui; e unul dintre consecințele nostalgiei. Paradoxul – Cioran e o sumă de paradoxuri – este că, tocmai datorită sentimentului ratării, el are acces la adevărul de care crede că e înstrăinat. Așa încât, repet, tocmai pentru că nu putea fi decât departe de adevăr, Cioran e, în realitate, în miezul lui, și ceea ce părea o pierdere e, de fapt, o iluminare”. □ Grigore Chiper prezintă *Doi poeți*, cel dintâi fiind elvețianul de expresie germană Andreas Saurer, cu volumul bilingv de poezie *Berg mit Madonna/Munte cu Madonna* (Ed. Biblioteca revistei Familia, Oradea, 2005, traduceri de Radu Țuculescu): „prima impresie pe care ți-o lasă lectura volumului este de univers aproape ascetic al poeziei, redus la strictul necesar. Poezia este esențializată fiind periată atent de tot ce, în viziunea poetului, ar fi balast, nu i-ar aparține, în ultimă instanță, poeziei” (*Muntele cu Madonna, văile cu Giacometti*). □ Al doilea poet recenzat este Horia Hristov, cu cel de-al doilea volum de versuri intitulat *Câinele care păzește somnul* (Cartier, 2005), ce „proiectează o biografie ambulantă. Poemele sunt niște mici narațiuni, cu verbe utilizate la timpul trecut. Ritmul este în general alert. Senzațiile puternice ale tragicului și morții nu sunt abandonate, ci ambalate altfel. Uneori, tragicul poartă o haină ludică. Autorul renunță, în mare parte, la tușele grele în favoarea celor lejere, dar la fel de negre” (*Însemnări din casa poeziei*). ■ La rubrica *Interpretări*, Tudor Crețu informează cititorii care este *Topul după Cistelecan*, recenzând astfel volumul lui Al. Cistelecan, *Al doilea top* (Ed. Aula, 2004), ce acoperă poezia românească din perioada 2000-2004, venit în continuarea celui intitulat *Top ten* [Ed. Dacia, 2000], ce acoperea intervalul 1995-1999. Recenzentul e de părere că

volumul „ar trebui să stârnească dezbateri și controverse dintre cele mai acidulate”, dând câteva exemple de provocări, precum aserțiunea că Ion Mureșan ar fi cel mai bun poet român contemporan. □ În aceeași rubrică, Aliona Dosca publică un „studiu analitico-terminologic”, referitor la *Franz Kafka, între „Procesul” literar și cel juridic*. □ Așa cum promisese Vitalie Ciobanu în editorialul său, Festivalul „Zile și nopți de literatură” 2005 este rezumat în câteva articole semnate de redactorul-șef însuși (*Frugal*), Cătălin Sturza (*Mario Vargas Llosa la festivalul de la Neptun*), Nora Iuga (*Dacă inspiri numai ce expiri – mori, comunicare susținută la Neptun*) și Horia Gârbea (*Literatura? O halucinație colectivă, comunicare susținută la Neptun*). ■ Preluând tema Festivalului de la Neptun, *Eu scriu. Cine mă citește?*, pentru că „această interogație trezește mai multe piste de interpretare”, redacția revistei propune o anchetă restrânsă pe marginea acesteia, adăugând o întrebare adiacentă: „Cât de actuală pentru starea literaturii și cât de adecvată pentru condiția scriitorului vi se pare tema acestui Colocviu?” Răspund succint Tudorel Urian, Ion Pop și Petru Cimpoșu, cel din urmă avansând noi teme de reflecție asemănătoare: „La tema propusă de organizatorii colocviului s-ar putea răspunde cu cel puțin două contra-propuneri. Prima: *Eu nu scriu. Ce anume citesc?*, iar a doua: *Eu citesc. Cine mă scrie?* Mi-ar plăcea să cred că nu sunt simple jocuri de cuvinte”. □ Redacția anunță un debut poetic la „Contrafort”, publicând un grupaj de versuri consistent semnat Diana Iepure. □ Leo Butnaru continuă să semneze tablete în rubrica intitulată *Cosmogramme* (în acest număr adăugând și un poem), □ iar Iulian Ciocan, în rubrica *Amintiri din epoca Brejnev*. □ „Atunci când scriu, o fac cu mare poftă, cu plăcere, cu bucurie...” – declară Liviu Antonesei, aflat în dialog cu Mariana Codruț pe diverse teme, de la volumele sale, până la schimbările recente de la Uniunea Scriitorilor. ■ La rubrica *Revista revistelor*, Vasile Gârneț salută *Un nou „Semn” valoros de la Bălți*, referindu-se la cel mai recent număr (1-2/2005) al revistei literare „Semn”, „un număr elegant (coperti lucioase, paginare nouă, mult mai atrăgătoare, care fructifică eficient și grațios spațiul tipografic) și, ca de obicei, cu destule texte interesante”. Din cuprinsul numărului dublu, sunt reținute și comentate: editorialul lui Nicolae Leahu, intitulat *Pe frontul literar de est se trage în clasa cititoare* (în care sunt descrise succint atacurile pe care „Literatura și arta”, săptămânalul Uniunii Scriitorilor din Moldova, le-a orchestrat împotriva antologiilor pe genuri *Literatura română din Basarabia în secolul al XX-lea*); un alt articol al acestuia, *Deconstrucția unei scrisori deschise* (în care sunt ironizate „meandrele gândirii abisale și ale stilisticii «agramate și aproximative» marca A. Strâmbeanu”); cronică lui Adrian Ciubotaru la cartea lui Iulian Ciocan, *Incursiuni în proza basarabeană*, scris în aceeași notă polemică a numărului; cronică lui Mircea V. Ciobanu, care „descoperă valențele poeziei lui Gr. Chiper, revelate, confirmate, aprofundate și în cea mai recentă carte de versuri a acestuia, *Turnul de fildeș înclinat*; articolul semnat de Lucia Țurcanu despre antologia *Literatura din Basarabia în secolul al XX-lea*, volumul consacrat literaturii pentru copii. Dar „piesa de rezistență a acestui număr” i se

pare lui Vasile Gârneț a fi proza lui Em. Galaicu-Păun, *Țesut viu*, „o narațiune barocă, multiformă și polifonică, cu personaje reale și «fatamorganice», cu sensuri și întâmplări ascunse în mai multe sertare ale memoriei, care năvălesc pur și simplu în pagină”.

● **[„Vatra”, nr. 9-10, Sept.-Oct.]** Numărul dublu este consacrat în bună parte temei care dă și titlul de pe copertă: *Târgu Mureș – oraș de artă*. Pe lângă cei specializați în domeniu, mai semnează interviuri sau eseuri Virgil Podoabă (*Cioran, provincialismul, soluțiile curative și utopia la pătrat*) și Cornel Moraru. □ Editorialul lui Alexandru Vlad, de data aceasta un text în proză, se intitulează *Păsările*, □ iar contra-editorialul lui Al. Cistelean, un eseu intitulat *Iona – un ideolog al Auschwitz-ului (Despre operă și autor)*, valorifică semnificațiile profetului veterotestamentar: „Dintre toți profetii, Iona e, de departe, preferatul literaților. Și nu fără rezon. În primul rând pentru că aici literații găsesc o parabolă eroică și deopotrivă dramatică a scrisului; se regăsesc pe ei ca purtători ai unei vocații blestemată, se regăsesc în condiție misionară, ca mesageri ai unui adevăr teribil, ai unei somații mai mult decât drastice; regăsesc, așadar, un sens plinar al responsabilității literaturii, dincolo de valențele de consumism ale acesteia; regăsesc transliterarul în literar, dar mai ales își regăsesc întreg scenariul tragic al operei, care implică în prealabil o scufundare în moarte, o peripeție a infernului [...]”. ■ Începând cu nr. 1-2/2005, redacția a lansat o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”, continuată și în acest număr dublu. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. Lucrați la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?, 2. Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?, 3. Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?, 4. Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?, 5. Cum vă apare starea romanului românesc de azi? ■ Cei doi romancieri care răspund la aceste întrebări, în lunile septembrie și octombrie, sunt Ioan Groșan și Emilian Galaicu-Păun. ■ Cel dintâi răspunde foarte succint la toate întrebările (de pildă, starea romanului românesc de astăzi i se pare „bunicică” și atât), dând spre lectură în avanpremieră, un amplu fragment din romanul *Willy Schuster*, care – după cum mărturisește autorul – „are și eroi, și conflict, și mă străduiesc să aibă și epică, ba chiar am obsesia să aibă și stil”. ■ Cel de-al doilea romancier participant la ancheta revistei, basarabeanul Emilian Galaicu-Păun, dă un răspuns la fel de succint, dar jucăuș, la cea de-a cincea întrebare, despre starea romanului românesc contemporan, pe care o vede „Poli(fo)rom(ă)”, apoi „aplaudând performanțele lui Gheorghe Crăciun, Alexandru Ecovoiu, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Simona Popescu, Ruxandra

Cesereanu ș.a.”. Romanul *Țesut viu. 10 x 10* (din care oferă spre publicare un amplu fragment) este definit de autor ca „un fel de «divan», în zece reprize, al sacralului cu profanul, un «giudeț» al sufletului cu trupul, o «gâlceavă» a imanentului cu transcendentul, într-o zonă în care *Decalogul* se întâlnește cu *Decameronul* pentru a pune piatra unghiulară a unei construcții «de limbaj» deschisă în egală măsură spre «cele văzute» și spre «cele nevăzute», fiecare text funcționând autonom și, totodată, înscriindu-se în «ansamblul de manevre» al metatextului unitar”. ■ Literatura contemporană este radiografiată prin comentariile critice punctuale din rubrica intitulată *Cu cărțile pe masă*. Astfel, Claudiu Komartin recenzează mai multe plachete de versuri, majoritatea de debut, cum este și cel al Mirunei Vlada, *Poemextrauterine* (Ed. Paralela 45, 2004), considerând că locul poetei „în orchestra *douămiistă* va fi în primele linii (chiar cu șansa unor numere personale de o virtuozitate admirabilă – dacă nu se va hotărî, desigur, să-și sfideze talentul și să se specializeze în trombon sau în talgere)”, prin „hotărârea de a nu se situa în zona la modă a unei poezii pentru care șocul receptiv e aproape totul”. □ Același poet în ipostază de critic literar anunță că *Poezia e în altă parte*, după lectura volumelor de debut, destul de asemănătoare, ale lui Ovia Herbert (*Deschiderile*, Ed. Pontica, 2004) și Liviu Nedef (*emu firește*, Ed. Vinea, 2005). Ei sunt analizați împreună în aceeași cronică, fiind totodată reprezentativi pentru „*plutonul poetic douămiist*”: „Primul lucru care atrage atenția la volumele celor doi este neglijența cu care ele au fost construite [...]. Ca *obiecte*, *Deschiderile* și *emu firește* descumpănesc și produc o puternică senzație de refuz. [...] Intrând în materia poetică propriu-zisă a celor două cărțuli de debut, se vedește de la început maniera simplistă și voit *minimalistă* (potrivit îndemnurilor *utilitariste* la *eficientizarea maximă* a discursului poetic, după teorii din zona economicului sau a comunicării) în care cei doi autori înțeleg nu doar să-și conceapă poezia (o poezie a notației imediate, fără semne de punctuație, poeme compacte, dintr-o bucată, lipsite de titlu, de haz sau de tensiune, de orice podoabă stilistică), dar și să-și alcătuiască volume cu care să poată fi, în opinia lor – și a editorilor lor – luați cu adevărat în serios”. □ *Pe linia subțire a lucrurilor* o vede revenind Claudiu Komartin pe tânăra poetă bănățeancă Cătălina George, cu al doilea său volum de versuri, ce poate fi considerat de fapt adevăratul său debut editorial: *Cât aș atinge ceașca de ceai* (Ed. Marineasa, 2005): „Notația Cătălinei este preponderent senzorială, cu răbufniri expresioniste ținute mereu în frâu (chiar și când asta înseamnă sărăcirea poemului de expresia expansivă sau de scurtcircuitul imaginativ), poeta impunându-și tot timpul o anumită cenzură a gestului dez-văluitor, care nu-i îngăduie decât foarte rar surprinderea cruzimilor excesive ale unei feminități reținute, sceptice, melancolice [...]”. ■ Călin Teuțișan analizează în detaliu romanul Dorei Pavel, *Agata murind* (Ed. Dacia, 2003, Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România, reeditat de Polirom, 2004): „Un succes de critică semnificativ produce cartea, la momentul apariției, consacrand-o ca formulă așteptată și dorită de un orizont al publicului ce pare a reveni către gusturi

Țintind mai degrabă modelele interbelice din literatura română. [...] Un roman senzațional (în toate sensurile termenului), *Agata murind* înglobează o bună parte dintre marile obsesii dintotdeauna ale romanescului, controlate de mâna forte a constructorului, dar și a stilistului, făcând din Dora Pavel, de la primul său roman, o scriitoare din liga privilegiată a literaturii de raftul întâi”. □ Imola Antal constată că romanul Olgăi-Alexandra Diaconu, *Așteptând să vină un val* (Ed. Augusta, 2004) este *Străveziu... ca apa fără valuri...*, □ dar și că „subțirelul volum” de critică al lui Horia Gârbea, *Vacanță în infern. Arte parțiale* (Ed. MLR, 2005) este „un volum eclectic de comunicări precaute, pretextate «urbi et orbi», ale unui «boem de clasă», pentru care verdictul ultim îl constituie plăcerea personală...”

■ O rubrică (născută „dintr-o afirmație” a directorului revistei „Echinox”, începând cu 2001), intitulată incitant *Lupii tineri*, găzduiește un dialog pe care Andrei Terian i-l ia lui Horea Poenar, cu titlul generic *Despre critica nouă și vechea critică*. În introducere, Terian anunță proiectul „unor dialoguri ai căror protagoniști să fie tocmai criticii care sa-u remarcat în ultima vreme”, invitatul nefiind întâmplător primul din seria acestora. Dialogul dens este secvențiat de subtitluri extrase din afirmațiile lui Poenar: *Epistema culturală în care trăim cere o respirație a metodelor, În critică nu poți fi creator decât la nivelul formelor, A urma contextul local al gândirii ce se desfășoară în text, „Dicționarul Echinox” e un produs de valabilitate temporară, Nu cred în existența vreunei generații 2000*.

□ În eseu *Poezia lumilor posibile* din rubrica *Ars legendi*, Andrei Bodiu își propune să descopere „în ce măsură ideile lui Platon afectează nu rezultatul, poezia în sine, cât mecanismul intern al creației” lui Ion Barbu, încercând să surprindă „configurația «lumilor posibile»” în poemul *După melci*. □ Ca în fiecare număr, Alex. Cistelean este prezent cu câte un eseu pe teme filozofice, antropologice, ideologice sau sociologice, la rubrica intitulată *Scanner*. □ *Epistolarul de la Olănești* continuă să reproducă scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite lui Virgil [Podoabă] și Cis[telecan]. □ La rubrica *Discordia... concors*, poetul Marian Drăghici semnează un amplu drept la replică, sub formă de autointerviu, imaginându-se „în dialog cu bătrânul său câine credincios Carl Gustav”, în răspunsurile sale ironizându-l pe Marin Mincu, cel care, într-un interviu din „Vatra” (nr. 1-2/2005), îi acordă poetului „o atenția aproape tandră, dacă n-ar fi dezlânată stilistic, resentimentar maniacală”. La sfârșitul interviului *sui-generis*, Drăghici publică poezia *Harrum*, datată iunie-august 2005. □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de același Alexandru Mușina, intitulat *Eu și eu*. □ Sunt prezenți cu versuri, în acest număr, și Angela Marinescu (în rubrica intitulată *Carmen Saeculare*), Ioana Diaconescu, Zamfira Zamfirescu și Irina Nechit, ultimele trei poete, arondate rubricii *Triptic*. □ *Epica Magna*, rubrica de proză contemporană, găzduiește un fragment din romanul *Tăvălugul* de Zeno Ghițulescu, □ precum și „un fragment de proză pe care el [Ion Stratan] o socotea ca făcând parte dintr-un roman”. Este,

de fapt, prilejul unui mic necrolog, dedicat de Al. C.[istelecan], poetului dispărut tragic la 50 de ani: „L-am cunoscut pe Ion Stratan abia în 1990. Cred că era după o adunare scriitoricească. În grupul cu care am plecat la cafea Ion Stratan a fost protagonistul absolut. N-am văzut niciodată atâta vervă, n-am ascultat niciodată atâtea calambururi inteligente, înlănțuite unul dintr-altul, fără nicio pauză. Acesta a rămas – și rămâne – pentru mine Stratan: o explozie contagioasă de inteligență și de euforie”. □ Gheorghe Grigurcu este prezent, cu două pagini de aforisme și cugetări, publicate în rubrica *Fragmentarium* (v. și nr. 1-2). □ Fragmente *Din memoriile unui personaj negativ* publică scriitorul clujean Andrei Fischhof, rememorând scene petrecute înainte de plecarea din țară. □ Amintiri „amicale” despre *Editorii mei*, mai buni sau mai răi, trimite redacției Dumitru Țepeș. □ Tudor Crețu pune „punctul pe i” (denumirea rubricii), expunându-și ideile privitoare la *Uniunea [Scriitorilor] și tinerii*, după alegerile care l-au desemnat câștigător pe Nicolae Manolescu. □ Liviu Ioan Stoiciu semnează nu poezie, ci un articol politic la rubrica intitulată *Crispări*. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită, în acest număr, între Al. C.[istelecan], N.S. [Nicoleta Sălcudeanu], A.M. [Alexandru Mușina?] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat, ca întotdeauna, de *Ce scriu ungerii*, de data aceasta în cotidiene din Transilvania, precum „Népújság” (Ziarul popular) și „Kronika” (Cronica). □ N.S. își bate... *Cuie în talpă*, replicând ironic la articolul „prețios” al lui Ioan Nistor din revista „Discobolul” (nr. 88-89-90/apr.-mai-iun. 2005), în care este discutată „gracila monografie cisteleaniană” [Al. Cistelean], *Mircea Ivănescu* (Ed. Aula, 2004). □ Aceeași N.S. nu poate decât să le dea dreptate lui Bogdan Suceavă și Dragoș Bucurenci, care, în „Suplimentul de cultură” (nr. 46/8-14 octombrie 2005), „pe aceeași pagină, arată adevărata față a criticii literare”. □ *Un nu hotărât...* spune din nou (auto)ironic N.S., alături de Alexandra Olivotto (v. „România literară”, nr. 40/2005), volumului de povestiri *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu. „Mie cartea îmi plăcuse, dar din acest moment o consider mai nocivă decât gripa aviară și mă grăbesc s-o șterg cu spirt. Nu e prima dată că mă înșel, dar spre să fie pentru ultima dată.” □ A.M. anunță cititorii că „un nou produs al grottei teologale autohtone (dar unul postmodern, cu doctorat la Paris) bântuie în presa românească: Cristian Bădiliță”. Este astfel comentat editorialul poetului „veleitar” din Botoșani, din „Adevărul literar și artistic” (nr. 778/26 iulie 2005), în care „distinsul patrolog” dă frâu liber „urii sale față de Nicolae Manolescu”. □ Număr coordonat de Cornel Moraru. □ Ilustrația numărului: „Imagini din și despre Târgu Mureș”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 792 (43)] O *Defulare întârziată* percepe Bogdan-Alexandru Stănescu în cel mai recent volum al lui Constantin Abăluță, *Statuia care vomită* [Ed. Vinea, 2005]: „[...] am senzația ciudată că acest poet atât de discret în manifestări (mulți fiind gata să îl confunde cu broaștele sale țestoase, ce evoluează molcom pe cele două volume de «opere complete» de la Vinea) s-a săturat să mai fie așa, și că a scos la înaintare două volume profunde incomode prin maniera poetică pe care o abordează. Cel de al doilea volum, *Intrusul*, va face obiectul unei cronici viitoare. Deocamdată, aflu că poemele incluse în *Statuia care vomită* sunt răbufniri de furie suprimate fie de cenzura externă, fie de cea personală (un Supraeu poetic), încă din 1966 (de la volumul respins *Alertă*) și adunate acum între patru coperte. [...] Dacă ne referim la un eventual orizont de așteptare, acest volum în mod sigur l-a înșelat total. Constantin Abăluță nu ne mai proferă acel suprarealism blând, calculat în lentoarea sa, imaginile sale nu mai sunt închise în carcera «odăilor» imaginației, ci suntem loviți în plex cu cel mai furtunos și violent avangardism... de secolul 20”. □ Când titrează *Războiul lepidopteric din Amytis*, Iulia Argint vizează volumul scris la patru mâini de Paul Cernat și Andrei Ungureanu, *Războiul futurilor* (Polirom, 2005), deopotrivă un „univers închis” și o „structură deschisă”: „Din partea unor astfel de texte de ficțiune te aștepți mereu la salturi între istoricitate și escapade dincolo de zidurile înalte ale cetății timpului. Dar mai degrabă salturile acestea se fac între două planuri temporale, între un soi de prezent istoric și o contemporaneitate disimulate. Efectul parodic este cel scontat, pentru că citind *Războiul futurilor* oscilezi între râs, zâmbet ironic și stare de meditație [...]. Țesătura narațiunii și se înfățișează ca un puzzle al unui parcurs temporal pe care, fără să vrei, începi să-l reconstitui la lectură, traversând momente-cheie din istoria românilor, acea istorie care, pentru unele generații, este încă palpabilă, încă dureroasă, împletită cu frânturi semnificative din memoria unei arii largi de desfășurare a unei istorii mai mult sau mai puțin pasagere, toate la un loc creând o senzație de joc subversiv, care îmbracă un veșmânt transparent al inocenței, al unei serii de fotograme care surprind o întâmplare posibilă din ținutul Imaginarii”. ■ Grupajul comemorativ Ion Stratan cuprinde o serie de poeme reproduse după volumul *Cartea ruptă* (Ed. Premier, 2005), și texte semnate de prietenii poetului, Traian T. Coșovei (*Ion Stratan sau poemul ca o casă părăsită*) și Florin Iaru (*Nino, Nino*). □ Cel dintâi precizează că „Încă de la debut (*Ieșirea din apă*, Editura Cartea românească, 1981), Ion Stratan se distinge prin perceperea acută a realității – în spirit eliotian – dar și prin capacitatea de a transpune pagina de jurnal interior în abisul ori în coridorul de gheață al ideilor. Știu că Nichita îl iubea foarte mult. Am asistat la seri în care, după ce își dădea afară *mosafirii inoportuni*, maestrul ne făcea semn... ceva de genul: voi mai rămâneți... Erau ploieșteni amândoi și, de la poezie, se

începea deodată o discuție între ei din care eu nu înțelegeam mai nimic. Parcă vorbeau într-un ciudat argou de metafore! Mai veneau și amintirile, evocările despre partea veche a orașului, caragialismele. Atunci, încă student fiind eu, mie am dat seama că ei, de fapt, vorbeau între ei despre *ei*! Dar ce spectacol de energie risipită la maxim!” □ În articolul *Toamnă ieșeană pogoreană*, Liviu Papuc descrie lansarea unor volume ale Editurii Criterion Publishing House, între care și lucrarea lui Mac Linscott Ricketts, *Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade*.

● [„**Tribuna**”, nr. 76 (21)] În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ioana Cistelean prezintă romanul *Blazare* (Polirom, 2005) de Petre Barbu, „nume deja cu impact în proza întârziat optzecistă după cum îl clasează Sanda Cordoș în prefață”: „Romanul lui Petre Barbu coboară senzaționalul isteroid în derizoriu și desuet, cultivă grotescul și parabola, pipăie un tratament al «de-tabuizării României», citând-o pe Sanda Cordoș, inversează și răstoarnă voit percepțiile, ironizează și amendează hilar păcatele unui regim încă viu în conștiința noastră, radiografiindu-ne într-o oglindă halucinantă, [...] ne aruncă într-un absurd pervertit și ne abandonează pe un tărâm al de-misticărilor crude, total inspirate” (*Arca plutitoare*). □ În cadrul aceleiași rubrici, Ion Cristofor plasează *Sub semnul lui Hermes* cel mai recent volum de versuri al lui Marcel Mureșeanu, *Orbul pământului* (Ed. Grinta, 2005), care „utilizează o scriitură ascetică, redusă la economia verbală a unor terține. Veritabile *haiku*-uri, chiar dacă poetul nu le consideră ca atare, ele sunt noduri poetice iradiante, concentrate verbale în care detaliul fuzionează cu inscripția lapidară, într-o artă de bijutier, mizând pe forța sugestiei fine și a notației implozive. Sunt mici fulgurații, fragmente lucrute cu o migală de *poeta artifex*, ce șlefuește veritabile chihlimbare, în care sunt pietrificate, asemenea insectelor din vechime, spaime, angoase, semnale ale unei lumi neliniștitoare și misterioase”. □ În încheierea rubricii, Grațian Cormoș face *Critica unui jurnal ratat*, referindu-se la *Jurnalul post-mortem* (Ed. TipoMoldova, 2004) publicat de Nicolae Turtureanu, care „citit cu multă bunăvoință, [...] poate părea la o primă vedere o scriere compozită și cel puțin ciudată”, fiind vorba de un text stârnit de moartea soției. Cu toate acestea, înaintarea în lectură dezvăluie multiple carențe și dovedește că „în România se poate publica orice, fără ca materialul cu pricina să îndeplinească și anumite exigențe estetice”, de asemenea că „nu există nici autocenzură din partea celui care scrie, nici principii deontologice ale editurii care îl publică”: „Nimeni nu îi poate contesta diaristului dreptul de a dori să ne facă părtași la evenimentele marcante ale devenirii sale: frustrări, deziluzii, iubiri pierdute, disputele cu semenii săi neînțelegători etc., însă el nu trebuie să-și permită a aduce în prim-plan intimitățile altora care nu și-au dat consimțământul. Lăsând în urmă orice presupuse «ipocrizii» pudibonde nu pot să nu remarc faptul că etalarea intimităților din *Jurnalul post-mortem* rămâne una gratuită, futilă, lipsită de orice finalitate estetică. Asta face din multiple pasaje o colecție de vulgarități, de bârfe, fără valențe literare, nicidecum cathartice. Numai durerea nu e de ajuns pentru a face literatură, îți mai trebuie talent și bun-simț”. ■ Așa cum și-a obișnuit cititorii

pe întreg parcursul anului, și în acest număr Ion Pop publică un eseu, de data aceasta scrutând raporturile dintre *Avangarda românească și politica*: „Societatea românească se afla, în epoca de cristalizare a avangardelor europene, în plin proces de consolidare «burgheză», iar în plan cultural trecutul nu apăsa încă atât de greu încât să pretindă respingeri și rupturi radicale. Premise nefructificate la timp ale unei modernități insurgente vor trebui să-și găsească aiurea terenul mai fertil (ca în cazul dadaismului, cu manifestări concludente și consecințe majore în cadrul mai larg, european, și nu în patria de origine a capului mișcării), după cum programe iconoclaste lansate peste frontiere, precum futurismul, nu vor avea decât ecouri asimilate în «sinteza modernă», oarecum reconciliantă, de factură «integralistă» dinspre mijlocul anilor '20 ai secolului trecut”. Continuare în numărul viitor.

□ În rubrica sa *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu recenzează detaliat (în articolul *Eros cu delicatose de partid*) cel de-al doilea volum de jurnal, din seria *Memoria ca zestre*, al Ninei Cassian, care „se situează între doi poli. Unul cinic, altul, să zicem, sentimental. Cinismul consistă în «credința» comunistă, care, depășind anii de «ilegalitate» ai adolescenței, în care, eventual, ar încăpea niscaiva scuze ale credulității, n-ar putea fi interpretată decât ca o asumare responsabilă a unei teribile anomalii. [...] În ce ar consta polul pe care l-am numit sentimental, *id est* mai firesc, uman al scrierii? În primul rând în relatarea vieții erotice a autoarei, bogată, chiar frenetică, însă – atenție! – având ca fundament nu o deschidere afectivă generoasă, ci o structură egotică”. □ La rubrica sa, intitulată *Sare-n ochi*, Laszlo Alexandru se întreabă *Lupta împotriva anticomunismului?!*, trecând în revistă și amendând contribuții în domeniu: „Foștii șefi comuniști au acceptat cu greu să li se spună verde-n față că ne-au condus la dezastru. Ideologul Dumitru Popescu (zis și «Dumnezeu») a coborât în arenă, la jumătatea anilor '90, pentru a condamna... «realismul socialist» anticomunist. Fostul scriitor al discursurilor lui Ceaușescu venea să ne explice că toți cei care nu acceptăm cu blândețe efectele criminale ale trecutului dictatorial suntem lipsiți de spirit democratic. [...] Altă grupare dilematică, pescuitoare în ape turburi, s-a simțit datoare să conturbe apoi analiza trecutului comunist. Alde Mircea Iorgulescu sau Andrei Pleșu au scos din dulap recuzita de zile mari: relativizarea savantă, bășcălia rafinată, sofismul manierat. Când adevărul e incomod, el trebuie persiflat. [...] Un reprezentant gălăgios al tinerei generații își caută cu insistență discreditul. Ciprian Șiulea vine să ne spună povești din București și să atace sub ochii noștri *Anticomunismul* (vezi «Observator cultural», nr. 281-282/aug. 2005)”. □ Pagina de „profil poetic” face cunoștință cititorilor versurile semnate de Romea Cantemir și Andra Oana Rotaru, distinse cu Premiul revistei „Tribuna” la a XXXVII-a ediție a Concursului Național de Poezie „Nicolae Labiș”, desfășurat la Suceava-Mălini, în zilele de 8-10 octombrie 2005. □ *Printre poeți...*, titrează Radu Țuculescu în rubrica sa *Ex-abrupto*, prezentând Festivalul de poezie („uneori internațional, precum cel din luna octombrie, anul acesta”) de la Sighetu Marmăției, care „are admiratori și contestatari”, al cărui animator este poetul Gheorghe Pârja: „Ca de fiecare dată,

ne-am adunat în curtea casei lui Pârja [...] și s-a decernat Marele premiu Nichita Stănescu al serilor de poezie de la Desești lui Mircea Petean, pentru întreaga creație și au mai fost premiați Gellu Dorian și Grigore Chiper. Iar a treia zi s-au decernat premiile festivalului: marele premiu lui Gh. Pârja, premii pentru antologie au primit Daniel Corbu și Gavril Ciuban, pentru volum Gáal Áron, iar pentru debut Andreas Saurer”. □ În rubrica *Arhivă*, Grigore Beuran își amintește cum el însuși, împreună cu Nicolae Mărgeanu și Alexandru Căprariu de la „Tribuna”, au inventat ad-hoc *Premiul Ady Endre*, oferindu-i un bust al poetului maghiar lui Ion Sofia Manolescu. □ Letiția Ilea îl intervievează pe Gabriel Stănescu, editorul mensualului în limba română „Origini – *Romanian Roots*”, distribuit în Statele Unite, Canada, Franța, Germania, Anglia, Italia, Belgia, Republica Moldova și România. □ La rândul lui, Daniel Moșoiu stă de vorbă cu Viorel Cacoveanu, care mărturisește: *M-am ferit mereu de găștile literare*. □ La moment aniversar, redacția (prin articolele lui Ovidiu Pecican și Lucian Nastasă) îl omagiază pe Alexandru Zub. □ Recidivând din numărul trecut, Ion Simuț ține să creioneze *Portretul-robot al premiatului Nobel pentru literatură*, □ iar Adrian Țion scrie despre *Un Nobel întârziat*, acela acordat dramaturgului Harold Pinter.

● [„22”, nr. 817 (45)] În *Mission accomplie*, Tania Radu prezintă cititorilor un nou volum al Monicăi Lovinescu, *Jurnal. 1996-1997* (Humanitas, 2005), reținând îndeosebi darul de a portretiza, caracteristic unui bun critic literar: „Cu anii 1996-1997, *Jurnalul* Monicăi Lovinescu adaugă substanțial și la galeria de portrete constituită deja de cărțile anterioare. Nu e loc pentru exemplificări, dar câteva nu pot fi lăsate deoparte. Sarea și piperul lor țin loc de orice comentariu. André Scrima: «Mondenitatea lui covârșitoare, vanitatea extravagantă», «acest caz rar de popă *dandy*»; Nae Caranfil: «umorul său deloc decapant, făcându-te să râzi de cele mai triste sau aiuristice situații, dar fără ferocitatea unor Pintilie sau Daneliuc»; despre Noica și Liiceanu: «Nu știu cât îi datorează Liiceanu lui Noica, deși a spus-o, declarat-o, descris-o pe sute de pagini. Știu în schimb cât îi datorează Noica discipolului său: fără *Jurnalul de la Păltiniș* și *Epistolar*, ar fi rămas un filozof cercetat de studioși și specialiști. Liiceanu i-a dăruit nu numai posteritate, ci și actualitate»; Iosif Sava: «un fals intelectual sentimentaloid ce pronează împăcarea generală ca să nu aibă nici el de dat socoteală». Caustică, perspicace, cu o precizie farmaceutică a nuanțelor, scriitura literară a Monicăi Lovinescu e încă de redescoperit sub statura, inhibantă, a exigenței sale morale. În umbra unei mari conștiințe se ascunde unul dintre marii noștri critici literari”.

2 noiembrie

● [„Lucefărul”, nr. 39] Programul editorial al Cărții Românești, de relansare a poeziei autohtone, a dus la apariția a cinci volume de versuri: Emil Brumar, *Submarinul erotic*, Răzvan Țupa, *Corpuri românești*, Claudiu Komartin, *Cercul domestic*, Elena Vlădăreanu, *Europa. Zece cântece funerare* și Dan Sociu, *Cântece excesive*. Este evenimentul întâmpinat entuziast de Bogdan Ghiu în tableta *Cine-i*

mai ascultă pe poeți?: „Editura Cartea Românească vrea să relanseze poezia. Mai precis, cartea de poezie, prezența poeziei, lectura de poezie și interesul față de poezie. S-o semnaleze. S-o facă prezentă. Să-i reafirme darul. Spuneți cum vreți. Are nevoie poezia de așa ceva? Poate fi ea (în genere) «ajutată», poate fi ea supusă unei astfel de operațiuni de «marketing»? Există afinitate sau, dimpotrivă, contradicție și respingere între ceea ce, poate pripit, numim piață (de carte) și actul intim - căci este mai mult adresare de sine, pedagogie subtilă în acest sens – al poeziei? Întrebările social-circumstanțiale se deschid însă întotdeauna, în cazul poeziei în special și în cel al literaturii în general, spre esența vacantă, disponibilă, deschisă a acestora, care aliază fragilitatea cu insistența, și persistența (generic umane): vrută, nevrută, chemată, nechemată, poezia (ca și umanul) revine, se reia. Acesta este un fapt cert și de fiecare dată deconcertant, provocator de întrebări la care, cel mai adesea, nu stăm (sau nu mergem) să răspundem. [...] Plachetele sunt anume făcute pentru a atrage atenția: coperte viu și diferit colorate, grafică dinamică, fotografie cu fața autorului, clapete, hârtie în același timp elegantă și flexibilă, ușor maniabilă. Ca obiecte specifice, aceste cărți sunt plăcute, te invită să le atingi, să te folosești, să intri în contact cu ele, deci să ajungi, aproape pe nesimțite, să intri în ele, să începi să le citești (fie și doar răsfoindu-le). Mai bine, drept să spun, nu cred să se poată. Editorii au făcut chiar mai mult, pentru a scoate poezia în întâmpinarea cititorului: au adăugat fiecărui volum în parte, ca un fel de «bonus» multimedia, și câte un CD cu vocea poetului respectiv. Aდაუსul este și nu este fortuit în raport cu poezia: poezia e voce, adresare, «alterizare» de sine, chemare la prezență și la dialog intim, cu șinele, cu străinul din fiecare și cu cel din toți. Încă o dată, mai mult nu se poate”. ■ „Imersiunea onirică a lui Emil Brumaru din *Submarinul erotic* (Ed. Cartea Românească, 2005), este un gest simbolic de refuz și sfidare a universului exterior clădit pe mult prea imunde zgâlțâiri de tramvaie, forfotă de lungi țevi de fier și «vechi canale pline cu fluturi și crini triști». Poetul preferă crearea unui alt univers, în care informațiile perceptiv-senzoriale sunt fie abolite, fie deturnate de la realitatea primă pe care-o oglindesc, pentru a-și îmbogăți conținutul semantic și pentru a intra într-o altfel de comunicare, năucitor de reflexivă și total lipsită de inhibiții de protecție și de orientarea spre destinatarul mesajului poetic. Crude, senzuale și de-o tristețe de sfârșit de lume, poemele se construiesc din termeni antagonici, dar oximoronul nu se mai reduce la simpla lor alăturare, ci se dezvoltă carnos și suculent în vrejuri spectaculos întinse, până ce sensul denotativ dispare cu desăvârșire în umbra clocotitor-figurată a metaforei”, scrie Valeria Manta-Tăicuțu în cronica intitulată *Imersiuni*. □ Liviu Grăsoiu îl vede pe Ion Papuc *Privind spre viitor*, după ce parcurge cel mai recent volum al acestuia, unul masiv de aproape 600 de pagini, *Cu fața spre trecut* (2005), în care „a adunat o parte din ceea ce a scris și publicat în presă de-a lungul ultimelor trei-patru decenii”, „cuprinzând portrete și ideologii, dă măsura unei personalități reale, manifestată în direcții ferm dominate prin erudiție, talent literar și spirit speculativ. Ion Papuc a alcătuit nu un mozaic de

texte diverse, ci și-a compus, prin selecție, un portret imposibil de ignorat, deși autorul nu se numără printre cei ce nu se dau niciodată în lături de la mediatizare”.

□ *Despre lichele, despre prostie și despre alte vini autohtone* este titlul recenziei lui Adrian G. Romilă la cea de a treia ediție a volumului lui Gabriel Liiceanu, *Apel către lichele* (Humanitas, 2005).

□ Constantin Pricop publică un articol de istorie literară, atrăgând atenția asupra unui subiect ce a preocupat și alți cercetători: *Problematizare și dificultăți specifice în cercetarea literaturii postbelice*. Concluzia sa este că „Vom înțelege cu mai multă ușurință cum o ideologie devine realitate socială comparând perioada dintre august 1945 și decembrie 1947, pe de o parte, cu aceea dintre decembrie 1947 și decembrie 1989, pe de alta. Odată cu Armata Roșie intră în România și noua ideologie, și o parte din oamenii care aveau să o aplice. Totuși, în scurtul interval de timp dintre 1945 și sfârșitul lui 1947, deși ideile comuniste își făcuseră apariția în spațiul public, deși comuniștii începuseră să se manifeste cu brutalitate, într-un cuvânt deși erau deja prezente toate elementele care vor duce la dezastrul de după 1947, situația este încă mult diferită de ceea ce va urma. Viața culturală, în ciuda faptului că avea de înfruntat atâtea piedici pe care nu le cunoscuse în perioada interbelică, era încă posibilă, literatura se deschidea, chiar în aceste condiții vitrege, către experiențe vitale. Ideile și opiniile comuniste, chiar susținute de consistente forțe armate, de măsuri economice și de altă natură, nu sunt în stare să se impună în viața intelectuală românească – în pofida comportamentului lamentabil al câtorva oportuniști notorii. Deși se manifestă caracteristic, comunismul nu este încă decât o ideologie, care poate fi combătută sau ignorată Democrația rezistă atâta timp cât există un spațiu privat ca o șansă de refugiu. După decembrie 1947, când proprietățile sunt naționalizate, iar comuniștii își elimină ultimii adversari, împrejurările devin cu totul altele. Viața spiritului este eliminată sau falsificată, mediul scriitoricesc umilit, diminuat și în cele din urmă transformat și el într-un instrument al puterii”.

■ În cadrul foiletonului pe tema *1944-1960. Memorie-eludare-edulcorare-mistificare*, Ana Selejan se ocupă de un alt privilegiat al perioadei: *Mihai Beniuc: cum am risipit 16 ani din viață*. Continuare în numărul viitor.

□ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, o notație îl arată ironic-dezolat de neinclusiunea sa într-o antologie de poezie: „Nu mi-am dat seama cât de insignifiant sunt ca poet decât parcurgând bilingva, suficient de bogată *Antologie a poezilor «Stelei»*, alcătuită de Aurel Rău și Adrian Popescu, în care nu figurez. Se mai întâmplă!”.

□ Câte o pagină de versuri semnează Ioan Țepelea și Florea Burtan.

□ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Vasile Andru.

■ Este reprodusă o *Scrisoare deschisă poetului Grigore Vieru*, semnată de un grup de poeți postmoderni basarabeni, indignați de opiniile poetului mai vârstnic la adresa lor, exprimate în articolul *Despre falsa elită și bietul catâr*, publicat în săptămânalul „Literatura și arta” (nr. 34 din 25 august 2005). Semnează: Emilian Galaicu-Păun, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Leo Butnaru, Dumitru Crudu, Eugen Cioclea, Călina

Trifan, Grigore Chiper, Irina Nechit, Nicolae Leahu, Maria Șleahițchi, Nicolae Spătaru, Mircea V. Ciobanu, Ghenadie Nicu, Margareta Curtescu, Adrian Ciubotaru. □ Ca o coda, aflăm că în numărul următor al „Jurnalului”, scriitorul Aureliu Busuioc (n. 1928) a luat și el atitudine, declarând: „Pentru Grigore Vieru: în noua antologie a poeziei pe care o pregătești, fără tinerii și talentații colegi postmoderniști, m-aș simți ca exilat într-un azil de bătrâni. Aureliu Busuioc”. □ Geo Vasile prezintă romanul lui Mario Vargas Llosa, *Paradisul de după colț* (Humanitas, 2004) traducerea din spaniolă, „performantă”, aparținând Marianeii Sipoș. □ Ion Crețu informează cititorii că Harold Pinter a fost distins cu Premiul Nobel pe anul 2005. □ Dintr-o notă, aflăm despre Festivalul-concurs Național de Literatură „Marin Preda”, ediția a XII-a, organizat la Alexandria și Siliștea-Gumești, în zilele de 22-23 noiembrie 2005, de Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Teleorman, cu sprijinul acordat de Ministerul Culturii și Cultelor. „La concursul de proză scurtă, integrat acestui proiect cultural, pot participa creatori care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România, ai Asociației Scriitorilor Profesioniști din România ori ai altor asociații de scriitori și nu au publicat un volum individual de proză”.

● [**„România literară”, nr. 43**] Grupajul comemorativ închinat optzecistului Ion Stratan (m. 20 octombrie 2005) adună semnăturile lui Bogdan Ghiu (*Viteza ființei, viteza poeziei*), Traian T. Coșovei (*Un reper*), Horia Gârbea („*Mai mult ca moartea*”), Ioan Vieru (*Adio, Nino*), o casetă biobibliografică cu datele poetului și două poezii dedicate celui plecat de Alexandru Mușina și Traian T. Coșovei. „Ion Stratan a înmulțit genetic limba română, prin multiplicarea ameteitoare și infinit amoroasă, dătătoare și generatoare de dragoste, a contactelor dintre cuvintele acestei limbi. În poezia lui Ion Stratan s-a produs «infinitezarea», universalizarea prin «babelizare» lăuntrică a limbii române, relansarea ei din punctul de vedere al fiecărui cuvânt în parte. În poezia lui Ion Stratan, toate cuvintele stau de vorbă, fac societate și fac amor, producând lumi alternative: în caz de dezastru (cel pe care-l trăim permanent, în mod cotidian), avem o infinitate de lumi posibile, una mai bună ca alta, în care să ne mutăm. Afirm, chiar, că Ion Stratan va rămâne în istoria mare și «scurtă» a poeziei române cu titlul de cel mai avansat și mai temerar poet al nebuniei limbajului din limbă” (Bogdan Ghiu). „Era singurul poet cu inventivitatea lingvistică egală cu a lui Nichita Stănescu pe care, spre deosebire de alți colegi de generație, îl prețuise foarte mult” (Horia Gârbea). ■ După informațiile contradictorii apărute în ultimele numere și replica fiicei, revista publică un amplu material din seria „Scriitori în arhiva CNSAS”, semnat de Ioana Diaconescu și intitulat Vladimir Streinu, „un pericol pentru Securitatea Statului”, poeta cercetătoare precizând că „este pentru prima oară când, cu ajutorul documentelor din Arhiva CNSAS, se stabilește adevărul staturii morale a unui scriitor”. Aceasta pentru că, toate documentele parcurse din volumele CNSAS indică faptul că Streinu, forțat să semneze în închisoare un angajament de colaborare, nu numai că s-a eschivat continuu de la înfălnirile propuse și nu a redactat

denunțuri, ci a sfârșit prin a fi din nou urmărit de Securitate. □ În *Deceniul prăbușirilor (1940-1950)*, George Radu Bogdan dă mărturie despre tribulațiile prin care a trecut Ion Frunzetti după 1944, din pricina trecutului său legionar, tonul echilibrat și echidistant al semnatarului încercând să îl contrabalanseze pe cel al lui Mihai Pelin din masivul său volum omonim, subintitulat *Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliniști* [Ed. Compania, 2005]. Continuare în nr. 47 și 49. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și: □ Dan C. Mihăilescu, *Îndreptări de stânga* (Humanitas, 2005, selecție de articole din volumele *Stângăcii de dreapta*, 1999 și *Scrittorincul*, 2001): „Iar ne obligă Dan C. Mihăilescu să gândim, exact în momentul în care voiam să muncim, nu să gândim! Volumul său recent apărut [...] răscolește ideile politice și literare care ne-au zăpăcit după 1989 și pe care în ultimii ani reușiserăm să ni le scoatem din cap. Practic, Dan C. Mihăilescu ne activează obsesiile, printr-o sarabandă de interpretări neașteptate, de exemplificări pitorești, de dărâmări și reconstruiri ale unor prejudecăți”; □ Valentin Lipatti, *Carnet pestriț* (Ed. Cogito, 2005): „În volum sunt reproduse articole publicate de Valentin Lipatti în perioada 1994-1999 în săptămânalul «Națiunea». Cele pe teme politice sunt tendențioase și neconvingătoare, autorul susținând cu zel și fără fantezie politica lui Ion Iliescu și a oamenilor săi. Având un orizont intelectual larg (a văzut, ca diplomat, tot ce era de văzut în lume), lui nu-i stă bine să meargă cu un pas în urma unui fost activist al PCR și să-i țină umbrela când plouă. În schimb, textele cu caracter memorialistic sunt bine scrise și se citesc cu interes – cu excepția unor pasaje atinse de ipocrizie”; □ Ilie Rad, *De la Moscova la New York*, note de drum din Federația Rusă și fragmente de jurnal american, prefață de Mircea Popa (Ed. Limes, 2005): „Autorul își completează impresiile de călătorie cu informații enciclopedice și referințe culturale bine alese, dintr-o (rar întâlnită azi) sollicitudine față de cititor. [...] Stilul lui Ilie Rad are o eleganță sobră – stranie, provocatoare de nostalgii, într-o epocă a ostentației și vulgarității”; ■ Liliana Corobca, *Un an în Paradis* (C.R., 2005): „În sfârșit, un roman! Nu în bibliografia Liliane Corobca, ci în aceea a literaturii române din ultimii ani, în care romanele demne de luat în considerare sunt sublime, dar lipsesc cu desăvârșire. [...] Romanul, în întregime fictiv, și totuși, în esența lui, *non-fiction*, provoacă o emoție puternică în timpul lecturii și poate face chiar și dintr-un cititor-bărbat un adept al ideilor feministe. Ceea ce nu înseamnă că este un roman propagandistic. Liliana Corobca nu confundă literatura cu ideologia, ea rămâne *scriitoare* de la prima până la ultima pagină. Ca în proza rusească de dată recentă, violența, crima, sexualitatea promiscuă sunt șocant compatibile, în cartea tinerei autoare, cu momente de duiosie și solidaritate umană. Romanul are o superficialitate deliberată, de efect, este o poveste scrisă cu o nuia pe suprafața unei ape. Cu instinct artistic, Liliana Corobca sugerează în acest fel că istoria tragică Soniei este una printre altele, desenată în treacăt în fluiditatea nepăsătoare a vieții”. ■ În articolul *Munci și zile*, Simona Vasilache preia ștafeta de la colegul de

redacție și încearcă să povestească mai pe larg – în stilul său eseistic – cel de-al doilea roman al Liliane Corobca. □ Dincolo de *Gelozia maladivă* din romanul *Hilda*, aflat la reeditare (Hasefer, 2005, îngrijitor de ediție Henri Zalis), Ion Simuț încearcă să îl poziționeze pe autorul Ury Benador în ierarhia valorică din epocă și nu numai: „nu a fost niciodată mai mult decât un autor de plan secund și nici nu poate fi în viitor altceva, la o reconsiderare oricât de generoasă. Proza lui s-a zbatut într-un amatorism când acceptabil (în primele romane), când greu suportabil (în biografia romanțată a lui Beethoven). [...] Ezitarea între un realism balzacian, cu pitorescul suburbiilor și al destinelor nefaste, și un psihologism al profunzimilor simulate, speculat în criza unei căsnicii, dă satisfacția unei minime diversități a operei epice. Orizontul ei este, fără îndoială, mult prea îngust. De șansa unei revalorizări favorabile nu se poate vorbi. Dar Ury Benador rămâne un prozator interesant în peisaj, alături de congenerii săi evrei I. Peltz sau Ion Călugăru, compunând detalii ale experiențelor narative, demne de atenția istoriei literare oneste”. ■ În această săptămână, Daniel Cristea-Enache alege să recenzeze cel mai recent volum de versuri, „matur”, „echilibrat” semnat de Claudiu Komartin: *Cercul domestic* (C.R., 2005). Înainte să analizeze lirica douămiistului, criticul își admonestează colegii de breaslă care resping în bloc poezia actuală a tinerilor: „Există cel puțin doi critici respectabili (Ion Simuț și Paul Cernat) pentru care poezia noastră tânără este, toată, o apă și-un pământ, înecată în mizerabilism și eșuată în sexualism, expresie vie a debusolării estetice și existențiale. Desigur că orice comentator are dreptul la propria percepție și la o scară de valori construită pe baza acesteia. Cu pre-condiția, însă, ca notele date să țină totuși cont de realitatea «de pe teren», de creația celor înghesuiți sub o etichetă oarecare. E destul de riscant, sub raport profesional, să deplori nonvaloarea unei promoții lirice în care se regăsesc Marius Ianuș, Ruxandra Novac sau Teodor Dună, după cum e aproape hazos să califici ca rudimentară în planul concepției o direcție cu cel puțin trei capete teoretice: Răzvan Țupa, Alexandru Matei, Claudiu Komartin. Tirul critic, dacă îl dorim nu numai susținut, ci și precis, trebuie direcționat către fiecare autor în parte, iar nu împrăștiat în aerul de deasupra României culturale, cu speranța că măcar un glonte își va atinge ținta. Tocmai aceasta e problema, că verdictele pripite, pe necitite și indistincte, își ratează în mod sistematic țintele”. Citind apoi cu atenție și deschidere estetică poeziile din volumul menționat, Cristea-Enache, vizibil impresionat de versuri, notează: „Pe urmele lui Marius Ianuș, care s-a făcut cunoscut prin niște versuri obscene având ca destinatară... România, Claudiu Komartin, mezinul generației 2000, și-a arătat prin reviste o față sarcastic-demonică, publicând versuri pline de măscări și oripilând-o, pe bună dreptate, pe Constanța Buzea... Coleg de celulă imaginară cu Geo Bogza și alți «pornografi» autohtoni ori străini, Claudiu Komartin îmi pare că are exact acel dozaj de nebunie și calcul, agresivitate și retractilitate, expunere mediatică și reală interiorizare ce asigură, în timp, succesul unui autor. Dacă asemenea exhibiții postavangardiste nu ar avea suportul talentului și inteligenței (auto)

critice, ele n-ar fi decât o pagină în plus la grosul volum al neobrăzării socio-culturale de azi, o variantă jalnică de nonconformism conformist, cu care suntem deja obișnuiți” (*În oglindă*). □ Ceea ce îi atrage atenția lui Gheorghe Grigurcu în versurile lui Marian Drăghici din volumul *Negresa* (Ed. Vinea, 2005) este „tehnica lor rafinată”, denumindu-l *Un nou balcanic*: „Într-un context în care, de la optzeciști încoace, dar și anterior, la destui șaizeciști, glasul poeticesc era avântat, ori cel puțin nervos, mânat parcă de-o urgență ce precipita mesajele, autorul *Negresei* e dintr-odată calm, gustă voluptățile pacienței, cu aerul de-a avea la dispoziție tot timpul din lume. Filmează cu încetinitorul. Între datele concretului astfel înregistrate se interpun datele interioare, apar *flash*-urile «metafizice»”. ■ O cronică indirectă a volumului *Cerșetorul de cafea* [*Scrisori către Lucian Raicu*, Polirom, 2004] oferă Ileana Mălăncioiu în articolul *De ce îi scria Brumarul lui Raicu*. „Când erau publicate în «România literară», nu-mi imaginam cum vor arăta aceste scrisori într-o carte. Mă bucuram pur și simplu să revăd număr de număr formula de adresare: *Stimate domnule Lucian Raicu...* Poate fiindcă lumea începuse să-l uite pe marele critic și Emil Brumarul ne amintea de el o dată pe săptămână. [...] Adunate la un loc, aceste texte literare mi-au produs un adevărat șoc și am încercat să-mi imaginez ce figură făcea Raicu atunci când le citea. Pentru că de-a lungul anilor în care l-am întâlnit, nu l-am auzit niciodată folosind expresii licențioase, care să contrasteze cu tonul sobru al cărților sale. Și totuși, alegerea lui ca *andrisant* a fost și nu a fost întâmplătoare. Obsesiile literar-sexuale sau sexual-literare ale lui Brumarul, care-l determină să intre în viața personajelor lui Gogol și ale lui Dostoievski altfel decât comentarii consacrate ai acestora, nu puteau fi înțelese decât de către un critic ca Lucian Raicu, înzestrat cu antenele necesare pentru a percepe fantasticul banalității și a pătrunde în lumea unui mare scriitor astfel încât să o poată vedea din interior. Pentru că asta făcea în felul lui și *păcătoșul* care i se mărturisea.” ■ Tudorel Urian prezintă laudativ un masiv *Dicționar al Scriitorilor din Banat* (Ed. Universității de Vest, 2005), „lucrare care se deosebește net de toate dicționarele de scriitori apărute în țara noastră în ultimii ani. Spre deosebire de *Dicționarul Scriitorilor Români*, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, sau de *Dicționarul General al Literaturii Române*, publicat sub egida Academiei Române, lucrarea coordonată de prof. univ. dr. Alexandru Ruja, de la Universitatea de Vest din Timișoara are ambiția să grupeze toți scriitorii reprezentativi ai Banatului, indiferent de limba în care ei și-au scris opera. Așa se face că, pe lângă scriitorii de limbă română mai mult sau mai puțin celebri, lucrarea oferă informații esențiale despre scriitorii maghiari, germani, slovaci, sârbi, turci care prin biografie sau prin scrisul lor au avut legătură cu zona Banatului. Puse cap la cap, toate aceste texte dau nu numai o istorie a locului văzută prin prisma experienței de viață a unor oameni aparținând unor etnii diferite, dar și o idee despre modul în care motive și procedee literare au migrat dintr-o literatură în alta, dintr-o limbă în alta. Această perspectivă multiculturală și multilingvistică dă specificul acestui

spațiu al toleranței și buneii-înțelegeri între oameni aparținând unor etnii diferite, model european de coabitare într-o zonă de interferență a culturilor și civilizațiilor” (*De la Osman Pașa la Robert Șerban*). □ Cartea colaboratorului (cronica TV) Dumitru Hurubă, *Natură vie cu scorpion sentimental*, este recenzată succint de Florentina Hojbotă. □ Pagina de versuri este arondată lui Gheorghe Azap. □ Nelipsit, poemul săptămânal al lui Emil Brumar. □ *Cronica optimistei* Ioanei Pârvulescu conține un „mic dicționar” cu termeni *Din vremea lui Caragiale*. □ În eseu *Micile infirmități ale oamenilor mari*, S. Damian descrie amplu întâlnirea tânărului Arthur Koestler (100 de ani de la naștere) cu mai vârstnicul său idol Thomas Mann (50 de ani de la moarte). □ Elisabeta Lăsconi recenzează romanul de debut al lui Michael Cunningham (*O casă la capătul lumii*, Polirom, 2005), subliniind afinitățile scrisului acestuia cu cel al Virginiei Woolf, pe care de altfel a imortalizat-o în romanul ecranizat *Orele*. □ Rep. întocmește o fișă a venerabilei reviste „Familia”, ajunsă la 140 de ani. □ Cronicarul de la *Ochiul magic* reține un „document teribil publicat de Bujor Nedelcovici în suplimentul «Aldine» al ziarului «România liberă» din 7 octombrie și care trebuie adăugat la dosarul virtualului «Proces al comunismului», și anume înregistrarea discuției pe care romancierul exilat la Paris a purtat-o recent cu torționarul tatălui său. „Ca și în cartea în care își comentează dosarul de urmărire, Bujor Nedelcovici se ridică deasupra cazului său, dându-i semnificații de memento” (*În numele tatălui*). □ Gheorghe Ceaușescu consideră că există *Imperative culturale* dictate de actualitate, pornind de la o recentă emisiune a lui Alex. Ștefănescu, din seria *Un metru cub de cultură*, în cadrul căreia Nicolae Manolescu „a semnalat un fapt extrem de grav pentru cultura națională, absența din spațiul editorial românesc de azi a edițiilor critice ale scriitorilor români”: „Reputatul critic și universitar de prestigiu a arătat peremptoriu seriozitatea situației: timp de patruzeci și cinci de ani marea majoritate a edițiilor au fost grav amputate, fiind suprimate scrieri întregi sau pagini sau câteva rânduri care în momentul respectiv, din diferite motive, nu conveneau ideologilor PMR sau PCR; foarte multe ediții de autori clasici au la un moment dat puncte de suspensie puse între paranteze, semn că a fost eliminat un fragment, astfel încât cititorul se trezește ipostaziat, fără voia lui, în papirolog, trebuind să încerce completarea lacunelor din text. În consecință, pentru aproape toți autorii sunt necesare ediții cu adevărat științifice realizate conform unor norme și standarde de mult stabilite. N-aș vrea în niciun fel să se creadă că în acest răstimp n-au existat editori de mare clasă pentru toate etapele literaturii române; din fericire au existat multe competențe în acest domeniu și numai teama de a nedreptăți prin omisiune involuntară mă determină să nu dau exemple; suprimările din texte nu s-au datorat editorilor, ci factorului politic care exercita o foarte vigilentă cenzură ideologică în numele clasei muncitoare”. Acestea fiind zise, semnatarul articolului reiterează o propunere personală mai veche, aceea ca „funcția principală a Institutului de Istorie și Teorie Literară să fie realizarea corpusului literaturii române. Așa cum se procedează la instituțiile umaniste

similare din străinătate, să fie încheiate contracte pe termen limitat pentru pregătirea și publicarea unei ediții. Numărul de contracte va fi în funcție de resursele financiare. Pe răstimpul derulării contractului, cercetătorul editor va primi o retribuție stabilită de Institut. Edițiile vor fi publicate de Editura Academiei care va putea astfel să iasă din anonimatul în care a intrat de prea multă vreme”.

3 noiembrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 36 (293)] În editorialul din acest număr, Carmen Mușat se întreabă *Cine are nevoie de cultura română?*, părându-i-se de neînțeleasă atitudinea de „indiferență, când nu de-a dreptul ostilă, a instituțiilor oficiale de la noi care, deși nu au rezultate notabile în domeniul promovării culturii autohtone, nici nu dau vreun semn că ar dori să sprijine sau măcar să popularizeze eforturile pe care le întreprind, în acest scop, alții – persoane particulare sau instituții private”. Cum literatura este „eterna Cenușăreasă”, editorialista anunță cititorii de intenția de a promova, prin intermediul revistei pe care o conduce, „astfel de tentative, remarcabile prin amploare și prin impact, puțin sau chiar deloc cunoscute publicului nostru”. ■ Un articol critic întârziat la adresa DGLR semnează în acest număr Liviu Antonesei, titlul făcând apel la un joc de cuvinte, pornind de la atributul „general” din titulatura lucrării: *Dicționarul Simion – între colonel și mareșal*. DGLR, scrie Antonesei, ar fi trebuit să fie un instrument de lucru, însă nu este „începând de la titlu și de la tot ceea ce scrie pe copertile celor trei volume deja apărute și pe paginile de gardă. Acolo scrie: Academia Română, dar ar fi trebuit să scrie Eugen Simion, pentru că, mai ales în ceea ce privește literatura postbelică, dar măcar parțial și pentru cea interbelică, *Dicționarul...* nu face altceva decât să reflecte simpatiile și idiosincraziile și, prin urmare, să impună ierarhiile autoritarului președinte al Academiei”. După ce trece în revistă minusurile inventariate de alți critici în numărul precedent, criticul ieșean conchide că Eugen Simion „ar trebui să-și asume versiunea aflată în curs de tipărire – și când spun asta, mă refer și la asumarea financiară a întreprinderii, că doar e operă de autor! Însă munca autorilor și a coordonatorilor nu a fost în zadar. Pentru epoca veche și perioada interbelică, lacunele și «surplusurile» sunt relativ puține. Problemele mari, uneori uriașe, pentru că falsifică grosolan nu doar ierarhiile, ci și biografiile și chiar bibliografiile – ceea ce e jenant pentru un dicționar, care e, totuși, în primul rând, un instrument de informare! apar îndeosebi în cazul autorilor, publicațiilor și organizațiilor de după Războiul al Doilea Mondial. Prin urmare, instrumentul poate fi refăcut. Și asta nici nu e foarte greu, nici nu ar lua prea mult timp. În fond, echipa – coordonatori și autori – s-a rodat și, nefiind vorba de personalități chiar așa accentuate și intens subiective precum președintele Academiei, își poate asuma sarcina refacerii operii după standardele efective ale muncii științifice. E suficientă înlocuirea coordonatorului general. Știi că d-sa nu poate lua o decizie împotriva propriilor interese, dar și Nemuritorii se mai pensionează!”. □ Florina Pîrjol descrie cum a fost *La Cărțușești, în „Compania”*

unor prozatori contemporani, întâlnirea organizată de Ed. Compania (amfitrioni, Adina Kenereș și Petru Romoșan) cu o parte dintre prozatorii contemporani pe care i-a publicat în ultimii ani. □ Continuând demersul de a-i intervieva pe toți cei doisprezece scriitori români selectați pentru festivalul francez *Les Belles Etrangères*, Ovidiu Șimonca publică în acest număr, cu titlul *Cuvântul «împreună» ar trebui scos din limba română*, dialogul purtat cu Ana Blandiana, „despre poezie și despre literatura română, despre cum arată această literatură acasă și cum se afirmă în spațiile unde este și poate fi tradusă”. □ Ștefania Mihalache recenzează romanul Soniei Larian, *Bietele corpuri* (Polirom, 2004, prefață de Adriana Babeți), „o carte despre îmbătrânire și moarte, o carte prin care trece un suflu universal și în același timp o tulburătoare infuzie a privatului, o personalizare a morții, o coabitare cu ea, prin conștientizarea faptului că ea se află în corp” (*Atinși de Marandenbone*). □ La rubrica *Revista preseii*, întâia publicație răsfodită este „Dilema veche”, al cărei nr. 93 propune un dosar interesant cu tema „*Privire critică asupra criticii*”, realizatorul (un „formator de opinie”) Alex. Leo Șerban încercând „să coboare cultura de elită în stradă”. Deși consideră procedeul „lucrative”, cronicarul (probabil Alexandru Matei) se îndoiește „de competențele și de stima de sine a viitorului critic pentru care limbajul *cool* și «talentul literar» vor fi (ar fi) singurele la îndemână. Vulgarizarea e bună până la un punct dar, ca orice facilitate, ajunge la un moment dat să nu mai satisfacă și atunci beneficiarul va cere mai mult”. Mai sunt reținute, din dosar, dialogul realizatorului cu Marius Chivu și radiografia „foarte actuală” a „clasicilor criticii românești” realizată de Alexandra Olivotto (*A fi sau a nu fi „cool”*). □ În aceeași rubrică, cu titlul generic *Euphorion rimează cu Simion*, este comentat numărul pe august al revistei sibiene „Euphorion”, considerată drept „una dintre cele mai bune reviste de cultură din țară”. Ca și alte reviste din ultima vreme, și aceasta găzduiește o anchetă intitulată „Istoria literară, azi”, realizată de Andrei Terian, „extrem de actuală” în contextul apariției recente a *Dicționarului General al Literaturii Române*. Articolul prin care se deschide ancheta este semnat de Eugen Simion și intitulat „modest” *Reflecții mărunte despre istoria literară*, tinzând spre „o dare de seamă a situației istoriei literare românești”. Cronicarul punctează diverse idei cu care nu este de acord, subliniind faptul că și aici, „criticul român nu se îndură să nu pună la zid încă o dată buclucașul număr anti-Eminescu al «Dilemei», în care «critici fini [...] zic firoșcoși și aroganți că Eminescu este un poet depășit și un prozator riziabil...». Nu e normal ca istoria literară să poată consemna astfel de exagerări, demonstrându-și vitalitatea? – se întreabă cronicarul. Nu e normal ca discursul ei să fie capabil să producă anticorpi și, dacă se detectează o imunitate slăbită, să i se administreze un vaccin? Nu-l acuză nimeni pe Eugen Simion că-i tradiționalist, cum crede, pentru că nu e. Dar: „că e conservator, că se teme de autenticitate, asta ne da voie să credem?”. Mai sunt comentate succint articolele semnate de Ioana Bot (care tematizează „incapacitatea istoriei literare românești de a încheia travaliul de doliu al trecutului nostru comunist și legionar”, foarte actuală

fiind „necesitatea restabilirii, dintr-o perspectivă critică, a locului istoriei literare în cercetarea românească”) și Ion Bogdan Lefter (care „are un discurs optimist și bine calibrat despre istoria literară, azi”, dar, firește, din perspectiva postmodernității...). □ În fine, din ultima publicație literară parcursă, numărul 5-6/2005 al revistei „Echinox”, cronicarul recomandă două interviuri „în oglindă”, pentru că, „pe de o parte, întrebările la care răspund sunt practic aceleași, iar pe de alta, cei doi intervievați sunt Corin Braga, respectiv Ruxandra Cesereanu”, cele două texte făcând parte din grupajul coordonat de Florin-Ștefan Morar și intitulat *Modele culturale*. ■ Din rubrica *La zi* aflăm că, în deschiderea proiectului *Figura*, care se va desfășura la Art Jazz Club, Ioan Groșan a citit fragmente inedite din noul sau roman, *Un om din Est*. „De acum încolo, în fiecare miercuri, de la aceeași oră, la Art Jazz Club vor avea loc lecturi literare. În avanpremieră, a fost prezentat săptămâna trecută spectacolul-recital *Cântice țigănești* de Miron Radu Paraschivescu, în interpretarea actorului Dorin Andone de la Teatrul Național din București. ■ Despre „o lansare neobișnuită” în Club A, aflăm din aceeași rubrică de informații *La zi*. Este vorba despre cele cinci volume de poezie recent apărute la Ed. Cartea Românească. „Această a doua întâlnire informală cu poeții și poezia lor, moderată de Răzvan Țupa, face parte dintr-un proiect mai amplu de manifestări alternative (poezie, muzică, *performance*, proiecții video) menite să întărească *promo-ul* făcut cărților de poezie nou lansate, dar și să sprijine poezia română contemporană, la modul general”. Gazde și totodată invitați au fost patru tineri poeți (Elena Vlădăreanu, Claudiu Komartin, Răzvan Țupa și Dan Sociu), dar și „*evergreen-ul*” Emil Brumaru. □ Aceeași rubrică informează cititorii în legătură cu evenimentul *Sadoveanu – 125*, organizat (și cu prilejul a 25 de ani de la inaugurarea Muzeului „Mihail Sadoveanu”), de Muzeul Literaturii din Iași, Societatea Culturală „Junimea '90”, în colaborare cu Direcția Județeană pentru Tineret și Primăria Municipiului Iași. Dintre manifestări este de reținut Colocviul *Codul lui Sadoveanu – citire și recitare* și lansarea volumului *Pagini de jurnal și documente inedite* (Ed. Junimea, 2005). □ Un grupaj găzduit de acest număr vizează Centenarul Jean-Paul Sartre și Raymond Aron, revista publicând fragmente din comunicările unora dintre participanții la colocviul *Sartre-Aron: deux courants de la pensée de l'après-guerre*, organizat de Institutul Francez din București, o cronică de carte, un extras din articolul publicat de Annie Cohen, exegeta sartriană, în cotidianul „Le Monde” la împlinirea centenarului și câteva citate din textele celor doi scriitori. □ Ana-Maria Popescu prezintă volumul lui Mario Vargas Llosa, *Scrisori către un tânăr romancier* (Humanitas, 2005, traducere de Mihai Cantuniari), în articolul intitulat *Teorie literară pe înțelesul tuturor*. ■ Suplimentul din acest număr găzduiește un amplu grupaj intitulat *Scriitori din Canare și din România se întâlnesc la Institutul Cervantes*. Este reprodus textul introductiv, semnat de Joaquín Garrigós pentru *Antologia de literatură română*, alcătuită de acesta pentru nr. 19/2005 al revistei „Cuadernos del Ateneo” din La Laguna (Insulele Canare), care reușește „să prezinte extrem de sintetic un punct

de vedere lucid și panoramic, al unui filolog și eminent traducător spaniol, asupra literaturii noastre moderne și contemporane. Lista completă a autorilor români antologați de el, în ordinea publicării lor, este următoarea: Liliana Popescu, Constantin Severin, Denisa Comănescu, Ioan T. Morar, Varujan Vosganian, Gelu Vlașin, Constantin Virgil Bănescu, Max Blecher, Nicolae Prelipceanu, Mircea Eliade, Alexandru Ecovoiu”. Joaquín Garrigós declară că, în antologia menționată, a mizat „pe valori actuale și pe scrieri mai puțin cunoscute ale unor clasici ca Blecher sau Eliade. Alți autori mari precum Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Nichita Stănescu etc. au fost antologați anterior și publicați în volum, doar sporadic, deși acum au dispărut de pe piață. Iată de ce vrem să dăm întâietate unor voci care nu au avut ocazia să se exprime în limba noastră sau, atunci când au avut-o, ea a fost foarte redusă, deși nu mai puțin valoroasă din această pricina. De asemenea, respectarea legii drepturilor de autor ne-a impus selecția. În cea mai mare parte, oferim acum materiale inedite, iar dacă nu, difuzarea lor a fost precară”. □ Plecând de la zvonul că s-ar putea relua proiectul internațional de digitalizare a cărților, revista publică articolul intitulat *Cartea electronică nu reprezintă viitorul cărții, ci, deja, prezentul*, semnat de Remus Cernea, cel care s-a ocupat „alături de echipa Noesis, ani de zile, de punerea pe CD-uri a cărților autorilor români”.

8 noiembrie

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 793 (44)] Editorialul lui Marius Vasileanu, intitulat *Jocul editării de carte*, se referă la preluarea și prefacerea unei edituri falimentare: „Una dintre cele mai spectaculoase mișcări făcute de URSS a fost aceea de a încredința Editura Cartea Românească unui om și unei instituții care au demonstrat că se poate face performanță și prin editarea de carte. Silviu Lupescu și Editura Polirom au ajuns să fie cu adevărat unul dintre cei câțiva ași ai cărților din România de azi, iar faptul că a preluat gestiunea Cărții Românești arată că flerul este însoțit și de curaj. Incitant a fost și startul noii Edituri Cartea Românească. Nu ne referim numai la faptul că au fost reeditați câțiva foarte importanți scriitori, că au fost tipărite câteva cărți de poezie însoțite de CD-uri, ne gândim și la forma de promovare pe care știe să o facă. De asemenea, nu putem ignora amănuntul că bună parte din volumele de poezie aparțin, practic, unor foarte tineri poeți (Răzvan Țupa, Claudiu Komartin), ceea ce nu este decât o continuare a pariului început în ultimii ani de Editura Polirom, acela de editare a tinerilor scriitori”. □ Medalionul din acest număr este dedicat autorului polon Czesław Miłosz. □ Paginile centrale cuprind un material, semnat de Margareta Șipoș, despre relația și scrierile lui Vladimir Voinovici cu și despre Aleksandr Soljenițin. □ Cele două romane ale albanezului Ismail Kadare, *Fiica lui Agamemnon. Succesorul* (Polirom, 2005, în traducerea lui Marius Dobrescu) îi atrag atenția lui Adrian Majuru. □ Grupajul de poeme de Ion Maria a fost selectat din volumul *Balene zburând* (Ed. Ramuri, 2003).

9 noiembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 40] Paul Aretzu optează pentru titlul *Portret al artistului la tinerețe*, întrucât articolul său se referă la „o bună parte din ineditele din tinerețe” ale lui Gheorghe Izbășescu, recuperate de poetul însuși în volumul „sugestiv numit” *O călărire în zori* (Ed. Limes, 2005). Recenzentul recunoaște „aici mărcile stilistice și tematice ale scrierilor viitoare”, precizând în final că „Deși strânge poeziile rămase în afara volumelor, un fel de salon al refuzatelor, se recunosc aici elemente definitorii ale liricii lui Gheorghe Izbășescu, semne ale proiectelor viitoare, alchimii de laborator, mărci. Ele nu sunt nicidecum creații minore, superfluități, ci dovezi ale consistenței și maturității unei creații remarcabile încă de la primele ei date”. □ Deplângând „circulația defectuoasă” a cărților, din această pricină ajungând să citească după trei ani de la apariție romanul lui I. Neșu, *Alesul* [Ed. Star Tipp, 2002], Ana Dobre îl analizează conchizând că „Scriitorul creează o lume imaginară situată într-un topos imaginar, cu atributele spațialității și atemporalității, în ciuda unor precizări geografice. E un spațiu în care trecerile dintr-un univers în altul se fac firesc, ca într-un ritual care conferă caracter de mit prin repetabilitate unor situații existențiale prin care viața se poate valoriza”. □ Radu Cernătescu scrie despre *Omul vacuumatic și beția lui cu cenușă*, schițând profilul poetului reșițean Nicolae Sârbu, care a împlinit recent „60 de ani și 10 cărți”: „Meticulos în demitizarea marilor teme și mituri ale omenirii, a căror transcendență o dezarticulează până la limita suportabilității imanentului și cochetând pervers cu unele atitudini de frondă de mult îngropate, ce reamintesc de autonomia dadaistă a cuvântului, Nicolae Sârbu propune cititorului frigid și postmodern, în recenta-i carte, *Că poetu' nu-i ca omu'* (Ed. Marineasa, 2005), noi reportaje textualiste din deșertul de cenușă existențială a omului postmodern”. □ Adrian G. Romilă comentează cel mai recent *Jurnal* al Monicăi Lovinescu (Humanitas, 2005), ce acoperă anii 1996-1997. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, atrag atenția două intrări, o săgeată țintită spre Eugen Simion („Domnul Eugen Simion, care mă acuză aberant că aș vrea să-l demolez, să-i dau afară din literatură pe Arghezi, Sadoveanu, G. Călinescu, Preda ș.a., nu șovăie a mă numi, tocmai domnia-sa, «un clasic al calomniei». Măgulitor. Probabil că, modest de astă dată, academicianul se consideră doar un novice al practicii în cauză”) și un lamento din gama *incrementa atque decrementa* („Măreție și decadență pe arcu unuia veac. Pașoptiștii secolului al XIX-lea: Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo, Costache Negri... Pașoptiștii veacului al XX-lea: Eugen Frunză, Dan Deșliu, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Ion Vitner, Ov. S. Crohmălniceanu...”). □ Câte o pagină de versuri semnează Victoria Milescu și Dan Ionescu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Corneliu Barborică. □ Corneliu Irod revine cu încă o proză scurtă tradusă din Vasili Șukșin. □ Geo Vasile este, pe urmele lui Umberto Eco, *În căutarea memoriei pierdute*, recenzând *Misterioasa flacără a reginei Loana* (Ed. Polirom/

Pontica, 2004), „un fel de cineroman cu poze: ca și cum scriitorul ar vrea să-și ia revanșa asupra artelor vizuale, concurându-le impactul și atractivitatea în rândurile unui public deja dependent de vitrine luminoase, tabloide *full color*, videoclipuri și telenovele. O carte care și-a propus să deruteze, să epateze, dar și să emoționeze printr-o seamă de trasee existențiale și mentale narate în tot atâtea registre stilistice; versatilitatea lui Eco nu se dezmente nici de data asta și, prin forța lucrurilor, nici abilitatea traducătoarei Ștefania Mincu”. □ Dintr-o notă, cititorii află despre *Premii la Bacău*: Filiala scriitorilor din „Moldova de mijloc” (Juriul: Al. Dobrescu, președinte; Constantin Th. Ciobanu, Gheorghe Drăgan, Petru Scutelnicu, Virgil Panait, membri) și-a desemnat „premianții” pentru producția de carte 2004: 1. Poezie: Calistrat Costin, ...*Restu-i otravă!*, Editura Corgal Press, Bacău; Ion Tudor Iovian, *Baby-secol. Elogii, după victorie, la tobă, cinele și corn englez*, Editura Casa Scriitorilor, Bacău. 2. Proză: Ion Fercu, *Oaspetele*, Editura Cartea Românească, București. 3. Publicistică: Ion Panait, *Cu prietenie în umbra gândului*, Editura Rafet, Râmnicu-Sărat. 4. Istorie literară: Eugen Budău, *Bacăul Literar*, Editura Universitas XXI, Iași. 5. Literatură pentru copii: Vasile Iosif, *Neuitata copilărie*, Editura Activ, Bacău.

● [„**România literară**”, nr. 44] De pe prima pagină ne întâmpină evenimentul reprezentat de Salonul Internațional de Carte de la Frankfurt, Rodica Binder făcând o amplă prezentare a celei de a 57-a ediții, intitulată *Paseism, epigoni și clone*. La întrebarea „ce a fost nou la Frankfurt?”, corespondenta răspunde cu un calambur: „nou e vechiul. O primă dovadă a reprezentat-o revenirea autorilor la beletristică, fenomen reperat încă de anul trecut, și despărțirea de «politic». Inevitabil este atins și standul românesc, considerat mai reușit decât anul trecut (în care făcuse o figură „deplorabilă”), unul dintre momentele de vârf, care a avut parte de o largă audiență, fiind „lansarea volumului deja citat de poeme colaj al Hertei Müller, urmată de dezbateră publică de către autoare și Horia-Roman Patapievici, a problemei Securității comuniste”. Reușita din acest an se datorează, în opinia Rodicăi Binder, „unei benefice cooperări dintre Ministerul Culturii, Asociația Editorilor Români și Institutul Cultural Român, cât și sprijinului special, inclus în program, acordat de Târgul de Carte de la Frankfurt României”. ■ *Merge și așa?*, se întreabă retoric Marius Chivu, comentând critic cel de al treilea volum al *DGLR* (literele E/K), recent apărut. Foarte puține merite sunt reținute (sunt enumerați câțiva autori de articole bune și foarte bune), în schimb sunt date numeroase exemple negative de articole incomplete, părtinitoare ideologic, neaduse la zi, expediate prea ușor: Eugen Simion și Mihai Cimpoi scriu despre Eminescu („Din păcate, articolul despre Eminescu este atât de banal, încât nici nu merită discutat.”), „Nicolae Bârna scrie un fragment cosmetizat ideologic despre Cenaclul Flacăra al lui Adrian Păunescu” recenzentul găsind ca singură explicație posibilă faptul că poetul este doctorandul lui E. Simion, „Marcel Duță îi dedică lui Paul Everac două pagini elogioase cu câteva fraze scăpate de sub control, fraze scrise într-un limbaj lemnos altoit ici-colo cu sintagme nobile”

ș.a.m.d. ■ Din fiecare pagină a numărului ne privește câte un scriitor român (în viziunea grafică a Mihaelei Șchiopu), consunând cu tema numărului, *Portrete literare*, dedicată lui Alex. Ștefănescu. Acesta este prezent în paginile centrale ale revistei cu textul intitulat *Precizări preliminare*, de fapt prefața volumului *Istoria literaturii române contemporane* (1941-2000), în curs de apariție la Ed. Mașina de scris. Subliniind caracterul convențional al titlului ales în cele din urmă, Ștefănescu trece în revistă și alte variante luate în calcul: „Titlul potrivit ar fi fost *Ce s-a întâmplat cu literatura română în timpul comunismului* (sau măcar *Literatura română în timpul comunismului*). Am renunțat însă la el întrucât în ultimii ani s-a ajuns la un fel de alergie la tot ce amintește de politică. Unii cititori ar fi putut crede că au în față o scriere propagandistică, ceea ce această lucrare, în realitate, nu este.”, *Istoria exactă a literaturii române contemporane*, sugestia aparținându-i lui Nicolae Motoc, *La o nouă lectură*, titlul rubricii din „România literară”. Dincolo de precizările tehnice, criticul declară că își imaginează impresionanta lucrare „ca pe o Arcă a lui Noe pe care a luat tot ce era mai frumos, semnificativ și demn de salvat din literatura română contemporană într-o vreme nefavorabilă literaturii”. □ După ce fusese semnalat entuziasmat în numărul trecut de Alex. Ștefănescu la rubrica sa de cărți răsfoite, volumul *Îndreptări de stânga* (Humanitas, 2005) beneficiază în această săptămână de lectura atentă a lui Tudorel Urian, care îl definește drept „o carte inteligentă și foarte bine scrisă, un *tour de charme*, marca (înregistrată) Dan C. Mihăilescu”. Este de reținut portretul „criticului de tranziție” schițat în introducere: „Gurmand al cărților, la fel de în largul său în lumea lui Eminescu ca și în universul spasmodic al noii generații a «copiii fierți în mămăligă», mai degrabă conservator în gusturi, fără a-și pierde însă ceva din locvacitate atunci când discută despre performanțele scriitoricești ale experimentalistilor de ultimă oră, fascinat de «Generația '27», dar și de *Beatles*, mustos în stil și precis în argumentație, mereu jovial și plin de farmec, Dan C. Mihăilescu este, probabil, criticul literar al perioadei de tranziție. Dacă s-ar face, la nivelul criticii literare românești de după 1989, un top al celor «mai influenți 10 comentatori literari ai momentului», cu siguranță, «omul care aduce cartea» ar ocupa primul loc la secțiunea cronicari activi. Altminteri ar putea fi întrecut eventual de Nicolae Manolescu, al cărui cuvânt cântărește în continuare greu, chiar dacă profesorul a renunțat de mult la foiletonistică. Prezență ubicuă în viața literară românească (emisiune zilnică la tv, până nu demult director de publicație literară, rubrică săptămânală la «Ziarul de duminică» și lunară la «ID», membru în tot felul de jurii și comisii, autor de cărți și prefețe), Dan C. Mihăilescu este o instanță de neevitat în stabilirea ierarhiei de valori literare a vremii noastre”. Sunt comentate apoi capitolele dedicate Generației '27, precum și studiile despre I.L. Caragiale, cele din urmă punând accent nu pe jovialitatea, ci pe gravitatea dramaturgului, așa cum rezultă din corespondența acestuia (*Aproape politice*). ■ *Un Preda pentru fiecare* titrează Daniel Cristea-Enache recenzând critic studiul lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou* (C.R., 2004). Poziționându-l

pe mai puțin cunoscutul autor în tagma „cârtitorilor”, precum Alexandru George, Dan Petrescu, Al. Dobrescu, chiar Eugen Ionescu sau I. Negoïtescu, care rețin din creația unui scriitor important „cu precădere și cu o reală voluptate penalizatoare scăderile, erorile, hibe, despre care vorbesc pe spații largi și în mod insistent”, Cristea-Enache denunță tendențiozitatea prin care este distorsionat profilul lui Marin Preda, „șarjat înspre caricatură”, prin grila socio-politică aplicată operei, prin „ineficiența și insuficiența contextualizării” ș.a. □ Deși își intitulează articolul *Riscul de a privi memoria ca zestre*, Ileana Mălăncioiu nu recenzează volumul de memorii al Ninei Cassian, ci, descoperindu-se vizată direct la un moment dat, povestește câteva dintre intersectările cu poeta memorialistă care își amintește foarte selectiv: „Din păcate, mă tem că tot atât de greu ar fi și pentru d-na Nina Cassian să înțeleagă că libertatea sa de a fi făcut tot ce a vrut sub un regim de teroare nu are nimic comun cu cea despre care vorbea N. Steinhardt atunci când mărturisea că el se simțea liber și în închisoare [...] nu se cuvenea să invoce acea afirmație a monahului de la Rohia pentru a se explica [...]. În pofida observațiilor pe care le-am făcut, eu am citit *Memoria ca zestre* cu cel mai viu interes. Pentru că – în linii mari – a readus-o pe Nina Cassian printre noi așa cum era. Singurul lucru de care îmi pare rău este că nu mai pot încheia ce am de spus despre ea recurgând la sintagma: *Atât de frumoasă și adio!*, prin care mă impresionase cândva”. □ Tot despre un literat ajuns la vremea confesiunilor scrie și Gheorghe Grigurcu în *Constantin Țoiu, memorialist*: „Nu e nicio surpriză. Așa-numitele *Memorii din când în când* ale lui Constantin Țoiu confirmă inteligența suplă, subtilitatea parcă nesățioasă de sine, scrisul irezistibil, calofil cu aspect de naturalețe, al prozatorului de bun și meritat renume. Însușiri care beneficiază de un liant temperamental a cărui analiză e trebuitoare pentru a le marca specificul și pentru a-l situa pe scriitor în rama unui context tipologic”. □ În fine, cu întârziere, tot despre un jurnal scrie și Ana Selejan, acela al lui Miron Radu Paraschivescu, *Journal d'un hérétique* (Paris, 1976), publicat la Ed. Dacia, în 1994, cu titlul schimbat în *Jurnalul unui cobai*, „o formă îmbogățită și îmbunătățită de autor, spun editorii, deși, încă nu este vorba de o ediție integrală, căci mai există «un număr important de însemnări disparate»”, lăsate deoparte. „Jurnalul lui Miron Radu Paraschivescu este chiar romanul pe care și l-a dorit, romanul compozit și corintic despre «un hidalgo român», cabotin și cârcotaș, sentimental și resentimentar, dorind să aibă nume și renume, atât în eternitate cât și-n actualitate. Un utopic, un cobai, un histrion.” □ Titlul ales de Ion Simuț pentru recenzia din această săptămână, *Atentat la canonul interbelic*, se dovedește a fi valabil numai urmat de semnul întrebării, la care semnatarul răspunde cu un categoric *nu*. Este vorba de cele două romane ale lui H. Bonciu, *Bagaj... Strania dublă existență a unui om în patru labe* (1934) și *Pensiunea doamnei Pipersberg* (1936), reeditate la Polirom în acest an, cu un studiu introductiv de Adriana Babeți, care „pune foarte bine în ecuație toate datele cazului interbelic reprezentat de H. Bonciu. Un studiu serios de istorie literară, cel mai documentat profil de

până acum al scriitorului, reconstituie portretul insolit al celui care semna uneori cu pseudonimul Sigismund Absurdul. Reconstituie, de asemenea, atmosfera literară a anilor 1934-1937, dosarul de presă al procesului iscat de scandalul acuzelor de pornografie, atitudinea criticii postbelice și meditează la posibilitatea instituirii unui nou canon. Bazându-se în principal pe sugestiile lui Mihai Zamfir și Mircea Cărtărescu, Adriana Babeți se întreabă în ce măsură l-am putea privi pe H. Bonciu mult mai favorabil decât până acum, imaginându-l, nu fără anumite îndoieli voalate, în sfera unui canon revizuit”. Cu toate acestea, după lectura și analiza romanelor, Simuț conchide: „H. Bonciu nu reprezintă un pericol real pentru ierarhia consacrată a valorilor interbelice. Din această parte, nu e nicio speranță de schimbare a canonului. Cu M. Blecher e altceva. Atentatul pus în seama lui H. Bonciu e o simulare, care poate produce o oarecare emoție în lumea istoricilor literari. H. Bonciu, un experimentalist și un marginal, este interesant tocmai prin refuzul său, de principiu, de a sta alături de scriitorii canonici”. □ *Marele șarg* este titlul recenziei pe care o scrie Simona Vasilache pe marginea celui mai recent roman francez al Oanei Orlea, *Alexandra iubirilor*, tradus recent de Elena-Brândușa Steiciuc (Ed. Compania, 2005), „o carte, fără patetisme sau, mai rău, dulcegării, despre un soi de amanet nesolvabil, la care gajezi sentimente, destine”. □ Maria Simionescu trimite redacției un grupaj de nouă fotografii inedite cu G. Călinescu, lansând un apel către cititori, în speranța aflării aceluși „biograf necunoscut” care scrisese pe verso legendele și le oferise Editurii Minerva. □ Grupaj de versuri de Angela Marinescu. □ Poemul săptămânal al „cerșetorului de cafea”. □ Cosmin Ciotloș analizează versurile din volumul de debut al Oanei Cătălina Ninu, *Mandala* (Ed. Vinea, 2005), catalogându-le drept *Poemeintrauterine* (în opoziție cu *Poemele extrauterine* ale Mirunei Vlada). „Vizibil tineresc, sincron cu módele, dar autonom în ceea ce are mai rezistent, un volum ca *Mandala* propune o poetă al cărei traseu e de urmărit.” □ Petre Stoica îi trimite lui Nicolae Manolescu o scrisoare prin care denunță o „practică incalificabilă”: revista „Literatorul”, din lipsă de colaborări, i-a publicat în nr. 19-21 (71-73)/2005, fără a-i cere permisiunea, poeme mai vechi, apărute deja în reviste și volume, cu titlul de versuri originale. Poetul cere să i se aducă public scuzele cuvenite, altminteri amenință cu „mijloacele legale care pedepsesc fraudă intelectuală”. □ *Șuvița de păr*, o tabletă literar-eseistică de Sorin Lavric. □ Tot un eseu, dar pe teme de actualitate (*Nevoia de elocință*), semnează și Elvira Sorohan. □ *Literatura și inteligența artificială* din romanele cibernetice occidentale este subiectul articolului lui Ion Manolescu. □ Tot din rubrica *Meridiane*, aflăm de o ediție bilingvă franceză-rusă a poemului *Requiem* de Anna Ahmatova, □ precum și de un colocviu româno-portughez cu tema *Opera lui Eça de Queirós*, organizat la București la 24 octombrie a.c. □ Cronicarul de la *Ochiul magic* răsfoiește două reviste, „Dilema veche” (nr. 93) și „Tribuna” (nr. 74). Din prima reține și comentează tema numărului, „generoasă și cu multe idei care invită la reflecție (critică)”, *Privire critică asupra criticii*, □ din a doua, enumeră „destule articole numai bune de

citit în după-amiezele friguroase ale toamnei”: Oana Pughineanu (*Absolutul de buzunar*), ancheta *Editurile clujene la ora adevărului*, Adrian Costache (*Moștenirea lui Heidegger*) sau Ion Simuț (*Declarație de dragoste pentru generația '60*). □ Doina Jela schițează un portret *in memoriam* Adriana Georgescu.

10 noiembrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 37 (294)] Continuă dezbaterea intitulată *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni*, ajunsă în acest număr la episodul III. Articolele din numerele precedente (despre primele trei din cele șase volume proiectate ale *Dicționarului General al Literaturii Române* (Ed. Univers Enciclopedic, 2004, 2005), coordonat de Eugen Simion), li se adaugă acum un text al Roxanei Sorescu, „care a participat la realizarea DGLR și face o analiză devastatoare a modului în care s-a lucrat”. Cititorii sunt anunțați, cu acest prilej, că dezbaterea va continua în săptămânile următoare, cu noi puncte de vedere. ■ Articolul Roxanei Sorescu, de dimensiuni considerabile, se intitulază *Colosul cu picioare de lut* și vizează două aspecte distincte: o analiză deosebit de critică a articolului de dicționar consacrat lui Mihai Eminescu (semnat la patru mâini, de academicienii Mihai Cimpoi și Eugen Simion), ca moștră de cercetare academică, și o descriere detaliată a modului defectuos în care a fost coordonat și lucrat DGLR: „Dicționarul General al Literaturii Române este o uriașă colecție de fișe de lectură individuale, filtrate însă cu atenție de coordonatorii lucrării. Nu toți cei care semnează coordonarea și revizia au avut aceeași contribuție, în diferitele etape de elaborare a lucrării. Din cele știute de mine, primul ministru de interne al Președintelui a fost Iordan Datcu, iar contribuția esențială la aplicarea liniei ideologice a Șefului au avut-o ultimii doi revizori, Gabriela Drăgoi și Laurențiu Hanganu. Aceștia au asigurat singura unitate a Dicționarului: unitatea de viziune asupra prietenilor și a dușmanilor. În rest, fiecare a lucrat cum a putut și cum s-a priceput. Toți colaboratorii însă au scris în orb, adică fără să știe ce și cum au scris ceilalți, secretul cel mai bine păstrat fiind judecățile de valoare asupra autorilor. Judecați de valoare care, într-un dicționar clasic, ar fi trebuit deduse din sintezele informative, cât mai imparțiale. Niciunul din articole nu satisface integral această cerință, toate sunt supuse alegerii subiective a celui care scrie, toate pot fi completate cu informații suplimentare. Ele sunt, de aceea, în totalitate, doar fișe ale unei istorii literare ratate, din care lipsesc situațiile în contextul epocii, grupările pe familii de spirite, sintezele asupra unor direcții în care a evoluat literatura”. □ Adina Dinițoiu consideră povestirile din volumul *Tunul filozoafei* (Polirom, 2005, prefață de Al. Cistelecan), „ilustrând «microrealismul» prozelor optzeciste”, iar autorul acestora, Dumitru Ungureanu, aflat *Între două ispite: textualism și poveste*. □ *Parodia salvează studenția!*, e de părere Florina Pîrjol după ce citește romanul lui Lucian Dan Teodorovici, *Cu puțin timp înaintea coborârii extraterestrilor printre noi* (Polirom, 2005, prefață de Daniel Cristea-Enache), ajuns la ediția a doua: „Trebuie salutată și încurajată

această «falangă» de prozatori – din care face parte și Lucian Dan Teodorovici, alături de Sorin Stoica, Dan Lungu – care au reușit să readucă povestea la vechile ei cote de popularitate, lustruindu-i blazonul ruginit de practică textualist-egocentrică. Cineva deplângea lipsa miezului de poveste în proza (*mimesis*-ul) postdecembristă, acaparată de marota detabuizării forțate și a scrisului *hard, dirty*, dezinhibat. Cred că e cazul să revenim la gânduri mai senine. Un prozator de talia lui Lucian Dan Teodorovici e un bun motiv”. □ *Există o „literatură Viagra”?*, se întreabă Ruxandra Cesereanu și răspunde printr-un eseu în care este comentat fenomenul în literatura română și cea universală (exemplificată prin romane de Catherine Millet și Michel Houellebecq): „Există, oare, o literatură cu efect de Viagra sau chiar o «literatură Viagra»? Abundența prozei actuale, care abordează tema sexualității într-o manieră *hard*, așa ne face să credem. O proză cu efect excitant, stimulativ epidermic, chiar dacă nu este propriu-zis literatură pornografică. Dacă în România lucrul acesta ține de o dezinhibare tardivă, după pudibonderia matricială din timpul comunismului, în Occident el pare mai puțin explicabil. La urmă urmei, în Occident, dezinhibarea a început chiar în prima jumătate a secolului al XX-lea (vezi proza lui Henry Miller, ca să dau un singur exemplu notoriu), iar anii '60-'70 (al doilea val) nu au făcut decât să pluseze pe distrugerea tabuurilor și să facă din dezinhibarea sexuală transcrisă pe foaia de hârtie aproape un pleonasm și o redundanță”. □ Suplimentul din acest număr este dedicat lui Stelian Tănase: *reînțoarcearea la roman*, întrucât, după ce a publicat în cursul anului volumul *Clienții lu' Tanti Varvara*, „o reconstituire a «subteranei» comunismului românesc”, prozatorul are în șantier un nou roman, *Metresa Excelenței Sale*, un fragment fiind reprodus în paginile suplimentului. □ O prezentare, cu titlul *Stelian Tănase vede enorm și simte monstruos*, conturează Carmen Mușat, „Că scrie despre procesul «lotului Noica-Pillat», despre «clienții lu' Tanti Varvara» sau despre modul în care televiziunea manipulează realitatea, în *Playback*, Stelian Tănase nu se îndepărtează niciodată de realitatea istorică, obiect de studiu în volumele sale de natură istoriografică și personaj principal în cele trei romane apărute până acum. Viziunea unei lumi intrate iremediabil sub semnul Diavolului [...] îl plasează pe autorul român într-o prestigioasă tradiție literară, alături de Gogol, Leonid Andreev sau Mihail Bulgakov. Și nu este lipsit de importanță că, exceptându-l pe Gogol, și Andreev, și Bulgakov transpun în cheie realist-fantastică o experiență istorică traumatizantă, cum este cea a totalitarismului comunist, pe care și romanele de până acum ale lui Stelian Tănase o consemnează, *Playback* fiind, în acest sens, una dintre acele cărți, scrise înainte de 1989, pe care critica literară de azi ar trebui să o redescopere. Dar lenta descompunere a lumii nu ia sfârșit, în spațiul autohton, odată cu prăbușirea comunismului, ci continuă, în forme grotești, și în perioada tranziției post-comuniste. Cel puțin asta pare să fie una dintre temele majore ale romanului la care lucrează acum Stelian Tănase și din care a încredințat redacției noastre fragmentul ce poate fi citit în paginile următoare. Revine aici tema omniprezentă a istoriei, la care se adaugă cea a

puterii, corupte și corupătoare. Descrierea realistă, în registru sarcastic, din primele secvențe, alunecă treptat, aproape insesizabil, într-un scenariu fantastic, în care percepția hipertrofiată a degradării umane capătă proporțiile unei veritabile diavoliade”. □ Intervievat de Ovidiu Șimonca este în acest număr Pavel Chihai, care declară că, dobrogean fiind, „*Mă interesau aventurierii și vagabonzii*”. Pornind de la cel mai recent volum publicat, *Înfăptuiri pontice* (Ed. Ex Ponto, 2005), dialogul urmărește destinul scriitoricesc al celui care „a rezistat istoriei cu sacrificiul activității literare”. □ La rubrica sa de gen, în articolul intitulat *Colecția de toamnă-iarnă...*, Michael Hăulică trece în revistă cărțile românești și străine de *F&SF* care vor fi lansate la Târgul Gaudeamus de la sfârșitul lunii noiembrie. Printre autorii autohtoni se numără însuși semnatarul rubricii, alături de Marian Coman și mulți alții cuprinși în două antologii realizate, una de Michael Hăulică, alta de Costi Gurgu. □ La împlinirea a *Patru ani de LiterNet*, Răzvan Penescu rememorează începuturile: „Acum 4 ani, pe 1 noiembrie 2001, când a apărut Editura LiterNet.ro și a fost inițiat proiectul de publicare în regim de gratuitate și în format electronic a scriitorilor români pe care aceasta îl continuă și în ziua de azi (la <http://editura.liternet.ro>), digitalizarea cărților părea a fi un obiectiv îndepărtat, dacă nu chiar improbabil”. □ Este anunțată și o nouă apariție la LiterNet: *Tags* de Dinu Flămând, din recenzia semnată de Maria Popescu-Butucea reproducându-se un fragment: „Și ce sunt cuvintele decât «tags», secvențe, decupaje în stare să ne închidă și să ne deschidă lumii acesteia plină de de toate. [...] Cuvânt, gând, epifanie și substanță în balanță pe o coardă întinsă încet, încet, încet, tensiunea crește la maxim și noi primim poezia cum am primi o iubită [...]”. ■ La rubrica *Revista preseii*, A.D. [Adina Dinițoiu] răsfoiește numărul 10 (185)/2005 al revistei „Apostrof” (pp. 3-10), în care descoperă „o interesantă și foarte actuală” anchetă realizată de Irina Petraș pe tema *Scriitorul tânăr în cetate*. Întrebările anchetei sunt: 1. Cum definiți tânărul scriitor? E tinerețea un handicap?; 2. Care sunt trăsăturile definitorii pentru un scriitor bătrân/îmbătrânit? 3. Ce ar trebui să se schimbe în societatea contemporană pentru ca tânărul scriitor să se simtă împlinit ori în curs firesc de împlinire?; 4. Aveți un model (real, imaginar) de loc/timp ideal pentru un tânăr scriitor?; 5. Ce vă supără cel mai mult la felul în care (nu) merg lucrurile azi în lumea literară?; 6. Care ar fi primul pas pe care l-ați face dacă de dumneavoastră ar depinde schimbarea lumii?. Cronicarul de serviciu sintetizează „locurile comune” din răspunsurile publicate: „1. tânărul scriitor, definit înainte de toate biologic, reprezintă un statut mai degrabă pozitiv, cuprinzând, pe lângă obligatoriul talent, «stare de grație», entuziasm, prospețime incomodă. 2. Tinerețea și bătrânețea biologică nu contează la un scriitor, ci mai ales, independența și dinamismul spiritului, forța de comunicare. 3. De regulă, condițiile economice românești constrâng scriitorul, dar într-un plan mai general, scriitorul trebuie să-și vadă de scrisul său, în care arată, de altfel, o vie implicare socială. 5. De obicei, supără spiritul de gașcă, coteriile, cumetriile, *parti-pris*-urile”. A.D. îl citează mai ales pe Costi Rogozanu, care, „spre deosebire de ceilalți

– ce se limitează la a reclama proasta funcționare a societății românești, pe plan economic și cultural și constrângerile acesteia asupra tânărului scriitor –, contrapune o atitudine «activistă», fermă, tonică, așa cum ne-am dori să întâlnim la tânărul scriitor”. Concluzia este aceea că „ancheta «respiră» un aer simpatic și deschis, «emanat» de oameni care se așază fără complexe «sub vremi» și își iau în serios tinerețea și statutul de scriitor. Ceea ce e de bine” (*Scriitorul tânăr; „apostrof” în cetate*). □ În cadrul aceleiași rubrici, cu titlul acid *Contemporan cu Emil Cioran (fantasmă de Nicolae Breban)*, este radiografiat și nr. 10 al revistei „Contemporanul. Ideea europeană”, din care sunt semnalate editorialul lui Nicolae Breban, aflat „sub puterea operei nietzscheene, căreia romancierul i-a și dedicat un volum masiv în urmă cu vreo doi ani”, o interpretare a poeziei baco-viene, „ontologică, desigur”, semnată de Mihai Cimpoi, eseuul lui Marian Victor Buciu despre *Onto-retorica lui Eugen Ionescu*, alt eseu, al Aurei Christi, despre *Disponibilitatea pentru suferință la Thomas Mann*, precum și continuarea dezbaterii intitulată *Problema evreiască*. Temele și subiectele menționate îl fac pe cronicarul A.M. [Alexandru Matei] să creadă „că asistă la transpunerea unei fantasme culturale, că citește un număr al unei reviste culturale din anii '30: «Contemporanul», dar al cui?”. Mai mult decât atât, acesta ia la puricat fiecare text al dezbaterii și constată că sunt de fapt texte disparate, prezentate ca fiind parte a unei dezbateri: „Numărul de față al «Contemporanului» nu este cu nimic mai bun sau mai prost decât altele. Problema generală a revistelor de cultură românești este cea a profesionalismului. Un dosar precum cel de față este un fals grosolan, căruia i se poate însă invoca în primul rând scuza precarității financiare: aproape nimeni nu scrie neplătit, pe de o parte, și e greu să găsești voluntari, necum să le ceri și calitate. Pe de alta, școala românească nu produce o cantitate suficient de mare de tineri intelectuali valoroși pentru a popula decent paginile tuturor revistelor de cultură lipsite de fonduri, tineri care ar accepta prestigiul publicității în locul capitalului financiar”. □ Numărul 9/2005 al revistei „Steaua” atrage atenția aceluiași A.M. prin interviul luat de Corin Braga lui Dumitru Țepeneag, dar și prin alte două texte „care merită citite, la care merită reflectat”. Cel dintâi, comentat critic, este eseuul lui Dorin Popescu, *Cultura majoră versus cultura minoră în România posteuropeană*. Cel de-al doilea text, „scurt, dar extraordinar”, aparține poetului Ștefan Manasia și apare în rubrica „Rebelii”, inițiată de Ruxandra Cesereanu. „Rugat să spună ce-i place și ce-i displace din poezia românească actuală, reductibilul poet clujean scrie antologic: «Spun poem și mă gândesc la natură, chiar dacă la una fâstâcându-se în decorul urban. Spun poem și visez solidaritate, cutremur lăuntric, compasiune. În poem pâspâș se strecoară – ca înserarea în gangul dintr-un text de Pessoa – politicienii și tartorii și ziariștii și prostituatele și aurolacii și maidanezii și virginele și preoții și amerindienii și tibetanii și pictorii cubiști și profesorii de liceu și vânzătoarele de la supermarket, fetele alea agile și politicoase despre care se scrie atât de puțin». Fain poem!”. ■ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm care este *Romanul zilei în*

Franța, așa cum a fost declarată la Radio France Culture cartea Gabrielei Adameșteanu, *Dimineață pierdută*, publicată în octombrie la Gallimard în traducerea lui Alain Paruit și despre care „au apărut deja consistente comentarii în presa culturală franceză («Magazine littéraire», «Lire»)”. ■ În aceeași rubrică sunt publicate informații referitoare la Colocviu internațional „Lucian Blaga” organizat la Lisabona în perioada 7-11 noiembrie 2005. „Manifestarea cuprinde o serie de conferințe, o expoziție de cărți și fotografii inedite din perioada șederii în Portugalia a lui Lucian Blaga, precum și prezentarea volumului de poezii *Nas Cortes da Saudade*, apărut la Editura Minerva din Coimbra, în traducerea lusitanistei Micaela Ghițescu. La simpozion au fost invitați profesori și critici români și portughezi, specialiști în exegeza, respectiv traducerea operei lui L. Blaga în limba portugheză: Ion Pop de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Mihai Zamfir și Rodica Zafiu de la Universitatea din București ș.a. Organizarea colocviului are în vedere crearea unui eveniment care să contribuie la o mai bună cunoaștere a culturii române, precum și atragerea unui număr cât mai mare de cadre didactice și studenți, în contextul redeschiderii recente a cursului de Limbă și Civilizație Română de pe lângă Universitatea din Lisabona”. □ Traducătorului românist Marco Cugno i s-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din București, cu ocazia colocviului internațional organizat la București cu tema *Limba română în lume. Comunicare, cercetare, export cultural*, anunță Doina Condrea Derer. □ Câteva articole glosează pe tema Premiului Goncourt, decernat anul acesta, în defavoarea lui Houellebecq, romanului *Trois jours chez ma mère* (*Trei zile la mama*, Ed. Grasset, 2005), de François Weyergans. □ O notă anunță moartea scriitorului britanic John Fowles, la vârsta de 79 de ani.

15 noiembrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 794 (45)] Editorialul lui Marius Vasileanu, *Potențialul de dialog*, este dedicat revistei „Idei în dialog”, la împlinirea unui an de existență: „Prima publicație de după '89 care își propune la modul explicit exploatarea potențialului de dialog cultural este, grație lui Horia-Roman Patapievic și Academiei Cațavencu (în calitate de editor), revista «Idei în dialog». Apare lunar, și îți vine uneori să-i tragi de mânecă pe cei responsabili ca să-i îndemni la editarea săptămânală. Fiindcă această revistă ne-a arătat că există o «piață» a dialogului care se poate desfășura la cel mai curat nivel intelectual, că există posibilitatea efectivă de a face exerciții de empatie cu parteneri cu care nu numai că nu ești de acord dar, din motive omenești, nici nu-i prea agreezi, poate. Pe scurt, să dialoghezi despre cultură, ba chiar să polemizezi, de ce nu, dar în condiții de civilitate. Lucru deloc ușor, căci, privind în jur, se-ntâmplă să constăți mai ales contrariul”. ■ În cronică intitulată *Marșuri funebre. Nupțiale*, Bogdan-Alexandru Stănescu analizează volumul de versuri al Elenei Vlădăreanu, *europa. zece cântece funerare* (C.R., 2005), atrăgând atenția asupra faptului că „Atunci când un poet decide să meargă pe drumul sincerității totale, îl pândesc două riscuri

extreme: se va lovi fie de rezistența poeziei în sine (de caracterul ei eminentemente duplicitar – acel corelativ obiectiv), fi de reacția celor ce vor exclama «Aceasta nu e poezie!». Li s-ar putea răspunde la fel de bine că «Nici aceea nu era o pipă!». Adeziunea Elenei Vlădăreanu la viață, viața asta însemnând, ca să-l citez pe Iovănel, «jeg», «vomă» etc., se dovedește deja patologică. Este, dintre poeții tineri coagulați acum într-o serie de editură, cea mai puternică și mai «virilă». Versul ei are o forță care vine tocmai din autenticitatea demersului poetic sau, poate, tocmai din faptul că «aceasta nu este poezie» [...]. Elena Vlădăreanu continuă refuzul pe care îl exprima și în volumele anterioare: acela al transformării unei realități «jegoase» în aurul lirismului. Nu trebuie să ghicești în spatele versurilor ce «a vrut să spună poetul». Totul îți este oferit pe tavă, iar aici intervine și dificultatea lecturii. În spatele aerului voit frust se ascunde o sensibilitate deosebită, de ghicit chiar în umbra unui singur vers, recompensând un poem întreg de violență a imaginii. Nu există compromis în aceste poeme, nici față de moda lecturii de fotoliu (plutește aici un aer mai curând dostoevskian), nici față de concepția romantică asupra poeziei”. ■ Iulia Argint vorbește despre *Discursul care învăluie și seduce* din cea mai recentă carte a Norei Iuga, *Sexagenara și tânărul* (Polirom, 2005), în care descoperă „trupul unui poem (ca miezul unui sâmbure tare de piersică), în care, de data aceasta, nu mai funcționează acel laconism, acea tăiere în carnea lui. Îmbrăcând hainele confesiunii, ale unui monolog, întâmplarea esențială din mijlocul acestui roman îmi pare desenarea în detaliu a tuturor ramificațiilor nervoase, până la cele mai dificil de discernut, fără niciun fel de autocenzură, atingerea celor mai fine nervuri ale unui gând sau ale unei stări. Aș prefera să numesc această carte a Norei Iuga text, pur și simplu, un text al dorinței care are ceva ușor narcisiac – ca într-un joc de oglinzi [...]”. □ Grupaj de poeme de Petre Got. □ Cu versuri este prezent și Cassian Maria Spiridon, în rubrica-liliput intitulată *Dintr-o gară părăsită*. □ În deschiderea *Atelierului de creație* din acest număr, Nina Vasile anunță că rubrica se va desființa începând cu luna ianuarie a anului următor, oferindu-le celor interesați varianta online, care va reprezenta „anexa unui alt Atelier de Creație ce se va desfășura la Muzeul Literaturii din București începând din decembrie”. □ Ciprian Voicilă descoperă *Sacru și profan într-o amintire a lui Mircea Eliade*, povestită în *Memorii*. □ Romulus Căplescu dezvăluie cititorilor câte ceva din „surprizele toamnei literare franceze”, și anume că *Marele favorit, Houellebecq, ratează Goncourt-ul, câștigat de un outsider*, franco-belgianul François Weyergans.

● [„22”, nr. 819 (47)] „Teza biblică se sprijină pe un subiect la zi și în perfectă conexiune cu realități contemporane: traficul de ființe umane, prostituția silită. Marotele ideologice ale timpului? Nu tocmai. Liliana Corobca pășește cu dezarmantă simplitate pe cărbunii încinși ai poncifelor corecte politic: tânăra basarabeanca Sonia evadează din sărăcia endemică a mediului natal, nimerind în coșmarul unui bordel clandestin din Europa, undeva în apropierea unui front din Balcani. Ceva asemănător l-a interesat recent și pe Radu Aldulescu, în *Proorocii*

Ierusalimului. Cu rezultate net diferite însă. Dacă Aldulescu a făcut să sfârșie în retortele viciului resturile de inocență ale eroilor săi (copiii atrași într-o rețea pentru uzul pedofililor occidentali), Liliana Corobca își asistă personajele (tinere femei captive într-un bar-bordel undeva în Balcani) cu tandrețea neputincioasă a infirmierei. Drama ilicită a sclavelor cărnii s-ar fi putut duce, de aici încolo, pe derdelușul demonstrațiilor culpabilizatoare, în formatul familiar militanților pentru drepturile omului. Nu se întâmplă însă tocmai așa. Compasiunea e mai mare decât revolta, milă șterge relieful pledoariei până la un soi de acceptare fatalistă, profund răsăriteană, a condiției femeii”, scrie Tania Radu în recenzia intitulată *Lotul martor*, referitoare la romanul Liliane Corobca, *Un an în Paradis* (C.R., 2005).

16 noiembrie

• [„**Luceafărul**”, nr. 41] *O altă Apocalipsă?*, se întreabă Gheorghe Lăzărescu citind noul roman al lui Adrian Costache, *Apocalipsa după Ian* [Ed. Art, 2005]: „Luciditatea cu care este prezentat personajul principal, paginile de analiză și complexitatea artei narative fac din *Apocalipsa după Ian* cea mai bună carte de până acum a lui Adrian Costache, o carte a maturității scriitorului și a maturității literaturii române de azi”. □ Valeria Manta-Tăicuțu scrie despre *Veșnicia temniței*, recenzând volumul lui Dumitru Pricop, *Scrisori din temnița libertății* [Ed. Rafet, 2005]: „La nivelul limbajului poetic, *Scrisorile* aduc o înnoire a termenilor, oximoronul este cultivat ca o expresie sublimată a revoltei, iar tonul, deși aspru și răzvrătit, mai păstrează ceva din calmul așezat, de catifea, al poemelor din *Muntele patimii*. Structural, Dumitru Pricop nu are nimic din încrâncenarea argheziană a blestemelor, iar «răutatea», fără să fie mimată, este îndulcită și salvată de compasiunea și de înțelegerea slăbiciunilor omenești pe care numai un mare poet le poate manifesta; nu suntem foarte departe, din acest punct de vedere, de alt derbedeu sentimental și genial al poeziei universale, Serghei Esenin”. □ În eseul intitulat *Strălucirea unui proces imaginar*, Valentin Tașcu recitește romanul *Donna Alba* de Gib Mihăescu. □ Cornel Munteanu urmărește destinul operei lui *Liviu Rebreanu în Ungaria*. ■ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Adrian Dinu Rachieru urmărește cum se ajunge *De la proletcultism la pornocultism*: „De la literatura «de comandă» sub stindard proletcultist, îngrășând cimitirele literare s-a ajuns azi la o altă literatură industriosoasă, mimetică, dovedindu-se și ea (bănuim) – peste ani – o *scriitură inutilă* (vorba lui Romul Munteanu)”. Trecând destul de repede peste ce se știe îndeobște despre generația anilor 50-60, semnatul radiografiază cea mai recentă generație poetică, cea douămiistă: „Generația Labiș s-a lăsat formată de interdicție, sfidând-o; ea continuă și refuză în același timp, într-o epocă de severă selectivitate ideologică, privată de măștri, va propune – compensativ – receptivitatea ca program, oglindind o nouă sensibilitate: deschiderea spre literatura lumii și experiențele ei, reînnoirea tradiției (prelungită pe terenul ei ferm), reechilibrarea axiologică cu literatura anterioară. Să nu uităm

că redescoperirea segmentului interbelic prin reevaluarea tradiției a înrâurit decisiv literatura momentului; lirismul esențializat, prin structurile catalizante ale lui Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia a desferecat noi izvoare, impunând recuperarea poeziei. Ambianța literară se va despărți de mecanica versificației superficiale, de proliferarea poeziei impersonale și narative, de voga poemului epic și a clișeului personajului unidimensional. Și noii veniți («douămiiștii») vor să-și probeze «forța de ruptură», cum mărturisea Claudiu Komartin, într-un articol scris «pe nerăsuflete» (Luceafărul, nr. 40/2003). Iar prima condiție, descoperirea – întemeiată – junele poet ar fi *să scrie bine*. Deocamdată însă e multă gălăgie, potop de laude în familie, autoiluzionare; chiar derută și bravadă, insurgența fiind împinsă uneori în huliganism. Evident, nu generalizăm. Și apoi nu inconformismul e blamabil. Dar sub steagul lui defilează cei care au declarat război pudibonderiei aruncând șocant, pe piața literară stihuri licențioase și impunând, prin «utilizare bătoasă» (Gh. Grigurcu), tonul vulgar. *Pansexualismul* actual livrează, fără economie, scârboșenii pricopsindu-ne cu excremente verbale. E vorba de o direcție care, zic unii, se va stinge prin uzaj masiv. Și dacă e o direcție, fie ea și cu viață scurtă, merită un popas analitic. Ceata vulgarofililor crește, «poezia falocratică» invocă dezinhibarea și exhibiționismul, exploatând sugestiile erotizării «soft» și consumerismul în floare». □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. În acest număr, atrage atenția o reacție la portretul schițat de un bucovinean: „Într-un, de altminteri, plin de observații interesante și măgulitoare comentariu referitor la subsemnatul («Viața Românească», nr. 8-9/2004), dl Mircea A. Diaconu scrie: «Așadar; nu e ușor să te chemi azi Gheorghe Grigurcu – din cauza mitului contradictoriu, edificat pe admirația câtorva, pe ura celor mai mulți, dar și din cauza propriilor exigențe a căror înălțime pare atacată cumva din interior, de o situație, totuși, în istorie». Ierte-mi-se lipsa de modestie, dar nefiind sigur, așa cum cred că se cuvine, de „admirația» de care m-aș bucura din partea cuiva, n-aș putea accepta nici opinia că aș fi vizat de «ura celor mai mulți» (?). De unde o atare impresie? Desigur, «nu mi-e ușor» să suport rea-voința unor autori, relativ puțini, despre care am scris într-un chip ce i-a nemulțumit și care, frecvent, neputând contraargumenta, au preferat a mă trata prin injurii și calomnii. Însă în afara acestor «adversari» pe care i-aș putea număra pe degete și a câtorva ciraci ai lor, cu o prezență literară extrem de modestă, dispuși a practica o agresivitate la comandă, am motive a socoti că majoritatea confrăților întâmpină cu comprehensiune și simpatie discursul meu critic. Primesc multe semnale favorabile din partea unui număr de condeie statistic incomparabil mai mare decât al celor ce m-au defăimat Așa încât «exigențele» ce le practic nu par a împiedica o «situație» a activității mele, nu, de pe acum, «în istorie» – aș fi neîngăduit de prezumțios dacă m-aș pronunța astfel –, ci într-o actualitate care să nu-mi pericliteze un simțământ al datoriei în bună parte împlinite». □ Câte o pagină de versuri semnează Florentin Palaghia și Mădălina Maroga-Madim. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă*

găzduiește un text de Marius Marian Șolea. □ Nota intitulată *De la Consiliu adunate...* rezumă recenta ședință a Consiliului Uniunii Scriitorilor. Iată câteva dintre subiectele de mai mare interes: „* S-a hotărât ca festivalul „Zile și nopți de literatură” să fie continuat, dar sub o altă formă. La baza lui va sta un principiu de reciprocitate. Participanții străini trebuie să se ocupe mai mult de publicitate, fiindcă edițiile anterioare au stat sub semnul anonimului. Trebuie invitați scriitori care au prestigiu și prestanță în aria lor culturală. * Pentru desfășurarea normală a acestui festival trebuie ales un comitet de organizare. * Autorii românii din țară, cei care participă, să știe cel puțin o limbă străină, să aibă alergie la soare și, eventual, la înot (!) * Manifestarea să fie complexă, cu dezbateri în instituții culturale, cu lansări de carte, cu un târg de carte, cu conexarea la alte manifestări artistice. * Premiul trebuie să fie oferit de un juriu cu membrii competenți în literaturile lumii. * Participarea la festival trebuie să fie remunerată, ca în toate țările civilizate. * E nevoie de parteneriate cu uniunile de scriitori din toate țările importante și, în special, cele vecine. * Marii noștri scriitori din afara țării să fie invitați. * Se va edita un volum cu fotografii de la toate edițiile acestui festival. Așa cum în biroul actualului președinte sunt expuse fotografiile tuturor președinților acestei bresle, și în alte instituții culturale trebuie să existe fotografiile marilor scriitori. * S-a propus un juriu stabil pentru premiile U.S., ales pentru patru ani. Componenta sa de cinci membri, plus doi supleanți. Iată propunerile și voturile obținute: Daniel Cristea-Enache - 28, Dan C. Mihăilescu - 24; Cornel Ungureanu - 19; Gabriel Dimisianu - 19; Mircea A. Diaconu - 19; Ioan Holban - 18; Al. Cistelecan - 18; Alex. Ștefănescu - 17; Ion Vartic - 13; Gheorghe Grigurcu - 12; Dan Cristea - 10; Nicolae Oprea - 12; Tudorel Urian - 9; Mircea Ghițulescu - 9; Gabriel Coșoveanu - 7; Cristian Livescu - 6; Sanda Cordoș - 6; Ion Bogdan Lefter - 6”. ■ O altă notă se intitulează *Premiile literare pe 2004*, făcându-le cunoscute pe cele acordate de Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, decernate pe data de 11 noiembrie 2005. Juriul (format din Ion Popescu-Topolog, președinte, A.I. Brumar, N. Stroie, V. Sterom, V. Șelaru) a acordat următoarele premii: Premiul pentru debut în poezie, Chris Samy pentru volumul *Fericirea este o definiție personală*; Premiul pentru debut în proză scurtă, Carmen Mihai pentru volumul *Uite! O frunză*; Premiul pentru debut în roman, domnișoarei G.C. Vlad pentru volumul *Drăculeștii*; Premiul pentru debut în teatru, domnului Octavian Onea pentru volumul *Titus*; Premiul pentru debut în eseu, domnului Codrin Coman pentru volumul *Conceptul culturii*; Premiul pentru debut în publicistică, domnului I. Al. Barbu pentru volumul *Limba noastră-i o comoară*; Premiul pentru poezie, domnului George Pușcariu pentru volumul *Arlechin prin anotimpuri*; Premiul pentru proză, domnului Daniel Drăgan pentru volumul *Caravana*; Premiul pentru publicistică, domnului Mircea Brenciu pentru volumul *Martirul*; Premiul *Opera Omnia* – 2004, domnului Ion Itu pentru întreaga activitate literară.

● [„România literară”, nr. 45] Dumitru Hâncu prezintă și traduce o duzină de scrisori trimise de Marta Bibescu diplomatului elvețian René de Weck. ■ „E

vorba de un profil al lui Mateiu, așezat sub semnul «finului diletant». «Fiziologia» tipului respectiv e o variantă a celui de snob, în inevitabilă intersecție cu dandysmul. Idealul unui asemenea «tânăr prin definiție, disponibil, multilateral pregătit, însă fără specializare» se găsea în atmosfera formării lui Mateiu, destinsă și distinsă în circumstanțele visătoare, oțioasei, luxoasei perioade cunoscute sub numele de *fin de siècle*», scrie Gheorghe Grigurcu prezentând volumul *Mateiu I. Caragiale. Receptarea operei* (Ed. Bibliotheca, 2004), pe al cărui autor Barbu Cioculescu îl etichetează drept *Un matein printre mateini*, având „vecinătăți onorabile», precum Paul Zarifopol, Păstorel Teodoreanu, Al. Paleologu, Alexandru George: „Fiu al unei celebrități literare, a început să publice mai susținut într-un târziu, după o mult prelungită tinerețe și chiar maturitate de adăstare cărturărească. «Sterilității» căreia îi datorăm o densitate a frazei amar-suculente (*id est* cu glande active de ironie și sarcasm), un scrupul tradițional al cuvântului, aerul că dispune mereu de un subtext plin de surprize (o «temă» implicită în ceea ce condece a scrie) i-a luat locul o abundență de manifestări în varii domenii. Deci o... nespecializare! «Multilateral pregătit» și rămas «tânăr» grație acestei diversități asumate cu har și hărnicie, Barbu Cioculescu rămâne un «original» oarecum în marginea tagmei celor cu calificări, diligențe, atribuții delimitate, constante, sigilate de-o gravitate incontestabilă». □ *Oameni din Est* își intitulează Daniel Cristea-Enache recenzia noului roman al lui Dumitru Țepeneag, *La belle Roumanie* (Ed. Paralela 45, 2004): „Prozator mai curând de subtilitate, decât de forță, Dumitru Țepeneag nu poate dezvolta scene de mai mare întindere, pornind de la câteva puncte și construind, cu ele, în spațiu. Cele mai bune fragmente se nasc din țâșnirile onirice, fulgurante, luminând deodată pagina, dar neputând-o prelungi. Spre deosebire de proza scurtă, romanul pretinde acumulare și sedimentare epică. Cu resurse limitate în această privință, prozatorul se folosește de tehnica narativă (cu toate subtilitățile ei) ca de un adjuvant indispensabil, preferând să-și destructureze lumea ficțională abia conturată, în loc de a o construi și omogeniza. Vedem în paginile cărții – de un curat postmodernism – numeroase aparteuri, glisări de perspectivă, scene reluate din unghiuri și la momente diferite, relativizări și ambiguități voite. Lipsesc, în schimb, personajele pline, adâncite caracterologic, autonome prin fondul și expresivitatea lor. Meritoriu sub mai multe aspecte, *La belle Roumaine* nu e totuși romanul vieții lui Dumitru Țepeneag, nici la propriu, nici la figurat». □ Simona Vasilache e de părere că romanul Celei Varlam, *Să nu-mi luați temnița* (Albatros, 2005), „s-a vrut un roman de simboluri și ispășiri. Nu e, cred, îndeajuns de puternic pentru asta. Este, în schimb, o carte bine înche-gată despre punctele de cicatrice pe care le lasă, pe vipla unei vieți (ca și când viața nu s-ar oxida...), atâtea Luki moarte, care s-au desprins». ■ „Scandaloasă pentru unii, adulată de alții, dăătoare de dulci visări voluptos-erotice, literatura lui Emil Brumaru se naște dintr-un melanj «imposibil» între inocență și trivialitate, plăcere a rostirii vorbelor mustoase și timiditate la nivelul acțiunii, prozodie tradiționalistă și lexic menit să șocheze spiritele pudibonde, nostalgie și grotesc,

puritate adolescentină și transformarea frumuseții feminine în înfricoșătoare forme planturoase. Poemele sale (mă refer aici cu deosebire la cele din prezentul volum, *Submarinul erotic*, sunt o prelungire cu alte mijloace a obsesiilor și trăirilor din scrisorile către Lucian Raicu, publicate nu prea de mult la Editura Polirom. Ceea ce acolo era explicit, purta semnele identificabile ale realității imediate, este aici transfigurat artistic. În rest aceeași revoltă a cuvintelor într-un suflet hipersensibil pe care spiritele mărginite o etichetează repede drept pornografie, demonstrând că nu știu nimic nici despre pornografie, nici despre abisurile sufletului, nici despre viață în general”, scrie Tudorel Urian în recenzia intitulată *Îngerul cu față de demon*. □ Tot din noua serie de volume apărute la C.R. reinventată, își alege și Marius Chivu subiectul cronicii sale. *Spațiul incert al sensibilității* este acela conturat de tânărul Răzvan Țupa, în *corpuri românești* (carte + CD): „Poemele lui Răzvan Țupa din acest substanțial volum, multe discursive, se țin aproape printr-un ritm anume al temei (pe CD poetul își recită poemele puțin cam alert), ceea ce îi dă o omogenitate mai rar întâlnită la noi. Regretând, încă o dată, tendințele lui teoretizante, care și-ar fi găsit rostul în vreo ședință de cenaclu, vă sfătuiesc să citiți și să ascultați această carte de poezie în care Răzvan Țupa recuperează zonele de sensibilitate ale cotidianului ce păreau compromise de vulgaritate și violență”. □ Două pagini de literatură semnate de Petru Cimpoeșu (*Ficțiune ilicită – fără sex*). ■ Ajuns la Chișinău pentru prima dată în noiembrie a.c., la invitația US din Republica Moldova în vederea participării la o dezbatere despre literatura basarabeană în secolul XX, Ion Simuț rezumă discuțiile la care a asistat, decretând că există un *Măr de ceartă la Chișinău*. Criticul orădean constată și pune pe hârtie mai multe aspecte sesizate: mai întâi, că „scriitorii basarabeni sunt foarte interesați de felul în care se vede și este interpretată literatura lor în România”, apoi că există complexe care nu pot dispărea prea curând, unii participanți fiind de părere că „receptarea basarabeană a descoperit numai lacune, omisiuni și excomunicări”, nu în ultimul rând, că „literatura basarabeană este ruptă dramatic între naționalism și postmodernism, disputată, fără puțință de împăcare, între două generații aflate la antipod”. Este remarcat și faptul că „unii scriitori basarabeni își apără literatura de o apreciere mai exigentă prin invocarea unei situații speciale sau a unui caz aparte. Cer îngăduință sub masca apărării unei specificități istorice și politice. Au dreptate până la un punct, dar o astfel de atitudine grijulie, protecționistă, nu se poate perpetua multă vreme”. Dar oricâte asemenea puncte slabe ar înșirui, Ion Simuț conchide că „literatura basarabeană este o parte însemnată din literatura română. Avem datoria să o cunoaștem în profunzime și o spun fără niciun fel de patetism. Ar fi o formă de onestitate și de reciprocitate a înțelegerii. Basarabia este o parte din noi înșine, ca români, oriunde ne-am afla”. □ Ileana Mălăncioiu publică un soi de amintiri întârziate de *La un festival închinat României*, după căderea comunismului, organizat în orașelul Die din Franța. Sunt punctate atitudini și abordări ale scriitorilor români exilați în Hexagon și, de asemenea, ale scriitorilor români invitați

din țară, unii judecați în absență. Între aceștia, Mircea Iorgulescu, Oana Orlea, Rodica Iulian, Alexandru Papilian, Elena Ștefoi, Gabriela Adameșteanu. Este atinsă și relația de prietenie fluctuantă a poetei semnatare cu Paul Goma. □ Amplul poem ce ocupă pagina de poezie din acest număr aparține Ruxandrei Cesereanu. □ Poemul săptămânal al lui Emil Brumaru. ■ Întrebându-se retoric dacă *Literatura română este intransportabilă?*, Iulia Badea-Gueritée trimite o corespondență din Paris despre o inițiativă ce se dorește a spulbera un răspuns negativ pripit. Semnatarea își începe articolul cu nivelul din ce în ce mai scăzut în ultima vreme în ceea ce privește receptarea literaturii române în Franța: „Pentru francezul acestui debut de secol, România este o nebuloasă. În țara lui Molière, nimeni nu pare a ști cu certitudine dacă limba română este o limbă slavă sau latină, dacă românii sunt toți infractori sau unde se situează geografic «țara lui Dracula». Literatura română, la rândul ei, este victimă a propriului său succes, scriitorii fiind prizonieri ai aceluiași complex: intraductibilitatea limbii. Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugène Ionesco, Tristan Tzara sunt excepții care confirmă regula. Literatura română este superbă dar nu este transportabilă. Dezrădăcinat, sufletul operei se ofilește, iar subtilitatea limbii este inexorabil trădată. Văzută de pe malurile Senei, literatura română se reduce la câteva nume. Bibliotecile publice, librăriile și anticariatele, de exemplu cele de pe bulevardul St. Michel, în Paris, mustesc de cărți semnate Virgil Gheorghiu și Panait Istrati. Cam atât. Faimoasa librărie românească antitotalitară, de pe lângă Panteon, s-a desființat”. Tocmai din acest motiv, corespondenta salută cu entuziasm „șansa nesperată pentru literatura română” de a fi inclusă anul acesta în evenimentul denumit „Les Belles Etrangères”: „Doisprezece autori români de proză și poezie contemporană vor începe balul inițiat cu cinci ani în urmă de către Centrul Național al Cărții pentru Ministerul Francez al Culturii și Comunicației. Pentru douăsprezece zile (dublă cifră cu noroc?), Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Letiția Ilea, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu și Vlad Zografi vor înscena în treizeci și cinci de orașe un balet nebunatic și curajos. Este vorba despre scriitori care personifică o generație maturizată de 30 de ani de comunism, o generație închisă într-un fel de cocon eteric, într-un vis hrănit cu frustrații, cu remușcări dar și cu angajamente rebele, o generație care depinde încă de aceeași dinozauri birocratici. Aceasta este și rațiunea pentru care «visul lor familiar», repetitiv, disperat, apărut grație «efectului fluturelui» în aceasta țară haotică, cum ar spune Simona Popescu, nu se mai naște odată. Nu reușește să arate lumii farmecul său singular, trist și în același timp de neuitat. Scriitorilor români li s-a dat, prin acești reprezentanți ai lor, șansa de a concura măcar”. □ Ioana Pârvulescu, „optimistă” și în acest număr, îmbie cititorii cu o *Propunere de personaj*: autorul teoriei relativității, la un secol de la elaborarea acesteia, așa cum reiese din volumul Albert Einstein, *Cuvinte memorabile* culese și adnotate de Alice Calaprice (Humanitas, 2005). □ *Un secol de relativitate* este și subiectul articolului semnat de Sorin Lavric, pornind de

această dată de la volumul Albert Einstein, *Teoria relativității pe înțelesul tuturor* (Humanitas, 2005). □ Amplul eseu al lui Andrei Codrescu despre Baudelaire și Dalí, intitulat *Scandalul de a fi geniu*, este tradus pentru rubrica *Meridiane*, de Rodica Grigore. ■ Alex. Ștefănescu, cronicar de serviciu la *Ochiul magic* din această săptămână, semnaleză inițiativa poetului Liviu Georgescu, „un avocat al cauzei poeziei românești în Statele Unite”, de a edita, la Talisman Publishers, „o antologie de poezie românească din secolul douăzeci, intitulată *Născut în Utopia (Born in Utopia)*. ■ Tot aici este etichetată drept „dătătoare de optimism” ancheta *Scriitorul tânăr în cetate*, realizată de revista „Apostrof” (nr. 10/2005), la care participă Balázs Imre József, Lucian Bâgiu, Lucia Dărămuș, Mihaela Gligor, Alex Goldiș, Anca Hațiegan, Letiția Ilea, Florina Ilis, Ioana Macrea-Toma, Ștefan Manasia, Ioan Pop-Curșeu, Oana Pughineanu, C. Rogozanu, Nicoleta Sălcudeanu, Carmen Raluca Șerban, Nicolae Turcan, Ionuț Țene. Criticul notează malițios: „Lăsând la o parte faptul că unii dintre aceștia nu sunt (deocamdată) sau poate nici nu vor deveni vreodată scriitori, ancheta dovedește, paradoxal, o maturizare a tinerilor care iau parte într-un fel sau altul la viața literară”, în acest sens dând exemplu și citând răspunsul lui Costi Rogozanu. Concluzia cronicarului este că „Sunt semne clare că dintr-un tânăr insurgent și intratabil C. Rogozanu devine treptat, odată cu trecerea anilor, un «bătrân» extrem de nonșalant și de corect în exprimarea publică”. □ Un eseu pe teme de actualitate semnează Barbu Cioculescu, □ iar Val Gheorghiu, o tabletă. □ Mic necrolog Petre Sălcudeanu semnat USR.

● [„Tribuna”, nr. 77 (22)] Ion Pop continuă și încheie eseu din numărul precedent, intitulat *Avangarda românească și politica*: „[...] căderea brutală a României în condiția de satelit sovietic, cu toate consecințele dramatice asupra libertății de creație, a dus și la interzicerea mișcărilor de avangardă, condamnate ca fiind burghez-decadente... Drept care poeți precum Gherasim Luca și Paul Păun au părăsit România, alții, ca Gellu Naum, au trebuit să tacă foarte multă vreme. Dacă nu au trecut, cu arme și bagaje, de partea «realismului socialist», dezastruos pe plan estetic, cum a fost cazul unor Stephan Roll, Sașa Pană, Virgil Teodorescu sau al reporterului Geo Bogza, călător, în anii '50, ghidat oficial și entuziast pe «meridiane sovietice». Nonconformiștii și revoltații de altădată deveniseră slujitorii necondiționați ai unei ideologii dogmatice, opresive, angajați servili ai politicii partidului unic, ai unei necruțătoare dictaturi ce înăbușise orice libertate de creație. Avantajele materiale ale acestor demisii, și etice și estetice, n-au putut răscumpăra efectele dezastruoase asupra scrisului mutilat până la nerecunoaștere de noua angajare, în serviciul a ceea se dovedea a fi, de data aceasta, în chip tot mai brutal, o falsă avangardă politică. Vor trebui să treacă mai mult de două decenii pentru ca, în perioada relativei liberalizări ideologice din anii '70, să reînceapă procesul de lentă, dificilă repunere în discuție și recuperare unei avangarde românești devenite «istorică»”. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Vasile Igna, citind jurnalul parizian (1991-1994) al lui

Teodor Baconsky, intitulat *Insula Cetății* (Ed. Curtea Veche, 2005), își întărește convingerea că „imagarul oricărui scriitor nu e decât expresia sublimată și pe alocuri degradată a unei memorii imposibil de reprimat”. □ În cadrul aceleiași rubrici, Adrian Țion recenzează *Trei texte de teatru* ce compun volumul *Teatru* (Ed. Societatea Culturală „Lucian Blaga”, 2004), care, „cu reușitele și scăderile lor”, îl recomandă pe Viorel Cacoveanu „ca pe unul dintre dramaturgii ardeleni susceptibili de a trezi interesul nu numai specialiștilor în domeniu, ci și oricărui iubitor de teatru adevărat”. □ În încheierea rubricii, Răzvan Țuculescu scrie despre *Peștera existențială*, recenzând succint volumul de versuri propus de Costel Stancu, *Ieșirea din peșteră* (Ed. Marineasa, 2005). □ În articolul *Rituri literare de trecere*, Ovidiu Pecican comentează volumul greu de catalogat al Sandei Cordoș, *În lumea nouă* (Ed. Dacia, 2004): „Ca și în teza publicată sub titlul *Literatura între revoluție și reacțiune* (Cluj-Napoca, Ed. Apostrof, 1999), Sanda Cordoș se interesează, și în volumul *În lumea nouă*, de chestiunea centrală a crizei. În mod evident, revoluția socială, răsturnarea de regim din Europa și de la noi, echivalentă cu o modificare de paradigmă politico-economică, a însemnat o punere în criză acută a vechilor structuri la toate nivelurile, inclusiv cele de mentalitate. Cum literatura se hrănește din reprezentări, fantasme, plâsmuiri ale imaginației, investigarea replierii literaturii din 1990 încoace nu poate fi interpretată decât ca un interes abia disimulat pentru clivajul înregistrat la acest nivel, din prisma unicelor fapte cu adevărat «măsurabile», fie și prin metode calitative, aparent mai imprecise: operele literare ale autorilor și ale perioadei date”. □ Laszlo Alexandru semnalează o carte „care vine să umple un mare gol”, dedicată de Veronica Turcuș unui important italianist român: *Alexandru Marcu (1894-1955). Viața și opera* (Ed. România Press, 2004). □ Cosmin Perța semnează tableta intitulată *Adevărata literatură 2*, un soi de manifest liric individual. □ Versuri publică în acest număr Paul Vinicius și Florica Ichim, □ iar proză, Lucian Pop și Radu Țuculescu, cel din urmă oferind un fragment din romanul *Povestirile mameibătrâne* în curs de apariție la editura Cartea Românească. □ Dintr-un anunț aflăm că joi, 17 noiembrie, la Expo Transilvania, în cadrul Salonului Editurilor Transilvane și Universitaria va avea loc lansarea volumelor: *Clujul literar 1900-2005: dicționar ilustrat*, coordonat de Irina Petraș [Ed. Casa Cărții de Știință, 2005] și *Meridian Blaga V* (tom I – *Literatură*, tom II – *Filosofie*). Cu același prilej, se va deschide seria Lecturilor publice ale USR, Filiala Cluj, prima temă propusă fiind *Scriitorul și cititorii săi*. Prezintă Irina Petraș și participă: Ruxandra Cesereanu, Doina Cetea, Mihai Dragolea, Sigmund Zoltan, Ion Vartic. ■ Neostoindu-și interesul pentru Premiul Nobel din numerele precedente, Ion Simuș scrie despre *Nobelabilitatea literaturii române*. După ce mărturisește că a prevăzut faptul că Norman Manea va fi primul scriitor român care va lua Premiul Nobel, el se întreabă ce șanse ar mai exista pentru literatura noastră pe termen scurt, mediu și lung: „Pe termen scurt, de patru-cinci ani, prima șansă o are, după părerea mea, Ana Blandiana. Pe termen mai lung, mai mult de zece ani, a doua șansă ar putea-o avea Mircea

Cărtărescu, dacă traduceri vor continua, dacă se vor înmulți cele în germană și dacă prestigiul lui se va consolida. [...] Tot restul propunerilor sau al ipotezelor care au circulat sunt naivități: fie cea cu Gellu Naum, ca și aceea cu Mircea Ivănescu. [...] O idee puțin probabilă ar fi miza pe Dumitru Țepeneag și Nicolae Breban, care au avut și mai au experiența exilului, beneficiind de o difuzare europeană pe această situație, îndeosebi în Franța. [...] Categori, România are cu ce concura încă timp de cel puțin zece ani. Problema gravă e cu «rezervele» pe termen lung. După Mircea Cărtărescu și Matei Vișniec (alt nume important), nu mai avem mari scriitori de prestigiu, pe care, în acest moment, să putem prevedea că am putea conta ca speranță la vârful consacrării europene. Numai dacă vor apărea surprize. Și ele trebuie să apară. Cel puțin în următorii 20-30 de ani nu văd cum ar mai putea crește un poet sau o poetă de anvergura Anei Blandiana. Sau cum au fost Nichita Stănescu și Marin Sorescu. Șansele cele mai mari prin ei le-am pierdut în perioada postbelică. Și, poate, mai devreme, prin Arghezi și Blaga. Problema e că eu cred din ce în ce mai puțin ca un poet să devină, în această epocă, mare scriitor – atât în spațiul limitat al literaturii române, cât și în sfera nobelabililor”. □ În rubrica sa *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu cataloghează afirmațiile lui Ion Simuț (v. articolul *Disidenții nocivi sau jocurile perverse ale Securității noastre*, publicat în „Tribuna”, nr. 73/2005) drept *Aprecieri mai-mult-decât-dezinvolte*: „Teza dlui Ion Simuț e abruptă, dătătoare de fiori reci: «Paul Goma și Doina Cornea fac astăzi, involuntar și inconștient (?) – și, pe deasupra, perfect inutil – jocurile defunctei Securități (?), al cărei obiectiv «cultural» era compromiterea scriitorilor incomozi” [...]. E, să admitem, o propoziție cel puțin tot atât de senzațională precum o titrare de pe prima pagină a unei foi de scandal. Albul a devenit negru și viceversa? S-a întors lumea cu susul în jos?”. □ Dan Culcer trimite o *Scrisoare deschisă membrilor Consiliului Uniunii Scriitorilor din România întruniți la 10 noiembrie 2005 la București*, prin care contestă „cu fermitate decizia Comitetului director [...], privind demiterea din postul de redactor șef-adjunct al revistei «Viața românească» a ziaristului și scriitorului Liviu Ioan Stoiciu” și cere reîncadrarea acestuia.

17 noiembrie

- [**„Observator cultural”, nr. 38 (295)**] Constatând că Premiile Uniunii Scriitorilor s-au acordat în data de 11 noiembrie „într-un anonim deplin”, Ovidiu Șimonca scrie în articolul din acest număr *Despre cum nu știm să ne punem în valoare literatura*. El nu este de acord cu Nicolae Manolescu, președintele USR, care, nemulțumit de absența multora dintre nominalizați, a amenințat că, anul viitor, „dacă situația se repetă, cei absenți vor fi șterși de pe listă”, deoarece Departamentul de imagine al USR, condus de Horia Gârbea, se face vinovat de popularizarea precară a evenimentului și de invitarea aleatorie a scriitorilor și a presei. După ce trece în revistă și alte nemulțumiri, referitoare de această dată la modul în care s-a desfășurat festivitatea („totul a fost fad, nicio idee novatoare

de promovare, aceleași personaje înșirate la mese, care au ținut discursuri anemice, în fața unor ghivece de flori”; „conflictul de interese între Mircea Mihăieș, vicepreședintele ICR, pus să jurizeze o carte a șefului său de la ICR, Horia-Roman Patapievici” și altele asemenea sesizate deja de Șimonca în cotidianul „Averea” din 15 noiembrie), semnatarul articolului listează premiileUSR, notând și trei observații pe marginea acestora: „Prima: *Pupa Russa* are parte de o recunoaștere instituțională firească; premiul obținut de Gheorghe Crăciun, la proză, confirmă un roman excepțional. A doua observație: fenomenul lansat de Polirom în vara lui 2004, prin aducerea în prim-plan a unei întregi «falange» de tineri prozatori, nu e în niciun fel valorizat de PremiileUSR. În fine, o a treia observație: premiile oferite lui Livius Ciocârlie și lui Octavian Paler ar fi trebuit să fie însoțite de *laudatio*, o semnificare valorică aUSR, un discurs pregătit care să aparțină unui critic, prin care să se motiveze opțiunea juriului, cu referiri precise și detaliate la opera celor doi scriitori. Dar și la aceste premii s-a lucrat însăilat, într-un spirit «al veacului», cu prea puține destoinicii și prea multe stângăcii de comunicare”. Așadar, JuriulUS (Ștefan Agopian, Adrian Alui Gheorghe, Daniel Cristea-Enache, Constantin Cubleşan, Mircea A. Diaconu, Gellu Dorian, Horia Gârbea, Mircea Mihăieș, Dan C. Mihăilescu, Nicolae Oprea, Ion Pop (președinte), Ioana Pârvulescu, George Vulturescu) a hotărât PremiileUSR pentru 2004 astfel: Premiul Național pentru Literatură: Livius Ciocârlie; Premiul *Opera Omnia*: Octavian Paler; Proză: Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*; Poezie: Constanța Buzea, *Netrăitele*, și Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui*; Dramaturgie și teatrologie: Mircea Ghițulescu, *Cartea cu artiști. Teatrul românesc contemporan*; Istorie, teorie și critică literară: Adriana Babeți, *Dandysmul. O Istorie*; Eseuri, Jurnale, Memorii, Publicistică: Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei, Cum arată cu adevărat lumea lui Dante?*; Traduceri din literatura universală în limba română: Șerban Foarță, *Blazoanele anatomiei feminine. Poeți francezi din epoca Renașterii*, și Sorin Mărculescu, Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Antologii, Dicționare, Ediții critice: Al. Condeescu, Nichita Stănescu, *Opera magna*; Ion Istrate, Ioan Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu, *Dicționarul cronologic al romanului românesc*; Debut: Ioana Bradea, *Băgău*; Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*. ■ Luiza Palanciuc anunță că *A început Les Belles Étrangères*, în ediția din acest an participând și 12 scriitori români. Prezintă în sală, semnatară articolului rezumă festivitatea de deschidere, comentând empatic: „Greu de spus dacă prezența diasporei, masivă, este răspunzătoare pentru afecțiunea generală ori atenția specială, plină de căldură și însuflețire, pe care francezii o acordă zilele acestea literelor românești. Greu de restituit și tulburarea care te cuprinde văzând pe o singură masă, aduse la un loc, într-o librărie *ad-hoc*, atâtea traduceri din autori români: Adameșteanu, Blandiana, Cărtărescu, Cioran, Crăciun, Dumitriu, Eliade, Goma, Ilea, Luca, Lungu, Mureșan, Petreu, Zografi...”. Ulterior, ea rotunjește subiectul, publicând, cu titlul generic *Ample spații în presa franceză despre literatura română*,

fragmente dedicate desantului românesc la Paris, tipărite în revistele fizice sau electronice „Lire”, „Le Magazine Littéraire”, „Sitartmag”. Palanciuc speră, în încheierea relatării sale, că „determinanții (expresivi, de regulă) aplicați numelor românești de presă franceză” (precum „deliciosul Mureșan”, „pătimașa Letiția Ilea”, „Borgesul român Mircea Cărtărescu, „acerba și satirica Simona Popescu”, „polemistul Ștefan Agopian”, „fragila Cecilia Ștefănescu”, „necruțătoarea Gabriela Adameșteanu”, „revoltata Ana Blandiana”, „domolul Gheorghe Crăciun”, „neorealitul Dan Lungu”) nu o să rămână doar conjuncturali, ci vor rezista în timp. □ Aceași corespondentă de la Paris trimite revistei și un dialog pe această temă cu Michel Cosem, intitulat *Un editor francez deschide o colecție pentru scriitorii români*. Noua colecție, denumită *Encres étrangères (Cerneluri străine)*, debutează cu autori români, îndeosebi poeți, intervievatul precizând că propunerea și traducerea propriu-zisă îi aparține interlocutoarei, Cosem fiind „de multă vreme extrem de atent la sunetul poeziei” românești și, de asemenea, „foarte bucuros să concretizez astfel această aplecare. Este, de altfel, ceea ce mă atrage îndeobște în poezia care produce imaginar, senzații, surprize: poezia străină aduce și mai mult decât atât, căci este încărcată de istoria, de cultura din care vine, de detalii despre relația cu natura, de pildă, care, în ce mă privește, mă interesează în mod special”. ■ Dezbaterea intitulată *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni* ajunge în acest număr la episodul IV, articolelor din numerele precedente adăugându-li-se cel intitulat *Descumpănit și fără plăcere*, semnat de Dan C. Mihăilescu, cel care se vede nevoit să revină la „cazul DGLR după un lung moment de descumpănire”, „ezetând, cu inima strânsă și, evident, fără nicio plăcere”: „După cele scrise despre primele două volume în rubrica din «Idei în dialog» (v. *DGLR: eveniment colectiv și moșie personală*, nr. 3, martie 2005 și *Dicționarul general: observații din respect*, nr. 4, aprilie 2005, ca și preambulul intitulat *Un om puternic, dar foarte bolnav: Eugen Simion*, ibidem, nr. 3/2004) îmi propusesem fie să tac (spre a nu fi acuzat la rându-mi de ranchiună și fixații răzbunătoare), fie să aștept să apară toate volumele dicționarului pentru o evaluare de ansamblu. Când ești împins să demisionezi din institutul în care ai lucrat 23 de ani tocmai din incompatibilitate cu criteriile lui Eugen Simion, e destul de greu să-ți câștigi credibilitatea în atac și să-ți susții buna-credință în plină polemică”. Cu toate acestea, D.C.M. reia subiectul dicționarului schițând, în primul rând, un dosar de presă pro și contra DGLR: „Dacă la momentul apariției se mai înregistrau abordări sau concluzii total pozitive (Daniel Cristea-Enache în «Adevărul» din 23 ian. crt., Alex. Ștefănescu în «România literară», nr. 2/19-25 ian. crt., George Gană în «ALA», 8 febr. crt.) sau bine moderate grație unghiului strict specializat de lectură (Mircea Angheliescu în «Cuvântul», nr. 1 din 2005), cu timpul atitudinile s-au asprit, odată cu textul lui Liviu Grăsoiu din «Lucașfărul», nr. 5/9 febr. 2005, intitulat *O nemăsurată și viscerală ură (id est prefața lui Eugen Simion)*, continuând cu cele două foiletoane semnate de Paul Cernat în «Bucureștiul cultural», nr. 6-7, 8-9 /2005, și până la excelenta anchetă realizată

de Marius Chivu în nr. 90 din 7-13 oct. crt. al «Dilemei vechi» (v. și Marius Chivu, *DGLR față cu receptarea criticii*, «România literară», nr. 41 din 19-25 octombrie 2005). În respectiva anchetă îi avem pe Ion Simuț cu verdictul «cel mai bun dicționar de literatură română», pe Paul Cernat care execută la fix capitolul despre Eminescu din vol. 3, pe Mircea Angheliescu axat – prin cazurile Hasdeu și N. Filimon – pe comparația cu «legendarul» *Dicționar al literaturii române de la origini până la 1900* și cu DSR-ul, apoi pe Raluca Baciuc cu o lectură autolimitată la rosturile pedagogice ale unui atare instrument de lucru. Excepțional este în acest număr al «Dilemei vechi» textul lui Ștefan Borbély, adevărat model de dialectică laudativ-restrictivă, de acuzație prin argumentare și amendare, sobră, sigură, elegantă». În partea a doua a articolului, D.C.M. reproduce textul său despre Paul Georgescu, refuzat de comitetul de redactare a DGLR și înlocuit cu textul prof. Dumitru Micu. ■ În articolul intitulat *Darul pervers al lui Moș Crăciun*, Alexandru Matei recenzează romanul lui T.O. Bobe, *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (Polirom, 2004), ce doar „pare că aparține postmodernismului soft”, de fapt autorul demonstrând că „postmodernismul românesc poate fi și hard, că vârsta de aur a copilăriei își are reversul, că limbajul literar e perisabil și că elitismul nu e doar un efect retoric sau de imagine. Dacă T.O. Bobe face parte din elita scriitorilor români, dacă atitudinea lui față de literatură este una elitistă, asta nu se întâmplă pentru că autorul ar publica la Humanitas – chit că a făcut-o o dată –, nici pentru că ar subjuga cititorul cu un limbaj elevat și cu un imaginar baroc, ci pentru că e autorul celui mai curajos proiect românesc de după 1989 și pentru că profesează un agnosticism literar care-l așază în apropierea celor mai importanți scriitori experimentalisti ai ultimelor decenii”. □ *Povești postmoderne și ușor feministe* vede Ana-Maria Popescu în cartea Iaromirei Popovici, *De-ale prințeselor și patrupezilor* (Ed. Curtea Veche, 2005), „o carte de povești, dar povești din lumea noastră. Povești în care ficțiunea își este auto-suficientă, povești cu prințese colorate și inteligente, cu prinți dilematici, cu animale bizare, contaminații între specii și între ființe și obiecte, locuind și alcătuind un fel de univers suprarealist, invadat de consumism. Totul tratat în ton tandru-ironic, autorul supraveghind atent, din interior, curgerea narațiunii”. ■ *Comedii milenariste la Porțile Orientului* își intitulează Paul Cernat cronică entuziastă la romanul „spectaculos” al lui Bogdan Suceavă, *Venea din timpul diez* (Polirom, 2004), debutul în roman al autorului: „Ambițios și exotic, romanul lui Bogdan Suceavă cucerește prin verva spectaculară și prin umorul de situații, prin precizia ironic-estetizantă a stilului, prin vobletele abracadabrante ale imaginației și prin intelectualitatea reflecției asupra «smintelilor» misticoide ale societății românești de tranziție. *Venea din timpul diez* este una dintre piesele grele ale noului val de prozatori”. ■ În rubrica intitulată *Cărți noi la LiterNet*, cititorii descoperă *Un copil uns cu toate alifile*, anume poetul Emil Brumaru, prezent online cu volumul întâi din *Commedia dell'Arte*, „cea mai cuprinzătoare antologie poetică Emil Brumaru publicată până acum”, recenzată de Radu-Illarion Munteanu:

„Popularitatea lui Emil Brumaru a fost caracterizată timp de o generație de o anume asimetrie: cei care l-au cunoscut ca poet l-au îndrăgit definitiv, dar aceștia au rămas nu foarte mulți. Pentru ca în ultimii ani să fie un titlu de glorie al unui număr crescând de edituri. Redescoperire sau descoperire târzie la nivelul marelui public? Răspunsul cade în ograda cercetătorilor fenomenului literar. Problema LiterNet.ro e să-și realizeze optim un proiect gândit chiar înainte de accentuarea vizibilă, în ultimul an, a resurecției de care aminteam, păstrându-și, pe cât posibil, vocea editorială distinctă. De comun acord cu poetul, echipa redacțională a adunat versuri mai vechi, risipite prin periodice și ediții microscopice (*Caietu' cu poezii*) și mai noi și foarte noi în jurul volumelor publicate de-a lungul acestei ultime generații, oferind publicului literat un tablou sintetic din care lipsește (firesc!) doar substanța ultimelor volume lansate de edituri consacrate”. Echipei redacțională descrie structura ediției digitale, anunțând că poetul a acceptat sugestia „de a selecta și grupa, în capitole distincte, poeme cu același titlu extrase din volumele aferente, păstrând în cât mai mare măsură neatinse aceste volume drept alte capitole ale antologiei. Astfel, în acest prim volum, apar patru capitole inedite, cuprinzând *Elegiile*, *Cântecele naive*, *Bocetele de adult*, dar mai ales *Tamaretele*, floarea de la butonieră, dacă nu chiar inima operei poetice «brumărești»”. □ Tot o carte online este și *Curtea-de-Ape* de Elena Pasima, „o capodoperă de virtualitate, care a asimilat realitatea”, prezentată de același Radu-Ilarion Munteanu, din recenzia căruia se reproduce un fragment. „Păstrând absolut toate proporțiile, apariția, în peisajul literar al momentului, a cărții pentru care epitetul «insolită» e palid amintește întrucâtva de reverberația stărnită în urmă cu o generație de *Principele* lui Eugen Barbu. Dar când spun păstrând... proporțiile, am în vedere că ceea ce veți citi, dragi literați, depășește cu mult reperul. De ce am spus *Principele*, când cartea amintește mai degrabă de *Săptămâna nebunilor*, la care chiar face o referire punctuală? Două sunt motivele: pe de o parte am sugerat deja neașteptatul, singularitatea în context. Pe de alta, să ne amintim măsura profilactic-anticipativă cu care autorul *Principelui* a scurtcircuitat pletora comentariilor *a posteriori*: «Această carte este o sinteză, un basm și o operă lirică în același timp. Cine o ia altfel, o face pe cont propriu»”. □ În articolul intitulat *Omul și mitul*, Ștefan Borbély semnaleză și rezumă lucrările primei ediții a Colocviului internațional de mitologie cu titlul omonim, organizat la Suceava în zilele de 3-5 noiembrie, lucrările fiind dispuse pe trei secțiuni: *Mit și literatură*, *Mit și limbaj*, *Mit și antropologie culturală*. „La secțiunea *Mit și literatură*, din prima după-amiază, după ce Doina Ruști prezentase, dimineață, o foarte reușită comunicare pe marginea reflexelor mitice ale unor povești populare, lansând și o carte dedicată simbolurilor din opera lui Mircea Eliade, [...] Geta Moroșan, de la Suceava, a vorbit suplu, analitic, despre rădăcinile mitice ale povestirilor sadoveniene, Oana Covaliu, tot localnică, a prezentat (inclusiv cu mostre cinematografice îndelung savurate) structura mitică a unor romane scrise de către Alessandro Barrico (mai ales Novecento), ingredientul literar interdisciplinar

intrând în economia secțiunii prin comunicările localnicului Mircea A. Diaconu, despre corporalitățile paradoxale ale lui Cioran, și ale lui Constantin Dram, de la Iași, despre reconversiile mitului livresc în *Don Quijote*". ■ *Revista presei* este asigurată majoritar de A.M. [Alexandru Matei], cu un mic ajutor dat de A.D. [Adina Dinițoiu]. Prima revistă care le reține atenția este din spațiul basarabean, „Contrafort”, în cuprinsul nr. 9-10/ septembrie-octombrie 2005 al căreia descoperă „tristele file ale războiului absurd pe care dinozaurii, mamuții și alte specii pe care le credeam dispărute de literați moldoveni l-au declarat, prin vocea gnomică a lui Grigore Vieru, tinerilor scriitori conaționali și mai ales opțiunii lor pentru postmodernism – ceea ce nu înseamnă că bardul ar ști ce înseamnă postmodernismul [...]. În fond, citind invectivele de care uzează organul oficial de presă al Uniunii Scriitorilor din Moldova, diafan intitulat «Literatură și artă», pentru a-și nimici adversarii («infirmi psihic și moral», «perverși», «apoplectici»), dăm de unul cu referință gastronomică, perfect onorabil: «mâncători de salam de Sibiu». Credem că, în acest context, Grigore Vieru & Co. pot fi acuzați de abținere alimentară cu consecința unui deficit acut de glucoză, generator de efecte cerebrale invalidante. Dacă așa înțeleg ei să poarte o dispută culturală, atunci nici n-ar merita să li se răspundă. Numai că, din păcate, ei sunt cei care dețin pârghiile puterii”. Mai este reținut din același număr al revistei basarabene un interviu luat de Mariana Codruț lui Liviu Antonesei în care acesta „vorbește despre dispariția/«spălarea» dosarelor de Securitate ale scriitorilor (inclusiv a propriului dosar), de implicarea sa politică, de optzeciști și de literatura tânără, publicată de Polirom. Dar și despre descentralizare, nu numai economică, ci și culturală în România” etc. (*Vina de a mânca salam de Sibiu a scriitorilor moldoveni*). □ *Despre forma și fondul ideilor în dialog* se ocupă A.M., din nr. 11, pe noiembrie al revistei „neliterare”, necesară în peisajul nostru cultural, semnalând dezbaterea, *Despre traducerea din Plotin*, dar și publicitatea deranjantă, care ar trebui evitată, care i se face redactorului-șef H.-R. Patapievic. „Există și recenzii – două, și un poem superb al regretatului Ion Stratan [...]. Merită citită utopia culturală a lui Dan C. Mihăilescu, un critic plin de idei care nu și-au găsit încă un Mecena. Dar, dacă tot vrem să încheiem: ultimul text al numărului îi aparține directorului revistei și se numește *Argumentul «formelor fără fond»*”. □ *Luminile și umbrele „Luceafărului”* din nr. 40 sunt semnalate și comentate tot de A.M. În prima categorie intră eseu lui Gabriel Rusu consacrat relației scriitorului «de largă respirație» cu gazetăria și intervenția lui Leo Butnaru despre „fronturile culturale de peste Prut”. În cea de-a doua categorie este trecut „episodul consacrat lui Mihai Beniuc din ciclul *Decenii sub convulsii*, Ana Selejan încercând să șteargă de pe chipul fostului poet comunist praful ideologic și rictusurile obedienței, opunându-i alte figuri mai închise la culoare – în contrast cu care pielea lui Mihai Beniuc să apară mai albă. Articolul Anei Selejan vrea să convingă de faptul că, fără oameni că Mihai Beniuc, domeniile pe care aceștia le conduceau în perioada comunistă ar fi avut mult mai mult de suferit. S-o creadă cui îi face bine!”. □ Răsfoind în

cele din urmă și „Suplimentul de cultură”, A.M. reține ancheta inițiată de Ana-Maria Onisei despre *Guvernatorii de idei din România* (din nr. 50) doar articolul lui Alex. Leo Șerban, intervențiile celorlalți participanți la anchetă (Ioan Stanomir, Radu Pavel Gheo, Liviu Antonesei, Mihaela Michailov și Constantin Vică) părându-i-se „abstracte sau prea concrete”. □ Din rubrica *La zi*, aflăm amănunte despre cea de-a IV-a ediție a Colocviului Național Zilele Poeziei „Justin Panța”, organizat de revista „Euphorion” și de USR (Filiala Sibiu). „Colocviul a cuprins o dezbatere pe tema «Justin Panța și poezia tânără», moderată de Marian Drăghici și Nicolae Țone, lansarea volumelor de poezie *Negresa* de Marian Drăghici și *Mașinăria cu aburi* de Ioana Crăciunescu, apărute la Editura Vinea, și un recital din poezia lui Justin Panța, susținut de Ioana Crăciunescu. Premiul pentru poezie «Justin Panța», acordat de Uniunea Scriitorilor (juriul a fost format din Al. Cistelecan, Nicolae Oprea, Ion Mureșan, Marian Drăghici și Dumitru Chioaru) și înmănat de Al. Cistelecan în numele Comitetului Director și al Președintelui Uniunii – Nicolae Manolescu, a revenit anul acesta Oanei Cătălina Ninu, pentru volumul de debut *Mandala* (Ed. Vinea, 2005). Premiul Fundației *Euphorion*, i-a revenit, pentru activitate critică și promovare a poeziei contemporane, lui Al. Cistelecan”. ■ În aceeași rubrică de informații, cititorii sunt înștiințați de seara literară organizată la Casa de Cultură „Fr. Schiller”, scriitorul Alexandru Ecovoiu urmând să citească din volumele *Cei trei copii-Mozart* și *Saludos*, „cărți cunoscute în special în spațiul de limbă germană”. □ Detalii referitoare la cea de-a opta ediție a Colocviilor și a șasea ediție a Premiilor „Mozaicul”, evenimente desfășurate la Craiova la începutul lunii noiembrie, găsim în aceeași rubrică *La zi*. „Înființată în 1998, revista «Mozaicul» a stat, de la bun început, sub semnul ideocriticii lui Adrian Marino, considerat spiritul tutelar al întregii grupări. Tema întâlnirii de anul acesta a fost *Multiculturalitate și identitate națională*, la dezbatere fiind invitați să participe Livius Ciocârlie, Mircea Martin, Viorel Marineasa, Carmen Mușat și Daniel Vighi, cărora li s-au alăturat numeroși intelectuali craioveni”. Laureatii din acest an au fost „nume prestigioase ale culturii contemporane românești”: Premiul „Rădulescu-Motru”, „pentru ideologie literară și imprimarea unei direcții în cultură”: Mircea Martin; Premiul „Petre Pandrea” pentru literatură: Livius Ciocârlie. „Un gest deosebit de semnificativ al redacției revistei «Mozaicul» a fost decernarea unei diplome de excelență și a Marelui Trofeu «Mozaicul» revistei concurente, «Ramuri», care a aniversat anul acesta 100 de ani de la înființare”. □ Tot din rubrica de informații aflăm că ICR lansează un Program de traduceri din operele autorilor români, etapele concursului fiind următoarele: „1. Identificarea, la sugestia editorilor, a personalităților culturale, a criticilor literari și a tuturor celor interesați de fenomenul cultural românesc, a titlurilor susceptibile a interesa un cititor/editor occidental; 2. Selectarea unui număr de douăzeci de titluri, de către un juriu de specialiști în domeniul literaturii, artelor și filozofiei; 3. Traducerea unor fragmente reprezentative din cărțile selectate (20-30 de pagini); 4. Oferirea mostrelor de traducere, prin reprezentanții

Institutului Cultural Român din străinătate, editurilor de prestigiu din țările-țintă (Statele Unite, Franța, Germania, Anglia, Italia, Spania). Odată acceptate de editurile străine, ICR va finanța traduceri complete ale volumelor vizate spre publicare. După caz, ICR va participa și la acoperirea unui cuantum din cheltuielile de tipărire”. □ Suplimentul acestui număr dezbate *Actualitatea unui filozof*, Theodor W. Adorno, texte semnând și Caius Dobrescu sau Sorin Alexandrescu.

22 noiembrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 795 (46)] În editorialul din acest număr, intitulat *Public, deci exist*, Marius Vasileanu atrage atenția asupra unei schimbări de atitudine, sesizată la Uniunea Scriitorilor. Asaltată de un număr mare de cereri de înscriere în rândurile ei, a amânat luarea unei decizii, până după analizarea fiecărei cereri în parte. Prilej de meditație pentru redactorul-șef: „Public, deci exist – aceasta pare a fi obsesia anilor din urmă, obsesie a nenumărați semeni. Redacțiile sunt asaltate zilnic, producții mai mult sau mai puțin inspirate inundă spațiul fizic și cel virtual al căsuțelor poștale electronice și al site-urilor. Toată lumea vrea să publice, se scrie enorm, indiferent cum. Limba română lasă de dorit, valorile stau la coada topului de priorități. Adesea poți băga mâna-n foc: unii scriu mai mult decât citesc. Despre ce și cum citesc, nu mai are rost să vorbim. [...] Actul de a scrie și-a pierdut de mult sacralitatea. Cu toate acestea, românul își spune: mai bine mai mult decât prea puțin, gândindu-se la anii de dinaintea lui '89”. ■ În încheierea editorialului, cititorii sunt anunțați despre cea de-a XII-a ediție a Târgului Internațional de Crate Gaudeamus, ALA propunându-și acolo o „amplă prezență”. □ În consecință, un spațiu considerabil al numărului găzduiește interviuri cu reprezentanții celor mai de seamă edituri ale momentului. Astfel Iulia Argint îl intervieuează pe Silviu Lupescu, directorul Editurii Polirom, care declară: „Cartea Românească va sluji preponderent literatura contemporană”. □ Anca Eftime, redactorul-șef al Editurii Corint Junior îi mărturisește interlocutorului Dan Boicea că, în zilele noastre, *Copiii citesc din ce în ce mai puțin*. □ Aceeași Iulia Argint stă de vorbă cu Alexandru Condeescu, directorul Muzeului Literaturii Române, despre cărțile care au apărut și vor mai apărea la editura muzeului. □ Lucian Pricop, directorul Editurii Paralela 45, îi dezvăluie lui Dan Boicea că „La Frankfurt am încercat un experiment: să vindem copyright-uri de autori români”. □ Nicoleta Zaharia stă de vorbă cu George Arion despre romanele polițiste și de spionaj. □ O casetă promo informează cititorii în legătură cu noile apariții ale Grupului Editorial Corint și programul lansărilor de la Târg. ■ Așa cum promisese în nr. 792, când analizase volumul de versuri *Statuia care vomită*, Bogdan-Alexandru Stănescu scrie în acest număr despre *Intrusul* (Ed. Vinea, 2005) de Constantin Abăluță, intitulându-și cronică *Învelișul de cărămidă al copacilor*: „Dacă în *Statuia care vomită* intenția vizibilă a lui Constantin Abăluță era de a recupera un teritoriu inedit al poeziei sale, de a induce tumult într-o masă liniștită, necutremurată de talazuri, *Intrusul*, apărut la distanță foarte mică de timp,

șochează într-un cu totul alt mod. Aici experimentul se transformă în distanțare melancolică, jocul necenzurat ale imagini ia calea unui «narativism» anamnezic, iar ceea ce părea protest fără țintă (un fel de crez al rebelului fără cauză) devine manifest lucid, lovitură precis îndreptată... [...] Pot spune fără urmă de îndoială că *Intrusul* este cea mai bună creație a lui Constantin Abăluță, poet hotărât parcă să răstoarne în anul de grație 2005 orice imagine ne-am fi făcut despre el”. □ Teodor Vârgolici descoperă *Însemnări inedite din Jurnalul lui Mircea Eliade*, în volumul editat de Mircea Handoca, la editura orădeană Grafnet, sub titlul de *Jurnalul inedit al lui Mircea Eliade* (Caietele Mircea Eliade, nr. 3). □ Romulus Căplescu continuă să dezvăluie „surprizele toamnei literare franceze”, anunțând *Replica la Goncourt: premiile Renaudot și Femina*. □ Cătălin Buciumeanu îl compară pe Cioran cu Marcel Chirnoagă, descoperind *Două nuanțe ale aceleiași lumi*.

● [„22”, nr. 820 (48)] *Haos în învățământ* este titlul aplicat interviului pe care Rodica Palade i-l ia lui Nicolae Manolescu în săptămâna Târgului de Carte Gaudeamus. De aici și subiectele abordate, de la edituri și tiraje, până la ce și cât se citește, cum și de către cine: „Am o părere complet diferită de cea care e, ce-i drept, majoritară. Am spus-o și la încheierea întâlnirii scriitorilor de la Neptun. Cred că lumea n-a citit niciodată mai mult decât se citește astăzi. Ținem cont și de creșterea populației școlarizate. Problema nu este dacă și cât se citește. După părerea mea, problema este ce se citește și mai ales ce se înțelege din ce se citește. Tirajele de carte sunt mici, într-adevăr, dar numărul de titluri este foarte mare. Și, dacă ne gândim câte sute de edituri sunt în România, din care bună parte importante și cu o cifră de afaceri destul de mare, trebuie să admitem că ceva se întâmplă. Măcar se vând niște cărți, chiar dacă nu pot fi sigur că se și citesc”. □ Despre ediția 2005 a festivalului francez *Les Belles Étrangères* în cadrul căruia 12 scriitori români contemporani (Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Letiția Ilea, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu și Vlad Zografi) au fost selectați să reprezinte literatura română, scrie Maria Bercea: „Pentru selecția autorilor care participă la *Belles Étrangères*, există criterii foarte clare: scriitorii trebuie să fie în viață, să aibă ceva publicat în franceză, să trăiască în România sau într-o altă țară, dar nu în Franța, să reprezinte pe cât posibil toate genurile literare (poezie, carte pentru copii, bandă desenată, proză, teatru), să reprezinte o diversitate generațională sau de stil. Filozofia și critica literară sunt excluse din start. În vederea acestei selecții, Centrul Național al Cărții alege un consilier literar și organizează o comisie din care fac parte profesori universitari, ziariști sau traducători. Comisia alcătuiește o listă care conține în jur de 20 de nume din care sunt aleși participanții, pe baza criteriilor de selecție”. □ Pornind de la modul în care tinerii studenți receptează piesa *Ploșnița* de Vl. Maiakovski, Ruxandra Cesereanu cere condamnarea comunismului în România. □ Apare numărul dublu 25-26 al suplimentului „Bucureștiul cultural”. În cuprinsul acestui număr, Andreia Roman semnează articolul *Hortensiei, cu stimă și proiecte*,

semnalând colocviul dedicat Hortensiei Papadat-Bengescu, la semicentenarul morții, eveniment organizat pe 9 și 10 noiembrie, în saloanele INALCO din Paris, care a reunit universitari din România, Italia și Franța. „Mărturisesc că venerația pe care o am pentru «marea doamnă a literaturii române», cum o numea Ovid Crohmălniceanu, a fost dublată de o mică intenție polemică la adresa unei pre-judecăți încetățenite pe aici, cum că doar scriitorii români francofoni ar avea drept de cetate în Franța. Voiam să demonstrez că autoarea *Concertului din muzică de Bach* își merită consacrarea europeană, deși a trăit în România și a scris românește. Intenția s-a evaporat însă repede, constatând că la această aniversare niciuna din revistele literare din România n-a găsit de cuviință să scrie măcar un rând. De ce m-aș mira de asemenea absență, având în vedere că nici centenarul nașterii scriitoarei (1976) n-a făcut mai multe valuri? Mai greu e de înțeles cum de, în anii cei mai sinistri ai proletcultismului, Tudor Vianu găsisse un spațiu în «Gazeta literară» pentru a-i dedica romancierii – trasă de altfel pe linie moartă – un distins necrolog, iar, în 1957, Silviu Iosifescu, evitând cu dibăcie stilul partinic, scria despre ea, în «Viața românească», unul dintre cele mai substanțiale studii critice, perfect lizibil și astăzi”. □ *Miracolul în transmisiune directă* din titlul articolului semnat de Paul Cernat se referă la „problematica spiritual-religioasă” propusă singular de tânărul prozator Florin Lăzărescu în romanul „cu care autorul recidivează acum”, *Trimisul nostru special* (Polirom, 2005): „Formula predilectă a autorului este romanul-puzzle cu deschideri ludice și fantastice. La prima vedere, viziunea este una satirică. Dezamăgit de previzibilitatea și stereotipia lumii, dar fascinat de spectacolul ei, autorul redescoperă imaginativ și bonom miracolul. «Minunile» sunt puse în scenă cu o exuberanță plină de umor și de discret farmec poetic atins de o undă melancolică. Spre deosebire de prozatorii noștri «apocaliptici», care abordează sacrul cu o conștiință acută a păcatului, Florin Lăzărescu vine cu o perspectivă a inocenței copilăroase, proiectând în basm și în fabulație ludică ororile lumii. În filigranul poftei narative și al dezinhibării lexicale, al focurilor de artificii, al procedeelelor comice și al dialogurilor de o irezistibilă oralitate se pot lesne citi puritatea interioară, profunzimea și gravitatea unui suflet de copil mare: un copil care se joacă șucar, scriind despre lumi alternative pentru a-și împlânzi spaime și neliniști metafizice concrete”. Textul reprezintă varianta prescurtată a prefeței prin care Paul Cernat girează romanul. ■ Ancheta *Bursa de valori literare (1990-2005)*, lansată cu multe luni în urmă de Gabriela Adameșteanu și Cristina Spătărelu, ajunge la episodul X. Argumentul inițial al celor două realizatoare ale anchetei era, în momentul lansării, acela că „au trecut 15 ani de la debutul discuțiilor despre necesitatea revizuirilor literare. La un moment dat, a început să se vorbească tot mai insistent despre ideea schimbării canonului. Revizuirile au privit atât aspectul etic (colaboraționismul), cât și efectele în plan estetic; tentativele de schimbare a canonului au avut adeseori și o tentă generaționistă, puternic ideologizată. Între timp, o «schimbare la față» a literaturii române pare să se fi produs deja. Credem că a venit momentul să invităm la prima

discuție cu cărțile pe masă, pentru a vedea dacă nu cumva schimbarea de canon înseamnă mai multe canoane paralele. Oricum, este de remarcat că deocamdată răspunsurile la anchetă noastră se referă mai degrabă la «noutățile» câmpului literar de după 1990 decât la starea vechiului canon». Întrebările anchetei sunt următoarele: 1. S-a produs o schimbare față de canonul literar antedecembrist? Dacă da, în ce constă ea? 2. Pe cine selectează memoria dvs. din rândul autorilor care s-au afirmat în ultimii ani (maximum 5 autori): a) poezie; b) proză ficțională sau/și nonficțională; c) jurnale – memorii; d) eseuri; e) critică literară. 3. Ce autori s-au impus și ce autori au «ieșit» din această listă a memoriei literare? □ În acest număr răspunde numai Mircea A. Diaconu, intitulându-și intervenția *Despre fragilitate și reverie conceptuală, cu drag*. Înainte să răspundă la întrebările punctuale ale anchetei, criticul bucovinean glosează teoretic pe marginea ideii de canon și de revizuire: „Revizuirii? Canon literar? Iată concepte – despre care am scris eu însumi de câteva ori – care dau seama foarte bine despre așezarea intelighenției noastre dacă nu în plin provincialism, măcar într-un localism cu bătaie repetată. Sunt – sau măcar au fost – teme la ordinea zilei, generate deseori nu atât de angajări și credințe, cât de dorința situației în contemporaneitate. Or, despre revizuirii a vorbit Lovinescu (invocat când și când, măcar pentru a spune că altele sunt contextele care interesează), iar despre canon, Leopold Bloom [*sic!*, Harold, *n.ed.*]. În fine, se va zice, decât amorțirea în autocontemplație, de preferat reveria conceptuală care ne poate da iluzia că dezbaterile însumează credințe. De preferat chiar și butaforia discursului aplicativ, cu perspectiva instituirii unui alt desen axiologic. La rigoare, cred că aș putea vorbi despre vârstele canonului literar la noi, stabilind, adică, anumite structuri în care se înscrie, fără să știe chiar, scriitura unui timp mai cuprinzător. Pe de altă parte, cum un spirit al secolului se manifestă până și în receptare, canonul și revizuirea sunt date complementare. Firește, atât cât e posibil ca lucrurile să fie disociate, nu mă refer la revizuirea făcută pe teme ideologice. La drept vorbind, adevărul e, și din acest punct de vedere, care pare la îndemâna multora, o chestiune extrem de delicată, din moment ce sunt la mijloc metamorfoze în timp, situații irepetabile, cazuri, și nu «modele». N-aș intra în detalii, dar pe mulți nu i-a înspăimântat riscul de a judeca în paradigme și atunci când n-ar fi trebuit s-o facă. Nu ascund că și trimiterea la canon suferă de aceeași carență, a simplificării dogmatice, și tocmai de aceea nu am deloc cultul canonului. Dacă vreți, să-i dăm canonului ce este al lui, dar să nu pierdem din vedere detaliile. Oricum, când e vorba de revizuirile care-și propun înainte de toate să sancționeze, nu cred în judecați absolute, și asta nici măcar în plan moral, ci în încercarea de a înțelege, de pe o poziție care să fie dispusă să vadă valoarea ori de unde ar veni ea. Valoarea și curajul. Așadar, vorbind de revizuire, nu m-aș referi la receptare decât în măsura în care ea însăși modelează într-un anume grad creativitatea sau în măsura în care implică activitatea editorială”. □ Este și momentul unui nou bilanț (de data aceasta, de final) al anchetei *Bursa de valori literare*, una din „revelațiile” acesteia fiind o „altă pleiadă de

critici tineri, pe tot teritoriul țării, în locul «echipei de aur» din comunism”. „Bursa trebuia să fie, în intenția noastră, doar o anchetă. Răspunsurile ample ale criticilor și dorința redacțională de a acoperi o arie geografică și generațională cât mai echilibrată, pentru a nu alimenta în plus războaie culturale, au făcut-o să atingă 10 ediții, fiecare număr aducând alte nume și chiar o altă așezare a lor, în funcție de opiniile critice acumulate”. Subliniind apăsător că tabelul rezultat din însumarea tuturor răspunsurilor „nu indică valorile, ci creșterile (și scăderile) în vizibilitate în opinia criticilor de azi (foarte mulți dintre ei tineri, pentru că aceștia au arătat mai mare disponibilitate față de anchetă noastră)”, sunt publicate numele autorilor propuși, pe genuri, nume care „alăturate, [...] țin un tablou schimbat față de «lista lui Manolescu» sau de listele «Observatorului cultural». Nu există deocamdată nicio altă «sinteză» de acest gen”. O primă trăsătură a Bursei după cele zece secvențe publicate până acum este aceea că „scriitorii afirmați sau cu debuturi notabile în anii comunismului domină de departe piața literară actuală”. Din punct de vedere generațional, Bursa arată că „în noua ierarhie, pe primele locuri, la poezie, proză și critică stă generația '90”. Apoi, „primele locuri la jurnale și memorii sunt în exclusivitate deținute de tinerii din anii '40, o generație nefișată și nebotezată încă, iar eseu pune alături personalități care s-au contestat uneori reciproc. Creșterea maximă în vizibilitate, comparată cu punctul de pornire (1989) o dețin, conform Bursei, anumiți membri ai generației '80, deja «clasicizați». Segmentul extins al celor eliminați de cenzură înainte de '90 pentru că aleseseră libertatea oferă doar câteva nume, dovedind că memoria publică recuperează greu. Se mai marchează creșterea «apoliticilor» și scăderea celor ce și-au datorat poziția și interpretării/intenției politice a textului. Poate unele întrebări ale noastre au fost insuficient de precise, poate cititorii au așteptat o ierarhie a valorilor, fixă, imuabilă, nu un tabel (fluctuant, în funcție de subiectivități) al vizibilității (sporite sau scăzute) a autorilor, după pragul lui 1990”. Înțelegând frustrarea acelor cititori, inițiatorii își propun să revină la începutul anului 2006 cu „o Bursă mai matură, cu întrebări mai exacte”. De asemenea, este subliniat caracterul aleatoriu al listelor cu două sau mai multe nominalizări în relație direct proporțională cu numărul de ediții ale suplimentului și anchetei. Precizând că „orice enumerare de acest gen este incompletă” și cerându-și scuze „pentru omisiuni, chiar dacă ele nu ni se datorează”, inițiatoarea Gabriela Adameșteanu publică bilanțul celor zece ediții de răspunsuri la ancheta *Bursa de valori literare*: Poezie: Teodor Dună, Letiția Ilea; Proză: Ioana Bradea, Veronica A. Cara, Paul Cernat, Aura Christi, Felicia Mihali, Alina Nelega, Ioan Stanomir; Jurnale, memorii: Jeni Acterian, Gheorghe Jurgea-Mihăilești [*sic!*, Jurgea-Negrilești, *n.ed.*], Herta Müller, Alice Voinescu; Eseu: Gabriel Andreescu; Critică și istorie literară: Adrian Lăcătuș, Costi Rogozanu, Simona Sora, Octavian Soviany, Andrei Terian, Tudorel Urian; Afirmați înainte de '90: Petru Creția, Șerban Foarță, Radu Mares, Mariana Marin, Angela Marinescu, Gabriela Melinescu, Ioana Ieronim, Mircea Mihăieș, Gellu Naum, Marian Papahagi, Toma Pavel, Virgil Podoabă, Andrei Pleșu, Ion Pop,

Aurel Sasu, Eugen Simion, Cornel Ungureanu, Ion Vartic, Alexandru Vlad, Mircea Horia Simionescu; În scădere: George Bălăiță, Petru Dumitriu, Petre Sălcudeanu, Marin Sorescu”. □ Este publicat comunicatul-necrolog *In memoriam Ion Stratan*, semnat de Uniunea Scriitorilor din România și de Asociația Scriitorilor din București. □ Despre *Noua Europă culturală [care] se bucură de sprijin german*, adică despre Fundația Gerhart-Hauptmann Haus, care an de an, de la sfârșitul anilor '50, a organizat forumuri la care au participat și scriitorii români sau germani din România, scriu Gabriela Adameșteanu și Nora Iuga.

23 noiembrie

● [„*Luceafărul*”, nr. 42] „*De-a v-ați ascunselea* (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2004), departe de a fi o simplă întemnițare ludică a cuvintelor în metafore, așa cum perfid pare a sugera titlul volumului, este mai curând un drum spre eșafodul propriei gândiri, condamnate la luciditate veșnică și tortură măsurată în porții farmaceutice de otravă lirică. Nicolae Marian Tomi încearcă să împace gustul pentru exprimarea diafan-încifrată și atât de sugestivă muzical și cromatic, din haiku-urile care l-au făcut cunoscut, cu un tip de poezie de mai largă respirație, accesibilă cumva cititorului actual, în ciuda ermetismului ei elaborat”, susține Valeria Manta-Tăicuțu în recenzia intitulată *Pescarul de iluzii*. □ În aceeași rubrică, intitulată *Galaxia cărților*, păstrând și specia lirică, Adrian Țion, în articolul *Aparența jocului aleatoriu*, prezintă cel mai recent volum al poetului Marcel Mureșeanu, *Orbul pământului* (Editura Grinta, 2005): „Apelând la structura terținelor genuine – pe care din excesivă precauție ezită să le numească haiku-uri –, poetul îmbină acuitatea observației cu inocența nealterată a fantazării ce poartă marca «marcelină» a ludicului și a ironiei sticloase. Accentul pus pe latura descriptivă, cerută de canon, potențează expozitiv fondul latent al reflexivității neutrale și al contemplației extatice. În planul concret al prefacerii versului, impulsul afectului orientează împletirea de cuvinte spre un lustru ideatic auroral, dominat de imaginea-surpriză, căutată obstinant în această formulă poetică întocmai ca poanta în epigramă. Când aceasta apare ușor diluată, pregnanța miezului stă în combinații lexicale de surprinzătoare inventivitate, cu aparență de joc aleatoriu de paradigme sintactice cu rol vizibil în ornamentația rafinată a expresiei. În plan pur vizual aranjamentul lingvistic își găsește echivalența, poate, în ikebana. Dar astfel de corespondențe s-au mai făcut. În interpretarea poeziei lui Marcel Mureșeanu cu totul nouă mi se pare translația făcută între inflexiunile textului și muzică, asociere explicată minunat de Irina Petraș în rândurile însoțitoare ale volumului”. □ La împlinirea a 75 de ani, Caius Traian Dragomir îl omagiază pe *Poetul și omul de cultură Aurel Rău*: „Într-o primă instanță personalitatea lui Aurel Rău pare să se manifeste divergent în opera lui poetică și literară și în manifestarea, ce îi e proprie, prin cultură. În scrisul său, în literatura propriu-zisă el aparține integral tradiției românismului – poezia, proza, literatura de călătorie sau memorialistică sunt în chip total creații ale principiului și stilului românesc, așa

cum au fost acestea definite în creația speculativă a unui Lucian Blaga. În planul culturii, Aurel Rău este o personalitate universalistă, care adoptă, pentru traducere, din literatura lumii, tot ceea ce aceasta conține mai ales, mai distins, mai genial, într-o vreme a modernității, a revoluției, a noului integral [...]”. □ *Între „noul Cristos” și Eumene* este titlul noului studiu propus de Ion Pachia Tatomirescu, de această dată interesat de „profilul liric” lui Dimitrie Stelaru, „etalon al boemei bucureștene”, „model” și pentru „boema” generației Labiș-Stănescu-Sorescu sau generația paradoxismului, care l-a cunoscut bine până în 1971), rămas neschimbat, din „epoca interbelică”, peste „obsedantul deceniu”, până în „epoca resurecției”. □ Liviu Pană semnează o pagină de istorie literară, interesat de *O mare prietenie: Panait Istrati – Arthur Parquet*. □ Sunt publicate grupaje de versuri aparținând poetilor Simona-Grazia Dima și Petru Scutelnicu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Victor Iancu. □ Maria Irod traduce o proză scurtă din Elfriede Jelinek. ■ Sunt publicate *Premiile literare pentru 2004*, hotărâte de juriul Uniunii Scriitorilor. Proză: Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*; Poezie: Constanța Buzea, *Netrăitele*; Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui*; Dramaturgie și teatrologie: Mircea Ghițulescu, *Cartea cu artiști. Teatrul românesc contemporan*; Literatură pentru copii și tineret: Nu se acordă; Istorie, teorie și critică literară: Adriana Babeți, *Dandysmul. O Istorie*; Eseuri, Jurnale, Memorii, Publicistică: Horia-Roman Patapievic, *Ochii Beatricei...*; Traduceri din literatura universală în limba română: Șerban Foarță, *Blazoanele anatomiei feminine. Poeți francezi din epoca Renașterii*; Sorin Mărculescu, *Miguel de Cervantes: Don Quijote*; Antologii, Dicționare, Ediții critice: Al. Condeescu, Nichita Stănescu, *Opera magna*; Ion Istrate, Ioan Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu, *Dicționarul cronologic al romanului românesc*; Debut: Ioana Bradea, *Băgău*; Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*.

● **[„România literară”, nr. 46]** Cu titlul *Febra negației*, în paginile centrale sunt publicate noi fragmente din jurnalul inedit al Florenței Albu, transcrise de sora poetei. ■ *Pagini de jurnal și documente inedite*, de data aceasta aparținând lui Mihail Sadoveanu (Junimea, 2005), comentează și Ion Simuț în articolul *Sertarele unui clasic*: „Volumul cuprinde însemnări cu un conținut foarte divers, dintr-o perioadă foarte întinsă, începând cu 1906 și terminând în 1956. Avem informații disparate dintr-o jumătate de secol de laborator de creație și de gândire sadoveniene”. În ciuda unor imperfecțiuni de editare, răspunzător fiind Constantin Mitru, „volumul de texte inedite este o încântare pentru sadovenienii obișnuiți (din păcate, din ce în ce mai puțini) și o mină de aur pentru sadovenologi (și ei foarte rari)”. ■ „Protejată de situarea sa ambiguă, deopotrivă înăuntru și în afară, privirea lui Caragiale, este a unui hedonist: materia îi apare ca un spectacol fascinant – și nu înspăimântător – de forme, ipostaze, culori, un spectacol al faptelor greu de așezat în modele raționale sau raționabile. Totul se desfășoară ca într-un gen de echilibristică sofisticată în care niciun fel de interpretare nu e

decisiv motivată. Or, pe Caragiale nu-l alienează o astfel de indecizie și nici desfășurarea labirintică de spații. Un epicureu nu găsește aici decât prilejul uimirii: viața însăși e un spectacol și Caragiale e atras ca de o flacără de taina ei, de abisul «construcțiilor» care sfarmă orice așteptare și logica bunului simț. Paradoxul și surpriza, duse până la absurd, cu consecința de-realizării concretului, sunt construite de Caragiale în virtutea repetării unei ecuații descifrate de el în lumea reală. Fascinat de lume, vrea, la rândul-i, să poată uimi. Și o face ca și cum faptele de genul acesta nu ar fi niște excepții, situații margine și periferice, ci exemplare”, scrie Mircea A. Diaconu în eseu *I.L. Caragiale, un hedonist în labrint*. □ La centenarul nașterii lui Petru Comarnescu, Iordan Datcu îi schițează portretul bazându-se pe filele de jurnal, „un document al periplului autorului lui, dar și o imagine, fatalmente subiectivă, a lumii literare și artistice prin care a trecut”. □ Din aceleași rațiuni comemorative, tableta lunii *Noiembrie* a Gabrielei Ursachi îl are în centru pe același Petru Comarnescu: „«Vizionar estetic al existenței», un Odobescu mai palid în oglinda veacului de hotar, Petru Comarnescu (23 nov. 1905 27 nov. 1970) punctează temeinic, dar fără anvergura capodoperei în mai toate domeniile culturii: eseu, critică literară și de artă, filozofie, estetică, teatru, traduceri și, în sensul cel mai grav al efemerului, publicistică. Din paginile sale de jurnalist conștiincios – se estimează că acestea ar fi în jur de cinci mii – se conturează o personalitate cu vădit spirit organizatoric (întemeiază reviste, se ocupă de conferințe – dezbateri, conduce, ca lider de generație, gruparea «Criterion», organizează, până spre sfârșitul vieții, importante expoziții de artă), dar și un gânditor neoclasic care tinde, cel puțin declarativ, spre «academismul» de tip Tudor Vianu. Interesant mi se pare, din toate punctele de vedere, *Jurnalul* dintre anii 1931 și 1937, o mărturie a neașezării valorilor spirituale din interbelic, dar și un *Bildungsroman* de ocazie, cu «personaje» extrem de vii în evocare și tot atât de active în faptul de cultură: Mircea Eliade, Eugen Lovinescu, Mihail Sebastian, Constantin Noica sau Mircea Vulcănescu”. □ În *Reflecțiile unui sceptic*, G. Dimisianu prezintă volumul *Câinele în lesă* (Ed. Viitorul românesc, 2004), ce cuprinde opt interviuri luate lui George Bălăiță și un Appendix, ce adună „texte publicistice reprezentând mărturisiri de credință artistică și reflecții despre lumea de azi”. □ Într-o mare măsură, recenziile din acest număr sunt adjuocate de poeți și poete. Astfel, Tudorel Urian îl definește pe Petre Stoica drept *Un suprarealist elegiac*, comentându-i volumul recent apărut *Pipa lui Magritte* (Ed. Brumar, 2005), „o replică din perspectiva poeziei, la faimoasa lucrare a pictorului belgian. Poezia înseamnă descătușarea imaginației, depășirea tuturor barierelor materiale, punerea în același plan a visului și a realității, coabitarea unor elemente incompatibile în percepția curentă. Realitatea poeziei conține și imaginarul, roadele fanteziei, logica mereu alunecoasă a viselor. De aceea, privit prin prisma sensibilității poetice a lui Petre Stoica, mesajul lui Magritte se transformă într-un foarte puțin surprinzător *ceci est une pipe*”. □ Citind volumul *europa. zece cântece funerare* (carte și CD, C.R., 2005), Marius Chivu decretează: „remix de

generație”: „poezia Elenei Vlădăreanu nu excelează prin mărci distincte și merge pe drumuri prea la vedere lăsându-ți cumva impresia unui remix de generație, totuși, nu vreau să se înțeleagă că, abordată cu o privire mai puțin contextualizată, ar dezamăgi și că nu e nimic de citit aici: sunt destule momente de poezie bună în această carte, tensionată temperat cu câteva imagini puternice și nu doar prin aportul limbajului”. □ Același tânăr critic acordă spațiu și comentariului pe marginea unei plachete ce conține „copilării erotice, ultima năzbâtie literară a lui Robert Șerban”, și anume volumul bilingv română/germană intitulat *Barzaconii/Anus dazumal* (Ed. Hartmann, 2005): „Prea multe nu ar mai fi de spus despre această cârtică frivolă plină de hazul candorii, al cărui singur și fatal cusur e că se termină prea repede. E însă perfectă pentru un drum cu tramvaiul până la serviciu pentru a începe ziua cu zâmbetul pe buze, înduioșat de aceste micro-amințiri din copilăria (erotică) izbitor de asemănătoare cu a fiecăruia dintre noi”. □ Poeta Simona-Grazia Dima comentează volumul de versuri *Semnul tăcerii* (C.R., 2004) de Mariana Filimon, titrând *Caligrafie de iarnă*: „Poezia Marianei Filimon demonstrează cât de adânc poate mișca o rostire părelnic albă și descărnată, cât de multă viață se ascunde în detaliile umile ale existenței și cât de convingător poate suna un glas «mic», adică șoptit, pe deasupra multiplicității și fragmentarului lucrurilor”. □ Pagina de poezie găzduiește amplul poem al Cornелиei Maria Savu, *Ingeborg și Paul*. □ Versuri mai semnează în acest număr Emil Brumaru (poemul „cerșetorului de cafea”), Constanța Buzea și Grigore Fântășescu. □ *Un exemplu de obiectivitate* i se pare lui Gheorghe Grigurcu a fi poetul Ilie Constantin, în postură de critic, așa cum reiese din volumul *Eseuri critice* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004): „Nu neapărat ca poet, ci în simpla, fundamentala calitate de cititor avizat, confratele nostru se străduiește a intra în rezonanță cu scriitorii (mai cu seamă cu poeții) pe care-i supune analizei printr-o postură de apropiere, de intimizare. Într-un fel, încearcă a reconstitui starea de spirit creatoare, a o dubla printr-o gesticulație interioară proprie, a se pune cumva în locul autorilor. A le intui intențiile ori, dacă vreți, a devina precum un haruspiciu în viscerele plăsmuirii lor literare”. □ Exceptând două volume notabile, primul conținând ■ versuri inedite de Nicolae Labiș, *Doină întârziată* (apărut sub egida Complexului muzeal Bucovina, Ed. Lidana, 2005), „un adevărat dar pe care ni-l face Nicolae Cârlan, cercetător competent al vieții și operei poetului din Mălini. Ni se oferă prilejul să auzim încă o dată sunetul de diapazon de argint al poeziei extraordinarului adolescent”) și a doua, □ un eveniment în dialectologie datorat Matildei Caragiu Marioțeanu și lui Nicolae Saramandu, *Manual de aromână/Carti trâ învițari armânești* (Ed. Academiei Române, 2005), dar care are și „valoare literară”, fiind vorba „nu numai de antologia de poezie aromânească, inclusă la sfârșitul manualului, ci de frumusețea aromânei înseși, variantă plină de pitoresc a limbii române, foarte bine descrisă, sistematizată și explicată de autori”, □ celelalte cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână au autori mai puțin cunoscuți. Cu toate acestea, criticul le răsfoiește cu atenție, găsind

ici-colo și câte o reușită, precum în cazurile lui George Luca, *Eu, ticălosul și scârbitul* (Ed. Limes, 2005): „Un bărbat cultivat, cu gustul rafinat de miile de cărți citite, își trage pe ochi o șapcă de derbedeu și privește lumea ironic-provocator – acesta este personajul liric care monologhează în poezia lui [...]. În mod inteligent, George Luca pune multă culoare în descrierea cenușii existenței”; □ al Codrinei Bran, *Antipozi*, proză scurtă (Ed. Zenit, 2005): „Proza Codrinei Bran este o apă repede care îl ia pe cititor și îl duce-tărăște-rostogolește exact acolo unde vrea autoarea, fără ca el să simtă asta ca pe o bruscare. Prozatoarea are întotdeauna ceva interesant de istorisit și o face într-un mod alert și atrăgător. Informații despre epocă, despre psihologia personajului adus în plan, despre biografia lui, despre modul cum se îmbracă și se comportă în societate sunt sintetizate în câteva cuvinte. Puțini prozatori de azi au în scris o asemenea eficacitate”; □ sau Costel Baboș, *Aș crede în Dumnezeu*, amintiri reinventate (C.R., 2005): „Scriere autobiografică liberă (fără a fi fantezistă), cuceritoare prin dezinvoltură și printr-o naivitate deliberată, cu funcție artistică”. □ „Câtă poveste, atâta eseu. Și cât eseu, atâta poveste”, conchide sintetic Simona Vasilache prezentarea romanului lui Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni* (C.R., 2005): „Așa sunt toate. Chilipiruri, vieți ieftine povestite scump. Imagini definitiv pierdute într-o oglindă uitucă, într-o pasiență de om răbdător. E, în felul cum le inventează, grav, fără să se joace, Andrei Oișteanu, un amestec de magie neagră și albă nostalgie. Un dor fără vise și fără memorie. Sau, poate, reveriile unui cinic învins de fantasmă”. □ *Tren de plăcere* este definiția concisă pe care Daniel Cristea-Enache o dă volumului propus de Ioana Pârvulescu în urmă cu doi ani, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (Humanitas, 2003), ieșit la lumină „dintr-un impresionant efort documentar de critic și istoric literar, pentru care aspectul sociologic e secundar. Miza cărții este aceea de a desface societatea românească interbelică în articulațiile sale, pornind de la centrul ei trepidant și expresiv. Zumzetul viu al epocii apare printr-o desfoliere răbdătoare a ziarelor și revistelor interbelice [...], dar și a jurnalelor și memoriilor, cărților de interviuri și anchete literare, la care se adaugă albume foto și almanahuri, conferințe radiofonice și casete cu înregistrări, anuare statistice [...]. Prin consultarea tuturor acestor surse, autoarea se adâncește voit într-o experiență a detaliului semnificativ și evadează din prezentul metropolei noastre într-un trecut al ei mai bun. [...] O carte care se citește cu delectare și profit intelectual, datorată uneia dintre cele mai oneste și mai pregnante voci ale generației critice intermediare”. □ Autoarea lăudată se regăsește și în postura de „pesimistă”, semnând tableta *Oameni care lipsesc*, în care îi evocă succint pe Z. Ornea, Mihai Pascu, Tita Chiper, Andriana Fianu, Costache Olăreanu, Andrei Scrima, Liggya Naum, Mihaela Marin, Ion Stratan, Mircea Nedelciu. □ Festivalul Național de Teatru beneficiază de cronici de spectacole semnate de Ioana Pârvulescu, Nicolae Manolescu și Adriana Bittel. □ La rubrica *Meridiane*, Luminița Voina-Răuț scrie despre cel mai recent roman al scriitoarei chiliene Isabel Allende, George Șipoș, despre „literatura tânără din Japonia”, din alte note

nesemnate cititorii aflând detalii despre Booker Prize 2005, despre scrisorile lui J.R.R. Tolkien etc. ■ *Premiile Uniunii la bursa zvonurilor* sunt privite „la microscop” de Cristian Teodorescu. El pornește de la bănuiala multor confrăți cum că premiile au fost întotdeauna stabilite dinainte de jurizare, luând în calcul și ipoteza unor „scenarii compensatorii pentru orgoliile celor aflați în competiție. Mai nou, ele par a fi produse de nominalizații cu șanse mai mici sau mai panicoși, care își pregătesc o «ieșire onorabilă» din competiție, în eventualitatea unui eșec”. Cu toate acestea, semnatarul articolului caută sursa nemulțumirilor și zvonurilor de tot felul în lipsa de autoritate a US și a directorului acesteia: „E limpede însă că Uniunea Scriitorilor încă n-a reușit, în rândurile membrilor săi, să își recapete coeziunea și orgoliul care fac dintr-un nominalizat la premii, un competitor fericit, în așteptarea deciziei finale a juriului. Ca probă că au lipsit de la ceremonie și destui premiați. Pare ciudat că un om căruia i s-a reproșat excesul de liberalism, Nicolae Manolescu, i-a avertizat pe cei care nu vor veni anul viitor ca nominalizați la premii că vor fi scoși de pe listă, dacă nu au motive întemeiate să lipsească. Unii comentatori au văzut în asta o dovadă că Manolescu vrea să pună șaua pe Uniune, alții, dimpotrivă, că noul președinte al Uniunii recurge la amenințări administrative, pentru că nu a izbutit să-și impună autoritatea. Ambele ipoteze mi se par forțate. Uniunea Scriitorilor are o mai veche problemă de imagine. Aceea a lipsei de rigoare și în privința primirii de noi membri și în ceea ce privește jurizarea premiilor pe care le acordă. Nu mai vorbesc de valoarea premiilor. Fiindcă dacă ele ar avea o consistență de invidiat sau consecințe editoriale imediate ori dacă ar stârni valuri de interes printre cititori, Nicolae Manolescu n-ar fi ajuns la asemenea amenințări”. ■ Detalii despre ședințele, jurizarea și premiarea de la US (pentru anul 2004) din 11-12 noiembrie a.c. apar pe ultima pagină a publicației. Octavian Paler a fost distins cu Premiul Opera Omnia, iar Livius Ciocârlie, cu Premiul Național de Literatură. Proză: Gheorghe Crăciun, *Pupa Russa*; Poezie: Constanța Buzea, *Netrăitele* și Liviu Georgescu, *Orologiul cu statui*; Dramaturgie și teatrologie: Mircea Ghițulescu, *Cartea cu artiști*; Istorie, teorie și critică literară: Adriana Babeți, *Dandysmul. O Istorie*; Eseuri, Jurnale, Memorii, Publicistică: Horia-Roman Patapievică, *Ochii Beatricei...*; Traduceri din literatura universală în limba română: Șerban Foarță, *Blazoanele anatomiei feminine. Poeți francezi din epoca Renașterii*; Sorin Mărculescu, Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Antologii, Dicționare, Ediții critice: Al. Condeescu, Nichita Stănescu, *Opera magna*; Ion Istrate, Ioan Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu, Mariana Vartic, *Dicționarul cronologic al romanului românesc*; Debut: Ioana Bradea, *Băgău*; Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*; Premiile pentru literatura în limbile minorităților naționale: Egyed Péter, *Madonnak, Porban (Madonele în vârtoarea vieții)*; Hatházi András, *Danilo* (debut).

24 noiembrie

• [„**Observator cultural**”, nr. 39 (296)] Dezbateră intitulată *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni* ajunge în acest număr la episodul V, articolelor din numerele precedente adăugându-li-se cel semnat de Ștefan Borbély, intitulat *O lectură constructivă*. După ce a publicat în „Dilema veche” (nr. 90/7-13 oct. 2005), un articol în care a „releat cu precădere neajunsurile Dicționarului General al Literaturii Române, ctitorit de către acad. Eugen Simion”, criticul încearcă de această dată „o lectură preponderent constructivă”. Cu toate aceste bune intenții enunțate, bilanțul pare tot unul negativ, lipsit însă de virulența limbajului critic. Astfel, DGLR „nu mută munții din loc [...], el e mai degrabă prudent, adaptativ, nu cauționează noul și nu stimulează curajul selecției atipice. Rămânem, după ce îl parcurgem, cu aceeași ierarhie pe care o avuseserăm și înainte, cu aceleași fixații și cu aceleași idiosincrazii, însă el incită și la unele reconsiderări, nu în mod direct, ci prin ricoșeu, încurajate de lista integrală de titluri sau de meandrele unor biografii realmente incredibile”. Totodată, „sub aspect metodologic, autorii au lucrat de pe poziția unui minimalism impresionist prudent”, „«periferia» literaturii noastre zace și pe mai departe nevalorizată”, iar „DGLR reduce totul la valori muzeale, prăfuite, etichetate, ca-ntr-un panopticum” etc. □ Mihaela Miroiu citește cel mai recent volum al Ioanei Nicolaie, *Cerul din burtă* (Ed. Paralela 45, 2005, prefață de Gabriela Adameșteanu) în cheie feministă, intitulându-și recenzia *Născuți din femei și din culturi misogine*: „Tratatele despre sarcină sunt de regulă scrise de către bărbați, iar ei nu trăiesc direct această experiență. Ei au legitimitate prin «obiectivitate» și «neutralitate». Femeile sunt prea implicate. Cum să le dai crezare? De ce ai asculta ce gândesc gravidele, dincolo de ușa bucătăriei, gineceul lor cel de toate zilele? Subiectul este trivial” etc. □ Aceeași carte, greu de clasificat formal, este comentată și de Ana-Maria Popescu în articolul *O temă tabu*: „Cât despre clarificarea între specii, dacă e roman sau poem, prea puțin contează. E clar că e o delicată «calchiere», o structură undeva la graniță, cu prea puține elemente de roman totuși. Dar dacă acest compromis salvează poezia și vinde măcar cu câteva volume mai mult, eu sunt pentru!”. □ Raluca Ciochină prezintă succint volumul „de poezie diafană, inclasabilă în trendul de astăzi”, scris de Suzana Filip, *Aici e viața de apoi* (Ed. Paralela 45, 2004, prefață de Eugen Negrici). □ Cum este *Să vorbești cu dezinvoltură despre sex și despre țară* învață Ovidiu Șimonca din volumul de publicistică „radicalizată, înfierbântată” a lui Radu Pavel Gheo, *DEX-ul și sexul* (Polirom, 2005), după prezentarea căruia, recenzentul reproducând „un spumos ghid al temelor care «dau bine» în comunitatea rafinată a inteligenței românești”: „Aceste coduri de acces ar fi următoarele, în viziunea lui Radu Pavel Gheo: 1) Nichita (da, poetul Nichita Stănescu); 2) Andrei Pleșu – *Despre îngeri*, Gabriel Liiceanu – *Despre limită*; 3) Ultima carte (sau ultima conferință sau ultima emisiune TV) a lui Horia-Roman Patapievici; 4) Nicky (da, criticul literar Nicolae Manolescu); 5) Mircea Cărtărescu; 6) *Blow-up*; 7) Postmodern,

postmodernitate; 8) Lăutarii din Clejani și/sau Fanfara de la Zece Prăjini; 9) Lupta între generații; 10) Vama Veche; 11) Perioada interbelică roz; 12) Franțuzismele; 13) Condiția intelectualului român”. ■ Tot din categoria scriitorilor convertiți la jurnalism face parte și recenzia Deliei Ungureanu la volumul lui Mircea Cărtărescu, *Baroane!* (Humanitas, 2005), intitulată *Coborârea Poetului în Cetate*. „Indiferent că e vorba despre campania electorală sau despre o simplă amintire, nu în mod necesar legată de un fapt al istoriei recente, Mircea Cărtărescu reușește să creeze mici povești, grefate pe un scenariu literar, orientate mai mult sau mai puțin către cititorul obișnuit de ziar. Frapează în aceste texte existența unui profund simț critic în fața societății românești – pe care, dintre poeți, numai Eminescu l-a mai dovedit – și a unei credințe neșrămutate într-o altă lume, nu atât paralelă, cât ameliorată, în care eticul și esteticul să ocupe același loc. Mircea Cărtărescu demască anacronismul societății românești, care e încă profund naționalistă și conservatoare, generând mituri precum cel al lui Ștefan cel Mare sau al lui Mihai Viteazul, reperabile încă în mentalul colectiv. Distanțându-se ironic de asemenea constructe și stereotipii de gândire ca «specificul românesc», puse în circulație de interbelici de marcă precum G. Călinescu și Camil Petrescu, Mircea Cărtărescu a fost acuzat, ca și Caragiale, la vremea sa, de naționalism și i s-a imputat că i-ar fi rușine de originea sa etnică. Ceea ce îi apropie pe cei doi este aceeași societate plină de Mitici și Zițe, neschimbată de două sute de ani.” □ Intervievatul din acest număr este matematicianul român Bogdan Suceavă, universitar în Los Angeles, aflat pentru scurt timp la București, Ovidiu Șimonca alegând ca titlu pentru dialogul purtat aserțiunea „*Imprecizia și nepunctualitatea: asta mă deranjează cel mai mult în lumea românească*”. Dincolo de numeroasele teme extraliterare abordate (biografice, sociale etc.), cei doi discută despre romanul *Venea din timpul diez* (Polirom, 2004) care „are parte, în ultimele săptămâni, de o receptare mai puternică decât a avut în momentul apariției”: „Textul de la care am plecat a fost o nuvelă, *Să auzi forma unei tobe*, pe care am scris-o în aprilie sau în mai 1999, într-o singură după-amiază. Ce a contat a fost tonul poveștii. Era o anumită poziționare a naratorului, o anumită formulă de adresare, pe care apoi am extins-o la întregul roman. Cu acel ton puteam să încorporez ironia, puteam să încorporez toate referințele culturale de care aveam nevoie, puteam să aduc tot aerul Bucureștilor. Asta mă interesa: unde poate fi plasat naratorul ca să poată acoperi toate perspectivele”. □ La apariția celei de a treia ediții a eseului *Bunul-simț ca paradox* (C.R., 1972; Ed. Vitruviu, 1997; C.R., 2005), Adina Dinițoiu îi consacră o amplă recenzie intitulată *Alexandru Paleologu: un stil aristocratic și paradoxal al moralei*: „Zveltețea gândirii, precizia frazei, umorul subtil, răsturnarea cu eleganță a locurilor comune nu epatează la Al. Paleologu, nu iau ochii cu o strălucire factice, într-un cuvânt, nu creează sofisme, deși uzează de ele. Dimpotrivă, au acea putere de observație și de fixare proprii moralistilor, acea calitate de a creiona tipuri”. □ Lorena Anton semnalează un interesant eseu antropologic datorat Ruxandrei Ivăncescu: *Paradisul povestirii – memorie și*

realitate trăită în povestirea tradițională (Ed. Paralela 45, 2004). □ Cu titlul *Între urgie și dramaturgie* (27%), Doru Mareș semnează un articol despre recent încheiatul Concurs Național de Dramaturgie, organizat de Ministerul Culturii și Cultelor, în parteneriat cu Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Timișoara. Din cele 66 de texte admise în concurs, juriul (format din Gianina Cărbunariu, Radu Afrim, Mircea Ghițulescu, Doru Mareș și Dan C. Mihăilescu) a nominalizat zece texte dramatice semnate de Ștefan Caraman, Mihai Ignat, Irina Roxana Georgescu, Nina Țânțar, Madi Lussier, Horia Gârbea, Olga Delia Mateescu, Radu Herjeu, Cornel Udrea și Florina Ilis. Apoi, cu majoritate de voturi, au fost acordate: Premiul I, pentru piesa *Patru cepe degerate* de Mihai Ignat, Premiul II, pentru piesa *Subteranean Homesickness* de Irina Roxana Georgescu și Premiul III, pentru piesa *Nimic mai mult* de Madi Lussier. Piesa câștigătoare este definită drept „o comedie neagră absolut inteligentă în modul de a organiza situațiile, cu o încheiere ce strepezește dinții o monodramă fără majuscule, aproape un poem, un prozopoem foarte franțuzesc ca opțiune stilistică și retorică”. □ Un amplu eseu despre *Întoarcerea dramaturgului: resuscitarea tragicului și deteatralizarea teatrului* semnează Alina Nelega. ■ Suplimentul din acest număr este consacrat Târgului internațional Gaudeamus 2005 – carte de învățătură, organizat de Societatea Română de Radiodifuziune, care se desfășoară între 23 și 27 noiembrie. Dincolo de prezentarea generală a acestui eveniment în desfășurare, sunt semnalate *Cărțile redactorilor și colaboratorilor noștri* Doina Ioanid, Mihai Ignat, Michael Hăulică & Paul Cernat. Fiecare dintre cei patru beneficiază de câte o schiță biobibliografică, fiind reproduse apoi fragmente din volumele ce urmează să fie lansate în cadrul Târgului de carte: Doina Ioanid, *Poeme de trecere* (Ed. Vinea, 2005), Mihai Ignat, *Cangrena e un animal de casă* (Ed. Vinea, 2005), Michael Hăulică, *Așteptând-o pe Sara* (Millennium Press, 2005) și Paul Cernat (în colaborare cu Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir), *Explorări în comunismul românesc II* (Polirom, 2005). □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm de lansările găzduite de Muzeul Național al Literaturii Române: volumul de versuri *Păcatele tinereții* de Gabriel Stănescu, apărut la Editura Muzeului (prezentat de Marin Mincu și Traian T. Coșovei) și volumul de proză *Catifea*, aparținând actorului Florin Zamfirescu (prezentat de Anca Fusariu, Iolanda Malamen și Alex. Ștefănescu). □ În aceeași rubrică găsim informații despre primul Simpozion internațional de studii românești în Cehia, găzduit de Institutul Cultural Român din Praga, în zilele de 23 și 24 noiembrie. „Simpozionul are următoarele teme: limba română și tendințele ei actuale; limba română ca limba străină; literatura română contemporană; receptarea ei în Cehia și în Slovacia; cultura română contemporană – cinematografie, teatru, muzică, arte plastice, arhitectură; istoria și actualitatea în România și Republica Moldova; relațiile ceho-române”. Printre participanți se numără și Sorin Alexandrescu, Gabriel Dimisianu, Vitalie Ciobanu. □ O notă din aceeași rubrică anunță cea de-a XX-a ediție a Conferințelor „Cuvântul”, Daniel Cristea-Enache, Cornel Ungureanu și Ilie Guțan urmând să

vorbească despre Cercul literar de la Sibiu. □ Începând cu acest număr, Dumitru Țepeneag, sub pseudonimul Ed Pastenague, deține rubrica intitulată *Scrisori pariziene*. Articolul inaugural, *Benjamin Fondane, pirat al metafizicii*, rezumă opiniile lui Olivier Salazar-Ferrer despre poetul mort la Auschwitz, enunțate în volumul *Benjamin Fondane* (Oxus, Paris, 2004, *Series: Les étrangers de Paris. Roumains de Paris*). □ Alexandru Tudorică semnează un necrolog la despărțirea de prof. Ion Vasile Șerban: „Sociologia literaturii, domeniul său de specializare, reprezentând o zonă problematică, amenințată de poncife și exagerări în anii ideologiei comuniste, iese azi, la lectură, întreagă și curată din cărțile lui Ion Vasile (*Literatură și societate*, Ed. Eminescu, 1983, *Critică sociologică*, Ed. Univers, 1983, *Seminarii de teorie literară*, Paralela 45, 2001). El a știut să pună în valoare importanța autentică a laturii sociale în înțelegerea literaturii, insistând însă totodată, în mod consecvent, asupra naturii specifice a fenomenului estetic, frecvent tulburată, în unele explicații simplificatoare ale epocii, de ingredientele alogene atrase din zone învecinate. Tentația literaturii propriu-zise, pe lângă teoria și critica ideilor, precum și îndemnul către activismul public l-au adus în aria creației poetice, dar și, la un moment dat, în gazetăria politică, în care s-a implicat, pentru o vreme, cu pasiune”.

29 noiembrie

● [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 796 (47)] Editorialul din acest număr, *Public, deci exist* (II), îl continuă pe cel din numărul precedent, în contextul Târgului de Carte Gaudeamus, Marius Vasileanu scriind cu năduf despre cărțile proaste care inundă piața de carte din România, publicate în regim propriu de cei cu dare de mână și dorința de a epata: „Este secretul lui Polichinelle, multe edituri trăiesc din astfel de compromisuri: acceptă pe oricine aduce bani spre a fi editat. Indiferent dacă tirajul va fi sau nu vândut integral, editura iese în câștig. Dar cine sunt cei care plătesc? VIP-urile, oamenii de afaceri și cei politici (adesea sunt totuna), în primul rând, cei care suferă uneori și de scriptoree. Unde mai pui că astfel de producții, cu o copertă deșteaptă, într-o ediție de lux, dau bine, sunt prilej de ieșit în lume pentru lansări, de dat cu tifta colegilor și mai incuți. La polul celălalt stau cărțile amărăștenilor, cei care rup de la Gura familiei, numai pentru a-și împlini pohta ce-au pohtit: aceea de a-și vedea numele pe coperta unei cărți. Va fi un prilej în plus de epatare, de nas pe sus, de confirmare a geniului propriu pe care neghiobii din jur n-au știut să-l prețuiască la timp. Și ajungem aici la deontologia editorului. Până unde poți face compromisuri? Chiar este dispus acesta să editeze orice, numai să iasă banul și taraba să fie plină de tipărituri cu numele editurii?”. ■ Articolul lui Traian T. Coșovei, *Un poet în timpul vieții*, sale preia titlul prefetei semnate de Alexandru Condeescu, pentru cele două volume ale ediției (integrală, cronologică) Nichita Stănescu, *Opera Magna*, distinsă recent cu Premiul Uniunii Scriitorilor. Lucrarea „depășește prin complexitate chiar precedentele tentative de restituire a operei nichitastănesciene întreprinse

de același Alexandru Condeescu”. ■ În articolul „*Casanova în Boemia*” sau *tentația livrescului*, Rodica Grigore comentează recentul volum lansat de Andrei Codrescu, descoperind în dragostea pentru cărți a autorului un „centru esențial al semnificațiilor proprii cărții a lui Andrei Codrescu, interpretată pe rând drept un roman istoric [...], roman picaresc, erotic în linia lui Anne Rice, sau plin de nuanțe de metaficțiune filozofică à la Umberto Eco. Lucruri adevărate – toate – dar, probabil, incapabile să prindă toate înțelesurile cărții și ale personajului său principal. Deoarece *Casanova în Boemia* este și rămâne, pe lângă toate acestea, și o sau mai ales o carte a dragostei pentru cărți, iar cititorul va găsi, de-a lungul ei, numeroase trimiteri la alți scriitori și la alte cărți, romanul acesta devenind, este evident, o expresie clară a livrescului în literatură”. ■ La apariția antologiei Mircea Dinescu, *Opera poetică* (Ed. Cartier, 2005), Bogdan-Alexandru Stănescu scrie despre „*Viața și opera*” lui Pan (I), oprindu-se mai întâi la primul volum de tinerețe: „În mod necesar, contactul cu poezia lui Mircea Dinescu ține de tinerețea lecturii. Nu văd cum altfel ar putea vibra cititorul pe deplin în fața versurilor celebre *Sunt tânăr, Doamnă...* Și nici cum altfel s-ar putea ajunge la acel sentiment al vitalismului indiferent, al hedonismului responsabil, pe care poetul îl induce. În spatele versurilor se profilează figura unui Pan modern, declamând la masa unei cârciumi, cu țigara între buze și aruncând priviri promițătoare vreunei tinere. În același timp, poezia ascunde prezența unei melancolii tratate cu indiferență, tocmai pentru că ravagiile pe care le face această boală poetică ar putea distruge eventual discursul plin de energie al unui Pan beat de sine. Tocmai datorită acestei eterne primăveri răutăcioase adiind în poezia lui Mircea Dinescu îmi vine destul de greu să consider cu gravitate cele două volume de la editura Cartier. Vrând, nevrând, volumele de opere complete miros a formol, a bătrânețe alunecând perceptibil spre moarte. Și, totuși, opera poetică a lui Mircea Dinescu numără nu mai puțin de nouă volume. Nu e mult în comparație cu operele unor clasici în viață cine oferă două volume pe an, dar nici puțin. [...] Declamativ, plin de o energie păgână, îndrăzneț fără de teama patosului asumat ca «boală» a unei tinereți tumultuoase, versul lui Mircea Dinescu pare, în *Invocație nimănu* (1971), o mânășă murdară aruncată în obrazul unui univers cotropit de dantele și peruci pudrate. Vitalismul acesta «nerușinat» își este suficient, se consumă ca o flacără iute, arde spectaculos, iar în urmă lasă sentimentul unui gol, așa cum numai un fenomen fulgerător îl poate lăsa în noi. [...] Este aici atâta sfidare cât să atragă mânia zeilor, dar și teama lor în fața curajului unui tânăr ce-și expune pe scut inocența și provocarea. Primul volum al antologiei pare scris în transa unei beții inițiatice, a revelației simplei stări de a fi”. Continuare în numărul viitor. ■ Paginile centrale găzduiesc dialogul purtat de Iulia Argint cu Răzvan Țupa, titlul redacțional preluând o aserțiune a poetului: *Corpurile românești sunt momentele ipocrite, dar vitale, care determină viața noastră*. O scurtă prezentare biobibliografică, semnată de Dan Boicea, prefațează interviul. Tânărul poet vorbește despre colegii săi de generați, dar și despre cei care îi urmează:

„Există în scrisul unor autori ca Marius Ianuș, Ionuț Chiva, Dan Sociu, Elena Vlădăreanu și al multor alora elemente care pot să ofere mostre convingătoare ale sensibilității românești contemporane. În același timp, începe să se facă simțit un suflu nou în poeziile celor care abia acum apar. Vorbesc despre tineri care încă nu au debutat. Se spune, de obicei, că noi suntem tinerii. Ianuș, Chiva, Komartin, Dună, Sociu, eu suntem deja la a doua, a treia carte publicată. De-acum ar fi bine să nu mai fim promisiuni... suntem exact ceea ce facem și ceea ce dăm la momentul prezent. Tinerii se numesc acum Liviu Diamandi, Cătălina Vieru, Andra Rotaru, Diana Geacăr, Valentina Chiriță, poeți aflați în pragul debutului. Ei sunt cei care promit...”. Întrebat cum se raportează la generația douămiistă, dar și la cele anterioare, optzeciștii și nouăzeciștii, Țupa răspunde: „Din punctul meu de vedere există mai puțin douămiști cât douămiism. Să mă explic: cred că ne aflăm în fața unei schimbări definitive de paradigmă literară și existențială. Schimbarea anunțată de generația '80, cu încercările fericite pe care în poezie le-au semnat, printre alții, Traian T. Coșovei ori Ion Stratan și Mariana Marin, iar în proză Mircea Cărtărescu, Ioan Groșan și Gheorghe Crăciun. Schimbare la care au contribuit din plin Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Lucian Vasilescu și, mai ales, Cristi Popescu, considerați nouăzeciști. Aerul proaspăt adus de violentările succesive aduse unei lumi literare românești înțepenite undeva dincolo de Al Doilea Război Mondial a anunțat această schimbare. Autori debutați în preajma anului 2000 au avut șansa unui editor ca Nicolae Țone și au beneficiat din plin de entuziasmul lui Marin Mincu pentru a se defini ca o generație. La fel de important este demersul inițiat în acest an de Cartea Românească. Dar deschiderea completă a limbajului literar, renunțarea la crisparea textualistă și la furia detabuizării sunt atributul [*sic!*] scrierilor unor tineri care abia acum încep să apară și care deocamdată nu pot fi citați decât pe site-uri de internet”. □ Grupaj de poeme de Simona-Grazia Dima. □ O poezie minusculă publică și Cassian Maria Spiridon, în rubrica al cărei titlu a fost ușor schimbat: *Dintr-o haltă părăsită*. □ Este găzduit un eseu semnat de Teodor Grindea, *Despre puritate*, „o interpretare simbolică posibilă a ciclului *În Munții Neamțului* de Calistrat Hogaș”. □ În acest număr, Romulus Căplescu începe să scrie despre *Un „magician” al cuvintelor: John Fowles* (I). Continuare în numărul viitor.

● [„22”, nr. 821 (49)] La apariția celui de al treilea volum al memoriilor Ninei Cassian, *Memoria ca zestre* (Ed. Institutului Cultural Român, 2005), acoperind anii 1985-2005, Tania Radu semnează o recenzie nimicitoare la adresa autoarei, intitulând-o *Omul inexistent*: „Ce e absolut epatant la Nina Cassian e naturalețea cu care sfidează conveniențele. Aceasta e, până la urmă, «disidența» ei. Verva imperioasă a propriei naturi o împinge la sincerități dezarmante. Când dorește ceva – un bărbat, un premiu – nu vede decât ținta. Rateul o aruncă direct în furie. Uită însă repede, merge mai departe, alege o altă țintă. Carte de memorii, în bună măsură, chiar dacă redactată pe baza unui jurnal bine surfilat, *Memoria ca zestre* conține de altfel, în cele peste șapte sute de pagini, cea mai modestă

cantitate de memorie, în sensul clasic al cuvântului. Înfiptă bine în carnea fragedă a prezentului, Nina Cassian traversează timpul în amazoană. Prea repede pentru a colecta colbul împovăraător, dar și spre a lasă urme. Timpul nu o tulbură aproape în nicio etapă a vieții ei. De aceea, nici morala nu-i spune mare lucru. N-o ignoră, pentru că n-o cunoaște. În candida libertate interioară, înaintează fără reflexivități neavenite. De fapt, fără să știe, adună de mult material pentru un incitant studiu de caz: omul inexistent”.

30 noiembrie

• [„Luceafărul”, nr. 43] În tableta *Critica la putere*, Bogdan Ghiu anunță că „printr-o inspirată mișcare de «maieutică» (mai mult prin «cezariană») instituțională, critica literară românească este invitată, acum, la naștere și la renaștere: să reinvețe să-și asume, adică, *datoria* și, în același timp, să învețe s-o facă *public*, nu mai degrabă *ocult*, ca până acum”. Semnatarul se referă la „campania de recredibilizare publică a instituției literaturii în societatea românească”, inițiată de noul președinte al Uniunii Scriitorilor, criticul Nicolae Manolescu, cel care, recent, a publicat un comunicat al Comitetului Director al USSR, prin care aducea la cunoștința publicului faptul că, „pentru următorii patru ani, pentru acordarea premiilor anuale ale Uniunii, deci pentru consolidarea înseși ideii de premiu literar și, deci, de valoare literară, va exista un juriu fix, nefluctuant, «peste mode și timp», alcătuit în exclusivitate din critici, și anume cinci: Mircea A. Diaconu, Gabriel Dimisianu, Daniel Cristea-Enache, Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu. Nume imbatabile și de necontestat”. ■ Adrian G. Romilă anunță cititorii că noul roman al lui Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special* (Polirom, 2005), „urcă vizibil încă o treaptă în evoluția autorului, care se anunță, deja, un prozator cu bătaie lungă”: „Între «ego-prozatorii» promovați în ultimii ani de Polirom, Florin Lăzărescu și-a delimitat deja un spațiu literar propriu. Autor de povestiri, roman și scenariu, precum și al unor experimente narative și diaristice pe Internet, Lăzărescu stăpânește bine atât arta dialogului savuros și a relatării alerte, cât și tehnica resimbolizării unor teme majore (căutarea nemuririi, raportul cu Dumnezeu, salvarea prin cuvânt), abil camuflate într-o aparentă demitizare. Lumea derizorie a prozelor sale, populată de personaje originale (studenți, scriitori și profesori ratați, aurolici deveniți vedete, preoți cu parohii anonime), se deschide pe neobservate spre dimensiuni mistice, într-un text care amestecă, deopotrivă, histrionismul patetic cu registrul grav, realismul urban cu parabola religioasă. Rezultatul e o proză arborescentă (*Cuiburi de vâsc* se numește, sugestiv, volumul său de debut din 2000), de foarte bună calitate, destinată atât cititorilor care urmăresc satisfacții estetice rapide, cât și amatorilor de texte mai complexe”. □ *Înțeleptul la ora de contemplație* din titlul cronicii lui Paul Aretzu este Lazăr Popescu, din cel de-al treilea volum de versuri, intitulat *Aureola umbrei* (Ed. Gorjeanul, 2005), în care și-a adunat texte inedite din anii 1987-1988. „Sunt schițe lirice grațioase, cu mesaje volatile, bazându-se pe un discurs eliptic, notând

stări indefinite, dar și poeme substanțiale, cu un fond reflexiv.” ■ *Raiul ca alternativă* titrează Barbu Cioculescu, ocupându-se de *Dorul de rai* [Ed. Universală, 2005], recentul volum de versuri al Monicăi Pillat, ce „răspunde acestei vocații către sacralitate, fără a fi ceea ce curent s-ar numi o culegere de poeme religioase. Ci de meditație pe seama dramei omului în Univers, a ființei celei mai neajutorate, totodată și totuși după chipul și asemănarea lui Dumnezeu alcătuită”: „Când ar fi să analizăm această lirică dincolo de cadrul feminității, de fiorul mistic, în jocul său de raze, de acea experiență existențială ce și-a spus cuvântul, o grea suferință învinsă, o mare pierdere întâmpinată cu reculegere, în spiritul altor pierderi de ființe dragi, înghițite de vreme, când ne-am referi numai și doar la acea particularitate compozițională care valorizează aproape fiecare din poemele acestui volum, ne-am putea mărgini să vorbim de o tehnică în a cărei posesiune Monica Pillat se află. Mai întâi ca o conștiință sigură, pe cât de cultivată, a criteriului estetic, în ce are acesta inalterabil, deci sfidând timpul. În paralel, cu acea știință a firescului, a simplității, a lapidarului, prin definiție constructiv, proprie marii lirici, și deci în deplinătatea forței de a reprezenta printr-o singură trăsătură, trezind latențele verbului”. ■ Tot de o poetă, de altă vârstă și orientare, se ocupă și Valeria Manta-Tăicuțu în cronică intitulată *Metastaze*: „Deloc temperată, autentică și credibilă, revolta Elenei Vlădăreanu izbucnește în versuri emblematice pentru o întregă generație de «copii ai mizeriei», vinovați de a se fi născut „între două secole/ între o coadă la carne/ și una la ouă” (*românia, fin de siecle*). Poemele au aerul unor monologuri despuiate de orice podoabă stilistică, un fel de strigăte în pustie, cu ignorarea premeditată a posibilului cititor, actul de creație apărând doar ca un necesar catharsis, undeva, pe muchia subțire dintre eros și thanatos, concretizat într-o defulare mai curând epică de injurii și frustrări, decât în acțiune deliberat-estetică asupra materiei sensibile. [...] Poemele au o uriașă încărcătură de ură și dispreț, pentru că Elena Vlădăreanu, asemenea multor poeți din generația sa, construiește pe negație și pe deznădejde un univers fără puncte cardinale, fără zei și fără valori, cu alte cuvinte, un haos în care eul poetic este cel dintâi care dispare, într-o măcinare absurdă și inutilă sub răzbunătoarea morișcă a vremii”.

□ La pagina de istorie literară, Adrian Botez semnează studiul *Violența metafizică și crucea în romanele lui Liviu Rebreanu*. □ Câte o pagină de versuri semnează Gheorghe Grigurcu și Laura Mara, aceasta din urmă beneficiind de o prezentare semnată de Pavel Șușară: „Laura Mara își trăiește imperativ condiția de ființă tolerată cu grație, de vietate cu un statut ontic aproximativ și, din chiar vâltoarea complicațiilor care decurg de aici, demontează realitatea cu o luciditate de chirurg. Eroarea de a fi o femeie inteligentă, cu alte cuvinte, o adevărată monstrozitate, într-o lume de bărbați care au devenit transparent și gelatinoși din pricina miturilor securizante la adăpostul cărora fac cele mai mari prostii fără teama că vor fi sancționați, o transformă subit într-un fel de cap limpede al existenței de fiecare zi, într-un cenzor grăbit și melancolic al erorilor de sintaxă socială care pun într-o gravă criză morfologia comunitară însăși, singularizând-o moral până la pragul

de sus al anxietății. Poezia ei, poezia unui om vulnerabil și condamnat la singurătate, mai ales atunci când se refugiază în mijlocul vacarmului din piața publică, este o tehnică de supraviețuire și un instrument de disecție în același timp. Oscilând polemic între universul domestic, a cărui recuzită se scurge permanent din bucătărie în metafizică și retur, și speranța surdă că denunțul poate mântui și de singurătate, și de prejudecăți, și de moarte, ea pune față în față imaginea crudă și reverberația ei aburită, tăietura dură și reflexul ei de lumină, fatalitatea realului și aspirația surdă către o altă lume, imanența brutală și visul purificator”. □ Tot despre o tânără poetă, *O poetă gracilă*, scrie și Ștefan Ion Ghilimescu, prezentând volumul de debut al Andreei Gluh, *Concert* (Ed. „Pro Transilvania”, 2005): „Subțire ca elitrele unui fluture morganatic, opul Andreei Gluh debutează programatic cu o secvență despre piese inegale care atrag atenția asupra dorinței autorului de a opera și lucra cu o epură a limbajului în stare să restituie cuvintelor forța elementară și frumusețea denominației genuine. Exercițiul poesc, în incipit, un travaliu intențional de diferențiere și curățare a limbii, sancționează «falsele cuvinte» și cuvintele inautenticității, vehicul mai curând al «cernelurilor», al rândurilor moarte și al înșiruirilor strâmbe, decât al unui fior autentic elementar. Cititorul va desluși în modul intențional de a trata cuvântul și arta scrisului, refuzul unui creator căruia-i repugnă pastișările de orice fel, «melanjurile» și paperaseriile postmoderne, mai cu seamă, lipsite de seriozitate, kitsch-oase și îngălate. Poetul s-ar vrea o voce suficientă sieși [...]”. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Radu Cange. □ Corneliu Irod traduce încă o proză scurtă marca Vasili Șukșin. □ Romanul Ludmillei Ulițkaia, *Înmormântare veselă* (Humanitas, 2004), tradus „admirabil” de Gabriela Russo, beneficiază de prezentarea lui Geo Vasile.

● **[„România literară”, nr. 47]** La împlinirea a 120 de ani de la naștere, Ion Simuț radiografiază viața și opera lui Liviu Rebreanu, găsind suficiente motive pentru *Fuga de subiectivitate* a romancierului: „La originea operei rebreniene stă sentimentul generalizat al vinei. Opera se naște ca necesitate interioară a dezvoltării și a ispășirii, dar aceste fenomene morale nu sunt asumate explicit. Fuga de subiectivitate, care înseamnă evitarea mărturisirilor în nume personal, ca și strategia de a nu se identifica cu niciunul dintre personajele sale, este echivalentă cu o fugă de sine însuși ca de cel vinovat. Scriitorul are nevoie de aceste disculpări, dar fenomenul moral compensatoriu se petrece sub masca extrem de sofisticată a unei disimulări. Nu chiar atât de sofisticată însă încât să nu poată fi deconspirată. Opera rebreniană se naște din conștiința vinovăției. E nota de plată a unei răscumpărări. Esteticul e compensația unei moralități suspecte din biografia scriitorului, pusă mereu sub semnul întrebării”. □ *Aș vrea să scriu ca Radu Cosașu*, declară Ioan Lăcustă la aflarea veștii că prozatorul admirat de o jumătate de veac împlinește 75 de ani. □ Alături, în articolul *Cum am devenit nuvelist*, Marius Chivu recenzează cel de-al patrulea volum al *Supraviețuirilor*, subintitulate *Pe vremea când nu mă gândeam la moarte* (Ed. Fundației PRO, 2005):

„Comparativ cu alte volume ale seriei, este mai puțin compozit, poate și de aceea mai omogen, foarte cinematografic [...], un volum în care umorul, livrescul și fina intertextualitate [...], simfonia monologului intermitent și melodramatismul coșavian bine temperat fac spectacol în fraza (densă, muzicală, inteligentă) cu cel mai precis și mai seducător adjectiv din întreaga noastră literatură”. □ Redacția publică o notă biobibliografică intitulată *La aniversară*, prin care îl felicită pe Aurel Rău la împlinirea aceleiași vârste de 75 de ani („Biografia sa este o epocă literară”). ■ Ioana Diaconescu revine cu un nou episod din serialul documentar „Scriitori în Arhiva CNSAS”: *Deținutul K9320: Mircea Vulcănescu*. □ Comentând un nou volum de memorii (Ed. Almarom, 2004) din seria celor asupriți de regimul comunist, Gheorghe Grigurcu nu se poate abține să nu îl compare cu cel al Ninei Cassian, *Memoria ca zestre*, apărut aproape concomitent: „Intitulându-și un volum *Fals exercițiu de memorie*, dl Constantin Mateescu săvârșește un *exercițiu* cât se poate de... autentic. Rememorările d-sale, copioase, sistematice, dar fără pedanterie, păstrând un aer de cuceritoare naturalețe, un soi de căldură familiară, recompun biografia unui tânăr literat, cum s-ar fi zis pe vremuri, tipic, în circumstanțele societății marcate de comunism. [...] În paginile d-lui C. Mateescu memoria funcționează într-un chip exemplar, nu doar, am spune, în litera, ci și în spiritul ei, cu o gravitate (responsabilitate) care nu ocolește esențialul, *id est* care certifică nenumeratele tribulații, frământări, așteptări ratate, iluzii destrămate, adică diagrama dureroasă a unei anevoioase deveniri. Cât de departe suntem de frivolitatea unor «memorii» precum cele semnate de Nina Cassian, hetaira socialistă care și-a împărțit condeiul între evocarea (în surdină!) a numeroaselor d-sale oportuniste și cea («clamoroasă!») a tot atât de numeroaselor d-sale amoruri, într-o dulce cursivitate a prilejurilor din care se înfrupta din plin într-o epocă neguroasă (în treacăt fie menționată atenția, pe destule pagini de reviste inclusiv importante, ce i se dedică acestui «exercițiu» cinic-exhibiționist; mă întreb, cu naivitate, firește, oare cărților înzestratului prozator care e dl Constantin Mateescu li se va acorda măcar un sfert din spațiul rezervat poetei stabilite acum în State?)”. □ Tot de confesiuni este atrasă în această săptămână și Simona Vasilache, analizând volumul Lianei Cozea, *Confesiuni ale eului feminin* (Paralela 45, 2005) în articolul intitulat *Femeia la malul mării*: „Jeni Acterian, Sorana Gurian, Oana Orlea, Lena Constante, Monica Lovinescu și Tia Șerbănescu, «juδέcate» cu vocile lor de față, obligând la adevărea pe care nu neapărat o are critica, bunăoară, de roman. [...] Mai mult decât un eseu de universitar, *Confesiuni ale eului feminin* e-un atelier de teatru critic, rânduit de artificii prin care poți așeza, între vieți diferite scrise diferit, drese cu sosurile vremii, bățul de chibrit pe care sari din una-n alta. De aici, o coerență de piesă într-un act, în care adăugirile Lianei Cozea par didascalii. Simetrice, discrete, eficiente”. □ La „o carte a eșecului tranziției în Republica Moldova” se oprește la rubrica sa Tudorel Urian, prezentând volumul de publicistică al lui Ion Hadârcă, *Era barbară* (Ed. Garuda-art, 2005): „Chiar și la nivelul literaturii ideile sale sunt diferite de cele ale multora dintre colegii

săi de breaslă. Este convins că în epoca actuală (a Internetului, fax-ului și e-mail-ului, a schimbului de informații și a comunicării rapide) sincronizarea cu literatura română se face de la sine, fără strategiile protecționiste de la începutul anilor '90. Scriitorii valoroși de dincolo de Prut nu trebuie decât să-și trimită textele la revistele și la editurile din țară. Un eventual eșec inițial nu trebuie să-i descurajeze. Respinși de o revistă ei trebuie să se adreseze alteia și, în final, cu siguranță își vor găsi un drum propriu în literatura română”. □ Tableta săptămânală a lui Constantin Țoiu găzduiește o „variantă din volumul *Caftane și Cafteli*, C.R., 1993”. ■ Ștefan Cazimir face lumină în chestiunea unor presupuse manuscrise caragialiene publicate în revista „Manuscriptum” (nr. 1-4/2002), cu o introducere semnată de Dan Râpă Buicliu, urmate de un comentariu în care Barbu Cioculescu respingea ipoteza paternității celebre, punând cele trei schițe pe seama lui Alceu Urechia. Ștefan Cazimir dovedește cu probe că autorul este de fapt fiul lui Alceu, Vasile A. Urechia. □ Daniel Cristea-Enache vede în volumul recenzat, *Orologiul cu statui* de Liviu Georgescu (Ed. Dionis, 2004), *Fulgi de poezie*: „Specialitatea lui Liviu Georgescu o constituie poemul abundent, cu serii de imagini exotice, fără nici un moment de respiro sau baremi de liniște sapiențială. Plăcerea nebună a celui care se joacă și se bucură de cuvinte, asociindu-le imprevizibil, răsucindu-le și ciocnindu-le ca la biliard, e mai puternică decât figurația modernismului abstract și imaginația eterată a exponenților lui”. □ Pagina de poezie este semnată de Letiția Ilea. □ Nelipsit, poemul săptămânal al lui Emil Brumar. □ La *Post-restaurant*, Constanța Buzea este entuziasmată de textele poetice ale Laviniei Braniște din Brăila, reproducând copios din ele. □ *Sindromul gândirii abstracte*, un nou eseu marca Sorin Lavric. □ La 150 de ani de la moartea filozofului danez, Ana-Stanca Tabarasi prezintă și traduce pentru prima dată în limba română un fragment dintr-o scriere de început a lui Søren Kierkegaard, *Despre conceptul de ironie*. □ Cronică Ilenei Mălăncioiu intitulată *Lecturi paralele vizează eseu profesorului Ion Vlad, Romanul universurilor crepusculare* (Ed. Eikon, 2004), închinat unor romancieri occidentali de vârf. □ Gabriela Melinescu trimite o corespondență din Stockholm despre acordarea Premiului Nobel dramaturgului britanic Harold Pinter. □ Despre *Ultimul Saramago*, prozatorul care a împlinit de curând 83 de ani, scrie Mihai Zamfir (continuare în nr. 49). ■ Nepărăsind spațiul lusitan, M.G. [Micaela Ghițescu] informează cititorii despre *Colocviul Lucian Blaga*, desfășurat între 7 și 11 noiembrie la Facultatea de Litere a Universității din Lisabona. Au fost recitate poezii în română și portugheză din volumul *Nas Cortes da Saudade (La curțile dorului)*, tradus de Micaela Ghițescu pentru Ed. Minerva din Coimbra. „La lucrări au participat, pe lângă studenți, cadre universitare din țara gazdă, precum și membri marcanți ai diasporei române. Este a doua manifestare internațională de prestigiu organizată de Ambasada României la Lisabona în cadrul sus-menționatei Universități, după *Zilele Culturii Române* din mai 2004.” □ Cronicarul de la *Ochiul magic* răsfoiește în această săptămână două numere din „Suplimentul de cultură” (nr. 50 și 51) și un număr

din „Dilema Veche” (nr. 96). Din primul hebdomadur sunt remarcate discuțiile Marinei Constantinescu cu oameni de teatru despre Festivalul Național „I.L. Caragiale”, iar din al doilea, tema *Colegiul „Noua Europă”*, coordonată de Simona Sora, sub titlul *NEC plus ultra*, care se dovedește a fi o avangardă editorială. „Bucățele alese din viitorul volum *10 ani din viața mea*, de-a cărei grabnică apariție se ocupă Cristian Preda. Își deapănă amintirile, cu nostalgie, ironie, umor, Cristian Preda, Ioana Bot, Anca Manolescu și Silvia Marton”.

[NOIEMBRIE]

● [„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 11] Cu titlul *Vocația exilului*, Nicolae Breban publică un nou fragment din „*Sensul vieții – Memorii III*, în pregătire”. □ *Acasă în exil* își intitulează Aura Christi recenzia volumului ajuns la a treia ediție, *Amintiri în dialog*, scris la patru mâini de Ion Vianu și Matei Călinescu, construit „dintr-o succesiune de monologuri desfășurate de la distanță de cei doi cărturari, cu o *addenda* bogată, instructivă, pilduitoare; ceea ce fascinează chiar din primele pagini – până firele a două destine exemplare și, respectiv, narațiunea ce încearcă să le surprindă în momentele cele mai reliefate, să se încingă – este cultul goethean al prieteniei, cult ce-a rezistat în chip miraculos anilor de război, foametei, negrului sistem totalitar și atrocităților acestuia, a rezistat dramaticelor încercări ale exilului, invidiei, lașității, negurii înțelept-viclene a timpului”. □ Marian Victor Buciu continuă să scruteze lecturile, ideile și devenirea autorului lui *Nu*, în articolul intitulat *Eugen Ionescu și fluxul cuvintelor*: „Imposibilul există, primejdiile lui nu pot să nu fie recunoscute. Disperarea, care este o criză a lucidității și certitudinii, rămâne o limită a încercării umane, a încercării scriitorului. Îndoiala adevărată rămâne unicul semn al verticalității. Ionesco se îndoiește – nu a căutat ceea ce aflase dinainte – și el că a putut spune ceea ce ar fi voit, «esențialul»”. Fragment dintr-un volum în curs de apariție la Editura Ideea Europeană. ■ Continuă, din numerele trecute, dezbaterile revistei pe tema *Problema evreiască*. În acest număr semnează texte Boris Marian, Ovidiu Morar, I.I. Niemirower (text pus la dispoziție de Lya Beniamin). □ În siajul dezbaterii, căci numeroase întrebări vizează componenta evreiască a ascendenței sale, Aura Christi se află în dialog cu Ion Vianu: „*Eu tot timpul mă povestesc pe mine*”. □ Boris Marian ne asigură că *Despre Sebastian se va mai scrie*, trecând în revistă manifestările și volumele dedicate acestuia în ultima vreme: „Starea în care a fost adus scriitorul român Mihail Sebastian (Iosif Hechter) se aseamănă cu aceea descrisă de un maestru al prozei care a fost Liviu Rebreanu în povestirea *Îțic Ștrul dezertor*, numai că Sebastian nu a rămas între liniile inamice. El și-a păstrat fără temere o patrie – cultura română, cultură care nu putea să-l trădeze pentru că ea face parte din cultura universală ca și tot ce a creat frumos și rațional omul pe acest pământ prea des semănat cu ură și nedreptate. Despre Sebastian s-a scris și se va mai scrie, el este o figură emblematică”. □ Dragoș Varga-Santai se ocupă în continuare de *Orașul-poveste*, adică de Sibiu și legăturile acestuia cu grupul de literați care l-au

consacrat: „Dintre toți membrii Cercului Literar, cel mai legat de Sibiu rămâne, fără îndoială, Radu Stanca, atât prin popasul mai îndelungat (1940-1961) între zidurile bătrânului burg și o serie de succese în plan profesional care au făcut din el unul dintre cetățenii marcanți ai orașului, cât și datorită predispozițiilor sale poetice care și-au găsit, în atmosfera romantic-medievală, decorul ideal al scenelor sale baladești. Legătura este atât de puternică încât merge până la identificarea quasi-totală a poetului cu sevele cetății”. □ „Literatura lui Anton Holban, fragmentară, suspendată, confuză, în mișcare adesea haotică a detaliilor și perspectivei, se situează, într-adevăr, la „limita dintre jurnal, memorii și note de călătorie, putând fi considerată, în cele din urmă, «proiectul unei autoficțiuni *avant la lettre*»”, scrie Irina Petraș despre antologia de proză scurtă Anton Holban îngrijită și prefațată de Marius Chivu. □ Henri Zalis urmărește *Bivalența la Paul Georgescu* atunci când citește opera de ficțiune a acestuia: „Ce a dorit să transmită suma romanelor lui Paul Georgescu altceva decât o inventivitate verbală incontinentă? Desigur și supradimensionarea efectelor revărsării materiei în inconștient și straniu. Pe deasupra, în ce privește spectacolul, și propensiunea spre comic, spre comedia vieții. În calitatea de critic literar care, fără prejudecăți, a trecut prin eul său o viziune asupra lumii, Paul Georgescu posedă facultatea să se exprime ca antitraditionalist, pe o undă de caragialism numai aparent inofensivă, pișcător ridicolă, la adresa vieții publice și private. Ia peste picior inteligențele mediocre, deformate de vulgaritate și provincialism, demontează autentice convenții de care se debarasează prin calambur”. □ În articolul de „trei mii de semne” *Darul de a fi singur*, Aura Christi se entuziasmează: „Dens, marcat de stranietate și de rigorile subterane insidios-tenace impuse de aceasta, volumul de proză *Temă la insomnie* semnat de Alina Beiu-Deșliu (Ed. Ideea Europeană. 2005) surprinde, înainte de toate, prin imprevizibilitate. Autoarea – o remarcabilă poetă de prima mână – ne lasă să credem că nimic din jurul nostru nu este banal; totul atârână de prospețimea, neliniștea, frământarea, precizia ochiului nostru lăuntric, totul stă la pândă, vorace ținând ființa care alege, invariabil, vrând-nevrând, solitudinea, ca mod de exprimare, fel de a fi, semn al imposibilității de a comunica deschis, fără zăgazuri”. □ Florentin Popescu descoperă *Lirism și discreție* în poezia lui Florian Huțanu, „poet interesant”, semnată a cinci plachete de versuri (*De-ai ști, ce doare toamna asta*, 2002; *Și-i prea puțină vreme*, 2003; *Jocul cu oglinda*, 2003; *Deschis pentru inventar*, 2004; *Dobândă la uitare*, 2005), toate apărute la Editura Sinopsis din București: „Florian Huțanu face parte din categoria barzilor discreți, despre care se spune și se scrie îndeobște că sunt arondați poemului de scurtă respirație, al fulgurărilor lirice, în contrast evident cu confrății cultivatori ai poemului de mari dimensiuni, cu deschideri și arcuiri pe mai multe pagini, strofe, paragrafe”. □ „Poemul postum cunoscut mai ales cu titlul, consacrat de ediția academică, *Povestea magului călător în stele*, dar și cu titlul *Feciorul de împărat fără de stea* (basmul-poem fiind greșit editat, după D. Murărașu, corect ar fi acesta, al doilea titlu, și destul de mulți comentatori îl folosesc încă exclusiv)

este un bun exemplu pentru reînnoitul apetit al studiilor aplicate creațiilor lui Eminescu de a detașa înțelesuri nebănuite”, scrie Rodica Marian în articolul *Magia dedublării*. □ La secțiunea de proză, Radu Cange publică un fragment din romanul *Nebunul de la etaj*. □ Un poem de Ioan Es. Pop. □ În rubrica intitulată „Din arhiva propagandei comuniste”, Marin Radu Mocanu se ocupă de revista „Curentul”, editat de Pamfil Șeicaru (în R.F.G.) după 1945. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările lui Dimitrie Paciurea (Ed. Meridiane, 1971).

● **[„Convorbiri literare”, nr. 11]** Mircea A. Diaconu nu știe exact cum să îl descrie pe poetul Cezar Ivănescu, „înger sau păgân”: „Pradă câtorva obsesii, care de-a lungul timpului își au, în poezia lui, propria aventură, Cezar Ivănescu mută în spirit bolile corpului, așa cum trupul devine, la el, emblema rodului, adică a suferinței care întemeiază. [...] Oricum, este în poezia lui, ale cărui rădăcini trebuie găsite în transcendența eminesciană și deopotrivă în vidul bacovian, o puritate de sorginte platoniciană și evanghelică, dar și o descătușare de energii a cărei violență ar trebui să atingă sublimul. [...] De n-ar fi păgân, Cezar Ivănescu ar fi sfânt. Așa am spune dacă n-am știi că, totuși, Cezar Ivănescu e poet. Un poet care arată cum pot păgânul și sfântul să locuiască același trup”. ■ Înnebunesc și-mi pare rău, titrează Ioan Holban, referindu-se desigur la volumele de versuri semnate de Florin Iaru: „Originalitatea poeziei lui Florin Iaru, ca și a majorității colegilor săi de generație, a fost căutată, mai ales, în procedeele tehnice; intertextualitatea – Iaru se îndreaptă, mai cu seamă, spre explorarea poeziei eminesciene și baco-viene –, tradiția avangardei și expresionismul cu rădăcinile în Urmuz [...], his-trionismul au reprezentat reperele principale ale intervenției criticii de întâmpinare de-a lungul anilor. Aceste aspecte, imediat vizibile, e adevărat, sunt, însă, secundare sau, altfel spus, nu sunt efecte de ecou controlat ale unui anumit fel de a percepe realul și de a închipui lectura lui, propriu generației '80 [...] Altfel, de la o poezie de viol și răs ne-am putea aștepta să fie, în primul rând, senzorială: și nu e. Poemele lui Florin Iaru aparțin cerebralității, unei lucidității cristaline, tăioase, unei forțe extraordinare de a imagina spațiul fantasmelor. Visând la un desant în real, trăind mereu la cea mai înaltă ficțiune, poetul invită la un *bairam de sensuri*”. □ Cristian Livescu se apleacă asupra liricii lui Emil Nicolae, cu precădere a celei din ultimii 4-5 ani, vorbind despre o „ariergardă ca «dezagregare a subiectivității”»: „Dacă ar fi să îi clasăm creația de dată recentă, cred că Emil Nicolae și-ar dori-o considerată drept una de *ariergardă*, acel eșalon secundar care consolidează cuceririle avangardei, ale spiritului ofensiv, propriu oricărei literaturi cu conștiință novatoare. Există în poezia sa nostalgia suprarealismului, curentul cel mai longeviv al modernismului radical, dar și un fel de a trage cu ochiul spre oratoriul optzecismului, cu priza sa la real și atacul la adresa memoriei leneșe. Rezultă o modalitate monologală care alternează mica epopee a exilului cotidian – în care moare în fiecare zi câte o imagine despre sine –, cu refugiul «în obișnuitul ungher secret al sufletului», nu neapărat prin dicteul profunzimilor, ci printr-un patetism existențial, nutrin-d oroare de sentiment și de podoabă

metaforică. De aici o anume gravitate a emisiei, o crispă în notație, cu preluarea de fulgurații din imediat, trecute prin proba unei exasperării care cel mai adesea se camuflează în spectacol expresionist”. □ Citind antologia de autor *Alfabetul straniu* (C.R., 2005), Adrian Dinu Rachieru decretează: *Valeriu Bârgău – poemul ca „lucrarea supremă”*: „Încercând a afla stăruitor, de lungul acestor ani, «ungherul pentru poezie», Valeriu Bârgău descoperă că «poezia e râul ce curge la deal». Iar *Alfabetul straniu*, ivit în seria nouă a *Hyperion*-ului beneficiază de o solidă postfață (cum altfel?) a dlui Gheorghe Grigurcu. Din care aflăm că poetul, deși nu-și uită substratul rural, poartă nostalgii surdinizate și vădește o *mentalitate ecologică*. Se vrea chiar un salvator câtă vreme aderența la real, trasă în notații aspre, bolnavă de concretețe, iubește elementaritatea. Rămâne valabilă așadar veche observația lui Ion Caraion, care nota că poetul «ascultă și psihanalizează materia»”. ■ *Orologiul cu statui* (Ed. Dionis, 2004), recentul volum de versuri al lui Liviu Georgescu, beneficiază de lectura critică profesionistă a lui Dan Bogdan Hanu, care întrevide *Lentila expresionistă a lunedìsmului*: „Există în poezia lui Liviu Georgescu o spaimă ciclică a punctului/momentului decolării, contrapunctată de una a orizontului *iluminat* de poem. Între cele două, numărătoarea (inversă?) a vieții din spatele textului. Și, tot de aici, că realul lui Liviu Georgescu nu e unul polisat, ci, dimpotrivă, jupuit. Viziunile poetului se încăpățânează să demonstreze că fiecare eveniment se personalizează prin trena de terifiantă lăsată în urmă”. □ Gellu Dorian comentează un nou debut, al tânărului Liviu Nedef, cu volumul *Emu firește* (Ed. Vinea, 2005): „Prin urmare, deși nu această impresie am avut-o, Liviu Nedef a scris această carte «ușor», deși, iarăși spun, nu cred în spontaneitatea versurilor sale, chiar dacă par curse dintr-o răsuflare. Aici există deliberare și supraveghere, încrâncenare și ură, iubire și dezamăgire, toate la un loc ca într-un strigăt. [...] Limpezirea discursului și așezarea acestuia în alt grad de comunicare cu cititorul ar aduce un plus de valoare poeziei scrise de acest poet cu adevărat talentat și desprins total de lumea unei literaturi în care disperarea fraternă, invidia, ignoranța, condescendența, desconsiderarea și așa mai departe par a fi dominante și reguli nescrise ale jocului. Însă Liviu Nedef știe foarte bine că literatura, poezia în special, nu este un joc ci un lucru foarte serios care trebuie luat ca atare”. □ La rubrica de „apariții neașteptate”, Liviu Grăsoiu are *Doar trei surprize, dar semnificative*. Cea dintâi este una neplăcută, descoperind în jurnalul lui Adrian Georgescu, *Întrutotul eu totul* (Ed. Mentor Macro, 2005) opera unui grafoman. □ A doua surpriză este la fel de neplăcută, placheta Ariadnei Petri, *Cuvintele luminii* (Ed. Paralela 45, 2005) „ilustrând snobismul și prețiozitatea, atribute nerecomandate unui (probabil) debut editorial”. □ Abia a treia carte, o plachetă „substanțială” (de „lirirune”, sonete cu un vers în minus) a lui George Coandă, *Oarecum sinea-mi* (Ed. Bibliotheca, 2003), satisface gustul estetic al recenzentului. ■ Fiecare număr este însoțit de o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, Iulian

Boldea este prezent cu un grupaj de 15 poezii intitulate generic *Iluzii recondiționate*. □ Versuri publică în acest număr: Dan Dănilă, Nicolae Cornescian, Anca Nicolau, Diana Iepure, Radu Herinean și Andrei Novac, ultimii doi menționați purtând pecetea debutului. □ *In memoriam*, sunt publicate versuri inedite de Ion Stratan, precum și o prezentare a prietenului său, poetul Marian Ruscu, trimisă revistei spre publicare în septembrie 2005. □ Mircea Coloșenco publică patru „dialoguri” radiofonice inedite ale lui Nichita Stănescu, despre Topârceanu (1977), Eminescu (1982), poezia contemporană (1978) și „munca de creator” (1982). □ În noul volum semnat de Constantin Arcu, *Ceremonial de despărțire* (Ed. Paralela 45, 2005), Constantin Dram descoperă *Ceremonialul vieții de provincie*. Autorul se înscrie „în acea categorie a creatorilor care elaborează o anumită direcție a propriului act artistic, atât de necesară pentru un prozator care a intenționat de la bun început să se înscrie într-un univers semantic și într-o formulă discursivă care să îl detașeze și să-i asigure o re-cunoaștere nu doar formală”. □ În cronică ce poartă titlul *Penumbre*, Vasile Spiridon analizează romanul lui Constantin Parascan, *Gimnastica umbrelor* (Ed. Junimea, 2004). □ Pagini de proză semnează în acest număr Cătălin Mihuleac și Constantin Iordache. □ În articolul *Hijo de sus palabras*, Dan Mănuță recenzează volumul de exegeze literare ale specialistului în italo-hispanică Dragoș Cojocaru, *Suavul suspin* (Ed. Convorbiri literare, 2004). □ Din acest număr, Cassian Maria Spiridon își dedică editorialele lui N. Steinhardt, scriind despre *Fericirile monahului de la Rohia* (I). □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice din *Fișele unui memorialist*. În acest număr, printre maxime și aforisme, apare și un portret pe care i-l schițează lui Dragoș Vrânceanu, precum și unul al lui Eugen Simion, reprodus dintr-un articol polemic semnat de Liviu Grăsoiu în „Luceafărul”. □ La secțiunea de istorie literară, Constantin Ciopraga scrie despre *Un Sadoveanu necunoscut* (continuare în numărul viitor), □ Nicolae Crețu prezintă o „trinitate de valori perene, peste mode și timp”: *Brâncuși, Sadoveanu, Blaga*, □ Stela Covaci îl evocă pe Nicolae Labiș, □ Mircea Coloșenco vede în Pamfil Șeicaru „ziaristul total”, □ Constantin Parascan continuă *Istoria Junimii postbelice* (III), □ *Noi mărturii junimiste* (I) sunt scoase la iveală de Liviu Papuc, □ iar Iulian Toma scrie *Câte ceva despre Gherasim Luca*. □ Piesele lui Ion Sava, care nu au văzut lumina tiparului decât postum, sunt survolate de Florin Faifer în articolul intitulat *Un orgolios*. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Nicolae Labiș, *Doină interzisă* (versuri inedite, Ed. Lidana, 2005, ediție îngrijită de Nicolae Cărlan), Ioan Baba, *Icoană din Balcania* (Ed. Libertatea, 2004), Cornel Galben, *Poezii Bacăului la sfârșit de mileniu: debuturi 1990-2000* (Ed. Stadion, 2005), Rodian Drăgoi, *Fotografia absenței mele* (Ed. Amurg sentimental, 2001). ■ Mircea M. Pop semnaleză cititorilor *Un*

premiu european pentru un poet român și traducătorul său. Este vorba despre Daniel Bănuțescu, volumul bilingv *Te vei zbârci, vei fi un fruct exotic/Schrumpeln wirst du wirst eine exotische Frucht sein* (Wien, 2003), traducătorul Ernest Wichner și Premiul orașului Münster pe 2005 pentru Poezie Europeană. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radiografiază succint un număr impresionant (30 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ În *Literatura trebuie să se facă la două mâini*, Vasile Iancu punctează și comentează câteva articole din „Scrișul românesc”, nr. 9-10/2005: eseul *La apa Vavilonului?* de Monica Spiridon (despre senzația de culpabilitate a scriitorului român care a luat calea exilului), cronică lui Mihai Șora la volumul lui Gabriel Coșoveanu, *Despre toate și ceva în plus*, eseul lui Ov. Ghidirmic pe marginea unei recente biografii a lui Marin Sorescu (autoare: Maria Ionică), cronicile despre nuvelistica lui Mihail Sebastian și despre noua ediție a monografiei lui Șerban Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale*, editorialul lui Florea Firan, intitulat simplu *Nicolae Manolescu ș.a.* □ Sunt publicate PremiileUSR pe anul 2004, □ precum și Premiile Festivalului Internațional de Poezie, Sighetul Marmăției, ediția a XXXII-a, desfășurat între 13-15 octombrie a.c. La secțiunea Debut, premiul a revenit elvețianului Andreas Saurer, Premiul secțiunii Volum a fost decernat scriitorului ungar Gáál Áron, iar la secțiunea Antologie, cele două premii au revenit lui Daniel Corbu, respectiv Gavril Ciuban. □ Încă apar ecouri *in memoriam* Emil Iordache. În acest număr scriu Ion Hadârcă, Indira Spătaru și Bogdan Crețu.

● [„Cuvântul”, nr. 11] Numărul stă sub semnul toamnei editoriale, propunând ancheta cu tema *Apele editoriale românești*, întrebarea generică *Ce s-a schimbat în raporturile dintre autori și editori în România?* sintetizând setul de întrebări punctuale la care răspund Silviu Lupescu (Polirom), Irén Arsene (Ed. Curtea Veche), Ciprian Mihali (Ed. Idea), Ovidiu Enculescu (Ed. RAO), Gabriel Liiceanu (Humanitas), Dumitru Țepeneag, Gheorghe Crăciun, Cecilia Ștefănescu, Răzvan Petrescu și Ioan Stanomir. După publicarea tuturor punctelor de vedere, redacția trage și câteva concluzii, unele dintre ele tehnic-editoriale, dar și unele ce vizează rezultatele activității editoriale: „Există o receptare atentă, calificată a cărților la noi și există ea în proporții satisfăcătoare, pe măsura aparițiilor? Cu toate că revistele de cultură (fără să mai vorbim de cele literare) sunt în continuare numeroase, rămân cel puțin două domenii insuficient acoperite. Producția literară contemporană e lăsată prea des pe seama unor debutanți dezorientați sau «orientați» de politica «șefului» ori a grupului. Iar cărțile cele mai ignorate, cele mai puțin comentate sunt *studiile* de tot felul. Au apărut în ultimii ani sinteze de anvergură și de rezonanță mondială asupra cărora la noi nu s-a oprit nimeni sau aproape nimeni. Este un simptom cultural îngrijorător. Să ne mai mire atunci reticenta extremă a editorilor în fața unor asemenea titluri? Riscăm să devenim robii mondenității, ai atracțiozității sau ai publicisticii agresive”. ■ Constatând că, „parcă în ciuda cârcotașilor și a răuvoitorilor, care au încercat să acrediteze

ideea «generației porno», promoția poetică 2000 își afirmă tot mai puternic timbrul distinct”, Octavian Soviany recenzează, pe rând, patru volume reprezentative editate de Cartea Românească în 2005, titrând declarativ că *2000 confirmă*. Astfel, □ „Poemele Elenei Vlădăreanu din *europa, zece cântece funerare* sunt simptomatice pentru ceea ce s-ar putea numi «noul lirism feminin», chiar dacă în recentul său volum poeta încearcă în mod evident să-și lărgescă repertoriul tematic, deschizându-se mai mult spre social decât în cărțile sale anterioare și experimentând poemul politic. Avându-și rădăcinile mai îndepărtate în lirica Angelei Marinescu [...], poezia Elenei Vlădăreanu exprimă însă, mai degrabă, oroarea de sex, care este rezultatul unei căderi, al unei «mutilări primordiale». [...] Poezia sa este, în ultimă instanță, jurnalul unei oripilante «călătorii la capătul nopții» la sfârșitul căreia nu mai rămâi, nu mai poți să rămâi, cu nicio iluzie”. □ „Narcisiacă și autistă, lipsită de priză asupra realului, chiar dacă poetul experimentează uneori «reportajul» autenticist, lirica lui Claudiu Komartin (iar poemele din volumul *circul domestic* nu fac excepție) se înscrie pe linia unui manierism de substanță, în tradiția lui Emil Botta sau Radu Stanca, aducând în prim-plan imaginea «neadăpostitului», în care Gustav René Hocke vedea un arhetip al omului manierist, terorizat de real și repliat în plămuirile propriei sale imaginații. [...] Cu o remarcabilă capacitate de a asimila experiențele poetice cele mai diverse, rescriind (cu mijloace «la zi») câteva dintre marile mituri ale romantismului și decadentismului, Claudiu Komartin este astfel unul dintre cei mai originali autori ai promoției 2000, în mijlocul căreia formează, împreună cu Teodor Dună și Dan Coman, o enclavă a manieriştilor și fantaştilor.” (*Un manierism de substanță*) □ „Un autenticist pursânge se dovedește, în schimb, Dan Sociu, care, în volumul *cântece eXcesive* conturează, în secvențe puternice de *cinéverité*, reportajul sordid al cotidianului ce aduce în prim-plan imaginea actualizată a «târgului» bacovian privit ca o «margine ontologică». [...] Cântecul excesiv devine astfel formula aptă de a exprima o sensibilitate în răspăr față de lumea «rece a cotidianului»; el se revarsă torențial, de-a dreptul din inimă, implicând un exces de cuvinte și gesturi care rămân totuși mereu cu un pas în urma trăirii, ce copleșește prin intensitate, amestec de frustrare și adorație, de disperare, voluptate a autodegradării și oboseală existențială, care culminează, toate, într-un patos autodistructiv exprimat fără nimic firesc sau strident. Dan Sociu aplică, astfel, perfect rețeta autenticismului, reușind să atingă poemul «total» care face scriitură din viață și viață din scriitură.” (*Poemul «total»*) □ „În corpuri românești, Răzvan Țupa poetizează în linia unui program întemeiat pe ideea «corpului de cuvinte», propunându-și insolitarea rostirii poetice, eliberarea ei de orice clișeu retoric și restabilirea funcției comunicative a poeziei. Lirica sa este, astfel, esențialmente un experiment de limbaj, care (așa cum afirmă autorul într-un scurt, dar substanțial preambul) «vizează conștientizarea publicului cu privire la posibilitățile care se deschid comunicării interpersonale în condițiile în care sunt depășite limitele impuse între literatura cultă și literatura de consum».” („*Corpul de cuvinte*”) □

Utopia autorului multiplu i se revelează lui Ovidiu Verdeș după lectura a două volume recente: Călin Torsan, Cosmin Manolache, Sorin Stoica, Roxana Moroșanu, Ciprian Voicilă, *Cartea cu euri* (Ed. Curtea Veche, 2005) și Paul Cernat, Andrei Ungureanu, *Războiul fluturilor* (Polirom, 2005). Căutând explicația teoretică a numeroaselor volume colective apărute în ultimii ani în cazul autorilor care au depășit faza debutului, recenzentul inventariază concepte precum modă pasageră, mutația la nivelul ideii de autor, un „ultim avatar istoric: un autor slab sau multiplu, în ton cu postmodernitatea noastră”. Referindu-se la cel dintâi volum, Ovidiu Verdeș constată că „are structura unei lucrări teoretice, cu capitole purtând diverse semnături”, fiind vorba de fapt de o lucrare în care tema antropologică este copilăria, așadar se pot urmări contribuțiile individuale. În schimb, în cazul celui de-al doilea volum, scris „la două mâini”, „ambția celor doi autori pare să fi fost aceea de a demonstra că se poate scrie și altfel decât în genul autoficțiunilor de la Polirom. Rezultatul este o «epopee» postmodernistă, în care pe schema cunoscutului război din *Iliada* se grefează nenumărate jocuri intertextuale ce recapitulează prin aluzii și citate întreaga literatură română, de la *Miorița* la... «zmeii din enciclopedie»”. □ *Sticla și vitraliul* din titlul cronicii lui Mihai Iovănel este, pornind de la o imagine întâlnită la Isaac Asimov, o metaforă prin care definește succint, cu toate conotațiile adiacente, două volume de povestiri: Dumitru Radu Popa, *Skenzemon!* (Ed. Curtea Veche, 2005) (vitraliul) și Dan Lungu, *Băieți de gașcă* (Polirom, 2005) (sticla). ■ *Tentația publicistică* a trei autori fără pregătire în domeniu este subiectul cronicii multiple a lui Paul Cernat. Astfel, *Mircea Cărtărescu în agora* este o recenzie a volumului *Baroane!*, scriitorul necoborând, „cum afirmă unii cârtitori, din cerul Marii Literaturi în noroiul cu rating ridicat al politicii autohtone, ci – infirmând prejudecata «evazionismului estetic» și a «nonimplicării civice» – adaugă o nouă dimensiune identității sale de scriitor. Proza civic-politică din acest volum este expresia *sur le vif* a unui spirit liberal onest și independent: reacții subiective la temperatură înaltă, străbătute de patosul adecvării”. □ Trecând de principala obiecție, anume că volumul recent *Comedii la porțile Orientului* (Humanitas, 2005) reia mai mult de jumătate din textele apărute cu un an înainte în *Obscenitatea publică*, criticul vede și *Sarea din bucate*: „cartea oferă un nou spectacol de seducție spirituală, marca Andrei Pleșu, un stil care a făcut școală în ultimul deceniu. Genul fragmentar al eseului – prin excelență «de interval» – îi vine autorului mână. Moralistul este un fiziolog, un anatomo-patolog al ideilor și tipurilor umane”. □ *Avocatul diavolului*, care stăpânește *Arta loviturilor oblice* este Daniel Cristea-Enache în ipostaza de conviv din cartea de interviuri *Sertarul scriitorului român* (Polirom, 2005): „Față de propriii maeștri, Daniel Cristea-Enache își permite luxul și libertatea de a se erija în avocatul diavolului și de a le pune întrebări incomode (chiar fără să le ceară permisiunea). [...] Dialogurile sunt, mai degrabă, schimburi epistolare cu întrebări aglutinate, dilatate narcisic uneori până la proporțiile unor mici eseuri și solicitând răspunsuri pe măsură. Ele propun, de fapt, o căutare «dialogică» a

propriei identități literare, un autoportret indirect; fără a emite idei prea personale, tânărul critic ține aproape de reperele sigure. Greoi, dar atent și temeinic, el își arată colții mai ales atunci când apără valorile în care crede. Crescut la școala esopismului și versat în arta loviturilor oblice, își verifică propriile opțiuni identitare (nu fără o vanitate cam neplăcută) stimulându-i totodată pe interlocutori să-și dezvăluie identitatea creatoare, credințele, simpatiile și antipatiile”. □ Volumul de eseuri al lui Dan C. Mihăilescu, *Îndreptări de stânga* (Humanitas, 2005), este prezentat de Gabriel H. Decuble, căruia i se pare admirabilă „naturaletă cu care atinge punctele delicate, controversese și obsesiile «periculoase» ale culturii române (generația '27, Nae Ionescu și emulii Cioran, Vulcănescu, Noica etc.), în abordarea cărora alții s-ar discredita sau măcar și-ar demasca partizanatul”. □ Despre *Critica decentă* scrie Andrei Terian, exemplele aduse fiind volumele *Confesiuni ale eului feminin* (Ed. Paralela 45, 2005) de Liana Cozea și *La sud de Dumnezeu. Exerciții de luciditate* (Ed. Paralela 45, 2005) de Mircea A. Diaconu. Prima i se pare „o carte echilibrată, dar lipsită de provocări”, cea de-a doua, „o sumă de provocări aflate într-un echilibru instabil”. □ Paginile centrale sunt consacrate, ca în fiecare număr, conferinței „Cuvântul” din luna precedentă, cea din octombrie având ca temă *Între România culturală și România reală*. □ Editorialul lui Mircea Martin poartă titlul semnificativ „*Les Belles Étrangères*”. Și după?, subliniind întâmplarea din afară a proiectului francez, iar nu strategia din interiorul țării. □ Trei volume apărute în 2005 din opera scriitorului peruan sunt survolate de Ileana Scipione în articolul *Mario Vargas Llosa, la cumpăna spaniolei cu româna*. □ Michael Finkenthal aduce aminte cititorilor de un centenar ciudat, în sensul aniversării unei opere (*Teoria relativității*) și nu a unei personalități (*Einstein, annus mirabilis, 1905*). □ Necrologul poetului Ion Stratan este semnat de Florin Iaru, iar cel al prof. Ion Vasile Șerban, de Mircea Martin.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„**Observator cultural**”, nr. 40 (297)] Dezbaterea intitulată *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni* ajunge în acest număr la episodul VI, articolelor din numerele precedente adăugându-li-se cel semnat de Mircea Handoca, intitulat *Despre un singur articol*. „Din dorința ca următoarea ediție să tindă spre perfectibilitate”, semnatarul se oprește asupra articolului dedicat lui Mircea Eliade (aflat în vol. III, pp. 18-30), text în care „mișună greșelile și inadvertențele”, redactat de „însuși președintele Academiei”. După ce prezintă detaliat numeroasele carențe ale articolului, Handoca, deși sesizează și indică și merite incontestabile (precum „subtile analize ale prozei realiste și fantastice, ale

eseisticii interbelice și ale memorialisticii”), își încheie intervenția subliniind că „într-un dicționar al scriitorilor, pe primul plan preferabilă nu este eseistica subtilă și originalitatea, ci rigoarea, precizia și corectitudinea datelor și faptelor aduse la zi”. □ *Pierde-vară prin târgul de iarnă* este Alexandru Matei. Deși ediția hibernală a târgului vizează în primul rând cartea didactică, redactorul „Observatorului cultural” radiografiază literatura expusă la standuri observând în primul rând faptul că „inițiativa Editurii Polirom de a lansa la apă colecții de proză românească de ultimă oră și de ultimă generație a fost urmată de cele ale editurilor Humanitas și Paralela 45; mai discret, ce-i drept. Se umple piața de carte de proză (citiți cum vreți fraza asta, important e să aveți cel puțin un atribut), de proză românească aflată multă vreme, după 1990, în recul de vizibilitate și de credibilitate. Mai mult, Editura Cartea Românească, pilotată tot de Polirom, a îndrăznit să mai facă un pas înspre poezia românească nouă, un pas curajos fără doar și poate, oricât de buni ar fi autorii publicați”. Alexandru Matei salută și colecția de eseuri românești semnate de autori consacrați, inaugurată de aceeași editură Cartea Românească. De asemenea, redactorul încearcă să schițeze „profilul cititorului român de astăzi, așa cum îl putem deduce din mutațiile recente de pe piața de carte românească. O dată, este vorba despre un cititor mai puțin politic decât cel din urmă cu zece ani, care citește mai multă ficțiune și mai puțin eseu, mai puține memorii. Un cititor mai rafinat, de vreme ce faimoasa pe vremuri Editura Miracol n-a mai avut stand propriu, iar Pavel Coruț n-a mai apărut pe coperte. Un cititor mai mulțumit de sine, de vreme ce începe să devoreze romane scrise direct în românește, despre realitatea românească. Un cititor dezvrăjit, care nu mai crede în Literatură, dar care crede încă în vedeta literară, fie că ea se numește Mircea Cărtărescu sau Paulo Coelho”. □ Același eveniment este relatat din alt unghi de Adina Dinițoiu, în articolul intitulat *În rochie de bal*: „Printre lansările «vânate» de public, s-au numărat: la Humanitas, lansarea cărții lui Andrei Cornea, *Când Socrate nu are dreptate*, și a celei a Ioanei Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*. Polirom a relansat Cartea Românească, cu cele trei serii: poezie, proză, eseu. În seria de poezie, au fost publicate volume ale unor tineri poeți de talent «în vogă» printre cunoscători (alături de mereu tânărul Emil Brumar), așa cum la Editura Vinea poeziei Doina Ioanid și Mihai Ignat au revenit, fiecare, cu câte un volum (pe care vi le recomand)”. □ *Povești din gâtul clepsidrei* este titlul recenziei pe care Michael Hăulică o semnează în rubrica săptămânală *Fantasy & Science Fiction*, volumului de debut al brăileanului Marian Coman, volum lansat la Târgul Gaudeamus, *Noapți albe, zile negre* (Ed. Tritonic, 2005, colecția „fiction.ro”). □ Dorica Boltașu e de părere că Lucian Raicu, în volumul *Calea de acces* (Polirom, 2004), scrie *Despre sine, despre lume și literatură*. Demersul criticului literar stabilit Paris este urmărit pe etape: „unul care pornește de la ideea de Autor (scrie chiar așa, Autor, cu majusculă, ori de câte ori se ivește ocazia sau accentuează o perspectivă ori o concluzie). Urmează o lectură «dinăuntru» fenomenului, tocmai din dorința de a descoperi interioritatea, de a redefini spațiul

Autorului ca subiect construit din practici discursive diferite. Și alternative, am putea spune, pentru că Lucian Raicu redescoperă mari autori nu doar prin prisma Operei literare, ci și prin întoarcerea la jurnalele creatorilor respectivi, de unde reflectă înapoi spre operă ideea desprinsă, contextul existențial sau social, perspectiva critică”. Dintre autorii astfel analizați de Raicu sunt menționați George Bacovia, Eugen Lovinescu, Thomas Mann, Lev Tolstoi. □ *Despre Clovni și totalitarisme* își intitulează Paul Cernat recenzia la volumele lui Norman Manea aflate la a doua ediție, revăzută și adăugită, *Anii de ucenicie ai lui August Proștul* și *Despre clovni: dictatorul și artistul*, ambele apărute la Polirom în 2005: „Ceea ce se remarcă imediat la o lectură comparativă a celor două volume este diferența între «ficțiunea esopică» a celui dintâi și directetea celui de-al doilea, de la analiza implicită, oblică a Sistemului din *Anii...* la critica explicită, de la mozaicul confesiunii indirecte la demantelarea crudă, cu cărțile pe față a textului lumii totalitare; în *Despre Clovni...* ceea ce se pierde în subtilitate câștigă în claritate. Ambivalența este pretutindeni prezentă: sugerat de eseurile lui Jean Starobinski și de un cunoscut film al lui Fellini, prototipul Clovnului apare, mai întâi, ca *pattern* al dictaturilor de orice tip”. □ *Manifestarea absurdului* este sintagma aplicată de Cristian Cercel subiectului tratat în volumul colectiv semnat de Doina Jela, Cătălin Strat, Mihai Albu, *Afacerea Meditația Transcendentală* (Humanitas, 2004): „Cine vrea să afle (aproape) tot ce este de aflat despre scandalul Meditației Transcendentale, care a bulversat lumea culturală și științifică din România de la începutul anilor '80, o Românie din ce în ce mai marcată de totalitarism, trebuie să citească această carte. Găsești aici cronologie, participanți, urmări, supoziții. E adevărat, motivațiile reale ale acestei istorii nu sunt nici astăzi cunoscute – se pot face, și se fac, multe presupuneri, dar de ce s-a întâmplat propriu-zis așa ceva încă nu se știe cu certitudine”. ■ *Revista presei* este asigurată de F.P. [Florina Pîrjol], A.M. [Alexandru Matei] și Ov. Ș [Ovidiu Șimonca]. Cea dintâi se ocupă de nr. 16 (15 octombrie-15 decembrie) al mensuralului francofon „Regard”, din care reține, citează și comentează un interviu cu Mircea Cărtărescu, „nu altfel decât restul interviurilor din ultima vreme cu popularul scriitor, cele mai multe apărute în reviste *glossy* [...]. Ce vreau să spun? Evident că cei care formulează întrebările știu că se adresează unui anumit tip de public [...], dar ne întrebăm, în acest context, dacă talentatul prozator nu se plictisește să răspundă la (atâtea) chestionare de serie [...]. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că, spre deosebire de interviurile din revistele *people*, acesta își propune să-l popularizeze pe Cărtărescu pentru publicul francez (deci necunoscător) și, drept urmare, întrebările au «dreptul» să fie generale și informative (însă nu și banale sau scorțoase). Întrebat dacă mai e valabilă grilă vestică prin care scriitorii din Estul Europei sunt percepuți ca venind din țări comuniste (deci ca disidenți), Mircea Cărtărescu răspunde: „Am putea trage astăzi o nouă cortină de fier, psihologică de data aceasta, între autorii din est și publicul din vest. Acest public așteaptă ca ei să fie disidenți ai regimului, să fi fost închiși, interogați... Aceste lucruri sunt importante.

Dar autorul din est se simte redus la un rol în ochii occidentalilor. Eu n-am chef să joc acest rol. Nu vreau să fiu etichetat ca un scriitor curajos și disident, ceea ce n-am fost niciodată în realitate. Vreau, pur și simplu, să fiu considerat un autor al lumii, care ar fi putut trăi oriunde și ar fi scris același lucru, indiferent de regimul politic. Încerc să fiu cât mai universal posibil”. □ A.M., la rândul lui, răsfoiește nr. 11 al revistei „Cuvântul” care face *Radiografia pieței editoriale românești*, prin ancheta „extrem de binevenită” în perioada Târgului de Carte Gaudeamus. Având ca temă „*Ce s-a schimbat în raporturile dintre autori și editori în România?*”, ancheta debutează cu editorialul lui Mircea Martin („consacrat gestului de curtoazie al Franței față de literatura română: invitațiile din cadrul festivalului *Les Belles Etrangères*), se adresează apoi editorilor și în cele din urmă scriitorilor. Cecilia Ștefănescu „constată îmbunătățirea relației autor-editor, aflată totuși departe de standardele occidentale. Romanciera nu crede că soarta receptării literaturii pe care o scrie depinde de efortul promoțional al editurii, pentru că televiziunea poate impune un nume mult mai ușor, editura nefăcând, în acest caz, decât să beneficieze de pe urma prestigiului obținut de autor în urma aparițiilor sale mediatice”. Răzvan Petrescu „are un discurs cinic prin care își bate joc de calitatea serviciilor editoriale de la noi”, Dumitru Țepeneag „are un discurs foarte (poate prea) personal. Colaboratorul nostru de la Paris crede că cenzura politică a fost înlocuită de cenzura estetică instituită de editurile doritoare de profit”, Gheorghe Crăciun este și el „critic cu activitatea editorială”, iar Ioan Stanomir „răspunde la obiect, dar foarte elaborat. El crede că notorietatea unui autor este dată de «activitatea publicistică», naționalitatea autorului jucând și ea un rol important în promovare. ■ Tot A.M. atrage atenția asupra „Zilelor culturii române” de la Lille, așa cum sunt prezentate, în nr. 9-10 al revistei „Mozaicul”, în interviul pe care Andreea Bratu (membru fondator) îl ia lui Cozmin Lucau (președinte) al Asociației *Printemps Roumain*, fondată la Lille la începutul acestui an, asociație care a organizat între 3 și 21 octombrie, în orașul din nordul Franței, „Zilele culturii române”. □ Ovidiu Șimonca, mai rar în calitate de cronicar al rubricii *Revista preseii*, anunță că „Suplimentul de cultură” a împlinit un an de la lansare, „prilej pentru vajnica redacție să distribuie, gratuit, la Târgul Gaudeamus, un supliment color de 16 pagini”, „tânăra echipă” intrând pe piața culturală „pregătită să ofere și un alt mod de a face jurnalism, cu texte mai scurte și mai vioaie, cu multe interviuri în «priză directă», unele ingenioase (Emil Brumaru, Ioan Holender), altele destul de fade (cum a fost mai vechiul interviu cu Mircea Mihăieș, lăsat să-și facă «numărul», și chiar cel cu Ionuț Chiva, prea plictisit pentru a fi «personaj»”. Din suplimentul gratuit aniversar sunt semnalate de Ov. Ș. „un spumos interviu” cu Șerban Foarță și încă un interviu „interesant” cu cei patru autori (Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir) ai volumelor *Explorări în comunismul românesc*. □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că *ICR trage linie și adună*, rezumându-se astfel conferința de presă a institutului în cadrul căreia a fost prezentat un bilanț al evenimentelor susținute

de ICR și al lucrărilor publicate la editura instituției cu prilejul Anului Internațional „George Enescu”. Apoi Mircea Mihăieș, vicepreședinte al Institutului, a prezentat programele de sprijinire a traducerilor din autori români în limbi străine, inițiate de ICR. □ Suplimentul acestui număr este dedicat câștigătoarei Premiului Nobel pentru literatură din anul 1996. Cu titlul *Wisława Szymborska – o poetă dincolo de secole*, revista publică un grupaj ce cuprinde discursul pe care aceasta l-a ținut la decernarea Premiului Nobel și câteva poeme traduse de Doru Cosmin Radu.

● [„Tribuna”, nr. 78 (23)] Un important grupaj în *trend*, intitulat www.clubliterar.com., referitor în mod evident la literatura virtuală din România, alcătuită de Ștefan Manasia, argumentul său purtând titlul *Viitorul se vede bine*. Situația *de facto* i se pare semnatarului simplă și clară: „un grup de intelectuali de prestigiu (al căror număr e, să recunoaștem, într-un declin nu neapărat biologic) refuză să o omologheze cu «drepturi depline», să o recunoască și să se aplece asupra ei cu o minimă bunăvoință, în vreme ce tot mai mulți creatori (poeți, prozatori, esești, critici) îi descoperă farmecele și avantajul difuzării. [...] Numărul de cititori, numărul de comentarii avizate ale textelor virtuale spune [*sic!*] multe despre valoarea acestora. Inevitabil, viața literaturii române din următorii 15-20 de ani poate fi palpată, tastată, vizualizată și auzită pe internet. Subversivitatea acestor texte va speria urechile și privirile mai pudice, pe snobi îi va alunga de monitor: până la urmă acesta este și scopul literaturii adevărate”. Cu aceste considerente în minte, Manasia selectează „câteva secvențe din istoria în desfășurare a celui mai în vogă sit literar românesc, www.clubliterar.com.”, precizând, de asemenea, că „mulți dintre autorii care ne-au acordat dreptul de a pune pe hârtie textele lor au publicat deja cărți la edituri prestigioase, precum Vinea, Cartea Românească sau Polirom. Unii sunt cunoscuți jurnaliști culturali. Alții au o discreție seducătoare, puțin întâlnită în ziua de azi”. □ Grupajul în sine debutează cu interviul pe care Manasia i-l ia poetului Eugen Suman (*Un spațiu virtual considerat elitist*), continuă tot cu un interviu pe care același Manasia îl obține de la prozatorul Costel Baboș (*Despre chimia industrială și literatura contemporană*) și este ilustrat cu mostre de texte publicate în *Clubul literar: poezie* (Rareș Moldovan, Diana Geacă, Florin Măduță, Cosmin Perța, Adrian Schiop și Andrei Doboș) și un fragment din manifestul lui Răzvan Țupa, intitulat *Elemente de poetică rece-sivă*. □ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Ioana Cistelean scrie despre *Ardelenizarea crizei-poetic*, recenzând volumul de versuri al lui Ioan Moldovan, *Celălalt pește* (Ed. Paralela 45, 2005), care ajustează „fantezismul într-un oniric mai mult sau mai puțin vădit angoasă(n)t și amplificând intrinsecul auctorial până înspre parametrii unui impas existențial, pe coordonate mai blând-domoale decât cele ale congenerului Aurel Pantea”. □ „Ritmul grigurcian în care Mircea Petean își publică volumele de poeme indică mai multe lucruri importante pentru profilul poetului. Întâi de toate, că avem de-a face cu un iubitor de lirică fără rest, în aventura căruia se amestecă – la fel ca într-o viitură involburată –, purtate de aceeași patimă a convertirii în vers și frazare poetică, aluviuni

și comori, valori și căutări de natura vârtejului. În al doilea rând, că poetul aparține, prin sensibilitate și reflexe, unei lumi a vitezelor informaționale; cea care a transformat globul într-un ghem cu intersecții încâlcite, aducând la tribunalul sensibilității artistice provocări din ce în ce mai diverse și într-un ritm tot mai accelerat. În fine, în al treilea rând, că o astfel de producție livrescă necesită o receptare pe măsură, prezentă, atentă și, pe cât posibil, informată la zi”, e de părere Ovidiu Pecican în articolul *Hașururi fizionomice*, în care se ocupă de volumul de versuri scris vreme de 30 de ani, *Lovituri de nisip* (Ed. Limes, 2004).

■ În eseu *Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute*, Radu Vancu respinge etichetările liricii acestuia drept „acut biografică” sau „biografism extrem”, avansându-și propria teză: „poemele lui Mircea Ivănescu ni se par a fi o perpetuă punere în situație poetică a unei discreții profunde, înțeleasă literal și în toate sensurile. [...] Cenușiuul anonimului este fondul pe care alege să-și deseneze discretul chip; mirabil e că, cenușiu pe cenușiu, trăsăturile se disting, în cele din urmă, cu o indimenticabilă pregnanță”. ■ Când își intitulează articolul *Lección lui Graham Greene*, Ion Simuș se ocupă tot de literatura română, și anume de „cum stă proza noastră actuală față de proza europeană”. Din analiza lui detaliată reiese că „Avem nevoie de o proză mai umblată, mai deschisă, mai dinamică [...]. De aceea, cred în succesul posibil, dincolo de granițele noastre, al unor prozatori ca Dumitru Țepeneag și Alexandru Ecovoiu. Scenariul prozei lor are o deschidere europeană ce poate interesa. Fantasticul și autoficțiunea din proza lui Mircea Cărtărescu au, de asemenea, ceva straniu, insolit, cu putere de pătrundere în afară. Avem, prin scriitorii foarte tineri și prin scriitoarele foarte tinere, o proză curajoasă în limbaj, alunecând grațios în pornografie, dar e o proză timidă în construcție, artificioasă în intrigă și cam previzibilă în subiectul epic. Nu bate mai departe decât versurile sarcastice și dezinhibate din experiența muzicală de tip *hip-hop*. Carența epicului ar fi principala defecțiune, pentru că în romanele noastre nu prea se întâmplă mare lucru. Prozatorii noștri trebuie să învețe narațiunea și narativitatea, după Graham Greene, de exemplu, asupra căruia stăruim. Cele mai bune romane din proza actuală au o intrigă de bibliotecă: sufletul androgin în *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, sau relația ucenic-maestru în romanele recente ale lui Nicolae Breban, până la *Puterea nevăzută*, apărut de curând, sau dezastrul spiritual al epocii actuale, ca în romanele lui Dan Stanca. Repet: aceștia sunt tocmai prozatorii români pe care pariez, împreună cu cei trei pomeniți mai sus, dar mă întreb ce le lipsește pentru a stârni un ecou important în Europa. Și un răspuns acesta ar fi: sunt prea livești, prea eseistici, poate chiar prea narcisiști, parcă ar scrie numai pentru critică. De aceea și succesele lor sunt în mai mare măsură de critică decât de public. Prozatorului român actual îi lipsește experiența scenariului de film, cu două mari excepții: Mircea Daneliuc și Răsvan Popescu”.

□ În rubrica sa *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu glosează în acest număr *Pe marginea presei*. În cazul Goma, care continuă să facă valuri, este de părere că fostul disident „în prezent se vede tratat nu altfel decât în felul în care Maiorescu îl trata

pe Macedonski, detractor – nu-i așa? și el, și încă pe bune! – al lui Eminescu, al lui Caragiale, al junimismului instituționalizat, care n-ar fi făcut altceva decât să «vițieze» atmosfera. E foarte cu puțință să aibă loc, *mutatis mutandis*, o evoluție a fenomenului Goma nu mult diferită de cea a fenomenului Macedonski...”. □ Citind apoi și citând din opiniile „antipatriotice” ale lui Horia-Roman Patapievici, publicate în revista „Origini”, nr. 6-7-8/2005, Grigurcu nu se inflamează aidoma majorității lumii literar-culturale, ci privește dincolo de ele, spre cauză și scop: „Șocante la prima, poate și la a doua, ba chiar și la a treia vedere, asemenea propoziții n-ar trebui totuși luate *ad litteram*, ci ca un exasperat efect al rejecției patriotismului de flașnetă ceaușistă, de bălci crepuscular-comunist. La trivialitatea falsului propagandist, cum s-ar putea replica mai direct decât prin trivialitate asumată? Desigur e și puțin (poate că mult!) magnetism cioranian la mijloc. Dar ceea ce autorul *Ispitei de-a exista*, a schițat abia, e reluat aci în tușele groase ale unui desfrâu al culorii de stercorară extracție”. □ Stârnit de un articol al lui Radu Cosașu (din „Dilema veche”, nr. 87/2005), Grigurcu se întreabă: „Să fie invazia de cuvinte scârboase, de circumstanțe scatologice, de înjurături sacramentale în proza și chiar în versurile unor tineri o necesitate realistă, un mimesis sau o modă?” □ În fine, pornind de la un articol semnat de Alexandru George în „Luceafărul”, nr. 37/2005, semnatarul rubricii spulberă „pioasa prejudecată” conform căreia Marin Preda ar fi fost „opusul” lui Eugen Barbu: „Ambii setoși de carieră, cu ochii ațintiți spre etajul cârmuirii de unde puteau pica beneficiile, gata de compromisuri, supralicitând nu o dată natura și frecvența acestora. Cu deosebirea (dar nu o deosebire de esență) că pe când autorul *Princepelui* «se băga» fără ezitare în terenul mocirlos al diatribei comandate, autorul *Vieții ca o pradă* își ajută opera la «linia» partidului, cea atât de inconstantă, într-o sârguință mai discretă, rezervându-și aroganța și țâfnoasele ieșiri sferei relațiilor personale”. □ Cel ce se ascunde sub pseudonimul „Benny Profane” își intitulează tableta *Triptic de lunare culturale*, în rubrica sui-generis de revistă a presei *Aduse de la chioșc*. Prima revistă a tripticului este mensualul piteștean „Argeș”, al cărui număr din octombrie este rezumat. Este semnalat editorialul semnat de redactorul-șef Jean Dumitrașcu, *Reeducarea prin excludere*, prilejuit de simpozionul internațional dedicat în septembrie „experimentului Pitești”. De citit, neapărat” i se par și reportajul lui Sorin Durdun, *Tinerețe irosită în pușcăriile comuniste*, interviurile cu Alexandru Paleologu și cu Mircea Bârsilă, articolul excelentului prozator Radu Aldulescu, *Critica – între jumătăți de adevăruri și jumătăți de minciuni*, precum și prinosul adus de Dumitru Ungureanu lui Paul Goma la împlinirea vârstei de 70 de ani, *Paul Goma – 70*. □ Numărul pe septembrie al revistei „Steaua” atrage atenția, în primul rând, printr-un nou episod din *Bulgakoviada* („excursia documentară” a scriitorilor clujeni Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Marta Petreu și Virgil Mihaiu, pe urmele personajelor din *Maestrul și Margareta*), apoi prin interviul luat de Corin Braga lui Dumitru Țepeneag, „prilej pentru prozatorul parizian de a șfichiui iarăși caii săi de bătaie, mai vechi și mai noi (Sorescu,

Breban, Cărtărescu, Mircea Iorgulescu, editorul Ion Vădan), de a glosa pe marginea (in)traductibilității romanelor sale, a precarității condiției de scriitor bilingv, franco-român. Dumitru Țepeneag rămâne același personaj seducător, cochet, ironic și polemist de calibru, așa cum rar mai întâlnim în literatura română”. Sunt recomandate, de asemenea, poemele mexicanului-mayaș Jorge Miguel Cocom Pech (n. 1952), în traducerea lui Aurel Rău, precum și cronicile literare, „alerte și nicidecum encomiastice”, scrise de: Doru Pop (*Despre identitate. Temele postmodernității* de Ion Bogdan Lefter), Ovidiu Pecican (*Cu fața spre trecut. Portrete și ideologii* de Ion Papuc), Vlad Roman (*Jurnal II* de Mircea Cărtărescu) și Alex Goldiș (*Evangelia după Araña* de Nicolae Strâmbeanu). □ Revista presei se încheie cu semnalarea și elogierea revistei lunare a comunității rușilor lipoveni din România, „excelentul și insolitul” „Kitej-grad”: „Departa de a fi un simplu buletin comunitar, raportat la problemele etnice, revista condusă de Nichita Danilov înseamnă o necesară punte culturală între români și ruși, între literatura română și lumea slavă, mai eficientă decât anumite departamente ministeriale de la București”. □ Mircea Popa publică un text inedit, reproducând ms. 4063 de la Biblioteca Academiei Române, necuprins încă de editorul Niculae Gheran în seria de *Scrieri*. Este vorba despre cuvântarea rostită de președintele Societății Scriitorilor Români, Liviu Rebreanu, în 1926, la împlinirea a 55 de ani de la nașterea lui Ilarie Chendi (m. 1913), când s-a organizat o mică festivitate la Dârlos, comuna natală a criticului. □ „S-a căzut de comun acord ca cele două reviste literare să participe la proiectul Cultura 2000, să traducă și să popularizeze reciproc în primul rând literatura contemporană, bazându-se pe colaboratorii cei mai apropiați, căutând totodată și alte posibilități de dezvoltare prin lărgirea cercului intercultural spre literatura slovacă, cehă, croată, poloneză, respectiv bulgară sau spre literatura română din Basarabia”, informează Szabó Zsolt în articolul *Pe făgașul tradițiilor*, după întâlnirea celor doi redactori-șefi ai revistelor „Magyar Napló” din Budapesta și „Tribuna” din Cluj (Oláh János și, respectiv, Ion Maxim Danciu) în cadrul Zilelor Kriterion, în decembrie 2005. □ Ștefan Manasia preia ștafeta și semnează o dare de seamă intitulată *Vara indiană și prietenii maghiari. Zilele revistei „Magyar Napló” din Budapesta*: „N-am sesizat nimic artificial, fad și conformist pe parcursul acestei întâlniri: dimpotrivă, literații maghiari cunoscuți de mine în cele câteva zile, de vârste și orientări culturale diverse, au fost extrem de deschiși, colocviali deși surprinzător de puțin... gălăgioși față de omologii lor români. Tinerii lor par ușor... clasici, cumva eterici, mai atrași de cultura înaltă decât congenerii români, exhibiționiști & deprimiști în multe cazuri”.

6 decembrie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 797 (48)] Medalionul din acest număr este dedicat profesorului Florin Mihăescu, semnând texte despre acesta Marius Vasileanu și Dan Stanca. Revista publică fragmente din cărțile acestuia, publicate

(*Shakespeare și teatrul inițiativ*, Ed. Rozmarin, 1998) sau aflate în pregătire (*Commedia Mundi*). ■ În „*Viața și opera*” lui Pan (II), Bogdan-Alexandru Stănescu continuă exegeza antologiei Mircea Dinescu, *Opera poetică* (Ed. Cartier, 2005), trecând de la primul volum de tinerețe, la cel care a marcat schimbarea: „Momentul de cotitură poate fi situat, cred, odată cu volumul *La dispoziția dumneavoastră* (1979), volum ce anunță, prin violența melancoliei, despărțirea definitivă de acea tinerețe explozivă a începuturilor. Lirismul rămâne expresia predominantă, însă încep să se facă simțite accentele ironice virulente ce vor domina volumele târzii... [...] În acest volum întrevăd pornirea pe o pantă a alegoriei facile, a plaicuboi-ismului de cârciumă, menit să stârnească rânjete, să cucerească absolventele de litere cincugenare așezate în fața televizorului. Cred că este vorba despre o parțială pierdere a inocenței, cât și de cedarea unui teritoriu imens în fața orgoliului propriu. [...] Pan va reveni, cu jiletcă, cămașă albă, va face deliciul maselor la televizor, se va scâlâmbăia, va fi inspirat din nou, metaforele sale devenite acum comparații facile vor deveni vorba zilei, va fi, cu alte cuvinte, nebunul înțelept al vremurilor, în ciuda aceluia poem adresat lui Havel, unde oficializarea și intrarea în *mainstream* nu sunt văzute cu ochi buni [...]”. □ Teodor Vârgolici inventariază meritele *Dicționarului personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (Ed. Dacia, 2005), lucrare datorată lui Constantin Cubleşan. □ În articolul *Nicolae Labiş la 70 de ani*, Liviu Papuc semnalează eforturile cercetătorului sucevean Nicolae Cârlan de a recupera integral opera poetului plecat prea devreme. După numeroase contribuții anterioare, acesta publică în anul aniversar „două ediții incitante”: *Doină întârziată* (versuri inedite, Ed. Lidana, 2005) și *Dincolo de fruntariile poeziei* (proză și dramaturgie, Ed. Mușatinii, 2005), premise ale unei ediții critice integrale. □ Pe cea de-a doua pagină, atrage atenția un anunț prin care cititorii sunt informați că „odată cu începutul lui ianuarie 2006 actualul format al revistei își va înceta apariția”. Revista își va continua existența „într-un format îmbunătățit”, difuzată, ca și până acum gratuit, împreună cu ziarul „Adevărul”.

7 decembrie

● [„**Luceafărul**”, nr. 44] La rubrica săptămânală, Caius Traian Dragomir își pune în acest număr întrebarea: *Ce nu se știe în literatura română?* După o lungă introducere teoretică cu trimiteri la istoria poeziei universale, semnatarul răspunde la întrebarea formulată în titlu: „Ce însă chiar nu știe literatura română de azi? Literatura noastră știe tot ceea ce trebuie să știe, dar fiecare dintre cei care greșesc față de idealul estetic, uman și cultural al artei românești omite, ignoră sau se minte pe sine însuși până la a ajunge să neglijeze un adevăr sau altul, dintre cele obligatorii pentru ei, fără de care nu au cum spera la îngăduință, dacă nu la admirația noastră, spre a i se conceda să aparțină istoriei literaturii române. O serie de scriitori, este vorba cu deosebire despre poeți, relansați în politică, reconfirmați în mult prea permisiva politică românească postrevoluționară, fac

versuri de parcă Grigore Alexandrescu sau Vasile Cârlova nu ar fi existat. Apar în anii din urmă avangardiști după avangardiști care nu știu nimic despre faptul că Jarry nu a trăit degeaba și că stilul sau metoda sa au rodit îndelung, pe pământ românesc, în prima jumătate a secolului XX. Orientarea prooccidentală în literatura română de astăzi nu știe de marele interes existent în ultima vreme în Statele Unite pentru creația indienilor americani, precum și faptul că orașe în eferescență culturală precum Kievul, Cracovia sau Sofia devin tot mai prezente în conștiința artistică europeană. Poeții – sau prozatorii – exprimării pornografice, ori scatologice, ori pur și simplu grosolane, nu au aflat că au existat rafinați utilizatori ai cuvântului interzis în conversația oamenilor cuminți; între aceștia s-au numărat aristocrați precum Aristofan, Petronius, De Sade (acesta mai nuanțat în materie de lexic) sau, pur și simplu, scriitorii ca Henry Miller. «Știința fără conștiință este ruina sufletului» spune Rabelais, dar sufletul ruinat atrage în decăderea sa colapsul științei. Pretențiile neacoperite de o minimă cunoaștere trec lesne dincolo până și de ridicol intrând în zona bolii mentale latente sau floride”.

□ Ion Roșioru urmărește *Poetul în ipostaza prozatorului*, analizând volumul de nuvele și povestiri adunate de Iulian Dămăcuș sub titlul *Ochii albaștri ai bunicii* (Ed. Limes, 2005), înscriindu-se „în buna și gospodăreasca tradiție a prozatorilor ardeleni”: „Intrarea lui în casa prozatorilor s-a făcut, oricum, cu dreptul și nu-i deloc exclus ca prozatorul să-l pună în umbră pe poetul omonim. S-au mai văzut cazuri, exemplul cel mai la îndemână fiind al celui ce semnează rândurile de față”. □ *Un „hidalgo” post-bacovian* este pentru Adrian Dinu Rachieru poetul sucevean Ion Beldeanu: „Fără a fi un răsfățat al criticii, Ion Beldeanu a devenit un nume important al poeziei noastre. Merită, indiscutabil, o altă vizibilitate literară. Dacă nu uităm că Ion Beldeanu este și un interesant prozator (vezi, de pildă, romanul *Glontele de cucută*), un polemist de calibru și, nu în ultimul rând, un constructor (seria nouă a «Bucovinei literare» stă mărturie), aducem câteva tușe trebuincioase unui portret măcar corect; iar volumul din urmă (*Indiferența textului*, Ed. Augusta, 2005) s-ar cuveni să ofere poetului și posibilitatea unui alt tratament critic”. □ *Aron Cotruș în scrisori*, titrează Iordan Datcu, prezentând volumul de *Corespondență. Scrisori trimise* (Ed. Universității de Vest, 2005), ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de istorie literară de Alexandru Ruja. ■ „Judecând după faptul că la Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din anul acesta au concurat două romane cu tentă erotică (*Băgău* de Ioana Bradea și *69* de Ionuț Chiva) se poate afirma că viitorul literaturii române este pe bune. Au existat ani când nu s-a decernat Premiul pentru roman, deși, har domnului, apăruseră mai multe titluri demne de atenție. S-a apreciat însă că recolta este insuficient de convingătoare pentru a merita laurii breslei scriitoricești. Nu astfel s-au petrecut lucrurile în 2005 la secțiunea debut, unde s-a judecat că sexul și literatura fac menaj bun, că tinerii noștri *fac/fuck* sex editorial demn de admirație. Cu atât mai mult este de admirat acest demers estetic-clitorian cu cât literatura erotică este percepută la noi (și) ca o formă de afirmare a convingerilor

anticomuniste, împotriva pudibonderiei de tristă memorie, a ipocriziei de sorginte proletaroidă. Există, firește, numeroase precedente de atari producții literare, unele dintre cele mai onorabile, și la noi, dar, mai ales, aiurea, așa că nu este cazul să ne formalizăm”, scrie Ion Crețu într-un preambul la articolul Premiul pentru Sex Nașpa, referitor la premiul care se acordă de 13 ani într-un club din Londra, *Bad Sex Prize*. □ Eseul lui Adrian Botez, *Noaptea oricărei zile sau oriunde, în afara lumii*, pornește de la volumul lui Marius Tupan, *Vămile depresiei* (Ed. Fundația Luceafărul, 2002): „Aparent, avem de-a face cu povestiri – în realitate sunt 41 de metafore ale condiției damnate a umanității cosmice. Aparent, sunt relatate întâmplări de neîntâmpnat – în realitate, avem de-a face cu trăiri extreme, ale unor eroi damnați, tragici – cu drama ispășirii interioare a unor păcate obscure. [...] Deci, proza parabolică și cu puternice accente escatologice a lui Marius Tupan nu trebuie și nu poate fi etichetată drept pesimist-maladivă –, ci *trebuie înregistrată ca un avertisment/șirag de avertismente (chiar patetice, prin stilul desăvârșit migălit al narațiunii/descriere!!* – exemplară, prin filigranul, de un ireal fascinant-oniric, al imaginilor broderiei infernale, este povestirea *Vestitorii...*) – *asupra consecințelor la care se supune o lume care, zilnic (în nocturnul fiecărei zile...) face dovada că este: abuzivă, lașă, conservând, cu fascinație, Chipul lui Cain, în locul chipului christic – o lume dezangajată și iresponsabilă, bolnavă de superbie, lacomă și obosită de patimă/pătimașă complicitate cu putridul, fetidul și jilăveala iluzoriu-luminoasă, precum putregaiul, a infernului. Adică – pentru cei care, eventual, n-au recunoscut-o: lumea noastră...*” [*sic!*]. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte o pagină de versuri semnează Lavinia Bălulescu și Vasile Ioan Ciutacu. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Augustin Cupșa. □ Doar mimând intenția, atrage atenția Ion Beldeanu, într-o replică polemică la un articol al lui Dan Mănuță (*Bucovina literară* din „Convorbiri literare” nr. 11/2005): „Numai că Dan Mănuță mimează doar intenția de a se arăta interesat de *Enciclopedia Bucovinei*, asupra căreia într-adevăr atrage atenția cititorului, abandonând încet însă subiectul, pentru a spune ceea ce voia să spună. [...] În acest fel, privirea propusă paie inițial pulverizată prin alăturarea temelor ce se circumscriu ideii de pornire, în așa fel încât cartea vizată devine un simplu motiv de plecare. Așadar, Dan Mănuță evită să intre în detalii asupra subiectului abordat (folosindu-l doar ca punct de referință și nimic mai mult), fapt ce face dovada subtilizării acestuia. Ceea ce relevă rutină, dacă nu chiar o abilitate, demne de a fi semnalate, dincolo de nedumerirea pe care lectorul o încearcă. Oricum, mirarea sau nedumerirea se menține și ea explică superficialitatea, dacă nu și dezinteresul cu care continuă să fie tratată starea literaturii din această zonă a României”. □ La rubrica *Fonturi în fronturi*, Liviu Grăsoiu etichetează drept *Amatorisme* două anchete realizate recent de „Cotidianul”: *Cele mai nocive cărți din literatura română* (19 octombrie, responsabilă Alexandra Olivotto) și *Cărțile benefice ale culturii române* (17 noiembrie, responsabilă Cătălina George): „S-a dat «undă

verde» nu profesionalismului și calității, ci improvizăției, dezinformării, scrisului la comandă, într-un cuvânt amatorismului în întreaga sa complexitate”.

● [„România literară”, nr. 48] Numărul se deschide cu nominalizările pentru Premiul Cartea Anului 2004-2005, anunțându-se decernarea acestuia pentru data de 14 decembrie: Emil Brumaru, *Opera poetică*, 3 vol. (Ed. Cartier), Livius Ciocârlie, *Bătrânețe și moarte în mileniul 3* (Ed. Humanitas), Andrei Codrescu, *Casanova în Boemia* (Ed. Polirom), Andrei Cornea, *Când Socrate nu are dreptate* (Ed. Humanitas), Florina Ilis, *Cruciada copiilor* (Ed. Cartea Românească), Dan C. Mihăilescu, *Îndreptări de stânga* (Ed. Humanitas), Mihail Nemeș, pentru traducerea lui *Faust* de Goethe (Ed. Humanitas) și Eugen Simion, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei* (Ed. Univers Enciclopedic). □ Ioana Pârvulescu semnează un reportaj fotografic de la Târgul de carte Gaudeamus 2005. □ Ion Simuț este interesat de *Clasicii români la Târg*, străbătând standurile cu o „idee fixă: ce fac editurile noastre pentru clasici?”. Trecând în revistă inițiativele unor edituri mai mult sau mai puțin cunoscute (de la naive sau fără bază filologică, până la cele ingenioase, solide sau apărute în condiții grafice foarte bune), criticul conchide: „Târgul Gaudeamus oferă cui are nevoie «carte de învățatură», dar, din nefericire, evenimentele editoriale legate de clasicii noștri nu se văd suficient de bine, acoperite adesea de zgomotele literaturii de consum”. □ Tudorel Urian vede *Un alt fel de roman* în cartea lui Florin Toma, *Moștenirea Familiei Bildungsroman* (C.R., 2005): „Aparent incoerent, născut dintr-un torent verbal care a rupt toate stavilele, romanul lui Florin Toma intră, pe termen scurt, în dialog cu alte opere celebre ale literaturii universale”, aducând în fața publicului „pe unul dintre cei mai importanți stilști ai prozei românești actuale. Scriitorul are un acut simț al limbii, el găsește mereu cuvintele cele mai potrivite, intervențiile sale la nivelul «semnificatului» sunt făcute cu deplină naturalețe și cu superioritatea unui om care știe, în orice moment, cât de mare este soliditatea terenului aflat sub el. Un roman precum *Moștenirea Familiei Bildungsroman* l-ar fi putut lesne trimite în ridicol pe autorul său dacă acesta nu ar fi cunoscut, precum Florin Toma, toate subtilitățile limbii. Din fericire, autorul domină cu nonșalanță torentul verbal pe care l-a declanșat cu bună știință, jocul său de-a literatura este în permanență sub control și chiar dacă, așa cum bine observa Mircea Iorgulescu, preocuparea pentru construcție nu se prea simte, *Moștenirea Familiei Bildungsroman* este, indiscutabil, o carte de citit”. ■ La ediția a doua, revăzută, a romanului *Legături bolnăvicioase* de Cecilia Ștefănescu, recenzentul Daniel Cristea-Enache se întreabă îngrozit cum va arăta ediția a treia. Constatând că, din orice unghi ar privi lucrurile, „romanul de față este un eșec lamentabil, un zero pe care nicio cortină narativă nu-l poate ascunde”, criticul schițează tabloul literaturii române „dezinhibate” din deceniile postdecembriste: „Nu e greu de observat, în abundența producție editorială postrevoluționară, firul gros ca o pară al literaturii sexualizante. Începând cu generația ’90, descheiată ostentativ la toți nasturii, și continuând cu «milenaștii» dezabuzați (dar nu într-atât încât

să nu ne delecteze cu noi provocări), literatorii autohtoni au făcut din fostele teme interzise adevărate laitmotive, și din vechile tabuuri – tablouri vivante. În poezie, unde cel mai talentat poet al generației 2000 și-a introdus «penisul lung și negru» în... pântecul României, în proză, unde un teribil desant deșănțat tinde să facă regula, ba chiar și în critica literară și eseistică, unde un Luca Pițu, bunăoară, își împănăză paginile cu subtile ori străvezii referințe anatomice, scriitorii noștri tot seamănă și culeg roadele câmpului blagoslovit din *Povestea poveștilor* a lui Creangă. Dar umorului de cea mai bună factură al «țăranului» amestecat printre «boierii» de la Junimea trebuie să-i spunem adio. Cu rarissime excepții («magistrul din Cajvana» e una dintre ele), autorii și autoarele care au făcut din sex cheia de boltă a universului lor ficțional urmăresc secretele și secrețiile propriilor personaje cu maximă încordare, cu o neobișnuită gravitate. Bizareriile și perversiunile sexuale sunt descrise cu o răceală clinică și într-un mod pe cât de meticolos, pe atât de artificial, ca și cum mai multe dintre degetele scriitorului ar fi ocupate cu răsfoirea unui manual al pozițiilor amoroase. Diferența dintre D.H. Lawrence și Henry Miller, pe de o parte, și închipuitele bacante dâmbovițene Claudia Golea, Ioana Baetica și Cecilia Ștefănescu, pe de alta, vine nu numai din izbitoarea denivelare artistică; ci și din modul radical deosebit în care bucuriile cărnii se amestecă în cele ale scriiturii. La cei doi maeștri, proza respiră erotic și atracția sexuală împinge lumea înainte. Universul cărții e organic la propriu și la figurat, membrele anatomice realizând o dublă copulație, stilistică și biologică. Romanele pulsează după ritmul interior al personajelor, inspiră și expiră aerul acestora, devin febrile odată cu ele. La studentele noastre conștiincioase, sexul – ca și drogul – reprezintă o temă pentru acasă, executată cu râvnă școlărească. Scenele «încinse», lungi și redundante, aproape plicticoase prin mecanica lor, sunt așezate la rând ca păsărelele pe firul de telegraf. Dacă la Ioana Baetica există, totuși, o încercare de gradație epică, o anumită distribuire a accentelor narrative, la celelalte două practice provocarea își schimbă complet semnificația. Ne-am dori, realmente, să fim surprinși, provocați, indignați de îndrăznețele pagini pe care le citim; să avem o tresărire, dacă nu o emoție, pe parcursul lecturii. Ni se oferă, în schimb, capitole și capitole de iremediabilă platitudine, fie aceasta «exotică» (în specialitățile asiatice ale Claudiei Golea) ori strict românească (în bucatele nesărate ale Ceciliei Ștefănescu)” („*Intimități*”). □ În fața unui roman de debut, al Ancăi Maria Mosora (pseudonimul Ancăi Dumitru), *Arhanghelii nu mor* (Humanitas, 2005), Simona Vasilache opinează că „virtutea de căpătâi a cărții e tactul comparației” și că romanciera debutantă „imaginează mult și cumpănește bine”. □ Printre cele opt cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și ■ Liviu Rebreanu, *Opere 23*, ediție critică de Nicolae Gheran, *Caiete. Varia (1907-1944)* (Fundatia Națională pentru Civilizație Rurală „Niște țărani”, Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, 2005): „Volumul încheie – cu succes – ediția critică a operei lui Liviu Rebreanu, realizată, pe parcursul mai multor decenii, cu o mare investiție de efort și competență, de Nicolae Gheran. În sumar figurează

«caiete de creație» din perioada formării prozatorului, scrieri răzlețe, scurte povestiri, piese de teatru, articole, interviuri, răspunsuri la anchete, scrisori etc. Este un puzzle literar, care oferă o imagine neconvențională a personalității lui Liviu Rebreanu. O atenție aparte merită publicistica, din care reiese că prozatorul (în special în perioada directoratului la Teatrul Național) era adeseori ofensiv și sarcastic. Personajele principale ale cărții sunt Liviu Rebreanu și Niculae Gheran, care seamănă prin seriozitate – o seriozitate de modă veche din care tinerii de azi ar trebui să facă ultima modă”; ■ Eugen Simion, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*, ediția a II-a revăzută și adăugită (Ed. Univers Enciclopedic, 2005): „Această ediție a doua are un număr aproape dublu de pagini față de cea dintâi, publicată în 1995. Eugen Simion își duce astfel la capăt proiectul de a analiza «totalitatea operei epice a lui Mircea Eliade, inclusiv literatura lui confesivă». Cartea se remarcă printr-o vastă documentație, corect sistematizată, și printr-un descriptivism critic de bună calitate. Autorul nu lasă nimic nediscutat și neexplicat, iar uneori intră în dialog peste timp cu exegeți de altădată ai lui Mircea Eliade și le nuanțează opiniile. Totodată, el refuză să devină un apologet al lui Mircea Eliade, pe care îl admiră lucid. [...] Criticul ne conduce cu o siguranță de ghid profesionist prin lumea prozei lui Mircea Eliade”; □ Stelian Țurlea, *Ieși din rând!* (Ed. Fundației Pro, 2005): „Stelian Țurlea schimbă stiloul cu penița de platină cu care și-a scris proza de până acum cu un pix ieftin, sperând să fie astfel pe placul publicului larg. *Ieși din rând!* este un roman polițist conceput în stil americanesc [...]. Limbajul deocheat, uneori argotic, umorul popular, acțiunea alertă, dar previzibilă – toate ingredientele caracteristice genului sunt folosite, cu dezinvoltură, de autor, care vrea parcă să dovedească, în urma unui pariu (aceasta ar fi singura explicație) că poate scrie și astfel”; □ George Bălăiță, *Câinele în lesă*, opt interviuri și un appendix (Ed. Viitorul Românesc, 2004): „Profesia lui George Bălăiță este farmecul. Asta explică de ce reiau o carte pe care G. Dimisianu a comentat-o fermecător în nr. 46 al R.I. Volumul său *Câinele în lesă*, alcătuit din interviuri și însemnări disparate, îl cucerește pe cititor ca poveștile Șeherezadei pe Șah-Riar. Nu întâmplător scriitorul elogiază – cu o admirație superstițioasă – arta povestirii”; □ Tudor Călin Zarojanu, *Viața lui Corneliu Coposu* (cu documente din arhiva fostei Securități), ediția a II-a, revăzută și completată (Ed. Mașina de scris, 2005): „Cartea poate fi citită ca un roman *non-fiction*, zguduitor”. □ Sunt semnalate succint și volumele: *Kadiș pentru mama mea* de Iulia Deleanu, cuvânt introductiv: Dorel Dorian (Kriterion, 2005), pentru stilul „înduioșător (spontaneitate, sinceritate naivă, tristețe de copil cuminte pedepsit de soartă pe nedrept)”; □ *Liniștea vânatului* de Valentin Talpalaru (Junimea, 2005), pentru „combinația delicată de lirism și umor (amintind de G. Topârceanu, dar și de spiritul ludico-livresc al poeziei optzeciste)” și □ *La marginea lumii de tunete* de Ion Georgescu (Ed. Ramuri, 2005): „Poezie declarativă, de bună calitate, care ar avea succes recitată pe stadioane, ca pe vremea Cenaclului Flacăra. [...] Citită însă în solitudine, această poezie creează impresia de retorism,

de grandilocvență, și nu emoționează”. □ Pagina de poezie din acest număr este adjudecată de Marius Ianuș, cu un grupaj intitulat *Ștrumpfii*. □ Nu lipsește nici poemul săptămânal al lui Emil Brumar, □ niște *Poeme inevitabile* propunând și Nicolae Sinești. □ *Frumosul greu explicabil* (adică „versurile lui Virgil Mazilescu (1942-1984), îți plac sau nu, este extrem de dificil să le «analizezi» la rece. Intonarea lirică te respinge sau te cucerește dându-ți o bucurie tulbure și melo-dioasă, greu de explicat”) își intitulează Ilie Constantin comentariul pe marginea operei lirice a confratului plecat prematur: „Recitind scrierile lui Virgil Mazilescu, îți pui, aproape involuntar, o întrebare: cum de a reușit el să ignore atât de total regimul în care și-a petrecut existența? El pare a nu avea nici un contact cu puterea comunistă, situându-se cu desăvârșire în afara ei. Nu găsesc decât un început de răspuns: Mazilescu vedea lucrurile «de foarte sus și de foarte departe», cum scria Tudor Vianu, prin 1930, despre Eminescu. Poezia sa este exact așa cum și-a dorit-o, neîntinată de niciun compromis – nu doar cu ideologia omniprezentă, ci chiar cu orice altă tendință literară a vremii. O tăioasă autonomie i s-a impus de la începuturi, căreia i-a rămas neconținut credincios”. □ Două pagini de revistă găzduiesc un fragment din jurnalul lui Mihai Cantuniari, intitulat *Îmbătrânind tăcut pe canapele roase*. ■ Urmărind parcursul critic al lui Al. Cistelean, Gheorghe Grigurcu vede în acesta *Un postimpresionist*: „Care e, de fapt, modalitatea analitică a lui Al. Cistelean? Una ce ni se pare postimpresionistă (cine voiește a ne corecta poate spune postmodernă; n-avem nimic împotriva!), căutând a surprinde nu atât unitatea, omogenitatea, categorialul, cât complexitatea, caracterul compozit, balansarea creației între diversitățile ce pot fi intuite în cuprinsul său. Rostul exegetului, ni se sugerează, nu e de-a reduce, de-a simplifica, de-a fixa, ci de-a deschide un orizont cât mai amplu asupra polimorfismului ireductibil, asupra mobilității practic infinite, în colimatorul critic, pe care substanța operei ne-o oferă. De-a prinde pe pelicula conștiinței sale relative obiectul axiologic relativ al plămuirii literare. De unde arborescența de observații, abundența de adnotări ce anevoie s-ar putea rezuma, închide emblematic, translația nervoasă, neconținută, a aparatului de filmat, nesățios de unghiurile captării. [...] Interesantă e împrejurarea că, deși «relativist», atât de slobod în derularea expresiei, ludic ori de câte ori are prilejul (și prilejurile se ivesc din belșug!), Al. Cistelean nu e și un polemist susținut, cu atât mai puțin un pamfletar. Imaginea ce i s-a creat, de critic ofensiv, mordant, cu greu s-ar putea susține. Nu e ceea ce s-ar putea numi un critic «rău»! Inconformismul i se voalează în bonomie, incisivitatea i se dispersează în poante, într-o puzderie de găselnițe formale. Pus în fața unor insatisfacții, criticul de la «Vatra» e surprinzător de calm, mulțumindu-se cu punctarea obiecțiilor, cu notificarea ca atare a respingerii. Subtextul refuzului e o dispoziție mai curând concesivă, «înțelegătoare», de apropiere a pozițiilor divergente, frecvent de posibilă conciliere. Starea de spirit specifică nu e iritarea, ci mai curând o amabilitate ușor întristată”. □ *Bietul Gutenberg* este esul semnat de Sorin Lavric plecând de la volumul lui Jean-Jacques Wunenburger, *Filozofia*

imaginilor (Polirom, 2004), ediție îngrijită de Sorin Alexandrescu, traducere de Muguraș Constantinescu. □ În avangardă editorială, Gabriela Danțiș prezintă și traduce un fragment din romanul *Vechi maeștri* de Thomas Bernhard. □ *Diavolii și cetățenii sovietici* își intitulează Ruxandra Cesereanu eseul pe marginea romanului *Maestrul și Margareta* de Mihail Bulgakov. □ Un mic eseu comparatist propune Cosmin Ciotloș (*Un proces de presă*), punctând asemănări și deosebiri între *Duduca Mamuca* și *Micuța* ale lui Hasdeu și *Lolita* lui Nabokov. □ Tot un eseu, însă pe teme de actualitate, semnează și Gheorghe Ceaușescu: *Școala noastră cea de toate zilele*. □ Cronicarul de la *Ochiul Magic* răsfoiește mai multe reviste, reținând, în primul rând, „savurosul foileton memorialistic” al lui Toader Paleologu, închinat tatălui său, publicat în ultimele numere ale „Adevărului literar și artistic” (din 15 și 22 noiembrie). □ În privința colaboratorilor aceleiași reviste literare, aflăm că redactorul-șef Marius Vasileanu „începe să dea o nouă alură și un nou aer revistei, reușind să aducă în paginile ei semnătura unor oameni la care apetitul culturii este ținut în frâu de un simț inalterabil al măsurii. Lucru cu atât mai laudabil cu cât Marius Vasileanu a hotărât să se lipsească de serviciile gazetărești ale lui Cristian Bădiliță, un profet cultural ale cărui scrieri vizionare sunt prea mari ca să mai poată încăpea în chenarul modest al unor pagini de revistă culturală. Acestuia din urmă i-ar trebui pesemne un podium, un amvon sau o tribună electorală, asta dacă nu i s-ar potrivi în realitate ceva mult mai simplu: o infuzie puternică de bun-simț și de elementară modestie cărturărească”. □ Din numărul din 18-24 noiembrie al „Dilemei Vechi”, cronicarul reține, „oripilat”, „fața ascunsă, de alcov, a ocupației ruse a Țării Românești în perioada 1806-1812 și, apoi, în 1828-1834”, descrisă („articolul este ireproșabil ca informație și atrăgător ca stil”) de Constanța Vintilă-Ghițulescu, autoarea cărții *În șalvari și cu ișlic* (Humanitas, 2004). ■ „Binevenite și cât se poate de oportune” i se par aceluiași Cronicar de serviciu două comunicate din „Viața românească” (nr. 8-9, din august-septembrie) ale redactorului-șef Caius Traian Dragomir, „pe marginea discordiilor create de textul lui Paul Goma din numărul dublu anterior ale aceleiași reviste. Se pune astfel capăt unei zăzaniei neliterare ce a frământat în ultimele luni viața noastră literară. Și cum anul viitor revista va împlini un secol de la apariție, precizările lui Caius Traian Dragomir, menite a alunga norii tulburi ce se strânseseră în jurul revistei, îi redau acesteia statutul cultural fără de care apropiata sărbătorire a centenarului ar fi căzut în gol. Pe scurt, aflăm din cuprinsul comunicatelor că «Viața românească» nu publică texte extremiste, antisemite sau atacuri suburbane la adresa colegilor de breaslă, că trivialitățile lipsite de acoperire estetică nu au ce căuta în paginile ei și că domnului Liviu Ioan Stoiciu i s-a retras calitatea de redactor-șef adjunct al publicației”. □ Din același număr al revistei, este sancționată Mara Magda Maftei, pentru formulări aberante existente în articolul intitulat *Răzvan Voncu – secvențe literare*: „Iată un exemplu de cum poți înghesui, într-o singură frază, trei prostii mari cât casa”. □ Din „Suplimentul de cultură” nr. 52, Cronicarului i se pare „cuceritor” articolul lui Ioan T. Morar, *O*

călătorie târzie prin Lindenfeld: „În loc să mă lamentez că viața mea se duce, că nu am timp de «marile proiecte», m-am decis să văd dacă, într-adevăr, sunt scriitorul care cred că sunt. Și, deși, pare incomod de acceptat, sunt convins «că ești scriitor numai și numai dacă scrii». Dar nu întotdeauna dacă scrii devii automat scriitor. Nici asta nu e lesne de acceptat de autorul român”. □ Gheorghe Istrate semnează un mic necrolog Vasile Blendea.

8 decembrie

• [„Cultura”, serie nouă, An II, nr. 1 (53); Săptămânal editat de Fundația Culturală Română, Președinte: Augustin Buzura; Format tipografic A3 (32 de pagini); ziua de apariție: joia; redactor-șef Augustin Buzura; redactor-șef adjunct: Angela Martin; redactor-șef adjunct: Adrian-Paul Iliescu; secretar general de redacție: Cristina Rusiecki; redactori: Daniel Cristea-Enache, Teodora Dumitru, Mădălina Firănescu, Mihai Iovănel, Adrian Majuru, Cornelia Maria Savu, Andrei Terian; viziunea grafică: Mircia Dumitrescu.] Editorialul de pe prima pagină *Punct. Și de la capăt...*, semnat de Augustin Buzura, încearcă să răspundă la întrebările firești legate de instituția și organul de presă adiacent, revenite în agora, și anume „de ce, din nou, Fundația Culturală Română și de ce «Cultura», revista pe care o relansăm pe supraaglomerata și totuși monotona piață a publicațiilor?»: „În ceea ce ne privește, nu începem, ci vrem să continuăm, de astă dată fără sprijinul statului, o fundație care, până nu demult și cu bani incredibil de puțini, a ținut adeseori locul unor ministere, străduindu-se să dovedească partenerilor noștri din străinătate că avem o cultură și o civilizație care nu merită să fie ignorate. Încercăm, de asemenea, să continuăm o publicație – «Cultura» – căreia, cu metode dintre cele mai balcanice cu puțință, nu i s-a dat șansa să existe și să-și facă loc pe piața publicațiilor. Cu toate acestea, nu o relansăm împotriva celor ce nu i-au dat dreptul la existență, ci din convingerea că o astfel de publicație este absolut necesară. [...] «Cultura» va fi o publicație deschisă oricărui dialog care se va purta în limitele decenței și ale bunului-simț, la antipodul clanurilor, al mentalității tribale încetățenite, din păcate, pretutindeni, în toate mediile, nu numai în mica lume a culturii. [...] Politica noastră va fi cea a bunului-simț, a respectului pentru valoare, dialog și cultură. Nu știm dacă vom reuși să schimbăm ceva, dar vom spune exact ce credem, ca și cum numai de noi ar depinde adevărul, dreptatea și demnitatea, din nefericire mereu ignorate. Firește, nu am uitat o clipă concluzia la care ajunsese marele biograf al românilor, I.L. Caragiale: «Suntem cum suntem și teamă mi-e că tot așa vom rămâne». Personajele lui, ceva mai degradate, le întâlnim pretutindeni, pe orice palier al vieții sociale. Dar cu toate acestea, credem în șansa «Culturii»”. □ Revista propune grupaje de articole distincte, pliate pe rubrici generice, precum *Cultura politică*, *Cultura literară*, *Cultura spectacolului*, *Cultura sunetelor*, *Cultura Cinema*, *Cultura controverselor*, *Cultura vizuală*, *Cultura istorică*, *Cultura psi*, *Cultura memoriei*, *Cultura interogației*, *Cultura antropologică*, *Ars combi-*

natoria, *Revista revistelor, Cultura Media, România de peste granițe*.

■ Cu supratitlul *În ariergarda avangardei*, este publicat articolul *La început de drum* de Eugen Simion care, furat de „toamna politic halucinantă”, „unde nu-i decât vrajbă și injurie”, se lansează într-o diatribă la adresa celor care l-au acuzat după 1990 de „apolitism”. Amintindu-și la jumătatea articolului că nu aceasta era de fapt tema propusă, criticul salută inițiativa lui Buzura de a scoate o publicație de cultură „care să nu fie nici de dreapta, nici de stânga, ci pur și simplu o publicație care să urmărească fenomenul cultural românesc și universal, să scrie fără patimă despre cărțile care apar și, în genere, despre evenimentele din sfera artei”. În loc de sfaturi, E. Simion pune pe hârtie cum ar proceda el însuși dacă s-ar afla în postura de director de publicație: „Aș aduna, întâi, un grup de tineri, poeți și critici, și le-aș recomanda doar atât: scrieți, băieți, ce vreți, numai scrieți bine și nu abandonați criteriul obiectivității, judecați cartea, nu omul (deși, în vremurile noastre, acest fapt este aproape imposibil), faceți efortul și striviți în voi impulsul răzbunării, nu vă lăsați pradă resentimentului și a idiosincraziilor voastre; scrieți nu pentru a servi pe cineva, ci pentru a sluji adevărul; porniți, în tot ce faceți, de la ideea că adevărul poate să existe; nu vă urâți între voi și, în genere, ura este în literatură un fenomen înjositor și infecund; nu disprețuiți literatura națională, fiți, vă rog, spirite naționale cu fața spre universalitate, cum cerea, cu o sută și mai bine de ani în urmă, T. Maiorescu, revizuiți ideile și judecățile de valoare date de cei dinaintea voastră, pentru că este firesc să fie așa, dar nu porniți de la ideea că a revizui înseamnă a distruge, a elimina, a demitiza [...], în fine, reinventați critica literară ca instituție, ea este pe cale de dispariție, dacă nu chiar a dispărut [...]”. □ În paginile dedicate literaturii, în jurul criticului E. Simion aglutinează o parte dintre „tinerii critici” apelați în articolul său (Daniel Cristea-Enache, Andrei Terian, Teodora Dumitru, Mihai Iovănel), care se străduiesc, după îndemn, să „reinventeze instituția criticii literare”. Astfel, cel dintâi schițează un *Portret de poet*, dorind să descopere „în ce constă secretul regalității” liricii lui Nichita Stănescu, „care este cifra – nu al poeziei, ci al impactului ei”. Pentru a putea răspunde, el vizualizează „parcursul creatorului” și etapele de creație, concluzia fiind aceea că, „departe de a fi o joacă sau o toană, poezia a fost pentru Nichita Stănescu un mod de existență. Unul mai adevărat, mai febril și mai chinuit decât cel al strictei biografii”. □ Intitulându-și cronică *Vitrina cu artefacte*, Andrei Terian analizează cel mai recent volum al lui Răzvan Țupa, *corpuri românești* (C.R., 2005), pe fundalul liricii acestui tânăr poet, o lirică „antireflexivă, antimetaforică și antimetafizică”: „Dincolo de încurajările superficiale pe care le contabilizează ca *bonus* orice debutant, primul volum al lui Răzvan Țupa (*fetiș*, Ed. Semne, 2001) a avut parte de o primire destul de rece din partea criticii. Faptul e cu atât mai bizar cu cât obiecțiile mai severe le-au formulat doi dintre cei mai buni critici actuali de poezie: Al. Cistelean și Daniel Cristea-Enache. Astfel, dacă primul l-a recrutat degrabă pe Răzvan Țupa în regimentul fracturist, celălalt i-a reproșat absența unei «structuri de adâncime» și

deficitul simbolic. Se pare că, așa cum pe la 1900 poezia însemna pentru mulți ritm și rimă, pentru unii dintre cronicarii noștri de azi ea înseamnă doar simbol și viziune. De parcă fragmentarismul, prozaismul sau orice altă categorie literară ar avea vreo valoare intrinsecă – musai negativă – și nu una determinată exclusiv de contextul în care se manifestă”. □ La rândul său, Mihai Iovănel se ocupă, în articolul *Europa & alte depresii*, tot de un volum de poezie apărut la relansata editură Cartea românească, de data aceasta al unei poete, Elena Vlădăreanu, *Europa. Zece cântece funerare* (C.R., 2005): „*Europa. Zece cântece funerare* e un corp literar care își ține, ca Toma Alimoș, mațele la vedere. Digestia care prelucrează realul în vederea poeziei nu este expedită sub preșul unei epiderme perfecte & netransparente. Textele bagă acid în venele realului și operațiunea se oferă fără mofturi privirii – această este de fapt condiția de existență a poemelor. Nimic din ce veți găsi în textele Elenei Vlădăreanu nu vă este nefamiliar; totul este al dracului de concret-recognoscibil – până și metafore de regulă abstracte ca *Europa* ori *România* sunt percepute la fel de brutal ca o igienă corporală ne-actualizată. Dar în ceea ce privește ritmul prin care Elena Vlădăreanu captează și ranforsează aceste detalii la fel de meschine ca o pungă de covrigi expirați – ei bine, nimic din toate acestea nu vă aparține... Utilizatorilor!”. □ Niculae Gheran semnează un articol pe teme de actualitate, *Cultura la zero grade*, fiind de părerea lui Rebreanu – pe care îl și citează dintr-un interviu dat revistei „Rampa” în 1921 – că un Minister al Culturii nu își mai justifică existența atâta vreme cât sumele alocate acestuia din bugetul statului „încep cu zero”: „De ce să ne mai înșelăm pe noi înșine? – se întreba atunci revoltat tânărul Rebreanu – De ce să credem că avem un minister al «Artelor», când în realitate statul este dușmanul, conștient sau inconștient, al cărții și al artelor, da! [...] Pentru că omul politic este imbecil, barbar și anticultural. Cine ar fi dispus să mă creadă să binevoiască a asculta discursurile «parlamentare» sau a citi articolele de gazetă ale oamenilor noștri politici. Cum să ceri simpatie pentru cultură unor oameni care nu sunt în stare să închege o frază, care nu se pot ridica o clipă deasupra meschinilor interese și intrigi de culise?” □ Continuându-și oarecum demersul din antologia *Cele mai frumoase 100 de poezii ale limbii române* (Ed. Compania, 2001), Petru Romoșan deține rubrica *Alte 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor*, în cadrul căreia, număr de număr, alege câte o poezie conform criteriului menționat, pe care o reproduce glosând succint pe marginea vremurilor și moravurilor deloc apuse. Pentru primul număr al revistei, antologatorul propune sonetul *Boerul* de Mateiu I. Caragiale, Romoșan notând ca argument al rubricii: „Și iar te întrebi: oare să fie vremea aceasta cea mai nenorocită din istoria neamului românesc? Dacă ne uităm la clasa conducătoare – politicieni primitivi, rapace, distrugători, susținuți, pe față sau pe ascuns, de intelectuali pe cât de cultivați, pe atât de stricați, oportuniști, debusolați, dar narcisici până la patologie –, răspunsul nu poate fi decât unul afirmativ. Pare că nicidecum «farsorii și gogomanii» nu au fost mai numeroși și mai agresivi, mai siniștri. Și totuși, România și românii au tot avut

parte de tranziții. Poezia a însoțit, a «stampilat», a certificat întreaga noastră istorie modernă. «Documentele» reprezentate de aceste poezii sunt cu atât mai credibile, mai prețioase, cu cât ele n-au fost premeditate ca probe». □ În consonanță, rubrica redacțională intitulată *Dicționar al României eterne* aduce noi probe despre metehnele neschimbate ale românilor, reproducând, în acest număr, un fragment din 1907 al lui I.L. Caragiale, în care acesta scria despre înlocuirile de sus până jos declanșate de schimbarea unui guvern cu altul. □ La împlinirea vârstei de 85 de ani, Jean Starobinski acordă un interviu Angelei Martin. ■ Nemulțumită de legile în vigoare privitoare la carte, subvenții și scriitori, Cornelia Maria Savu etichetează *Vitrina refuzaților*: „Lipsit în bună parte de drepturile de autor, aruncându-i-se în față că e o rușine să publice cărți subvenționate (când, în realitate, nu scrisul este subvenționat, ci sistemul editorial cu disfuncționalități ce s-au acutizat de la an la an), lipsit de burse de documentare și de intrarea în programe de traduceri internaționale, scriitorului român i se mai colorează obraji palizi doar atunci când programe elaborate de străini scot din amortizare literatura autohtonă, devenită pentru aceștia, din varii pricini, o literatură «exotică» ce [ar] putea să intereseze pe termen scurt. Altfel, el rămâne în vitrina refuzaților, cu sticla ștersă de praf de vreo două-trei ori pe an”. ■ Confirmând oarecum o parte din ideile exprimate în articolul precedent, Mircea Iorgulescu, în articolul *Bampiri la Paris*, scrie ironic despre modul în care a fost receptată literatura română în Franța, în timpul manifestărilor intitulate *Les Belles Étrangères*, ediția de anul acesta fiind organizată în noiembrie, din partea României participând doisprezece poeți și prozatori: „Dacă și cât vor fi contribuit vampirismele din România la crearea imaginii franceze despre «România, ținutul lui Dracula, ai cărui scriitori au fost vreme îndelungată vampirizați de hidra sovietică», nu se poate ști. Fapt este că dosarul din revista «Lire» se inspiră copios și nemărturisit dintr-un film documentar, *A trăi și a scrie în România*, prezentat la deschiderea oficială a *Frumoaselor străine* și care, în variantă DVD, se vinde împreună cu antologia *Doisprezece scriitori români*, unde sunt tipărite, în traducere, texte ale autorilor invitați [...]”. □ În tableta *Zece mese mititele și un autor impunător*, Horia Gârbea prezintă eseistic volumul lui Alex. Ștefănescu, *Jurnal secret* (Ed. Corint, 2005), primit în dar de curând: „Alex. Ștefănescu, critic literar impunător la propriu și la figurat, este un om predispus la bunăvoință, jovialitate, haz. Cei care îl scot zilnic din această stare naturală cu atitudinile lor necivilizate primesc o corecție, doar simbolică, din păcate. [...] Cred că orice scriitor poate lua aminte la «execuțiile» exemplare și sumare ale criticului, pentru că orice capodoperă trece pe lângă eșec. Alex. Ștefănescu are din fericire mult umor. Până la urmă el a reușit, paradoxal, să scrie o carte bună referindu-se la cărți mizerabile. Un insectar sau panopticum de orori literare de toate genurile poate fi vizitat cu plăcerea macabră cu care se frecventează muzeul morgii”. □ Rubrica *Revista revistelor* îi revine lui C. Stănescu. În acest număr el semnalează atât vești bune, cât și vești rele. *Vești bune din Siberia*, vin dinspre G. Dimisianu și „admirabila evocare” pe care

acesta o semnează în „România literară”, nr. 41/2005, despre *Ion Băieșu și grupul de la „Amfiteatru”*. *Vești proaste din România liberă* vin pentru *Dicționarul General al Literaturii Române* coordonat de Eugen Simion, C. Stănescu trecând în revistă mai multe articole critice semnate în lunile octombrie și noiembrie de Ștefan Borbély (în „Dilema veche”), Daniel Vighi (în „Observator cultural”), Ion Simuț (în „Dilema veche”) ș.a. Dincolo de nemulțumirile și lipsurile ce apar întotdeauna în cazul unei lucrări monumentale de acest fel, C. Stănescu lasă loc și pentru criticile întemeiate, avertizându-l pe coordonatorul general: „Cu siguranță că atâta răscoală nutrită, cel puțin în câteva dintre articolele pe care le-am citit, și de o adevărată ură, demnă dar mai bine nedemnă de astfel de «cauze» – trebuie să-l pună serios pe gânduri pe dl Eugen Simion”. □ Dan Mircea Cipariu semnează săptămânal câte o tabletă despre cultura internetului, la rubrica intitulată *Hai să ne-ntâlnim pe site sâmbătă seara*, iar Bogdan Ghiu, la rubrica *Evul Media*. □ În *Cadrilatul și figura*, Teodora Dumitru recenzează volumul lui Ion Vartic, *Bulgakov și secretul lui Koroviev – interpretare figurală la „Maestrul și Margareta”* (Ed. Apostrof, 2004). □ Crisula Ștefănescu trimite redacției, pentru rubrica *România de peste granițe*, câteva însemnări inedite aflate într-un caiet ce poartă titlul *Confesiuni absurde*, descoperit în arhiva lui George Ciorănescu din München. □ Aceeași semnatară prezintă „*Galateea*”, o revistă pentru suflet, „o revistă de poezie, deși cuprinde și eseuri, pagini de jurnal sau note de lectură”, ce apare de doi ani, trimestrial, în Germania, grație lui Sorin Anca, redactor fondator, și soției sale, Claudia.

● [**„Observator cultural”, nr. 41 (298)**] Editorialul lui Ovidiu Șimonca, intitulat *Momente de vârf și intuiții*, urmărește ecourile firave ale festivalului francez *Les Belles Etrangères* în *mass-media* românească. Primii care au mediatizat evenimentul prin care 12 scriitori români au fost selectați să-și prezinte creațiile în Franța, redactorii de la „Observator cultural” au fost „apostrofați public” de Simona Sora că se ocupă de „manifestarea gândită de statul francez pentru literatura română”, „Dilema veche” păstrând o tăcere absolută pe acest subiect. La capitolul de reacții negative, este semnalată cronică defavorabilă la romanul Ceciliei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase*, publicată de Daniel Cristea-Enache („ni s-a părut excesiv și prea dornic de a vâna greșeli”, „dar judecata critică trebuie respectată și acolo unde lucrurile par spuse prea apăsător”) în cel mai recent număr din „România literară”. Au apărut însă și „semne de solidaritate”, „expresii gazetărești extrem de binevenite”, între care se distinge revista „Apostrof” (nr. 11-12/2005), care „și-a deschis ediția cu o pagină despre *Les Belles Etrangères*, iar Marta Petreu a punctat decisiv”: „În România, cu excepția «Suplimentului de cultură», a «Observatorului cultural» și a «României libere», care au mediatizat acest eveniment cultural, întâmplarea aceasta, pentru nașterea căreia Magda Cârneci, Dumitru Țepeneag, traducătorii francezi din literatura română, funcționarii culturali de la Centre Național du Livre etc. au muncit din greu, n-a trezit cine știe ce interes”. Ulterior, la TVR Cultural, criticul literar

Eugen Negrici a consacrat programului francez o ediție a emisiunii sale „Restanțele criticii literare”, invitați fiind Ștefan Agopian, Cecilia Ștefănescu și Gheorghe Crăciun, trei dintre cei doisprezece autori selectați. ■ Dezbateră intitulată *Dicționarul „lui Simion” – o lucrare inegală și plină de omisiuni* ajunge în acest număr la episodul VII, articolelor din numerele precedente adăugându-li-se cel semnat de Florian Roatiș, care descoperă la rândul său *Omisiuni și erori într-un dicționar academic*. Necontestând necesitatea și utilitatea unui astfel de instrument de lucru, istoricul literar maramureșean semnaleză „câteva erori – mai mult sau mai puțin grave” și „câteva omisiuni – mai mult sau mai puțin elocvente –, nu pentru a umbri, în vreun fel, meritul indiscutabil al celor care au trudit aproape zece ani la realizarea acestui dicționar, ci pentru că unele corecții se impun spre a nu fi reiterate în viitor, cu atât mai mult cu cât domnul Eugen Simion, coordonatorul general, promite deja o a doua ediție, aflată în pregătire”. Subtitlurile articolului sunt elocvente: *Corecții necesare, Comoditate și informare superficială, Omisiuni inexplicabile, Insuficienta cunoaștere a autorilor aleși sau impuși*. □ O replică la articolul Roxanei Sorescu pe tema DGLR (*Colosul cu picioare de lut*, nr. 37/2005) trimite redacției Gh. Vlăduțescu, director interimar al Institutului „G. Călinescu”. La finalul replicii, redacția comentează într-un *post-scriptum*: „Nu ne-am fi așteptat de la o instituție de talia Institutului de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu», care funcționează sub egida Academiei Române, să reînvie o practică pe care o credeam repudiată într-un regim democratic: fișa de poliție. Acest «comunicat de presă», primit de la acad. prof. dr. Gh. Vlăduțescu, are toate datele unei delatțiuni. În textul din «Observator cultural», Roxana Sorescu ne-a prezentat punctul său de vedere despre modul defectuos și arbitrar în care s-a lucrat «dicționarul lui Simion». În loc să răspundă la obiecțiile făcute de Roxana Sorescu, academicianul Vlăduțescu întocmește o «fișă de poliție». Astfel, aflăm că Roxana Sorescu nu și-a îndeplinit «norma». Nimic despre «tactica hărțuirii până la exasperare», amintită în articol. Nimic despre pierderea unor fișe. Nimic despre scoaterea pasajelor în care erau consemnate «compromisurile politice ale unor scriitori». «Poliția» de la Institutul «Călinescu» are un unic scop: să închidă gura celor recalitrânți. Ce omite acad. prof. dr. Gh. Vlăduțescu să ia în seamă este că «fișa de poliție» (buchiseala cifrelor despre articolele restante și apelul la ucazuri de sancționare) nu mai poate să impresioneze pe nimeni. În alt regim, Partidul și Securitatea s-ar fi sesizat la pâra domniilor lor. Astăzi, doar absurdul le devine aliat de nădejde”. □ Cel mai recent volum de poeme semnat de Mihai Ignat, *Cangrena e un animal de casă* (Ed. Vinea, 2005), este recenzat de Adina Dinițoiu în articolul intitulat *Splendoare în mijlocul cruzimii*: „Mai mult decât pulsioni freudiene, există în ultima carte a lui Mihai Ignat un imagism vivace și crud, în buna tradiție a suprarealismului à la Louis Buñuel. [...] Cu această carte, M. Ignat face o mișcare ea însăși surprinzătoare. Spun acest lucru pentru că îmi amintesc că ultima dată am scris despre poezia lui că riscă să ajungă într-un punct fără ieșire. Poetul a găsit o cale nouă și neașteptată. Curiozitatea

mea la volumul următor e cu atât mai vie, în fața unui poet de valoare, atent la evoluția lui artistică”. ■ Bianca Burța-Cernat se ocupă de *Două autoare, două feluri de lectură*, adică de Florina Ilis (*Cruciada copiilor*, C.R., 2005) și Liliana Corobca (*Un an în Paradis*, C.R., 2005), ținând să le diferențieze de valul recent al tinerelor prozatoare: „Scrisul acestor autoare convinge și captivează, fără să apeleze însă la clasicele strategii ale seducției literare feminine. Cele două scriitoare, altminteri foarte diferite ca viziune, concepție epică și stil, pot fi puse alături nu doar grație acestei nealinieri în trendul tinerelor autoare «nonconformiste», ci și datorită unor similarități ce țin de o anumită poziționare în câmpul literar. Ele sunt «excentrice» în dublu sens. În primul rând prin origine, prin distanță față de un presupus «centru» al lumii literare reprezentat convențional/tradițional de mediul regătean; Florina Ilis vine din Bihor (comuna Tinca), iar Liliana Corobca, dintr-un sat orheian din Republica Moldova, proveniența lor consonând cu o anume aplecare spre proza cu miza etică, dominantă a literaturii transilvănene și a celei de dincolo de Prut. În al doilea rând, printr-o opoziție de principiu față de o parte semnificativă a literaturii actuale tributare minimalismului postmodern și autoficțiunii impudice. Refuzul postmodernismului este exprimat mai tranșant în cazul Liliane Corobca și mai voalat în cazul Florinei Ilis. Aceste autoare, deloc surde la zgomotul veacului și la dramele lui, sunt gata să experimenteze, pe cont propriu, formule prozastice noi, depășind – de acum – mult prea previzibilele rețete ce fac deliciul iubitorilor de artificii și de savante inginerii textuale”. □ „Postmodernismul românesc este el o realitate atât de palpabilă, de vie, de autentică încât să ne permită să oferim aici o schiță, o radiografie sumară a lui?”, se întrebă Iulian Boldea, cel care alcătuiește o „schiță recapitulativă” a *Postmodernismului românesc*, căci „realitatea editorială a ultimelor două decenii ne-a dovedit că există nu puțini scriitori ce-și așază deliberat operele sub zodie postmodernă, alții ce teoretizează cu mai mult sau mai puțin zel postmodernismul ori, de asemenea, scriitori ce nu-și anexează explicit conceptul, dar pot fi încadrați în această paradigmă literară”. □ „Dacă nu se poate fără compromisuri, mă pun jos și aștept să mor”, declară Florin Lăzărescu în interviul pe care i-l acordă lui Ovidiu Șimonca despre lumea literar-culturală, despre anii petrecuți la Polirom și despre recentul său roman, *Trimisul nostru special* (Polirom, 2005). □ La rubrica sa consacrată fenomenului *Fantasy & Science Fiction*, Michael Hăulică răsfoiește *Revistele toamnei*, una dintre cele interesante și la zi fiind „Lumi virtuale”, al cărui nr. 5 cuprinde nuvela lui Radu Pavel Gheo, *Turnul de calcar*, „un text complex, atât la nivelul construcției, cât și la cel al ideilor vehiculate”, dar și texte ale unor autori mai tineri, precum Dorin Lazăr și Ben Ami (pseudonimul lui Bogdan Adrian Mihai). ■ Revista presei este asigurată în acest număr doar de A.M. [Alexandru Matei]. Cu titlul *Timpul judecății lui Nicolae Manolescu*, el rezumă cuprinsul numărului 10 (pe octombrie) al revistei ieșene „Timpul”. Este semnalat interviul pe care Nicolae Manolescu îl acordă lui Radu Eugeniu Stan, din care sunt reținute polemica cu Mihai Ungheanu, „scepticismul criticului în

ceea ce privește lectura literară și abilitățile studenților de la facultățile de Litere”, „convingerea în necesitatea „bătăliei pentru estetic“ în comunism, în schimbarea de accent, în receptarea critică a literaturii, de pe identitate pe diferență (evaluarea literaturii în propriul orizont socio-istoric)”, proiectele gândite în calitate de președinte al USR etc. Din același număr al revistei ieșene, este comentat și articolul lui Bogdan Suceavă, *Ce emoții ne mai prilejuiește domnul Manolescu?*, universitarul american condamnând „declarațiile președintelui USR la adresa lui Mircea Cărtărescu și a lui Norman Manea, neinvitați la Congresul scriitorilor de la Neptun de anul acesta”. □ *Moartea lui Mircea Vulcănescu și sindromul gândirii abstracte* este titlul generic sub care A.M. recenzează nr. 47 al „României literare”, în paginile căruia Ioana Diaconescu publică extrase din documente oficiale despre deținutul politic Mircea Vulcănescu („din care reiese cum filozoful român a fost de fapt sortit morții de cei care l-au condamnat la închisoare”), iar Sorin Lavric semnează eseu *Sindromul gândirii abstracte*, „remarcabil, prin luciditate și precizie”: „Nu împărtășim întru totul patetismul registrului de limbaj întrebuintat, dar diagnosticul e foarte bine pus”, conchide cronicarul, lăudând inițiativa „României literare” de a-i oferi lui Sorin Lavric funcția de cronicar al ideilor. ■ A.M. anunță și că a apărut *Istoria literaturii contemporane. 1941-2000* de Alex. Ștefănescu, „redactorul, criticul și, de o bucată de vreme, «răsfoitorul» de cărți” de la „România literară”, istorie comentată de Ioan Buduca și Bedros Horasangian pentru cititorii cotidianului „Ziua”. Ioan Buduca o compară cu *Istoria literaturii române de azi pe mâine* a lui Marian Popa, deosebirea fiind că cea mai recentă „este doar un foileton”, pentru că „refuză orice clasificare și înșiră scriitorii ca individualități”, așadar „nu avem de-a face cu o istorie – unde normal ar fi fost să apară și copacii, și pădurea”. Intervenția celui de-al doilea cronicar, Bedros Horasangian, este „mai tăioasă și ceva mai malițioasă”, el aplecându-se și asupra biografiei lui Alex. Ștefănescu, „nu tocmai curată”, „pentru a argumenta selecția subiectivă a scriitorilor”. ■ Titrând *Romancierii și fracturiști paradigmatici*, cronicarul „Observatorului cultural” rezumă nr. 3-4/2005 al revistei „Paradigma”, „antologic prin două dosare foarte actuale și încărcate de mize: *De ce nu avem romancierii?* și suplimentul *Generația 2000*, în care Dumitru Crudu revine asupra manifestului fracturist”. Cel dintâi dosar este inițiat de Marin Mincu, la întrebarea din titlu răspunzând critici români, „de la însuși domnul Mincu la Dan-Silviu Boerescu sau la Romul Munteanu”, „răspunsul cel mai plauzibil” aparținându-i lui Gheorghe Crăciun, care „nuanțează atât chestiunea proustianismului în literatură română – bornă a modernității literare –, cât și pe aceea a disputei dintre «textualism» și «realism», de o parte sau de alta a căreia luptă ceilalți critici”. Despre suplimentul dedicat generației 2000 A.M. comentează mai puțin, din lipsă de timp: „Precizarea lui Dumitru Crudu este binevenită dar tardivă (fracturismul ca purtător al unei noi etici) – utilă totuși în receptarea literaturii unor fracturiști atipici, cum ar fi Răzvan Țupa. Foarte bun este apoi eseu lui Adrian Schiop *Literatura etică și gândirea critică*, în care autorul discută avizat raporturile dintre

proprile preocupări și deconstructivismul, gândirea critică și științele sociale (ambele de orientare anglo-saxonă)”.

13 decembrie

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 798 (49)] Medalionul din acest număr este dedicat Ancăi Vasiliu, căreia i se publică și un grupaj de versuri preluat din revista pariziană „Nunc”, nr. 3/2003, în traducerea autoarei. ■ *Priviri despicate, singurătăți sălbatice și depline* descoperă Bogdan-Alexandru Stănescu în volumul de debut al Ralucai Baciului, intitulat *Tăietura din ochi* (editat de „un cristian”, colecția *no name*). Mărturisind că a așteptat îndelung publicarea acestor texte datorate unui poet „excepțional” dar timid cu grabnica tipărire, semnatarul analizează volumul, pe care îl consideră „un ciclu de poeme ce insistă pe aceleași poteci bătătorite deja, ale schizoidiei, fără a repeta însă nimic din tot ce am citit, de exemplu, în ultimii cinci ani. Lăsând deocamdată în afara discuției relația tensionată interior/lume, mă atrage versul privit doar ca «animal eufonic». Are ceva din eleganța curgătoare a unui Emil Botta, spre exemplu, fără a detașa vreo nuanță de anacronism [...]. Ceea ce știu cu siguranță este că, într-un oraș inundat de poeți ce practică nefericirea și nevroza ca pe ședințe la saună, într-o lume năpădită de interesanțetă, Raluca Baciul sună autentic, simte autentic și încă temperează din violența pe care ar putea o afișa, pe bună dreptate. În fața ochilor se așterne un strat protector (pentru cine?), văl «pictat», dând lumii contururi false, cețoase, jucându-se anarhic cu *zoom*-ul, contrastul și luminozitatea. [...] Și totuși, poate că aceste poeme ar fi trebuit publicate mai devreme, când nu exista încă riscul de a fi înghițite de valul mimeticilor. [...] Cere foarte multă participare această poezie, are nevoie de sol, de îngrășământ, de un ochi întreg care să poată mângâia traseul pe care lama a tăiat globul ocular. În fine, până una alta e minunat, pentru cei ce cunoșteau poemele Ralucai Baciului, se le vadă trecute prin filtrul tiparului”. □ La apariția volumului Andrei Codrescu, *Miracol și catastrofă. Dialoguri cu Robert Lazu* (Ed. Hartmann, 2005), Rodica Grigore scrie despre *Mirabila întoarcere* a autorului din exil și despre cartea-interviu care „a sfidat nu numai distanța, ci și distanțele de orice fel – de la cele de fus orar la cele de percepție și viziune de ansamblu asupra fenomenelor. Pagini întregi scrise cu bucurie, cu entuziasm, cu nostalgie. Cu plăcere, cu dor, cu ironie, cu seriozitate. Într-un cuvânt, o carte adevărată, care se citește pe nerăsuflăte. Pentru că, pentru Andrei Codrescu, interviul este, el însuși, o specie a literaturii. Amănunt esențial pentru modul în care multe dintre aceste pagini pot fi citite, mai bine zis despre cum trebuie citite”. ■ Adrian Papahagi se vede obligat să ia atitudine scriind *Despre „Evangheliștii” Alinei Mungiu-Pippidi*, text ce se încheie cu concluzia că „Fiecare este liber să scrie ce vrea, să vadă ce vrea, să gândească ce vrea. În ochii mei și, bănuiesc, ai oricărui creștin, piesa *Evangheliștii* o descalifică definitiv pe Alina Mungiu. Ea ne demonstrează că noua generație de umaniști și dreptomiști sunt mai înrăiți decât vechii comuniști ca Iliescu, care măcar de

ochii lumii se duc la biserică de Paști și-și fac cruce. Când trupele de desant ale ofensivei anticreștine vor fi cucerit toate gazetele, televiziunile, universitățile, va fi prea târziu să ne mai plângem. Dar ascensiunea Alinelor Mungiu poate încă să fie oprită de cei 90% de creștini catolici, greco-catolici sau ortodocși din această țară pentru care texte ca *Evangheliștii* sunt mai mult decât o înjurătură de mamă. Până atunci îmi spun în gândul meu: «Slavă îndelung răbdării Tale, Doamne!». □ Articolul comemorativ al Ancăi Mateescu, închinat lui Dinu Pillat, se intitulează *Învingător în lupta cu absurdul*.

• [„22”, nr. 823 (49)] *Pariu de viață și de moarte* își intitulează Tania Radu recenzia la cea de-a doua ediție a cărții Doinei Jela, *Această dragoste care ne leagă* (Humanitas 2005), referitoare la moartea în închisoare a Ecaterinei Bălăcioiu, fosta soție a lui E. Lovinescu.

14 decembrie

• [„Luceafărul”, nr. 45] Adrian G. Romilă se ocupă de proza *sui-generis* a unei poete consacrate: „După sarabanda de simbolizări și de imagini extraordinare din volumul de povestiri de anul trecut, *Orașul topit și alte povestiri fantastice* [...], Ana Blandiana a publicat recent o nouă carte de proză, una extrem de greu încadrabilă, de fapt, genului prozastic, cu un titlu hamletian: *A fi sau a privi* (Humanitas, 2005). Ea pare, mai mult, un exercițiu contemplativ, o încercare de a trece în cuvinte urmele cele mai evidente din depozitul afectiv al memoriei. A rezultat o culegere de meditații fragmentare, ceva între pasajele unei diaristici mai sofisticate și reflexiile etice și estetice ale poetului de vocație”. ■ Preluând ștafeta critică, Raluca Dună, în cronică intitulată *Recitindu-ne „clasicii”*, comentează antologia lirică de autor a aceleiași poete, *Poeme 1964-2004* (Humanitas, 2004), acoperind un destin literar de patru decenii: „Lectura acestei antologii poate semăna cu o vizită la muzeu. Ar fi desigur trist să citim aceste poeme de parcă am contempla reci figurine de ceară, copii ale unor personaje celebre, odată vii. Pentru a citi cu adevărat această poezie clasicizată și clasificată, aș propune următoarea soluție: să facem abstracție de tot ce e în afara ei, de tot ce știm sau am citit despre ea, să rupem poezia de autor și de orice context”. Urmărind temele centrale ale liricii Anei Blandiana, Raluca Dună conchide că poezia acesteia este, „fundamental, o comunicare cu lumea și cu sinele. Tocmai de aceea, nu întâmplător, piesele de rezistență din perioada 1990-2004 mi-au părut a fi poemele autobiografice, din care s-ar putea alcătui un interesant autoportret în mișcare, prin care ne reîntoarcem, la capătul acestei călătorii, de la poezie către *autorul său viu*”. ■ În articolul *Cartea supliciilor*, Octavian Soviany se apleacă tot asupra unei poete, aflată însă la început de drum, Oana Cătălina Ninu, care, în volumul *Mandala* (Ed. Vinea, 2005), „fără încrâncenările Elenei Vlădăreanu, dar și fără ingenuitățile Mirunei Vlada”, „scrie o poezie a visceralității în suferință, vorbește despre bolile celulelor și ale țesuturilor, alcătuiește «fișe clinice» și «dosare de observație» unde sunt înregistrate mizeriile fibrei organice în care s-au

concentrat parcă germeii tuturor maladiilor. [...] Nota ei de originalitate trebuie căutată mai ales în sarabandele de imagini, care au uneori luxurianța malignă a țesuturilor bolnave, într-un anume barochism al expresiei, care cultivă (așa cum se întâmplă și la Miruna Vlada) stridentul și ostentativul”. ■ *Nu m-am lăsat strivit de împrejurări și complicații facile*, declară Bujor Nedelcovici în interviul acordat Mariei Nițu. Subiectele atinse sunt cele cunoscute: condiția de scriitor în două culturi, receptarea în Franța, disidența sa, terapia prin cuvânt etc. „Deși am publicat peste douăzeci de cărți și am primit mai multe premii, dosarul de presă din România este mai puțin voluminos decât cel din Franța. Criticii au scris mai mult în Franța decât în România. La Paris sunt considerat scriitor francez de origine română, în România sunt considerat scriitor român care locuiește la Paris. În ambele variante se ascunde un adevăr, dar și o absență, adică poziția unui *métèque*, a străinului și acolo, și aici... Este riscul pe care mi l-am asumat și îl accept cu plăcere... «Spune-mi cât risc ți-ai asumat și îți spun cine ești», ziceam într-o carte.” □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ O pagină de versuri semnează Anton Jurebie. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește un text de Ion Roșioru. □ Dintr-o notă aflăm informații despre *Zilele Eminescu*, cea de-a XVI-a ediție, organizate de Casa de Cultură „Mihai Eminescu” din Oravița, în colaborare cu Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Caraș-Severin, Consiliul Local al orașului Oravița, Primăria Orașului Oravița. În cadrul acestei manifestări, se va desfășura Concursul Național de Creație Literară „Mihai Eminescu”, având trei secțiuni: poezie, proză și eseu/critică literară.

● **[„România literară”, nr. 49]** Un spațiu considerabil este arondat interviului pe care Augustin Buzura l-a acordat lui Mircea Iorgulescu în februarie 1997, ulterior fiind difuzat la Radio Europa Liberă. În revistă, materialul poartă titlul „*Am refuzat politica de partid în favoarea proiectelor mele literare*”, de vreme ce „confesiunea lui din emisiunea de astăzi definește mai curând omul decât scriitorul, pe cel care trăiește mai mult decât pe cel care scrie. Și, nu mai puțin, persoana publică”. Intervievatul evocă întâmplările care i-au hotărât drumul spre literatură, experiența minei, Clujul universitar, moartea lui Blaga, mineriadele și acuzele ce i-au fost aduse, înființarea Fundației Culturale Române ș.a. „Toată viața am spus exact ce-am crezut, indiferent de context. Nu m-a interesat decât adevărul meu. Asta mă liniștea, asta îmi dădea o liniște deplină. Chiar și când greșeam, greșeam din sinceritate totală. N-am ținut decât să spun adevărul în orice moment și indiferent cât m-ar fi costat. Puteam, așadar, să fac și după '89 carieră. Am făcut însă același lucru, adică înțelegând politica în felul meu. Și, ca să revin la scris și la așa-zisul testament despre care s-ar putea presupune că există din cele spuse până acum, testamentul meu ar însemna încă două, trei romane care mă obsedează, le am în minte și trebuie să le scriu. De asemenea, un volum de amintiri și un pseudo-jurnal, pentru a corecta anumite date despre întâmplări la care istoria m-a ajutat să particip sau despre prieteni care, aș îndrăzni să spun,

m-au înțeles într-un moment sau altul al vieții mai puțin decât mi-aș fi imaginat.”

□ Numeroase recenzii din acest număr au în centru literatura confesivă. Astfel, Al. Săndulescu plasează *Între memorii și jurnal* cel mai recent volum din însemnările lui Arșavir Acterian, intitulat *Neliniștile lui Nastratin. Pagini de jurnal (1967-1982). Portrete. Articole*, cu o prefață de Florin Faifer (Ed. Alfa, 2000), ce „pune în lumină două dominante: reflecția filosofică și portretistica, evocarea unor mari personalități ale «generației» și a unor maeștri spirituali care au avut asupra unora dintre ei o influență covârșitoare”, dând la iveală „frământările spirituale ale unui pseudofilosof, cum singur se definește, și adaugă încă o pagină prețioasă la istoria generației de la 1927. Arșavir Acterian nu dispune de spiritul efervescent și polemic al lui Petre Pandrea și nici de acela adesea rezervat și critic al lui Petru Comarnescu, e mai linear, mai simpatetic, atitudinea permanentă față de iluștrii săi confrați fiind admirația”. □ În articolul intitulat *Covorul roșu*, Daniel Cristea-Enache mărturisește că a început lectura romanului „transparent autobiografic” al Celei Varlam, *Să nu-mi luați temnița* (Albatros, 2005), mânat mai degrabă de un interes documentar decât de unul literar, „cu această dizgrațioasă, omenească aviditate de a afla unele dintre secretele vechilor zei ideologici. Nu atât ce mâncau, cum se îmbrăcau, în ce fel petreceau, cât modul în care gândeau și se raportau la masa populației”, căci autoarea, fiică de fost demnitar comunist, „vorbește dintr-o postură invidiabilă pe atunci, dificilă acum”. Absorbit de paginile cărții, analizând obiectiv narațiunea și stilul, criticul conchide onest: „Am căutat în această carte o fiică de activist comunist și am descoperit o excelentă scriitoare. O calitate pe care, într-o epocă a corecțiilor ideologice și a retrocedărilor de bunuri, nimeni nu i-o poate lua”. ■ Înainte de a comenta volumul din această săptămână, Gheorghe Grigurcu glosează pe marginea unui concept la ordinea zilei: „După 1989 putem constata că a apărut ori cel puțin a căpătat un sens aparte conceptul literaturii de sertar. Desigur, au existat și înaintea acestui moment de cotitură scrieri cu caracter discret, sortite unei publicări amânate ori postume, în speță cele cu un accentuat caracter privat: jurnale, memorii, corespondență etc. Dar, într-un context democratic, această intenționalitate ce le particulariza era firească, emanând din liberul arbitru al autorului. În schimb, în circumstanțele cenzurii și ale unidirecționării ideologic-politice, o sumă de texte se vedeau silite de instanțe din afara conștiinței auctoriale la o așteptare nelimitată a dezvăluirii lor publice. În comunism, acest fenomen anormal a căpătat o extensie largă, dată fiind și durata dureros de lungă de care a avut parte. Cu atât mai gravă a fost anomalia în țara noastră, cu cât n-a existat supapa acelei mediatizări clandestine care, în alte state ale «lagărului socialist», a purtat numele (rusesc) de samizdat. Dar între numeroasele răstălmăciri ce s-au ivit în actuala perioadă (după toate aparențele, nici pe departe încheiată!) de «tranziție» suntem în măsură a le înregistra și pe cele privitoare la literatura de sertar. Sub egida ei, resimțită ca expiatoare, n-au ezitat a se situa câțiva autori ultramediatizați în anii regimului comunist și uneori chiar celebratori de frunte ai acestuia, de la Marin Sorescu la

impudicul între impudici Adrian Păunescu. Pe de altă parte, condeie defetiste s-au străduit a nega pur și simplu existența unei atari categorii literare, ca și cum avalanșa de producții nu doar memorialistice și jurnaliere, ci cuprinzând și texte românești și eseistice de anvergură, precum cele ale lui Lucian Blaga și I.D. Sîrbu sau cele ale lui Mircea Vulcănescu sau N. Steinhardt, ar fi fost ori cel puțin ar fi putut fi tipărite în decursul «epocii de aur»! Vedem aici un negaționism în raport cu cenzura, o reflexă solidarizare cu disimularea efectelor sale, oficializată de către Ceaușescu însuși care, la un moment dat, a pretins că repulsiva instituție s-ar fi desființat... Exploatarea cinică a șanselor literaturii de sertar ca și contestarea ei jenant de nerealistă nu reprezintă azi decât două aspecte ale unei campanii, din păcate masive și încă în curs de desfășurare, care urmărește a zădărnici analiza și sancționarea obiectivă a trecutului totalitar, în beneficiul unei stări inerțiale și – mai încape vorbă? – a unor persoane care au sperat și speră să aibă de câștigat de pe urma conduitei lor oportuniste”. Acestea fiind clarificate, criticul poet propune cititorilor „o mostră de bună calitate a literaturii în cauză și anume *Jurnalul involuntar* al lui Victor Iancu [Ed. Paralela 45, 2000], distins filolog, prozator, dramaturg, publicist”. Sunt comentate însemnările acestuia din anii 1980-1989, văzute în trei straturi: „cel imediat documentar, ca și cum diaristul ar fi umblat cu aparatul de filmat pe străzi, prin piețe, în instituții, surprinzând nu aspecte ieșite din comun, stranii, exotice, așa cum procedează acum numeroși reporteri, ci realitatea comună, tipică, impresionantă în bloc ca o stranie istorică”, urmează stratul „contrafacerilor propagandistice” și pasaje care proiectează scrieri beletristice, pentru o „viitoare construcție”. □ Tudorel Urian descoperă *Bucuria de a trăi* în cartea de convorbiri, „așteptată de mult”, Mihai Șora, *Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir* (Ed. Paralela 45, 2005): „o carte utilă pentru cunoașterea personalității și operei unui foarte important gânditor al vremii noastre. Dincolo de informațiile punctuale despre Mihai Șora, oamenii pe care i-a cunoscut și cărțile care i-au marcat profilul intelectual, volumul este important și pentru acel «ceva în plus»: un mod de a trăi viața cu ochii larg deschiși, cu bucuria de a înțelege, de a observa miracolele care se petrec în jurul nostru și de a oferi un zâmbet necunoscutului care îți întretaie drumul. Seninătate, luciditate și bucuria vieții. Simplă, frumoasă și veche de când lumea, aceasta este formula magică menită să descifreze personalitatea lui Mihai Șora”.

■ Apărut prima oară în 1969, Ion Simuț recitește romanul *F* de Dumitru Radu Popescu la reeditare (Ed. ICR, 2004), constatând că acesta „consacră un scriitor în elita prozei noastre contemporane”, chiar dacă unele detalii au ajuns să dateze: „Forțând nota politică a cărții, am putea-o considera deschizătoare de drum în seria romanelor obsedantului deceniu, acelea care fac un proces subtil al schimbărilor brutale din perioada stalinistă și imediat post-stalinistă (deceniul șase) – o serie continuată de *Păsările* lui Al. Ivasiuc (1970), *Marele singuratic* de Marin Preda (1972), *Fețele tăcerii* de Augustin Buzura (1974) și încheiată în 1980 de *Cel mai iubit dintre pământeni*, care epuizează genul și subiectul. Sensul critic

este însă la D.R. Popescu eufemizat de dezvoltările simbolice și poetice, de arborescențele grotești ale unei istorii și ale unei lumi ieșite din țâțâni. Istoria este percepută ca farsă, iar protagoniștii ei, ca niște bufoni – cum bine observa Nicolae Manolescu în *Arca lui Noe*, plasând romanul derepopescian în categoria corinticului” (*O lume anapoda*). □ În *Viceversa*, Simona Vasilache comentează cu entuziasm volumul lui Dan C. Mihăilescu, *Îndreptări de stânga* (Humanitas, 2005), „rapel la *Stângăcii de dreapta*” (Ed. Dacia, 1999), din care, dincolo de articolele ce vizează actualitatea politică, sunt de reținut secțiunea mediană intitulată *La școala generației '27*, „ca o lucrare de istorie literară ceva mai «prizabilă», dificilă totuși, printr-o sobrietate, chiar întortoचere a stilului”, precum și paginile de final, „«indiscrete» cu scrisorile lui nenea Iancu”. □ Printre cele șase cărți răsfoite de Alex. Ștefănescu în această săptămână, se numără și ■ Mircea Handoca, *Jurnalul inedit al lui Mircea Eliade* (Ed. Grafnet, 2005): „Culegere de «fișe de lectură și glose» pe marginea jurnalului lui Mircea Eliade, niciodată publicat integral până în prezent. 59 de caiete mari, cuprinzând 4097 de pagini, referitoare la perioada 17 septembrie 1945 - 20 octombrie 1971, se păstrează la Biblioteca Regenstein a Universității din Chicago. Alte însemnări sunt dispersate în presa vremii, în colecțiile unor particulari etc. Mircea Handoca, autoritatea nr. 1 în domeniu, descrie și comentează – până la apariția, improbabilă, a unei ediții complete – toate aceste texte, de maxim interes”; □ Rodica Grigore, *Retorica măștilor în proza interbelică românească* (Mateiu I. Caragiale, Urmuz, Max Blecher, George Mihail Zamfirescu, G. Călinescu) (Ed. Casa Cărții de Știință, 2005): „Cartea reprezintă, probabil, lucrarea de doctorat a Rodicăi Grigore (lector la Universitatea din Sibiu) și merită citită sau măcar păstrată în bibliotecă pentru a fi consultată «la nevoie». Autoarea sistematizează numeroase informații și regândește pe cont propriu subtile probleme de creație (nu numai «retorica măștilor»), specifice prozei românești din perioada interbelică. O atenție aparte merită comentariile consacrate operei lui M. Blecher, pe care nimeni n-a mai analizat-o în ultima vreme cu atâta seriozitate (cum și merită)”; □ tot Rodica Grigore, în ipostaza de traducătoare în spaniolă, este lăudată pentru o antologie de poezie românească apărută într-o prestigioasă revistă din Mexic, cuprinzând poeme de Ion Vinea, Emil Botta, Gellu Naum, Magda Isanos, Șt. Aug. Doinaș și Nichita Stănescu: „O autoare din Sibiu, de care a auzit puțină lume, face, în mod discret, mai mari servicii culturii române decât unele personaje de prim-plan ale vieții literare bucureștene”; □ Petre Stoica, *Pipa lui Magritte* (Ed. Brumar, 2005): „Poet din generația lui Nichita Stănescu, intrat în mitologia literară a epocii, Petre Stoica scrie și azi, fiecare poem, cu sentimentul inaugurării. Nu este blazat sau plictisit. Chiar și blazarea sau plictiseala le descrie în cuvinte simple și pline de prospețime. Textele sale au o virginitate emoționantă (de neîntâlnit în scrierile poezilor tineri, care par să se fi născut versați și dezabuzați)”; □ Andrei Zanca, *Minuturi* (Ed. Limes, 2005): „Povestiri-blitz, scrise de un poet român stabilit în Germania. Cele mai multe derivă din experiența de profesor la țară a autorului, experiență

(românească) pe care Andrei Zanca n-a uitat-o (acolo unde se află în prezent). Nu este vorba însă de simple evocări, ci de secvențe expresive, decupate cu inteligență artistică din fluxul vieții de fiecare zi. Eduard Kantor, autorul unei scurte prezentări a cărții, remarcă umorul din paginile ei. În afară de umor, există însă și o duioșie, amintind de proza rusească”; □ Iaromira Popovici, *De-ale prințeselor și patrupezilor* (Ed. Curtea Veche, 2005): „Bizare și cuceritoare, poveștile Iaromirei Popovici par scrise, în tandem, de Andersen și Urmuz. Autoarea are nostalgia basmelor copilăriei, dar, respectând aparent ritualul spunerii lor, se lasă în voia unei imaginații epico-lingvistice luxuriante, care amintește, fulgurant, de literatura absurdului, de suprarealism și de intertextualitatea practică de post-moderni”; □ Mira Feticu, *Povestea Penelopei* (Ed. Vinea, 2005): „Într-un stil precipitat și nervos, un fel de electrocardiogramă a unei inimi cuprinse de tahicardie, Mira Feticu descrie exasperarea unei femei din vremea noastră, insuficient iubită [...]. Cartea se citește cu pasiune (ca și prefața, care este genială)”, scrie cu umor și autoironie Alex. Ștefănescu, nimeni altul decât prefațatorul acestui roman care nu s-a impus. □ O parte din spațiul rubricii sale este arondat în acest număr unei replici la modul în care îi este mistificată biografia de către cei care lipsesc din *Istoria literaturii române contemporane*: „N-am nimic împotriva să fie atacată, oricât de brutal, recenta mea carte, *Istoria literaturii române contemporane*. Nu mi-am făcut iluzia că voi fi sărbătorit, la apariția ei, de lumea literară (deși eu, unul, l-aș fi sărbătorit pe cel care ar fi publicat ceva asemănător). Dar nu admit să-mi fie reinventată biografia, de autori care, nemulțumiți că nu figurează în *Istorie...*, vor să mă defăimeze prin orice mijloc. Le aduc aminte acestor mistificatori că legea pedepsește asemenea fapte”. „Exemplul de incorectitudine” îl oferă Bedros Horasangian, care, „sub pretextul că analizează *Istoria...* îmi falsifică biografia, atribuindu-mi atitudini și gesturi reprobabile, toate imaginare”, în ziarul „Ziua” din 3 decembrie 2005. □ Pagina de poezie din acest număr găzduiește un amplu poem de Alexandru Dohi. □ Nu lipsește nici poemul săptămânal al lui Emil Brumaru, de această dată în postură de cavalier medieval. □ Dan C. Mihăilescu semnează niște „însemnări de spectator ultragiat” (*La plăcerea-nveninată*), luând apărarea Marinei Constantinescu și selecției de piese din cadrul FNT, polemizând cu jurnalista Cristina Rusiecki și ideile acesteia din „Observatorul cultural”, nr. 40/2005. □ Mariana Ștefănescu prezintă și traduce din limba sârbă un fragment din romanul *Ultima iubire la Țarigrad* de Milorad Pavić. ■ În articolul *Literatură română prin Europa*, Ion Pop trece în revistă evenimente importante consacrate literaturii române în Franța și Portugalia: □ o nouă ediție a festivalului *Les Belles Etrangères* (unde au fost prezenți Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu și Gheorghe Crăciun, la Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, Letiția Ilea, Dan Lungu, Vlad Zografi), □ grație eforturilor profesoarei Andreia Roman, de la Institutului Național de Limbi și Civilizații Orientale, „un substanțial colocviu amintind de trecerea a cinci decenii de la moartea «marii

europene» Hortensia Papadat-Bengescu, dată aproape neconsemnată la noi”. Au fost propuse noi lecturi critice ale operei scriitoarei de către participanți români și străini, precum Catherine Durandin, Mircea Angheliescu, Ion Bogdan Lefter, Sanda Cordoș, Călin Teuțișan, Gisèle Vanhèse, Philippe Loubière, Dan Culcer, Florica Courriol. „Pe scurt, a fost o întâlnire care a readus în atenție o operă majoră, încă departe de a-și fi epuizat valențele propuse cercetării actuale.” □ De asemenea, în orașul Saint-Nazaire, între 18 și 20 noiembrie, au fost prezenți la Casa Scriitorilor Străini și Traducătorilor (MEET) și trei scriitori români (Gabriela Adameșteanu, Letiția Ilea și Ion Pop) la un colocviu cu tema *Inventarea cărții*. □ Ion Pop își încheie prezentarea evenimentelor la care a participat cu cel portughez intitulat *Zilele Lucian Blaga* (7-11 noiembrie): „S-a vorbit, în acest context, în ordinea intervențiilor, despre raporturile lui Blaga, poetul, filosoful și diplomatul, cu Portugalia (Mihai Zamfir), despre «definiția» blagiană a poeziei (Ion Pop), *Blaga - un limbaj poetic traductibil* (Rodica Zafiu), *Valorizarea teoriei metaforei* (Maria João Coutinho), *Dramaturgia lui Lucian Blaga* (Simion Cristea). Au mai participat Daniel Perdigão și Micaela Ghițescu, „traducători cunoscuți de literatură română în Lusitania” și Laura Bădescu, lector de limba română la Universitatea din Lisabona. □ La *Post-restaurant*, Constanța Buzea îi răspunde, printre alții, și lui Ciprian Măceșaru din București, reținând și reproducând piesele meritorii, de asemenea oferindu-se să îi acorde asistență pentru publicare atunci când va atinge 22 de titluri valabile. ■ Dintr-o dare de seamă semnată de Rep., aflăm desfășurătorul evenimentelor de la Craiova, din 5 decembrie a.c., când a fost sărbătorit Centenarul revistei „Ramuri”. Printre vorbitori s-au numărat Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, Gabriel Chifu, redactorul-șef al revistei „Ramuri”, Eugen Simion, președintele Academiei Române, Varujan Vosganian, vicepreședintele Uniunii Scriitorilor, Gabriel Dimisianu, directorul-adjunct al revistei „România literară”. Cu acest prilej au fost premiați redactorii de ieri și de azi ai revistei, a avut loc lansarea regională a *Programului de lecturi publice* inițiat de Uniunea Scriitorilor, a avut loc Decernarea premiilor anuale ale revistei.

15 decembrie

• [„Cultura”, nr. 2] *Luna speranțelor noastre*, editorialul lui Augustin Buzura, vizează subiecte de actualitate, la aproape 16 ani de la Revoluție. □ Deși își intitulează articolul *Din culisele cenzurii*, Eugen Simion reține, de fapt, din primul volum al recenteii serii de *Opere complete* (Ed. Allfa) ale lui Bujor Nedelcovici referatul pe care îl întocmise în 1982 la cererea Editurii Cartea Românească, pe marginea manuscrisului romanului *Ereticul împlânzit* (publicat în Franța, în 1985, sub titlul de *Al doilea mesager*), referat inclus de autor în dosarul de receptare. După ce schițează contextul premergător „scandalului literar” din urmă cu mai bine de treizeci de ani, E. Simion reproduce referatul de care uitase „completamente”, glôsând apoi pe marginea propriului text: „Dacă

aș scrie azi despre *Ereticul îmblânzit*, aș scrie, în mod sigur, altfel, cu totul altfel. Aș traduce, mai întâi, cum trebuie simbolurile din interiorul fabulei, adică despre adevărata lor semnificație (*sic!*). [...] N-am recitat romanul lui Bujor Nedelcovici, așa că nu pot spune, azi, cât de actuală este parabola lui și ce justificări estetice i-aș găsi azi. În 1982, mi se părea că prozatorul, asumându-și curajul de a spune adevărul despre lumea în care trăia (utopia comunistă), își asuma, implicit, un mare risc. Riscul ar fi azi ca fabula lui orwelliană să nu fie, pentru noile generații de cititori (supuse altui tip de *ideoterapie*), atât de atractivă și tulburătoare cum era, la apariție, pentru noi, cei care trăiam în interiorul sistemului totalitar. Riscul este real și nu privește numai romanul lui Bujor Nedelcovici, ci o întreagă literatură de utopii negre, parabole, literatură de simboluri spuse și, mai ales, nespuse, sugerate, oculate...” □ Din *Biblioteca lui Petre Sălcudeanu*, Daniel Cristea-Enache răsfoiește și reține atât texte noi, cât și mai vechi, încercând să schițeze în același timp o comparație generică între literatura de dinainte și de după Revoluție, punctând și „avantajul unei perspective mai largi și, totodată, norocul istoric de a-și face meseria în deplină libertate” de care beneficiază un critic din 2005: „Un întreg tronson al prozei postrevoluționare, în care Petre Sălcudeanu se înscrie, s-a placat pe realitatea anilor '90, cu toate culorile și aromele ei. Scriitura s-a scuturat de alegorie și parabolă, de aluzie și ironie, de simboluri și referințe greu deciptabile. În *Biblioteca din Alexandria* și în *Cina cea de taină*, adevărul era recuperat și reconstruit trudnic, prin alternarea planurilor temporale, prin crâmpie purtate de fluxul memoriei sau momente de revelație ale câte unui personaj... Acum e căutată calea cea mai directă către straturile realității. [...] Parcurgând *Marx Librarul*, cititorul va fi aproape năucit de ritmul alert la narațiunii și de spectaculosul intrigii. Va constata că Petre Sălcudeanu și-a redescoperit nervul cu care scrisese romanele din seria *Bunicului*..., zburdând literalmente pe suprafața unei lumi în continuă prefacere, în eternă «tranziție». Dar aceasta nu înseamnă, neapărat, că prozele mai noi împing în uitare sau în desuetudine opera lui majoră, *Biblioteca din Alexandria*, care, în condiții mai grele, a reușit estetic – și a revelat etic – mai mult”. □ Mihai Iovănel semnează o cronică deosebit de critică (*A-nceput de ieri să cadă...*) la adresa volumului de „poeme noi” ale Anei Blandiana, *Refluxul sensurilor* (Humanitas, 2004), extinzând repudierea la întreaga producție a poetei de după Revoluție și nu numai: „Tot ce a avut de spus poezia Anei Blandiana s-a epuizat în intervalul cuprins între 1964, data apariției primului volum, și decembrie 1989. Deși afirmația poate suna cinic, Ana Blandiana datorează dezastrului literar din anii '50 faptul că în perioada consecutivă debutului candorile și naivitățile ei postblagiene au putut fi primite pe post de desert [...]. În ce mă privește, *Refluxul sensurilor* m-a distrat. Cu excepția câtorva poeme, este o comedie a ratării sistematice a poeziei. [...] Aș putea continua ușor enumerarea penibilităților din ultimul volum al Anei Blandiana. Mi-e teamă însă că unii m-ar putea bănui că am inventat eu citatele. Când am început să scriu cronică de față mă gândeam că o să citez din cele câteva poeme în întregime bune ale

volumului, sau că o să amintesc versurile frumoase izolate în maldărul de prostioare versificate. Dar, din păcate, ansamblul dovedește că aceste excepții sunt scăpări, efecte ale jocului cu numerele mari”. ■ Constatând cum „beneficiarul indirect vizat al acestui turnir este strict optzecismul românesc”, Teodora Dumitru, în recenzia intitulată *Eul mic și eul mare* (continuare în numărul viitor), analizează volumul lui Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne* [Ed. Paralela 45, 2002, postfață de Mircea Martin], centrat pe conceptul de poezie tranzitivă și pe „scoaterăa lui Bacovia la rampă”: „Subtextul lucrării e unul reparator și intenția lui e vizibilă în asiduitatea cu care acuzarea compune dosarul. G.C. reproșează teoreticienilor și criticilor că n-au dat voie poeziei tranzitive să existe *de jure* și e întristat de «condescendența» receptării specializate [...]”. □ Deși se apropie de romanul de debut al lui Alain Gavriluțiu (*Nu toată iarba e la fel*, Humanitas, 2005) cu rezerve nu neapărat neîntemeiate și găsește destule defecte volumului ce pare la o privire rapidă să se fixeze „în ariergarda ultimului val de prozatori” („inconsecvențe de construcție”, „abuzuri neologice”, „finalul impropriu” ș.a.), Andrei Terian descoperă și „altceva” în narațiunea pe care o aseamănă prozei anilor ’60-’70 și pe care o consideră „debutul literar al anului” (*Alain spune pe bune*). □ *Tunul lui Mitică* de Horia Gârbea, o recenzie sub formă de tabletă, publicată la rubrica *Lovitura liberă*, se referă la „debutul real” al lui Mitică Ungureanu care, cu *Tunul filozoafei*, „o adunătură de nuvele”, „intră pe calea regală a prozei la Polirom”: „Ungureanu este prozator prin excelență, un narator al faptei, al episodului relevant. Dar marele lui merit este că îl găsim la fel de succulent și în descrierea unui banal drum cu dubița ca autostopist și a chinurilor metafizice paralele unui orgasm de zile mari”. □ Același Horia Gârbea semnează și articolul *Literatura română de la Rur la Rin* care, în ciuda titlului generic, prezintă reportericește micul turneu de patru lecturi (din volumul său, *Rață cu portocale*, tradus în limba germană) pe care scriitorul l-a întreprins în luna noiembrie în Germania, la invitația scriitoarei Veronika Dreichlinger: „De fiecare dată, m-am simțit un emisar al literaturii noastre și am căutat să adaug noi elemente la legăturile existente acum între cele două uniuni: FDA [*Freier Deutscher Autorenverband*] și USR. Multe texte ale autorilor FDA vor fi traduse și vor apărea în presa literară din România, după cum imaginea Uniunii va deveni tot mai limpede în lumea autorilor germani. Ei de altfel au ascultat cu interes expunerile mele și au cerut numeroase detalii despre literatura și lumea literară românească”. □ Niculae Gheran propune un material (cu urmare în numărul viitor) intitulat *Între vis și realitate*, cu supratitlul *Rebreanu și femeia*, prezentând, cu citate din răspunsurile la anchete și mai ales din corespondența cu Fanny, punctele de vedere pe această temă ale scriitorului care declarase în 1929 că „de n-ar fi fost femeia, n-aș fi scris nici măcar o pagină”. □ Pentru rubrica *Alte 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor*, Petru Romoșan alege în această săptămână poemul *Ananghie* de Alexandru Vlahuță, o notă de subsol precizând „Din volumul *Cele mai frumoase 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara*

lor, aflat în librării”. Ca întotdeauna, poemul este „prefațat” de antologator cu opinii critice la adresa prezentului decăzut. □ În consonanță, în rubrica redacțională intitulată *Dicționarul României eterne*, este reprodus (fără trimiteri bibliografice) un fragment scris de I.L. Caragiale în 1900 despre *Omul potrivit la locul potrivit... altuia*. □ Pe o altă pagină, sunt reproduse fragmente intitulate de redacție *Despre scutieri și stăpâni*, semnate de Petre Pandrea în 1953, extrase „din *Crugul mandarinului*, București, 2002”. □ Mircea Iorgulescu publică, sub titlul de *Fantoma lui Bujie și Geniul libertății*, câteva însemnări ironico-eseistice despre colocviul parizian din luna noiembrie dedicat Hortensiei Papadat-Bengescu, la care au participat și trei universitari clujeni: „Un semicentenar cu desăvârșire ignorat în România. Nicio editură, nicio publicație culturală, nicio Universitate, niciun grup, niciun club, niciun institut, niciun ONG, niciun SRL, nicio fundație, nicio asociație niciun comitet și nicio comisie nu l-a crezut demn de vreo atenție cât de mică, fie și câteva rânduri, acolo, de pomenire și din protocol, măcar”. Numele din titlul articolului face aluzie la versurile lui Mircea Dinescu din poezia *Scurt reportaj*, recitate prin anii '80: „să-i explice elevului Bujie Ion/ că H.P.B. nu-i o întreprindere oarecare/ ci chiar Hortensia Papadat-Bengescu”. □ La rubrica *Societatea de clan*, Dan Mircea Căpăruș semnează tableta polemică intitulată *Megamașinărie pentru tribalizarea și talibanizarea spațiului literar românesc* ce vizează grupările din ce în ce mai multe și mai închise ce fărâmițează viața literară contemporană: „Visează la o megamașinărie care să îmi toarne direct în encefal gânduri și întrebări asurzitoare ori de câte ori îmi dispare, din minunile realității ori din interesul clipei, nevoia de *Celălalt*. Pentru că astăzi, poate mai mult ca oricând în istoria românească de grupuri și ideologii literare, culturale și spirituale, mici triburi într-o maree neagră și albă, verde și roșie, ce își revendică ciclic «specificul național», «europenismul», «imaginarul colectiv românesc», «autenticitatea», «organicitatea», «orizontul și stilul», «ortodoxismul», nevoia de *Celălalt* este un necesar act de igienă mentală pentru un creator care, vorba Marelui Maestru Mihail Sadoveanu, vede în existența sa un act al devenirii interioare și o confruntare deloc «slăbită» cu propriile șabloane de gândire, mentalitate și limbaj, cu locul comun și călduț al vizibilității și ierarhiei sociale”. ■ La *Revista revistelor*, C. Stănescu răsfoiește trei publicații din provincie: „Apostrof”, „Tribuna” nr. 74 și „Mișcarea literară” (de la Bistrița). Din cea dintâi, este reținută ancheta intitulată *Scriitorul tânăr în cetate*, la care răspund deocamdată 18 din cei 50 de invitați din toată țara, semnatarul glosând: „O atitudine ce revine în multe răspunsuri este valorizarea marginalității primate nu ca un handicap, ci ca un avantaj: «tânărul scriitor are privilegiul unei poziții duble: de a vorbi, în același timp, din interiorul, dar și din exteriorul sistemului. El e, prin excelență, un estete și un *outsider*, beneficiind în mare măsură de privirea proaspătă a marginalului [...] (Alex Goldiș)»”. Mai sunt preluate idei și citate din răspunsurile lui Ștefan Manasia și C. Rogozanu (*Asalt în masă*). □ Din nr. 74 al „Tribunei”, C. Stănescu se oprește la articolul *Un mit destrămat* (pe care îl sancționează

aspru), referitor la cartea lui George Geacăr, *Marin Preda și mitul omului nou*, care îi provoacă semnatarului Gheorghe Grigurcu „o ciudată jubilațiune” și „satisfacția de a-și vedea confirmată opinia sa despre Marin Preda și scrierile lui”. „A face din Marin Preda – polemizează C. Stănescu – un activist reprezentativ (!) al propagandei comuniste este, oricum am lua-o, un abuz ce transformă naturalul spirit critic în criticism cu orice preț” (*Galeria cârtitorilor*). □ Din nr. 1-2 al „Mișcării literare”, C. Stănescu atrage atenția asupra „trialogului” purtat de Ovidiu Pecican, Gheorghe Grigurcu și Laszlo Alexandru pe marginea propriului lor volum de dialoguri *Vorbind* (Limes, 2004), autorii declarându-se nemulțumiți că acest „tip de carte pe care n-o găsești în literatura noastră decât la noi. La noi trei” nu a avut parte de o primire pe măsură. Dând exemple de derapaje din discursul celor trei autori (spre exemplu, atacul la adresa lui D.R. Popescu), C. Stănescu conchide malițios: „Asemenea «argumente», nediscutabile, fac «muzica» unei cărți pe care, cum bine zice Ovidiu Pecican, «n-o găsești în literatura noastră decât la noi». Și acestea sunt probabil «argumentele» pentru care muzica celor trei concertişti nu e ascultată, ca manelele, decât în discotecii și în mediile suburbane. Are dreptate Laszlo Alexandru când, dând glas unei mari satisfacții, spune că «volumul nostru, chiar dacă nu e comentat la scenă deschisă, e citit în draci prin ‘subsoluri’ și culise». Pentru judecățile «argumentate» ca mai sus, acolo și merită să stea” (*Muzică de subsoluri și de culise*). □ Expoziția DADA de la Centrul Georges Pompidou este prezentată într-o corespondență din Paris de Petre Răileanu (*DADA se expune*). □ Un portret al traducătorului de literatură română în limba spaniolă, Joaquín Garrigós Bueno, semnează Cornelia Maria Savu.

• [**„Observator cultural”, nr. 42 (299)**] *Fraudele culturale* din titlul editorialului semnat de Carmen Mușat se referă la *Dicționarul General al Literaturii Române, Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române* (ambele editate de Academia Română) și *Istoria Literaturii Române 1941-2001*, lansată de Alex. Ștefănescu la sfârșitul lunii noiembrie. Deși ar fi trebuit să fie prilejuri de satisfacție bilanțieră la sfârșit de an, „astfel de lucrări – care deformează, denaturează, cosmetizează, simplifică și, mai ales, instituie arbitrariul ca unică metodă de lucru – au efecte nocive incalculabile pe termen lung”. În ceea ce privește DGLR, coordonat de Eugen Simion, „nu se poate pune problema lipsei de profesionalism a coordonatorului, evidente acolo fiind teza apolitismului și cea a purității esteticului, precum și ambiția coordonatorului de a manipula ierarhiile literare conform unor prejudecați și interese «de grup»”. În cazul *Istoriei...* propuse de Alex. Ștefănescu, „frauda culturală este mult mai gravă, câtă vreme cel care se erijează în «istoric literar» este, în cel mai bun caz, un publicist de duzină, lipsit de orice competență în materie de critică, istorie și teorie literară, incapabil să discearnă valoarea de non-valoare și total inapt să înțeleagă dinamismul complex al fenomenelor culturale. Așa se face că imaginea literaturii române din ultimii 60 de ani este incoerentă și inconsistentă – lipsesc

de aici, programatic, scriitori importanți, iar cei care totuși figurează acolo sunt comentați într-un stil ce stârnește, de cele mai multe ori, hohote de râs – un *puzzle* haotic, alcătuit nu din studii serioase, ci din articole grăbite de ziar, ce și-ar fi avut locul într-un volum de publicistică, nu într-un tom ce se vrea o monumentală «istorie a literaturii române»”. În aceste condiții, editorialista salută inițiativa lui Mircea Anghelescu, Ștefan Borbély, Ioana Both și Dan C. Mihăilescu „de a pune în discuție necesitatea reinventării și reaşezării istoriei literaturii române într-o nouă perspectivă contextuală, interdisciplinară și profesionistă, capabilă să ofere tabloul complex al unei literaturi vii, autentice și de o foarte mare diversitate formală, tematică, ideologică. Un astfel de demers poate contrabalansa diletantismul agresiv care a stat la baza redactării «istoriei» alexștefănesciene, cât și *parti pris*-urile ideologice și temperamentale care au guvernat realizarea DGLR-ului coordonat de Eugen Simion”. ■ *Este nevoie de o istorie politică a literaturii române?* – se întreabă Mircea Anghelescu, Ioana Both, Ștefan Borbély și Dan C. Mihăilescu (inițiatorii proiectului pomenit în editorialul lui Carmen Mușat), într-o dezbatere publică găzduită de *New Europe College*, pe 9 decembrie a.c. Cei patru explică metodologia pe care o vor aborda: vor exista întâlniri publice din două în două luni, cu dezbateri pe teme precise, pe baza unor „texte-pilot” ce vor fi publicate în revista „Observator cultural”, devenită astfel „cameră de rezonanță”. Scopul este realizarea unui volum colectiv, „masiv, erudit, științific, nefoiletistic”, ce ar putea vedea lumina tiparului spre sfârșitul anului 2008 sau începutul lui 2009. Prin acest proiect, inițiatorii își propun să readucă „în cercetarea noastră literară fundalul politic și de mentalitate al istoriei, să înțelegem modul în care se articulează ideile estetice, filozofice, ideologice și politice dintr-o anumită perioadă într-o integralitate eterogenă, suplă, dialogala – uneori chiar conflictuală –, pentru a se decanta apoi în expresia estetică a unei opere durabile sau a unei capodopere. Suntem, așadar, de părere că o istorie exclusiv estetică a literaturii noastre este, metodologic vorbind, o fantasmă perimată, deși ea este practică în continuare pe scară largă, ca o cutumă comunitară greu de surmontat. Esteticul se dovedește a fi, și el, o funcție de context, cu determinări precise, personale, politice, ideologice, filozofice și de altă natură, pe care o înțelegere integrativă a fenomenului literar se cuvine să le cuprindă, nu să le elimine.” □ *Recuperarea lui Ionathan X. Uranus* este urmărită de Paul Cernat, cel care recenzează al patrulea volum apărut în ultimii ani, *În potriua veacului. Textele de avangardă (1926-1932)* (Ed. Compania, 2005, ediție îngrijită de Mariana Macri și Dorin-Liviu Bîțfoi): „Cu siguranță, dacă n-ar fi existat parcursul biografic atipic al autorului (avangardist «urmușian») fascinat de ezoterismul lui René Guenon, evreu convertit la ortodoxie și devenit preot, personaj discret-iradiant, învăluit într-un soi de legendă), publicarea acestor texte n-ar fi avut aceeași semnificație. Biografia/legenda/mitologia personală a lui Marc-Mihail Avramescu pune în umbră scrierile lui Ionathan X. Uranus-Marc Abrams și, într-un fel, le condiționează receptarea. Oricât de nonreferențială, «opera» scrisă a avangardistului se

cuvine citită în lumina itinerariului sau biografic și a evoluției spirituale ulterioare”. □ Ovidiu Pecican detectează *Moșteniri incomode* atunci când prezintă volumul Panait Istrati, *Trei decenii de publicistică. Scăpare de condei 1906-1916* (Humanitas, 2004): „Seria celor trei volume din publicistica lui Panait Istrati, inaugurată de Editura Humanitas sub genericul comun de *Trei decenii de publicistică* și îngrijită de Ion Ursulescu, pune în circulație, după familiarizarea parțială dinainte de 1989 și uitarea de după a scriitorului, articolele incandescente risipite de acesta prin presa românească, occidentală și sovietică a perioadei dintre 1909 și 1939. Noutatea provine din aceea că textele, cunoscute până acum doar pe sărite și în forme cenzurate de publicul românesc, aduc în fața cititorului un publicist de stânga și, implicit, o altă Românie. Față de Noica și Cioran ori de tânărul Mircea Eliade, ale căror ediții din publicistică fac parte de mulți ani din programul *hard* al Editurii Humanitas, distanța este ca de la cer la pământ. România interbelică, exaltantă pentru unii ori criticabilă din perspectiva altora pentru lipsa ei de radicalism, țara văzută prin ochii părintelui Chirei Chiralina arată cu totul altfel. [...] Obligatorie pentru cei ce nu vor să treacă prin cunoașterea secolului al XX-lea românesc că rață prin apă, lectura lui Istrati publicistul, oferită de Humanitas, rămâne o *rara avis* în programul recuperator al editurii”. □ În articolul intitulat *Secolul 19, viață trăită, viață furată*, Adina Dinițoiu comentează cea mai recentă carte a Ioanei Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19* (Humanitas, 2005), lansată și totodată cea mai râvnită apariție la Târgul Gaudeamus. □ F.P. [Florina Pîrjol] semnează un *Info editorial*, cu succinte informații despre câteva volume apărute în colecția „Ariergarda” a Editurii Brumar în cursul anului curent: Daniela Rațiu, *Ochelari de damă*, prefață de Daniel Vighi: „O poveste crudă despre lumea postcomunistă, despovărată de tabuuri, de interdicții, dar și de frumusețe. [...]”; □ Gheorghe Miron, *Rimă*, prefață de Viorel Marineasa: „Gazetar de formație, autorul acestui mic roman propune o temă relativ nouă în literatura ultimilor ani (dacă n-o fi chiar nouă de tot, căci la *Groapa* barbiană nu ne mai raportăm decât ca la un clasic!): lumea periferiei, a aurolacilor, a boschetarilor, o lume a mizeriei trupești dar și sufletești, pentru că răul sufletului se impregnează și în carne. Deși recompusă din bucăți epice scurte și alerte, această lume decăzută nu e văzută cu obiectivul indiferent al jurnalistului. E o lume plină de drame cutremurătoare înregistrate, cum se spune, la firul ierbii”; □ Simona Constantinovici, *Colecția de fluturi*, prefață de Lucian P. Petrescu: „Încă o carte cu fluturi, veți zice! Da, da, încă una: proză fantastică în care se aglomerează, năucitor, tipuri de roman și tehnici care mai de care mai moderne (unele și post-, practică în sine a amestecului, de exemplu)”; □ Alexandru Potcoavă, *Pavel și ai lui*, prefață de Daniel Vighi: „Explorarea provinciei, a Banatului îndeobște, continuă, se pare, să-i fascineze pe prozatori, chiar și pe cei mai tineri (surprinzător, autorul în discuție chiar are afinități incontestabile cu Sorin Titel, cartograful imaginat al Banatului). Povestea de față e un colaj de amintiri guvernate de figura unchiului Pavel, amintiri ale unui trecut din care e bine să evadezi (cu autobuzul,

de pildă). Romanul unui filolog-antropolog, delicios și sub aspect lingvistic”. □ *Revista „Literatorul” publică texte fără acordul autorilor* titrează redacția, dând apoi lămuriri într-un paragraf: în cel mai recent număr al revistei incriminate (nr. 25-27/noiembrie 2005) a apărut un grupaj de poezii de Doru Mareș, fără acordul acestuia: „Revista «Literatorul» nu este la prima abatere; au mai fost autori publicați fără știrea lor. Modul în care Fănuș Neagu (director) și Mircea Micu (redactor-șef) înțeleg să facă presă culturală ridică numeroase semne de întrebare. Fără să respecte legea dreptului de autor, cei doi ajung să-și cauționeze propriile lor coterii, prin folosirea abuzivă a unor autori. Credem că este necesar să dezavuăm asemenea practici. După acest preambul, revista publică un articol-protest trimis redacției de colaboratorul Doru Mareș, pamflet intitulat *Scrie, băieții, scrie...* ■ Evenimentul care ocupă un spațiu considerabil în acest număr este scandalul provocat de montarea piesei *Evangheliștii* de Alina Mungiu-Pippidi de către Benoît Vitse, directorul Ateneului Tătărași. Piesa, „la fel de ireverențioasă față de tabuurile dogmei creștine ca *Evanghelia după Isus* a lui Saramago sau, în registrul minor, *Codul lui Da Vinci*”, fusese premiată încă din 1993 de către UNITER. Redacția găzduiește un grupaj pe acest subiect, intitulat generic *Evangheliștii – O cauză pentru libertatea de exprimare*, texte semnând Oltița Cântec, Marian Popescu, Doina Ioanid. □ Michael Hăulică, în rubrica consacrată *F&SF*, îndeamnă cititorul *La coadă!*, pentru cărți bune și autografe, așa cum s-a întâmplat la Târgul Gaudeamus, apoi la Galați și Brăila, la diverse lansări de carte: „Scriitorul român trebuie văzut, cunoscut, mediatizat. Scriitorul român trebuie cunoscut de cititorii săi și visez la ziua în care va fi oprit pe stradă, la ziua în care trecătorii își vor da coate șoptindu-și «uite-l pe Marian Coman, ăla cu nopțile albe...». Da, visez la scriitorul-vedetă, mai vedetă decât cititoarele de prompter, mai vedetă decât dăătorii-cu-părerea porecliți «analști politici»... Visez la turnee prin țară pentru promovarea cărților, visez la sesiuni de autografe la marile târguri de carte... Visez eu multe. Nu știu câte din toate astea se vor împlini, dar vom încerca. [...] La coadă, dragi concetățeni, la coadă la autografe! Printre noi trăiesc scriitorii...”. □ Anca Hațiegan și Daniel Iftene rezumă cele două dezbateri găzduite la începutul lunii decembrie de *Phantasma*, Centrul de Cercetare a Imaginarului din Cluj. Cea dintâi a pornit de la un eseu al lui Ștefan Borbély, *Generații fără memorie*, membrii *Phantasma* discutând apoi pe tema „decalajelor și diferențelor dintre generațiile culturale postbelice, mai puțin generația anilor '50, a înghețului absolut”. Printre participanți s-au numărat Corin Braga, Marius Lazăr, Ruxandra Cesereanu, Sanda Cordoș, Doru Pop, Anca Hațiegan, de asemenea doctoranzi și masteranzi în științe umaniste ai Universității „Babeș-Bolyai”, reprezentanți ai „noului val” douămiist. □ Cea de a doua dezbateri, intitulată *Imaginarul comunist*, a fost prilejuită de prezența a trei dintre autorii volumelor *O lume dispărută* și *Explorări în comunismul românesc* (Angelo Mitchievici, Paul Cernat și Ion Manolescu), fiind moderată de Ruxandra Cesereanu, Sanda Cordoș și Ovidiu Pecican. „Abordarea comunismului românesc

dintr-o perspectivă amplasată de cei trei invitați undeva la limita dintre nostalgia copilăriei și adolescenței lor, care a coincis cu ultima parte a dictaturii ceaușiste, și ironia observatorului matur au dat prilejul unor discuții în jurul posibilității folosirii memoriei afective pentru obținerea unei imagini nejustifiare asupra trecutului. Acest demers, legat în principal de volumul *O lume dispărută*, a fost analizat de invitați și de public și propus ca o modalitate de a completa atât analizele politice și istorice, cât și mărturiile victimelor comunismului, oferind o imagine a vieții cotidiene, componentă absolut necesară pentru a realiza o istorie complexă și, în mod ideal, completă a celor 45 de ani de comunism românesc”.

□ Michael Finkenthal descrie detaliat cele două vizite pe care Benjamin Fondane le-a făcut în Argentina, în 1929 și 1936. □ Despre lirica lui Jorge Luis Borges în limba română (*Poezii*, Polirom, 2005, selecție, traducere și prefață de Andrei Ionescu) semnează un articol Andreea Vlădescu. ■ Suplimentul din acest număr poartă titlul *Cioran – îndrăgostitul*, „o ipostază inedită, senzațională”, descoperită prin intermediul volumului de corespondență *Pentru nimic în lume* (Ed. EST, 2005), semnat de Friedgard Thoma, destinatara unor scrisori de dragoste expediate de Emil Cioran, în ultimii ani ai vieții. Considerând ediția românească, a doua din Europa, un eveniment editorial și nu numai, redacția publică un grupaj de texte pe această temă semnate de Bogdan Ghiu, Ana-Maria Popescu, Nora Iuga și Irina Mavrodin. □ Pornind de la datele statistice pentru perioada septembrie 2004-iunie 2005, care plasează volumul de publicistică *Fiare vechi* (Polirom, 2005) în topul vânzărilor de carte (pe locul al treilea, după *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu și *Despre îngeri* de Andrei Pleșu), Ovidiu Șimonca îl interviuează pe autorul Robert Turcescu. □ *Revista presei* îi revine în acest număr în întregime lui A.M. [Alexandru Matei]. Din revista timișoreană „Orizont”, el atrage atenția asupra interviului pe care Marius Chivu i-l ia lui Livius Ciocârlie, „un interviu total, în care intelectualul timișorean este provocat mereu să se pună în chestiune. Cuceritoare rămâne aici luciditatea acestui discurs despre sine, greu de «combătut» cu argumente, și mai greu cu politețuri” (*Livius Ciocârlie par lui-même*). Din același nr. 10, „un număr mai puțin incitant ca altele”, A.M. semnalează și ancheta cu tema *De ce ați scrie un roman al Timișoarei?* și *Timișoara, cum o vedem, cum o imaginăm*, precum și eseurile lui Mario Vargas Llosa, Andrei Corbea, Victor Neumann și Ruxandrei Cesereanu. □ Subtitlul generic dat celor două numere ultime ale revistei clujene „Apostrof”, *Apostrof cu reflecțiile Magdei Cârneli, scrisorile lui Ion „Derizoriu” Sîrbu, amintirile lui Aurel Dragoș Munteanu*, indică și selecția cronicarului. După comentarea fiecărui subiect în parte, A.M. conchide: „Iată deci o revistă generoasă pentru amatorul de literatură română, poate că puțin prea credincioasă unor valori locale, dar, tocmai de aceea, respectabilă...”. □ Următoarea revistă răsfoită este „Vatra”, în nr. 9-10, în afara unui dosar cu tema „Târgu-Mureș – oraș de artă”, A.M. constatând că „articolele interesante abundă”: eseul lui Alex. Cistelean, intitulat *Politica restului*, și amplul interviu, intitulat *Lupii tineri*, pe care Andrei Terian

i-l ia profesorului și criticului clujean Horea Poenar, „pe tema evoluției discursului critic românesc din ultimii ani și a necesității unei mai bune comunicări în interiorul ultimei generații de critici români” (*Andrei Terian și Horea Poenar despre critica literară, la gura Vetrei*). □ *Cultura redivivus* titrează același A.M. scriind despre reapariția revistei „Cultura” (nr. 1, serie nouă). După ce comentează aspectul grafic, litigiul legat de denumirea revistei, editorialul lui Augustin Buzura, în care acesta „deplânge implicarea politicului în cultură – lamentație căreia îi face ecou articolul lui Eugen Simion *La început de drum*, cronicarul remarcă patru esești care încearcă să reprezinte „cu competență și luciditate o gândire moartă în România postcomunistă”: Adrian-Paul Iliescu (redactor-șef adjunct), sociologul Sorin Adam Matei, Valentin Protopopescu, specialist în psihanaliză și Bogdan Ghiu, „cel mai subtil eseist român de formație franceză”. „Problema este că acești patru intelectuali «de direcție» își văd numele asociate cu cele «grele» ale lui Eugen Simion, Augustin Buzura, C. Stănescu, funcționari de nădejde ai statului. Vor-nu vor, «noii» intelectuali din România trebuie să-și consolideze un capital simbolic de sine stătător pentru a putea fi credibili atunci când denunță monopolul elitei «de castă». Altminteri, salutăm inițiativa revistei de a-și asigura serviciile unor redactori tineri și, sperăm, intransigenți (de la Teodora Dumitru la Andrei Terian) și așteptăm, nu-i așa, ca, atât prin calitatea și competențele lor, cât și prin poziția fermă și insensibilă la compromisuri, revista «Cultura» să devină, în primul rând, un partener credibil de dialog al celorlalte reviste culturale importante de pe piață românească”. □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că în data de 20 decembrie, în Rotonda Muzeului Literaturii Române, va avea loc decernarea premiului „Perpessicius” al Muzeului Literaturii Române și al revistei „Manuscriptum” pentru ediții critice pe 2005. Juriul este format din: Alexandru Condeescu, Paul Cornea, Ion Simuț, Ioan Groșan și Lucian Chișu. ■ În aceeași rubrică cititorii sunt informați că „romanul *Sigma* interoghează prejudecățile ortodoxiei”, fiind vorba despre reeditarea romanului semnat de Alexandru Ecovoiu (Polirom, 2005; prima ediție 2002), lansat pe 13 decembrie la Librăria Cărturești și prezentat de Mihai Șora, Tudorel Urian și Elena Vlădăreanu. „Curaj, erezii, scriitor european – sunt numai câțiva dintre termenii care îl însoțesc din 2002 pe Alexandru Ecovoiu. Comparat cu romanele lui Umberto Eco și José Saramago, *Sigma* [...] a fost primit cu destulă teamă în mediul cultural. Nu i s-au acordat premii. Miza textului ar intra în conflict cu prejudecățile religioase ale românilor. Dacă în cazul romanului scris de Dan Brown Biserica Catolică a reacționat dur, Biserica Ortodoxă nu a aruncat anatema asupra *Sigmei*, cu toate că romanul interoghează prejudecățile ortodoxiei. Dincolo de valoarea textului, *Sigma* este o provocare pentru cititorii de astăzi. [...] Lansarea romanului propune o dezbateră necesară în acest moment. Romanul va fi tradus în Spania și în Statele Unite ale Americii”.

16 decembrie

• [„Tribuna”, nr. 79 (24)] Editorialul Letiției Ilea este consacrat celei de-a XXXVII-a ediții a manifestării culturale franceze *Les Belles Étrangères*, care își propune să prezinte publicului francez literaturi mai puțin cunoscute. Anul acesta, între 13 și 26 noiembrie, doisprezece scriitori români „au fost mesagerii literaturii române în Hexagon”: Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, Vlad Zografi și semnatara prezentării. „Nu știu cât de mult am reușit noi, cei doisprezece, să facem pentru « imaginea României », pentru că, e bine știut, aceasta se face în țară. Însă timp de două săptămâni în vitrinele librăriilor franceze s-au aflat sumedenie de cărți legate de România, traduceri mai vechi sau mai noi din literatura română...” ■ Iulian Boldea scrie un eseu despre *Ion Mureșan și tensiunea limitelor*, fiind de părere că „Percepția tragică, viziunea apocaliptică, proiecția terifiantă asupra lumii sunt învestite cu literaritate printr-o expresie pregnantă, eliberată de marasmul utopic, închipuind un hotărât paroxism semantic. Poetul resimte cu dureroasă acuitate presiunea oricărei convenții, împotrivirea tiparului la explozia fluxului vital și falsitatea oricărei norme prestabilite. În această oroare față de fals, idilizare ori idealizare își află sursele dinamismul verbului lui Ion Mureșan, directetea notației acute, percepția nudă, detașată, prin care poetul înregistrează convulsiile realului”.

□ Un interesant eseu propune Andrei Simuț, despre *Theodor Pallady și Radu Petrescu: po(i)etici în dialog*, din care aflăm că „ambii sunt încercați de ispita irezistibilă de a practica arta celuilalt” și își concep arta „ca o continuă confesiune”, concluzia eseistului fiind aceea că „cele două creații au aceeași premisă implicită, care le apropie: dorința de a sonda invizibilul lumii. Paginile lui Radu Petrescu devin o explicație a picturilor lui Pallady, iar acestea devin palimpsestul pe care se așază scriitura celui dintâi, un fundal ce sugerează poetica acestora”.

□ În rubrica de recenzii intitulată simplu *Cartea*, Raluca Soare prezintă volumul *De-o parte și de alta a cărților* (Ed. Limes, 2005) de Adrian Grănescu, care „reușește în lucrarea sa să ne prezinte o lume în care subiectul principal îl reprezintă acest adevărat forum al culturii și tot ce ne duce cu gândul la el, toate elementele conexe – scriitorul, biblioteca și bibliotecarul, colecționarul, anticariatul și anticarul, editorul și editurile, târgurile și saloanele de carte etc”.

□ În loc să scrie o recenzie obișnuită, Radu Țuculescu semnează, în rubrica sa *Ex-abrupto*, o ludică *Scrisoare deschisă adresată cititorilor prezenți la lansarea volumului „Fals tratat de alchimie onirică” (Editura Eikon, 2005) de Radu I. Munteanu*: „RIM este un autor pantagruelic, chiar dacă nu scrie tomuri groase precum Thomas Wolfe ori Nik Breban. El a înghițit, de-a lungul vieții sale, cu polonicul cel uriaș, rafturi de bibliotecă, kilometri de peliculă cinematografică (plus casete, CD-uri, DVD-uri etc...) și saci cu informații [...]. E un soi de Borges al timpurilor moderne, garnisit cu dorul după ninsorile de altădată, care scrie în disprețul oricăror reguli ale compoziției, imun la inevitabila sfârtecăre profesionistă a

textului. Un Borges mai hâtru, ce pare uneori el însuși extras ba dintr-o realitate virtuală, ba din raftul unei vechi și prăfuite biblioteci, ba dintr-o realitate îngrozitor de terestră în care se simte atât de bine încât își permite să bată câmpii fără nicio grație. Și culmea, când face treaba asta, produsul final, în cazul lui RIM, sunt încântătoare pagini de literatură”. □ Poeții Florin Partene și Marin Mălaicu-Hondrari sunt găzduiți cu grupaje de versuri la secțiunea de poezie, □ iar în cea de proză, sunt publicați Mihai Mateiu (cu un fragment de roman) și Mariana Bojan (cu două proze scurte). ■ În rubrica *Simptoame*, inițiată nu de mult, Ion Simuț anunță din titlu *O confesiune*. Textul dovedește mai multe, referitoare toate la misiunea și deontologia criticului literar. Un pasaj atinge și perioada postbelică a literaturii române, pe care simte nevoia să o apere: „Sunt un împătimit al literaturii, în sensul bun al patimii: un îndrăgostit de întreaga literatură română, inclusiv de literatura română de după 1945, pe care atâția o blamează și o judecă inchizitorial. Sufăr când se pronunță o condamnare fără discernământ. Din 1945 încoace literatura română nu a făcut numai fapte rele (pe acestea le detest și eu), ci și destule și notorii fapte bune. E un mare neadevăr să spui că nu am avut valori redutabile în această perioadă. Va mai trece o vreme până să se cristalizeze personalități literare de calibrul poezilor Ștefan Augustin Doinaș, Leonid Dimov, Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Ana Blandiana, prozatori de talia lui Marin Preda, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Breban sau Augustin Buzura, critici de prestigiu lui Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Lucian Raicu sau Adrian Marino. Cred că nu trebuie să privim înapoi cu mânie, ci cu înțelegere – iar rostul istoricului literar este tocmai acela de a ajuta la elucidarea împrejurărilor dure, nefaste, prin care a trecut literatura contemporană după 1945. Un simplu rechizitoriu nu e suficient; o reconstituire înțelegătoare e de mai mare folos”. □ Din istoria presei românești, Gabriel Vasiliu aduce la lumina prezentului *O revistă de excepție: Cultura*, publicația clujeană, cu o existență efemeră în 1924, al cărei animator a fost Sextil Pușcariu. □ În rubrica sa *Telecarnet*, Gheorghe Grigurcu continuă, din numărul precedent, să gloseze *Pe marginea presei*. În acest număr, el taxează mai întâi Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor, care s-a grăbit să condamne oficial antisemitismul lui Paul Goma, fără a lua aceeași atitudine în alte cazuri asemănătoare, cum sunt recente afirmații controversate ale lui Ion Simuț referitoare la disidenți (în „Tribuna”, nr. 73/2005): „Disidenții și-au dovedit încă o dată nocivitatea. Au fost nocivi în comunism (ceea ce ar fi crezut unii că e bine, pentru că ducea la ruina sistemului) și au rămas nocivi, ba chiar mult mai nocivi, și în democrația postdecembristă”. □ Răsfoind „Dilema veche” (nr. 94/2005), Grigurcu este nemulțumit de Radu Cosașu, care „are nostalgia lui Paul Georgescu, «'monsieur Paul' cum îi spunea Ion Vineau»”. Motiv pentru ironii acide ale criticului-poet: „E adevărat că oarecum îl știam pe răposatul critic compus pe bază de oximoroane, ca un dogmatic erudit, ca un comunist ironic, ca un proletcultist subtil, dar dl. Cosașu ne propune primenirea oximoroanelor: «Caragialian până-n măduvă», «leninist polivalent»; «luptase ca să aducă la

putere un sistem pe care-l justifica, disprețuindu-i pe mai toți oficialii lui; îi spiona permanent, punând mai presus de orice – cu un soi de junimism – anecdota bucureșteană»; «congestionat la orice egalizare între Hitler și Stalin, de unde faima sa de stalinist» etc. Rezumând ar veni cam așa: un caragialian dogmatic, un junimist prototalitar, un democrat stalinist. Nu e rău!”. □ Laszlo Alexandru scrie despre *Un protest avortat*, referindu-se la cel lansat recent de 200 de semnatari care „s-au năpustit să-și clameze solidaritatea cu fostul disident Paul Goma și cu scrierile sale antisemite”. □ Sanda Văran stă de vorbă cu Sorin Adam Matei, pornind de la „disputele și polemicile aprinse” purtate în 2004-2005, după apariția cărții *Boierii minții* (Ed. Compania, 2004). Interviuul „își propune să lămurească și să nuanțeze măcar în parte, dacă nu poate dizolva, tensiunea care există între diverse personalități ale culturii române, ce par să creadă încă în valorile culturale ale unei societăți bazate pe ierarhii și paternalism și cei care au ales să părăsească România și să îmbrățișeze, cu aplomb, valorile democrației egalitare americane”. □ *Harold Bloom la 75 de ani* este omagiat de Marian Barbu, la rubrica *Meridiane*. □ Ilustrația numărului reproduce lucrări de Cristian Cheșuț, graficianul editurii Limes.

20 decembrie

• [„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 799 (50)] Medalionul din acest ultim număr este dedicat lui Horia-Roman Patapievici. Semnează texte Marius Vasileanu, Robert Lazu, Gelu Vlașin și Dan Stanca. □ Cele două poeme din acest ultim număr pe anul 2005 aparțin, surprinzător, tot lui Horia-Roman Patapievici. ■ Bogdan-Alexandru Stănescu își intitulează cronică *În doi, despre mulțămirea de a nu mai fi*, comentând volumul scris de Ioan Es. Pop și Lucian Vasilescu, *Confort 2 îmbunătățit* (Ed. Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, 2004): „Cartea aceasta este ideală unui studiu comparativ: Nu te poți înșela, cred eu, asupra paternității poemelor – am rămas consternat să realizez abia acum, după ani de lectură din poezia lui Ioan Es. Pop, că aceasta nu are suflet – este aici o cantitate considerabilă de nevroză, de umbră tăioasă, filtrată parcă prin pojghiță de apă, există personaje fantomatice, dar nu există iubire, nu există prietenie. Un prim indiciu pentru a recunoaște versurile lui Lucian Vasilescu: abundența de «materie» sufletească, o delicatețe pe care nu ai ghici-o în spatele personajului «real»... [...] Dacă Ioan Es. Pop este unul dintre cei mai încâpățânați și meticuloși inspectori ai mizeriei pe care îi cunosc, Lucian Vasilescu pare să poarte greutatea ființei cu o grație înșelătoare, de înger cu picioarele ferecate în găleți de ciment. Unul este poet al persoanei a treia și întâi, celălalt este un artist dedicat pronomelui Tu. Unul tânjește pentru anularea ființei, pentru ștergerea oricărei urme de durere sau plăcere ce i-ar aduce aminte de învelișul și conținutul său pieritor și murdar, celălalt pare a pluti în cercuri celeste de un funebru tăios, un mistic ce vede în durere semnul dinților unei Divinități discutabile. Unul trăiește singurătatea cu voluptate, mutilând orice urmă de aparență a vieții «înfloritoare», celălalt trage

umanitatea după sine cu «odgoane de carne». Cum se întâlnesc aceste două viziuni într-un întreg confortabil? Cum se pot împăca aceste două trasee, în care scepticul trage în jos, iar angelicul bate din aripile sfâșiate? Cred că punctul de împăcare se află chiar în nepotrivirea lor fundamentală, în această tensiune ireconciliabilă dintre cel ce privește, înfrânt și puternic totodată fiindcă își cunoaște tragedia de-a fir a păr, și cel ce speră, suferind pentru durerea celorlalți”.

● [„22”, nr. 824 (50)] Apare nr. 27 al suplimentului „Bucureștiul cultural”, care se deschide cu textul *Regândind frontierele*, semnat de Manuele Debrinay-Rizos, directoarea Centrului Cultural Francez din Cluj-Napoca, referitor la a șaptea ediție a Întâlnirilor europene de la Cluj. Pe aceeași temă scriu Anca Hațiegan, Anne De Ligne, coordonator de programe PHARE la Delegația Comisiei Europene în România, Jean-Christophe Victor, Alina Ledeanu, directorul revistei „Secolul 21”, Virgil Ciomoș, Ion Vianu, Ruxandra Cesereanu și mulți alții.

21 decembrie

● [„România literară”, nr. 50] Pe final de an, numărul este consacrat premiilor. De pe prima pagină ne întâmpină fotografiile copertelor de volume câștigătoare ale Premiului Cartea Anului 2004-2005. *Ex-quo*: Andrei Cornea, *Când Socrate nu are dreptate*, și Florina Ilis, *Cruciada copiilor*. ■ Sunt publicate Premiile Asociației Scriitorilor din București pentru volumele apărute în 2004. Poezie: Traian T. Coșovei, *Greva căpșunelor*. Proză: Constantin Stan, *Gerda*; Iolanda Malamen, *Scrisoarea lui Lavoisier*. Dramaturgie, critică și istorie teatrală: Adrian Mihalache, *Verva Thaliei*. Literatură pentru copii și tineret: Iuliu Rațiu, *Urmașii lui Harry Potter*. Critică și istorie literară: Dan Cristea, *Autorul și Ficțiunile Eului*; Radu Voinescu, *Trivialul*. Eseu: Bogdan Ghiu, *Facultatea de litere (mic îndreptar de gândire greșită)*. Traduceri din literatura universală: Antoaneta Ralian pentru Amos Oz, *Să cunoști o femeie* și Charles Frazier, *Cold Mountain*; Aurel Buiciuc, pentru Mihail Bulgakov, *Scene moscovite*. Debut: Ovia Herbert, *Deschiderile* (poezie) și Ionuț Chiva, *69* (proză). Literatură în limbile minorităților: Balogh József, *Erdélyi Iorum*. Premiul *Opera omnia*: George Bălăiță. ■ Urmează Premiile Asociației Scriitorilor din Iași. Poezie: Nicolae Sava, *Insolența nopților*. Proză: Nichita Danilov, *Tălpi. Șotronul*. Istorie literară, ediții critice, traduceri: Mircea A. Diaconu, *Studii și documente bucovinene*. Publicistică, memorialistică, jurnal: Adi Cristi, *366/24 (treisuteșaizecișase de zile în douăzecișipatru de ore)*. Eseu, critică literară: Marius Chelaru, *Cartea între Orient și Occident*. Debut: Lia Ceran, *Incunabul I și Incunabul II* (Premiul „Mihai Ursachi” pentru poezie) și Radu Tătărucă, *Regina armelor* (Premiul „Traian Olteanu” pentru proză). Premii de excelență: Maria Carpov și Alexandru Andriescu. Premiul *Opera omnia*: Alexandru Husar. ■ La încheierea ediției critice Rebreanu, prin publicarea volumului 23 (pe care îl prezintă), Ion Simuț constată că pentru Nicolae Gheran ultimele patru decenii au însemnat *A trăi pentru Rebreanu*. □ Dumitru Hâncu prezintă și traduce un fragment din comunicarea *Mihail Sadoveanu*

călător prin Basarabia, susținută de Klaus Heitmann la o reuniune științifică organizată la Universitatea din Leipzig cu tema *Das Regionale in der rumänischer Kultur*. Este urmărit îndeaproape periplusul prozatorului din volumul *Drumuri basarabene* (1921). □ Continuându-și demersul dintr-o lucrare precedentă privitoare la „cauzele ultime social-culturale ale izolării limbii și culturii românești de importante mișcări culturale ale Europei”, Alexandru Niculescu semnează articolul *Tradiție sau izolare?* în care, trecând în revistă istoricul conceptului de tradiție în provinciile istorice românești, își expune punctul de vedere lipsit de echivoc: „Tradiția este o justificare a izolării. Nu este vorba în păstrarea tradiției – care înseamnă conservarea unor obiceiuri străvechi – de identitate etnică, nici de apărarea unei poziții sociale. Tradiția este o perspectivă «de sus în jos», de la cultura cultă către cultura populară. [...] Această întoarcere de spate față de Europa catolică occidentală (augmentată și de contradicțiile istorice maghiaro-române) a dat naștere unei replieri românești pe propria-i identitate, fără grijă de «ce spune Europa» (Caragiale). Balcanismul, «turcirea» (cf. *Romania turcica*, în *Individualitatea limbii române*, IV) au accentuat izolarea. Aș spune și separația etnică (de unde și termenul de etnocrație, inventat de Nichifor Crainic) și cea socială (rumânii – țărani față de clasa boierească alogenă și autohtonă), dar, în plus, și cea religioasă: ortodoxia greco-slavă. într-un cuvânt, *izolarea*. [...] Putem oare, în concluzie, afirma că izolarea prin «tradiție», dar și ieșirea din izolare a limbii și culturii românești a apărut, a acționat și a promovat integrarea europeană – în Trasilvania?”. □ În articolul *Să nu superi un neam bătrân*, Simona Vasilache povestește subiectul volumului de debut al lui Ioan T. Morar, *Lindenfeld* (Polirom, 2005). □ După repetate amânări de a scrie despre publicistica lui Cristian Tudor Popescu, amânări explicabile prin anii petrecuți împreună în redacția „Adevărului literar și artistic”, criticul Daniel Cristea-Enache reușește să disocieze între om și scriitor/jurnalist și analizează volumul *Libertatea urii* (Polirom, 2004), considerându-l format din *Pagini electrice*: „Modul amar-pamfletar al scriitorului, acceptabil și chiar dezirabil la întâlnirea cu politicul gros ori cu tumoarea extremistă, devine inadecvat și pe alocuri strident în sfera literaturii propriu-zise și a creatorilor ei. Oricâte defecte ar putea avea Nicolae Breban, el este unul dintre cei mai importanți romancieri postbelici, și a-l echivala metaforic cu un «Crap Gonflabil» (cu precizarea: «caviar, cultură și căcat, stropite cu champagne») reprezintă o rătăcire stilistică și o eroare de judecată. Dacă a intrat pe terenul criticului literar – fără majusculă malițioasă –, Cristian Tudor Popescu trebuie să știe că valoarea unei opere stă deasupra compromisurilor omenești. Nu se reduce la ele, nu se definește biografic. Arghezi însuși, din care citează două versuri excepționale, a fost un exemplar uman de mare versatilitate. Într-o postură de-a dreptul inconfortabilă se plasează autorul în textul *Nichita Stănescu – o rudă a lui Adrian Păunescu*, un fel de revers al medaliei reprezentate de remarcabila tabletă *Lolitele înțepate* (despre tinerele poete Ruxandra Novac și Domnica Drumea). Ceea ce frapează în comentariul dedicat lui Nichita Stănescu este

tendențiozitatea unui analist, de regulă, atât de obiectiv-pătrunzător. Marele poet ar fi fost «un stâlp al susținerii sistemului ceaușist prin propagandă literar-artistică», un practicant al «prostituției artistice», care «și-a construit cu răbdare o imagine de poet boem». Atât de *construită* a fost această imagine, încât Nichita Stănescu a murit la 50 de ani, ruinat fizic, după ce-i vânturaseră casa și viața nenumărați autori transformați instantaneu în prieteni. A fost un om minunat și un stâlp al poeziei, nu al regimului. E suficient să-i citim cele *II elegii*, pentru ca toate obiecțiile noastre la adresa inegalităților operei și inconsecvențelor omului să pălească”. □ La trei decenii de la moarte, Carmen Brăgaru îl readuce pe Dinu Pillat în atenția cititorilor, conturându-i un detaliat portret biobibliografic: „Urmărit constant de nenoroc, Dinu Pillat nu a avut nici răgazul și nici tihna să-și făurească o operă rotundă. În comparație cu opurile tatălui, scrierile sale – s-a spus – sunt zgârcit de puține. Totuși, din ceea ce a rămas în urma lui, nu numai că «poți să deduci, să reconstitui portretul moral al omului», cum aprecia el însuși cărțile maestrului său spiritual G. Călinescu, dar se și conturează profilul unui scriitor deosebit, venit dinspre literatură înspre critica și istoria literară, domenii care în scrierile sale nu au fost delimitate strict niciodată. Cu toate editările și reeditările unora dintre cele mai reprezentative cărți ce-i poartă semnătura și în ciuda remember-urilor din reviste la împlinirea unor cifre rotunde de la naștere sau moarte, Dinu Pillat, deși merituos în ambele domenii în care s-a manifestat, rămâne un autor puțin cunoscut aparținând «generației pierdute». Dar stă în puterea noastră să nu-i uităm”. □ *O moarte civilă antedatată* este o confesiune literară a scriitorului Radu Aldulescu, un soi de autobiografie literaturizată în care, la un moment dat, amendează DGLR, în care apare informația eronată cum că părinții săi ar fi fost muncitori în loc de ziariști. □ La pagina de poezie, un grupaj de Andrei Zanca. □ Nelipsit, poemul „cerșetorului de cafea” Emil Brumaru. □ La centenarul nașterii poetului ce a semnat cu pseudonimul Simion Stolnicu, îngrijitorul unei ediții aflată în pregătire, Simion Bărbulescu, încredințează revistei un grupaj de versuri inedite. □ Aparținând „filonului rural al poeziei noastre”, lirica lui Valeriu Bârgău – din volumul *Apocalipsa după Valeriu* (Ed. Helicon, 1996) – este pătrunsă de *Symbolismul rustic*, în opinia recenzentului Gheorghe Grigurcu: „Satul originar, opus orașului execrat ca topos al conveniențelor mortificatoare, al compromisurilor dureroase, al alienării umanului, nu mai e singur, putând avea de partea sa perspectivele insolite, tensionate de necunoscut, purificatoare prin aventură, ale lumii largi. Astfel putem vorbi, în cazul poetului în cauză, de un soi de symbolism rustic. Adică de o deschidere spre zări exotice, care-i alină simțământul că fenomenele familiare «se rostogolesc în praf», că el însuși, «se apropie de marginea ființei»”. □ „Bazându-ne pe lămuritoarea notă a autorului precum că *O călărire în zori* [Ed. Limes, 2005] este un grupaj de poeme, în mare parte inedite, și care «abia acum se publică integral, și în formă definitivă» (în ciuda fatalelor greșeli de tipar, corectate cu pixul), vom spune că atunci când păstrează echilibrul între retorică – relatare inteligentă, elaborată și tropul poetic

– (dicțiune revelatorie, emoționantă), Gheorghe Izbășescu este un poet de raftul întâi”, scrie Geo Vasile în mica recenzie intitulată *Poeme în limbaj alcalin*. □ Volumul botoșăneanului Dan Sociu, *Cântece eXcesive* (C.R., 2005) are parte de o succintă recenzie elogioasă nedisimulată semnată de Cosmin Ciotloș. Titlul este revelator (*Cântece eXcelente*), la fel și concluzia: „Sociu e un poet formidabil, de o luciditate și de un talent pe măsura vremurilor acestora mai dinamice ca oricând”. □ Tudorel Urian parcurge cel de-al treilea volum al confesiunilor Ninei Cassian (*Memoria ca zestre*, III, Ed. ICR, 2005) cu un interes scăzut, definindu-le drept *Însemnări inutile*: „Cel de-al treilea volum al însemnărilor Ninei Cassian, cuprinde perioada 1985-2005. Sunt anii de după stabilirea definitivă a autoarei în Statele Unite ale Americii. Viața erotică a Ninei Cassian se află în vizibil declin (chiar dacă, la un moment dat ea mărturisește că, în disperare de cauză, a ajuns chiar să dea un anunț la rubrica de matrimoniale a unui ziar), lucru de înțeles în condițiile în care sfârșitul însemnărilor coincide cu celebrarea de către autoare a opt decenii de existență. Lipsită de miza erotică, pentru mulți, sarea și piperul volumelor anterioare, cartea se transformă într-o istorie a avatarurilor pe care le presupune stabilirea la o vârstă destul de înaintată într-o țară străină, chiar dacă, la momentul respectiv, 1985, aflată la ani lumină de civilizație în fața României lui Nicolae Ceaușescu. [...] Însemnările din acest volum pot primi cu greu titulatura de jurnal. Chiar dacă sunt datate ele sunt mai degrabă sporadice. [...] Multe dintre notații sunt atât de personale încât nu au niciun fel de relevanță pentru un cititor care nu cunoaște foarte bine persoanele din anturajul scriitoarei [...] Una peste alta, cel de-al treilea volum al *Memoriei ca zestre* se dorește a fi o carte a justificărilor și a punerilor la punct, revanșa Ninei Cassian împotriva detractorilor ei și a vieții. Un război cu o miză foarte mare pentru autoarea cărții, dar prea puțin captivant pentru un neutru cititor de jurnale”. ■ Dintr-o notă de reporter (*Din nou, „Cultura”*) aflăm despre lansarea noii serii a revistei „Cultura”, săptămânal editat de Fundația Culturală Română. Se citează din editorialul lui Augustin Buzura, redactorul-șef al publicației, și sunt trecuți în revistă colaboratorii primului număr: Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Gheran, Angela Martin, Horia Gârbea, C. Stănescu. □ Într-o corespondență pentru rubrica *Meridiane*, Rodica Binder scrie despre cum Premiul Goncourt pe 2005 a fost adjudecat de François Weyergans în detrimentul lui Michel Houellebecq. □ Elena Lazăr prezintă și traduce un amplu fragment din romanul biografic *Ultimele zile ale lui Konstantinos Kavafis* de Filippou Filippou. □ Ioana Pârvulescu propune jucăușă un *HoroSCOP CRITIC de vacanță*. □ *Omul decorativ*, o tabletă marca Val Gheorghiu. □ Un pamflet pe teme de actualitate semnează Barbu Cioculescu.

22 decembrie

● [„Cultura”, nr. 3] Augustin Buzura își intitulează ultimul editorial pe acest an *Aberații și catastrofe*, concluzia fiind că pentru „cei de la Fundația Culturală Română și de la publicația și editura acesteia, anul s-a sfârșit chiar mai bine decât

ne-am așteptat: ne simțim perfect și în economia de piață, căci putem construi și duce la bun sfârșit ceea ce am început, în condiții infinite mai dificile, cu ani în urmă”. ■ La rubrica sa săptămânală *În ariergarda avangardei*, Eugen Simion semnează un portret *Sorin Titel*, la 70 de ani de la nașterea scriitorului dispărut prematur. Încercând să sintetizeze stilul acestuia, criticul observă că este vorba despre unul în care „barochismul vienez și onirismul se întâlnesc și fuzionează cu realismul cehovian într-o proză cu câteva teme prioritare: începutul și sfârșitul adolescenței, satul românesc într-un spațiu etnic amestecat, bătrânețea care încurcă planurile temporale și memoria care confundă irealul cu irealul”, „în centrul acestei proze substanțiale și complexe, lipsite de strălucire formală” aflându-se „mitul tutelar al mamei”. În ceea ce privește portretul omului care îl dubla pe scriitor, reconstituit „din fragmente prietenești”, E. Simion constată o contradicție, pe care o pune pe seama proiecției subiective a prietenilor scriitorului: „Cum se împacă natura solidă, chiaburească, grijulie, practică a bănățeanului cu viteza de mișcare și firea petrecărească a omului monden? [...] O exagerare a amicilor săi, dornici să confirme faptul că Sorin Titel nu lipsește de la nicio sindrofie bucureșteană [...]”. □ Pornind de la lista cu ierarhia de autori publicată de „România literară” la începutul anului 2005, ca rezultat al unei anchete printre critici (Eminescu plasându-se pe locul întâi, urmat la mare distanță de Arghezi și Bacovia), Daniel Cristea-Enache compară modul în care un scriitor se impune în canonul literar cu activitatea Bursei, rolul absolut revenindu-le criticilor profesioniști și nu cititorilor obișnuiți. Câteva aspecte particulare îl preocupă pe tânărul critic semnat al articolului *Bursa literară*: cazul în care un autor iubit de public este desconsiderat de critică, apoi „cum se explică prețuirea publicului pentru un scriitor greu de înțeles, criptic, ermetic”, precum Nichita Stănescu, în fine, întrebarea „dacă pe scriitori îi legitimează critica literară, oare cine îi consacără pe criticii înșiși, acești judecători ai unei Înalte Curți de Casație artistică și abili trăgători de sfori la Bursa literară?” □ Teodora Dumitru își încheie recenzia intitulată *Eul mic și eul mare*, pe marginea volumului lui Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne* (vezi numărul precedent). ■ Constatând că „despre *Șun sau calea neturburată (mit mongol)* s-a scris puțin și nu totdeauna comprehensiv”, Antonio Patraș (în articolul *Tulburarea lui Șun*) analizează piesa publicată de G. Călinescu în 1943, punctând faptul că aceasta „ilustrează, într-adevăr, poate cel mai elocvent, principiile estetice formulate în *Sensul clasicismului*”. Patraș delimitează această „dramă de idei” de restul pieselor „cu caracter de farsă livrescă a Profesorului”, fiind de părere că „dincolo de elementele exotice, pitorești (care rămân exterioare, la nivelul decorului și al recuzitei), autorul a găsit în cultura chineză expresia cea mai exactă și condensată a universalului și a tipicului. Și, cum teatrul este genul clasic prin excelență, *Șun...* pare mai puțin o scriere spontană, cât ecoul reflecțiilor teoretice ale criticului”. □ *Socrate – contemporanul nostru*, titrează Andrei Terian recenzând volumul lui Andrei Cornea, *Când Socrate nu are dreptate* (Humanitas, 2005), pe care îl consideră „o interogație

neliniștitoare cu privire la actualitatea umanismului clasic”. □ Nicolae Gheran continuă colajul de documente pe tema *Rebreanu și femeia* (vezi numărul precedent). □ Tableta săptămânală a lui Horia Gârbea, memorialistică adesea, îl are în centru pe *Cel ce zâmbește singur...*, adică pe Nicolae Manolescu: „La fel de colocvial și de simpatic ca în vremea demult trecută a «Cenaclului de Luni», Nicolae Manolescu, cât de serios ar fi, are uneori o privire surâzătoare, senină și distrată, adresată sieși, plină de bănuiala că, dacă literatura ori vremurile s-au schimbat, el a rămas același”. □ La încheierea unui nou „sezon” al premiilor literare, Cornelia Maria Savu le consideră *Alte forme fără fond...*, deoarece, dată fiind tranziția românească, „premiile vin și trec, premianții sunt uitați după câteva săptămâni. Oricât de prestigios ar fi, chiar la nivel național, un premiu literar, de pildă Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu, el nu are drept urmare nici o sporire de tiraje a cărților celui premiat, nici readucerea în atenție a acestuia în conștiința criticilor literari și apoi a publicului larg, nici *bătaia* editurilor pe viitoarele cărți ale laureatului”. □ Pentru rubrica *Alte 100 de poeme ale românilor despre ei înșiși și țara lor*, Petru Romoșan alege în această săptămână poemul *București* de Vintilă Horia, prefațat de o notă în care antologatorul ține să precizeze că nu a evitat în demersul său „poetii legionari, așa cum nu i-am evitat nici pe cei care s-au adaptat la comunism, dar am ales între poezii bune și poezii proaste. Un lucru însă trebuie spus: în anii ’50 s-a scris mai multă poezie românească de valoare în exil și în pușcării decât în redacțiile asaltate de mediocri și de falși poeți”. □ Și în acest număr, la rubrica intitulată *Dicționarul României eterne*, este reprodus (fără trimiteri bibliografice) un fragment scris de I.L. Caragiale în 1900, titlul redacțional fiind *Țara unde adevărul este inoportun*. □ Numărul găzduiește ancheta *Intellectualii – manual de întrebuințare*, stârnită de „preocuparea, uneori obsesivă, a intelectualilor pentru propriul lor rol public”, dincolo de narcisismul presupus. La cele șase întrebări ce vizează cu precădere implicarea în politică a intelectualilor răspund, printre alții, și Bogdan Ghiu („A venit vremea ca intelectualii să redevină inutili și inactuali, așa cum nu au mai fost de mult.”), Bogdan Suceavă și Ileana Ioanid. □ Angela Martin îi ia un interviu despre sensul istoriei lui Thierry de Montbrial. □ În *Orientul și modernitatea*, Rodica Grigore comentează romanul lui Haruki Murakami, *La capătul lumii și în țara aspră a minunilor* (Polirom, 2005), tradus de curând în românește. □ Într-o tabletă aflată sub semnul *Psihologiei cotidianului*, Valentin Protopopescu demască *Infantilismul unor literați*. După ce glosează teoretic pe marginea acestei deficiențe care face ravagii mai ales în rândul „inteligenței umaniste”, convinsă de „omnipotența propriilor construcții ficționale sau teoretice”, semnatarul dă ca exemplu maniera în care un literat, ascuns în dosul unui pseudonim sau al unor inițiale reale sau nu, de la rubrica „revista presei” dintr-o revistă literară oarecare, vânează constant textele „inamicului”, interpretându-le „până la desfigurarea totală”: „În loc să iasă curajos la o polemică purtată cu arme egale, sub semnătură și asumându-și așadar cele afirmate, eroicul nostru literat face slalom printre

camuflaje din cele mai ordinare, ducând un război necinstit, în urma căruia nu riscă nimic [...]”. □ La rubrica *Revista revistelor*, C. Stănescu este încântat să descopere o publicație din provincie *Cu fața spre Europa*. Este vorba despre „Filarmonia”, editată de istoricul literar Mircea Popa și care, ca majoritatea revistelor culturale, nu beneficiază de o difuzare corespunzătoare. □ C. Stănescu prezintă pe larg numărul 6-7/2005, reținând în primul rând editorialul *Sărăcia la români*, prin care literatul Mircea Popa coboară din bibliotecă în arena socio-politică, atitudine încurajată și laudată de cronicar (*Lupta cu sărăcia*). □ Atenția este atrasă apoi de un document de istorie literară: notele lui Marin Sorescu de la o întâlnire cu studenții bucureșteni, pe tema personajului absent din piesa *Răceala*, domnitorul Vlad Țepeș. După ce reproduce numeroase citate, cronicarul conchide: „Concepție solidă, viziune foarte modernă asupra compoziției mitice paradoxale a eroului dramatic, la care n-au ajuns mângăliatorii de hârtie ce-l pun, de exemplu, pe Ștefan cel Mare în poziții dizgrațioase crezând că așa îl demitizează...” (*Marin Sorescu despre Vlad Țepeș*). ■ Este reținut, de asemenea, „un frumos «portret neconvențional»”, intitulat *Un alt rege Lear*, pe care i-l face lui Dumitru Radu Popescu clujeanul Constantin Cubleşan: „Un om trist, oarecum resemnat, un om înțelept, un om frământat în adâncurile sale intime”. Asemănarea cu personajul shakespearian este dată de timpurile „zbuciumate” prin care sunt obligați să treacă amândoi. „La sfârșitul lui ’89, când părasea fotoliul prezidențial de la Uniunea Scriitorilor, autorul *Vânătorii regale*, atât de anturat, curtat și prețuit până atunci, se trezește deodată singur – scrie amar C. Stănescu, continuând cu un citat din portretul schițat de Cubleşan – «prefăcându-se a nu auzi în urmă-i hohotele impertinente ale lingușitorilor de odinioară, pe care îi oploșise în funcții, îi rânduiseră prin comitete, le organizase voiaje în străinătate, le înlesnise accesul la visterie, impunându-le public numele și care în acea clipă îl umileau cu vorbe nemeritate»”. □ Punctând și minusurile revistei prezentate, în special comentariile la cărți de poezie, C. Stănescu mai semnalează și citează copios din ampla prezentare a Dorei d’Istria, semnată de Mircea Popa.

• [**„Observator cultural”, nr. 43-44 (300-301)**] Editorialul lui Carmen Mușat, *300 de săptămâni*, celebrează cele 300 de numere ale revistei, adunate în ultimii șase ani. Cu acest prilej, sunt reproduse „mesaje de încurajare și apreciere” trimise de o parte din „liderii presei culturale” și de unii dintre colaboratorii revistei, între care Ruxandra Cesereanu, Gheorghe Crăciun, Mircea Martin, Antoaneta Tănăsescu, Cătălin Sturza, Cristian Teodorescu, George Onofrei. □ Cel mai recent volum al Ioanei Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19* (Humanitas, 2005), este privit de Bianca Burța-Cernat drept „o încercare de repunere în drepturi a demersului istorico-literar întreprins cu probitate, ca o pledoarie pentru revizitarea trecutului”, însă, din pricina unor „minusuri” sau „puncte nevralgice”, o carte de popularizare în genul *Secolul 19 pe înțelesul copiilor*: „Cartea Ioanei Pârvulescu este contradictorie ca însuși veacul pe care îl descrie: de o parte scriitura elegantă, atentă la nuanțe, de cealaltă, o vădită tendință demonstrativă. Autoarea

lasă impresia că se adresează în special unui cititor novice, în situația de a afla pentru prima oară date elementare pe care, altfel, le găsești în orice manual de istorie sau de literatură onorabil. [...] Simplificator didactice sunt și clișeele prin juxtapunerea cărora autoarea definește spiritul secolului. Din păcate, ele nu sunt simple accesorii, elemente de ordin secundar în economia discursului, ci formează chiar armătura cărții. Pe marginea lor autoarea brodează impresionist – broderia având, între altele, rolul de a disimula pudic intenția tezistă”. □ *Spiritul de centru* este ceea ce caracterizează volumul lui Adrian Marino, *Politică și cultură. Pentru o nouă cultură română* (Polirom, 1996), recitită și comentată de Ovidiu Pecican în contextul proiectatei integrări a României în Uniunea Europeană, în 2007. □ *România la mijlocul secolului trecut* este redescoperită de Cristian Cercel în timpul lecturii unui nou volum propus de Ioan Lăcustă, *1948-1952: Republica Populară și România* (Ed. Curtea Veche, 2005): „Contribuția redactorului revistei «Magazin istoric» este una pur descriptivă, al cărei principal merit vine tocmai din atenția acordată gazetelor vremii. Desigur, imaginea epocii respective, așa cum apărea ea înfățișată în «Scânteia» (titlu scris încă la acea vreme cu «â»), nu este nici pe departe una și aceeași cu imaginea pe care o avem acum. Dar, dincolo de toată ideologia de care presa timpului era impregnată, autorul, cu sensibilitate scriitoricească, știe să pună lupa peste detalii aparent insignifiante cum ar fi anunțurile de mică publicitate. Ce pierdeau, ce căutau, ce vindeau, ce cumpărau oamenii acelor vremuri – în spatele tuturor acestor amănunte încadrate la categoria «Diverse» se află chipul unei societăți și al epocii”. □ În cei care au sărit să o înfiereze pe Alina Mungiu-Pippidi pentru piesa *Evangheliștii* (v. polemica din numărul precedent), Nicolae Coande vede *Falși apostoli ai credinței creștine*, semnatarul respingând categoric acel „fundamentalism al receptării”, chiar dacă nu suntem întotdeauna de acord cu „«convenția artistică» blasfemică”. □ Ovidiu Șimonca extrage fragmente semnificative din interviurile publicate în cursul anului, realizând un colaj bilanțier intitulat *Anul 2005 văzut prin interviurile „Observatorului cultural”*. □ Bilanțul anului 2005 în domeniul F&SF, cu plusurile și minusurile lui, este realizat de semnatarul rubricii de gen, Michael Hăulică. ■ Suplimentul din această săptămână, voluminos cât un număr de revistă, poartă titlul *3 x Cartea Românească*, fiind dedicat editurii care în toamnă a propus „un look diferit, cu titluri și colecții noi și cu obiective suplimentare de îndeplinit, pe lângă cele deja cunoscute că fiind asociate brand-ului CR”. „Promovarea scrisului românesc” este obiectivul principal, presupunând „atât promovarea scriitorilor deja consacrați, cât și sprijinirea celor tineri în cadrul mai multor programe alternative care includ, alături de editarea elegantă a unor volume de proză, poezie și eseu, o serie de lansări informale și de manifestări ingenioase menite să popularizeze literatură română, un concurs de debut ș.a.”. Revenirea editurii de prestigiu de odinioară pe piața românească contemporană este considerat de redacția „Observatorului cultural” un eveniment care „merită semnalat la final de an”, prilej de a găzdui în paginile suplimentului „o analiză de aproape

a acestui amplu eveniment, cu speranța că vor mai fi și altele”. Semnează articole laudative și descriptive, pe genuri și colecții, sau texte autoreferențiale: Alexandru Matei (*Cititori și autori, meritați-vă!*, dar și *Poezie* ©Cartea Românească), Silviu Lupescu (*Primul pas*), Răzvan Țupa (*Poezia intră în rândul lumii*), Cristian Neagoe (*Poezia tinerei generații*), Paul Cernat (*Identitatea unei noi serii de proză*), Tudorel Urian (*O șansă prozei*), Dan Sociu (*eu.com*), Bogdan-Alexandru Stănescu (*Mon coeur mis..., au nu?*), Florina Pîrjol (*Eseul la putere*), Bogdan Ghiu (*Trecutul, deocamdată*), Iulia Popovici (*Cărțile unor vremuri zbuciumate*), Florin Toma (*Gaura lui Magritte la Călărași*), Elena Vlădăreanu (*Being Elena Vlădăreanu*), Viviana Mușă (*Psihanaliza vorbelor lui Brumarul*), Șerban Foarță (*Rimelări pe bune*), Emil Brumarul (*Text subacvatic*), Florina Ilis (*Titlul cărții mi s-a impus de la sine*), Costel Baboș (*Reacții după lectură*), Liliana Corobca (*Întâlnire cu personajul*), Gellu Dorian (*Cum l-am cunoscut pe Sargețiu Kalom*), Cristian Teodorescu și Andrei Oișteanu (*La a doua ediție*). □ Din rubrica de informații *La zi*, aflăm că romanul *El regreso del Húlgan (Întoarcerea huliganului)* de Norman Manea a fost desemnat Cartea anului în Spania, la categoria „Cărți străine”, de către ziarul „La Vanguardia”, unul dintre cele mai importante cotidiene spaniole. „Tradus de Joaquín Garrigós, viitorul director al Institutului Cervantes din București, *Întoarcerea huliganului* a avut prima ediție în românește în anul 2003 la Editura Polirom. Notorietatea cărții a fost una mondială, romanul cunoscând un succes remarcabil în Statele Unite, Germania, Italia. Anul viitor romanul va fi tradus în Franța”. □ În aceeași rubrică sunt publicate informații despre *Cărțile anului în România*, Andrei Cornea (pentru culegerea de studii *Când Socrate nu are dreptate*) și Florina Ilis (pentru *Cruciada copiilor*) fiind câștigătorii celei de-a patra ediții a Premiului „României literare” – Cartea Anului, ediția 2004-2005. Din juriu au făcut parte Ioana Pârvulescu, Gabriel Dimisianu, Adriana Bittel, Marina Constantinescu, Alex. Ștefănescu și Nicolae Manolescu. □ Profesorul Wolfgang Iser a fost invitat la București de Mircea Martin, temei pentru câteva articole consacrate universitarului german și teoriei literaturii în contemporaneitate. □ *Turcia își cheamă scriitorii la bară* titrează redacția, în siazul procesului anunțat în care Orhan Pamuk, vedeta Târgului de carte de la Frankfurt este chemat în judecată pentru infracțiunea „de a fi denigrat public identitatea turcă”.

27 decembrie

• [„22”, nr. 825 (51)] În *Cronici amânate* (I), Smaranda Vultur, exprimându-și regretul „atâtor cărți despre care ai fi vrut să scrii și nu ai apucat să o faci” și vinovăția resimțită la aflarea veștii despre dispariția Adrianei Georgescu, face o prezentare detaliată a versiunii engleze a cărții acesteia, *In the Beginning Was the End* (Ed. Fundației Culturale Memoria, 2004, în traducerea „impecabilă” realizată de Dan Golopenția), realizată după ediția în limba română, *La început a fost sfârșitul* (Ed. Fundației Culturale Memoria, 1999).

28 decembrie

• [„Luceafărul”, nr. 47-48] Editorialul lui Marius Tupan, intitulat *La cumpănă*, reprezintă bilanțul revistei la sfârșit de an, referindu-se la abordare, semnatari, premii, în contextul mai larg al pieței literare: „Nu știm dacă textele publicate de noi în anul ce se încheie au fost mai inspirate decât în alte perioade sau instituțiile bancare s-au dovedit mai generoase ca de obicei, dar putem afirma că în 2005 nu ne-au pândit temerile financiare și nici perspectiva falimentului. [...] Așadar, au fost bineveniți și onorați ca atare scriitorii din toate orientările, personalităților dându-li-se prioritatea cuvenită. Nu știm să se plângă vreuna de refuzul nostru. De altfel, cu cât reușim să aducem mai multe în paginile revistei, cu atât îi crește acesteia prestigiul. Apoi, nu dorim să ne împănăm cu un grup, format deja în jurul redacției, ci să slujim o întreagă literatură, care, în pofida atâtor reacții negative, se manifestă cu brio, iar operele memorabile nu se lasă prea mult așteptate. Speranțele puse în tineri nu ne-au fost dezmințite. Am continuat să-i debutăm și să-i sprijinim, iar, când unii dintre ei au căpătat onoruri și demnități, nu putem decât să ne bucurăm, căci am întrezărit cândva în ei performerii de mai târziu. Ideea noastră de revitalizare a pamfletului și opiniei critice, bine cumpănită, a dat roade, astfel că putem spune că autorii, după exemplul lui Alexandru George, au sancționat impostura, cameleonismul, nepotismul, demagogia, atât de evidente în climatul actual. Vivacitatea revistei, despre care se tot vorbește, credem că de aici vine. Firește, nici celelalte secțiuni nu au fost lăsate la voia întâmplării – publicii ce ți se propune! –, căci numeroși critici, traducători, poeți, prozatori au fost invitați să se exprime. Dacă un inginer ca Cassian Maria Spiridon (cacofonie, greu de evitat!) își expune foneriile pe diverse tarabe, stabilind o faimă, greu de atins, în umorul involuntar, noi acceptăm prospețimea și inventivitatea unor colaboratori capabili de mari realizări. De aceea i-am stimulat cu Premiile Fundației Luceafărul, ajunse deja la a treia ediție. Intenționăm să semnalăm valoarea și credința în artă, nu cumetriile și jocurile de culise, care, mai devreme sau mai târziu, vor fi dezvăluite, dezavuate și ironizate. Dacă promovezi într-un juriu o agramată, care a reușit performanța să pună virgulă între subiect și predicat, am numit-o pe Cornelia Maria Savu, sigur vei știrbi autoritatea acelei instituții, care și așa avea destule metehne. Nutrim însă speranța că aranjorii vor avea buna-cuviință să se retragă la timp din afaceri, lăsând responsabilitatea profesioniștilor, pentru a judeca literatura veritabilă cu imparțialitate, ignorată cu bună știință în tot felul de topuri caraghioase, în care o ministresă telegenizată ajunge cap de afiș. Juriile permanente, opera lui Nicolae Manolescu, au de ce să privească în urmă cu amuzament”. □ „Debutul Ancăi Maria Mosora e unul curajos. Romanul *Arhanghelii nu mor* (Humanitas, 2005) se înscrie într-un gen revigorat recent cu succes, între altele, de *Exuviile* Simonei Popescu: o proză tipic feminină, introspectivă, încărcată de senzații rafinate și intens pastelate, străbătând memoria ca niște nervuri fine și arborescente, punctate, ici-acolo, de noduri și bruioane cu imagini, portrete, evenimente, exultări și melancolii. E o

proză puternic egolatră, un jurnal mascat în care identitatea autor-narator e trucată într-un permanent joc tensionat”, scrie Adrian G. Romilă în cronică intitulată *Proză, la feminin*. ■ Raluca Dună este interesată de Nichita Danilov *Revenind la proză*, analizând romanul acestuia, *Tălpi. Șotronul* (Polirom, 2004), primul volum dintr-o proiectată trilogie: „Dacă Mircea Cărtărescu, un alt poet convertit la proză, a reușit să prindă în nuvelele și romanele sale, «spiritul» unui București cvasi-fantastic și personal, Danilov reușește în *Tălpi* să circumscrie spațiul unui Iași postrevoluționar, murdar, sărac, agresiv și plin de reclame, în care supraviețuiește însă Iașul cvasi-mitic al lui Cuza și al lui Kogălniceanu; e în același timp Iașul blândului Bahlui și al Sfintei Parascheva: un Iași rusesc, gogolian și chagallian, scâldat în lumina unor asfințituri purpurii și populat de personaje absurde și savuroase. [...] Calitățile sale: poezia intensă, mirajul metamorfozelor narative și mai ales farmecul de povestitor rus al autorului fac din romanul *Tălpi* o aventură de lectură care nu trebuie ratată. Așteptăm deci cu nerăbdare al doilea rând de *Tălpi*”. □ În articolul *Fără interdicții sentimentale*, Ana Teleor prezintă antologia de autor a poetului Ion Georgescu, *La marginea lumii de tunete*: „Fără a fi excesiv rațională sau raționalizată, poezia lui Ion Georgescu arată un poet corect, fără indiscreții sentimental-liricizante, apt să vibreze în fața oricărei situații, a oricărei probleme care clamează implicarea neapărată a poetului. Forța cuvântului–logos nu e nesocotită. Poetul o folosește pentru a da glas neștiutelor și nespusele gânduri, acelea care, de obicei, rămân în virtualitate. Capacitatea de a materializa această virtualitate e la îndemâna poetului, iar el nici nu o neglijează, nici nu o ignoră”. □ Punctând cât de prolific este poetul Martin Abramovici (căci, de la debutul din 1999, a publicat 15 „masive volume”, având în pregătire încă trei), Mariana Criș recenzează cele trei volume publicate, în toamna acestui an, la editura băcăuană Deșteptarea: *Simțire duală, Din mână hrănesc deznădejdea și Viața mea fără mine*: „În toate aceste trei volume, Martin Abramovici ne dezvăluie trei fațete ale devenirii sale poetice. Una este pasul făcut de la cultura iudaică la cultura noastră, alta este privirea spre sine și, în fine, ultimul se materializează în constituirea eului autonom. Sunt trepte pe care autorul le-a urcat cu tristețe, dar și cu un zâmbet ironic în fața răului ce zace în umanitate. Cred că Martin Abramovici, deși cu un debut întârziat, este unul dintre poeții noștri contemporani care și-a asumat modernitatea și care ne vorbește despre interiorul poemului ca despre locul în care s-a născut și îi place să trăiască. Poezia este casa pe care și-a clădit-o din suferință și trudă asupra discursului. Este un «interior» ce cuprinde durerea și bucuria lumii, indiferent de spațiul cultural nativ”. □ *Axa lumii, apocalipsele sau dialogul omului cu eternitatea* își intitulează Marilena Fleșeriu cronică la cel de-al șaselea volum (*Axa lumii*, Polirom, 2005) din seria romanescă *Cei O Sută* proiectată de Gheorghe Schwartz: „Creația, în totalitatea ei, valorifică una dintre temele psihologului Gh. Schwartz, «dialogul cu eternitatea», particularitate a ființei umane față de celelalte viețuitoare. Acest raport propriu cu veșnicia complică, asemenea unui păienjeniș, stările interioare și relațiile exterioare

ale omului. Subiectivitatea devine una dintre coordonatele istoriei, proces ce nu se manifestă mecanic, ci, mai degrabă, sinuos, cu evenimente, uneori, absurde, greu credibile. «Istoria cea mare», afirmă scriitorul, este «urmarea istoriilor individuale». Leit-motivul volumului *Axa lumii* o reprezintă Apocalipsa”. □ Corina Apostoleanu scrotează *Imaginarul folcloric* din romanul *Amintiri închipuite* (Ed. Viitorul Românesc, 2005), „gândit ca o construcție epică în șapte capitole purtând numele culorilor Curcubeului, înscrisă în cercul unei existențe feminine”, datorat eseistului, publicistului, prozatorului și poetului Mircea Ioan Casimcea. □ Un *Avertisment pentru Fiii Cărții* detectează Geo Vasile în volumul de proză intitulat *Semnătura palimpsest* (C.R., 2005) de Adrian Frățilă, cunoscut mai degrabă prin cărțile sale de poezie: „Prozator cu o plajă de ficțiune invidiabilă, și cu un ambitus stilistic remarcabil pentru un debut în proză, Adrian Frățilă, folosind masiv o cheie de lectură autoreferențială, pledează și prin această carte cauza ieșirii din promiscuitatea fizică și mentală și a înălțării spirituale și intelectuale”. □ La secțiunea *Interpretări*, Elena Vulcănescu scrie despre *Axa echinoxială a „Baltagului”*. □ Gheorghe Grigurcu continuă să publice pasaje din jurnalul său sub titlul *Fișele unui memorialist*. □ Câte o pagină de versuri semnează Dan Sociu, Arthur Porumboiu, Romea Cantemir, Conița Lena, Doina Cerchează. □ Rubrica de proză intitulată *Cerneală proaspătă* găzduiește texte de Viorel Dianu și Ștefan Jurcă. □ Valeria Manta-Tăicuțu etichetează drept *Amnezii contemporane* cele cinci drame din volumul *Teatrul uitat* de Liviu Ioan Stoiciu, observând că, „fără a revoluționa discursul dramatic, au marea calitate de a pune întrebări și de a-i crea receptorului sentimentul deprimant că este părtaș la ceea ce se petrece pe scenă, că tot ce vede e ceva *déjà vu*, trăit zi de zi pe propria piele și abia în momentul respectiv conștientizat. Horia Gârbea observa același lucru în postfața volumului [...]”. □ Gheorghe Barbă traduce din limba rusă câteva tablouri din piesa basarabeanului Ion Druță, *Ultima iubire a lui Petru cel Mare (Epopoe în zece tablouri cu epilog)*, închinată destinului dramatic al Cantemireștilor. Textul este precedat de o prezentare a autorului: „Timp de peste jumătate de secol Ion Druță s-a plasat constant în fruntea mișcării literare din Moldova dintre Prut și Nistru, aflându-se totodată în linia întâi a scriitorilor din arealul răsăritean european. Generosul său talent s-a manifestat răsunător mai în toate genurile și speciile slovei artistice. Strălucit romancier, novelist, dramaturg, eseist, autor de carte pentru copii în versuri și proză, lui i s-au decernat numeroase premii și distincții, fiindu-i atribuite înalte titluri de membru de onoare al Academiei Române, membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova, președinte de onoare al Uniunii scriitorilor din Moldova. Multe din scrierile sale au fost în trecut supuse la puține interdicții ale oficialităților, mai ales ale celor din Chișinău, fapt care, în bună măsură, l-a determinat pe scriitor să se stabilească la Moscova, unde, în condițiile «dezghețului» de la sfârșitul anilor '50 și '60, anume literatura începe să străpungă breșe în zidul cenzurii, urmându-și – sinuos și nu fără avataruri – adevărata sa menire. îmbrățișând problematica contemporană și istorică, opera

lui Druță, scrisă într-o limbă de o rară frumusețe, evocă, în esență, cu procedeele prozei poetice, imaginea morală și spirituală a satului tradițional moldovean, exprimând neliniștea dramatică în fața a tot ce amenință naționalul, umanul, sacrul”. □ Pe Constantin Pricop îl preocupă *Cenzura și domeniile adiacente*, concluzia cercetării sale fiind aceea că, în țara noastră, „Consecința cea mai gravă a cenzurii, o trăsătură specifică comunismului românesc, accentuată din ce în ce mai puternic în a doua parte a perioadei comuniste, cu precădere după ce responsabilitatea cenzurii a devenit difuză, privindu-i pe toți cei implicați în lanțul publicării, este autocenzura. Scriitorul ajuns să trăiască mereu în acest mediu are atunci când scrie în permanență în vedere interdicția. Autorul are în față, în procesul creației, nu un cititor virtual, ci pe cenzorul virtual. Cenzura ajunge să facă parte din procesul de creație, scriitorul renunță la anumite teme, la anumite episoade chiar înainte de a redacta, le prezintă pe altele în așa manieră încât «să treacă» de cenzură, are în vedere atmosfera instaurată de întregul proces al producerii și difuzării textelor literare. Acest proces, perfecționat în cazul vieții literare din România, a transformat atmosfera ireconciliabilă, de confruntare, din alte țări așa-zis socialiste, în care opoziții scriau pentru circuitul ilegal al cărții (samizdatul a funcționat în URSS, Polonia, Cehia, Ungaria etc.) într-una în care apare ca prioritară ideea publicării, a obținerii, într-un fel sau altul, a aprobării celui care cenzurează. La noi cărțile cu circulație în underground au fost rarissime, în schimb au fost căutate micile sau marile compromisuri care aveau ca rezultat publicarea, cu modificări mai mari sau mai mici, a ceea ce se scria... Ca atare, n-au rămas prea multe scrieri nepublicate. Implicarea cenzurii în procesele cele mai intime ale scrisului a fost cu deosebire nocivă și cu incalculabile consecințe”. □ Simona Cioculescu prezintă și traduce un text de Milan Kundera. □ Ion Crețu informează cititorii care sunt *Cărțile anului la americani*. ■ Sunt publicate Premiile Asociației Scriitorilor din București pe anul 2004. Poezie: Traian T. Coșovei, *Greva căpșunelor*. Proză: Iolanda Malamen, *Scrisoarea lui Lavoisier*; Constantin Stan, *Gerda*. Dramaturgie: Adrian Mihalache, *Verva Thaliei*. Literatură pentru copii și tineret: Iuliu Rațiu, *Urmașii lui Harry Potter*. Critică și istorie literară: Dan Cristea, *Autorul și Ficțiunile Eului*; Radu Voinescu, *Trivialul*. Eseu: Bogdan Ghiu, *Facultatea de litere (mic îndreptar de gândire greșită)*. Traduceri din literatura universală: Antoaneta Ralian, *Să cunoști o femeie* de Amos Oz și *Cold Mountain* de Charles Frazier; Aurel M. Buiciuc, *Scene moscovite* de Mihail Bulgakov. Debut Poezie: Ovia Herbert, *Deschiderile*. Debut Proză: Ionuț Chiva, 69. Primăria Sectorului 2 București și Asociația Scriitorilor din București au acordat Premiul pentru literatură în limbile minorităților lui Balogh József, *Erdelyi lorum*. Juriul a decis să acorde Premiul *Opera Omnia* prozatorului George Bălăiță. ■ Revista publică și Premiile Filialei Mureș pentru anul 2004. Poezie: Kocsis Francisko, *Alteritate de duminică*. Proză scurtă: Cornel Nistea, *Papagalii mei adorați*. Roman: Eugen Curta, *Misoginul îndrăgostit*. Critică literară: Al. Cistelean, *Al doilea top*. Istorie literară: Cornel Moraru, *Lucian Blaga*

(monografie). Eseu: Virgil Podoabă, *Metamorfozele punctului*. Publicistică literară: Aurel Pantea, *Simpatii critice*. Ediții îngrijite: Eugeniu Nistor pentru ediția Vasile Conta, *încercări de metafizică*. Ediții literare: Ileana Sandu, pentru traducerea în limba engleză a volumelor *Clepsidra secretă* (de Zeno Ghițulescu) și *Primăveri interioare* (de C. Nicușan-Micu). De asemenea, juriul a decis acordarea a două diplome de excelență scriitorului Lazăr Lădariu, pentru întreaga activitate literară și Editurii Ardealul din Târgu-Mureș, pentru activitatea constantă de promovare a culturii române, cu ocazia împlinirii a zece ani de activitate. ■ Dintre Premiile Flacăra pe 2005, este de reținut cel pentru literatură decernat poetului Emil Brumaru. □ Atrage atenția o tabletă ironică intitulată *Eveniment literar*, semnată MT [Marius Tupan], săgețile critice fiind îndreptate către poetul Cassian Maria Spiridon: „cineva, *Dintr-o gară părăsită*, aspiră să spargă tiparele (și convențiile), obligând comentatorul să-i pătrundă structurile sale (ale poeziei) de adâncime, cum altfel dacă nu studiindu-i cu uimire capodopera? Fără titlu, preferând steluțele și spațiile goale, în consens cu exprimarea, rapsodul ajunge la niște concluzii stupefiante: căci toate acestea se întâmplă într-o dimineață. Adică ce anume? Minuni peste minuni, care depășesc cu mult turbioanele maglavitene. [...] Sensibil și expresiv, profund și inspirat, Cassian Maria Spiridon e disputat de mai multe grupări. Cu astfel de lideri, niciuna nu mai poate avea complexe spirituale!” □ Ultimele pagini sunt consacrate unei amănunțite *Retrospective* „*Lucașfăru*” – 2005.

● [„**România literară**”, nr. 51-52] Număr dublu, „număr special de Sărbători”. □ „Un veritabil model de antologie literară destinată străinătății”, o *Antologie de literatură română în Franța*, descoperă și descrie minuțios Mircea Iorgulescu. Este vorba despre *Anthologie de la Littérature Roumaine des Origines au XXe siècle*, publicată la Paris în 1920, la editura Librairie Delagrave, în colecția Pallas, în care mai apăruseră asemenea lucrări despre diverse alte literaturi: „tipărite după canoanele de astăzi, cele 312 pagini ale acestei antologii de literatură română ar căpăta dimensiunile unui somptuos, impozant volum de opt-nouă sute de pagini, de nu și mai mult. [...] Subintitulată *Traduction et extrait des principaux poètes et prosateurs*, antologia a fost făcută de doi autori, N. Iorga și Septime Gorceix”. Cel din urmă căzuse prizonier la Verdun și ajunsese în Moldova în 1918, după ce încercase mai multe evadări. Selecția i-a aparținut în întregime lui Iorga: „Prima secțiune este consacrată poeziei, începe cu «balade și cântece populare» și se încheie cu trei poezii de Octavian Goga. Cele mai multe poezii selectate sunt de Alecsandri și Eminescu, de la fiecare câte zece. Partea leului revine prozei, mai mult de două treimi din totalul volumului. Capitolul este deschis cu texte din cronicari și epistolieri, cel dintâi prozator în înțelesul întreg al termenului este C. Negruzzi și se ajunge până la Sadoveanu, Brătescu-Voinești și Henri Stahl. Foarte bogat reprezentată este ceea ce s-ar putea numi «proza de idei», eventual «eseistică», în general, nu însă și exclusiv, pe teme de istorie – texte de N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, Vasile Conta, B.P. Hasdeu, T. Maiorescu,

Alexandru Xenopol, N. Iorga. Tot aici figurează și Regina Maria. Din Caragiale este tradus și un fragment din *O noapte furtunoasă* (scena IX din primul act), despre comediile lui spunându-se, în prefață, că în ele sunt reprezentate, între altele, «corupția rușinoasă a micilor funcționari și viciile unei democrații improvizate». ■ În loc de un bilanț al anului literar pe cale să se încheie (motivațiile fiind că „nu mai urmăresc decât superficial aparițiile și evenimentele din actualitatea literară” și că „am fost dintotdeauna sceptic cu privire la interesul pe care astfel de recapitulări îl prezintă pentru cititori”), Nicolae Manolescu semnează tableta intitulată *Statul și literatura*, în care își exprimă „câteva succinte observații referitoare la întâmplări din ultimele săptămâni care mi se par în cel mai înalt grad alarmante”. Criticul se referă la modul în care BOR și ÎPS Daniel au refuzat orice discuție cu filosoful, scriitorul și ziaristul Pascal Bruckner (venit în noiembrie să se documenteze, în vederea unui articol pentru „Le Monde”, asupra tragediei de la Mănăstirea Tanacu), precum și la contestarea abuzivă și inacceptabilă a unor opere literare în numele moralei religioase ori al aceleia de stat. Exemplele cele mai recente sunt spectacolul cu piesa *Evangheliștii* a Alinei Mungiu, acuzat de blasfemie de BOR, precum și contestarea de către doi consilieri municipali din Bistrița-Năsăud a nominalizării romanului *Băgău* de Ioana Bradea la premiile urbei, „sub cuvânt că ar conține obscenități”. Concluzia răspicată a lui Manolescu este aceea că „De câte ori autoritatea, laică ori religioasă, statul ori biserica, se apucă de critică literară rezultatul este o dogmă, o cenzură sau o interdicție. Singura urare de care mă simt capabil sufletește, în acest decembrie înnegurat, este aceea de a dori fiecăruia dintre protagoniștii cu pricina să se întoarcă la uneltele lui, mai mult sau mai puțin sfinte, și să lase literatura să se bucure de păgâna ei libertate”. □ Numeroase pagini conțin documente de arhivă. Astfel, Ioana Diaconescu continuă serialul „Scriitori în Arhivele CNSAS”, detaliind cazul lui V. Voiculescu. □ În grupajul intitulat *Scriitorii și îndrumarea de partid*, Marin Radu Mocanu descoperă în Arhiva C.C. al P.C.R., secția Propagandă și Agitație, câteva note informative datate 1956, „înaintate conducerii superioare a partidului în care se atrăgea atenția asupra unor aspecte socotite negative din activitatea Uniunii Scriitorilor și a revistelor literare. Este incriminat formalismul muncii de partid, absenteismul, faptul că în timpul ședințelor membrii Biroului U.S. «citesc reviste» sau «discută doi câte doi diferite probleme». Se face caz de neimplicarea ideologică a unor scriitori, de «spiritul de grup», de «prietenii neprincipiale», de «liberalismul» manifestat în publicarea unor articole și poezii și de alte metehne care trebuiau lichidate. Aceasta cu atât mai mult cu cât se apropia ținerea Congresului U.S. (iunie 1956). Una din notele informative este semnată Ștefan Gheorghiu, celelalte sunt nesemnate». ■ La 130 de ani de la apariția articolului *Poesiele D-lui Eminescu* în „Revista contemporană” din București, sub semnătura lui G. Gellianu, I. Hangiu întocmește un detaliat *Dosar Gellianu*, demonstrând faptul că sub acest pseudonim se ascunsese de fapt Petre Grădișteanu. □ Tot la capitolul istorie literară, profesorul Nicolae Scurtu aduce

Întregiri la bibliografia lui G. Călinescu, publicând câteva scrisori ale acestuia.

■ În articolul *Opera Milionarului în povestiri*, Ion Simuț prezintă și analizează ediția de *Opere* Ștefan Bănulescu (I+II, Ed. FNSA, Ed. Univers Enciclopedic, 2005), îngrijită de Oana Soare pentru colecția de „Opere fundamentale”: „Meritele acestei ediții, realizate foarte meticulos și profesionist de Oana Soare, le-aș sintetiza în trei puncte principale: 1. pune ordine într-o operă nu foarte diversă, dar care a creat o oarecare derută spre finalul vieții autorului prin variantele de sumar ale unor nuvele așezate și reasezate în structuri diferite și sub titluri schimbate de volum; 2. relevă variantele de text ale unui scriitor extrem de exigent cu sine, ce a intervenit semnificativ mai ales la ediția a III-a (1971) a volumului de nuvele *Iarna bărbaților*; 3. ne apropie de omul Ștefan Bănulescu, de familia lui de origine, de anii lui de formație, restituie textele perioadei de debut (poezii, reportaje, proză, publicistică), neincluse de autor în volume, realizează o istorie internă a operei (modelele, evoluția și migrația unor personaje de la un text la altul, transpunerea unei realități regionale identificabile și atestabile) și recompune o istorie a receptării critice a fiecărui volum și a operei bănulescienă în ansamblu”.

□ La reeditarea romanului lui Costache Olăreanu, *Ficțiune și infanterie* (ediție definitivă, prefată de C. Stănescu, Ed. Corint, 2005), Daniel Cristea-Enache își încheie comentariul intitulat *Testiban rescrie un roman* cu fraza: „Nu am de unde să știu cum era romanul pierdut de Victor Testiban; dar acesta scris și semnat de Costache Olăreanu mi se pare scăpărător de inteligență, subtilitate și umor”.

□ Cel mai recent roman al Florinei Ilis, *Cruciada copiilor*, distins de România literară cu Premiul Cartea anului 2005, este comentat de Simona Vasilache în articolul *Train grande vitesse*, punctând cele două mari atuuri: „Întâi, are o foarte bună gramatică. N-ai să găsești decât, pe ici, pe colo, exclamații sau întrebări dar, în rest, nicio afirmație. Cum se face? Simplu, fiecare paragraf (frază, propoziție) se termină, invariabil, cu virgulă. [...] Ziceam că naratorul e omniscient [...]. Știe tot, e drept, dar nu afirmă, fără drept la replică, nimic, câtă vreme nu vezi, într-un roman de aproape 500 de pagini, nici măcar un singur *full stop*. Niciodată. Virgulă, și de la capăt. [...] De aici, al doilea avantaj. Tăietura. Un decupaj «agățat», ca și cum foarfeca s-ar opri într-o bandă de siguranță. [...] Am dat doar un exemplu, dar felul ăsta de zig-zagare, torsionând o ancoră subțire suspendată între paragrafe, e, în *Cruciada copiilor*, procedeu de construcție. Firește că-ți dai seama, citind, că e o cusătură la vedere, o bridă prin care faci să alunece suplu o poveste altminteri colțuroasă, adunată din multe părți, dar n-ai decât, uimit, măgulit chiar de-atâta risipă de «calcul» narativ, să-i admiri frumusețea modelului”.

□ Recentul volum al Ioanei Pârvulescu ajunge și sub ochii lui Tudorel Urian, care o întâmpină prin cronică intitulată *Viața și opiniile bonjuriștilor*: „După fascinanta sa *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (Humanitas, 2003), Ioana Pârvulescu face un nou *tour de charme*, invitându-și cititorii într-o altă memorabilă călătorie în timp, de această dată *În intimitatea secolului 19* (recent premiată de UNPR). [...] Scrise cu inteligență și farmec, rod al unor documentări exhaustive, cărțile Ioanei

Pârvulescu, aflate la granița dintre eseu și proză, sunt un fel de excursii de plăcere în istoria civilizației românești. Călătorii în timp care te fac să vezi cu alți ochi ceea ce credeai că știi de mult”. □ Printre Premiile de Excelență ale UNPR (Uniunea Națională a Patronatului Român) se numără și cele ale secțiunii Literatură, adjudecate de Ioana Pârvulescu pentru volumul recenzat mai sus, Filip Florian pentru romanul *Degete mici* și Mircea Ivănescu, cel din urmă fiind distins cu Premiul *Opera omnia*. □ Dumitru Hâncu evocă *Un dejun la Capșa... Și fă-râmituri de la o cină*, primul reconstituit din epigramele lui Păstorel Teodoreanu din data de 25 iunie 1937, la cea de a doua fiind participant direct, în calitate de invitat al epigramistului. □ *Între slăbiciune și forță* plasează Gheorghe Grigurcu eseul *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (Humanitas, 2003) semnat de Livius Ciocârlie, pe care îl consideră „unul dintre cei mai valoroși esești pe care îi avem”. □ „Dacă socotim genul memorialistic drept câștigătorul pieței literare după patruzeci de ani de comprimare a personalității umane și de absență a genului în librării, atunci trebuie să consemnăm existența unui veteran al diaristicii în prozatorul Constantin Mateescu, unul din talentele pe care comunismul le-a ținut sub obroc în exact anii când se alcătuiește o reputație artistică și se pronunță un verdict critic așezător. Profesor secundar de limba franceză, intelectual cu largă deschidere și autor de cărți al căror succes la public n-a trezit îndeosebi atenția criticii, Constantin Mateescu a ținut din tinerețe un jurnal pe care l-a dus, cu deplină consecvență, până în zilele noastre – cel de al șaselea tom, din anul 2002, intitulându-se *Jurnal în libertate*, cel de al șaptelea, recent publicat la Editura Almarom din Râmnicu-Vâlcea, purtând titlul *Jurnal de tranziție*”, scrie Barbu Cioculescu comentându-l în articolul *Diaristul printre vârste*. □ Printre cele opt cărți răsfoite în această săptămână de Alex. Ștefănescu, se numără și ■ Nicolae Labiș, *Dincolo de fruntariile poeziei* (proză, dramaturgie), ediție îngrijită și cuvânt înainte de Nicolae Cârlan (Ed. Mușatinii, 2005): „La scurtă vreme după publicarea volumului *Doină întârziată*, cuprinzând versuri inedite de Nicolae Labiș, Nicolae Cârlan, cercetător calificat și consecvent al vieții și operei poetului, ne pune la dispoziție o nouă culegere de texte inedite, care îl prezintă de data aceasta pe Nicolae Labiș ca posibil prozator și dramaturg. Este vorba de fragmente, de ciorne, de exerciții de stil, care, și ele, așa umile cum sunt, sclipesc de talent, făcându-te să te gândești nu la o grămadă de moloz, ci la niște sfărâmături de rocă auriferă”; ■ Petre Pandrea, *Soarele melancoliei*, memorii, prefață de Ștefan Dimitriu, ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea (Ed. Vremea XXI, 2005): „Despre cele 300 de pagini ale acestei cărți ar putea fi scrise alte 300. Memorialistica lui Petre Pandrea, de fapt o proză de idei, bogată și învolburată, stimulează imaginația oricărui comentator. (Putem considera un noroc faptul că opera sa, în întregime, impresionantă atât prin anvergură, cât și printr-o inventivitate patetică, de genul celei a lui G. Călinescu, iese treptat la lumină, datorită strădaniei fiicei scriitorului, Nadia Marcu-Pandrea.) În sumarul recentului volum, *Soarele melancoliei*, figurează prelegeri ținute la «Universitatea din Aiud», pe

vremea când Petre Pandrea era deținut politic, ca și numeroase comentarii, însemnări de jurnal, scrisori etc. referitoare la perioada stalinistă și poststalinistă. [...] Toate textele pot fi considerate elementele constitutive ale unui discurs nesfârșit, dramatic, răscolitor. Scriitorul cheltuiește, «rostindu-l», din propria lui ființă. El se înfățișează uneori ca un spirit vizionar, iar alteori ca un biet om, care se înecă în valurile istoriei fără să-i audă nimeni strigătele deznădăjduite»; □ Grigore Chiper, *Turnul de fildeș înclinat* (Ed. Vinea, 2005): „Poezie scrisă cu siguranță, cu profesionalism, de un experimentat adept-reprezentant al optzecismului. Aproape fiecare vers are pregătită pentru cititor câte o mică surpriză, dar în cele din urmă nu se ajunge – cum speră mereu cititorul – la o revelație. O cumișenie de fond împiedică, asemenea unei ancore inoportune, poezia să se aventureze în larg”; □ Adrian Popescu, *Aur, argint, plumb* (Ed. Limes, 2005): „Publicistică literară și religioasă, scrisă într-un stil ceremonios, cu o notă, uneori, de umilință ironică. Autorul, unul dintre cei mai valoroși poeți de azi, nu alunecă, nici ca publicist, în noroiul greu al prozei. Articolele sale sunt un amestec diafan de eseistică, memorialistică și poezie. Cele mai emoționante sunt evocările unor momente de trăire mistică”. □ Sunt amintiți și Minerva Chira, *Jar și lebădă* (Ed. Dacia, colecția „Poeți de azi”, 2004), în versurile căreia criticul descoperă „o combinație originală de delicatețe și ton categoric”; □ Gavril Moldovan, *Taciturnalii* (Ed. Clusium, 2005), considerând unul dintre poeme, *În odaie e joi*, drept „unul dintre cele mai originale apărute în ultimii ani în limba română”; □ Dumitru Radu Popa, *Skenzemon!* (Ed. Curtea Veche, 2005), a cărui proză este „mereu eferescentă și demnă de interes”; □ Efim Tarlapan, *O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindenii* (Ed. Dacia, 2005): „Autorul antologiei a selectat, cu bun-gust, aforisme nu numai din cărțile autorilor de aforisme (Valeriu Butulescu fiind cel mai valoros dintre ei), ci și din acelea ale unor poeți, prozatori, dramaturgi care au frecventat genul accidental (Eminescu, Caragiale, Arghezi, Marin Preda, Nichita Stănescu ș.a.)”. □ Pagina de poezie găzduiește versuri de Florica Madritsch Marin. □ Apare și un grupaj de poezii postume de Aurel Dragoș Munteanu. □ Nu lipsește nici poemul săptămânal al lui Emil Brumar. □ Paginile centrale găzduiesc un grupaj de „parodii originale” intitulat *Corect politic despre corectitudinea politică*. Încercând să fie pentru o zi corecți politic, citind literatură, semnatarii grupajului au avut o surpriză: „Scriitori mari, unii dintre ei clasici, pe care îi veneram în mod naiv, ni s-au înfățișat dintr-o dată ca delincvenți intratabili [...]”. Acestea fiind zise, de dragul jocului de sfârșit de an, Adriana Bittel scrie despre Creangă, Alex. Ștefănescu despre Eminescu, Tudorel Urian despre Slavici, Sorin Lavric despre Camil Petrescu, iar Daniel Cristea-Enache despre Tudor Arghezi. □ În același spirit ludic, Ștefan Cazimir revine cu o nouă pagină, intitulată *Politică și literatură*, despre... poetul și oratorul Ștefan Cazimir. □ Mariana Neț este prezentă cu un eseu despre *Alegeri, timp și mărturie*. □ În avanpremieră editorială, Tudora Șandru Mehedinți încredințează redacției traducerea unei povestiri din volumul *Ochi de câine albastru* de Gabriel

García Márquez, în pregătire la Ed. Rao. □ Luminița Voina-Răuț rememorează unul dintre evenimentele anului 2005 și anume vizita lui Mario Vargas Llosa în România. □ Rodica Binder trimite un interviu realizat cu Eginald Schlattner, aflat într-un turneu literar. □ Nicolae Manolescu anunță *Et in Samos ego!*, evocându-și călătoria pe insulă prilejuită de ocazia dezvelirii unei plăci comemorative Ion Ghica, fost guvernator între 1854 și 1859. □ La fel, G. Dimisianu semnează o dare de seamă întârziată, intitulată *Întâlnire la Praga*, despre *Primul Simpozion Internațional de Studii Românești în Cehia*, la care a participat în luna noiembrie, ca reprezentant al revistei: „Lucrările Simpozionului s-au desfășurat pe trei paliere (literatură, lingvistică, istorie), corespunzător fiecare câte unui domeniu în care erau de văzut interferențe între culturile română și cehă (română și slovacă) sau fenomene și evoluții care prezintă asemănări și afinități. Înainte însă de toate, profesorul Sorin Alexandrescu, care a și monitorizat secțiunea literară, a ținut să lămurească unele aspecte care privesc românistica și perspectivele ei, propunând totodată dezbaterii noțiunea însăși de românist”. ■ Cronicarul de la ultimul *Ochi magic* din acest an titrează *Spécial Roumanie*, prezentând ecourile (din „Lire”, „Le Monde” și „Le Magazine littéraire”) manifestărilor organizate de Centrul Național al Cărții din Franța sub titulatura *Les belles étrangères*, dedicate României în acest an, între 14 și 26 noiembrie.

[DECEMBRIE]

● **[„Contemporanul – Ideea europeană”, nr. 12]** Fiind ultimul număr din acest an, în anul următor (2006) revista aniversând 125 de ani de apariție, Aura Christi scrie în avanpremieră un articol pe această temă: „După 1990, «Contemporanul» – condus de romancierul Nicolae Breban, unul dintre cei mai importanți creatori români în viață – apare cu subtitlul *Ideea Europeană*; mai bine de un deceniu această publicație a văzut lumina tiparului săptămânal, cu sincope rare, cauzate de lipsa suficientă a banilor. [...] Da. Noi continuăm să facem proiecte pentru a edita «Contemporanul» într-o țară careia rareori îi pasă de cultura ei. De scriitorii ei. De valorile ei. De patrimoniul ei. [...] În ultimii patru ani facem «Contemporanul» cu senzația că fiecare număr este ultimul. Ne facem datoria față de cultura română. Față de scriitorii ei – conștiința vie a acestei națiuni. Sărbătorim acest sfârșit de an greu, foarte greu (nu ne lamentăm, comunicăm), și ne întrebăm cu amărăciune, cu tristețe – ca și anul trecut, ca și în ceilalți ani – dacă vom izbuti să edităm revista și la anul viitor. Greu se construiesc templele în țara asta, spune un personaj din romanul meu, *Marile jocuri*, uitându-se cu amărăciune la un bloc din centrul capitalei, nefinisat de mai bine de un deceniu”. □ Nicolae Breban semnează eseu intitulat *Provincialismul și scriitorii*. ■ Marian Victor Buciu scrie despre *Eugen Uricaru și stăpânirea de sine*, revizitându-i romanele în ordine cronologică. Este observată constant „formula sa hibridă, complexă și complicată, suplă și stridentă, de roman realist aluziv, pretins politic, de actualitate”. □ În articolul intitulat *Ion Vianu și cultul*

rezistenței, Aura Christi prezintă cel mai recent volum al acestuia, *Paramnezii* (Ed. Trei, 2005): „Invadat de trecut, de istoriile fie dramatice, fie însoțite ale acestuia, autorul se transformă, treptat-treptat, într-un savant al melancoliei, marcat fiind de o singură, capitală, vină: incapacitatea de a se desprinde cu rădăcini cu tot de matca trecutului, care, involuntar, se reinstalează în magmele liniștite ale prezentului, confundând timpurile, asimilând ritmurile unui perpetuu anotimp al tinereții, ahtiate, nietzschean, să rumineze, să priceapă, să asimileze totul, nu rareori pronunțându-se în defavoarea sa, ba chiar detestându-se taman pentru această foame de a aprehenda, revoluționând, iubind și recunoscându-și vârfurile, ezitățile, limitele”. □ La 50 de ani de la moartea Hortensiei Papadat-Bengescu, Irina Petraș, la recitare, sesizează *Sensuri ale disimulării*: „Dacă prozatorul masculin ar fi cel dinamic, nestăpânit, exact până la cruzime, care disecă violent și exprimă brutal, interoghează aspirând la ordine și la lumină și, dimpotrivă, spiritul feminin unul prin excelență contemplativ, care se oprește sensibil asupra detaliului, preferă clar-obscurul și sugestiile rafinat-sentimentale ale lucrurilor, Hortensia Papadat-Bengescu dezvăluie un interior bărbătesc, de o duritate incomodă, disimulând nostalgia adevăratei și imposibilei feminități”. □ Bogdan Mihai Dascălu publică în continuare fragmente despre Iacob Negruzzi. □ Boris Marian reconstituie *retrospectiv Cariera unui critic de anvergură*, întrucât S. Damian a împlinit 75 de ani: „Spiritul polemic al lui S. Damian l-a făcut să fie prezent aproape permanent «în miezul problemelor» de critică literară, alături de N. Manolescu, Paul Georgescu, Dumitru Micu, Lucian Raicu (pe când era în România), Ov. S. Crohmălniceanu, ș.a. [...] În ciuda opresiunii invizibile, poate, cu ochiul liber, a cenzurii dogmatice, S. Damian știa încă din 1972 să aleagă bobul de grâu de neghină, să scoată aurul din sterilitate. A fost și este un critic cu verticalitate”. □ Același critic scrie despre *Judaistul Eugen Relgis*, mai puțin cunoscut decât poetul, romancierul sau sociologul. □ *Poezia între auxiliare*, titrează Ionel Necula, scriind despre versurile lui Marian Ruscu, care „scrie o poezie oțărâtă, burdușită cu tot felul de viscoliri decupate din lungă și nefericita noastră tranziție. Cel puțin volumul între a fi și a avea (Ed. Viitorul Românesc, 2004) pare scris cu un pix incendiar, care a preluat câte ceva din tensiunile unei grenade cu inelul de siguranță tras. Este, desigur, o poezie gravă iar declamarea ei reclamă o gamă generoasă de inflexiuni [...]”. □ Florentin Popescu semnaleză *Un poet albanez la București*, recenzând volumul bilingv (român-albanez) al lui Sali Bashota, *Exilul sufletului*, apărut la sfârșitul anului trecut la Editura Muzeului Național al Literaturii Române, reprezentând „indubitabila dovadă că în Albania de azi se scrie o poezie mare, de profund umanism, ale cărei mesaje impresionează deopotrivă prin patetism și originalitate, prin sinceritatea rostirii ca și prin vigoarea discursului liric”. □ La secțiunea de proză, Gheorghe Schwartz publică un fragment din romanul *Cei o sută – Vara rece*. □ De asemenea, Bogdan Mihai Dascălu este prezent cu un fragment din romanul *Sânge albastru*, „în curs de apariție la Editura Ideea Europeană”. □ Pagini de proză semnează și Alina

Beiu-Deșliu. □ La rubrica de modele europene este propus profesorul Ion Ianoși, la împlinirea vârstei de 77 de ani. Sunt transcrise discuțiile de la cea de a treia ediție a Clubului Ideea Europeană, unde au participat Mircea Martin, Angela Martin, Nicolae Breban, Aura Christi, Gabriel Dimisianu, Adrian-Paul Iliescu. □ Număr ilustrat cu reproduceri după lucrările poetei și plasticienei Anca Pedvis.

● [„Convorbiri literare”, nr. 12] „Aici”, sub apăsarea lui, „dincolo” plasează Dan Bogdan Hanu lirica lui Nichita Danilov din volumul parțial bilingv *Second-hand souls. Selected writing* (Twisted Spoon Press, 2003), subliniind că aceasta „abundă de măsurători, de sondării aplicate pe o suprafață care aparține indubitabil realului mundan, dar care decolează degrabă de la statutul lor inițial, unul doar aparent, și controlează, evaluează o altă – să-i spunem *cealaltă?* – realitate, aduc așa-zise informații dintr-o lume paralelă, unde statusul esențelor și adevăratelor temeuri a rămas netulburat și reprezintă încă, nota bene, sursa cursului stărilor de lucru și a evenimentelor”. ■ Citind cea mai recentă plachetă de versuri a Monicăi Pillat, *Dorul de rai* (Ed. Universală, 2005), Liviu Grăsoiu salută o *Tradiție continuată* dinspre bunici și părinți, volumul recenzat părându-i-se „o carte exemplară, prin care Monica Pillat, după dureroase încercări, revitalizează poezia de inspirație religioasă, așezând sub aura credinței o experiență personală și confirmând capacitatea latentă a poetului de astăzi în a continua tradițiile ce au înobilat, în timp, Poezia”. □ Citindu-i volumele lui Dorin Ploscaru, mai ales cel mai recent, *Peștele albastru* (2005), Ioan Holban îi consideră *Poezia, ca o pasăre suspendată între două ziduri*. Astfel, lirica acestuia „se scrie din asumarea tragică a distanței care separă lumea percepută prin simțuri de aceea văzută; aproape fiecare text al cărților lui e o litanie a acestei despărțiri și a înălțării unor ziduri între care, suspendată, stă poezia însăși”. □ *Despre „obsesiile” poetului* Ion Hadârcă, revenit în forță dinspre viața politică înspre zona liricii, scrie Adrian Dinu Rachieru. Criticul recenzează volumul *Arta obsesiei* (Ed. Fundației Culturale Poezia, 2005), afirmând despre autor faptul că, „ins cultivat, [...] are poftă ludică și vădește o insașiabilă absorbție livrescă, plonjând dezinvolt în *intertext*. Câteodată, mare amator de calambururi, face figură de exhibiționist, reciclând teme, motive, stiluri, confirmând – în pasajele dialogate – spăimoasa acumulare de literatură (cf. Marian Popa). [...] Fie că propune poeme în vers liber sau cultivă sonetul (înșesat de aluzii culturale), Ion Hadârcă face parte din familia livresților”. □ Debutul Andrei Rotaru, cu placheta *Într-un pat sub cearșaful alb* (Ed. Vinea, 2005) este analizat de Gellu Dorian, care dă dreptate prefațatorului Adrian Urmanov, susținând că debutanta este „o poetă foarte talentată care și-a propus să iasă în lume altfel decât congenerii ei. Nu seamănă cu nimeni, parcă vine din altă lume, pentru o lume de la care a învățat ce e bine, ce trebuie fracturat și ce nu, cum ar trebui să arate poezia care să se muleze pe dualul ființei, în lecturi care pot înfrumuseța sau schilodi suflute. Un debut cu adevărat de luat în seamă și de urmărit pe viitor”. □ Cristian Livescu este prezent cu un eseu ce poartă titlul *Câteva gânduri despre viața și sfârșitul poeziei*. ■ Fiecare număr este însoțit de

o foaie format A5, împăturită sub forma unei broșuri, denumită *Biblioteca revistei*, autorul promovată beneficiind de o prezentare biobibliografică și spațiu pentru texte. În acest număr, traducătoarea și poeta Francisca Ricinski-Marienfild este prezentă cu un grupaj de 13 poezii intitulate generic *Prefacerile unui trup de poezie*. □ Versuri publică în acest număr: Gavril Moldovan, George Lixandru, Conița Lena, Lucia Dărămuș și Ioana Greceanu. □ Cu o pagină de poeme în proză debutează în acest număr ieșeanca Alexandra Petre, liceană prezentată succint de Marian Dopcea. □ Pagini de proză semnează în acest număr: Daniel Dragomirescu (un fragment din volumul *Istoriei postdecembriste*), Emil Rațiu (*Întoarcerea*, fragment de roman), Marcel Tanasachi. ■ Marian Victor Buciu se ocupă de *Prozele lui Ioan Groșan și Petru Cimpoșu*. În cel dintâi criticul vede „un tradiționalist care iese din tradiție, cu judecăți flexibile și lucide și fără prejudecăți privitoare la părăsirea sau stricarea procedeelelor care dau substanțialitate și miză prozei. Pe bună dreptate, unii comentatori l-au privit ca pe un M. Preda (cel din *Moromeții*), care nu doar că îi poate citi pe Joyce și Borges, dar o face fără teama de «evazionism» și «făcătură de cuvinte». Și chiar cu mult folos pentru propriul lui scris”. ■ Celui de-al doilea îi parcurge toate romanele publicate din 1983 până în prezent, *Simion Liftnicul, roman cu îngeri și moldoveni* (2001) fiind „unul de o necruțătoare, complexă și subtilă observare a derutei postcomuniste, manifestată prin cinism, violență și inconsistență grotescă. Să evidențiez mai întâi polivalența discursului românesc: realist și oniric, psihologic și documental, parabolic și detectivistic, serios, comic, ludic, dar și în maniera germanei *Trivialliteratur*. Romanul acesta critic și protestatar marchează cel mai bine noul provincialism moldovean după Sadoveanu, într-o istorie care n-a mai putut fi zăgăzuită”. ■ Vasile Spiridon începe în acest număr să analizeze romanele lui Gellu Dorian, *Cartea fabuloasă* (C.R., 2003) și *Sfârșitul sau Momente din viața unui om falsificat* (Ed. Eikon, 2003) sesizând că ar fi vorba despre „*Anii împotrivirii*” (I). □ *Nevoia pactului cu diavolul* este detectată de Constantin Dram în noul roman semnat de Paul Eugen Banciu, *Luna neagră* (Ed. Anthropos, 2005), „un roman despre crepuscular, despre ezoteric, despre speranțe ca și despre un alt fel de ocultism, un roman despre împletirea dintre rigorile științei, afecte și pulsioni necontrolate cu acel ceva necontrolabil, ce vine din lumi neștiute și care îl poate așeza mereu pe om în delicata situație de a simți nevoia unui pact, ca și arhetipalul doctor; în același timp însă, romanul este și un segment de frescă socială, probabil deliberat neaccentuată, netușată, în condiții în care reperatele de la care se pornește nu sunt foarte bine marcate de un model social reprezentat de anii postdecembriști”. □ Dragoș Vicol îl plasează pe romancierul *Ion Țăranu, dincolo de apă și de foc*, citindu-i cu savoare „romanul-dilogie” *Numai tinereții i se iartă totul*. □ Roxana Ursărescu se apleacă asupra prozei lui Lorian Carsochie din volumul *Cele opt zile* [Ed. Vremea, 2003]. □ Ovidiu Morar este preocupat de *Un contemporan: Henri Zalis*, prezentând volumul acestuia de portrete și evocări, intitulat *Printre contemporani* (Ed. Bibliotheca, 2004). □ Constantin

Ciopraga continuă (din numărul precedent) să scrie despre *Un Sadoveanu necunoscut*. Inedite sadoveniene comentează și Dan Mănuță. □ La secțiunea de istorie literară, Iulian Boldea urmărește *Frenezia senzorialității*: [la] Nicolae Labiș, □ Livia Cotorcea aduce la cunoștința cititorilor *Ce se mai întâmplă în eminescologie*, □ Constantin Parascan continuă să consemneze *Istoria Junimii postbelice* (IV), □ iar Liviu Papuc aduce *Noi mărturii junimiste* (II). □ Gheorghe Grigurcu publică și în acest număr un grupaj de maxime și cugetări, sub titlul *Fișele unu memorialist*. Printre altele, o întâmplare personală cu poetul Camil Baltazar, și un portret critic Marin Mincu: „Marin Mincu: poet și critic de seamă ale epocii noastre pestrice, e, ca om, un megaloman simpatic. [...] Neîndoielnic talentat, cultivat, laborios, ni se înfățișează populat de mecanismul ambiției ca de o elice. Ar fi greu să-l iubești deoarece e deseori scorțos, rebarbativ, imprevizibil la modul dezagreabil, însă, dimpotrivă, greu să-l detești, deoarece jocul d-sale e prea la vedere, teatralitatea sa infatuată amuză și cucerește ori măcar dezamorsează o polemică prea sterilă. Gravitatea e temperată de fanfaronadă. Se găsește un ce copilăresc în eforturile lui Marin Mincu de afirmare de sine apăsată, în discursul său flamboiant-amenințător, în fațada sa excesiv spectaculară. E posibil de trasat o paralelă între Marin Mincu și Nicolae Breban. Ambii trăiesc beția autoafirmării, a supremației personale absolute care nu exclude nenumărate șerpuiuri, alianțe și rupturi conjuncturale, pe un fond de mefiență asociată însă cu o candoare ce exclude cruzimile maxime, ura inextingibilă, pamfletul de venin rânced”. □ Daniel Stuparu traduce un interviu acordat de Umberto Eco în toamna lui 2002. □ Yossef Abraham traduce *Cele douăsprezece figuri ale lumii* de Jorge Luis Borges. □ Dumitru Tiutiuca semnaleză *O posibilă viziune fractală asupra literaturii*. ■ De *Vitrina cărților* se ocupă număr de număr Emilian Marcu, citând din și prezentând succint în jur de zece cărți, pe care le punctează cu o peniță (mai puțin acceptabilă), două penițe (acceptabilă), trei penițe (bună), patru penițe (foarte bună) sau cinci penițe (excepțională). În acest număr, cinci penițe nu primește niciun volum prezentat, însă patru obțin cele semnate de Radu Tătărucă, *O afacere în Vest* (Ed. timpul, 2005), Nicolae Dabija, *Bezna vine de la Răsărit (Harta noastră care sângeră)* (Ed. Fundația Scrisul Românesc, 2005), Marcel Mureșeanu, *Orbul pământului* (Ed. Grinta, 2005), Ion Fercu, *Oaspetele* (roman, C.R., 2004) și antologia de poezie greacă contemporană alcătuită de Andreas Rados, *Zăvorăște, Grecia, în inima ta!* (Ed. Junimea, 2005). □ La rubrica *Panoramic editorial*, Ion Popescu Sireteanu scrie despre *Un luptător: Vasile Tărățeanu*. □ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Din valurile presei*, este semnată Pressofag și radio-grafiază succint un număr impresionant (21 în acest număr) de publicații periodice de anvergură și dimensiuni mari, medii și mici. □ Sunt consemnate Premiile Uniunii Scriitorilor din România, filiala București, pentru volume apărute în 2004. □ Adrian Alui Gheorghe prezintă rezultatele Concursului Național „Aurel Dumitracu” (debut în poezie), ediția a XII-a, desfășurată la Piatra Neamț. Juriul a decis următoarea ierarhie a manuscriselor primite: pe primul loc, sibianul Mihail

Curtean (*O foame de roșu*), pe locul al doilea, suceveanca Andreea Velea (*Îngere, de ce zburăm pe-afară?*), iar pe locul al treilea, timișoreanul Cosmin Soameș (*Și îngerii se sinucid, nu-i așa?*). Câștigătorului premiului întâi i se publică o casetă biobibliografică.

● [**„Cuvântul”, nr. 12**] La final de an, pentru a scăpa de etichetele „prea sobră, prea academică, prea «serioasă», chiar elitistă, echilibrată, interesantă dar fără promisiunea unei sclipiri deviante, ataraxică ș.a.m.d.”, redacția revistei propune ancheta cu tema „Ce înseamnă să fii bărbat?”, la care răspund Rodica Culcer, Neagu Djuvara, Simona Popescu, Adrian Cioroianu, Cătălin Avramescu, Ruxandra Cesereanu, Radu Paraschivescu, Cristina Modreanu, Sorin Lavric, Nora Iuga, Nicolae Breban, Elena Vlădăreanu, Andrei Pleșu și Antoaneta Ralian. Argumentul anchetei este semnat de Laura Albușescu și se intitulează *Eternul masculin? O temă care ne interpretează*: „Am vrut să arătăm că nu există teme frivole sau facile în sine, ci că, de foarte multe ori, ochiul care privește le aruncă în astfel de registre”. □ Prin extensie, mai toate articolele numărului ating mai mult sau mai puțin tema anchetei. Astfel, Andrei Terian se ocupă de *Stereotipuri erotice*, feminine ori masculine, în poezia de dragoste românească. □ Pornind de la „eternul masculin”, Gabriel H. Decuble semnează eseul *Cel imberb, cel tandru, cel brutal*. □ Ținându-se aproape de tema numărului, Ovidiu Verdeș comentează, în articolul intitulat *La masculin și... feminin*, două romane aparent fără legătură între ele: *Don Juan* de Nicolae Breban (Ed. Fundației Culturale Române, 1996) și *Pupa Russa* de Gheorghe Crăciun (Humanitas, 2004). Referitor la cel dintâi, Verdeș, „mai în glumă, mai în serios”, consideră că Breban „corectează mitul lui Don Juan în manieră «protocronistă», printr-o versiune a mitului autohton al Zburătorului”. În aceeași grilă, Leontina, protagonista din *Pupa Russa*, este „un Don Juan exilat într-un corp de femeie”, romanul rezistând remarcabil tocmai pentru că „dezvăluie convenția personajului, fără a-l transforma într-o fantoșă”. □ „*Machismul*” și *literatura canonică* o preocupă pe Simona Drăgan, □ pe când Anca Băicoianu decretează *Eșecul modelului „macho”*. □ Eseul lui Paul Cernat, *Misoginie și mizandrie în romanele românești interbelice*, urmărește patru coordonate, enunțate în subtitluri: *Criza identității masculine „tari”, Femeia castratoare, Misoginismul călinescian, Utopia castității perfecte*. □ În *Voievodul sau androginul?*, Dan C. Mihăilescu se declară bulversat, „scârbit și umilit” de realitatea perspectivei propuse de Alex. Ștefănescu în recenta sa *Istorie*, în ceea ce privește *Poezia lui Eminescu* de Ion Negoitescu, „documentul unei pasiuni homosexuale peste timp”. □ Consonat este și articolul lui Mihai Iovănel, *Nego în „Uvedenrode”*, ce scrutează aserțiunile fățișe și provocatoare ale aceluiși critic din volumul autobiografic *Straja dragonilor* (Cluj, 1994). ■ Conferința „Cuvântul” din luna noiembrie scrutează *Cercul Literar de la Sibiu*, în contextul sărbătoririi a 60 de ani de la înființarea „Revistei Cercului Literar”. Daniel Cristea-Enache și-a intitulat expunerea *Ardealul estetic*, □ Cornel Ungureanu a simțit nevoia unor „adăugiri necesare”, vorbind despre *Cercul Literar de la*

Sibiu și „Mitteleuropa periferiilor”, □ iar Dumitru Chioaru a ținut să puncteze că „Revista Cercului Literar” [este] *operă colectivă*. □ În luna decembrie, tema conferinței a fost una mai amplă, *Ce este cultura astăzi?*, dovedind încă o dată, dacă mai era nevoie, preocuparea obstinată a directorului revistei pentru strategiile culturale necesare în România și nu numai. Primul conferențiar a fost profesorul german Wolfgang Iser, urmat de doi „coreferenți”, scriitorii Gheorghe Crăciun și Bogdan Ghiu, care „fără a se lăsa impresionati de reputația savantului german, au ridicat anumite obiecții, au propus alte căi de abordare, au definit în chip diferit cultura contemporană”. □ Dana Ionescu și Monica Ionescu prezintă și comentează separat volumul Adrianei Babeți, *Dandysmul. O istorie* (Polirom, 2004). □ Adrian Mihalache aduce la cunoștința cititorilor amănunte referitoare la cea de-a șaptea reuniune organizată de revista „L’Atelier du roman”, tema colochiului internațional din acest an (organizat la Nauplia, fostă capitală a Greciei) fiind *Europa răsului. De la Aristofan la Caragiale*: „Faptul că numele lui Caragiale apare în context ca un reper pe harta europeană a răsului se datorează strânsei colaborări dintre revista «L’Atelier du roman» și «Lettre Internationale», versiunea română, al cărei redactor-șef, B. Elvin, nu pregetă să dea strălucire și iradiere internațională valorilor culturale românești”. □ Pornind de la ecourile festivalului *Les Belles Étrangères*, în editorialul din acest număr, Mircea Martin pledează *Pentru un centru de traduceri*, dând ca exemplu de spațiu eligibil Conacul Brătienilor de la Florica: „Nu există, din păcate, niciun program instituțional coerent în această privință. Este încă un aspect în care absența unei strategii culturale la nivel național se reflectă din plin. Aici ar trebui să se implice Ministerul Educației și Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român și Uniunea Scriitorilor – nu în mod separat, ci împreună – spre a concepe și susține un program de pregătire, atragere, selecție și stimulare a unor potențiali traducători prin burse și stagii speciale”. □ La rubrica *Revista revistelor culturale*, M.M. [Mircea Martin] salută reparația revistei „Cultura” după o întrerupere de câteva luni: „Din editorialul președintelui noii fundații și al redactorului-șef al revistei reținem principiul revendicativ, și nu vindicativ, precum și, dincolo de sarcasme în cea mai mare parte îndreptățite, propunerea constructivă și invitația la dialog. Din sumarul primului număr, divers, consistent, se impune grupajul de texte despre «societatea de clan», indicând și analizând un stigmat de care nu părem să ne scuturăm într-un timp previzibil”.

• [„Apostrof”, nr. 11-12 (186-187), Nov.-Dec.] În cadrul rubricii *Puncte de reper*, Matei Călinescu publică a treia parte din cele patru secvențe ale studiului referitor la dramaturgia lui Eugen Ionescu, intitulat generic *Patru piese ale perioadei mijlocii*. În acest număr, criticul analizează piesa *Macbeth*, o „rescriere ionesciană, în același timp parodică și serioasă, a faimoasei tragedii a lui Shakespeare” datând de la începutul anilor ’70: „La Ionescu, recontextualizarea e executată tacit, inobservabil pentru spectatorul care nu cunoaște în detaliu *Macbeth*. [...] Toată partea ultimă a lui *Macbeth* [...] dobândește un aer ubuesc [...]. *Macbeth*-ul lui Ionescu adaugă bitextualității lui *Ubu* o a treia dimensiune,

care dă parodiei o nouă aură de *gravitas*, transformând-o dintr-un instrument inițial de provocare a râsului și într-unul de provocare la reflecție: asupra istoriei, asupra Râului în istorie (ca trădare, ca violență ucigașă, ca sete de putere sau neînfrânat *libido dominandi*) și, finalmente, asupra literaturii de «gradul doi» și a posibilităților pe care le oferă manipulările textuale”. ■ Iulian Boldea citește atent lirica Simonei Popescu, pe care o cataloghează a pendula între *Interogație și scepticism*: „Tema recurentă a poemelor Simonei Popescu e cea a regăsirii sinelui, printr-un soi de arheologie lirică prin care poeta investighează diversele vârste ce-i compun/camuflează ființa, dând acestor încercări de reconstituire a eului profund semnificația unei expieri și a unei extaze cvasiabulice. Între fervoarea căutării propriiei identități și scepticismul ce-i erodează, încet-încet, certitudinile, Simona Popescu expune în spațiul poemului o stenogramă ce prinde, în efigia ei instabilă, evanescentă, cele mai mărunte întâmplări ale ființei. Neîncrederea în cuvânt și în virtuțile recuperatorii ale amintirii e aproape programatic expusă. Tensiunile abil regizate în cadrul poemului între percepția senzorială cu implicații autobiografice și notațiile intelectualiste, întreținute de un demon al lucidității, transpar mai ales în momentele în care scepticismul, revolta abia mascată sau ironia acidă ies la suprafața poemelor”. □ Marian Victor Buciu schițează un profil de scriitoare: *Adriana Bittel*: „O diletantă lucidă și ironică, în căutarea hedonismului textual, amatoare de terapii literare, ficționale, stilistice, așa ni se impune, cu de la sine voință, prozatoarea Adriana Bittel (1946). Și se impune, în primul rând, prin adecvarea efectelor literare la programul epic, (auto)critic, ce poate fi dedus, în pofida faptului că narațiunile sale nu au poetica încorporată și nu exhibă «metaficțiune». Știința sa narativă apare matură și rafinată, proprie scriitorului care rămâne un lector avizat, nu doar al propriului text. Marca ei personală apare creată printr-o înstrăinare deliberată, o benefică alterare, semn că și în ficțiune se poate înainta vizibil folosind strategia «prin alții spre sine», dacă incitatorii sunt emulați personal, și nu pastați dintr-un complex al impersonalității”. ■ Antologia bilingvă, îngrijită de Molnos Lajos, *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni/Pohárnyi fény. Kolozsvári kortárs költök*, editată de Consiliul Local și de Primăria Municipiului Cluj-Napoca (Ed. Tinivár, 2005) este prezentată și analizată de Irina Petraș și de Petru Poantă. Cea dintâi își intitulează cronică *Poeți contemporani clujeni sau despre vecinătatea luminată* și, considerând lucrarea „unicat” în lumea noastră literară, o descrie detaliat: „Antologia numără 67 de poeți clujeni contemporani, dintre care 25 maghiari. Numărătoarea nu e și nici nu a dorit să fie exhaustivă. O antologie subînțelege, etimologic, selecția. Oricum, absențele sunt puține și nicidecum vinovate. [...] Volumul se deschide cu un cuvânt al lui Emil Boc, primarul municipiului, despre Clujul multicultural și datorii de îndeplinit în spiritul valorilor europene, și se încheie cu o postfață semnată de Petru Poantă, autor al unui bine cunoscut dicționar critic al poezilor clujeni contemporani. Nimic mai potrivit decât reproducerea ei în continuarea acestei cronici”. ■ În consecință, este publicată integral

postfața menționată, cu titlul *Despre poezia clujeană*, criticul Petru Poantă subliniind în final faptul că cei mai valoroși poeți din anii 1970-2004 „provin, aproape în exclusivitate, din acest mediu echinoxist”: „Iată o carte care are toate șansele să intre în istoria literaturii: prima antologie, bilingvă în dublu sens, a poezilor clujeni de limbă română și maghiară; 67 de autori, aparținând unui spațiu cultural comun și împărțând același destin istoric, dar, prin limbă cel puțin, revendicându-se de la modéle literare diferite. Avem de-a face, așadar, cu o carte a vecinătății, fiecare venind cu propria-i originalitate, însă mărturisind și despre destule și surprinzătoare interferențe. Nu în ultimul rând, cartea e un spațiu al dialogului – carențele comunicării, periodic reclamate de reprezentanții celor două literaturi, se diminuează în salonul deschis al volumului, poezii români și maghiari se «citesc» și se cunosc unii pe alții prin intermediul traducerii reciproce, iar textele așezate față în față între copertele cărții pot incita la mai dese «întâlniri» – în sensul pe care îl dădea Mircea Eliade termenului, de confruntare cu enunțuri din culturi diferite de a ta proprie pentru a ajunge la potențări și îmbogățiri mirabile – ale poezilor înșiși. Nu voi încerca acum un studiu comparativ, posibil și chiar meritând să fie reținut ca proiect. În cele trei pagini acordate de coordonatorii antologiei, voi tenta altceva: identificarea câtorva invariabile care ar putea configura imaginea unei «poezii clujene», a unei poezii nu neapărat locale într-un sens «dialectal», ci a uneia infuzate de o sensibilitate de profunzime a locului”.

■ Intitulându-și cronică (*Parturiunt montes...*) cu un început de vers horatian celebru din *Ars poetica* [*Parturiunt montes, nascentur ridiculus mus/se vor căzni munții (în durerile facerii) și se va naște un biet șoarece*, n.ed.], Ștefan Borbély critică de la un capăt la altul dicționarul coordonat de Horea Poenar, „nedemn de istoria Echinoxului”, *Dicționar Echinox, A-Z, Perspectivă analitică* (București/Cluj, Ed. Tritonic, 2004): „Juvenil, imatur, dar orgolios nevoie mare (fapt dovedit și de reproducerea numelui său pe fiecare pagină pară a cărții), Horea Poenar practică insurgența cu surescitarea unui frantiror agitat, gata să răstoarne cu tunul toți iepurii care îi ies în cale. *Dicționarul* e inițiat după chipul și asemănarea subculturii insidioase care domină azi generația tânără din România, pentru care autoritatea reprezintă, din capul locului, un abuz și trebuie să fie decapitată. Unii colaboratori își exhibă frustrările de la cursuri, [...] alții scriu texte lungi, encomiastice, [...] în cea mai flagrantă declasare pe care o avem în tot corpul cărții. Colaboratorii nu numai că nu au memoria specifică a *Echinoxului*, dar nici nu dispun de un mentor care să le-o cultive. Evenimente majore din istoria *Echinoxului*, cum ar fi, de pildă, publicarea de către Mircea Zăciu a memoriului de protest pe care Blaga l-a adresat CC-ului, găzduirea scenariului filmului *De ce bat clopotele, Mitică?* [*sic!*], al lui Lucian Pintilie, într-un moment în care filmul era interzis, sau, în același regim de senină ignorare a clandestinității, publicarea unui fragment din Heidegger, în primul număr, socotită ulterior o «greșeală» (ceea ce duce la detronarea lui Eugen Uricaru și instalarea lui Ion Pop la conducere) nu sunt amintite sau sunt minimalizate, pentru a întări ceea ce

coordonatorul ține cu orice preț să afirme, și anume că *Echinoxul* a fost, de-a lungul istoriei sale, o redută a conformismului estetizant, spre deosebire de optzeciștii bucureșteni care au trăit revoltat și au lansat postmodernismul – festin la care, chipurile, echinoxii ar fi ajuns prea târziu, din cauza hățurilor perimate cu care îi țineau în frâu «maeștrii» moderniști din generațiile anterioare și, evident, cei de la catedre... [...] Ar mai fi de spus că nici sub aspect documentar *Dicționarul* nu poate fi folosit, din cauza amatorismului cu care sunt întocmite fișele. Mulți dintre autorii lui sunt însă convinși că au dat lovitură, scoțând adevărul de sub obroc și aruncându-l în obrazul celor pe care îi doare. De aceea, întreprinderea girată de către Horea Poenar intră în categoria insurgențelor generaționiste, numai că în ea se confruntă cei care iubesc cartea cu cei care o ignoră”. □ Magda Cârneci continuă să publice un *Jurnal spiritual (pe sărite)*, datat iunie-iulie 1984, precum și trei așa-numiți *Quasi psalmi*. □ În acest număr dublu, redacția propune cititorilor de literatură contemporană numeroase texte din diverse genuri: grupaje de poeme de Mariana Bojan, Doru Cosmin Radu, Ștefan Manasia, □ un amplu fragment din romanul *Ce cap desăvârșit!* de Dora Pavel, aflat sub tipar la Ed. Polirom, □ tot un fragment de roman, de data aceasta al Aurei Christi, *Marile jocuri*, al treilea volum din ciclul *Vulturi de noapte*, □ două pagini de teatru semnate de Mihai Ignat, □ două texte inedite din arhiva scriitorului Aurel Dragoș Munteanu (dispărut la 30 mai a.c.), □ poeme de Rolf-Frieder Marmont, traduse în limba română de Silviu Regman, □ precum și un poem de Radu Andriescu, tradus în limba engleză de Adam J. Sorkin. □ Dosarul cu fragmente din corespondența lui Ion D. Sîrbu către prietenele sale Dorli Blaga și Maria Enescu ajunge la cea de a patra parte. Documentele sunt oferite de fiica poetului. □ Alături de comunicatul USR prin care este anunțat decesul lui Ion Stratan, revista publică un grupaj de versuri ale acestuia cu titlul generic *Amintiri de acum un secol*, precum și un scurt interviu acordat de poet Ioanei Scoruș în anul 2003. □ Ilustrând vocația redactorului-șef, numărul este foarte bogat în texte subsumate filozofiei, esteticii, religiei și moralei. Astfel, este reprodusă comunicarea intitulată *Cum i-am cunoscut, ca student și vecin, pe Lucian Blaga și D.D. Roșca*, susținută de tenorul Ion Piso la Simpozionul omagial *110 ani de la nașterea filozofilor Lucian Blaga și D.D. Roșca*, organizat de Universitatea „Babeș-Bolyai”. □ Cum este să trăiești *Filozofia ca formă de viață și dialog* constată Ana Pantea citind volumul lui Mihai Șora, *Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir* (Ed. Paralela 45, 2005). □ *A rescrie estetica*, un eseu de Mircea Muthu. □ *Înapoi la morală!*, îndeamnă Marta Petreu, recenzând o carte apărută în regim propriu, o transcriere a celebrei dezbateri dintre două personalități de primă mărime ale spiritualității europene contemporane, Jürgen Habermas, Joseph Ratzinger, *Dialectica secularizării. Despre rațiune și religie* (Ed. Biblioteca Apostrof, 2005), în traducerea Deliei Marga și beneficiind de textul introductiv al lui Andrei Marga. □ Același Andrei Marga definește drept *O analiză factuală și totodată „un eveniment intelectual de prim ordin”* volumul Martei Petreu, *An Infamous Past. E.*

M. Cioran and the Rise of Fascism in Romania (cuvânt-înainte de Norman Manea, traducere de Bogdan Aldea, Chicago, Ivan R. Dee, 2005), traducere a cărții apărute în 1999 (și reeditată în limba română în 2004), *Un trecut deocheat sau „Schimbarea la față a României”*. ■ *Ficțiunea Cioran – un caz de integrare?!*, se întrebă Mircea A. Diaconu într-un eseu bazat nu atât pe opera, cât pe corespondența filozofului român, de asemenea având ca reper piesa lui Matei Vișniec despre omul Cioran, *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*: „[...] faptul că Cioran apare în piesa lui Matei Vișniec fără umbră este dovada cea mai sigură a faptului că, singură, ficțiunea nu minte. Și asta împotriva faptului că, pentru Cioran, ficțiunea – literatura, în general – devenise un artefact în care el nu mai putea să creadă. De aici convingerea că «adevărul despre un autor e de căutat mai degrabă în corespondența decât în opera sa». Or, corespondența lui Cioran, mai exact *scrisorile sale către cei de-acasă*, confirmă prea bine intuiția lui Matei Vișniec, că Cioran e omul fără umbră. Din corespondență – și din operă – deducem chiar că Cioran și-a ucis umbra, adică dublul, fratele geamăn. Lupta permanentă cu neamul valah, cu originea sa valahă se înscrie într-un model generic de care nu se poate să nu se țină cont. Este felul lui Cioran de a așeza *înstrăinarea* și *integrarea* într-o relație lunecoasă, ca într-o bandă Möbius”. □ Succinta prezentare a evenimentului cultural francez *Les Belles Etrangères*, anul acesta ținta literară fiind literatura română, este însoțită de fotografiile celor doisprezece autori români selectați să ne reprezinte în luna noiembrie la Paris. □ Din rubrica *Vestiar*, semnată *Praetextatus*, aflăm că românistul Marco Cugno, profesor la Universitatea din Torino, a sosit la București, unde Universitatea îi va decerna titlul de *laurea honoris causa*. □ În aceeași rubrică, citim informații despre ediția a șaptea a evenimentului intitulat *Rencontres européennes de Cluj. Les frontières intérieures*, organizată între 20 și 22 octombrie de Centrul Cultural Francez din Cluj-Napoca: „Teme foarte interesante puse în discuție: ce înseamnă de fapt «frontiere interioare», «frontiere interioare: filosofie și psihanaliză», cazul creației artistice, care sunt frontierele existente între creator și creație, între creator și publicul său. Așadar, trei zile de dezbateri, mese rotunde, prezentări și comentarii de filme, toate inițiate și moderate de specialiști”. □ Aceeași rubrică semnalează o triplă lansare care a avut loc la începutul lunii noiembrie în curtea Colegiului Academic al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, între care s-a numărat și volumul Martei Petreu, *An Infamous Past: E.M. Cioran and the Rise of Fascism in Romania* (traducere în limba engleză de Bogdan Aldea, Chicago, Ivan R. Dee, 2005). □ Despre *Târgul de Carte de la Frankfurt* aflăm informații dintr-o corespondență trimisă de Michael Finkenthal. □ Ilustrația numărului se datorează Gabrielei Melinescu.

● [„*Caiete critice*”, nr. 10-12, Oct.-Dec.] La rubrica *Fragmente critice*, Eugen Simion publică a doua și ultima parte parte a studiului intitulat *O fabulă swiftiană* (II), dedicat textului arghezian din 1936, *Cimitirul Buna-Vestire*: „N-aș vrea să închei aceste scurte comentarii fără a spune un cuvânt despre scriitura argheziană.

Ea este, în fond, esențială în această fabulă satirică, roman fantastic, adițiune de tablete swiftiene, poem vizionar, cum vrem să-i spunem. O scriitură strânsă, armonioasă, cu cruzimi, iuțeli verbale bine documentate și impecabil montate în fraza care curge după un ritm specific. Nimic nu s-a învechit în aceste propoziții în care metafora gingașă se unește cu metafora coșmardescă. Este geniul lui Arghezi de a pune în armonie aceste incompatibilități”. □ În *Timpul criticii, timpul trăirii*, Mariana Dan publică fragmente din prefața la culegerea bilingvă de eseuri critice ale lui Eugen Simion, *Umoran je demon teorije/Demonul teoriei a obosit* (Ed. Apostrof/Rading, Belgrad, 2004): „Studiile lui Eugen Simion îl surprind pe cititor nu doar prin erudiție, ci și prin impresia de neobișnuită familiaritate la primul contact cu textul, prin eleganța stilului simplu, în ciuda complexității materialului analizat. Pe lângă evitarea formulărilor complicat, secretul limpezimii textului constă în incredibila capacitate de sinteză a cantității impresionante de informații”.

□ Marin Sorescu în calitate de critic literar, așa cum reiese din volumul de *Cronici literare* (Ed. Scrisul românesc, 2005, cuvânt înainte, note și anexe de George Sorescu) este analizat de Răzvan Voncu: „Nu vreau să spun, firește, că volumul de față este unul epocal. El întregeste însă un portret al scriitorului modern, polivalent, atras de felurite tipuri de discurs, rămânând unitar în profunzime. Se bănuia că Sorescu, mare poet și dramaturg, excelent prozator și pictor interesant, ar fi putut fi și un critic important, dacă ar fi acordat disciplinei mai multă atenție. Volumul de *Cronici literare*, în ciuda imperfecțiunilor de editare, ne confirmă aceste supoziții și ne livrează portretul unui tânăr și activ cronicar, cu ochi ager, gust sigur și verb ascuțit, ireverențios cu valorile calpe ale deceniului stalinist și în căutarea inovației literare”.

□ Când Jeana Morărescu titrează *Marin Sorescu în memoria scriitorilor craioveni*, ea se referă la modul în care personalitatea autorului oltean se oglindește în volumul de proză, memorialistică și crochiuri literare datorat lui Riri Margareta Panduru, *De veghe* (C.R., 2003), precum și în cartea de mărturie a poetului Ilarie Hinoveanu, *Marin Sorescu, laserul vagului sau arta care doare* [Ed. Alma, 2004]. □ În acest număr, la rubrica de *Convorbiri*, Oana Soare se află în dialog cu Gabriel Dimisianu, abordând subiecte diverse, de la trecutul istoric sau al carierei personale, la peisajul literar contemporan, ilustrat prin apariția *DGLR* (volumele I-IV) sau prin conturarea unui nou val literar. Față de acesta din urmă, criticul de la „România literară” are o atitudine echilibrată, caracteristică spiritului său: „Dincolo de termenul care o denumește, avem totuși de-a face cu o stare de fapt: noul val literar se exprimă din ce în ce mai energic prin personalități. După o perioadă în care noile voci nu prea se distingeau unele de altele, asistăm acum, în proză, în poezie, în eseistică, la diferențieri clare”.

■ Jucându-se cu titlul antologiei de versuri a lui Dorin Tudoran, *Tânărul Ulise* (Ed. Polirom, 2000), pe care o recenzează, Daniel Cristea-Enache își intitulează cronică *Tânărul Dorin Tudoran*, constatând că acesta „este, încă de la debutul editorial, o voce matură și o structură reflexivă. Lirica lui beneficiază de achizițiile și reformele neomodernismului, însă își refuză acea impersonalizare ridicată la

rang de principiu de către exponenții lirismului conceptual”. □ *Un poet al iubirii*, „al purității și inocenței copilăriei”, este pentru Vasile Bardan prahoveanul Mihai Istudor, ajuns la prima antologie personală a celor cinci volume publicate până în prezent, și anume *Poezii* (Ed. Amurg Sentimental, 2005) □ *Je et Jeu* își intitulează Oana Soare cronică literară la romanul lui Petru Dumitriu *Les Initiés* (1966), „una dintre cele mai «doctrinare» scrieri” ale autorului român, ce poate fi socotită „o anexă a romanului *L’Extrême Occident* (1964)”. □ Grigore Traian Pop este interesat de *Romane ale periferiei imperiale (I)*, în această primă parte a studiului său analizând din această perspectivă, dar și din cea a întrepătrunderilor ideatice și de atmosferă, pe de o parte *Doctor Jivago* de Boris Pasternak și *Donul liniștit* de Mihail Șolohov, pe de altă parte, *În preajma revoluției* de C. Stere. ■ Bogdan Popescu publică a cincea parte (ultima din acest an) a studiului intitulat *Ștefan Bănulescu – repere biografice (V)*, în acest număr demersul critic concentrându-se pe ruptura scriitorului de satul natal. □ „Din 19 capitole ale cărții sale de *Memorii* [Ed. Gramar, 1999] pe care o consideră «opera mea capitală» [...], Const. Virgil Gheorghiu, prozatorul, rezervă șase capitole pentru a evoca demnitatea poetului”, scrie Ion Itu în recenzie intitulată *Poetul în Memoriile prozatorului*. □ Andrei Milca semnează eseu intitulat *Simbolul licornei și alternanța diurn-nocturn în Istoria ieroglică de Dimitrie Cantemir*. □ La rubrica *Dosar*, Pavel Țugui continuă, pe pagini întregi și cu note amănunțite, să publice „file de istorie culturală” din anii 1948-1955, în legătură cu *Gh. Gheorghiu-Dej, Leonte Răutu și Tudor Arghezi*. □ Cu titlul *Alandala (III)*, Ioan Lăcustă continuă să publice, în rubrica de *Literatură subiectivă*, încă cinci „însemnări felurite”, „frânturi din scrieri ale altora”, „gânduri alandala, din întâlniri cu scrieri de demult”. În acest număr, referiri la Radu Cosașu (la împlinirea a 75 de ani), la evocarea lui Gib I. Mihăescu (la 70 de ani de la moarte), la piesa Nicoletei Esinencu, *Fuck you, eu.ro.Pa!* ș.a. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri după lucrări de Edouard Manet.

● [„**Contrafort**”, nr. 11-12, Nov.-Dec.] Editorialul lui Vitalie Ciobanu se intitulează *Escapade în lumea aparențelor*, printre acestea numărându-se și *Piesă fără sfârșit* de Constantin Cheianu, citită în cadrul atelierului de dramaturgie, organizat la Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău. Editorialistul este tentat să analizeze bucata dramaturgică „în cheie... construcționistă, cum ar spune Mircea Cărtărescu în *Postmodernismul românesc*”. Conștient sau nu [...], Cheianu proiectează, dincolo de burlesc și în ciuda texturii încă destul de «crude» și schematice a subiectului, o teribilă sugestie privind labilitatea condiției umane într-un ev super-tehnologizat. Este fenomenul pe care unii teoreticieni ai post-modernismului îl numesc de-realizarea lumii sau ficționalizarea realității. Caracterul proteic al literaturii de azi răspunde extremei ambiguități a vieții și a artei, văzute, ambele, din ce în ce mai mult, ca experiență mediată (viața), și ca excepționalitate estetică depășită (arta). Nu mai este un joc nevinovat de-a virtualitățile, de-a utopiile artistice, ci o profundă anxietate a omului contemporan. Anume această anxietate reprezintă materia primă a unor filme gen Matrix, în

care eroii își pun mereu întrebarea: «ce este realitatea?», trezindu-se fixați între oglinzi paralele, descoperind în spatele tapetului care le căptușește încăperea alte și alte «epiderme» ale existentului. Invasia multi-media ne face să trăim într-o deconcertantă simultaneitate cu o groază de evenimente de pe glob, iar această proximitate amețitoare ne accentuează propria alienare, propria de-semantizare ca indivizi, când nu mai știi dacă nu apari și tu pe «ecranul» cuiva, un artefact pe o placă fotografică, un personaj în piesa unui autor aflat la un nivel inaccesibil capacităților tale senzoriale”. □ Un al doilea exemplu de „curioasă escapadă în lumea aparențelor” este selectat din serata de omagiere a lui Grigore Vieru, desfășurată pe 3 decembrie la Palatul Național din Chișinău: „Acest concert-maraton de aproape 6 ore (o adevărată probă de rezistență pentru numeroșii și lăcrimoșii admiratori ai poetului) a răscolit opinia publică și mediile intelectuale printr-o nouă intervenție a președintelui Voronin în materie de literatură. Cuvântarea liderului comunist, rostită în onoarea sărbătoritului, a inaugurat o schimbare radicală de atitudine față de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Acum doi ani, pe 8 noiembrie 2003, când lansa bizara asociație literară «de alternativă» *Nistru/Dnestr*, Voronin acuzase organizația condusă de Mihai Cimpoi de extremism și de activitate subversivă la adresa «statalității moldovenești». Ei bine, de această dată, șeful statului, spre surprinderea multora, s-a declarat «naționalist» și și-a mărturisit neliniștea pentru destinul literaturii autohtone”, încheind cu o pledoarie pentru scris, considerată dubioasă, ba chiar o „propunere indecentă”: „Domnilor scriitori, acum, în lipsa oricărei cenzuri, dați frâu liber imaginației artistice și scrieți, scrieți orice [...] numai, vă implor, SCRIEȚI”. □ În rubrica *Actualitatea*, sunt publicate Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2004. □ În articolul *Cutia cu bătrâni reloaded*, Constantin Cristian rezumă pentru cititorii revistei evenimentul care a avut loc la Librăria Cărturești, pe 10 noiembrie, fiind lansată o carte tipărită pentru prima dată în 1995: Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni* (ediția a II-a, C.R., 2005). Prezent, alături de Bedros Horasangian și Silviu Lupescu, criticul Paul Cernat a afirmat că „Andrei Oișteanu e un autor care își dublează și completează opera de savant prin proză”, iar literatura acestuia „e una decadent-crepusculară, barocă totodată, o proză retro”. Constantin Cristian păstrează două dintre concluziile lansării, și anume că „Andrei Oișteanu nu trebuie să părăsească traseul epic, la fel cum Editura Cartea Românească nu trebuie să renunțe la promovarea și impunerea unor autori așa-zis marginali, care schimbă perspectivele asupra mediului cultural românesc”. ■ Cronici literare semnează Mircea A. Diaconu, Grigore Chiper și Aliona Grati. Cel dintâi scrutează fațetele operei lui Ștefan Aug. Doinaș. *Unul și multiplul*, constatând că eseistul, traducătorul, prozatorul reprezintă „ipostaze ale poetului, nu în sensul vreunei inadecvări de discurs ori de metodă, ci în acela al devoțiunii pentru un limbaj al ființei, explorat cu mijloace multiple”. □ Grigore Chiper recenzează *Poezie și proză feminină*. Despre volumul de versuri al Danei Ranga, *Stop – din pauzele lui Sisif* (Ed. Limes, 2005), el scrie: „Spunând că Dana Ranga e o optzecistă tardivă, nu

știu dacă poezia ei va adăuga sau va pierde ceva. E cert însă că poeta de la Berlin aparține, ca vârstă biologică și paradigmă, generației mele, în care îmi regăsesc mai lesne propriile angoase, aspirații, incertitudini. Mi-i foarte greu să o compar acum, în pripă, cu cineva dintre poeți, mai degrabă i-aș compara poezia, fiind «un colaj din fragmente de realitate», cu proza scurtă a lui Horasangian sau Bittel» (*Un colaj din fragmente de realitate*). ■ *Un roman din trend*, cu tematică basarabeană, este *Un an în Paradis* (C.R., 2005) al Liliane Corobca, „un nume tânăr care încearcă să-și facă loc în literatura română de pe ambele maluri ale Prutului”. Cronica lui Grigore Chiper este totuși una rezervată: „Există în roman un subiect chiar dacă e cam rectiliniu, există o intrigă chiar dacă e laxă, există mai multe personaje conturate chiar dacă replicile lor sunt siropoase și predictibile. Nu cred că romanul e ratat ca roman. Liliana Corobca e o autoare înzestrată și cultivată. Cred doar că romanul a fost grăbit. A lucra doi ani la un roman de anvergura și specificul *Un-ui an în Paradis* e puțin. Personajele despre care scrie aici autoarea lui *Negrissimo* nu se ridică deocamdată la nivelul celor din teza sa de doctorat. Romanul are un potențial latent. Sunt aici câteva scene extraordinare care dovedesc puterea de construcție și de imaginație a autoarei. [...] Din păcate, scene în care autoarea să-și pună la contribuție întreaga inventivitate și ingeniozitate nu sunt prea multe. [...] Dacă Liliana Corobca va dori să revină cândva la acest roman (nu cred că traficul de femei basarabene va dispărea în următorii câțiva ani), i-aș recomanda următoarele: - să facă intriga mai încordată; - să renunțe la tot felul de lirisme dulcegi în favoarea unor dialoguri sau descrieri consistente; - să materializeze romanul prin adaos de detalii; să nu se sfiască să scrie despre, să zicem, lenjeria de corp sau șamponul utilizat (atunci când e dictat bineînțeles de situație)”. □ Aliona Grati scrie despre cartea profesoarei Viorica Stamati-Zaharia, *Eseu despre proza lui Vlad Ioviță* (Ed. Augusta, 2005), distinsă cu Premiul pentru debut în critica literară: „cartea cumulează atitudine critică, lecturi atente și dexteritate terminologică – toate aplicate pe textul unui «prozator de factură modernă», care a «cochetat» cu mai multe formule narative ale secolului”. ■ În cadrul unei rubrici care se intitulează *Polemici la postmoderni*, Iulian Ciocan semnează articolul polemic *Țarul diletantismului sau despre „căderea liberă” a criticii literare din R.[epublica] M.[oldova]*, panoramând: „Când aud sau citesc sintagma *critica basarabeană*, îmi vine în minte un copil subnutrit care e pe cale să-și dea obștescul sfârșit. E adevărat că, în spațiul interriveran, nici celelalte genuri nu se remarcă prin vitalitate debordantă, dar ele, cel puțin, dau semne de viață, produc niște texte demne de băgat în seamă, alimentând speranța că zilele luminoase vor veni într-un târziu. Colcăie ceva în proză, poezie și dramaturgie, pe când în «țarul» critic basarabean a încremenit până și timpul. Priveliștea e dezolantă. În perimetrul «țarului» autonom, suficient sieși, vegetează o populație pestriță, narcisistă, preocupată de tot felul de *parti-pris*-uri sau de *razborkă*: pășuniști incurabili și ipocriți absorbiți de salvarea neamului, fosile proletcultiste care visează la revenirea în forță a realismului socialist, criticaștri de unică folosință, care trec prin

«țarc» ca printr-o haltă și ale căror volume-teze de doctorat sunt uitate imediat, poeți furați de metafizică care fac din critică un poligon pentru reverii goale și sterile, semidocti-carieriști aciuți la instituțiile de învățământ. În mijlocul acestei degringolade «tronează» – în turnul său de fildeș înclinat – blajinul, echidistantul, olimpiantul academician și eminescolog Mihai Cimpoi, care subsumează realitatea (literară) basarabeană ideilor heideggeriene prost asimilate și care, după ce scrie un articol ermetic despre Eminescu ca precursor al postmodernismului, insinuează că postmoderniștii basarabeni, mână-n mână cu reprezentanții Fiscului, vor să distrugă mult pătimita Uniune a Scriitorilor”. Privirea de ansamblu a criticii basarabene se îngustează apoi, în colimatorul semnatarului articolului intrând poetul, dramaturgul și editorul Mircea V. Ciobanu, care „a îmbrățișat de la o vreme (meta)critica și hermeneutica. Proaspătul critic a publicat recent în «Sud-Est» (nr. 4, 2004) un eseu-fluviu doldora de citate care nu se prea leagă între ele. Mărturisesc că n-aș fi băgat în seamă reflecțiile autorului dacă o parte din acestea n-ar fi fost niște mistificări ciudate ce vizează cartea mea *Incursiuni în proza basarabeană* (Editura Arc, 2004)”. Și mai bizare acuzații descoperă Iulian Ciocan în articolul „mai tânărului și incisivului” Adrian Ciubotaru din ultimul număr al revistei «Semn». Tânărul naratolog îmi impută «caracterul expeditiv, lehamitea de a intra în detalii, parțialitatea», atacul nejustificat la adresa lui Druță și trage concluzia că volumul meu e «sub așteptări». □ Poezie semnează în acest număr Liliana Armașu, □ iar proză, Dan Lungu. ■ Acestuia din urmă i se ia un scurt interviu cu ocazia apariției ediției în limba franceză a romanului *Raiul gănilor* (*Le paradis des poules*), în traducerea Laurei Hinckel, consilierul literar al programului „Les Belles Etrangères”, la care Dan Lungu a fost selectat să participe alături de alți unsprezece scriitori români. □ Eseuri semnează Ilinca Ilian, *Robert Musil și reinventarea valorilor* (I), la 125 de ani de la nașterea autorului francez, ■ și Iulian Boldea, *Caius Dobrescu și deconstrucția formelor lirice*, un comentariu aplicat liricii acestuia: „De-tabuizarea limbajului poetic e, poate, intenția ce se impune în modul cel mai imperios, alături de o spontaneitate a frazei împinsă la extrem. Mobilitatea scriiturii, fantezia lingvistică, deconstruirea și reconstruirea modelelor și tiparelor limbii – se relevă ca principalele atuuri ale sensibilității poetice, alături de implicarea afectivă, de sugestia corporalității și a autoreflexivității ce transpar din aceste enunțuri minimale, contrase, reduse, pe de o parte, la o formă aproape arhetipală a cuvântului, pe de altă parte, dispuse în noi formații lingvistice, extrase, cele mai multe, din vorbirea cotidiană. Renunțarea la notarea vocalelor, scrierea cuvintelor doar pe baza scheletului lor consonantic, este, cum observă Rodica Zafiu, principala caracteristică a acestui text. Procedeele lingvistice frecvente prin care se concretizează sensul poetic sunt: apocopa, lungirea unor sunete, contopirea cuvintelor, renunțarea la cratimă sau la apostrof etc. Poezia lui Caius Dobrescu este, în esența ei, expresia unei totale libertăți creatoare, a unui spirit ce caută să elibereze limbajul liric de obișnuințe și canoane constrângătoare, din dorința de a-și exprima în modul cel mai autentic propriile trăiri

și obsesii”. □ În rubrica sa, intitulată *Cosmogramme*, Leo Butnaru publică în acest număr o tabletă despre poezie. □ Vitalie Ciobanu consemnează discuțiile desfășurate în cadrul unei mese rotunde cu tema *Republica Moldova - radiografia unei societăți captive*, prilejuită de vizita la Chișinău a trei intelectuali români: istoricul și eseistul Andrei Oișteanu, jurnaliștii Sabina Fati și Horațiu Pepine. Argumentul lui Ciobanu este acela că „Prinși în cercul problemelor noastre cotidiene, ne lipsește adeseori răgazul și distanța necesare pentru o privire mai calmă, obiectivă, lipsită de *parti-pris*-uri asupra realităților pe care le trăim. Întotdeauna este incitant și benefic să te vezi cu ochii «celuilalt», să treci prin examenul comparației”. Subiectele dezbătute sunt sintetizate în subtitluri, precum *Problemele „spațiului public” în Basarabia, Capcana transnistreană, Rolul intelectualilor și al societății civile în România, „Viciile naționale” și defazările istorice dintre românii de o parte și alta a Prutului. Relațiile bilaterale Chișinău-București, Basarabia ca subiect al agendei civice românești, Relația cu trecutul comunist. Legile lustrajului și a accesului la dosarele poliției politice în Moldova și România, Basarabia pitorească, de la ciudățeniile de pronunție până la cutumele „magico-rituale”*.

● [„*Vatra*”, nr. 11-12, Nov.-Dec.] Editorialul lui Alexandru Vlad se intitulează *Ziua în care am distrus manelele*, □ iar contra-editorialul lui Al. Cistelean, *Amorul optzecist (despre o anume schizofrenie)*, pornind de la povestirile lui Mircea Cărtărescu din *De ce iubim femeile* („carte care, din această perspectivă, poate servi de artă poetică pentru toți; de această dată chiar fără deosebire de școală, orientare sau temperament, valabilă, așadar, deopotrivă pentru postmoderniști și neoexpresioniști; valabilă, de fapt, fără discriminare, adică și pentru cei neînscriși în aceste direcții”) și amintind de poezia Angelei Marinescu. Concluzia eseului revine la titlul acestuia: „De o schizofrenie e, așadar, vorba în amorul optzecist. De o parte, madrigaluri și tandrețe; de cealaltă – chimie și grotesc; de o parte, iluzii și sentimentalism, melodramă cu ironie; de cealaltă – decepție fatală, lovind fără cruțare în carne și spirit deodată. Reverii amoroase într-o parte – pamflete în cealaltă; religie senzualistă pe o parte – ascetism de voluptate pe cealaltă (voluptăți negative); grație a devoțiunii și a frivolității, de o parte, diz-grațiere iremediabilă, de cealaltă; miraj și deriziune; apologie și discreditare; limbaj – încă – mitizant și limbaj – deja – difamant; flatări și flagelări; ceremonial de visare – reportaj de viscere; explorarea unui peisaj erogen – exhibarea unui peisaj sanguinic [...]. Tocmai de aceea, tocmai datorită acestei presupuse schizofrenii, cartea lui Mircea Cărtărescu nu poate ține loc de o poetică amoroasă chiar pentru toată lumea; trebuia o contra-parte. Noi am încercat aici, în numărul de față, s-o prezentăm cât mai documentat”. Toată demonstrația scrisă în cheie eseistică și ludică de redactorul-șef adjunct este, de fapt, o prefațare a temei abordate în acest număr dublu de final de an, consacrat în bună parte contra-partidei feminine a recentului volum al lui Mircea Cărtărescu: *De ce iubim bărbații*. ■ Tema numărului i-a fost stârnită coordonatoarei Nicoleta Sălcudeanu de... empatie, „cärticica” lui Cărtărescu cu titlu asemănător, care a fost deopotrivă elogiată și repudiată, „mi-a declanșat pofta de

poveste: simplă, cristalină, lipsită de scopuri tehnico-ideologice. Cred că e mai greu să scrii așa ceva decât proze șocante prin concentrația tare de experimentalism, distilatul ideologic subtil sau șocul frusteței pur și simplu. Atât prelucrarea suprasaturată, cât și directetea ostentativă pot da, literaricește vorbind, produse de cea mai bună calitate, dar ele, fie prin exces, fie prin carență, nu seduc. Ele sunt modificate genetic. Să seduci prin scris cred că e infinit mai greu. Or, o bună parte din poveștile cărtăresciene reușesc. Simplul fapt că volumul a fost piratat, dincolo de toate speculațiile mai mult sau mai puțin poticnite, din presă, trimit către un adevăr mult mai simplu. Acela că el place și atât. E citit. Se petrece un fenomen rar în literatura noastră: succesul la cititori. S-a spart o vrajă, s-a deschis o fantă: literatură citită nu doar de literați. Asta intrigă, irită, incomodează”. De la aceste premise (o „poftă de poveste și de simplitate”), până la „replica feminină” a volumului cărtărescian nu a mai fost decât un pas, însă povestirile vor fi scrise nu de o singură autoare, ci de un pluton întreg. „Antologia nu se vrea nici o mânășă provocatoare de duel, nici o mobilizare de forțe disproporționată față de un singur scriitor (în ideea că i-o arătăm noi lui), ci un caleidoscop făcut din cioburi cât mai divers colorate și cât mai pervers contorsionate, care să dea noi și noi alcătuiți, tot mai fluide. Iarăși, în ce mă privește, e, poate, și un semn de recunoștință tandră față de autorul ce nu s-a rușinat să scrie, fără pretenții poetice, povești de amor; un răspuns necesar la o declarație de dragoste”. □ Așadar, cum iubesc femeile încearcă să explice literar 30 de invitate: Diana Adamek, Aura Christi, Adina Ardelean, Magda Cârneli, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mariana Codruț, Ioana Cistelecan, Sanda Cordoș, Rodica Draghinescu, Diana Geacă, Mariana Gorczyca, Adela Greceanu, Anca Hațiegan, Nora Iuga, Doina Jela, Alina Nelega, Angela Marinescu, Oana Cătălina Ninu, Irina Petraș, Alexandra Olivotto, Marta Petreu, Oana Pughineanu, Doina Ruști, Nicoleta Sălcudeanu, Simona Sora, Izabella Varro, Mihaela Ursa, Miruna Vlada, Elena Vlădăreanu). Concluzia responsabilei de anchetă și de număr, este că ele iubesc „în toate felurile, pe axa infinitului; cu plus și cu minus, firește. Iubesc aprig, nonșalant, indiferent, placid, nostalgic, furios, ironic, frustrat, uscat, voluptos, cu haz, mândros, grotesc, suav. Scriitoare de toate vârstele și, ce e mai important, de toate breslele (prozatoare get-beget, dar și poete și – surpriză – criticărese), s-au dat de trei ori peste cap și s-au transformat, care în Șeherezade, care în ursitoare rele, și v-au spus povestea așa”. ■ Ca o coda la tema numărului, Romulus Bucur dezavuează *Literatură citită activistic*, un exemplu de acest fel fiind cronică negativă în cheie feministă a volumului lui Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile*, semnată de Alexandra Olivotto în nr. 40/2005 din „România literară”: „Nu contest existența, la noi, a unor grave probleme sociale, între care și violența domestică. Dar a-i cere literaturii să le rezolve, mai mult, a-l culpabiliza pe scriitor că n-o face, nu mi se pare prea diferit de a cere implicarea scriitorilor, a tuturor intelectualilor progresiști în rezolvarea problemelor arzătoare ale lumii contemporane [...]”. ■ Începând cu nr. 1-2/2005, redacția a lansat o nouă rubrică, intitulată *Romanele anului*, o rubrică „aparte (după o bună

sugestie primită de la Alexandru Mușina) consacrată marilor romane care abia urmează să apară”, continuată și în acest număr dublu. Redactorii se încumetă să inițieze o astfel de rubrică, fiind convinși că „România poate scrie 12 romane mari într-un an”. Cele cinci întrebări „invariabile” la care vor trebui să răspundă numai romancierii „somați” de revistă sunt: 1. Lucrați la un nou roman, din care revista «Vatra» publică acum un fragment. E un roman care se poate povesti? Are eroi, conflicte, epică?, 2. Țineți cumva cont, la scriere, și de precepte teoretice? Dar de publicul căruia îi meniți cartea?, 3. Care ar fi locul acestui roman între celelalte romane ale dvs.?, 4. Aveți un loc în romanul românesc. Sunteți mulțumit de el? Anticipați cum va fi primit noul roman de către critici? Dar de cititori?, 5. Cum vă apare starea romanului românesc de azi? ■ Cei doi romancieri care răspund la aceste întrebări, în lunile noiembrie și decembrie, sunt Vasile Andru și Andrei Brezianu. Cel dintâi oferă spre publicare fragmente din romanul care stă să apară, descriindu-l succint și anunțând că va fi ultimul din cariera sa de romancier: „Cred că *Grădinile ascunse* bate celelalte romane ale mele. Duce mai sus teza precarității legii, din romanul *Muntele Calvarului*. Bate concentraționarul relativ din *Păsările cerului*, printr-un concentraționar absolut. Nu spun, prin asta, că-i un roman «strașnic». E doar o poveste. Dar, mai ales, *Grădinile ascunse* are un loc aparte, căci este ultimul meu roman. Și având în vedere că el a mijit prin 1973, se poate spune că este și primul, și ultimul. Așa, câte o proză scurtă voi mai publica. Voi publica și jurnal, gen *Amintiri din jurul lumii*, care-i gata de tipar. Un alt roman-roman, coerent și filimonez, nu cred că voi mai scrie. Proiectatul roman indian *Jagat nitya* (adică *Părelnică lume*, sau *Bună ziua, iluzie*) va rămâne un conglomerat de nuclee narative și atât. *Grădinile ascunse* este ultimul; un fel de final de «carieră” literară»”. La cea de-a cincea întrebare, referitoare la starea romanului românesc contemporan, Vasile Andru răspunde: „Romanul românesc de azi este *în formă*. Se scrie prea lung, prea vâlmășit, dar merge! Se scrie fluvial, dezgrădit, dezlânat, defulat, mâlos, – dar merge! În fond, și ultimele succese internaționale: Naipaul (premiul Nobel) sau Arundhati Roy (premiul Booker) – sunt dezgrădite, măloase, dar merg! (Nicio aluzie la faptul că, în latină, *mergere* înseamnă „a cufunda, a îneca”...) După ora poeziei, care se încheie cu Cezar Ivănescu, Mihai Ursachi, Mircea Cărtărescu, – vine ora prozei. Sau măcar minutul prozei. Vine cu Constantin Virgil Negoită, Ardian-Christian Kuciuk, Dan Stanca, Anais Nersesian, Alexandru Ecovoiu. Și mai adaug doi autori, buni, dar nemediatizați, cvasiimolați: indianista Oma Stănescu, prin romanul *Arșița Karmei* (1997) este la fel de frapantă ca belgianca «niponă» Amélie Nothomb, cu care are în comun o energie a demitizării Orientului. Alexa Gavril Băle publică romanul etno-psihologic *America de dincolo de gard* (2003). Proza aceasta are un firesc, o acuratețe și o polifonie cum de la *Cuptorul de pâine* al lui Mircea Nedelciu eu n-am mai citit. Alexa Gavril Băle atestă și o mondializare a ruralului carpatic – fără precedent în scrisul nostru, cred. Uneori simt totuși o neadecvare (trecătoare?) între noi și veac, între noi și chemare. Nu-i

vorba de diferența de viteză dintre plaivaz și computer (deja rezolvată de unii). Ci văd autori predestinați unei cărți mari care, însă, ard ca și «în treacăt», făcând în principal altceva, ca să subziste. Oricum, «destinul de a fi scriitor», sau de a da *the book of the century* are și un substrat tainic. Și, personal, singura certitudine pe care o am în privința rezultatului este bucuria lucrului la o carte. Restul se decide dincolo de noi”. ■ Fără să divulge titlul romanului la care lucrează de mai multă vreme, Andrei Brezianu oferă spre publicare un amplu fragment intitulat *In hoc signo vinces*. [Romanul va apărea abia peste șapte ani, cu titlul *Incorect în Epithymia. Tribulațiile și sfârșitul lui Dennis Little* (Ed. Galaxia Gutenberg, 2012).] El este definit de autorul său astfel: „Eroii mei principali sunt doi originali, washingtonianul Dennis Little și misteriosul Apollyion, o iscoadă venită din altă lume – un fel de extra-terestru. Siluetele lor și ale celorlalte personaje proiectează, ca și în prozele mele anterioare, lumini și umbre, stimuli de gândire pentru ochiul cititorului curios de dezghiocarea unor sensuri. Există, în această ordine de idei, conflicte, câteva dintre ele deosebit de incisive și antrenând, cumva, ramificări cu bătaie lungă. Mica mea carte se dorește, în felul ei, un roman politic și un roman istoric, poate o moralitate. Ca și prozele mele anterioare, ea este mai greu de clasificat”. Întrebat de starea romanului românesc de astăzi, Brezianu nu își reia opiniile deja exprimate, ci face trimitere la revista care le-a publicat recent: [Romanul românesc contemporan se află] „în stare de explorare și căutare de repere. După mutațiile atât de abrupte petrecute în ultimii cincisprezece ani și invazia multor modele din exterior preluate – uneori cu atâta lipsă de discernământ – în acest răstimp de către unele voci și condeie, ar fi probabil temerar și prematur de formulat acum o judecată. Am atins, în treacăt, laturi ale acestei chestiuni atunci când, anul trecut la Neptun, am răspuns întrebării: «Literatura română – unde ne aflăm?». Intervenția mea de la Neptun a avut ecouri pozitive. Textul ei a apărut în revista «Lucaefărul»”. ■ Literatura contemporană, nu neapărat de primul raft, este radiografiată prin comentariile critice punctuale din rubrica intitulată *Cu cărțile pe masă*. Astfel, Veronica Buta recenzează cartea lui Adrian Țion, *Zeul Video* (Ed. Tinivar, 2005), „un foarte realist volum de proză scurtă”, □ dar și *La limita șansei* (C.R., 2004) de Paul Sân-Petru, scriitor ce dovedește „o adevărată pasiune pentru miniatural”. □ Cristina Timar comentează „opusculul de strânsură” al lui Ioan Adam, *Zidul și Litera* (Ed. Adam, 2004), alcătuit din cronici apărute în ultimii zece-cincisprezece ani, □ dar și romanul „cu certe intenții de farsă autohtonă” semnat de Anatolie Paniș, *Sfârșit al lumii* (Ed. Snagov, 2005). □ Daniela Liț prezintă succint noul volum de 27 de scurte povestiri al lui Ștefan Amariței, *Podul de piatră* (Junimea, 2004), □ iar Ioana Laslo este interesată de *Interviul transfiniț* în care Mircea Ivănescu răspunde la 286 de întrebări puse de Vasile Avram. □ Gabriela Demeter urmărește cum Simion Pop devine *Călător în timp* publicând „însemnări de viață, închisorile mele” (Ed. Ardealul, 2005), ■ iar Kocsis Francisko semnalează „o mică antologie” în limba maghiară ce cuprinde *Unsprezece prozatori români contemporani* (Ed. Literator, ?): Florin Ardelean, Miron Beteg,

Gheorghe Crăciun, Radu Mareș, Viorel Marineasa, Adrian Oțoiu, Mircea Pora, Gheorghe Schwartz, Radu Țuculescu, Daniel Vighi, Alexandru Vlad. Selecția autorilor și a textelor acestora aparține poetului Traian Ștef, iar traducerea este realizată „ireproșabil” de Molnár Judit. „Mica antologie de la Oradea ar putea fi urmată de alta, poate de altele, de proză și de poezie, chiar se simte nevoia continuării efortului în această direcție, care să se concretizeze în cărți de referință care să înlesnească apropierea dintre cele două entități culturale.” □ Valentin Chifor pune în „prim-plan” (denumirea rubricii) personalitatea Monicăi Lovinescu și „pactul autobiografic”, așa cum reies din paginile de memorialistică din *La apa Vavilonului* și din numeroasele volume de *Jurnal*, „captivant ca un adevărat roman polițist”. □ O rubrică „experimentală” de atelier critic, intitulată *Extemporal*, invită doisprezece studenți să comenteze (într-o „lectură liberă, mai candidă și mai nerutinată, cu posibile surprize”) una și aceeași carte de versuri: *Codul de bare* de Kocsis Francisko (Junimea, 2002). □ Adrian Lăcătuș propune pentru rubrica *Ars legendi* eseu intitulat *Imagini ale corpului și sexualității și construcția reprezentărilor despre stat și corupție în decadentismul european și românesc*. □ Ca în fiecare număr, Alex. Cistelean este prezent cu câte un eseu pe teme filozofice, antropologice, ideologice sau sociologice, la rubrica intitulată *Scanner*. □ *Epistolarul de la Olănești* continuă să reproducă scrisori substanțiale pe teme literar-culturale, datate iulie și august 2004, pe care Alexandru Mușina le trimite lui Virgil [Podoabă] și Cis[telecan]. În acest număr, *Despre fericirea obligatorie*. ■ Dialogul din acest număr este o convorbire dintre Mircea Iorgulescu și Mircea Zăciu, o transcriere a emisiunii „Oameni, destine, istorie” de la Radio Europa Liberă, difuzată la 4 aprilie 1998. □ Un alt interviu este realizat de Alexandru Sereș, focalizează poetul Lucian Scurtu la aniversarea a cinci decenii de existență. Dialogul este prefațat de un grupaj de versuri. ■ Un interviu cu poetul Dan Sociu (intitulat „Nu există nimic mai frumos și mai jalnic decât o adunătură de poeți”) se poate citi în rubrica intitulată *Colocviile lui [Mihai] Vakulovski*. După răspunsurile referitoare la debutul literar și piața cultural-editorială, aflăm câte ceva și despre „amicii” săi literari: „Adi Schiop e, așa, mai spre hip-hop – că el e cu subcultura –, Ruxandra Novac e spre dandy, cu cercei sofisticate și machiaje *Velvet Underground*, pe Bogdan Perdivară țoalele stau ca pe gard, dar el oricum e bărbat bine, Marius Ianuș poartă verighetă ca să arate că e responsabil, Claudiu Komartin – bretele și-un pardesiu de *highlander*, Ionuț Chiva nu arată deloc, dar deloc a prozator, Teo Dună e ceva între Rubliov – colecția de toamnă – și Iancu Jianu, Dan Coman e profesor, Radu Andriescu are două pupile într-un singur ochi, O. Nimigean e mai spre poet, cu plete și barbă, la fel Constantin Acosmei, care are ochii roșii în fotografia de pe desktopul meu... Eu mă îmbrac de la *second* și toți spun că arăt ca dracu...” □ Rubrica de poezie contemporană prin care se deschide revista număr de număr, *Tolle lege*, propune un poem de Horia-Roman Patapievici. □ Sunt prezenți cu versuri, în acest număr, și Andrei Bodiu (în rubrica intitulată *Carmen Saeculare*), Lucia Cuciureanu, George Luca și Ioan Veza, ultimii trei,

arondați rubricii *Triptic*. □ *Epica Magna*, rubrica de proză contemporană, găzduiește un amplu fragment din romanul *Maimuțe din haremul nopții* de Ion Șerban Tomșa. □ Liviu Ioan Stoiciu semnează câte un eseu pe teme de actualitate în rubrica intitulată *Crispări*. ■ Rubrica de revistă a presei, intitulată *Talmeș-balmeș*, este împărțită, în acest număr, între Al. C. [Istelecan], N.S. [Nicoleta Sălcudeanu] și K.F. [Kocsis Francisko], cel din urmă fiind interesat, ca întotdeauna, de *Ce scriu unghurii* în reviste din Transilvania, precum „Látó” sau „Helikon”. ■ Al. C. descoperă „o anchetă foarte interesantă”, „într-un echilibru admirabil”, în „Suplimentul de cultură”, revistă care face, „aproape regulat, vioaie anchete”, „incitante și incisive”. În nr. 45/2005, „tema e destul de dramatică: de ce nu merge romanul românesc la export”, iar răspunsurile sunt „în mod strălucit convergente”. Al. C. face o sinteză a acestora: „Romanul românesc nu-i exportabil, în mare, din cauza deficitului de epic, din pricină că n-are poveste, n-are eroi, n-are conflict, n-are suflu, n-are invențiune. Mă rog, tot felul de lipsuri fatale. Partea cea interesantă vine însă de la cine reclamă și impută aceste lipsuri. Aproape toți participanții la anchetă sunt dintre criticii care au militat mai mult decât brav pentru depunerea eroului, pentru deconstruirea narațiunii, pentru trecerea la însemnarea fragmentară și pentru alte și alte subtilități, ori de ce fel, numai să meargă în contra prozei tradiționale; adică a prozei bazate pe instituția narațiunii, a eroului, a conflictului și a construcției. Zic aproape toți pentru că Ion Simuț, de pildă, n-ar fi ajuns niciodată la promovarea unor asemenea rafinătăți, fiind el adeptul absolut al prozei din bardă”. După ce bate încă moneda în acest sens, Al. C. conchide că „e trist când critica trebuie să-și mărturisească, fie cât de implicit, eșecul propriei militanțe”. ■ Același critic remarcă „absențe nemotivate din «Cotidianul»”, în ciuda faptului că apreciază ziarul care se detașează cultural, paginile acestuia fiind „întotdeauna spectaculoase, nu doar bine făcute, cu merite de problematică și de colaboratori, dar și bine puse în valoare, adică în vedere”. Numărul din 8 noiembrie, dedicat „generației așteptate” se distinge ca și mai incitant, prin hotărârea de a face reclamă tinerelor valori, din zona literară selectând 16 „preferați, prezenți în stil șoc”. Aceștia sunt: Ioana Bradea, Cătălin Lazurca, Ionuț Chiva, Florin Lăzărescu, Marius Chivu, Luminița Marcu, Claudiu Komartin, Ruxandra Novac, Adrian Schiop, Andrei Terian, Dan Sociu, Răzvan Țupa, Cecilia Ștefănescu, Robert Șerban, Lucian Dan Teodorovici, Elena Vlădăreanu. Acestora li se adaugă în numărul următor încă cinci, delimitați de cei dintâi pe criteriul vârstei, aceștia din urmă fiind trecuți de 35 de ani: T.O. Bobe, Filip Florian, Radu Pavel Gheo, Dan Lungu și Ciprian Șiualea. Comentariul lui Al. C. vizează caracterul provizoriu al selecției și lipsa unor nume importante, precum Marius Ianuș sau Dan Coman. □ În ciuda părerilor cvasiunanime care așteaptă marea carte de proză din zona tinerilor ajunși în ofensivă grație Editurii Polirom, Al. C. mărturisește că el își pune speranțele „într-un prozator care nu mai e tânăr. Mi le pun și în alde Ioan Groșan sau Alexandru Vlad, dar de această dată e vorba de Petru Cimpoeșu”, al cărui roman *Simion Lifnicul* este recomandat călduros chiar și televiziunilor dornice

de seriale de succes. Acest *intro* laudativ, intitulat *Cartea care vine*, este stârnit de publicarea unei povestiri („o poveste minunată scrisă”) de Petru Cimpoșu, *Ficțiune ilicită, fără sex*, în „România literară”, nr. 45/2005. □ Același Al. C. salută primul număr, din iunie, al trimestrialului arădean „Studii de știință și cultură”, „o revistă universitară tipică”, condusă de profesorul Vasile Man. ■ N.S. preia ștafeta de revistă a presei descoperind *Surprize-Surprize*: o nouă revistă de cultură, „și încă una de înaltă ținută, cu conținut și ambalaj grafic de cinci stele”, și anume „Kairos”, avându-l ca redactor-șef pe Livius Ciocârlie, iar ca redactori, pe Ion Pop, Nicolae Manolescu, Pavel Șușară și Adriana Babeți. Aceștia își propun, în manifestul *Încotro?* (din numărul pilot din noiembrie 2005), o abordare „dezîncruntată, dezinhibată, dar riguroasă” a pulsului cultural. Surprizele se țin lanț, notează N.S., încântată în primul rând de fragmentul de roman („ficțiune pură”) publicat de Livius Ciocârlie, ce „deconectează orizontul de așteptare al tuturor celor ce au crezut că a depus definitiv armele beletristicii în favoarea jurnalului sau a comentariilor-liană pe alte texte. Recesivitatea sa, socotită funciară, se spulberă în toate zările, lăsând să izbucnească o scriitură tumultuoasă, spumoasă, plină de nerv”. □ A doua surpriză a noii reviste o constituie amplul studiu semnat de Ion Pop despre *Momentul '60 în poezia românească*, „studiu ce operează răsturnări spectaculoase de canon”. Nici Nicolae Manolescu nu se lasă mai prejos, revenind la cronică literară în rubrica *Citiri*, dedicată literaturii postdecembriste, publicând deocamdată o listă preliminară, din care va alege număr de număr, numele de pe aceasta fiind după N.S. „potențiale bombe cu efect mai mult sau mai puțin întârziat”. Pavel Șușară publică, în foileton, „un roman pornografic ce scandalizează, dar și umilește solfegiile pe această temă de până acum”, iar Adriana Babeți, „în registru polemic, virulent, abordează, în episoade, aspecte ale vieții literare, în punctele ei nevralgice”. În concluzie, „un adevărat regal publicistic”. ■ În mod cert, luna noiembrie se dovedește a fi prielnică începuturilor, de vreme ce se ivește încă o nouă revistă, „Citiți-ne!”, susținută de un grup de tineri critici „ce se dovedesc de o insurgență infinit mai virulentă, mai corozivă, decât inițiativele de acest fel ale «clubberilor» ieșeni sau ale «fracturiștilor» bucureșteni”. Editorialului lui Marius Chivu, *În lături!*, se concentrează asupra revizuirilor, N.S. prezentându-l comentat: „Dacă până în acest moment, ele erau doar formale, cosmetice [*sic!*], sfielnice, de aici încolo vom asista la un adevărat masacru al literaturii postbelice, dacă e să ne luăm după tonul editorialului. În plus, cârdul de critici se situează «în contra tuturor grupurilor de interese din literatura contemporană», declarând război atât «boierilor», cât și «oierilor» minții. Aflăm că revizuirile vor fi efectuate sistematic și consecvent, număr de număr. «Spiritul critic e singura instanță în fața căreia vom pleca frunțile» – declară insurgenții, iar verticalitatea și forța negației vor fi liniile de forță ale demersului lor” (*Lovinescu reloaded*). □ În *Conflict de interese* surprinde aceeași N.S. revista „Cronica”, nu pentru prima dată, exemplificând prin articole laudative scrise de membrii aceleiași familii sau de prieteni (precum Teodor Hașegan sau Nicolae Busuioc). □ K.F. răsfoiește și prezintă entuziast revista

semestrială „Caietele de la Mediaș”, al cărui cel mai recent număr tipărește înregistrarea de pe bandă magnetică a simpozionului consacrat (neo)expresionismului, moderat de redactorii revistei orădene „Familia”, Ioan Moldovan și Traian Ștef. □ Același cronicar scrie și despre *Zilele revistei „Familia”* (13-16 octombrie a.c.), în acest an sărbătorind 140 de ani de la întemeiere și 40 de ani de apariție neîntreruptă a seriei noi. □ Szabolcs Szonda traduce o povestire a clujeanului Péter Demény. □ În grupajul *In memoriam Ion Stratan* semnează texte Daniel Pișcu, Alexandru Mușina și Romulus Bucur. □ Număr coordonat de Nicoleta Sălcudeanu. □ Ilustrația numărului este asigurată de Tudor Jebeleanu, despre care scriu mici tablete Angela Marinescu (*Desenele lui Tudor*), Mariana Marin (*Un arabesc vital*), Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei și Alexandru Mușina (*Artist de mare clasă, dar generos*).

• [**„Contrapunct”, nr. 4-6/2005 și 1-2/2006; cel de-al doilea număr multiplu al anului 2005 se suprapune cu nr. 1-2/2006, după cum se poate citi pe frontispiciu, o posibilă consecință a crizei pricinuite de dispariția lui Al. Paleologu, în septembrie 2005, și a redactorului-șef adjunct Ion Stratan, în octombrie 2005.**] În consecință, prima parte a numărului este dedicată *In memoriam* celor doi redactori dispăruți. □ Despre Ion Stratan scriu Magda Cârnelci (*Darul exaltant-periculos al cuvintelor*) și Liviu Antonesei (*Despre Nino*). □ Cu supratitlul *Ultimele*, sunt publicate cele din urmă texte trimise de cei doi redactori înainte de a muri: □ Ion Stratan semnează o recenzie la o carte de poezie, și anume *Geometria singurătății* de Florin Dochia: „Volumul lui Florin Dochia este, cum spune într-un vers inspirat, «un joc fermecat». Corelativ, dl Constantin Trandafir numește postfața *Poezia surprizelor caleidoscopice* și găsim în această carte alternanța, la care, ca și artă poetică [*sic!*], eu ader, a intruziunii cotidianului în spațiile imaginare sau culturale creează un fior asemenea unei scene pe care se află un singur actor sub un spot de lumină”, □ iar Al. Paleologu, o istorie de familie de odinioară, în textul de „sertar” intitulat *O moșie câștigată la cărți*. □ Paul Tumanian semnează o pagină de proză cu titlul *Infanteristul umanist*. □ În articolul *O continuare a elementului românesc*, Nicolae Havriliuc prezintă volumul lui Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei* (Ed. Institutului Cultural Român, 2005): „[...] purtând însemnul documentului de referință (spiritul românesc în restriște, 1944-2005), se dovedește util cititorului și specialistului interesat de rodurile de simțământ și de intelect ale autorului român dintr-un spațiu strămoșesc, vremelnic înstrăinat de țara-mamă. De aceea studiul lui Ștefan Hostiuc rămâne o mărturie pentru «omul românesc» din nordul Bucovinei, supus facerilor și prefacerilor istoriei (de aici nevoia remodelărilor), dar și un reper critic, pragmatic și estimativ, al fenomenului cultural românesc, în ipostaza nord bucovineană, pe traseul, denumit plastic de autor, «instituția literelor românești», la vremea reconstrucției”. □ Magda Cârnelci traduce din creația poetului american Richard Jackson, după ce îi dedică o scurtă prezentare.

Indice de nume

A

- Abăluță, Constantin, 54, 104, 105, 141, 164, 193, 198, 235, 273, 310, 323, 355, 362, 389, 438, 605, 679, 751, 792, 793
- Abdolah, Kader, 107
- Abraham, Yossef, 888
- Abramovici, Martin, 604, 876
- Achim, George, 156
- Acosmei, Constantin, 299, 489, 658, 904
- Acsan, Ioan, 435
- Acterian, Arșavir, 253, 258, 584, 849
- Acterian, Jeni, 258, 584, 796, 812
- Adam, Ioan, 168, 339, 383, 903
- Adam, Sergiu, 387
- Adam, Victor, 478
- Adamek, Diana, 68, 455, 901
- Adameșteanu, Gabriela, 4, 14, 42, 92, 104, 127, 128, 129, 130, 132, 136, 147, 150, 166, 234, 268, 287, 302, 320, 321, 334, 347, 348, 353, 370, 423, 424, 438, 444, 460, 465, 482, 484, 486, 487, 488, 494, 496, 497, 500, 512, 518, 527, 532, 533, 535, 536, 544, 558, 575, 586, 589, 590, 615, 622, 630, 631, 659, 700, 726, 775, 782, 786, 787, 793, 794, 796, 797, 803, 852, 853, 863
- Adămuț, Anton, 60, 481, 739
- Adcock, Fleur, 44
- Aderca, F., 139, 140, 414
- Adorno, Theodor W., 566, 792
- Ady Endre, 276, 754
- Afloroaei, Ștefan, 552
- Afrim, Radu, 264, 805
- Agafiței, Florinel, 304
- Agârbiceanu, Ion, 226
- Agopian, Ștefan, 38, 43, 111, 128, 129, 181, 218, 240, 302, 334, 349, 400, 421, 478, 487, 488, 494, 518, 535, 536, 575, 726, 747, 782, 786, 787, 793, 843, 852, 863
- Ahmatova, Anna, 770
- Aichelburg, Wolf von, 464
- Ailenei, Sergiu, 60
- Albala, Radu, 561
- Albișor, Emil, 511
- Albu, Florența, 306, 386, 552, 681, 718, 798
- Albu, Mihaela, 404, 480, 548
- Albu, Mihai, 66, 255, 599, 686, 824
- Albulescu, Laura, 64, 129, 550, 552, 578, 608, 889
- Albuț, George, 459
- Aldea, Bogdan, 894
- Aldea, Marius Ștefan, 511
- Aldulescu, Radu, 7, 10, 22, 81, 123, 128, 184, 238, 278, 279, 296, 299, 320, 322, 337, 419, 535, 552, 699, 700, 704, 776, 777, 828, 868
- Alecsa, Lucian, 58, 61, 289
- Alecsandri, Vasile, 66, 111, 156, 172, 225, 395, 470, 712, 766, 879
- Alexa, Felix, 136
- Alexandrescu, Grigore, 831
- Alexandrescu, Sică, 158
- Alexandrescu, Sorin, 144, 162, 187, 238, 248, 415, 485, 503, 506, 543, 569, 792, 805, 837, 884
- Alexandrescu, Vlad, 332
- Alexandrian, Sarane, 607

Alexandru, Darie, 154
 Alexandru, Ioan, 18, 70, 308, 412, 446
 Alexandru, Șerban, 520
 Alexe, Gabriel, 58, 548
 Alexe, Gheorghe, 59
 Alexiu, Lucian, 617
 Alhasid, Ezra, 37
 Allende, Isabel, 801
 Almosnino, G., 141
 Alui Gheorghe, Adrian, 57, 58, 60, 119,
 135, 210, 555, 739, 786, 888
 Amariței, Ștefan, 681, 903
 Ambruš, Ivan Miroslav, 220
 Ambrusztter, Klara, 339
 Amoran, Lucian-Claudiu, 688
 Anania, Valeriu (Bartolomeu), 117, 204,
 431
 Anastas, Benjamin, 136
 Anca, George, 50, 501
 Anca, Sorin, 739, 842
 Anchidin, Stela, 29
 Andersen, Hans Christian, 263, 566, 852
 Andone, Dorin, 764
 Andraș, Carmen, 32
 Andreescu, Gabriel, 42, 72, 89, 238, 266,
 335, 727, 796
 Andreescu, Liviu, 203
 Andreev, Leonid, 280, 329, 772
 Andrei, Petruș, 563
 Andriescu, Al., 110, 572, 866
 Andriescu, Anca, 130, 131
 Andriescu, Radu, 184, 247, 299, 646, 893,
 904
 Andrițoiu, Adina, 196
 Andrițoiu, Al., 187, 604
 Androne, Ana Maria, 107
 Andronic, Dan, 486
 Andru, Vasile, 94, 107, 133, 134, 135,
 137, 182, 303, 305, 355, 375, 476,
 555, 602, 643, 678, 681, 756, 902
 Andrukhovych, Yuri, 615
 Angelini, Pietro, 431
 Anghel, Dimitrie, 271, 319
 Anghel, Paul, 132, 187
 Anghel, Petre D., 67, 82
 Anghelescu, Dan, 675
 Anghelescu, Ioana, 4, 92, 193, 233, 322,
 372, 422, 533
 Anghelescu, Mircea, 21, 65, 82, 204, 234,
 248, 531, 711, 787, 788, 853, 858
 Anghelescu, Șerban, 65
 Anghelescu Irimia, Mihaela, 144
 Anineanu, Marta, 49
 Antal, Imola, 749
 Antip, Felicia, 5
 Antocel, Nina, 380, 474, 603
 Antohi, Sorin, 4, 66, 148, 187, 188, 193,
 238, 283, 313, 543, 608, 618, 619
 Anton, Fabian, 584, 598, 641
 Anton, Lorena, 189, 804
 Anton, Ruxandra, 283, 740
 Anton, Ted, 168, 174
 Antonesei, Liviu, 87, 134, 247, 269, 302,
 303, 306, 321, 326, 328, 333, 388,
 389, 441, 465, 486, 534, 543, 576,
 582, 674, 746, 762, 790, 791
 Antonie, Doina, 386
 Apetroaie, Constanța, 674
 Apetroaie, Ion, 446
 Apollinaire, Guillaume, 413
 Apostoleanu, Corina, 75, 76, 687, 877
 Apperry, Yann, 251
 Arachelian, Vartan, 277, 713
 Arany János, 276
 Arcade, L.M., v. Mămăligă, Leonid
 Archip, Ticu, 140, 455
 Arcu, Constantin, 169, 818
 Ardelean, Adina, 901
 Ardelean, Florin, 903
 Ardelean, Petru M., 570
 Ardeleanu, Carol, 700
 Ardeleanu, George, 177, 181, 350, 359,
 448, 518, 584
 Aretzu, Paul, 29, 58, 63, 137, 195, 397,
 445, 509, 536, 560, 618, 648, 656,
 766, 809
 Argetoianu, Constantin, 17, 696
 Arghezi, Mitzura, 529

- Arghezi, Tudor, 23, 37, 51, 70, 87, 88, 114, 226, 239, 274, 300, 312, 337, 367, 390, 407, 410, 411, 419, 428, 458, 461, 462, 471, 482, 501, 514, 526, 528, 529, 536, 546, 554, 556, 565, 603, 610, 611, 639, 649, 668, 670, 677, 678, 702, 711, 722, 765, 766, 778, 785, 867, 870, 883, 895, 896
- Argint, Iulia, 232, 256, 267, 310, 319, 368, 406, 421, 457, 494, 521, 560, 579, 598, 710, 718, 751, 776, 792, 807
- Argintescu-Amza, N., 142
- Arion, George, 97, 195, 486, 525, 550, 564, 662, 792
- Aristofan, 831, 890
- Aristotel, 542
- Arizancu, Bogdan, 339
- Armanca, Brândușa, 490, 707, 739
- Armașu, Liliana, 899
- Armeanu, Valeriu, 9, 10
- Aron, Raymond, 764
- Arsene, Irén, 819
- Arundhati Roy, Suzanna, 902
- Asimov, Isaac, 821
- Aslam, Constantin, 116, 306, 386, 553
- Astaloș, George, 473
- Astner, Michael, 300
- Așgian, Berdj, 657
- Attilá Jozsef, 276
- Avādani, Ioana, 231, 323, 467, 498
- Avram, Ovidiu, 133
- Avram, Vasile, 219, 386, 458, 903
- Avram-Dunăreanu, Ion, 481
- Avramescu, Cătălin, 583, 889
- Avramescu, Florentina, 39
- Avramescu, Mihail (Ionathan X. Uranus), 39, 355, 858
- Avramescu, Tiberiu, 21, 80
- Axinte, Șerban, 298
- Azap, Gheorghe, 761
- Azap, Ioan-Pavel, 4, 68, 102, 493, 520, 557
- Azriel, Iulia, 675
- B**
- Baader, Johannes, 165
- Baba, Ioan, 818
- Babeți, Adriana, 8, 36, 42, 73, 152, 239, 266, 314, 321, 530, 531, 543, 560, 561, 623, 646, 684, 701, 706, 724, 763, 769, 770, 786, 798, 802, 890, 906
- Baboș, Costel, 651, 801, 826, 874
- Bachelard, Gaston, 56
- Bachmann, Ingeborg, 143
- Baciu, Alexandru, 144
- Baciu, Angela, 191, 556
- Baciu, Raluca, 707, 788, 846
- Baciu, Ștefan, 263
- Baconsky, A.E., 129, 242, 335, 400, 445, 458, 459, 464, 487, 498, 501, 510, 522, 537, 561
- Baconsky, Rodica, 401
- Baconsky, Teodor, 230, 238, 245, 600, 784
- Bacovia, George, 51, 69, 87, 97, 104, 110, 120, 217, 411, 504, 554, 556, 557, 569, 620, 657, 663, 672, 688, 737, 778, 824, 855, 870
- Badea-Gueritée, Iulia, 782
- Baetica, Ioana, 7, 36, 180, 302, 324, 364, 405, 417, 467, 489, 580, 590, 611, 834
- Baghiu, Vasile, 28, 58
- Baias, Ion, 681
- Baiculescu, George, 537
- Baiersdorf, Paul, 407
- Baio, Iliriana, 615
- Balaci, Pascu, 139
- Balázs Imre József, 254, 728, 729, 783
- Balcanaș, Iulia, 395, 396, 673
- Balmuș, Pavel, 16, 171, 592
- Balogh József, 866, 878
- Balotă, Bianca, 705, 723, 735
- Balotă, Nicolae, 49, 51, 55, 207, 227, 257, 285, 325, 335, 386, 430
- Balș, Teodor, 187
- Baltag, Cezar, 302, 381, 384, 604

Baltazar, Camil, 888
 Balzac, Honoré de, 109, 344, 458
 Banciu, Paul Eugen, 257, 535, 541, 887
 Bancquart, Marie-Claire, 389
 Bandrabur, Ionel, 462
 Banu, George, 552, 711
 Banuș, Maria, 766
 Barbă, Gheorghe, 31, 877
 Barborică, Corneliu, 137, 393, 563, 766
 Barbu, Eugen, 16, 17, 51, 99, 129, 130, 164, 179, 198, 204, 269, 277, 322, 417, 438, 446, 487, 588, 606, 682, 700, 789, 828
 Barbu, I. Al., 779
 Barbu, Ion (Dan Barbilian), 51, 87, 126, 186, 242, 287, 290, 300, 381, 411, 482, 504, 536, 556, 569, 604, 620, 649, 668, 677, 749, 765, 778
 Barbu, Ion (grafician), 78, 582, 583
 Barbu, Marcela, 482
 Barbu, Marian, 324, 386, 865
 Barbu, Mihai, 50
 Barbu, Nicolae-Mihail, 553
 Barbu, Petre, 22, 226, 238, 299, 543, 630, 699, 752
 Barbu, Viorel, 21
 Barcan, Luiza, 118, 206, 287, 380, 473, 546, 602
 Bardan, Vasile, 52, 54, 216, 284, 285, 377, 440, 612, 670, 686, 896
 Barna, Horia, 231
 Barnoschi, D.V., 88
 Barrico, Alessandro, 789
 Bashota, Sali, 31, 885
 Baștovoi, Ștefan, 132, 299, 336, 596, 658
 Baudelaire, Charles, 221, 309, 566, 659, 783
 Baudrillard, Jean, 580
 Băciuț, Nicolae, 259, 344
 Bădărău, Daniela, 482
 Bădescu, Horia, 51, 373
 Bădescu, Laura, 853
 Bădiliță, Cristian, 89, 221, 245, 333, 352, 404, 406, 443, 510, 532, 550, 571, 581, 582, 629, 666, 667, 724, 750, 837
 Bădița, Dumitru, 444, 547
 Băicoianu, Anca, 64, 66, 124, 213, 293, 552, 568, 577, 624
 Băicuș, Iulian, 415
 Băieșu, Ion, 558, 710, 842
 Băieșu, Nicolae, 478
 Băileșteanu, Jean, 511
 Băjenaru, Grigore, 201
 Bălaj, Veronica, 137
 Bălan, George, 554
 Bălan, Ion Dodu, 158, 199, 242
 Bălaș, Radu, 32
 Bălașa, Marin Marian, 680
 Bălăceanu-Stolnici, Constantin, 245
 Bălăcioiu-Lovinescu, Ecaterina, 649, 847
 Bălăeț, Dumitru, 187
 Bălăiță, George, 56, 129, 130, 146, 164, 257, 269, 326, 334, 342, 468, 487, 494, 509, 705, 736, 737, 797, 799, 835, 866, 878
 Bălănescu, Sorina, 63
 Bălău, Ștefan, 340
 Bălcescu, N., 879
 Băltăgescu, Ingrid, 407
 Bălțeanu, Valeriu, 65
 Bălu, Andi, 306, 672
 Bălu, Ion, 206, 282, 302, 303, 384, 553, 554, 671, 678
 Bălulescu, Lavinia, 832
 Băncilă, Vasile, 142
 Bănescu, Constantin Virgil, 215, 368, 723, 765
 Bănulescu, Daniel, 6, 37, 70, 121, 128, 238, 260, 296, 299, 333, 476, 552, 646, 684, 700, 717, 819
 Bănulescu, Ștefan, 14, 129, 334, 376, 400, 471, 487, 557, 611, 670, 864, 881, 896
 Bănuță, Ion, 138
 Bărbat, Adriana, 7, 391, 454, 489, 567
 Bărbat, Mariana, 519
 Bărbulescu, Daniel, 489

- Bărbulescu, Marta, 338, 719, 720
 Bărbulescu, Mihai, 68
 Bărbulescu, Simion, 498, 868
 Băsescu, Traian, 76, 282, 333
 Bâgiu, Lucian, 728, 729, 783
 Bâle, Alexa Gavril, 130, 902
 Bărgău, Valeriu, 258, 304, 515, 554, 817, 868
 Bârlea, Ovidiu, 310
 Bârna, Alexandra, 700
 Bârna, Nicolae, 52, 206, 212, 215, 216, 227, 260, 284, 303, 378, 440, 472, 497, 608, 612, 767
 Bârna, Vlaicu, 677
 Bârsan, Ludmila, 728
 Bârsilă, Mircea, 430, 451, 475, 828
 Beaume, Pierre, 40
 Beck, Erich, 739
 Beckett, Samuel, 36, 423
 Beda, Corneliu, 310
 Bedrosian, Magdalena, 724
 Beethoven, Ludwig van, 759
 Béezina, Otokar, 359
 Béhar, Henri, 607
 Beigbeder, Frédéric, 698
 Beiu-Deșliu, Alina, 672, 815, 886
 Bejenaru, Matei, 25, 724
 Bektaş, Cengiz, 660, 662, 663
 Beldeanu, Ion, 58, 223, 356, 391, 522, 538, 550, 831, 832
 Belecciu, Domnitza Carmen, 738
 Beligan, Anamaria, 707
 Beligan, Radu, 136, 508
 Bell, Daniel, 41
 Bellow, Saul, 182, 231, 240, 263, 272, 282, 508, 577
 Ben Ami, v. Mihai, Bogdan Adrian
 Benador, Ury, 602, 759
 Benea, Marcela, 615
 Benga, Grațielă, 498
 Beniuc, Mihai, 179, 204, 677, 756, 790
 Benjamin, Lya, 546, 598
 Bennisar, Bartolomé, 266
 Berberova, Nina, 625
 Berce, Sanda, 71
 Bercea, Maria, 598, 633, 793
 Berceanu, Alexandru, 594
 Berdiaev, Nikolai, 572
 Bergman, Ingmar, 515
 Bergson, Henri, 56, 174
 Berindei, Dan, 245
 Berindei, Mihnea, 4
 Berindei, Mircea, 693
 Berindei, Nicolae, 22
 Bernea, Horia, 245
 Bernhard, Thomas, 419, 690, 837
 Berryman, John, 131, 179
 Bertola, Clody, 584
 Beșleagă, Vladimir, 168, 361, 388, 389, 478, 615
 Beteg, Miron, 903
 Beuran, Grigore, 754
 Bibescu, Marta, 141, 779
 Binder, Rodica, 14, 81, 167, 174, 398, 574, 628, 693, 767, 869, 884
 Bioy Casares, Adolfo, 258
 Bittel, Adriana, 14, 364, 801, 874, 883, 891, 898
 Bilbiie, Răduț, 624
 Bîțfoi, Dorin-Liviu, 8, 72, 230, 858
 Blaga, Dorli, 48, 50, 69, 115, 116, 253, 268, 282, 307, 373, 469, 680, 893
 Blaga, Lucian, 16, 17, 40, 48, 50, 51, 69, 70, 87, 91, 115, 119, 156, 162, 171, 175, 177, 185, 199, 214, 241, 245, 253, 258, 259, 267, 268, 282, 286, 288, 290, 307, 334, 336, 337, 359, 373, 374, 376, 379, 380, 382, 384, 395, 409, 411, 420, 428, 441, 459, 464, 469, 470, 471, 472, 473, 481, 492, 498, 499, 504, 536, 549, 556, 568, 570, 600, 603, 610, 612, 618, 621, 649, 668, 675, 677, 679, 680, 736, 738, 765, 775, 778, 784, 785, 798, 813, 818, 830, 848, 850, 853, 878, 892, 893
 Blake, William, 483, 579
 Blandiana, Ana, 6, 23, 36, 47, 50, 59, 64,

65, 66, 71, 92, 144, 164, 166, 183,
 208, 245, 284, 285, 286, 312, 347,
 374, 378, 412, 438, 507, 515, 518,
 526, 527, 546, 558, 582, 608, 617,
 646, 652, 656, 668, 681, 697, 708,
 717, 719, 763, 782, 784, 785, 786,
 787, 793, 847, 852, 854, 863, 864
 Blănaru, Ana Maria, 482
 Blecher, M., 201, 322, 497, 765, 770, 851
 Blendea, Vasile, 419, 838
 Bleoca, Liviu, 51, 282, 570, 571, 572, 624
 Blitikiotis, Nikos, 538
 Bloom, Harold, 233, 355, 363, 795, 865
 Blua, Gérard, 102
 Boaciu, Alina, 508
 Boal, Augusto, 148
 Boanchiș, Răzvan Ioan, 743
 Bobe, T.O., 2, 3, 7, 167, 189, 302, 524,
 623, 788, 905
 Boboc, Alina, 29, 76
 Boboc, Constantin, 382
 Boc, Daniel, v. Chardonnet, Constantin de
 Bocaniciu, Dan, v. Chardonnet, Constantin
 de
 Boda Edit, 254, 283
 Bodea, Lidia, 388
 Bodi, Andrei, 3, 19, 23, 39, 51, 58, 98,
 106, 321, 388, 529, 708, 749, 904
 Bodnaru, Adrian, 130, 725
 Bodnăraș, Emil, 275
 Bodrug, Iurie, 106
 Boerescu, Dan-Silviu, 419, 845
 Boerescu, Pârvu, 542
 Boeriu, Eta, 464
 Bogdan, George Radu, 758
 Bogdan-Duică, Gheorghe, 306
 Bogza, Geo, 108, 118, 156, 169, 241, 300,
 439, 678, 759, 783
 Boia, Lucian, 178, 315, 404
 Boiangiu, Magdalena, 190, 508
 Boicea, Dan, 792, 807
 Bojan, Mariana, 70, 101, 864, 893
 Bojescu, Constantin, 58
 Boldea, Iulian, 32, 127, 130, 162, 294,
 295, 301, 334, 347, 486, 573, 606,
 609, 612, 657, 818, 844, 863, 888,
 891, 899
 Bolea, Ștefan, 51, 441
 Bolintineanu, Dimitrie, 225, 712, 766
 Böll, Heinrich, 136, 595
 Bollon, Patrice, 53
 Bolocan, Vlad, 477
 Bologna, Corrado, 254
 Boltașu, Dorica, 82, 823
 Bomher, Noemi, 549, 739
 Bonciu, H., 273, 314, 497, 521, 543, 769,
 770
 Borbély, Ștefan, 4, 51, 115, 116, 144, 148,
 160, 187, 204, 219, 263, 280, 282,
 293, 321, 331, 335, 374, 385, 386,
 426, 441, 442, 469, 498, 609, 625,
 669, 707, 709, 711, 735, 788, 789,
 803, 842, 858, 860, 892
 Borcilă, Rozalia, 192
 Bordaș, Liviu, 63, 119
 Borges, Jorge Luis, 158, 258, 406, 564,
 861, 863, 864, 887, 888
 Borlovan, Nicolae, 714
 Borșan, Aurel, 64
 Borșan, Ioan, 484
 Borșoș, Mihai, 427
 Borta, Elena, 389
 Boskoff, Wladimir, 644
 Bostan, Grigore C., 36
 Böszörményi Zoltán, 581
 Bot/Both, Ioana, 49, 263, 329, 332, 401,
 441, 473, 593, 763, 814, 858
 Botca, Delia, 41
 Botez, Adrian, 810, 832
 Botez, Alice, 201, 317, 400, 584
 Botez, Mihai, 138
 Botezatu, Grigore, 478
 Botiș, Manuela, 374
 Botnaru, Sorin Th., 481
 Botoșaru, Carmen, 400
 Botoșineanu, Luminița, 383
 Botta, Dan, 171, 185, 199, 245, 395
 Botta, Emil, 258, 309, 400, 584, 606, 629,

- 651, 820, 846, 851
 Boz, Lucian, 379
 Bradea, Ioana, 7, 36, 63, 114, 163, 231, 324, 353, 358, 364, 370, 404, 416, 417, 566, 590, 634, 646, 684, 786, 796, 798, 802, 831, 880, 905
 Bradu, Anca, 373
 Braga, Corin, 24, 99, 117, 161, 280, 283, 296, 401, 441, 442, 519, 531, 552, 586, 593, 610, 706, 764, 774, 828, 860
 Braga, Rodica, 24
 Braga, Mircea, 285
 Bran, Codrina, 801
 Bran-Pierrot, Raluca, 801
 Brancu, Cristian, 64
 Braniște, Lavinia, 581, 813
 Braque, Georges, 59
 Bratu, Andreea, 825
 Bratu, Ileana, 711
 Brauner, H., 142
 Brauner, Victor, 504, 607
 Brăgaru, Carmen, 49, 173, 186, 317, 329, 336, 450, 628, 868
 Brăileanu, Răzvan, 4, 166, 311, 323
 Brăiloiu, C., 142
 Brătescu-Voinești, I. Al., 879
 Brâncuși, Constantin, 113, 117, 257, 317, 502, 504, 606, 607, 649, 818
 Brânzeu, Pia, 723
 Breban, Nicolae, 3, 10, 11, 33, 52, 54, 55, 56, 59, 67, 77, 82, 85, 86, 91, 115, 117, 129, 130, 205, 207, 208, 227, 238, 242, 269, 279, 286, 287, 295, 302, 319, 322, 334, 347, 372, 378, 385, 408, 409, 429, 470, 473, 474, 478, 483, 487, 488, 490, 509, 545, 546, 559, 588, 590, 598, 602, 603, 633, 672, 694, 719, 732, 734, 736, 737, 774, 785, 814, 827, 829, 863, 864, 867, 884, 886, 888, 889
 Brebenel, Cristian George, 182
 Brebenel, Stan, 556, 562
 Breb-Popescu, Nicolae, 538
 Brecht, Bertolt, 324
 Brenciu, Mircea, 779
 Breton, André, 564
 Brezianu, Andrei, 41, 63, 598, 902, 903
 Brezianu, Barbu, 197, 257, 317, 561, 598
 Brezuleanu, Ana-Maria, 329
 Brînceanu, Roxana, 644
 Broch, Herman, 136, 201
 Brodski, Iosif, 380, 474, 603
 Brown, Dan, 43, 88, 94, 177, 406, 422, 862
 Brucan, Silviu, 486, 576
 Brucăr, I., 258
 Bruckner, Pascal, 526, 589, 880
 Bruegel cel Bătrân, Peter, 343, 357
 Brumaru, A.I., 779
 Brumaru, Emil, 18, 32, 46, 49, 58, 60, 73, 80, 82, 89, 94, 98, 113, 126, 141, 143, 157, 160, 170, 181, 184, 198, 226, 235, 245, 261, 273, 275, 316, 322, 329, 345, 362, 398, 412, 413, 434, 441, 451, 463, 479, 497, 515, 526, 541, 551, 574, 578, 581, 583, 593, 599, 640, 641, 650, 651, 666, 692, 704, 714, 721, 722, 724, 728, 754, 755, 760, 761, 764, 780, 782, 788, 789, 800, 813, 823, 825, 833, 836, 852, 868, 874, 879, 883
 Brunea-Fox, F., 169
 Brunn, Albert von, 115
 Bucheru, Bogdan-Tudor, 229, 568
 Buciu, Marian Victor, 53, 55, 196, 282, 286, 294, 385, 472, 544, 548, 602, 670, 671, 677, 737, 774, 814, 884, 887, 891
 Buciumeanu, Cătălin, 793
 Buculei, Toader, 48, 261
 Bucur, Cornelia, 186
 Bucur, Romulus, 58, 339, 347, 570, 901, 907
 Bucurenci, Dragoș, 7, 184, 372, 405, 467, 489, 750
 Bucuța, Emanoil, 142
 Buda, Dumitru-Mircea, 294, 295, 339

- Budai-Deleanu, Ion, 69, 275, 442, 513
 Budău, Eugen, 549, 612, 767
 Budeanu, Irina, 29, 75, 89
 Budgen, Frank, 306
 Buduca, Ioan, 64, 122, 124, 204, 213, 291,
 356, 623, 631, 632, 845
 Buduru, Ciprian, 5
 Bufnilă, Ovidiu, 265
 Buga, Nazaria, 135
 Buican Peligrad, Denis, 429
 Buican, Tudor, 223
 Buiciuc, Aurel, 684, 866, 877
 Bujor, Mircea, 501
 Bukowski, Charles, 131, 179, 571
 Bulai, Elena, 49, 706
 Bulat, Virgil, 125
 Bulat, Vladimir, 26
 Bulatovici, Miodrag, 104
 Buleu, Constantina, 41
 Bulgakov, Mihail Afanasievici, 112, 136,
 165, 186, 252, 254, 283, 389, 470,
 684, 718, 772, 837, 842, 866, 878
 Bumb, Adrian Mihai, 557
 Bunaru, Eugen, 725
 Buñuel, Louis, 843
 Burac, Andrei, 740
 Burada, Cristian-Liviu, 240
 Burca, Nedeea, 585
 Burcea, Daniel, 383
 Burckhardt, Carl J., 452
 Buricea, Aurel M., 563, 680
 Burlacu, Alexandru, 500
 Burlacu, Matei, 71, 492
 Burroughs, William S., 699
 Burtan, Florea, 94, 756
 Burța-Cernat, Bianca, 1, 2, 568, 584, 620,
 644, 698, 706, 844, 872
 Bush, George W., 227, 430
 Busuioc, Aureliu, 327, 478, 615, 757
 Busuioc, Nicolae, 906
 Busuioceanu, Al., 79, 450
 Buta, Veronica, 130, 903
 Butnaru, Leo, 32, 58, 83, 84, 94, 108, 125,
 138, 154, 169, 182, 194, 223, 240,
 287, 290, 312, 324, 339, 356, 380,
 388, 393, 477, 478, 490, 570, 603,
 615, 646, 684, 693, 707, 741, 746,
 756, 790, 900
 Butulescu, Valeriu, 883
 Buz, Adrian, 283, 412, 624
 Buzăși, Ion, 35, 113, 274
 Buzdugan, Rodica, 657
 Buzea, Constanța, 6, 14, 18, 19, 23, 36,
 37, 65, 66, 70, 89, 114, 123, 164,
 175, 184, 208, 261, 285, 345, 358,
 390, 398, 490, 503, 515, 578, 581,
 583, 646, 651, 684, 694, 715, 723,
 759, 786, 798, 800, 802, 813, 853
 Buzera, Ion, 363, 424, 425, 534
 Buzoianu, Cătălina, 283
 Buzura, Augustin, 8, 25, 37, 56, 72, 76,
 77, 99, 103, 129, 147, 164, 190,
 206, 208, 235, 238, 240, 242, 245,
 269, 296, 302, 304, 330, 331, 333,
 342, 343, 385, 408, 487, 488, 490,
 494, 517, 535, 539, 588, 589, 633,
 671, 694, 838, 839, 848, 850, 853,
 862, 864, 869
 Byck, Jacques, 157
 Byron, Lord George Gordon, 673

C

- Caba, Olga, 464
 Cacoveanu, Viorel, 254, 283, 679, 754,
 784
 Caillois, Roger, 724
 Cajal, Nicolae, 474
 Calaprice, Alice, 782
 Calbaza-Ormenișan, Mirela, 374, 672
 Caloianu, Silvia, 476
 Calvino, Italo, 309
 Calvus, Jehan (Ivan Chelu), 296
 Camilar, Eusebiu, 680
 Campatelli, Maria, 127
 Camus, Albert, 579, 580, 685

- Cancicov, Georgeta Mircea, 141, 455
Candrea, I.A., 157
Canetti, Elias, 502, 574
Cange, Radu, 182, 459, 502, 554, 811, 816
Cantacuzino, Constantin, 267
Cantacuzino, Maria-Ioana, vezi Orlea, Oana
Cantemir, Antioh, 581
Cantemir, Dimitrie, 31, 395, 400, 505, 581, 618, 896
Cantemir, Maria, 581
Cantemir, Romea, 753, 877
Cantuniari, Ileana, 662
Cantuniari, Mihai, 86, 246, 606, 764, 836
Čapek, Karel, 26, 571, 593
Capote, Truman, 174
Capșa, Liviu, 144, 430, 451, 475, 548, 563
Cara, Veronica A., 7, 123, 529, 796
Caragea, Mioara, 213
Carageani, Gheorghe, 528
Caragiale, I.L., 16, 17, 22, 38, 52, 60, 62, 69, 70, 81, 101, 102, 107, 126, 127, 135, 136, 158, 171, 173, 190, 191, 200, 201, 207, 243, 284, 288, 294, 306, 313, 344, 407, 411, 420, 470, 569, 580, 587, 600, 609, 612, 613, 623, 627, 636, 640, 686, 693, 714, 735, 761, 768, 798, 799, 804, 819, 828, 838, 841, 856, 867, 871, 880, 883, 890
Caragiale, Mateiu I., 23, 69, 126, 156, 186, 244, 313, 497, 557, 560, 646, 684, 724, 780, 840, 851
Caragiu Marioțeanu, Matilda, 800
Caraion, Ion, 95, 169, 241, 255, 267, 300, 325, 425, 430, 446, 603, 636, 817
Caraman, Petre N., 430
Caraman, Petru (etnolog), 142
Caraman, Ștefan, 191, 550, 717, 805
Carandino, N., 138, 430, 446
Caranfil, Nae, 754
Caranica, Nicu, 464
Cardaș, Gh., 157
Carianopol, Virgil, 430
Carmel, Shaul, 56
Carmen Sylva, Regina Elisabeta a României, 50
Carp, P.P., 695
Carpov, Maria, 866
Carsochie, Lorian, 887
Casadio, Giovanni, 85
Casanova, Pascale, 470, 472, 682
Casimcea, Mircea Ioan, 445, 557, 877
Cassian, Nina, 28, 48, 52, 63, 95, 114, 156, 157, 300, 301, 377, 501, 686, 753, 769, 808, 809, 812, 869
Catalano, Constantin, 225, 244
Catanoy, Nicholas, 307
Catarig, Sorin, 490, 492
Cazaban, Alexandru, 276
Cazaban, Theodor, 276
Cazacu, Alexandru, 429
Cazacu, Boris, 628
Cazan, Eugen, 672
Cazan, Gh. Al., 553
Cazimir, Otilia, 301, 384
Cazimir, Ștefan, 19, 362, 434, 565, 600, 813, 883
Căliman, Călin, 52, 54
Căliman, Ion, 714
Călin, Constantin, 97, 104, 110, 120, 554
Călin, Liviu, 173
Călin, Vera, 156, 157, 292, 366, 572, 704
Călinescu, Al., 38, 93, 116, 147, 231, 275
Călinescu, Aurelia, 340
Călinescu, G., 17, 19, 39, 44, 67, 109, 111, 113, 140, 157, 159, 188, 197, 205, 225, 237, 239, 242, 264, 271, 284, 286, 301, 306, 310, 328, 384, 484, 573, 587, 592, 606, 612, 619, 672, 687, 705, 712, 766, 770, 804, 851, 868, 870, 881, 882
Călinescu, Matei, 4, 50, 51, 52, 59, 129, 130, 161, 186, 192, 201, 222, 238, 239, 243, 263, 288, 294, 314, 334, 346, 469, 487, 488, 540, 597, 608, 625, 667, 734, 737, 814, 890
Călugăru, Ion, 759

Căplescu, Romulus, 5, 51, 406, 458, 509,
 647, 776, 793, 808
 Căprariu, Al., 754
 Cărbunariu, Gianina, 238, 576, 577, 805
 Cărtărescu, Mircea, 3, 7, 19, 23, 25, 26,
 27, 36, 43, 51, 69, 94, 106, 126,
 128, 150, 170, 179, 181, 207, 227,
 228, 230, 231, 235, 238, 239, 269,
 279, 281, 287, 296, 320, 321, 322,
 330, 331, 347, 349, 359, 360, 365,
 372, 380, 400, 404, 415, 417, 432,
 436, 442, 451, 456, 465, 478, 480,
 482, 501, 502, 505, 507, 508, 517,
 518, 520, 524, 526, 528, 530, 532,
 533, 536, 540, 558, 575, 587, 605,
 608, 612, 623, 646, 650, 661, 662,
 664, 665, 668, 670, 672, 684, 694,
 703, 707, 708, 747, 750, 770, 782,
 785, 786, 787, 793, 803, 804, 808,
 821, 823, 824, 827, 829, 845, 852,
 861, 863, 876, 896, 900, 901, 902,
 907
 Căsuță, Andrei, 454, 507, 529, 620, 624
 Câmpan, Diana, 385
 Cântec, Oltița, 860
 Cărlan, Nicolae, 122, 800, 818, 830, 882
 Cârlova, Vasile, 442, 831
 Cărlugea, Zenovie, 680
 Cărneci, Magda, 7, 23, 26, 45, 72, 116,
 212, 389, 540, 605, 623, 656, 735,
 842, 861, 893, 901, 907
 Cărneci, Radu, 170, 291, 545, 603, 604,
 662
 Cârstea, Cristina, 470
 Cârstea, Mircea, 133, 306, 307, 554, 556
 Ceaușescu, Gheorghe, 96, 277, 435, 503,
 566, 761, 837
 Ceaușescu, Nicolae, 63, 78, 109, 132, 136,
 144, 166, 179, 187, 203, 213, 239,
 277, 289, 402, 436, 516, 583, 588,
 753, 850, 869
 Ceaușu, Gheorghe, 287
 Cehov, A.P., 158, 250, 280
 Celan, Paul, 81, 131, 133, 490, 585
 Céline, Louis-Ferdinand, 136, 700
 Cengiz, Gülsüm, 663
 Cepoi, Ion, 390
 Ceran, Lia, 866
 Ceranu, Nina, 153
 Cercel, Cristian, 507, 596, 625, 644, 655,
 695, 824, 873
 Cerchează, Doina, 563, 877
 Cerghizan, Sanda, 489
 Cerin, Sorin, 85
 Cerna, Dumitru, 204, 681, 735
 Cernat, Paul, 1, 2, 8, 20, 38, 42, 43, 64,
 66, 71, 93, 147, 150, 153, 165, 173,
 193, 215, 216, 217, 228, 233, 234,
 235, 237, 268, 292, 320, 321, 326,
 333, 353, 363, 367, 370, 418, 423,
 426, 436, 440, 465, 483, 496, 525,
 528, 529, 532, 533, 534, 551, 575,
 576, 578, 589, 595, 608, 609, 622,
 624, 630, 638, 645, 646, 654, 658,
 679, 684, 699, 700, 707, 709, 711,
 717, 725, 751, 759, 787, 788, 794,
 796, 805, 821, 824, 825, 858, 860,
 874, 889, 897
 Cernătescu, Radu, 169, 182, 271, 766
 Cernăuți-Gorodețchi, Mihaela, 263
 Cernea, Remus, 765
 Cernica, Viorel, 553, 739
 Cervantes, Miguel de, 43, 66, 76, 258,
 266, 684, 740, 786, 798, 802
 Cesereanu, Ruxandra, 4, 23, 24, 73, 79,
 101, 104, 117, 118, 124, 161, 181,
 193, 204, 222, 233, 239, 254, 283,
 309, 310, 314, 321, 343, 347, 375,
 400, 420, 441, 455, 470, 477, 490,
 493, 495, 496, 511, 531, 567, 569,
 590, 595, 596, 601, 610, 645, 697,
 705, 748, 764, 772, 774, 782, 784,
 793, 828, 837, 860, 861, 866, 872,
 889, 901
 Cetea, Doina, 52, 56, 254, 489, 520, 784
 Ceuca, Justin, 117
 Chagall, Marc, 54, 377, 581, 735
 Chandler, Raymond, 571

Char, René, 309
 Chardonnet, Constantin de, 154
 Cheianu, Constantin, 389, 896
 Chelariu, Șerban, 382
 Chelaru, Marius, 58, 208, 339, 739, 866
 Chendi, Ilarie, 829
 Chepeneag, Corina, 510
 Cheșuț, Cristian, 865
 Chevalier, Tracy, 169
 Chicet, Isidor, 382
 Chichere, Ion, 80, 355, 685, 686, 699
 Chifor, Valentin, 904
 Chifu, Gabriel, 11, 14, 71, 117, 143, 171,
 195, 196, 210, 216, 231, 240, 302,
 356, 386, 468, 511, 663, 684, 853
 Chihaiia, Carmen, 5
 Chihaiia, Matei, 299
 Chihaiia, Pavel, 95, 154, 164, 241, 427,
 428, 446, 773
 Chimet, Iordan, 56, 86, 239, 273, 446, 609
 Chioaru, Dumitru, 24, 48, 56, 58, 118,
 120, 130, 162, 339, 340, 347, 380,
 387, 396, 483, 646, 648, 684, 791,
 890
 Chiper, Grigore, 83, 125, 388, 476, 613,
 614, 640, 693, 741, 745, 746, 754,
 757, 883, 897, 898
 Chiper, Tita, 801
 Chira, Minerva, 210, 386, 668, 680, 883
 Chiriac, Rodica, 476
 Chiribuță, Rita, 358, 482
 Chirilă, Gabriela, 163, 203, 293, 351, 403
 Chirion, Daniela, 580
 Chiriță, Valentina, 808
 Chirnoagă, Marcel, 793
 Chiscop, Emilia, 283, 697, 716, 901
 Chișu, Dan, 611
 Chișu, Lucian, 862
 Chițu, Maria P., 511
 Chiva, Ionuț, 7, 9, 11, 36, 167, 281, 302,
 324, 331, 364, 405, 406, 417, 467,
 489, 507, 546, 567, 634, 646, 684,
 808, 825, 831, 866, 878, 904, 905
 Chivu, Carmen, 255, 320, 337, 599, 686
 Chivu, Marius, 6, 7, 8, 15, 16, 17, 43, 85,
 93, 94, 97, 104, 105, 106, 111, 132,
 155, 159, 171, 181, 184, 187, 198,
 207, 216, 226, 239, 244, 247, 259,
 266, 273, 315, 321, 322, 327, 343,
 351, 361, 363, 364, 365, 395, 397,
 412, 426, 432, 440, 449, 456, 460,
 500, 515, 524, 534, 563, 572, 580,
 585, 638, 650, 661, 664, 691, 701,
 706, 711, 712, 763, 767, 781, 788,
 799, 811, 815, 861, 905, 906
 Chojnacki, Roland, 389
 Christi, Aura, 54, 56, 58, 115, 118, 132,
 152, 204, 205, 207, 208, 210, 283,
 286, 287, 288, 296, 312, 319, 375,
 378, 380, 387, 474, 476, 488, 546,
 601, 670, 672, 674, 737, 739, 774,
 796, 814, 815, 884, 885, 886, 893,
 901
 Ciachir, Dan, 333, 625
 Cianciolo, Umberto, 411
 Cicanci, Olga, 329
 Ciceu, Cristian, 283
 Cicu, Tudor, 556
 Cimpoeșu, Petru, 81, 128, 296, 322, 535,
 663, 705, 746, 781, 887, 905, 906
 Cimpoi, Mihai, 52, 62, 63, 83, 94, 99, 107,
 125, 126, 156, 190, 378, 385, 412,
 525, 672, 678, 688, 707, 724, 737,
 767, 771, 774, 897, 899
 Cimponeriu, Lorin, 503, 656, 716
 Ciobanu, Constantin Th., 767
 Ciobanu, Mircea, 129, 146, 242, 269, 306,
 317, 334, 472, 473, 487, 501, 681
 Ciobanu, Mircea V., 106, 387, 525, 614,
 693, 741, 746, 757, 899
 Ciobanu, Nicolae, 305
 Ciobanu, Petre, 195
 Ciobanu, Radu, 98, 244, 435
 Ciobanu, Vitalie, 8, 41, 83, 105, 124, 125,
 230, 251, 387, 388, 389, 477, 478,
 615, 663, 740, 741, 746, 805, 896,
 900
 Ciobănuț, Marcela, 482

Ciobăcă, Cezar Florin, 482
 Ciobotari, Cătălin, 675
 Ciocan, Cristian, 692
 Ciocan, Iulian, 106, 125, 477, 615, 746, 898, 899
 Ciocanu, Ion, 478
 Ciocăzanu, Adrian, 404
 Ciocârlie, Alexandra, 98
 Ciocârlie, Livius, 129, 149, 224, 262, 316, 347, 449, 450, 452, 468, 487, 543, 609, 623, 630, 701, 702, 716, 736, 786, 791, 802, 833, 861, 882, 906
 Ciochină, Angela, 581
 Ciochină, Raluca, 249, 597, 629, 803
 Cioclea, Eugen, 693, 741, 756
 Cioculescu, Barbu, 14, 48, 83, 86, 104, 134, 158, 171, 173, 195, 223, 226, 344, 356, 361, 372, 386, 389, 414, 426, 427, 428, 510, 515, 636, 646, 684, 723, 780, 783, 810, 813, 869, 882
 Cioculescu, Simona, 46, 59, 76, 98, 109, 183, 186, 258, 271, 359, 411, 878
 Cioculescu, Șerban, 39, 67, 158, 171, 173, 186, 195, 258, 271, 397, 410, 431, 510, 591, 687, 819
 Ciomoș, Virgil, 866
 Ciopraga, Constantin, 60, 82, 119, 149, 289, 380, 412, 478, 547, 603, 664, 682, 738, 818, 888
 Cioran, Aurel, 553
 Cioran, Emil, 13, 15, 21, 28, 37, 54, 59, 69, 83, 84, 92, 131, 142, 237, 250, 253, 264, 274, 278, 286, 290, 294, 346, 376, 411, 455, 456, 470, 490, 497, 504, 512, 539, 549, 553, 554, 563, 571, 572, 579, 581, 582, 584, 607, 613, 690, 716, 737, 745, 747, 774, 782, 786, 790, 793, 822, 859, 861, 894
 Ciorănescu, George, 154, 842
 Ciornei, Alexandra-Catrina, 481
 Cioroianu, Adrian, 889
 Ciotloș, Cosmin, 275, 316, 565, 628, 770, 837, 869
 Cipariu, Dan Mircea, 58, 93, 136, 208, 444, 842, 856
 Cipariu, Timotei, 35, 113
 Cistelecă, Al., 31, 45, 46, 87, 93, 127, 130, 147, 149, 155, 162, 170, 207, 235, 236, 293, 296, 297, 300, 315, 326, 333, 339, 341, 343, 347, 348, 361, 398, 404, 433, 434, 468, 485, 486, 489, 498, 534, 556, 607, 616, 617, 657, 728, 745, 747, 749, 750, 771, 779, 791, 836, 839, 878, 900, 904
 Cistelecă, Alex, 136, 184, 334, 456, 491, 552, 617, 749, 861, 904
 Cistelecă, Ioana, 102, 218, 252, 335, 519, 683, 752, 826, 901
 Ciuban, Gavril, 754, 819
 Ciubotaru, Adrian, 693, 741, 746, 757, 899
 Ciupureanu, Ionel, 585, 586
 Ciutacu, Vasile Ioan, 832
 Ciută, Liana Maria, 182
 Claymoor, 560, 692
 Cliuc, Vitalie, 564
 Cliveț, Nicoleta, 228, 321
 Coandă, George, 267, 817
 Coande, Nicolae, 58, 119, 120, 162, 216, 477, 555, 570, 575, 576, 655, 696, 704, 709, 717, 873
 Cocom Pech, Jorge Miguel, 829
 Cocora, Ion, 18, 124, 134, 138, 254, 283, 291, 479, 735
 Codoban, Aurel, 8, 68, 101, 460, 461
 Codreanu, Marin, 305, 553, 556
 Codreanu, Theodor, 63, 90, 92, 133, 285, 386
 Codreanu Tiron, Viorela, 675
 Codrescu, Andrei, 126, 172, 231, 263, 276, 322, 328, 421, 467, 470, 494, 498, 608, 647, 679, 710, 783, 807, 833, 846
 Codrin, Șerban, 76, 121, 133, 271, 523, 538, 713, 714

Codruț, Mariana, 23, 126, 150, 350, 388, 704, 746, 790, 901
 Coelho, Paolo, 177, 230, 251, 526, 708, 823
 Coetzee, J.M., 698
 Cohen, Annie, 764
 Cohen, Leonard, 508, 722
 Coja, Ion, 438
 Cojan, Ana, 18
 Cojar, Ion, 192
 Cojocaru, Dragoș, 59, 64, 383, 475, 739, 818
 Cojocaru, Sanda, 478
 Cojocaru, Valentin, 556
 Colceriu, Ramona, 32, 488, 489
 Colesnic, Iurie, 478
 Colfescu, Silvia, 555
 Coliban-Petre, Alexandra, 515
 Colman, Irene, 210
 Coloșenco, Mircea, 185, 206, 574, 818
 Colta, Onisim, 308
 Coman, Codrin, 779
 Coman, Dan, 5, 6, 56, 58, 131, 179, 255, 291, 355, 359, 480, 597, 658, 665, 708, 820, 904, 905
 Coman, Daniela, 661
 Coman, Marian, 455, 529, 773, 823, 860
 Comarnescu, Petru, 560, 799, 849
 Comănescu, Denisa, 7, 167, 227, 231, 323, 353, 389, 609, 708, 765
 Comănescu, Ileana, 54
 Comănescu, Radu, 135
 Conachi, Costache, 639
 Condeescu, Alexandru, 43, 192, 242, 360, 507, 543, 544, 546, 646, 672, 684, 786, 792, 798, 802, 806, 807, 862
 Condrea Derer, Doina, 775, 227, 502
 Condrei, Elena, 538
 Conița Lena, 259, 273, 381, 511, 681, 877
 Conrad, Jean-Yves, 607
 Constandache, G.G., 54, 286, 379
 Constandache, Marian, 211, 289
 Constante, Lena, 812
 Constantin, Cătălin D., 8, 72, 87, 692
 Constantin, Daniel v. Chardonet, Constantin de
 Constantin, Ilie, 4, 7, 34, 58, 111, 170, 317, 398, 455, 470, 498, 501, 574, 666, 705, 800, 836
 Constantine, David, 352, 399
 Constantinescu, Antonia, 154
 Constantinescu, Doina, 24
 Constantinescu, Gh. (elev), 88
 Constantinescu, Iulia, 271, 445
 Constantinescu, Marina, 14, 19, 452, 502, 508, 566, 637, 814, 852, 874
 Constantinescu, Mircea, 356
 Constantinescu, Muguraș, 19, 175, 837
 Constantinescu, Nicolae, 175
 Constantinescu, Paul, 325
 Constantinescu, Pompiliu, 42
 Constantinescu, Ralița, 4, 7, 170
 Constantinescu, Raul, 740
 Constantinovici, Simona, 31, 859
 Conta, Vasile, 695, 879
 Contraș, Cristian, 527
 Copilul-Minune, Adrian, 239, 714
 Coposu, Corneliu, 835
 Corbea-Hoișie, Andrei, 21, 39, 51, 72, 193, 861
 Corbu, Daniel, 58, 63, 164, 172, 475, 739, 754, 819
 Corbu, George, 109, 110
 Corcan, Diana, 312, 358, 429
 Cordoș, Sanda, 24, 100, 140, 235, 236, 239, 281, 321, 322, 326, 333, 347, 353, 401, 422, 441, 466, 499, 534, 543, 630, 697, 752, 779, 784, 853, 860, 901
 Corjos, Nicolae, 508
 Corlaci, Ben, 29, 95
 Corlat, Nicolae, 58
 Corlățan, Mirela, 277, 330
 Cormoș, Grațian, 69, 420, 519
 Corn, Sebastian A., 161, 176, 238
 Cornea, Ana, 50
 Cornea, Andrei, 4, 8, 23, 25, 36, 218, 238, 321, 322, 353, 542, 543, 619, 696

- 823, 833, 866, 870, 874
 Cornea, Doina, 4, 144, 323, 330, 347, 785
 Cornea, Paul, 3, 41, 51, 144, 178, 187,
 200, 322, 383, 481, 531, 564, 569,
 619, 621, 862
 Corneanu, L., 474
 Cornescian, Nicolae, 818
 Cornu, Aurora, 91, 413, 572
 Corobca, Liliana, 79, 387, 651, 758, 759,
 776, 777, 844, 874, 898
 Coroiu, Constantin, 5, 6, 21, 37, 67, 82,
 91, 103, 148, 192, 290, 481, 549,
 592, 606, 664
 Cortázar, Julio, 81
 Coruț, Pavel, 109, 442, 587, 823
 Cosașu, Radu, 7, 82, 129, 130, 190, 206,
 269, 321, 333, 334, 456, 487, 558,
 585, 661, 723, 811, 828, 864, 896
 Cosem, Michel, 787
 Cosmineanu, Clara (Mareș, Clara), 438,
 448, 544
 Costa, Ioana, 64
 Costache, Adrian, 195, 429, 771, 777
 Costenco, Nicolae, 627
 Costin, Calistrat, 606, 767
 Costin, Miron, 65, 87, 168
 Costinaș, Iosif, 725
 Coșbuc, George, 16, 17, 127, 225, 226,
 244, 254, 271, 283, 384, 504
 Coșoreanu, Valentin, 502
 Coșeriu, Eugen, 737
 Coșoveanu, Gabriel, 191, 196, 271, 363,
 398, 779, 819
 Coșovei, Ștefania, 680
 Coșovei, Traian T., 19, 300, 304, 329, 468,
 508, 552, 629, 670, 717, 751, 757,
 805, 806, 808, 866, 878, 907
 Cotorcea, Livia, 888
 Cotrău, Liviu, 628
 Cotruș, Aron, 133, 547, 831
 Cotruș, Ovidiu, 325, 430
 Courriol, Florica, 853
 Courriol, Jean-Louis, 382
 Coutinho, Maria João, 853
 Covaci, Stela, 180, 181, 818
 Covaliu, Oana, 789
 Covor, Tatiana, 691
 Cozea, Liana, 812, 822
 Cozmei, Ion, 740
 Crainic, Nichifor, 39, 394, 395, 430, 867
 Crama, Mihail, 446
 Crăciun, Alexandra, 216, 440
 Crăciun, Dana, 574
 Crăciun, Gheorghe, 1, 3, 7, 12, 21, 23, 36,
 62, 64, 66, 71, 106, 127, 144, 171,
 228, 230, 231, 238, 239, 293, 296,
 302, 321, 322, 347, 348, 363, 430,
 436, 451, 475, 484, 495, 504, 505,
 518, 535, 540, 551, 558, 577, 608,
 637, 646, 655, 684, 694, 698, 716,
 717, 726, 747, 782, 786, 787, 793,
 798, 802, 808, 819, 825, 827, 843,
 845, 852, 855, 863, 870, 872, 889,
 890, 904
 Crăciun, Victor, 481, 637
 Crăciunescu, Ioana, 58, 708, 791
 Crăciunescu, Pompiliu, 374
 Crăițu, Aurelian, 60
 Crăsnaru, Daniela, 593
 Creangă, Ion, 42, 45, 47, 56, 63, 102, 107,
 156, 172, 201, 225, 226, 243, 310,
 374, 400, 481, 507, 564, 569, 612,
 620, 720, 834, 883
 Crețan, Constantin, 18, 244
 Crețan, Gabriela, 134, 298
 Creția, Petru, 237, 421, 526, 580, 634,
 703, 796
 Crețu, Bogdan, 62, 121, 210, 216, 285,
 290, 383, 440, 481, 515, 516, 549,
 606, 673, 739, 819
 Crețu, Ion, 29, 45, 76, 133, 272, 312, 339,
 522, 648, 757, 832, 878
 Crețu, Nicolae, 60, 481, 549, 675, 739, 818,
 Crețu, Tudor, 209, 297, 490, 745, 750
 Cristea, Corina, 723
 Cristea, Dan, 56, 107, 141, 152, 171, 195,
 196, 198, 317, 383, 541, 646, 678,
 684, 779, 866, 878

- Cristea, Radu Călin, 468, 625
 Cristea, Simion, 853
 Cristea, Stan V., 122, 305, 561, 606
 Cristea, Tudor, 6, 91, 159, 526
 Cristea, Valeriu, 290, 317, 535
 Cristea-Enache, Daniel, 5, 19, 36, 52, 67, 81, 82, 90, 93, 103, 117, 135, 147, 149, 179, 183, 192, 213, 214, 215, 217, 218, 221, 227, 235, 239, 243, 256, 261, 273, 283, 317, 326, 333, 342, 360, 364, 376, 396, 412, 425, 433, 439, 440, 449, 460, 491, 499, 513, 525, 534, 556, 563, 568, 569, 574, 581, 592, 593, 599, 624, 626, 637, 650, 654, 665, 666, 667, 691, 704, 712, 720, 759, 768, 769, 771, 779, 780, 786, 787, 801, 805, 809, 813, 821, 833, 838, 839, 842, 849, 854, 867, 869, 870, 881, 883, 889, 895
 Cristescu, Ioan, 124, 484
 Cristescu, Maria Luiza, 711
 Cristescu, Nicolae, 714
 Cristi, Adi, 866
 Cristian, Constantin, 897
 Cristian, Roxana, 509
 Cristofor, Ion, 68, 122, 133, 219, 254, 283, 307, 374, 385, 492, 557, 681, 708, 752
 Cristoiu, Ion, 367
 Criș, Mariana, 12, 29, 44, 85, 94, 107, 167, 194, 312, 338, 356, 358, 427, 445, 876
 Crișan, Ioana, 184
 Crișan, Lia, 593
 Crohmălniceanu, Ov. S., 239, 271, 376, 431, 558, 687, 688, 718, 766, 794, 885
 Croitoru, Roxana, 502, 610
 Crudu, Dumitru, 218, 299, 303, 421, 439, 693, 741, 756, 845
 Csejka, Gerhard, 694
 Csejka-junior, Gerhard, 477
 Cubleşan, Constantin, 4, 71, 83, 102, 374, 385, 441, 557, 786, 830, 872
 Cubleşan, Victor, 118
 Cuciureanu, Lucia, 904
 Cucu, Mihai, 3, 383
 Cucuian, Simona-Ioana, 130, 131, 487
 Cudalb, Ileana, 379
 Cugler, Grigore, 273
 Cugno, Marco, 52, 227, 528, 775, 894
 Culcer, Dan, 127, 785, 853
 Culcer, Rodica, 486, 889
 Culianu, Ioan Petru, 45, 75, 98, 168, 174, 196, 339, 422, 459, 460, 533, 543, 549, 558, 608, 613, 689
 Cunningham, Michael, 201, 698, 761
 Cupcea-Josu, Argentina, 478
 Cupșa, Augustin, 563, 604, 713, 832
 Curman, Peter, 663
 Curta, Eugen, 32, 339, 489, 878
 Curtean, Mihail, 889
 Curtescu, Margareta, 693, 741, 757
 Curticeanu, Silviu, 686
 Cușnarencu, George, 296, 535
 Cușner, Valeriu, 672
 Cușnir, Maria Elena, 481
 Cuțitaru, Codrin Liviu, 21, 72, 389, 566, 628

D

- Dabija, Adina, 299
 Dabija, Alexandru, 121, 508
 Dabija, Nicolae, 413, 888
 Dadoun, Roger, 447
 Daian, Paul, 233, 356, 421, 530
 Dalí, Salvador, 377, 573, 783
 Daliș, Gabriel, 674
 Damaschin, Dan, 214, 681
 Damian, Horia, 613
 Damian, Liviu, 63
 Damian, Mircea, 430
 Damian, S., 4, 92, 197, 450, 463, 602, 687, 737, 761, 885

Damian, Ștefan, 374
 Damian, Theodor, 605, 678, 680
 Dan, Ilie, 383, 606
 Dan, Mariana, 895
 Dan, Pavel, 560
 Dan, Sergiu Pavel, 403, 481
 Dan, Simina-Maria, 137
 Dan, Vasile, 40, 57, 78, 347
 Danciu, Ion Maxim, 68, 221, 309, 492, 829
 Danciu, Traian, 306
 Daneliuc, Mircea, 285, 296, 535, 700, 754, 827
 Danilov, Nichita, 12, 18, 21, 58, 62, 131, 135, 155, 164, 165, 302, 388, 389, 439, 461, 477, 570, 573, 581, 681, 829, 866, 876, 886
 Dante, Alighieri, 8, 64, 102, 323, 402, 404, 443, 445, 511, 566, 732, 786
 Danțiș, Gabriela, 837
 Dascălu, Bogdan Mihai, 118, 207, 287, 380, 472, 474, 545, 672, 737, 885
 Dascălu, Crișu, 725
 Daciu, Iordan, 19, 36, 141, 261, 398, 452, 498, 580, 693, 711, 724, 771, 799, 831
 David Drogoreanu, Emilia, 227
 Dávid Gyula, 254
 David, Ioan, 130
 David, Mihaela, 54
 Dămăcuș, Iulian, 831
 Dănilă, Dan, 121, 818
 Dărăbuș, Carmen, 69
 Dărămuș, Lucia, 118, 131, 489, 717, 728, 729, 783, 887
 Dâncu, Vasile George, 683
 De Ligne, Anne, 866
 De Luca, Erri, 593
 De Weck, René, 779
 Debattista, Marina, 273
 Debrinay-Rizos, Manuele, 866
 Decuble, Gabriel H., 64, 122, 212, 291, 299, 483, 551, 577, 607, 822, 889
 Deguy, Michel, 377
 Del Fabbro, Fulvio, 64
 Deleanu, Iulia, 835
 Deleanu, Liviu, 675
 Deletant, Andreea, 44
 Dembinski, Dominic, 181
 Demény Péter, 907
 Demeter, Gabriela, 903
 Demetrescu, Camil, 277
 Demetrian, Bucur, 196
 Demetrius, Lucia, 141
 Demian, Iarina, 66
 Densusianu, Ov., 157
 Densușianu, Aron, 243
 Derrida, Jacques, 298, 568
 Derșidan, Ioan, 294
 Desnos, Robert, 581
 Despois, Jela, v. Doina, Jela
 Deșliu, Al., 84, 223, 306, 337, 374, 383, 640
 Deșliu, Dan, 108, 320, 558, 766
 Deutsch, Cristina, 54, 612, 670
 Diaconescu, Dan, 159
 Diaconescu, Ioana, 172, 398, 601, 646, 652, 684, 749, 757, 812, 845, 880
 Diaconescu, Mihail, 337
 Diaconescu, Paula, 582
 Diaconu, Gelu, 345
 Diaconu, Marin, 24, 116, 301, 306, 384, 386, 552, 553, 554, 626, 677
 Diaconu, Mircea A., 18, 20, 54, 58, 60, 82, 119, 125, 133, 135, 173, 192, 210, 217, 222, 290, 294, 305, 313, 381, 388, 398, 426, 433, 440, 476, 477, 540, 554, 555, 600, 605, 609, 613, 673, 739, 745, 778, 779, 786, 790, 795, 799, 809, 816, 822, 866, 894, 897
 Diaconu, Olga-Alexandra, 749
 Diaconu, Virgil, 305, 315, 430, 451, 475, 656, 739
 Diamandi, Liviu, 808
 Dianu, Romulus, 430
 Dianu, Viorel, 240, 271, 510, 555, 720, 737, 877

Dickens, Charles, 603
 Dickinson, Emily, 381, 574
 Dicu, Constantin, 183
 Diesbach, Ghislain de, 98
 Dilthey, Wilhelm, 259, 456
 Dima, Al., 35, 49, 693
 Dima, Simona-Grazia, 798, 800, 808
 Dimisianu, Gabriel, 14, 15, 48, 56, 82, 89,
 93, 117, 147, 149, 164, 196, 207,
 212, 296, 297, 345, 356, 364, 426,
 428, 450, 468, 520, 539, 557, 566,
 590, 613, 636, 663, 705, 710, 711,
 779, 799, 805, 809, 835, 841, 853,
 874, 884, 886, 895
 Dimisianu, Georgeta, 438
 Dimitrescu, Florica, 582
 Dimitriu, Daniel, 208
 Dimitriu, Ștefan, 431, 882
 Dimov, Leonid, 51, 126, 235, 241, 314,
 322, 412, 430, 446, 482, 497, 864
 Dincă, Dumitru Ion, 30, 328, 562
 Dinescu, Mircea, 156, 203, 422, 438, 501,
 807, 830, 856
 Dinescu, Viorel, 56, 61, 63, 304, 386, 445
 Dinițoiu, Adina, 144, 189, 202, 251, 279,
 364, 365, 415, 436, 467, 518, 618,
 621, 623, 659, 716, 771, 773, 790,
 804, 823, 843, 859
 Dinu, Mihai, 8, 137
 Dinu, Viorel, 306
 Dinulescu, Ioana, 198, 398, 445
 Dinutz, Mircea, 304, 680
 Dinuț, Titu, 511
 Diradurian, Gabriel, 663, 664, 679
 Djuvara, Neagu, 266, 889
 Doboș, Andrei, 400, 826
 Doboș, Dan, 161, 529
 Dobre, Ana, 12, 29, 107, 133, 196, 223,
 271, 356, 458, 556, 561, 680, 766
 Dobre, Manuela, 403
 Dobrescu, Alexandru/Al., 242, 243, 470,
 705, 767, 769
 Dobrescu, Anca, 419
 Dobrescu, Caius, 8, 23, 38, 42, 65, 66, 94,
 116, 144, 145, 152, 177, 178, 181,
 187, 230, 238, 293, 313, 321, 322,
 331, 353, 363, 542, 608, 700, 792,
 899
 Dobrescu, Florena, 5
 Dobrescu, Marius, 657, 765
 Dobrin, Marius, 315
 Dobrinescu, Traian, 245
 Dobrogeanu-Gherea, Constantin, 38
 Doca, Gheorghe, 5, 20, 37
 Dochia, Florin, 680, 907
 Doclin, Octavian, 345
 Dogaru, Vali, 487
 Dohi, Alexandru, 300, 852
 Doicescu, Andrei, 64
 Doina, Jela, 3, 66, 103, 144, 163, 300,
 435, 625, 649, 771, 824, 847, 901
 Doinaș, Ștefan Aug., 90, 116, 132, 239,
 241, 300, 325, 377, 410, 412, 430,
 445, 539, 558, 569, 574, 593, 636,
 668, 677, 722, 851, 864, 897
 Doman, Dumitru Augustin, 511, 606
 Dominte, Carmen, 393
 Domșa, Ilinca, 301, 486
 Dondorici, Iulia, 151, 366, 621
 Donea, Marilena, 6, 40
 Donici, Alecu, 16
 Dopcea, Marian, 133, 606
 Dora d'Istria, 872
 Dorgoșan, Traian, 725
 Dorian, Dorel, 835
 Dorian, Gellu, 57, 58, 60, 61, 78, 120,
 121, 162, 209, 224, 289, 381, 398,
 480, 547, 604, 610, 673, 714, 738,
 739, 754, 786, 817, 874, 886, 887
 Dosca, Aliona, 746
 Dosoștei, 87, 572
 Dostoievski, F.M., 272, 280, 385, 389,
 734, 760
 Draghinescu, Rodica, 210, 224, 725, 901
 Dragolea, Ioan, 204
 Dragolea, Mihai, 70, 131, 254, 335, 339,
 347, 557, 735, 784
 Dragomir, Alexandru, 36, 306, 542, 693

Dragomir, Caius Traian, 28, 133, 135, 194, 384, 428, 554, 643, 675, 676, 677, 678, 682, 687, 732, 797, 830, 837
 Dragomir, Cosmin, 134
 Dragomir, Ion, 45, 688
 Dragomir, Leonid, 850, 893
 Dragomirescu, Daniel, 713, 887
 Dragomirescu, Mihail, 286
 Dragoș, Elena, 40
 Dram, Constantin, 62, 121, 210, 290, 382, 480, 548, 605, 674, 739, 790, 818, 887
 Drašković, Boro, 668
 Drăgan, Daniel, 779
 Drăgan, Gheorghe, 767
 Drăgan, Ioana, 310, 329, 417, 470, 496, 536, 701
 Drăgan, Iosif Constantin, 277
 Drăgan, Mihai, 122
 Drăgan, Radu, 579
 Drăgan, Simona, 106, 552, 889
 Drăgănoiu, Ion, 134
 Drăghia, Ovidiu, 94, 147, 231, 264, 265, 416, 437, 698
 Drăghici, Maria, 408
 Drăghici, Marian, 29, 58, 80, 133, 259, 273, 375, 381, 475, 555, 638, 655, 749, 760, 791
 Drăghici, Mihaela, 397
 Drăgoi, Gabriela, 724, 771
 Drăgoi, Rodian, 818
 Drăguleasa, Andreea, 20
 Drăgușanul, Ion, 71
 Dreichlinger, Veronika, 855
 Dricu La Rochelle, Pierre, 633
 Drimba, Ovidiu, 647
 Drumaru, Gheorghe, 120, 240
 Drumea, Domnica, 6, 137, 179, 216, 480, 658, 867
 Druță, Ion, 361, 614, 742, 877, 878, 899
 Ducan, Daric, 502
 Duda, Virgil, 273, 539
 Dugneanu, Paul, 217, 376, 440, 612
 Duhamel, Georges, 174
 Dulea, Mihai, 391
 Dulvac, Horia, 191
 Duma, Dana, 285
 Dumas, Alexandre, 317, 503
 Dume, Teodor, 30
 Dumencu, Alexandra, 482
 Dumitrașcu, Aurel, 61, 114, 135, 290, 540, 604
 Dumitrașcu, Jean, 828
 Dumitrescu, Aurelian Titu, 680, 740
 Dumitrescu, Geo, 4, 29, 44, 95, 108, 175, 310, 325, 390, 412, 470, 471, 638, 673
 Dumitrescu, Marina, 394
 Dumitrescu, Mircia, 54, 360, 372, 838
 Dumitrescu, Savu, 353
 Dumitrescu, Sorin, 646
 Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 662, 727
 Dumitriu, Anton, 646, 684
 Dumitriu, Dana, 129, 141, 334, 487
 Dumitriu, Eugen, 276, 739
 Dumitriu, Petru, 54, 95, 112, 139, 140, 146, 242, 258, 269, 272, 273, 300, 327, 369, 459, 484, 558, 578, 786, 797, 896
 Dumitru, Alexandru, 739
 Dumitru, Anca, v. Mosora, Anca Maria
 Dumitru, Gabi, 231
 Dumitru, Teodora, 37, 149, 166, 179, 180, 193, 217, 222, 440, 838, 839, 842, 855, 862, 870
 Dună, Raluca, 58, 159, 194, 217, 440, 847, 876
 Dună, Teodor, 58, 74, 89, 131, 132, 179, 214, 216, 218, 275, 359, 396, 439, 440, 463, 468, 480, 515, 658, 723, 759, 796, 808, 820, 904
 Dunăreanu, Ovidiu, 391, 428, 475, 674
 Dur, Ion, 132, 553
 Dura, Florica, 210,
 Durandin, Catherine, 26, 853
 Durdun, Sorin, 828
 Dürenmatt, Friedrich, 290
 Durnea, Victor, 383, 523, 613, 724

Duță, Marcel, 54, 271, 284, 319, 376, 767
Duțescu, Dan, 441, 526
Duțu, Al., 481
Duțu, Victoria, 387, 656

E

Eça de Quierós, José Maria de, 770
Eco, Umberto, 177, 203, 422, 569, 669,
679, 766, 807, 862, 888
Ecovoiu, Alexandru, 34, 238, 365, 432,
457, 478, 535, 596, 608, 747, 765,
791, 827, 862, 902
Edu, Inga, 478
Eftime, Anca, 792
Eftimiu, Mihaela, 54
Eftimiu, Victor, 317
Egyed Péter, 102, 802
Eichel, Roxana, 289
Einstein, Albert, 247, 581, 705, 782, 783,
822
Eliade, Mircea, 15, 28, 45, 54, 59, 64, 75,
85, 119, 137, 150, 162, 201, 213,
237, 251, 253, 278, 281, 285, 294,
300, 302, 311, 337, 353, 376, 378,
389, 403, 431, 450, 455, 458, 460,
497, 504, 536, 544, 558, 584, 598,
607, 613, 638, 641, 681, 700, 730,
752, 765, 776, 782, 786, 789, 793,
799, 822, 833, 835, 851, 859, 892
Elin, Mihai, 447
Eliot, T.S., 266, 309
Elvin, B., 68, 164, 500, 627, 890
Eminescu, Mihai, 5, 8, 14, 20, 29, 30, 33,
35, 37, 38, 42, 45, 50, 51, 55, 57,
60, 65, 66, 69, 79, 80, 87, 88, 90,
91, 92, 96, 99, 107, 119, 122, 131,
156, 157, 172, 179, 182, 190, 191,
200, 201, 206, 210, 225, 243, 245,
284, 285, 300, 305, 310, 313, 372,
382, 385, 387, 393, 394, 398, 407,
431, 434, 442, 447, 450, 460, 472,
481, 483, 502, 504, 505, 525, 536,

538, 556, 569, 570, 578, 606, 609,
612, 620, 629, 668, 675, 682, 695,
707, 722, 723, 727, 740, 763, 767,
768, 771, 788, 804, 816, 818, 828,
836, 848, 870, 879, 880, 883, 889,
899

Eminescu, Yolanda, 245
Enache, Cătălin, 462
Enache, Eugenia, 295
Enache, Smaranda, 218
Enăchescu, Oana-Georgiana, 554
Enculescu, Ovidiu, 819
Enescu, Cornelius, 565
Enescu, Cristina, 50, 116
Enescu, George, 285, 334, 363, 471, 601
Enescu, Maria, 50, 116, 893
Enescu, Radu, 136
Enescu, Theodor, 745
Engels, Friedrich, 434
Engle, Paul, 56
Erb, Roland, 406
Erbiceanu, Adrian, 61, 323
Eretescu, Constantin, 65, 189, 300, 398
Erhan, Ion, 286
Erofeev, Venedikt, 26
Erofeev, Viktor, 158, 435
Esca, Andreea, 293
Esenin, Serghei, 777
Esinencu, Nicoleta, 594, 619, 896
Eso, Cristiana, 182
Eugenides, Jeffrey, 515
Everac, Paul, 316, 662, 767
Evu, Eugen, 289, 480, 489, 598

F

Faber, Michel, 137
Faifer, Florin, 60, 317, 375, 382, 476, 549,
606, 675, 724, 739, 818, 849
Fanache, V., 70, 612
Farago, Elena, 301
Farca, Eugenia, 441, 526
Fati, Sabina, 486, 900

Fauchereau, Serge, 52
 Fay, Ștefan J., 603
 Faye, Emmanuel, 507
 Fântâneru, Constantin, 322, 497
 Fârnoagă, Georgiana, 558
 Fârțătescu, Grigore, 800
 Felea, Cristina, 168
 Felezeu, Călin, 68
 Fellini, Federico, 95, 824
 Feraru, Constantin, 556
 Fercu, Ion, 767, 888
 Feticu, Mira, 852
 Fianu, Andriana, 452, 801
 Ficeac, Bogdan, 176
 Filimon, Mariana, 134, 434, 800
 Filimon, N., 226, 306, 788
 Filimon, Valeriu, 169, 337
 Filip, Suzana, 61, 273, 324, 364, 803
 Filipașcu, Alexandru, 489
 Filipescu, Radu, 42, 175
 Filippou, Filippou, 869
 Finkenthal, Michael, 64, 146, 160, 192,
     204, 265, 366, 373, 552, 576, 578,
     608, 609, 653, 660, 708, 709, 822,
     861, 894
 Fiñțescu, Traian, 633
 Firan, Carmen, 126, 172, 184, 185,
     231, 263, 323, 328, 351, 369, 470,
     648
 Firan, Florea, 346, 819
 Firănescu, Mădălina, 838
 Fischof, Andrei, 253, 750
 Fitzgerald, F. Scott, 200, 201, 405, 566
 Flaubert, Gustave, 504, 659
 Flămând, Dinu, 101, 131, 468, 474, 475,
     652, 737, 773
 Fleșeriu, Marilena, 876
 Flonta, Mircea, 628
 Flora, Ioan, 54, 58, 76, 78, 85, 93, 98, 108,
     119, 122, 224, 301, 319, 355, 508,
     537, 688, 704
 Florea, Anca, 334, 623
 Florea, Claudia, 662
 Florea, Diana Maria, 65, 123, 292, 331,
     363, 483, 552
 Florea, Elena, 481
 Florea, Ema, 223
 Florea, Petre, 37
 Florescu, Cătălin Dorian, 228, 259, 337
 Florescu, Eugen, 539
 Florescu, Florentina, 283
 Florescu, Gheorghe I., 60
 Florescu, Nicolae, 122, 164, 626, 649, 668
 Florescu, Radu, 58, 289, 336
 Florian, Filip, 269, 273, 323, 324, 358,
     364, 370, 402, 467, 559, 572, 882,
     905
 Florian, Matei, 403
 Foartă, Șerban, 6, 18, 24, 39, 67, 105, 106,
     125, 126, 191, 201, 235, 245, 261,
     273, 275, 279, 287, 316, 497, 511,
     524, 551, 556, 561, 574, 578, 581,
     650, 651, 666, 684, 786, 796, 798,
     802, 825, 874
 Fodor Sándor, 254
 Fodor, Dana, 560
 Fodoruț, Florin, 298
 Fondane, Benjamin, v. Fundoianu, B.
 Fontu, Claudia, 737
 Forga, Daniel, v. Stuparu, Daniel
 Fornica, Gabriel, 706
 Fortuna, Lorin, 120
 Fotache, Oana, 568, 624
 Foucault, Michel, 116
 Fowles, John, 775, 808
 Frabotta, Biancamaria, 507, 646, 652
 France, Anatole, 627, 633
 Franga, Liviu, 88, 709
 Frank, Anne, 406
 Franklin, Ruth, 633
 Frantz, Ona, 161
 Franzen, Jonathan, 37, 186
 Frazier, Charles, 866, 878
 Frățilă, Adrian, 877
 Friedrich, Grit, 700, 701
 Frimu, I.C., 138
 Frisch, Max, 593
 Frosin, Constantin, 380, 478

Frunză, Eugen, 766
Frunză, Mihaela, 72
Frunză, Sandu, 72
Frunză, Victor, 439, 459
Frunzetti, Ion, 213, 758
Fukuyama, Francis, 192
Fulga, Laurențiu, 129, 240, 464, 487
Fulger, Mihai, 64, 217, 230, 300, 440
Fundoianu, B., 131, 156, 192, 286, 290,
502, 504, 506, 540, 606, 607, 610,
806, 861
Funeriu, I., 157, 185, 573, 574, 652
Furtună, Angela, 360, 491
Fusariu, Anca, 805

G

Gáal Áron, 754, 819
Gaal György, 254, 283
Gábos Ildikó, 581
Gabrea, Florin, 450
Gafița, M., 687
Galaction, Elena, 103, 176
Galaction, Gala, 103, 164, 176, 283, 462
Galaicu-Păun, Emilian, 58, 127, 301, 347,
470, 693, 741, 742, 747, 756
Galațchi, Simona, 14, 32, 47
Galben, Cornel, 818
Gallagher, Tom, 352
Gană, George, 82, 164, 313, 787
Ganea, Valeriu, 470
Garaz, Oleg, 558
García Márquez, Gabriel, 368, 413, 574,
884
Garrigós, Joaquín, 34, 150, 496, 527, 531,
764, 765, 857, 874
Gary, Romain, 503
Gaston Marin, G., 686
Gatti, Claudio, 339
Gavril, Gabriela, 87, 99, 132, 147, 299,
346, 353, 716
Gavrilă, Cristiana, 138
Gavrileanu, George, 606

Gavriliu, Leonard, 78, 82, 681
Gavriluțiu, Alain, 855
Gălățanu, Mihail, 6, 90, 121, 181, 216,
244, 260, 261, 318, 319, 439, 459,
462, 467, 476, 513, 514, 680, 718,
808
Gătăianțu, Pavel, 681, 740
Gâdea, Anghel, 182, 657
Gâlmeanu, Nicolae, 714
Gârbea, Horia, 9, 63, 64, 74, 108, 166,
194, 196, 209, 260, 311, 314, 356,
359, 362, 398, 409, 468, 475, 484,
492, 501, 508, 556, 642, 652, 700,
723, 746, 749, 757, 785, 786, 805,
841, 855, 869, 871, 877
Gârleanu, Emil, 201
Gârmacea, Radu, 137
Gârneț, Vasile, 41, 56, 105, 125, 126, 251,
388, 389, 477, 614, 615, 693, 741,
746, 747, 756
Geacăr, Diana, 808, 826, 901
Geacăr, George, 111, 170, 197, 300, 327,
341, 361, 576, 628, 683, 684, 688,
701, 768, 857
Geană, Gheorghiiță, 553
Geertz, Clifford, 41
Gellianu, G., vezi Grădișteanu, Petre
George, Alexandru, 29, 44, 52, 84, 91, 95,
117, 137, 153, 169, 182, 191, 195,
224, 235, 240, 241, 257, 262, 271,
312, 325, 338, 346, 357, 360, 390,
393, 409, 446, 490, 522, 526, 537,
562, 634, 648, 657, 688, 701, 769,
780, 828, 875
George, Cătălina, 748, 832
Georgescu, Adrian, 715, 817
Georgescu, Adriana, 771, 874
Georgescu, Dina, 500, 581, 713
Georgescu, Ion, 835, 876
Georgescu, (Irina) Roxana, 20, 340, 715,
805
Georgescu, Liviu, 103, 155, 315, 381, 382,
482, 565, 568, 638, 646, 650, 673,
684, 783, 786, 798, 802, 813, 817

Georgescu, Mădălina, 167, 703
 Georgescu, N., 285, 316, 550
 Georgescu, Paul, 55, 129, 487, 559, 788, 815, 864, 885
 Georgescu, Pion gral., 14
 Georgescu, Vasile, 182
 Gheo, Radu Pavel, 2, 3, 4, 7, 36, 73, 148, 152, 176, 263, 299, 302, 449, 710, 724, 791, 803, 844, 905
 Gheorghe, Ileana, 148
 Gheorghe, Ion, 16, 17, 23, 446, 501, 547, 574
 Gheorghe, Mircea, 674
 Gheorghe, Tudor, 293
 Gheorghită, Ion, 156
 Gheorghiu, Bogdan, 644
 Gheorghiu, Const. Virgil, 782, 896
 Gheorghiu, Ion Alin pictor, 172
 Gheorghiu, Luminița, 644
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 72
 Gheorghiu, Mihnea, 417
 Gheorghiu, Ștefan, 880
 Gheorghiu, Val, 62, 329, 538, 705, 869
 Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 36, 47, 78, 114, 896
 Gheran, Nicolae, 112, 135, 192, 210, 397, 411, 646, 684, 829, 834, 835, 840, 855, 866, 869, 871
 Gherasim, Paul, 655, 698
 Gherghei, Grișa, 153, 439, 459
 Gherghina, Gheorghe, 42
 Gherghinoiu, Constantin, 183
 Gherman, Ramona, 223
 Gherman, Silviu, 257
 Gheț, Monica, 68, 102, 218
 Gheție, Stela, 509
 Ghibu, Onisifor, 430
 Ghica, Ion, 395, 884
 Ghidirmic, Ovidiu, 819
 Ghidiu, Valer, 490
 Ghika, Vladimir, 598
 Ghilia, Alecu Ivan, 682
 Ghilimescu, Ștefan Ion, 46, 430, 475, 701, 811
 Ghinea, Jeni, 64
 Ghinea, Vasile, 556
 Ghiondea, Teodoru, 509
 Ghitta, Maria, 204, 662, 695
 Ghiță, Cătălin, 249, 579, 692, 714
 Ghițeanu, Serenela, 80, 338, 561
 Ghițescu, Micaela, 430, 581, 715, 775, 813, 853
 Ghițulescu (Vintilă-Ghițulescu), Constanța, 646, 684, 786, 798, 802, 837
 Ghițulescu, Mircea, 64, 66, 83, 124, 250, 459, 481, 552, 646, 684, 779, 786, 798, 802, 805
 Ghițulescu, Zeno, 31, 657, 749, 879
 Ghiu, Bogdan, 28, 29, 66, 108, 152, 194, 230, 347, 349, 356, 358, 367, 409, 430, 447, 483, 485, 536, 552, 577, 584, 635, 648, 657, 688, 719, 754, 757, 809, 842, 861, 862, 866, 871, 874, 878, 890
 Giannetti, Irma, 609
 Gibescu, George, 439, 459
 Ginsberg, Allen, 679
 Giorgioni, Remus Valeriu, 397, 410, 573
 Giugariu, Mihai, 624
 Giuglea, Florin, 64
 Giurescu, Constantin, 580
 Giurescu, Dinu C., 245, 275
 Giurgiu, Tudor, 659, 691
 Gligor, Cristian, 491
 Gligor, Mihaela, 378, 469, 544, 668, 672, 728, 730, 783
 Glodeanu, Gheorghe, 69, 385, 386, 527, 737
 Gluh, Andreea, 811
 Goanță, Grigore, 134
 Goci, Aureliu, 508
 Gociu, Simion, 388, 478
 Goethe, Johann Wolfgang, 114, 409, 473, 536, 569, 623, 833
 Goga, Claudiu, 594
 Goga, Octavian, 88, 94, 300, 301, 384, 431, 504, 513, 702, 703, 879
 Gogea, Vasile, 520

- Gogol, N.V., 26, 149, 165, 280, 389, 595, 760, 772
- Goldiș, Alex, 41, 280, 297, 728, 730, 783, 829, 856
- Golea, Claudia, 7, 36, 63, 238, 405, 417, 467, 567, 634, 648, 834
- Golescu, Dinicu, 292
- Golescu, Iordache, 352
- Golopenția, Anton, 141, 142, 430
- Golopenția, Dan, 874
- Golopenția, Sanda, 141, 162, 455, 682
- Goma, Paul, 70, 98, 129, 130, 133, 147, 149, 159, 188, 253, 266, 296, 309, 334, 335, 430, 431, 449, 478, 487, 554, 558, 629, 635, 641, 642, 643, 652, 653, 654, 657, 667, 669, 676, 684, 688, 694, 695, 709, 727, 739, 782, 785, 786, 827, 828, 837, 864, 865
- Gombrowicz, Witold, 59, 136, 389
- Goncharov, Ivan Aleksandrovici, 280
- Gongonea, Silviu, 340
- Gorcea, Petru Mihai, 89, 430, 452, 475
- Gorceix, Septime, 879
- Gorczyca, Mariana, 294, 486, 490, 901
- Gorki, Maksim, 280, 700
- Got, Petre, 55, 133, 387, 643, 776
- Goțiu, Mihai, 101, 464, 557
- Gourdet, Michel, 607
- Grama, Marius, 482
- Grapini, Leon-Iosif, 55, 375
- Grass, Günther, 136
- Grasso, Vito, 263, 266
- Grati, Aliona, 388, 478, 897, 898
- Grădișteanu, Petre, 880
- Grănescu, Adrian, 573, 863
- Grăsoiu, Dorina, 155, 356
- Grăsoiu, Liviu, 45, 46, 63, 84, 85, 122, 154, 168, 170, 271, 301, 356, 375, 382, 386, 390, 476, 481, 605, 648, 657, 674, 701, 739, 755, 787, 817, 818, 832, 886
- Greceanu, Adela, 331, 723, 901
- Greceanu, Ioana, 132, 380, 445, 887
- Greenaway, Peter, 645
- Greene, Graham, 684, 716, 827
- Gregora, Alex, 271
- Gregori, Ilina, 313
- Grelle, Martine, 518
- Grenet, Frantz, 85
- Grigor, Andrei, 52, 284
- Grigore, Magda, 430, 475
- Grigore, Rodica, 24, 647, 783, 807, 846, 851, 871
- Grigore-Mureșan, Mădălina, 685
- Grigorescu, Dan, 245, 612
- Grigorescu, Dinu, 138
- Grigorescu, Ioan, 417
- Grigorie, Toma, 459, 648
- Grigurcu, Gheorghe, 18, 29, 30, 33, 41, 44, 47, 60, 63, 72, 76, 79, 86, 98, 101, 108, 110, 122, 123, 131, 132, 138, 141, 153, 155, 162, 169, 170, 184, 194, 196, 197, 198, 210, 220, 223, 225, 235, 239, 242, 246, 253, 257, 260, 274, 286, 290, 312, 316, 324, 326, 327, 328, 333, 335, 341, 356, 357, 360, 361, 380, 383, 385, 389, 390, 393, 397, 401, 411, 425, 426, 428, 431, 436, 443, 446, 448, 458, 463, 481, 492, 498, 500, 501, 510, 512, 515, 520, 534, 535, 538, 539, 540, 549, 552, 553, 557, 562, 563, 571, 579, 591, 599, 606, 626, 634, 636, 638, 648, 649, 657, 666, 674, 678, 679, 683, 692, 701, 704, 713, 750, 753, 756, 760, 766, 769, 778, 779, 780, 785, 800, 810, 812, 817, 818, 827, 828, 832, 836, 848, 849, 857, 864, 868, 877, 882, 888
- Grindea, Teodor, 808
- Grosu, Mugur, 148
- Groșan, Ioan, 70, 486, 494, 495, 535, 554, 747, 764, 808, 862, 887, 905
- Groza, Claudiu, 50, 68, 71, 204, 219, 220, 221, 254, 282, 283, 308, 427, 469
- Grünberg, Laura, 266
- Grünwald, Oana, 352

Guenon, René, 858
 Guga, Romulus, 127
 Guillou, Jan, 345
 Gulea, Dan, 123
 Gundolf, Friedrich, 159
 Gurgu, Costi, 292, 584, 773
 Gurian, Sorana, 383, 812
 Guțan, Ilie, 24, 358, 805
 Guță, Mihai, 335, 520
 Guță, Nicolae, 714
 Gvozdenovici, Slavomir, 56
 Gyémánt Ladislau, 736
 Györfi-Deák, G., 337
 Gyr, Radu, 70, 156, 169, 430, 475, 510,
 612, 613, 670

H

Habermas, Jürgen, 355, 374, 735, 893
 Hadârcă, Ion, 812, 819, 886
 Hadrázy Zsuzsa, 736
 Haiduc, Ion, 21
 Hajdu, Georgeta, 651
 Haller, Christian, 663
 Halmaghi, Ion, 553
 Hancu, Aurel, 339, 657
 Handabura, Lidia, 441
 Handoca, Mircea, 793, 822, 851
 Hanganu, Laurențiu, 724, 771
 Hangiu, Ion, 211, 711, 880
 Hanu, Dan Bogdan, 19, 58, 61, 120, 130,
 148, 209, 289, 339, 340, 381, 479,
 550, 604, 673, 707, 738, 739, 817,
 886
 Harea, Mihai/Mihail, 550, 739
 Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 33, 147, 243,
 395, 470, 726, 788, 837, 879
 Hasdeu, Iulia, 406, 413
 Hašek, Jaroslav, 46
 Hașegan, Teodor, 906
 Hatházi András, 802
 Hațiegan, Anca, 24, 130, 161, 166, 239,

423, 488, 589, 728, 730, 783, 860,
 866, 901
 Hausmann, Raoul, 165
 Havași, Monica, 482
 Havriliuc, Nicolae, 389, 682, 907
 Hăitaș, Liana, 254, 283
 Hălălău, Florin, 121
 Hănescu Țugui, Ștefania, 134
 Hărăduț, Lucia, 102
 Hăulică, Dan, 438
 Hăulică, Michael, 161, 176, 189, 202,
 229, 249, 264, 279, 331, 351, 366,
 417, 455, 467, 518, 529, 568, 577,
 584, 597, 621, 624, 644, 654, 659,
 696, 706, 717, 726, 773, 805, 823,
 844, 860, 873
 Hâncu, Dumitru, 19, 174, 247, 394, 395,
 513, 580, 723, 779, 866, 882
 Hârlav, Constantin, 471, 612
 Hechter, Iosif, v. Sebastian, Mihail
 Hedeș, Andrea, 398
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, 209
 Heidegger, Martin, 156, 507, 568, 693,
 771, 892
 Heitmann, Klaus, 52, 239, 867
 Heliade Rădulescu, Ion, 483
 Hemingway, Ernest, 571, 638
 Henț, Ioan, 306
 Herbert, Ovia, 148, 180, 219, 232, 310,
 546, 748, 866, 878
 Herescu, N.I., 122, 626, 668
 Herinean, Radu, 818
 Herjeu, Radu, 805
 Herrera, Liliana, 376
 Hesse, Hermann, 404, 466
 Hinckel, Laure, 726, 899
 Hinoveanu, Ilarie, 895
 Hitchcock, Alfred, 629
 Hitchins, Keith, 490
 Hlebnikov, Velimir, 287, 380, 490, 603,
 707
 Hoandă, Octavian, 221
 Hobana, Ion, 21, 30, 139, 177, 315, 345,
 709

- Hocke, Gustav René, 820
Hodorogea, Sorin v. Cerin, Sorin
Hogaș, Calistrat, 808
Hojbotă, Florentina, 582, 761
Holban, Anton, 322, 500, 560, 815
Holban, Ioan, 60, 62, 119, 210, 290, 382, 461, 479, 546, 604, 738, 779, 816, 886
Hölderlin, Friedrich, 40, 504, 536
Holender, Ioan, 825
Holobacă, George, 339
Homer, 95, 207
Hopârtean, Andreea, 473
Horasangian, Bedros, 70, 321, 439, 535, 548, 698, 845, 852, 897, 898
Horea, Ion, 565, 657
Horia, Vintilă, 35, 450, 613, 649, 650, 871
Horj, Viorel, 675
Hornby, Nick, 137
Horopciuc, Manuela, 134
Horst, Saul, 375, 476
Horváth Sándor, 50, 736
Hossu-Longin, Lucia, 54
Hossu-Longin, Valentin, 445
Hostiuc, Ștefan, 593, 614, 675, 907
Houellebecq, Michel, 1, 440, 526, 621, 648, 772, 775, 776, 869
Hrehor, Constantin, 58, 680
Hristov, Horia, 745
Hugo, Victor, 98, 481, 611, 622
Hundertwasser, Friedensreich (Friedrich Stowasser), 472
Hurduzeu, Ovidiu, 60, 581
Hurezean, Gabriela, 183
Hurezeanu, Emil, 436
Hurubă, Dumitru, 573, 617, 637, 761
Husar, Al., 35, 290, 375, 451, 476, 549, 680, 866
Huțanu, Florian, 498, 815
Huțupan, Nichifor, v. Gavrilu, Leonard
- I**
- Iacob, Valentin, 112, 386, 714, 715
Iacoban, Mircea Radu, 179, 204, 556
Iacobescu, Mihaela, 263, 597, 624
Iancu, Bogdan, 6, 105, 216, 218, 658
Iancu, Dan, 622
Iancu, Marcel, 502, 504
Iancu, Vasile, 122, 210, 290, 291, 383, 451, 481, 550, 582, 606, 675, 740, 819
Iancu, Victor, 104, 462, 798, 850
Ianculescu, Dinu, 738
Ianev, Ianko, 490
Ianoși, Ion, 287, 470, 603, 886
Ianoși, Janina, 603
Ianuș, Marius, 131, 169, 170, 179, 191, 213, 214, 217, 218, 331, 359, 396, 421, 439, 440, 480, 489, 612, 658, 759, 808, 836, 904, 905
Iaru, Florin, 1, 69, 116, 231, 353, 366, 468, 469, 668, 670, 751, 816, 822
Ibrăileanu, G., 133, 301, 384, 579, 636, 677
Ichim, Florica, 784
Ielciu, Dan, 486
Iepure, Diana, 746, 818
Ierizanu, Gheorghe, 347
Ieronim, Ioana, 72, 165, 200, 202, 231, 263, 282, 306, 321, 323, 328, 352, 374, 399, 490, 707, 796
Ierunca, Virgil, 34, 242, 325, 582, 613, 649
Ifrim, Aurel, 121
Ifrim, Emil, 482
Ifrim, Marin, 304, 323, 429, 556, 563, 687, 714
Iftene, Daniel, 860
Iftimovici, Radu, 71
Iftodie, Alexandru, 344
Igna, Vasile, 507, 783
Ignat, Mihai, 93, 131, 148, 299, 300, 321, 334, 365, 531, 708, 805, 823, 843, 893

Ignațiu de Loyola, 366
 Ignjatović, Srba, 611
 Ilea, Daniel, 488
 Ilea, Letiția, 68, 101, 102, 121, 220, 518, 646, 684, 708, 728, 731, 754, 782, 783, 786, 787, 793, 796, 813, 852, 853, 863
 Ilf și Petrov, 165
 Ilfoveanu, Sorin, 165
 Ilian, Ilinca, 899
 Ilica, Carolina, 224, 413, 439, 453, 459
 Ilie, Nicu, 8, 167, 181
 Iliescu, Adrian-Paul, 28, 72, 132, 230, 266, 287, 672, 838, 862, 886
 Iliescu, Ion, 78, 89, 146, 147, 227, 277, 516, 570, 758, 846
 Iliescu, Nicolae (prozator), 50, 99, 284, 377
 Iliescu, Nicolae (traducător), 362
 Iliescu, Veronica, 287
 Ilin, Stancu, 192, 726
 Iliș, Florina, 162, 651, 728, 731, 783, 805, 833, 844, 866, 874, 881
 Ioan Paul al II-lea, 231, 233, 386
 Ioan, Augustin, 332
 Ioan-Franc, Valeriu, 52, 471
 Ioanid, Doina, 45, 70, 130, 144, 202, 278, 321, 354, 453, 488, 543, 708, 805, 823, 860
 Ioanid, Ileana, 871
 Ion, Gheorghică Aurelian, 5, 26, 91, 348, 436
 Ion, Violeta, 339, 340, 562, 605, 689
 Ion, Zvera, 218, 658
 Ionathan X. Uranus, vezi Avramescu, Mihail
 Ionel, Nicolae, 70
 Ionesco, Eugène, v. Ionescu, Eugen
 Ionesco, Marie-France, 14, 15
 Ionescu, Al. Th., 347, 430, 475, 618
 Ionescu, Andrei, 158, 266, 287, 628, 633, 861
 Ionescu, Cornel Mihai, 266
 Ionescu, Cristi, 720
 Ionescu, Dan, 766
 Ionescu, Dana, 42, 64, 66, 93, 105, 212, 484, 890
 Ionescu, Eugen, 14, 15, 88, 157, 158, 161, 199, 237, 250, 253, 278, 288, 294, 301, 413, 414, 471, 455, 484, 488, 497, 504, 505, 569, 609, 610, 611, 613, 625, 663, 667, 668, 689, 734, 737, 769, 774, 782, 814, 890
 Ionescu, Gelu, 51, 52, 72, 88, 157, 193, 199, 294, 355, 374, 488
 Ionescu, Irina Roxana, 134
 Ionescu, Mircea M., 383
 Ionescu, Monica, 890
 Ionescu, Nae, 16, 17, 39, 41, 251, 580, 641, 686, 822
 Ionescu, Petru, 303, 556
 Ionescu, Radu, 65
 Ionescu, Răzvan, 494
 Ionică, Cristina, 1
 Ionică, Maria, 95, 719, 819
 Ioniță, Marin, 275, 430, 451, 475, 507
 Ionițoiu, Cicerone, 98, 275
 Ionoaia, Eliana Cristina, 408
 Ionoaia, Lavinia, 570
 Iordache, Constantin, 818
 Iordache, Emil, 26, 211, 718, 739, 819
 Iordache, Ileana, v. Streinu, Usi
 Iordache, Nicolae, v. Streinu, Vladimir
 Iordache, Ștefan, 245
 Iordăchescu, Constantin, 62
 Iorga, Filip-Lucian, 98, 276, 460, 498, 541
 Iorga, N., 177, 226, 275, 431, 461, 606, 675, 879, 880
 Iorga, Stela, 548
 Iorgulescu, Adrian, 541, 605
 Iorgulescu, Mircea, 20, 88, 148, 157, 296, 342, 371, 410, 474, 524, 534, 539, 577, 607, 622, 627, 646, 684, 694, 753, 782, 829, 833, 841, 848, 856, 869, 879, 904
 Iosif, Daniel, 94, 271
 Iosif, Vasile, 767
 Iosifescu, Silvian, 794

- Iova, Gheorghe, 495, 658
Iovănel, Mihai, 52, 64, 67, 81, 82, 90, 103, 122, 135, 159, 163, 179, 193, 213, 217, 218, 221, 256, 352, 426, 440, 490, 491, 611, 654, 727, 776, 821, 838, 839, 840, 854, 889
Iovian, Ion Tudor, 49, 673, 767
Ioviță, Vlad, 898
Irimia, Marius, 482
Irod, Corneliu, 109, 139, 356, 408, 429, 766, 811
Irod, Maria, 13, 75, 89, 139, 339, 798
Isac, Ionuț, 657
Isanos, Elisabeta, 134, 680
Isanos, Magda, 478, 547, 680, 851
Isărescu, Mugur, 372
Iser, Wolfgang, 874
Isou, Isidore, 51, 383
Ispir, Oana, 94
Ispirescu, Petre, 201, 400
Istodor, Claudiu, 486
Istodor, Eugen, 189, 223, 260, 576, 590
Istrate, G., 383
Istrate, Gheorghe, 14, 28, 63, 84, 94, 134, 135, 137, 257, 356, 581, 678, 688, 838
Istrate, Ion, 621, 646, 684, 786, 798, 802
Istrati, Gheorghe, 585
Istrati, Marilena, 521
Istrati, Panait, 12, 138, 345, 384, 447, 677, 782, 798, 859
Istudor, Mihai, 896
Iszák, Marta, 374
Itu, Ion, 779, 896
Iuga, Nora, 66, 90, 113, 131, 143, 149, 164, 166, 167, 169, 238, 276, 280, 296, 321, 329, 419, 444, 463, 497, 500, 554, 618, 663, 690, 696, 697, 717, 723, 746, 776, 797, 861, 889, 901
Iulian, Rodica, 782
Ivan, Silvia, 530
Ivana, Dragoș, 66
Ivanov, Andrei, 56
Ivanov, Leonte, 222, 549, 581
Ivanovici, Victor, 64
Ivasiuc, Alexandru, 208, 430, 459, 492, 633, 850
Ivașcu, Gabriela, 358, 482
Ivașcu, George, 419
Ivănceanu, Vintilă, 400
Ivănescu, Ruxandra, 573, 804
Ivănescu, Cezar, 58, 60, 70, 289, 381, 412, 439, 453, 459, 482, 538, 570, 682, 816, 902
Ivănescu, Dănuț, 518
Ivănescu, Emil, 95
Ivănescu, G., 383
Ivănescu, Mircea, 4, 198, 214, 235, 241, 285, 322, 386, 458, 497, 524, 673, 750, 785, 827, 882, 903
Ivšić, Radovan, 526
Izbășescu, Gheorghe, 21, 134, 304, 430, 451, 475, 766, 869
Izverna, Pan, 257
- J**
- Jackson, Richard, 907
Jacquier, Henri, 411
Jalea, Doina, 24
Jarry, Alfred, 831
Jeanrenaud, Magda, 688
Jebeleanu, Eugen, 108, 179, 204, 242, 431
Jebeleanu, Tudor, 1, 468, 907
Jelinek, Elfriede, 339, 374, 419, 610, 618, 633, 690, 717, 798
Jenny, Laurent, 401
Jianu, Florina, 154
Jipa, Dragoș, 583
Johansson, Inger, 735
Joița, Monica, 14, 113, 431, 581, 715
Jókai Mor, 276
Joyce, James, 201, 306, 734, 887
Jucan, Marius, 161
Jugănar, Gabriela, 715

Juncu, Adriana, 404
Juncu, Cristi, 484
Jünger, Ernst, 81, 98, 732
Jurcan, Alexandru, 335, 441, 557
Jurcă, Ștefan, 877
Jurczak, Kazimierz, 441
Jurebie, Anton, 344, 796
Jurgea-Negrilești, Gh., 367, 368, 398,
532, 586, 848
Jutrin, Monique, 540

K

Kacem, Abdelaziz, 641, 663
Kadare, Ismail, 148, 458, 615, 657, 720,
765
Kafka, Franz, 50, 192, 201, 223, 309, 314,
563, 615, 633, 663, 674, 746
Kalustian, Leon, 138
Kanterian, Edward, 151, 406, 700, 701
Kanters, Robert, 734
Kántor Lajos, 254, 283
Kantor, Eduard, 852
Kavafis, Konstantinos, 663, 869
Keneres, Adina, 352, 763
Kertész, Imre, 76, 404, 419
Keyserling, Hermann von, 452
Khayyam, Omar, 498
Kierkegaard, Søren, 512, 813
King, Sharon, 558
Kirileanu, G.T., 17
Kirișescu, Al., 549
Kiropol, Miron, 60, 183, 184, 274, 382,
481, 488, 532, 666
Kiš, Danilo, 502
Kitromilides, Pashalis M., 329
Kivu, Dinu, 711
Klages, Ludwig, 259
Klimt, Gustav, 153, 377
Kocsis Francisko, 32, 127, 131, 295, 300,
339, 490, 617, 618, 657, 750, 878,
903, 904, 905

Koestler, Arthur, 761
Kogălniceanu, Mihail, 766, 876, 879
Kohsei, 685
Köllö, Filip, 261, 605, 723
Kolodij, Vitali, 57
Komartin, Claudiu, 6, 20, 58, 70, 130,
131, 148, 162, 178, 179, 216, 218,
220, 227, 228, 281, 300, 311, 335,
340, 354, 357, 359, 368, 396, 400,
405, 439, 440, 443, 457, 480, 554,
556, 640, 658, 708, 721, 723, 748,
754, 759, 764, 765, 778, 808, 820,
904, 905
Kovacs, Albert, 675
Kremnitz, Georg, 558
Kremnitz, Mite, 558
Kreuz, Angela, 126
Kron, Dieter-Heins, 137
Kuciuk, Ardian-Christian, 546, 679, 680,
902
Kuller, Hary, 41, 739
Kundera, Milan, 54, 183, 247, 508, 579,
684, 878
Küng, Hans, 601
Kuprin, Aleksandr Ivanovici, 280

L

Labé, Louise, 662
Labiș, Nicolae, 101, 126, 181, 412, 557,
585, 740, 777, 798, 800, 818, 830,
882, 888
Laclos, Pierre Choderlos de, 659
Ladea, Ioan, 336
Lago, Eduardo, 37
Laignel-Lavastine, Alexandra, 14, 239,
294
Lambrechts, Remy, 182
Lance, Alain, 166
Láng Zsolt, 56
Larian, Sonia, 42, 497, 551, 763
Lascu, Ioan, 306, 626

- Laslău, Andi, 50, 115, 175, 373
 Laslo, Ioana, 130, 489, 908
 László Darvasi, 651
 Laszlo, Alexandru, 70, 89, 102, 221, 253,
 309, 328, 335, 385, 402, 443, 520,
 558, 678, 684, 695, 709, 753, 784,
 857, 865
 Lászlóffy Csaba, 735
 Laurențiu, Dan, 235, 305, 682
 Lautréamont, Comte de, 85, 306, 699
 Lavric, Sorin, 345, 506, 507, 542, 565,
 581, 593, 628, 645, 651, 666, 693,
 705, 724, 770, 782, 813, 836, 845,
 883, 889
 Lavric, Tudor, 718
 Lawrence, D.H., 834
 Lazăr, Dorin, 644, 844
 Lazăr, Elena, 869
 Lazăr, Marius, 441, 860
 Lazăr, Virgil, 471
 Lazăr-Niculescu, Cristina, 408
 Lazu, Ion, 76, 376, 592, 666, 679
 Lazu, Lidia, 666
 Lazu, Robert, 232, 233, 266, 310, 337,
 355, 421, 647, 846, 865
 Lazurca, Cătălin, 708, 905
 Lăcătuș, Adrian, 631, 796, 904
 Lăcătușu, Violeta, 209, 480
 Lăcustă, Ioan, 69, 198, 259, 545, 613, 628,
 671, 811, 873, 896
 Lădariu, Lazăr, 657, 879
 Lăsconi, Elisabeta, 5, 51, 104, 164, 515,
 574, 685, 761
 Lăzărescu, Dan Amedeu, 636
 Lăzărescu, Emil, 84
 Lăzărescu, Florin, 94, 148, 281, 299, 331,
 346, 388, 418, 454, 794, 809, 844,
 905
 Lăzărescu, Gheorghe, 777
 Le Bon, Gustave, 253
 Leac, Vasile, 58
 Leahu, Nicolae, 41, 83, 106, 478, 627,
 693, 741, 744, 746, 757
 Ledeanu, Alina, 377, 866
 Lefter, Ion Bogdan, 1, 2, 4, 24, 42, 43, 71,
 83, 92, 124, 132, 145, 170, 181,
 186, 239, 315, 335, 363, 364, 414,
 426, 468, 529, 559, 573, 650, 664,
 697, 716, 764, 779, 829, 853
 Lefter, Ion Iancu, 550
 Lefter, Virgil, 647
 Lemny, Doina, 113, 607
 Lemny, Ștefan, 581
 Lenin, Vladimir Ilici, 434
 Leon, Virgil, 469
 Leonte, Carmelia, 122, 210, 339
 Lesenciuc, Adrian, 462
 Létay Lajos, 254, 283
 Levițchi, Leon, 441, 526
 Levițchi, Vasile, 614
 Lévy, Bernard-Henri, 411, 652
 Li Qing, 76
 Liiceanu, Aurora, 190, 661
 Liiceanu, Gabriel, 19, 72, 74, 75, 230,
 238, 262, 279, 345, 435, 444, 451,
 474, 520, 553, 554, 569, 618, 619,
 645, 662, 669, 692, 715, 745, 754,
 756, 803, 819
 Lindenbauer, Petrea, 558
 Lipatti, Valentin, 758
 Lisei, Mihai, 41
 Liț, Daniela, 489, 903
 Livescu, Cristian, 60, 61, 114, 121, 208,
 288, 380, 385, 479, 547, 673, 779,
 816, 886
 Lixandru, George, 523, 887
 Lobo Antunes, António, 496
 Lobrichon, Guy, 715
 Lodoabă, Laurian, 573
 Loghinovski, Elena, 329
 Logreșteanu, Florin, 224
 Loizeau, Sophie, 131
 Lombardo, Maria Luisa, 314
 London, Jack, 677
 Lorca, Federico García, 381
 Lossky, Olga, 148
 Loubière, Philippe, 853
 Lovinescu, E., 20, 33, 37, 39, 49, 52, 67,

111, 127, 197, 227, 237, 286, 301,
346, 384, 463, 471, 587, 600, 612,
636, 640, 670, 712, 795, 799, 824,
847, 906

Lovinescu, Monica, 34, 157, 236, 242,
325, 407, 540, 613, 649, 706, 723,
754, 766, 812, 904

Lovinescu, Vasile, 310, 509

Luca, Alexandru, 295

Luca, George, 801, 904

Luca, Gherasim, 156, 504, 607, 783, 786,
818

Luca, Ion, 122

Lucaciu, Marcel, 386, 458

Lucau, Cozmin, 825

Lukács József, 50, 373, 735

Lumei, Amalia, 71

Lungu, Alexandru, 95, 169, 412, 434, 532,
540, 675

Lungu, Alexandru D., 168

Lungu, Arina, 12, 75, 89, 153, 240, 267,
356

Lungu, Dan, 3, 7, 22, 148, 231, 296, 299,
302, 303, 322, 335, 467, 494, 504,
518, 546, 581, 608, 646, 684, 716,
717, 726, 772, 782, 786, 787, 793,
821, 852, 863, 899, 905

Lungu, Eugen, 41, 83, 105, 106, 387, 388,
478, 514, 525, 615

Lungu, Florian, 64

Lungu, Gabriela, 254

Lungu, Liviu, 674

Lupașcu, Silviu, 282

Lupașcu, Ștefan, 613

Lupea, Ioana, 486

Lupeanu, Constantin, 57, 112

Lupeanu, Mira, 112

Lupescu, Luminița, 720

Lupescu, Silviu, 77, 166, 248, 288, 375,
388, 475, 503, 726, 765, 792, 819,
874, 897

Lupeș, Corneliu, 222

Lupu, Coman, 655

Lupu, Felix, 706

Lupu, Luiza, 436

Lussier, Madi, 805

Luță, Mariana, 726

Luță, Victoria, 1

Luzi, Mario, 398

Lyotard, J.-F., 580

M

Maalouf, Amin, 662

Macedonski, Al., 51, 59, 62, 87, 122, 157,
185, 197, 267, 470, 482, 547, 560,
587, 612, 828

Machidon, Ion, 563

Machin, Olga, 42, 71

Macovei, Nicolae, 134, 679, 680

Macovescu, George, 179, 204

Macrea-Toma, Ioana, 129, 487, 728, 732,
734, 783

Macri, Mariana, 39, 858

Macrinici, Radu, 299, 646, 684

Madách Imre, 276

Madritsch Marin, Florica, 578, 883

Maftעי, Mara Magda, 385, 553, 555, 678,
679, 837

Magherescu, Romeo, 30

Magritte, René, 27, 799, 851, 874

Mahdi, Salah, 605

Maiakovski, Vladimir, 158, 362, 793

Maiorescu, Titu, 32, 38, 96, 103, 122, 146,
157, 159, 172, 242, 243, 356, 407,
423, 470, 502, 580, 587, 619, 695,
712, 723, 827, 839, 879

Maiorescu, Toma George, 360, 426

Majuru, Adrian, 8, 597, 699, 718, 765, 838

Makanin, Vladimir, 299

Makine, Andreï, 293

Malamen, Iolanda, 36, 64, 98, 260, 318,
354, 530, 559, 573, 578, 583, 598,
805, 866, 878

Malaparte, Curzio, 118, 136

Malinaș, Constantin, 538

Malița, Liviu, 59, 441
 Mallarmé, Stéphane, 411
 Malroux, Claire, 574
 Man, Vasile, 906
 Manasia, Ștefan, 37, 68, 101, 131, 148,
 179, 219, 334, 359, 490, 520, 658,
 683, 728, 732, 774, 783, 826, 829,
 856, 893
 Mancaș, Mircea, 143
 Mandelștam, Nadejda, 229, 362
 Mandelștam, Ossip, 363
 Mandiargues, André Pieyre de, 144, 566
 Manea, Norman, 51, 52, 111, 115, 129,
 146, 150, 162, 164, 165, 174, 181,
 238, 240, 270, 282, 287, 334, 346,
 369, 487, 531, 558, 577, 595, 608,
 708, 736, 784, 824, 845, 874, 894
 Manet, Edouard, 896
 Manger, Ițic, 54
 Maniu, Adrian, 153
 Mann, Thomas, 136, 374, 569, 628, 669,
 734, 761, 774, 824
 Mannheim, Karl, 41
 Manolache, Ciprian, 58
 Manolache, Cosmin, 2, 249, 302, 821
 Manole, Alina, 210
 Manolescu, Anca, 124, 458, 526, 814
 Manolescu, Florin, 51, 140, 204, 211, 233,
 238, 558, 711
 Manolescu, Ion, 8, 66, 153, 173, 238, 276,
 353, 525, 646, 659, 684, 770, 805,
 825, 860
 Manolescu, Ion Sofia, 754
 Manolescu, Nicolae, 9, 14, 15, 19, 20,
 21, 69, 76, 77, 89, 90, 97, 103, 123,
 144, 164, 168, 187, 197, 203, 207,
 221, 224, 227, 236, 237, 240, 271,
 301, 311, 315, 326, 346, 347, 349,
 350, 353, 362, 364, 367, 371, 384,
 390, 409, 414, 419, 423, 425, 435,
 439, 447, 448, 452, 453, 454, 459,
 463, 468, 474, 477, 498, 515, 523,
 525, 526, 530, 532, 535, 536, 548,
 552, 559, 566, 570, 571, 573, 577,
 578, 592, 593, 618, 619, 635, 642,
 643, 661, 667, 676, 687, 694, 705,
 707, 709, 712, 722, 736, 739, 741,
 750, 761, 768, 770, 785, 791, 793,
 796, 801, 802, 803, 809, 819, 844,
 845, 851, 853, 864, 871, 874, 875,
 880, 884, 885, 906
 Manor, Riri Sylvia, 200, 695
 Manta-Tăicuțu, Valeria, 304, 408, 458,
 537, 556, 560, 675, 680, 687, 720,
 755, 777, 810, 877
 Manu, Emil, 45, 240, 384, 510, 657
 Mara, Laura, 810
 Márai Sándor, 5, 329, 435, 621
 Maravis, Iana, 119, 134
 Marcu, Alexandru, 784
 Marcu, Constanța, 182
 Marcu, Emanoil, 553, 621, 684
 Marcu, Emilian, 63, 122, 211, 290, 383,
 481, 549, 606, 675, 710, 740, 818,
 888
 Marcu, Luminița, 51, 87, 147, 159, 222,
 240, 321, 352, 353, 367, 535, 559,
 697, 716, 905
 Marcu-Lapadat, Marius, 404
 Marcu-Pandrea, Nadia, 431, 882
 Marcus, Solomon, 36, 185, 200, 377, 412,
 568, 592, 608, 620
 Mareș, Clara, v. Cosmineanu, Clara
 Mareș, Doru, 191, 508, 805, 860
 Mareș, Nicolae, 386, 459
 Mareș, Radu, 129, 347, 487, 488, 616,
 796, 904
 Marga, Andrei, 102, 282, 374, 420, 601,
 735, 893
 Marga, Delia, 736, 893
 Maria, Ion, 680, 765
 Maria, Regina României, 880
 Maria Baros, Linda, 40, 108, 152, 227,
 406
 Marian, Boris, 28, 208, 286, 344, 571,
 672, 679, 737, 814, 885
 Marian, Gh., 565
 Marian, Rodica, 253, 379, 672, 816

Marica, Valentin, 31, 657
 Marin, Laura, 64, 123, 483, 552, 706
 Marin, Mariana, 23, 354, 497, 665, 668, 721, 796, 808, 907
 Marin, Victor, 549
 Marinat, Alexei, 106, 478
 Marinca, Felicia, 680
 Marineasa, Viorel, 31, 39, 41, 239, 436, 791, 859, 904
 Marinescu, Angela, 20, 58, 119, 162, 179, 209, 214, 216, 227, 350, 354, 355, 366, 368, 497, 540, 654, 749, 770, 796, 820, 900, 901, 907
 Marinescu, Ileana, 24
 Marinescu, Monica, 553
 Marinescu, Victor Valeriu, 430
 Marino, Adrian, 45, 116, 124, 157, 181, 187, 188, 193, 196, 197, 218, 222, 238, 242, 244, 252, 267, 282, 283, 288, 290, 292, 293, 301, 325, 331, 332, 337, 355, 363, 372, 394, 430, 469, 470, 474, 481, 524, 525, 539, 574, 580, 791, 864, 873
 Marion, Jean-Luc, 616
 Mariș, Ioan, 339
 Marmont, Rolf-Frieder, 893
 Maroga-Madim, Mădălina, 778
 Martel, Yann, 334
 Martin, Angela, 838, 841, 869, 871, 886
 Martin, Aurel, 431
 Martin, Jean-Pierre, 676
 Martin, Matei, 352
 Martin, Michel, 306
 Martin, Mircea, 4, 23, 56, 60, 64, 66, 104, 111, 114, 120, 162, 193, 203, 217, 225, 239, 252, 280, 291, 311, 321, 331, 347, 353, 363, 367, 375, 440, 452, 468, 475, 484, 485, 497, 503, 506, 531, 534, 540, 543, 552, 556, 578, 592, 606, 608, 610, 618, 619, 632, 663, 686, 695, 700, 711, 717, 791, 822, 825, 855, 872, 874, 886, 890
 Martinescu, Pericle, 496, 498, 527, 713
 Martini, Mauro, 460
 Martinovici, Iv, 515
 Marton, Silvia, 814
 Marx, Karl, 202, 245, 275, 287, 319, 434, 456, 585, 662
 Mateescu, Anca, 256, 320, 847
 Mateescu, Constantin, 226, 812, 882
 Mateescu, Olga Delia, 549, 805
 Mateevici, Alexei/Alexe, 94, 628
 Matei, Alexandru, 80, 93, 144, 166, 179, 180, 188, 227, 228, 230, 251, 348, 365, 367, 415, 437, 506, 530, 569, 576, 577, 584, 585, 596, 641, 643, 646, 655, 660, 661, 696, 706, 727, 759, 763, 774, 788, 790, 823, 824, 844, 861, 874
 Matei, Gina Camelia, 403
 Matei, Oana, 14
 Matei, Sorin Adam, 2, 8, 28, 41, 42, 72, 149, 167, 229, 262, 617, 862, 865
 Matei, Valeriu, 547
 Matei-Gherman, Corina, 210
 Mateiu, Mihai, 864
 Matiu, Gabriela, 382
 Maupassant, Guy de, 487
 Maurois, André, 363
 Mavrodin, Irina, 60, 75, 84, 119, 191, 207, 223, 241, 294, 306, 337, 374, 382, 383, 455, 481, 633, 640, 675, 682, 861
 Maxim, Cătălin, 644
 Maxim, Ion, 464
 Maximoff, Matéo, 71
 Mazilescu, Virgil, 126, 198, 235, 305, 497, 574, 658, 674, 836
 Mazilu, Teodor, 117, 407, 601
 Mazzantini, Margaret, 254
 Mazzoni, Bruno, 3, 227, 507, 526, 528, 646, 652
 Măceșaru, Ciprian, 34, 651, 716, 853
 Măduță, Florin, 826
 Măgură, Cristian, 80
 Măicăneanu, Eugen, 511
 Mălaicu-Hondrari, Marin, 131, 209, 254, 283, 864

Mălăncioiu, Ileana, 56, 88, 269, 277, 282,
 412, 438, 583, 668, 713, 760, 769,
 781, 813
 Mălușel, George, 94
 Mămăligă, Leonid, 613
 Mănăilescu, Lucian, 556
 Mănescu, Teodor, 138
 Mănoiu, Livia, 720
 Mănuică, Dan, 59, 60, 120, 210, 290, 383,
 475, 549, 675, 724, 739, 818, 832,
 888
 Mănuică, Maria, 289, 383
 Mănuță, Constantin, 481
 Mărchidan, Alexandru, 482
 Mărculescu, Sorin, 23, 66, 213, 246, 266,
 684, 694, 695, 786, 798, 802
 Mărgeanu, Nicolae, 754
 Mărgineanu, Ana, 166, 589
 Mărgineanu, Clara, 473, 492, 644, 722
 Mătiuț, Ioan, 339
 Mățăoanu, Liviu, 299
 Mânăscuț, Călin, 478
 Mândruță, Lucian, 486
 McCartney, Paul, 508
 Mecu, Nicolae, 109, 192, 664
 Melancu, Ștefan, 102, 220, 253, 307, 702
 Melinescu, Gabriela, 1, 14, 23, 116, 117,
 141, 149, 204, 273, 282, 317, 366,
 412, 515, 524, 541, 542, 560, 569,
 607, 609, 670, 705, 735, 736, 796,
 813, 894
 Meniuc, George, 261
 Merișanu, Nicolae, 699
 Metzeltin, Mihail, 52
 Meyerhold, Vsevolod, 250, 423
 Michael, Friedrich, 306
 Michailescu, Gaby, 138
 Michailov, Mihaela, 1, 42, 72, 106, 791
 Michaux, Henry, 362
 Micle, Veronica, 285, 712
 Miclea, Mircea, 178, 718
 Micleușeanu, Mitoș, 546
 Micu, Alina, 489
 Micu, Dumitru, 284, 294, 367, 426, 431,
 528, 529, 554, 555, 711, 788, 885
 Micu, Iulia, 219
 Micu, Mircea, 369, 508, 860
 Miereanu, Costin, 711
 Mihadaș, Teohar, 446, 449
 Mihai I, Regele, 254, 598
 Mihai, Bogdan Adrian, 844
 Mihai, Carmen, 779
 Mihai, Constantin, 363, 443, 686
 Mihai, Ion M., 737
 Mihai, Luminița, 480
 Mihaiu, Virgil, 181, 200, 316, 347, 531,
 566, 610, 828
 Mihalache, Adrian, 54, 287, 569, 646,
 684, 866, 878, 890
 Mihalache, Carmen, 706
 Mihalache, Ștefania, 171, 180, 228, 266,
 279, 391, 483, 698, 763
 Mihală, Lorelei, 20, 135
 Mihalcea Stan, Angelica, 638, 739
 Mihali, Ciprian, 819
 Mihali, Felicia, 589, 796
 Mihăescu, Bebe, 565
 Mihăescu, Florin, 355, 509, 829
 Mihăescu, Gib I., 110, 777, 896
 Mihăescu-Cârsteanu, Sanda, 413
 Mihăieș, Mircea, 19, 26, 190, 201, 203,
 230, 239, 248, 249, 262, 265, 277,
 278, 330, 333, 345, 347, 350, 366,
 396, 399, 402, 404, 419, 420, 464,
 470, 486, 517, 570, 571, 606, 624,
 635, 689, 701, 702, 707, 786, 796,
 825, 826
 Mihăilă, Ecaterina, 56
 Mihăilă, Rodica, 352, 399
 Mihăilescu, Călin-Andrei, 64, 574
 Mihăilescu, Dan C., 27, 35, 36, 43, 44, 62,
 93, 105, 117, 146, 147, 158, 176,
 181, 203, 207, 213, 230, 234, 239,
 281, 305, 330, 335, 346, 353, 365,
 374, 405, 419, 425, 430, 469, 498,
 524, 525, 530, 536, 540, 619, 623,
 629, 635, 645, 685, 692, 711, 712,
 724, 740, 745, 758, 768, 779, 786,

787, 790, 805, 809, 822, 833, 851,
 852, 858, 889
 Mihăilescu, Florin, 134, 204, 217, 302,
 385, 386, 440, 553, 554, 678
 Mihăilescu, Magda, 5, 221, 436
 Mihăiță, Nicolae V., 471
 Miheț, Marius, 37, 217, 218, 908
 Mihuleac, Cătălin, 60, 482, 549, 606, 818
 Milca, Andrei, 52, 217, 440, 471, 612, 896
 Milea, Ada, 92, 721
 Milea, Ioan, 131, 646, 684, 786, 798, 802
 Milescu, Victoria, 134, 240, 385, 387,
 766
 Mileșan, Ion Ilie, 657
 Militaru, Ion, 55, 196, 546
 Militaru, Petrișor, 340
 Miller, Henry, 51, 303, 590, 772, 831, 834
 Miller, Leonid, 585
 Millet, Catherine, 772
 Miłosz, Czesław, 615, 765
 Miloș, Ion, 478
 Mincă, Bogdan, 542
 Mincu, Marin, 58, 76, 82, 90, 104, 116,
 120, 131, 134, 148, 170, 224, 225,
 227, 287, 294, 297, 303, 305, 311,
 314, 331, 334, 340, 359, 415, 421,
 488, 491, 505, 507, 518, 527, 528,
 545, 546, 547, 548, 553, 554, 563,
 565, 574, 584, 596, 599, 635, 681,
 709, 749, 805, 808, 845, 888
 Mincu, Ștefania, 177, 203, 215, 217, 440,
 507, 546, 555, 556, 767
 Minculescu, Mihai, 14, 345, 498
 Mintencu, Dumitru, 180
 Minulescu, Ion, 604
 Miran, Al., 241
 Mircea, Ion, 101, 212, 216, 266, 316, 419,
 443, 574, 654
 Mircea, Liviu, 680
 Mircean, Ovidiu, 24
 Mirea, A., 362
 Mirică, Bogdan, 638
 Miró, Juan, 377
 Miroiu, Andrei, 419
 Miroiu, Mihaela, 190, 203, 238, 570, 655,
 803
 Miron, Gheorghe, 31, 859
 Miron, Paul, 640
 Mironescu, Doris, 584, 585, 716
 Mistral, Frédéric, 49, 50
 Mitchievici, Angelo, 8, 20, 66, 153, 173,
 353, 525, 646, 684, 805, 825, 860
 Mititelu, Valeriu, 482, 739
 Mitroi, Ștefan, 290, 314
 Mitru, Constantin, 798
 Mitu, Sorin, 441, 570
 Miu, Constantin, 563
 Miu, Florea, 398
 Moarcăs, Georgeta, 130, 297
 Mocan, Mira, 445
 Mocanu, Aurelia, 64
 Mocanu, Gili, 148
 Mocanu, Marin Radu, 59, 187, 816, 880
 Mocca, Adriana, 8, 181
 Moceanu, Ovidiu, 680
 Mocuța, Gheorghe, 56, 356
 Modola, Doina, 91, 492, 646, 684, 786,
 798, 802
 Modreanu, Cristina, 5, 20, 103, 136, 164,
 221, 436, 889
 Modreanu, Simona, 64, 375, 476, 607
 Moga, Luca, 373
 Mohanu, Constantin, 48, 56, 142
 Moi, Toril, 106
 Moisa, Mircea, 196
 Moiescu, Cristian, 308
 Molcuț, Zina, 54, 157
 Moldovan, Gavril, 58, 883, 887
 Moldovan, Ioan, 72, 101, 162, 339, 340,
 347, 443, 491, 570, 826, 907
 Moldovan, Rareș, 130, 299, 488, 826
 Moldovan, Silviu B., 448, 544
 Moldovan, Vasile, 538
 Moldoveanu, Gheorghe, 606
 Moldoveanu, Maria, 52
 Molière, 782
 Molina, Isabel, 394
 Molnár Judit, 904

Molnos Lajos, 373, 470, 891
 Mondini, Alina, 189, 229
 Montaigne, Michel de, 623, 636
 Montbrial, Thierry de, 52, 871
 Morar, Florin-Ștefan, 764
 Morar, Ioan T., 231, 323, 499, 515, 521,
 529, 530, 596, 765, 837, 867
 Morar, Ovidiu, 25, 207, 285, 379, 474,
 545, 814, 887
 Morariu, Leca, 63, 82, 686
 Moraru, Anatol, 106, 614
 Moraru, Cornel, 32, 82, 83, 103, 127, 130,
 294, 295, 347, 462, 486, 488, 657,
 747, 750, 878
 Moraru, Cristian, 345, 399, 464
 Moraru, Haralambie, 478, 615
 Morărescu, Dragoș, 85
 Morărescu, Jeana, 18, 284, 472, 611, 895
 Morcov, Adelina, 455
 Moreau, Marcel, 43, 603
 Moroianu, Mihnea, 452
 Moroșan, Geta, 789
 Moroșanu, Constantin, 739
 Moroșanu, Roxana, 821
 Mosenkis, Iurij, 481
 Mosora, Anca Maria, 834, 875
 Moșoiu, Daniel, 102, 254, 308, 309, 474,
 754
 Motoc, Nicolae, 768
 Motrescu, Ilie, 126, 614
 Motrici, Mircea, 413, 680
 Motzan, Peter, 205
 Moț, Mircea, 102
 Moțoc, Doriana, 223
 Moura, Paulo, 663
 Mozart, Wolfgang Amadeus, 27
 Mózes Attila, 254, 283
 Mudure, Mihaela, 71, 441, 520, 526, 558,
 641
 Mugar, Florin, 129, 235, 487, 556
 Müller, Herta, 75, 88, 137, 143, 151, 164,
 166, 167, 192, 238, 256, 369, 419,
 620, 693, 721, 767, 796
 Munch, Edvard, 317, 722
 Mungiu-Pippidi, Alina, 222, 352, 353,
 846, 847, 860, 873, 880
 Munro, Alice, 88
 Munteanu, Alexandra Flora, 538, 714
 Munteanu, Aurel-Dragoș, 861, 883, 893
 Munteanu, Cornel, 209, 702, 777
 Munteanu, Radu-Illarion, 788, 789, 863
 Munteanu, Romul, 29, 45, 324, 334, 339,
 356, 393, 679, 720, 845
 Munteanu, Victor, 386
 Munteanu Colán, Dan, 633
 Muntenus, Horia, 557
 Murakami, Haruki, 272, 598, 871
 Murariu, Dorin, 617
 Murărașu, D., 815
 Mureșan, Ana, 254, 374, 610
 Mureșan, Dumitru, 32, 646
 Mureșan, Ion, 68, 101, 116, 118, 131, 179,
 254, 282, 308, 347, 373, 375, 389,
 474, 492, 518, 617, 632, 658, 668,
 731, 746, 782, 786, 787, 791, 793,
 852, 863
 Mureșan, Vianu, 304, 684
 Mureșan, Viorel, 58, 101, 253, 307
 Mureșeanu, Marcel, 254, 283, 289, 393,
 557, 752, 797, 888
 Murgeanu, Ion, 133, 135
 Muscă, Mona, 25, 46, 98, 104, 197, 263,
 334, 420, 508
 Muscă, Vasile, 282, 609
 Musil, Robert, 136, 201, 899
 Mușa, Viviana, 874
 Mușat, Carmen, 1, 4, 21, 23, 27, 72, 93,
 124, 132, 144, 145, 147, 176, 180,
 186, 192, 231, 240, 247, 251, 265,
 266, 278, 321, 322, 330, 350, 353,
 363, 454, 506, 531, 534, 568, 578,
 595, 624, 641, 642, 652, 653, 654,
 725, 726, 762, 772, 791, 857, 858, 872
 Mușat, George, 42, 92
 Mușatescu, Kitty, 71
 Mușatescu, Tudor, 71
 Mușina, Alexandru, 21, 59, 125, 127, 130,
 131, 134, 149, 169, 170, 221, 222,

295, 300, 339, 340, 347, 433, 480,
485, 489, 517, 616, 617, 724, 747,
749, 750, 757, 902, 904, 907
Muşlea, Ioan, 131
Muşoiu, Panait, 138
Muthu, Mircea, 39, 56, 68, 219, 254, 280,
335, 366, 441, 443, 531, 893

N

Nabokov, Vladimir, 131, 159, 293, 590,
684, 837
Nadeau, Maurice, 52
Naipaul, V.S., 902
Nanu, Emilian, 511
Našinec, Jiří, 414
Nastasă, Lucian, 177, 558, 585, 754
Naum, Gellu, 35, 51, 92, 129, 130, 132,
156, 175, 186, 322, 334, 390, 462,
487, 497, 524, 648, 719, 739, 783,
785, 796, 851
Naum, Ligya, 177, 186, 801
Naville, Pierre, 666
Nawrotzky-Török, Edmond, 601
Năstasă, Petruţ, 488
Năstase, Adrian, 349, 373
Neacşu, Adriana, 508
Neacşu, Paula, 52
Neagoe, Cristian, 230
Neagoe, Despina, 586, 874
Neagoe, Elena, 192
Neagu Basarab, Mihai, 372
Neagu, Fănuş, 12, 99, 129, 183, 192, 238,
244, 304, 310, 322, 369, 372, 408,
439, 446, 487, 508, 558, 682, 860
Neagu, Gheorghe, 32, 375, 475, 674
Neagu, Nicolae, 182, 489
Neagu, Paul, 363
Neamţu, Mihail, 521, 565, 629, 630
Nechit, Irina, 245, 693, 741, 749, 757
Necula, I./Ionel, 55, 59, 286, 474, 546,
553, 737, 885
Neculau, Adrian, 23

Neculuţă, Dumitru Theodor, 138
Nedef, Liviu, 121, 306, 748, 817
Nedelcea, Tudor, 156
Nedelciu, Mircea, 118, 206, 287, 300, 321,
322, 372, 380, 473, 499, 500, 518,
546, 558, 602, 603, 624, 801, 902
Nedelcovici, Bujor, 80, 129, 181, 338,
357, 438, 487, 561, 761, 848, 853,
854
Nedelcu-Patureau, Mirella, 250
Negoi, Cristian, 54
Negoiţă, Constantin Virgil, 1, 133, 271,
290, 361, 375, 379, 404, 406, 476,
540, 678, 902
Negoiţă, Dumitru, 44
Negoiţă, Lucia, 451
Negoiţescu, I., 10, 51, 197, 235, 242, 282,
325, 346, 383, 446, 464, 481, 687,
769, 889
Negrea, Gelu, 107
Negrescu, Sever, 560
Negri, Costache, 766
Negrici, Eugen, 56, 90, 97, 166, 238, 249,
273, 281, 308, 367, 372, 535, 579,
705, 714, 803, 843
Negrilă, Ana-Maria, 229, 331
Negru, Ioan, 102
Negru, Nicolae, 477
Negruzzi, Costache, 16, 395, 592, 879
Negruzzi, Iacob, 79, 122, 207, 287, 380,
474, 513, 545, 592, 672, 737, 885
Negura, Dan Andrei, 134
Nelega(-Cadariu), Alina, 31, 238, 299,
508, 576, 726, 796, 805, 901
Nemeş, Mihail, 114, 833
Nemoianu, Virgil, 227, 238, 321, 324,
325, 355, 377, 425, 430, 439, 470,
582
Nersesian, Anais, 902
Neşu, Ioan, 271, 407, 538, 562, 766
Neţ, Mariana, 174, 883
Neumann, Victor, 72, 861
Nicolae, Emil, 143, 224, 816
Nicolae, Irina, 430, 451, 475

- Nicolaescu, Sergiu, 32, 508
 Nicolaescu, Sergiu I., 430, 451, 475
 Nicolaie, Ioana, 270, 321, 500, 546, 551, 803
 Nicolau, Anca, 818
 Nicolau, Irina, 8, 265
 Nicolau, Valentin, 138
 Nicolcioiu, Dumitru, 312
 Nicolesco, Mariana, 363
 Nicolescu, Basarab, 52, 54, 285, 290, 472, 607, 613
 Nicolescu, Daniel, 9, 557
 Nicolescu, Lelia, 626
 Nicolescu, Vasile, 413
 Nicu, Ghenadie, 693, 741, 757
 Nicula, Ionel, 553, 680
 Niculescu, Alexandru, 394, 470, 502, 528, 582, 867
 Niculescu, Dan, 554
 Niculescu, Michaela, 698
 Niculescu Mizil, Paul, 686
 Nicușan Micu, Constantin, 657, 879
 Niemirower, I.I., 814
 Nietzsche, Friedrich, 59, 206, 208, 287, 298, 319, 474, 512, 568
 Nimigean, O., 216, 299, 654, 904
 Nimigeanu, George L., 31, 290, 312
 Ninu, Oana Cătălina, 20, 164, 404, 405, 408, 480, 576, 658, 717, 770, 791, 847, 901
 Nisipeanu, Constantin, 376
 Nistea, Cornel, 878
 Nistor, Eugeniu, 32, 245, 324, 657, 879
 Nistor, Ioan, 59, 209, 750
 Nistorescu, Cornel, 324, 389
 Nișcov, Viorica, 98
 Niță, Adrian, 24, 645
 Nițescu, M., 235
 Nițu, Maria, 848
 Noica, Constantin, 55, 156, 159, 251, 253, 271, 386, 393, 431, 448, 502, 506, 507, 518, 546, 569, 610, 619, 626, 627, 645, 646, 666, 693, 705, 710, 727, 754, 772, 799, 822
 Noica, Mariana, 458
 Nothomb, Amélie, 447, 908
 Novac, Andrei, 818
 Novac, Constantin, 84, 339, 701
 Novac, Ruxandra, 6, 59, 170, 179, 214, 218, 396, 439, 489, 546, 658, 759, 867, 904, 905
 Novalis, 504
 Nușfelean, Olimpiu, 274, 339, 602, 682
 Nyri, Angara, 718
- O**
- Ó Canainn, Aodh, 660
 O'Hare, Heathrow, 49
 Oarcășu, Ion, 718
 Ocampo, Silvina, 258
 Octavian, Tudor, 72, 365, 436, 582, 594, 595, 620
 Oder, Irena, 473
 Odobescu, Alexandru I., 17, 35, 48, 49, 80, 113, 398, 560, 644, 722, 799
 Oișteanu, Andrei, 4, 72, 168, 174, 175, 306, 323, 353, 395, 411, 470, 533, 618, 619, 643, 646, 650, 651, 662, 684, 695, 736, 801, 874, 897, 900
 Oișteanu, Valery, 25
 Ojog-Brașoveanu, Rodica, 317, 564
 Oláh János, 829
 Olaru Nenati, Lucia, 62, 122
 Olaru, Stejărel, 41
 Olăreanu, Costache, 47, 129, 321, 334, 487, 541, 655, 698, 703, 801, 881
 Olăreanu, Miralena, 655
 Olivotto, Alexandra, 19, 703, 750, 763, 832, 901
 Ologeanu, Roxana, 40
 Olsen, Søren, 294
 Olteanu, Antoaneta, 26
 Omăt, Gabriela, 52, 724
 Oncescu, Florin, 369
 Onea, Octavian, 779
 Onisei, Ana-Maria, 38, 791

Onișoară, Ion Mădălin, 430, 451, 475
 Onofrei, George, 51, 287, 726, 872
 Onu, Lucian, 482
 Oprea, Evelina, 130, 487
 Oprea, Leonard, 265
 Oprea, Marius, 144, 177, 233, 321
 Oprea, Mihai, 297, 624
 Oprea, Nicolae, 267, 389, 398, 430, 451,
 452, 475, 626, 779, 786, 791
 Oprea, Niculina, 210, 304, 421, 680
 Opreanu, Rodica, 240
 Oprescu, George, 174, 247
 Oprișan, Ionel, 726
 Oprișor, Onițiu, 202, 203
 Opriță, Mircea, 307, 549, 597, 655, 709
 Oproescu, Ștefania, 211, 604
 Oproiu, Ecaterina, 71
 Orlea, Oana, 430, 577, 694, 782, 812
 Ornea, Liviu, 517, 698
 Ornea, Z., 21, 80, 158, 199, 208, 239, 397,
 474, 801
 Oroveanu, Anca, 332
 Oroveanu, Mihai, 370
 Orwell, George, 137, 713
 Osman Pașa, 761
 Oțoiu, Adrian, 128, 238, 239, 296, 299,
 530, 531, 552, 559, 904
 Ovidiu, Vintilă, 339
 Oz, Amos, 200, 866, 878

P

Paciurea, Dimitrie, 208, 673, 738, 816
 Page, Martin, 700
 Pal, Adela, 522
 Pal, Maria, 282, 283, 386, 393, 490, 681,
 740
 Palade, Rodica, 4, 144, 268, 347, 687, 793
 Palaghia, Eduard Filip, 137
 Palaghia, Florentin, 510, 778
 Palanciu, Luiza, 786, 787
 Paleologu, Alexandru, 133, 202, 300, 325,
 377, 389, 392, 435, 460, 541, 561,

573, 598, 623, 625, 629, 635, 636,
 641, 675, 682, 734, 735, 740, 780,
 804, 828, 907
 Paleologu, Toader, 50, 202, 245, 276, 332,
 448, 629, 699, 734, 837
 Paler, Octavian, 181, 202, 222, 238, 311,
 357, 375, 376, 383, 438, 471, 476,
 483, 568, 577, 646, 651, 684, 694,
 713, 786, 802
 Pallady, Theodor, 863
 Pamfil, Alina, 40
 Pamfil, Carmen-Gabriela, 383
 Pamfilie, Ligia, 133
 Pamuk, Orhan, 874
 Panait, Ion, 383, 680, 767
 Panait, Virgil, 134, 604, 767
 Panaite, Nicolae, 59, 208, 210, 375, 386,
 475
 Panaitov, Alina Elena, 201, 258
 Pană, Laura, 553
 Pană, Liviu, 447, 798
 Pană, Sașa, 545, 783
 Pandelescu, Rodica, 724
 Pandrea, Petre, 430, 431, 448, 449, 849,
 856, 882, 883
 Panduru, Riri Margareta, 895
 Paniș, Anatolie, 46, 78, 430, 639, 704, 903
 Pantea, Ana, 735, 893
 Pantea, Aurel, 32, 82, 101, 127, 301, 339,
 347, 657, 683, 738, 826, 879
 Panța, Iustin, 321, 791
 Papacostea, Șerban, 4
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 79, 140,
 337, 455, 504, 545, 590, 734, 794,
 853, 856, 885
 Papadima, Liviu, 40, 136, 144, 163, 332,
 353, 367, 516
 Papadima, Ovidiu, 155, 156, 306, 430
 Papahagi, Adrian, 352, 629, 846
 Papahagi, Marian, 14, 99, 196, 210, 233,
 238, 505, 527, 528, 565, 566, 599,
 709, 711, 760, 796
 Papana, Anca, 507
 Papilian, Alexandru, 782

- Papilian, Victor, 464
 Papini, Giovanni, 633, 715
 Papp, Doina, 569, 589
 Papu, Edgar, 203, 213, 446, 481, 506
 Papuc, Ion, 382, 553, 606, 665, 755, 829
 Papuc, Liviu, 59, 62, 63, 82, 339, 475, 579, 675, 686, 710, 739, 752, 818, 830, 888
 Parascan, Constantin, 564, 675, 739, 818, 888
 Paraschiv, Adriana, 445
 Paraschivescu, Miron Radu, 34, 381, 464, 711, 764, 769
 Paraschivescu, Radu, 34, 43, 77, 137, 148, 361, 397, 413, 565, 572, 607, 685, 889
 Paraschivoiu, Emil, 495
 Parchet, Arthur, 798
 Pardău, Platon, 387
 Partene, Florin, 864
 Partenie, Cătălin, 542
 Partole, Claudia, 478
 Paruit, Alain, 701, 775
 Parusi, Gheorghe, 691, 692
 Pascu, Mihai, 801
 Pasima, Elena, 494, 789
 Pastenague, Ed, v. Țepeneag, Dumitru
 Pasternak, Boris, 603, 896
 Pașca, Maria Dorina, 657
 Pașcanu, Vasile, 300
 Pașcu, Anca, 674
 Patapievici, Horia-Roman, 8, 20, 23, 36, 43, 75, 77, 102, 106, 189, 190, 203, 230, 238, 262, 265, 266, 275, 311, 323, 404, 440, 525, 600, 608, 623, 630, 646, 650, 664, 684, 692, 767, 775, 786, 790, 798, 802, 803, 828, 865, 904
 Patlanjoglu, Ludmila, 139
 Patraș, Andrei, 211
 Patraș, Antonio, 5, 192, 217, 440, 626, 739, 870
 Patrichi, Emanuela, 489
 Pauker, Ana, 47
 Paul-Bădescu, Cezar, 7, 311
 Pavel Teuțișan, Laura, 610, 734
 Pavel, Dan, 394
 Pavel, Dora, 56, 111, 118, 240, 373, 375, 378, 387, 470, 544, 735, 748, 749, 893
 Pavel, Toma, 38, 150, 237, 583, 796
 Pavelescu, Cincinat, 407
 Pavese, Cesare, 56
 Pavić, Milorad, 852
 Pavnutescu, Mihaela, 64
 Păcurariu, Dan, 90
 Părpăuță, Radu, 489
 Pătulea, Dinu, 217, 440
 Păun, Paul, 169, 648, 783
 Păun, Raluca Adelainne, 459
 Păunescu, Adrian, 23, 32, 156, 159, 324, 508, 546, 677, 711, 767, 850, 867
 Pândaru, Mariana, 339
 Pânzaru, Ioan, 280, 353
 Pârja, Gheorghe, 492, 753, 754
 Pârvan, Alexandru, 119
 Pârvan, Vasile, 275, 328
 Pârvescu, Petruț, 480
 Pârvolescu, Ioana, 7, 14, 19, 87, 88, 144, 181, 186, 238, 239, 276, 322, 330, 353, 362, 364, 422, 435, 450, 451, 463, 502, 513, 526, 566, 574, 640, 693, 712, 723, 761, 782, 786, 801, 823, 833, 859, 869, 872, 874, 881, 882
 Peca, Ștefan, 531
 Pecican, Ovidiu, 41, 68, 69, 70, 100, 148, 158, 178, 187, 204, 219, 225, 253, 308, 335, 354, 385, 400, 413, 420, 441, 442, 469, 492, 493, 516, 557, 570, 620, 661, 678, 695, 708, 726, 727, 735, 736, 754, 784, 827, 829, 857, 859, 860, 873
 Pedvis, Anca, 545, 565, 602, 886
 Pelehatăi, Ioana, 552
 Pelin, Mihai, 277, 435, 438, 502, 758
 Peltz, I., 759
 Pencu, Victor, 306

- Pendefunda, Liviu, 380
 Penescu, Răzvan, 265, 773
 Peniuc, Andrei, 179, 267, 309, 331, 596, 658
 Pepine, Horațiu, 652, 900
 Perdigão, Daniel, 853
 Perdivară, Bogdan, 59, 179, 191, 281, 354, 477, 480, 547, 562, 646, 658, 684, 904
 Pereș, Alexandru, 373
 Perian, Gheorghe, 32, 127, 219, 253, 347
 Perjovschi, Dan, 4, 335
 Perrot, Jean, 19
 Peșă, Dan, 19, 295, 303, 674
 Peșta, Cosmin, 148, 179, 480, 784, 826
 Pessoa, Fernando, 60, 680, 774
 Petca, Ovidiu, 68
 Petcu, Ioana, 489
 Petean, Ana, 156
 Petean, Mircea, 36, 141, 156, 220, 253, 289, 402, 443, 538, 683, 754, 826
 Petra-Petrescu, Horia, 38
 Petraș, Irina, 8, 27, 42, 43, 50, 54, 55, 56, 59, 68, 82, 106, 115, 117, 118, 150, 151, 162, 206, 217, 254, 281, 282, 283, 286, 287, 374, 378, 379, 380, 387, 401, 424, 440, 469, 472, 473, 520, 534, 545, 546, 598, 601, 603, 609, 668, 672, 681, 683, 728, 735, 737, 773, 784, 797, 815, 885, 891, 901
 Petre, Alexandra, 887
 Petrescu, Adela, 655, 698
 Petrescu, Camil, 206, 278, 280, 317, 356, 395, 448, 450, 500, 544, 549, 587, 606, 612, 632, 734, 804, 883
 Petrescu, Cezar, 201, 302, 499, 521
 Petrescu, Cristina, 396, 420
 Petrescu, Damian, 680
 Petrescu, Dan, 2, 158, 221, 238, 529, 543, 559, 769
 Petrescu, Dragoș, 396, 420
 Petrescu, Ioana, 26, 177, 249, 366, 404, 596
 Petrescu, Ioana Em., 3, 27, 78, 192, 203, 249, 483, 540, 579, 675
 Petrescu, Liviu, 239, 675, 736
 Petrescu, Lucian, 31
 Petrescu, Lucian P., 859
 Petrescu, Radu, 22, 129, 142, 235, 321, 334, 487, 863
 Petrescu, Răzvan, 322, 535, 707, 819, 825
 Petreu, Marta, 14, 37, 50, 51, 56, 59, 69, 101, 115, 116, 118, 143, 157, 162, 164, 174, 175, 196, 199, 203, 204, 205, 207, 212, 213, 227, 239, 277, 282, 294, 373, 375, 376, 385, 444, 455, 456, 468, 469, 470, 474, 497, 502, 518, 531, 543, 572, 601, 610, 645, 646, 662, 668, 684, 695, 706, 708, 736, 782, 786, 793, 828, 842, 852, 863, 893, 894, 901
 Petri, Ariadna, 612, 817
 Petri, Eugen, 546
 Petri, Vasile, 398
 Petroiu, Deliu, 530
 Petronius, 831
 Petroșel, Dana, 675
 Petroveanu, M., 687
 Petrovici, Viorica, 182
 Philippide, Alexandru, 276, 510, 677, 738
 Picasso, Pablo, 59, 742
 Pienescu, G., 17, 35, 49, 80, 88, 98, 113, 157, 173, 197, 226, 227, 344, 398, 434, 463, 514, 542, 565, 573, 601, 666, 722
 Pikul', Valentin Savvici, 31
 Pillat, Cornelia, 277, 317, 320, 398, 557, 591
 Pillat, Dinu, 95, 159, 325, 431, 448, 772, 847, 868
 Pillat, Ion, 87, 384, 591, 592, 603, 628, 722
 Pillat, Monica, 170, 398, 722, 810, 886
 Pinkernail, Beata, 615
 Pinteș, Ioan, 59, 64, 339, 344
 Pinter, Harold, 717, 724, 754, 757, 813
 Pintescu, Alexandru, 172, 240, 289

Pintilie, Lucian, 111, 377, 417, 531, 754, 892
 Piperno, Alessandro, 601
 Pippidi, Andrei, 21
 Piron, Sylvain, 715
 Piru, Al., 16, 17, 44, 45, 67, 82, 178, 271, 431, 432, 687
 Piso, Ion, 893
 Pistol, Alina, 340
 Pișcu, Daniel, 133, 300, 306, 907
 Pișcu, Denisa (Mirena), 170, 354, 658
 Pitea, Florin, 161, 176, 264, 417, 529
 Pittiș, Florian, 468
 Pituț, Gheorghe, 305
 Pița, Dan, 111
 Pițu, Luca, 90, 286, 306, 397, 456, 511, 540, 553, 678, 834
 Pițjol, Florina, 8, 72, 83, 94, 106, 181, 186, 217, 228, 251, 263, 276, 351, 364, 440, 453, 455, 463, 467, 530, 543, 566, 577, 598, 619, 621, 624, 625, 641, 645, 655, 696, 698, 705, 715, 716, 762, 771, 824, 859, 874
 Plath, Sylvia, 148, 405, 579
 Platon, 121, 668, 712, 749
 Platon, Alexandru-Florin, 389
 Platon, Mircea, 60, 62, 383, 739
 Pleșiță, Nicolae, 98, 114, 147, 175, 188, 643
 Pleșu, Andrei, 19, 36, 72, 75, 124, 144, 177, 180, 231, 235, 238, 262, 279, 282, 321, 332, 458, 529, 565, 585, 619, 646, 753, 796, 803, 821, 861, 889
 Pleșu, Catrinel, 166, 231, 323
 Ploae-Hanganu, Mariana, 29
 Plopeanu, Ștefania, 224
 Ploscaru, Dorin, 886, 143
 Plotin, 552, 790
 Plugaru, Horia George, 54, 59
 Poantă, Laura, 54
 Poantă, Petru, 56, 68, 100, 254, 283, 375, 397, 520, 684, 891, 892
 Podoabă, Virgil, 23, 32, 66, 127, 128, 130, 133, 300, 339, 347, 438, 455, 467, 484, 486, 488, 489, 497, 617, 747, 749, 796, 879, 904
 Podureanu, G., 88
 Poe, E.A., 355, 628
 Poenar, Horea, 24, 86, 99, 100, 127, 130, 136, 151, 161, 220, 269, 270, 301, 326, 333, 339, 340, 347, 373, 401, 464, 484, 517, 534, 584, 749, 862, 892, 893
 Pogonaru, Nicolae, 556
 Pologea, Doina, 490
 Pomagă, Iulia, 510
 Pontormo, Jacopo, 309
 Pop, Adriana, 115, 116, 469, 609, 610, 669
 Pop, Anamaria, 5, 72, 76, 435, 621
 Pop, Augustin, 646, 684, 786, 798, 802
 Pop, Doru, 829, 860
 Pop, Elisabeta, 71, 204
 Pop, Grigore Traian, 304, 896
 Pop, Ioan Es., 6, 9, 56, 121, 131, 133, 180, 210, 216, 238, 260, 261, 321, 322, 333, 336, 368, 419, 456, 476, 479, 480, 552, 582, 632, 646, 658, 684, 708, 808, 816, 865
 Pop, Ioan F., 541
 Pop, Ioan-Aurel, 66, 565, 709
 Pop, Ion, 22, 56, 59, 66, 69, 72, 99, 101, 136, 149, 151, 162, 207, 211, 233, 238, 275, 282, 308, 326, 335, 340, 358, 373, 440, 443, 515, 519, 528, 535, 540, 557, 585, 593, 607, 620, 663, 668, 682, 683, 709, 746, 753, 775, 783, 786, 796, 852, 853, 892, 906
 Pop, Lucian, 784
 Pop, Mircea M., 818
 Pop, Simion, 903
 Pop Giuvara, Antoaneta, 429
 Popa Homiceanu, Vasile, 481, 739
 Popa, Catrinel, 38, 140, 329, 345, 629
 Popa, Constantin M., 11, 190, 240, 363, 474
 Popa, Cornel George, 564, 565

- Popa, Cristina, 487
 Popa, Dumitru Radu, 353, 369, 380, 490, 648, 821, 883
 Popa, George, 61, 210, 211, 375, 382, 476, 481, 738
 Popa, Georgia-Daniela, 489
 Popa, Ionel, 32, 199, 245, 657
 Popa, Marian, 134, 238, 845, 886
 Popa, Mircea, 211, 225, 254, 283, 386, 481, 519, 557, 646, 679, 684, 758, 786, 798, 802, 829, 872
 Popa, Mireille Astrid, 473
 Popa, Nicolae, 209, 450, 477, 615, 693, 741, 756
 Popa, Paulina, 59, 94, 339
 Popa, Valeriu Mircea, 256
 Popa, Veronica, 340
 Popa, Victor Ion, 739
 Popa, Vlad, 372
 Pop-Curșeu, Ioan, 7, 20, 23, 36, 40, 65, 66, 220, 324, 364, 732, 783
 Pop-Curșeu, Ștefana, 732
 Popescu, Adina, 190
 Popescu, Adrian, 59, 70, 75, 89, 101, 116, 118, 132, 194, 196, 204, 216, 254, 339, 340, 347, 356, 361, 375, 426, 493, 570, 599, 692, 756, 883
 Popescu, Ana-Maria, 23, 144, 517, 543, 568, 655, 660, 764, 788, 803, 861
 Popescu, Andreea, 344
 Popescu, Augustin, 172
 Popescu, Bogdan, 52, 53, 376, 471, 611, 670, 896
 Popescu, Bogdan O., 628, 670
 Popescu, Corneliu M., 28, 352, 399
 Popescu, Cristian, 6, 19, 76, 103, 122, 154, 238, 260, 274, 288, 322, 368, 400, 460, 476, 480, 623, 740, 808
 Popescu, Cristian Tiberiu, 134, 210
 Popescu, Cristian Tudor, 5, 176, 221, 367, 482, 486, 606, 867
 Popescu, Denisa, 563
 Popescu, Diana, 5, 436
 Popescu, Dorin, 774
 Popescu, Dumitru („-Dumnezeu”), 45, 114, 391, 686, 753
 Popescu, Dumitru Radu, 56, 129, 146, 238, 269, 390, 408, 417, 487, 509, 511, 568, 588, 611, 633, 634, 674, 675, 682, 850, 851, 857, 872
 Popescu, Elena Liliana, 210
 Popescu, Florentin, 286, 305, 378, 545, 555, 556, 815, 885
 Popescu, George, 363
 Popescu, Horia-Florian, 684
 Popescu, Lazăr, 358, 678, 809
 Popescu, Liliana, 765
 Popescu, Marian, 527, 646, 684, 860
 Popescu, Marius Daniel, 64
 Popescu, Petru, 369
 Popescu, Raluca, 632
 Popescu, Răsvan, 4, 111, 202, 227, 238, 535, 827
 Popescu, Sânziana, 417
 Popescu, Simona, 6, 35, 43, 149, 163, 238, 299, 321, 322, 334, 389, 396, 454, 455, 495, 518, 536, 598, 719, 726, 747, 782, 787, 793, 852, 863, 875, 889, 891
 Popescu, Spiridon, 84, 196, 606, 674, 720
 Popescu, Titu, 290, 639
 Popescu, Tudor, 71
 Popescu, Victor, 28
 Popescu, Vlad T., 279
 Popescu-Butucea, Maria, 773
 Popescu Sireteanu, Ion, 550, 888
 Popescu Tăriceanu, Călin, 582
 Popescu-Topolog, Ion, 779
 Popișteanu, Ioan, 427
 Popovici, Constantin, 675
 Popovici, Florin-Corneliu, 472, 488
 Popovici, Iaromira, 190, 788, 852
 Popovici, Iulia, 144, 187, 252, 350, 436, 508, 517, 531, 576, 589, 595, 706, 874
 Popovici, Mircea, 446
 Popovici, Titus, 245, 341, 342, 417
 Popovici, Virginia, 740

- Popp, Eugenia, v. Postelnicu, Ioana
Pora, Mircea, 904
Portocală, Radu, 571
Porumbacu, Veronica, 766
Porumboiu, Arthur, 76, 408, 459, 498, 687, 877
Posada, Mihai, 131
Postelnicu, Ioana, 49, 52, 141, 285
Posteucă, Vasile, 628
Potcoavă, Alexandru, 31, 191, 859
Potlog, Andrei, 54
Poulet, Georges, 225
Pound, Ezra, 266, 309, 680
Preda, Adrian, 54
Preda, Cristian, 4, 486, 814
Preda, Marin, 10, 47, 90, 91, 95, 111, 123, 129, 159, 167, 197, 198, 223, 224, 235, 241, 242, 269, 278, 289, 300, 322, 327, 334, 338, 341, 353, 361, 413, 428, 429, 431, 463, 481, 487, 492, 495, 504, 535, 556, 576, 588, 612, 619, 633, 634, 650, 678, 681, 683, 684, 688, 701, 766, 768, 769, 828, 850, 857, 864, 883, 887
Preda, Milea, 556
Preda, Sorin, 70
Preda Sânc, Marilena, 389
Predescu, Elena, v. Conița Lena
Predescu, Valentin, 259, 381
Prelipceanu, Nicolae, 117, 166, 196, 231, 306, 323, 348, 398, 477, 570, 765
Prepeliță, Mihai, 89, 682
Pricăjan, Mircea, 300
Pricop, Constantin, 756, 878
Pricop, Dumitru, 458, 777
Pricop, Ion Gheorghe, 122
Pricop, Lucian, 792
Proca, Vasile, 290, 375, 382, 475, 480, 570, 610
Procopan, Norina, 39
Protopopescu, Al., 677
Protopopescu, Valentin, 2, 28, 41, 42, 94, 158, 181, 238, 552, 553, 554, 578, 617, 862, 871
Proust, Marcel, 36, 223, 508, 542, 659, 715
Pruteanu, George, 636
Pughineanu, Oana, 42, 68, 71, 99, 130, 206, 252, 401, 441, 487, 492, 641, 728, 732, 735, 771, 783, 901
Puică, Gina, 191, 355, 489, 679
Pumnul, Aron, 35
Puric, Dan, 266
Puslojić, Adam, 375, 382, 473, 476, 682
Pușcariu, George, 502, 779
Pușcariu, Sextil, 683, 864
Pușcaș, Pavel, 68
Pușkin, Aleksandr Sergeevici, 666, 724
Pynchon, Thomas, 365
- Q**
- Quasimodo, Salvatore, 316
- R**
- Rabelais, François, 831
Rachieru, Adrian Dinu, 12, 13, 60, 61, 84, 90, 94, 120, 121, 122, 126, 137, 153, 194, 205, 209, 257, 289, 303, 356, 363, 375, 382, 476, 479, 521, 523, 547, 556, 604, 606, 673, 707, 738, 777, 817, 831, 886
Rad, Ilie, 51, 251, 441, 462, 492, 558, 626, 735, 758
Radin (Peianov), Ioan, 615
Rados, Andreas, 888
Radu, Dia, 126
Radu, Doru Cosmin, 826, 893
Radu, Elena, 556
Radu, Ionuț, 340, 358
Radu, Liviu, 161, 176, 351, 529
Radu, Tania, 4, 27, 28, 71, 87, 92, 164, 193, 233, 268, 269, 326, 333, 337, 369, 444, 494, 521, 534, 553, 571,

589, 619, 622, 623, 647, 686, 697,
 716, 724, 745, 754, 777, 808, 847
 Radu, Traian, 529
 Radu, Valentin, 132
 Raicu, Lucian, 33, 56, 82, 129, 149, 160,
 161, 346, 487, 535, 760, 781, 823,
 824, 864, 885
 Ralea, Mihai, 301, 384, 392, 431, 450,
 552, 628
 Ralian, Antoaneta, 201, 263, 280, 334,
 346, 641, 698, 866, 878, 889
 Ranga, Dana, 897
 Ratzinger, Joseph, 374, 735, 893
 Rațiu, Daniela, 31, 859
 Rațiu, Emil, 386, 523, 887
 Rațiu, Ion, 28, 352, 399
 Rațiu, Iuliu, 646, 684, 866, 878
 Răchiteanu, Teofil, 490
 Rădescu, Voicu, 181
 Rădulescu, Banu, 430
 Rădulescu, Mihai Sorin, 433
 Rădulescu, Neagu, 414
 Rădulescu, Răzvan, 22, 296, 299
 Rădulescu, Tatiana, 538, 680
 Rădulescu-Motru, Constantin, 580
 Răduță, Magda, 94
 Răileanu, Petre, 607, 857
 Răpan, Theodor, 680
 Rău, Alexe, 477, 478, 570, 605
 Rău, Aurel, 4, 18, 356, 426, 538, 555, 756,
 797, 798, 812, 829
 Răutu, Leonte, 273, 391, 896
 Râpă Buicliu, Dan, 813
 Rebreanu, Liviu, 4, 112, 118, 192, 207,
 289, 300, 312, 411, 450, 470, 504,
 734, 737, 777, 810, 811, 814, 829,
 834, 835, 840, 855, 866, 871
 Regman, Cornel, 235, 302, 325, 446
 Regman, Silviu, 893
 Reichmann, Edgar, 92, 474, 632
 Reichmann, Sebastian, 574
 Reich-Ranicki, Marcel, 49
 Relgis, Eugen, 885
 Rembrandt, 674, 686
 Remete, George, 257
 Renzi, Lorenzo, 528
 Rhein, Daniel, 118, 207, 287
 Ribeiro, Antonio, 394
 Rice, Anne, 807
 Richard, Jean-Pierre, 554
 Richardson, Samuel, 583
 Ricinski-Marienfild, Francisca, 224, 290,
 375, 476, 887
 Ricketts, Mac Linscott, 378, 544, 752
 Ricœur, Paul, 443, 485, 688
 Rilke, Rainer Maria, 384, 473, 504, 603
 Rimbaud, Arthur, 309, 610
 Ristea, Ana-Lucia, 52
 Roatiș, Florian, 221, 610, 843
 Robciuc, Vasile, 606
 Robescu, Marius, 306, 720
 Robu, Cornel, 254, 283
 Rogozanu, C., 2, 3, 87, 147, 152, 240, 367,
 697, 716, 728, 733, 773, 783, 796,
 856
 Roll, Stephan, 612, 783
 Roman, Andreia, 79, 337, 793, 852
 Roman, Ileana, 510, 511
 Roman, Petre, 569, 621
 Roman, Radu Anton, 637
 Roman, Roxana, 489
 Roman, Victor, 613
 Roman, Vlad, 24, 161, 301, 829
 Romanescu, Constantin, 179
 Romanescu, Ioanid, 412, 498
 Rombi, Bruno, 374
 Romilă, Adrian G., 13, 45, 75, 85, 89, 134,
 137, 153, 168, 194, 222, 242, 257,
 270, 311, 323, 356, 458, 498, 510,
 549, 560, 634, 688, 756, 766, 809,
 847, 876
 Romoșan, Petru, 23, 42, 216, 468, 557,
 763, 840, 855, 871
 Ronay, Alexandru, 324, 339
 Ronetti-Roman, Alexandru, 244
 Ronetti-Roman, M., 244
 Rosales, Luis, 628
 Roseti, Ancelin, 381, 383

- Rosetti, Al., 113, 173, 186, 205
 Rossier, Geta, 467
 Rosulescu, Ramona, 583
 Roșca, D.D., 282, 736, 893
 Roșca, Ioan N., 657
 Roșca, Laura, 335
 Roșca, Livia, 468, 515
 Roșca, Sorin, 386, 538
 Roșescu, Sanda, 719
 Roșioru, Ion, 12, 44, 61, 84, 167, 182,
 257, 312, 323, 338, 522, 538, 556,
 562, 687, 707, 831, 848
 Roșioru, Mădălin, 75, 89, 137, 271, 675
 Rotaru, Adriana, 259, 338
 Rotaru, Andra, 121, 482, 753, 808, 886
 Rotaru, Dan, 156
 Rotaru, Ion, 480
 Rotaru, Mădălina, 376
 Rotaru, Nicolae, 182, 563, 701
 Rotescu, Eugenia Anca, 726
 Roth, Philip, 51, 379, 406, 413
 Rotman, Liviu, 72, 696
 Röttscher, H. Th., 481
 Rousseau Vameșul, 274
 Rousseau, Jean-Jacques, 583
 Rox, Ana, 511
 Roznoveanu, Mirela, 49, 61, 208, 209,
 290, 383, 606, 639, 681
 Ruba, Radu Sergiu, 12, 13, 60, 61, 88,
 114, 212, 319, 555
 Rucan, Lora, 393
 Rugu, Persida, 519
 Ruiz, Juan Cruz, 231
 Ruja, Alexandru, 489, 760, 831
 Rujea, Dan, 253, 443
 Rusan, Romulus, 129, 233, 373, 487,
 656
 Ruscu, Marian, 818, 885
 Rushdie, Salman, 34, 574, 666
 Rusiecki, Cristina, 8, 181, 230, 508, 838,
 852
 Russo, Alecu, 766
 Russo, Gabriela, 666, 811
 Russo, Veronica, 532
 Russo, Vlad, 36, 553
 Rusu, Alexandra Maria, 10, 75, 89
 Rusu, Aurelia, 122
 Rusu, Constantin, 492
 Rusu, Gabriel, 12, 85, 194, 217, 356, 440,
 634, 790
 Rusu, Liviu, 335, 411
 Rusu, Nicolae, 122, 477
 Rusu, Valeriu, 727
 Ruști, Doina, 63, 121, 142, 222, 247, 306,
 385, 403, 491, 555, 556, 739, 789,
 901
- ## S
- Sacher-Masoch, Leopold von, 669
 Sade, Marquis de, 831
 Sadoveanu, Ion Marin, 494
 Sadoveanu, Mihail, 14, 15, 82, 133, 168,
 201, 226, 239, 300, 301, 317, 448,
 461, 523, 537, 549, 612, 629, 664,
 677, 764, 766, 798, 818, 856, 866,
 879, 887, 888
 Sainte-Beuve, Charles, 159
 Saint-Exupéry, Antoine de, 526
 Saizescu, Geo, 633
 Saka, Serafim, 388, 477, 640, 742
 Sala, Iulia, 56, 175, 284
 Salazar-Ferrer, Olivier, 607, 806
 Salinger, J.D., 163
 Sallenave, Danièle, 22
 Samitca, Ignat, 511
 Samitca, Rallian, 511
 Sampson, Fiona, 352, 399
 Samy, Chris, 779
 Sanda, George, 601
 Sandu, Ana Maria, 1, 42, 72, 396
 Sandu, Anca, 548
 Sandu, Augustin, 407, 429
 Sandu, Cătălin, 597
 Sandu, Ileana, 657, 879
 Sandu Romeo, Narcis, 29, 108
 Santoliquido, Anna, 538

Saramago, José, 213, 496, 560, 608, 813, 860, 862
 Saramandu, Nicolae, 800
 Sarchizian, Aida, 52
 Sartre, Jean-Paul, 174, 443, 509, 549, 742, 764
 Sarvari, Eugenia, 610
 Sasu, Aurel, 14, 196, 210, 211, 233, 238, 283, 471, 610, 646, 684, 711, 760, 786, 797, 798, 802
 Satco, Emil, 739
 Saurer, Andreas, 708, 745, 754, 819
 Sava, Gligor, 360
 Sava, Ion, 88
 Sava, Iosif, 754
 Sava, Nicolae, 59, 209, 479, 739, 866
 Sava, Valerian, 187, 417
 Savin, Nicolae, 294
 Savin, Viorel, 481
 Savitescu, Alex, 51
 Savu, Cornelia Maria, 8, 43, 94, 98, 106, 151, 167, 181, 459, 800, 838, 841, 857, 871, 875
 Sălcudeanu, Nicoleta, 32, 64, 65, 123, 127, 130, 131, 205, 212, 295, 316, 339, 340, 347, 371, 483, 486, 488, 490, 491, 534, 575, 728, 733, 737, 750, 783, 900, 901, 905, 907
 Sălcudeanu, Petre, 417, 568, 783, 797, 854
 Săndulescu, Al., 17, 80, 109, 135, 148, 157, 192, 379, 450, 451, 591, 640, 664, 849
 Săndulescu, Mircea, 480, 647
 Săraru, Dinu, 3, 32, 138, 191, 192, 272, 367
 Săuca, Daniel, 527
 Săulescu, Mihail, 442
 Săvoiu, Cristina, v. Maravis, Iana
 Săvulescu Voudouri, Monica, 305
 Sâmpetrean, Viorel, 356, 634
 Sân-Petru, Paul, 903
 Sârbu, Alexandru, 632
 Sârbu, Aurelian, 427
 Sârbu, Cristina, 54
 Sârbu, Georgiana, 28, 186
 Sârbu, Nicolae, 304, 339, 648, 673, 766
 Sârghie, Anca, 285
 Sbârciu, Ioan, 68
 Scarlat, Angela, 210
 Scarlat, Grigore, 553, 680
 Scarlat, Mircea, 413, 545
 Scarlat, Sandra, 595
 Schädlich, Hans Joachim, 114, 169
 Scherg, Georg, 24
 Schifirneț, Constantin, 580
 Schiller, Friedrich, 398, 463
 Schiop, Adrian, 7, 266, 302, 489, 546, 567, 826, 845, 904, 905
 Schippel, Larisa, 621
 Schlattner, Eginald, 149, 884
 Schlesak, Dieter, 127, 131, 205, 283, 607
 Schopenhauer, Arthur, 512
 Schulenburg, Friedrich-Werner Graf von der, 394
 Schuster, Diana, 39
 Schwartz, Gheorghe, 4, 13, 14, 76, 194, 196, 204, 295, 356, 474, 545, 570, 648, 691, 876, 885, 904
 Scipione, Ileana, 822
 Scoradeț, Victor, 54, 484
 Scorobete, Ion, 549
 Scoruș, Ioana, 893
 Scrima, Andrei/André, 754, 801
 Scurtu, Lucian, 519, 904
 Scurtu, Nicolae, 35, 49, 88, 157, 244, 880
 Scutelnicu, Petru, 599, 767, 798
 Scutelnicu, Vlad, 59, 210
 Sebastian Alcalay, Gina, 19, 200, 330, 601, 704
 Sebastian, Mihail, 86, 151, 231, 322, 362, 406, 433, 448, 456, 497, 500, 502, 527, 539, 571, 610, 644, 727, 799, 814, 819
 Selejan, Ana, 284, 338, 377, 461, 561, 634, 648, 657, 687, 756, 769, 790
 Semilian, Julian, 172
 Sereș, Alexandru, 904
 Serghi, Cella, 141

Sernet, Claude, 502, 607
 Sever, Alexandru, 344
 Severin, Constantin, 489, 491, 765
 Sfârlea, Alexandru, 30, 108, 170, 563, 689
 Shafir, Michael, 72
 Shafran, Dan, 607, 608
 Shakespeare, William, 278, 408, 538, 541,
     647, 830, 890
 Sharpe, Tom, 263
 Siff, Sebastian, 191
 Sighireanu, Radu, 584
 Sigmund Zoltan, 784
 Silvestri, Artur, 550, 582
 Silvestru, Valentin, 71
 Simina, Anca, 38
 Simion, Eugen, 5, 19, 23, 25, 26, 32, 40,
     52, 53, 54, 65, 67, 77, 82, 83, 84,
     90, 91, 101, 112, 123, 129, 135,
     140, 146, 154, 159, 178, 185, 195,
     197, 213, 219, 233, 239, 268, 271,
     281, 285, 301, 376, 393, 439, 471,
     487, 498, 517, 526, 535, 536, 540,
     548, 556, 575, 607, 610, 611, 619,
     637, 640, 663, 670, 676, 682, 684,
     706, 707, 711, 724, 727, 762, 763,
     766, 767, 771, 787, 797, 803, 818,
     822, 833, 835, 839, 842, 843, 853,
     857, 858, 862, 864, 869, 870, 894,
     895
 Simionescu, Cristian, 224, 289
 Simionescu, Cristofor, 538
 Simionescu, Maria, 158, 199, 770
 Simionescu, Mircea Horia, 105, 129, 130,
     208, 295, 314, 321, 334, 385, 487,
     558, 655, 698, 797
 Simon, Claude, 54
 Simon, Gheorghe, 60
 Simon, Paul, 451
 Simuț, Andrei, 160, 365, 863
 Simuț, Ion, 5, 13, 15, 34, 36, 49, 73, 80,
     83, 86, 97, 108, 110, 111, 115, 121,
     122, 139, 160, 171, 185, 199, 206,
     225, 238, 244, 245, 254, 274, 283,
     301, 308, 316, 327, 344, 365, 367,
     393, 400, 401, 410, 425, 431, 443,
     450, 461, 464, 490, 500, 513, 514,
     525, 528, 529, 534, 535, 540, 558,
     563, 572, 579, 581, 591, 599, 614,
     615, 622, 627, 639, 646, 650, 664,
     682, 684, 692, 697, 702, 707, 709,
     711, 716, 722, 754, 759, 769, 770,
     771, 781, 784, 785, 788, 798, 811,
     827, 833, 842, 850, 862, 864, 866,
     881, 905
 Sin, Mihai, 14, 289, 535, 686
 Sinești, Nicolae, 98, 413, 836
 Sipoș, Mariana, 175, 258, 356, 563, 622,
     652, 657, 689, 740, 757
 Sipoș, Mihai, 407
 Sireteanu, Vasile, v. Gavrilu, Leonard
 Sitar, Alexandru, 340
 Sitariu, Mihaela, 530
 Sirbu, Ion D., 50, 71, 78, 82, 116, 117,
     162, 179, 183, 192, 221, 322, 325,
     408, 428, 430, 438, 464, 600, 626,
     655, 709, 718, 850, 861, 893
 Slama-Cazacu, Tatiana, 78, 628
 Slavici, Ioan, 49, 56, 68, 127, 243, 513,
     883
 Slăvoiu, Vlad, 529, 621
 Soameș, Cosmin, 889
 Soare, Oana, 52, 54, 90, 106, 215, 217,
     285, 376, 440, 670, 881, 895, 896
 Soare, Raluca, 24, 863
 Sobietsky-Mânăscuță, Sorin, 106
 Sociu, Dan, 59, 131, 179, 218, 299, 300,
     306, 354, 396, 444, 480, 489, 546,
     628, 658, 721, 754, 764, 808, 820,
     869, 874, 877, 904, 905
 Socrate, 72, 823, 833, 866, 870, 874
 Sofronea, Crenguța, 212, 292
 Soljenițin, Aleksandr, 158, 643, 675, 765
 Sologub, Feodor, 633
 Solomon, Alexandru, 136
 Soloviov, Vladimir, 572
 Someșan, Sergiu, 366
 Sontag, Susan, 28
 Soporean, Minodora, 489

- Sora, Simona, 159, 235, 237, 326, 333, 353, 467, 534, 660, 661, 796, 814, 842, 901
- Sorescu, George, 895
- Sorescu, Marin, 23, 71, 87, 89, 95, 105, 135, 183, 196, 214, 235, 312, 322, 323, 390, 393, 412, 429, 446, 459, 535, 538, 549, 558, 569, 583, 585, 588, 625, 626, 668, 673, 785, 797, 798, 819, 828, 849, 864, 872, 895
- Sorescu, Roxana, 109, 771, 843
- Sorescu, Sorina, 626
- Sorescu-Marincović, Annemarie, 668
- Sorianu, Vlad, 481
- Soricu, I.U., 359
- Sorkin, Adam J., 44, 72, 116, 282, 374, 470, 609, 660, 735, 893
- Sorohan, Elvira, 60, 140, 513, 593, 626, 770
- Sorokin, Vladimir, 124
- Soros, George, 124
- Sotiaux, Daniel, 43
- Soviany, Octavian, 11, 29, 31, 55, 64, 75, 76, 107, 131, 168, 184, 212, 274, 311, 331, 334, 420, 507, 546, 554, 555, 573, 717, 796, 820, 847
- Spătaru, Dumitru, 211
- Spătaru, Indira, 209, 290, 819
- Spătaru, Nicolae, 614, 693, 741, 757
- Spătărelu, Cristina, 234, 268, 320, 370, 424, 496, 497, 533, 586, 631, 794
- Spede, Lucie, 51
- Spengler, Oswald, 39
- Speranția, Th., 157
- Spiridon, Cassian Maria, 56, 59, 60, 119, 272, 336, 468, 475, 549, 555, 605, 618, 629, 675, 710, 739, 740, 776, 808, 818, 875, 879
- Spiridon, Monica, 163, 179, 187, 313, 363, 819
- Spiridon, Vasile, 59, 62, 121, 210, 224, 290, 338, 375, 382, 476, 519, 520, 548, 601, 674, 679, 705, 719, 739, 818, 887
- Stahl, Henri, 879
- Stahl, Henriette Yvonne, 140, 258, 273
- Stalin, I.V., 62, 69, 112, 363, 434, 456, 865
- Stamati-Ciurea, C., 592
- Stamati-Zaharia, Viorica, 898
- Stamatoiu, Cristian, 294, 295
- Stamatu, Horia, 613
- Stan, Adriana, 487
- Stan, Constantin, 156, 208, 327, 398, 646, 684, 866, 878
- Stan, Elena, 646, 684, 786, 798, 802
- Stan, Emil, 553, 554
- Stan, Mihai, 46, 739
- Stan, Radu Eugeniu, 576, 844
- Stanca, Dan, 13, 14, 36, 133, 135, 204, 212, 232, 238, 255, 296, 302, 317, 325, 374, 485, 509, 535, 555, 629, 630, 685, 700, 703, 827, 829, 865, 902
- Stanca, Radu, 601, 602, 668, 671, 673, 815, 820
- Stanciu, Dan, 437, 563
- Stanciu, Teodora, 553, 554
- Stanciu, Virgil, 71, 200
- Stanciu Capotă, Rodica, 471
- Stancu, Constantin, 489
- Stancu, Costel, 299, 784
- Stancu, Valeriu, 59, 339, 554, 605, 740
- Stancu, Zaharia, 213, 241, 677
- Stanomir, Ioan, 8, 20, 23, 66, 75, 124, 148, 153, 173, 281, 313, 321, 353, 363, 525, 534, 646, 684, 708, 791, 796, 805, 819
- Stanomir, Ovidiu, 490
- Starobinski, Jean, 56, 225, 824
- State, Aurel, 713
- Stavri, Licu, 71
- Stănescu, Laurian, 672
- Stănescu, Aniela, 358
- Stănescu, Bogdan-Alexandru, 4, 10, 75, 136, 159, 217, 232, 240, 255, 257, 266, 309, 318, 336, 354, 367, 371, 372, 398, 404, 420, 422, 440, 443, 457, 493, 509, 521, 532, 534, 559,

- 570, 578, 585, 589, 598, 622, 629, 641, 647, 655, 685, 699, 710, 727, 751, 775, 792, 807, 830, 846, 865, 874
- Stănescu, C., 5, 6, 21, 37, 68, 82, 91, 104, 136, 149, 159, 164, 179, 180, 217, 221, 256, 436, 440, 558, 841, 842, 856, 857, 862, 869, 872, 881
- Stănescu, Emil, 701
- Stănescu, Gabriel, 135, 306, 374, 382, 475, 553, 754, 805
- Stănescu, Mircea, 253, 309
- Stănescu, Nichita, 5, 18, 23, 30, 33, 40, 51, 55, 87, 89, 101, 132, 187, 192, 198, 206, 208, 235, 239, 242, 257, 285, 300, 304, 322, 360, 387, 409, 412, 429, 463, 479, 511, 535, 538, 543, 544, 546, 553, 560, 564, 569, 573, 583, 588, 612, 620, 646, 650, 668, 678, 679, 680, 684, 688, 740, 751, 757, 765, 785, 786, 798, 802, 803, 806, 818, 839, 851, 864, 867, 868, 870, 883
- Stănescu, Oma, 902
- Stănescu, Saviana, 164, 423, 484
- Stănoiu, Bogdan, 96
- Steiciuc, Carmen Veronica, 44, 382, 701
- Steiciuc, Elena-Brândușa, 175, 770
- Steiner, George, 569, 617
- Steinhardt, N., 129, 257, 325, 344, 350, 355, 359, 448, 487, 544, 549, 584, 623, 675, 769, 818, 850
- Stelaru, D., 156, 798
- Stendhal, 88
- Stere, C., 133, 301, 384, 677, 896
- Sterian, Margareta, 284, 414
- Sterne, Lawrence, 569
- Sterom, Victor, 155, 183, 386, 430, 539, 681, 689, 779
- Stețcu, Eugen, 479
- Stoenescu, Alex Mihai, 296
- Stoenescu, George Virgil, 372
- Stoenescu, Ștefan, 49, 678
- Stoian, Iulia T., 20, 29, 74, 89
- Stoian, Victoria, 657
- Stoica, Candid, 138
- Stoica, Doru, 189, 467, 529
- Stoica, Ion, 198
- Stoica, Petre, 141, 198, 226, 235, 270, 274, 446, 598, 622, 770, 799, 851
- Stoica, Sorin, 249, 270, 299, 320, 351, 353, 418, 433, 467, 493, 494, 509, 611, 772, 821
- Stoicescu, Isabela, 304
- Stoicescu, Passionaria, 245
- Stoiciu, Constantin, 172, 286
- Stoiciu, Liviu Ioan, 59, 119, 133, 134, 162, 204, 209, 214, 220, 287, 296, 301, 302, 305, 307, 310, 457, 482, 489, 540, 556, 635, 642, 643, 648, 657, 658, 669, 676, 678, 682, 687, 694, 695, 738, 750, 785, 837, 877, 905
- Stoilow, Simion, 36
- Stoker, Bram, 549, 563
- Stolnicu, Simion, 868
- Stolojan, Sanda, 571, 578, 582, 584, 613, 740
- Stolojan, Vlad, 584
- Strat, Cătălin, 66, 824
- Stratan, Ion, 143, 310, 382, 389, 413, 490, 536, 555, 564, 603, 605, 717, 719, 728, 749, 750, 751, 757, 790, 797, 801, 808, 818, 822, 893, 907
- Stravinsky, Igor, 27
- Străinu, Emil, 657
- Strâmbeanu, Andrei, 478, 746
- Strâmbeanu, Nicolae, 1, 8, 9, 13, 36, 67, 136, 324, 358, 364, 365, 370, 496, 559, 829
- Streinu, Usi, 723
- Streinu, Vladimir, 357, 410, 446, 450, 636, 723, 757
- Streinul, Mircea, 173, 389, 628, 682
- Stroc, Gheorghe, 458
- Stroescu Stânișoară, Nicolae, 60, 375, 476, 549, 740
- Stroia, Stanciu, 651
- Stroie, N., 779

Stroux, Karl Heinz, 734
Stuparu, Daniel, 121, 209, 290, 482, 888
Sturdza, Mihai Dim., 404
Sturza, Cătălin, 8, 43, 72, 87, 111, 181,
201, 252, 279, 341, 416, 417, 433,
436, 660, 746, 872
Sucală-Cuc, Nicolae, 68
Suceavă, Bogdan, 2, 7, 22, 36, 148, 177,
187, 302, 350, 351, 399, 402, 454,
505, 517, 530, 631, 720, 750, 788,
804, 845, 871
Suceveanu, Arcadie, 105, 126, 388, 476,
477, 614
Suchianu, D.I., 301, 384
Suciu, Eugen, 722
Suciu, Ioan, 32, 85, 109, 183, 257, 324,
634
Sulișteanu, Marcel, 382
Suman, Eugen, 308, 335, 408, 826
Sumiya, Haruya, 375, 476
Suncin Sandoval, Consuelo, 526
Sütő András, 179
Svevo, Italo, 641
Swift, Graham, 13
Swift, Jonathan, 670
Szabó Zsolt, 829
Székely Csaba, 254, 283
Szilágy István, 468
Szonda Szabolcs, 907
Szymborska, Wisława, 826

Ș

Șafran, Alexandru, 712, 713
Șahighian, Alexandru Al., 49, 76, 88, 151,
166, 167, 189, 593, 620
Șandru Mehedinți, Tudora, 883
Șandru, Mircea Florin, 168, 701
Șchiopu, Mihaela, 14, 397, 462, 768
Șeicaru, Pamfil, 579, 613, 816, 818
Șelaru, V., 779
Șeptilici, Ara, 8, 28, 152, 167, 490

Șerban, Alex. Leo, 36, 43, 266, 508, 542,
715, 763, 791
Șerban, Andrei, 191, 420, 502, 610, 645
Șerban, Carmen Raluca, 728, 733, 783
Șerban, Geo, 546, 572, 598
Șerban, Ion Vasile, 123, 698, 806, 822
Șerban, Robert, 59, 181, 279, 300, 388,
511, 641, 661, 711, 761, 800, 905
Șerbănescu, Tia, 812
Șimonca, Ovidiu, 4, 132, 144, 146, 148,
159, 161, 164, 167, 178, 187, 188,
189, 201, 202, 228, 230, 240, 250,
251, 264, 265, 267, 280, 282, 332,
333, 334, 351, 367, 402, 414, 420,
439, 453, 455, 466, 468, 486, 506,
529, 530, 569, 576, 594, 598, 619,
623, 642, 645, 653, 654, 659, 694,
695, 706, 717, 726, 763, 773, 785,
786, 803, 804, 824, 825, 842, 844,
861, 873
Șipoș, George, 801
Șipoș, Margareta, 158, 435, 765
Șișmanian, Ara Alexandru, 131
Șiulea, Ciprian, 41, 321, 349, 466, 617,
753, 905
Șlapac, Florin, 296, 674
Șlehtițchi, Maria, 83, 639, 693, 741, 744,
757
Șolea, Marius Marian,
Șolohov, Mihail,
Șora, Mihai, 4, 116, 138, 203, 213, 250,
267, 279, 306, 325, 377, 386, 530,
553, 569, 600, 621, 819, 850, 862,
893
Șova, Coman, 356, 711
Ștef, Traian, 131, 304, 307, 339, 347, 486,
491, 558, 669, 904, 907
Ștefan, Olga, 468, 515
Ștefanache, Corneliu, 179, 180
Ștefanopol, Alexandru, 433
Ștefănescu, Alex., 14, 18, 32, 33, 47, 61,
78, 83, 86, 87, 98, 106, 112, 117,
142, 155, 171, 174, 182, 196, 207,
217, 224, 244, 247, 252, 259, 260,

- 262, 263, 274, 282, 285, 289, 314, 328, 345, 356, 360, 383, 397, 412, 419, 430, 440, 448, 450, 452, 457, 462, 464, 481, 491, 501, 511, 512, 523, 539, 540, 548, 549, 551, 564, 566, 572, 578, 592, 594, 604, 625, 638, 673, 713, 720, 727, 732, 739, 758, 761, 768, 779, 783, 787, 800, 805, 834, 841, 845, 851, 852, 857, 874, 882, 883, 889
- Ștefănescu, Cecilia, 504, 518, 567, 589, 590, 622, 641, 659, 661, 691, 726, 782, 787, 793, 819, 825, 833, 834, 842, 843, 852, 863, 905
- Ștefănescu, Crisula, 37, 103, 206, 842
- Ștefănescu, Dorin, 32, 294, 297, 573
- Ștefănescu, Eusebiu, 508
- Ștefănescu, Mariana, 104, 502, 537, 611, 852
- Ștefănescu, Marie-Claire, 71
- Ștefănescu, Mircea, 71
- Ștefoi, Elena, 352, 782
- Știr, Victor, 675
- Știrbu, Viorel, 489
- Șușșin, Vasili, 109, 139, 408, 429, 766, 811
- Șuluțiu, Octav, 322
- Șușară, Pavel, 19, 105, 113, 144, 187, 810, 906
- Șuteu, Maria Livia, 131
- T**
- Tabarasi, Ana-Stanca, 813
- Tabără, Cristian, 365
- Tache, Alina, 715
- Talianu, Iulian, 257
- Taloș, Ion, 261
- Talpalaru, Valentin, 739, 835
- Tanasachi, Marcel, 887
- Tanco, Teodor, 254, 283, 397
- Tarkovskaia, Marina, 49
- Tarkovski, Andrei, 49
- Tarlapan, Efim, 883
- Tartler, Grete, 29, 44, 281, 329, 501
- Tastet, Samuel, 163, 336, 352, 353, 365
- Tașcu, Valentin, 63, 107, 135, 240, 254, 271, 283, 356, 511, 512, 555, 633, 634, 646, 678, 684, 689, 777, 786, 798, 802
- Tatulici, Mihai, 245, 274
- Tăbăraș, Stelian, 9, 13, 28, 73, 98, 194, 303, 306, 324, 391, 429, 560, 648, 657
- Tăicuțu, Nicolai, 556
- Tănase, Constantin, 478
- Tănase, Iulian, 437, 564
- Tănase, Nicuță, 710
- Tănase, Oana, 620
- Tănase, Stelian, 4, 51, 128, 176, 238, 321, 351, 354, 370, 438, 478, 494, 535, 623, 625, 655, 723, 772
- Tănase, Virgil, 53, 54, 670
- Tănăsescu, Antoaneta, 203, 580, 872
- Tănăsescu, Christian, 699
- Tărățeanu, Vasile, 258, 312, 476, 477, 673, 674, 710, 738, 888
- Tărchilă, Dan, 541
- Tăriceanu, Călin Popescu, 582
- Tătaru, Cristina, 441, 526
- Tătaru, Ieronim, 91
- Tătaru-Cazaban, Bogdan, 458, 629, 655
- Tătărescu, Ștefan, 394, 395, 513
- Tătărucă, Radu, 739, 866, 888
- Tăutan, Viorel, 708
- Tăzlaşuanu, Valentina, 83, 105
- Târziu, Alexandra, 362, 369, 648
- Teleor, Ana, 876
- Teoc, Flavia, 374
- Teodoreanu, Ionel, 687
- Teodoreanu, Păstorel, 780, 882
- Teodorescu, Bogdan, 541, 592
- Teodorescu, Cristian, 4, 14, 16, 30, 43, 114, 143, 281, 282, 412, 435, 486, 535, 629, 651, 663, 699, 721, 802, 872, 874
- Teodorescu, Magda, 363

Teodorescu, Veronica, 134
 Teodorescu, Virgil, 648, 783
 Teodorovici, Lucian Dan, 3, 7, 22, 73,
 126, 128, 148, 299, 302, 467, 771,
 772, 905
 Teodosiu, Lucian, 122
 Terian, Andrei, 20, 37, 64, 67, 82, 136,
 148, 159, 163, 193, 214, 215, 217,
 281, 313, 329, 339, 426, 439, 440,
 444, 455, 456, 482, 551, 577, 587,
 588, 611, 621, 622, 654, 749, 763,
 796, 822, 838, 839, 855, 861, 862,
 870, 889, 905
 Teuțișan, Călin, 116, 206, 285, 300, 373,
 378, 469, 610, 668, 748, 853
 Tézé-Delafon, Blandine, 54
 Theodorescu, Răzvan, 25, 32, 112
 Thibaudet, Albert, 159
 Thoma, Friedgard, 861
 Tihan, Teodor, 493, 678
 Tiktin, Hariton, 407
 Timar, Cristina, 903
 Timoceanu, Gabriel, 59
 Timofte, Doru, 270
 Timuș, Mihaela, 85, 285
 Tinu, Tamara, 158, 435
 Tismăneanu, Vladimir, 396, 419, 436,
 439, 533, 621, 735
 Titel, Sorin, 129, 130, 334, 345, 346, 376,
 487, 558, 559, 675, 859, 870
 Tița, Claudia, 8
 Tiutiuca, Dumitru, 211, 675, 888
 Todosie, Marin, 88
 Tohăneanu, G.I., 617
 Tokarczuk, Olga, 242
 Tolcea, Marcel, 39, 119
 Tolkien, J.R.R., 252, 368, 802
 Tolontan, Ionuț, 64
 Tolstoi, Aleksei, 98
 Tolstoi, Lev, 223, 280, 317, 504, 824
 Tolstoi, Tatiana, 98
 Toma, A., 114
 Toma, Emanoil, 306
 Toma, Florin, 651, 833, 874
 Toma, Iulian, 25, 818
 Toma, Sorin, 114, 428, 461, 462
 Tomi, Marian Nicolae, 490, 491, 647, 797
 Tomozei, Gheorghe, 585
 Tomșa, Șerban, 262, 905
 Tomuș, Ion M., 373
 Tomuș, Mircea, 586, 686
 Tonegaru, Constant, 95, 156, 169, 241,
 325, 446
 Topîrceanu, George, 301, 323, 384, 441,
 450, 526, 557, 818
 Torrevillas, Rowena, 56
 Torsan, Călin, 249, 821
 Tossavainen, Jouni, 663
 Tothăzan, Aurica, 68
 Totok, William, 72, 406
 Tournier, Michel, 10, 88
 Trakl, Georg, 131, 309, 504
 Trandafir, Constantin, 92, 134, 302, 303,
 907
 Trâmbițaș, Carmina, 335
 Trestieni, Ana, 681
 Trifan, Călina, 106, 209, 388, 477, 478,
 693, 741, 757
 Trifu, Nicolae Dorel, 324, 409, 648
 Trincu, Cristian, 339
 Troyat, Henry, 413
 Trubețkaia, Anastasia Ivanovna, 31
 Truță, Gheorghe, 511, 696
 Tucă, Marius, 428, 486, 525, 662
 Tudor Anton, Eugenia, 301
 Tudor, Corneliu Vadim, 169, 277, 350,
 417, 438
 Tudor, Dragoș, 217, 440
 Tudor, Nicolae, 612
 Tudoran, Dorin, 25, 132, 431, 436, 463,
 524, 895
 Tudoran, Radu, 61, 201
 Tudorică, Alexandru, 806
 Tudos-Codre, Iulia, 40
 Tudurachi, Adrian, 401
 Tumanian, Paul, 382, 907
 Tupan, Maria-Ana, 79, 133, 153, 194,
 305, 374, 498, 646, 678, 679, 684

Tupan, Marius, 9, 12, 14, 29, 30, 31, 32, 46, 73, 95, 98, 137, 153, 154, 193, 196, 241, 272, 312, 339, 356, 390, 400, 409, 426, 438, 447, 459, 510, 511, 512, 555, 633, 657, 701, 707, 732, 832, 875, 879

Turcan, Nicolae, 24, 116, 161, 281, 609, 668, 728, 734, 783

Turcanu, Florin, 389, 543

Turcea, Daniel, 235, 583

Turcescu, Robert, 356, 404, 486, 861

Turcuș, Veronica, 784

Turtureanu, Nicolae, 224, 548, 740, 752

Twain, Mark, 345

Tzara, Tristan, 25, 87, 165, 383, 393, 421, 504, 606, 607, 782

Tzone, Nicolae, 6, 59, 169, 170, 184, 216, 260, 274, 288, 405, 458, 476, 478, 494, 526, 576, 591, 638, 639, 654, 675, 692, 740, 791, 808

T

Țarălungă, Ecaterina, 112, 140, 272, 273

Țarălungă, Eugenia, 267, 306, 554, 555, 556, 679, 681, 685

Țăranu, Dan, 152, 297, 356, 405, 417

Țăranu, Ion, 887

Țărnea, George, 328

Țăbuleac, Ion, 126

Țânțar, Nina, 805

Țârlea, Cătălin, 296

Țene, Ionuț, 728, 734, 783

Țepelea, Ioan, 45, 289, 675, 756

Țepeneag, Dumitru, 1, 8, 11, 36, 47, 52, 53, 54, 102, 115, 126, 129, 130, 163, 205, 227, 238, 295, 303, 365, 369, 470, 472, 487, 490, 497, 558, 559, 566, 589, 602, 607, 608, 613, 622, 646, 682, 684, 706, 750, 774, 780, 785, 806, 819, 825, 827, 828, 829, 842

Țepeneag, Mona, 14

Țepordei, Vasile, 628

Țeposu, Radu G., 64

Țic, Miron, 563

Țiganiuc, Dumitru, 59

Țion, Adrian, 102, 219, 307, 400, 401, 427, 492, 708, 754, 784, 797, 903

Țițeica, Gheorghe, 185, 186

Țirdea Coman, Silvia, 257

Țoiu, Constantin, 18, 32, 49, 80, 89, 97, 104, 113, 129, 143, 146, 164, 172, 179, 200, 227, 256, 257, 261, 271, 291, 296, 312, 316, 322, 329, 334, 344, 362, 413, 434, 487, 492, 499, 565, 574, 593, 637, 641, 705, 713, 734, 735, 769, 813

Țone, Nicolae, v. Tzone, Nicolae

Țopa, Efimia, 478

Țopa, Sorana, 71

Țopa, Tudor, 129, 487, 578, 655, 698

Țuculescu, Ion, 325

Țuculescu, Radu, 68, 71, 221, 254, 283, 389, 493, 708, 745, 753, 784, 863, 904

Țuculescu, Răzvan, 784

Țuglea, Camelia Adriana, 553

Țuglea, Mircea, 299, 554

Țugui, Pavel, 114, 471, 612, 613, 670, 896

Țundra, Mirela, 292, 551

Țupa, Răzvan, 59, 170, 179, 188, 216, 256, 267, 415, 440, 444, 507, 546, 593, 641, 645, 656, 658, 754, 759, 764, 765, 781, 807, 808, 820, 826, 839, 845, 874, 905

Țurcanu, Ion, 549

Țurcanu, Iulia, 477

Țurcanu, Lucia, 87, 106, 746

Țurlea, Stelian, 47, 56, 419, 835

Țuțea, Petre, 305, 431, 685

Țuțuianu, Floarea, 6, 274, 291, 322, 476, 490, 570

Țvetaeva, Marina, 603

U

- Uba, Traian Călin, 304, 387, 680
 Udișteanu, Dionisie I., 413
 Udrea, Cornel, 805
 Ulici, Aurelia, 16, 544
 Ulici, Laurențiu, 9, 16, 30, 46, 75, 241, 390, 663
 Ulițkaia, Ludmila, 532, 666, 811
 Ulmanu, Alex, 595
 Ulmu, Bogdan, 63, 142, 383, 387, 549
 Unamuno, Miguel de, 443
 Ungheanu, Mihai, 159, 187, 508, 844
 Ungherea, Olimpian, 32, 310
 Ungureanu, Andrei, 638, 645, 751, 821
 Ungureanu, Cornel, 47, 93, 120, 147, 235, 239, 248, 326, 333, 345, 346, 534, 535, 617, 675, 701, 779, 797, 805, 809, 889
 Ungureanu, Dan, 148, 176, 486
 Ungureanu, Delia, 26, 175, 455, 804
 Ungureanu, Dumitru, 91, 159, 315, 319, 343, 430, 475, 486, 548, 771, 828, 855
 Ungureanu, Traian, 8, 64, 125, 486
 Updike, John, 413
 Urbanovici, Maria, 59
 Urechia, Alceu, 813
 Urechia, Vasile A., 158, 243, 813
 Urian, Tudorel, 16, 35, 47, 79, 83, 88, 97, 111, 141, 157, 174, 184, 198, 217, 224, 235, 236, 242, 260, 276, 314, 326, 327, 333, 343, 347, 361, 367, 396, 412, 426, 432, 440, 449, 459, 468, 499, 526, 534, 539, 565, 572, 580, 592, 600, 623, 628, 637, 649, 663, 685, 691, 703, 712, 722, 723, 746, 760, 768, 779, 781, 796, 799, 812, 833, 850, 862, 869, 874, 881, 883
 Uricariu, Doina, 116, 156, 386
 Uricaru, Eugen, 25, 129, 130, 200, 310, 323, 330, 331, 347, 348, 349, 350, 369, 383, 442, 453, 459, 477, 487, 488, 517, 535, 539, 548, 558, 660, 884, 892
 Urmanov, Adrian, 179, 191, 216, 218, 232, 267, 298, 309, 331, 405, 410, 421, 439, 494, 596, 597, 658, 886
 Urmuz, 165, 273, 500, 816, 851, 852
 Ursa, Anca, 401
 Ursa, Mihaela, 24, 130, 519, 901
 Ursache, Magda, 63, 114, 300, 556
 Ursache, Petru, 210, 290, 481
 Ursachi, Gabriela, 80, 113, 186, 276, 362, 464, 541, 601, 651, 723, 799
 Ursachi, Mihai, 18, 56, 172, 211, 226, 306, 412, 435, 501, 524, 902
 Ursărescu, Roxana, 549, 605, 675, 887
 Ursu, Horia Nicola, 229, 264
 Ursu, Laurențiu, 615
 Ursu, Liliana, 44, 116, 666
 Ursulescu, Ion, 859

V

- Vaihinger, Hans, 259
 Vakulovski, Alexandru, 124, 296, 299, 335, 336, 405, 415, 480, 617, 658
 Vakulovski, Mihai, 124, 131, 133, 134, 169, 299, 303, 334, 335, 415, 480, 489, 904
 Valcan, Ciprian, 130
 Valentova, Libuše, 14, 200, 414
 Valéry, Paul, 174, 288, 380, 411, 455, 476, 569, 603
 Váli Éva, 422
 Valmarin, Luiza, 528
 Vancu, Radu, 216, 285, 339, 340, 486, 601, 827
 Vanghelie, Marian, 227
 Vanhèse, Gisèle, 853
 Vargas Llosa, Mario, 98, 508, 523, 563, 586, 606, 622, 652, 655, 660, 662, 663, 689, 690, 700, 709, 715, 736, 740, 741, 746, 757, 764, 822, 861, 884

Vargas Llosa, Morgana, 652, 715
 Varga-Santai, Dragoș, 339, 601, 671, 673, 814
 Varia, Radu, 502, 651
 Varlam, Cela, 686, 780, 849
 Varro, Izabella, 901
 Vartic, Ion, 50, 71, 99, 112, 186, 252, 254, 258, 264, 272, 283, 469, 610, 645, 779, 784, 797, 842
 Vartic, Mariana, 471, 610, 802
 Vasilache, Simona, 3, 21, 35, 39, 49, 78, 88, 98, 111, 141, 155, 161, 173, 175, 199, 225, 244, 260, 273, 314, 329, 343, 362, 364, 396, 412, 433, 450, 460, 500, 512, 526, 541, 565, 572, 580, 592, 601, 628, 638, 641, 649, 665, 691, 703, 714, 716, 721, 758, 770, 780, 801, 812, 834, 851, 867, 881
 Vasilache, Theodor, 471
 Vasilache, Vasile, 107, 108, 500, 615
 Vasile, Cristian, 735
 Vasile, Geo, 10, 29, 76, 98, 169, 198, 222, 242, 260, 272, 339, 356, 447, 538, 541, 591, 592, 657, 713, 757, 766, 811, 869, 877
 Vasile, Nina, 232, 233, 256, 267, 310, 319, 336, 337, 355, 368, 406, 410, 415, 421, 457, 491, 494, 630, 656, 776
 Vasileanu, Marius, 232, 255, 320, 336, 367, 399, 436, 443, 458, 491, 550, 586, 629, 685, 765, 775, 792, 806, 829, 837, 865
 Vasilescu, Emil, 560
 Vasilescu, Lucian, 6, 260, 274, 476, 480, 555, 646, 684, 808, 865
 Vasilescu, Mircea, 99, 144, 231, 323, 441, 679
 Vasilescu-Capsali, Nicolae, 158
 VasilieVICI, George, 59, 299
 Vasiliu, Anca, 846
 Vasiliu, Eugen, 377
 Vasiliu, Gabriel, 683, 864
 Vasiliu, Lucian, 56, 59, 60, 204, 290, 475
 Vasiliu, Raluca, 509
 Vatamaniuc, D., 5, 358, 367, 390, 458, 461, 528
 Vatamanu, Alexandra, 482
 Vattimo, Gianni, 298, 377
 Văcărescu, Ienăchiță, 639
 Văcărescu, Ioan Radu, 19, 59, 130, 162, 339, 347, 456, 489, 490, 536, 537
 Văcărescu, Mihai, v. Claymoor
 Văceanu, Laura, 538
 Vădan, Ion, 829
 Văduva, Alexandru, 357
 Văran, Sanda, 335, 865
 Văjeu, Titus, 63
 Vâlcu, Cornel, 161, 162, 697
 Vărgolici, Teodor, 5, 21, 37, 67, 82, 89, 91, 103, 148, 164, 192, 222, 232, 261, 267, 319, 336, 406, 458, 521, 560, 647, 686, 712, 722, 793, 830
 Vârlan, Mihaela, 473
 Vedenin, Andrei Iakovlevici general, 649
 Velea, Andreea, 61, 309, 482, 889
 Velea, Dumitru, 413
 Velea, Nicolae, 129, 130, 487, 495, 558, 671
 Velescu, Cristian-Robert, 113
 Veliche, Alexandrina, 489
 Verdeș, Ovidiu, 64, 65, 123, 181, 212, 291, 322, 332, 483, 536, 551, 568, 821, 889
 Veríssimo, Érico, 715
 Verissimo, Luis Fernando, 581
 Verlaine, Paul, 309
 Verman, Radu, 482
 Verne, Jules, 21, 30, 38, 139, 174, 177, 312, 315, 316, 345, 362, 404, 709
 Vesper, Iulian, 376
 Veteranyi, Aglaja, 267
 Veza, Ioan, 657, 904
 Vian, Boris, 209
 Vianu, Ion, 1, 14, 37, 52, 175, 188, 204, 233, 238, 277, 282, 288, 361, 469, 474, 603, 668, 669, 672, 706, 814, 866, 884

Vianu, Lidia, 49, 651, 724
 Vianu, Tudor, 17, 35, 39, 49, 149, 157,
 164, 186, 188, 301, 306, 384, 619,
 638, 687, 794, 799, 836
 Vică, Constantin, 216, 252, 299, 480, 791
 Vicol, Dragoș, 887
 Vicol, Mihai Sultana, 639
 Vicol, Sterian, 134, 680
 Victor, Jean-Christophe, 866
 Vida Marinescu, Ștefan, 356
 Videnie, Nicolae, 64, 65
 Vidican, Gheorghe, 102
 Vieru, Cătălina, 808
 Vieru, Grigore, 3, 83, 89, 94, 133, 244,
 412, 413, 481, 508, 538, 547, 790
 Vieru, Ioan, 204, 389, 682, 757
 Vieru, Mihai, 708
 Vieru, Sorin, 353, 619
 Viğdor, George, 708
 Vighi, Daniel, 31, 71, 191, 231, 296, 302,
 321, 486, 535, 570, 725, 791, 842,
 859, 904
 Villon, François, 125
 Vinea, Ion, 258, 344, 393, 591, 599, 629,
 851, 864
 Vinicius, Paul, 355, 679, 709, 784
 Vintilă-Ghițulescu, Constanța, 837
 Vințeler, Onufrie, 683
 Viorel, Liana, 681
 Vișan, Ruxandra, 334
 Vișniec, Matei, 6, 124, 165, 238, 249, 250,
 264, 265, 274, 423, 472, 484, 501,
 583, 600, 674, 785, 894
 Vitner, Ion, 766
 Vitse, Benoît, 860
 Vlad, Alexandru, 45, 51, 68, 127, 204,
 221, 252, 254, 282, 283, 293, 347,
 412, 485, 584, 616, 617, 684, 685,
 731, 747, 797, 900, 904, 905
 Vlad, G.C., 779
 Vlad, Ion, 116, 136, 201, 204, 254, 283,
 286, 374, 470, 813
 Vlad, Sasha, 437, 563, 564
 Vlad, Tudor, 382
 Vlada, Miruna, 20, 120, 164, 179, 188,
 189, 308, 324, 364, 395, 444, 457,
 480, 482, 646, 685, 717, 748, 770,
 847, 848, 901
 Vladimirescu, Viorel, 339
 Vlasie, Călin, 375, 430, 451, 468, 475,
 540
 Vlașin, Gelu, 216, 218, 331, 415, 439,
 548, 586, 680, 765, 865
 Vlașin, Vasile, 491
 Vlădăreanu, Elena, 20, 137, 152, 159,
 164, 216, 218, 223, 299, 352, 359,
 367, 391, 428, 444, 454, 480, 486,
 490, 497, 498, 507, 546, 557, 573,
 575, 599, 635, 641, 658, 721, 723,
 726, 754, 764, 775, 776, 800, 808,
 810, 820, 840, 847, 862, 874, 889,
 901, 905
 Vlădescu, Andreea, 861
 Vlădescu, Tudor, 611
 Vlăduțescu, Gh., 843
 Vlăduțiu, Dan, 205
 Vlăgea, Claudia, 482
 Vodă Căpușan, Maria, 294
 Vodă, Eugenia, 14
 Vodăian, Ilie, 430, 451, 475, 674
 Voica, Adrian, 290, 479
 Voicilă, Ciprian, 249, 776, 821
 Voicu, George, 72, 474
 Voiculescu, Dan, 25
 Voiculescu, V., 14, 70, 109, 110, 156, 241,
 382, 417, 430, 431, 452, 475, 495,
 523, 531, 556, 558, 562, 603, 649,
 880
 Voina-Răuț, Luminița, 801, 884
 Voinea, Marius, 336
 Voinescu, Alice, 511, 696, 796
 Voinescu, Radu, 134, 302, 303, 305, 306,
 317, 554, 555, 679, 866, 878
 Voinovici, Vladimir, 765
 Voiosu, Theodor, 498
 Volovici, Leon, 204, 343, 675
 Vona, Alexandru/Al., 29, 44, 59, 84, 95,
 138, 153, 169, 237, 268, 408, 610

Voncu, Răzvan, 52, 486, 678, 837, 895
Vonnegut, Kurt, 137, 631
Vorobchievici, Octav, 441
Voronca, Colomba, 502
Voronca, Ilarie, 156, 502
Voronin, Vladimir, 897
Vosganian, Varujan, 152, 355, 356, 397,
414, 468, 509, 511, 603, 765, 853
Vraciu, Marina, 581, 739
Vrănceanu, Gheorghe, 185
Vrănceanu, Dragoș, 818
Vukadinović/Vukadinovici, Miljurko, 57,
153, 375, 382, 473, 476, 480
Vulcănescu, Elena, 479, 877
Vulcănescu, Mircea, 237, 251, 799, 812,
822, 845, 850
Vuletić, Anđelko, 374
Vulpescu, Ileana, 50, 141, 317
Vulturescu, George, 59, 224, 355, 406,
413, 462, 463, 479, 545, 547, 609,
628, 735, 786

W

Wagner, Richard, 366
Walker, Blenda, 44
Wallasek, Julia, 56
Weber, Max, 41
Wells, H.G., 368
Weyergans, François, 775, 776, 869
Whitman, Walt, 680
Wichner, Ernest, 276, 819
Wikander, Stig, 85, 285
Wilde, Oscar, 549
Williams, Robin, 437
Wilson, Snoo, 329
Wimbauer, Tobias, 81
Wittgenstein, Ludwig, 581
Wolfe, Thomas, 863
Wolfe, Tom, 345, 413
Woolf, Virginia, 166, 761
Wunenburger, Jean-Jacques, 280, 593,
836

X

Xenopol, Alexandru, 880

Y

Ymeri, Baki, 182
Yourcenar, Marguerite, 76, 98, 163, 399,
581

Z

Zaciu, Mircea, 14, 129, 196, 210, 233,
238, 282, 330, 438, 455, 468, 487,
711, 760, 892, 904
Zadoina, Abel, v. Gavriliiu, Leonard
Zafiu, Gabriela, 370
Zafiu, Rodica, 19, 94, 775, 853, 899
Zaharia, Florina, 132
Zaharia, Nicoleta, 792
Zaharia-Filipaș, Elena, 20, 37, 67, 140,
163, 455, 591, 599, 644, 712
Zalis, Henri, 48, 54, 118, 132, 133, 195,
206, 378, 379, 472, 545, 555, 602,
605, 736, 739, 759, 815, 887
Zamfir, Mihai, 35, 60, 79, 104, 114, 142,
147, 164, 174, 196, 200, 245, 252,
276, 329, 341, 362, 367, 390, 394,
481, 502, 581, 600, 640, 666, 701,
724, 770, 775, 813, 853
Zamfirescu, Dan, 132, 159, 187
Zamfirescu, Dinu, 175
Zamfirescu, Duiliu, 49, 712
Zamfirescu, Florin, 805
Zamfirescu, George Mihail, 606, 700, 851
Zamfirescu, Ion, 71
Zamfirescu, Zamfira, 749
Zanca, Andrei, 32, 127, 289, 851, 852, 868
Zane, Rodica, 64, 65, 230, 552

Zanfir, Năstase, 502
Zarifopol, Paul, 39, 88, 173, 619, 623, 780
Zarojanu, Tudor Călin, 639, 835
Závada, Vilém, 200
Zărnescu, Constantin, 633, 674
Zăstroiu, Remus, 549, 724
Zbârciog, Vlad, 62
Zeca, Daniela, 564, 634, 662
Zegrea, Ilie T., 614
Zegrean, Ana, 134
Zeletin, C.D., 246, 715
Zidurean, Cosmin, 552, 578, 715
Zilieru, Horia, 59
Zimbru, Ion, 548
Zincă, Haralamb, 277
Zlătescu, Andrei, 306
Zlotescu, Ioana, 181
Zografi, Vlad, 238, 279, 518, 782, 786,
793, 852, 863
Zola, Émile, 578
Zorzini, Adina, 310
Zub, Alexandru, 4, 60, 178, 325, 328, 675,
738, 754
Zubașcu, Ion, 59, 468
Zugrăveanu, Doina, 245